Reliure aux armes de Louis II de Bourbon-Condé (1621-1686) dit le Grand Condé.

Trois fleurs de lis avec bâton péri en bande.

Le Grand Condé avait formé à Paris une bibliothèque composée d'environ 10.000 volumes. Cette collection passa à son fils Henri-Jules qui l'enrichit considérablement, mais à la mort de ce dernier, en 1709, elle fut complètement dispersée.

(cf. E.Olivier, G.Hermal, R.de Roton. Manuel de l'amateur de reliures armoriées françaises, t.29, pl.2624, fig.6).

ANDREAE VESALII
BRUXELLENSIS, SCHOLAE
medicorum Patauinæ professoris, de
Humani corporis fabrica
Libri septem.
CUM CAESAREAE
Maiest. Galliarum Regis, ac Senatus Veneti gratiæ & priuilegio, ut in diplomatis eorundem continetur.

BASILEAE.

AD DIVVM CAROLVM QVINTVM, MAXIMVM, INVICTISSIMVMQVE IMPERATOREM, ANDREAE VESALII

in ſuos de Humani corporis fabrica libros, Præfatio.

QVANTVMVIS uaria in artibus ſcientijsꝗ tractandis grauiter obſtent, quo minus accuratè perdiſcantur, minusꝗ fœliciter in uſum ſuccedant, CAROLE clementiſſime Cæſar, tamen haud mediocre diſpendium quoque adferre arbitror, nimium diductam diſciplinarum, quæ uni cuipiam arti abſoluendæ famulantur diuiſionem, & multo adhuc magis eius artis exercitiorum adeò moroſam ad diuerſos artifices diſtributionem, ut qui artis ſcopum ſibi præfixerũt, unam eius partem ita complexentur, ut cæteris quæ ipſum maximopere ſpectant, & ab illo ſeiungi nequeunt, relictis, nihil unquam egregium præſtent, ac propoſitum finem nunquam attingentes, à uera artis conſtitutione perpetuò declinent. Nam, ut cæteras quidem ſilentio prætercam, & de ea quæ ſanitati hominũ præfecta eſt, aliquantiſper ſermonem inſtituam, profectò in hac tametſi reliquarum omnium quas hominis ingenium adinuenit longè cõmodiſſima & imprimis neceſſaria difficilisꝗ ac operoſa ſit, nihil peſtilentius irrepere potuiſſet, quàm quòd aliquando, & præcipue pòſt Gotthorum illuuiem, Manſoremꝗ Perſiæ regem (ſub quo Arabes nobis adhuc cum Græcis meritò familiares uigebant) medicina eouſꝗ lacerari cepit, quòd primarium eius inſtrumentum manus operam in curando adhibens, ſic neglectum eſt, ut ad plebeios ac diſciplinis medicæ arti ſubſeruientibus neutiquam inſtructos, id quaſi uideatur eſſe demandatum. Quamuis enim tres medicorum ſectæ olim extiterint, Logica uidelicet, Empirica & Methodica, nihilominus tamen illarum autores uniuerſæ artis ſcopum ad conſeruandam ſanitatem, morbosꝗ profligandos direxerunt. deinde huc omnia, quæ ſinguli in ſuis ſectis arti neceſſaria exiſtimabant, referentes, tripli ci auxiliorum inſtrumento utebantur, quorum primum uictus fuit ratio, ſecundum omnis medicaminum uſus, tertium manus opera, quæ uel præ cæteris medicinam eſſe deficientium additionem, & ſuperfluorũ ablationem, eleganter oſtendit, ac nunquam non ſui uſum in affectuum curatione præbet, quoties in re medica obimus, quorum beneficio hanc generi humano ſaluberrimã eſſe, tempora uſusꝗ docuerũt. Triplex hæc medendi ratio, cuiuſcunꝗ ſectæ medicis æquè erat familiaris, ipſiꝗ proprias manus pro affectuum natura curationi accommodantes, non minorem induſtriam in illis exercendis impenderunt, quàm inſtituendæ uictus rationi, aut medicamentis dignoſcendis, ac componendis. quemadmodum præter cæteros diuini Hippocratis libros, ij liquidò arguunt, quos de Medici munere, de Oſſium fracturis, Articulorum luxationibus, eiusꝗ generis malis omnium abſolutiſſimè conſcripſit. Quin & Galenus poſt Hippocratem medicinæ princeps, præterquam quòd Pergamenſium gladiatorum curationem ſibi ſoli commiſſam ſubinde gloriatur, neque ingraueſcente iam ætate, ſimias ab ipſo ſecandas famulorum opera excoriari uoluit, crebrò inculcat, quantum manus artificio oblectatus ſit, quamꝗ ſtudioſe id cum cæteris Aſiæ medicis exercuerit. Imò ueterum nullus non æquè attentè curationem quæ manu fit, atque eam quæ uictu ac medicamentis perficitur, poſteris tradidiſſe uidetur. Verùm maximè poſt Gotthorum uaſtationem, quando omnes ſcientiæ antea pulcherrimè florentes, atque ut decebat exercitæ, peſſum iuere, lautiores medici primùm in Italia ad ueterum Romanorum imitationem manus operam faſtidientes, quæ in ægris manu facienda ducerent, ſeruis præſcribere, ac illis tantum architectorum modo aſtare, cœperunt. Mox quum ſenſim cæteri quoque ueram medicinam exercitantium incommoda detrectarent, quæſtui honoriꝗ nihil interim ſubducentes, à priſcis medicis promptè degenerarunt, coquendi modum, omnemꝗ adeò uictus præparationem ægrorum cuſtodibus, medicaminũ compoſitionem pharmacopolis, manuum uerò munus tonſoribus relinquentes. Atque ita temporis ſucceſſu, curandi ratio tam miſerè diuulſa eſt, ut medici quidem, ſe phyſicorum nomine uenditantes, medicamentorum & uictus ad reconditos affectus præſcriptionem ſibi duntaxat arrogauerint: reliquam autem medicinam, ijs quos Chirur-

 gos

,os nominant, uixq; famulorum loco habent, relegarint, turpiter à se quod præcipuum & an
tiquissimum est medicinæ membrum, quodq; naturæ speculationi (si modò quod aliud) in
primis innititur, depellentes: id quod tamen hodie apud Indos maximè reges exercent, Persæ
hæreditario iure suis liberis perinde ac quondam tota Asclepiadum ars tradunt, Thraces cum
plerisque nationibus summè colunt ac uenerãtur. ea artis parte propemodum neglecta, quam
olim Romani tanquam eludendis interimendisq; hominibus excogitatam, è re publica proscri
pserunt: ut quæ citra Naturæ opem nihil penitus accommodet, imò & illam alioquin in mor
bo à se explicando satagentem, iuuare studens, frequenter totam pessundet, & ab officio pror
sus abstrahat. Vnde etiam illi potissimùm debemus, quòd tot conuicijs in medicos iaci solitis
hæc sacratissima ars eluditur, quum tamen ipsius pars, quam liberalibus disciplinis instituti
à se turpiter diuelli sinunt, præcipua laude illam perpetuò illustret. Quando enim ingeniorum
fons Homerus medicum uirum multis præstantiorem esse affirmat, & cum uniuersis Græciæ
poëtis Podalyrium & Machaonem celebrat, hi diui Æsculapij filij non ideo prædicantur,
quòd febriculam, & quæ sola Natura absque medici auxilio leuius, quàm illo adhibito, sanat,
remouerent, hominum'ue palato in reconditis deploratisq; affectibus subseruirent: sed quia
luxationum, fracturarum, uulnerum, & reliquarum continuitatis solutionum, sanguinisq; flu
xus curationi potissimùm præessent, ac spiculis, telis, atque alijs eiusmodi malis (quæ bella in
primis inferunt, diligentemq; medici operam semper expetũt) generosissimos Agamemnonis
milites liberarent. Verùm augustissime Cæsar CAROLE, unum medicinæ instrumentum
alijs præferre, haudquaquam proposui: quum triplex dicta auxiliorum ratio minimè disiungi
possit, & tota ad unum artificem attineat: atque ad hanc ut debitè exequatur, omnes medicinæ
partes ex æquo ita constitutæ paratæq; sint, ut singula eo felicius in usum referantur, quo quis
cumulatius omnia inuicem iungat. Quamuis etiam rarus omnino morbus occurrit, qui non
statim triplex præsidiorum instrumentũ requirat: itaq; opportuna uictus ratio instituenda, &
medicamẽtis ac demũ manu aliquid moliendũ sit. adeò ut huius artis tyrones modis omnibus
hortandi ueniãt, ut illorum (si dijs placet) physicorũ susurros uilipẽdentes, Græcorũ more, ac
quemadmodũ artis natura penitus præcipit, manus quoq; curationi admoueãt, ne deinceps
laceram medendi rationem, in communis hominum uitæ perniciem conuertant. Atque hoc
eo instigandi sunt diligentius, quo in medicina hodie integriùs eruditos, à manus opera, tan-
quam à peste, ideo præsertim abstinere cernimus, ne à medicorum Rabinis apud indoctam ple
bem pro tonsoribus traducantur, ipsisq; postmodum neque par cum istis uix dimidiatò medi
cis quæstus, neque honor, neque apud imperitum uulgus æstimatio accedat. Hæc etenim
detestabilis uulgi opinio præcipuè remoratur, quo minùs totum curandi artificium, uel hoc
etiam seculo assumamus, & interiorum affectuum curationem duntaxat nobis asciscentes, ma
gna mortalium noxa (ut semel uereq; dicam) modica solum ex parte medici esse studeamus.
Quippe quum primùm ad pharmacopolas uniuersa medicamentorum compositio relegare-
tur, mox etiam medici impensè ipsis necessariam simplicium medicaminum cognitionem ami-
serunt, atque ut tot barbaris uocibus, falsisq; etiam pharmacis officinæ scaterent, tot uerò ele-
gantissimæ ueterum compositiones nobis pariter deessent, adhucq; complures etiam lateant,
autores fuere: ac inexhaustum laborem pararunt cum ætatis nostræ, tum qui ante annos ali-
quot hanc præcessere eruditissimis uiris, indefesso studio simplicium medicamentorum cogni
tioni sic incumbentibus, ut illam pristino nitori restituere conati, plurimùm contulisse uidean-
tur: cuius rei inter tot celebres alioquin uiros, argumentum præbet, huius ætatis rarum speci-
men Gerhardus Vueldbik, Maiestati tuæ à secretis, uariaq; disciplinarum ac linguarum eru
ditione cumprimis ornatus, atque in stirpium historia nostrorum hominũ exercitatissimus.
Cæterùm peruersissima hæc curationis instrumentorum ad uarios artifices diductio, adhuc
multò execrabilius naufragium, ac longè atrociorem cladem præcipuæ naturalis philosophiæ
parti intulit, cui quum hominis historiam complectatur, firmissimumq; totius medicæ artis
fundamentum, ac constitutionis initium iure habenda sit, Hippocrates & Plato tantum tri-
buerunt, ut illi inter medicinæ partes, primas esse adscribendas non dubitarint. Hæc nanque
cùm prius à medicis unicè excoleretur, ipsiq; in hac adipiscenda omnes neruos intenderent,
tum demum miserè collabi cœpit, quum ipsi manuum munus ad alios rejcientes, Anatomen
perdiderunt. Dum enim medici solam interiorũ affectuum curationem ad se pertinere autuma
bant, etiam uiscerum cognitionẽ sibi abundè sufficere arbitrabantur, & ossium, musculorum,
neruorum, uenarum, arteriarum quæ ossa musculosq; perreptant fabricam, ueluti ad ipsos
non spectantem, neglexerunt. Ad hæc quum uniuersa administratio tonsoribus committe-
batur, non solum uera uiscerum cognitio medicis perijt, uerùm etiam dissecandi industria

interci-

intercidit prorſus, eo quòd ſcilicet hi conſectionem non aggrederentur, illi uerò quibus manus artificium committeretur, indoctiores eſſent, quàm ut diſſectionis profeſſorum ſcripta intelligerent: tantùm abeſt, ut difficillimam abſtruſiſſimamq; artem manu ipſis traditam, id hominum genus nobis aſſeruaret, utq; hæc peſtilens curatiuæ partis diſperſio deteſtabilem ritum in Gymnaſijs non inueheret, quo alij humani corporis ſectionem adminiſtrare, alij partium hiſtoriam enarrare conſueuerunt. his quidem graculorum modo, quæ nunquam aggreſſi ſunt, ſed tantum ex aliorum libris memoriæ commendant, deſcriptáue ob oculos ponunt, altè in cathedra egregio faſtu occinentibus: illis autem adeò linguarum imperitis, ut diſſecta ſpectatoribus explicare nequeant, atque ex phyſici præſcripto oſtendenda lacerent, qui manu corporis ſectioni nunquam adhibita, tantum ex commentario nautam non ſine ſupercilio agit. Atque ut ſic omnia perperàm docentur in ſcholis, ac ridiculis quæſtionibus dies aliquot abeunt, ita quoque ſpectatoribus in illo tumultu pauciora proponuntur, quàm lanius in macello medicum docere poſſet. ut aliquot Gymnaſia prætercam, ubi de humani corporis compage reſecanda uix unquam cogitatur: uſque adeò uetus medicina à priſtino decore ante plures annos deſciuit. Porrò quum illa iam pridem in tanta huius ſeculi (quod tuo numine prudenter moderari uolunt ſuperi) fœlicitate cum omnibus ſtudijs ita reuiuiſcere, atque à profundiſſimis tenebris caput ſuum erigere cœpiſſet, ut ueterem candorem citra controuerſiam in nonnullis Academijs propemodum recuperaſſe uideretur, nihilq; illa impenſius adhuc deſideraret, ac prorſus emortuam humani corporis partium ſcientiam, ipſe tot præſtantium uirorum exemplo prouocatus, huic pro mea uirili, ac ijs quibus poſſem rationibus opem ferendam duxi. Ac ne, omnibus aliquid communium ſtudiorum gratia tanto ſucceſſu attentantibus, ſolus torpeſcerem, aut etiam à meis progenitoribus degenerarem, hoc naturalis philoſophiæ membrum ita ab inferis reuocandum putaui, ut ſi non abſolutius apud nos, quàm aliàs unquam apud priſcos diſſectionum profeſſores uerſaretur, eò tamen pertingeret, ut aliquando haud puderet aſſerere, hanc diſſectionis rationem cum antiqua illa conferri poſſe: noſtraq; hac tempeſtate nihil ſimul ita collapſum, moxq; integritati reſtitutum, ac Anatomen fuiſſe. Verùm id ſtudium neutiquam ſucceſſiſſet, ſi quum Pariſijs medicinæ operam darem, huic negocio manus non admouiſſem ipſe, ac obiter mihi & cõſodalibus ab imperitiſſimis tonſoribus in una atque altera publica ſectione uiſceribus aliquot ſuperficietenus oſtenſis acquieuiſſem. adeò enim perfunctoriè illic, ubi primùm medicinam proſperè renaſci uidimus, Anatome tractabatur, ut ipſe in brutorum aliquot ſectionibus ſub celebri ac nunquam ſatis laudato uiro Iacobo Syluio uerſatus, tertiam cui unquam mihi adeſſe obtigit ſectionem, ſolito abſolutiùs, & ſodalium & præceptorum hortatu adductus publicè adminiſtrarem. Quum autem ſecundò (tonſoribus ab opere iam relegatis) illam aggrederer, muſculos manus cum accuratiori uiſcerum diſſectione conatus ſum oſtendere: præter octo enim abdominis muſculos turpiter, peruerſoq; ordine laceratos, nullum unquam muſculum, ut neque etiam os aliquod, multoq; minus adhuc neruorum, uenarum, arteriarum exactam ſeriem, quiſquam mihi primùm commonſtrauit. Mox Louanij, quò ob belli tumultus mihi redeundum fuerat, quòd illic decem & octo annis de Anatome ne ſomniauerãt quidem medici, utq; de eius Academiæ ſtudioſis bene mererer, ac ipſe in re prorſus abdita, & mihi ad medicinam apprimè neceſſaria exercitatior redderer, accuratius paulo quàm Pariſijs, humanã fabricam ita inter diuidendum enarraui, ut iuniores eius Academiæ profeſſores nunc magnã atque adeò ſeriam ac diligentẽ in hominis partibus dignoſcẽdis operam impendere uideantur, probè intelligentes, quàm egregiam philoſophandi ſuppellectilem earum notitia ipſis ſuppeditet. Porrò Patauij in clariſſimo totius orbis gymnaſio, quia ad medicinæ chirurgicæ profeſſionem (quam, ne à reliqua medicina meipſum diſiungerem, annis quinq; illuſtriſſimi, & erga doctrinarum ſtudia longè liberaliſſimi SENATVS VENETI ſtipendijs conductus, prælego) Anatomes quoq; tractatio pertinet, eam in hominis conſtructione inquirenda nauaui operam, ut modò ſæpius hîc & Bononiæ hanc ita adminiſtrauerim, ridiculoq; ſcholarum more exploſo ſic oſtenderim atque docuerim, ut in hac nihil quod à ueteribus proditum ad nos peruenit, deſiderare poſſimus, ac nullius quæ occurreret partis conſtructionem adhuc expeteremus. At medicorum ſegnities nimium cauit, ne Eudemi, Herophili, Marini, Andreæ, Lyci, ac aliorum diſſectionis procerum ſcripta nobis reſeruarentur, quum ne fragmentum quidem alicuius paginæ ſuperſit tot illuſtrium autorum, quos uel Galenus ſecundo commentario in Hippocratis librum de Natura humana, plures uiginti commemorat, imò & Galeni Anatomicorum librorum uix dimidia pars ab interitu eſt uindicata. Qui uerò ipſum ſunt ſecuti, in quorum claſſem Oribaſium, Theophilum, Arabes, & noſtros quotquot legere hactenus mihi licuit, recenſeo (illorum bona dixerim uenia) omnes, ſi modò

quid lectu dignum tradiderunt, ex Galeno id sunt mutuati. & per Iouem studiose secanti, nihil unquam minus aggressi uidentur, quàm humani corporis sectionem: adeò mordicus horum primarij nescio cui dicendi generi, aliorumq; in resecando oscitantiæ fidentes, Galenum in dispendiosa compendia turpiter redegerunt, nunquam ab illis dum ipsius sensa assequuntur, ne latum quidem unguem recedentes: imò librorum frontibus adijciunt, ipsorum scripta è Galeni placitis penitus consarcinata, suaq; Galeni esse omnia, ideo etiam subiungentes, si quis fortè ea duceret reprehendenda, ob id Galenum quoq; esse cõtemnendum arbitraretur. Atque ita huic omnes fidem dedere, ut nullus repertus sit medicus, qui in Galeni anatomicis uoluminibus, ne leuissimum quidem lapsum unquam deprehensum esse, multoq; minus deprehendi posse, censuerit: quum interim (præterquam quòd Galenus se freque͞eter corrigit, suamq; negligentiam in quibusdam libris commissam, in alijs, postea exercitatior redditus, non semel indicat, contrariaq; frequenter docet) nobis modò ex renata dissectionis arte, diligentiq; Galeni librorum prælectione, & in plerisque locis eorundem non pœnitenda restitutione constet, nunquam ipsum resecuisse corpus humanum: at uerò suis deceptum simijs (licet duo ipsi arida hominum cadauera occurrerint) crebro ueteres medicos in hominum consectionibus se exercentes immeritò arguere. Quinetiam quamplurima apud Galenum inuenias, quæ in simijs quoque minus rectè assecutus est. ut taceam, mirandum esse maximè, in multiplici infinitaq; humani corporis organorum & simiæ differentia, nullam nisi in digitis ac poplitis flexu, Galenum animaduertisse: quam cum cæteris procul dubio omisisset, nisi citra hominis dissectionem ipsi fuisset obuia. Verùm in præsentia, haudquaquam institui falsa Galeni dissectionis professorum facilè principijs dogmata perstringere: multoq; adhuc minus in ipsum bonorum omnium autorem, mox initiò impius, suæq; autoritatis parum obseruans haberi uelim. Haud enim ignoro, quàm medici (longè secus quàm Aristotelis sectatores) turbari soleant, quum multo sæpiùs quàm ducenties à uera partium humanæ harmoniæ, usus functionisq; descriptione, Galenum declinasse, in unius Anatomes administratione nunc obseruãt, toruè interim & summo defendendi studio dissectas particulas expendentes. Quamuis & hi ueritatis amore ducti, paulatim inde mitescant, suisq; oculis ac rationibus nõ inefficacibus plus fidei, quàm Galeni scriptis adhibeant, hæc uerè paradoxa non ab alijs autoribus emendicata, neque autoritatum congerie tantum firmata, huc illuc ad amicos sedulò perscribentes, & ad illorum inspectionem, ac demum ad ueræ Anatomes cognitionem, tam solicitè & amicè hortantes: ut spes sit, hanc breui in omnibus Academijs ita excolendam, quemadmodum Herophili, Andreæ, Marini, aliorumq; præstantissimorum dissectionis procerum seculo in Alexandria olim exerceri consueuit. Quod quo fœlicioribus Musarum auspicijs succedat, quantum in me fuit, præter illa quæ aliàs huius argumẽti in lucem edidi, & quæ plagiarij quidam me procul à Germania absentem arbitrati, tanquam sua emiserunt, iam de integro humani corporis partium cognitionem eo ordine in septem libros redegi, quo in hac urbe & Bononiæ in illo eruditorum uirorum cœtu ipsam pertractare soleo. Hac siquidem ratione, qui secanti adfuere, demonstratorum habebunt commẽtarios, cæterisq; leuiori negotio Anatomen ostendent. Quanquam alioquin & his quibus inspectio denegatur, minimè futuri sint inutiles, quum cuiusque humani corporis particulæ numerum, situm, formam, magnitudinem, substantiam, ad alias partes connexum, usum, munus, ac eiusmodi permulta, quæ in partiũ natura dissecantes rimari consueuimus, unà cum mortuorum uiuorumq; resectionis artificio, satis diffusè persequãtur, & partium omnium imagines sermonis contextui insertas ita contineant, ut ueluti dissectum corpus operum Naturæ studiosis ob oculos collocent. Ac primo quidem libro omnium ossium cartilaginumq; naturam enarraui, quæ quòd illis reliquæ partes suffulciantur stabilianturq;, & secundùm hæc describantur, ab Anatomes studiosis primùm cognoscenda ueniunt.

Secundus liber ligamenta, quorũ beneficio ossa cartilaginesq; inuicem cõnectuntur, & dein musculos, motus è nostro arbitratu pendentis opifices, cõmemorat. Tertius, uenarum quæ musculis & ossibus cæterisq; particulis familiarem quo enutriantur sanguinem deferũt, ac dein arteriarum insiti caloris spiritusq; uitalis temperiem moderantiũ, frequentissimam seriem complectitur. Quartus non modò neruorum qui musculos adeunt distributionem, sed & reliquarum quoque omnium propagines edocet. Quintus organorum nutritioni, quæ potu & cibo perficitur, famulantium constructionem tradit: ac insuper ob sedis uiciniam, instrumenta etiam continet, ad speciei successionem à summo rerum Opifice fabricata. Sextus cordi uitalis facultatis fomiti, ipsiq; subministrantibus particulis dicatur. Septimus uerò cerebri & sensus organorum harmoniam ita persequitur, ut illic neruorum à cerebro originem ducentium series quarto libro expressa, nõ repetatur. Quippe in horum librorũ ordine digerendo, Galeni

sen-

ſententiam ſum ſequutus, qui poſt muſculorum hiſtoriã, uenarum, arteriarum, neruorum, & dein uiſcerum Anatomen pertractandam duxit. Quantumuis nõ inepte, ac potiſſimùm apud huius ſcientiæ tyronem, aliquis cum uaſorũ diſtributione rudem uiſcerum cognitionẽ ita perſe quendam contendet, quemadmodum in Epitome præſtiti: quam ueluti horum librorũ ſemitam, ac in illis demonſtratorũ indicem præparaui, Sereniſſimi Principis PHILIPPI Maieſtatis tuæ filij, ceu uiui paternarum uirtutum exemplaris (à quo quæcunq; in optimo totius orbis moderatore deſiderari poſſunt, quàm cumulatiſſimè expectãtur) ſplendore decoratam, autoritateq; munitam. Verùm hîc quorundam iudicium mihi ſuccurrit, qui non duntaxat herbarum, ſed & humani corporis partiũ quantumuis etiã exquiſitiſſimas delineationes, rerum naturaliũ ſtudioſis proponi, acriter damnãt: quod has non picturis, uerùm ſedula reſectione, rerumq; ipſarum intuitu diſci oporteat. perinde ſanè ac ſi hoc nomine ueriſſimas, ac utinam à typographis nunquam deprauandas partium icones ſermonis contextui adhibuiſſem, ut ſtudioſi illis freti, à cadauerum ſectione temperarent: & nõ ijs potius, quibus poſſem modis medicinæ candidatos ad cõſectiones proprijs manibus obeundas, cum Galeno hortarer. Profectò ſi ueterum, qui pueros domi in conſectionibus adminiſtrandis, perinde atque in pingendis elementis & lectione exercebant, conſuetudo huc uſq; deducta fuiſſet, non picturis modò, uerùm & omnibus cõmentarijs perinde atque ueteres illos facilè nos carere permitterem: qui tum primùm de Adminiſtrandis diſſectionibus ſcribere ſunt aggreſſi, quum nõ liberis ſolum, ſed alienis etiam uiris quos uirtutis nomine ſuſpiciebant, artem cõmunicare honeſtũ eſſe cenſuerunt. Cum primùm enim pueri non amplius in ſectionibus exerceri cõſueuere, protinus neceſſariò accidit, ut Anatomen infœlicius cõdiſcerent, exercitatione, quam in pueritia auſpicari ſolebãt, abolita. Adeò ut quũ ars Aſclepiadum familia excidiſſet, multisq; ſeculis in deterius uergeret, opus fuerit libris qui ſpeculationẽ ipſius integrã conſeruarẽt. Quantum uerò picturæ illis intelligendis opitulentur, ipſoq; etiã uel explicatiſſimo ſermone rem exactiùs ob oculos collocent, nemo eſt qui nõ in geometria, alijsq; mathematũ diſciplinis experiatur: præterquàm quod noſtræ partium imagines illos impenſe oblectabũt, quibus nõ ſemper humani corporis reſecandi datur copia: aut ſi datur, tam delicata & in medico parum probãda præditi ſunt natura, ut etſi iucundiſſima hominis cognitione, immenſi rerũ Conditoris ſapientiã (ſi quid aliud) atteſtãte, inſigniter capiantur, eò tamen animum inducere nequeunt, ut uel ſectioni aliquãdo interſint. Vtcunq; uerò ſit, toto opere id unicè ſtudui, ut in negocio longè reconditiſſimo, neq; minus arduo, quamplurimis prodeſſem, humaniq; corporis fabricæ non decẽ, aut duodecim (uti obiter ſpectanti apparet) ſed aliquot mille diuerſis partibus extructæ hiſtoriã, quàm ueriſſimè & abſolutiſſimè pertractarẽ, ac intelligendis Galeni libris poſteritati adhuc aſſeruatis, & inter cætera diuini eius uiri monumẽta præceptoris operã requirentibus, nõ ſpernendã frugem medicinæ candidatis adferrẽ. Licet interim non me lateat, quàm conatus iſte meæ ætatis, qua uigeſimum octauum annum nondum exceſſi, nomine, parùm autoritatis habebit, ac quamminimè ob crebram non uerorum Galeni dogmatum indicationem, ab illorum morſibus erit tutus, qui mihi Anatomen docenti nõ aſtitere, aut ipſi hanc ſedulò non ſunt aggreſſi, primaq; fronte uarias rationes in Galeni defenſionem cõminiſcentur, niſi magno alicuius numinis patrocinio ex more commendatus in lucem auſpicatò prodeat. Verùm quia maiori nullo quàm diui CAROLI, inuictiſſimi, maximiq; Imperatoris nunquã intermorituro nomine tutius muniri, ſplẽdidiusq; ornari poteſt, tuam Cæſaream Maieſtatem omni reuerentia ſupplex iterum atq; iterũ obſecro, ut iuuenile hoc meum ſtudiũ multis rationibus cauſisq; ſibi obnoxium, ſub ipſius ductu, ſplendore ac patrocinio in hominũ manibus tantiſper uerſari ſinat, donec per rerum uſum, ac quod ætate accedit iudiciũ, eruditionemq; hunc laborem ſummo optimoq; Principe digniorem reddam, aut aliud non reijciendum alius ex arte noſtra deprompti argumenti munus offeram. Quamuis augurer, ex uniuerſa Apollinea diſciplina, adeoq; tota naturali philoſophia, nihil tuæ Maieſtati gratius acceptius'ue procudi poſſe, hiſtoria, qua corpus & animum, ac præterea diuinum quoddam numen ex utriuſq; ſymphonia, & noſmetipſos denique (quod uerè hominis eſt) cognoſcimus. Atque ut id pluribus colligo argumẽtis, ita inde in primis conijcio, quod in ea librorum frequẽtia, quæ fœlicis memoriæ MAXIMILIANO Romanorũ maximo Imperatori auo tuo cõſecrati fuere, nullus præſentis negocij libello unquam gratior extiterit. Neq; unquam obliuiſcar, qua uoluptate tabulas meas Anatomicas inſpexeris, quamq; curioſe de ſingulis percunctatus ſis, quas pater meus Andreas Maieſt. T. à pharmacis primarius iuxta ac fideliſſimus, aliquando intuendas obtulit. Vt nunc præterea incredibilẽ illum, ut in omnes diſciplinas, ita etiã multo maximè in mathematicas, & præſertim eius quæ mundi aſtrorumq; ſcientiam pertractat, amorem, & in tanto heroẽ admirabilem eius peritiã. Adeò, ut haud fieri queat,

quin ut mundi ſcientia unice teneris, ita etiam aliquando omniū creaturarum abſolutiſſimæ fabricatione expēdenda delecteris, & immortalis animæ diuerſorio ac inſtrumēto cōſiderando uoluptatem capias: quod domicilium, quia permultis nominibus mundo egregiè correſpondet, ueteribus haud ab re microcoſmus nuncupabatur. Cæterùm, uti modò homini digniſſimam ſui corporis ſtructuræ cognitionem, per ſe longè commendatiſſimam, & cui tantopere uel Romæ ſummos uiros, tum rebus, tum diſciplinis philoſophicis per omnia præcipuos, operam impendere iuuit, minimè hîc prædicandam ſtatui: ita quoque Magni illius Alexādri, qui non niſi ab Apelle pingi, à Lyſippo in ære duci, & à Pyrgotele ſculpi uoluit, probè memor multo minùs hic laudum tuarum aliquid recenſendum duxi, ne ieiuna & parum exercitata oratione, illis pro luce tenebras offundam. præſertim quum prorſus improbandus ſit, nimium receptus in Præfationibus ritus, quo abſq; omni delectu, & ferè præter meritum, ueluti ex typo & formula quapiam, uilis alicuius præmioli gratia, omnibus aſcribi ſolent, ſuſpicienda doctrina, ſingularis prudentia, mira manſuetudo, acre iudicium, indefeſſa liberalitas, erga literatos & ſtudia mirus amor, in rebus agendis ſumma celeritas, omnisq; adeò uirtutū chorus, quo tuam Maieſtatem non minus quàm dignitate, ac fœlicitate, rerumq; geſtarum triumphis uniuerſos mortales anteire, nullus nō (quamuis hîc à me non dicatur) perſpectiſſimū habet. unde etiam ſummi numinis loco adhuc uiuus coleris: quod ut Dij ſtudijs & toti orbi non inuideant, ſed diutiſſime mortalibus incolume, perpetuoq; fœlix ſeruent ac tueantur, precor.

Patauij. Calend. Auguſti, anno poſt natum CHRISTVM M. D. XLII.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

Quoniam Epiſtola, quam unà cum Tabulis, ad hoſce de Humani corporis fabrica libros & ipſorum Epitomen paratis, ab ANDREA VESALIO ex Italia miſſam accepimus, pleraque continere nobis uiſa eſt, quorum alioquin Lectorem initiò admonendum putaſſemus, quæq; Typographis, præcipue ita parui Principum decreta pendentibus, & ad ea quæ in rei literariæ uſum euulgantur deprauanda natis, ſignificanda uidebantur, operæprecium duximus illam ita quoque uti ad nos miſſa eſt, candidis Lectoribus communicare.

IOANNI OPORINO GRAECARVM LITERARVM APVD BASILIENSES PROFESSORI, amico charissimo suo.

S.

ACCIPIES *breui simul cum his literis per Mediolanenses mercatores Danonos, tabulas ad meos de Humani corporis fabrica libros, & eorundem Epitomen sculptas. Vtinam tam integrè ac tutò Basileam perferantur, atque sedulò cum sculptore &* NICOLAO STOPIO *hîc Bombergorum negociorum fidelissimo curatore, in humanioribusque studijs apprimè uersato iuuene, eas composui: ne aliqua ex parte atterantur, aliud'ue incommodum ipsis uectura inferat. Inter tabularum seriem exemplar frustatim reposuimus, simul cum impresso singularum figurarum typo, cui quo quæque loco reponenda ueniat ascripsi: ne fortè illarum ordo ac dispositio tibi tuis'ue operis negocium facesseret, figuræque non ordinatim imprimerentur. In exemplari promptè discernes, ubi genus characterum sit immutandum. quandoquidem scripturæ partem, quæ organorum historiam complectitur, continuoque orationis contextu singulis capitibus absoluitur, lineis ab ea distinxi, quæ ad characterum qui in tabulis sculpti occurrunt explicationem iuuat: ob idque figurarum & characterum Index appellatur. In continua orationis serie nusquam figuris indicandis interrupta, literulas expendes, quas in officinis superlineares nuncupatis: quæ illis respondent annotationibus, quas interiori margini non tanta industria, quantò labore & tædio, adhibui, ut lectori uelut scriptorum essent commentarius, exprimens in quá nam figura pars, cuius mentio incidit, spectari possit: uti annotationes in exteriori margine obuiæ, eorum quæ enarrantur argumentum quodammodo proponunt. In interioribus, ne essem prolixior, eam rationem obseruaui, ut quotiescunque figura indicatur, quæ capiti, ubi annotatio spectatur, præfixa est, nullum capitis numerum indicem: quem alioquin appono, si figura alteri præponatur capiti. Rursus, si figura in libro ubi annotatio occurrit, inueniatur, libri numerum figuræ haud subijcio. Quamobrem uerò figuras hoc illo'ue loco collocandas duxerim, in librorum titulis, & characterum indicibus abunde explicatum reperies. Notarum enim, quibus partes in delineatione quapiam insigniendæ fuerũt, loco, characteres quorum in officinis perpetuò usus est, in tabulis sculpsimus: primùm ferè à maiusculis, & dein alijs Latinorum orsi: insuper Græcorum minoribus: mox ab eorundem grandioribus, qui Latinis non sunt familiares: quum uerò hi omnes non sufficerent, numerorum typos assumpsimus, & si quæ alia notula in communibus typis occurrebat. In horũm indicũ descriptione obseruatum est, ut indicans unamque priuatam explicationem habens character, in margine liber collocetur. Si uerò peculiarem non habeat indicem, ac ueluti cum alio charactere exprimatur, ipsi punctum in margine subieci, ut unà cum cæteris lectori in serie obuius fieret. Verùm hanc rationem, ac potissimùm cur characterum indicem cum partium historia confundendum non putauerim, aliàs ad te prolixiùs scripsi: nunc uerò ijs quibus possum modis hortor, & rogo pariter, ut omnia quàm nitidissimè & ocyùs excudantur, utque in meis conatibus expectationi, quam omnes de tua Officina, nunc primùm magno studiosorum commodo, felicique Musarum omine instituta conceperunt, satisfacias. Præcipuum studium in tabularum impressione erit impendendum, quòd non uulgariter ac scholasticè, ueluti quæ simplicibus duntaxat lineis sint expressæ: nusquam picturæ ratione (si interdum locum quo res delineatæ suffulcirentur, excipias) neglecta. & quanquã hîc iudicio ualeas, nihilque nõ de tua industria & sedulitate mihi pollicear, hoc unum percuperem, ut inter excudendum id exemplar quàm proximè imitareris, quod à sculptore speciminis sui loco impressum, unà cum ligneis formis reclusum inuenies. ita enim nullus character, quantumuis etiam in umbra reconditus, oculatum sedulumque lectorem latitabit. & quod in hac pictura longè est artificiosissimum, mihique spectatu perquàm iucundum, linearum in quibusdam partibus crassities simul cum eleganti umbrarum obfuscatione apparebit. Verùm non est quòd hæc tibi perscribam, quum in papyri læuitate soliditateque, ac in primis in uestrarum operarum diligentia positum sit, ut singula, quale nunc mittimus exemplar, nosque hîc aliquot impressimus, ex tua Officina omnibus proponantur, multisque fiant communia. Dabo operam, ut non ita multo post ad uos proficiscar, & si non totò impressionis tempore, saltem aliquandiu Basileæ cõmorer, mecum formulam decreti Senatus Veneti allaturus, quo cauetur, ne quis*

tabularum

tabularum aliquam absque meo consensu imprimat. Cæsaris, quantumuis tu generale in omnes libros quos primus imprimis habeas, mater mea ad te Bruxella mittet. dudum enim mihi impetratum fuit: sed ut recentius esset, ad pluresq; annos utile, hactenus non curauimus describendũ. Regis Galliæ, se mihi adepturum recepit ipsius apud Venetos Orator, Monspessuli antistes. Licet hac ex parte parum sim anxius: imò diplomatum exemplaribus ne paginam quidem occupandam duxerim. Nam quid principum decreta apud bibliopolas, & in omnibus angulis nunc densissimè satos typographos ualeãt, abundè in meis Anatomicis tabulis ante annos tres Venetijs primùm impressis, & postmodũ misere passim deprauatis, maioribusq; interim titulis exornatis, est animaduertere. Augustæ enim mea ad NARCISSVM VERTVNVM, *Cæsaris & regni Neapolitani primarium medicum, rarumq; profectò nostræ ætatis medicorum exemplar, subducta epistola, nescio quis rabula Germanicè est præfatus, & præter meritum in Auicennam reliquosq; Arabes blaterans, me inter quosdam succinctos Galenos connumerat, & (ut emptori fucum faceret) me coegisse in sex tabulas falsò asserit, quæ Galenus pluribus quàm triginta libris diffuse complexus est. Dein Latina se Germanico idiomate donassè subiungens, attestatur Græcas & Arabicas uoces ab ipso adhibitas: quum interim non solum tales omnino subduxerit, sed ea omiserit quæ conuertere nequiuit, quorumq; nomine tabulæ in primis debebant esse commendatiores. præterquam quòd Venetam sculpturam peruersè istic sunt imitati. Hoc Augustano sculptore longe rudior imperitiorq; extitit, qui Coloniæ ijsdem tabulis manum admouit: quantumuis illic nescio quis in typographi gratiam scribat, non tantum ex meis tabulis hominis constructionem melius quàm ex humanæ fabricæ resectione intueri posse, uerùm etiam ipsos ex elegantissimis figuris fecisse multo elegantiores: quum tamen & picturam ualde corruperint, & neruorum delineationem parum feliciter imitatam adiecerint, quam ego characterum adiecto indice, uni atque alteri amico, qui id tantisper dum ipse eã ederem, à me expetebant, ruditer delineaueram. Parisijs tres priores eleganter expresserunt, alijs interim propter sculpturæ (uti conijcio) difficultatem omissis: quum potiùs à prioribus, si studiosorum habita esset ratio, abstinendũ fuisset. Cæterùm Argentinensis ille, quẽ* FVCHSIVS *tantis conuicijs ob quædam denuò transcripta proscindit, quemq; ego longe alio iure quàm ipse plagiarium appellare possem, de studijs pessimè est meritus, quòd tabulas quæ nunquam satis magnæ studiosis proponi poterunt, tam fœdè contraxerit, & turpissimè pictas, ac præter omnem rationem circunscriptas, cum Augustani uersione, tanquam suas emiserit. Huius gloriæ is inuidere uisus est, qui undecunque citra delectum compilatis ex aliorum libris, imaginibus, Marpurgi & Francofordiæ eius generis libros adhuc emittere pergit. Adeò ut diuina illa & fœlicissima Italorum ingenia leuiter feram, et ualde exosculer, quòd aliud in Germaniæ medicis iudiciũ ob sordidorũ quorundam typographorũ mancipia requirant, quæ nullum nõ scripti genus uilis alicuius præmioli à typographis emungẽdi gratia cõgerere, emutare, transcribere, suoq; nomine ut nouum quid editum uideatur, decretaq; principum sileant, emittere audent. Hæc eò scribo, ut intelligas, quàm parum illa impressioni tuæ adhibenda putauerim. quin potius significandum duxerim, me multò lubentius tabulas alicui industrio typographo quócunque transmissurum: quantumq; in me esset, operam meam in rei literariæ usum communicaturum: quàm ut ineptus aliquis, cui pro mea uirili rationibus omnibus obesse conabor, tabulas tanto labore in communem studiorum usum confectas imitaretur, illæq; turgido quopiam præfixo titulo, perinde ac si à me ita negligenter exijssent, in hominum manus uenirent. Atque hæc potissima est causa, cur tabulas meo sumptu parauerim, ac nunc iterum atque iterum abs te contendam, ut quàm integerrimæ & mundissimæ à tuis operis seruentur. Vale. Venetijs, nono Calendas Septembres.*

Tuus And. Vesalius.

ANDREÆ VESALII.

ANDREAE VESALII

BRVXELLENSIS, DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER PRIMVS, IIS QVAE uniuersum corpus sustinent ac suffulciunt, quibusque omnia stabiliuntur & adnascuntur dedicatus.

QVID OS, QVISQVE IPSIVS VSVS & differentia. Caput I.

Oßis natura.

OS CAETERARVM hominis partium est durissimum, & aridissimũ, maximeque terrestre & frigidum, & sensus denique præter solos dentes expers. Huius enim temperamenti summus rerum opifex Deus substantiã meritò efformauit, corpori uniuerso fundamenti instar subijciendam. Nam quod parietes & trabes in domibus, & in tentorijs pali, & in nauibus carinæ simul cum costis præstant, id in hominis fabrica ossium præbet substantia. Ossium siquidem alia roboris nomine tanquam corporis fulcra procreantur, è quorum numero sunt tibiarum & femorum ossa, & dorsi uertebræ, ac omnis ferè ossium contextus. Alia reliquis partibus ueluti propugnacula, tutissimique ualli & muri à natura obijciuntur, quemadmodum caluaria, uertebrarum spinæ, & transuersi earundem processus, pectoris os, costæ. Alia quorundam ossium articulis præficiuntur, ne illi plus satis laxè moueantur, aut in nimium acutos inclinentur angulos. Huius nanque beneficij occasione, ossicula effinguntur, sesami seminis magnitudini à dissectionis professoribus comparata, quorum quædam secundo pollicis manus internodio, & quatuor reliquorũ digitorum primis internodijs, & primis etiam internodijs quinque digitorum pedis coarticulantur. Dentes porrò incidendis & confringendis & atterendis moliendisque cibis priuatim conducunt, perinde ac duo auditus instrumenti ossicula peculiari usu audiendi officio famulantur. Verùm cuiusque ossis primarium munus, singulorum ossium Caput fusius ostendet, quandoquidem in præsentia abunde est, generatim ossium usum recensere: quo (ut semel dicam) hæc fulcrorum modo uniuersam corporis molem sustentant, & ijs omnia adnascuntur & firmantur, & ab ijsdem suspenduntur, adeò sanè ut ex ossium usu aut officio, non alia quàm modò ferè diximus, desumi possit differentia.

Oßium usus.

Oßiũ differẽtia ab usu.

Differentia à magnitudine.

In magnitudine uerò ossa uariant, quòd nonnulla quidem sint grandia, ut femur, tibiæ os, humerus, & ossa sacri ossis lateribus utrinque connexa: nonnulla autem parua existant, ut brachialis ossa, dentes, & ossicula quæ sesamo assimilantur. Alia rursus ampla sunt, ut ossa sacri ossis lateribus coarctata, scapulæ, sacrum os, uerticis ossa, frontis & occipitij. Alia angusta & gracilia & longa, ut fibula, radius, ulna, & cum alijs multis costæ. Porrò satius erit omnes differentias, quas à forma petere integrum esset (cum innumeræ occurrant) ad priuatas ossium descriptiones reseruare. Arduum quippe esset, ossibus nondum enarratis assequi, quænam horum sint aspera: ut ea quæ lapidea in caluariæ basi uocabimus, quòd præruptæ rupi similia uideantur. item quæ læuia sint, ut uerticis ossa, frontis os, pectoris os. deinde quæ triangulum referant, ut scapulæ: & quadrangulum, ut uerticis ossa: & quæ cunei speciem obtineant, ut capitis os, à cuneo σφηνοειδὴς dictum: & quæ iugis assimilentur, ut ζυγώματα Græcis, iugalia autem nostris appellata: & quæ ſ nostrum imitentur, ut clauiculæ: & quæ ensis effigiem ostendant, ut pectoris os: insuper quæ υ figuram referant, ut ὑοειδὴς uocatum os: & quæ radij quo latiores cordulæ texuntur figuram exprimant, ut cubiti os radij nomine donatum: & quæ cubo tesseræque comparamus, ut pedis os à cubi imagine κυβοειδὴς nuncupatum: & quæ cymbæ imagini accedant, ut pedis os à cymba Græcis σκαφοειδὴς appellatum: & quæ molæ, scuto & patellæ similia dicantur, ut os genu articulo præpositum: ad hæc quæ totius Italiæ circunscriptionem leuiter proponant, ut femur: & quæ fibulam repræsentent, ut tenuius in tibia os fibula appellatum: & quæ coccygis seu cuculi auis rostro comparentur, ut sacro ossi suppositum os, quod coccyx nuncupatur: dein quæ incudis uel molaris dentis effigiem quodammodo repræsentet, ut minus organi auditus ossiculum: & quæ malleum, ut grandius eiusdem

A forma.

organi ossiculum: præterea quæ à uerticuli forma nomen sortiantur, ut dorsi uertebræ: & quæ clauo à Græcis γόμφῳ appellato respondeant, ut dentes: & quæ mediam maiusculæ pisæ seu ciceris formam præseferant, ut duo pedis ossicula, primo pollicis internodio supposita: eiusq; generis ossium quæ forma inuicem uarient permulta, non ita obiter ab illo cui ossa adhuc incognita sint, intelligerentur. Atque hac etiam ratione processuum, appendicum, capitum, superciliorum, sinuum, & tuberculorum imagines, in præsenti neutiquam recensendæ ueniunt: quemadmodum neque aliqua quæ ex hisce sumi possit ossium differentia, quum quid processum, appendicem, eiusq; ordinis reliqua nominem, hactenus non expresserim, ista secundo ab hoc capite necessariò pertractaturus. Ac proinde etiã differẽtiæ ab ossium cõmissurarum speciebus petitæ, nisi cõmissuris accuratè explicatis, obuiæ esse nõ queunt. Quòd autẽ quamplurimæ sint, & cognitu non admodum faciles, quartum Caput attestabitur. Item differentias quæ à cartilagine dependere possunt, nondum natura cartilaginis exposita, haud promptè quiuis assequeretur. Incognita enim cartilagine, intellectu difficile est, quæ nam ossa cartilagine prorsus destituantur, ut uerticis ossa: quæ illa undique, ut quædam brachialis ossa, aut aliqua tantum ex parte, ut femur, incrustentur. quæ item in cartilaginem degenerẽt: ut nasi ossa, costæ, pectoris os. His igitur differentijs in suum locum asseruatis, eas quæ à substantia & ossium cõstitutione colliguntur, sermoni hîc adijciamus. Sunt enim quædam ossa planè solida, neque quouis pacto effracta, interius cauernulis sinibus'ue obsita uidentur: ut, præter cætera, duo nasi ossa, & quod in oculorum sede minimum, ac superioris maxillæ ossium secundum numerabitur: & ea quæ sesami seminis magnitudini comparantur: & duo ossicula auditus organo propria. quæ omnia nisi temporis successu impensè resiccata, nullam omnino cauitatem intus ostendũt. Nonnulla uerò exterius, quasi continua crusta, aut lamina obducerẽtur, solida apparent, sed effracta. quædam paruis tantũ sinibus cauernulisq; cõpactissimæ spongiæ, uel læuissimi pumicis foramina quamproximè referentibus, intus oppleta cernuntur, quandam fungi speciem exprimentes: ut in minorum ossium numero, brachialis ossa, & tarsi ossa: in maiorum autem, sacrum os, uertebrarum corpora, pectoris os, calcis os, talus, deinde & uerticis ossa. quædam uerò prẹter cauernulas, nulla serie aut numero positas, amplũ aliquem & insigniter cauum exigunt sinum, qui solidissima ualidissimaq; ossis substantia circundatus in extremis angulis, osseis ueluti lineis interstinguitur. Hunc sinum singula ossa, quibus obtigit, unicum ferè adipiscuntur. Sunt autem huius classis inter minora ossa, pedij, postbrachialis, & digitorum ossa: atque ex his potissimũ primæ & secundæ digitorum acies, quantumuis secus Galeno Anatomes professorum præcipuo uisum sit, ossa digitorum solida constituenti. Grandiora uerò ossa eiusmodi sinu donata sunt, femur, tibiæ os, humerus, maxilla inferior, quartum superioris maxillæ os, frontis os, temporum ossa, & plerunq; ipsum cuneiforme os. Dentes autem, qui omnium ossium facile sunt durissimi, huius generis sinum quoque obtinent: sed interim dictis nuper cauernulis, & pumicis modo efformatis foraminulis prorsus destituuntur. Maiores isti sinus, & illa pumici ac exiccato fungo non absimilis constructio, ossibus contigerunt, cùm quò motus no-

Differentia ab appendicib. processibus, capitibus, &c.

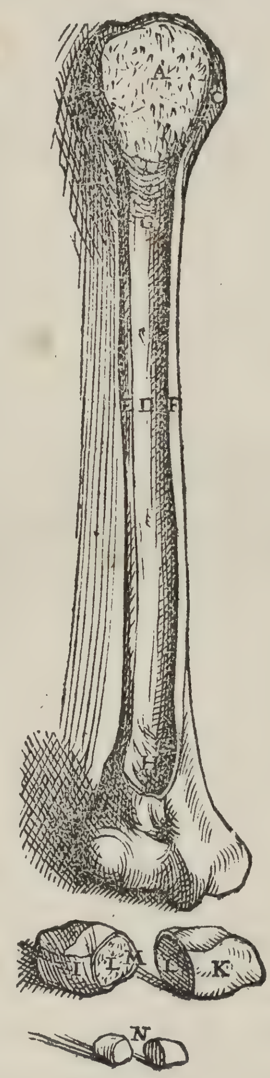
Ab ossiũ commissuris.

A cartilagine.

Ab ossium substantia & constitutione.

In 1 de Vsu partiũ, et 2 lib. Cõmentar. in Hipp. lib. de Fracturis.

Quoniam præsens differentia in figuris, singulis Capitibus quibus priuatim os aliquod describitur, præpositis, ita ut reliqua quæ hoc Capite pertractantur, non est obuia, hîc appinximus brachij ossis, seu (ut cũ Celso dicamus) humeri, secundùm longitudinem dissecti alteram partem, quæ ipsius capite quod scapulæ articulatur, cauernulas pumicis modo efformatas, & A insignitas cõmonstrat: quẽadmodũ et squamã illis cauernulis obductã, et B notatã. C autem inscribitur portio exterioris superficiei istius ossis, hîc cõspicua. Insuper D sinum commonstrat ampliter cauum, qui solidissima crassaq; ossis parte E ac F indicata circumdatus, secũdùm humeri longitudinem exporrigitur. Ad sinus uerò summum ubi G reponitur, & imum ubi H uisitur, osseæ occurrunt lineæ, medullam hoc sinu contentam intexentes. Cæterum sub humero os cymbam referens, ac undecima figura trigesimi tertij Capitis exprimendũ, hîc uerò per medium dissectum, & I & K insignitum delineautmus, ut ossis appareret substantia pumicis instar constructa. Ac utrunq; quidem L, cauernosam fungosamue huius ossis notat substantiam. M uerò, squamam, quæ ossis constituit superficiem, & undique illi fungosæ substantiæ circumducitur. Præterea huic ossi unum ossiculorum subiunximus, quæ primo pollicis pedis internodio coarctata, in secunda trigesimitertij Cap. figura ω & ψ ostendentur. Atq; hoc ideo N notatum integrè per medium diuisimus, ut aliquod os impensè solidum, & cauernulis penè destitutum, in conspectum quouis pacto ueniret.

mine

mine leuiora redderentur, tum ut medullam proprium ipſorum nutrimentum illis cōtinerent, aut priuatim aërem, aliquam'ue peculiarem materiam, ut frontis os, temporum oſſa, præter medullam, amplecterentur. Neque ſolum in maioribus his oſſium ſinibus, ut quiſpiam arbitraretur, medulla reponitur, uerum illæ ſpongiæ modo extructæ cauernulæ non minus quàm inſigniores illi ſinus medulla infarciuntur. Quòd autem ſingulis oſſibus prout unumquodque maiori minoriúe indiget leuitate, robore & duritia, aut prout huic aut illi ſenſus organo præeſt, ſinus hi & oſsium denſitas iuſtiſſimè attribuātur, in ſingulorum oſſium enarratione ſedulò proſequar.

Quā oſsiū parte medulla reponatur.

Præter cauernulas & ſinus, quibus oſſa intus ſcatent, quædam etiam amplis foraminibus ſunt peruia, ut occipitis os, & uertebræ, quà dorſalem tranſmittunt medullam. pubis quoque oſſa, quò leuiora reddantur, cæteris omnibus grandius foramen obtinent. Alia autem paruis perforantur foraminibus, ut pleraque capitis & maxillarum oſſa, uenis, neruis, arterijs uiam præbentia: & os quod inter capitis oſſa octauum numerabitur, odorum gratia tenuibus foraminulis cribri modo perforatum creditur. Alia exterius ac in ſuperficie nullum quod ſenſu dignoſcitur foramen cōmonſtrant, ut brachialis oſſa, & dentes, & digitorum oſſium permulta. Non paucis autem oſſibus foraminula obtingunt, quæ exterius ac in ſuperficie ſunt conſpicua: non tamen uniuerſum os penetrant, ſed tantum uenis & arterijs craſſiora oſſa ſubeuntibus præparantur. Eiuſmodi foramina in calcis oſſe, & talo, & oſſe ſacro, & in grandium uertebrarū corporibus paſsim occurrunt: quòd uidelicet hæc craſſiora ſint, quàm ut à uaſis ipſorum ſuperficiem tantū perreptantibus, alimentum commodè queant aſſumere.

Ab oſſium foraminibus.

Ab oſsium ſenſu leuis admodum pendet differentia. Dentes enim ſenſu prǽditos, reliqua autem oſſa illo deſtituta arbitramur: quamuis non nimium temerè oſsibus omnem ſentiendi uim adimere conuenit, quum in crebris quas manu obimus curationibus interdum oſſa dolore affici, etiam præſtantiſsimi medici affirment: non ignorantes interim membranam quandam omnibus propemodum oſsibus obduci, quam περιόστεον ob id Græci uocarūt, cuius gratia alijs oſſa (ſi quid modò ſentiunt) ſenſu pollere uiſum fuit.

A ſenſu.

Præterea & ſoli dentes tota ſede qua extra gingiuas prominent, nudi ſunt, reliquis interim oſsibus omni ex parte tectis, & ante ſectionem latitantibus. Ad hæc dentes ubi prominent, membrana oſſa inuoluente deſtituuntur, ut & caluariæ interior ſuperficies, quà cerebrum continetur, quam dura cerebrum induens membrana proximè ſuccingit, quum alioquin cæteris oſsibus dicta prius membrana undique circunducatur, ſi eas ſedes exceperis, quibus oſſa uel articulantur inuicem, uel alioquin mutuò conſtruuntur.

Ab occultatione.

A membrana oſſa ſuccingēte.

QVID CARTILAGO, ET QVIS CARTIlaginis uſus & differentia. Cap. II.

CARTILAGO oſſe mollior eſt. terreſtris tamen ac duriſsima partium corporis ſecundùm os particula, prorſus ſolida, & nullis foraminibus cauernuliſq; oſſiū modo intus oppleta, & ſenſus ac medullæ expers.

Cartilaginis natura.

Huius uſus perquam uarius eſt. Primùm nanq; idem præſtat quod oſſa, quum uelut fulcrum quoddam ſit, cui proximæ partes adnaſcantur, & adſtabiliantur. Cartilagines enim quibus larynx conſtat, oſsium munere eleganter funguntur. quippe ipſis quidā implantātur muſculi, ac nōnulli ab illis enaſcuntur. Inſuper cartilagines hæ laryngem perinde effingunt, atque ruſticorum domus ex trabibus confectas cernimus, priuſquam ſtramina, tegulæ, & lutum illis adhibētur. Neque ſanè hominum oſſa & cartilagines carne nudatas, ac poſtmodum unà contextas, propius cuipiam imagini aſsimilaueris, quàm tuguriorum fabricæ iamprimum erectæ, & nondum ramis aut terra ornatæ. Pari quoque ratione cartilagines oſsium uicem obeunt, quæ inibi reponuntur, ubi nullo oſſe locato, muſculi ſuam inſertionem tentant: quod palpebris & naſo euenit. In palpebrarum enim extremis oblongæ conſiſtunt cartilagines, in quas muſculi palpebras mouentes inſeruntur. Ad hæc, naſi alæ cartilaginibus efformātur, quæ muſculorum inſertionem perinde ac oſſa excipiunt. Quinetiam illæ alarum cartilagines, naſi apicem unà cum alijs cartilaginibus à naſi oſsibus prognatis eleganter oſſium ritu ſuffulciunt, eriguntq;.

Vſus communi oſsium uſui reſpondens.

Præterea coſtarum oſſa in cartilagines finiunt, in omnibus quòd ad uſum ferè ſpectat, illis oſsibus reſpondentes: quamuis ex abundanti his cartilaginibus peculiaris uſus accedit, quo thoracis amplitudinem (quam illæ cum coſtarum oſsibus efformant) promptius dilatari conſtringiq; patiuntur, quàm ſi rigidæ & oſſis modo duræ eſſent.

Cartilaginē oſſe promptius ſtringi ac dilatari.

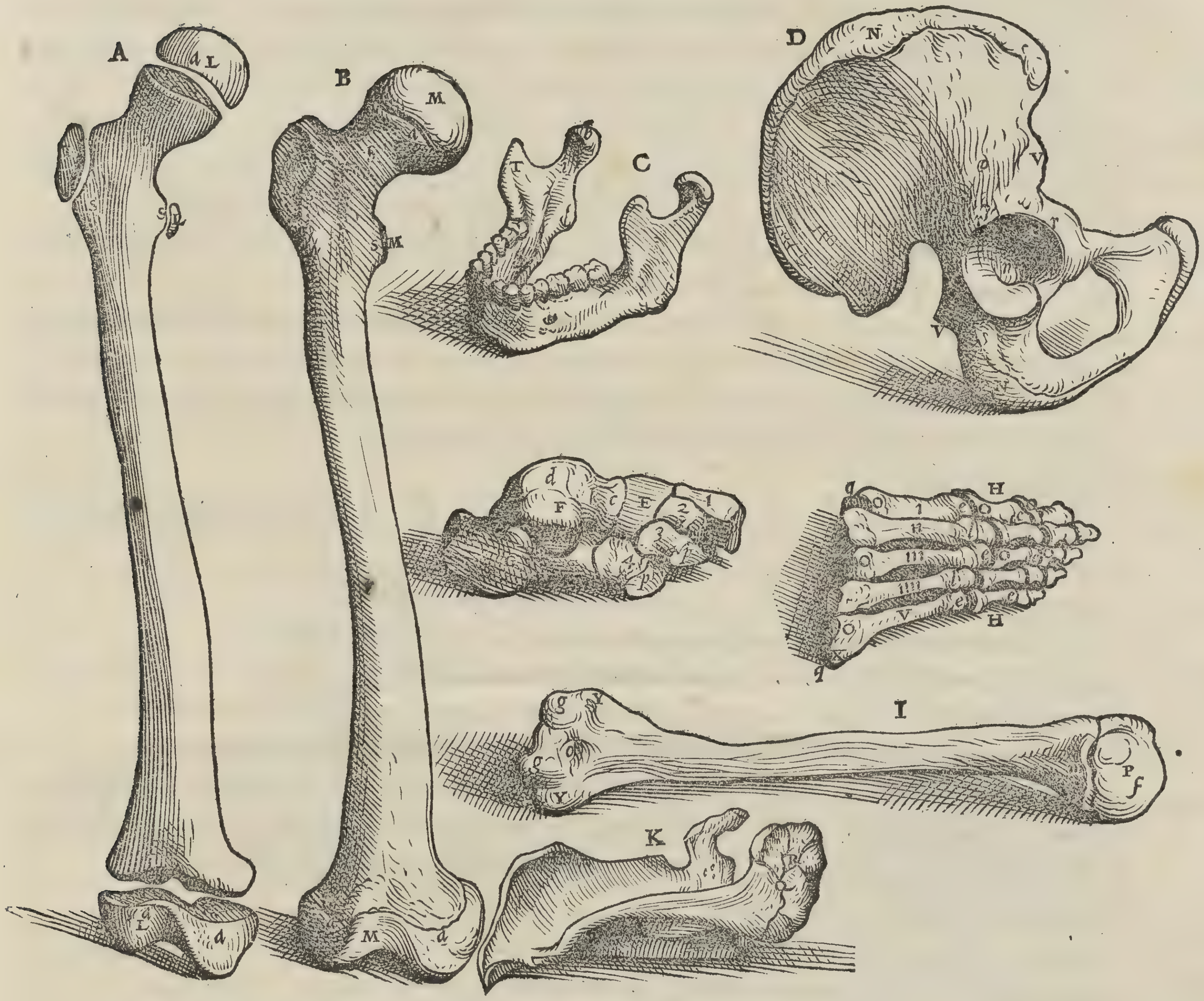
Inſuper eiuſdem ferè uſus gratia aſperæ arteriæ cartilagines C noſtri imaginem exprimentes, in hoc ab oſſibus diſcrepant, quòd præter id quòd bellè ſuſtinent, oſſiſq; munus fulciendo gerunt, eam adipiſcuntur temperiem, cuius be-

Cartilaginis usus in articulis. nescio distendi comprimiq́ꝫ secus quàm os possunt. Adde & alium cartilaginis usum neutiquam infimum, quo hæc ossibus occasionem præbet, ut in continuis frequentibusq́ꝫ motibus attritu minus uitientur. Ossium nanque commissuræ motus gratia extructæ, propter ossium siccitatem ex mutuo contactu, leui opera rumperentur, nisi utraque commissuræ ossa tota sede qua se inuicem cõtingunt, articulumq́ꝫ formant, cartilagine quadam ueluti crusta seorsim obducerentur, & hæc cartilago suo in duritie mollitieq́ꝫ temperamento ossium impetui resisteret, & unà incidentis uim cedendo leuiter exolueret. Neque solum cartilago in ossium affrictu quo minus mutuo contactu atterantur commoda est, at ita læuis planaq́ꝫ uisitur, ut promptissime ossis caput in suo sinu uoluatur, nullaq́ꝫ asperitas motus promptitudinem impediat, accedente huc uiscido lubricoq́ꝫ humore, & ueluti smegmate quopiam, quo rotulas ad reflectendum funes oblinimus. Quinetiã sagax rerum Opifex adeò præstantem cartilaginis usum in articulis fore cognouit, ut non solum ad eum quem diximus modum ossa in mutuo contactu cartilagine læui & lubrica crustæ cuiusdam modo ornauerit, uerùm in nonnullis articulis præter has cartilagines tertiam quandã adhibuerit, quæ neutrius ossis cartilagini, sed tantum membraneis articuli ligamentis orbiculatim connascitur, & ueluti cartilaginum ossibus obductarum quoddam interstitium efficitur. *Tertia in articulis quibusdã cartilago.* Hæc utrinque, quà inter alias cartilagines consistit, læuis, & ob uiscidum quo oblinitur humorem lubrica est, & multo illis cartilaginibus quæ ossibus obnascũtur mollior. Huiusmodi cartilaginem inferioris maxillæ ad superiorem articulos intercedere, suo loco audies: deinde aliam pectoris ossis cum clauicula articulum, & nexum clauiculæ cum summo humero, & ulnæ cum brachiali, & tibię ossis cum femore, in quo articulo huius generis cartilagines, sinus, quibus femoris capita excipiuntur, magna Naturæ prouidentia peculiariter augent. Verum eiusmodi cartilagines Galeno non uidentur animaduersæ, si ex omnibus eas duntaxat exceperis, quas genu articulo proprias esse diximus: quarum Galenus ligamenti nomine semel, & obiter tantum meminit. *Li. 2 de Administran. sectionibus.* Arabibus autem eas notiores fuisse, quodammodo hinc colligitur, quòd illi ossium contextum docentes, ossa quidem omnia scripserint esse contigua: illis tantum seclusis, in quibus Laguahic, aut (ut correctius dicamus) Luhach intercedunt, quæ ossa inuicem nõnihil dirimunt, ea uoce huius generis cartilaginem mollicie à ligamenti natura parum absimilem intelligentes. At quibus sedibus hæ contineantur, neminem Arabum hactenus docuisse reperi. Huiusmodi itaque usum cartilago in articulis suppeditat. ad quem rursus accedit, quòd in plerisque ossium commissuris non ad motum institutis, cartilago quasi glutinis uice interuenit: *Cartilago glutinis uicẽ subiens.* quemadmodum in pubis ossium commissura fieri animaduertimus, & in minoribus natu corporibus, in appendicis cum reliquo osse coalitu. Porrò de cõglutinantis cartilaginis natura, ubi ossium commissurarum differentiam persequemur, denuò agendum erit, ubi hæc luxationum gratia neutiquam perfunctoriè perpendenda ueniet. Pariter & cartilaginis species, quam ligamenta cartilaginosa aliquando efformare docebimus, in ligamentorum enarratione pertractabitur. *Ligamentorũ substantiã ingrediens cartilago.* Sunt autem eius generis in uertebrarum connexu, in coxendicis articulo, & in genu. In præsentia igitur suffecerit, ita cartilaginis naturã leuiter explicare: ad quam nõ inopportunè adhuc cartilagines retuleris, in hoc fabricatas, ut quippiam in ipsis quod continuò erectum esse oportuit, firmaretur. *Cartilagines aliquid continuò erigẽtes.* Cuius generis palpebrarum sunt cartilagines, ταρσοὶ nuncupati, quæ cilia seu palpebrarum pilos erectos, neque aliorum pilorum modo concidentes sustinent, instar aridi duriq́ꝫ soli, in quo arbores firmius figuntur: eo uidelicet pacto, quo in longis nauibus remos, quoties non nauigatur, sua serie firmatos, & ex aqua subleuatos conspicimus. Pręter hæc rerum Opifex nudas & prominentes corporis particulas, & ossium fines alteri ossi non commissas, cartilagine adauxit, nimirum ut tali cõstarent substantia, qualis neque frangi propter molliciem, neque rumpi propter siccitatem queat. *Extãtib. particulis adnatæ cartilagines.* Quòd autẽ cartilago nõ minus quàm ungues ea formentur substantia, uel pueri nos docent, qui maiusculam cartilaginei piscis, aut uituli cartilaginem nacti, eam in globulum scindunt, ac ut ualidissimè frequentissimeq́ꝫ resiliat, lapidi cuipiam inijciunt. Is enim resultus liquidò cartilaginis temperiem ita arguit, ac quum cæsim punctimq́ꝫ cartilago superficietenus cultro petitur, & ab illo dein resilit. In cartilaginum, quæ nudis partibus contigerunt, numero, obseruabis nasi cartilagines, eam quæ in mucronem gladij modo à pectoris ossis fine exacuitur, spuriarum costarum cartilagines, & eam quæ ossis coccygis termino adnascitur: & auris cartilaginem, quæ tenuis mollisq́ꝫ est, & cute obducta, ossis uice auris corpus pulchrè suffulcit. *Cartilaginũ differentiæ.* Cæterum isti cartilaginum inter se uariantes usus, earundem quoq́ꝫ differentias explicant, adeò ut nunc neque has, neque cartilaginum formas, prolixius enarrare conueniat, præsertim quum singulæ cartilagines perinde ac ossa à nobis priuatim ueniant describendæ. Quamuis fortè aliquis hîc adhuc additum uelit, in minoris ætatis corporibus cartilagines

molles

molles esse: in grandioris uerò ita subinde indurari, ut fragilis ac friagilis ossis naturam referant. quod potissimum laryngis cartilaginibus, & illis accidit quas superiores costæ educunt. Hæ enim temporis successu, idq; maximè in brutis, osseæ fiunt, exterius duntaxat cartilagine ueluti membrana quapiam succinctæ, quæ ab ossea illa cartilaginis substantia per elixationem leui negotio abscedit & diuellitur.

NOMINA QVIBVS OSSIVM PARtes sedesq; indicantur. Caput III.

PRÆSENTIS TABVLAE EIVSDEMQVE characterum index.

Proposita modò tabula aliquot ossa in hoc tantū delineantur, ut ossium partes & sedes, quarum nomina hoc Capite persequar, in nonnullis saltem ossibus appositè exprimant. Vnde si in huius Capitis contextu alicuius ossis hîc non delineati mentio incidet, id ex figuris proprij sui Capitis, aut ex integris quæ primi libri calci adhibebuntur, opportunè petes. Quanquam non opus est, in cuiusque partis sedisq; descriptione, omnia ossa, quæ exempli loco adferam, contemplari, quum hîc abunde erit in uno osse quod traditur perpendere, & quum alibi id nomen occurret, memorem esse. Quæ uerò ossa hîc delineantur, characterum index docebit.

A *Dextrum femur, cuius appendices sua sede dimouimus, ac ueluti quodam interstitio à reliquo osse disiunximus.*

B *Dextrum femur, cui appendices suis sedibus adhuc adnatæ hærent.*

C *Maxilla inferior, unà cum humiliori dentium serie.*

D Hic os dextro sacri oßis lateri coarticulatum, externa sede exprimitur: cui aliud nullum peculiare nomen cum Galeno indidimus, sed triplici nomine, uidelicet ilium & coxendicis & pubis, pro ipsius sedium ratione comprehendimus, id uigesimo nono Capite descripturi.

Sub iam cõmemorato osse, & inferiori maxilla, pedis dextri ossa ita uidētur, ut quatuor tarsi

1. 2. &c. ossa his notis, 1. 2. 3. 4. insignita, cum osse cymbæ non absimili, ac E indicato, & talo F inscri-
E. F. G. pto, & calcis osse G significato, à quinque pedij oßibus I, II, III, IIII, V, notatis, &
H. I, II, digitorum oßibus H & H ostensis, adeò remouentur, ut sedes qua pedij ossa tarsi oßibus
III, etc. committuntur, intueri poßit. Hac nanque ratione sinus in superficie tantum insinuati, & capita
H H. leuiter admodum protuberantia, opportunè commonstrantur.

I Pedi subiacet brachij os, seu humerus, anteriorem ipsius sedem ostendens.

K Scapulæ dorsi portio, in hoc depicta, ut spinam ipsius cum summi humeri appendice lineis interstincta, & uarijs partibus efformata ostenderet. Atque hæc ossa præsens commõstrat tabula. reliqui uerò characteres oßium partibus ostendendis hunc in modum seruiunt.

L &c. Quatuor L in priori femore A notato positis, quatuor femoris appendices indicantur.

M &c. Quatuor M in altero femore locatis, etiam quatuor femoris appendices insinuantur, quarum circumscriptionem lineæ notant, quibus illæ à femoris osse, ut ita dicam, dirimuntur.

N N Superius N in osse sacri oßis lateri commisso, ac D insignito, appendicem notat oßis ilium. inferius autem N, appendicem oßis coxendicis.

O &c. Aliquot O in pedij oßibus, I scilicet, III & V signatis ponuntur, & deinde in primo secundoq; pollicis osse, & primo secundoq; medij digiti etiam O conspicis, appendices in his oßibus insinuantia: non quòd tantum ossa O insignita appendicibus donentur, sed quia aliquot characteres eandem in similibus oßibus rationem esse, satis doceant.

P Humeri appendix.

Q Appendix spinæ scapulæ, seu summi humeri.

R Lineæ, quæ plures spinæ scapulæ appendicis portiones intercedunt.

S &c. In utroque femore duo scripsimus S, femoris notantes processus.

T Processus acutus inferioris maxillæ, atq; ita etiam T, κορώνη insignitur.

V V Duo sunt processus in oße alteri sacri oßis lateri coarctato.

X Processus appendicis superioris pedij oßis V notati, paruóque digito præpositi.

Y Y Duo processus, seu tubercula inferioris sedis humeri, qua cubiti oßibus articulatur.

a &c. In utroque femore ter a ponitur, tria femoris ostendens capita. Cæterùm in priori femore A notato, in elatißima appēdice a posuimus. In femore uerò B insignito, extra appendicem, ne fortè quis solam appendicem hîc caput coxendicis oßi inarticulatum esse arbitretur.

b Caput maxillæ inferioris dextrum.

c Caput tali, oßis quod cymbam refert sinum subintrans.

d Caput tali, tibiæ sinum subiens, quod & F notatur.

e &c. Aliquoties in pedis figura e occurrit, capita notans pedij & digitorum oßium.

f Caput humeri superius, quod scapulæ articulatur.

g g Duo capita inferiora humeri, seu potius sedes quibus ulna & radius articulantur.

h h In utroque femore semel h ponitur, ceruicem capitis indicãs quod coxendicis oßi immittitur.

i Ceruix in inferiori maxilla.

k Ceruix in talo.

l l Ceruices pedij oßium. Ponitur autem l in II, & in IIII tantum, ne reliquæ ceruices obscurarentur.

m Ceruix in humero.

n Acetabulum in coxendicis osse, cui femur inarticulatur.

o Acetabulum in humero. latitat autem o inter duo Y.

p p p Superficietenus exculpti sinus, qui in tarsi oßibus uidentur.

q q Pedij oßium minimè extuberantia tubercula. duo autem q tantum his ascripsimus, quòd reliqua in umbra latitassent, & picturæ quoque obfuißent.

r r Supercilia in coxendicis oße, ad superiorem acetabuli sedem conspicua. Si fortè in cartilaginibus has quoq; oßium partes aut sedes contueri lubet, omnes quæ in cartilaginibus spectari possunt, effigies cartilaginum trigesimo octauo Capiti præpositæ commonstrabunt.

VTCVN-

Varias esse uoces quib. ossiu partes sedesq; indicantur.

VTCVNQVE uocum multitudo & uarius illarum apud alios & eundem subinde authorem usus rerum descriptionem arduam reddit, nulla tamen æquè uaria pugnansq; dictionum est congeries, atque nominum, quibus ossium partes sedesq; indicãtur, & quibus in ossiũ descriptione perpetuò est utendũ. Vt enim nunc ad sequens Caput uarias appellationes asserue͂, quibus commissurarũ ossa iungentiũ species significãtur, huc modo referuntur, κῶλον, ἐπίφυσις, ἀπόφυσις, κορώνη, κορωνὶς, κεφαλὴ, κεφάλαιον, ἄρθρον, κόνδυλος, τράχηλος, αὐχὴν, κοτύλη, κοτυληδὼν, ὀξύβαφον, γλήνη, ἴτυες, ὀφρύες, ἄμβονες, χεῖλη, βαθμίδες, eiusq; generis uoces quamplurimæ, quæ Græcorũ sunt nomina: Latinis aute͂, & si priuatim nõnulla tantum habentur, interpretum tamen lasciuia tot nominum myriades passim ita sunt obuiæ, ut iam seorsum unumquodq; Græcorum nomen assumendum ueniat, & quid ueteres qui pueros domi sedulò dissecandi rationem docebãt, illis intellexerint, addendum, quò tandem cuiusmodi uoce nos quoque simus toto sermonis contextu usuri, statuatur. Κῶλον itaque, quo etiam nomine Græcorum interpretes subinde utuntur, aliquando autem artum, interdum uerò membrum uertunt, Græcis quatuor duntaxat membris accommodabatur, brachio scilicet, cubito, femori, & tibiæ: neque etiam aliam partem ea uoce Galenus usquam intellexisse uidetur. Verùm quum rarò, aut nunquam huius uocis usus mihi incidat, illi prolixius inhærendum non arbitror. Ἐπίφυσις, quam Latini appendicem, applantationem, adnexum, additamentum, adnatum, & alijs innumeris profectò modis reddunt, perpetuò appendicem appellabo. Est autem ἐπίφυσις seu appendix, os alteri ossi adnatum, & peculiarem obtinens circumscriptione͂, neque illius ossis cui committitur, uera portio. Huiusmodi appendicis naturam, quoties aut uituli, aut hœdi, aut agni, aut alicuius iunioris animalis pars aliqua mensæ apponitur, discere licet. Emundato enim femore, humero, tibia, aut radio, aut ulna, aut alio his simili osse à cæteris liberato, & ualidius nonnihil attrectato, ab illo ueluti aliud quoddã os decidere cõspicimus, appendicis nomine donatum. Atque id in iunioribus duntaxat animãtibus intuemur. In ætate enim prouectis appendices adeò pertinaciter suis ossibus adnascuntur, ut ab osse auelli nequeant, uixq; coniunctionis lineam exprimant, & ueræ suorum ossium portiones esse uideantur: cùm interim in nuper natis magnam cartilaginis portionem inter appendicem & os cui ea adnectitur, intercedere appareat, quæ appendicem ossi glutinis modo connectit. Coalitus hic non[a] læui planaq; perficitur superficie: uerùm os cui appendix committitur, sinibus quibusdam & asperitatibus abundat, quibus appendicis tubercula sinusq; mutuo ingressu ualidius accommodantur. Præterea[b] connexus iste hoc quoque priuatim nanciscitur, quòd os nulla prorsus sui sede mollius, & in duritia ac soliditate infirmius quàm circa ipsum connexum cernatur. Perpetuò enim os inibi pumicis spongiæ'ue modo multis cauernulis intus plenum est. & quamuis id subinde reliqua propemodum ipsius longitudine unum sinum ampliter cauum & duntaxat medulla oppletum obtineat, ac durissimum ualidissimumq; secundũ sinus illius longitudinem existat: nihilominus tamen priusquam appendici os annectitur, sinus ille deficit, & ipsum mollius redditum, cauernulis, quemadmodum & appendix ipsa, scatet. Atque id ita perficitur, ut Galenus appendices sinuum medullam continentium opercula esse tradiderit. Quasi uerò appendicum cauernulæ medulla destituerentur, & non quamplurima ossa sinibus quibus medulla ossuosis fibris non intertexta continetur carentia, appendicem asciscerent. Amplis enim ossibus quæ sacri ossis lateribus coarctantur, eiusmodi sinus neutiquam adest: nihilominus tamen toti ilium ossis spinæ[c] appendix coalescit, quemadmodum & toti infimæ sedi coxendicis ossis. Quin & scapulæ nulla ferè ex parte medullosæ,[d] quatuor appendices annectuntur. duæ quidem ad ipsius basim, una ad mucronem interioris processus scapulæ, & quarta ad summũ humerum:[e] quæ peculiariter ex pluribus particulis extruitur. Demum dorsi uertebræ eius generis sinu carent: attamen ipsarum corpora superius inferiusq; sibi[f] appendices uendicant. Imò non modò uertebrarum corpora appendices habent, sed etiam transuersorum in thorace ac lumbis uertebrarum processuum & spinarum apicibus appendices annectuntur. Insuper & costarum radici uertebris coarticulatæ appendix committitur, etiam si costarum os nullo amplo sinu medullam recipiente donetur. Cæterum uertebræ & puerorum dentes, qui etiam appendicibus decorantur, non solum indicant ossa his sinibus destituta appendices obtinere, uerumetiam argume͂to sunt non solis grandibus ossibus Naturã appendices dedisse, quantũuis antehac Anatomicorum præcipui oppositum asseruisse uideãtur, appendices magnis tantum ossibus adscribentes. Porrò ex ossibus eiusmodi sinus habentibus, femori quidem[a] quatuor annectuntur appendices: unus capiti, quo coxendicis ossi inarticulatur: unus inferiori ipsius parti, quæ tibiæ committitur: & duo alij duobus ipsius processibus, quos ferè rotatores uoca-

A 4 mus,

Marginal notes:

Κῶλον. Artus. Membrum.

Ἐπίφυσις. Appendix.

Expe͂de femoris appe͂dices fi. A. fig. capiti 1 inserta inter G & A.

In 11 de Vsu partium. Appe͂dices sinuũ medullã continentium non esse opercula.

N, N fi. D.

X, Y, E, K fi. 1, 2 ca. 21.

Q, R fi. K.

1, 2 fi. ca. 17 A, B &c.

Non solum grandib. ossib. appe͂dices contingere.

Quatuor L fi. A. dein 4 M fi. B.

Galen. lib. de Ossibus.

mus. Tibiæ ossi & fibulæ ad genu & ad pedem appendices adnascuntur. Radius quoque iuxta brachiale & humerum appendicibus donatur. Humero autem tantummodo superius, quà scapulam spectat, appendix contigit: quemadmodum ulnæ duntaxat iuxta brachiale. Atque hæc ossa grandia sunt, quibus insignes Natura sinus largitur. Parua autem, quæ & nos quoque eius generis sinu contra Galeni placitum donari docuimus, haudquaquam appendice carent: quippe postbrachialis & [a]pedij ossa ad unum omnia manifestissimum appendicem exigunt, ubi primorum digitorum ossium sinus ad articulationem subeunt. Superius uerò quà hæc ossa brachiale & tarsum respiciunt, subinde appendicem quidem adipiscũtur, at firmius semper quàm ima parte, ipsorum ossi coalitam. Item omnia digitorum ossa superius & inferius appendicibus plerunque decorantur, si ultima excipias, quæ superius tantum appendices habent. Hæc omnia in puerulis admodum sunt cõspicua. In ijs uerò qui iam ad summum incrementum uenere, appendicum connexus spectatu est difficilis, in senibus autem prorsus occultatur ac latet.

a OO infi. pedis.

ἀπόφυσις. Processus.

Ἀπόφυσις, quem interpretes processum, excessum, explantationem, additamentum, & nescio quibus alijs uocibus uertunt, nobis processus appellabitur: estque ossis pars nihil à suo osse differens, quàm quòd tuberculi seu gibbi instar ex osse procedit, quemadmodum ex arboris trunco radices ramique extuberare ac procedere uidentur. Eiusmodi processus in ossibus sunt quamplurimi. Nulla enim dorsi est uertebra, quæ non multis donetur, quandoquidem aliquot [b]ceruicis uertebras etiã plures undecim processus habere, thoracis autem uertebras septem, lumborum uertebras nouem, suis locis docebimus. Deinde & [c]inferior maxilla processibus utrinque duobus donatur, & [d]humerus quoque, & omnia corporis ossa processus exigunt, quoties extra simplicem planamque superficiem aliqua sui sede extuberant.

b fi. 15 cap. numeris notantur.
c T-i fi. C.
d Y Y fi. I.

Processuum & appẽdicũ differentiæ.

Porrò processuum, sicut & appendicum, nonnullæ sunt differentiæ. Quibusdam enim processib. appendix adnascitur. nam femoris processus [e]rotatores nuncupati, & scapulæ spina (quæ processus scapulæ est) appendicem obtinent: quemadmodum & interior quoque scapulæ processus, qui ancoræ imagini confertur. Alijs processibus nulli sunt appendices. nam maxillæ inferioris, calcis ossis, tali, & reliquorum fungosorum ossium processibus appendices rarissimè contingunt, modò & eorum quoque ossium processus fungosi sint. Humeri etiam processibus, qui ad cubiti articulum consistunt, nulli appendices adnectuntur: quemadmodum neque ulnæ processibus, qui humero articulantur. Rursus ipsi appendices plerunque sibi processus uendicant. [f]Vlnæ enim appendici processus accidit, quem columnæ, & quo scribimus stilo, dissectionum periti assimilarunt. Tibiæ quoque ossis inferiori appendici [a]processus obtigit, quem interiorem malleolũ nuncupamus. Deinde & pedij ossis paruum digitum sustinentis superior appendix [b]processum exigit, qui octauus pedem mouentium musculus inseri ostendetur. Humeri quoque appendix, quemadmodum & appendix infima femoris, in duos processus adeò insignes diuiduntur, ut utrosque capitis nomen seorsim mereri audias. Ad appendicem itaque & processum referuntur, quæ iam explicabimus ossium capita, ceruices, sinus, tubercula, & supercilia. Quanquã tamen processus nomen illis tantũ processibus adhiberi satius erit, qui alteri ossi non articulãtur. Femoris nanque & humeri capita processus non nuncupamus, quemadmodum sanè acutos maxillæ inferioris processus, & tubercula humeri, quæ ad cubiti articuli latera prominent. Deinde & processus appendicibus ornatos, non appendices, sed processus simpliciter appellare opportunius fore putamus. Femoris enim rotatores, & scapulæ & uertebrarum processus, etiam si appendices habeant, processus aliorum Anatomicorum more (qui subinde ἐπίφυσιν cum ἀποφύσει confundunt) nuncupabimus: Appendicis autem processum simpliciter nunquam, non addito appendicis nomine, proferemus. quippe interiorem malleolũ inferioris tibiæ ossis, appendicis processum esse dicemus. At hæc omnia obiter tantũ intellectis nominibus, in ossiũ descriptionibus erũt obuia, ut & processuũ quoque

e S S fig. A. B.
f fi. 1. 2. cap. 24 R.
a fi. 3 ca. 31 i.
b X in pede.

Processuũ usus.

usus in singulis ossibus manifestus euadet. Cõferunt autẽ processus præcipuè ad cõmodam articulationem, & ossium cõmissuram, deinde ad multarũ partium exortum, aut insertionem. Si enim ossa nullibi extuberarent, neque colliũ ritu educerẽtur, ac rursus ualliũ modo exculperẽtur, paucissima ex ipsis nasci, ipsisque inseri possent. Nunc autẽ processus montis instar prominent, à quo plura quàm ex plano pronascũtur, aliaque ei dein (ut sic dicam) inseruntur, & super ipsum exædificantur. Quinetiam processus propugnaculi uice esse, scapularum & uertebrarum processus testabuntur.

κορώνη.

Κορώνη, seu κορωνὶς, interpretibus quibusdam cornix dicitur. At ueteres Græci in ossibus hac uoce acutum significabant processum, quem ad arcus cornu & incisionem, ubi neruus sedet, referebant. [c]Huius generis unus utrinque in inferiore maxilla habetur, cui temporalis musculi tendo inseritur. Deinde in temporum osse [d]alius cernitur, quem mammarum papillis assimilant. Sic & in eodem osse [d]alius consistit, qui gallorum calcaribus, & scri-

c T fi. C. et 6 muscu. tab. A, B.
d 4, 5 fi. 6 cap. unus k, alter i.

ptorio stilo comparatur. Verùm Galenus non eiusmodi acutos processus musculorum insertionibus & exortibus paratos, ita solum appellasse uidetur, sed & nonnulla ossium capita, quæ aliorum ossium sinus articulationis ergò subeunt. Occipitij enim[a] ossis capitula primæ ceruicis uertebræ sinibus articulata, non semel eo nomine appellauit, quũ interim, idq́ potissimum in homine, acuti processus nomen neutiquam mereantur. κεφαλὴ, & κεφάλαιον, Latinis nomine capitis explicantur. qui hac uoce appellant ossis tuberculum, alterius ossis cauum articulationis motusq́ arbitrarij occasione subintrans. Et caput rursus prominens aut depressum nuncupamus, ad ipsius ceruicem id referentes. Femoris enim[b] caput, coxendicis ossis sinui inarticulatum prominens dicitur, quòd ab ipsius ceruice ad uerticem usque longus pertingat ductus: quemadmodũ & humeri[c] caput scapulæ commissum, prominentis capitis loco numeramus, quoniam ipsius eminẽtissima parte ceruicem aut collum longè excedat. Verùm pedij ossium [d]capita, quæ tarsi ossibus committuntur, adeò depressa planaq́ sunt, ut uix dicere queas, num ipsa tarsi ossium sinus subintrẽt, aut tarsi ossium tubercula in se recipiãt. Præterea neq́ in[e] trium tarsi ossiũ cum osse cymbã referente cõnexu à sinibus capita distinguere licet. dein eiusmodi[f] capitula in plerisq́ uertebris haberi, suo loco admonebimus. In præsentia enim sufficit addidisse, Græcos Naturæ operum studio flagrantes, capita prominentia nuncupasse, quæ manifestum ostendunt tuber, & ipsorum medio (quantum ad superficiem spectat) magis quàm lateribus, aut in orbiculo eminent & extuberant. Depressa autem, quæ adeò obscuro tubere gibbóue prædita sunt, ut num caput, num sinus ea uocari debeant, non satis constet. Atque hæc posteriora capita dissectionum periti κονδύλους uidentur appellasse, priora autẽ simpliciter κεφάλαια. At de condylo non ita multo pòst quædam (quũ ita uariè à multis id nomen usurpetur) adhuc subijciemus. ἄρθρον, quem nos Articulũ dicimus, Græci primum uocarũt, ossium commissuram ad motum paratam. Verùm Hippocrates crebrò, idq́ potissimum in libris de Fracturis & articulis, ac Galenus etiam in eorundem librorum Commentarijs, articulum nominarunt rotundam ossis partem, in proximi ossis cauum sinumúe immissam, & capitis nomine dictam. Atque huiusmodi caput Latini etiam uertebrum seu uertebram appellare uidentur, quando femoris[a] caput coxendicis ossis[b] sinum subingrediens, ita nominant. quanquam alijs rursus uniuersum coxẽdicis ossis cum femore articulum ita uocare libuit. Satius tamen fuerit, uertebræ nomen[c] dorsi ossibus tantum accommodare, ut nobis uertebra idem significet, quod Græcis σπόνδυλος, nimirum quoduis dorsi os: quod & uerticulũ nonnullis dicitur, à uerticuli uidelicet forma, quo mulieres fusos aggrauant. Cæterum capita quæ iam dicto modo extuberant, quibusdam ossibus simplicia obtigerunt, ut femori qua coxendicis ossi articulatur, pedij & postbrachialis ossibus, qua digitorũ prima ossa subeunt. Alijs duplicia sunt, ac gemina, & sinu quodam interstincta, ut femori quà tibiæ committitur, primis & secundis digitorum ossibus, in inferioribus partibus, quæ subsequentium ossium sinus subintrãt. Rursus capitum alia rotunda conspiciũtur, ut femoris supremum caput: alia à dextra sede sinistrorsum longius ducuntur, atque ita quodammodo lata fiunt, ut maxillæ inferioris capita. & alia à priori sede retrorsum longius feruntur, ut capita occipitij ossis primæ uertebræ sinus subeuntia. Verùm & si à medico nomine medici digno huiusmodi capitũ formæ ac differentiæ non minus quàm proprij ungues, uel luxationum gratia, sint cognoscendæ, hîc tamen prolixius eas subdiuidendas esse haud existimaui, quòd accuratissimè singula in unoquoq́ osse persequi conabor. Porrò ossium capita non semel Galeno ἐπιφύσεις, seu appendices uocantur, fortassis quòd eorum nonnulla appendice constent: quemadmodum femoris capita, superius humeri caput, pedij ossium & postbrachialis capita, quibus primis digitorum ossibus coarctãtur. Verùm pleraq́ ossium capita neutiquam appendice formantur. Talus enim prorsus appendice caret, quemadmodum & humerus quà cubito iungitur: & maxilla quoque inferior capita, nõ autem appendices exigit. Vnde non admodum recipienda uenit Galeni oratio, qua κώλων, hoc est artuum capita, ἐπιφύσεις & κονδύλους uocari docuit. Porrò κόνδυλον Latini nunc articulum, nunc nodum, nunc gibberum, nunc caput, nunc capitulum, nunc digitorum ossa uertunt: quòd admodum uariè hanc uocem à Græcis haberi cognoscant. In Galeni enim iam dicta oratione, artuum capita eo nomine nuncupari uidentur. In libris autem de Administrandis sectionibus, ita duo inferiora femoris capita uocat, & tubercula capitáue inferiora humeri, perinde ac si eo nomine indicarẽtur gemina ossium capita. quod & Hippocrates in libro de Articulis insinuat, ubi luxatum humerum κονδύλοις, hoc est digitorum articulis restituere docet. Verisimile enim est, digitorũ ossa ita ab aliquibus fuisse nuncupata, quòd geminis[d] capitibus, quemadmodum femur inferiori sede donentur. & potissimũ prima quatuor digitorum ossa, quæ in luxationis restitutione humerum extrorsum, & dein sursum præcipuè ducunt. Cæterùm Galenus in primo

fi.5.6 ca.ll.

In libro de Oßibus.

κεφαλὴ. κεφάλαιον. Caput.

Metire id à D ad B pri. fi.ca. 30.

Capitum alia prominentia, alia depressa.

Ab m ad f in fi. I.

q, q in pede

Cõfer s, t, u 13 fi. ca. 33 cum n, m, l fi. 10.

f 9 fi. 15 ca. δ: et figuræ 16 ca. X, Y

ἄρθρον. Articulus.

Vertebrum. Vertebra. σπόνδυλος.

a. b. Immitte A 1 fi. ca. 30 in e, f, g fi. 1 ca. 29. c. figuræ ca. 14, 15, 16, 17.

Capitũ differentiæ.

In ii de Vsu partium.

κόνδυλος.

G, H fi. 2 ca. 27.

mo de Musculorum motu κόνδυλον appellat, depressum ossis capitulum, quando κεφαλὴν seu caput κοτύλῃ seu acetabulo, profundo'ue seu alto sinui cōfert: κόνδυλον uerò, seu depressum minimeq́ extuberans & planum capitulum, γλήνῃ, quam sinum esse dicimus, adeò leuiter in osse cælatum, ut an sinus, an capitulum sit, dijudicare uix possis. Atque in hunc modum à primis dissectionis professoribus κονδύλου nomen proculdubio institutum fuit. quamuis interim facile curauero, ne hoc nomen quicquam obscuritatis alibi in nostra oratione pariat, quum non minus promptum fuerit, obscurè & leuiter extuberans capitulum, aut internum externum'ue femoris caput iuxta genu dicere, quàm ambigua uoce condylum, uel nodum, uel quippiam simile sermoni inserere. Ac proinde etiam in cuiusque ossis descriptione perpetuò illud nomen nobis constituemus, à quo postmodum in musculorum, uenarum, arteriarum, & reliquarum corporis partium enarratione nunquam discedemus. Τράχηλον, & αὐχένα, Latini collum & ceruicem nuncupant, his uocibus ossis partem quæ collo nostro respondet significantes. Collum nanque & ceruix tenues ossium sunt processus, quorum extremum crassius redditum in ossis caput finitur. Huiusmodi ceruices nullibi perinde conspiciuntur ac in [a] femore, iuxta elatissimum ipsius caput coxendicis ossi inarticulatum. Dein in maxilla inferiori adeò insignis [b] ceruix se offert, ut & caput inferioris maxillæ ceruicis nomine ab Anatomicis subinde donatum sciamus. Quinetiam in talo quoque [c] ceruix apparet, ante orbiculatum ipsius caput conspicua, quod nauiformi ossi inarticulatur. Ad hæc, [d] pedij & postbrachialis ossa, quà digitis coarctantur, ceruices ostendunt. In reliquis autem ossibus illæ non æquè manifestò conspiciuntur. Cæterùm aliquando non modò tenuiores ossium partes in capita extuberātes, ceruices dicuntur, quinetiā & tenues processus ita uocamus, qui latiores redditi sinum constituunt cui aliud os coarctatur. Quod si in aliquo osse conspicitur, sanè in scapula est manifestissimum, cuius [e] arctior pars ante sinum cui humerus inarticulatur posita, ceruicis quoque nomen ab Anatomes professoribus obtinuit. Κοτύλην, & κοτυληδόνα, ac dein ὀξύβαφον, Latini in ossium descriptione (nulla nanque nobis modò mensurarum est ratio) acetabulum & acceptabulum, & uulgò pyxidem, & interdum buccellam uocant: his nominibus sinus indicantes, qui altius profundius'ue descendunt, excauanturq́, ac ossium capita excipiūt. Obseruantur autē eiusmodi sinus seu acetabula, [f] in coxēdicis osse, ubi femoris caput admittitur: dein & in [a] osse cymbā referēte, in quem tali caput ingreditur. Neq́ sanè in corpore alij sinus, quibus ossiū capita inarticulantur, illis duobus profundiores existunt. Verùm arbitror à primis dissectionis professoribus, nō solum insigniter profundos sinus eo nomine appellatos esse, sed omnē sinum alterius ossis caput excipientem, modò quiuis illum primo intuitu sinum esse attestaretur. Γλήνη autem ab ocularis sinus (quantum coniector) forma sinus dicitur, qui leuiter & superficietenus tantū cauatus est: ac talis occurrit, ut ignores num aliud os admittat, aut aliud os subeat, nihilo secus quàm si duo plani læuigatiq́ asseres inuicem imponerentur. Atque sic γλήνη depresso responderet capiti, quod omnium primum κόνδυλον nuncupatum esse arbitror. Tales sinus habentur in [b] tarsi ossibus, qua pedij ossa ipsis coarctātur. Item [c] ossis cymbam referētis sedes, quibus id tarsi ossa excipit, huiusmodi quoque sunt: ut & [d] brachialis ossium nonnulla, quibus postbrachialis ossa articulantur. Præterea in prima ceruicis uertebra, ubi hæc depressa secundæ uertebræ capitula admittit. Verùm hæc non ita dico, quasi inhibere uelim, sinus quosdam (qui & si manifesti sinus formam præseferant, tamen non admodū profundè insinuantur) etiam γλήνας appellari. Nollē enim contentiose rixari, num tibiæ ossis [e] sinus quibus inferiora femoris capita insident, κοτύλης aut γλήνης nomen mereātur. Attamen si articulationis species diligēter discusserimus, meritissimo κοτύλην uocabimus apparentem sinum, γλήνην uerò sinum adeò obscurum, ut ambigamus an uerè sinuum numero ueniat adscribēdus. Quamobrem autem sinus nunc leuiter, nunc profundè à rerum Opifice insculpantur, sequenti Capite, quod ossium commissurarum differētias explicabit, ostendemus: quandoquidem articulationis gratia tam sinus quàm capita formantur. Hîc autem suffecerit nomina duntaxat declarasse: & si cui interim uisum fuerit, licebit & sinuum differētias hîc quoq́ sermoni obiter adijcere. Quippe præterquam quòd alij altè, alij uerò in superficie tantum inciduntur, alij rotundi orbicularesq́ sunt, ut coxendicis ossis [f] sinus femoris caput excipiēs, & digitorum ossium sinus, quibus postbrachialis ossa inarticulantur. Alij autē oblongi sunt, ut radij [a] sinus brachiali admittens: & primæ uertebræ sinus, qui occipitis ossis capitula excipiunt: & maxillæ superioris sinus, admittendæ inferiori maxillæ parati, in horum quoque sinuum numero reponūtur. Alij gemini sunt, ut tibiæ ossis sinus, quibus inferiora femoris capita committuntur: dein digitorum ossium [b] sinus plerique gemini quoque censentur. Alij trochleis rotulisq́ respondent, ut humeri [c] sinus ulnam admittens. Alij C referunt, ut [d] sinus ulnæ, quem humerus ingreditur. Cæterùm ut sinus & capita articulorum

Margin notes (left): *Τράχηλος. αὐχὴν. Collum. Ceruix.* — *Galen. initio lib. de Ossib.* — *Gal. in libro de Ossibus.* *κοτύλη. ὀξύβαφον. Acetabulum &c.* — *γλήνη.* — *Sinuum & capitū usus.* — *Sinuum differentiæ.*

Margin notes (right): *h, h fi. A & B.* — *i fi. C.* — *k in pede.* — *l, l in pede.* — *1, 2 fi. ca. 21 C, D.* — *f n fi. D.* *a 11 fi. 33 ca. k.* — *b p. p. p in pede.* *c fi. 10 ca. 33. n, m, l.* *d 6 fi. 25 ca. M, L, K.* — *7 fi. 31 ca. F, G.* — *f n fi. D.* *a 8 fi. 24 ca. x, z, y.* *b 2 fi. 27 ca. I, K.* *c 1, 2 fi. 23 ca. K, L, M.* *d 1 fi. 24 ca. E, C, D.*

rum gratia cõstituuntur, ita quoque & ἴτυες, ὀφρύες, ἄμβωνες, χεῖλη, quæ Latinis ſupercilia & labra nuncupantur. Sunt autem proceſſus ad ſinuum orbem inſtar labrorum prominẽtes, & ſinus profunditatem augentes. Hi tametſi in omnibus articulis ferè & oſſium commiſſuris conſpicui ſint, euidentiſſimè tamen ipſorum naturam in profundiſſimis ſinibus oſtendunt. Quare etiam in coxendicis oſſis ſinu, cui femur inarticulatur, altiſſima maximeꝗ prominentia uidentur[a] ſupercilia, ut ſinum impenſius cauum redderent, femorisꝗ luxationem accuratius prohiberent. Quò minus enim oſſa promptè luxentur, ſupercilia in primis conducunt. βαθμίδες autem, ſinus quidam ſunt, qui baſis firmamentiꝗ ritu, ultrà quàm animanti ex uſu ſit, os moueri haudquaquam ſinunt. In[b] anteriori enim humeri ſede, & in[c] poſteriori ſinus exculpitur, ſingulos ulnæ[d] proceſſus excipiens. Anterior nanque ſinus priorem ulnæ admittit proceſſum, quando cubitus extremè flectitur: poſteriorẽ autem ſinum poſterior ulnæ proceſſus in cubiti extenſionibus ingreditur. Quoniam itaque poſterior ſinus in anteriorem non eſt peruius, hi ulnam ultrà quàm expedit haudquaquam moueri ſinunt. Si enim eſſent peruij, neque proceſſibus obuiam irent, cubitum æquè in acutum angulũ extenderemus, atque modò flectimus. Meritò itaque primi diſſectionum profeſſores, hos ſinus βαθμίδας uocarunt: quamuis Hippocrati non huiuſmodi tantũ ſinus ita appellentur, uerumetiam reliqui, in quos tubera oſſium ingrediẽtia inſidunt. Vlnæ nanꝗ[e] ſinum C modo exculptum, & quem humeri orbita ſubit, βαθμίδα nuncupauit, quemadmodum alij totum cubiti cum brachio articulum. Illi quos prius in humero narrabam ſinus, id priuatim ſibi uendicant, quòd ſoli ferè omniũ ſinuũ alterius oſſis proceſſus in articulorum motibus excipientiũ, ij cartilagine uix incruſtẽtur: quemadmodũ alij plerique oſſium ſinus, articulandis oſſibus non parati, ſed ſolum in hoc inciſi ut ligamenta aut muſculi in ipſis ualidius aptioriꝗ ſede inſerantur, & interdũ quoque aliqua ex ijſdem initium commodius ducãt. Cuiuſmodi[f] ſinus in interno latere magni externiꝗ proceſſus femoris obſeruatur, & in talo & calce, in[g] medio duorum articulorũ, quibus hæc oſſa inuicem coarctantur. At hæc omnia, (quemadmodũ & ſinus, quibus tendines uehuntur, atque ne ſua aberrent ſede cõtinentur,[h] quales in externa radij ſede iuxta brachiale occurrunt) in priuatis oſſium deſcriptionibus magis erunt obuia: & ſi aliud quodpiam nomen, quo in oſſium deſcriptione utendum erit, hîc prætermiſerim, id ſequentibus Capitibus recenſebo. Vereor enim ne iſta, utcunque utilis ſit, ante oſſis cuiuſque enarrationem prolixitas, ab Anatomes ſtudio aliquem properandi cupidum deterreat, isꝗ non mediocri diſpendio aliud perquirat compendium. Quamuis non minus Galeni librorum occaſione, quàm quæ ſubſequetur oſſium deſcriptionis gratia, in hunc modum nomina prælibare operæprecium fuit.

Margin: a r, r in fi. D. — b 1 fi. ca. 23 N. — c 2 fi. ca. 23 O. — d 1 fi. ca. 24 C, D. — e 1 fi. ca. 24 C, E, D. — f 1 fi. cap. 30 R. — g 4 fi. 33 ca. T, T. & 7, 8 fi. V, V. — h 2 fi. ca. 24 γ, δ, ε, ζ.

ἴτυες. ὀφρύες. ἄμβωνες. χεῖλη. Supercilia. Labra.

βαθμίδες.

Libro de Fracturis.

Sinus articulationis nomine non parati.

DE OSSIVM INTER SE STRVctura & contextu. Caput IIII.

OSSA humani corporis inſtar unius continuiꝗ oſſis, lapideæ cuiuſdam ſtatuæ modo, effingi nequierunt. Nam & ſi ita quidem hominis fabrica iniurijs minus foret obnoxia, & ipſius oſſa firmiorem ſedem adipiſcerentur, neque luxari, neꝗ excidere ac diſtorqueri poſſent: tamen quia homo motu (qui animali maximè, ſi quid aliud, proprius cenſetur) neutiquam deſtitui debuit: & quum motus citra oſſium diuiſiones commiſſurasꝗ haud perficiatur, hominem è multis oſſibus fabrefieri magnoperè cõduxit. Quinetiam oſſa inuicem componuntur non ſolum motus gratia, ſed etiam alicuius corporis tranſitus occaſione, aut ſecuritatis, ſeu noxijs ferendis pertinaciæ cauſa, aut partium diuerſitatis nomine. Propter motum quidem digitorum oſſa inuicem committuntur, deinde ulna & radius cum humero, & humerus cum ſcapula, & femur cum tibia, præter eiuſmodi innumeros oſſium connexus. Tranſpirationis uerò ſeu tranſitus alicuius corporis gratia, ſuturas capitis efformari, tunc dicam, quando has fuliginoſa cerebri recrementa tranſmittere, & duræ cerebri membranæ fibris uiam præbere docebo, ex quibus membrana caluariam ſuccingẽs conflatur. Pariter quoque & in capitis ſuturarũ ſermone (ne longius exempla petantur) caluariam non uno oſſe, ſed pluribus efformari audies, ne fortè hæc quapiam ex parte læſa, latè rumpatur, uitiumꝗ ueluti in fictilem ollam longius quàm ad oſſis circunſcriptionem pertingat, ſed ut ipſum unà cum oſſe ad ſuturam terminetur. Ad hæc, propter partium differentiam, uerticis oſſa utcunque mollia duris temporum oſſibus committi, in eorum oſsium commiſſurarũ ſermone intelliges. Omnia igitur oſſa inter ſe cõtigua ſunt, & neque os ullum (niſi fortaſſis quod ab υ imagine ὑοειδὲς nuncupatur, & ſi quod in cordis baſi conſiſtit) ſeorſim per ſe habetur, ſed aut pars continui eſt, aut aliud os cõtingit, ac alteri adnectitur: adeò ut ſagax rerum parens Natura

Hominẽ plurib. oßib. conſtare, motus gratia.

Trãſitus expirationis gratia.

Gratia difficultatis patiendi.

Partium differentiæ gratia.

tura, ossibus tanquam uno continuoq́ue & tanquam pluribus ad cõmemoratos usus hominem uti uoluerit. Quòd uerò [a] cartilago & interdum [b] ligamenti portio inter ossa quæ inuicem committuntur interuenit, uilius pendendum arbitror, quàm ut eius gratia cum Aristotele minus aptè possimus dicere, ossa inter se esse contigua: quamuis interim is ossa uenarum modo continua esse attestetur: præterea etiam asserens, hæc ex dorsi spina non secus quàm uenas à corde principium ducere. Hanc porrò [c] integram ossium mutuò cohærentiũ seriem Græci σκελετὸν, quasi assicatum esset cadauer, nuncuparũt. Cæterùm ut uarius compositionis usus est, ita quoque multiplex eiusdem est ratio: quam modò obiter in tabellam primùm reijciam, latius singulas commissurarum differentias dein explicaturus.

Li.2. de Partib. animal. Capite 9. & lib. 3. de Hist. ani. Cap. 7.

a 8 fi. 31 ca.
b fi. ca. 14 R, R.

Tres fig. ad huius li. calcẽ positæ.

TYPVS COMMISSVRARVM

OSSA IVNGENTIVM.

Humani corporis ossa inuicem committuntur structuris, quæ

Motum edunt

Manifestum & euidentem, ut dearticulatio femoris in coxendicis osse, primæ uertebræ cum secunda, ulnæ cũ humero. Hic contextus Anatomes professoribus diarthrosis uocatur.

Obscurum & obseruatu difficilem, ut tali cum osse cymbam referente, & tarsi cũ pedij ossib. tali ad calcem coarticulatio. Hæc structura synarthrosis dicitur.

Componuntur autem ista

Enarthrosi, qua femoris caput in acetabulũ coxendicis oßis & tali caput in nauiformis oßis acetabulum inarticulãtur.

Arthrodia, ista specie prima uertebra ad secundã, & tarsi ossa cũ pedij oßib. quasi planis superficieb. coarctantur.

Ginglymo, quo ulna cum humero, & calcis os cũ talo ingressu mutuo connectuntur.

Nullum penitus habent motum, fiuntq́ue per

Gomphosim, hac cõstructionis specie dentes tanq̃ claui maxillis insigun tur.

Suturam, qua specie multa capitis & nonnulla maxillæ superioris ossa serratæ compagis modo inuicẽ cõstruuntur.

Harmoniam, hac (præter alia) nasi ossa ueluti simplices lineas mutuò compactas cernimus.

Symphysim, qua humiliora pectoris ossa inter se, & appendices suis ossibus concinnè coalescunt.

Atque hæc omnia committuntur

Alicuius partis ope, aut

Ligamenti, ut uniuersi oßiũ nexus qui motu pollent uoluntario. Atq; hæc commissuræ ratio synarthrosis uocatur.

Carnis, ut omnes ossium commissuræ quas musculi circundant. Præterea dentes in suis alueolis quasi carnis beneficio innecti uidentur. Hanc synsarcosin uocamus.

Cartilaginis, cuius interuentu pubis ossa inuicem nectũtur, & in minoribus natu humiliora pectoris ossa. Insuper appendices in prima adhuc ætate cartilagine glutinis modo mediante, suis oßib. connascuntur. Dicitur autem iste connexus synchondrosis.

Nullius partis beneficio. Ita enim in natu grandioribus appendices ipsorum oßibus coalitas cernimus. Deinde omnes suturæ, quemadmodum & harmoniæ absq; corporis alicuius auxilio hærent.

Hu-

Huiuſmodi itaque commiſſurarum differentijs oſſa inuicem committuntur. Ac primum quidem uolũtarij motus gratia eorum naturalis fit compoſitio, quæ à Græcis ἄρθρωσις & ἄρθρον, nobis articulatio articulusq́ nuncupatur. Verùm motus huiuſce in omnibus articulis non eadem eſt ratio, quandoquidem alij motus euidentes ſunt, neque quenquam latent. nemo enim non caput ſuper collum moueri ſentit, femurq́ ad coxendicis os; & extremam manum ad cubitum, ac præter innumeros articulos, ipſos quoque digitos. Hæc articulationis ſpecies euidentem motum oſtendens, διάρθρωσις dicitur, quaſi laxa eſſet dearticulatio: quemadmodũ & Hippocrates eam ἀπάρθρωσιν, quaſi abarticulationem uocauit. Aliorum uerò articulorum neque ualidus neq́ manifeſtus, ſed obſcurus adeoq́ difficilis lateſq́ motus ſentitur, ut is neutiquam à ſingulis promptè dijudicari queat. Cuius enim poſtbrachialis oſsiũ ad brachialis oſſa coarticulationis motus non eſt obuius: ſi tamen in planam ſuperficiem primùm digitos extenderis, ac indicem dein minimumq́ digitum medio & annulari inſtar x aut decuſſatim ſubieceris, digitorumq́ radicibus ueluti ſemicirculũ ſtatuere coneris, poſtbrachialis oſſa nõ prorſus immobilia apparebunt. Atque idem quoque in brachialis oſſium inter ſe commiſſuris, & calcis cum talo, taliq́ cum oſſe cymbam exprimente, ac rurſum huius cum tribus tarſi oſſibus, & calcis cum tarſi oſſe cubum referente, tarſiq́ oſſium cum pedij oſſibus uſuuenit. Harum nanq́ commiſſurarum ne obſcuriſſimũ quidem motum, niſi mente ſedulò adhibita, animaduertes. Vocata eſt autem hæc articulationis ſpecies συνάρθρωσις, quaſi coarticulationẽ dixeris, ſolius motus quantitate à dearticulatione diſcrimen recipiens. Cæterùm utranque articulationis ſpeciem Natura non ſimplici compoſitionis genere nexuit, quemadmodũ etiam neque omnibus articulis par motus attribuitur. Alij enim flectuntur & extenduntur, atque in hoc illudq́ latus adducũtur, & abducuntur, ac demum in gyrum quoque circumuertuntur. Femur enim & brachium hos motus oſtendũt. quippe brachium pectori adducis, & retrorſum ad dorſum agis, dein ſurſum ad caput moues, deorſumq́ ad ilia fers: ac demum circumagis quoq́, quum pollice in menſam fixo, reliquis digitis circulũ quàm potes maximè moliris. Ita & femur antrorſum retrorſumq́ & introrſum ad aliud femur, & extrorſum ab alio ducis, & circumuertis pariter, quum calce in terram firmato digitos huc atque illuc in latera agis. Hoc enim pacto circumuerſionis motum ſubaudire conuenit, non autem quum brachium modò antrorſum, modò ſurſum, modò retrorſum, modò deorſum, ſuccedentibus motibus ueluti in circulũ moues. quod in uſibus muſculorum explicandis diffuſius perſequemur. Alij articuli duntaxat flectũtur & extendũtur, atq́ in latera mouentur, omnis motus circũuerſionis expertes, ut prima digitorum internodia, & ipſum brachiale quà cubito iungitur. Alij uerò flectuntur & extenduntur, ſimulq́ circunuertuntur, nullum interim in latera motum ſibi uendicantes. Vt radius ſimul cum ulna ad humerum flectitur & extenditur, ac etiam ad humerum circumuertitur, ſeu in pronum ſupinumq́ agitur. Alij ſolum flectuntur & extenduntur, ut ulna ad humerum, & tibia ad femur, & ſecunda & tertia quatuor digitorum internodia, & tertium pollicis. Alij duntaxat circũuertuntur, ut prima ceruicis uertebra ſupra ſecundam, uelut ad axem cum uniuerſo capite circũuoluitur: & radius ſupra ulnam non niſi in pronum ſupinumq́ circumuerſionis motu ducitur. Quoniam igitur omnes articuli non ſimili pollent motu, nequaquam mirum uideri debet, diuerſa quoque compoſitionis ſpecie eoſdem compingi. Ac ſpecies hęc ſeu forma eſt tripartita, à uetuſtiſſimis Græcorum qui filios diſſectionis rationem docebant, triplici uoce donata, ἐνάρθρωσιν uidelicet, ἀρθρωδίαν & γιγγλυμόν. quanquam fortaſſis hæc nomina à Diocle, & illis qui primùm reſecandi rationem commentarijs tradidere, poſtmodum fuerint confuſa. ἐνάρθρωσις itaque articulationis ſpeciem notabat, in qua excipientis oſſis cauum ſinus'ue altus, & acetabuli modo exculptus eſt. Caput autem quod illi inarticulatur extuberans, adde & ſinum in hac articulationis differentia ſimiliter ac caput eſſe ſimplicem, unicum ſcilicet ſinum & unum caput,[a] perinde ac in femoris articulatione cum coxendicis oſſe, & in humeri cum ſcapula, &[b] poſtbrachialis pedijq́ oſſium cum primis digitorum oſſibus fieri conſpicimus. Commemorati modò articuli manifeſtis pluribusq́ motibus donantur. Femur nanque & brachium, cuius os humerum dicimus, flectuntur, extenduntur, ad latera ducuntur & circumuertũtur. Prima autem digitorum oſſa non circũuertuntur, quod cum muſculorum ratione & oſſium quæ ſeſamo comparantur, tum etiam articuli conſtructionis gratia accidere audies. Huiuſmodi etiam articulatione brachiale radio iungitur, quod flectitur & extenditur, & in latera agitur. Radius quoq́ humero ἐνάρθρώσει committitur, quare etiã pluribus motibus donatur. flectitur enim & extenditur ſimul cum ulna, & deinde circumuertitur, adeò ut Naturam ἐνάρθρωσιν in ſimplicibus articulis, qui continua & non intercepta cartilaginis incruſtatione, ut ſic dicam, perficiũtur, confinxiſſe cõſtet, quoties ipſi pluribus motibus idem os moueri uiſum fuit, in illis motibus quàm

B ſimpli

ἄρθρον.
Articulus.
Euidentes motus.

διάρθρωσις.
Lib. de Articul. oſsis ſugalis docens luxationem.

Motus obſcuri.

συνάρθρωσις
Coarticulatio.
Articulos omnes nõ ijſdẽ agi motibus.

Tres articulorum formæ.

ἐνάρθρωσις.

a Immiſſũ hic finge A 1, 2 fig. 30. cap. in c, g, f, 1 & 2 fi. 29 Capitis.
b C, D fi. 27 Capitis.

Quãdo in ſimplici articulo Natura enarthroſin molitur.

simplicissimo minimeq́ gemino utens ossium connexu.[a] Tali uerò caput ossi cymbam referenti hac articulationis specie iungitur, ut etiam quædam brachialis[b] ossa inuicem articulari suo loco docebimus, non minus quàm secundæ, tertiæ, quartæ & quintæ costarum cartilagines hac articulationis specie pectoris ossi coarctantur. In præsentia enim abunde est, commissurarum differentias naturasq́ enarrare, & in illis scopum Cōditoris recensere, quibusdam tantum additis exemplis, qualia hæc posteriora in obscuris motibus censeri queunt. Omnes enim articulos semper enumerare, & si promptissimum mihi quidem esset, illi tamen Anatomes tyronem nondum explicatis ossibus remorarentur, ac negocij difficultate à pulcherrima Dei operum inquisitione absterrerent. Ἀρθρωδία itaq; articuli species est, quæ cauum sinumq́ leuiter & superficietenus exsculptum, & caput ossis depressum adipiscitur, & ueluti planarum superficierum connexu fit. & quemadmodum in enarthrosi quis sinus caputq́ sit indicare leuis est negotij, ita è diuerso in arthrodia utraque adeò obscura sunt, ut ignores cui'nam ossi sinus aut capitis nomen opportunè debeas adscribere, perinde ac si duas superficies planas inuicē incumbere fingeres. Hac specie committuntur[c] tria interiora tarsi ossa cymbam referenti ossi, &[d] pedij ossa tarsi ossibus, nōnullaq́ brachialis ossa postbrachialis ossibus, dein quartum brachialis os quod rectum uocabitur, tertio brachialis ossi: & clauicula summo humero. Atq; in his commissuris adeò obscuri sunt motus, ut perquàm arduè sentiri possint. Quasi Natura hanc articulationis speciem in simplici articulo tentaret, ubi uix tantillum os moueri statuit. Nullibi enim simplicem eandemq́ ueram arthrodiam reperias, ubi manifestus sit motus: quemadmodū fortè duplicem obseruabis manifesto motu præditam, sed illo ferè unico & simplici. Prima nanque ceruicis uertebra nullo motu alio, quàm liquido circumactu super secundam moueri probabitur,[e] & duobus interim locis prima hominis uertebra secundæ per arthrodiam iungitur, utrinque scilicet ad secundæ uertebræ dentis latera, & dens ipse quodammodo arthrodia primæ uertebræ committitur. Quanquam in his uertebrarum nexibus sinus capitaq́ adhuc manifestiora sint, quàm in simplicibus, quas antea enumerauimus, arthrodijs. Ad hæc, eiusmodi quoque arthodiam obseruabis in reliquis etiā[f] ceruicis uertebris, &[g] thoracis quoq; omnibus, ad eam usq; quam ab incumbēte ipsi uertebra & ab ipsi subiecta suscipi exponā. Nam earū uertebrarum connexus, qui ad radicem spinæ seu posterioris uertebrarum processus consistunt, ita committuntur, ut subingredientes unius uertebræ partes leuissimè protuberent, & partes aliam uertebram admittētes, superficietenus tantum sinuentur. Quamuis in his uertebris præter flexionem & extensionem, etiam aliquis in latera motus obseruetur. Atque ita si eiusmodi duplicem uertebrarum ad seinuicem articulationem arthrodiam esse dixerimus, hanc non exactè simplicis motus gratia perpetuò fieri etiam fatebimur. γίγγλυμος, quæ tertia articuli species censetur, manifestis sinibus capitibusq́ perficitur, sed nequaquam simplicibus. Fit enim ginglymos, quoties mutuo ingressu ossa inuicem iunguntur: ita ut unius gibba, alterius ossis caua subintrent: & rursus unius ossis sinus alterius gibba admittant, perinde ac si digitos mutuis ingressibus committas, aut ostiorum cardinibus hanc articuli speciem conferas, in quibus ferrum parieti infixum illud quod ostio cōmittitur excipiat, ipsiq́ etiam ostij ferro parietis ferrum subintret. Ab hac enim imagine præsens articulationis species nomen inuenit.[h] Hæc in genu occurrit. tibiæ enim os duobus donatur sinibus, in quorum medio tuberculū prominet: femoris autem inferior pars duo exigit capita, tibiæ ossis sinus ingredientia. dein in capitum medio sinus uisitur, tibiæ ossis tuber suscipiens.[i] Eadem ratio in secundis & tertijs quatuor manus ac pedis digitorum articulis seruatur, & in tertio manus pollicis internodio, & in secundo pollicis pedis. Superius enim horum articulorum os duo obtinet capita, in quorum medio sinus cōsistit: inferius uerò, ac (ut sic dicam) ungui uicinius os, duobus donatur sinibus, tubere quodam diremptis. Ad hęc, humeri cum ulna articulus ginglymo elegantissimè perficitur. Vlnæ enim sinus humeri tubercula excipit, & rursus ulnæ tubera humeri sinus mirificè subeunt. Atque in dictis iam ossibus ginglymos in uno cōtinuoq́ fit articulo, qui solam extensionem & flexionem nanciscitur, nullo interim alio motu præditus, non aliter quàm si hac articuli forma rerum Opifex utendum duxisset, quoties articulum duntaxat flecti extendiq́, aut alio simplici tantum motu agi oportuit. Huc quoque (quantum coniectura assequi ualeo) ueteres Græci reposuerunt ossa inuicem distinctis remotisq́ articulationibus commissa, quæ simplici motui præficiuntur. idq́ tunc potissimum, dum illæ articulationes inter se in susceptione uariant.[k] Radius nanque ulnæ duplici articulo committitur, & eius beneficio tantum simplici motu, qui in supinum pronumq́ fit, pollet. Iuxta humerum enim ulna in sinum sibi exsculptum radij admittit capitulū, & iuxta brachiale radij sinus ulnæ capitulum excipit.

Margin notes (left):

ἀρθρωδία.

Quando Natura arthrodiam constituerit.

γίγγλυμος.

Hic A ferrū seu cardinem notat, parieti infixum: B autē, ferrū quod ostio seu fenestræ nectitur.

Quando Natura ginglymon formauerit.

Quibus modis duplices articuli formantur.

Margin notes (right):

a Iunge O 3 fi. 33 Ca. in h 11 figuræ.

b 2 fi. ca. 25 numerus 7 imi.

c Iunge s, t, u fi. 13 ca. 33. cum n, m, l 10 fi.

d fi. ca. 3. qq ad pp.

e Iunge 4. fi. 15 ca. Y cum c fi. 5. Dein 4 fi. a, b, cum d, e, f, quintæ. Postea L. 4 fi. cū g 5 fi.

f Iunge ß. 7 fi. cap. 15. cum ∂ 9 fi.

g Iunge X & Y fig. 3 ca. 16, cum a & b 2 fig. aut cum c figuræ 3.

h Cōfer G, F & I, 7 fi. 31 ca. cum E, F & I 1 fig. 30 capitis.

i In 2 fig. 27 cap. iunge G, H, I ad I, K, M.

kk 1 fi. 24 ca. Aut committe m 3 figuræ in l s fi. & p s fi. in o 7 fig.

excipit. Idem in calcis & tali cõnexu (ut & ginglymos obscurum motũ edentes aliquot recenseam) obseruatur.[a] In posteriori enim sede talus calcis tuber assumit, in anteriori uerò calcis sinui caput tali inarticulatur, adeò ut meritissimò & hîc quoque mutuis ingressibus ossa articulari dicantur. Pariter huc quoque ueteres retulisse uidentur duplices articulationes, etiamsi mutuo eodemq́ uario non fierent ingressu, sed simili utrinque modo, ut capitis ad primam uertebram connexus censeri posset.[b] Duobus enim inuicem distantibus primæ uertebræ sinibus, duo occipitij ossis capita ueluti enarthrosi articulantur, neque quicquam dextri lateris articulatio à sinistri, specie forma'ue discrepat. Sic quoque & aliæ uertebræ inter se coarctantur. Nam inferior seu subiecta superiori seu superpositæ duplici articulo cõmittitur, illis nimirum articulis [c] qui ad spinæ seu posterioris uertebrarum processus radicem haberi dicentur. Non enim de uertebrarum nexu,[d] quem suis corporibus moliuntur, in præsenti loquor: quum is, quantum ad propositum spectat, uarius sit. quemadmodũ etiam uertebræ supra duodecimam thoracis consistentes, quod ad articuli formam attinet, posterioribus articulis arthrodia mutuò iunguntur: quæ uero duodecimæ subiacent, quodammodo[e] enarthrosi. Verùm si huiusmodi uertebrarum nexus, quia duplices (unus utrinque nimirum ad latus) sint, sub ginglymo complecteremur, etiam aliquot huius generis articulationes non simplici tantum motu donatas fateremur, quum uertebræ præter extensionem & flexionem, in latera quoque nonnihil agantur. At non arbitror ueteres illos Anatomicorum præcipuos, uertebras ideo ginglymo articulari dixisse, quòd prima ceruicis & duodecima plerunque thoracis uertebrarum duntaxat exceptis, semper una uertebra superiori parte suscipiatur ab alia, & inferiori parte inferiorem suscipiat: aut contrà, superiori parte aliam suscipiat, inferiori autem suscipiatur. Quamuis id Galenus satis innuat, hac ratione ginglymon fieri autumans: & fortè non animaduertens, si uerum assereret, tunc oportere[f] tria ossa ad articulationem concurrere, primum scilicet os uertebram, quæ superiori sua sede exciperetur: & secundum uertebram, quæ superiorem hanc sedem exciperet: & tertium uertebram, quæ à mediæ seu primæ uertebræ inferiori sede susciperetur. Vt enim una suscipiat, eademq́ suscipiatur, præter illam, & suscipientem & susceptam quoque concurrere necessum esset. Atque hac etiam ratione ad plurima ossa ginglymos referendus esset, ad ea nimirum quæ ima sui parte aliud os subirent, & superiore aliud admitteret: aut ex aduerso, in superiori sede aliud ingrederentur, inferiori autem aliud exciperent, nullo articulationis formæ habito respectu. Et huius generis censerentur[g] prima digitorum ossa, quæ superiori sede per enarthrosin postbrachialis ossibus iunguntur, & ima parte subsequentis ossis digiti sinus subeunt. Verùm de digitorum uertebrarumq́ connexibus suo loco cumulatim pertractaturus, nunc commissuras nullum prorsus motum ostendentes exequar, si prius admonuero, nullum hactenus dictorum ossium contextum fieri, nisi finibus & capitibus seu superficiebus leui lubricaq́ cartilagine incrustatis, si modò[h] uertebrarum corporum ad inuicem, & sacri ossis cum duobus ipsi coarctatis ossibus connexum secluseris, in quo cartilagineum ligamentum priuatim interuenire posterius audies. Quæ uerò iam narrabuntur commissuræ omni prorsus motu destitutæ, læui lubricoq́ contactu neutiquam fiunt. Atque harum prima γόμφωσις dicitur. estq́, cum instar claui os ossi infigitur: quà dentes ad unum omnes maxillarum præsepiolis tanquam claui adeò impinguntur, ut ne tantillum quidem moueantur. Cæterùm ueteres interdum instar claui connexum, etiam ad articulum, sed alia ratione contulerunt, quum ossa inuicem alterius ossis beneficio tanquam claui cuiusdã interuentu coarctari dicerent. quemadmodum Aristoteles innuit, quum duo ossa caua in medio clauum habere scribit,[k] tibiam & calcis os sinus obtinere, & talum suis tuberibus eos sinus claui ritu ita subire arbitratus, ac si duo asseres eodem spiculo committerentur. Verùm trigesimo tertio Capite tali natura tradetur, cuius connexus ad tibiam & calcem ginglymo, & in hominibus & in quadrupedibus articulatur. Homines enim talo non destituuntur, quamuis is à solipedũ ac bisulcorũ talo forma (non autem situ) discrepet. Nam tibiæ omnibus subijcitur, & calci, aut quod calcis uicem gerit ossi articulatur. Femoris enim os tam in auibus quàm in equis & porcis, & reliquis quadrupedibus, Aristotelem, & in tertio de Vsu partiũ Galenum lusit, quòd in illis æque ac in hominibus femur uisu obuium non sit: ut modò in suum locum asseruem, quæ in libro de Cõmuni animalium gressu Aristoteles, ob ignoratum ipsi in quadrupedibus & auibus femoris os, & brachij os, parum rectè posteris tradidit. Sutura, quam ῥαφὴν Græci appellant, compositio quædam est, ad consutarum rerum similitudinem. Hanc nonnulli quũ explicare student, serratam compagem structuramq́, alij in unguem commissuram esse definiunt. Sed illi nobis in memoriam reuocant, mutuum serrarum contrario occursu ingressum, quo dentatæ alterius serræ partes in alterius sinus subeunt. Hi uerò quæ in unguem committi dicuntur, quũ gibbæ

Immitte P fi. 7 ca. 33 in Q 4. fi. & S 4. fi. in R septimæ.

Iunge B 1 fi. ca. 15 in N 2 fig. et D, E, F, G, fi. 1 in O, P, Q, R, fi. 2.

c N, O fi. ca. 14.

d R fi. ca. 14.

Iunge O 2. fi. ca. 14 in K, L, M fi. 3.

Libro de Ossibus, & 3 libro Cõmentariorũ in Hippo. lib. de Articulis.

Conspice tres uertebras fi. 3 ca. 19.

1 fi. 27 ca. B. et 2 fi. E.

fi. ca. 14 R.

Immitte dẽtium seriem A, A notatã fi. ca. 11 in quartã fig. cap. 6.

γόμφωσις.

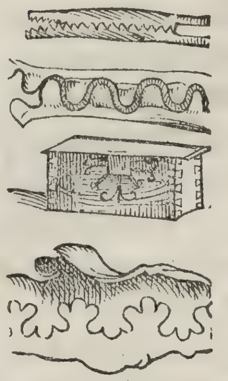
Capit. 9 libri 2 de Partibus animalium.

Expende quî in 3 integrarũ fig. Ω inter Φ & a cõsistit. Aut cõfer figuras ca. 31 cũ figuris ca. 33.

ῥαφὴ, *Sutura.*

uidelicet partes ad unguium figuram ſtructæ, in ſinus quibus concinnè excipi poſſunt, inſeruntur, qua connexus ſerie arcarum ſeu lecticarum aſſeres ſubinde inuicem compingi cernimus. Cæterùm poſteriores, ſuturæ formam accuratius quàm priores explicant. Quemadmodum omnium proximè eam aſſimilant, qui ſuturas ad limborum ſuturæ effigiem conferunt, quando, ut de unguibus diximus, panni unius floſculi in alterius ſinus mutuis ingreſſibus conſuuntur. Eiuſmodi[a] ſuturis oſſa capitis magna ex parte compinguntur: & inter reliquas ſemper ſuturæ ſpeciem elegantiſſimè ea oſtendit,[b] quam Λ literæ in occipitio comparamus. Porrò ἁρμονία oſſium ſtructura eſt per ſimplicem lineam, citra omnem tuberis, ſinus & aſperitatis mutuum ingreſſum commiſſa. Ad hunc[c] modum quædam maxillæ ſuperioris oſſa, & præſertim naſi inter ſe iungi putantur. Cæterùm quia harmoniæ cõnexus uix unquam ad amuſſim inſtar ſimplicis lineæ perficitur, ſed nonnullæ aſperitates mutuò ingredientes perpetuò ferè cum oſſa rumpuntur, in harmonia occurrunt, ueteres ſuturarum uoce etiam harmonias plurimùm complexi uidentur. Σύμφυσις eſt naturalis oſſium unio, qua commiſſuræ forma appendices ſuis oſſibus connaſcuntur,[d] in ætate quidem minoribus, quum oſſa adhuc mollia fungoſaq́ꝫ exiſtunt, cartilaginis interuentu: in grandioribus uerò, ubi iam oſſa induruere, appendices citra alicuius corporis interuentũ oſſibus adeò uniuntur, ut coalitus lineam uix conijcere queas. Hac quoque unione oſſa ſacri oſſis lateribus commiſſa inuicem[e] in pube coaleſcunt. Dein admodum pueris utriuſque lateris os tribus formari oſſibus apparet: quę tribus lineis in coxendicis oſſis acetabulum concurrentibus interſtinguuntur: ut etiam in agnis uidere eſt, in quibus cartilago lineas has ſicut in pueris intercedit. in paulo autem prouectioribus tres illæ partes adeò connaſcuntur, ut ne linearum quidem ſpecies ſe offerat. At de his oſſibus, ipſis dicando Capite pertractabitur: quemadmodum & de uertebris, quę in pueris quoque pluribus conſtant partibus. quemadmodum & occipitis os, & alia corporis pleraque: quæ alioquin unius oſſis nomine ideo habentur, quòd coalitus imago planè in ætate prouectioribus lateat. Libri Introductorij, ſeu Medici, qui Galeno aſcribitur, author, oſſium diſciplinam inſtituens, non eiuſmodi unionem, quam nos iam deſcripſimus, σύμφυσιν uocat, uerùm ſuturas ad harmoniam quodammodo accedentes. Maxillæ enim ſuperioris oſſium commiſſuras, συμφύσεις, (at non rectè interim) appellat. Omnes oſsium conſtructuræ ſpecies, aut alicuius aut nullius corporis beneficio committuntur.[f] Vniuerſi nanque articuli ligamentis inuicem alligantur, quæ orbiculatim oſſa inueſtiunt. interdum uerò & hæc in oſsium medio conſiſtunt, ut in femoris cum coxendicis oſſe articulo, & in uertebrarum corporũ nexu. Hic oſsium connexus ligamentorum auxilio commiſſus, Græcis συνδέσμωσις nuncupatur: nerui interim uoce ad ligamenta propriè dicta, & ad tendines, neruosq́ꝫ qui à cerebro dorſaliq́ꝫ medulla prodeunt, deducta. Hæc nanque omnia ueteres, ut & uulgus hodie, nerui nomine ſubaudierunt: & præcipuè Ariſtoteles cùm aliàs ſemper, tum maximè quum oſsium contextum recenſet. Nonnulla uerò carnis etiam ope committuntur, [g] ut generatim omnes articuli muſculis obducti. Muſculi enim quum ab uno oſſe aut alio corpore principium ducentes alteri inſerantur, uinculorum etiam loco iure habentur, oſſaq́ꝫ inuicem nectunt. Cæterùm quia muſculi ueteribus pleriſque, & potiſsimum Ariſtoteli carnis nomine appellantur, connexus qui muſculis fit, συσσάρκωσις meritò nuncupatur. Porrò & dentes quoque in ſuis alueolis carne quapiam firmari uidentur, adeò ut ea quaſi ratione oſsium cõſtructio reperiretur, in qua caro non duntaxat muſculorum modò connexum exterius ambiret, ſed & interueniret quoque. Inſuper alia cartilaginis medio connaſcuntur. quippe [h] appendices in prima ætate cartilaginis medio ſuis oſsibus committuntur, quemadmodum &[i] pubis oſſa, &[k] oſſis υ imitantis oſsicula. Hæc connexus ſpecies à cartilagine συγχόνδρωσις uocatur. Suturæ autem & harmoniæ nullius corporis beneficio quàm oſſium ſtructuræ coëunt. Nam & ſi duræ cerebrum inueſtientes membranæ fibræ aliquot ſuturas tranſeant, non tamen ob id eas cõnectunt: quemadmodum neque cartilagines in articulis oſſa oblinentes, ad oſsium firmitatem & connexum quicquam auxiliantur. Præterea in ſenioribus appendices non amplius cartilaginis, quæ glutinis uicem ſubeat, interuentu oſsibus connaſcuntur, ſed cartilagine prorſus deperdita adeò committuntur, ut, quemadmodum iam antea quoque dixi, coalitus regionem obſeruare arduum ſit. Inſtitutum modò erat huic Capiti finem imponere, atque ad ſingulares oſsium deſcriptiones ſermonẽ dirigere, niſi magnopere Galeni authoritas me remoraretur: quæ meritò prohibet, adeò leuiter ea quæ in præſenti Capite ab ipſius placitis deflectũt, prætergredi. Vt enim ex multis præter prius etiam commemorata, aliquid proponam, primùm in libro de Oſsibus, ubi is ex profeſſo, & ſui non mediocri in

primo

Serrata compago.
Inſtar unguium commiſſura.
Aſſerum nexus.
Limborũ uaria inſuitio.
ἁρμονία.
σύμφυσις.
Quorum beneficio oſſa inuicem cõmittantur.
Ligamentorum.
συνδέσμωσις.
Libro 2. de Partibus animalium, ca. 9.
Carnis.
συσσάρκωσις.
Cartilaginis.
συγχόνδρωσις.
Quæ nullius corporis interuentu committantur.
Quæ potiſsimum à Galeni placitis hoc Cap. declinãt.

a 1 fi. 6 ca. & A, B, C, D 3 fi. 6 ca.
b B in tertia integrarum.
c 1 fi. ca. 12 à Z ad f.
d fi. ca. 40 li. ſecundi 1, 2, 4, 5.
e 1 figuræ integrarũ.
f fi. ca. 1. li. 2.
g Paßim in muſculorũ tabul. ut ſeptima tab. Q, X.
h fi. ca. 40 lib. 2. characteres 1, 2, 4, 5.
i 1 fi. integrarum.
k fi. 1, 2 ca. 13 G.

primo de Administrandis sectionibus libro commendatione, ossium structuras enumerat, ipsius dogmati non accessi, quo suturam, harmoniam & gomphosim synarthrosis species esse docet. Ego enim synarthrosi obscurum, & non manifestum ascripsi motum: ijsdemq; articulationis differentijs ac formis illam atque diarthrosin fieri commemoraui: deinde suturæ, harmoniæ & gomphosi non obscurum aut difficilem, sed nullum prorsus motum dedi, & has connexus species nequaquam articuli nomine cum Galeno sum complexus. quod profectò neque ab ipso faciundum fuerat, nisi brachialis, & postbrachialis, & tarsi, & pedij, & costarũ cum pectoris osse cartilaginum cõstructionem suis locis narrans, hæc per synarthrosin cõmitti falso asserere uoluisset. Quum enim inibi uerè hæc ossa synarthrosi coarctari diceret, non'ne animaduertendũ ipsi fuerat, hæc neque sutura neq; harmonia neque gomphosi connecti? Quod sanè fieret, si modò synarthrosis species harmoniam, suturam & gomphosim rectè statuisset. Verùm per me cuiuis integrum erit, de synarthrosi ex suo arbitratu constituere: si interim non ignoret, hanc longè secus in omnibus ferè Galeni libris accipi, quàm initio libri de Ossibus. Nam uel in XIII, XIX, XXI, XXIIII, Capitibus eiusdem libri, aliter quàm initio, Galenus sentit. Deinde Introductorij seu Medici author, Galeni decreto non acquiescens, & sibi priuatim ossium connexus diuidens, inquit: Ea aut ad motum componi, uocariq; eam compositionis seriem ἄρθρον, seu articulũ: aut ad nullum motum, ac tunc συνάρθρωσιν appellari: cuius species suturam, gomphosim & symphysin enumerat. Verùm hac ratione brachialis, postbrachialis, tarsi & pedij ossium cõpositioni synarthrosis accõmodari nequaquam possit, quum neque sutura, neq; gomphosi, multoq; minus symphysi inuicem connectantur. Insuper magis à Galeni dogmate recessi, quum omnes ossium cõmissuras aut alicuius corporis beneficio, aut nullius committi propositum fuit: quandoquidem Galenus id soli symphysi, in libris de Ossibus tribuerit, atq; synneurosin, synsarcosin, & synchondrosin, symphyseos tantũ species enumerauerit. Quòd autẽ illum non sim secutus, primam occasionem mihi ipsius præstitit oratio, qua fungosa molliaq; inter se nullis medijs per symphysin cõnasci, sicciora uerò densioraq; nonnullis intermedijs coalescere docuit. Cõperio enim in mollibus adhuc & teneris ossibus, appendices cartilaginis interuẽtu suis ossibus uniri: in duris uerò & assiccatis, & in senibus, nihil prorsus symphysin intercedere. Deinde nulla prorsus mihi se exhibet symphysis, seu unio, quam ligamenti interuentu uerè unitam liceret asserere: adeò ut synneurosis sub symphysi comprehendi nequeat: dummodo nulla unio ligamenti ope perficitur, uti sanè articuli ad unum omnes ligamenti beneficio coëunt, nunc (ut & antea dixi) orbiculatim obducti, nunc etiam in mutuo ossium contactu interueniẽtis. Præterea ad amussim mihi singula perpendenti, multo adhuc minus symphysis sese obtulit, quam carnis interuentu committi quis rectè assereret. In nullo enim ossium connexu caro intercedit, nisi fortassis in dentium cum maxillis connexu, qui gomphosis, non autem symphysis censetur: quantumuis etiã dentes nullũ ostendant motum, non magis scilicet quàm harmonia, aut sutura. At carnis interim, hoc est musculorum auxilio, omnes ferè cõmittuntur articuli: quem cõnexum συσσάρκωσιν à ueteribus appellatum fuisse diximus, quam symphysis speciem nemo dicere possit. Ad hæc (ut huic Capiti finis aliquãdo tandem imponatur) Aristotelis quoq; locus secundi libri de Partibus animaliũ, ut promptius à Galeno dissentirẽ admonuit: ubi Aristoteles ossa neruis, carne & cartilagini cõmitti affirmat, eum connexũ uniuersim ad omnes ossium cõmissuras doctissimè referens. Quamuis etiã hanc Aristotelis sententiã Galenus haud oscitanter præterijt, quando eorũ quæ in libro de Ossibus docuit oblitus, ad finem secũdi de Administrãdis sectionibus libri, ossiũ cõstructiones perfunctoriè, licet sanè elegãter, percurrit, & quodãmodo Aristotelis uerba recenset.

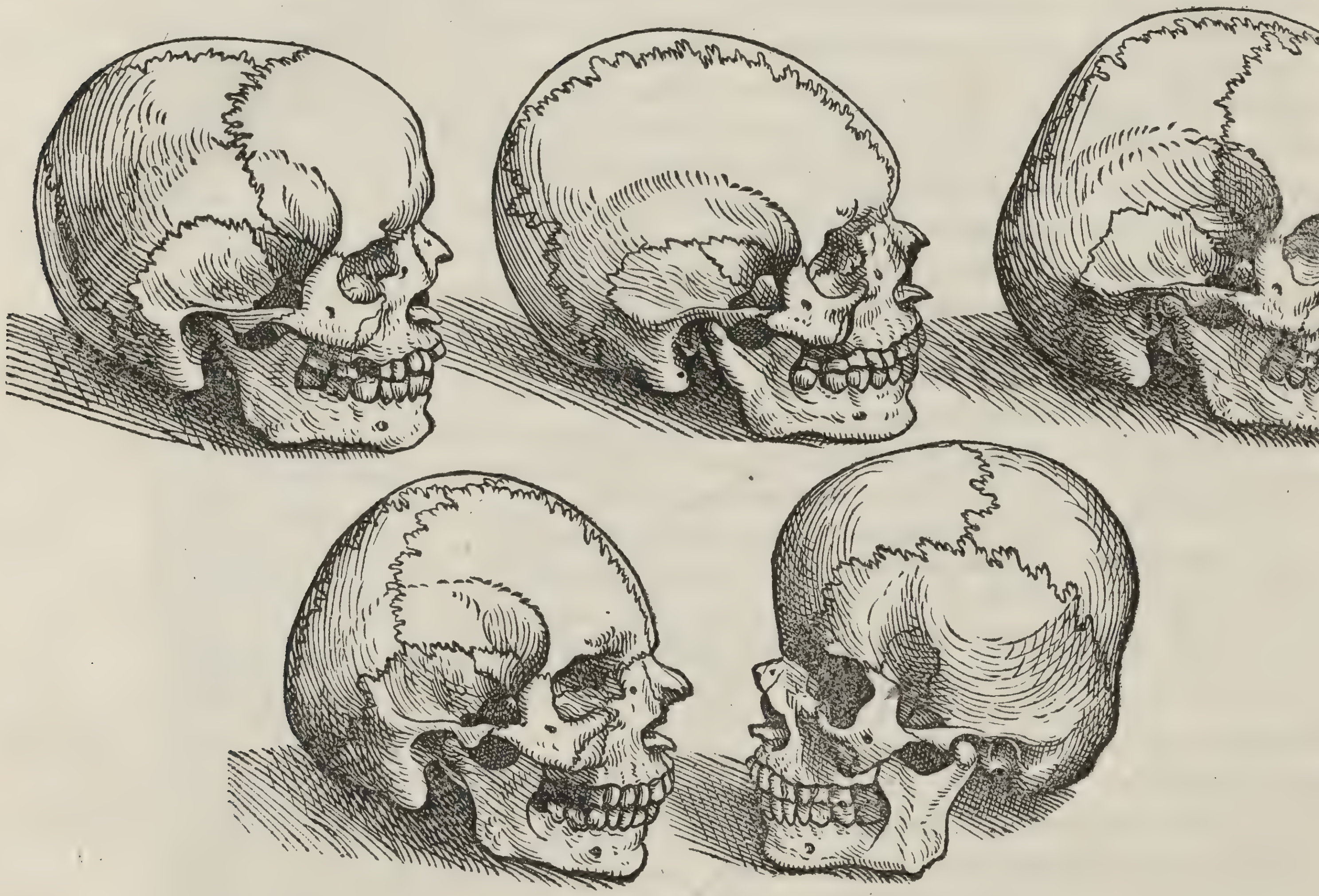
Capite nono.

CAPITIS STRVCTVRAE ratio, quotq; eiusdem figuræ. Caput V.

QVINQVE SEQVENTIVM FIGVRARVM INDEX.

PRIMA quinti Capitis effigie naturalis capitis, seu caluariæ figura instar oblongæ sphæræ utrinq; leuiter depressæ efformata, & anterius posteriusq; extuberãs, delineatur. Secũda effigies, primã non naturalẽ captis figurã demõstrat, in qua anterior eminẽtia perijt. Tertia effigies secundã capitis figurã nõ naturalẽ ostẽdit, in qua anterior eminẽtia depditur. Quarta effigie tertia nõ naturalis capitis figura indicatur, in qua utrunq; tuber, anterius nimirum & posterius, intercidit. Quinta effigie, quartã non naturalem capitis figuram expreßimus, in qua ambæ eminẽtiæ ad latera, non autẽ antrorsum retrorsumq; spectant.

PRIMA FIGVRA V. CAPITIS. SECVNDA. TERTIA.

QVARTA. QVINTA.

Caput oculorũ gratia formatum. Li.7 de Vſu partium.

HVMANVM caput oculorum gratia efformari, cancrorum, ſcarabeorum, & quorundam quæ capite deſtituuntur animalium oculos manifeſtò commonſtrare, Galenus docuit. His ſiquidem oculi ſuper proceſſus prælongos locantur, neque imi, quemadmodum os, naſus, & aures in pectore ipſis conduntur. Oculos enim alta eguiſſe ſede, atteſtantur hoſtium incurſus latronumq́ſpeculatores, qui muros, montes & altas turres eodem uſu aſcendunt, quo nautæ nauium antemnas, terram ocyus, quàm qui ſubſunt in naui, conſpecturi. Commemoratis igitur animalibus teſtacea & dura cute obtectis, integrum fuit oculos in oblongis proceſsibus tutò reponi, quòd illi duriores erant futuri, & tunica extrorſum obduci poterant, quæ ab illorum animalium cute prognata, ſimul duriſsima & teſtacea eſſet. Homini uerò propter corporis ſubſtantiam, & mollem tenuemq́ qua oculi inueſtiũtur membranam, totos oculos neceſſariò molles habituro, hi prælongis proceſsibus citra periculum apponi nequierunt. Quando itaque in imo hominis oculos locare non erat eorum functioni commodum, nudis uero ceruicibus eos adnectere haudquaquam decebat: & quum Natura nec oculorum uſum prohiberi, neque eorundem ſecuritatem uitiari uellet, partem extruxit altam, & eleganter oculos ab iniurijs uindicantem. Superius enim palpebras, cilia, & frontis os collocauit: inferius uerò præter palpebras, malæ etiam & genæ oculos tutantur. Internis autem partibus naſus muri inſtar oculis interiectus eſt, exterius deinde ualidiſsimum os externum oculorum ſedis angulum occupat, adeò ut excelſis & extuberantibus undique partibus oculi ſepiantur, utiliterq́ ueluti in ſinuoſa ualle latitent. Cæterùm horum quæ oculos muniunt coaceruatio & congeries, caput minimè eſt: quamuis etiam illa ſine capite conſiſtere nequeant. Quæ igitur fuit neceſſitas, hîc quoque alias componi partes, quarum fabrica capitis nomen meretur? Singula ſenſus organa, uiſus nimirum, odoratus, guſtus, & auditus, neruo indigent molli: neruo quidem, quòd ille ſit ſenſus inſtrumentum: molli autem, quoniam affici & diſponi quodammodo oportet: quin & aliquid etiam organa

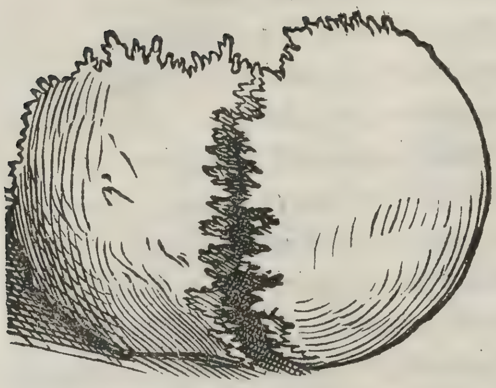
Quî Natura oculos muniuerit.

Cerebrũ oculorũ gratia in capite locari. et dein cerebri nomine reliquos ſenſus.

ab incidenti extrorſum ſenſibili pati, ut ſenſus fieret, magnoperè conducit. Quando itaque oculi mollibus cerebri neruis indigebant, ac mollia omnia ſi ulterius procederent promptè di uulſa frangerentur, offenderenturq́ꝫ, cerebrũ iure non procul ab oculis reponi debuit. His ita ſe habentibus, quod à principio de capitis ſtructuræ ratione inquirebatur, iam inuenimus. Colligitur enim, cerebrum in capite locari oculorum cauſa, odoratus autem & auditus guſtusq́ꝫ organa propter cerebrum. Quanquam & hæc organa alioquin altiſsimam ſedem opportunè ſortiantur. Aures enim quum ſonum percipere debeant, qui naturà in ſublime fertur, rectè in altis corporum partibus locatæ ſunt. Item nares, eo quòd omnis odor ad ſuperiora ducitur, meritò ſurſum ſunt: & quòd magnum cibi & potionis iudicium ad nares quoque pertinet, non ſine cauſa uicinitatem oris illæ ſequuntur. Iam guſtatus, qui ſentire eorum quibus ueſcimur genera debet, commodè habitat in ea oris parte, qua eſculentis & poculentis Natura iter patefecit. Tactus autem toto corpore æqualiter fuſus eſt, ut omnes ictus, omnesq́ꝫ nimios & frigoris & caloris appulſus ſentire poſsimus. Cæterùm caluaria (ut modò temporales præteream muſculos, & capitis ſuper colli uertebras connexum, & rotundam figuram iniurijs pertinaciter repellendis omnium aptiſsimam)[a] cerebri, cuius debet eſſe receptaculum & propugnaculum, figuram non iniuria mutuatur, nimirum ſphæræ utrinque leuiter in anteriora depreſſæ. Quum enim cerebro cerebellum poſteriori in parte ſubijciatur, & dorſalis medulla illac è capite procidat, priori uerò cerebri ſede proceſſus ad oculos & ad odoratus organorum ſedes pullulent, non ineptè cerebrum prælongam ſphæram refert. Atque ob hanc etiam cauſam caluaria,[b] quæ ſecundum naturam ſe habet, ad oblongæ ſphæræ imaginem potiſsimùm extruitur, priorem poſterioremq́ꝫ partem obtinens prominentiorem, ac magis proceram. Omnes autem reliquæ ab hac euariantes figuræ, non naturales cenſentur: quemadmodum ea in[c] qua anterior eminentia à ſyncipite frontis'ue elatiori ſede producta perit, poſterior autem quæ occipitis eſt reſeruatur. Item[d] quæ huic planè contraria uiſitur, ac poſteriorem, occipitij nimirum, eminentiam manente anteriore perdidit. Deinde[e] tertia, naturali adhuc magis opponitur, in qua ambæ capitis eminentiæ, prior ſcilicet quæ in fronte, & poſterior quæ in occipite conſiſtunt, abolentur, & caput ad amuſsim rotundum ac inſtar exactæ ſphæræ obſeruatur. Iſta figura Therſites ab Homero fuiſſe traditur. hanc enim ab ipſo φοξὸν appellari, nonnulli aſſerunt: quanquam pleriſque omnes acuminatas capitis figuras eo nomine, & ὀξυκέφαλον, nuncupare libuerit.[f] Quarta ſpecies non naturalis figuræ ab Hippocrate quoque enumeratur, in qua caput in latera ad utranque aurem inſignius, quàm in anteriori poſterioriq́ꝫ ſede prominet. Ac hæc naturali capitis figuræ omni ex parte diſsimilis eſt, haud ſecus quàm ſi ad alteram aurem in naturali figura faciem, ad alteram uerò poſteriorem ceruicis ſedem fingeres. Verùm Galenus alibi hanc excogitari quidem, non autem in rerum natura conſiſtere poſſe affirmat: quamuis interim Venetijs puer multis partibus deformis, & admodum amens hac figura hodie conſpicitur. Imò apud Bononienſes mendicus obambulat, cui caput quadratum, ſed latius paulò quàm longius contigit. Præterea Genuæ pullus à mendica oſtiatim circumfertur, & in nobiliſsima Belgarum Brabantia ab hiſtrionibus fuit propoſitus, cuius caput citra omne mendacium duobus uirorum capitibus grandius eſt, & in utrunque latus extuberat. Cæteras autem non naturales capitis effigies, etiam in egregiè prudentibus interdum conſpicimus, licet tales caluariæ nobis in cemiterijs nimis quàm rarò ſe offerant: uti profectò ſubinde occurrerent, ſi Alpium, quæ Stiriam ſpectant, accolarum cemiteria ſcrutaremur: quum illos homines non modò dictis capitis figuris, ſed longè etiam magis differentibus, pluribusq́ꝫ deformes eſſe, non ſemel mihi retulerit Naturæ operum ſtudioſiſsimus, ac in primis generoſus iuuenis, CHRISTOPHORVS PFLVG SALISPVRGENSIS, multiplici linguarum peritia, uariaq́ꝫ cùm aliarum artium, tum uerò potiſsimum Iuris Ciuilis cognitione ornatus: qui nuper ſui longè præſtantiſsimi animi egregium ſpecimen edidit, quando Louanienſis Gymnaſij ſtudioſorum præfectus, tam alacriter ac repentè Louanium grandi obſidione ſecundò liberauit.

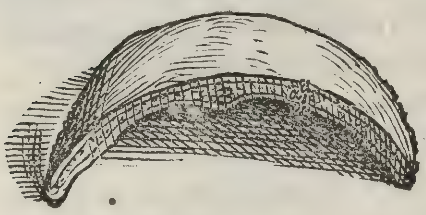
Marginalia: *Naturalis capitis figura.* — *Priores 7 libri figuræ.* (a) — *fig. 1. et pleræq; 6 cap. fig.* (b) — *Prima nõ naturalis capitis figura.* — *2 figura.* (c) *Secunda.* — *3 figura.* (d) — *4 figura.* (e) *Tertia.* — *5 figu.* (f) — *Quarta.* — *Lib. 9, de Vſu partium.* — *Variæ capitis figuræ.*

DE OCTO CAPITIS OSSIBVS, & suturis haec committentibus. Caput VI.

PRIMA SEXTI CAPITIS

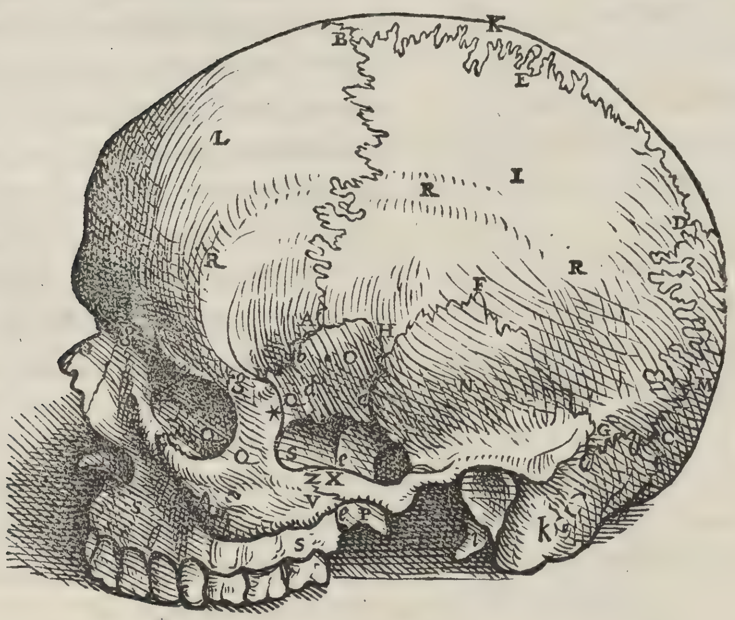
FIGVRA, QVAE DVAS VERTICIS *ossium portiones inuicem nonnihil seiunctas commonstrat, ut commodius artificiosissima suturae fabrica oculis subijceretur.*

SECVNDA FIGVRA.

HAEC OSTENDIT CALVARIAE *portionem à reliquo capite serra diuisam, ut ossis appareret cõstructio duabus densis solidisq́ squamis seu laminis ει & οι notatis efformata, in quarum medio fistulosa seu fungosa ossis consistit substantia αι indicata. Cæterùm huiusmodi squamæ uulgò capitis tabulæ uocantur. ac superior quidem exterior'ue squama ει notata, prima appellatur tabula. interior uerò, quæ duræ cerebrum inuestienti membranæ est proxima, & οι insignitur, secundæ tabulæ loco habetur, & quidam hanc diploã quoque uocant. Neque desunt interim qui fungosam fistulosamq́ ossis substantiam αι indicatam, unius etiam tabulæ uice recensent, hanc mediam seu secundam appellantes, hacq́ ratione tres caluariæ tabulas constituentes, quæ crassitie duritiaq́ in omnibus hominibus neutiquam pares cernuntur.*

TERTIA SEXTI CAPITIS FIGVRA.

TERTIA figura integrã caluariam capitis naturalis figuræ (quæ oblongam sphæram utrinque leuiter in anteriora compressam refert) absque inferiori maxilla in sinistro latere depictam exhibet, suturas in externa capitis sede spectandas pulchrè proponens.

QVAR

QVARTA SEXTI CAPITIS FIGVRA.

HAEC figura caluariā sinistro lateri magis incumbentē exprimit, ut & basis caluariæ in conspectū nōnihil ueniret. Aliquot suturarū causa, ab hac figura os iugale serra ademimus. Cuiusmodi uerò illæ sint, ex subsequenti characterum indice, ac ex huius & succedentiū aliquot Capitum contextu, promptè intelliges. Præsens nanq; figura maxillæ superioris oßibus cognoscendis, quibusdamq; oßiū foraminibus ostendendis, etiam pulchrè subseruit.

CHARACTERVM TERTIAE ET QVARTAE FIGVRARVM INDEX.

PRAESENS characterum index tertiæ ac quartæ figuræ communis erit, quòd scilicet eidem ferè characteres in utraq; collocentur. et si casu quis aut tertiæ, aut quartæ figuræ duntaxat peculiaris occurret, illi pro figuræ ratione, aut hanc notam 3, aut istam 4, in indicis contextu subijciam.

A, B Coronalis anteriórue sutura earum quæ transuersim ducuntur. Cæterum B & A in tertia medium notant coronalis suturæ, in sinistro latere consistens. dextrum autem ipsius latus, quarta figura exprimitur.

C, D Posterior sutura transuersarū, quæ Λ Græcorū maiusculæ literæ aßimilatur. In tertia huius suturæ sinistra pars conspicitur, in quarta uerò dextra. Porrò tertia figurarū integrā oßium compagem experimentium, huius suturæ totam sedem ad B commonstrat, quæ ueræ suturæ persimilis est. Quippe de ipsius additamentis per capitis basim perreptantibus, atque in quinta & sexta iam subsequentibus figuris, delineandis, alia est ratio.

E 3 Sutura à medio suturæ Λ referentis ad medium coronalis, seu à D ad B deducta.

F Squamosa cōglutinatio, ac in tertia quidē figura uidetur sinistra, in quarta autē dextra. Dein

G. in ambabus à C ad G interuallum conglutinationis notatur, à sutura Λ simili ad ueram conglutinationem squamæformem pertingens, quod non mutuò incumbentiū squamarū, sed ueræ su-

H. turæ constructionem ostendit. Quod uerò à G ad H per F porrigitur, squamæformis est conglutinatio, uerticis oßi & temporis oßi communis. Ab H autem ad A indicatur glutinatio squamæformis, oßi uerticis & frontis oßi communis.

I 3 Sinistrum uerticis os. — *K* Dextrum uerticis os.

L Frontis os, quod unicum est. — *M* Occipitis os, similiter unum.

N Sinistri temporis os in tertia, dextri autem in quarta ostenditur.

O Os cuneo à diſſectionis professoribus aßimilatū, quod succinctiori nomine sæpius cuneiforme

P. (uoces duntaxat sectantiū uenia) appellamus. Hoc unicū est, & cōiugis expers. Verū P priuatim notat huius oßis processus, quos uespertilionum alis cōparabimus. Hi utrinq; duo sunt, in

2, 3, 4, 5, fig. 4 quarta figura conspicui & præter P, etiā numeris his 2, 3, 4, & 5 notati, quos quinta huius capitis figura accuratius proponet.

QQQ *Hoc os maxillæ ſuperioris oßium primum erit, hîc aliquot Q inſignitum, ne fortè ſedem Q quod d uicinius eſt notatã, aliud os à præſenti eſſe arbitrareris. Linea inter duo Q conſiſtens,*

*. *ac * inſignita, proceſſum eius oßis delineat, qui cauitatẽ in tempore exculptã ualdè auget.*

R R R *Lenis in frõtis oſſe & uerticis aſperitas, à qua ſemicirculi ritu tẽporalis muſculus pronaſcitur.*

S S *Quartũ maxillæ ſupioris os: in tertia ſiniſtrũ, in quarta dextrũ notatur. T incuria elapſum eſt.*

V, X 3 *Caluariæ ſedes, quam os iugale appellamus, ac ſequenti Capite deſcribemus. V hîc notat proceſſum temporis oßis, N indicati, ad iugalis oßis conſtitutionẽ eductum. X uerò, proceſſum*

Z 3. *primi maxillæ ſuperioris oßis, Q inſigniti. Z autem ſutura indicatur, dictos nuper proceſſus*

V, X 4. *nectens, quibus iugale os efformatur. Porrò V & X in quarta figura notant ſedes, à quibus proceſſus illos ſerra reſecuimus.*

a a *Suturæ cuneiforme os circumſcribentis interuallum illi oßi ac temporis oßi commune.*

b *Suturæ cuneiforme os circumſcribentis interuallum ipſi & frontis oßi commune.*

c 4 *Pars hæc cuneiformis oßis interdum peculiare uidetur oßiculum, ſquamæ modo tenue, & linea*

ꝙ 4. *à cuneiformi oſſe diremptum, quam ꝙ indicauimus. Verùm hæc non ita crebrò ſe offert.*

e *Suturæ os cuneiforme circumſcribentis interuallum, ipſi & maximo ſuperioris maxillæ oßi paulo antè S inſignito commune.*

f f 4 *In quarta figura f conſpicis, præſenti Capiti nihil ſeruiens: notatur enim ſutura oßi Q indicati, & oßi S notati communis, quam cum reliquis maxillæ ſuperioris ſuturis perſequar. Hîc enim obiter eius memini, quòd huius uidendi gratia in quarta figura os iugale execuerim.*

g g *Sutura, frontis os à cuneiformi & maxilla ſuperiori dirimens.*

h 4 *Sinus, cui capitulum inferioris maxillæ inarticulatur.*

i *Temporis oßis proceſſus, ſcriptorij ſtili modo prominens.*

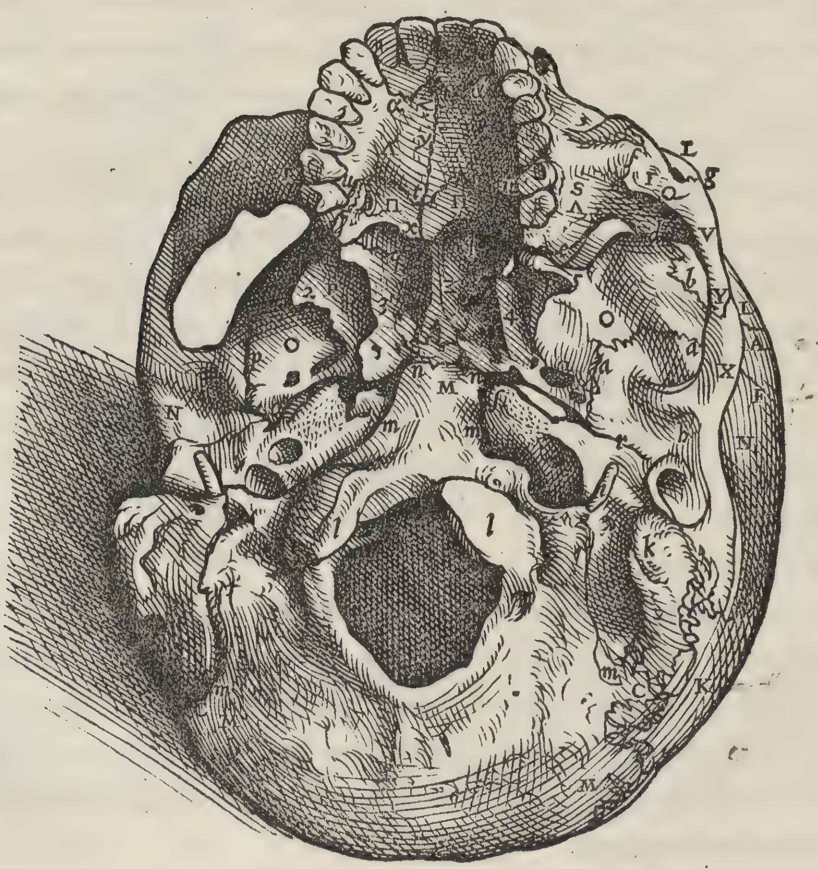
k *Mammillaris proceſſus, è temporis oſſe productus. Quarta figura utriuſꝙ proceſſum k notat.*

l l 4 *Capita occipitij oßis, quæ primæ ceruicis uertebræ ſinibus articulantur. In horum medio foramen occurrit, dorſalis medullæ cauſa cælatum. Verũ ut præſenti Capite oßiũ foramina enarrare non inſtituimus, ſic neque eadem hîc characteribus inſignienda duximus. Quamuis priuatim*

Φ 4. *in quarta figura Φ ponatur, ad quod à duodecimo Capite foraminibus dicando remittêris.*

QVINTA SEXTI CAPITIS FIGVRA,

BASIM CAPITIS ABSQVE INFERIORI MAXILLA AD AMVSSIM REPRAESENTANS.

CHARACTERVM QVINTAE FIGVRAE INDEX.

QVINTAE *figuræ multos characteres tertiæ & quartæ figuris communes, in hunc modum adhibuimus.*

A *Coronalis suturæ extremum, in temporis cauo conspicuum.*

C C *Sutura Λ exprimens: atque hi characteres inferiorem partem huius suturæ crurum notant, ubi hæc nõ amplius suturæ effigiem accuratè cõmonstrat. Sagittalis sutura hîc se nusquam offert.*

F *Squamæformis conglutinatio non omni ex parte hic uisitur. quare etiam alios characteres tertiæ & quartæ figurarum, ipsi non accommodauimus. Quanquam hic K idem, quod in tertia & quarta indicabat, notare possit.*

K *Verticis sinistrum os, uerùm modica ipsius conspicitur portio.*

L *Frontis os, cuius etiam modica pars hic oculis subijcitur.*

M M M M *Occipitij maximã ossis partẽ hic cernere licet, totã nimirũ quæ in caluariæ basi cõsistit.*

N N *Vtrinq; unum temporis os notatur.* O O *Cuneiforme os.*

P P *Processus cuneiformis ossis uespertilionum alarum imagini respondentes. Qui numero quatuor*

2, 3, 4, 5 *sunt, his characteribus 2, 3, 4, 5 notati.*

Q Γ *Primum maxillæ superioris os, quod & Γ hic notaui.*

S Λ *Maximum quartumúe maxillæ superioris os, & hoc quoq; peculiariter aliquot Λ indicatur.*

V X *Os iugale.* Y *Sutura ossis iugalis.*

a a *Suturæ os cuneiforme, circumscribentis interuallum ipsi & temporum ossi commune.*

b *Suturæ os cuneiforme, circumscribentis interuallum illi ac frontis ossi commune.*

d *Hac sede occultatur suturæ os cuneiforme, circumscribentis interuallum commune ipsi & ossi externum angulum sedis oculorum constituenti, ac Q insigniti.*

e *Suturæ os cuneiforme, circũscribẽtis interuallũ ipsi & quarto maxillæ superioris ossi cõmune.*

f *Hæc sutura superiori maxillæ peculiaris censetur, ac proinde hic non uenit explicanda.*

g *Sutura frontis ossi & superiori maxillæ communis.*

h *Sinus, cui capitulum inferioris maxillæ inarticulatur.*

i *Processus scriptorio stylo nõ absimilis.* k *Mammillaris processus.*

l l *Capita occipitij ossis, quæ primæ ceruicis uertebræ coarctantur.*

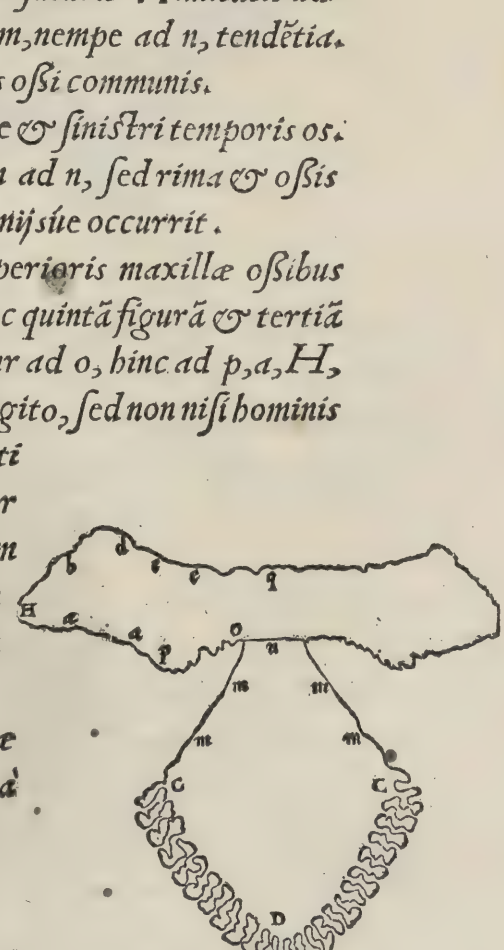
m m m *His characteribus, qui quintæ, ut & subsequẽtes, proprij sunt, notãtur suturæ Λ imitãtis additamenta, per caluariæ basim antrorsum deducta, atque ad se inuicem, nempe ad n, tendẽtia.*

n n *Linea dicta nunc additamenta iungens, ac ossi cuneiformi & occipitis ossi communis.*

o p *Sutura à linea n indicata, in dextrum latus repens, inter os cuneiforme & sinistri temporis os. Verũ ab n ad o nõ propriè sutura est, quẽadmodũ neq; ab anteriori m ad n, sed rima & ossis ab osse notabilis distantia, secus nimirum quàm in alijs suturis harmonijsúe occurrit.*

q q *Suturæ os cuneiforme, circumscribentis interuallum ipsi & sextis superioris maxillæ ossibus*

Π Π *notatis cõmune. Verùm ut cuneiforme os suturis circumscribas, hanc quintã figurã & tertiã cum quarta intuere, singularũ animaduertẽs characteres. Ab n igitur ad o, hinc ad p, a, H, b, d, e & q procede, atq; ita utrinq; cuneiforme os suturis terminatũ fingito, sed non nisi hominis caluaria inspectioni adhibita, ut quæ in omnem partem promptè uerti poterit. quũ interim hic tres simul tabulæ inspiciẽdæ sint, ut uel in externa caluariæ sede id os circumscribas. quod quò leuius præstes, suturam Λ similẽ cum suis additamẽtis, & linea occipitis ossi et cuneiformi communi, sutura deniq; cuneiforme os circũscribẽte hic delineaui, ijsdẽ characteribus in hac atque in tertia, quarta & quinta undiq; adiectis.*

r *In hac figura, ut et in quarta temporis ossis linea notatur, inibi suturæ modo os, cui auditorij meatus initium insculpitur, continens, & ueluti à osse (ut sic dicam) seiungens.*

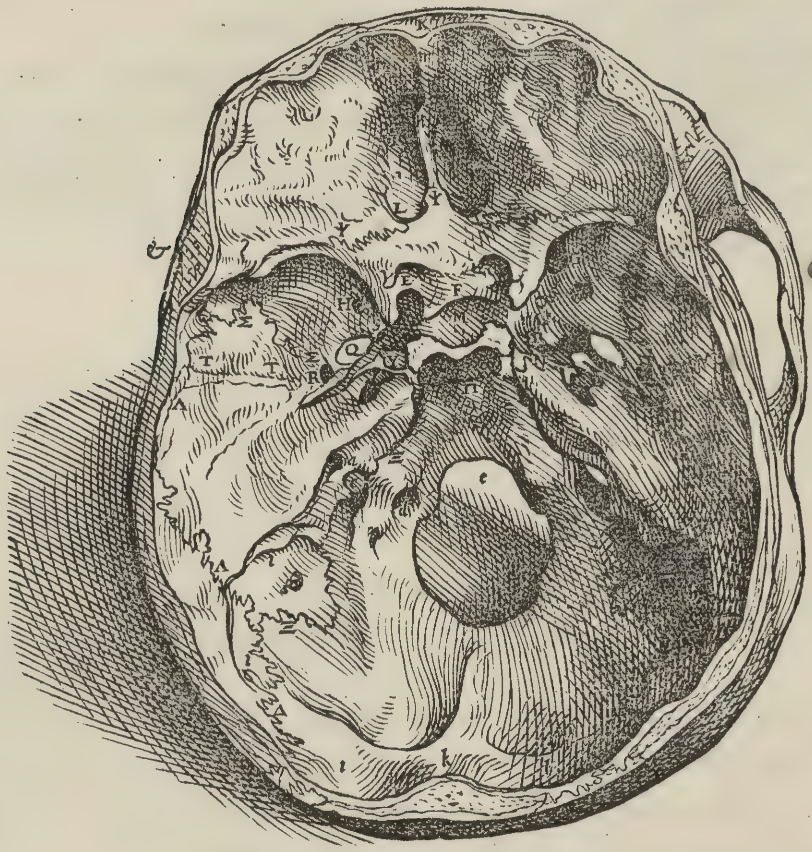
s *Ossis temporis asperitas & processus, quo id transuersam respicit lineam, cuneiformi ossi & occipitis ossi communem, & n notatam.*

z *Octaui capitis ossis processus, seu septum amplitudinẽ nariũ intercedẽs.*

Reliqui characteres ostendendis superioris maxillæ ossibus priuatim conferunt.

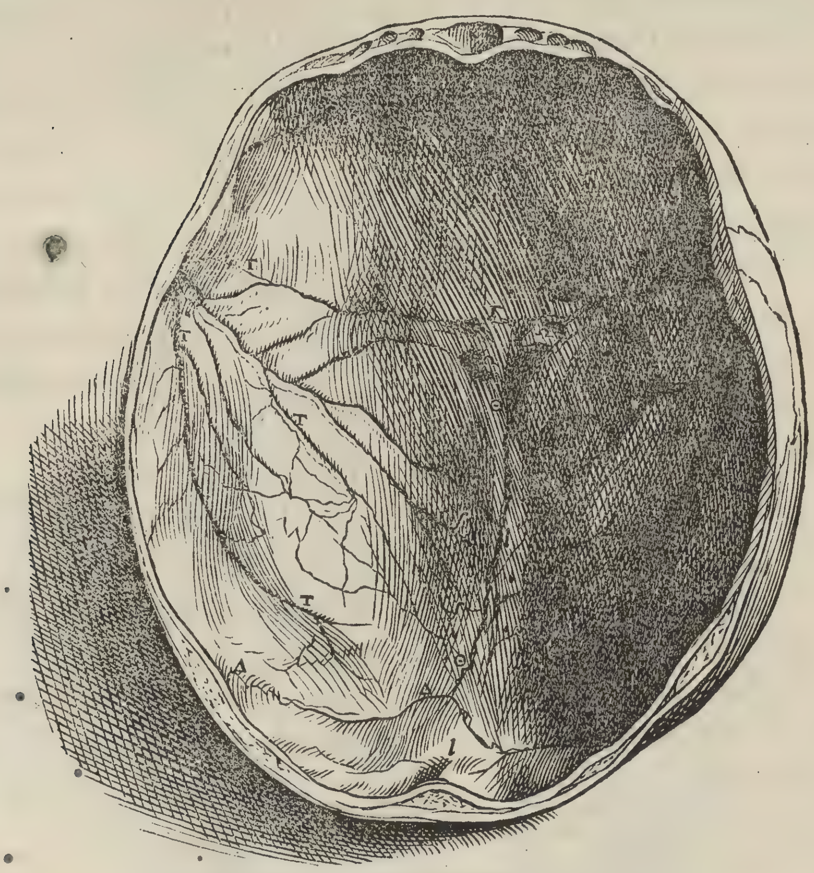
SEXTA

SEXTA SEXTI CAPITIS FIGVRA.

PRAESENS figura interna caluariæ basis sedes oculis subijcitur. Hîc namque caluariam delineauimus, in qua superior ipsius pars subsequenti figura exprimenda, ad eum modum ablata est, quo cerebri fabricam ostensuri caput serra diuidere consueuimus.

SEPTIMA SEXTI CAPITIS FIGVRA.

SEPTIMA figura reliquam internæ sedis caluariæ partem commonstrat, figura sexta non expressam.

CHARACTERVM SEXTAE ET SE ptimæ figurarum Index.

DVAE proximè præcedentes figuræ pluribus ornantur characteribus. uerùm huc potissimum seruiunt maiusculi Græcorum, capitis ossium suturas indicantes: quæ in interna caluariæ sede, qua cerebrum continetur, etiam se spectandas offerunt. Reliqui autem characteres in his figuris conspicui, caluariæ foraminibus ostendendis conducent.

ΓΓ *In septima figura coronalis notatur, non adeò exactam suturæ compagem, atque in caluariæ externa sede, exprimens.*

ΔΔ *Sutura Λ literam referens, notatur in septima. Verùm & in sexta Δ etiam uisitur, dictam nuper suturam notans.*

ΘΘ *In septima, sagittalis sutura indicatur. Sequentes modò notæ ad sextam duntaxat referuntur.*

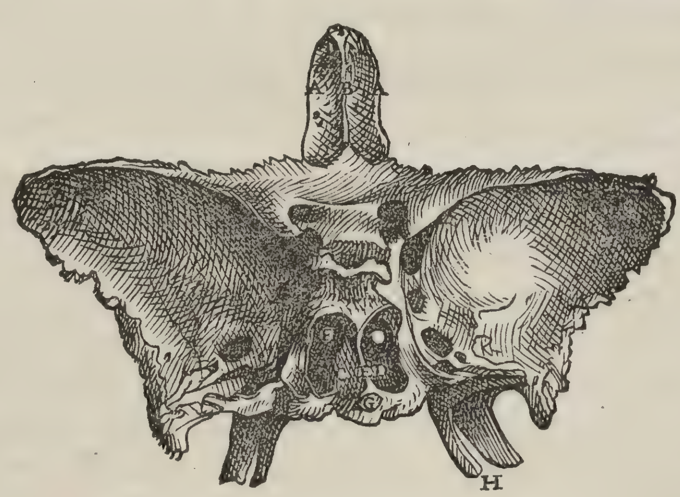
ΛΛ *Squamosa sinistri temporis conglutinatio.*

ΞΞ *Additamentum sinistri lateris suturæ Λ imitantis, quod per caluariæ basim contendit.*

Π *Linea cuneiformi ossi & occipitis ossi communis, quæ duo suturæ Λ imitantis latera additamentáue iungit.*

ΣΣ *Suturæ cuneiforme os, circumscribentis interuallum commune ipsi & frontis ossi, & octauo capitis ossi, in octaua figura A, B indicando. Si itaque à Π ad Σ, & hinc ad aliud Σ, hinc uerò ad primum Υ, ac inde ad secundũ Υ perrexeris, cuneiforme os in sinistro latere internaque caluariæ sede circumscripseris. Vnde si eosdem characteres in dextro latere ad suas suturas poni finxeris, eodem modo ut in sinistro latere, per characteres pergens, uniuersum cuneiforme os hoc loco descriptum fueris complexus.*

OCTAVA SEXTI CAPITIS FIGVRA.

QVAMVIS modò tabularum frequentia lectori minimè molestus esse uelim, eoque potissimũ nomine singula capitis ossa adhuc priuatis figuris nõ exprimam: tamen quia ossis cuneo comparati, & dein octaui capitis ossis, quod cribri instar foraminibus peruium est, circumscriptio, non ita promptè ac cæterorum capitis ossium intelligitur, præsenti figura cuneiforme os cum octauo capitis osse, à cæteris omnibus liberum, ea facie exprimitur, qua internam caluariæ superficiem cerebri sedem respicit. quod ideo maximè præstitimus, ut cauernæ in cuneiformi osse plerunque occurrentes in cõspectu essent. Indicetur itaque A, B, A octauũ capitis os. Verùm B priuatim insinuatur septum, sedes interstinguens, quæ cerebri processibus parantur, qui neruorum modo à cerebro educti, olfactus organorum loco habentur.

A, B A — (marginal labels for the preceding sentence)

C D *Duæ præcipuæ cuneiformis ossis cauernæ.*

E *Septum indicatas modò cauernas interdiuidens.*

F *Alterius cauernæ seu antri foramen, in narium amplitudinem pertinens.*

G *Cauitas in humiliori sede septi posita, quod duo potissima antra intersepit. Reliqua foramina in hac figura passim obuia, cum cæteris caluariæ foraminib. duodecimo Capite enarrabuntur.*

H *Cuneiformis ossis processus uespertilionum alis similes, & hic aliqua ex parte conspicui.*

Cæterùm iam tempestiuũ est Capitis contextum aggredi, hæcque omnia seriatim persequi, atque Conditoris nostri industriam in condenda caluaria expendere. Licebit enim opinor, solis uocibus addictorum uenia, uniuersam struem tertia, quarta, quinta, sexta & septima figuris expressam, caluariæ nomine complecti, utcunque alij solam partem crinibus ornatã ita appellari uelint. Atque ita hæc moles nobis in caput & maxillã superiorẽ, doctrinæ studio, diuiditur.

Quale domicilium Natura cerebro parârit.

CEREBRVM rationis sedem (quæ instar reginæ in altissimo corporis sita, duabus cõcupiscibilibus animis dominatur ac præest) tuto quodam munimento custodiri magnoperè expedit. Quocirca etiam prouidus rerum Opifex, non soli cuti carnosisq; partibus ut in abdomine, aut per interualla à se inuicem remotis ossibus ut in thorace, cerebri commisit custodiam, sed undique os ipsi instar galeæ circumposuit. Verùm quum caput tectum quoddam domus calidæ referat, fumida uaporosaq; subiectarum partium recrementa, quæcunque sursum conscendunt, excipiens, atque huius gratia copiosiore euacuatione caput ipsum egeat, galeam cerebro inductam non omni ex parte solidam, sed [a] cauernosam, [b] suturisq; intertextam sagax rerum Parens efformauit, non quidem spongiæ modo tenuibus inæqualibusq; foraminibus, uelut quibusdam cauernulis, utrinque os perforans: at utraque parte [c] cauernulas, [d] intus [e] ac foris scilicet, in læuem & densam ossis squamam desinere uoluit, quòd illic occursuræ erant duræ cerebri membranæ, hîc autem membranæ quæ caluariam ambiens, περικράνιον nuncupatur. Si enim tota caluariæ substantia seruaretur fistulosa, & cauernulæ nullo obducerentur cortice, ea substantia sua asperitate uicina raderet uulneraretq;. Dein si prorsus spongiosa fistulosaq; foret, nullo donaretur robore, ac pumicis ritu fragilis atque infirma esset. Verùm uidebitur fortasse alicui, caluariæ os inter duas squamas frustra fistulosum & cauernosum esse: quum ipsius suturæ propter illarum copiam & magnitudinem ab aliquo ad transpirationem iuuari nihil indigeant. Si itaque huius iudicio uniuersa caluaria simul tenuis & densa solidaq; fuisset, nihilo sanè tutior hac ratione redderetur subiacentium organorum constructio. quandoquidem quæ ossa uulnerant, intrò promptè ob uiæ breuitatem penetrare possent. Si uerò caluaria sine omni cauernularum specie simul crassa densaq; crearetur, homini onus haud secus præberet, quàm si obligata capiti sarcina nunquam remitteretur. Reliquum igitur erat tertium, scilicet neque tenue neque densum, solidum'ue, sed crassum, rarumq;, ac cauernosum caluariæ os fabrefieri. Ita enim neque grauaturum erat, neq; uia in cerebrum breuis ipsum percutientibus futurum. Cæterùm caluaria non ad excrementorum tantum transpirationem suturis indiguit, sed conducebat ex multis ossibus ipsam compingi, ut si quãdo percussa rumpatur, ipsius rupturæ in totam caluariam ueluti per fictile uas, non procedãt, sed detineantur, & in illis sedibus cessent, in quibus ipsum quoque os suturis terminatum desinit. Quinetiam cerebri uentriculos, aliaq; nonnulla in cerebro corpora, ne cõcidant, distendi ac eleuari oportuit: id quod optime suturarum perficitur beneficio. Duræ siquidem membranæ cerebrum conuestientis [f] fibras, unà cum uasorum quorundam finibus suturas transeuntes, in membranam extrinsecus caluariam succingentem explicari, atque ita cerebrum cur minus in se collabatur sustinere, septimo libro ostendemus. Atque huius potissimum usus ratione, iustissima caluariæ suturarum cernitur distributio, nimirum ut sustinendæ in cerebro partes accuratè subleuentur. Quod enim oblongum cerebriq; modo rotundum est, non aptius quàm transuersis, & alijs secundum longitudinem ductis apprehensionibus attollitur. Naturalis nanque capitis figura primùm tres suturas obtinet: duas quidem transuersas, quarum [g] altera in syncipite est, in occipitio [h] altera: [i] tertia à medio posterioris, seu eius quæ in occipitio consistit, per capitis longitudinem ad medium usque anterioris extenditur. Anteriorem coronalem uocant, quandoquidem coronæ potissimum in ea capitis parte collocantur: posteriorem à Græcæ literæ Λ imagine, λαμβδοειδῆ nominant: tertia per uerticem capitisq; longitudinem procedens, ὀβελιαῖα Græcis nuncupatur, quod ueru sagittæ'ue instar rectà incedit. unde etiam à uirgæ ductu ῥαβδοειδὴς fuit appellata. Hæc interdum per [k] frontis mediũ ad nasi usque summum non adeò insigni atque in ipso uertice complexu, aut exquisita adeò suturæ compage prorepit. Atque id nonnulli uiris omnibus, alij autem mulieribus peculiare esse falsò contendunt: quum rarissimè in uiris, atque adhuc multò rarius, aut uix unquam in mulieribus id accidere, non obiter animaduerterimus. Et hoc uel inde conijcias, quòd ex uiginti quæ in cemiterijs occurrunt caluarijs, uix unam, cui frontis os diuidatur, reperias: neque ulla, etsi secus tradiderit Aristoteles, in suturarum enarratione prorsus aberrans, uiris ac mulieribus hac in parte uidetur differentia. Cæterùm quadrupedibus à posteriore sutura Λ referenti, sagittalis sutura ad superciliorũ usq; mediũ protenditur: [l] id quod canum caluariæ, equorũ, boum, & id genus animaliũ manifestè attestãtur. Non enim audiendus est Aristoteles, qui canibus continuã, nullisq; suturis distinctam ascribit caluariã, quũ commemoratas hactenus suturas, & quæ hoc toto Capite enumerabuntur ferè omnes, canum caluariæ eleganter exprimant. Non desunt etiam, qui infantibus hanc suturam per medium occipitij ossis ad [m] foramen usq; dorsali medullæ uiam porrigens descendere, totumq; occipitij os diuidere

Caluaria cur non solido osse constet.

a b 1 & 2 figura.

c, d, e, 2 fi. αι ει οι, et 6 fig. characteres.

Suturarũ usus.

f 1 fi. 7 libri G, H, I, deinde F.

Naturalis figuræ capitis suturæ.

g 3, 4 fi. A, B, in 7 Γ Γ.

h 3, 4 fi. C, D, in 6, 7 ΔΔ.

Coronalis sutura.

Λ literam referens.

i 3 fi. à D per E ad B. in 7 ΘΘ.

Sagittalis, & uarius ipsius ductus.

Tale quid ostendunt 2, 4 fi. 5 ca.

Virorũ capita à mulierum non perpetuò uariare.

7 Capit. lib. 3. Histor. animalium, & 2. de Partib. animalium.

Canina caluaria 1 figuræ ca. 9.

Lib. 2. cap. 7. de Hist. animalium.

6 fig. c.

diuidere afferat: quod sanè & nos quoque obseruauimus. uerùm potius ea diuisio ad σύμφυσιν coalitumq́, quàm ad suturæ speciem referenda est. quoniam hæc cartilaginis beneficio in pueris perficitur. in ætate autem prouectioribus nullum eius diuisionis rudimentum occurrit. Vnde etiam eiusmodi diuisionis ratio non hîc in suturarum sermone, sed in occipitij ossis descriptione enarranda uenit. Quòd autem Herodotus, ac præter illum plerique etiam alij in Persia caluarias reperiri scribunt, nullis prorsus suturis interstinctas, ipseq́ Aristoteles suo tempore uiri caluariam absque suturis repertam tradit, neutiquam miror: quum ualde senum caluariæ nobis suturarum situm duntaxat, idq́ perquàm obscure etiã referant, nulla interim suturæ imaginę conspicua. Neque profectò mirum est senibus suturas concrescere, siquidem illis uertebras uniri cõnasciq́ cernimus, & ossium quoque supercilia processusq́ ita excrescere ipsis animaduertimus, ut cõsuetis motibus illorum ossa agi nequeant. Nam & si nunquam senum ossa à iuuenum ossibus, & puerorum rursus à iuuenum uariare cognouissem, in postrema Bononiensi Anatome id sanè didicissem, ubi præter quamplurima ossa, iam nati pueruli ossa, & nonagenarij senis, & mediæ ætatis hominum ossa in scholis sedulò à medicinæ candidatis adferebantur, quum Galeni librum de Ossibus ante musculorũ sectionem istic enarrarem. Quando enim permulti effractis monumentis, atque ex xenodochijs conquisitis corporibus ossa ad inspectionem sibi parabant, facilè accidit ut alius in senis, alius in pueri, ac rursus alius in huius illiusq́ ætatis hominum ossa inciderent, atque in scholas deportarent. Tunc itaque (ut ad se reuertatur oratio) in puerulorum ossibus omnia esse læuia, disiuncta, mollia, pleraque cartilaginea, & processus minimum prominere, & quamplurima quæ in adultis unius ossis loco habentur, in illis ex pluribus cõstrui expendimus: quæ in singulis ossibus fracturarum, luxationum, distorsionum, & plicationum gratia, sermoni addere haud grauabor. Quanti enim momenti sit hæc nouisse, abunde intelligunt, tum qui ueræ medicinæ studiosi Hippocratis libros euoluerunt: tum qui appẽdices in pueris ab ossibus sæpius quàm articulos luxari, quotidiana experiẽtia didicere, ac ab ineunte ætate luxatos, aut aliter in ossibus affectos, aliquãdo sectioni accõmodarunt. Cæterùm iam tres suturas ut frequentius in naturali capitis figura obuiæ sunt recensuimus, quæ caluaria in latus cubante, literã H, aut potius ʜ exprimunt. In capitum autem formis à naturali structura euariantibus, suturæ ad hunc modũ se habent.[a] Vbi anterior capitis eminẽtia perit, sutura coronalis aboletur, seruata ea quæ Λ exprimit, unà cum sagittali, quæ tunc ad mediũ usq́ superciliorum porrigitur.[b] At posteriori eminentia deficiẽte, sutura Λ referens deperditur, manente coronali, & sagittali interim per occipitij mediũ ad caluariæ usq́ basim ducta. Quapropter si hanc capitis figuram occipitio inniti finxeris, utraq́ remanentium suturarum effigies T literæ similis erit: quemadmodum & primæ quoque figuræ non naturalis, suturæ T referunt, quum illa fronti innititur.[c] Anteriori uerò posterioriq́ eminentia simul cõcidentibus, binę quæ tunc uidentur suturæ ad rectos angulos se inuicem intersecantes, X literam repræsentãt. Altera nanque transuersa ab unius auris regione ad alterius auris regionem per mediũ caput deducitur. Altera autem à[d] foramine in occipitis osse dorsalis medullæ gratia inciso, per capitis longitudinem ad summum usque nasi pertingit, illius ritu quam sagittalem uulgò dicimus. Hæc siquidem semper in tribus prioribus capitis figuris à naturali differentibus seruatur. Reliquæ autem duæ cum totius capitis figura uariè intercidunt.[e] Quinta capitis figura, ut prorsus naturali est contraria, sic quoque omnino pugnantes cum ipsa suturas exigit. Transuersæ enim seu coronalis, & illa quæ Λ refert, secundùm capitis procedunt longitudinem, recta interim seu sagittali transuersim lata. Verùm nunc & ad reliquas capitis commissuras sermonem dirigamus. Suntq́ primum[f] duæ à sagittali sutura quodãmodo æquè distantes lineæ, per capitis longitudinem una utrinque supra aures porrectæ. His[g] principium ab humillima suturæ Λ imitantis sede pendet, qua hæc propter occipitij inferiora uix amplius suturæ effigiem egregiè refert. Hinc nonnihil præsentes lineæ rectà quodammodo feruntur, &[h] mox sursum ascendentes, instar semicirculi quodammodo ad coronalis suturæ terminum perrepunt. Hæ maxima ex parte constant duobus ossibus mutuò sibi incumbentibus, connexisq́: non per suturam quidem, sed paulatim[i] uerticis os descendens, instar squamæ attenuatur, atque in[k] os infra ab auribus ascendẽs, similiterq́ in squamam attenuatum subintrat: utrisq́ ossibus quà inuicem compinguntur, asperitatem quandam mutuam nanciscentibus. Vnde etiam neque Hippocrates, neque aliquis eorum qui accuratè corporis fabricam expenderunt, suturarum nomine eas dignatus est, sed à squamæ similitudine dissectionũ periti eas λεπιδοειδῆ προσκολλήματα, hoc est squamosas cõglutinationes appellarunt. Non enim propter falsa quorundam dogmata arbitrandum est, has conglutinationes minus quàm tres suturas prius enarratas, in caluariæ amplitudine qua cerebrum reponitur apparere, ob idq́ suturarum nomine

Capita suturis destituta.

Senum, iuuenum, & puerorum ossa inuicem uariare.

Non naturalium capitis figurarum suturæ.

Squamosæ temporum cõmissuræ.

Suturas capitis etiam in interna caluariæ sede conspici.

a 2 fi. 5 ca. — b 3 fi. 5 ca. — c 4 fi. 5 ca. — d 6 fi. e. — e 5 fi. 5 ca. — f 3, 4 fig. F. & 6 fig. Λ, Λ. — g 3, 4 fig. à C ad G. — h 3, 4 fi. à G per F, H ad A. — i 3 fi. I. & 4 fi. K. — k 1, 4 fig. N.

neutiquam donari.[a] Harum enim effigies in caluariæ amplitudine perinde ac suturarum con spicitur, quæ non æquè suturæ speciem in interna caluariæ superficie exprimunt: sed quia minus implicantur, idq; potissimum[b] coronalis, magis ad lineæ harmoniæ'ue figuram accedunt. Præsentes squamosæ cõglutinationes non toto ipsorum ductu instar mutuò incumbentium squamarum committuntur. [c] Quà enim primùm à sutura Λ imitante procedunt, notabili interuallo foris & intus in caluariæ amplitudine speciem suturæ adipiscuntur. Præterea harum conglutinationum portio,[d] quæ coronali suturæ proxima existit, etiam uerticis ossi, & [e] ossi quod cuneo assimilabimus, communis censenda est. Quòd uerò hæ commissuræ, quemadmodum dictæ capitis suturæ omni ex parte serrata compage, aut in unguem connexu non extruantur, hinc præcipuè fieri credimus, quòd raram & fistulosam cauernosamq; oportebat fieri totam caluariæ partem, quanta à uertice & ex lateribus crassæ cerebri membranæ circumponitur. reliquam autem solidam ac duram, idq; in primis temporum ossa, ob cauitatem [f] temporali musculo exculptam tenuia, & sonorum fortè etiam gratia (quum in illis auditus organum consistat) omnium corporis ossium facilè durissima. Hac itaque occasione ossium fines in squamam attenuãtur, uerticis quidem osse intus locato, ut propinquet ac occurset longiori spacio duræ membranæ: alio autem ab auribus ascendente, uelut aliquo propugnaculo ipsi uerticis ossi facto. Ad hæc, uerticis ossa duris ac densis temporum ossibus non potuisse uniri, nobis persuademus, quoniã non ita promptè laxum cum duro ad unionem peruenit amicam, ægreq; solubilem. Hactenus ergo quinque peculiares, nulliq; alteri ossi quàm capitis ossibus communes suturas explicauimus: coronalem scilicet, & quæ Λ imaginem refert, & quæ rectà per capitis uerticem ducitur: duas item ab hac æquedistantes, quas squamosas conglutinationes uocauimus. Est & [g] alia soli quoq; cõmunis capiti in caluariæ interna amplitudine, qua cerebrum continetur, potissimum apparens, ac frontis ossi [h] illiq; ossi communis quod [i] olfactus organorum sedes constituit, ac instar cribri peruium cernitur. Id enim os ueluti frontis ossis basi insertum, hac sutura ipsum ambiente in capitis amplitudine obscurè circumscribitur, aliam quoque suturam obtinens, ipsi & superioris maxillæ ossibus communem. Præsens enim os,[k] osseum septum foramina narium interdiuidens producit, quod [l] sutura quadam secundum humiliorem septi sedem, ipsiusq; longitudinem ducta à maximis superioris maxillæ ossibus quæ dentes cõtinent, dirimitur: perinde ac ab osse cuneum referente[m] inibi etiam separatur, quà narium foramina in fauces pertinent. Cuiusmodi autẽ hoc cribri modo perforatum sit os, postquam alias suturas capiti alijsq; ossibus communes expressero, in cæterorum capitis ossium enarratione persequar. Sunt enim & aliæ suturæ capiti cum alijs ossibus cõmunes, nimirum cum superiori maxilla, &[n] eo osse quod à cunei similitudine σφηνοειδὲς uocant, quod similiter unicũ, ac, ut nonnulla corporis ossa, coniugis expers est: ab aliquibus inter capitis ossa, ab alijs inter maxillæ superioris ossa (quum inter utraque medium sit) cõnumeratum. Quamuis capitis ossibus longè rectius, quàm superioris maxillæ ascribetur, quum haud minimam caluariæ amplitudinis, qua cerebrum reponitur, sedem cõstituat, cum cæteris ossibus quæ ab omnibus Anatomicis capiti attribuuntur. Sed cuius'nam id formæ, & quantæ magnitudinis sit, quibusq; circũscribatur suturis, recensere nunc conabimur. Suturæ Λ imitantis[o] extrema, quæ propter occipitij humiliora non amplius exactã suturæ compagem exprimunt, uersus capitis inferiora basim'ue protenduntur, ac per mediã basis sedem (quæ præruptæ rupi & imagine & duritia similis est) & quà caput primæ ceruicis uertebræ articulatur, in anteriora prorepunt, mutuò sensim appropinquantia. Quum autem extrema hæc iuxta narium foramina oris amplitudinẽ spectantia pertigerint, [p] transuersa linea simul iunguntur, quæ nec sutura neque harmonia meritò dici potest: sed ad symphysim coalitum'ue prorsus est referenda. In pueris enim cartilagine in eum modum oppletur, quo in illis appendicum cum suis ossibus unio committi uisitur. in natu uerò grandioribus præsens linea omnino latet, perinde ac unio appendicum in ætate prouectis occultatur. Vtcunque sit, hæc linea & occipitis ossi, & ossi cuneum imitanti communis est. [q] Ab hac utrinque in latera,[q] sutura per temporum caua obliquis anfractibus sursum ducitur, uersus[q] anteriorem squamosarum conglutinationum sedem. Vbi uerò sutura hæc [r] anteriorem illam conglutinationum sedem attigit (quod notabili interuallo à coronalis in cauis temporum extremo est) in priora modicè deorsum ad coronalis extrema ducitur. [s] Hinc rursus parumper deorsum repit, quousque superioris maxillæ contingat os, quod externum oculi sedis angulũ constituere docebitur. [t] Hinc decliuis per caua quoq; temporum incedit: inde ad posteriorem intimorum dentium sedem ducta,[u] per totam narium amplitudinem transuersim fertur. Hæc sutura à transuersa linea, quam suturæ Λ referentis extrema committere diximus, in hunc modum sursum ad caua temporum utrinque ducta, & deorsum ad pala-

Cur squamosæ conglutinationes reliquarum suturarũ specie non cõpingantur.

Quot suturæ hactenus commemoratæ.

Sutura octauum capitis os circumscribens.

Suturæ capitis ossib. & alijs cõmunes.

Suturæ Λ imitantis additamenta.

Cuneiformis ossis circũscriptio.

a 6 fi. A, A.
b 7 fi. Γ, Γ.
c 3, 4 figura à C ad G.
d 3, 4 fi. ab H ad A.
e 3, 4 fig. O.
f 4 musculorum tabula, Γ.
g 6 fig. ad characteres ∗, L, Y.
h 8 figura A, B, A.
i 13 fi. 7 lib. L, dein D.
k 3 5 fi. de in O 1 fi. 9 capitis.
l 1 fi. 9 capitis g.
m 2 fi. 12 capitis secundũ ω, μ, ν, ξ.
n 3, 4, 5, fi. O, P, & tota ferè 8 fi.
o 5 fi. C, C. dein utrinque m, m. Sed potissimum fi. indici characterum inserta huc facit.
p 5 fi. n. n. 6 fi. π.
q in 5 fi. ab n per o & p in dextro latere: in sinist. per a et a ad A. in 3, 4 fi. per d, d uersus H.
r 3, 4 fig. ab H ad A.
s 3, 4 fig. ab A ad b.
t 3, 4, 5 fi. à b per d ad e.
u 5 fi. q, q.

tum usque ab utroque latere, eo quo scriptum est modo, rursus descendens, cuneiforme os exterius circumscribit.[a] Interius uerò in capitis amplitudine os quoque cuneiforme eadem sutura terminatur, inibique etiam huius ossis circumscriptio leuiori negotio, quàm externa sede deprehenditur. si modò quis accuratè dictæ iam suturæ progressum expenderit: nam hæc passim ac pluribus locis sedibusque sese offert. Linea enim primùm ossi occipitis & cuneiformi cõmunis, pariter &[b] exteriùs, &[c] interiùs apparet: quemadmodum & suturæ etiam interuallum, à linea obliquè sursum ad caua temporum usque ad anteriorem conglutinationum squamæformium sedem pertinens, etiam[d] interius &[e] exterius cernitur, & commune est ossibus temporum & cuneiformi, ac demum ueræ suturæ speciem ostendit. Quod autem ab hac sede antrorsum ad coronalis extrema ducitur, squamosam refert conglutinationẽ, uerticis ossi & cuneiformi communem. Interuallum uerò à suturæ coronalis extremis ad ossa externos oculorum sedium angulos constituentia procedens, etiam squamosæ conglutinationis formam commõstrat, estque frontis ossi & cuneiformi commune. Præsentis suturæ interuallum ductus'ue cõglutinationi squamosæ respondens, exterius tanto elatius, quàm in interiori caluariæ superficie, apparet, quanto interuallo cuneiforme os instar squamæ attenuatum, frontis & uerticis ossibus committitur. Atque idem etiam in temporũ ossium cum uerticis connexu accidit. squamosæ enim eorum ossiũ conglutinationes, multò elatius in exteriori capitis superficie, quàm interiori, ubi cerebrũ consistit, ascendere uidetur. Cæterùm suturæ cuneiforme os circũscribentis[f] interuallum, quod per caua temporum deorsum fertur, in interna caluariæ sede non conspicitur, sed tantum in cauis temporum &[g] oculorum sedibus, in externis scilicet earum sedium angulis. Atque hoc suturæ interuallum commune est cuneiformi ossi, & ossibus externos oculorum sedium angulos occupantibus.[h] Interuallum autem eius quam modò prosequimur suturæ, iuxta posteriorem intimi dentis sedem prorepens, exterius apparet, & in narium etiam amplitudine: estque commune cuneiformi ossi, & superioris maxillæ utrorumque laterum maximis ossibus. Interuallum uerò eius suturæ in superiori narium amplitudinis sede conspicuum, in[i] interna caluariæ sede melius quàm in[k] externa, spectanti occurrit: & commune est ipsi ossi cuneiformi, & illi ossi quod cribri modo perforatum dicitur. Porrò interna caluariæ sede, non solum præsentis suturæ interuallum illi ossi & cuneiformi commune obuium est, uerum etiam utrinque ad id interuallum[l] aliud eiusdem suturæ interuallum sese offert, quod cuneiformi & frontis ossi commune censetur. atque id etiam[m] in oculi sedis radice liquidò cernitur, iuxta eminentiorem illius regionem. Adeò, ut si ad amussim oculorũ sedes (quæ κόγχοι Græcis dicuntur) expenderis,[n] radicem ipsarum, & magnam externi earum lateris ad interiora portionem, à cuneiformi osse constitui spectabis, si modò in hominis fabrica huiusmodi etiam duxeris intuenda, atque illis caperis, quæ & si ad artis usum non magnoperè conducunt, immensi tamen Creatoris admirabilem arguũt industriam, & proculdubio à ueteribus Anatomes professoribus sedulò ac studiosè examinata fuerunt. Porrò hoc suturæ interuallum, quod & cuneiformi & frontis ossi cõmune dicebam, magna pars alterius suturæ est duarum, quas capiti cum aliis ossibus Galenus communes esse retulit: tunc scilicet, quum unius loco illam enumerat, quæ cuneiforme os inibi circumscribit, quà id occipitis ossi, & temporũ ac uerticis ossibus contiguum esse narrauimus:[o] alteram uerò, postquam cuneiforme os circumscribentem suturam, sua oratione absoluit, à cauis temporum per mediam oculorum sedem ad nasi summum, seu superciliorum medium pertingere ait. quemadmodum etiam pertingit, illic incipiens ubi cuneiforme os circumscribens sutura, per caua temporum deorsum uersus intimum dentem primùm descendit. Atque hæc sutura primo ipsius interuallo, frontis os à superioris maxillæ osse externum oculi sedis angulum constituente seiungit: dein magno interuallo cuneiformi ossi & frontis ossi communis efficitur, toto nimirum ductu, quo cuneiforme os frontis ossi in oculorum sedibus & caluariæ interna superficie contiguum esse uisitur. Vnde etiã id interuallum in suturæ cuneiforme os circumscribentis dimensione, non autem in frontis ossis à cæteris maxillæ ossibus separatione, habendum uenit. Vti sanè subsequẽs suturæ transuersim per oculorum sedem ductæ interuallum, frontis os à secundo, tertio, quarto & quinto maxillæ superioris in altero latere ossibus dirimens, frontis ossi & illis maxillæ ossibus commune existit, tota nimirum sede, qua præsens sutura internum sedis oculi angulum, & nasi summum seu superciliorum medium occupat. Verùm de superioris maxillæ ossibus suturisque nono agemus Capite, illic necessariò rursus suturæ huius sermonem instituturi. nunc autem capitis ossa separatim sunt recensenda, quæ enumeratis hactenus suturis, octo circumscribuntur, simul capitis amplitudinem qua cerebrum continetur efformantia. Sunt enim duo uerticis ossa, utrinque uidelicet unum: duo item infrà, ad utranque nimirum aurem unum, quæ temporum ossa huc

Marginal notes:

[a] In 6 fi. secũdùm π, Σ, Σ, Υ et Υ.

[b] 5 fi. π, π.

[c] 6 fi. π.

[d] 6 fi. à π per Σ, Σ.

[e] 5 fi. ab π per a, a ad A. In 3, 4 fi. a, a ad H.

Confer 3 & 4 figuras hic sextæ.

[f] 3, 4 fi. à b per d ad e.

[g] 1 fi. 9 ca. Q.

[h] 3, 4, 5 fi. c.

[i] 6 fi. Υ ad sinistr. latus L positum.

[k] 5 fi. q, q.

[l] 6 fig. Υ. ad dextr. latus L positum.

[m] 1 fi. 9 ca. S, T.

[n] 1 fi. 9 ca. N.

[o] 3, 4 fi. à b ad g, g. Dein 1 fi. 9 ca. R, S, T, V, X, Z. unde & huius suturæ interualla petes.

Quibus sedib. sutura occurrit cuneiforme os circumscribens.

Galeni locus in libro de Ossibus explicatur, & suturæ frõtis os à maxillæ ossibus, &c. dirimens.

usque uocaui. quintum frontis est os, ut sæpius, unicum. sextum occipitis, similiter unum. septimum cuneiforme, unum quoque. octauum id os censebitur, quod sedes cõstituit, quibus duo neruis non absimiles cerebri processus incumbunt, quos ferè olfactus organa nuncupamus. [a] Verticis ossibus in superiori parte ea sutura peculiaris est, quæ recto tramite secundum capitis longitudinem ducta, hæc ossa inuicem dirimit. In anteriori autem sede uerticis ossa coronali sutura, & posteriori Λ imitanti ab alijs discernuntur. Inferioribus uerò sedibus squamosis conglutinationibus circumscribuntur: quo fit, uerticis ossa quadrilatera uideri, undique sibi similia, præterquam ubi instar squamæ attenuantur, temporumq́ ossa subeunt. Hîc enim tenuissima sunt, sed solida, & neutiquam fistulosa: quemadmodum [b] reliqua ipsorum sede, qua temporalibus musculis non obteguntur, fistulosa cauernosaq́ inter suas squamas cernuntur, eandem ferè crassitiem undique ea sede obtinentia. Dein quà frontis ossi committuntur, tenuiora quàm iuxta occipitij os apparēt. Si uerò aliquibus donantur sinibus, aut foraminibus, illa duodecimo Capite ipsis dedicando percurram. [c] Frontis os circumscribitur coronali sutura, & ea quæ octauum Capitis os olfactus organorum sedes cõstituens terminat: & illa quæ à temporum cauo incipiens, ac per medium oculorum sedium ducta, ad superciliorum usque congressum fertur, ac frontis os à maxillæ superioris ossibus separat, inq́ suturarum numero ultimum locum sibi uendicauit. Frontis itaque os quodãmodo orbiculare est, nullibi tenuius quàm [d] ubi superiorem oculorum sedis regionem constituit, & octauo capitis ossi cõmittitur. Hîc enim ueluti duobus tenuibus efformatur squamis, in medio uacuis, & aëre oppletis, quemadmodum & ipsius [e] concauitas, quam inter suas squamas ad supercilia nasiq́ summum haberi audies. Vbi etiam hoc os cauitatis ergò reliqua ipsius sede, crassissimũ est, ac ueluti protuberat. Verùm altera illarum squamarũ, quæ oculi sedem respicit, exteriorq́ est, læuis uisitur. quæ autem internã capitis spectat amplitudinem, [f] inæqualibus quasi nubis forma tuberibus extuberat, quæ cerebri reuolutionibus mutuò correspondent. In temporibus, ubi temporales musculi consistunt, id tenue etiam est, ac solidum, minimeq́ cauernosum, [g] præterquam ubi cum uerticis osse inibi iungitur. Natura enim illic utrunque os uersus interiora priuatim crassius effecit, ne forte nimia ossium tenuitas caluariam ibidem plus æquo infirmam redderet. Cæterùm frõtis os in fronte paulo supra supercilia, & reliquam dein ipsius sedem, quæ excarnis est, nullam cauitatẽ ostendit notabilem, & multo crassius spissiusq́ quàm uerticis ossa sentitur. Quà tamen illud his committitur, [h] & sagittalis sutura in coronalem incidit, frontis os tenuius infirmiusq́ est, quàm in ipsa fronte. Hæc sedes qua dictæ iam suturæ inuicem committuntur, totius caluariæ pars mollissima rarissimaq́ censetur. est enim illa, quæ in nuper natis infantibus adhuc membranea, ac recenti caseo similis tangentibus occurrit: & quę in puerulis quum manducant & respirãt, moueri uisitur. Porrò quoniam hæc sedes Arabibus Zeudech nuncupata, inter excarnes capitis partes tenuissima est, & suturæ nusquam laxius hærent, medici huic cauteria uulgò dicta, uel candescente auro, uel ferro, uel urente quopiam medicamine, pro affectus ratione (sed parum tutò interim) adhibẽt. Locus autem iste in nobis, apice medij digiti promptè conijcitur, si brachialis principium superciliorum medio nasiúe summo, quis accommodauerit, ac medium digitum ad capitis uerticem rectà depresserit. [i] Occipitis os sutura Λ simili, & eiusdem suturæ additamentis, & linea hæc iungente terminatur. Vnde etiam quinque quodammodo lateribus constat. duobus quidem à Λ imitantis suturæ cruribus efformatis: & alijs duobus, quæ ab eiusdem suturæ additamentis sepiuntur, ac demum quinto à linea quæ occipitis ossi & cuneiformi communis habetur, descripto. Hoc os in crassitie admodum inæquale est, neque omni ex parte sibi respondet. Quicquid enim ipsius in occipitio excarne ac à musculorum exortibus insertionibusq́ liberum est, insigniter crassum cernitur, tanto scilicet osse frontis crassius, quanto illud uerticis ossium crassitiem uincit. Neque etiam occipitis os tota excarni sede, parem adipiscitur crassitiem, uerùm ad eius sedis radicem [k] in medio longè crassissimum apparet, [l] illa nimirum regione, qua duos maximos duræ cerebri membranæ sinus, sanguinem & spiritum uitalem uenarum arteriarumq́ modo continentes, iungi, aliosq́ duos sinus educere, in cerebri uasorum enarratione audies. Videtur enim Natura ossis crassitie huic sinuum concursui prospexisse, tum quòd ex ipsius læsione extremum homini impenderet periculum, tum quòd hanc occipitij sedem oculis destitutam, subinde percutiendam, ac crebrò in terram uarijs casibus illidendam, haud ignoraret. Crassissima hæc occipitij ossis sedes, similiter atque tota excarnis ipsius ossis pars, intus cauernulis constant, utrinque ualida obductis squama: quemadmodum uerticis & frontis ossa, ubi excarnia sunt, constare retulimus. Verùm reliqua occipitij ossis sedes, cui posteriorem colli regionem sibi uendicantes musculi partim inseruntur, & à quo partim principium

Verticis ossium circumscriptio.

a 3 fi. I. fi. 4 K. In utraque autẽ os circũscribitur B, D. A, B. C, D. C, G, F, H, A.

b Supra R, R 3, 4 fi.

Frontis ossis circũscriptio.

c 3, 4 fi. L. circũscribitur uerò B, A. A, b, g, g. In 6 fi. secũdũ & extra υ, L, Υ.

d Ad latus υ, L fig. 6.

e 6, 7 fi. K.

f Tale quid ostendit 12 & 13 figu. 7 lib.

g 6 fi. character &.

h 3 fi. B.

Mollissima rarissimaq́ caluariæ pars.

Occipitis ossis circũscriptio.

i 3, 4, 5 fi. M, M. Circũscribitur autẽ in 3 C, D: dein in 5 m, m, m, m & n, n.

Occipitis os ubi crassissimum.

k 6 fi. k.

l 7 fig. 7 libri R.

Hæc ex 6 figura petuntur. Sed manifestius ex 9 fig. 7 libri.

pium ducunt, solida admodumque densa, sed perquàm tenuis, neque cauernulis donata, cernitur. Est autem hæc sedes, quam cerebellum implet. Ne uerò ob insignem illam tenuitatem ossis robori malè consuleretur, in huius sedis, qua os tenue est, medio, [a] oblongum & instar lineæ exporrectum eminet tuberculum, ossis robur inibi plurimùm adaugens. Porrò quia id in internam caluariæ amplitudinem uergit, duos quasi sinus utrinque uidelicet unum efformat, quos cerebellum infarcit.

a In 6 fi. à k ad foramē c notatum.

Hoc tuberculum, quemadmodum & tenuis ista occipitij ossis pars, pertinet à radice excarnis partis occipitij ossis ad posteriorem usque regionem foraminis dorsali medullæ parati. [b] Ab anteriori enim parte foraminis dorsalē transmittētis medullam, & quà occipitis os maximè in angustū cogitur, id sensim ita crassescit, ut insigniter etiā crassum uideatur, quà cuneiformi ossi cōmittitur.

b In 6 fi. ab e ad n.

c 4,5 fi. l, l.

Occipitis ossis capitula.

Hoc os in externa sede ad latera foraminis medullæ dorsalis gratia exculpti, [c] duo exigit capitula, quæ primæ ceruicis uertebræ articulantur, quorumque beneficio caput proprio motu flectitur & extenditur. Hæc capitula in puerulis, appendicibus constant: in senioribus autem, ut & reliquæ appendices, hæ etiā latent. Præterea puerulis id os tribus extruitur partibus, quæ lineis tribus cartilagine oppletis dirimuntur. Atque harum una à sagittalis suturæ termino ad foraminis dorsali medullæ parati posteriorē pertingit sedem. aliæ duæ à foraminis lateribus transuersim, in suturæ Λ referentis additamēta pertinent. Adeò, ut admodū pueris in occipite duo habeantur occipitis ossa, & unum in basi capitis cuneiformi ossi cōmissum. Occipitis os intus læue minimeque asperum est, perinde ac exteriùs tota ipsius sede excarni, etiam læue cernitur. Sede aūt huic subiecta, & ubi occipitis os non minimam capitis basis portionem constituit, id egregiè asperum inæqualeque se offert, ut commodius ab ipso ligamenta & musculi quidam pronascerentur, & rursus quidam alij tutius firmiusque illi insererentur.

d 3,4,5 fi. alterū os N notatur, & in 3, 4 circūscribitur à C per G, F ad H, deinde in 5 à C per m, m ad n, & illinc per a, a ad H figuræ 4,3.

Temporum ossium circumscriptio.

[d] Temporum ossa circumscribuntur squamosis conglutinationibus & suturæ quæ Λ refert additamentis, itemque suturæ cuneiforme os terminantis interuallo, quod utrinque à transuersa linea, quæ occipitis ossi & cuneiformi communis est, sursum per caua temporum ad squamosas conglutinationes obliquè contendit. Hæc ossa non perperam dicerentur circularia, nisi extra circuli descriptionem ea ossium pars promineret, quæ Λ referenti suturæ proxima est, capitisque [e] māmillarem educit processum, qui in utroque temporum osse unus habetur, non solum ad opportunam caput mouentium musculorum, qui à pectoris osse & clauiculis principium ducunt, insertionem protuberans, uerùm ut auditus organo apta hîc constitueretur sedes, magna cauitate indigens.

e 3, 4, 5 fi. k.

Māmillaris processus.

f Inter T et i 6 fi. aut 8 fi. li. 7 Z.

Temporis ossis cauitas.

Ac proinde etiam temporum ossa non hîc modò māmillari processu extuberant, [f] sed etiam in internam capitis amplitudinem, ut ampla uacuaque sedes in temporis osse constitueretur, qua auditus organum tum suo neruo dilatando, tum etiam sinibus efficiendis, & peculiaribus ossiculs reponendis, opportunum locum adipisceretur. Cuiusmodi uerò hæc sint ossicula, secundo ab hoc Capite exequar, nunc temporis ossis historiam absoluturus: cuius iam unum recensui processum, qui à uaccini uberis papillæ forma Græcis quidem μαστοειδὴς, nobis autem mammillaris nuncupatur. maior enim est, quàm ut aptè teneris muliercularū papillis assimilari possit.

g 3,4,5 fi. i.

Processus scriptorio stylo similis.

Deinde temporis os [g] alio donatur processu, non procul à mamillaris processus interno latere initium ducente. Hic oblongus, tenuisque, & perquàm solidus est, unde etiam ab acus imagine illum Græci βελονοειδῆ uocant, à styli uerò scriptorij specie γραφοειδῆ & στυλοειδῆ, ac dein à galli calcaris imagine πλῆκτρον. Qui etsi solidus uideatur, quum tamen tenuis existat, & admodum promineat, leuique occasione abrumpatur, in caluis è terra effossis rarò occurrit. Ex hoc processu ad os υ referens, & ad linguam musculi porriguntur, quemadmodum & ad inferiorem maxillam, illi nimirum quorum beneficio ea deorsum trahitur. Deinde υ referens os, aut oblongorum teretiumque ossiculorum, aut ualidi teretisque ligamenti interuentu huic processui cōmittitur.

h 3,4,5 fi. X.

i 3 fi. Z. & 5 fi. Y.

k 4,5 fi. h.

l 4,5 fi. r.

Temporis ossis processus iugalis ossis portionē constituens.

His [h] alius adhuc in temporis osse accedit processus neutiquam infimus, qui mediā ossis iugalis partē efformat: quod proximo Capite nihil aliud esse audies, quàm duorū ossium processus obliqua [i] sutura inuicē nexos. Ad huius processus radicem ante auditorium meatum [k] sinus ossi insculpitur, cui inferioris maxillæ capitulū inarticulatur. & hîc auditorij meatus initium, quod impensè crassum est, ueluti [l] sutura quapiam exigua obscuraque à reliquo temporis osse alicubi, & potissimū anteriori inferiorique sede discernitur. Cætera ossis amplitudo uerticis spectans os, ampla & tenuis admodum, sed solida & cauernulis destituta cernitur, exteriùs læuis, intus uero inæqualiter extuberans, secundū cerebri reuolutionū quæ intestinorum gyris comparātur effigiem.

m 5 fi. f.

n fi. ca. 14 li. 3 L.

Ad basim uerò capitis asperum & insigniter inæquale est, & potissimùm [m] ubi processus ritu transuersam respicit lineam, occipitis ossi & cuneiformi communem. Hac enim parte inæqualiter extuberat, pumicisque modo asperum occurrit, transuerso foramine peruium, quo soporalis arteriæ [n] præcipuam sobolem in caluariam ferri audies.

Cuneiforme os. [3,4,5 fig. O,P. & priuatim 8 fi.]

Cæterùm quibus suturis[a] cuneiforme os circumscribatur, superius abundè diximus. Hoc, si quod aliud, insigniter uarium est: unde etiam non iniuria à multiplici forma Veteres id πολύμορφον nuncupauere. Ad latera enim, & in temporum cauis, tenue & perquàm solidum est. in medio autem, capitisq́ basi omnium caluariæ ossium longè crassissimum uidetur, & intus plerunque uacuum.[b] in qua uacuitatis sede tunc ostendit duo grandia antra, tenui quopiam osseo septo interstincta, in cuius inferiori etiam sede paruum conspicitur antrum. Hæc undique ossis squama obducuntur, aut (ut sic dicam) omni circumferentia osse sepiuntur, nusquam peruia, præterquam in narium amplitudinem. Duo enim præcipua antra singulis foraminibus illuc pertinent, inter spirandum aërem ex narium amplitudine assumentia, quem simul cum molli quadam medulla complectũtur. Atque hæc cuneiformis ossis antra intus latitantia, effracto osse eo uelim expendi diligentius, quo mirabiliori artificio conficta sunt, & quo magis à dissectionum peritis ignorantur. dein etiam ideo accuratius ueniũt obseruanda, quòd Galenus perperam hoc os cribri aut spongiæ modo perforatum, & cerebri pituitã transmittere scriptum reliquit. Nequaquam enim eiusmodi foraminulis peruium est, at continuum & solidum undiq́ in superficie cõspicitur. & si quando eiusmodi antris non donatur, nihil prorsus à substantia & conformatione tali, aut calcis, aut alterius cuiuspiam ossis differt, quod exterius continua incrustatum obuolutumq́ est squama, & intus tantũ paruis cauernulis, tenuissimi pumicis modo, oppletur. Cuneiforme os ubi ita crassum est, & internam caluariæ sedem respicit,[c] sinu quodam donatur, cui Natura[d] glandulam imposuit, defluxum pituitæ excipientem. Ab hoc enim sinu deinde utrinq́ leues meatus deducũtur, pituitã deferẽtes. Impossibile enim esset, etiam si id os spongiæ modo in superficie perforatum donaremus, illis foraminibus pituitam ferri. At satius erit meatus aut sinus pituitæ gratia cælatos, unà cum capitis ossium foraminibus duodecimo Capite persequi, & de pituitæ expurgatione in septimo libro, qui cerebro dedicabitur, differere: potissimũ quum hîc nuda ossium tradenda sit cognitio. Quinetiã processus cuneiformis ossis, quos in interna caluariæ sede ad dicti sinus latera ostẽdit, tunc demum melius intelligentur, ubi illum sinum ossisq́ foramina pertractabimus. Verùm præter illos processus, cuneiforme os in externa sede ad caluariæ basim[e] alios quatuor exigit, utrinq́ binos, & uespertilionum alarum modo prominentes, unde etiam πτερυγοειδὲς nuncupãtur. In duarum alarũ medio sinus cauitasq́ conspicitur, à qua[f] ualidus enascitur musculus, qui in ore delitescens, maxillam inferiorem sursum trahit. Atque huius musculi exortus gratia hi processus extuberant, cùm ut is aptum ex illis duceret principium, tum etiam ut principium ab illis tutò custodiretur. [g]Octauum capitis os in frontis ossis basi contentum, sutura illa circumscribitur, quæ id à frontis osse & cuneiformi terminat. &[h] illa etiam quam in humiliori narium septi sede ductã hoc os à maxillæ superioris ossibus dirimere antea diximus. Præsens os præter narium septum ab ipso eductum,[i] olfactus organorum sedes constituit, & multis foraminulis odorum gratia peruium est: at tenue interim substantiaq́ solidum se spectantibus offert. Dein in caluariæ amplitudinem oblongum educit[k] processum, septi ritu sedes interdiuidentem, quibus olfactus organa reponuntur. Quinetiam processui illi duræ cerebri membranæ[l] pars pertinacissimè connascitur, quæ dextrã cerebri partem à sinistra interdiuidit. Ad hunc itaque modum capitis ossa se habent, sedem qua cerebrum continetur efformantia. quibus aliquis fortè ex Galeni libro de Ossibus aliud os putauerit adijciendum, quod in cerebro repositum arbitrabitur. Galenus enim ad eius libri finem, inter ossa medicinæ Candidatis non descripta, aliquod etiam in cerebro obuium, enumerasse uidetur. quod fortassis est occipitis ossis processus in canibus admodum conspicuus, & nihil minus quàm in homine apparens. Canibus nanque inter cerebellum ac cerebrum, latum, sed tenue os interuenit,[m] ubi duntaxat in hominibus duram cerebri membranam obseruamus. Quum itaque eius ossis apud Galenum alia nulla fiat mentio, diuinandum est, num ille canis processus ab ipso intelligatur: an uerò ante ipsum aliquis (ut Marinum fecisse opinor) illius meminerit, & Galenus postmodũ in bobus suis, quorũ cerebra potissimùm aggrediebatur, id nunquam obseruauerit: ac proinde ita solum perfunctoriè, ne quicquam saltem, cuius alij dissectionum periti quouis pacto meminissent, ab ipso in Anatomes tractatione omissum uideretur, ossis illius mentionem facere uoluerit: id quod & de summo humero, seu superiori scapulæ processu accidisse (quum scilicet tertium quoddam os, nonnullorum Hippocratis uerborum occasione, præter claui cu lam & summum humerum[n] in illorum ossium connexu obseruari tradidit) in sequentibus liquidò demonstrabitur.

Margin notes beside the text:

[8 fi. C, D, E, F, G.]

Libro 9 de Vsu partium.

Cuneiforme os spongiæ modo non esse peruium.

[6 fi. M.] [d fi. 16 lib. 7 A.]

Processus alis similes. [4,5 fi. P, P, & dein numeri 2,3, 4,5.] [f 6 musculorum tabula.]

Octauum capitis os. [g 8 fig. A, B, A in 6 fi. secundum & A Y.] [h 1 fi. ca. 9. g.] [i 12 fi. lib. 7 C, D, E.] [k 6 figur. 1.] [l 12 fi. lib. 7. H.]

Os quo canis caluariæ interna superficies abundat. [7 fig. li. 7. O, O.]

[In integris fi. Q ad 2.]

DE

DE OSSE IVGALI, ET OSSIBVS QVAE *rupi præruptæ aſsimilantur. Caput VII.*

Huic Capiti nulla præfigitur figura, quòd iugale os in præcedẽtis Capitis tertia et quinta figuris V & X notatum fuerit. quemadmodum & ipſius ſutura in tertia quidem Z, in quinta autem Y indicabatur. Oſſa uerò quæ rupi præruptæ aſsimilantur, ſeu quæ lapidea uocamus, etiam quinta præcedentis Capitis figura oſtenduntur, tota nimirum ſede, qua C, C, M, M, M, m, m, m, m, k & huiuſmodi in caluariæ baſi illic repoſiti characteres occurrũt.

INTER reliqua corporis oſſa, quædam proprijs circũſcriptionibus terminisq́ deſtituta, non ſecus quàm ſi peculiaria eſſent oſſa, diſſectionũ profeſſoribus deſcribũtur, in oſſiumq́ numerũ cum cæteris referũtur. Huius generis eſt os iugale Latinis, Græcis uerò ζύγωμα ob hoc nuncupatum, quòd utraq́ oſſa (ſunt enim utrinq́ ſingula) boum equorum'ue iugis ab Anatomes peritis aſſimilentur. Cõſtat autẽ os iugale, aut potius caluariæ ſedes hoc nomine dicta, ex duorũ oſſium proceſſibus inuicem obliqua ſutura coëuntibus.[a] ac poſterior quidem eius pars temporis oſſis proceſſus eſt,[b] anterior autem pars, illius oſſis proceſſus cenſetur, quod uniuerſum oculi ſedis externum angulũ efformans, maxillæ ſuperioris oſſium primum numerabitur. Adeò ſanè, ut os iugale proprijs deſtituatur terminis, aliudq́ nihil ſit, quàm duorũ proceſſuũ mutuò[c] ſuturæ beneficio cõmiſſorum regio. Cæterùm os iugale medullæ expers eſt, ſolidũ, durum, & lapidis modo ad patiendũ pertinax. [d] Huiuſmodi nanq́ efformari decuit, quòd temporali muſculo operimẽti ritu fuerat proponendum. Hoc enim os foris gibbum, intus cauum, illi muſculo ſagaciſſimè opponitur. Quamuis interim Natura hoc propugnaculo minimè cõtenta, temporalem in capitis oſſibus magna ex parte occultauit, ſinum oſſibus inſculpens muſculo recipiẽdo apprimè idoneum, & hunc undique uicinarum partium tuberibus promontorijsq́ circumſepientem. Atque id meritiſſimò Natura molitur, quandoquidem temporũ muſculi malè affecti, conuulſiones, febres, ſopores, amentias inferunt, quia neruorum principio proximè accedunt, & ſolum os eos à cerebro ipſiusq́ membranis dirimit. Adde[e] quinos neruorum cerebri ſurculos (præter tres enim alijs notos Anatomicis, duos adinueni) ſingulis muſculis implantari: ob idq́ non iniuria diuũ Hippocratem pronunciauiſſe, plagas præcipuas ac ſtuporem inducentes, eſſe temporales. Sed horum muſculorum præſtantiam in ſecundo libro cum reliquis ad unum omnibus abundè proſequemur. ubi etiam docebitur, iugale os in hoc præcipuè formatum, ut ab ipſo maſſeter ſiue manſorius muſculus opportunè principium ducat. [f] Cæterùm ueteribus λιθοειδῆ oſſa uocabantur, quæ petram & effractam rupem non duritia modò, uerùm etiam imagine referũt. Huiuſmodi autem eſt inferior capitis pars, qua dorſalis medulla è caluaria delabitur, ac ubi mãmillares & ſtylum referẽtes temporũ oſſiũ proceſſus exoriũtur. Eius enim regionis oſſa omnium uniuerſi corporis duriſſima & ſolidiſſima exiſtunt, atq́ re uera cõmodi muſculorum exortus ac inſertionis gratia, præruptæ aſperæq́ rupi quàm ſimilima. Vnde etiam hanc partem meritò ita nominandã arbitror, nullumq́ in corpore os propria finitũ circumſcriptione petroſum lapideum'ue à ueteribus fuiſſe appellatũ reor. Quanquam rurſus non ignorem plurimos, duntaxat temporum oſſa hoc nomine indicauiſſe, nõ quidem adhuc uniuerſa, uerùm illam ipſorum portionẽ, quæ dictos antè proceſſus educit. Per me igitur, ita temporũ oſſa nominare licebit: modò neminẽ lateat, dictã nobis caluariæ baſis regionẽ Anatomicis creberrimè petroſum os nuncupari, & dein interdũ oſſa quędã ab ipſis cõmemorari, ac ſi propria donarẽtur circũſcriptione: quũ tamen nihil aliud uerè cẽſenda ueniãt, quàm duorũ oſſiũ mutuò coëuntiũ (ut iam diximus) fines, & aliquando unius alicuius oſſis una ſedes, uti eueniſſe audies in[g] oſſibus quę ſacri oſſis lateribus coarctantur, ac triplici nomine pro ſedium ratione donantur.

Quibuſdam oſſium ſedibus perinde ac ſi undiq́ circumſcriberentur nomina imponi.

Os iugale.

a 3, 5 fig. 6 cap. X.

b 3, 5 fig. 6 capitis V.

c 3 fi. 6 ca. Z.

Iugalis oſsis uſus.

d 4 muſculorum tabula primũ D, dein r. poſt △.

Quî Natura tẽporalib. muſculis proſperit.

e fig. ante 2 ca. li. 4 poſitæ Q, R, b, c, d.

Manſorium muſculum à iugali oſſe principiũ ſumere.

f Hæc in 5 fi. 6 cap. baſi ſunt obuia.

Oſſa præruptæ rupi ſimilia.

Tres figuræ cap. 29.

DE OSSICVLIS AVDITVS ORGA *ni conſtructionem ingredientibus. Caput VIII.*

HVIVS FIGVRAE INDIcem ſequens pagina proponet.

OCTA

OCTAVI CAPITIS FIGVRAE (QVAE MOdò præcessit) ac eiusdem characterum Index.

PRAECEDENS figura auditus organi oßicula exprimit. præcipua enim illius figuræ effigies, portionem ex dextri temporis oſſe exectam abruptámue commonſtrat, quæ dein per mediũ diſecta, duas quæ in eius oßis cauitate reponũtur, membranas, unà cum oßiculis ob oculos ponit: uti characterum index hunc in modum explicabit.

A A *Foraminis portio, quod ab aure introrſum ad membranam B notandam pertinet.*
B *Membrana tranſuerſim foramini obducta, quod ab aure in cauitatem fertur, in temporis oſſe auditus organi nomine exculptam.*
C *Vnum auditus organi oßiculum, malleolo aßimilatum.*
D *Quinti neruorum cerebri paris neruus.*
E *Quinti paris neruorum cerebri ramus, per cæcum foramen ad muſculum temporalem potißimùm digeſtus.*
F *Quinti paris neruorum cerebri ramus, per foramen procedens, quo uena auditus organum petens excipitur.*
G *Series quinti paris nerui ad planam læuemq; concauitatis eius ſedem, hîc auditus organi occaſione cælatam.*
H *Sedes orbicularem circulum referens, cuius anteriori ſedi alterum auditus organi oßiculum*
I. *committitur, quod incudi & molari denti comparatur, & I hic inſignitur.*
K, K *Cauernulæ indicantur, quibus cauitas auditus organo parata, intus ſcatet.*
L *Mallei ab omnibus conterminis partibus liberi anterior facies.*
M *Mallei ab omnibus partibus ſimiliter liberi poſterior facies.*
N *Incudis, ſeu molaris dentis ab omnibus partibus liberi anterior facies.*
O *Incudis ſeu molaris dentis ab omnibus partibus liberi poſterior facies.*
P *Incudis ac mallei ita ut in aure committuntur, ſimul nexorum anterior facies.*
Q *Incudis ac mallei unà iunctorum, poſterior facies.*

MODO quidem haud inſtituimus organi auditus conſtructionem omni paratam induſtria commemorare, quum hæc unà cum reliquorum ſenſuum inſtrumentis ſeptimo libro enarranda relinquatur. nihilo minus tamen duo oſsicula, quæ in oſſis temporis cauitate auditus organi nomine exculpta reponũtur, hîc opportunè deſcribẽtur, ne fortè quicquam oſſeũ in humani corporis fabrica hoc libro oſcitanter præteriiſſe uideamur. quanquam neq; Galenum, neq; ante illum quenquam alium hæc oſſicula cognouiſſe, ſatis hinc colligatur, quòd nuſquam horum mentio inciderit. Quando igitur auditus organi conſtructionẽ recenſebo, amplam anfractuoſamq; cauitatem temporis oſſi inſculptam audies, quæ tortuoſo foramine in capitis amplitudinẽ cerebri ſedẽ pertinet: & alio longè ampliori minusq; tortuoſo, in externã capitis ſedẽ uerſus aurem exporrigitur. Deinde ab hac cauitate alia duo deducuntur foramina, quorum alterum cæcum nuncupabitur, alterum uerò hoc quoq; nomine appellari poſſet: uerùm non ſimiliter ipſi cæco anfractuoſum anguſtumq; eſt, & [a] uenæ ad auditus organi enutritionem accedenti uiam præbet. Atque hæc quidem [b] foramina ſuis characteribus notisq; duodecimo Capite indicabũtur. nunc autem tantum ipſorum meminimus, quantũ ad oſſiculorum hiſtoriã duximus ſufficere. In foramen itaque capitis amplitudinem qua cerebrum cõtinetur ſpectans, quinti paris cerebri neruorum alter [c] neruus ſubintrat, ac præter [d] ramos per anguſtiora illa tenuiaq; foramina ab ipſo digeſtos, [e] inſigniori ſui portione cauitatem temporis oſſi inciſam membranæ modo oblinit: non quidem uniuerſam, at quibuſdam tantum ſedibus, quaſi ea nerui portio in plures diuideretur membranas, aliquot eius cauitatis regionibus obductas. Verum inter reliquas cauitatis ſedes, quæ uariæ ſunt, & alicubi planæ, alicubi rarioris ſpongiæ pumicisq; modo foratæ, [f] una eſt orbicularis & plana, & oſſeo circulo parumper extuberante ſepta. Ad huius circuli quinti paris neruo obducti exteriorem atq; auri proximã ſedem, [g] oſſiculum obſeruatur, quod duobus tenuibus acutisq; proceſſibus tanquam cruribus huic oſſeo circulo aſtabilitur, ſuperiùs, ubi crura ipſius coëunt, ſpiſſius craſſiusq; incudis inſtar effectum. Hoc alterũ auditus organi oſſiculum eſt, quod ſanè leuiori negotio inter ſecandum cõmonſtrare ſoleo, quàm in præſentia, ut ab aliquo qui id nunquam

Cauitas auditus organo parata, & foramina in ipſam pertinentia.

Quinti paris neruorum ad auditus organum ſeries.

Oßiculum incudi comparatum.

a n fig. ca. 14 libri 3.
b a, a, b, c, figur. 12 ca.
c D.
d E, F.
e G. *Aut 1, 2 fi. ca. 2 li. 3, a, b, c, φ.*
H.
I, N, O.

quam uiderit, intelligat, describere possem. Nihil enim aliud quo dilucidiùs cognoscatur, sermoni adhuc adijcere possum, siquidē illius & forma & situs uix manifestius explicari queant. Quippe, uti dicebam, ad circuli in temporis ossis cauitate, effracto iam osse, cōspicui externū latus, hoc ossiculū reponitur, & bina quibus firmatur crura exigit, quorum exterius ac auri uicinius, est breuius & crassius, latiusq́, ac in acutū desinit apicem. Alterū crus quod interiùs consistit, & membranæ orbicularem illam cauitatis sedem succingenti magis, quàm exterius crus, innascitur, longius nōnihil & tenuius uisitur, ipsiusq́ extremum quasi in unculum cessat, quo membranæ cauitati tēporis ossis obnatæ implicatur, firmiusq́ innectitur. Ossiculi huius pars extra membranā prominens, superius partim plana, partim rotunda cernitur: quemadmodū minores incudes effingi solent, quorū amplior pars plana est: altera, quæ ueluti in mucronem desinit, instar coni rotūda. Grandiores enim incudes penitus plani depressi'ue & quadranguli fiunt. Cæterùm si hoc ossiculū, quia tantū binis donatur cruribus, incudi assimilare minus placuerit, nihil profectò obstiterit[h] molari denti duabus tantum radicibus ornato, id conferre.

h fi..ca. 11. K talē proponit dentem. i C, L, M. k B.

[i] Alterum ossiculum auditus organi fabricā ingrediens, à iam cōmemorato plurimū uariat, & alteri membranæ innascitur. Foramen enim concauitatis seu antri in temporis osse incisi, quod aurem spectat, ea parte qua cauitatis amplitudini uicinū est,[k] membranula tenuissima & prorsus pellucida in eum modum obtegitur, quo uas suo inferiori fundo obtegi obturari'ue dicimus. Huic membranulæ transuersim aliud ossiculū innascitur, itaq́ illi intus transuersim insternitur, quemadmodū in tympanis fidem unam atq́ alteram crassiorem membranæ obtendi conspicimus. Vt uerò ossiculū ualidius firmaretur, oblongū tenuemq́ exigit processum, quo membranæ secundū ipsius latitudinem innascitur. Hunc processum liceret[l] femoris ossis parti comparare, quæ ab ipsius processibus, quos rotatores uocamus, ad inferiora usq́ femoris capita pertinet. imò si hæc inferiora capita à reliquo femore resecta finxeris, uniuersum ossiculū tunc femori opportunè assimilabitur. Quemadmodū enim femur iuxta ipsius ceruicem duos asciscit processus, sic etiā ossiculū hoc eadē sede processulos aliquot sibi uendicat, quorū beneficio membranæ suæ firmius innascitur. Dein, ut femoris ossis ceruix obliquè uersus corporis interiora ad coxendicis ossis sinum uergit, atq́ in caput ad amussim rotundum cessat: ita etiam præsens ossiculum, à membrana introrsum abscedit, in rotundū caput desinēs, quod læue minimeq́ asperum est, & superiori parti alterius ossiculi, quod molari denti, aut incudi assimilauimus, ita tenuissimarum membranarum interuentu[m] committitur, ac si malleus incudi laxè alligaretur. non secus, quàm si ossiculum postremò enarratū malleoli præstaret munus: alterum uerò incudis uicem gereret, sed pro mallei mole nimis quàm parui. Num autem ossicula incudis & malleoli officio ita fungantur, quemadmodum sanè formam referūt, & leuissimo afflatu secundum ossiculum cum membrana cui innascitur inter dissecandū mouetur, primo ossiculo interim quodammodo quiescente, à me haudquaquam assertum uelim, quandoquidē auditus rationem non satis ex sententia percipiā. Non quòd mihi animo exciderit, commune illud medicorum ad[n] partium temperiem asylum & aëris gyri, quos ex huius percussu in aurem ferri, & quandam membranam ferire, uulgò nobis è lapillorum in aquam iactu persuademus, interim organi huius cōstructionis prorsus ignari. Longè enim diuiniora rerum Opifex callidissimo artificio hîc machinatur, quorum fabricam satis dilucidè in scholis quidem cōmonstro, usum autem & operandi rationem non magis quàm[o] oculi ipsius assequor. Verùm quia de auditus organo postea prolixius pertractabitur, hîc sat fuit ossicula recensuisse: quæ si hoc sermone non assecutus fueris, uituli, aut agni, aut alterius animalis capite in mensam posito, temporum os nunc hoc nunc illo modo diuides, horum ossium constructionem animaduersurus. Quanquam multò satius est hæc in crudo capite, quàm in cocto examinare, & in homine potius, quàm alio quouis animali. Non enim illa administratione, tam spectatu iucundissimam ossiculorum constructionem adinuenies, quàm omnium ferè musicorum instrumentorum fabricæ rationem ex auditus organi compage desumptam perinde admiraberis: ac uel hoc in primis nomine auditus organi harmoniam summa uoluptate intueri solitus est, non modò musicorum absolutissimus, uerum & nostræ ætatis philosophorum eximium decus MARCVS ANTONIVS GENVA, primarius, uariaq́ disciplinarū eruditione excultissimus apud Patauinos philosophiæ professor, cui rerum naturalium studiosi tantum debebunt, quantum frugis ex hoc meo conatu ipsis accedet, quippe qui ad hunc inchoandum primus autor, ac sedulus monitor haud minus extitit, quàm rarum uirtutis exemplar VVOLPHANGVS HERVVORT, patricius Augustanus, ob incredibilem erga literas earumq́ cultores amorem, immortalitate dignissimus, ac mihi dum uiuam unicè colendus, quòd ad huius operis absolutionem, quantum in ipso fuit, nihil fecerit reliqui.

Ossiculū malleolo non admodum dissimile.

Figuræ ca. 30.

Secundi ossiculi ad femoris os cōparatio.

P. Q.

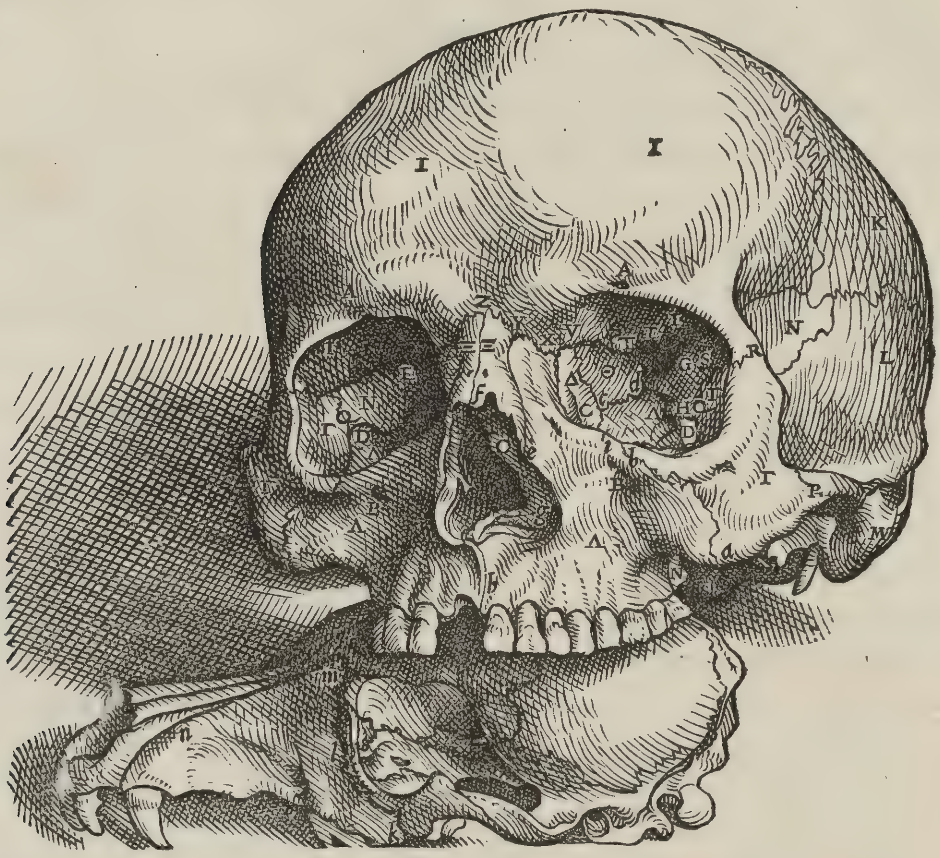
Auditus organi ossiculorum usus.

Marcus Anton. Genua & Vuolphangus Heruuort, huius operis et inchoandi & absoluendi autores præcipui.

DE

DE DVODECIM SVPERIORIS MAXILlæ oßibus, in quorum claſſem naſi oſſa etiam referuntur. Caput IX.

PRIMA NONI CAPITIS FIGVRA.

PRIMAE NONI CAPITIS FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

HAEC figura anteriorem caluariæ ſedem exprimit, maxillæ ſuperioris oſſa, quàm datum eſt accuratiſsimè, oſtenſura. Humanæ autem caluariæ caninam ſubiecimus, ut Galeni ſuperioris maxillæ oßium deſcriptio, leuiori negotio à quouis intelligatur. Præterea, ut oculorum ſedes, ac in ijs apparentes ſuturæ oſſaq́ꝫ, quoad fieri licet, ſpectarentur, hominis caluariam occipitio inniti, & anteriori ſede ſuper caninam erigi oportuit. Præſentis autem figuræ characterum indicem ita digeram, ut maiuſculi Græcorum, maxillæ ſuperioris oßibus (quæ ſex utrinq; erunt) primùm adhibeantur: reliquis autem oßibus & ſuturis, ut ſors fert, omnes accommodentur. Cæterùm priores aliquot characteres oſtendendis foraminib. capitis iuuabunt, quare etiam illi ad Caput his dicandũ opportunè reſeruabuntur. Sunt autẽ illi A, B, uſque ad I.

I I *Frontis os. I etiam ponitur in oculorum ſedibus, eam frontis oßis partem notans, quæ ſuperiorem oculorum ſedium regionem conſtituit.*

K *Verticis os ſiniſtrum.* L *Siniſtri temporis os.*

M *Mammillaris proceſſus ſiniſter, iuxta quem proceſſus ſtylum referens etiam occurrit.*

N *Cuneiforme os, in ſiniſtri temporis cauo & in dextri oculi ſede N inſignitur. In ſiniſtri autem oculi ſede G & H reponuntur, idem os indicantia: quanquam illi characteres huius ſedis foraminibus oſtendendis peculiariter ſubſeruiant. Ad hæc, N quoq; reponitur ad intimum ſiniſtri lateris dentem, notans cuneiformis oßis particulam, & dein ſuturam id os à ſuperiori maxilla hac in ſede diuidentem.*

Γ Γ *Hoc os, nobis primum maxillæ ſuperioris numerabitur. ac Γ in oculi ſede poſitũ, huius oßis partem notat, in oculi ſede conſpicuã. Circumſcribitur uerò id os præſentis figuræ a, b, Q, R & P, quos characteres ſuis locis ſenſim explicabo.*

Δ *In ſiniſtri oculi ſede Δ tantũ apparet, ſuperioris maxillæ ſecundũ os indicans, quod terminatur ſutura Δ & C literas proximè ac uelut orbiculatim ambiente, & quodãmodo etiã X, V, c.*

Θ *In ſiniſtri quoque oculi ſede Θ tantum occurrit, tertium maxillæ ſuperioris os indicans, quod V, T, c & d intercipitur.*

Λ Λ *Quartum maxillæ superioris os. Λ in oculi sede positum huius oßis partem notat, quæ inferiorem oculi sedis regionem magna ex parte cõstituit. Dein eodem etiam Λ indicatur principium foraminis, quod in genis B insignitur. Verùm id os circumscribitur h, g, e, Y, X, c, d, b, D, a, N, in prima hac figura positis, & insuper e, u, t, & y in sequenti figura ponendis.*

Ξ *Quintum maxillæ superioris os. Vnum Ξ dextri lateris os, alterum Ξ sinistri lateris os insinuat, quod & in alijs characteribus obseruatum uides.*

Π *In altera secũdáue huius capitis figura Π se offert, sextum superioris maxillæ os indicaturum. quo etiam charactere sexti oßis coniux notabitur, ipsum uidelicet alterius lateris sextum os.*

Ȯ *Narium septum, quod octaui capitis oßis cribri modo perforati processus putatur. Atque his iam explicatis characteribus, ossa præsenti figura occurrentia insigniuimus.*

Ρ *Sutura duos oßium processus committens, quibus iugale os efformatur.*

Q *A Q ad S sutura notatur, cuneiforme os à primo maxillæ superioris osse dirimens, ac hìc in oculi sede conspicua, in dextriq; oculi sede ad characterem Q clarius ferè, quàm in sinistri, apparens. In tertia uerò figura, & quarta, quæ sexto Capiti præponuntur, hæc sutura in cauis temporum d insignitur.*

R, S, T, V, X, Y, & Z *Sutura frontis os à maxilla superiori & cuneiformi diuidens. Ab R enim ad S suturæ pars notatur, frontis oßi & primo maxillæ oßi communis, quæ in cauis temporum in tertia figura sexti Capitis conspicitur, inibi à b ad proximum ipsi b pertinens. Hic uerò ab S ad T suturæ huius interuallum notatur, frontis oßi & cuneiformi commune. A T ad V interuallum metitur, tertio maxillæ oßi & frontis oßi cõmune. Ab V ad X interuallum præsentis suturæ insignitur, cõmune frontis oßi & secundo maxillæ oßi. Inter X & Y huius suturæ interuallum consistit, quarto maxillæ oßi ac frontis oßi commune. Ab Y uerò ad Z suturæ illius significatur interuallum, cõmune frontis oßi, & quinto maxillæ oßi.*

a *Maxillæ sedes aspera inæqualisq;, qua primum maxillæ os quarto committitur. Verùm ab a ad b sutura indicatur, duobus illis oßibus communis, ubi hæc in anteriori caluariæ sede est conspicua. Pars autem ipsius quæ in temporis cauo latitat, ex quarta figura sexto Capiti præposita, sub charactere f in temporis cauo posito peropportunè petes.*

b *A b ad Q suturæ primũ os à quarto diuidentis pars indicatur, quæ in oculi sede est cõspicua. Hæc in præsentis figuræ sinistra oculi sede characterib. paucioirib. occupata, est manifestior.*

c *Ab V ad c sutura notatur, secundo oßi et tertio communis. Quicquid autem sursum iuxta C & Δ ad X usq; ducitur, secundũ os à quarto dirimit.*

d *d seruit describendo tertio maxillæ oßi. T enim ad V superiorē eius oßis sedem describit, V ad c anteriorem, T ad d posteriorem, qua cuneiformi committitur oßi. c uerò ad d eius oßis inferiorem partem circumscribit, quarto maxillæ oßi contiguam.*

e *e ad Y suturam notat, quarto maxillæ oßi & quinto communem.*

f *f ad Z suturam insinuat, quinto unius lateris oßi & quinto alterius lateris oßi communem.*

g *In narium amplitudine g ponitur, suturam indicans, qua septum narium à quartis maxillæ superioris oßibus disiungitur.*

h *Sutura, aut harmonia potius, quartis maxillæ superioris oßibus communis, cuius beneficio illa inuicem in mustacis regione dirimuntur.*

i *Ad superiorem foraminis B notati sedem, i ponitur, indicaturum quarti oßis suturam, quæ elatius quàm id foramen consistit, ipsiq; quarto oßi duntaxat peculiaris est.*

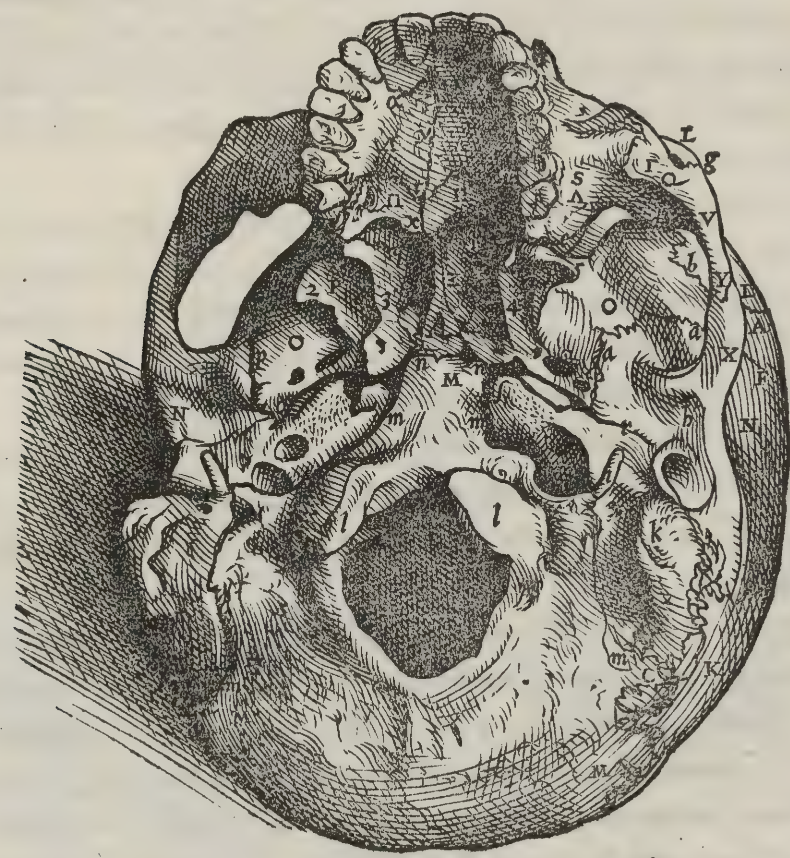
Hominis caluariæ, cuius modò indicem prosequor, figura, nullo præterea insignitur charactere, neq; aliud in illa enarrandum superest. Subsequentes itaq; notæ canis caluariæ hunc in modum propriæ censebuntur.

k *Sutura à malis sursum ad medium ambitus oculi, in inferiori regione sedis oculorum ascendens, usq; ad l.*

l. m *l usq; ad m suturam notat, ad supercilia usque iuxta internũ oculi sedis angulum cõscendentem.*

n *Sutura ab illa quæ externum nasi oßium latus circumscribit, inter caninum dentem et incisoriũ ipsi proximũ delata. Licuisset hanc caluariã pluribus characterib. occupare, nisi existimassem hominis maxillam Lectori in præsentia satis negotij exhibituram.*

SECVNDA NONI CAPITIS FIGVRA.

SECVNDAE FIGVRAE EIVSDEMQVE CHARActerum Index.

PRAESENS *figura, caluariæ basim in hoc exprimit, ut palatum maxillæq; superioris ossa in priori figura commonstraret. Huic autem permulti adsunt characteres, qui capitis oßibus suturisq; enarrandis superius adiuuerunt. ac proinde quid illis indicetur, ex sexto Capite petas licet. Quamuis interim hic eos annotare operæprecium sit, quibus ad propositam enarrationem indigemus.*

L *Hîc modica oßis frontis portio in conspectum uenit.*

OOPP *Cuneiforme os.*

QΓ *Hoc os prior quoq; figura Γ notatum habet, estq; primum maxillæ superioris os.*

SΛ *Hoc os prior figura etiam Λ indicat, estq; quartum maxillæ os.*

VX *Caluariæ sedes, quam os iugale Anatomes peritis uocari, iam antea dictum est.*

Y *Sutura, quæ duos processus os iugale efformantes committit.*

d *Hîc latitat sutura, primum maxillæ superioris os à cuneiformi discernens: deinde et suturæ primum à quarto dirimentis pars, in temporis cauo conspicua.*

e *Sutura quarto maxillæ oßi & cuneiformi communis.*

f *Suturæ primum maxillæ os à quarto separantis pars, in anteriori maxillæ regione apparẽs, ac priori figura ab a ad b indicata.*

g *Sutura frontis oßi & primo maxillæ oßi communis, quam superiori figura R insigniuimus.*

Π *Sextum maxillæ superioris os.*

q *Ab e uersus q sutura sexto maxillæ oßi & cuneiformi communis indicatur.*

ʒ *Septum narium, & sedes qua id à cuneiformi osse dirimitur.*

t, u *A t ad u transuersa notatur sutura, sextum os maxillæ à quarto dirimens.*

x *Ab x ad t sutura indicatur, duo sexta maxillæ superioris ossa ab inuicem seiungens, & duobus illis oßibus communis.*

y *Sutura notatur rectà per palatum ducta, & quartis maxillæ oßibus communis.*

ʒ *Priuatim indicatur foramen in anteriori palati sede posterioriq; dentium incisoriorum regione apparens, ad cuius latus interdum obscura occurrit sutura, transuersim aliquousque in*

α *quarto superioris maxillæ osse prorepens, & α insignita.*

SVPE-

Cur maxilla pluribus conſtet oſsibus, & ijs cauis ac leuibus.

SVPERIOR maxilla non unico quidem, ſed pluribus efformatur oſsibus, atque id potiſſimum, ut ad patiendũ fiat pertinacior, ne ſcilicet ſtatim una eius particula laborante, uniuerſa infeſtetur, ſed quò malum unà cum oſſe (ut in capitis oſsium ſtructura dictum eſt) deſinat. Deinde quum nõ omnes eius partes æquè ſolidas, ſpiſſas ac duras fieri oportuerit, illã quoq; ex pluribus conſtitui oſſibus fuit neceſſe. Atque hæc præcipuè duris, ſed admodum leuibus componitur oſſibus. nam narium foramina adeò ampla patentiaq; ſunt, ut tantæ moli maxillæ inſignis accedat leuitas. Dein alij in oſſibus ſinus, ac intus latitantes cauernæ, quas aër opplet, adeò amplæ cauæq; exiſtũt, ut maxilla ſuperior utrinque ad latera narium cauitatis, ſimile quid nanciſcatur cum cereis imaginibus, quas in uarias formas fundimus, ac intus cauas relinquimus. Non enim Galeno hac parte aſſentiendum eſt, qui ſuperiorem maxillam medullæ expertem, duriſq; oſſibus, nec leuitate indigentibus efformatam docet: quòd hæc nihil, uti inferior, moueatur. Quum interim inferior multo ſanè ſit ualidior, & oſſe conſtet iniurijs ferendis longè pertinaciore, multoq; minus à Gallica ſcabie erodi apto. Compinguntur uerò maxillæ ſuperioris oſſa inuicem ſuturis, ita tamen ut ea quæ per harmoniam committuntur, ſuturas quoque modò appellare liceat. Nam uel Galeni ſuffragio eas omnes ſuturas nominare nemini uerendum eſt, quum exactiſſimæ (ſi modo quæ ſint) harmoniæ intus quendam mutuum ingreſſum ſuturarum quaſi ritu oſtendãt. Cæterùm quænam ſuturarũ ſuperioris maxillæ ſit ſeries, quiſq; illius oſsium numerus, longè facilius demonſtratu quàm ſcriptu arbitror. Quò minus tamen hîc rei difficultati cedam, primùm hominis ſuperiorem maxillã aggrediar, ac deinceps obiter in quibus Galeni deſcriptio canibus aut ſimijs, non autẽ hominibus cõueniat, ſubiungã. Vocabitur itaque ſuperior maxilla, quicquid oſsium in caluaria præter ſuperiorem dentium ſeriem nobis adhuc enarrandum ſupereſt. Capitis igitur oſſa octo, ſuis ſuturis circumſcripta, iam antea enumerauimus: præter quatuor oſſicula, auditus inſtrumentorum conſtructionem ingredientia. Maxillæ autem ſuperioris oſſa (præter tenuia quædam fungoſa & ueluti membranea oſsicula, quæ in narium amplitudinis ſummo, in exiccatis, aut nuper coctis caluarijs impenſe cartilaginea obſeruantur) duodecim ſunt, ab utroque ſcilicet latere ſena. Atque horum [a] ſex, unum ſedis oculi externum angulum conſtituere dicemus, ſecundum uerò & tertium ad oculi ſedis internum angulum referentur. quartum omnes ſui lateris dentes ſuperioris maxillæ ſuſcipere docebimus. quintũ ex duobus (quæ ita uocamus) naſi oſsibus alterum erit. ſextum cum ſuo coniuge ad palati finem collocabitur, quà narium foramina in oris amplitudinẽ ſpectãt. Accepta igitur in manus caluaria, illam cum figuris huic Capiti præpoſitis confer, ſexq; horum oſſium ſuis characteribus inſignitorum circumſcriptionem tuo marte aliquantiſper inquirito: & quemadmodum in ſcholis facere conſueui, rudiori penna omnes quæ tibi occurrent ſuturas, in altero caluariæ latere atramento oblitera, ut inde ſuturas quibus oſſa diſtinguũtur, ex ſententia promptius adinuenias. Ac primùm omnium oculi ſedi animũ accõmoda, cõſideraturus quot nam illa efformetur oſſibus: quorũ nonnulla maxillæ ſuperiori, alia capiti aſcribuntur. [b] Superior nanque huius ſedis pars, frontis oſſe conſtat. [c] Vertex autem huius ſedis, quæ inſtar coni pyramidisq; in arctum cogitur, oſſe componitur cuneiformi, magnam quoque exterioris lateris oculi ſedis portionem (ſed profundam) efformante. adeò ut cuneiforme os, ſecundum os: frontis autem, primum, in oculi ſede numerari nihil prohibeat. [d] tertium autem, oſsium maxillæ primum numeratur, quod totum externũ oculi ſedis angulum, & inferioris ambitus mediam portionem conſtituit, [e] reliquam autem inferioris ambitus oculi ſedis partem ad ſuperciliorũ uſque medium, maximum ſeu quartum maxillæ os occupat, atque hoc etiam ipſius ſedis inferiorem partem quodammodo totam efficit, inter oſſa oculi ſedem efformantia numero quartum. [f] Quintum uerò oculi ſedis os, in interno conſiſtit angulo uerſus anteriora, & iuxta ſedis ambitum, eſtq; id oſsium maxillæ ſecundum. [g] Sextum autem oſsium ſedem oculi conſtituentium, in interno etiam ſedis reponitur latere, & poſteriùs nuper dicto locatum, nobis maxillæ oſsium tertiũ cenſetur. Duo itaque oculi ſedis oſſa, ad capitis oſſa referuntur, duo nimirum priora. & quatuor ad ſuperiorem ſpectant maxillam, quatuor uidelicet poſtremò enumerata. Poſtquam hæc in oculi ſede non oſcitanter animaduerteris, & ſuturas inſpexeris quibus ſex oculi ſedis oſſa terminantur, licebit exactius unumquodque maxillæ os priuatim ſuis ſuturis ad hunc modum circumſcribere. [a] Primum maxillæ ſuperioris os, alteram oſſis iugalis partem conſtituit, & nonnihil temporis ſupercilijq; ac ſedis oculi, totum uidelicet exteriorem angulum, in ſe comprehendit, non minimam malæ etiam portionem efformans. Committitur autem hoc primum maxillæ os, temporis oſſi, interuentu [b] ſuturæ, quæ duos proceſſus os iugale efformãtes iungit. Dein committitur

Lib. 11. de Vſu partium.

Cõſtructuræ oſsium maxillæ ratio.

Libro de Oſſibus.

Breuis maxillæ oſsium enumeratio.

Primum Γ, Γ, 1, 2 figur. ſec. Δ 1 fig. ter. Θ 1 fig. quart. Λ, Λ, 1, 2 fi. quintũ Ξ 1 figur. ſextũ Π 2 fi.

Quot oſsib. oculi ſedes efformetur.

b 1 fig. I in ſiniſt. oculi ſede.

c 1 fi. G, H.

d 1 fig. Γ.

e 1 fig. Λ.

1 fig. Δ.

g 1 2 fig. Θ.

Primum maxillæ os.

a 1, 2 fi. Γ, Γ.

b 1 fi. P. 2 figura Y.

mittitur oſſi cuneiformi[c] eius ſuturæ beneficio, quæ per caua temporũ decliuis ducta[d] etiam in oculi ſede conſpicitur, huicq́ primo maxillæ oſſi & cuneiformi cõmunis eſt. In ſuperiori parte[e] nectitur frõtis oſſi, ea ſede qua ſupercilij extremũ habetur. Fit uerò hæc cõmiſſura illius[f] ſuturæ beneficio, quæ à cauis temporũ per oculorũ ſedes ad ſuperciliorũ medium fertur, frontisq́ os à maxilla ſuperiori & cuneiformi diſcernit. Inferiori autẽ parte inſigni amplitudine primum os quarto ea ſutura cõpingitur, quæ tribus locis in cõſpicuo eſt:[g] in cauo ſcilicet temporũ ſub oſſe iugali,[h] in anteriori maxillæ regione iuxta malam,[i] & in oculi ſedis inferiori parte. Suturæ pars in cauis temporum conſpicua, ab inferiori parte interualli ſuturæ os cuneiforme à primo maxillæ oſſe diuidẽtis incipit. à fine enim illo hæc ſutura obliquè deorſum nonnihil in priora fertur, quouſq́ ad[k] infimam malæ ſedem, ubi hæc aſpera inæqualisq́ eſt, pertingat. Pars autem huius ſuturæ in anteriori maxillæ ſede apparens, à mala obliquè ſurſum ad oculi ſedem contendit, ad mediã regionẽ inferioris ambitus oculi hĩc ſedem circumſcribẽtis. Pars autem ſeu interuallum huius ſuturæ, primum os quarto cõmittentis in oculi ſede cõſpicuum, à medio inferioris ambitus ſedis oculi per humiliora eius ſedis retrorſum obliquè uerſus exteriora tantiſper conſcendit, dum ad infimam ſuturæ partem, cuneiforme os à primo maxillæ dirimẽtis pertingat. Ad hunc igitur modum primum os circũſcribitur, quatuor (uti diximus) oſſibus commiſſum: temporis ſcilicet oſſis proceſſui alteram oſſis iugalis partem efformanti, dein cuneiformi oſſi, frontis oſſi, & quarto maxillæ oſſi.

c 3,4 fi. 6 capitis d. d 1 fig. Q. e 1 fig. R. f 1 fig. R, S, T, V, X, Y, Z. g 4 fi. 6 ca. ff. h 1 fig. ab 4 ad b. i 1 fi. à b per D ad Q. k 1 fig. a.

Secundũ maxillæ os.

[a] Secundum maxillæ os cæteris omnibus longè minus, & ſquamæ modo tenue, in interno oculi ſedis angulo conſiſtit, ubi[b] foramen habetur, cui[c] caruncula præeſt internum oculi angulum occupans: quæ in hoc creata dicitur, ne quid pituitæ ad oculorum ſedes à cerebro expurgatum, in genas defluat, ſed tota per id foramen in narium amplitudinem procumbat. Oſſiculum hoc ſuperiori parte[d] modico interuallo ſuturæ terminatur, frontis os à ſuperiori maxilla diſtinguentis. Quare etiam ſuturæ illius interuentu oſſiculum id frontis oſſi committitur. Ab hac ſutura,[e] alia ſecundùm poſterius oſsiculi latus deſcendit, quæ ſecundùm ipſius oſsiculi inferiora repens, per anterius ipſius latus ſurſum in eandem ſuturã denuò aſcẽdit, quam frõtis os à maxilla ſuperiori dirimere diximus. Cæterùm ſutura, quæ à iam dicta frontis os à maxilla diſcernente ad eum modum in orbem penè fertur, in poſteriore oſſiculi regione (quæ oculi ſedis conum reſpicit) ſecũdo oſſiculo cõmunis eſt, & illi quod tertium maxillę nobis enumeratur. Ad inferiorem uerò oſsiculi partem, & ſecundùm anterius ipſius latus, ſutura hæc communis eſt ipſi oſſiculo, & quarto maxillæ ſuperioris oſſi. Contingit itaque præſens oſſiculum ſuperiori parte frontis os, poſteriori tertium maxillæ os, inferiori uerò anterioriq́ quartum maxillæ os. Oſsiculum iſtud quia laxè hæret, & anteriori parte quarto oſſi harmonia uerius quàm ſutura iungitur, ipſumq́ admodum tenue eſt, in caluarijs è terra effoſsis rarò occurrit: quòd in humida hac ſede poſitum, facilè putreſcat: & ob laxum nimis cõnexum, promptè decidat. In coctis uerò caluarijs, & arte ad oſsium diſciplinam paratis, abſque negotio ſeruatur.

a 1 fi. Δ. b 1 fig. C. c fi. 19. cap. 14. li. 7 λ. d 1 fi. ab V ad X. e 1 fig. ab V ſecundũ Δ, & c deorſum, ac illinc rurſus ſurſum ad X.

Tertium maxillæ os.

[a] Tertium maxillæ ſuperioris os ſimiliter ac ſecundum tenue, & ſquamæ modo cernitur pellucidum: & quando effringitur, intus ſinibus aëre oppletis ampliſq́ ſcatere cernitur. Hoc paulo minus toto quadrangulũ eſt, in interno latere ſedis oculi repoſitum.[b] Superius terminatur ſutura frontis oſſi, & ſuperiori maxillæ communi.[c] Anterius communem ſuturam cum ſecundo maxillæ oſſe adipiſcitur.[d] Poſterius cum cuneiformi oſſe ſuturam communem exigit.[e] Inferiori parte, cum quarto maxillæ oſſe, communi ſutura donatur. Vnde etiam quatuor oſsibus tertium hoc os cõnectitur, ſuperius ſcilicet frontis oſſi, anterius ſecundo maxillæ oſſi, poſterius cuneiformi, inferius quarto maxillæ oſſi. Interius uerò quà narium ſpectat amplitudinem, cum inordinata oſſium compage intus in narium ſummo repoſita, coit.

a 1 fi. Θ. b 1 fi. à T ad V. c 1 fig. ab V ad c. d 1 fi. à T ad d. e 1 fig. à c ad d.

Quartũ maxillæ os.

[a] Quartum maxillæ os reliquorum ipſius oſſium longè maximum, omnes ſui lateris dentes excipit, ac uarijs ſuturis circumſcribitur: quemadmodum & ipſum quoque os uarium eſt, huc atque illuc in plures locos pertingens. Primùm itaque ſutura illa terminatur, quæ primum os à quarto diſcernit, eam dico quæ ſimul in[b] cauis temporum,[c] & in anteriori maxillæ regione, &[d] in oculi ſede conſpicitur. Deinde quartum os terminatur ſuturis, ſecundum maxillæ os & tertium ab ipſo dirimentibus,[e] quæ ſecundum totam ſedis oculi longitudinem in inferiori eius ſedis parte, & in anteriori regione ſecundi maxillæ oſſis, ducuntur. Ad hæc, iuxta ſuperciliorum medium, quartum maxillæ os[f] ſutura finitur, ſuperiorem maxillam ab oſſe frontis diſiungente. Hoc ſuturæ interuallum ducitur ab anteriori ſede ſecundi oſſis, ad exterius latus oſſis naſi, eius lateris, cuius maxillę ſuperioris oſſa nunc intueris, quod quintum maxillæ os cõſtituetur. à quo quartum dirimitur,[g] ſutura à naſi ſummo iuxta ipſius externum latus deorſum ad naſi oſſis longitudinem porrecta. Secundum uerò longitudinem ductus foraminum naſi, quartum maxillæ os ab illorum foraminum ſepto[h] ſutura interſtinguitur, ſecundum

a 1,2 figura Λ, Λ. b 4 fi. cap. 6 ff. c 1 fi. ab a ad b. d 1 fi. à b ad D. e 1 fi. ab X ſecundùm C ad c, dein ad d. f 1 fig. ab X ad Y. g 1 fig. ab Y ad e. h 1 figura g.

dùm humilimam septi sedem prorepente. In posteriori uerò sede quartum os à cuneiformi distinguitur,[i] tum in oculorum sede,[k] tum etiam iuxta intimum dentem, ubi sutura cuneiforme os à superiori maxilla terminans cōsistit. In palati fine uersus interiora quartum os[l] transuersa sutura ab illo osse seiungitur, quod sextum maxillæ appellamus, quodq; hîc ad narium foramina cum suo coniuge reponitur. Atque has omnes suturas quartum os cum alijs sibi conterminis ossibus habet communes, quibus[m] alia accedit quarto ossi dextri lateris, & quarto sinistri lateris ossi propria, secundum palati longitudinem prorepens: & non solum in palato, uerum & in narium amplitudine conspicua.[n] Deinde & in anteriori maxillæ sede eadem quoque sutura sub naribus ea sede cernitur, ubi superioris labri sulculus consistit. Hîc enim sutura apparet utrorumq; laterum, quartis ossibus propria: quamuis linea potius quàm sutura censeri debeat. Ex hac suturarum frequentia quartum os terminante, haud difficulter colligitur, ipsum sedecim ossibus committi. primo enim, secundo, tertio, quinto & sexto maxillæ superioris connectitur ossibus, deinde frontis ossi, cuneiformi, & octauo capitis ossi, ipsi uidelicet foraminum narium septo, ac demum quartum maxillæ os suo coniugi, seu alterius lateris quarto ossi iungitur: quemadmodum & octo dentibus quarto ossi infixis, quoties superior maxilla sedecim dentibus decoratur. Præsens os magna ex parte latera & inferiorem sedem narium constituit, & ad hæc latera impense cauum est, & neutiquam solidum, sed cereis imaginibus intus uacuis admodum eleganter simile. Huic ossi, præter alia ipsius foramina[o] unum accidit, quod ab inferiori oculi sedis regione incipiens, deorsum in anteriorem maxillæ partem porrigitur. Istud ubi primùm in oculi sede inchoatur, notabili interuallo superiùs ueluti ossea constat squama: ubi autem in anteriorem maxillæ partem pertinet, iam penitius in osse exculptum uisitur, atq; etiam interuallū notatu dignum apparet inter oculi ambitū & superiorem foraminis sedem. Hoc interuallum creberrimè non continuum est, sed[p] sutura donatur, quæ huic quarti ossis particulæ (ubi foramen consistit) propria peculiarisq; est. Quis uerò huius foraminis usus censeatur, in communi omnium caluariæ foraminū sermone exequar. in præsentia autem obiter in illius mentionem incidi, quò aptius suturam quarto ossi propriam hîc recenserem: ne quis fortè, quum ipsam obseruaret, illam plura cōstituere ossa, ac altius quàm ab oculi sedis ambitu ad foramen usq; ferri arbitraretur. Præterea in anteriori palati sede ad posteriorem incisoriorū dentium regionem, aliud[q] foramen se offert, quartis maxillæ superioris ossibus commune, & ex palato in narium amplitudinem spectans. Ad huius foraminis latera interdum[r] sutura apparet, aut potius linea, in pueris cartilagine oppleta, quę quasi ad caninorum dentium anterius latus pertingit. Verum nusquam adeò penetrat, ut huius suturæ beneficiò quartum maxillæ os in plura diuisum censeri queat:[s] quod (ut paulò pòst dicam) canibus & simijs porcisq; accidit, in quibus sutura quartum os in duo diuidens, non solum in palato, uerùm exterius in anteriori maxillæ sede, etiam conspicuè cernitur, neque ullam appendicum cum suis ossibus coalitus speciem refert.

Quintum maxillæ os.

[a] Quintum maxillæ superioris os ex duobus nasi ossibus alterum est, ossiculum uidelicet durum, solidum, latum, tenue, oblongū, & quadrangulo potius quàm triangulo simile.[b] Superiori enim parte non in acutum definit angulum: uerum adeò obtusum est, ut inibi duobus donetur angulis. Terminatur autem illic sutura, frontis os à superiori maxilla dirimente.[c] Externum ossis latus communem suturam nanciscitur cum quarto maxillæ osse, quæ secundū nasi latus tantùm decliuis pertingit, quanta quinti huius maxillæ ossis est longitudo, quæ in homine longè breuior quàm canibus & simijs uisitur.[d] Internum uerò ossis latus quo coniugi suo committitur, suturam obtinet harmoniæ non admodum dissimilem, ac utrisque nasi ossibus communem. Hæc à medio superciliorum ex sutura frontis ossi ac maxillæ superiori communi incipiens, decliuis secundum ossium nasi longitudinem porrigitur.[e] Inferiori autem parte, quintum os sutura haud intercipitur, neque alteri ossi iungitur, uerùm hoc unà cum suo cōiuge asperum inæqualeq; est, &[f] in cartilaginem finit deorsum procedentem, eoq; molliorem, quo longius ad nasi apicem defertur. hanc cartilaginem cum reliquis nasi & totius corporis cartilaginibus priuatim post ossium enarrationē prosequemur.

Sextum maxillæ os.

[a] Sextum maxillæ superioris os, cum suo pari non minimam palati & narium amplitudinis portionem constituit. Reponitur enim ad palati extremum, quà nares in fauces pertinent: estq; os tenue, sed solidum, latumq;. Id[b] posteriori sede partim cuneiformi committitur ossi, partim liberum est, semiparenthesis (formam referens. Vbi cuneiformi ossi cōmittitur,[c] illa circumscriptum est sutura, quæ iuxta posteriorem intimi dentis sedem fertur, maxillamq; superiorem à cuneiformi osse dirimit, ea potissimùm parte, ubi cuneiforme os ipsius educit[d] processus uespertilionū alis similes.[e] Anteriori parte & externo latere sextum hoc os sutura terminatur ipsi & quarto maxillæ ossi communi, ac transuersim in palato ducta.[f] Interiori autem latere, quo se coniugi

D 3 suo

Marginal notes:

i 1 fi. à D ad H.
k 1 fi. N. 2. figura e.
l 2 fi. ab u ad t.
m 2 fig. à t per x ad z.
n 1 figur. h.
o 1 fig. Λ in oculi sede positū, dein B.
p 1 figura i.
q 2 fig. z.
r 2 fig. α, α.
s 1 fig. canina caluaria n
a 1 fi. Ξ.
b 1 fig. ab Y ad Z.
c 1 fig. ab Y ad e.
d 1 fig. à Z ad f.
e 1 fig. ab f ad e.
f 4 musculorum tabulæ, K, L.
a 2 fig. π.
b 2 fi. ab x uersus e.
c 1, 2 fi. e.
d 1, 2 fi. P.
e 2 fi. à t ad u.
f 2 fi. à t ad x.

suo iungit, sutura quadam dirimitur, quæ utriusque lateris sexto ossi duntaxat communis est, portioq́[g] illius existit, quæ per palati longitudinem prorepens, quarta maxillæ ossa inuicem separat. Contingit igitur sextum os, cuneiforme os, quartum maxillæ, & suum coniugem, & postremò narium septum: quod etiam à sexto osse, quemadmodum à quarto, ea dirimitur[h] sutura, quam ad septi humiliorem sedem duci, antea commemoratum est. Hactenus itaque sex alterius lateris maxillæ descripsi ossa, quæ si senis oppositi lateris cōnumerentur ossibus, omnia maxillæ ossa consurgent duodecim, quibus nullum octo capitis ossium adieci. Cæterùm si ad amussim singula quæ hoc Capite persecutus sum excusseris, ac demum non perfunctoriè Galeni superioris maxillæ descriptionem euolueris, permulta iam occurrerunt, in quibus ab illius placitis declinem. quæ etsi omnia in præsentia (tuæ fidens industriæ) non commemorauero, nonnulla tamen subijciam, è quibus meæ siue diligentiæ, seu oscitantiæ (prout mea ueritati aut cōsona, aut dissona intueberis) specimen aliquod animaduertere queas. Galenus itaq; in libro de Ossibus suturas maxillæ peculiares descripturus, earum seriem à[a] malæ infima & extima sede aggreditur, quam ego asperam inæqualemq́ esse recensui, quòd hinc masseter musculus sui principij ualidissimam nerueamq́ admodum portionem educat. Hîc igitur Galenus suturam describit, primum maxillæ os à quarto dirimentem, primam appellans, eius suturæ partem[b] in cauo temporis cōspicuam.[c] Secundam uerò numerat huius suturæ partem in anteriori maxillæ sede occurrentem, quæ ab illa malæ asperitate sursum ad medium inferioris ambitus sedis oculi pertingit. Hanc postmodum tripartitò ait discindi, ac[d] primam huius secundæ suturæ partem prope magnum seu internum oculi sedis angulum exteriori in parte ad medium superciliorum, & communem frontis & maxillæ suturam inquit procedere. Hac suturæ parte homines destituuntur, uerùm in canibus caudatisq́ simijs est manifestissima.[e] quamuis interim non exactè ad superciliorum feratur medium, sed ad eam tantū sedem, in qua quartum maxillæ os à secundo dirimi dictum est. Hanc itaque partem, ut Galenum assequaris, ex canis caluaria petes. Porrò secundam partem secundæ suturæ, inquit[f] per concauum sedis oculi sub magno angulo ad communem capiti & maxillæ suturam pertinere, hancq́ eundem angulum comprehendere. Hæc pars ea esset sutura, quam secundum & tertium maxillæ ossa in inferiori ipsorum sede, à quarto dirimere docuimus. Verùm hæc in homine nequaquam secundæ Galeni suturæ cōmittitur, multoq́ minus primam partem secundæ suturæ contingit, quum hæc in canibus tantum & simijs, non autem hominibus cernatur. Porrò[g] foramen, quod huic secundæ parti Galenus subijci scribit, id esse opinor, quod in oculi sede oblongū admodumq́ patulum est, inter quartum maxillæ os & cuneiforme conspicuum.[h] Tertiam partem secundæ suturæ Galenus appellat portionem suturæ primum os à quarto diuidentis, quæ in oculi sede spectatur, unà cum illa quæ cuneiforme os à primo maxillæ osse disiungit, atque in oculi sede etiam spectatur. Galeni enim est sententia, sub dictis duabus suturis (quæ duæ primæ partes sunt ipsius secundæ suturæ) tertiam eiusdem partem inferiorem in sede oculi ambitū inscen
» dentem interiùs ad imum contendere, ibiq́ communi sutura capiti & maxillæ superiori iungi. His suturis Galenus tria maxillæ superioris ossa circumscribi postea subiecit, quibus hæc capiti committitur.[i] Primum esset, quod ego primum maxillæ statui.[k] secundum, ea quæ mihi secundum & tertium numerabātur: duo enim illa unius ossis loco ex Galeni placito recenserentur.[l] Tertium, pars esset nostri quarti ossis, quicquid scilicet ipsius in oculi sede cōsistit, ea nimirum pars in qua[m] foramen incipit, quod ab oculi sede in anteriorem maxillæ regionem pertinet. Hic modò considerate exquirito, num Gallenus maxillæ ossa hucusque uerius quàm ego, in homine enarrauerit, & quantum adhuc Galenus in simijs & canibus omiserit. dein, num Galenum ego ex rei potius cognitione, an interpretis uersione intellexerim, & cuiusmodi natatore Delio Galeni de maxillæ ossibus tractatio indigeat: potissimùm quando communis utilitatis uel parum studiosi quidam, uel etiam inuidi, Græcum exemplar ita supprimunt, ut nullis id rationibus quò aliquandiu mihi usurpandū traderetur, ab ijs obtinere licuerit: qui tamen præter Balamium, & Cardinalem Rodolphum, id se etiam habere fatebātur, sed ea conditione, mihi ne communicaretur. Verùm interea omnem nauabo operam, ne illo libro, quemadmodum neque alijs etiam quibusdam Galeni libris ad Anatomen eguisse uidear, quos aut totos citra omnem usum recondunt, aut saltem correctiores à tineis (quum ipsis usui esse nequeant) erodi malunt. Quòd uerò Galenus peculiaria constituat ossa, quibus incisorij dentes infiguntur, hinc accidit, quòd suis nimium fauens simijs, eas homini plus satis similes effingebat. In canibus enim & simijs porcisq́ ac alijs animalibus, quibus canini dentes ualidi exertiq́ obtigerunt,[n] duæ (uti prius dixi) uidentur suturæ, aut harmoniæ potius, admodum conspicuæ, quibus homo destituitur. A' sutura enim quintum maxillæ os, quod nasi alterum existit, à quarto distin

Vniuersa superioris maxillæ ossa esse duodecim.

Non omnia præsenti Capite hactenus tradita, Galeni placitis respondere. quorū quædam ad Capitis usque finem recensentur.

g 2 fig. t, y, z.
h 1 fig. g
a 1 fig. a in homine, in cane k.
b 4 fi. 6 capit. f in temporis cauo.
c 1 fi. ab 4 ad b. in homine. in cane à k ad l.
d 1 fi. in cane ab l ad m.
e 1 fi. ad X, non ad Z.
f finge in 1 fi. à b per c & d ad T continuam duci suturā, uti in cane est conspicuum.
g 1 fig. D.
h 1 fi. à b secundum D per Q ad S.
i 1 figura r.
k 1 fi. Δ & Θ.
l 1 fi. A in oculi sede positum. atq; id Galeni os quodammodo illic circumscribetur. b, C c. d, H, D.
m 1 fi. A in oculi sede.
Canina caluaria n.

diſtinguente, alia educitur ſutura, obliquè deorſum inter caninum & inciſorium canino proximum delata, quæ cum illa communis efficitur, quæ in palati extremo iuxta inciſorios dentes tranſuerſim in illis animalibus fertur. Hæc ſutura citra omnem cartilaginis interuentum adeò inſignis eſt, ut quartum à me enumeratum maxillæ os, canes in duo diuiſum commonſtrent. Verùm non arbitrandum eſt ſuturam hanc, inter dentium præſipiola in canibus aut ſimijs ductam, à ſuperciliorum medio deorſum continuo progreſſu (& ſi Galenus ita doceat) ferri, ſed uti iam admonuimus, ex medio ferè ductu illius ſuturæ incipit, quæ externum naſi oſſium latus terminat. Quod ubi in cane ſimia'ue inſpexeris, accuratè expendito, quàm impoſſibile ſit, hanc ſuturam porrigi inter dentes hominis, maxillam adepti breuiſſimam, & dentibus caninis prorſus exiguis donati. Inſuper animaduertito, quid in libris de Partium uſu Galenus ſibi uoluerit, quum duodecim ſuperioris maxillæ oſſa eſſe obiter ſcripſit: uti & Introductorij ſeu Medici autor, duodecim tantum maxillæ oſſa, è Veterũ indubiè placito, enumerat: aut quum Galenus hæc oſſa prolixius cõmemorans, nouem tantũ recenſet, nullumq; os priuatim inciſorijs dentibus tribuit, in eo etiam numero cuneiforme os haud complectens.

Libro undecimo.

DE MAXILLA INFERIORI, *Caput X.*

PRIOR *FIGVRA.*

POSTERIOR.

VTRARVMQVE DECIMI CAPITIS FIGVRARVM, ET earundem characterum Index.

PRIOR ſeu dextra huius capitis figura, inferiorem maxillam unà cum dentibus anteriori facie exprimit. Poſterior figura, inferiorem maxillam ſimul cum humiliori dentium ſerie poſteriori ſede delineatam exhibet. Tabula autem tertio præſentis libri Capiti præpoſita, ad characterem C, maxillam à latere delineatam oſtendit.

- A 1,2 *Maxillæ inferioris alterum caput, quo hæc ſuperiori maxillæ dearticulatur.*
- B 1,2 *Ceruix, ſeu collum capitis A inſigniti.*
- C 1,2 *Alterius lateris acutus proceſſus, in quem temporalis muſculus inſertionem molitur.*
- D 2 *D in umbra latitat, ſiniſtræ figuræ amplum indicans ſinum, cui in ore diliteſcens muſculus inſeritur, qui ſimul cum temporali & manſorio attollendæ ſeruit maxillæ.*
- E 1,2 *Aſperitas ad poſteriorẽ inferioremq; maxillæ ſedẽ conſpicua, ad quam manſorius inſeritur.*
- F 2 *In ſiniſtræ figuræ umbra F foramen notat, tertij paris neruorum cerebri ſobolem admittens.*
- G 1 *Foramen, quo ſurculus nerui nuper dicti in humilius labrum procidit.*
- H 2 *In hæc tubercula maxillam detrahentes muſculi implantãtur, & quidã linguæ ab ipſis oriũtur.*

ANIMALIVM omnium homo inferiorem maxillam, pro totius corporis mole, breuiſsimam adipiſcitur: aſinus autem & equus inter quadrupeda ferè longiſſimam. Homini enim facies obtigit rotunda, non longa, ut reliquis animalibus: quæ, quoniam manibus carent, cibum aſſumptura, inclinantur. Duram autem hominibus maxillam, ut & cæteris animantibus fieri decuit, quòd ſola mobilis ſit, & uarios atq; fortiſsimos motus in mordendo mandendoq; ſuſtineat. Cæterũ ne ſic dura ſolidaq; nimio pondere ipſam mouentibus muſculis incõmodo foret, ſinus & cauitates notatu dignas, medullaq; infarctas exigit, interim appendicis undiq; expers. Sinus hi non adeò in poſteriori maxillæ parte, ac in quadrupedibus exculpuntur, ſed antrorſum magis uerſus menti regionem, & ad maxillæ latera. Plurimis animalium maxilla duobus conſtat oſſibus in ſummo mento, ubi ma-

Homini breuiſsimam obtigiſſe inferiorem maxillam.

6 muſculorum tabula maxillã per mediũ ſectã proponit.

Maxillā homini ferè unico osse extrui.

xilla illis in acutum desinit, mutuò per unionem nexis. Homini autem, unico conformatur osse, ac in summo mento lata, neque ut in cæteris animalibus, acuta cernitur. Nulla enim parte maxilla difficilius quàm hîc discinditur. Præterea coctione, aut carie in terra illam dissolui, nõdum animaduerti. & quanquam cùm alibi, tum præcipuè Parisijs in Innocentū cemiterio maximam inferiorum maxillarum (uti & cæterorum ossium) frequentiam conspexerim, nullam tamen unquam in duas bipartitam partes adinueni. Canum uerò, boumq́ & asinorum maxillæ, etiam citra coctionis beneficium, inuicem paruo conatu interdum diuelluntur. Quamuis interim Galenus, & alij plerique post Hippocratem dissectionum periti, maxillam non unicum esse os asseruerint, sed coctum in summa menti extremitate laxari, ob idq́ ipsum coaluisse manifestum indicium esse. Vtcunque sit, hactenus nulla hominis maxilla mihi gemino constructa osse (uti & prius dicebam) occurrit. & quamuis fortè inter tot hominum myriades in canino aliquo homuncione, aut puerulo talem quampiam maxillam aliquando obseruarem, non tamen ideo mox asseram, hominis maxillam duplici osse constare: quin Celso potius, aut illi Græco autori ex quo Celsus quicquid de ossibus prodidit mutuatus est, accedam, qui cum Galeno canes parum curans, maxillam simplici osse componi docuit. Et quamuis hæc in pueris duobus ossibus per unionem nexis efformaretur, non ideo tamen simpliciter duplici osse maxillam formari rectè diceremus, nisi etiam occipitij os, uertebras, & ossa quæ sacri ossis lateribus committuntur, pluribus effingi ossibus donaremus. si quidem hæc in pueris compluribus ossibus mutuò per unionem commissis extrui, nemo negauerit.

Duo utrinq́ maxillæ processus.

a 1,2 figura C. & 6 musculorũ tabulæ, A, B.
b 1,2 fig. A. B.
c 5 fi. 6 capitis h.

Inferior maxilla utrinque in duos desinit processus, quorum[a] alter in mucronem productus, musculi temporalis tendinis insertionem ualidissimè excipit, totus ab illo tendine complexus.[b] Alter, qui posterior est, in capitulum transuersim oblongum finit, quod sibi correspondenti[c] sinui inarticulatur, qui ad iugalis ossis radicem & anteriorem auditus organi sedem in temporis osse incisus est. Huic sinui, ut & capitulo maxillæ, cartilago crustæ modo obducitur.

Peculiaris in maxillarũ articulo cartilaginis effigies.

Verùm præter hanc cartilaginem omnibus articulis pariter communem, inter sinum capitulumq́ alia reponitur cartilago læuis, tenuis, & mollis, ligamentiq́ naturæ quod ad substantiam spectat, nõnihil compos. Hæc ossibus nusquam adnascitur, sed tantum ligamentis articulum in orbem continentibus. Istius cartilaginis beneficio, durorum præsentis articuli ossium impetus exoluitur, & quo minus mutuo affrictu in ualidis assiduisq́ maxillę motibus ossa rumpãtur, scitè præstat, unà cum cartilagine sinui & capitulo obnata.

Maxillæ foramina.

d 2 fig. F.
e 1 fig. G.
f 2 fi. carũ quæ 2 ca. 4 lib. præponuntur T.
g dictæ figuræ V &
h musculorum tab. G.

Ad hæc, inferior maxilla duobus utrinque donatur foraminibus, atque[d] alterum quidem in interiori ipsius regione, non procul à nunc commemoratis processibus, cernitur:[e] alterum uerò, in exteriori sede ad labri inferioris radicem, latusq́. Interius, quod & amplius, & inæquale seu asperum est, uiam præbet[f] portioni nerui tertij paris neruorum cerebri ad dentium radices dispersæ, unà cum uenula & arteria, quæ dentibus & inferiori maxillæ nutriendis, hoc foramen subeunt. Exterius uerò, eius nerui[g] sobolem ex maxilla in humilius labrum sinit procidere, estq́ longè minus interiori. Porrò si setam exiccatæ maxillæ interno foramini indideris, eam ab hoc foramine ad externum usque leui opera ferri conspicies. & si maxillam effregeris, continuum iter ab uno foramine in alterum canalis modo cælatum obseruabis.

Dentium alueoli.

Præter hæc foramina in maxillæ externa superficie alia prorsus nulla reperias, nisi fortè & alueolos præsepiolaq́ illis annumerare lubeat, quibus dentes instar clauorum infigi mox trademus. Quòd uerò horum sinuum alueorumq́ gratia, inferior maxilla crassior fit, hinc potissimùm constat, quòd in uetulis, illisq́ quibus dentes eruti sunt, ac in quibus ipsi dentium sinus succreuerunt, maxilla ab imo sursum multo tenuior & angustior efficiatur.

Maxillæ in posteriori sede amplitudo, tenuitas, sinus, asperitates.

h 2 fig. D.
i 1,2 fi. E.
k 6 musculorum tabula D.
l 1,2 fi. E.
m 2 fig. H.
n 5 muscul. tab. H, I.
o 1,2 fi. 19 cap. li. 2 H.
p 4 musc. tab. N.

Maxilla ubi dentes ipsi non infiguntur, eaq́ sede qua commemoratos nuper educit processus, latissima, &, si latera spectes, tenuissima,[h] intusq́ ac[i] exterius quasi amplo & in superficie tantum cauato sinu insculpta uisitur, quò aptius musculi maxillam, præter temporalem musculum attollentes, insertionem molirentur,[k] isq́ qui illorum in ore delitescit, minus sua crassitie ac mole faucium angustiam infarciret: adeò, ut intus magis quàm foris, maxilla meritò insinuetur. Quinetiã huic latiori maxillæ sedi id separatim accidit, quòd aspera inæqualisq́ cernitur, idq́ potissimum iuxta huius sedis[l] inferiorem posterioremq́ regionem. quod etiam musculorum insertionis occasione rerum Opifex machinatur, non ignorans asperis inæqualibusq́ locis promptius aliquid adhærere, adnascíq́, quàm planis & glabris. Cæterùm hac etiã gratia interior maxillæ sedes ad mentum[m] aliquot tuberculis asperitatibus'ue extuberat, ut[n] musculi (quorũ ope ipsa deorsum trahitur) suam insertionem ualidius conficerent, ac deniq́[o] nonnulli linguæ peculiares musculi hinc aptius enascerentur. Tale quid etiam usuuenit in externa inferioris maxillæ sede, ad summi menti regionem,[p] ut hac ratione labri humilioris musculi commodius illinc, pronascerentur.

DE

DE DENTIBVS, QVI ETIAM ossium numero ascribuntur. Caput XI.

PRAESENTIS VNDECIMI CAPITIS FIGVRAE, ac ipsius characterum Index.

HAC figura tam superioris maxillæ, quàm inferioris dentes, in altero latere exprimuntur. quum enim utriusque lateris par sit ratio, abundè est alterius lateris dentes ex maxillis erutos delineasse. Si uerò dentes maxillis adhuc infixos contemplari uisum sit, superioris Capitis figuræ inferiorem commonstrant seriem, quemadmodum tertia & quinta sexti Capitis figuræ superiorem. ubi & quarta eius Capitis figura alueolos promptè ostendit, quibus dentes infiguntur. Quandoquidem ex caluaria, quam illa figura expreßimus, studiò superioris maxillæ dentes euulsimus.

A A *Dextri lateris octo superiores dentes.*

B B *Dextri lateris dentes octo inferiores.*

1, 2 *Duo dextri lateris incisorij.* 3 *Dens caninus dexter.*

4, 5, 6, 7, 8 *Quinque molares dextri. Hunc numerum & inferiori & superiori dentium claßi accommodare integrum est. Nomina autem dentium, cum uarijs reliquorum oßium nomenclaturis, ex huius libri calce sumenda ueniũt: quòd in eum locum nomina, quæcunque mihi hactenus occurrere, duxerim reijcienda.*

C *Basis notatur molaris dentis.* D *Acies dentis incisorij.*

E *Media molaris dentis pars hic delineatur, sinum in dentibus conspicuum ostensura.*

EX OSSIBVS solos dentes sentiendi uim obtinere, Galenus nõ perfunctoriè attestatur, asserens se quoque dentium dolore uexatum, atque tum diligenter animum adhibuisse num dentes ipsi doleãt: sensisseq́ manifestò dentem nõ modò dolere, uerùm etiam pulsare, carnibus inflammatione obsessis non dissimiliter. Applantãtur enim dentium radicibus [a] molles quidam neruuli, à tertio neruorum cerebri coniugio propagati, quorum gratia dentes duntaxat euidenti inter ossa sentiendi facultate donatos credimus. Cæterum nonnulli Galeno haud acquiescentes, colligunt, dentem, quum os sit, citra dolorem affici: quemadmodum cum lima excessus dentium præsecare, aut ignitis ferris eos aliquando exurere cogimur. At quum in huiusmodi artis operibus ipsos sensu præditos subinde experiamur, & à frigore potissimum molestari cognoscamus, meritò laudandus est immẽsus rerum Opifex, quem cæterorum ossium solis duntaxat dentibus notatu dignam sentiendi facultatẽ largitum arbitramur. Nouerat enim hos crebrò occursuros ijs quæ secant, uel frangunt, uel rodunt, uel ualide excalefaciunt, aut refrigerant, uel alia quauis occasione alterant: quibus omnibus dentes multò aliter, quàm reliqua ossa, nudi exponuntur. Quamobrem, si nulla sentiendi ui polleret, à dolore homo neutiquam admoneretur, neque denti succurreret, quod infestat amoturus, priusquã molestati dentes uitiarentur. Porrò dentes non solum sensu, & quòd nudi sint, ab alijs ossibus distingui creduntur, uerum etiam quia hos plus cæteris ossibus semper enutriri, & quouis tempore uitæ incrementum accipere, ideo præcipuè arbitramur, quod dentes illis quos eximimus oppositi, subinde in eruti dentis locũ extra reliquam dentium seriem succrescant: ob hoc uidelicet, quod contrarijs dentibus non amplius atterantur. Reliqui enim dentes tantum augentur, quantum læuigandis cibis comminuuntur. Sunt autem plurimum dentes numero triginta duo, una serie in utraque maxilla sedecim, instar iustissimæ choreæ siti. [b] Quatuor priores aduersiúe quia secant, incisorij uocantur: sunt enim lati & acuti, quò oblatum ipsis cibum mordendo cultri modo promptè abscindant, diuidantq́.

Dentes sentire.

Libro quintò de Medicamentorũ compositione secundum locos.

[a] 2 fi. 2 ca. li. 4 5 et XX.

Dentiũ à cæteris oßibus differentia.

Dentium numerus.

Incisorij.

[b] 1, 2. D.

Deinceps

Canini. Deinceps [c] canini utrinque singuli constituuntur, ampli quidem sua basi gingiuis proxima: ipsorum autem fine à gingiuis remoto, acuti, ut si quid propter duritiem ab incisorijs non præscinderetur, hoc illi confringerent. Porrò ipsis id nomen inditum est, quòd exertis canum (qui hos habent insignes) dentibus respondent. *Molares.* Post hos, [d] maxillares seu molares quini ab utroque latere habentur, asperi, ampli, duri & magni, quò incisa ab incisorijs, effractaque à caninis in læuorem exactum terere possint. Si enim prorsus læues crearentur, idonei ad proprium munus minimè existerent: quoniam ab inæqualibus asperisque omnia melius teruntur. Propter hoc ipsum & molas, quibus fruges moliuntur, temporis processu diuque minuendo læuigatas, rursus incidi atque exasperari uidemus. Neque si asperi quidem essent, non autem duri, plus commodi ex ijs esset, ut qui prius contererentur, quàm cibos in læuorem comminuerent. sunt enim dentes omnium ossium durissimi. Quinetiam, si asperi & duri facti, non essent unà & ampli, neque tales plus accommodarent illis concredito muneri, si modo quæ læuissimè atteri debeant, in amplis firmari basibus oporteat. Incisorijs enim & caninis nihil cōminuitur, propter strictam & angustam ipsorū aciem. Quid si hæc omnia molares adipisceretur, at interim parui essent, non'ne & hoc solo illorum usus corrumperetur? quum plurimo atterendis cōminuendisque cibis tempore indigeamus. *Quî dētes maxillis infingantur.* Dentes ad unum omnes in maxillarū finibus clauorū ritu infigūtur, qui propter imaginem, quam cum præsepibus brutorum habent, Græcis φάτνια, Latinis præsepiola nuncupātur. Hi nanque singulis circundātur dentibus, hosque stringunt atque adeò exactè retinent, ut non promptè uel tantillum commoueantur. *Dentium radices.* Neque paribus radicibus omnes suis inseruntur præsepibus, quandoquidem paruis una radix, duę uerò maioribus, tres & quatuor maximis obtigerunt. Incisorij enim singulis immittuntur radicibus. Canini quoque radices singulas exigunt, qui incisoriorum radicibus multo altius infiguntur, tantoque maiores sunt quantum caninorum robur excedit. Quanquam & inter incisorios duo medij insignioribus hæreāt radicibus, quàm duo laterales, caninis proximi, nimirū quòd medij latiores grandioresque sint. Molares radicibus inter se uariant. nam qui maxillæ inferiori sunt infixi, binis radicibus: qui superiori, ternis, subinde infiguntur. Differūt tamen & hi interdū. qui nanque suprà sunt, quaternis: qui infrà, ternis radicibus immitti aliquādo deprehendūtur, præsertim duo denti intimo proximi. Dein frequentissimè duos molares superiores canino denti succedentes, duobus tantum immitti radicibus spectabis, tres reliquos ternis: sic & duos inferiores canino proximos una radice, tres reliquos duabus. Præterea obseruabis quoque omniū intimos minoribus infigi radicibus, quàm illis attiguos. *Dentium numerū aliquando uariare.* Incisoriorum & caninorum numerus, raro in hominibus ut molarium, mutatur. Interdum enim in utroque latere quinque molares occurrunt, interdum quatuor: nonnunquam quatuor à sinistris, quinque uerò à dextris: uel contrà in sinistris quinque, ex dextris quatuor: uel infrà quatuor, suprà autem quinque. quam differentiam potissimum pariūt postremi dentes, quos plerique genuinos uocant, etiam si Cicero ita molares uocauerit. *Genuini dentes.* Sunt autem illi, qui primùm post pubertatem uenerisque usum hominibus cum maximis subinde cruciatibus prodeunt: id quod medici parum obseruantes, aut alios dentes euellunt, aut humorū uitio eos infestari sibi persuadentes, ægros catapotijs atque id genus pharmacis obruunt, quum dolore affectis nullum leui gingiuarum ad postremum dentem scarificatione, ac interdum ossis pertusione, præsentius remedium adferri possit. id quod ipse etiam modò experior, cui hæc scribenti trigesimus secundus dens ætatis uigesimo sexto anno succrescit. Atque id etiam arguunt permultæ caluariæ in cemiterijs occurrētes, in quibus posteriores illi dentes ueluti in cauea quapiā adhuc reponuntur ac latitant, quibusdā suæ basis apicibus os tenuissimum perforantes. Cuiusmodi caluariam nuper mihi exhibuit humanæ fabricæ quàm studiosissimus ac ualde peritus iuuenis, IOANNES PAVLVS GVIDVCIVS VRBINAS, mihi amicissimus. Cæterùm Aristoteles, aliique complures uiris copiosiores dentes quàm mulieribus asscribunt: quòd cuiuis non minus promptum est experiri, quàm mihi falsum id esse dicere, quum nulli nō dentes numerare liceat: ex quorū frequentia plerique etiam uitæ longitudinem breuitatemque arguunt. Dentes non solum dictos nunc præstant usus, uerum etiam ad uocis modulationem iuuant, quum dura lapideaque conformentur substantia, *Dentium cauitas.* [e] exiguas, sed notatu dignas cauitates intus obtinente: quæ ut dentes leuiores sint, commodiusque accipiant nutrimentum, occasionem præbent. Atque huius cauitatis causa, si quādo dentibus foramina ex humorū acrium erodentiumque influxu oboriātur, quæ ad eam cauitatem usque pertingāt ocyssimè dentes ad radicis usque extrema eroduntur. *Dentium appendices.* Deinde puerorū dentes imperfectis & mollibus & quasi medullosis cōstare radicibus, non prætereundum est: quemadmodum & pueris dentium partem extra gingiuas conspicuam, dentis radici appendicis modo committi. Atque id quidem uel pueri didicimus, quum nobis socijsque uacillantes dentes,

Charact. 3.

4, 5, 6, 7, 8.

Dens molaris C insignitur.

In ca. initio eam quæ sæpius occurrit radicum seriem expreßimus.

Dens E insignitus.

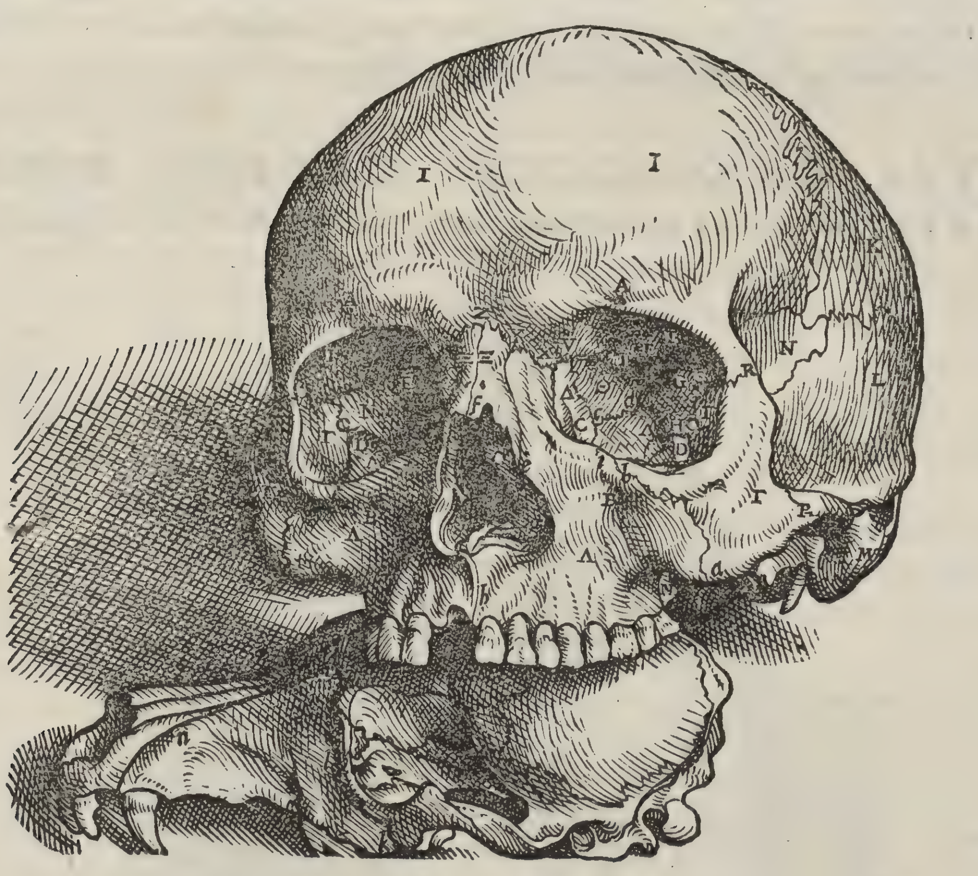
dentes, & præcipuè inciſorios, unguibus aut filo denti circundato, eximere cõſueuimus. Quin & in mulis quoque, ac multis canibus dentium reſeruatis radicibus, ipſorum appendices proci dere indies obſeruamus. Atque poſtremum illud profectò accuratiſsimè expendendũ eſt, ne pueris effracti alicuius ex caſu dentis reliquam portionem unquam eruamus, ſed duntaxat appendicem, in cuius locum alia (modò radix ſeruetur) promptè ſuccreſcet. Dein plurimum id quoque in pueris animaduertiſſe cõducit, quibus mox ab ineunte ætate molares dentes erodi uitiariq́ue ſolent. In his nanque operæprecium eſt, molarium dentium appendices (quæ non ita ut inciſoriorum procidere in ipſis ſolent) auferre, quò nouæ earum loco ſuccedant, dentesq́ue integri ſeruentur. Si enim appendicum unio ætatis progreſſu firmetur, appendix nunquam decidet, quinimò uel pubertatis tempore aliquot dentes cum radicibus, ob eroſionis uitium, plerunque ueniunt eruendi.

DE OSSIVM CAPITIS ET MAxillæ ſuperioris foraminibus. Caput XII.

Cur foraminũ deſcriptio inſtituatur.

QVANDOQVIDEM in uenarum, neruorum & arteriarum deſcriptionibus, foraminum capitis ignorantia non modicum obſcuritatis paritura eſſet, dein quia in illis enarrandis (quũ cognitu ſint difficillima) Anatomicorum præcipui multum aberrauerunt, operæprecium iam duxerim, hoc Caput omnibus capitis foraminibus dedicare, ac ſingula quæ accurata diligentiq́ue ſectione manifeſtò deprehendi, modò recenſere, ut in uaſorum & neruorum quarundamq́ue membranarũ cerebri enarratione, huc ſtudioſus diſcendiq́ue cupidus lector recurrere poſsit, & foramen cuius mentio incidet, perpetuò in procinctu habeat. Vt uerò id fiat compendioſius, quatuor figuras præſenti negotio famulantes, huc reponam, unumquodq́ue foramen cum ipſi præfixo charactere ſeorſum ita enarraturus, ut ſermo ſimul characterum Indicis & Capitis contextus uices opportunè ſuppleat. Inde ſi caſu, aut ex induſtria aliquis ſinus uel proceſſus antea fuerit omiſſus, illum etiam nunc deſcribam.

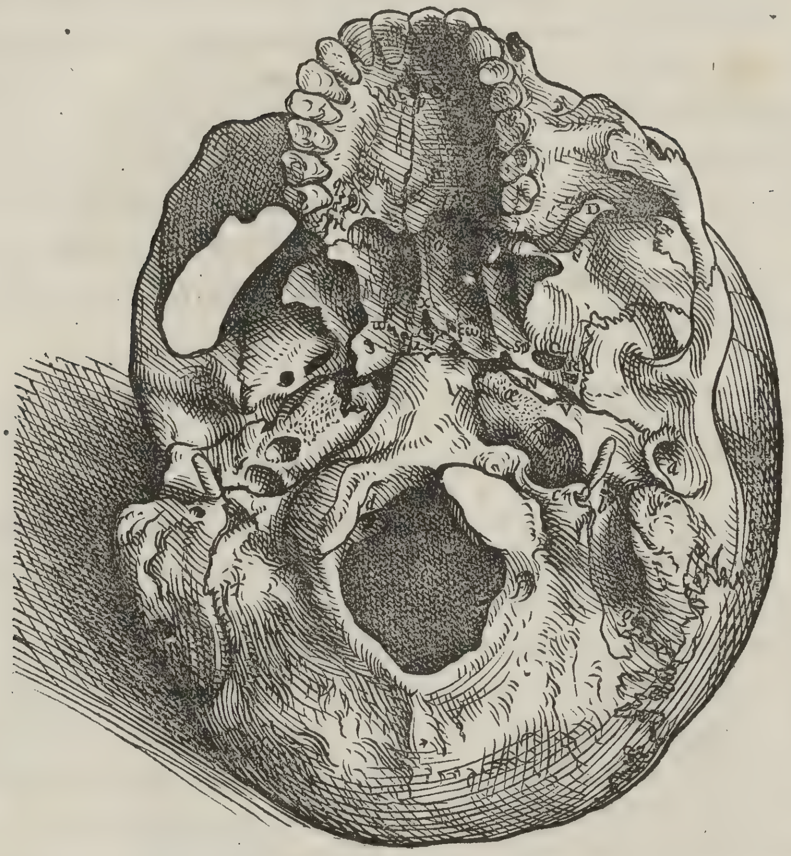
PRIMA XII CAPITIS FIGVRA.

PRAESENS figura anteriorem caluariæ ſedem exprimit, ac proinde omnia etiam foramina in oculi ſede maxillaq́ue ſuperiori, in hac ſuperficie apparentia, proponit. Caninum autem caput humanæ caluariæ ſubiectum, iam prius maxillæ ſuperioris oſsibus ſuturisq́ue indicandis unicè, perinde ac tota hæc figura, iuuit.

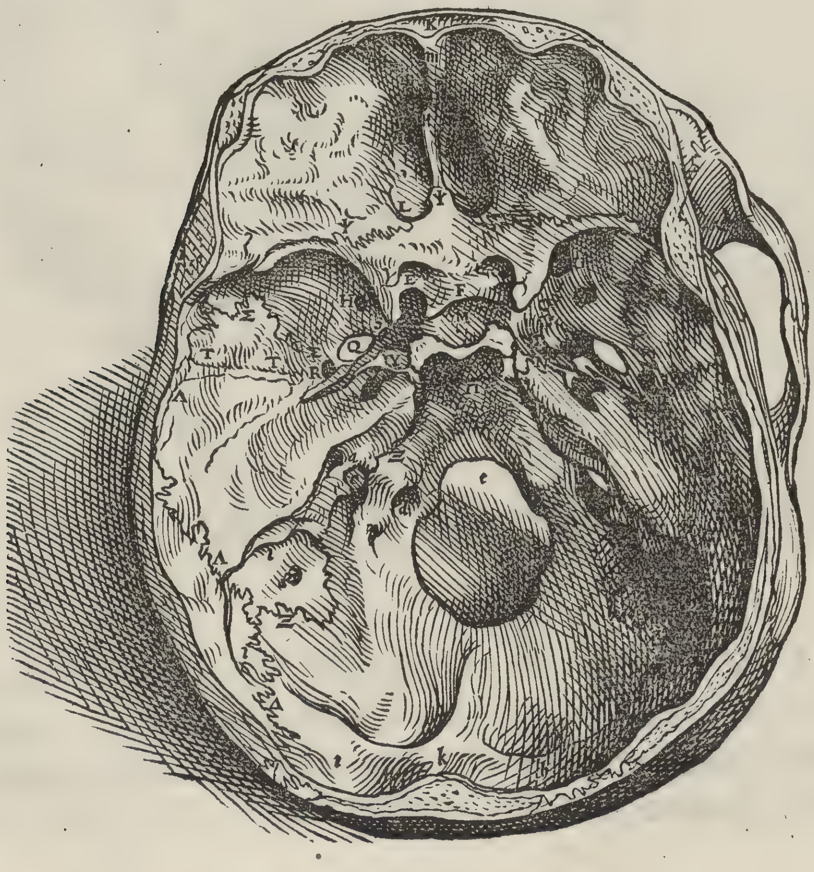
SECVN-

SECVNDA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA.

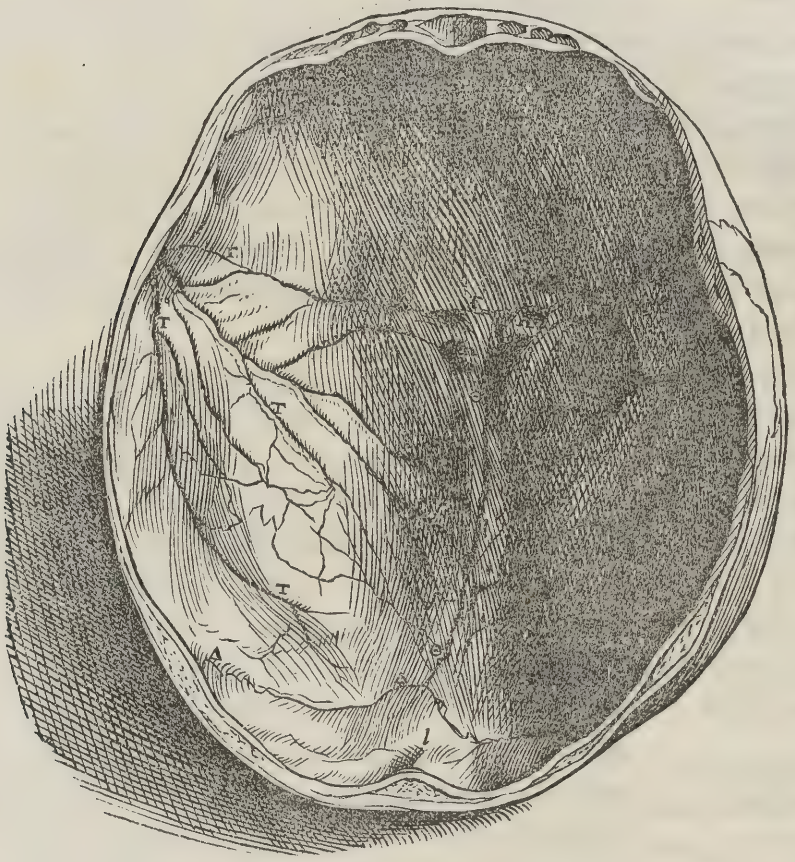

HAC figura caluariæ basis exteriorem faciem, quà palatum respicit, delineauimus. Nos enim hîc caluam, seu caluariam, aut capitis ossa non octo illa quæ prius in sexto & nono Capitib. ossa capitis uocata sunt, nominabimus: aut cum Aristotele capitis tantum partem capillis tectam: uerùm octo illis ossibus maxillā superiorem adijciemus, idq; caluariam seu caput modò dicemus, quod in cemiterijs passim reperitur, & caluariæ loco pingitur. Quòd autem suprà capitis ossa à maxillæ superioris ossib. distinxerimus, Galeni nomine & euidentioris doctrinæ studio factum fuisse, hactenus abundè licuit colligere.

TERTIA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA, INTERNAM CALVARIAE BASIM COMMONSTRANS.

QVARTA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA.

QVARTA, internam caluariæ ſedem ſuperioris ipſius partis oſtendit, quam à tertiæ figuræ caluaria ſerra ita reſecuimus, ut caluariam cerebri harmoniam oſtenſuri diuidere ſolemus. Age igitur characterum indicem aggrediamur, & ſingulis characteribus eius figuræ cui peculiares ſunt, numerum ſubijciamus, prius adhuc admonentes, nõ parum foraminibus quibuſdam intelligendis eam figuram iuuare, quæ octaua ſexti Capitis habebatur, interiorem oſtendens oßis cuneum referentis, & octaui capitis oßis, quæ cerebrum ſpectat ſuperficiem. Eam enim figuram cum interna tertiæ huius Capitis figuræ ſede, ſecundum cuneiformis oßis & octaui capitis oßis deſcriptionem, conferre plurimùm conduxerit.

A 1 — *a 2 fi. ante 2 ca. libri 4 poſitæ N, & 4 muſculorum tabulæ H.*

Foramen ad medium ſupercilij inciſum, quo[a] ramus minoris tertij paris neruorum cerebri radicis ex oculi ſede ad frontis muſculoſam cutem diſpergitur. Hoc in utroque latere non ſemper perfectũ orbiculareq́; exiſtit foramen, ſed ſubinde ſinus duntaxat ſemicirculi ritu exculptus apparet. Aliquando in uno quidem latere foramen, in altero autem ſemicircularis tantũ ſinus, perinde atque hîc in prima figura, cernitur. Foramen hoc frontis oſſi proprium eſt, quod aliquot I prima huius Capitis figura inſignitum cernitur. Verùm non eſt, quòd aut hîc in orationis contextu, aut in margine os aliquod adnotem, quum character foramen indicans, etiam os cui id inſculpitur, promptè doceat.

B 1 — *a 2 fi. 2. ca. lib. 4. O, & 4 muſculorum tab. I.*

Foramen, quo dictæ minoris tertij paris neruorũ cerebri radicis[a] ſoboles, ex oculorũ ſede in genas ad ſuperioris labri & alarũ naſi muſculos procidit. Præſens foramen inſtar oblõgi meatus in quarto ſuperioris maxillæ oſſe ſculpitur, & in anteriori maxillæ ſede ubi in prima figura B ponit̃, foraminis huius ductus penitius in oſſe cælatur. Per oculi uerò ſedem, tantũ tenui ac ſquamæ ſimilimo oſſe tegitur: quam regionem Λ in oculi ſede conſpicuo, inſigniuimus.

C 1 — *a 2 fi. 2 cap. lib. 5. P.*

Foramen nunc cõmemorato amplius, quod ex magno interno'ue oculi angulo in narium cauitatem rectà deorſum pertinet, ſecundo ſuperioris maxillæ oſſi, & quarto pariter cõmune. Iſtud[a] portiunculæ minoris tertij paris neruorum cerebri radicis uiam præbet, & nonnihil pituitæ ex cerebro ad oculi ſedem confluentis, ad nares tranſmittere creditur. Cæterùm præter id foramen, aliud quoque grandius pituitæ ex oculi ſede in narium amplitudinem, hincq́; magis ad fauces quàm naſum defluxui, præparatur. Quod quũ profundius latitet, neq; ullo pacto præpoſitis iam figuris indicari poſſit, quartam adito figuram ſexto Capiti præpoſitam, à qua iugale os (quò cauum temporis exactius oculis ſubijceretur) execuimus, illi figuræ Φ aſcribentes, ut ſaltem foraminis huius in cuneiformi oſſe inciſi ſedes indicaretur. Quo autem id magis in caluarijs cõſpectum fugit, eo minus quoq; mirandũ eſt, hoc quacunq; etiam dignum ſit animaduerſione, diſſectionis proceres latuiſſe.

E　　D 1,2

D 1, 2 Præſens foramen omnium quæ in oculi ſede conſpiciuntur, facile maximum occurrit, & dictæ iam ſæpius minoris tertij paris neruorũ cerebri radicis [a] ramulo uiam dat, in temporalem muſculum & manſorium ex oculorum ſede porrecto. Neque huius duntaxat neruuli nomine patens illud oblongumq; foramen exculptum eſt, at muſculi temporalis exortui hinc quoq; robur accedit. Ad hæc pituitæ, ad grandius in narium cauitatem pertinens foramen (quod Φ expreſſimus) defluenti, uiam præbet. Quinetiã præparatum uidetur [b] neruulo cuidam, quem iuxta quinti paris neruorum cerebri radicem educi, nos primùm obſeruauimus. Quippe neruulus ille per proprium foramen paulo poſterius H notandum porrigitur in temporalem muſculum & manſorium, illumq; qui in ore deliteſcens, etiam attollendæ maxillæ famulatur. Cæterùm rima hæc, ſeu oblongum foramen D inſignitum, ad cuneiforme os, & quartum os maxillæ ſuperioris pertinet.

a 2 fi. 2. ca. lib. 4 Q. b 2 fi. 2 cap. libri 4. d.

E 1, 3 E in tertia figura poſito, & E in utriſq; oculorũ ſedibus primæ figuræ foramen indicatur, in ſedis oculi radice ſeu uertice elatiſsimũ, & in cuneiformi oſſe inciſum, quod foris quà oculi ſedẽ ſpectat, prorſus orbiculare cernitur, [a] neruo uiſorio (cuius gratia exculptum eſt) amplitudine reſpondens. Verùm interiùs ubi cerebro propius accedit, iuxta externũ ipſius latus, exiguum eundemq; acutum obtinet angulũ, qui uenulæ cum uiſorio neruo hac excidente paratur. Angulum hunc γ notat. Is nanq; inter E & γ in tertia huius Capitis figura conſiſtit.

a 13 fi. li. 7 N, O.

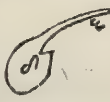
γ. F 3 Huic ſinui cuneiformi oſſi inciſo, uiſoriorum neruorum [a] coitus innititur.

a 13. fi. lib. 7 M.

G 1, 3 G in primæ figuræ ſiniſtra oculi ſede occurrit, in tertia autem figura G dextrum eius figuræ latus ideo occupat, quòd in ſiniſtro latere foramen G indicatum, nuſquam obuiũ ſit, eò quòd huius figuræ caluaria in latus uel iſtius foraminis aliquo modo uidendi nomine, inflexerimus. Inſculpitur autẽ cuneiformi oſsi, ac humiliori ſui parte paulo minus toto orbiculare eſt, elatiori uerò in acutum longumq; & anguſtum deſinit angulum. Foramen hoc, etiãſi Galeno ſecus uiſum ſit, nerui uiſorij foramen amplitudine uincit. & ſi ſimiliter atq; illud prorſus orbiculare eſſet, facile triplo, aut quadruplo amplius efficeretur. Nihilominus tamen humilior ipſius pars, quam paulo minus toto orbiculare eſſe diximus) uiſorij nerui foraminis amplitudinem adhuc longè ſuperat. Præſens foramen cælatur gratia [a] ſecundi paris neruorum cerebri, in oculi ſedem ad mouendos oculi muſculos progredientis, dein gratia [b] minoris tertij paris neruorum cerebri radicis, quæ frontis cuti, ſuperioris maxillæ in facie muſculis, in nares & muſculos inferiorem maxillam attollentes, digeritur. Hæc quidem per humiliorem foraminis ſedem procidunt, unà cum [c] inſigni ramo ſoporalis arteriæ, quam reticularem plexum in homine quidam efformare comminiſcuntur. Verum per elatiorem foraminis ſedem, quæ in anguſtum longumq; angulum cogitur, [d] uena ex oculorũ ſede, ab illis quæ temporalem adeunt muſculum, duræ membranæ hîc diſtribuitur, & ſuæ diſtributioni in caluariæ baſi ſinus inibi exculptos gerit, uenularum tuberibus congruentes, & in ea caluariæ ſede conſpicuos, cui in tertia figura ζ inſcribitur. Neque profectò neruis his duntaxat, & uenæ, & nuper dictæ inſigni arteriæ, amplum id foramen excauatur: uerum etiam pituitæ ex cerebro in oculi ſedem, & hinc in narium amplitudinem promananti, quemadmodum ſectio luculentiſsimè iuxtà ac iucundiſsimè oſtendit, adeò ut nulla ratione magna hæc foraminis amplitudo, neruis illis, & uenæ, & arteriæ par conſpiciatur.

Lib. 9. de V. ſu partium.

Quoniã præſens foramen obſcurè in huius Capitis figuris cernitur, hìc foraminis dextri lateris effigiem delineaui, atq; humiliorem ipſius partem δ, ſuperiorem uerò ſeu eiuſdem foraminis angulum ε inſigniui. Quanquam utriuſq; lateris foramen etiam pulchrè in octaua ſexti Capitis figura in conſpicuo ſit.

a 14 fi. 7 libri G. b eadem figura H. c fig. ca. 14. lib. 3 X. d eadem fi. G. & 13 fig. lib. 7 H.

ζ.

H 1, 3 Foramen orbiculare, & in oſſe longius quàm duo proximè commemorata procedens, & arctius quoq;. Hoc in cuneiformi oſſe cum reliquis [a] neruuli gratia exculpitur, quem nõ procul à præcipua quinti paris radice pronaſci audies. Præſens foramen in tertiæ figuræ dextro latere ſub G poſitũ, paulo grandius uiſitur foramine in ſiniſtro latere conſpicuo, quòd interdũ præter neruulũ illum etiam tertij paris [b] minorem radicem tranſmittat, quam per foramen G inſignitum deduci, paulo ſuperius commemoratum eſt.

a 14 fi. libri 7 L. b 14 fi. 7 libri H.

I 3 Hac ſede in octauo capitis oſſe [a] multa, ſed exigua ſpectantur foramina, odorum & aëris in inſpirationibus ad cerebrum ingreſſus nomine, inciſa. Hæc non ut hactenus dicta, ipſo ductu recta ſunt, & utrinque peruia, ſed obliqua, & anfractuoſa, ſpongiarumq; foraminibus ſimilia. Inter reliqua tamen utrinque unum eſt rectum & grande ſatis, quod primum quodãmodo eſt, & anticæ frontis oſſis ſedi proximum, [b] uenam ad duram cerebri membranam ex narium amplitudine exporrectam tranſmittens. Verum cætera interim foramina, etiam recta & utrinque pertuſa uiderentur, ſi modò interiora narium oſſicula in ipſorum ſummo nõ pari ſemper numero repoſita, & inſigniter fungoſa, & nonnihil membranea cartilagineaq; eximerentur.

a 12 fi. lib. 7 E. b 13 fi. lib. 7 G. & fi. ca. 14 lib. 3 H.

Num

c 12 fig. 7 libri E. d eadem figura D.

Num uerò hæc foraminula pituitæ cerebri expurgandæ etiam efformẽtur, ſeptimo libro pertractabimus. In præſentia tamen addendum duxi, his nunquam niſi oppleto cerebro pituitam excolari, & leuiſsima pituitæ copia hac defluente, ea foramina obturari, aliaq́; grauedinis ſymptomata induci. Inſuper admonendus es, in omnibus caluarijs non æquè frequentia hîc apparere foramina, quemadmodum & [c] ſedes quibus [d] olfactus reponuntur organa, non pariter amplæ in ſingulis conſpiciuntur. Cæterum canis animal minime pituitoſum, ſed exactiſsimo odoratu præditum, ut has ſedes habet ampliſsimas, ita quoque permulta admodumq́; patentia in illis cernuntur foramina antrorſum, non autem ut homini deorſum, ſpectantia.

K 3, 4

a 8 fi. 6 ca. C, D.

Cauitas inter duas frontis os conſtituentes ſquamas repoſita, quam nonnulli olfactus organum eſſe aſſerunt, propter aërem in illa concluſum, quem odoratui mirificè neceſſarium eſſe non ambigimus. Quàm uerò hæc cauitas capax ſit, promptè obſeruabis, ſi frontis os in ſuperciliorum regione fregeris. eſt enim ampliſsima, & molliuſculũ corpus membranula obductum complectitur, quod medullæ quodãmodo reſpondet: uniuerſum tamen eiuſmodi eſt, ut nullũ ſimile in toto corpore reperias, præterquã in [a] cauernis antris'ue in cuneiformi oſſe crebro conſpicuis. Præterea quibus gallico morbo anterior frontis oſſis ſquama eroditur, aut uulnere perfringitur, tanto impetu in expiratione aërem ex cauitate illa propelli cernimus, ut etiam is candelæ lumen promptiſſimè exufflet. Præſens enim cauitas non ſolum ad ſuperciliorum ſedem & quibuſdam recõditis foraminibus in narium amplitudinem pertinet, ſed etiam in eam frontis oſſis porrigitur partem, quam ſuperiorẽ ſedis oculi regionem cõſtituere dictum eſt.

L 3

Sub D 13 fi. 7 libri.

Foramen, aut rima potius, talis formæ, qualem unguis apice quis ceræ imprimeret: quæ [a] duræ cerebri membranæ hîc firmandæ extruitur. Neceſſum quippe erat, non hîc ſolum ubi ea membrana multis foraminibus eſt peruia, uerum alijs compluribus locis, caluariæ alligari, & duram membranam fibras uinculaq́; per caluariam tranſmittere. Licet etiam iſtas rimas aëri in cerebrum ducendo aliquid auxiliari intueberis, ſi illas intruſa ſeta, in nuperrimè dictam frontis oſſis cauitatem nariumq́; amplitudinem deſinere expenderis, ac præterea in oſſis cuneum imitantis antra pertinere animaduerteris.

M 3

Meatus purgandæ cerebri pituitæ parati. Lib. 9 de Vſu partium.

Sinus in cuneiforme oſſe inciſus, ac glandulam cõtinens, cui ex cerebro defluens pituita inſtillat, quam deinde per os ſinũ hunc efformãs in palatũ manare Galenus prodidit: per ipſum cribri aut ſpongiæ modo foraminibus peruium, pituitam colari aſſerens. Hanc ſententiam, niſi mea quædam in Galenum pietas remoraretur, non minus à uero alienam oſtenderem, quàm quod maxime. Quandoquidem hæc oſſis ſedes, quę oſſis cuneiformis medium exiſtit, neutiquã ſpongiæ, multoq́; adhuc minus cribri inſtar perforatur, quum inibi ſolida continuaq́; conſtet ſquama, intus amplas illas cauitates plerunque continente, quas octaua ſexti Capitis figura expreſſimus, quæq́; non niſi effracto prius oſſe in conſpectum ueniunt. Per huiuſmodi itaque oſſis cuneiformis foramina (quum nulla ſint) pituita haudquaquã deſcẽdit. Verùm à ſinu M notato utrinque duo deriuantur ductus, ſinuum modo exculpti, quorum prior ad ſecundum foramen nobis in oculi ſedis radice enarratum ac G inſignitũ tendit, & pituitam in oculi ſedem, & hinc per foramina, quæ prius C & Φ expreſsimus, defert. Poſterior ſinus ad aſperum inæqualeq́; foramen, ſeu rimam potius deorſum porrigitur, quà pituita ori palato'ue potiſsimũ influit, & aër quoque inter ſpirandum caluariam petit. Rimam hanc temporis oſſi & occipitij communem,

N.

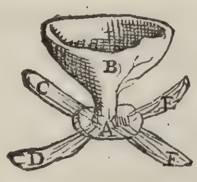
N notauimus in ſiniſtro latere ſecundæ figuræ, & in dextro tertiæ. Ductus uerò & ſinus non adeò commodè (quum non admodũ caui uideantur) in tertia figura ſe ſpectandos offerunt.

O, P.

quanquam interim priorem ſinum O, poſteriorem uerò P in eadem figura indicauerimus, ut his adiutus characteribus ſinuũ ſedem in ueris caluarijs ocyus adinuenias. Proceſſibus qui orbiculatim circa ſinum M inſignitum apparent, [a] dura cerebri membrana firmiſſimè adnaſcitur, ac ueluti ea ſede ſuſtinetur, qua hîc à caluariæ baſi abſcedit, inſignioresq́; ſoporaliũ arteriarum ramos, & commemoratas nuper quæ pituitam deducant uias, ſibi ſubditas habet.

a 15 fi. 7 li.

Quoniam hæc ſeptimo libro peculiaris figura quantumuis rudis præſenti loco accuratius intelligendo nõ inutilis eſt, hîc illã adieci, A glandulam indicans, cui pituita influit. B peluim ex tenui membrana cerebri extructã. C, D, E, F quatuor uelut: ductus à glande pituitam deducentes.

Q 2, 3

a b 14 fi. libri 7 I, K. & 2 fi. 2 ca. 4 li. M Z.

Ad latus inæqualis aſperæq́; rimæ ſeu foraminis N notati, uerſus anteriora magis, aliud occurrit foramen in cuneiformi oſſe inciſum, quod læue eſt, & non ad amuſſim orbiculare, ſed circulo reſpondet utrinque modice in longum compreſſo. Hac enim effigie foramen inſinuari decuit, quod duo teretia corpora inuicem membranis connexa, erat tranſmiſſurum. [a] Tertij nanque paris neruorum cerebri craſsiori, & præcipuæ radici ſimul cum [b] quarto pari uiam præbet.

R 2,3 Rurſus ad externum foraminis Q indicati latus, aliud multo minus hoc, & exactè orbiculatum, in cuneiformi oſſe cernitur, quo internæ iugularis uenæ[c] portio à ſoporali abſcedens arteria, caluariam ſubintrat. Aliquando exiguum foramen ad internum latus foraminis, duo nuper cõmemorata neruorum paria tranſmittentis, obſeruatur, eiuſdem uenæ ramulo paratum. Verum id in uno caluariæ latere rarò uiſitur, atque adhuc multo rarius in utroque. Nos tamen id foramen ſiniſtro lateri (quod inter cæteras caluarias una hoc donata foramine obtigiſſet, quæ cæteris omnibus elegantior uiſa eſt) hîc quoque appinximus, ac S in ſecunda & tertia figuris inſigniuimus. Ab hoc foramine ſinus per interiora caluariæ aſcendunt, conuexo dimidiatæ uenæ congruentes: & in hoc cælati, ne caluariæ os[d] ſinus in dura cerebri membrana uenarum modo ductos, premat conſtringatq́. Hos caluariæ ſinus in tertia figura & quarta aliquot T, T notauimus.

c fi. ca. 14 libri 3 F.

d fi. 7 lib. D, D.

S.

T T.

V 2 Foramen hoc in externa caluariæ baſis ſede obuium, cõmodè uideri nequit. hinc enim obliquè uerſus exteriora protenſum,[a] in auditorij organi cauitatem temporis oſſi inſculptam deſinit. Quare etiam id paulo pòſt cum aliquot auditorij organi foraminibus delineatum, rurſus ſubijciam. Efformatur autem id, ut uiam porrigat quintæ coniugationis neruorum cerebri[b] ramulo, ab auditus organi cauitate hàc ad muſculos inferiorem maxillam attollentes excurrenti. Inſuper hoc etiam foramine iugularis internæ[c] ſoboles, auditus organum petit. ac aër etiam in temporis oſſis antrum auditus organo proprium, per id foramen fertur. Id quod facilè percepéris, ſi attracto in os aëre, illum quaſi per aures propellere conaberis, in auribus ſonum percepturus uentorum, aut aquæ turbinum ſonis parum abſimilem.

a Præcipua pars figuræ 8 capitis.

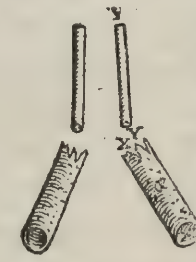
b 2 fi. 2 cap. libri 4 b.

c fi. ca. 14 libri 3 n.

X 2,3 Inſigne foramen maiori ſoporalis arteriæ[a] ramo caluariã ingredienti excauatum, quod non rectà caluariã perforat, ſed inſtar oblongi meatus, ex poſterioribus obliquè introrſum in priora temporis oſſi inſculpitur. Oſſis pars hoc foramine peruia, ubi deorſum ad fauces ſpectat, ac in ſecunda figura œ notatur, inſtar pumicis aſpera inæqualiſq́ uiſitur. Cæterùm huius foraminis progreſſum commonſtrãt X in ſecunda & tertia figuris poſitum, & deinde hæc quam modò adijcimus figura, in qua X & Y, ut & in maioribus figuris, ſitu inuicem minimè reſpondent. Hunc uerò obliquum & in oſſe longo tramite procedentem ductum, Natura effinxit longioris obliquioriſq́ arteriæ ſoporalis progreſſus gratia, nimirum ut uitalis ſpiritus hoc errabundo ductus itinere, cerebro exquiſitius præpararetur. Quare etiam Galenũ in primis admiror, quem cum pleriſque alijs foraminibus grande hoc foramen, non obiter expendendum, latuit: & qui per foramen tertij & quarti paris neruorũ cerebri Q indicatum, ſoporales arterias caluariam ingredi in ſuo de Simiæ uenarum arteriarumq́ diſſectione libro, ſcriptum reliquit. Et quemadmodum de hoc foramine, neque canes, neque ſimias hîc intuitus, falſa poſteris tradidit: ita non mirum eſt, ipſum mirabilem illum reticularem plexum ſua imaginatione in hominibus quoq́ confixiſſe, ac uaſorum cerebri ſeriem non undiquaque ueram memoriæ prodidiſſe.

a fi. ca. 14 libri 3. L.

œ.

Præſens figura foraminib. X & Y notatis, promptius oſtendendis iuuat. complectitur enim utriuſq́ lateris foraminũ ductus, ea ſerie poſitos, qua illi in caluaria immiſsis ſetis, aut ex plumbo filis ferri cernuntur. Vtrũq́ igitur X ſiniſtrum foramen notat, maximo ſiniſtræ ſoporalis arteriæ ramo paratum. utrumq́ uero Y foramen indicat, ſoporalis arteriæ ramulo in narium amplitudinem excurrenti inciſum.

Y 3 E regione foraminis nunc dicti, ac X inſigniti finis, qui caluariæ amplitudinem reſpicit, aliud foramen inchoatur, rectà antrorſum in narium uſq́ amplitudinem, meatus oblongi modo protenſum, & arteriæ[a] ramo uiam exhibens, qui à ſoporalis arteriæ maiori portione caluariam ingrediẽte, ad nares uſq́ exporrigitur, inibi cum alijs eò porrectis arteriæ ſurculis pulſum edens ſenſibilem. Hoc foramen cuneiformi oſſi peculiare cenſebis.

a fi. ca. 14 libri 3 ſ, t.

a 2,3 Quinti neruorum cerebri[a] paris meatus, auditorius'ue porus, cuius principium interiùs in caluariæ amplitudine, a notat in tertia figura poſitum. Exteriorem autẽ ipſius partem, quæ ab aure excipitur, ac auriculæ quodammodo reſpondet, aſperaq́ uiſitur, a ſecundæ figuræ indicat. Meatus iſte etſi intus admodum amplus cauuſq́ ſit, adeò tamen tortuoſus & anfractuoſus ac impenſe uarius inuenit, ut nõ niſi rariſsimè impulſam tranſmittat ſetam. licet quò minus ſeta tranſmittatur, non ipſius meatus gyri anfractus'ue in cauſa tantum ſint, uerùm etiam quòd is ad aurem, & dein quà cerebrum reſpicit, arctior euaſerit, quàm in[b] medio, ubi admodum amplus latuſq́ uiſitur. Verum interim haudquaq́ audiendus eſt Ariſtoteles, quum ab aure ad cere

a 2 fi. ca. 2 libri 4 a.

b fig. 8 cap. libri 1.

Hanc rudem figuram in hoc appoſui, ut foraminum ductus in conſpectu eſſet, quæ V et a et b notamus.

Significet igitur rudi Minerua, utrunq́ a auditorium meatum. V foramen, ſuperius V notatum: b autem, id quod mox ſub litera b explicabitur. Præſens figura ad ſiniſtrum latus eſt referenda.

brum

Libro primo Historiæ animalium Capite undecimo

„ brum nullum asserit pendere meatum. At in oris palatum usque semitam pertingere, & uenam „ de cerebro eódem descendere, inquit. In caluariæ enim amplitudinem auditorius meatus pertinet, & [c] uenam quoque admittit: non quidem illam à cerebro deducens, uerum eam ab interna iugulari caluariam ingredienti ad auditus organũ assumit, & uti antea monuimus, quinti paris neruorum cerebri ramulo uiam præbet. Præterea si setam auditus meatui exterius indideris, hancq; modicè in anteriora introrsumq; obliquè protruseris, in foramen V notatũ, illam multo facilius quàm in caluariæ amplitudinem ferri conspicies.

c fi.ca.14 libri 3 n.

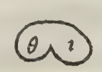
b 2 Foramen ex auditus organi amplitudinis medio exortũ, ac illinc in posteriora porrectum. Hoc anfractuũ & labyrinthorum occasione, & quia in internam caluariæ sedem non pertinet, immissam non transmittit setam. Præparatur autem [a] ramulo nerui quinti paris, quem quũ Natura indurescere uoluerit, admodum callidè hunc per durissimi siccissimiq; ossis anfractuosum foramen deduxit. Vocatur uerò omnibus dissectionum professoribus τυφλὸν, cæcum & monoculum, non quòd uerus peruiusq; meatus non sit, sed quòd uix ad auditus organi amplitudinem usque setam aut plumbeum filum admittat. Istud foramen lupis & canibus, quibus id supra mãmillaris processus radicis sedem habetur multo amplius grandiusq; cõtigit, quàm hominibus. Forsitan nonnulli foramen ex auditorio meatu in priora protensum, ac V insignitum, cæcum appellant. Vtcunq; uerò sit, hoc foramen V, aut illud b notatum ignorarunt. quanquam sanè hactenus apud neminem, uel unum foramen digna descriptione expressum reperi, quum interim foraminum speculatio sit iucundissima, illaq; maximam Naturæ arguant industriam.

a 2 fi.ca.2 libri 4 c.

Foramen cæcum.

c 2,3 Foramen occipitis ossi & temporis ossi commune, ac [a] sexto pari neruorum cerebri, & [b] maiori internæ iugularis uenæ ramo, minoriq; soporalis arteriæ soboli exculptũ. Istud, quia hàc transeuntia organa grãdiora sunt, amplum uisitur, transeuntium corporum formæ respondens. Non enim examussim circulare est, sed quodammodo geminum intortumq;, & ipsius una pars (quæ interior est) neruo ex caluaria antrorsum quodammodo elabenti paratur: altera uerò (quæ exterior est) uenæ & arteriæ caluariam ad posteriora ingredientibus subseruit.

a 9 fi. 7 lib. N.
b fi.ca 14 libri 3. C. dein I.

Hîc seorsim quod modò describitur foramen expreßimus, interiori quidẽ ipsius parti θ, exteriori autem ι ascribentes.

d,2,3 Foramen in occipitij osse gratia [a] nerui septimi paris neruorum cerebri incisum, quod quidem orbiculare est, sed ductu oblongum obliquumq;. Ex posterioribus enim, internaq; caluariæ sede decliue fertur, quò citius septimi paris neruus hoc ductus foramine, sexto pari committeretur, unaq; ambo simul hærentes, deorsum tutò descenderent.

a 9 fi. lib. 7 O. & 2 fig. ca. 2. li. 4 v.

e 2,3 Foramen unicum, cæterisq; omnibus facile maximum, quod occipitis ossi insinuatur, gratia [a] dorsalis medullæ ex cerebro originem ducentis.

9 fi. li. 7 H.

f 2 Non insigniter amplum foramen, quod ab externa caluariæ sede, ex posteriori nimirum sede [a] capitis occipitij ossis, quod primæ ceruicis uertebræ articulatur, incipiens, in internã caluariæ sedem longo ductu per os fertur, in elatiori sede septimi paris neruorum cerebri foraminis d notati cessans. Hoc [b] uenæ & [b] arteriæ gratia cælatur, per transuersos uertebrarũ ceruicis processus sursum conscendentiũ. Cæterùm in quibusdam caluarijs id foramen in altero latere aliquãdo deesse reperies, interdũ etiam in utroq;: uerùm tunc huius foraminis uices gerit septimi paris neruorum cerebri foramen d insignitum, quod tunc non ad amussim orbiculare cernitur, sed oblongum, neruo simul cum uena arteriaq; transmittendo idoneum.

a 5 fi. 6 capitis l.
b fi. cap. 14 lib. 3. D. & K.

g 2,3 Foramen id ad posteriorem regionem processus mãmillaris, iuxta suturæ Λ referentis [a] latus in temporis osse cælatur, & transuersim caluariam ingrediens, uiam externæ iugularis uenæ [b] ramo hac caluariam petenti, offert. Animaduerti interdum id foramen, modò in altero latere, modò in utroque defuisse.

a 3. 4, 5 fig. 6 cap. C.
b fi. ca. 14 libri 3 E.

[a] In tertia figura, non oscitanter sinus in interna caluariæ amplitudine, qua cerebrum continetur, animaduertendus uenit, in quem tria foramina c & f & g insignita, & uenis arterijsq; transmittendis parata subeunt. A' sexti enim neruorum cerebri paris foramine c notato, & interna parte foraminis f insigniti, in dextra sinistraq; caluariæ sede sinus incipit, quem in sinistro latere h, h & h indicauimus, in dextro autem tribus i. Sinus isti obliquè instar quartæ circuli partis sursum in posteriora tantisper conscendunt, dum dexter sinistro inibi committatur, ubi k reposuimus. Huius enim coitus sedes in media regione occipitis ossis uisitur, quæ inter elatissimam suturæ Λ exprimentis [b] regionem, & posteriorem foraminis dorsalem medullam transmittentis, ac e insigniti regionem, media consistit, & k inscribitur, ubi occipitis os crassissimum densissimumq; esse, in eius ossis historia retulimus. Ex hoc duorũ sinuum congressu, alius rectà sursum fertur, sub eminentissima parte suturæ Λ similis, & sub tota sagittali sutura,

a Vide hîc præter figuræ ca. 14 li. 3 M, N, O, P. etiam 7 fi. lib. 7. P, Q, R, S. dein 9 fi. S, T. insuper 1 fi. C, & 2 fig. B.
b fi. 3. cap. 6 D.

Caluariæ sinus duræ membranæ uasis cedentes.

h, h, h.
i, i, i.
k.

& frontis osse usque ad olfactus organorum sedium septum, ϰ quodammodo in tertia figura insignitum. Hunc sinum quarta figura aliquot l notatum gerit, tertia autem in frontis osse, litera m eundem indicat. Cæterùm sinus hi exculpuntur duræ cerebri membranæ gratia, cuius uasis ipsos ne illa caluariæ ossibus præmerêtur, cedere tunc audies, quando cerebri uasorum non minus elegantem quàm arduam, parumq́ ab alijs dissectionis professoribus animaduersam seriem, in tertio libro exequar.

ll m

Animum accommoda quartæ figuræ palato, in quo his characteribus ampla narium foramina septo quodam insigni x notato interstincta, & in faucium amplitudinem è naribus tendentia, n ac o indicantur. Hæc etsi homini ad plurima conducant, præcipuè tamen naturali inspirationi uociq́ idonea censentur.

n, o 2 x

Foramen hoc iuxta posteriorem dentium inclsoriorum sedem ex palato in narium amplitudinem desinit, quartisq́ maxillæ superioris ossibus commune habetur. Deinde hominibus unicum adest, equis uerò & canibus geminum. Paratur autẽ gratia connexus, consensusq́[a] tunicæ palatum succingentis, cum illa[b] quæ narium amplitudini obducitur. Portiuncula enim illius tunicæ simul cum uenula, & item arteriola, id pertransit.

p 2

a 2 fig. 2 capiti libr. 4. præpositæ inferius Z.
b Eiusdẽ figuræ humilius P.

Ad palati finem iuxta maxillæ superioris sexta ossa, utrinque duo uisuntur foramina: unum quidem altero prius, & amplius. prius enim anterius'ue ac λ insignitum, notatu dignæ estam plitudinis, ex palato sursum in posteriora ad oculi sedis uerticem radicem'ue properans. Inibi enim desinit, ubi foramen occurrit, quod alterum pituitam in nares expurgantium esse retulimus, atque sub litera φ iam antea descripsimus. Posterius autem ϰ notatur, estq́ exiguum omnino, & sursum ascendens, aliquando in idem foramen cum anteriori λ insignito terminatur. Interdum uerò peculiarem terminum, in sutura cuneiformi ossi & quarto superioris maxillæ communi adipiscitur. Præter foramina hactenus cõmmemorata, si caluariam in manus sumpseris, alia quamplurima (sed exilia) obseruabis, uenis transmittendis & membranarum nexibus exculpta. Visuntur uerò huius generis aliqua è directo maioris interioris'ue anguli sedis oculi, iuxta suturam secundo & tertio maxillæ superioris ossi & frõtis ossi communem. Hæc in cauitatem pertingunt, inter frontis ossis squamas comprehensam, & K prius indicatam. Horum quoque sedes in prima præsentis Capitis figura, T & V indicatur: quibus characteribus nuper dictam suturam suo loco expressimus, quemadmodum & cõmemorata iam ossa r, Δ & ⊙ inibi insigniuntur. Deinde in frontis quoq; osse iuxta superciliorum sedem huiusmodi quoque occurrunt foraminula. quemadmodum & in utroque nasi osse, quod quintum superioris maxillæ recẽsuimus. Insuper in primo maxillæ osse, quod externum oculi sedis angulum cõstituit, unum aut alterum huius generis foramen inuenitur. Præterea ossis cuneum referentis latera, quæ temporum caua cum alijs ossibus constituunt, tali quoque foramine donantur. Ad hæc, in lateribus sagittalis suturæ in uerticis ossibus, & potissimùm iuxta suturam Λ similem, talia etiam apparent, quorum sedes in quarta figura aliquot s in umbra latitantibus indicãtur. Verùm præter cõmemorata unum notatu dignæ magnitudinis habetur interiùs in frontis osse, quà octaui capitis ossis anterior pars ipsi cõmittitur, & anterior septi pars olfactus organorũ sinuum cernitur, nimirũ inter tertiæ figuræ m & ϰ conspicuũ. Pertingit autem hoc foramen in frontis ossis concauitatem, superius K indicatã. In quarto quoq; superioris maxillæ osse, iuxta magnũ interiorem'ue oculi sedis angulũ, dicti iam ordinis foramen etiam se offert. In basi uerò ossis cuneum imitãtis extrinsecus, quà id septo narium cõmittitur, subinde quina numero uisuntur, ac tria quidẽ μ, ν, ξ insignita posteriùs consistũt, utrinq; nimirũ unum, & in horum medio tertium, quæ antrorsum instar arctissimorũ meatuum producta, in nariũ amplitudinem desinunt. quamuis interim medij foraminis ν indicati finis setam rarius admittit. Alia autẽ duo quæ ϖ & ω insigniuimus, anteriùs incipiũt, & recto tramite antrorsum quoq; cõscendentia, in oculi sedis uerticẽ radicemq́ terminãtur. Cæterùm horũ foraminũ termini hîc cõmodè delineari nequeunt. quare etiã eo uehementius hortor, ut ex hominũ caluarijs potius, quàm ex nudis ossium picturis hæc discas, foraminis cuiusq; sedis coniecturã hinc à characteribus sumens, & cõsideratè, an me aliquod foramen notatu dignũ præterierit, expendẽs. Supersunt adhuc in tertia figura & quarta Græci maiusculi characteres, quibus in suturis caluariæ indicandis, iam pridẽ usi sumus: adeò ut nullus præter Ω enarrãdus sit reliquus, quo sinus quidam in uertice notantur, quibus[a] durã cerebri membranã innasci audies. Atq; horum sinuum non eadem semper est series. quippe modò nulli, modò pauci, modò plures, atq; hi uarij, cernũtur: profectò (si quis me audit) illis animaduertẽdi, qui nimis promptè hanc uerticis sedẽ urunt, aut in ossium fracturis nimiũ intrepidè ac confidenter terebrant. Huc quoq; referrẽ sinus duos cuneiformis ossis, in ipsius medio antrorum modo repositos, nisi iam antè in eius ossis historia

q 2 λ

ϰ

Foraminula per caluariæ amplitudinem sparsim obuia.

s s.

m ϰ.

μ, ν, ξ

ϖ, ω

Ω

a 1 fig. lib. 7. K.

ipsos

ipsos descripsissem, perinde ac amplas cauitates in quartis maxillæ superioris ossibus ad narium amplitudinis latera repositas.

DE OSSE υ GRÆCORVM LITEræ imagini comparato. Caput XIII.

PRIMA *DECIMItertij Capitis figura.*

SECVNDA *FIGVRA.*

PROPOSITARVM HIC FIGVRARVM ET EARVNdem characterum Index.

PRIMA præsentis Capitis figura, anteriorem faciem exprimit oßis υ imaginem referentis, una cum minoribus elatioribusúe ipsius lateribus, & oßiculis, quæ his usque ad temporum oßium processus in styli modum efformatos connectuntur.

ALTERA figura, posteriorem oßis υ referentis regionem commonstrat, simul cum elatioribus costis: uerùm interim illis oßiculis nõ delineatis, quæ ad processus styli speciem exprimentes pertingunt, priorique figura delineantur.

*A B C 1 Grandius mediumque oßis hyoidis oßiculum, anteriori sede conspicuum. Verùm A & B gibbam huius sedis regionem indicant. In horum characterum medio peculiare huius regionis apparet tuberculum * notatum. C autem indicat sinum transuersim oblongum, & in superiori medij istius oßiculi sede obuium.*

D 2 Posterior grandioris oßiculi sedes, sinuata & caua.

E F 1,2 Humiliora oßis hyoidis latera, quæ cum medio oßiculo figuram υ similem repræsentant.

G 1,2 Connexus humilioris lateris, cum latiusculo grandiorique hyoidis oßis oßiculo.

H 1,2 Humilioris lateris apex, qui laryngis cartilaginis scutum exprimentis processui alligatur.

I K 1,2 Superiora hyoidis oßis latera, humilioribus longè tenuiora, magisque teretia.

L M N 1 Tria oßicula, superioribus lateribus utrinque ut plurimùm commissa. Cæterùm ad hyoidis oßis inspectionem etiam faciunt præter quintam musculorum tabulam ad characterem L, priores aliquot figuræ duodecimi Capitis libri secundi ad A, B, C, D.

Oßis hyoidis situs & nomina.

LARYNGIS eminentissimæ parti os unitatis nomine comprehensum, sed uarijs multiplicibusque ossiculis extructum, præponitur, quod nonnulli à literæ υ figura ὑψιλοειδὲς, alij succinctius ὑοειδὲς appellant: qua uoce dissectionum rudes delusi, in Galeno os suem referens uerterunt. Alijs rursum id os à Λ imagine λαμβδοειδὲς nuncupatur: quo etiam nomine interpretes decepti,[a] futuram capitis Λ literæ similem uertere consueuerunt. cuiusmodi tamen mendas pro nostra uirili nuper ex Galeno, quem & Italia & Germania latinũ dedit, subduximus. Herophylus quoque id os παραστάτην appellasse dicitur, fortè quòd linguæ, aut laryngi, aut faucibus apponatur, quẽadmodũ ipsi in organis generationi famulantibus quædam [b] παραστάται κιρσοειδεῖς, & [c] παραστάται ἀδενοειδεῖς uocantur. Non desunt etiã, qui quum in faucibus consistat, id φαρύγγεθρον nuncupauere. Nos uerò passim id os υ referẽs, aut uoce contractiore hyoides nominare instituimus. Homo igitur hoc os longè aliter, quàm quadrupeda, quæ hactenus aggreßi sumus, extructum obtinet, ac maximum hyoidis[d] ossis ossiculũ est latiusculũ, & foris gibbum, priuatoque tubere prominẽs: intus autẽ, seu posteriori sede, cauum. in anteriori etiam sede superiùs quasi in oblongũ sinum deprimitur, pro figuræ nimirum ipsi idoneæ,[f] & musculorũ ligamentorumque illi cõmissorum ratione. Superiori enim sinui implantãtur[e] tertius & quartus huius ossis peculiares musculi:

Medium hyoidis oßis oßiculum.

a 34 fig. 6 ca. C, D. & 3 integrarũ B.

b 22, 23 fig. li. 5 à d ad i. c eisdem figuris f. B.

d 1 fig. A, B, *, C. 2 fi. D.

e 4 musculorum tabula R.

ad tuberis uerò in hac sede conspicui latera, quæ quodammodo in gibba sede sinuantur, insertionem tentant [f] duo primi huic ossi peculiares musculi. Ex posterioris autem sedis cauo musculi [g] duo priores linguam mouentes præcipuè enascuntur. Præterquam quòd gibba extrorsum, caua uerò introrsum, atque ab iniurijs extrinsecus occurrentibus remotius opportunè collocentur. Grandius id ossiculum supra laryngem paulò cōsistens, tangentibus occurrit, ipsius interim lateribus penitius ferè latitantibus. Huic enim latiori ossiculo utrinq; [h] alia duo uniuntur. Atq; horum alterū humilius est, alterum elatius. Humilius officulum nonnihil breuius, latiusq; superiori est, nulliq; alteri ossi committitur, [i] quàm lateri medij ac latiusculi hyoidis ossis ossiculi, ad quod cartilaginis ligamentiq; cartilaginei interuentu ualidè, & notatu digna amplitudine nectitur. Verùm [k] finis ipsius [l] superiori processui cartilaginis laryngis, quæ scuti imaginem exprimit, colligatur. Inferius hoc ossiculum seu latus unà cum suo coniuge, qui in altero cōsistit latere, humilius hyoidis ossis latus meritò appellamus, aliquot musculis admittendis & producendis aptum. Atque hæc humiliora latera simul cum medio grandioriúe ossiculo, υ imaginem pulchrè conficiunt. Porrò superiori ossiculo seu lateri quod magis teres uisitur, [m] alia rursus oblonga teretiaq; ossicula tantisper cōtinua serie uniuntur, quousque ipsorum fines propter radicem [n] processus temporis ossis, quem scriptorij styli formam ostendere iam sæpius commemoratum est, temporis ossi inserantur, uti in quadrupedibus uidere est manifestissimè. Hæc ossicula superioribus hyoidis ossis lateribus commissa, non pari semper obseruantur numero, ut plurimùm tamen terna quaternáue utrinque cernuntur. quanquam etiam interdum, idq; maximè in mulieribus, hæc ossicula uiderimus simul cum superioribus lateribus omnino deesse, & ipsorū uicem teres quoddam, ualidum & oblongum ligamentum gerere, hyodiq; ossi & stylum imitanti processui colligari. Quod etiam non semel animaduertit mihi admodum familiaris RENALDVS COLVMBVS, nunc sophistices apud Patauinos professor, Anatomes studiosissimus. Hyoidis igitur os neque liberum, neque ulli contiguum esse ossi, superiora ossis indicant latera temporum ossibus cōnexa. Deinde & inferiora quoq; latera, cartilaginis scuto similis processibus ligamenti beneficio cōmissa, idem attestantur. Cartilagines enim laryngis, ut & costarum cartilagines, ossium præbēt usum, & quod ad contiguitatem spectat, in ossium quoque classem recensentur. Verùm quoniam hyoides os non adeò firma basi, atque reliqua ossa, nititur, proprijs id musculis in omnem positionis differentiam ita trahi in secundo libro narrabimus, ut neque in latera, neque sursum aut deorsum, neque prorsum aut retrorsum promptè ex sua sede dimoueri queat. & quamuis id minimum homini obtigerit, maximos tamen plurimosq; usus præstat: qui tunc enarrabuntur, quum [o] aliquot linguæ musculos ab ipso enasci, linguæq;, fundamenti tutissimæq; basis modo subijci, & [p] musculorum laryngis quædam principia porrigere ostendemus.

Latera hyoidis oßis. Humiliora.

Superiora latera & commissa ipsis oßicula.

Quî hyoides os firmatur. Ipsius usus.

f 4 musc. tabulæ S, T. & alij eius oßis musculi Q, V.
g 1, 2 fi. ca. 19 lib. 2 D, D.
h Vnū 1, 2 fi. E, F. Alterum I, K.
i 1, 2 fi. G.
k 1, 2 fi. H.
l 3, 4 fi. ca. 38 A, B.
m 1 fi. L, M. N.
n 3, 4 fig. 6 ca. i.
o 1, 2 fig. 19, ca. lib. 2 D, D & E.
p 1, 2 fi. ca. 21. lib. 2 F, deinde 2, 3. figuræ K.

DE DORSO, ET GENERATIM DE ipsius oßibus. Caput XIIII.

SVBSEQVENTIS FIGVRAE AC IPSIVS characterum Index.

FIGVRA proximam paginam occupāte dorsum, quod Græcis ῥάχις & νῶτον dicitur, à latere expreßimus, ut primùm totius dorsi oßium contextus cerneretur, ac postmodum singulæ ipsius partes priuatis Capitibus delinearentur. Cæterùm quum tres figuræ, & earum præcipuè tertia, ad præsentis libri calcem positæ dorsum pariter commonstrent, non abs re illas etiam obiter intueberis, unà cum tertij libri figuris, neruorum à dorsali medulla originem ducentium seriem exprimentibus, atque ad undecimi eius libri Capitis initium repositis.

A, B *Collum septē constans uertebris, quæ numeris internæ ipsarū sedi appositis sigillatim notãtur.*

C, D *Dorsi pars thoracem constituens, quam nonnulli simpliciter dorsum nuncuparunt. alij uerò, quòd ueluti post septum transuersum consistat, metaphrenum. alij, uti iam dicebamus, dorsi partem, qua thorax constituitur. Hæc ut plurimùm duodecim formatur uertebris, quibus thoracis costæ articulantur. unde etiam illæ costarum, ut & thoracis uertebræ nominantur.*

E, F *Dorsi pars quinque lumborum uertebras complectens.*

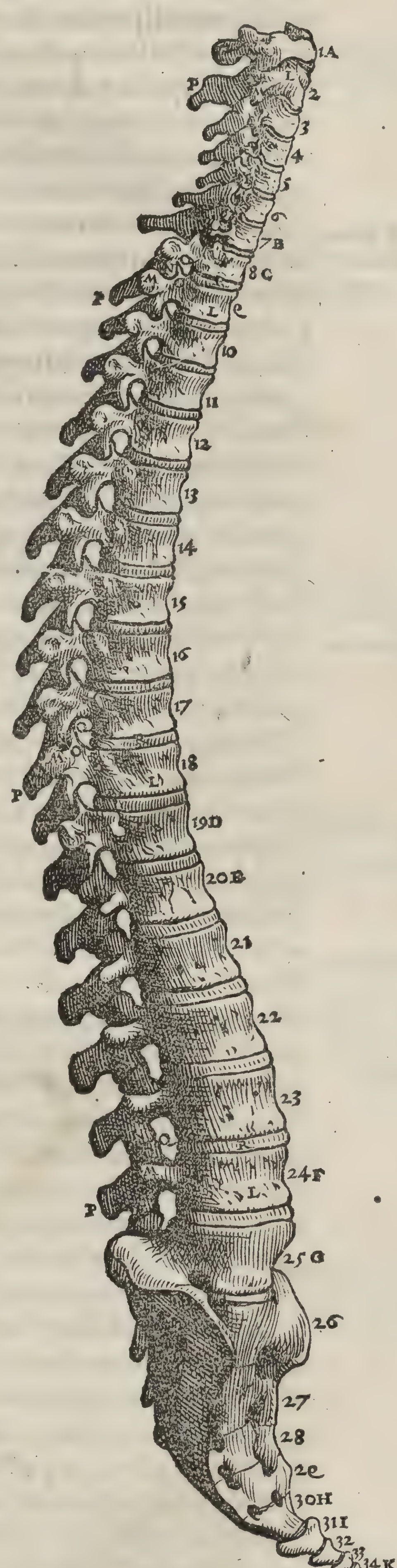
G, H *Os sacrum, quod tantisper sex oßibus seu uertebris in homine effingi dabis, quousque oßis sacri descriptionem priuatim persecutus fuero.*

I, K *Os coccyx, quod etiā quatuor oßiculis efformari tantisper annues, dum & id descripsero.*

L, L &c.

L, L &c. *Aliquot uertebras L inſigniuimus, nimirũ in tota dorſi compage ſecundam, nonam, decimam, octauam & uigeſimã quartam: ita indicaturi uertebrarum partem, ſeu ſedem, quam ipſarum corpus nuncupamus.*

M, M &c. *M in ijſdem uertebris uiſitur, in quibus L occurrit, proceſſus notans in latera exporrectos, atq; ideo tranſuerſos, aut laterales nobis appellatos. Quòd uerò nõ ſolæ uertebræ L inſignitæ corporibus, & M indicatæ tranſuerſis proceſſibus donentur, neminem latêre arbitror, etiam ſi ſingulas uertebras characteribus non obruamus. Atque id etiam de ſubſequentibus notis exiſtimandum uenit: quippe ſi quid proprij cuipiã obtigerit uertebræ, hoc Capite id explicare haud inſtituimus.*

N, N &c. *N in octaua totius dorſi fabricæ obſeruabis uertebra, dein in decima ſeptima, & uigeſima tertia. Notãtur autem N quidam uertebrarũ proceſſus ad inferiora nutãtes, quibus ſuperiores ſeu incumbentes uertebræ ſubditis articulãtur uertebris. Hos proceſſus ob id quòd deorſum ferantur, in orationis ſerie deſcendentes nominabimus.*

O, O &c. *O uiſitur in uertebris, quæ nuper cõmemoratis ſubijciuntur, indicatq; uertebrarum proceſſus ſurſum ſpectantes, quibus ſuperpoſitæ ſubiacentibus articulantur. Hos, rectè deſcendentes proceſſus nuncupabimus.*

P, P &c. *P illis inſcribitur uertebris, quas prius L, M & O inſigniuimus. notantur autẽ uertebrarũ proceſſus in corporis poſteriora exerti, & aculeo ac ſpinæ non abſimiles. Vnde etiam Græcis ἄκανθαι, Latinis uerò ſpinæ nuncupantur. atq; hinc quoq; totam uertebrarum compagem, ἄκανθαν & ſpinam uocamus. In orationis autem contextu, hos proceſſus ferè poſteriores uertebrarum proceſſus aut ſpinas nominabimus, totum dorſum hoc nomine rarius appellaturi.*

Q, Q &c. *Q prope eaſdẽ reperis uertebras, quibus poſtremò enarratos characteres inſcripſimus. Ac Q nullã uertebræ notat partem, ſed foramen in uertebrarum conſiſtens lateribus, & neruos à dorſali medulla pullulatos tranſmittens. Quàm uerò hoc foramen in dorſi oſſibus uarium ſit, in peculiari ipſorum deſcriptione pertractabitur.*

R, R &c. *Cartilagineum notatur ligamentum, uertebrarum corpora interueniens. quod Galenus cartilaginem puram eſſe, contra ueterum placita contendit: uerùm quàm rectè, ſecundi libri uigeſimo ſeptimo Capite docebimus, inibi figuram propoſituri huic narrationi non inutilem, qua aliquot uertebrarum delineabuntur corpora, cartilagineum hoc ligamentum, uertebrarumq; corporum appendices, & cartilaginem quæ corpus uertebræ ac appendicem intercedit (ut in pueris hæc ſe habent) exprimentia.*

Naturæ in dorſi creatione induſtria.

Vt id ſuſtineat.

Vt dorſalis medullæ uia efficiatur, & interim mobile ſit.

In triũ ſubſequentiũ ca. figuris id foramen ob uium eſt.

RERVM parens Natura homini dorſum inſtar carinæ cuiuſdam, fundamentiq; machinata eſt. Dorſi enim ope recti ambulare, & erecti conſiſtere ualemus. Quanquam neq; illa in hoc dorſum homini duntaxat dedit, ſed perinde atq; aliàs in unius membri cõſtructione, eo ad uarios ſimul uſus abuti conſueuit, ita nec hîc quoque minus induſtriam ipſius oſtendit. Primùm enim omnibus uertebris ad ſuorum corporum poſteriorem regionem,[a] foramen exculpſit, idoneam dorſali medullæ per ipſas deſcenſuræ uiam præparans. Secundò, non ex incompoſito ſimplicíq; oſſe uniuerſum conſti

tuit

tuit dorſum, quamuis id ad ſtabilitatē & tutā dorſalis medullæ ſedem ſatius fuiſſet: quū neq; luxari, neq; excidere aut diſtorqueri poſſet, niſi ita uariè eſſet articulatū. Verum ſi rerum Opifex tantū patiendi pertinaciæ animū adhibuiſſet, neq; in organorū fabrica ullum priorem digniorem'ue ſpectaſſet ſcopū, non aliter ſanè quàm prorſus incompoſitū ſimplexq; dorſum creaſſet. Quippe ſi quis lapideum, aut ligneum animal confingit, non aliter dorſum quàm unica continuaq; parte fabricat. Homini uerò dorſum inclinaturo, aut erecturo, non erat melius id uniuerſum unico oſſe fabrefieri. quinimo cum dorſi beneficio hominem multis ac uarijs motibus agi oporteat, ſatius fuit hoc ex pluribus conſtitui oſſibus, utcunque etiam hoc nomine iniurijs magis redditur obnoxium. Quamobrem uerò dorſum non ex duobus uel tribus oſſibus, tam longis quàm in manu eſt humerus, & ulna cum radio: in crure autem femur, & tibiæ os cum fibula: ſed ex quatuor & triginta efformetur oſſibus, uariè mutuò articulatis, in præſenti ſubijciendum eſt, à præcipua totius dorſi particula ſumpto orationis exordio. Eſt autem hæc [b] dorſalis medulla, quam inſtar cerebri partibus ſub capite locatis eſſe tunc nitemur oſtēdere, quum quarto libro neruorum ſeriem pertractabimus. Quoniam itaque hanc ſimiliter ut cerebrum, duro & promptè iniurias repellente munimēto cuſtodiri oportebat, dorſum inſtar carinæ humano corpori ſubiectum, omnino inſculpi, iterq; ſimul & tutiſſimum uallum ac (ut Græci dicunt) σύζυγξ ἱερὰ, ipſi medullæ confici debuit. Huius enim natura cerebro reſpondet, & noxæ quæ hac affecta hominem afficiunt, illis conferuntur, quæ cerebro laborante indies oboriri cernimus. Motus ſiquidem & ſenſus omniū partium quæ læſæ ſubſunt uertebræ, uitiantur. Sed hæc quidem neminem latēre, Galenus atteſtatur. Quamobrem uerò diuinus Hippocrates libro de Articulis prodiderit, ſi plures uertebræ uno ordine inuicem ſubſequentes transmoueantur, graue eſſe: ſi autē una ex cæterarū compage exiliat, pernicioſum eſſe: haudquaquam perinde notum eſt omnibus. Hippocrates itaq; cauſam ſymptomatis nos edocet. nam ſi ſimul plures uertebræ dimoueantur, ita ut quæque paululum transmutetur, & ſua ſede declinet, tunc circularis, ac proinde nō uehemens dorſalis medullæ obtinget euerſio. Si uerò, inquit, una uertebrarum ſuo contextu dimoueatur, tunc dorſalis medulla paruo interuallo inflexa, afficietur, & quæ exilijt uertebra ipſam comprimet, niſi ſanè & rumpat. Quum itaque dorſalis medulla angularem, eamq; ſubitam & acutam flexionem nequeat perferre, dorſum nō potuit magnis & laxis articulis inſignem tranſpoſitionem habentibus, innoxiè moueri. Vnde etiam melius fuit, ex multis & paruis oſſibus quæ ſingula ad motum conferunt, dorſum coaceruari. Cæterum his oſſibus non par adeſt magnitudo, neque omnibus foramen medullam dorſalem tranſmittens æqua amplitudine exculpitur. Coordinationis enim occaſione melius fuit, minores ſemper fieri ſuperiores: modò id quod portatur ab aliquo, minus eſſe conueniat portante. Hinc igitur [c] maximum dorſi oſſium ſacrum os à Natura creatum eſt, & ueluti baſis quædam uiginti quatuor uertebris ſubijcitur, duobus cōmiſſum [c] maximis oſſibus, quæ unà cum ipſo corpus maximè ſtabiliunt. Secundum uerò dorſi os magnitudine, ſi à ſacro ſurſum aſcendas, [d] uertebra eſt ſacro oſſi coarticulata, à prima quidem iacēs quarta & uigeſima, ipſarumq; in lumbis uertebrarum ordine quinta. Porrò aliarum ſingulæ quantum poſitu ab infima diſcedunt, tantum & mole. Atq; hæc magnitudinis diminutio uſque ad ipſum caput perficitur, præterquam ſi quando uertebra interueniat paulòm aior ſubiecta. quod ſanè non abſq; magno uſu fieri, [e] primæ ceruicis uertebræ deſcriptio oſtendet, quæ illam reliquis ceruicis uertebris latiorem eſſe docebit, gratia commodæ [f] quinti & [g] ſexti caput mouentium muſculorū inſertionis, & [h] ſecundi ſcapulum attollentis muſculi exortus. Atque inibi etiam articulationis nomine, ſecundam ceruicis uertebram ualidiorem grandioremq; tertia eſſe audies. Quia uerò Natura nullius occaſione uertebras in poſteriori ſuorum corporum ſede exculpſit, quàm ut iter [i] dorſali medullæ pararet, oportuit ſanè foramen magnitudine cum dorſali medulla congruere. Hæc autem quum in ſingulis uertebris ſit impar, & in primis uertebris maxima (gignendis enim neruis ſenſim conſtringitur, attenuaturq;) optimo iure ſuperiorum uertebrarum foramen inferiorum foramine amplius eſt. Dein quū ſuperiores uertebræ amplo foramine exculpi debuerint, & interim alijs innitantur uertebris, promptè colligitur, illas quoque ſimul tenues neceſſariò extructas eſſe. Neque dorſali medullæ duntaxat uia in uertebris exculpitur, uerùm etiam [k] triginta neruorum paribus in homine à dorſali principiū ducentibus [l] tutiſsimæ uiæ foraminaq; in uertebris cælantur, quæ in neruorum ſerie exequar. quamuis in priuatis uertebrarum deſcriptionibus quædam illorum foraminum mentio ſubinde incidet: præcipuè quòd in omnibus uertebris non eadem ſpecie, neque pari etiam numero inſinuentur. Quum igitur dorſalis medulla ueluti alterum cerebrum omnibus propemodum quæ ſub capite conſiſtunt organis habeatur, & dorſum ipſi uia & uallum quoque tutum fabricetur, rerum Opifex alia permulta mirandaq;

Dorſi oßium multitudinis cauſa.

b Tres figuræ 11 capiti li. 4 præpoſitæ.

Libro 11 de Vſu partium.

Dorſi oßium nō par magnitudo, neq; dorſalis uiæ æqua amplitudo.

c G, H. Aut in integris fig. M cū Θ.

d F, aut character 24.

e A, aut 1.

f. I, H. muſc. tabulæ 14.

g Eadem tabula L, K.

h 13 muſc. tabulæ Q.

i 1 fig. ante 11 ca. li. 4

Foramina neruis emmittēdis parata.

k Tres fi. capiti 11 li. 4. præpoſitæ.

l Q, Q.

Vertebrarum ſpina.

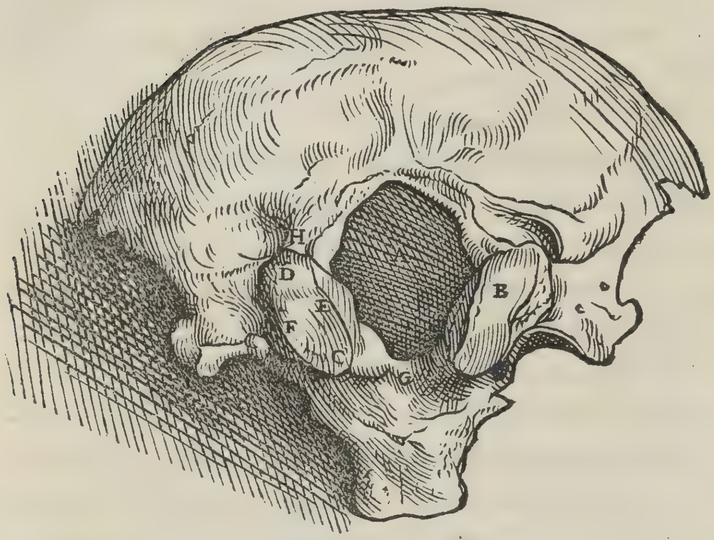
P, P, P. randaq; circa uertebras molitus eſt, quippe ex medio poſteriorum partium [m] ſpinam produxit, inſtar ſepis & ualli totius dorſi: hanc primam proponens, frangendam & conterendam, modisq; omnibus paſſurã, priuſquam noxa inferatur cuipiam uertebræ, & ipſa dorſalis medulla lædatur. Poſterioribus his proceſſibus in [n] plurimis uertebris appendice donatis cartilago obnaſcitur, idoneũ ſubditorum propugnaculũ, ut quæ nec frangi nec rumpi, modo fragilium friabiliumq; ac durorũ, neq; incidi & quaſſari perinde ac mollia carnoſaq; queat. Præterea ſingulorum proceſſuũ quos ſpinę modo extuberare diximus, magnitudo in omnibus uertebris inæqualis quodãmodo cernitur, mirificè & hoc pariter prouidente Natura. Nequaquã enim in ijs locis in quibus eandem ſedem cum dorſali medulla pars quæpiã primaria ſibi uendicat, æquum erat negligere eius partis dignitatem: neq; in locis ſola occupatis medulla, prælongas educi ſpinas, erat iuſtum. Quemadmodum neque expediebat è paruis uertebris longam enaſci ſpinam, neq; è grandibus breuem. Ratione igitur optima, quoniam in thorace cor locatur, & magna arteria dorſo incumbit, in his dorſi partibus Natura longiſsimas produxit ſpinas, in alijs uerò ſedibus breuiores. Vertebrarum quidem lumborum corpus grande eſt, illisq; intus magna arteria & cõcaua uena ſuffulcitur. ſed oſſis ſacri moles eſt maior & inſignior, nullum tamen interim præcipuũ ei præiacet organum. Par igitur erat poſticos proceſſus ſecundùm uertebras thoracis, maximos in lumbis educi, in ſacro autem oſſe breuiſsimos. Ceruicis uerò uertebræ quum tenuiſsimæ omnium ſint, non potuere nanciſci proceſſus longos ſimul, & innoxiè iniurijs ferendis aptos: quum hi leui occaſione propter tenuitatem rumperentur. Quemadmodũ itaq; dicti nunc proceſſus ſpinã efficientes, propugnaculi uicem gerunt: ita & alijs proceſſibus, nimirum [o] tranſuerſis uertebræ donantur, quæ partim ueluti ſedes quædam dorſum mouentibus muſculis ſubmittũtur, quemadmodum & ſpinæ ad muſculorum productionem inſertionemq; eo uſu potiſſimum iuuant, cuius gratia generatim omnes ferè oſſium proceſſus montium colliculorumq; ritu extuberare ac educi, prius nõ ſemel relatũ eſt. Omnibus enim his uertebrarum proceſſibus muſculi accumbunt cum arterijs, uenis, neruis, ad ipſos & per ipſos delatis. [p] Verùm alius quoque tertius uſus tranſuerſorum thoracis uertebrarum proceſſuum prædictis accedit, quo aptam coſtis ſedem porrigunt, cui illæ articulantur. Quia autem dorſum inſtar unius corporis ex uertebris efformari debuit, quod ſimul firmum, & forte, & ad motus promptum eſſet, magnoperè laudanda uenit Natura, quæ dorſum ambobus uſibus (etſi contrarijs) idoneum conſtruxerit. Omnes enim uertebræ ad ſacrum uſque os (ſi duas priores exceperis) [q] in anterioribus quidem ſedibus ſibi mutuò amplis corporibus tutò colligantur, [r] poſteriori autem ſede duplicibus articulis coarctantur, ubi etiam robur propter anteriorem compagem nanciſcuntur. Moueri itaque uertebræ non prohibentur, quòd corporibus mutuò non connaſcantur, & poſtica ſede non obſcuris articulis ſint diſtinctę: atque hac etiam ratione antrorſum ualde inclinari poſſumus, retrorſum uerò nequaquam. Rumpes enim, ſi coëgeris membranea, quæ uertebrarũ corpora colligant, ligamenta, cum [s] alio cartilagineo ligamento inter uertebrarum corpora repoſito, itaq; corpora connectente, ut uertebræ non admodum à connatis differant. At horum ligaminum naturam ſubſtantiamq;, ut & cæterorum omnium, ſequens liber accumulatè pertractabit. Quoniam uerò nõ æquè tutum erat dorſum antrorſum retrorſumq; flecti (ita enim infirmum ac inſtabile & laxum penitus eſſet) Natura quod ſatius eſt, iure prælegit. Ad uniuerſa etenim uitæ munia cõmodius eſt, dorſum in priora flecti. dein hæc quoq; flexio uaſis dorſo ibidem incumbentibus, magnæ ſcilicet arteriæ, & concauæ uenæ, minus moleſtiæ infert, quum aliàs plurimùm extenderentur. Quia igitur oportuit dorſum anteriori ſede ad amuſsim ſtringi, meritò uertebræ in poſteriore ſede laxius articulantur. Cuius autem formæ ipſarum ſint articuli, unà cum his quæ de ſingulis uertebris dicenda ſuperſunt, iam addemus. Sunt enim in uertebris pleræque differentiæ, paſsim incredibilem Naturæ induſtriam oſtendentes, ob idq; quatuor modò ſequentibus Capitibus non perfunctoriè aut obiter enarrandæ, quorum primum colli ceruicis'ue uertebris, ſecundum thoracis, tertium ijs quæ in lumbis habentur, quartum autem ſacro oſſi coccygiq; oſſi dedicabitur.

Margin notes (left): n 2, 3 fi. cap. 17 F, G. — Quæ anteriori uertebrarũ ſede præponantur, figuræ libri 5 & 6 oſtendunt. — M, M. — p 1, 2, 3 fig. ca. 19. — q R, R. N, O. — R, R.

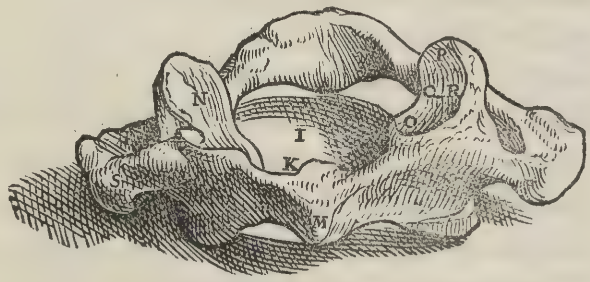
Margin notes (right): *Cartilago ſpinarũ apicibus obnata.* — *Tranſuerſi proceſſus.* — *Vertebrarum coarticulatio.* — *Cõmodius fuiſſe dorſum flecti antrorſum.*

DE COLLI CERVICIS'VE VERtebris. Caput XV.

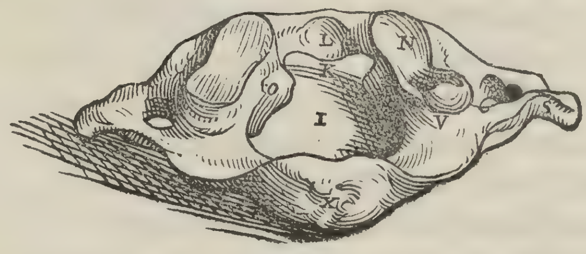
PRIMA XV CAPITIS FIGVRA.

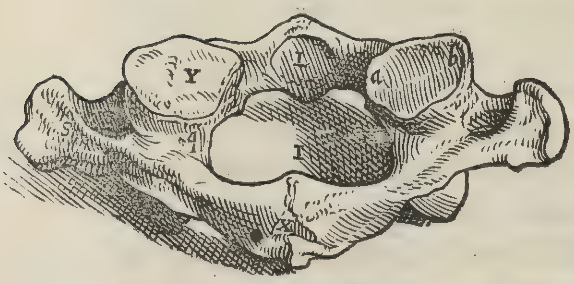
SECVNDA.

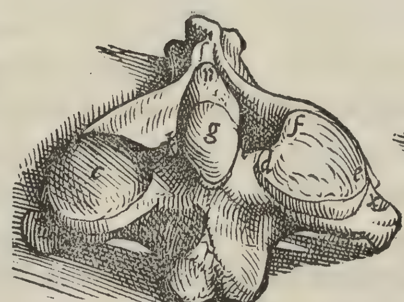
TERTIA.

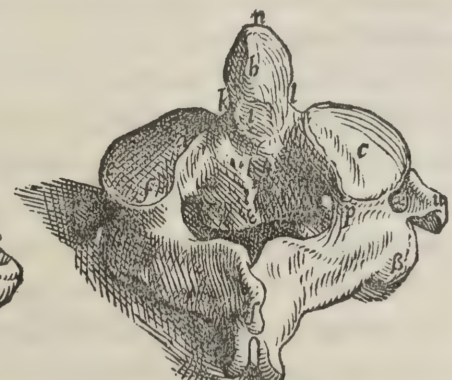
QVARTA.

QVINTA.

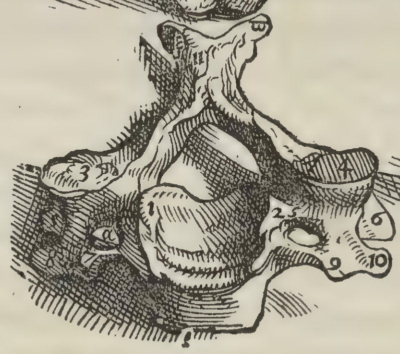

SEXTA.

SEPTIMA.

OCTAVA.

NONA.

DECIMA.

VNDECIMA.

VNDECIM CAPITIS DECIMIQVINTI figurarum & earundem characterum Index.

PRIMA præsentis Capitis figura, occipitij oßis partem ab alijs oßibus liberam, & in externa caluariæ basis sede hic conspicuam exprimit.

Secunda, primam ceruicis uertebram anteriori superioriq; facie expressam proponit.

Tertia, primæ ceruicis uertebræ superiorem posterioremq; imaginem oculis subijcit.

Quarta, primam ceruicis uertebram inferiori posterioriq; facie delineatam exhibet.

Quinta, secundæ ceruicis uertebræ anteriorem commonstrat faciem.

Sexta, secundæ ceruicis uertebræ posteriorem faciem designat.

Septima, secundam ceruicis uertebram inferiori facie spectandam offert.

Octaua, tertiæ ceruicis uertebræ anteriorem superioremq; faciem ostendit.

Nona, tertiæ ceruicis uertebræ posterior superiorq; facies delineatur. Quoniam uerò huius ceruicis uertebræ inferior sedes secundæ uertebræ inferiori sedi respõdet, illam hic non apponimus, ne fortè præsenti Capiti nimius tabularum aceruus præponatur. Atq; hac etiam ratione, cæteras ceruicis uertebras tertiæ subiectas singulatim non depinximus, præcipuè quum illarum descriptio ex triũ superiorum uertebrarum figuris, promptè desumi queat.

Decima, trium primarum ceruicis uertebrarum compago, anteriori parte depicta cernitur.

Vndecima, trium primarum ceruicis uertebrarum contextus posteriori facie exprimitur.

A in 1 *Foramen in occipitis osse, dorsalis medullæ gratia excisum.*

B 1 *Dextrum occipitis oßis capitulum, quod primæ coarticulatur ceruicis uertebræ. Sinistrum uero capitulũ, C, D, E & F insignitur. Siquidem C & D capituli notant longitudinem, seu ductum, quo longitudinem in horum capitulorum descriptione metimur. Dein E insinuat internũ latus capituli, quod magis deorsum, quàm externum F insignitum, deprimitur, aut non æquè sursum prominet.*

C, D, E, F 1.

G 1 *Anterior foraminis dorsalem transmittentis sedes, quæ ob teretis cuiusdam ligamenti insertionem aspera & inæqualis est.*

H 1 *Sinus in posteriori sede utrorumq; capitulorum occipitis oßis incisus, ac uiam primo dorsalis medullæ neruorum pari porrigens.*

I 2, 3, 4 *Foramen transmittendæ dorsali medullæ in prima ceruicis uertebra exculptum.*

K 2, 3 *Hic primæ uertebræ corpus exculpitur, secũdæ uertebræ dentẽ, qui Γ notabitur, suscepturum.*

L 3, 4 *Sinus in posteriori sede corporis primæ uertebræ incisus, ac cartilagine incrustatus.*

M 2, 10 *Processus & tuberculum, in anteriori corporis primæ ceruicis uertebræ sede prominens.*

N 2, 3, 10, 11 *Dexter primæ uertebræ sinus, quo dextrum occipitis oßis capitulum excipitur. Sinistrum sinum in secunda & decima figuris O, P, Q, R notaui: O quidem & P eius sinus longitudinem indicaturus: Q uerò, internum latus, longè ipso exteriori R insignito decliuius.*

O, P, Q, R.

S 2, 3, 4, 10 & 11 *Transuersus primæ ceruicis uertebræ processus dexter. Sinistrum uerò charactere non insigniuimus, quòd utriusq; eadem sit ratio. Sic etiam ipsius foramen in sinistro tantum latere secundæ & undecimæ figuræ T notauimus.*

T.

V 3, 11 *In dextro tantum latere sinus indicatur, qui cum occipitij oßis sinu H notato commune efficit foramen, quo primum dorsalis medullæ neruorum par elabitur.*

X 3, 4, 11 *Hac sede prima ceruicis uertebra posteriori destituitur processu, & inibi duntaxat uisitur acutum exiguumq; instar lineæ prominens tuberculum, ad cuius latus hæc sedes aspera est.*

Y 4 *Dexter primæ ceruicis uertebræ sinus, dextrũ secundæ uertebræ tuber c signandum excipiens.*

a, b. *Sinistrum sinum a & b notauimus: a quidem internum ipsius latus, b autem externum indicantes.*

c 5, 6 *Dextrum secundæ uertebræ tuber, seu insigniter depressum capitulũ, cõmemoratum iam priùs primæ uertebræ sinum Y insignitum subingrediens. d, e, f, sinistrum ostendunt capitulum. Verùm d priuatim latus ipsius notat internum elatiusq;, e uerò externum, & depreßius. f autem eam capituli partem, quæ ad posteriora ueluti extra circuli circumferentiam educitur.*

d, e, f.

Γ 7, 10, 11 *Secundæ ceruicis uertebræ processus, quẽ à dentis imagine dentem uocabimus, quiq; in quinta figura & decima & undecima etiam conspicitur. Verùm hunc in septima, decima & undecima Γ insigniuimus. In quinta autem & sexta figura pluribus notatur characteribus priuatim*

g. h. *aliquid significantibus. g enim in quinta tuberculum ipsius notat cartilagine obductum. h in sexta, notat posteriorem dentis sedem, quæ crassior est, magisq; quàm dentis radix in posteri-*

i. *ora extuberat. i sinum indicat, ad quem transuersum ligamentum aduoluitur, quod dentem in pri-*

k, l. *ma uertebra constringit ac continet. k & l utrinq; sinus insignitur ad dentis principij radicis'ue latera incisus, atque anterioris secundi neruorum dorsalis medullæ paris propagines admodum exiguas transmittens. Cæterùm foramen, hoc sinu & primæ uertebræ sinu, efformatũ in un-*

m. n. *decima figura m signatur. Postremò n in quinta figura dentis notat mucronem.*

o 3, 11 *Sedes dextri lateris notatur aspera, inter primæ uertebræ superiorem sinũ N indicatum, & inferiorem Y indicatum consistens. ubi foramen non peruium conspicitur.*

p 6 *Sinus dextri lateris, ad posteriorem dextri secundæ uertebræ tuberis c insigniti sedem excul-ptus: & commune foramen uiam'ue constituens, qua secundum neruorum dorsalis medullæ coniu-*

q. *gium in posteriora prosilit. In quartæ figuræ sinistro latere q positum cernis, sinum hunc primæ*

r. *ceruicis uertebræ notans. In dextro autem latere decimæ & undecimæ r reposui, ipsam neruorum uiam in altero latere utcunque significans.*

s 5, 6, 7 *Posterior processus, seu spina secundæ ceruicis uertebræ, quæ etiam in decima & undecima figuris parte superiori, in septima uerò inferiori est obuia.*

t 9 *Tertiæ ceruicis uertebræ spina, quam & undecima figura ostendit. Spinæ autem huius apices in octaua ξ & ϖ notantur; ipsa uerò spina illic numero 11 indicatur.*

u 5, 6, 7 *Dextri lateris transuersus secundæ ceruicis uertebræ processus. Sinister etiam citra characterum operam in illis figuris, quemadmodum & in decima & undecima utriusque lateris processus promptè cognoscitur.*

x 5, 6, 7 *Foramen transuersi secundæ ceruicis uertebræ processus.*

y, z, 9, 10 *Transuersus sinistri lateris processus, tertiæ ceruicis uertebræ. Verùm y internam partem, z autem externam notant. Porrò octaua figura transuersum dextri lateris processum his notis 7 & 8 indicat, sinistri autem lateris processum istis notis 9, 10.*

α 8, 9 *Foramen transuersi tertiæ ceruicis uertebræ processus.*

β 6, 7, 11 *Dexter descendens secundæ uertebræ processus, cuius sinus formam septima figura indicat.*

γ 9, 11 *Dexter descendens tertiæ ceruicis uertebræ processus, uerum γ in nona & undecima posteriorẽ ipsius indicat sedem. Inferior autẽ ipsius sedes seu sinus, sinui respõdet in septima β insignito.*

δ 9, 11 *Dexter ascendens tertiæ ceruicis uertebræ processus, ac nona quidem figura ipsius tuber ostendit, quẽadmodum & octaua utriusq; ascendentis processus tubera indicat notis 3 & 4 insignita.*

ε 5, 6, 7, 10 *Sedes, qua secundæ uertebræ corpus deorsum porrigitur.*

ζ 9 *Sedes, qua tertiæ corporis uertebræ corpus decliuiùs fertur.*

η 9 *Superior tertiæ uertebræ ceruicis sedes sinuata. & η quidem sinum indicat, θ uerò & κ utrinq; prominentẽ processum. atq; hi etiam processus numeris 1, 2 in octaua figura insigniti cernuntur.*

λ μ ν 10 *Anterior secundæ uertebræ corporis sedes, in qua λ prominens indicat tuber, μ uerò & ν utrinque depressa tuberis latera.*

1, 2, 3, &c. *Numeri characteres in octaua figura conspicui, processuum tertiæ ceruicis uertebræ numerum indicant. Quandoquidẽ 1, 2 notantur duæ eminentes partes superioris superficiei corporis uertebræ. 3, 4 duo ascẽdentes processus. 5, 6 duo descẽdentes processus. 7, 8, 9, 10 transuersi pro-*

ξ, ϖ. ρ. *cessus. 11 spina, cuius apices notãtur ξ & ϖ. uti & huius uertebræ inferior pars ρ indicatur.*

ς 8, 9 *Sinus inferiorem partem foraminis constituens, quo tertium dorsalis medullæ par exilit.*

τ 7 *Sinus superiorem dicti iam foraminis partem efformans.*

Homo pulmonum occasione collo donatus.

PVLMONVM gratia homini collum dari, hinc potissimùm cõstat, quòd id perpetuò unà cum pulmonibus deperditur. Quippe hac occasione pisces (quibus & pulmones desunt) collo destituuntur. Animalibus uerò, quibus Natura pulmones dedit, his quoque & collum elargita est.[a] Asperam enim arteriam qua inspirantes aërem in pulmones ducimus, & rursus expirantes eundem efflamus, ab ore ad pulmones ferri, atque ob id inter os & pulmones spacium intercedere debebat, siquidem opportuna efflatione (quæ uocis est materia) hominem donari decuit. Nam citra asperæ arteriæ beneficium uox minimè perficitur, unde etiam nõ miramur, nullũ animal collo carens uocem edere. Quum

a Hæc ostẽdit fig. 1 ca. 38. Vasa autẽ per collũ repentia et pulmones fi. calci 3 li. apposita, ut & illa quæ 4 li. fini insuitur.

Quum itaque pulmones in thorace contineantur, & aspera arteria (quam in os desinere omnino decuit) ex pulmonibus cõsurgat, interuallum elatiorem thoracis sedem & fauces intercedens, arteriæ illius gratia creatur. Quia uerò thorax & os inuicem separantur, quantum inter utrunque interualli mediat, uia eorum efficitur, tam quæ desuper deorsum procedũt (ut dorsalis medulla & stomachus) quàm eorũ quæ ab inferioribus sursum (ut aspera arteria, & multæ læues arteriæ ac uenæ) porriguntur. Homo igitur collum asperæ arteriæ gratia nanciscitur, asperam uerò arteriam uocis respirationisque causa. Quare etiam colli longitudinem homo tantam sortitus est, quanta asperæ arteriæ ad dictas modò functiones ex usu erat. Quinetiam conueniebat partes scapulis conterminas, & brachium, & cubitum, extremamque manum, præterea & septum transuersum, à dorsali medulla collum perreptante[b] neruos adipisci: quocirca & propter illorum propagationem, necessum fuit in spacio inter caput & thoracem medio uertebras reponi, quibus collum texeretur. Sunt autẽ humanæ ceruicis[c] uertebræ septem, quarum nunc naturam usumque explicare contendã, à capitis collique motibus sumpto sermonis exordio. Non enim hîc auium quadrupedumque, quibus longa obtigerunt crura, colli usum recensere propositum est, quum nemo nõ intelligat Naturã his, quòd manibus destituãtur, colli maxillarumque prolixitate ad cibum assumendũ prospexisse, hacque ratione pluribus uertebris collum illis confinxisse. Galenus itaque, rarum Naturæ miraculum, ipsiusque operum exquisitissimus interpres, in nullius partis constructione expendenda adeò eruditum solertemque ac industrium requirit auditorem, atque in capitis motuũ, eiusdemque cum duabus summis uertebris articulorũ descriptione. Quid multa? tam paucos quæ in duodecimo de Vsu partium, de capitis motibus tradit, assequuturos cõtendit, ac uelut rei difficultate lectorem ita deterret, ut nemini mirum uideri debeat, me quoque hac in parte præceptoris opera penitus destitutum, ea qua licuit diligentia & Anatomes discendæ à puero, prorsus obfirmato animo ea perlegisse, ac ut Galeni sensa intelligerẽ, res ipsas orationi eius sedulò adhibuisse. An uerò frustra negociũ attentauerim, tum demum nosces, ubi didiceris me non solum quæ Galenus docere conatur percepisse, uerùm Naturæ in articulis hisce artificium, capitisque motus ab ipso parum rectè tradi, tandem etiam intellexisse. Galenus enim capiti duos motus ascribẽs, unum in annuẽdo renuendoque, alterum in latera fieri docet. ac priore quidẽ intelligit, quo caput antrorsum flectimus, inclinamus, annuimusque, ac deinde quo caput retrorsum reflectimus & reclinamus, ea prorsus functione, qua Thraces & Cretensium plerique hac etiam ætate uidentur abnuere. Illi enim abnuentes, in posteriora caput rectà remouent, subleuantue: non autem ut nos renuentes, id circumagunt, seu circumducunt. Cæterùm altero motu, quem Galenus in latera fieri præcipit, illum subaudit, quo caput in latus inclinamus, ac ueluti humeris seu scapulis admouemus. Quòd autem hæc de laterali motu, atque adeò de renuendo annuendoque ipsius sit sententia, ex quarto de Administrandis sectionibus libro doceberis, si modò accuratè expendas, quo situ Galenus occipitis ossis[d] capitula, quæ[e] primæ uertebræ dearticulantur, locari, assurgere, innitique asserit, quum in hoc illudúe latus caput agitur, & quum ex Galeni placito renuimus annuimusue. Huiusmodi enim profectò ipsius de capitis motibus est dogma: quorum priorem, qui annuendo renuendoque fit, secundæ ceruicis uertebræ beneficio, aut super secundam perfici affirmat: posteriorem uerò motum, quo caput in latera ducitur, super primam ceruicis uertebram fieri ait, quemadmodum cùm ex pluribus Galeni locis, tum præcipuè ex quarto de Administrandis sectionibus libro colligere promptissimum est. Vt enim illos libros omniũ postremos scripsit, ita quoque suam sententiam & breuius & apertius in illis, quàm aliàs, explicuit. Num uerò hoc eius placitum ueritati sit consonum, ipse nunc mecum inquirito, atque aliter quàm Galenus capitis motus (affectu interim aliquandiu represso) cõstituito. Primùm itaque, caput aut primario motu quiescẽte collo mouemus: aut secundario, quum scilicet caput colli motum sequitur, etiamsi id in aliam partem, quàm collum mouetur, ducere coneris. Proprij capitis motus duo sunt. priori, id antrorsum flectimus, retrorsumque inclinamus, extendimusue: quem motum conficis aut rigido immotoque collo, aut collo etiam simul moto, siue id pari motu cum capite agas, siue contrario. Quamuis enim in anteriora collum ducas, caputque necessariò collum insequatur, nihilominus tamen caput proprio motu in posteriora possis reflectere, atque leui negocio obseruare, collum caputque proprios & priuatos in flexu reflexuque motus obtinere. Alter proprius capitis motus, is censendus est, quo caput ita circumducimus, seu in gyrum agimus quodammodo, ut rota ad axem reuoluitur. Atque hunc motum etiam quiescẽte collo obibis, si modò dextra, modò sinistra uicissim intueri studueris, caputue circumuerteris. Præsens motus capiti omnino est proprius, & collum illo destituitur. quapropter etiam quocunque modo collum moueris, hic capitis circumactus commodè perficitur. Flexo enim collo, capiteque cum

*b 2,3 fig. capiti 11 præpositæ ϖ, ρ, σ, τ, φ, *, γ, dein n: c fig. ca. 14 A, B. & in tribus integris ab I ad K.*

Ceruicis uertebræ septem.

Galeni de Capitis motib. sententia.

Lib. 12 de Vsu partium. 4 de Administ. dis. lib. de Ossibus, capite 8.

d 1 fi. B. e 2 fi. N.

Alia quàm Galeni de Capitis motib. sententia.

illo inclinato, id facile in gyrum ducis. sic etiam si collum fuerit extensum, aut in latus humero admotum, caput promptè circũagis. Cæterùm ut caput uno circumactus motu, quo collum caret, priuatim donatur: ita collum quoque alterum peculiarem motum, quo in latus ducitur, sibi uendicat. Caput enim nullum obtinet peculiarem motum, quo in latus inclinetur, sed colli tantum beneficio motuqꝫ secundario in latus fertur. Quippe nobis denegatum est, caput huic illi'ue scapulę uel minimùm admouere, nisi collo illuc ducto.

Articuli capitis motibus parati.

Duobus itaque proprijs motibus caput donatur, quorum prior, qui flexione ac reflexione perficitur, capitis cum prima ceruicis uertebra articuli fit beneficio: super primam enim uertebram caput flectitur, & reflectitur. Posterior motus, quo caput in gyrum ducitur, super secundam ceruicis uertebram celebratur. Caput enim simul cum prima ceruicis uertebra, super secundam, ueluti ad axem, circumducitur. Atque hæc mea de capitis motibus & articulis est sententia: quæ quantum à Galeni declinet placitis, promptissimè quidem colligis. num autem magis ueritati accedat, ex ossium constructione ligamentisqꝫ hæc committentibus, & musculis illa mouentibus, discito. Cæterùm ligamenta & musculos in secundo libro exequar, in præsenti ossa tantum aggressurus, in quorum sermone forsitan quæpiam quoque ligamentorum mentio incidet.

Descriptio occipitij ossis, quà primæ uertebræ articulatur.

Occipitij os ad latera [f] foraminis dorsali medullæ uiam porrigentis, utrinque unum exigit[g] capitulum, magis ad anteriorem foraminis sedem, quàm posteriorem uergens. Hæc capitula, si [h] priorem [i] posterioremqꝫ ipsorum sedem spectes, oblonga sunt & arcta, atqꝫ ita prorsus extructa, quasi rotundum aliquod ossis caput,[k] ut femoris scilicet, quod coxendicis ossi articulatur, in duas partes dissectum esset, ac utrinque ad latera foraminis in occipitis osse insculpti, una illius capitis pars, reposita. Si enim utraque occipitis ossis capitula internis lateribus iuncta fingas, ex ambobus rotundum (quanquam interim in homine satis depressum) caput constitui cernes. Quæ quum ita sint, facile constat, utrunque capitulum, uti diximus, oblongum esse, atque [l] interno latere magis quàm [m] externo protuberare, ad eum nimirum modum quo in osse rotundi alicuius capitis media ac in tota superficie magis prominens pars, procerius, quàm partes in orbiculo positæ, extuberat. Hæc erunt capitula, quæ primæ ceruicis uertebræ inarticulari, paulo posterius scribam. Nunc autem adhuc in occipitij osse [n] asperitas crassitiesqꝫ expendẽda uenit, inter duo nuper commemorata capitula, in hoc parata ut ualidior efficeretur insertio[o] teretis ligamenti, [p] dentem secundæ uertebræ occipitis ossi colligantis. Hæc asperitas interdum adeò insignis uisitur, ut tuberculum aliquod dici mereatur, prominens gratia dicti ligamenti, & nõnihil etiam insertionis [q] musculorum collum flectentium nomine. Posterior autem sedes foraminis dorsalem transmittẽtis, aspera quoque, sed non adeò ut anterior crassa est. ac etiam ad posteriorem utriusque capituli regionem, [r] sinus leuiter impressus conspicitur, in hoc paratus, ut cum alio primæ uertebræ sinu utrinqꝫ foramen efformaret, quo [s] primũ dorsalis medullæ neruorũ par procideret.

Primæ ceruicis uertebræ descriptio.

Prima ceruicis uertebra reliquis omnibus dorsi ossibus solidior, densior, sed secundũ longitudinẽ tenuior, & forma à cæteris omnibus plurimũ differẽs est. [t] Foramen nanqꝫ ipsi dorsalis medullę gratia incisum, habet maximũ, quòd & hîc dorsalis sit crassissima. Deinde ipsius corpus[u] interiori sede exculpitur, &[x] sinum in posteriori sui corporis sede leuiter incisum ostendit, qui cartilagine incrustatus secundæ uertebræ [y] dentem excipit. Corpus enim primæ uertebræ hac ratione cauat̃, ut dens ille in primã uertebrã inibi reponi queat. Cæterùm ne prima uertebra hoc modo in suo corpore exculpta, & corpore propemodũ destituta, plus æquo imbecillis inualidaqꝫ redderetur[z] processu quodam & tuberculo in anteriori sede augetur, cuius beneficio illa crassescit, robustiorqꝫ euadit: præterquam quòd ipsum etiam tuberculum accommodum est suscipiendæ insertioni, primi dorsum mouentium musculorũ paris. Eiusmodi itaque huius tuberculi usus est. non autẽ in hoc producitur, ut nimium capitis flexum prohiberet, caputqꝫ in flexione sustineret: aut in causa esset, ut flexum caput alacrius denuò sursum & in posteriora reflecteretur, quemadmodum Galenus in quarto de Administrãdis dissectionibus parum rectè asseruit. Nam (ut nihil hîc de capitis motu, super quam uertebram scilicet is fiat, dicam) caput nulla ratione eò usque inclinari potest, ut occipitis os id tuberculum contingat, tantum abest ut illo capitis moles suffulciretur. Cæterum prima uertebra ad latera [a] cauitatis, quà secundæ dentem admittit, est ualidissima, & crassissima, & utrobiqꝫ [b] unum ostendit sinum, quo sui lateris occipitij ossis capitulum excipitur. Sinus hi utrinque singuli, ut illis capitulis exquisitè responderent (si [c] priora [d] posterioraqꝫ spectes) oblongi sunt, & [e] exterioribus lateribus sursum educti, [f] internis uerò profundi: non secus profectò, quàm si ambo sinus ex uno rotundo profundoqꝫ sinu essent discissi. [g] Si enim coxendicis ossis, aut alterius ossis rotundo sinu donati, sinum diuideres, atque utrinqꝫ ad primam ceruicis uertebram, ubi nunc sinus habentur, unam partem collocares, huius primæ uertebræ sinus tibi cõstituerentur. Vel

f 1 fi. A.
g dextrũ 1 figuræ B ostenditur.
h 1 fig. C.
i 1 fig. D.
k 1, 2 fig. 30 cap. A.
l 1 fig. E.
m 1 fi. F.
n 1 fig. G.
o fig. margini paulo pòst adhibendæ I.
p eiusdem fi. H.
q 8 muscul. tab. A, B.
r 1 fi. H.
s fi. 3 ca. 11. lib. 4. F.
t 2, 3, 4 figur. I.
u 2, 3 fig. K.
x 3, 4 fi. L.
y 5 fig. g, n. dein 6, 11 figur. r.
z 2, 10 fig. M.
a 3 fig. K.
b 2, 3, 10. fi. dextrũ notant N.
c 2, 3 fig. O.
d 2, 3 fi. P.
e 2, 3 fi. R.
f 2, 3 fi. Q.
g 1, 2 fig. 29 ca. e, f, g.

si

ſi uertebræ ſinus ſimul iunctos fingeres, unicum ſinum rotundum profundumq́ ex ambobus
efformatum cerneres. Quod tanto manifeſtius adhuc in prima canum & ſimiarum ceruicis
uertebra contueberis, quanto illis animalibus ſinus hi altiores profundioresúe, ac capita occi-
pitij oſſis extuberantiora acutioraq́ obtigerunt. His itaque primæ uertebræ ſinibus occipitis
capitula excipiuntur, atque in illis flectuntur & extendũtur, ſeu antrorſum retrorſumq́ rectiſ-
ſimo ducuntur motu. Nulla autẽ ratione caput huius duplicis articuli auxilio, in latera agitur:
quamuis id Galeno Anatomicorum principi tot locis proditum fuerit. Primùm nanque im-
moto collo, caput ne tantillum quidem in latera mouere poſsimus. Et, ſi caput ſuper primam
uertebram in latus ageretur, quis ambigit in eo motu primam uertebram debere immotam
ſeruari? ſi modò in motu alterum articuli os oportere ſemper quieſcere, Ariſtoteles in libro de
communi animalium greſſu rectè demonſtrauerit. Vt interim taceam Galeni impietatem, qua
rerum Opifici rudem negligentiam turpiter imponit, quum ſe abundè Opificem celebrare ar-
bitratus, tam prolixa præfatione attentum lectorem, & in demonſtrãdi methodo exercitatum,
deſiderat. Quid enim turpius (ſi modò uerum dicere licet) Naturæ, nobis longè quàm Gale-
nus eſt chariori, præter meritum impingi potuit, quàm in digniſsimo totius corporis articu-
lo, extrema oſcitantia? Nemo enim ignorat hunc articulum eſſe illum, qui ne minimo quidem
temporis momento paruam inclinationem ſuſtinet, multoq́ minus exarticulationem ac luxa-
tionem, qua homo mox reſpirationis expers, mutus & abſque motu & ſenſu, tanquam affecta
neruorum radice, redditur. Quis obſecro articulus totius corporis eſt, in quo oſſis caput in al-
terius oſſis ſinu ita mouetur, ut caput non amplius ſinum contingat? nullus profectò, præter-
quam, ſi Galeno credimus, capitis cũ prima ceruicis uertebra articulus. Ipſe enim caput huius
articuli beneficio in latus duci arbitratus, in quarto de Adminiſtrãdis ſectionibus aſſerere coa-
ctus eſt, quãdo caput in dextrum latus ducitur, dextrum tunc occipitij oſſis caput in dextrum
uertebræ ſinum ſtringi, ſiniſtrum uerò caput ex ſiniſtro ſinu aſſurgere: & contrà, ſi quando ca-
put in ſiniſtrum latus inclinatur. Non igitur huic gemino capitis cum prima uertebra articulo
in latus motum, ſed flexum reflexumq́ tribuamus. neque adeò in Galeni uerba iuremus, ut tan
tam oſcitantiã immenſo rerum Autori in præcipuo corporis articulo imputemus: neque etiam
in Galeni excuſationem ſtudeamus comminiſci, ab illo motum in latera intellectum, quem ego
in gyrum & circumactu fieri dico: neque etiam illum motum ſuper primam uertebram fieri
cum Iulio Polluce fateamur. Præter id enim quòd Galenus illum motũ minime intellexit, quis
adeò ſtupidus eſſe poterit, ut duo oblonga occipitis oſſis capita mutuò diſtantia, & duos pri-
mæ uertebræ ſinus altos, ſeu profundos, & ſimiliter oblongos ſubeuntia, circumagi poſſe au-
tumet? Quis enim unquam circinum utriſq́ cruribus aſſeri infixum, circumagi animaduertit?
Neque eſt quòd quis Galeno patrocinaturus, occipitis capita ſibi depreſſa fingat, atque ita ca-
put ſuper primam uertebram circumagi poſſe contendat, quum Galenus inter reliqua oſſium
capita κορώνης nomine nulla unquam dignatus ſit, his tantũ occipitij capitibus demptis, quæ
paſsim κορώνας (ſed non rectè admodum) uocat, eo nomine rarum, quæ in canibus potius
quàm hominibus occurrit, mucronem inſinuans. Huiuſmodi itaque capitis cum prima uerte-
bra eſt articulatio, & aliqua etiã eius uertebræ deſcriptionis pars. Reliquam autem nunc proſe
quemur, ſenſim ad alium capitis motum acceſſuri. Ad exteriora igitur ſinuum occipitis oſſis
capitula excipientium latera, prima ceruicis uertebra utrinque[h] unum exigit tranſuerſum pro-
ceſſum, procerius multo quàm cæteri uertebrarum ceruicis tranſuerſi proceſſus, eductum &
latiuſculum, nõ tamen æquè in hominibus ac in canibus caudatisq́ ſimijs inſtar alæ cuiuſdam
latum. Educũtur autem tranſuerſi primæ uertebræ proceſſus inſigniùs, ut opportunam præ-
ter reliquos ceruicis tranſuerſos proceſſus, duorum muſculorum inſertionem ſinguli accipe-
rent. Illis enim proceſsibus priuatim[i] quinta &[k] ſexta muſculorum caput mouentium paria
inſeruntur. Hi proceſſus magno perforantur[l] foramine, per quod[m] arteria & uena hàc calua-
riam petentes feruntur. Ad poſteriorẽ ſinuum quibus caput inarticulatur ſedem,[n] ſinus utrin-
que in prima uertebra exculpitur, illi reſpondens,[o] quem in occipitij oſſe ad poſteriorem capi-
tulorum ſedem cælatũ dixi. Ambo enim ſinus, occipitis oſſis nimirũ & primæ uertebræ, ſimul
uiam præbent primo pari neruorum dorſalis medullæ. Canibus uerò in prima ceruicis uerte-
bra non ſinus, ſed proprium foramen hàc elabẽti neruo inſcinditur, quòd illis prima uertebra
admodum ampla altaq́ ſit. Cæterum hic hominis uertebræ ſinus, etiam ad poſteriorem fora-
minis partem pertinet, quo tranſuerſus perforatur proceſſus: ut ita ſinus ille non neruo dunta-
xat, ſed uenæ arteriæq́ etiam cedat. quas hàc caluariam adire paulo prius relatum eſt, per[p] fora
men ſcilicet ad radicem capitulorum occipitij oſſis exculptum. Prima ceruicis uertebra po-
ſteriori proceſſu, ſeu ſpina ob hoc inter reliquas uertebras ſola deſtituitur, quòd is aliquot mu-

Caput flecti & reflecti ſuper primã uertebram.

Lib. 12 de Vſu partium.

Articulus totius corporis digniſsimus.

Non ſemel in lib. de Oſsibus, & 4 de Adminiſt. ſect.

Reliqua primæ uertebræ deſcriptio.

h 2, 3, 4, 10, 11 fi. S.

i 14 muſc. tabula, I, H.

k eadem tabul. L, K.

l 2 fig. T.

m ultima fi. lib. 3 ſ.

n 3, 10 fi. V.

o 1 fig. H.

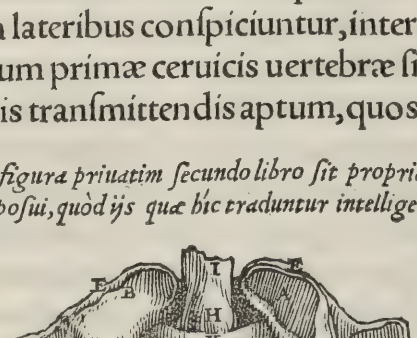
p 2 fi. 12 capitis ſ.

sculorum paria aculei modo uulnerasset, neq; illis & præcipue[q] tertio musculorum caput mouentium pari aptum iter, aut sedem tribuisset.[r] Ea tamen parte, qua aliæ uertebræ in spinam desinūt, hæc aspera est, & ueluti acuta linea extuberat, quo facilius[s] quartū caput mouentiū musculorum par hinc principium duceret. In inferiori primæ ceruicis uertebræ regione, sub duobus, quibus caput excipitur, sinibus,[t] alij totidem insculpuntur leuiter ac in superficie caui, ob idq; etiam γλωνοειδεῖς appellati. Horum circumferentia orbicularis est[u] in medio uix aliquid, quod dijudicari possit, caui obtinens, sed[x] exteriora sinuū supercilia longè inferius, quàm[y] interiora descendunt, idq; si hanc uertebram in erecto corpore secundæ inniti fingas. His sinibus cartilagine obcrustatis,[z] duo secundæ ceruicis uertebræ excipiuntur tubercula, quæ ad latus corporis eius uertebræ habentur minimùm prominentia, uti & sinus primæ uertebræ leuiter excauantur. Tuberculorum circumferētia etiam sinuum modo orbicularis est, quamuis interim nonnihil[a] posteriori parte extra circuli circumferentiam deduci uideatur. Ad hæc,[b] internum latus tuberum, elatius[c] exteriori latere assurgit. Verùm ea laterum altitudo depressioq; non adeò insignis est, atque superciliorū primæ ceruicis uertebræ sinuum. Deinde tubera in medio seu centro non æquè prominent, ac primæ uertebræ sinus inter supercilia cauati sunt: non secus sanè, quàm si tuberum latera procerius quàm ipsorum medium exurgeret. Vnde etiam fit, in nudis ossibus inuicem adaptatis, sinus non ad amussim tuberibus respōdere, & in illorum sinuum medio spacium non prorsus oppletum apparere. atque id priuatim hominibus accidit: canibus autem & equis alijsq; animantibus plurimùm caput circumducētibus, unum continuum utriusque lateris in secunda uertebra est tuberculum, & sinus quoque in prima ceruicis uertebra cōtinuus apparet, tuberculo concinnè respondens. Hanc in hominibus inæqualitatem, Natura subinde peculiari cartilagine corrigit, quæ præter cartilagines ossibus crustæ modo obnatas, sinum & tuber intercedit, ac ligamentis in orbem articulum

cōtinentibus duntaxat adnascitur, & superius inferiusq; admodū uiscoso humore, tanq; smegmate, oblinitur. Huiusmodi igitur primæ uertebræ sinuū cum secundæ uertebræ tuberibus duplex (utrinq; scilicet unus) est cōtextus, eius quem statim dicā motus gratia efformatus. Nunc enim tertius secundæ uertebræ ad primā contextus adhuc sermoni est adijciēdus, qui secūdæ ceruicis uertebræ[d] dente cum prima uertebra efficit. In medio enim duorum tuberū secundæ uertebræ, ex superiori mediaq; sui corporis regione, processus quidā insignis & altus, admodumq; durus & solidus enascit, quem quòd denti ac potissimū hominis canino assimilet, ὀδοντοειδῆ & ὀδόντα Græci uocarūt, quo etiā nomine Hippocrates secundā uertebrā nuncupauit, non autē (ut Iulius Pollux, & Cælius, dissectionū imperiti male recensent) primā. Verùm alij hunc processum à turbinis, seu nucis pinei imagine κωνοειδῆ: alij, quòd cuspidis pyramidis'ue modo extuberet, πύρηνον & πυρηνοειδῆ appellarunt. Processus hic primæ uertebræ[e] cauitatem subit, quam illic haberi scripsimus, ubi primæ uertebræ corpus deberet consistere, & ubi eiusdem sinum insculpi scripsimus, qui cartilagine oblitus, anteriorem dentis partem læui & lubrico[f] tubere prominulam excipit. Posterior dentis pars, è regione eius tuberis[g] posita, magis extuberat, crassiorq; est quàm ubi primùm is à secunda uertebra producitur. Hîc enim utrinque ad latera[h] sinus singulos, &[i] tertium in posteriori sede, exigit. Qui in lateribus conspiciuntur, inter dentis radicem & secundæ uertebræ tubera consistunt, unaq; cum primæ ceruicis uertebræ sinibus, qui his respondent,[k] foramen utrinque parant,[l] neruulis transmittendis aptum, quos interdum hâc in musculos collum flectentes procidere uidimus, ac secundi paris neruorum dorsalis medullæ surculos censemus. Porrò sinus in posteriori dentis sede conspicuus, in hoc exculpitur, ut ligamentum ipsi firmius obuoluatur, quod ab uno primæ uertebræ latere in aliud transuersim procedit, & insigniter ualidum posteriori dentis sedi (uti dicebā) transuersim obuoluitur, dentem accuratè in cauitatem primæ uertebræ cōtinens, & cauens præterea ne dens sua sede aberrans, hîc dorsalem medullā comprimat. Cæterùm ut ligamentum id aptius enasceretur, prima uertebra[m] ea sede qua id originem ducit, siue inseritur, aspera inæqualisq; est, & foramen quoq; nō altè penetrans exigit, quod firmius ligamentum explantari inseri'ue sinit. Nullibi enim in ligamentorū enarratione interesse

Quamuis præsens figura priuatim secundo libro sit propria, illam tamen huc reposui, quòd ijs quæ hîc traduntur intelligendis non mediocriter iuuet. Significetur itaq; obiter A, B, C, prima ceruicis uertebra. D & D secunda. G secundæ corpus. H dens. I teres ligamentum à dente occipitis ossi insertum.

K transuersum ligamentum, dentem in prima uertebra stringens.

Sinus primæ uertebræ tubera secundæ excipientes.

Tubera secundæ.

Hîc peculiarem utriusq; lateris cartilaginem nonnunq; à nobis obseruatam depinximus.

Secundæ uertebræ dens.

Libro de Articulis.

Dentis cū prima uertebra contextus.

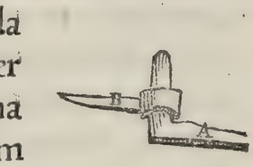
q 14 musc. tab. A, B.
r 3, 4, 10 & 11 fi. X.
s 14 musc. tab. G, F.
t 4 fig. dexter Y. sinister a, b notatur.
u 4 fi. inter a & b.
x 4 fig. b.
y 4 fig. a.
z 5, 6 fig. c dextrum sinistr. d, e, f.
a 5, 6 fi. f.
b 5, 6 fig. d.
c 5, 6 fig. e.
d 5 fi. g, n. et 6 fi. h, i, k, l, n. & 10, 11. figurær.
e 3 fi. K dein L.
f 5 fi. g.
g 6 fig. h.
h 5, 6 fi. k, l.
i 6 figur. i.
k 11 fig. m.
l 2 fi. cap. 11 libri 4 N.
m 3, 11 fig. o, o.

intereſſe puto, ſiue ea inſeri, ſiue enaſci dixero, quum ligamentũ pariter ad utrunq; os pertineat.

n fi.5,6 n. o 10,11 fi.r.

[n] Superior dentis pars, ſeu ipſius apex in mucronẽ teſtudinis capitis modo exacuitur, ut[o] altius extra primam uertebrã prominens, ex ſe robuſtum teresq; ligamentũ éduceret, quod occipitis oſſi ad eam ſedem alligari poſſit, quam in anteriori parte foraminis dorſalem medullã tranſmittentis, aſperam, leuiterq; extuberantem cõſpici ſcriptum eſt. Atq; eiuſmodi profectò primæ uertebræ cum ſecunda cõtextus perficitur, duobus nimirũ latis ſecundæ uertebræ tuberibus, totidemq; primæ ſinibus, & uno rurſus primæ ſinu, cui dentis tuberculũ committitur. Hunc contextum ex ipſo potius rerum intuitu, quàm ex hac mea nõ tam cõcinna quàm uera deſcriptione, diſci malim, quò preſſius dijudicaretur, num Galenus nos caput ſupra ſecundã flectere & extendere, ſeu horum articulorum ope annuere, ac Thracum modo renuere, uerè prodiderit: an ego perperam his contextibus caput unà cum prima uertebra uelut ad axem in gyrum duci, nihilq; minus quàm flecti ac extendi, contrà Galeni decretũ tot locis grauiter repetitum, aſſeruerim. Si enim ſingula in oſſium fabrica perquiſiueris, ſecunda ceruicis uertebra tibi trabem referet, cui terræ infoſſo axem infigimus. ipſe autem dens, axis erit. prima uerò uertebra, cui caput in hoc circũactus motu, ac ſi cum illa idem corpus eſſet, iungitur, trabi aſſimilatur ad axem reuoluto. Aut prima uertebra cardini confertur, oſtio cõmiſſo: ſecunda autẽ, illi cardini quem parieti infixum uidemus. Præterea ligamentũ tranſuerſim denti obductum, abunde commonſtrat, primam uertebram nequaquam ſupra ſecundam flecti: ſi modò quieſcente dente, prima uertebra antrorſum retrorſumq; in flexu mouenda eſſet. Quis enim ambigit, ligamentũ id dentem in primæ uertebræ ſinu continere? & illi non tantam laxitatem cum Galeno aſcribi poſſe, ut primam uertebram adeò à dentis contactu in anteriora ferri ſinat, ut caput iuſtum experiatur flexum? Porrò iam duo apud Iulium Pollucem nomina mihi ſuccurrunt, quorum alterum primæ accommodat uertebræ, alterum ſecundæ. ac prima quidem ἐπιστροφεὺς, ſecunda uerò ἄξων ipſi nuncupatur. Hæc nomina proculdubio à ueteribus, qui pueros in Anatome exercebant, manarunt: hoc nomine uolentes innuere uertebrã, axis modo quieſcentem, ac ſuper quam alia circumuertitur: illo autem, uertebram, quæ tanquam ad axem circumuoluitur. Atque id ſanè meæ ſubſcriberet ſententiæ, qua caput ſuper ſecundã in gyrum duci, iam ſæpius aſſerui. Quòd uerò à ueteribus ante Galenum hæc nomina manarint, præter poëtas Celſus mihi autor eſt, qui tametſi ipſius codex ubi ceruicis explicat uertebras uiciatus ſit, atq; ipſe à ſe neutiquam intellecta multorum Galeni interpretum more uerterit, attamen à ueterum quopiam, ex quo ſuum de oſſibus Caput in latinam orationem conuertit, eam ſententiã primùm aſſumpſiſſe uidetur, quæ meę, atque ipſi denique ueritati, proximè accedit. Neque profectò eſt quòd prolixius hæc referam, quum uel leporis, uel cuniculi, uel agni, uel hœdi ceruicem inter edendum contemplari integrum ſit, & ſimul luce clarius intueri motum qui in gyrum fit, ſuper ſecundam celebrari uertebrã: ac deinceps non amplius mirari, quamobrem Galenus auditorem adeò ſolertem, in Mathematiſq; peregregiè inſtitutum, in duodecimo de Vſu partium expetat: quum nemo ambigat, elegantem aliàs atque difficilem alicuius negocij deſcriptionem eo difficiliorem reddi, quo ipſa minus ab enarrãte intelligitur, iſq; magis à Naturæ artificio, quod recenſere propoſuit, aberrat. Quòd uerò Natura præter flexum in anteriora, & in poſteriora reflexum, etiam alios duos motus, quorũ alter in latera, alter in gyrum circũactuq; fit, ſuper primam uertebram non perfecerit, quemadmodum brachium femurq; triplici motuum differentia moueri uoluit, hinc potiſsimùm factũ ducito, quòd primã uertebram magis ampliusq; quàm reliquas omnes dorſalis medullæ cauſa,[p] perforari operæprecium fuerit, quodq; ob id unus duntaxat rotundus amplusq; ſinus in illa efformari nequiuerit, neque etiam occipitis os [q] foraminis ſui occaſione in unum tantùm grande caput extuberare potuerit, quod in illo primæ uertebræ ſinu perinde ac femur in coxendicis oſſis ſinu, omni motus ſpecie ageret. Quum itaque duplici articulo, dextro nimirùm & ſiniſtro, caput iungendũ fuerit, omniſq; propemodum duplex articulus ſimplici ſolùm motui famuletur, meritò Natura caput ſupra primam uertebrã flecti ac reflecti uoluit. Nam ſupra hanc in latus moueri nequiuit, niſi Natura hîc ſui oblita, unum occipitis oſſis caput in uno uertebræ ſinu ſtringi, aliud uerò caput attolli, atque à prima uertebra prorſus diſiungi cupiuiſſet: quod in nullo tentauit articulo: id ſemper ſtudens, ut articuli oſſa mutuò eſſent cõtigua, neque ab inuicem abſcederent, & neſcio quam uacuam à Galeno confictam ſedem ſtatuerent. Deinde caput in gyrum ſupra primã uertebram moueri minus potuit, niſi Natura acutum proceſſum in capitis amplitudinem, qua cerebrum continetur, à prima uertebra produxiſſet, ad quem caput ueluti ad axem uolueretur, ac deinceps alia quamplurima nunc rectiſsimè formata, uitiare propoſuiſſet. Super ſecundã itaque uertebram

Caput cũ prima uertebra ſuper ſecundam.

A unus cardo, B alter.

Lib. 12 de Vſu partium.

Cur Natura caput ſuper primam uertebrã ſimul quoque circumduci, & in latera inclinari noluerit.

p 2,3 fig. I.

q 1 fi. A.

Libro 4 de Adminiſt. ſectionibus.

Non potuisse caput super secundam flecti & reflecti, neq; etiam in latus inclinari.

caput artificiose in gyrum mouetur. si enim flecteretur, dens dorsalem frangeret medullam. Quum enim quieto dente prima uertebra antrorsum duceretur, posteriori sede sursum eleuata, tunc dorsalis medulla in primæ uertebræ foramine prorsus coarctata compressaq́;, abrumperetur. Deinde prima uertebra, supra secundã retrorsum nullo modo reflecti posset, nisi ipsa in [r] anteriori sede, qua dentem continet, prorsus exculperetur, primaq́; tunc uertebra à dente non præpedita, retrorsum liberè duceretur. Adde, caput neutiquam in latus supra secundam moueri potuisse, eadem ratione qua probauimus lateralem motum supra primam nequiuisse fieri. Aliàs enim necessum esset, primã uertebram in altero latere à secunda semper leuari, quod periculum nunc in circumactu non impendet. Porrò lateralem motum Natura insigni profectò industria omnibus ceruicis commisit uertebris, quæ singulæ seorsum in latus moueri nequeunt, uerùm simul omnes succedentibus motibus illuc adeò concinnè inclinantur, ut caput commodè secundario motu in latus citra omnem noxam feratur. At nunc rursus ad secundam ceruicis uertebram, ac sic deinceps ad quinque reliquas sermonem reflectamus, ueram duntaxat earundem constructionem enarrantes, ne casu quapiam noua disceptatione præsens Caput in immensum excrescat, atque ego nimium anxiè Galeni (cuius diligentiæ alioquin cum omnibus medicinæ studiosis plurimum debeo) sensa eruere, omnesq́; ipsius Anatomicos lapsus studiò commemorare, uidear. Secunda itaque ceruicis uertebra in posteriori tuberum, quibus illa primæ uertebræ cõmittitur, sede leuiter [s] exculpitur, ut cõmune cũ prima uertebra [t] foramẽ utrinq; cõstituat, quo [u] secundũ dorsalis medullæ neruorũ par, in posteriora elabitur. Verum huius foraminis maiorem portionem prima efformat uertebra, insigniter satis ad posteriorem sedem sinuum, quibus secundæ articulatur uertebræ, [x] insinuata. Reliqua in secunda ceruicis uertebra commemoranda, cæteris etiam quinque inferioribus magna ex parte sunt communia. [y] Hæc enim similiter atq; [z] illæ, posteriori donatur processu: qui hoc priuatim in ceruicis uertebris sibi uendicat, quòd suo mucrone [a] bipartitur, ac præcipuè secundæ uertebræ, triumq́; ipsi subiacentium. Sexta enim uertebra admodum obscurè sui processus diuisionem ostendit, atque adhuc multo minus septima. quæ priuatim hoc cum sexta sortitur, quòd ipsius processus plerunque donetur appendice, ac procerius educatur, quodammodoq́; ad superiorum thoracis uertebrarum [b] processuum imaginem suo mucrone accedat, nisi quòd ille his obtusior ampliorq́; relinquatur. Cæterarum uerò ceruicis uertebrarum processus appendicibus carent, & lati, inæquales, asperi, & (ut ita dicam) ramosi, inferioriq́; sede caui, ac superiùs gibbi cernuntur, ac utrinq; modicè depressi. quod extuberans linea facit, quæ secundùm processus longitudinem porrigitur: quemadmodum etiam inferiori processus parte (quæ caua est) quidam lineæ instar ductus, secundùm processus longitudinem ferri uidetur. Prominet autem in gibba sede, linea, ut ligamentum ab hac in cauæ sedis medium producatur: quod secundũ processus seu spinæ longitudinem porrectum, unam spinam alteri colligare, dextrosq́; musculos à sinistris dirimere, in secundo libro scribemus. Verum hæ posteriorum processuum lineæ, in thoracis & lumborum uertebris conspectiores erunt, quòd & illarum uertebrarum processus insigniores sint, & ualidiori duriorîq; ligamento (quum minus moueri debeant) inuicem deligentur. Diuisionis autem in processulos potissima occasio musculi censentur, in posteriori ceruicis sede repositi. ut enim hi promptius principium ducerent, & ualidius quoque in uertebrarum spinas insertionem molirentur, hæ spinæ etiam in processulos dirimuntur. Atque id Natura in his colli uertebris peculiariter machinata est, quia non adeò longas spinas à paruis illis uertebris, atque à thoracis lumborumq́; uertebris producere tutum fuerat. Deinde maior musculorum copia in ceruicis posteriori sede, quàm in alijs dorsi partibus collocatur, quemadmodum ubi musculos scapulas, thoracem, caput & dorsum mouentes persequar, auditurus es fusissimè. Porrò musculorum etiam gratia secundæ uertebræ spina procerius, quàm aliquot ipsi succedentes spinæ, exeritur, cæterisq́; latior uisitur, quòd scilicet hæc priuatim [c] tertio musculorum caput mouentium pari, & [d] sexto quoque principium præbeat. Ne tamen iniustè Natura ex gracili uertebra prolixiorem latioremq́; educeret spinam, ipsa secundam aliquot sibi subditis grandiorem effecit: uerùm non tam spinæ producendæ gratia, quàm ut secunda articulationi abundè sufficere posset, quam cum prima uertebra molitur. Atque hoc illud est quod antea asseruimus, Naturam semel atque iterum superiorem uertebram inferiori maiorem creauisse. Secũda enim crassior, & maior ualidiorq́; est tertia; dein primam transuersorum processuum occasione, omnibus ceruicis uertebris latissimam esse, suprà docuimus. Cæterum transuersi processus in reliquis colli uertebris non admodum exporriguntur, [e] & imprimis secundæ uertebræ, cui breuis & simplex utrinque transuersus obtigit processus. Videtur autem is in secunda uertebra minus quàm in alijs prominere, breuiorq́; esse, propter huius uertebræ tube-

Quibus uertebris motus lateralis committatur.

Foramẽ secundũ par dorsalis medullæ neruorũ in posteriora transmittens.

Spina sex humiliorum ceruicis uertebrarum.

Secundã uertebram aliquot sibi subditis maiorem esse.

Transuersorũ ceruicis uertebrarum processuũ natura.

r 3, 4 figuræ K, L.

s 6 fig. p.
t fi. 11 r.
u 3 fig. ca. 11 lib. 4 I.
x 4 fig. q.
y 5, 6, 7 figuris f.
z 9 fi. t. & 8 fi. charactere u.
a 8 fi. f, w.

b 1 fi. ca. 16 N, O, P. Hæc erunt obuia, si 7 fig. spinam cum spinis cæterarũ fi. contuleris. aut N, O, P obserues 1, 2 figuræ capitis 16.

c 14 musc. tabula A, B.
d eadem tabula, K, L.

e 5, 6, 7 figuris u.

tuberum,quæ primæ ſinus ſubeunt,amplitudinem,craſſitiemq́. Inſuper hæc tuberum amplitudo in cauſa etiam eſt,[f] foramen quo tranſuerſus ſecundæ proceſſus perforatur, non rectà,ſed obliquè exculptum uideri,ſecus atque in prima ceruicis uertebra,[g] & quinque ſecundæ ſubiectis,quarum tranſuerſus proceſſus recto amploq́; foramine peruius eſt. Neque profectò hactenus in homine ulla ceruicis mihi occurrit uertebra, quæ tranſuerſum proceſſum non geſſerit perforatum. Verùm proceſſus ſeptimæ canum ſimiarumq́; uertebræ tranſuerſum proceſſum, abſque foramine frequenter adinueni. Huiuſmodi foraminibus ſolæ ceruicis uertebræ ornantur,in hoc perforatæ, ut[h] uenã arteriamq́; ſurſum ducant,quæ dorſali medullæ,ac tandem ipſi cerebro ſanguinem ſpiritumq́; deriuant. Præterea quatuor uertebræ,quæ ſtatim ſecundam ſequuntur,hoc etiam peculiariter ſibi uendicant,quòd illorum[i] tranſuerſi proceſſus ampli & bifidi ſunt:non tamen interim,ut earundem ſpinæ, aſperi & inæquales. Tranſuerſi enim proceſſus forma inuicem reſpondent, & interior ipſorum pars ſemper latior eſt, elatiusq́; ipſa poſteriori effertur. Spinæ autem partium impar in omnibus quaſi uertebris eſt forma,& illæ perpetuò uarijs modis protuberãt atque exaſperantur. Hæc tranſuerſorum proceſſuum amplitudo & bipartitio,eadem ratione accidit, qua ſpinas bifidas eſſe prius relatum eſt, nimirum muſculorum ortus inſertionisq́; gratia. Vt enim alios huius ſedis præteream muſculos, utrinque tranſuerſis uertebrarum proceſſibus priuatim[k] duos committi in ſecundo libro ſcribemus, quorum beneficio collum,& poſtea conſecutionis motu caput in latera ducuntur. Hi muſculi in utroque latere ita collocantur, ut unus anteriori tranſuerſorum proceſſuum ſedi,alter uerò poſteriori aſcribatur. Septima autem ceruicis uertebra tranſuerſos proceſſus latos quidem exigit,at admodũ obſcurè bipartitos. Quum enim ampli proceriq́; ſint,nulla incumbit neceſſitas, eoſdem quoque bifidos fieri, præcipuè quando muſculi collum in latus ducentes,non adeò ualidè ſeptimæ ac cæteris committantur,quòd hæc illis ueluti baſis in dicto colli motu ſubiaceat, ac obſcurè non ſecus quàm thoracis uertebræ in latus moueatur. [l] Aſcendentes[m] deſcendentesq́; proceſſus,quibus uertebræ mutuò articulantur, in omnibus ceruicis uertebris ſecundæ ſubiectis ſimiles ſunt,& ſecunda quoque deſcendentes proceſſus obtinet,aliarum proceſſibus non diſsimiles. Qui itaque deorſum ſpectãt,& ſubditæ cõmittuntur uertebræ, orbiculari ſinu nihil minus quàm altè inciſo, & ab anteriori ſede inſigniter obliquè deorſum in poſteriora ducto,ornantur. Aſcendentes uerò proceſſus,qui incumbenti articulantur uertebræ,tuberculum orbiculare habent,quod adeò leuiter ſuperficietenusq́; extuberat, ut ignores ſinuum'ne id an capitum numero aſcribere debeas. Hoc tuberculum aſcendentium proceſſuum ſinui congruit: & cartilagine perinde ac ſinus incruſtatum, ab anteriori ſede deorſum in poſteriora admodum etiam obliquè fertur. id quod non obiter conſiderandum eſt. Nam obliquus ille ductus in ceruicis uertebris, quæ thoraci propiores ſunt, minor ſemper, ac ſecundùm corporis longitudinem rectior euadit,quòd illæ uertebræ nõ adeò laxè ac ſuperiores moueri, atque ob id etiam non tam laxè articulari,debeant. Aſcendentes itaque proceſſus ſuo tuberculo, ſinum deſcendentium proceſſuum ſubingrediuntur,atque ita ſecunda ceruicis uertebra tertiæ duplici articulo alligatur, ut tertia quartæ, & ſic reliquæ omnes ad thoracem uſque conſequentes. Septima enim ceruicis, primæ thoracis aſcendentes proceſſus excipit. Verum Natura non ſolum ceruicis uertebris laxiores communicauit articulos,ſed ut commodius aptiusq́; quàm reliquæ dorſi partes,collum inſigni & quo maximè indigemus uſu,moueri poſsit,ipſa aliud quoque proprium colli uertebris adhuc elargitur. Quum enim uertebrarum thoracis & lumborũ corpora inuicem planis minimeq́; extuberantibus cõmittantur ſuperficiebus,ad eum modum quo duo læuigati amplíq; aſſeres mutuò incumberent,Natura[n] inferiorẽ ceruicis uertebrarũ corporis partem oblongam, capitisq́; alicuius articuli ad motum euidentem facti ritu,extuberare uoluit,ac[o] ſuperiorem corporis uertebrarum partem amplo ſinu ita excauauit, ut oblongum ſuperioris uertebræ corpus in hunc ſubditæ uertebræ ſinum ingrediatur,uertebrarumq́; compago ad mouendum promptior conſurgat. Atque hæc compactionis ſpecies in ſecundæ uertebræ cum tertia,& deinde in aliquot ſubiacentium uertebrarum nexu magis eſt cõſpicua. Colli autem ſeptima, primæ thoracis quaſi omnino plana innititur ſuperficie, ac etiam ipſius corpus elatiori ſede non adeò atque ſuperiorum uertebrarum excauatur: quod præcipue accidit,quia ſuperiores laxius inferioribus moueri,ex uſu fuit. Cæterùm quàm tutò uertebræ inuicem ligamentorum ope colligentur,quamq́; ſtudioſe Natura laxis his oſſium connexibus proſpexerit,muſculi & uertebrarum ligamenta in ſecundo libro affatim oſtendent. Nunc interim DEI opificium ſummopere admiremur, quòd is ſimul & ſecuritati,& multiplici motui tam incredibili induſtria prouiderit: & quãuis fortè crebriores ceruicis noxas luxationesq́;,quàm reliquarum dorſi partium fieri conſpicimus, nihilominus tamen adhuc magis obuerſetur animo,

f 5,7,11 figur. x.
g 8 fi. κ.
h ultima 3 lib. figura ſ.
i 8,10 fig. γ, z. & 9 figuræ numeri 7,8,9,10.
k 8 muſc. tabul. a... C notatur. 14 autem tab. alter N.
l 9,11 fig. δ, & numeri 8 fi. 3, 4.
m 6, 7, 9, 11 fig. γ.
Hic confer ceruicis uertebras, thoracis et lumborum uertebris fi. capit. 14.
n 9 fi. ζ, & 8 fig. ε.
o 9 fi. κ, θ, κ. Nonæ autem figuræ numeri, 1, 2.

Foramen trãſuerſorum proceſſuum.

Aſcendentium & deſcendentiũ proceſſuũ natura.

Metire obliquum ductum ab a ad b.

Corporũ ceruicis uertebrarũ contextus.

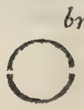
mo, tantam hominum frequentiam in collo eius laxæ articulationis uitio neutiquam affici: & expendamus pariter, quantum ad omnia uitæ munia incommodi rigida immobilisq́ ceruix adferat. Quòd uerò secundæ uertebræ corpus in [p] anteriori sede non planum reliquorum colli uertebrarum corporum modo uisitur, at tubere secundum longitudinem ducto amplioris lineæ forma extuberet, & utrinque ad eius tuberis latus deprimatur, [q] musculi illi in causa censendi sunt, qui collum flectentes, & hac sede coëuntes, in istam uertebræ corporis formam ualidius inseruntur. Verùm quum tertia ceruicis uertebra secundæ subiaceat, & utriusque lateris collum flectens musculus supra hanc etiam inseratur, non mirum est, anteriorem corporis tertiæ ceruicis uertebræ faciem secundæ uertebræ nonnihil esse consimilem: imò dictorum musculorum occasione omniū ceruicis uertebrarum sedem ueluti compressam, non autem ut thoracis lumborumq́ uertebræ semicirculi instar, protuberantē uideri. Quæ quum ita se habeant, neminem latet, omnibus ceruicis uertebris non eundem processuum numerum obtigisse. Ne autem aliquid hîc prætermisisse uidear, necessum fuerit uel Galeni nomine alicuius uertebræ ceruicis processus ita recensere, ut undecim numero in illis processus adinuenias: totidem nanque processus colli uertebris à Galeno ascribuntur. Assumito itaque tertiam, aut quartam, aut quintam, aut sextam colli uertebram, ac primùm duos numerato processus in superiori corporis sede, utrinque uidelicet unum ad latus sinus, cui incumbentis uertebræ oblongum corpus insidet. tertium autem & quartum recense duos ascendentes processus, qui incumbentem subeunt uertebram. quintum uerò & sextum, duos descendentes, quibus subditæ uertebræ ascendentes processus excipiuntur. Porrò septimum, octauum, nonum & decimum numerabis, transuersos processus: qui quum utrinque sint singuli, ac illi rursus gemini bifidiq́ cernantur, quatuor cōstituūt processus. undecimus erit ipse posterior processus, seu spina. Verùm quum uertebræ, quibus geminis utrinque transuersus accidit processus, spinam quoque [r] bipartitam gerant, nihil obstiterit, cur minus hîc duodecimum quoque fingas, Galeni numerū aucturus. Item quia [s] oblongum uertebræ corpus inferiori sede processus modo quoque educitur, quid prohibebit & id pariter decimi tertij processus loco, cæteris adijcere? Quòd autem in prima ceruicis uertebra, & secunda, septimaq́ alius processuū obseruetur numerus, atque ille adhuc in istis uarius, uel me tacente citra negocium prompte colligitur. [t] Foramina in uertebrarum lateribus neruis à dorsali medulla transmittēdis, & uenis quoque ac arterijs ad illam admittendis parata, eadem serie sub secunda ceruicis uertebra ad sacrum usque os cōstituuntur. Inter latus enim posterioris sedis corporis uertebræ, & ascendentes descendentesq́ processus, sinus quidam [g] supra [h] infraq́ in ambobus lateribus exculpitur, qui cum proximæ uertebræ sinu commune foramen efformat, quo neruus prosilit. Isti sinus in omnibus uertebris nō pari se habent modo. in ceruicis enim uertebris semicirculus in superiori uertebra, & semicirculus in inferiori exculpitur, utraque uertebra parem operam ad foraminis constitutionem præstante. Aut si quis ad amusim singula excutiat, inferior uertebra in ceruice paulò maiorē portionem foraminis constituit, ipsa superiori. [i] Sinus enim in superiori uertebræ parte exculptus, [k] inter processum ascendentem, & processum quem elatior corporis uertebræ pars producit, profundior est [l] sinu, qui [m] inter descendentem processum, & corpus uertebræ cælatur. In lumborum uertebris prorsus contraria est ratio. superior enim uertebra, superiorem foraminis sedem lateraq́ efformat, inferiori interim uertebra inferiorem foraminis illius partem, seu ueluti tertiam circuli partem duntaxat constituente. Sinus enim in illis uertebris inter corpus ac descendentem processum exculptus, multis numeris eius cauitatē superat, qui in superiori uertebræ parte inter corpus ipsius & ascendentem processum cælatur. Thoracis autem uertebrę medio se habent modo. quæ enim ex illis collo propius accedunt, colli uertebris hoc neruorum foramine respondent: quæ iuxta lumborum uertebras consistunt, lumborum etiam uertebris in foraminis forma assimilantur. Quamobrem uerò Natura, in alia sede neruorum foramina [n] inter occipitis os & primam uertebram, ac rursus [o] inter hanc & secundam cælauerit, quàm in reliquis uertebris, cuiuis obuium esse arbitror, qui primæ uertebræ cum capite, & eiusdem uertebræ cum secunda articulorum compagem sedesq́ ex præcedentibus intellexerit. Hæ nanq́ liquidò commonstrant, in lateribus articulo occupatis, uertebras illas insculpi neutiquam potuisse, nisi prorsus infirmum inualidumq́ Natura hîc fecisset contextum, & mutuo ossium in assiduis motibus affrictu, neruos rumpi uitiariq́ cupiuisset. Qua uerò prouidentia hæc foramina [p] in sacro osse exculpsit, in eius ossis historia percurram. Cæterùm quòd ad præsens Caput adhuc spectat, colli uertebræ aliud nihil sibi priuatim asciscunt. Nam etsi omnium uertebrarum secundam sequentium corpora superius inferiusq́, & ipsius etiam secundæ corpus infra appendices in minoribus natu ostendant, id quoque omnibus uertebris secundæ subditis commu

Processuū numerus.

Lib. 13 de Vsu partium.

Foraminum neruos in latera trāsmittentium natura.

In colli uertebris.

In lumborum uertebris.

In thoracis uertebris.

Vertebrarum appendices.

p 5, 10 fi. λ, μ, ν.

q 8 muscul. tab. A, B.

Obseruato hîc 8 figurā cuius numeri, processus seriatim denotant.

r 8 fi. ξ, π.

s 8 fig. ρ, & 9 fig. ς.

t fi. ca. 14. Q, Q.

g 8, 9 fig. σ.

h 7 fig. τ.

i 8, 9 fi. σ.

k 9 fi. inter δ & ϑ.

l 7 fig. τ.

m 7 fi. inter β & ι.

n 2 fi. ca. 11 lib. 4 H, & 3 fig. F.

o 2 fi. ca. 11 li 4 N, & 3 figura I.

p 2 fi. ca. 11. lib. 4 charact. 25. ad 30 usq́. & 3 fig. E. ad 56.

commune eſt. Quemadmodū & uertebras non uno oſſe in puerulis efformari, nulli negatum eſt uertebræ. Prima enim ceruicis duobus conſtat oſſibus, inuicem appendicū more cōmiſsis. Apparet autem hæc unio, ubi primæ [q] anterior pars conſiſtit, & [r] quà aliæ in ſpinam exacuuntur. [s] Reliquæ autem ceruicis & thoracis & lumborum uertebræ præter appendices, tribus extruuntur partibus. Vna enim linea cartilagine oppleta, ſecundùm ſpinæ ducitur longitudinem, à foramine dorſali medullæ parato ad ſpinæ uſque apicem pertinens. Aliæ autem duæ ab eodem foramine productæ, corpus uertebræ à duobus tranſuerſis proceſſibus reliquisq́ uertebræ poſterioribus partibus dirimunt, quemadmodum in agno ac hœdo eſt cernere. Quamuis id in puerulis obſeruari malim, quòd ipſis oſsium noxæ crebrius quàm ætate confirmatis oboriantur. Cæterùm in ætate paulò prouectioribus, hæc oſsium frequentia aboletur: appendices tamen etiam uigoris tempore aliquando non ita difficulter diſtinguuntur. In ſenibus autem non ſolum appendicum connexus obliteratur, uerùm uertebrarum corpora aliàs magno interuallo ob cartilaginei ligamenti interuentum diſſita, adeò coaleſcunt, ut modò tres modò quatuor uertebras in illis ita concreuiſſe, ac ſimul in cemiterijs effodi uideas, ut inuicem diuelli nulla ratione queant. Coalitus iſte quorundā proceſſuum fit interuentu, quos corpus unius uertebræ ab externa ipſius ſuperficie in aliud producit. Cæterum coalitum hunc in cauſa eſſe, cur minus dorſum moueant ſenes, & quòd nequaquam dorſum extendant, ipſiq́ magis incuruentur, neminem ambigere reor, præcipuè ſi quis aliquando gibboſi uertebras inſpexerit, hasq́ incuruatas, & ſuis corporibus pertinaciſsimè unitas. Quanquam ad hæc, difficilem in ſenibus motum augent oſsium ſuperciliorū mira aſperitas, & oſsium tubercula, quæ capita in ſuis ſinibus moueri prohibent. Poſtremò & inſignis ligamentorum duricies, promptè uertebras moueri uetat.

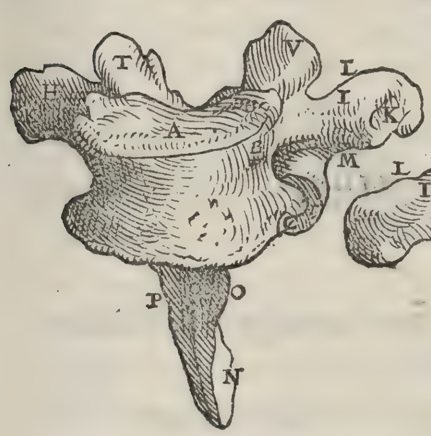
q 2 fig. M. 3,4 fi. L. r 3,4 fi. X. s prima linea, in 7 fi. à foramine illo per s du ceretur. ſecunda autē & tertia à foramine per r & r.

Vertebram in pueris plurib. conſtare oßibus.

Vertebrarum in ſenibus nexus.

DE THORACIS VERTEBRIS.
Caput XVI.

PRIMA XVI CAPITIS FIGVRA.

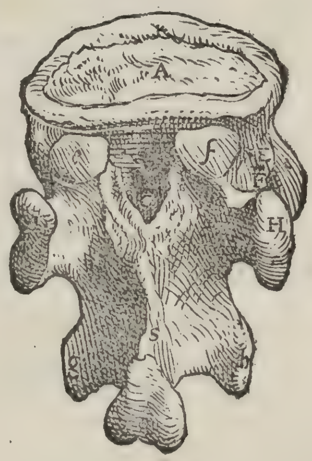
SECVNDA.

TERTIA.

QVARTA.

QVATVOR PRAESENTIVM FIGVRARVM ET EARVNdem characterum Index.

DVODECIM thoracis uertebrarum eas hic delineauimus, quas oſtendendæ illarum deſcriptioni ſufficere duximus. Integra enim dorſi uertebrarum ſeries, figura decimo quarto Capiti præpoſita, ac dein tribus integram oſsium compagem ad huius libri calcem exprimentibus proponitur. Thoracis autem uertebræ ſimul cum coſtis, quæ illis articulantur, etiam ſeorſum duabus prioribus figuris exprimuntur, quæ decimo nono Capiti præfigentur. Prima uero huius Capitis figura unam ex medijs thoracis uertebris anteriori parte delineatam oſtendit, cui ferè decem ſuperiores thoracis uertebræ correſpondent.

Secunda, eandem uertebram, quæ prima explicatur figura, poſteriori facie ſpectandam offert.

Tertia, thoracis undecima uertebra poſteriori facie oſtenditur.

Quarta duodecimam thoracis uertebram poſteriori etiam facie expreßimus.

A 1,2,3,4

A 1,2,3, 4 *A in omnibus obſeruatur figuris, ſuperiorē corporis partem notans, qua ſuperpoſitæ cōmittitur uertebræ. Cæterum quia ſuperiori parti inferior prorſus reſpondet, abs re fuiſſet uertebram thoracis ab inferiori facie delineare.*

Φ. *Φ uerò in tertia figura poſitum, appendicem notat ſuperiorē corporis uertebræ, quæ adhuc poſt oſsiū coctionē & emundationem ferè relinquitur.*

B 1 *Medium eius ſinus, quem duabus uertebrarum corporib. communem eſſe dicemus, cuiq; coſtæ radix inarticulatur.*

C 1 *Eiuſmodi ſinus pars in inferiori uertebræ corporis ſede ſculpitur, quæ tanto minor eſt ſuperiori parte B inſignita, quanto communis ſinus coſtæ articulandæ paratus, ad ſubiacentem uertebram magis, quàm ad ſuperpoſitam pertinet.*

D 3 *Sinus undecimæ uertebræ, cui undecima dextri lateris coſta inarticulatur.*

E 4 *Sinus duodecimæ uertebræ, cui duodecima dextri lateris coſta coarctatur.*

F 4 *Sinus aſper & profundus, ex quo ligamentū prodit, duodecimā coſtā ſuæ cōnectens uertebræ.*

G 2,3,4 *Foramen grandius poſteriori uertebræ corporis ſedi, quæ dorſalē medullam reſpicit, inciſum.*

H & I 1, 2,3,4 *Tranſuerſi proceſſus uertebrarum thoracis.*

K 1 *Sinus in apice tranſuerſi proceſſus, cui coſta articulatur, conſpicuus.*

L 1 *Sedes tranſuerſi proceſſus, quam gibbam eſſe dicemus.*

M 1 *Sedes tranſuerſi proceſſus caua. Quòd autem in reliquis tribus figuris poſteriorem uertebrarum faciem exprimentibus, tranſuerſi proceſſus nonnihil decliues ferri apparent, ob hoc euenit, quòd in his delineationibus ſuperioris uertebrarum partis magna conſpicitur portio. Oculi enim acies ad poſterioris ſedis medium, ſtudiò non fuit directa.*

N, O, P 1,2 *Spina, ſeu poſterior proceſſus. ac in ſecunda quidem figura ſuperior ſpinæ exprimitur ſedes, in qua N & O & P tres lineas notant, triangularem figuram ſimul conſtituentes. & interuallū inter N ac O una eſt ſuperficies ſuperior, & aliud interuallū inter N & P altera eſt ſuperficies ſuperior. Verùm prima figura tertiam ipſius proceſſus ſuperficiem notat, quæ inferior eſt, ac inter O & P conſiſtit. Quod autem iuxta N in prima figura inumbratum cernitur, alterius ſuperiorum ſuperficierum eſt portio.*

Q 1 *Linea in tertia ſuperficie extuberans, quæ aſpera & inæqualis eſt.*

R 3 *Spina undecimæ thoracis uertebræ.*

S 4 *Spina duodecimæ thoracis uertebræ.*

T, V 1 *Vertebrarū thoracis, quæ ſupra duodecimā conſiſtunt aſcendentiū proceſſuū anterior ſedes.*

X, Y 2,3 *Aſcendentium thoracis uertebrarum proceſſuum poſterior ſedes, qua illi proceſſus extuberant, & cartilagine incruſtantur.*

a b 2,3 *Deſcendentium thoracis uertebrarum proceſſuum exterior ſedes.*

c 1 *Hic uidetur dextri deſcendentis proceſſus anterior ſedes, quæ ſinuatur, cartilagineq; obducitur, & aſcendentis ſubiectæ uertebræ proceſſus tuberculum excipit.*

e, f 4 *Aſcendentes duodecimæ thoracis uertebræ proceſsus, undecimam ſubeuntes uertebram.*

g, h 4 *Deſcendentes duodecimæ thoracis uertebræ proceſſus, qui aſcendentium primæ lumborum uertebræ proceſſuum ſinibus inarticulantur.*

Plurimū duodecim thoracis eſſe uertebras.

THORACIS uertebræ numerantur [a] duodecim, præterquam quòd aliquando, tametſi raro, aliquibus uel deeſt una, uel ſupereſt. Sed deeſſe rarius, quàm ſupereſſe, inuenitur. Patauij nanque duo corpora, tredecim ſingula thoracis donata uertebris mihi occurrerunt, quum interim hactenus undecim tantum uertebras nunquam uiderim. Neque etiam lumborum ceruicisq; uertebrarū numerus tam crebro, atque thoracis, uariatur. Præterea, etſi thoracis uertebræ pari conſtent numero, non tamen in omnibus eandem articulationis commonſtrāt ſpeciem. Quum enim una thoracis uertebrarum ſit, quæ uertebram ipſi ſuperpoſitam aſcendentibus proceſsibus & ſubiectam deſcendentibus pariter ſubeat, duabus'ue excipiatur uertebris, hæc tamen nō eadem (licet duodecim tantum thoracis ſint uertebræ) ſe offert. quandoquidem nunc undecima, nunc uerò duodecima, aut alia quæpiam interdum hoc articuli genere proximis committitur uertebris. Quò igitur accuratius, quænam hæc ſit, quaq; ratione alijs coarctetur, quiuis promptè intelligat, præſens negocium deſcriptu utcunque arduum, ſed demonſtratu mihi perfacile, quàm potero diligentiſsimè modò

a fi. cap. 14 C, D. Integræ K ad L. Dein totus uertebrarū contextus 1, 2 fig. cap. 19.

Quandam uertebram ſupra infraq; ab alijs ſuſcipi.

dò aggrediar, omnes thoracis uertebrarũ partes ordine enarraturus, ut in quibus illæ inuicem pugnent, ocyus quis adinueniat. Quippe in thoracis uertebris nõ mediocris occurrit differentia.[b] Primùm itaque thoracis uertebrarum corpora tantum magnitudine inter se discrepant, quantum una, alia collo uicinior consistit. Primæ nanque thoracis uertebræ corpus magnitudine admodum duodecimæ corpori cedit.[c] Deinde corpus primæ, superiori sua sede, qua septimæ ceruicis cõnectitur, non omnino planũ est, sed modicè utrinque ad latus extuberat, ceruicisq; uertebrarum[d] corpora obscurè imitatur. Inferior autem huius corporis pars, plana constat superficie,[e] quemadmodũ & inferior superiorq; omnium thoracis uertebrarũ corporum superficies. Nullum enim thoracis uertebrarũ corpus inferiori parte, uel leuissimè in longum decliue protenditur, & in subsequentis uertebræ corporis sinum ([f] ceruicis uertebrarum ritu) desinit. Vtcunque etiam aliter Galenus attestetur, parem quodammodo articulationem thoracis uertebris tribuens, quam in præcedenti Capite ceruicis uertebrarum corpora moliri docuimus. Ad hæc, primæ secundæq; thoracis uertebræ corpus, nõ adeò anteriori parte rotundũ seu orbiculare prominet, atque reliquarum thoracis uertebrarũ corpora, quæ multo magis quàm supremarũ corpora ad circuli seu literæ C conuexi imaginem accedunt, proceriusq; in thoracis amplitudinẽ protuberant. Videntur enim duæ superiores thoracis uertebræ, ceruicis uertebrarum modo, in anteriori corporis sui sede depressæ, multoq; (ut sic dicam) ampliores, quàm profundiores, ac ad cõuexum semiparenthesis (potius quàm C formatæ. Quod ipsis priuatim cùm articulationis laxo motui aptæ gratia, tum[g] musculorum collum flectentium occasione oboritur. Musculi enim illi, ita utrinque primarum thoracis omniumq; ceruicis uertebrarum corporibus insternũtur, ut liquidò constet, ea corpora ab illis comprimi. Reliquarum autem uertebrarum corporibus huiusmodi musculi neque adnascuntur, neque incumbunt quoque. Præterea omnibus thoracis uertebrarum corporibus hoc commune accidit, quòd utrinque sinus habeant, quibus costarum capitula inarticulantur. Verùm ut costarum capitula in illo articulo uariant, ita etiam ijsdem omnino sinibus non omnes uertebræ decorantur. Vbi enim prima thoracis secundæ committitur, & secunda tertiæ, atq; ita deinceps ad nonæ usque cum decima conuexum,[h] sinus quidam in ambobus lateribus iuxta[i] foramina neruorum nomine parata insculpitur. qui utrarumq; inuicem colligatarum uertebrarum corporibus communis existit, ac partim in superioris uertebræ corpus, partim in inferioris excinditur. quanquam interim huius sinus grãdior portio ad inferiorem uertebram potissimum pertineat. Sinus iste incrustatur cartilagine, & obtusi anguli penè forma cælatus est, quemadmodũ & costarum[k] capitulũ sinum subiens anguli obtusioris modo extuberare, in costarũ tractatione commonstrabimus. Cæterùm prima thoracis uertebra hoc proprium cum undecima & duodecima adipiscitur, quod utrinque peculiarem habeat sinum alijs uertebris non communem, in ipsiusq; corpore duntaxat incisum. Ad superiorem enim sedem corporis primæ thoracis uertebræ, sinus utrobique exculpitur rotundus, & satis insigniter cauus, ac denique cartilagine oblitus, cui primæ thoracis costæ radix rotundo capitulo inarticulatur. Deinde ad inferiorẽ huius sinus sedem alius insigniter profundus cõspicitur, asper & inæqualis, & foraminibus quibusdam oppletus, neque cartilagine inunctus, à quo ualidissimum prodit ligamentum costam in suo sinu robustissimè stringens. Pari ratione sinus in duodecima uertebra duodecimæ costæ gratia insculptus, ad inferiorem ipsius sedem alium quoq; asperum, sed minus quàm postremò dictus primæ uertebræ sinus, profundum adipiscitur, qui ligamenti duodecimam costam firmius uertebræ adnectenti nomine cælatur. Postremò thoracis uertebrarum corporibus etiam substãtiæ ratione quædam accedit differentia. quanto enim cuiusq; uertebræ corpus grandius maiusq; est, tanto etiam minus apparet solidum, sed fungosum, & multis inæqualibus uarijsq; foraminibus incerta serie interstinctum, in quæ uenæ arteriæq; corpus uertebrarũ enutrituræ subintrant. Nisi enim uasorum surculi crassorum ossium substantiæ insinuarentur, impossibile esset mediam intimamq; & à superficie remotissimam ossis substãtiam, sibi nutrimentũ (quandoquidem ita distat) allicere. Inter cætera huius generis foramina, nullibi insigniora se offerũt, [l] q̃ in posteriori corporis uertebrarũ sede dorsalẽ medullã respiciẽte. Vbi in plurimis uertebris unũ peculiare cernitur foramen, pro uertebræ mole magnum, & asperum, & in multa desinens foraminula. Et quamuis Galenus huiusmodi foramina, priuatim lumborũ uertebris uideatur adscribere, si tamen quis singula studiose rimabitur, conspiciet primam lumborũ & thoracis duodecimam, & undecimam, aliquotq; uertebras ipsis superpositas, hæc foramina pro illarum magnitudine insigniora, plura & altiora exigere, harumq; uertebrarũ corpus fungosius, quàm cæterarum omniũ esse. Quòd scilicet magnæ sint uertebræ, & cauæ uenæ[m] caudicem sibi innitentem non sortiantur, ac duntaxat[n] uenæ pari carentis propaginibus implicentur. In[o] transuersis

G

Marginal notes (left): b c Hanc articulationis, ut & molis quoque differentiam, ostendit 1 fig. integrarum. ac fi. cap. 14. — d 9 fi. cap. 15 π, κ, θ. — e 1, 2, 3 fi. A. — f 8 fi. cap. 15 ρ & 9 fi. ς. — g 8 musc. tab. A, B. — h 1 fi. B, C. Sed manifestius 3 fi. cap. 19 X, d. — i 1 fi. cd. 14 Q, Q. — k 4 fi. 19 cap. L. Hæc petes ex 4 fi. E, F. — l 2, 3, 4 fi. G. — m fi. 6 cap. lib. 3. præpositæ f. uersus o. — n Eiusd. fi. F, dein G. — o 1, 2, 3, 4 fi. H, I.

Marginal notes (right): Thoracis uertebrarũ in corporibus differentia. — Libro de Ossibus Cap. 9. — Ex sinibus quibus costæ articulantur differentia. — Differẽtia ex corporum substantia. — Libro de Ossibus Cap. 10.

Differentia à transuersis processibus.

uersis procesſibus, uertebræ thoracis etiam inuicem uariant, uerùm non adeò ut Galenus in decimotertio de Partium usu prodidit, decimã & duas ipsi succumbentes transuersis priuans procesſibus. Omnibus enim thoracis uertebris utrinq; unus transuersus obrigit procesſus, qui magnitudine in nouem superioribus uertebris uix quicquam differt. decimæ autem uertebræ transuersi procesſus minus, quàm superiorum uertebrarum, extuberant, ut etiam decima, quæ ipsi cõmittitur costa, admodum parua spuriaq; est. Vndecimæ uerò uertebræ transuersi processus minores adhuc decimæ sunt, & duodecimę processus adhuc minores ipsius undecimæ: nimirum quòd non tantus horum processuum usus, atque superiorum uertebrarum processuum, sit. Cæteris enim omnibus costæ articulantur, quarum gratia thoracis uertebræ ualidisſimos crassisſimosq; processus transuersos sibi uendicãt. Duodecimæ uerò & undecimæ transuersis procesſibus costæ non articulantur. duæ enim infimæ utriusque lateris costæ, unica tantum ad uertebrarum corpus articulatione committũtur, reliquis interim ad uertebrarũ corpora & processuum transuersorum apices dearticulatis. Ad[p] apices nanque transuersorum processuum nouem superiorum thoracis uertebrarũ sinus cartilagine incrustati uidentur, quibus costarum[q] capitulum articulatur. In transuersis autem decimæ uertebræ processibus eiusmodi sinus aut nulli, aut interdum obscuri conspiciuntur: in duarum uerò infimarum procesſibus prorsus nulli occurrunt. Præterea sinus in transuersorum processuum apicibus sculpti, omnes quidem anteriori processuum sede habentur: uerum alij superiorem, alij mediam magis occupant. Primæ enim uertebræ transuersorum processuum sinus deorsum spectant, nonæ uerò sursum, mediæ autem medio se habent modo. Quod Galenus quidem parum animaduertisse uidetur, quum costarum nexus explicãs, huiusmodi sinus omnes deorsum spectare, atque inferiori apicis transuersorum processuum sede insculpi arbitratur. Qui decimam thoracis uertebram, & duas huic subiectas nequaquã transuersis procesſibus ob id debebat priuare, quòd illi totius dorsi in latus motum essent præpedituri. Si enim motus illius ratione Natura transuersos processus illis uertebris abesse uoluisset, nõ magis uertebras decimæ (quam Galenus supra infraq; suscipi tradidit) subditas, quàm superpositas, debuisset illis procesſibus priuare. Nam si inferiorum uertebrarũ transuersi processus motui laterali obstaculo erant futuri, profectò superiores non minus motui, quàm inferiores obstitissent. Quemadmodum enim dorsi pars, quæ uertebræ suprà infraq; exceptæ subijcitur, sursum in illo motu ducitur: ita etiã superiacentem partẽ deorsum ferri necessum est, si modo ueluti in semicirculũ dorsum in latus duci debeat, cuius semicirculi circumferentiæ medium punctum uertebra illa meritò censetur, quæ suprà infraq; suscipitur, quæcunq; etiam hæc sit. At quid opus est huic sermoni, adhuc propter uertebram utrinque susceptam intellectu difficili, immorari? quum decima & duæ ipsi succumbentes thoracis uertebræ tam insignes transuersos processus habeant, quàm illorum usui in musculorum exortu insertioneq; expedit. Quinetiã Galenus sui nescio quàm memor, pasſim omnes costas duobus internodijs articulari prodidit, uno scilicet uertebræ corpori, altero autem transuerso processui. quod si esset (uti sanè non est) nunquid & decima thoracis uertebra, & duæ ipsi subditæ necessariò transuersis donarentur procesſibus? Quo autem ductu illi aut sursum aut deorsum porrigantur, tunc dicemus, quum thoracis uertebrarum spinas sermoni subnexuerimus. Natura enim omnibus thoracis uertebris spinam toto ductu simplicem, minimeq;[r] bifidam largitur. Atque huius spinæ in omnibus uertebris non eadem forma uisitur. Nouem enim superiores[s] longisſimas exigunt spinas, non admodum amplas, at tamen ex ampla basi in mucronem sensim desinentes, trianguliq; imaginem ita referentes, ac si triangulari constarent pyramide. Superiori nanque sede[t] rectam acutamq; ostendunt lineam, secundùm ipsarum longitudinem exporrectam, & deinde utrinq; ad[u] latera iuxta inferiorem ipsarum sedem, similẽ etiã obtinent lineã. adeò ut spinæ unius, tres longæ acutæq; lineæ, ternas superficies efforment: quarum[x] duæ superiorẽ spinæ sedem cõstituunt, quæ superiorẽ uertebrã respicit, atq; harum una utrinq; habetur.[y] tertia superficies inferiorem cõstituit sedem, subiacẽtis uertebræ spinæ incumbentẽ. Tres istæ superficies in eadem spina in nouẽ superioribus uertebris, ut plurimùm pares & æquè amplæ cernũtur, et duæ superficies exactè læues sunt. tertia autem & inferior aspera est, & ueluti[z] linea secundùm ipsius longitudinẽ ducta interdiuiditur. Ab hac tertiæ superficiei linea ligamentũ prodit, quod lineæ duabus superficiebus cõmuni inseritur, ac inuicẽ spinas colligãs, interuallumq; earundẽ opplens, dextros spinæ musculos à sinistris dirimit, illi respondens ligamento, quod[a] inter ulnam & radium,[b] ac inter tibiæ os & fibulam consistere dicã. Interdum superiores superficies inferiori ampliores apparent, ipsæq; spinæ à lateribus magis (quemadmodum in quadrupedibus cernitur) sunt depressæ. Decima thoracis uertebra non ita prominentem, atque superiores uertebræ, spinam exigit: neq; hæc triangularem

Libro de Ossibus, & octauo de Admi. dissec.

In Lib. de Ossibus.

Tum alibi sæpius, tum maxime 8 de Admi. dissec.

A spina differentiæ.

p 1 fi. K. & 3 fig. cap. 19 C, b.
q 4 fig. ca. 19 M.
r 8 fig. 15 cap. S, &c.
s 1, 2 fig. N, O, P.
t 2 fig. N.
u 1, 2 fig. O, P.
x 2 fig una ab O ad N. altera ab N ad P.
y 1 fig. inter O et P.
z 1 fig. Q.
a 1 fig. cap. 1 lib. 2 inter E & I.
b 7 mus. ta. S, T, V.

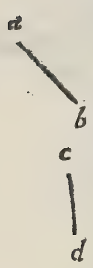
rem illam imaginem adeò scitè commonstrat. Duæ enim superiores superficies, amplæ admodum sunt. tertia autem inferior'ue angusta cernitur, nec ualde depressa, sed insigniter aspera & inæqualis. Præterea spinæ huius mucro obtusus amplusq́ est, non ut superiorũ uertebrarum spinæ acutus & strictus. Vndecimæ uertebræ [c] spina, adhuc minus quàm decimæ exporrigĩt, & utrinq; magis adhuc deprimitur, ampliorq́ (si superiora inferioraq́ inspexeris) efficitur. Deinde inferior ipsius superficies in lineam insigniter extuberat, neque amplius depressa, sed arcta & aspera uisitur, huiusq́ spinæ mucro admodum obtusus est ac spissus. Duodecimæ [d] spina, adhuc magis à superiorum uertebrarum spinis uariat, ad lumborum uertebrarum [e] spinæ imaginem magna ex parte accedens, quæ utrinque admodum depressa est: & si summum imumq́ spectes, admodum lata & ampla. Cæterùm ut omnibus uertebris non eadem spinarum forma accidit, sic etiam spinæ ductu inuicem discrepant. Nouem nanque superiorum thoracis uertebrarum spinæ, ut & ceruicis, insigniter decliues feruntur, seu à summo ad imum tendunt. Decimæ autem thoracis uertebræ spina minus quàm superiorum spinæ deorsum conniuet, magisq́ rectà retrorsum fertur. Vndecimæ spina adhuc rectius erigitur, & huius rectitudinem duodecimæ spina uincit. Verùm interim harũ nulla adeò rectà fertur, quin ipsius mucro semper magis deorsum, quàm sursum, uergat. quod etiam omnium in lumbis uertebrarum spinis accidit, deorsum magis quàm sursum spectantibus. Atque hæc in hominis dorso subaudienda sunt. Canibus enim, simijs, leporibus, & alijs ferè quadrupedibus prorsus contraria est ratio, Galeni dogmatibus pulchrè quadrans. His enim decimæ thoracis uertebræ spina neque deorsum neque sursum uergit, & duæ deinceps, quæ statim decimæ subijciuntur, spinam habent obscurè superiora suo mucrone spectantem. Reliquæ uerò has adhuc subsequentes spinas exigunt ab imo sursum porrectas. longè profectò secus, quàm homo, cui ne unius quidem uertebræ spinam sursum magis, quàm deorsum, inclinare, nemo uerè asserturus sit. Transuersi colli uertebrarum processus, quemadmodum & nouem superiorum thoracis, ex Galeni sententia, decliues, seu à summo ad imum deberet porrigi: uerùm id adeò obscure leuiterq́ fit, ut uix mentione dignum uideatur. Quandoquidem si transuersos colli uertebrarum processus non perfunctoriè consideraueris, dices illos [f] externo seu posteriori eorum latere, deorsum respicere: [g] interno autẽ seu anteriori latere, quod posteriori latius est, sursum tendere. Transuersi autem nouem superiorum thoracis uertebrarum processus, toto ipsorum corpore retrorsum & sursum magis, quàm deorsum, feruntur. Verùm [h] superior eorundem pars gibba uisitur, [i] inferior caua, & nonnihil sinuata, quasi hac ratione descensus ad inferiora speciem processus illi referrent. Transuersi autem processus duodecimæ thoracis, non solùm sursum conniuẽt, uerum etiam egregiè retrorsum ducuntur, quemadmodũ & undecimæ & decimæ processus nonnihil sursum spectãt. [k] Transuersi lumborũ uertebrarũ processus admodũ obscurè sursum ducuntur: quanq̃ uertebra sacro osi cõmissa, paulò manifestius suos processus sursum efferre cernitur. In canibus transuersi processus colli uertebrarum perquàm conspicuè & manifestò deorsum tendunt. Thoracis autem uertebrarum processus, aut non deorsum feruntur, aut admodum leuiter. Verùm lumborum uertebrarum processus insigniter in altum obliquè porriguntur, & Galeni descriptionibus ad amussim conueniunt: si modò uertebrarum numerum exceperis. plures enim lumborum uertebræ canibus & caudatis simijs obtigerunt, quàm hominibus, qui etiam plerunque à canibus una thoracis uertebra superãtur. Ad hunc igitur modum transuersi posterioresq́ thoracis uertebrarũ processus constituũtur. illi uerò [l] quos ascendentes & descendentes uocamus, ea quæ nunc subsequitur serie disponũtur. Vertebrarum omnium quę suprà sacrum os habentur, articulationis, quę nuper dictis efficitur processibus, duplex est ratio. aut enim succumbens uertebra superiacentem subintrat, ac ab illa suscipitur: aut succumbens superiorem in suis finibus excipit. adeò ut omnis uertebra, duabus tantum demptis, una parte suscipiat, altera suscipiatur. Prima enim ceruicis uertebra & superiori & inferiori sede suscipit, [m] superiori quidem occipitis ossis capitula, [n] inferiori autem secundam ceruicis uertebram. [o] Duodecima uerò thoracis (nisi alia quæpiam interdum sit) utrinque suscipitur, nullam interim suscipiens. Omnes itaque hac uertebra superiores, ad primam usque ceruicis, priori articulationis genere committuntur. superior enim semper inferiorem excipit, ut decima thoracis undecimam. Quæ autem sub utrinque suscepta locantur, superiori quidem sui parte superiacentem excipiunt, inferiori autem parte subiacentẽ ingrediuntur. atque ita prima lumborum uertebra à secunda suscipitur. Thoracis uertebræ supra utrinque susceptam repositæ, eandem in ascendentibus descendentibusq́ processibus speciem cum [p] colli uertebris obtinent. Sunt autem hæ thoracis uertebræ, secundũ Galeni sententiam in libro de Ossibus, nouem superiores: aut alicubi in libris de Vsu partium decem. Is enim hĩc undecimam, illic ue-

c 3 fig. R. *d 4 fi. S.* *e 2 fi. cap. 17. C, D, E, F, G.* *Obseruato fi. cap. 14. & 2 & 3 fi. integrarum.* *Spinarum ductus.* *Libro de Ossibus, & libro 13. de Vsu partium.* *Transuersorum processuũ ductus.* *f 8, 10 fi. cap. 15 X.* *g earundẽ fig. Z.* *h 1, 2 fi. L.* *i 1 fi. M.* *k 1, 2, 3 fi. cap. 17. H.* *Tum alibi, tũ in lib. de Ossibus.* *l fi. cap. 14 N, O.* *Differentia ab ascendentibus & descendentibus processib. eorundemq́ articulationis ratio.* *m 2 fi. 15 cap. N suscipit 1 figuræ B.* *n 4 fi. 15 cap. Y suscipit 5 figuræ C.* *o fi. cap. 14 E. & 3 integrarũ ad 12 costam.* *p 7 fi. 15 ca. β. dein 9 fig. δ. & 11 fi. β. δ.*

rò decimam thoracis ſuſcipi tradidit, uti in ſimijs & canibus cernebat. mihi autē nunquam decima utrinq; ſuſcipi in homine uiſa eſt, ſed plurimùm duodecima. Aliquādo enim cum ſacrum os quinque tantum oſſibus efformatum repperi, undecima mihi utrinque ſuſcepta occurrit. Verùm Bononiæ Galli cuiuſdam ſacerdotis oſſa contexuimus, in quibus prima lumborum utrinque ſuſcipitur, & illa ſuos proceſſus perinde ſibi articulatos gerit, ut duodecima thoracis uertebra duodecimas coſtas. Quum itaque duodecima thoracis frequentiſsimè utrinque ſuſcipi appareat, ab hac orationem inſtituamus. Vndecim thoracis uertebrarum [q] proceſſus aſcendentes protuberāt, ac in [r] exteriori poſteriori'ue ſede, notatu digna orbiculariq; circumferentia cartilagine incruſtantur, atque horum proceſſuum tuber adeò leuiter ac in plana ſuperficie extuberat, ut num ſinus, num tuber cenſendū ſit, uix internoſcas. Deſcendentes autem proceſſus [s] interna anteriori'ue ipſorum ſede, qua foramen dorſalis medullæ gratia cælatum reſpiciunt, ſinum quoque adipiſcuntur amplum, & quodammodo orbicularem, & cartilagine incruſtatum, & nuper dicto tuberi ad amuſsim reſpondentem. Hi ſinus & tubera, à colli uertebrarum ſinibus tuberibusq; in ductu duntaxat uariant. Colli enim uertebrarum ſinus, ac tubera obliquè ab anterioribus ſurſum porriguntur, aut contrà obliquè deorſum tendunt. Nihil enim refert, ſiue ſurſum, ſiue deorſum porrigi dixeris, modò obliquitatem illorum intelligas, & cum thoracis uertebrarum ſinuum tuberumq; ductu conferas. qui quandantenus recto perficitur tramite, quò firmior minusq; ad motum ſequax thoracis uertebrarum cōtextus foret. Quum igitur thoracis uertebrarum, ut & colli, aſcendētes proceſſus poſteriori ſua ſede protuberent, deſcendentes uerò interna ſede cælentur, meritò aſcendentes inferioris uertebræ proceſſus ſubintrant deſcendentes ſuperioris uertebræ proceſſus, inferiorq; uertebra à ſuperiori excipitur.

q 1 fi. T, V. r 2, 3 fig X, Y.

s 1 fi. c.

Ab a ad b colli uertebrarū proceſſuū ductus metitur. a c uerò ad d thoracis.

Cæterùm lumborum uertebræ, alia ratione coordinantur. [t] Aſcendentes enim illarum proceſſus interno latere, quo ſe inuicem illi reſpiciunt, ſinum habent oblongum, & ampliter ſatis cauum. [u] Deſcendentes autem proceſſus latere ſuo externo (modicè interim uerſus anteriora) oblongo protuberant capitulo, quod in inferioris uertebræ aſcendentis proceſſus ſinu aptè excipitur. Adeò, ut in lumborum uertebris inferior uertebra ſuis ſinibus ſuperioris admittat capitula: ſecus quàm in ceruice & thorace, ubi ſuperior ſuis ſinibus inferioris uertebræ tubercula exicipit. Duodecima autē thoracis uertebra, [x] aſcendentes proceſſus ſimiles gerit cum aſcendentibus ceruicis ac thoracis uertebrarū proceſsibus, quos poſteriori ſua ſede extuberare diximus. Atq; ideo duodecima aſcendētibus ſuis proceſsibus undecimæ thoracis uertebræ deſcendentes ſubit, ipſaq; ab undecima excipitur. [y] Deſcendentes uerò duodecimæ proceſſus extuberant quoq;, deſcendentium in lumbis uertebrarum proceſſuum ritu. deinde hi ſubeunt ſinus aſcendentium proceſſuum primæ lumborum uertebræ. quæ quum duodecimā excipiat, quid promptius colligi poſsit, quàm duodecimam ſuprà infraq; ſuſcipi? Verùm interim non ita multum refert, an duodecima, an undecima, an alia quæpiam utrinque ſuſcipiatur: modò nos indicibilis Naturæ induſtria hîc non lateat, quæ in dorſi medio uertebram effinxit, ſtabilem, & utrinque ita ſuſceptam, ut in cameratis & arcualibus ædificijs architectos inter utriuſque lateris lapides unum locare cernimus, qui utrinque ſuſcipitur, ipſo interim nullum ſuſcipiente: quemadmodum cæteri omnes unum lapidem ſuſcipiunt, & ab alio excipiuntur, ſuſtinenturq;. Vt enim dorſum ſibi dicatis ageretur motibus, hanc uertebram utrinque ſuſceptam quieſcere, firmariq; neceſſum eſt, reliquis interim omnibus ab hac & à ſe inuicem leuiter ſecedentibus: Illa enim quieſcente quum dorſum flectimus, ſuperiores deorſum ducimus, inferiores autem quodammodo ſurſum incuruamus. In tenſione uerò rurſus oppoſito motu uertebras agimus: ſi quidem dorſi motus circularij, non autē prorſus angulari figura celebrantur. Quàm parum uerò hæc cum Galeni in decimo tertio de Partium uſu, placitis conueniant, ſi mutuò loca contuleris, promptè animaduertes. Cæterùm dorſi motus unà cum ipſius muſculis parum rectè hactenus cognitis, in ſecundo libro exequemur. Iam autem ad thoracis uertebras reuerſis, inter utriuſque lateris aſcendentem & deſcendentem proceſſum, inſignes nobis [z] obſeruandæ ſunt aſperitates, inæqualiterq; protuberantes proceſſuli, in hoc parati ut ualida hinc pronaſcerentur ligamenta, tanto robuſtius firmiusq; thoracis uertebras colligantia, quanto obſcuriori motu thoracis uertebras, quàm ceruicis moueri, ex uſu fuerit. Quę quum ita ſint, omnes thoracis uertebræ ſeptem donantur proceſsibus: [a] duobus nimirum tranſuerſis, [b] duobus aſcendentibus [c] & totidem deſcendentibus, [d] unoq; poſteriori, ſeu ſpina. Si uerò undecima, aut aliqua hac ſuperior, utrinque ſuſciperetur, tunc duodecima, aut omnes utrinque ſuſceptæ humiliores, duobus abundarent proceſſibus, quandoquidem aſcendentes ſinguli duorum loco, propter ſinum illis inciſum enumerarentur. Veteribus enim nonnullis, [e] hic ſinus tam inſignis habebatur, ut ſingulos aſcendentes lumborum uertebrarum proceſſus, geminos enumeraſſe uidean-

t 2 fi. cap. 17 K, L, M.

Quo modo lūborum uertebræ mutuò de articulentur.

u 2, 3 fi. ca. 17 O.

x 4 fi. e, f.

y 4 fi. g, h.

Quamobrē unam uertebrā in dorſi medio utrinq; ſuſcipi oportuerit.

Figura operis fronti adhibita uarios arcus oſtendit.

z 23 f fi. circa G.

a 1, 2, 3, 4 fi. H, I.

Thoracis uertebrarum proceſſuum numerus.

b 1 fi. T, V. 2, 3 fi. X, Y.

c 2, 3 fi a, b.

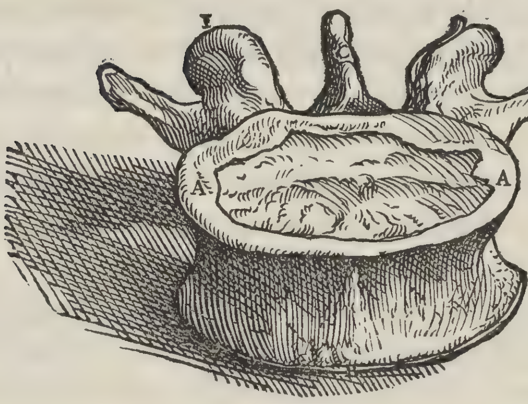
d 1, 2 fi. N, O, P.

e 2 fi. ca. 17 K quidē ſinus notatur, tubera autē M, L.

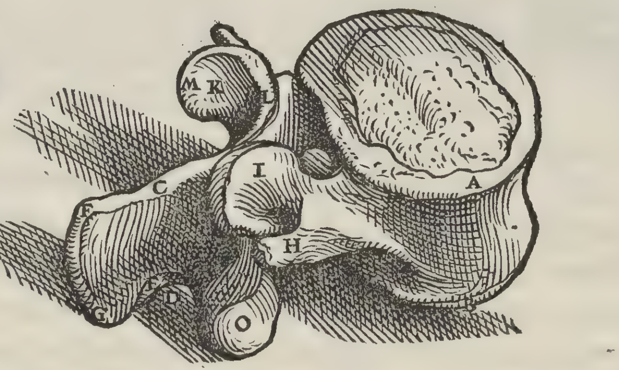
uideantur. At nunc ſatius erit, & illis quoque uertebris peculiare Caput conſecrare, hæcq; inibi accumulatius perſequi.

DE LVMBORVM VERTEBRIS. *Caput XVII.*

PRIMA XVII CAPITIS FIGVRA.

SECVNDA.

TERTIA, CVIVS VT ET DVARVM PRIMARVM, ac earundem characterum Indicem iam ſubiungemus.

QVONIAM omnes lumborum uertebræ eadem forma conſtant, unam duntaxat ipſarum triplici facie hic expreſsimus: Prima quidem figura anteriorem uertebræ faciem, Secunda latus, Tertia poſteriorem faciem proponentes.

A 1, 2, 3 *Appendix ſuperior corporis uertebræ.*

B 1, 2 *Appendix inferior corporis uertebræ.*

C, D, E, F, G *His characteribus non in eadem figura obuijs, ſpina ſimul notatur, ac ſinguli priuatim in ſpina aliquid hunc in modum indicant.*

C 1, 2, 3 *Indicatur ſpinæ lumborum uertebræ ſuperior pars, ſeu lata aſperaq; ipſius linea.*

D 2 *D latitat in umbra ſub ſpina ſecundæ figuræ, notans lineam inferiorem ſpinæ.*

E 2 *E non procul à D diſtat, notans alterius lateris ſinum, ad latus lineæ D inſignitæ conſiſtentem.*

F & G 2, 3 *Appendix ſpinæ, triangulum referens, ac in baſi G, in acuto autē angulo F inſignitus.*

H 1, 2, 3 *Alterius lateris tranſuerſus proceſſus.*

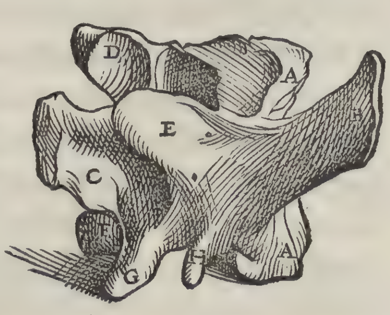
I 1, 2, 3 *Aſcendens alterius lateris proceſſus. Verùm K, L & M in ſecunda figura et tertia expreſ-*

K. L, *ſiis alterius lateris aſcendens notatur proceſſus. K enim ſinus inſignitur. L uerò anterius eiuſ-*

M. *dem ſinus labrum ſeu ſupercilium. M autem poſterius ſupercilium.*

O 2, 3 *Deſcendens alterius lateris proceſſus. O in tertia figura poſitum, eius proceſſus tuberculum notat, ſeu caput.*

QVO leuiori opera proceſsuum hoc Capite priuatim deſcribendorum ſedem formamq; aſſequaris, præſenti figura caudatæ ſimiæ lumborum uertebram dextra facie, expreſsimus. in qua A & A uertebræ illius notant corpus. B tranſuerſum proceſsum hic manifeſtò ſurſum ſpectantem. C ſpinam, quæ etiā

G 3 ſurſum

sursum uergit. D & E, duos indicant ascendentes processus. F uerò & G, duos descendentes processus insinuant. Postremò H indicatur processus, quo humanæ lumborum uertebræ (uti paulùm infrà audies) priuantur.

FERE omnia quæ ad lumborum uertebras spectant, antea recensuimus, ac proinde illarum descriptioni modò prolixius non immorantes, obiter prius commemorata resumemus: dein si hoc Caput priuatim aliquid sibi uendicat, subiecturi. Sunt itaque lumborũ [a] uertebræ numero quinque, omnium quas hactenus descripsimus maximæ & crassissimæ, ob quod etiam ipsarum corpora multis foraminibus opplentur, quæ non peruia sunt, ac duntaxat uasorum nutrimentum afferentium occasione parata. Foramen uerò dorsali medullæ in his exculptum, tanto minus est incumbentium uertebrarum foraminibus, quantò iam toto progressu dorsalis medulla gignẽdis neruis [b] tenuior graciliorq́ euasit. [c] Foramen emittendo neruo & admittendæ uenæ arteriæq́ in ambobus uertebrarum lateribus cælatum, ferè uniuersum ad superiorem refertur uertebram, quæ eius foraminis superiorem sedem ac latera constituit, quum interim subiecta inferior'ue uertebra duntaxat humiliorem foraminis sedem efformet. [d] Transuersi harũ processus utrinque singuli, longè tenuiores sunt thoracis uertebrarum [e] transuersis processibus. At interim admodum procerè educuntur, quasi costarum usum in lumbis essent præstaturi. [f] Prima & quinta lumborum uertebræ, breuioribus transuersis donantur processibus quàm mediæ. Præterea nullius uertebræ transuersi processus sursum manifestò assurgunt, præter quintæ uertebræ processus, quibus quò minus transuersim aliorum modo porrigantur, [g] ilium ossa obstant, quæ illius uertebræ corpori uicinius accedunt, quàm mediarum in lumbis uertebrarum transuersorum processuũ est longitudo. [h] Spina his est ualida & crassa, at pro ipsarum mole non admodùm procera, aut longa. Si dextrum sinistrumq́ in spina spectes, ipsa tenuis est: [i] si autem superiora inferioraq́ consideres, latissima. [k] superius quidem acuta, & in asperam desinens lineam: [l] inferius uerò crassior, & quasi duobus donata finibus. in quorum medio linea seu oblongum educitur tuberculum, à quo ligamentum superiorem in spinæ inferioris uertebræ lineam pronascitur, quod spinarum interuallum opplens, dextros musculos à sinistris ita dirimit, ac [m] ligamentum inter ulnam & radium sedem sibi uendicans, internos cubitum occupantes musculos quodammodo ab externis interdiuidit. Spinę [n] mucro appendice, ut et thoracis uertebrarum spinę, cõstat: & ualde obtusus, ac quodammodo triangularis uisitur. si modò utrinque ad latera unam trianguli costam, & tertiã (quæ alijs breuior est) in spinæ appendicis basi constituas. [o] Ascendentes processus interno latere, quo se inuicem è regione spectant, [p] sinum adipiscuntur profundum, & si animum anteriori & posteriori sinus partibus accommodaueris, oblongum. [q] Descendentes processus insigniter decliues feruntur, & externo ipsorũ latere in [r] oblongum tuberculum desinunt, quod magis uertebræ anteriora quàm posteriora respicit. Tubercula hæc in subiectę uertebræ ascendẽtes subeũt processus, quemadmodum etiam antea fusius exequutus sum: adeò ut huic Capiti hactenus, quod priùs non recensui, nihil adiectum sit. Neq; etiam aliud subnecterem, nisi Galenus lumborũ uertebris, ex abundanti unum utrinq; tribueret [s] processum, quem ad inferiora uergentem iuxta foramen situm scribit, quo neruus à dorsali medulla principium ducens prolabitur. Ego hunc processum in humanis uertebris nunquam obseruaui, unde etiam in hoc inquirendo eadem ratione & uia mihi utendum duxi, qua ea indagare soleo, quæ à Galeno descripta in hominis cõpage mihi haudquaquã occurrerẽt, quæ'ue secus quàm ipse tradidit habere cernerem. Consueui enim hæc omnia mox in brutis animantibus, & potissimum (quorũ copia nunquã defuit) canibus examinare, qui per sæpe Galeni descriptionẽ mihi ostenderunt, aut ueluti manu ducentes, quid sibi uoluerit, edocuerũt. Hic itaq; processus me tantisper latuit, donec omniũ partium anatomen Bononiæ in simia illa aggrederer, cuius ossa præter humanum sceleton, IOANNI ANDREAE ALBIO, Hippocraticæ medicinæ apud Bononienses professori clarissimo, compegi: quum is, ut uir est splendidissimus, suæq́ Academiæ studiosis summè addictus, omni humanitate admodumq́ liberaliter in ipsius ædibus me Bononiã hominis fabricæ docendæ gratia uocatũ secundò, excepisset. In simiarum igitur lumborũ uertebris ad radicem [t] transuersi processus in inferiori ipsius sede, [u] acutus conspicitur processus rectà deorsum protensus, & sinus qui nerui nomine incisus est, externum latus constituens, ac ueluti interuallum quoddam cum descendente processu efformans, in quod ascendens inferioris uertebræ processus subintrat. Cæterùm etsi huius processus naturam in simia ob eius penuriam intueri non dabitur, canis tamen tres humiliores thoracis uertebras

Cuiusmodi sint lumborũ uertebrarum corpora.

Foramina.

Transuersi processus.

Spina.

Ascendentes processus.

Descendentes processus.

Processus quem Galenus ex abundanti lumborum uertebris ascribit lib. 13 de Vsu partium, & libro de Ossibus cap. 10.

IO. ANDREAE ALBII *hospitalitas.*

a fi. cap. 14 E, F. tres integræ L ad M.
b 1 fig. ca. 11 libr. 4 E, F.
c fig. capit. 14 Q.
d 1, 2, 3 fig. H.
e 1, 2 fi. ca. 16 H.
f Ostendit id 1. fig. integrarum.
g 1 fi. integrarũ Θ, ο.
h 2 fi. C, D E, F, G.
i 2 fi. à C ad D.
k 1, 2, 3 fig. C.
l 2 fig. D lineam. E autem alterũ finũ notat.
m 7 musc. tab. V.
n 2, 3 fig. F, G.
o 1, 2, 3 fig. I, K.
p 2, 3 fi. K.
q 2, 3 fig. N, O.
r 3 fi. O.
s 4 fi. H
t 4 fig. G.
u 4 fi. H.

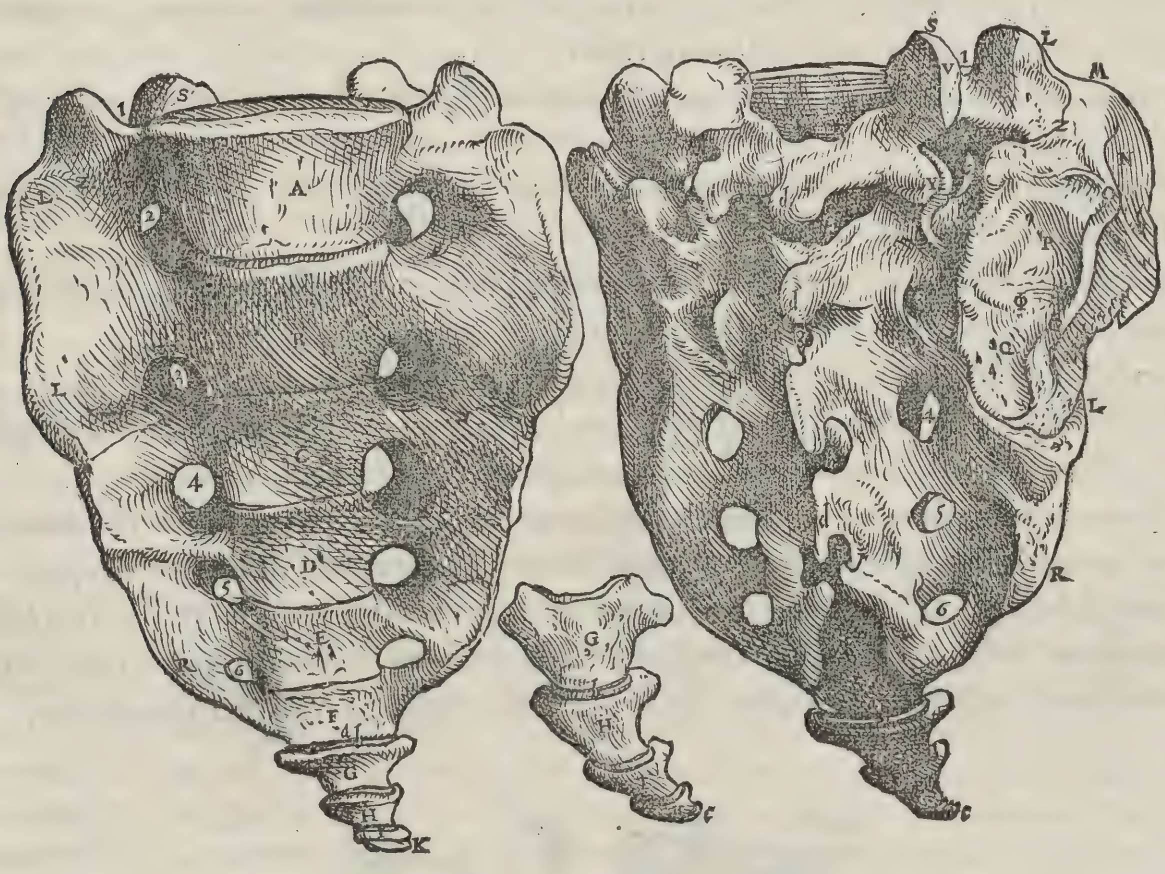
bras contemplator, etiã eiuſmodi proceſſu donatas: uti & in ſenioribus canibus perpetuò lumborum uertebræ eiuſmodi proceſſum obtinere uidimus. In homine autem ne ſignum quidem eius proceſſus ulla in uertebra reperitur. Lumborum igitur uertebræ in homine ſeptem donantur proceſſibus, uno ſcilicet poſteriori, ſeu ſpina, duobus tranſuerſis, totidemq́; aſcendentibus & deſcendentibus. Simiæ uerò adhuc duos habent, quos ad tranſuerſorum radices conſiſtere diximus, adeò ut his nouem adſint proceſſus: quot etiam in homine quidam recenſuere, quum ſingulos aſcendentes proceſſus, [x] in duos proceſſus ſubdiuidunt, idq́; ſinuum ipſorum gratia. Verùm hac ratione ſimijs undecim proceſſus in lumborum uertebris conſurgerent. Porrò Galenus interim (ne id prætereamus) parum ſibi conſentiens, in decimo tertio de Partium uſu, foramina neruorum occaſione cælata exprimens, non uidetur peculiarem in lumborum uertebris proceſſum fingere, quum deſcendẽtibus harum uertebrarum proceſſibus illum uſum aſcribat quem aliàs dicto nobis ſimiarum proceſſui tribuit.

Lumborũ uertebrarum proceſſuum numerus.

x Illi duo proceſſus eſſent M. L fi.2.3. Sinus autem K.

DE OSSE SACRO, ET OSSE COCcyge. Caput XVIII.

PRIMA DECIMIOCTAVI CAP. FIGVRA. SECVNDA.

TERTIA.

TRIVM QVAE HIC PROPONVNTVR FIGVRARVM ET earundem characterum Index.

PRAESENS tabula, uniuerſum dorſi oßium, quæ lumborũ uertebris ſubijciuntur, contextum exprimit. ac prima quidem ipſius figura, quæ dextrum latus occupat, anteriorem horum oßium faciem ſpectandam proponit. Secunda uerò in ſiniſtro cõſiſtens latere, poſteriorem oſtendit faciem, modicè in latus delineatam, ſinus commonſtrandi gratia, cui dextrum ilium os coarctatur. Tertia antè figura in dictarum medio conſiſtens, integrum coccyx os ea forma magnitudineq́; oculis ſubijcit, qua id in uegetæ ætatis hominibus plurimũ obſeruatur.

A, B, C, D, E, F, G, H, I, K Hi characteres in prima figura nouem denotant oßa, quintam lumborum uertebram ſubſequentia, quorum ſex ſuperiora ſacri oßis loco in homine habituri ſunt: quatuor uerò inferiora (quæ etiam G, H, I, K in tertia figura inſinuantur) mihi coccyx, ſeu (uti interdum loquimur) coccygis os, appellabuntur.

L, L, R In prima figura notãtur tranſuerſi oßiũ ſacrum os conſtituentiũ proceſſus. uerùm hic L &

L, priuatim indicant amplitudinem processus secundi ossis. R autem, & in hac, & in secunda figura ostendit processus transuersi quinti ossis tuberculum, cui nonnulla ligamenta implantari audies. In secunda itaque figura L, M, L & R transuersos processus ossis sacri ossium insinuant.

M.

N N, *deinde O O, postremò P Q Φ in secunda figura ossis sacri dextrum sinum notant, cui dextrũ ilium, aut (ut alijs fortè placebit) ilis os connectitur, & qui postmodum in plures sinus & tubera subdiuiditur. N enim & N notatur ipsius oblongus sinus, & anterior. O uerò & O tuberculum indicant instar amplæ cuiusdam lineæ prominens, ac anteriorem sinum N & N notatum à posteriori P, Φ & Q insignito dirimens. P enim superiorem sinus posterioris sinum notat. Q autem inferiorem. Φ uerò tuberculum designat, superiorem sinum P notatum ab inferiori sinu Q insignito interdiuidens.*

S *In prima & secunda figura, primi ossis dexter ascendens processus notatur.*

T, V, X *Hi characteres in secunda figura tantum apparent. ac T quidem notat sinum ascendẽtis processus, S indicati, cui tuberculum descendentis dextri processus quintæ lumborum uertebræ inarticulatur. V uerò & X, sinus huius anterius posteriusq; notant supercilium. quanquam interius etiam supercilium in secundæ figuræ ascendente sinistri lateris processu, X insigniuimus.*

Y *In secunda figura connexus frequenter apparens significatur, quo primi sacri ossis descendentes processus ascendentibus secundi ossis ad eum modum committuntur, quo hac sede lumborum uertebras articulari, iam multò antea didicisti.*

Z *In prima secundaq; figuris connexus notatur transuersi processus primi ossis, cum transuerso secundi ossis processu.*

a *In prima figura & secunda, indicatur inferior extuberansq; sexti ossis pars, quæ primo coccygis ossis ossi coarticulatur.*

bb *In tribus figuris insinuatur cartilaginosum ligamentum, coccygis ossis commissuras intercedẽs.*

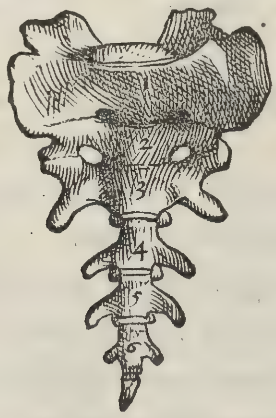
c *In secunda & tertia insignitur cartilago, mucroni coccygis ossis adnata.*

dd *In secunda sacri ossis ossium spinæ, posterioresue processus ostenduntur.*

e, f, g, h, i, k *Hi characteres in secunda figura admodum latitant, notantes dorsalis medullæ in osse sacro iter, foraminaq; hic inter spinarum interualla subinde conspicua.*

1, 2, 3, 4, 5, 6 *His numeris in prima & secunda inscribuntur foramina neruorum à dorsali medulla in sacro osse complexa originem ducentium, quæ sex constituunt paria, in anteriori ac posteriori sacri ossis sede excidentia. Horum primum par inter primum os sacri ossis & quintam lumborum uertebram exilit, ipsiusq; sedes 1 insignitur. Secundi autem paris foramen inter primum & secundum os consistens 2 indicatur: & ita seriatim reliqua suis numeris ostenduntur.*

QVARTA FIGVRA.

QVINTA.

QVONIAM in præsentis Capitis contextu, Galeni gratia simiarum & canum sacri ossis & coccygis mentio incidet, non ab re duximus, & hic quoq; ea ossa, uti in simijs obseruantur, exprimere: quarta quidem anteriorem sedem sacri ossis, & dein coccygis explicantes: quinta uerò eorundem ossium posteriorem sedem. Numerus igitur ille 1, 2, 3, &c. sex indicat ossa, quorum tertio cartilago priuatim subnascitur. Neq; est quod hæc ossa prolixius characterib. depingam, quum illa ex humanis ossibus promptè intelligantur.

QVEM

Medicorum in Anatome oscitantia & ignorantia.

QVEMADMODVM permulta hactenus commemorata, aliaq; postmodum & in hoc & subsequentibus libris frequentissime recensenda omniū qui Galeno successerunt medicorum in dissectionibus oscitantiam ac insignem prorsus inscitiam attestantur: ita profectò non minus & ossis sacri, & coccygis quæ apud omnes obuia est descriptio. Quid enim prohibet obsecro, illos Anatomes imperitos rudesq; dici, qui Galeni descriptiones in aliquibus falsas, in plerisque simijs & canibus, nō autem hominibus conuenientes, ac si eas in homine spectassent, posteris prodiderunt: ac nunquam ab ipsis ne per somnium quidem uisa, & sæpe perperam in Galeni libris intellecta, scribarum modo recensere haudquaquam sunt ueriti? Apud quem quæso, Galeni tempora secutum, alia ossis sacri & coccygis fit mentio, quàm à Galeno uarijs locis sibi nō constante, proditur? quum interim nulla prorsus imagini ossis humani accedat. At in præsenti reliquos Galenum secutos, qui hominis partibus cognoscendis obfuere potius, quàm profuere, missos faciamus, Galeni omnium dissectionis professorū facile coryphæi placitum altius resumentes, quò minus turpiter ipsius quoque autoritatem neglexisse uideamur. In libris itaque de Partium usu, sacri ossis non semel incidit mentio: idq; inibi quatuor ossibus extrui docetur, nullo interim uerbulo de coccyge osse asscripto. Et præterquam quod coccygis ossis Galenus inibi non meminerit, abundè constat, hoc ipsi quū illos libros scriberet, fuisse incognitū. Quandoquidē quatuor ossis sacri ossa esse docens, illorum extremo talem [a] cartilaginem adnasci subiungit, qualem nos coccygis ossis mucroni in sermonis progressu obnasci dicemus, & in quam ossium fines alteri ossi non commissi, perpetuò ferè degenerant. Præterea in duodecimo de Partium usu, [b] transuersos sacri ossis processus tenues & subtiles esse asserit: quū in libro de Ossibus eos (uti mehercule sunt) crassos & amplos esse doceat. Verùm Galenus in hoc de Ossibus libro, quem post libros de Partium usu, iam in simiarum sectione peritior, aggressus est, sacrum os [c] tribus efformari ossibus percenset. illiusq; libri ossis descriptio utcunque breuis sit, simiarum tamen & canum ossi sacro eleganter & scitè congruit. Dein sub tribus ossis sacri ossibus [d] alia tria enumerat officula, simul coccygis nomine ab ipso donata, & succinctè ut in simijs sese habent enarrata. In libris de Administrandis dissectionibus, quos omnium Anatomes librorum postremos secundò exarauit, ut semper simiæ magis quàm hominis constructionem inibi pertractat, sic quoque sacri ossis & coccygis ad eum modū meminit, ut nihil omnino ipsius oratio inibi à libro de Ossibus discrepet. Quando enim inter femoris motuum autores [e] musculum recenset, quem à coccyge osse principium ducere inquit, promptissimè colligitur, illum tria officula in simijs tertium os sacri ossis subsequentia innuisse, quum interim in libris de Partium usu (dum magna ex parte aliorum Anatomicorum niteretur placitis) eum musculum à sacro osse (uti etiā in homine fieri audies) enasci scripserit. Cæterùm quo minori negocio Galeni dogmata assequaris, & eorum oscitantiam pariter expendas, qui ex aliorum libris ea quæ nunquam uiderūt ridiculè transcribunt, iam me non pigebit & sacrū & coccyx os, ut in simijs canibusq; se habent, describere, ac postmodum hominis ossium historiam instituere. In canibus itaque & simijs sub infima lumborum uertebra, [f] os quoddam reponitur tribus efformatum ossibus, ita inuicem commissis, ut in anteriori sede iuxta earundem medium talem connexus speciem ostendant, qualem uertebrarum corpora mutuò compacta exhiberēt, si quando ita coaluissent, ut ne tantillum quidem moueri possent, & ex ipsorum medio omnis cartilago temporis successu iam euanuisset. quanquam & in catulis sacri ossis ossium unio cartilagine etiam aliqua (ut in appendicum cōnexu) repleri conspiciatur. In lateribus anterioris iam dictæ sedis, hæc ossa in ætate prouectis uix aliquam coalitus imaginem ostendunt, sed continuæ ab initio fuisse uidentur. quemadmodum & posterior ipsorum ossium sedes prorsus (nisi fortè in admodum catulis) continua apparet. Tria hæc ossa inuicem ad hunc modum coalita, Galeno in libro de Ossibus, & libris de Administrandis sectionibus sacrum seu amplum & latum os dicuntur. Sunt enim hæc à lateribus ampla, continuaq;: & quum uertebrarum imaginem quodam modo exprimant, hic amplos latosq; transuersos processus efformant, qui inuicem continui in se insignem & inæqualem asperumq; [g] sinum in externo latere excisum gerunt, quo ilium ossibus ualidissimè coarctatur. In posteriori parte hoc os tres exiguas efficit spinas, minus quàm Galenus arbitratur sursum spectantes, & subinde instar continuæ lineæ constitutos. Hoc sacrum os superius inferiusq; magna ex parte lumborum respondet uertebris. superior nanque pars, superiori earum uertebrarū sedi: inferior autem, inferiori assimilatur. Superior enim ossis sacri pars tanta amplitudine protuberat, & appendice donatur, quanta est inferior corporis infimæ lumborum uertebrę pars, quæ sacro ossi eadem prorsus ratione cōmittitur, qua lumborū uertebræ inter se coarctantur. Præterea

Galeni de sacro osse et coccyge sentētia. Lib. 12, 13, 15, & alibi.

Libro decimo quinto.

Simiæ caniśq; sacri ossis descriptio.

a 2,3 fig. c.

b 1,2 fig. L, L, R.

c 4 fi. characteres 1, 2, 3.

d 4 fi. charact. 4, 5, 6.

e 11 muscul. tab. 4.

f 4 fig. characteres 1, 2, 3. Verùm dein illi figuræ nullas notas adhibui, quod humanū os abunde notū sit, & postea explicabitur.

g Hunc 5 fi. ostendit utrinq;.

terea

terea sacri ossis superior pars duos exigit ascendentes processus, eodem modo insinuatos, quo ascendentes in lumbis uertebrarum processus cælari diximus. His excipiuntur infimæ lumborum uertebræ descendentiũ processuum tubercula. Porrò inferior sacri ossis pars (quæ tertij & angustissimi trium ossium sacri ossis humilior sedes est) orbiculari quoque protuberat corpore, lumborum uertebrarũ corporibus forma admodum simili. Nulla enim ratione illud ab his uariat, quàm quòd sacri ossis corpus lumborum uertebrarũ corporibus tanto minus sit, quanto hoc corpus ab illis mole uincitur. Præsens sacri ossis corpus uni cõmittitur [h] ossiculo, quod ex tribus ossis coccygis ossibus iam primum enarrabitur. Sub sacro itaque osse tribus ad hunc quem diximus modum ossibus concinnato, [i] alia tria collocantur ossicula ordine inuicem succedentia, & lumborum uertebris in cõformatione non absimilia. In nullo nanq; ab illis imagine differunt, nisi quòd transuersos processus latiores, quàm lumborum uertebræ, obtinent, & eosdem magis deorsum quàm sursum conniuentes: dein spinam aut nullam, aut perquàm exiguam à se porrigunt. Corporum enim forma penitus illis respõdet uertebris, nisi forte pro ossiculorũ mole hæc aliquis, minima quæq; expendens, ampliora esse astrueret. In ascendentibus autem & descendentibus processibus ne minimùm quidem differunt. Horum itaque trium ossiculorum supremum, suo corpore tertio sacri ossis ita coarctatur ossi, ut lumborũ uertebræ inter se. Suis enim ascendentibus processibus descendentes ossis sacri processus excipit. Tria hæc inferiora ossicula Galeno coccyx proculdubio appellantur. Inter tria enim hæc ossicula, & inter horum supremum & sacri ossis inferiorem partem, non minus interuenit cartilaginis, aut potius cartilaginei ligamenti, quàm inter lumborum uertebras, quum inter tria sacri ossis ossa nihil, uti iam diximus, cernatur cartilaginis, & præcipuè in ætate prouectioribus. Deinde in canibus simijsq; musculus femur mouentiũ quartus, à tribus illis ossibus principium sumit. eum dico, quem in tertio de Administrandis sectionibus à coccyge osse enasci Galenus testatur. Quinetiam foramina neruis transmittendis incisa, Galeni in libro de Ossibus descriptioni accuratè conueniunt. Tria enim neruorum paria sacro ossi, & totidem coccygi à Galeno tribuuntur, quæ in hunc se habent modum. Veteribus Anatomes professoribus is in neruorum paribus recensendis mos fuit, ut neruorum par semper ad neruis subiectam referrent uertebram. ac proinde primum dorsalis medullæ neruorum par enumerarẽt, quod inter occipitis os & primam colli uertebram prosilit: secundum, cui inter primã & secundam colli uertebram uia exculpitur. Sic itaque primum neruorum ossis sacri par id censetur, quod inter primum ipsius os & infimam lumborum uertebram elabitur, cui foramina ad eum modum inciduntur, quo in lumborũ uertebris ea haberi iam pridem proditum est. At secundum & tertium par, non à lateribus primi paris ritu exiliunt. Quum enim ossis sacri latera articulatione cum ilium ossibus præpedirentur, impossibile fuit & hic quoque per latera neruos excidere. Quocirca in anteriori & posteriori ossis sacri sede foramina in ossium compage cælãtur, ut hac Naturæ industria ab illis neruorum paribus, quemadmodũ & à cæteris ferè omnibus antrorsum retrorsumq; soboles opportunè dirigerentur. Ac secundo quidem pari foramina in primi ossis cum secundo compage excinduntur, tertio autem pari uia paratur, quà secundum ossis sacri os tertio coalescit. Cæterùm tribus à coccyge osse pullulantibus neruorum paribus foramina perinde ac in lumborum uertebris exculpũtur. quum enim horum ossium latera (ut ossis sacri ossium) articulatione non occupentur, satius fuit eandem hîc foraminum seriem obseruare, quam in alijs uertebris laterali articulatione non præpeditis fieri docuimus. potissimum quum horum ossiculorum articulatio illi par sit, qua lumborum uertebræ inuicem coarctantur. Primum itaque par in utroque latere uno inciso foramine inter tertium sacri ossis os & primum coccygis prodit: Secundum uerò inter primum coccygis os, & secundum: Tertium autem par, inter secundum os & tertium egreditur. Ab humiliori uerò sede tertij ossis, quod dorsalis medullæ reliquum est, coniugis expers, nulliq; associatum excidit. Singulis enim ossibus sacri ossis & coccygis ossis dorsali medullæ uia exculpitur, medullæ hîc crassitiei respondens. Extremo tertij ossis coccygis ossis in canibus & caudatis simijs solida & non perforata ossa, oblonga & superius inferiusq; crassiuscula, in medio autem tenuia quadam continua serie annectuntur, caudamq; constituunt. Interdum uerò, neque id infrequenter, in multis canum & simiarum speciebus etiam plura tribus uidentur coccygis ossis ossa, eiusdem prorsus cum tribus superioribus formæ. atque ita etiam illis tunc plura neruorum paria ab illorum ossium lateribus prosiliunt. Non caudatis simijs infimo coccygis ossis ossi cartilago tantum adnascitur: quanquam tamen ex illis non adeò concinnè, atque ex canibus, Galeni sententia intelligatur. Quum igitur hæc ita in illis animalibus se habeant, ex hisq; Galeni descriptionem optimè percipiam, & pariter in scholis adeò amicè ostendam, ac postmodum

in

Coccygis canini descriptio.

h 4 fi. charact. 4.

i 4 fi. charact. 4, 5, 6. quæ conferes cum integrarum figur. lumborum uertebris.

Hæc ferè seriatim petũtur ex 2, 3 fi. Cap. 11. lib. 4 præpositis.

in homine ſecus omnino inueniam, cur quæſo ſcioli quidam, & in Galeni uerba iurati, ad
aliudq́ꝫ nihil quàm ad detrahendum & inuidè de aliorum laboribus (quum ipſi nihil poſſint)
iudicandum nati, nunc mihi obſtrepent, quòd toties Galeni placitis inter diſſecandum mini-
mè acquieſcam? Quaſi uerò & ipſi oculis priuarentur, ac mihi quæ meo marte adinuenio, non
liceret, ob neſcio quam in Galenum religionem, apud eruditiſſimos ſæpe noſtræ ætatis uiros
proferre. quum interim hiſce rabulis, nullus nec bonus nec malus genius ſilentium poſsit
imponere, ſi quid dignum de medicinæ ſubiecto, & ars'ne an ſcientia ſit, & num prædica-
mentorum tractatio ad logicum an ad metaphyſicum ſpectet, & de intellectu poſſibili, & num
ſcientia de anima omniū ſit præſtantiſſima, alijsq́ꝫ ineptijs reperiſſent. Verùm illos ridiculos
(quamuis interim ſuperciliosos) homines, modò (uti longè minus adhuc præſens conſueui)
neutiquam moror: quin potius gratiam à ueritatis ſtudioſis expecto, quod Galeni ſententijs
ſubinde commemoratis, ueram hominis cōſtructionem ipſe pertractem, etiam ſi fortè longius
alicubi expatietur oratio. Neq́ꝫ arbitror Galeni (qui toties inter ſcribendū ingemuiſſe uidetur,
quòd ſimul cum ipſo Anatomes ſtudium prorſus, uti ſanè accidit, collaberetur) manes mihi
ob id infeſtos fore, quod ipſum potius ſimiæ quàm hominis fabricā edocere, ac propter alio-
rum Anatomicorum qui illum præceſſerunt libros, à ſimiæ conſtructione ad hominis demi-
grare, ſimulq́ꝫ ambas confundere, oſtendam. Quod non eò dico, quaſi in ſacri oſſis & coccy-
gis deſcriptione Galenus hominis oſſa cum ſimiæ miſcuerit (niſi uolens pauciora coccygis
oſſa, quàm ſubinde in caudatis ſimijs occurrunt, enumerauerit) ſed quod quinque tantum
uertebras lumborum recenſeat, quum canes & caudatæ ſimiæ plures habeant, nihilominus ta
men Galenus & uertebras & ſacrum os & coccyx os ſimiæ deſcribat. Quod uerò ueteres illi
pueros in Anatome exercentes, hominis oſſa ſedulò uerſauerint, nomina atteſtantur partibus
ab ipſis indita. Vix enim ambigo, quin κόκκυγα appellauerint os quoddam à ſimilitudine qua-
piam, quam cum aue à Plinio quoque coccyge (nobis uerò cucculo) nuncupata, obtinet: præ-
cipuè quum carne ligamentisq́ꝫ adamuſſim nō eſt purgatum. Quæ autem hæc eſſe poſſit ſimi-
litudo, tunc promptius exponam, quum horum quoque oſſium in homine deſcriptionem
ſuccinctè addidero. Sub lumborum itaque uertebris in homine plurimùm[a] decem reperiun
tur oſſa, quorum ſex ſacrum hominis os, quatuor uerò coccygem conſtituunt.[b] Sex enim ſu-
periora inuicem ita committuntur, quemadmodum[c] tria oſſa canis ſacrum os efformantia,
uniri relatum eſt. In medio enim anterioris ſedis connexum oſtendunt,[d] qualem uertebrarum
conſtituerent corpora, ſi adeò coaluiſſent, ut nihil cartilaginis in ſex horum oſſium unione ui-
ſeretur, niſi forſitan in admodum pueris, quibus oſſa adhuc prorſus non coaluere. In lateribus
quoque anterioris partis, ubi (ut ita dicam)[e] tranſuerſi ſex horum oſſium proceſſus inuicem
uniuntur, admodum obſcura cōnexus apparet ſpecies. In poſteriori autem ſede, unio prorſus
aboletur, unumq́ꝫ os ex illis ſex efformatum conſpicitur. Nulla enim hìc unionis ſe offert linea,
[f] niſi interdum in primi oſſis cum ſecundo coalitu.[h] Quippe non rarò primum os ſecundo po-
ſteriori ſede ea articulationis forma cōmitti ſpectatur, qua aſcendentes deſcendentesq́ꝫ in lum-
bis uertebrarum proceſſus articulari ſolent. Verùm etſi illi proceſſus ita iungātur, tranſuerſi ta
men eius oſſis proceſſus, omni ex parte ſecundi oſſis proceſſibus coaleſcunt: & omnes iſti con
nexus adeò ſunt ualidi, ut primum os ne tantillum quidem ſuper ſecundum moueri queat. Ali
quando tamen ſacra oſſa in cemiterijs obuia primum os abruptum oſtendunt, idq́ꝫ ac ſi lum-
borum eſſet uertebra ſeorſum inuenitur. Niſi enim id primum os craſſis & amplis donaretur
tranſuerſis proceſſibus, à lumborū uertebris forma uix diſcerni poſſet. Porrò in pueris ſex ho-
rum oſſium coalitus etiam in poſteriori ſede cōſpicuus eſt, quemadmodum in anteriori parte
eſt ſpectatiſſima. Deinde ut in nullis hominibus in anteriori ſede coalitus omnino obliteratur,
ita etiam perpetuo in poſteriori ſacri oſſis ſede ea coalitus ſpecies ſe offert, quæ oſſium corpo-
ribus perficitur.[i] Si enim foramini dorſali medullæ in ſacro oſſe inciſo, animū accōmodaueris,
per foraminis progreſſum, oſſium corpora ita liquidò coaluiſſe cernes, atque in anteriori ſede.
Præterea ſex horum oſſium ſeries tribus oſſibus quæ canis ſacrum os efformant, reſpondet.
quemadmodū enim his ſupremum maius eſt medio, & medium maius infimo: ita quoq́ꝫ homi
nis oſſa tanto minora uidentur, quanto humiliorem in ſacro oſſe ſedem occupāt. Quanquam
ſecundū os, hoc ſibi priuatim uendicat, quòd inter reliqua oſſis ſacri oſſa[k] amplioribus craſſio-
ribusq́ꝫ, & antrorſum retrorſumq́ꝫ magis prominentibus tranſuerſis conſtet proceſſibus.[l] Pri
mi ſeu ſupremi oſſis ſuperior pars, omnino ſuperiori ſedi cuiuis lumborū uertebræ reſpōdet.
Et corpus etiā quintæ lumborum uertebræ ita primo oſſi adaptatur, ut lumborū uertebræ ſu-
perioris uertebræ proceſſuum tubercula ſuſcipiunt. Sexti uerò oſſis[m] humilior pars inſigniter
ab inferiori ſede tertij canum oſſis differt. Hominis enim os nullos deſcendentes adipiſcitur
proceſſus,

Lib. 10. Naturalis hiſtoriæ Cap. 9.

Hominis ſacri oſſis deſcriptio.

a fi. cap. 14 G, H, & I, K. dein integrarum. figu. M, N. et huius ca. tota 1 & 2 fig.
b 1 fi. A, B, C, D, E, F.
c 4 fig. charact. 1, 2, 3.
d fig. cap. 14 R.
e 1, 2 fig. L, L, R.
f 1, 2 fig. Z.
h 2 fig. Y.
i 2 fig. f, g, h, i, k.
k 1 fig. à Z paulò ſub inferiori L.
l Confer ſuperiorem partem 1 et 2 fig. cum figuris ca. 17. aut connexum ſpecta in integris fig. & fig. cap. 14
m 1 figur. a

processus, quibus sibi subdito osse coarticularetur. Verùm duntaxat in orbiculare, sed paulò latius desinit tuberculum: quod primo ossi, coccygis in homine ossis, eo modo committitur, [n] quo uertebrarum corpora inter se, aut potius quo caudarum ossa mutuò coarctantur. Quinetiam transuersis humani ossis sacri ossium processibus in externo latere, parumper uersus posteriora, [o] sinus exculpitur, cui alterius lateris ilium [p] os ualidissimè coarctatur. Est autem hic sinus admodum asper & inæqualis, ac primùm quidem secundùm ipsius lōgitudinem in medio extuberantem habet [q] lineam, aut amplioris lineæ modo prominens tuberculum, quod sinum rursus, in anteriorem & posteriorē sinus, dirimit. [r] Anterior utcunque simplex est, asper tamen, & inæqualiter admodum incisus. [s] posterior altius cauatur, uerùm in medio processum ostendit transuersim extuberantē, qui sinum posteriorem denuò in superiorē & inferiorem interdiuidit. His sinibus aptissimè respōdent ilium ossa, mutuis tuberibus, sinibusque donata. Sinus hi & tubera cartilagine aliorū sinuum modo non obducuntur. Quum enim alia tubera & sinus læui continuaque & plana cartilagine incrustentur, isti sacri ossis sinus nihil præter cartilaginea educunt ligamenta, sacrum os robustissimè ilium ossi cōnectentia. Hi sinus præterea ad tria potissimum superiora ossa sacri ossis referunt. inferiora enim processus transuersos habēt tenues, at amplos interim, & inter se continuos, ex quibus [t] musculus ille pronascitur, qui femoris motorum quartus habebitur. Verùm transuersus quinti ossis processus ea parte, qua transuerso sexti ossis unitur processui, [u] tuberculū exigit, utcunque prominens & crassum, in hoc formatum ut opportunè duo [x] ligamenta hîc sacro ossi implantarentur. quorum alterū ab [y] acuto coxendicis ossis processu enasci docebitur, alterū ab [z] elatiori sede appendicis, qua coxendicis os donari audies. [a] Foramina neruis transmittendis in sex istis ossibus exculpta, imagine, quamuis non numero, illis omnino cōueniunt, quæ tribus canis ossibus inciduntur. In anteriori enim sede homini quina utrinque iuxta corporum compagem foramina cælantur, & totidem in posteriori sede: adeò ut hæc ossa sex neruorū paribus uiam præbeant. Primum nanque inter primū os & quintam lumborū uertebram perinde egreditur, ac reliqui nerui ex lumborum & thoracis uertebrarum lateribus prosilientes. Secundū par inter primum ossis sacri os, & secundum: & alia hac serie deinceps ita elabūtur, ut excidens par ad subditum os perpetuò referatur. Præter hæc foramina neruis exculpta, in posteriori sacri ossis sede [b] alia apparent, inter spinas ossium, in uiam spectantia quæ dorsali medullæ est parata. Hæc foramina ligamentis opplentur, perinde ac interualla foraminaque inter spinas reliquarum uertebrarum conspicua. Cæterùm hæc inter sacri ossis [c] spinas interualla, interdum continua apparent, neque ullis foraminibus perinde ac in canibus ferè peruia. Verùm interim ossis sacri ossibus spinæ obtigerunt, tanto in singulis ossibus proceriores, quanto os ipsum unde prodeunt grandius superiusque est. Nulla tamen spina (si modo quid iudico) ne minimum quidem sursum conniuet, sed deorsum potius omnes spectant, & ut in alijs uertebris cum transuersis processibus interuallum quoddam & sedem constituunt: in quam [d] nonnulli dorsum mouentes musculi aptè reponuntur, & à qua illi iustissimè cum alijs hinc prodeuntibus musculis originem ducunt. Tota autem ossis sacri sedes posterior gibba est, & curua, quò ita tutius propugnaculi modo eas quibus præest partes tueretur, ac ab occursantibus muniret. Anteriori autem sede, læue est, neque asperum, sed simum cauumque, quo aptiorem illis organis quæ cum alijs ossibus instar peluis cuiusdam complectitur, sedem efformet. Ad hunc modum hominis sacrum os se habet. quod interdum quinque tantum constat ossibus, & tunc in anteriori sede duo desunt foramina, in posteriori tamen perpetuò sex neruorum coniugijs iter paratum cernitur. [e] Coccyx os quatuor extruitur ossiculis: quorum supremum, sinum exigit, quo sexti ossis sacri ossis tuberculum [f] excipitur: quod ipsi corporum uertebrarum modo ligamenti admodum cartilaginei interuentu committitur, nulla interim alia accedente articulationis specie, nisi fortè quinque tantum ossibus sacrum os extruatur. Tunc enim ad foraminis cuiusdam in posteriori sede constitutionem, neruumque sexti in sacro osse coniugij deducendum ac defendendum. primum hoc os in posteriori sede duos acutos educit processulos, qui sursum spectantes, quinti ossis sacri ossis processibus ualidè coalescunt, ipsumque primum coccygis os uix cartilaginei ligamenti interuentu quinto committitur, sed propemodum ossis sacri ossium ritu coalescit. Porrò primum coccygis os, quando sex sunt ossis sacri ossa (quod frequentissimè euenit) eiusmodi nullos educit processus. Verùm ad sinus eius, quo sexto ossi sacri ossis coarctatur, latera, superiori ipsius sede latius ad transuersa extuberat: inferiori autem parte sensim angustatur, ac rursus secundo ossi [g] ita omnino committitur, ut id sexto ossis sacri ossi diximus committi. Huic dein tertium & quartum succedunt, eodem penitus modo inuicem commissa, tantoque minora, quanto unumquodque in ipsa serie humiliorem locum obtinet. Quatuor his ossiculis nullum foramen unquam

Foramina neruos in sacro osse transmittentia.

Sacri ossis spinæ.

Anterior et posterior sacri ossis sedes cuiusmodi.

Coccygis ossis historia.

n fig. cap. 14 R aut in 1, 2, 3 figu. huius cap.
o 2 fig. X, N, &c.
p 3 fig. cap. 29 A, B, C, &c.
q 2 fig. O.
r 2 fi. N, N.
s 2 fig P, Q, &c. Verū P & Q duos sinus, o autem tubernotant.
t 11 musc. tab. &c.
u 1, 2 fig. R.
x 10 musc. tabula, unum y, alterum z.
y 2 fig. cap. 29 d.
z Eadem fig. l.
a 1, 2 fig. charact. 1, 2 ad 6. spectata tamen magis 2 & 3 fig. cap. 11 libro 4 præposi tas.
b 2 fig. e, f, g, h, i, k.
c 2 fig. d, d, d.
d 10 musc. tab. & deinsubsequētes ad 16 usque in hac dorsi parte.
e 1, 3 fig. G, H, I, K. fig. cap. 14 I, K. in integris N.
f 1 fig. 6.
g 2 fi. inferius b.

unquam inſcinditur, quo dorſalis medulla prorepat, aut ex quo ulli exiliāt nerui. In ſexto enim oſsis ſacri oſſe dorſalis terminatur, neque ipſius[h] extremum in coccyx os deſcendit. Hæc oſſicu la fungoſa ſunt, & pectoris modo rubicantia, ac in pueris admodum cartilaginea, uniuerſo contextu ex ampliori baſi in mucronem deſinūt, cucculiq; roſtri modo introrſum curuantur. Infimum oſſiculum ſuo mucrone, quo[i] recti inteſtini poſticam infimamq; ſedem contingit, in[k] cartilaginem degenerat, eiuſdem uſus occaſione qua uertebrarum ſpinis cartilagines obna ſci relatum eſt. Hinc ſanè liquet, quàm in Galenum eſſemus impij, ſi hominis fabricam illum contenderemus enarraſſe, ac non potius ſemel ſimiarum conſtructione illum perſecutum fa teremur. & dein ſi non ipſi ſtatim initio tertij libri Commentariorum in Hippocratis librum de Articulis crederemus, quum ait ſe de Oſsibus librum conſcripſiſſe, cùm ſigillatim quale unumquodq; os eſſet, præcipuè quidem in ipſis hominum aridis cadaueribus, ſin minus, in ſimijs certè diligenter inſpexiſſet: ita indicans ſe omni ſtudio ſaltem ſimias deſcripſiſſe, haſq; homini in oſsium conſtructione eſſe ſimilimas. Deinde ſi quis ipſius enarrationem ad hominum, non autem ſimiarum fabricam cogere uolet, is Galenum[l] quatuor oſſa latuiſſe annuet, quæ nos coccygis loco recenſuimus: & deinde Galeno falsò imponet, ipſi[m] ſex foramina fuiſſe incognita. Quandoquidem in homine utrinque in anteriori ſede ſacri oſſis ſex ſunt foramina, quum in canibus tria tantum occurrant. nam foramina in coccyge canum conſpicua, tantum in poſteriori ſede, ſeu potius lateribus conſiſtunt, uti & Galenus ueriſſimè recenſet, anteriorum foraminum nullam faciens mentionem. Ad hæc, cogeremur Galenum oſcitantiæ turpiter inſimulare, quòd non eundem contextum in tribus inferioribus oſſis ſacri hominis oſſibus eſſe dixerit, qui eſt in tribus ſuperioribus. Non enim plus cartilaginis in inferiorum oſſium unione, quàm in ſuperiorum interuenit. Et interim nulla cartilaginei ligamenti portio hominis coccygis oſſicula cōmittit, quam cartilaginem, ut & in uertebrarum corporibus, Gale nus eſſe exiſtimauit. Adeò ut ſi preſsius ſingula inquirenda duceremus, tandem Galenum ex ueris aliorum Anatomicorum deſcriptionibus falſas feciſſe uelimus nolimus concederemus. Nulli enim dubium eſſe debet, à formæ obliquitate & in mucronem ductu ac rubore, quatuor illa hominis oſsicula κόκκυγα ueteribus fuiſſe appellata, quod illi hæc omnia ad cucculi roſtrū pueris ſuis referrent. quum interim nulla ſit in canibus cum hominis oſsibus ſimilitudo. Ea enim quæ Galeni conueniunt deſcriptioni, uertebris lumborū, uti diximus, omni ſimilitudine accedunt. Porrò ſacrū os πλατὺ, ſeu latum & amplum uocarunt, quod eius amplitudo facile reliquarum uertebrarum, quibus inſtar baſis tutiſsimiq; fundamenti ſubijcitur, amplitudinem uinceret. Non enim arbitror eos id in amplitudine omnibus contuliſſe oſſibus, quum ilium oſſa ſacro oſſe ampliora eſſe cognoſcantur. Vnde uerò id ἱερὸν ſeu ſacrum uocarint, non ſatis conſtat: niſi id ita dixerint à rara quadam effigie formaq;, aut quod adeò diuini propugnaculi imaginem referat: aut quòd diuina ope, citra muſculorum auxiliū, in partu huius cum ilium oſſe connexu reſerari, ac denuò naturali inſtinctu committi plerique (ſed falſo) arbitren tur. aut fortè quòd grande magnumq; ſit: quemadmodum apud poëtas Ilium, mare, famem, atque id genus, ſacra uocari putamus. Verùm tunc, uti de amplitudine dictum eſt, ſacrum os uertebris duntaxat eſſet conferendum, quum oſſa ipſi utrinque commiſſa, & femur ac tibiæ os ſacro oſſe grandiora ſint, & interim unico tantū (ut ſic dicam) hæc cōſtent oſſe, quum ſacrum ſenis compingatur. Alij huius nominis rationem indagantes, neſcio quid de ueterum ſacrificijs in medium adferunt. Porrò quandoquidem nominum rationem perlubens ad alios remittere paſsim ſoleo, etiam huius nominis inueſtigationi non grauatim conceſſero.

h 2,3 fig. 11 cap. lib. 4 charac. 56.
i 8 fi. 5 li. 4.
k 2,3 fig. c.
l 1,3 fig. G, H, I, K.
m 1 fig. cha rac. 4,5,6.

Impios in Galenum eſſe, qui hominis hiſtoriam docuiſſe cū contendunt.

Coccygis & ſacri oſſis nominum ratio.

DE THORACIS OSSIBVS. *Caput XIX.*

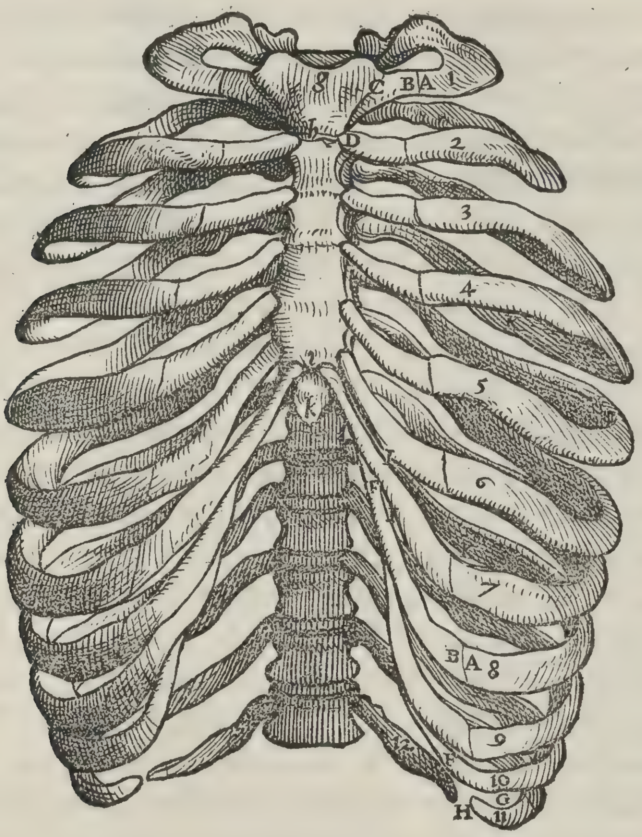
CHARACTERVM SEPTEM DECIMINONI CApitis figurarum Index.

QVONIAM ſubſequens characterum Index ſeptem præpoſitis figuris habebitur communis, ut leuiori opera ad quam figurarum characteres referantur cognoſcas, ſingulis, uti conſueuimus, numeri notam ſubiungemus.

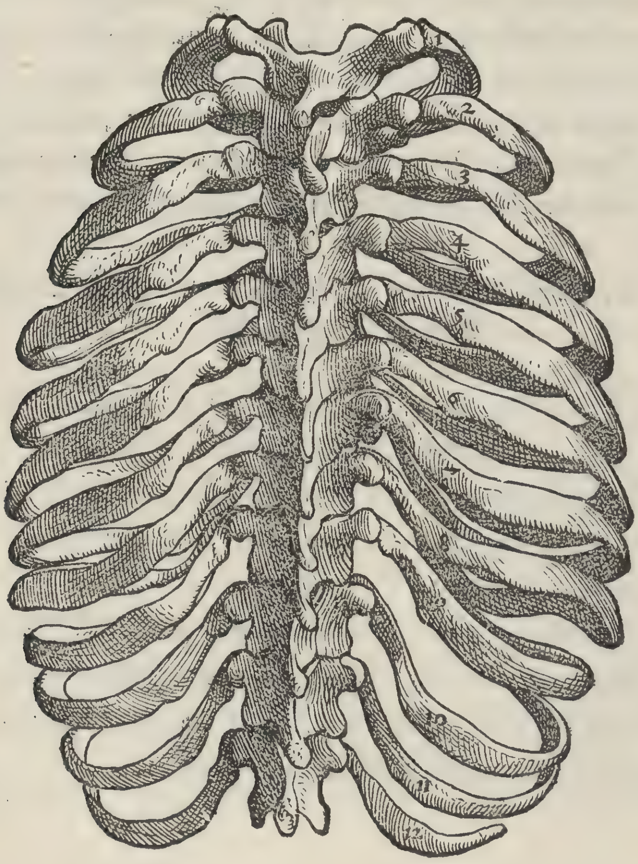
1, 2, 3, 4, 5, &c. *In prima & ſecunda figura hoc numero indicantur duodecim thoracis coſtæ: quarum ſeptem ſuperiores pectoris oſsi articulantur, quinque autem humiliores nō item. Thoracis uerò uertebrarum numerus, etiam citra notarum ſubſidium, modò è notatis coſtis obuius euadit: ſi ſingulis uertebris utrinque unam coſtam articulari ſpectes.*

A, A1, 3 *Quicquid costarum hucusque à uertebris fertur, osseum omnino est: hicque primùm costæ in cartilaginem degenerant. Reliquarum notarum index figuris subijcietur.*

PRIMA DECIMINONI CAPITIS FIGVRA, QVA THORACIS OSSIVM INTEGRA COMPAGO *anteriori facie exprimitur, duodecim nimirum thoracis uertebræ, & duodecim utrinque costæ, unà cum pectoris osse pluribus efformato ossibus.*

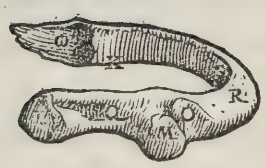
SECVNDA PRAESENTIS CAPITIS FIGVRA, POSTERIOREM INTEGRAE THORACIS OSsium compagis faciem proponens. *Iuuerit modò obiter tres figuras contueri, quibus in huius libri calce totus ossium contextus triplici facie delineatur.*

TER

TERTIA FIGVRA EX MEDIIS VERTEBRARUM thoracis, tres continet uertebras, dextro latere expressas, unà cum eiusdem lateris media costa. Atque huius figuræ beneficio, costarum ad uertebras articulatio, dein & costarum quoq; ductus ostenditur.

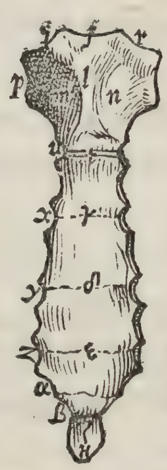

QVARTA, EXPRIMITVR COSTAE POSTERIOR ET VERTEBRIS PROXIMA portio, ut tubera exactè in conspectum uenirent, quibus nouem superiores costæ uertebris articulantur. Præterea huius costæ partem effregimus, ut ossea costarum ostenderetur substantia, Φ indicata.

QVINTA FIGVRA PORTIONEM EXHIBET DVODECIMAE COSTAE POSTERIORI facie, & qua duodecimæ thoracis uertebræ coarctatur depictam. Hanc quoque, ubi Φ positum cernis effregimus, osseam costæ substantiam ostensuri.

SEXTA FIGVRA, PECTORIS ossis à cartilaginibus costarum liberi anteriorem partem proponens.

SEPTIMA, PECTORIS OSSIS cartilaginibus costarum liberi posteriorem commonstrans faciem.

B B 1, 3 Nobis modò ad characterũ indicem reuersis, B, B indicetur cartilagineæ costarum substantiæ principium. Linea enim B & A intercedens, eius substantiæ cum ossea coalitum notat.

C 1 Primæ costæ cartilaginis cum pectoris osse coalitus.

D 1 Secundæ costæ cartilaginis cum pectoris osse articulatio, à qua etiam promptè subsequentium quinque costarum articuli species colligitur.

E 3 Cartilaginis tuberculũ, quo secunda costa ac quinque subsequentes, pectoris ossi articulantur.

F F 1 Terminus cartilaginis illegittimarum costarum, qui acutus spectatur.

G 1 Sedes, qua undecimæ costæ cartilago à decimæ cartilagine frequenter dehiscit.

H 1 Sedes, qua duodecimæ costæ cartilago ab undecimæ perpetuò dirimitur.

I I 1 His sedib. costarũ cartilagines inæqualiter protuberãt, ipsarũ interualla plerunq; opplentes.

K K 1, 4 Hac regione internæ mediarum costarum sedi sinus oblongus exculpitur, cui uena, arteria, & neruus insident.

L 4 Tuberculum, seu capitulum, quo costæ uertebrarum corporibus articulantur.

M 4 Tuberculum, quo costæ transuersorum processuum apicibus articulantur. Atque hæc quodammodo nouem superioribus costis sunt communia.

N 5 Species tuberculi, quo undecima & duodecima costæ uertebris articulantur.

O 4, 5 Tuberculum, in costarum posteriori sede iuxta apicem transuersi processus consistens, cui undecimus dorsum mouentium musculus insertur.

Q 4 *Interuallum, inter L & M apparens, quod aſperum ligamenti producendi gratia efficitur.*

R 4 *Hæc quoq; ſedes, muſculorum quos in Capitis contextu numerabimus occaſione exaſperatur.*

S, T, V 3 *Tres ſimul contextæ uertebræ, aut harum uerebrarum corpora. Alias autem uertebrarum partes, proceſſus ue, ſuis locis indicauimus.*

X 3 *Sinus duobus uertebrarum corporibus communis, cui coſtæ capitulum inarticulatur.*

a 3 *Coſtæ ad uertebræ corpus articulus.*

b 3 *Sinus in tranſuerſo uertebræ exculptus proceſſu, cui coſta etiam articulatur.*

c 3 *Coſtæ ad tranſuerſum proceſſum, articulus.*

d, e 3 *In ſuprema uertebra S inſignita, etiam d ſinus indicatur, talis qualem inter mediam & infimam uertebram X expreſsimus. ac e is notatur, cui in infima uertebra b inſcriptum cernis.*

f 3 *Coſtæ regio in poſteriora maximè exporrecta, adeò ut in hunc modum opportunè coſtarum ductum hinc metiaris. Ab a enim & c ad f coſta à uertebris deorſum obliquè in poſteriora fertur. ab A uerò & B ad E, ſurſum in anteriora circulatim coſta reflectitur.*

g, h, i, k 1 *His characteribus in prima figura pectoris os notatur. ac g quidem ad h, primum pectoris indicatur os. h uerò ad i uſq;, ſecundum. i ad k uſq;, tertium. k autem, mucronatam pectoris oſſis notat cartilaginem. Verum iam exactius pectoris os in ſexta & ſeptima aggrediemur.*

l 6 *In anteriori primi oſsis ſede protuberans inſtar triāguli pars, quæ t, q, & r poſſet circūſcribi.*

m, n 6 *Sedes utrinque ad partem eam protuberantem depreſſa.*

o 7 *Poſterior primi oſsis ſedes, quæ utcunque caua cernitur.*

p 6, 7 *Sedes primi oſsis, cui primæ coſtæ cartilago innaſcitur.*

q, r 6 *Sinus primi oſsis, quibus clauicularum capitula articulantur, ac r etiam in ſeptima figura dextrum indicat ſinum.*

ſ 6, 7 *Sedes inter duos clauicularum nomine inſculptos ſinus conſiſtens, ac lunæ modò excauata.*

t 6, 7 *Hac ſede primum os ſecundo committitur.*

u 6, 7 *Communis primi & ſecundi oſsis ſinus, cui ſecundæ coſtæ cartilago coarctatur.*

x, y, z, α, β 6, 7 *Sinus ſecundi oſsis, quibus cartilagines tertiæ, quartæ, quintæ, ſextæ & ſeptimæ coſtarum inarticulantur.*

γ, δ, ε 6, 7 *His ſedibus interdum in pueris ſecundi oſsis diſtinctiones apparent, perinde ac ſi id ex pluribus efformaretur oſsibus, per unionem mutuò coaleſcentibus.*

ζ 6, 7 *Hoc tertium pectoris oſsis os cenſetur, quod in cartilaginem enſis mucroni non abſimilem, ac*

η. *η notatam finitur. Foramina, quibus interna pectoris oſsis ſedes abundat, etſi notis non indicentur, ſeſe facile demonſtrant.*

Quid thorax.
Libro 1 Hiſtoriæ animalium Cap. 7.
Pectus.
Pectoris os.

Omnium thoracis oſſium ſtructuram 1 & 2 fig. oſtendunt.
a integræ figur. à O ad ſ.
b 1 fi. g, h, i.

THORACEM uocabimus, quicquid coſtis interceptū circumſcriptumq; eſt: non autem cum Ariſtotele[a] uniuerſum corporis truncum, quem à iugulo ad pubem uſq; metimur. Anteriorem uerò thoracis partem, pectus opportunè nominabimus, ob idq; etiam[b] latum in hac ſede os, cui coſtæ coarticulantur, pectoris ſeu pectorale os ritè uocabitur. quò minus tres Græcorum & præcipuè Galeni uoces, θώρακα, στῆθος & στέρνον oſcitanter uideamur confundere. Pectoris itaque os, & coſtæ, itemq; duodecim dorſi uertebræ, quas thoraci hactenus aſcripſi, thoracis ſunt oſſa. Eſt autē admirabilis ſummi rerum Opificis induſtria, qua totus thorax neque oſſeus, neque carnoſus efficitur, uerum os cum muſculis uiciſsim alternatimq; commutatur. quanquam interim caluaria quidem uniuerſa oſſea, abdomen uerò muſculoſum magna ex parte extruitur. Cæterùm decet hæc non per transennam aut obiter conſiderare, uerùm accuratè præcipuoq; ſtudio expendere. Quum enim tria ſint principia hominem diſpenſantia, os quidem immobile ac nullis interſtinctum muſculis primo principio circundatur, muſculi uerò tertio: at ſecundo ex oſſibus muſculiſq; medium quid circumtexitur. Cerebrum nanq; in nullos uſus muſculis eguit, quum nulla caluariæ pars aut dilatatione, aut compreſsione indigeat. Quare etiā meritò caluaria ueluti galea & murus immobilis ipſi circumponitur. Porrò ſi organis iecori famulantibus, uentriculo ſcilicet, & inteſtinis, & ueſicæ, ac demum ipſi utero aliquod tale ſeptum in circuitu oppoſitum fuiſſet, ubi cibum & potum uentriculus ſuſciperet? quorſum utero geſtantium tumor emineret? quà excernerentur excrementa, aut quomodo partus fœlici conatu propelleretur? nullo hîc opem ferente

Opificis rerū in thorace creando induſtria.

Hæc oſtendunt 7 & 8 muſc. ta.

Hæc commonſtrant priores 5 li. figuræ.

rente

rente muſculo? Thoracis autem motus, quem maximè ad aëris inſpirationem requirimus, omnino aboleretur, ſi ſolis duntaxat oſſibus thorax conſtaret. Si uerò is rurſus ex ſolis muſculis motuum opificibus conformaretur, ij pulmonibus & cordi, nulla etiam re externa eos urgente, inciderent. Vt igitur aliqua thoracis capacitas intus fiat, ac thorax etiam motu agatur uoluntario, muſculi[c] alternatim ſunt interpoſiti. Mox autem & hoc ad ſecuritatem nō parum cordi pulmonibusꝗ conducit. magis enim nunc muniuntur, quàm ſi ſolis muſculis thorax fabricatus eſſet. Quinetiã oſſea thoracis moles firmandis ſuſtinendisꝗ ſcapulis, ac demum brachijs quoꝗ, mirificè confert. Scapulas enim ſolis inniti coſtis, & clauiculas nullo oſſe quàm ſcapulis & pectoris oſſe firmari, docebimus: ad quas rurſus brachia, & poſtea cubiti & extremæ manus quadam ſerie coarctantur. Præterea ſi nullis oſſibus thorax cōſtaret, nullus eſſet locus unde ſcapulis & brachijs & abdomini ac alijs quibuſdam membris muſculi pronaſcerentur: neque ullis fundamētis muſculi hærerent, aut conſiſteret. Atꝗ hanc ſanè oſſei thoracis neceſſitatem, ſi quid aliud, profectò teſtudines non abſque ſumma Creatoris noſtri admiratione, pulcherrimè edocent, quæ etſi tam tuto ſepiãtur domicilio, tamen in pectoris & thoracis laterum ſedibus elegantiſſimum & iucundiſſimum ſpectatu oſſium demonſtrant textum, in hoc duntaxat incredibili artificio creatum, ut illi priora crura innitantur: utꝗ muſculi teſtudinis brachia mouentes, commodè originem ſumant. Sed fortaſſis in medium aliquis adferet, Cur eſſet peius, thoracis modo abdomen quoque oſſeum extrui? quum ſi talis oſſea ſtrues uiciſſim ex muſculis formata uentri circumponeretur, contractionem ac dilatationem non præpediret, ad hæc maior ſecuritas ita abdomini conciliaretur? Qui ſic quærit, docendus eſt, ea quæ uentre continentur, non potuiſſe adeò, atque interdum ex uſu eſt, dilatari comprimiꝗ, ſi extrinſecus oſſibus ſepirentur. Si autem hoc uerum eſt, neque mulieres cōcipere poſſent: deinde neque ad ſaturitatem ſemel comedere homini liceret, uerùm aſsidua egeret comeſtione, quemadmodū & reſpiratione. Sed hac quidem perpetuò hominem indigere, nihil eſt abſurdi: quippe qui in aëre uerſatur, ac uiuit. Si uerò eſculentis poculentisꝗ ſimiliter egeremus, uitam duceremus admodum à philoſophia & muſis alienam: cibisꝗ perpetuò dediti, operam optimis pulcherrimisꝗ rebus nunquam nauaremus. Rurſus, ſi oſſea moles tanta eſſet, quantã mulieres ultimis menſibus utero gerentes requirunt, quid hac mole eſſet ineptius? ſi excluſo fœtu, illa tam moleſtè extuberaret? & interim nulla re alia quæ ex uſu humanæ fabricæ eſſet impleta non conſideret, ut inteſtina & uentriculum debitè amplexaretur, & penicilli modo, uel calefaciendi cauſa, proximè illis applicaretur? Verùm hæc in quinto libro exequemur fuſius, & oſtendemus pariter, in uentris fabrica tantam Naturæ fuiſſe ſolertiam, ut uentris organa neꝗ dilatatione neꝗ compreſsione uicíſsim egentia, aut alijs ſubiecerit partibus, aut etiam non minus quàm pulmonem muniuerit. Iecur nanque & lien coſtis ſepiuntur, & renes quoque tot alijs organis ob hoc potiſsimum ad dorſum ſuccumbunt, quòd horum nullum dilatari debeat. reliqua autem uentris organa inſigni qua diximus prouidentia, oſſeo contextu ſuis functionibus haudquaquam præpediri Natura uoluit. Quum itaque neque reſpiratio, neque uox abſque thorace fieri poſsit, ac dein thorace primùm quidem cor, inſuperꝗ cum ipſo pulmo, muniri debeant, ad quatuor uelut ſcopos rerum Opificem in thoracis fabrica attendere oportuit, uocem nimirum, reſpirationem, cordis & pulmonis magnitudinem. Thorax enim, qui quodammodo ouali conſtat figura, tam amplus eſt,[d] quantam pulmonis molem eſſe oportuit. At pulmo interim thoracis ſequitur formam, non autem thorax pulmonis. In pulmonis enim hiſtoria, mediocri negocio oſtendam, ipſum nulla peculiari eguiſſe forma, ut neque iecur, neque lienem, neque quodãmodo cerebrum. Porrò iam tempeſtiuū erit, thoracis oſſa ſeriatim deſcribere, & cum uertebras eiuſdē prius[e] enarrauerimus, à coſtis ſermonē auſpicari. Coſtæ igitur uiris & mulieribus ab utroꝗ latere[f] duodeno conſtãt numero: rarius enim undenæ tantum uidentur. quamuis interdum etiam tredecim obſeruauimus: quemadmodū tredecim quoque thoracis uertebras ſæpius quàm undecim tantum occurrere, ſuprà retulimus. Singulis enim thoracis uertebris, ſingulæ in ambobus lateribus coſtæ articulantur. Quòd autem uiros coſta quapiam in altero latere deſtitutos, ac uiros unius coſtæ numero à muliere ſuperari, uulgus opinatur, ridiculum planè eſt: etiam ſi Euam ex Adæ coſta à Deo procreatã, Moyſes in ſecundo Geneſeos Capite prodiderit. Quamuis enim forſitan Adæ oſſa, ſi quis ea in ſceleton compegiſſet, ex altero latere una caruiſſent coſta: non ob id tamen omnibus quoꝗ uiris unam deficere neceſſe eſt. Ariſtoteles homini octo coſtas tantum tribuit, conceſſurus etiam quoſdã gentis Turdulorum ſeptenis coſtis creari, ſi modò id alicuius idonei autoris teſtimonio ipſi conſtitiſſet. Verùm ut hîc Ariſtoteles aliorum duntaxat ſuffragijs ſuum dogma firmaret, ita quoque non diſsimile uero eſt, illic octo coſtas homini ex aliorum relatu eundem aſcripſiſſe, hacꝗ

c 6 muſ. ta. S, T, V, X. & u ta. T, T, V.

Hæc integræ figur. Q, R, S, T, V, Z, Γ, Δ.

Cūm abdomē non etiam ſit oſſeum.

Quò potiſſimū Natura thoracem condítura attenderit.

d 12, 13 fig. lib. 6.

Coſtarum numerus.

e fig. ca. 14. C, D & figuræ ca. 17 f1, 2 fi. charact. 1, 2 uſque ad 12.

Viris ac mulieribus idem coſtarum numerus.

Lib. 1. Hiſt. animalium Cap. 15.

ratione rem non uisam parùm rectè nobis tradidisse. Quod si toties in hominis fabrica ipsum fecisse nobis occurrit, quid de reliqua animalium historia censendum putabimus? Quanquam interim dum memoratum iam Aristotelis locum aliquando Patauij in scholis enarrarem, à summæ (propter singularem literarum ac Iuris ciuilis cognitionem) spei adolescentibus IACOBO NIGRO & FRANCISCO PINELLO patricijs Genuensibus accepi, generosissimos Ligures in ueterū monumentis ἑπταπλεύρους fuisse appellatos, quum tamen is populus ut est nauali terrestriq́ꝫ pugna strenuus, optima quoq́ꝫ membrorū symmetria ac numero sit spectatissimus. Sunt itaq́ꝫ plurimùm utrinq́ꝫ duodecim costæ: ac septem superiores pectoris ossi & uertebris, ut postea dicemus, articulātur: quinque autē humiliores solis alligantur uertebris, neq́ꝫ ad pectoris os pertingunt, sed in thoracis lateribus desinentes, suarum cartilaginum finibus [g] inuicem cōmittuntur, duodecima duntaxat excepta, quæ ab undecima penitus [h] dehiscit, neq́ꝫ aliqua ex parte ipsam cōtingit. id quod & undecimæ non rarò usu uenit, decimæ cartilaginem tunc non [i] attingenti. Quinq́ꝫ istæ humiliores, quòd pectoris ossi non articulātur, νόθαι, quasi dicas spuriæ & illegittimæ, Græcis appellātur. Omnibus costis commune est, quòd [k] ossea [l] cartilaginosaq́ꝫ cōstent substantia, quodq́ꝫ [m] appendice ea sede qua uertebrarum corporibus cōnectuntur, & qua in capitula eas protuberare audies, donētur. Ossea costarum substantia nō omni ex parte sibi similis est. Vbi enim costæ uertebris coarticulātur, ac ubi dorsum efformant, solidiores multò durioresq́ꝫ sunt, quàm in thoracis lateribus & iuxta pectoris regionē, ubi magis fungosa extruūtur substantia, quæ tenui squama, seu lamina obducitur, atq́ꝫ hæc illic demum tenuissima est, ubi in cartilaginem degenerat. Cartilago etiam non parem undique ostendit speciem. inferiorum enim costarum cartilago mollior est: unde etiam fortassis nonnulli illegitimas costas χόνδρου, quasi cartilaginē dicas, uocari tradunt. Superiorū uerò costarum cartilago durior est, solidiorq́ꝫ, ac in senibus intus ossea efficitur, quemadmodū in ouibus & bobus, alijsq́ꝫ ferè omnibus eius generis animantibus experimur, quorū cartilago intus friabili alboq́ꝫ ac fragili constat osse, exteriùs cartilagine uelutí mēbrana quapiā obuoluto. Atq́ꝫ id etiā in simijs canibusq́ꝫ adeò est manifestū, ut Galenus uerarum costarū cartilagines osseas, spuriarum uerò exquisitas cartilagines esse dixerit. In hominibus autem nisi ætate admodum prouectis, cartilago in osseam naturam desijsse uidetur, quum interim in iunioribus adhuc canibus, & quæ iam proximè recensuimus animātibus ossea admodū efficiatur. Huius cartilaginis moles in omnibus costis nō eadem est, ut etiam omniū costarum non par est longitudo. prima nanq́ꝫ & duodecima breuissimæ sunt, mox secunda & undecima, quæ omnes breuibus donantur cartilaginibus. Sexta uerò, septima & octaua, longissimæ sunt, ac longissimas etiā obtinent cartilagines. Primæ costæ cartilago amplissima est, quemadmodū & prima costa cæteras quoq́ꝫ amplitudine superat, mox hanc secunda, & deinde tertia subsequūtur. duodecima uerò & undecima omniū sunt tenuissimę, & in tenuissimas quoq́ꝫ terminantur cartilagines. Mediæ autem medio se habēt modo, quarum cartilagines subinde in progressu ab ossea costæ substantia latiores efficiūtur. Quum enim cartilagines sex superiorū costarum interualla efforment, totoq́ꝫ ductu ab inuicem æquè distent, sextæ, septimæ, octauæ & nonæ interdum costarum cartilagines uariè in progressu latescunt, inuicemq́ꝫ continuatæ interualla ipsarum suamet substantia [n] implent. Ad hæc quinq́ꝫ spuriarum costarum cartilagines in acutum [o] mucronem desinunt, Verarum autem costarū cartilagines non item. Primæ enim costæ cartilago, [p] suo fine qui pectoris ossi ualidè cōnascitur, amplior fit, quàm qua primùm ab ossea costæ substātia educitur. Secundæ ac tertiæ triumq́ꝫ subsequentiū costarum cartilagines modicè in progressu arctātur, & singulæ in [q] tuberculū finiunt, quo postea has pectoris ossi coarticulari docebimus. Costis non omni ex parte eadem adest læuitas. interna enim sede, qua membranā ipsas succingentem spectant, omnes læues minimeq́ꝫ asperæ apparent. tertia tamen, & quæ illam ad decimam usq́ꝫ subsequuntur, in interna ipsarū sede uersus humiliora [r] sinum ostendunt, ipsis secundū earum longitudinem exculptum, non quidem per uniuersam costæ longitudinem conspicuū, sed maximè ea sede qua primum à uertebris abscedunt, atque in thoracis latera ferri incipiunt. Sinus iste paratur uenæ cauæ [s] ramo, quem uena cōiuge carens costis exporrigit, deinde etiam hàc uehitur arteriæ magnæ [t] soboles, & [u] neruus à dorsali medulla pronatus. Verum quia hæc uasa in medijs costis grandia sunt, ac pari semper feruntur serie, in tribus autē superioribus minima & errabunda ducuntur, nō mirum est medias costas his sinibus ornari, superiores uerò nō item. Porrò tres costæ humiliores, etiāsi magna illis attendātur uasa, quum tamen tenues & interna sede depressæ cernantur, etiā citra huiusmodi sinuū operam illis uasis tutum iter præbent. Hic sinus uasis deducendis cælatus, inferiorē costæ partem acutiorem tenuioremq́ꝫ efficit, quàm sit superior, quæ obtusior magisq́ꝫ (ut sic dicam) teres cernitur. Externa costarū sedes, quæ gibba est,

Corporum in Ligurib. symmetria.

Costarū substantia & appendix.

Ossea substantia.

Cartilaginea substantia.

Lib. 8 de Administ. sect. & partim in lib. de Ossib. Ca. 13.

Costis omnibus non par lōgitudo.

Non par amplitudo.

Costarum læuitas & asperitas.

Costarum sinus.

g 1 fig. F.
h 1 fig. H.
i 1 fig. G.
k 3 fig. ab a per f ad A.
l eadem fi. à B ad E. aut 1 figur. A, B.
m 4 figur. L, M. 4, 5 figur. fractam ostendunt costam ad φ.
n 1 fig. I, I.
o 1 fig. F.
p 1 fig. C.
q 1 fig. D. dein 3 fi. E.
r 1, 4 fig. K.
s fig. 6 cap. lib. 3 G, G.
t fig. cap. 11 lib. 3 h, k.
u 2 fig. cap. 11 libri 4 præcipui rami costarum ductū seruantes

x 4 figu. L, M, sed præcipuè Q.

y 4, 5 fi. O.
z 11 musc. tab. Δ.

a 4 fig. R.
b 11 musc. tab. V.

Costarum asperum tuberculum.

est, non omni ex parte læuis occurrit. ea enim[x] parte qua costę uertebris alligātur, prætérquam quòd tubercula & capitula efformant, quibus uertebrarū inarticulantur finibus, etiam asperæ inæqualesq́ sese offerūt, quo aptius hinc ligamenta educantur costas uertebrarū corporibus & transuersis earundem processibus colligantia. Præterea in hac externa costarum sede, ubi primùm à transuersis uertebrarum abscedunt processibus,[y] tuberculum quoddam asperum inæqualeq́ uisitur, tendinibus[z] undecimi dorsum mouentis musculi excipiēdis paratum. Tendines enim huius partim in apices transuersorū processuum, & partim in hæc costarū tubercula inseruntur. Deinde, quà costæ adhuc magis à transuersis uertebrarū abscedūt processibus, in hac posteriori externaq́ ipsarum sede,[a] asperæ inæqualesq́ sunt, ac etiā ueluti tubere quodam modicè prominēti donātur, ut in illas apta insertionis sedes eius musculi efficeretur, quem in homine thoracem mouentiū quartum, in simijs uerò & canibus sextū numerabimus. Dein hæc asperitas nō duntaxat illius musculi insertioni idonea est, imò etiam[b] externi intercostales musculi hinc enasci docebuntur, qui hac iuxta uertebras regione non solum ab inferiori sede superioris costæ in humilioris costæ elatiorē enascuntur partem, uerùm etiā ab externa unius costæ sede ad externam alterius hîc exporriguntur. Reliqua autem regione costæ læues æqualesq́ sunt, nisi fortè quispiam eas modicè asperas in superiori & inferiori sede esse contenderet, à qua intercostalium musculorū pendet origo, in quamq́ eorundem etiam insertio perficitur. Prima costa superiori sede, qua latissima est, priuatim aspera inæqualisq́ cernitur, ut[c] musculus dorsum mouentium quartus hinc principium opportunè sumat. Costis omnibus non par ad uertebras obtigit articulatio. nouem enim superiores[d] duplici coarctantur articulo, undecima autem & duodecima simplici, quemadmodum & decima quoque rarissimè duobus articulis suæ committitur uertebræ: utcunq́ etiam secus Galeno uisum fuerit, qui singulas costas duplici articulo uertebris coarctari docuit. Cæterū costæ duobus nodis articulatæ[e] duo exigunt tubercula. unum quidem, quo[f] sinui uertebrarum corporibus inciso inarticulantur: alterum autem, quo[g] internæ sedi apicis transuersi processus firmantur. Atque hæc tubercula finibus illis respondent, quos uertebris, quum earum recenseretur constructio, insculptos retulimus. Prima igitur costa rotundo tuberculo primæ thoracis uertebræ corpori inarticulatur, ac deinde transuersum eiusdē uertebræ processum tantisper ascēdit, quousq́ ipsius apici alio capitulo tuberculóue articuletur. Secunda uerò costa & septem subsequentes communi semper duarum uertebrarum corporum sinui nō rotundo, sed instar obtusi anguli protuberante capitulo inarticulantur: transuersis autem processibus pari modo cum prima coarctantur costa. quanquam & hîc quædā in articulis, propter sinus non eadem sede in transuersis processibus excul ptos differentia cōsurgat. Superiorum enim uertebrarū transuersi processus, suos sinus in humiliori parte internæ illarum sedis incisos gerunt, inferiorum autem (uti suprà etiam cōtra Galeni suffragium admonuimus) in superiori parte. mediarum uerò uertebrarum sinus medio se habent modo. Cæterùm quòd costarū articulatio, quæ ad uertebræ corpus efficitur, tantò elatior sit illa, quam costæ ad transuersos processus moliuntur, quantò apex transuersi processus demissior est, sinu uertebræ corpori exculpto, uel me tacente notum esse arbitror. Porrò trium inferiorum costarum articulatio, quæ ad uertebrarū duntaxat corpus perficitur, sinibus quoq́ non admodum altè cauatis, neq́ ualde protuberantibus[h] capitulis perficitur. Atq́ hac ratione costæ uertebris committuntur. quam autem articuli speciem cum pectoris osse moliantur, & quo ductu à uertebris antrorsum contendant, tunc primùm opportunè explicabimus, quum pectoris ossis constructionē sermoni addiderimus: quæ profectò enarratu esset facilis, si humanum os, simiarum & canum & uitulorum, eiusq́ generis animantium ossi responderet. In his nanque animalibus (ut etiam inter edendum uidere est) pectoris os septem cōstat ossibus, non admodum inter se forma differētibus. In canibus enim, porcis, & ouibus, inuicem cōueniunt: in simijs uerò, & sciuris, propter clauicularū articulationem, primum supremumq́ os aliquantulo cæteris amplius uidetur. Septem hæc ossa latiora, quàm profundiora crassioráue sunt, & qua inuicem committuntur latiora nonnihil, quàm in ipsorum medio existunt. Horum connexus cartilaginis interuentu interdum tam laxè perficitur, ut à uertebrarum[i] compage modicè differat: est tamen is cōnexus ad symphysim seu unionem ita referendus, ut appendicum cum suis ossibus connexus. nisi quod hunc connexum etiam in admodum decrepitis bobus est cernere. Vnde etiam Galenum in libro de Ossibus miror, qui pectoris ossa synarthrosi scripserit committi, quum tamen neque harmonia neque sutura, multoq́ adhuc minus gomphosi componantur, quas compositionis species Galenus in eius libri initio sub synarthrosi cōplectitur. In harum commissurarum lateribus sinus utrinque exculpitur, cui cartilaginis in quam costæ degenerant, tuberculum aliquod inarticulatur. Ad primi enim ossis cum secundo contextum,

c 8 muscul. tab. C.
d 3 fig. 4, C.

Costarum ad uertebras articulatio.

Tum aliàs sæpius, tum maximè 8 de Admi. nist. sect.

e 4 fig. unū L, alterū M.
f 3 fig. X, d.
g 3 fig. b, e.

h 5 fig. N.

Quadrupedū pectoris ossis descriptio.

i fig. ca. 14 R, R.

secundæ utriusq; lateris costæ cartilago articulatur. Ad secundi ossis cum tertio commissuram tertiæ utriusque lateris costæ cartilago ipsius serie suorum ossium commissuris coarctatur. Verùm primi ossis lateribus primæ costæ cartilago adarticulatur, aut potius adnascitur. Hæc enim commissura ad coalitum potius, quàm ad articulationem spectat. Septimum autem os, quod reliquis gracilius, magisq; teres est, in cartilaginem exacuitur, ipso osse latiorem, ensisq; mucroni quàm simillimã, ac huiusmodi sanè pectoris ossis in canibus & simijs est ratio. quam Galenum spectasse annues, quum ipsius de pectoris osse historiam, his quæ modo prælibauimus, contuleris.

Humani pectoris ossis descriptio.

k tota 6,7 figur.

[k] Verùm si humanum pectoris os (quod ut generatim dicam amplum, licet si cum aliorum animaliũ ossibus cõferatur longè breuissimum est) intuitus fueris, multò aliter id habere animaduertes. Nunquam enim quod certò affirmare possim, in humano pectoris osse mihi septena occurrerunt ossa, neq; etiam hæc in homine eodem semper numero cernuntur. In adultis tria ferè conspiciuntur, prorsus inter se uaria. ac [l] primum quidem insigniter amplum est, & nonnihil etiam crassum: ita tamen, ut ipsius crassities ab amplitudine plurimùm uincatur. Os id [m] interna seu posteriori sede, qua thoracis respicit amplitudinẽ, modicè cauum est: in anteriori autem gibbum, & in medio secundùm ipsius longitudinem longè crassius, quàm in lateribus. uidetur enim in anterioris sedis [n] lateribus depressum, atque ut aptè primæ costæ cartilaginis crassitiei [o] responderet, extenuatum. In medio autem, roboris gratia [p] trianguli modo protuberans. [q] Superior etiam ossis pars multo crassior ampliorq; est [r] inferiore, & utrinque uno [s] sinu longo ac uersus posteriora inciso, & cartilagine incrustato donatur, cui claiculæ [t] caput inarticulatur. In horum sinuum medio propter extuberantia illorum interiora latera, primum hoc os in superiori hac sede [u] lunatum cernitur, & ueluti foueam ostendit, quam σφαγὴν & iugulum propriè uocamus, uulgò autem furculam superiorem. [x] Inferior ossis pars utcunq; aspera est, & secundo, quod iam describam, ossi cartilaginei ligamenti interuentu adeò laxè committitur, ut nunquam horum ossium lateat connexus, imò & ipsius quoque motus in magnis respirationibus interdum animaduertitur. [y] Secundum os multo amplius est, quàm crassum, [z] superiori sede qua primo connectitur ossi, strictius est [a] quàm prope inferiorem. At nullibi interim æquè amplum cernitur, atque primi ossis elatior sedes. Quà secundum hoc os primo committitur, in utroque connexus latere [b] sinus instar obtusi anguli insculpitur, ambobus ossibus communis, & cartilagine incrustatus, cui secundæ costæ [c] cartilago instar obtusioris trianguli uerticis protuberãs inarticulatur. Præter hunc sinum, præsens os utrinque [d] alios multos exigit pari modo, instar obtusioris anguli insinuatos: uerùm hi paribus interuallis ab inuicem nequaquam distant. Primus enim in altero latere huic ossi proprius sinus, qui tertiæ costæ cartilagini paratur, à sinu secundæ costæ gratia inciso longius distat, quàm secundus huius ossis peculiaris sinus, quartæ costæ gratia cælatus. Rursus, plus interualli consistit inter secundum sinum & tertium, quàm inter tertium & quartum, adeò ut sinus sextæ & septimæ costarum nomine in hoc osse sculpti, se inuicem contingant, uixq; mutuò remoueantur, & non tam altè, atque superiores, excauentur. Suscipit enim hoc secundum os priuatim tertiæ, quartæ, quintæ, sextæ & septimæ costarum cartilagines, secundæ costæ cartilaginis [e] modo protuberantes. Secundum hoc os in pueris ex [f] plurimis efformatũ uidetur ossibus inuicem symphysi seu unione cartilaginis interuentu contextis. Verùm is cõtextus neutiquam canis aut simiæ ossiũ compagi uenit conferendus, quũ longè magis lateat, inferioraq; ossa multò breuiora superioribus cernantur. Et in cemiterijs secundũ os integrum, & à primo disiunctum ferè semper effoditur, quemadmodum uertebræ mutuò diremptæ eximuntur. etsi fortuitò in secundo osse aliquam compaginis speciem, ac si ex pluribus id constaret, obseruabis, ea potissimum apparebit, [g] ubi tertiæ costæ cartilago ossi articulatur, & deinceps [h] ubi quartarum costarum cartilagines pectoris ossi iniunguntur. [i] Tertium uerò os exiguum est, & inferioris secundi ossis sedi interna parte eadem ratione committitur, qua primum secundo iungi relatum est, illicq; secundo ossi nectitur, qua septimarum costarum cartilagines infimæ secundi ossis sedi articulãtur. Hoc os modicè amplum est, ac tenue, humilioriq; sede in mucronatam cartilaginem degenerat. Verum id non infrequenter deesse reperies, & [k] mucronatam cartilaginem inde enasci conspicies, ubi septimarum costarum cartilagines mutuò coëunt, secundoq; pectoris ossis ossi articulantur.

l 1 fi. à g ad h. 6 autem & 7 ab s ad t.
m fi. 7 o.
n 6 fi. m, n.
o 6, 7 fi. p.
p 6 fi. q, r, l.
q 6, 7 figu. q q, s, z.
r 6. 7 figu. t, u.
s 6, 7 figu. q, r.
t 1 fig. cap. 22 A.
u 6, 7 fig. s.
x 6, 7 fig. t.
y 1 figur. ab h ad i.
z 6, 7 fi. t.
a 6 figur. iuxta z.
b 6, 7 fig. u.
c 1 fig. D.
d 6, 7 fi. x, y, z, α, β.
e 3 figur. E.
f 6 fi. γ, δ, ε.
g 6 fig. γ
h 6 fig. δ
i 1 figu. ab i ad k. 6, 7 fi. δ.

Pectoris ossis ad ensem comparatio.

k 1 fig. k. 6 7 figur. x.

Iam si tria pectoris ossa simul iunxeris, manubrij alicuius gladij imaginem conspicies. primi nanque ossis superior pars, quæ lata admodum est, illi manubrij parti respondebit, quæ sub paruo digito in apprehensione consistit. Secundũ autem os, illi parti congruet, quam manus tota intus complectitur, in qua sinus costarum cartilaginibus parati instar fouearum erunt, quibus digiti firmari possent. atque huiusmodi foueæ eum præstarent usum, quem in gladijs ex manubrij asperitate quærimus; quoties intortis nodosisq; funiculis, aut scabra piscis cute,

ma-

manubrium obduci curamus. Tertium os unà cum cartilagine, reliquæ gladij parti poſſet aſſimilari. adeò, ut nonnulli uniuerſam hanc oſſium ſtruem ξιφοειδῆ ab enſis imagine uocarint. alij, qui canes potius ac ſimias quàm homines ſpectarunt, mucronatam cartilaginem duntaxat illo nomine dignantur: quod hæc ſcilicet gladij mucronis formæ accedat, ipſumq́ canum pectoris os enſis imagini non ita aptè ac humanum os conferri queat. Hæc imaginum collatio atteſtatur, ueteribus illis hominum cadauera, Galeno autem ſimiarum diſſectioni fuiſſe adhibita. cui ſententiæ Celſi quoque oratio, qua ille os pectoris utrinque lunatum eſſe ſcripſit, ſuffragatur. id enim de ſimijs & canibus falſo protuliſſet, quum tale quid in illis nihil appareat. quippe in homine primum pectoris os ſuperiùs, & ſecundum inferiùs, multò latiora ſunt, quàm ubi hæc inuicem committuntur. Pectoris oſſis ſubſtantia admodum fungoſa molliſq́ eſt, & anteriori ſede magis continua ſquama quàm poſteriori obducitur. Poſterior enim ſedis ſquama multis inæqualibusq́ donatur foraminibus, quæ haud peruia ſunt, ſed [l] uaſis ſolùm uiam præbent, quibus id os enutritur. Atque hæc foramina in primo oſſe tanto magis ſunt conſpicua, quanto huius oſſis craſsities ſecundi oſſis craſſitiem ſuperat. Quòd itaque pectoris os, illis coſtis quæ orbiculatim thoracis amplitudinem efformant, ſtabiliendis procreatum ſit, neminem latêre arbitror: quemadmodum neque, quod propugnaculi etiam uicem ſecundariò gerit, eosq́ uſus homini præſtet, quos generatim thoracis oſſa præbere in huius Capitis initio retulimus. Cartilago, in quam pectoris os exacuitur, ſubditorum quoq́ eſt propugnaculum, & malum granatum uulgò appellatur, quòd (ut arbitror) unius balauſtij apicis imagini illa accedat. A' qua etiam forma, uulgus ipſam epiglottalem appellat cartilaginem, ab imagine uidelicet laryngis [m] operculi, pectoris oſſis cartilagini ſpecie non admodum abſimili. Verùm huiuſmodi nominum copiam ad præſentis libri calcem unà cum cæterorum oſſium nominibus ſubijciemus. Modò autem nihil addendum ſupereſt, niſi fortè coſtarum ductus in coſtarum oſſibus longè quàm in cartilaginibus diuerſus. Coſtarum enim oſſa [n] quum primùm à uertebris abſcedunt, in poſteriora deorſum obliquantur, & [o] hinc ad thoracis latera deorſum ſemper obliquè uerſus anteriora declinant, [p] quouſque in cartilaginem deſinunt obliquè ac circulatim ſurſum in anteriora porrectam. adeò ut coſtæ ubi cartilaginem primùm educunt, arcuatim, & in angulum quodammodo ſurſum flectantur. [q] Iſte coſtarum ductus non in illis ſolum quæ pectoris oſſi committuntur, euidens eſt: uerum & in reliquis omnibus, ſi fortè duodecimam exceperis, cuius cartilago admodum obſcurè ſurſum ſpectat. quanquã interim hic inflexus potiſſimum in medijs, quinta nimirum, ſexta, ſeptima, octaua & nona uiſitur, in ſuperioribus uerò ac inferioribus magis latet.

Pectoris os utrinq́ lunatum.

Pectoris oſſis ſubſtãtia.

Pectoris oſſis uſus.

Mucronatæ cartilaginis uſus.

Coſtarum ductus.

l ſecundum A, A fig. 2. lib. 6.

m 12, 13 fi. cap. 38.

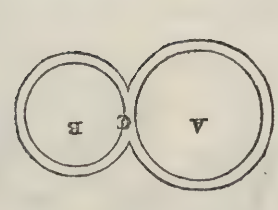
n 3 fig. ab a per c ad f.

o 3 fig. ab f ad A.

p eadem fi. à B ad E.

q Hæc integræ & potiſſimum ſecunda.

DE CARTILAGINEA QVAE CORdis baſi aſcribitur ſubſtantia, ſeu cordis oſſe. Caput XX.

HAEC figura magnæ arteriæ & arterialis uenæ radices perfunctoriè exprimit, ab omnib. connatis corporibus partibusue diuiſas, & duobus circulis ſimillimas. Ac A quidem arteriæ magnæ radicem notat, B uerò arterialis uenæ radicem. C autẽ connexum indicat, quo uaſa inuicem in ipſo exortu connaſcuntur. Iſte connexus, qui potiſſimum cartilagineus eſt, non ex hac rudi figura petendus eſt, uerum cum ex alijs ſexti libri figuris, tum maximè ex octaua & decima, quas non obfuerit obiter cum ſuorum characterum indicibus modò perluſtrare. Parum autem opportunè facerem, ſi eaſdem tabulas uarijs in locis frequenter proponerem.

NE FORSITAN præſenti libro, os aliquod præter miſiſſe uideamur, hoc loco etiam oſſeæ cordis ſubſtantię mentionem faciendam duximus. Galenus nanque ab elephãtis corde, à quopiam ſuorum familiarium os eximiæ magnitudinis exectum prodidit: & grandium quidem animaliũ cordibus os, minorum uerò cartilaginem aſcribit. Ego autem hactenus, uti in nullo corde, ita neque in humano exquiſitum os repperi, caq́ ſede, qua Galenus cordis os cõſtituit, ſubſtantiã obſeruo cartilagineam, quæ mea quidem ſententia nihil eſt aliud, quàm [a] magnæ arteriæ & [b] uenæ arterialis radices à corde principium ducentes. Quippe radices hæ, in quibus membranarum baſes conſiſtunt, quæ materierum

Li. de Adminiſt. ſect. 8.

Humanũ cor uero oſſe deſtitui.

Cartilaginea cordis ſubſtantia.

a 10 fi. lib. 6 ſub B, C, D.

b 8 fig. lib. 6 ſub E, F, G. quibus charact. mẽbranæ notantur.

terierum è duobus illis uasis in cor refluxui præficiuntur, multò duriores sunt, quàm reliqua illorum uasorum substãtia, adeò ut radices cartilaginis natura participare nonnihil uideantur. quæ in bobus ita interdũ indurescit, ut quadrupedũ costarum cartilagines in album & friabile os extrinsecus cartilagine tanquam membrana obductum degenerare, prius scriptum est. Hæ itaque uasorum radices [c] perinde ad se mutuò sunt conterminæ, ac si [d] duos circulos in puncto inuicem committeres continuaresq́, ita ut dexter circulus uenæ arterialis esset radix, sinister uerò (qui amplior esset) magnæ arteriæ. Vbi autem circuli mutuò committerentur, is locus esset, quo hæc uasa suis orbibus simul connascuntur uniunturq́, ac ubi optima cartilaginis consisteret portio, quæ oblonga & ueluti teres esset: tota nimirũ sede qua illæ radices inuicem cõmittũtur, & reliquæ interim circulorũ portiones essent resectæ. Ac proinde per me licebit radices has, aut cordis cartilaginem, aut os uocare, modò accuratè ipsarũ naturã quis intueatur, neq; unà cum Galeni sectatoribus ipsius sensa admodum oscitanter eruentibus tam stolidus sit, ut cordis os instar Λ aut υ efformatum sibi persuadeat. Qui enim post Galenum humani corporis historiam scribere aggreßi sunt, in cordis basi os quoddam extructum recensent, quod laryngis superiori sedi [e] præposito, & ab υ imagine ὑοειδὲς nuncupato, asimilant. Neq; sat fuit illis hominibus ad hunc modum, os in humani cordis basi confingere: quin imò sermoni adiecêre, cordis basim, atq; ideo etiam uniuersum cor, ab ipso nõ secus firmari quàm linguæ radix illo osse quod laryngi præponitur. Arbitrantur nanq; cor eiusmodi osse firmatũ, moueri: non expendentes cor etiam si eiusmodi donaretur osse, ipso nõ minus suffulciri posse, quàm ferreus palus lectum in aëre sustineret: quãdo is lecto alligatus, simul cum ipso deorsum ex alto proijceretur. Quamuis interim quatuor cordis uasorum ad conterminas sedes connexum nonnihil cor sustinere, haud inficiari possumus. Cæterùm huiusmodi hominum figmenta missa faciamus, & illorum quoq; oscitantiam negligamus, qua in cordis (ut ipsi existimant) affectibus magno supercilio os cordis cerui, nescio quibus gemmis & auro mixtum, propinant: quum interim ceruo non aliud os, quàm uitulo, aut cani, aut sui insit, cartilagineæ nimirum magnæ arteriæ & uenæ arterialis radices. Et ossiculum illud quod è ceruorum cordibus exemptum pharmacopolarum officinæ mihi hactenus ementitæ sunt, aliud nihil esse censeo, quàm grandius agni hyoidis oßis oßiculum, quod continuum est, & λ simillimum: nisi quòd dextrum crus etiam transuersim in hunc modum X sinistrum decussatim secet, & alterum crus altero breuius sit: quod etiam ouina lingua, quoties mensæ apponetur, luce clarius edocebit. Porrò qua administrandi ratione cartilagineæ uasorum radices inquirendæ sint, in sexto libro, ubi cordis sectio pertractabitur, describemus.

c C.
d A, B.

Anatomicorum lapsus.

e 1, 2 fig. 13 cap.

Medicorum & pharmacopolarum impostura.

DE SCAPVLIS. CAPVT XXI.

PRIMA FIGVRA VIGESIMIPRIMI CAP. SECVNDA. TERTIA.

TRIVM QVAE HIC PROPONVNTVR FIGVRARVM ET earundem characterum Indicem, proximè sequens pagina exhibet.

PRI

PRIMA uigesimi primi Capitis figura internam, seu anteriorem scapulæ dextræ sedem exprimit, quæ costis innititur.

Secunda, dextræ scapulæ externam posterioremue sedem ostendit.

Tertia, scapulam dextri lateris in latus depictam continet, ut sinum gibbæ exterioriscꝫ scapulæ sedis proponeret, qui inter elatiorem scapulæ costam, et scapulæ spinam cõsistit. Verùm id iam ex characterum indicibus reddetur explicatius.

In prima figura Z, X & Y scapulæ ostendunt basim. Est enim scapula quodammodo triangularis. Z uerò, & a, & A, superiorem scapulæ notant costam. Y autem, & B, costam scapulæ inferiorem: adeò ut Z superior sit basis angulus, Y inferior angulus: A & B tertius scapulæ angulus, quem scapulæ superior et inferior costæ cõstituunt. Atqꝫ hæc obiter isti notant characteres: singulis autem seorsum aliud cum cæteris in hunc modum insignitur.

A, B 1, 2 *Scapulæ sinus, cui humeri caput articulatur. In secũda figura B notatur inferior sinus sedes, quæ quodammodo orbicularis est. A, superior sedes magis stricta, contractacꝫ: in prima figura A indicat protuberantem sinus seu ceruicis scapulæ partem, à qua duo huius articuli peculiaria ligamenta, unà cum externo capite musculi cubitũ flectentium anterioris pronascũtur.*

C, D 1, 2 *Ceruix seu collum scapulæ. Verùm C etiam insignitur radix interioris scapulæ processus, qui E, f & F insignitur. Deinde C in prima figura sinum quendam indicat, sub interiori scapulæ processu conspicuum.*

E, f & F *in prima figura, & E & F in secunda, interiorem insinuant processum scapulæ, in quo F protuberantem notat partem, cui clauicula alligatur, & penè innititur. E uerò, processus huius appendicem. f autem, asperam commonstrat partem, à qua ligamentum pronascitur, hinc in summum humerum (qui K indicabitur) pertinens.*

G, H 2 *Radix spinæ scapulæ, seu ipsa scapulæ spina, quæ in homine summũ producit humerũ, quem*
K. *K in prima & secũda & tertia notat, et L etiã in prima ac tertia. Est itacꝫ G & H spinæ exortus longitudo. Quòd uerò ab H ad K fertur, summus est humerus. Vbi enim H cernitur, illic spinã à scapulæ dorso abscedere dicemus. Verùm K priuatim notatur summi humeri appendix.*

L 1, 3 *Sinus summi humeri admodum leuiter cælatus, & admittendæ clauiculæ paratus.*

I 2, 3 *Scapulæ spinæ pars crassior, interdum appendice decorata. Ad G enim, & I, & H spina scapulæ est crassior, quàm alibi. A G uerò per I ad K aspera pars notatur spinæ, & summi humeri. Quod autem in secunda inter I & H consistit, & in prima inter L & a, læue est, & minimè asperum.*

M, M &c. 1 *Instar obliquarum linearum tubercula sinus perinde constituentia, ac si illi à costarum conuexis scapulæ cauo essent impressi.*

N, O, 1 *Sedes in interna scapulæ regione magis cauæ, quæ secũdæ figuræ literis G & H respondẽt.*

P 1 *Protuberans crassiorcꝫ inferioris costæ pars, quæ in internam scapulæ sedem prominet.*

p 1 *Hac sede inferior scapulæ costa latusue efficitur acutius, ideocꝫ magis prominet, ut tertius brachium mouentium musculus hinc promptius exoriretur.*

Q 1 *Scapulæ inferioris costæ asper sinus, unde interior cubitum extendentium pronascitur musculus. R incuria elapsum est.*

S 2 *Ad scapulæ externam sedem protuberans inferioris costæ pars.*

T 2 *Impressio & amplitudo inferioris costæ, unde tertius brachium mouentium musculus nascitur.*

V, V 2 *Hic externa scapulæ sedes propter crassitiem inferioris costæ insigniter caua cernitur. Quod enim inter V & V, & G & H consistit, tenuissimum maximecꝫ subtile & solidum est.*

X 1, 2, 3 *Appendix basis scapulæ, ad principium ipsius spinæ coalita.*

Y 1, 2, 3 *Appendix inferioris anguli basis scapulæ.*

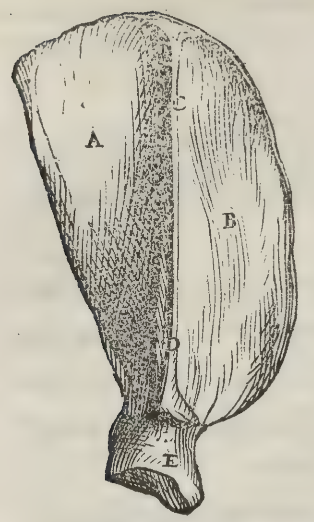
Φ 1 *Superioris anguli sedes, in internam scapulæ regionem modicè protuberans.*

Z, 1, 2, 3 *Z superiorem basis angulum antea notauit.*

a 1, 3 *Semicirculare foramen, seu sinus, in superiore costa scapulæ conspicuus.*

b, c, 3 *Sedes in externa scapulæ regione inter spinam & elatiorem scapulæ costam consistens. Verùm b priuatim scapulæ sedẽ hic notat tenuissimã, maximecꝫ subtilem: et quodãmodo pellucidã. c aũt foraminulũ indicat hic frequẽter apparẽs, et uenulæ inibi scapulã nutrituræ uiã præbens.*

QVARTA VIGESIMI PRIMI CAPITIS FIGVRA.

PRAESENTI figura externam seu posteriorem canis scapulæ sedem in hoc delineauimus, ut promptè expenderetur hominis scapulæ ad canis, aut ouis differentia, quam in summo humero, aut superiori scapulæ processu notabimus. Significet igitur A & B scapulæ gibbum, seu dorsum. ac A quidem ipsius inferiorem sedem, B autem superiorem, & animantis collo capitiue propiorem. C & D spinam scapulæ notent, super scapulæ ceruicem non excedentem. E scapulæ ceruicem.

Scapularum situs et nexus.

SCAPVLAE [a] utrinque singulæ posteriori thoracis regioni uersus superiora innituntur, ac occipitis ossi, ceruicis, thoracisq́ uertebris, costis, & ossi *v* literam referenti, musculorum duntaxat interuentu copulãtur. Occipitis quidem ossi beneficio [b] secundi scapulam mouentium musculi, qui etiam hanc multarum uertebrarum spinis committit: uti & [c] tertius scapulæ motuum dux, qui ceruicis uertebris illam nectit. [d] Quartus uerò scapulam mouentium, illam aliquot thoracis & ceruicis uertebrarum spinis firmat. Costis scapulam cõmittunt [e] primus illam mouentium musculus, & thoracem mouentium [f] secundus. Ossi uerò *v* referenti [g] septimi eius ossis peculiarium musculorũ ope scapula copulatur. In hominibus, simijs, ac sciuris, & si quæ alia clauiculis donãtur, ex abundãti ligamentorum auxilio, [h] scapula [h] clauiculis coarticulatur, clauiculæq́ contermina est. In omnibus uerò animalibus [i] brachij os seu humerus ipsi articulatur. ac proinde si hominem scapulis destitutum finxeris, nulla ratione humeri articulum sermone constitues. Ad eius nanque articuli constructionem necessum est, humeri caput alicuius ossis sinum subire, atque ut moueatur, in aliquo osse ueluti in basi quapiam firmari. Porrò huiusmodi sinus occasione, [k] collum quoddam seu ceruix scapulæ protuberat, in cuius extremo [l] sinus tam altè lateq́ exculpitur, quantum humeri articulo uarijs admodumq́ differentibus motibus mouendo ex usu est. Atque hîc sanè primus præcipuusq́ scapularum usus censetur. cui alius mox subsequitur, neque ipse quidem pœnitendus, thoracis uidelicet partium costis intectarum communitio atque custodia. Anteriores enim thoracis partes tuemur, multo antè prouidentes quæ occursura læsuraq́ sunt, & anticipantes uel transilire, ut id quòd ingruit declinemus, aut obijcere pectori munimentum aliquod, aut manibus quippiam quo defendamur assumere. Quinimò plerunque & solis manibus antè periclitamur, satius esse rati has uulnerari, rumpi, cõteri, abscindi, quàm quod læsurum sit, ad pectus pertingere cõcedamus. Thorax enim respirationis est organum, quemadmodum & ab illo complexus pulmo: cor autẽ insiti caloris fomes, irascibilisq́ animæ sedes censetur, propugnaculis ob id etiam egens ualidioribus. Porrò quum posteriori thoracis sedi, & anteriori æquale ab occursantibus periculum impendeat, eorum uerò quæ obesse possunt præcognitio, in anteriori & posteriori regione nequaquam par sit, non præsentibus nimirum in posteriori regione oculis, oportuit sanè & hîc quoque Naturam artificium quoddam machinari, posterioremq́ thoracis sedem neutiquam negligere. Quocirca instar ualli & mirabilis propugnaculi uertebras thoracis inibi compegit, & scapulas tanquam duos clypeos & scuta, firmissimosq́ muros obiecit. hinc rursus alium usum homini accessurũ minimè ignorans, quo complures musculi motuum brachij autores, sedem qua fulciantur, & à qua originem aptissimè ducant, commodè adipiscuntur. Atque id profectò summæ opus est iustitiæ, eodem osse ad tam uarios prorsusq́ necessarios usus abuti, & undequaque ita scapulas efformare, ut priuatim ad singulos usus confictæ censeri queant. Scapula enim inæqualis est admodum, omniq́ ex parte sibi dissimilis. præter uarios enim ipsius processus, sinus, tubera, appendices, eiusq́ generis reliqua, è quibus ossium differentias desumpsimus, scapula trianguli differentibus lateribus efformati imaginem quodammodo exprimit. [m] Primum nanque ipsius latus, quod basim scapulæ perpetuò uocabimus, ea scapulæ sedes est, quæ secundùm dorsi longitudinem thoracis uertebrarum spinis proximè exporrigitur. basis hæc obliqua constat linea, quæ superiùs & inferiùs, uersus corporis latus obliquè ueluti in circuli conuexum inclinata, in medio autem crebrò paululum lunata cauaq́ uisitur. Interdum enim continuo ductu tota scapulæ

Scapulæ usus.

Scapulæ forma triangularis.

Basis scapulæ.

a trium integrarũ R.
b 9 musc. tab. γ. δ.
c 12 musc. tab. G.
d 10 tab. r.
e 5 tab. r.
f 7 tab. L.
g 5 tab. R, S.
h integrarum Q. ad λ.
i integræ fi. S ad R.
k 1, 2 figur. C, D.
l 1, 2 figur. A, B.
m 1, 2, 3 fi. à Z per X ad Y.

pulæ baſis, hunc in modum (gibba eſt, deinde baſis hæc tenuis admodum uiſitur, quamuis inferiori tamen parte & ſuperiori modicè quàm alibi craſsior appareat, & inferioris partis craſsities partis ſuperioris craſſitiem adhuc uincat. Huic baſi plerunque[n] duæ adnaſcuntur appendices: una quidem, quæ grandior craſſiorꝗ & longior eſt, ac perpetuò apparet, ad baſisꝗ inferiorem conſiſtit angulum inſigniter obtuſum, ac ueluti orbicularem: altera autem appendix aliquantulū ſub ſuperiori habetur angulo, illiꝗ baſis ſedi coaleſcit, à qua ſcapulæ[o] ſpinam principium ducere audies. Præter has appendices etiam baſi mollis quædam cartilago adnaſcitur, eius cartilaginū generis quo oſſium extrema nulli commiſſa oſſi, augeri ſolent. Verùm in hominibus hæc cartilago longe breuior minorꝗ eſt, quàm in ouibus & bobus, alijſꝗ animalibus, quorum ſcapulæ thoracis potius incumbūt lateribus, quàm, ut in homine, poſteriori thoracis ſedi uertebris proxima. Atꝗ ita primum ſcapulæ latus baſis'ue ſe habet, duo autē reliqua inter ſe uariant.[p] Inferius enim, ab humiliori baſis ſede admodum obliquè ſurſum in anteriora ducitur:[q] ſuperius uerò (quod tanto breuius eſt inferiori, quanto inferius eſt ipſa baſi breuius) nonnihil deorſum in exteriora fertur, quodammodo tranſuerſim procedens. Duo hæc latera in[r] angulum coëunt, & latiuſculam ſcapulæ partem ſuis extremis finibus continent, in qua ceruix ſcapulæ ſinusꝗ conſpicitur, humeri caput excipiens: adeò ut hæc ſedes (ſi modò anguli loco cenſeri poſſit) tertius ſcapulæ angulus futura ſit. quandoquidem[s] primum angulum ſuperiorem baſis angulum numeramus,[t] ſecundum uerò humiliorem. Cæterum duo hæc latera ſuis finibus tertium angulum conſtituentia, non ſolum ductu & breuitate inter ſe diſcrepant, uerum etiam craſſitie. Inferius enim latus, quo altiùs à baſi ſurſum conſcendit, eo craſſius & inſigniter[u] ſpiſſum efficitur. non aliter quàm ſi Natura huius lateris beneficio, ſcapulæ alioquin tenui & infirmæ magnū robur additum uoluiſſet, ac deinde ſecundariò quibuſdam muſculis commodi exortus locum præparauiſſet. Præter id enim quòd muſculorū quorundam gratia (ut mox ſubijciam) huius lateris craſſities internam ſcapulæ ſedem[x] cauiorem reddit, & in externa ſede ſeu gibbo, ueluti[y] ſinum efformat, ipſum quoꝗ in ſua externa ſede prope inferiorem baſis ſcapulæ angulum[z] compreſſionem obtinet, ac deorſum quadantenus educitur, ut * muſculus illinc principium ſumeret, cuius ope brachium ueluti à pectore reflexum, retrorſum ducitur. Quinetiā interna huius lateris ſede, iuxta ipſius elatiorem partem, qua id ſcapulæ ceruicem terminat, etiam † oblongus ſinus aliquantulum aſper inæqualisꝗ conſpicitur,[a] muſculo principium porrigens, quem à ſcapula enatum cubiti extenſionis autorem in ſecundo libro aſſeremus: inibi perpetuò inferius hoc ſcapulæ latus, inferiorem coſtam ueterum more appellaturi, qui ſuperius inferiusꝗ ſcapulæ latera πλευρὰς uocauerūt. Porrò ſuperius ſcapulæ latus tenue, minimeꝗ craſſum eſt, ad eam uſꝗ ſedem qua ſcapulæ ceruicis[b] ſuperior regio conſiſtit,[c] interiorꝗ ſcapulæ proceſſus exoritur. hac nanꝗ ſede ſuperius ſcapulæ latus impenſe craſſeſcit. Deinde priuatim huic lateri iuxta interioris ſcapulæ proceſſus radicem,[d] ſinus quidam ſeu medium foramen inſtar ſemicirculi inſculpitur, uiam porrigens nerui quinti paris neruorum dorſalis medullæ[e] ſurculo, hac una cum uenula arteriaꝗ poſteriorem ſcapulæ ſedem adeunti. Cæterùm ſcapulæ[f] ceruix, quæ inter ſuperioris & inferioris ſcapulæ coſtarum fines habetur, craſſa eſt, ipſaꝗ ſcapula ex ampla tenuiꝗ ſede inibi coarctata, & ſecundum latitudinē incraſſata cernitur. Ceruicis tamen[g] longitudo ſeu interuallum, quod à ſuperiori corporis parte ad inferiorem metior, admodum ceruicis craſſitiem ſuperat, quæ ab anteriori parte in poſteriorē pertinet. Ceruix inſignius adhuc extrorſum ducta, dilatatur, & ut ipſa oblonga eſt, ita etiam oblongum efformat[h] ſinum, inferiori parte circulari circumferentia terminatum, ſuperiori autem parte in acutum magis exporrectum. Atque id propter[i] impreſſionem accidit, hîc internæ ceruicis ſedi factam, tendinis eius[k] muſculi ducendi gratia, qui intrò antrorſumꝗ brachium circumuertit. Præterea ſinus ceruicisꝗ ſcapulæ[l] ſuperior pars, in hoc proceriùs extuberat, quò aptius hinc[m] duo ualidiſsima huius articuli pronaſcerentur ligamenta, &[n] externum quoque caput eius muſculi commodè hinc principium duceret, qui cubitum flectentium anterior cenſebitur. Hic ſcapulæ ſinus cartilagine reliquorū articuli ſinuum modo incruſtatus, non admodum altè cælatur. neque etiam huius longitudo & amplitudo reſpondent, humeri[o] capitis quod ipſi inarticulatur, lōgitudini & amplitudini. Quod ſanè in hoc articulo Natura peculiariter machinatur. aliorum enim articulorum capita ſinibus exquiſitè congruunt, niſi fortè[p] femoris cum[p] tibia articulum excipere uelis, in quo tibiæ ſinus femoris capitibus non reſpōdere, ac priuatim in illo quoꝗ articulo Naturā aliquid moliri intelliges. Qua igitur parte genu ab aliorū articulorū ratione differt, ſuo dicemus loco: nunc uerò humeri articulus uenit explicandus. Quum ergo Natura hunc ſcapulæ ſinum ſatis leuiter, laxorum motuum gratia, exculpſiſſet, illumꝗ non ualde amplum longumꝗ creauiſſet (præter peculiaria huius articuli

Baſis appendices.

Baſis cartilago.

Superioris inferiorisꝗ laterum differentia.

Tres ſcapulæ anguli, ac laterum plenior deſcriptio.

Ceruix ſcapulæ.

Sinus humero excipiendo paratus.

n 1,2,3 fi. una Y, altera X.
o 2 fig. G, H. 3 fig. G.
p 1.2 fig. à B ad Y.
q 1,2 fig. à Z per F ad A.
r 1,2 fi. inter A, B.
s 1,2,3 fig. Z.
t 1,2,3 fig. Y.
u ad primæ fig. P. ad 2 fig. S.
x inter 1 fi. N, O, P. p.
y inter 2 fi. G, H, S, T.
z 2 fig. T.
* 8 muſcul. tab. K. & tab. 13 S.
† 1 fig. Q.
a 12 muſc. tab. T.
b 1,2 fi. C.
c 1,2 fi. F.
d 1 figu. a.
e 3 fig. cap. 11 lib. 4 i.
f 1,2 figur. C, D.
g 1,2 fig. à C ad D.
h 1,2 figu. A, B.
i 1 fig. C.
k 7 muſcu. tab. r. & 8 tab. H.
l 1 figur. A.
m 5 muſcu. ta. unum e, 13 tab. alterū V notat.
n 6 muſcu. tab. m.
o 1,2 figur. 23 cap. A, B, C.
p iunge E, F, I fi. 1 ca. 30 ad G, F, I fig. 7 ca. 31. & dein expende 8 fig. eiuſdem capitis.

Cartilago scapulæ sinum frequenter augēs.

ligamenta, quæ in secūdo libro unà cum musculis prosequemur, & quosdā scapulæ processus, quos articulum à luxationibus prohibere tum audies, ubi illos quoque iam in sermonis contextu pertractabimus) cartilaginem quandam ligamenti substantiæ compotem in hoc sinu crebrò effingit, qua sinum auget, profundioremq; efficit, nimiamq; luxandi promptitudinem multum corrigit, parum interim laxissimos differentesq; brachij motus, quibus maximè indigemus, præpediens. In ambitu enim huius sinus ea cartilago ponitur, scapulæ interim, neque etiam humero connata, sed tantum ligamentis articulum in orbem amplexantibus adnexa. Huius cartilaginis externa sedes crassa est, sensimq; ad sinus centrum ducta gracilescit, ac multò ante centrum desinit: quasi quis sinum in ambitu anulo augeret, cuius orbis instar trianguli esset contusus: & istius trianguli externum latus, exteriorem articuli ambitum respiceret: inferius uerò latus sinui incumberet: superius autem humeri caput spectaret. adeò ut duo anguli ambitum articuli contingerent, tertius interim sinus centrum spectaret. Cæterum hanc Naturæ industriam spectatu iucundissimā, etiam si hominis corpus ad manū non sit, in quadrupedum & auium genibus promptè intueberis, quum pari quoque artificio hîc tibiæ ossis sinus perpetuò augeantur. Huius itaq; cartilaginis quotiescunque reperitur, beneficio, sinus scapulæ profundior euadit, & interim cartilago impetui compressioniq; ossium facile cedit, laxum huius articuli motum minimè cohibēs.

Scapulæ processus.

Processus uerò quibus præsenti articulo Natura prospexit, duo censentur: quorum alter [q] superior est, summusq; humerus nobis uocabitur, atque mox à scapulæ [r] spina pronasci docebitur. [s] alter uerò est interior ac minor, qui [t] ampla radice ex superiori sede ceruicis scapulæ principium ducit, & hinc utcunque latus antrorsum fertur, anteriori articuli parti uersus superiora magis oppositus. Inferior huius processus pars exactè læuis est, ac instar antiquæ Græcorū literæ C cauus, ob idq; etiam σιγμοειδὴς appellatus. Alij uerò à quadam imagine, quam obtinet cum altera anchoræ parte, quæ terræ infigitur, ἀγκυροειδῆ hunc processum uocarunt. Nonnulli rursus, quòd corniculæ rostri modo inclinatur, κορακοειδῆ appellauere. Atque hæc nomina Galeni interpretes subinde luserunt, ad hoc etiam opitulante Galeno, sibi in nominibus hîc parum constanti. quum is enim alibi penè semper hunc processum ἀγκυροειδῆ uocat, in decimo tertio tamen de Partium usu, eo nomine illum scapulæ processum donauit, quem summum humerum uocamus. Verùm huius processus nominum mentio, postmodum necessariò incidet. nunc autem quod de interiori processu adhuc enarrandum superest, percurremus. Inferna itaque sede is læuis est, in superiori autē parte asper & inæqualis. in elatissima enim sui principij sede crassior uisitur, & [u] inæquali tubere prominet, cui clauicula ferè incumbit ac innititur, ualideq; alligatur. [x] In apice uerò, ubi appendicem exigit, etiam asper est, ut aptius [y] internum anterioris cubitum flectentium musculi caput ab ipso exoriretur, & ligamentum humeri articulo peculiare hinc principiū obtineret. [z] Inter apicem uerò & tuberculum, quo clauicula penè suffulcitur, hæc superior processus sedes etiam aspera existit, quò fœlicius [a] ligamentum educeretur, hinc ad superiorem scapulæ processum pertinens. Quemadmodum uerò hæc superior processus sedes in hoc aspera est, ut opportunè ligamēta illa & hoc musculi caput produceret: ita quoq; scapulæ ceruix orbiculatim foraminula quædam non peruia commonstrat, ex quibus commoda ualidorum huius articuli ligamentorum pendet origo.

Interior processus.

q 1,2,3 fig. K. r 2 fi. G, H. s 1,2 fig. E, F. t 1,2 fig. F. u 1,2 fi. F. x 1,2 fi. E. y 6 musculorum tab. n. z 1 figu. f. a 5 musculorum tab. c.

Nunc tempestiuum quoque erit, alterum scapulæ processum sermone persequi: cuius naturam optimè inueniemus, anteriorem posterioremq; scapulæ sedes non oscitanter spectantes. Scapula itaque [b] anteriori sede sima cauaq; est, ut commodè costarū conuexis respondeat, ac super ipsas stabilita debitè moueatur. deinde etiam, ut opportuna hîc sedes aptaretur [c] musculo, qui totam anteriorem scapulæ sedem implens, intrò antrorsumq; brachium circumuertit. Caua hæc scapulæ sedes læuis quidem est, sed non omni ex parte æqualis. nam iuxta inferiorem ipsius sedem [d] tubercula quædā exigit, modicè instar obliquioris lineæ extuberantia, quæ quodammodo sinus constituunt, ac si thoracis costæ, quibus scapula hac sede incumbit, temporis successu in scapulā comprimerentur, ipsaq; scapula illarū effigiem cedendo assumeret. Hi enim sinus tuberaq; in senibus apparent magis, quàm aut in pueris, aut iuuenibus, quibus omnia minus conspicuè protuberant, excrescuntq;. Ad hæc, scapulæ anterior sedes [e] ad radicem elatioris anguli basis scapulæ nonnihil protuberat, aptamq; regionem efficit, cui [f] alter scapulā attollentium musculorum ualidè insertatur. [g] Præterea scapulæ anterior sedes quà summi humeri radici scapulæue spinæ respōdet, insignius quàm alibi excauatur, non secus quàm si Natura quum scapulæ spinam fingeret, cauam scapulæ partē in posteriora extraxisset, ac ita ipsius cauitatem auxisset: quemadmodū in fictilibus uasis, & ijs quoq; quæ ex massa uel cera parātur, indies fieri cernimus. Quando enim ollæ ansam externa ipsius sede locatam conspicimus, plerunque caua ollæ pars ansæ respondēs, sinuata magis, ac ueluti ab ansa extrorsum tracta cernitur, idq; in illis sedibus

Anterior seu costis proxima scapulæ sedes.

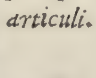
b 1 figura. c 7 musculorum tab. r. 8 ta. H. d 1 figu. M, M, M. e 1 figur. *. f 9 musculorum tab. r, Δ. g Hic cōfer N, O fi. primæ cum H & G fig. 2.

ſedibus potiſsimum obſeruatur, ubi craſsiores anſæ partes cōſiſtunt. Vnde etiam illæ ſcapulæ cauitatis ſedes inſigniùs impreſſæ cauatæq́ conſpiciuntur, quæ extremis ſpinæ reſpondent. mox enim ſpinam in tota ipſius exortus ſede ad extrema impenſius craſſam, quàm in medio ductu, uideri audies. Inter reliquas interim ſcapulæ cauitatis ſedes, ea maximè caua ſe exhibet, quæ iuxta ſcapulæ ceruicem exiſtit. præter id enim quòd in poſteriora à ſcapulæ ſpina, extracta colligitur, hîc etiam ſcapulæ [h] collum impenſe craſſum & introrſum protuberans, hanc cauitatem inſigniter auget: quemadmodum & [i] inferior ſcapulæ coſta, quæ quum craſſa ſit, huius quoque ſedis cauitatem profundiorem reddit. [k] Poſterior ſcapulæ ſedes inſigni [l] proceſſu, ueluti ſpina, adornata, ſi obiter uideatur, gibba eſt, quòd hanc figuram iniurijs citra noxam ferendis accommodatiorem eſſe Natura haud ignorauerit. Verùm ſi preſſiùs hoc ſcapulæ gibbum contemplemur, duæ in ipſo ſedes cauitatesq́ nobis occurrent, muſculis ſuſcipiendis aptiſsimæ. [m] Vna enim ſub ſcapulæ ſpina inter ſpinæ inferiorē ſedem, & extuberantiorē craſſioremq́ inferioris ſcapulæ coſtæ partem conſiſtit. [n] Altera uerò inter ſuperiorem ſcapulæ ſpinæ ſedem, & ſuperiorē ſcapulæ coſtam habetur. Atq; hanc quidem [o] muſculus occupat, quem brachium circumducentiū tertium ſtatuemus. Inferior cauitas [p] muſculo oppletur, qui brachiū circumuertentiū ſecundus numerabitur. Porrò etſi hæc externa poſterior'ue ſcapulæ ſedes, cùm ſcapulæ ſpinæ, tum ipſius coſtarum gratia, duas has cauitates oſtendat, nihilominus uniuerſa (quoniam extuberare cernitur) ſcapulæ dorſum à ueteribus nuncupata eſt, ſimilitudinem à uero hominis dorſo ſumentibus. Proceſſum autem qui ab hoc ſcapulæ dorſo enaſcitur, ſpinam uocarunt, ad uertebrarum poſteriorum proceſſuum ſiue ſpinarum imaginem. quæ quum ueteribus rectiſsimè ſint inſtituta, ab his nominibus nunquam ne latum quidem unguem declinaturus, externam ſcapulæ ſedem Dorſum nuncupabo: ſummi uerò humeri radicē, Spinam ſcapulæ. Dicitur autem mihi ſummus humerus, quod ueteribus ἀκρώμιον nuncupabatur: quanquam non adeò promptum ſit diuinare, quid quiſq; hac uoce intellexerit. neque etiam uel diui Hippocratis cauſa nomen id negligendum uenit, aut etiam de ipſo obiter ſtatuendū eſt, ſi modo à Syropis & Iulepis interdū animum auocantes, diuina Hippocratis de oſſium fracturis & luxationibus, idq́ genus malis oracula, etiam ad nos pertinere duxerimus. Quare etiam non ab re fuerit, ſcapulæ ſpinam ſummumq́ humerum, uti nobis uiſum erit deſcribere, atque tunc demum Hippocratis & Galeni ſententiam ſermoni adijcere. Ex tota igitur propemodū amplitudine dorſi ſcapulæ [q] ualidus craſſusq́ enaſcitur proceſſus, non quidem è dorſi [r] longitudinis medio, uerū non procul à ſuperiori ipſius ſede. Proceſſus iſte (qui ſcapulæ ſpina eſt) ſenſim magis magisq́ augetur, ac [s] tandem à ſcapulæ dorſo iuxta ſcapulæ ceruicem abſcedēs, teresq́ quodammodo apparēs, modicè antrorſum fertur, inſigniter ſupra ſcapulæ cū humero articulū [t] lateſcēs, & ampla donatus appendice, quæ in pueris [u] pluribus oſſiculis cōformatur, cartilaginis interuentu coaleſcētibus. Huius proceſſus pars omnis anterior, & poſterior, & humilior, leuis minimeq́ aſpera cernitur: ſuperior autē ipſius ſedes neutiquā læuis eſt, ſed rudis, & foraminulis quibuſdā non peruijs decorata. idq́ potiſsimū in ſuperiori ſui appendicis ſede, & [x] ubi non procul à ſcapulæ baſi, proceſſus iſte craſſior apparet, ac ſubinde appendicē quoq; nanciſcitur. Neq; hæc ſanè fruſtra machinatur Natura. muſculorum enim gratia has molitur aſperitates, quibus [y] maximus ſcapulā ſurſum ducens muſculus implantatur. Dein proceſſus iſte ijs quibus dixi locis aſperior ideo euaſit, quòd muſculus ille latiorem ualidioremq́ inſertionem inibi tentat. Quinetiam hæc aſperitas, principium præbet [z] digniſsimo brachium mouenti muſculo: quem, quòd brachij cum ſcapula articulum eleganter integit, ἐπωμίδα diſſectionum periti uocarunt. In anteriori proceſſus ſede [a] ſinus adeò leuiter & ſuperficietenus inſculpitur, ut num capitulum, num ſinus ſit, ægrè dijudices. Huic ſinui modicè prominēs clauiculæ [b] tuberculū articulatur, ualidiſsimisq́ ligamētis cōſtringitur. Interueniēte hîc plerunq; peculiari cartilagine, illi prorſus ſimili quam in maxillæ inferioris cum ſuperiori articulis obſeruari retulimus. quæ ſcilicet utrinq; quà oſſa ſpectat, læuis & lubrica ſit, & tantū ligamentis articulum continentibus affirmata & continua. Dicti modò proceſſus pars, [c] quæ à ſcapulæ dorſo enaſcitur, ac (ut ſic dicam) dorſo proxima eſt, Spina opportunè nominatur, quæ etiā in [d] canibus, ouibus & equis cernitur. [e] Pars autē quæ à ſcapula antrorſum uerſus exteriora abſcedit, ac ſenſim dilateſcit, inq́ ſolis hominibus, ſimijs, ſciuris, et ſi quod aliud animal clauicula donatur, obſeruari poteſt, ſummum humerum appellabimus: id nomen à Græcis mutuantes, qui procul dubio brachij oſſis cum ſcapulis articulum ὦμον nuncuparunt. ac proinde ἀκρώμιον hanc proceſſus partem uocarunt, quòd articuli ſuperiorem cōſtituat ſedem, ac ueluti illius tutiſsimū habeatur propugnaculum. Atque ita ſanè ab Hippocrate perpetuò accipitur, cùm aliàs ſæpius, tum præcipuè quando humerum (quem ipſe βραχίονα uocat) nequaquam ad ſuperiora (impediēte nimirum

Poſterior ſcapulæ ſedes, ſeu dorſum.

Summus humerus ſeu ἀκρώμιον, cuius iam diligens inſtituenda eſt deſcriptio.

Peculiaris cartilago clauiculæ cū ſuperiori ſcapulæ proceſſu articuli.

h 1 fi. C, D. i 1 figur. P. k 2 fig. l 2 fi. G, H, I, K, L. m 2 fig. inter G, H, D, S, T, Y. n 3 fi. inter Z, a, I, G. et præcipue b, c. o 6 muſc. tab. k. 11 tab. G. p 11 muſc. tab. r.

q 2 fi. G, H. r Nō in medio Z & Y fi. 2, ſed magis ad Z. s ab H uerſus K fig. 2. t 1, 2, 3 fi. K. u fi. cap. 3 Q, R. x 2, 3 fig. I.

y 9 muſcul. tab. r, Δ. z 10 muſc. tab. Δ. a 1, 2 fi. L. b 3 fig. cap. 22, Q.

c 2 fi. G, H. d 4 fi. C, D. e ab H uerſus K fi. 2.

ſummo humero) luxari docet, & quum de effracto ſummo humero pertractat. Quanquam & hîc Galenus etiã in libro de Oſsibus audiendus eſt, qui cõpaginem [f] præſentis proceſſus cum clauicula ἀκρώμιον nõnullis diſſectionis profeſſoribus uocari aſſerit. Vbi etiam ſubiungit, hîc quoſdam tertium os præter proceſſum hunc, & clauiculam in ſolis hominibus ponere, idq́ acromion & κατακλεῖδα uocare. Tertium hoc os Galenus decimo tertio de Partium uſu in hominibus recenſet, & ſimias illo priuat: quemadmodum & in libris de Adminiſtrandis ſectionibus, & in ſuis in Hippocratis de Articulis librum commentarijs. Scribit enim, præter hunc ſcapulæ ſuperiorem proceſſum, & clauiculam, tertium quoddam os eſſe cartilagineum, quod clauiculæ ad illum ſcapulæ proceſſum cõtextui inſternitur, & à quo membranæ ligamẽtaq́ pronaſcuntur, quorum beneficio contextus iſte ualidiùs cõmittitur. Galenus in quinto de Adminiſtrandis cõſectionibus libro huiuſmodi os Hippocrati ἀκρώμιον uocari ait, ipſeq́ eo nomine ibidem id appellat, quemadmodũ in libro de Oſſibus teſtabatur, quoſdã hîc tertiũ quoddam os collocare, idq́ ab illis ἀκρώμιον nuncupari, quum interim Galenus ſubinde in libris de Partium uſu, & in libris de Adminiſtrandis ſectionibus, ac ferè in omnibus in Hippocratem commentarijs, hunc ſcapulæ proceſſum ἀκρώμιον uocitauerit, aut ſaltem huius ſcapulæ proceſſus cum clauicula compagem. adeò ut non parum Galeni inconſtantiam hîc admirer, multoq́ magis tantiſper admiraturus ſim, dum in homine tertiũ id cartilaginoſum os mihi occurrat. Neutiquam enim arbitror Galenũ, peculiarem ſuperiùs cõmemoratam huius articuli cartilaginem oſſis loco habere, quũ eius generis cartilagines ad ligamẽti naturam à uera cartilagine plurimũ recedãt, neq́ oſſeæ ullo pacto ſint: quinetiam quum hæc in ſimia perinde ac in homine reperiatur. Et ſi fortè oſſis loco habenda eſſet, præterquàm quod Galenus aliter huius meminiſſet, & articulũ interuenire, non autẽ ipſi inſterni ſcripſiſſet, etiã reprehenſione nõ careret, quod peculiare os in clauiculæ cum pectoris oſſe [g] articulo, & rurſus in inferioris maxillæ ad ſuperiorem [h] articulis & [i] in genu nõ ſtatuiſſet, quũ interim illic huius generis cartilagines manifeſtius quàm hîc in ſummo humero appareant, etiãſi illæ Galeno incognitæ & prætermiſſæ uideãtur. Adeò ut adhuc multo ſatius ſit, peculiarẽ hanc cartilaginem (et ſi oſſea eſſet) oſſis nomine nõ haberi, quàm ſimul tot oſſa Galenũ latuiſſe, clam innuere. Hactenus itaq́ mihi hîc nunquã, quantũuis diligẽter Hippocratis nomine ſecanti, tertiũ os animaduertere licuit. Satiſq́ perſpectũ habeo, Galenũ id nunquam etiam uidiſſe: & ſi auſim eò uſq́ in ipſum impietatis progredi, affirmarem illum huiuſmodi os cõfinxiſſe à quadã cum [k] oſſiũ, quæ ſeſami ſemen referũt, ſimilitudine, quæ aliorũ oſſium articulis contextibuſq́ ita apponi audies, quemadmodũ cartilagineũ os Galenus hîc conſiſtere prodidit. Lubens igitur cõceſſero, tertiũ id os me in homine non magis quàm in ſimia reperiſſe, ut neq́ qui mihi ſecanti adfuere ullus, utcunq́ etiã ut à ſingulis id obſeruaretur, ſedulò ſemper monuerim. Ac proinde ſi quis id os, aut ſimile quodpiam præter [l] proceſſum ſcapulæ & [m] clauiculã mihi oſtẽderit, fidem do in humeri cum ſcapula articulo, me aliud eiuſmodi quid longè dignius atq́ in artis operibus egregiè perpendendũ, ocyus cõmonſtraturum. quod uel ſola hac occaſione ſciens nunc prætereo. Quàmuis interim neminẽ ignorare uelim, nullum unquam animal, præter hominẽ, ſimiã, & ſciurum, & ſi rectè memini, glirem mihi occurriſſe, hoc ſuperiori ſcapulę donatũ proceſſu: adeò ut uix ambigẽ, eum qui primus hominẽ duntaxat ἀκρωμίῳ donari ſcripſit, intellexiſſe ſolũ hominẽ hunc proceſſum obtinere: quando illum in canibus, ouibus, capris, leporibus (qui etiã interiorẽ ſcapulæ proceſſum ſeparatim nanciſcũtur) & alijs quę menſæ apponi ſolẽt quadrupedibus, nullũ ſuperiorẽ ſcapulæ proceſſum (at duntaxat ſpinã) ſpectaret, parũ de ſimijs cum Galeno ſolicitus. Liceat igitur ſuperiorẽ hunc ſcapulæ proceſſum nobis tantiſper Summũ Humerũ, aut Superiorẽ proceſſum, dum uerior occurrat ſentẽtia, appellare. Porrò cuius uſus gratia is homini & alijs animalibus clauiculas obtinẽtibus detur, tum demũ melius explicabimus, ubi clauicularũ hiſtoriã aggrediemur. Præter hoc enim quòd ad ſuperiora humeri luxationẽ is proceſſus prohibeat, & tutiſsimũ humeri articulo propugnaculũ ſit, & quòd muſculorũ inſertioni & exortui elegãter famuletur, in hoc potiſsimum iuuat, ut accedẽte clauicula humeri articulum à thoracis lateribus & coſtis quàm lõgiſsimè remoueat, illumq́ in eo ſitu reſeruet, quo maximè ad ſuos motus, quos uarios differenteſq́ admodum molitur, indiget. At hæc in clauicularũ deſcriptionibus reſumẽtur diffuſius. iam enim aliquando opportunũ erit, ſcapularũ ſermoni modum imponere: præcipuè quum aliud enarrandum nihil ſuperſit, niſi fortè perquàm exiguũ. cuiuſmodi eſſe poſſet, baſim ſcapulæ quà appendicibus decoratur, utcunq́ fungoſam fiſtuloſamq́ uideri, & nõnulla foramina in ſcapulæ ſpinã porrigi, quæ ipſi (quum craſſa ſit) uenas deducãt, nutrimentum illi ſuppeditaturas. Cernitur autem [n] unum ſubinde in illa amplitudine, quam ſuperior ſcapulæ coſta cum ipſius ſpina efformat: ac etiam in interna ſcapulæ ſede, qua hæc impenſius cauatur.

Tertium os à Galeno in ſummi humeri cum clauicula nexu recenſeri.

f integrarũ Q ad λ.

g Grandior pars 4. figuræ cap. 22.

h fig. marginis ca. 10.

i 8 fi. ca. 31.

k 1 fig. ca. 25 V, V. & 2 fig. ca. 33 ψ, ω.

l, m integrarũ Q & λ.

Quibus tantũ animalibus ſuperior ſcapulæ proceſſus obtigerit.

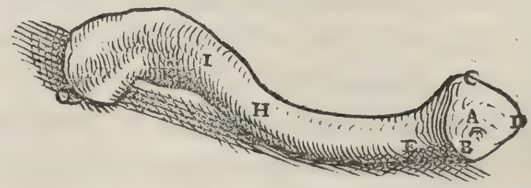
Summi humeri uſus.

n 3 fig. c.

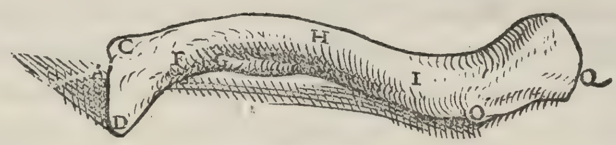
DE

DE CLAVICVLIS. CAPVT XXII.

PRIMA VIGESIMI SECVNDI *Capitis figura.*

SECVNDA.

TERTIA.

TRIVM QVAE HIC PROPONVNTVR FIGVRARVM ET ipſarum characterum Index.

PRIMA præſentis Capitis figura dextri lateris clauiculam anteriori externáue & ſuperiori ſede expreſſam habet.

Secunda, poſteriorem interioremúe dextri lateris clauiculæ faciem, unà cum ſuperiori quoq; ipſius ſede oſtendit.

Tertia inferiorem eiuſdem lateris clauiculæ ſedem commonſtrat.

A 1,2,3 *Clauiculæ capitulum, quo ipſa pectoris oſſi articulatur.*

B 1 *Capituli huius primus angulus.*

C 1,2,3 *Secundus capituli angulus.*

D 1,2,3 *Capituli nuper commemorati tertius angulus. In prima tamen figura, uniuerſa triangularis capituli circumſcriptio eſt conſpicua literis B, C & D. perinde ac in figura manifeſtioris doctrinæ gratia, indici characteris D hic ſuperpoſita.*

E 1,3 *In anteriori clauiculæ ſede protuberans linea è directo primi anguli B inſigniti, notatur.*

F 2,3 *F & G in tertia figura, protuberans linea inferioris ſedis clauiculæ indicatur, quam F & G in ſecunda figura utcunque etiam oſtendunt.*

G 2,3 *G priuatim indicatur aſperitas, ad lineæ F inſignitæ poſteriora apparens.*

H 1,2 *Clauiculæ longitudinis medium, quod teres eſſet, niſi linea F inferiori ex parte protuberaret.*

I 1,2 *Hac ſede clauicula ad ſuperiorem ſcapulæ tendens proceſſum dilateſcit, ſuperioriq; ſede (quæ etiam I ad K uſq; notatur) gibba eſt.*

K 1 *Aſperitas in ea clauiculæ ſede conſpicua, ubi hæc anteriori ſui parte maximè caua cernitur.*

L, M 3 *Latiuſculæ ſedis clauiculæ inferior pars leuiter ſinuata, & aſpera, non autem ſuperioris partis modo gibba.*

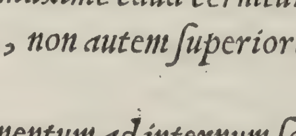
N 3 *Hac ſede clauicula etiam aſpera eſt, perinde ac iuxta M, ex qua ligamentum ad internum ſcapulæ proceſſum fertur.*

O 2,3 *Clauiculæ ſedes maximè retrorſum introrſumúe protuberans, & huius ſedis peculiare tuber.*

P 3 *Locus inſigniter aſper, in inferiori clauiculæ ſede conſpicuus, qua ſuperiori ſcapulæ proceſſui coarticulatur.*

Q 1,2,3 *In tertia figura Q tuberculum inſignitur, quo clauicula ſuperiori ſcapulæ proceſſui committitur. In prima uerò figura & ſecunda Q ſedes indicatur, qua id tuberculum conſiſtit.*

HANC figuram integrùm erit præſentis Capitis quartam conſtituere, in qua dextri lateris pars R inſignita cartilaginem exprimit, clauiculæ cũ ſummo humero articuli peculiarem. Altera aũt pars S indicata, cartilago eſt peculiaris clauiculæ cũ pectoris oſſe articuli.

Clauicularum numerus.

Earundem ad pectoris os articulatio.

IN VTRISQVE lateribus clauiculæ[a] (quæ Græcis κλεῖδες, Latinis uerò etiam furculæ & iugula nominantur) singulæ cõsistunt, pectoris ossi & summo humero seu superiori scapulę processui coarctatæ. Pectoris ossi in illis articulantur[b] sinibus, quos in primi ossis summæ sedis lateribus excul ptos diximus. ac quemadmodum sinus illi oblongi sunt, ab anterioribusq; partibus deorsum in posteriora ducti, & antica sede quàm postica latiores, internoq; latere altiores quàm externo cernuntur, ita quoque se habent clauicularum[c] capita pectoris ossi cõnexa. Hæc enim sinuum modo oblonga sunt, ac depressa: et si quis accuratius eorum circumscriptionem animaduerteret, illam quodammodo triangulam iudicaret.[d] Vnus enim angulus in anteriori capitis parte ad humiliora consistit, utcunque obtusus.[e] Secundus etiam obtusus est, in superiori capitis parte nonnihil uersus posteriora conspicuus.[f] Tertius acutior longiorq; est, in posteriori sede repositus, deorsumq; declinans. Porrò ut præsentes anguli obtusi sunt, ita etiam trianguli lineæ inæquales, extrorsumq; obliquatæ occurrunt.[g] Illa enim quæ à primo angulo ad secundum ducitur, breuissima est: à secundo autem angulo ad tertium[h] procedens, multò longior uisitur.[i] quæ uerò à primo ad tertium fertur, omnium longissima curuaq; est. Atque ita se habet clauiculæ capitis circumferentia, quod multa cartilagine incrustatur, læueq; est: cartilagine tamen unà cum tenuissima appendice effracta, caput asperum ac inæquale cernitur. Verùm et si caput cartilagine non minus quàm & pectoris ossis sinus abundet, nihilominus tamen Natura hîc[k] cartilaginem effinxit, qualem priuatim in inferioris maxillæ ad superiorem articulis reponi commemorauimus. Inter pectoris enim ossis sinum, clauiculæq; caput, cartilago quædam adeò ampla interuenit, atque capitis & sinus est amplitudo. Hæc tenuis undecunque est, ac æqua omni ex parte constat crassitie, & quà sinum respicit, admodum læuis est, & unctuoso humore perfusa, sinuiq; seu pectoris ossi nusquam connata. Item quà cartilago clauiculæ contingit caput, pariter quoque læuis & lubrica est, capiti interim non connata, sed tantùm ligamentis articulum in orbem amplexantibus. adeò, ut & hæc cartilago non minus triangula sit, quàm clauiculæ caput pectoris ossi articulatum.

Peculiaris cartilago articulationis clauiculæ cũ pectoris osse.

Mira clauiculæ curuitas.

Clauicula ab hoc cum pectoris osse articulo, non recto tramite ad[l] alterum ipsius porrigitur articulum, quo scapulæ superiori processui connectitur.[m] A pectoris enim osse procedens, extrorsum sensim curuatur, & anteriori parte gibba, posteriori uerò concaua efficitur.[n] Verùm ilico post medium ipsius longitudinis contrario ductu procedit. introrsum nanque curuatur, & gibba fit, anteriori autem sede concaua uisitur: in anteriora insigniter illic prominens, ubi superiori scapulæ processui proxima est: adeò ut bis gibba, bisq; caua reddatur. Pars enim ipsius pectoris ossi contermina, & προσφαγὶς dicta, retrorsum, seu ad thoracis interiora magis pertinet. quæ autem superiori scapulæ articulatur processui, ac ἐπωμὶς nuncupatur, antrorsum uergit, & ab interna thoracis sede extrorsum remouetur, clauicula interim in medio ductu etiam obliquata. est itaque gibba anteriori sui parte, in anteriori pectoris sede non procul ab ipsius cum pectoris osse articulo, cauaq; est parte sua interna. non procul uerò à summo humero anteriori parte insigniter breuiq; flexu caua cernitur: posteriori autem parte, gibba & conuexa. Atque ut res sedulò propter crebras clauicularum luxationes fracturasq; expendenda breuiter dicatur, clauiculæ ductus huic nostro ʃ respõdet, præcipuè si id in medio ductu paulò magis maiusculi S ritu in hunc modũ ʃ obliquari fingeremus. Neque horum ullum temere & frustra à rerum Opifice factum est.

Curuitatis usus.

ubi enim clauicula iugulum spectat, meritò posteriori seu interiori parte caua est, quum hàc asperam arteriam, stomachum cum sexti paris neruorum cerebri neruis, & imprimis insignes neruorum series à dorsali medulla axillam petens, ferri deberent. quibus potissimum neruis clauicula uiam exporrigit, & propugnaculi etiam loco præfigitur. Quia uerò à iugulo, aut potius à suæ longitudinis medio clauicula in posteriora porrigitur, neque alicuius usus gratia hæc in anteriori sede gibba esse debuit, necessariò rursus iuxta superiorem scapulæ processum antrorsum uergit, quousque processus illius[o] partem contingat, cui aptè coarticulari posset. Tantùm autem hîc antrorsum porrigitur, quantùm retrorsum abscesserat ipsius[p] gibba parte in illius posteriori sede, quæ non procul à summo humero distat.

Humeri articulus cur à costis remoueatur, & clauiculæ ac summi humeri usus.

Si enim clauicula à suæ longitudinis medio duntaxat in posteriora tenderet, ad colli latera prorepens, neque elatiori scapulæ processus apici articularetur, nihil profectò obstaret, totam scapulam clauiculæ beneficio non firmatam, super thoracem cadere, thoracisq; lateri proximè applicari,[q] articulumq; humeri costis uicinissimum fieri, hacq; occasione quamplurimos brachij motus præpediri. Brachium nanque ob id potissimùm in homine & simia atque alijs quæ clauiculis donantur animalibus, tam uarijs differentibusq; motibus duci potest, quòd ipsius cum scapula arti-

a integrarum Q ad O & λ.
b 7 fig. ca. 19 r.
c 1,2,3 fi. A.
d 1 figu. B.
e 1,2,3 fi. C.
f 1,2,3 fig. D.
g 1 figu. à B ad C.
h 1,2,3 fig. à C. ad D.
i 1 fig. à B ad D.
k 4 figu. S.
l ad Q 1,2,3 figur.
m 1,2 figu. ab A uersus H.
n 1,2 fig. ab H uersus Q.
Hæc organa ferè simul ostendit ultima fi. lib. 3 dein ultima quarti.
o 1 fig. cap. 21 L.
p 2,3 fi. O.
q Hæc petes ab integris ubi articulus ex R cum S cõpactus à costis remouetur, propter nexũ Q ad λ.

articulus à thoracis latere plurimùm distet. Si enim articulus ille thoracis costas contingeret, uel quauis ratione ipsis proximè (quemadmodũ in quadrupedibus) locaretur, ipsas manuum circulationes & iactationes ad pectus, dorsum, collum, & ilia nequaquã moliremur: quemadmodum accidere nouimus, quũ luxatus humerus in costas procidit, uel scapula instar alæ ob effractam clauiculam dependet. Ne igitur adeò necessarijs destitueremur munijs, Natura humeri articulum à thorace plurimùm distare uoluit. quod sanè præstitit superiori scapulæ processu, qui ita producitur, ut clauiculæ beneficio à pectore detrusus, sustentetur ac stabiliatur, ipseq; articulus hac occasione procul à thorace disiungatur. Articulatur uerò clauicula huic processui minimùm extuberanti[r] tuberculo latiori, quàm longiori, & nonnihil obliquo: talisq; hîc consurgit articulatio, ut quod nam os suscipiat suscipiatur'ue, dijudicare uix queas. fit enim hîc ea articuli species, quam Græcorum ueteribus ἀρθρωδίαν uocari diximus. Clauiculæ[s] pars quæ superiori scapulæ processui connectitur, latiuscula est, quemadmodum & processus quoque latus amplusq; cernitur. præterea hæc clauiculæ pars, ut & illa, quæ pectoris ossi committitur, intus fistulosa magisq; rara est, quàm reliqua clauiculæ portio, quòd uidelicet hæ partes etiam crassiores spissiores'que sint: & ossa intus tanto semper fungosiora, quanto crassiora & ampliora cernantur. Ipsa enim clauicula in suæ longitudinis[t] medio solidissima est, quòd etiam hîc sit tenuissima, quodãmodoq; teres. non enim prorsus teres est. In humiliori nanque ipsius parte ueluti in[u] lineam protuberat, quæ incipit non procul à clauiculæ capite, quod pectori articulatur, iuxta medium scilicet posterioris & anterioris eius capitis angulorum. Pertingit autem hæc linea paululum ultra clauiculæ longitudinis medium, in hoc parata, ut[x] musculus thoracem mouentium primus ab ipsa principium duceret. Iuxta huius lineæ principium propter caput clauiculæ[y] asperitas sinuosa conspicitur, unde ualidum pronascitur ligamentum, clauiculam pectoris ossi illic colligans,[z] qua ipsi primæ thoracis costæ cartilago connascitur. Quinetiam ad aliud huius lineæ extremum, altera occurrit[a] asperitas, & ueluti asper quidam sinus, quo clauicula[b] tuberculo radiciq; interioris scapulæ processus penè incumbit, ac à quo ligamentum promitur, clauiculam illi tuberculo pertinaciter colligans. Porrò inferior hæc clauiculæ sedes, ubi linea illa desinit, clauiculaq;[c] ampla uisitur, sinuosa fit, & aspera, idq; potissimùm iuxta conuexum clauiculæ ad superiorem scapulæ processum, ubi ligamenta articulũ hunc continentia ualidiora quàm superiori sede enascuntur. Superior uerò totius clauiculæ regio læuis omnino est, præterquã iuxta ipsius articulos, ubi ligamentorum producendorum occasione, quemadmodum & musculorum gratia nonnihil aspera est. A' clauiculæ enim parte superiori iuxta pectoris os[d] musculus ille enascitur, qui etiam à pectoris osse pronatus, in[e] mamillare capitis processum implantatur, capitisq; motorum decimus tertius, seu septimi paris alter numerabitur. Superiori uerò clauiculæ parti scapulæ superiori commissæ processui[f] musculus ille inseritur, qui scapulam sursum ducentium primus recensebitur. In anteriori clauiculæ parte ad radicem primi ipsius capitis anguli,[g] linea quoque protuberat, ante medium longitudinis clauiculæ desinens, à qua non minima pars[h] musculi brachium pectori adducentis principium ducit. Ad hæc, in anteriori clauiculæ sede, ubi retrorsum inflectitur, & ubi non procul ab ipsius cum superiori scapulæ processu articulatione caua uisitur, etiam[i] asperitas notatu digna consistit[k] musculo brachium attollenti parata, cuius principij magna pars hinc pronascitur. In posteriori clauiculæ sede nihil, quod non dictum sit, inæquale occurrit, præter quoddam[l] tuberculum hîc protuberans ubi clauicula inibi maximè gibba est, idq; tuberculum ueluti illius gibbæ sedis angulum constituit, ligamentumq; ad interiorem scapulæ processum educit. Præter hæc in clauicula uix quicquam notandum est, nisi fortassis adhuc sermoni foraminula quædam nõ prorsus peruia adijci uelis, quæ interdũ duo, interdũ tria in maximè solida clauiculæ parte, & potissimũ in posteriori ipsius sede uidentur, in hoc parata, ut uenulas transmittant clauiculã enutrientes.

Clauiculæ ad summum humerum nexus.

Clauiculæ substãtia, tubera, asperitates, læuitates, & foramina.

r 3 fig. Q. — s 1,2 fig. ab I ad Q. — t 1,2,3 figu. H. — u 2,3 figur. F, G. — x 4 musc. tab. d. — y 2,3 fig. G. — z 1 fig. cap. 19 C. — a 3 figu. N. — b 1,2 fi. ca. 21 F. — c 3 fi. ab L. per M ad Q præcipue aũt P. — d 4 muscu. tab. ⊖. — e 3,4,5 fig. cap. 6 k. — f 9 musc. tab. r, Δ de in 4. tab. b. — g 1,3 fi. E. — h 3 muscu. tab. Δ dein à K ad L. — i ad 1 figu. K. — k 4 musc. tab. ab e ad iuxta z. — l 2,3 fig. O.

DE HVMERO SEV BRACHII osse. Caput XXIII.

CHARACTERVM DVARVM PRAESENTIS CAPITIS figurarum (quas sequens pagina proponet) Index.

A, B, C, D, E, F, G, H *Horum characterum alij in prima figura, alij uerò in secũda obuij sunt, indicantes humeri appendicem, uti modò subijciam, ualde uariam.*

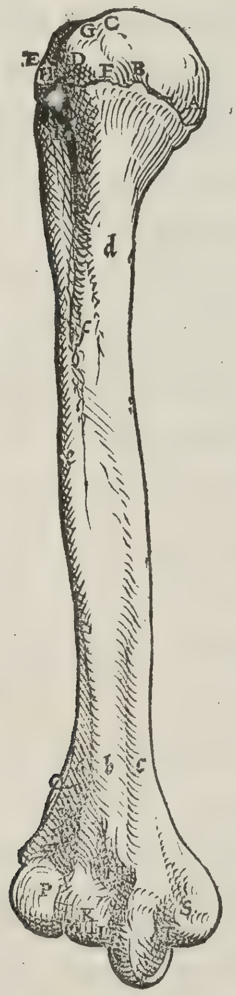
A, B, C *In ambabus figuris humeri caput circumscribitur, quod scapulæ inarticulatur.*

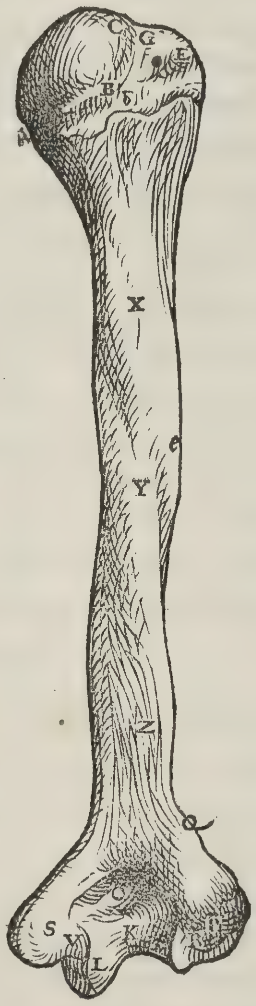
D, E *Vtrique characteres in prima uisuntur figura, externum caput appendicis humeri notantes,*

cui ligamenta articuli inseruntur. Verùm D externi huius capitis anterius caput indicat. E uerò posterius, quod in secunda figura magis quàm in prima est conspicuum.

F, G Duo isti characteres in prima, & G in secunda, sinum indicant patulum, qui interius caput ab exteriori dirimit. Reliquum characterum Indicem ponendis modò figuris subijciemus.

PRIMA VIGESIMI TERTIJ Capitis figura, dextri humeri anteriorem faciem referens.

SECVNDA HVIVS CAPITIS figura, dextri humeri posteriorem faciem proponens.

H, I 1 Sinus externum caput in duo diuidens, ac externo capiti anterioris musculi cubitū flectentium paratus. Ac H quidē ipsius sedē in appendice notat, I uerò eā quæ in humeri ceruice cōsistit.

K, L, M 1, 2 Humeri rotula, ad quam ulna flectitur & extenditur. ac K quidem sinum rotulæ notat, L uerò & M sinus latera. & L rursus internum latus, M autem externum.

N 1 Sinus ad rotulæ superiorem partem in humeri anteriori sede incisus.

O 2 Sinus ad superiorem rotulæ partem in humeri posteriori sede admodum altè excauatus.

P 1, 2 Humeri caput seu tuberculum, cui radius articulatur. In prima figura huius Capitis pars apparet, quæ cartilagine incrustatur. In secunda uerò ea pars, cui radius non committitur, uerùm musculorum exortui eleganter subseruit.

Q 1, 2 Hac sede humerus ad magnum ipsius longitudinis interuallum instar acutæ lineæ protuberat.

R 2 Sinus in hoc externo humeri capite quartis manum petentium nerui gratia exculptus.

S 1, 2 Internum humeri tuberculum.

T 1 Sinus anterioris tuberculi, tertio neruo manum adeuntium paratus.

V 2 Sinus interioris tuberculi, in quo quintus brachium petens neruus uehitur.

X, Y, Z 2 Posterior humeri sedes. ac X quidem notat partem superiorem, quæ sinuata est: Z uerò inferiorem, quæ gibba cernitur. Y impreßionem indicat, ad quam quartus neruus brachium accedens reuoluitur.

a, b, c, d 1 Anterior sedes humeri, in qua b insinuat prominentem extuberantem'ue eius partem: a uerò & c locum, qui utrinq; ad hanc protuberantem partem deprimitur. Deinde tres isti characteres simul notant anterioris humeri sedis inferiorem partem sinuatam: d uerò superiorem, quæ gibba uisitur.

e 1, 2 Asperitas iuxta externum latus anterioris sedis humeri consistens.

f 1 Asperitas in anteriori humeri sede conspicua, ad radicem sinus externum caput musculi deducentis, qui cubitum flectentium anterior recensetur.

HVME-

a integrarum S ad R, dein T, V.

Humerus. Brachium.

HVMERVS Celso, atque alijs compluribus[a] id os uocatur, quod scapulæ & cubito articulatum, Græcis (uti & Latinorum quamplurimis) βραχίων nuncupatur. Vt uerò totam ossis & musculorum molem cum neruis, uenis, arterijs, cute, & alijs si quæ brachij constructionem ingrediuntur, ab ipso osse in sermonis contextu distinguamus, quum solius ossis mentio incidet, id Humerum, aut interdum Brachij os appellabimus: quum autem reliquas membri partes unà cum osse indicabimus, Brachij uoce non inopportunè clarioris doctrinæ studio, utemur.

Confer hic integrarũ S cum Λ, dein cum Φ & Ψ. Insuper cum Θ.

Humerũ post femur non esse omnium ossiũ grandiorem, uti Gal. in li. de Ossibus censet.

Humerus itaque, Galeni sententia, omnium totius corporis ossium, femore tantum excepto, maximum est: licet tamen fibula & tibiæ os, humerum longitudine insigniter uincant. dein tibiæ os crassitudine & grauitate perinde atque ossa sacri ossis lateribus coarticulata, pondere humerum longè superant, adeò ut pleraque nobis præter femur occurrant ossa, quibus humerus magnitudine cedit. Verùm id cum alijs permultis Galeni concedemus autoritati, quum aliorum uenia nobis non liceat ipsius placitis contraire.

Superioris humeri partis descriptio.

b 1 fi. A, B, F, H. c 1, 2 figur. A, B, C. d 2 fig. cap. 21 A, B. e 1 figu. D. 1, 2 fig. E.

Summa igitur humeri pars, qua is scapulæ articulatur, admodum magna [b] appendice constat, quæ in duo dirimitur capita. quippe hæc interna ipsius sede [c] amplum, & in ambitu orbiculare, & paulo minus quàm medij globi modo protuberans efformat caput, quod læue æqualeque est, & cartilagine incrustatum scapulæ [d] sinui articulatur. Hoc caput, appendicis internum latus constituit, superioris etiam appendicis sedis aliquantulo plus quàm medium occupans. Cæterùm appendicis externum latus, quodammodo in [e] aliud asperum & inæquale protuberat caput, non quidem articulationi cuipiam erectum, sed duntaxat collis modo prominens, in quem ualida multaque ligamenta humerum scapulæ nectentia implantantur.

f 1 fig. G, F. 2 fig. G.

Ad externum enim interioris capitis latus, quod in eminentiori & summa appendicis sede habetur, & deinde in anteriori posteriorique eiusdem capitis sede, [f] amplus quidam patulusque sinus orbiculatim ducitur, internum caput (quod articulationi subseruit) ab exteriori (quod ligamentis excipiendis adaptatur) dirimens, & idoneam ligamentorum insertioni sedem parans. In hunc enim sinum orbiculatim ductum, & in anteriori humeri sede magis quàm in posteriori patulum, seu amplum profundumque, tanquam in uallem ligamenta inseruntur. In caput uerò externum, quod hoc sinu ab interno distinguitur, ligamenta ueluti in collem & promontorium aliquod insertionem moliuntur. & quemadmodum omnium ossium sedes, in quibus aliquid inseritur, aut à quibus aliquid principium ducit, asperæ inæqualesque sunt, sic quoque & præsens sinus unà cum externo capite asper inæqualisque cernitur.

g 1 fig. H, I. h 1 figu. D. i 1, 2 fig. E. k 6 mus. ta. musculus Θ notatur. caput autem m.

Porrò præterquam quod hoc externum caput inæqualiter prominet, uariumque est, alio quodam [g] sinu ueluti in duo rursus capita diuiditur, in [h] anterius nimirum, & [i] posterius quod anteriori multo grandius est. Sinus enim iste paululum uersus exteriora in anteriori appendicis sede cælatus, insigniter profundus, longus, & secundùm cauitatem ad amussim teres perinde uisitur, ac corpus, cuius gratia insculpitur, quod [k] externum caput est musculi cubitum flectentium anterioris. Quòd autem sinum illum secundùm concauum, caput autem musculi secundùm conuexum, teres esse intelligo, neminem latêre arbitror, dummodo sinus quidem omnes cauos, ea autem quæ illis uehuntur insidentúe, gibba esse, non ignoret.

l 1 fig. I.

Cæterùm oblongus hic sinus non tantum ad appendicem pertinet, uerum etiam ad eam humeri ossis [l] sedem cui appendix coalescit, & quæ humeri ceruicem perquam breuem & impensè crassam constituit. atque ita superior humeri pars scapulæ contermina se habet.

Inferioris humeri partis descriptio.

m Quatuor priores ca. sequẽtis figuræ. n 1, 2 fig. K, L, M.

Inferior autem, quæ [m] duobus in cubito existentibus ossibus, ulnæ nimirum & radio articulatur, longè magis adhuc uaria est, tum sinuum, tum capitum ac tuberum copia & imagine. Primùm igitur, in medio inferioris humeri sedis, [n] sinus cum suis tuberibus talis prorsus cõspicitur, qualem in trochleæ rotula est cernere, ad quam funes uoluuntur. Quemadmodum enim rotula trochleæ, rotunda orbicularisque in ambitu est, in lateribus autem plana & lata: sic etiam in hac humeri sede orbicularis rotundaque conspicitur pars, quam nullæ imagini propiùs quàm rotulæ assimilaueris. Deinde, ut rotula in ambitu, cui chorda aduoluitur, sinu quodam (ut sic dicam) tereti, & læui, ac lubrico exculpitur, & sinus huius latera utrobique protuberant, funemque in se quo minus aberret amplexantur: ita etiam hæc humeri pars in medio sinuata est, & utrinque protuberat.

o 1, 2 fig. L. p 1, 2 fi. M

In hoc tamen ab exquisitæ rotulæ tuberibus differt, quòd perpetuò ferè sinus rotulæ latera æqualiter exporriguntur. Hæc autem humeri pars [o] interno latere admodum insigniter prominet, & ad amussim rotulæ respondet, [p] externo interim latere multo minus educto. Non sanè, quod hîc Natura magis quàm rotularum artifices dormitauerit, aut minus fuerit solers, sed quòd neutiquam necessum erat, humeri sinus, seu orbitæ latera, utrinque pariter exporrigi. Vt enim rotula murum altero latere spectans, ideo minus in latere mu-

ro proximo, quàm in alio, protuberare citra noxam poteſt (quod ſcilicet nullus metus ſit, fu
nem à latere quod murum proximè tangit, è rotula elapſurum) ita quoque externum hume-
ri orbitæ latus, non ita atque internum periclitatur. Ad externum enim latus, aliud [q] caput
conſtitui mox ſubiungemus, cui radius articulatur, quodq́ muri uice cenſeri poteſt, prohi-
bentis ulnam extrorſum à ſua orbita luxari. Verùm eſt & aliud humeri rotulæ cum ueris ro-
tulis diſcrimen, quod non ad omnem ipſius partem ulna ſimiliter ac funis ad rotulam circum-
moueri poteſt. Quamuis enim in [r] ſuperiori mediaq́ orbitæ ſede, humeri os inſigniter ſinua-
tum ſit, longeq́ tenuiſsimum, & ſquamæ modo pellucidum, tamen nequaquam eſt peruium,
& hoc magni cuiuſdam uſus gratia. Summus enim rerum Opifex quum ulnam ad hanc hu-
meri orbitam flecti & reflecti uoluit, ita ſanè rotulam parauit, & ipſi etiam ulnæ [s] ſinus, tu-
beraq́ & proceſſus elargitus eſt, ut cubitum flectere & extendere poſsimus, & tamen in his
motibus robore non deſtituamur: quod ſanè periret, ſi in ſuperiori rotulæ ſede humerus eſſet
peruius, nihilq́ eſſet in quo ulna in extrema extenſione firmaretur, ſed funiculi modo, citra
renixum baſimq́ & obſtaculum obuolueretur. Exculpſit itaque Natura in ſuperiori rotulæ
huius ſede duos inſignes ſinus, [t] unum quidem anteriori in parte, [u] alterum uerò in poſterio-
ri, qui multo amplior, profundior, & quouis modo inſignior eſt anteriori. Sinus hi quaſi ſqua
ma duntaxat dirempti, ulnæ proceſſus (quos κορώνας priuatim uocant) excipiunt. Atque ho-
rum anteriorem, quum cubitus flectitur, anterior ſinus admittit: quum uerò cubitus exten
ditur, poſterior ſinus poſteriorem ulnæ proceſſum excipit. Sunt enim hi ſinus extremæ fle-
xionis ac extenſionis termini, tanta prouidentia facti, ut cubitum in acutiſsimũ angulum flecti
ſinant, & uix ultra rectam lineam eundem extendi permittant. quòd ſcilicet nulla prorſus in an
gulum extenſione, ſicuti ſanè flexione, indigeamus. Quia uerò præſentes ſinus in cubiti moti-
bus ueluti baſes & obſtacula ſunt, quæ ulnam non ultro ferri ſinunt, Hippocrates eos βαθμί-
δας nuncupauit, cui etiam humeri orbita à quadã cardinum imagine γιγγλυμοειδὴς appellatur.
Cæterùm iſtorum ſinuum uſum tunc demum accuratè intelligemus, quum & ulnæ deſcri-
ptionem ſequenti Capite abſoluerimus. in præſentia autem inferior humeri pars adhuc eſt de-
ſcribenda. Ad externum itaq́ humeri orbitæ latus, [x] rotundum & oblongum quodammodo
habetur caput, quod ſimiliter atq́ orbita, cartilagine incruſtatum & læue, radij cum humero
articulationi ſubſeruit, & in radij ſuperiorem [y] ſinum ſubintrat, radiusq́ (ut aliàs fuſius exe-
quar) ad id caput in pronum ſupinumq́ mouetur. Deinde capitis longitudo, quam à ſuperio
ri ipſius parte ad inferiorem ſecundùm humeri longitudinem metior, in cauſa etiam eſt, quòd
in cubiti flexione ac extenſione, caput id à radij ſinu (qui rotundus, non autem oblongus eſt)
haud elabatur aberret'ue. atque hac etiam occaſione tota capitis pars cartilagine obducta,
anteriorem humeri ſedem ſpectat, nihil prorſus in poſteriora erectum, quòd in nulla cubiti
extenſione radius poſteriorem humeri ſedem adeat. Veruntamen ad externum huius capitis
latus, humerus inſigniter protuberat, montis rupis'ue imaginem oſtendens, in hoc paratam,
ut quamplurimi muſculi hinc opportunè principium ducant. [z] Ab hac enim humeri ſede, &
acuta linea quæ ab hoc tubere ſurſum aliquouſque ſecundum externum humeri latus conſcen
dit, ſex enaſcuntur muſculi, quorum [a] primus is cenſeri poſſet, qui cæteris eſt latior, quiq́ inter
radium mouentes facilè eſt longiſſimus, radiumq́ in ſupinum ducit. [b] Secundus ſub illo exo-
ritur, qui bicorni tendine brachiale extendit. [c] Tertius is eſt, cuius ope index, medius & anula-
ris extenduntur. [d] Quartus, quem præcipuum parui digiti extenſionis autorem ponemus.
[e] Quintus, qui ulnæ exporrectus, extenſionis quoque brachialis opifex eſt. [f] Sextus, alter ra-
dium in ſupinum agentium numerabitur, cuius etiam portiuncula ab illo humeri tuberculo
ſeriatim ac infima ex parte educitur. Porrò tuber iſtud quoties muſculorum, neruorum, ue-
narum, arteriarumq́ hanc ſedem perreptantium mentio incidet, perpetuò externum humeri
tuber ſeu tuberculum uocabimus. eſt enim, uti diximus, muſculorum producendorum gra-
tia paratum, ac in poſteriori ipſius ſede iuxta [g] externum latus orbitæ humeri [h] ſinum exigit,
quo [i] quartus brachium adeuntium neruus uehitur. Sed ut externum hoc humeri latus
protuberat, ita quoque & internum latus muſculorum quoq́ & neruorum ratione [k] inſignem
acutumq́ proceſſum ſeu tuberculum adipiſcitur, nullius articulationis gratia, quemadmodum
externum, cui radius articulatur, prominens. Ad [l] internum itaq́ latus orbitæ humeri proceſ-
ſus educitur, ex cuius apice, qui utcunque amplus eſt, [m] muſculus enaſcitur, qui lato tendine cu
tem internam ſummæ manus adit. deinde [n] duo brachialis flexus autores, inſuper ex infima
proceſſus huius (quem ſemper internum humeri tuberculum nuncupabimus) ſede portio
eius [o] muſculi oritur, qui inter radium in pronum mouentes, ſuperior habetur. poſtremò &
quorundam digitos flectentium [p] muſculorum obſcura hinc pendet principij portio. Neque
etiam

q 1,2 fig. P.
r 1 fig. N. 2 fig. O.
s 1,5 figur. 24 cap. C, D, E.
t 1 figu. N.
u 2 fig. O.
x 1 figu. P.
y 9 fig. ca. 24 O.
z 2 figu. P, uerſus 1 & 2 figu. Q quo linea notatur.
a 12 muſc. tab. Θ.
b 11 tab. Λ.
c 9 tab. Z.
d 9 tab. Θ.
e 9 tab. Λ.
f 11 tab. M.
g 2 figu. M.
h 2 fig. R.
i 2,3 fi. cap. 11 lib. 4 Φ.
k 1,2 fig. S.
l 1,2 fig. L.
m 3 muſcu. tab. Π.
n 3 tab. Λ
o 7 tab. Q.
p 5 tabul. Θ. dein 6 ta. Ξ.

etiam tuberculum id musculis producendis duntaxat famulatur, uerum etiam duobus cubitum adeuntibus neruis idoneam efformat sedem, ipsisq; propugnaculi loco censendum est. In anteriori enim ipsius sede iuxta humeri orbitam,[q] sinum leuiter exculptum ostendit, quo[r] tertius brachium petentium neruus dirigitur. In posteriori autem ipsius sede,[s] alio sinu,[t] quintum brachij neruum deducit.[u] Porrò utcunque internum humeri tuberculum grande sit, & in nobis tactu promptè deprehēdatur, obserueturq;, non tamen ob id Galeno credendū est, qui id externo grandius esse prodidit, quum externum multo grandius interiori sit. nam quòd tactui non ita atque internum sese offert, non ipsius quantitas in causa est, uerùm radius, cui id articulatur, quiq; quò minus tactu id dijudicari possit, prohibet. In canibus autem, equis, ouibus, & id genus animantibus parum admodum ab hac constructione hæc humeri tubera differunt. quanquam externum humeri caput radio articulatum, tanto minus ab externo humeri orbitæ latere distinguitur, quanto illis radius cum ulna magis connatus, connexusq; est, quàm hominibus quibus admodum manifestò radius in pronum supinumq; agitur, & cum ulna laxè articulatur. Cæterùm non ambigo, hîc Aristotelis sectatores, eosq; qui de animalium motu quicquam ipsius suffragio, tum aliàs sæpius, tum maximè in libro de Communi animalium gressu repetito, freti prodiderunt, è quorum numero Galenus in tertio de Partium usu est, & Plinius, & cum plerisq; alijs noster Erasmus Roterodamus in suo de talorum lusu parum anatomico Dialogo, non mediocriter admiraturos, quod adeò exiguam inter homines & quadrupeda in hac humeri sede, seu humeri cum cubito articulo differentiam statuam: quum interim, ut reliqua mittam, Aristoteles, & quotquot illum sequuntur, diuersum flexum in nobis & quadrupedibus enarrent, quum nos antrorsum, illa autem retrorsum hanc flexionem moliri docent. quod nō solum falsum est, uerumetiā Aristoteles uno osse quadrupeda priuat, ipso nimirum humero, arbitratus illic cubiti cum humero articulum in illis esse, ubi cubitus brachiali iungitur. quem articulum illa animalia nobiscum habent communem, ac ipsa parem nobiscum flexionem moliuntur, ut etiam in cubiti ad humerum articulo. At illorum animalium humerus, quemadmodum & femur eorundem, & auium, pariter Aristotelem latuit, fortè quòd in corporis trunco in illis aliter atque in nobis occultetur. Porrò hæc aliàs fortassis diffusius prosequuturi, nunc ad reliquas humeri partes redimus, quæ secundùm longitudinem teretes quodammodo sunt, uerùm posteriori sede magis quàm anteriori ampliores & depressæ. Anterioris enim sedis[x] medium, quodammodo secundùm longitudinem protuberat, &[y] utrinque hæc anterior sedes compressa uidetur, latera autem humeri magis, ut & anterioris sedis medium, protuberare quàm deprimi conspiciuntur. Atque hæc omnia accumbentium musculorum ratione. qui, ubi eorum naturam habueris perspectam, os suo uoto eleganter compressisse tibi uidebuntur. Ex abundanti autem, in posteriori humeri sede iuxta ipsius longitudinis medium,[z] quædam apparet compressio, ad quam[a] neruus manum adeuntium quartus ab interno brachij latere per posteriora, in externum latus obliquè deorsum repit. Quomodo autem sedes humeri anteriores quidem & exteriores gibbæ, posteriores uerò atque interiores simæ Galeno in libro de Ossibus uisæ fuerint, & cur in secundo libro de Partium usu humerum exteriùs gibbum esse, interiùs autem simum prodiderit, nō satis assequor. Nam nisi humerum statuerimus rectum esse, gibbus censebitur[b] anteriori superioriq; parte, simus uerò[c] posteriori ac superiori: rursus[d] anteriori inferioriq; simus,[e] posteriori & inferiori gibbus. Deinde, ni fallor, interiùs, & potissimum ad inferiora, gibbus, exteriùs uero simus. Atque hanc formam musculi potissimū inducunt, cubiti flexionis & extensionis opifices. quamuis interim minor humeri sit obliquitas, quàm quæ in dissensionem uocari debeat.[f] Asperitas autem quæ in anteriori humeri sede uersus exteriora & supra medium ipsius longitudinis consistit, in hoc parata est, ut ualidior musculorum brachium mouentium hîc succederet insertio, &[g] posterior cubitum flectentium musculus hinc idoneum educeret principium. Atque hæc asperitas tanta est, ut in admodum senibus hinc insignis processus enasci conspiciatur, imprimis ad[h] musculi brachium attollentis insertionem paratus. Præter hanc asperitatem,[i] alia occurrit iuxta sinum, quo externum musculi caput uehitur, qui cubitum flectentiū anterior est: cuius interioris capitis[k] carnosa pars, huic asperitati adnasci docebitur. Foramina notatu digna in humero nulla occurrunt, præter pauca iuxta sinuum & capitum supercilia, in hoc forata, ut hinc ligamenta ualidius educerentur, aut eadem hîc implantarentur. Sunt etiam nonnulla, sed rara foramina, in humeri longitudine conspicua, & uenis admittendis potissimum in interno ipsius latere (quà maxima uasorum fertur series) cælata, atque in amplum [l] sinum medullæ asseruandæ gratia, & ossis læuitatis occasione paratum, pertinentia.

q 1 figur. T
r 2 fig. cap. 11 lib. 4 τ.
s 2 figu. V.
*t 2 fig. cap. 11 lib. 4 **
u Obseruato hic integrarum fi. cubiti articulum.

Tum alibi, tū etiam libro de Ossib. Ca. 16.

Aristotelis & quamplurium aliorum lapsus.

Mediarum humeri partium descriptio.

x 1 fig. b.
y 1 fig. a, c.
z 2 fig. Y.
a 2, 3 fi. ca. 11 lib. 4 φ.
b 1 figur. d.
c 2 figu. X.
d 1 figur. b.
e 2 figu. Z.
f 1, 2 fig. e.
g 8 musc. ta. r, dein L.
h 10 musc. tab. Δ. dein 11 tabu. P.
i 1 figur. f.
k 6 muscu. tabu. o. ubi musculus ⊙ notatur.
l figura 1. capiti inserta.

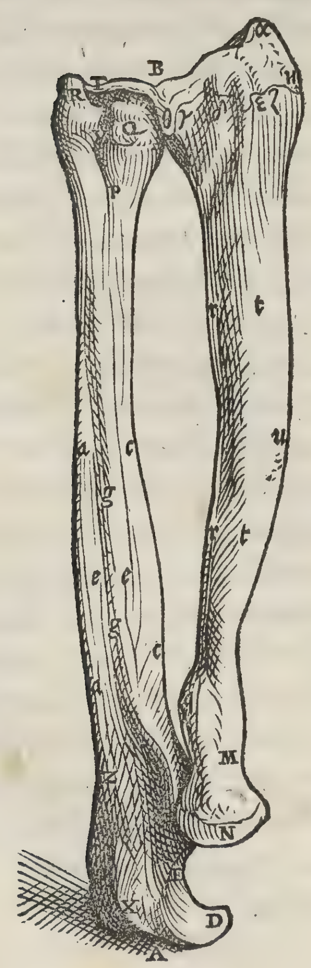
DE CVBITI OSSIBVS, VLNA NIMIMIRUM, & RADIO. CAPUT. XXIIII.

PRIMA VIGESIMIQVARTI CAPITIS FIGVRA.

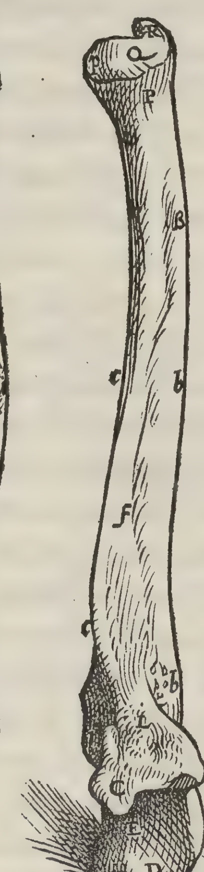
PRAESENS figura sinistri cubiti duo exprimit ossa, anteriori facie delineata. Quòd uerò in hac, uti & in subsequentibus ferè huius Capitis omnibus figuris, sinistri lateris ossa sint obuia, quum tamen alioquin quodammodo semper dextra potiùs, quàm sinistra explanentur, fortuitò & casu accidit, quòd in lignis seu formis hìc pro sinistris dextra depinxerimus. Quamuis interim in ossibus, dextrúmne an sinistrum proponatur, nihil intersit.

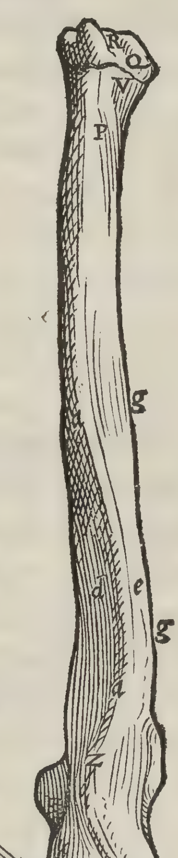
SECVNDA. TERTIA. QVARTA. QVINTA. SEXTA.

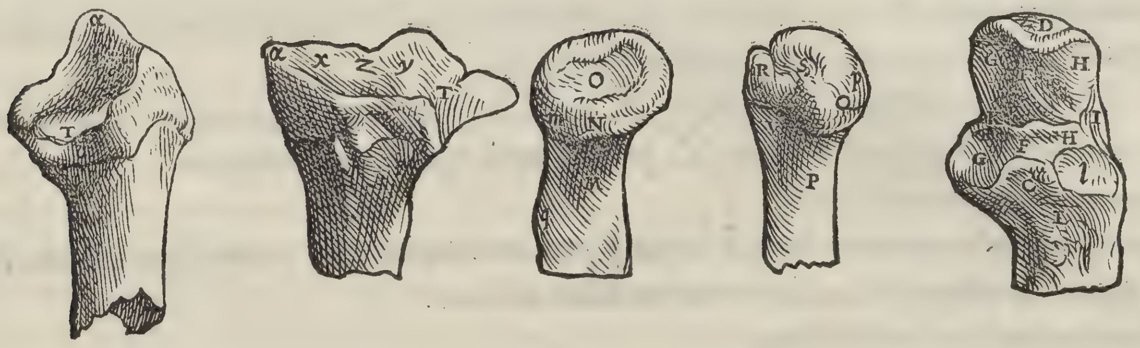

SEPTIMA. OCTAVA. NONA. DECIMA. VNDECIMA.

QVID DECEM FIGVRAE QVAS SERIATIM PRIMAE huius Capitis figuræ subiecimus, denotent, ac omnium characterum quæ undecim figuris inscribuntur, Index.

SECVNDA uigesimi quarti Capitis figura, utrumque cubiti os, radius nimirum & ulna, exteriori facie proponitur. Tertia, solus radius interna sede. quarta autem radius externa sede delineatur. Quinta internam ulnæ sedem, sexta uerò externam exprimit. Septima dextri radij inferiorem ostendit portionem, cui brachiale inarticulatur: atque hanc partem ueluti ex inferiori, seu aliàs ulnam spectante facie, ita delineauimus, ut sinus in conspicuo sit, quo ulnæ tuberculum caput'ue hic iuxta brachiale excipitur. Octaua figura, ut et tres ipsam subsequentes, & sex priores, ad sinistrum cubitum pertinens, inferiorem radij portionem exteriori facie sic delineatam continet, ut sinus oculis pateat, cui brachiale inarticulatur. Nona superiorem radij portiunculam indicat, in qua sinus obseruatur, quem externum humeri caput subintrat. Decima inferiorem ulnæ portiunculam exhibet, partem quæ brachiale spectat ostendens. Vndecima superiorem ulnæ partem expressam offert, in qua sinus tuberaq; et processus occurrunt, quibus humeri orbita seu rotula adaptatur.

A, B 1,2 *Interuallum his characteribus inclusum, Cubitus uocatur. ac A superiorem ipsius notat partem, quæ humero coarctatur: B uerò inferiorem, quæ brachiale spectat. Si quæ interim huius sedis horumq; ossium nomina desideras, ea ex præsentis libri calce non inopportunè petes.*

C 1, 5, 11 *Anterior processus ulnæ, humeri sinum subiens, in elatioris humeri rotulæ sedis anteriori parte cælatum. Et C quidem in prima figura internam processus notat sedem cartilagine incrustatam. in quinta uerò & undecima externam sedem indicat, asperam & inæqualem.*

D 1,2, 5,11 *Posterior ulnæ processus sinum intrans, in humeri posteriori sede ad elatiorem ipsius rotulæ regionem exculptum. Ac D in prima quidem, & secunda, & quinta internam processus sedem indicat, in undecima autem externam seu posteriorem.*

E 1,2,5 *Vlnæ sinus humeri rotulam excipiens. Hunc sinum undecima figura exactiùs ita notat. F & F*
F, F. *tuber quod secundū sinus huius longitudinem fertur. G et G latus tuberis internum. H H latus*
G, G. *tuberis, seu, si mauis, sinus ulnæ, externum. I & K sinus huius sedes, qua in suis lateribus infi-*
H, H. *ma ipsius parte à læui circumferentia nonnihil intermittitur, ligamentorumq; producendorum*
I, K. *gratia aliquantulum asper & modicè foratus cernitur.*

L 1,5,11 *Processuli magnaq; asperitas in radice anterioris ulnæ processus C insigniti conspicua, & quorundam musculorum exortui & insertioni aptam sedem parans.*

M 1,2, 3,4,9 *Ceruix seu collum radij.*

N 1,2, 3,4,9 *Radij capitulum, cui sinus insculpitur, quem externum humeri caput ingreditur. Sinum*
O. *hunc O in nona figura indicat.*

P 1,2, 5,6,10 *Vlnæ ceruix.* Q *in ijsdem figuris, ulnæ appendix notatur.*

R 1,2, 5,6,10 *Vlnæ appendicis processus, quem stylo scriptorio comparamus.*

S 10 *Sinus appendicis ulnæ, cui cartilago quædam adnectitur, seu potius innascitur, T notāda, atq; à radij sinu, quo is brachiale continet, pronata.*

T 1,2, 3,4,7,8 *Cartilago cuius iam meminimus, quæ ulnæ appendicis maximā portionem à brachiali dirimit. ac T quidem in prima & octaua cartiliginis sedem indicat, qua primùm à radij appen*

dicis ſinu x, y & z indicandum pronaſcitur. In ſecunda uerò partem notat, qua cartilago radij appendici adnaſcitur. In tertia, cartilaginis ſedes indicatur, brachiale reſpiciens. In quarta cartilaginis ſedes ulnæ incumbens.

V 2,6,10 *Sinus in ulnæ appendice & oßis ulnæ cui appendix adnaſcitur, ſede in hoc paratus, ut alterius brachiale extendentium muſculi tendinem deducat.*

X, Y, Z *Hi tres characteres in ſexta, & X ac Z in ſecunda triangulum circumſcribunt, qui in ulna excarnis gibbusq́ eſt. Verùm Z priuatim trianguli uerticem notat.*

a, a 1,2,6 *Prima protuberans ulnæ linea.*

b, b 1,2,5 *Secunda protuberans ulnæ linea. Verùm β priuatim in prima & quinta figuris huius lineæ ſe-*
β. *dem inſinuat, obliquè ſecundùm ceruicem ulnæ ductam.*

c, c 1,2,5 *Tertia protuberans ulnæ linea.*

d 1,6 *Vlnæ latus prima linea & ſecunda circumſcriptum.*

e 2,6 *Vlnæ latus prima & tertia linea circumſcriptum.*

f 1,5 *Latus ulnæ inter ſecundam lineam & tertiam conſiſtens.*

g, g 2,6 *Linea lateri illi peculiaris, quod prima linea tertiaq́ continetur.*

h, i 1 *Duo hi characteres ſedem utranq́ notant, qua radius ulnæ coarctatur. ac h quidem ſedes indicatur ſuperior, & humero proxima. i uerò inferior, & brachiali contermina.*

k, k 1 *Tota hac ſede (eo quòd radius arcuatim obliquatur) duo cubiti oſſa inuicem dehiſcunt.*

l 5,11 *Sinus ulnæ inciſus, in quo radij capitulum uoluitur.*

m 3,4,9 *Radij capituli ſedes, quæ ulnæ ſinui, l inſignito inſidet.*

n 1,3 *Inferioris radij appendicis interior ſedes notatur: in reliquis autem figuris, ſecunda nimirum, quarta, ſeptima & octaua exterior ſedes oſtenditur, alijs characteribus ornata.*

o 7 *Sinus in radij exculptus appendice, in quo ulnæ appendix excipitur.*

p 5,10 *Protuberans ulnæ appendicis pars, radij ſinum o indicatum ingrediens.*

q 1,2,3,4, 9 *Amplus abruptusq́ radij proceſſus, cui tẽdo muſculi cubitũ flectẽtiũ anterioris inſeritur.*

r, r 1,2,3, 4 *Acuta radij linea ipſius inferna ſede, qua ſecundũ cubiti lõgitudinẽ ulnã reſpicit, extuberãs.*

ſ, ſ 1,3 *Internum lineæ r prius inſignitæ latus.* t, t 2,4 *Externum lineæ r indicatæ latus.*

u 2,4 *Hac ſede radius aſper eſt, ut duo, ex quatuor ipſi peculiarib. muſculis, hic ualidius inſererẽtur.*

x, y, z 1,8 *Sinus in radij appendice, articulando brachiali inciſus. Et z quidem notat tuberculum ſinus nonnihil prominens, & ſinum ipſum ueluti geminũ conſtituẽs, cuius partes x & y indicari poßũt.*

α 1,3,4, 6,7,8 *Radij appendicis maximè prominẽs portio, quæ ſinum cui brachiale articulatur ſuperiori aut interiori ſede adauget, & procerius quàm appendicis ulnæ proceſſus ſtylum referens, ac R inſignitus, protuberans.*

γ δ, ε, ζ, η *His characteribus in ſecunda & quarta figuris gibba externaq́ inferioris radij appendicis regio cum ipſa oßis ſede cui appendix coaleſcit, notatur. & ſinguli characteres, huius ſedis priuatim ſinum indicant. γ quidem primum ſinum, δ ſecundum, ε et ζ tertium, η quartum. In ſecunda*
θ. *autem figura θ ſinum indicat radio ulnæq́ communem.*

Cubitus.

VNIVERSA [a] pars inter brachium & brachiale cõſiſtens, Græcis πῆχυς, Latinis uerò Cubitus appellatur. hæc duobus conſtat oſſibus inuicem incumbentibus & coarticulatis, quorum [b] inferius, quod & longius eſt, πῆχυς quoque & Cubitus nuncupatur. Ne autem homonymia ſermoni aliquid obſcuritatis conciliet, quoties integræ duobus illis oſſibus extructæ partis cum ligamentis, uenis, arterijs, neruis, membranis, & cute, mentio incidet, Cubiti uoce ütendum duximus, inferius quidem os ulnam, [c] ſuperius uerò Radium (uti hactenus fecimus) toto ſermonis contextu nuncupaturi. Duo hæc oſſa longa ſunt, & omni propemodum ex parte inter ſe uaria. Primùm itaque inferiori humeri ſedi diuerſa prorſus articuli ſpecie coarctãtur. Vlna enim ad humeri [d] orbitam rotulam'ue aptis in hoc exculpta ſinibus, & idoneis donata proceſsibus articulatur. In ſuperiori nanque ipſius ſede, qua admodũ craſſa ſolidaq́, & appendice nõ minus quàm humeri inferior ſedes, deſtituta eſt, [e] duos inſignes adipiſcitur proceſſus, quorum alter altero prior anterior'ue habetur. ac anterior quidem is eſt, qui [f] ſinum in anteriori humeri ſede ad elatiorẽ rotulæ regionem exculptum ſpectat, ſuisq́ tuberibus illi ſinui ad amuſſim congruit. eſt enim proceſſus hic amplus

Vlna.
Radius.

Vlnæ ad humerum articulatio, & ipſius hic proceßuũ & ſinus deſcriptio.

a 1,2 fi. A, B. integrarũ fi. T, V.
b tota fig. 5 & 6. aut 2 fi. integrarum Y.
c tota 3,4 fig. aut 2 fi. integrarum X.
d 1,2 fi. ca. 23 K, L, M.
e 1,2,5,11. fig. C anterior, D poſterior.
f 1 fig. cap. 23 N.

plus, & obtuso angulo similis, & perquam durus, ac solidus. Posterior autem processus anterioris formæ quodammodo respondet, [g] sinum subintrans, qui in posteriori illius sede ad elatiorem rotulæ regionem cælatus cernitur. cum tamen sinus iste anteriori sinu profundior amplior'que multo sit, processus etiam posterior anteriori crassior amplior'que meritò euasit, adhuc magis obtusi anguli speciem referens. Processum hunc Athenienses quidem ὠλέκρανον, Dores autem κύβιτον, Hippocrates uerò ἀγκῶνα, Galenus porrò iam ὠλέκρανον, iam ἀγκῶνα uocauerunt. Quæ uoces magno eorum qui latina legunt incommodo ab interpretibus cõfunduntur, non hæc solum unica cubiti uoce crebrò uertentibus, sed & ulnam, & totam partem inter brachium ac brachiale repositam, & humeri cum ulna ac radio articulũ, & internam eiusdem articuli sedem, ipsius'que flexum: quum interim plurimum intersit, quid singulis uocibus ab illo quem uertunt autore, intellectum fuerit. Quamobrem ne rem alioquin plus satis arduam, obscuriorem reddam, id lubens à lectore cõtenderim, ut perpetuò eadem uoce toto contextu me uti patienter ferat, neque haud scio cuius copiæ gratia, aut obscuri nominis proprij occasione, omnia turbari uelit. uocentur igitur nobis hi ulnæ processus, ille quidem anterior, hic uerò posterior, quem gibberum plerique & gibbum appellarunt: non expendentes inde ipsos humeri [h] tubercula quæ ad rotulæ ipsius latera habentur, & deinde [i] inferiora femoris capita, alios'que nonnullos ossium processus, simpliciter se gibberos nuncupasse. [k] In horum ulnæ processuum medio, quà se inuicem è regione spectant, grandis exculpitur sinus humeri rotulam excipiens, illi'que omnino respondens. Primùm enim instar semicirculi, aut paulo etiam profundius quàm semicirculus, cælatur: nostri'que C, ac Græcorum C imagini accedit. unde etiam ab eius characteris forma Græcorum ueteres hunc sinum σιγμοειδῆ appellarũt. Sinus iste non obiter tantũ C modo exculpit, uerũ ut ad amussim humeri rotulæ respõderet, in ipsius medio [l] tubere obtuso amplo'que protuberat, quod secundũ sinus illius longitudinem fertur, & utrin'que ad [m] latera ita comprmitur sinuatur'que, ut funi chordæ'ue quæ ad trochleæ rotulam uoluitur, possit cõferri. Quemadmodũ enim teres chorda, rotulæ sinui (ut sic dicam) pariter secundùm concauum tereti inuoluitur, ita quo'que hoc ulnæ sinus tuber sinui rotulæ conuenit. & depressa sinuata'que rursus tuberis latera, rotulæ sinus extuberãtibus æquãtur lateribus. Quod ut fiat exactius, ulnæ sinus internum latus, altiùs ipso externo cauatur: quòd uidelicet internũ rotulæ latus, multo prQceriùs externo promineat, extuberet'que. Vniuersus hic ulnę sinus læuis est, & cartilagine incrustatus, & unà cum suis processibus rotulæ ita coaptatus, ut si uel minimũ quid, aut magis extuberare, aut profundiùs insculpi, aut ampliari, aut stringi illum finxeris, ilico uniuersam læseris articulationem, in hoc duntaxat affabrè constructam, ut eius beneficio cubitus flectatur, & extendatur, citra luxationis periculum. ad quod nõ solum spectatu iucundissimus ille qui mutuo ingressu perficitur ossium contextus opitulatur, uerum etiam ligamentorum articulum stringentiũ robur. Vt enim ualida articulum ambirent ligamenta, processuum [n] sedes sinum non respiciens, aspera inæqualis'que est. Quanquam denuò non ligamentorum tantum, sed & musculorum nomine processus asperi cernantur. Posterior enim posterioris processus sedes admodum inæqualiter protuberat, quodammodo'que sinuata conspicitur, ut cubitum extendentium musculorũ insertionem fortius exciperet. Ita & anterior prioris cubiti processus pars, in hoc aspera est, ut ualidior [o] [p] musculi cubitum flectentium posterioris insertio efficeretur, & musculi [q] secundos ac [r] tertios digitorũ articulos flectentes, hinc promptius originem ducerent. Neque solum hæc anterior prioris processus regio exasperatur, uerum & iuxta eius processus radicem eorum musculorũ nomine asperis [s] quibusdam tuberculis Natura ulnam decorauit. Ad hæc, ut ualidioribus ligamẽtis hic articulus amplexaretur, in infima ulnæ sinus C literam referentis sede, [t] utrinque ad latera sinulus instar anguli cuiusdam imprimi cernitur, & ipse sinus C similis à sua circumferentia inibi desinit, asper'que redditur. non alia sanè occasione, quàm ut ex hac ulnæ parte foraminulis non peruijs obsita, ligamentorum fortium penderet exortus. Atque in hunc modum ulna humero articulatur, radius autem quà humero iungitur, utcunque tenuis est, & ex [u] oblonga tenui'que ceruice in amplum orbiculatum'que porrigitur [x] capitulum, quod ea parte, qua humerum spectat, [y] sinum exigit rotundum, & non ampliter cauum, quem humeri [z] caput subintrat. Ad hoc caput radius in pronum supinum'que agitur, & interim quo minus cubitus flectatur, extẽdatur'que radij cum humero articulus, nequaquam obstat, quinimò radij sinus ad id humeri caput quo'que inflectitur & extenditur, ad quod præcipuè iuuat humeri capitis lõgitudo, ampla'que ipsius sedes cartilagine incrustata, quæ nunquam à radij sinu in cubiti motibus abscedit. adeò ut non oscitanter Naturæ prætereundum sit artificium, quæ ita humeri cum radio articulum adaptauit, ut & radius unà cum ulna flecti reflecti'que possit, & is interim eleganter in pronum supinum'que quiescente ad humerum ulna, ducatur.

Radij ad humerum articulatio.

g 2 fig. cap. 23 O.
h 1,2 fig. 23 cap. P, S.
i 1,2 fi. ca. 30 E, F.
k 1,2,5 fig. C, D. dein E.
l 11 fig. F, F.
m eadem fi. G, G. dein H, H. quæ conferes cũ K, L, M 1,2 fig. cap. 23.
n 11 fig. C, D.
o 13 musc. tab. b, c, d.
p 8 muscu. tab. r.
q 5 muscul. tab. Θ.
r 6 muscu. tab. Ξ.
s 5,11 fi. L.
t 11 fi. I, K.
u 3,4,9 figur. M.
x eisdem figur. N.
y 9 fig. O.
z 1 figu. ca. 23 P.

Vlnæ ad brachiale ductus, & inferioris ipſius ſedis hiſtoria.

Cæterum ulna à ſuo cum humero articulo deorſum[a] rectà quodammodo uerſus brachiale fertur, ſenſim gracileſcens, tenuiorq; tantiſper facta dum ad brachiale uſq; pertingat. illic enim ex[b] tenui longaq; ceruice rurſus nonnihil aucta,[c] appendice donatur inſtar capituli cuiuſdam rotunda, ſed uaria interim. Hæc nanque inferiori ipſius parte[d] proceſſum obtinet, quem, quia in acutum procedit, Græci diſſectores à ſcriptorij ſtyli imagine γραφοειδῆ & στυλοειδῆ appellãt: in hoc formatum, ut ſinum adaugeat, quo brachiale ad cubitum articulari docebimus: utq; ab ipſo[e] ligamen articulum cõtinens pronaſcatur. Verum huius proceſſus uſum paulo pòſt, uel Galeni huic proceſſui nimium tribuentis nomine, explicatius aggrediar. Inferior igitur ulnæ appendicis ſedes brachiale reſpiciens, ad internũ latus acuti illius proceſſus inæqualem quendam nanciſcitur[f] ſinum, in quem[g] cartilago firmatur, quam à radio pronatam magna ex parte ita inter brachiale & ulnam audies repoſitam, ut neq; brachiali neq; ulnæ adnaſcatur, eiuſq; generis cartilago ſit,[h] quam priuatim in maxillæ inferioris ad ſuperiorem articulis,[i] & in clauicularum cum conterminis oſſibus nexu, contineri dudum retulimus. Porrò ſi ſinum illum appendicis ulnæ exceperis, tota ſedes brachiale ſpectans, ad eum modum cartilagine incruſtatur, quo ſinus capitaq; articulorum obduci læuigariq; ſolent. Præter hunc ſinum appendix ulnæ, in externa ipſius ſede[k] ſinum ſibi inſculptum gerit, qui oblongus, & (ut ſic dicam) teres eſt, tendini paratus, eius muſculi qui poſtbrachiali ante paruum digitum inſertus, brachialis extenſionis autor habetur. Verum præter hanc appendicem, ulnæ ſecundùm ipſius longitudinem forma & impreſſiones quædam, & ipſius inſtar linearum tubera, adhuc expendẽda ueniunt.

a 1, 2 fig. ab A uerſus B.
b 1, 2, 5, 6, 10 fig. P.
c eiſdem fi. Q.
d eiſdem figur. R.
e 12 muſc. tab.
f 9 figu. S.
g 1, 2, 3, 4, 7, 8 fig. T.
h In margine cap. 10.
i 4 fig ca. 22 R, S.
k 2, 10 fig. V.
l 9 muſcu. tab. Λ.

Quî ulna ſecũdum ipſius lõgitudinem habeat.

Primùm itaque humilior ulnæ ſedes ad poſterioris ipſius iuxta humerum proceſſus radicem, quà cubito innitimur, aliquouſq;[m] gibba eſt, ſua amplitudine triangulum referens, qui excarnis & muſculis intectus, mox adempta cute conſpicitur, duntaxat neruoſam tenuitatem[n] muſculorum excipiens, quorum beneficio cubitus extenditur. Huius trianguli[o] uertex deorſum per ulnæ longitudinem exporrigitur, & lineæ modo ob hoc maximè protuberat, quòd huius lineæ latera à muſculis duobus comprimantur, ipſáue ulna muſculis illis cedat, quorum[p] alter exteriori lineæ lateri exporrigitur, poſtbrachiali ante paruum digitum inſertus, ac brachiale extendens.[q] Alter, qui interno lateri exporrigitur, & cui ulnæ os impenſius cedit, brachiali ante paruum digitum inſeritur, idq; flectit. Hæc ita protuberans linea, ſecundùm inferiorem ulnæ ſedem ultra medium ipſius longitudinis fertur: & præter hanc aliæ adhuc duæ cernũtur, quæ cum nuper dicta ſic ulnam efformãt, ut ipſa ab humero uerſus brachiale procedens non teres, ſed triangularis uideatur.[r] Secunda igitur protuberans linea ab interiori latere radicis anterioris proceſſus ulnæ rectà deducitur, quæ commune[s] latus cum prima linea conſtituit, quod ab illo muſculo impreſſum eſt, quem modò brachiale flectere diximus.[t] Aliud autem latus cum [u]tertia linea efformat, quæ trium linearum acutiſſima aſperrimaq; eſt, & ab externo latere radicis ulnæ proceſſus anterioris longiſſimè procedit, atq; in hoc producitur prominetúe, ut ab ipſa ualidum pronaſceretur[x] ligamentũ, quod radium ulnæ ſecundùm cubiti longitudinem robuſtioris membranæ ritu connectit. Porrò[y] latus inter ſecundam lineam & tertiam repoſitum, muſculorum gratia comprimitur, qui internam cubiti ſedem occupãt, quibuſq; hîc ab ulna & radio apta ſedes paratur. Horum præcipuus eſt,[z] quem tertium quatuor digitorum articulum flectere audies. Verum quia illi muſculi in ipſorum quoq; per ulnam progreſſu etiam ſui ortus portionem aſſumunt, hoc tertium latus inter ſecundam & tertiam conſiſtens lineas magis aſperum occurrit, quàm latus inter ſecundam lineam & primam conſpicuum, à quo nullus pronaſcitur muſculus, niſi iuxta ulnæ cum humero articulum, ubi[a] is principium ducit, qui radium in pronum ducentium ſuperior eſt. Latus tertia & prima lineis circumſcriptum, reliquis duobus minùs eſt cõpreſſum, & priuatim[b] lineam obtuſam, ſed longam & modicè prominentem, ac uiciniùs tertiæ lineæ quàm primæ deductam adipiſcitur. Hanc Natura[c] trium muſculorum gratia produxit, qui ab ipſa triplici principio originem ducunt. Ac primum quidem eius muſculi eſt, qui inter radium in ſupinum ducentium breuior habebitur. ſecundũ autem & tertium pollicis ac indicis famulari motibus, in ſecundo libro docebimus: quem eo leuiori negocio intelliges, quo conſideratius ea quæ modò narramus, in oſſibus ſpectaueris. Sunt enim hæc non minus uiſu ac cognitu iucunda, quàm cerebri & aliarum, quas hodie ſolum miramur, partium ſectio. ut interim de ſummo in artis noſtræ operibus uſu nihil dicã, dum ad has lineas ſcopum figentes, fractum ac luxatum os rite nos repoſuiſſe certiſſimò cognoſcimus. Ad hunc itaq; modum ulna multum etiam ultra mediũ ipſius longitudinis ſe habet. Vbi uerò brachiali propinquiùs accedit, teres omnino eſſet, niſi ſecũda linea inſigniùs inibi[d] protuberaret, ac obliquè deorſum protenſa ſedem adaptaret[e] quadrangulari muſculo, qui radij in pronum motus opifex hinc principium ſumere docebitur. Porrò ſi quid de ulna adhuc dicendũ ſuperſit, id iam unà

m 6 fig. X, Y, Z. & 9 muſc. ta. V.
n eadem ta. S, T.
o 2, 6 fig. à Z per a, a. uti & 1, 2 fig. a, a.
p 9 muſcu. tab. Λ.
q eadem tabul. Ξ.
r 1, 2, 5 fig. b, b.
s 1, 6 fig. d.
t 2, 6 fig. e.
u 1, 2, 5 fig. c, c.
x 7 muſcu. tab. V.
y 1, 5 fig. f.
z 6 muſc. tab. Ξ.
a 7 muſcu. tab. Q.
b 2, 6 figu. g, g.
c 10 muſc. ta. Λ, Ξ, Π.
d 1, 5 fig. g.
e 7 muſcu. tab. X.

in radij enarratione persequar, qui obliquus est, quatenus ulna recta. Radius nanque [f] suprà [g] infraq; ulnæ committitur, in [h] medio autem ac per reliquam longitudinem ita arcuatim obliquatur, ut admodum ab ulna dehiscat. quod partim motus ratione perficitur, ut obliquo scilicet ductu radius ulna suffultus, in pronum supinumq; promptè ageretur: partim, quò apta sedes & fundamentũ musculis cõstitueretur, quos necessariò internam externamq; cubiti sedem occupare oportuit. Quanquam magis obliqui sui motus occasione, quàm musculorum gratia radium obliquari, plurimumq; in medio ductu duo cubiti ossa inuicem abscedere, illa nos doceant animalia, quibus neq; radius, neque radij beneficio manus extrema, in pronum supinumq; ducitur. Equus nanque, ouis, eiusq; generis animalia solidis, aut bisulcis donata unguibus, tota cubiti longitudine radium ulnæ adeò connatum astabilitumq; obtinent, ut ne tantillum quidẽ citra ulnam radius moueatur. In canibus uerò & felibus, & ijs animalibus quibus pedes in digitos dirimũtur, radius mouetur quidem, sed tanto obscurius ac difficilius, quanto nos manuũ motus perfectiores obimus. Distat igitur in his quoq; animalibus radius ab ulna, uerum longè minus quàm in homine. neq; etiam adeò laxam articulationis speciem in illis, atq; in homine, est cernere. Articulatur autem radius ulnæ suprà infraq;, differenti omnino articulo. suprà enim ulna radium excipit, infrà uerò à radio ulna excipitur. Ad externum itaque latus anterioris ulnæ iuxta humerum processus, [i] sinus quidam instar quartæ circuli partis trãsuersim exculpitur, læuis, & cartilagine incrustatus. Huic sinui [k] internũ latus capitis radij, cui sinus insculpitur humeri externum caput excipiens, apposite congruit, ac læue & orbiculatum hîc factum, in illo sinu uoluitur. Infrà autẽ iuxta brachiale, ubi radius crassescit, dilataturq;, & insigni [l] appendice donatur, huius appendicis humillimæ sedi [m] sinus insculpitur, illi non absimilis, quem paulo antè in ulnam incisum retulimus. In hunc sinum cartilagine incrustatum superior appendicis ulnæ [n] sedes capituli modo protuberans, cartilagineq; obducta, reuoluitur: hacq; ratione radius utriusq; articuli beneficio tantummodo in pronum supinumq; agitur. Non procul à superiori articulo, ubi radij [o] ceruix consistit, radius [p] asperum abruptumq; educit processum, qui internam cubiti sedem respicit, & insertioni anterioris cubitum flectentium musculi aptam sedẽ parat. Rursus reliquo ab humero uersus brachiale ductu, radius non omnino teres & læuis est. Verum secundùm ipsius longitudinem humiliori sua sede [q] acutam & insigniter extuberantem producit lineam, quæ tertiam ulnæ lineam respiciens, [r] ligamentũ admittit membranæ ualidissimæ ritu ambo cubiti ossa, quà inuicem dehiscunt, colligans. [s] Externum huius lineæ latus perinde ac [t] internum quoque, compressum sinuatumq; est, ut hoc internam cubiti sedem occupantibus musculis, illud uerò ijs qui in externa consistũt, cedat. Porrò internum latus externo asperius est, quòd priuatim [u] musculus tertium pollicis os flectens, nõ infimam sui exortus portionem ab illo latere sibi asciscat. Deinde superior radij sedes è directo dictæ nuper lineæ consistens, penè teres est, & iuxta medium suæ longitudinis aliquousq; [x] aspera occurrit, ut in hanc duo musculi ualidiorem molirentur insertionem: quorum [y] alter radium in supinum agentium breuior est, [z] alter uerò radium in pronum ducentium superior, cuius potissimum occasione asperitas illa cælatur, quòd ipse nerueam potius quàm carneam insertionẽ efficiat, longiusq; in osse producatur. [a] In radij sede brachiali contermina, quam crassescere dilatariq; dictum est, pleraq; examussim inquirenda ueniunt. Primùm enim hanc partem ita augeri oportuit, ut tandẽ apta constitueretur sedes, cui [b] brachiale articulari queat. necessum etenim erat, brachialis cum cubito articulũ, in hominibus paulò minus toto ad radicem referri: si modò quiescente ad humerum ulna, summa manus radij beneficio, & secundariò in pronum supinumq; agi debuit. Si nanque in radio & ulna sinus, cui brachiale articularetur, æqualis portio exculperetur, & ipse interim sinus superiorẽ brachialis sedem imitatus necessariò transuersim oblongus esse deberet, impossibile profectò fuisset & radium & summam manum in pronum supinum'ue ferri, ulna interim ad humerũ quiescente, ac ueluti huius motus basi ac fulcimento. Pars enim brachialis quæ ulnæ sinui insereretur, inarticularetur'ue, claui modo obstaret, quo minus uel tantillum radius immota ulna moueri posset. Operæprecium igitur fuit, inferiorem radij partem adeò crassescere, ut efficiendo sinui, cui brachiale articularetur, apta esset. Verum quia tenue os nimium crassescere nequaquam expediebat, Natura etiam brachialis portionem ab ulna sustineri uoluit: at ita, ut uix puncto ulna brachiale contingeret. contingit autem [c] acuto ipsius processu, quem stylo dissectionum periti assimilant. Ne enim ulna, reliqua sui appendicis sede, brachiale citra alterius corporis interuentum contingeret, Natura ab inferiori sede [d] sinus in radij appendice brachialis gratia exculpti [e] cartilaginem deduxit: quæ ulnæ appendicem ascendens, illam à brachiali dirimit, itaq; articulum hunc aptat, ut ulna brachiale quidem sustineat, uerum proximè non contingat, totusq; sinus (uti sanè oportuit) ad radium spectet.

Marginal notes (left): f 1 fig. h. — g 1 figur. i. — h 1 fig. inter k & h. — i 5, 11 fig. l. — k 3, 4, 9 fi. m. — l 1, 3 fig. n Verùm in alijs figuris radij illa appendix quoque est obuia. — m 7 figu. o. — n 5, 10 fi. p. — o 1, 2, 3, 4, 9 fig. M. — p eisdem figur. q. — q 1, 2, 3, 4 fig. r, r. — r 7 muscu. ta. T, V, S. — s 1, 3 fi. S, S. — t 3, 4 fi. t, t. — u 6 muscu. tab. x. — x 2, 3, 4 figur. u. — y 7 muscu. tab. Q. — z 12 musc. tabul. Δ & dein d, e. — a tota 7 & 8 figur. — b 5 primarum fig. ca. 25 charact. 1, 2, 3. — c 1, 2 fig. R. — d 8 fig. x, y, z. — e 1, 2, 3, 4, 7, 8 figurarum T.

Marginal notes (right): Radij obliquitas. — Radij ad ulnam articulatio. — Radij secundum ipsius longitudinem læuitas & asperitas. — Inferioris radij partis historia. — Cartilago brachiale ab ulna dirimens.

ſpectet. Atq; hæc ſanè tanto uelim inquiri diligentius, quò magis cum Galeni dogmatibus pugnant. non enim lubet in hoc negocio alioqui ſatis prolixo, paſsim Galeni loca, à quibus prudens diſſentio, ſubnectere, rationemq; cur aliter ſentiam ſubijcere, quum diligens lector etiam non admonitus, hæc abundè animaduerſurus ſit. Verum ne nimium Galeni Anatomicorum coryphæi placita, eaq; potiſsimùm quæ à ſtudioſis in publicis ſectionibus, ut expendantur requirere ſoleo, iam præterijſſe uidear, in radij ulnæq; Galeni hiſtoria portionem & particulam modò aſſumam, quæ prolixius ſæpiusq; ab ipſo inculcatur. eſt autem hæc, acutus ulnæ proceſſus, quem ſtylo comparamus. Vt itaq; prætereā, quòd magnam, & (quantū ex ipſius ſcriptis aſſequor) dimidiam ſinus cui brachiale inarticulatur portionem, ulnæ aſcribit, acuto huic proceſſui priuatum ad brachiale connexum inibi tribuit, ubi ulnæ radijq; hiſtoriā in libro de Oſſibus pertractat. Vbi autem paulo pòſt brachialis oſſa recenſet, cōnexus ſpeciem exprimit, quando [f] tertium ſuperioris brachialis oſſium ordinis os quod paruū digitum ſpectat, ſinuatum eſſe, atque in illud acutum ulnæ proceſſum ingredi recenſet, ac ueluti duos brachialis cum ulna & radio articulos proponit: quorum unum quidem ad radium & ulnam ſimul refert, alterum uerò ad acutum ulnæ proceſſum. atq; ad hunc quidem nexum pertinere aſſerit, brachiale in obliquum ducere: ad illum uerò, in rectum, cuius opera ſummam manum extendimus inflectimusq;. Arbitror autem Galenum per obliquum motum, illum intelligere, quo manus in utrunque latus ducitur, pari nimirum motu, quo digitos inuicem adducimus & reducimus: ita enim obliquum lateralem'ue motum aliàs ferè ſemper Galenus intelligit. Quod ſi eſt, quid dici poſſet abſurdius, quàm hunc motum acuti illius proceſſus munere celebrari? quum tantum abſit ut quicquam ad illum motum auxiliari queat, ut illum nō ſecus impediret, quàm ſi palum bacillum'ue aliquem brachiali & cubito ſimul ad latus ſic obligares, ut ſedulas matres puellorū ſiniſtræ manus pollici & cubito pariter baculum alligare uidemus, quando pueros nimium ſiniſtra manu uti cernunt, metuuntq; ne progreſſu temporis ſiniſtra pro dextra utantur. Porrò ſi Galeni locum in ſecundo de Partium uſu excutere uolueris, inibi illum quoque duplicem articulationis ſpeciem recenſere, atque eam quæ acuto fit proceſſu in hoc factam dicere, animaduerſurus es, ut manus eius articuli ope in pronum ſupinumq;, & deinde etiam in latus duceretur. Hanc ſententiam re ad amuſsim perpenſa, non minus quàm priorem ueritati repugnare fateberis. idq; tunc potiſsimùm, quando omnem ferè brachialis articulationem, ad radium ob hoc præcipuè referri diſces, ut radij motum, qui in ſupinum & pronum fit, extrema manus ſecundariò ſequeretur: & inſuper colliges, illos motus debere impediri, ſi acutus ille proceſſus ex Galeni ſentētia brachiali articularetur. Quod (ne longius in re clariſſima immorer, oues, bouesq; liquidò oſtendunt. nam ipſorum brachialis ad cubitum articulatio Galeni deſcriptionibus quodammodo reſpōdens, neque in latera, neque in pronum, neque ſupinum aptè moueri poteſt. Illis nanque animalibus acutus ulnæ appendicis proceſſus oblongus eſt, & ſinum priuatim in brachialis oſſibus ſibi uendicat, nullaq; cartilago peculiaris ulnam ac brachiale interuenit, præter eam quæ oſſibus cruſtæ modo obducitur. cuiuſmodi tamen cartilago in homine ſpectatur, in quo etiam proceſſus ille non tantū cartilaginis illius altitudinē excedit, quantum [g] ſuperior illius qui in radij appendice ſculpitur ſinus pars porrigi educiq; cernitur. Eminet autem illa radij pars eadem cum acuto illo proceſſu ratione, ut ſcilicet ſinum efformaret brachiali aptum, [h] hincq; ualidiora articulum continentia producerentur ligamenta. Quum uerò huic radij ſinui non unicum tantum brachialis articulatur os, uerum inter tria brachialis oſſa, quæ radio ulnæq; coarctari docebimus, [i] duo ad ſolum radij ſinum referuntur, & [k] tertium, cartilaginem illam à radio peculiariter pronatam & acutum ulnæ appendicis proceſſum, reſpicit, radij ſinus [l] geminus eſſe apparet, eo quòd ſinus modicè [m] inibi protuberat, ubi ſecundum brachialis os primo committi, illo quod ſubſequitur Capite dicturi ſumus. Ad hunc igitur modum brachiale radio committitur. in quo præterea conſiderandum uenit, radij partem, cui appendix ipſius coaleſcit, ipſamq; appendicem [n] interna parte ſinuatam & leuiter cauam uideri, cùm ut [o] muſculo cederent radium in pronum ducentium inferiori, tum ut exactum iter [p] tendinum ſeriei aptaretur, qui cubito exporrecti digitorum flexui famulantur. Externa autē huius radij ſedis pars gibba eſt, quòd ita (quum extrà ponatur) iniurijs ferendis pertinacior reddatur. ne tamen muſculorum cubito exporrectorum tendines ſummam manum hàc petentes, & gibba illa ſede deducti, hinc inde aberrarent implicarenturq;, ſinus multi huic ſedi inſculpuntur, quibus tendines [q] tranſuerſis obducti ligamentis, tanquam per anulos traijci, in ſecundo libro deſcribemus. Sunt autē huiuſmodi ſinus numero quatuor. ac [r] primus quidem amplus eſt, [s] tendinibus paratus, qui indicem, medium & anularem extendunt. [t] Secundus [u] tendinem tranſmittit, indicem & medium à pollice in latus abducentem. [x] Tertius quodammodo geminus

Libro de Oſſibus.
Primo de Administ. diſſec.
Secundo de Vſu part.

f 1, 2, 4, 5 fi. charac. 3.

g 1, 3, 4, 5 figur. α.
h 12 muſc. tab. k & i.
i 1, 2, 4, 5 fig. cap. 25 chara. 1, 2.
k earūdem fi. chara. 3.
l 8 fig. x, y.
m 8 fig. z.
n 1, 3 fig. n.
o 7 muſc. tab. X.
p in manu 5 & 6 muſ. tab.

Sinus radij, deducendis locādisq; muſculis & ipſorum tēdinibus apti.

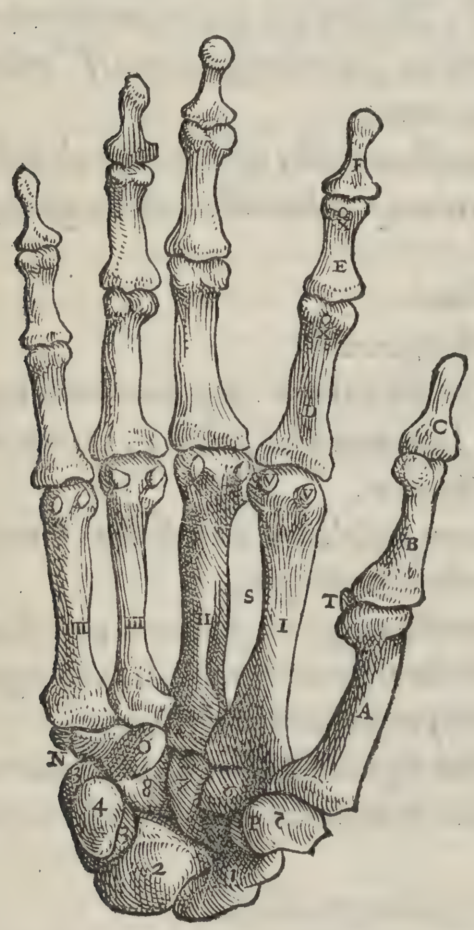
q 1, 2 muſc. tabulæ numeri hac ſede poſiti.
r 2, 4 fig. γ.
s 9 muſcul. tab. Z.
t 2, 4 fig. δ.
u 10 muſc. tab. p.
x 2, 4 figu. 1, ſ.

nus eſt,[y] bicornem tranſmittens tendinem alterius muſculi brachiale extendentium, unà cum tendine[z] muſculi pollicem uerſus indicem euertentis, extendentis'ue.[a] Quartus ſinus leuiter admodum exculptus eſt, uixq́ ſinus nomen meretur: aſper tamen locus eſt, qui ligamentum tranſuerſim[b] tribus tendinibus obuolutum educit. quorum unus brachialis oſſi pollicem ſuſtinenti inſeritur: ſecundus primo oſſi pollicis, tertius autem tertio pollicis oſſi. Verum quarti ſinus ſedes, ligamenti illius gratia non duntaxat aſpera eſt, protuberatq́, uerum etiam ut[c] tendo illi ualidius implantetur muſculi longiſsimi radium in ſupinum ducentis. Et præter hos ſinus, etiam in externa articuli, quo radij appendix iuxta brachiale appendici ulnæ articulatur ſede,[d] ſinus etiam conſiſtit, quo[e] muſculi tendo uehitur. cuius potiſsimum beneficio paruus digitus extenditur. atque is ſinus & ulnæ & radio communis cenſetur. Iam de ulna & radio nihil dicendum ſupereſt, præterquam quòd ſolida undiq́ conſtent ſubſtantia, illic tantum fungoſa, ubi appendices ipſis adnaſcuntur. intus[f] ſinum exigunt, medulla oppletum, atque in hoc ulna radiusq́ humerum, femur & tibiæ oſſa imitantur.

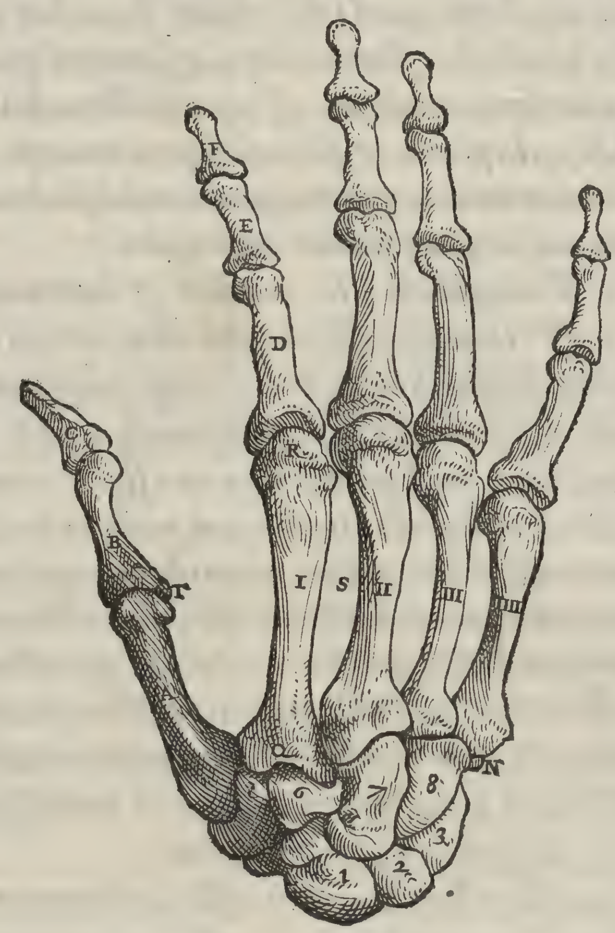
y 11 muſc. tab. Λ.
z 10 muſc tab. o.
a 2,4 fi. ν.
b 10 muſc. tab. k, m, n. et 2 ta. b, c.
c 12 muſc. tab. Θ, b.
d 2 figu. ϑ.
e 9 muſcu. tab. Θ.
f qualis apparet in fi. capiti 1 inſerta.

DE BRACHIALI. CAPVT XXV.

PRIMA FIGVRA EARVM QVAE VIGESIMOQVINTO CAPITI PRAEPONVNTVR.

SECVNDA.

TERTIA.

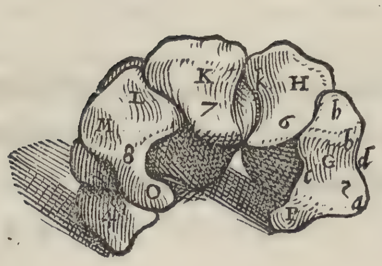

QVARTA.

QVINTA.

SEXTA FIGVRA, CVIVS (VT ET QVINQVE PRAECEDENTIVM figurarum) Indicem ſequenti pagina ſubijciemus, unà earundem characteres explicaturi.

DVAE

DVAE priores figuræ non præsenti tantũ subseruiũt Capiti, uerùm etiam tribus ordine subsequentibus, quibus summæ manus partes etiam explicantur. Vocamus autem summam extremamúe manum, quæ Hippocrati ἀκρόχειρ dicitur: ea nimirum pars quæ à cubito ad extremam usq; digitorum aciem habetur, quamq; in brachiale & postbrachiale ac digitos partimur. Hippocrati enim manus nuncupabatur, quicquid à scapulis ad extremũ usq; digitorũ pertinet: quodq; in brachium cubitum et extremam manũ subdiuiditur. Prima igitur huius capitis figura, internam oßium summæ manus sedem proponit. Secunda uerò, eorundem oßiũ externam faciem appositißimè delineatam continet. Quatuor autem figuræ has seriatim subsequentes, huic Capiti sunt propriæ, ac duntaxat octo brachialis ossa uaria facie exprimunt. Illa namq; quæ tertia inscribitur, octo brachialis oßium simul in sua sede commißorum internam faciem commonstrat. Quarta eadem ossa externa facie delineata continet. Quinta superiorem brachialis oßium partem notat, qua cubito articulantur. Sexta brachialis oßium infernam ostendit sedem, cui primum pollicis os, quatuorq; postbrachialis ossa coarctantur. Characterum uerò index erit huiusmodi.

1,2,3,4,5,6,7,8 Octo his numeri characteribus octo brachialis ossa in omnibus sex præsentibus figuris insigniuntur, si modò in illa superficie, in qua brachiale se offert, omnia in conspectum ueniant. Atque unumquodq; os suo semper charactere indicatur, suumq; nomen ita exhibet. Id enim primum uocabimus, quod 1 inscribitur. Secundum uerò, quod 2. Sic itaq; 1,2,3,4 notant superiorem octo brachialis oßium ordinem, ipsa nimirũ quatuor superiora, seu cubito proxima. Verùm 5,6,7,8 inferiora indicant ossa, quæ postbrachiali sunt contermina.

I,II,III,IIII In prima & secunda figura notantur quatuor postbrachialis ossa, quibus ab inscripto etiam numero nomen imponere nihil prohibet: nisi fortè magis libeat illa à digito quem sustinent, aut cui præponuntur, nuncupare.

A,B,C 1,2 Tria pollicis ossa, quæ ferè & internodia appellamus.

D,E,F 1,2 Tria indicis oßa. atque eadem ratio in cæteris est digitis.

G 3,6 Quinti brachialis oßis sinus, sedesq;, cui primum pollicis os articulatur. atq; sinus huius longi-
a,b. tudinem transuersim in sexta figura ab a ad b metimur. Internam uerò sedem c, externam au-
c,d. tem d notat. ac d quidem in quarta figura etiam est conspicuum.

H 3,4,6 Sedes sexti brachialis oßis, cui postbrachialis os indicem suffulciens coarctatur. h uerò in
h. quinto oße sedem indicat, quam idem quoque postbrachialis os contingit.

K 3,4,6 Sedes in septimo brachialis oße, cui postbrachialis os medium digitum sustinens coarctatur.
k. k uerò in eisdẽ figuris sedes indicatur, qua idẽ postbrachialis os, sextũ brachialis os cõtingit.

L 3,4,6 Sedes octaui brachialis oßis, cui postbrachialis os anulari præpositum coarctatur.

M 3,4,6 Sedes octaui brachialis oßis, cui postbrachialis os paruum digitum sustinens coarticulatur.

N 1,2 Oßiculum accumbens externo lateri articulationis octaui brachialis oßis, ad postbrachiale os, quo paruus digitus sustinetur.

O 2,3,6 Proceßus octaui brachialis oßis, in internam brachialis sedem protuberans.

P 2,3,6 Proceßus quinti brachialis oßis, ex quo transuersum pronascitur ligamentum, quod in octaui oßis proceßum O notatum insertionem tentans, tendinibus obducitur, ex cubito internam summæ manus sedem adeuntibus.

Q 2 Appendix postbrachialis oßis indicem sustinentis superior, quæ brachiali coarctatur.

R 2 Appendix postbrachialis oßis indici præpositi inferior, quæ capitulum constituit primi indicis oßis sinum subiens.

S 1,2 Interuallum occurrens inter postbrachialis os indici præpositum, & id quod medium sustinet. In cæteris autem postbrachialis oßibus eadem appendicum interuallorumq; est ratio.

T 1,2 In prima figura ex duobus sesaminis oßibus internæ secundi pollicis articuli sedi præpositis, internum os notatur: in secunda uerò figura, externum.

V,V 1 Duo sesamina oßicula, indicis articulo præposita.

X 1 Vnicum oßiculum sesaminũ, aut potius sinapis semini simile, secũdo indicis articulo appositum.

Y 1 Vnicum sesaminum oßiculum, tertio pollicis articulo allocatum. In reliquis digitis cum indice eadem est ratio, etiam si secundi & tertij articuli sesaminum oßiculum non appinximus.

a Integrarum V ad Z. & omnes huius cap. figuræ charact. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

Brachiale octo oſſibus conſtrui, inter ſe forma differẽtibus.

EXTREMAE manus,[a] partem cubito articulatam Græci καρπὸν, nos Celſum imitati Brachiale appellamus. ea octo oſſibus duplici ordine diſtinctis conſtruit̃. Quę in natu grãdioribus dura ſunt & paruula, intusq; parum fungoſa, modicaq; medulla appendicum modo oppleta, non autem prorſus medullæ expertia, & potiſsimùm quæ horum maiora cernuntur. Haud parem enim omnia ſortiuntur magnitudinem, ut nec formam etiam, neq; ſitum: quum ex omnibus nullũ ſit, quod alteri omnino reſpondeat: & ſingula priuatim aliquid adipiſcentur, quo promptè ab inuicẽ diſcerni queant. Porrò utcunq; ſint uaria, nihilo minus mutuò tam concinnè adaptãtur, ad tantamq; compoſitionis harmoniam accedũt, ut eorum numerus non admodum inuentu facilis ſit.[b] Niſi enim ualidiſsima cartilagineaq; ligamenta, quibus obducuntur, ſimul cum membranis reſecueris, & accuratè abraſeris, unum eſſe tibi omnia uidebũtur, aut cum Celſo ipſa incerto conſtare numero opinaberis.[c] Cæterùm cuncta nerueis his cartilaginoſiſq; nexibus ſimul conſtricta (non autem ut nonnulli exiſtimãt connata) duas integras ſuperficies unà efformant, exteriori quidem regione quantum manui ex uſu eſt, gibbam, interiori autem ſinuatam, quantumq; & hoc manui expedit, concauam. Atque hæ tantũ ſuperficies ligamentis obuinciuntur.[d] ſuperiùs enim, quà oſſa cubito committuntur, læuia ſunt, & cartilagine incruſtata, quemadmodum &[e] inferiùs, quà poſtbrachialis oſſibus, & primo pollicis oſſi coarctãtur. Quin etiam ubi oſſa ſe inuicem contingunt, non undique aſpera & inæqualia, ac ligamentis oppleta uiſuntur, uerum omnibus apti læuesq; ſinus inciſi ſunt, qui cartilagine læui & lubrica illiti, aliorum oſſium tubercula capitáue ſimiliter læuia, cartilagineq; obducta, excipiunt. In medio enim contactu nullorum brachialis oſſium ligamenta membranæúe interueniũt, niſi in inferioris ordinis oſſium connexu, ubi nonnihil, ſed uix animaduerſione dignum, ligamẽti cartilaginei ueluti in puncto intercedit, & ubi oſſa inferiora non adeò contermine inuicem atq; ſuperiora ſunt compacta.

b 8 muſculi. a. Δ & 12. tab. I.

c confer 1 figuram 2. dein tertiã quartæ.

d 5 figura.

e 6 figur.

Brachialis oſſa quibus ſedibus, ligamẽtis, & quibus cartilagine obducantur.

Cur duo brachialis oſſium ordines.

f omnium ferè figur. charact. 1, 2, 3, 4.

g omnium fig. charac. 5, 6, 7, 8.

Quod etiam meritò Natura molitur, in hoc potiſſimum duos brachialis oſſium ordines confingens, quod[f] ſuperior cubito,[g] inferior autem alia prorſus ratione poſtbrachiali & primo pollicis oſſi debuerit cõmitti. His nanq; ut diſtinctis diremptiſq; coarticulatur oſſibus, cubito autem unius oſſis modo: ſic ut iure ſuperioris ordinis oſſa, uiciniùs propinquiuſq; ac nullius corporis interuentu inuicem coarticulentur, quàm inferioris ordinis oſſa. Atque hanc brachialis oſſium copiæ ratione diſſectionum periti potiſſimam eſſe referunt: huic ſecundariò patiendi difficultatem addentes, quum arbitrentur brachiale iniurijs ferendis pertinacius fieri, quia multis componitur oſſibus occurſantium uim articulorum nomine cedendo exoluentibus, eo modo quo haſtam ſagitamúe difficilius laxa quàm tenſa penetrare conſpicimus. Quanquam rurſus & ad innumeras manus motuũ differentias, hanc oſſium uim & copiam à Natura non poſtremo loco extructã eſſe animaduertimus. Cæterùm quibuſnam ſinibus tuberibuſq; brachialis oſſa donentur, iam enitar perſequi. In ſuperiori brachialis ſede, aut ordine qui cubitum ſpectat, quatuor reponuntur oſſa, quibus ex ipſorum qua ordinantur ſerie, nomina non ab re imponemus:[h] primum perpetuò uocantes, quod ſuperioris ordinis internum conſtituit latus:[i] ſecundum uerò, quod huic ſubſequitur, atq; magis ab interno abſcedit latere:[k] tertium, quod ſecundo ad externum latus proximum eſt:[l] quartum uerò, quod externum latus iam omnino occupat. Pariter quatuor inferioris ordinis[m] oſſa, quintum, ſextum, ſeptimũ & octauum nuncupabimus, atque in hunc modum ſingulorum hiſtoriam aggrediemur.

h quinque primarum figur. charact. 1.

i earundem fig. charac. 2.

k earũdem fig. charac. 3.

l earundem fi. charact. 4.

m ſeriatim in omnibus fig. charac. 5, 6, 7, 8.

Brachialis oſſium nomina.

Brachialis ad cubitum articulus.

n 1, 8 fi. ca. 24 x, y.

o 1, 2, 3, 8 fi. cap. 24 T.

p 1, 2, 5, 10 fi. ca. 24 R.

q 1, 2, 7 fig. cap. 24 α.

r Non eſt quòd poſthac oſſa in margine adnotem, quũ numeri characteres in omnibus ferè cap. figuris ſint obuij.

Primum, ſecundum & tertium inuicẽ ualidiſſimè proximeq; cõmittuntur, & uno ordine iuncta, ac ſi unum eſſent os, ſuperiorẽ brachialis ſedem ita efformant, ut inſtar unius alicuius oſſis lati oblongiq; capitis, in radij ulnæq; ſinum, ea concinnè articulentur. Ac primũ quidem, & ſecundũ, in[n] ſinu radij appendici inſculpto reponuntur: tertiũ uerò[o] cartilagini innititur, quam à radio pronatã, magna ex parte ulnam à brachiali dirimere ſcripſimus. Quanquã externũ tertij oſſis latus etiam[p] acutum appendicis ulnæ proceſſum tunc cõtingit, quum in externũ latus ſummam manũ inclinamus. Verùm interim tertium id os ſinum cartilagine oblitũ, qui uiſu dignoſci queat, in homine nequaquam adipiſcitur, quem proceſſus ille ſibi propriũ haberet, quum etiã proceſſus ipſe niſi ſecundùm ſinus, quo brachiale arctatur, latus perinde extuberet, ac reliquorũ ſinuũ ſupercilia, ipſeq; radij appendicis in hac regione[q] apex. Atq; id uel tactu leuiter dijudicatur, ſi manu in latus internũ ducta inter brachiale & ulnã, alterius manus pollicis apicẽ inſerere quis fuerit adniſus. Tria igitur prima brachialis oſſa, ſuperiori ſede ita ſimul iungũtur, protuberãtq;, ut ueluti unum brachialis caput læue & cartilagine incruſtatũ conſtituãt, quo id cubito articulatur, multiſq; & uehemẽtibus motibus, ac ſi uno grandi efformatũ eſſet oſſe, agitur. Quartũ brachialis os ulnam haudquaquam contingit: at ſuperiori ſua ſede eam huius articuli ligamenti portionem

Quæ quartum os ſibi peculiaria uendicet.

nem admittit, quæ ab acuto ulnæ appendicis processu enascitur. Dein superiori quarti ossis sedi [s] tendo musculi inseritur, qui brachiale flectentium inferior censetur. Ex inferiori autem ipsius sede [t] musculus pronascitur, cuius beneficio paruus digitus à reliquis abducitur. Præterea & [u] musculus suæ originis portionem hinc assumit, qui duorum primum parui digiti os flectentium exterior est. adeò ut quartum hoc os neque inferiori, neque superiori ipsius sede, neque etiam externo ipsius latere alteri ossi committatur, sed tantum interno ipsius latere, depresso admodum capitulo, tertij ossis externo lateri (magis tamen ad manus uolam) in eum modum coarticulatur, quo ossa per ἀρθρωδίαν cõstrui diximus. Hoc itaq; quartum brachialis os id peculiare sibi uendicat, quòd uni tantum brachialis ossi iungatur, quodq; omnium brachialis ossium minimum sit, reliquisq; minus protuberet, sinueturq;. Est enim quodammodo sphæricum, sed paulo longius quàm crassius: quia scilicet inferius musculos educit, superius autem ualidissimi tendinis insertionem, uti diximus, excipit, eaq; ratione sursum deorsumq; magis quàm in latera protuberare debuit. Vnde etiam ueteres dissectionum professores, id (uti conijcio) Rectum appellarunt, ambigentes quem in ordinem ipsum referrent. nos autem superiori ordini ascripsimus, quòd tertio huius ordinis ossi coarticuletur, ac reuera in eo ordine consistat. Nuncuparunt etiam Anatomici præsens os, cartilaginosum: non secus quàm Marinus [x] os genu articulo præpositum eo nomine donauit, quod molam patellamq; uocamus. Non sanè (quantum reor) quòd id os molle cartilagineumq; esse arbitrati sint, quum omnium brachialis ossium facilè durissimum & solidissimum sit, at quòd coctum exterius cartilagine obductum uisatur, propter musculorũ principia tendinumq; fines, qui post elixationem cartilaginis molliusculæ speciem referunt. Galenus hoc os octauum brachialis os uidetur recensuisse, id propriũ ipsi tribuens, quod propugnaculum [y] nerui cuiusdam sit, qui ab interna manus sede ad externam secundùm id brachialis os reflectitur. Hic neruus me non latet, uerum ad hoc ossiculum in hominibus nõ reuoluitur. est enim ille neruus, quem à quinto brachium petentium, paulo pòst medium cubiti longitudinis ab interna cubiti sede in posteriorem porrigi, atq; duos surculos paruo digito, totidemq; anulari, unum autem medio deriuare, in quarto libro audies. Præsens itaque neruus quartum brachialis os non contingit, ideoq; minus secundùm illud ab interna manus sede in externam reflectitur. Porrò præter quartum brachialis os, nullum penitus occurrit, non pluribus adnexum contiguumq; ossibus. Primùm enim, præterquam quòd radio articulatur, etiã secundo brachialis coarticulatur ossi, amplo utcunq; tuberculo in secundi ossis sinum subiens. Deinde alio tubere multo ampliori, atque ab inferiori sua sede protuberante, communem sinum ingreditur, quem quintũ brachialis os cum sexto efformat. Verùm Natura præcauens, ne id os undique aliorum ossium sinus ingrederetur, & ipsum interim tyranni more nullum susciperet, insignem in ipso cælauit sinum, quo unà cum secundo brachialis osse (cui is sinus quoq; communis est) septimi ossis omnium facile maximi grande rotundumq; admitteret caput. atque ita primum os radio, & secundo brachialis ossi, & quinto, sexto, ac septimo committitur. Secundum os (quod tanto minus est primo, quanto ipsum maius est tertio) connectitur primo ossi, & septimo, uti iam diximus. tertio autem, amplo connexu per ἀρθρωδίαν constringitur: adeò ut tertium os radio, & tribus brachialis committatur ossibus, primo uidelicet, septimo & tertio, neq; etiam multum ab octauo remouetur. Tertium os modicè protuberãte, sed amplo tuberculo in sinum subit octaui ossis: hincq; facile constat, id os & ulnæ, magisq; adhuc [z] peculiari huius articuli cartilagini, dein & secundo ossi brachialis, & quarto & octauo conterminum esse. Quintum brachialis os, quod inferioris ordinis primum recensuimus, superiori sua sede in sinum sibi exculptũ primi brachialis ossis capitulum excipit, & externo latere sinuatum quoq;, sexti ossis capitulum admittit. adeò ut quintum os duobus brachialis ossibus, primo nimirũ ac sexto coarctetur. & prȩterea id priuatim quoque [a] primum pollicis os sustinet. In inferiori nanque ipsius sede [b] sinum adipiscitur patulum & [c] oblongum, ac in [d] interna [e] externaq; sede magis quàm in lateribus ac medio exculptum, cui primi pollicis internodij capitulum ea articulationis specie cõmittitur, quæ motum edit omnibus manifestum. aliter multo quàm brachialis ossium inter se cõnexus, cuius motus ita latet, ut uix dijudicari queat. Atque hac etiam articuli specie quatuor [f] postbrachialis ossa quatuor inferioris ordinis ossibus adnectuntur. Primum enim postbrachialis os indici præpositum, magna ex parte [g] sexto brachialis ossi coarticulatur, [h] portionem quoque quinti ossis attingens. Vbi enim quintum os sexto coarctatur, communis sinus utrique ossi exculpitur, cui capitis primi postbrachialis ossis pars articulatur. adeò ut quintum brachialis os, præter primum sextumq; brachialis ossa, etiam primum pollicis os unà cum primo postbrachialis osse contingat. Porrò secundum postbrachialis os medium suffulciens digitum, depresso, sed obliquo,

Cui ossi committatur.

Cui ordini adscribendum ueniat.

Lib. 2 de Vsu part.

Primum os quot ossibus conterminum sit.

Quot secundum.

Quot tertium.

Quot quintũ.

Primi pollicis ossis & postbrachialis ossium ad brachiale con textus.

s 4 musc. tab. A.
t 3 muscu. tab. r.
u 4 tab. ſ.
x 1, 2 fi. ca. 32. & integrarum z.
y 2 fig. cap. 11 lib. 4 charact. 46.
Si uisum fuerit, hic figuras cõspicies quot ossibus quodque os committatur examinaturus.
z 1, 2 fi. ca. 24 T.
a 1, 2 fig. A.
b 3, 6 fi. G.
c 6 fig. a, b.
d 6 figu. c.
e 6 figu. d.
f 1, 2 fig. I, II, III, IIII cũ charact. 5, 6, 7, 8.
g 3, 4, 6 fi. H.
h 3, 4, 6 figur. h.

quo, capite [i] septimi ossis brachialis sinui leuissime ac oblique exculpto articulatur acutiori sui parte latereque interno [k] sextum brachialis os modice contingens. Duo autem reliqua postbrachialis ossa, ea scilicet quae anularem & paruum sustinent, duntaxat octauo brachialis ossi [l] laeuibus, ac in superficie tantum excauatis sinibus coarctantur. Sextum itaque brachialis os duobus committitur postbrachialis ossibus, illi nimirum quod indici praeponitur, & obscure illi quod medio subijcitur digito. Brachialis autem tribus committitur ossibus: primum enim os suo sinu excipit, & suo tubere in quinti ossis sinum subintrat. dein septimo ossi leuissime protuberante capitulo, aut potius plana superficie articulatur, estque inferioris ordinis minimum, quemadmodum septimum maximum. quintum autem & octauum medio se habent modo, quanquam octauum quinto paulo grandius cernatur. Septimum os suo capite rotundo, ac impensius protuberante, in communem primi secundique ossis sinum subit, hacque ratione duobus illis ossibus committitur. ab interno autem latere sexto ossi articulatur, ab externo uero latere articulatur octauo ossi ampla admodum articulatione, quae depresso fit capite, sinuque in superficie tantum caelato. Hanc articulationem aliqua ex parte cartilaginei ligamenti interuenit portio, quae etsi septimum os uehementius octauo ossi committat, attamen id omnium brachialis ossium creberrime uersus interiora luxatur: tum quod grandius sit, neque ita facile, ac cotermina, occurrentium impetum sustineat: tum etiam, quod ligamentum interna sede hoc os uicinis colligans, non aeque crassum sit, atque in reliqua brachialis regione. Atque id hinc potissimum accidit, quod Natura ligamenti mole crassitieque, [m] tendinibus iter occupare uoluerit, qui frequenti multitudine, hac ad digitos flectendos ab interna cubiti sede prorepunt. Vtcunque uero sit, septimum os quatuor brachialis connectitur ossibus, primo nimirum, secundo, sexto, octauo, & postbrachialis ossi medium digitum sustinenti. Octauum os cunei quodammodo ritu septimum & tertium subintrat, illisque duobus committitur: septimo quidem, ut paulo ante retulimus. tertium autem, in sinum sibi exculptum admittit: dein praeter haec duo brachialis ossa, duobus etiam postbrachialis coarctatur ossibus, quae anulari & paruo subijciuntur. adeo ut & id quoque quatuor ossibus conterminum sit. quibus subinde paruulum accedit [n] ossiculum, ex illorum numero [o] quae sesami seminis imagini assimilata, σησαμοειδῆ Graecis nuncupantur. Ad externum enim latus coarticulationis postbrachialis ossis paruum sustinentis cum octauo brachialis osse, eius generis reponitur ossiculum, sedem quasi oppleturum. quae ideo hic quodammodo uacua relinquitur, quod hoc postbrachialis os sua superiori parte totum octauo brachialis ossi inniti nequeat, atque in externum latus paululum abscedat. Videtur itaque id ossiculum, quando adest, priuatim hanc articulationem firmare, ac postbrachialis os paruum sustinens digitum nonnihil suffulcire. atque hac etiam occasione octauum brachialis os ex abundanti huic quoque ossiculo, praeter illa quae nuper dixi, contiguum uisitur. Quinetiam & hoc adhuc octauum os sibi proprium uendicat, quod ipsius interna sede, qua manus uolam quodammodo spectat, notatu dignum educit [p] processum, ab externo latere uersus internum latus inclinantem, & interno suo latere C modo exculptum: ut aptam constitueret sedem, qua tendines musculorum digitos flectentium (qui ex cubito procedunt) opportune uehi contnerique possent. Vt uero tanti tendinum moli sedes haec aptior redderetur, etiam quintum brachialis os interna sua sede [q] processum educit, uersus externum latus uergentem, & in externo latere pariter exculptum, eiusdem omnino usus quo octaui ossis processus gratia, nimirum ut tendinibus illis uia exhiberetur, ac postmodum ex processuum illorum apicibus ualidissimum [r] ligamentum enasceretur, quod transuersim tendinibus circundatum, ipsos, ne a sua sede [s] aberrent exurgantue, contineret, amplecteretur que. Haec sedes tendinum nomine excauata, utcunque laeuis est: quemadmodum & reliquos sinus esse dicimus, qui tanquam anuli tendines transmittunt. Caetera brachialis ossium pars extra hunc sinum, easque sedes quibus ossa articulantur, inaequalis, & propemodum aspera est, ut fortiora educeret ligamenta, eademque ualidius exciperet, quibus ossa inuicem obuinciri ac colligari iam antea proditum est.

Marginalia (left): i 3,4,6 fi. K. — k earundem fi. k. — l 3,4,6 fig. L. dein M. — m 5 muscu. tab. 9 & 6 ta. Z. — n 1,2 fi. N. — o 1 fig. V, V, X. — p 2,3,6 fig. O. — q 2,3,6 fig. P. — r 4 muscu. tab. 6. — s fig. capiti 1 lib. 2 inserta.

Marginalia (right): *Quot ossibus sextum os conterminum sit.* — *Quot septimum.* — *Quot octauum.* — *Ossiculum ad nexum quarti postbrachialis ossis cum brachiali repositum.* — *Octaui ossis processus.* — *Quinti ossis processus.*

DE POSTBRACHIALI.
Caput XXVI.

HVIVS Capitis figurae ex prima secundaque praecedentis Capitis figuris extremam manum, ac proinde etiam postbrachiale (notis I, II, III, IIII) exprimentibus petendae sunt. Quanquam & subsequentis Capitis prima figura, ad characterem A postbrachialis os indicem sustinens exprimet, omni osse liberum.

PARTEM

Postbrachialis uoce utendum.

PARTEM summæ manus à brachiali ad radicem usq; digitorum[a] deductam, Græci quidem μετακάρπιον nominarunt: Celsus autem, & Græcorũ interpretes permulti, palmam. alij rursus pectinem, ac pectus aliquando uocarunt. uerùm quia palmæ uocabulum latiùs patet, & brachiale quoq; in palma plerisque complectitur, ac reliquis rursus palma idem quod uola denotat. & quum pedis pedio, pectinis & pectoris seu στῆθος nomen etiam pariter accommodetur, ego hactenus μετακάρπιον postbrachiale appellaui. Postbrachiale itaque Galeno quatuor conformatur ossibus. Eudemo autem & Celso, atq; (ut ex primo de Historia animalium est colligere) Aristoteli etiam, quinque: prout nimirum pollicis[b] primum os, quod quinto brachialis ossi articulatur, hi quidem postbrachiali, Galenus uerò digitorum ossibus adnumerant. Porrò nonnulli id postbrachiali ascribunt, quòd in eodem ferè cum cæteris postbrachialis ossibus ordine locatũ sit: & non, ut[c] prima reliquorum digitorum internodia, nudum exeratur, sed quodammodo postbrachialis ossium ritu lateat, uulgoq; pollici tantũ duo ossa tribuãtur. quamuis interim id pollicis os postbrachialis ossibus & breuius sit, & ipsis nõ æquè atq; illa, inter se conterminũ. Præterea & hinc fortassis primum pollicis os postbrachiali adijciunt, quòd secundum pollicis os, primo eodem ferè[d] modo articuletur, quo prima digitorum ossa postbrachialis ossibus, quæ simplici sinu illorum ossium rotunda simpliciaq; excipiunt capita. Postremò huc fortassis ducti fuere, quòd nullum tendinem, qui primo pollicis ossi mouendo famulatur, ipsi inseri putauerint: quemadmodum etiam nulli postbrachialis ossi tendo inseritur, qui illius priuato motui præsit. Complures enim musculi latuerunt alios dissectionũ professores, qui primo pollicis ossi peculiariter implantantur. Galenus uerò (quem etiã ut minimum[e] tres quatuor'ue eius internodij musculos præterijsse, in secundo libro auditurus es) primum pollicis internodiũ digitis, quibus singulis tria tribuit ossa, connumerat, quòd id suprà infraq; per διάρθρωσιν, hoc est laxam, & quæ manifestum motum edit articuli speciem articuletur: suprà quidem brachiali, infrà uerò secundo pollicis ossi: & interim quatuor postbrachialis ossa, infrà tantum quà digitis committuntur, ea articuli specie coniunguntur. Suprà enim, uel Galeni suffragio, postbrachiali per συναρθρωσιν coarticulantur: hoc est differẽtia articuli, qui perquam obscurum, & quem sentire uix queas, motum ostendit. Ita enim arbitror Galenum synarthroseos nomine in Capite libri de Ossibus decimo nono usum. Quandoquidem haudquaquam existimandum est, Galenum adeò perfunctoriè postbrachialis ossa uel in simia, uel cane intuitum esse, ut aut sutura, aut claui ritu, aut harmonia, hæc ossa brachiali coarctari uoluerit. quamuis illa ipsius esset sentẽtia, si illum sui dogmatis non oblitum hîc dixerimus, quod initio libri de Ossibus synarthroseos species enumerans diffusè exequitur. Vt ut uerò sit, quò rectiùs nos Galeni sententiæ accommodemus, quatuor quidem postbrachialis, quindecim autem digitorum ossa, semper enumerabimus. Sunt itaq; postbrachialis ossa reliquis digitorum ossibus longiora, & magna ex parte teretia. Longissimum indici præponitur, atque ita sensim fiunt breuiora, ut omnium facile breuissimum tenuissimumq; paruo præponatur digito. Omnia[f] suprà[g] infraq; appendice donantur, & superior quidem (cuius cõnexus etiam in pueris aliquando latet) brachialis ossibus, uti antea diximus, coarctatur, ipsaq; ossa hîc externa sede nonnihil latiora quàm interna sunt, ut postbrachiale unà cum brachiali superficiem exteriùs gibbam, intus uerò cauam aptius hîc efformaret. Quin etiam appendices hæ lateribus se inuicem cõtingunt, & cartilaginei ligamenti internẽtu inuicem alligantur. Inferiores uerò appendices grandes quoq; sunt, & in rotundũ ac ab externa manus sede in internum oblongũ caput desinũt: quod cartilagine obductũ, primi digitorũ ossis sinum subintrat. Hæ appendices lateribus se etiã contingunt, sed non adeò pertinaciter atq; superiores, quæ brachiali coarctãtur. nihilominus tamen quà inuicem respiciunt, sinuatæ sunt, ligamentaq; cartilaginea educunt, quorum opera ualidè connectuntur. In medio autem ductu, & secundùm postbrachialis longitudinem, quoniam ossa suis appendicibus multo tenuiora sunt, inuicem dirimuntur, & digno notatu[h] interuallo inuicem dehiscunt. atq; id magni cuiusdam usus gratia. in quolibet enim trium interuallorum, quæ quatuor postbrachialis ossa constituunt,[i] duo reponuntur musculi ex octo illis, qui primũ quatuor digitorũ os flectunt. Quemadmodum itaque singulos digitos, duo illorum musculorum accedunt: ita etiam cuique postbrachialis ossi duo attenduntur, atque in tribus interuallis sex collocantur. ad internum uerò latus postbrachialis ossis indicem sustinentis, septimus protenditur. externo autem lateri ossis paruo digito præpositi, octauus exporrigitur. Verum quum hi musculi suo ductu, horum ossium longitudinem uix superent, interuallaq; hæc non tantum distent, ut sufficiens musculorũ moles in ipsis collocari queat, postbrachialis ossa meritò intus, ubi uolam constituunt, caua uidentur, ut

Quibusdam postbrachialis ossa quatuor, quibusdã quinque enumerari.

Quatuor postbrachialis ossa cuiusmodi sint.
In longitudine.
In appendicibus.
In mutuo nexu.

Postbrachialis ossium interualla.

Qui postbrachialis ossa musculis cedant.

a 1,2 figur. cap. 25 I, II, III, IIII. & integrarum r.
b 1,2 fi. ca. 25 A. ad charact. 5.
c 1,2 fig. ca. 25 D.
d 1 fig. cap. 27 C, D.
e 7 muscu. tab. chara. 1, 2, 3. dein 6 tab. λ.
f 2 fig. cap. 25 Q.
g eadem fi. R. atque ita reliqua deinceps illinc pete, primã figuram secundæ comparans.
h 1,2 fig. ca. 25 S.
i Intuere 8 musc. tabulam sub. Δ, & 12 ta. m.

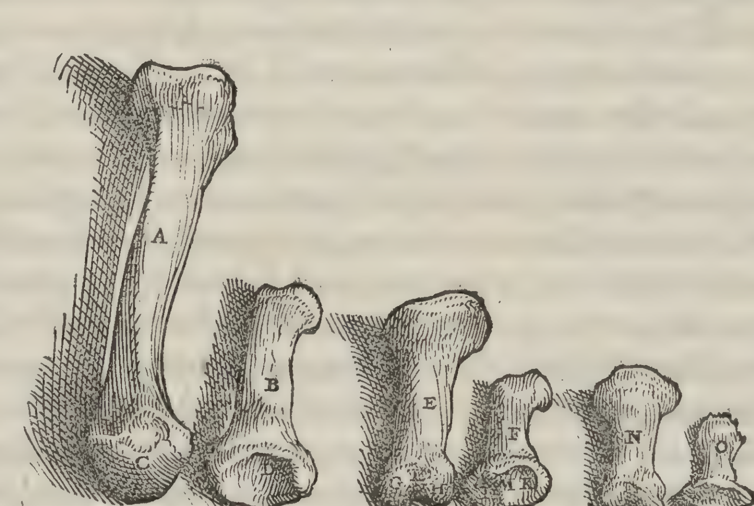
ut & hîc quoque musculorum portio tutam aptamq; sedem nancisceretur. In externam autem ossium sedem musculi nihil prominent, neque inibi ossium gibbum uel minimum excedunt, parem cum ossibus superficiem constituentes. Quinetiam ut ulnam radiumq; attensis ipsis musculis cedere ostendimus, ita etiam postbrachialis ossa secundùm longitudinem angulosa, & lineis quibusdam pulchrè extuberantia cernimus, pro musculorũ uidelicet, qui ipsis exporriguntur, ratione: uti etiam non minus superiori sede eleganter exasperantur, ut opportunam [k] trium brachiale flectentiũ musculorũ insertionem excipiant. Neq; id solum postbrachialis ossa cum radio ulnaq; exigunt cõmune, uerũ etiam intus oblongum [l] sinum medullæ reponẽdæ aptum sibi uendicant. Porrò postbrachiale iustissimè quatuor ossibus efformatum esse, quatuor qui ipsis stabiliuntur digiti liquidò commonstrãt. quibus quintus ueluti opponi debuit, si modò manus commodum futura erat apprehendendi organum. At satius iam quoque fuerit, digitis peculiare Caput consecrare.

k 3 muscul. tab. Vnus Δ. alius 11 tab. Λ. alius 9 tab. Λ.

l talem proponit figu. 1 capiti inserta D.

DE MANVS DIGITIS. CAP. XXVII.

DIGITORVM ossium seriem duæ priores figuræ ad initium uigesimi quinti Capitis repositæ commonstrant: quemadmodum & tres integrum ossium contextum exprimentes tabulæ, ad huius libri calcem locandæ. Tabula autem hic inserta, ac in tres ueluti figuras (ut singulæ duo proponant ossa) digesta, digitorum articulos oculis subijcit. Harum enim prima, duo exprimit ossa: quorum alterum A insigniui, estq; postbrachialis os indicem sustinens. alterum B indicatur, estq; primum indicis os ab externa sede, quemadmodum & illud postbrachialis os, delineatũ. Præsenti itaq; figura primi digitorum articuli effigies proponitur. C enim caput rotũdum notat postbrachialis oßis. D uerò sinum primi indicis oßis caput C insignitum excipiens.

PRIMA FIGVRA. SECVNDA. TERTIA.

Secunda figura primum indicis quoque os indicat, E notatum: & secundum pariter F insignitum: ut horum oßium delineatio secundi quatuor digitorum articuli speciem oculis subijceret. G itaque & H duo indicant capitula primi indicis oßis. I uerò & K sinus secundi oßis, quos duo capita primi oßis subintrant. L autem sinum significat, in medio capitum primi oßis consistentem, ac in quem tuberculum secundi oßis inter duos sinus I & K notatos prominens, & M insignitum subingreditur.

Tertia figura secundum indicis os N, & tertium O, proponit, tertij cuiusq; digiti articuli speciem ostensura, quam quia penitus secũdo quatuor digitorum articulo respondet, alijs characteribus non obliterauimus. Verùm istas articulorum imagines etiam ex duabus primis uigesimi quinti Capitis figuris petere integrum est.

OMNES manus digitos [a] ternis constare ossibus, (quæ & internodia, & articuli, & acies, seu etiam φάλαγγες & σκυταλίδες & κόνδυλοι uocantur) superiori Capite comprehensum est. Atq; hæc ossa dura sunt ac densa, non tamen (ut aliquando contrà Galeni placitum monuimus) medullæ penitus expertia. Præter id enim quòd suprà infraq; appendicum modo nonnihil fungosa existunt, etiã singulis sinus cõtigit grandior, medullæ asseruandæ gratia, ut & in postbrachialis ossibus, paratus. Quòd uerò digitorum ossibus ad actionis robur in apprehendendo, & eisdem pluribus propter uarios qui manibus fiunt motus, ac eorum quæ illis apprehendũtur differentiam indigeamus, neminem latêre arbitror. Deinde quòd neque plura ossa, neque pauciora tribus fieri, digitis omnino ex usu fuerit, uel hinc promptißime colligitur, quoniã si illum excederet numerum, præterquam

a 1, 2 fig. ca. 25. pollicis ossa A, B, C. indicis uerò D, E, F indicantur. qualis ratio etiam reliquorum est.

Singulos digitos tribus ossibus meritò formari.

quòd nulli auxiliarentur functioni (abundè enim omnes trium ossium ope obimus) perfectam ualidamq́ digitorum extensionem uitiarent, hanc minus firmam, quàm nunc sit, efficientia. Ex pluribus nanque constructa partibus læuiori negotio fatigantur, lassantur, & à suo robore exoluuntur, quàm quæ paucioribus efformantur: tunc præcipuè, quum omnes particulæ simul coniunctæ commissæq́ (ut brachialis ossa) in uniuersis ipsarũ munijs, reseruari nequeunt. Verum si paucioribus ossibus digiti constituerentur, in tot tam uarias pugnantesq́ figuras digitos agere nequiremus. ut igitur uariè mouerentur, patiendiq́ promptitudinem declinarent, trium ossium numerus sufficit. Quandoquidem autem prælocatum os postposito, aut uehens uecto, maius esse operæprecium est, meritò Natura quoque, primum cuiusque digiti os grandius secundo, & secundum rursus os tertio minus fabrefecit, non solum inferiora ossa longitudine, sed & crassitie, & latitudine minuens, hacq́ ratione potissimum digitos ex ampliori basi sensim in mucronem coarctans: & digitorũ formam, quam in mulieribus pulcherrimam ducimus, extruens. Quanquam rursus mirabili industria non eandem figuram digitorum ossibus, & digitis adhuc unguibus cuteq́ obtectis largiatur. Totos enim digitos paulo minus toto teretes efformauit, quòd eiusmodi figurã reliquis omnibus iniurijs minimum obnoxiam sciret: ut quæ nulla extuberet eminentia, à foris occursantibus frangenda collidendáue. Quòd enim digiti extrinsecus quidem accuratè gibbi sint, intus uerò ac in lateribus magis compressi, alicuius etiam usus occasione factum putato. Interna nanque ipsarum regione digiti molliunt, subigunt, terunt ac apprehendũt: quæ omnia deterius fierent, digitis inibi gibbis existẽtibus. ut interim prætereeam duriusculam neruisq́ oppletam adipem, internæ digitorum sedi, eorum quæ iam dicebamus officiorum causa, & tendinum defendendorũ occasione, subtensam, atq́ in secundo libro prolixius priuato Capite enarrandam. Porrò quum externa digitorum regione neque horum aliquid tentemus, neque alio quouis munere fungamur, rationi consonum fuit, digitos ad solam patiendi pertinaciam examussim gibbos construi. Quum autem digiti in lateribus minus essent iniurijs obnoxij, quumq́ inuicem adducti, constringi, ac in ipsorum medio nullam sedem uacuam relinquere debebant, ipsos in lateribus gibbos fieri haudquaquã ex usu erat. Atque his quæ modò diximus pollex paruusq́ digitus cum indice satis suffragantur, siquidem ille utrunq́ latus, sed magis internum gibbum adipiscitur, paruus autem externum duntaxat, index uerò contrà internum: quòd his sedibus ab aliquo non tutantur. adeò, ut non minimam Naturæ solertiam in totius digiti figura uideamus: à qua quantum ossa discrepent, iam enitar exequi. Nullum digitorũ os se offert, quod non suprà infraq́ crassius & spissius sit, quàm secundùm ipsius longitudinem: id quod etiam omnibus ferè longis ossibus commune cernitur, quæ ad articulationem perpetuò crassescunt, augenturq́. Si enim undique pari constarent crassitie, animanti pondere moleq́ admodum incommodarent, ipsiq́ articuli, nisi amplioribus basibus concinnè adaptarentur, penitus infirmi essent. In hoc igitur primum forma ossium à totius digiti figura differt. Si enim digitus in lateribus ossium imitaretur imaginem, quemadmodum in macilentis ac parum obesis uidere est, inter digitorum latera uacua consisteret sedes, quæ liquorem digitis complecti non mediocri incommodo prohiberet. Impletur uerò hæc ossium sedes duriuscula illa adipe, cuius paulo prius obiter meminimus. Deinde unumquodq́ digiti os externa sede teres & gibbum est, nullibi insigniter, neq́ etiam in articulorum regione, extra rectam lineam protuberans, uti etiam in lateribus ossa non admodum circa articulos prominent. si modò primum pollicis os hinc exceperis, quod externa sede amplum magis planumq́ & depressum, non autem aliorum modo gibbum uisitur. Ad hæc, tertia digitorũ ossa sede externa quidem gibba sunt, sed ab ipsa articulatione qua secundis articulantur ossibus deorsum ducta, non ita atque reliqua ossa extrorsum protuberant, sed ungui quodammodo cedunt. tanto enim minus prominent, quantam sedem ungues occupant, quo minus scilicet integer digitus in tertio osse procerius, quàm in reliquis, extrorsum exurgat. Interna cuiusq́ ossis sedes nihil minus quàm gibba est, sed depressa prorsus, & sinuata potius, multò aliter quàm externa digitorũ sedes: dummodo & hinc quoq́ primum pollicis os seclusseris, quod brachialis ossibus interna ipsius sede respondet. Nam et si suprà infraq́ ad articulorum sedes in internam manus regionem magis protuberet, & in medio ductu inibi sinuatum, exterius autem curuatum conspiciatur, non tamen reliquorum digitorum ossium modo, amplum depressumq́ & planum est. at potius gibbum, magisq́ intus quàm foris acutum. Quod sanè Natura haudquaquam fortuitò casuq́ machinatur. secundi enim & tertij pollicis ossis internæ sedi, quemadmodum & tribus quatuor digitorum ossibus [b] teretes tendines exporrigi debuerunt, qui profectò nisi ossium interna sedes ampla depressaq́ & ueluti sinuata esset, in ossibus nequirent subsistere: non magis quàm teretia corpora inuicem nunquã inniti cernimus.

Iusta ossium magnitudo.

Decens ossiũ & integrorũ digitorum forma.

Hic continuò figuras inuere quibus digitorum ossa exprimi tur.

b Manus extrema, musculorum tab. & dein 6 & septimæ hic sunt consulendæ.

Neque etiam teretes illi tendines, ipsis duntaxat applicari debuere. imò operæprecium fuit, & ex hac ossium sede [c] ligamentum enasci, secundùm longitudinem ossium tendines illis ossibus committens, ipsosq́ ne ab osse exurgant declinentue complectens. Cuiusmodi uerò tendines ossibus exporrigantur, quæq́ ligamenta ipsis obducantur, in secundo libro affatim recensebimus. in præsenti autem, tantum illorum meminisse sat sit, quantum ad ossium constructionis rationem enarrandam expedit. Per secundi itaq́ pollicis ossis longitudinem interna sede eius generis ligamentum enasci, eo libro audies, tendinem [d] musculi deducẽs, qui tertio pollicis ossi ualidissimè inseritur, ac eius articuli flexus autor est. Verum quia eiusmodi ligamentũ Natura nullum in primo pollicis osse condidit, neque periculum est, tendinem hac ad tertium pollicis os prorepentem aliquò aberraturũ (ut qui undique [e] musculis primo pollicis ossi proprijs contineatur) haudquaquam necessum fuit, primum pollicis os aliorum ossium modo planum depressumq́, interna sede extrui, præcipuè quum & id musculis ipsi attensis insertisq́ inidoneum extitisset. Primis uerò quatuor digitorum ossibus [f] duo inuicem incumbentes porriguntur tendines, quorum unus secundo inseritur ossi: alter uerò, qui succumbit, tertio implantatur: adeò ut tribus horum digitorũ ossibus eiusmodi uehãtur tendines, eiusq́ generis ligamentis qui tendines anulorum ritu transmittunt, digitorum ossa donentur: præcipuè autem prima & secunda quatuor digitorum ossa, & pollicis secundum. Tertijs enim non secundum totam longitudinem tendines exporriguntur, unde etiam neque ita ut inferiora uidentur depressa & plana. Æquum igitur fuit, hæc ossa non secus formari, quàm si una pars teretis corporis diuisi essent, tendines uerò ipsis exporrecti altera eius corporis pars, ut scilicet ossa simul cum tendinibus teretem digiti imaginem constituant. [g] Externæ enim digitorum sedi eiusmodi nulli deducuntur tendines, at membranæ modo toti ossium longitudini tendines ibidem duntaxat adnascũtur. Latera etiam ossium nequaquam digitorum ritu compressa lataq́ sunt, neque ulla pollicis paruiq́ digiti ac indicis ossium, hac ex parte cum reliquorum digitorum ossibus, est differentia. Respondent enim ossium latera, teretis corporis dimidiæ partis lateri. quamuis interim ab hac figura primum pollicis os tantum discrepet, quanto minus reliquis digitorum ossibus interna sede compressum amplumq́ cernitur. Atque huiusmodi digitorum ossium est forma, longè profectò alia quàm Galenus ipsis tribuit, eam ad digitorũ imaginem describens. Verum iam tempestiuum erit, Naturæ prouidentiã in digitorum articulis contemplari: neque obiter Galeni orationi acquiescere, qua superioris ossis caput in subsequentis sinum subire, ac exteriora sinuum supercilia insignius quàm interiora exporrigi seu extuberare simpliciter pronũciat, eandemq́ articulationis speciem omnibus digitorum articulis ascribit. Vt modò nihil dicam de tendinibus [h] musculorum, qui digitos in latera ducunt, & à Galeno non minus secundis ac tertijs digitorum articulis, quàm primis, communes censentur. quum interim nunc facile simus ostensuri, neq́ tertium pollicis articulum, neque aliorum digitorum secundum aut tertium articulos, primario motu in latus agi. Primum itaque pollicis os, quinto brachialis ossi [i] rara peculiariq́ committitur articulationis specie, quæ & flecti, & extendi, ac dein moueri in latera potest: in eumq́ modum parata est, ut priuatim magis motui qui in latera perficitur, quàm flexioni extensioniq́ subseruiat. Quintum enim brachialis os amplum exigit sinum, qui transuersim ampliori tubere prominens, interiori exterioriq́ sede insigniùs, quàm in lateribus, cælatur. Primum autem pollicis os superiùs transuersim, seu secundum internum ac externum latus insculpitur, & interius exteriusq́ protuberãs quinti brachialis ossis sinui eleganter cõgruit, & quasi mutuo ingressu ipsi articulatur. non tamen adeò insigni, ut id uno tantum agatur motu, reliquorum articulorum mutuo ingressu, nexorum ritu. Verùm quum interna primi pollicis ossis sedes magis quàm externa promineat, & quinti brachialis ossis sinum altiùs inibi insculptum, profundiùs subeat, id primũ pollicis os magis flecti quàm extendi potest. [k] Secundum pollicis os primo ea articuli specie articulatur, quam ἐνάρθρωσιν Græci uocant. Inferior enim primi pollicis ossis pars in rotundum quasi capitulum desinit, rotundum secundi ossis sinum subiens. Sed quia caput id transuersim, hoc est ab interno pollicis latere ad externum magis protuberat, ac ueluti transuersim oblongũ est, in lateribusq́ uix magis quàm in centro deprimitur, ac demum secundi ossis sinus huic capiti ad amussim aptatur, secundum pollicis os flectitur potius & extenditur, quàm in latera inclinatur. quum interim æquè in latus duceretur, si capitulum primi ossis ad amussim rotundum esset, & in lateribus æquè ac in anteriori sede compressum. Dein articuli etiam ratione (quum capitulũ in interna sede ualde deprimatur) secundũ os maximè ac in acutissimum angulum flecti deberet. uerum quo minus id fiat, duo hîc obsistunt [l] ossicula sesami seminis imagini à Græcis assimilata. Quòd uerò secundũ pollicis os uix extra rectam lineam extendi queat, caput primi ossis in cau-

Marginal notes (left):

c manus 4 muscu. tab.

d 6 muscu. tabul. κ dein θ.

e 4 muscu. tabul. ι. dein 6 tabul. κ & λ. ac 7 ta. charact. 1, 2, 3.

f 6 muscu. ta. γ dein δ.

g Manus 9 musc. tab. et aliquot sequentium tabul.

h 1 muscu. tab. p, r. 3 tabu. ʃ, ʃ. 7 tabu. fig. 10 tabul. Ξ, Π, &c.

i 6 fig. cap. 25 G, a, b, c, d.

k Intuere hîc primæ fig. C. quod immittitur D.

l 1 fig. cap. 25 T.

Marginal notes (right):

Primo de Vsu part.

Ossium digitorum articulationis ratio.

Primo de Administ. dissect.

Primi pollicis ossis ad brachiale nexus.

Secundi pollicis ossis cum primo articuli species, ipsiusq́ motus.

ſa eſt, inibi adeò leuiter depreſſum, hícq; (ut & in lateribus) æqualiter propemodum atque in ipſius centro protuberans. Quàm uerò affabre, quibusq; rationibus Natura hæc moliatur, nihil ſanè promptius nos edocet, quàm pollicis officia, quę poſt cognitam oſſiũ conſtructionem longe plura primo intuitu ſpectantium animis ſuggerunt, quàm prolixè aliquis multas in hoc chartas obliterans, perſequi poſſit. [l] Secundũ pollicis os tertio oſſi, ſecus quàm primũ ipſius os brachiali, & aliter quàm ſecundum primo, committitur. Inferior nanque ſecundi oſſis pars, in duo capitula bipartitur, quadamtenus orbiculata, & in medio ſinu oblongo dirempta, qui non minus quàm ipſa capitula cartilagine incruſtatur. Superior uerò tertij oſſis ſedes duos obtinet ſinus, tubere quodam oblongo diſiunctos. Sinus hi, duo ſecundi oſſis excipiunt capitula, ipſum autem tertij oſſis tuber ſinum ſubingreditur in ſecundi oſſis capitulorum medio cauatum. atque hac ratione ſecundum os in tertium ſubit, uiciſsimq; tertium os excipit. ac mutuo ingreſſu ambo oſſa tam ſcitè coarctantur, ut duntaxat tertium os extendi flectiq; queat, nequaquam uerò, uel minimùm etiam, in latus ducatur. Quòd autem tertium os in angulum flectitur, & interim nõ ultra rectam lineam extenditur, ſed potius à flexione duntaxat erigitur, capitula ſinusq; articuli in cauſſa ſunt. Capitula enim, quibus ſinus ad amuſſim reſpondent, in interiora magis quàm exteriora feruntur, deprimunturq; : ac in externam ſedem adeò obſcure porriguntur atque conſiſtunt, ut inibi uix capitis ſpeciem oſtendant, itaq; tertium os in poſteriora inclinari prohibeant. quemadmodum etiam ipſi articulo cõducere tunc diſcimus, quum ipſius in flexu uſum perpendimus : & unà colligimus, quibus modis articulus ipſe infirmaretur, ſi æquè extendi, duciq; in latera poſſet, atque iam magna Naturæ prouidentia flectitur.

l Immitte hîc 2 figuræ G, & H in I, K. ac M in L.

Tertij pollicis oſſis cum ſecundo articulationis ratio.

Huiuſmodi ſanè articulationis ſpecie reliquorum digitorum ſecundi tertijq; coarctantur articuli. Primus autem ipſorum magna ex parte, uti antea quoque monuimus, ſecundo pollicis articulo conuenit. Verum longè magis illo in latus ducitur, non tamen adeò inſigniter atque flectitur. Poſtbrachialis enim oſſium capita, in interiora multum porrigũtur, deprimũturq;: in lateribus autem non admodum lateſcunt. ſed modicè tamen etiam inibi deprimuntur : adeò ut promptior ſit flexio, quàm aut extenſio, aut in latus ductio. Quanquã rurſus index & paruus in primo articulo priuatim id ſibi uendicent, ut magis medio & anulari in latus ducantur, id quod potiſſimũ ex capitis poſtbrachialis oſſis, in lateribus compreſſione euenit. Quòd autem quatuor digitorum primi articuli, uix in æquè acutum angulum ac ſecundi & tertij articuli flectantur, nõ ipſa poſtbrachialis oſſium capita in cauſa ſunt, ac ſi minus interna ſede deprimerentur: ſed [m] exigua quædam oſſicula, quæ ſeſami ſeminis imagini comparãtur, hoc præſtãt, quia & articulum firmant, ac ne plus æquo laxè flectatur, prohibent. Dein primi digitorũ articuli reflectuntur extenduntur'ue magis, quàm cæteri, quòd brachialis capita etiam externa ſede compreſſiora cernantur, quàm digitorum oſſium capita: quæ in nonnullis hominibus eo magis articulos extendi ſinunt, quo externa ſede impenſius comprimũtur. Videmus enim quoſdam non prima tantum digitorum internodia inſigniter extrorſum inflectere, uerum & reliqua omnia, ac potiſsimùm tertia. Cuius rei ſpecimen pulchrè reddit, ſummæ ſpei accuratiſſimiq; iudicij adoleſcens, generis pręterea nobilitate ac ingenuis moribus ſingulariq; bonarũ literarum ac uariarũ diſciplinarũ eruditione cum primis clarus, IOANNES CENTVRIO GENVENSIS, qui digitos (quos habet egregiè teretes, longos, & ad omne artificiũ quàm maximè idoneos, ac perelegãtes) in poſteriora adeò mirificè intorquet, ut illis aquam, perinde atque nos uola, continere queat : Quanquam is non digitorum modò articulis, uerum & alijs totius corporis, ac potiſſimum coſtarum ad thoracis uertebras, miram laxitatem nõ mediocri robore iunctam, oſtendat. Atque huiuſmodi ferè digitorũ eſt articulatio : quæ etiam haud difficulter atteſtatur, digitorum oſſa iuxta articulos meritò craſſiora euaſiſſe, quàm in reliqua oſſium longitudine.

Primi, ſecũdi & tertij articulationũ quatuor digitorũ forma.

Hæc ſeriatim figuræ proponũt, huic Capiti præfixæ.

m 1 fi. cap. 25 V, V.

IOAN. CENTVRIONIS nobiles ac elegantes digiti.

Quòd autem tertium os inferiori ſua ſede, qua nulli alteri coarctatur oſſi, etiam protuberet, aſperumq; capitulum duobus quaſi unculis donatum obtineat, ideo imprimis accidit, ut toti internæ huius oſſis ſedi [n] tendo qui ipſum flectit adnaſcatur, ac demum ſuo fine in oſſis apicem ualidiſſime inſeratur. eſt enim is tendo omnium digitorum reliqua oſſa mouentium facile maximus, robuſtiſsimamq; inſertionem tentans.

Tertij oſſis digitorum proceſſuli.

Hæc refer ad 1 & 2 figuræ ca. 25 apices.

n 6 muſcu. tab. tendines muſculi Ξ & Χ. dein 7 tab. c, b.

Porrò quinq; digitos oportuiſſe fingi, inuentu nequaquam arduum eſt, ſi expendamus, ad quæ officia digiti nobis ex uſu ſint. Si enim pauciores eſſent, permultæ actiones imperfectiùs obirentur, pluribus uerò in nullum uſum indigemus. Quòd autem ſi pauciores formarentur, pleræq; actiones interciderent, promptè aſſequemur, ſi ſingulos priuatim ſermone pertractemus. Pollice nanque (quem reliquis quatuor opponi expedit, quiq; ob id Græcis ἀντίχειρ, quaſi promanũ dicas, nuncupatur) deperdito, omnes cæteri poteſtate interciderent, quum abſque huius ope illos nihil agere, uel iudices ipſi doceãt, qui furibus pollicem quo potiſſimum crumenæ aut loculi præſcinduntur, non

Quinq; digitos iure factos.

Digitorum dignitas.

non minus quàm aurem amputare solent. Ac eadem ferè ratione etiam Athenienses Æginetis qui classe ualebant, pollicem præcindi decreuerũt. Reliquorum uerò digitorum, index ac medius, quemadmodum post pollicem situ, ita etiam usu secundi sunt. Parua enim corpora his apprehendimus, omniumq; artium opera ipsis præcipuè confici cernimus: & si quid uiolentius operamur, illos potissimum in opus asciscimus. Anularis & paruus, minorem quidem alijs usum præbent, at is nihilominus in his cernitur, in quibus amplectendum corpus circulo comprehendimus. Si enim id humidum & exiguum fuerit, digitos ad amussim constrictos ipsi circumflecti expedit. quo in opere paruus quoque est accõmodus, operculi modo alijs adiectus. porrò si aliquod durum corpus tanta mole constet, ut digiti inuicem impensè dirempti disiunctiq; id complecti debeãt, præterquam quòd id pluribus digitis aptè comprehendi, pluribusq; suis partibus digitos accedere committiq; cernimus, promptè etiam expendimus, quantum homini ex usu fuerit digitos ad latera inuicẽ adduci abduciq; plurimum potuisse. Pollex enim intus eiusmodi corpus amplectitur, reliquis interim digitis externæ sedi circumductis, totoq; corpore in eum modum orbiculatim comprehenso. Quod si fit, quis ignorat plures quinque digitos prorsus fore superfluos, quum quinque ad id munus sufficere nouerit? Quamobrem uerò digiti inæquales extruantur, mediusq; longitudine cæteros uincat, hinc colligitur, quòd digitorum extrema ad æqualitatẽ pertingere satius sit, quoties molem aliquam grandiorem in ambitu cõprehendimus: quumq; in ipsis liquorem, aut exiguũ aliquod corpus continere studemus. Grandioribus enim corporibus ualide apprehendendis, retinendisq;, uel fortiter emittendis abijciẽdisq;, æqualis undiq; apprehensio plurimũ confert. Cõspiciuntur enim in unam circuli circumferentiã quinq; digiti cõcurrere, si quando illis corpus exquisitè sphæricũ amplectimur. Præterea ad manus accuratè occludendas, quãdo uel exiguũ corpus uel humidum ad amussim cõtinere animus est, digitorũ inæqualitas usum præstat manifestũ: atq; huic functioni non mediocriter pollicis situs conducit. Pollicẽ nanq; quũ cæteris digitis in officio opponitur, ipsis quoq; situ opponi necessum fuit. At si ex opposito prorsus locaretur, mediam brachialis regionem sibi uendicans, à pluribus sanè functionibus manum impediret: ac imprimis eas interciperet, quas seorsum alterius manus uola, aut simul utrisque uolis obimus. ac proinde ex transuerso ipsum oportuit reponi, & plurimum ab alijs disiungi adiungiq;. Quum uerò transuersa manus regio ad indicem æquè, atque ad paruum digitum, consistit, propter indicem locari pollicem potius fuit, ac (uti superius commemoratum est) inferiori brachialis ossium ordini laxè articulari. Oportebat enim manus indicibus ad inuicem conuerti, auerti autem paruis digitis. quinetiam in extremis digitorum flexionibus paruus digitus nullã sedem sinit uacuam, index uerò non paruam, quę pollicis beneficio occludi obturariq; modo operculi potest.

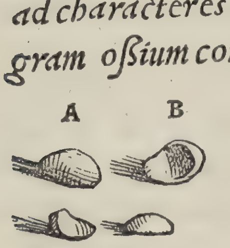
Digiti cur inæquales.

Pollicem pulchre esse situm

DE OSSICVLIS, QVAE SESAMI semini comparantur. Caput XXVIII.

*HVIC Capiti præcipuè famulatur prima figura uigesimo quinto Capiti præposita, & internam summæ manus sedem unà cum oßiculis hoc Capite describẽdis cõmonstrans: ad characteres nimirum N, T, V, V, X & Y. quorum etiam N & T, in secunda eius Capitis figura cernuntur. Item huc impensè facit secunda figura trigesimo tertio Capiti prælocanda, ad characteres μ (quod etiam inibi in prima uisitur figura) ⱶ, ω & *. Quin etiam figuræ integram oßium compagem referentes, hæc oßicula k notata proponunt.*

A B

C D

Cæterũ priuatim hac tabella duo delineantur oßicula, primo pollicis in pede internodio subiecta, ac in nuper dicta figura ω & ⱶ insignita. ac A quidem hîc notat interioris oßis inferiorem sedem, terræ innitentem: B eiusdem oßis superiorẽ sedem, quæ caput spectat pedij oßis pollicem sustinentis. C exterioris minorisq; oßis humiliorẽ sedem indicat: D uerò superiorem.

DISSECTIONVM professores quorundam[a] ossiculorũ meminerunt, quæ quidem articulos implere, stringere, ac quò minus luxationi redderentur obnoxij, firmare docent. at interim in quibus nam reponantur articulis, quibusq; sedibus adinueniantur, neminem scripsisse scio. Quapropter etiam non inopportunè faciam, si modò quibus nam in locis eius generis ossicula repererim, hîc subiecero: unumquemq; interim admouens, ut etiam in pluribus articulis, quàm ego iam enarraturus sum, eadem inquirat. Sensim nanque & temporis successu illa in pluribus obseruaui articulis, quàm prima

a Videntur hæc illis figuris, quæ in cap. initio recensui.

Quibus sedibus sesamina officula reponantur.

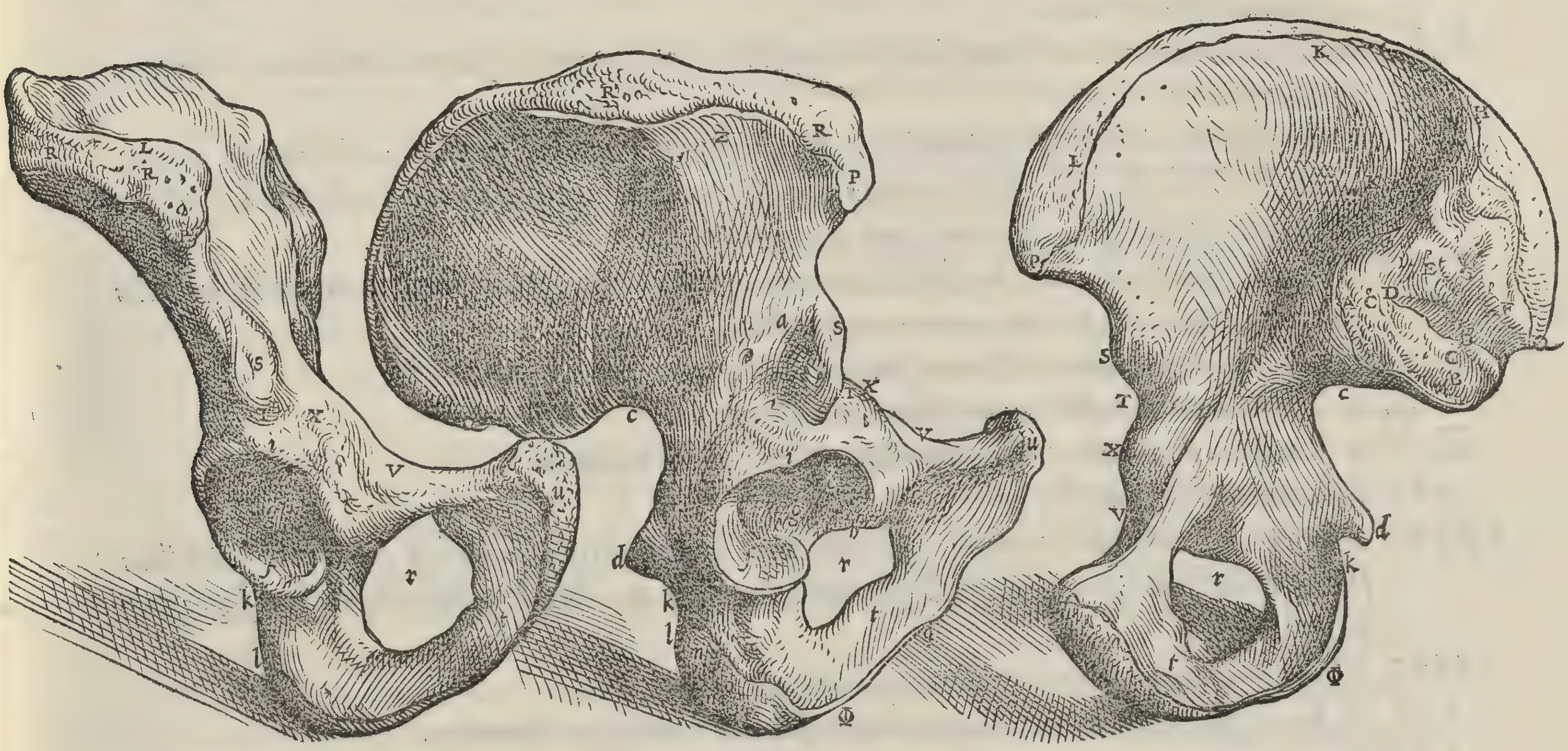
In manu. fronte mihi occurrêre. Primùm itaque in interna sede secundi pollicis articuli, quo primum ipsius os secundo articulatur,[b] duo reponuntur ossicula utcunque rotunda, & solida, & non multum ab orizæ seminis forma discedentia. sunt enim paulo quàm semen ipsum breuiora. ue rum, ut oryzæ semen una parte depressum uisitur, sic & horum ossiculorum pars depressa, mo dicéque cauata, & cartilagine ea parte incrustata est, qua primo pollicis ossi ambo cõmittuntur. Incumbunt enim primi ossis capitis internæ sedi ad ipsius capitis radicem, & ubi id primùm cartilagine obduci læuigaríque incipit, ac unum ossiculum latus externum interioris sedis capi- tis, alterum uerò internum latus eiusdem sedis occupat: & utraque per illorum, quo inuicem dirimuntur interuallum[c] tendinem ferri sinunt, tertium pollicis os flectentem. Quum uerò hæc ossicula illi pollicis ossi ualidè colligentur, externa parte gibba sunt, & ossium sedem refe- runt quæ ligamenta educit, tendinúmque insertionem excipit. Ad hunc sanè modum, in primis reliquorum digitorum internodijs[d] duo quoque ossicula reperiuntur, eodem situ posita, tan- tóque pollicis ossiculis minora, quanto ad paruum digitum propiùs accesseris. Illius enim pri- mo articulo, aut potius capiti postbrachialis ossis paruum sustinentis minima & quodammo do cartilaginea adnectuntur ossicula. Reliqui autem digiti medio se habent modo. Præterea in senibus & osseis (ut sic dicam) hominibus[e] unicum ossiculum aliquando in interna sede tertij pollicis articuli positũ animaduerti, quod[f] sinui capita secundi ossis dirimenti, in interna sede præponebatur. Huiusmodi etiam[g] ossiculum nõnunquam in singulis digitorũ secundis & tertijs internodijs mihi occurrit, sed adeò exiguum ut uix milij seminis magnitudinẽ æquet. adeò ut nisi in repurgãdis ossibus accuratissimè caueris, id (quemadmodum etiam à primis ar ticulis) unà cum ligamentis abijciatur, neque unquam se spectandum offerat. Huius etiam ge- neris[h] ossiculum notatu dignæ magnitudinis illic plerunque obseruatur, ubi postbrachialis os paruum digitum suffulciens, octauo brachialis ossi articulatur. atque ita manus extremæ os- *In pede quæ ossicula habeantur.* sicula se habent. In pede autem[i] unum similiter inuenimus, ubi pedij os paruum digitum susti nens tesseram imitanti ossi coarctatur, illi prorsus respondens, quod postremo loco in manu recensui. In primis uerò pedis digitorum articulis huiusmodi[k] ossicula difficulter, præterquam in pollice obseruantur. in senibus tamen, quòd maiuscula sint, promptius se offerunt. In secun- dis autem & tertijs articulis, illa nunquam inueni, prꝫterquam in secundo pollicis internodio, cui grande satis[l] ossiculum subijcitur. Quanquam quæ primo pollicis internodio subijciun- tur, multo insigniora ossicula sint, & horum rursus internũ externo longe grandius. Hꝫc quà capiti pedij ossis (quod pollicis primi ossis sinum subire dicemus) cõmittuntur, leuiter sinuata sunt, & cartilagine incrustata, illius capitis gibbo pulchrè conueniũt. Inferiori autem sede, qua terram spectant, orbiculata sunt, & dimidiæ parti emundatæ pisæ non absimilia. Hæc profe- ctò longè sunt solidissima, & præterquam quòd primo pollicis præficiuntur articulo,[m] tendi- nem muniunt, quo secundum pollicis os flectitur. Ipsa enim utrinque ad tendinis latus protu- berantia, quo minus à pedis in terram innixu tendo comprimatur, eleganter præcauent. Atque *Ossiculũ magis ac occultæ philosophiæ sectatoribus familiare.* alterum horum ossiculorum illud est, cuius magi & occultæ philosophiæ sectatores adeò pro- lixè meminerunt, quando in homine os quoddam esse tradunt ciceris imagini respondens, nul líque corruptioni obnoxium, quod in terra post mortem reconditum instar seminis hominem in extremi iudicij die producturum affirmant. Est sanè utrunque os, sed potissimum exterius, mundato ciceri perquàm simile, si modò id ad mediam ciceris partem referas: aut si utrun- que os iunxeris, integrum cicer effeceris, quantum scilicet ad imaginem spectat. Dein in gran- dioribus hominibus internum id ossiculum etiam tantum est, ut tessera ex ipso promptè pare- tur. In hoc tamen ab Arabum illorum commentis ossicula hæc differũt, quòd aliorum ossium modo frangantur, exuranturque: quanquam sanè corruptioni admodum reluctantia, ac ut prius dictum est, solida sint. Dogma autem, quo ex eiusmodi ossiculo hominem, cuius nunc immensam narramus fabricam, propagandum contendunt, Theologis disceptandum relin- quemus, qui sibi solis liberam de resurrectione animarúmque immortalitate altercationem & sententiam uendicant. Atque illorum etiam causa nunc de mirabilibus occultisque dextri polli- cis interni ossiculi uiribus nihil subijciemus, quantumuis etiam suspẽsi furis, ac interdum simul amatoris, uel ex publicis sectionibus eius ossis melior nobis suppetat copia, quàm illis tribus apud Venetos truculentissimis scortis, quæ nuper huius ossiculi, cordísque puerul uirginis ma sculi, comparandi gratia, infantem trucidarunt, uiuóque cor exemerũt, ac (uti erant dignissimæ) *Albadaran.* flagitij sui grauissimas pœnas dederunt. Porrò ossiculum id Arabibus ac uerè occultis tene- bricosísque illis philosophis, Albadaran nuncupatum esse, superstitiosis qui- busdam uiris notius, quàm Anatomes studiosis, est: qui & quartum brachialis os ciceri assimilare possent.

b 1,2 figur. cap. 25 T.
c 6 muscu. tab. υ, de- in θ.
d 1 fig. cap. 25 V, V.
*e respondet illi quod * notatur fi. 2 cap. 33.*
f 2 fig cap. 27 L.
g 1 fig. cap. 25 X, X.
h 1,2 fi. ca. 25 N.
i 1,2 fi. cap. 33 μ.
k 2 fig. cap. 33 ψ, ω.
*l eiusdem fi- figur. *.*
m 15 musc. tab. sub M ossicula ui- dentur. ten- do autem ♂ 14 muscu. tab.

DE

DE OSSIBVS, QVAE OSSIS SACRI *lateribus committuntur.* Caput XXIX.

PRIMA VIGESIMI- SECVNDA. TERTIA.
NONI CAP. FIGVRA.

TRIVM PRAESENTIVM FIGVRARVM ET EARVNDEM CHA-
racterum (qui pro Capitis contextus serie mutuò se consequentur) Index.

HIS tribus figuris os delineatur, dextro sacri oßis lateri cōmissum. ac prima quidem huius oßis anteriorem sedem eo situ exprimit, quo id in sceleto ab anteriori regione inspecto se offerret. quemadmodum in prima figura trium illarũ est cernere, quas huius libri calci subijciam. Secunda figura huius oßis sedem undecunq; exprimit, quæ externa est, corporisq; interiora non spectat, eo nimirum situ quo id os integram oßium compagem ex dextro latere intuenti occurreret. Tertia autem figura opposito situ internam huius oßis sedem appositißimè ostendit. Cæterùm etsi omnes harum figurarum notæ priuatim aliquid, ut mox persequar, indicent, ipsis tamen obiter integrum quod hîc delineatur os, in ilium os, & coxendicis, pubisq; subdiuidere licebit. Vt scilicet in secunda figura à c, per b, ad S: ac rursus in tertia, ab S, per N, ad c lineam duci fingeres, ilium os à coxendicis osse quodammodo terminantem. Quicquid enim supra hos habetur characteres, ilium os nuncupabitur. Quod autem inter hos characteres, & in secunda Φ. *figura inter V, per f, & h, ad Φ: & in tertia inter V, per O, & f, ad Φ intercluditur, coxendicis oßis loco nobis erit. Reliqua uerò totius oßis sedes, pubis os appellabitur: quæ scilicet in secunda figura ad sinistrum latus characterum V, f, h, & Φ consistit. In tertia autem ad dextrum V, O, f & Φ.*

A, B, C, D, E, F, G in 3 *Sedes ilium oßis notatur, quæ sacri oßis transuersis nectitur proceßibus. ac A quidem, & B priuatim indicant sinus, quos anterior trium superiorum oßis sacri oßium transuersorum proceßuum protuberans pars subit. Et B rursus oßis ilium partem indicat, instar cultri acutam tenuemq;. C & C oblongum tuber ilium oßis, sacri oßis proceßuũ oblongo sinui congruens. D & D longus ilium oßis sinus, qui sacri oßis tuber dorsi spinæ modo protuberans admittit. E & F & G sedes ilium oßis, non ad amußim sacri oßis sinibus tuberibusq; respondens. quanq̃ E & F duo ueluti tubera indicentur, sinus sacri oßis obscurè ingredietia. G autem sinus notatur, qui oßis sacri tuber admitteret, transuersim duos illos sacri oßis sinus*

intercedens. At huiusmodi non admodum accuratè exprimuntur, quum hæc oßis sedes aspera, inæqualis & effractæ rupis modo uariam se spectandam offert.

H, I, 2, 3 *Quicquid ad dextrum H & I in secunda figura habetur, & in tertia ad sinistrum, portionem ilium oßis indicat, posteriùs quàm transuersorum sacri oßis processuum amplitudo eductã.*

L, R, R, P *in prima: Q uerò, H, R, R, P in secunda: & P, L, H, Q in tertia, Appendix ilium oßis indicatur. Cæterum L internum appendicis latus priuatim notatur. R uerò & R externum appendicis latus, interno minus compressum. P anteriùs appendicis extremũ, Q posterius appendicis extremum.*

K, K 3 *Sedes ad horum characterum sinistrum consistens latus, nono dorsum mouentium musculo principium præbet.*

M, N, O 3 *Tuber, à quo principium decimi femur mouentis musculi pendet. Amplitudo autem, quam P, L, K, K, M, N, S in tertia figura notauimus, aut quæ illis characteribus circũscribitur, principium offert septimo femur mouenti musculo.*

T 1, 2, 3 *Sinus in elatiori coxendicis oßis sede cælatus, & sexto ac septimo femur mouentibus musculis unà cum primo crus petente neruo uiam præbens.*

S 1, 2, 3 *Tuber externum latus dicti nunc sinus constituens.*

X 1, 2, 3 *Tuber internum dicti nuper sinus latus efformans.*

Z, Y 2 *Prima in ilium oßis dorso admodum obscurè apparens linea.*

a, b 2 *Secunda dorsi ilium oßis linea.*

e, f, g 1, 2 *Sinus & acetabulum coxendicis oßis, cui femur inarticulatur. Porrò g separatim huius sinus sedem notat læui lubricaq́; cartilagine non incrustatam, altiusq́; quàm reliqua sinus superficies, insculptam.*

i, i 1, 2 *Supercilia acetabuli in coxendicis osse cælati.*

h 1, 2 *Sedes ubi supercilia intercidunt, ac ueluti sinu quodam insigni donantur.*

c 2, 3 *Sedes, qua neruus cæterorum corporis maximus, atq́; ex pluribus neruis conflatus porrigitur.*

d 2, 3 *Processus coxendicis oßis, à quo ligamentum ad sacrum os enascitur.*

k 1, 2, 3 *Sinus coxendicis oßis, ad quem decimus femur mouentium musculus, ueluti ad rotulam mirabili Naturæ industria reflectitur.*

l, m, n, o, p, q *In secunda figura, l autem duntaxat in prima coxendicis oßis appendix notatur. ac l quidem posterior appendicis terminus insignitur: q uerò anterior, m autem prima appẽdicis impreßio, o secunda, n tertia, p ad q usq́; quarta.*

u, u 1, 2 *Sedes notatur, qua dextrum pubis os, cartilaginis interuentu sinistro coalescit. Sed u in prima figura priuatim notat ossis asperitatem, à qua cartilago abscessit. in secunda uerò, externa eius oßis sedes uisitur, quæ musculorum educendorum occasione aspera est.*

r 1, 2, 3 *Pubis oßis foramen, omnium oßium foraminibus patentißimum.*

V 1, 2, 3 *Sinus superiori pubis oßis sedi incisus, quo maxima crus petens uena & arteria, ac in uiris seminaria uasa deducuntur.*

ſ 1, 2, 3 *Sinus in elatiori foraminis pubis oßis sede insculptus, ac uenæ & arteriæ, tertioq́; crus petenti neruo, uiam porrigens.*

t 1, 2, 3 *Hac sede pubis os nonnihil crassescit, ne nimium extenuetur, & in uiris secundum penis musculum, & alterum ipsius corpus, educit.*

d 2 fi. ca. 18 à superiori L per M ad L. Sinus autem tuberaq́; processuũ, N, O, P, Q, Φ indicantur.

Lib. de Oßibus cap. 20.

Ilium os.

Pubis.

Coxendicis.

In lib. de Articulis.

TRANSVERSIS trium superiorum ossis sacri ossium[a] processibus, utrinque unum connectitur[b] os, cui integro nullum nomen Galenus inditum affirmat. Lata enim ipsius, & superior, ac posterior, sacroq́; ossi commissa pars, Ilium os uocatur: anterior uerò eiusdem ossis pars, qua in pubis regione cum alterius lateris osse[c] committitur, amplitérq́; perforatum est, Pubis os: media autem sedes ad femoris ingressum posita, Coxendicis os appellatur. adeò ut unius lateris os non secus denominetur, quàm si tribus propria circumscriptione terminatis ossibus extrueretur: posteriori scilicet, anteriori, & medio: seu ilium osse, pubis osse, & osse coxendicis. Cæterũ Celso uniuersum os, coxæ os: autori uerò Introductorij seu Medici, quemadmodũ & Hippocrati nonnunquã ἰσχίον (quod est coxẽdix) dicitur. quamuis interim & latiorem posterioremq́; huius ossis partem ilium, anteriorem uerò pubis

b tota 1, 2, 3 fi. Integrarum uero figurar. Θ. Quo modo autem horum oßium sedes circũscribendæ sint, ex characterũ indice petendum est.

c integra. fig. c.

pubis os uterq;, aliorum diſſectionis profeſſorum modo nuncupet. Arbitror autem ſola nomina ſectantium uenia etiam quum alterius tantùm oſſis latæ partis mentio mihi incidet, Ilium os poſſe dicere, quum ilis aut ile uſurpatu minus frequens ſit. His itaque oſſibus maxima in uſu cum ſcapulis eſt affinitas. ut enim ſcapulæ potiſsimum articulandis humeris formantur, ita ſanè hæc oſſa in hoc præcipuè ſunt accommoda,[d] ut femora ipſis articulentur, horumq; ope homo erigatur, & ſedeat. Dein, ut ſcapula cernitur ampla, uarijsq; proceſſibus donata (quo muſculis pluribus admittendis, educendisq; aptior eſſet) ſic hæc oſſa omnem ferè conſtructionis rationem in eum modum fabricatam oſtendunt, ut ab ipſis omnes propemodum femur mouentes muſculi pronaſcantur, præter alios qui ab his oſſibus principium ducentes tibiarum, & thoracis, & dorſi motibus famulantur. Cæterum qui'nam muſculi ab his oſſibus enaſcantur, quiq; in ipſa implantentur, orationis ſeries oſſium partes enarrans, ſenſim edocebit. Nunc autem minimè prætereundus eſt horum oſſium uſus nequaquam infimus, quo communi oſſium modo, reliquis corporis partibus inſtar fulcrorum ſubijciuntur, reliquasq; partes continent & amplexantur.[e] Duo enim hæc oſſa ſimul cum ſacro oſſe ueluti peluim quandam effor mant,[f] quæ inteſtina concinnè ſuſtinet, & ueſicam, & in fœminis uterum elegantiſsimè continet, ac demum eas, quas amplectitur partes, tutò munit. Primùm itaq; ilium oſſis,[g] ſedes ſacro oſſi commiſſa, egregiè uaria eſt: quemadmodum ſacri oſſis tranſuerſus proceſſus ea ſede, qua ilium oſſibus connectuntur, admodum uarios multiplicesq; eſſe retulimus. Singulis nanque illorum proceſſuum finibus, ilium oſſis tubera, & eorundem proceſſuum tuberibus, ilium oſſis ſinus ita correſpondent, ut uarijs partibus mutuo ingreſſu ilium os ſacro committatur: non quidem connexu ad motum conſtructo arbitrarium, aut ſinibus tuberibusq; læuibus & cartilagine lubrica incruſtatis, uerùm cõnexu ualidiſsimo, & in ſymphyſis ſeu unionis claſſem quaſi referendo. quæ cartilaginoſi ligamenti, aut potius puræ cartilaginis interuentu perficitur. Cæterùm oſſis ilium ſinuū, & tuberum quibus id ſacro oſsi cõmittitur forma, ex ſacri oſſis deſcriptione læui negocio petitur. Vt enim tranſuerſos ſacri oſſis proceſſus primùm oblongo ſinu donari dictum eſt, ita etiam ilium os,[h] oblongum tuber ſinui congruens obtinet. & quia proceſſuum ſinus anterior pars, ſinus'ue ſupercilia, ſatis inſigniter protuberāt, porrigūturq;, ilium etiam oſſi ad anteriorem oblongi ſui tuberis ſedem[i] ſinus inſculpuntur, quos protuberantes illæ proceſſuum partes ſubeunt. Vbi autem humilima eorum[k] ſinuum ſedes conſpicitur, ilium os quaſi in cultri modum exacuitur, ut eandem cum quarti oſſis ſacri oſſis[l] tranſuerſo proceſſu ſuperficiem conſtituat. Rurſus oblongo ſacri oſſis tuberi, quod inſtar ſpinæ in proceſſuum ſinibus eminere relatum eſt,[m] oblongus etiam ilium oſſis ſinus conuenit, tuber id ad amuſsim ſuſcipiens. Porrò duobus proceſſuum ſinibus ad poſteriorem dicti nunc tuberis ſedem conſiſtentibus, & tuberi tranſuerſim in illorum ſinuum medio prominenti, ilium os nõ æquè concinnè[n] reſpondet, quum ſcilicet non adeò procerè extuberet, atq; illi proceſſuum ſinus altè cælantur. Neque etiam ilium os, illorum ſinuum tuberi, ſedem, qua id ſuſciperetur, parat. atque (ut ſemel dicam) ſacrum os ilium oſſi non admodum hac ſede, ubi duo illi oſſis ſacri proceſſuum ſinus conſpiciuntur, conterminum eſt, ſed plurima cartilago ligamenti natura participans, hæc oſſa intercedit, totam amplitudinem, qua inuicem oſſa dehiſcunt, infarciens. Vniuerſa igitur ilium oſſis ſedes ſacro commiſſa, aſpera eſt, ac inæqualis, & inſigniter craſſa: quemadmodum & reliqua oſſa illis ſedibus quibus inuicem compinguntur, ampla craſſaq; ideo eſſe nouimus, ut ualidiorem amplioremq; connexum efficerent. Atque hæc craſſa ilium oſſis pars[o] in poſteriora longè magis quàm tranſuerſorum ſacri oſſis proceſſuum amplitudo, porrigitur prominetq;: tum quòd ilium os ampliſsimum latiſsimumq; ſcapulæ modo eſſe oportuit, ut femur mouentes & alios pleroſque muſculos paulo pòſt enarrandos, à ſe pronaſci ſinat: tum, ut ad poſteriorem ſacri oſſis ſedem aptum cõſtitueret locum, à quo[p] quartus hominis thoracem mouentium muſculus principium duceret: unà cum dorſum mouentium[q] undecimo, qui ſimul cum illo thoracis muſculo ab interno latere oſſis ilium (quà id in poſteriora ferri diximus) & ab oſſis ſacri poſteriori ſede, originem nanciſcitur: ſimiliter ac[r] muſculus dorſum mouentium decimus tertius, ab hac etiam oſſis ſacri, & ilium oſſis ſede, initium ſumēs. Porrò reliqua ilium oſſis amplitudo planæ ſemicirculari figuræ non abſimilis, ſuperiori ſua ſede ſecundùm totā ſemicirculi circumferentiam,[s] appendicem obtinet, quæ ueteribus Spina ilium oſſis dicebatur. Ipſi nanq; dorſum ilium oſſis uocarunt, externam ſuæ amplitudinis ſedem, quia hæc ampla eſt, &, ſi cum interna conferatur, quodammodo gibba. Appendicis autem ſedes extrorſum prominet, ac ueluti illius dorſi ſpina iure cenſetur. Verùm & ſi ueteres hæc nomina rectè inſtituerint, & Galenus quoque eorum nominum, ut & oſſis ſedium differentiā, apud illos fuiſſe animaduerterit, nihilominus is ſubinde Dorſum cum Spina in tibiam & femur mouentiū muſculorum deſcriptione

Marginal notes (left):

d integrarum figur. A in Θ.

e 1, 3 integ. fi. Θ cū M.

f Petuntur hæc ex 5 li. figuris, præcipuè autē 22, 24, 25.

g 3 fi. A, B, C, D, E, F, G.

h 3 fi. C, C. & dein ſeriatim confer cum 2 fig. cap. 18.

i 3 fig. A, B.

k 3 fig. B.

l 2 fi. cap. 18 humilius L.

m 3 fig. D, D.

n 3 figu. E, F dein G.

o 2, 3 figu. H, I.

p 12 muſcu. tab. Δ.

q 13 muſc. tab. Γ.

r 14 muſc. tab. T, V.

s 1 fi. L, R, R. 2 fig. H, R, R, P. 3 fi. P, L, H, Q.

Marginal notes (right):

Oſſium ſacri oſſis lateribus cõmiſſorum uſus.

Ilium oſſis ſedes ſacro oſſi commiſſa qualis.

Iliū oſſis pars retrorſum magis quàm ſacri oſſis tranſuerſi proceſſus exporrecta.

Ilium oſſis appendix.

Spina. Dorſum.

Lib. 2 de Adminiſt. diſſect.

ptione confudit: quod nos, quoad licebit euitates, Dorsum ossis ilium suæ amplitudinis externam regionem appellabimus: Spinam uerò, semicircularem ipsius appendicem, quæ aspera

Quibus musculis appendix occupetur.

inæqualisq́ &[t] interno[u] externoq́ latere compressa uisitur. Comprimitur quidem interna sede, ut hæc inibi amplior euadat, & carnosam[x] transuersi abdominis musculi partem, illinc aptius educat. Externo autem latere appendix cōprimitur, ampliorq́ fit, ut potissima obliquè[y] ascendentis abdominis musculi carnea pars hinc principium sumat, & obliquè[z] descendens abdominis musculus ipsi inseratur. His enim tribus musculis uniuersa superior appendicis sedes occupatur. atque ut illi ampliores carnosioresq́ in iliū lateribus quàm iuxta dorsum, aut in abdominis anteriori sede sunt, ita quoque appendicis[a] pars, quæ abdominis latera respicit, anteriorq́ est, unà cum ilium ossis sede, cui appendix committitur, crassior est, quàm[b] pars uertebris & dorso proxima.[c] Anterius uerò appendicis extremū, anterior'ue spinæ ilium ossis pars ideo est crassissima, quòd præter abdominis musculos ipsi commissos, duobus musculis princi

Quibus interna ilium ossis amplitudo.

pium porrigat, quorum[d] alter tibiæ motorū primus,[e] alter autē sextus censebitur. Ab interna ilium ossis amplitudinis sede, primùm[f] musculus enascitur, qui dorsi motorum nonus erit, qui ex[g] læui, sed utcunque ampla ilium ossis impressione (quæ ad regionem transuersi quintæ lumborum uertebræ processus conspicua est) ortus sui portionem adipiscitur. Verùm præter hanc ilium ossis compressionem,[h] alia magna ipsius est amplitudo caua, & minimum aspera, quam[i] musculus occupat femur mouentium septimus, quem carneo amploq́ principio instar semicirculi ex interna hac iliū ossis amplitudine pronasci, ac deinde sensim arctari, simulq́ cum[k] sexti femur mouentiū musculi tendine,[l] primoq́ crus petēti neruo, per[m] sinū ferri docebimus, sibi priuatim in coxendicis osse exculptum. In elatiori enim coxendicis ossis sede, iuxta superio-

Sinus coxendicis ossis superiori sedi insculptus.

rem[n] acetabuli, cui femoris[o] caput inarticulari audies, regionem, sinus inciditur amplus, & musculis hac descendentibus respondens, qui in mundato osse foraminulis quibusdam in hoc oppletus cernitur, ut is ligamentum educat, cuius beneficio os inibi læue lubricumq́, ac ueluti smegmate inunctum cernitur, ut rectè ad hunc sinum septimus ille femoris musculus, unà cum sexti musculi tendine, reflecti atque conuolui queat. Vtrinque ad huius sinus latera,[p] unum

Sinus tubera.

insigne satis prominet tuberculum hunc sinum augens, ac quo minus hàc descendentes musculi ex sinu declinent, autor. Verùm præter hunc usum, tuberculum ad externum sinus latus consistens,[q] nonum tibiam mouentium producit musculum, cuius etiam usus gratia utcunque amplum inæqualeq́ uisitur,[r] paruum sinulum instar scissuræ sibi uendicans, à quo fortis ille musculus enascitur. Alterū uerò tuber, internū sinus nuper dicti latus constituens, plurimùm ad coxendicis ossis robur confert, quod necessariò crassum ualidumq́ esse oportuit, tum articulationis roborisq́ nomine, tum etiam quòd id totius corporis altissimo sinu, cui femur articulatur, cælandum fuerat. Atque huius etiam usus occasione, ilium os interna ipsius sede ad ela-

Quomodo coxendicis ossis robori sit prospectum.

tiorem sui cum sacro osse connexus regionem,[s] crassum ualidumq́ redditur, & ueluti ad secundi tuberculi internam sedem continuo tubere porrigitur, quod non solum coxendicis ossis robur adauget, uerumetiā principium offert[t] musculo femur mouentium decimo, qui internam pubis ossis sedem occupans, femur extrorsum circumuertit.

Iliū ossis dorsi lineæ, & ipsum occupantes musculi.

Porrò ab ilium ossis dorso, seu externa ipsius amplitudine, quæ interiori ipsius ossis sede asperior est,[u] tres potissimum enascuntur musculi, suis principijs totū ilium ossis dorsum occupantes. Ac primus quidem musculus femur mouentium primus numerabitur, magna ex parte posteriorē ilium ossis dorsi sedem suo principio opplens. Quantam uerò huius sedis portionem occupet,[x] duæ admodum obscurè in ilium ossis dorso prominentes lineæ indicāt, quæ semicirculi instar ductæ, ilium ossis dorsum ueluti in tres sedes disterminant. prima harum extra primam consistens lineam, à primo femur mouentium musculo occupatur. Secunda uerò inter primam lineam & secundam conspicua, musculum educit, qui femur mouentiū secundus censebitur. Tertia sedes, quæ à secunda breuioriq́ linea ad coxendicis usq́ articulum pertinet, tertio femur mouenti musculo principium porrigit. Atque in hunc sanè modum ossis sacro ossi commissi ampla, & quæ ilium os dicitur, pars sese habet: media uerò pars, quæ coxendicis os nuncupatur, etiam magna ex parte explicata est. Diximus enim ea parte os crassius ualidiusq́ fieri, ut uniuersum corpus uni innitens cruri, fortiùs sustineret, aptaq́ sedes fieret, cui sinus articulando femori idoneus incide-

Acetabulum femori articulando paratū.

retur. Huic enim coxendicis ossis sedi[y] amplus rotundusq́, & omnium corporis sinuum cui ossa articulantur profundissimus sinus insculpitur, nō omni ex parte læuis, lubricaq́ cartilagine incrustatus. In anteriori enim ipsius sede, non modica[z] portio altius quàm reliqua illius circumferentia inciditur, ac aspera cæcisq́ foraminulis quibusdam oppleta cernitur,[a] ligamenti producendi gratia, quod teres in medium, seu uerticem femoris capitis inseritur. Deinde præsentis sinus[b] supercilia in anteriori ipsius sede leuiùs, quàm in posteriori protuberant, quòd sci

licet

t 1,3 fig. L. — u 1,2 fi. R, R. — x 6 muscu. tab. Δ. — y 4 muscu. tab. Π. — z 3 muscul. tab. Θ. — a 2 figu. ab R per R ad P. — b 2 fi. ab R per H ad Q. — c 1,2,3 fi. P. — d 3 musc. ta. Σ. dein ſ. — e eiusdē ta. Φ. dein x. — f 8 muscul. tab. Ξ. — g ad sinistrum latus K, K. figu. ræ 3. — h inter P, L, K, K, M, N, S fig. 3. — i 8 muscul. tab. Λ. — k eiusdem tab. Θ. — l 2 fig. cap. 11 libr. 4 charac. 57. & 10 musc. tab. ſ. — m 1,2,3 figur. T. — n 1,2 fig. e, f, g. — o 1,2 fi. c4. 30 A. — p 1,2,3 fig. externum tuber S insignitur, internum uerò X. — q 4 musc. tab. Φ. — r S in primæ figuræ sinulo ponitur. — s 3 fig M, N, O. — t 16 musc. tab. F, G. et 13 tab. r. — u primus 9 muscu. tab. Π. secundus 10 tabu. Ξ. tertium 11 tab. Ξ. — x 2 fig. Z, Y. una linea, altera a, b. eiusdem figur. — y 1,2 figur. e, f, g. — z 1,2 fig. g.

a 2 fig. ca. 49 lib. 2 P. b 1,2 fi. i,i. c 1,2 fig. h. d fig. cap. 6 lib. 3 præpositæ υ.

licet femur ſedentibus magis in angulum flecti oportebat, quàm ſtantibus aut aliud quid agentibus extendi, aut in poſteriora duci. Præterea in[c] humiliori coxendicis acetabuli ſinus'ue ſuperciliorum ſede, id quoq; animaduertendũ eſt, ſupercilia nõ cõtinuo ductu orbiculatim ferri, ſed incidi ac intermiti, ac ueluti iter parare[d] uenulæ hac in aſperam & cartilagine nõ obductam acetabuli ſedem exporrectæ, articuloq; alimentum ſuppeditanti, à quo uiſcidus humor (quem in hoc articulo plurimum coaceruari decet) adaptetur, cuius demum auxilio articulus promptè mobilis euadat. Ne tamen ſinus huius in ſupercilio inciſi ratione, articulus luxationi obnoxius reddatur, Natura ualidum cartilagineumq; ligamentum orbiculatim ſupercilijs adnexuit, quod nullibi intermiſſum apparet, ſinumq; adhuc magis quàm ſupercilia adauget, & uenulæ illi uiam præbet, inter os & poſteriorem ipſius ligamenti ſedem prorepentis, ut uena ſimul tutò feratur, & ſinus ille luxandi promptitudinẽ non adiuuet, utcunque etiam hàc femur crebrius luxari cernamus. At de ligamentis uenisq;, ſuis agemus locis. Nunc autem perpendenda ueniunt cæca foraminula, paſsim in coxendicis oſſis acetabuli ſuperciliorum externa ſede in hoc parata, ut ualidiſsimum educant * ligamentum, orbiculatim femur coxendicis oſſi colligans.

** fig. ca. 1. lib. 2 P, P. e 2,3 fig. c. f 2,3 fi. ca. 11 li. 4 charact. 71. g 2.3 fig. d. h 13 muſc. tab. o. i 1,2 fi. ca. 18 R. k 13 muſc. tabu. x. aut 12 tabu[l]. β. Vbi decimus muſc. α inſignitur. l hîc ſpecta 13 muſc. ta. r, ſ, t, u, x, y, z. m 2 fi. l poſteriorem, q autem anteriorẽ appendicis ſedem notat. n 2 fig. prima impreſſio m, ſecũda o, ter. n, quar. à p ad q. o 10 muſc. tab. Φ. p eiuſdem tab. Υ & 11 tab. μ, dein ϖ. q 11 tab. Υ. r 11 ta. charact. &, ac 12 tab. Ξ. s integrarũ fig. s*

Sinus quo craſſiſſimus corporis neruus fertur.

Quinetiam in hoc oſſe[e] ſedes animaduertenda eſt, quæ inter ilium oſſis anteriorem partem, quæ ſacro cõmittitur oſſi, & poſteriorem coxendicis regionem conſpicitur, & ut[f] neruo uiam præbeat exculpta, qui crus adeuntium quartus, omniumq; corporis neruorum ex pluribus compoſitus maximusq; exiſtit.

Coxendicis oſſis acutus proceſſus.

Eſt quoq; hîc obſeruandus coxendicis oſſis[g] acutus proceſſus, qui[h] ligamentum educit, in[i] tranſuerſum proceſſum quinti ſacri oſſis pertinens, & qui[k] muſculo principium porrigit, quem aut decimo femur mouẽti muſculo aſcribemus, aut priuatim undecimum femur mouentium numerabimus.[l]

Sinus ad quẽ decimus femur mouentium muſculus uoluitur.

Neq; etiam prætereundus uenit ſinus coxendicis oſſis poſteriori internæq; regioni ſub dicto nuper proceſſu exculptus, ad quem mira Naturæ ſolertia ueluti ad trochleæ rotulam decimus femur mouentium muſculus reflectitur.

Appendix coxendicis oſſis.

Inſuper nõ perfunctoriè coxendicis oſſis[m] appendix indagabitur, toti infimæ ipſius ſedi, cui ſedentes innitimur, adnata. Appendix hæc oſſis, cui coaleſcit, amplitudinem ſeruat: quòd cùm roboris gratia, tum muſculorum exortus cauſa inſigniter craſſum, & utcunque amplum uiſitur. Ab hac enim appendice, ut minimum, quatuor grandes exoriuntur muſculi, quorum ſingula capita[n] priuatim in appendice impreſsionem ſedemq; ſibi uendicãt, in emundato oſſe ſatis conſpicuam.[o] Ac primus quidem muſculus tibiam mouentium tertius erit, qui ab elatiore eius appendicis ſede principium ducit.[p] Secundus tibiam mouentium quartus habebitur, atq; huius principium minus quàm primi muſculi latum eſt, ac magis uerſus anteriora, iuxta extimum primi muſculi latus pronaſcitur.[q] Tertius autem muſculus, mihi tibiæ motorum quintus habebitur.[r] Quartus uerò, maxima portio eſt eius muſculi, quem Galenus quintum tibiam mouentium recenſet, mihi autem femur mouentium quintus conſtituetur: qui maximam præſentis appendicis ſedem ſuo principio occupans, totius corporis muſculorum facile maximus eſt.

Lib. 2. de Adminiſt. diſſect.

Pubis oſſis hiſtoria.

Sic itaque media eius, quod deſcribimus, oſſis pars ſe habet, quam coxendicis os nuncupamus. Anterior uerò, quæ Pubis os dicitur, tenuis utcunque cernitur, & dextrum os ſiniſtro[s] cartilaginis interuentu quaſi unionis modo cõmittitur. quo enim homo ætate fit prouectior, eo ſemper connexus iſte minus cartilagine oppletur, minus'ue cartilaginis oſtendit. Atque id uiris pariter ac mulieribus commune eſt.

Oſſium ſacro oſſi nexorum in uiris & mulieribus differentia.

Neutiquam enim ob uulgi ſententiam arbitrandum eſt, pubis oſſa uiris eſſe cõtinua, mulieribus autem in hoc cartilaginis interuentu compacta, ut partus tempore remitti atque inuicem diſiungi queant. Parturientibus nanq; mulieribus (uti neque quadrupedibus) hæc oſſa inuicem haud diſiungũtur: uerum id mulieres in hoc oſſium coalitu peculiare ſibi uendicant, quòd ipſis non tam lõnga linea, atque in uiris, committuntur. Deinde coxendicis oſsium infimæ partes, dextram dico & ſiniſtram, in mulieribus mutuò longè magis diſtant, quàm uiris. Præterea infimæ pubis oſſium partes inuicem ſub ipſorum connexu diremptæ, multo etiam magis mulieribus quàm uiris ſeiunguntur ac diſtant. Adeò ut in mulierum oſſibus uacua ſedes inter coccyx os & internas regiones infimarum partium coxendicis oſſium, multo amplior quàm in uiris occurrat. hæcq; differentia tam eſt inſignis, ut uel ipſa abundè doceat, pubis oſſa in partu non recludi, etiam ſi tactus inter pariendum, idem non leui opera atteſtaretur. Quantum uerò ad hanc amplam ſedem magis adhuc partus tempore dilatandam[t] coccyx os iuuet, licet animalia, quæ caudã habent, id liquidò parientia oſtendant: tamen id quoque in mulieribus obſeruare integrum eſt, quibus id os extrorſum caudæ modo adeò porrigitur, ut etiam huius oſſis gratia ipſis ſedes in circulum inciſæ apud omnes quas unquam uidi nationes adaptentur. Atque ideo etiam pleræq; mulieres genibus innixæ, & aliquantiſper antrorſum inflexæ fœlicius pariunt: quemadmodum contrà erectæ, aut retrorſum inclinatæ, difficilius. Atque ita excludendo fœtui Natura fœminis proſpexit. Quò autem

t 1,3 fi. ca. 18 G, H, I, K. & 2,3 integrarũ N.

tem minori negocio leuiusq; uterum gererent, ilium ossa mulieribus multo ampliora sunt, ipsorumq; [u] spina in latera longè magis quàm in uiris, educitur, & etiam illa ossa extrorsum insi gnius cauantur: & ut semel dicam, hæc commodam gestando fœtui sedem efformant. Quòd autem nuper natis puellis partus facilioris gratia, apud nullas gentes pubis ossa aut comprimantur, aut disiungantur, neminem dissectionis studiosum latêre arbitror: quantumuis id pertinaciter uulgus nunc de his, nunc illis nationibus affirmet. Quamobrem uero pubis os maximo totius corporis osium [x] foramine (quod etiam propter magnitudinem ab ostrij imagine θυροειδὲς nuncupatur) peruium sit, illi demum cognoscunt, qui ad amussim inter secandum didicere, quí nam musculi à coxendicis & pubis osibus pronascantur. illi enim arguunt pubis os amplam & aptam educendis musculis sedem necessariò oportuisse fieri. Ne uerò interim frustra animal grauaret, sed ut leue esset, eo quo diximus foramine donatur. Neque est quod hàc aliquis [y] uasa seminaria, aut maximas crurum [z] uenas & [a] arterias, aut etiam [b] neruos deduci arbitretur: quemadmodum nemo non credit, qui etiam Anatomes rudis, nudam osium compagem intuetur. Illa enim organa aliam nanciscuntur uiam. quippe maxima crus petens uena, arteriaq;, simul cum [c] secundo crus adeunte neruo, proprium [d] sinum exigunt, in superiori pubis ossis sede nsinuatū, è regione elatioris sedis nuper dicti [e] foraminis. Porrò seminarijs uasis etiam elatiùs quàm pubis os prominet in abdomine iter paratum esse audies. Deinde ingens illud pubis ossis foramen ualida [f] membrana oppletur, quæ [g] musculum internæ foraminis sedi proximum ab illo dirimit, [h] qui externam foraminis sedem occupat. Neque profectò aliquid, foramen hoc transit, præter [i] uenam, & [k] arteriam, [l] neruumq; non ad genu usque ramorum serie digestum. Præterea hæc uasa non per foraminis medium feruntur: sed in elatiori foraminis sede [m] sinus cælatur, illis uasis deducēdis paratus. Quòd uerò superior pubis ossium [n] pars, qua inuicem committuntur, aspera est, ideo contigit, quòd [o] rectos abdominis musculos hinc enasci Naturæ uisum fuerit. Deinde anterior quoq; ossium sedes inibi aspera est, ut neruosum caput [p] secundi tibiam mouentium musculi hinc rite pronasceretur. Ad hæc, in anteriori pubis sede [q] à coxendicis ossis acetabuli interno latere, ad pubis ossium commissuram usque, tuber & quædam ueluti prominentia conspicitur, à qua [r] octauus femur mouentium musculus principium ducit. Quemadmodum hæc anterior pubis ossis sedes protuberat, ita quoque posterior [s] acutam ostendit lineam, à qua [t] musculus femur mouentiū decimus sui exortus [t] portionem assumit. His omnibus accedit pubis ossis [u] crasitities, iuxta infimam pubis osium connexus sedem, & magni illius foraminis internum latus, ubi pubis os quodāmodo teres crassumq; ob hoc uisitur, ut ipsius ossis robur adaugeatur: utq; hinc præter quosdam penis [x] musculos alterum corpus [y] eorum quæ penem constituunt, originem duceret. Atque in hunc modum ossa se habent, sacri ossis lateribus connexa. quæ in ætate prouectis duo tantum apparent, singula (uti relatum est) duobus donata appendicibus. In nuper natis uerò pueris utrunque os tribus constat ossibus, quæ tribus lineis cartilagine oppletis distinguuntur. Hæ lineæ à coxendicis acetabuli centro simul cōmissæ porriguntur, una quidem ad superiorem acetabuli sedem ducta, secunda ad externum acetabuli latus: tertia autem ad latus internum delata, etiam per pubis os procedit, ubi id quodammodo teres esse, & penis alterum corpus producere diximus. Verùm quum hæc non minus in agnis hœdisq; quàm hominibus sint conspicua, cuiuis uel inter edendum ea obseruare est integrum.

Cur pubis os maximo foramine peruium, & dein ipsius sinus & tubera.

Ossa sacri ossis laterib. cōmissa in pueru lis tribus efformari ossibus.

u 1,3 figu. L & 1,2 figur. R,R.
x 1,2,3 fi.r.
y 20 fi.lib. 5 ε, & iuersus u. aut 21 fig. γ ad ζ.
z fig.cap. 6 lib.3 ε.
a fig.ca.12 lib.3 φ.
b 2 fig.ca. 11 li.4 charact.71.
c eiusdem fi.charact. 60.
d 1,2,3 fig. V.
e 1,2,3 fi.r.
f 2 fig.cap. 49 libr. 2 O, O.
g 16 musc. tabul. F,G.
h 8 muscu. tab. Υ.
i fig.cap.6 lib.3 α.
k fig.ca.12 llib.3 ς.
l 2 fig.cap. 11 li.4 charact.66.
m 1,2,3 fi.ſ.
n ad dextrū latus u secundæ fi.
o 5 musc.ta. Λ.
p 16 musc. tab. Δ.
q ab h 2 figuræ ad u.
r 7 muscu. tab. α.
s 3 figu. O.
t 16 musc. tab. G.
u 1,2,3 fig. t.
x 1,2 fi.ca. 49 li.2, L, K.
y earūdem fig. A,B.

DE FEMORE. CAPVT XXX.

CHARACTERVM QVI DVABVS PRAESENTIS Capitis figuris sequenti pagina proponendis adhibentur, Index.

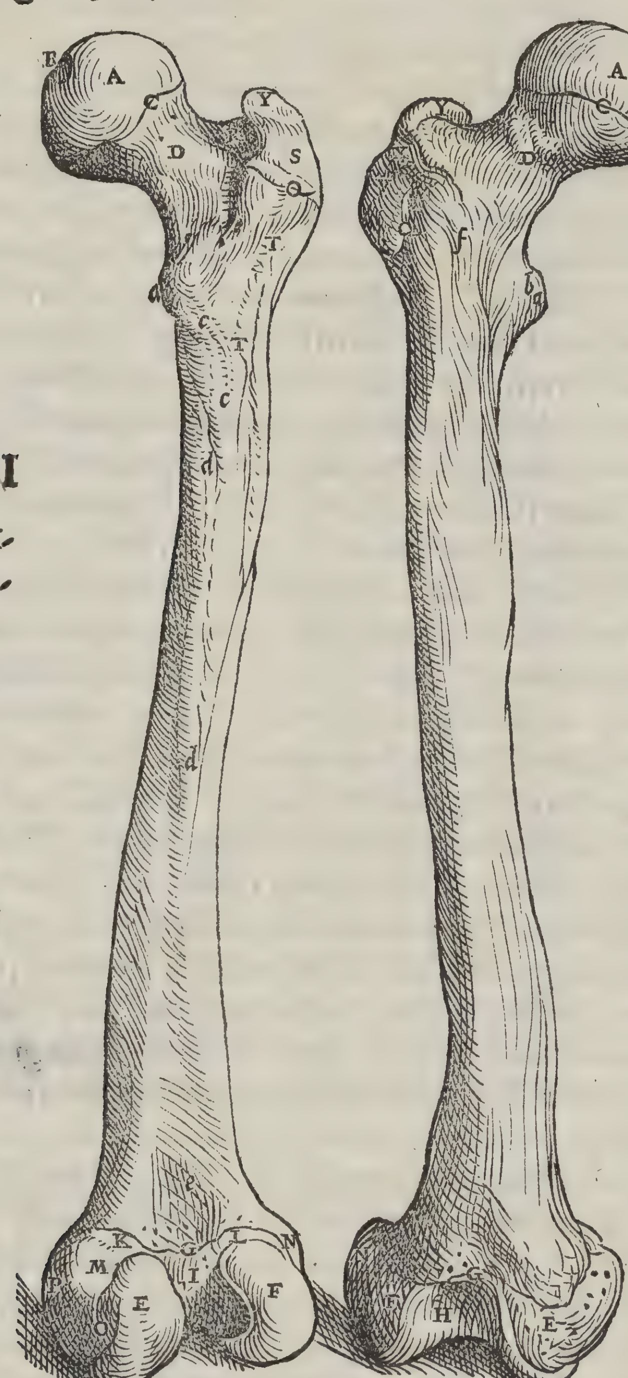
- A 1,2 *Caput femoris acetabulum oßis coxendicis subiens.*
- B 1 *Sinus femoris capiti insculptus, & teretis ligamenti insertionem à coxendicis oße excipiens.*
- C 1,2 *Appendicis, rotundum femoris caput efformantis, cum reliqua femoris portione coalitus.*
- D 1,2 *Ceruix femoris.*
- E, F 1,2 *Inferiora femoris capita. ac E quidem internum, F uerò externum notat.*
- G 1,2 *Hæc linea coalitum indicat appendicis, duo inferiora femoris capita constituentis.*
- H 2 *Sinus, qui utrisque capitibus E & F insignitis est communis, ac quem patella subit.*
- I 1 *Sinus ac interuallum, duo inferiora femoris capita inuicem dirimens.*
- K 1 *Ab hac sede interioris capitis primus pedem mouentium musculus initium ducit.*

L 1 Hinc secundus & tertius pariter pedem mouentes musculi exoriuntur.

M 1 Huic interni capitis sedi, quinti femur mouentium musculi tendo inseritur. Reliquorum autem characterum indicem figuris subijciemus.

PRIMA TRIGESIMI CAPITIS figura, dextri femoris os posteriori facie delineatum referens.

SECVNDA FIGVRA, femoris dextri anteriorem faciem ostendens.

N 1,2 Sinus in externo inferiorum femoris capitum exculptus latere, ac quartum tibiam mouentium musculum uehens.

O 1 Hac sede internum latus interioris femoris capitis compressum est, ut hac tendines primi, secũdi, tertij & quinti tibiam mouentium musculorum porrigerentur.

P 1 Hac regione idem interioris capitis latus insigniter protuberat.

Q, R, S, V, X, Y Exterior femoris processus. uerùm singuli characteres nõ in utraq; figura simul obuij aliquid priuatim, ut modò subijciã, indicant. Q quidem in prima et secũda coalitum huius processus appendicis ad reliquum os, R in prima sinũ internæ præsentis processus sedi cælatũ.

T, T. S in prima figura exterioris processus prima indicatur impressio. Cæterũ T, T in prima, insignitur aspera linea deorsum à prima impressione ducta: V in secũda, exterioris processus secũda impressio: X uerò, tertia impressio. At Y in ambabus figuris quarta indicatur impressio.

a, b, 1, 2 Interior femoris processus. Verùm b priuatim in secunda, hîc appendicis coalitum indicat.

c, c 1 Linea aspera, à radice interioris processus deorsum obliquè gratia octaui femur mouentium musculi procedens.

d, d 1 Linea secundùm femoris longitudinem protuberans, & quinti femur mouentis musculi insertionem admittens.

e 2 Hac sede femur amplum est, quum interim reliqua ferè longitudine teres sit.

f, f 2 Aspera sedes, à qua octauus tibiam mouentium musculus sui exortus initium ducit.

Femoris ſuperius caput.

FEMORIS [a] os magnitudine cunctis humanæ fabricæ oſſibus præſtat, in auibus autē & omnibus ferè quadrupedibus tibiæ oſſi & fibulæ (quum hæc adeſt) longitudine cedit. Hoc ſuprà quidem coxendicis oſſi, infrà autem diuerſa articuli ratione, oſſi tibiæ coarctatur. Superiori enim parte, qua ſimiliter atque inferiori [b] appendice donatur, robuſtiſsimum [c] caput obtinet, prolixæ quidem [d] ceruici ad interiora inclinatæ adnatum, coxendicisq; oſſis [e] acetabulo exquiſitè congruens. Vniuerſum hoc caput læue & cartilagine incruſtatum uiſitur: at in ſui medio nonnihil inferiùs, quàm ipſius uerticis (ut ſic dicam) centrum conſiſtit, anguſtum profundumq; & inæqualem cōmonſtrat [f] ſinum, cui teres [g] ligamentum à coxendicis oſſis acetabulo enatum, ualidiſsimè implantatur. Inferiori autē ſede femur inſigniter craſſum eſt, & in duo [h] capita omnium totius corporis oſſium capitum maxima dirimitur, quæ in poſteriorem femoris ſedem longè magis quàm in anteriorem porriguntur, quemadmodum etiam ipſorum cum tibiæ oſſe articulo ex uſu fuerat. [i] Hæc nanque oſſi tibiæ mutuo ingreſſu ad eum modum articulantur, ut tibia duntaxat flecti extendiq; poſsit, nequaquam uerò in latus, uel tantillum quidem, duci. utcunq; etiam id Galeno uiſum fuerit, qui in tibiæ motuum examine, femoris ad coxendicis os motu deludebatur. Cæterum femoris capita retrorſum ideo producuntur, quod tibiam in angulum flecti, nec extra rectam lineam extendi, aut antrorſum erigi ſatius erat: adeò ut motus illius ratione femoris capita in anteriori femoris ſede nequaquam promineāt. & quamuis hæc, in anteriori eorundem ſede, [k] ſinum oſtendant utriſque capitibus communem, & impenſe patulum, læuiq; cartilagine incruſtatum, iſtamen aliquo tibiæ oſſis tubere excipiendo non paratus eſt. at os orbiculare & breui ſcuto non abſimile apto [l] tubere ſinum illum ſubire audies, quum ſecundo ab hoc Capite eius oſſis ſermo inſtituetur. In poſteriori femoris ſede capita hæc magno [m] interuallo inuicem dirimuntur, atq; in ipſorum medio amplum profundumq; ſinum utcunq; aſperum, & cartilagine nequaquam obductum exigunt. Is nanque aſperum inæqualeq; tibiæ oſſis [n] tuber excipit, quod in tibiæ oſſis ſinuum medio protuberare, ac [o] ligamentū educere ſcribemus, quod ualidiſsimè illi ſinui inſeritur, unà cum alio admodum robuſto à poſteriori tibiæ oſſis ſede pronato. Iuuat etiam ſinus iſte, deducendo totius corporis maximo [p] neruo hac ſimul cum [q] uena & arteria in tibiam contendenti. Humiliora enim femoris capita, quum tibiæ motuum gratia adeò in poſteriora ducantur, etiam id præſtant, ut in illorum medio neruum illum ſimul cum uaſis tutiſsimò deorſum repere ſinant. atque etiam proceſſuum modo aliquot muſculorum pedem mouentium principia porrigant. Ab elatiori nanque interni capitis [r] ſede primus pedem mouentium [s] muſculus enaſcitur. Ab externi autem capitis elatiori [t] ſede, [u] ſecundus, & [x] tertius quoque, pedis motibus præfecti exoriūtur. Dein ſi [y] muſculus in poplite latitans ab oſſe aliquam ſui exortus portionem ſumit, hanc ſanè ab externo hoc femoris capite mutuatur. quanquam præcipua ipſius origo ex [z] ligamento pendere docebitur, dictum nunc femoris caput tibiæ potiſsimùm colligans. Deinde in elatiorem capitis interni [a] regionem modicè uerſus eius capitis internum latus [b] tendo inſeritur, quinti femur mouentis muſculi, cuius etiam inſertionis occaſione hoc femoris caput inibi compreſſam oſtendit ſedem, tendini excipiēdo aptam. Canes in hac oſſiculum paruum, & illis [c] quæ ſeſamo comparamus ſimile oſtendunt. Atque ita anterior & inferior poſteriorq; horum capitum ſedes ſe habent. latera uerò eorundem multis cęcis foraminulis opplentur, ut ualidiſsima genu articulum continentia ligamenta hinc apte pronaſcantur. Porrò externum exterioris capitis latus, priuatim [d] ſinum exigit obliquè ipſi iuxta poſteriorem eius lateris regionem inſculptum, ac [e] quarti tibiam mouentium muſculi tendini paratum. quo minus enim tendo ille hac obliquè reflexus, à ſuo ductu aberret, Natura ipſi hunc ſinum præparauit. At internum latus interioris capitis, etiam ſi ad id plures reflectātur [f] tendines, tamen nullum eiuſmodi ſinum adipiſcitur. Verum emundato iam oſſe iuxta poſteriorem lateris ſedem [g] compreſsio apparet, qua tutò tendines deferri queant, à ſua ſede tuberis beneficio non reclinantes, quod in medio dicti nunc lateris latè [h] protuberat, atque ſecundùm ipſius poſteriorem ſedem tendines opportunè deferri ſinit. Tendines autē hàc deducti, trium primorū & quinti tibiam mouentium muſculorum cenſebuntur. Ad femoris oſſis ceruicem, cui ſuperius femoris caput adnaſcitur, duo conſpiciuntur proceſſus, quorum [i] alter externum femoris latus occupat, ac omnium corporis proceſſuum nulli alteri oſſi commiſſorum facilè maximus eſt, [k] inſigni etiam donatus appendice. [l] Alter minor eſt, & quod ad magnitudinem ſpectat priori neutiquam comparandus, multoq; inferiùs in interno femoris latere nonnihil uerſus poſteriora conſpicuus, & [m] appēdice ſimiliter adauctus. Græci ambos τροχαντῆρας, quaſi rotatores dicas, nuncupant: hunc interiorem, illum uerò exteriorem appellantes. quum tamen ſimpliciter

Duo inferiora femoris capita, & eorundem ſinus.

Lib. 3 de Vſu part. & 2 de Adminiſt. diſſect.

Duo femoris proceſſus, ſeu rotatores.

a tota 1, 2 fi. & integrarum Α, ſuperiùs cū π, inferiùs cum φ articulatum.
b 1, 2 fi ſuprà C, infrà G.
c 1, 2 fig. A.
d 1, 2 fig. D.
e 1, 2 fi. ca. 29 e, f, g.
f 1 figur. B.
g 1 fig. cap. 49 lib. 2 P.
h 1, 2 figur. E, F.
i Iunge E, F, I 1, 2 fig. ad G, F, I 7 figuræ cap. 31.
k 2 figur. H.
l 2 fig. cap. 32 A, B, C, D.
m 1 figur. I.
n 7 fi. cap. 31 I.
o fi. ca. 1 li. 2 X.
p 10 muſc. tab. ſ. dein υ, θ.
q ultimæ fi. lib. 3 r, u.
r 1 figu. K.
s 12 muſcu. tab. Φ.
t 1 fig. L.
u 12 muſcu. tab. Υ.
x 13 tab. Φ.
y 14 tab. Υ.
z fig. cap. 1 lib. 2 T.
a 1 figu. M.
b 12 muſcu. tab. Ξ, dein υ, ſ.
c 2 fig. cap. 33 ψ, ω.
d 1, 2 fig. N.
e 10 muſc. tab. Υ.
f 16 muſcu. tab. tendines muſculorum L, Δ, R, V, V. aut 2 tabu. q, r, β, δ, δ.
g 1 figu. O.
h 1 figu. P.
i 1, 2 figur. Q, Y.
k femora figuræ cap. 3 hic autem Q.
l 1, 2 figu. a.
m 2 figu. b.

τρο-

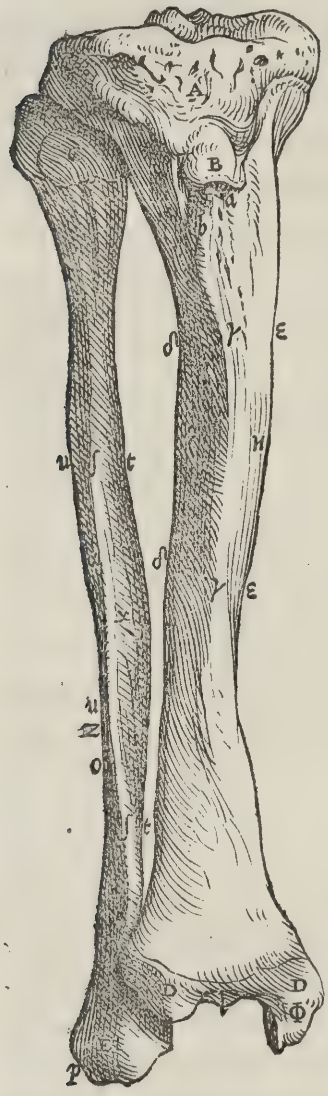
τροχαντῆρα dicunt, perpetuò externum subaudiunt, quem etiam propter amplitudinē & quandam cum nate imaginem γλουτὸν uocarunt. Horum processuum idem usus cum reliquis ferè ossium processibus est, in hoc enim parantur, ut collis ritu musculorum insertionem probè admittant, alijsq; musculis eleganter principij sui sedem præbeant. Interior namque femoris processus, qui modicè oblongus, neque admodum inæqualis est, in hoc prominet, ut illi[n] sexti & septimi femur mouentium musculorum tendines inserantur. Ad huius processus radicem in posteriori femoris sede aspera quædā ducitur[o] linea, obliquè deorsum in posteriora aliquò usque ducta, & octaui femur mouentis[p] musculi insertioni aptata. Exterior femoris processus, externa sui sede gibbus est: interna autem, qua femoris caput respicit, sinuatus. Hîc enim asperum inæqualemq; commonstrat[q] sinum, cui[r] nonus & decimus femur mouentes musculi inseruntur. Externa autem sedes, quæ gibba est, in osseis hominibus & ætate prouectis, quatuor impressiones sedesq; commonstrat,[s] quatuor musculorum insertionibus excipiendis paratas. Ac[t] prima quidem ampla est, & gibba in posteriori processus sede apparens, cui primus femur mouentium musculus ampla insertione implantatur. Ab huius compressionis radice aspera quædam[u] linea deorsum per femoris posteriora nonnihil obliquè deducitur, cui primus ille femur mouens musculus ualidissimè etiam inseritur.[x] Secunda compressio exterioris processus in anteriori ipsius consistit latere, magis quàm prima inæqualis & aspera, & utcunque sinuata, ac demum secundi femoris motuum autoris musculi seruiens insertioni.[y] Tertia ad superiorem processus sedem uisitur, inter primæ & secundæ elatiores consistens sedes. Hæc gibba est, & insertionē tertij femur mouentis musculi excipit.[z] Quarta in apice processus se offert, reliquis tribus longè arctior, & quarti femur mouentis musculi tendinem admittens. Atque horum sanè musculorum insertionem exterior processus excipit, ab ipsius uero radice in anteriori externaq; ipsius sede[a] musculo principium præbet, qui tibiæ motorum septimus recensebitur.[b] Quòd uerò ad reliquam femoris formam spectat, uniuersum femur anteriori ipsius sede, & in lateribus teres & utcunque læue est, undique ab[c] octauo tibiam mouentium musculo circundatum. cuius gratia anterior femoris sedes iuxta ipsius ceruicis radicem nonnihil ampla est, &[d] aspera, quo ualidiùs & ampliori principio musculus ille enasceretur. In posteriori autem sede femur in acutum quodammodo fertur, &[e] lineam insigniter protuberantem & asperam inæqualemq; ostendit. quæ à femoris processuum radice aliquò usque ultra medium longitudinis femoris prorepit. Huic lineæ[f] quintus femur mouens musculus pertinaciter inseritur,[g] ipsaq; duntaxat ex reliqua femoris amplitudine, ab octauo tibiam mouenti musculo, non circundatur. Porrò ad inferiorem huius lineæ[h] sedem, ac iuxta inferiorum femoris capitum radicem, femur amplum depressumq;, nō autem teres cernitur, quo tutius hàc maxima tibiam petens uena cum arteria & neruo feratur. neque si femur hîc gibbum esset, à femore errabunda declinet. Quamuis & femur hîc ad suorum inferiorum capitum productionem latescere crassescereq; etiam debeat.[i] Cæterum femoris ductus non recto tramite à coxendicis ossis acetabulo deorsum tenditur. Verum femoris ceruix à capite ipsius ualde extrorsum obliquè, & quasi transuersim fertur, & hinc femur rursus reliquo ipsius corpore obliquè uersus interiora ad genu descendens procedit. Quam sanè figuram non obiter Natura excogitauit. est enim laudatissima, quamq; Hippocrates in libro de Fracturis in effracto femore sedulò seruandam præcipit. Quandoquidem omnes quibus à prima conformatione femur rectius, quàm homini ex usu est, contigit, uari & claudi in genu redduntur. Hoc autem quàm non modò ad cursum, sed ad ambulationē, firmamq; stationem noxiū sit, quotidie uidentes discimus. Atqui si utriusque femoris ceruix non statim à coxendicis articulo, uti diximus, foràs porrigeretur, quænam sedes internis femur amplexantibus musculis reliqua esset? quæ rursus neruis, uenis, ac arterijs in uniuersum crus distributis? quæ item glandulis horum uasorum propagationi præfectis? Non enim per externas cruris regiones hæc descendere decebat, quum ita omnibus foris occursantibus leui quaque occasione lædenda, exponerentur. Si igitur uenis, arterijs, glandulis, musculis pluris ijsdemq; maximis hanc regionem inibi parare oportuit, necessum quoque fuit, ex acetabulo femur foras extrorsum'ue abscedere. Porrò si quibusdam capitis femoris ceruix minus foràs educitur, his statim inguinum sedes angustæ & inuicem compressæ reddūtur, præterea his femur simul cum genu turpiter extrorsum abducitur. Meritò itaque uniuersa femoris forma curua gibbaq; exteriori regione existit, interiori uerò subcaua. Pariter quoq;, & magis adhuc femoris posterior pars sima cauaq; uisitur, anterior autē gibba, quòd ad sessiones is femoris ductus admodum sit idoneus: uti etiam ad multa quæ sedentes obimus munia, quando scilicet unum femur alteri inijcimus. Vt modò taceam, quàm elegāter femur musculis cedit, posteriorem ipsius sedem occupantibus.

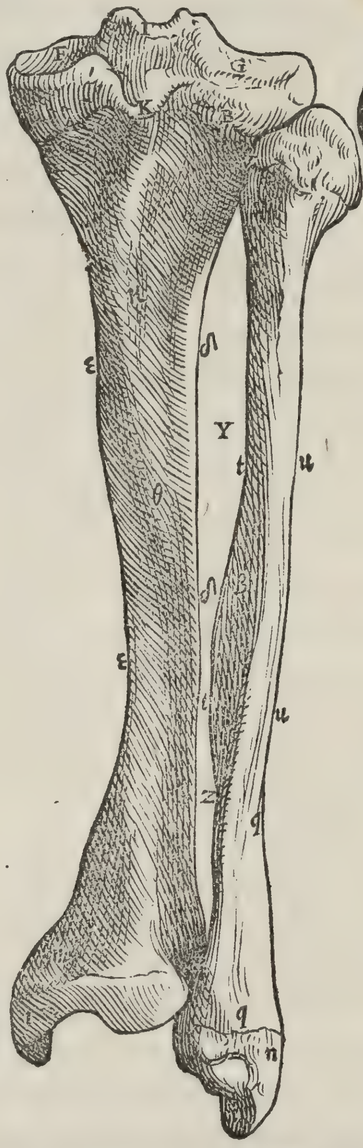
Femoris secundum ipsius longitudinem forma.

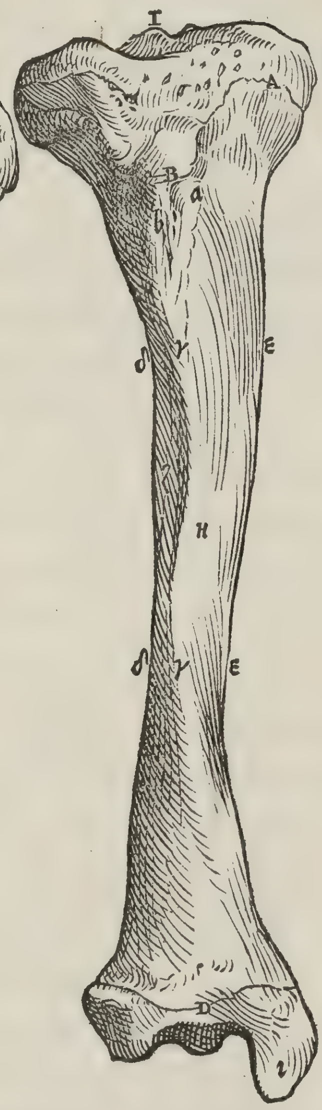
n 8 muscu. tab. Vnus Θ, alter Λ. In 14 autē tab. c, d. o 1 fig. c, c. p 7 muscu. tab. α. q 1 figu. R. r Specta 13 musc. tabulæ x, x, y, z, α. s primus 9 musc. tabu. Π. secund. 10 tabu. Σ. tert. 11 tab. Σ. quart. 11 tab. Φ. t 1 figur. S. u 1 fi. T, T. x 2 figu. V. y 2 fig. X z 1, 2 fig. Y. a 5 muscul. tabul. Λ. 10 tab. μ. b ab f ad G figuræ 2, & à c ad G figur. 3. c 7 musc. tab. γ. & 13 tab. δ, ∂. d 2 figu. f. e 1 fig. d, d. f 12 musc. tab. Ξ, Ξ. g 13 muscu. tab. ι, ι. h 1 figur. e. i Progressus est ab A per D, c, c, d, d ad 1 figuræ I. aut per D, f, ad H fi. 2. Aut expende integrarum fig. Λ.

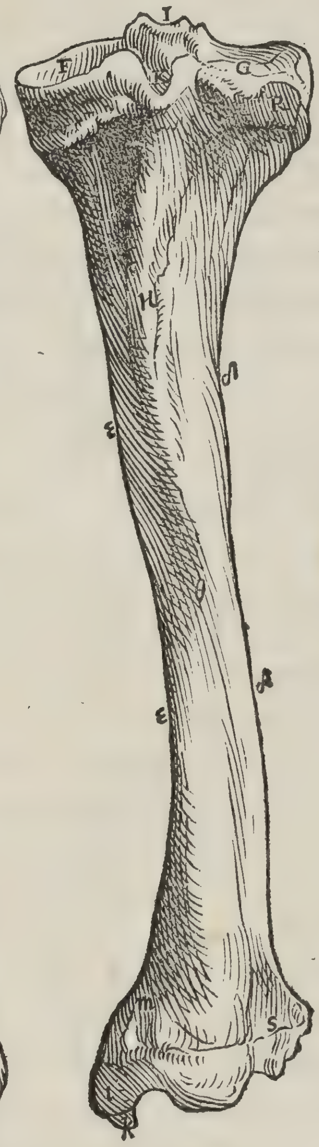
DE TIBIAE OSSE ET FIBVLAE. CA. XXXI.

PRIMA. CAP. XXXI FIGVRA. SECVNDA. TERTIA. QVARTA.

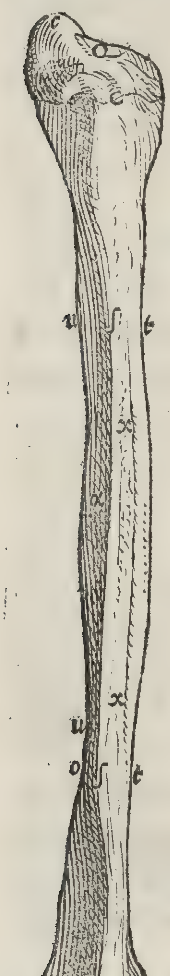

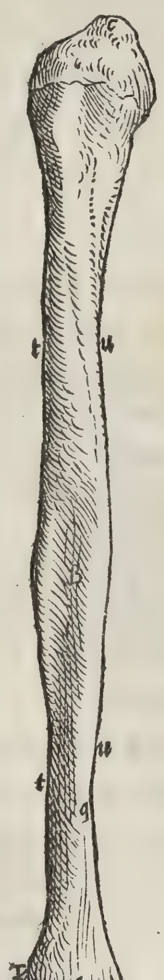

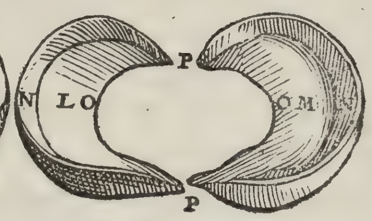

QVINTA. SEXTA. SEPTIMA. OCTAVA.

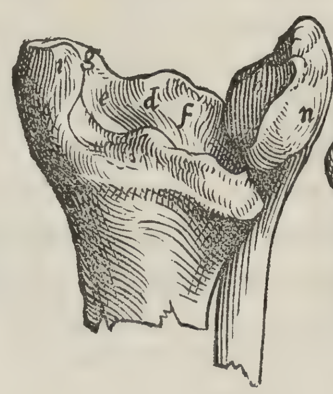

NONA. DECIMA. VNDECIMA.

TRIGESIMIPRIMI CAPITIS FIGVRArum & earundem characterum Index.

VNDECIM praepositae modò figurae ad dextram spectant tibiam, ac prima utrumque in tibia locatum os anteriori facie exprimit, crassius nimirum interiusque, quod tibiae os uocabimus: & gracilius, quod exteriùs positum fibula nobis potius quàm sura nuncupabitur. Secunda figura tibiae os simul cum fibula posteriori facie appositissimè delineatur. Tertia solius tibiae ossis anteriorem sedem commonstrat. Quarta tibiae ossis posterior facies oculis subijcitur. Quinta fibulam anteriori facie exprimit. Sexta fibulam posteriori sede delineatam exhibet. Septima tibiae ossis superiorem ostendit sedem, cui femur articulatur. Octaua duas continet cartilagines, quae sinus adaugent, quibus femoris capita excipiuntur. Nona imam tibiae ossis & fibulae sedem anteriori parte proponit, ut cauitas in conspectum ueniret, tali cum tibia articulationi parata. Decima solam tibiae ossis infimam sedem posteriori ex parte delineatam offert, qua talus excipitur. Vndecima internum latus inferioris fibulae appendicis commonstrat, quod talo articulatur. Characterum autem index erit huiusmodi.

A, B *His duobus characteribus in prima figura, superior tibiae ossis appendix notatur. In tertia uerò & secunda, indicatur linea coalitum commonstrans appendicis cum reliqua ossis portione.*

C *Appendix superior fibulae in prima figura indicatur, in quinta autem coalitus appendicis cum reliquo osse insignitur.*

D *In prima appendix tibiae inferior, in tertia appendicis coalitus indicatur.*

E *In prima appendix fibulae inferior, in quinta coalitus appendicis ad os notatur. & quamuis eiusmodi appendices coalitusque non in omnibus figuris notauerim, nulli tamen non obuias esse appendices arbitror.*

F, G, 2, 4, 7 *Sinus tibiae ossis, quibus inferiora femoris capita articulantur.*

H, I, K 7 *Tibiae ossis tuber, sinus, quibus femoris capita excipiuntur, dirimens. ac H quidem ipsius anterior sedes indicatur. I uerò media & impensiùs prominens. K autem posterior. Atque hi characteres in eius tuberis sedibus, quae sinuantur, obuij sunt. & horum K & I in secunda figura, tertia & quarta idem quod in septima, indicant.*

L 8 *Cartilago dextrum tibiae ossis sinum adaugens, quo externum femoris caput excipitur.*

M 8 *Cartilago sinistrum, seu dextrae tibiae ossis internum sinum augens, cui internum femoris caput articulatur.*

N 8 *Hac sede cartilagines, tibiae ossis sinus augentes, uidentur crassissimae.*

O 8 *Hac sede nuper dictae cartilagines sunt tenuissimae, ac ante sinuum centrum deficiunt.*

P, P 8 *His sedibus illae cartilagines in apices terminantur.*

Q 5 *Fibulae sinus leuiter ac in superficie caelatus, cui tibiae ossis tuberculum iam R indicandum, coarticulatur.*

R 4 *Tuberculum, seu caput tibiae ossis, quod fibulae coarctatur.*

S 4, 10 *Sinus tibiae ossis, quo inferiorem fibulae sedem excipit.*

T 5, 6, 11 *Internum fibulae latus, quod tibiae ossi committitur. Caeterùm V in secunda figura superiorem connexum fibulae ad tibiam indicat: X uerò inferiorem. Y autem interuallum notat, quo haec ossa inuicem dehiscunt.*

V, X.

Y.

Z 1, 2 *Hac sede fibula nō rectà ducitur, sed introrsum nōnihil obliquatur, exteriorique latere sima fit.*

a, b 1, 3, 7 *Anterior tibiae ossis sedes, in quam musculi tibiam extendentes inseruntur.*

c 5, 6 *Superioris fibulae appendicis processus, cui tendo quarti tibiam mouentis musculi inseritur.*

d, e, f, g, h 9 *Sedes, cui superior tali pars, lateraque articulantur. ac d quidem & e, & f superiorem huius sedis regionem in nona & decima figuris commonstrant. Deinde rursus d notat eius regionis tuber. e uerò & f partem huius regionis utrinque ad tuberis d notati latus altiùs quàm ipsum tuber insinuatam. Porrò g sedis huius internum latus indicat, quod ab externo latere constituitur processus inferioris appendicis tibiae ossis, quem Φ in prima figura indicat. Caeterùm h in nona & undecima externum huius sedis, quae talo aptatur, latus ostendit, ab interno constitutum latere appendicis inferioris fibulae in prima figura E notatae.*

Φ, i *Φ in prima figura processus indicatur inferioris appendicis tibiae ossis, qui exterior est malleolus.*

lus. Cæterum i in secunda, tertia, nona, & decima eundem appendicis processum notat.

k 4,10 *Sinus interioris malleoli, ex quo cartilagineum ligamentum talo inseritur.*

l 1,3,9 *Sinus asper & inæqualis in anteriori sede inferioris appendicis tibiæ ossis conspicuus, à quo ligamentum cartilagineum ad tali ceruicem pronascitur.*

m 2,4,10 *Hac sede sinus spectantur, qui tres tendines ad pedis inferiora protensos deducunt.*

n 2,5,6,9 *E quidem in prima figura externum notat malleolum. is namque aliud nihil est, quàm inferior fibulæ appendix. Verùm n in plerisque figuris hunc malleolum exprimit.*

o, p 1,5 *Vmbrata hæc fibulæ sedes ab o ad p usque pertinens, ea fibulæ pars est, quæ nuda nullisque musculis tecta ante sectionem se offert.*

q, q 2,6 *Hâc septimi & octaui musculorum pedem mouentium tendines reflectuntur, quorum occasione fibula hîc sinuata est.*

r 2,6,11 *Sinus inferioris fibulæ appendicis, à quo ligamentum in talum fertur.*

ſ, ſ 1,5 *Prima fibulæ linea, seu primus eiusdem angulus.*

t, t 1,2,5,6 *Secunda fibulæ linea.*

u, u 1,2,5,6 *Tertia fibulæ linea.*

x, x 1,5 *Primum fibulæ latus. Verùm x & x priuatim huius lateris lineam indicant, inibi gratia musculi pollicem extendentis modicè prominentem.*

α, α 1,5 *Secundum fibulæ latus.*

β, β 2,6 *Tertium fibulæ latus.*

γ, γ 1,3 *Prima tibiæ ossis linea.*

δ, δ 1,2,3,4 *Secunda tibiæ ossis linea.*

ε, ε 1,2,3,4 *Tertia tibiæ ossis linea.*

ζ 1,3 *Primum tibiæ ossis latus.*

η 1,3 *Secundum tibiæ ossis latus.*

θ 2,4 *Tertium tibiæ ossis latus.*

κ 2,4 *Aspera tertij tibiæ ossis lateris linea, cui musculus in poplite latitans inseritur.*

Tibia.

Fibula.

Tibiæ os.

IN TIBIA similiter atque in cubito, bina reponuntur[a] ossa, quæ Hippocrates perpetuò tibiæ ossa appellat. ac horũ[b] alterũ interius est & crassius, quod totius membri nomine κνήμη, & tibia nuncupatur:[c] alterum uerò exteriùs locatur, & interiori crassitie admodum cedit, Græcis quidem περόνη, Latinis autem sura & fibula uocatum. Ego euidentioris doctrinæ studio crassius os, tibiæ os appellabo, id à tibia, hoc est toto membro distinguens, quod his ossibus, musculis, uenis, arterijs, neruis, & cute hæc omnia ambienti formatur. Gracilius autem os fibula opportunè dicetur, ut id à sura, quam Græci, quia ueluti tibiæ uenter est, γαστροκνημίαν nuncupant, distinguatur. Tibiæ itaque ossi & fibulæ suprà infraque appendix coalescit, ac superior quidẽ tibiæ ossis[d] appendix admodũ crassa lataque est, anteriori tamen sede crassior, ac in anteriori tibiæ regione magis quàm in posteriori † deorsum duci cernitur. Huic* duo oblongi insculpuntur sinus, inuicem[e] aspero inæqualique tubere distincti, & lubrica cartilagine incrustati. His sinibus inferiora femoris[f] capita excipiuntur. tuber autem sinus distinguens, grandem[g] sinum subit, femoris capita posteriori in sede dirimentem. Dein tuber ex superiori[h] mediaque ipsius sede, quæ aspera & sinuata, neque ulla cartilagine inuncta uisitur, ualidissimum emittit[i] ligamentum, nuper dicto femoris capitum interuallo sinui'ue insertum. Adeò sanè, ut media huius tuberis sedes in hoc aspera sinuataque sit, quò fœlicius ligamenta in femur porrigat, hæc è maximè protuberante sua sede, ac deinde ex[k] posteriori ipsius regione educens. Ab[l] anteriori nanque tuberis regione, quæ minimum prominet, etiam si illa similiter aspera sit, ac latè sinuata, nullum tamen ligamentum femori inseritur, sed ligamenta inibi producuntur, quæ[m] cartilagines anteriori huius tuberis sedi colligant, quas tibiæ ossis sinus iam augere dicam. Quum enim duo tibiæ ossis sinus femoris capita admittentes, quodammodo superficietenus duntaxat insculpãtur, neque ad amussim femoris capitum gibbis (etiam si Galeno secus uisum fuerit) suis cauis respondeant, Natura mirabili artificio sinuum profunditatem adauxit. quippe præter lubricas cartilagines tibiæ ossis sinibus & femoris capitibus crustæ modo obductas, utrique sinui unam adhibuit cartilaginem, neque femori, neque tibiæ ossi aliter quàm ligamentorum beneficio connexam. Hæc nanque orbiculatim ligamentis genu articulum amplexantibus solum connascitur, & præterea ligamenti interuentu anteriori posteriorique sedi tuberis connectitur, quod tibiæ ossis sinus femoris capita excipientes dirimere dictum est. Istæ cartilagines exactè simplici cartilagine molliores sunt, & quasi ligamenti naturæ participes. Dein quà ossibus applicãtur, impensè æquales, lubricæ, læues, ac denique unctuoso humore oblitæ spectantur. Ad hæc, in articuli ambitu[n] crassæ sunt, multo ante sinuum

Tibiæ ossis & fibulæ appendices.

Sedes cui femur ad tibiam articulatur.

Cartilagines quibus tibiæ ossis sinus augẽtur.

Lib. 3 de Vsu part. & in cõmentarijs in Hippo. librũ de Fracturis.

a tota 1, & 2 figur. integrarum Φ et Ψ ad Λ & Ω.

b tota 3, 4 figuræ.

c tota 5, 6 figuræ.

d tibiæ ossis appendices primùm A, B 1,3 fig. dein D 1,3 fi. fibulæ autem C 1,5 figur. insuper E 1 & 5 figuræ.

† 1,3 fig. B.

** 2,4,7 fi. F, G.*

e 7 figu. H, I, K.

f 1,2 fig. 30 cap. E, F.

g 1 figu. 30 cap. I.

h 2,3,4,7 fig. I.

i fig. cap. 1. lib. 2 X.

k 2,4,7 figur. K.

l 7 fig. H.

m tota 8 figura, ubi dextra L, sinistra aũt M insignitur.

n 8 figu. N.

sinuum centrum [o] extenuatæ, desinentesq́. Harum siquidem figura lunaris est, quemadmodum interioris sinus internum latus, & exterioris sinus externum. Præterea nullibi crasſiores quàm ad lateris sui medium cernuntur. [p] quà enim anteriori posteriorique tuberis tibiæ oſsis sinus distinguentis sedibus appropinquant, tenuiſsimæ sunt, & in acutos apices finiunt. quorum qui anteriori eius tuberis sedi committuntur, inuicem proximi sunt, dextraq́ cartilago sinistræ ibidem alligatur. Apices uerò posteriorem tuberis sedem accedentes, magis mutuò distant, neque inuicem, ut anteriores cartilaginum apices, committuntur. Ligamentum enim craſsiſsimum ex tubere in femur insertum, posteriores cartilaginum apices distinguit. Quæ quum ita sint, leui negotio colligitur, quàm concinnè harum cartilaginum auxilio oſsis tibiæ sinuum cauitas adaugeatur, non solum quidem in hominibus, uerum in omnibus quæ hactenus uidi quadrupedibus & auibus. His nanque in genu articulo eiusmodi cartilagines reponuntur. unde etiam in mensa cuiuis harum naturam contueri promptiſsimum est, si modò exactè genu articulum quis inspexerit: neque paſsim cum Aristotele, & Galeno in tertio de Partium usu, quadrupedum genu illic esse existimauerit, ubi tibiæ inferior pars talo coarctatur. Atque hoc sanè modo tibiæ os femori articulatur. fibula autem non adeò altè conscendit, ut femur contingat, uerum superior ipsius appendix in interno illius latere [q] sinum gerit leuiter admodum insinuatū & amplum, cui minime protuberans tibiæ oſsis appendicis [r] tuber coarticulatur, quod ad externum tibiæ oſsis latus uersus posteriora cōsistens cartilagine, similiter atque sinus fibulæ, incrustatur. Porrò [s] ima sede fibula tibiæ oſsi diuersa articuli ratione quàm [t] suprà coarctatur. Externum enim tibiæ oſsis latus, oblongum exigit [u] sinum, cui protuberans internum fibulæ [x] latus immittitur, quod asperum nōnihil est, quemadmodum & tibiæ oſsis sinus asper quoque, & cartilagine neutiquam incrustatus cernitur. Sinus enim ille fibulam læui contactu non excipit, uerùm quà hæc oſſa inuicem cōmittuntur, ualidum intercedit ligamentum, non quidem duntaxat in circuitu ipsa cōnectens, at etiam ubi mutuò se contingunt. Cæterùm per reliquam tibiæ longitudinem fibula à tibiæ oſſe [y] plurimùm dehiſcit. non quidem quòd hæc radij [z] modo obliquè ducatur, ac ueluti à tibiæ oſſe foràs obliquetur, sed quòd tibiæ os suprà infraq́ adeò craſſum ſit, & in reliqua ipsius longitudine gracile, ut fibula illis tibiæ oſsis sedibus, quibus craſſum cernitur, commiſſa, facile à tota tibiæ graciliori sede multùm distet. Quamuis tanto adhuc minus fibula à tibia dehiſcat, quanto minus recta conſpicitur. Fibula enim [a] paulo sub medio lōgitudinis tibiæ, introrſum ac uerſus tibiæ os nōnihil curuatur, externoq́ ipsius latere ſima, ſeu cōcaua redditur. Cæterùm tibiæ oſsis fibulæq́ ductus, & ſecundū ipſarum longitudinem extuberantes lineas impreſsionesq́, tum demum opportuniùs deſcribam, ubi ſupernas infernasq́ eorundem oſsium partes, quibus alijs coarctantur expreſſero. Superior itaque tibiæ oſsis appendix, ad eum quem dixi modum femori ac fibulæ coarctatur. [b] anterior autem eiuſdem appendicis ſedes utcunque depreſſa aſperaq́ cernitur, unà cum tibiæ oſsis anteriori ſede appendici proxima, & à pleriſque Græcorum ἀντικνήμιον uocata, quæ in hoc aſpera eſt, ut ualidiſsimos [c] muſculorum tibiam mouentium tendines exciperet. quorum etiam tendinum gratia, ſuperior fibulæ appendix inſigniter externo ipſius latere & ſuperiori parte [d] protuberat, robuſtiſsimum [e] quarti tibiam mouentis muſculi tendinem excepturus. Dein hæc fibulæ ſedes caput educit [f] ſeptimi pedem mouentis muſculi. Inferiores tibiæ oſsis & fibulæ appendices, ſimul [g] ſinum ſedemq́ efformant, cui [h] talus mutuo quaſi ingreſſu articulatur. Si enim tibiæ oſsis ac fibulæ ſinus tuberaq́ ſedulo perpenderis, tali cum tibia connexum ad ginglymon opportunè referes. Verùm tali hiſtoriam ſuo loco explicabimus. nunc enim ſinus tibiæ oſsis examinandus uenit, qui in infimæ tibiæ oſsis appendicis ſede amplus admodum eſt, & quodammodo [i] geminus. In medio enim amplo, ſed modicè prominente [k] tubere interſtinguitur, liquidoq́ altiùs ad tuberis latera excauatur. Ad internū huius ſinus latus inferior tibiæ oſsis appendix, ualido magnoq́ [l] proceſſu deorſum fertur, qui externo ipſius [m] latere, quo ſinum reſpicit, cauus, & ſimiliter ac ſinus ipſe læuis & cartilagine incruſtatus eſt: interno autem [n] latere alterum crus reſpiciente gibbus eſt. ac quum [o] excarnis ſit, nulliſq́ muſculorum partibus obtectus, in nobis tactu facilè percipitur, eſtq́ interior malleolus. Proceſſus hic in infima ipſius ſede uerſus poſteriora [p] ſinum obtinet, ex quo [q] ligamentum prodit, cartilagineum tibiæ os talo colligans. Atque eiuſmodi etiam ligamenti producendi gratia, anterior appendicis inferioris tibiæ oſsis [r] ſedes, in humillima ipſius parte, etiam ſinum exigit tranſuerſim oblongum, & aſperum, & inæqualem: à quo ligamentum prodit, tibiæ oſsi [s] ceruicem tali nectens. Poſterior etiam huius appendicis ſedes, ubi primùm internū educit malleolum, [t] depreſſa eſt, ſinuſq́ oſtendit, qui tranſuerſis obducti ligamentis muſculorum tendines hàc pedem adeuntes, tutò, ne ſuis finibus aberrent, ferri ſinunt. Sunt autem illi numero tres, [u] quintus ſcilicet pedem

Lib. de Com. muni animaliū greſſu.

Fibulæ ad tibiæ os nexus.

Vbi fibula à tibiæ oſſe dehiſcat.

Tibiæ oſsis ſinus et tubera, quibus talo articulatur.

Interior malleolus.

o 8 figur. O. p 8 fi. P, P. q 5 fig. Q. r 4 fig. R. s 2 figu. X. t 2 figur. V. u 4, 10 fi. S. x 5, 6, 11 figur. T. y ſecūda fi. Y inter V & X conſiſtens. z 1 fig. 24. ca. à k ad k. a 1, 2 fig. Z. b 1 fig. A, B. dein 1, 3, 7 fig. a, b. c 6 muſ. ta. cha. 5, 6, dein 8 tabulæ Ω, g, h, i, &c. d 5, 6 fig. c. e 10 muſcu. ta. Y. 2 ta. α. f 2 muſc. ta. χ et 6 ta φ. g 9 fig. d, e, f, g, h. h totæ 3, 4, 5, 6. fi. ca. 33 i 9, 10 fi. e, f. k 9, 10. fi. d. l 1 fig. φ et 2, 3, 9, 10 figur. i. m 9 fig. g. n 2, 3, 9, 10 figur. i. o 2 muſcul. tab. n. p 4, 10 fi. k. q fig. cap. 1. lib. 2 f. r 1, 3, 9 fi. l. s fig. 3 cap. 33. N. t 2, 4, 10 fi. m et 15 muſ. tab. chara. 1, 2, 3. u eiuſdē ta. D, E primus notatur. ſecund. O, tertius P.

dem mouentium, & duo digitorum flexui famulantes. Cæterum externum inferioris appen

Fibulæ cū talo articulatio.

dicis tibiæ ossis latus, nullum educit processum interno malleolo respondentem. Verùm [x] appendix fibulæ externo tibiæ ossis lateri adnexa, impensè hîc crassescit, deorsúmque magis quàm interior malleolus fertur. ac in causa est, ut rarius in externum pedis latus, quàm in internum, talus luxetur. Tanto enim fibula hîc decliuiùs ipso tibiæ osse descendit, quanto altius tibiæ os ad femur suprà porrigitur: adeò ut fibula ne minimum quidem longitudine à tibiæ osse uincatur. Inferior hæc fibulæ appendix, externum [y] latus sinus cōstituit talum excipiētis. Verùm appendix interno ipsius latere adeò protuberat, & cartilagine incrustatur, ut eam à [z] talo ueriùs suscipi, quàm eundem excipere, meritò quis dixerit. etiam si externum tali latus apposite tegat, atque in eum modum unà cum interno malleolo talum comprehendat, ut nusquam in integris hominibus talus contingi queat. [a] Tibiæ enim ossis appendix superiorem ipsius integit sedem, & internum quoque ipsius latus. fibula autem inferiori sua appendice externum tali latus occupat: anterior tali sedes, quæ in nuda ossium compage oculis subijcitur tendinibus occultatur, per pedis superiora ad digitos deductis. ita etiam posterior ipsius sedes non minus in nudis sceletis conspicua, tendinibus obtegitur in calcem insertis, & quibusdam hàc pedis inferiora subeuntibus. Ima hæc fibulæ pars talo commissa, externóque suo latere gibba, & nulla prorsus musculi parte [b] obtecta, exteriorem constituit malleolum, quem simul cum interiori malleolo à quibusdam talum perperam appellari Galenus testatur. Atqui is error ad nos usque manauit. Nam, ut cæteros taceam, Erasmus noster Roterodamus in suo de talorum lusu Dialogo, malleolos in hominibus talos simul cum Plinio uocari innuit: quod nonnullis Galeni interpretibus adeò arrisit, ut σφυρὰ, hoc est malleolos, subinde talos reddiderint. Externum itaque exterioris malleoli latus gibbum excarnéque est, similiter atque interioris malleoli internum latus. Posterior autem exterioris malleoli sedes amplum ostendit [c] sinum, qui transuerso obductus [d] ligamento, sexti & septimi pedem mouentium musculorum tendines deducit, illos quo minus à sua sede reclinent continens. Internum eiusdem malleoli latus in infima ipsius sede uersus posteriora, profundum asperúmque ostendit [e] sinum, ex quo [f] ligamentum prodit cartilagineum, hîc fibulam talo ualidissimè connectens. Cæterùm ex uniuersa fibulæ amplitudine, nulla ipsius pars nuda excarnísue est, præter infimæ ipsius partis externū [g] latus, quod etiam aliquousque supra appendicem fibulæ inferiorem excarne cernitur. quum interim reliqua ipsius amplitudo musculis obtegatur, ita fibulam amplexantibus, ut hæc passim ipsis cedere, ab illísque comprimi uideatur. Si enim fibulam examinaueris, eam secundum ipsius in lōgitudine ductum triangulam esse conspicies, atque id potissimum iuxta ipsius longitudinis medium. In anterioris enim fibulæ sedis medio, acuta & insigniter protuberans apparet [h] linea, primum fibulæ angulum constituens. In posteriori autem ipsius sede, depressa est; & plana, ac utrinque ad posterioris sui sedis latera unam commonstrat [i] lineam, quæ insigniter satis protuberans, alium fibulæ angulum efformat. Adeò ut ea quæ internum latus posterioris fibulæ sedis occupat, secundus fibulæ angulus appellari possit: quæ uerò externum eius sedis latus habet, tertius. Atque his tribus lineis angulísue, tria fibulæ continentur [k] latera. ac unum quidem inter primum & secundum angulos consistit, quod unà cum tibiæ ossis externo [l] latere aptam sedem præbet illis musculis, qui à tibiæ anteriori sede in pedis superiora feruntur. Sunt autem illi, pedem mouentium [m] sextus, deinde quatuor pedis digitos [n] extendens, simul cum [o] nono pedem mouentium, & illo qui pollicem [p] extendit, ac priuatim in primo hoc fibulæ latere [q] lineam quandam exigit modicè protuberantem, à qua illi musculo principium offertur. Secundum latus, prima linea & tertia terminatur, & amplum est, egregiéque sinuatum [r] septimo ac [s] octauo pedem mouentibus musculis locum præbet. Quinetiam octaui musculi gratia, latus hoc utcunque asperum cernitur, ut is hinc uniuersum ipsius principium pulchrè educat. Ab illis itaque musculis qui primum fibulæ latus occupāt, & illis qui secundo exporriguntur lateri, prima fibulæ linea primus'ue angulus educitur. Tertium latus secunda & tertia lineis circumscriptū, à musculis comprimitur posteriorem tibiæ sedem occupantibus, & potissimum ab eo [t] qui pollicis secundum os flectit, ac ab hoc fibulæ latere carneus enascitur. Quæ quum ita sint, tertia linea à musculis secundum & tertium latus occupantibus forás protruditur. Secunda autem linea ab illis producitur musculis, qui tertium & primum fibulæ latus comprimunt. Verùm secunda hæc linea priuatim [u] ligamentum educit, fibulam tibiæ ossi tota illa sede qua hæc ossa inuicem dehiscunt, colligās, & in [x] secundam tibiæ ossis lineam insertum. Tibiæ enim os similiter ac fibula, in suæ longitudinis medio quadantenus triangulare est. ac prima ipsius [y] linea in anteriori ossis sede consistit, insigniterque prominet: unde etiam Spina Anatomes professoribus appellatur. atque hæc adeò acutè porrigitur, ut nullibi potius concertantes pueros pedibus inuicem pe-

tere

Marginal notes (left):

Talum ante sectionem tactui non occurrere.

Exterior malleolus. Lib. de Ossibus Cap. 22.

Excarnis fibulæ pars.

Fibula secundum ipsius longitudinem triangula.

Tibiæ ossis secundum ipsius longitudinem figura.

Marginal notes (right):

x 1 fig. F, dein 2,5,6, 9 fig. n.
y 9,11 fi. h.
z 6 fig. ca, 33 H.
a Confer figuras integram ossium compagem exprimentes, musculorum tabulis in pede.
b 1 muscul. ta. 1. 2 tab. Ξ. & integrarum figur. φ.
c 2,6 fi. q.
d 2 muscul. tab. Ξ ligamentum. musculi autem χ et ψ.
e 2,6,11 figur. r.
f fi. cap. 1 li. 2 g.
g 1,5 fi. o, p.
h 1,5 fi. s.
i 1,2,5,6 fi. secunda linea t, t notatur. tertia autem u, u.
k primum latus 1,5 fi. x, secūdum 1,5 fi. α, tertium 2,6 figu. β.
l 1 figur. f.
m 3 muscul. tab. Υ.
n 4 muscu. tab. Υ.
o 4 tab. Ω.
p 5 tab. Φ.
q 1,5 fi. x. x.
r 6 muscul. tab. Φ.
s 6 tab. Υ.
t 14 tab. A.
u fig. cap. 1 lib. 2 d.
x 1,2 fi. A, A.
y 13 fi. γ, γ.

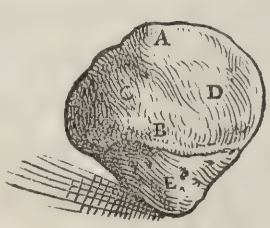
tere uideamus, quàm ad anteriorē tibiæ sedem, ubi linea proximè cuti subiecta, hanc cultri modo scindit, quoties ipsa impetu ad tibiæ os colliditur.[z] Secunda & [a] tertia tibiæ ossis lineæ, posterioris sui [b] sedis latera constituunt: ac tertia quidem internum eius sedis latus efformat, parum acutè educta, sed obtusa admodum, & quasi teres. Secunda autē linea paulo est acutior, ac externum posterioris tibiæ ossis sedis latus efformat: estq; illa, cui ligamentum fibulam tibiæ ossi cōnectens inseri non ita multo antè relatum est. His tribus lineis, tria tibiæ ossis conficiuntur latera. ac [c] primum quidem prima secundaq; linea terminatur, sinuatumq; est ac planum, eorundemq; musculorum occasione cauatur, quibus primum fibulæ [d] latus cedere dictum est. [e] secundū uerò tibiæ ossis latus prima tertiaq; linea terminatur, & insigniter gibbum est, nulloq; prorsus obtectum musculo, Græcis ἀκρία, & frequentius adhuc ἀντικνήμιον nuncupatur.[f] Tertium tibiæ ossis latus, secunda & tertia circumscriptum lineis, non ualde depressum est, ac musculis occupatur posteriorem tibiæ sedem sibi uendicantibus: præcipuè uerò [g] illo qui quatuor digitorum tertij ossis flexus autor habebitur, & [h] illo quem pedis motorū quintum statuemus. Ad hæc, tertium hoc latus in superiori ipsius sede asperam ostendit [i] lineam, obliquè exporrectam, cui [k] musculus inseritur, quem in poplite latitantem uocamus. Atque huiusmodi sanè fibulæ tibiæq; ossis lineæ & latera læui negocio arguūt, quàm suffulciendis educendisq; musculis hæc ossa conueniant. Articuli uerò ostendunt, quàm affabrè motibus quos cruribus molimur obeundis Natura hæc extruxerit, illa ad eum quem diximus modum iuxta articulorum sedem adaugens: adeò ut citra summam Creatoris nostri admirationem, hæc nemo contemplari queat, & non promptè colligat, quàm uniuersam is uitiaret cōstructionem, si quicquam eorum quæ modò scripsimus, immutatum fingeret.

z 1, 2, 3, 4 figur. A, A. a earundē figur. 1, 1. b 2, 4 fig. 6. c 1, 3 fig. 5. d 1, 5 fig. X. e 1, 3 fig. X. & 1 musc. tabu. X, Y, 2 tabul. θ, X. f 2, 4 fig. 6. g 14 musc. tabul. Z. h 15 muscu. tabu. D, E. i 2, 4 fig. X. k 14 musc. tab. R.

DE PATELLA. CAPVT XXXII.

PRIMA TRIGESIMISECVNDI Capitis figura, anteriorem patellæ faciem ostendens.

SECVNDA, POSTERIOREM patellæ sedem spectandam proponens.

CHARACTERVM SECVNDAE FIGVRAE, INDEX.

A, B *Dextri cruris patellæ tuber sinum inferiorum femoris capitum subiens.*
C *Sinus qui interno femoris capiti adaptatur.*
D *Sinus patellæ, gibbo externi femoris capitis congruens.*
E *Hac parte patella inferiori sua sede tibiæ os spectat, & ueluti in processum excedit, qui similiter atque tota anterior ipsius sedes tendinibus tibiam extendentibus innascitur, quemadmodum pulchrè ostendit octaua musculorum tabula, charactere k. qui innascitur characteribus g, h, i. Foraminula uerò hac parte, ut & in patellæ anteriori sede conspicua, etiam citra characterum operam promptè obseruantur.*

Patellæ situs & forma.

ANTERIORI genu articuli sedi [a] os quoddam præponitur orbiculare, & breui scuto non absimile, quod posteriori sua sede, qua femur spectat, læui, lubricaq; cartilagine, magna ex parte obductum uisitur, apto tubere sinibusq; [b] anteriori inferiorum femoris capitum sedi eleganter congruens. Secundùm ipsius enim longitudinem [c] tubere amplo & mediocriter prominenti extuberat, quod patulum femoris capitum sinum in anteriori illorum sede exculptum subit.[d] Vtrinq; ad tuberis huius latera unus habetur sinus, prominentes & cartilagine incrustatas femoris capitum sedes excipiens. Verùm ut exterius femoris caput antrorsum magis, quàm interius caput porrigitur, & ampliori sede læui cartilagine obducitur, ita sanè exterior patellæ sinus ad tuberis sui externum latus consistens, longè amplior latiorq; interiori sinu occurrit. Patella igitur illa parte qua femoris os contingit, læuis & lubrica cernitur.[e] Anteriori autem ipsius sede, & in lateribus aspera, & cæcis quibusdam foraminulis obsita spectatur: quemadmodum & in posteriori ipsius sede, [f] ubi infima sui parte tanquam acuto quodam processu deorsum ducitur, tibiæq; ossis elatiorem sedem respicit, aspera etiam & foraminulis illis ornata est, quò aptius firmiusq; tendinibus tibiam extendentibus innascatur.[g] Vniuersa enim patella, tota ipsius amplitudine sedeq;, ubi lubrica cartilagine nō obducitur, tendinibus illis innascitur, nec femori, neq; tibiæ aliter quàm tendinum

a tota 1, 2 fi. integrarum uerò figur. Z. b 2 figur. cap. 30 H. c 2 fi. A, B. d 2 fi. C, D. e tota 1 figura. f 2 figur. E. g 8 muscul. tab. K.

Qui patella femoris ossi connectatur.

dinum beneficio commiſſa. Hoc enim priuatim patella ſibi uendicat, quod alteri oſſi ligamentorum ope non alligetur, ſed tendinibus illis genu articulum tranſcendentibus innata, ad femoris os ualidiſſimè cōſtringatur. Patellæ ſubſtantia in natu grandioribus impenſè dura & ſolida eſt, utcunque etiam Galenus eam extrinſecus cartilaginoſam eſſe aſſerat: ac Marinus quoque cum alijs Anatomicorū præcipuis, eam ſeparatim cartilaginoſum os uocauerit, & ſuum quod patellæ dedicauit Caput, de Cartilaginoſis oſſibus inſcripſerit. Atq; iſti fortaſſis animum adhibuere tendinū cui patella innaſcitur ſubſtātiæ, quæ elixa molliuſculæ cartilaginis ſpeciem obtinet, earum partium modo, ex quibus neruoſa muſculorum capita, aut ligamenta principium ducunt, aut in quæ eadem inſeruntur, Verùm quando patella debitè à tendinibus emundatur, nequaquam cartilaginea, ſed perquàm ſolida fortisq; cernitur, nō quidem in ſolis hominibus, uerum etiam in bobus, ouibus, & cæteris quadrupedibus. quorum etiam genu articulo rerum Opifex patellam præpoſuit, multo quàm in hominibus longiorem & anguſtiorem, quemadmodum in pleriſque auibus latiorem & breuiorem. Datur autē patella hominibus, & illis quæ modò dixi animantibus, ut genu articulus, antrorſum in angulum minus fallax extēdatur, & duntaxat ad rectam lineā ab angulari flexu erigatur. Deinde patella præcipuè præſtat, quo minus in tibiæ flexu femur ex tibiæ oſſis ſinibus in anteriora luxetur. Atque hunc ſanè uſum illi demū nos edocet, quibus patella ſede ſua dimouetur: aut quibus ex caſu in duas partes fracta, ſurſum multo elatius aſcendit, quàm[h] inferiora femoris capita cōſiſtunt. Hi nanq; infirmiſsimè tibiam flectunt, & periculoſiſsimè per decliuia loca gradusq; deſcendunt, femore ſemper prorſum citra omne articuli genu robur elabente.

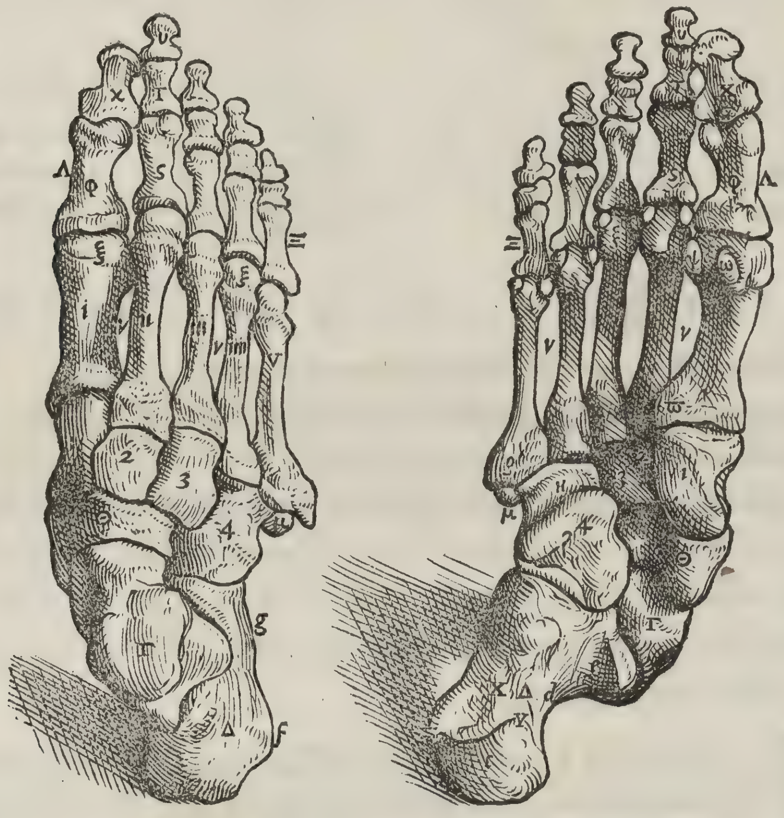
Patellæ ſubſtantia.

Patellæ uſus.

h 2 fig. 30 cap. E, F.

DE PEDIS OSSIBVS. CAP. XXXIII.

PRIMA TRIGESIMI TERTII CAPITIS FIGVRA.

SECVNDA.

TERTIA. QVARTA. QVINTA. SEXTA.

ATQVE HIS SERIATIM SVBIACENT SEPTIMA, OCTAVA, ET NONA.

DECI

DECIMA.

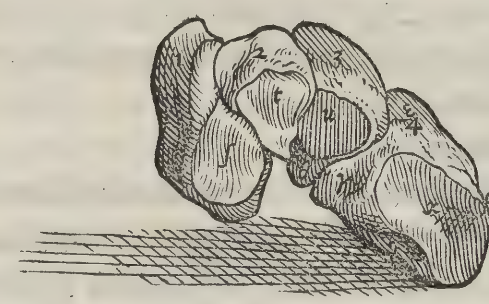
VNDECIMA.

DVODECIMA.

DECIMATERTIA.

TREDECIM PRAESENTIS CAPITIS FIGVRARVM earundemque characterum Index.

PRIMA figura integram dextri pedis ossium struem superiori facie exprimit. Secunda dextri quoque pedis ossium compagem ea sede delineatam proponit, qua stantes innitimur. Tertia dextri pedis talus anteriori facie ita oculis subijcitur, ut ipsius superior pars in conspectum ueniat. Quarta, eiusdem tali inferior sedes ab anteriori facie exprimitur. Quinta, talus ab interno latere spectatur. Sexta talum conspiciendum offert externo latere designatũ. Septima, dextri pedis calcis os interiori sede ita exprimitur, ut externum ipsius latus magis quàm internum appareat. Octaua, calcis os ab interno latere ostenditur. Nona calcis ossis externum latus commonstrat, & perinde ac duæ præcedentes, superiorem calcis sedem depictam exhibet. Decima, pedis os cymbam referens anteriori facie, qua tarsi ossibus committitur, delineatum cernitur. Vndecima eiusdem ossis posteriorem refert sedem. Du decima, quatuor tarsi ossium simul nexorum anterior facies conspicitur, cui pedij ossa coarctantur. Decimatertia, quatuor tarsi ossium posterior facies spectatur, quæ calci & ossi nauiformi est contermina.

Γ,1,2 *Talus.* Δ 1,2 *Calx.* Θ 1,2 *Cymbam referens os.*

1,2,3,4 *His numeri characteribus in prima figura, secunda, duodecima & decimatertia quatuor tarsi ossa indicantur, quibus ab inscripto numero nomina imponimus. hoc primum, illud secundum, atque ita deinceps appellantes.*

I,II, III,IIII,V *Quinque pedij ossa in prima figura notantur, quæ in secunda etiam citra characterum appositionem sunt conspicua.* Λ, Ξ 1,2 *Digitorum pedis ossa.*

A, B,C,D 3,5,6 *His quatuor characteribus tali tuber notatur, tibiæ ossis inferiori appendici articulatum. ac A quidem ad B primam huius tuberis costam seu latus indicat. C uerò ad D secundum, & A ad C tertium, B autem ad D quartum.*

E,E 3 *Sinus tuberis tali, secundum ipsius longitudinem insculptus.*

F,F 3 *Duæ tali tuberis partes, elatius quàm sinus E indicatus prominentes.*

G 5 *Internum tali tuberis latus, quod compressum & cartilagine incrustatum, interno malleolo committitur.*

H 6 *Tali tuberis sinus externo ipsius lateri insinuatus, qui cartilagine similiter obductus, externum malleolum excipit.*

I 5 *Sinus tali asper, cui ligamentum cartilagineum ab interno procedens malleolo inseritur.*

K 6 *Tali sinus, cui ligamentum cartilagineum ab externo malleolo pronatum inseritur.*

L,M 5,6 *Duo sinus, quos posterior tali regio uersus internũ latus spectandos exhibet, qui deducẽdis reflectendisque musculorum tendinibus parantur, hàc pedis inferiora subeuntibus.*

N 3,4, 5,6 *Tali ceruix.*

O 3,4, 5,6 *Tali caput, ossis cymbam referentis sinum subiens, qui undecima figura k indicabitur.*

P 7,8, 9 *Calcis ossis tuber, caput'ue cartilagine obuolutũ, & in tali sinum Q notandum ingrediens.*

Q 4 *Tali amplus sinus, calcis caput P iam indicatum admittens.*

R 7,8, 9 *Calcis ossis sinus, cui inferior tali capitis sedes S iam indicanda articulatur.*

S 4 *Inferior tali capitis, quod ossi cymbam referenti articulatur, sedes, calcis sinum subiens.*

T, T 4 Aſper tali ſinus, ex quo cartilaginea ligamenta calci inſeruntur.

V, V 7, 8, 9 Aſper calcis ſinus, cui cartilaginea ligamenta ex nuper dicto tali ſinu immittuntur.

X, Y, Z 2 Calcis oſsis ſedes, quæ pede in terram firmato, deorſum ſpectat. Verùm Y, & Z in ſecũda, & Y in octaua, & Z in nona priuatim huius ſedis proceſſum notant, muſculis quibuſdam educendis aptum, & propinquiùs reliqua calcis ſede terræ innittentem.

a, b 7, 8, 9 Ab a ad b ſuperioris calcis ſedis interuallum notatur, à poſteriori tali regione ad poſticam calcis deductum.

c 2, 8, 9 Poſtica calcis ſedes.

d, e 2, 8 Internum calcis latus. Verùm e priuatim ſedem notat, qua tendines hàc pedis inferiora petunt.

f, g 1, 7, 9 Externum calcis latus. Verùm g ſeparatim huius lateris regionem inſinuat, cui ſeptimi & octaui pedem mouentium muſculorum tendines exporriguntur.

h, i 7 In ſeptima figura anterior calcis ſedes eſt conſpicua. & h quidem eius ſedem indicat, quæ talo committitur. i uerò eam notat, quæ oſsi teſſeram, ſeu cubum imitanti articulatur. Eſt itaq; i depreſſum calcis caput, ſinum oſsis cubum imitãtis ſubiens. Atq; id caput in nona etiã eſt conſpicuũ.

k 11 Admodum profundè exculptus oſsis cymbæ imaginem oſtendentis ſinus, tali caput O ſignatum ſuſcipiens.

l, m, n 10 Anterior oſsis cymbæ aſsimilati ſedes, tres perquàm leuiter prominentes commonſtrans ſuperficies, quibus tria interiora tarſi oſſa coarticulantur.

o, p, 11, & o in 10 Superior oſsis cymbam referentis ſedes, qua pedis ſuperiora ſpectat.

q, r 10 et q in 11 Inferior oſsis cymbam referentis ſedes, terram intuens. Verùm q priuatim huius ſedis ſinum indicat, quò ſextus pedem mouentium muſculus deducitur.

ſ, t, u 13 Tres planæ quodammodo ſuperficies trium interiorum tarſi oſsium, quibus hæc oſsi cymbæ ſimili coarticulantur.

x 13 Oſsis cubum referentis ſinus in ſuperficie leuiterq; cælatus, quo calci id articulatur. eſtq; hic ſinus huius oſsis unum latus.

α, β 12 Oſsis cubũ referentis ſedes, cui pedij os anularem ſuffulciens digitum, & illud quod minimo præponitur, planis ſuperficiebus coarctantur. eſtq; hæc ſedes ſecundum latus oſsis cubo ſimilis.

γ 12, 13 Tertium oſsis cubo aſsimilati latus, quod & os cymbam exprimens reſpicit, tertioq; tarſi oſsium coarctatur.

δ 12, 13 Quartum oſsis cubo à diſſectionis profeſſoribus comparati latus, externã pedis ſedem ſpectãs.

ε 12, 13 Quintum eius oſsis latus, in pedis ſuperiori conſiſtens ſuperficie.

ζ, η 2, & ζ in 13 Sextum illius oſsis latus, terræ innitens. Verum η peculiater ipſius indicat ſinum, ad quem ſeptimi pedem mouentis muſculi tendo reflectitur.

θ 13 Proceſſus tertij tarſi oſsium, quod oſsi cubum referenti articulatur, in hoc prominens, ut ipſi quintus pedem mouentium muſculus inſeratur.

ι 12 Sedes intimi tarſi oſsium, cui pedij os pollici præpoſitum articulatur.

κ 12 Huic ſecundi tarſi oſsis ſedi, pedij os indicem ſuſtinens coarctatur.

λ 12 Huic tertij oſsium tarſi ſedi, os pedij articulatur, cui medius innititur.

μ 1, 2 Oſsiculum ad externum articulationis latus obuium, quo pedij os paruo præpoſitum digito, oſsi cubum exprimenti committitur.

ν, ν 1, 2 Interualla, ſedesq;, quibus pedij oſſa inuicem dehiſcunt.

ξ, ξ 1, 2 Capitula pedij oſsium, ſinus primorum digitorum oſsium ſubeuntia.

ϖ 2 Proceſſus pedij oſsis pollicem ſuffulciens, cui ſeptimi pedem mouẽtis muſculi tendo implãtatur.

ϱ 2 Proceſſus appendicis ſuperioris pedij oſsis minimo præpoſiti, in hoc potiſsimum prominens, ut octaui pedem mouentis muſculi inſertionem excipiat.

ς, τ, υ 1, 2 Tria indicis oſſa. atq; eadem ratio medij, anularis, minimiq; eſt.

φ, χ 1, 2 Duo pollicis oſſa.

ψ, ω 2 Duo oſsicula pedij oſsi pollicem ſuſtinenti ſuppoſita.

* 2 Oſsiculum ſecundo pollicis internodio præpoſitum. Reliqua autem ſeſamina oſsicula in primis digitorum articulis nullis notis inſignìuimus.

Quadrupedũ cum hominis, crurib. ac pedibus similitudo.

QVEMADMODVM canes, mustelæ, feles, cuniculi, lepores, & magis adhuc simiæ, & ursi, omniaq́ quadrupeda, quibus pedes in digitos findun tur, eandem cum hominibus, femoris ad coxēdicis os, & femoris ad tibiam articuli speciem obtinēt: ita sanè par quoq́ in posteriorum pedum ossibus illis, & huic cernitur contextus. Quippe si pollicis in illis animalibus constructionem ab homine differre, atque magis & minus ad manus nostræ pollicem accedere, ac plures interdum paucioresúe digitos obtingere, nostrumq́ pedem breuiorem esse subaudias, nullo prorsus osse humanum pedem donari spectabis, cui penitus simile, tum situ, tum forma, tum articulatione, tum mouēdi ratione in canibus & id genus animalibus non reperias. Cæterum posteriorem in illis pedem appello, totam eam crurum partem, quam terræ inniti conspicimus, quoties canē aut ursum anterioribus cruribus à terra subleuatis, nulliq́ baculo aut alio quopiam fulcro innixis erectum cernimus. non uerò illam duntaxat partem, quæ quum quatuor insistunt pedibus, terram contingit. ea nanq́ duntaxat pedum digiti est: quemadmodum & nos quoque, quum quatuor ueluti cruribus properè pere studemus, solis manuum & pedum digitis terram cōtingimus, brachiale & calcem à terra ursorum canumq́ ritu subleuantes. Adeò mehercule, ut dictis iam animalibus illic pes incipiat, ubi Aristoteles proportionalem nostro genu articulum in omnibus quadrupedibus finxit. Vnde etiam liquet, quàm hoc meum de quadrupedum ossibus paradoxum, Aristotelis, omniumq́ (quod sciam) philosophorũ, & inter Anatomicos facile principis Galeni de communi animalium gressu in crurum flexione, extensione, sessione, ac femorum cum spina seu dorso ductu, & corporis erectione dogmata perturbet. Ab hac itaq́ ossium in illis animalibus cum homine similitudine, pedis ossium sermonem aggressus sum, quò minus aliquis hîc mox initiò à me requireret, quæ tot chartis in tertio de Partium usu Galenus persequitur. quando hominis pedem quadrupedum longiorem, & deinde latum mollemq́ esse describit. adeoq́ diffuse hominem in ossium compositione ab alijs animalibus distinguit, ac demum tam solicitè cur homo erigatur sedeatq́ ratiocinatur, in Euripide ridendo magis quàm spectandis ossibus occupatus. Quandoquidem et si ursis & alijs eius generis animalibus eadem quæ homini adsunt, tamen Galenus docet Naturam nonnulla homini ut bipedi, nōnulla autem ut animali ratione prædito, in pedum constructione elargiri. Arbitror itaq́ posthac Aristotelis Galeniq́ studiosos, hominum, & quadrupedum, & auium quoq́ ossa inuicem collaturos, ac quónam pacto nos quatuor ueluti cruribus innixi progrediamur, quáq́ ratione felis aut canis sedeat, aut erectus parieti innitatur, ac denique singula seorsim in quo conueniāt aut discrepent indagaturos, ut deinceps placita tantorum uirorum adeò diffuse lateq́ pertractata, naturaliũ rerum studiosi rectiùs euoluant, ac tandem admoniti agnoscant, quàm manifestò huiusmodi ossium similitudo illa redarguat: quamq́ Aristotelis & Galeni, multoq́ minus Platonis in Anatome dogmata, nō ex tripode sint dicta. Prolixum nanque foret, hîc omnium de talis & crurum motibus sententias recensere, atq́ quid de singulis sentiam adijcere. potissimum quum hactenus pedis ossa nondum descripserim, quæ opportunè à talo (quem Græci ἀςράγαλον & ἄςριον uocant) aggrediar.

Li. de Cōmuni animalium gressu.
Lib. 3 de V. su part.

TALI situs ac ipsius cum tibiæ osse & fibula articulationis ratio.

Hominis itaque[a] talus (qui forma canum, ursorum, similiumq́ animalium, quibus pedes in digitos dirimuntur, non autem bisulcorum, & solidis unguibus præditorum animalium talo respondet) sub tibiæ osse & fibula continetur, magna sui sede ab illorum ossium appendicibus comprehensus, quemadmodum in tibiæ ossis & fibulæ descriptionibus antea retuli. Elatior nanque tali pars, quæ sursum quoties totus pes terræ innitur spectat, insigni admodumq́ læui prominet[b] tubere, lubrica cartilagine incrustato, ac denique quartę rotulæ cuiusdam parti non absimili. Est nanq́ hoc tali tuber rotulæ illius partis modo orbiculare ac læue, & quatuor lateribus seu costis terminatũ. ac[c] prima quidem &[d] secunda ad tuberis latera secundùm ipsius longitudinem ueluti in orbem ducuntur:[e] tertia secundùm anteriorem tuberis terminum,[f] quarta autem secundùm posteriorem terminum feruntur. Adeò ut orbiculare hoc tali tuber quadrangulare quodammodo fit, atque ob id Græcis τέτρωρον, Latinis autem quatrio appellatur. Neque uerò lateribus duntaxat præsens tuber quartæ illi rotulæ parti correspondet, sed rotulæ modo, ad quam funis reflectitur, hoc tuber[g] sinu quodam in ipsius medio donatur, qui leuiter admodum cælatus, ad latera[h] utrinque magis protuberat, illi[i] sedi exactissimè conueniens, quam in ima tibiæ ossis appendicis sede talo excipiendo paratam scripsimus. Præsentis tali ad tibiam nexus beneficio pedem flectimus, & reflectimus, ac nimis quàm obscurè in latera ducimus. quanquam nos tanto perfectiorem in latera motum moliamur, quanto tali tuber, seu quatrio minus rotulæ modo exculpitur, & quò minus mutuo ingressu tibiæ ossi articulatur.

a 1, 2 fig. r, & totæ 3, 4, 5, 6 figuræ, ac integrarũ Ω ad Φ & Y. dein ad a et b.
b 3, 5, 6 fig. A, B, C, D.
c 3, 5, 6 fig. ab A ad B.
d 3, 5, 6 fig. à C ad D.
e earundem fi. ab A ad C.
f earundem figu. à B ad D.
g 3 fig. E, E.
h 3 fig. F, F.
i 9, 10 figu. ca. 31 d, e, f.

ticulatur, quemadmodū in canibus fit, quibus tali quatrio insignius secundùm ipsius longitudinem cauatur, magisq́; ad rotulæ, cui funis aduoluitur speciem accedit, ob quod etiam firmiori mutuo ingressū canis talus tibiæ iungitur. Ad hæc, præsens tali quatrio non in his solum quæ modò diximus quartæ rotulæ parti respōdet, uerùm uti rotulæ latera, quibus ipsa ueluti in furcula, aut ut alijs placet in trochlea, suffulcitur, detrita & læuia unctaq́; uisuntur: ita quoque tali tuber ad latera, quibus malleolos contingit, comprimitur, læuiq́; cartilagine incrustatum cernitur, quamuis non pari modo utrinque. In interno siquidem latere,[k] parua amplitudine & superficietenus tantum comprimitur, quòd scilicet inferioris tibiæ ossis appendicis processus interiorem malleolum constituens, & hoc tali latus comprǽhendens, non admodum amplo[l] spacio læui cartilagine incrustetur. Externum uerò tuberis tali latus[m] ampliter sinuatum, & maiori interuallo cartilagine incrustatū apparet, ut aptam sedem constituat, cui[n] internum exterioris malleoli latus concinnè congruat,[o] qui magis deorsum, quàm interior malleolus, exporrigitur. Quemadmodum uerò internum interioris malleoli latus asperum[p] sinum exigere scripsimus, ex quo[q] ligamentum cartilagineum talum tibiæ ossi colligans pronascitur: ita quoque eius ligamenti recipiendi gratia internum tali latus aspero[r] sinu insculpitur, perinde ac externum ipsius tali latus similiter[s] cælatur, ut ipsi[t] ligamentum inseratur ab interno exterioris malleoli latere eductum. Huiusmodi quoque ligamentorum ratione posterior tali sedes ad tuberis ipsius, seu quatrionis[u] radicem cōsistens aspera est, ut inibi ligamenta admitteret à tibia principium ducētia, & rursus alia in calcem porrigat. At præter eiusmodi asperitatem posterior quoq; tali sedes,[x] sinus ostendit, musculorum tendinibus, qui hàc pedis inferiora subeunt, uehendis parati.[y] Descendunt autem hàc tendo quinti pedem mouentium musculi, & musculi secūdum pollicis os flectentis, & illius tendo qui tertia quatuor digitorū ossa inflectit. Atq; ad hunc modum talus tibiæ articulatur, & tali quoque superior ac posterior sedes, lateraq́; ita se habent. Ab anteriori uerò ipsius sede, idq́; magis ab huius sedis interno latere oblonga producitur[z] ceruix, quæ aliquousque progressa, in[a] caput rotundum, lubricaq́; cartilagine incrustatum desinit, quod nauicularis ossis alto[b] sinui inarticulatur, contextū efformās, cuius beneficio modicè obscuroq́; motu pedem in latera agi circunduciq́; arbitramur. Inferior tali pars, duplici articulo calcis ossi articulatur, illiq́; totus insternitur. ac unus quidē articulus in posteriori consistit regione, ubi calcis os amplo latoq́; prominet[c] tubere, amplum profundumq́; tali[d] sinum ingrediente. Alter uerò articulus anterior est, ac uersus internum pedis latus uergens, secus atque posterior articulus se habet. Calcis enim os oblongo[e] sinu exculpitur, qui cartilagine incrustatus, humiliorem tali capitis[f] sedem excipit. Tali nanque[g] caput nauiculari ossi articulatum, inferiori sua sede qua calci innititur depresso tubere, dicto iam calcis sinui examussim adaptatur. In horum articulorum medio[h] talus, &[i] calx pariter exasperantur, profundosq́; obtinent sinus, ex quibus cartilaginea pronascuntur ligamenta, talum calci ualidissimè connectentia. Atque isti asperi horum ossium sinus adeò altè cælantur, ut in mundatis ossibus, & postmodum inuicem commissis, magnum inter talum calcemq́; inibi pateat interuallum, in uiuentibus cartilaginosis huiusmodi ligamentis oppletum, quæ adeò pertinaciter talum calci colligant, ut uix tantillum is supra calcem moueatur, ac sua inferiori sede tam sit immobilis, ut superiori, qua tibiæ articulatur, uersatilis uolubilisq́; obseruatur.

[k] Calcis os, quod omnium pedis ossium facile maximum est, pariq́; cum talo constat substantia[l] ea parte qua ingredimur leuiter teres, sed tutæ formationis gratia quoque latiusculum existit. uerum interim asperum & inæquale inibi cernitur, idq́; quorundam musculorum occasione. Primū enim in inferiori ipsius sede transuersim iuxta posteriora deorsum prominet, ac asperum educit[m] processum, à cuius anteriori sede[n] musculus principium ducit, qui quatuor pedis digitorum secundum os flectit. Deín illic[o] musculosa substantia enascitur, quatuor particulas deducens, quibus quatuor digitos pollici adducimus. Horum enim musculorum producendi gratia, hæc inferior calcis sedes, latior & inæqualis est, & processus ille ob hoc prominet, terræq́; propinquius quàm reliquum calcis corpus accedit, quo minus illorum musculorum capita inter calcandum comprimantur. Superior calcis sedes,[p] quæ à posteriori tali parte ad posticam usque ipsius calcis sedem ducitur, teretis corporis speciem refert, priuatim nihil præter exiguam asperitatem commonstrans, in quam tibiæ ossis & tali ligamenta inseruntur, quæq́; à musculorum exortu & insertione, & articulatione libera est. Posterior hæc calcis sedes, tibiæ ossis rectitudinem admodum excedens, in hoc in posteriora educitur, ut tibia opportunè instar perpendicularis lineæ in pedem tanquam in aliam lineam transuersim ductam fulciri possit, utq́; totius corporis robustissimus[q] tendo[r] posteriori calcis parti inseratur. huic etenim depressæ & utcunque asperæ calcis parti tendo implantatur ex primo, secundo & quarto pe

Sinus tali quibus à tibiæ osse & fibula ligamenta assumit.

Sinus quibus tendines deducit.

Tali cum osse cymbam referente articulus.

Tali ad calcem cōtextus.

Sinus inter tali cum calce commissuras apparens.

Calcis ossis sedes terram spectans.

Superior calcis sedes extra tibiæ rectitudinem retrorsum ducta.

k 5 figur. G. l 9 fig. cap. 31 g. m 6 fig. H. n 9, 11 figu. cap. 31 h. o confer 1 figuræ cap. 31 E cum 9. p 4, 10 fig. cap. 31 k. q fig. cap. 1 lib. 2 f. r 5 fig. I. s 6 fig. K. t fig. cap. 1 lib. 2 g. u post B, D figuræ 5. x 5, 6 fi. L, M. aut 15 muscul. tab. charact. 1, 2, 3. y eiusdem tabu. D, E. O, P. musculos notant. z 3, 4, 5, 6 figura N. a earūdem figur. O. b 11 fig. k. c 7, 8, 9 figur P. d 4 fi. Q. e 7, 8, 9 figur. R. f 4 figu. S. g 4 fig. O. h 4 fi. T, T. i 7, 8, 9 fig. V, V. k 1, 2 figuræ Δ. & tota 7, 8, 9 fig. integrarum autem 2, 3 figura a. l 2 figur. X, Y, Z. m 2 figu. Y, Z. & 8 fig. Y. 9 autem figuræ Z. n 14 musc. tabul. ⊗. o 14 musc. tab. λ, μ, & 15 tab. N. p 7, 8, 9 fi. ab a ad b. q 13 musc. tabul. λ. aut 14 tab. tendo ex n, o, q cōflatus. r 2, 8, 9 fi. c.

to pe

to pedem mouentibus musculis conflatus. In quadrupedibus autem, ut canibus, ouibus, & equis, posterior hæc calcis ossis sedes ex abundanti sinum quendam oblongum sibi uendicat, quo tendo is tutò uehitur, qui in illis animalibus secus ac in homine latum tendinem plantæ cuti subnatum procreat. Cæterum calcis laterū quæ ampliter sunt depressa lataque,[s] internum latus læue & insigniter sinuatum conspicitur, ut aptam constituat sedem musculorum tendinibus hàc pedis inferiora petentibus, atque ad internum hoc calcis latus tutissimò reflexis. Deducuntur autem hàc, præter præcipuam pedis inferiora petentem [t] uenam, & [t] arteriam, & [u] neruum [x] tendo quinti pedem mouentis musculi: & [y] tendines duorum musculorum, qui ultimos pedis digitorum articulos flectunt. Hi tendines potissimum ad posteriorem processus calcis sedem conuoluuntur, cui Natura [z] sinum insculpsit tali caput excipientem, & anteriorem tali cum calce constituentem articulum. Adeò ut is processus in internum pedis latus protuberans, internum calcis latus impense sinuatum efficiat, quemadmodum & protuberans posterioris calcis sedis [a] internū latus hunc quoque sinum ampliter auget. Id enim in hoc insignius prominet, ut [b] musculus ab illo enascatur, cuius beneficio pollex introrsum à cæteris digitis abducitur. Externum autem calcis [c] latus non sinuatur, sed asperum & inæquale ac excarne est, si modo humiliorem ipsius [d] sedem exceperis, quæ [e] musculum educit paruum digitum à cæteris digitis in externum latus abducentem. Deinde anterior huius lateris [f] sedes aliqua ex parte læuis, modiceque admodum in superficie sinuata cernitur, & tendinibus cedit septimi & octaui [g] musculorum pedem mouentium, qui ad posteriorem [h] externi malleoli sedem reflexi, secundum hanc calcis regionem porriguntur. Cæterum calcis anteriorum partium,[i] ea quæ è regione magni digiti habetur, & processus modo in internum calcis latus excedit, talo quemadmodum antea diximus articulatur, nulli interim alteri ossi contigua. At calcis anterior [k] pars minimo digito situ respondens, in anteriori sua facie læuis est, & lubrica cartilagine incrustatur, depresso amploque prominens capite, quod ossis tesseram imitantis [l] sinui coarticulatur. qui similiter lubrica obductus cartilagine, duntaxat superficietenus insculpitur, eaque commissuræ specie hic articulus perficitur, quam ἀρθρωδίαν Græcis uocari diximus.

Internum calcis latus quale.

Externum latus.

Anterior calcis pars.

[m] Nauiculare seu nauiforme os, posteriori quidem sede admodum profundo donatur [n] sinu: unde etiam à cymbæ imagine σκαφοειδὲς Græcis nuncupatur. Sinus iste (uti prius dictum est) tali [o] caput excipit. Anterior ossis cymbæ comparati sedes lubrica cartilagine incrustatur, & tres admodum leuiter prominentes commonstrat [p] superficies, tribus tarsi [q] ossibus, quæ ipsi articulantur, paratas, adeoque modicè protuberantes, ut num sinus, num capita sint, penè dijudicare nequeas. Harum superficierum intima & interno pedis lateri proxima, reliquis duabus amplior est, & insigniùs quàm illæ ideo prominet, quòd tarsi os ipsi coarticulatum maius & amplius sit, & profundiùs quoque sinuetur alijs duobus tarsi ossibus, quæ reliquis duabus ossis cymbam exprimentis superficiebus committuntur. Læues has, adeoque obscurè protuberantes superficies, dissectionum periti cubos uocāt, quoties tria tarsi ossa cubis eius ossis quod cymbam refert coarctari docent. Superior huius ossis [r] sedes gibba, & quodammodo rotulæ modo orbicularis est, eam obtinens figuram, quæ pedi hac in sede fuit optima, iniurijsque ferendis pertinacior. Atque hæc sedes uniuersa utcunque aspera est, quò fœlicius ligamenta educat, id os talo & tarsi ossibus connectentia. Inferior ossis cymbæ similis [s] sedes utcunque sima uisitur, ut hac parte cauitatem pedi magnopere necessariam adaugeat. Verum hæc ossis pars, superiori parte asperior ac inæqualior cernitur: quòd hinc ualidiora ligamenta, quàm ex superiori enasci debuerint. Præterea inferior hæc sedes iuxta internum ipsius latus [t] sinum exigit, ad quem sexti pedem mouentis [u] musculi tendo appositissimè reflectitur. Nauiculari itaque ossi, ut neque etiam calci, neque talo, in manu nullum proportionale os cōsistit. quæ autem adhuc in pede recensenda supersunt, extremæ manus partibus aliqua ex parte correspondent: cuiusmodi tarsi sunt ossa, brachialis ossibus conferenda.

OSSIS CYMBAM REFERENTIS SINUS.

Anterior ossis sedes, & tres ipsius planæ superficies.

Superior sedes.

Inferior.

Quibus pedis ossibus in manu nullum respondet.

Vocatur autem Græcis ταρσὸς quatuor pedis [x] ossium series, quorum tria nauiculari coarctantur: quartum uerò, quod tesseræ assimilatur, calci. Quamuis interim Græci subinde tarsi nomen non his solum ossibus accommodent, uerum uniuersam pedis superiorem partem eo nomine plerunque intelligant: uti Galenus in libris de Administrandis sectionibus perpetuò facit, tendines, & uenas, & arterias, neruosque secundum tarsum ferri scribens, quæ per pedis superiora exporrigūtur, digitosque accedunt. Latinorum quamplurimi hanc ossium struem plantam quoque nuncupant. uerum quando plantæ nomen latiùs patet, non ineptè tarsi nomine, dum aptius sese offerat, mihi utendum duxi. Tarsi igitur ad [y] brachiale constructionis proportio non est obscura. ex quatuor enim ossibus tarsus, ex duplicatis autem brachiale cōstituitur. Ex pluribus nanque & minoribus particulis apprehendendi organū componi debuit. ex gran-

TARSVS.

s 2,8 fig. d, e. ac e sinuatam indicat sedem. t ultimæ li. 3 figuræ d. u ultimæ li. 4 figur. ω. x 14 musc. tab. κ. y 14 tab. ψ,ω. z 7,8,9 figur. R. a 1,8 fig. Y. b 6 musc. tab. χ. c 1,7,9 fig. f. g. d 2,9 fig. Z. e 2 muscu. tab. 11 et 14 tab. ε. f 1,7,9 fig. g 6 muscu. tab. φ, dein Y. h 6 tab. ω. i 7 figu. h. k 7,9 fig. i. l 13 figu. x. m 1,2 figu. ⊕, et tota 10 & 11 fig. integrarum autem b cū Ω, et d, e, f. n 11 fig. k. o 3,4 fi. O. p 10 figu. l. m, n. q 1,2,12,13 fig. charac. 1,2,3. r 11, fi. o, p & 10 fi. o. s 10 fig. q. r. et 11 fi. q. t 10,11 fi. q. u 3 musc. ta. Y. x 1,2,12,13 fig. charac. 1,2,3,4. integrarū fi. d, e, f, g ad b, c, et b, h. y figurarū 25 cap. charact. 1,2,3, 4,5,6,7,8.

Tria tarſi oſſa interiora.

Quartum & extimum os.

dioribus uerò paucioribusq́, ambulandi inſtrumentum. Tria tarſi oſſium interiora planis quodammodo [z] ſuperficiebus nauiculari oſſi coarctata, proprio carent nomine: at nonnullis ſimul omnia χαλκοειδῆ appellantur. Quartum autem extrinſecus ſitum, à cubi ſeu teſſeræ forma (quum quaſi octo habeat latera) κυβοειδὲς uocatum eſt. Atque unum ipſius [a] latus poſterius eſt, quo [b] calci committitur: [c] ſecundum anterius, quo continua ſuperficie duobus pedij [d] oſſibus coarctari docebitur. [e] tertium interius eſt, quo ipſi proximo tarſi oſſi coarticulatur. [f] quartũ pedis exterius reſpicit latus, uixq́ lateris nomen meretur, quum admodum obſcure planum ſit. [g] quintum ſuperius eſt, nulli etiam nexum oſſi, ſed pedis ſuperiora ſpectans. [h] ſextum terram reſpicit, nulli ſimiliter oſſi commiſſum, cæterisq́ lateribus longè inæqualius, & priuatim oblongo quodam [i] ſinu donatũ, ad quẽ maxima Naturæ ſolertia ſeptimi pedem mouentis [k] muſculi tendo reuoluitur. Quia uerò aliquot huius oſſis latera ad eum modum obſcura & inæqualia ſunt, & non ad amuſsim teſſeræ imagini accedit, Arabes ab inæquali effigie, & quadam grandinis imagine, id grandinoſum appellarũt. Alij rurſus à multiplici forma illi idem nomen cum cuneum referenti capitis [l] oſſe indiderunt, id πολύμορφον uocantes. Hoc tarſi os (uti & antea monuimus) calci coarticulatur, terræq́ innititur: reliqua autem tria ſimul cum nauiculari ſurſum à terra ſubleuantur, ut pedem hac ſede cauum altumq́ conſtituant. [m] Tarſi oſſa, ut & brachialis, figura & quantitate inter ſe diſcrepant, nec ſuperiori nec inferiori parte æqualiter porriguntur. Os enim cubum referens, & primum os interius pedis latus occupans, duobus quæ in medio habentur multò maiora ſunt. atque illorum duorum rurſus grandius eſt quod cubum referenti nectitur, quemadmodum & cubum referens intimo oſſe grandius quoque uiſitur. Quinetiam os cubum referens poſteriùs, ad calcem ſcilicet, uergit: intimum uerò os antrorſum uerſus pollicem multo magis, quàm cætera, eminet. Ex medijs, quod intimo oſſi proximum eſt, breue cernitur nõ adeò antrorſum, atq́ id quod cubum referenti committitur, productum. Omnia ſimul iuncta ſuperiorem eorum ſuperficiem gibbam orbicularemq́ efformant, inferiorem uerò cauam ſimam'ue, quemadmodum & pedi ex uſu eſſe nemo nõ nouit. Duo media cunei accedunt imagini. quà enim pedis ſuperiora ſpectant, lata orbiculataq́ nonnihil ſunt: quà uerò plantam cõſtituunt, non ſecus acuta uiſuntur, quàm ſi cuneorum ritu inter intimum & extimum tarſi oſſa hæc inijcerentur. Deinde tarſi os oſſi cubo ſimili coarctatum, priuatim acutius & demiſſius in pedis inferiora porrigitur, quàm ſecundũ tarſi os intimo commiſſum, quòd ipſius huc deducto [n] proceſſui tendo quinti pedem mouentis [o] muſculi ualidiſsimè inſeratur. Tarſi oſſa, ubi lateribus inuicem cõmittuntur, tota connexus amplitudine lęui lubricaq́ cartilagine non obducuntur, ſed duntaxat in poſteriori laterum ſede oſſi cymbam referenti proxima. quippe in reliqua parte nonnihil mutuo diſtant, cartilaginoſorum ligamentorum interuentu inuicem copulata.

z 13 fig. ſ, t, u.
a 13 fig. x.
b 7 figu. i.
c 12 fi. α, β.
d 1 fig. IIII, V.
e 12, 13 fi. γ.
f 12, 13 fi. δ.
g 12, 13 fi. ι.
h 2 fig. ſ, υ. 13 fig. ſ.
i 2 figur. κ.
k 15 muſcu. tab. V, X.
l 8 fig. ca. 6.
m Confer inuicẽ tarſi oſſa primæ fig. cũ 2. & rurſus duodecimæ cum 13 figuræ.
n 13 figu. θ.
o 15 muſc. tabu. D, E. dein c, d.
p 1 figur. I, II, III, IIII, V. integrarum uerò fig. h, h. ad d, e, f, g, ac i, l.

PEDII hiſtoria.

Pedium quinque oſſibus cõſtare.

Tarſum ſubſequitur pedis [p] pars, quam Hippocrates à coſtarum fortaſſis ſerie στῆθος, alij uerò Græci πέδιον, Latini plantam, & nõnulli pecten, ueſtigiumq́ appellant. Cæterũ quum illæ Latinorum uoces in muſculorum narratione, & in uaſorum neruorumq́ deſcriptionibus plurimum obſcuritatis (ſi modo illis uteremur) adferrent, conduxerit profectò, & hîc quoque à Græcis nomen mutuare. eſt enim & planum (quo nomine alij πέδιον uertunt) in hac ſignificatione, qua pedis partem ſignificat, penè inauditum. Pedion igitur manus [q] poſtbrachiali reſpondet: uerum quinque oſſibus, non autem quatuor, ut poſtbrachiale, conformatur. In manu nanque pollicem reliquis digitis opponi decebat, atque hac ratione primum ipſius os brachiali articulo laxiori, quàm quatuor poſtbrachialis oſſa, alligatur. quare etiam primum pollicis os digitis, non autem poſtbrachiali Galenum ſecuti aſcripſimus, pollici perinde ac cæteris digitis tria oſſa tribuentes. Quinq́ uerò pedij oſſa pari articuli connexu tarſi oſſibus una ſerie committuntur. Pes enim quum ambulandi ſit organum, ſtabilitatis ſecuritas illi maximè conuenit, quæ in uno ordine locatis indiget, non ſolum quidem pedij, uerum etiam & digitorum oſſibus. Ac pedij oſſa [r] tarſi oſſibus læuibus & in ſuperficie tantũ protuberantibus capitibus coarctatur, tam obſcurè prominentibus, ut meritò planis ſuperficiebus pedij oſſa tarſo coarticulari dixeris. & pedij quidem os pollici præpoſitum intimo tarſi cõmittitur oſſi, quod indicem ſuffulcit ſecundo, quod medium ſuſtinet tertio oſſi coarticulatur. duo autem reliqua oſſi cubum referenti coarctantur: [s] quemadmodum octauo brachialis oſſi ea poſtbrachialis oſſa committi proditum eſt, quibus anularis & medius innituntur. Et quemadmodũ articuli, quo poſtbrachialis os minimũ digitum ſuſtinens brachiali nectitur, externo lateri [t] oſſiculum quoddam apponi diximus: ita etiam in pede [u] oſſiculum uiſitur, ad externum latus articuli poſitum, quo quintum pedij os cubiformi oſſi articulatur. Porrò quemadmodum tarſi oſſa non eadem linea anteriori parte finiunt, ſic etiam pedij oſſium aliud alio magis in poſteriora porrigitur.

Pedij ad tarſum coarticulatio.

q 1, 2 fi. ca. 25 I, II, III, IIII.
r ſedes in tarſo ſeriatim notantur ι, κ, λ, α, β.
s 2 fig. cap. 25. charac. III, IIII, ad 8.
t 1, 2 fig. ca. 25 N.
u 1, 2 fig. μ.

Pe-

Pedij oſſa illic ubi tarſo committuntur, lateribus ſibi proxima craſſaq́ſunt, & aliqua ex parte planis læuibusq́ ſuperficiebus per arthrodian inuicem coarctantur. Quà autem à tarſo ad digitos abſcedunt, tenuiora fiunt, atque in illorum medio [x] interualla efformant, quibus [y] muſculoſa reponitur ſubſtantia, cuius auxilio primi digitorum articuli flectuntur. Atq; ut pedij oſſa illi ſubſtantiæ aptiorem ſedem porrigant, non adeò acuta tenuiaq́ ſuperiori parte, atque ea qua terram ſpectant, uiſuntur. Vbi autem digitis articulãtur, omni ex parte poſtbrachialis [z] oſſibus reſpondent, & appendice donata in rotundum [a] caput deſinunt, ſinum primi digitorum oſſis ſubiens. Pedij os pollici præpoſitũ, ea parte qua tarſo articulatur, in ipſius inferiori ſede terræ contermina, [b] proceſſum exigit, cui ſeptimus pedem mouentium [c] muſculus inſeritur. Atque ſimili quidem occaſione pedij os minimum ſuffulciens digitum, quà tarſo articulatur inſignem commonſtrat [d] proceſſum in externum pedis latus excedentem, in quem octaui pedem mouentis [e] muſculi tendo inſertionem molitur.

Pedij oſſium interualla.

Ad digitos articulatio.

x 1, 2 figur. r, v. y 15 muſc. tab. L. z 1 fig cap. 127 C. dein D. ac inſuper illinc digitorũ reliquam pede articulationem. a 1, 2 fi. ξ, ξ. b 2 figu. ϖ. c 15 muſc. tab. V, X, dein Y. d 2 figu. ρ. e 15 muſcu. tabul. a, dein b. f 1, 2 fig. Λ, Ξ. integrarum autem i, i ad h, h. g 1, 2 figur. ς, τ, υ. h 1, 2 fi φ. χ. i 2 fig. ψ, ω.

Pedij oſſa [f] digiti ſubſequuntur, qui ex ternis [g] oſſibus omnes ad eorum quæ in manu ſunt, ſimilitudinem extructis conſtant: pollice tantum excepto, qui inter alios duplici tantum [h] oſſe extruitur, ut anterior pedis concauitatis ſedes firmius terræ innitatur, ad quod etiã plurimum iuuant magna [i] oſſicula, quæ quum oſſa ſeſami ſemen referentia perſequerer, ad primum pollicis internodium reponi dictum eſt. eo enim Capite non minus de manus quàm pedum oſſiculis (quum utrorumque eadem ſit ratio) egimus. Quòd uerò pes à ſumma manu uno oſſe uincatur, manifeſtum eſt. extrema enim manus uiginti ſeptem conſtat oſſibus, illis ſecluſis quæ ſeſamo comparantur. Sunt enim octo brachialis, quatuor poſtbrachialis, & quindecim digitorum. Pes autem uiginti ſex tantum donatur oſſibus, calce nimirum, talo, nauiculari oſſi, quatuor tarſi oſſibus, quinque pedij & quatuordecim digitorum. Atq; id Galeni nomine hîc addendum duxi, qui in ſecundo libro Commentariorum in Hippocratis librum de Fracturis (ubi is inquit, pedem hominis multis ac paruis oſſibus nõ ſecus ac ſummã manum efformari) ſcribit, pedi non aliter quàm extremæ manui uiginti ſeptem adeſſe oſſa: parum mehercule perpendens, ſe bis cubum imitans os enumerare, aut præter id os, alia quatuor tarſi recenſere. quemadmodum ſanè facit eodem in libro, quum quatuor tarſi oſſa cubum referenti oſſi, & illi quod cymbæ aſſimilatur articulari tradit. Sed hæc de omnibus humanæ fabricæ oſſibus ſint ſatis: & nunc ungues ac cartilagines, quæ adhuc reliquę ſunt, receſeamus. ſi modò omnia, quæ corpus firmant, & ſuffulciunt, ſuſtinentq́, hoc libro, uti inſtitutũ fuit, abſoluenda ueniunt.

PEDIS DIGITI.

Pedem à ma nu ſumma uno oſſe cõtra Galeni placitum ſuperari.

DE VNGVIBVS. CAPVT XXXIIII.

HIS duabus figuris unguem ita expreſsimus, quemadmodum conſpici ſolet, quum à manu ad ſceleti præparationem cocta, aut pede, diuelli conſueuit. Ac dextra quidem figura characteribus inſignita, internã unguis regionem, ſeu cauum ipſius denotat, altera interim unguis gibbum oſtendente. Quin & A hîc unguis ſedes indicatur, ante conſectionem apparens. B uerò ſedes inſignitur, quæ mollis eſt, nullibiq́ detegitur, ac ueluti radix unguis cenſenda uenit.

MANVVM pedumq́ digiti unguibus ideo à ſummo rerum Opifice decorantur, ut ipſis firmamenti uice apponerentur. Digiti enim ſuis partibus carneis, quibus in extremo donãtur, mollia duntaxat corpora apprehendunt. Dura autem, & propter hoc carnis naturam pellentia, uiolenterq́ à ſe cogẽtia, digiti ſine unguium adminiculo nequeũt amplecti. Ipſorum enim caro, quam poſtea duriuſculam quandam adipem cuti ſubſtratam eſſe docebimus, tunc reflectitur ſubuerti turq́, & ob id firmamento indiget. Quinetiam pleraque deinde commoda ex unguibus, ſi neque ſummitatibus digitorum ſuperiores, neque iiſdem inferiores ſint, homini accedunt: quemadmodum ſi radere quid, aut ſcalpere, aut uellicare, aut excoriare, aut euellere oporteat. Cæterum ſummus rerum Opifex iuſtiſſime unguium (qui & munimenta uulnerantium conquaſſantiumq́ cenſentur) duritiem effinxit. Si enim duriores quàm nunc ſunt, inſtar oſſis cuiuſdam procrearentur, ita quidem ad apprehendendum magis eſſent idonei, ut qui ne minimũ reflecti reclinariq́ poſſent, at rumperentur promptiſsimè, non ſecus quàm alia quæ dura fragiliq́ conſtant temperie. Itaq; ſecuritati ſimul & robori rerum Opifex prouidens, illos mediocriter duros extruxit, ut neq; uſui cuius gratia creati ſunt, quicquam incommodaret, neque ipſi quum ſua mollitie extrinſecus inciden-

Cur digiti unguibus donentur.

Vnguium naturam eſſe iuſtam.

tium uim cartilaginum ritu facile exoluunt, leui quaq; occasione afficiantur. Ob eandem hanc causam gibba cōstant superficie, quod hac figura iniurijs resistendis melius cōparentur. Quò minus uerò suspensi uacillent, ligamento quodam extremi digitorum ossis radici, eorum superiori termino colligantur. Quoniam autem carni cutiq; illos connasci operæpretium fuit, hæc extrinsecus uniuersæ radici circūdatur, illa interius usquequaq; subnascitur. In radicem ipsam, non modò arteriam uenamq;, sed etiam neruum porrigi Galenus attestatur, atque ungues ex his sensum, uitam & alimentum aliarum partium modo assumere scribit. Scio quidem non solum duos[a] neruulos ad unguium usque radicem ferri, sed eosdem cum[b] uenis sub unguibus quoq; ad digiti extremum repere. ungues autem interim sensus omnis expertes esse arbitror. Ac proinde non leuiter illorum, qui ungues ex ossis, nerui, cutis (quidam & carnis addunt) concretione gigni censent, sententiæ accedo. Quòd uerò uenæ, arteriæ & nerui, quemadmodum in hortis alueoli, in unguibus non dispensentur, uel hinc constat, quod pilorum modo ab radice procedentes augeantur. Satius enim erat, & hos pilorum ritu semper renouari, atque quum indies atterantur, nunquam non incrementū admittere, quod potius in longum quàm latum & profundum assumunt.

Vnguiū nexus.

Li.2 de Admi nist. dissect.

a manus 2 figuræ cap. 11 lib.4. b manus figuræ cap. 6 lib.3.

DE PALPEBRARVM CARTILAGINIBVS. Caput XXXV.

HAC figura superioris inferiorisq; palpebræ cartilaginem à reliquis partibus liberam delineauimus, ac ipsam, quum alioquin sit nota, nullis characteribus insigniuimus.

VTRIQVE palpebræ, tam inferiori quàm superiori, una contigit cartilago, utcunq; mollis & longa, in palpebrarumq; extremo quà illæ inuicem conniuent, locata & inter cutem & membranulā palpebras intus succingentem reposita. Huic cartilagini palpebrarum pili (quos cilia uocant) infiguntur, in illaq; tanquam in durius quoddā solum inserti eriguntur. Ideo enim cartilagines hæ (quas ab illa pilorum serie, remorumq; in longis nauibus, seu, ut uocant, galeris, similitudine ταρσοὺς uocamus) potissimum creantur, ut pilos illos erectos, neq; cæterorum pilorū modo flaccidos dependentesq; contineant. dein etiam creantur, ut[a] musculorum palpebras mouentium implantationi subseruiant, quemadmodum opportunè in secundo libro eorum musculorum naturam explicantes docebimus.

a fi. cap.10 li.2 A,b,C,D,e. ac 3 muscul. tabul. C,D.

DE AVRIS CARTILAGINE. Caput XXXVI.

QVONIAM auris cartilago cuti illi obducta exquisitè libera, auris ipsius formam, ablata eius pinnula, exprimit, abs re esset hic aurem nulli non obuiam delineare.

QVIS potissimum auris in excipiendis aëris conuolutionibus gyrisq; usus censeatur, quibusq; nominibus auris sedes donētur, in auditus organi constructionis sermone libro septimo exequendum est. hîc autem obiter auris recensenda uenit cartilago, quæ auris formam referens in hoc formatur, ut cute uestita auris corpus instar uanni cōstituat, idemq; commodè sustineat, & erectum seruet. Est autem hæc cartilago mollis & tenuis, tanto semper à capitis osse uersus auris extrema mollior euadēs, quāto auris orbiculo propius accedit, & quo minus sustinere aliquid debet. Ac proinde etiam in auris pinnula huius cartilaginis nulla exporrigitur portio, quòd scilicet hanc propendentem, neque erigi neque suffulciri oporteat. Porrò ad temporis os hæc cartilago durior sentitur, & ut firmiori radice hęreat, crassior. Enascitur enim ex orbiculo[a] foraminis auditus meatui in temporis osse cælati, cuius circunferentia ideo exasperatur, ut promptius auris cartilaginē educat. Quamobrem uerò Natura ex huiusmodi cartilagine aurem constituerit, & non duriorem aliquam osseamq; cartilaginem, aut uerum os ipsi indiderit, in secundo præsentis libri Capite executus sum, quum Naturam tanta prouidentia cartilaginis temperiem finxisse dicerem, ut hæc ossis modo sustineat quidem commodè: & interim adeò mollis sit, ut occursantium impetu non rumpatur, sed cedendo leuiter eum exoluat, atque ita extremas partes iniurijs ferendis pertinaciores, quàm si osseæ essent, reddat.

a 2 fig. cap 12 a.

DE

DE NASI CARTILAGINIBVS. *Caput XXXVII.*

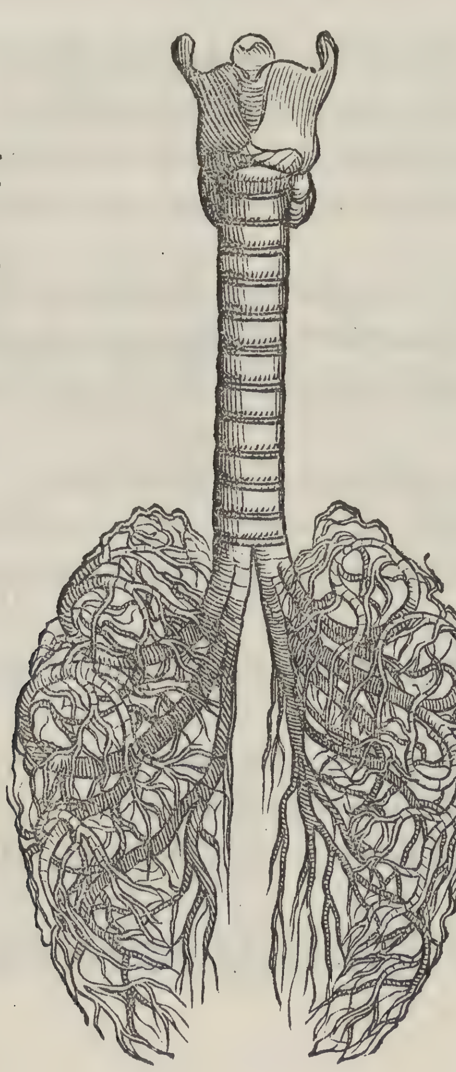
QVANQVAM nasi cartilagines tactu ante sectionem debitè dignoscantur, nihilo minus tamen, quartæ musculorum tabulæ nasus has literis K & L utcunq; proponit.

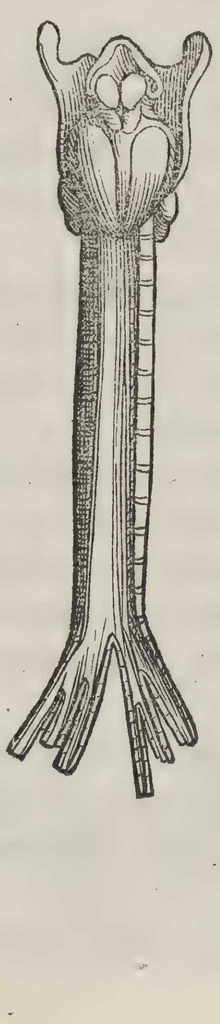
RERVM opificem terminum extremumq́; nasi cartilaginibus eadem ratione extruxisse, qua auris cartilaginem paulo antè procreatã diximus, quadrupedum nasi extremum ferè comprobat, quod minori amplitudine, quàm hominis nasi terminus cartilagineũ existit: qui etiam extra reliquam faciei superficiem magis, quàm quadrupedum nasus prominet. Ab inferiori itaq; nasi ossium[a] sede, qua hæc aspera & latiora, quàm superiori[b] sede sunt, duæ enascuntur cartilagines, quæ deorsum in anteriora exporrectæ, inuicemq́; cõiunctæ sensim molliores euadunt, ac in nasi extremo ueluti in cartilagineum ligamentum degenerantes, totam anteriorem nasi regionem constituunt, quæ à nasi ossium inferiori sede ad nasi terminũ apicemq́; pertinet. Ab osseo autem[c] septo narium foramina dirimente, quod octaui Capitis[d] ossis partem esse suprà cõmemorauimus, alia enascitur cartilago, mollis quoq;, ac ligamenti naturæ compos, quæ à tota anteriori septi illius sede antrorsum procedens, internæ duarum primarũ cartilaginum regioni secundum ipsarum longitudinem adnascitur. Hæc pari ratione in ea nasi parte, quæ ueluti ex faciei planicie porrigitur, nasi foramina interdiuidit, quemadmodũ ossium illud septum ipsa[e] foramina inibi disiungit, quà super palati regionem, à naso ad fauces usq; ducuntur. His tribus nasi cartilaginibus aliæ duæ, utrinq; nimirum singulæ accedunt, quę magis adhuc alijs cartilaginibus ligamentorũ naturæ participant, & orbiculatim singulæ unum nasi foramen constituunt. Cartilagines hæ internis suis lateribus inuicem colligantur, & aliarum nasi cartilaginum extrema integunt, solæq́; motu donãtur uoluntario, cuius ope sursum deorsumq́;, & introrsum extrorsumq́; uelluntur, proprijs in hoc donatæ[f] musculis. Harum cartilaginum latiores mollioresq́; partes in nasi lateribus consistunt, ac nasi alæ nuncupãtur, quòd quasi alarũ modo nares occludant, referentq́;, ita homini inter respirandũ insignem usum præbentes. At quũ hę nasi cartilagines uel solo tactu cognosci possint, nõ est quòd prolixiùs earũ naturã exequar: utcunq; etiã uel solius Gallici morbi nomine (qui has crebrò infestat) ipsarũ structuram medicis nõ oscitanter expendendã duxerim.

a 1 fig. cap. 9. ab f ad e.
b eadem fi. à Z ad Y.
c eiusdem figur. O.
d 8 fi. ca. 6. A, B. A.
e 2 fig. cap. 12 O, O.
f 3 musc. ta. F. 4 tab. K.

DE ASPERAE ARTERIAE CARTILAGINIBVS, ac quid Græcis in hac γλωττὶς & ἐπιγλωττὶς nuncupetur. *Caput XXXVIII.*

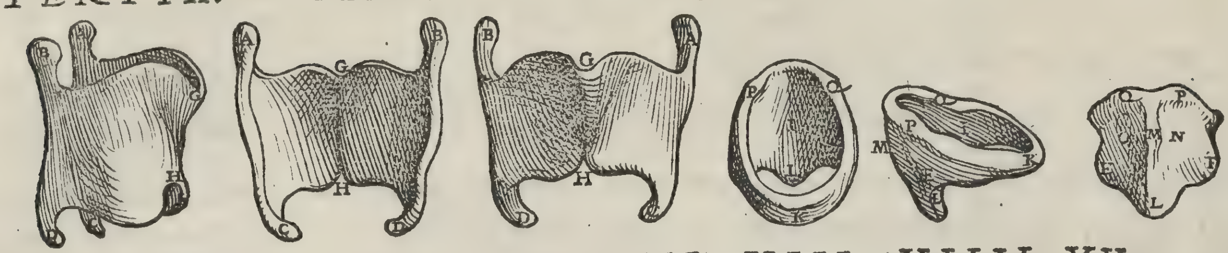
PRIMA TRIGESIMI OCTAVI Capitis figura totius asperæ arteriæ ab omnibus partibus liberæ anteriorem faciem exprimens.

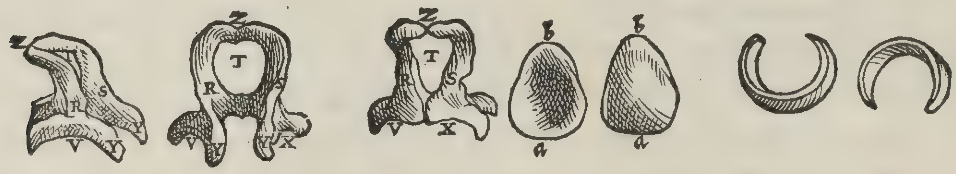

SECVNDA FIGVRA, asperæ arteriæ caudicis posterior facies delineatur. ab re enim fuisset, & huic figuræ, quemadmodum primæ, ramorum in pulmonem substantiam pertinentium seriem appingere, quũ illam prima figura abundè oculis subijciat.

TERTIA. IIII. V. VI. VII. VIII.

IX. X. XI. XII. XIII. XIIII. XV.

TREDECIM QVAE SERIATIM HIC PROPONVNTVR figurarum, & earundem characterum Index.

HARVM figurarum prima, quæ tertia inscribitur, primam laryngis cartilaginem, quã quia scutum refert, scutiformẽ quoq; uocabimus, ex dextro latere expressam ostendit. Figura autem quæ Quarta ordine est, eiusdem cartilaginis internam seu posteriorem faciem proponit. Quinta, eadem cartilago externa seu anteriori facie delineatur. Sexta, secundæ laryngis cartilaginis anteriorem commonstrat faciem. Septima secundam laryngis cartilaginẽ ex dextro latere expreßam continet. Octaua secundam laryngis cartilaginem posteriori ex facie depictam offert. Nona laryngis tertia cartilago ex dextro latere delineatur. Decima, tertiæ cartilaginis anterior sedes occurrit. Vndecima, eandem cartilaginem posteriori facie oculis subijcit. Duodecima, laryngis operculi inferiorem sedem ostendit, qua id laryngis amplitudinem spectat. Decimatertia superiorem laryngis operculi sedem continet, quæ palatum respicit. Decimaquarta, unam asperæ arteriæ trunci cartilaginem C modo extructam anteriori externáue facie uidendam obijcit. Decimaquinta, eandem cartilaginem posteriori facie proponit, quæ internam asperæ arteriæ amplitudinem spectat.

A, B 3, 4, 5 *Duo elatiores scutiformis cartilaginis processus.*

C, D 3, 4, 5 *Duo humiliores eiusdem cartilaginis processus.*

E, F in 8, *in* 7 *uerò duntaxat E. Secundæ cartilaginis sedes, quibus inferioris scutiformis cartilaginis proceßus coalescũt.*

G, H, 3, 4, 5 *Hac sede scutiformis cartilago arctißima breuißimaq; uisitur, subinde lineam ostendẽs quæ dextram cartilaginis partem à sinistra instar duarum cartilaginum dirimit.*

I 6, 7 *His sedibus secundæ cartilaginis regio spectatur, laryngis internam amplitudinem respiciens. Reliquis autem sedibus, quæ his tribus figuris conspiciuntur, exteriorem laryngis regionem seu amplitudinem constituit.*

K, L 6, 7 *Inferior secundæ cartilaginis sedes, perfectum efformans circulum. ac K quidem huius partis anteriorem notat regionem, quæ tactu sub scutiformi cartilagine percipi potest. L uerò posteriorem inferioris huius sedis regionem indicat, deorsum processus instar eductam, ac in octaua etiam figura L insignitam.*

M 7, 8 *Linea spinæ modo in posteriori secundæ cartilaginis sede protuberans.*

N, O 8 *Sinus in posteriori secundæ cartilaginis sede, ad lineæ illius M notatæ latera incisi.*

P, Q 6, 7, 8 *Duo secundæ cartilaginis tubercula, seu capita, sinus tertiæ cartilaginis subeuntia.*

R, S 9, 10, 11 *Duæ tertiæ cartilaginis partes.*

T 9, 10, 11 *Hæc tertiæ cartilaginis regio uacua est, ac duntaxat membraneis ligamentis tunicisq; laryngis occupatur.*

V, X 9, 10, 11 *Tertiæ cartilaginis sedes, quibus secundæ cartilagini articulatur.*

Y, Y 9, 10 *Tertiæ cartilaginis proceßus, qui lingulam laryngis efformant.*

Z 9, 10, 11 *Tertiæ cartilaginis regio, illi ollarum uasorum'ue parti aßimilata, qua manus lauaturis aquam affundimus.*

a 12, 13 *Laryngis operculi basis, quæ scutum imitanti laryngis cartilagini continuatur.*

b 12,13 *Apex, ſeu in poſteriora introrſumq́; uerſus dorſum maximè procedẽs laryngis operculi regio. Præter quindecim figuras modò explicatas, huc comprimis faciunt figuræ Capiti uigeſimo primo libri ſecundi præponendæ, quibus laryngis muſculi explicabuntur. inter cæteras autẽ, illas opportunè non minus quàm ſi hîc locarentur inſpicies, quæ illarũ figurarum tres poſtremæ habebuntur, quibus laryngis lingulæ ſeu rimæ imago, quàm fieri potuit accuratiſsimè, delineatur.*

Vbi aſperæ arteriæ natura pertractabitur.

LICET ſextus liber cordi reſpirationisq́; organis dedicandus,[a] aſperæ arteriæ naturã diffuſè pertractabit, in præſentia tamen ipſius cartilagines explicandæ ueniunt, ut omnes, quibus corpus ſuſtinetur, partes, hoc libro abſoluamus, ac ne quicquam oſſeum cartilagineumq́; hîc nõ expreſſum, à muſculorum enarratione in ſequẽti libro nos remoretur. In ſexto igitur libro docebimus, aſperam arteriam à faucibus in thoracis amplitudinem deduci, & multiplici ramorum ſobole in pulmones diffundi, ut aërem illis reddat, & eundem rurſus educat. Neq; ſolum hanc reſpirationis inſtrumentum ponemus, uerùm etiam principaliſsimum uocis eſſe organum atteſtabimur, exactè ipſius ſubſtantiæ naturam ſermone tunc pertractaturi. Conſtat enim partim cartilaginibus, partim membraneis uinculis, ſimplicibusq́; membranis ſeu tunicis, ac demum muſculis ipſius capiti peculiaribus. Ac caput quidem hoc aſperæ arteriæ (quod laryngem potius quàm guttur mihi appellandum putauerim) primùm tribus conſtituitur cartilaginibus. quarum[b] prima maxima ampliſſimaq́; & anterior eſt, foris quidem gibba, intus autẽ ſima, ſcuto quodammodo ſimilis, non rotundo, ſed prælongo, quali ueteres in prælijs uſos, & Turcarum aliquot adhuc, in nauibus præſertim, uti cernimus. Atq; hanc ob cauſam diſſectionũ periti eam θυρεοειδῆ, uulgus autem ſcutalem & peltalem appellarunt. ac proinde nos quoque illam ſcutiformem, aut cartilaginem ſcuto ſimilem in ſermonis contextu perpetuò uocabimus: niſi etiam hanc primam cartilaginem appellare uiſum fuerit. Iſta in homine ſuperiori ſede amplior quàm inferiori conſpicitur, ſecus multo quàm in bobus & porcis, quibus inferiori ſede latior, ſuperiori autem multo ſtrictior eſt, minusq́; in acutum quàm hominis larynx, antrorſum exporrigitur. Quòd tamen ad imaginis ſpeciẽ ſpectat, hominis cartilago ſuperiori & inferiori ſede ſibi reſpondet.[c] Suprà enim[d] infraq́; ex ſuis lateribus binos educit proceſſus, utrinq; ſingulos. ac horum quidem duo ſuperiores proceriùs inferioribus educti, membraneis uinculis oſſis *υ* referentis humilioribus[e] lateribus[f] alligantur. Inferiores autẽ ſcutiformis cartilaginis proceſſus,[g] lateribus ſecundæ cartilaginis uerſus poſteriorem ipſius ſedem uniuntur, coaleſcuntq́;. Scutiformis hæc cartilago uiris quàm mulieribus antrorſum magis prominet, tactuiq́; magis exponitur: & ſubinde gemina, idq́; potiſſimũ in uiris obſeruat. In ipſius enim[h] medio, ubi cartilago hominis breuiſſima eſt, maximeq́; antrorſum extuberat, ſecundùm ſuam longitudinẽ crebrò linea ducitur, quæ ad amuſſim à membranulis emundata, duas cartilaginis partes mutuò commiſſas etiam ante ſectionem fuiſſe arguit. Atque id ſanè hominibus peculiare obtigit. Boum enim cartilago ſimplex eſt, & plurimum ab hominis cartilagine forma uariat: quam ſedulo ab architectis ſpectari uelim. mirũ nanque eſt, quàm boum ſcutiformis cartilago propugnaculi formæ accedat, quamq́; affabre id ſpeculatoribus in ipſius elatiori ſede (ob priuatos ipſi inciſos ſinus) accommodum ſit, & quàm aptè bombardarum ictibus retorquendis comparatum. haud ſecus profectò, quàm ſi machina quæpiam eſſet portatilis, quæ duobus proceſſibus ſuis humilioribus tanquã duobus palis terræ infigi, ac exercitui præponi poſsit.[i] Secũda cartilago minor prima, maiorq́; tertia eſt, ac maxima ſui portione in poſterioribus laryngis ſedibus reponitẽ, quà cibi[k] uia (quam ſtomachum cum Græcis uocabimus) deorſum à faucibus fertur. Quantum enim ſcutiformis cartilago à perfecta circuli figura deficit, hoc ipſa ſuperiori poſterioriq́; eius parte ſupplet. Ima enim ipſius[l] ſede perfectum conficit circulum, cuius anteriorem partem ſub ſcutiformis cartilaginis radice, tactu in antica laryngis ſede percipimus. Interna huius cartilaginis[m] amplitudo exactè leuis eſt, poſterior autem ipſius ſedes ſtomachum ſpectans, longa extuberat[n] linea, ſecundum cartilaginis longitudinem, quaſi ſpinæ modo exporrecta. Hæc duos huius cartilaginis[o] ſinus dirimit, in quibus duo figuntur[p] muſculi, recto ductu à ſecunda cartilagine in tertiã inſerti. Superior huius cartilaginis ſedes, qua poſteriorem laryngis regionem efformat, in duo deſinit[q] tubercula oblonga, & utrinque ſingula, quæ tertiæ cartilaginis[r] finibus inarticulari mox audies. Secunda autem hæc cartilago primæ ad eum modum committitur, quem ſuprà expoſui, quando humiliores primæ cartilaginis proceſſus ipſi connaſci dicebam. Vt uerò firmior eorum proceſſuum fieret connexus, ſecunda cartilago inibi, qua proceſſus ipſi coaleſcunt, modicè[s] extuberat, craſsiorq́; eſt, & in hac protuberante parte ſinus uiſitur, qui

Prima laryngis cartilago.

Secunda laryngis cartilago.

a tota 1 et 2 fi. dein fig. ca. 9 lib. 4 H, I, K, L, M, M.
b tota 3, 4, 5 fig. & figurarũ ca. 40 lib. 2, g & h.
c 3, 4, 5 fig. A, B.
d earundem fi. C, D.
e 1, 2 fi. cap. 13, E, F.
f 2, 3 fig. ca. 21 lib. 2 C.
g 8 fig. E, F, & 7 fig. E.
h 1, 2, 3 figu. G, H.
i tota 6, 7, 8 fig. & figurarũ ca. 21 li. 2 i de in k.
k 2, 3, 5 fig. cap. 21 lib. 2 H. & 14, 15 lib. 5 figur. A, B, C, D.
l 6, 7 fig. K, L.
m 6 figu. I.
n 8 fi. L, M. 7 fig. M.
o 8 fi. N, O.
p 6, 7 fi. ca. 21 lib. 2 P.
q 6, 7, 8 fi. P, Q.
r 10 figur. V, X.
s 8 fig. E, F.

qui primæ cartilaginis processum ualidissimè excipit.[t] Inferior cartilaginis secundæ pars, ubi laryngis posteriora constituit, nonnihil tenuis uisitur, deorsum magis, quàm reliqua ipsius inferioris partis sedes, porrecta. idq́;, ut[u] musculi ex remotiori sede initiū ducerent, qui rectà per cartilaginis secundæ longitudinem expansi, tertiæ cartilagini inseruntur. Huic cartilagini nullum nomen inditū est, ac iccirco peculiari nomine nobis Innominata nuncupabitur. Si tamen quis sedulò eius effigiem inspexerit, atque alicuius rei formæ illam conferre, tandemq́; hinc ipsi nomen indere uoluerit, haud aliud illi conformius adinueniet, illo Turcarū anulo, quem sagittantes dextro pollici imponunt, ut eius anuli beneficio arcus neruum robustius trahant. Is enim anulus illa parte, qua pollicis interiora respicit, anteriori secūdæ cartilaginis sedi similis uisitur: qua uero externam pollicis sedem tegit, posteriori secundæ cartilaginis regioni utcunque conuenit: quemadmodum ex hac anuli effigie, quem margini adhibeo, est cernere.

t 6,7,8 fi. L.
u 6 fi. cap. 21 lib. 2 P.

TERTIA *laryngis cartilago.*

[x] Tertiam laryngis cartilaginem Græci ἀρύταιναν & ἀρυταινοειδῆ uocarūt, quòd quum integra adhuc est, & membrana tunicáue asperam arteriam intus succingente adhuc obducitur, illi ollarum parti simillima sit, qua aquam manus lauaturis affundimus. Illi nanq; ollarū oris sedi aptius congruit, quàm ligneis illis conchis, quibus nautas sentinam exhaurire, ac olitores irrigare hortos conspicimus. siquidem & eiusmodi situlis seu uasculis Græci hanc cartilaginem contulisse uidentur, non quidem toti uasi, sed ipsius mucroni. Vtcunque sit, tertiam laryngis cartilaginem unicam simplicemq́; omnes dissectionum professores descripsere, quum interim membranis suis liberata, sit gemina: & duabus constituatur [y] cartilaginibus, ligamentorum duntaxat beneficio & laryngem succingentis membranæ, inuicem admodum laxè commissis. Ac harum una quidem dextro secundæ cartilaginis [z] lateri, altera uerò sinistro innititur,[a] sinum læuem & altè satis cælatum obtinens, quo secundæ cartilaginis tuberculum excipit. itaq; articulatur, ut ad internam laryngis amplitudinem, ac rursus extra illam moueri possit, hæcq́; cæteris laryngis cartilaginibus maximè mobilis existat. Vtriusque cartilaginis basis ampla est, & anteriori sede in longum [b] processum finit, in interiora laryngis exporrectum. Superiores uerò harum cartilaginum[c] partes sensim à basi inuicem[d] dehiscētes, ac dein tenuiores molliores q́;, & adiposæ redditæ, mutuò uniuntur, & dextræ cartilaginis superior pars sinistræ cartilaginis parti coniuncta, eam laryngis [e] sedem extruit, quæ illi uasorum parti congruit, qua aquam manibus affundi suprà commemorauimus. Atque hæc quidem laryngis sedes adeò mollis flexilisq́; est, ut uomentibus in internam laryngis amplitudinem antrorsum reclinetur, asperamq́; arteriam adeò exquisitè integat, ut ne minimum quidem ex uomitu arteriæ ipsi illabatur. Cæterum & si tertia hæc cartilago gemina sit, duabusq́; cartilaginibus extruatur, ob id tamen eam duarum cartilaginum loco non enumerabimus: sed unius tantum aliorum Anatomicorum more nobis habebitur, tertiaq́; nuncupabitur, quò minus illorum placita qui cartilagines numerarūt potius, quàm descripserunt, plus æquo turbare uidear.

x tota 9, 10, 11 fi. & figurarum ca. 21 li. 2 l.
y 9, 10, 11 fig. R, S.
z 6,7,8 fi. Q, P.
a 10, 11 fig. V, X.
b 9, 10 fig. Y.
c 9, 10, 11 figur. Z.
d 10, 11 fig. T.
e 3, 9, 10, 11 fig. cap. 21 lib. 2 l.

LARYNGIS *operculum.*

His tribus igitur laryngis cartilaginibus,[f] alia quædam mollis, & substantia tertiæ cartilaginis superiori parti prorsus similis, accedit, quæ laryngis perelegans efficitur operculum, accuratè prohibens, ne quid cibi aut potus in laryngem defluat. Enascitur autem hoc laryngis operculum ampla & antrorsum curuata[g] basi, ab interiori scutiformis regione iuxta partem ipsius elatiorem. hinc introrsum[h] procedens, trianguli imaginem exprimit, cuius basim operculi à scutiformi cartilagine exortus, aut ipsius cum ea cartilagine cōnexus efformat. Trianguli uerò uertex, ea pars est, quæ introrsum ueluti ad stomachi regionem producitur. Corpus hoc quà palatum respicit, gibbum est ac mollius: quà autē laryngi innititur, cauum simumq́;, ac multo quàm superiori parte durius. In extremo autem ipsius, quo stomachum spectat, insigniter molle est, pinguiq́; obductum membrana ligamenti quodammodo naturam refert. quà uerò scutiformi cōmittitur cartilagini, etiam multa abundat adipe, neq; inibi adeò durum atq; in sui medio cernitur.

f tota 12, 13 fig. & 3, 4, 5, 6, 11 figu. cap. 21 lib. 2 L.
g 12, 13 fi. 4.
h earundē fig. b.

Laryngis lingula, seu rima et præcipuum uocis organū.

Pleriq; corpus hoc præcipuū uocis organum esse putarunt, id temerè γλωττίδα & ἐπιγλωττίδα uocitantes: quum tamen hæc nomina penitus pugnātes, diuersasq́; prorsus partes, ueteribus illis Anatomes professoribus significauerint. γλωττὶς enim laryngis[i] rimam indicat, quam duo tertiæ cartilaginis[k] processus in media laryngis amplitudine pingui membrana obducti constituunt, & quam præcipuum uocis organum esse in quinto libro demonstrabimus. Illi nanque eiusmodi rimam γλωττίδα seu lingulam uocarūt, ab ea lingularum similitudine, quam ex duabus arundinū laminis inuicem compactis tibijs accommodari uidemus.[l] Cæterum ἐπιγλωττὶς nuncupatur laryngis operculum, dictæ nuper laryngis lingulæ impositū, & ne quid inter edendum in eam decidat cauens. Quòd uerò id nostri seculi medicos lateat, non ipsi tantum in causa sunt, nihil præter autorum sensa, citra omnem sectionis usum, sectantes: uerum & Celsus etiam hæc perperam (uti sanè quæ ad Anatomen spectant permulta) intelligens, illud laryngis operculum lingulam appellauit,

i 11 fig. cap. 21 lib. 2 c dein 12, 13 fig. d.
k 9, 10 fig. Y, Y.
l Confer L cum c fi. 11 cap. 21 li. 2.

lauit, non expendens id Græcis ἐπιγλωττίδα fuiſſe appellatum, quòd illi laryngis rimæ, quam lingulæ fiſtularum aſsimilamus, incumbit: aut ignorans aliam in larynge præter operculum illud, ſedem partem'ue eſſe, quam lingulæ conferri poſsimus. nam operculum hoc etiam humanæ linguæ imagini ſatis accedit. Quinetiã Celſi errore Theodorus Gaza deluſus, in Ariſtotele ἐπιγλωττίδα lingulã uertit, quum interim Ariſtoteles laryngis intelligat operculũ: non autẽ eam partem, ſeu ſedem, quam ueteres lingulam uocarunt, & quæ principaliſsimũ uocis inſtrumentum meritò cenſetur. Vt modo prætereã, quoties apud Galenum, tum Interpretũ, tum etiam Græci exemplaris ſcriptorum uitio, γλωττὶς pro ἐπιγλωττὶς, ac rurſus diuerſo ordine, legatur. Verum hæc latius ſuo loco exequar. hîc nanque tantum de laryngis cartilaginibus ſermonem inſtituiſſe ſat fuit, quanto ad muſculorum in ſecundo libro tractationem indigemus. Ac proinde etiam reliquas aſperæ arteriæ[m] cartilagines, quæ C noſtri formæ magna ex parte conueniunt, unà cum omnibus quæ ad aſperam arteriam pertinent, in ſexto libro proſequar. Nunc autem tempeſtiuũ erit, rationem ac modum ſubijcere, quo oſſa & cartilagines ad diſciplinam parentur, aut per Anatomen diſcantur, ad eam uidelicet methodum, qua ſemper poſt partium deſcriptionem, illarum ſecandi artificium (prout id ſuo loco aptius fieri putauero) ſubijciam.

Lib. 3 de Partibus animalium, cap. 3.

Præcipuè in 8. Lib. de Vſu part.

m tota 14, 15 figur.

Reliquæ cartilagines aſperæ arteriæ C ſimiles.

QVO ARTIFICIO HVMANI CORPORIS oſſa & cartilagines inſpectioni præparentur. Caput XXXIX.

CONSVEVERVNT medici Hippocraticæ arti dignè incumbentes, neque ad ſolos ſyrupos ſcribendos, hominibusq; imponendum nati, non mediocri labore oſſa, quæ ad diſciplinam aſſeruantur, extruere, ſiue ea inuicem iuncta, ſiue ſingula ſeparatim erant inſpecturi. Solent enim ſuſpenſum, uel aliàs mortuũ cadauer, magna ex parte primùm carnibus liberare, & uiſcera nullo ſoluto corporis articulo, exſecare. Poſtea oblongæ arcæ ita diſſectum corpus immittebant, uniuerſam arcam calce opplentes, ac nonnihil aquæ dein aſpergentes. Deinceps ubi arcam ad hunc modum octiduo obſeruaſſent, eam undique anguſtis foraminibus perforatam, rapido illigabant fluuio, ut calx unà cum marceſcentibus iam carnium reliquijs temporis ſucceſſu deflueret, ac undique ab oſſibus abſcederet. Poſt dies aliquot, exemptum cadauer paſſim cultrorum beneficio emundabatur, mente adhibita, ne aliquis oſſium connexus in eo opere diſſolueretur, ligamentaq; oſſa colligantia (quorum interuentu hærerent) integra cuſtodirentur, ac demum omnia præter oſſium articulos niterent. Emundatum cadauer, eo ſitu quo id aut ſedens, aut erectum, hacq; aut illa forma compoſitum ſpectari uolebant, ſoli exponebatur, ut ligamenta ſolis æſtu reſiccata, oſſiũ articulos in eo poſitu continerent. Verum hęc præparandi ratio præterquàm quòd moleſta, ſordida, ac difficilis eſt, nullos ferè oſſium oſtendit proceſſus, appendices, capita, ſinus, & eius generis reliqua in oſſibus præcipuo ſtudio ſpectanda: quòd ſcilicet hæc omnia inſigniter nigricantibus ligamentis adhuc obducantur. adeò ſanè, ut hic oſsium mundandi modus ad doctrinam penè nihil accõmodet. Quemadmodum neque ridicula muſculorum, tendinum, ligamentorum, neruorum, uenarum & arteriarum uidendi ratio (qua hactenus medicinæ candidatis noſtræ artis profeſſores impoſuerunt) quicquam commodi adfert, ſed duntaxat ſtudioſorum animos cohibet, ne eorum, quæ iam dicebam, organorũ demonſtrationem à Rabinis illis expetant. Hi nanq; aſſerebant, illa ſolum è corporibus in aquarũ gurgitibus (ſi dijs placet) emaciatis, non autem è nuper mortuis diſcenda eſſe. quaſi uerò quicquam eruditione dignum, in corporibus ad eum modum adaptatis, prorſusq; hac ratione corruptis diſci poſsit, & non hæc omnia in homine nuper mortuo melius multo à nobis oſtenderentur, quàm ipſi iecoris, aut inteſtinorum, aut cordis ſuperficiem ſtudioſis commonſtrare ſolent: quamuis illam quoq; ſatis ineptè proponebãt, interim à cæteris corporis partibus abſtinẽtes. Cæterum quó nam pacto aliæ corporis particulæ ſint aggrediendæ, ſuis locis affatim proſequemur: oſſa autem, ut modò ſubijciã, leui negocio adaptabis, ſi diſcendi ſaltem cupidus, & quod in diſſectionum ſtudioſo Galenus imprimis requirit, laborum patiens ac induſtrius fueris. Alicunde itaque nactus cadauer, qualecunq; id ſit (quamuis tamen morbo emaciatum longe aptius cenſebis) uas unum carnibus, uiſceribus & cuti reponendis, & ſanguini admittendo, ad manũ eſſe curabis, unà cum magno grandiq; lebete, cuiuſmodi illi ſunt quibus lixiuium mulieres igni adhibent. is nanque coquendis oſſibus eſt aptiſsimus. Huic igitur oſſa inijcientur. Præterea & ampla papyrus in aſſere diſtendetur, ut huic aſſeri cartilagines nõ elixandæ applicari, ſeriatimq; imponi poſſint.

Oſſium in calce macerandorum, ac dein in flumine emundandorum ratio.

Oſſium per coctionem parandi modus.

Tum alibi ſæpius, tum maxime lib. 3 de Adminiſt. diſſect.

possint. Mox acutiori cultro orbiculatim per frontem & tempora & occipitium, sectionem tentabis, ad caluariam usque penetrantem. Ad huius deinceps sectionis orbiculum, serra caluariam diuides, parum solicitus, etiam si cerebrum uities, aut paulo humilius elatius'ue caluariam diuidas. quandoquidem nunc duntaxat ossa ac cartilagines intueri seruareq; propositum est. ᵃ Dissecta igitur caluaria, cerebrum solis manibus ex ipsa euulsum, uasi inijciendum est, ac caluariæ pars à reliquo capite adempta, cacabo indetur, liberata tamen prius ab illa uerticis cute. Iam utranque aurem proximè à temporum osse absectam, seorsum in asserem, cui cartilagines adhibentur, collocato, unà cum palpebris & nasi extremo, quod cartilaginibus constat, quæ uicinissimè ab illis quibus cōmittuntur ossibus simul cum cute sunt resecandæ. Deinceps maxillam inferiorem à suis cum capitis ossibus connexu liberabis, ac cartilagines, quas priuatim in ipsius cum capite articulis haberi diximus, cultellulo à ligamentis articulum continentibus dissecabis, eas chartæ illi cui promptè hærebunt seriatim applicans. Quando inferiorem maxillam adimis, & eam obiter cute & lingua (relictis si uoles musculorū applantationibus) liberas, ac tandem in cacabum reijcis, cauendū est, ne os *v* referens aut laryngem corrumpas, sed integram laryngem cum eo osse, & lingua, & stomachi asperæq; arteriæ portione simul è faucibus auferas, ac asseri illi non aliter emundatā cum auribus imponas. Iam à pectoris ossis mucrone ad pubem usq; sectionē molieris, ad omentum usq; penetrantē. cui deinceps aliam sectionem, quæ transuersim à dextro ilio ad sinistrum pertingat, adiunges, & absque delectu omnia quæ peritonæo cōtinentur, laniorū more euelles, ea uasi inijciens. Abdominis cutem unà cum musculis obiter ab ossibus dissecabis, & sanguinē spongijs excipiens, eum in uas exprimes. modò à iugulo ad pectoris ossis usque mucronem, adeò profundam duces sectionem, ut illa ad pectoris usque os penetrante, simul cum cute musculos thoraci instratos, à costarum ossibus, earundemq; cartilaginibus, adimere possis, & simul claui culæ nudæ, carnibusq; liberæ appareant. Quippe hæ acutiori cultello à pectoris osse ueniūt liberandæ, & cartilagines his articulis propriæ (quemadmodum inferioris maxillæ cartilagines aggressus es) accuratè sunt adimendæ, & dein chartæ seriatim adhibendæ. Pectoris os unà cum costarum cartilaginibus studiose à costarum ossibus liberabitur, sectionibus acutiori & nō admodum crasso cultro per cartilagines inibi ductis, ubi costarum ossa in has degenerant. Atque id promptè obitur, si modo memoria non exciderit, primæ costæ cartilaginem à pectoris ossis medio magis in latus quàm secundæ costæ cartilaginem ferri. Neq; tantum cartilagines pectoris ossi coarctatæ à costis sunt dirimendæ, uerum etiam omnes spuriarum cartilagines, quæ uel intercostalium musculorum interuentu superioribus cartilaginibus hærebunt. Disiunctis hunc in modum cartilaginibus, pectoris os à iugulo attolles, & id uenis & arterijs à iugulo ad illud porrectis & membranis quoque liberabis, quæ thoracis amplitudinem intersepiunt. Postremò cartilagines à septo transuerso resecabis, & ipsas simul cum pectoris osse non aliter mundatas, in chartam repones, dein scapulas unà cum clauiculis à thorace dissecaturus. Iam longa sectione in altera manu à summo humero per brachium & cubitum ad pollicem usque ducta, scapulam, humerum, cubitum, & extremam manum cute & carnibus enudabis, non admodum anxius, etiam si aliqua tendinum carnisq; portio ossibus adhuc appensa relinquatur. Adeò ut etiam suffecerit, relicta summę manus cute, illam aliquot sectionibus hîc atque illic scindere, quo postea leuiori negocio manus elixetur. Modò clauicula à summo humero secabitur, mente adhibita, num præter scapulæ processum, quem summū humerum appellamus, & clauiculā, inibi aliud tertium os occurrat. Hoc ubi præstiteris, ac peculiarem eius articuli cartilaginem chartæ adhibueris, clauiculam in cacabum cōijcies, scapulamq; ab humero, & deinde humerum à cubiti ossibus separabis: & cubitum cum extrema manu cōnexum seruans, simul omnia in cacabum quoque locabis. Priusquam tamen scapula cacabo indetur, opportunè feceris, si cartilaginem scapulæ sinum, quo humeri caput excipitur, aliquando augentem, à scapula diremeris, chartæq; cum cæteris cartilaginibus applicueris. Atque id similiter in alterius lateris manu est præstandum, ac ilico ad thoracem denuò accedendum, ex quo primùm pulmones cum corde & septo transuerso execabis: & priusquam cor in uas conijcias, cordis basim per transuersum à reliquo cordis corpore diuides: & deinde basim rursus à uasis, quæ ab ipsa prodeunt, sic auferes, ut ita uenæ arterialis & magnæ arteriæ orificia illæsa habeas, ac postmodum (si uisum fuerit) in cartilaginum numero illa seruaturus, chartæ applices. Vbi igitur reliqua quæ in thorace inueniūtur, in uas reieceris, cadauer in pronum uertes, & utcunq; licebit, ceruicem reliquumq; dorsum, unà cum tota thoracis amplitudine carnibus emundabis, studiose cauens ne costam aliquam (utpote fragilem) rumpas: aut nimiùm uicinè carnem dissecās, processum aliquem uities. Atque id adhuc magis cauendum est, quum iam singulas costas seorsum à uertebris thoracis liberaturus es. Etenim resupi-

ᵃ Ita diuides, ut septima fig. cap. 6 à sexta si liberata cernitur. Verùm non est ut tibi modò in ossib. cartilaginibusq; probè instituto, hoc Capite aliquid admonem.

resupinato cadauere, cultello acutiore costæ capitulũ, à uertebræ corporis sinu uenit separandum, & deinde ligamentis sensim diuisis, à transuersis quoque uertebrarum processibus costæ sunt adimendæ, obiterque emundatæ in cacabum mittendæ. Crura ad eum modum, quo manus aggressus es, attrectabis, femur uniuersum carnibus emundans, mox & tibiam, & pedem uniuersum. Quũ tamen genu nudas, ex tendinibus anteriorẽ genu sedem occupantibus, patellam execabis, & in cacabum nõ secus ac femur cõijcies ilico, atque id à coxẽdicis osse tibiaque liberaueris, & cartilagines resecueris, quæ tibiæ ossis sinus femoris capita excipientes augent. quippe & illas non inopportunè chartæ agglutinabis, ac deinceps tibiæ os, unà cum fibula & pede, cacabo indes. Id ubi in utroque crure præstitum erit, & ossa sacri ossis lateribus coarctata aliquantulum repurgata fuerint, cartilaginea ligamenta uertebrarum corpora intercedentia adamussim ueniunt execanda, & chartæ seriatim accommodanda. Ligamentis igitur, quæ uertebrarũ corporibus in superficie obducũtur, acutiori cultro ademptis, inter ossis sacri summum & cartilagineum ligamentum, os sacrum ac infimam lumborũ uertebram interueniens, sectionem tentabis, quæ ligamentum id, seu cartilaginem, ut Galeno uisum fuit, ab osse sacro diuidat. Rursus inter infimæ lumborum uertebræ corpus, & elatiorem dictæ nuper cartilaginis regionem, eandem duces sectionem, hacque ratione integram auferes cartilaginem. quam ubi chartæ imposueris, sequentes tantisper excindes, dum ad secundam usque ceruices uertebram deuentum erit. Quũ itaque uiginti tres cartilagines ligamentáue cartilaginea ad hunc modum chartæ applicaueris, dorsum in tres quatuórue partes cautè & leniter disiungendum uenit, ne impetu id tentans, casu aliquem uertebræ processum confringas. Quare etiam cauendum est, ne primam uertebram à capite negligentius liberare studeas. Licebit enim cum capite ceruicis uertebras cacabo imponere, ut & thoracis uertebras cum lumborum uertebris, modò illas à sacro osse prius disiunxeris. Os sacrum autem, unà cum ossibus ipsi commissis (quæ ilium, coxendicis & pubis ossa constituunt) nihil prohibet cacabo indere, quum scilicet ilium ossa adhuc cruda à sacro difficulter & arduè separẽtur, & pubis ossium cartilago etiam tunc uitietur: quam alias integrã asseruabis, si pubis ossa non dirempta cacabo inieceris. Ossibus adhunc modum cacabo immissis, aqua is uniuersus implebitur, ut ossibus altè in aquam subsidentibus, nulla ossis pars emineat. Hoc enim imprimis toto coctionis tempore obseruandum est, ne os aliquod aqua non tegatur, multoque magis, ne id ex cacabo prominens fumum excipiat, cuius etiam occasione grandem cacabum esse conuenit. Vniuersæ coctioni nullum peculiare adhibetur artificium, sed, ut in cæteris elixationibus, spuma sedulò auferenda est, quo ius clarius reddas, ipsaque ossa minus sordida extrahas. Pari etiam ratione pinguedo omnis (quæ plurima supernatare solet) est haurienda, ac in uas aliquod uel uulgi nomine reponẽda, quod illi in obliterandis cicatricibus, & neruis tendinibusque producendis multum tribuit. Coctioni nullum tempus præfinitur, quum id ex ætatum ratione plurimum uariet. Duabus enim aut tribus horis plusquam satis sit, puerulorum ossa coquuntur præcipuè, quum in illis studendum sit, ne inter mundandum ossa, appendices decidant: quarum coalitus in prouectioris ætatis hominibus uix unquam, quantumuis coxeris, dissoluitur. Is itaque coctionis scopus est, ut ossa cultrorum beneficio, uti inter edendum fit, aptè mundari queant. ut autem id facias opportunius, pedetentim nonnulla ossa inter elixandum forpice exímes, eaque solus purgabis: nisi fortasse studiosus adsit sodalis, qui unà manus operi adhibeat. Summoperè enim cauendum est, ne imperitior aliquis ossium supercilia, processus, capita & sinus radendo uitiet, aut alicundè cartilaginem læuem, & crustæ modo ossibus obductã imprudens auferat. hæc nanque, quum carnem, ligamenta, tendines & membranas ossa ambientes adimis, præcipuè seruanda uenit. Neque uerò officium id hac duntaxat ratione inepto alicui, & Anatomes parum studioso minus cõmitti uelim, uerùm ut, quum unumquodque os priuatim purgas, sinus ipsius & capita, & potissimũ ligamentorum naturam, & tendinum insertionem, musculorumque exortum accuratè contempleris. Non enim facile dixerim, quantum cognitionis partium eo opere tibi paraturus sis. Quando igitur hunc in modum seriatim ossa ex bulliente iure extrahis, ac mundata terræ, aut sportulæ alicui imponis, non admodum anxiè expendito, quod'nam os prius tibi occurrat. Summam tamen manum cum cubiti ossibus extrahens sedulò obseruabis, ne uiolentius brachiale à cubiti ossibus seiungas, sed cultro articuli ligamenta sensim diuidens, brachiale à cubiti ossibus accuratè liberes. Idem facito in postbrachialis ossium à brachiali separatione. Id enim caueri uelim, ne brachialis ossa inuicem dirimas, unde etiã ilico atque id integrum à cubito, & pollicis primo osse, & postbrachiali disiunxeris, obiter duntaxat tendines ligamentaque ipsi obnata diuelles, id studens, ne ossa in interna externaque ipsorum superficie penitus ligamentis emundentur, ut ligamentorũ beneficio brachialis ossa inuicem hæreãt. Brachiali enim ita igni

adhibito ligamenta ſenſim reſiccata, ipſius oſſa firmiter continent, leuioriq́ue negocio in oſſium connexu brachiale, cubiti & poſtbrachialis oſſibus cõmittitur: niſi fortè in iungẽdis oſſibus peritior, brachialis oſſa mutuò dirimere, ac ligamẽtis emũdare, poſtmodumq́ue æneis filis inuicem committere audeas, aut etiã diſiuncta aſſeruare uelis. Mox ubi brachiale in eum modum igni appoſueris, chartam aſſumes, cui poſtbrachialis & digitorum oſſa, non prætermiſſis ſeſaminis oſſibus, exactè emundata imponas: quo minus hæc illi chartæ inuoluta, neque alterius manus oſſibus confuſa, in committendis oſſibus negocium augeant. Conduxerit igitur, manuum pedumq́ue oſſa ſeparatim in quatuor chartas recludere. Priuſquam tamen huius illius'ue manus, aut pedis oſſa chartæ implicas, antea ſemper indagandum eſt, num aliquod os nõ mundatum ſuperſit, ne quum putamina & ius abijciendum curas, unà aliquot oſſa oſcitãter ſimul auferenda porrigas. et ſi fortè unguem aſſeruare uiſum ſit, illum dum pedis manuumq́ue digitorũ oſſa expurgas, auelles. Nõ minus enim humanos ungues, quàm auium & quadrupedum ungues, à pedibus calenti aquæ impoſitis, elixatione recedere conſpicimus. Porrò quum ulnam & radium emundas, cartilago non negligetur, quæ à radio profecta, magna ex parte ulnam à brachiali dirimit. Hæc nanq́ue ab ulna liberabitur, ut radio adhuc connata, in oſſium connexu, rurſus ulnam & brachiale intercedat. Quinetiam quando caput purgas, accuratiſsimè caueto, ne membranam, quæ auditus organi foramen ſuccingit euellens, oſſicula illa negligenter eximas, quæ eius organi conſtructionem ſubintrant. quippe illa ſtylo quopiam in foramen miſſo, ſunt ſtudioſe euellenda, & pariter excutiẽda. Hæc oſſicula ad reliquã oſſium colligationem, aliquò recondes, & uertebras omniũ poſtremo è iure eximes, quemadmodũ & ſacrum os: niſi fortè poſt aliquam elixationem, coccyx os à ſacro liberare lubeat, quòd ſcilicet huius oſſicula, ob cartilaginea ligamenta, quæ ipſa connectunt, ſi diutius coquantur, ab inuicẽ ſeiungi ſoleant. Si tamen coccygis oſſis pręſcindendi gratia, os ſacrũ exemeris, id denuò cacabo eſt immittendum, coccyxq́ue os priuatim in chartam reponendum, aut in ſportulam conijciendum, in quam minuta locabis oſſicula: cuiuſmodi dentes ſunt, ſi fortè ipſorum aliquis exciderit, aut aliqua oſſis portio oſcitanter effracta fuerit. Verùm ut pubis oſſium cartilaginem ſerues, priuſquam ilium oſſa à ſacro liberas, pubis oſſa anteriori poſterioriq́ue ſede leuiter ſunt emundanda, ac dein inuicem ſolis manibus ſeiungenda, ut ipſa intercedens cartilago ab altero oſſe abſcedat, uniq́ue duntaxat commiſſa maneat, leui negocio poſtmodũ in oſſium connexu, cum altero pubis oſſe iungenda. Oſſa hac ratione purgata denuò numerabis, non quidem manuum & pedũ oſſa, quæ iam ſeorſum chartis prius inuoluiſti, uerum recenſebis caluariæ partem, quam ſerra à reliquo capite ademiſti: in qua conſiderabis, num portiunculæ temporum oſſium, quæ inſtar ſquamæ uerticis oſſibus applicantur, atque ſerra à cætera temporum portione auferri ſolent, ex elixatione deciderint, ne fortè illas cum oſſium ſpolijs aut iure reijcienda cures. Solent enim facilè à uerticis oſſibus decidere, ſi caſu ſerræ ſectio multum ſupra aurem ducta fuerit. Deinde num dens aliquis ex ſuperiori inferiori'ue maxilla exciderit, perpendes, & uigintiquatuor uertebras totidemq́ue coſtas enumerabis, duas clauiculas, duas ſcapulas, duos humeros, duas ulnas, & radios duos, ſacrum os, à quo iam antea coccyx os ademptũ eſt: duo grandia oſſa ſacri oſſis lateribus nexa, femora duo, tibię oſſa duo, & fibulas duas, item patellas ſimiliter duas. Atque ubi omnia enumraueris, magnopere cõduxerit, oſſa denuò mundæ & bullienti aquæ indere, ac mox exempta ſeorſum aſpero rudiq́ue linteo abſtergere, & ſi quæ ligamentorũ, aut membranarum, aut muſculorum inſertionis exortus'ue ſint reliquiæ, eas defricare abſtergereq́ue cõuenit, ſtudio interim adhibito, ne lubrica, & cruſtæ modo oſſibus adhibita cartilago ſimul auferatur. Interea uerò dum hæc in orbem igni appoſita leuiter deſiccãtur, aurium cartilagines cute detegentur, chartæ cum reliquis cartilaginibus applicandæ. Idem quoq́ue in palpebrarum & narium cartilaginibus moliendum eſt, ac deinceps acutis cultellis os υ referens, à muſculis ipſi cõmiſſis, quàm licebit exactiſsimè crudum emũdabis. Purgato illo oſſe, laryngis cartilagines ſimiliter crudas accuratè carnibus membraniſq́ue liberabis, ſimul cum una atq́ue altera aſperæ arteriæ trũci cartilagine, C imagini cõparatę. Iam pectoris os, ipſiq́ue cõnexas cartilagines ſedulo emundabis, quod eo minus promptè perfeceris, quo id pluribus obducitur membranis, pingueq́ue eſt, & interim coquendum neutiquam uenit, uixq́ue calente aqua aſpergendũ. Quum uerò cartilagines carne ſpolias, cauendum eſt, ne membranam cartilaginibus proximè obductam, illiq́ue correſpondentem auferas, quæ quòd os ambit, περιόστεον Græcis uocatur. Quippe hac membrana à cartilaginibus diſcerpta, illæ infirmiùs pectoris oſſi cõmittuntur, & cõtractæ breues intortæq́ue euadũt. Et quo minus cartilagines hæ contrahantur, pectoris os ad ignem non eſt exiccandum, ſed alicubi tantiſper, dum oſſa nectere propoſueris, in loco non nimis humido reponendum, ne rurſus cartilagines plus æquo flacceſcãt, ac poſtea deformem thoracis oſſium fabricam cõſtituant.

Quan-

Quandoquidem nihil prorsus est, quod æquè elegantem sceleti struem uitiat, atque pectoris os cum cartilaginibus, si modo illæ negligentius obseruentur, & non iam compactis ossibus potius, quàm antea, exiccari permittãtur. Reliquas autẽ cartilagines chartæ adhibitas, licebit igni nonnihil admouere, at ita, ne nimium conuellantur: quum satius sit, & has quoque post compactionem siccari. Iam integrũ tibi est ossa & cartilagines ad eum quem mox dicam modum contexere, aut dissoluta asseruare: quod longè etiam præstiterit, si modò aut cõnexis, aut dissolutis carendum esset. Ossa nanque disiuncta, & in oblongam arcam seriatim posita, quouis tempore seorsum conspici, ac omnia quæ ad ossium cognitionem spectãt, edocere possunt. quæ autem erecta cõmissaque sunt, sinus, capitaque ossium non admodum accuratè cõmonstrant, sed ut uerè dicam, ad ostentationem potius quàm ad disciplinam conducunt. Quanquam rursus ad disciplinam illa ossa accommodatissima sunt, quæ subducuntur ex Italicis monumentis, penus modo (ut hîc ferè omnia) extructis, & sub impluuio aliquo, aut alioquin aëri ita expositis, ut hæc pluuialem aquã quandoque excipiãt. Præter id nanque quòd monumẽta eiusmodi humida sunt, etiam aqua subinde accedit, cuius beneficio omnia quæ ossibus adnascũtur promptissimè marcescunt, adeò ut illa ossa post aliquot annos exempta, & obiter abluta, sint integerrima, nihilque modo in ossibus spectandum commonstrent, si in arcam seriatim citra connexum reponãtur. ad coniungendum enim prorsus sunt inutilia, cùm propter egregiam duritiem, tum propter deperditas costarũ totiusque corporis cartilagines. quæ si fortè reperiũtur, ob putredinem sunt friabiles, & undique ab ossibus liberæ. Rursus ad hunc usum sunt inutilia, quæ è terra apud alias nationes effodiuntur, & cumulatim in cœmiterijs asseruãtur. Præter hoc enim, quòd illa carie ob terræ siccitatem afficiũtur, omnia eiusdem hominis ossa nunquam uelut in dictis nuper monumentis reperies, uel Parisijs etiam in Innocentũ cœmiterio. Vbi, si modò alibi, quamplurimos ossium quæ è terra fodiũtur, habes aceruos: qui mihi quando primum ossa cum MATTHAEO TERMINO, in omnibus medicinæ partibus insigni medico, & dum uiuã mihi colendo studiorũ sodali doctissimo discerem, adeò nobis uberem suppeditarũt copiam, ut longo indefessoque spectandi usu edocti, etiam obuinctis oculis cum sodalibus interdum deponere ausi fuerimus, unius mediæ horę spacio nullum os ex tot aceruis porrigi posse, quod, cuiusmodi esset, tactu non diiudicaremus. atque id eo nobis faciendum erat studiosius, quo discendi cupidi, magis præceptorũ opera, in hac medicinæ parte destituebamur. Porrò quod ad coctorum ossium connexum erectionemque attinet, ea mox post emundationem (ne nimium indurescant) committenda sunt. nam statim à coctione, ossa solis subulis, quibus suppinguntur calcei, citra negotiũ perforantur, æneisque filis mutuò alligantur: quod quisque prout manum nactus est industriã, & ea quæ hactenus toto libro descripsimus, minus obaudiuerit, suo marte perficiet. Ac primũ quidẽ aliquot paratis subulis, æneo filo partim crassiore, partim tenuiore, filum igni indetur, quo postmodũ magis sequax, & quantumuis uariè intortum, minus rumpatur. His addentur duæ tenaculæ, seu forcipes: unus quidem quo filum intorquebitur, alter autem quo intortum iam abscecabitur. Auspicaberis autẽ ossium colligationem à pedibus, ac primum calci talum iunges, & deinde cubiforme os calci, & cymbã referẽs talo, & tria interiora tarsi ossa cymbam referenti, deinde his cõmittes pedij ossa, hisque seriatim digitorũ ossa, cum ossiculis sesamo cõparatis. quæ ideo cautius & tenuiori subula perforabis, quo duriora solidioraque sunt, & ex subulæ impetu prõptius diuisa dissiliunt. Vbi utrunque pedem iunxeris, tibiæ ossis tuber, quod sinus femoris capita excipiẽtes dirimit, cultro aliquo oblongo, sed arcto perforandũ est. quod excipiendo duriori baculo sufficiat, qui femori etiam intrusus claui ritu ita tibiam femori committat, uti asseres absque glutine necti cernimus. Est enim in femoris inferiori sede aliud foramen moliendum, illi è directo consistens, quod in tibia fieri uolebam, ut idem baculus & femori & tibiæ indatur, huiusque ope articulus genu inflexus maneat. Præter hunc baculum tamen, femur tibiæ ossi utrinque crassiori filo committendum est, non prætermissis cartilaginibus tibiæ ossis sinus augentibus. quæ quum hæc ossa iungentur simul cum illis constricta, in articulo genu seruabuntur. Mox fibula tibiæ ossi suprà infraque alligabitur, & patella simul femori ac tibiæ firmabitur. Hoc ubi in utroque crure præstitum erit, sacri ossis lateribus ilium ossa crassiori filo sunt nectenda, ac deinde pubis ossa interueniente etiam illorum cartilagine iungenda. Iam ad manum erit orbicularis asser, in quem ossa erigentur. conuenit autem huius asseris orbem tantum esse, ut pedes illi eo situ, quo ossa erigenda ducis, aptè firmari queant. Huius asseris medio foramen in hoc paratur, ut quum ossa in erectam arcam recondes, inferior arcæ fundus axem habeat: quæ foramini illi indita, orbem conuolui sinat. Præter hoc foramen, aliud iuxta orbis circunferentiam aptabitur, in quo lignum firmari queat, quod instar teli, aut hastæ, aut falcis (utcunque uisum erit) paratum, sceleti manus suffulciat. Extructo

Quæ ossa ad disciplinam utilissima.

Emũdata ossa quomodo iungenda.

Huiusmodi instrumenta ferè seriatim proponit tabula cap. 7 lib. 2 ad chara. S, T, V, X, Y.

in huncmodum orbi pedes impones, & aſtantis alicuius ope ſuper pedes reliqua crurum oſſa inniti curabis, ac deinde femorum capita in coxendicum oſſium acetabulis indes, ut rectè filo aut uirgula interuallū metiaris, quod ab orbe ad humiliorē ſedem foraminis pertinet, in ſacro oſſe dorſalis medullæ gratia inciſi. Hoc etenim interuallum edocebit, qua menſura ferrū fabricandum ſit, quod orbi affixum, & oſſis ſacri reliquarumꝗ uertebrarū foramini dorſalem medullam tranſmittenti inditum, uniuerſa oſſa pulchrè ſuſtinebit. Ferrū nanꝗ ita aptandum eſt, ut ualidè orbis medio clauis affigatur, & ab orbe ad infimam uſꝗ nuper dicti foraminis ſedem, teres aut quadratum ſit. ab illa autem ſede ſurſum latius quàm craſſius eſſe conuenit, ut poſtmodum ad dorſi inflexum obliquari queat, uertebræꝗ ipſi ita adaptentur, ut immotæ ad id neutiquam circunuertantur. Atꝗ ideo ferrum inibi primùm tenuius fiet, ubi ſacrum os ne deorſum ſubſideat, ſuffulciendum uenit. Niſi enim hoc os firmetur, ſuſtineaturꝗ, unà cum ipſo reliquæ uertebræ ſenſim deſcendent, temporisꝗ ſucceſſu ſceleti crura turpiter obliquabūtur. Accuratè igitur ab orbe ad ſacri oſſis foraminis infimā ſedem, longitudo metienda uenit. De reliqua autem ferri longitudine non adeò curandum eſt, quum hæc ſi fortè longior ſit, poſt oſſium cōpactionem facilè præſcindatur. Et etiā ſi oſſa arcæ imponenda duxeris, magnopere iuuerit ferrum plus minus duabus palmis lōgius quàm uniuerſum ſit ſceleton, fieri, ut ipſius portio extra uerticem eminens, ſuperioris arcæ fundi foramini poſſit indi, in ipſoꝗ conuolui. Ferro itaꝗ orbi perpendiculatim affixo, acutiori cultello oſſis ſacri foramen dorſalis medullæ nomine inciſum, ſenſim ita exculpes, ut ferrum ipſi commodè intrudi poſſit. Nam quum hoc foramen natura arctius ſit, & inſigniter obliquū, nequaquam ferrum admittit, niſi quemadmodū iam diximus, ſic augeatur, ut à ferri mucrone os ſacrum ad eam uſꝗ ferri ſedem protrudere ualeas, quam nō amplius teretem, quadratam'ue faciendam innuimus. & ſi caſu hæc ſedes os ſacrum minus aptè ſuffulcitura uidebitur, operæprecium erit eam ferri ſedem lima exaſperare, ac dein nodum illi ex æneo filo obuoluere, qui os ſacrum cōmodè ſuſtineat. Oſſe ſacro in hunc modum ſuffulto, craſſiori filo femoris capita coxendicum acetabulis innectes, diligenter perpendens quantum hæc aut extrorſum aut introrſum intorqueas, ne fortè crura turpiter intorta committas, aut patellæ, interiora potius crurum, quàm anteriora reſpiciāt. quod ſanè futurū eſt, niſi ad amuſſim capita ſuis finibus iunxeris. Vtcunꝗ tamen feceris, in hoc connexu filum prorſus intorquendū non eſt, priuſquam pedes orbi & tibijs eo ſitu commiſeris, qui tibi apparebit elegantior. Hunc à baculi, quo manus ſtabilientur forma, potiſsimum petes: alium quippe ſitum meſſoria falx, alium telum, & alium rurſus haſta, aut Neptuni tridens, aut aliud quoduis inſtrumentū expetit. Modò uertebræ omnes ſeriatim accommodandæ ſunt, quo cuiuſꝗ ſitum ordinemꝗ inuentu non arduum obſerues. hunc nanꝗ uertebrarū forma, & articulationis ratio promptè oſtendunt. Quum primum itaꝗ ordinatim omnes in mēſam repoſueris, quinꝗ lumborū uertebras inuicem duobus nexibus cōmittes, qui in corporum lateribus facti, unà cartilagineū ligamentum contineant, quod uertebrarum corpora interuenire dictum eſt. atꝗ huiuſmodi ligamenta ſeriatim à charta cui illa applicaſti, ſunt aſſumenda, eo ſemper relicto, quod eas intercedit uertebras, quas inuicē non alligas. quemadmodum in præſentia eſt ligamentū ſeu cartilago, ſacrum os & infimam lumborum intercedens uertebrā, idꝗ quod ſupremam lumborum & infimam thoracis uertebras interuenit. Iunctis enim lumborū uertebris, ſex inferiores thoracis inuicē, & poſtmodum ſex ſuperiores unà cum ceruicis humiliori cōnectentur. Reliquæ enim ceruicis mutuo nō ſunt colligandæ, ſed eas interueniēs cartilago corpori inferioris uertebræ duntaxat eſt glutinā da. quandoquidem ceruicis uertebræ etiam non nexæ, ſed ferro tantū inditæ, ſuā ſeruant ſedem: neꝗ thoracis uertebrarū modo immotæ, poſtmodum coſtas ſuſtinere debēt. Ilico igitur atꝗ uertebras ad eam, quam præcepi rationem, priuſꝗ ferrum illis traijciatur cōmiſeris, lumborum uertebras ita cōnexas ferro impones, idꝗ ſedulo ad eorum ſitum inflexum'ue obliquabis, ac infimā uertebrā unà cum ſacro oſſe ita cōmittes, ut iam prius lumborū uertebræ mutuò uinxiſti. Mox his inferiores thoracis adiunges, perpetuò quam licebit accuratiſſimè ferrū, uti neceſſum erit, complicans, & infimam thoracis uertebram ſupremæ lumborū adnectens. His pari modo ſuperiores thoracis uertebræ addentur, & harum infima ſupremæ earum quæ iam ferro appoſitæ fuerāt, alligata, latiuſculum & longum nigroꝗ colore intinctum adaptabis baculum, qui poſteriori ferri parti appoſitus, quàm licebit demiſsè inter ferrum & uertebras intrudetur, ut huius baculi beneficio uertebræ ad ferrū firmius contineantur, neꝗ ulla ratione uerſatiles ſint, ne poſtmodum uniuerſus thorax in hoc illud'ue latus turpiter conuolui queat. Vt autē caluaria ferro applicetur, neceſſum eſt uerticē foramine quodam perforari, ad amuſſim ferri amplitudini & craſſiciei correſpondente, ne quando ipſi ferrum traieceris, caluaria quauis occaſione quoquouerſum circumuertatur. prout enim faciem anteriora exacte aut latera ſpe-

ctare

ctare uolueris, foramen id aut transuersim, aut obliquè insculpere cultro quopiam oportet. quemadmodũ & illic ubi caluaria denuo perforanda est, ut ligulis ea sectio quam serra in caluaria molitus es, cõmittatur, & quũ uisum fuerit, caluaria à ferro adempta, rursus dissolui queat. summopere nanque cõducit, internã caluariæ amplitudinẽ qua cerebrũ cõtinetur intueri. quod ut fiat, utraque caluariæ pars tribus foraminibus sibi mutuò correspondentibus candenti ferro, aut cultri mucrone est perforanda. ac unum quidẽ foramen opportunè in occipitio perficitur, & utrinque in temporibus unum. At inferiorem maxillã æneo filo cum superiori cõmittes, nexu suis capitibus in sinus superioris maxillæ facto. Verum quũ hic cõnexus nõ adeò firmus sit, ut accuratè dentes mutuò applicet, sed inferior maxilla dependeat, elegãsque sit, hanc superiori modò iungi, modò disiungi, præter dictũ nexum, maxillæ inferioris acuti processus etiã perforandi sunt, & funiculus ipsis illigandus, qui subiugalibus traiectus ossibus & uertici incumbens, nunc uersus frontem, nunc uersus occipitium tendi possit, dentesque ita collidi queant. Vtcunque uerò sit, potissima ferri cura esse debet, ne illud ineptè nunc in posteriora nunc in priora obliquatum, corpus indecorè erigat. quò minus autẽ id fiat, magnopere conduxerit dorsi ductum cognouisse. Porrò nunc tempestiuũ erit costas uertebris & suis cartilaginibus alligare, quod sanè ut ad amussim & sedulò facias, primùm omnes dextras costas à sinistris discernes, coniectura uel à sinu sumpta, quo uena, neruus & arteria costis exporrigitur. dein à superiori costarum sede, quę latior spissiorque inferiori occurrit. Deinceps in hunc ferè modũ ((( ))) costas mensæ seriatim impones, ut dextræ sinistris respondeant curans. Promptũ enim erit singulas suis sedibus ponere, si ea modò memoriæ non exciderint, quæ ad internoscendas costas suprà cõmemorauimus. Ex hac costarũ serie primã utriusque lateris costam suę cartilagini ad pectoris os adnectes, & deinde sodali pectoris os cum suis cartilaginibus in sua sede tenendũ porriges, ac deinceps primas costas primæ thoracis uertebræ trãsuersis processibus alligabis. Insuper secundas costas suæ cõmittes uertebræ, & postmodũ ipsarũ cartilaginibus, atque ita seriatim omnes: obseruãs interim, ut illas costas toto interuallo prorsus dehiscere sinas, quę ante sectionem cartilaginibus inuicem diremptæ fuerãt. Nunc humeros spissiori filo scapulis nectes, & deinde tenuiori filo clauiculas summis humeris, mox scapulas costis, & clauiculas pectoris ossi. Quum tamen humeros scapulis aduincies, expendendũ est, quo'nam situ manus collocãdas duxeris. Hic enim multũ refert, quomodo scapulæ sinui caput humeri cõmittatur. in quo etiã connexu cartilago neutiquam prætereunda est, cuius auxilio scapulæ sinus interdũ adaugetur, atque ita etiã cartilagines maxillarũ & clauicularũ articulis peculiares nõ neglectæ suis articulis nectentur. Cæterũ cubiti ossa humero uinciẽda nõ sunt, priusquam extrema manus tota fuerit nexa. radius itaque suprà infraque ulnæ est colligãdus. deinde si brachialis ossa disiuncta, suisque ligamentis libera sunt, ea inuicem sunt cõmittenda, aliàs autẽ suorum ligamentorũ interuentu abundè continẽtur. Inferiori ipsorũ sedi primum pollicis os, & quatuor postbrachialis ossa, ac deinde his digitorũ ossa, unà cum sesaminis ossiculis adnectes. Postremò autẽ brachiale radio iunges, & deinde ulnam humero. Atque ubi id in utraque manu præstitũ erit, summas manus baculo illi alligabis, quem ualidè orbi infixũ instar falcis, aut aliter extruendũ dixi. Erectis nunc ossibus, & ex osse *υ* referenti, & auditus organi ossiculis, ac asperæ arteriæ, auriumque & palpebrarũ cartilaginibus, & ungue cordisque cartilaginibus, monile licebit confingere, his omnibus catenulæ, aut exiccato cruris aut manus neruo adnexis. Hinc liquet, quàm leui negocio humani corporis ossa, oppido quàm medico exoptãda, parari queant: quo in opere nihil ipso cõnexu, non aggredienti, difficilius uidebitur. qui tamen mihi primum experienti satis pulchrè successit, exemplo ab illis sumpto, quos effractas scutellas & lapideos cacabos cõpingere interdũ uideram. Coctionis autem rationẽ, emolliẽdi in medicina uis docuerat. Lutetia nanque ob belli tumultus Louaniũ reuersus, atque unà cum GEMMA PHRYSIO, æquè celebri Medico ac paucissimis conferendo Mathematico, ossium uidendorũ nomine ad eum locũ quo magna studiosorum cõmoditate omnes ultimo affecti supplicio in publica uia rusticis proponi solent, obambulãs, in eiusmodi incidi afficcatũ cadauer, quale latronis erat, quod Galenus se spectasse commemorat. Vti enim hoc aues carne liberarãt, ita sanè illud quoque ipsas emundasse conijcio, quia homo ille ante annũ stramine duntaxat obustus, & quasi tostus, paloque alligatus, ita suauẽ escam auibus exhibuerat, ut nuda undique essent ossa, eaque solis ligamentis hærerẽt, musculorum exortibus & insertionibus duntaxat afferuatis. quod in suspensis nunquam usu uenit, quum præter oculos (& si uulgus aliter arbitretur) uolucres nihil ob cutis crassitiem dilaniẽt. ac proinde integra in his cute, ossa intus carie afficiuntur, prorsusque ad disciplinam sunt inutilia. Afficcatum itaque & nulla ex parte humidum sordidum'ue corpus intuens, haudquaque insperatam ac subinde expetitã mihi occasionẽ prætermisi. quinimò Gemmæ beneficio palum cõscendens,

Lib. 1. de Administ. dissect.

femur à coxendicis osse diuulsi, trahentiꝙ mihi, unà cum brachijs ac manibus, scapulæ quoꝙ subsecutæ sunt, deerãt tamen alterius manus digiti, & patella utraꝙ, unà cum pede altero. Quũ itaꝙ crura & brachia (relicto cũ totius corporis trunco, capite) clam repetitis uicibus domum detulissem, ut thoracẽ qui catena alte firmabatur nanciscerer, extra ciuitatẽ me uesperi excludi passus sum: tantoꝙ obtinendorum ossium desiderio & studio ardebam, ut media nocte in illa corporum multitudine quod expetebã diuellere nõ horruerim, haud mediocri labore ac industria, sine arbitris, palum cõscendens. Verũ detracta ossa procul illinc deferẽs, in secretiori loco condidi, frustatimꝙ altera die per aliã ciuitatis portã domũ detuli. Porrò quũ ligamenta rescindere cœpissem, nihil ob egregiã eorum duriciẽ promoui, ac illa feruẽte aqua emollire coactus sum: utꝙ uoti compos redderer, omnia ossa tandẽ tacite ita coxi, illisꝙ emũdatis illud sceleton extruxi, quod Louanij apud longe amicissimum mihi GISBERTVM CARBONEM, insignẽ ac uario disciplinarũ genere instructũ medicũ, meumꝙ à puero studiorũ commilitonẽ asseruatur. Atꝙ id sceleton adeò præpropere paraui, & manũ ac pedem, duasꝙ patellas nõ minori labore & industria aliunde conquisiui, ut omnibus persuaserim id me Lutetia aduexisse, quo omnẽ subreptorũ ossium suspicionẽ delerem. quamuis eius urbis Prætor postmodũ adeò medicinæ candidatorũ studijs fauit, ut quoduis corpus à se impetrari gauderet: ac ipse nõ uulgariter Anatomes cognitione afficeretur, mihiꝙ illic Anatomen administranti sedulò astaret. Quum igitur primum tentantibus nobis adeò promptè negociũ successerit, quid nunc futurũ existimandum, postquam cõponendi quoꝙ rationem alijs descripsimus? & præter subiungendas nunc tabulas, in plurimis Academijs, uel nostra opera, sceleta uisuntur? Verùm non hominis solum ossa, sed, uel Galeni nomine, simiæ & canum, ac Aristotelis etiam gratia auium pisciumꝙ & reptilium inuicem connexa, aut saltem disiuncta apud medicinæ & naturalis philosophiæ studiosum esse oporteret. Nisi fortè hanc philosophiæ partẽ ad nos nihil pertinere arbitremur, satisꝙ esse nobis persuadeamus, si nostris syrupis, citra Anatomen imponere mortalibus, & loculos opplere possimus.

DE OSSIVM NVMERO. CAP. LX.

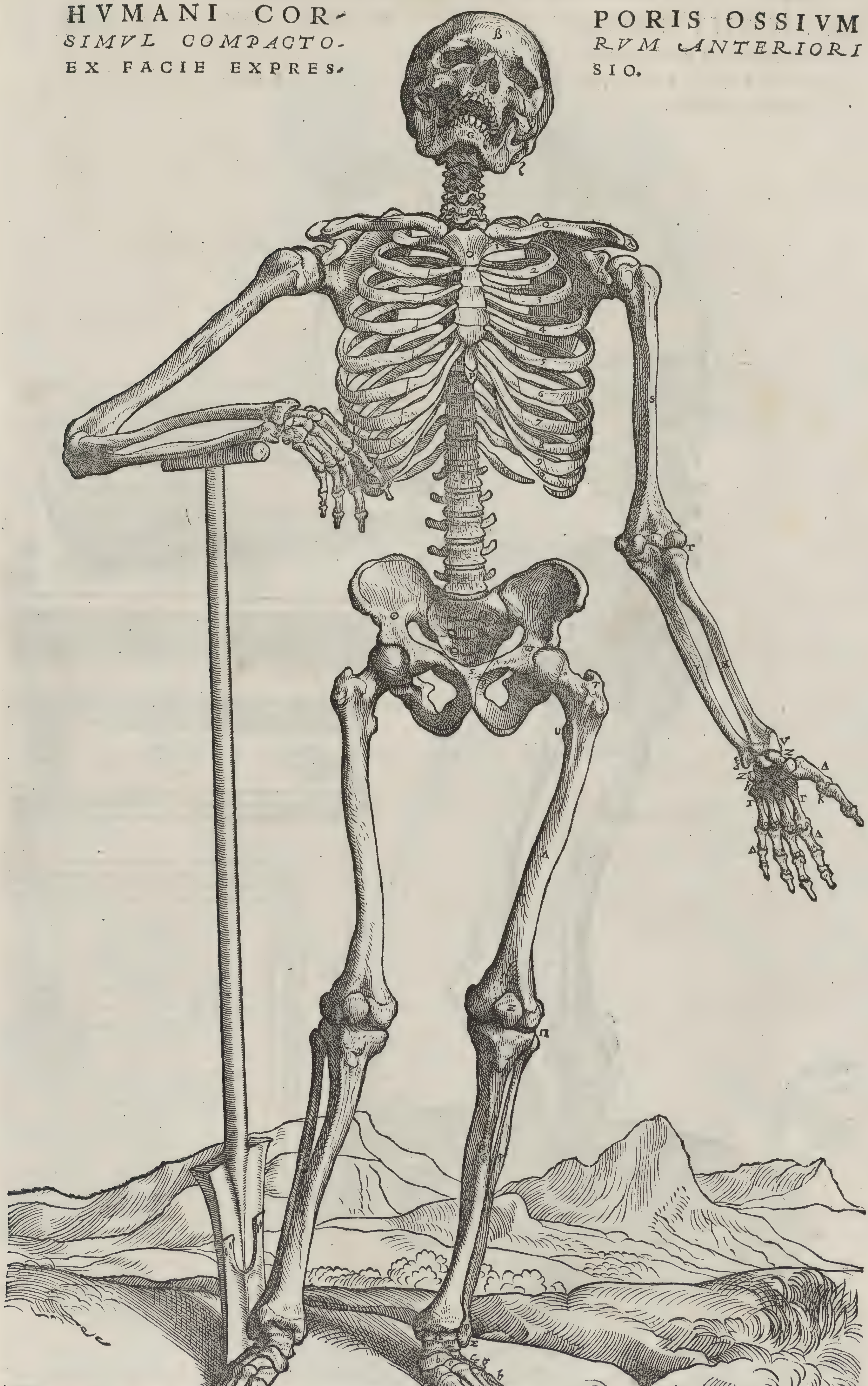
PARVM dubito plerosꝙ alicubi à me ossium quoꝙ numerũ desideraturos: quibus nullum aliud consiliũ dari uelim, quàm, ut ex singulis huius libri Capitibus illũ petant. prolixius enim esset, hîc omnia recẽsere. Quãuis ne tantillum laboris subterfugisse uidear, non enumeratis appendicibus, & ossibus ita ut in prouectioris ætatis hominibus se habent, cõstitutis, ad hunc modum ea recensere nihil impediet. Caluariæ ossa uiginti sunt, octo quidem capitis, & maxillæ superioris duodecim: ita tamen, ut iugalia priuatim nõ enumerentur, quum quorundam illorum uiginti ossium partes seu sedes tantũ sint, propriaꝙ circũscriptione destituantur. auditus organi ossa quatuor sunt, duo scilicet ad singulas aures. dentes sunt triginta duo. maxillæ inferioris os unicum. ossis υ referentis ossicula sunt ferè undecim. Vertebræ uiginti quatuor. sacri ossis ossa sex. coccygis autem quatuor. costæ uiginti quatuor. Pectoris ossis tria numerauimus ossa, alijs autẽ septena recensentur. sed age hac enumeratione tria tantum sint: & aliàs ex tuo arbitratu, quot uisum tibi fuerit. scapulæ duæ: totidem clauiculæ. & humeri duo. ulnæ duæ. radij duo. brachialis ossa sedecim, utriusꝙ scilicet manus octo. octo item postbrachialis ossa, in utraque manu quatuor. digitorum ossa triginta: utriusꝙ manus nimirũ quindecim. sesamina ossicula in singulis manibus ut minimũ sunt duodecim, ac proinde iam uiginti quatuor illa in manibus recenseamus. Ossa sacri ossis lateribus commissa, duo. femora duo. duo tibiarũ ossa. fibulæ duæ. duæ patellæ. duæ calces. tali duo. nauicularia ossa duo. tarsi ossa octo, in utroꝙ pede quatuor. decem pedij ossa, in utroꝙ pede quinque. uiginti octo digitorum pedis ossa, cuiusꝙ nimirum pedis quatuordecim. pedis sesamina ossicula similiter atꝙ in manibus uiginti quatuor, quãuis nonnulla sint prorsus cartilaginea. Ac proinde si hæc ossa in unum numerũ rejcies, uniuersa erunt (si rectè addo) trecẽta & quatuor. quibus si pectoris ossa quatuor adhuc adijci uelles, & maxillæ inferioris duo ossa statueres, essent trecenta & septem. Verum si priuatim omnes appendices (quũ ossa sint propria circũscriptione in pueris terminata) enumerare lubeat, facile dictum nuper numerũ semel, ac rursus dimidio duplicares. quod uel hinc colliges, si uertebras, femora, tibiæ ossa, atque alia quæ multis appendicibus donantur, in memoriã reuocaueris. Rursus si ossa ut in pueris uisuntur subduxeris, Dij boni quantũ ossium aceruum cumulabis? quum omnes uertebræ, aut tribus aut duobus constent ossibus: & ossa quæ sacro coarctantur, tribus, idꝙ generis reliqua: adeò ut cuiꝙ suo arbitratu ossium numerum confingere sit integrum.

HVMA

HVMANI CORPORIS OSSIVM

SIMVL COMPACTORVM ANTERIORI

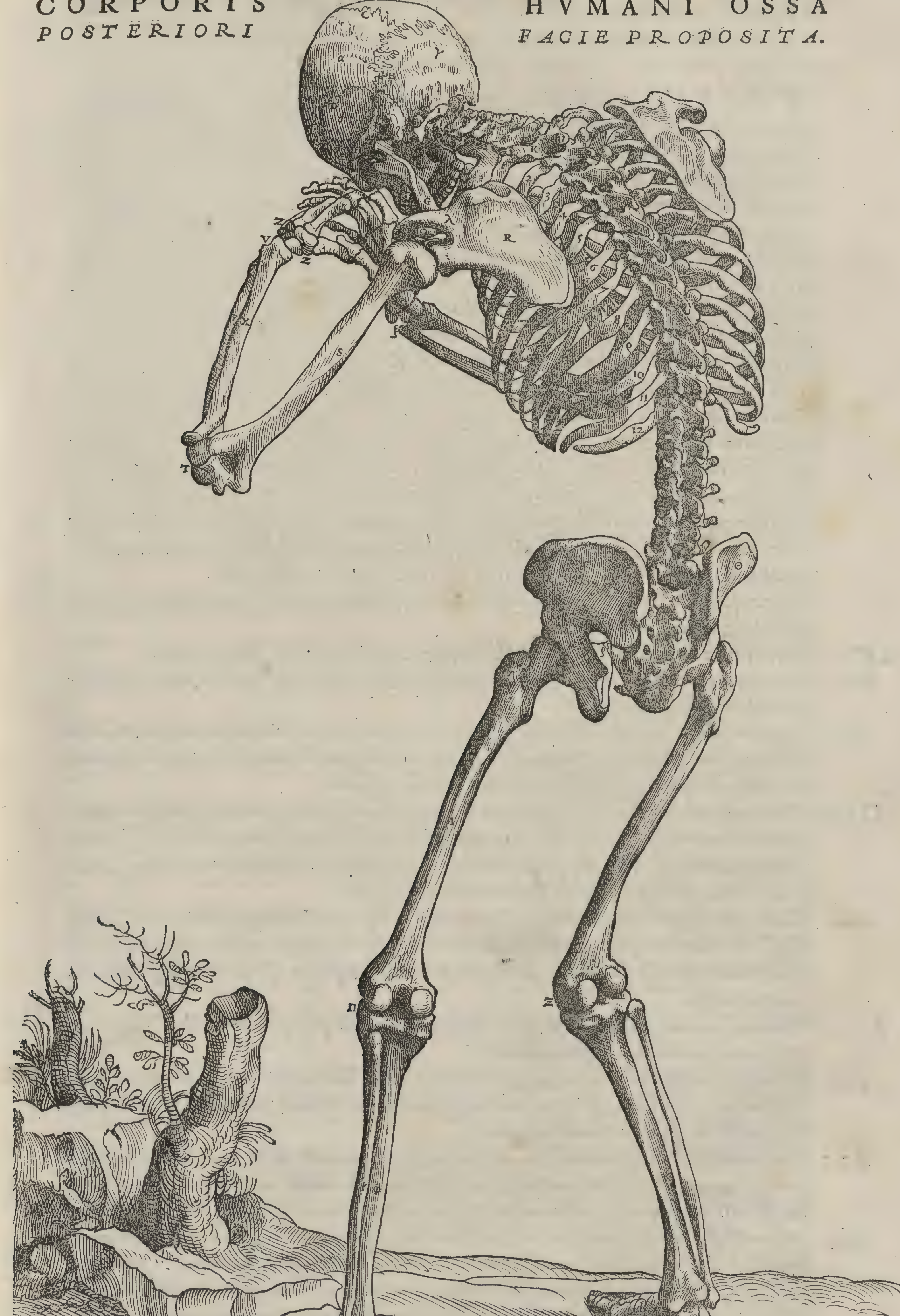
EX FACIE EXPRESSIO.

HVMANI CORPORIS OSSIVM CAETERIS QVAS SVSTINENT PARTIBVS LIBERORVM, SVAQVE SEDE POSITORVM EX latere delineatio.

CORPORIS HVMANI OSSA
POSTERIORI FACIE PROPOSITA.

CHARACTERVM, QVI TRIBVS VNIVERSVM SCELETON EXPRIMENTIBVS FIGVris adhibentur, Index.

TRIBVS praecedentibus figuris (quas integras nuncupare soleo) ijdem ferè inscribuntur characteres, quanquã si quis illarum alicui peculiaris tantum fuerit, ex numero promptè obseruabitur, quem singulis characteribus modò in Indice subijciã, quo potissimùm institui ossiũ nomina simpliciter ascribere: primùm ea collocaturus, quibus toto sermonis contextu praecipuè utor: dein Graeca, mox (si quae alia sint) Latina probatioribus recepta autoribus, idq́ ita ut ordo hîc uim quandã habeat. His succedẽt Hebraea, sed & aliqua ex parte adhuc Arabica ex Hebraeo Auicẽnae interprete propemodum omnia, insignis medici mihiq́ familiaris amici Lazari Hebraei de Frigeis (cum quo in Auicenna uersari soleo) opera desumpta. Atq́ illis nominibus ideo Latinas literas subiungendas duxi, quòd horum pleraque in Arabum libris Latinitate donatis occurrant: ac proinde etiã merito post haec locũ habebunt alia in Latinis Arabum interpretibus paßim obuia, simul cum ijs quae in scholasticis (ut dici gaudẽt) doctoribus, nostraeq́ aetatis manualium medicorum libris leguntur, non minus sanè quàm nomina Latinis recepta autoribus sedulò expendenda. Os itaque *Graecis nominatur* ὀστοῦν, *Latinis uerò os. Hebraeis autem* עצם *hezem. Cartilago autem* χόνδρος, חשחוסים *hascechusim. Caeterùm oßium nomina opportunè auspicabimur à capitis oßibus, seu caluaria, quae Graecis dicitur* κρανίον, κόγχος, κύτος, κωδεία, σκαφίον. *Calua, cerebri galea, atque ita nonnulli totam capitis oßium sedem uocant cerebrum amplexantem, octoq́ oßibus efformatam. aliqui uerò eam duntaxat, quae crinibus ornatur. cuius circulus* στεφάνη *&* περίδρομος *nuncupatur.* תיק הומח *theck hamoah,* קדרות המוח *chederath hamoach. theca & olla capitis, testa capitis, & scutella capitis, asoan.*

Suturae, quibus capitis oßa inuicem committuntur, generatim uocantur ῥαφαί, שלבים *scelauim. senan, direzan, adoren, complosa.*

A 2,3 *Sutura coronalis,* στεφανιαία. חבלילי *hachlilij,* קשתיי *chascthij. arcualis, sutura puppis.*

B 2,3 *Graecorũ maiusculum* Λ *referẽs sutura,* λαμβδοειδής, *& υ ab similitudine* ὑψιλοειδής. למדיי *lamdij. laude, hypsili, sutura prorae.*

C 3 *Sagittalis sutura,* ὀβελιαία, ῥαβδοειδής. *Instar teli, ueru, aut uirgae secũdum capitis longitudinem prorepens sutura.* חצי *checij,* שפודיי *scefodij. nerualis, idq́ potissimùm ubi haec coronali committitur: qui locus etiam zeudech, idq́ imprimis Mesuae uocatur.*

D 2,3 *Haec compago uerae suturae imaginem non exprimens cum sua cõiuge uocatur, suturae squamarum modo inuicem cõmissae,* λεπιδοειδεῖς κροταφίαι, *temporales, squamaeformes.* קלפיים *chelaphijm. corticales, mendosae. Reliquae autem caluariae suturae proprijs destituuntur nominibus. cuiusmodi uerò illae sint, non est quòd hic prolixius denuò repetam.*

α 2,3 *Hoc os unà cum suo coniuge, uerticis oßa uocatur, itemq́* βρέγματος, κορυφῆς. *sunt quibus syncipitis oßa nuncupantur.* עצם הקדקד *hezem hachodchod. nerualia, paria, arcualia: quanquã alij ita iugalia nuncupent oßa. parietalia, quo nomine nonnullis temporum oßa dicuntur. oßa rationis, seu cogitationis.*

β 1,2,3 *Frontis os,* μετώπου, *quibusdam sincipitis.* עצם המצח *hezem hamezzech, coronale, os puppis capitis, os inuerecundum, os sensus communis.*

γ 2,3 *Occipitis seu occipitij os,* ἰνίου, עצם הערף *hezem hahoreph. laude os, pyxis os, os prorae, os memoriae. Sunt qui & basillare (quòd magnam capitis portionem cõstituat) nuncupent, etiamsi id nomen cuneiformi oßi priuatim inditum fuerit.*

δ 2,3 *Id os cum suo pari, temporum oßa,* κροταφῶν, κορσῶν, κορρῶν λεπιδοειδῆ. *aliqui etiam* λιθοειδῆ, *lapidea, lapidosa.* הצדעים *hazedahim,* עצמות האבניים *hazzamoth haaunijm. auriũ: etiamsi id nomẽ duobus oßiculis accommodari poßit auditus organi constructionem ingredientibus, & in scamno*

ꝗ.* *cui secunda figura cubitis innititur, ꝗ & * expreßis. Quandoquidem ꝗ oßiculum notat incudi aut molari denti aßimilatum, * uerò id quod malleolo aut femoris oßi comparamus. Quum itaq́ ea oßicula priscis Anatomes professoribus fuerint incognita, non mirum est illa etiã nominibus destitui. Caeterũ temporũ oßa quibusdam tymparũ, mendosa, parietalia, dura, armalia dicũtur.*

ε 2 *In temporis osse processus styli acus ue imaginem referens,* στυλοειδής, γραφοειδής, βελονοειδής, πλῆκτρον. *calcar capitis.* מיתר חוטין *chemo marhezz. os calaminum, sagittale, clauale, acuale.*

ζ 1,2,3

ξ 1,2,3 *Temporis ossis processus, uberis papillã referẽs, μαστοειδὴς, mamillaris,* עצם פטמיי *hezẽ potmij.*

E 2,3 *Os cuneo comparatum, σφηνοειδὴς, Galeno* περὶ τῶν ὑστερῶν ὀστῶν *(etiam si palatum uix contingat) circũscribitur, πολύμορφον. Cuneiforme palati os, basillare, quanuis sic etiam appellent occipitis os,* מושב המוח *moscau hamoach. Baxillare, paxillum, os colatorij, os cribratum, cauilla: quan quam & ita talum quoque uocent.* η 2 *Sedes caluariæ, quam lapidosam dicimus.*

θ 2 *Cuneiformis ossis processus, uespertilionũ alis assimilati.* πτερυγοειδὴς *עצם כנפיי hezzẽ chenaphij.*

F 1,2,3 *Hæc sedes simul cum sua coniuge in altero latere, uocatur ossa iugalia.* ζυγώματα, ζυγοειδῆ, ζυγώδη. עצמות הזוג *hazamoth hazogh. Ossa paris, paria, quæ nomina illi etiam temporũ asscribũt ossibus, ansæ ossium temporum, arcualia ossa.*

Superioris maxillæ duodecim ossibus nullum inscripsimus characterem, quod priuatis destituan tur nominibus, quanquam interim septum narium, nonnullis cristæ os nuncupetur. Cæterum supe rior maxilla dicitur γένυς, *mandibula.* הלחי העליון *halechi habelioi. quæ nomina & inferiori ma*

G. *xillæ G in trib. figuris notatæ accõmodãtur, quã Halyabatis interpres priuatim Faucẽ uocat.*

Dentes, ὀδόντες, שניים *scinaijm, plurimum in utraque maxilla sedecim figuntur, quorum quatuor medij, anterioresq́, incisorij uocãtur.* τομεῖς, διχαστῆρες, κτένες, γελασῖνοι. *risorij, quaterij.* המחתכים *ha mechatechim quadrupli. Verũ duo medij, priuatim duales illis appellãtur. Qui utrinq; incisorijs proximus est, caninus uocatur, sũtq; ita utriusq; maxillæ duo canini.* κυνόδοντες. כלביים או מתלעות *chelauijm aut metaleboth. mordentes, hos quidã quoq; risorios uocauerunt. Quinq; autem utrinque insequẽtes, molares appellantur.* μυλῖται, γόμφοι. *molares, maxillares, paxillares, Cicero Ge nuinos, quo nomine alij eos appellant, qui post pubertatem ferè crescunt, ac Græcis* σωφρονιστῆρες, κραντῆρες, ὀψίγονοι *uocantur: nostris dentes sensus ac sapientiæ, dein cayseles.* נגואיד *naghuid. neguegidi, nanged, alhalm. Molares uerò, Hebræis dicuntur* טוחנות *tochanoh.*

H 2 *Os υ referens.* ὑοειδὴς, ὑψιλοειδὴς, λαμβδοειδὴς, παραστάτης, φαρύγετρον. *os υ aut Λ imaginem exprimens.* עצם לאמי או למדיי *hezem lhami aut lamdij. Linguæ os, gutturis os, os laude, os morsus Adam. Auicennæ Interpres Capite de Gutture habet: Alfaic os habẽs quatuor latera, duo inferiùs, duo superiùs, quod non obiter Anatomes studioso obseruandum uenit.*

I, K, L, M, & N *His characteribus, in tribus figuris ferè conspicuis dorsum notatur, quod* ῥάχις, ἄκανθα, νῶτον, *spina, tergũ, hominis carina,* שדרה *scidra nuncupatũ, multis extruitur uertebris,* σπονδύλοις, חוליות *chulioth. Verticulis, ossibus fusi, quæ in posteriori sede acutũ educũt processum, qui* ἄκανθα, *Siminea, adsenascem senasem uocatur. Cæterùm ab I ad K indicatur ceruix.* τράχηλος, αὐχὴν, *collum.* צואר או גרון *zauor uel gharron. Tenon athlas, quod nomen alij septimæ ceruicis uertebræ duntaxat tribuunt. Porrò à K ad L uertebræ insigniuntur thoracis,* θώρακος, *aliquando &* νώτου, μεταφρένου. *pectoris, interdum dorsi simpliciter.* חזה *chaze. interscapilij. Ab L ad M uertebræ lumborum.* ὀσφύος, ἰξύος, ψοιῶν. *renum.* מותנים *mothnaim. alchatin. Ab M ad N os sacrũ proponitur.* ἱερὸν, πλατύ. *latum,* עצם פי הטבעת *hezen pi hatabahath. lumbare, ossa clu niũ, clauiũ, alagas, agit, abhans, abhaũ, uetula, osamiũ, osanũ, quæ nomina coccygi ossi ab alijs asscribũtur. N inscribitur coccyx os.* κόκκυξ, σπονδύλιον, ὀρροπύγιον. עצה *haaze. caudæ os, alhosos, dein reliqua, quæ ossi sacro ex quorundam interpretum sententia tribuimus nomina.*

O 1,2,3 *Pectoris os.* στέρνον. *quo nomine nonnulli superiorem ossis partem appellant, inferiorem tunc* στῆθος *nuncupantes* עצם החזה *hezem hebace. thorax, asser, cossos, scutum cordis.*

P 1,2,3 *Mucronata pectoris cartilago, ensi cõparata.* ξιφοειδὴς, *ensiformis.* עצם כדלייר רחב *hezẽ bedelij rachauch.* גירוני *gheroni,* אלחנגרי *alchangri, quibus nominibus uniuersum pectoris os donatur. Malũ granatũ ensifoidis, cultralis, epiglottalis cartilago, scutũ, clypeus oris stomachi, medium furculæ inferioris.* 1,2,3, & cæt. usque ad 12. *In tribus figuris duodecim thoracis costæ tam ueræ ac legitimæ, quàm nothæ spuriæ ue indicantur.* πλευραὶ. צלעות *zelaboth.*

Q 1,2,3 *Claiculæ.* κλεῖδες. *claues, iugula, sunt qui & has humeros appellarunt.* סכם *scechẽ. Furculæ, aut priuatim furculæ inferiores, quas ab humiliori pectoris ossis sede, ita distinguunt.*

R 1,2,3 *Scapula.* ὦμος, ὠμοπλάτη, ἐπινώτιον, πλάτη. *Scapula, Latinis plerunque etiam humerus nuncupa tur, scoptulum opertum, scoptula.* כתף *chatheph. Spatula, clypeus & scutum pectoris. Cæte-*

λ. *rùm λ in tribus figuris, superior scapulæ insignitur processus, quem summum humerum ferè uoca mus,* ἀκρώμιον, *aliquãdo aũt Hippocrati* τὸ ἀκρωμίου ὀστέον, *Galeno etiã* κορακοειδὴς *dictus.* אגרסו חרטום *agrasso chartom,* פי העורב *pi haboreub. Rostrum porcinum, caput ascapulæ. alacharam, manchar, algorab, destructũ. Processus autem scapulæ interior inferior ue, in prima figura μ indica*

μ. tus

tus, dicitur ἀγκυροειδής, & Galeno interdum κορακοειδής, σιγμοειδής. Anchoræformis, C literā referēs ꝓceſſus. עין הבהת haijn bacateph. Oculus ſcapulæ, quo etiā nomine ſcapulæ ſpina nūcupatur.

S 1,2,3 Humerus, ſeu brachij os, βραχίων. Brachiū, ſunt quibus ulna uocetur. קנה הזורע chane hazeroha, עצר hazad. Paruum brachium, adiutorium brachij, canna brachij, aſeth.

T, V 1,2,3 Tota hæc ſedes, cubitus nūcupatur. πῆχυς, ὠλένη, ὠλήν. Cubitus, ulna, quæ nomina etiā inferiori huius ſedis oſsi tribuūtur. זנדין zandin, זרוע zeroha, שתי עמודים ſcete hamudim. Aſaid, aſeid, alſahad. X 1,2,3 Superius in cubito os, radius nobis appellatū. κερκίς. עמוד העליון hamud haelion. Focile minus brachij, canna, arundo minor brachij.

Y 1,2,3 Cubiti inferioris os, ulna nobis dictum, eiſdemq́ cum toto cubito uocibus donatum. παραπήχιον. עמוד התחתון hamud hatachthon. Focile maius brachij, cāna, ac arūdo maior et inferior brachij.

ν. Huius proceſsū ν in ſecūda inſignitum Græci nuncupant ὠλέκρανον, κύβιτον, ἀγκῶνα, Latinorū quidam Gibberū. Additamentū necatū. Proceſsus autē ξ inſignitus, ac ſtylū referens, στυλοειδής.

Z, Z 1,2,3 Brachiale. καρπός. Palma quibuſdam. רסג raſegh. Raſcha, raſeta, aſcam, oſsa raſete.

Γ 1,2 Poſtbrachiale. μετακάρπιον, ὑπόθεναρ, στῆθος, κτὲς, πρόχειρον. permultis palma, pectus manus, pectē. מסרק כף היד maſrech chaph haiad. alſelanuat. Δ, Δ 1,2,3 Digiti. δάκτυλοι. אצבעות hezbahoth.

Θ 1,2,3 Oſsa ſacri oſsis lateribus commiſsa, quorū utrinq́ unū eſt, in tres ueluti ſedes (etſi continuū ſit) à diſſectionis profeſſoribus diſtinctū, ac prima quidē ο inſignitur, ilium os nuncupata. λαγόνων. ϖ. עצם הכסל hezem hacheſel. Albarta, anchæ, interdū lūbare. Secūda ſedes mediaq́, ac ϖ inſignita, coxendicis os nuncupatur. ἰσχίον. עצם הירך hezem haiarech, coxæ os, quibus nominibus pleriſq́ totū os etiā uocatur. Althauorat, pixis os, femoris os, ſed ualde perperam. Tertia ſedes, anteriorq́, ac ρ inſignita, pubis os uocata eſt. ἥβης, pectinis. גבי הערוה gabe haherua, אלעאנא helhaua. Penis pudibundū, feneſtratum os, quod etiā illi femoris os ſubinde appellitāt. Verū uniuerſum os Hebræis dicitur עצמות גב הערוה hazamoth ghau haherua.

ς 1,2,3 Coalitus pubis oſsiū, uerùm priuatim cartilago hic inſignitur, eorū oſsiū unionē interueniens.

Λ 1,2,3 Femur, ſeu femoris os, femen. μηρός. פחד הירך pachad, haiarech. Os coxæ, coxa, agis, anchæ os.

τ 1,2,3 Exterior femoris proceſsus, qui rotator, & natis ferè nūcupatur, τροχαντὴρ μέγας, γλουτός. Malū granatū teſticulorū, tharuca, trachametra maior. Minor uerò interiorq́ ꝓceſsus, υ inſignitur.

Ξ 1,2,3 Patella. μύλη, ἐπιμυλίς, μυλακρὸς, κόγχη, κόγχος, ἐπιγονατίς. Mola, ſcutiforme os, genu rotula. עין או מגן הארכובה hayn aut maghen habarcuba. Oculus genu, polus, adaicon, raſga, alraſafe, aresfatu.

Π, Σ, 1,2,3 Hæc pars uniuerſa Celſo Crus nūcupatur, quanq́ Galeno σκέλος dicitur, quicquid à coxēdicis oſſe, ipſis ue inguinibus, ad extremū uſq́ digitorū pedis pertinet: femur nimirū, tibia, & pes ipſe. Nominatur itaq́ ſecus pars hæc Π & Σ interſepta, tibia. κνήμη. שוק ſcoch. quibus nominib. huius quoq́ ſedis grandius exteriusq́ os obuiū eſt, quod tibiæ os ferè nūcupamus. προκνήμιον, & interdum ἀντικνήμιον appellatū, קנה הגדול chane hagadol. Focile maius, & arundo, & canna maior, ſeu domeſtica cruris. Cæterū exterius graciliusq́ os inſignitū, ac fibula nobis dictū, appellatur περόνη, παρακνήμιον. Sura. קנה הקטן chane hachatō. Focile minus, cāna, et arūdo minor cruris.

Φ 1,2,3 / Ψ 1,2,3

Φ, Χ 1,2,3 Malleoli, σφυρά, σφυρὰ, latinorū aūt nōnullis malè tali appellātur, שתי קיצוות חבולטים משני הקנים ſete chezzauoth haboletim miſcene hachanim. Clauiculæ, cauillæ, cahabin. Ac φ quidē interiorem indicat malleolū, χ autē exteriorē. Ω, 1,2,3 Talus, ἀστράγαλος, ἄστριος, Latinis Interpretibus quibuſdā parū rectè malleolus appellatur, fortaſsis huc quorundā nō Anatomicorū ſententia ductis, qui τῶν σφυρῶν malleū, neutro aūt genere τὰ σφυρὰ talos potius ſignificare cōtendūt. Baliſtæ os, cauilla, chabab, alſochi. הסרסול hacharſul, ערקום haarcchom.

a 2,3 Calx. πτέρνα, καλκάνεος. Calcis os. עקב haacheu. Alrip, calcar pedis.

b 1,2 Os cymbā ſcaphamúe referēs, σκαφοειδής. Nauiculare, nauiforme. עצם השווה או ספינה קטנה hezē haſcaue, aut ſephinachotena. c, c 1,2,3 Hæc pedis pars quatuor efformata oſsibus, nobis tarſus, ut & Græcis, ferè nūcupatur. רסג raſegh. Raſeta pedis, & oſsa raſetæ pedis. Tria autē

d, e, f. interiora d, e, f inſignita, priuatim χαλκοειδῆ quibuſdā appellātur. extimū uerò ac g notatū, uoca

g. mus os cubū teſſeramúe referēs. κυβοειδὲς, πολύμορφον. Cubiforme, quadratū. ברדי chardij, עצם נפרד hezem nipirat. Grandinoſum, nerdi. h, h 1,2,3 πεδίον. planta, planum, ueſtigium & ſolum. μετατάρσιος, στῆθος. Pectus, & pecten. מסרק הרגל maſrech hareghel. Alſelameet.

i, i 1,2,3 Pedis digiti. k 1,2,3 Charactere k oſſicula notātur ſeſamina. σησαμοειδῆ. חלחסמויניאת helthesaminiath. Alſemſeminiæ.

LIBRI PRIMI FINIS.

ANDREAE VESALII BRVXELLENSIS, DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER SECVNDVS, LIGAMENTIS OMNIBVS, & Muſculis, uoluntarij atque è noſtro arbitratu pendentis motus inſtrumentis dedicatus, ac propemodum figuras omnes ipſi proprias, ante Capitum contextum, uti nunc ſubijcitur, ſpectandas offerens.

IN PRAESENTIS Libri initio proponenda ſedecim tabularum ſeries, omnibus ferè Secundi libri Capitibus communis erit, neq; minus in Libri calce, quàm hîc modò in fronte collocari poteſt. Primæ enim quatuordecim, integros exprimunt homines, ac harum ordine prima, anteriorem uiri faciem delineatam continet, ſecunda latus oſtendit. tertia, quarta, quinta, ſexta, ſeptima, octaua, anteriorem faciem quoq; proponunt, in hoc illud'ue latus, pro muſculorum, qui indicantur, natura & ſitu magis repoſitam. Sex uerò octauam conſequentes, poſteriorem corporis faciem referunt, omnes propemodum ita effigiatæ, ut quod in priori conſpicuum eſt, in ſubſequenti reſectum, ab inſertione pendeat. Deinde omnes tabulæ ita inuicem congruunt, ut uni quæ anteriorem faciem exprimit, alia ſuccedere poſſit, poſteriorem exhibens. Integrum namq; erat tertiæ ſubiungi nonam, mox quartam, dein decimam, inſuper quintam, illi uerò undecimam, poſtmodum ſextam, ab hac duodecimam, deinceps ſeptimam, quã ſequeretur decimatertia, cui rurſus ſuccederet octaua, & huic decimaquarta. Vnde etiam non inopportunè feceris, ſi utraq; ſerie has muſculorum tabulas intuearis, atq; quid ſingulæ potiſsimùm exprimant, ex ipſarum earundemq; characterum indicibus illis, quam per typorũ rationem licuit, proximè appoſitis requiras, quo à Capitum contextu non ad quatuordecim primas ſolùm, uerum & ad decimamquintã & decimamſextam, ſi quando uiſum erit, recurras, muſculorumq;, quorum tum mentio incidit, delineationem ex ſententia ſpectes. Perpaucis enim Secundi libri Capitibus peculiares figuras ſum præpoſiturus, ijs nimirũ duntaxat, quorum muſculi priuatis figuris cõgruè exprimi nequiuerunt. Dein primi Capitis fronti tabella adhibetur, ligamentorũ differentijs oſtendendis præcipuè apta, & ſecundi Capitis initio eæ præponentur figuræ, quas muſculorum cõpoſitioni intelligendæ idoneas duxi. Porrò non ſuffecerit in una tabula muſculũ aliquem intueri, etiamſi illum charactere inſignìuerim, ſed ut uideas, ubinam quiſq; emineat, alteri'ue ſuccumbat, paſsim tibi is uenit inquirendus, & potiſsimùm ſpectandus, ubi totũ ſe uidendũ offert, quod ferè fit, ubi peculiariter uni muſculo plures characteres adhibentur, præcipuè quum extra aliorũ ordinẽ maiuſculo charactere, Græcis peculiari inſcribitur. Quare etiã quum illũ in ea tabula inſpexeris, non prætereas, quin unà præcedentem tabulam et ſequentẽ intuearis, ut diſcernas, cui is quẽ ſpectas, muſculus incumbat, cuiq; ſubſternatur. At non eſt, quòd prolixiùs in tabulis exercendi rationem præſcribam, quum quiuis pro ſuopte ingenio et Anatomes peritia, ſcopos, utendiq; modum ſibi præfigere queat. Quòd uerò in integras tabulas muſculorũ effigies ita digeſſerim, neq; ſingulis Capitibus ſinguli articuli cũ ſuis muſculis appicti ſint, ea potiſsimũ occaſione factũ puta, quòd illi ſi priuatim articuli pingerentur, à nemine niſi Anatomes peritiſsimo poſſent diſtingui. Nunc autẽ quum omnia cohærent, cuiuis obuiũ eſt, qua ſede quiſq; muſculus reperiatur, adeò ſanè, ut prorſus operæpretium fuiſſet integras ad hunc modum tabulas delineari, quantumuis etiam ſeorſim articuli fuiſſent expreſsi. Inſuper ſi ſingulis Capitibus ſuos muſculos adhibere, uel aliqua ratione utile fore ſperaſſem, non hoc uſu ſtudioſi caruiſſent, quando præter ſumptum nullus labor mihi impendendus erat. Ex his namq; integris tabulis neceſſariò ſculptis, particulas ſingulas articulos'ue ſeorſim tranſcindendos dare, non maioris mihi eſſet operæ, quàm ex iam proponendis tabulis, nunc caput, nunc brachium, nunc crus aut thoracẽ, ut ut uiſum eſſet, abſcindere, et ſculptori offerre. Ad hæc, idem ſemper labor lectori in uertendis folijs impendiſſet, quum eadem pagina & muſculorum effigiem, & characterum declarationem ſeu indicem, ac deinde muſculorum deſcriptionem continere nequeat.

PRIMA
MVSCVLO-
RVM TA-
BVLA.

PRIMAE MVSCVLORVM TABVLAE CHARACTERVM INDEX.

PRAESENS tabula anteriorem corporis faciem magna ex parte notans, corpus exprimit, à quo cutis cum adipe carneaq́ membrana, & omnibus in superficie extantibus neruis, uenis & arterijs, si quæ sunt, resecui. Hanc tabulam unà cum sequenti, characteribus liberam relinquere propositum erat, quo minus illis commaculata spectaretur. Quandoquidē tertia ferè prima est, quam ad disciplinam parauimus, præsens namq́ (uti nec consequens) aliquid oculis subijcit, quod non in musculosis & quadratis, ut sic dicam, hominibus, eruditos pictores, sculptoresq́ indies etiam præcipuè exprimere obseruamus. Quæ enim membranea in tertiæ tabulæ facie & ceruice uisuntur, & fibræ etiam in musculis ductæ, potiùs pictorem, ac sculptorē & plastem (quorum studijs quoq́ opitulari uisum est) perturbant. Quanquam his sanè non sat sit, musculos in superficie repositos ad amußim tenere, imò præter oßium accuratißimam cognitionem, summa diligentia cuiusq́ musculi munus perspectum ipsis esse debet, quo sciant, quando musculū aliquē aut breuiorē, aut longiorem, aut protuberantē magis, aut cōpressum depingere debeāt, hoc axioma perpetuò ob oculos habentes, musculū, dum os mouet, idq́ (ut sic dicā) ad suū uentrem retrahit, breuiorem, multoq́ prominentiorem fieri, & ad ipsius uentris mediū colligi, quum autem è conuerso musculus os dimittit, ipsumq́ os aliò agitur, quàm ab eo musculo duceretur, musculi uentrem (cui duntaxat illi artifices animum accommodant) produci ac subsidere, minimumq́ protuberare. Cæterùm quandoquidem hæc affatim in musculorum descriptionibus perstringam, characterum præsentis figuræ indicem aggrediar, in quo uix ullum musculum priuatim expressurus sum, sed unicum duntaxat characterē singulis in altero latere adhibens, quos hic obiter spectare licet, aßcribam. In facie itaque nullus hîc in conspicuo est musculus, quòd illi tenues exactè & membranei sint, neque etiam obiter adempta cute secus, quàm in præsentia modò occurrant.

A *Glandulæ quàm plurimæ notātur, quæ sub aurium radice, ad posteriorem inferioris maxillæ sedem repositæ, cauitatem hîc opplent, tutæq́ uasorum distributioni præficiuntur. Sunt autem hæ quas in pueris humorū influxus crebrò molestant, ac quæ strumis (quas χοιράς Græci appellant) subinde infestantur. Hac sede, qua glandulæ reponuntur, etiam citra characteris adminiculum, præscissæ hîc auris foramen obseruatu est facillimum.*

B *Sinistri lateris musculus, ab inferiori maxilla, in os υ imaginem referens insertus.*

C *Musculus à pectoris osse pronatus, ac in os υ literæ simile cum suo coniuge insertionem tentans.*

D *Musculus gracillimus, à superiori scapulæ costa, in os υ referens insertus, ac in quarta musculorum figura, V & V, in quinta autem, R & S notatus. Sedes quæ utrinq́ ad literæ D latera uisitur, cauaq́ est, neruos continet sexti paris neruorum cerebri, interioribus uenis iugularibus, & arterijs soporalibus concomitatos.*

F *Musculus à pectoris osse & clauicula, in mamillarem occipitij oßis processum, carnea insertione implantatus.*

G *Portio est musculi, scapulam mouentium secundi, cuius effigiem monachi in suis cucullis imitati sunt. Præsentis musculi aliud nihil hîc est conspicuum, quàm quod clauiculam, & summi humeri sedem clauiculæ connexam inseritur, uerùm in nona figura totus apparet musculus, Γ & Δ insignitus.*

H *Sedes hæc iugulares uenas exteriores transmittit, quare etiam citra omnem musculi distinctionem, in uiuis duntaxat caua apparet. Vena autem resecta, & mucosis quibusdam membranulis ademptis, ille occurrit musculus, quem D insigniui, & etiam unus qui à prima thoracis costa, in anteriorem transuersorum processuum ceruicis uertebrarum sedem insertus, C in octaua musculorum tabula notatur.*

I *Clauiculæ anterior sedes, quæ excarnis occurrit.*

K *Musculus brachium attollens, cuius principium à clauicula, summo humero, et scapulæ spina enascitur, atq́ hîc ipsius pars spectatur, à clauicula & summo humero pronata.*

L *Musculus brachium pectori adducens.*

M *Pectoris os excarne apparens, nam musculis pectori brachium adducens ad oßis latus, primùm*

carneus esse incipit, & quamuis dexter sinistrum neruoso, & membranæ modo tenui exortu contingat, ob hoc tamen in uiuis adhuc hominibus pectoris os non prorsus occultatur.

N *N sub axilla latitat, partem notans musculi brachium deorsum uersus dorsum detrahentis, ac sequenti tabula Γ indicandi.*

O, O *Hæc digitorum imago, musculi aliquot insertiones indicat, qui in octo superiores thoracis costas insertus inspirationi famulatur, atq; in octaua musculorum tabula F & F insignitur.*

P, P *Præsens uerò digitorum effigies, exortus est musculi abdominis obliquè descendentis, quem pluribus characteribus hîc notare non libuit: quemadmodum neq; recto etiam abdominis musculo notam adhibui, quod prorsus adhuc sub obliquorum neruosis tenuitatibus, & musculo brachium pectori adducente reconditus sit, utcunq; etiam tubera quæ secundùm abdominis longitudinem porrecta conspicis, recti abdominis musculi sint: quæ quo minus extuberent, obliquorũ tendinum tenuitatibus non inhibentur: quemadmodum neq; cutis crassities in non admodum obesis obstat, quo minus eadem spectentur.*

Q *Anterior cubitum flectentium musculus.*

R *R sub axilla reconditur, notans dicti iam musculi, interioris capitis carnosam partem, peculiaris musculi ritu extuberantem.*

S, S *Musculus posterior cubitum flectentium, quem duobus insigniui characteribus, ne sedes illis characteribus notatas, diuersos esse musculos quis arbitraretur.*

T *Musculus ab inferiori scapulæ costa enatus, cubitiq; extensioni subseruiens.*

V *Superior musculus eorum qui radium in pronum agunt. Cæterùm quum præsentis figuræ cubitorum & manuum extremarum non eadem sit facies, haud inopportunè dextro et sinistro lateri V ac subsequentes aliquot characteres pariter adhibui.*

X *Musculus ante indicem postbrachiali insertus, idq; flectens.*

Y *Musculus latum tendinem in summam manum producens. Sedes autem quæ utrinq; ad huius tendinis latus in cubiti longitudine protenditur, nulloq; charactere insignitur, flexionis secundi quatuor digitorum articuli autor est, quem quintæ figuræ ⊙ indicat.*

Z *In dextro cubito indicatur musculus ab interno humeri tuberculo principium ducens, qui recto brachialis ossi insertus, brachiale flectit.*

a *In utroq; cubito musculus notatur, radium in supinum ducens: qui ab humeri osse natus, inferiori radij appendici implantatur.*

b *In utroq; cubito musculus insinuatur, bicorni tendine brachiale extendens.*

c *In utroq; cubito indicantur duo musculi, ex ulna originem ducentes, quorum unus tendinem brachialis ossi offert pollicem sustinenti: alter in binos dissectus tendines, unum primo pollicis ossi, alterum secundo & tertio inserit.*

d *In sinistra manu hîc occurrit tendo musculi, pollicem uersus indicem euertentis.*

e *In sinistra manu spectantur tendines, in exteriorem indicis sedem exporrecti.*

3, 4, 5, 6 *In sinistra manu notatur transuersum ligamentum, in cubiti externa sede conspicuum. uerùm numeri characteres seorsim indicant, quot in hac manus superficie sinus anuliq; dissecantibus apparere possunt. Sunt autem omnes quatuor radio proprij, illisq; tendinibus adaptati, in quorum regione numerum conspicis. In dextro cubito etiam 6 spectatur, idem quod in sinistro indicans.*

h *In sinistra manu, sedes musculi indicatur pollicem indici proximè adducentis. Modò post sculpturam f & g incuria elapsa, nihilq; illis insignitum obseruo, quod & in alijs tabulis interdum (citra incommodum tamen) usu uenit.*

i *In dextra manu musculus pollicem ab indice plurimùm abducens: atq; ad huius latus portio eius musculi uisitur, qui primum pollicis os flectentium est prior.*

ꝗ *Musculus paruum digitum à cæteris abducens, ad cuius dextrum latus is se offert, qui sub illo magna ex parte occultatus primũ parui digiti flectit internodium, id in externum latus ducens.*

k *Tunica testem ac ipsius uasa seminaria inuoluens, quæ hàc in uiris prorepunt. Mulieribus enim hæc uasa cum reliquis generationi famulantibus organis in corporis alto reconduntur.*

l *Ad sinistri testis latus l occultatur, notans glandulas cauitatem hic in inguinibus replentes, qua insignis uena cum arteria crus adit. Glandulis enim resectis hic magnus exurgeret sinus, cuiusmodi in inguinum abscessibus fieri cernimus.*

m Muscu-

m *Musculus à pubis osse in femur procedens, in octaua figura Σ notatus.*

n *Hàc prorepunt duo musculi, quorum alter femoris motorum sextus habebitur, atq; in octaua tabula Θ notabitur: alter uerò septimus, in eadem tabula Λ indicandus.*

o *Ab ilium osse pronatus musculus, qui tibiæ insertus, illius motorum primus est.*

p *A pubis ossium commissura enatus musculus, ac tibiam mouentium secundus.*

q *Sextus inter tibiam mouentes musculus, cuius carnosa substantia hîc conspicitur: tendo autem ipsius adeò tenuis est, ut subiectorum illi musculorum circunscriptionem nō obliteret. Quapropter etiam priuatim hîc se non ostendit, quemadmodum neq; in secunda musculorum figura. in tertia tamen & quarta, quadātenus oculis subijcitur, in hac quidē charactere ʒ, in illa uerò Φ notatus.*

r *Præsens musculus etsi cum alijs inibi ad superficiem repositis nuper dicto membraneo tendine sexti tibiam mouentium musculi obducatur, attamē sese ostendit, quemadmodum neq; in musculosis integra adhuc cute conspectum fugit. Notat autem r priuatim septimum tibiam mouentium musculum.*

ſ *Musculus supra coxendicis ossis articulum principiū ducens, & inter tibiæ motores nonus. Verùm & hic membraneo obtegitur tendine musculi tibiam mouentium sexti.*

t *Musculus, femoris os uniuersum quodammodo amplectens, tibiæq; ducum octauus.*

u *Sedes hæc u notata, ad sinistrum spectatur genu, estq; quarti tibiam mouentis musculi pars.*

x, y *Tota hæc tibiæ ossis regio excarnis est, nulloq; obtegitur musculo.*

z *Musculus pedis motorum ordine sextus, ac per transuersum ligamentum in anteriori tibiæ sede positum, & δ indicandum, descendens, pedijq; ossi pollicem sustinenti insertus.*

α *Musculus quatuor pedis digitos extendens, qui sub musculo z insignito, maxima sui portione occultatur.*

β *Quatuor digitos extendentis musculi portio, quæ pedi in anteriora attollendo suppetias ferens, pedem mouentium nonus censetur.*

γ *Pollicem extendens tendo. Carnosa enim musculi pars in alto alijs subijcitur musculis.*

δ *Transuersum ligamen in anteriori tibiæ sede locatum, & quatuor ultimò notatis musculis uiam porrigens.*

ε *Exterior malleolus, seu fibulæ excarnis pars.*

ζ *Musculus fibulæ exporrectus, qui sub pedis inferiora reflexus in pedij os pollicem sustinens insertionem molitur, ac pedem mouentium septimus numerabitur.*

η *Musculus, ab externo femoris capite pronatus, & pedem mouentium secundus.*

θ *Hunc characterem & aliquot subsequentes in dextro crure reposui, quòd illis indicandi musculi in eo sint conspectiores. Verùm θ notatur musculus ab interno femoris capite pronatus, pedemq; mouentium primus.*

ι *Tendo totius corporis gracillimus, ab illo enatus musculo, qui ab externo femoris capite principium ducens, pedem mouentium tertius habetur.*

κ *Maximus suræ musculus, à commissura fibulæ ad tibiam enatus, pedisq; motorum facilè robustissimus, & quartus.*

λ *Musculus quatuor pedis digitorum tertium os flectens.*

μ *Portiuncula quoq; hîc uisitur, pedem mouentium quinti. uerùm hæc, ut & musculi paulò antea in dextro potissimùm crure commemorati, dilucidiùs multo in dextra sequentis tabulæ tibia conspiciuntur.*

ν *Transuersum ligamentum à tibia in calcem pertinens.*

ξ *Musculus pollicem in internum latus agens.*

ϖ *In dextro pede musculus notatur, pollicem alijs digitis adducens, seu illum in latus externū mouens. Apparent ad hæc, sub tendinibus musculi quatuor digitos extendentis, ac α notati, tendines indicem, medium & anularem in externum latus abducentes.*

SECVNDA *MVSCVLO.* RVMTA. BVLA.

SECVNDAE MVSCVLORVM TABVLAE CHARACTERVM INDEX.

SECVNDA tabula primæ, quòd ad sectionem spectat, omnino correspondet, et in latus uersa eosdem cum illa commonstrat musculos, unà cum ossium sedibus in superficie promi nentibus, ac ut sic dicam, excarnibus. Quum itaq; hæc spectatu sit dignissima, pari cum præce dente modo singulos musculos uno charactere annotabo. Facies itaq; propemodum uniuersa, & caput quoq;, quum paulo minus toto osseum sit, literis nisi paucissimis in hūc modum insignientur.

A *Temporalis musculus. Quicquid supra semicirculum hunc quo temporalis musculi primus exor tus circunscribitur, consistit, prorsus excarne est: nisi hic fortassis accuratè nimium singula ani maduertens, frontis os secundum naturam non excarne esse, uerùm tenui musculosa compage ob duci, additum uelis, quam simul cum frontis cute totaq; adeò carnosa membrana resecuimus.*

B *Os iugale. Foramen illud ad ossis huius terminum sese offerens, auditorius est meatus.*

C *Musculus à mandendo* μασσήτηρ, *& mansorius nuncupatus.*

D *Musculus buccarum motibus subseruiens, ac ex una maxilla in alteram pronatus.*

E *Musculus sinister ab inferiori maxilla in os υ imaginem referens productus.*

F *Musculus à pectoris osse in os υ referens insertus.*

G *Musculus sinister, à superiori pectoris ossis sede principium ducens, & in humiliorem cartilagi nis scuti imaginem representantis regionem insertus. Is enim quum sub musculo F insignito lati tet, non prorsus in latere conspectum fugit.*

H, H *Musculus à superiori scapulæ costa ad os υ imagini simile properans, qui ablato adipe & iugu lari externa hinc diligenter execta, iuxta humilius H est conspicuus. Deinde superius H indi cat etiam glandulas ad auris radicem repositas.*

I *A pectoris osse & clauicula principium sumens musculus, et in mamillarem temporis ossis pro cessum insertus.*

K, L *Musculus scapulam mouentium secundus. ac K quidem notat superiorem ipsius partē, quæ sca pulam sursum trahit. L uerò inferiorem, cuius beneficio scapula deorsum agitur. Ad dextrum latus L hic quoq; dextri musculi portio sese offert, uerùm in nona musculorum tabula utriusq; lateris musculus literis Γ & Δ est spectatissimus.*

M *Musculus brachium attollens. præsens musculus lōgè accuratiùs in quarta figura Ξ, & in deci ma Δ indicabitur. quod ideo additum uolui, ne quis hunc musculum multis donatum impressioni bus, plures esse ex uera hac integraq; delineatione sibi persuadeat. Quamuis interim hæ impres siones (si quis alius modò musculus) peritos sculptores pictoresq; ludant. quos nō hic solum, sed & in toto externo brachij latere uelim esse attentissimos, quòd male musculum quem iam notabi mus, ueluti in cubiti exteriora protrahant.*

N *Quanquam ex subsequentibus characteribus nonnullos in utroq; brachio repositos cernis, tan tisper tamen sinistro duntaxat animum adhibebis, donec & dextri meminero. N itaq; notatur posterior cubitum flectentium, qui in uiuis altiùs supra brachium attollentis musculi insertionem enasci uisitur, quàm re uera principium ducit. licet hic non nimis inferiùs incipiat, sed quod picto ribus animaduertendum est, fortassis etiam elatiùs quàm deceat.*

O *Musculus cubitum extendens, qui ab humeri capitis ceruice principium adipiscitur.*

P *Musculus cubitum quoq; extendens, cuius origo ab inferiori scapulæ costa pendet.*

Q *Hac sede duo dicti nuper musculi cubitum extendentes in unum coëunt, non amplius duplicis mu sculi imaginem repræsentantes. Quòd autem hic insignius quàm reliquo progressu extuberant, præter ipsorum partem summè carnosam tertius cubitum extendentium in causa est, qui hic sub illis occultatus ab humero seu brachij osse pronascitur, atq; in duodecima figura X, in decima tertia autem d indicabitur.*

R *Hac parte cubiti extensionis autores in posteriorem ulnæ processum, & articuli ligamenta im plantantur, nerueam suæ insertionis partem in triangularem hanc sedem porrigentes, quæ ex carnis ulnæ est portio.*

S *Musculus ab humero enatus, qui in inferiorem radij appēdicē insertus, radium in supinū ducit.*

T *Musculus bicorni tendine brachiale extendens.*

V Musculus indicem medium, & anularem præcipuè extendens.
X Musculus parui digiti extensionis primarius autor.
Y Musculus postbrachiale extendentiũ inferior. a Musculus flectentiũ brachiale inferior.
b,c Duo hic indicantur musculi, quorum superior b insignitus brachiali inseritur: inferior autẽ cui c inscriptum est, in duos diducitur tendines, unum primo pollicis internodio inserẽs, alterũ duobus superioribus eiusdem internodijs implantans.
1,2,3,4,5 & 6. His numeris notatur transuersum ligamentum in exteriori sede cubiti repositum, quod in tot rursus anulos diuiditur, quot numeros scripsimus. 1 enim indicat ligamentũ radio ulnæq́ʒ commune. 2 ligamentum ulnæ propriũ. 3,4,5 & 6 uerò insinuant quatuor ligamẽta radio peculiaria.
d Sedes musculi, aut ipse etiam musculus indici pollicem proximè adducens.
e Tendo musculi pollicem ad indicem euertentis. Verùm modò tempestiuũ est & dextro brachio animum accõmodare, ac partim easdem notas quas in sinistro spectasti, partim uerò nouas intueri. Idem igitur significant N ac N, P, S, T, a. sed uix hic musculi a insigniti linea conspicitur. dein b, c & 4,5,6, & d ac e idem in dextra, quod in sinistra manu referunt. At priuatæ dextræ manus notæ sunt huiusmodi.
Z Anterior cubitũ flectentiũ musculus. f Musculus superior radium in pronum mouentiũ.
g Musculus superior brachiale flectentium. h Latum producens tendinem musculus.
i Musculus gibbam scapulæ sedem occupans, qui extrorsum brachium circumuertit.
k Musculus quo brachium retrorsum ad dorsum elatiùs quàm iam signando musculo ducitur.
Γ Præsentem musculum nona tabula O, & detectum adhuc magis decima Θ ostendent. At quũ externum secundumúe ipsius latus nullibi atq́ʒ in hac tabula opportuniùs ostendetur, hic aliquot characteres adijcere erit operæprecium. Est itaq́ʒ musculus hic cuius beneficio brachium agitur deorsum, triangularis quodammodo figuræ, cuius internum latus spinarum apicibus exporrigitur (qui præsenti musculo principium offerunt) ab l ad m pertinens. Exterius uerò latus,
l,m. quod à sacro osse sursum obliquè in priora ad insertionem properat ab m ad n usq́ʒ pertinet. n
n. enim insinuat huius musculi partem suæ insertioni proximã, quæ citra alterius musculi dissectionem conspici nequit. Atq́ʒ hoc latus est, quod in prima tabula N notat, in sequenti uerò V, & rursus longè accuratiùs dextrum septimæ tabulæ brachium O litera hanc insertionem commonstrat. Tertium latus ab l ad n porrigitur, quod transuersim ductum humiliori basis scapulæ angulo insternitur. Atq́ʒ l etiã indicat huius musculi partẽ musculo cui L inscripsimus subiectã.
Δ Ne paruum o in umbra ad pectoris sedes plus satis lateret, Δ inibi positum habes, musculum indicans, quo brachium pectori adducitur.
o,o,o Huiusmodi triangulorum quasi ritu procedentes formæ, insertiones musculi sunt eius qui in octo superiores thoracis costas manus modo insertatur.
p,p,p Exortus abdominis musculi obliquè descendentis, qui mutuò cum dicti iam musculi & aliquot o insigniti insertionibus ingrediuntur. Quod autem in uniuersa abdominis sede conspicitur, obliquus ille est musculus: quanquam rectus abdominis musculus nonnihil propter obliquorum tendinum tenuitatem (quemadmodum & ante sectionem) extuberet.
q Principium notatur primi tibiam mouentium musculi, quem sequenti figura Σ notatum cernes. Hîc autem in dextro femore q etiam indicatur.
r Musculus latum producẽs tendinem, quo omnes femur amplexantes musculi circundantur, quiq́ʒ tibiam mouentium sextus habetur. Huius tendo quum non insignem exigat spißitudinem, aliorũ musculorum inspexionem minus adhuc ipsa cute occupat, unde etiam hic occurrit musculus, mox t notandus.
ſ Portio musculi tibiam mouentium noni, quem in quarta tabula Φ exprimam.
t Musculus tibiam mouentiũ septimus, membraneo tendine sexti tibiam mouẽtis musculi obtectus.
u Musculus sinistrum femur mouentium primus. Qui uerò dextrum femur agit, etiam magna ex parte hîc se offert.
x Regio maioris exteriorisúe processus femoris.
y Conspicua secundi femur mouentis musculi pars. Reliqua autem primo femur mouenti musculo u superiùs indicato, & illo quẽ latũ producere diximus tendinẽ, quemq́ʒ hic r notaui occultatur.

α Quartus

α *Quartus tibiam mouentium musculus, qui hic externo ipsius latere est spectatissimus, ac nullibi in dextro crure apparet.*

β *In utroq; femore tertius notatur tibiam mouens musculus.*

γ *In dextro tantum femore indicatur secundus tibiam mouentium musculus.*

δ *In dextro crure bis δ posui, musculum indicaturus, quem ego quintum femoris motorem enumeraturus sum. In sinistro autem crure δ iuxta poplitem ponitur, quintum quoq; notans musculum.*

ε & ζ *In dextro femore indicatur quintus tibiam mouentium Galeni musculus, noster autem femur mouentium quintus. ac ε quidem huius musculi posteriorem partem indicat, ζ uerò posteriorem anterioris partis portionem. Hæc non ambigo abstrusa obscuraq; uideri, attamen si Caput tibiam mouentibus musculis, & Caput femur agentibus dedicanda perlegeris, erunt longe facillima: præcipuè quum hos musculos in alijs musculorum tabulis propemodum denudatos uisurus es, uidelicet in septima ad characterem β, in octaua ad Φ & c, in duodecima ad Ξ & Σ. Omnia enim singulis locis haud ueniunt repetenda: imò uereor morosiorem quempiam & rodendi studio natum, mihi detractaturũ, quòd ea in harum tabularum indicibus præmoneam, quæ in sermonis seu Capitum contextu diffusè ac explicatè persequar. Quanquam etiam hæc & cõtextus ipse studioso homini uix sufficient: ut eos modò mittam, qui omnia oscitanter aggredientes, cõpendia summo ipsorum dispendio quærunt, et Galeni anatomicos libros tanquam ad ipsos non pertinentes relinquunt.*

η *Musculus hic extuberans, tibiam mouentium octauus censebitur.*

κ, θ *Excarnis tibiæ pars, uerùm interior malleolus priuatim κ notatur.*

λ *In utroq; crure suram constituens musculus, qui mouentium primus numerabitur.*

μ *Musculus in utroq; notatur crure, pedem mouentium secundus.*

ν *Gracillimus totius corporis tendo, à musculo enatus qui pedem mouentium tertius habetur.*

ξ *Maximus suram constituentium musculus, ac pedem mouentium quartus. Quamuis ο & ι, & eiusmodi aliquando characteres nõ inuenis, ob hoc quicquam nõ notatum fuisse minime arbitrandum est, quum illi characteres (quantum ad sculpturam spectat) nostro o & i non absimilia sint.*

ϖ *Musculus tertios quatuor digitorum flectens articulos.*

ρ *Portiuncula eius musculi, qui pedem mouentium quintus erit.*

ς *Transuersum ligamen ab interno malleolo in calcem pronatum.*

τ *Musculus pollicem in internum latus ab alijs abducens digitis, qui sanè hic est manifestissimus.*

υ *Ligamentum musculo secunda quatuor digitorum internodia flectenti obnatum, & lati tendinis uicem in planta gerens.*

φ *In utroq; crure musculus notatur in anteriori tibiæ sede locatus ac pedem mouentium sextus.*

χ *Musculus fibulæ exporrectus, qui pedis motorum septimus numeratur.*

ψ *Musculus nuper dicto substratus, pedemq; mouentium octauus. huius tendo, ut & septimi, sub Σ est conspicuus.*

ω *Musculus quatuor digitos extendẽs, ad latus autem sinistrum Ω occurrit huius musculi portio, bicorni tendine in pedij os ante paruum digitum inserta, quam pedem mouentium musculorum nonum appellabimus, quiq; aptiùs in quarta musculorum tabula Ω indicabitur.*

Θ *Tendo musculi pedis pollicem extendentis.*

Λ, Δ *Transuersum ligamentum tibiæ ossi & fibulæ commune, in sinistro crure Λ indicatur, in dextro autem Δ.*

Ξ *Exterior malleolus, seu fibulæ ossis excarnis sedes.*

Σ *Transuersum ligamentum à fibula in calcem pertinens.*

Π *Musculus abductionis parui digiti à reliquis autor.*

TERTIA
MVSCVLO-
RVM TA-
BVLA.

TERTIAE MVSCVLORVM TABVLAE CHARACTERVM INDEX.

PRAESENS tabula anteriorem corporis faciem exprimens, in hoc à prima muſculorum tabula differt, quòd muſculos ex carnoſa membrana conſtitutos, & aliquot etiam faciei muſculos ab adipe liberatos commonſtret, quodq; magis ad muſculorum diſciplinam, quàm priores duæ, ſit comparata.

A *Rectæ ſecundùm frontem ductæ lineæ, frontis & narium cutis muſculum notant.*

B *Temporalis muſculus, ubi interdum, ſed perquam rarò, carnea membrana fibris etiam carneis enutritur.*

C *Muſculus palpebram attollens.*

D *Muſculus palpebram deorſum trahens.*

E *Mutuus palpebræ muſculorum ſecundùm palpebræ longitudinem connexus.*

F *Muſculus media ſui parte naſi alam, altero uerò ſuperius labrum petens. Quemadmodum ſanè uarium muſculorum fibrarum in labijs implexum indicare non licuit, ita quoq; characterũ copia faciem alioquin ſatis obſcuram non ſum occupaturus.*

G *Malum, ac iugalis oßis anterior ſedes, quæ prorſus excarnia ſunt.*

H *Muſculus à malis pronatus, & ſuperiori labro proprius.*

I *Maſſeteris muſculi principium, lato quem iam deſcribam, muſculo non obtectum.*

Γ *Muſculus carnoſa conſtans membrana, & præcipuus buccarum labiorumq; & anterioris colli cutis motuum dux, qui hîc corpori in utroq; latere hæret, reliqua carnoſæ membranæ parte, quæ carnea non efficitur, à corpore reſecta. Quod autem ad præſentis muſculi fibrarum progreſſum*
K, L. *attinet, K ad L uſq;, muſculi principium notat, è regione oßis pectoris, ac mediæ clauiculæ ſe-*
M. *dis oßi pectoris proximæ incipiens, cuius fibræ recto tramite ſurſum ad M exporriguntur. Ab*
N. *L uerò ad N, principij pars notatur, è regione reliquæ ſedis, clauiculæ & ſummi humeri ſede incipiens, cuius fibræ obliquè ſurſum in anteriora porriguntur. Deinde etſi ea muſculi pars non*
O. *ſeſe ſpectandum offerat, quæ in poſteriori ceruicis ſede conſiſtit, nihilominus O ad auris radicem poſitum, tranſuerſas fibras illinc prorepentes utcunq; oſtendit. Quare etiam in muſculi lateribus deſcribendis, primũ latus tibi fingendum eſt ab N ad O, ſecundum ab O ad H. K uerò per L ad N, tertium indicabit latus. A K autem ad M quartum habes latus. Intenſiùs enim nigricans linea, à K ad M ducta, dextri muſculi cum ſiniſtro interſtitij loco habenda eſt.*

P *Brachium attollens muſculus, quem hic in anteriore corporis facie L, N et Q propemodum*
Q. *circumſcribunt, is enim inferiùs, quàm Q conſiſtat, ſua inſertione prorepit.*

Δ *Muſculus brachium pectori adducens, qui in ſequenti tabula ſimul hic uenit inſpiciendus, ibidem namq; ab initijs liberatus, Δ perinde notatur, iiſdemq; ferè characteribus inibi atq; hic ita circumſcribitur. K ad L uſq; principij ipſius pars, à clauicula principium ducens. K uerò ad R*
R. *principij pars eſt, ex media latitudine oßis pectoris pronata. Quinetiam R notat muſculi membraneam partem, quæ ad mucronatæ cartilaginis latus, obliquè deſcendentis muſculi abdominis*
S. *neruoſæ tenuitati exporrigitur. S autem ſignificat carneam muſculi partem, à ſextæ & ſeptimæ coſtarum cartilaginibus, propter obliquè deſcendentem abdominis muſculum peculiariter pronatam. Q præſentis muſculi inſertionis index eſt, qua inter brachium attollentem (qui P notatur) & priorem cubitum flectentium Z indicandum, in humerum inſeritur. Porrò ſi latera ipſius, & fibrarum inſertionem intueri animus ſit, ſequentem etiam inſpicito tabulam, quæ præ-*
T. *ſentis muſculi inſertionem, Q & T notatam exhibet, quo ad hunc modum huius illiuſq; tabularum characteribus ſimul iunctis, quinque muſculi latera metiaris. Primum à K ad L. Secundum à K ad R. Tertium ab L ad Q. Quartum ab R ad T, quod ſubſequens oſtendit tabula, in præſenti interim lata muſculi inſertione occultata. Atq; hinc etiam quintũ quoq; latus, à Q ad T pertinens, in quarta tabula duntaxat eſt conſpicuum.*

V *Muſculus brachium deorſum trahens.*

5, 6, 7, 8 *His numeris, inſertiones muſculi thoracem mouentium ſecundi notantur, quæ coſtis inſeruntur, quarum regio quum his numeris exprimitur, elatiſsimam inſertionem in quintam fieri coſtam promptè colligis.*

Θ *Abdomitis muſculus obliquè deſcendens, qui cum ſuo coniuge uniuerſam abdominis ſedem cooperit*

operit, magnam quoq; thoracis sedem integens. Exortus præsentis musculi numeris indicatur, quibus secundi thoracem mouentis musculi insertiones significantur. Cæterùm R ad X albam ostendit lineam, quam aliter simplici colore exprimere non datur, & omnium exemplarium tabulas suis coloribus distinguere esset quidem operæprecium, ut membranea pars à carnea promptissimè distingueretur, uerùm sumptus quibusdam esset non admodum mediocris.

X Penis sua cute, quę præputium uulgo uocant, liberatus, in quo ducitur recta linea, duorum ipsum constituentiũ corporũ coitũ indicans, quæ subsequens tabula sub q ostendit dissecta, uerũ horũ naturã omnium lucidißimè tabula docet quadragesimonono Capiti præsentis Libri prælocanda.

Y Vasa seminaria sua adhuc tunica, quam peritonæum educit, intecta.

Z Musculus anterior cubitum flectentium. a & a Posterior cubitum flectentium.

b In interno brachij latere b occultatur, notans musculum cubitum extendentem, qui ab humiliori scapulæ costa principium sumit. c Musculus bicorni tendine brachiale extendens.

d Musculus radium in supinum ducens, ac inferiori radij appendici implantatus.

e Superior radium in pronum mouentium musculus.

Λ Musculus brachiale flectentiũ alter, post brachiali ante indicẽ insertus. At f ipsius notat prin-

f, g, h. cipiũ, g tẽdinis ex musculi uentre exortũ, h sedẽ, qua tẽdo negligẽtiùs secãti desinere putaretur.

Π Musculus latum summæ manus producens tendinem, cuius caput i indicatur, tendinis autem

i, k, l. ipsius principium k. At l locum insinuat, ubi tendo primùm dilatescere incipit.

m Musculus alter inferiorq; brachiale flectentium.

n Hic obscurè uidetur portio musculorum, quorum alterum brachiali, alterum uero pollici tendines offerre dicã, ac inter digitos mouentes, uigesimisecundi et uigesimitertij loco habiturus sum.

o Excarnis primi pollicis internodij sedes. p Musculus ab indice pollicẽ remotißimè abducẽs.

q Insignior duorum primum pollicis os flectentium.

r Musculus minimum digitum maximè à reliquis amouens, ac in sequenti tabula u insignitus.

Σ. In dextro crure primus notatur tibiæ motus opifex, cuius initium s insignitur, t tendinis illius

s, t, u. principium, u eiusdem insertio. Cæterùm character 2, insertionem secundi notat tibiam mouen-

2, 3. tis musculi, 3 uerò, insertionem tertij.

Φ Sextus tibiam mouentium musculus, cuius principium notat, x, y uerò sedem, ubi carnosus esse desinit, membranæq; modo toti femoris amplitudine obducitur. Haud licuit aliter ipsius tendinem membranamue exprimere, quàm hic modo in utroq; femore obseruatur, in quo tenuißimam ipsius partem, interiori femoris sedi obductam, ueluti laceram membranam dissecuimus, ut sectio aliquantisper membranæ naturam commonstraret. Quicquid enim ad externum inæqualis illius lineæ sectionisue latus habetur, ipsa adhuc est sexti musculi membrana seu tendo.

α Musculus tibiam mouentium nonus.

β Octauus tibiam mouentium, magis in sinistro crure, quàm in dextro, à sexto tibiæ motuum autore detectus musculo. Septimo uerò tibiam mouenti, characterem non adhibui, quod uniuersus sexto adhuc obtegatur. Quanquam Φ illum quoq; insinuare poßit, quum sexti musculi membrana non eam attingat craßitiem, qua subditorum musculorum effigiem obliterare queat.

γ In inguinum regione indicantur musculi, quos femur mouentium sextum & septimum recensebimus. Cæterum γ glandulas quoq; insinuat inguinũ unà cũ sinu, ex quo uasa crus petentia resecui.

δ Musculus femoris motorum octauus.

ε Musculus tibiæ motus opificum secundus, cuius tendinem character 2 commonstrat.

ζ, η Excarnis tibiæ oßis pars, uerùm η priuatim internum notat malleolum.

Ψ Sextus pedem mouentium musculus, cuius exortum θ indicat, κ autẽ principiũ sui tendinis, cuius

θ, κ. ductus citra characterũ appositionẽ manifestus est, quanq; ξ insertionis quasi ipsius sedẽ ostẽdat.

λ Musculus septimus pedem mouentium.

μ Musculi pollicem extendentis tendo. ν Musculus quatuor digitos extendens.

ξ Musculus pollicem à cæteris digitis in internum latus abducens.

ο Transuersum ligamen in anteriori tibiæ sede positum, ac facta sectione in latera reflexum.

ϖ Tendo bicornis musculi pedem mouentium noni.

ρ Primus pedem mouentium. ς Pedis motorum quartus.

τ Longißimus gracillimusq; tendo, à tertio pedis motus autore productus musculo.

υ. Musculus tertium quatuor digitorum os flectens. φ Pedem mouentium quintus.

QVARTA

PRIMA MVSCV-
LORVM TABVLA.

CHARACTERVM QVARTAE MVSCVLORVM TABVLAE INDEX.

PRAESENS tabula quamplurimos præcedentis tabulæ muſculos ſectionis ſerie ademptos commonſtrat, & deinde pleroſq;, qui prioribus figuris nondum in conſpectum uenêre, uidendos offert. quod omnes ad octauam uſq; muſculorum tabulam ſubſequentes tantiſper præſtabunt, dum oſſa anteriori facie nuda conſpiciantur.

Γ Muſculus temporalis, cuius principium ſemicirculo non abſimile A, B & C circunſcribitur.

D Oßis iugalis externa ſedes, quæ excarnis eſt.

Δ Maßeter. E huius muſculi principium à malo exortum. F principij ipſius portio auri proxi-

E, F. ma. Cæterùm ab E ad F totus ipſius principij ductus ſecundū iugalis oßis longitudinē metitur.

G. G infima muſculi inſertionis ſedes notatur. Porrò ſi triangulo hunc aßimilare lubet, E, F & G tres angulos tibi proponere finges.

H Neruulus minoris radicis tertij paris neruorū cerebri, hâc frontis muſculoſam compagē petēs.

I Neruulus dictæ modò radicis ad ſuperius labrum, & externam alæ naſi ſedem propagatus.

K Cartilago in quam ſiniſtrum naſi os deſinit.

L Ala naſi ſiniſtra dictæ modò cartilaginis extremo alligata incumbensq;. Inter K & L nariū cute iam ablata cum quibuſdam membraneis ligamentis, in conſpectum uenit interior alæ naſi muſculus nimiſquam tenuis.

M Muſculus à ſuperiori maxilla in inferiorem inſertus, ac buccas mouentium unus.

N Muſculus ſiniſter inferiori labro peculiaris, cuius ſanè corpus minori negocio, quàm multiplex ipſius fibrarū interſectio delineari poteſt, quod etiā in muſculo M notato uſu uenit. Auris autem foramen citra O appoſitionem ſeſe oſtendit, uti etiam auris radici ſubditæ glandulæ hunc characterem quodammodo exprimentes.

O Vix conſpicua eſt eius muſculi portio, qui inferiorem maxillam deorſum uellit.

P Hac ſede os reponitur υ imaginem referens.

Q Muſculus à temporum oßis proceſſu ſtyli formam imitante enatus, ac oßi υ ſimili inſertus.

R Muſculus ſiniſter ab inferiori maxilla in os υ referens, inſertionem tentans, cuius coniunx nonnihil quoq; hic ſe ſpectandum præbet.

S, T Dexter & ſiniſter oßis υ imaginem exprimentis muſculi, à pectoris oßis ſummo pronati.

V, V Muſculus gracilis & longus, qui à ſuperiori ſcapulæ coſta oßi υ referenti implantatur.

Θ Muſculus capitis motibus ſubſeruiens, qui ab oſſe pectoris principium X notatum ſumit, dein-

X, Y. de aliam partem Y indicatā, à claviculæ ſede pectoris oßi proxima. Cæterùm Z inſertionem

Z. ipſius inſinuat, qua uniuerſum mamillarem capitis proceſſum amplexatur.

a Clauicula magna ex parte anteriori ipſius ſede excarnis.

b Muſculi ſcapulam mouentium ſecundi inſertio.

c Muſculorum hic magnā obſcuritatē pariūt uaſa caput adeūtia, & nerui in brachiū excurrētes.

d Muſculus à clauicula in primam thoracis coſtam inſertus, ac thoracem mouentium primus.

Ξ Muſculi brachium attollentis anterior pars, poſteriorem decima oſtendit tabula adhuc in ſua ſede repoſitam, ac Δ præcipuè inſignitam. Proximè autem ſequens tabula anteriorem hanc par-

e, f. tem ab exortu liberam reflexamq;, ac γ notatam commonſtrat. Porrò in præſenti figura e, f, et

g. g conſpicuam hic muſculi brachium attollentis partem, trianguli ritu deſcribunt.

h Muſculi brachium pectori adducentis inſertio, quam in dextro brachio Q & T notaui, &

Q, T, Δ. ipſi muſculo Δ quoque impoſui, quo hi characteres ad præcedentis tabulæ notas referantur, ad

K L, R. quam quoq; K, L & R ſpectant.

i Pectoris os liberum ab initijs muſculorum brachia pectori adducentium.

2, 3, 4 Secunda, tertia & quarta thoracis coſtæ, ad quas reliquæ ſeriatim ſubſequuntur, atq; in harū interuallis exteriores muſculi intercoſtales ſunt obuij. Lineæ autē in coſtis ductæ, atq; ad characterum ſiniſtrā conſiſtentes, oſſa coſtarum ab earundem cartilaginibus determinant, ſunt enim illæ notæ cartilaginibus inſcriptæ.

k Muſculus ſcapulam mouentiū primus. l Muſculus thoracem mouentium ſecundus.

m In dextra axilla m latitat, muſculum notans, quo brachium deorſum trahitur.

n Dextri lateris rectus abdominis muſculus, hic altiùs quàm obliquè aſcendentis muſculi neruoſa tenuitas conſcendens.

o Abdo-

o *Abdominis musculus obliquè descendens, quem hîc in posteriora ab abdomine reflexũ finximus.*

Π *Abdominis musculus obliquè ascendens, ac totam, uti conspicis, sui lateris abdominis sedem amplectens, quem quodammodo circunscribunt o, n, p, q, & linea secundum inferiorem abdominis sedem ad ilium os, & coxendicis, & pubis ducta.*

p, q *Portio obliquorum abdominis musculorum descendentium, quæ ad albam in abdomine apparentem lineam est relicta. Cæterùm q priuatim significat penis constructionem, qui ad pubis os, quà primùm flaccidus, deorsum denuo propẽdet, dissectus est. Duo itaq; uelut insigniores circuli, duo ipsius sunt corpora, circulus autem sub illis consistens, meatus est urinæ seminisq; communis.*

r *Vasa seminaria, quæ hîc priuatim enarrare non proposui, quemadmodum etiam neq; testis musculum, cui ut à uasis distingueretur, s ascripsi. Verùm hũc 22 figura Libri quinti ⳨ edocebit.*

t *Musculus cubitum flectentiũ anterior, cuius interioris principij carnosæ parti nullum adhibui characterem, quum is hîc, uti neq; in sequẽti tabula, adhuc auferri posset. Interuallum autẽ inter duo ipsius apparens principia, humeri seu brachij os existit.*

u *Musculus cubitum extendens, cui ab humiliori scapulæ costa principium præbetur.*

x, x *Posterior cubitũ flectentiũ musculus.* y *Musculus superior radium in pronum ducentium.*

α *Radiũ in supinũ agentium longior.* β *Musculus quatuor digitorũ secũdos flectẽs articulos.*

Σ *Musculus ulnæ exporrectus, & brachiale flectens.* γ *ipsius caput.* δ *ipsius insertio.*

ε *Musculus alter brachiale flectens, hicq; deorsum dependens.*

ζ *Musculus primum parui digiti internodium uersus exteriora flectens.*

η *Hic musculus propendet, paruum digitum à reliquis in externum latus abducens.*

θ *Transuersum ligamẽ in interna brachialis sede obuium, tendinibusq; hâc repentibus obductum.*

ι *Musculus maior, primum pollicis os flectentium.*

κ *Propendet hic musculus, cuius beneficio pollicem ab indice maximè remouemus.*

λ *Latus summæ manus tendo unà cum ipsius tendine, à summis quatuor digitorũ aciebus in dextra manu dependens. Præterea hîc in utriusq; manus uola tendines occurrunt mucosis membranis induti, atq; ad digitos protensi.*

μ *Secundus femur mouentium musculus.* ν *Primus femur mouentium musculus.*

ξ *Ossis sacri ossis dextro lateri cõmissi sedes, à qua primum & sextum tibiã mouẽtes resecuimus.*

& *Charactere & sedes insignitur maioris exteriorisq; femoris processus.*

Φ *Nonus tibiã mouentium musculus, cuius initium supra coxendicis articulum incipiens o notatur,*

o, ϖ, ϱ. *ϖ uerò tendinis ipsius principium, ϱ sedes indicatur, qua præsentis musculi tendo subditis connascitur tendinibus.*

ς *Musculus femur mouentium septimus.* τ *Musculus femur mouentium sextus.*

υ *In sinistro femore musculus υ insignitur, femur mouentium octauus.*

φ *Quinti femoris motui seruientium.* χ *Secundus tibiam mouentium.*

⳨ *Octauus tibiam mouentium.* ω *Septimus tibiam mouentium musculus, in dextro femore insignitus, quòd ibidem is sit conspectior.*

2 *Primus tibiam mouentium musculus.* 3 *Sextus tibiam mouentium.* 4 *Sextus pedem mouentium musculus, unà ut duo præcedentes, ab insertione pendens. Cæterùm in sinistro crure etiam obseruatur primi tibiam mouentium, & huius sexti pedem mouentium insertionis portio,*

5, 6. *huius quidem insertioni charactere 6, illius uerò 5 insignito.*

7 *Septimus pedem mouentium musculus.*

8, 9 *Excarnis tibiæ ossis pars, à cuius externo latere sextus pedem mouentium musculus ablatus est. Verùm 9 priuatim interiorem notat malleolum.*

Ψ *Musculus quatuor pedis extendens digitos. 10 ipsius exortus insignitur. 11 uerò ipsius sedes,*

10, 11. *qua portionem suam emittit, quam noni pedem mouentis musculi loco numerabimus, & hîc Ω no-*

Ω, 12. *tauimus. 12 Musculi Ψ insigniti sedes, quatuor tendines, quibus quatuor digiti extendun-*

Ω. *tur, pullulans. Ω uti & iam paulò antè scripsi, musculus notatur inter pedis motores nonus,*

13. *qui bicorni tendine insertionem 13 notatam tentat.*

14 *Musculus pollicem extendens.* 15 *Musculus pedem mouentium octauus.*

16 *Musculus pedem mouentium secundus. Reliquos autem in posteriori tibiæ sede non notabimus, quòd eadem hîc cum tribus tabulis præcedentibus sit ratio.*

QVINTA *MVSCVLO-* RVM TABV-LA.

CHARACTERVM QVINTAE MVSCVLORVM TABVLAE INDEX.

A FORAMEN quo neruulus tertij paris neruorum cerebri, frontis musculum petit.
B Temporalis musculus. C Hîc magna oßis iugalis portio execta est, ut temporalis cum
D. maßetere, quem D insigniuimus, coitus in conspectum ueniret.
E Foramen quo surculus tertij paris neruorum cerebri, ad superius labrũ, & alas nasi deducitur.
F Amplus musculus à superiori maxilla in inferiorem productus, ac buccarum motibus seruiens.
G Nerui utrinque ad hunc characterem occurrentes, labro inferiori exporriguntur. Cæterùm superior characteris sedes, fungosam labrorum substantiã insinuat ad utrunque labrum conspicuã.
H, I Musculus inferiorem maxillam deorsum trahens. Singuli characteres singulos eius musculi uentres notant, in quorum medio excarnis musculi pars consistit.
K Portio musculi caput mouentis, ac à pectoris osse & clauicula, mamillari processui insertus.
L Os υ imaginem referens. M Primus & secundus linguæ musculi, ab osse hyoide pronati.
N Laryngis cartilago scutum referens, & iam narrandis musculis adhuc obtecta.
O Dexter duorum musculorum ab osse υ referente, in cartilaginem scuto similem insertorum.
P Dexter musculorum, qui à pectoris osse scutum imitanti laryngis cartilagini inseruntur. Ad huius musculi exterius latus, cõgeries uisitur soporariæ arteriæ, interioris uenæ iugularis, & sexti cerebri neruorum paris. Q Asperæ arteriæ anterior sedes.
R, S Musculus oßi υ imaginem exprimenti proprius, & à scapulæ superiori costa enatus. singuli characteres singulos ipsius indicant uentres. Pars autem in horum medio consistens, eius musculi pars est, tendinis substantiæ non absimilis.
T Portio musculorũ secundi paris caput mouentiũ. V Tertius scapulã mouentiũ musculus.
X Quoniã hîc locus nihil aliud peculiariter, quã septima tabula in homine ostendisset, & quia Galeni sententiæ, quũ hæc pingeremus, plus æquo fauimus, musculum hîc ex cane delineatum cernis, quo homines prorsus destituuntur, & Galeno tertius thoracem mouentium habetur, sequenti tabula integer Γ notandus.
Y Dextri lateris clauiculam hîc à pectoris osse auulsimus, adhuc summo humero connexam, & sibi
Z. adhuc musculum seruantem, qui thoracis motorum primus numerabitur, hicque Z insignitur.
a Summus humerus, seu scapulæ elatior processus. b Interior demißior'ue scapulæ processus.
c Ligamẽtũ huius articuli peculiariũ quartũ ab interiori scapulæ processu summũ humerũ petẽs.
d Ligamentũ teres ab apice interioris scapulæ processus, in anteriorẽ sedẽ externi capitis humeri insertũ, ac huius articuli primum. e Aliud teres ligamentũ, ex eminentißimo scapulæ acetabuli sede, ad externum quoque humeri caput procedẽs, atque huius articuli ligamentorũ secundũ.
f Hac sede duo ligamenta d & e insignita, suis lateribus uniũtur, & uelut transuersum efformãt ligamentũ, transmittens caput externum musculi cubitum flectentiũ anterioris, ac mox ʒ notãdi.
g Pectoris os, cui septem superiorum costarum cartilagines utrinque connectuntur.
h Prima thoracis costa, reliquæ dein etiã unà cũ interuallis citra characterũ opẽ sunt conspicuæ.
Γ Musculus scapulam mouentium primus. i & k huius musculi principiũ notant, quandã manus speciem perinde, ac musculus ipsi succumbens, & m insignitus repræsentans. l tendinẽ præsentis mu
i, k, l. sculi indicat. Porrò i, k & l simul huius musculi trianguli speciem quodammodo ostendunt.
m Musculus qui à scapulæ basi pronatus, octo superioribus thoracis costis inseritur.
Δ Dexter rectorũ abdominis musculorũ. n carneũ recti abdominis musculi principiũ triangulo nõ
n, o. absimile. o principium eiusdẽ musculi nerueum, penè uniuersum efformans musculum. Toto in-
p, q. teruallo à p ad q pertinente, recti musculi internis suis lateribus inuicẽ contigunt. Tota autem sede supra q, aut supra umbilicũ consistente, tanto magis musculi mutuò seiungũtur, quãto altius conscendũt. Cæterùm q notabit etiã obliquorũ abdominis musculorum neruosæ tenuitatis, ad
r. transuersum abdominis musculũ hac in parte cõnexũ. r Hæc linea carneã recti musculi partem finit, quæ ultima ipsius insertionis in homine est portio, uti in 4 tab. ad characterẽ n est cernere.
ſ. Intercapedine igitur ab r ad ſ, hîc notatur recti simiæ abdominis musculi tendo seu membrana,
t. excarnis'ue musculi pars. t autẽ indicat carneã musculi sedẽ primæ costæ & secundæ thoracis
u, u, u. insertam. u, u, u Inscriptiones, seu neruea delineamenta, transuersim recto musculo impressa, quibus obliquè ascendentis musculi neruosa exilitas pertinacißimè connascitur.

x *Linea hæc portiunculam notat obliquè ascendentis musculi, qua is transuerso abdominis musculo inibi adeò ualidè committitur, ut inter dissecandum, nisi relicto eiusmodi signo, à transuerso liberari nequeat.* y *Transuersus abdominis musculus.*

α *Obliquè ascendens abdominis musculus ab abdomine reflexus.*

β *Vasorum seminalium portio. Cæterùm tres illi quodammodo circuli ad rectorum musculorum radicem seu iuxta n, & o ac p conspicui idem notat, quod in mox præcedente tabula, absecti nimirum penis constructionem ac naturam.*

γ *Reuersa est musculi brachium attollentis anterior pars.*

δ *In sinistro brachio insertionis pars adhuc reliqua est, musculi brachium attollentis.*

ε *Excarnis humeri pars, inter duo capita apparens musculi cubitum flectentium anterioris.*

ζ *Cubitum flectentium musculus anterior.*

η *Musculus cubiti extensionis autor, cuius principium ab inferiori scapulæ costa pronascitur.*

θ, θ *Posterior musculus cubitum flectentium.*

ι *Superior musculus eorum, qui radium in pronum agunt.*

κ *Radium mouentium longissimus, cuius auxilio radius in supinum ducitur.*

Θ *Quatuor digitorum secundum os flectens musculus.* λ *ipsius principiū sub musculo radio peculia-*

λ, μ. *ri, & ι notato, reconditum.* μ *musculi huius in quatuor carneas partes distributio, quæ postmodum in singulos tendines degenerant.*

ν, ξ *Transuersum interioris brachialis sedis ligamentum, longa sectione diuisum, & utrinque in latus reflexum. Verùm præterea* ν *musculum priorem primum pollicis os flectentium commonstrat,* ξ *autem musculum, cuius ope primum parui digiti internodium extrorsum flectitur. Porrò quod ad quatuor tendinum, secundum quatuor digitorum os flectentium seriem attinet, omnia sunt con-*

ο. *spicua, quamuis interim indici, & paruo, huius indicationis gratia* ο *inscripserim.*

ϖ *Nonnihil hîc sese offert musculus, quatuor digitorum tertium flectens os.*

ϱ *Portio musculi tertium pollicis internodium flectentis, qui in sinistro cubito est conspectior.*

* *Musculus ulnæ exporrectus, quo brachiale flectitur.* ς *Secundus femur mouentiū musculus.*

τ *Apparet hîc obscurè femoris caput coxendicis ossis sinum subiens, & ligamento obductū, sed* τ *in hoc præcipuè adhibetur, ut ceruix, seu collum femoris hîc indicaretur.*

υ *Femoris magnus exterior'ue processus.*

φ *Femur mouentium septimus.* χ *Femur mouentium sextus.*

ψ *Femur mouentium octauus.* ω *Quintus femur mouentium musculus.*

Λ *Septimus tibiam mouentium musculus.* 2 *ipsius amplum principium à radice magni femoris pro-*

2, 3. *cessus enatum.* 3 *hîc in tendinem latum desinit cum octaui & noni musculorum tibiam mouentium*

4. *tendinibus commixtum unitumque.* 4 *hæc linea illum in anteriori femoris sede terminat, ubi octauus musculus ipsi primùm subijci incipit.* Ξ *Octauus tibiam mouentium musculus.*

Π Π *octauum quoque tibiam mouentium musculum indicat, sed priuatim sinum ostendit, cui nonus ti-*

5. *biam mouentium musculus insidebat, qui hîc propendens* 5 *insignitur. Maximā itaque sinus sedem octauus musculus constituit, uerùm septimus eius tantam portionem efformat, quanta à linea* 4 *insignita ad umbram septimi musculi usque protenditur, ita sanè, ut ab utrisque musculis sinus iste consurgat.*

b *Hîc propendet musculus tibiam mouentium secundus.*

Σ *In hac tibia, tibiæ os anteriori sede prorsus excarne cernitur. Superest enim hîc duntaxat ex*

Φ. *omnibus musculis illi adnatis, musculus pedis pollicem extēdens, & modò* Φ *insignitus, cuius ten-*

7. *dini* 7 *inscriptum conspicis.* 8 *Septimus pedē mouentiū musculus.*

9 *Octauus pedem mouentium.*

Ψ *Carnea moles in superiori pedis sede reposita, quæ in quatuor carneas partes digesta, quatuor educit tendines, & pollicem, & tres ipsi proximos digitos in latus externum mouet.*

Ω *Hîc prosternitur musculus quatuor extendens digitos, unà cum ipsius portione, quam noni pe-*

&. *dem mouentium musculi uice recensuimus, ac cui iam & inscriptum cernis. Musculis posteriorem tibiæ sedem occupantibus nullos adhibui characteres, quòd ipsorum eadem cum præcedentibus tabulis adhuc sit series & copia. Atque hac etiam occasione excarnes tibiæ ossis & fibulæ sedes, innotatas conspicis, quòd scilicet ex prioribus tabulis iam pridē has didiceris.*

SEXTA

SEXTA
MVSCVLO-
RVM TA-
BVLA.

SEXTAE MVSCVLORVM TABVLAE CHARACTERVM INDEX.

SEXTAE tabulæ caput in poſteriora reflexum eſt, & maxillam inferiorẽ in ſummo mento diuiſam, & utrinq; in latera deductam refert.

A *Hîc iugalis oßis portionem exſecui. Verùm A præterea inſinuat, temporalis muſculi in acutum inferioris maxillæ proceſſum inſertionem.*

B *Acutus maxillæ inferioris proceſſus.* C *Siniſtra maxillæ inferioris pars.*

D *Muſculus in ore deliteſcens, qui internæ inferioris maxillæ ſedi, ubi latißima eſt, inſeritur.*

E *Gurgulio à palati fine propendens.*

F *Glandula ſiniſtra amygdalæ non abſimilis, ac eminentißimè laryngis ſedi appoſita.*

G *Lingua, uerùm ſuperior characteris pars, laryngis operculo eſt contermina.*

H *Hac ſede plures capitis & ceruicis motibus famulantes muſculi confunduntur.*

I *Muſculus inferiorem maxillam deorſum trahens, hîc ab exortu pendet.*

K *Tertius hominis ſcapulam mouentium.*

L *Glandula ſiniſtro laryngis radicis lateri adnata.* M *Aſpera arteria.*

N *Hæc congeries, eſt uaſorum & neruorum lateribus aſperæ arteriæ exporrectorum. quanquã & muſculi dorſum mouentium primi aliqua ex parte ſe oſtendant.*

Γ *Quoniam hanc pectoris colliq; ſedem, illi ſimilem delineare oportuiſſet, quam ſequens oſtendit tabula, non abs re fore duxi, ex cane hunc Galeni muſculum exprimere, qui à tranſuerſis uertebra-*

O. *rum ceruicis proceßibus originẽ O notatam ducens, ad quartam uſque coſtam carnoſus fertur,*

P, Q. *ubi P notatus, in membraneum ceſſat tendinem Q inſignitum, & deorſum ad aliquot coſtas adhuc pertinentem.*

R *Muſculus à ſcapulæ baſi principium ducens, thoracemq; mouentium ſecundus. Pectoris os citra characterũ impoſitionẽ conſpicuũ eſt, quemadmodũ & coſtæ, & earundẽ interualla unà cũ exte-*

S. *rioribus muſculis intercoſtalibus. Quo tamẽ meliùs ſingula expendas, ſignificet S tertiæ coſtæ*

T. *os. T tertiæ coſtæ cartilaginem. V muſculum exteriorem intercoſtalium, in tertiæ & ſecundæ*

X. *coſtarum interuallo repoſitum, cuius fibræ deorſum in priora feruntur. X uerò denotabit exteriorem intercoſtalium muſculum, inter ſecundæ & tertiæ coſtarum cartilagines conſpicuum, cuius fibræ ſurſum in anteriora prorepunt.*

a *Arteria & uena, ſub pectoris oſſe deorſum ad abdominis ſuperiora propagatæ.*

Δ *Tranſuerſus abdominis muſculus, quem coſtarum ductus ſeu fines, & oßis ſacri oßis ſiniſtro late-*

b. *ri commißi regio, abundè hîc circunſcribunt. Cæterùm b ſedem notat, qua obliquè aſcendentis muſculi tendo, abdominis tranſuerſo pertinacißimè adnaſcitur, priuſquam rectum conſcendat.*

c. *c autem indicat aſperitatem, quam muſculorum obliquè ductorum cum tranſuerſis muſculis connexus inibi molitur, uti recti muſculi ſupra umbilici ſedem, uerſus pectoris os mutuò dehiſcunt.*

d *Foramen uaſis ſeminarijs uirorum uiam præbens.*

e *Vena & arteria, in rectos abdominis muſculos, conterminasq; ſedes excurrentes.*

f *Hîc ſiniſtri lateris rectus abdominis muſculus, à pubis oſſe dependet.*

g *Spina oßis ilium, carnoſis partibus duorum obliquorum abdominis muſculorum liberata.*

h *Scapulis & ſiniſtro brachio mentem accommoda, ibidem nanq; h ſuperiorem notat ſcapulæ an-*

i *gulum, cui muſculus K inſignitus inſeritur, deinde & ſuperiorem quoq; ſcapulæ coſtam h eadem opera tibi indicare poterit.*

k *Summus humerus, ſeu ſcapulæ elatior proceſſus.* k *Muſculus brachium mouentium quintus.*

l *Interior ſcapulæ proceſſus, anchoræ imaginem referens.*

Θ *Muſculus anterior cubitum flectentium, cuius exterius caput, quod à ſcapulæ acetabuli ſuperci-*

m, n. *lio naſcitur, m notat, n uerò indicat internum caput ab interiori ſcapulæ proceſſu enatum. Quo tamen huius capitis nerueam partem à carnea exquiſitiùs diſcernas, huius tabulæ dextrum bra-*

o. *chium ſpectabis, in quo n nerueam partem denotat, o autem carneam. At non hæc duntaxat*

p. *tabula eas commonſtrat partes, imò priores ad unum omnes. Cæterùm p duorum capitũ coitum*

q. *indicat, q uerò tendinis, quem muſculus hîc educit, principium.*

r, r *Muſculus poſterior cubitum flectentium.*

ſ *Muſculus cubiti extenſionis autor, cuius principium ab humiliori ſcapulæ coſta enaſcitur.*

Λ *Muſculus*

Λ *Musculus radium mouentium longissimus, cuius altissimam partẽ, quæ hic oculis subijci pōtest,*
t, u. *t indicat. u autem præsentis musculi insertionẽ notat, quã in inferiorẽ radij appendicẽ molitur.*
χ *Musculus superior duorum, qui radium in pronum ducunt.*
Ξ *Musculus tertium quatuor digitorum os flectens, & α quidem huius musculi caput insinuat. β autem sedem indicat, qua musculus in quatuor partes carneas discinditur, qui singulos postmodum porrigunt tendines. Porrò quã ratione ad tertium usq; digitorum internodiũ tendines huius musculi porrigantur, & incumbentis musculi tendines transeant, hic in utraq; manu est conspicuum.*
α, β.
γ, δ. *Sit tamen doctrinæ gratia γ tendo tertium medij digiti os accedens, δ autem tendo, qui secundum os flectit.* ε *Musculus secundum quatuor digitorum flectens articulum.*
ζ, ζ *Hos characteres referre oportet ad quatuor musculos, quorum beneficio quatuor digiti adducuntur pollici, atq; hi interno lateri tendinum tertium os flectentium exporriguntur.*
η, θ *Musculus tertium pollicis os flectens η notatur. θ autem ipsius tendinem proponit, inter musculos primum pollicis os flectentes, & eos qui secundum pollicis os flectunt, prorepentem.*
κ *Musculus maior primum pollicis os flectentium, hic ab insertione dependet.*
λ *Musculus minor primũ pollicis os flectens, qui sub maiori κ indicato recondebatur. Inter λ uerò & κ, primum pollicis os nudum excarneq; apparet.*
μ *Musculus primum parui digiti os uersus exteriora flectens. Tuberculum uerò ante huius musculi initium apparens, ulnæ est sedes, qua ualidiorem ligamenti exporrigit portionem brachiale cubito colligantis.*
ν *Tertius femur mouentium musculus.*
ξ *Magnus femoris ossis processus.*
ο *Musculus femur mouentium septimus.*
ϖ *Musculus femur mouentium sextus.*
ρ *Musculus femur mouentium octauus.*
ς *Quintus femur mouentium musculus.*
Π *Octauus tibiam mouentium musculus, uniuersum femoris os quodammodo amplectens. τ insinuatur amplum huius musculi principium, à radice magni femoris processus, & ipsius collo enatum. Deinde Π priuatim indicat sinus illius portionem, quo nonus tibiam mouens musculus cõtinetur, atq; hic sinus in dextro crure est conspicuus, quemadmodũ & carnosæ musculi partis terminus,*
τ.
υ. *qui instar semiglobi extuberans hic υ insignitur.*
φ *Dependet hic musculus tibiam mouentium septimus, cuius cauitas argumento est, qui octauum tibiam mouentium amplexetur musculum, & qui horum tendines unà coëant. Quod ut commodius expenderes, in dextro genu septimus musculus adeò ab octaui musculi tendine dissectus est, ut &*
*. *molæ pars ibidem in conspectum ueniat * notata.*
χ, ψ *Hæc sedes ad undecimam musculorum tabulam potissimùm refertur, quæ ostendit portionem quarti tibiam mouentis musculi ex femoris osse pronatam. atq; hic χ notat quarti musculi sedem ipsius insertioni proximam. ψ autem eam partem abscectam ostendit, cui coxendicis ossis appendix principium præbet.*
Σ *In sinistra tibia totum externum tibiæ ossis latus conspicuum est. Id dico latus, quod ad externã sedem excarnis etiam ante sectionem partis habetur, quam & dextra tibia totam oculis subijcit. Cæterùm Σ priuatim notat ligamentũ tibiæ, os & fibulam, quà hæc inuicem dehiscunt, intercedens. ω autem externum notat malleolum, & partem fibulæ excarnem.*
ω.
Φ *Musculus pedem mouentium septimus. 2 ipsius exortum indicat. 5 tendinis principium, quod anteriori & posteriori parte, ac dein interius, quà fibulam spectat, carne adnutritur. 4 itaq; partẽ notat anteriorem carneam, 3 uerò posteriorem.*
2, 5.
4, 3.
ψ *Octauus musculus pedem mouentium, magna sui portione sub septimo occultatus. 6 huius musculi tendo, ad posteriorem exterioris malleoli sedem reflexus.*
6.
Ω *Musculosa moles, cuius beneficio pollex & tres ipsi proximi digiti in externũ latus ducuntur.*
7 *Hic procumbit musculus pollicem extendens.*
8 *Musculus paruum digitum in exteriora abducens, hac sede obuius est.*
9 *Secundus musculus pedem mouentium*
In dextræ tibiæ posteriori sede nullas adhibui notas, quòd musculos hac sede delineatos, omnes quæ hactenus præcesserunt, tabulæ ostenderint. Unde si & hic pariter notas requires, opportunè has à prima, secunda & tertia tabulis petes. Uerùm quia in sequenti tabula dependet, cuius
χ *pollex introrsum mouetur, huic in præsenti tabula χ inscripsi.*

SEPTI-

SEPTIMA *MVSCVLO-* RVM TABV- LA.

SEPTIMAE MVSCVLORVM TABVLAE
CHARACTERVM INDEX.

SEPTIMA musculorum tabula laxato fune, à quo inter pingendum pendebat, in posteriora tantùm procidit, quantùm uidendo septo transuerso sufficit. quod etiam in præsenti tabula ad sinistram ea forma appictum cernis, qua exectum, parietiq; suo lentore hærens nobis apparuit. Quo minus autem dextra scapula effractæ alæ ritu in deorsum decumberet, illam funiculo ita suspendimus, ut ipsius cauum in conspectu sit.

A *Gurgulio indicatur à palati termino propendens, inferiori interim maxilla prorsus amota.*

B *Aliquot ceruicis uertebrarum corpora.* C, D *Primum par dorsum mouentium.*

E, F. *Stomachi seu gulæ pars sub aspera latitans arteria, quam F notauimus. Cæterùm uasa, quæ utrinq; ad huius latera habentur congeries est, quam soporales efficiũt arteriæ cum internis iugularibus uenis, & sexto neruorum cerebri coniugio.*

G *Musculus alter secundi paris dorsum mouentium.* H *Scapulam mouentium tertius.*

I *Musculus brachium mouentium quintus.*

Γ, K. *Musculus brachium mouentiũ sextus, cuius insertio K insignitur, reliquaq; ipsius forma ex scapulæ imagine deprehenditur. quanquam si præsentis musculi triangularem figuram uolueris constituere, licebit K, L & L simul conferre.*

L, L *Musculus thoracem mouentium secundus.* M *Brachium agentium tertius.*

N, N *Musculus cubitum extendentium, cuius initium superiori N insignitum à scapula educitur.*

O *Portio tendinis musculi, brachium mouentium quarti.* P *Cubitum flectentium posterior.*

Q *Radium in pronum constituentium superior.* R, R *Anterior cubitum flectentium.*

S *Radius.* T *Vlna.* V *Ligamentũ inter radiũ & ulnã, quà inuicẽ dehiscunt intercedẽs.*

X *Radium in pronum mouentium inferior musculus.*

Y, Y *A dextro radio (qui cũ uniuersa extrema manu magis quàm sinistra attollitur) dependet, longior radium in supinum ducentium.* a *Minor primum pollicis os flectentium.*

1, 2, 3 *Tribus his characteribus musculi notantur secundum pollicis os flectentes.*

b *Dependet musculus tertium pollicis internodium flectens.* c *Musculus tertij quatuor digitorum oßis flexus autor, quem sedulò intuebere, quòd illius tendinibus musculi attendantur,*

d. *quatuor digitos pollici adducentes, quorũ is qui indicem mouet, d insignitur, perinde ac reliqui tres ab insertione hærẽs. Quinetiã tendinum secundum quatuor digitorum os flectentis musculi*

e. *portiones adhuc seruantur. ac portioni quidem indici propriæ e inscripsi, tendini autẽ tertium*

f. *indicis os flectenti f. Cæterùm in dextra manu dictorum musculorũ conspiciuntur insertiones.*

g. h. *ac g in indice insertionem indicat musculi indicẽ pollici adducẽtis. h insertionẽ musculi secundum*

i. *os flectentis. i insertionẽ eius, qui tertij oßis flexioni præficitur. Præsentis tabulæ thorax, quòd ad intercostales spectat musculos, præcedentis tabulæ thoraci respondet, unde etiam alijs characteribus non uenit obliterandus.*

Δ *Septum transuersum, cuius membraneus circulus in septo extra corpus expanso circunscribitur*

k, l, m, n. *k, l, m, n quod uerò exteriùs hos characteres ambit, atq; foris (ut ita dicam) existit, fibrisq; in-*

o, p. *terstinguitur, carneam septi partem esse putato.* o, p *Duo ligamenta, seu tendines septi, uerte-*

q. *brarum in lumbis consistentium corporibus inserti.* q *Septi scissura, qua septum uertebrarum incumbit corporibus, ac magnam arteriam, uenamq; cõiugis expertẽ transmittit, aut illis cedit, quarum orificia q in corpore huius tabulæ positum indicat, quemadmodum & arteriæ ramos in*

r. *septum excurrentes.* r *Foramen stomacho uiam præbens, qui etiam r in corpore insignitur.*

ſ. ſ *Foramen uenæ cauæ caudici paratum, qui in corpore ſ notatus conspicitur.*

t *Musculus femur mouentium sextus.* u *Musculus dorsum mouentium nonus.*

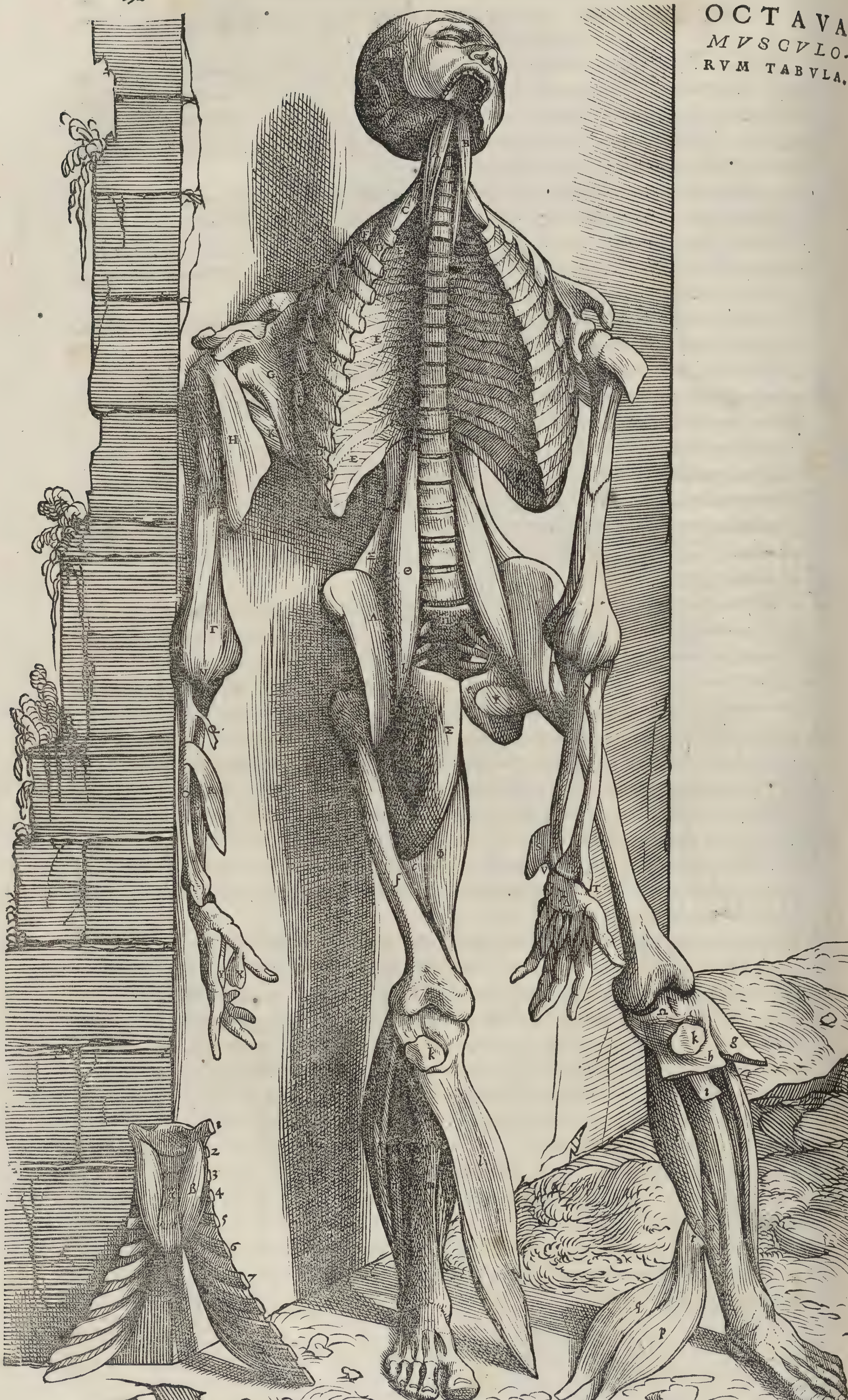
x *Femur mouentiũ septimus.* y *Sacrum os hîc insignitur, neruiq; aliquot ab ipsius medulla educti, obuij sunt.* α *Femur mouentium octauus.* β *Quintus femur mouentium.*

γ *Tibiam mouentium octauus.* ε *Musculus pollicem à cæteris digitis amouens.*

δ *Dependet & hîc quoq; ab insertione musculosa moles, pollicem & tres ipsi proximos digitos in externum latus ducens. Quæ uerò in præsentis tabulæ tibijs occurrunt, illis respondent, quæ prioribus tabulis fuere obuia.*

OCTAVA.

OCTAVA *MVSCVLO-* RVM TABVLA.

CHARACTERVM OCTAVAE MVSCVLORVM TABVLAE INDEX.

HAEC tabularum anteriorem corporis faciem exprimentium postrema est, musculos adhuc in anteriori hac sede obuios, ex sectionisque serie reliquos proponens. Vt uerò interiores intercostalium ostenderet musculos, & eos qui in interna thoracis sede pectoris ossis attendūtur lateribus, os illud unà cum costarum cartilaginibus exectum, ad dextri cruris latus euersum, atque sub dextræ manus indice propositum cernis.

A, B *Musculi collum, superioremue dorsi partem flectentes, dorsumque mouentium primū coniugium.*

C *Musculus à prima enatus costa, ac secundi dorsum mouentium paris alter.*

D, D *Exteriores musculi intercostales, in ossium interuallis conspicui.*

E, E *Interiores musculi intercostales, in ossium interuallis obuij.*

F, F *Musculus octo thoracis costis insertus, ipsiusque motorum secundus.*

G *Vtrinque scapula modò sectionis serie, nuda excarnisque est, ac sua sede dimota.*

H *Musculus dependet, brachium antrorsum circumuertens, scapulæque cauum occupans.*

I *Musculus superiori scapulæ basis angulo insertus, ipsamque agentium tertius.*

Γ, L, M. *Posterior cubitum flectentium, cuius principij elatior exteriorque pars L insignitur, demissior uerò interiorque pars M. Insertio autem præsentis musculi N indicatur.*

O *Radius.* P *Vlna.* Q *Tendinis musculi pars cubitum flectentium anterioris.*

R *Musculus ab insertione dependet, radium in pronum mouentium superior.*

S *Musculus ab ulna dependet, radium in pronum ducentium inferior.*

T, V *Sede T insignita ligamētū, brachiale ad cubitū nectēs, crassius apparet, ut etiā sede V notata.*

X *Musculi ab insertione propendent, secundum pollicis internodium flectentes.*

Δ, Y. *In postbrachiali dilucidiùs exprimi nequierunt octo musculi, quatuor digitorum primos articulos flectentes. Cæterùm dextra manus in latus picta est, ut musculum Y insignitum offerret, qui primum indicis os introrsum flectit.*

Θ, a, b. *Sextus femur mouentium musculus, cuius initium è uertebrarum procedens corporibus a insignitur. b uerò ipsius sedes, ubi tendinem educere incipit.*

Λ *Septimus femur mouentium musculus.* Ξ *Musculus dorsum mouentium nonus.*

Π *Sacrum os, ex cuius anterioribus foraminibus nerui prosilire hic uidentur.*

Φ, c. *Quintus femur mouentium musculus. Verùm Φ priuatim huius musculi partem notat posteriorem, c autem anteriorem.*

e *Pubis ossis anterior sedes, hoc latere ex sectionis serie, carne denudata.*

Ψ *Musculus femur mouentium nonus, anteriorem pubis ossis foraminis sedem occupans.*

Ω, g, h, i. *In sinistro genu tendines, septimi tibiam mouentium musculi g insigniti, & octaui h indicati, & noni i notati, à genu reflexi sunt, ac patellam ipsis innatam, ac k insignitam oculis subijciunt.*

k, l. *In dextro autem crure octauus tibiam mouentium musculus, solus ab insertione ac integer dependet, l notatus, & patellam sibi innatam seruans, cui k inscripsimus.*

m *Tibiæ ossis anterior sedes, omni prorsus musculo libera.*

n *Fibulæ etiam anterior sedes, ex dissectionis serie musculis omnibus denudata.*

o *Ligamentum notatur inter tibiæ os & fibulam inibi repositum, ubi hæc ossa inuicem dehiscunt.*

* *Qui hîc spectantur musculi, illi sunt, quos sexta musculorum tabula expressit literis Φ & Ψ. septimus nimirū & octauus pedē mouentiū. In superiori pedis sede modò nulli adhuc reliqui sunt musculi, ossaque duntaxat ligamētis obducta, in conspectū ueniunt. Cæterùm musculi, qui ha*

p, q. s, t. *ctenus in tibiæ posteriori sede fuêre obuij, sectionis serie auferri incipiunt. ac p, q notant primū ac secundum pedem mouentiū, à quarto eiusdem motus autore musculo, t insignito, ad characterem s propendentes, quo priuatim notatur tendo tertij pedem mouentis musculi.*

u *Musculi pars hîc occurrit, quatuor digitorum tertium articulum flectentis.*

x *Hîc obscurè se offert pedem mouentium quintus.*

α *Pectoris ossis posterior, seu cor spectans sedes.*

1, 2, 3, 4. 5, 6, 7 *His characteribus septem uerarū costarū indicantur cartilagines. Reliquæ autem quatuor cartilagines, octauæ, nonæ, decimæ & undecimæ costarum cartilagines sunt.*

β *Musculus humanum thoracem mouentium sextus.*

NONA *MVSCV-* LORVM TA- BVLA.

NONAE MVSCVLORVM TABVLAE CHARACTERVM INDEX.

PRAESENS tabula omnium posteriorem corporis faciem exprimentiũ, prima habebitur, hic ordine nona. Si tamen anterioribus seriatim ac uicißim posteriores subsequi uelles, posset hæc omnium esse aut tertia; aut quarta. nullum enim absectum habet musculum, præter eos, quos carnea membrana constituit, tertiaq; tabula obuij sunt. Præterea transuersa in cubiti externa sede, iuxta brachiale reposita ligamenta hic dissecuimus, quod prima & secunda tabulis abunde conspicua fuerint, hancq; tabulam ad disciplinam prorsus parauerimus.

A *Temporalis musculus.*

B *Os iugale.*

C *Maßeter. Auris uerò foramen cum ipsi subiectis glandulis, citra characterum subsidium est obuium.*

D *Musculus caput mouentium, à pectoris osse, & clauicula enatus, in mamillarem capitis processum inseritur.*

Γ, Δ *Musculus secundo loco inter scapulam mouentes recensendus. Atq; huius principium ab occi-*

E, F. *pitij osse pronatum, E ac F insignitur. E uerò usq; ad G musculi principium ab occipite, ad*

G. *octauæ usq; thoracis uertebræ spinam, à mediarum uertebrarum apicibus quodammodo enatũ.*

H, I. *H, I insertio, quam musculus in scapulæ spinam, & summum humerum, latiusculamq; clavicu-*

*. *læ sedem molitur. * hac sede præsens musculus, quasi membraneum semicirculum obtinet, seu car*

K. *nosæ ipsius fibræ, in semicirculi cessant circunferentiam. K hac parte ceruix collum'ue, thoracis elatißimæ parti committitur. Lineæ autem latera'ue musculum circunscribentia in hunc modum colliguntur. Ab E ad F prima protenditur, ad occiput transuersim ducta. Quòd autem huius extremum F notatum, non tantùm ab auris radice distare hic uideatur, quantùm F remouetur ab E pictura, in causa est oculum fugiens, quod & sinistrum brachium in anteriora porrectum liquidò commonstrat, quod fortè ὀπτικῆς ignarus, plus æquo breuius esse arbitrabitur. Porrò secunda linea præsentis musculi ab E per K ad G metitur. Tertia autem ab F ad H. Quarta ab H ad G. Atq; his lineis musculus terminatur. Insertionis autem linea ab I ad K pertinens, nulla prorsus separationis nota existit.*

L *Musculus brachium attollens, eiusq; motorum secundus.*

M *Musculus gibbam scapulæ sedem occupans, brachiumq; mouentium quintus.*

N *Musculus ab humiliori scapulæ costa pronatus, & brachij motus opificum tertius.*

O *Musculus brachium agentium quartus, sequenti tabula Θ insigniendus.*

P *In præsentis tabulæ dextro latere P, indicat portionem abdominis musculi, quem obliquè descendentem uocamus.*

Q *Nonnihil in dextro brachio occurrit, brachium flectentium musculus.*

R *Posterior cubitum flectentium musculus.*

S *Musculus cubiti extensionis autorum, cuius principium ab humeri pendet ceruice.*

T *Musculus cubitum extendentium, cuius principium ab humiliori scapulæ costa pronascitur.*

V *Vlnæ sedes triangula, nullis obtecta musculis, excarnis'ue, ac præcipuè insertionem excipiens neruosæ cubitum extendentium musculorum insertionis.*

X *Musculus radium in supinum agentium, qui in inferiorem radij appendicem inseritur.*

Y *Musculus bicorni tendine brachiale extendens.*

Z *Musculum Z insignitum, autorem extensionis indicis, medij ac anularis recensebimus, cuius*

a, b. *initium a indicatur. Sedes uerò, qua carneus esse desinit, b insignitur.*

Musculus qui nobis extensionis autor parui digiti recensebitur. Commixtionem tendinum mu-

Θ *sculi Z insigniti, ac musculi Θ indicati, quæ ad digitorum fit radicem, ita hic delineauimus, quemadmodum crebriùs nobis occurrit.*

Λ *Musculus brachiale extendentium, cui principium offertur ab humero c insignitum. Insertio-*

c, d. *nem uerò d indicatam, in postbrachialis os, paruum sustinens digitum molitur.*

Ξ *In utroq; cubito Ξ insignitur musculus, brachiale flectens, octauoq; brachialis oßi insertus, ac in nulla musculorum tabula æquè atq; hic conspicuus. Quemadmodum & musculi latum manus*

tendinem producentis initium, hic ad characterem ꝙ est obuium, unà cum exortu musculi brachiale flectentis, qui post brachiali insertus, Λ in tertia musculorum tabula ornatur.

e Musculi hac obliquè prorepentes, illi sunt, quorum alter unum tendinem brachialis ossi, pollicem suffulcienti inserit, alter uerò unum tendinem primo pollicis ossi offert, alium secundo & tertio pollicis ossi inserens.

f Musculus tribus pollicis ossibus externa sede insertus, & pollicem uersus indicem euertens.

g Musculus pollicem indici proximè adducens.

h Musculus parui digiti à reliquis abductionis autor.

Π Primus femur mouentium musculus, i, k, l, m & n circunscriptus. Quandoquidem i usq; ad k,

i, k, l, m, n. sui principij partem notat, quæ ex ossis ilium spina enascitur. k autem ad l, principij partem indicat, ab osse coccyge, infimaq; sacri ossis sede pendentem, ubi etiã sinister musculus dextro contiguus est. m indicat elatiorem ipsius insertionis partem, n autem insertionis infimã notat partem, quæ quia inter musculos tibiam mouentes hic penitiùs se insinuat, reconditq;, omni ex parte non est conspicua.

o Secundus femur mouentium musculus, magna ex parte primo obtectus.

p Sextus tibiam mouentium musculus, in latum illum degenerans tendinem, qui femur amplexantibus musculis obuoluitur, attamen non ad eam pertingit craßitiem, ut subditos ipsi musculos obscurare poßit.

q Musculi, quem p notaui, carnosæ partis terminus.

r Septimus tibiam mouentium musculus, membraneo tendine sexti tibiam mouentium musculi obtectus.

s Quartus tibiam mouentium musculus, septimi posteriori attensus sedi.

t Tertius tibiam mouentium musculus, in utroq; crure (quemadmodum & subsequentes aliquot) notatus.

u Musculus, quem quinti tibiam mouentium loco habemus.

x Apparet & hic quoq; portio musculi, femur mouentium quinti.

y Musculus secundus tibiam mouentium.

α Musculus tibiam mouentium primus.

β Octauus tibiam mouentium musculus.

γ Nonus tibiam mouentium musculus.

δ In hoc sinu tibiam accedens arteria, unà cum maxima cruris uena, & neruo quoq; totius corporis craßißimo uehuntur.

ε Musculus primus pedem mouentium.

ζ Secundus pedem mouentium musculus.

η Septimus pedem mouentium musculus.

θ Octauus pedem mouentium musculus.

ι Excarnis fibulæ pars, ipseque adeò exterior malleolus.

κ Aliqua ex parte portiuncula hic occurrit, musculi pedem mouentium noni.

λ Musculus paruum digitum à cæteris abducens.

μ In sinistra sura tendo, tertij partem mouentium musculi notatur.

ν Interior malleolus.

DECI-

DECIMA
MVSCV-
LORVM TA-
BVLA.

DECIMAE MVSCVLORVM TABVLAE CHARACTERVM INDEX.

HAEC omnium tabularum decima, poſteriorem uerò faciem exprimentium ſecunda, ſectionis ſerie quartam tabulam ſubſequi poſſet. In hac itaq; iam præcedentis tabulæ muſculi aliquot adempti dependent, multiq; in illa nō obuij, hic ſeſe cōmonſtrant. Atq; inter reliquos prorſus ablatus eſt, quem nona tabula Γ & Δ inſigniuimus, quòd uidelicet nuſquam aptè formam ipſius, dependens oſtendere potuiſſet.

A — *Dexter primi paris caput mouentium muſculus.*
B, B — *Secundi paris caput mouentium dexter.*
C — *Scapulam mouentium tertius muſculus.*
D — *Clauicula.*
E — *Muſculus humani thoracis motorum tertius, ſequenti tabula F notandus.*
Γ — *Muſculus ſcapulam mouentium quartus, cuius quatuor latera circunſcribuntur G, H. I, K. G, I. H, K.*
L — *Muſculus brachium mouentium quintus.*
M — *Scapulæ ſpina, ac ſummus humerus.*
Δ, P., N, O. — *Muſculus brachium mouentium ſecundus, quem in poſteriori corporis ſede promptè circunſcripſeris, ſi P muſculi inſertionem eſſe cognoueris. P namq; ac N & O, trianguli modo, dictam muſculi partem terminant, anteriori interim parte Ξ, in quarta tabula muſculorum inſignita.*
Q — *Brachium mouentium ſextus muſculus.*
R — *Muſculus brachium mouentium tertius.*
& — *Hac ſede aliquot dorſum mouentes muſculi exporriguntur, unà cum humanum thoracem mouentium quarto.*
Θ, S, T., V., X., Y — *Hunc muſculum, ſecunda tabula Γ inſignitum proponebat: eſt autem is, cuius beneficio brachiū deorſum, uerſus dorſum uellitur, idq; mouentium quartus. S & T, muſculi huius principij indicant longitudinem, V partem ipſius inſertioni proximam, quæ hic oſtendi nequit, uerùm in ſeptima tabula O inſignita, utcunq; fuit obuia. X autem muſculi latus ea ſede indicat, ubi ab iliū oſſe non amplius enaſcitur. Circunſcribes uerò præſentis muſculi latera ab S ad T, dein à T per X ad V, inſuper ab S ad V. Cæterùm Y notabit inferiorem ſcapulæ baſis angulum hic extuberantem, & tertio muſculi latere intectum.*
Z — *Obliquè deſcendentis abdominis muſculi portio.*
a — *Muſculus ab humiliori ſcapulæ coſta principium ducens, & cubiti extenſionis opifex.*
b — *Muſculus à ceruice capitis humeri iuxta ſcapulam originem ducēs, ac cubiti extenſionis autor.*
c — *Portio anterioris cubitum flectentium muſculi.*
d — *Portio poſterioris cubitum flectentium muſculi.*
e — *Muſculus radium in ſupinum agentium longiſſimus.*
f — *Muſculus bicorni tendine brachiale extendens.*
g — *Hac ſede ligamentum conſpicitur membraneum, ſuperiorem radij partem humero colligans.*
h, h — *Hac ſede ulna, carne omni, muſculiſ'ue libera cernitur.*
i — *Muſculus brachiale flectentium, qui octauo brachialis oſſi inſeritur.*
Λ, Ξ, Π, k, l., m., n., o, p. — *Tres iſti characteres, tria notant muſculorum principia ab ulna pronata. Primum Λ inſignitum, illud eſt, quod radio ante mediū illius longitudinis inſertum, muſculus habetur, radium in ſupinum agentium breuior. Secundum Ξ indicatum, illud eſt, quod in duas portiones, k & l notatas dirimitur. k enim eam ſignificat portionem, quæ tendinem brachialis oſſi, pollicem proximè ſuſtinenti offert. l uerò inferiorem inſinuat portionem, quæ dein bipartita, unam, quæ m inſcribitur, primo pollicis oſſi inſerit: alteram n indicatam, in ſecundum & tertium pollicis internodium implantat. Porrò tertium principium, Π inſignitum, illud demum eſt, quod in duas quoq; partes, o & p indicatas diſcinditur, quarum ſuperior, o notata, tribus pollicis oſſibus inſeritur. Inferior uerò p indicata, indicem, ac medium à pollice abducere creditur.*
q, r. — *Propendet ab inſertione muſculus, brachiale unico tendine extendens. Dein præcipuus extenſionis parui digiti autor, r inſignitus, quemadmodum & muſculus indicem medium, ac anularem potiſſi-*

ſ. *potiſsimùm extendens, ac ſ indicatus.*

t *Muſculus pollicem indici proximè adducens.*

Σ *Secundus femur mouentium muſculus, cuius exortū, ſemicirculi formæ quodammodo reſponden*
u, x. *tem, u et x notant, quanquā u in anteriora magis adhuc deberet exporrigi, ſi præſens tabula in*
y. *latus magis uerteretur. Cæterùm y huius muſculi indicat inſertionem, ut etiam u, & x, & y uniuerſum muſculum circunſcribunt.*

α *Magnus exteriorq́ femoris proceſſus.*

β *Quartus femur mouentium muſculus.*

γ *Ligamentum à tranſuerſo quinti oſsis ſacri oſsis proceſſu, in acutum coxendicis oſsis proceſſum pertinens.*

δ *Ligamentum à dicta nuper ſacri oſsis ſede, in poſteriorem elatioremq́ appendicis oſsis coxendicis ſedem inſertum.*

ε *Muſculus femur mouentium decimus, qui hâc à poſteriori pubis oſsis ſede reflexus, alium ueluti muſculum ſuprà infraq́ ipſi attenſum commonſtrat.*

ζ *Quoniam hæc ſedes ſequenti tabula perinde, atq́ hîc erit conſpicua, neruum cæteris omnibus corporis neruis ſummè animaduertendum, ab hac tabula nō reſecuimus. eſt aūt is, quem quartum femur petentiū numerabimus, eū ſecunda tertiaq́ figuris, Capiti undecimo Libri quarti præponendis, charactere 71 indicaturi. Præſens etenim neruus, cuius ductum ſeriemq́ tantopere expendendā putauerim, is profectò eſt, ſecundùm quem ex caluariæ amplitudine, in dorſi uertebrarum foramen, quod dorſali medullæ tranſmittendæ paratur, humor in pedes confluit, quem nōnulli haud infrequenter inſtar tepentis, alij inſtar frigidæ aquæ demanare, ac in crus profluere ſentiunt. Arbitror autem huius nerui diſtributionē eo animaduertendā accuratiùs, quo ſæpius hac mea ætate affectus innumeri, ſeſe mihi ex humorū ad neruū hunc defluxu obtulerint. Quine-*
η. *tiam eundē in poplite η notatū cernis, quanq́ η priuatim huius nerui grandiorē indicet portionē, quæ & ſi in alias quamplurimas ſoboles diſſeminetur, præcipua tamen ipſius parte pedis, inferio*
θ. *ra inter calcem, & interiorem malleolum petit. θ uerò præſentis nerui in poplite bipartiti, minorem inſinuat ramum, maxima ſui parte in muſculos digeſtum, tibiæ latus, & anteriorem eiuſdem ſedē occupantes, qui me Hercule nō minus quoq́ accuratè, quàm quiuis corporis neruus eſt obſeruandus, ſi non ob aliud, ſaltem propter urentia medicamina, quæ ſubinde hîc ægris adhibentur. Præter hoc enim, quòd appoſitionis ſedem adamuſsim Medici hinc cognoſcent, etiā expendere erit iucundiſſimum, qui ulcus eorum medicamentorum ui inuſtum, humorem ſecundùm hunc neruum decurrentem expurget. Nam quod inuritur ulcus, huic nerui ramo, θ indicato uicinum eſt, & quum paulò inferiùs fit, quàm ſuperior fibulæ conſiſtat appendix, neruus contingi nequit. Atq́ eiuſmodi ſanè pleraq́ crebro ſermoni adijcerem, niſi ridiculum arbitrarer, reliquas medicinæ partes huic Anatomicæ miſceri, aut ego etiā eiuſmodi aliqua non eſſem priuatim ſuo tempore, uti iam cœpi, exaraturus. Quòd autē hîc quædam interiecerim, nerui illius occaſione factū eſt, idq́ potiſsimùm, quum locus uacuus ante undecimam tabulam ſeruandus eſſet.*

κ, κ *In utroque femore κ occurrit, muſculum notans femur mouentium primum, qui in ſiniſtro crure integer à ſua ſede reflexus eſt, inſertione duntaxat corpori commiſſus, quæ in dextro crure, ſolùm inibi reliqua eſt, ubi ualidiſsima ſpectatur, ubi autem leniter, membranæq́ tantùm ritu inſe-*
λ *rebatur, λ aſſcriptum cernis.*

μ *Septimus tibiam mouentium muſculus, non amplius membraneo ſexti muſculi tendine obtectus.*

Φ *Tertius tibiam mouentium muſculus, cuius caput ν inſignitur, ſedes uerò tendinem primùm edu*
ν, ξ. *cens ξ. Inſertionem autem tertia muſculorum tabula proponebat, charactere 3 inſignitam.*

Ψ *Quartus tibiam mouentium muſculus.*

ϖ, ϖ *Quintus tibiam mouentium.*

ρ *Quinti femur mouentis muſculi portio.*

ς *Secundus tibiam mouentium.*

τ *Portio octaui tibiam mouentis muſculi, reſecto iam interim primo tibiam mouenti, qui aliàs hîc in orbe occurreret. Quod uerò ad muſculos in tibia pedeq́ repoſitos attinet, omnia præcedenti conueniunt tabulæ, ut & duodecimæ, quam inibi characteribus primùm occupabimus.*

VNDECIMA *MVSCVLO*RVM TABVLA.

VNDECIMAE MVSCVLORVM TABVLAE CHARACTERVM INDEX.

A,A SINISTER primi caput mouentium paris musculus.

B,B Secundum par musculorũ caput mouentium, in sinistro tantùm latere characteribus insignitum.

* Musculus hic obscurè occurrit, cuius beneficio inferiorem maxillam deorsum agimus.

C Musculus scapulam mouentium tertius.

D Clauicula.

E Pendet hic musculus, à scapula ossi υ referenti insertus.

F Humanum thoracem mouentium tertius.

G Brachium mouentium quintus.

Γ Musculus scapulæ gibbum sub illius spina occupans, ac brachium mouentium sextus, cuius initiũ

H, I. ab H ad I metitur, insertionis uerò sedes K indicatur, atq; ita totus trianguli modo H, I,

K. K circunscribitur.

L Musculus ab humiliori scapulæ costa initium ducens, brachiumq; mouentium tertius.

M Hic musculus brachium mouentium secundus, ab exortu liberatus, antrorsum tota parte reflectitur, quam proximè præcedens tabula, O, N & P circunscribebant. Atq; ita interna musculi sedes, qua humeri articulo incumbit, in conspectum uenit, & trianguli uertex etiam quodammodo proponitur, ad cuius similitudinem huius musculi initium describebant. N enim ea musculi pars est, quæ basi scapulæ fuit proxima, O autem illa, cuius initiũ à summi humeri cum clauicula articulo pẽdet. Dein si D eam musculi partẽ esse finxeris, cui clauicula initium largitur, promptè assequêris musculi suo exortu liberi principiũ insigniter obtusum angulũ referre, uti figura modò inserta comprobat, qua interna musculi sedes exprimitur, articulo maximè contermina. Atq; hic A, B, C musculi indicant principiũ, ab A quidem & B principij portionem à summo humero, & scapulæ spina pronatam, à B uerò ad C reliquã principij partẽ, quæ clauiculæ debetur. Postremò D musculi insertionis sedes insignitur. Quod autem ad trianguli obtusum attinet uerticem, nulli non obuium est B humilius poni, quàm A & C, quibus characteribus triangulum terminari promptè animaduertis.

P Dictus nuper musculus ab omnibus, unde principiũ ducit, sedibus liberatus, ac ab insertione duntaxat in dextro brachio pendens, pulchrè ostendit hanc transuersim in humerum fieri.

Q Humanum thoracem mouentium quartus.

R Musculus dorsum mouentium undecimus.

S Dorsum mouentium decimusquintus, seu octaui dorsum mouentium paris alter.

T,T, V Characteribus T,T duas costas earum, quæ iam sectionis serie deteguntur, insigniuimus, V uerò earundem costarũ interuallũ, ut intercostalium hic musculorũ exterior obseruaretur.

X Musculus thoracem mouentium secundus.

Δ Humanum thoracem mouentium quintus.

a,b Obscurum impenseq; membraneum musculi obliquè ascendentis abdominis initium, à spinarum apicibus inter a ac b pronatum.

c Musculus ab insertione hic dependet, brachium mouentium quartus.

Θ Musculus cubitum extendens, cuius initium d insignitũ, à ceruice capitis humeri educitur, quod

d,e. scapulæ articulatur. e autem sedem indicat, qua præsens musculus ab altero cubitum extendentium, mox f indicando, non amplius distingui nequit.

f Cubitum extendentium musculus, ab humiliori scapulæ costa pronatus, ac cum musculo Θ insignito coiens.

g Musculus cubitum flectentium posterior.

h,h Longior musculus radium in supinum ducentium.

Λ Musculus bicorni tendine brachiale extendens, cuius initium i insignitur. sedes uerò, qua ten-

i,k,l. dinem educit, k, tendinum autem ipsius insertio, l.

m Musculus radium in supinum ducentium breuior. n Radius.

o Vlna.

o *Vlna. Atq; in horum oßium medio ligamentum occurrit, tota sede illa oßa intercedens committensq;, qua inuicem dehiscunt.*

Ξ *Secundum principium trium principiorum, quæ ab ulna originem seriatim sumunt. Ac p quidem eius principij pars est, quæ tendinem brachiali offert. q autem tendo, primo pollicis oßi insertus. r uerò is tendo, qui secundo & tertio pollicis inseritur oßibus.* p, q. r.

ſ *Musculus pollicem indici proximè admouens.*

Π *Tertium principium eorũ, quæ ab ulna pronascuntur, hic quoq; ab insertione pendens. Ac t quidem notat eius portionem, quæ indici ac medio tribuitur, u uerò eam, quæ pollici est peculiaris.* t, u.

Σ *Tertius femur mouentium musculus, cuius initium z, y, x circunscribitur. Quod uerò ad horũ characterum latera, superiusq; spectatur, ilium oßis dorsum est, primo secundoq; femur mouentibus musculis liberum. Cæterùm α tertij illius musculi insertionem proponit.* x, y, z. α.

Φ *Quartus femur mouentium musculus, à tribus humilioribus sacri oßis oßibus initium ducens, & illic primùm tendinem educens, ubi β conspicitur.* β.

γ *Magnus femoris processus.*

δ *Secundus femur mouens musculus.*

ε *Septimus tibiam mouentium musculus. Quid uerò ζ indicetur, ad characterem Ω paulò pòst commemoraturus sum.* ζ.

η *Ligamentum ab osse sacro, in coxendicis oßis acutum pertinens processum.*

θ *Musculus decimus femur mouentium, hàc ab interiori pubis oßis sede reflexus, ac ueluti inter duos musculos ι & κ insignitos prorepens.* ι, κ.

λ *Caput tertij tibiam mouentium musculi, quod primum eorum censetur, quæ à coxendicis oßis appendice pronascuntur.*

μ *Caput quarti tibiam mouentium, quod quatuor ut minimùm capitum à coxendicis oßis appendice pronatorum secundum numeramus.*

Ψ *Musculus, quem quinti tibiam mouentium loco habemus, cuius initium ν insignitur, quod tertium eorum capitum habetur, hinc à coxendicis osse eductorum. ξ uerò præsentis musculi ostendit sinum, cui tertius tibiam mouentium alioquin insidet. ο hic quintus musculus, in tendinem desinit, anteriori tibiæ oßis sedi implantandum.* ν, ξ. ο.

Ω *Subsequenti tabula musculum explicabo, quem femur mouentium quintum recensemus, characteribus Ξ, Σ & Π inibi indicandum. In præsenti autem idem musculus, characteribus & ac &, tum ζ ac Ω insignitur, singulisq; peculiaris musculi pars indicatur. Vtrumque enim &, posteriorem notat musculi partem, ζ uerò & Ω anteriorem. Cæterùm ζ priuatim indicat eius anterioris partis anteriorem portionem. Ω autem posteriorem significat portionem anterioris partis.* &, &.

ϖ *Quartus tibiam mouentium musculus hic ab ipsius parte, quam femoris os educit, ac ϱ insignitur, pendet.* ϱ.

ς *Musculus tibiam mouentium tertius, ab insertione pendens.*

τ *Musculi tibiam mouentium octaui portio. Tibiæ autem nullum adhibui characterem, quòd sequenti tabula ijdem, qui hic modò proponantur musculi, illic characteribus ex sectionis serie occupandi.*

DVO-

DVODECIMA MVSCVLORVM TABVLA.

DVODECIMAE MVSCVLORVM TABVLAE CHARACTERVM INDEX.

Γ SINISTER primi caput mouentiũ musculorũ paris musculus, cuius principiũ A notat,
A,B,C. B uerò & C insertionem, quam in occipitis os molitur. D autem sedem indicat, qua dexter mu-
D,E. sculus à sinistro primùm abscedit. Postremò E insinuat internũ insertionis dextri musculi latus. Quare si illum musculum in trianguli formã agere uisum fuerit, illum circunscribes lineis, A B, A C, B C. Quinetiam si interuallum inter dextrum musculum & sinistrum consistens, quoq; trianguli modo spectare uolueris, circunscribes id, à B ad E, dein à B ad D, & ab E ad D.

F,F Sinistri lateris musculus secundi paris caput mouentium.

G Scapulam mouentium tertius. H,H Brachium mouentium quintus.

I Summus humerus à connatis ipsi musculis liber. Cæterùm neq; costas, neq; earundem interualla characteribus insigniuimus, quòd hîc eadem, ut in præcedenti tabula, ad T, T, V sit ratio.

Δ Humani thoracis motorum quartus, cuius initium K insignitur, L uerò sedes, qua primùm à lon
K,L. gißimo dorsum mouentiũ musculorũ N mox notãdo, nõ ampliùs pertinaciter (quemadmodũ infe
M,M. riùs à K ad L usq;) adnascitur. Tendines autem præsentis musculi aliquot, M, M indicantur.

N Dorsum mouentium undecimus. O Dorsum mouentium decimusquintus.

P Scapulæ gibbum musculo liberatum cernitur, qui brachium mouentium sextus habetur, hicq; ab
Q. insertione propendens Q insignitur.

R Musculus brachium mouentium tertius. S Secundus thoracem mouentium.

T Musculus cubitum extendentium, qui ab humiliori scapulæ costa initium ducit.

V In sinistro brachio musculus, cubitum extendentium exterior ab ea sede propendet, qua cum interiori T notato impensè cõmiscetur. In dextro aũt brachio propendẽs ea pars resecta cernitur.

X Hac sede ab humero carnea exoritur portio, quam tertij musculorum cubitum extendentium loco habemus, sequentiq; tabula d notabimus.

Y Musculus cubitum flectentium posterior.

Θ Musculus radium in supinum ducens, qui ab humero multo superiùs, quàm externum illius consi-
a,b. stit tuberculum, inibi exoritur, ubi a ascripsimus, ipsiusinsertionem b indicantes.

Δ Musculus alter, cuius ope radius in supinum agitur, atq; huius initium c indicatur, insertio au-
c,d. tem d insignitur.

e Neruea portio, seu insertionis terminus musculi superioris radium in pronum agentium.

f Radius. g Vlna. h Ligamentum radium ulnamq;, quà inuicem dehiscunt committẽs.

i,k Hanc sedem sinuum uehendis musculis paratorum, & cartilaginis ulnam à brachiali dirimentis nomine, pluribus ornassem characteribus, nisi illa superiori Libro pulchrè fuissent obuia.

l Hac sede musculis tẽdinibusq; libera, aliter ligamẽta, quibus ossa cõpingũtur, proponi nequeũt.

m Postbrachialis os anularem suffulciens digitum, quod ideo priuatim notauimus, ut ossa postbrachialis, ab ipsorum interuallis, musculisq; illa occupantibus interstingueres.

n Hîc musculus reponitur, pollicem indici proximè adducens.

o Musculus bicorni tendine brachiale extendens, ab insertione propendet.

p Hîc bona transuersi abdominis musculi pars occurrit.

q Ilium oßis dorsum nunc prorsus excarne spectatur.

r Femoris caput, coxẽdicis oßis acetabulũ subiens ipsumue ligamentũ, præsentẽ ambiẽs articulũ.

s Ligamentum à sacro osse in acutum coxendicis oßis processum desinens.

t,u Dependet hîc tertius femur mouentium musculus, t notatus, unà cum quarto, qui u insignitur.

x Magnus exteriorue femoris processus.

α Decimus femur mouentium musculus, cuius præcipuam partem F notandam, ex decimasexta tabula opportunè petes, ad characteres F, G, H. Præsens autem tabula eam musculi partem cõmonstrat, quæ ad peculiarem ipsi in coxendicis osse cælatum sinum reflexa, ad magnum femoris ducitur processum.

β Musculus gracilis, ab acuto coxendicis oßis enatus processu, elatioriq; musculi α insigniti, sedi exporrectus.

γ Musculus similiter gracilis, inferiori exporrectus parti eius musculi, quem α notauimus.

Ξ Musculus

Ξ *Musculus femur mouentium quintus. Verùm Ξ priuatim notat posteriorem huius musculi partem, cuius caput partim nerueum, ac δ insignitum, & partim carneum, ε notatum, à coxendicis*
δ, ε. *ossis appendice enascitur, hincq́ue prodeuntium capitum, numero quartum censetur. ζ Hac sede po-*
ζ. *sterior hæc quinti femur mouentis musculi pars, admodum carnea est, ueri muris, ut ita dicam, effigiem præ se ferens. η Hic posterior quinti musculi pars, in tendinem degenerat, interiori ca-*
η. *pitum femoris insertum.*

Σ, Π Π & Σ, *anteriorem quinti femur mouentium musculi indicant partem, ac* Π *quidem eius partis posteriorem portionem,* Σ *uerò anteriorem. Quo autem hæc non admodum sanè obuia promptiùs percipias, eosdem illos Græcorum maiusculos characteres in sequenti tabula repositurus sum, illic dependentes musculi partes notans.*

Musculus tibiam mouentium septimus.

κ, κ *Musculus tibiam mouentium octauus.*

λ *Ampla depressaq́ue femoris ossis sedes, supra radicem inferiorum ipsius capitum, posteriori in sede consistens.*

μ, ν *Quartus tibiam mouentium musculus, hîc ab insertione pendens, ac* μ *quidem partem illius indicat, à coxendicis osse enatam,* ν *uerò partem, cui femur principium præbet.*

ξ *Tibiam mouentium quintus musculus.*

φ *Primus pedem mouentium musculus.*

Ψ *Secundus pedem mouentium musculus. Cæterùm huius musculi (ut & primi) principium partim carneũ, ac* ϖ *insignitũ uisitur, partim nerueum, ac* ρ *indicatũ.* τ *autem sedes significatur, ubi*
ϖ, ρ, τ. *primùm duo isti primi pedem mouentium musculi contigui fiunt.* ς *Hactenus musculi illi in sura*
ς. *extuberant, hîcq́ue carnei esse desinunt, uerùm hæc tubera nona tabula etiam accuratè exprimuntur.* υ *Tendinis, qui è duobus præsentibus musculis educitur, principium.*

ω *Initium musculi pedem mouentium tertij, cuius tendinem proponit character &, in sinistra positus tibia.*

DECIMAE TERTIAE MVSCVLORVM TABVLAE, QVAM SEQVENS pagina proponet, characterum Index.

A, B, C, D, E, F, G *Dextra portio secundi caput mouentium paris, in quo singuli characteres aliquid priuatim insinuant. A enim indicatur musculus secundi paris, acuto principio ex transuersis quintæ & quartæ thoracis uertebrarum processibus enatus. B musculi huius sedes, qua carneus esse desinit, ac uelut in tendinem degenerat. Porrò B quoq́ue musculum significare debet, qui à septimæ ceruicis uertebræ spina enascitur, & cum musculo A insignito committitur, congressus autem sedi, C inscriptum est, quod non modò congressum utriusq́ue musculi notabit uerùm etiam ubi uterq́ue exactè carneus efficitur. D utriusq́ue musculi insertionem notat. E secundi paris tertius in altero latere musculus indicatur, cuius etiam principium in alto latitat, insertione interim ipsius ad F conspicua. Postremò G ac G, secundi paris carnea moles insignitur.*

H *Musculus dorsum mouentium quintus.*

I *Portio musculi dorsum mouentium sexti.*

K *Decimusquintus dorsum mouentium, seu eorum musculorum octaui paris alter.*

Γ *Vndecimus dorsum agentium musculus, cuius principium à sacro osse pendens L insignitur,*
L, M, *ipsius uero ansulæ tendinesúe M, M. Atq́ue ita elatissimum M, præsentis musculi superio-*
M. *rem significat terminum.*

ν *Character* ν *loco N positus, musculum dorsum mouentium nonum indicat, seu quinti paris alterum.*

O, O *Musculus hîc ab exortu propendet, thoracem hominis mouentium quartus, simiarum uerò canumq́ue septimus.*

DECIMA
TERTIA
TABVLA.

P, P *Hæ costarum asperitates, earum tubercula referunt, in quæ quartus thoracem mouentium musculus inserebatur. Quod autem ad costas, earundemq́ interualla attinet, eadem hîc atq; in aliquot præcedentibus tabulis est ratio.* Q *Scapulam mouentium tertius.*

R *Scapula posteriori parte prorsus excarnis.* S *Thoracem mouentium secundus.*

V *Tertium ligamentum peculiare articuli humeri.*

X *Dependet musculus brachium mouentium quintus.*

Y *In utroq; brachio posterior humeri pars, excarnis prorsus, musculis'que libera cernitur.*

a *Posterior cubitum flectentium musculus.*

b, c, d *Musculi cubitum extendentes. Ac b is insignitur, qui ab humiliori scapulæ costa initium ducit, c ille, qui ab humeri capitis ceruice exoritur. d autem carnosa pars, quæ ab humero, ad medium ferè longitudinis eius originem sumit.* e *Radius.*

f, g *Musculus radium in pronum ducentium superior, cuius insertionem priuatim g insigniuit.*

h *Dependet hîc musculus, radium in supinum mouentium breuior.*

i *Vlna, radium autem e superiùs notaui. k autem, ligamentum in utroq; cubito indicat, radiũ ulnæ*

k. *tota ea sede colligans, qua hæc ossa inuicem dehiscunt. Quod uerò ad brachialis postbrachialisq; ac demum digitorum ossa spectat, omnia hîc præcedentibus correspondent tabulis. Verùm musculum hîc resecuimus, pollicem indici proximè adducentem. Ac in sinistra manu tres cõspiciuntur musculi, secundùm pollicis internodium flectentes, characteribusq; 1, 2, 3 insigniti. Insu-*

1, 2, 3. l. *per musculus primum indicis os introrsum flectens, hîc priuatim l indicatur.*

m *Ilium ossis dorsum, quemadmodum et coxendicis ossis exterior sedes, prorsus excarne occurrit.*

n *Coccyx quoq; os excarne, seu musculis ipsi adnatis liberum cernitur.*

o *Ligamentum à sacro osse, coxendicis acuto processui insertum.* p *Femoris caput.*

q *Magnus exteriorq; femoris processus.*

r *Hic ab insertione propẽdet decimus femur mouentiũ, internã ipsius sedẽ, quæ ossibus undiq; attẽ-*

ſ, t, u. *ditur, cõmonstrans. Atq; ita ſ, t, u huius musculi tẽdines notãt, qui ad coxẽdicis os reflectũtur.*

x, y, z *Tribus his characteribus, carnosa indicatur pars, uaginæ quasi modo decimum femur mouentiũ musculum inibi deducens, quà ad coxendicis os reflectitur. Atq; ita x huius carnosæ partis supremam indicat sedem, y mediam, z autem infimam.* α *Portio femur mouentium noni.*

β, γ *In dextro femore duæ musculorum notantur insertiones, in paruũ femoris factæ processum. Ac β quidem insertionẽ indicat musculi femur mouentiũ sexti, γ autẽ musculi femur agentiũ septimi.*

δ, δ *Musculus tibiam mouentium octauus, uniuersum femur propemodum ambiens.*

ε, ε *Aspera femoris indicatur linea, cui quintus femur mouentium musculus inseritur.*

Ξ, Π, Σ *Quintus femur mouens musculus, ab interno femoris capite propendet, in quo Ξ posteriorem ipsius notat partem, Π uerò & Σ anteriorem. atq; hîc rursus priuatim Π posteriorem indicat portionem partis anterioris, Σ uerò anteriorem portionem.*

Φ *Musculus in pedem mouentium classe tertius enumeratus, ac principium Φ indicatum à femoris*

ζ. *externo ducens capite, tendinem autem illic educens, ubi ζ insignitur.*

η, η *Musculus, quem in poplite latitantem uocamus.*

Ψ *Quartus pedem mouentiũ musculus, cuius initium θ indicatur, ipsius autem sedem, qua tendo duo-*

θ, κ. *rum primorum pedem mouẽtium musculorũ, illi primùm pertinacissimè adnascitur, κ notauimus.*

λ. *λ uerò tendinis insignitur insertio, qui è duobus illis primis pedem mouẽtibus & tertio cõsurgit.*

μ *Hac sede tibiæ os excarne conspicitur, quemadmodum & magna portio exterioris capitis duorum humiliorum femoris capitum.*

ν *Tendo musculi pedem mouentium octaui.* ξ *Tendo septimi pedem mouentium.*

Ω *Præsenti charactere indicatã uolui figuram, ad dextrũ integri hominis hac decimatertia tabula expressi crus repositã, lapidiq; innitẽtem, quo tandẽ inferior pedis sedes oculis subijciatur, et sectionis serie musculi in hac apparentes, sensim in sequentibus tabulis proponantur. Significe-*

ϖ. *tur itaq; primùm ϖ ligamentum, seu membranea substantia, primo digitos mouentiũ musculo obnatam, latiq; tendinis uicem in planta subeuntem.*

ϱ *Musculus pollicem à cæteris digitis introrsum abducens.*

ς *Musculus abductionis parui digiti à cæteris opifex.*

τ, τ *Primus secundusq; pedem mouentium musculi, in integro quidem homine à quarto pedem mouen-*

DECIMA *QVARTA* MVSCVLORVM TABVLA.

tium propendentes, in illa autem figura, quam Ω proponit, sua sede repositi.

υ *Tendo tertij pedem mouentium musculi.*

φ *Portio quarti pedem mouentium musculi, quem in integro homine Ψ insignitum cernis.*

χ *Tendo ex primo, secundo & quarto, pedem mouentium musculis conflatus, calciq; insertus, quã ☩ χ hic priuatim cauitatem proponat, inter anteriorem præsentis tendinis partem, & posteriorem sedem aliorum musculorum conspicuam, qui hanc tibiæ sedem occupant.*

ψ, ω *Excarnis nullisq; musculis, uel ante sectionem obtecta tibiæ ossis pars.*

* *Hic portiones occurrunt musculorum, qui posteriorem tibiæ sedem sibi uendicant, præter tres primos pedem mouentium musculos.*

DECIMAE QVARTAE MVSCVLORVM TABVLAE CHARACTERVM INDEX.

HAEC tabularum posteriorem corporis faciem exprimentium ultima est, scapulis & brachijs carens, et genua flectens, ut plantam altero crure spectandam proponeret. Ad genua uerò ne alia quæpiam integra delineanda esset tabula, caput unà cum duabus primis ceruicis uertebris reponitur, quartum musculorum caput mouentium par ostensurum.

A, B *Tertium musculorum caput mouentium coniugium, à secundæ ceruicis uertebræ spina occipiti insertum.*

C *Mamillaris temporum ossis processus, tam in integra figura, quàm illa quæ ad genua spectatur, conspicuus.*

D *Hic character cum aliquot subsequentibus, figuræ ad genua locatæ proprius est, transuersum primæ uertebræ ceruicis indicans processum.*

E *Spina secundæ ceruicis uertebræ, atq; ita etiam E secundam ceruicis denotat uertebram.*

F, G *Quartum caput mouentium musculorum par, à prima ceruicis uertebra, occipiti insertum.*

H, I *In ceruice integrioris figura insinuatur, quintum par musculorum caput mouentium, quod ab occipitio iu transuersos primæ ceruicis uertebræ processus implantatur.*

K, L *Sextum musculorum caput mouentium par, à spina secundæ uertebræ, transuersis primæ processibus insertum.*

M *Musculi scapulam mouentium tertij pars, illic conspicua, ubi à transuersis aliquot ceruicis uertebrarum processibus prodit.*

N *Dorsum mouentium musculorum tertius.* O *Dorsum mouentium septimus musculus.*

P *Character P in lumbis reponitur, notans nonum dorsum mouentium musculum.*

Q, R, S. *Vndecimus dorsum mouentium musculus, hic ab ultima ipsius insertione pendens, ac sinum R insignitum ostendens, quo decimotertio dorsum mouentium musculo cedit, ipsius autem principium S indicatur.*

T, V, X. *Decimustertius dorsum mouentium musculus, cuius principium V notatur, finis uerò X, quod etiam principum decimiquinti dorsum mouentium musculi indicat.*

Y, a. *Decimusquintus dorsum mouentium, cuius superius extremum a insignitum, sub septimo dorsum agentium reconditur.*

Hanc decimamquartam musculorum tabulam, propter thoracis formam, costarumq; ductum sedulò intueri operæprecium erit, quum costarum ductum, ut & reliquæ musculorum tabulæ, appositissimè ostendat. In ossium autem compage hactenus nunquã costas adeò concinnè inuicem adnexui, ut illæ naturalem situm, quod ad obliquum ipsarum ductum spectat, nanciscerentur. Nimis enim ingens interuallum, inter elatissimam ossis iliũ sedem, & duodecimæ thoracis costæ mucronem, in ossium cõpactione mihi semper relinquitur. In musculorum autem tabulis, costarum ductũ inter pingendum obseruare fuit promptissimum, quum in suo naturali situ tota sectionis serie semper consistant. quinetiam exteriores intercostalium musculos hic quoq; se spectandos offerre, etiam me tacente, neminem latêre arbitror. Atq; ita etiam ilium ossa, & coxendicis & pubis & femoris ossa adeò sunt conspicua, ut si hic notas desideres, illæ à tribus integris Primi libri figuris petendæ ueniant. b. *Quanquam in pubis osse b occurrit, membranam indicans in pubis ossis foramine obuiam.*

c *Musculus sextus femur mouentium, ab insertione propendens.*

d *Musculus septimus femur mouentium.*

e *Hîc musculus propendet femur mouentium nonus.*

f, g *Carnea pars, seu si uoles, priuati musculi, decimum femur mouentem musculum deducentes, atq; hîc ab insertione pendentes.*

Γ *Musculus quem in poplite latitare dicimus, cuiq; Galenus ferè totũ poplitis flectendi munus per*

h, i. *peram concredidit. h ipsius ab externo femoris capite exortus, i insertio eiusdem in tibiæ os insignitur.*

k, k *Septimus pedem mouentium musculus.*

l *Tendo octaui pedem mouentis musculi, cuius insertio in pedij os paruum sustinens facta, m in-*

m. *signitur.*

n, o, p, q *A sinistri pedis calce quatuor humi prostrati pendent musculi, pedis motorum opifices. n enim et*

r. *o, duos primos pedem mouentes insinuant, p autem tertium, q uerò quartum. Cæterùm r ad dextri calcis internum latus repositum, tendinis illius insertionem indicat.*

Δ *Δ Figuram notat, externo lateri integrioris figuræ dextri pedis hîc appositam, quæ sectionis se rie dextrum integrioris figuræ pedem subsequitur, qui succedit figuræ, quam in præcedenti musculorum tabula Ω indicabamus.*

ʃ *Ligamentum pedis, à digitorum terminis pendet, quod musculo secundos quatuor digitorum articulos flectenti, Θ hîc notato obnatum fuerat, latiq; in extremæ manus uola tendinis uicem gerebat.*

t *Dependet musculus, pollicem à cæteris digitis abducens.*

u *Musculus hîc à sua insertione dependet, qui minimum digitum à reliquis in externum latus abducit.*

Θ *Musculus secundum quatuor digitorum os flectens, x ipsius principium à calce enatum, α illius*

x, α. *in quatuor tendines partitio. Cæterùm qua ratione huius musculi tendines diuidãtur, subditosq; transmittant tendines, in hoc dextro maioris figuræ pede expressum habes, ut tamen sese hæc offerant, attentissimis oculis internam quatuor digitorum sedem intuebere, quanquam & figura Δ notata, hæc etiam commonstret, in qua musculus ille ab insertione propendens, Θ quoque insignitur.*

β *Carnea hæc moles illa est, cuius beneficio primum pollicis internodium flectitur, atq; hæc eodem β indicata, in figura illa dependet, quam Δ insigniui.*

Λ, Λ, Λ *Musculus secundum pollicis os flectens. γ in dextra tibia huius musculi notatur principium.*

γ, δ. *δ hac sede præsens musculus, ab interno ipsius latere tendinẽ educit, qui in carnea ipsius substan-*

ε. *tia aliquousq; incœperat, iuxta characterem ε. Deinde utraq; figura plantam referens, tendinem hunc quoq; δ notatũ habet, quà pollici iam est proximus.*

Ξ, Ξ, Ξ *Musculus quatuor digitorum tertium os flectens, ζ ipsius principium aliquantisper altiùs ad-*

ζ, η. *huc, sub musculo in poplite latitante, ac Γ notato. η tendo illius, ab interno etiam latere car-*

θ. *nosæ suæ substantiæ enatus, atq; in pedis planta in quatuor alios tendines inibi, ubi θ occurrit, diuisus, qui quatuor digitis postmodum offeruntur.*

κ, κ *Hîc sese ostendit portio musculi, quem inter pedis motores quintum numeramus.*

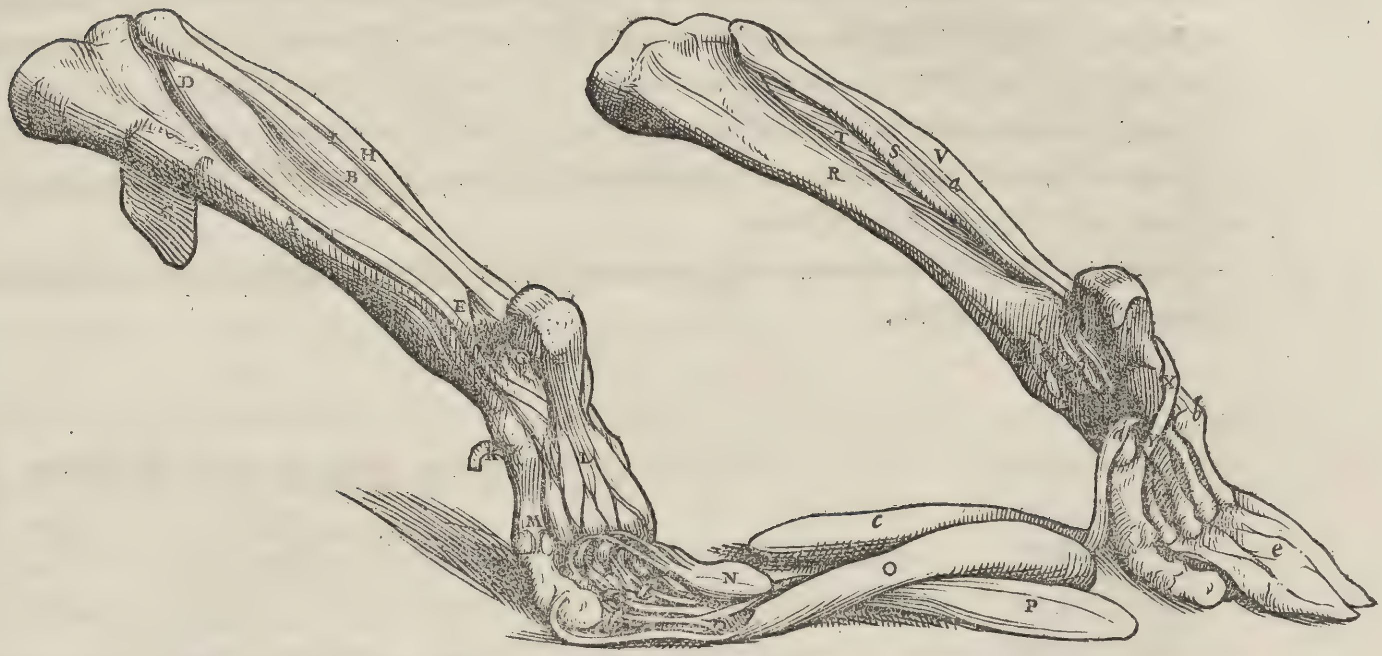
λ *Musculosa caro, quæ in quatuor portiones deducta, tendinibus exporrigitur, qui tertium quatuor digitorum os flectunt. Est autem musculosa hæc caro, cuius opera quatuor pedis digiti ad pollicem ducuntur. Vt uerò & tendines illos, et portiones has musculosæ substantiæ accuratiùs*

ν. *cognoscas, tendinem tertium indicis os flectentem, ν notatum conspicis, musculum autem indicem*

μ. *pollici adducentem, μ.*

DECI-

DECIMAQVINTA MVSCVLO-RVM TABVLA.

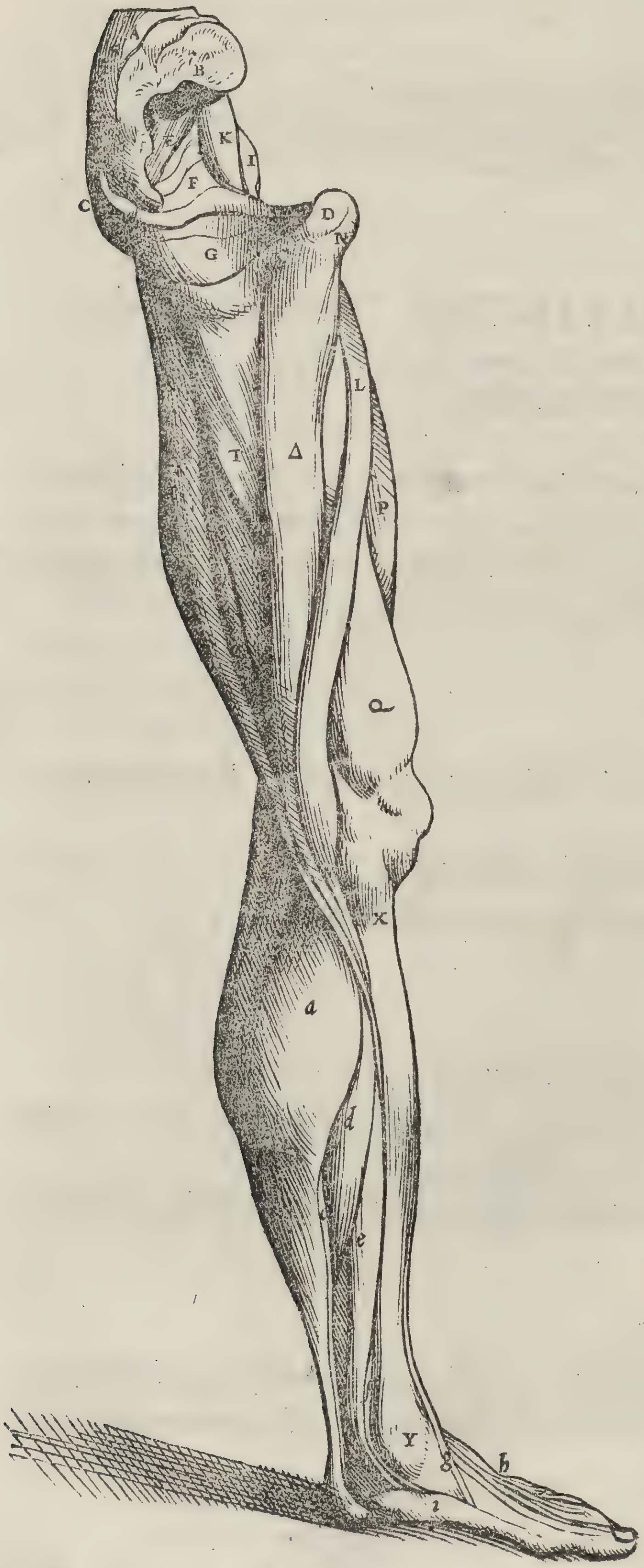

DVARVM DECIMAEQVINTAE MVSCVLO-RVM TABVLAE FIGVRARVM, EARVN-dem'que characterum Index.

DVAE præsentis tabulæ figuræ in ea effigie seruantur, in qua dextra tibia simul cũ pede decimæquartæ tabulæ, sese exhibuerunt. Atq; prior figura in sectionis serie figuram sub sequitur, quam præcedens tabula Δ notatam ostenderat. Posterior autem huius tabulæ figura, succedit priori. Notæ autem harum figurarum ita se habent.

- A 1 *Tibiæ os.*
- B 1 *Fibula.*
- C 1 *Musculus dependet, qui in poplite latitat.*
- D, E 1 *Musculus quintus pedem mouentium, ac D quidem ipsius notat principium, E uero tendinem, ab interno musculi latere pronatum.*
- F 1 *Sinus cui tendo insidet, secundi pollicis internodij flexionis opifex.*
- G 1 *Sinus quo tendo uehitur musculi, tertium quatuor digitorum os flectentis.*
- H 1 *Musculus pedem mouentium septimus.*
- I 1 *Musculus pedem mouentium octauus.*
- K 1 *Insertio sexti pedem mouentis musculi.*
- L 1 *Musculosa congeries, primum quatuor digitorum os flectens.*
- M 1 *Ossicula ad primum pollicis internodium reposita, quæ à sesami seminis imagine nomen inuenerunt, quæq; ab Arabibus dimidiati ciceris formæ assimilantur.*
- N 1 *Pendet hic musculosa substantia, quæ singulis quatuor digitorum internis lateribus portionem exporrigit, digitos pollici adducentem.*
- O 1 *Musculus pollicis secundum os flectens.*
- P 1 *Musculus tertium quatuor digitorum os flectens.*
- Q 1 *Portio tendinis, secundum pollicis internodium flectentis, illi tendini commixta, qui indicis tertium internodium flectit. Sequentes modò characteres, sinistræ figuræ hac ratione peculiares sunt.*
- R 2 *Tibiæ os.*
- S 2 *Fibula.*

T 2 *Ligamentum membraneum, fibulam tibiæ oßi illic committens, ubi hæc oßa inuicem dehiſcunt.*
V 2 *Muſculus pedem mouentium ſeptimus.* X *hàc ſeptimi muſculi tendo, ſub oſſe cubū teſſeramúe*
X, Y. *imitante reflectitur, & lateſcit quoq;. Y tendinis huius in os pedij pollicem ſuſtinens inſertio.*
a 2 *Muſculus ſub ſeptimo occultatus, & pedem mouentium octauus, cuius inſertionem b notat, quæ*
b. *in pedij os paruum ſuffulciens digitum perficitur.*
1,2,3 *Tribus his characteribus in poſteriori ſiniſtráue figura, tres ſinus indicantur, muſculis à poſteriori tibiæ ſede inferiora pedis ſubeuntibus exſculpti. Atq; 1 ſinū notat, quo quinti pedem mouentis muſculi tendo uehitur, 2 ſinum tendini tertium, quatuor digitorum os flectenti inſinuatū. 3 uerò, ſinum indicat nomine tendinis cælatum, cuius beneficio ſecundus pollicis articulus flectitur.*
c 2 *Muſculus dependet humi quintus pedem mouentiū, in priori figura D & E notatus, ac in ſecunda figura ad inſertionem d inſignitus.*
d.
e 2 *Muſculoſa moles, primum quatuor digitorum os flectens, hic pendet à pedij oßibus, quæ iam nuda excarneaq; ſpectantur.*

DECIMASEXTA *MVSCVLORVM* TABVLA.

PRAESENTEM tabulam licuißet ſtatim tertiæ muſculorum tabulæ ſubijcere, ſed quoniam corporis duntaxat pars exiſtit, huc eam reponere magis uiſum eſt, qua ſiniſtri femoris, tibiæ, pedisq; interna facies nullo liberata muſculo exprimitur, unà cum oſſe ſacro, & oſſe ſiniſtro ipſius lateri commiſſo, ut decimus femur mouentium muſculus alicubi in conſpectum ueniret, qui in integris tabulis ea parte conſpici nequiuit, quæ internam pubis oßis & coxendicis quoq; ſedem occupat. Huius autem tabulæ characteres, ut ſequens pagina proponit, ſe habent.

A Os

A Os sacrum.
B Oßis sacri latus, cui sinistrum ilium os committebatur.
C Ligamentum à sacro osse, in coxendicis oßis appendicem pertinens.
D Sinistri pubis oßis pars, quæ dextro pubis oßi committebatur.
E Notatur quartus femur subiens neruus.
E, F, G, H. Decimus femur mouentium musculus, cuius tres ueluti partes, E, F, G insignitæ, inscriptionibus quodammodo distinguuntur, quibus ab interna pubis oßis sede, & interna quoque coxendicis oßis regione, musculus iste carneus pronascitur. Ad sedem uerò H indicatam, musculus arctior redditur, & ad sinum sibi in coxendicis osse insculptũ reflexus, ad magnum femoris perfertur processum.
I Conspicua est portio, sexti femur mouentis musculi.
K Portio septimi femur mouentis musculi.
L, M. Primus tibiam mouentium musculus, cuius sedes, qua iuxta internum femoris caput, in tendinem cessat, M indicatur.
Δ, N, O. Secundus tibiam mouentium musculus. N & O musculi huius principium ab oßis pubis commissura pronatum. M quoq; & si in primo ponatur musculo, huius secundi musculi etiam sedem notat, qua in tendinem desinit.
P Nonus musculus tibiam mouentium, parua ipsius portione hic conspicuus.
Q Octauus tibiam mouentium musculus.
R Tertius tibiam mouentiũ musculus, cuius tendo, quemadmodum & primi & secundi, tibiam mòuentium musculorum quoq; M indicari potest, & promptißimum etiam est intueri, ubinam musculorum tendines, in anteriorem tibiæ oßis sedem inserantur.
S, T Quintus femur mouentium musculus, uerùm S posteriorem eius musculi partem notat. T autem quinti femoris musculi anterioris partis posteriorem indicat portionem.
V, V Quintus tibiam mouentium musculus.
X, Y Excarnis tibiæ oßis pars, uerùm Y interiorem notat malleolum.
a Primus pedem mouentium musculus.
b Secundus pedem mouentium musculus.
c Tendo tenuißimus, idemq; summè gracilis, qui à tertio inter pedis motorum musculo educitur.
d Musculus suram constituentium maximus, pedemq; mouentium quartus.
e Musculus quatuor pedis digitorum tertium os flectens.
f Portio musculi inter pedem mouentium quinti.
g Tendo sexti pedem mouentium musculi.
h Tendines digitos extendentes.
i Musculus pollicem à cæteris digitis introrsum abducens.

Absolutis itaq; sedecim musculorum tabularum (quas in præsentis Libri initio collocandas duxi) indicibus, proximum modò erit Capitum contextum aggredi, ac à ligamentorum natura initium sermoni statuere.

QVID LIGAMENTVM, AC QVIS ligamenti usus & differentia. Caput I.

FIGVRA sequentem paginam occupans, & omnem propemodum ligamenti differentiam semel commonstrans, uniuersum femoris os exprimit, unà cum tibiæ osse & fibula, quibus ea ligamenta adhuc connata hærent, quæ primi Capitis contextu intelligendo subseruiunt.
A, B, C, D Femoris os.
B Femoris oßis caput sinum coxendicis oßis subiens.
C, D Femoris oßis humiliora capita, quæ tibiæ articulantur.
E, F, G, H Tibiæ os.
F Eminens superioris appendicis tibiæ oßis processus, qui sinum subingreditur, quem duo humiliora femoris oßis capita efficiunt, & qui ligamentum mox X insinuandum educit.

G Sinus

G *Sinus inferioris appendicis tibiæ oßis, quo complures uehuntur tendines eorum musculorum, qui anteriorem tibiæ sedem occupant.*

H *Interior malleolus.*

I, K *Fibula, uerùm K exterior malleolus priuatim insignitur.*

L, M, *Musculus notatur in sura maximus, pedemq; mouentium quartus, atq; inter reliquos corporis musculos intensißime liuens. Verùm M huius musculi tendinem, calcis oßi insertum, particulatim indicat. N autem portiunculam tendinis primi & secundi pedem mouentium musculorum ostendit, quæ quarto pedem mouenti musculo connascitur, ac simul cum illo unita, calci inseritur.*

O *Teres ligamentum, femoris os coxendicis oßi iungens.*

P, P *Ligamentum orbiculatim femoris cum coxendicis osse articulum amplectens.*

Q *Ligamentorũ portiones, ex magno externoq; femoris processu in musculorum substantiam absumptæ, ac potißimùm in tibiam mouentium septimi.*

R *Portiunculæ ligamentorum quoq;, à radice interioris minorisq; processus femoris pronatæ, & in octauum tibiam mouentem musculum præcipuè degenerantes.*

S, S *Membraneum ligamentum, reliquis etiam omnibus articulis commune, quod uniuersum genu articulum ambit, ea tantùm parte excepta, cui mola præponitur.*

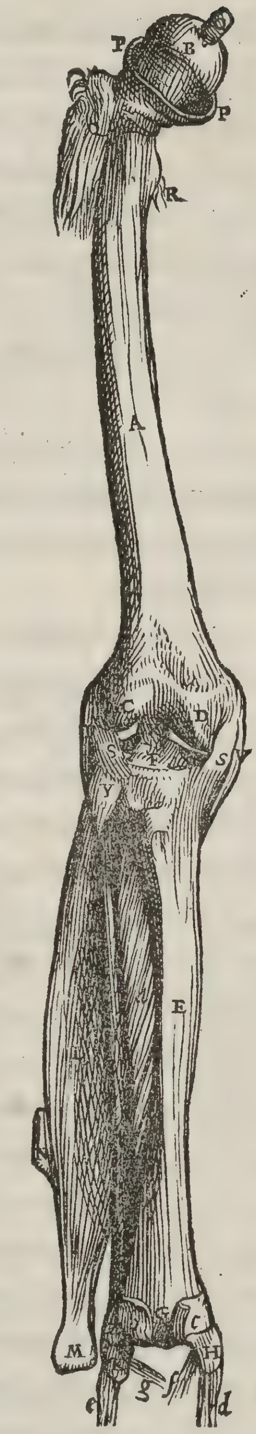
T *Ligamentum genu articulo proprium, quod externo ipsius lateri attenditur.*

V *Ligamentum hoc, etiam genu articulo peculiare censetur, atq; externo ipsius lateri attensum uisitur.*

X *Ligamentum ex tibiæ oßis processu F notato, in femoris os insertum.*

Y *Ligamentum superiorem fibulæ partem, tibiæ oßi connectens.*

Z *Ligamentum inferiorem fibulæ partem, tibiæ alligans.*

CAPITIS PRIMI figura.

a *Membraneum ligamentum, fibulam tibiæ oßi toto ductu, quo inuicem hæc ossa dehiscunt, committens.*

b, c *Hîc ligamentũ notatur, tendines anuli ritu amplectens, qui à tibiæ anteriori sede, in pedis superiora porriguntur. Vt uerò ipsius natura exactiùs oculis subijceretur, id sectione secundùm longitudinem ducta, diuisum, atq; una parte in latus reflexum finximus.*

d *Ligamentum à tibiæ osse ad calcem insertum, & tendines hàc ad pedis inferiora descendentes continens.*

e *Ligamentum à fibula ad calcem porrectum, & tendinibus hac pedis inferiora petentibus obductum.*

f *Ligamentum cartilagineum, ab interno malleolo, in tali internum latus insertum.*

g *Ligamentum quoq; cartilagineum, fibulam talo colligans.*

Huc sanè & tabulam retulissem præsentis Libri trigesimo Capiti proponendam, quæ primæ ceruicis uertebræ ad secundam, & primæ secundæq; ad caput connexum exprimit, nisi quam modò proposui, utcunq; omnem ligamenti differentiam & usum commonstraret.

PRIMVS Liber omnia, quæ ad humani corporis ossium cartilaginumq; enarrationem spectare duximus, enarrauit, præsens uerò ossium cartilaginumq; ligamenta, & ea mouentes musculos prosequetur. Ossium enim & cartilaginum natura primùm fuit perdiscenda, & post illa mox ad ligamentorum musculorumq; concisionem properandum, quando quidem hæ corporis partes, cæteris omnibus ueluti fundamenta ac bases subijciuntur.[a] Ligamentum itaque, quod nerui generatim dicti nomine compræhendimus, Græcisq; συνδεσμος nuncupatur, proprio, non autem communi significato, corpus est similare ex osse aut cartilagine, aut quauis duriori membrana principiũ ducens, omnis propemodum sensus expers, durum, sed tamen cartilagine mollius, album, uariosq; in colligando, continendo, obtegendo, & musculis constituendis homini usus præstans.[b] Nisi enim ossium & cartilaginum articuli, ligamentis tenerentur, nihil sanè prohiberet ossa, aut cartilagines in quolibet motu luxari, & à sua naturali sede alia aliò permutata egredi. Quod ne contingat, summus rerum opifex Deus omnes ossium cartilaginumq; articulos ligamentis circundedit, ualidis quidem, at remissionis interim, tensionisq; non paruæ capacibus. Mirãda profectò est Creatoris industria, qui ex coarticulatis inuicem ossibus, corporis substãtiã enasci uoluerit, cuius beneficio ossa simul ad amussim tutoq; colligentur, & articulata contineantur, neque promptè per uiolentos motus à se inuicem rumpantur, quodq; demum hæc substantia ex continuis indefessisq; motibus, noxæ suscipiendæ contumax, ob duritiem euaserit. Porrò ut ossa cartilaginesq; à musculis tracta ocyus sequantur, mollẽ rursus ligamenti substantiam confingi oportuit, atq; hac ratione inualidam. Atqui contrarium est ualido & duro, infirmum, debile ac molle. Quæ fuerit igitur rerum Opificis solertia, qui corpus quoddam fabrefecit, usus & naturæ utriusq; abunde compos, & ab iniurijs remotum, ex humanæ fabricæ resectione discas, integrum est. Comperies enim omne ligamẽtum adeò durum, ut tutò simul colliget, & quantum suo articulo ex usu est, illum moueri non prohibeat, neq; facilè abrumpatur, atq; hic præcipuus primariusq; ligamenti usus est, à quo etiam nomen mutuatur. Nam ligamentum ex osse in os (ut humeri & genu articulorum ligamenta) aut ex cartilagine in cartilaginem (ut laryngis cartilagines mutuò nectentia) aut ab osse in cartilaginem (ut quæ costarũ cartilagines pectoris ossi committunt) insertum, commissorum ossium ac cartilaginum commune uinculum efficitur, hoc solo nomine, ut illa inuicem colliget, siue hæc manifestò siue obscuro, & qui uix perpendi possit, motu agantur.[c] Secundo usu ligamentum, tendines suis, quibus uehuntur, finibus continet, ne ex ipsis declinent, aut ab illis eleuentur. huius autem generis ligamenta in homine esse quàm plurima, in manus pedisq; musculorum enarratione docebimus. In externa nanq; cubiti sede, quâ brachiale illi articulatur, eius classis ligamenta[d] sex uisuntur, in interna autem brachialis regione[e] unicum & perquam ualidum, deinde etiam in interna digitorum manus ac pedis sede, unicum in tota ferè ipsorum longitudine consistit. In anteriori uerò tibiæ sede, quà pedi articulatur,[f] unum quoque est amplum & ualidum, &[g] alia deniq; inter tibiam & calcem, ac inter fibulam & calcem obseruantur, quæ omnia in hoc præcipuè creata sunt, ne tendo in musculi contractione è proprio sinu assurgat. Nisi enim huiusmodi ligamentũ anteriori tibiæ sedi iuxta pedem pręposità, inter reliquos, quibus uiã prębet, tendines, illos qui digitorum extensionis authores sunt, transmitteret, & cõtineret, quoties digitos tenderemus, tendines illi antrorsum à tibiæ & pedis articulo prominerẽt nihilo minus sanè, q̃ si funiculũ uni digito alligatũ ad genu usq; protẽderes, illoq; digitum eleuare, conareris, funiculus nanq; ille uersus genu attractus, plurimũ à pedis cũ tibia articulo abscederet. At si aliũ funiculũ transuersim infimæ tibię sedi obligaueris, atq; sub illo, eũ quo digitũ extendi uolebã, traduxeris, funiculus ille rectus, etiã si ꝓtrahatur, nõ amplius à tibia abscedet, & tibiæ pedisq; trãsuersi uinculi occasione toto ductu exporrectus, digitũ eleuabit. Atq; hãc Naturę solertiã aurigas imitari intuemur anulis illis, quos equorũ iugis cõnectunt, ut habena oblõgiori ꝑ anulũ traiecta, equos, quibus nõ insident, opportunius reflectãt. Quia uerò ligamẽta hæc perinde, ac ille anulus habenę, trãsuersim tẽdinibus obducũtur, aut potius orbiculatim amplexãtur, Gręcis ἐγκάρσια fuere nũcupata, nos autẽ illa nũc Transuersa, nũc Anularia appellamus. Interior eiusmodi ligamentorũ superficies anulis, ꝑ quos funes traijciũtur,

Quid ligamẽtum.

Ligamentorũ usus in colligando.

Ligamenti substantia.

Ligamenti in tendinibus continendis usus.

a undiq; in figura Capitis huius initio præposita ligamenta occurrunt.

b O.P.S.T.V.

c b, c.

d 1 tab charact. 3, 4, 5, 6. tab, autẽ 2 cha. 1, 2, 3, 4, 5, 6.

e 4 ta. θ.

f 1 tab. Λ. 2 ta. λ.

g 2 ta. ε de, in 2. uerùm sufficeret semper unũ atq; alterũ in singulis exemplis adnotasse.

tur,

tur, penitus respondent, est enim ut plurimùm, ut et ipse tendo, secundùm cauum orbicularis, læuis, & uelut uiscido humore ceu smegmate quopiam perfusa. Quippe hæc ligamenta nõ solùm tendinibus extrinsecus obducuntur, uerùm etiam uelut stratum ipsis fiunt. ipsa namque ossis duritiem correctura, inter os & tendines sese insinuant, undiquaq; in orbem tendines, citra omnē prorsus connexū amplexantia, & ut anulus habenam, transmittentia. Horum ligamentorū ordini asscribendę sunt mēbranæ, transuersim alicui integræ musculorū congeriei obductę, ne illi inter se implicentur, suáue sede aberrent. huiusmodi enim mēbranas in tota cubiti, femoris, & tibiæ longitudine musculis præesse recensebimus. Insuper & trāsuersum primæ ceruicis uertebræ[h] ligamentū, dentem in suo sinu continens, ac ne ille aliquando dorsalem medullam cōprimat, instar ualli prohibens, in horum quoq; numero recenseri potest. Rursus nisi ridiculos et fictos penitus arbitrarer cerebelli[i] processuū, qui uermibus comparantur, motus, inter hæc ligamēta quoq; connumerarem, tenuis cerebri mēbranæ partes, quæ anteriorē cerebelli sedē cerebri[k] natibus, & posteriorē[l] dorsali medullę cōnectunt. Quandoquidem illas mēbranæ partes Tendinū nomine Galenus dignatus est, arbitratus illas in hoc formatas esse, ne processus uermiū modo confficti à sua sede reclinarent. Verùm quia his processibus nullū peculiarem motū tribuo, neutiquam tenuis mēbranæ partes illorū motibus præesse concedam, sed huc quoq; referā membranas, seu ligamenta potiùs ex ossibus pronata, & quosdam ossiū sinus ideo succingentia, ut, & si musculū tendinémue sinui incūbentem, anuli modo orbiculatim nō amplexentur, nihilominùs tamen sinū ita subungāt, & uiscido quoq; humore sic oblinētur, & læuia sint, ut pinguis rotulæ modo, musculū & tendinē sibi superuehi sinant, & quominus is atteratur, præstent.[m] Reperies autē non sine summa uoluptate huiusmodi ligamentū, in posteriori coxendicis ossis sede sinui obnatū, ad quem musculus reflectitur, qui internā pubis ossis sedē occupans, femur extrorsum circūagit, deinde etiā in superiori coxendicis ossis[n] regione, qua[o] duo musculi descendūt, primarij femoris flexus opifices. Huc quoq; spectant ligamenta, cartilagineā ligamentorum naturā seruantia, quæ acetabulorū & ossis sinuū cauitatē augēt, cuiusmodi ad coxendicis sinus superciliū obnascitur. Et fortassis huc reponendę essent ligamētosæ[p] cartilagines, quas in genu articulo, & in humeri ad scapulas articulo haberi in Primo libro retulimus. Videtur nāq; et genu cartilaginibus Galenus Ligamentorū nomē indidisse, licet ad colligationē nimis quàm parū conducāt. Porrò tertius ligamentorū usus cēsebitur, quo illa instar indumēti & propugnaculi, corporib. quibusdā obducūtur, in quorū albo inprimis omnia secūdi usus ligamēta cōpræhendimus, & priuatim mucosas quasdā mēbranulas, tendinibus tunicæ ritu circūdatas,[q] cuiusmodi in manu præcipuè obseruātur. Tēdines enim musculorū, qui ex cubito ad digitos procedūt, mēbranulis proprijs obtegūtur, & potissimùm ea tendinū portio, quę in brachialis sinu, & manus uola, ad digitorū usq; radices habetur. Cæterùm hę mēbranæ à tēdinibus, ipsisq; musculorū peculiaribus mēbranis potiùs, quàm ab osse principiū ducunt, unde etiā membranarū ordini nō ineptè asscribūtur. Quandoquidē si huius generis mēbranas inter Ligamenta cū Galeno enumerauerimus, reliquæ propemodū corporis mēbranæ huc quoq; referentur, quoniā quibusdā obducūtur corporibus, & uelut uincula eorū existunt. Essent autē ex harum numero, peritonæū præcipuè, mēbrana costas succingēs, intersepientes thoracis cauitatē mēbranę, dura cerebri mēbrana, unà cū omnibus, quos educūt, processibus. Nō enim minùs hæ mēbranæ ab ossibus, quàm cætera ligamēta, enasci cōspiciuntur, & interim in se aliquid colligāt, continent, et amplexantur, proximisq; ossibus astabiliunt. Quartus etiā ligamentorū usus haberi poterit, quo septi alicuius ac interstitij uice illa musculos intercedūt, & musculis durū ossis modo renixū præbēt, cuius notæ[r] ligamentū illud profectò est, quod inter ulnā radiūq; secundùm cubiti longitudinē porrectum musculos internam cubiti sedē occupātes ab exterioribus interdiuidit. Deinde quū musculi huic ligamento attensi, ut os ipsis concreditū moueāt, in se contrahuntur, tūc ligamentū id ipsis firmamentū offert, absq; quo nō æquè ualida eorundē fieret functio. Huius etiā generis[s] illud est, quod tibiæ fibulam mēbranæ cuiusdā ualidioris ritu, ubi inuicē ossa hęc dehiscūt, connectit, postmodū preter ligamentū spinarum interuallū occupās, & dextros musculos à sinistris dirimēs. his quoq; adnumerari possent mēbranæ, quæ pubis ossiū foramina occupāt, musculosq; anteriori foraminū sedi attensos ab illis, qui posteriori cōmittuntur, quasi ossis modo discernūt.[u] At quintus ligamentorū usus neutiquā infimus est, in huius enim ordinē ea ligamentorū portio reponenda uenit, quæ musculi constitutionē ingreditur, musculoq; nō infimā substantiā suppetit. Qua autē ratione serieq; id fiat, sequenti Capite, quod musculorū constructionē enarrabit, opportuniùs prosequemur. Hîc uerò suffecerit addidisse, musculū etiā ad ossiū cartilaginūq; colligationē plurimū auxiliari, quia capite suo ex uno osse, aut cartilagine principiū ducit, & ipsius fine in aliud

Lib. 8 de Vsu par.

Ligamenta aut mēbranæ sinibus obductæ, ad quos musculi reflectuntur.

Ligamenta, ossium acetabula augentia.

Li. 2 de Admi. sectio.

Vsus ligamētorum, quæ instar propugnaculi sunt.

Lib. 1 de Admi. dissect.

Ligamentorum usus, quæ instar interstitij sunt.

Ligamentorum usus, quo musculi constructionem subeunt.

Quæ ligamenta unicum tantùm præstant usum, quæ plures.

h fi. cap. 30 K.

i 12 fig. li. 7 B, D. c, d. H, I.

k 10 fi. li. 7 E, F. G, H.

l 9 fi. lib. 7 H, aut E ad H.

m spectā 12 tabulæ α, β, γ. dein 13 ta. ſ, t, u, x, y, z.

n 1 fig. ca. 29 lib. 1 T.

o 8 ta. Θ, Λ.

p 8 fi. cap. 31. lib. 1

q 4 tabulæ maius uola.

Has ostendunt priores figuræ 5, 6, 7 librorum.

r 7 tab. V. dein S, T.

s huius ca. fi. a.

t 14 t, 1. b, b.

u Q, R. & 1 fi. ca. 2. C.

in aliud os, uel cartilaginem implantatur. Atque hac ratione ligamentorum uſus commiſcere
promptũ erit. Sunt enim primi duntaxat uſus omnia, quæ femoris os coxendicis oſsi, & tibiã
femori colligant. nullum enim aliud homini quàm colligandi officium præſtant, niſi etiam for-
ſitan aliquis tertio ligamentorum uſu, ipſa oſsibus obduci aſſereret. Secundi duntaxat uſus
nullum reperies, quũ omnia tertio uſu inſtar propugnaculi, aut ab oſſis iniuria uindicis inſtar,
tendinibus ſint. Verùm ex his reperies nonnulla, quæ aliud nullum beneficium, quàm ſe-
cundi & tertij uſus conferunt, neque oſſa aut cartilagines inuicem nectunt, qualia omnia ſunt,
quæ uni ſolummodo oſsi propria continua'ue cenſentur. ut [x] quatuor illa, quæ in externa cu-
biti ſede, radij appendici aſſcribuntur, & [y] unum ulnæ proprium, deinde præter cætera huius
generis quædam ad calcis os ſpectant, quemadmodum ſuo loco diffuſe explicabitur. Alia ex ſe-
cundi uſus ligamentis, etiã primi ligamentorũ uſus uicem ſupplent, tendinẽ nanq́, quem tranſ-
mittunt, tuentur, & etiam oſſa inuicem ligant, ſuntq́ illa, quæ duobus oſſibus communia con-
ſpiciuntur, ex uno oſſe in aliud pronata, ut [a] illud ſex tranſuerſorum cubiti ligamentorũ, quod
radio & ulnæ commune dicemus. deinde tranſuerſum quoq́ [b] ligamentum, anteriorẽ tibiæ ſe-
dem iuxta pedem occupans, & ad fibulam tibiamq́ relatum, quod duo illa oſſa colligãs, pluri-
mos etiam tendines unà tranſmittit. Præterea & tranſuerſum internæ [c] brachialis ſedis ligamen
tum, pluribus quoq́ oſsibus commune exiſtit. Tertij duntaxat uſus illa ſunt, quæ tendinibus
ſecundùm ipſorum longitudinem obuoluuntur, niſi etiam primi uſus ſint, quòd tendines uici-
nis ſedibus commiſſos ſeruent, aut ligent. Quanquam rurſus ex his quędam & quinti uſus uicẽ
gerant, [d] quandoquidem mucoſæ membranę tendinibus tertium quatuor digitorũ os flecten
tibus, in brachiali & uola obductę, etiam muſculis gracilibus quatuor digitos pollici adducen
tib. principiũ prębent. In quinti ſolũmodo uſus numero propemodũ habẽdæ ſunt [e] mẽbranę,
in pubis oſsium foraminibus obuiæ. Id autem quod in [f] cubito & [g] tibia habetur, etiam primi
uſus ligamentum exiſtit, quum & ad oſſium connexum egregiè auxilietur. Quamuis etiam
hæc omnia & ad quinti uſus ligamentorum claſſem reijci poſſent, quòd non obſcurè etiam mu
ſculis principiũ porrigant. Qui enim internam & externam pubis oſsis foraminis ſedem obte
gunt muſculi, ab illius quoq́ foraminis membrana partim enaſci dicentur, uti etiam ab eiuſmo
di ligamento in tibia nõnulli muſculi originis portionem aſſumunt. Porrò uti neq́ ligamento-
rum uſus idem eſt, & plures inter ligamenta eius gratia conſurgunt differentiæ, ita quoq́ in or
tu illa uariant, quum alia è ſolis cartilaginibus principium ducant, ut laryngis ligamenta, alia à
ſolis oſsibus, ut genu, cubiti, humeri, & reliqua ferè corporis ligamenta. Alia autem & cartilagi
ni & oſsi communia ſunt, ut quæ pectoris os illi inſinuatis cartilaginibus adnectunt. Pari ra-
tione quædam ligamenta ſolas nectunt cartilagines, ut laryngis, naſiq́ cartilaginum ligamen-
ta, quædam oſſa duntaxat, ut humeri, coxendicis, genu, & reliquorũ ferè articulorum ligamen-
ta. Quædam cartilaginem oſsi committunt, in quorum numero ſunt ligamenta, coſtarum car
tilagines pectoris oſſi nectentia. Alia aliam partem quampiam oſsi aut cartilagini committunt,
ut corporis membranæ ad unam ferè omnes, atq́ hæc ſemper duabus partibus ſunt commu-
nia. Alia uerò uni duntaxat oſsi priuata cenſentur, ut ſex cubiti exteriorum ligamentorum, quæ
tranſuerſim ducuntur quinq́. nam primum quod ulnæ radioq́ commune eſt, non ad unicum
tantum os referetur. Inſuper & quæ pubis oſsium foramina opplent membranæ, huc quoque
ſpectant, ſi modò illæ (quum non ligent) in ligamentorum numero habeantur. Subſtantia de-
mũ alia conſtant molliori, magiſq́ membranea, ut omnia ferè quę in orbem articulos ambiunt,
quanquam in illis rurſus quædam ſit differentia. Digitorum enim internodia mollius ambit li
gamentum, quàm humeri articulum, et huius denuo duritiem, coxẽdicis articuli ligamentum
longè ſuperat. Alia autem dura ſunt, mediamq́ inter ligamenta, quæ articulos ambire dixi, &
cartilagines, naturam ſortiuntur, unde etiam Græci hæc νευροχονδρώδη συνδέσμα, quaſi ligamenta
cartilaginea dicas, appellant. Huius generis omnia propemodum ſunt, quæ extrinſecus articu
lis non obtenduntur, ſed inter oſſa ipſa latitant, quale illud eſt [h] quod ex medio capitis femoris
in coxendicis acetabulum fertur, & [i] ea quæ uertebrarum corpora intercedunt, & [k] id quod ex
media tibiæ ſede, quà hæc femur reſpicit, inter femoris capita ducitur, & [l] quædam malleolos
talo nectentia, & quod ſacrum os iliumq́ oſſa interuenit, & generatim omnia, quæ inter oſſa
ſedem habent. Vnde etiam & ſitu ligamenta inter ſe pugnant, quũ alia extrinſecus oſsibus ob-
ducantur, ut molliora illa. Alia autem inter ipſa oſſa, ubi ſe inuicem reſpiciũt, continguntq́, ſi-
tuentur, quemadmodum cartilaginea propemodum uniuerſa. A' forma quoq́ ligamenta diffe
rentiam mutuantur, ſunt enim quædam prorſus lata, membranea & tenuia, uti illud, quod ſe-
cundùm cubiti longitudinem inter ulnam radium'que conſpicimus, & illud quod pari modo
inter fibulam & tibiam, ubi hæc mutuò dehiſcunt, obſeruatur, & etiam pleraq́ in orbem articu

x 2 ta. cha. 3, 4, 5, 6.
y 2 ta. charact. 2.
a 2 tabu. 1.
b 2 tab. Δ.
c 4 tab. θ.
d uide 6 tabulæ γ, δ. & 7 tabu. d, f.
e 14 tabulæ b, b.
f 7 tab. V.
g 4.
h O.
i fi. cap. 14 li. 1 R.
k X.
l f, g.

Ligamentorum differentiæ.
Ab uſu.
Ab ortu.
A partibus quas connectunt.
A partibus, quib. committuntur.
A ſubſtãtia.
A ſitu.
A forma.

los circundantia, eaque tandem omnia, quæ tendinibus musculis'que obuoluuntur. Alia autem crassa sunt, & ex his quædã teretia, ut [m] ligamentũ ex dente secũdæ ceruicis uertebræ, in occipitis os procedens, & [n] id quoque quod transuersim denti obducitur, ac primæ uertebræ est peculiare, deinde & [o] ligamentum femoris caput coxendicis ossi committens, quod in articuli medio locatum teres etiam uisitur. Alia ampla lataque sunt, ut tertium peculiariũ humeri articuli ligamentorum, præter membraneum quoddam, in orbem articulum ambiens. Insuper genu articuli peculiaria omnia, crassa quidem sunt, non tamen prorsus teretia, ut & cartilaginea illa talum tibiæ & fibulæ colligantia. Rursus quædam continua, & nullo foramine peruia cernuntur, ut ligamentorum maxima multitudo, [q] quædam uerò aliquid transmissura perforantur, ut ligamenta anuli modo tendines transmittentia, & membrana pubis ossis foraminum, neruo cum uena & arteria uiam præbens, ut & membraneum ligamentum inter tibiæ os & fibulam consistens. Quàm iustè uerò hæc singula rerum Conditor distribuerit, seorsum semper in proprijs Capitibus recensere conabor, ubi perpetuò, si quid peculiariter alicui ligamento in colore, substantia, forma, eiusque generis differentijs obtigerit, subiungam. Commune autem omnibus est, quòd obtuso admodum sensu (nollem enim dicere nullo) participent, ne propter crebrum frequentemque motum, & continuũ affrictum dolore uexentur. Qua etiam ferè ratione (quum scilicet natura sicca sunt) ne ocyus exsiccentur, ligamenta quæ articulis sunt peculiaria, mucoso quodam lentoque humore, ut & articulorum cartilagines, oblinuntur. Cuius sanè naturam accuratissimè, si non ob aliud, saltem ad luxatorum restitutionem perdiscere debemus. Quod quum aliàs non semel, tum etiam in Libro de Articulis Diuus Hippocrates nobis insinuauit, quum macilentos non natura, neque debita arte redditos, eiusmodi humore ob excrementicios, qui ipsis colliguntur, succos abundare docuit. Præter hoc, quòd rerũ Opifex unctuosum hunc humorem instar olei ossium, quà inuicem coarctantur, cartilaginibus oblinit, ut huius beneficio, promptè mobilis simul & attritu contumax articulus redderetur.

Ligamentis communia.

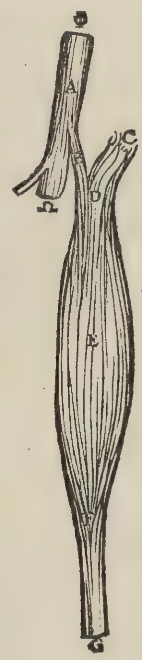
Viscidus ligamentorum humor.

m figu. 30 cap. I.
n eiusdem fi. H.
o 2 fi. cap. 49 P.
p 13 ta. V.

QVID MVSCVLVS. CAPVT II.

PRAESENTI figura musculi structuræ ratio, qua omnes ferè dissectionis proceres musculum formari tradunt, utcunque exprimitur. Quod enim inter Φ & Ω continetur, nerui cuiusdam est portio suprà infraque abtruncata: uerùm hæc characterum indice opportuniùs explicabuntur.

Φ, Ω.

PRIMA SECVNDI CAPITIS FIGVRA.

- A *Nerui in plures surculos distribuendi portio.*
- B *Nerui A notati soboles musculi constitutionem subiens.*
- C *Ligamentum quod ab osse ad musculum constituendum pronascitur.*
- D *Ligamenti & nerui ad musculum efformandum congressus, ac prima in fibras distributio, musculique caput.*
- E *Sedes qua fibrarum maxima est diuisio, & qua musculi uenter consistit.*
- F *Diuisionis fibrarum concursus commixtioque, & tendinis musculi initium.*
- G *Tendinis pars, quæ mouendo ossi inseritur.*

SEQVENTEM paginã occupans figura musculorũ humeri os, & cubiti ossa, & extremã summæ manus sedẽ ambientiũ fibras à carne liberas cõmonstrat, unà cũ quarto brachiũ adeuntiũ neruo, ut hic quàm fieri posset, cõmodissimè musculi fabricæ natura oculis subijceretur.

- H *Humeri ossis caput, quod scapulæ articulatur.*
- I *Quartus brachium petens neruus.*
- K *Principium musculi cubitum extendentis, qui ab humeri capitis radice exoritur.*
- L *Principium alterius cubitũ extendentis musculi, qui ab humiliori scapulæ costa pronascitur.*
- M *Sedes qua quartus brachium accedens neruus, duobus cubitum extendentibus musculis propagines offert.*
- N *Cubitum extendentiũ musculorum finis, seu eorundem in posteriorẽ ulnæ processum insertio.*

O Poste-

O *Poſterioris ulnæ proceſſus pars, quæ excarnis perpetuò cernitur.*

P *Quartus brachium petens neruus inibi cõſpicuus, quà poſteriore ſedi exterioris tuberculi humeri innititur, ac muſculis hinc ab humero principium ducẽtibus ramos offert.*

Q *Initium eſt cubitum flectentium muſculorum poſterioris.*

R *Caput oblongi muſculi, qui radij appendici iuxta brachiale inſertus, radium in pronum ducit.*

S *Muſculus bicorni tendine brachiale extendens.*

T *Muſculus brachiale extẽdentiũ alter, qui è regione minimi digiti poſt brachiali implantatur.*

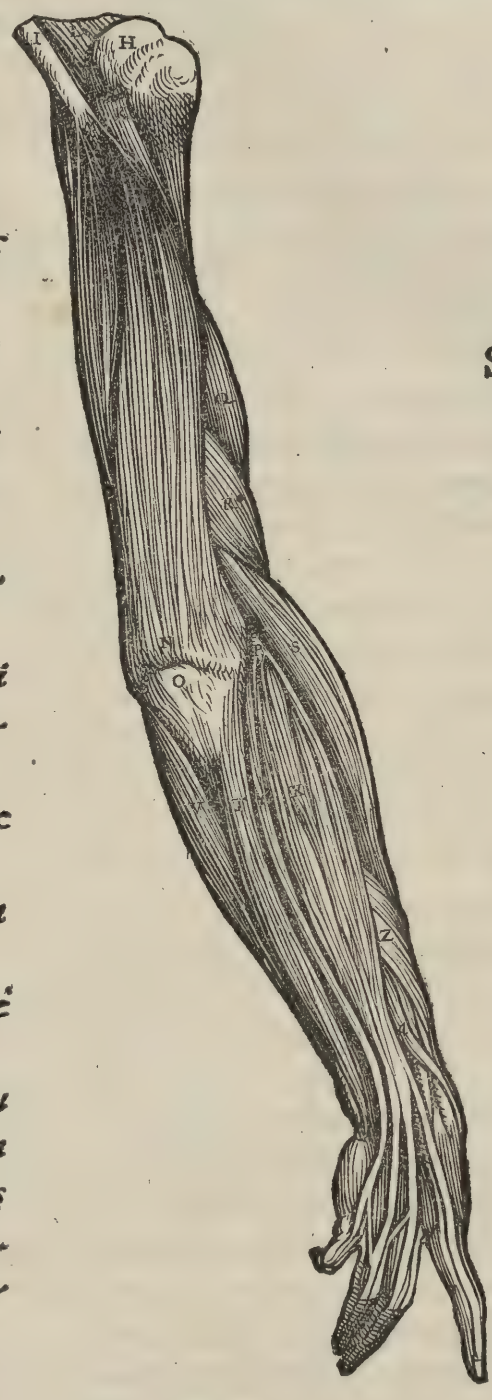
V *Muſculus ulnæ exporrectus, & brachiale flectens.*

X *Muſculus indicem, medium & anularem extendens.*

Y *Muſculus quo minimum digitum præcipuè extendi docebo.*

Z *Carnea pars eius muſculi, qui in tres deductus tẽdines, unum brachialis oſsi pollicem ſuſtinenti inſerit, ſecundum primo pollicis oſsi, tertium ſecundo pollicis oſsi & tertio.*

a *Muſculus cuius beneficio pollex indici adducitur.*

SECVNDA FIGVRA.

MVSCVLVM motus uoluntarij, ex noſtroq́ arbitratu pẽdentis proprium eſſe inſtrumentum, omnibus conceſſum uidetur diſſectionis proceribus, atq́ ab omnibus idem muſculi cõſtructionis modus enarratur. Qui equidem probabilis apparet, ac magnum Conditoris noſtri artificium commonſtrat, attamen quum in paucißimis muſculis, aut potius in nullis illum obſeruem, ſecus propemodum atq́ illi, de muſculorum conſtructione ſentire cogor. Quæ autem omnium ferè ſit ſententia, nunc quàm potero breuißimè, & ſimul explicatißimè ſubijciam, eorum placita in continuam orationis ſeriem, quæ ueritati proximè ſit conſona, & quæ eorum ſententiam clarius edoceat, congeſturus. Diffiniunt itaque muſculum, partem eſſe inſtrumentalem ex neruo, ligamento, carne, uenis, & arterijs confabricatam, motusq́ uoluntarij peculiare organum, in cuius fabrica ad hunc ferè modum Naturæ opus recenſent. Muſculum ſanè huiuſmodi inſtrumentum efformari operæpretium erat, ſi demum ipſius ope membra, & grauiora oſſa motu arbitrario moueri oportebat. Quum bina enim corpora ſint ſimilaria, quibus in præſenti ſermone (qui de muſculi conſtitutione eſt) indigemus, ligamentum ſcilicet, & neruus ſua propria uoce dictus, ligamentum uerò ſit durum, neruus autem mollis, miranda Creatoris eſt induſtria, qui in ſingulis motui uoluntario præfectis partibus, utroq́ utitur, neq́ in ligamenti locum neruum aliquando tranſponẽs, neq́ in nerui regionẽm ligamentum. Conceſſum enim eſt omnibus, neque durum ad ſenſum (utpote quod non facilè afficiatur) neq́ molle ad motum (quum imbecillius ſit) eſſe idoneum. Ergo neque per neruos ſolos mouetur aliqua particula, neque per ligamenta. Neruus enim ſenſitiuus quidem eſt, quatenus mollis: inualidior autem, quàm ut moueret, & transferret totum membrum. Ligamentũ uerò tutò quidem colligare, & interim membrorum motibus nõ ob-

Quid muſculus, ipſiusq́ cõpoſitionis ratio ſecundũ aliorum anatomes Procerũ ſententiam.

Hæc ex prima figura ſeriatim petes.

Ligamenti et nerui in muſculo neceſſitas.

ſtare poterat, ipſum tamen motus uoluntarij organum per ſe nequiuit produci, quum originẽ ex oſſe aut cartilagine, nõ autem nerui modo, ex uoluntarij motus fonte obtineat. Nemo enim ambigit huiuſmodi fontis ſeu principij corpus molle oportuiſſe fieri, quandoquidem neq; ex molli perfectè durum, neq; ex duro molle quicquam enaſci poſsibile eſt. Propter has igitur neceſsitates Natura neq; ſolis ligamentis uti ad motus uoluntarios potuit, quoniam neque ſenſu, neq; motu prædita ſunt, ut quæ animæ principatus ſedi non continuentur. neq; neruis etiã ſolis utendum fuerat, cùm hi propter mollitiem tenuitatemq; transferre tam magna pondera minimè ualerent. Permixtum igitur ex ambobus oportebat aliquod creari motus organũ, quod omnino neruo eſſet durius, & ligamento mollius, & ideo quoq; participare ſenſu, minus quidẽ quàm neruus, magis autem quàm ligamentum. Inſuper decuit & id quoq; in medio roboris et imbecillitatis, aliorumq; contrariorum, quæ ligamentis & neruis inſunt, exiſtere. Atq; hac occaſione motus inſtrumentum, utriſq; ipſum componentibus ſubſtantijs cõmunicat, non tamen exactè alteram, neq; ſolam, neq; eam impermixtã obtinet, ſed ex ambabus cõmiſcetur. Verùm quum nihil alicui per totum confundi poteſt, non confractum prius in minimas particulas, neceſſarium fuit utrunq;, neruum uidelicet & ligamentũ, in fibras tenues diſcindi, deinde ſibi inuicem eas copulari ad uoluntarij motus organi generationem. Perficitur enim nerui ac ligamenti in fibras diſtributio in hũc modum. Neruus accedit ligamentum, ac ſimul cõmixta in fibras duas quodam modo digeruntur, illæ rurſus ſingulæ in alias, & hæ iterum in plures tantiſper diuiduntur, donec in tenuiſsimas membraneasq; fibras procedant. poſtquam hę ad extremum diffuſionis peruenere, rurſus ut diuiſæ fuerunt, mutuo concurſu coaleſcentes, & commixtæ in unum colliguntur. Et quemadmodum[a] prima diuiſio muſculi caput conſtituebat, ita hæc[b] poſtrema collectio finem muſculi efformat, quem Græci ἀπονεύρωσιν, quaſi eneruationem dixeris, et ut nos quoq; tendinẽ muſculorum, appellant.[c] Medium uerò, in quo diuiſionis ſeries cõſiſtit, muſculi uentrem nuncupamus, ſimilitudinem à mure, & lacerta, & piſcis muſculi, aut alioquin communi piſciũ forma mutuantes. Muſculi nanq; ſeu lacerti caput, muris lacertæq; capiti conferimus, tendinem autem caudę, & uentrẽ uentri. Cęterùm ſi Natura ſolummodo ita neruum & ligamentũ diuiſiſſet, nec medias regiones, fibrarumq; interſtitia molli infarſiſſet ſubſtantia, quæ fibris, thori ac texturæ alicuius, & firmę ſedis loco eſſet, haudquaquã muſculi uel tantillo temporis ſpacio fibras illas infractas incorruptasq; ſeruarent. Eſt autem ſedes ea ac thorus, ſimplex caro fibris obducta, quę nõ aliter fibris cõmittitur, quàm in calathis alijsq; fiſcellis, in quibus lac harum rerum periti coagulant. Finge igitur fibras ex neruo & ligamento diffuſas, iuncis reſpondere, lacti uerò ipſi ſanguinem, et caſeo carnem proportionari, nam ut ille ex lacte, ita hæc ex ſanguine paratur. Quanquam tanto ueriorem tibi confinges imaginem, quo per caſeum plures crebrioresq; iuncos funiculosúe porrectos, & nõ ſolum ad caſei latera attenſos imaginatus fueris. Ne autem caro hæc, reliquaq; muſculi ſubſtantia, ſanguine nutrimentoq; indiga relinqueretur, & ſuus innatus calor non refocillaretur, uenas ac arterias, tanquam riuulos quoſdam muſculis immiſceri fuit neceſſarium. Deinde quoq; membranam uniuerſum muſculi corpus integentem à ligamentis, quæ muſculi caput & finem oſsibus committunt, produci oportebat. Commemorata iam muſculi conſtructio, ad amuſſim nulli prorſus conuenit muſculo, quũ nullum in uniuerſo corpore adinuenias, qui parem ligamenti, ſeu ex oſſe aut cartilagine exortus ſui, & nerui portionem ſibi aſſumat. Quod ſanè innuebat Galenus, quũ Muſculum inter ligamentũ & neruum natura medium eſſe aſſereret, alibi tamen animaduertens non parem nerui portionẽ, ligamenti portioni in quibuſdam muſculis miſceri. Nam ut cæteros taceam,[d] tendo poſteriorem in calcis ſedem inſertus, ſolus craſsior eſt[e] quatuor femur petentium neruorũ radicibus, utcunq; eas ſimul collegeris. Deinde ſi nunc omnes tibiæ inſertos tendines ac reliquos pedis oſſa accedentes perpenderis, quę nunc cum tendine illo, in calcem inſerto erit proportio, ut illa ſcilicet mediam tendinũ portionẽ neruo, & mediam ligamento formari oſtendat? Profectò ſi tendines neruis hîc comparabuntur, neutiquã nonageſimam tendinũ portionem neruis conſtare fatebimur. Deinde ſi fortaſsis aliquis muſculus parẽ ligamenti & nerui portionẽ ſibi uendicare reperiretur, eſſet profectò[f] temporalis, &[g] ſeptum tranſuerſum, quippe in hoc[h] duo ſatis inſignes nerui implantantur, illum uerò etiã[i] quinq; neruorũ propagines adire docebo, quamuis interim in neutro ne trigecupla nerui cum ligamẽto uideatur proportio. Sed quid tantopere Galeni præcepta tanquam oracula ſubuerentes, & ipſius libros de Muſculorũ motu exoſculantes, de illis dicemus muſculis, qui latiſsimo oriuntur principio, ac ſenſim in anguſtũ uerſus ipſorũ inſertionẽ deſinunt? cuiuſmodi inter reliquos brachiũ[k] attollens eſt, deinde is qui brachiũ pectori admouet, & femoris motibus famulantes propemodũ omnes, in quorum exortibus neruũ, qui ut Galenus cenſet, cum ligamento diffundi poſsit, confingere nequimus.

Muſculũ natura inter ligamentum & neruũ eſſe medium.

Ligamẽti & nerui permixtio.

Muſculi caput.

Finis ſeu cauda & tendo.

Venter.

Carnis in muſculo uſus.

Venæ ac arteriæ in muſculo neceſsitas.

Muſculi mẽbrana.

Muſculum non æquè nerui, ac ligamẽti natura participare.

Li. 1. de Motu muſculorũ.

a 1 fi. D.
b 1 fi. F.
c 1 fi. E.

d 14 ta. tendo muſculorum n, o, q.
e 2 fig. cap. 11 li. 4 cha. 57, 60, 66, 71, licet uera proportio ex neruorum tabulis, ut neq; uenarũ, peti nequeat.
f 4 ta. Γ
g 7 ta. Δ.
h 2, 3 fi. ca. 11 li. 4 n.
i 2 fi. ca. 2. li. 4 Q, R, b, c, d.
k 4 ta. Ξ. 10 ta. Δ.
l 3 ta. Δ.

mus. Nam ſtatim in eiuſmodi muſculorũ origine multò maior fibrarũ eſt copia, quàm in muſculi reliqua parte, ſiquidem in illis muſculis, & præcipuè qui femoris motibus præſunt, fibræ ab ipſo ortu nõ amplius in plures diuiduntur, imò ſenſim ad inſertionẽ properantes inuicẽ colliguntur, muſculos triangularis figuræ efformantes. Vnde etiã conſpicuũ euadit, ſi modò illa, quam Anatomici proponunt, nerui ac ligamẽti diuiſio cõmixtioq́ in muſculis fieri oporteret, ſingulis fibris in ortu neruulũ debere miſceri, quod neutiq́ accidere ipſa neruorũ ſeries cõmonſtrat. Quandoquidẽ in pleriſq́ muſculis duntaxat neruulum admodum gracilem, neq́ magis quàm uenã diuiſum, ad ſuperficiem muſculi nunc interiorẽ nunc exteriorẽ, uenę ac arteriæ modo exporrigi, membranæq́ muſculi adhærere conſpicies, neutiq́ autem in fibras per muſculi ſubſtantiam diffundi. Quod inter pleroſq́ corporis muſculos in[m] illis liquidò condiſces, qui ab ilium oſſe femoris os accedunt. ex quibus etiã quoſdam reperias, quorũ ne ſuperficiei quidem neruus, uti neq́ uena & arteria, uix ut contiguus omnino ſit, attendatur. Neq́ id hîc ſolum obſeruabis, imò etiã in quadrato[n] muſculo radiũ in pronum mouente, cui nunq́ neruum, uenam & arteriam exporrigi intuitus ſum: præter illos neruos, uenas ac arterias, quæ cum tendinibus digitos flectentib. ad extremã manum prorepunt, quæ etſi à muſculo illo nõ multum diſtent, ipſum tamen nõ contingunt. Adde neq́ neruulũ obſeruari inſertum in graciles[o] muſculos, qui quatuor digitos obliquè pollici adducunt, ut neq́ in[p] illos, qui primi quatuor digitorũ oſsis flexionibus præſunt. Adiunge preter hos, abdominis etiã[q] muſculos (quos prius, quia omnibus notiores ſunt, recenſere decuerat) nullam nerui cum ligamento proportionẽ oſtendere, quum nequaq́ in ſingulis muſculorũ, qui obliquè & tranſuerſim fibras porrigũt, principiorũ ſedib. neruus implantetur, et quoniã ipſorũ eneruatio ſeu tendo multò latior ſit, q̃ muſculorũ origo. Non eſt itaq́ muſculus inter ligamentum & neruũ natura medius, neq́ etiã illa, quã imaginantur, ligamẽti & nerui fit cõmixtio. Nam etſi fortè neruũ in muſculi alicuius caput inſeri animaduerſurus ſis, nunq́ ſanè nerui ſoboles ligamẽti fibrarũ modo, ad tendinis uſq́ principiũ diffundi, aut aliquo pacto ligamenti fibris uniri, uereq́ permiſceri reperies. Neque id profectò in ullo muſculo perpendes facilius, q̃ in illis[r] qui ab interno humeri tuberculo principiũ capiunt. illorum etenim capita ſunt acuta, & neruorũ inſertiones in ipſorum ſubſtantia, nõ ſolum autem in ſuperficie adipiſcuntur. Atq́ id etiã in[s] illo animaduertes, qui à fibulę ſuperiori appendice principiũ ſumens, ad pedem prorepit, ſic & in[t] illis, qui ab inferioribus femoris capitũ radicibus ad calcem feruntur. Non enim omnes muſculi, nerui implantationẽ (etiã ſi quando in ipſorũ ſubſtantiã neruus porrigitur) in capitis exortu adipiſcunt. ſed ſubinde multò inferius, q̃ caput habetur, & in medio ſui quodãmodo ductus & longitudinis, quod[u] anterior flectentiũ cubitum muſculorũ oſtendit, nerui primùm[x] propaginẽ aſſumens, ubi duo ipſius capita in unũ coëunt. Idem in nõnullis femoris os amplexantibus obſeruatur, & in abdominis muſculis, & pleriſq́ qui in collo habentur, & in omnibus ferè qui coſtis inſternũtur. Verùm utcunque nerui, uel in muſculi ſubſtantiã ſeſe inſinuent, ſiue ipſius tantũ ſuperficiei attẽdantur, ferè ſemper ſua ſerie & propaginibus, ſecundùm muſculi ductũ porriguntur. Rurſus tendo elixus neq́ ſapore, neq́ colore, neq́ ſubſtantia à ligamento uariat, niſi fortaſſis illum molliorẽ, nõ quidem omnibus ligamentis, ſed tantũ quibuſdam eſſe quis contenderet. utut tamen ſit, tendo muſculi capitis mollitiei nequaq́ cedit, quãuis id ſtatim in ortu purũ eſſe ligamentũ, nemo inficias ire poſſit. Neque etiã mirandũ eſſet, tendinẽ ligamento oſſa colligãti ut plurimùm molliorem, minuſq́ cartilagineũ eſſe, cùm ligamentorũ, quæ oſſa mutuò colligant, in duritie eadẽ nõ ſit ratio. Adde etiã, tendinẽ elixũ cum neruo nõ proportionari, hic enim elixus aut crudus, ſi per tranſuerſum diuidatur, ex multis quaſi funiculis conſtructus apparebit nõ aliter, q̃ ſi chordam aliquã craſſiorẽ diuiſiſſes. tendo autẽ ſolidior, & ut ligamentũ ſimilaris magis, cõtinuuſq́ uiſetur, pręcipuè ſi craſſum aliquẽ tendinẽ ex illis, qui pedẽ aut tibiã, aut extremã manum adeunt, examini adhibueris. In latis enim & quodãmodo membraneis tendinibus ſeries fibrarũ eſt manifeſtior, quo etiã nomine à ueris membranis inter diſſecandũ diſtinguũtur,[y] quemadmodũ in peritonæi cum obliquorũ & tranſuerſorũ abdominis muſculorũ neruoſis tenuitatibus collatione eſt cernere. Et quamuis id in quouis animãte inter edendũ intueri integrũ ſit, in bubula tamẽ carne id feceris aptiſſimè, cùm pars aliqua menſæ apponetur, quã inſignis perreptat neruus, qui plerunq́ cum uena & arteria inter glandulas conſpici conſueuit. Inuẽto neruo nunq́ tendo deeſſe poterit, qui modò propoſita nõ edoceat. Deinde id, quo alij tendinẽ neruo miſceri, atq́ ex ligamẽto & neruo ęqualiter, aut plus minus confuſis fieri, maximè probare contendũt, prius num ita, ut illi proponũt, res ſe haberet, perpẽdendũ erat, priuſq́ aliquid inferrẽt. Dicũt nanq́ tendinẽ capite muſculi ob id craſſiorẽ eſſe, quòd is non capitis ſolũ muſculi ſubſtantia, ſed & neruo quoq́ cõſtet. [a] Quaſi uerò quis rectè dicere poſſit, exortus muſculorũ ſurgẽ ſimul collectos, quod ad nerueam

Neruum ſingulis muſculis, ut alijs diſſectionum profeſſoribus uiſum fuit non miſceri.

Omnium muſculorum capitib. neruos nõ inſeri, aut alioquin attendi, etiam ſi alias ipſorũ ſubſtantiæ neruus inſeratur.

Tendinem ligamento, non autẽ neruo reſpondere.

Ex carne muſculi caput, tendine nõ ſemper eſſe tenuius.

m 9 tab. Π. 10 tab. Σ. 11 ta. Σ.
n 7 tab. X.
o 6 tab. ʃ. 7 ta. d.
p 8 ta. Δ.
q ſeriatim abdominis regio 3, 4, 5, 6 tabularum.
r 3 ta. Π. Λ. m. & 9 ta. q;.
s 6 ta. Φ.
t 12 ta. Φ. Υ. ω.
u 6 ta. Θ.
x 2 fig. cap. 11 li. 4, 5, 5.
y cõfer abdomen 6 tabulæ cum abdomine 1 figuræ li. 5.
a collige id ex 14 ta. n, o, q.

attinet substantiam, minores esse illorum musculorū tendine, qui calci inseritur. aut quasi[b] brachium attollens musculus, pauciores fibras in ortu haberet, quàm ipsarum collectio ad insertionem ostendit. Erat itaque id prius probandum, quàm falsa conclusio inducenda. Quemadmodum & hæc quoque inefficax assumptio est, tendo sensu exactissimo participat, neruo igitur & ligamento constat. Quasi uerò musculorum capita, & præcipuè ligamentosa, & prorsus excarnea, minus ipsis tendinibus sentiendi ui polleret, & læsa conuulsionis periculum minus, quàm tendines inducerent, etiam si capitibus mox in exortu neruus non inseratur, sed tantum attensus occurrat, isq; etiam subinde notabili interuallo à capite remotus. Hac occasione & huiusmodi pluribus, quas recensere prolixū foret, efficitur, ut asserere cogar nullam prorsus aliam nerui in musculos, quàm uenæ & arteriæ distributionem esse, & pari etiam ratione neruum, qua uenam arteriamq; musculum accedere. Neque ullam aliam in uena arteriaq; cum neruo differentiam statuo, quàm quòd ad finem seu insertionem musculi neruus nunquam, ut aliquando illa uasa, implantetur, quanquā etiam paucissimos prorsus musculos eius generis enumerare possimus. Sunt autem inter alios[c] recti abdominis, qui & à uenis & arterijs sub pectoris osse deorsum deductis, ramulos assumunt, &[d] temporalis etiam ab inferioribus suis sedibus[e] uasa admittit, quum is tamen interim ex elatioribus principium deducat. Præterea ut uena nutriendo musculo subseruit, & arteria ipsius innatum calorem recreat, ita quoq; neruum animalem spiritum continuè ipsi deferre, neruumq; illo spiritu musculum nunquam indigum relinquere arbitror, ut neq; uena alimento musculum destituit. Deinde spiritus animalis ui, & debitæ peculiarisq; musculi constructionis gratia, musculum contrahi laxariq; sentio, neq; aliter suo munere fungi, quàm oculum, reliquaq; sensuum organa. quæ singula propriam singularemq; fabricam obtinent, & animali spiritu (quē per neruos cerebrū ipsis porrigit) imbuta, suis funguntur munijs. Nō enim alius animalis spiritus oculo, aut linguæ aut auditus organo, quàm musculis diffunditur. Verùm suæ constructionis ratione, & accedente spiritu, oculus uidet, lingua gustat, auditus organum sonos percipit, & sanè musculus ipse uoluntarijs motibus præest. Atq; hac etiam ratione omnia, quibus neruus attenditur, sentiendi ui pollent, nisi propria eorū substantia id prohibeat. Ceterùm ut quamplurimos musculos arteria non contingit, quorundam autem superficiei tantū attenditur, & aliquando adnascitur, interdum uerò etiam in musculorū substantiā penitius ramos exporrigit, & interim omniū calorē temperat, tam eorū scilicet quos nō proximè contingit, q̄ illorū quorū superficiei adnascitur, ac penitius in ipsorū substantiam diffunditur, ita profectò & neruis usu uenit, qui suam facultatē tam illis musculis exporrigunt, quibus uix attenduntur, q̄ quorū superficiei adnascuntur, & in quorū substantiā aliqua ramorū serie digerūtur. Quanquā neruos propinquius uenis q̄ arterijs assimilare queas. Pauciores enim musculi uenę, q̄ arteriarū attactu insertioneq; destituūtur, licet etiā quosdā prius recensuerim, quos neq; neruo, neq; uena contingi obseruabis, qui nihilominus interim, ut neq; alimēto & uitali facultate, ita quoq; spiritu animali nō priuātur. Est itaq; musculus, uoluntarij motus instrumentū, uti oculus uisus, & lingua gustus, ex ligamēti natura in fibras cōplures diuisa, & carne has cōtinente firmanteq; fabricatū, uenarū, arteriarū & neruorū surculos in se interdū assumēs, ac neruorū beneficio animali spiritu nunq̄, dū sanū est animal, destitutū. Atq; hanc carnē, pręcipuū motus organū esse existimo, & nequaq; duntaxat fibrarū thorū & fulcimentū. perinde sanè, ac cerebri, cordis, iecoris, pulmonū, lienis, renū & uentriculi propriā substantiā, primariū suarū functionū autorē esse suo loco dicemus. Quòd uerò musculorū carni, aut carni simpliciter, nullum adipem intexi, omnes hactenus falsò prodiderint, obesi boues, quos Brabanti sale cōdiunt, attestātur, in quorū musculorū fibris per carnē adeps attenditur. Adde etiā obesarū mulierū musculos, qui femur extendunt pinguitudine, adeò oppletos uideri, ut ambigas, num caro adipi, an adeps carni cōmisceatur. Neq; hîc de musculorum superficie solùm loquor, uerùm de intima ipsorū substātia, et maximè carnea, quā pręcipuā musculi partē esse asserui. Tendines aūt & eneruationes illæ, quas caro destituit, in illis tantū musculis habētur, qui longo ductu feruntur. Breues enim tēdine carent, & undiq; carnosi sunt, ut laryngis omnes, si[f] duos rectos exceperis, quatuor tertiam cartilaginem primæ iungentium, illi enim in insertione neruearn naturā obscurè exprimūt. Deinde inter eos, qui ossa mouēt (etiā si Galenus sæpius aliter inculcet)[g] qui primū pollicis flectūt articulū, &[h] qui pollicē indici maximè admouet. Inter magnos aūt huius generis est quadratus[i] musculus, scapulā dorso ad mouens, &[k] musculus, qui à scapulæ basi enatus, octo elatioribus costis implantatur. Verùm de musculis tendine carentib. tendinumq; generib. iā agemus, musculorū differētias aggrediētes, quibus ne præsens Caput nimium excrescat, iam peculiare tribuemus, post differētias de musculorum functionib. ac numero aliquid subnexuri, priusq; priuatam singulorū musculorum enarrationē auspicabimur.

Musculorū capita maximè carnis expertia, non minus, quàm tendinem sentire.

Quid nerui musculis uerè præstent.

Qualiter musculi suum munus obeant.

Quid uerè musculus sit.

Caro præcipua musculi substantia.

Adipem etiā carni passim attendi.

Tendines quando musculis dentur.

Musculi tendinib. destituti.

Li. 1. de Motu musculorū

b confer A, B, C, cum D in figura indici 11 tabulæ inserta.
c obseruād 6 ta. f. a.
d 3 ta. r.
e fi. ca. 6 li. 3 æ. & fig. ca. 12 g.
f 6, 7 fi. ca. 21 P. Obliqui autē 7, 8 fi. R.
g 6 ta. x, λ.
h 11 ta. s.
i 10 ta. r.
k 7 ta. L.

DE MVSCVLORVM DIFFERENTIIS.
Caput III.

Vnde musculorum differētiæ petantur.

DIFFERENTIAS musculorum nō paucas recensere promptissimum est, ab illorū uidelicet substantia, ortu, insertione, quam mouent particula, forma, foraminibus, colore, situ, fibrarum specie, & musculi capite, uentre, tendine, ac denique ex mutuo musculorū cōcursu, aut unius musculi uelut in plures separatione. Quæ à substantia petuntur differentiæ, ex uenis, arterijs, neruisq; imprimis pendent. Nullum enim corporis musculum reperias, qui non aliqua ligamenti portione in fibras desecta, & carne illas continente firmanteq; constituatur. Verùm præter hæc alij neruum, arteriam & uenam in suum corpus quoque diffundi sinunt, ut [a] septum transuersum, & maximus totius corporis [b] musculus, qui femur mouentium quintus erit, præterea abdominis omnes ac præcipuè [c] recti. In alios neruus nullus, neque uena, neque arteria inseritur, ex quorum classe [d] musculus est, qui latum in manu educit tendinem. deinde præter alios quàmplurimos, quadratus [e] musculus radium in pronum uertens, & [f] graciles illi, qui digitos ad pollicem in latera agunt. Solus neruus quibusdam propaginibus in illorum [g] musculorum capita distribuitur, qui à radicibus capitum femoris principium sumunt, atque ad calcem ducuntur. horum nanq; substantiæ neque uena, neque arteria penitius inseritur. Latus in collo [h] musculus, qui genas mouet, uenis abundat & neruis, tamen arteria interim destituitur. Qui uerò solam nanciscitur arteriam, nullus occurrit. Cæterùm adeps, quem interdum musculorum fibris per carnem digestis attendi diximus, in macilentis non reperitur. In obesis autem illi musculi adipe potissimum abundant, [i] qui ilium ossibus obducuntur, ac clunes, & ueluti sedentibus puluinaria constituunt.

A substantia.

Ab ortu.

In ortu magis adhuc musculi uariant, nam omnes, & si Galenus non semel aliter affirmet, ab ossibus suum principium nequaquam mutuantur, uerùm alij ab osse ipsorum ligamenti originem sumunt, ut [k] qui à femoris osse & coxendicis osse ad tibiam procedunt, & plurima musculorum multitudo. Alij à cartilagine ipsorum ortum obtinent, ut omnes laryngis musculi, quos laryngis proprios nuncupabimus, deinde intercostales musculi, [l] qui inter costarū cartilaginum habentur interualla. Alij à membrana quapiam enascuntur, cuiusmodi sunt oculi omnes [m] musculi, à dura membrana uisorium neruum inuoluente nati, deinde duo [n] musculi stomachum retro amplexantes, & in scutiformis cartilaginis latera inserti, his nanque ab externa stomachi tunica principium pendet. Idem & de [o] circulari ani, & uesicæ ceruicis musculo censendū uenit. Alij à membrana tendines obuoluente enascūtur, ut quatuor graciles [p] musculi, quatuor manus digitos ad pollicem in latus ducentes. Alij ab alio quouis ligamento originem exigunt, cuiusmodi sunt [q] duo pollicis primum internodium flectentes, qui à transuerso [r] ligamento tendines in brachialis interna sede transmittente enascuntur. Tales etiam sunt, [s] qui in superiori pedis regione locati, pedis digitos extrorsum ad latus mouent, qui à ligamentis tibiam talo, & talum calci, & nauiformi ossi, calcemq; cubiformi ossi colligantibus enascuntur. Alij ueluti ex altero musculo prodeunt, ut [t] qui à circulari ani musculo, ueluti digiti duo, meatum urinarium, quà sub penis corporibus ferri incipit, amplexātur. Alij rursus ex nullo principium ducūt, uerùm membraneæ partes aliqua sui sede carneæ, ac musculosæ seu musculi fiunt. Huius ordinis sunt omnes [u] musculi ex carnea membrana constituti, qui in collo & facie in hominibus habentur, deinde & testis [x] musculus in rubicundo testium uasorum seminalium inuolucro, instar carnosioris lineæ innatus. Quinetiam septi transuersi ortum, ex peritonæi, & tunicæ costas succingentis partibus, ipsius centro adnatis pendere fateamur, necesse est, nisi illius ortum cōtra aliorum musculorum rationem, ubi costis inseritur, esse dicamus. Cæterùm non omnes musculi ab una duntaxat parte originem sumunt, permulti enim ex pluribus ossibus enascuntur, nam dorsum mouentibus musculis plures ferè uertebræ principiū præbent. Sic & abdominis [y] musculus obliquè descendens, à pluribus costis exorditur. [a] Qui brachium pectori admouet, ex pectoris osse, & quarundam costarum cartilaginibus, & ipsa demum clauicula enascitur, quemadmodum & is [b] cuius auxilio brachium attollitur, ex scapula quoque & clauicula procedit. Pariter etiam [c] recti abdominis musculi, à [d] cartilagine pubis ossa interueniente, & ab ipsis ossibus enascuntur, adeò, ut quidam musculi ex pluribus ossibus, alij ex osse cartilagineq; non ineptè principium habere dicentur. Alij ex eiusdem ossis pluribus processibus enascuntur, ut [e] prior flectentiū cubitum, qui ab eminentiori sede ceruicis scapulæ & processu ipsius interno, quem anchoræ assimilauimus, educitur.

Ab insertione

Ab insertione uerò integrum est dicere, alios in os, ut qui femur, & tibiam caputq; mouent, inseri. alios uerò in cartilaginem, ut

a 7 ta. Δ.
b 12 tab. Σ, Ξ.
c 6 ta. f.
d 3 ta. Π.
e 7 ta. X.
f 6 tab. ſ. 7 ta. d.
g 12 tab. Φ, Ψ, ω.
h 3 ta. Γ.
i 9 ta. Π. 10 Ξ. 11 Ξ.
k isti in sedibus, quas occupāt, in tabulis sunt citra notarū opem cōspiciendi.
l 6 ta. X.
m 1, 2 figu. ca. 11.
n 2, 3, 5 fig. ca. 21 I.
o 1, 2 fi. ca. 49 M. dein 4 fi. N.
p 6 tab. ſ. 7 ta. d.
q 6 ta. κ, λ.
r 4 ta. ϑ.
s 6 ta. Ω.
t 1, 2 fi. ca. 49 H, I.
u 3 tabu. A. dein Γ.
x 22 fi. lib. 5 Y.
y 3 ta. Θ.
a 3 ta. Δ.
b 4 tab. Ξ. 10 ta. Δ.
c 5 ta. Δ.
d integrarū fi. li. 1, 5.
e 6 ta. Θ.

ryngis omnes, & qui palpebrarum motuum autores ſunt, & qui narium alas mouent. Alios in cutem, ut labrorum muſculos, alios in aliud quiduis, ut oculorum muſculos in duram oculi tunicam, & penis quatuor muſculos, in penis corpora, & urinæ meatum, dein teſtis muſculū, in uas ſemen à teſtibus ſurſum deferēs. Ad hæc muſculos recto inteſtino proprios, in eius inteſtini exteriorem tunicam, & circularem ueſicæ colli muſculum, ad meatus urinæ corpus applanari inferiq; cernimus. Cæterùm & ab inſertione muſculi iſto quoq; modo differunt. Quidam à pluribus partibus enati in unicam inſeruntur, ut muſculus brachium pectori admouēs, & is qui brachiū attollit, ex pluribus orti ſedibus, duntaxat in humeri os inſeruntur. Ita etiam [f] qui brachium deorſum trahit, ex plurium uertebrarū ſpinis oritur, attamen in unicum humeri os tantummodo deſinit. Pari etiā ratione & ſcapulæ motuū autores muſculi ad unum omnes, ex pluribus oſſibus initium ſumunt, & uni tantum ſcapulæ implantantur. Quidam uerò ex uno oſſe exorti in plura inſerūtur. [g] Muſculus enim qui à ſcapulæ baſi prodit, reſpirationiq; ſubminiſtrat, in octo ſuperiores thoracis coſtas inſeritur. Eius quoq; generis ſunt, [h] qui quatuor pedis & manus digitos extendunt, deinde [i] qui naſi alas ſimul ſuperius labrum mouent, in cutem cartilaginemq; implantātur, quemadmodum & ſeptum tranſuerſum, quod alicubi oſſi, alicubi cartilagini innaſcitur. Quidā etiam à pluribus enati oſſibus in plura quoq; inſerūtur, ut [k] muſculus à ceruicis uertebrarum ſpinis enatus, qui in aliquot ſuperiores thoracis coſtas implātatur, thoracemq; mouentium in homine tertius habebitur. Præterea dorſum mouentes muſculi ad unū omnes, in hunc ordinē ferè referūtur. Item his differentijs illæ cōſentiunt, quæ ab ea quam muſculus mouet, particula deſumi poſſent, quum omnes muſculi eius, cui inſerūtur, partis uoluntario motui præſint. Porrò ab inſertione & ortu ſimul alia ſumitur differētia, quū alij muſculi ab illo oſſe oriantur, quod mouendo ab illis oſſi, cui etiā inſeruntur, alligatū eſt, proximumq; uiſitur, ut [l] tres muſculi ex ilium oſſe in femoris os inſerti, [m] ſeptimus & [n] octauus tibiam mouentium, qui à femoris oſſe enati tibiæ implantātur. Alij uerò à ſuperiori aliquo oſſe, & nō illi, cui inſeruntur, proximo originem ducūt, ut muſculi tibiæ motibus famulantes, qui à magnis oſſibus ſacro oſſi connexis principiū obtinent, ex quorum numero ſunt uniuerſi tibiā mouentes, ſeptimo & octauo tantū exceptis. Iſtis reſpondent, qui ſecundū cubiti aut tibiæ longitudinem extenſi digitos adeunt. Forma etiā omnium muſculorum haud eadem eſt. Quidā enim ſunt, quos muri aut lacertæ (ſi ipſis pedes tantū abſectos finxeris) ac piſci muſculo, & alijs multis piſcibus appoſitè cōferas, ut ſcilicet muſculi caput, lacertæ, aut piſcis, aut muris capiti, uentrem autem corporis trunco, tendinem uerò caudæ aſsimilare queas. Eſt autem huius ordinis muſculus, [o] qui ab interno humeri tuberculo enatus, ac radicis poſtbrachialis oſſis, quo index ſuſtinetur, inſertus, brachialis flexioni ſubſeruit. Talis etiam eſt, [p] qui primus in tibiæ anteriori ſede occurrit, & in pedij os, cui magnus digitus articulatur, inſertus ad pedis eleuationē famulatur. Sunt & alij eius generis nō pauci, uerùm nullus æquè ac duo nuper dicti muris effigiem exprimunt. Qui autor eſt maximæ pollicis abductionis à cæteris digitis, & alius qui paruū digitum à cæteris maximè in latus amouet, tam in pede, quàm in manu, ad nuper dictā quoq; figurā eleganter accedūt. Vnde etiam arbitror, inter reliquos corporis muſculos (quaſi nulli eſſent alij) illos, [q] qui ad pollicis primum articulū habentur, Bruxellenſibus, & alijs quibuſdā nationibus mures nuncupari, alijs uerò ita appellari cubitū flectentium [r] anteriorem. Italorū autem uulgus in quibuſdā corporis partibus, neſcio quem, piſciculum eſſe fingit, eo nomine indicans muſculos piſcis imagini non abſimiles. Vtcunq; ſit, ab eiuſmodi murium, aut muſculi piſcis, aut lacertarum ſimilitudine, omnes muſculi à Græcis & Latinis ſuum nomen ſortiūtur, etiā ſi quamplurimi muſculi illorum animaliū effigiem nulla ex parte referāt. Quandoquidem alij figura triangulari conſtēt, ut brachium [s] attollens muſculus, & is qui ſcapulam pectori adducit, & qui brachium decliuè ad dorſum uellit. Alij quatuor conſtent angulis, ut ſcapulam dorſo admouens [t] muſculus, & [u] qui ad brachiale poſitus, radij motus in pronum autor eſt, qui ambo etiā quodammodo quadrati ſunt, ut & latus ſub colli & genarum cute occurrens [x] muſculus, qui ex carnea membrana cōſtituitur. Alij etiam quinq; angulos exprimunt, ut is [y] qui brachium pectori adducit, quamuis illum alij non ita exactè illius latera perpendentes, triangularem eſſe aſſeruerint. [a] Qui ex ſcapulæ baſi natus, octo ſuperioribus coſtis inſeritur, ſi obiter ſpectetur, quadrangularis apparebit, at ſi ipſius in coſtas inſertiones quis perpenderit, tot angulos illius inſertionis lateri tribuet, quot digitis implantari uidet. Atq; huius etiam figuræ eſt, abdominis [b] muſculi obliquè deſcendentis exortus, & quorundam thoracem mouentiū inſertio. Sed plures anguli etiam tribuūtur muſculo, latum tendinem ſub manus cute producenti, & alijs omnibus in plures tendines ceſſantibus. Verùm angulis his poſtpoſitis, mirabilis formæ eſt [c] muſculus, ſingulis coſtarum radicibus tendines exporrigens, quem aloës radici, aut palmiti nō ineptè aſſimilaueris,

Ab ea quæ mouetur particula.

A forma

Muſculi nomen unde deſumptum.

f 10 ta. Θ.
g 7 ta. L.
h 5 tab. Θ. 6 ta. Ξ. 14 ta. Θ, de: n Ξ.
i 3 ta. F.
k 11 ta. F.
l 9 ta. Π. 10 tabulæ Ξ. 11 tab. Ξ.
m 5 tab. A.
n 5 ta. Π.
o 3 ta. A.
p 1 ta. Z.
q 1 ta. I.
r 1 ta. Q.
s fig. indici 11 tabulæ inſerta.
t 10 ta. Γ.
u 7 ta. X.
x 3 ta. Γ.
z 3 & 4 tabulæ Δ.
a 7 ta. L.
b 3 ta. Θ. & charact. 6, 7, 8.
c 12 ta. Δ.

uerís,

ueris, ut radicis quidem truncus, musculi carnosa esset pars, tendines autē surculi, quos genicu latim ab humiliori tantū parte radix pullulat. In palmite uerò lignosa pars, musculo conferetur, folia autē ab altero duntaxat latere educta, tendinibus. Quinetiam huius quoque ordinis est, lon gissimus dorsum mouentiū [d] musculus, qui in apices transuersorū processuum thoracis uertebrarum potissimùm inseritur. [e] Septi quoque trāsuersi figura admodū rara est, accedit autē raiæ (quem βώτον Græci appellāt) piscis effigiei, si modò illi prius caudam secundùm longitudinē diuisam finxeris. Anulis uerò respondent, qui fæcium excretionibus præficiuntur, tam is scilicet [f] qui ad anum spectat, quàm [g] qui orbiculatim uesicæ ceruicem ambit. Piramidem uerò & turbinem [h] musculus refert, inter oculi musculos ordine septimus, oculique radici insertus. [i] Musculus quem palpebram deorsum agere credimus, nostro C similis uisitur. In tibiæ etiam posteriori sede iuxta calcem, [k] musculorum imagines occurrunt, laniorum securi non admodum absimiles, ut musculus secundum pollicis os flectens, & qui tertium quatuor digitorum os flectit, & unus qui sub planta tendinem porrigens, ad pedis in posteriora reflexionem iuuat. Horum nanque musculorum uenter, securis ferro, tendo autem, capulo obscurè respondet. Iam si utriusque lateris [l] musculum, qui secundus inter scapulæ motores habebitur, cōsideraueris, non à satanæ qui Iesum in deserto tentauit, sed ab horum musculorum forma Franciscanos, Iacobitas, & præcipuè Benedictinos suæ cucullæ imaginem mutuasse contendes, quantùm scilicet eius dorsum scapulasque integit. Verùm ne in musculorum figuris recensendis, & potissimùm eorum, qui ad femur tibiamque pertinent, in monachos alicubi præter sententiam religionemque impingam, duntaxat cōmemoratis à figura differentijs adijciam, quosdam musculos ampliorem multo habere insertionem, quàm ortum. qualis [m] ille est, qui à scapula pronatus octo thoracis costis inseritur, dein [n] transuersus abdominis musculus, quemadmodū & [o] obliquè descendens. Alij latum obtinent principiū, & sensim coarctati in acutum feruntur, ut [p] musculus brachium sursum agens, & [q] alius qui id deorsum ad dorsum trahit, præterea omnes ab ilium osse in femur inserti. Alij ortum insertioni æqualem nanciscuntur, ut [r] qui scapulæ basi insertus eam dorso attrahit, dein & [s] intercostales omnes, præterea quadratus [t] musculus in cubito, iuxta brachiale reconditus, radiumque in pronum circumuertens. Ex enarratis musculorum differentijs liquidò constat, alios esse longos & graciles, ut eum [u] qui ab ilium ossis appendicis anteriori parte in tibiam fertur, totiusque corporis longissimus est, & etiam gracilis. [x] Musculus à scapula ad hyoides os productus, pro sua proportione similiter longus & gracilis est, quemadmodum & testium [y] musculi. Alij autem ampli & longi quoque sunt, ut abdominis [a] obliquè descendentes musculi, & septum transuersum. Alij breues & ampli, ut intercostalis, quorum amplitudo secundùm duarum costarum interualli à dorso ad pectoris os ductum procedit. Tanto autē longiores uisuntur, distātia à superiori costa ad inferiorē spectante, quanto ipsorum ductus à costa ad costam recto obliquior est, ac in latus magis declinat. Huc quoque referri possent insertionis principijque formæ, nam aliud principium uelut puncto tantum fit, ut [b] musculi latum tendinem in manu producentis principiū, & principia eorum [c] musculorū, qui à coxendicis ossis appendice pronati, in tibiæ ossa inserūtur. Quidā uerò instar simplicis lineæ principium obtinent, ut [d] is quo brachium deorsum, uersus dorsum trahitur, & [e] is quoque qui scapulæ basi insertus, eam dorso attrahit. deinde cum alijs cōpluribus, [f] qui inter trahentes sursum scapulam prior maiorque recensebitur. Alij rursus musculi nō lineæ simplicis modo, uerùm latæ superficiei ritu enascuntur, ut [g] tres qui ab ilium osse femur adeunt, & [h] musculi cauam gibbamque scapulæ sedem occupātes, quorū ope brachiū circumagitur. Quinetiā hæ lineæ superficiesque, in rectas circulares & angulares rursus subdiuidi possent. At ne hæc curiosius, quàm decet, aliquis me persequi arbitretur, ad alias differentias orationem reflectam, si prius addidero, insertiones similiter alias rectæ lineæ instar, & secundùm ossis longitudinē fieri, cuiusmodi est musculi brachium pectori admouētis [i] insertio. aliàs per transuersum & lata apprehensione, ut [k] musculi brachium attollentis inserti. Velut punctum autem inseritur, [l] tendo prioris musculi flectentiū cubitum. Cæterùm & ad formā quoque foramina fortassis spectāt, quæ quibusdā musculis insunt, ut [m] septo transuerso bina obtigerūt foramina, quibus uenam cauā stomachumque transmittit, quà autē magnæ cedit arteriæ, & uertebris uiā præbet, uix foramine peruiū est, sed sectione quadā inibi diuisum dici debet. Verùm hæc septi foramina cum Hippocrate Galenus malè animaduertit, qui etiam alibi [n] orbicularem recti intestini musculum, & [o] illum qui uesicæ ceruicē ambit (quia anulum referūt) perforatos esse recensuit. Est & unus quoque perforatorū is [p] musculus, qui à prima thoracis costa pronatus, anteriori transuersorum ceruicis uertebrarum processuum sedi inseritur, ac uenam in brachium cum arteria tendentē transmittit. Alij foramine nullo sunt peruij, ut corporis reliqui omnes, nisi fortassis quis intercostales ideo perforatos esse

d 13 ta. Γ.
e 7 ta. Δ.
f 1, 2 fi. ca. 49 M.
g 4 fi. cap. 49 N.
h 2 fi. cap. 11 O.
i fi. cap. 10 D, & ta. 3 D.
k 1 fi. ta. 15 D, E, O, P.
l 2 ta. K, L. 9 ta. Γ, Δ.
m 7 ta. L.
n 6 ta. Δ.
o 4 ta. Π.
p 4 tab. Ξ. 10 ta. Δ.
q 10 tab. Θ.
r 10 tab. Γ.
s 6 fi. X, V. 11 ta. V.
t 7 ta. X.
u 3 ta. Ξ.
x 5 ta. R, S.
y 22 fig. lib. 5.
a 3 ta. Θ.
b 3 ta. Π.
c 10 ta. ν. 11 ta. λ, μ, ν.
d 10 ta. Θ.
e 10 ta. Γ.
f 9 ta. Λ, Δ.
g 9 ta. Π. 10 ta. Ξ. 11 tab. Ξ.
h 7 ta. Γ. 11 ta. Γ. G.
i 4 tab. Q, T.
k 11 ta. P.
l 6 ta. Θ, q.
m 7 tab. Δ. dein r, s, ac q.
n 1, 2 fi. ca. 49 M.
o 4 fi. cap. 49 N.
p spectа hunc in epitomes figuris, hic autem 8 ta. C.

A foraminibus.

Li. 5 de Administrandis sectionibus.

esse dixerit, quòd uenas, neruos & arterias, ad musculos costis instratos transmittant. Quanquam etiam perforati dici possint [q] musculi, qui secundo digitorum quatuor manus & pedis ossi tendines, qui id flectant, largiuntur, quũ illi tendines longa sectione diuisi, subditum ipsis tendinem ad tertium digitorum os per ipsos cõscendere sinant. In magnitudine autem musculi uariant, quòd alij maxima constent mole, ut maximus corporis [r] musculus, qui toti propemodum femoris longitudini implantatus, femoris motorum quintus numerabitur. Deinde magnus quoque est femur mouẽtium [s] primus, insuper & tibiæ motorum nonnulli, præcipuè autẽ [t] septimus et [u] octauus, sic & pedis motus autorum [x] quartus, à fibula principium obtinens. Minimi uerò sunt, [y] qui in tertiæ cartilaginis laryngis basi reponuntur, & qui primam cartilaginem secundæ copulant, dein proprij laryngis ferè omnes, ut & penis musculi. Reliqui in horum medio consistunt, nunc maioribus, nunc minoribus accedentes. Omnibus musculis ferè communis obtigit color, ubi enim carne uacant, neruosorum corporum modo albent, quod in principijs & eneruationibus præcipuè accidit, ubi autẽ carne abundant, carnis quoque modo rubent, cui fibræ nerueæ permiscentur. Porrò ea parte qua rubent, interdum candorem unà obtinent, quod illis musculis usu uenit, qui tendinem, priusquàm caro desinat, in sui etiam uentris medio educere uidentur. Est autem talis, [a] qui à fibula enatus inter calcem & fibulam, suo tendine inferiora pedis subit, atque in os pedij pollici præpositum inseritur, pedisque motorum septimus erit. Sunt etiam & eius generis in tibia nonnulli, quemadmodum & in cubito. alij tale quid in ipsa insertione ostendunt. [b] Musculus enim brachium sursum trahens, propter ipsam insertionem, interna quidem sede, qua os respicit, candicat, externa autem magis rubet. Alij musculi aliqua sui parte prorsus liuidi plumbeiue conspiciuntur, ut suræ [c] musculorum facilè maximus, qui pedem mouentium quartus recensebitur, deinde & nonnulli ab ilium osse enati, & præcipuè [d] qui ex illis articulum proximè integit, femurque mouentiũ tertius erit, [e] preterea & ex tibiæ motoribus aliquot, præcipuè autem septimus & octauus, ubi nonus illis incumbit. Liuor iste musculis accidit, peculiaris ipsorum membranæ gratia, quæ interdum adeò crassa est, ut prorsus non uideatur pellucida, unde quum crassa nerueaque sit, & caro subtus rubeat, aut nigricet potius, facilè color ex nigro & albo permixtus cõsurgit. Quamuis nõ idem carnis rubor in omnibus hominibus occurrat, uti sanè neque sanguinis, quo caro enutritur, natura eadem est. Porrò albam hanc musculi substantiam, quę adhuc excarnis est, in sermonis contextu nerueam, quasi diceremus ligamẽtosam, appellabimus, hac uoce illam à carnea distinguẽtes, uerùm quæ in harũ partium media est, non inopportunè liuida nobis uocabitur. Par etiã situs omnibus musculis non contigit, quoniã alij ad corporis habẽtur superficiẽ, cutique accũbunt, ut omnes ex carnea mẽbrana cõstituti, et alij innumeri, quos ferè semper inter articulorum motores primos recensebo. Alij penitus reconditi delitescunt, ut in poplite latitans [f] musculus, pubis ossium foraminibus proximè [g] attensi, sub stomacho [h] latitantes. Alij rursus secundum membri longitudinem locantur, ut omnes in tibia repositi, illo tantùm excepto, qui in poplite occultatur, obliquum'que situm sibi peculiariter uendicat, ut & [i] illi qui radij medię propemodum longitudini inseruntur, proprijsque radij motibus subseruiunt. Transuersim autem fertur, [k] qui iuxta brachiale locatus, radium in pronum mouet. Quin etiam diuersum musculorum situm, seu potius fibrarum ductum, abdominis musculi eleganter ostendunt, quũ [l] alij obliquè deorsum in priora ferãtur, [m] alij sursum obliquè in priora, [n] alij rectà sursum, [o] alij prorsus orbiculatim transuersimque. Fibrarum genus omnibus ferè musculis unum duntaxat simplexque est. Nisi enim [p] musculo brachium pectori adducenti, & etiam illi qui [q] secundus inter scapulam mouentes est, duplex, & genarum labrorumque [r] musculis multiplicius adhuc fibrarum genus tribuerimus, singulis prorsus musculis, unicum tantũ fibrarum genus, musculorum ductui & formæ magna ex parte respondens asscribetur. Musculi autem, quos ab aliorum numero uidebamur secludere, ita se habent. Musculus brachiũ pectori admouens, fibras quasdam ex superioribus deorsum, uersus exteriora ductas exigit, quasdam uerò ab inferioribus sursum, etiam uersus exteriora. Qui scapulam mouentium secundus est, quasdã à superioribus deorsum in priora, seu extrosum protensas quoque obtinet, alias autẽ ab inferioribus sursum similiter in priora, aut extrorsum. Vnde illis duobus duplex fibrarum genus accidit, quæ in illo cuius ope brachium pectori admouemus, in aliqua sui sede, idque potissimum iuxta insertionem, instar x se intersecant, seu decussatim feruntur. Illi autem, qui inter scapulam mouentes secũdus censebitur, nulla obtigit fibrarum intersectio. Rursus si labra mouentium musculorum, qui ab inferiori maxilla, & malis ortum ducunt, inspexerimus, uariam profectò fibrarum iuxta insertionem differentiam intuebimur. Quemadmodum & latum musculum, qui carnea constat membrana, fibras rectas, obliquas & transuersas exi-

A magnitudine. — *A colore.* — *Nervea musculorũ pars. Carnea. Liuida. Differentia à situ.* — *A fibrarũ genere.*

q 5 ta. Θ 14 ta. Θ. — r 13 tab. Σ, Π, Σ. — s 9 tab. Π. — t 5 tabu. Λ. — u 6 tabu. Π. — x 13 tab. Υ. — y 6, 7, 8 fi. cap. 21 V. — a 6 tab. Φ. — b 4 ta. Σ. — c 13 tab. Υ. — d 11 tab. Σ. — e seriatim specta 5 tabulæ Λ, Π, 4, 5. — f 14 tab. Γ. — g 16 ta. F, G. 8 ta. Υ. — h 6 ta. A, B. — i 7 tab. Q. 11 ta. m. — k 7 ta. X. — l 3 ta. Θ. — m 4 ta. Π. — n 5 ta. Δ. — o 6 ta. Δ. — p 3, 4 ta. Δ. — q 9 ta. Γ, Δ. — r 3 ta. Γ, H, F. 4 ta. M, N.

exigere conſpicimus, & prout etiam diuerſæ fibræ his muſculis obtingunt, ita quoq; diuerſis famulantur motibus, pro harum illarúmue fibrarum tenſionis remiſſionisq́; ratione. Ad hec, quid de lingua dicemus, omni fibrarum genere intertexta? aliud ſanè nihil, quàm & muſculis diuerſas adeſſe fibras, & has ſeorſum ſuis ſubſeruire motibus. Nequaquam enim hanc fibrarum in eodem muſculo contrariam ſeriem inficiari poſſumus, & præcipuè in illis muſculis, ubi mutua perficitur fibrarum interſectio, ſeu ubi fibræ decuſſatim feruntur. Nollem enim adeò aliorum Anatomicorum (qui omnibus muſculis ſimplex & unicum prorſus fibrarum genus aſſcribunt) placita turbare, ut muſculo brachium eleuanti, & multis femur mouentibus, diuerſas fibras cum nuper dictis muſculis aſſignarem,[s] ita uidelicet ac ſi aliud fibrarum genus in muſculo brachium eleuante conſtituam, quod à clauiculis pronatum, deorſum ad infimum muſculi angulum, quo humero implantatur, obliquè retrorſum tẽdit, et aliud quod à ſcapulæ ſpina, deorſum etiam obliquè antrorſum fertur, & aliud rurſus quod à coniunctione ſummi humeri ad clauiculam recto tramite deſcendit. Atq; idem ferè de omnibus muſculis ex lato in acutum coarctatis, aut triangularibus affirmari poſſit. Verùm licebit per me ipſis unum fibrarum genus aſſignare, ſi modò interim has differentias, à fibrarum ductu petitas, uti nunc ferè propoſui, ſubintellexeris, ac etiam fibras nõ æquè in omnibus muſculi partibus collectas, & tenues eſſe didiceris. In muſculis enim acuto capite enatis, & in craſſum tendinem finientibus, in uentris muſculi medio, ubi is craſſiſſimus eſt, fibræ tenuiſſimæ, inuicem propter carnis interuentum magis diſtant, quàm in capitis & tendinis initio. Aliĳs autem muſculis in principio & origine, plures & magis diſſitæ, laxioresq; obtingũt fibræ, quàm in fine, ut omnibus ferè, qui ex lato principio inſtar trianguli in acutum feruntur, & ampla ſuperficie principium ducunt. Aliĳs muſculis in ortu fibræ magis conſtringuntur, quàm in ipſa inſertione, quod illi accidit[t] muſculo, qui à ſcapulæ baſi enatus octo thoracis coſtis inſeritur. Quin etiam id in[u] ſepto tranſuerſo uſu uenit, cuius fibræ plures, magisq; inuicem remotæ ſunt in ipſa inſertione, quàm in capite, uel reliquo ipſius corpore. Aliĳs propemodum æqualis undecunque fibrarum eſt ratio, ut[x] illi qui ad brachiale locatus, radium in pronum ducit,[y] intercoſtales & laryngis primam cartilaginem ſecundæ[a] nectentes, & muſculi orbiculares, qui recto inteſtino, & ueſicæ ceruici obducuntur. Aliĳ rurſus muſculi toto ipſorum corpore rectà ferri uidentur, obliquas tamen habent fibras, ut dorſum mouẽtium[b] ſextum par, cuius muſculi tẽdines in apices tranſuerſorũ proceſſuũ præcipuè inſerũtur. Verùm illis etiã muſculis aliquid priuatim euenit, qui duobus donantur uentribus, ex quorum albo illi ſunt,[c] qui inferiorem maxillam deorſum trahunt, atque[d] illi qui à ſcapulis ad hyoides os porriguntur. His enim in fibris accidit, ac ſi duo, unus poſt aliũ ſcilicet, poſiti eſſent muſculi, qui acutum caput, & teretem tendinem oſtenderent. In muſculorum capitibus exortibusq; quamplures conſurgunt differentię, quarum prima à forma craſſitieq; muſculorum deſumi poſſet, quam ſuperiùs cõmemorauimus. Secunda uerò à ſubſtantia ad hunc modum accipi poterit, quòd aliĳ penitus carnei in exortu appareãt, fibris duntaxat raris & incompactis interſtincti, ut[e] qui ab ilium oſſe femur accedunt. Aliĳ neruei in ortu apparent, et rurſus quidam ex his illicò in ipſius oſſis cõtactu carnei euadunt, ut[f] maximi in ſura muſculi origo, & in externa internaq; cubiti ſede pluriũ muſculorum principia. Quidam uerò longo ductu neruei permanent, priuſquàm carnẽ adipiſcãtur, ut inter reliquos tibiã mouentes,[g] qui tertium caput à coxendicis oſſis[h] appendice aſſumit, & tibiæ motorum quintus cenſebitur, dein[i] muſculus brachium deorſum ad dorſum trahens. Aliĳ unico quidem capite oriuntur, atq; id haud ſecus, quàm ſi duo obtinerent. Alia nanq; principĳ pars aliquouſque neruea apparet, alia prorſus carnea, quod[k] rectis abdominis euenit muſculis, quà ex pubis oſſibus enaſcuntur, dein[l] duobus ex radice capitum femoris principium ducentibus, & calci inſertis. Aliĳ duo exigunt capita, & unum nerueum prorſus eſt, longoq; ductu tale permanet, alterum uerò, ut rectorum abdominis muſculorum principia, carneum nerueumq; ſimul uiſitur. Atq; id in[m] arteriori cubitum flectentium muſculo cernere eſt, cuius caput à ſcapulę ceruice enatum, prorſus nerueũ cernitur, quod uerò ab anchoram imitante proceſſu enaſcitur, nerueum carneũq; exiſtit. Atque hic muſculus illicò commonſtrat, quoſdam muſculos plura habere capita, in ipſo exortu inuicem neq; continua, neq; contigua, hoc nanq; ultimo commemorato euenit muſculo. Aliĳs unicum eſt caput, ut uniuerſis qui tibiam cubitũq; amplexantur, quibus omnibus aut in inferiori, aut ſuperiori parte capita ſunt, ſepto tamen tranſuerſo caput in medio cõſiſtit, non autẽ in altero extremorũ. In uentribus muſculorũ differentiæ, pręcedentibus differentĳs ferè omnes explicatæ ſunt, quũ muſculorũ formas, & fibras recenſerem. Neq; hîc aliud addendum eſt, quàm uentrem muſculi illic propriè reponendũ eſſe, ubi fibræ muſculi inuicẽ minus compinguntur, ac copioſiore carne continentur

Galenus cum alibi ſæpius, tum maximè ubi cor, nõ eſſe muſculum probare nititur.

A fibrarum compactione.

A muſculorum capitibus

A uentribus.

s figu. indici tabulæ 11 inſertæ ab A ad D. dein à C ad D. inſuper à B ad D.

t 7 ta. L.
u 7 ta. Δ.
x 7 tab. X.
y 6 tabulæ V, X.
a 4, 5 fig. ca. 21. N, O.
b 13 ta. Γ.
c 5 ta. H, I.
d 5 ta. R, S.
e 9 tabu. Π. 10 ta. Σ. 11. Σ. 8 ta. Λ.
f 13 ta. Υ.
g 11 ta. Υ.
h 2 fi. cap. 29. li. 1 l, q.
i 10 ta. Θ
k 5 ta. Δ. & n, o.
l 12 ta. Φ, Υ, & ϖ, ρ.
m 6 tab. Θ. & m, n, o.

continentur. Vnde quibusdam musculis, in ipso exortu uentres potissimum habẽtur, ut qui ab ilium osse in femoris os inseruntur, alij ad finem, ac ad insertionem magis, quàm ad caput, ut septum quod carnosius in extremis, atq; ipsis adeò insertionibus, quàm alibi conspicitur. Alijs musculis uentres statim ab ortu incipiunt, ut suram[n] constituentibus. Alijs musculis uẽter longiùs ab ortu cõspicitur, ex quorum numero is est,[o] qui brachium deorsum ad dorsum trahit, &[p] unus inter tibiæ motores, qui à coxendicis ossis appendice enatus, suum caput diu neruosum nanciscitur, tibiamq; mouentium quintus mihi habebitur. Alijs uenter per uniuersum musculi corpus permanet, ut intercostalibus, & illi qui ad brachiale repositus, radium in pronum agit, & laryngis non pauci. Atque ita aliqui musculi uentrem ad ipsam usque insertionem seruant, ut nunc postremò commemorati. Aliorum uentres longè admodum ab insertione distant, ut[q] musculi illius, qui à femoris externo capite natus, in calcem tenuissimo longoq; tendine fertur, & illi omnes qui ex cubito tibiáue procedentes, digitorum motibus famulantur, &[r] is qui membraneum tendinem, musculis secundùm femoris longitudinem protensis obductum educit. Alij rursus geminum uentrem ostendunt, cuius generis musculi sunt, quos paulo ante inferiorem maxillam deorsum trahere, & quos à scapulis in hyoidis os pertinere dicebam. Deinde[s] recto abdominis musculo ex abundanti quędam transuersim ductæ impressiones insunt, quæ illos musculos ita exornant, ac si pluribus uentribus efformarentur. Huiusmodi uerò impressiones seu lineamenta, & circũscriptiones, quas Græci περιγραφὰς uocauere, sunt ueluti albæ quædam lineę, in musculi alicuius substantia impressę, quarum quum frequens nobis mentio incidet, non abs re feceris, si has in rectis musculis atq; ijs etiam,[t] qui sub stomacho latitant, in musculorum tabulis intueri non grauaberis. Quæ à tendinibus sumi possent differentiæ, iam ferè ex commemoratis etiam pendẽt. Quidam enim in tendinem eneruationémue prorsus nõ desinunt, ut labrorum[u] musculi, &[x] rectum intestinum, &[y] uesicę ceruicem ambiens, & laryngis omnes, illis tantum exceptis,[z] qui recto donantur situ, ac secundæ cartilagini tertiam committunt, hi siquidem in insertione nerueum quid cõmonstrant. At non solùm illi qui aliud præter os mouent, tendinibus destituuntur, uerùm (etiã si secus in Primo de Musculorũ motu Galenus sentiat) eorũ quibus ossa mouẽtur, quàm plurimi tendinibus carent, neque in insertione magis nerueum quid, quàm omnes musculi in suis uentribus commonstrant. Est autem eius classis in manu,[a] qui pollicem indici proximè adducit, dein duo[b] qui primum pollicis os inflectunt, ac[c] qui ad brachiale positus, radij motus in pronum autor est. Intercostales etiam musculi tendine priuantur, ut & ille grandis[d] musculus, qui à scapula ortus octo superioribus thoracis costis inseritur, deinde[e] is qui à clauicula in primam fertur costam. Atq; ita etiam insignis[f] musculus inter mouentes dorsum nõ infimus, qui ab ilium osse in uertebras lumborum, & infimam costam ducitur, flexionisq; dorsi autor est, nullibi nerueum quid ostendit. His accedit septum transuersum, in insertione nullibi nerueam substantiam exprimens,[g] præterquam ubi lumborum uertebris exporrigitur. Neque etiam in homine recti abdominis musculi,[h] ubi costarum cartilaginibus implantantur, tendinem commonstrant, ut[i] neq; in simijs & canibus, quibus ad primam usq; costam conscendũt. At in illis quà pectoris ossi exporriguntur, in medio ductu nerueam naturam habent, ac si inter illos prorsus reponendi essent, qui duos uentres exigunt. Neq; etiam complures musculi, in occipitij os capitis motuum gratia inserti, tendinem magis in insertione, quàm in ipsorum uentre ostendũt. Porrò alij musculi tendines habent, ut eorũ qui aliud, quàm os mouent,[k] sex oculi musculi, septimus enim in nerueam substantiam non desinit. Ex musculis ossa mouentibus omnes, qui ex cubito extremam adeunt manum, tendinibus ornantur. Tendinum autẽ quidam, lati membraneiq; sunt, ut sex oculi musculorum tendines, &[l] obliquorum, &[m] trãsuersorum abdominis. Alij omnino teretes, ut[n] qui ex cubito procedentes, digitos flectunt. Alij paulo minus teretes, & latiores nõnihil, quàm profundiores, ut[o] tendo in calcem insertus, &[p] tendo in latum cessans tendinem, priusquam brachiale attingit. Et alij tendines breues sunt, ut[q] circumuertentium brachium musculorum tendines, & radium mouẽtium,[r] qui circa mediam radij longitudinem insertionem habent. Alij autem longissimos edunt tendines, ut[s] musculus ab externo femoris capite natus, & gracilem tendinem, priusquam genu articulũ prorsus superauit, educens. quin etiam is qui latum in manu educit tendinem, & omnes qui ex cubito & tibia procedentes, digitorum motibus subseruiũt, & præter nonnullos tibiæ insertos, is etiam,[t] qui ex ilium osse natus, in maximam membranam omnibus femoris amplexantibus musculis obductam desinit, ac tibiæ ossi, fibulæq; inseritur. Musculi qui tendines educũt, illos alicubi ab extremo porrigunt. Temporalis tamen, ex sui corporis medio tendinem emittere, Galeno in Libris de Vsu partium dicitur. Quid autem hac de re sentiam, Capite de Musculorum

Musculorũ impressiones

A tendinibus.

n 14 tab. n, o, p, q. o 10 tab. Θ. p 11 tab. Υ. q 13 ta. Φ, Σ. r 3 ta. Φ. s 5 ta. Δ. & u, u, u. t 8 ta. A, B. u 3 ta. Γ, H, F. x 1 fi. cap. 49 M. y 4 fi. cap. 49 N. z 6, 7 fig. cap. 21 P. a 11 ta. Σ. b 6 ta. κ, λ. c 7 ta. X. d 7 ta. L. e 4 ta. d. f 8 ta. Z. g 7 ta. o, p. h 4 ta. n. i 5 tab. abr adt. k fi. ca. 11. l 3 ta. Θ. 4. ta. π. m 6 ta. Δ. n 6 ta. γ, Δ. o 13 ta. λ. p 3 ta. k, l. q 7 ta. r. 11 ta. r. G. r 7 tab. Q. dein 12 tab. Λ. s 13 ta. Φ, Σ. t 3 ta. Φ.

u 8 ta. k. x 2 fi. tab. 15 X.

sculorum maxillam mouentium inferiorem scribam.[u] Priuatim etiam robustissimo tẽdini, ad tibiæ extensionem auxilianti, os ipsa nimirum patella innascitur. Sic &[x] tendo ex tibia inter fibulam calcemq; ductus, & sub cubiformi osse, priusquam in pedij os, quod pollicem sustinet, inseratur, protensus, quà sub illo osse reflectitur, instar ossis, duriorisúe cartilaginis indurescit, modicè ibidem dilatatus. Rursus unus musculus plures educit tendines, singulos quasi ex priuatis sui uentris carnosis propaginibus educens, ut[y] qui in cubito locati ad quatuor digitorum manus flexionem auxiliantur. Alij unum quidem educunt tendinem, at is postmodum in plures discinditur, ut[a] musculi ex tibia enati tendo, qui in pedis planta, tertijs quatuor digitorum ossibus tendines exporrigit. deinde[b] qui bicorni tendine in postbrachialis ossa inseritur, atq; ad brachialis extensionem iuuat.[c] Qui autem indicem mediũ, & anularem manus extendere creditur, in harum differentiarum medio consistit. Hic namque neque plures educit tendines, neque etiam ipsius tendo in plures diuiditur, sed medium quid inter iam dictos existit. Rursus plures musculi unum efficiunt tendinem,[d] tres enim suræ maximi, tendinem unum in calcem inserunt. Insuper & cubitum extendentes[e] musculi, in unum coeunt, unamq; simul insertionem efformant.[f] Præterea & tres tibiam extendentium maximi, in unum quoq; tendinem, cui patellam innasci diximus, colliguntur. At de musculorum numero & concursu aliquid nunc subijciendum uenit, & si quid ex musculorum differentijs omissum sit, quum seorsum singulos percurrã, in Libri huius progressu explicabitur. Quemadmodum & hæc esse possit, musculos quosdam habere, qui suo motui opponuntur, alios, ut flectentibus digitos opponuntur, qui eosdem extendunt. Sicqui caput inclinant, contrarios exigunt, qui idem rursus in posteriore releuent. At quidam motus sui nullũ habent cõtrarium, testium nanque[g] musculis nulli, qui testes deorsum trahant, opponuntur. Neque etiam anum sursum[h] uellentes, qui eundẽ priuatim deorsum trahãt, oppositos adipiscuntur. Vt neq; etiam circulares illi, qui recti intestini finem, & uesicæ ceruicem amplexantur, & postmodum musculi à nobis inuenti, laryngis operculũ, quod ἐπιγλωττὶς Græcis dicitur, sursum atq; in anteriora mouent, nullos quoq; oppositi motus socios obtinẽt. Sic etiam à musculorũ munere differẽtia pendet, quũ alij rectis præsint motibus, ut qui quatuor & manus & pedis digitos extendũt. Alij duntaxat obliquis subministrant motibus, ut radij motores omnes. Alij utrinque motum præstant, si enim à pectoris osse, & clauicula enatus[k] musculus, ac in mamillarum occipitij ossis processum insertus, qui in dextro est latere, unà cum sinistro contrahitur, caput flexionem rectissimã experitur, si uerò is solus, quiescẽte sinistro agit caput sinistrorsum, in anteriora circũuertitur.

y 5 tab. o. 6 ta. Ξ. — a 14 ta. Ξ. dein θ. — b 11 ta. Λ. — c 9 ta. Z. — d 14 tab. n, o, q. — e 13 tab. c, d, e. — f 8 tab. g, h, i dein k. — g 22 fi. lib. 5 ψ. — h fi. ca. 51 B, C. — i 2, 3, 4 fig. cap. 21 K. — k 4 ta. Θ.

A mutua musculorũ in officio oppositione.

A munere.

DE MVSCVLORVM NVMERO, Caput IIII.

ARDVVM difficileq; esse, musculorum numerum persequi, ac semel, quot uniuersi corporis sint recensere, præcedens de Musculorum differentijs Caput liquidè satis commonstrasse reor, non sanè quod illum describere prorsus impossibile sit, sed quòd uaria eadémque non admodum absurda, de musculorum numero unicuique sententia esse possit. Aliquis nanq; unum dicet esse musculum,[a] qui brachiũ pectori adducit eo, quòd nulla sui parte sibi non continuus contiguúsque sit. Alijs uerò duorum musculorum loco illum fortassis censendum contendet, quòd omnes fibræ ipsius non parem ductum obseruent, ipseq; musculus utcunq; contrarios motus obeat. Eius enim pars, cui clauicula, & media pectoris ossis pars clauiculæ proxima, principium præbent, deorsum obliquè, uersus musculi in brachium insertionem suas fibras porrigit, & brachium pectori elatius, quasi ad guttur clauiculamq; trahit. Inferior autem pars, quę à reliqua pectoris ossis sede, & quibusdam costarum cartilaginibus enascitur, sursum obliquè ad brachium fibras dirigit, brachiumque humiliori pectoris sedi adducit. Vtrisque autem musculi partibus in se collectis, brachium pectoris medio admouetur. Præterea ad hanc musculorum continuitatem, & unius instar partis circumscriptionem, & nullam, ut inter duos digitos manus, sectionem, sed diuersum fibrarum ductum, ac latum musculi principium, diuersumq; eiusdem munus non solum, quem nunc recensuimus, musculum quis referre potest, uerùm & illum,[b] quem inter scapulam mouentium secundum recensebo, qui continuus quidem est, attamen superiori sua parte sursum, uersus occipitium scapulam attrahit, inferiori uerò deorsum uersus dorsum. media autem sede, aut utraque ipsius parte, rectà retrorsum scapulam mouet. Dein huius musculi fibræ supra scapulæ spinam conspicuæ, deorsum in exteriora feruntur. quæ

a 3, 4 ta. Δ. — b 9 ta. Γ, Δ.

Alijs aliũ numerũ propter fibras statui.

autem ſub ſcapulæ ſpina uidentur, ſurſum in exteriora contendunt, uerùm nullæ interim decuſſatim ſe mutuò interſecant. Item [c] qui humerum attollit, unus quidem continuitate eſt, uerùm apud Anatomicorum præcipuos non defuiſſe uidentur, qui duos hunc eſſe dicerent, unum à clauicula, alterum à ſcapula oriri contendentes, ac motibus, non autem continuitati animũ adhibentes. Quinetiam præter alios pleroſque his adnumerari poſſint, femoris motibus famulantes omnes, [d] qui triangulæ figuræ proximi ſunt, & interim nullam diſiunctionis aut incontinuitatis notam referunt, uerùm fibras ueluti ex baſi ad conum tendentes, & ideo non pari prorſus ductu delatas ſibi uendicant. Fibrarum etiam ductus diuerſitas, alijs [e] quatuor intercoſtales muſculos in uerarum coſtarũ interuallis conſtituit, propter diuerſam illarũ inter coſtarum oſſa & cartilagines ſeriem, nihilominus tamen continuitas ſeruatur, unde etiã alijs duo tantummodo in toto interuallo recenſentur. Sed & muſculorum dorſum mouentium [f] quamplurimi, uarium muſculis aſſcribi numerum indicant, quum alius continuitatem perpendens, unum utrinque ſtomacho ſubiectum eſſe dicet. alius fibris & explantationibus implantationibusq; attẽdens, tot muſculos recenſebit, ex quot oſſibus is enaſcitur, & in quot inſeritur. Alius non oſſibus, ſed quibuſdam leuibus impreſſionibus, inſcriptionibusq; attendens tot muſculos enumerabit, quot inſcriptiones uiderit. Idem maximè in [g] ſecundo caput mouentium pari uſu uenit, quod ex pluribus enaſcitur oſſibus, & multas oſtendit fibras, & præterea in hominibus uarias priuatorum muſculorum deſcriptiones adeò, ut id par quibuſdam neutiquam duorum muſculorum loco haberi poſſit, ſed plurium, neque id quidem adhuc eodem numero omnibus. Cæterùm & muſculorum capita numerum turbant. Non enim dubito, [h] muſculum à pectoris oſſe & clauicula enatum, ac poſtmodum in mamillarem capitis proceſſum inſertum, duorum muſculorum numero nonnullis Anatomicorum proceribus cõpræhenſum fuiſſe, quòd eã principij parte, quam à pectoris oſſe educit, ab illa quæ à clauiculis prodit, nonnihil diremptam putarint, quodq; una aliquantulum neruoſior altera ſit, etiam ſi reliquo ductu muſculus non ſeparetur, neque diuerſam fibrarum naturam habeat. Pari etiam ratione certiſſimum eſt non defuiſſe, qui [i] primum & ſecundum pedem mouentes muſculos, à radicibus femoris capitum originem ducentes, ſeorſum ſingulos poſuerint eſſe duplices, quòd unam originis partem nerueam, alteram carneam, ut & [k] recti abdominis, exigant. Alij tamẽ eam originis diuerſitatem non tanti, ut eius gratia muſculorum numerus ipſis excreſceret, fecerunt, et ſingulos unius loco habuerunt. At hoc poſtremum magis adhuc uſu uenit, in anteriori flectentium cubitum [l] muſculo, qui nullis, quod ſciam, duorum numero habitus fuit, etiam ſi duo diſtincta capita habuerit, & magis quàm nuper dicti diremptа. Quamuis in communem conueniant muſculi uentrem, qui unicum tantum educit tendinem, adeò ut ad capita reſpicientibus, non idem omnibus placitum fuerit. Quanquam id illis conſtitutum fuiſſe uidebatur, ut unum dicerent muſculum, cuius capita in eundem muſculi uentrem porriguntur, quod iam dictis fit muſculis, atq; plurium muſculorũ uice eos haberent, qui etſi in unum coëunt tendinem, uentribus tamen non continuantur. Quod exactiſſimè in ſuræ [m] muſculis obſeruatum eſt, quum muſculos ualidum illum calcis tendinem conſtituentes, tot numero eſſe uolunt, quot uentres, qui tres uiſuntur, duo nimirum à femore producti, quos etiam quatuor alijs enumeratos dixi, & tertius qui liuidus eſt, & pedem mouentium quartus. Idem quoq; maximis tibiam extendentibus [n] muſculis, ſeptimo uidelicet, octauo & nono tibiam mouentibus contingit, qui etſi unum tendinem tibiæ inſertum unà producant, tamen quoniam uentribus non continuantur, plurium muſculorum loco cenſentur.

Ceterùm tendinum ratio talis eſt, ut omnes unum numerent muſculum, qui uno enatus capite, unicum educit tendinem, etiam ſi ille poſtmodum in plures diuidatur, quemadmodum [o] muſculo accidit, qui tertios quatuor digitorum pedis flectit articulos. Ita etiam muſculus unum caput habens, et adhuc carneus in plures tendines diſſectus, qui eiuſdem motus autores exiſtunt, unius muſculi loco compræhendebatur, quemadmodum [p] muſculus quatuor manus digitorũ, ſecundos flectens articulos, & is etiam [q] qui tertios inflectit, à quo nos illum ſuo diſtinguemus loco, [r] qui pollicis tertium internodium flectit, quòd is ab illo prorſus ſit diſtinctus, & ſi alibi fortè illi continuus cernatur, id obſcurè admodum in primo tantum eſt exortu. In dictorũ modò claſſe etiam ferè, præter aliquot alios muſculos habetur, [s] qui indicem & medium atq; anularem manifeſtè extendit. Verùm ſi tendines in diuerſa ſpecie oſſa inſerantur, diſſectionum periti muſculũ, qui tendines educit, plurium muſculorum numero recenſent. Quẽ admodũ nonnulli [t] muſculũ, qui pollici duos tendines, et unum brachialis oſſi pollicẽ ſuſtinenti exporrigit, duorũ loco enumerarunt, etiã ſi omnes iſti tendines ad euerſionẽ faciant, pollicis quidem tendines ad pollicis motum, brachialis autẽ, ad brachialis. [u] Verùm tale quid in anteriori

Left-margin notes:

- Ab impreſſionibus.
- A capitibus.
- A tendinibus.

Right-margin notes:

- c 4 ta. Δ. 10 ta. Δ, & priuatim figura indici 11 tabulæ inſerta.
- d 9 ta. Π 10 ta. Ξ. 11 tab. Ξ. 8 ta. Λ.
- e 6 tab. V, X. dein 8 tabulæ E, E, & interior pectoris ſedes humi poſita.
- f 8 ta. A, B. 14 ta. O.
- g 13 ta. A, B, C, D, E, F.
- h 4 ta. Θ.
- i 12 tab. Φ. dein Υ. inſuper Ψ, Ρ.
- k 5 tab. Δ. dein Π, O.
- l 6 tabu. Θ. dein M, N ac O.
- m 14 ta. Π, O, Q.
- n 5 ta. Λ. Π. charact. Σ.
- o 14 tab. Ξ.
- p 5 ta. Θ.
- q 6 ta. Ξ.
- r 6 ta. X.
- s 9 ta. Z.
- t 10, 11 tab. Ξ.
- u 4 ta. Υ, Ω

riori tibiæ ſede magis adhuc eſt conſpicuum, ad medium enim longitudinis tibiæ, à muſculo quatuor pedis digitos extendente, carnoſus educitur muſculus, qui in pedij os minimo digito præpoſitum inſeritur, atque ad pedis eleuationem in anteriora iuuat, quum digitorum interim tendines, digitos extendant. Adeò ut alicui uidebitur, duos hîc enumerandos eſſe muſculos, alteri uerò unicum, prout hic exortus continuitati, ille uerò diuerſis tendinibus, & in uaria oſſa inſertionibus differentibusq́ functionibus animum adhibuerit. Neq; minorem in numero obſcuritatem parit, mutuus muſculorum connexus.[x] Qui enim à pectoris oſſis ſummo enati, in os *v* referens inſeruntur, internis ſuis lateribus adeò inuicem adnectuntur, ut quis hos duos eſſe, alius autem unicum non ineptè dixerit. Quod etiam illi commonſtrant,[y] qui à circulari ani muſculo enati, ueſicæ meatum, ubi primùm ſub penis corporibus exporrigi incipit, tanquam duo digiti, amplexantur. Numeri etiam muſculorum obſcuritatem auget eorundem concurſus, ex quorum albo ſi quis alius, ille profectò eſt, qui à coxendicis oſſis appendice enatus, ualidus deorſum fertur, & ad mediã femoris lõgitudinem nerueus factus, alteri carnoſæ parti connaſcitur, cui femoris os initium præbet. Atq; ambæ partes, ea ſcilicet quæ à coxendice ducitur, & ea quam femori aſſcribimus, unum tendinem ſimul efformant, elatiſſimæ fibulæ parti robuſtiſſimè inſertum adeo, ut & unum & duos muſculos ab aliquo hunc recenſeri nihil prohibeat, dummodò à uera deſcriptione non declinetur. Erit autem is tibiam mouẽtium quartus, in hominibus & ſimijs conformatione plurimum differens. Simiæ enim muſculo à femore nihil adnaſcitur, ſed is unicus, ualidus & latus eſt muſculus, qui ob hoc etiã Galeno ſemper Latus nũcupatur. Atq; hinc fit, ut toto ſermonis progreſſu accuratè mihi de muſculorũ numero cõſtituendum ſit, ad quos iam tempeſtiuum eſt accedere, ne prolixiùs in generali muſculorum explicatione hæſiſſe uidear. Cæterùm ne quid obſcuritatis ſequens pariat oratio, & præcipuè quum cutis motores pertractaturus ſim, aut quoties crebra Carnoſæ mẽbranæ mentio incidet, nunc cutis & membranæ eius naturam proſequar.

x 4 ta. S, T. — *y 1, 2 fi. ca. 49 H, I.* — *a 10 ta. Y. 11 ta. v, f.*

A mutuo connexu. — *A concurſu.* — *Secundo Li. de Admini‑ſtrandis diſſectionibus.*

DE CVTE, CVTICVLA, ET MEMBRANA per uniuerſum corpus cuti ſubiecta, præterea & adipe inter cutem membranamq́; carnoſam repoſito. Caput V.

PARTES hoc Capite deſcribendæ aliter delineari nequeũt, quàm uigeſima Quinti libri figura utcunq; exprimuntur, iuxta r, ſ, t, dein & in uigeſimaquinta figura eiuſdem Libri, iuxta dextram mamillam. Verùm iſtæ partes tales omnino ſunt, quas citra omnem figuram nemo non nouit, ſi modò aut ipſe ſectionem aliquando aggreſſus fuerit, aut ſecanti aſtiterit.

CVTIS, omnium corporis partium eſt indumentum, corpori inſtar natiui tegumenti obductum, non duntaxat omnium hominis partium, ſed uniuerſæ ſubſtãtiæ, quam generationi & corruptioni ſubiectam ſcimus, duritie mollitieq́; media. Eſt enim cutis, ueluti ſanguine præditus neruus, ac inter neruum carnemq́; quiddam planè mediũ perinde, ac ſi ex mixtis utriſq; conſtitueretur. Cæterùm neruus omnis, exanguis eſt & frigidus. caro, multo ſanguine prædita calidaq́;. Media inter utrunq; eſt cutis, nec planè exanguis, ut neruus, nec ſanguine abundans, ut caro. Cutis hæc in homine, Herophilo ἀνθρωπὴ dicta, boum & equorum tergoribus, ex quibus coria adaptantur, reſpondet, & non pari ratione omnibus ſubiectis ipſi partibus adhæret, cõnectiturq́;. Secus enim in manus uola & pedis plãta ſubditis partibus adnaſcitur, aliter rurſus in frõte ſibi ſubditæ muſculoſæ ſubſtantiæ, & aliter in labris, palpebris, auribus, naſo, ano ac pudẽdo, & aliter per uniuerſum corpus, ſubſtratis partibus cutis committitur, ac inter ſecandum, diuerſa ratione à ſubditis aufertur. Deinde in omnes cutis regiones non æqualis eſt neruorum diſtributio, nec cutis etiã undecunq; eadem craſſities. Internæ enim manuum cuti, plurimæ neruorum fibræ porrigũtur, uerticis uerò cuti pauciſſimæ. Quinetiam faciei cutis mollior & tenuior, uerticis autem, & plãtæ pedum durior uiſitur. Quæ internam ſummæ manus ſedem inueſtit (niſi labore calloſior euaſerit) exquiſitiſſimè in duritie mollitieq́; inter reliquam cutem, & omnia prorſus corpora, media eſt, quàm proximè æquali ad pondus temperamento accedens. Vtcunq; uerò ſit, cutis homini pro magnitudine corporis tenuior, quàm animantibus quadrupedibus obtigit, quãquam etiam homini profectò in uertice, dorſo, cruribus & pedis planta craſſa ſit admodũ, ſed non omnibus æqualiter. Quinetiam aliæ cutis partes prorſus immobiles ſunt, & circumactu pertinaces, ut uolæ & plantæ cutis, aliæ uerſatiles quidem ſunt, ſed nullo aguntur motu uolũtario,

CVTIS quid — *Cutis ſubſtantia.* — *Cutis differẽtiæ.* — *A connexu.* — *A neruorum copia.* — *A mollitie.* — *A motu.*

rio, ut tota corporis cutis, ea excepta quæ mouetur, est autem hæc frõtis & faciei uniuersa, & quæ anteriorem colli sedem, lateraq; complectitur. Atq; hæc motu participat, aut proprijs in hoc famulantibus musculis, ut frontis, colli, genarum & labrorum, aut uicinæ ipsius cutis gratia, ut malarum cutis, quæ musculis destituta, simul cum proxima ipsi cute mouetur. Quod quidem alia cutis sedes pilosa sit, ut uerticis, axillarum, pudẽdorum, in uiris menti, alia autem penitus pilis orbata, ut interna manus, & plantæ cutis, omnibus conspicuum esse arbitror. Quemadmodum neminem latêre scio, cutẽ maximam totius corporis partem esse, perpetuo contextu efformatam, nisi quòd tenuibus foraminulis, ad fuliginosorum excrementorum propulsionem, & pilorum generationem paratis, peruia sit, atq; etiam in palpebris, naso, auribus, ore, ano, pudendo, & ubi unguibus uiam præbet, interpelletur, perforataq; cõspiciatur. Ad hæc, ex cętera cutis regione, interna summæ manus cutis (ut & pedis plantam inuestiens) maximè continua, minimeq; perforata uisitur, quod & nuper natorum cuti aliquibus asscribere libuit. Verùm hæc singula haudquaquam ociose, neq; frustra facta esse, suis locis, quum de ijs partibus, quæ cute obtegũtur, priuatim agendum erit, demonstrabo. Cuti, quam δέρμα Græci uocãt, alia cuticula tenuis admodum, & prorsus exanguis obducitur, supernasciturq;, propemodum ceparum tenuioribus ac pellucidis respondens inuolucris, nisi quòd alicubi & præsertim in uola, & pedis planta, crassior duriorq; uisitur. Hanc quum cutis uelut quædã efflorescentia sit, ἐπιδερμίδα Græci appellant. Si uerò aliquando attritu in scabie, aut in uulneribus ex unguentorum applicatione, aut ignis admotione, aut feruentis aquæ infusione, aut ex lõgo itinere auferatur, & interdum uesiculę ac papulæ instar à cute abscedat, promptissimè aliterq; ac uera cutis renascitur, quæ sola sanguinis & uitalis spiritus compos est, ob quod uenarum arteriarumq; alicubi, & neruorum tenuissimæ partes, finesq; ad eam confluunt, ipsamq; simul concretæ quibusdam efformare creduntur. Neq; sanè audiendus est Aristoteles, cutem sensu destituens, non secus, quàm si carnis cuti subditæ duntaxat beneficio tactus sensus perficeretur, quum cuti proprios, certaq; serie neruos exporrigi ex Anatome condiscamus, illi pręcipuè, quæ in facie est ac brachio, cubito extremaq; manu, deinde & cruribus & pedibus. Per reliquum autem corpus, etiam si non ordinata serie nerui ad cutem deducantur, attamen complures in illam desinunt, sub ipsaq; & potissimùm ad thoracis latera exporriguntur, membrana cuti subdita (ut & uenæ ipsæ) suffulti, quemadmodũ etiam in Quarto libro, qui Neruis dedicabitur, enarraturus sum explicatius. Atq; ita musculorũ (quos Carnem Aristoteles appellabat) gratia cutis nequaquam sentit, uerùm uti diximus propriorum neruorum occasione. Et quanuis uerticis cutis obscuriori sensu sit prædita, attamen sentit, utcunq; etiam incommodissimum Naturæ fuerit, sursum ad uerticem neruos distribuere, ipsaq; etiam cutis hîc non admodum sensu indiguerit. Deinde quis non quotidiana experientia edoctus, cutem à subditis musculis aut ossibus quoq; auulsam, & postmodum scalpello ictam, unguibusq; compressam sentire nõ didicit? Neq; est, quod Aristotelis sectatorum quispiam hîc, nescio quam, Terresteritatem mihi astruat, quũ nerui à dorsali medulla enati ipsa cute duriores sint, & his adhuc ipsi tendines, quos potissimùm facilè affici, nemo inficiatur. Imò si non minus ratione, quàm experientiæ simul fides habenda erit, ausim asserere, musculorum uentres quamplurimos (ut quorundã femur amplexantiũ) obtusius quàm ipsam faciei manusq; cutem affici. Atq; etiam mihi ridendi uidẽtur, qui cutẽ ob hoc sentire posse auersantur, quòd nullum hîc sit medium, quasi uerò etiam neruũ proprijs membranis prorsus denudatum, aut etiam in medio diuisum grauissimè affici non uideremus, quoties ipsius denudatæ substantiæ acriores pulueres inspergũtur. Etsi medium etiam præter rationem in tactus sensu desideraremus, nonne in promptu est ipsa cuticula cuti obnata, & interim (ut putamus) sensu priuata? At nunc membranã quoque aggrediamur, cuti per uniuersum corpus subditam, quæ cuticula longè robustior crassiorq; est, & fibris quibusdã raris, his, qui substernuntur illi, musculis adhęret, connasciturq;, cuti uerò pertinacius committitur. Siquidem quamplurimæ uenæ, & paucissimæ tenuissimæq; arterię, cutem nutrientes, & neruorum propagines cuti sensum communicantes, hanc membranam transeũt, ipsaq; inter cutem, et illam prorepentia hac suffulciuntur, membranamq; cuti copulant, pręter continuã quandam, sibiq; proximam fibrarũ membranearum seriem, cuius etiã beneficio mẽbrana ualidissimè cuti connascitur. Hæc non eandem in uniuerso corpore crassitiem obtinet, uerùm quibusdã corporis sedibus, carnosis fibris adaugetur, & crassior reddita, adeò carnosa efficitur, ut musculi nomine donetur. Huiusmodi regio, in tota[a] colli amplitudine habetur, & in[b] fronte, et in reliqua propemodum facie, quibusdã autem animalibus undecũq; ferè carnosis oppletur fibris, et præsertim illis, quæ totius corporis cutẽ (ut nos frontis) mouent. Audio & homines fuisse, qui in thoracis regione, & alibi etiã in corpore cutẽ mouere

A pilis.

À foraminibus.

CVTICVLA *quid.*

Cuti uenas, & arterias ac neruos porrigi, ipsamq; sensus esse compotem.

CARNOSA *membrana.*

Præsens membrana cur carnosa dicatur.

a 3 ta. r.
b 3 ta. A. ac in eius tabulæ facie.

uere ualuerint, quibus procul dubio membrana hæc, similis equorum asinorumq́; carnosis membranis contigit. Porrò huic membranæ, quam aliarum membranarũ nomine ὑμένα Græci appellant, non perperam Carnosæ adiectum arbitror, quum inter reliquas corporis membranas, hæc sola carnosa appareat, ueréque talis censenda sit. Quod Arabes paulo exactiùs perpendentes, primi omnium, quod sciam, hanc membranam Carnosam appellauisse uidentur. Atque id sanè penitius huius nostræ ætatis Medicorum præcipuis indagandum fuerat, qui panniculum carnosum à Barbaris quibusdam non malè me Hercules eo nomine appellatum, octo abdominis musculos esse cõtendunt, & contra Galeni sententiam, ac rei ueritatem, cuti membranam in uniuerso corpore, & in ipso demum abdomine (de quo duntaxat sapere uidentur) subtendi inficiantur. Alij et si per uniuersum corpus à me hanc membranam demõstrari conspexerint, adeò ineptiunt, ut hanc non fateantur eam esse, cuius Galenus tum alibi sæpius, tum in Tertio de Administrandis sectionibus meminit, eo quòd ego adipem (de quo mox sermonem instituam) inter cutem & hanc membranam ostendo, sæpe trium etiam digitorum crassitudine, quodq́; hominis membrana tantùm à cute semper abscedat, quãta adipis est crassities. Debebant profectò eiusmodi homines, ad cathedræ ostentationem solùm nati, accuratè perpendere, Galenum de suis simijs, nõ autem hominibus locutum esse, quibus nullus adeps inter membranam & cutem interuenit, ipsaq́; membrana non fibris duntaxat cuti continuatur, sed prorsus undique citra alterius corporis interuentũ ipsi contigua est. Atq; ob hoc non adeò arduum est, hominis cutem solam, illæsa membrana diuidere, quàm in simijs, canibus, & illis animalibus, ex quibus Galenus Anatomen descripsit. Huic membranæ ea parte, qua musculorum proprias respicit membranas, lentor ille mucosus, quem cuti Aristoteles tribuit, obducitur, ob hoc fortassis, ne ipsa subiectorum musculorum motum præpediat. Id enim membranis omnibus commune est, quæ corpus, quod situm locumq́; aliquando mutat, continent, ambiuntúe, ut mucoso quodam lentoq́; humore oblinantur. E' quarum numero peritonæum, succingẽs costas membrana, cordis inuolucrum, & ipsa demum ligamẽta sunt, quæ anuli modo tendinibus obducũtur. Sunt itaq; tria uniuersum hominis corpus perpetuò cingentia, nimirũ cuticula illa, cutis, & mẽbrana hæc carnosa. Quibus & quartum hominem ambiens accedit, ipsa uidelicet pinguedo, seu adeps πιμελὴ Græcis nuncupatus, qui nisi extremè homo emacietur, undique propemodum inter cutem, & quam nuper diximus, membranam copiosissimè continetur. Ex uenis enim compluribus & arterijs (si quæ reperiantur) mẽbranam perreptantibus, atque inter illam cutemq́; propagatis, plurimus sanguis resudat, mẽbranæ frigiditate, calorisq́; (ut credimus) inopia, in adipem seu pinguedinem, aut ut alij etiam in cornutis animalibus uocant, axungiam degenerans. Est namq; hæc adipis ad uniuersi corporis membranas, ligamenta, & (ut semel dicam) ad omnia sanguine indiga, frigidaq́; corpora, generationis ratio, uidelicet quòd ex uenis emanans sanguis, frigoris ui congeletur, illisque adhæreat corporibus. Sed id interim à Natura cautum est accuratissimè, ne adeps nascatur, ubi noxia inutilisúe esse possit. Non enim Natura adipem cerebri membranis obduxit, non testium inuolucris, non internæ sedi cordis inuolucri, quamuis tamen cor hac non destituerit, non internæ ligamentorum sedi, quæ tendinibus transuersim obuoluuntur, neque etiam palpebrarum, aut frontis, aut penis cuti adipem subiecit, neque etiam adeò multum, summæ manus pedisq́; externæ sedi. Quemadmodum profectò copiosissimum clunibus obduxit, ut illi adipe, puluinaris uice uterentur. Atq; adeps humidis frigidisq́; animalibus (ex quorũ numero homo & porcus sunt) plurimus colligitur, siccis uerò & calidis, nullus aut perquàm exiguus, ut leonibus, & canibus uenaticis, ipsisq́; etiam simiæ. Quanquam prẹter hominẽ, & porcum et ericium, nunquam aliud terrestre occurrerit quadrupes, quod inter cutem & carneam membranam, adipem nanciscatur, utcunque etiam oues, et glires illi subinde reperiantur prẹpingues. Albet autem adeps, quòd membranæ cutisq́;, & alia, quibus adhæret, corpora alba, neq; carnis modo rubra sint. Omnia enim, quæ in nostro corpore ab aliquo emutantur, mutantis alterantisq́; colorem etiam sortiuntur. Et ridiculum prorsus est, ob hoc adipem album arbitrari, quòd aëreæ substantiæ compos sit, quum osse, & cartilagine, & ligamento, & tendinibus uix aliquid cãdidius occurrat, quibus nihil æquè terreum, in corpore reperias. Adipi inter cutem membranamq́; collecto, eum usum asscribere possumus, quem uesti carniq́; simplici tribuimus, ut corpus scilicet calefaciat frigoris tempore, & si Soli homo exponatur, uestis quoque modo refrigeret, calorem quo minus penetret, inhibens.

Ex Auicenna Hebræo, קרום המכסה הגולגלת או הסדירה *cherum hamechase hagulgoleth, aut hachedera.*

Panniculus carnosus.

ADEPS *seu pinguedo.*

Vbi adeps copiosior sit.

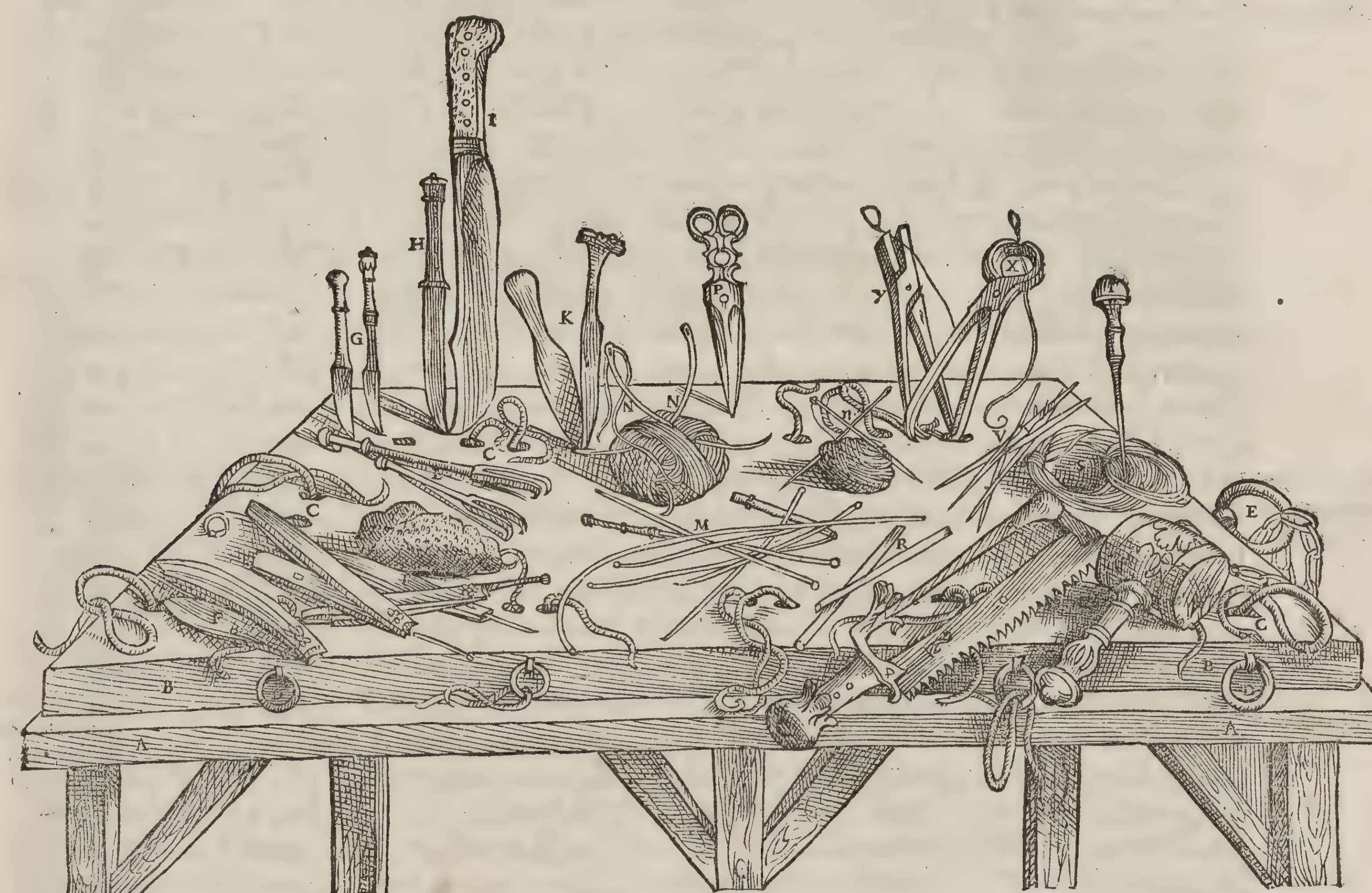
Quibus copiosior adeps.

QVI CVTICVLAE, CVTIS, ADIPIS, ET *carnoſæ membranæ natura per ſectionem obſeruari debeat.* *Caput. VI.*

VTI præcedente Libro, poſtquàm oſſium cartilaginumq; hiſtoriam abſolui, rationem modumq; tradidi, quo quis hæc ad diſciplinam opportunè ſibi parare queat, ita quoque hoc Libro omnium, quæ ſeriatim tradentur, ſecandi artificium poſt cuiuſque enarrationem ſubiungam, ut quis in uno corpore omnem muſculorum ac ligamentorum Anatomen rectè aggreſſurus, & ordine abſoluturus ſit. Partium uerò quæ in ſequentibus Libris deſcribentur Anatomen, prout illic commodius fore putauero, ſuis locis ſubijciam. Nunc autē cuticulę, cutis, adipis, & membranę naturā hunc in modum aggredi poſſis. Nouacula acutiori, in abdomine, aut quacunque uiſum fuerit corporis parte, cutem ad adipem uſque recta ſectione, & deinde tranſuerſa (ut ſaltem unum, aut plures angulos moliaris) incides, tam leuiter ac moderatè cuti nouaculam admouens, ut ſolam ipſam, illæſa interim carnea membrana, diuidas. Quod ſine negocio in homine facies, & præcipuè pinguiori, quum ſubinde, & potiſſimū in mulieribus adipis craſſities, duorum digitorum latitudinem in thorace & abdomine ſuperet, in coxis autem ac clunibus etiam palmæ latitudinem, in mulieribus non nimium obeſis uincere, in publicis ſectionibus uidimus. Ac proinde ſectiones ducendę ſunt eo accuratiùs, quo macilentius obtigerit corpus. Deinde etiā conandum eſt, ut hanc ſectionem citra negocium obire aſſueſcas, cùm propter muſculos ex carnea membrana conformatos, tum ad diſcēdam neruorum ſeriem, quam inter cutem membranamq; hanc ferri dicemus, & propter innumeras quoque uenas, quæ in hoc diligentiùs erunt diſcēdæ, quòd nullas in morbis incidamus, niſi carnea membrana ſuffultas. Poſtquam igitur cutem ad adipem uſque (nō tacta interim carnea membrana) diſſecueris, hamulo aut unguibus, in aliquo ex ſectionibus angulo cutem attolles, & diligenter tranſuerſis acutiori nouacula, ad cutem ductis ſectionibus, cutem ab adipe, quo uſque libuerit, ſeparabis. Cuti deinde reflexæ ardentem candelam admouebis, ut cuticula ignis ui ueſiculæ inſtar abſcedat, ſeorſimq; cutem, & cuticulam intuearis. Dum uerò cutem ab adipe liberas (quod niſi laborum patiens, diſcendiq; cupidus fueris, non diu indefeſſè facturus es) neruulos indagare conuenit, & uenas, quæ ſuper mēbranam in adipe prorepentes cutem adeunt, deinde ipſa quoque membrana fibris illis frequētibus cuti commiſſa, ſedulò inſpicienda eſt. Iam ſi obeſum ad manum ſit cadauer, adipem à mēbrana liberare contendito, quod eadem prorſus ratione, qua cutem ab adipe ſeiungebas, præſtandum eſt. Cauendum'que, ne membrana oſcitanter cum adipe auferatur, in quo noſtræ ætatis Anatomici aberrarunt, eam membranam in homine reperiri inficiantes, atque ita hac potiſſimùm occaſione neceſſariò, ut reliquos corporis muſculos, & uenas & neruos, ita etiam ignorantes muſculos, ex carnea mēbrana conſtitutos, & per illā exporrectas uenas & neruos. Ablato adipe, leuē ſectionē per carnoſam membranā ad ſubiectos ipſi muſculos uſq; induces, & parua opera, ſolis ferè digitis per tranſuerſum hinc inde actis, aut buxeo cultello, aut, ſi uoles, nouacula, illam à ſubditis partibus ſeparabis, atque aliam membranæ à cute ſeparationem eſſe diſces, quàm membranæ ab illis, quibus incumbit corporibus, auulſionem, quam Herophilus Δάρσιν nuncupauit. Hæc enim factu facilis eſt, ocyusq; perficitur, illi operationi penitus reſpondens, qua bobus, uitulis, ouibus, leporibus cutem citra negocium auferri uidemus, imò auulſio hæc adeò prompta eſt, ut ſolo flatu hœdis, agnis, & etiā iunioribus uitulis, membranam hanc cum cute, à ſubditis corporibus ſeparari indies cernamus. Verùm cutis ab adipe aut à membrana ſeparatio, niſi frequentiſſimis ſectionibus, acutiſſimisq; nouaculis completur. Quod etiam & lanij nos docent, quoties ſub axillis cutem auferre conantur, carnoſam membranam corporis bouis adnexam (ne nimium carnis auferant) relinquentes. Neq; iſta tantum uel apud lanios diſcuntur, uerùm etiam cuticulæ natura, quum lanij obuſtos prius porcos deradunt, aut potiùs, quum calidæ aquæ ipſos immergentes, pilos unà cum cuticula deſcalpunt.

DE INSTRVMENTIS, QVAE SECTIONIbus adminiſtrandis parari poſſunt. Capvt *VII.*

ANATOMICORVM INSTRVMENTORVM DELINEATIO.

CHARACTERVM SEPTIMI CAPITIS FIGVRAE INDEX.

PRAESENTI figura menſæ cuidam incumbentem finximus aſſerem, quo in uiuorum ſectionibus opportunè utimur, dein huic aſſeri omnia propemodum accõmodauimus, quibus in diſſectionum adminiſtrationibus, adeoq; tota Anatome quis poſſet uti. Quo autem ſingula leuiori opera aſſequaris, huic etiam figuræ characteres, ac demum eorum indicem adhibere non grauatus ſum. Indicetur itaq;

A, A *Menſa, cui reliqua omnia modò ſeriatim indicanda ſuperſternuntur.*
B, B *Aſſer uiuis ſectionibus adminiſtrandis idoneus.*
C, C *Varia foramina, quibus laqueos pro animalis mole adhibemus, quũ femora et brachia uincimus.*
D, D *Eiuſmodi anuli, ſummis manibus pedibusq; ligandis adaptantur.*
E *Huic anulo maxilla ſuperior, libera inferiori, catenula alligatur, ut caput immotum ſeruetur, ac interim neq; uox, neq; reſpiratio uinculorum occaſione præpediantur.*
F, F *Diuerſa nouacularum genera, quibus ſpongia accumbit.*
G *Cultelli ad earum ſpeciem formati, quibus calami adaptantur.*
H *Vulgaris qui menſæ adhibetur culter.* I. *Grandis ac ualidus culter.*
K *Cultri è buxo parati.* L *Hamuli.* M *Varij ſtyli unà cum ſiphone.*
N, N *Obliquatæ acus cum filo craſſiore, quibus literarum faſciculos colligamus.*
n *Minores acus, quas uulneribus ſuendis accommodamus.*
O *Serra* P *Forficula.* Q *Malleus ligneus.*
R *Arundines inflandis pulmonibus, & alijs quibuſdam partibus idoneæ.*
S *Filum æneum, oſsibus nectendis aptum.* T *Subula forandis oſsibus parata.*
V *Varia ſubularum ferra.* X *Forpex intorquendis filorum extremis comparatus.*
Y *Forpex, quo intorti, & oſſa iam committentis fili reliquias præſcindimus.*

QVANDOQVIDEM in nouaculæ hamulisq; mentionem incidimus, atque in sequentibus, horum ac similium, quæ ad sectionem pertinẽt, instrumentorum non infrequens sermo occurret, non abs re erit, obiter hîc instrumenta, quibus in administratione uti possis, subiungere, etiam si id in Primi libri calce fieri quoque potuisset. Sunt uerò hæc paucissima, paratuq; facillima, quanquam tamen adhuc operosiora, pluráque, quàm ipse nunc publicæ etiam sectioni adhibeo, enumeraturus sim.[a] Primùm itaque plures comparandi sunt cultri, quibus tonsores in radendis pilis utuntur, & quos uulgò nouaculas uocamus. atque ex his quasdam acutas esse conuenit, quasdam autem retusiores, uerùm harum maior semper, quàm ipse uelis, futura tibi est copia. Eligendę sunt minores & leuiores, quamuis etiam grandes aliquot adesse nihil prohibeat, plures autẽ coëmendę sunt, aut à tonsoribus petendæ, quòd leui quâq; occasione in membranis, aut tendinibus, ligamentisq; fundendis corrumpantur, atq; quum fragili admodum constent ferro, promptè exiliant, præcipuè si nouas, & acuendo non detritas, operi adhibueris. Quibusdam ex his, & potissimùm minoribus, illud ferri tuberculum non inutiliter aufertur, quod cultrum extra manubrij rectitudinem extendi prohibet, atque id tunc inprimis tentandum est, quum nullæ reperiuntur nouaculæ obliquo constructæ manubrio, quales illi sunt, quibus nostrates & Galli tonsores utũtur. Italis enim rudes, & magnis erectisq; capulis seu manubrijs cultri in usu sunt, quorum capuli subinde in obliquis sectionibus incommodo esse solent, unde etiam quo minus manũ ex sententia inflectas, obstaculo sunt.[b] His paruos cultellos, quibus calami aptantur, acutiores simul retusioresq; addendi sunt, & ex his nonnullos orbiculato cuspide, nonnullos uerò oblongo acutoq; esse cõuenit. Inter reliquos potiores sunt, prorsus ferrei, alijs enim quũ trãsuersa ligamenta scindere conamur, capulus facilè frangitur, ipsumq; ferrum imbecillius, emollita ex calidæ aquæ lotione resina in capulis firmatur. Prorsus respuẽdi sunt incuruati, ac falcibus similes, quoniam solo propemodum mucrone inter dissecandũ utimur, qui introrsum in curuis illis cultellis reflexus, difficulter transuersis[c] ligamentis subijcitur.[d] Præterea non inutiliter adhibentur duo cultri ex illis, quos mensæ apponimus, quorum alter altero longè sit maior, sed retusior, & ferreus potius, quàm chalybeus, aut saltem non impensè fragilis.[e] Si uisum fuerit, poteris his quoq; adijcere duos è buxo, aut ligno Indico, quo in morbis curãdis utimur, confictos, atque ex his alterum tenuem, & oblonga cuspide scindes, alterum uerò latum, & orbiculari cuspide esse sines, uerùm rarò admodum illis utor, quum retusiores nouaculę semper ad manum sint.[f] Licebit etiam hamulos duos effingere, illos referentes, quos Capitis initio appinximus, consueui autẽ illos parare ex furculis, quæ mensę in dies apponi solent. Si enim furculam acceperis, atque utraque furculæ crura, lima magis extenuaueris, & deinde eorum apices obliquè nonnihil instar semicirculi inflexeris, hamulum tibi elegantem paraueris, cuius mucrones lima ex sententia acuere est integrum, atque ita unum hamulum retusiorem, alterum uerò acutiorem adaptare nihil impedit. Quanquam tamen hamulis relictis, ungues subinde operi in eleuandis quibusdam corporibus utiliùs adhiberes, nisi sinistræ manus umbra sectionẽ obtenebraret.[g] Insuper stylos oblõgos, breues & crassiores, ex argento aut æneo filo tibi dissecari curabis, & quosdã ex mollissimo maximeq; sequaci plũbo ab Aurifabro quopiã educi trahiq; instar filorũ sines, hi enim ad uarios usus, & præsertim ad obliquorum ductuũ naturam inueniendam mirè conferunt. Conduxerit etiam siphonem adesse, si fortassis illum per penem uesicæ indere liberet, ut in eo manuali artificio redderesis expertior. Et quemadmodum nucleum siphoni affingimus, ita quoque quibusdam stylis illum adhiberi, & quosdam etiam siphonis modo incuruari conduxerit. Neque profectò mediocriter utiles fuerint styli aliquot, instar mediæ canalis extructi, ita nimirum, ut siphones parantur, in quorum cauitatem sectio molitur, ex qua è uesica calculus euellitur, aut ad eam stylorum formam, in quibus pilosi serici textores seriatim sericum in pilos secant. Conferunt enim eiusmodi styli in illis sectionibus, in quibus membranam longa sectione diuidimus cauentes, ne quid subditorum aut membrana amplexorum lædatur.[h] Acus habere conuenit, sed obliquatas potius, quàm rectas, quod ilico præstabitur, si communes acus prius ignitæ, instar C literæ aut (obliquentur. Conduxerit autem & magnas & paruas adesse, quæ scilicet filũ funiculosq; graciles transmittant, & præter obliquatas illas, eiusmodi tibi quoque ad manum sint, quibus in consuendis uulneribus utimur, ut cutem aliquando simul suerè ualeas, quum metuis te absente, aliquid à spectatoribus discendi cupidis uiciandum. His acubus filum adaptandum est sericum, quo uulnera cõsuuntur, aut peculiare aliquod, si fortassis quæpiam consuta dissolui turbarique ab alijs, quum abes, uerereris. Cæterùm ad uasa religanda

Marginal notes (left): *Nouaculæ.* — *Parui cultri quibus calami aptantur.* — *Vulgares cultri.* — *Buxei.* — *Hamuli.* — *Styli.* — *Sipho.* — *Acus.* — *Filum.*

Marginal notes (right): a F. — b G. — c 1 tab. chá. 1, 2, 3, 4, 5, 6. Δ, Γ, Ξ. — d H, I. — e K. — f L. — g M. — h N deinn.

da uteris communi illo, quo literarum fasciculos colligamus, quod præstantissimum ex Germania in Italiam adfertur, apud alias autem nationes imbecillius & crassius fit, & minus contortum & læue.[i] Serra uerò, quam interdum operi accõmodamus, ea conducet, qua gangrænam, aut eius generis affectibus uitiata membra præscindimus, non autem orbicularis, ut quidam etiam Mathematici suis Anatomicis libris appinxerunt, nescio, ex quarum linearum ductu arbitrati, orbiculare caput serra instar falcis messoriæ incuruata serrandum esse. Etsi fortassis serra ad manum minime sit, ab illis opportunè petetur, qui pectines cõficiunt.[k] Forficula, nisi abscindendis post ligationem funiculis accommoda est, quod etiam quouis cultro obitur.[l] Malleus, si ipsius usus aliquando ad[m] grandiorem cultrum impellendum, quum aliorũ animalium effringis caluarias, erit, quiuis etiam aptus est. Non inopportunè quoque ex arundinibus oblõgi[n] calami aptabuntur, quibus minister aliquis, hoc illùd ue corpus inflare possit.[o] Asseres, quibus uiuas sectiões cõficimus, paratu quoque faciles sunt, & illos describemus, ubi uiuorum prosequemur Anatomen, quemadmodum quoque ad finem Primi libri ea recensui[p] instrumenta, quibus in compingendis ossibus rectè quiuis uti queat. Sed nunc ad musculos eo ordine, quo in uno corpore omnes dissecari commodè possint, nos accingamus.

i O. k P. l Q. m I. n R. o B, B. p S, T, V, X, Y.

Serra. *Forficula.* *Malleus.* *Canulæ.*

DE MVSCVLO FRONTIS CVTEM mouente. Caput VIII.

CARNEAM membranam, quæ uniuersæ cuti subijcitur, quibusdam corporis sedibus carneis fibris augeri, & alicubi in musculi naturam degenerare, prius commemoraui. Nunc autem pertractabitur, quonam pacto id sub frontis cute accidit, quam προμετωπίδιον Græci uocant, quẽadmodum & ipsi insinuatas lineas, σολίδας & ἀμαρυγὰς appellant. Homini quidem ut plurimùm nullæ cutis partes, quiescentibus ossibus mouentur, præterquam frontis, faciei, & anteriorem colli sedem ambiens cutis. Vt enim supercilia attollantur, & interdum demissa oculi sedem angustam reddant, ipsamque corrugata muniant, frontis cutis uniuersa, quæ depilis est, simul cum nasi cute, motu uoluntario opportunè agitur, quod carnosæ membranę, totius frontis & nasi cuti subtensæ fit beneficio,[a] hæc nanque carneis fibris augetur quàmplurimis, & musculosa reddita, plures neruorum propagines mutuatur. Deinde frontis nasique cuti mẽbrana hæc tenacius, & citra adipis alicuius, aut perquam modici interuentum connascitur, quàm per reliquum corpus cuti adnecti consueuit. Quod etiam alijs imposuit Anatomicis, arbitrantibus frontis cutem, carnosam musculosamque substantiam esse, quum cutis non magis hîc, quàm alibi carniformi substantia donetur, sed duntaxat præsens membrana carnosior reddatur, cuti ipsi (quemadmodum iam diximus) pertinacius, quàm in abdomine, aut dorso, aut cruribus connata haud secus, quàm si membrana, unum corpus cum cute esset efformatura, quãdoquidem sic rectè idem motus amborum, membranæ scilicet, & cutis perficitur. Porrò huius musculosæ compaginis fibrę, mutuò ad latera accumbentes, à nasi summo usque ad mediam frontis sedem (quæ inter primas capillorum radices, & supercilia consistit) & ad huius quoque loci latera, carnosiores uisuntur, omnes sursum recto tramite procurrẽtes, si modò interim perquàm raras exceperis, obliquo ductu exporrectas. Atque hæc sanè recta fibrarum series, non perfunctoriè à Medicis uenit perpendenda, ne in fronte transuersas potius, quàm rectas moliantur sectiones. Accidit enim, quum transuersim quandoque sectionem inibi, & maxime iuxta supercilia, ubi carnosiores esse fibras dixi, aliquis tentat ad palpebrarum radices, tum supercilia, tum contiguam ipsis cutem deorsum conuolui, & oculos, quibus incumbunt, aggrauare, ut neque aperiri ex sententia queant, neque liberè suo munere fungi.

a Hanc non aliter quam in 3 Tabulæ fronte delineare licuit, ad A.

Quæ cutis sedes homini mouentur. *Frontis musculosa substãtia.* *Fibrarum series.* *In frõte trãsuersas sectiones nõ tentandas.*

MVSCVLI FRONTIS CVTEM MOVENtis administratio. Caput IX.

DICTAE modò musculosæ[a] substantiæ administratio, duplex tibi erit. Vna quidem, qua cutem simul cum carnosa membrana, à membrana caluariam cingente, obidque à Græcis περικράνιος nuncupata, auferes. Altera autem, qua cutem à musculosa substantia (quantumuis id difficulter fiat) separabis, carneam membranã capiti affixam relinquens. Vt uerò utranque in uno cadauere ex sententia perficias, detonsis crinibus à uertice, rectà per frontem & superciliorum medium ad nasi usque extremum

a 3 ta. A.

Duplex administratio.

extremum sectionem nouacula per cutem duces, deinde aliam in sincipite, secundùm coronalis suturę ductum, ad tempora, & aurium radices usq; moliere. Ductis sectionibus, in altero latere, hamulo, aut summis digitis, cutis propter sectionum angulos (qui in elatissima frontis sede, & ipso ferè uertice erunt) eleuanda est, ac simul cum carnea membrana ad supercilia usq; auellenda, eodem prorsus modo, quo carneam membranam à subditis musculis separari superiùs relatum est. At in alio latere, uarias easdemq; transuersas sectiones experieris, donec relicta ad caluariam carnea membrana, cutem commodè ab ipsa, ad supercilia usque adimas, iam in palpebrarum[b] musculos incidens. Neque id tam factu arduum est, atque alij uidentur innuere dissectionis proceres, quum uti antea testatus sum, membrana non eo pacto cuti connascatur, ut unum ex ambobus simul confusis corpus consurgat.

Prior. — *Posterior.* — *b 3 ta. C, D.*

DE MVSCVLIS PALPEBRARVM. Caput X.

QVAMVIS tertia musculorum tabula ad characteres C, D, E, hos musculos utcunq; exprimit, hic tamen istam peculiarem locauimus figuram, in qua A primùm indicat palpebræ musculum, b uerò & C, musculi illius principium, D secundum musculum, cuius initium e notatur. Mutuus autem duorum musculorum connexus, F insignitur.

Palpebrarū constitutio.

PALPEBRAM utranque tam inferiorem, quàm superiorem efformat mēbrana, quæ à caluariam succingente membrana principium ducit, & unum continuum cum adhærente albáue oculi[a] tunica corpus existit, deinde & cutis quoque cum carnea membrana. Atque hæc simul ad palpebrarum fines, & ubi[b] cartilago cilia erigens consistit, firmissimè uniuntur adeò sanè, ut quatuor hęc, cutis nimirum, duæ membranæ, & cartilago illa, quam tarsum uocauimus, simul unita, palpebram, corpus quoddam rarum, & nulli alteri in homine parti respondens constituant. Cæterùm per reliquā palpebrarum regionem, cutis carnosæ membranæ, ut in cęteris ferè omnibus corporis partibus, quod ad connexum attinet, committitur, at nullus interim adeps, sed unctuosus dūtaxat quidam humor, inter cutem membranamq; iacet. In superiori quoque palpebra secundùm uniuersam ipsius amplitudinem ex abundāti, carnea mēbrana musculosis adaugetur fibris, ac uelut duos efficit musculos, in medio cutis & eius membranæ, quam adhærenti albæ'ue oculi tunicæ continuam esse diximus, repositos. Moueri enim oportebat ex nostro arbitratu superiorem palpebram, alioqui in nullum usum nobis accommodaturam. Etenim frustra palpebras Natura largiretur, si aliquando extrinsecus illato, uersus hominis oculos scarabæorum & cancrorum oculis longè molliores, quòd percussurum ipsos, & læsurum esset, ex nostro arbitratu eas non clauderemus. Duos itaque tenues, latos, membraneos, ac substantia propemodum omni ex parte sibi similes, Natura miro quodam artificio musculos produxit, unum sanè in maiori oculi ponens angulo, alterum in minori.[c] Qui portionem maioris anguli occupat, ex media anguli sede inibi ad nasi latus incipit, suo principio etiam superciliorum partem naso proximam contingens. Huius finis amplus, quemadmodum totus etiam musculus, cartilagini, in quam pili firmantur, applantatur, mediam ipsius sedem, quæ maiorem respicit angulum, uniuersam occupans.[d] Alter uerò musculus totū minorem angulum amplectitur, ductum quodammodo circularem obtinens. A medio nanq; inferioris palpebræ ortus, per minorem angulum circunducitur, & in superiorem palpebram ascendens, in reliquam cartilaginis dimidiam sedem sese inserit, prioriq; musculo, non ad cartilaginem tantùm, sed etiam per reliquam superioris palpebræ longitudinem[e] committitur adeò sanè, ut nisi fibris ambos distinxeris, uterque unus esse apparebit. Fibræ enim secundi, nostro C, quum palpebra sursum ducta est, respondent, ea autem conniuente, acutum magis efficiunt angulum. Prioris uerò musculi fibræ minus obliquæ conspiciuntur, & uelut ex duplici ducuntur principio, nimirum ex angulo maiori, & supercilij parte naso contermina. Horum musculorum beneficio superior palpebra & attollitur, & deprimitur. Prior enim ipsam ad superiora contrahit, posterior, qui minorem perreptat angulum, ipsam deorsum agit. Simul nanque semper attrahitur, tam altera tarsi pars, cui contractus musculus non implantatur, quàm reliqua. Huius autem causa est, tarsi durities, si enim esset membranosus, uel carnosus, uel quomodocunque libet mollis, præterquam quòd cilia non reseruaret erecta, motam partem, reliqua

Duo palpebræ musculi. — *Superiorem palpebrā cur moueri oportuerit.* — *Vnus musculus.* — *Alter.*

a 18 fi. cap. 14 li. 7. &c. — *b 1 fi. ca. 35 lib. 1.* — *c A. dein C, b. & 3 tab. C.* — *d D. dein c. & 3 ta. D.* — *e F. & 3 ta. E.*

reliqua haudquaquàm sequeretur. Id quod preuidens Creator, durum cartilagineumq; tarsum ipsi palpebræ innexuit, in quem utriusq; musculi fines insererentur. Quemadmodum enim si baculum aliquem obliquum & retortum, utra uoles parte appræhensum, attraxeris, sequitur totus, pari modo tarsus quoque utrunque musculum alternatim uniuersus sequitur. Quod uerò iam dicti palpebræ motus, eodem ritu cum reliquis totius corporis motibus, qui ex oppositis perficiũtur musculis, celebrentur, omnibus conspicuum esse debet, uno scilicet musculo in se contracto, altero uerò à propria functione quiescente, & longiore reddito laxatóque. Si enim uterque musculus conuelleretur, & ad seipsum, sibi continuam tarsi partem alliceret, sursum quidem pars eius, quæ magnum respicit angulum, reuelleretur, deorsum autem traheretur ea, quæ paruo uicinior est, ac ita non magis aperiretur oculus, quàm clauderetur, eaq; uideretur palpebra, quam in Præsagiorum Libris Retortam uocauit Hippocrates. Cuius sanè oraculi gratia non oscitanter palpebrarum musculos à studiosis obseruari uelim, est enim, ut omnium propemodum in facie motuum, eorum quoque speculatio ardua. Quod uel Galenus facilè attestatur, qui in Libris de Affectorum locorum cognitione, tres palpebræ musculos secus atque alibi recensuit. Duos enim illos, quos iam enumeraui, innuit palpebram deorsum trahere, & tertium à fronte natum, ductus palpebræ ad superiora autorem ponit. Neque adeò adhuc palpebrarum motus admirandus uenit, atque pelliculæ illius, quam in auibus, & testudinibus, alijsq; plurimis animalibus ex maiore oculi angulo, quoties oculus conniuet, toti oculo obduci conspicimus, & quæ aperto oculo rursus ad maiorem oculi angulum collecta, quid simile commonstrat, nostræ [f] carunculæ in maiori oculi angulo repositæ. Quæ itaq; ad superioris palpebræ motum pertinent, sic se habent, inferiori interim palpebra optimis rationibus & minori & immobili. Porrò musculorum palpebram mouentium administratio eiusmodi ferè est, qualem præcedenti Capite descripsimus, optimè tamen cultellis paruis, quibus in aptandis calamis utimur, & hamulis negocium perfeceris. Cutem enim omni industria à carnea mẽbrana ad tarsum usq;, in utraq; palpebra oporte tadimere, ac nequaquam perfunctoriè cutis cum carnea membrana connexum intueri, adipisq; hîc absentiam, ut pars leuior, musculoq; sequacior redderetur, perpendere, id nanq; utiliter affectuum gratia, quos ὑδατώδεις Græci uocant, & alios qui in palpebras non infrequentes procumbunt, fluxus perdisces.

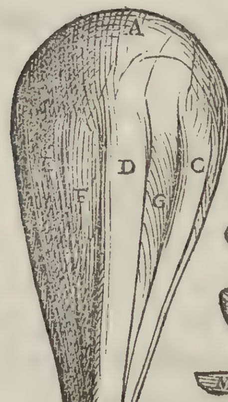
Difficile esse palpebras mouentiũ musculorum cognitionem.

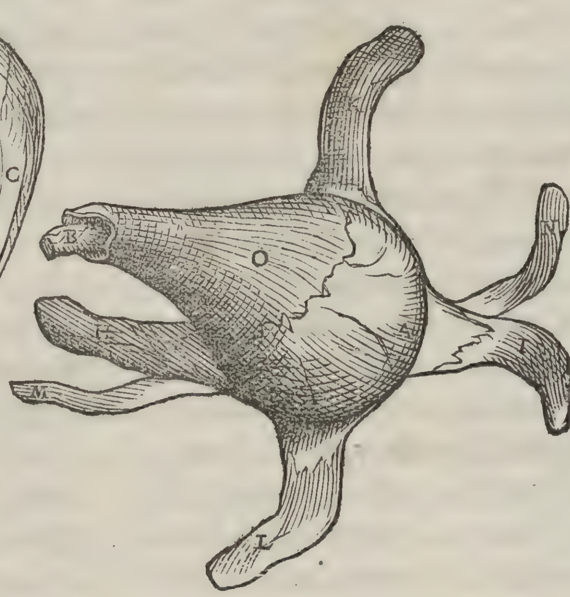
f 19 fi. cap. 14 li. 7.

Administratio palpebram mouentium musculorum.

DE OCVLORVM MVSCVLIS. Caput XI.

PRIMA *OCVLI MVsculorum figura.*

SECVNDA *OCVLI MVsculorum figura.*

PROPOSITARVM IAM FIGVRARVM ET EARVNdem characterum Index.

QVONIAM in integris musculorum tabulis, oculi musculos depingere non dabatur, ipseq; oculus ex caluaria ad musculorum ostensionem euellendus sit, hîc ipsorum delineationem reposuimus. Ac in harum prima quidem, oculus simul cum suis musculis in ipsorum sede adhuc repositis, una facie delineatur. Secunda uerò, sex primos oculi musculos ab insertione humi prostratos commonstrat, septimo adhuc ad uisorium neruum asseruato. Cæterùm notarum Index sequenti proponetur pagina.

A 1,2. *Anterior oculi sedes, in qua iris consistit.*

B 1,2 *Visorius neruus inibi resectus, quà primùm ex caluaria in oculorum sedem delabitur.*

C, D, E 1 *Tres in hac facie musculi occurrunt, nondum scilicet aliquo musculo sua sede liberato.*

F, G 1 *Interuallorum inter sex primos musculos consistentium, & adipe oppletorum duo in hac facie apparent.*

H, I, K, L, M, N *Primi sex oculi musculi, uerùm H musculum notat, quo oculus sursum agitur, I quo deorsum, M & N quibus circumagitur, K quo ad maiorem oculi angulum ducitur, L quo ad minorem angulum fertur.*

O *Septimus oculi musculus, nulla ex parte à uisorio neruo liberatus, ac ab adipe ipsum alioquin integente omnino detectus.*

Oculos motu uolũtario mouendos.

QVONIAM neq; ex lateribus, neq; ex posterioribus, neq; superioribus, uel inferioribus sedib. neque omnino aliter, quàm secundùm pupillæ rectitudinem, oculorum uisio perficitur. paucissima utique uideremus, si oculi immobiles penitus essent. Qua de causa ipsos ita corporis nostri Conditor creauit, ut plurimum circumduci possint, & præter hoc, collum ad motus promptum reddidit, ideóque potissimùm duo facti sunt oculi, etiam notabili spacio dissiti. Cęterùm si eos moueri motu uolũtario oportebat, ipsis quoq; musculos largiri necessum fuit. Sed quum oculorum motus sint tres, unus, quo hi intrò, uersus nasum adducuntur, & quo extrorsum ad paruũ angulũ aguntur. secundus, quando sursum tenduntur, uersus supercilia, & deorsum trahuntur uersus malas. tertius, quo obscuro admodum motu circumuertuntur, meritò totidem numero duces motuum, musculos fabrefieri oportuit, atq; singulis motibus, qui in geminos diuidi possent, binos musculos aptari necessum fuit. At ex his[a] duos quidem in lateribus, singulos scilicet ad utrunque angulum, [b] alios autem duos, unum quidem infrà, alterum uerò suprà, [c] quintum uerò ac [c] sextum, ut circumuersionis motui præessent, uariè locari oportuit. Cæterùm ex his sex numero musculis primi quatuor, quemadmodum rectis oculi motibus præsunt, ita quoq; rectum situm obtinent, & omnes omni ex parte sibi similes sunt. Capita enim ipsorum, uelut ex[d] dura cerebri membrana neruum uisorium obtegente, & è neruo * secũdi paris neruorum cerebri, statim in nerui uisorij à caluaria elapsu, originem ducunt. Deinde ipsorum uenter amplior, quàm profundior, attamen teres propemodum uisitur, & posteriori oculi regioni, neruoq; uisorio, secundùm ipsius à caluaria in oculi usq; radicem ductus longitudinem, incumbit, & quum propter mediam oculi sedem (ubi is latissimus est) uenter pertigerit, in latam membraneamq; enervationem finit. Quæ ultra mediam oculi sedem terminatur, & duræ oculi[f] tunicæ, tanquam in mouendo osse, recta (sed secundùm corporis latitudinem ducta) linea inseritur, iuxta[g] iridem, maiorémue oculi circulum, in anteriori oculi parte conspicuum, & nigrum ab albo (ut ita loquar) dirimentem. Porrò musculi, circunductionis oculi opifices, forma quidem ac ortu prioribus illis respondent, at minores sunt, & ductu insertioneq; ab illis uariant. Prior nanq; à dura cerebri membrana, uisorium neruum ambiente, è regione minoris anguli originem ducit, & in humiliorem oculi sedem, neruosa sua tenuitate inseritur, obliqua linea iuxta iridem, reliquorum quatuor modo. Alter uerò à uisorij nerui membrana, è regione maioris anguli enascitur, & duræ oculi tunicæ, neruosam ipsius tenuitatem, obliquiori linea, ad superiorem oculi sedem inserit. Atque hinc fit sex istos oculi musculos solo situ, & in duram oculi tunicam insertione, idq; adhuc modicè, uariare. Primi enim quatuor, uti modò dicebam, prorsus recti sunt, rectaq; linea inseruntur, alij duo obliquiores uisuntur, obliqua linea insertionem molientes, qui etiam si circumuersioni conducant, attamen & sursum deorsumq; oculum agunt. Atque omnium neruosarum tenuitatum ductus, inter duram oculi tunicam, & [h] adhærentem medius consistit. [i] Efformant itaque simul omnes musculi, dum proprium adhuc situm seruant, turbinatam figuram, cuius conus ipsorum est exortus, basis uerò, eorundem insertio. Breuissimo enim ductu neruo connectuntur uisorio, quum in illorum, quam unà conformant capacitate, multus cõtineatur [k] adeps duriusculus, & albus admodũ, atque is rursus alteri cuidam obuoluitur musculo. Est enim præter commemoratos sex oculi musculos, [l] alius musculus grandis, undecunq; ab illis & eo, quem diximus, adipe circundatus, ac solus similem figuram, quam priores sex simul efformabant, constituens. Nam musculus iste principium quoq; à dura membrana, neruum uisoriũ inuoluente assumit, at paulò anterius, quàm sex priores. illorum enim origo ab oculi corpore remotior est, quàm eius, quem

Oculorũ motus

Musculi sex primi.

Adeps musculis oculorum interpositus.

Septimus oculi musculus.

a 2 fi. unus K. alter L. b 2 fi. unus I, alter H. c 2 fi. M & N. d Specta 6 & 7 fig. 17 ca. 14 li. 7. e 1, 2 fi. cap. 2 lib. 4 K. * 1, 2 fi. ca. 2 li. 4 K. f figuræ 16 & 17 cap. 14 lib. 7. g earundem fi. x. h 18 fi. cap. 14 li. 7 ?? aut specta illic 1 figuræ G, M, Q. i tota fi. k 1 fi. F, G. l 2 fi. O.

quem nunc enarramus, musculi. cuius principium similiter carnosum est, ut etiam reliquum totius musculi corpus, quod orbiculatim uisorium neruum ambiens, ac à principio in priora porrectum, instar turbinis tantisper dilatescit, dum posteriorem oculi sedem contingat, illicq; circuli modo implantetur. Atque hanc insertionem musculus molitur, non quidem neruo uisorio proximã, sed ferè ubi oculus amplissimus fieri incipit. Quemadmodum uerò inter hunc musculum, & sex priores adipem repositum dixi, ita etiam inter neruum ipsum, & præsentem musculum eo interuallo, quo is à neruo abscedit, adeps colligitur. Musculus hic nullam prorsus inscriptionem obtinet, nisi fortassis unam in inferiori ipsius sede, secundùm ipsius longitudinem protensam. Vnde etiam miror, hunc non unius musculi loco à cæteris Anatomicis enumeratum fuisse, sed ab alijs duorum, ab alijs trium: quum interim musculum hunc uix obiter omnes descripserint. Ac proinde etiam uereor, ipsos non admodum aptè musculi huius usum expressisse, dum hunc priuatim, retentionis oculi in sua sede autorem esse asserũt, nullum præterea illi usum asscribentes. Quum tamen aptiùs sex priores musculi id munus sibi uendicare possint, ut quorum externa superficies, membranæ oculi sedem in caluaria exculptam succingenti, fibris multis connascatur. Quinetiam sex isti priores propinquius ipsi capitis ossi, ubi neruus ex caluaria elabitur, pertingunt, ilico enim atque neruus emergit, ex ipsius dura membrana principium mutuantur, omni ex parte septimum occultantes. Quanquam fortassis non defuturi sint, qui originem horum musculorum non à dura cerebri membrana, uerùm ab illa quæ os succingit, pendêre cõtendent, quum interim septimus musculus, multis interuallis undiquaque ab os succingente membrana distet, quod profectò factum nõ fuisset, si modò huius beneficio oculum in sua sede retineri, ac quodammodo ad cerebrum trahi oporteret. Et si fortassis ipsius naturam accuratè rimatus fueris, illum instar tegumenti uisorio neruo obduci concedes, & postmodum etiam oculum rectis motibus agere fateberis, prout nimirũ has illas'ue sui corporis fibras contraxerit, laxauerit'ue.

Septimi officium.

Ostendit hæc prima figura.

OCVLI MVSCVLORVM ADMINIstratio. Caput XII.

RECTIVS musculorum oculum mouentium administrationem, illò ex caluariæ[a] sinu euulso, perficies. Euellitur autem promptè uniuersus, integra adhuc caluaria, si omni ex parte oblongo cultello, ad os semper ductis in circuitu sectionibus, à suo sinu ipsum liberaueris, & tandem neruum uisorium, ubi primùm ex caluaria procedit, abscecueris. Si uerò caluaria fortè ad cerebri inspectionẽ prius fuerit dissecta, ipsumq; cerebrum auulsum, cõduxerit duabus lineis caluariam serra diuidere, una quidem linea à regione maioris anguli, uersus uisorij nerui foramen facta, altera autem à minori angulo ad prioris sectionis, iuxta foramen illud, terminum. Si enim ad eum modum serram in oculorum usq; sedem penetrare coëgeris, totam superiorem partem sedis oculorũ, instar cuiusdam trianguli auferes, ac deinceps undique oculo à pinguedine liberato, illum adimes, aut si uisum erit, oculum ab osse undecunque liberatum solius uisorij nerui interuentu, caluariæ appendere sines. Euulsum ministro tenendum porriges sic, ut summis dextræ manus digitis nerui uisorij finem (quem & eleuabit) sinistra autem manu uelut in pugnum coacta, in indice ac pollice anteriorem oculi partem comprehendat. Mox adipem oculo, ut minori molestia humectatus moueretur, circumpositum, & glandulas, uenarum & arteriarum diuisionem intercedentes adimito. Dein consideratis musculorum ductibus, &, quam simul omnes constituunt, forma, sex capita primorum à neruo uisorio acutiori cultello liberato, ac singulos deinde musculos leuiter secando, ad mediam usque oculi regionem deducito, unumquenq; supra læuam ministri manum, quasi stellam effigiaturus extendens. hac nanque ratione cuiusq; implantationem, formam, & usum leui negocio cõdisces. Porrò nihil æquè diligẽter præcauendũ uenit, ac ne[b] adhærentem albam'ue oculi tunicam à[c] cornea prorsus abradas, nimiumq; oculum emungas, priusquam sex musculorum insertionem intuitus fueris. aliàs enim (nisi fortè exercitatior sis) eam uiciabis, neruosam alicuius musculi tenuitatem unà cum adhærente membrana incuriose abscecans. Iam ubi adipem in media horum musculorum amplitudine coaceruatum, unguibus, aut cultello à septimo oculi musculo ademperis, illum quoque aggredi integrum est. Primum itaq; quî neruum ambiat, circulatimq; in oculi radicem implantetur, examina, ipsum à neruo prorsus ad duram usque oculi tunicam radendo. Cæterùm si caluariæ adhuc hærentem oculum administrare animus sit, musculorum capita primùm liberans, ad eum quem iam

a 1 fi. ca. 9 li. 1 T, V, ⊙ & alij multi characteres.

Administratio in oculo à caluaria resecto, & oculum eximendi modus.

Hæc quasi ostendunt duæ cap. 11 figuræ.

b 18 fi. cap. 14 li. 7 n, n. c 17 fi. cap. 14 lib. 7 x.

Administratio oculi musculorũ, quum is adhuc caluariæ hæret.

modum, musculos attrectabis, capita scilicet à neruo adhuc fixo ad insertionem usque (quæ nõ procul ab iride consistit) deducens. Commodiùs tamen, minoriq́ molestia priorem sectionem obibis. In utroque tamen administrandi modo, oculi situs semper perpendendus est, quem[d] caruncula indicabit, maiorem angulum in homine occupans, & (ut creditur) pituitam in genas defluere præcauens. Hæc nanque (dummodo cognoscas, an dextrum, an sinistrum oculum in manus assumpseris) oculi regionem, quæ magnum spectat angulum perpetuò commonstrabit, à qua ilico reliqua oculi latera opportunè petes. Interest autem, oculi regiones, propter obliquos musculos, potissimùm cognoscere. Aut si lubet, neglecta caruncula, poteris cultello carneam membranam, priusquam oculum à caluaria resecabis, punctim in aliqua parte radere, hincq́ oculi regiones semper augurari.

d 19 ta. ca. 14 lib. 7.

DE BVCCARVM, LABRORVM, ET nasi alarum musculis. Caput XIII.

LIBRO superiori,[a] duo narium ossa in[b] duas desinere cartilagines, atq́ horum extremo secundùm latera alias[c] duas molles, & latas cartilagines (quas alas uocant) accumbere alligariq́ scriptum fuit. Nunc uerò musculos, qui eas mouent, simul cum buccarum genarum'ue labrorumq́ motoribus exequemur. Cæterùm quum buccarum & labrorum motus dicimus, illi intelligentur, quos quiescente etiam inferioris maxillæ osse obimus. Alijs siquidem musculis maxillæ os, alijs uerò buccæ labraq́, motu aguntur uoluntario. Duorum itaque primorum, qui buccas & labra mouent musculorum, in utroque latere[d] singuli habentur membranei, admodumq́ ampli. Hi enim ex omnium uertebrarum ceruicis spinarum regionibus, deinde scapularum, & clauicularum, & pectoris ossis sedibus originem ducunt, usque ad faciei medium protensi. Sunt autem hi aliud nihil omnino, præterquam membrana (quæ meritò carnosa nobis dicitur) carnosis fibris adaucta, hæc enim in tota paulò antè commemorata sede, musculosa penitus reddita, aliquò usq́ uerè carnosa efficitur. Cæterùm carnosæ hæ fibræ à nullo prorsus osse originem (ut fortassis quispiam ab alijs Anatomicis lusus arbitraretur) ducunt, neque etiam quis musculum hunc ab aliquo osse principium petere, non perperam dicturus est. Is nanque non aliud existit, quàm carneæ fibræ nuper dictæ membranæ intensæ, & multis neruorum surculis concomitatæ, qui quòd à subditis membranæ corporibus in illam excurrant, ipsam firmiùs substratis sibi partibus connectunt, quàm in reliquo ferè corpore illis, quibus obducitur, musculis hæc affirmari solet. Prorepunt autem primùm eiusmodi neruorũ soboles in membranam, secundùm totam colli longitudinem, seu à thorace ad occipitium usque ex ea sede, qua spinarũ ceruicis uertebrarum consistit regio. Item secundùm scapularum spinarum ductum, summos humeros, clauiculas, & eminentiorem pectoris ossis regionem, neruiculi quoque instar tenuissimorum filorum, à subditis musculis membranæ exporriguntur. Atque hi neruorum surculi omnes, secundùm carnearum fibrarum ductum (qui perquam uarius est) reflexæ excurrunt. Fibræ enim[e] à pectoris ossis sede, mediaq́ clauicularum regione pectoris os spectante sursum, uersus faciem conscendentes, secundùm colli longitudinem recto tramite protenduntur.[f] Quæ autem ex reliqua clauiculæ sede, & summi humeri, & scapularum sedibus ad ceruicis usq́ spinam incipiunt, obliquè sursum contendunt, tantoq́ obliquiores uisuntur, quanto ceruicis spinæ sunt propinquiores. Omnes enim fibræ à ceruicis uertebrarum spinarum sedibus prorepentes, unà cum eius partis neruorum[g] surculis transuersim feruntur, atque ideo magis, quo musculus occipitio uicinior existit. Porrò eiusmodi fibrarum ductus, in ceruice admodum conspicuus est, nullaq́ fibrarum intersectio, ut neque etiam in summo mento, & in inferioris maxillæ iuxta aurem regione sese offert.[h] Verùm ubi iam labra cõtingunt, fibræ inter se adeò confunduntur, ut rectas, & obliquas, & transuersas iam amplius distinguere prorsus arduum impossibileq́ sit, atque id præcipuè secundùm totã inferioris labri regionem accidit. Labri enim superioris lateri ad alas usque narium duntaxat fibræ porriguntur. Posterius itaque huius musculi initium, à spinæ ceruicis sede omnino promitur, deinde secundùm occipitij ossis basim fertur,[i] mox sub aurem, ut ipsius radicem perreptando contingat. Imò interdum hic adeò ascendit, ut & auris huius beneficio quibusdam hominibus (non etiam stupidis, aut asinis) moueatur, uti inter alios quosdam hîc Patauij uidere est, in lepidi ingenij Iurium Doctore non minus egregiè erudito, quàm iucundè faceto, Claudio Symionio Foroiuliensi, dein in nõ minus audaci, quàm forti & strenuo, Petro Rauascherio Genuensi. Cæterùm præsens musculus ab aure in faciem ductus,

a 1 fi. 9. ca. li. 1 2, 3.
b 4 ta. K.
c 4 ta. L.

Alterius lateris primus musculus, uel simul omniũ primus ac secundus.

d 3 tab. musculus r notatur circũscriptus H, I, O, N, L, K, M.

Li. 4 de Administrãdis sectionibus.

e 3 tab. à K ad L.
f 3 ta. ab L ad O.

g Hanc neruorum seriem, aliquo pacto ostendit colli figuræ 3 cap. 11. lib. 4.
h iuxta H, M 3 ta.
i 3 ta. ab O ad H.

Nõnullis hominibus aures moueri.

k 4 tab. Δ.

ctus;[k] illum quem à mandendo maſſetera uocabimus, muſculum contingit, & paulò ualidiùs oſſi in malis, quàm alibi in reliquo ipſius ductu connaſcitur, hinc ad naſi uſque radicem pertingens. Atque hunc ductum muſculus adeò ſeruat exquiſitè, ut duo hæc latera muſculi diffiniantur,[l] unum quidem, ſecundùm ſpinæ longitudinem protenſum,[m] aliud autem, ab occipitij medio ad ſuperius labrum prorepens. Reliqua uerò duo ipſius latera (ſortitur enim quatuor) haud æquè ſunt diſtincta.[n] Quod enim à ſpina ad ſummũ uſque pectoris oſſis, ſecundùm ſcapulam & clauiculas exporrigitur, inæquale eſt ac uarium. Quandoquidem non inſtar rectæ lineæ carnoſarum fibrarum hic apparet principium, ſed inſtar obliquæ, admodumq́ꝫ inæqualis, nunc paululum ſub ſcapulæ ſpina & clauicula incipiens, nunc paulo ſuperius, & nunc è regione.[o] Quartum autẽ latus, quod à ſummo mento, ad ſuperiorem pectoris oſſis ſedem protenditur, uix ob id diſtingui poteſt, quòd hominibus utriuſq́ꝫ lateris muſculi hîc adeò coëant, ut duo muſculi unus eſſe uideantur, quodq́ꝫ hac in parte carnoſiores longè, quàm in reliqua ipſorum ſede exiſtant.

l 3 ta. quaſi ab O ad N.
m 3 ta. ab O ad H, M.
n 3 ta. quaſi ab N per L ad K.
o 3 ta. ab M ad K.

Cæterùm hi muſculi buccas, & totum inferius labrum deorſum retrahunt, & ad latera ſimul cum ſuperiori labro abducunt, aut, ut dicam uerius, reliquam faciei cutem, quæ à muſculoſa frontis & naſi ſubſtantia, & palpebræ muſculis non mouetur, circumagit, ad hoc opitulante[p] lato quoque, & quodammodo orbiculari muſculo, à tota ferè ſuperioris maxillæ longitudine in inferioris longitudinem, ad gingiuarum radicem inſerto. Eſt autem hic muſculus ſimiliter membraneus, & uaria fibrarum ſpecie intertextus, totam eam buccarum ſedem cõplectens, quam inflare poſſimus. Neq́ꝫ ſanè aliud corpus id uniuerſum, quod inflatur, cenſendum eſt, quàm cutis, cui immediatè ſuccumbit[q] primus iam commemoratus muſculus, deinde prout obeſiores homines ſunt, adipis maior minor'ue copia, & poſtmodum quidam ſuperioris labri[r] muſculus, &[s] alius labri quoq́ꝫ eiuſdem, & alæ naſi communis, quos poſtea deſcribemus. præterea orbicularis & amplus quoque muſculus, cuius naturam explicare iam contendimus.

p 4 ta. M. 5 ta. E.
q 3 ta. r.
r 3 ta. G, H.
s 3 ta. F.

Secundus alterius lateris, ſeu omnium 3 & 4.

Huius itaque muſculi internam ſuperficiem, oris amplitudinem ſuccingens tunica oblinit, ipſiq́ꝫ adeò connaſcitur, ut nullo prorſus modo illacera à muſculo, aut muſculus ab illa auferri queat. Imò ſecundus hic buccarum muſculus, uix aliud eſt, quàm carnoſarum fibrarum implexus admodum tenuis, ac quodammodo membraneus. Cognoſces autem eam, quam diximus, utriuſque iam commemorati buccarum muſculi, & potiſſimùm primi functionem promptiſſimè, ſi inferiore maxilla ſuperiori adducta, immotaq́ꝫ, plurimùm ad quamcunque partem ſedem'ue, labra & buccas duxeris, atque etiam obſeruaueris, quî etiam anteriorem colli cutem primi muſculi beneficio, unà cum buccis deorſum uellere poſſis. Rurſus ſi immota colli cute, totam buccarum ſedem, quam inflare integrum eſt, nunc in oris amplitudinem uolueris, nunc autem extrorſum, nunc ſurſum, nunc deorſum, nunc prorſum, nunc retrorſum duxeris, ſecundi muſculi functionem & motus, quos illius, & aëris in ore ui obimus, plurimùm admiraberis. Et ſi demum in corpore illum inſpexeris, non niſi cum ſummis rerum Opificis, quas proloqueris, laudibus, uarium illum, & quem neutiquam explicare poſſes, fibrarum implexum, & undecunque in hunc procurrentes neruulorum ſoboles intuebere. Toti itaque faciei cuti, ut mobilis reddatur, præter ſecundum hunc muſculum, & labrorum & naſi proprios, quos ſtatim enarrabimus, muſculos, membranam carnoſam in muſculi naturam degenerantem rerum Opifex ſubiecit. Si modò malarum cutem duntaxat dempſeris,[t] illi enim membrana, quam carnoſam uocamus, ſubnaſcitur quidem, uerùm hîc nullis carneis enutrita fibris. Nihilominus tamen quum cutis, quæ malis obtenditur, inferior pars buccis continuetur, ſuperior uerò ſubiectæ frontis muſculoſæ compagini uniatur, ſimul cum reliqua faciei cute, malarum quoque cutem mouemus.

Malarum cutem muſculo deſtitui.

t ſedem hãc 3 tabulæ G indicat.

Quàm uerò ad hoc latorum muſculorum, qui carnea membranea conſtant, munus homini neceſſarium ſit, condiſcimus, quoties labrorum ſubſtantiam deflectere, ac à ſuo ſitu auertere cogimur, aut os diſtendere & contrahere, ſtringere & laxare, quocunque edentium, bibentium, uel diſſerentium, uel aliam quandam functionem obeuntium uſus uocauerit. Atque harum omnium functionum autores, Galenus in Quarto de Sectionibus adminiſtrandis libro, Os tantùm muſculos eſſe, inſinuare uidetur. Sed priuatim[u] neruis huc concurrentibus mouendi officium, nulla (ut tamen decebat) habita muſculorum mentione, tribuit. Sunt autem nerui eiuſmodi utrinque bini, quorum unum ex foramine inferioris maxillæ, ad inferius labrum elabi ſuo loco docebimus, alterum ex oculorum ſede per peculiare foramen deductum, in malarum regionem decumbere audies. his duobus, in alio latere totidem, ab eiſdem ſedibus ſui lateris procidentes reſpondent. Verùm quum eiuſmodi nerui muſculis indigeant, & omnes labrorum motus, illis latis & tenuibus tantùm peragi nequeant, ipſiq́ꝫ alios exigant auxiliares, meritò Natura alios[x] quatuor muſculos mouendis labris conſtruxit. Quorum principia, euidentia

u 4 ta. I. 5 ta. G. & 2 fi. ca. 2. li. 4 o, V.
x alterius lateris unus G, H 3 ta. alter 4 ta. N notatur.

quidem

quidem & manifesta sunt, anteaquam labrorum extremis permiscentur, concreta uerò illis,
omnifariam redduntur obscura, & inseparabilia à reliqua labrorum substantia. Vniuersa
enim labrorum cute, & oris amplitudinem succingente tunica, toti musculosæ naturæ com-
mixtis, ac musculis, ut quispiam dixerit, ibidem corruptis, unà cum [y] fungosa, quam postea
explicabimus, substantia, hominis labra procreantur. Quatuor itaque sunt musculi, quoniam
labris quatuor principia motuum esse oportebat, utrinque uidelicet duo, quorum moles, or
ganis illorum beneficio mouendis congruit. Primorum enim duorum, qui superiori labro
communes sunt, utrinque [a] unus habetur, qui à maxillæ superioris osse, ubi mala consistit, car
noso principio enatus, deorsum obliquè in priora fertur, quousque in sui labri latus sese inserat.
inferiorum quoque utrinque [b] unus obseruatur, superiori musculo latior, sed breuior. Exoritur
nanque carneus & hic quoque, ab inferioris maxillæ humiliori parte ad menti quasi latera,
hinc sursum obliquè in priora protensus, latusque permanens, in mediam sui labri sedem im-
plantatur. Sunt itaque omnes quatuor lati, ac quodammodo, quod ad fibras attinet, dupli-
ci donati initio, ipsorumque fibræ circa insertionem, x literæ modo sese intersecant pertinaci-
ter, uti admonuimus, labrorum cuti immixtæ. Quatuor his musculis duodecim motus ut mi
nimùm obimus, quatuor quidem obliquos, in utroque labro duos, & alios octo rectos, in
utroque labro quatuor. Duo quidem ad amussim recti fiunt, quando labra plurimùm à se
inuicem distant, hoc quidem à duobus musculis sursum agentibus ad nares tenso, altero au-
tem deorsum ad mentum ducto, dum duo inferiores musculi laborant. dein quando ad se-
se labra retrahuntur, & inuicem coëunt, uno ex superiore loco deorsum, altero ex humi-
liore sursum protenso. Cæterùm ab internis horum musculorum fibris, labra introrsum
conuertuntur & subimplicantur, ab exterioribus uerò foras euelluntur, ut ita & duo alij in
singulis labris recti cōsurgant motus, qui paulo minus toto ad obliquos quasi referendi sunt.
Quatuor uerò obliqui motus, unico duntaxat laborante musculo, reliquo interim laxato, ce
lebrantur. Si enim dexter superioris labri musculus remisso sinistro contrahitur, dextra la-
bri pars obliquo motu, sinistra dependente, attollitur. atque hac ratione reliqui tres obliqui
motus labrorū peraguntur. Vt uerò ualidiùs adhuc superius labrum moueretur, atque secun-
dùm totam ipsius substantiam musculis participaret, illi alia portio [c] musculi elargitur, qui
narium [d] alas extrorsum sursumque agit. A malis enim iuxta proprium superioris labri [e] muscu
lum, carneus quidam, sed tenuis membraneusque enascitur musculus, qui in ipso modicè uer-
sus priora descensu, in duas portiones partitur, unam nasi alæ radici, alteram superioris labri
parti, quam Latini Mustacem, Græci uerò ὑπήνην uocant, inserens. Portio nasi alæ expor-
recta eam extrorsum sursumque mouet, quæ labro propria est, id quoque sursum uellit, & tantus
huius portionis cum alæ portione est connexus, ut superius labrum, immota ala, sursum uehe
menter mouere nequeas. Verùm præter hunc alæ musculum, [f] alius in interna narium ampli
tudine habetur, ad suæ cauitatis externum latus, sub tunica narium amplitudine obducta,
reconditus. Est autem hic tenuis & membraneus, interiori alæ regioni insertus, illumque in-
trò trahens. Musculus hic neruulum habet ab [g] illo, quem per [h] foramen in magno oculi an-
gulo incisum, ad narium amplitudinem, à tertio cerebri neruorum coniugio diffundi com-
memorabimus. Atque huiusmodi alarum musculos efformari decebat, qui in repentinis aëris
inspirationibus & expirationibus, earum motibus opportunè præficerentur. Sunt itaque
hoc Capite nobis enumerati duodecim musculi, si omnes utriusque lateris iunxerimus, duo
quidem lati ex carnea constantes membrana, duo admodum uarij ex una maxilla in aliam
pronati, & quatuor labris proprij, & totidem alarum nasi. Nisi fortassis illum, qui labrum
superius & alam simul adit, subdiuidere constitueris, atque ex utriusque lateris musculo
duos, propter dissectionem in progressu, & in diuersas partes insertionem, fingere, atque
ita quatuordecim musculos statuere uisum sit. Sic etiam nihil obstat, & duos qui carnea mem
brana efformantur, unum dicere, quum hi adeò in anteriori colli parte continuentur, ut [i] di-
uisionem nullam notatu dignam ostendant. Rursus si fibris motibusque, cùm in hoc, tum in
proprijs labrorum musculis animum accommodare uelis, ob idque in plures musculos hos di-
uidas, maior sanè tibi, quàm nobis hactenus, horum mu-
sculorum numerus excrescet.

Labrorum constitutio, dein quatuor musculi labris proprij, seu in altero latere tertius, et postea quartus, vel omnium 5, 6, 7, 8.

Alarum nasi musculus, hic autem in altero latere 5. aut omnium 9 & 10.

In altero latere 6. aut omnium 11 & 12.

Musculorū epilogus.

y 5 ta. G.
a 3 ta. G, H.
b 4 ta. N.
c 3 ta. F.
d 4 ta. L.
e 3 ta. G.
f ad regionem K tab. 4.
g 2 fig. ca. 2 li. 4 P.
h 1 fi. 12 ca. lib. 1 C.
i 3 ta. ab M ad K.

MV-

MVSCVLORVM BVCCAS, LABRA, & nasi alas mouentium administratio.
Caput XIIII.

[a 3 tab. r.] [*Primi ac secũdi duodecim præcedentis Capitis musculorum administratio.*]

HORVM musculorum administrationem à [a] latis ac ex carnea constantibus membrana musculis opportunissimè auspicaberis, & primùm acutiori nouacula in cute rectam sectionem, à summo mento, mediaque inferioris labri sede (ubi cutis in ruborem desinit) ad pectus usque, secundùm colli longitudinem duces ita quidem ad amussim, ut sola cutis ad subiectum usque musculum, carneam'ue membranam diuidatur. Deinde alia ducenda est sectio, ad utriusque labri extremum, secundùm ruboris finem sic, ut orbiculari linea os uniuersum obducatur. His alia per nasi longitudinem addetur sectio, & si prius frontis musculorum compagem, & palpebræ musculos aggressus fueris, nulla præter has (nisi sub aure ad medium usque occipitij) in facie sectio est ducenda. Aliàs enim ex summo narium, sub inferiori palpebra & aure, uersus occipitium transuersam moliri deberes sectionem. Cæterùm à fine sectionis ad pectoris usque os ductæ, transuersa una sub clauiculis, & summo humero, & scapularum spina ad dorsum usque perficietur. licebit & his transuersam ex faucibus, seu ex gutturis regione, usque ad spinam adijcere. His tentatis sectionibus, hamulo cutis leuabitur, ac in altero latere acutiori nouacula, cutis à subiecto membraneo musculo, omni industria liberabitur. Quod nullibi feceris molestiùs, quàm ubi laqueus ceruicem compresserit, hîc enim laquei occasione, cutis membraneo musculo pertinacissimè connata reperitur, & etiam cutis instar cornu adeò inibi mox indurescit, ut uix nouaculam admittat. Quanquam musculorum sectioni corpus opportunius adhibebitur, [*Corpus musculorum sectioni opportunum.*] ex quo uenæ prius sectæ, uniuersum sanguinem in aquam calentem effuderint. quandoquidem tunc non toties uenæ sanguine inanitæ, dum musculos diuidis, uenient colligandæ, atque adeò frequenter spongijs abstergendæ. Ex altero autem cadaueris latere, unà cum cute (quod factu facillimum est) musculum latum tenuemque auferes, atque utrinque musculi naturam, & fibras neruosque, ac munia (si hinc inde suas, quas prius enarrauimus, partes attraxeris) intuebere. Fibrarum autem huius musculi seriem, nequaquam oscitabundus in tota humiliore inferioris maxillæ sede præteribis, quin prius eas strumarũ, uel ut uulgò dicimus, scrophularum gratia diligenter examinaueris, quo in eo abscessus genere, quum usus expetet, fœlicius ac magis industriè tumentes glandulas exseces. Administratio enim sectionis in hoc affectu extra fibrarum ductum tentata, admodum obscœnè hinc inde colli cutem aut tendit, aut corrugat. Vbi hæc igitur sedulò obseruaueris, eius lateris musculum, quem subditis corporibus adempta cute affixum reliquisti, omni ex parte adimes, atque administrationem ad proprios labrorum musculos cõuertes, qui in conspectum ueniunt, quamprimum adipem, qui his præcipuè in buccarũ regione incumbit, permiscetúrque unà cum lato, qui ex carnea cõstituitur membrana, musculo ademeris. [*Administratio 5, 6, 7, 8.*] [b 4 tab. N.] Liberabis itaque ab inferiori maxilla primùm [b] duorum, qui inferiori labro elargiuntur capita, sensim ea ad insertionem usque, ut fibras examines, deducens. [c 5 ta. G.] Atque hîc labra fungosæ cuiusdam [c] substantiæ interuentu, maxillæ ossi connata reperies, [*Labrorũ fungosa substantia.*] quæ labris opitulatur, quoties distrahuntur, tenuesque fiunt, & quoties contracta incrassantur, ac corrugantur. Quippe eiusmodi substantia omnino & inanitur, & repletur promptè: inanita quidem submittitur, repleta uerò attollitur. Præter hanc substantiam occurrent & [d ad latera G 5 ta. 6.] [d] nerui duo, maioris tertij paris neruorum cerebri radicis ramuli, ex maxilla inferiori in eos, quos iam dissecas, musculos diffusi. Cæterùm posteaquam inferiores liberati fuerint, à malis [e 3 tab. à G ad H.] [e] duos quoque superiores dissecabis, atque illis ad superius usque labrum deductis, quatuor musculorum functiones, capita huc illuc trahens spectabis. Postremò [f 3 ta. F.] [f] musculo alæ nasi, & superiori labro communi à malis deraso, ac ad alam usque & labrum deducto, eius [*Administratio 9 & 10.*] [g 4 ta. I.] quoque usum contemplabere. Hîc uolens prætermitto [g] neruum minoris gracilioris'ue tertij paris neruorum cerebri radicis propaginem, ex superiori maxilla excidentem, ac nuper dictis musculis communicatum. Siquidem neruorum omnium seriem, quàm dabitur, accuratissimè in Quarto libro prosequar. Atque eadem ratione nullam neque uenarum neque arteriarum mentionem facio, etiam si lato musculo [h fi. ca. 6. li. 3 T, V.] [h] externa iugularis suffulciatur, quoniam Tertius liber Venis arterijsque dedicabitur. Integrum itaque est, ut consideres membranosa ligamina, narium alas alijs nasi cartilaginibus colligantia, & deinde mutuum earum cartilaginum connexum. Nam de narium [i 2 fi. cap. 2 li. 4 humilius P.] [i] tunica in Neruorum distributione similiter pertractabitur. In præsentia autem suffecerit adhuc sermoni adiecisse, tunicam illam, quæ narium ampli-

tudinem ambit, aliquouſque cultello à ſubditis partibus abradendum eſſe, ut commodè tenuem membraneumq́[k] muſculũ, intrò alam mouentem intuearis. His omnibus reſectis, ſecundus alterius lateris præcedente Capite enarratus mihi[l] muſculus, externa ipſius ſuperficie longè ſpectatiſſimus eſt, ut tamen ipſius naturam quoque examuſſim obſerues, undecunque unguibus, hamuliſq́ eſt diuellendus, ac poſtmodum à maxillis, & dentium gingiuis deraſus, à tunica oris cauitatem obtinente uenit liberandus. Et quo huius muſculi rarior magiſq́ admiranda eſt cõſtructio, fibrarumq́ mirabilis implexus, eo ſtudioſius illum in multas particulas non mediocri delectatione diſcerpes, atque ad buccarum motum, non autem maxillæ inferioris, illum auxiliari ſpeculaberis.

Adminiſtratio 11 & 12. Adminiſtratio 3 & 4.

k 4 ta. K. l 4 ta. M.

DE MVSCVLIS INFERIOREM MAxillam mouentibus. Caput XV.

Inferiorẽ maxillam ſuperiori quieſcente moueri.

INFERIOR[a] maxilla homini, quieſcente interim immotaq́ ſuperiori, motu agitur uoluntario, quemadmodum & animalibus ad unum omnibus, ſi fluuiatilem crocodilum exceperis, cui unico ſuperior maxilla mobilis uiſitur, inferiori interim cum temporum oſſibus adeò unita, ut ne tantillum quidem moueri queat, ipſaq́ duos ſinus nanciſcatur, quibus ſuperior ſingulis utrinque tuberculis latis, nec[b] noſtris admodum diſſimilibus inarticulatur, magna ex parte lacertarum teſtudinumq́ inferiori maxillæ eleganter reſpondens, quemadmodum etiam totus crocodilus imagine (non autem magnitudine, & geniculatis caudæ tuberibus) lacertæ ſimilis uiſitur. Cæterùm inferior hominis maxilla tribus ducitur motibus, ac unus quidem in mandendo perficitur, quo ad latera, & prorſum & retrorſum maxilla agitur, ac circumfertur, alius in ore claudendo, tertius uerò in ore aperiendo fit. Motus hi omnes proprijs obeuntur muſculis, ex quibus[c] qui uarijs motibus maxillam præcipuè circumagunt, & prorſum retrorſumq́ mouent, à mandendo μασσητῆρες Græcis appellantur, quo etiam nomine Græcorum plerique temporum[d] muſculos nominarunt, quòd illi ad manducandum quoque ſint utiliſſimi, ac maxillam mordentibus, molientibuſq́ quippiam adducant. Deinde ita temporalis quoque nominatur, quòd inuicem temporalis & maſſeter adeò connaſcantur, ut Galeno etiam in Libris de Vſu partium, ac ſi temporalis & maſſeter unus eſſent, impoſuerint, quum temporalis partem, maſſeterem arbitratus, temporalem muſculum, ex ſui medio tendinem, contra aliorum muſculorum rationem, educere protulit, & poſt modum (ne ab aliorum Anatomicorum in muſculis numero aberraſſe uideretur) maſſeterem etiam quendam enumerauerit ſecus multò, atque in Quarto de Adminiſtrandis ſectionibus, ubi maſſeterem cognoſcens, nihil de illa tendinis mirifica, falſaq́ & ficta productione comminiſcitur. In eo itaq́ Libro Galenum ſecuti, atque cum ipſo uocis fugientes æquiuocum,[e] muſculos qui potiſſimùm claudunt temporales toto ſermonis progreſſu,[f] illos autem, qui maxillam præcipuè antrorſum retrorſumq́ agunt, maſſeteres ſeu mandibularios uel manſorios appellemus.[g] Qui autem in ore occultari dicentur, & ſi eiſdem ferè præſint munijs, in ore deliteſcentes nominemus, quemadmodum &[h] qui ductus maxillæ ad inferiora autores cenſentur, os aperientes, ita nanque fictis quodammodo nominibus, rerum fœlicior parabitur memoria. [i] Maſſeter itaque ille eſt muſculus, quem ad poſteriorem maxillæ inferioris ſedem, ſub[k] oſſe iugali poſſimus manu amplecti. Dum enim pollicem inter auris radicem, & inferiorem maxillã inſeris, medium uerò digitum genæ admoues, illumq́ in oris amplitudinẽ protrudere tentas, totam maſſeteris externam ſuperficiem contines, quam rurſus tactu dignoſces, ſi adductas prius maxillas, adhuc ualidiùs comprimere adniſus fueris, quia tunc maſſeter in ſe magis collectus, pollicem & indicem feriet, ſeſe dilatans ac contrahens. Præterea & hunc quoque muſculum in equis uides ſpectatiſſimum, is enim cum[u] illo, quem in ore latitare docebimus, illi ſunt muſculi, quos crebrò in equis amplecti conſueuimus, obſeruaturi, num carneus aut nerueus equus nobis proponatur. Atque id eo dico diligẽtiùs, quo minus aliquem mecum aberrare uelim, aliquot enim Galeni in Libris de Vſu partium locis deceptus,[x] maſſeterem, quem modò deſcribam, aliquando temporalis[y] muſculi mediam partem eſſe arbitratus ſum, ac latum in genis[a] muſculum, quem ab una maxilla in aliam duci prius retuli, maſſeterem eſſe exiſtimaui. Attamen eò uſque nunquam à ueritate reclinaui, quin tunc duos temporales muſculos, ſemper in altero latere ſtudioſis commonſtrarem, unum ſuperiorem, qui uerè eſt temporalis, alterum inferiorem, qui maſſeter eſt, appellans. Maſſeter enim nerueo,[b] & amplo ualidiſſimoq́ principio ab ea malarum[c] ſede exoritur, qua infima pars

Maxillæ inferioris motus.

Maxillæ muſculorum nomina.

Libro 11.

Maſſeter ſeu alterius lateris primus.

a figuræ ca. 11 lib. 1. b 1, 2 fi. ca. 10 lib. 1 A. c 4 ta. Δ. d 4 tab. Γ. e 4 tab. Γ. f 4 tab. Δ. g 6 tab. D. h 5 ta. H, I. i 3 ta. Δ, 2, 9 ta. C, 5 ta. D. k 3, 5 fi. ca. 6 li. 1 V, X. u 6 tab. D. x 4 ta. Γ. y ta. Δ. a 4 tab. M. b 4 ta. E. c 1 fi. cap. 9 lib. 1 A.

futuræ

d eiuſdem fi.Γ. *e eiuſdem fi.A.* *f 4 ta.ab E ad Γ, à D.*

ſuturæ illius conſiſtit, quæ maxillæ ſuperioris [d] os, totum minorem oculi ſedis angulum occu
pans, mediamꝗ oſſis iugalis ſedem efformans, maximo eiuſdem maxillæ [e] oſſi cõiungit, quod
dentium præſepeola continere, ac narium amplitudinem magna ex parte conſtituere, ſuperior
Liber declarauit. [f] Deinde à malis hoc maſſeteris principium in poſteriora ducitur, è tota
inferiori interioriꝗ oſſis iugalis ſede ad aurem uſque pronatum. Ex tota enim longitudine oſ-
ſis iugalis, quæ à malis ad aurem uſque pertinet, maſſeteris muſculi principium enaſcitur;
quod impenſè nerueum in malis eſſe dicebam, quemadmodum etiam illic, ubi ab exterioris iu
galis oſſis ſuperficiei inferiori parte prodit, nerueum liuidumꝗ conſpicitur. ubi autem ab in-
teriori iugalis oſſis ſede originem ducit, carneum eſt, quemadmodum etiam totus muſculus;
non multo poſt initium, carneum craſſumꝗ ſe ſpectandum offert. Maſſeter hoc enatus princi

g 1 fi. ca. 10 lib. 1 E.

pio deorſum tendit, totamꝗ inferioris maxillæ [g] amplitudinem, in externa poſterioriꝗ ipſius
ſede conſpicuam amplectitur, illi ualidiſſimè partim carneus, partim nerueus latiſſima inſer-
tione implantatus. Ex tota autem inſertionis amplitudine nulla inſignior, nullaꝗ ualidior eſt
ea, quam in maxillæ inferioris aſperitatem molitur, in infima ipſius ſede ueluti proceſſulis ali-

h 4 tab. G ubi muſculũ circumſcribes E, Γ, G.

quot extuberantem. in hac etiam [h] ſede maſſeter eſt anguſtiſſimus, & ueluti trianguli alicuius
obtuſiorem angulum exprimit. Totus enim maſſeter quodammodo triangularis eſt, una
enim ipſius linea, ſecundùm totam principij amplitudinem, ſeu iugale os porrigitur. ſecunda
à malis, ſeu anteriori principij parte, ad infimam maxillæ inferioris ſedem retrorſum ducitur,
illam quam nuper diximus, aſperitatem contingens. Tertia autem linea ab aure, ſeu poſterio-
ri principij ſede, in anteriora deorſum fertur, ad demiſſiorem ſecundæ lineæ ſedem, angulum
cum illa linea adeò obtuſum conſtituens, ut ferè hîc aliud latus maſſeteri poſſit aſſcribi, atque
illum quadranguli formam referre, quis non ineptè aſtrueret. Vtcunque uerò ſit, obtuſus
hic angulus, ſeu ſi ita uelis, quartum maſſeteris latus, multò ſtrictius eſt amplo illius princi-

i 4 ta. ab E ad G. *k 4 tab. ab Γ ad G.*

pio, unde etiam ilico fibrarum ipſius ductum uariare neceſſe eſt. [i] Fibræ nanque ab anteriori
principij parte originem ducentes, deorſum in poſteriora feruntur, [k] quæ autem à poſterio-
ri principij ſede prodeunt, obliquè deorſum in anteriora repunt, omnes ex amplo principio
ad obtuſum, quem recenſui, angulum protenſæ, maxillæꝗ inferioris amplitudini, citra ten-
dinis productionem inſertæ. Galenus in Quarto de Adminiſtrandis ſectionibus atteſtatur,
nonnullos diſſectionum Profeſſores amplo huic principio (quod ipſe Geminum appellat)
& diuerſo fibrarum ductui attendentes, binos ab utroꝗ latere maſſeteres collocaſſe, ut unum
anterior principij pars conſtitueret, alterum uerò poſterior. Rurſus non defuere, qui trian-
gularem præſentis muſculi circumſcriptionem expendentes, tres in uno latere maſſeteres enu
merarunt, unumquemꝗ angulum ſingulos maſſeteres eſſe arbitrati, tale enim quid Galenus
nobis innuere uidetur. Quanquam arbitrer illos, qui tres maſſeteres utrinque collocarunt,

l 4 ta. Δ. *m 4 ta. Γ.* *n 6 tab. D.*

non tribus illis angulis animum adhibuiſſe, uerùm [l] hunc, quem deſcribo, maſſeterem unum
appellarunt, & [m] ſecundum temporalem, [n] tertium uerò, quem in ore deliteſcere dico, poſue
runt. Deinde qui duos recenſuerunt, non mihi, ut Galenus aſſerit, principijs mentem adhi-
buiſſe uidentur, ſed maſſeterem hunc noſtrum unum poſuere, alterum uerò temporalem cum
illo, qui in ore deliteſcit. quod uel ex Hippocratis oratione, ubi eos muſculos Maſſeteres
nominat, colligere promptiſſimum eſt. Præterea niſi in ore deliteſcentis muſculi munus maſ-
ſeteri accommodauerimus, neutiquam opportunè manducantium maxillæ inferioris in late-
ra motus nobis explicabũtur. Quare etiam ſatius erit, maſſeteris muſculi functionem tunc pri

o 4 ta. Γ, 3, 5 tab. B, 2, 6 9 A. *p 3, 4 fig. ca. 6 li. 1 R, R. unde hæc oſſa petes.* *q 4 tab. A, B, C.*

Temporalis ſeu alterius lateris ſecundus.

mùm perſequi, quum temporalem, & in ore deliteſcentem plenè deſcripſero. [o] Tempora-
lis muſculus principium [p] à uerticis, & temporis, & frontis oſſibus, & oſſe cuneum imitante,
& eo oſſe, quod minorem ſedis oculi angulum amplectitur, ac maxillæ ſuperioris oſſium mihi
primum habetur. [q] Inſtar ſemicirculi enim primùm, & præcipuè à uerticis ac frontis oſſe mul
tò elatiùs enaſcitur, quàm commiſſura ſquamæformis conſiſtit, temporis os, uerticis oſſi com
mittens. hinc ſenſim craſſeſcens, & carnoſior redditus arctatusꝗ, in cauitatem ibi in capitis
oſſibus exculptam deſcendit, à temporis oſſe, & cuneum imitante, & frontis, & illo quod mi-

r 4 ta. Δ.

norem oculi ſedis augulum conſtituit, enatus. Quum uerò ad iugale os uſꝗ pertingit, admo-
dumꝗ craſſus, ſed anguſtus interim euaſit, ſuperiori quoꝗ iugalis oſſis ſedi adnaſcitur, [r] maſſe-
teri adeò continuus, ut uix immeritò temporalẽ & maſſeterem, unum eſſe muſculũ quis cõten

s 1, 2 fi. ca. 10 lib. 1 C. aut 6 tab. B ſub A.

deret. Cæterùm uniuerſum temporalis muſculi corpus, ad iugale uſꝗ os carneũ eſt, exteriori
ſede, propter propriæ membranæ craſſitiem, perquam liuidũ, idꝗ potiſſimùm ad exortus ſui
initium, & ipſius ad os iugale connexum. Interna autem ſede, qua ex oſſibus ampla illa lataꝗ
explantatione enaſcitur, carneus eſt, & acutum maxillæ inferioris [s] proceſſum cõtingens in bre

uem, ſed inſigniter ualidum, nerueumq́ finit tendinem, ſua amplitudine acutum illum maxillæ proceſſum amplectentem, illiq́ proceſſui ualidiſſimè inſertum. Ad tendinem hunc omnes temporalis muſculi fibræ, ex ſemicirculo uelut ad circuli centrum procurrunt, tendinemq́ hunc efformant illorum muſculorum ritu, [t] quos gibbum, & cauum ſcapulæ implere docebimus, & qui ex ilium oſſe pronati, femoris motibus famulantur, & is cuius beneficio brachium attollitur, adeò profectò, ut ſatis mirari nequeam, quidnam Peculiare illud ſit, tantopere in temporali muſculo à Galeno decantatum. Neque ſatis aſſequor, quamobrem is Naturam tot laudibus efferat, quòd ab aliorum muſculorum forma hîc declinauerit, tendinem educens non ex muſculi extremo, ut aliàs ſemper, ſed ex muſculi medio. Ego ex tot Galeni in Naturam laudibus aliud nihil colligo, quàm illum arbitratum fuiſſe, muſculum temporalem à nobis deſcriptum, unà cum maſſetere unum eſſe, atque tendinem, quem temporalis acuto maxillæ proceſſui inſerit, à temporali & maſſetere produci. Quod ſi fieret, ex media muſculi ſede tendo is enaſceretur, temporalis ſcilicet muſculi fibris deorſum ad tendinis generationem deductis, maſſeteris uerò muſculi fibris ſurſum proreptantibus, & tendinem illum conſtituentibus. At quid attinet illis Galeni laudibus prolixius immorari, quas ad Naturæ dedecus potius, quàm honorem, (ſi quis examuſſim ſua perpendat) contexuit? præcipuè quum Natura non ſolùm ab aliorum muſculorum tendinis productione hîc non aberrauerit, & ſi aberraſſet, neceſſariò colligeretur, eundem muſculũ maxillam, & ſurſum & deorſum ducere. pars enim muſculi ſub tendine poſita, neceſſariò deorſum traheret, quemadmodum ſuperior ſurſum alliceret. Rerum igitur Opifici hymnos canamus, qui muſculum ex tantillo ſpacio, tanto muneri præfectum produxit, ex quo inſignem illum procreauit tendinem, acutum inferioris maxillæ proceſſum amplexantem. Quo autem temporalis muſculus robore polleat, & quo nam pacto pro ipſius mole ualidiſſimum omnium muſculorum munus illi concreditum ſit, condiſcimus, quoties aliquid ui mordemus, & aliquid impetu dentibus confringere adnitimur, aut ingens aliquod onus hiſtriones quoſdam leuare conſpicimus. Vt enim uarios hominum in mordendo conatus taceam, nuper Patauij hiſtrionem uidimus, qui ferreum uiginti quinque librarum palum dentibus à terra ſubleuatum, & aliquandiu in ore erectum, retrorſum à tergo punctim parieti iniecit, quem triginta nouem pedum interuallo ab hiſtrione deſtitiſſe metitus ipſe ſum. Quanquam Turcum nuper Venetijs longè maius robur in mordendo oſtendiſſe audio, qui trabem à quinque uiris illi allatam perinde, ac baculum aliquem, uarijs modis omnium admiratione contrectauit. Vtcunque tamen temporalis muſculus ſit ualidus, [u] multisq́ neruorum propaginibus donatus, ac ſuæ nobilitatis gratia oſſuoſis uallis interceptus, aptisq́ finibus incluſus, nihilo minus tamen illi alterum quoque [x] muſculum, ſimiliter robuſtum & neruoſum, ac in ore deliteſcentem Natura aſſociauit, eiuſdem cum muſculo temporali functionis autorem. Atque huius principium perquàm neruoſum, ex tota cauitate ſinu'ue exoritur, qui in oſſis cuneum referentis [y] proceſſibus, quos ueſpertilionum alarum imagini comparamus, inſculpitur. hunc ſiquidem ſinum unà cum oſſis proceſſibus, muſculi huius principium ambientibus (ut tutò principiũ id cuſtodiretur) Natura fabrefecit, ſimul etiam proceſſus hos longius educens, ut commode ab ipſis principium illud enaſceretur. Cæterùm ilico atque cauitatem illam oſſis cuneum imitantis excedit, carneum, amplum & craſſum, ac forma maſſeteri perquàm ſimile efficitur, interior enim iſte muſculus [a] poſteriori ac interiori parti maxillæ, ubi hæc latiſſima eſt, implantatur, ualidam amplamq́ inſertionem molitus. Vt uerò commodius præſens muſculus à maxilla ſuſciperetur, neque is nimium oris amplitudinem occuparet, leuem, ſed amplam cauitatem maxillæ inſculptam eſſe diximus, quando ipſius conſtructio in Primo libro enarrabatur. Porrò muſculus hic, quum eodem cum temporali fungatur munere, ac ſimul is temporali commiſſus unitusq́ aliqua ex parte ſit, nonnullis Anatomicorum in ore deliteſcens, temporalis pars habita eſt. alij uerò, etiam ſi inuicem committantur, quum tamen diuerſis prodeant principijs, & in uarias eiuſdem oſſis ſedes implantentur, duos ipſos ſtatuunt. Nos autem ita illos diſtinguimus, ut utrinque unum temporalem, & unum maſſeterem, & unum in ore deliteſcentem enumeremus. Atque his tribus primario uſu hoc munus committitur, ut ſurſum maxillam inferiorem trahant, illamq́ ſuperiori iungant. Verùm maſſeteri id priuatim committitur, ut maſſeterum [b] anterioribus principij partibus contractis, inferior maxilla prorſum ducatur, mentumq́ in anteriora promineat. Poſterioribus uerò principij ſedibus tenſis, retrorſum ac uelut ad aures maxilla retrahatur adeò, ut duo hac ratione motus maſſeterum beneficio peragantur, quibus manducantes indigemus. Atque huic etiam motui ſuppetias fert temporalis muſculus, prout has illas'ue ſui principij fibras tendit

Li.11 de Vſu partium.

Muſculus in ore deliteſcẽs, ſeu alterius lateris tertius.

Maſſeteris, temporalis, et in ore deliteſcentis munus.

t 11 ta. Γ. 7 ta. Γ. 9 tab. Π. 10 ta. Σ. 11 ta. Σ. 8 tab. Λ.

u 2 fi. ca. 2. li. 4 Q, R, b, c, d.

x 6 tab. D.

y 5 fi. ca. 6 li. 1 P, dein cha. 2, 3, 4, 5.

a 2 fi. ca. 10 li. 1 D.

b 4 ta. E.

dit, aut remittit. deinde maſſeterum, & in ore deliteſcentium muſculorum opera, in latus maxilla ducitur. Dextro enim maſſetere duntaxat, & ſiniſtro in ore deliteſcente muſculo contractis, maxilla in dextrum latus agitur. At ſiniſtri lateris maſſetere, & dextri lateris in ore deliteſcente muſculo, unà contractionem molientibus, inferior maxilla in ſiniſtrum latus fertur. Atque his functionibus in ipſa ſectione nihil æquè promptum cognitu, iam admonitus reperies. Enarrationi adhuc ſuperſunt alij duo, utrinque[c] ſinguli, & graciles & oblongi, originem ducentes ex prominētibus oſſium temporum[d] proceſſibus, qui ſcriptorij ſtyli imaginem referunt. Atque hinc membraneo latiuſculoq́ capite exorti, ſtatim carnoſi tereteſq́ fiunt, ac uerſus priora maxillæ, ubi ſummum mentum habetur, procurrentes,[e] interiori eius parti adnaſcuntur, & dexter muſculus ſiniſtro hîc ad inſertionem unitur, in ea ſanè inferioris maxillæ ſede, ubi uel horum muſculorum gratia, maxilla exaſperatur, & proceſſulos inæqualiter extuberantes gerit. Præſentes muſculi, dum in ſe colliguntur, os aperiunt, quemadmodum hactenus commemorati illud claudunt. Cæterùm utrique os aperienti muſculo peculiare aliquid, & nulli uniuerſi corporis muſculo, præterquam[f] uni, quem contra Galeni placitum oſſi υ referenti aſſcribam, commune obtinet.[g] His enim in medio itinere, quod ab exortu uſque ad inſertionem emetiuntur, pars carnoſa aboletur, & exanguis & neruoſa efficitur, ceu tendo, uel ligamentum quodpiam carniformibus fibris neutiquam enutritum, ita ſanè, ac ſi quis ex duobus muſculorum uentribus, in quorum medio tendinis ſpecies cerneretur, utrunque muſculum conflari diceret, uerùm hîc non perperam, neque ocioſe à conſueto muſculorum artificio Natura declinauit, atque ideo encomio tibi celebranda uenit. Propria nanque exortus eorum muſculorum regio, non erat poſt aures ad capitis baſim, unde nunc à ſtylos imitantibus proceſſibus explantantur, ſed ad anteriores colli partes. ſic enim maximè ſecundùm rectitudinem proprij principij, uterque maxillam deorſum traheret. At ſi ibidem ab ipſis ceruicis uertebris producerentur, anguſtiam non paruam tum ipſi etiam primi maximè tuliſſent, tum omnibus alijs partibus inibi repoſitis præbuiſſent. in nulla enim propemodum totius corporis regione adeò exigua, tantum organorum aceruum (quorum interim nullum tranſponi expedit) reperias, atque hîc in faucibus. Neque enim ſtomachum, neque laryngem, multo autem minus circumadiacentes eis muſculos, neque uenas, neque arterias, neque neruos, neque glandes cum uaſorum diuiſionibus præfectas, tum ad humectandam laryngem homini opitulantes, neque aliud quiduis hîc in inferioris maxillæ amplitudine, citra noxam, uel ſola imaginatione, ſua ſede mutare poſſes. Iure itaque muſculi inferiorem maxillam deorſum tracturi, nequaquam à ceruicis uertebris explantantur, ſed à longis illis proceſſibus ſtylos & gallorum calcaria exprimentibus. Et ubi regio potiſſimum frequentibus organis erat oppleta, hi muſculi meritò excarnes facti, ibidem in ipſorum medio, non abſimilem tendini partem commonſtrant. ſi enim iuxta has in faucibus anguſtias craſſiores eſſent, præ loci anguſtia iter ipſis præcluderetur. Si uerò omni ex parte adeò, ut hîc, fuiſſent graciles, ad nimiam perueniſſent imbecillitatem, quum nullus muſculus abſque fibris carne amplexis conſtare poſſit, quam ſi haberent, & illius tendinis craſſitiem ſuperarent, quid his tanto interuallo, & per tot præcipitia ductis cogitari poſſit infirmius? Quocirca quoniam eos in his anguſtijs oportuit fieri, ad patiendum pertinaces & graciles, Natura iure totam eorum, quæ inibi eſſet carnem, ademit, ſolos & nudos producens tendines. quando uerò primum extra anguſtiam conſtituuntur, tunc iam ſenſim carnem rurſus aſſumunt, muſculorumq́ uentrem, ut antea circa exortum ſibi uendicant.

*c 5 tab. H, I. 4 tab. O. 6 ta. I. 11. ta. * d 3, 4, 5 fig. ca. 6. lib. 1 i. e 2 fi. ca. 10 li. 1 H.*

Muſculus maxillam deorſum trabēs, ac alterius lateris 4. aut omniū 7. & 8.

f 5 ta. R, S. g 5 ta. H & I muſculi uentres indicātur, in medio autē ipſius neruoſa pars conſiſtit.

MVSCVLORVM INFERIOREM MAxillam mouentium adminiſtratio. Caput XVI.

EORVM qui maxillam inferiorem mouent, muſculorum adminiſtrationem debitè abſoluturus, illam à[a] temporali opportunè aggredieris. Capite itaque in latus reclinato, grandiori, quem adminiſtrandis ſectionibus paraſti, cultro, & admoto etiam malleo,[b] iugale os ad aures & malas excindes, & id acutiori cultello undequaque à muſculo temporali, cui ualli ritu hoc proponitur, & maſſetere, cui principium exporrigit, liberabis, exactè tum temporalis muſculi ad illud os connexum, & maſſeteris exortum conſiderans. Ablato iugali oſſe temporalis muſculi principium, quod ſecundùm capitis longitudinem ſemicirculi inſtar exoriri dicebatur, undecunque nouacula, aut cultello proximè ab oſſe abrades, quouſque totum muſculum à caluariæ, & maxillæ ſuperioris oſſibus

a 4 ta. r.

b ut in 5 tabula ad C. inter B & D.

Temporalis adminiſtratio.

bus ademeris. Iam temporali muſculo deorſum & extrorſum reflexo, intuebere neruoſiſſimum ipſius tendinem, acutum maxillæ inferioris proceſſum, quaſi in ſe occultatum, amplexantem: deinceps qui is muſculo in ore deliteſcenti, & maſſeteri committatur, ſpectabis. poſtremò; ſi aperto ore, muſculi temporalis initia ſurſum trahere non detrectaueris, ipſius munus promptè etiam condiſces. Nunc integrum eſt,[c] maſſeterem à iugali oſſe & malis liberatum, ab humiliori maxilla ſimiliter cultello deradere, atque illius inſertionem non oſcitanter perpendere, animum adhibens, à maſſetere nullam portionem conferri ad muſculi temporalis tendinem, maxillæ proceſſui inſertum. Integrum quoque erit, maſſeteris officium indagare, poſteaquam ſectionis ſerie, maxillam inferiorem carne denudaueris. Omnibus enim membris, quorum motum in mortuis animalibus examinare inſtituimus, commune eſt, ut uniuerſam carnem ab illis oſſibus, quorum motus indagatur, auferamus, ac illi duntaxat muſculi, quorum beneficio ipſa mouentur, intacti maneant. Proinde maxilla inferiori his, quæ illi inferius adnaſcuntur, corporibus liberata, ſi maſſeteris muſculi principia huc atque illuc traxeris, facillimè his maxillam in latera, ac prorſum retrorſumq́ agi, & demum ad ſuperiora etiam allici ſpectabis.[d] Muſculum in ore deliteſcentem ad amuſſim, niſi inferiori maxilla in menti regione per medium diſſecta, adminiſtrare poteris, ac proinde grandiori cultro operi adhibito, ipſam à ſummo mento auſpicatus, per medios dentes inciſorios diuides. diuiſam utrinque manibus apprehendes, ui utranque ipſius partem in latera reflectens, ac illam ueluti ex ſuperioris maxillæ[e] ſinu luxans. Mox oris tunicam circa maxillæ extrema, cutis inſtar ſeparabis, quouſque muſculus in ore reconditus ſeſe ex omni parte offerat. quem ſi uiſum fuerit, aut oſſibus commiſſum relinques, aut ab ipſis deraſum abijcies, ipſius quoque functionem non oſcitanter expendens. Verùm ſectioni non obfueris, ſi muſculi eius adminiſtrationi tantiſper ſuperſederis, donec linguæ & oſſis υ imitantis muſculos unà cum illo aggredieris, ne modò hunc uidere ſtudens, illos imprudenter laceres.[f] Muſculum qui os aperit, ad maxillæ inferioris longitudinem protenſum reperies, atque, ut diximus, maxillæ in interna ſummi menti ſede inſertum. Hic nullam peculiarem adminiſtrationem exigit, ſi prius maſſeterem, &[g] glandulas cum uenis & arterijs, quæ auribus ſubijciuntur, reſecueris. Huius initium, ſi uerſus ſtylum imitantem proceſſum protrahetur, maxillam deorſum uellere uidebitur, atque id nonnihil obliquè in unum latus, ſi unius tantum muſculi initium traxeris. Vtroque autem attracto, rectus, neque in alteram partem inclinans, perficietur maxillæ ad inferiora ductus. At horum muſculorum perinde, ac in ore deliteſcentium ſectio, tunc demum opportunius perficitur, quum linguæ, & oſſis hyoidis, & laryngis muſculi unà aggrediuntur. Ligamenta maxillam inferiorem ſuperiori alligantia, ligamentis alios articulos membranæ inſtar ambientibus reſpondent, nihil ſibi quicquam peculiare uendicantia. Tamen ſi ligamento orbiculatim diſſecto, articulum diſſolueris, in huius articuli peculiarem incides cartilaginem, quæ neutro oſſi connata, ſed ſolùm in illorum medio poſita, ligamento articulum ambiente adnaſcitur, & uim oſſium in magno, uehementiq́ maxillæ inferioris motu excipit, & moderatur. Lineamenta uerò muſculorum, quæ in Quarto de Sectionibus adminiſtrandis libro Galenus poſt aures obſeruari docuit, neutiquam hactenus in hominibus reperi, quanquam in canibus aures mouentium muſculorum naturam, formam, ortum, functionemq́ optimè aſſecutus fuerim. dein hos muſculos nonnihil, ſed minus quàm obſcurè, ſimiam oſtendere obſeruaui. Interdum etiam quibuſdā raris fibris carneis, membrana, quam carnoſam uocamus, ſupra aures augetur, & modicè auri proximam cutem, & ipſam quoque aurem motu agit arbitrario.

Maſſeter.

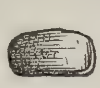
Muſculi in ore deliteſcentis.

Muſculi maxillā deorſum trahentis.

Muſculi eius obliquus motus.

LIGAMENTA maxillæ articulorum.

Peculiaris cartilago articulorū inferioris maxillæ cū ſuperiori.

Muſculoſa in temporibus lineamenta.

c 4 ta. A.

d 6 ta. D.

e 4, 5. fi. ca. 6 lib. 1 h.

f 5 ta. H, I.

g ſub F 4 tabulæ.

DE MVSCVLIS OSSIS υ IMAGINEM referentis. Caput XVII.

OS[a] HYOIDES in faucibus ſuperiori laryngis ſedi prælocari, & radici linguæ fundamenti uice, ſuper quod moueri eam oporteat, & plurium muſculorum uelut anchoram eſſe, iam antea diximus. Ex muſculis uerò qui oſſi committūtur, alij quidem ipſi ſunt proprij, & ſolius huius oſſis gratia conſtructi, qui omnes ex alijs oſſibus principium ſumentis huic oſſi υ ſimili inſeruntur. alij autem ex oſſe hoc procedentes, alijs organis famulantur. Qui igitur oſſi ipſi peculiares proprijq́ ſunt, hoc potiſſimùm præſtant, ne os non admodum ſtabili firmatum baſi, hinc inde ad latera, uel ſurſum

Muſculi huic oſſi commiſſi, aut communes aut proprij.

a tota 1, 2 fi. ca. 13 li. 1 & 1 fi. ca. 21 li. 2 A.

aut

aut deorſum, uel prorſum aut retrorſum conuellatur. Sunt porrò hi ad minimum numerum redacti ſeptem, ad maximum autem octo, utrinque nimirum quatuor, ut uniuerſi quatuor conſtituant paria.[b] Primus cæteris ualidior & craſſior, bifidusque aut geminus eſt, ſcutiformi laryngis cartilagini, & aſperæ arteriæ in collo exporrectus. Lato nanque & carneo principio ex eminentiori pectoris oſſis ſede, ad partem magis internam exoritur, rectaque ſurſum tenſus, ac parem ſemper ipſi origini latitudinem ſeruans, in[c] anteriorem hyoidis oſſis partem inſeritur, carnoſo innexu totam amplitudinem medij oſſiculi, cui hyoidis oſſis latera firmantur, apprehendens. Huic muſculo ſecundùm ipſius longitudinem in medio linea inciſa eſt, cuius occaſione, ex duobus muſculis ille conſtare non ineptè dicitur, ac duorum muſculorum, ſeu unius paris uice enumeratur, qui hyoides os deorſum, ſi quando uiolentiùs à ſuperioribus muſculis ſurſum uellitur, retrahunt, &[d] ſcutiformi cartilagini, & aſperæ arteriæ, propugnaculi loco haberi poſſunt.[e] Tertius igitur & quartus, utrinque unus his duobus opponuntur, & ampli, breues, ac omni ex parte carnei, à maxilla inferiori, ſub ſummo mento interiùs enaſcuntur. Hinc procedentes, ac admodum modicè arctiores redditi, & deorſum protenſi, hyoidi oſſi duobus primis contermini inſeruntur,[f] eandem prorſus inſertionis latitudinem, in anteriori oſſis ſede cum illis exigẽtes. Ac proinde hi os ſurſum oppoſito duobus inferioribus, ſeu primis motu, deinde & modicè in exteriora protrahunt, quemadmodum & humiliores quoque, in exteriora os perquàm obſcurè promouent.[g] Quintus uerò ac ſextus, ab utroque latere ſinguli admodum graciles, teretesque ſunt muſculi, qui ab oſſis temporis[h] proceſſuum radicibus, quos ſtylum & galli calcaria referre diximus, explantati hyoidis oſſi inſeruntur, ad latus amplitudinis, quam primi quatuor muſculi occuparunt. eſt autem hæc regio, ubi oſſis latera cum medio oſſiculo coëunt. Muſculi hi toto ductu illis[i] muſculis exteriùs attenduntur, quos maxillam inferiorem deorſum trahere retuli, qui etiam ab eiſdem ſtylum imitantibus proceſſibus, ſed paulo humiliùs, quàm hi hyoidis oſſis muſculi exoriuntur. Porrò his duobus oſſis υ referentis muſculis, ne id aut in dextrum, aut in ſiniſtrum reuellatur, munus cõcreditum eſt, & præterea illud quoque ſurſum nonnihil introrſumque contrahunt. At[k] ſeptimus & octauus, præſentis oſſis muſculi, utrinque etiam ſinguli graciles longique uiſuntur, nullus enim uniuerſi corporis his ſimul & gracilior & longior occurrit. Deinde uterque eneruationem quandam ſibi cum muſculis, maxillam deorſum trahentibus priuatim uendicat,[l] in medio nãque ipſius ductu carneus eſſe deſinit, tendinis aliquouſque naturã oſtendens, à qua denuo carneus euadit, ac ueluti duos muſculi uentres nanciſcitur. Principium etenim carneum, ex elatiori ſcapulæ coſta, iuxta ipſius ceruicem, & proceſſus anchoram imitantis[m] radicem obtinet, & ſub[n] muſculo ſcapulam ad occipitium trahenti occultatus, ſurſum obliquè protenditur, ſub[o] muſculo à pectoris oſſe & clauicula, in mamillarem capitis proceſſum inſerto, qui hunc hyoidis oſſis muſculum adeò comprimit, ut carnoſus ſub illo eſſe deſinat, tendinisque ſpeciem oſtendat perinde, ac ſi digniori illi caput mouenti muſculo cederet, aut ipſe durior factus, in contractione impetum mouentis muſculi faciliùs exolueret. Nam ſimul atque illum ſuperauit, rurſus carneus apparet, quouſque in eam hyoidis oſſis regionem implantetur, in[p] quam ſextum & ſeptimum, inſertionem moliri dictum eſt. Galenus Quarto de Adminiſtrandis ſectionibus libro ipſos ſcapularum proprios eſſe arbitratur, horum ope illas ſurſum ad guttur agi aſſerens, quàm uerò id ueritati conſonum ſit, obſeruari peroptarim, mihi enim hyoidis oſſis, non ſcapularum proprij uidentur, nec quicquam his cum ſcapularum motu commune eſſe exiſtimo. Quippe minores ſunt, minusque firmi (quum ipſi hyoidi committantur) baſi ſtabiliuntur, quàm qui ſcapulam (cui brachium, cubitus & extrema manus appendent) attollere obliquo motu poſſint. Deinde ſubſtantia formaque, cæteris hyoidis oſſis muſculis, nequaquam autem ſcapularum motuum autoribus, reſpondent. Quod Veteres pulchrè norunt, ex quorum ſententia Galenus in Libro undecimo de Partium uſu, hos muſculos hyoidi oſſi aſſcribit, licet rurſus ſui oblitus, in Decimotertio de Partium uſu eoſdem inter ſcapulæ motores commemoret, facilè in illis, ut in alijs pleriſque ſcapulæ muſculis aberrans. Quin etiam hyoides os his muſculis omnino indiget, ſi demum id contrario motu agi debuit, quem quintus & ſextus muſculi perficiunt. Videntur ſanè mihi poſtremo loco enumerati muſculi, deorſum ac utrinque ad latera hyoides os detrahere. & niſi his illa cõcrederetur actio, hyoidis oſſis ſitus prorſus fallax eſſet. Adde muſculis his, ubi ſcapulæ committuntur,[q] neruulum applantari, nequaquam autem ubi hyoidi inſeruntur. Erunt itaque mea quidem ſententia octo muſculi, ſolius hyoidis oſſis occaſione efformati, in hoc ſcilicet, ne hinc inde ex ſua ſede id turbaretur, fundamentumque plus ſatis infirmum linguæ, & ipſi quoque laryngi efficiatur. At muſculi quos hyoidi oſſi non proprios eſſe dixi, ex ipſo originem mutuantur, atque horum quatuor laryngi, & alij

Marginal notes (left):
b 4 tab. S, T. 1 tab. C. 2 ta. F.
c conſide 1 figuram ca. 13 lib. 1 ad * A, B, & C.
d 5 tabu. N dein Q.
e 4 tab. R. 1 ta. B. 2 tab. E.
f cõfer 1 tabulæ B cum C.
g 4 tab. Q.
h 3, 4, 5 figu. ca. 6 lib. 1.
i 4 tab. O. 5 ta. H, I.
k 5 ta. R, S. 4 ta. V, V. 1 ta. D. 2 tab. H.
l inter R & S ta. 5.
m 1 fi. ca. 12 li. 1 F.
n 4 tab. b. aut 9 ta. r.
o 4 ta. Θ.
p 4 ta. P.
q à ramo i notato fig. 2 cap. 11 li. 4.

Marginal notes (right):
Propriorum primum par, ſeu alterius lateris 1.
Secundum par.
Tertiũ par.
Quartũ par.
Quartũ par, ſcapularũ motibus non ſubſeruire.
Muſculi hyoidi oſſi non proprij.

& alij linguæ porriguntur.[r] Primi duo laryngem adeuntes, lati & carnoſi ſunt, & ab inferiori hyoidis oſſis ſede enati, ac poſtea anticæ ſcutiformis cartilaginis parti, ſecundùm ipſius longitudinem attenſi, tandem humiliori eius cartilaginis ſedi ſecundùm latitudinem inſeruntur. [s] Alij duo paulò minus teretes ſunt & graciles, deinde toti carnoſi, ex[t] mediaq́ꝫ oſſis hyoidis interna ſede enati, implantantur radici laryngis[u] operculi, quod ἐπιγλωττὶς Græcis dicitur. quod uerò horum ſit munus, & quos ex his Galenus prætermiſerit, in muſculorum laryngis enarratione docebitur. Linguæ autem[x] muſculorū ſermo, mox poſt ſubſequens Caput inſtituetur.

r 1 fig. cap. 21 F.
s 2, 3 fig. K.
t 2 fi. ca. 13 lib. 1 D.
u 2, 3 fi. cap. 21 L.
x 1, 2 fi. ca. 19 H.

PROPRIORVM HYOIDIS OSSIS musculorum adminiſtratio. Caput XVIII.

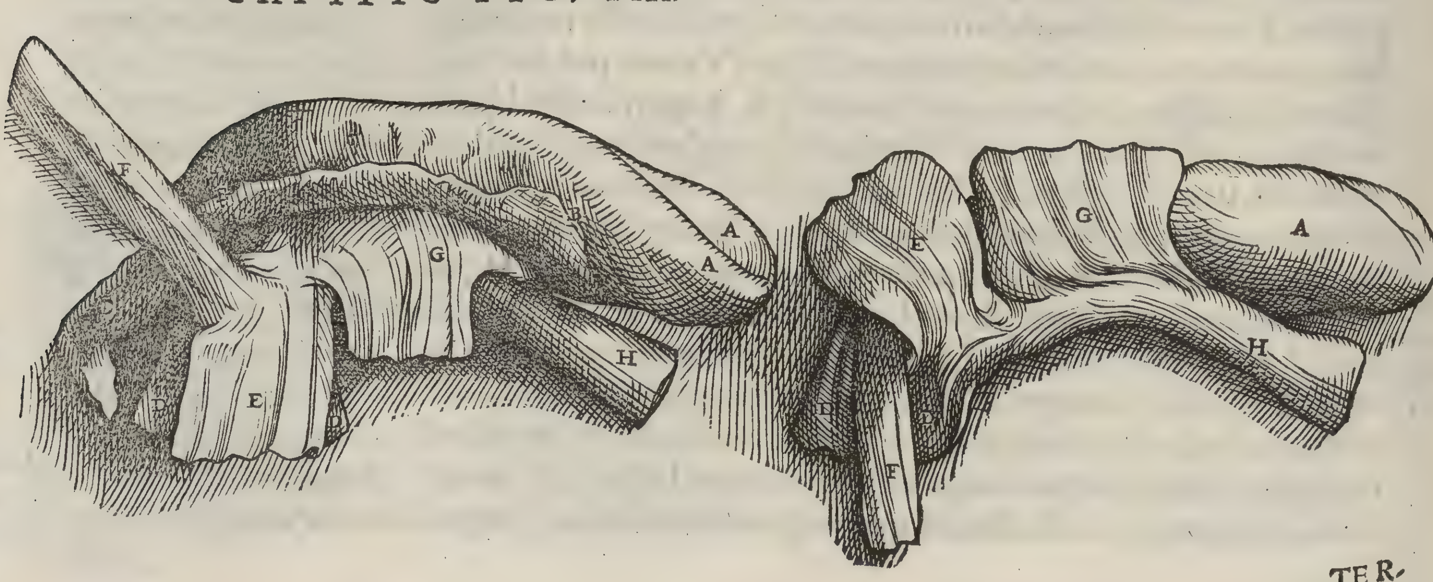
COMMODE horum muſculorū ſectionem adminiſtraturus ceruici (ut in poſteriora pendente capite, ea exporrigatur) truncū aut oblongum lapidem ſubijcies, & uenis, arterijs, glandulisq́ꝫ in harū diſtributionibus locatis utcunq́ꝫ reſectis, minoribus cultellis ſectionē auſpicabere præcauēs, ne anguloſus lapis poſteriorem ceruicis ſedem occupātes muſculos comprimendo uiciet. Ac primùm quidem ab inferiori maxilla, quæ adhuc integra eſt (niſi illam[a] muſculi maxillam attollentis, & in ore[b] deliteſcentis occaſione fregeris) obliquos & latos muſculos, qui[c] tertij & quarti loco habebantur, derades eos uſque ad regionem, qua hyoidi oſſi implantantur, diſſecans. Deinde[d] primi & ſecundi capite à pectoris oſſe liberato, utrunque uerſus os hyoides deducito, illos à[e] muſculis ſeparans, qui duobus his hyoidis oſſis muſculis ſubſtrati, à pectoris oſſe in ſcutiformem laryngis cartilaginem pertinent. Quum enim horum oſſis hyoidis muſculorū originem aggredieris, ſtudendum eſt, ne initia[f] muſculorum à pectoris oſſe & clauicula, ad mamillarem capitis proceſſum aſcendentia uicies, aut etiam ex eadem ſede natos, nuperq́ꝫ dictos ſcutiformis cartilaginis muſculos unà auferas.[g] Quintum & ſextum ſummis digitis, aut exiguo cultello à conterminis partibus, uſque ad ſtylum referentes capitis proceſſus deduces, illorumq́ꝫ initia illinc liberabis.[h] Septimum & octauū uix, niſi ſecundo ſcapulam mouentium[i] muſculo, & illo qui à pectoris oſſe & clauicula mamillarem proceſſum petit, abſectis, aggredi promptum eſt. nihil tamen prohibet ipſos à uicinis partibus exiguo longoq́ꝫ cultello buxeo, aut ſolis digitis liberare, ipſorumq́ꝫ capite apprehenſo, id à ſcapula cultello diuidere. Quanquam hos, donec muſculos ſcapulam mouentes aggredieris, interdum ſeruandos duco, ut quemadmodum non ſemel tentaui, tu quoque experiaris, num muſculi illi ſcapulam omni prorſus carne liberā ſurſum agere poſſint, contempleriſq́ꝫ, quàm bellè primo quòque tenſionis impetu rumpentur. Cæterùm proprijs octo hyoidis oſſis muſculis hac ratione ab ipſorū principijs pendentibus, integrū erit cuiuſq́ꝫ muſculi munus indagare, quolibet muſculo ad ſuum principium leuiter acto. Muſculorum hyoidi oſſi non propriorum ſectio, in eum locum reſeruabitur, qui earundem partium, quibus illi inſeruntur, Anatomen pertractabit.

Secundi paris adminiſtratio.
Primi paris.
Tertij paris.
Quarti paris.

a 5 ta. H, I
b 6 ta. D.
c 4 ta. R.
d 4 ta. S, T.
e 5 ta. P.
f 4 ta. Θ.
g 5 ta. Q.
h 5 ta. R, S.
i 9 ta. Γ, Δ.

DE LINGVAE MVSCVLIS. Caput XIX.

PRIMA DECIMINONI *CAPITIS FIGVRA.* **SECVNDA.**

TER-

TERTIA FIGVRA, CVIVS SICVT ET DVARVM PRAECEDENTIUM ac omnium characterum Index modò subijcitur.

PRIMA figura linguam unà cum ipsius musculis, à reliquo liberatam corpore, ex dextro latere commonstrat, musculorũ dextri lateris naturam ac situm, quàm fieri licet, proximè exprimens.

Secunda figura eadem, quæ prima, oculis subijcit, uerùm ut primi linguæ musculi, ac item noni natura aliquo pacto hîc magis, quàm in prima conspiceretur, tertium & septimum, linguæ musculos sursum reflleximus, quinto interim deorsum ab ipsius insertione propendente.

Tertia figura nouem linguæ musculos abiectos habet, ac lingua secundùm longitudinem diuisa cernitur, linguæ ligamento hîc ab utrisq; linguæ corporibus dirempto, & corporum superficie, quæ ligamento continuatur, hîc apparente. Atq; eum in modum hominis (ut semel dicam) linguæ constructio est expressa, quo nobis hanc picturis assequi datum fuit.

A, A, A 1,2,3 *Linguæ portio ante consectionem in hiante ore conspicua, & tunica adhuc obtecta ipsi, ac toti ori, & stomacho, item & asperæ arteriæ communi.*

B, B 1 *Hæc linea dictæ nuper tunicæ partem notat, secundùm inferioris maxillæ latera ab ore dissectam. Linguæ enim portio supra lineam consistens, illa adhuc obtegitur tunica, quæ autem sub linea cernitur, hîc (uti etiam nunquam) illa tunica non succingitur.*

C 1 *Iam dictæ prius tunicæ portio, quam hîc à palati intimo unà cum lingua præscidimus.*

D, D 1,2 *Primus linguæ musculus.* E 1,2 *Tertius linguæ musculus.*

F 1,2 *Quintus linguæ musculus.* G 1,2 *Septimus linguæ musculus.*

H 1,2 *Nonus linguæ musculus.* I 3 *Linguæ ligamentũ, cui linguæ corporũ fibræ continuantur.*

K, K 3 *Dextri linguæ corporis fibrarũ species.* L, L 3 *Sinistri linguæ corporis fibrarũ species.*

LINGVAE moles ori exquisitè congruit, in omnẽ enim eius sedem commodè pertingit, quod sanè, si minor esset, ipsi negaretur. neque rursus præ oris angustia impeditur, quamuis tamen id facillimè contingit, si aliquando in magnitudinem præter naturam excreuerit. Quoniam uerò promptè ipsam impetu atque ex nostro arbitratu moueri in omnem partem conueniebat, hanc musculosam fieri summus rerum Opifex uoluit. Insuper quoniam deorsum oportebat eam detrahi, & sursum uersus palatum agi, atque ad latera circunduci, postremò prorsum, retrorsum, atque ipsam hinc inde reflexam, & in se collectam moueri, operæpretium fuit multos illi elargiri musculos, qui uariorum motuum autores existerent. Linguam autem fortem & magnam, ad basim stabilitatis gratia, tenuem uerò, ad terminum mucronemúe, ut celeriter moueretur, meritò factam esse neminem latet. Verùm qui, qualesq́;, & quot numero ipsam agant musculi, cognitu est quàm difficillimum. Adeò enim inuicem connectuntur, ipsorumq́; fibræ mutuò tam uariè coëunt, ut iustum numerum, formamq́; musculorum, & motuum linguæ differentias cognoscere, non iniuria arduum censeatur. Imò linguæ constructionem hactenus à nemine ad amussim perspectam fuisse, neq; etiam ocyus fore metuo adeò, ut fateri cogamur eò Conditoris nostri in effingendo ex terra Adamo artem industriamq́; processisse, ut tota hæc nõ inueniatur, quantumuis longo temporis spacio, idq́; à Viris illustribus fuerit indagata. Quousq; tamen in linguæ constructione Galenus eximium Naturæ miraculum artificiumq́; perspexerit, minimè constat, ea siquidem Libri de Administrandis sectionibus pars, in qua linguæ musculos proculdubio recensuit, nobis unà cum Libris de Musculorum resectione interijt, aut potius apud cõmunis utilitatis inuidiosissimos homines, nullum sui usum præbens supprimitur, à tineisq́; ac blattis corrodenda & secanda (quum ipsa sectionem docere deberet) latitat. In Libris autem de Partium usu per transennam, leuiterq́; duntaxat de linguæ motu, absq́; peculiari alicuius musculi

Linguæ magnitudinem iustam esse, illamq́; musculis egere.

Difficilẽ esse musculorũ linguæ cognitionem.

Quid lingua in muſculis rarum habeat.

enarratione meminit. Ego quantum hactenus aſſecutus ſum, linguā rarum quippiam, ac proprium præter cæteros muſculos ſortiri obſeruo, ad radicem enim proprios quoſdam, ac ſuis fibris utcunque diſtinctos exigit muſculos. Atqꝫ ex his quorundā fines illic terminare uidentur, ubi lingua in longitudinem ferri incipit, cum ſua radice quodammodo angulum conſtituens. eſt autem is locus, ubi [a] corpus laryngem in ciborum uoratu obturans oſtenditur. Alij muſculi hîc neutiquam ceſſant, ſed mixti inuicem, raram corporis partem efformant, nempe duorum ueluti oblongorum muſculorum concurſum, qui ligamentum quoddam tenuiſsimum, membraneum, ac ad linguæ craſſitudinem latum, in ipſorum medio plerunque adipiſcuntur. Sic ſanè, ut uniuerſum linguæ corpus ante ſectionē nobis apparens, ex duobus illis muſculoſis corporibus, ligamento hoc, accurrentibus uenis, arterijs & neruis, atque hæc omnia integente duplici membrana, conformetur, una quidem muſculis omnibus communi, quæ eſt interior. Altera autem eius tunicæ pars cenſetur, quæ uniuerſam oris amplitudinem ſuccingit, & eadem continuaqꝫ cum interna aſperæ arteriæ ac ſtomachi tunica exiſtit, priuatimqꝫ tertij paris neruorum cerebri præcipuas [b] portiones, ſibi inſertas uendicat, quarum beneficio lingua guſtatorium organum efficitur. Rarum uerò id atque peculiare, quod duo hæc muſculoſa corpora obtinere diximus, ad hunc quaſi modum ſeſe habet. Quum cæteri corporis muſculi unicum ferè fibrarum genus, aut rectum ſcilicet, aut obliquum, aut tranſuerſum duntaxat obtineant, hæc interim corpora obliquas, tranſuerſas, rectaſqꝫ fibras ſimul adepta mihi uidentur, quæ inuicem adeò coëunt, commiſcenturqꝫ, ut in his aliquod fibrarum genus ſectione aſſequi propemodum ſit impoſſibile, imò muſculoſa hæc corpora quippiam nō abſimile cordis [c] ſubſtantiæ, in ea fibrarum cōtrariarum comixtione adipiſcuntur, quanquam non adeò atqꝫ cor, ſolida conſtent ſubſtantia. Sed carnoſæ fibræ in pinguioribus, & iam ætate prouectis animalibus, pinguedinem in lingua adnatam obtinent, & fibræ multò quoque rariùs in lingua conſeruntur, quàm in compactiſſima cordis ſubſtantia. Atqꝫ hæc uel inter edendum cuiuis euadunt perſpicua, quàm ſcilicet à muſculorum carnis natura, formaqꝫ & guſtu, linguæ pars, quæ in delicijs haberi ſolet, uariet. Verùm ex quibuſnam muſculis hæc linguę pars formetur, ac unde muſculi linguæ, quos inter diſſecandum obſeruaui, originem ducāt, nunc opportunè ſubijcietur.

Linguæ pars ante ſectionem cōſpicua, quibus cōſtet particulis.

Inter manifeſtos linguæ muſculos duo primi.

[d] Duo quidem ſunt recti, & impenſe craſſi, obſcureqꝫ ab inuicem, ac ſi plures duobus eſſent, aliquot locis diſcreti, qui ex media, ſuperioriqꝫ [e] oſſis *υ* imaginē referentis ſede, carnei, ſed utcunqꝫ fungoſi principium ducūt, ac ſecundùm linguæ longitudinem protenſi, ipſius medio rectà inſeruntur, quam cōtracti rectà intrò, & uelut ad poſteriora uellunt. [f] Tertius & quartus, ex [g] duobus ſuperioribus oſſis hyoidis oſſiculis oriuntur, quæ ad ipſius latera haberi, ac ipſorum fine ad ſtylos uſque imitantes capitis proceſſus deſinere diximus. Quanquam etiam interdum hi muſculi ab [h] humilioribus oſſis hyoidis lateribus, quæ ſuperioribus ſcutiformis cartilaginis proceſſibus colligātur, principium ſumant tunc nimirum, quum ſuperiora hyoidis oſſis latera non planè oſſea, cum ligamentorum natura aliquid cōmune adipiſcuntur, quod nō infrequenter, & potiſſimùm in mulieribus obſeruatur. Muſculi igitur illinc exortum adepti, & obliquè quodammodo procedentes, linguæ lateribus implantantur. Si horum alter uno remiſſo laxatoqꝫ tendatur, lingua, & potiſſimùm ſua radice, in latus deorſum uellitur, at ſi ſimul uterque agat, lingua in neutram partem inclinans deorſum, uerſus interiora quoque mouetur. [i] Quintus ac ſextus, ſimiliter carnoſi & utcunqꝫ craſſi, duobus nuper dictis opponuntur, ac à temporum oſſium [k] proceſſibus, qui ſtyli acuſqꝫ imaginem referunt, explantati, linguæ ad nuper [l] dictorum fines innaſcuntur. Hi quoties ambo conuelluntur, uerſus interiora linguam ſurſum agunt, at ſi alter duntaxat in ſe colligatur, lingua ſurſum tracta ad alterū latus inclinatur. Sunt & [m] alij duo linguam ad inferiora contrahentes, ac ad latera inuoluentes, qui ex inferioris maxillæ lateribus, intus ad dentium molarium radicem utrinqꝫ lato, & utcunqꝫ mucoſo principio enati, linguæ ſecundùm ipſius longitudinem uſque ad ligamenti finem, quo faucibus illa colligatur, ſeſe inſerunt, non quidem prorſus in linguæ medium, ſed [n] duorum, quos primos enumerauimus, muſculorum latera. Horum altero tantùm ſuas fibras colligente, conſpicua ante ſectionem linguæ pars, in contracti muſculi latus conniuet, at utroqꝫ laborante, pertinaciter lingua faucibus recto motu adigitur. Poſt hos [o] carnea quædam moles ab [p] interna quoque inferioris maxillæ ſede, ex menti regione enaſcitur, ab illis præcipuè proceſſulis, ipſorumqꝫ lateribus, qui inæqualiter in interna inferioris maxillæ ad ſummum mentum ſede extuberant. Præſens moles ſurſum retrorſumqꝫ ad fauces ducta, in linguæ radicem, amplam inſertionem molitur, quemadmodū etiam lato principio originem ſumit. Hæc moles linguam ad mentum contrahere uidetur, nunc exquiſitè ad labrorū medium, nunc autem ad latus, prout nimirum has illaſ'ue fibras laxat, & intendit, fibræ enim ipſius rectæ, ſecundùm totam illius amplitudinem,

Tertius & quartus.

Quintus & ſextus.

Septimus & octauus.

Nonus.

a 2 fi. ca. 11 L.

Hæc ferè tertia fi. ſeriatim proponit literis K,K,L,L,I,I.

b 2 fi. cap. 2 li. 4 Y,Y.

c 11 fi. lib. 6 I,I.

d 1,2 fi. D, D.

e figuræ ca. 13 lib. 1, ſed præcipue 2 figuræ D. et 1 fi. C.

f 1,2 fi. E.

g 1,2 fi. ca. 13 lib. 1 I,K.

h earundem fi. E,F.

i 1,2 fi. F.

k 3,4,5 fig. ca. 6 lib. 1 I.

l 1,2 fi. E.

m 1,2 fi. G.

n 1,2 fi. D, D.

o 1,2 fi. H.

p 2 fi. ca. 10 li. 1 H.

ab

ab anteriori sede retrorsum ductæ conspiciuntur. deinde præter fibras, uelut quasdam inscriptiones quoque rectà progredientes exigit, quasi harum occasione, plurium musculorum numero etiam habenda esset. Enarratos iam musculos, qui undique attensum habent adipem, inter dissecandum ad linguam porrigi in scholis ostendi, & horum plurimos circa ipsorum fines inuicem confundi, ac [q] duo, quæ prius innuimus, musculosa corpora constituere. hæc triplex fibrarum genus obtinere superius dictum est, quæ inuicem adeò permiscentur, ut eas internoscere sit quamdifficillimum. Inter reliquas tamen obliquas transuersasq́, in corporum medio plurimæ reperiuntur, quæ mihi utrinque in proprium linguæ [r] ligamentum longè tenuissimum, & membranæ nõ absimile, tanquam in ipsorum firmamentum desinere uidentur, rectæ uerò pauciores sese offerunt, omnes propemodum in externa eorum corporum superficie excurrentes. Transuersarum fibrarum beneficio linguæ corpus ante sectionem apparens, in se contrahi incrassariq́, & rursus egeri tenuariq́ arbitror. id enim in ligamentum fibrarum insertio, tibi dissecanti utcunque commonstrabit. Rectis uerò fibris, lingua in semicirculum, ad palatum faucesq́ conuolui spectatur, prout nimirum aut superiores, aut inferiores tensæ fuerint. Porrò obliquis fibris, in latera linguam agi omnino coniector sic sanè, ut alij interim musculi linguæ moueant radicem, alij uerò linguæ corpus, ante confectionẽ in hiante ore conspicuum. Ligamentum uerò, cui fibræ firmantur linguæ, ossis uice datum est. Haud enim decuisset, linguæ secundùm ipsius longitudinem os, aut cartilaginem quantumuis etiam in minutissimas diuisam uertebras, innasci, quum tam uarijs diuersisq́ motibus, inter mandendum loquendumq́ moueri linguam oportuerit, ipsaq́ interim nullum corpus suffulciat, ac quouis etiam serpente agilior fluctuosiorq́ esse debeat.

[Margin: q 3 fi. K, K. L, L. — r 3 fi. I, I.]

[Margin: Musculosa substantia linguæ partis ante sectionẽ conspicuæ.]

LINGVAE MVSCVLORVM ADMINIstratio. Caput XX.

MVSCVLORVM linguæ sectio communis cum reliquis erit. Deducta igitur, quantum licet, utraq́ maxilla, & [a] oris tunica, cutis modo à subditis organis, quàm licet, exquisitissimè cultello undecunq́ detracta, omnium primi secabuntur [b] obliqui, quorum principium à processibus stylum imitantibus pendet, quod iam ab oblongis illis ossiculis uenit liberandum. Iam hos ad linguæ radicem studiosè secutus, eam [c] carneam molem, quam nono loco recensui, ab inferiori maxilla liberabis, atque quàm poteris, accuratissimè ipsius inscriptiones, & ipsi immixtum adipem, deinde illius etiã exortus, & implantationis latitudinem spectabis. atq́ hæc perfeceris promptissimè, si modò ad dentium incisoriorum radicem, & sub mento uicissim sectionem tentaueris. Mox post hos aggredieris, [d] qui ab internæ maxillæ sedis lateribus enascuntur, & linguam ad latera mouent. post hos autem, aliorum [e] duorum obliquorum, ab ossis hyoidis lateribus originem ducentium principia liberabis. Postremò autem [f] illi ab hyoide osse auferentur, quos primos recensuimus, quiq́ maximam linguæ radicis partem constituere uidebuntur. In huiusmodi administratione exiguum cultellum, liberandis musculorum capitibus operi accommodabis, ad reliquam uerò separationem buxeum cultellum, quòd mucosi admodum sint musculi, adhibere nihil prohibet. Cæterùm linguæ reliquum corpus ad hunc modũ aggredi consulo, ante omnia id ambiens crassior membrana, toti communis ori deradetur, firmius enim connascitur, quàm ut citra coctionem, cutis modo à lingua auferri possit. Deinde & illa membrana, quæ musculis omnibus est cõmunis, quamq́ frustra separare contenderes, relicta, sectio ad linguæ medium super id, quod diximus, [g] ligamentum, & secundùm linguæ longitudinem ducetur, non superficialis tantùm, sed quæ ad medium usq́ linguæ penetret, aut etiam uniuersam diuidat. Mox hamulis & cultellis, fibrarum corporis linguæ naturam sedulò inquires, ac quî fibræ ligamento committantur, eæq́ inuicem uarient, & commisceantur, perspicies, num scilicet eo, quo dictum est modo, aut dissimili sese habeat. Ego nanque, ut mihi linguæ cõstructio apparuit, hæc trado, lubens, si quid notius uerriusq́ occurreret, impertiturus. Porrò [h] neruos à septimo præcipuè pari neruorũ cerebri, & à sexto, linguę musculis motus principiũ præbẽtes de industria, ut & cæteros neruos, in Quartum librũ reijcio, atq́ iccirco etiã hîc, nisi de ligamento linguã faucibus colligante, paucissima recensenda supersunt. Est autem id ligamentum, quod ad palatum reflexa lingua, apertoq́ ore sub ipsa conspicitur, magni usus gratia efformatum. Nisi enim id esset ligamentum, lingua nimium aliquando retrorsum in se colligeretur, nec facilè exerta intrò retraheretur, præterea neq́ sedem obtineret stabilẽ & tutã, ut quæ undiq́ esset soluta. Vtroq́ enim munere ligamentũ fun

[Margin: a 1 fi. c. 1. 19 C. — b 1, 2 fi. ca. 19 F. — c earundem fi. H. — d earundem fi. G. — e earundem fi. E. — f earundem fi. D, D. — g 3 fi. ca. 19 I, I. — h 2 fi. cap. 2 li. 4 π, dein 8.]

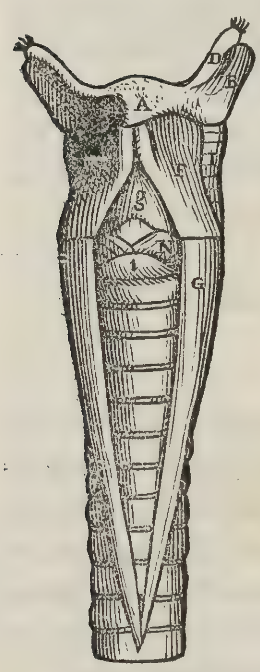
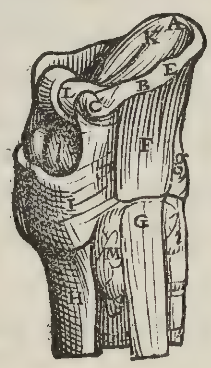
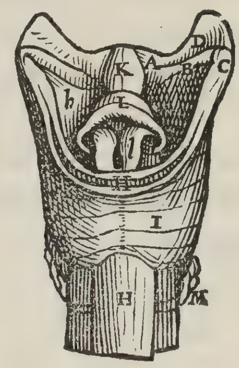
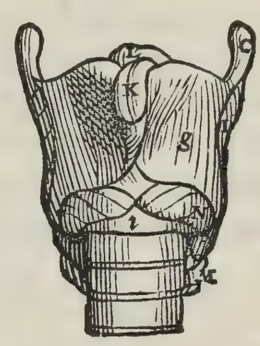
[Margin: Administratio quinti & sexti. — Noni. — Septimi & octaui. — Tertij & 4. — Primi & 2. — Reliqui linguæ corporis administratio. — Ligamentum linguam faucibus colligans.]

gitur, nimirũ ut & basis linguæ sit firma, & linguæ finis promptè quoquouersum pertingat. At uerò si ligamentum in modicã linguæ partem procederet, minus quidem, quàm si omnino factum non fuisset, sed proximè, & propemodũ similiter linguę incõmodaretur. si rursus idem ad plurimum linguæ spaciũ pertingeret, neutiquam ad palatum, neque ad superiores dentes, neque ad alias multas oris sedes lingua extenderetur. Tam igitur exacta est uinculi commensuratio, ut siue adieceris, siue abstuleris aliquid, quantumuis exiguum, uicietur totius linguæ functio. quod indies in artis operibus experimur, quoties id ligamentum præscindimus, aut propter nimiam humiditatem laxum resiccamus.

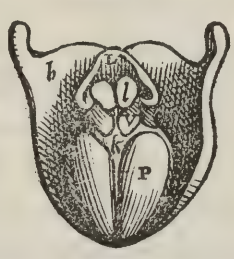
DE LARYNGIS MVSCVLIS. CAP. XXI.

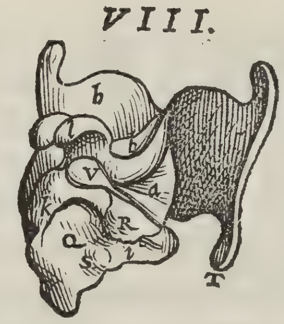
QVONIAM in integris musculorum tabulis in præsentis Libri initio seriatim positis, omnes laryngis musculi oculis subijci nequierunt, nõ abs re fore putaui, in huius Capitis fronte priuatim laryngis musculos, hac figurarum copia exhibere.

PRIMA. II. III. IIII. V.

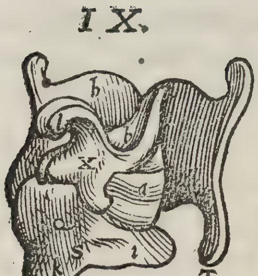

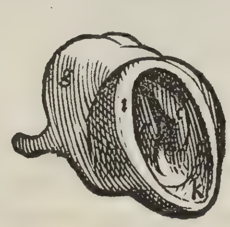
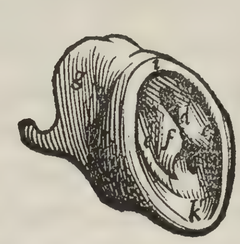

VI. VII. VIII.

IX. X. XI. XII. XIII.

TREDECIM VIGESIMIPRIMI CAPITIS FIGVrarum, & earundem characterum Index.

PRIMA figura ossis υ imaginem referentis, & hic suis musculis omnibus liberati anterior facies exprimitur, unà cum anteriori laryngis, & asperæ arteriæ caudicis (qui in collo consistit) sede, nullo interim laryngis musculo resecto. Qui uerò musculi hic sint conspicui, characterum index dilucidè explicabit.

Secunda figura eadem, quæ prima ex dextro latere commonstrat, quanquã hic non tantam asperæ arteriæ caudicis portionem asseruauerimus, dein etiam hinc superiora ossis υ referentis latera resecuimus.

Tertia secundæ penitus respondet, nisi quòd hæc ex posteriori facie eadẽ, quæ illa ex latere cõmonstrat, uerùm & hic quoq; ex industria superiora ossis hyoidis latera adhuc delineantur.

Quarta anteriorem laryngis sedem, cum portione caudicis asperæ arteriæ proponit, resecto iam hyoide osse, cum musculis ab illo, & à pectoris osse, laryngi oblatis. Seruantur itaq; adhuc ex communibus laryngis musculis, quintus & sextus, ac dein musculi laryngis operculo proprij.

Quinta

Quinta figura à quarta sectionis ordine nihil uariat, eadem quæ quarta, ex sinistro latere eleganter spectanda offerens.

Sexta laryngem à reliquo asperæ arteriæ caudicis liberatam, ita posteriori facie exprimit, ut neque stomachi, neque communis alicuius musculi portionē adhuc reliquerim, interea tamen nullam laryngis cartilaginum sua sede dimouimus.

Septima laryngem ex dextro latere ita expressam continet, ut ipsius operculum iam resectum sit, unà cum musculis primæ cartilagini secundam nectentibus. Dein primæ cartilaginis in hoc latere inferior processus, à secunda liberatus est, ipsaq; prima antrorsum, atque à secunda sic reflexa occurrit, ut media primæ cartilaginis sedes, in posteriori regione nuda cernatur.

Octaua à septima in hoc differt, quòd hic rectos musculos illorum quatuor, qui tertiam cartilaginem secundæ nectunt, rescidimus, ipsaq; secunda cartilago magis detecta appareat.

Nona rursus ab octaua in hoc uariat, quòd præter musculos nuper dictos, etiam quatuor tertiam secundæ iungentium obliquos, & dein duos in tertiæ cartilaginis basi positos abstulimus, seruatis duntaxat cum tribus cartilaginibus illis musculis, qui tertiam primæ alligant.

Decima ex anteriori laryngis sede se spectandā præbet, ablata iam prima cartilagine, & duntaxat cum secunda & tertia apparentibus musculis, tertiam primæ committentibus.

Vndecima laryngis musculis ostendendis non seruit, uerùm hanc, ut & duas sequentes, ostendendæ laryngis linguæ gratia delineauimus. Exprimitur itaq; hìc larynx, à reliquo asperæ arteriæ trunco, & suis communibus musculis libera, quæ asseruato adhuc ipsius operculo, posteriori suæ sedi incumbit, superioremq; faciem commonstrat.

Duodecima in hoc ab undecima differt, quòd hæc inferiorē laryngis sedem delineatā contineat.

Decimatertia hoc à duodecima habet peculiare, quòd laryngis rimam seu lingulam, magis coarctatam occlusamúe repræsentet. Cæterùm characterum index erit eiusmodi.

A *In prima, 2 & 3 figuris hyoidis notatur os, non prorsus suis membranulis liberum.*

B *In prima, 2 & 3, humilius hyoidis ossis latus, superiori scutiformis cartilaginis alligatum pro-*

C. *cessui, qui* C *in 2, 3 & 4 indicatur.*

D *In prima & tertia superius notatur hyoidis ossis latus, à secunda figura inibi resectum, ubi* E

E. *asscriptum cernis.*

F *Musculus ab hyoidis ossis inferiori sede enatus, ac humiliori primæ cartilaginis sedi insertus. In prima figura dexter & sinister est conspicuus, in secunda dexter duntaxat.*

G *Musculus ex posterioris ossis summo, ad humiliorem primæ cartilaginis sedem deductus. Prima dextrum & sinistrum quoq; exprimit, at secunda dextri tantummodo portionem.*

H *Gula, seu stomachus, in 2, 3 & 5 conspicuus.*

I *Musculus ex posteriori sede stomachi, cartilaginis scutum referentis, lateri insertus. Ac tertia dextrum & læuum ferè uniuersum ostendit, & potissimum utriusq; initium, Secunda dextrū & minimam sinistri portionem. Quinta uerò, sinistri insertionem exprimit, ut etiam prima & quarta utriusq; insertionem proponit.*

K *Duo musculi dissectionum ignorati Professoribus, & ab osse υ referente enati, ac in laryngis operculi radicem inserti. hi occurrunt in secunda figura & tertia & quarta.*

L ἐπιγλωττὶς, *seu (ut nos uocamus) laryngis operculum, in secunda figura, & dein in 3, 4, 5, 6, & 11 conspicuum.*

M *Glandulæ laryngis radici, ad asperæ arteriæ latera adnexæ, in 2, 3, 4 & 5.*

N *Musculus à prima cartilagine ad secundam protensus, exterior úe primam cartilaginem secundæ iungentium. Dextri musculi & sinistri pars in prima uidetur, uterq; autem integer in quarta apparet.*

O *Musculus à secunda cartilagine in primam protensus, alterius úe lateris interior, secundā cartilaginem primæ connectentium. in quinta solus sinister exprimitur.*

P *Musculus ab infima secundæ cartilaginis sede, posteriori in parte principium ducens, & tertiæ cartilagini insertus. Sexta dextrū & sinistrū ostendit, septima dextrū, & quodāmodo sinistrū.*

Q *Sedes iam dicti musculi, in octaua & nona.*

R *Musculus à latere secundæ cartilaginis, in tertiā cartilaginis insertus. Septima & octaua dextrum duntaxat ostendunt.*

S *Sinus secundæ cartilaginis, in octaua & nona notatur, cui inferior primæ cartilaginis proces-*
T. *us, T in octaua & nona insignitus connascitur.*
V *Musculus in basi tertiæ cartilaginis situm obtinens. Sexta utriusque lateris musculum repræsen-tat, Septima dextrum, & sinistri portiunculam, Octaua etiam dextrum.*
X *In nona figura sinus indicatur, cui musculus insidet, tertiæ cartilaginis basim in altero latere oc-cupans, ac V charactere iam expressus.*
a *Musculus ex tota primæ cartilaginis lõgitudine enatus, ac tertiæ insertus, aut musculus primæ*
b. *cartilagini tertiã copulans. Decima dextrũ a insignitũ, & sinistrũ b insignitũ indicat, ablata interim prima cartilagine. Septima uerò octaua & nona, integrum dextri lateris musculũ a notatum exprimunt, & elatiorem sinistri sedem, quam ob hoc quoque b litera in illis figuris notaui.*
c *Lingulæ seu rimæ, in medio laryngis obuiæ superior sedes, in decima figura conspicitur.*
d *Inferior facies lingulæ, quam in decimatertia magis, quàm duodecima apertam expreßimus.*
e, e *Duo sinus, utrinque unus, qui clausa lingula seu rima, in humiliori ipsius sede ad latera euadũt conspicui, in duodecima & decimatertia.*
f *Callus in medio rimæ apparens, ubi ipsa potißimùm conniuet in decimatertia.*
g *Ne fortasse aliquid obscuritatis cartilagines literis nõ insignitæ adferãt, illas quoque adnotabimus. g itaque prima est cartilago, in anteriori parte se offerẽs, in 1 figura, dein in 2,4,5,12,13.*
h *Prima cartilago, in tertia figura & 6,7,8,9, posteriori facie se offerens.*
i *Secunda cartilago anteriori facie conspicua, in prima, 2,4,5,7,8,9,10,12,13.*
k *Secunda cartilago posteriori facie spectatur, in sexta, 7,8,9,11,12,13.*
l *Tertia cartilago occurrit in secunda, 3,6,7,8,9,10,11.*

TRES laryngis[a] cartilagines Libro superiori descripsi, tertiam cartilaginẽ, etiam si[b] duplex sit, ne aliorum dissectionis Professorum placita prorsus interturbarentur, unius loco enumerans. Præterea his cartilaginibus[c] corpus similiter cartilaginosum, sed adiposæ membraneæque substantiæ etiam compos, incumbere retuli, quod ἐπιγλωττὶς nuncupatur.[d] γλωττίδα uerò, corpus quoddam, aut potius laryngis sedem, in medio ipsius locatam esse recensui, rimulæ seu fissuræ lingularum, quibus tibiæ inflantur, perquam similem. Nunc autem harum cartilaginũ musculos persequar, in Quarto libro ipsorum[e] neruos priuatim enarraturus. Quando itaque ex pluribus cartilaginibus larynx, ut aptè clauderetur, aperireturque, constructa est, & quia spiritus, retentionis uocisque occasione, motu uoluntario, & ex nostro pendente impetu moueri eam oportet, meritò musculos cartilaginum motores Natura ipsi communicauit, quorum quidam laryngi duntaxat proprij sunt, quidam alijs quoque partibus communes.[f] Proprios humana larynx duodecim nanciscitur, atque horum quatuor primam cartilaginẽ, quam scutiformem uocamus, secundæ, quæ innominata est, iungunt, quatuor secundam tertiæ cõnectunt, duo tertiam primæ copulant, & duo in basi tertiæ cartilaginis, quâ secundæ coarticulatur, sedem habent. Communes Galenus octo numerauit, tamen sex tantũ explicauit, qui soli scutiformi cartilagini, non autem alijs duabus committuntur. Ego præter eos sex, alios duos obseruaui, non quidem scutiformi cartilagini nexos, sed ipsi laryngis operculo, quapropter etiam hi inter eos, qui Galeno Communes nuncupantur, referendi neutiquàm ueniunt. Cuiusmodi uerò ipsi sint, unà cum reliquis iam ordine prosequar, sumpto sermonis initio à proprijs, qui omnes, ut lingulã laryngis aperiãt, claudant'ue, à rerum Opifice sunt procreati. Quatuor itaque primam secundę iungentiũ, ad inferiora laryngis utrinque[g] duo habẽtur, in priori parte ipsius uersus latera locati. atque hi breues sunt, sed lati, tenues ac carnosi, unus alteri incumbit, ac utrique se inuicẽ fibris ad X literæ similitudinẽ intersecãt. Exterior nanque, ab inferiori primæ cartilaginis sede fibrarũ originẽ ducit, quæ deorsum obliquè in priora procedentes, secundæ cartilaginis parti, priora laryngis spectanti inserũtur. Interior huic subiectus, ac in ortu fibrarũque ductu exteriori omni ex parte similis, à secundæ cartilaginis sede, quæ primæ subijcitur, originẽ ducit, primæ cartilaginis humiliori sedi implãtatus. huius fibræ ex postica parte, obliquè in anticam ascendunt. Quatuor isti musculi, utrinque nimirum duo,[h] intercostalibus musculis apprimè respondẽtes, primã secundamque cartilaginẽ inuicem adducunt, laryngis rimulam clausuri. Ad hunc sanè modum quatuor illos musculos interdũ, neque id infrequenter locatos in scholis ostendi, aliquando tamen unicum utrinque duntaxat reperi, ductum fibrarum[i] anterioris nobis enarrati musculi seruantem, sed interim paulò crassiorem.

Duodecim proprios esse laryngis musculos.
Cõmunes sex. Lib. de Vsu par.
Duo laryngis operculi.
Propriorum 1,2.3.4.

a Spectandæ sunt fig. cap. 38 li. 1.
b 9, 10, 11 fi. ca. 38 li. 1 R, S.
c tota 12, 13 fi. ca. 38 li. 1.
d conspicitur in 11, 12, 13 fi.
e 2 fi. cap. 2 li. 4 m. n, π, g.
f Paulo post singuli seorsim adnotabuntur.
g 1, 4 fig. unus N. alter 5 fi. O.
h 6 tab. V, X. sed potius confer 8 tabulæ D cum E.
i 3 fi. N.

Rursus

Præſens figura, ſextæ huius Capitis frõti præpoſitæ omni ex parte reſpondet, niſi quòd hæc priuatim muſculos ſpectandos exhibet, quos à ſecundæ cartilaginis ſpina, ad inferiores primæ cartilaginis proceſſus aliquãdo deductos uidi. A itaq; & A prima laryngis notatur cartilago, B uerò ſpina ſecundæ cartilaginis. C autem & D duo muſculi à ſecundæ cartilaginis ſpina principium ſumentes, ac in primam cartilaginem inſerti.

Rurſus autem, quum alterum duntaxat adeſſe obſeruaui, nõ ſemel ac præcipuè in uiris, duos graciles, ſed carneos animaduerti muſculos, qui ex media longitudine[k] ſpinæ ſecundæ cartilaginis enati, ac tandem deorſum obliquè ducti, in[l] proceſſus inferiores primæ cartilaginis inſertionem moliebãtur. atq; hi manifeſtò primam quoq; cartilaginem ſecundæ propinquiùs accommodabant, rimulã illam, ſeu lingulã hac functione arctantes. Ex quatuor uerò muſculis ſecundæ tertiã committẽtibus, duo quoq; utrinq; habẽtur, ac[m] unus quidẽ exactè in tota poſteriori ſecũdæ cartilaginis ſede, ſecundũ ipſius longitudinẽ, qua ſtomachũ ſpectat, locat, qui carneo principio ab inſima ſecũdæ cartilaginis[n] parte enatus, ac deinde rectà ſurſum procedẽs, tantiſper lateſcit, donec tertiæ cartilaginis radici,[o] qua ſecũdæ coarticulat, neruoſa utcunq; implantatione inſeratur. Huic muſculo per ſecundæ cartilaginis longitudinẽ, quà fertur,[p] ſinus exculpitur tantus quidẽ, ut muſculo utriuſq; lateris ablato, ſecunda cartilago in acutam[q] lineã, & uelutì dorſi uertebrarũ ſpinam, inibi deſinere uideatur.[r] Alter muſculus nunc dicto cõtiguus, & omnino carneus, à ſecundæ cartilaginis ſede enaſcitur, quæ primę cartilaginis internã regionẽ reſpicit, primæq; cartilaginis inferiorẽ proceſſum[s] admittit. Ex hac itaq; ſede præſens muſculus, carnoſum latumq; principiũ ducens, ac ſurſum obliquè protenſus, tertiæ cartilagini inſeritur, totã ſui lateris tertiæ cartilaginis radicis ſedem occupãs, à priori muſculo nõ amplexã. Hi quatuor tertiã cartilaginem utrinq; ad exteriora laryngis retrorſum euertunt, lingulã, aut ipſam, ſi uoles, laryngem aperientes. Atq; duo quidẽ primi poſteriorẽ cartilaginis ſecundæ ſedem occupantes, recto motu id præſtãt, reliqui autẽ, ut obliquo ſitu præditi ſunt, ita quoq; tertiã cartilaginem in poſteriora obliquè reuellunt. Nonus & decimus, qui tertiã primæ copulãt, etiã utrinq; ſunt[t] ſinguli lati, &, ut cæteri laryngis, carnei. enaſcuntur autẽ inuicẽ continui ex[u] media primæ cartilaginis ſede, ſecundũ totã ipſius internæ ſedis lõgitudinẽ. Dexter (idẽ de ſiniſtro ſubaudi) uelut triplex ſui principiũ oſtendit, propter quaſdã ipſius inſcriptiones, adeò illi impreſſas, ut harũ occaſione triplex muſculus eſſe uideat. hic à principio obliquè ſurſum aſcẽdit, & dextræ tertiæ cartilaginis partis anteriori ſedi implãtatur. Duobus his tertia cartilago primæ adducit, illorumq; beneficio duæ tertiæ cartilaginis[x] partes, contractis nimirũ muſculis cõniuent, ipſaq; lingula horum potiſſimùm auxilio cõprimitur. Hi ſanè muſculi omnium totius corporis cum[y] temporalibus, pro ipſorũ mole, ualidiſſimo fungũtur munere, quũ tot muſculis expirationem molientibus, in ſpiritus retentione opponãtur, quanq̃ & huc quoq; reliqui laryngem arctãtes muſculi faciant.[a] Vndecimus ac duodecimus, in baſi tertiæ cartilaginis cõſiſtunt, ea nimirũ regione, quà[b] ſtomacho larynx cõmittitur, tertiaq; cartilago ſecundæ cartilagini coarticulatur. Sunt autẽ ab utroq; latere ſinguli, qui ex radice tertię cartilaginis, quà hæc primæ proxima eſt, principiũ ſumunt, & ſecundùm baſim tertiæ cartilaginis modicè ſurſum protenſi, ad tertiæ cartilaginis medium (ubi duæ ipſius partes inuicẽ colligãtur) finiunt, ſe mutuò inibi cõtingentes. Sunt itaq; præſentes muſculi breues, & exteriùs quodãmodo pyri modo rotundi, intùs uerò omni ex parte cartilagini tertiæ cõnati, & ubi ſe inuicem contingũt, latiores craſſioresq; ſunt, quàm ſtatim in ipſorũ exortu. Ambo muſculi tertię cartilaginis baſim cõſtringentes, atq; duas eius cartilaginis partes inuicẽ comprimẽtes lingulã claudũt, arctãtq;. Et hi ſanè argumẽto ſunt, tertiam cartilaginẽ neceſſariò eſſe geminã, quũ ſi ſimplex eſſet, ab illis muſculis cõſtringi haud poſſit, uti neq; à[c] duobus tertiã primæ iungentibus occludi, neq; à[d] quatuor ſecundæ tertiam nectentibus aperiri potuiſſet. Ex duodecim igitur laryngis peculiaribus muſculis, octo laryngem arctant, quatuor ſcilicet primã ſecundæ nectentes, & duo tertiam primæ cõmittentes, ac demum duo in baſi tertiæ cartilaginis repoſiti, quatuor uerò ipſam reſerant illi nimirũ, qui tertiam ſecundæ cõmittunt. Alij autem muſculi, quos cõmunes uocamus, utriuſq; etiam motus duces ſunt, per quem ſpiritalis meatus lingula'ue amplificatur, & cõprimitur. Horũ primi duo utrinq;[e] ſinguli, ex tota propemodũ inferiori[f] hyoidis oſſis ſede principiũ ducunt, ac lati & carnei, & internis lateribus inuicẽ proximi, cõtiguiq; uiſuntur. Hinc deorſum protenſi, & mutuò internis lateribus abſcedẽtes, ſinguli in ſui lateris inferiorẽ primæ cartilaginis ſedem implantantur, tanta latitudine atq; ipſorũ originũ eſt latitudo. Toto autẽ deſcenſu, qua anteriori primæ cartilaginis ſedi exporrigunt, ipſi fibroſis tantùm nexibus in eum modũ hærent, quo incubentes inuicẽ muſculi mutuò cõmittuntur. Porrò ad præſentiũ muſculorũ inſertiones, quæ non minus, quam eorũ origines carneæ exiſtunt,[g] alij duo muſculi æquè propemodũ ampli primæ cartilagini implantãtur, ab interiori[h] regione oſſis pectoris in iugulo carneis, ſed nõ latis principijs

Margin (right): *Propriorum 5,6,7,8.* — *Propriorum 9 & 10.* — *Propriorum 11 & 12.* — *Propriorum epilogus.* — *Communium primus & 2.* — *Communium 3 & 4.*

Margin (left): k 8 fi. ca. 38 li. 1 M. — l 3,4,5 fig. ca. 38 li. 1 C, D. — m 6,7 fi. P. — n 6,7 fi. ca. 38 li. 1 L. — o P, Q 6,7 fi. ca. 38 li. 1 committuntur V & X figuræ 10 et 11 eiuſdem ca. — p 8,9 fi. Q. & 8 fi. cap. 38 li. 1 N aut O. — q 8 fi. ca 38 lib. 1 M. — r 7,8 fi. R. — ſ 8,9 fig. T ad Q. — t 8,9,10 fi. unus a. alter b. — u 4 fi. ca. 38 li. 1 G, H. — x 9 10 fig. ca. 38 li. 1 Y, Y. — y 4 ta. r. — a 6,7,8 fi. V. — b 2,3,5 fig. H. — c 7,8,9,10 fi. a, b. — d 7 fi. P, R. — e 1,2 fi. F, 5 ta. O. — f 1,2 fi. A. — g Alter 1,2 fi. G, 5 ta. P. — h 7 fi. cap. 19 li. 1 ſ. aut o.

cipijs ortum ducentes, qui sursum secundùm anteriorem asperæ arteriæ sedem protensi, ac sensim latiores redditi, illi, quam diximus, primæ cartilaginis sedi inseruntur.[i] Quintus ac sextus communium laryngis musculorũ, transuersi sunt, & ipsorum utrinque habentur singuli[k] stomachum amplexantes, hi enim ex stomachi postica parte, uertebras ceruicis respiciente, secundùm stomachi longitudinem principium sumunt, adeò inuicem continui, ut utrorumq; musculorum idem unitumq; principium esse propemodum dixeris. Hinc ampli & carnosi, uersus priora transuersim protensi, lateribus primæ cartilaginis, secundùm ipsorum laterum longitudinem implantantur, tota amplitudine, qua stomachum contingunt, impensè ipsi connati continuiq;. Hi quos postremò recensuimus, musculi ad posteriora contrahunt primæ cartilaginis latera, secundæ cartilagini eam ita applicantes, ut laryngem quoque, seu lingulam illam coarctent. Qui uerò ab osse hyoide procedunt, primam cartilaginem à posterioribus sursum quodammodo abducentes, laryngem dilatant. Verùm his contrariam functionem adipiscuntur musculi, à pectoris osse, primæ cartilagini inserti, illi nanque humiliores, primæ cartilaginis sedes contrahunt, easdemq; deorsum uellunt, nonnihil unà contrahentes stringentesq;[l] asperam arteriam, ne quicquam, quum uocem edit homo, reduplicetur, neq; plurimum dilatetur.

i 1,2,3,4,5 fi.I.
k 2,3,5 fig. H.
Communium functio.
l 5 ta.Q.

Præter hos sex, alios[m] duos animaduerti propemodum teretes, ac ex media interiori ossis hyoidis sede explantatos, & utrinque singulos radici eius[n] corporis, quod laryngis censetur operculum, insertos. Hi liquidò admodum (si modò quis ipsorum nouerit administrationẽ) uisui sese offerunt, Galeno tamen, quum in nullis, quæ hodie extant, Operibus ipsorum meminerit, incognitos fuisse opinor, non enim (quod fortè quis arbitraretur) in communium laryngis musculorum numerum sunt reijciendi. Quamuis enim hos octo Galenus esse dixerit, & interim sex tantùm descripserit, omnes tamen octo, primæ cartilagini committi postmodum sermoni subnexuit. Porrò his duobus id munus concreditum est, ut laryngis operculum, cibis potuq; depressum denuo eleuent, ipsorum nanque principijs uersus hyoides[o] os tractis, operculum illud erigi conspicitur. Veruntamen musculos, qui his duobus opposito munere fungerentur, nullos obseruaui, neque id mirum est, quum cibus & potus, suo põdere euersum eleuatumq; laryngis operculum facilè comprimant, & ipsum mole sua etiam grauatum, laryngi promptè applicetur. Quamuis non hi solum musculi oppositis destituantur, sed &[p] illi quorum beneficio rectum intestinum, & testes sursum allici dicentur. Corpora enim, quæ ex sua natura plus satis deorsum tendunt, nec peculiarem motum in ductu, qui deorsum fit, exigunt, ad eam actionem minimè proprijs indigent musculis. Larynx rarũ aut peculiare ligamentum prorsus nullum obtinuit, præter membranea articulos orbiculatim cingentia, deinde in ipsius medio[q] lingula consistit, cuius etiam superiori Libro mentio incidit, quæ conformatur ex cartilaginum articulatione, & præcipuè cartilaginis tertiæ partibus, quæ primã cartilaginem acutis processibus spectant, mox & eas colligante ligamento, & pingui totam laryngem succingente tunica. cuius sanè naturam, ac constructionis artificium ut proprijs manibus ex dissectione, uti modò subijciam, discas, optarim.

Duo musculi laryngis operculi.
m 2,3,4 fi. K.
n 2,3,4,5 fi.L.
o 2,3 fig.A.
p fi.cap. 5 B,C intestini musculi notantur, figura autem 22 li. 5 & testis.
Laryngis ligamenta.
q spectatur 11,12,13 figuris.

LARYNGIS MVSCVLORVM ADMINISTRATIO. Caput XXII.

FABRICAM laryngis huncin modum in boue primùm, aut in uitulo, deinde in homine auspicaberis. Ex alia quapiam larynge emundatas cartilagines operi adhibebis, ut hæc uelut ossium (quæ musculorum sectioni perpetuò adesse oportet) uicem gerant, deinde dissectis hyoidi ossi proprijs[a] musculis, statim tibi occurrent[b] duo ab osse hyoide, ad primam cartilaginem procedentes musculi, quorum principia paruo cultello ab osse liberans, paulatim musculos à cartilagine radendo, ad ipsorum usq; insertionem sequeris. Cæterùm pari ratione à pectoris osse ad primam cartilaginem[c] ductos, primùm ab osse separabis, ac postea ipsos ab aspera arteria leuiter diuellens, ad primam usq; cartilaginem, cui inserũtur, illos deduces. Vbi quatuor hos dilige̅ter intuitus fueris, sectionem per palati tunicam, fauciumq; intima duces, ac laryngem cum stomacho è faucibus eximes, ad eum prorsus modũ, quo lanij boum laryngas execare consueuerunt. Liberatã postmodũ laryngẽ cum asperæ arteriæ & stomachi portione, omnino ab animante auferes, ac abiecta lingua, uniuersam laryngẽ Sodali, ac tecũ Anatomes studioso tenendã porriges. Qualis mihi in laryngis constructione discenda sedulò fuit, præstãtis ingenij Iuuenis, ANTONIVS SVCCHA, nostræ communis Bruxellæ, adeoq; totius Belgicæ, ob singularem medicinæ ac mathematum cognitionem, magna & rara spes. Hac itaq; ratione accommodata larynge, mox[d] musculos ex stomachi

Administratio primi & 2 communium.
a 4 ta.S,T. R.Q.V,V.
b 5 ta.O.
Communium tertij & 4.
c 5 ta.P.
Communium 5 & 6.
d 2,3,5 fig. ca.21 I.

ſtomachi poſteriori parte ad primæ cartilaginis latera productos inſpicito. quod ut fiat prom ptiùs, ipſos longa ſectione, ubi capita ſeſe contingunt, diuidito, & hamulo, aut ſummis digitis alterius capite apprehenſo, totum à ſtomacho ad primæ uſque cartilaginis latera accuratè ſepa rato. Licebit modò ſex horum muſculorum, laryngi cōmunium actionem diſcere, dummodo ipſorum capita huc illuc, uerſus ſua principia attraxeris. quo facto, omnes ilico à prima cartila gine liberabis, atque ad [e] duos, quos operculi laryngis radici implantari dictum eſt, ſectionem conferes. Linguæ [f] tunicam, quæ cum palati tunica & laryngis & ſtomachi interiori ipſiusq; demum operculi cōmunis eſt, ad operculi radicem orbiculari linea incides, ac hamo exceptam cutis modo excoriabis. Mox enim illorum muſculorũ fines in promptu erunt, quos poſtea quàm ad hyoides os, leniter ipſos ab adipe illis proximè accumbente ſeparando deduxeris, ab oſſe ipſos diſſecabis. Vt autem illorum functionem diſcas, laryngis operculum digito depri mes, ipſorumq; capitibus uerſus hyoides os attractis, operculum euerti, atque antrorſum ten di eleuariq; conſpicies. Modò & hos quoque muſculos & ſtomachum, ipſumq; ſi libuerit, operculum à larynge in totum adimes, ut tres laryngis cartilagines, cum duodecim ipſi pro prijs muſculis ſolæ relinquantur. Quum tamen reliquam aſperæ arteriæ partem à ſecunda car tilagine abſecas, inſpicito [g] glandulas hominis laryngi appoſitas, & ut in Sexto libro exequar, utcunque carneas. In boue autem, harum loco carneam prorſus reperies ſubſtantiã, ad ſecun dæ cartilaginis latera repoſitam, & muſculo cuipiam ſimilem, qui ſeptimus & octauus cōmu nium laryngis muſculorum in boue cenſeri poſſit, quum interim homo eius ſubſtãtiæ, ſeu mu ſculorum uice, quemadmodum nuper dixi, grandes inſignesq; obtineat glandulas. Cæterùm nunc tempus eſt, ut ad amuſſim [h] lingulæ ſeu rimæ formam intuearis. cernes enim laryngem ſu periori parte & inferiori amplam eſſe, in medio autem rimam oblongam habere ex ea, quam diximus, ſubſtantia conformatã. Vt uerò hanc proprijs manibus ſubinde diſtendas, aperiasq;, priusquàm muſculorum ſectionem auſpiceris, dextræ manus pollice, medioq; digito, laryngis latera comprehendes, indice interim interiori tertiæ cartilaginis amplitudini inſerto. ſiniſtræ autem manus pollicem ac indicem, inferiori laryngis orificio immittes, ac duobus illis ſiniſtræ manus digitis, ſecundam cartilaginem à prima abducere conaberis, dextræq; manus indice, tertiam cartilaginem extrorſum euertes. Liquidiſſimè enim hac ratione inſpicies, quî lingula aperiatur. Si uerò ſiniſtra manu ſecundã primæ adduxeris, & dextræ manus pollice ac indice, tertiam cartilaginem uerſus interiora protruſeris, ac inuicem duas ipſius partes conniuere fece ris, lingulam ad amuſſim claudi intuebere. Scribo autem hæc paulo fuſiùs, ut Galenus aliquan do intelligatur, nec poſthac laryngis operculum, uocis principaliſſimum organum, qui hodie ſeſe Galenicos profitentur, contendant, & idem corpus, γλωττίδα uel lingulam, & ἐπιγλωττίδα, ſeu laryngis nobis uocatum operculum eſſe opinentur, ignorãtes profectò lingulam in medio eſſe laryngis, ac tibiarum linguis, quibus illæ inflantur, quàm ſimillimam exiſtere. Quum itaq; lingulam tuis manibus, utcunque uiſum fuerit, & clauſeris, & aperueris, proprios laryngis muſculos diſſecabis, à [i] quatuor primæ cartilagini ſecundam nectentibus auſpicatus. Leui itaq; ac tranſuerſa ſectione, exteriorem muſculum à ſcutiformi cartilagine liberabis præcauens, ne interiorem ſimul conuulneres, hoc ablato, interiorẽ ſimiliter à ſecunda cartilagine abrades, mentem adhibens illi, quam dixi, fibrarum interſectioni. Neq; hoc duntaxat ad amuſſim, num ſcilicet unus duo'ue ſint, rimaberis, ſed etiam, dum ſtomachum à larynge liberas, diligenter expendes, num [k] eos, quos interdum obſeruari dicebam, muſculos reperturus ſis, qui à ſe cundæ cartilaginis ſpina, in primæ cartilaginis humiliores proceſſus inſerũtur. Quatuor itaq; ſecundam cartilaginem primæ iungentibus à larynge reſectis, in altero laryngis latere [l] pro ceſſum inferiorem primæ cartilaginis, à ſecunda liberabis, ac primam hac ratione à ſecunda an trorſum reflectes, [m] duos inſpecturus muſculos, tertiam primæ colligantes. Vbi hos utcunque examinaueris, integrum erit exiguo, ſed acutiori cultello primam cartilaginem, à reliquis dua bus adimere, aut ſi uoles, ad duos muſculos illi tertiam nectentes appenſam ſeruare, ac poſtmo dum te ad [n] quatuor tertiam ſecundæ nectentes conferre. quos licebit à ſuis principijs, quæ ex ſecunda cartilagine ſumunt, liberare, atque ad tertiam, cui inſeruntur, deducere. Poſtremò [o] qui in tertiæ cartilaginis ſunt baſi, auferes ſimiliter quoque eorum principia primùm liberans, ac ad finem uſque, quo ſe mutuò contingunt, deradens, huiuſmodi enim adminiſtratione perpe tuò integrum erit, muſculorum functionem diſcere, dum ſcilicet ipſorum principia ad locum, unde originem ſumunt, attrahuntur. Ablatis muſculis cartilagines inuicem ſeparabis, nec fieri poterit, quin tunc accuratè lingulæ ſubſtantiã perſpectiſſimam habeas, quemadmodum & na turam illius quoque, & uſum, & formam, ex adminiſtrationibus nimirum, quas proprijs ma nibus iam es aggreſſus.

Duorũ laryngis operculi.

Laryngis rimula ſeu lingula quo modo ſpectanda.

Adminiſtratio propriorũ 1,2,3 & 4.

Propriorum 9 & 10.

Propriorum 5,6,7 & 8.

Propriorum 11 & 12.

e 2,3,4 fi. ca.21.K.
f 1 fi.ca.19 C.
g 2,3,4,5 fi.ca.21 M.
h Quemadmodum cernere eſt in 11,12,13 fig. ca.21.
i 21 ca. fi.4 N, dein 5 fi. O.
k fig. capiti 21 inſertæ C,D.
l ut T ab S fi.8,9 cap. 21.
m 7,8,9,11 figu.cap.21 a,b.
n 7 fi. cap. 21 P,R.
o 7,8 fi.ca. 21 V.

DE MVSCVLIS BRACHIVM MOVENTIBVS. Caput XXIII.

Alius uiciniæ quàm sectionis ordo.

VICINITATIS quidem ordo, ante musculos brachium mouentes, capitis & dorsi, & scapulæ motuum duces oportuisse describi indicabit, si demum partes iam dissectis uiciniores prosequi institutũ esset. Verùm quum integris adhuc brachium mouentibus musculis, scapulam mouentes administrari nequeant, multoq; minus illis nondum ablatis, aut capitis aut dorsi administrare datũ sit, operæpretium me facturum duxi, si brachij & dein scapulæ motores, ante caput mouentes musculos, sectionis nomine aggrediar. Quanquam si secus cuipiã uisum fuerit, Capita facilè ita transponẽtur, ceu ego, in horum Librorum epitome sectionem non moratus, sed uicinitatem potiùs secutus, præstiti adeò, ut cuiuis integrum fuerit, modò hoc, modò illud Caput aggredi, prout sibi musculorũ tradendorum seriem proponet. Brachium itaq; antrorsum ad pectus, & retrorsum uersus dorsum, & sursum ad ceruicẽ caputq;, & deorsum ad thoracis latera mouetur: & præter hos motus quodammodo in gyrum quoque agitur, aut ita circunuertitur, ac si baculum aliquem, in utrasque manus non flexas, sed secundùm longitudinem tantùm mutuò appositas acciperes, ac deinde alternatim, prorsum retrorsumq; actis manibus, baculum uolueres. Quemadmodũ enim baculum siue deorsum porrectum, siue sursum siue antrorsum prominentẽ, illo modo mouere possis, ita quoque brachium, siue id pectori admotum, siue sursum actum, aut deorsum propendens seruaueris, semper circumuerti poterit adeò, ut brachium triplici motuũ genere agatur.

Brachij motus quot.

Primus brachium mouentium.

Brachium itaque pectori[a] unicus adducit musculus, originem sumens[b] ex media pectoris ossis latitudine, & ipsi insertis cartilaginibus, deinde quoque priuatim[c] ex septimæ & octauæ costæ cartilaginibus, &[d] ex media clauiculæ sede, qua hæc pectoris os spectat. Principij pars à clauicula procedens, omnino carnosa apparet, quæ uerò ex pectoris ossis secundùm dextrum sinistrumq; medio enascitur, alteriusq; lateris musculi initio contigua est, neruosior membranosiorq;, & minus crassa uisitur. Attamen, quæ ex ossis pectoris latere, ipsiq; inarticulatis cartilaginibus pronascitur, penitus iam carnosa existit. quæ uerò priuatim ex septimæ octauæq; costarum cartilaginibus, iuxta mucronatam cartilaginem exoritur, membranea, & tenuis aliquousque conspicitur. Musculus ex his principijs prodiens, & paulatim crassior carnosiorq; redditus, sensim arctatur, atque in acutum tantisper procedit, quousque amplo & nerueo, admodumq; robusto, sed breui[e] tendine, humero secundùm ipsius longitudinem implantetur. Fit uerò tendinis huius insertio,[f] subter humeri capitis ceruicem, in interiore ipsius regione, nonnihil interim in priora uergens.[g] Huius musculi fibræ inuicem uariant, & paulò ante tendinis productionem, adhuc in carnea musculi parte, deinde & secundùm totam tendinis amplitudinem, ad X literæ similitudinem sese decussatim intersecant. Quæ enim ex clauicula, & media pectoris ossis longitudine clauiculæ proxima enascuntur, ex superioribus deorsum obliquè in exteriora procedentes, superiorem tendinis partem, secundùm totam ipsius amplitudinem efficiunt, carnosæq; toto ductu, præterquam in musculi in humerum insertione, permanent. Sed quæ ex reliqua ossis pectoris sede, ac ex septimæ & octauæ costarũ cartilaginibus priuatim originem mutuantur, obliquè sursum protensæ, inferiorem tendinis partem, secundùm ipsius latitudinem constituunt, & citiùs carnem ipsarũ, qua implentur, suffulciunturq;, quàm superiores amittunt. Superiùs enim ad insertionem usque, musculus carneam naturam reseruat, inferiùs autem multò ante insertionem, liuidus nerueusq; conspicitur, quod superiores fibræ procul dubio, propter breuiorem ductum adeptæ sunt. Id nanq; omnibus commune esse diximus musculis, ut tanto breuiori donentur tendine, quo succinctiori ductu, pro motus ipsorum ratione feruntur. Cæterum superiora inferioraq; in tendine uoco, non quæ humeri caput propinquiùs accedunt, aut remotiùs ab illo reclinãt, sed ad tendinis, quæ secundũ latitudinem perficitur, insertionem, has positionis differentias in præsenti refero non secus, ac si hanc chartam, subdita altiorem superiorem'ue dicerem. Est itaq; musculus hic quodammodo quinquilatris, sed inæqualibus costis cõstitutus.[h] Vna nanque, secundùm mediam clauiculæ longitudinem ducitur, secunda ad ossis pectoris longitudinẽ procedit, tertia secundùm insertionis longitudinẽ fertur, quarta à media clauiculæ sede, ad insertionis partem, humeri capiti propinquiorem proficiscitur. quinta uerò à remotiori ab humeri capite insertionis parte, ad pectoris ossis mucronatam cartilaginẽ protenditur. Atq; hæc costa, illa demum est, quæ anteriorẽ cauitatis axillæ sedem efformat, posteriorem uerò ille constituit[i] musculus, quem brachiũ deorsum dorso admouere audies. Cæterùm ut brachiũ pectori adducens musculus, differentes fibras, ac latum

a 2,3,4 ta. Δ.1 ta.L.
b 3 tab. à K ad R.
c 3 ta. ab R uersus S.
d 3 tab. à K ad L.

e 3 ta.Q.4 tab.Q.T in brachio.
f iuxta f, e fig.1 cap.23 lib.1.
g Hîc confe res 3 tabulæ musculum Δ cum musculo Δ 4 tabulæ.

h prima costa 3,4 tab. K,L. secunda à K ad R tertia 4 ta. Q,T. quar. ab L ad Q. quin. ab R. ad T.
i 3 ta.V. 10 ta.Θ.

tum & amplum, uariumq́ principium ſortitur, ſic quoque alijs atque alijs pectoris regionibus brachium admouet. Si enim ſuperiores ipſius fibræ, à clauicula, & ſuperiori pectoris oſſis ſede eductæ contrahantur, uerſus pectoris ſuperiora, & ad clauiculam brachium adducitur, ſin inferiores fibræ tendantur, præſens muſculus humilioris brachij ad pectus adductionis opifex fit, ſiquidem ad[k] mucronatam cartilaginem, & ſpurias coſtas, quæ ueris uicinio res ſunt, brachium allicietur. At ſi utræque laborauerint fibræ, in neutram partem brachium inclinans pectori adigent. Quia igitur hic muſculus amplum, atque ex uarijs natum oſſibus principium obtinet, & fibras ſeſe interſecantes, cõtrariaq́ ſerie ductas, & ad hæc motus etiam differentes adipiſcitur, nihil obſtiterit fortaſſis, ipſum geminum pronunciare, ac duorum muſculorum loco cum aliquot etiam diſſectionis Proceribus enumerare, quanquam unius duntaxat uice mihi toto orationis contextu habebitur. Verùm quum inferior muſculi pars, quæ humiliores fibras producit, uerſus inferiora brachium pectori adducit, meritò quoque minor, & ſecundùm profundum tenuior ſuperiori euaſit, quæ ſurſum magis membrum agit, & cui uehementior ualidiorq́ functio concredita eſt. Præter hunc muſculum (pace interim Galeni dixerim) nullus alius brachium pectori admouet. Nam quem inter brachij muſculos primùm enumerat, quemq́ iuxta mamillas exiguum, ad humeri articulum aſcendere, ac ad ſpurias coſtas brachium adigere ſcribit, in homine neutiquam reperies. Non enim nos fugere poſſet, quum hunc obliquè ſub cute, in aliorum ſuperficie extantem, ſurſum ad articulum humeri prorepere Galenus recenſeat, & illum in membraneam deſinentem exilitatem, articulo inſeri affirmet, propter humeri oſſis[l] ſinum,[m] exterius caput muſculi flectentium cubitum anterioris amplexantem. Nec quiſpiam me illum oſcitanter cum cute auferre arbitrabitur, qui aut humeri articuli muſculorum ſectionem aggreſſus fuerit, aut adminiſtranti adſtiterit. Et quomodo, quæſo, muſculus aliquis ex mammarum regione incipiens, & aliorum ſuperficiei incumbens, etiam ſi uel fibræ cuiuſdam craſſitiem duntaxat æquaret, à quopiam in homine ignorari poſſet? ſi demum[n] inter illum, quem modò recenſui, muſculum, & illum, quem brachium attollere audies, ad articulum conſcenderet. Nam etſi eius muſculi pars, cuti ſubiecta adimeretur, illa pars neceſſariò (utcunq́ quis uel ultro illam reſecare propoſuiſſet) ſemper ſeſe offerret, quæ inter duos illos muſculos ſeſe inſinuans, articulo proxima eſſet. At quorſum attinet, mihi hîc oſcitantiæ excuſationem prætexere, quum uerbulo Galenum ſimiarum, me autem pro uiribus, hominum conſtructionem deſcribere, uel hic brachij muſculus, cum cæteris innumeris atteſtetur? homines enim hoc priuantur, uerùm in ſimijs & potiſſimùm caudatis (quorum mihi maior copia, quàm non caudatarũ accidit) ad hunc modum obſeruatur. Cute detracta,[o] is quem nos in homine primùm occurrere diximus, pari modo in ſimijs cõſpicitur, nullo prorſus alio tectus muſculo. Verùm ſub huius humillima[p] coſta ſeu latere, ſuper obliqui abdominis muſculi (quem deſcendentẽ uulgò dicimus) principium, gracile membraneumq́ muſculi initium reperitur, longè ſub papillæ regione conſiſtens. Initiũ hoc carnoſum euadens, ſed gracile interim permanens, ſub magno illo brachium pectori adducente muſculo, ſurſum obliquè ad articulum porrigitur, eam prorſus, quam Galenus tradidit, inſertionem tentans. Neque huius muſculi inſertio, ut neque ipſius ductus, niſi magno illo muſculo penitus eleuato, in conſpectum ueniunt, atque id non perfunctoriè, ut Galenum intelligas, etiam ſi hominum duntaxat medicinam nonnulli ſeſe profiteri iactitent, uenit obſeruandum. Niſi enim hunc Galeni muſculum, ſuo progreſſu ita occultatum, & tantùm membraneo principio modicè admodum extare cognoueris, erroneus omnino, atque admodum difficilis Quintus de Adminiſtrandis ſectionibus liber ſtatim in ipſa fronte uidebitur, quum Galenus paſſim illum in aliorum, ac proinde etiam in eius, quem nos brachium pectori attrahere diximus, ſuperficie, ſub cute exporrectum minus rectè tradiderit. Quamuis interim ſedulò ſtudioſos horter, ut meæ ſententiæ non ita promptè, propter Galeni obſeruantiam, aſſcribentes intueantur, num & homo quoque cum ſimijs illum muſculum communem ſibi uendicet, & rurſus num caudatis ſimijs in aliorum ſuperficie (ut Galenus teſtatur) extet. Præter hunc, Galenus alium deſcribit[q] muſculum, quem altioris brachij ad pectus ductionis autorem eſſe exiſtimat. Iſte profectò in homine nequaquam me fugit, at minime tamen, ut Galenus autumat, brachium pectori uerſus elatiora admouet, imò ſcapulæ gratia, ut ſcilicet eam ad pectus ducat, creatus eſt, quod & ipſius origo, & ductus, illiusq́ tendinis inſertio, luce clarius, & præcipuè in homine demonſtrant.[r] Principium enim ſumit ſub[s] muſculo, quem ego brachium pectori accommodare retuli, & ille huic omnino ſubſternitur.[t] Enaſcitur autem carnoſo principio à ſecunda, tertia, quarta & quinta, nonnunquam (ſed perquàm raro) & ſexta, ſuperioribus thoracis coſtis, non quidem (etſi Galenus non ſemel aliter affirmet) ubi pectoris oſſi coarctantur, & ex ipſo pectoris

k 1 fi. ca. 19 lib. 1 k.

l 1 fi. ca. 23 li. 1 H, I.

m 6 tab. m muſculi ⊖.

n 3 ta. inter Δ & P, in linea ab L ad Q.

o 3 ta. Δ.

p Inter R. & S tabulæ 5.

q 5 ta. r. 4 ta. k.

r 5 tab. ab i ad k.

s 3 ta. Δ.

t Hæc petes ex 4 tab. I, dein chara. 2, 3, 4 & k.

Muſculus brachium pectori adducẽs, quo ſimia abundat.

Li. 5 de Adminiſtrandis ſectionibus, & 13 de Partium uſu.

Muſculũ qui ſcapulam antrorſum agit, à Galeno malè pro brachij motore haberi.

Li. 5 de Admi. ſect.

ctoris osse, sed antea quàm costarum ossa in cartilaginem pectoris ossi inarticulandam desinere incipiunt, nec prorsus recto tramite, recta'ue linea enascitur, sed quasi digitis quibusdam, ex costarum ossibus longiùs exortis procedit. Hinc ad exteriora porrectus angustior, sed crassior efficitur, quousque ad humeri cum scapula articulum, in latum nerueumq́ [u] tendinem, carne mixtum finiat, quo [x] processus anchoræ imaginem referentis interno lateri implantatur, illic neruosior euadens, ubi is processus ex suo appendice [y] neruosiorem interni capitis partem emittit, eius musculi, quem inter cubitum flectentes anteriorem recensebimus. Nequaquam autem tendo iste, articuli ligamentum in homine contingit, ut sanè, sed admodum adhuc obscurè, in caudatis simijs, quibus anchoram imitans processus modicè extuberat, deinde nullam scapulæ regionem uacare, præter hunc processum reperias, cui tendo ille commodè implantari possit. Ad hæc, si musculi huius naturam ad amussim perpenderis, procul dubio cùm alterius alicuius usus gratia, tum etiam præcipuè huius musculi insertionis occasione, illum scapulæ processum à Natura productum astrues, quandoquidem processus is, musculo illi non mediocriter aptam insertionis sedem exporrigat. Huius musculi fibræ sese non decussatim intersecant, quemadmodum [z] musculi, qui nobis brachium adducere dictus est. Quum itaq; hoc situ ac figura musculus iste à Natura creatus sit, quî obsecro, ad altiora, quàm primi musculi [a] superior pars, brachium pectori admouebit? Eius enim principium, longè à prioris musculi superiori principio superatur, quum hoc à clauicula, & superiori pectoris ossis sede, insigniter etiam deorsum obliquè feratur, illud uerò ex secunda costa & tertia, primùm, ut uel elatissimè procedat, longeq; inferiùs habeatur, ac minus obliquum ductum (qui etiam ad [b] superiora ferè pertinet) moliatur. Quamobrem si hæc omnia haud segniter perpenderis, & Galeno concesseris musculi [c] insertionē, quæ è regione humeri capitis perficitur, nonnihil articuli ligamentum apprehendere necessariò fateberis eam, quam musculus iste molitur brachij adductionem, neque humiliorem, neque altiorem fieri ea, quam à primo musculo effici dudum dixi. Quum itaque solius scapulæ gratia, non autem brachij, musculum hunc procreatum in hominibus certissimè noui, ipsius denuò in scapulam mouentiū musculorum enarratione sermo instituetur, ac proinde etiam in præsentia reliquos brachij motores aggrediar. Vnum igitur [d] musculum, omnium adductionum brachij ad pectus autorem esse censeo, & [e] qui brachium ad superiora attollit, pariter quoque unum statuo. Est porrò hic musculus carnosus, uaria quoque, sed continua principia sortitus, ac uelut ex diuersis musculis (si lato ipsius principio, & uarijs inscriptionibus attenderis) conformatus. [f] ex media enim clauiculæ parte, secundùm ipsius longitudinem, quæ scapulam spectat, principium ducit, musculo brachium pectori adducenti [g] contiguus. Deinde ex summo humero, [h] ubi is clauiculæ committitur, [i] & tota quoque scapulæ spina musculus hic [k] exoritur. Ex tota hac clauiculæ, summi humeri, & scapulæ spinæ regione, principium nerueum continua linea enascitur, quod uix bene pronatum, ilico carnosum, crassumq́ admodum & extuberans efficitur. Mox à principio musculus carnosus permanens, [l] in angustum sensim, tanquam in trianguli uerticem tantisper porrigitur, donec humero tendine amplo, & ex carne neruosaq́ substantia mixto, robustoq́, ad humeri ossis latitudinem, non modicè sub ipsius ceruice [m] inseratur. Ipsius insertio, quæ intus, quàm extra neruosior est, non ad amussim secundùm transuersum perficitur, sed modicè obliqua ab anterioribus, deorsum in posteriora nonnihil uergit, nihiloq́ minus quàm decliuis recta'ue (etsi Galenus secus attestetur) est, qui ipsi eandem insertionis formam tribuit, cum [n] musculo brachium pectori adducente, quam secundùm rectum, ac humeri longitudinem perfici diximus. Totus itaque musculus, si quis illum obiter intueatur, trianguli imaginem præ se fert, ac proinde à Δ similitudine, illum Græci δελτοειδῆ appellarunt. Quemadmodum etiā ob id, quòd humeri ad scapulam articulo, quem ὦμον Græci uocarunt, insternitur, illumq́ quodāmodo cōtegit, ἐπωμίδα eundem musculum nominarūt, ego autem toto sermonis cōtextu, musculum appellabo brachium attollentē. Cæterùm costæ, musculum hunc describentes ita se se habent. [o] Prima à media clauiculæ longitudinis sede, ad summum humerum cōtendit, & hinc per scapulæ spinam, ad eiusdem usq; basim. Secunda, à clauicula obliquè, deorsum ad insertionis internū latus ducitur, aut ea est, quæ hunc musculū, & brachium pectori reducentem musculum intercedit ea regione, qua inuicem ambo committuntur. Tertia uerò costa, à scapulæ basi, ubi eius spina eminere incipit, ad externū latus insertionis obliquè, deorsum in priora contendit. Cæterùm ueteres Græci, qui suos pueros corporis fabricā sedulò edocebant, omniaq́, ut uerisimile est, ad quasdam species puerorum gratia referebant, hac triangulari figura non contenti, uidentur & exortum præsentis musculi cuidā trianguli uertici assimilasse, quem musculus nō antea ostendit, quàm suo principio undiq; liberatus, in planum ponatur.

Secūdus brachium mouentium.

Li. 5 de Administ. sect.

Δ notat trianguli, de quo hic agitur uerticem.

Δ

u 5 ta. l iuxta b. x 5 tab. b. aut 1 fi. cap. 21 lib. 1 E, F. y 6 ta. n musculi ⊖. z 3, 4 ta. Δ. a 3, 4 ta. K, L. b 5 tab. ab i ad l. quem ductū conferes cū K, L ad Q 3 tabulæ. c 5 ta. L. d 3 ta. Δ. e 4 ta. Ξ. 10 ta. Δ. dein 1 ta. K. 2 tab. M. 3 ta. P. 5 ta. γ. 9 ta. L. 11 ta. M, P. et præcipue figura eius ta. indici inserta. f 4 ta. ab e ultra f. g 3 ta. linea ab L ad Q. h ultimarū fi. li. 1 Q ad 7. i 2 fi. ca. 21 li. 1 à K per I ad G. k 10 tab. ab N per M ad O. l figuræ indici 11 tab. insertæ A, B, C concurrunt ad D. m 11 ta. dependet P. n 4 tab. Δ ad Q. T. o figuræ indici 11 tabulæ insertæ A per B ad C primam notat. 2 ab A ad D. 3 à C ad D. Aut consule 4, 10, 11 tabulas, ne hic in notando nimius sim.

ponitur. Quum enim ita extenditur, principij pars, quæ brachium pectori adducenti musculo proxima est, & deinde quæ ad basim scapulæ habetur, ambo magis prominent, & attolluntur ea parte principij, quæ à summo humero pendet, quasi ualdè obtusum trianguli uerticem hæc pars exprimeret. Hunc autem triangulum efformabis, dum alicui longę costæ duas alias breuissimas adijcies, duæ enim hæ obtusum angulũ efformabunt, cui præsentis musculi exortus effigies à Veteribus comparabatur. Huius fibræ inuicem non aliter uariant, quàm quòd anteriores, quę clauiculę debentur, deorsum obliquè in posteriora ferantur, posteriores uerò, quæ à scapulæ spina pendent, obliquè in priora descendant. Quæ autem à summo humero, & ipsius cum clauiculæ articulo pronascuntur, rectà deorsum procurrunt, nullo tamen interim pacto musculi brachium ad pectus ducentis fibrarũ ritu, se inuicem decussatim intersecãt, nihilominus tamen ob inscriptiones nonnullas obliquè ductas, fibræ implicari parumper cõspiciuntur. Si itaque musculi pars, quę à clauicula principium ducit, tensa fuerit, brachium sursum ad anteriora colli, & faciem attolletur. Si uerò fibræ à summo humero, & clauiculæ sede ipsi commissa, originem mutuantes contrahantur, brachium rectà, & in neutram partem uergens assurget. At si posterior musculi pars, ex scapulæ spina prodiens in se colligatur, ad posteriora ceruicis, ipsumq; occiput, brachium agetur. Musculi huius initia, ex tota amplitudine illorum, quæ diximus, ossium non exoriuntur, sed duntaxat instar crassioris lineæ, undecunque à prominentiori illarum sede adeò, ut parua omnino initij crassities occurrat. Neque id prorsus negligendum est, quum præter hunc musculum, qui brachium motu proprio attollat, nullus sit, neque etiam brachium hoc donatum musculo, alio egeat, qui eodẽ cum illo fungatur munere. Quanquam non ignorem, Galenum hîc alios quosdam describere, at id tam uerè, ut sibi in Decimotertio de Partium usu, & Quinto de Administrandis sectionibus minimè constet, cuius loca si omnia prosequerer, in nimiam prolixitatem præsens Caput excresceret. Quapropter unumquenque dissectionis, & Galenicæ doctrinæ (quam omnes amplecti debemus) studiosum sedulò hortor, ut hæc nostra cum Galeni lectione, diligẽti interim inspectione, & sectione, quam suo loco statim prosequar, adhibita, conferre haudquaquã dedignetur, hocq; adhuc addi sinat, cercopithecis prorsus eandem esse speciem musculi brachiũ attollentis, cum hominum musculo. nam & in illis animalibus hunc musculum, uel Galeni gratia, non ignauiter aggressus sum. Canes autem, equi, boues in hoc articulo, non solùm in ossibus, sed maximè in musculis & ligamentis, ab hominis constructione uariant. [p] Musculus brachium rectà ad dorsum agens, cõtrario munere illius[q] musculi fungitur, qui omnibus suis contractis fibris, brachium pectori admouet, seu in anteriora agit, hic quoque carnosus similiter & crassus est, & inter cæteros huius articuli musculos utcunque teres. Oritur autem carneo principio, ex inferiori scapulæ basis[r] angulo, à basi quidem modicam principij partẽ assumens, sed insignem ab inferiori scapulæ costa, ex media enim costæ illius longitudine, basi scapulæ propinqua, & ab externa gibbáue humilioris basis eius anguli sede, continua carnosaq; origine enascitur. Ad medium igitur longitudinis, inferioris costæ musculus hic, à scapulæ osse abscedit, & modicè sursum in priora tensus, humerum seu brachij os accedẽs, in ualidum breuemq;, sed latum cessat tendinem, illi ferè forma respondẽtem,[s] quem musculus brachium pectori adducens, humero inserit. Neq; solum forma (quam ad latitudinem & crassitiẽ ac insertionem, secundùm humeri longitudinem refero) præsentis musculi tendo, illius tendini respondet, qui ad pectus mouet, uerùm in eandem ferè regionem, illi duo musculi implantantur, in eorum medio interuallũ demittentes, cui[t] tendo[u] musculi inseratur, quem deorsum uersus dorsum, ad ilia brachium mouere paulò post subijciam. Quamuis interim tendo musculi ab inferiori scapulæ costa pronati, paulò uiciniùs humeri capiti implantetur, quàm illius tendo, quem brachium pectori adigere relatum est. Neque hîc rursus me fugit, præsentẽ musculum inter brachium circumuertentes, à Galeno perperam recenseri, atq; ab illo[x] musculum triangularem, & scapulæ gibbum occupantem, & mihi in circumuertentium brachium classem ponendum, ab ipso autorem ductus brachij ad dorsum poni. Verùm studio, quum mihi res secus habere uideatur, ab ipsius dogmate recedo, uti profectò & tu quoq; es facturus, ubi affectu exuto, & iam admonitus sectionem aggredieris, aut debitè administrantibus astabis. Nollem enim mihi hîc fidem ex Libro dari, quum certa semper lege orem, ne qua fides Libris in ijs partibus habeatur, quæ nondum per sectionem uisæ sint. Brachium deorsum trahitur, à[y] magno quodam, latóque admodum musculo, qui à spinarum apicibus, quæ à sexta thoracis uertebræ spina, ad ossis sacri usque medium habentur,[a] principium sumit, non quidem id pluriũ brachij motuum opificum modo crassum, sed omnino instar amplæ membranæ tenue continuumq;, ac recta linea à dictarum modò spinarum apicibus pronatum.

Tertius brachium mouentium.

Li. 13 de Partium usu, L. 5 de Administrandis dissectionibus.

Quartus brachium mouentium.

p 13 tab. S. 7 ta. M. 8 K 9 N. 10 R. 11 L. 12 R.

q 3, 4 ta. Δ.

r 1, 2. 3. fig. ca. 12 li. 1 Y. sedes autẽ, unde musculus prodit 1 fi. p, & 2 fi. T.

s 4 tab Q, T musculi Δ.

t 7 ta. O.

u 10 ta. Θ.

x 11 ta. r.

y 2 ta r. 10 tab. Θ. 1 N. 3 V. 4 m. 7, 9 O. 11 C.

a 10 tab. ab S ad T.

Verùm ubi musculos dorsum mouentes, id principium perreptauit, eamq́ costarum regio-
nem contingit, quæ maximè in dorso, uersus posteriora extuberat, carnosum densumq́ effici
tur, & uniuersus musculus ad eum modum auctus, in[b] angustum tantisper procedit, donec
tendinem latum, ualidum, sed breuem humero inserat, subter ipsius ceruicem, & secundùm
ipsius longitudinem, in medio[c] tendinis brachium pectori admouentis, & tendinis[d] qui bra-
chium rectà ad dorsum agit. Hic itaque musculus etiam triangularis est, sed planè inæquali-
bus conformatur[e] costis, ac duas quidem longissimas exigit, unam, quæ secundùm dorsi lon-
gitudinem porrigitur, alteram, quæ ab osse sacro, per ilia & inferiorem thoracis partem, sur-
sum ad tendinis insertionem conscendit, atque alterum axillæ cauitatis uallum constituit. Ter
tia uerò præsentis musculi costa, à sexta thoracis uetebræ spina,[f] super angulum scapulæ, quē
basis humilior pars ostendit, ad insertionem tendinis uehitur, atque hęc trāsuersim quodam-
modo repens, reliquis duabus costis multò breuior est. Ac pro trianguli costarum inæquali-
tate, etiam huius musculi fibræ differunt, quæ enim per ilia, et spuriarum costarū extrema sur-
sum porriguntur, prolixissimæ, ac minus obliquæ sunt. quæ uerò ab inferiorum uertebrarū
thoracis spinis enascuntur, breuiores sunt, & transuersim magis prorepūt. Musculus iste mo-
tus brachij deorsum opifex est, non quidem id simplici motu, sed composito, pro fibrarū ua-
rietate, præstans. quandoquidem prout superiores fibræ, aut inferiores in se colliguntur, con
trahunturúe, ita quoq́ deorsum, nunc ad superiora, nunc ad inferiora, brachium uersus dor-
sum deprimitur. Porrò musculus hic, dum scapulæ humiliorem[g] transcendit angulum,
fibris quibusdam scapulæ cōmitti, atque ipsi aliqua insigniori apprehensione adnasci, Gale-
nus scriptum reliquit. Deinde huius insertionis beneficio, non modò brachium duntaxat, ab
hoc musculo moueri asserit, imò etiam illum detractionis scapulæ ad inferiora autorem esse cō
memorat. Profectò etsi quàm maximè uerear, Galeni placitis obuiam ire, & lubens hoc Capi-
te, saltem unicū musculum citra controuersiam plenè describere optem, haudquaquam tamē,
ut res sese habet, hîc subticere queo. Præsens enim musculus, dum humiliorem scapulæ basis
angulum integit, scapulæ ossi, nisi musculorum, qui ab illo pronascuntur, interuentu, conti-
guus uisitur, neutiquam autem ossi connatus, ut neque etiam, cui incumbit ibidem musculo-
rum regioni, aliqua peculiari insertione committitur, connasciturq́. Non enim aliter inibi sub
ditis adnectitur musculis, quàm musculis dorsum mouentibus, & thoracis & abdominis, qui
huic musculo non minus, quàm illi scapulam occupantes substernuntur. Quum itaque mu-
sculus hic, nullam in scapulam moliatur insertionem, proprio etiam motu unà cum brachio
eam nequaquam, ut Galenus opinabatur, deorsum uellit. Etsi illum tota ea sede, qua angulo
scapulæ superuehitur, scapulæ innasci darē, id tantū me Hercules transuersis perficietur fibris,
illis inquam, quæ in elatissima suæ originis sede habentur, atque à sextæ, septimæ, octauæ, no-
næ & decimæ thoracis uertebrarum spinis dependent, quæ sanè non deorsum scapulam mo-
uerent, sed rectà ad dorsum. Huius enim musculi eminentior pars, altiùs à spinis, quàm Gale-
nus arbitratur, principium ducit, nam aliquousque illi[h] musculo substernitur, quem scapulam
mouentium secundum numeramus, quemq́ Galenus inter posteriores scapulam mouentes,
Demissiorem uocat, amplum hūc brachij musculum, ibidem principij sui uerticem assumerę
astruens, ubi ille demissior scapulæ musculus cessat. At quum suo rursus loco de scapulæ mo-
toribus sermonem instituemus, ad brachij musculos iam reflectenda est oratio, inter quos Ga
lenus alium enumerat musculum, eiusdem functionis cum nuper dicto, gratia efformatum,
ut scilicet brachium deorsum trahat, atque hunc quidem latum amplumq́ esse recenset, sed te-
nuem interim. Membranam enim, quam nos carnosam uocamus, fibris carneis augeri nar-
rat, quum primùm ilia contingit, ac fibras has sursum tensas, carnosiores tātisper effici, donec
membrana ampli & tenuis[i] musculi naturę, quem buccas mouere diximus, respōdeat, hume-
roq́ implantetur. Deinde hunc musculum Galenus omnes, qui illum præcesserunt confectio
num Proceres, in hominum potius corporibus, quàm cum Galeno in simijs se exercitantes la
tuisse, atque ab ipso in simijs inuentum nusquam non iactitat. ego profectò in simijs, & cani-
bus, plurimisq́ quadrupedibus ipsum obseruaui, non tamen in omnibus æquè latum carno-
sumúe. At in simia (ut id priuatim dicam) ad hunc modum mihi apparuit, membrana carno-
sa, secundùm spinæ totius longitudinem firmiùs subditis organis, quàm alibi connascitur
haud aliter, quàm si ex spinarum apicibus principij sui portionem, aliorum ligamentorū mo-
do educeret. Verùm in ea sede, qua membrana è regione quinq́ lumborū uertebrarum consi
stit, iliūq́ os contingit, carneis, sed tenuibus rarisq́ fibris adaugetur, quæ sursum obliquè uer
sus axillam prorepentes, ac ex lata basi sensim in arctum collectæ, musculum amplum at tenuē
exprimunt, qui in mucronem desinens obscurè, uixq́ admodum in humerum implantatur,

b 2 tab. l, m uersus n. 10 tab. S, T, X uersus V.
c 4 ta. Q, T musculi Δ.
d 7 tab. M.
e 10 ta. prima costa ab S ad T. 2 à T per X ad V. 3 ab S ad V.
f ad sedem Y ta. 10.
g ad sedem Y tab. 10.

Li. 13 de Partium usu, & 5 de Administrandis dissectionibus.

h 9 ta. r, Δ, uerum hîc de parte ipsius Δ insignita tantùm agimus.

Musculus alius quo simiæ et canes abundant.

Li. 1 & 5 de Administ. dissect. & 13 Li. de Vsu partium.

i 3 ta. r.

tendini

(margin: k 3,4 ta.Δ.) tendini eius[k] musculi continuus, qui brachium pectori adducere commemoratus est. In canibus manifestam insertionem in humerum non ostendit, & uidetur musculi brachium pectori adducentis tendini aliquo pacto admisceri, aut potius propriæ eius musculi membranæ adnasci. In equis quoq;, bobus, & ouibus, & id genus animalibus, admodũ euadit conspicuus, unde etiam consulo illum in boue potissimùm perpendi, quod fiet promptissimè, si excoriati bouis axillam inspexeris. Apparebit nanque is amplus, & conterminis musculis rubicundior, & cæteris partibus albis apparentibus, ex illo maximam portionem ablatam esse cõperies, quam lanij cuti adnatã relinquunt eo, quòd carnosam membranam unà cum cute auferre, inter excoriandum consueuere, atq; ideo etiam tantam præsentis musculi partem, quanta nondũ prorsus, & insigniter carnosa apparet, auferunt. Quapropter etiam iuuabit, excoriantes lanios uidere, qui longè acutiori cultello, maioriq; mora in axilla cutem adimunt, quàm in reliquo corpore, ubi membranam unà cum cute à subditis corporibus separant. Non inutile quoq; erit, excoriatã cutem iubere tibi exporrigi, ut & cuti eorum musculorum portionem adhuc adnatam contẽpleris, obserues'q; huic musculosæ carni paulò rectiores fibras intertextas esse, quàm (margin: l 10 ta.Θ.) amplo illi[l] musculo, quem brachium deorsum ad spinam mouere testamur. Atq; hæc in simia, & quæ proximè nominata sunt, animantibus didici, at in homine me reperisse nequeo affirmare, quantumuis rectè cutem ab adipe, & quum obesius accidit corpus, adipem à membrana carnosa, & membranam à subditis illi musculis, per totum thoracem abdomenq; non diuulsam, laceram'ue semper dissecẽ. Liberaui enim subinde ab adipe cutem, et adipem postmodum à membrana, & denuo membranam ab his, quibus incumbebat musculis, ac deinde manibus membranam tetendi, sed hactenus illam nullis carnosis fibris, secundùm thoracis latera nutritam auctamq; obseruaui, nec etiam spectatorum aliquis, quotquot mihi secanti unquam astitêre, membranam hanc musculosam fieri, asserere ualuit. Præterea si mẽbrana, quam musculum fieri Galenus astruit, brachium deorsum traheret, proculdubio aut humero, aut articuli saltem ligamento necteretur, quod & si de simijs fortassis, & bobus dici possit, qui alium, quàm homines, motum, propter crebrum in terram prioribus pedibus innixum exigunt, in hominibus tamen nullam insertionem membranæ carnosæ in humerũ fieri, audacissimè pronuncio. Nam præterquàm quòd membrana in homine fibras carneas sub axillis nullas commonstrat, integrum est eam per totam axillæ regionem, ab huius loci musculis, & articulo nõ minùs liberare, quàm in inguinibus, & poplite, quod haudquaquam perficeretur, si membrana tendinem in os brachij insereret. Porrò quum omnibus dissectionum studiosis integrum sit, num hæc, quæ de membrana in hominibus proposui, ueritati sint consona, proprijs manibus inquirere, aut alijs dissecãtibus iam admoniti astare possint, his prolixiùs immorari haud conuenit. Addam tamen & hoc, si musculus iste eum, quem Galenus narrat, ductum, situm, & fibrarum seriem nancisceretur, quòd non alio planè fungeretur munere, quàm inferiores (margin: m 10 tab.Θ.) eius[m] musculi fibræ, quem nos brachium deprimere asseruimus. Nequaquam enim, ut Galenus arbitratur, huius membranæ carnosæ musculi beneficio, brachium rectà deorsum, & in neutrum latus inclinans duceretur, quum prorsus obliquas, ex Galeni etiam descriptione, fibras nancisceretur. Cæterùm in nullam partem uergens brachium deorsum uellitur, quum et (margin: n 3,4 ta.Δ.) inferior[n] musculi adducentis ad pectus pars, & inferiores fibræ deprimentis[o] musculi simul (margin: o 10 tab.Θ.) agunt, accedente unà quoq; brachij pondere. Atq; duæ iam dictæ musculorũ partes, illæ sunt, (margin: Axillarum ualli.) quæ axillæ cauitatem efformant, quasq; in Libro de Articulis Hippocrates Tendinum nomine nuncupauit, quemadmodum & Veteres, qui etiam Tendines nuncuparunt, musculos occipitis ossi connexos, ac in medio foueam efformantes, & Græcis ἶνας quoq; appellatos. (margin: Tales offert 9 ta. & sequentes aliquot.) Qui brachium circumagũt, tres mihi constituuntur musculi, omnes ex scapula ducentes originẽ, & latis tendinibus, articulum continentibus membranis implantati.[p] Primus itaq;, qui ordine brachium mouentium quintus haberi potest, scapulæ[q] sinum occupat, qui inter superiorem scapulæ costam, & eiusdem spinam, seu magni illius processus radicem uisitur. Procedit (margin: p 12 tab.H, H.13 X.6 K.7, 10 L. 11 G.) (margin: Quintus brachium mouentium.) enim à scapulæ basi, et omnino carnosus totam, quam diximus, scapulæ cauitatem implet, ossi semper ualidè, ac si ab ipso toto progressu enasceretur, cõnatus. Quum uerò ad superiorem (margin: q 3 fi.ca.21 li.1 b,c.) ceruicis scapulæ sedem pertingit, sub[r] ligamento ualidissimo, summum humerum interiori sca- (margin: r 5 ta. c inter 4,b.) pulæ processui (quem anchoræ assimilamus) colligante, in anteriora contendit, et in amplum ualidumq; cessans tendinem, articulum humeri ad scapulam superat, eius articuli ligamento pertinacissimè, obliqua quodãmodo insertione implantatus. Est itaq; musculus hic oblõgus, & exteriùs gibbus, intus autẽ illi respondet cauitati, quam implet, deinde fibras secundùm sui longitudinẽ exporrectas habet, quæ si brachiũ attollentis[s] musculi fibris cõferantur, transuer- (margin: s 4 tab. Ξ. 10 ta.Δ.) sæ prorsus existũt. Huius musculi Galenũ nõ meminisse opinor, nisi fortè inter brachiũ attol-

lẽtes (quos uarios, neq; ſemper eoſdẽ recenſet) illũ reponat, quãuis ipſi ad ſuperiora cõtractio, quam obſcurè uerſus anteriora molitur, præcipuè demãdata nõ ſit. Deinde Galeni deſcriptio num nulla illi cõgruit, etiãſi ſcapulæ eminentiori coſtæ quendam exporrectum obiter narret, quem ſi quis hunc noſtrũ eſſe dixerit, nõ tamen ipſi inſignem cum brachium attollente muſculo connexum (imò uix contactum) tribuere poterit.[t] Sextus brachiũ mouentium muſculus admodũ eſt carnoſus, ac concauã internamq; ſcapulæ ſedem opplet, ex[u] baſi totius ſcapulę carneã originẽ deducens, & in trianguli[x] uerticẽ, ad ſcapulę formã tantiſper arctatus, dum in interiorẽ articuli regionẽ pertingat, cui amplo tendine, quaſi in ſemicirculũ implãtatur. Huius muſculi ſuperius latus[y] illi admodũ continuum exiſtit, quem poſtremò recenſui, adeò ſanè, ut niſi diligenter animũ adhibueris, uterq; unus eſſe tibi appareat. illumq; muſculum ad[z] elatiorẽ ſcapulæ coſtã, inflexionẽ in anteriora feciſſe, atq; ita etiam portionẽ gibbæ ſedis ſcapulę occupare aſſeres.[a] Septimus uerò brachiũ mouentiũ muſculus ille eſt, quẽ Galenus in Decimotertio de Partium uſu (nam in Quinto de Adminiſtrandis ſectionibus omnes à ſcapula in humerũ porrecti muſculi mirè cõfunduntur) brachium retrorſum, ad dorſum agi credidit,[b] illũ enim, qui uerè id munus præſtat, quemq; inter huius Capitis muſculos tertio loco recenſui, Galenus circumuertentis ad exteriora uice deſcripſit. Cęterùm hic ſeptimus muſculus, cuius ope brachiũ ad exteriora circumagi ſcio, uniuerſum ſcapulæ gibbum,[c] quod ſub ipſius ſpina habetur, implet.[d] Exoritur enim carnoſus ex ſcapulæ baſi, deinde arctior ad ſcapulæ formam[e] redditus, tandem articuli ligamento, tendine amplo at breui, tanquam in ſemicirculum extrinſecus inſeritur ita, ut trium muſculorum brachium circumagentium tendines, in orbem quaſi uniuerſum articuli ligamentum amplexentur, & qua ratione ſinguli ſuis fungantur munijs, facilè demonſtrent. Ligamenta uerò ſcapularum ceruici, caput humeri colligantia, ubi brachium mouentium muſculorum ſectionem abſoluero, peculiari Capite pertractabo.

Sextus brachium mouentium.

Septimus.

t 7 tab. r. 8 tab. H.
u 7 ta. ab L ad L.
x 7. ta. ab L, L uerſus K.
y 7 ta. I.
z 1 fi. ca. 21 li. 1 ab A per a ad z.
a 11 ta. r. 2 tab. i. 9 M. 10, 12 Q.
b 13 ta. S.
c 2 fi. ca. 21 li. 1 inter G, I, H, D, T, Y.
d 11 tab. ab H, I ad K.
e 11 tab. ab H, I ad K.

MVSCVLORVM BRACHIVM MOVENtium adminiſtratio. Caput XXIIII.

Si hactenus ad brachium mouentes uſque muſculos, cæteros, & pręcipuè latum illum, qui buccarũ motibus præeſt, diſſecueris, cutis quoq; ex parte ſuperiori ſcapulæ, & pectore ablata erit, ac proinde cutis ab abdomine & uniuerſo thorace, uſq; ad femora, & oſſis ſacri mucronẽ nunc dũtaxat adimetur. & hanc quidem aut lanij more integram excoriabis, unica tantùm linea à pectore ad pubis uſque os ducta, aut per uaria fruſta, prout commodior apparebit ratio, eam diſſecabis. Ego autem interdũ, quando hominis ſectionem mihi adminiſtrare ſoleo, ſub inferiori maxilla per utrunq;[b] os iugale, robuſtum funem traieci ad capitis uerticem, laquei modo uinctum, idq; aut ad frõtem, aut ad occipitium magis, prout aut erecto, aut depreſſo capite cadauer ſuſpendere animus fuit. Longiorem enim laquei finem, trochleæ cuidam cameræ trabi affixæ tranſpoſui, illoq; corpus tanquam ſuſpenſum, modò altiùs, modò demiſſius detrahi, atq; in omnem partem, prout negotio competebat, circumuolui curabam, & quum rurſus lubebat, in mẽſam inclinari ſinebam, facilè enim ſub trochleæ regione menſa accommodatur. Atq; hoc modo in omnibus muſculorum tabulis delineandis, cadauer ſuſpenſum fuit, quemadmodum Septima tabula utcunq; oſtendit, quamuis dum illa delinearetur, funis ad occipitium reflexus erat propter muſculos, qui in collo illic ſunt conſpicui. Et ſi fortaſſis maxilla inferior, ex diſſectionis ſerie ablata ſit, aut etiam iugalia oſſa fuerint effracta,[c] nihilominus ſinus temporalibus muſculis exculpti, laqueũ ſatis ualidè amplectetur. Cauendũ enim eſt, ne ceruici laqueus circũponatur, niſi iam aliquot occipitij oſſi cõnexi muſculi fuerint reſecti. Atq; eiuſmodi corporis ſuſpenſio ideo maximè cõducit, quòd moleſtè admodũ corpus humanũ in menſam procũbens, modò in pectus, modò in dorſum conuolui poſſit. Et licet fortaſſis opportunè cadauer uertatur, tamen muſculi tunc adeò producuntur, aut ex innixu lateſcunt, cõprimunturq;, ut diſſecti propriam formã & ſpeciem uix retineant. Quocunq; modo igitur uiſum fuerit, aut ea, qua dixi, ratione ſuſpenſo, aut in menſa repoſito cadauere, cutem unà cum adipe abſq; ulla membranæ carnoſioris læſione, ab uniuerſo thorace abdomineq; auferes. Quod profectò, niſi laboris ſis ſtudioſus, diſcendiq; cupidus, moleſtè ac difficulter perfeceris, cum tot ſectionibus cutis prorſus aliter liberãda ueniat, quàm ſi carnoſam membranã unà cum cute adimeres. Ablata cute unã rurſus lineã, à media pectoris regione, ad pubis uſq; os, in membrana carnoſa duces, & deinde aliam à pubis oſſe tranſuerſim, ſecundùm coxendicis articulum, ad ſacri oſſis uſq; ſpinam, & tertiam à ſummo humero, aduſq; mediam brachij regionem, ſecundùm ipſius longitudinẽ. His ductis ſectionibus,

Qui corpus in horum muſculorum adminiſtratione erectum ſeruare poßit.

Muſculi, quẽ carnoſa membrana in ſimiarum & canũ axillis conſtituit, examen.

a 3 ta. r.
b 3, 5 fi. ca. 6 li. 1 V, X.
c Id uidere eſt ad 6 ta. A.

bus, membranam carnoſam hamulo aut unguibus apprehendes, & ab uniuerſo thorace & abdomine, ad ſpinam progrediens, eam auferes, ipſam interim glandulis, quæ in axillis habẽtur, adhuc connexam ſinens. Auulſa itaq; ad axillæ uſq; cauitatem membrana, hæc ad lucem extendenda eſt, ac diligenter aduertendum, num ea ſub axillis in carnoſum degeneret muſculum, à lumbis, & ſpurijs coſtis incipientem. Si fortè (quòd non futurum ſcio) hanc carnoſis fibris auctā inſpexeris, ea qua poteris diligentia, illā ab axillis ſepara animum adhibens, num humero tendine aliquo inſeratur, aut his partibus (ut in reliquo thorace ſolet) fibroſis tantùm nexibus adhæreat. Atque ſedulò cauebis, ne eò ruditatis uenias, ut adeps, qui in thoracis lateribus, totoq; dorſo occurrit, carnis loco tibi imponat. Vidi enim quoſdam, tam rudes, ac in ſimilaribus partibus dignoſcendis adeò negligenter uerſatos, ut primo intuitu, adipem dorſi carnem eſſe arbitrarentur, quòd multò magis illum hîc, quàm alibi propter incubitum rubere cernerent. Quando enim cadauer una atq; altera die dorſo incubuit, tota incubitus ſedes quaſi inflammatione obſeſſa rubet, atq; ideo & eius ſedis adeps. Hac itaque adminiſtratione num membrana hæc muſculus efficiatur, & an cutis mouēdæ, an brachij gratia talis facta ſit prompte examinabis. Mihi autem hęc membrana in hominibus neque muſculoſa effici, neq; humero tendine inſeri, imò ne ipſum quidem contingere uiſa eſt. Cæterùm ubi uniuerſam membranam, à corporis trunco, & media brachij regione liberaueris, brachium pectori adducentem[d] muſculum aggredieris, ante omnia perpendens, num alicubi promineat ille gracilis muſculus, quo caudatæ ſimiæ donantur, quiq; à mamillarum regionibus, ſurſum obliquè fertur. Verùm quum iſte in hominibus non ſit, iam muſculi brachium pectori adducentis caput, à clauicula, & tota oſſis pectoris regione, ipſiq; inſertis cartilaginibus, nouacula aut cultello abrades, ac hamulis aut ſummis digitis appręhenſum, ad humerum uſque à ſubiectis corporibus, aut digitis aut buxeo cultello ſeparabis. Dum uerò muſculi huius caput nouacula liberas, accuratè ſtudendum eſt, ne quid aliud unà cum illo auferas. In canibus enim ac ſimijs, uerarum coſtarum cartilaginibus[e] muſculus obtenditur, quem ferè[f] recti abdominis muſculi partem eſſe dicemus, & qui à Galeno reſpirationis gratia creatus dicitur, ac uice proprij thoracis muſculi, à recto diſtincti habetur, quemadmodum in muſculorum thoracē mouentium enarratione dicturi ſumus latius. Nunc enim in hoc admoneo, ut etiam ſi ego in homine minùs hũc reperiam, ſtudioſi tamen illum obſeruare conentur, atque commilitones inter diſſecandum ſeſe admoneant, eiuſmodi muſculum ex Galeni ſententia hîc latere, ac proinde non oſcitanter muſculum brachium pectori adducentem oportere ſuo principio liberari, aut obiter liberatum abijci. Neque huic ſolùm animus accommodandus eſt, uerùm et illi, qui in ſimijs ſub muſculo brachium ad pectus mouente occultatus, ad articuli ligamentum exporrigi aliter, atque in hominibus dicebatur. Atque ita non mirandum eſt, me quum hominis fabricam oſtendo, etiam perpetuò aut ſimiam, aut canem publicæ ſectioni adhibere. Cæterùm magnum hunc pectori brachium adigentem, in præſentia humero adhuc appenſum relinquens, ad reliquos brachij accedes, quos commodè adminiſtrare nequis, niſi priùs ablato[g] muſculo, qui ab occipitij oſſe procedens, per totam ceruicem extenditur, &[h] toti ſcapulæ ſpinę, ſummoq; humero, unà & huic proximę clauiculæ[i] ſedi inſeritur, tum hinc per ſcapulæ gibba, & baſim deorſum protenſus, donec mucrone ſuo octauæ thoracis uertebræ ſpinæ committatur. Eſt enim muſculus iſte ab occipitio, ad octauam uſque thoracis uertebram, ſpinarū apicibus quodammodo cōnexus, ab ipſiſq; principium ſumit. At de hoc muſculo unà & cæteris ſcapulam mouentibus, poſtea agemus. nunc autem obiter eius mentio incidit quòd poſteriores brachium mouentes conſpici aptè nequeant, niſi ille à ſpina & occipitio, ad ipſius uſq; inſertionē, ſectione liberatus fuerit. Adminiſtratur uerò nouacula aut cultello, ſecundùm ſpinæ dorſi longitudinem facta ſectione, quæ muſculum illum duntaxat ad ſubiecta uſque uulneret, deinde altera ſecundùm occipitium eſt ducenda, quæ ibidem etiam muſculi principium, ab occipitij oſſe liberet. At ſi fortaſſis ſubiectum aliquem muſculum illis ſectionibus uitiare metuis, buxeum cultellum exterioribus muſculi lateribus ſubdes, illi ſcilicet lateri, quod ab occipitio ad clauiculam fertur, & deinde illi, quod à ſummo humero ſeu clauicula, ad octauę thoracis uertebræ ſpinā deſcēdit. Cultello enim lateribus indito, & ſurſum deorſumq; acto, à ſubditis muſculis illum ſcapulæ muſculum abſcedere coges, atq; ipſius neruei principij craſſitiem facilè tunc cōiecturabis, muſculumq; à ſubſtratis corporibus iam liberatum, paruo negocio ad ipſius inſertionem perduces. Verùm rurſus ſub hoc, ut in peculiari huius muſculi enarratione ſumus dicturi, obſeruandum eſt, ne unà cum illo muſculus ab occipitio in ſcapulam procedēs auferatur, quem Galenus unà cum illo, quem nunc diſſecaſti, ſcapulam quoque ſurſum trahere prodidit. Neq; hoc eo dico, quaſi homines illum cum ſimijs communem

Primi brachium mouentium muſculi adminiſtratio.

d 3 ta. Δ.

e 5 tab. ab r adſ & t.

f 5 ta. Δ.

Li. 6 de Adminiſtrandis confectionibus.

Admi. ſecundi ſcapulam mouentium, ut reliquos brachij ſcitè aggrediaris.

g 9 ta. Γ, Δ. ubi muſculus iſte plene circumſcribitur.

h 2 fi. cap. 21 lib. 1 G, I, K.

i 1, 2 fi. cap. 22 lib. 1 ab I uerſus Q.

 haberent,

haberent, uerùm ut nõ perfunctoriè, an illo quoq; homines donentur, animaduertas, & simia administrationi simul adhibita, hæc nostra cum Galeno (si modò diligens Naturæ sis admirator) conferas, neque etiam canibus hîc confidas, qui quemadmodum equi, & boues, & cætera, quę clauiculis carent, animalia, plurimùm in brachium & scapulam mouentibus musculis, à simijs uariant. Quæ adhuc alium habent musculum, ab externa sede transuersorum processuum quatuor primarum ceruicis uertebrarum enatum, & in scapulæ spinam insertum, quo homines quoque carent, esset tamen & iste quoq;, si reperiretur, iam dissecandus. In simijs igitur, tribus illis musculis abscectis, in homine uerò, primo duntaxat liberato,[k] musculum cuius beneficio brachium attollitur, à suo principio separabis, eius caput ab uniuersa scapulæ spina, summo humero, & clauiculæ media sede, nouacula aut cultello proximè semper ossi adiecto, abscecans, donec illum transuersam in humerum insertionem moliri conspexeris. Brachium tamen attollens musculus, postquam eius triangularem figuram, et pręcipuè illius capitis, quod abscectum, iam obtusum trianguli uerticem ostendet, perpenderis, non solùm in superficie undique est intuendus, sed summa diligentia inquirendum uenit, num tota illa moles articulum exteriùs integens, quamq; nos unius musculi loco habemus, plures musculi sint mutuò sibi incumbentes, quemadmodum Galenus in Quinto libro de Administrandis consectionibus uidetur innuere, immeritò uti aliàs sæpius, ueteribus dissectionis Professoribus (qui in hominum cadaueribus sese exercebant) nescio quam, oscitantiam imponens. Examinabis itaque uniuersum musculi principiũ, atq; quomodo crassescat, carnosusq; sensim musculus efficiatur, considerabis, ac deinde tendine etiam (qui simplex est) examinato, per transuersum in omnibus musculi sedibus illum diuides, ut aliquando fatearis illum nihil minus, quàm duplicatum esse, neq; illam referre speciem, quàm[l] tres primi ab ilium osse enati, & femoris motibus famulantes musculi pulchrè exprimunt, si simul mutuò incumbentes, uniusq; musculi loco enumerati perpendantur. Cæterùm duobus primis brachium mouentibus musculis, ab humero abscectis,[m] musculum, qui deorsum brachium mouet, à subditis illi partibus ad insertionem usque liberabis, quod factu est facillimum, si secundùm spinæ longitudinem, à qua principium assumit, lineam duxeris, quæ membraneum ipsius principium duntaxat persecet. Quum itaq; principium liberaueris, hamulo aut digitis id apprehendes, uniuersum musculum buxeo cultello, aut etiam nouacula retusiori, à subditis musculis separans. In hac administratione,[n] qualiter musculus iste basis scapulæ humiliorem angulum transcendat, scapulæq; adhereat, contueberis, & deinde si principium ipsius uariè ad originis locum protenderis, manifestè quo modo hic musculus brachium detrahat, & nihil minus quàm scapulam moueat, addisces. Porrò quum lineam illam moliris, qua eius musculi principium à spinarum apicibus liberas, cauendum sanè est, ne unà quoq; disseces[o] initium abdominis musculi obliquè ascẽdentis, et deinde[p] illius, qui transuersim à spinis quoque uertebrarum enatus, in decimam & undecimam, thoracis costas inseri dicetur. Quapropter si tuis manibus parum fidis, idem in hoc musculo tentabis, quod in illo experiendum probauimus, qui[q] secundus scapulam mouentium nobis numeratur, ut scilicet protensam manum, aut buxeum cultellum externo musculi lateri subdas, atq; illum transuersim sursum deorsumq; actum, tantisper moueas, donec ad spinarum usque apices musculum, à subditis organis diuisum esse conieceris, hac nanque ratione principij sui membranei crassitiem promptè cognosces, & quàm altè cultellus aut nouacula ad hoc separãdum immitti debeat, exquisitè intelliges. Verùm omnino opportunè feceris, si stylũ aliquem longiorem, rotundoq; ornatum tuberculo, sub musculi principio rectà protenderis, & sensim cultello sub musculo ad styli latus demisso, principium diuiseris, cultelli semper acie extrorsum ducta, & leuiter obliquata, sursumq; semper cum stylo protusa ad eum ferè modum, quo chartam diuidimus. Nisi etiam eo artificio uti uelis, quo in eruendis è uesica calculis utimur, quum siphonem instar dimidiæ canalis effictum, uesicæ ceruici indimus, ut dein in eius cauitatem sectio moliatur eo prorsus modo, quo pilosi serici textores, sericum in pilos diuidunt, his enim rationibus omnia pulchrè diuiduntur, quę secundùm styli longitudinem dissecanda subinde in posterum audies. Quando[r] igitur musculum, quo brachium decliue agitur, ad humerum perduxeris, tendinem ipsius ab humero liberabis, ac demum[s] musculo retrorsum brachium trahenti te accingens, ipsius initium similiter ab humiliori scapulæ costa abscindes, & accuratè indagabis, num Galenus ueriùs huic circumuertendi munus attribuerit, quàm[t] musculo gibbam scapulæ sedem occupanti, quemque ego in circumuertentium albo recensui. Poteris itaque hunc tam diu humero appensum relinquere, donec illum, qui scapulæ gibbum opplet, à scapula ad articuli usque ligamentum abraseris, ut eo ueriùs singula expendere ualeas.[u] Musculum, qui scapulæ cauitati incumbit, quæ inter spinam & superio-

Admi. secundi brachium mouentium.

Quarti administratio.

Tertij administratio.

Septimi.

Quinti.

k 4 tab. Ξ. 10 ta. Δ.

l 9 ta. Π. 10. ta. Σ. 11. ta. Σ.

m 10 ta. Θ.

n 10 ta. Υ.

o 11 ta. a, b.

p 11 ta. Δ.

q 9 ta. Γ, Δ.

r 10 ta. Θ.

s 11 tab. Γ.

t 13 tab. S.

u 12 ta. H, H.

superiorem ipsius costam uisitur, à scapula derades duabus lineis, una per spinæ scapulæ superius latus, altera secundùm elatiorem eiusdem costam, ductis, & deinde, quî humeri articuli ligamento musculus committatur, examinato. Brachium circumagentium[x] musculus, qui internam scapulæ sedem sibi uendicat, nisi priùs scapulam sectionis serie à claviculis solueris, non commodè se spectandum offert, et integris adhuc scapulam mouentibus musculis, importunè scapulã à clauicula separaueris, aut etiam unà cum clauicula à thorace eam abstuleris. Quandocunque igitur scapulam à clauicula, sectionis serie liberatam uideris, aut scapula in totum à thorace ablata fuerit, eius musculi, quem ordine brachij motorum sextum retuli, administratio facillima erit, quandoquidem ocyus tum uniuersus ex scapulæ eraditur cauitate, quod ubi præstiteris, huius simul & aliorum officium absque negocio examinabis. Quanquam interdum etiam[y] quinti nobis enumerati musculi sectionem, donec scapulam à clauicula solueris, reseruandam censeo, quum is in scapulæ cauo thoraci proximo prorsus recondatur.

Sexti.

DE LIGAMENTIS HVMERI AD *scapulam articuli.* Caput XXV.

PRIMO Libro[a] rotundum magnumq́ humeri caput, & non admodũ latum, neq; insigniter profundũ scapulæ[b] acetabulũ (propter uarios, quos brachio obimus, motus) meritò extructa esse retuli. Ne autẽ laxus adeò articulus male custodiretur, & quouis ferè motu sua sede humerus excideret,[c] processus quosdam scapulæ, & uaria deinde ligamenta inuicem ossa colligantia, Naturam produxisse subiunxi. Cæterùm quum iam articulum munientes processus, ac plerosq; hunc stringentes[d] musculos absolui, tempus sanè exigit, ut articuli etiam ligamenta nunc percurram. Superiori itaque Libro scripsimus, quî superior humeri pars, quodãmodo in duo inæqualia capita distingueretur, in interius scilicet, quod amplum, & semiglobi instar rotundum est, & propter illi obnatam cartilaginem læue, articulationiq; idoneum, exterius autem asperum inæqualeq; uisitur, leui quodam patuloq; sinu, ab interno orbiculatim distinctum. Et rursus propter alium[e] sinum, in anteriori parte exterioris capitis exculptum, ac[f] exterius caput musculi cubitum flectentium anterioris transmittentem, exterius hoc humeri caput ueluti geminum conspicitur, utrinque ad sinus illius latera magis, quàm in reliqua parte extuberans. Atque hęc omnia, præsentis articuli ligamentorum occasione potissimùm sunt fabricata, interius quidem caput, articulationis gratia, exterius uerò, ut ligamentorum insertionem susciperet, aut ex se eadem porrigeret. Sunt autem tria robusta, quæ humerum in scapulæ acetabulum connectunt ligamenta, præter commune, omnes articulos instar membranæ, nunc tenuioris nunc crassioris ambiens uinculum.[g] Quod itaque amplum & membranosum est, omnibúsque articulis commune, orbiculatim ex supercilijs ceruicis scapulæ principium assumit, ac totum articulum ambiens, in radicem interni capitis humeri primùm inseritur, & deinde totius exterioris capitis amplitudini, ac utriusque ceruici implantatur. Aliorum uerò trium[h] duo quidem ad amussim instar neruorum teretia uisuntur,[i] tertium uerò nonnihil amplum. Enascitur autem[k] primum ex[l] apice interioris processus scapulæ, & hinc procedens, internis anterioribusq́[m] partibus exterioris humeri capitis circuntenditur, ualidissimè huius capitis sedis impressioni adnatum.

Ligamẽta humerum scapulæ connectentia.

Cæteris articulis commune.

Tria propria.

Primum.

[n] Alterum uerò, quod crassius maiusq́ isto est, ex ceruicis scapulæ superiori[o] parte, ubi summo humero submittitur, ortum ducit, & interius humeri caput superans, inseritur toti illi exterioris capitis[p] regioni, quæ ad externum latus eius sinus extuberat, qui exterius[q] caput musculi cubitum flectentium anterioris uiam præbet. Huius ligamenti anterius latus, posteriori primi ligamenti connascitur lateri,[r] ac simul ambo uelut transuersum ligamentum efformant, caput eius musculi in suum sinum seruans.[s] Reliquum uerò tertium, ex eadem cum secundo regione principium nanciscitur, ac obliquè hinc porrectum, inseritur in totam posteriorem exterioris capitis humeri[t] sedem adeò, ut præsens ligamentum posteriorem articuli ambiat regionem, ut enim amplum obtinet principium, ita quoque ampliorem molitur in humerum insertionem. Cæterùm præter hæc tria, quæ præcipuè humerum, ne deorsum extrorsúmque ab acetabulo scapulæ labatur, continent, aliud est adhuc[u] ligamentum, humerum sursum & in anteriora, ad mediam nimirum inter summũ humerum & interiorem scapulę processum sedem luxari prohibens, hoc enim similiter ualidum, ab interiori quoque processu scapulę, sursum obliquè ad summum humerum porrigitur, articulum humeri cum scapula nusquam contin-

Secundum.

Tertium.

Ligamen ab interiori scapulæ processu in superiorem pertinens.

x 7 tab. r.
y 7. ta. I.
a Hæc seriatim petes ex 1 & 2 fi. ca. 23 li. 1 A, B, C, D, E, F, G.
b 2 fi. ca. 21 li. 1 A, B.
c 1 fig. ultimarum li. 1 μ, λ.
d magna ex parte qui brachium mouent.
e 1 fig. cap. 23 li. 1 H, I.
f 6 tab. caput m musculi ⊖.
g Id quum nullam obtineat craßitiem, secus delineari nequit, quàm illic occurrit, ubi in tabulis ossa detecta spectantur, ut 8 tabula.
h 5 tab. d & e.
i 13 tab. V.
k 5 ta. d.
l 5 ta. b.
m 1 fi. cap. 23 li. 1 D.
n 5 ta. e.
o 1 fi. ca. 21 li. 1 A.
p 1, 2 fi. ca. 23 lib. 1 E, iuxta H figuræ 1.
q 6 tab. in musculi ⊖.
r 5 ta. f.
s 13 ta. V.
t ab E ad F 2 fi. cap. 23 lib. 1.
u 5 ta. c, à b ad a.

contingens. Atque huic eidem muneri subseruit, nerueum illud caput anterioris cubitum flectentium musculi, quod ab eminentissima scapulæ acetabuli sede enatum, inter articuli ligamenta humeri caput transscendere, atque suo sinui incumbens deorsum ferri audies. Horum ligamentorum administratio, non nisi scapulam quoque mouentibus musculis, et cubitum flectentibus dissectis, aggredienda est, quæ tunc cultellis paruulis, sed acutioribus celebrabitur, atque omnium primùm id secandum ueniet, quod ex interiori scapulæ processu exoritur. deinde alia duo peculiaria, ab ipsorum radice à scapula liberans, usque ad humerum singula deduces. Neque hîc interim oscitanter animus adhibendus erit, ne quum secundum ligamentum aggredieris, unà quoque caput exterius cubitum flectentium musculorum anterioris præscindatur, nisi fortassis antea ademptum unà cum toto musculo esset. Porrò ligamentum ab interiori processu scapulæ, in summum humerum pertinens,[x] musculo brachium attollente ablato, euadit citra sectionem conspicuum. Illud uerò, quod scapulæ acetabuli cauitatem aliquando auget, diuiso prorsus articulo, in conspectum uenit.

Ligamentorum administratio.

x 4 ta. 2. 5 ta. 7.

DE MVSCVLIS SCAPVLAM MOuentibus. Caput XXVI.

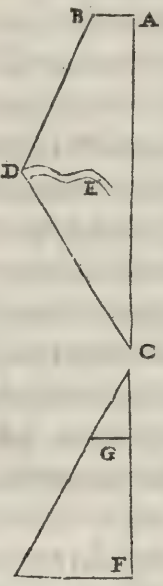
SCAPVLA ijsdem cum brachio agitur motibus, si illum duntaxat exceperis, quo brachium circumuerti diximus. Scapulam itaque pectori admouet triangularis[a] musculus, illi substratus[b] musculo, cuius beneficio brachium pectori adducimus. Est nanque hic primus scapulæ musculus, quem in uigesimotertio Capite ex secunda, tertia, quarta, quinta, & interdum sexta, superioribus thoracis costis, paulò antequam in cartilagines illæ cessent,[c] principium assumere docui. Adeò ut hîc neque ipsius substãtia, quæ tota, nisi iuxta tendinem, carnea est, neque[d] insertio, quam in interius latus anchoram imitantis processus molitur, neq; fibrarum ductus, qui ex amplo principio in obtusum uerticem, nusquam intersectæ feruntur, diffusiùs recensenda ueniant, quum abundè sit, ipsius functionem hîc addidisse. Si itaque huius musculi altiores fibræ contrahantur, elatiùs scapulam pectori admouent, inferioribus uerò in se contractis, uersus pectus demissiùs scapula adigitur. At totius musculi fibris unà laborantibus, scapula in neutrã partem declinans, pectori adducitur. Quanquã interim scapula pectoris ossis summo, aut mucronatæ cartilagini nõ ęquè, atque brachiũ adducitur, quod insignibus in motu differentijs, nunc pectoris elatiori sedi, nunc demissiori admouetur,[e] quemadmodum ipsius quoque musculus, elatiùs & demissiùs ipso scapulæ musculo initium ducit. Cæterùm etsi Galenus scapulę nullum tribuit musculum, qui proprio motu ad pectus, antrorsumúe scapulam ageret, & nos tamen hunc, quem iam narrauimus, illi priuatim àscribimus, non prætereas, quæso, quin sedulò mentem quoque accommodes[f] musculo, quem cæterorum Anatomicorum more, à scapulę basi enatum, octo superioribus costis inseri dicemus, quum thoracem mouentium musculorum sermo instituetur. Si enim huius naturam diligenter spectaueris, & potissimùm in quadrupedibus, fortassis illum quoque scapulæ motorem recensebis, quemadmodum audies, quum sexto post hoc Capite, illum thoracem mouentium secundum enumerabo. Porrò sursum ad caput ualidi musculi scapulam attollunt, si quidem & ipsa grandi mole constet, plurimámque ipsi carnem adnatam sustineat.[g] Primus est, quem ante musculos brachium mouentes dissecandum esse, tunc dicebam, quum illorum musculorum administrationem secundo ante hoc Capite exequerer. Musculus iste raram, præter cæteros corporis musculos, figuram sortitur, ut etiam fibras & mouendi rationem, ab alijs musculis quodammodo differentes adeptus est. oritur enim ab occipitij osse transuersa[h] linea, quæ ab eius ossis medio, uersus auris radicem porrigitur. Huius lineæ externum latus, ab auris pinnula tantum remouetur, quãta ipsius ab occipitio exortus est longitudo. Si enim occipitij sedem, quæ ab ipsius medio ad aurem ducitur, in duas ęquales regiones diuiseris, earum unam, quæ occipitij medio uicinior est, pręsentis musculi principium occupare intueberis. In occipitij medio dexter musculus sinistrum contingit, ac ambo inuicem iuncti, unaq; ueluti ex spinarum uertebrarum apicibus[i] principium ducentes, per ceruicis thoracis'que spinam, usque ad octauam thoracis uertebram protenduntur. Dexter (idem de sinistro intelliges) qua ex spinarum apicibus enascitur, membranosus tanta ferè amplitudine apparet, quanta uertebrarum in suo latere est[k] latitudo, reliqua uerò regione carneus (si unicum duntaxat[l] locum exceperis) conspicitur. Quis autem membraneus ille locus sit, sermonis progressus enarrabit.

Primus scapulam mouentium.

Secundus scapulam mouentium.

a 5 ta. r.
b 3, 4 ta. Δ.
c 5 tab. ab i ad k.
d 5 tabulæ l in b.
e confer K, R 3 ta. cum i, k tabulæ 5.
f 7 ta. L, L.
g 9 ta. r, Δ. 1 ta. G. 2 K, L. 3 b.
h 9 ta. ab E ad F.
i 9 ta. ab E per K ad G.
k 6 fi. ca. 15 l. b. 1 ab ſ ad u. & 9 fi. à t ad z.
*l 9 ta. *.*

enarrabit. Sunt itaque hæ duæ præſentis muſculi lineæ. Vna tranſuerſim ſecundùm occipitium porrecta, quæ etſi tenuis ſit, carnea tamen uiſitur. altera rectà per ſpinam deorſum ab occipitij medio, ad octauam uſque thoracis uertebram deſcendit. Præter has autē, aliæ duæ obliquæ ſunt,[m] una ex termino trāſuerſæ lineæ, quo aurem ſpectat, obliquè deorſum uerſus anteriora, ſeu in dextro muſculo dextrorſum protēditur, quo uſq; latiorem clauiculę[n] partem contingat, ſummo humero coarticulatam.[o] Alia linea quæ ſimiliter obliqua eſt, à lineę poſtremò commemoratæ fine, quo ipſa clauiculam tangit, deorſum uerſus poſteriora obliquè tantiſper deſcendit, dum unà cum termino rectæ[p] lineæ, ſecundùm ſpinam exporrectę, acutum angulum conſtituat, è regione octauæ thoracis uertebræ conſiſtentem. Quatuor his lineis muſculus circumſcribitur, uerùm præter has, muſculus[q] aliam tranſuerſam, in ipſius medio quodammodo nanciſcitur, eam nimirum, qua[r] toti ſcapulæ ſpinę, & ſummo humero, & clauiculæ latiori parti inſertatur. Hac parte qua ſuam molitur inſertionem (quæ uelut ipſius tendo eſt) neruoſus ſimul et carnoſus uiſitur,[s] ea uerò ſede, qua ſcapulæ ceruicem ſpectat, & quarta ipſius linea à clauicula, deorſum ad octauam thoracis uertebram prorepit, ſemicirculum quodammodo membraneum commonſtrat, quaſi hîc (ne fortè ſcapulæ gibbum occupantes muſculos arctiùs premat) craſſior carneusq; eſſe nequiret. Reliqua autem ſede, uti iam admonuimus (niſi quà dorſi ſpinæ committitur) omnino carnoſus exiſtit, ſed tamen undique tenuis eſt, ea ſui[u] ſede excepta, qua toti ſuperiori ſummi humeri ſedi, & latiori clauiculæ parti ualidiſſimè implantatur.[x] Porrò fibras, non uno omnes modo porrectas habet, nam quæ ab occipitio, ceruicisq; uertebrarum ſpinis deorſum protenduntur, obliquè ut & exterior eius muſculi partis linea, ad anteriora deorſum tantiſper prorepunt, donec ſcapulæ ſpinæ, & ſummo humero, & latiori clauiculę ſedi inſerantur. Præſentes fibræ eo ſemper obliquiores magiſue tranſuerſæ redduntur, quo à ceruicis uertebrarum ſpinis, thoraci propinquioribus principium ducunt adeò, ut illæ, quas ceruicis radix exporrigit, iam paulò minùs toto tranſuerſæ ſint. Quæ uerò à thoracis uertebrarum ſpinis uerè enaſcuntur, ſurſum uerſus anteriora tenſæ, tanto quoque rectiores, minùsque tranſuerſæ uiſuntur, quo octauæ thoracis uertebræ ſunt uiciniores. Eiuſmodi fibrarum ſeries commonſtrat, huius muſculi beneficio non modò uniuerſam ſcapulam ſurſum attrahi, ſed etiam deorſum uelli, rectàq; ad dorſum agi. Si nanque[y] ſuperior muſculi pars, inter ſecandum uerſus ſuam originem trahatur, totam ſcapulam ſurſum attolli conſpicis. At ſi[a] humilior muſculi pars, quæ inter ſcapulæ ſpinam, & octauam thoracis uertebram conſiſtit, ad ſuum exortum tenſa fuerit, ſcapula deorſum uellitur. Deinde uniuerſo muſculo inter diſſecandum attracto, & præcipuè[b] quà ex inferioribus ceruicis, & ſuperioribus thoracis uertebrarum ſpinis enaſcitur, ſcapulæ molem rectà retrorſum duci cernimus. Atque hinc fit, ut præſens muſculus motibus omnino pugnantibus præficiatur, ac, uti prius relatum eſt, fibràs contraria ſerie ductas quoque exigat, quanuis interim nulla prorſus ſui ſede hunc diſiunctum inconiūctúm ue eſſe, quis uerè dixerit. Proinde unitatis ratione, præſens muſculus unius loco mihi habebitur, quo minus autem functionis gratia is duorum, aut plurium uice à quopiam recenſeri queat, per me non obſtiterit. At Galenum miror, qui hunc muſculum diſiungens, ad medium fere Libri quarti de Adminiſtrandis ſectionibus, ſuperioris muſculi partis prolixiùs, quàm de aliquo totius corporis, contra Lycum nimis profectò inuidioſè diſceptans meminit. Ad calcem uerò eius Libri, inferiorem muſculi partem uix obiter nominauit, tunc ſcilicet, quum ſcapulam duobus proprijs muſculis, ad dorſum agi inſinuaret, quorum inferior eſt huius noſtri muſculi humilior pars, à thoracis uertebrarum ſpinis præcipuè originem aſſumens, quam etiam alibi Demiſſiorem ſcapulæ muſculum appellauit. Vtcunque ſit, parua hîc nobis cum Galeno futura eſt diſſenſio, ſi ambos à ſe enarratos muſculos, unum continuum corpus eſſe annuerit. Nam etſi fortaſſis muſculi huius[c] inſertio, quæ inſtar latæ ac obliquè admodū procedentis lineæ perficitur (quantumuis etiam & in inſertione muſcu-

QVAMVIS muſculi huius, de quo in præſentia agimus, effigies ex ſecunda muſculorum tabula, ad literas K & L, tum longe adhuc manifeſtiùs ex nona tabula ad Γ & Δ, alijsq́ue his circumductis characteribus peti poſſit, nihilominus rudibus lineis in ſuperiori figura hîc illius circumſcriptionem expreſſi. Inferiori uerò effigie trapezion, quam obſcurè Galenus in Quarto de Adminiſtrandis ſectionibus libro proponit, delineaui. Pertinet itaq; ab A ad B tranſuerſa linea, ſecundùm occipitium protenſa. Ab A uerò ad C linea recta ab occipitio, ad octauæ uſq; thoracis uertebræ ſpinam ducta. A B uerò ad D, linea obliquè ab occipitio ad clauiculam pertinens. A D ad C linea quoq; obliquè à clauicula, ad ſpinam octauæ thoracis uertebræ procedens. Poſtremò à D ad E, inſertio muſculi in ſpinam ſcapulæ, & ſummum humerum, & latiorē clauiculæ partē facta notatur. In humiliori porrò figura F, notat trianguli rectangulum & baſim etiam, G uerò lineam toto ductu æquè diſtantem à baſi. Vniuerſum autem ſpacium, quod ab F ad G habetur, τραπέζιον, ſeu menſalem figuram notat, à qua ſecluditur acutiſſimus præſentis trianguli angulus.

m 9. tab. ab F ad H.
n 1, 2 fi. ca. 22 lib. 1 ab I ad Q. cum L fi. 1 ca. 21 lib. 1.
o ab H ad G 9 ta.
p 9 ta. ab E ad G.
q 9 tab. ab H ad I.
r 3 fi. ca. 21 li. 1 à G, per I, K ad L.
s Inter H et G occurrit *9 ta.
t præcipuè M 9. ta.
u 4 tab. b.
x Has lineæ referunt in 9 tab. muſculo ductæ.
y 9 tab. Γ.
a 9 ta. Δ.
b Ad K tabulæ 9.
c 9 ta. ab H ad I.

musculus continuus sit) illum in duos distinguere appareret, nulla tamen prorsus discriminis nota (nisi forte diuersus fibrarũ ductus)[d] inter spinam dorsi, & scapulæ basim habebitur. Vbi tamen distinctionem lineamque confingere debes, si modo superiorem Galeni musculum trapeziæ figuræ quouis pacto assimilaturus sis. Ea siquidem[e] linea, quæ à ceruicis radice, secundùm scapulæ spinam, & summum humerum, & latiorem clauiculæ sedem duceretur, comparanda uenit basi trianguli rectanguli, in cuius summo linea æque distans à basi ducta sit. Quẽadmodum ea musculi[f] linea, quæ secundùm spinæ ceruicis longitudinem fertur, illi trianguli lineæ assimilatur, quæ perpendiculariter trianguli illius basi incidit.[g] Quæ autem ad occipitiũ transuersim ducitur, illi lineæ correspondet, quæ in trianguli uertice æquè cum basi distat. At[h] quæ ab occipitio ad clauiculam procedit, obliquo trianguli lateri confertur. Cæterùm nũc magis à Galeni dogmatibus mihi reclinandum est, idque præcipuè propter simiarum ad homines differentiam. Primùm enim, si Galeno credideris, teipsum inscitiæ oscitantiæque inter secandum insimulabis, quum deinceps alios musculos scapulam attollentes in homine sedulò indagare conaberis. Ex Galeni enim placito, sub eminentiori nobis dicti iam musculi parte alium inquires, qui illo longè gracilior minorque, sed tamen carnosus totus esse deberet, & qui ex occipitij osse sub nuper dicto principio enatus, deorsum modicè uersus anteriora, obliquè descenderet, & altiori basis scapulæ angulo exporrectus, in latum tendinem desineret, ad medium usque basis scapulæ interiùs insertum, è regione radicis spinæ scapulæ. Huic id munus concreditum esset, ut scapulæ basim sursum, seu ad occiput attraheret, uerùm hunc frustra mecum in homine (quòd ipse illo destituatur) indagabis, quũ interim promptissimè is in caudatis simijs occurrat, eam prorsus naturam, quam Galenus ipsi tribuit, quamque ego iam descripsi, seruans. Quod non eo in medium adfero, quasi illum musculum in hominibus inuestigari nollem, sed ne librorum lectioni plus satis fidei tribuẽs, me illum prætermisse arbitreris, aut si sectionẽ aggrediaris, intelligas, quo nam pacto hominis musculos sis reperturus, quanque præter meritum Galenus ueteres dissectionum Professores subinde suis delusus simijs insimulet. Denuo in caudatis simijs alium obseruamus musculũ, à Galeno quoque enumeratum, qui carnoso principio, ex primæ ceruicis uertebræ trãsuerso processu, dein & ex tertiæ & quartæ uertebræ transuersis processibus enascitur, non quidem ex interna ipsorum sede, sed ab externa magis. Hic musculus, postquam primùm ex reliquis musculis, qui ceruicis uertebris adnascũtur, emersit, teres, sed tamen latior, quàm profundior apparens, deorsum in posteriora, uersus scapulæ basis superiorem angulum perfertur, ipsius internæ sedi carnosus latiorque redditus insertatur. Rursus simiæ alio quoque musculo donantur, quem inter Galeni musculos scapulas attollentes, si Quartũ de Administrandis sectionibus ad amussim discusseris, quarto loco enumerari reperies. Atque hic mihi ab interna transuersi primæ ceruicis uertebræ processus sede, deinceps & tertiæ quoque & quartæ ceruicis uertebrarum transuersis processibus, carneo principio enasci uisus est, quod prædicto musculo latius redditum, deorsum quoque, sed minus in posteriora tantisper ducitur, dum carnea lataque insertione, in scapulæ spinã inseratur, in ea spinæ sede, qua hæc summum humerum producit, quæ quodammodo è regione ceruicis scapulæ consistit. Cæterùm ut homines prorsus secundo Galeni musculo, qui ab occipite in simijs exoriri dictus est, destituuntur, ita etiam & quarto. Verùm[i] tertium musculum homo communem nanciscitur, sed nonnihil quàm simiæ ualidiorem. Exoritur enim homini musculus ualidus à[k] transuerso primæ ceruicis uertebræ processu, deinde &[l] transuerso processu tertiæ uertebræ, quartæ & quintæ, quasi disiunctis constaret principijs, uno nimirum, quod primæ ceruicis uertebræ debetur, altero autem, quod tribus secundæ uertebræ proximè subiectis ascribitur. Quanquam etiam interdum à[m] transuerso secundæ quoque uertebræ processu musculus hic, sed parua origine enasci uisus sit. Porrò principia hæc, simulatque ex reliquis ceruicis uertebras amplexantibus musculis emergunt, unà coëunt, & ualidum efformant musculum nonnihil latiorem, quàm profundiorem, qui lata, sed carnea insertione, in[n] internam superioris anguli scapulæ basis sedem inseritur, scapulamque sursum uersus anteriora, ceruicisque latera trahit. Non inopportunè itaque hic musculus nobis scapulã attollentiũ alter dicetur, aut saltem omnium scapulæ motorum tertius in hac nostra serie locabitur. Galenus suis omnibus scapulam attollentibus musculis, addidit oblongum gracilémque[o] musculum, quem ex ossis hyoidis lateribus procedentem scapulæ, propter ipsius ceruicem, interiori ex parte inseri scriptum reliquit, & eius musculi beneficio in anteriora colli, scapulam attolli opinatus est. Ego autem in Capite de hyoidis ossis musculis, eius ossis gratia, non autem scapulæ, hũc musculum efformatũ asserui, ac proinde cuiusnã motus autor is censeri debeat, diligenti sectione uenit indagandũ. In hoc enim simijs nulla cũ hominibus est differẽtia, nisi quòd simijs

Musculus scapulã attollens, quo simia abundat.

Tertius musculus simiæ scapulam attollentium.

Quartus, quẽ simiæ sibi priuatim secus quàm homines uendicant.

Tertius hominis scapulam mouentium.

Musculus inter scapulam attollentes à Galeno perperam descriptus.

[d] 9 ta. ab I ad K.
[e] 9 tab. à K per I ad H.
[f] 9 ta. ab E ad K.
[g] 9 ta. ab E ad F.
[h] 9 ta. ab F ad H.
[i] 7 ta. H. 6 ta. K. 8 I. 10, 11 C. 12 G. 13 Q.
[k] 10 fi. ca. 5 lib. 1 S.
[l] eiusdem fi. Z.
[m] 5, 6, 7 fi. ca. 15 li. 1 u.
[n] 1 fi. ca. 21 lib. 1 φ.
[o] 5 ta. R, S.

ſimijs toto progreſſu carneus uideatur, hominibus autem in medio ductu gracileſcit, tendinis ſpeciem cõmonſtrans, & duobus quaſi muſculorum uentribus donatus. Quod ſanè Galenus, ſi hominem unquam ſecuiſſet, non minus animaduertiſſet, quàm [p] muſculos inferiorem maxillam deorſum ducentes duobus donari uentribus. [q] Vnus adhuc muſculorum ſcapulam mouentium reliquus eſt, qui hanc retrorſum ad dorſi ſpinam, uerſus ſuperiora nonnihil agit. Hic autem amplus & tenuis, ſed omni ex parte carneus uiſitur, qui à quintæ, ſextæ, & ſeptimæ ceruicis uertebrarum, deinde trium primarum thoracis uertebrarum ſpinis [r] principium ducens, toti propemodum ſcapulæ baſi carneus, ac æquè ut in exortu latus [s] inſeritur, fibras obtinens non prorſus tranſuerſas, at nonnihil obliquè à dorſo, deorſum ad ſcapulæ baſim ductas. Quibus uerò muſculis hic quadrilateris muſculus, & alij omnes tegantur, quibus ue illi obducantur, ſectionis ſemper ſeries, et muſculorum tabulæ leui negocio commonſtrãt. Quod profectò non oſcitanter in illo [t] muſculo obſeruandum præcepimus, qui brachij ad dorſum uerſus inferiora motus autor eſt, quem Galenus in Libro decimotertio de Vſu partium ſcapulam quoque deorſum ducere parùm rectè prodidit, ego autem huius quoque modò memini, ne quis in muſculorum ſcapulam mouentium numero, Galeni nomine alium, quàm hactenus narraui, requirat.

p 5 ta. H, I. — q 10 ta. r. — r 10 ta. à G ad H. — s 10 tab. ab I ad K. — t 11 ta. Θ.

Quartus hominis ſcapulã mouentium. — *Muſculum quo brachium detrahitur, ſcapulam non mouere.*

MVSCVLORVM SCAPVLAM MOVENtium adminiſtratio. Caput XXVII.

PRAESENTIVM muſculorũ adminiſtrationẽ pari, qua reliquos omnes, methodo aggredieris. [a] Primi enim, quo ſcapula pectori adducitur, principiũ, nouacula à coſtis, unde prodit, liberandũ eſt, & deinde toto muſculo à thorace ad internum uſq; ſcapulæ proceſſum ſeparato, ipſiusq; attractis principijs, cuius potiſſimùm motus opifex habendus ſit, inquires, num ſcilicet brachium potius, ut Galenus docebat, quàm ſcapulam uti ego dicebam, moueat. [b] Secundum muſculum, quem & ſcapulam attollere & deorſum trahere dixi, in muſculorum brachium mouentium adminiſtratione iam antea es aggreſſus, unde etiam hîc ipſius ſectionem prolixiùs repetere penitus abs re foret. Verùm [c] tertium, qui à ceruicis uertebris ad ſcapulę baſis ſuperiorem angulum ducitur, ſuo principio prorſus liberandus non eſt, niſi aliquot ceruicis muſculis antea præſectis. Ac proinde operæpretium erit illum trãſuerſim, ubi primùm ex ceruicis muſculis emergit, abſcindere, atq; ipſius principio ad uertebras relicto, illum à ſcapula liberare, ipſius tamen functione prius perpenſa. [d] Quartum muſculum leui longaq; ſectione à ſpinarum apicibus ſecabis, atque ubi ipſius inſertionem adamuſſim obſeruaueris, eundem à ſcapula amouebis ſedulò cauens, ne tertium hominis thoracem mouentium muſculum ſimul reſeces, aut ſaltem imprudenter ſuo principio liberes. Deinde ſi adhuc [e] longus ille muſculus, quem contra Galeni ſententiam, hyoidi oſſi proprium eſſe retuli, aſſeruatus ſit, non oſcitãter ſpecta, num ſcapulæ, an illius oſſis gratia creatus ſit. Nunc cultello, quàm licebit proximè, ligamenta à ſummo humero et clauiculis, quâ inuicem committuntur, reſecabis, ſummum humerum à clauiculis liberans, & [f] peculiarem huius articuli cartilaginem obſeruans, quæ illi ſimilis eſt, [g] quæ in maxillæ inferioris ad ſuperiorem articulo, & [h] clauiculæ rurſus cum pectoris oſſe nexu adinuenitur. Deinde accuratè perpendes, num tertium aliquod os hîc, pręter clauiculam, & ſummum humerum, cum ipſius appendice, dictaq; nunc cartilagine exiſtat, cuius Hippocratem in Libro de Articulis, de brachij luxationibus differentem meminiſſe Galenus docet. Sed quid de illo oſſe ſentiã, Primo libro ſum executus. ubi itaque clauiculam à ſcapula diremeris, hæc in ſua ſede diligenter ſeruanda uenit. Verùm uaſis ex thorace in brachium proreptantibus funiculis binis interceptis, & deinde in funiculorum medio reſectis, ſcapulam à thorace euertes, ut iam circumuertentis brachium [i] muſculi naturam inſpicias, qui cauam ſcapulæ ſedem occupat. Hoc itaque ab oſſe undique eraſo, atque ad articuli ligamentum deducto, & eius functione perpenſa, illum quoque abijcies, ut nunc ſcapula nulli alteri firmata parti, à thorace maximi [k] muſculi interuẽtu hærere uideatur, qui thoracem mouentium ſecundus, & à ſcapulæ baſi enatus, octo ſuperioribus thoracis coſtis manus ritu inſeritur, cuiuſq; naturam cum reliquis reſpirationi ſeruientibus muſculis, tertio ab hoc Capite exequar. In præſentia enim ad capitis muſculos eſt accedendum.

a 5 ta. r. — b 9. ta. r, A. — c 7 ta. H. 13 tab. Q. — d 10 ta. r. — e 5 ta. R, S. — f 4 fi. cap. 22 li. 1 R. — g in margine cap. 10 li. 1. — h 4 fi. cap. 22 li. 1 S. — i 7 ta. r. — k 8 ta. F.

Primi adminiſtratio. — *Secundi.* — *Tertij.* — *Quarti.* — *Clauiculæ à ſcapula liberatio.*

DE MVSCVLIS CAPVT MOVENTIBUS. Caput XXVIII.

Capitis motus

SVPERIORI Libro, primæ ſecundæq; ceruicis uertebræ conſtructionem diffuſe admodũ perſequentes, caput proprijs motibus, & ſecundarijs moueri retulimus. Vt enim eleuato brachio cubitus unà attollitur, ac eques cum equo promouetur, ita quoq; motam ceruicem caput neceſſariò ſubſequitur. Ac proinde, quot proprijs motibus ceruix agitur, totidem etiam ſecundarijs caput mouetur, ac ceruix quidem extenditur, ſeu in poſteriora uerſus dorſum ducitur, & in anteriora flectitur, deinde utrinque ad latera, ad humeros ſcilicet etiam inclinatur, utcunq; aut flexa aut extenſa, erectáue ſit. Caput autem uno proprio motu, uel quieſcẽte etiam ceruice flectitur, & extenditur, ſeu in poſteriora anterioraq; fertur, ad latera autẽ nõ, niſi ceruicis beneficio agi poteſt. quandoquidẽ immota rigidaq; ceruice, nemini ad humeros caput inclinare conceditur. Vtcũque id parum rectè in Quarto de Adminiſtrandis ſectionibus. Libro Galeno uiſum fuerit. Cęterùm præter flexionẽ et extenſionẽ, quas caput mea quidem ſententia, repugnanteq; Galeni placito, ſuper primam ceruicis obit uertebram, alium etiam capiti motum ſuperiori Libro largitum eſſe prodidimus, qui alter proprius capitis motus eſt, cuius ope inſtar rotæ quodammodo, ad axem circunducitur, ſiue flexum ſiue extenſum cum ceruice, aut citra ceruicem fuerit, atq; hunc ad ſecundam uertebram confici, contra Galeni dogmata dictum eſt. Quamobrem etiã nunc operæpretium fuerit muſculos omnes recenſere, qui priuatis capitis motibus famulantur, & dein de eos, qui ceruicis ductibus præſunt. Quanquam rurſus de ceruicis muſculis, in dorſum mouentium muſculorum enarratione pertractandum erit, quos quàm examuſſim Galenus deſcripſerit, ex ipſius Libris diſcas, uelim. Ego enim ſuis ueſtigijs, ſi modò clare uereq; eos deſcribere debeã, nequaquam perpetuò hæſurus ſum, quãuis interim pro uiribus, ut & hinc is Anatomicorum corypheus intelligatur, ad ipſius ſeriem me accingam. Primùm itaq; ſex muſculorum coniugationes, ſeu paria mihi ueniunt explicanda, quæ in poſteriori ceruicis ſede locata, partim capitis, partim autem primæ ceruicis uertebrę motibus famulantur. Verùm anteaquã ad horum enarrationem Galenus acceſſit, duo alia muſculorum paria ex diſſectionis ſerie prępoſuit, ſcapulæ motibus ſeruientia, quorum[a] unum homines cum ſimijs commune nanciſcũtur id ſcilicet, cuius alterius lateris muſculus in ſcapulæ ſpinam, ſummum humerum, & latiuſculam clauiculæ partem inſeri dictus eſt. Altero autem pari homines deſtituuntur, cuius in altero latere muſculus ab occipitio enatus, ad altiorem baſis ſcapulæ angulum in ſimijs protendi cõmemoratus eſt. Atq; hinc fit, ut id, quod nunc primum appellaturus ſum, Galeno tertia ſerie enumeretur.[b] Primum itaq; capitis muſculorũ par duobus, utrinq; ſcilicet ſingulis cõſtat muſculis,[c] originem ducentibus ex apice quintæ thoracis uertebræ ſpinæ, dein etiam ex quartæ, tertiæ, & primæ uertebrarũ thoracis ſpinarũ apicibus. Principium hoc, quâ primùm ex quinta thoracis prodit uertebra, acutum refert angulum, qui ſurſum tenſus, ſenſim ita lateſcit, ut muſculus ad tertiam ſecundãq; thoracis uertebram iam porrectus, adeò amplificetur, ut externum ipſius latus è regione tranſuerſorum proceſſuum earundem uertebrarum conſiſtat. Muſculi hanc ſeruantes latitudinẽ, ſurſum feruntur à quinq; inferiorum ceruicis uertebrarum ſpinis (ſed nimis quàm leuiter) exortum aſſumentes.[d] quando autẽ ad tertiæ ceruicis uertebræ ſpinam conſcenderũt, quũ hactenus toto progreſſu dexter ſiniſtro coniunctus fuerit, utriq; ab inuicẽ ſenſim magis magisq; tantiſper abſcedunt, quouſq; tranſuerſa[e] línea occipitij, oſſi carnea lataq; inſertione implantentur. Eius enim inſertionis tanta eſt amplitudo, quantum internum alterius muſculi latus, à media occipitij ſede, & externum latus ab auris radice remouentur adeò, ut inſertionis amplitudo utriuſq; muſculi tanta ſit, quãtum ab una aure ad alteram occipitij eſt interualli, quod muſculorũ inſertione nõ occupatur. Cæterùm illius muſculorum ab inuicem receſſus forma,[f] triangularis exactè uiſitur, ſi modò unam lineam tranſuerſim ad occipitium, ab interno unius muſculi latere, ad internũ latus alterius duxeris, & deinde alias duas ab eius lineę terminis, ſecundùm utriuſq; muſculi internum latus, ad tertiæ ceruicis uertebrę ſpinam, ueluti ad trianguli uerticem porrexeris. Rurſus ſinguli muſculi[g] triangulari forma conſtant, ſi lineam ſecundùm ſpinæ longitudinem ad occipitium uſq; ductam, unius lateris loco habueris, & ſecundi lateris uice, lineam ſecundùm externum muſculi latus exporrectam, & tertij lateris loco lineam, quæ tranſuerſim muſculi inſertionem ad occipitiũ deſcribit. Fibræ horum muſculorum, à ſpinis uertebrarum ſurſum obliquè, quaſi ad tranſuerſos ſuperiorum uertebrarum proceſſus, tantiſper ducuntur, dum ſimul omnes in occipitium finiant.

Qui muſculi hoc Capite enarrandi.

Potiſſimum 4. de Adminiſtrandis ſectionibus.

Primum par muſculorũ aut caput, aut primam uertebrã mouentium.

a 9 ta. r.

b 11 tab. r. 10, 11 ta. A.

c 11 ta. A.

d 12 ta. D.

e 11 tab. P, C.

f 12 tab. P, E, L.

g 11 tab. P, A, C, A, C, B.

finiant. Præsentes enim musculi, modicam prorsus & exiguam in transuersos uertebrarum processus insertionem moliuntur.[h] Secundum musculorum par admodum sanè uarium, & secus multò in homine, quàm canibus & simijs obseruamus. His nanque ex transuersis tertiæ quartæ'ue thoracis uertebræ processibus, & insuper secundæ ac primæ quoque thoracis, & quinque humiliorum ceruicis uertebrarum transuersis processibus, musculi istius paris enascuntur, & ad earundem uertebrarum spinas procedētes, ipsis nonnullis insertionibus applantantur. Deinde dexter sinistro committitur, & nusquam toto progressu ab illo recedit, simulque ambo in occipitij medium ampla insertione innascuntur, quæ sua latitudine longè superant uniuersum spacium, quod inter externum musculorum latus, aurisque radicem metiri possis. Præterea præsentes musculi prorsus carnei apparent, nullibi nerueum aliquid (quod notatu dignum sit) ostendentes. Attamen obliquas quasdam impressiones exprimunt, ex transuersis inferiorum uertebrarum processibus, ad superiorum quodammodo spinas excurrentes. at illæ leuiores censendæ sunt, neque adeò penetrant, ut his aliqua ex parte musculum diuidi quis dicere queat. Quanquam indubiè Galenus nonnullos dissectionū Professores, non duos huius paris musculos tantùm enumerasse, uerùm quosdā quatuor, quosdā uerò sex ibidem recensuisse uideatur testari. at hi fortassis ex illorū fuere albo, qui aliter ac Galenus homines aggrediebant̃. In simijs enim & canibus (de quibus hactenus in hoc secundo pari locutus sum) unum duntaxat utrinque musculum recenserem, quandoquidem si illis attendendum foret impressionibus, totidem ferè musculorum loco uterque habendus esset, quot sunt ex transuersis uertebrarum processibus exortus, & in earundem spinas insertiones. Ceterùm in homine multò aliter hanc coniugationem, ac Galenus illam descripsit, aut enumerauit potiùs, obseruaui. Apparent enim quàm plurimi utrinque musculi, serie multiplici inuicem commixti, & occipitio implantati, non tamen eodem modo omnes principium ducunt, & insertionem moliuntur. Ilico enim atque primum musculorum par subductum est,[i] musculus occurrit, qui acutum principium ex medio transuersorū processuum quintæ & quartæ thoracis uertebræ educit, & ilico ab exortu carneus apparens, muris & lacertæ formam adipiscitur, quum uerò sursum ad ceruicis initium[k] perreptat, carnosus esse desinit, ac ueluti in teretis tendinis naturam cessat,[l] musculum imitatus, qui maxillam humiliorem deorsum trahit, duobusque uentribus donatur. Quandoquidem[m] inibi, qua musculus iste secundi paris caput mouentium, ceruicis radicem superat, carnosus denuo esse incipit, quousque in occipitij ossis medium[n] inseratur. Verùm priusquam inseritur, cum ipso alius coit musculus, ex septimæ ceruicis uertebræ spina, nerueo teretique principio enatus, qui sursum ascendens, carnosus quoque euadit, dictoque musculo[o] ante ipsius in occipitium insertionem commiscetur, unà cum illo in occipitium implantatus. Atque in hac insertione dextri lateris musculi, lateris sinistri musculis cōtigui sunt, neque ab inuicē (ut primum par) remouentur.[p] Alius deinceps occurrit, qui ueluti alterius lateris tertius esse possit, ac ex apice transuersi secundæ thoracis uertebræ, & primæ etiam processus, partim carneus, partim nerueus enascitur, & sursum uersus exteriora obliquè exporrectus carnosus'ue, ac latior redditus, occipitio ad radicem[q] mamillaris in capite processus, ualidè inseritur. Sub his,[r] magna moles carnea consistit, secundo in canibus pari quodammodo respondens, quæ à transuersis uertebrarum processibus, obliquè sursum ad spinas exporrecta, occipitij ossi inseritur, fibras obtinens ab exterioribus sursum intrò obliquè repentes. Atque eiusmodi secundum musculorum coniugium, in homine non semel in publicis sectionibus ostendi. nunc autem cuiuis integrū erit, utrinque in hoc coniugio quatuor musculos collocare, primum scilicet, secundum & tertium, tres illos ante carneam molem enarratos, & quartum, ipsam carneam molem. Nisi fortassis quis denuo illam carnē in tot musculos subdiuidere proposuisset, quot in ipsa impressiones, aut exortus insertionesque uisuntur. At consultius fore arbitror, si unicum tantum par ex omnibus his, & unum duntaxat utrinque musculum numero statuerimus, quum cætera paria duobus tantùm conformentur musculis, & omnes huius secundi paris musculi eiusdem functionis gratia procreati sint. Hoc enim (ut etiam primum par) capitis & obscurè admodum, ceruicis quoque perficit extensionem, aut in posteriora ductum, quem duntaxat rectum, & in neutram partem inclinantem perfici nequaquam ambigo. Si itaque musculi utriusque lateris tendantur, nihil aliud etiam, quàm caput rectissimè extendent, & si alternatim laborauerint, iam alterius motus opifices reddentur. non enim extendent, sed circumuersionis capitis motui (quem supra secundam uertebram perfici docuimus) famulabūtur. Cæterū hæc accuratiùs intelliges, ubi uniuersum de capitis musculis sermonem audieris, & hæc nostra cum Galeni scriptis, adhibita sectione perpenderis.[s] Tertium par duobus gracilibus constat musculis, neutiquam cum prædictis mole correspondentibus. Ex secundæ enim ceruicis uertebræ[t] spinæ extremo, duo enascuntur

Marginalia: h 13 tab. A, B usque ad G. 5 tab. T. 10, 11 B. 12 F, F. — *Secundū par impensè uarium.* — i 13 ta. A. — k 13 tab. B. — l 5 ta. H, I. — m 13 tab. C. — n 13 ta. D. — o 13 tab. à C ad D. — p 13 tab. E ad F. — q 3, 4, 5 fi. ca. 6. li. 1 k. — r 13 tab. G, G. — *Primi ac secundi parium munus.* — s 14 ta. A, B. — t 14 tab. E. — *Tertium par*

tur musculi non admodum neruei, qui sursum porrecti, in occipitij medium teretes inferuntur, in ipsa insertione minus, quàm in ortu inuicem contigui, ab ipso enim nonnihil obliquè sursum ducuntur, sensim mutuò abscedentes. Hi si simul tendantur, caput quoque solum in posteriora agunt, at si alter tantùm in se colligatur, ductus ratione, circumuersionis capitis (ut duo priora paria) opifex erit. [k] Quartum par capitis etiam extensioni præfectum, sub tertio occulitur, illi quod ad substantiam, formam, ductumque attinet, simile. A posteriori enim primæ uertebræ sede, [l] ubi aliæ in spinã desinunt, ipsaque lineæ modo prominens tuberculũ processum'ue exigit, utrinque ad processus eius latera unus enascitur musculus gracilis, & omnino carneus. Ambo quarti paris musculi in exortu contigui sunt, at sursum porrecti, modiceque ab inuicem remoti, occipitio inseruntur. Porrò [m] quintum par, musculorum forma & substantia, duobus prædictis paribus respondens, iuxta externum latus tertij paris, ab occipitij osse principium obtinet, atque illinc deorsum obliquè descendens, in apicem [n] transuersi primæ ceruicis uertebræ processus inseritur, dexter quidem musculus in dextrum processum, sinister uerò in sinistrum. [o] Sextum par [p] à spina secundæ ceruicis uertebræ enascitur, & obliquè sursum procedens, in transuersum quoque primæ ceruicis uertebræ processum implantatur, pari prorsus cum quinto coniugio ratione formaque. Sunt enim utriusque paris musculi oblongi, carnei, & paulò minus toto teretes. In cane uerò & simijs multò, quàm in hominibus crassiores & insigniores, ut etiam horum animalium secundæ ceruicis uertebræ spina perquàm ampla lataque uideatur. at in illis æquè ac in hominibus tertiũ par cum quinto & sexto, pares æqualesque triangulos utrinque formare cõspicitur. Si enim trium illorum parium dextros musculos unà contuleris, in dextro latere [q] triangulum statues, si uerò sinistri lateris musculos inuicem comparaueris, etiam & hîc triangulum fieri obseruabis, cuius unus angulus cõsistit in occipitij medio, secundus ad secundæ uertebræ spinã, tertius in sinistri lateris transuerso primæ uertebræ processu. Cæterùm quinti & sexti parium munus est, primam uertebram unà cum capite supra secundam circumuertere. Vtriusque enim paris dextris musculis ad suum principium contractis, prima uertebra in posteriora sinistrorsum circumuertitur, sinistris autem laborantibus, in posteriora dextrorsum motus perficitur. Atque ad hunc modum posteriores capitis musculi, qui numero duodecim erunt (nisi in plures duobus musculis secundum par diuiseris) habent, [r] anteriores uerò hac ratione. [s] Vtrinque à media superiori ossis pectoris regione, secundùm ipsius amplitudinem, [t] & clauiculæ parte pectoris ossi ibidem coarticulata, amplum & neruosum, membraneumque musculi prodit caput, neruosius ex pectoris osse, quàm à clauicula pronatum. Caput hoc unicum, quod ad continuitatem attinet, uisitur, ac obliquè uersus superiora procedens, carnosum densumque, & paulo latiorem quàm profundiorem efficit musculum, qui carnoso crassoque admodum [u] fine, [x] mamillari in temporis osse processui innascitur, illum sua amplitudine uniuersum amplexus, sic sanè, ut & unicus duntaxat utrobique in hominibus mihi repertus sit musculus, citra etiam sectionem (quòd ualidus, ac proximè [y] membraneo latoque in collo musculo subditus sit) conspicuus. Cæterùm in quibusdam quadrupedibus, musculum ad superiora procurrentem, in medio ductu diuisum obseruaui, cuius una pars mamillari processui, altera ad auris radicem caluariæ inserebatur. Tres autem fines hactenus in nullo comperi animante, multoque minùs principium à pectoris osse & clauicula procedens, in duas tres'ue partes manifestè dissectum. Quanuis interim hos musculos utrinque ab aliquibus Anatomicis tres, aliquando & duos enumeratos fuisse nõ ignorẽ, uerùm hic numerus pro musculi finium ratione, in simijs & canibus inter dissectionis peritos uariat, licet plerique hos à capite natos, pectoris ossi & clauiculis inseri, thoracisque motibus præfici cõtenderunt. at apud neminem interim lego, qui mentione digna descriptione eos donauerit, tantũ abest, ut uerè ipsorum functionem naturamque nobis expresserit. Vtriusque enim lateris musculus cõtrarijs prorsus muniis præficitur, quatuor primorũ parium, quæ in ceruicis posteriori sede locata recensuimus. ambobus enim tensis contractisque, caput in anteriora, siue rigida siue inclinata ceruice flectitur. Si uerò dexter duntaxat contrahatur, caput in anteriora sinistrorsum circumuertitur, sinistro autem solo laborante, caput in anteriora dextrorsum circumagitur. Neque quicquã æquè ex amussim posteriorum capitis motibus famulantium musculorum functionem ostensurum est, atque duo hi priores, quorum officium iam admonitus promptissimè capis. Quandoquidem si funiculum transuersim occipitio circũduxeris, cuius fines utrinque supra aures deorsum ad pectus porrigantur, ac postmodũ utrunque finem unà traxeris, caput in anteriora flectetur, si autẽ alternatim fines uellentur, in gyrum caput mouebitur. Sint itaque hi nostrorum capitis motibus subseruientiũ musculorum, decimustertius & decimusquartus. Verum præter hos, [a] alij conspiciuntur musculi, quos ferè sub [b] stomacho latitãtes Veteres appellasse uidentur. hi nanque quatuor

Quartum par. — *Quintum par.* — *Sextum par.* — *Musculi à pectoris osse et clauiculis in caput inserti, atque in huius capitis numero 13, & 14.* — *Munus 13 et 14 musculorum.* — *Musculi sub stomacho latitantes, & ceruicis flexioni præfecti.*

k 14 ta. F, G. — *l 3, 4, 11 fi. cap. 15 li. 1 X.* — *m 14 ta. H, I.* — *n 14 ta. D.* — *o 14 ta. K, L.* — *p ab E ad D 14 ta.* — *q huius costæ in 14 tab. sunt A, H, K, alterius autem trianguli costæ B, I, L.* — *r alterius lateris musculus. 4 ta. Θ. 1 ta. F. 2 ta. I. 5 ta. K. 9 ta. D.* — *s 4 ta. X* — *t 4 ta. Y.* — *u 4 tab. Z.* — *x 3, 4, 5 fi. ca. 6, li. 1 k.* — *y 3 ta. Γ.* — *a 8 ta. A, E.* — *b 7 tab. E. aut 14 fi. li. 5 A, B.*

quatuor primarum thoracis uertebrarũ & omnium ceruicis corporibus connaſcuntur, ac partim ab iiſdem principium ducunt, partimq́ ipſis inſeruntur, non nimis liquidò poſtmodùm in occipitis os inſerti, iuxta [c] anteriorem foraminis dorſalem medullam tranſmittentis ſedem. At hos exactiùs inter dorſum mouentes muſculos recenſebimus, flectunt enim ſuperiorem dorſi partem, capite interim proprio motu horum ope uix flexo. Quamobrem etiam inter capitis muſculos uix ueniunt enumerandi, quemadmodum neque [d] alij adhuc quatuor (utrinque nimirum duæ) coniugationes ad ceruicis latera repoſiti, qui ceruicem ad latera, non autem caput proprio motu agunt. Et rurſus [e] alia coniugatio ceruicẽ extendens hîc prætereunda eſt, ac ad reliquũ de dorſum mouẽtibus muſculis ſermonem aſſeruanda, quum illæ niſi ſecundariò caput moueãt, ea nimirum ratione, qua brachium mouentes muſculi, cubitum & extremam manum mouent.

c 1 fi. ta. 15 G.
d 8 ta. C. 13 ta. H.
e 14 ta. O.

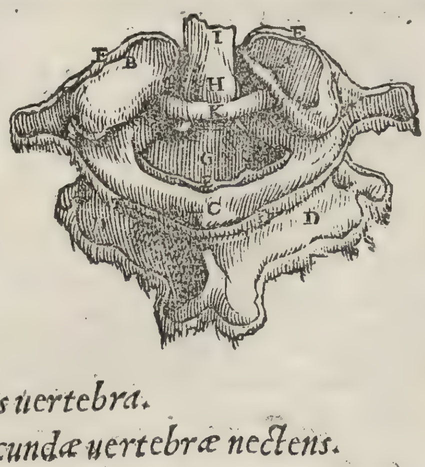
CAPVT MOVENTIVM MVSCVLORVM *adminiſtratio.* Caput XXIX.

EORVM qui capitis motibus præſunt, muſculorum adminiſtrationem, reſupinato cadauere, aut ad eum, quem prius dixi, modum ſuſpenſo, à [a] primo pari auſpicaberis, primùm perpendens membraneum [b] cuiuſdam muſculi principium, quod ex inferiorum ceruicis uertebrarum ſpinis enatum, primo capitis muſculorũ pari, reliquisq́ hîc dorſum mouentibus muſculis inſternitur, ac tandem aliquot ſuperioribus thoracis coſtis inſertum, reſpirationis opifex efficitur. Licebit itaque huius muſculi (qui nominis thoracem mouentium tertius erit) principium, à uertebrarum ſpinis cultello liberare, & muſculo ad inſertionem uſq; à ſubditis diuulſo, illum ibidem à coſtis appenſum tantiſper ſinere, dum thoracis muſculos aggreſſurus ſis. In præſentia enim cultellum retuſiorẽ, aut buxeũ, ſub externo primi paris muſculi latere ſubijcies, & illum à ſubditis liberare conaberis, deinde ſecundùm ſpinæ longitudinem ducta ſectione, ipſum ad inſertionem uſque in occiput duces, quod ubi in utroq; latere præſtiteris, huius paris muſculos ab occipitio nõ amputatos, ita ad latus aliquò reflectes, ut reliquam ſectionem non impediant. Mox uarios [c] ſecundi paris muſculos conſiderabis, ea illos ſerie, qua enumeraui, à uertebris abſecans, atque ad occipitium deduces, ut modò illorum tractis principijs, quarum functionũ potiſſimùm autores ſint, rectè perſpicias, quod tunc demum optimè uiſitur, quum cerebrum ex caluaria ademptum eſt, ipſaq́ inferiorior maxilla abſecta. [d] Tertium par à ſpina ſecundæ ceruicis uertebræ poſtmodum liberabis, ſenſim illud ad occipitium uſque, à [e] quarto pari ſubleuans, præcauensq́, ne & id unà imprudens auferas. hoc enim nunc à prima uertebra ſeparandum uenit, atq; ut cætera, ad ſuam, quam molitur, inſertionem ducendum. [f] Quintum in ſuper par, ab occipitio liberatũ ad tranſuerſos primæ uertebræ proceſſus, quemadmodum [g] ſextum à ſpina ſecundæ uertebræ ad eoſdem proceſſus ducetur. Mox reflexo cadauere à pectoris oſſe & clauiculis, [h] anteriorum muſculorum principia ſunt acuto cultello reſecãda, mente interim adhibita, num plura muſculorũ principia ſimul cõcurrant, aut utrinq; plures muſculi obſeruari queant. Vbi uerò & hos ad mamillarem proceſſum perduxeris, illorumq́ inſertionẽ rimatus fueris, eoſdem à capite abſecato atq; ceruicis proprijs muſculis in præſentia relictis, ad ligamẽta capiti & duarum primarũ ceruicis uertebrarum peculiaria, ſectionẽ confer, quibus nunc priuatum Caput dedicabimus.

a 11 tab. A 12 F.
b 11 tab. F.
c 13 ta. A, B uſq; ad G.
d 14 ta. A, B.
e 14 ta. G, F.
f 14 ta. H, I.
g 14 ta. L, K.
h 4 ta. O.

Primi paris adminiſtratio.
Secundi paris.
Tertij.
Quarti.
Quinti.
Sexti.
Decimitertij & 14 muſculorum.

DE CAPITIS ET PRIMAE SECVN*dæq́ ceruicis uertebrarum ligamentis.* Caput XXX.

PRAESENS figura, primam ſecundamq́ ceruicis exprimit uertebras, poſteriori ſede delineatas, unà cum earundem ligamentis hoc Capite deſcribendis. Characteres autem figuræ inſcripti ita habent.

A, B, C *Prima ceruicis uertebra ſecũdæ cõnexa. Verùm A priuatim dexter primæ uertebræ ſinus, qui dextrum occipitis oſſis caput ſuſcipit, indicatur. B autem ſiniſter ſinus, cui ſiniſtrum occipitis oſſis caput inſidet. C uerò primæ uertebræ ſedes, ubi in ſpinam aliæ terminantur.*

D, D, G, H *Secunda ceruicis uertebra.*

E, E, E *Ligamentum membraneum, primam ceruicis uertebram ſecundæ uertebræ nectens.*

G Corpus ſecundæ uertebræ dentem producens.
H Dens, acutus'ue ſecundæ ceruicis uertebræ proceſſus.
I Teres ligamentum, à dente in occipitij os inſertum.
K Teranſuerſum ligamentū, dentem in ſinu cõtinens, qui dentis gratia in prima uertebra cælatur.

NVLLA non admiratione dignam capitis cum prima uertebra articulationem, & ſecundæ cum prima, ſecundæq; rurſus cum capite coniunctionem eſſe, ſuperioris Libri decimumquintū Caput explicauit. Præſens autem ſermo, ligamenta his articulis præfecta obiter perſtringet, hæc nanq; ſpectatori Naturæ induſtriam, quamtunuis etiam perfunctoriè enarrentur, abundè commonſtrant. Quando itaque primam ceruicis uertebram capiti copulari neceſſum fuit, meritò uniuerſum articulum ambiens[a] ligamentum (quod & cæteris articulis cõmune cenſetur) forte robuſtumq; Natura procreauit, rarum tamen nihil, aut peculiare, præter robur craſſitiemq;, id ligamentum adipiſcitur. Cæterùm [b] quod ſecundam ceruicis uertebram capitis oſſi cõmittit, teres & ualidiſſimum eſt, & cartilaginis naturæ participat, hoc ex uertice [c] dentis enatum, occipitis oſſi inſeritur, [d] quà anteriorem foraminis regionem, quo dorſalis medulla delabitur, conſtituit. Id ligamentū firmiſſimè ſecundam uertebram occipitis oſſi colligans, unà cum dente ueluti axem efformat, ſecundùm quam caput, primæ uertebræ interuentu in gyrum agitur. Verùm ne dens ille [e] internam primæ uertebræ ſedem occupans, & dorſali medullæ ibidem prælocatus, quandoq; ex ſuo ſinu in uehementioribus capitis motibus deuiet, luxetur'ue, atq; tunc dorſalē medullā comprimat, aut frangat, [f] aliud ligamentū rerum Opifex procreauit, quod ex uno latere interioris regionis primæ uertebræ prodiens, alteri lateri inſeritur, poſteriori dentis ſedi tranſuerſim obductum. Præſens ligamentum, quia egregiè robuſtum neruoſumq; exiſtit, cartilaginiſq; naturæ compos, ac demum inter dentem dorſalemq; medullam locatum eſt, aptiſſimè dentem in ſibi priuatim exſculpta concauitate, ne uacillet, luxeturuè, continet, dorſaliq; medullæ firmiſſimū & tutum propugnaculum efficitur, & interim quo minùs prima uertebra ſimul cum capite ſuper ſecundam circumuertatur, haud quaquam prohibet. Atq; id ligamentum eſt, quod ſuperiori Libro manifeſtiſſimè demonſtrare dicebam, caput ſuper ſecundā uertebrā, ad anteriora poſteriora'ue neutiquam moueri poſſe. Reliquū eſt [g] aliud ligamentum, primam uertebram ſecundæ colligans, membraneum quidem, & eiuſdem cum ambientibus cæteros articulos ligamentis naturæ & uſus. Conſtat enim non ſolum primam uertebrā capitis oſſi debuiſſe articulari, ſed etiam primam ſecundæ. Si enim unà hæ uertebræ capitis oſſi adnaſcerentur, prohiberent ſanè motus mutuos. ea namq; quæ quieſcit, uelleret, & detineret agentē, nunc autem uiciſſim utraq; poteſt ſuo motu agi, alia interim ſua ſede firmata. Vt autem hæc ligamenta examuſſim adminiſtres, conduxerit muſculos ceruicem mouentes, ſuo loco deſcribendos, prius eſſe diſſectos, ac tunc demum acuto cultello membraneū ligamentum, primam uertebram capiti colligans, opportunè diuidetur, & capite ad anteriora inflexo, dorſalem medullam quoq; per tranſuerſum abſecabis, ut teres ligamentum dentem capiti colligans, in conſpectum ueniat. Quod ubi intuitus fueris, tranſuerſo quoq; ictu id diuides, atq; ligamentū illud tranſuerſim denti obuolutū, dentemq; in ſua cauitate cõtinens, diligēter obſeruabis, & mota omni ex parte prima uertebra, qui motus ſupra ſecundā & primā complentur, diſces. Poſtremò membraneū ligamētum, primam uertebram ſecundæ copulās, in circuitu quoq; acuto cultello aggredieris, & auulſa prima uertebra, denuò dentis ſinum, & ligamentum dentem complectens, & quod ex ipſius uertice procedit, conſiderabis. Cætera autem ligamenta reliquas uertebras colligantia, in id Caput commodè reijcientur, quod dorſum mouentium muſculorum adminiſtrationem ſubſequetur.

Ligamentum primam uertebram capiti cõmittens.

Secundā uertebram capiti.

Ligamentum tranſuerſim denti obductū.

Primam uertebram ſecundæ colligans.

Ligamentorum adminiſtratio.

[a] E, E, E.
[b] I.
[c] H.
[d] 1 fi. ca. 15 li. 1 G.
[e] 3 fi. ca. 15 lib. 1 K.
[f] K.
[g] F, F.

DE MVSCVLIS ABDOMINIS. CA. XXXI.

VEREOR, ne & hìc pariter moroſior quiſpiam diſciplinæ ordinem fortè culpaturus ſit, quòd ante abdominis muſculos, aut manus, aut thoracis, aut dorſi motores non fuerim aggreſſus. Nihil enim prohibet, cubitum mouentes muſculos modò pertractare. Sed quum hos, uicinitatis ratione dorſum agentes muſculi præcedāt, & ante dorſi muſculos, quòd ad ſectionis ſeriem attinet, thoracem mouentes, & ante hos thoracis muſculos, eos quos abdominis uocamus, diſſecari operæpretium ſit, proximum eſt, hos abdominis perſequi. Quanquam (ut & antea admonui) integrū cuiuis fuerit, paginas aliquot

inuertere,

inuertere, & Caput, quod ordine prius eſſe arbitrabitur, reliquis lectione præponere. Muſculi itaque, quos abdominis, Anatomes profeſſores nuncupant, ab omnibus octo (utrinque nimirum quatuor) conſtituuntur, quatuor quidem obliqui, duo recti, & totidem tranſuerſi. Obliqui in utroque latere bini ſunt, qui inuicem incumbunt, & contrarias ſeꝗ mutuò decuſſatim interſecantes fibras exigũt. [a] Superioris enim fibræ, deorſum uerſus priora obliquè procedunt, quem huius fibrarum ductus gratia deſcendentem uulgò dicimus. [b] Inferioris uerò fibræ, ſurſum obliquè ad anteriora tendunt, qui ob id obliquè aſcendens nuncupatur. Rectorum ab utroque latere [c] unicus eſt, qui quum fibras ſecundùm corporis longitudinem extenſas obtineat, rectus nuncupatur. [d] Tranſuerſus ſimiliter utrinque unus habetur, cui id nomen, quòd eius fibræ ſecundùm corporis latitudinem, aut à dextris ad ſiniſtra nullo obliquo ductu ferantur, inditum eſt. [d] Obliquè deſcendẽs cæteris abdominis muſculis ſuperſternitur, [e] & ex ſexta, ſeptima, octaua & nona, coſtis, priuſquàm in cartilaginem finiant, carnoſum principium ſumit propter muſculum, quem ex ſcapulæ baſi pronatũ, octo elatioribus thoracis coſtis inſeri, thoracemꝗ mouere dicemus, neque hoc amplum principium inſtar rectæ fit lineæ, uerùm inſtar manus. Ille enim thoracis muſculus, coſtis quaſi digitos ſingulis porrigendo inſeritur, ex quorum interuallis prominentiores obliquè deſcendentis muſculi partes, digitorum ritu enaſcuntur non ſecus, quàm ſi ſiniſtræ manus interuallis, dextræ manus digitos inſereres, & muſculum thoracis motibus famulantem, ſiniſtræ manui conferres, dextræ uerò obliquè deſcendentem aſſimilares. Deinde poſt nonam coſtam, à tribus etiam inferioribus coſtis iſte muſculus enaſcitur, illam ſemper originem imitatus, quam ad magni thoracis muſculi interualla adipiſcitur, non quidem ampliùs cum illo thoracis muſculo ingreſſu mutuo commiſſus, uerùm cum [f] alio quodam, qui ab inferiorum thoracis uertebrarum, & unius alteriusꝗ lumborum ſpinis enatus, decimæ & undecimæ thoracis coſtæ potiſſimùm inſeri, in thoracis muſculorum enarratione dicetur. Is enim manus quoꝗ ritu coſtis, priuſquam in cartilaginẽ ceſſare incipiũt, implantatur, atque obliquè deſcendentis muſculi principium, manus quoꝗ modo ex eius muſculi interuallis, ab ipſis coſtis alternatim procedit. atque hoc obliqui muſculi principiũ, undiꝗ carnoſum quidem eſt, ſed tenue. Verùm muſculus ſenſim carnoſior craſſiorꝗ euadens, deorſum in priora fertur, ilia (quæ quaſi inania inter ilium os & infimam coſtam, κενεῶνας, & λαγόνας Græci uocant) carnoſa ipſius parte amplectens, quouſque ad ilium os perrepſerit, cuius [g] ſummitati ſecundùm totum ipſius appendicis ductum, carneus inſeritur. Eſt autem appendix illa, toti oſſis ilium parti obducta, quam ipſius ſpinam propriè uocari relatum eſt. Quum uerò carnoſa ipſius pars, ex ilium regionibus, ad anteriora mediaꝗ, ſecundùm abdominis longitudinẽ properat, in neruoſam exilitatem membranæ quàm ſimillimam degenerat, quæ ſextæ & ſeptimæ coſtarum cartilaginibus, & pectoris oſſis mucroni, & rectis muſculis expanditur, firmiſſimeꝗ ſuperioris oſſis coxendicis, & pubis regioni implãtatur, tota illa nimirum ſede, quæ ab ilium oſſis appendice, ſeu ſpinæ antica parte, ad pubis uſque oſſium [h] cartilaginem protenditur, non quod illo ductu ab ilium oſſe, ad pubis oſſium uſque commiſſuram oſſi inſeratur, ſed duntaxat, ubi os ex carne reperit. Quà enim [i] duo femur flectentes muſculi, ſuper coxendicis & pubis os deorſum prorepunt, obliquus hic muſculus oſſi non implantatur, ſunt uerò illi muſculi, femur mouentium ſextus & ſeptimus. [k] Secundùm autem corporis longitudinem, in abdominis medio dexter muſculus, cum membranea tenuitate ſiniſtri ita ſanè coit, ut ſimul utrique deſcendentes ueluti tunicam quandam, uniuerſo abdomini obductam efforment. [l] Obliquus huic ſubſtratus, ex ſuperiori oſſis ilium regione, quam ipſius ſpinam circumſcribere diximus, enaſcitur, ac ſimul tenuem membraneamꝗ originem, à lumborum uertebrarum & oſſis ſacri ſpinis aſſumit, quæ in muſculi progreſſu, carnoſis fibris tandem adaugetur, enutriturúe. Muſculus iſte ſurſum tendens, ilia carnoſa ſui parte integit, & quatuor inferiorum coſtarum, quas ſpurias uocant, finibus carnoſus & hîc quoque inſeritur. Vbi autem abdominis priora & medium conſcendit, in neruoſam deſinit exilitatem, quæ inter rectum muſculum, qui ipſi ſubijcitur, & dictum obliqui deſcendentis membraneum tendinem, media intercedit, pubisꝗ oſſi, & mucronatæ pectoris oſſis cartilagini inſeritur, per reliquam uerò abdominis longitudinem, cum alterius lateris obliquè aſcendentis muſculi tendine ſic unitur, ut ex utriuſꝗ lateris muſculo, ſimul toti quoque abdomini tegumentum quodammodo efficiatur. Membranei horum muſculorum tendines, eundem cum reliqua muſculorum parte fibrarum ductum exigunt. Deſcendentium enim fibræ omnes, deorſum obliquè ad anteriora propagantur, aſcendentium uerò, ſurſum in priora perreptant, atque duorum muſculorum mutuò incumbentium fibræ decuſſatim, ſeu inſtar x literæ ſe inuicem interſecant. Cæterùm ea ſede, qua aſcendentis deſcendentisꝗ tendines, ſuper abdominis mediũ inuicem inſternuntur, utriꝗ firmiſſimè ſimul tanta

a 3 ampli-

Octo abdominis muſculorũ breuis enumeratio.

Obliquè deſcendens.

Obliquè aſcendens.

a 3 ta. Θ. b 4 tab. Π. c 5 ta. Δ. d 6 ta. Δ. d 3 ta. Θ. 4 ta. Θ. 9 P. e 3 tab. charact. 6, 7, 8. & 1 tab. O, O. P, P. 2 ta. O, O, O. P, P, P. f 11 tab. Δ. g 2 fi. cap. 29 li. 1 H, R, R, P. h ultimarũ fig. li. 1. i 8 ta. Θ & Δ. k 3 ta. ab R ad X. l 4 tab. Π. 5 tabu. α atꝗ hunc potiſſimũ 11 tab. a, b.

Hîc ſedulò cõfer inter ſe 3 & 4 et 5 & 6 tabulas.

amplitudine connati occurrunt, quanta media recti musculi existit latitudo, atq; id adeò ualidè secundùm abdominis longitudinẽ perficitur, ut hîc in abdominis medio, quatuor obliquorū musculorum tendines, unum producere quis arbitraretur, nisi duos utrinq; haberi, accuratissima sectio, fibrarumq; ductus cōmonstrarent. Vbi dextri sinistris cōnascuntur, uniunturq;, nullam prorsus separationis neq; coitus lineã exprimūt, sed paulò crassiores redditi, in abdominis medio, recta linea sese inter rectos musculos [m] ubi illi inuicẽ distant, imprimentes, robustissimè transuersorum musculorū neruosis tenuitatibus, ipsiq; adeò peritonæo [n] cōnascuntur. [o] Quod etiam obliquorū ascendentium neruosis tenuitatibus usu uenit, secundū externa rectorū musculorum latera, priusquàm illos cōscendunt. per abdominis enim longitudinem, instar lineæ insertionem ualidam moliuntur, in neruosas transuersorū tenuitates, & etiam ad quasdã rectorum musculorū [p] impressiones, quas paulò posteriùs exequar. Sub obliquorū itaq; neruosis

Recti.

tenuitatibus, [q] recti abdominis musculi reconduntur, singuli ex media ossis pubis regione, [r] duplici quodãmodo principio ducentes originẽ, uno quidẽ superiori interioreq;, altero inferiori ac exteriori, non quòd hæc principia, singulis musculis disiuncta incōtinua'ue sint, sed ipsa musculi origo, diuersam substantiã ad hunc modum exprimit. Superior principij pars introrsum nonnihil uergẽs, exactè carnea est, ac ex lato in angustū desinens, priusquam ad mediã suminis regionem pertingat, quasi in acutum angulum terminatur. Inferius uerò, quod & extrorsum paulò magis prominet, neruosum est, carnis omnino expers, uerùm sursum porrectum sensim dilatescit, totumq; rectum musculū producere conspicitur. Recti itaq; musculi, duobus eiusmodi principijs singuli ex pubis osse nati, [s] inuicem contigui sunt, rectà sursum porrecti, donec ad umbilicum peruenerint, [t] ibidem enim nōnihil mutuò distãtes, modiceq; ampliores facti, ad pectus usq; feruntur, cui supra mucronatam cartilaginem, ad ossis pectoris latera, illicq; cōnexas cartilagines, lati carnosiq; [u] implantãtur. Musculi hi non uno fibrarū ductu, secundùm totam longitudinem ferri uidẽtur, sed singuli in abdominis regione diuersa [x] delineamẽta, seu inscriptiones (quas Græcis περιγραφὰς appellari diximus) transuersim, & incurua albaq; linea, ipsis inductas exprimunt, nō aliter sanè, quàm si rectorum singuli plurium musculorū numero essent habendi. Non enim rectà ab osse pubis, ad pectus fibræ nusquam inclinãtes ferūtur, sed ad nunc dictas circumscriptiones impressiones'ue nōnihil implicatæ obliquãtur, atq; ex alijs aliæ produci quodammodo apparẽt. Deinde musculis rectis, nō propter pubis os nerui duntaxat inseruntur, sed interiori quoq; ex parte, ubi his impressionibus musculi donãtur. Istarū impressionum duæ plurimùm supra umbilicū consistūt, & interdū una sub umbilico in sumine, aliquando etiam tres supra umbilicū. Neq; has Naturam musculis frustra largitam arbitror, uerùm ut commodiùs rectà sursum in priora nōnihil declinantes porrigerẽtur, & nō instar duorum palorum erecti, sed secundùm orbicularem abdominis regionẽ obliquati, peritonæum appositè

Recti musculi pars, qua simiæ abundant.

premerẽt, eoq;, quod narraturi sumus, munere opportuniùs fungerẽtur. Porrò quū thoracem mouentes exequemur musculos, [y] unum in simijs & canibus enumerabimus, qui inter ipsos ordine quintus futurus est. Hunc uerarū costarum cartilaginibus, ad pectoris ossis latus exporrectum, docebimus totum membraneū, præterꝗ ad primę secundæq; costæ interuallum, ubi carnosior redditus, in primam costam desinit. Profectò musculus hic in omnibus animalibus, in quibus sectione deprehenditur, mihi quantuuis accuratè secanti, pars recti abdominis musculi esse uidetur, & rectum musculū ad primam usq; thoracis costam in illis animalibus ascendere prorsus assero. Quod in canibus caudatisq; simijs maximè euadit conspicuum, nec quisquam inficias ire potest, illis unum musculum à pubis osse, ad primã usq; costam exporrigi. In hominibus (ut uerum fatear) eundem musculū nunquam obseruaui, atq; illo homines quū breuissimo donentur pectore, facilè carent, quapropter etiam in hac mea hominis fabricę descriptione, neutiquam recti partem, aut ipsi cōiunctum esse affirmo. Omnibus modò commemoratis mu-

Transuersi.

sculis subsunt [a] transuersi, utrinq; unus, qui ex transuersis lumborum uertebrarū processibus, tenui membraneoq; principio enascitur, deinde in progressu ex dorsum mouentibus emergẽs musculis, & carnosis adauctus fibris, superiori ilium ossis regioni, & spuriarum costarum finibus exactè carneus connascitur, carnosa ipsius parte uniuersa inuestiens ilia. Vbi uerò uersus abdominis medium, [b] ad exteriora rectorum musculorum latera usque prorepsit, in neruosam exilitatem finit, quæ pubis ossi, & mucronatæ cartilagini implantatur. Per reliquam inter hæc extrema longitudinem, iste membranosus tendo, neruosæ exilitati alterius transuersi musculi continuatur, ac simul ambo tunicæ instar uniuersum abdomen circūcingunt, in hoc obliquos musculos imitati. Verùm horum musculorū neruosa tenuitas non æquè, atque obliquorum lata est, transuersi enim nonnihil sub rectis musculis, & potissimùm iuxta pectoris regionem, carnei conspiciuntur. Præsentibus musculis [c] peritonæum subnascitur, membrana nutritioni famu-

m 5 tab. à q sursum.
n 6 ta. c.
o 5 tab. x. 6 ta. b
p 5 tab. u, u.
q 5 ta. Δ. 4 ta. n. 6 ta. f.
r 5 ta. n notatur superius, o inferius.
s 5 ta. p ad q.
t 5 tab. à q sursum.
u 5 tab. r 4 tab. n.
x 5 ta. u, u, u.
y 5 tab. ab r per s ab t.
a 6 tab. Δ. 5 ta. y. 22 tab. p.
b 6 tab. h
c prima. fi. 5 lib.

famulantibus organis circumposita, huic membranæ transuersi adeò connascuntur, ut arduum sit, illos ab hac in homine illaceros liberare. Carnosæ tamen musculorū partes, uix aliter peritonæo cōmittuntur, quàm mutuò incumbentes musculi, inuicem hærere solent. Transuersi enim musculi propria musculorū membrana illic, quà peritonæo obducuntur, neutiquam (& si plerique secus arbitrentur) destituti secantibus occurrunt. Neque unquam alius musculorum abdominis, quàm nunc enarrauimus, situs uisitur. Vti forsitan aliquis librorum duntaxat operā nauatam agēs, promptè colligeret, pugnātibus nimirū Galeni locis delusus. Quandoquidē hos aliter recenset in Libris de Affectorū locorū cognitione, rursus aliter in Libris de Partium usu, & aliter prorsus in Libris de Administrādis sectionibus, ubi eos ita enumerat, ut in Sexto libro curatiuæ methodi ipsorū situm rectè describit. Octo abdominis musculi, præter cōmunem omniū musculorū usum, quo corpori calefaciendo, refrigerādoque auxiliātur, & propugnacula quædā censentur, primario usu thoracis motibus præsunt, ut in proprio de thoracē mouentiū musculorum Capite dicturi sumus prolixius. Deinde homini ad durorū recrementorū expulsionem aptissimè subseruiunt, quando enim omnes simul tensi laborarunt, [d] septo transuerso interim ex spiritus retentione depresso, ita intestina simul cōprimunt, ut ex angusto loco in ampliorem (qui inferior est) fæces protrudant, expellantque, & rursus ad uentriculū superiora ue illas deferri, præcaueant nihilo secus, quàm si duabus ad brachiale tantùm iunctis manibus, & semper magis magisque sensim ad extremā usque digitorū aciem distantibus, madentem spongiā imponeres, & manibus paulatim coëuntibus, aquam exprimere nitereris. Verùm hoc musculorum abdominis munus, nisi cognita septi transuersi functione situque, apertè percipi nequit. Pari etiā ratione, quo pacto parientibus abdominis musculi (ut cōmodius fœtus propellatur) conferāt, nō aptè cognoscit. Atque hæc adhuc minus ab illis assequūtur, qui septū transuersum, dum cōtrahitur, thoracemque adaperit, deorsum pelli arbitrātur, nō animaduertētes, quū aërem intrò ducimus, ac thoracem cōtinuò, citra spiritus retentionē, thoracisque repleti compressionē distendimus, septum transuersum nullum impetū in excretione moliri, quod scilicet perpetuò sursum tractum nō deprimatur, quemadmodum id in firma sede, retento spiritu, & ui interim compresso thorace, permanet. Cæterùm nostri seculi medicos, qui hos tantū musculos recensere ita uidentur, ac si alij in corpore nulli essent, omnino delirare existimandū est, qui rectis musculis cibum in uentrem attrahi, transuersis autē expelli, & obliquis retineri cōtendunt, præsentibus musculis attribuentes, quod uerè uentriculi intestinorumque fibris asscribendū fuerat. Sed hæc absurdiora sunt, quàm quæ in mediū adduci debeāt, quū aliæ fibræ uoluntario motui, aliæ uerò naturali, qui à nostro nō pendet impetu, famulentur. Neutiquam sanè hæc ab ipsis confingenda uenerāt, at laudādus erat rerū Opifex, qui quū abdomen osse destitutū necessariò creari uoluit, tam affabras tunicas, inuolucraque ipsi parauit, quę præter quòd tegumenta, & aptissima receptacula sunt, thoracis quoque motibus, uti monuimus, utilissimè subministrant.

Abdominis musculorum usus.

d 7 tab. Δ.

ABDOMINIS MVSCVLORVM ADMINIstratio. Caput XXXII.

ADMINISTRATIONEM hanc, aut à musculorū capitibus, aut tendinum terminis aggredi nihil prohibet. Verū facilior est, musculorumque naturam accuratius commonstrat, quæ ab exortibus auspicatur. Qualitercunque igitur sectionem exordiri proposueris, cutem unà cum carnosa membrana, ab uniuerso abdomine, & lumborum regionibus, ad femora usque liberatū esse oportet, unà cum [a] musculo, quem brachiū deorsum trahere ostendimus, quanquam is iampridē ex sectionis serie, simul cum cute ac membrana, in brachium mouentiū musculorum sectione ablatus sit. His ademptis, & perquàm tenui fibrosaque membrana musculis, præter carneam, obducta, unguibus hinc inde leuiter (ut ipsius naturam discas) diuulsa, priorem sectionem in hunc modum aggredieris. Cadauer ad alterum latus inuoluendum est, ut commodè & lumborum uertebris, & abdominis medio manus adhibeas. Deinde à dextra costa niteris [b] musculi abdominis obliquè descendentis principium, paruo cultello, aut exigua nouacula liberare, leui sectione ducta secundùm reliquas costas uersus dorsum, & secundùm superiorem ilium ossis regionem, ad pubis ossis usque medium. hanc sectionem adeò duces leuiter, ut nihil præter præsentem musculum uulneres. Mox ab his ossiū regionibus eleuato musculi principio, conaberis paulatim ab [c] obliquè ascendente, descendentē eousque liberare, dum ad abdominis usque medium illum perduxeris, præcauens ne unà tanquam obliquè descendentis musculi partem auferas, tenuem [d] musculum, qui ad decimam undecimāque thoracis costam, cum obliquo mutuis interuallis cōmittitur. Si enim

Duplicē esse horum musculorum administrationem.

a 10 tab. Θ.

Administratio à musculorum exortu. Obliquè descēdentis.

b 3 tab. Θ.

c 4 tab. Π.

d 11 tab. Δ.

hunc ſcopulum uitaueris, & in uiris quoque abſtinueris à[e] tunica uaſa ſeminaria inuoluente, muſculum uerſus medium abdominis promptiſſimè duces. Cæterùm ubi ad[f] mediam uſque recti muſculi amplitudinem peruentum erit, pertinaciùs cum aſcendentis muſculi tendine, obliqui deſcendentis tendo coire uidebitur, quem ut integrum, & non uulneratum lacerum'ue ad lineam (quæ in abdominis medio ambientibus meritò, quòd illi nulla ſubſit caro, candidior apparet) diſſeces, impoſſibile arbitror, utcunque acuta nouacula uſus fueris, nam retuſiori nihil prorſus promouebis. Quamobrem reflexo pendenteq; à media recti muſculi amplitudine primo abdominis muſculo,[g] aſcendẽtem, qui ſecundus eſt, ſimiliter aggredieris, ducta nimirum à pubis oſſe, per ſuperiorem ilium oſſis regionem, & lumborum uertebras, & fines quatuor inferiorum coſtarum ſectione, quæ ab his omnibus muſculum ſeparare poſſit, & ab illo etiam reſpirationis[h] muſculo abſtineat, qui decimæ & undecimę coſtæ potiſſimùm inſeritur. Poſt ſectionem, muſculi huius principia hamulo aut unguibus attolles, & à[i] tranſuerſo, cui inſidet, in priora procedens liberabis. Quod[k] uſq; ad exteriorem coſtam, latus'ue recti muſculi eius lateris, cuius ſectionem adminiſtras, mediocri negocio perfeceris, ſi modò in uiris uaſorum ſeminalium tunicis (quæ ad teſtium[l] muſculorum ſectionem ſeruandæ ſunt) animum adhibeas, ne unà etiam illæ præſcindantur. Vbi uerò recti muſculi latus externum membranoſus obliquè aſcendentis muſculi tendo ſpectat, acutiori nouacula ſeparandus eſt, neque id quidem oſcitanter, ne totũ obliqui muſculi tendinẽ pertundas, ipſumq; hîc finire arbitreris. Tantus enim huius tendinis cum tranſuerſi muſculi neruoſa exilitate iuxta externũ recti muſculi latus, occurrit nexus, ut aliquando obliqui aſcendẽtis tendinẽ diuidi putauerim, & unam ipſius partem tranſuerſo muſculo cõnatam, ſub rectis muſculis procedere, alterã uerò ſuper rectos expãdi arbitratus fuerim, atque id potiſſimùm ſupra umbilici regionẽ eſt cõſpectius. Verùm ſi ad amuſſim obliquè aſcendentis tendinem à tranſuerſo liberaueris, recto muſculo illum ſuperſterni cõperies, à quo ad albam uſq; abdominis lineam accuratè ſeparandus uenit, quod in carnoſis recti muſculi partibus factu eſt promptiſſimũ, at in[m] nerueis illis recti muſculi inſcriptionibus arduum eſſe obſeruabis. Obliquorum enim tendo pertinaciùs in his recto muſculo, quàm in reliquis ſedibus, ubi carnoſus eſt, cõnaſcitur, neq; adeò promptè ab illis examuſſim diſcindit, aut potius eradit. Hîc modò doceberis, quî aſcendentis deſcendẽtisq; tendines, circa abdominis mediũ inuicem connaſcantur, ubi recti muſculi mediæ amplitudini (quæ interior eſt) incumbunt, & arduè, nec niſi maxima induſtria, & acutiori nouacula, ad albam uſq; abdominis lineam ſeparari queunt. Cæterũ poſteaquàm unius lateris, cuius iam ſectionẽ aggrederis, obliquos abdominis muſculos ad albam uſq; lineam perduxeris, expende,[n] qualiter obliquorum tendines, rurſus tranſuerſorum tenuitatibus in ea abdominis regione adnaſcantur, qua recti muſculi ab inuicem magis ſeiungũtur. Vtroq; obliquo muſculo in illud cadaueris latus, quod menſę incũbit pendẽte, ſola manu[o] rectum muſculum à tranſuerſi neruea tenuitate ſeparabis, dextræ manus digitis ab exteriori muſculi latere iniectis, & ſecundũ abdominis longitudinẽ hinc inde ſub muſculo ductis. Quũ primùm rectus muſculus à tranſuerſo abſceſſit, integrũ eſt, recti muſculi fibras unà cum[p] tranſuerſis illis inſcriptionibus contueri, ac tandem muſculum à thorace nouacula liberatũ, ab abdomine detrahere,[q] ita tamen, ut adhuc pubis oſſi hæreat, ipſiusq; hîc initiũ accuratè examines. At quũ hunc à pectore in cane, aut ſimia adimes, ſtudendũ eſt, ne[r] continuũ illi membraneũ tendinẽ ſimul auferas, aut uulneres, qui ſecundùm pectoris longitudinẽ, à recto muſculo, ad primã thoracis coſtam porrigitur, ac re uera in eiuſmodi animantibus recti pars eſſe conſpicitur. Eſt autẽ hic tendo muſculus'ue, à quo in[s] muſculi brachiũ pectori aducẽtis adminiſtratione præcepi quoq; abſtinendum, & num homines hunc cum ſimijs cõmunem habeant indagandũ.[t] Tranſuerſum pari modo, quo obliquos aggreſſus es, opportunè adminiſtrabis, ducta ſimiliter leui ſectione à pubis oſſe, per ilium os, & tranſuerſos uertebrarũ lumborũ proceſſus, aut potius[u] muſculorũ dorſum hîc mouentiũ exterius latus, atq; demũ ad fines ſpuriarum coſtarum, quæ intacto peritonæo ſolũ muſculũ penetret. Mox tranſuerſi principia hamulo eleuabis, et nouacula, quàm poteris, attẽtiſſimè à[x] peritonæo paulatim liberabis, donec ad neruoſam ipſius deueneris exilitatẽ, quæ maiori adhibita cura, à peritonæo ita ſeparãda eſt, ut neq; peritonæum, neq; tendo, neruoſa'ue ea tenuitas lacerẽtur. quod quidem nõ adeò arduũ eſt, atq; operoſum, & pręcipuè iuxta abdominis elatiora nõ procul à pectore, nam in ſumine tendo ipſe (ut etiã peritonæũ) nimis quàm tenuis occurrit. Nunc uerò ubi & hunc muſculũ ad mediũ abdominis perduxeris, ac à peritonæo, ut licuit, optimè liberaueris, rurſus in ſuum locũ quatuor huius lateris muſculos repones. Mox cadauere in dorſum reflexo, ſecundã adminiſtrãdi rationẽ aggredieris, quæ à tendinum finibus, in abdominis medio auſpicatur. Duces itaq; à pectoris oſſe ad pubem uſq;, per totam abdominis longitudinẽ, ſuper mediũ recti muſculi eius lateris, cuius

Left margin notes:

Candidior in abdomine linea.

Obliqui aſcendentis.

Nexus neruoſæ tenuitatis obliquè aſcen. muſ. cum tranſuerſo.

Recti adminiſtratio.

Tranſuerſi.

Altera abdominis muſculorum adminiſtratio, uerſus ipſorum initia.

Obliqui deſcẽdentis.

Right margin notes:

e 3 ta. Y.
f Hæc eſſet, in qua recta duceretur linea per u, u, ta. s.
g 4 ta. x.
h u ta. Δ.
i 5 ta. y.
k 5 ta. x.
l 22 fi. lib. 5 Y.
m 5 ta. n, u, u.
n 5 tab. ſu praq. 6 ta. c.
o 5 ta. Δ.
p 5 ta. u, u, u.
q 6 ta. f.
r 5 ta. r, ſ, t.
s 3 ta. Δ.
t 6 ta. Δ.
u 13 ta. r, r.
x 1 fi. 5 libri.

y 3 ta.𝔄. cuius administrationem moliris, adeò leuem sectionem, ut nihil præter [y] obliquè descendentis musculi tendinem penetret. Atque hanc sectionem ad mediam recti musculi amplitudinem ten tandam scribo, quòd nollem frustra per albam lineam, quæ in abdominis medio occurrit, eam sectionem experiri, siquidem impossibile arbitror descendentis tendinem non uulneratum, & illæso quoque ascendẽtis tendine, seorsum liberare, quanquam & ab alba linea interdum sectio-nem inchoari nõ improbauerim, utcunque etiam laceratos tendines inuicem separares. Qua-propter hac illa'ue sectione ducta, adniteris hamulo descendentis tendinem attollere, ac à subie cto ipsi musculo nouacula dissecare, quousque uniuersum musculum, uersus dorsi spinam undi-que liberatum deduxeris. post hunc, [z] ascendẽtis tendinem à recto separabis, principium sepa rationis ab alba linea exorsus. In hoc opere rursus intueberis, quî tendo ille transuersis recti musculi inscriptionibus adnascatur, ac cum neruosa transuersi musculi tenuitate, ad externum recti musculi latus coalescat. Insuper à reliqua transuersi musculi parte, obliquè ascendentem auelles ipsum à pubis & coxendicis & ilium ossibus, & inferioribus thoracis costis, ad lumbo rum usque uertebrarum spinas abscans.[a] Rectum similiter, ut alterius lateris dissecasti, à trans-uerso musculo attolles, & ipsius capite à pubis osse absecto, illum super thoracem reflectes. Mo dò recta sectione secundùm albæ lineæ longitudinẽ ducta, quæ duntaxat neruosam [b] transuersi musculi tenuitatem illæso peritonæo diuidat, conaberis eam à peritonæo diligenter separare, quod quidem in homine, & potissimùm iuxta pubem, [c] uasorumque seminalium transitum, fa-cturus es difficillimè, in porcis autem minimo negocio. Cæterùm transuersi musculi, tendine usque ad carneam ipsius regionem à peritonæo, liberato, eum quoque tantisper auferes quousque uniuersus musculus à peritonæo dissectus pendeat. Integrum iam quoque est, & huius lateris musculos in pristinum locum reponere, & ad amussim eorum formam, situm, & fibrarum du-ctus examinare, ac demum resectis illis, ad testium musculos te accingere.

Margin notes: z 4 ta.𝔄. — *Obliqui ascen dentis.* — a 5 ta.Δ. — *Recti.* — b 6 ta.Δ. — *Transuersi.* — c 5 ta.β.

DE VIRILIVM TESTIVM ET MVLIE bris uteri musculis. Caput XXXIII.

LICVISSET huc aliquot Quinti libri figuras reponere, ex quibus testiũ uterique musculorũ natura utcunque peti posset, uerùm ne easdem figuras diuersis in locis proponeremus, hîc tantùm adijciemus, in quibusnam figuris præsentes musculi conspici queant. Testis itaque musculus, nõnihil spectatur tertia tabula ad ʃ, & uigesimasecunda figura Libri quinti ⳩. Vte ri autem musculosa substantia eiusdem Libri uigesimaquarta figura ad characterem O, uti fie ri potuit, exprimitur.

IAM tempestiuum est, ad musculorum thoracem & dorsum & femur mo uentium inspectionem, peritonæum administrare, atque cum eo quoque testium musculos aggredi. Pertingunt itaque ad unumquenque testem,[a] sin guli musculi graciles admodum, ex ea uasorum seminaliũ & testis tunica efformati, quæ à peritonæo principium ducens, uasa simul cum teste conti net. Hæc enim in posteriori ipsius sede ilico, in ipso à peritonæo exortu, longis, ac inuicẽ sibi proximis, carneisque fibris ita adaugetur, ut fibræ illæ gracilis oblongique musculi naturam exprimant, qui illi testis tunicæ semper innatus deorsum protenditur, ac tandem iuxta infimã testis sedem, unà cum illa tunica [b] uasi ei seminario applan tatur, quod à testibus iam paratum semen assumit, idque sursum in peritonæi amplitudinem de-ducens, in uesicæ ceruicem [c] se profundit. Neque aliqua prorsus parte, testibus, aut seminarijs ua sis tunica illa pertinaciter adnascitur, quàm ubi simul cum musculosa ipsius substantia, inserti-onem ad eius uasis inflexum molitur, qui ad infimam testis sedem reflectitur adeò, ut musculus ipse nusquam testem contingat. Respondet itaque testis musculus illis, qui ex carnosa membrana efformantur, quandoquidem is aliud nihil prorsus est, quàm carneæ fibræ uasorum semina-lium, & testis inuolucro innatæ, quemadmodum carnosæ membranæ [d] musculi, carneis quo-que fibris per membranam digestis constituuntur. Porrò testium musculorum beneficio, uiri arbitrario motu testis modicè (ut & ipsi musculi graciles tenuesque sunt) sursum alliciunt, ne testes plus æquo laxati, ac ad anteriora pendentes, nimio oneri [e] seminarijs uasis sint. Hunc u-sum musculi in coitu potissimùm præstant, si enim testes uasis seminarijs oneri semper essent, atque hæc ad inferiora protracta perpetuò arctarentur, non adeò commodè semen transmitte-rent, atque modò, quũ testium à musculis iam attractorũ pondere subleuatã, magis patescunt. Constat itaque musculos hos (qui κρεμαστῆρες Græcis uocantur) ex eorum classe censendos esse, qui

Margin notes: a 22 fi. lib. 5 ⳩. atque ex illa figura & 20 seria tim hic sub-sequentia petes. — *Virilis testis musculus.* — b 22 fi. li. 5 κ, 1. 23 fi. li. 5 κ, θ, ι. — c 23 fi. lib. 5 ξ, ο. — d 3 ta. A. C. E. Γ. — e 22 fi. lib. 5 d, κ.

qui nullum sortiuntur musculum, contrarij motus autorem. Nullus enim, qui testes ad inferiora reuellat, extructus est, quandoquidem testes, quos nisi rectà deorsum, nec in ullam partem inclinantes prolabi decebat, abundè à naturali ipsis indita grauitate dimittuntur, idq; subinde adeò, ut ne minimùm quidem sursum ægris, senibusq; allici queant. Quid uerò Arabibus in mentem uenerit, ignoro, qui binos in uiris cuiusq; testis musculos, in mulieribus autē unicum haberi scriptum reliquerunt. Vnicum enim hactenus ad singulos porrigi testes semper in masculis obseruaui.

Musculi muliebris uteri.

Mulieribus porrò Natura similiter musculos largitur, quos in peritonæo, ut & reliqua ipsarum generationis organa, recōdidit. Ea nanque peritonæi [f] pars, seu processus, qui utrinque à lateribus, ad uterum instar [g] mesenterij pertingit, uenasq; & arterias utero deducit, & demum cum alterius lateris peritonæi processu, exteriorem uteri [h] tunicam procreat, [i] carnosis quoq; adaugetur fibris, ex ilium regionibus deorsum obliquè, ad uteri latera perreptantibus, adeò sanè, ut & mulieribus utrinque singuli sint musculi, illis specie similes, quibus uiri testes donantur. Et quamuis plerunque graciles sint, nèque admodum carnei, crassi'ue, ego tamen eos aliquando in nonnullis mulieribus uteri cornua esse arbitratus sum, Galeni uteri descriptione eleganter delusus, qui non muliebrem, ad uaccinum & caprinum describit [k] uterum, cornua arietū cornibus longè simillima obtinentem secus multò, quàm muliebris uterus. Porrò his uteri musculis, obscura uteri ad superiora attractio perficitur, quam mulieres tunc facilè percipiunt, quum ilia trahere colligereq; conātur, atque adeò (ut sic dicam) uteri ceruicis [l] os, totumq; uterum, penitùs in peritonæi amplitudinem allicere student.

In Libro de Vteri sectione.

f 24 fi. li. 5 O, P, Q, & 26 fi. E, E, & 27 I, I.
g 10 fi. li. 5 L, L, M, M.
h 27 fi. li. 5 H, H.
i 24 fi. 5 li. O.
k 29 figu. lib. 5.
l 25 fi. lib. 5.

MVSCVLORVM TESTIVM ADMInistratio. Caput XXXIIII.

QVEMADMODVM in Quinto libro musculorum, quos testibus asscripsi, mentionem incidere necessum erit, ita quoq; eorum administrationem cum reliquarū partiū illo Libro enarrandarū sectione pertractabo. Quod tamen ad administrationē hoc Libro persequendam spectat, [a] à mucronata pectoris ossis cartilagine, ad pubis usq; os, nouacula peritonæum diuides, alia rursus sectione per transuersum utrinq;, ab umbilici regionibus ducta. Mox absque delectu, in uiris omnia, quæ peritonæo cinguntur, præter recti intestini [b] finem, & uesicam, auferes. His itaq;, ut in Quinto libro docebimus, ademptis, [c] & etiam scorto à testibus unà cum carnea membrana ipsi subdita liberato, [d] stylum exiguum ab interiori peritonæi parte meatui indes, qui seminarijs uasis in humiliori peritonæi regione, ad inguina uiam præbet. Posteaquā uerò stylum ad testem usque protruseris, atq; ad illius latus, seu (si modò talis stylus ad manum sit) in ipsius rimam ac canalem, cultellum indideris, longa sectione à peritonæo ad testem usq; secundùm styli longitudinē facta, membranā tunicam'ue, uasa cum testibus inuestientē diuides. Atque ita uasa in conspectū cum testibus sese offerent, & extenso quoq; uasorū inuolucro, gracilem testis [e] musculū, quo inuolucrum id uelut enutritur, conspicies. Hoc musculo ab humillima uasis à testibus semen deferētis inflexione liberato, eius naturā promptissimè cōdisces, qualiterq; testem sursum trahat, intueberis. Liceret modò testibus cum suis uasis musculisq; abscectis, penis & uesicæ ceruicis musculos aggredi, at quum ante hos integrū sit, & thoracis & dorsi & manus dissecare, ad thoracis sese iam conuertet oratio. Cæterū mulierū musculi aperto iam peritonæo, & intestinis ad latera sursumq; reductis & mulieris testibus quoq; subleuatis, in conspectū citra aliam sectionē ueniūt, dummodo uteri lateribus membranisq;, illum peritonæo alligantibus animum accommodare non pigeat. At hæc uniuersa (ut & antea admonuimus) in Quinto libro accuratiùs prosequemur.

Quū ea quæ peritonæo cōtinētur, modò resecanda ueniant.

Virilis musculi administratio.

Muliebris musculi administratio.

a uti factū est in 2 fig. lib. 5.
b 20 fi. li. 5 O, dein p.
c uti in 20 fi. li. 5 ad r, s, t, u, x.
d id facturus, quo 22 fi. lib. 5 à uigesima differt.
e 22 fig. lib. 5 V.
f uti ferè se offert 24. fi. lib. 5.

DE MVSCVLIS THORACEM MOuentibus. Caput XXXV.

THORACEM eius motus, quo respirantes indigemus, gratia, [a] non unico cōformatum osse, aut omnino osseum esse, superiori Libro declaratum est. Iam uerò proximū erit, thoracis motum ex nostro arbitratu debuisse pendēre, nō autem naturalem esse, sermone persequi, dein si uoluntarium esse, ex usu homini fuerit, quibus is motus perficiatur musculis, subiungere. Summus itaq; rerum Opifex respirationē homini animalis spiritus reficiendi, & cordis occasione largitus est, quòd & ipsum quidem substantia aëris indigeat, & plurimùm feruens in eo calor refrigerari expetat. Inspiratio quidem cor refrigerat,

Thoracis motum iure arbitrarium esse.

a 1, 2 fi. ca. 19 li. 1.

gerat, suppeditata ei frigida qualitate. exspiratio autem feruentis in eo, & quasi combusti, & fuliginosi recrementi effusione expulsioneque, cordi etiam refrigerando conducit. Atque huius potissimùm causa duobus contrarijs motibus respiratio perficitur, attrahit enim in distentione & dilatatione, euacuat uerò in constrictione, eisdem scilicet motibus, quibus & cor ipsum perpetuò fungitur. Quanquam respirationis cordisque motus, genere plurimum uarient. Siquidem cor naturali motu, uelimus nolimus, mouetur, respiratio autem adeò ex nostra pendet uoluntate, ut quosdam spiritus retentione sese necauisse legamus. atque id magnoperè non ad benè uiuendum duntaxat, sed etiam ad ipsam uitam, homini utile censetur. Si enim idem rhythmus consonantiaque respirationis cum cordis pulsu necessariò esset, neque ipsa respiratio ex nostro impetu uoluntateque penderet, multum diuque loqui nequiremus, quod non exiguam commodæ uitæ noxam præstaret. Porrò si non possemus interdum citra respirationem per fumum, uel puluerem, uel quanpiam prauam & uenenosam aëris qualitatem, uel loca putrescentibus cadaueribus, cloacis, aut alijs occasionibus inquinata incedere, ea uitam ipsam quàm celerrimè læderent, hominemque prorsus corrumperent. Constat itaque, ex nostro impetu, aëris per asperam arteriam in pulmones inspirationem, atque rursus fuliginosorum recrementorum cordis exspirationem oportuisse celebrari. Cum uerò pulmo thoracis motum, quoties ille cōprimitur, dilatatur'ue, uacui potissimum ui sequatur, musculos thoracem mouentes debuisse extrui certissimum est, qui thoracem dilatarent, arctarentque. Erunt autem hi in uniuersum unà cum octo abdominis musculis in homine, [b] octuaginta nouem, utrinque scilicet quatuor & quadraginta, ac postmodū unus utrique lateri cōmunis. Verùm canes & simiæ duobus abundāt utrinque, ut simul tres habeant & nonaginta, quos Galeni intelligendi occasione, in serie sua enumerare haud grauabor, enumerationem ab altero tantùm latere uniuersam absoluturus, ut deinde enarrato utriusque lateris communi musculo, amborum laterum musculos unà numeri gratia coniungam. [c] Primus itaque ex inferiori interiorique clauiculæ regione, secundùm ipsius longitudinem, quà primam respicit costam, exoritur, principiū carnosum undique obtinens, & carnoso quoque termino primæ costæ, quâ pectoris ossi committitur, antica ex parte insertus. Musculus hic breuis, sed amplus est & tenuis, ac omnino carneus, fibras sortitur impensè obliquas, propemodumque transuersas, quæ à clauicula antrorsum procedentes, supremæ thoracis costæ, & nonnihil pectoris ossi, quà eius costæ cartilaginem excipit, implantatur. huius beneficio prima costa, sursum uersus exteriora retrahitur, hacque ratione ibidem thorax dilatatur. [d] Secundus musculus grandis est, carnoso principio, ex tota scapulæ basi interiori in parte enatus. hinc carnosus perpetuò procedens, ac costis exporrectus, admodum latescit, tenuior tantisper redditus, donec primæ, secundæ, tertiæ, quartę, quintæ, sextæ, septimæ & octauæ, aliquando & nonę, thoracis costis sese inserat, atque id media potissimùm costarum sede, si modò costæ longitudinem à uertebris, ad os pectoris usque metiaris, qui locus est, multò anteaquam costæ in cartilaginem cessant. Reliqua autem parte, qua musculus costis exporrigitur, ipsis duntaxat incumbit, exiguisque tantùm fibris (ut mutuò instrati solent musculi) illis committitur. Cæterùm non recta simplicique linea ipsius, quem dixi, finis costis implantatur, sed hîc tanquam in digitos discretus est, qui per costarum ossa prolixiores, quàm musculi pars, quæ interuallis connascitur, in priora procedunt, [e] contrario nimirū modo, quo obliquè descendens abdominis musculus, ex inferioribus sex costis suam assumit originem. Hic enim ex interuallis costarum prolixiùs suos digitos educit, atque cum secundo respirationis musculo serratam compagem efficit. Secundi thoracem mouentium musculi fibræ, si quando ad suum principium, quod ex scapulæ basi pendêre credimus, tendantur, uniuersas costas (præter inferiores, quibus musculus non inseritur) uersus exteriora uellunt thoracem dilatantes. Hic musculus in hominibus ita ferè habet, in canibus uerò & caudatis simijs secus, non enim solum ipsis in octo costas inseritur, sed etiam ualidissimè transuersis septimæ & sextæ & quintæ & quartæ ceruicis uertebrarum processibus implantatur, aut (si ausim eloqui) ab illis processibus sui principij portionem mutuatur. Velim enim non oscitanter expendi, an præsens musculus à scapula, costis & uertebris illis insertus, thoraci mouendo seruiat, an uerò à costis, illisque uertebris intium ducens scapulæ implantetur, ipsiusque secundùm thoracis latera, antrorsum motus occasio haberi queat. Duorum qui iam subsequuntur in numero musculorum, [f] unicus tantùm hominibus adest, is scilicet quē ordine quartū statuemus, nam [g] tertio simiæ ac canes tantū donātur, numero autem ipsum quoque, sicuti paulo superiùs monui, ne quis Galeni lectioni nimium citra sectionem confisus, aliquos me præterijsse musculos præter meritum nugetur. Tertius itaque, & quartus, ab utroque secundi musculi latere habentur, unus in priore ipsius sede, alter in posteriore, ambo simul cum secundo (si modò id præstet) thoracem dilatantes. [h] Tertius qui

Musculorū thoracem mouentium numerus.

Primus thoracem mouentium.

Secundus.

Tertius & quartus in numero, uerùm tertio simiæ abundant.

3

b sensim singulos seorsim adnotabimus.

c 4 tab. d5 ta. Z.

d 1 tab. O, O, O. 2 tab. o, o, o. 3 ta. cha. 5, 6, 7. tab. l 4 5 m. 6 R. 7 L. 8 F. 11 X, 12 S. 13 T.

e Obseruatur id 1 ta. O, O, O, P, P, P. & 2 ta. o, o, o, p, p, p.

f 11 ta. F.

g 6 tab. r.

h 6 tab. r. 5 ta. X.

qui ſecundùm anteriora ſecundi muſculi exporrigitur, carnoſus ex interiori parte tranſuerſi ſecundæ ceruicis uertebræ proceſſus[i] enaſcitur, ac deorſum protenſus, ex ſequentibus quoꝗ principium ducit, donec uarijs auctus exortibus, primæ thoracis coſtæ cõmittatur. hîc enim latior, ſed tenuior efficitur, & quatuor ſuperioribus thoracis coſtis, perpetuò carnoſus inijcitur.[k] Vbi uerò quartam, interdum, idꝗ præcipuè in canibus, quintam prætergreditur coſtam, in[l] membraneum neruoſumꝗ ligamentum deſinit, quod ſubſequentibus coſtis ad ſeptimam aliquãdo, & octauam uſque exporrigitur, ſingulis, quibus incumbit, coſtis firmiter adnatum. Procedit uerò huius muſculi carnoſa pars, quæ coſtis cõmittitur, unà cum ipſius membraneo tendine, iuxta muſculi[m] ſecundi regionem, quæ in digitos diffuſa, coſtis implantatur. Hunc in caudatis ſimijs, & canibus liquidiſſimè ita in publicis ſectionibus ſeſe habere oſtendi, non tamen inſtar manus ſuas inſertiones tentantem, in hominibus autem, me unquam aut reperiſſe, aut oſtendiſſe minùs affirmare poſſum, quàm audacter aſtruere, illo homines carere. quod non ita dictum eſſe uelim, ut poſtpoſita Galeni autoritate, ſtudioſi illum in hominibus indagare ceſſent.[n] Quartum in huius Capitis muſculorum ſerie, homines iuxta ac ſimiæ canesꝗ adipiſcuntur, ſed nonnihil diuerſum. Hominibus enim ex trium inferiorum ceruicis uertebrarum, ac primæ thoracis uertebræ ſpinis, membraneum latumꝗ exoritur principium, quod[o] primo caput mouentium muſculorum pari & hac ſede[p] repoſitis, dorſum thoracemꝗ mouentibus muſculis inſtratum, in priora, ſeu ſi dextrum ſpectas muſculum, dextrorſum decliuis exporrigitur, carneum euadens, latiꝗ muſculi naturam oſtendens, ſimulatque primi illius paris externum latus ſuperauit. Deinde ubi primam thoracis coſtam contingit, in latera ſenſim obliquè ductus, in tres ueluti digitos tripartitur, ſingulos tribus quatuor primarum coſtarum interuallis exporrigens, illisꝗ ſeſe coſtis inſerens. Canibus porrò ex eodem principio muſculus iſte prodit, niſi etiam altiùs nonnihil exoriatur, uerùm ubi membraneum eius principium magis obliquè, quàm tranſuerſim deſcendens, ad tertiam thoracis deuenit coſtam, carnoſus latusꝗ inibi conſpicitur, qui tertiæ coſtæ, & tribus ordine deorſum ipſi ſuccedentibus implantatur, in priora, ſeu in latus ſemper obliquè tantiſper deſcendens, donec aliquouſque ſub[q] ſecundi thoracem mouentis muſculi principio reconditus, atque in digitos diſcretus finiat. Cæterùm duos hos muſculos, tertium uidelicet & quartum, thoracem quoque attollere diſtendereꝗ in ſimijs eſt manifeſtiſſimũ, quemadmodum etiam in hominibus quartum muſculum eidem muneri præeſſe. tres itaque in hominibus, quatuor uerò in canibus & ſimijs hactenus deſcripſi.

Quartus numero, humani autem thoracis tertius.

[r] Quintus igitur ordine, quo & homines deſtituũtur, anteriori coſtarum parti, qua pectoris oſſi proximæ ſunt, exporrigitur, paulò enim ſupra latus mucronatæ cartilaginis, membranei ualidiꝗ ligamenti inſtar, ſuper coſtarum cartilaginum fines, ſurſum nõnihil in poſteriora inclinans procedit, quouſque ſecundæ coſtæ ſuperſternatur. Ibidem enim tendo ille membraneo ligamento reſpondens, carnoſis adaugetur fibris, & hæc carnoſa muſculi pars, primæ coſtæ cartilaginis principio, & ipſius oſſis fini adnata, ad ſuperiorem eius coſtæ regionem terminatur. Verùm non hic magnam teretemꝗ carnem obtinet, ſed tenuem utcunque, & tendinis ſui modo latam, ſuperiori ipſius ſede orbicularem, & in externo latere, quàm in interno, quo pectoris os reſpicit, longiorem. Tendo iſte, ſeu ligamentũ (utcunꝗ appellare uiſum fuerit) coſtarum cartilaginibus, quas aſcendit, firmiſſimè adnaſcitur, caro autem, carneáue ipſius portio, ſuperiori ſecundæ coſtæ parti, & toti primæ ſecundæꝗ coſtæ interuallo adnata uiſitur. Muſculum hunc (ut in abdominis muſculorum enarratione admonui) nullum peculiarem eſſe arbitror, nam recti abdominis muſculi portio, quantumuis accuratè diſſecanti apparet. Videtur enim carnoſa[s] recti muſculi pars, quæ paulò ſupra mucronatæ cartilaginis latus conſiſtit, in hunc membraneũ ualidumꝗ tendinem deſinere, atꝗ ita ſurſum cõſcendens denuo carnoſo fine primæ coſtæ inſeri,[t] eiusꝗ muſculi naturã referre, qui maxillam inferiorem deorſum trahit, qui in medio tendinis ſpeciem exprimens, duobus uentribus donatur. Aut ſi hæc coſtis exporrecta portio, recti muſculi pars non cenſenda ſit, nemo illius termino hanc firmiſſimè connatam, aut potiùs ex ipſa enatã ibit inficias. Vtcunꝗ uerò res habeat, ſiue peculiaris ſit muſculus, ſiue recti portio, eiuſdem ſemper functionis opifex erit, nimirum uerarum coſtarum terminos pectoris oſſi coarticulatos comprimendi cõſtringendiꝗ, ob idꝗ & thoracẽ arctandi. Cæterùm quum in hominibus mihi nunquam uiſus ſit (uti neque ijs, qui Galenum præceſſerunt, Anatomicis ſeſe in hominum cadaueribus exercentibus) hominis duntaxat tres muſculos hactenus recenſui, in ſimijs uerò & canibus quinque, atque id adhuc ea conditione, ut reclamantibus oculis, quintum muſculum à recto abdominis diſtinctum recenſeamus.[u] Sextus igitur ſimiarum, & quartus hominum, ad dorſum mouentium muſculorum latera, coſtarum radicibus, & tranſuerſorum uertebrarum proceſſuum apicibus exporrigitur.[x] Originem enim ducit cum [y] longiſſimo

Quintus canum, quo humanus thorax destituitur.

Hominis quartus, ſimiarum 6.

Marginal references: i 6 ta. O. — k 6 ta. P. — l 6 tab. Q. — m 6 ta. R. — n 11 tab. F. — o 10 ta. E. — o 11 tab. A, A. — p 11 ta. Q, R, S. — q 11 ta. X. — r 5 ta. r, ſ, t. — s 5 ta. a. — t 5 ta. H, I. — u 12 ta. Δ 11 ta. Q. 13 ta. O, O. — x 12 ta. K.

y 13 ta. r. 12 tab. N.
z 12 ta. à K ad L.
a 12 ta. M, M.
b 4 fi. cap. 19 lib. 1 O uersus R.

[y] longissimo dorsum mouentium musculo, ex posteriori ossis sacri regione, & interiori ilium ossis sede, quam extra sacrum os in posteriora prominere nouimus. Hinc cum undecimo dorsum mouente musculo, transuersis uertebrarũ lumborum processibus innixus, sursum deducitur, tam pertinaciter[z] toto per lumbos ductu illi musculo cõmixtus cõnatusꝗ, ut merito ipsius pars censeri queat, neque facile ab ipso sectione dirimi possit. Quũ primum uero uterꝗ duodecimã thoracis respicit uertebrã, sextus hic musculus à dorsum mouente undecimo, notatu digno interuallo abscedit adeò, ut inibi incuriose secantibus ex illo principiũ sumere uideretur. Hinc modicè obliquus sursum in latus conscendit, & decem superioribus costis, ex carnosa sua substantia[a] tendines paulò minus toto teretes pullulat, non perpetuò carneis cõstans partibus, quantunuis etiam Galenus hunc undique carnosis partibus constare in Quarto de Administrandis sectionibus libro prodiderit. Inseruntur autem illi tendines costarum[b] tuberculis, quę ex ipsis paulò postea, quàm à transuersis uertebrarum processibus abscesserunt, extuberare relatum est. Cessat autem musculus hic ad primam thoracis uertebram, interdum tamen adeò conscendit, ut & transuerso septimæ ceruicis uertebræ processui tendinem quoque non minus, quàm costis offerat. Vndecimæ & duodecimæ costæ carnosus duntaxat inijcitur, quo enim altius musculus ascendit, eo nunc dicti tendines magis euadunt conspicui, ipseꝗ musculus quasi à tendinum generatione absumptus, sensim gracilior redditur, eas infimas thoracis costas, & omnes reliquas deorsum trahens, easꝗ comprimens, ac denique thoracem arctans.

c 11 ta. Δ.
d ijs qui hac sede in 13 tabula & 14 occurrunt.
e 3 ta. Θ.

Hominis 5. Simiarum 7.

[c] Septimus musculus, homini pariter & cani cõmunis in posteriori thoracis sede, secundùm inferiora collocatur, originem ducens membraneam latamꝗ, ex undecimæ & duodecimæ ac aliquando decimæ thoracis uertebrarum spinis, tum aliquot etiam primarum lumborũ uertebrarum spinis. Principium hoc[d] musculis dorsum agẽtibus, & quarto humani thoracis supersternitur, transuersim rectà in priora porrectum. Vbi autem septimus musculus hos transcendit, costarumꝗ ossibus committitur, statim carneis adaugetur fibris, & tandem uelut in aliquot diuisus digitos, nonæ, decimę, undecimæ & duodecimæ costarum interuallis, ipsisꝗ costis sese inserit, implantatur uerò ipsis multò antè, quàm in cartilaginẽ cessant. Atꝗ hic musculus hominibus longè latior est, quàm simijs & canibus, quanuis etiam in canibus insignior, quàm in simijs uisitur, & in omnibus serratam quoque compagem, cum abdominis[e] musculo obliquè descendente efformat. Musculus iste retractionis earum, quibus inseritur, costarum opifex est, unde etiam thoracem distendentiũ numero opportunè asscribitur.

f 8 ta. β.

Hominis 6. Simiarum 8.

[f] Octauus hominibus ac simijs & canibus communis, in thoracis cauitate situm sibi peculiariter uendicat, extenditur autem per uniuersum pectoris ossis latus, sub tota uerarũ costarum cartilaginum regione, propemodum costarum os, exteriori ipsius latere contingens. Est autẽ musculus iste triangularis, ex duobus longissimis lateribus, & uno breui constructus, & tenuis, omnicꝗ ex parte carnosus. Fibras sortitur obliquas, ex ossis pectoris lateribus, sursum in posteriora protesas, nisi fortassis mauis asserere, ipsas à costis ad pectus, à posterioribus deorsum in priora ferri, huncꝗ musculum huius sedis intercostalibus annumerare. Adnascitur autem omnibus uerarum costarum cartilaginibus,[g] illas ad pectoris os, in sinus nimirum, quibus illæ inarticulantur, attrahens, & eo motu thoracem quoque arctans, & costarum cartilagines inuicem colligans.

g 3 fi. ca. 19 lib. 1 E in u, aut x, aut y fig. 6 uel 7.
h Specta 6 ta. V, X. 8 ta. D, E. & figuram illi tabulæ appositã, dein V 11 ta.
i 6, 11 ta. V.
k 8 ta. E.

Intercostales musculi utrinque triginta quatuor.

[h] Supersunt præter utrique lateri communem adhuc, utrinque duo & uiginti, ac deinde duodecim. In singulis enim costarum interuallis, quæ undecim in alterutro latere sunt, bini producũtur musculi, unde & intercostalium musculorum nomen mutuantur. Siquidem ad illorum generationem, per totam costarum longitudinem,[i] ab inferiori regione superioris costæ, in superiorem humilioris, & in descensu proximę sedem, neruosæ quædã fibræ deorsum producuntur.[k] Et rursus à superiori parte inferioris costæ, aliæ fibræ in inferiorẽ elatioris costæ sedẽ obliquè sursum procedunt sic sanè, ut in singulis costarũ interuallis duo intercostales musculi habeantur, qui mutuò incumbunt, ac fibras decussatim prorepentes sortiuntur, & per uniuersum interuallum semper carnosi permanent, nec ob loci angustiam in tendinẽ cessant. Ac proinde intercostalium musculorũ alios exteriores, alios uerò interiores non ineptè dicimus.

l 6 tab. V, X. 8 tab. D. 11 V.
m 3 fi. cap. 19 lib. 1 ac per f, ad A.
n eiusdẽ fig. à B ad E, aut potius 6 ta. T dein X.

Externi intercostales.

[l] Externi in singulis costarum interuallis, simulatque costa[m] à transuerso uertebrarũ processu, in anteriora obliquè prorepit, principium habent, ac fibris constant ex superiori costa, in inferiorem obliquè in priora deorsum proreptantibus. Hunc fibrarum ductum, per uniuersa spuriarum costarum interualla, tam quæ inter ossa, quàm quæ inter cartilagines consistunt, exteriores musculi seruant, & uerarum costarum musculi, usque ad costarum partem, qua in cartilaginem finiunt, eam quoque retinent.[n] Vbi autẽ uerarum costarum ossa in cartilaginem degenerant, mox fibrarum ductus uariat, ab inferioris nanꝗ costæ cartilagine, sursum in priora obliquè, uersus superioris costæ cartilaginem fibræ inibi procedunt, donec & in hac parte exterior musculus

pectoris ossi committitur. Externis his intercostalibus musculis id priuatim accidit, quòd longè magis neruosi excarnesq́ uisuntur in ea costarum sede, quæ à uertebris primùm abscedit, quàm per reliquam interualli longitudinem. deinde non solùm ab inferiori sede superioris costæ, in superiorem humilioris costæ sedem ducuntur, uerùm etiam ab externa superioris costæ incipiunt sede, & in externam inferioris inserũtur. [o] Internorum intercostalium musculorum fibræ, prædictis situm contrarium exigunt, & exteriores ad x literæ similitudinem intersecant. Interiores enim musculi, quà uertebrarum corporibus proximi sunt, ex inferioris costæ superioris sede, in elatioris costæ inferiorẽ sedem, fibras obliquè sursum in priora protensas mittunt. Hanc fibrarum seriem interiores musculi, per singula spuriarum costarum interualla retinent, & in uerarum quoque interuallis, ad eam usque costarum sedem, ubi in cartilaginem degenerant, ibidem enim ilico ac interni eò deuenerint, fibrarum ductum emutant, nam à superioris costæ cartilagine, in inferioris, fibræ in priora deorsum obliquè protenduntur. Atque ut semel dicam, in uerarum costarum interuallis musculi, qui inter costarum ossa habentur, omnino his, quæ inter cartilagines existunt, contrario fibrarum situ donantur. quod quum pressiùs Arabes animaduerterent, in singulis interuallis non duos, sed quatuor musculos esse, ueterũ quorundam Anatomicorum modo tradiderunt, quanquam de sex tantũ uerarum costarum (quæ septem numero censentur) interuallis id uerè asseruerint. Nam in spurijs costis, bini duntaxat musculi numerari queunt. Quum itaque sex sint uerarum costarum interualla, nihil ex fibrarum serie obstiterit, utrinque quatuor & triginta intercostales musculos enumerare, quemadmodum & ego paulò antè, quum adhuc utrinque duos & uiginti, ac deinde utrobiq; etiam duodecim, præter [p] musculum utrique lateri communem, enarrationi deesse dicerem. Intercostalium musculorum beneficio Galenus plerisq; locis thoracem stringi & laxari censet, at quum duplices hi sint, exteriores exspirationem moliri prodidit, quod est costas simul adducere, thoracemq́ comprimere, interioribus autem inspirandi munus asscripsit, quod est costas ab inuicem abducere, amplioremq́ thoracis cauitatem efficere. Interdũ uerò non sibi constans, exteriores inspirationi, interiores autem exspirationi præesse uoluit, num uerò, uel altera, quæcunque magis tibi arridet, harum sententiarum ueritati sit consona, diligenter (at seposito interim affectu) perpendas, uelim. Ego enim Galeno deditissimus non ausim ilico ipsius placitis prorsus contraniti, & multò minus obiter illis assentiri, quandoquidem hactenus, qua ratione intercostales, siue interiores siue exteriores musculi, costas dirimere, ac ab inuicem deducere queant, haud quaquam comperi, quantumuis etiam uiuas Galeni sectiones animaduerterim, & primùm solus mihi has, & deinde publicè in scholis Patauij ac Bononię easdẽ aggressus fuerim, quæ profectò contrarium potiùs Galeni dogmatibus probant, quàm quod illis subscribant. Ad hæc, intercostalium musculorum situs, figura, fibræ, aliaq́ omnia ad eorundem fabricam spectantia, dilucidiùs hos musculos inuicem costas adducere, quàm laxare suadent. Exteriores quidem inter uerarum costarum ossa, & per uniuersa spuriarum interualla repositi, inferiorem costam superiori adducere apparent, interiores autem, superiorem inferiori. Deinde exteriores musculos, inter uerarum costarum cartilagines collocatos, superiorem cartilaginem inferiori, & interiores inferiorem cartilaginem superiori attrahere existimo. quod si sit, quid id aliud est, quàm simul omnes thoracẽ arctare, angustioremq́ efficere? Neq; me Hercule à ratione absonum est, ad exspirationem thoracis'ue arctationẽ, Naturam omnes musculos intercostales produxisse, quum fortiori motu impetuq́ ad efflationem, uocem, tussim, sternutationem, fæcium excretionem, ad partum faciliùs excludẽdum, breuiter ad thoracis compressionem, quàm ad inspirationem indigeamus. Quanuis interim musculi inspirationis autores, inualidi pauci'que sint. Iam omnes unius lateris musculos, qui in altero latere pares sortiuntur, explicauimus, ac proinde opportunum erit, orationem ad [q] musculum utrique parti communẽ deflectere. Est autẽ is, quem Græci φρένας, & διάφραγμα, & ἄνω κοιλίαν, Latini uerò Septũ transuersum, nonnunquam & Præcordia uocarunt, hic neq; situ, neq; forma ulli totius corporis musculo respondet, siquidẽ amplus est, & orbicularis, & in ipsius medio [r] caput suum principium'ue gerit. Hîc enim ad amplam latitudinem exactè membraneus existit, ex quo fibræ instar linearum ex centro, ad circuli circumferentiam excurrunt, ijs, quibus septum inseritur, partibus exporrectæ. Hæ carne simplici adauctæ, reliquam musculi partem carnosam efficiunt, quæ paulatim in progressu densior carnosiorq́, pro fibrarum ductus longitudine redditur. Procedunt itaque fibræ ex membraneo circulo, [s] ad inferiorem ossis pectoris regionem, iuxta mucronatæ cartilaginis radicem, deinceps aliæ sese succedẽtes ordine, ad spuriarum costarum extrema inseruntur, non quidẽ exteriori cartilaginum sede, at in interiori, ut costarum cartilagines simul cum mucronata pectoris ossis cartilagine, tutissimum septi transuersi propugnaculum effici-

Interni intercostales.

Intercostaliũ musculorũ munus.

In Fragmento de Respirationis causis.

Ad finem de Motu musculorum.

Septũ transuersum, seu musculus utriq; lateri communis.

o 8 ta. E, E ac dein figura illic internam pectoris sedem ostendens.

p 7 ta. Δ.

q 7 ta. Δ. 1 fi. li. 61, l. 2 fi. R, R. 3 fi. H. 4 Q. 5 E. 6 n, o. 12 I.

r 7 ta. inter k, l, m, n.

s Insertionem uniuersam 7 ostendit ta.

lum efficiantur. Duodecimæ autem costæ cartilagini non solùm inseritur, sed toti ipsius longitudini carnosus adnascitur, & ad inferiorum costarū extrema, obliquè ascendente abdominis [t] musculo, & longè magis [u] transuerso admodum unitur. Cæterùm septi fibræ ad uertebras drosi prorepentes, non in undecimā thoracis uertebram, quam spectant, insertionē moliuntur, quòd magna [x] arteria sub septo transuerso repens, & [y] sextus femur mouens musculus, adeò undecimæ uertebræ obducātur, ut septum ipsi connasci nequeat. Ac proinde fibræ, quas hîc undecimæ thoracis uertebræ connecti oportebat, in [z] duo membranea, sed perquàm ualida desinunt ligamenta, seu tendines. Qui deorsum ad magnæ arteriæ latera protensi, lumborum musculis inibi cohærent, & sensim arctiores redditi, ac arteriæ nonnihil sese subijcientes, tantisper porriguntur, donec lumborum uertebras excarnes reperiāt, ipsisq; robustissimè & longo ductu inserātur. Vniuersum itaq; septū paulò minus toto orbiculare est, situm uerò obliquum exigit, nam à pectoris osse per spuriarū costarum extrema, ad eam quam diximus, in lumborū uertebris regionem protenditur, situmq; ob id à prioribus deorsum ad posteriora uergentem obtinet. Quinetiam [a] duos sortitur circulos, unum membraneū, qui caput ipsius putatur, alterum hunc succingentem, qui carneus est, uerùm quemadmodum hic semper, quò costis propinquiùs accedit, carnosior efficitur, ita & ille, quo septi centro uicinior est, membranosior euadit, non tamē ambo exacti circuli imaginem referunt, sed talem, qualē quis latū esse diceret, & una parte in acutū angulū cessare. Membraneus enim sursum, atq; in anteriora acutū porrigit angulū, carneus autē deorsum, atq; ad inferiora illis reticulis quàm simillimus, quibus in paruę pilæ ludo utimur, & præcipuè si eius reticuli capulus dissolutus, modiceq; patescens fuerit, & ipsum lignum (quo breuius & latius reddatur) non segniter parietibus attusum. Cæterùm uniuersum septi transuersi corpus, duabus obducitur mēbranis, totam enim inferiorem ipsius amplitudinem, qua nutritionis organa spectat, peritonæum succingit. superior uerò uniuersa latitudo, cor pulmonemq; respiciens, tunica costas succingente obducitur. Quinetiam contra aliorum musculorum naturam, [b] paucis demptis, septum transuersum quibusdam foraminibus peruium est, quæ Galenus ex Hippocratis sententia duo esse recensuit, [c] unum, quod uertebris, arteriæ magnæ, & descendenti ad uentriculi orificium stomacho uiam præbet, [d] alterum, quo uena caua in thoracem transscendit. Nobis uerò tria esse obseruantur, [e] primum, ubi ab inuicem deducuntur [f] ligamentorum aut tendinum illorum principia, quæ solam trāsmittunt arteriam, & finem [g] uenæ pari carentis, quæ costas enutrit, & [h] ramos deinde sexti paris neruorum cerebri, qui ad costarum radices, sub membrana costas succingente propagantur, ac postmodum iecori, lieni, renibus, intestinis & omento numerosa serie inseruntur. Si quis modò uertebras his cum Galeno adnumerare uelit, permitto quidem, quanquam impropriè admodum uertebris septum uiam præbere uideatur, imò uix apposite, uiam, qua arteria fertur, foraminis nomine donamus, quum hæc potiùs semicirculum in septi transuersi circumferentia exculptum, quàm foramen referat, septumq; uertebrarum, corporum superiori seu anteriori parti, non autem lateribus committatur. [i] Secundum foramen, ad septi transuersi medium, uersus dextrum tamen consistit, & [k] uenæ cauæ in thoracem reptanti extructum est, cuius corpori septum firmissimè, membranarum ipsi obnatarum beneficio connascitur, quemadmodum & hæ membranæ reliquis quoq;, quibus septum iter præbet, pertinaciter committuntur. [l] Tertium foramen paulò inferius, quàm media septi sedes est, ad sinistrum latus modicè uergens habetur, quo [m] stomachus, & sexti neruorum paris rami, ad uentriculi orificium dimittuntur longè profectò secus, ac Hippocrates, Galenus, cæteriq; Anatomicorum proceres arbitrati sunt. Meę huic sententiæ non sectio duntaxat, sed & ipsa ratio quoq; astipulatur, arduus enim fuisset stomachi anfractus, si dorso propter duodecimam thoracis uertebram in primo foramine innixus, sursum ad priora in uentriculi superius orificium detorqueretur. Est enim primum foramen paulò inferiùs, quàm [n] media uentriculi regio, & ipse uentriculus ea parte, qua stomachus illum ingreditur, teres existit, neque magis uersus priora, quàm posteriora stomachus cum ipso continuum corpus efficitur. Cæterùm quum hæc de septi forma natura'que dixisse sufficiat, meritò nunc ipsius functionem exequar. Plato existimauit hunc musculum duntaxat concupiscibilis, seu naturalis animæ & animosæ septum esse transuersum, Aristoteles uerò, quum has animas, unius tantùm in cor repositæ partes esse arbitraretur, in hoc septum à Natura procreatum affirmauit, ut cordis sedem à uentre dirimat, & animæ originem inoffensam à ciborū exhalationibus, & caloris aduentitij copia seruet, uerùm id non modò præstat, sed inter musculos thoracem mouentes, ad respirationem, ac ad propellenda uentris recrementa in primis conducit. huius officium quo thoracem mouet, obscurum est, neque sat scio, an quispiam uerè id scriptū posteris reliquerit, aut etiam illud ex proposito tradere aggressus sit. Id enim Galeno

b 2 (si ausim

Marginal notes:
t 4 ta. n.
u 6 ta. Δ.
x 7 tab. q. aut 25 fi. lib. 5 Q.
y 7 ta. t.
z 7 tab. o, p.
a 7 ta. unus inter k, l, m, n, alter extra.
Hæc ex 5 et 6 li. figuris sunt petenda.
b 8 tab. C.
c 7 ta. q.
d 7 ta. s.
e 7 ta. q.
f 7 ta. o, p.
g fi. 6 ca. li. 3 G.
h 2 fi. cap. 2 li. 4 h.
i 7 ta. s.
k fi. ca. 6 li. 3 B.
l 7 ta. r.
m 14, 15 fi. lib. 5 D cum T, V ad G.
n 15 fi. lib. 5 M, N.
Septi foramina.
Septi munus

(si ausim proloqui) peculiare est, ut quum prolixissimus sit, fabula quapiam sese surripiat, atq; quod maximè explicandum fuerat, quasi id non ex proposito faceret, tacitè prætereat. Profectò nisi quis exactissimè septi situm formamq; cognoscat, & in uiuorũ sectionibus ipsius munus examinauerit, id neutiquam se oscitanti offeret. Porrò quantũ hactenus assequor, septum transuersum proprio motu ossis pectoris inferiorẽ terminũ, & spuriarum costarũ extrema, ad suum caput tanquam ad centrũ intrò trahit, nonnihil quoq; sursum uellens. Septi enim transuersi caput in medio mouendarum partium reponitur, & elatiori sui capitis sedi, quæ thoracis amplitudinem respicit, nerui à ceruice decurrentes inseruntur. Quum itaque septum in se conuellitur, & spuriarum costarum extrema quodammodo ad centrũ colligit, solam inferiorem, eandemq; anteriorem thoracis partem, quam spuriarum costarum cartilagines constituunt, arctat. posteriorem uerò, quæ ab harum cartilagine ad uertebras usque habetur, dilatat, ac inuicem quinq; inferiores costas dirimit, unà cum sexta & septima, thoracis costis, quarum etiam cartilaginibus septum applantatur. Hac igitur ratione inferiorẽ thoracis partem septum transuersum dilatat, ac distendit. Vt uerò quod dico, assequaris manifestiùs, primùm utranque manũ notharum costarũ cartilaginibus accõmodato, & ui attracto spiritu, quî intrò sursumq; cartilaginũ extrema uellantur, sentito. deinde hîc una manu relicta, alteram posteriori costarũ regioni extẽsam impone, & rursus spiritu assumpto, qualiter iuxta dorsum costæ dirimantur, & cartilagines inuicem conniueant, examinato, nisi fortassis canis, aliud'ue animal ad manum sit, cuius uiua sectio septi functionem doceat. Atque in hac administratione cauendum est, ne dum animal intrò spiritũ ducit, id exspirare arbitreris, quod sanè faceres promptissimè, si duntaxat spuriarum costarum extremis, illisq; sedibus animũ adhiberes, quibus septum implãtatur. Neque adhuc me latet, quosdam nostræ ætatis præcipuos uiros, qui mihi interdum administranti astitere, proprium septi motum ad inferiora fieri contendere, quos præter [o] neruorum insertionem, quæ ex ceruicis dorsali medulla in superiorẽ septi sedem perficitur, & uiuam sectionem longè euidentissimã docere oportuit, quòd aluum exonerãtes spiritum, ualidè compresso interim thorace, retineamus, non autem continuò inspiremus, & thoracem dilatemus. quod sanè tum faciendum esset, si in thoracis dilatatione septũ deorsum duceretur, ut scilicet tunc cum abdominis musculis, excretioni opitularetur. Atq; id etiam docet ualidissima inspiratio, quoties illam ita moliri conaris, ut spuriarum costarũ cartilagines, sursum introrsumq; moueri non statueris, quandoquidẽ quum ui illas retines, una atq; altera inspiratione facta, ita cartilaginum sedes laborat, ac si ui eam pugnis collisisses. Verùm opinor & te quoque uarijs modis hæc experiri, quemadmodum & ego nunc adeò uarijs respirationibus attento, ut præ lassitudine calamus è manibus ueniat reponẽdus, addã tamen, & suffocatos liquidò meæ sententiæ subscribere. His nanque quoniam distento dilatatoq; thorace, septum transuersum ad superiora attractum distentumq;, adeò inter secandũ apparet, ut septum in thoracis amplitudinẽ allatum, iecur & uentriculũ in thoracẽ trahat, difficilemq; illorũ sectionẽ nobis exhibeat, quæ tamen ilico prompta euadit, si thorax alicubi inter costas, aut ipsum septum perforetur, id enim tunc statim flaccidum, instar madidi panni deorsum concidit, ac plus, quàm uoles, iecur, & uentriculũ propendere sinit. quod, quonã pacto fiat, illi demũ non ignorant, quibus musculorum contractionis & laxationis ratio perspecta est. Hactenus omnes musculos solis costarũ motibus subseruientes explicauimus, qui simul omnes in simijs numero sunt octuaginta quinq;, hominibus autẽ octuaginta unus. Quũ uerò & his octo abdominis musculos, in thoracẽ cõprimẽtium classem prorsus reponendos subnectimus, in homine omnes sunt octuaginta nouẽ, in simijs aũt tres & nonaginta.[p] Obliqui enim descendentes si tendãtur, admodũ humiliorem thoracis sedẽ comprimẽtes, thoracẽ arctant.[q] Recti uerò, cũ [r] obliquè ascendẽtibus costas deorsum trahunt, thoracemq; non parũ cõstringunt.[s] Transuersi autẽ intrò costas adducẽtes, ad arctandum thoracem faciunt. Porrò eos qui brachiũ & scapulam mouent, parum etiam thoracis motibus auxiliari, aliquis arbitrari posset, si aliquando thoracẽ fortiùs cõstringerent. uerùm ita longè adhuc magis respirationis musculorũ numerus excresceret, qui omnes, non in omnibus respirationibus simul operãtur. Sed singulis respirationis speciebus, Natura proprios largitur musculos. Sunt autẽ primùm respirationis duo genera, inspiratio scilicet, & exspiratio, & hæc rursus singula duplices partes habent. Exspirationũ enim alia est naturalis, & nõ uiolẽta, quę nulla nisi naturali urgẽte necessitate fit, alia uehemẽs & uiolẽta, quam efflationẽ nuncupamus. Sic quoq; inspiratio alia naturalis, alia ad uocis generationẽ, aut ad aliud quippiã uiolẽta existit, atq; hæ rursus differẽtiæ plurimùm maioris minoris'ue ratione inter se uariãt. Naturalis inspirationis & exspirationis [t] septum duntaxat autor censetur, abundè enim ipso contracto tenso'ue, medici thoracem dilatari, inspirationẽq; perfici arbitrantur, deinde rursus laxato septo, thoracem sua grauitate

Musculorũ thoracem mouentium enumeratio, & quando illi suo fungantur officio.

o 2,3 fi. ca. 11 li. 4 n,n, & 1 fi. lib. 6 P.

p 3 ta. Θ.
q 5 ta. Δ.
r 4 tab. Π.
ſ 6 tab. Δ.
t 7 tab. Δ.

grauitate prompte concidere, exspirationem moliriq; affirmant. Atq; id est, quod Galenus naturalem exspirationem citra musculorũ opem perfici scriptum reliquit. At si aut cordis caloris qualitas increscat, aut ad uocẽ, aliud'ue munus maiori indigueris aëre, mox[u] primus,[x] secũdus, & hominis[y] tertius &[z] quintus, ac simiarũ canumq;[a] tertius, utrinq; unà cum septo operabunt, & ex Galeni suffragio[b] interiores intercostales musculi quoq; agent. Quanquam nesciam, num[c] exterioribus, an uerò interioribus musculis intercostalibus inspirandi munus Galenus assignauerit. Si autem maioris exspirationis efflationis'ue, ad uocem, clamores, tibias ac tubas, & id genus instrumenta inflanda necessitas ingruerit, exteriores intercostalium musculi sese operi accingent, unà cum interioribus, nam & hos quoque costas inuicem adducere, thoracemq; arctare autumo. His statim in opere succedet,[d] qui in simijs recti abdominis musculi pars esse dicebatur, præterea qui ad longissimi dorsum mouentis musculi latus utrinq; porrigitur, &[e] qui in thoracis cauitate, sub uerarum costarum cartilaginibus latitat, postremò ipsi abdominis musculi, uix autem aut brachium, aut scapulam mouentium aliqui.

u 4 ta.d. x 7 ta.L. y 11 tab.F. z 11 tab.Δ. a 6 ta.r. b 8 tab.E, E. c 8 tab.D, D. d 5 ta.r,s,t. e 12 tab.Δ.

Li. de Motu musculorum.

MVSCVLORVM THORACEM MOVENtium administratio. Caput XXXVI.

OMNIBVS musculis, quos hucusque dissecari docuimus, reiectis, musculorum thoracem mouentium administrationem à[a] primo auspicabere, haud quaquam omittẽs, quin simiã, aut si eius nõ detur copia, canem unà operi adhibeas. Acuto igitur cultello membraneũ, sed impense ualidum ligamentum, quo clauicula pectoris ossis nectitur, primũ discindes, mollem nerueamq;[b] cartilaginem expendens, quæ præter cartilaginem ossibus obnatam, pectoris os & clauiculã interuenit. Ad hæc, inter reliqua huius articuli ligamenta, ualidum quoddam ligamentum inquires, quod ab humiliori clauiculæ sede enatum, illic pectoris ossi inseritur, ubi primæ costæ cartilago, pectoris ossi adnascitur. Mox clauiculam à prima thoracis costa nunc sursum, nunc deorsum reflectes, ac primi musculi originem & insertionem, simul cum fibrarũ ductu cõsiderabis, & musculo dein à clauicula liberato, illum pectori adhuc adhærere sines.[c] Secundus musculus, quoniam scapula modò à thorace dependet, totus sese offert, unde etiam citra aliam operam, à scapulæ basi dissecandus est, & usque ad insertiones, quas in costas molitur, deducendus. In hac administratione sedulò animaduertes, num secundus musculus à scapulæ basi in costas porrectus, thoracis motibus suppetias ferat, num uerò à costis initium ducens, in scapulam inseratur, ipsumq; moueat. atque ad hanc speculationem non mediocriter cõfert, quòd in canibus, tot transuersis uertebrarum ceruicis processibus illum aut inseri, aut ab eisdẽ enasci intueberis. Adempta nunc pariter cum brachio scapula, illam aliquò repones, quo postmodum hæc ad musculorum brachium, & cubitum, & extremam manum occupantium sectionem subseruiat. Cæterùm iam[d] tertium canini thoracis musculum aggredieris, & illo à uertebris liberato, ac ad insertionem diuulso,[e] ligamenti ipsius seu tendinis naturam ad amussim examinabis. Quum itaque huius naturam in cane didiceris, in homine tibi is quoque quærendus est, atque ubi aliquantisper frustra illum inuestigaueris, ad[f] quartam canis, hominis uerò tertiam sectionẽ conferes, huiusq; membraneo principio à uertebrarum, unde prodit, spinis longa sectione liberato, musculum ad suas, quibus inseritur, costas, à subiectis illi sedibus detrahes, nisi fortassis huius principium, quando capitis aggrediebaris musculos, à spina diremeris, & à[g] primo illorum musculorum pari auulseris.[h] Septimum canis, hominis autem quintum similiter à suis quoque, unde enascitur, spinis auferes, ac ipsum à dorsum hîc mouentibus musculis, & canis[i] sexto, hominis autem quarto thoracem mouentium, ad terminum, quo costis implantatur, liberatum thorace appendere sines. Postquam hos prædicta modò ratione administraueris, integrũ est singulos ad suum principium tuis manibus trahere, ipsorumq; motum, quo thoracem dilatare creduntur, obseruare, ac postmodum in totum à thorace illos reijcere. Vt uerò[k] quintum canis ad amussim examines, dummodo abdominis musculos aggredienti is sese tibi non obtulerit, aut eosdem nondum dissecueris, optarim te transuersa linea, recti musculi carnosam[l] partem, quæ pectus conscendere incipit, in totum diuidere, ac superiori parte hamulo aut digitis eleuata, eam à costarum cartilaginibus nouacula liberare. Conspicies enim unà cum carnosa musculi recti parte, latum illud ligamentum seu tendinem, à costarum cartilaginibus separari, atque, ut dixi, à carnosa recti parte enasci, ac quintum nobis inter thoracis motores enarratum musculum, recti abdomiois musculi portionem censendum esse. Atque id quidem in canibus & caudatis simijs

a 4 ta.d. b 4 fi. cap. 22 li. 1 S. c 7 ta.L. d 6 ta.r. e 6 tab.Q. f 11 ta.F. g 11 tab.A, A. h 11 ta.Δ. i 12 tab.Δ. k 5 ta.r,s,t. l Inter supremum u & r.

Primi administratio. Secundi. Tertij canis musculi administratio. Tertij hominis. 4 canis. Quinti hominis. 7 canis.

inueniēs, in hominibus autem (utpote quibus breuiſſimum pectus cõtigit) neutiquam, quamuis interim accuratè, num & is quoq; muſculus homini obtingat, expendendum ſuadeo. Hæc intuitus,[m] quarti hominis, canis uerò ſexti muſculi caput, ab[n] undecimo dorſum mouente diuides, ac illum à coſtis omnibus diſſecans, quî ipſis inſeratur, inueſtigabis. huius itaque functione obſeruata, & ipſo muſculo à thorace abſecto, intercoſtales muſculi exteriores uniuerſi manifeſtiſſimè oculis ſeſe obijciunt. Quò autem & interiores cõtuearis, leui admodum ſectione, in uno coſtarum interuallo, ſecundùm inferiorem coſtæ ſedem, conaberis exteriorem muſculum diuidere, ac paulatim hamulo eleuatum, ab inferiori ſeparare, ilico enim ipſorum natura, & fibræ occurrent inuicem contrario ſitu incumbentes, quanquam & interiores, aperto thorace, rurſus licebit examinare. Hortor interim, utcunque eos indagaueris, ut diligentiſſimè inquiras, num & interiores, & exteriores diuerſis fungantur munijs, ac illi inſpirationi, hi uerò exſpirationi (aut contrà) famulentur, an ſimul omnes mea ſententia eidem muneri præficiantur, omneſq; thoracem arctent. Quoniam autem iam antea, quæ peritonæo ſuccinguntur, exempta ſunt, iecur inquam, lien, uentriculus, inteſtina & renes, nulla ſectione adhibita, inferior [o] ſepti tranſuerſi pars, conſpicua euadit, ubi mox duos inſpicis circulos, membraneum unum, & carnoſum alterum, ad hæc tria, quæ dixi, foramina, & tendines, ligamentaúe lumborum uertebris adnata. Vt uerò fibras ad amuſſim, & tendines illos, reliquamq; ſedem ſepti inferiorem exactiùs intuearis, peritonæum ab inferiori ſepti ſuperficie manibus uenit dirimendum, quod in porcis citra omne fiet negocium, in homine autem & cane non item. Cæterùm ut ſuperior ſepti pars thoracis amplitudinem reſpiciens, in conſpectum quoque ueniat, in homine cultro aliquo mediocri, aut nouacula, aut paruo etiam cultello (quum cartilagines hominum, quàm canum & ſimiarũ molliores ſint)[p] à primæ coſtæ cartilagine, quà oſſi ipſius coſtæ committitur, ſectionem ad infimam uſque coſtam, per cartilagines utrinque molieris. deinde mucronata cartilagine, ſiniſtra manu eleuata, ab inferiori oſſis pectoris regione, & huius loci cartilaginibus ſeptum tranſuerſum abrades. Deinceps erectis cum pectoris oſſe cartilaginibus, [q] membranas interiori oſſis ſedi connatas, ac thoracis amplitudinem interſepientes, & uenas ſimul & arterias, è iugulo pectori exporrectas abſecabis, donec pectoris os ab omnibus liberatum, cum cartilaginibus à thorace commodè auferas. Repoſito itaque pauliſper pectoris oſſe, à ſepto membranæ thoracis amplitudinem interſepientes, & cordis etiam inuolucrum, reſcindentur,[r] quod longè ſecus, quàm Galenus undique arbitratur, magna ſui parte ſepto in hominibus adnaſcitur, multò ſanè aliter, quàm in canibus, & Galeni ſimijs. Inſuper à ſepto neruos ipſi inſertos, uenam cauam, & ſtomachum abſecabis, id à lumbis ſenſim cum ſuis ligamentis abradens, liberatum uerò, ac menſæ exporrectum, rurſus ſi libuerit, examinabis. Iam pectoris os in manus aſſumes, atque in parte ipſius interiori, ſecundùm illius longitudinem ſingulos utrinq;[s] muſculos tenues, carnoſos, & amplos exporrigi conſpicies. licebit hos à pectoris oſſe ac cartilaginibus, nouacula acutiori liberare, & cuius motus autores ſint, inquirere. Vbi & hos abſecueris, interiores intercoſtalium contemplaberis, ac corde, pulmone, uenis, arterijs, ſtomacho, & ſi quæ alia in thoracis capacitate habentur, ablatis, thoracis muſculorum adminiſtrationi ſummam manum impones.

Quarti hominis 6 canis. — *Septi tranſuerſi.* — *Sexti hominis, canis octaui.*

m 12 ta. Δ. — n 12 ta. N. 13. tab. Γ. — Pete hæc ex 8 tabula. — o 7 ta. Δ. — p uti factũ eſt in 8 tabula. — q Hæc petes à 2 fig. lib. 6. — r Spectaſeriatim 3 & 4 fig. lib. 6. — s 8 ta. B.

DE THORACIS LIGAMENTIS. Caput XXXVII.

DIGNIORA notatu thoracis ligamenta, ad duodecim thoracis uertebras ſpectant, unde & hæc cum reliquis dorſi ligamentis examinanda ueniunt. Coſtis autem ad uertebras nullum peculiare ligamentum obducitur, præter membraneum, articulis omnibus commune, quod hîc duriſſimum eſt, & cartilaginis naturæ particeps, atque id potiſſimùm[a] inter tranſuerſi proceſſus radicem, ſeu primæ coſtæ ad uertebram articulum, & tranſuerſi proceſſus apicem, uel ſecundum articulum accidit. Cartilagines ipſis coſtis non alligantur, uerùm uti dictum eſt, ipſa coſtarum oſſa in illas degenerant. Pectoris oſſi, qua cartilagines ipſi oblongis capitulis inarticulantur, nulla quoque propria adſunt ligamenta, nam duntaxat membraneum obtinet alijs articulis commune. Nihil enim pectoris os, in ligamentis ſibi peculiare uendicat. Verùm ut & cæteris oſſibus, membrana quædam, quam quòd os ambit, περιόστεον Græci uocant, pectoris oſſi obducitur, atque hæc ualida ac quaſi duplicata eſt, & hanc etiam ipſæ coſtarum cartilagines, unà cum coſtarum

a 3 fi. ca. 19 ab a ad c. atque ita ex oſſium ſedibus ligamẽtorum pete naturã, quæ quum membranea ſint, picturis noſtris proponi nequeũt.

ſtarum oſſibus communem exigunt. Atque hæc in thoracis conſtructione illa eſt membrana, quæ Veteribus Altera coſtas ſuccingens tunica nuncupabatur, ut ſcilicet una ſit continua, totam ambiens thoracis cauitatem, peritonæi naturam ſeruans; altera autem ſingulis co ſtis propria, ipſisq́ & pectoris oſſi omni ex parte obuoluta. Licebit itaque eiuſmodi membranas & ligamenta, exiguis cultellis in pectoris oſſe & cartilaginibus obſeruare. quæ autem coſtas uertebris committunt ligamenta, non niſi ablatis dorſum mouentibus muſculis, opportunè aggrediuntur.

DE MVSCVLIS DORSVM MOVENtibus. Caput XXXVIII.

Figura cap. 14 li. 1 hæc ferè proponit.

MVSCVLORVM ſanè uicinitas, ilico muſculis caput mouentibus illos, qui dorſi motibus præſunt, ſubiungi oportuiſſe nobis inſinuat. Verùm quum ante thoracis & abdominis muſculos, dorſum agentes muſculi aptè adminiſtrari nequeant, nunc primùm eorum quoque ſermonem aggredi tempeſtiuũ fuerit. In quo me Hercule (ſi modò in aliqua muſculorũ enarratione oſſium cognitio neceſſaria ſit) memoriam in promptu habere oportet, eorum quæ ſuperiori Libro de dorſi fabrica narrauimus. Non altiùs itaque uniuerſum dorſum in ceruicem, thoracem, lumbos, ſacrum os, & coccyx os partientes, neque diuerſam uertebrarum articulationis rationem repetentes, neque etiam duodecimæ thoracis uertebræ, aut quæcunque ea ſit, quæ ſuprà infraq́ ſuſcipitur, & oſſis ſacri quietem enarrantes, quot motibus dorſum agatur, modò recenſeamus. Vniuerſum dorſum à capite ad ſacrum uſque os, inſtar ſemicirculi quodammodo in neutrum latus inclinans flectitur, deinde in rectam ueluti lineam, in neutram uergens partem erigitur, poſtea in latus quoque, nec antrorſum, nec retrorſum exporrectum, inſtar ſemicirculi quoque inuoluitur, ut iam quatuor ſimplices ſint dorſi totius motus, flexio ſcilicet, & extenſio, & ad dextrum, ac ſiniſtrum latus inclinatio. atque hi motus (ſi qui alij corporis) in obliquum quoque ſeu in alteram partem uergentes fiunt. Flectimus enim dorſum non ſolùm rectà, ſed etiam dextrorſum aut ſiniſtrorſum magis inclinatum. ſic etiam, quum ueluti in ſemicirculum ad latus id inuoluimus, ad anteriora quoque, & ad poſteriora, non autem ſolùm rectà in latus, illud ducere ualemus. Rurſus hos motus, uti iam diximus, totum ſimul peragit dorſum, aut dorſi parte, quæ ſub ceruice eſt, quieſcente, ſola ceruix eiſdẽ prorſus, quos iam toti dorſo tribuimus, motibus pollet, quos non ſolùm quieſcente reliqua dorſi parte ceruix obit, ſed etiam reliquo dorſo, aut flexo, aut extenſo, aut in latus inclinato, quandoquidem laxè admodum & priuatim ceruicem mouere homini utiliſſimum fuit, & imprimis quum in contrarios oppoſitos'ue motus reliquis dorſi partibus ceruix agi queat. Vtcunque enim lumborum uertebras unà cum thorace in anteriora flexeris, atque in flexione reſeruaueris, nihil obſtiterit, quo minùs ceruix in poſteriora ualidè reclinari extendiq́ poſſit. Lumborũ autem uertebrarum motus, à thoracis uertebrarum motu non admodum diſtinctus eſt, unà enim ferè mouentur, præterquam quòd lumborum uertebris, laxior motus in omni differentia cõcreditus ſit, quod tum coſtarum uertebris thoracis adnexarum occaſione perficitur, tum etiam muſculorum, qui ipſis motibus præficiuntur. Totus enim thorax unà quodammodo in latus inclinatur, quum tamen ſingulæ lumborũ uertebræ priuatim id magis poſſint. Verùm ut hæc omnia oſſium articulatio commonſtrat, ita multò maximè hos motus ipſi ſpinales dorſales'ue muſculi docent, nimis quàm frigidè, & nequaquam omnes à Galeno deſcripti. Erunt autem omnes utriuſque lateris [a] muſculi ſimul in minimum numerũ redacti, ſexdecim, octo nimirum paribus complexi, quorum ceruicis primùm recenſebimus, ab illis qui ſub [b] ſtomacho latitare dicuntur, exorſi.

Quot motibus dorſum agatur.

Sedecim dorſum mouentes muſculi.

a Seorſim ſingulos ad notabimus.
b 7 tabu. E aut 14, 15 A, B.
c 8 ta. A, B. 7 ta. C, C.

Primus ac ſecũdus, ſeu primum par.

Primus itaq́, qui [c] parem in altero latere ſecundum habet, à quintæ thoracis uertebræ corporis latere, ubi ipſi coſta coarticulatur, principium ſumit, quod carneum tenueq́, & acuti inſtar anguli uiſitur, & ſurſum obliquè conſcendens, uerſus medium magis quartæ thoracis uertebræ corporis, obliquo fibrarum ductu proficiſcitur. Illæ nanque ab exterioribus, ſurſum obliquè in interiora prorepunt adeò, ut iam ad tertiæ thoracis uertebræ corpus utriuſq́ lateris muſculi ampliores facti, inuicem quodammodo uiciniores fiant, in exortu enim tantùm ab inuicem diſtabant, quanta corporis uertebræ eſt latitudo. Atque hanc ſeriem (ut ſcilicet ex inferioris uertebræ corporis latere, principium ſeu explantationem ducant, atque magis uerſus medium ſuperioris uertebræ corporis inſertionem moliantur) perpetuò ſeruant, quouſq́ ſenſim mutuò appropinquantes, ad anticam primæ ceruicis uertebræ ſedem uſq́ conſcenderint

ſcenderint, cuius ibidem extuberanti[d] proceſſui, neruoſa inſertione ſimul ambo coëuntes, tanquam trianguli uertice inſeruntur, non admodum manifeſtè occipitis oſſi, ad anteriorem dorſalis medullæ foraminis[e] ſedem implantati. Ego hos muſculos duorum duntaxat loco, ut ſcilicet unus utrinque habeatur numero, quamuis ex Galeni ſententia ſingulos, duorum uice, aut trium etiam nonnulli enumeraſſe uideantur, quod quibuſdam (uti opinor) inſcriptionibus, ſecundùm ipſorum fibrarum ductum exporrectis, inſtarꝗ albæ lineæ apparentibus animum attenderint. quamuis interim hæ neque ſemper eædem, neꝗ tam paucæ appareãt, ut eorum beneficio utrinque ſolùm duo tres'ue recenſeri poſſent muſculi, deinde etiam longè minus penetrant, quàm ut in plures muſculos alterius lateris muſculum diſtinguere poſſent. At ſi muſculi principijs inſertionibusꝗ diſſectionum Proceres attenti fuere, multò pluribus, quàm tribus muſculis hic noſter conformaretur. nam tres muſculi ad tres ſuperiores thoracis uertebras ducerentur, & ſeptem ad ſeptem ceruicis, quare longè ſatius eſt, utrinꝗ unum enumerare muſculum, aut, uti iam dixi, decẽ. Duobus his muſculis ceruix proprio motu, & obſcurè caput ipſum flectitur, ſi enim utriuſꝗ muſculi partes ſimul omnes egerint, recta efficietur ceruicis flexio, uertebris ſcilicet mutuò ſeſe ſuccedentibus, at ſi alteruter tantùm in ſe colligatur, in contracti latus ceruix inclinabitur, uti etiam muſculi exortus, inſertio, & fibrarũ ductus, ipſiuſꝗ continuitas, luce clariùs commonſtrant. Cæterùm hi muſculi non ſolùm ceruicem creduntur flectere, at etiam, uti paulò pòſt audies, thoracis uertebras ſuperiores. Quod uerò Galenus parum rectè in Decimotertio de Partiũ uſu hos muſculos caput releuare, & ſurſum ducere docuerit, etiam ſi non prolixiùs id modò exequar, neminem latere ſat ſcio. [f] Tertius & quartus, quorum alter in dextro eſt latere, alter uerò in ſiniſtro, ad hunc modum habent. Dexter ex ſuperiori exterioriꝗ primæ thoracis coſtæ ſede, carnoſus ampluſꝗ enaſcitur, ex totius nimirum dextri lateris primæ coſtæ ſede, quæ à uertebris ad eam uſque coſtæ oſſis[g] regionem pertingit, quæ iam in cartilaginem degenerata eſt. Muſculus ex hac enatus baſi, ſenſim arctatur, & in omnium ceruicis uertebrarum tranſuerſis proceſſibus, interiori ipſorum ſedi implantatur, fibras ſurſum obliquè intrò producens. Fibræ enim à coſtæ regione uertebris proxima principium ducentes, in tranſuerſum ſeptimæ ceruicis uertebræ proceſſum inſeruntur. Deinde huic ſedi proximè in ortu ſubſequentes, tranſuerſo ſextæ uertebræ proceſſui adnaſcuntur, atque ita continua ſemper ſerie inſertionem moliuntur, ut illæ tandem, quæ coſtæ cartilagini proximæ ſunt, primis ceruicis uertebris implantentur, totuſꝗ muſculus triangularem figurã referat, cuius primum latus primæ thoracis coſtæ exporrigitur, cui & id priuatim obtigit, quod[h] foramine quodam peruium ſit, quo axillari uenæ, & arteriæ, in brachium excurrentibus iter exhibet. Secundum autem latus ad ceruicis longitudinem, ipſiuſꝗ in tranſuerſo proceſſus inſertionem fertur. tertium uerò, à coſtæ cartilagine, ad tranſuerſum primæ ceruicis uertebræ proceſſum. Huius muſculi & ſui coniugis functionem orationi adijciam, ubi quintum & ſextum expreſſero. [i] Quintus itaque, qui ſextum in ſiniſtro latere ſibi parem ſortitur, principiũ in dorſo aſſumit, ex tranſuerſi ſextæ thoracis uertebræ proceſſus radice, ad primum eius uertebræ poſterioris proceſſus, ſeu ſpinæ exortum. Hinc aſcendens ex reliquarum quinque ſuperiorum thoracis uertebrarum tranſuerſis proceſſibus enaſcitur, ſenſim craſſior ualidiorꝗ redditus, quouſꝗ admodum pertinaciter in externam ſedem tranſuerſi proceſſus ſeptimæ ceruicis uertebræ, inſertionem tentet. huic enim primùm muſculus inſeritur, & deinde reliquarum omnium ceruicis uertebrarum tranſuerſis proceſſibus, ad[k] exteriorem eorundem ſedem, quanquam inualidam, & non admodum patentem, in[l] tranſuerſum primæ uertebræ proceſſum implantationem (ut neque etiam tertius muſculus) perficiat. Quinto itaꝗ & tertio muſculo, qui dextris uertebrarum proceſſibus inſeruntur, ceruix duntaxat in dextrũ latus inclinatur, recto quidem ductu, utriſque muſculis unà laborantibus, obliquo autẽ, alterutro duntaxat ſe colligente. Tertius enim, quieſcente quinto, in latus quidem, ſed magis antrorſum ceruicem inclinat, quintus autem in poſteriora magis. [m] Septimus muſculus, cui in ſiniſtro latere octauus reſpondet, à ſeptimæ thoracis uertebræ ſpinæ radice, deinceps & à reliquarũ ſuccedentiũ uertebrarum ſpinarum quoꝗ radicibus, ubi inuicem uertebræ articulantur, principium ſumit, non autem à ſpinarum lateribus, quæ[n] muſculo occupantur, quem decimumquintum enumerabo. Quando ſeptimus hic muſculus ſenſim ad ceruicem exporrectus, infimam ceruicis uertebram contingit, uehementiùs ampliorꝗ ſede ab illa enaſcitur, & obſcuram admodum inſertionem illarum fibrarum, quæ à thoracis uerte-

Præſenti figura muſculi, quem hic deſcribimus, fibrarũ naturã & ſeriẽ, ac latera ruditer delineauimus. Significet igitur A ad B, ipſius latus uertebris exporrectũ, C ad B, latus ſecundùm coſtã ductum. C autem ad A latus, quod ab anteriori coſtæ ſede, obliquè ſurſum ad muſculi apicem contendit.

Tertius & quartus.

Quintus & ſextus.

Muſculi 3, 4, 5, 6, munus.

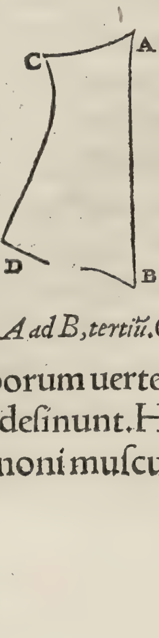
Septimus & octauus.

d 2, 10 fig. cap. 15 lib. 1 M.
e 1 fi. ca. 15 li. 1 G.
f 7 ta. G. 8 C. 14 ta. N.
g 1 fig. 19 ca. li. 1 A, B elatiſſima.
h Id expreſſimus in tabulis epitomes horum librorum.
i 13 ta. H.
k 9, 10 fig. ca. 15, li. 1 Z. & 8 fi. cha. 5, 6.
l 2, 3, fi, ca. 5 lib. 1 S.
m 14 ta. O. 13 ta. I.
n 14 ta. Y.

uertebris originem duxere, in illius uertebræ ſpinam molitur. Reliquis autem ceruicis uertebrarum ſpinis ualidè innaſcitur, atque ab earundem tranſuerſorum proceſſuum radice, noua ſemper initia educit, enatas perpetuò fibras ſpinæ ſuperioris uertebræ tantiſper inſerens, donec ualidiſſimè in totam[o] inferiorem ſpinę ſecundæ ceruicis uertebræ ſedem implantetur, dexterq́; muſculus ſiniſtro coniungatur, uti et toto per ceruicē progreſſu mutuò accumbunt, hærentq́; duntaxat uertebrarum ſpinis inuicem dirempti. Horum muſculorum fibræ, non prorſus rectà ſurſum conſcendunt, uerùm ab exterioribus ſurſum modicè intrò feruntur, quare etiam & hi quoq; muſculi obliquis præſunt motibus. Si enim ſeptimus unà cum octauo cōtrahatur, recta ceruicis peragetur extenſio, aut ſiniſtro laborante, & quieſcente dextro, ſiniſtrorſum extenſio fiet. Quemadmodum ſolius dextri lateris muſculo contracto, in dextrum quoque latus ceruix magis extenditur. Atque hi omnes, ceruicis potiſſimùm famulantur motibus, ac inter muſculos caput agentes ſubinde recenſentur, etiam ſi caput ſecundariò duntaxat moueant.

o 7 fi. cap. 15 lib. 1 ſ.

[p] Nonus autem & decimus, quorum utrinque etiam unus eſt, in illorum muſculorum habentur numero, qui ψόαι, & νευρομήτραι, & ἀλώπεκες Græcis dicuntur, quanquam Clerachus exteriores quoque, quos[q] undecimum, & duodecimum, &[r] decimumtertium, & decimumquartum in ſermonis progreſſu numerabo, ſic appellauerit. Quàm uerò dilucidè uereq́; Galenus hos muſculos, ſeu lumborum carnes (ut Interpretis uoce utar) deſcripſerit, & num etiam ſimiæ, aut cani (qui hîc muſculis admodum ab homine uariat) ipſius enarratio conueniat, penes te eſto iudicium. Ipſa enim ſimiæ non admodū quadrat, & longè minus homini, quod tum demum (ſi modò Galeni, uti ſanè debemus omnes, ſtudioſus fueris) abundè intelliges, quando hæc noſtra adhibitis ſectionibus, cum ipſius oraculis contuleris. Nolo enim prolixius ſermonem uera narrantem, & aliàs ſatis diffuſum quibuſdam diſceptationibus hîc interturbare, id ſatis eſſe ratus, ſi mea hæc cum Galeno pugnare moneam. In lumbis itaque, quando iam omnia inteſtina ſimul cum peritonæo reſecta ſunt, in hominibus utrinque tantum[r] duo apparēt muſculi, quorum alter femoris famulatur motibus, alter uerò huius Capitis nonus, erit dorſi motuū opifex. Qui femoris motui præeſt, in Capite muſculorum femur mouentium ſextus habebitur, quanuis nunc obiter Galeni gratia, illum & hîc deſcribere nihil prohibeat, ut pręſens ſermo, Galeni de lumborum carnibus enarrationi abundè conferri poſſit. Ab undecimæ itaque & duodecimæ thoracis uertebræ corporis latere, quo coſtarum tuberculum excipit, carnoſus[s] oritur muſculus, qui etiam à duarum, aliquando & trium, ſuperiorū in lumbis uertebrarum corporibus carnoſum ſimiliter initium ducit, quod collectum teretem efficit muſculum, ab interioribus deorſum uerſus exteriora obliquè deſcendentem, & ſemper quouſque coxendicis[t] os contingat, carneū.[u] inibi enim arctatus & excarnis redditus, in teretē finit tendinem, qui tandem in[x] minorem interiorem'ue femoris proceſſum[y] inſertus, femoris flexui auxiliatur. Hic muſculus in lumbis modò magis, modò minus apparet liuidus, & potiſſimum iuxta ipſius tendinis productionem. Atque hic unus lumborum interiorū eſt, non quòd lumbi uertebrarum motibus præſit, ſed quòd hîc ſitum exigat.[z] Muſculum autem, qui ex ilium oſſis cauitate enatus, eandem cum prædicto in femur inſertionem molitur, in lumborum muſculorum numerum, uti nemo, quòd ſciam, & hactenus, non repono. At[a] ſecundus lumborū muſculus inſignis, craſſus & carnoſus eſt, priori ſubiectus, ſed illo longè breuior & amplior. Enaſcitur enim ex[b] poſteriori ſuperiorīq; oſſis iliū cauitatis ſede, quæ è regione ſuperioris[c] ſedis primi ſacri oſſis tranſuerſi proceſſus habetur, deinde etiam ex tota illa oſſis ſacri quoque parte, muſculus iſte carneo craſſoq́; admodum principio exoritur, & modicè anguſtior redditus, ſurſum ad duodecimam ultimamq́; thoracis coſtam protenditur, cui carnea inſertione inferiori in parte inſeritur. Ab interno autem latere muſculus iſte[d] tranſuerſis omnium quinque lumborum uertebrarum proceſſibus, ſecundùm ipſarum longitudinem, ab interna ſede inſeritur, lateribus etiam uertebrarum, unde nerui primum emergūt, applantatus adeò, ut quadrangulum muſculus hic cōſtituat. Cuius unum latus in ilium oſſe, & ſacro, ad exortus radicem cenſetur. ſecundū duodecimæ thoracis coſtæ longitudinis pars, tertium ipſe lumborū uertebræ. quartum uerò à duodecima coſta, ubi iam à duodecima uertebra aliquouſque abceſſit, ad externam exortus partem producitur, quæ propemodum ad[e] medium oſſis ilium ſpinæ longitudinis conſiſtit. Fibræ autem ipſius, ab exterioribus introrſum obliquè ad ſuperiora aſcendunt, & quæ ab oſſe ſacro principium ducunt, quintę & infimæ lumborum uertebræ inſeruntur. quæ autem has ordine inſequūtur, ſenſim in ſuperiores uertebras deſinunt. Huic muſculo, qui inter dorſum mouentes nonus mihi enumeratur, & decimo, qui noni muſculi cōiunx eſt, inſe-

Præſens figura muſculi, quem hîc perſequimur, circūſcriptionem aliquo pacto proponit, & D ad B latus, quod modò primùm appellatur, terminat. C ad A, ſecundum. A ad B, tertiū. C ad D, quartum.

Marginal notes (left):

p 7 ta. u. 8 tab. Ξ. 13 & 14 P.
q 13 tab. Γ.
r 14 ta. T.
r unus 7 ta. t, u. alter 8 ta. Θ. Ξ.
s 8 ta. Δ.
t 1, 2, 3 fig. ca. 29 lib. 1 T.
u 8 ta. b.
x 1, 2 fi. ca. 30 lib. 1 a.
y 13 ta. β. 14 ta. c.
z 8 ta. Λ.
a 8 ta. Ξ. 14 ta. P.
b 3 fi. ca. 29 li. 1 ſedes ad ſiniſtrū K, K conſiſtens.
c ad Z 1 fi. ca. 18 lib. 1.
d Si ex muſculorum tabulis oſſium ſeriē non aſſequeris illam ex tribus ultimis libri 1 petes.
e ad elatius K 3 fi. cap. 29 lib. 1.

Marginal notes (right):

Nonus & decimus.

In Quinto, et ſecūdo de Admi. ſectio.

Qui muſculi in anteriori lumborum ſede occurrant.

inferioris dorſi partis, lumborum ſcilicet uertebrarum, flectendi munus concreditum eſt, ipſiq; ambo duntaxat, illius motus autores ſunt. Sed quum horum utrinq; unus conſiſtat, & is obliquis donetur fibris, præſentes muſculi obliquam quoque flexionem molientur, prout hic ille ue ſolus in ſe colligitur. Sola itaque inferior dorſi pars, proprios muſculos flexionis opifices exigit, quorum etiam beneficio media dorſi pars, ipſæ uidelicet thoracis uertebæ, [f] quorum corpora ſunt excarnea, nõnihil inclinatur ſuperioribus ſcilicet, unà cũ ceruice, inferioribus uerò, ſimul cum uertebris lumborũ inflexis. Quanquam non ineptè fortaſſis quiſpiam dixerit thoracis flexioni (quæ non niſi uniuerſo thorace ſimul inflexo perficitur) etiam [g] rectos abdominis muſculos, thoracẽ deorſum trahentes, ſuppetias ferre. Superſunt ad huc enarrationi ſex muſculi, in utroq; latere terni, in exteriori dorſi ſede repoſiti. [h] Vndecimus itaque & duodecimus dorſum mouentium utrobiq; ſunt ſinguli, & ſoli duntaxat ex ſex adhuc recenſendis Galeno cogniti, quanuis etiam neque undecimi ſeu duodecimi (quum par utriuſque ſit ratio) deſcriptionem rectè nobis tradiderit. Vndecimus enim, quem in dextro latere, uti duodecimum in altero reponimus, ex longioribus totius corporis eſt [i] muſculis, ab infima nanque oſſis ſacri ſede, ad primam uſq; thoracis uertebram exporrigitur, illi thoracis [k] muſculo natura ſimilis, quem ipſi in exortu, & in lumbis progreſſu connatum, atque in omniũ coſtarum radicibus, ubi primùm à tranſuerſis uertebrarum proceſſibus abſcedunt, inſertionem moliri diximus. Hic enim dorſi muſculus, de quo in præſenti ſermonem inſtituimus, ex totius oſſis ſacri ſpinæ ſummo, ſecundùm ipſius longitudinem, & deinde ex ſpinis quinque uertebrarum lumborũ, nerueo ualidoq; admodum principio enaſcitur, quod [l] illi, quem in tota ſerie decimumtertium appellauimus, inſternitur. At principium id tota quoque oſſis ilium interna ſede, [m] quæ extra tranſuerſam oſſis ſacri regionem prominet, carnoſum omnino educitur, & ut ſedes, à qua muſculus exoritur, acuta eſt, [n] ita quoque acuti inſtar anguli muſculus uiſitur. Hinc ſurſum aſcendens, atq; ueluti dicebam, admodum neruoſus craſſus'que, ab oſſis ſacri & uertebrarum lumborum ſpinis principium ducens, carnoſior paulatim ad externũ ipſius latus efficitur, tranſuerſis lumborum uertebrarum proceſſibus inſertus, ac ueluti teretis muſculi imaginem [o] carnoſa ſua ſede exprimens. Si enim & [p] neruoſo ipſius, quod ex ſpina pendet principio attenderes, latior multò quàm profundior dicendus eſſet, attamen externa ipſius ſede læuis æqualis'ue eſt, interna autem parte, propter ſuę carnoſæ partis craſſitiem, & neruoſæ tenuitatem, ſecundùm ipſius longitudinem [q] ſinus quodammodo illi inciſus uidetur, quo decimotertio nobis enarrando muſculo cedit, & locum porrigit. Vbi uerò ad undecimã uſq; thoracis uertebrã conſcendit, arctior longè redditus, neq; reliquis ſuperiorum uertebrarum ſpinis adeò connatus, ſenſim ad primam uſque thoracis uertebram anguſtior redditur, tranſuerſis omnibus thoracis uertebrarum proceſſibus innixus, quibus ſingulis ex interna ſua ſede, [r] tendinẽ inſtar anſulæ cuiuſdam exporrigit, ipſorum proceſſuum apicibus, & ueluti coſtæ cum ipſis articuli termino inſertum pari omnino modo, quo [s] quartus hominis thoracem mouens muſculus, qui coſtis ſingulis tendinem quoq; offerebat, uerùm is thoracis muſculus ab externo ipſius latere eiuſmodi tendines remotiùs à ſe diſpargit. Dorſi autem muſculus, non ex altero latere, ſed potiùs ab interna anteriori'ue ſede tendines emittit, non recto tramite, uerùm obliquè uerſus exteriora ſurſum expanſos. Quemadmodũ etiam muſculi fibræ, omnes obliquæ ſunt. Vnde quoq; euenit thoracẽ lumbosq; horum muſculorũ, undecimi ſcilicet & duodecimi ope, rectã, & etiam in latera extendi. Ambobus enim æquè contractis, tota illa dorſi pars, cui præſentes muſculi inſeruntur, in neutrum latus uergens extenditur, at altero tantum protenſo, in ipſius latus ſpina inuoluitur extenſionem experta, quod ſanè nihil minori negocio, quàm ipſa ſectio docet. [t] Decimustertius, cui in ſiniſtro latere decimusquartus reſpondet, atque ſub [u] undecimo occulitur, ab illa oſſis ſacri ſede [x] principium obtinet, quæ ab ipſius ſpina ad connexum eius, cum ilium oſſe pertinet. Atq; ut illa ſedes ſurſum aſcendens modicè lateſcit, ita muſculi huius quoque initium, infima ſede acutum eſt, & latius modicè redditum, tandem ad tranſuerſum quintæ lumborum uertebrę proceſſum ducitur, & illic reliqua ipſius ſede latior redditus, à tranſuerſis reliquarum uertebrarũ proceſſibus initium ducens, [y] ad undecimæ uſque thoracis uertebræ ſpinam conſcendit, & gracilior tenuiorq; factus, inibi ad undecimæ thoracis uertebræ ſpinam in acutum angulũ finitur. Exortus, quem decimustertius muſculus ab oſſe ſacro ducit, ſui coniugis exortui contiguus eſt, quemadmodum etiam per reliquum in altiora progreſſum præſentes muſculi inuicem cõmittuntur. Vtrique enim ſeſe inter ſpinarũ interualla inſinuantes inuicem internis lateribus cõmittuntur, tantũ mutuò dehiſcentes, quanta ligamenti eſt craſſities, quod inter ſpinarũ interualla reponi ſecundo ab hoc Capite auditurus es. Horum muſculorum fibræ, ab inferioribus ſurſum uerſus interiora obliquè aſſurgunt, & ex inferiorum uertebrarum tranſuerſis proceſſi-

Left margin:

Vndecimus & duodecimus.

Ad finem 5 li. de Admi. ſectionibus.

Decimustertius & 14.

Right margin:

f Oſtendit hoc 8 ta.
g 5 ta. Δ.
h 13 ta. r. 11 ta. N. 14 tabula Q. R, S.
i 16 tab. L & Δ ac alij ferè tibiam mouentes.
k 12 tab. Δ.
l 14 tab. T.
m Quæ cõſiſtit ad ſiniſtrum H, I 3 figu. cap. 28 lib. 1.
n 14 ta. S.
o 14 ta. Q.
p 14 ta. R.
q 14 ta. inter Q. & R.
r 13 ta. M, M.
s 12 tab. A. dein M, M.
t 14 ta. T.
u 14 ta. Q. R, S.
x 14 ta. V.
y 14 ta. X.

proceſſibus,& ſpinarum radicibus enatæ, in totam ſuperiorum uertebrarum in poſteriori ſede amplitudinem perpetuò ſeſe inſerunt. Quotieſcunque igitur utriuſque lateris muſculus in ſe colligitur,ſuasq; fibras contrahit, lumborum uertebrarum, & ſi quæ thoracis ſub uertebra utrinq; ſuſcepta reperiantur, ſpinæ ad ſe inuicem conniuent, earundemq; interualla conſtringuntur adeò, ut ſimul contracti muſculi totam illam ſpinæ partem, cui committuntur, appoſitiſſimè extendant. at altero in ſe tantùm collecto, in obliquum hæc dorſi pars extenditur, lateralem'que illam in ſemicirculum quodammodo inuolutionem patitur. [z] Decimusquintus & decimusſextus, utrinque etiam unus, ab undecima thoracis uertebra ad primam uſque ipſius protenduntur, totam ſpinarum amplitudinem, quæ ab ipſarum radice ad apicem uſque conſiſtit, amplexantes, & uti poſtremo loco dicti, omnino carnei, ſed ualidiſſimis neruoſisq; fibris admodum intertexti. Hi muſculi [a] ad duodecimam thoracis uertebram, aut ad eam, quæ utrinque ſuſcipitur, tenues ſunt, quemadmodum decimitertij quoque ad eandem uertebram inſertio tenuis prorſus uiſitur, at ſurſum exporrecti paulatim craſſeſcunt, [b] quouſque ad quintæ thoracis uertebræ ſpinam aſcendunt. hîc enim tota ſua mole craſſiores euadunt, & ſurſum tenſi, denuò [c] extenuantur, ut propter primæ thoracis uertebræ ſpinam, parẽ craſſitiem, cum illa, quæ ad undecimam eſt, ſortiantur. His quoq; muſculis interualla ſpinarũ opplentur, & inuicem inibi contigui ſunt, quum inter illos, ut & in lumborum uertebrarũ ſpinis, nihil mediet, præter membraneum ligamentum à ſuperiori ſpina, in inferiorẽ porrectum, & illo ligamento reſpondens, [d] quod inter radium ac ulnam, & tibiæ os ac fibulam, quà hæc oſſa inuicem dehiſcũt, haberi dicam. Functio uerò horum muſculorum potiſſima eſt, ſpinas, quibus inſeruntur, mutuò colligere, atq; ita eam dorſi partem, cui adnaſcuntur, cum reliquis muſculis extendere. Sed ut præſentes muſculi inter reliquos dorſi motuum autores, rectis fibris magna ex parte donantur, ita quoq; ipſi admodum modicè obliquis motibus præſunt.

z 14 ta. Y.
a Iuxta X 14 ta.
b Ad Y 14 ta.
c propter a 14 ta.
d 7 ta. V inter S & T.

MVSCVLORVM DORSVM MOVENTIVM administratio. Caput XXXIX.

DORSVM mouentium muſculorum adminiſtrandi ratio iam in promptu eſt, ſi huc uſque ſectionis noſtræ ſeriẽ obſeruaueris. In anteriori enim dorſi parte, illi etiam citra ſectionem conſpicui ſunt, quos [a] primum, & ſecundum nominauimus. ſi uerò horum ortum, & inſertionem lubet exactiùs condiſcere, illos à ſuis uertebris paruo & acutiori cultello abrades. Deinde [b] tertio à prima thoracis coſta liberato, quî tranſuerſis ceruicis uertebrarum inſeratur proceſſibus, examinabis. In lumbis quoniam peritonæum, & ſeptum quoq; tranſuerſum auulſa iam ſunt, ſi hominem diuidis, licebit muſculum, quem nos [c] primum in lumbis recenſuimus, ac femoris motibus famulare diximus, ſuo principio à uertebrarum corporibus liberare, & ad coxendicis uſque os, à ſubdito illi [d] muſculo, qui noſter lumborum ſecundus eſt, dorſum autem mouentium nonus, ſolis manibus diuellere, ut omni ex parte nonus muſculus in conſpectum ueniat, quem ab oſſe ilium & ſacro oſſe eraſum, à tranſuerſis lumborum uertebrarũ proceſſibus, & earundem corporibus, & duodecima thoracis coſta acutiori cultello diſcindes, eius naturam munusq; non oſcitanter intuitus. At ſi canis, aut caudata ſimia ad manum ſit, primò illum diſſecabis, quem in illis animalibus membraneo nerueoq; principio, à coxendicis oſſis elatiori ſede enaſci conſpicies, quiq; obliquè uerſus interiora ſurſum aſcendens, ac carnoſa auctus ſubſtantia, in ſuperiorum lumborum & inferiorum aliquot thoracis uertebrarum corporibus inſeritur, dorſi quoque flexioni ſubſeruiens, quam canes in circulum magis, quàm homines moliuntur. Si enim hunc indagaueris, Galeni de lumborũ carnibus enarratio, tibi aliquantulo reddetur dilucidior. Hoc igitur quo homines deſtituũtur adempto, reliquos duos canibus & hominibus in lumbis cõmunes in cane quoq; diſſecabis, ut nõnullam in illis quoq; muſculis differentiã Galeni intelligendi gratia intuearis, & mireris pariter, quid Galeno in mentem uenerit, quòd ſubinde aliorũ Anatomicorũ uera euertat dogmata, quòd ſecus corporis humani partes docuiſſent, quàm ipſe ſuarum ſimiarum partes obſeruauerat. Atque ita demum ipſe expendito, quoties propter pietatem in Galenum, ab ipſius locis à ueritate abſonis mihi temperem, eorumq; uolens nullam mentionem faciam, ſimulq; breuitati parcem. Reſupinato igitur iam cadauere, [e] quintum muſculum à thoracis uertebris, paruo cultello continuò derades, donec illum in omnibus inſertionibus conſpexeris. Huic [f] ſeptimus ſuccedet, ſimiliter à uertebris deradendus. At in hac functione cauendũ eſt, ne [g] decimiquinti muſculi portionẽ ſeptimi loco abſcindas, inuicẽ enim pertinaciter hærent, & decimus

a 8. ta. A, B.
b 8 tab. C.
c 8 tab. Θ.
d 8. Ξ.
e 13 tab. H.
f 14 ta. O.
g 14 ta. Y.

Adminiſtratio primi & 2.
Tertij & 4.
Noni & 10.
Ad finem 5 de Admi. diſſectionibus.
Quinti & 6 adminiſtratio.
Septimi & 8.

Vndecimi & duodecimi.

decimusquintus septimi musculi principium aliquousque [h] subit. Nunc nouacula, aut ualido acutioriq́ue cultello, secundùm spinarum in lumbis & in osse sacro ductum, tentanda est sectio, quæ [i] undecimi musculi principium à spinis liberet. Ne uerò simul [k] decimumtertium (ut Galenus proculdubio in simijs alioquin ad sectionem aptissimis fecit) imprudens auferas, ac decimi partem esse arbitreris, sectio illa non altiùs inijcienda est, quàm ut undecimi duntaxat exortũ diuidat, atq; huius crassitiem facilè cõiecturabis, si paruo cultello musculũ à transuersis lumborũ uertebrarũ processibus eleues, atq; à decimotertio subleuatũ, ad spinas quoq; uertebrarum illũ inuertas. Hoc itaq; musculo à lumborũ, & ossis sacri spinis liberato, cauendũ est, ne illũ thoracis uertebrarũ spinis adeò connatũ arbitreris, ut [l] decimũquintum musculum unà cum undecimo auferas, atq; cum reliquis omnibus Anatomicis hallucineris. Postquam igitur internum musculi latus, utcunque à subditis connatisq; sibi partibus diremptum conspexeris, ab ilium quoq; osse deradetur, & principio ipsius apprehenso, sensim musculum attolles, ipsum ab illis, quibus inseritur, partibus liberans, ut tandem intuearis [m] tendines illos, quos à se aloẽs radicis instar, in transuersorum thoracis uertebrarum processuum apices elegantissima serie digerit. Hoc adempto, citra aliam sectionem [n] decimustertius, & [o] decimusquintus, sunt in conspicuo, ut tamen illorum naturã ad amussim inquiras, necessum est & hos quoque à uertebris sedulò deradere, quod sanè in spinæ musculis eo operosiùs præstiteris, quo ijdem pluribus ossibus & innascantur, & à pluribus ortum ducant. Ob quod laudandus etiam uenit rerum Opifex, qui ita musculos hos fabrefecit, ut seorsum unamquanq; dorsi partem succedentibus motibus agere possimus, ne simul uniuersum, multas actiones impedituri, mouere cogamur. Cæterùm ubi & hos abstuleris, transuersam duces sectionem, quæ sacrum os & infimã lumborum uertebram, ab anteriori sede, ad dorsalem usque medullã penetret, ut deinde inflexo unà cum costis thorace, dorsum ab osse sacro diuidere queas, uertebrarum ligamẽta iam indagaturus.

Decimitertij & 14, 15, 16.

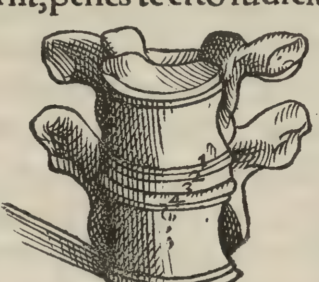
h 1 Ad 14 tabulæ.
i 13 tab. r.
k 14 tab. T.
l 14 tab. Y.
m 13 ta. M, M.
n 14 ta. T.
o 14 ta. Y.

DE VERTEBRARVM LIGAMENTIS. Caput. XL.

LIGAMENTA primam uertebrã capiti, & secundam primæ, & secundam rursus capiti colligantia superiùs enarraui, [a] quæ autẽ reliquas uertebras inuicem cõuinciunt, nunc pertractabo, ab illis, quæ uertebrarum corpora colligant, sermonis facturus initium. Inter secundæ itaq; & tertiæ uertebræ ceruicis, ac deinceps inter reliquarum omniũ uertebrarum corpora, [b] substantia quædam reponitur, quam Galenus Cartilaginem uocat, & qua uertebras inuicẽ haud colligari, aliter, ac qui illum præcesserunt dissectionis Proceres, asserit. Nam nõ huius cartilaginis beneficio ipsas cõmitti uult, uerùm tertiæ dorsalis medullæ tunicæ inter uertebrarũ corpora se insinuãtis interuentu. Cuiusmodi uerò sit tertia hæc tunica, in dorsalis medullæ sermone persequar, tunc nimirũ, quando præter duas cerebri membranas, dorsali medullæ proximè adnatas, uertebrarũ amplitudinem (quæ dorsali uiam præbet) membrana quadã ossibus undiq; cõnata succingi audies. Eiusmodi in uertebrarum amplitudine occurrẽs membrana, nihil prorsus, nisi fortassis crassitie ab illa differt, quæ quoniã ossi circũducitur, περιόστεον Græcis nuncupatur. Num uerò Galeni sentẽtiæ, an Veterũ illorũ, qui in dissectionibus, quantũ Galeni scripta liquidò ostendũt, admodũ fuere seduli, accedendum sit, penes te esto iudiciũ. Nam & si humanũ cadauer ad manũ non sit, nõ tamẽ fieri poterit, quin tibi iam à lectione surgẽti, alicuius animalis dorsum mensę adhibeatur, uel etiãsi pisce uescendũ erit, ac proinde uel ludi causã (dummodo diuina illa Diui Hippocratis in Libro de Articulis oracula non fastidiueris) unã uertebram ab alia seiungito, & quacunq; etiam corporis adhibita cartilagine, tecum perpendito, num illa uertebrarũ cartilago, exquisitæ cartilaginis naturam obtineat, num uerò ligamẽti cartilaginosi. Hac enim ratione manibus pedibusq; in Veterum sententiam, relicto procul Galeni placito, iturus es, neq; tibi persuaderi sines, membranam quandã, cuius beneficio uertebræ inuicem cõnecterẽtur, duci inter uertebre os, & cartilaginem hanc ligamentosam, fibrosam, mollem, mucosam, neq; cartilaginis modo solidam cõtinuam'ue, ne fortè duntaxat de duritie loqui uideamur. Quum tamen hæc ex pendes

Ligamenta uertebrarum corpora committentia.
L.i. de Ossibus.

a Neque hæc etiam ligamenta secus, quàm quis ad ossium circumscriptionem fingere posset, proponere nobis licuit, quare etiam ad ossa te conferes.
b fi. ca. 14 li. 1 R, R.

Vt leuiori negocio, quæ hîc pertracto, assequaris, duas è thorace uertebras, anteriori facie ex puerili corpore depictas habes. In quibus 1 notat superioris uertebræ cartilaginem, sui corporis inferiorẽ appendicem, ipsumq; corpus interuenientem, 2 eiusdẽ uertebræ humiliorem appendicem, 3 cartilagineũ ligamentum, superioris inferiorisq; uertebræ appẽdices intercedẽs, 4 superiorem inferioris uertebræ appẽdicem, 5 cartilaginem, dictam modò appendicem suæ uertebræ copulantem.

pendes,ſedulò cauendũ eſt,ne in agni aut hœdi,aut recens nati uituli ſpinã incidens cartilago, inter appendicẽ corporis uertebræ,& ipſum corpus repoſita, tibi imponat,illamq́ꝫ cartilaginẽ eam eſſe arbitreris,de qua hîc ſermonẽ inſtituimus. Quin potiùs in illis uertebris perpendito tres cartilaginũ,ut ſic dicã,ordines duobus oſſibus inter duas uertebras direptos, ac poſtmodũ illis ordinibus animaduerſis,cartilaginũ naturas obſerua, firmiusq́ꝫ adhuc Veterũ dogmati ſubſcribito. Conſpicies enim duas cartilagines inter utrarunqꝫ uertebrarũ corpora,et ipſarũ appendices poſitas,ad amuſſim eſſe cartilagines,nihilq́ꝫ ab illis differre, quæ reliquos appendices & oſſa interueniunt. At cartilaginẽ inter appendices mediã, profectò (niſi Galeni nomine oculis parũ fidas tuis) nihil prorſus aliud quàm ligamentũ eſſe dices,quod Aſclepiadũ familiæ, quæ pueros ſuos in cadauerũ ſectionibus tanta cura exercebãt, νευροχονδρώδη σύνδεσμα appellarunt,atque huius interuentu,non autem tertiæ dorſalis medullæ tunicæ; uertebrarum corpora colligari aſtrues,nulla interim interueniente membrana. Quapropter ſi Veteribus accedis, inter ligamenta cartilaginis natura pollentia, has uertebrarũ cartilagines cõnumera. Ceterùm alijs adhuc ligamẽtis uertebrarum corpora colligantur, per totã enim dorſi longitudinẽ,ualidiſſima ligamẽta toti uertebrarum corporũ ambitui obuoluuntur,quę etſi undiqꝫ craſſa,ſpiſſa & robuſta,ſed mucoſo interim humore oblita ſint,attamẽ in anteriori corporis ſede ad utrũqꝫ latus,ob ſui craſſitiem conſpectiora euadunt. Quum itaqꝫ hæc ligamenta,aut ſi unius nomine omnia complecti uelis,ligamentum hoc durum forteqꝫ euaſerit,et omnibus uertebris ex ęquo obducatur,obſtaculo ſanè eſt,ne in extenſione dorſum nimiũ porrigatur,incuruetur´ue. Dorſum enim ſi plurimùm reflecteretur, ſtomacho, arteriæ magnæ, & uenæ cauæ fuiſſet ſummè noxiũ,plerunqꝫ enim hæc extenſa frangerentur,& ſi plus ſatis laxa,et ad extendendũ prompta hæc Natura creaſſet,in dorſi flexu in ſe cõplicarentur. Eſt itaqꝫ ligamentum id ita in duritie tẽperatum,et ſuo mucore,ut Hippocrates dicebat,imbutum,ut tantum extendi dorſum permittat,quantum homini ſit ex uſu,& ut tutò ſimul uertebras colliget,& dorſum ex tot conformatum oſſibus, unius corporis modo efformet. Rurſus ex ſingulis tranſuerſis proceſſibus in ſingulos, membraneum ligamẽtum tota interualli amplitudine porrigitur. Sic etiam in ſpinarum interuallis,ab una ſpina ad alteram, membranea ligamenta continentur, ſpinas inuicem colligantia,& ueluti muſculorum interſtitia. At in uertebrarum apicibus hæ membranę adeò craſſeſcunt,ut ad apicem ſimul coëuntes quaſi toti dorſi ſpinæ ligamentum conſtituant,cartilaginis etiam naturæ compos. Deinde ubi aſcendentes uertebrarum proceſſus deſcendentibus coarticulantur,membranea quoque ligamenta(ſed perquàm ualida) articulum undique ambiunt. At priuatum quoddam idq́ꝫ ſubflauum ligamentum,omnibus corporis ligamentis ſi non robuſtius,profectò ſaltem non inualidius, inter ſingulas uertebras habetur. Ex interna enim ſede foraminis uertebrę,quod dorſali medullæ exſculptum eſt, ad radicem ſpinæ poſterioris´ue uertebræ proceſſus inter duos aſcendentes,aut deſcendentes proceſſus ligamentũ exoritur,quod ſemper in ſubſequentis uertebrę eandẽ ſedem inſeritur. Quòd uerò nihil interſit, nũ à ſuperiori uertebra ad inferiorẽ, aut contrà,ab inferiori in ſuperiorẽ ligamentũ inſeri dicã, cuiuis manifeſtum eſſe arbitror,nam etſi hinc ligamẽtum enaſci,et illic inſeri dixero,neminem ambigere putarim,utrunqꝫ os,ſeu utrumque,qui enarratur,locum, parem operam ad ligamẽti generationem conferre. In canibus,& illis animalibus,quæ rictum tergo leui opera accõmodant, & longè laxiores ceruicis uertebrarum articulos,& etiam longiores ceruicis uertebras, quàm homo obtinent,ligamentum quoddam obſeruamus, cuius naturam Galeni gratia hîc non grauabor ſubiungere. In canibus igitur ſimulatque ſecundum par muſculorum capitis motibus famulantiũ aggreſſus es, in ceruice ligamentum ſeſe offert rarum, & nulli in uniuerſo corpore reſpondens,niſi fortaſſis illis uertebrarum ligamentis,quæ poſtremo loco recenſuimus,id enim cæteris durius eſt,& colore flauum,& in fibras multas diſſolui poteſt. Enaſcitur autem id ex apicis ſeptimę ceruicis uertebræ ſpinæ lateribus,& ſurſum aſcendens, nulli connaſcitur uertebræ,quouſque ad ſecundam ceruicis pertigerit,cuius ſpinæ lateribus in ſummo apice inſeritur. aliquibus quoque animalibus, ut ouibus,occipitij oſſi inſeritur. Ligamentum hoc peculiari inuolutũ eſt membrana,geminũq́ꝫ apparet ob impreſſionẽ illius longitudini exporrectam. Porrò huius ligamenti naturã diſcere licebit,quoties uituli,aut porcelli, aut hœdi, aut uetuſtioris etiam bouis ceruix menſæ apponitur. Eſt enim ligamentum hoc, flauum illud corpus,quod ex carnibus liberatum canibus offerre ſolemus,nam inter reliqua corporis ligamenta ſolum tanquã eſui ineptum reijcitur. Vnde etiam à robore Bruxellenſibus Vuas nuncupatur,qui huius eſum puellis ad comam prolixiorem cõciliandam commendant, hinc opinor ipſas ridentes,quod uelut in comam inter reliquas corporis partes diſſoluatur,et prętereà flaui pallidiq́ꝫ coloris uiſatur. hoc præcipuo uſu accommodum eſt, ne uertebræ ceruicis ſuo

Ligamẽta alijs ſedibus, quàm ad corpora uertebrarum poſita.

Propria canum ligamenta.

c loco

loco promptè exiliant, quum illæ laxè admodùm coarticulentur, & præ cæteris uertebris admodum obliquè agantur. Atq; ita etiam in bobus secundùm totius dorsi longitudinem ferè, utrinque unum amplum huius naturæ ligamentum, inter musculos dorsum mouentes occultatum, secundùm spinas ferri conspicimus, quale Galenus hominibus ferè in Libris de Partium usu tribuit. Ligamentorum dorsi administratio peculiare nihil obtinet. Quum enim spinales dorsalesúe musculi omnes adempti sunt, in anteriori dorsi parte, secundùm omnem corporis uertebrarum circunferentiam, membranea illa duraq;, & mucore quodam imbibita ligamenta in conspectu sunt, quæ cultellis paruis transuersim ipsis subditis, à uertebrarum corporibus liberare potes, non præteriens haud unum hîc simplexq; ligamentum apparere, at uelutì multas membranulas inuicem incumbentes adnatasq;. Postmodum costis à uertebris dearticulatis, earum quoq; ligamenta inspicies, quemadmodum & membranea illa trāsuersorum processuum et spinarum interualla occupantia. Vt uerò ad amussim cartilagineum inter uertebrarum corpora ligamentum uideas, aliquot uertebræ inuicem sunt cultro aliquo dirimendæ. Dum uerò uertebras, quarum corpora iam seiunxisti, in spinam reflectis, & dorsalem medullam extrahis, tunicam membranámue, uertebrarum cauitatem sublinentem intueris, atq; uertebris ab inuicem prorsus dissectis, ualidum illud ligamentum occurrit, in medio ascendentium descendentiumq; processuum locatum. Reiectis nunc uertebris, & aliquò quod adhuc ex reliquo corpore superest, reposito, scapulam & brachium, quod reponi antea uolebam, repetes, musculos qui humerum, cubitum, & extremam manum amplexantur, iam seriatim aggressurus.

Administratio ligamentorum.

DE MVSCVLO NERVOSA SVA EXILitate mediæ uolæ, & internæ digitorum cuti subnato.

Caput XLI.

QVANDOQVIDEM musculos ea doctrinæ serie exequi semel institutū est, quo in uno corpore omnes administrare soleo, commodum fore arbitratus sum, nunc musculos in summa manu, & cubito & brachio repositos priuatis Capitibus aggredi, ac postmodum communi omnium Capite, ipsorum confectionem, atque simul collectorum numerum subnectere. Vt itaque Galeni ordini in his musculis, quos cæteris omnibus prolixiùs descripsit, me accommodem, à [a] musculo exordiar, qui propemodū toti depili, nudæq; manus regioni, dilatescente neruosa ipsius exilitate subtenditur, ac neruoso teretiq; [b] principio, ex interioris humeri [c] tuberculi apice enascitur, medio [d] duorū brachiale flectentiū musculorū (qui ex eodē tuberculo prodeunt) incūbens adnatusq;, nō tamen in illorū capitum medio (ut alij scribunt) repositus. Principium hoc ilico carnosum crassiusq; redditū, musculi uentrem non impensè crassum constituit, qui priusquam ad medium longitudinis cubiti obliquè nonnihil, uersus mediam cubiti amplitudinem ductus prorepserit, [e] rursus tenuis gracilisq; factus, in tendinem angustum, sed ampliorem, quàm profundiorem, & neutiquàm prorsus teretem cessat. Hic ad brachialis usque radicem pertingens, sensim in brachialis interiori sede [f] latescere incipit, ac summæ manus cuti, ad extremam usque digitorum aciem subnascitur. Atque id fibrosis nexibus adeò ualidis continuisq; perficitur, ut internam manus cutem à neruosa tendinis tenuitate, uel etiam acutiori nouacula liberare arduum sit. Verùm interim Galeni suffragio acquiescendum minimè est, si hunc toti depili manus summæ cuti in hominibus subnasci (ut de suis docet simijs) arbitratus fuerit. Siquidem tendo mediæ uolæ cuti in palma tantum subnascitur, non autem cutem contingit, quæ obducitur [g] musculo, quem paruum digitum à cæteris in obliquum abducere docebimus, neque etiam cuti subtenditur, inuestienti [h] musculosam carnem, quæ primo pollicis articulo incumbens, ex pluribus musculis constituitur. Ad hæc, nullæ huius tendinis portiones in digitorum latera excurrunt. quinimo per quam obscurè præsens tendo, internæ etiam digitorum regioni obnasci uisitur. Musculus tendinem hunc producens gracilis est, atque in cubiti medio super reliquos huius regionis, uti monuimus, exporrigitur, nulloque peculiari ligamento ulla ex parte amplexus, in summa duntaxat manu dilatescit. non enim decuisset hunc magnum extrui, quum nullius ossis motu illum præfici credamus. Vt enim cutis circumactu pertinax depilisq; fieret, ac proinde ad accuratiùs sentiendum manus aptior efficeretur, cuti internæ summæ manus, hunc tendinem substerni (sed fortè nimis) nobis persuasum habemus. Conueniebat nanque, ut manus appræhendens instrumentum, hanc internam ipsius cutem adipisceretur, non modò ægrè

Lib. 1 de Adm. & 1 et 2 de Vsu par.

a 1 tab. Y. 2 ta. h. 3 ta. π. 4 ta. λ.
b 3 ta. i.
c 1, 2 fi. ca. 23 li. 1 S.
d 4 ta. unus Λ, alter m, qui etiam 9 ta. Ξ indicatur. ubi etiam spectabis charact. q;.
e 3 ta. k adl.
f sub l 3 tabulæ.
g 3 ta. r.
h 3 ta. p, q.

Cuiusmodi internam summæ manus cutem parari decuit.

dò ægrè mobilem, cum ob alia quædam, tum maximè ob exactiorem tutioremq; corporum compræhenſionem, ſed & cutem totius corporis, reliqua cute ſenſu exactiori prẹditam, internæ manus ſedi meritò obduci decuit. Non enim aliud apprehendẽs, & aliud tangens inſtrumentum eſſe oportebat, neque denuo aliud quidem, externa corpora leuando & transferendo, aut omnino pertractando aſſumere, aliud uerò poſt hæc de apprehenſorum calore, frigore, duritie, & mollitie, alijsq;, quæ tactu percipiuntur, qualitatibus iudicare ex uſu erat. Sed mox ubi manus quiduis apprehendit, ſatius fuit hanc apprehenſi naturã unà cognoſcere, idq; internis duntaxat partibus, quibus quoque eſt apprehendens organum. Si igitur propterea tangens organum oportuit eam fieri, quoniam & apprehendens eſt inſtrumentum, iure manus eiſdem partibus tangens, quibus apprehendens extructa eſt. Quanquam non huius tendinis beneficio, manus accuratum tactus ſenſum nanciſcitur, uerùm plurium neruorum auxilio, ex quibus ad ſingulos digitos [i] quatuor ſurculos in Quarto libro propagari docebimus, duos nimirum externæ digitorum ſedi, et totidem internæ, qui exteriores mole admodum ſuperant. Confert quoque non parum ad exquiſitum tactum, depilem eſſe interiorem manus cutem, quod eam à tendine ſub illa dilatato præcipuè obtinere Galenus affirmat. ſi enim admodum piloſa foret, nequaquam ſibi appropinquantia tangeret, quòd pili nimirum tangendo corpori ante cutem occurrerent, illiusq; contactum arcerent. Quoniam autem tendo iſte etiam huius regionis cutem duram efficit, cuiuis manifeſtum eſt, et id ad plurimos uſus nobis conducere, horum itaq; gratia, tendo internæ manus ſummæ cuti ſubnatus eſt. Oſtendi uerò non ſemel Patauij et Bononię hunc, quem narramus, muſculum certò defuiſſe, ac portionem [k] tendinum brachiale flectentium, priuſquam illi brachiale aſcendant, in latum tendinem degeneraſſe.... Interdum uerò non ab illis tendinibus portionem, quæ lati tendinis uicem gerit, porrigi uidimus, uerùm à [l] ligamento tranſuerſo tendinibus in interna brachialis ſede obducto. Quemadmodum etiam in hominibus ſecus, atq; in ſimijs, ſub pede nullus tendo dilateſcit, nam à calcis oſſe in [m] membranam enaſci audies, lati tendinis naturam appoſitiſſimè exprimẽtem. Cæterùm interim ob nonnulla Galeni loca haud colligendum eſt, hos tendines nerueam'ue naturam, cuti citra alicuius interuentum adnaſci, aut nullo interuallo cutem à tendine ſemoueri. Inter tendinem nanq; & cutem in manu et pede, adeps plurimus cõtinetur, cuius naturam iamiam explicabo, illum aliorum Anatomicorum more carneam ſubſtantiam nuncupaturus, neq; hanc ſolam habent homines, imò canes plurimam quoque obtinẽt. Vniuerſum enim tuberculum, quod ad illorum quatuor digitorum radicem prominet, & quo pedem præcipuè figunt, adipoſæ eius ſubſtantiæ præſentia extuberat, utcunq; interim adipe inter carneam membranam & cutem, ſimiæ ac canes prorſus deſtituantur.

i Manus 2 fi. ca. 11 lib. 4, et etiam manus illius libri ultimæ fig.

k 3 ta. h & m.

l 4 ta. ε.

m 13 ta. π.

Muſculũ ſuo tendine lateſcentem, non ſemel deeſſe.

Inter cutem & tendinem, adipem reponi.

Lib. 1, 2, 3 de Vſu par. et 1, 2 lib. de Admi. ſectionibus.

DE CARNEA SVBSTANTIA, INteriori digitorum regioni, ipſorumq; radicibus, & mediæ uolæ ſuperſtrata. Caput XLII.

SVBSTANTIAM præſenti Capite deſcribendam nulla figura expreſſimus, neq; illam ſecus delineare integrum erat, quàm cutem & adipem in dextro pectoris latere fingere conati ſumus in uigeſimaquinta Quinti libri figura.

PER uniuerſam quatuor digitorum, & ſecundi tertijq; articuli pollicis longitudinem, ac quatuor manus monticulos, quos in Chiromantia ad quatuor digitorum radices reponimus, & ad uolæ medium, carnea quædam ſubſtantia reperitur, quæ inter latum [a] tendinem & cutem partim interiacet, partim (ſed minori portione) tendini ſubijcitur. Cæterùm hęc ſubſtantia non quidem, quemadmodum in muſculorum uentribus exacta ſimplexue caro exiſtit, ſed ſubſtantia quædam ſubalba, & (quo id aptius explicem) duriori neruoſoq; adipi, ſeu pinguedini reſpondens. Opinor enim ab oſſea, & neruea, quæ undecunque pinguedini huic accedit ſubſtantia, ipſam duriorem effici, illius ritu, quæ in oſſium articulis ſubinde colligitur. Præterea pinguedo hæc, frequentibus [b] neruorum fibris, [b] uenarumq; terminis adaucta, medium quippiam inter carnem & induratum adipem adipiſcitur, ac etiam in ſummè extenuatis, & maraſmode mortuis ipſius portio ſemper inter ſecandum aliter, quàm reliquus adeps occurrit. Verùm Arabes hallucinantur, hanc ſubſtantiam extra muſculi corpus, carnem ſimplicem immixtamq; eſſe affirmãtes illorum modo,

a muſculi π 3 tabula inſigniti.

b Spectamanum ultimæ figuræ 3 et 4 libri.

qui neſcio quam, ſimplicem carnem in gingiuis ac pene collocant. Haudquaquam enim expenderunt innumeras neruorum fibras, & capillorum modo tenues uenas, hanc ſubſtantiam intercurrentes, illamq́; nec colore, uel ſubſtantia, nec æqualitate continuitate ue etiam muſculorum carnem (quæ alioquin tot fibris implicatur) referre. Natura huiuſmodi ſubſtantiā, quam niſi duriuſculæ conglobatæq́; pinguedini ad amuſſim aſſimilaueris, tanquam ſtratum aliquod, aut terram præparauit, cui apte infiniti neruulorum ſurculi implantentur, quos ob exquiſitum tactus ſenſum, à maioribus neruorum propaginibus, internam manus ſedem adeuntibus diffundi undique oportuit. Cæterùm, etſi hæc pinguedo durior admodum'que neruea ſit, nihilominus in rerum ſubſtantia mollis eſt, ac proinde occurſantibus cedit, et ad aliud quippiam, neque id minimum, digitis conducit. Media enim inter digitum flectentes tendines, & dura, quæ appræhendimus, corpora reponitur, & aptiſſimè tendines, ne aut premantur, aut contundantur, munit, unde etiam meritò huius ſubſtantiæ quàm plurimum infernæ pedis cuti ſubijcitur, præterea oſſium rectitudinem tunc corrigit, quando in circulum manus quippiam eſt comprehenſura. Ac proinde externæ digitorum regioni hanc rerum Opiſex minimè communicauit, ut quæ ibidem inutile pondus digitis inferret, quum hæc regio, neque illo abſolutiſſimo indigeat tactus ſenſu, neque quicquam in obliquum apprehendat, neque toties ſubulas ſcalpellúue, & id genus artium inſtrumenta propellat. Quinetiam in interna manus ſede, ipſis quidem articulis minimum, in partibus uerò inter articulos medijs, plurimum huiuſmodi ſubſtātiæ induſtrius rerum Conditor produxit. Haudquaquam enim oſſium ſedes, quibus illa inuicem coarticulantur, huiuſmodi ſubſtantia indiguit, quū flecti debeat, & ſubſtantia ea, præterquàm quòd nihil commodi præſtaret, obſtaculo motui fieret, tum grauans ut ſuperflua, tum etiam articuli ſpacium excludens occupansq́;, & etiam prohibens, quo minùs articuli in acutos angulos flecti poſſent. Lateribus autem digitorum tantum eius ſubſtantiæ adnutriuit, quantum medias ibidem regiones, quæ uacuæ manſiſſent, replere potuit, quo et inde manus, nō ſolùm ut diuiſum in multas partes organum, ſed etiam uelut uariè indiuiſum ſuo munere fungi ualerent. Adductis enim inuicem digitis, ita eorum media regio ab hac ſubſtantia oppletur, ut ſi quid etiam liquidi manu ſupina continere libuerit, id non elabatur. Poſtremò huius ſubſtantiæ beneficio extrema manus, illa mollit, ſubigit, & terit, quæ mediocriter mollia, molientibus & terentibus organis indigent, qualia per omnes artes ſunt plurima. Quantum uerò huiuſmodi ſubſtantia ad corpora ſummis digitis apprehendenda auxilij præſtet, nemini non perſpectiſſimum eſt, quem minimè latet, ſi oſſium finibus nihil, quod cederet, appoſitum fuiſſet, ea facilè debuiſſe rumpi, nec illis potuiſſe plurima corpora eleuari. quod modo huius ſubſtantiæ, & renitentium illi unguium opera obimus feliciſſimè. Atque eiuſmodi ſunt huius ſubſtantiæ proprij uſus, communis uerò, quem cum carne adipeq́; parem exigit, is cenſetur, quo æſtus tempore refrigerare, frigoris uerò calefacere apta putatur.

DE MVSCVLIS MANVS DIGITOS mouentibus. Caput XLIII.

Digitorum motus.

OSSIVM quinq; digitorum conſtructionem ſuperiori Libro proſequentes, longè [a] aliam articuli ſpeciem in primis quinque digitorum internodijs, & in ſecundo pollicis haberi ſcripſimus, quàm in ſecundo & tertio quatuor digitorum, & tertio pollicis internodio. Hæc nanque internodia mutuò ea articuli ſpecie ingrediuntur, quam *γίγγλυμον* Græci uocant. Superius enim os in ſui ſinum inferius excipit, ipſumq́; inferius in ſuis ſinibus ſuperioris oſſis tubercula admittit. Vnde etiam ſimplicem tantùm motum hæc internodia, ſeu articuli exigunt, qui extenſione & flexione nuſquam ne tantillum quidem in latus declinantibus perficitur. At quatuor digitorum prima internodia inarticulatione cum illis, quibus ſuſtinentur oſſibus, coarctantur. Vnicus enim inferioris oſſis ſinus, unum caput ſuperioris oſſis excipit. quapropter etiam non ſimplici tantùm motu, ſed duplici aguntur, flexione nimirum extenſioneq́;, & poſtea ad latera obliquo deductu inclinantur, ſeu ut ſemper loqui inſtituimus, ad hos illóſue digitos adducuntur, uel abducuntur. Porrò cuiuis perſpicuum eſſe arbitror, nihil referre num flexionem & extenſionem ſimul pro ſimplici motu, aut pro duplici, ut unus ſcilicet flexione, alter uerò extenſione perficiatur, enumerem. aut rurſus motum, qui in latere fit, unius loco habeam, aut duorum motuum uice recenſeam, ut ſcilicet unus in hoc, alter uerò in oppoſitum latus perfici dicatur. Cæterùm hos omnes

a Seriatim hanc oſtendunt figuræ ca. 27 lib. 1

digito-

Digitos mouentes musculi 28.

b 16 ta. λ. & 11 ta. φ. — c 5 ta. ☉. 4 ta. β. 6 ta. ι. — d 5 ta. λ. — e 1, 2 fi. ca. 23 li. 1 S. — f 3 ta. π. — g 3 ta. λ, μ. — h 5 tab. & 7 tab. Q.

digitorum oſſium motus uiginti & octo muſculis celebrari docebimus, à digitos flectentibus ſermonem inchoaturi, in quo [b] muſculi cuiuſdam brachiali inſerti neceſſariò incidet mentio, quem quia cum digitorum muſculis numerabimus, hoc Capite nouem & uiginti deſcribentur. Primi muſculi [d] principium teres, & ſtatim ab exortu grande, ac ex carne nerueaq; ſubſtantia mixtum, ex interiori humeri [e] tuberculo enaſcitur. non quidem ex ſuperiori magisq; prominente tuberculi ſede, ſed ab interiori ſub [f] muſculi ad ſummæ manus internam cutem latum tendinem porrigentis, & [g] duorum quos brachiale flectere audies, capitibus, præterea & ſub [h] illius ferè muſculi origine, qui inter radium in pronum agentes, ſuperior enumerabitur. quanquam potius ex anteriori ſede & inferiùs illa origine, primus hic digitorum muſculus initium ducat. Muſculus iſte à craſſo alioquin ſuo exortu latior efficitur, atque uerſus ulnæ radijq; medium perreptans, perquàm obſcurè ab ipſis principij ſui portionem aſſumit. Hinc exactè carnoſus et teres, in amplitudinem tamē modicè depreſſus, ad brachiale prorepit. Anteaquam uerò brachialis radicem contingat, notabili ſatis à brachiali interuallo, ipſius uenter in anguſtum magis [i] coactus, in quatuor carnoſas partes diuiditur, quæ ſingulæ neruoſiores anguſtioresq; factæ, ilicò in exactos tendines ceſſant. Hi examuſſim teretes ſimul communi membrana utcunque tenui & mucoſa inuoluti, brachialis cum cubito articulum ipſumq; brachiale tranſcendunt, communi omnes [k] ligamento in brachialis ſinu obducti. Eſt autem ligamentum id ualidum, & tranſuerſum, ex una brachialis parte in alteram pronatum, anuliq; formam (quòd ad eius cauitatem ſpectat) præcipuè referens, & totam brachialis ſinus amplitudinem, quà ex ipſa originem ducit, ſuccingens. Simulatque uerò tendines ligamentum id præteriere, inuicem diducti, tres acutos & interuallis pares conſtituunt angulos, & ſinguli unumquemque quatuor digitorum ſibi præpoſitum adeunt, ac ſecundi digitorum oſſis radici latiores membraneiq; facti inſeruntur, toti oſſis longitudini implantati. Dum uerò primum digitorum os perreptant, [l] tranſuerſo quoque & robuſto admodum ligamento obuoluuntur, quod ex uno oſſis latere natum, alteri inſeritur: aut potiùs id ex tota internæ oſſis ſedis amplitudine enatum, canalem oblongum ſeu anulum effingit, quo primi muſculi tendo unà cum [m] alio quem huic ſubijci dicemus, per digiti longitudinem ſecuriſſimè deducitur, ac ne ſua ſede à digito declinet, eleuetur ue, pulchrè amplectitur, ita tamen ut tendini liberum iter citra omnem connexum per ligamentum pateat. Tendines enim quà primis digitorum oſſibus porriguntur, neque tranſuerſis ligamentis, neque oſſibus, uel quouis pacto adnexi hærent, ſed ligamenta uelut per anulos ſibi laxè exculptos, minimè impediti perreptant. Cæterùm his primi muſculi tendinibus [n] ubi primo digitorum oſſi incumbunt, & priuſquam ſecundum conſcenderunt (quanquam ſecus Galeno uiſum fuit) peculiare rarúmque ex abundanti id accidit, quòd longa ſectione diuiſi, alium ipſis ſubſtratum tranſmittant tendinem, de quo ſtatim ac præſentis muſculi functionem ſermoni addidero, ſum pertractaturus. Functio autem ipſius eſt, ſecundum quatuor digitorum os flectere, illud brachialis medio ubi inuicem adhuc ipſius colligantur tendines, quàm poteſt proximè admouens. Et quemadmodum minimi digiti ſecundum os, cæteris digitorum ſecundis oſſibus minus eſt, ita quoque & eius digiti tendo reliquis tribus gracilior uiſitur, ut & illa muſculi carnoſa pars parui digiti tendinem promens, cæteras gracilitate ſuperat.

i 5 ta. μ. & ita ſenſim 5 tabulam & 6 ſpecta. — k 4 ta. θ. — l Id ſecus ex primi nequit, quàm digiti 4 ta. id proponunt. — m 6 tab. γ. — n Ad 5 ta. aut ſpecta δ & γ. 6 ta.

Lib. 1 de Vſu par.

Secundus.

[o] Secundus muſculus [p] primo ſubiectus ab interiori humeri [q] tuberculo ſub primi capite, ſui initij uix aliquam portionem aſſumit. Ex ulnæ enim anteriori [r] proceſſu, quo illa humero coarticulatur, ſecundus hic muſculus potiſſimùm enaſcitur, idq; præcipuè ab eius proceſſus radice, quandoquidem ipſius ſuperior pars ſeu apex, illius [s] muſculi excipitur inſertione, qui inter cubitum flectentes eſt poſterior. Secundus itaque muſculus hinc [t] prodiens, exactè carnoſus & teres (nonnihil latus tamen, & ut primus modicè depreſſus) euadit, & mediam cubiti ſedem comprehendēs ulnæ adhuc adnaſcitur, à qua exortus ſui robur non modicum ea ſede aſciſcit, qua ulnæ [u] membraneo connectitur ligamento, inter radium & ulnam tota cubiti ferè longitudine conſiſtenti. Quando uerò muſculus parum ultra mediam cubiti longitudinem deſcendit, aliquanto anguſtior redditus, [x] in quatuor carnoſas portiones ſimiliter ac primus finditur. quæ ante brachiale in teretes ceſſant tendines, tanto primi muſculi tendinibus ſpiſſiores, quantum ſecundi muſculi moles primi magnitudinem ſuperat. Hi tendines communi membrana perquam mucoſa, ac cæteris omnibus membranis rubicundiori inuoluuntur, ſimulq; cohærentes, ſub primi muſculi tendinibus per [y] tranſuerſum internæ brachialis ſedis ligamentum, in manus uolam contendunt, in qua (quemadmodum primi tendines) æquales angulos efficientes, mox inuicem dirimuntur, ſinguli ad unum quatuor digitorum excurrentes. Quemadmodum autem per uniuerſam cubiti longitudinem & brachiale

o 6 ta. ξ. 7 ta. c. — p 5 ta. ☉. — q 1 fi. ca. 23 li. 1 S. — r 5, 11 fi. ca. 24 lib. 1 C deinde L. — s 8 ta. r. — t 6 tab. α. — u 7 ta. V inter S & T. — x 6 tab. β. — y 7 tab. θ.

chiale secundus musculus primo substernitur, ita quoque primi tendinibus secundi tendines subijciuntur, & eodem simul ambo secundùm primi ossis digitorum longitudinem, transuerso ligamento obducuntur, æquè atque in uola & brachialis sinu teretes. Minimè enim ueritati consonum est, primi musculi tendinem in primo internodio, ut Galenus asserit, dilatari. [z] Porrò ut secundi musculi tendines ad tertium digiti internodium pertingerent, primi iam musculi tendinibus in secundum os necessariò insertionem molientibus, operæprecium fuit secundi musculi tendines, aut ad tendinum primi musculi latera porrigi, aut quum ipsi rectà subijciuntur, incumbentem ipsis tendinem perforari, hacque ratione substratum secundi musculi tendinem transmitti. At quum ossium latitudo, ut tendines secundi musculi ad latus declinent, minimè admittit: & si fortè ad latus ducerentur, obliquum sanè situm, ac proinde obliquum etiam motum exigerent: reliquum profectò fuit, longa sectione superiorem tendinem, qui primi musculi soboles est, à summo rerum Opifice mirabili industria findi, qua sectione secundi musculi tendo uectus, ad tertij ossis radicem pertingeret. Verùm etsi tendines primi musculi perforentur, ob id tamen cum Galeno neutiquam credendum est eos secundi digitorum ossis lateribus inseri, quum maximè internæ illorum sedi implantentur, ac suis apicibus post perforationem, sub secundi musculi tendinibus colligantur, & perinde ac si non fuissent perforati, sed tantum latiores redditi, insertionem moliantur. Cæterùm ut in brachiali & tota primi ossis longitudine, tendines transuerso ligamento cinguntur: sic quoque in secundi ossis tota longitudine aliud ligamentum tendinem hac porrectum obuoluit, aut, ut semel dicam, eiusmodi ligamentum toti internæ digitorum sedi obtenditur, quod nulla membrana, nullo'ue alio uinculo, aut fibra etiam, tendinibus in interna digitorum sede adnascitur, nec ibidem quicquàm membraneum inter duos tendines inuicem suffultos interuenit. In uola tamen priusquam tendines digitorum ligamenta subeunt, singuli proprijs induuntur membranulis, quæ tendinibus, quibusdam fibrosis nexibus adnascuntur. [a] Tertius musculus à [b] secundo mihi prorsus distinguitur, non anxiè interim solicito, num secundo illum adnumeres, ac secundum tunc in quinque carnosas partes totidémque tendines difscissum rectè proferas, dummodo uera tertij musculi descriptio subijciatur, qui tota cubiti longitudine, superiori lateri secundi musculi exporrigitur, illi nusquam, nisi fortassis ad cubiti cum humero articulum, continuus, sed perinde ac cæteri musculi mutuò accumbentes solent, toto progressu illi duntaxat cohærens. Enascitur quidem carneo teretique principio ex ulnæ [c] sede, qua hæc radij capitulum in proprium sinum amplectitur, ac ubi radius ab ulna primùm dehiscit. Hinc enatus radio attenditur, uniuersæ ipsius propemodum longitudini adnatus, & ab ipso principium continuè ducens, ex ea potissimùm sede, ubi [d] membraneum ligamen secundùm cubiti longitudinem porrectum ex radio ad ulnam enascitur, quod etiam huic musculo principij portionem offert. Quum uerò musculus radio ad hunc modum expansus ad brachiale properat, in teretem cessat [e] tendinem peculiari membrana, quam mucor imbuit, obtectum, non autem communi membrana, quæ in brachialis sinu [f] secundi musculi tendines inuestit. Quinetiam tertij musculi tendo nulli secundi musculi quatuor tendinum subijcitur, quamuis etiam per transuersum brachialis [g] ligamentum feratur, illius ligamenti lateri attensus, quod ad pollicis radicem consistit: ubi etiam brachialis os pollicem substinens, [h] sinum huic tendini insculptum gerere, in primo Libro diximus. Tendo ad hunc sinum reflexus, atque medius inter [i] musculos primum pollicis os & secundum flectentes occultatus, ad secundum pollicis repit internodium, ubi transuerso ligamento in tota secundi ossis longitudine exceptus, tertium os accedit, cui latescens ualidè inseritur. In caudatis simijs, hunc musculum non reperies, uerùm à [k] tendine secundi musculi medium digitum petente, in medio uolæ, exigua portio enascitur, quæ transuersim ad pollicem ducta, ultimo ipsius ossi implantatur. Atque hæc tendinis portiuncula, peculiarem portionem carnosam, ut cæteri quatuor secundi musculi tendines, neutiquam adipiscitur, aut etiam illi, medij digiti tendini alligatur, at ab ipso prorsus enascitur, super indicis tendinem uecta. Porrò si hunc sermonem permulta Galeni placitis in primo libro de Partium humani corporis usu renitentia adduxisse animaduerteris, & potissimùm illi figmento, quo is pollicem non ad uolam uersus brachialis medium, cæterorum digitorum modo, sed super alios, & ad uolæ medium, flecti comminiscitur, non me inscitiæ, aut in Galenum impietatis prius insimulato, quàm proprijs manibus sectionem obieris, aut alteri accuratè secanti, admonitus, astiteris, rem uniuersam diligenter expendens. Reperies nanque non modò quæ iam commemoraui, sententiæ Galeni meritò reluctari, sed & id quoque maximè, quòd de secundi

tertijque

Marginal notes (left): *Li. 1 de Par. usu.* — *Secundi musculi tendinum per primi tendines transitus.* — *Lib. 1 de Admi. sectio.* — *Tertius musculus.* — *Tertius qualiter in caudatis simijs habeat.* — *Pleraque hic Galeni placitis contraria proponi.*

Marginal notes (right): z Hîc seriatim specta extremas manus 5, 6, 7 tabularũ. — a 6 tab. 1, 5 ta. 5, 7 tab. — b 6 ta. z. — c 1 fi. cap. 24 li. 1 L. et deinh. — d 7 ta. V inter S, T. — e 6 ta. t. — f 6 ta. z. — g 4 ta. t. — h 1, 2, 4 fi. cap. 25 lib. 1 processus P notatur, ad cuius internum latus sinus iste spectatur. — i 6 tab. n, λ, & 7 ta. charact. 1, 2, 3. — k quasi à tẽdine y in 6 tab. notato ad θ portio duceretur.

tertij'que musculi functione subnexurus sum: ut nunc taceam Galenum suis lusum simijs, non uerè tendinem [l] tertij musculi graciliorem illis dicere, qui à [m] secundo musculo producuntur. Opinatur enim Galenus, & cum illo omnis resectionis professorum chorus, secundum musculum quatuor digitorum primum tertium'que os flectere, & quem nos tertium recensuimus, secundi pollicis ossis & tertij flexum moliri: quum tamen ambo duntaxat tertij quinque digitorum ossis, ut primus secundi, flexionis re uera opifices sint. Nullum enim musculum os mouere, nisi eidem inseratur, Galeno cæteris'que Anatomicis firmissimi axiomatis loco habetur. at secundi musculi tendines neque primo quatuor digitorum ossi, neque tertij tendo pollicis secundo ossi, ne obscurissimè quidem inseritur applantatur'ue: ergo nec eorum quidpiam hi musculi agunt. Neminem enim fore arbitror, qui ex primo de Partium usu astruet, secundi musculi tendinem primo internodio dilatescentem implantari: quum Galenus in dissectione temporis successu exercitatior, tribus interiectis de transuerso ligamento uocibus, integram paginam ibidem restituere conatus fuerit: parum tamen sui memor, quum insertiones tendinum in digitos, simul in numerum colligit. Ac proinde si beneficio transuersi ligamenti, quod in primis quatuor digitorum ossibus, & secundo pollicis existit, hæc ossa à secundi & tertij musculi tendinibus flecti, quis pro Galeno certans illius'que posteriora ueriora'que sensa capiens contenderit, respondeat is quæso, cur minus & [n] primi musculi tendines, prima quatuor digitorum ossa flectant? quum & hi eodem ligamento contineantur. Non enim quicquam prorsus est, cuius beneficio potiùs secundi musculi, quàm primi tendinibus prima internodia flecti, quis demonstrare posset. Quinetiam in medium adferat obsecro, quamobrem Galenus non senserit secundi quatuor digitorum ossis flexionis, tendines secundi musculi autores esse? quum tamen & in secundi ossis radice totáque ipsius longitudine hi tendines transuerso obuelentur ligamento. Ad hæc illum me docere optarim, quamobrem & primus, & secundus, & tertius digitos mouentium musculi etiam brachiale non flectant, quum & in interna brachialis sede [o] transuerso ualidóque ligamento non mediocri ductus longitudine contineantur. Similiter rationem comminisci uelim, quapropter quamplurimi tibiam occupantes musculi, qui pedem adeuntes, ac [p] transuersis ligamentis inter tibiæ ossis extremum & calcem, ac rursus inter fibulæ apicem exteriorem'ue malleolum ac calcem obuoluuntur, non illorum ligamentorum etiam auxilio pedem moueant, quum tamen in his omnibus par sit ratio: uti etiam in omnibus cæteris musculis, qui transuerso ligamento in alio osse, quàm unde principium duxere, induuntur. Ac proinde plerosque in [q] cubiti exteriori sede, & in [r] tibiæ anteriori regione tendines ibidem ligamentis circundatos in medium, ad robur huic meo parodoxo conciliandum, non adfero. Vt itaque tres hactenus ex digitorum musculis enarratos brachiale non flectere certo certius constat, ita quoque nisi suorum quibus inseruntur ossium flexionis opifices censendi sunt. Deinde si primi musculi quoque tendinibus prima quatuor digitorum ossa, & secunda tendinibus secundi musculi non inflectuntur, haudquaquam secundi tendinum ui, prima quatuor digitorum ossa, & tertij musculi beneficio secundum pollicis os flecti credendum est. [s] Proprios enim his quoque ossibus sagax rerum parens Natura musculos largitur, quos ubi sermonem trium primorum absoluero, seriatim persequar: id adhuc admonens, ut si quis fortè secundi musculi ac primi auxilio, primum quatuor digitorum os, & tertio item musculo secundum pollicis flecti arbitratus fuerit, non oscitanter cuiusque internodij flexionis uim perpendat. nam primum internodium, quod ex ipsius sententia, primi ac secundi musculorum tendinibus, præter alios totidem paulo pòst explicandos musculos inflecteretur, uix tamen firmius flexionis robur, quàm tertium internodium commonstrat, utcunque etiam unicus tantum tendo huius motus dux censeatur. [t] Tres itaque nunc dictos musculos ex dissitis regionibus, per totam nimirum cubiti longitudinem Natura produxit, ne si fortè in extrema manu principium assumerent, eam carne obruentes, magnam ponderosam'que redderent: quod quantum ad uaria quæ manu obeuntur munia incommodi intulisset, quiuis promptissimè colligit. Deinde robur in flexione maius requirebatur, quàm quod breuibus musculis præstari ualebat, qui ex proximis ijs quæ mouenda erant ossibus principium ducerent. Atque hanc pariter ob causam, ut digiti scilicet ualida flexione pollerent, non unius tantum musculi beneficio tres digitorum articuli flectuntur, sed singuli proprios exigunt. Illi quidem quos recta duntaxat, & in neutrum latus inclinante flexione agi oportuit, unico eodém'que ualido contenti fuere tendine: articuli autem, qui in latera etiam inclinationem experiri debebant, pluribus tendinibus musculis'que, & illis non admodum ualidis (ut

Naturæ in musculis digitos flectentibus industria.

l 6 ta. κ.
m 6 ta. Ξ.
n 5 ta. Θ.
o 4 ta. θ.
p 2 ta. Σ, σ.
q 2 ta. charact. 1, 2, 3, 4, 5, 6.
r 1 tab. A, 2 ta. Λ.
s 7 ta. charact. 1, 2, 3. 8 tab. Δ.
t 6 ta. ι, Ξ, σ.

Transuersorum ligamentorum usus.

etiam illorum flexio infirma est) eguerunt. Porrò tendinibus transuersa ligamenta secundum digitorum ossa obducuntur, ne quoties secundum aut tertium digitorum os inflectimus, tendines tanquam recti protensíque funiculi, & uirgulæ secundùm ossium flexionem non incuruatæ, à flexo iam osse ad cubitum tensæ exurgerent, & cutem in miram altitudinem eleuantes manus uolam turpiter implerent. Ligamenta enim etsi tendines musculorum uentris beneficio contrahantur, eos tamen ossibus quibus non inseruntur, adiacere cogunt. In uola uerò & brachialis sede mucosis membranis tendines induuntur, quo tutiores procederent, easque membranas tanquam propugnacula & muros sortirentur. Sed secundi musculi membranæ alius quoque usus existit, siquidem [u] musculi oblongi & parui, quorum ope digitos quatuor pollici adducimus, ab illa enasci audies. Quum itaque secundum quatuor digitorum internodium à primo musculo flectatur, tertium autem à secundo, & tertium pollicis à tertio, tandem opportunum erit, musculos prima quatuor digitorum ossa, & primum secundúmque pollicis flectentes aggredi. Sunt autem hi omnes numero tredecim: ad singulos nimirum quinque digitorum primos articulos bini, & ad secundum pollicis terni. [x] Qui quatuor famulantur digitis, omnes rectà secundum postbrachialis longitudinem digitos adeunt, omni propemodum ex parte carnei, ac postbrachialis [y] ossibus connati. inseruntur autem lateribus interiori in sede, primorum ossium. Duorum igitur paruum digitum flectentium [z] unus ab exteriori latere superioris partis postbrachialis ossis, quod paruo prælocatur, carnoso principio oritur, etiam nonnihil inibi adnatus brachiali. Hinc rectà digitum accedens, ad primum usque digiti os carnosus permanet. ubi uerò os contingit, latiusculo tendine exterioris ossis lateri, uersus interiora tamen inseritur. Alter ex interiori eiusdem postbrachialis ossis latere, ad superius iuxta brachiale extremum, originem ducit, & inter id os & sibi proximum ad digitum tendens, carnosum quoque permanet, donec membraneo tendine interiori lateri primi ossis parui digiti implantetur. Quando utrique musculi colliguntur, primum digiti os, in neutrum latus uergens flectitur. Si uerò exterior egerit, interiori quiescente, digitus in exteriorem partem nonnihil inclinans flectitur. At solo interiori laborante, ad interiora conniuens digitus flexionem experietur. Ad hunc sanè modum aliorum trium digitorum musculi habent, adeò ut bini in singulis posthrachialis ossium interuallis (quæ tria sunt) reponantur, & [a] is qui indicis interiori lateri inseritur, interno postbrachialis ossis indicem sustinentis lateri adnascitur, in uolam magis quàm in externam manus regionem, ut & cæteri primos articulos flectentes musculi, protuberans. [b] Musculi autem quorum beneficio primum pollicis internodium flectitur, unà cum [c] musculo, qui pollicem à cæteris digitis maximè abducere dicetur, carneam molem constituunt, quæ ad pollicis radicè reposita montem, quem chiromantici modò Veneri, modò Marti asscribunt, effingit. Galenus in Libris de Vsu partium hanc molem falsò unicum esse musculum arbitratus est, quem pollicis ab indice abductionis autorem recensuit. Quemadmodum etiam ueritati parcens, [d] molem illam carneam quam chiromantici lunæ monti tribuunt, unum quoque musculum quo paruus ab alijs abducitur esse, ibidem docuit, quum interim maiorem ipsius portionem exterior musculus primum minimi digiti os flectentium procreet. [e] Primus itaque pollicis musculus ex superiori [f] transuersi brachialis ligamenti sede carneus enascitur, & toti primi pollicis ossis longitudini interna regione attensus, perpetuò carneus illi inseritur, perquàm obscurè secundum pollicis contingens internodium. [g] Secundus, qui nuper dicto prorsus occulitur, longéque minor ipso est, ex transuerso quoque ligamento, & [h] osse brachialis pollicem fulciente enatus, in primi pollicis ossis radicem implantatur, non ultra medium longitudinis primi eius ossis pertingens. Sunt itaque hi duo pollicis musculi inter digitorum motores duodecimus & decimustertius, si modò octo musculos quatuor digitorum prima internodia flectentes ante hos enumerare uisum sit. Porrò qui secundum pollicis os flectunt, [i] tres numero censentur, magis differentem situm ab illis, qui quatuor digitorum prima ossa flectunt, obtinentes, quàm duo primi pollicis ossis flexus opifices. Qui enim quatuor famulantur digitis, rectà secundum manus longitudinem procedunt: qui autem primum pollicis os flectunt, nonnihil obliquè ducuntur. sed præsentes musculi secundi pollicis internodij flexionis autores, quodammodo transuersi cernuntur. Operæprecium namque erat, quatuor digitos uersus brachiale inclinari: pollicem uerò illis in functione oppositum, ad ipsos inflecti. Meritò igitur tres musculi secundum pollicis os flectentes, ex uola tanquam è quarta circuli parte, principia sortiuntur, nimirum ad eius lineæ circumscriptionem, quæ uitalis & cordis Chiromanticis appellari consueuit. quamuis nonnihil ulteriùs, quàm ea consistat linea, ex uola initium ducant, ad trianguli illius quem in media uola collocant

Mucosarum membranarũ usus.

Tredecim post tertium ordine in numero succedentes.

Illorum octo qui quatuor digitis seruiunt.

Illorum duo, qui pollicis primo ossi famulantur.

Tres qui secundo pollicis ossi famulantur.

u 6 ta. f ad ζ. 7 tabu. d ad f.

x Sub Δ 8 tabula.

y 1, 2 fi. ca. 25 li. 1 I, II, III, IIII.

z 4 ta. f.

a 8 ta. Y.

b 6 ta. κ, λ.

c 3 tab. p. 4 tab. μ.

d 3 ta. r, ac dein 4 tab. υ, ς.

e 4 tab. 16 tab. κ.

f 4 ta. θ.

g 6 ta. λ. 7 tab. d.

h Figurarũ cap. 25 lib. 1 charact. 5.

i 7, 13 tab. charact. 1, 2, 3, 8 ta. Y.

cant, ſuperius & exterius latus. Primus itaque muſculus obliquum latumq́ principium ducit, ex poſtbrachialis oſſe, cui medius innititur, modicè ſubter ipſius capitulum, quod ſinum primi oſſis digiti ſubingreditur. Hinc carnoſus prorepens nonnihil anguſtior redditur, & membraneo tendine, ſecundi pollicis oſſis lateri, quod indicem ſpectat, uerſus interiora ſe inſerit. Secundus ſuperiori ſuo latere iam dicto muſculo cõtiguus, ex media ſede poſtbrachialis oſſis, quod medio præponitur, originem ducit, nõnihil tamen & os, quo anularis fulcitur, contingens. Origo huius quoque tenuis lataq́ eſt, & ſtatim carnea ad inſertionem uſque conſpicitur, quam in medio interioris partis ſecundi pollicis internodij tentat. Tertius huic inferiori ex parte contiguus, ex poſtbrachialis oſſis, quo anularis ſuſtinetur radice, quæ brachiali coarctatur, originem pariter latiuſculam ſumit, et obliquè pollicem accedens, lateri interiori ſecundi pollicis internodij, uerſus priora implantatur. Iſti tres muſculi dum unà tenduntur, fortiſſimè ſecundum pollicis internodium flectunt, primo autem duntaxat agente, ad ſuperiora uerſus indicem pollex dirigitur. dum uerò ſecundus ſolus contrahitur, ad medios digitos pollex flectitur, quemadmodum infimo ad ſuum principium contracto, pollicis ad inferiora, & magis uerſus paruum digitum flexio perficitur. Hos tres, & ſi in caudatis ſimijs obſeruētur, Galenus non modò ignorauit, uerumetiam falſas rationes in Primo de Partium uſu aſtruit, quibus imperitior aliquis animum adhibens, ne hos quidem aggredi tentaret. Neque etiam uériſimile eſt, quum ſecundò adminiſtrationes anatomicas emitteret, hos muſculos ipſi cognitos fuiſſe, quum illos nullibi deſcripſerit, quemadmodum fecerunt Arabes, hos, quantum auguror, cognoſcentes, & duos, qui primi pollicis oſſis flexioni præſunt, negligentes. Vndecim nanq́ muſculos, in extrema manu digitis flectendis extructos recenſuerunt, octo quidem ad quatuor digitos, tres autem ad pollicē referentes. Quanquã rurſus ambigem, nũ caſu ipſi Vndecim, loco Decem ex Galeno ſcripſerint, quũ citra aliam deſcriptionē, muſculos tantùm Oribaſij more enumerent. Quinetiam in Primo de Adminiſtrandis ſectionibus Galeni libro omnes, quos hactenus uidi, codices tres mendas in numeris habent. Octo nanq́ Duorum locó illic leguntur, ubi extremæ manus muſculi, pollicis obliquis motibus ſeruientes enarrantur, & rurſus ad calcem propemodum libri, quo cubitum mouentes muſculi recenſentur, Tres ſcribuntur ubi Duo, inſuper Duo ubi Tres ſcribendi fuerant, non ſecus ſanè, quàm malè etiã Primi uſus, pro Secundi illic legitur, ubi Galenus in eodem Libro ligamentorum uſus commemorat. Verùm hæc cum innumeris alijs, pro mea uirili in Galeno ſunt reſtituta, quem IO. BAPTISTA MONTANVS in gymnaſio Patauino medicinæ Profeſſor eximius, non ſine incredibili artis Candidatorum utilitate, nuper in abſolutiſſimum ordinem redegit, maximi ac penè diuini ingenij uir, ob ſingularem illã tum Medicinæ, tũ cæterarum ſcientiarũ cognitionem, nulli ætatis noſtræ medicorum ſecundus, & præſtantiſſimis laboribus ſuis, quos in publicum dedit, ac pertinaci indefeſſaq́ in docendo diligentia, de ſtudioſis omnibus quàm optimè meritus. Cui uiro utinam Deus aliquis aurem ſtatim uellicet, eiq́ in animum inducat, ut & alias cogitationes ſuas longè pulcherrimas, & iamdudum præmaturas in lucem prodire patiatur, eas'que poſteris uel non inuideat, uel eorum calumnias, qui iudices cæterorum eſſe ſolùm cupiunt, ipſiq́ nihil unquam præſtare queunt, non ita reformidet. Hactenus itaque ſexdecim muſculos, quibus digiti mouentur, commemoraui, ac proinde nunc [d] decimuſſeptimus, qui digitos extendentium primus erit, deſcribetur, in cuius enarratione hoc mihi Galeni intelligendi gratia uelim donari, ut illum in quatuor diffundi tendines liceat aſſerere, & deinceps adijcere [e] muſculos, qui ex cubito procedunt, & quatuor digitos à pollice abducere creduntur, bipartitò in duos tendines digeri, & eam quem Galenus narrat, inſertionem in digitorum oſſa moliri. Atque id mihi tantiſper concedi optauerim, quouſque omnes tres muſculos ſermone abſoluero, tunc enim primùm uariam ipſorum tendinum commixtionem coitúmque, ac munus denique ſubiungere licebit. Quanquam interim in reliqua præſentium muſculorum deſcriptione, in ortu nimirum, ductu, ſubſtantia, forma, & id genus reliquis nuſquàm aberraturus ſum, quemadmodum etiam in falſam tendinum ſeriem nequaquam impingerem, ſi mihi eadem perpetuò hæc occurriſſet, & Galeni obſeruanda autoritas negligectui à me haberetur. Sed age negocium, uti ſeſe enarrandum offeret, aggrediamur. Decimuſſeptimus [f] principio ex carne neruéaque ſubſtantia mixto, & utcunque lato, ab elatiori ſede exterioris humeri [g] tuberculi enaſcitur, & per mediam cubiti ſedem, magnus & carnoſus, & paulò minùs toto teres porrigitur, nulli alteri connatus oſſi, neque aliunde, quàm ab humero principium ducens. Quum uerò propter radij extremum, cui brachiale inarticulatur, [h] pertigerit, arctior redditus, in quatuor breues carnoſas portiones, in muſculi ſubſtantia non procul diremptas finditur, quę ſimul communi membrana indutę, fibriſq́

Tres ſecundũ pollicis os flectentes muſculi Galeno ignorati.

Decimuſſeptimus digitos mouentium.

d 9 ta. Z. 2 tabu. V. 10 ta. ſ.

e unus 9 ta. e, alter 10 ta. p

f 9 ta. a.

g 2 fi. ca. 23 li. 1 P.

h 9 ta. b.

fibrisq́ue tenuibus inuicem cohærentes, atque in tendinem illico ab ipsarum à musculi uentre deductu degenerantes, per [i] sinum in radij exteriori sede exculptum, ad brachiale contendũt. Est autem sinus ille, ex quatuor in exteriori sede appendicis radij excauatis, radij cum ulnæ [k] articulo proximus. Huic itaque sinui utcunque amplo, & admittendorum corporum magnitudini ad amussim respondenti, quatuor hi tendines incumbunt, & transuerso [l] ligamento ipsis peculiari, & radio quoque proprio obuoluuntur, ne aliquando ex sinu declinent, & ne contracto ipsorum musculo in altum exurgant. Cæterùm ut Galenus radij sinus non aptè expressit, ita quoque falsò hos tendines communi radio & ulnæ [m] ligamento contineri tradidit. Nam communi amborum ossium ligamento & [n] sinu is [o] musculus utitur, quem ego decimumoctauum in tota serie paulò pòst recensebo. Quum itaque proprium ipsorum ligamentum tendines isti transcenderũt, brachialiq́ue iam incumbunt, latescentes & ab inuicem deducti, tres æquales constituunt angulos, & singuli ad unumquenque quatuor digitorum prorepunt. Ilico autem atque digiti principium contingunt, adhuc multò ampliores tenuioresq́ue redditi, primi ossis radici inserũtur, ac sic per totam digiti lõgitudinem ascendentes, medio exterioris ossium regionis adnascuntur, non autem, ut Galenus malè arbitratur, ijs duntaxat ossium sedibus, ubi articulorum consistunt compages. Cęterùm qua ratione aliorum musculorum tendinibus, hi in digitorum sede commisceantur, quum quatuor digitos, à pollice in obliquum abducentes musculos sermone absoluero, auditurus es. Nunc enim & si decimus septimus musculus [p] tres tantùm tẽdines ut plurimùm nobis exhibeat, quatuor illi Galeni nomine largiti sumus. [q] Decimusoctauus musculus gracilis longusq́ue est, inferiori lateri decimiseptimi secundùm cubiti longitudinem exporrectus. Ab exteriori enim humeri [r] tuberculo, hic musculus principium sumit inter decimiseptimi caput, & principium alterius [s] musculi, qui postbrachialis ossi, quo minimus digitus fulcitur, [t] insertus, brachialis extensionis dux censetur. A' principio musculus hic secundùm latus decimiseptimi carnosus fertur, quousque cubiti finem attigerit, ubi in duos bipartitus tendines, communi radio & ulnæ [u] sinu, & [x] ligamẽto utitur. Tendines statim atque brachiale superarunt, inuicem dirimuntur, & unus ad paruum, alter anularem contendit digitum, ac singuli in sui digiti primum os implantãtur, membranæ instar, exteriori lateri uersus posteriora tamen sese inserentes. Hic musculus duobus, quibus inseritur, digitis à pollice abducendis creatus à Galeno dicitur, quum interim obliquum situm nequaquam adipiscatur, quemadmodum sanè [y] decimusnonus, duobus ultimo enarratis substratus, obliquo ductu donatur. Ab exteriori nanque ulnæ processu, posteriori humeri sedi coarticulato, usque ad ulnæ sedem, quæ non multò ante brachiale est, continua serie, tanquam ex recta linea [z] musculi quidam enascuntur, omnes obliquo situ præditi. Atque hi tres exigunt radices principiá ue, ac primum quidem, quod elatissimum & humero uicinius est, ad musculum refertur radio peculiarem. Secundum autem, primo iam ordine succedens, ad pollicem & brachiale spectat, cuius seriem, ac in plures ueluti musculos distributionem, musculorum pollicem extendentium enarratio docebit. [a] Tertium autem, quo in præsentia potissimum egemus, quodq́ue secundo principio ordine succedit, ab ulnæ osse ultra medium ipsius longitudinis, uersus brachiale enascitur, neutiquam uerò (ut Galenus parum bene asserit) à tota ulna, aut ulnæ superiori parte brachio proxima. Hoc principium exactè carneum, & instar oblongæ lineæ originem ducens, paulò angustius ab exortu redditur, & obliquè deorsum, uersus radij ad brachiale appendicem conscendens, in [b] duas carnosas portiones discinditur, quarum inferior decimumnonum efformat musculũ, à superiori illius principij parte distinctum, quem doctrinæ gratia uigesimumprimum, & pollicem uersus alios digitos euertentem appellaturus sum. Hoc igitur tertium principium in duos musculos distinguam, quãuis interim principij ratione nõ obstem, quo minùs ambas ipsius partes, unius musculi loco quiuis recensere possit. Decimus itaque nonus digitos mouentium musculus, ab ulna eo, quo dixi, modo enatus, obliquè radij appendicem petit, ac priusquam hũc contingit, in duos inuicem cohærentes tendines finitur, qui proprio [c] sinui in radij appendice incumbentes, & peculiari [d] ligamẽto transuersim obuincti, super brachiale expandũtur. atq́ue hîc direpti, illorũ superior indici, inferior autẽ medio exporrigitur, exteriori inferioriue digitorum lateri, uersus posteriora implãtati. Sinus autem horum tendinũ nomine, in radij extremo priuatim exculptus, inter [e] sinũ decimiseptimi musculi gratia incisum, & illum quo bicornis tendo eius [f] musculi uehitur, cuius beneficio brachiale extẽditur. Atq́ue hic etiã sinus [g] alteram portionẽ tertij illius ex ulna prodeũtis principij trãsmittit, quã pollicis motibus famulari audies. Haud enim arbitrandũ est, ambas tertij principij portiones unico sinu et ligamẽto uti, et huic decimo nono musculo ligamentũ peculiare nõ obduci. Quod uerò præsens musculus à pollice abductionis

Lib. 1 de Admi. sectio. (margin, at "aptè expressit")

Lib. 1 de Admi. sectio. (margin, at "ut Galenus malè arbitratur")

Decimusoctauus.

Decimusnonus.

Tres musculorum radices ab ulnæ longitudine procedentes, quarũ tertia est 19 musculus.

Lib. 1 de Admi. sectio. (margin, at "ut Galenus parum bene asserit")

19, 18 & 17 musculorum tẽdines & munus.

i 2,4 fi. ca. 24 li. 1 γ.
k 1 fi. ca. 24 li. 1 i, aut potius 2 figuræ θ.
l 1,2 ta. charact. 3.
m 2 ta. charact. 1.
n 2 fi. cap. 24 lib. 1 θ.
o 9 tab. Θ.
p ut in 9 spectas ta. ad Z, dein b.
q 9 tab. Θ. 2 ta. X. 10 ta. r.
r 2 fi. ca. 23 lib. 1 P.
s 9 ta. Λ.
t 9 ta d.
u 2 fi. cap. 24 li. 1 θ.
x 2 ta. charact. 1.
y 10 tab. p.
z 10 ta. Λ, Ξ, Π.
a 10 tab. Π.
b 10 ta. o superior, p uerò inferior notatur.
c 2,4 fi. ca. 24 li. 1 d.
d 2 ta. charact. 4.
e 2,4 fi. ca. 24 li. 1 unus γ, alter 1 & ſ notatur.
f 11 ta. Λ.
g 10 ta. o.

tionis eorum, quibus inseritur, digitorum autor sit, situs ipsius insertioq; liquidissimè commõstrant. Cæterùm hunc non semper in indicem & medium, digitos, tendinem porrigere obseruaturus es, sed dũtaxat in indicem. Sic etiam [h] decimumoctauum musculum in minimum & anularem simul, tendines, qui statim in brachiali dirempti fuerunt, digerere non semper cõspicies, sed frequentissimè unicum tendinem in paruum digitum ferri obseruabis, eius digiti extẽsionis ducẽ. Pariter [i] decimusseptimus in tres tantùm tendines diuidi uidebitur, qui in brachiali inuicem deducti, indici medio, & anulari implantabuntur, in minimum autem digitum statim à brachiali tendinem, ut ad cæteros digitos, ferri rarissimè reperi, quũ decimusnonus parui digiti extensionis autor sit. At his omnibus tendinibus, ubi post brachiali membranulis et fibrosis nexibus committuntur, priuatim id accidit, ut singuli latescentes uelut in plures diuidantur, ut iam latiores multò, & tenuiores redditi, ad digitorum radices, mirabili neque semper eadem serie inuicem misceantur, unius digiti tendinis portione etiam cõspicua, ad alterius digiti tendinem pertinente. Quod & in tuis manibus conspicari poteris, animum, quando digitos flectis, ac reflectis, et in latera ducis, digitorum radici adhibens. Quamuis in manu cute liberata, id intueri magis conduxerit, ut non mireris, cur Galeni tendinum seriei minùs ilico accesserim, arbitrerq; decimumseptimum, decimumoctauum, & decimumnonum quatuor digitorum, unà et extensionis & abductionis à pollice opifices esse, ob uariam illam, quæ per obliqua prorsus fit, commixtionem, & rectum situm, & ipsorum insertionem, quam in totam digiti longitudinem moliuntur. Nullam tamen prorsus tendinum commixtionem unquã perfici obseruaui, cuius beneficio uel obscurissimè paruum digitum à pollice abduci ausim asserere, imò rectus ille musculi decimioctaui ductus insertioq; arguunt, nulla prorsus ratione paruum digitum eius opera, extrorsum à pollice abduci. Atque eiusmodi etiam quid in pede obseruari, suo loco dicam. Habeto igitur mea quidem sententia decimumoctauum pro præcipuo parui digiti extensionis autore. Decimum autem nonum insigniter ad indicis & aliquando medij à pollice abductionem, idoneum esse neminem ambigere conuenit.

Vigesimus. Verùm quia paruum adeò atque ex abundanti à cæteris abduci oportuit, quoties rotundas figuras manu complectimur, & quum huiusmodi motus [k] decimooctauo musculo acceptus ferri nequeat, rerum Opifex [l] musculum breuem, sed ualidum in extrema manu reposuit, illi motui præfectum. A [m] quarto enim brachialis osse, quod rectum appellauimus, musculi huius principium prodit, quod per lunæ monticulum ad paruum digitum pergens, toto ductu carneum uisitur, muris seu lacertæ formam eleganter exprimens, quippe musculus iste, in exortu utcunque tenuis, in medio teres crassusq; est, in insertione autem, quam in externo primi ossis parui digiti latus molitur, gracilis tenuisq;, & nerueus euadit. Sit itaq; hic ordine uigesimus.

Vigesimus primus. Cæterùm [n] uigesimusprimus, pollici peculiaris cẽsetur, estq; ille altera [o] tertij ex ulna pendẽtis principij portio, quam à [p] decimonono, qui ad indicem & medium potissimum fertur, distinguimus. Ab ulnæ itaque exteriori sede, iuxta [q] ligamentum membraneum inter cubiti ossa, qua inuicem dehiscunt, consistens, & iuxta medium longitudinis cubiti iste musculus enascitur, uersus radium obliquè properans. Priusquam uerò radij inferiorem contingit appendicem, in paulò minus toto teretem cessat tẽdinem, qui communi cum [r] tendine bicorni, quo brachiale extenditur, [s] sinu, et [t] ligamento plerumq; deductus, ad brachiale contendit, & ilico latescens totius pollicis longitudini inseritur, non quidẽ in medio exterioris regionis, sed exteriori ipsius latere, quod indicem spectat.

Vigesimussecundus, qui simul cum 23 recensetur. Cuius autem motus hic musculus opifex sit, ilico subijciam, atque duos sequẽtes nunc musculos descripsero, in quorum enarratione ambigo, num illos primùm unius, aut duorum, aut trium musculorum loco recensere debeam. Sed agè, ac si unus esset, illos pertractemus, eundem postea, uti uisum erit, in plures diuisuri. Ex [u] tribus musculorum radicibus seu principijs, quæ ab ulna secundùm ipsius longitudinem exoriri relata sunt, [x] medium principium utcunque uisitur amplum, longáue satis linea enatum, & obliquè super radium conscendens, illi insternitur [y] musculo, quem bicorni tendine in brachiale inseri, id'que extendere docebo. Simulatque uerò principium hoc cum musculum intergit, in [z] duas impares portiones diuiditur, à sese nullo interuallo distantes, sed mutuò incumbentium musculorum ritu inuicem hærentes, superior portio aliquandiu carnea permanens, in tendinem quodammodo teretem cessat, insertum exteriori brachialis [a] ossis sedi, quod pollicem sustinet. Inferior autem principij portio statim, ac aliquousque in anteriora prorepsit, in [b] duas rursus carneas partes distinguitur, quæ singulæ in tendinẽ finiunt, ac cum superioris portionis tendine, proprio [c] sinu in radij appendice leuiter inciso insident, peculiariq; [d] ligamento tres simul tendines obducuntur. Postquam uerò inferioris portionis tendines brachiale superarunt, unus in primi pollicis internodij radicem implantatur, illic in exter-

h 9 tab. Θ.
i 9 ta. Z.
k 9 ta. Θ.
l 1 tab. charact. φ. 3 tabular. 4 ta. u. 9 ta. b.
m 1,3,5 fig. cap. 25 lib. 1 character 4.
n 10 tab. O. 11 ta. u. 1 d. 2 c. 9 f.
o 10, 11 ta. Π.
p 10 tab. p.
q 12 ta. b inter f & g.
r 11 ta. musculi Λ notat i.
s 2,4 fi. ca. 24 lib. 1 ι, ʃ.
t 1,2 ta. charact. 4.
u 10, 11 ta. Λ, Ξ, Π.
x 10, 11 ta. Ξ.
y 11 tab. Λ. 1 tabu. c, 9 ta. e.
z 10 ta. superior portio. k, inferior l, sic 2 ta. b, c.
a 2 fi. ca. 25 li. 1 cha. 5
b 10 tab. m, n. 11 ta. q, r.
c 2,4 fi. ca. 24 li 1 n.
d 1, 2 tab. cha. 6.

externam ipſius regionem iuxta internum latus finiens. Alter tendo membranoſo tantùm ne-
xu primi pollicis oſſis lõgitudini adhęrens, in ſecundi oſſis radicẽ exteriori ſede, uerſus internũ
latus inſeritur, neq; is inibi totus deſinit, uerùm ad ſummũ uſq; pollicis apicẽ, ſecundo et tertio
oſſibus pertinaciter quoq; adnaſcitur. Duorũ inferioris portionis tendinũ alter tantùm, quẽ
nunc enarrauimus, Anatomes profeſſoribus perſpectus fuit, unde etiam aliqui attendentes
[e] principij continuitati, muſculum hunc unum eſſe tradiderunt, alij uerò quoniam in progreſ-
ſu dirimitur, & unus tendo brachiali, alter uerò, qui ipſis cognitus erat, pollici inſeritur, duos
hîc muſculos conſtituerunt. Nobis autem integrum eſſet,[f] trium muſculorum loco hunc enu-
merare, ſingulos muſculos ſingulis tendinibus aſſcribentes, quanquam nos opportuniùs fa-
cturos exiſtimo, ſi duos tantùm enumerauerimus, inferiorem portionem, quæ pollicis oſſi-
bus tendines duos offert, uigeſimumſecundum in hoc Capite appellantes. Superiorem uerò
portionem, quæ brachialis etiam extenſioni, & obſcuro cuidam radij circumductui ſecunda-
riò opem fert, uigeſimitertij nomine habituri ſumus, niſi quia digitorum motibus nõ famula-
tur, in horum muſculorum ſerie illi locum abnegaueris, quòd non incuſamus, modò tuum
interim placitum, in ſubſequentium muſculorum numero recenſendo, memoria non excide-
rit. Nos enim ac ſi præſenti Capite enumeraretur, reliquum de digitorum muſculis ſermonẽ
percurremus, ſilentio non prætereuntes, in caudatis ſimijs unicum duntaxat apparere tendi-
nem, qui partim in pollicem, partim in brachiale inſeritur, ſecus longè, quàm hominibus ut
plurimùm accidere nouimus.[g] Vigeſimo itaque ſecundo, & quem priùs enumerauimus,[h] ui-
geſimoprimo pollex rectà euertitur, extenditur'ue, quoties utriq; muſculi unà contrahuntur,
quippe uigeſimoſecundo duntaxat contracto, pollex obliquè à cæteris digitis abductus extẽ-
ſionem patitur, à uigeſimo autem primo ad indicem magis euerti ſolet. quare etiam integrum
eſt, hos muſculos in digitos ad latera ducentium, & etiam in extendentium claſſem, ut uiſum
fuerit, reponere. In hunc uſque locũ ſeruaſſem[i] decimumoctauum, &[k] decimumnonum,
ut iam muſculos obliquis motibus præfectos ſimul enarrarem, niſi uaria illa tendinum iuxta
digitorum radices commixtio obſtitiſſet, & niſi decimusoctauus extendẽtibus potiùs, quàm
abducentibus fuiſſet adnumerandus, deinde huius commixtionis & decimioctaui muſculi
ductus gratia, neceſſariò et[l] illum priùs recenſui, cuius beneficio paruus digitus à reliquis uali-
diſſimè abducitur, qui ordine uigeſimus erat. Ac proinde adhuc reliqui ſunt,[m] duo obliquis
pollicis motibus famulantes, &[n] alij quatuor, quibus digiti quatuor ad pollicem ducuntur.
Pollex enim quum inſtar alterius manus, reliquis digitis opponi debuit, meritò muſculos ſibi
uendicat, quorum beneficio à cæteris maximè abducitur, & rurſus uariarum actionum gra-
tia cõmodiſſimè indici admouetur.[o] Qui igitur pollicẽ maximè abducit, atq; in tota ſerie uige-
ſimusquartus cenſeri poteſt, ab anteriori ſede oſſis brachialis, cui pollex innititur nerueo prin-
cipio, quod ſtatim carneum euadit, enaſcitur, ac deorſum protenſus, ſecundo pollicis oſſi, mẽ-
braneo tendine inſeritur. Hic muſculus unà cum[p] duobus, primũ pollicis internodium flectẽ-
tibus, quibus iſte inſternitur, carnoſam uolę partem efformat, quæ ad pollicis radicẽ conſiſtit.
Galenus in Libris de Partium uſu præſentem muſculum, nõ admodum uerè in primum pol-
licis os inſeri ſcriptum reliquit, quũ notabili & uera inſertione ipſi nõ adnaſcatur, ſed duntaxat
fibroſis nexibus inualidè hęreat. Verùm non mirum eſt, Galenum eiuſmodi inſertionem nos
docuiſſe, quum id ſcribens, duos muſculos primum pollicis os flectentes ignorauerit, ac illos
uigeſimiquarti muſculi partes eſſe arbitratus fuerit. Muſculus iſte[q] interioris pollicem euertẽ-
tium, qui ordine uigeſimusſecundus erat, actionem excipit, atque ita quàm maximè pollicem
ab indice remouet, id priuatim adeptus, quòd inter extremæ manus & cubiti muſculos, ſolus
quodammodo liueat, propriæ ipſius, quę craſſior eſt, membranæ gratia.[r] Alter muſculus ob-
liquis pollicis motibus ſeruiẽs, ex interiori latere, uerſus poſteriora tamẽ,[s] oſſis poſtbrachialis,
quod indici præponitur, initium ducit carneum, & ſecundùm totam eius oſſis longitudinem
enatum. Muſculus iſte inſeritur carnea implantatione, toti externo lateri primi pollicis oſſis,
membraneum tendinem radici quoq; ſecundi oſſis porrigens, huius fibræ tranſuerſæ quodã-
modo ſunt, à brachiali ad pollicem ductæ. Vnde etiã huius muſculi auxilio pollex indici pro-
ximè accommodatur, illoq; muſculo pollicem ad exteriora[t] euertentis (qui in noſtra ſerie uige-
ſimusprimus eſt) actio excipitur. Porrò[u] muſculi quatuor digitos pollici adducentes, quia in
firmiùs digitos uerſus pollicem obliquè adduci, quàm ab illo reduci oportebat, nequaquam
ex cubito principium ſumunt, ſed graciles & teretes ſunt muſculi, ſingulis quatuor ſecũdi mu-
ſculi tendinibus (qui quatuor digitorum tertium os flectunt) exporrecti. oriuntur enim ex mẽ-
braneo inuolucro, tendines illos, cùm brachialis ſinum, &[x] tranſuerſum ipſius ligamentum
perreptant, induente. Hinc ſimul ſinguli cum ſingulis tendinibus ad digitos procedentes,
ac inte-

Vigeſimumtertium hoc Capite enumeratũ, digitorum nõ ſeruire motibus.

Vigeſimiſecundi & 21 officium.

Sex muſculi digitos mouentes adhuc reliqui.

e 10, 11 tab. n.
f 10 tab. k, m, n. 11 tab. p, q, r.
g 10 tab. l, dein m, n. 11 ta. q, r.
h 10 tab. o. 11 ta. u.
i 9 ta. θ.
k 10 tab. p.
l 3 tab. r. 4 ta. x.
m 3 ta. p. 4 ta. μ unus. alter uerò 11 ta. ſ.
n 6 ta. ʃ,ʃ. 7 ta. d.
o 1 ta. i. 3 p. 4 μ.
p 6 ta. x, λ.
q 10 ta. m, n, 11 ta. q, r.
r 1 ta. h. 2 d. 9 g. 10 t. 11 ſ. 12 n.
s 1, ſi. cap. 24 li. 1.
t 10 tab. o.
u 6 tab. ʃ,ʃ, ad γ. 7 ta. d ad ſ.
x 4 ta. t.

ac interiori tendinis lateri attensi, in digitorum radicem inseruntur, ad internum eorundem latus, uersus interiora insertionem membraneam moliti, ista nanque sede illos inseri decuit, qui in latus ad pollicem, quatuor digitos erant reclinaturi. Præsentibus musculis hoc sane rarum, perinde ac oculi [y] musculis obuenit, quòd non ex osse aut cartilagine, sed ex membraneo tendinum inuolucro originem sumpserint. Iam si his quoque musculis tuum numerum disciplinæ gratia auxeris, in uniuersum uigintinouem in hoc Capite descripti exurgent, quorum uigintiocto digitorum duces sunt, [z] uigesimotertio interim ad brachiale relato. Porrò mirabitur forsitan aliquis, cur minus [a] musculos quatuor digitos pollici adducentes, & [b] eum qui paruum à cæteris abducit, primo quatuor digitorum ossi dixerim inseri, nulla interim mentione succedentium internodiorum facta, quum tamen Galenus in omnibus digitorum ossibus, secundùm totam illorum longitudinem tendines, membranæ modo inseri cōnasciq́ in Primo de Administrandis sectionibus scriptum reliquerit secus, quàm in Libro de Partium usu, ac illo etiam priores Anatomici. Ego nequaquam inficias eo, uti neq́ aliquis, qui mihi resecāti astitit unquam, digitorum ossa secundùm longitudinem, è regione insertionis illorum musculorum membranis obduci, uerùm non talibus, quales commemorati modò musculi porrigere deberent. quandoquidem illæ nullum fibrarum genus, secundùm longitudinem excurrens ostendunt, neque parem etiam ductum, cum musculorum ex cubito in exteriorem digitorum sedem insertorum tendinibus retinent. Quinetiam solius primi in quatuor digitis articuli, & primi secundiq́ in pollice beneficio, digiti in obliquum aguntur, cuius causa, dum digitorum ossa persequerer, articulationis differentia esse commemorabatur. Si itaq́ quispiam eiusmodi membranas, musculorū in obliqua agentiū tendines esse cum Galeno contenderit, frustra eos, & ligamenti tantùm uice secundis & tertijs digitorum ossibus commissos fateatur, oportet. Quòd autem [c] illorum tendines, qui ex cubito procedentes, à Galeno abductionis autores simpliciter enarrantur, toti digitorum longitudini liquidò inseruntur, uehementiùs colligere cogor, eos musculos extensioni etiā præesse. Denuo studiosior aliquis in Galeni Libris uersatus, illumq́ contraria de insertione tendinum docere animaduertens opperietur, donec omnes musculorum digitos mouentium insertiones in unum numerum redegero, Galenum in Primo de Partium usu imitaturus, qui eas parum rectè persequitur, quoniam [d] tredecim musculos, qui in extrema manu locati digitorum flexus autores sunt, omittens, falsò [e] secundi musculi tendines, primo quatuor digitorū ossi implantatos tradit. Cæterùm si obiter [f] decimumseptimum in quatuor tendines, digitos extendentes, & [g] decimumoctauum & [h] decimumnonum in binos tendines, qui quatuor digitos à pollice abducant, diuidi concesserimus, & deinde tum in omnes digitorum acies, ut extendentes inseri annuerimus, ut interim [i] illi, qui in extrema manu reponuntur, lateralibusq́ motibus priuatim præsunt, ita habeant, uti nos descripsimus, sexaginta omnes ueræ insertiones (non accubitus leues'ue annexus dico) erunt. In primum scilicet pollicis articulum quinque, in secundum septem, in tertium tres, in minimi digiti primum internodium sex, in reliquorum autem trium digitorum prima internodia duntaxat quinque, in quatuor uerò digitorum secundum & tertium internodium tres. Quæ porrò eiusmodi sint insertiones, ipse tecum, ut musculos rursus in memoriam, quasi in epilogum cōtrahas, repetito, atque deinde rursus perpendito, quot uniuersæ essent, si etiam musculi obliquis motibus præfecti, qui in summa manu reponuntur, insertiones in succedentia ossa, quæ in obliquum (nisi secundariò) non aguntur, ex Galeni sententia molirentur, & deinde etiam [k] uigesimisecundi musculi utrunque tendinem, primo pollicis ossi inseri uera insertione admiseris, ut nunc primum pollicis internodium sex admittat insertiones ([l] qui enim pollicem maximè abducit, in primum ipsius os non inseritur) tertium autem pollicis quinque, & secunda tertiaq́ internodia indicis, medij, & anularis etiam quatuor, parui autem digiti secundum & tertium internodium, quinque insertiones obtineant, consurgent omnes, septuagintatres. Si etiam ligamentorum beneficio ossibus applicationes (nollem enim cum Galeno insertiones dicere) adnumeraueris, & secundum quinque digitorum internodium una applicatione, & primum quatuor digitorum duabus auxeris, inuenies (nisi me additio fugerit) octuaginta sex, nam primo pollicis internodio [m] tertij musculi tendinem tribuere nequis, quanuis hic numerus adhuc & [n] lati tendinis applicationes sibi uendicare possit, ut tria quatuor digitorum, & duo pollicis internodia, adhuc una augeantur commissione, numerusq́ nonaginta octo constituat. Quem si ad utramque manum conferens duplicaueris, quot numeris, centum & octodecim Galeni ἐμφύσεις & παραφύσεις modò superasti?

y 1,2 fi. cap. 11.
z 10 tab. k. 11 tab.
a 6 ta. ʃ. ʃ.
b 3 ta. r.
c 9 ta. Θ. 10 ta. p. 11 t.
d 6 ta. u, λ, 7 ta. cha. 1, 2, 3. ta. 8 sub Δ.
e 6 ta. Ξ.
f 9 ta. Z.
g 9 ta. Θ.
h 10 tab. p. 11 ta. t.
i 3 ta. r, p, 6 ta. ʃ, ʃ. 11 ta. ʃ.
k 10 ta. l de inm, n.
l 3 ta. p.
m 6 tab. n. dein θ.
n musculi n ta. 3 uti tendo l insignitur.

Ex uigintinouem descriptis musculis, 28 digitorum motibus famulari.
De tendinum insertionibus nonnulla.
Musculorū insertionū collectio.
Lib. 1 de Vsu partium.

DE MVSCVLIS MOTVVM BRACHIALIS OPIFICIBUS. Caput XLIIII.

Brachialis motus. Primus musculus.

CVM brachiali reliqua summæ manus pars flectitur, ac extenditur, deinde etiam obliquo (ut uocamus) motu in utrunque latus agitur, idq; quatuor musculorum beneficio. Quorum [a] primus ex [b] interiori humeri tuberculo [c] principium ex carnea nerueaq; substantia mixtum assumit, hinc totius ulnæ longitudini adnatus, & semper in progressu ab ipsa principij sui robur assumens, atq; hoc præcipuè in superiori ipsius sede, non procul ab articulo cubiti ad humerum. Exporrigitur autem hic musculus inferiori lateri musculorum, [d] qui ex cubito enati digitorum flexionibus præsunt. unde etiam internam ulnæ sedem [e] magna ex parte amplectitur, quemadmodum & medium quoq; sedis ipsius inferioris, toto ferè ulnæ ductu occupat, quo scribētes innitimur. [f] Reliquum autem inferioris illius ulnæ sedis, quod exterius est, [g] alius musculus sibi uendicat, quem ante paruum digitum postbrachiali insertum, huius extensionem moliri audies. Duo enim illi musculi inuicem fibrosis nexibus ualidè hærentes, uelut stratum quoddam & puluinar, quo commodè totum cubitum inniti sinimus, efformant. Cæterùm primus hic musculus, quum ad ulnæ usq; finem prorepsit, paulò ante cubiti cum brachiali articulum, in [h] ualidum, & quodammodo teretem cessat tendinem, carniformi semper substantia ad brachiale usq; auctum, qui dum articulum transcendit, prorsus excarnis est, ualidissima insertione, inferiori [i] quarti brachialis ossis sedi implantatus, quod nō immeritò rectum cartilaginosumq; appellatū, ac [k] unico tantum ossi commissum, in Primo libro dicebatur. Præsens tendo, quà ulnæ appēdice articuloq; brachialis suffulcitur, peculiare ligamentum, quod ipsi transuersim obducatur, nullum exigit, sed cōmuni omnium musculorum membrana, quæ ligamenti uice est, quamq; inter manus ligamenta etiam recensebimus, circundatur, & perquàm ualidè brachialis cum cubito articuli ligamentis connectitur.

Secundus. [l] Secundus brachiale mouentium musculus, ex interiori quoque humeri tuberculo exoritur, illius, quem nuper commemorauimus, capiti proximus, & unà cum illius quoque capite instratum obtinens [m] caput eius musculi, qui internæ summæ manus cuti dilatescentem exporrigit tendinem. Secundus itaque musculus, ab interno humeri tubere [n] enatus, obliquo ingressu ad elatius [o] primi digitos flectentis musculi latus contendit, ipsi magna ex parte instratus, & radio exporrectus. [p] Ante brachialis autem radicem in exactè teretem degenerat tendinem, qui simulatq; brachiale ad pollicis radicem [q] cōtigerit, incuriosè illum secantibus, ibidem brachialis ossibus inseri putatur. Verùm ubi [r] musculus ab indice pollicem abducens, unà cum duobus primum pollicis internodium flectentibus, à brachiali liberatus fuerit, hic brachialis musculus conspicietur internam brachialis sedem præterire, atq; latescens in postbrachialis [s] ossis, quod indici præponitur, radicē inseri, internæq; transuersi hîc [t] ligamenti sedi ualidè adnasci. Duobus internis alij duo externi respondent, [u] unus ab [x] exterioris tuberculi humeri radice principium capit, ad latus eius [f] musculi, qui Galeni suffragio minimum digitum, & anularem à pollice abducit, nostro autem, præcipuus extensionis minimi digiti autor est. Siquidem plurium ex eo tuberculo certa serie prodeuntium capitum, hic brachialis musculus, humillimam & ulnæ proximam sedem obtinet, unde etiam & ex [g] posteriori ulnæ processu, qui humero adarticulatur, hic musculus principiū ducit, illi instratus [h] musculo, qui hinc quoq; originem sumens, radium adit, illum in supinum acturus. Hinc itaq; tertius brachialis musculus [i] prodiens, humiliorem exterioremq; ulnæ regionem amplexatur, [k] inter primum brachiale flectentium, & quem nos paruum digitum extendere proposuimus, exporrectus. Quando uerò brachiali appropinquat, in teretem finit [l] tendinem, qui sinui in appendice ulnæ ad processus stilum imitantis internum latus exculpto, innititur [m] transuerso ligamento, quod unicum ulna proprium nanciscitur, obductus. Quum primùm ligamēto superato, brachiali superuehitur, latior factus postbrachialis [n] ossi minimum sustinenti, non procul à brachiali inseritur. [o] Alter exteriorum, qui ordine quartus est, latiusculo [p] principio longè supra exterius humeri tuberculum enascitur, ubi humerus uelut in oblongam [q] acutiem prominet. Hinc carnosus, & longa utcunque linea prodiens, radio insternitur, & propter illius longitudinis medium, in robustum degenerat [r] tendinem, qui bicornis bipartitusùe statim ab ortu uisitur, utramq; partem paulo minus toto teretem gerens, est enim nonnihil latior, quàm profundior. Hæ partes aut tendines & si inuicem dirimantur, non tamen digno notatu interuallo dissiti, recto tramite radio exporriguntur, ad illius appendicem iuxta brachiale cōtendentes. quò quum peruenerint, inuicem iam magis magisq;, sed non tamen insigniter seiuncti, illis priuatim exculpto [s] sinui incumbunt, & com-

Tertius.

Quartus.

a 4 tab. Z. 1 tabula Z. 2 d. 3 m. 5 *. 9 Ξ.
b 1 fi. ca. 23 li. 1 S.
c 4 ta. γ.
d 4 ta. β et 5 ta. Θ.
e 1, 6 fi. ca. 24 li. 1 d.
f 2, 6 fi. ca. 24 lib. 1, e iuxta a, d.
g 9 ta. Λ.
h 4 ta. δ.
i 1, 3, 5 fig. cap. 25 lib. 1 cha. 4.
k earundem fig. cha. 3.
l 3 tab. A. 1 tab. X. 2 g. 4 e.
m 3 ta. i musculi π.
n 3 ta. f.
o 4 ta. β.
p 3 ta. g.
q 3 ta. h.
r 3 ta. p, deinde 6 ta. π, λ.
s 1 fi. ca. 25 lib. 1 I.
t 4 ta. θ.
u 9 ta. Λ. 2 Y, 10 q.
x 2 fi. ca. 23 lib. 1 P.
f 9 ta. Θ.
g 1, 2, 5, 11 fi. ca. 24 li. 1 D.
h 10, 12 ta. Λ.
i 9 ta. c.
k 9 ta. inter Ξ & Z.
l 9 ta. d.
m 2 ta. cha. 2.
n 2 fi. ca. 25 li. 1 IIII.
o 11 tab. Λ. 1 b. 2 T. 3 c. 9 Y. 10 f. 12 o.
p 11 ta. i.
q 1, 2 fi. ca. 23 li. 1 Q.
r 11 ta. k.
f 2, 4 fi. ca. 24 li. 1, 5, f.

t 10 ta. o. u 1, 2 ta. charact. 5. x 11 ta. l.

& communi ipsis & illi [t] musculo, qui pollicem uersus indicem euertit, [u] ligamento circundatur. Quod deinceps superantes, ac magis tum quàm prius, inuicem distantes, in postbrachiale amplis insertionibus [x] implantantur. unus enim in radicem ossis indicem sustinentis, alter uerò in radium eius cui medius innititur, insertionem tentat. Quartus hic musculus unà cum tertio, brachiale, si ambo tendantur, extrorsum reflectunt, extenduntúe. Atq; his auxiliatur [y] musculus, quem brachialis ossi, quo pollex sustinetur, inseri tunc docuimus, quum digitorum duces recensentes, hunc musculum in tota serie uigesimumtertium nominaremus: & ut his duobus brachiale extẽditur, ita etiam duobus interioribus seu primis idem pulchrè flectitur. Dein eisdem musculis, quibus brachialis flexio extensioq; concreditur, brachiale ad latera quoque ducimus. [z] Si enim interior musculus, & exterior, qui indicem spectant, [a] reliquis duobus laxatis contrahantur, brachiale introrsum atque ad interius latus agetur. At si his laxatis, alij duo qui minimum respiciunt digitum, tensi fuerint, ad exteriora in latus brachiale mouebitur. Constat itaque Naturam admodum industriè, duos musculos flexioni, & totidem extensioni præfecisse. Quandoquidem si uni flexionem commisisset, neq; is certæ articuli tótius, neque firmæ flexionis dux fuisset, imò promptè circũuersatilis laxæq;. ut uerò nunc habet, firma prorsus ac tuta perficitur flexio. Ad hæc præter flexionem & extensionem, brachiale alijs indiguit motibus, ac proinde alios creari tendines operæprecium esset, qui ad latera motuum opifices haberentur. Sed nunc demum, quum duo flectunt, & duo extendunt, ilico quidem & obliquos brachialis motus adepti sumus. Cæterũ præter hos quos brachiali tribuimus motus, Galenus ipsi in pronum ac supinum uersionẽ adscripsit, peculiarem ab ea, quam secũdariò manus extrema, radij beneficio sortitur. Mihi nullum extremæ manus aut brachialis quiescente radio, in pronum supinum'ue motum perfici, hactenus percipere licuit. [b] Deinde radij sinus, cui brachiale inarticulatur, oblongus est, & ipsum quoque brachiale, quà sinui imponitur, oblongum quoque, neq; ut humeri, aut femoris superius caput, rotundum uisitur, adeò ut eiusmodi ossium articulus consurgat, qui ad motus in gyrum prorsus ineptus existit. Adde, quam nos primi obseruauimus, neque perfunctoriè perpendendam [c] cartilaginem, quæ à radio pronata, brachiale & ulnam, instar interstitij cuiusdam mediat, ostenditq; totam brachialis ad cubitum articulationem propemodum soli radio ferendam esse acceptam. quod ne in puncto quidem citra dictæ modò cartilaginis interuentum, brachiale contingit. Non enim audiendus est Galenus in Libro de Ossibus, in quo [d] processui styli imaginem exprimenti nimium fauens (ne dicã Naturæ opera destruens) præter omnem rationẽ, illius processus beneficio, manum extremã in latera obliquaq; agi protulit. parum attendens, si eam processus ille, quam ipsi tribuit, cõstructionem obtinuisset, non solùm motui, in latera non iuuaturum, imò tanquam palum aliquem prorsus præpediturum: quanquam rursus alibi illum ad proprios manus in pronum & supinum motus cõducere, uideatur docere. At quum nullum eiusmodi motum, nisi radij ope, & secundariò in manu expendere ualeo, præter animi sententiam musculos, quibus illi motus celebrentur, ementiri nequaquam uisum est. Galenus tamen ut & hos motus brachiali præbet, sic quoque quatuor enarratos musculos illorum autores esse contendit, prout hic nimirum ille'ue contrahatur, aut quiescat. cuius sententiam si non oscitanter perpenderis, hæc illum finxisse, imaginatumq; citiùs, quàm in resectione perspexisse (ut alia in Libris de Vsu partium pleraque) animaduertes.

y 2 ta. b. 10 k. z 3 ta. A unus, alter 11 tabula A. a 9 tab. unus A, alter Ξ.

Musculorũ munus.

Brachiale proprio motu in supinum & pronum non agi.

Li. 2 de Partium usu.

b 1, 2, 4, 5 figurarum cap. 25 lib. 1 cha. 1, 2, 3 in x, y, z fi. 8 ca. 24 lib. 1. c 1, 2, 3, 4 fi. ca. 24 li. 1 T. d 1, 2, 5 fig. ca. 24 lib. 1 R.

Libris de Vsu part.

DE MVSCVLIS RADIVM PRONVM ET *supinum constituentibus.* Caput XLV.

a 9 fig. cap. 24 lib. 1 O ad P 1 fi. ca. 23. b 1, 2, 5 figurarum cap 25 li. 1 cha. 1, 2, 3 in x, y, z fi. 8 ca. 24 li. 1. c ca. 24 li. 1 fi. 1 i, k. aut m 2, 9 fi. in l 11 figu. & rursus p 5, 10 fi. in o 7 figuræ. d 7 tab. X. 8 S.

DVMMODO in præsenti memineris eorum, quæ [a] de radij ad rotundum humeri capitulum articulo, [b] & brachialis rursus cum radio, [c] radijq; & ulnæ inter se commissuris, superiori Libro tradidimus, nunc mediocri negocio percipies, qua ratione radius à proprijs tractus musculis, quiescente interim ad humerum ulna, in pronum supinum'que circunducatur, & quo'nam pacto radij auxilio, extrema manus eosdem motus necessariò sequatur. Quando itaque radius ulnæ & superiori ipsius & inferiori extremo articulatur, ac secundùm reliquam longitudinem duo illa ossa inuicem distant, operæprecium fuit & in prioribus ac posterioribus radij regionibus, musculos, qui illum mouerent, extrui. Sunt autem hi quatuor, duo quidem superiori radij extremo subseruientes, reliqui autem duo inferiori: atque ex his duo internam cubiti sedem, alij duo externam occuparunt. interiores radium in pronum mouent, exteriores eundem ad supinum conuellunt. [d] Interior, qui

Quatuor radium peculiariter agentes musculi.

Primus.

radij partem brachiali proximam mouet, secundùm ulnæ longitudinem, ex tota amplitudine interioris ipsius sedis enascitur, qua brachiali proxima est. hinc carneus, ad interiorem radij regionem transuersim procedit, ipsi carneus adhuc insertus. Habet itaque musculus hic, si cum reliquis secundùm cubiti longitudinem expansis conferatur, fibras transuersas, ex ulna nimirum in radium rectà conscendentes. Neque hic musculus, ut uisum est dissectionis Professoribus, radium ulnamq́ intercedit, sed secundùm cubiti amplitudinem, totam interiorem radij ulnæq́ sedem complectitur, & ad amussim quadratus est. Tantam enim obtinet longitudinem, quanta est latitudo interioris cubiti regionis, quam simul cum radio ulna constituit. deinde tam latus uisitur, quàm longus. ad hæc omni ex parte carneus, & in ipsius medio spissus extuberansq́ obseruatur, instar puluinaris ipsum transcendentibus ad digitos [e] tendinibus substratus. Huius musculi fibræ, radij partem quæ brachiale spectat introrsum trahentes, radium in pronum adigunt. [f] Exterior musculus contrarij motus autor, huic neque situ neque figura respondet. Si enim Natura in exteriori sede eiusmodi carneum musculum constituisset, cubiti pars brachiali præposita, minimè leuis, carnisq́ expers mansisset, neque commodè tot musculorum tendines huc reponi potuissent. Proinde quum exteriorem interiori parem effingere nequiuit, ualidioriq́ motu hunc, quàm interiorem, radium ducere oportuit, breuissimo per cubitum expansorum musculo, qui interior est, longissimum omnium qui cubitum perreptant, Natura opposuit, quantum scilicet ad musculi uentrem, & longiorem carnis ductum attinet. Aliàs nanque perperam illum omnium longissimum esse Galenus dixisset, quum plerique ad digitos protensi, simpliciter multo longiores sint: neque id fortassis solùm tendinum gratia, sed si quis diligenter omnes perpendat, uentris quoque. Ab externa itaque humeri regione elatius, quàm [g] musculi bifido tendine brachiale extendentis caput consistit, huius radij musculi principium educitur: quod quia secundùm humeri longitudinem latum nascitur, carneumq́ est, longè supra exterius humeri [h] tuberculum [i] incipit. Musculus hinc deorsum expansus, & latus ualidusq́ apparens, radio insternitur, superiori lateri musculi bifido tendine brachiale extendentis contiguus. Vbi uerò ad radij finem, cui brachiale coarctatur, processit, in exactum finit [k] tendinem, qui membranæ modo latescens, radij appendicis superiori [l] regioni inseritur, quadantenus in interiora productus. Musculus iste inferiorem radij partem, quæ brachiali cōmittitur, in exteriora trahens, radium supinū efficit. Cæterùm musculi, superiorem radij finem humero proximum in pronum supinumq́ ducentes, in hunc modum habent. [m] Interior ex interioris humeri tuberculi radice, [n] & ex interiori ulnæ latere, quà humero articulatur, carnoso ualidoq́ principio enascitur. [o] hinc admodum obliquè internam radij sedem cōscendit, carnea insertione ante medium ipsius longitudinis insertus. A carnea hac insertione, neruea implantatio ad medium usq́ radij longitudinis exporrigitur, radijq́ superiori regioni hîc ualidissimè inseritur, peculiarem inibi in radio [p] asperitatem, cui inseratur, sibi uendicans. Musculus iste, quoties contrahitur, intrò radium ducens, illum cōstituit pronum. [q] exterior, qui peculiarium radij musculorum quartus est, ductu figuraq́ nunc dicto propemodum par, enascitur ab exteriori articuli cubiti regione, ab articulū circumdante ligamento, ualidè etiam ex ulna in posterioris sui [r] processus, quem ὠλέκρανον Græci uocant, externum latus, principij sui portionem sumens. Hinc ad radium in priora cōscendit, & radio propter interioris musculi insertionē [s] applantatur. huius tamen insertio non æquè atq́ interioris neruosa est, neq́ adeò in radij longitudinē producitur. Attamen ductus breuitas hos duos, ut & primùm, qui ad brachiale habetur, exacto tendine destituit. Musculus itaq́, quem postremò recensui, superiorem radij partem extrorsum obliquè conuellens, radium ad supinum adigit. Cōstat igitur totū radij os, internorū musculorū beneficio pronum, exteriorū autem supinum effici: ac deinceps radij ope, summā manum eosdem motus ostendere.

Lib. 1 de Admi. sectio.

Secundus.

Primo de Administrandis sectio.

Tertius.

Quartus.

e 5 ta. musculi β. 6 ta. musculi ≈ & κ.
f 6 ta. Λ. 12 Θ. 1 a. 2 S. 3 d. 4 α. 5 κ. 7 Y. 9 X. 10 e. 11 h.
g 11 tab. Λ.
h 2 fi. ca. 23 li. 1 P.
i 12 tab. a. 6 ta. t.
k 6 ta. u. 12 tab. b.
l 2 fi. ca. 24 li. 1 u uersus α.
m 7 ta. Q. 1 V. 2 f. 3 e. 4 Y. 5 1. 6 X. 8 R. 13 f.
n Sub L fi. 1 ca. 24 li. 1.
o 12 tab. e, 13 g.
p 2, 4 fig. cap. 24 lib. 1 u.
q 10, 12 t. Λ. 11 m. 13 h.
r 1, 2, 11 fi. ca. 24 lib. 1 D.
s 12 tabu. d iuxta e.

DE MVSCVLIS CVBITVM FLECTENTIBUS & EXTENDENTIBUS. Caput XLVI.

QVEMADMODVM radius sui cum humero articuli beneficio pronus supinusq́ constituitur, ita quoque [a] ulnæ cum humero articulus appositissimè cubiti totius flexioni extensioniq́ famulatur, & interim radius in eum modum humero est articulatus, ut simul cum ulna ad humerum flecti extendiq́ queat. Musculi uerò horum motuum duces, si in maximum redigantur numerum, duo flexionem, & tres extensionem perficiunt. si autem ad minorem referantur, aut duo, aut unus, erunt extendentes: duo tamen, utcunque numeraueris, flectentes. In canibus & caudatis simijs necessariò tres semper

Cubitum mouentes musculi aut 5, aut 4, aut 3.

a 1, 2 fi. ca. 23 lib. 1. K, L, M cū C, D, E 1, 5, 11 fi. ca. 24.

per extendentes recenſentur: quorum etiam deſcriptionem ilicò, atque hominis muſculos enarrauero, ſubnectam, quo accuratius Primi de Adminiſtrandis ſectionibus Galeni libri calcem aſſequaris. Atque hos ea tamen tradam lege, ut omnia de cubitum mouentium muſculorum figmenta Secundi de Vſu partium libri, non cogar recenſere. quandoquidem quum ueram illorum muſculorum naturam didiceris, abundè (ſi modò ueritatis cum Galeno ſtudioſus fueris) ea tuo Marte refelles, ſtupens profectò, qua ratione eiuſmodi ſenſui repugnantia Galenus poſteris prodiderit, ac poſtea etiam ſectione peritior factus, non recognouerit.[b] Primus flectentium, duobus ualidiſſimis & mutuò diſtantibus enaſcitur principijs:[c] unum quidem exactè nerueum, & ad amuſſim teres exoritur, ab eminentiori[d] parte ceruicis ſcapulæ, ſeu ex ſuperiori ipſius acetabuli ſupercilij ſede. Hoc ſub[e] ligamentis humeri articulum continentibus, & huic principio tranſuerſi inſtar ligamenti obductis, ſuper humeri caput in anteriora procedit,[f] ſinuq; uehitur, ipſi in prioribus capitis & ceruicis humeri regionibus priuatim cælato.[g] Alterum prioris muſculi principium, à radice interioris[h] proceſſus ſcapulæ, quem anchoræ comparamus, duplex quodammodo enaſcitur, non quidem diſiunctum, ſed duplicem ſubſtantiæ ſpeciem exprimens, & dicto nuper[i] principio (& ſi Galeno ſecus uiſum fuerit) multò latius. Principij enim[k] pars, ab apice proceſſus initium ducens, exactè, ut exteriùs muſculi principiũ, neruea eſt & craſſa, & propemodum teres:[l] pars autem huic continua, ac ex reliqua proceſſus ſede prodiens, carnea lataq; uiſitur. Neutrum iſtorum principiorum, ſtatim ab exortu deorſum tendens, humeri oſſi adnaſcitur. Verùm aliquantulo ſub humeri capitis ceruice, ubi ambo[m] inuicem coitura unum efformare muſculum incipiunt, carnoſa pars interioris principij, ab interno ſcapulæ proceſſu enata, humeri oſſi lata & utcunque carnea inſertione adnaſcitur, priuatam oſſis[n] aſperitatem, cui aptè committatur, nanciſcens. Conſiſtit autem hæc aſperitas ad radicem eius[o] ſinus, quem externo muſculi præſentis capiti inciſum diximus. Eiuſmodi inſertio adeò ualida interdum mihi apparuit, & carnoſa illa interioris principij pars adeò procera uiſa eſt, ut proprium muſculum à ſcapulæ interiori proceſſu in humerum naſci arbitratus fuerim, qui brachium etiam attolleret. Poſtquam uerò hic anterior cubitum flectentium muſculus, ex duobus illis efformatus principijs, hanc inſertionem in humerum molitus eſt, ab humero iam abſcedens, & ad amuſſim teretis carnoſiq;[p] muſculi effigiem, ante reſectionem in macilentioribus & muſculoſis conſpicuam præſeferens, alium conſcendit[q] muſculum, ipſi toto progreſſu ſubtenſum. non amplius enim, uel puncto etiam, primus hic muſculus, humerum ſeu brachij os contingit. Cæterùm paulò ſupra cubiti articulum,[r] neruoſior excarniſq; redditus, in robuſtum & craſſum, & ad amuſſim teretem finit tendinem, qui articulo expanſus, & ſubdito ipſi muſculo ſuffultus, in interiorem radij partem, modicè lateſcens[s] inſeritur, nonnihil & articuli ligamento adnatus. Vt uerò commodior tendinis in radium efficeretur inſertio, iam antea[t] latum, & modicè prominentem, inæqualemq; admodum in radij ſuperiori fine proceſſum extrui diximus. Atque hæc primi muſculi eſt ſeries, hoc ſibi cum alijs quibuſdam proprium uendicantis, quòd liuidus comperiatur. [u] Secundus muſculus huic ſuccumbit omnino carneus, & nuſquam inſigniter nerueam oſtendens ſubſtantiam, præterea longè primo muſculo breuior, multoq; iuxta humiliorem ipſius[x] ſedem latior exiſtit. Ex humero enim ea ſede principium ducere incipit, ubi infima muſculorum brachium mouentium fit[y] inſertio, quam attollens brachium muſculus cum illo qui brachium pectori admouet, molitur. A' latere nanque exteriori inſertionis brachium attollentis muſculi, ſecundus hic muſculus carneum[z] principium ab humero ſumit, quod acutum eſt, & ſenſim deorſum obliquè in priora humeri tendens, ſecundùm attollentis muſculi inſertionis formam (quæ tranſuerſa eſt) dilateſcit, ac ab exterioribus introrſum modicè uerſus inferiora declinat. Quũ autem principium id, ad intimum inſertionis brachium attollentis muſculi latus prorepſit,[a] ſurſum denuò ad internum inſertionis latus modicè repit, non adeò altè conſcendens, atque iuxta externum ipſius latus enaſcebatur. Propter medium igitur longitudinis humeri ſecundus cubitum mouentium muſculus enaſcitur carneo latoq; principio, quod[b] bicorne eſt, & in ſui medio obtuſum exprimit angulum. Quandoquidem principij exortus, linea ab externo latere humeri in anteriora deorſum obliquè fertur, & hinc ab anteriori parte ſurſum obliquè, uerſus internum humeri latus ducitur, adeò ut unum principij cornu in externo humeri habeatur latere, alterum uerò in interno, & angulus in antica humeri ſede conſiſtat. Porrò ſi præſens obliquæ huius lineæ ductus, illaq; duo principij cornua tanti æſtimes, ut duplici principio poſteriorem hunc muſculum cum nõnullis Anatomicis enaſci dicas, nunc me ueriſſimè, & multò aliter quàm ipſos, huius muſculi initia enarraſſe putato, atque mihi unius

Primus flectentium.

Li. 3 de Admini. ſectio.

Secundus, ſeu flectentium poſterior.

b 6 ta. Θ.1, 9 Q.2,3 Z. 4 t.5 ſ.7 R.10 c.11 g.
c 6 tab. m.
d 1 fi. ca. 21 li.1 A.
e 5 tab. d, e ad f.
f 1 fi. cap. 23 li.1 H, I.
g 6 ta. n, o.
h 1,2 fi. ca. 21 li.1 E.
i 6 ta. m.
k 6 ta. n.
l 6 tab. o.1 ta. R.
m 6 tab. P.
n 1 fi. ca. 23 lib.1 d.
o eiuſdem fi. I.
p 6 ta. Θ.
q 6 ta. r, r. 8 ta. r.
r 6 ta. q.
s 8 tab. Q.
t 1,3 fi. cap. 24. lib.1 q.
u 8 tab. r.1 S, S.2 N.3, 13 a, a.4 x, x.5. θ.6 r, r. 7 P.9 R.10 d.11 g.12 Y.
x 8 ta. inter r & N.
y 4 ta. g, h. 11 ta. P.
z 8 ta. L.
a Ducito in 8 ta. angulum ab L ad M.
b 8 ta. L, M.

nius principij loco duo, quæ ponis, principia haberi finito, ne omnibus latis musculorum exortibus, præter morem plura principia cogar asscribere. Nisi enim id mihi donares, omnia lata musculorum principi ageminanda, aut si cum hoc secundi musculi principio cōferantur, pleraq; principia etiā decuplanda præter omnem rationē forent. Præsens itaq; musculus hoc enatus principio, sensim crassior carnosiorq; efficitur, deorsum rectà protensus, & humero ualidissimè adnatus, ex ipsoq; exortus sui robur toto descensu tantisper assumēs, quousq; cubiti articulum cōtingat, quem [c] sua amplitudine carneaq; substātia in tota anteriori sede integens, ualidissimè articuli ligamento, & anteriori ulnæ ac radij sedi, ampla implantatione inseritur, sua sede, qua articulum transcendis, montis speciem appositissimè repræsentans. Cæterùm ut huius musculi ductus recto perficitur tramite, ita quoque prorsus rectas exigit fibras, quemadmodum & primus, quem nulla ratione huius subiecti fibras instar X literæ decussatim incumbere ausim asserere. Et quantūuis accuratè horum musculorū functionē intueor, haud aliud colligo, quàm utrumq; rectissimæ cubiti flexionis autorem esse, siue ambos unà, siue seorsim singulos duntaxat contrahi ponamus. & cur, quæso, Galeni dissectionis professorū principis gratia, quas nunquam conspicimus, cubiti flexiones nos decet cōfingere? Vt scilicet cubitum rectà, & deinde in alterum latus inclinantem, flecti dicamus, ut primùm utrisque musculis simul rectam flexionem, ac insuper singulis priuatim ad latera flexionem tribuamus, quando Galenus sibi non constat, utrinam musculo, in internum latus, an in externum, flexionis munus assignari debeat. Aliter enim longè in Libris de Humani corporis partium usu, atque in Libris de Administrandis consectionibus, de horum musculorum dignitate usuq; sentit. In his nanque posteriorem musculum cubiti flexionis in exteriora inclinantis autorem esse censet, anteriorem uero flexum moliri tradit introrsum uergentem. In illis autem, musculum anteriorem introrsum magis, posteriorem uerò extrorsum magis flectere scriptum reliquit. Verùm non ignoro, quum hæc perpendis (si modo ueritatis amator discendiq; cupidus sis) te cubiti flexionem sedulò moliri, atque quum digitos summo humero adducis, arbitrari rectam flexionem effici: quum uerò ad clauiculam pectorisq; ossis summum, extremam manum ducis, in externum latus flexionem fieri: dum autem uersus scapulam digitos agis, in externum latus inclinantem cubiti flexionem celebrari. Ac proinde unà mecum Galeno nimium fidens colligis, ipsum rectissimè has flexionis species proposuisse, etiam si interim in enarranda musculorum functione, sibi in commemoratis modò libris haudquaquam consentiat. Cæterum iam paulo pòst secus autumabis, quando humeri quoque in scapulæ acetabulo motum unà expenderis. Conare igitur nudis alicunde ascitis ossibus, ab omni circunductu tuum ipsius brachium immotum seruare, atque tunc demum stude in eodem brachij situ diuersam cubiti flexionem moliri: quam si tunc obseruaueris, tempus erit fibrarum decussationem seu intersectionem, & diuersum cubiti flexionis opificum musculorum ductum cum Galeno (etiam si tale quid nihil sit) comminisci. Porrò quum præter rectissimam flexionem aliam nullam fieri conspicies, summi rerū Opificis solertiā encomio celebrabis, quòd huic motui duos ualidissimos præfecerit musculos, quia illum ualidum & ad plurima utilem homini futurum cognosceret. Atque huiusmodi rectissimos duntaxat motus in omnibus articulis, qui uerè mutuò ingressu, quem γίγγλυμον appellamus, committuntur, obseruabis. Quomodocunque enim quemlibet quatuor digitorum moueris, nunquam secundum & tertium internodium primario motu in latus aut flecti, aut extendi intueberis. Pariter etiam neque tibiam. & si Galenus coxendicis articulo deceptus, illi diuersos, & impense obliquos motus assignauerit. At de tibiæ motu suo agemus loco. nunc enim ad ulnę cum humero cōmissuram reuertendū est, quæ mutuo ingressu (si modò totius corporis alia quæpiam) perficitur: ut interim de radij ad humerum connexu nihil afferam, qui omnino ne introrsum cubitus flecti posset, uel solus prohiberet. nisi fortè quis Galeno nimium deditus, externum humeri capitulū instar laxi cuiusdam tumoris esse contenderit, ut scilicet in flexione, quæ extrorsum perficeretur, radio tanquam digito cederet, & denuo quum introrsum cubitus flecteretur, humerus nō amplius compressus extuberaret. Quæ modò de flexione dixi, eadem de extensione proposita arbitrator: quam & si uarijs modis experiri queas, nullo tamen melius cubitum ne tantillum quidem in latus agi animaduertes, quàm si exactè protensum, uel pilo in alterum latus dimouere frustra conatus fueris. Inter cubitum extendentes musculos, [d] primus ualido latoq; & nerueo prorsus principio, [e] ex humiliori scapulæ costa non procul ab eiusdem ceruice exoritur, peculiarem illic unde prodeat sinum obtinens. Cæterum principium id paulo pòst exortum carne adaugetur, musculumq; constituit, qui rectà deorsum ad internum latus posterioris sedis humeri fertur, illi non nisi magno satis sub ceruicis ipsius interuallo firmiter adnatus. Iuxta infimam nanq;

Primi & 2 musculorum munus.

Lib. 3 de Vsu part. & 2 de Admi. sectio.

Extendentiū primus.

c 8 ta. N.

d 11 ta. f. 1, 9, 12 T. 2 P. 10, 13 b. 4 u. 5 x. 6 f. 7 N. 10 d.
e 1 fi. ca. 21 li. 1 Q.

f 10 tab. O. 11 c. g 12 ta. X. 13 ta. d.

nanque sedem insertionis [f] musculi brachium ad spinam uersus inferiora trahentis, iste cubitum mouens musculus primùm humero connascitur, aut potius [g] alia ex humero inibi enata carnosi musculi pars, ipsi commiscetur, quemadmodum caudatæ simiæ & canis musculi manifestò arguunt. In his nanque musculus, qui ab inferiori scapulæ costa enascitur, ab illo qui hîc ex humero prodit, omnino distinguitur. Carnosa igitur explantatione primus noster musculus adauctus deorsum rectà fertur, medio interni lateris humeri & medio posterioris sedis humeri tantisper adnatus, dum partim carneus, partim nerueus, amplissimè in internũ latus [h] posterioris ulnæ processus inseratur, in descẽsu semper ab ea quam dixi humeri sede ad finem usque ipsius, humero adnatus, ac ex ipso principij robur assumens. Integrũ itaque est, in homine hunc musculum uniuersum, aut unum dicere, aut duos: ut [i] unus quidem à scapula enascatur, [k] alter autem ab humero, qui cum illo cõfunditur, cui scapula principium præbet. At Galeni nomine, quum in caudatis simijs duo manifesti apparent, duos illos in præsentia ponamus. [l] Tertius igitur extendentium, qui in uniuersa cubiti musculorum serie quintus censebitur, à posteriori sede ceruicis humeri, ad capitis ipsius radicem neruosus [m] enascitur, & sensim rectà deorsum descendens, & externam sedem posterioris humeri regionis occupans, carnosus euadit, & pertinacissimè humero adnatus ab ipso principij sui uigorem mutuatur. [n] Priusquam uerò medium longitudinis brachij hîc musculus superauit, duobus nuper dictis ita commiscetur, & cum ipsis adeò coit, ut nullo prorsus pacto in hominibus discerni queant, nihilque aliud quàm unum ex tribus effici musculũ asserere possis. Quamuis interim tertius musculus suum quem à principio obtinebat ductum obseruet, atque ualidissimè in externum latus posterioris ulnæ [o] processus partim carneus, partim nerueus inseratur. Atque ita tribus his musculis mutuò coëuntibus, totus ille posterior ulnæ processus amplexatur, in sui sedis inferiori parte, cui innitimur, neruosiorẽ insertionis partem, quàm in lateribus, & superiùs exigẽs. Mutuus enim ille musculorum concursus, ac ueluti ex omnibus unus efformatus musculus, in posteriori sede admodum liuidus cõspicitur, tanto neruosior euadens, quãto ulnæ processui propiùs accedit. Vtcunque uerò inter se musculi hi concurrant, nullus tamen ab initio inceptum fibrarum ductum deperdit, sed rectæ omnes deorsum, nusquam implexæ, neque sese decussatim intersecantes feruntur, & eandem omnes functionem obeunt, qua cubitum in neutrum latus inclinantem extendunt. Liquet igitur tres hos musculos unius loco recenseri posse, qui ex tribus conformatus esset principijs, aut duorum, si uidelicet primum & secundum unius loco habueris. At in caudatis simijs & canibus fieri id nequit. nam his animalibus perinde ac equo, & boui, & alijs plerisque, quæ anterioribus cruribus innituntur, atque in ingressu ualida extensione cubiti indigent, tres obtigerunt musculi egregiè conspicui, præter unum gracillimum in caudatis simijs à scapula ad ulnam porrectum, & penitus à Galeno prætermissum. Quum interim canibus unicus tantum flexionis autor adsit, ut sanè simijs duo, illis prorsus similes qui in homine uisuntur, nisi quod posterior nonnihil posteriùs ab humero in simijs procedit, & neruosior in ipsa insertione conspicitur. Cæterùm simijs exteriorum primus ex scapulæ humiliori costa, ut hominibus, oritur: sed duo principia mox inuicem coëuntia obtinet, & deorsum tensus, carnosusque admodum redditus, nulli connascitur musculo, sed paulò supra cubiti articulum extenuatus, nerueusque factus, internæ sedi posterioris ulnæ processus inseritur. Secundus huic subiacet, & ubi homini secundus enasci dictus est, exoritur, toti humeri longitudini tantisper adnatus, quousque ualida insertione mediæ, & posticæ processus ulnæ sedi inseratur. Tertius, ut in hominibus, ab humeri ceruice principium ducit: inde carnosus euadens, & nulli musculo, præterquam fibrosis nexibus, hærens, in exteriorem sedem posterioris ulnæ processus implantatur. Atque hi sunt musculi, quos post scriptos de Vsu partium libros Galenus diligenter secuit: quamuis obscurè interim, ne ipsius errorem animaduerteremus, nobis in libris de Administrandis sectionibus eos expressit, non passim libros de Vsu partium, quos iam olim Boëtho dedicarat, reformaturus. Quanquam tamen suo exemplari, quod postea ad posteros demanauit, illum nonnullas lineas inseruisse certò colligo. at in cubiti motus ducum enarratione, in libris de Vsu partium nihil sub incudem reuocauit. Quæ omnia ostensurus sum meis in Galeni Anatomica annotationibus, iam pridem non infoeliciter cœptis, ac seorsum aut cum Galeni libris multo quàm antea emendatioribus aliquando cudendis.

h 1, 5, 11 fi. ca. 24 lib. 1 D. i 13 ta. b. k 13 ta. d. l 1 tab. O. 2 ta. O. 9 S. 10 b. 12 V. 13 c. m 11 ta. d. n 11 ta. c. 2 ta. Q. o 2 ta. R.

Carnosa pars qua primus extendentium augetur, quem secundum constituere licet.

Li. 1 de Admini. sectio.

Tertius extendentium.

Quomodo in canibus cubitũ agẽtes musculi habent.

In Galeni Anatomica Annotationes.

DE MANVS LIGAMENTIS.
Caput XLVII.

Cuiusmodi in manu sint ligamenta.

MANVM Hippocrates appellauit, quicquid à scapula ad extremam usque digitorum aciem protenditur, cuius nunc ligamenta nobis enarranda ueniunt. Horum igitur alia inuicem ossa colligant, alia subditis corporibus munimenta existūt, instar tunicarum musculis obducta. Alia ad hæc, tendines in suis finibus ita continent, ut quocunque modo tracti fuerint, sua sede ne tantillum quidem uagari queant. Porrò tendinum [a] inuolucra, abunde priùs explicaui, quum singulis tendinibus per brachiale, & uolam ad digitos reptantibus obductas dixi membranas, mucore quodam imbutas, & ligamentorum ritu tendinibus obductas. Quæ uerò subditis corporibus munimēta, & ne ex ipsorum cauitatibus declinent uincula censentur, transuersa sunt ligamenta, tendines in suis finibus continentia. Sunt autem huius generis in manu quàm plurima. Siquidem uniuersæ interiori [b] sedi quatuor digitorum unum exporrigitur, & pollicis etiam secundo & quasi tertio internodio unum eius generis expanditur. atque hæc omnia eundem præstant usum, quo [c] tendines digitos flectentes amplexantur, & anuli modo cōtinent. In interna brachialis regione [d] unum conspicitur, omnes digitorum tendines, qui hàc prorepunt constringens. atque hoc latum est, & cæteris omnibus huius generis robustius, sed interim neque postbrachiale, neque cubitum contingens. Cæterùm in externis cubiti partibus quà brachiali articulatur, [e] sex transuersa ligamenta sese offerunt, quorum beneficio tendines in ossium finibus reseruantur. At hæc, si in superficie tantùm spectentur, unicum esse uidebuntur, totius cubiti latitudini expansum, quod dissectum sex spectandos offert anulos, transeuntibus tendinibus obductos. Vnde etiam id in sex ligamenta, perinde ac cæteri Anatomici, distinguimus, non sanè quòd omnia ipsis cognita fuerint (nam Galenum duo latuerunt) sed quòd ipsi hic tot ligamenta recensuerint, quot reperiêre anulos. [f] Primum ex ulna in radium procedit, atque ad communem ulnæ radijque [g] sinum refertur, quod non [h] tendinibus, digitos quatuor extendentibus (ut Galenus non rectè arbitratur) obuolutum est: at illud sibi peculiare uendicat is [i] musculus, quem ipse paruum & anularem à reliquis abducere tradidit, nos uerò paruū digitum præcipuè ab illo extendi asseruimus. [k] Secundum ad externum primi ligamenti latus repositum, soli ulnæ illique [l] musculo peculiare est, qui ante paruum digitum insertionem tentans, brachialis extensionis opifex censetur. [m] Tertium ad internum primi ligamenti latus habetur, solique radio proprium est, eos amplectens [n] tendines, qui Galeni suffragio quatuor extendunt digitos. [o] Quartum ad internum latus tertij positum, angustissimum efficit anulum, ut & tendo, quem transmittit, gracilis est. ille enim à [p] musculo procedit, qui indicem & medium à pollice deberet abducere. [q] Quintum bicorni [r] tendini, quo brachiale extenditur, & [s] illi qui pollicem uersus indicem euertit, uiam largitur: quanquam interdum pollicis musculo priuatum quoque ligamentum obducatur, adeò ut septem tunc ligamenta in externa cubiti sede reponantur. Alioquin enim [t] sextum [u] tres tendines transmittit, quorum unus brachialis ossi ante pollicem, alter primo pollicis ossi, tertius autem secundo & tertio inseritur. Sanè & hos tendines, quum hæc ligamenta ad amussim perpendimus, singulos sua ligamenta sortiri, non semel obseruauimus. [x] Præter hæc ligamenta, per uniuersam cubiti longitudinem, omnibus musculis ualida membrana obnascitur, musculos inuicem committens, atque ne sua sede illi dimoueantur, atque inter sese implicentur, transuersi alicuius ligamenti ritu cōtinens, cuiusmodi etiam in tibia haberi audies omnibus illic repositis musculis eleganter obductum. Quum itaque & huius membranæ ligamentiue naturā inter dissecandum ad amussim didiceris, id quoque in transuersorum ligamentorum classe reponito: quanquam non laxè, sed pertinaciter musculis adnascitur, propriæ musculorum membranæ modo. Ligamenta quæ ossa inuicem colligant, in omnibus sunt articulis, nullam (nisi paucissima) peculiarem naturam à cæteris articulos ambientibus ligamentis sortita. [y] Membraneis enim & articulum solum circundantibus ligamentis digitorum nectuntur internodia. Postbrachiale autem brachiali, ualidis ligamentis per exteriora etiam ductis colligatur. At postbrachialis ossa, quà mutuò in ipsarum radice iuxta brachiale se spectant, cartilaginis naturam referentibus ligamentis inuicem committuntur, quæ non orbiculatim ossa tantùm ambiunt, uerum & in ipsorum medio habentur, quà, uti diximus, ossa se inuicem respiciunt. Brachialis ossa ualidissimis ligamentis cartilaginis naturam referentibus, simul unita hærent, atque hæc ligamenta ipsis undique obducuntur, & quibusdam etiam sedibus illa intercedunt: idque potissimùm in illorum ossium interuallis, quæ

Ligamenta anulorum modo tendines continentia.

Lib. 1 de Admini. sectio.

Membrana musculis obnata.

Ligamenta ossa inuicem committentia.

a In 3 ta. uola.
b Extremæ manus 4 tabulæ.
c 5 tab. 1. 6 ta. δ, γ.
d 4 tab. θ, 5 ν, ξ.
e 2 ta. charact. 1, 2, 3, 4, 5, 6. & ta. 1 cha. 3, 4, 5, 6.
f 2 ta. charact. 1.
g 2 fig. cap. 24 li. 1 θ.
h 2 ta. musculi V, aut 9 ta. z. dein b.
i 2 ta. X. 9 Θ.
k 2 ta. charact. 2.
l 2 tab. Y. 9 Λ.
m 1, 2 tab. cha. 3.
n 2 ta. musculi V.
o 1, 2 tab. cha. 4.
p 10 tab. p.
q 1, 2 tab. cha. 5.
r 11 ta. musculi Λ.
s 10 ta. o.
t 1, 2 tab. cha. 6.
u 10 tab. k, m, n.
x Hanc quū tenuissima et pellucida sit, picturis aliter proponere nequiuimus, quàm totæ 1, 2, 9 tabulæ se offerūt
y Et hæc ex oßibus duntaxat petēda sunt

quæ in secundo ordine reponuntur, quibusq; postbrachiale coarctatur. Quæ cubitum seu radium ulnamq; brachiali colligant, membraneis reliquorum articulorum ligamentis respondent. sed ab apice processus stylum imitantis, ligamentum huius articuli durius efficitur, quasi hinc peculiare quodammodo teres in brachialis os duceretur, quod rectum est, & cæteris magis cartilaginosum, uniq; tantum ossi commissum. Huic ligamento Galenus digniorem, quàm ego assequor, usum tribuit. nam ad nullum mihi motum priuatim magis, quàm uniuersum huius articuli ligamentum famulari uidetur. Quin etiam ex apice radij appendicis simile & insignius quoque in brachiale fertur, quod liquidissimè eum usum, quem Galenus alteri asscribit, uanum esse commonstrat. Radius uerò & ulna, propter brachiale & cubiti cum humero articulum, ligamentis ualidis, in circuitu ossa ambientibus alligatur. At accuratissimè tibi in memoriam reuocanda uenit ea[a] cartilago, quam à radio procedentem ulnam à brachiali distinguere diximus, quæ ualidè etiã ulnæ ad radicem acuti illius processus, quasi ligamenti naturam nacta inseritur. Per totam longitudinẽ, qua inuicem radius & ulna dehiscunt, ualidum & membraneum[b] ligamentum habetur, ab acutiori ulnæ[c] linea in radij[d] lineam insertum. Hoc non simplex conspicitur membrana, uerùm (ut pleraq; ligamenta) ex fibris conflatum spectatur, à radio deorsum in ulnam obliquè proreptãtibus. Huius beneficio, præterquam quòd ipso ossa inuicem alligantur, interiores cubiti musculi ab exterioribus dirimuntur, & ut antea monui, ex ipso[e] musculi etiam nõnulli suorũ principiorũ robur asciscunt. Radius humeri exteriori capiti ualidis, sed membraneis ligamẽtis perinde ac cæteri articuli, alligatur. Et quamuis tutissimus sit ulnæ cum humero articulus, tamen robustis quoque ligamentis humerum ulnæ Natura commisit, quæ similiter articulum in circuitu amplexẽtur. Præter hæc ligamina in manu nulla sunt, nisi & horum albo[f] ligamenta, quæ in musculorum constitutionem ingrediuntur, & proprias ipsorum membranas efformant, reponere statueris. quæ interdum in tantam pertingunt crassitiem, ut quum musculi caro ipsis subsit, liuorem quendam musculis inducant. Atque eiusmodi crassius ligamentum uentri obducitur[g] musculi, pollicem à cæteris digitis maximè abducentis. Præter hunc,[h] musculus anterior flectentium cubitum, uentrem quoque liuescentem, ob membranæ crassitiem adipiscitur, quemadmodum etiam illi: idq; admodum clarè, qui cubitum extendunt[i] multò ante ipsorum insertionem, quam in ulnæ posteriorem processum moliuntur.

poteris hîc spectare i, k 12 ta. — *a 1,2,3 fig. ca. 24 lib. 1 T.* — *b 7 ta. V inter S & T. 13 tab. h inter e & i.* — *c 1 fig. cap. 24 lib. 1 cc.* — *d eiusdem fi. r, r.* — *e 6 ta. Z. κ. 10 ta. ≡, π.* — *f Talia omnium musculorum sunt principia.* — *g 3 ta. p.* — *h 6 ta. ⊙.* — *i 2 tab. sub Q ad R.*

Ligamenta musculorum cõstitutionem subeuntia.

ADMINISTRATIO MVSCVLORVM ET ligamentorum manus, ac dein quot quaq; sede reponantur musculi. Caput XLVIII.

IN præsentia brachium id cum scapula depromendum est, quod ad manus musculorum administrationẽ, quum thoracis aggredereris musculos, aliquò relocandum præcepi. Priusquam uerò sectionem auspiceris, quot in singulis partibus musculi reponantur, in memoriã reuoca. quod ut promptius facias, nunc omnes in compendium tibi digeram. In extrema manu utcunque illos numeres, uiginti enarrauimus.[a] decem nimirum, quibus prima quinque digitorum internodia flectuntur, quorum bini ad singulos referuntur digitos.[b] tres, quibus secundum pollicis flectitur internodium,[c] unus pollicem maximè à reliquis digitis abducens,[d] alius eundem proximè cæteris digitis admouẽs,[e] tertius qui minimum à cæteris ualidissimè in latus remouet: postremò[f] quatuor illi graciles musculi, quorum beneficio quatuor digiti ad pollicẽ obliquo ductu agũtur. Internã cubiti sedem octo musculi occupãt, quorum[g] primus latum educit tendinem.[h] secundus &[i] tertius, quibus brachiale flectitur,[k] quartus secundũ quatuor digitorum flectens os,[l] quintus qui tertiũ quatuor digitorum os flectit,[m] sextus qui tertij pollicis ossis flexus est autor.[n] septimus &[o] octauus, radium in pronum ducunt. Si uerò musculum, tertiũ quatuor digitorũ os flectentẽ, unum esse cum illo qui tertio pollicis ossi famulatur, putaueris, interna cubiti sedes septem tantùm musculos habitura est. In externa autẽ cubiti regione nos decem numerauimus:[p] tres scilicet, qui quatuor digitos extendũt, & à pollice abducũt,[q] unum qui pollicẽ ad indicẽ magis euertit,[r] alium qui pollicem euertens, eundem ab indice magis remouet,[s] alium illi proximũ, ac ad brachialis extensionem aliquid accõmodantem,[t] duos insignes brachiale extendentes, &[u] duos quorum ope radius in supinũ ducitur. Si uerò illud principiũ, quod ex ulna enasci, & in duas carnosas partes diffundi diximus, quorum altera indicem præcipuè, & medium digitũ, altera pollicem petebat, unius musculi uice enumeratũ esse uelis, hîc reponẽtur nouem: dein si secundum principium

a 6 ta. κ, λ, & 8 ta. sub Δ. — *b 7 ta. cha. 1, 2, 3.* — *c 3 tab. p.* — *d 11 tabu. ſ. 4 μ.* — *e 3 ta. r. 4 κ.* — *f 6 ta. ſ. ſ. 7 ta. d.* — *g 3 ta. π.* — *h 3 tab. Λ.* — *i 3 ta. m.* — *k 4 tab. β.* — *l 5 ta. ⊙.* — *m 5 tab. κ.* — *n 7 tab. V.* — *o 7 ta. X.* — *p 9 tab. Z primus, secũdus ⊙, tertius 10 ta. p.* — *q 10 tab. o.* — *r 10 tabul. l, dein m, n.* — *s 1 ta. k.* — *t 11 ta. Λ. 9 ta. Z.* — *u 12 tab. ⊙ & Λ.*

Quot musculi in extrema manu. — *In interna cubiti sede.* — *In externa.*

cipium iunxeris, uniusq́ musculi loco habueris, octo erunt, nam bis unum, ubi nos duos constituimus, recenseres. In anteriori brachij sede [x] duo flectentes cubitum sunt, in posteriori autem sede extendentes, aut [y] tres, aut duo, aut unus, pro ratione nimirum collectionis in pauciores, uel distributionis in plures, quam tuo arbitratu proponere nihil obstat, si modò accuratè illorum situm, connexum, amplitudinem, compositionem, functionem, & id genus alia secando didiceris. Quippe ridiculum est de numero anxium esse, quanquam in publicis sectionibus, quum huius aut illius articuli musculos ita ostendi, ut nō minùs quàm proprij ungues cognosci possint, perpauci studiosorum aliud recensere ualeant, quàm hac prælectione quadraginta ostensos esse musculos. id satis arbitrati, si numero condiscipulum deterreant, negocijq́ difficultatem, & me unica ostensione nimium multa aggredientem incusent. In hoc tamen, qui inter illos diligentiores uideri uolunt, sedulò student, ut in quibus à Galeno dissentiam, sæpe quid uelim, non intelligentes excipiant & ad hos & illos ipsis indoctiores transscribant. Quo labore ut ipsos liberem, hæc à me toties efflagitata candidiori animo, quàm à plerisque accipienda erunt, describere neutiquam grauor: unumquemq́ amicè monens, ne quis huic libro, neque alteri cuiquam, utcunque uetustate autoritateq́ probato fidem præbeat, nisi accuratissima sectione, quæ scribuntur, prius, idq́ non semel inspexerit. Porrò hanc, brachio eius quod secas, cadaueris assumpto, ad hunc modum in manus musculis administraturus es.

In brachio.

Sectionē spectantiū negligentia.

Manus excoriatio.

Primùm cutem cum adipe & membrana, quam carnosam uocare libuit, adimes: atque id perfeceris commodissimè, si ab externa brachij sede, secundùm radij ductum, & pollicis exteriora sectionem duxeris, quæ cutem membranamq́ carnosam diuidat. Dein ad cuiusq́ digiti latus alia ducenda est sectio, quæ depilem (ut sic dicam) manus cutem, ab exteriori dirimat, ut illa cum brachij & cubiti cute auelli queat, ea quæ internam summæ manus sedem integit, adhuc relicta. Neque in cute adimenda nunc alio indiges artificio, quàm quo lanij boues excoriant. Quum tamen ad radicē brachialis, in interna manus sede peruentum fuerit, transuersa sectione cutem nunc liberatā ab illa, quæ in uola adhuc reliqua est, resecabis. hæc nanq́ latescentis [a] tendinis nomine asseruāda uenit. Priusquā uerò tendinē illum aggrediaris, accuratè perpendito, totam cubiti sedem paulò minus toto liuescentem, ob membranam quæ musculis proximè adnata, illos inuicem committit, atque ne ipsi sua sede declinent, amplectitur. In conspectum enim cubitum occupantes musculi iam ueniunt, sed ita commissi, ut solùm lineas, quæ ipsos dirimant, intuearis: quum tamen mutuò prorsus disiuncti apparebūt, si leues duntaxat sectiones secundùm dictas modò lineas duxeris. Huius membranæ naturam eo obseruabis diligentiùs, quo magis perfunctoriè, imò nihil prorsus Anatomici illius meminerint. Cæterùm ut latescentem uideas tendinem, animum accōmoda cubiti internæ sedi, in cuius longitudine ipsius musculus, & tendo, quum adhuc gracilis est, exporrigitur. Cultello itaq́ à brachialis radice sectionem leuem, ad tendinis & musculi latus utrinque, [b] uersus internum humeri tuberculum molieris, & postmodum iuxta brachiale, tendinem à sublatis organis liberabis, & cultello transuersim ipsi subiecto, & sinistræ manus digitis tendine eleuato, uniuersum musculum ad ipsius usque caput separabis. Deinceps acutiori nouacula cutem manus adhuc reliquam, à uola & digitis abscecare conator, à brachiali sectiones semper transuersas molitus, eadem omnino ratione, qua cutem à carnea membrana diuidere iam dudum assueuisti. Quemadmodum enim in illa sectione membranam corpori affixam seruas, ita quoque tendinem dilatescentem manui iam hærere finis. Quū uerò id tentas, duriusculus sese offeret adeps, cutem & tendinem illum intercedens, qui tanto diligentiùs quoq́ animaduertendus est, quanto tendinem magis à cute dirimit: & tendinem non toti cuti proximè adnatum, sed duntaxat fibrosis nexibus membranæ carnosæ modo, & adipis interuentu, pertinacissimè commissum ostendit. Examinata cute, musculi caput ab humero liberatum, à brachiali pendêre sines latescentem tendinem, à subditis quoque aut nouacula, aut paruo, sed acutiori cultello auulsurus. Si uerò aliquando uisum fuerit, tendinem unà cum cute adimere, id feceris facillimè, si tendinem priusquam cutem separas, unà cum cute abstuleris. at tunc arduum erit, tendinem à cute integrum liberare: quamuis non adeò, ut Galenus arbitratus est, qui nihil medium inter cutem & tendinem posuisse uidetur. Porrò si hic musculus in interna cubiti sede sese non offerat, atque [c] duorū musculorum, qui brachiale flectunt, capitibus ad humeri interius tuberculum, nullum musculum incumbere uideris, præsentem musculum deesse cōijcito: quod sanè non infrequenter tibi occursurum scio. Nō quòd negligentia illum præteriturus sis, uerū quòd prorsus deerit, eius uicem tunc supplente [d] inferiori, interdum etiā [e] superiori brachiale flectentiū musculo, aut [f] transuersi in brachiali ligamenti portione, quam pari modo ut latum tendinē indagabis. Iam itaq́ omnia cute libera sunt, unde etiam & quosdā extremæ manus musculos citra aliam sectionem aggredi possis,

Musculi latescentem tendinem educentis administratio.

Lib. 1 de Admi. sectio.

x 6 ta. Θ, 8 ta. r.
y 13 tab. b, c, d.
a 3 ta. musculi n.
b Versus i; tabulæ.
c 3 ta. Λ, m.
d 3 tab. m.
e 3 ta. Λ.
f 4 tab. l.

poſſis, eum uidelicet[g] qui pollicem à reliquis digitis remotiſſimè abducit, & deinde[h] duos primum ipſius internodiū flectentes, ſic &[i] muſculum, cuius beneficio paruus digitus à reliquis maximè abducitur, &[k] exteriorem primum eius digiti os flectentium diſſecare liceret. At opportuniùs feceris, ſi donec omnes ſummæ manus muſculos adimere poſſis, hos ſeruaueris, atq; ad internam cubiti ſedem te rurſus contuleris, in qua primum adminiſtrandi ueniunt[l] duo brachiale flectentes, quos rectiſſimè primùm ab ipſorum tendinibus, iuxta brachialis radicem aggredieris. Si enim hos à ſubditis muſculis aliquantiſper auulſos eleuaueris, ac deinde tranſuerſis ſectionibus, illos ad internum uſque humeri tuberculum à ſubditis liberaueris, uniuerſam ipſorum ferè naturum mediocri negocio ſpectabis. Inferioris nanque capite abſecto, & muſculo ab ulna liberato, ut is duntaxat ab inſertione[m] dependat, ipſum ut uiſum fuerit, aut adimes, aut adhuc appenſum ſines. Superioris autem tendo, à brachiali nō eſt abſecandus, uerùm aut muſculus ſuo liberatus capite, in latus eſt reponendus, aut[n] tendo nonnihil ante brachiale uenit reſecandus, ut in ſectionis ſerie, eius tendinis inſertio reddatur conſpicua. Mox[o] primus digitus mouentium ſeſe totus offert, quem uel ſolis digitis à ſubdito dirimes, quemadmodum etiam omnes, quorum latera non committit neruoſa illa membrana, quæ communis ligamenti munere fungitur. Vbi itaque ipſius capite adhuc ad exortum commiſſo, quatuor ipſius ante brachiale carnoſas portiones inſpexeris, ualidus cultellus in tranſuerſum[p] ligamentum rectà eſt inijciendus, ut huius acie antrorſum ducta, id ligamentum diuidatur. Dein eadem ratione ſecundùm indicis longitudinem, tranſuerſum internæ ipſius ſedis ligamentum diuides, mentem accommodans, ne hac prorepentes tendines lædas, quod optimè caueris, dummodo cultelli dorſum ſemper tendines reſpiciat, ipſeq; cultellus rectus ſit. Eandem ſectionem in tribus reliquis digitis moliri in præſentia poſſes, niſi ſenſim magis magisq; horum ligamentorū naturam aut diſcere, aut alijs oſtendere propoſitum eſſet. In indice itaq; duntaxat, aut alio quouis digito hac ducta ſectione, primi muſculi digitos mouentium caput liberato, & illo apprehenſo, & ad te ſurſum tracto, id ex brachialis ſinu tantiſper reponito, quouſq; quatuor ipſius tendines ad quatuor digitos porrigi conſpexeris, & deinde priuatim illius tendinis inſertionem obſeruaueris, qui indici exporrigit̃. Hac enim inſpecta, & muſculo rurſus in ſuam ſedem repoſito, eius caput trahendū uenit, ut ipſius innoteſcat munus, intuearisq;, qua ratione primo indicis articulo in flexu ſecūdi, tendo ille adniti nolit, uti ſanè reliqui tranſuerſis adhuc ligamentis inuoluti innituntur, proximè ue attenduntur. Nunc ligamentis trium reliquorū digitorum, ac cuiuſq; tendinis inſertione & perforatione, qua ſubditum tranſmittunt tendinem, notatis, muſculum à manu in anteriora reflexum menſæ exporriges, aut ſi in ſinu manum habueris, propendere à digitis ſines, ac[q] eum qui tertium quatuor digitorum internodium flectit, ſuo capite liberabis, quod nōnihil occulitur ſub muſculo, ſuperiorem radij partem in pronum ducente. Priuſquam tamen id ab ulna abradas, cōducet ex brachialis ſinu quatuor ipſius tendines attollere, & animum adhibere, quî citra omnem operam muſculus hos tendines producens ab[r] illo diuellatur, qui ipſius ſuperiori lateri accumbēs, tertij pollicis oſſis flexionis autor habetur adeò, ut utrunque muſculi unius loco in homine habere nequeas. Liberato itaque ſecundi muſculi capite & ipſius quoque exortu, quem ab ulnæ[s] ligamento aſſumit (quod inter radium & ulnam, ubi inuicem hæc oſſa dehiſcunt, obuium eſt) uniuerſum muſculū ex brachialis ſinu repones, eius mucoſam perpendens membranam, & tendinum ipſius ſeriem. Cauendum tamen eſt, ne quum eos attollere ſtudes, gracilem[t] muſculum ſingulis tendinibus exporrectum uioles, hic enim quum tendini committitur, atq; etiam primo digiti oſſi inſeritur, ad tertium uſque articulum ſecundi muſculi tendines oſcitāter eleuare prohibet. Quum itaq; hos tendines[u] primi muſculi tendinibus traijci atque in tertium os inſeri uideris, utrunq; muſculum in ſuum locum reponito, examinaturus num ſecūdi muſculi tendines primū digitorū os flectant ſoli, aut ſimul cum ipſis primi muſculi tendines, & eius generis reliqua, quæ in horum muſculorum functionis enarratione propoſuimus. Primo muſculo à digitis reſecto, ſecundum in brachialis ſinu tranſuerſim diuides, ut ipſius tendines adhuc in uola reſeruentur, gracilium muſculorum cauſa, quatuor digitos pollici adducentium. Modò[x] tertium muſculum pollici ſubſeruientem à radio liberabis, & ad tertium pollicis internodium duces, ipſius tamen tranſuerſo ligamento, ut in reliquis digitis, prius diuiſo. Hunc ubi abſtuleris,[y] muſculi brachiale flectentium ſuperioris inſertionem ſpeculabere, quam in radicem poſtbrachialis[z] oſſis indicem ſuſtinentis molitur. Atque nunc tibi in interna cubiti ſede adhuc[a] duo tantùm muſculi ſuperſunt, radium in pronum mouentes, qui quum citra aliam operam conſpicui ſint, donec & horum oppoſitos uideas, opportuniùs ſeruabuntur. In præſenti itaque ad externam cubiti ſedem accedas, in ea potiſſimùm obſeruaturus[b] tranſuerſa ligamenta, quæ ac ſi unum eſſent,

Margin notes (left): g 3 ta. p. — h 6 ta. κ, λ. — i 3 ta. r, aut 4 ta. κ. — k 4 ta. ſ. — l 3 ta. Δ, m. — m ut 3 ta. *. — n ut in 3 ta. ſiniſtra manu. — o 4 tab. Θ. atq; ita ſeriatim notatam in margine tabulam, & hac præcedentē & ſequentem unà, uti in cæteris adminiſtrationibus inſpicito. — p 3 ta. θ. — q 6 ta. z. — r 6 ta. κ. — s 7 ta. V inter S, T. — t 6 ta. ſ. ſ. 7 ta. d. — u 6 tabu. ε tranſmittit tendines z. — x 6 ta. κ. — y 3 ta. Λ. — z 1 fi. ca. 25 li. 1 I. — a 7 ta. Q, X. — b 2 ta. ch. 1. 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Margin notes (right): Primi & ſecundi brachiale mouentium. — Primi digitos mouentium. — Secundi. — Tertij digitos mouentiū adminiſtratio. — Tranſuerſorum ligamentorū in externa cubiti ſede.

essent, sese offerent, uerùm dum tendinibus, quos ligamenta continent, mentem accommodabis, ac seorsum unumquodq;, ut in interna digitorum sede præcepimus, administraueris, ut minimum sex numero occurrent, quæ antequam musculos separes, diuidere possis, nisi prius in cubito cuiusq; musculi tendinem separare statueris. At commodiùs erit aut simul omnia ante musculos, aut priuatim unumquodq; saltem ante suum musculum aggredi. Primus autẽ esse

Tertij brachiale mouentiũ.

potest,[c] qui postbrachiali ante paruum digitum insertus id extendit, cuius tendo ex suo[d] sinu eleuabitur, & deinde acuto cultello, aut nouacula totus musculus ab ulna liberabitur accuratè interim ab illo,[e] qui superiori ipsius lateri cõmittitur, quiq; parui digiti extensioni potissimùm famulatur, diuisus. Vbi itaq; huius caput ab externo humeri tuberculo dissecueris, illũ postmo

Decimioctaui & 17 digitos mouentiũ administratio.

dum à postbrachiali liberabis, nisi appensum ipsi asseruare lubeat, quo tandẽ brachiale extendentium & flectentium musculorum munus conspicari ualeas. Post hunc is ex sinu attolletur, qui minimos digitos à cæteris deberet abducere, cuius tendines, aut tendo potius ad digitos ducendus non est, nisi ab externo humeri tuberculo is, cum[f] subsequẽti iam in enarratione musculo (qui digitos mouentium decimusseptimus numerabatur) liberatus fuerit. Illum autem diligenter ex suo, quem nos ipsi tribuimus, sinu attolles, atque ab illis, qui superiori ipsius lateri exporriguntur, diuulsum, ab humero quoque resecabis, nunc sedulò animaduertens, num in tres, aut quatuor ducatur tendines, & quibusnam digitis illi inserantur, quæq; ipsorum ad digitorum radices sit cõmixtio. Idem in illo, qui paruũ digitũ præcipuè extẽdit, molieris, neutrum ab ipsis digitis abscecans, nisi & modò[g] subsequentem ad insertionem usque deduxeris. Occur

Deciminoni administratio.

rent enim nunc[h] tria illa, quæ ulna producit principia, quorum inferius, & brachiali propinquius obseruandũ uenit, à quo musculus pronascitur, qui indicem & medium à pollice abducit. Huius itaq; principij portionem, quæ illum musculum cõstituit, ab ulna diuides, atque ex suo peculiari[i] sinu eleuatum, & sensim à brachiali & postbrachiali, quibus fibroso nexu hæret, liberatum, ad digitos usque deduces, ad amussim nunc trium illorum musculorum tendines, & insertionem perpendens, quam multò accuratiùs intueberis, quàm ego illam (quum uaria sit) describere possim. Cæterùm illis à digitorũ internodijs ad unguium usq; radicem resectis,

21, 22 digitos mouentium, et deinde eius qui in illorum descriptione 23 numeratur.

qui pollicem euertũt, aggredieris, ab ulna itaq;,[k] reliqua tertij principij parte resecta, musculus pollicem uersus indicem euertẽs, ad ipsius insertionẽ ducetur, similiter[l] secundi principij musculi, qui bicornem trãscendunt tendinem, ad pollicem & brachiale usque auellentur, atque unà cum reliquis à digitis reijcientur.[m] Qui bicorni tendine brachiale extendit, modò prorsus est conspicuus, nisi quòd nonnihil sub[n] musculo longiori radium mouentium occultatur. hic

Quarti brachiale mouentium. Radium mouentium admi.

itaq; suo exortu liberatus, ad postbrachiale ducetur, & ipsius examinata functione, etiam cum cæteris abijci poterit. Supersunt adhuc in externa cubiti sede,[o] duo radium in supinum agẽtes, qui citra sectionem etiam, ut &[p] interiores radij duces, sunt conspicui, longissimi tantùm[q] capite excepto, quod penitus nonnihil inter[r] posteriorem cubitum flectentium musculum, & extendentium[s] exteriorem latitat, non tamen adeò impensè, ut non liceat ipsius capite ab humero resecto, illum ad insertionem usque cum reliquis radium mouentibus musculis perducere. Si itaq; nunc[t] ligamentum in cubiti longitudine inter ossa positum animaduerteris, extremæ

Quatuor musculorum quatuor digitos pollici adducẽtium, & aliorũ extremam manũ occupãtium.

manus musculos ordine aggredi tempestiuum fuerit, ex quibus[u] quatuor statim graciles euadunt conspicui, quos Natura[x] tendinibus tertium digitorũ os flectentibus exporrexit. Deinceps[y] ille liberatur, qui pollicem ab indice maximè remouet, mox[z] duo primum pollicis internodium flectentes. Deinde[a] tres secundum pollicis os flectentes, quos eo diligentiùs obseruare oportet, quo magis antehac dissectionis Professoribus incogniti fuerint. Hos subsequetur,[b] qui pollicem indici proximè accommodat, dein[c] qui paruum ualidissimè abducit, ut tantũ[d] octo adhuc sint reliqui, quorũ ope prima quatuor digitorum internodia flectimus. Iam digi

Ligamentorum reliquorũ administratio.

torum articulos diuides, ligamẽti & articuli speciem obseruãs, & attentissimè perpendens,[e] ossiculorũ usum, quæ à sesami seminis similitudine nomen mutuãtur. Reperies enim in interiori secũdi pollicis articuli regione, duo reliquis in manu insigniora, in hoc ibidẽ fabricata, ut quũ inarticulatione illum articulum Natura fieri uoluerit, is tamen firmius esset, & ad flexionem in acutissimum angulum pertinax, & obliquorũ etiam motuum obscurissimè particeps. Deinde tanto minora eius classis ossa in primis reliquorum internodijs uidebis, quanto in acutum magis hos articulos Natura flecti uoluit, & ipsos obliquioribus motibus, quàm secundum pollicis internodium, donare uisum fuit. Insuper primum pollicis articulum diuides, eiusmodi ossibus destitutum, & laxum admodum. Idem quoq; in postbrachialis & brachialis ossibus experieris, at longè diligentissimè brachialis ad cubitum articulo animum accõmodabis, quòd hîc[f] cartilago examinanda ueniat, ulnam à brachiali dirimens. Quinetiam perpende, obsecro,[g] stylum imitantẽ processum nõ prociùs extra sinum, quo brachiale excipitur, prominere, quàm radij

c 9 ta. Λ. d 2 fi. cap. 24 lib. 1. V. e 9 ta. Θ. f 9 ta. Z. g 10 tab. p. h 10 ta. Λ, Ξ, Π. i 2, 4 fi. ca. 24 li. 1 Δ. k 10 tab. o. l 10 tab. Ξ, dein k, l. m 11 ta. Λ. n 12 tab. Θ. o 12 tab. Θ, Λ. p 7 tab. Q, X. q 12 tab. Δ. r 12 ta. Y. 8 ta. Γ. s 11 tab. Θ. aut illic inter Θ & g occulitur h. t 7 ta. V, inter S, T. 12 ta. h. u 6 tab. ∫, ∫. 7 ta. d. x 6 tab. γ. 7. f. y 3 ta. p. z 6 ta. κ, λ. a 7 ta. cha. 1, 2, 3. b 11 ta. f. c 3 tab. r. d sub Δ. 8. tabula. e 1 fi. ca. 24 li. 1 N, T, V V, X, X. f 1, 2 fig. ca. 24 lib. 1 T. g earundem fi. R.

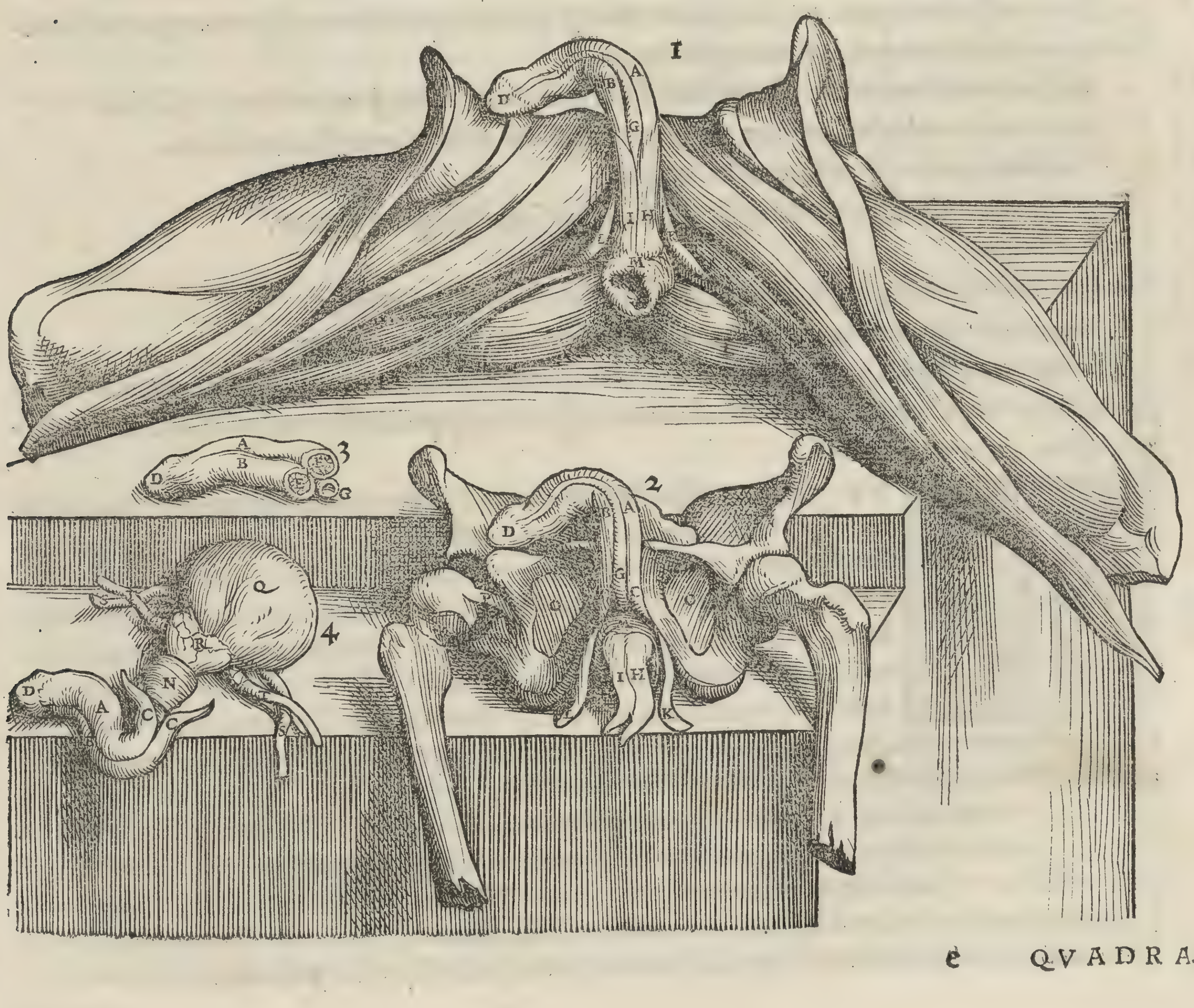
h ca.fi.a. i 12tab.i,k. radij appendicis [h] mucronem. Dein expendito, parem ligamenti huius articuli in utroque latere [i] formam esse, ut unà mecum omnibus quoque similem usum ascribas, ne quum Naturam celebrare instituis, illi inartificiosissimam constructionem, cum Galeno imponas. Reiecta nunc summa manu, [k] priorem cubitum flectentium musculum suis principijs liberato, quorum exterius ex suo sinu eleuandum est, & [l] ligamento articuli humeri ipsum continente recta sectione dissecto, id à scapulæ collo adimetur. interius ualido quoque cultello ab interiori scapulæ processu diuidetur, & utroque principio deorsum reflexo, huius musculi carnosa insertio in os humeri animaduertetur: qua dissecta ad radium usque, sola manu à subdito musculo iste prior auelletur. Vbi uerò huius insertionem intuitus fueris, is appensus seruabitur, & [m] posterior ab humero derasus ad ipsius quoque insertionem ducetur. Posteriores eadem ratione aggredieris, primùm [n] illum qui ab humeri ceruice pronascitur liberans, ac dein [o] illo cui scapula initium præbet, ut postmodum hoc deorsum tracto, [p] secundum animaduertas ipsi innatum, ac sub illo ab humero prodeuntem. Quod tum demum ex sententia feceris opportunissimè, ubi hos in cane aut simia priùs spectaueris. Quando itaque hi ad insertionem producti sunt, neque ullam fibrarum insertionem animaduerteris, cubiti articulum subinde flectito & reflectito, examinaturus num uel tantillum quidem extra rectum tramitem dimoueri queat. quod quum in articulo solis ligamentis hærenti, & iam propemodum luxato, obseruas, quid fieri in nobis arbitrabere, articulo tot musculis adhuc uestito? Vt tamen hæc omnia exactiùs rimeris, ossa inuicem seiungenda sunt, non solum humeri cum ulna articuli gratia, uerùm & radij cum humero, & radij rursus cum ulna. Præter hoc enim quòd nihil utilius sese inspiciendum in tota resectione luxationum gratia offert, ita profectò eiusmodi articulorum inspectione, nulla in uniuersa Anatome mihi iucundior speculatio occurrit.

k 6ta.o. l 6ta.f. m 8ta.r. n 11ta.o. o 12tab.T. p 1ta.X.

Cubitum mouentium administratio.

DE MVSCVLIS PENI PECVLIARIbus. Caput XLIX.

QVADRAGESIMI NONI CAPITIS TABVLA.

QVADRAGESIMI NONI CAPITIS TABVlæ, eiusdemq; figurarum & characterum Index.

PRAECEDENTEM paginam occupans tabula, quatuor complectens figuras numero insignitas, nõ huic tantum Capiti, uerùm etiam & alijs plerisq; utilis erit. Ne uerò dein pluribus præfigẽda sit Capitibus, hic omnes suarum notarum indices sum explicaturus.

1 *Prima itaq; figura corporis in mensa proni, & oculo ad perinæum, seu interfemineum directo, ostendit femora in latera admodum distensa, & penis corpus uniuerso interim scorto cum testibus, cute, adipe, uenis, neruis, & arterijs undiq; abscectis.*

2 *Secunda figura nuda quodammodo commonstrat ossa, quæ sacri ossis lateribus committuntur, ac ilium & coxendicum & pubis ossa appellantur. His femorum ossium portiones adhuc appendent, unà cum ani & penis musculis: quos ideo ab ipsorum exortu dependere finximus, ut penis corporum origo urinæq; & semini communis meatus inibi in conspectu esset, qua sursum sub pubis ossibus flectitur.*

3 *Tertia, penem transuersim dissectum in hoc ostendit, ut penis corporum substantia, & coalitus, & cum urinæ meatu connexus oculis subijcerentur.*

4 *Quarta figura integrum commonstrat penem, unà cum uesica hìc exporrectum, ut proprius uesicæ ceruicis musculus intueri possit.*

A,B 1,2,3,4 *Duo penis corpora, penem quodammodo uniuersum constituentia.*

C,C 2,4 *Duorum penis corporum exortus.*

D 1,2,3,4 *Penis glans, quam alij præputium nuncupant: eo nomine cutem, qua penis obtegitur, non dignantes.*

E,E 3 *Fungosa rubraq; penis corporum substantia.*

F 3 *Mutuus penis corporum connexus, & neruea eorundem substantia, quæ orbiculatim fungosam substantiam complectitur.*

G 1,2,3,4 *Vesicæ meatus, urinæ seminiq; genitali communis.*

H,I 1,2 *Duo primi penis musculi, in prima quidem figura suam seruantes sedem, in secunda autem ab eorundem principio dependentes.*

K,L 1,2 *Duo posteriores penis musculi, seu tertius & quartus, qui in prima figura integri, in secunda uerò ab insertione pendentes conspiciuntur.*

M 1,2 *Musculus orbiculatim recti intestini finem ambiens, fæciumq; excretioni præfectus.*

N,4 *Vesicæ ceruicis musculus, urinam, ne præter nostrum arbitrium defluat, cohibens.*

O,O 2 *Membrana pubis ossium foramina occupans.*

P,2 *Teres ligamentum, à coxendicis osse in rotundum femoris caput insertum.*

Q 4 *Vesicæ corpus.*

R 4 *Glandosum corpus, uasorum semen deferentium insertionem excipiens.*

S,S 4 *Portiunculæ sunt meatuum, quibus urina è renibus in uesicam ducitur.*

T,T 4 *Portiunculæ sunt meatuum, semen in uesicæ ceruicem eiaculantium. Musculos autem in prima figura femur amplexantes, characteribus non insigniuimus, quòd illi in musculorum tabulis diligentissimè annotati fuerint.*

Penis constitutio.

ETSI penis constructionis enarratio in quintum librum, ubi generationis organa persequẽtur, opportunè reseruanda ueniet, nihilominus tamen in præsenti tantam huius mentionem facere expedit, quanta ad musculorum penis descriptionẽ ex usu est. Penem itaq; præter [a] cutem qua inuoluitur, [b] duo grandia, & neruea, & [c] intus spongiæ modo caua efformãt corpora, quorum dextrum à pubis ossis dextri [d] sede enascitur, paulò inferiùs quàm ubi inuicem pubis ossa dehiscere incipiunt. hoc uersus sinistrum latus modicè exporrectum, cum sinistro coit corpore, à pubis osse sinistro principiũ ducente. His corporibus tota penis constat moles. atq; hæc corpora ad inferiorem ipsorum sedem, qua coëunt uesicæ [e] meatum sibi toto ipsorum ductu ad [f] glandis usque radicem subnatum exigũt, ubi canalem hunc urinæ seminiq; communem, corpora illa in unum prorsus corpus confusa amplexantur, quemadmodum quinto libro auditurus es prolixius. Nunc enim ad quatuor musculorum descriptionem, modo dicta, abundè sufficiunt. Ab anteriori itaq; sede anularis [g] musculi, quem recto intestino ut excrementorũ pręsit egestioni obnatum esse docebimus,

Primi duo penis musculi.

a 20 fi. lib. 5 r.
b Præsentis ca. figurarũ A,B.
c 3 fi. E, E.
d 2 fi. ca. 29 lib. 1 q. uerũ hîc 2,4 fig. C, C exortus notatur.
e 1,2,3 fi. G.
f 1,2,3,4 fi. D.
g 1,2 fi. M.

h 1,2 fi. H, I.
i 4 ta. S, T.
k 1,2 fig. G.
l 1,2 fig. K, L.

cebimus,[h] duo carnei enaſcuntur muſculi,[i] illis prorſus ſimiles qui à pectoris oſſe ad os υ referens porriguntur. Ambo enim inuicem proximi ſunt, & internis lateribus mutuò cõmittuntur, rectaq; ſurſum in priora ad urinarij[k] meatus ſub corporibus illis ad ſuperiora reflexum aſcendentes, eius meatus lateribus inſeruntur, & inuicem dirempti, corpora penis nonnihil digitorum modò amplexantur.[l] Alij duo utrinq; habentur ſinguli, ab appendice oſſis coxendicis paulo inferiùs quàm penis corpora, principium ducentes. quod carneum eſt, & gracile, et obliquè ſurſum procedentem efficit muſculum, qui carnoſus ſemper permanẽs, ſui lateris corpori non procul ab exortu inſeritur. Quatuor his muſculis penis radix uoluntario impetu trahitur, hinc & erectionis quandam uim, præter naturalem facultatem ipſi inſitam, obtinens. Quanquam duo priores muſculi in urinæ ſeminisq; excretionibus, communem illum urinæ ſeminiq; meatum ueluti digitis quibuſdam aperire uideantur, ne meatus in obliquo hoc reflexu reſtrictus, eiuſmodi humorum expulſionem prohiberet, & potiſſimum ſeminis, cuius eiaculationẽ (etſi urina multo craſſius ſit) impetu Natura perfici uoluit. Niſi enim hi muſculi inferiorem meatus ſedem in hoc reflexu deorſum uellerent, in penis tentigine totus meatus occluderetur, quòd ipſius ſuperior pars à diſtentis corporibus adeò pertinaciter huc illuc allicere tur. Porrò, ut muſculos hos commodè aggrediaris, reliqua cadaueris pars, quæ adhuc reliqua eſt, reſumetur, ac diſtentis quàmmaximè poſſis femoribus, orbicularem ſectionem inani ambitu duces, qua cutem ad adipem uſque (quem hic habes copioſiſſimum, maximeq; humidum) diuidas. Deinde longam ſectionem per ſuturam in penis inferiori ſede ac ſcorto conſpicuam in cute per perinæum (quod interfemineum alij uocant) molieris, quę ad anteriorẽ uſq; orbicularis lineæ ſedem pertingat. Poſtmodum cutem hamulis, aut digitis eleuatam, hinc inde à ſubditis organis nouacula diuellis, atque muſculos qui ſeſe abſecta cute offerunt, paruo cultello à ſuis exortibus liberatos, ad inſertionem uſque perduces, non per tranſennam ſingulos ſeorſum expendens, cum calculorum eruendorum gratia, tum fiſtularum ulcerumq; nomine hac ſede non infrequenter homines infeſtantium. Deinde eo obſeruandi ſunt quoq; exactiùs, quo minus aliquid à Galeno de his proditum habemus. Quãdoquidem locus in quo illos in opere de Adminiſtrandis ſectionibus proſecutus eſt, unà cum quinque & dimidio eius operis libris incuria temporum intercidit, unà cum ipſius de Muſculis peculiari libro, in quibus proculdubio horum mentionem illum feciſſe Arabum libri commonſtrat: unde etiam prorſus ſperandum eſt, in Bochara Perſiæ ciuitate cuiatem Auicennam fuiſſe ſat nouimus, hos libros omnes aliquando non inuidentibus ſuperis, inueniendos. Niſi fortaſſis Auicenna etiam illis libris deſtitutus, Orobaſij duntaxat operibus uſus fuerit, è quibus uerbotenus hoc quidquid de hominis fabrica prodidit, deſcripſiſſe uidetur.

Tertius & quartus.

Muſculorũ officium.

Adminiſtratio.

DE CERVICIS VESICÆ MVSCVLO, *urinam, ne præter arbitrium ex ueſica profluat, inhibente.*

Caput L.

HVIVS muſculi effigiem in uiris quarta figura tabulæ præcedenti Capiti præpoſitæ commonſtrat, N litera notatam, quemadmodum & uigeſimaſecunda & uigeſimatertia figuræ ad characterem ρ. Muliebris uerò ueſicæ muſculum proponit uigeſimæquintæ libri quinti figuræ γ. Quòd autem illas figuras hîc non proponam, hinc potiſſimum fit, quòd eiſdem figuris paginas occupandas minimè duxi.

a 4 fi. cap. 49 Q.
b eiuſdẽ fi. R.
c eiuſdẽ fi. N.

AD uirilis[a] ueſicæ finem, ubi in collum ceruicem'ue terminatur,[b] glandoſum quoddam corpus ipſi obnaſci, quintus liber declarabit, qui etiã uniuerſum meatus ductum explicaturus eſt.[c] Muſculus autẽ iam nobis propoſitus inter glandoſum id corpus & reflexum conſiſtit, quẽ ueſicæ ceruix ſub pubis oſſe primùm molitur. Muſculus totã ferè hãc meatus ſedẽ orbiculatim ambit. Eſt nanq; orbicularis, & oblongi anuli, aut oblongi rotundiq; meatus effigiem exprimit, fibris tranſuerſim circularibus intertextus, & ſuperiùs iuxta glandoſum corpus craſſior quàm inferiùs. Atq; ita in uiris habet. In mulieribus uerò, quarum[d] ueſicæ[e] ceruici eiuſmodi corpus glandoſum non adnaſcitur,[f] muſculus totum meatum ambit, qui à ueſicæ corpore in ſuperiorem ſedem colli uteri nõ procul à pudendo[g] ſubingreditur: & muſculus hic quanto in mulieribus prolixior eſt, tanto etiam tenuior uiſitur, eundem tamen prorſus uſum in his ac in uiris præſtãs. Primariò enim in hoc ipſum Natura condidit, ut meatui ueſicæ præficeretur, obſtaculo futurus ne tranſuerſæ ueſicæ fibræ motu ſuo naturali urinam præter noſtram uoluntatem excernant. Operæprecium

d 25 fi. lib. 5 β.
e eiuſdem fi. A.
f eiuſdem fi. γ.
g 27 fi. li. 5 L.

Virilis ueſicæ muſculus.

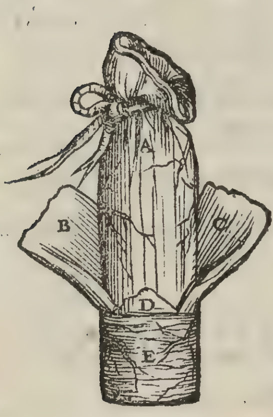
Muliebris.

Muſculi uſus.

enim fuit egerendis ex corpore recrementis motus præesse uoluntarios. si casu enim naturali duntaxat motui excrementorum propulsio committeretur, continuo recrementa emanarēt: atq; id præterquàm quòd fœdissimum censeretur, ad plurimas actiones, quas tota uita obimus, insignes noxas inferret. Quo minus igitur uesicæ circulares fibræ, urinam quoties ipsa aut copia, aut mala quapiam qualitate hominē grauat, etiam citra hominis impetum propelleret, Natura meatui uesicæ hunc musculum præfecit, quo laxato urina transuersarum uesicę fibrarum ui pressa excernitur, interdum etiam huic functioni auxiliantibus [h] abdominis musculis, & [i] septo transuerso spiritus compressu ad inferiora depulso. Quum uerò urina effluxit denuò musculus constringitur, quicquid ex urina reliquum meatui adhuc inhæret protrudens. Relinquuntur autem tres quatuor'ue guttulæ, quæ emissa iam urina promanare solēt. Atq; hic alter præsentis musculi usus censendus est. Quòd uerò ad excretionis promptitudinē uelocitatemq; quicquā (ut Galenus asserit) auxilietur, quodq; is præcipuus ipsius sit usus, nequeo satis assequi. Quo enim magis remittitur, suamq; comprimēdi uim laxat, eo liberiorē reddit meatum, qui apertus & amplus maiorem urinæ à circularibus uesicæ fibris pressæ copiam transmittit, quàm si laxatus musculus nōnihil suas fibras ad expulsionē dum urina profluit quoq; intenderet, ac nescio qua ratione per uniuersum egerendi tempus ageret, ita angustiorem meatum reddens, fœliciorem q; urinæ excretionem uitians. Nec profectò aliud (& si Galenus secus arbitretur) est, quo meatus ne præter arbitrium urina emanaret, arctaretur, ab hoc, quem modò narramus, musculo. Quandoquidem à Galeno in medium adductam meatus angustiam & longitudinē uarijs circumactibus iunctam, refellit muliercularū urinæ [k] meatus: qui etsi perinde ac uirorum ad insertionem usq;, quam in uteri ceruicem molitur, arctus sit, breuis tamen est, & rectà deorsum breui interuallo uteri collo exporrigitur. Cæterùm ceruicis uesicæ musculi administrationem in secundum post hoc Caput reijciam, ibidem illum unà cum sedis musculis aggressurus.

h 3 ta. ⊕. 4 tab. π. 5 Δ. 6 Δ.
i 7 ta. Δ.
Lib. 5 de Vsu par.

DE RECTI INTESTINI MVSCVLIS. Caput LI.

RECTI intestini portio cū suis musculis à corpore resecta, quā dū reliqua eximimus intestina, in corpore adhuc relinquere solemus.

A Rectum intestinum, quod in libri quinti tabulis euadet conspicuum, præsertim autem octaua figura & uigesimasecunda.

B, C Duo musculi, intestinum post egestionem sursum trahentes.

D Musculosa substantia penis radici adnata, in mulieribus porrò ad infimam pudendi partem commissa.

Insuper D sedes notatur, à qua in penem musculi duo pronascūtur.

E Circularis musculus, ne præter arbitrium excrementa deijciantur præcauens.

LAVDATA nunquā satis Natura [a] recti intestini extremo musculos largitur, qui in fecium excretione protrusum recti intestini finem, alacriter sursum reuellunt: dein alium dat musculū, qui intempestiuam inuoluntariamq; excrementorum egestionem prohibet. [b] Musculi itaq; sedem sursum attrahentes, lati & tenues, neq; admodum carnosi aut rubentes sunt, uix ab aliquibus ossibus originem ducentes. A' ligamētis enim ex pubis ossibus, & coxendicis osse, & sacro exortis, quæ huius regionis musculis obducuntur, ipsaq; demum peritonæi infima sede utrinque singuli enascuntur musculi, qui deorsum protensi, rectum intestinum amplexantur, [c] extimæ ipsius tunicæ inserti. Præsentes musculi quum lati admodum sint, & suis finibus totam intestini latitudinem ambiant, ipsorum [d] portio radici quoq; penis, mulieribus uerò uteri collo adnascitur. Quod nonnulli perpendentes, tres sedem sursum agentes musculos recensuerunt. Vtcunq; uerò sit, omnes horum musculorum partes pari præficiuntur muneri, quo sedē ilico ab excretione sursum alliciunt, qui deorsum pellebatur ui abdominis musculorum, & septi transuersi, auxiliantibus etiam subinde omnibus thoracem arctantibus spiritumq; continentibus musculis. Cæterùm illis qui anum sursum ducunt musculis nullus è regione opponitur contrariæ functionis opifex, quemadmodū in omnibus ferè alijs partibus musculi equidem opponi consueuerunt. Neque oscitanter hic Natura priuatim ab aliorum musculorum constructione aberrauit. sciebat enim interdū à musculis octo abdominis unà cum septo trāsuerso,

a 8 fi. li. 5 ab Y ad Δ. & 20 fi. li. 5 o. & 22 ✱.
b B, C. & 8 fi. lib. 5. b, c.
Musculi sedem attollentes.
c 9 fig. lib. 5 L.
d D.

uerso, sedem adeò propellendam, ut ne à relatis quidem musculis promptè queat reuelli. Ab horum fine [e] alius præterea musculus extremum recti intestini ad cutem usque amplectitur, qui prædictis similiter non admodum carneus, sed mucore quodam oblitus existit, fibras tamen orbiculares transuersas'ue adipiscitur. Elatiori parte qua dictis musculis connascitur crassior, quàm inferiori est: quà autem cuti (ut labrorum [f] musculi) permiscetur, peculiare cum ipsa corpus efformat. Cohæret autem fibrosis nexibus [g] meatui uesicæ in uiris, in mulieribus uerò [h] ceruicis uteri principio. Quanquam etiam [i] duorum musculorum, quibus in uiris principiũ porrigit interuentu, peni committatur. Cæterùm posteriori sua regione, [k] quatuor ad ossis sacri finem locatis ossiculis (quæ Galeno incognita ostendimus) adnascitur. Ex lateribus connectitur teretibus [l] ligamentis à sacro osse in coxendicis os pronatis. Præsens musculus non adeò, atque medentiũ uulgus arbitratur, breuis est, sed longus, & secundùm magnum recti intestini longitudinis interuallum exporrectus uisitur. Quod nõ perfunctoriè ab illis uenit perpendendum, qui sedis fistulas & excrescentias, quas σαρκώματα & κονδυλώματα Græci appellãt, subinde præscindere uerẽtur, huius musculi muneris abolendi metu. Licet enim musculi portio aut ferro diuidatur, aut quauis alia occasione diuulsa laceretur, tamen quum latior secundum intestini longitudinem sit, eius munus nõ ita promptè in eiusmodi administrationibus aboletur. Musculus iste circulatim intestinum ambiens, illius orificium stringit, ne præter uoluntatem intestina naturali suo motu recrementa continuò egerant, sed ut tẽpestiuè dum aut mole, aut uitiata quapiam qualitate hominẽ excrementa molestãt, musculus hic laxatus instar fidi ianitoris ea transmittat. Quemadmodum itaque huius musculi cum uesicæ meatum [m] amplexante eadem est effigies, ita etiam utrorumque par usus, quo nimirum constringunt: ob quod etiam ambos nonnulli σφιγκτῆρας, quasi dicas constrictores, appellarunt.

e E. & 8 fi. li. 5 a & 1, 2 fi. ca. 49 li. 2 M.
f 3 ta. F, G. H, r. 4 tab. M.
g 1, 2 fi. ca. 49 G.
h 25 fi. lib. 5 x, x.
i 1, 2 fi. cap. 49 H, I.
k 1, 2 fi. ca. 18 lib. 1. G, H, I, K.
l 10 ta. y, ∂.
m 4 fi. ca. 49 N.

Musculus orbiculatim intestino obductus.

COLLI VESICAE ET ANI MVSCVlorum administratio. Caput LII.

COLLI uesicæ & ani musculorum administratio ab ipsa uesica inchoabitur. hanc enim à peritonæo [a] quà internæ pubis ossis regioni obtẽditur, cultello aut nouacula liberare adeò conuenit, ut ipsa non amplius aliqua sua sede peritonæo sit continua. Deinde penem à pubis ossibus dirimere oportet: quod ubi inuicem hęc committuntur, mediocri negocio perficies, quum nerueis duntaxat & fibrosis nexibus penis ibidem hæreat. At ubi inuicem ossa remouentur, penisque corpora [b] initium ducunt, acutiori cultello horum corporum initia proximè ab exortu sunt abradenda, ut penis ab ossibus liber pendeat. Mox cultro aliquo pubis ossa inuicem dirimes, sectione per ipsorũ cartilaginem ducta. quam sanè leuiori opera quàm plerique autumant perfeceris, si modò ossium medium ad admussim tetigeris. Hæc sectio quoniam prius femora erant distensa, ilico ut inuicem ossa abscedant, occasio erit. [c] Quo uerò remotiùs ossa disiungas, uehementius quoque femora abducenda sunt. quod feceris longè commodissimè, si uno cadaueris crure à mensa pendente, & reliquo adhuc illi incumbẽte, in mensæ latus acutum'ue, os sacrum collocaueris, & deinde utrinque femoribus & ilium ossibus reflexis, ossa pubis quantum lubet diduxeris. Nunc uesica uniuersa cum pene in conspectu adeò iacet, ut etiam [d] musculum uesicæ collo obductũ promptè animaduersurus sis. Vt autem sedis [e] musculos pariter intuearis, cultello sensim uesica simul cum ipsius ceruice à recto intestino transuersis sectionibus separanda est. In quo opere sanguinem, si is ex uenis & arterijs profluxerit, spõgia sedulò elues. Vix enim (nisi fortassis admodum operose omnia uasa uinculis ita intercipere possis) fiet, quin inter dissecandum uas aliquod, aut casu punctim ictum, aut transuersim necessariò incisum, sanguinem profundat. Ablata igitur uesica, et connexu recti intestini musculorum ad penis radicem et ad musculum uesicæ perpenso, eius intestini musculos aggredieris, qui sanè citra operosam sectionem sunt summè conspicui, si modo diligenter ab ipsis sanguinem, qui hîc solet esse molestissimus, absterseris. Operęprecium nunc foret, ualidiùs adhuc pubis ossibus diremptis, cultro aliquo acutiori ligamentum sacrum os ilium ossi connectens in sinistro latere diuidere, ut utrunque crus cum osse quod sacro committitur seorsum tractari possit, dextroque cruri sacrum adhuc hæreat, aut sinistro, prout nimirum musculos qui adhuc reliqui sunt, in dextro aut sinistro crure aggredi uisum erit. Ad hanc effigiem crus illud conspicitur, quod decimamsextam musculorum tabulam constituit.

a 3 fi. lib. 5. O.
b 2 fi. cap. 49 C, C.
c Vti factũ est in 22 & 25 fi. li. 5.
d 22 fi. lib. 5 p. & 25 fi. y. c. fi. ca. 51 B, C, D, E.

DE MVSCVLIS TIBIAM MOVENTIBUS. Caput LIII.

PROXIMVM quidem nunc erat femur mouentes musculos describere, si demum explicatis antea musculis situ uiciniores aggredi institutũ fuisset: uerum quando sectionis potius, quàm uiciniæ seriem sequi propositũ est, ante musculos femoris motuum opifices, tibiæ motores in præsentia ueniũt pertractandi. nam quousq; hos asseruas integros, commodè illos administrare nequis. Cæterùm quo tibiam mouentes musculi insigniores, & proceriores, magisq; conspicui sint, eo etiam minus Galeni sententiæ, & potissimùm in illorũ functionibus explicandis assentire queo, quãuis interim etiam nõ omni ex parte is sibi cõsentiat. Quandoquidem non procul à calce tertij de Partium usu libri tibiæ motores recensens, atq; sua potius imaginatione aliorumq; dissectionis professorum libris, quàm uera sectione ductus, nouem musculos enumerat, quos femoris os amplexantes, tibiæ motores esse hac breui sententia scribit. Tres qui anteriorem femoris sedem occupant, atq; omnium huius loci musculorum maximi sunt, rectà ad genu feruntur: horum quidem unus implantatur patellæ carnosa apprehensione, duo autem reliqui unum maximum procreant tendinem, qui latescens implantatur toti patellæ, stringens eam exquisitè, & continens cum subiectis. Deinde autem præteruectus articulum, anterioribus tibiæ partibus inseritur, eum si iubeatur extendens, unà cum toto ipsius genu articulo. Alij uerò duo musculi utraq; prædictorum parte, hic quidẽ externus, ille autẽ internus, in tibiæ lateribus inseruntur, ambo obliqui motus opifices. Qui nanq; internus est, crus intrò adducit, alter autem extrorsum abducit. Enascitur autem ille quidem ex cõmissura ossium pubis, hic uerò ab extremis partibus ossis coxendicis: optimè enim sic utriq; crus ad motus obliquos abducturi erant. In medio autem inter hos spacio, aliæ tres sunt musculorum explantationes, paruis motibus ipsum genu mouentes. Flectit enim genu, et ad interiora adducit tibiam is qui est continuus interioribus: abducit autem extrorsum simul flectendo, uelut inuoluens eam, is qui tangit externos. Reliquus, qui & medius omnium est, in femoris caput internum insertus, flectit quidem totũ quoque femur, cum eo autem simul & totam tibiam euellit, immittens se eis quæ articulum ambiunt [ligamentis] usq; ad [a] alterum maximorum musculorum, qui in tibia reponũtur, ut simul quoq; tibiam ipsam totã trahat. Reliquus uerò nouẽ musculorum articulum genu mouentiũ gracilis & lõgus, ex ilium osse enatus, tibiã sursum extẽdit: in ea potissimũ figura crus totũ statuens, in qua molientes, ac subigentes, pedẽ ad inguina alterius cruris sursum ducimus. Post hæc uerba Galenus Naturã in horũ musculorum constructione laudaturus, proculdubio in primis exemplaribus subiunxerat, mirifice & hîc Naturã omnia prouidisse, et quæ reliquo cõtextu subsequuntur. At eum [b] musculũ, quem in poplite latitare innuit tẽporis successu, et in re sectione simiarũ peritior, cognoscẽs, hæc quoq; suo quod ad nos demanauit, exẽplari interiecit. Præter autẽ hos omnes est paruus musculus in poplite, genu quoq; flectens. Vt simul omnes ab ipso hac serie enarrati, numero decem censeantur. Hæc sanè ipsius oratio clarissima est, ex qua quiuis etiam citra inspectionẽ quos enarrat musculos imaginatione sibi pulchrè cõfingit. at quam sit ueritati cõsona, partim ab ipso in secundo de Administrandis sectionibus, partim uerò ex sectione discito. Verùm quando ipsius orationis series in secũdo de administrandis sectionibus lõgior est, quàm ut tota hîc describi debeat, ego femoris musculos eo ordine, quo ibidẽ recensentur, enarraturus sum, Galeni sentẽtiam post musculi descriptionẽ cõtinuò subijciens, ac pariter addens, in quo ordine in prescripta ex libris de Partiũ usu oratione hunc illum've enumerauerit. Nihilominus priusquã musculos aggrediar, id summo studio abs te cõtendo, ut quot motib. tibiã agis, accuratè examines. Galenus in libris de Vsu partiũ, ut precedẽs attestatur oratio, tibiã extendi simpliciter dixit, nõ adiungẽs eã magis aut introrsum aut extrorsum, aut prorsus in mediũ rectà extẽdi. At flexionẽ uidet̃ triplicẽ enumerare: unã qua tibiã retrorsum, seu in posteriora sursum uersus exteriora duci innuit. alterã, qua introrsum illã sursum tractã agi dicit. tertiã, qua tibiã in neutrũ latus inclinantẽ, rectà flectimus. Quanquã tertiũ hunc ductũ duntaxat flexionis nomine, & præcipuè in secũdo de Administrãdis sectionibus donare uideat̃. Deinde in præscripto ipsius sermone, secus atq; in libris de Administrãdis sectionibus tibiã in latera moueri affirmat, quũ unũ musculũ hanc extrorsum abducere, alterũ introrsum adducere scribit. Postea, ubiq; motũ tibiæ assignat, quo hæc sursum obliquè uelut ad alterius cruris femur ducit̃. hoc motu tibiã agi ab illis cõspicimus, qui pedibus coria in ligneis stratis emolliũt, aut quũ pistores massam apud plerasq; natiões calcãt. Atq; hos motus ita Galenus enarrat, ut proprios prorsus tibiæ illos esse arbitret̃, ipsisq; peculiares musculos assignet,

Galeni in li. 3 de Vsu par. de tibiam mouentibus musculis sententia.

Quoniam in orationis serie tibiam mouẽtes musculos seorsim singulos pertractabimus, ante nostrã enarrationẽ nullas notas margini adijciemus.

a Intelligit opinor primum pedem mouẽtium, ✱ in 12 ta. insignitum.

b 14 tab. r.

Galeni in 2 de Admi. sectio. sententia cum uera musculorum descriptione enarratur.

Tibiæ motus.

gnet, quũ interim rectissima flexione et extẽsione tibia, quiescẽte femore, solũ agatur. Si enim tibia cũ pede in latus digna animaduersione ducit, id sanè femoris fit beneficio. Neque est quòd huic paradoxo corroborãdo prolixiùs insistã, quũ ipse iam admonitus luce clarius animaduertas, tuã tibiã immoto prorsus femore, dũtaxat rectissimo tramite flecti extẽdique. Quanquã quũ motus hos examinas, nõ perfunctoriè animus femoris motibus adhibẽdus sit. nisi enim gnauiter attẽderis, te inscio femoris caput in coxendicis osse sitũ mutabit. unde etiã mox alia tibiæ flexio extẽsioque, quàm prius, apparebit. Sed quum in re maximopere notãda, nõ adeò secordẽ nũc fore quempiam arbitrer, quin adhibitis ossibus hęc sedulò rimetur, atque in ipsa sectione expẽdat, musculos ipsos aggrediar ea lege, ut secũdo de Administrandis sectionibus Galeni libro adaperto hęc legas. nisi enim illius libri obstaret enarratio, diuersa lõgeque faciliori, quàm Galenus serie, pręsentes musculos recenserẽ.[c] Primus itaque acuto exortu[d] principiũ, è neruea substãtia & modica carne cõmixtum ducit, ab[e] anteriori ossis iliũ spinæ sede, aut ab iliũ ossis appendicis anteriori extremo. Hic musculus non procul ab origine totus carneus euadit, & modicè dilatescens, gracilis permanet: eius tamẽ latitudo ipsius crassitiem spissitudinem'ue duplo (ut sic dicam) superat, & hanc formam musculus ad tendinis usque[f] productionẽ retinet, qui ab iliũ ossis spina, deorsum oblique uersus interiora sensim adeò prorepit, ut internũ femoris latus tandem iuxta mediam femoris lõgitudinem exquisitè occupet: hinc adhuc magis in interiora retrorsum paulatim procedens, è regione[g] interni femoris capitis iuxta genu cõsistit, ad quod ueluti obliquo ductu reflexus, antrorsum descendit, tendinem in anteriorem tibiæ sedẽ[h] inserens. Porrò musculus tendinẽ hunc tum primum producit, quando ad anteriora secundũ femoris caput reflexus, gracilior teresque efficitur. Tendo enim ipsius non latus, sed adamussim (quicquid Galenus suis fidens simijs asserat) teres est, tibiæ ossi ad internũ latus acutæ illius[i] lineæ secundum ipsius longitudinẽ exporrectæ insertus. Hunc musculũ Galenus in secũdo de Administrãdis sectionibus primũ enumerat, in præscripta autẽ oratione nonũ. & utrobique huius musculi beneficio tibiã sursum ad alterius cruris inguina, aut ad femur allici arbitratur, qui motus nõ huius solũ musculi opera, uerum femur mouentium & tibię musculorum auxilio unà perficitur. Tibia nanque suis musculis flexa, & femore deinde suorũ musculorũ ope sursum in interiora ducto, motus ille succedit. Nisi enim flexa prius tibia femoris motũ sequeretur, eiusmodi motu tibia nequaquã alterius cruris femori, aut tibiæ, obduceretur.[k] Secundus musculus amplo, et prorsus nerueo[l] principio ex pubis osse enascitur. Vbi enim pubis ossa in unicẽ[m] cartilagine cõmittuntur, secundum cõmissuræ longitudinẽ duo sibi contigua oriuntur musculorũ principia, quorũ alterum ad dextrũ crus, alterũ uerò ad sinistrũ defertur, secundũ hunc musculũ constituens. Tanta itaque huius musculi principij est amplitudo, quãta pubis ossium cõmissuræ est lõgitudo. Principiũ hoc nõ procul ab origine strictius crassiusque, et carnosum prorsus efficitur, ut eius latitudini crassities uix cedat, & musculus paulo minus toto teres euadat, qui deorsum per femoris interiora descendẽs, sensim gracilior tantisper efficitur, ut iam internũ femoris caput non procul à genu articulo cõtingens, in exactũ teretẽque[n] tendinẽ finiat, eadẽ sede qua primi musculi tendo tibiæ innatũ, sed tanto interiùs, seu posteriùs, quanta primi musculi tẽdinis est crassities. Hic musculus in parũ obesis mulieribus, rigidum quoddã & durũ ligamentum, seu neruus, seu tale quid esse apparet, eò quod excarnis in illis musculus nerueã substantiã dũtaxat habeat, & exiguo adipe obtegatur. Præsentis musculi beneficio Galenus in præscripta oratione, tibiã ad internũ latus duci attestatur, illũ in serie quintum enumerans. In secundo autẽ de Administrandis sectionibus libro, tibiã elatiùs & interiùs musculi huius auxilio attolli prodidit. hoc est (si modò rectè ipsius sententiã assequor) præsentẽ musculũ tibiã uersus interiora maximè inclinantẽ flectere. quod enim attollere ipse dixit, mihi flexũ insinuat. Perficeres autẽ eiusmodi motũ, si tibię extremũ unà cum pede alteri tibię imponeres, qui motus & flectentiũ tibiam musculorũ ope, & femur quoque introrsum ducentium flectentiũque auxilio celebratur. Quippe si crus utrunque rectũ, neque prorsus inflexũ habueris, nõ integrũ tibi erit immoto femore alterius cruris tibiã, uel minimùm, alteri cruri implicare, aut uel obscurissimè rigidi etiã cruris tibiã in alterũ latus, immoto femore, deducere.[o] Tertius cũ alijs ut minimũ tribus musculis, ex infima coxẽdicis ossis sede enascitur. Ab eius nanque ossis[p] appendice (quę nobis stãtibus in eius ossis infima sede, in simijs uerò & canibus quũ anterioribus innitunt pedibus, in extima habet) ordinata serie multorũ musculorũ capita principiũ ducũt, quorũ tertius hic musculus omniũ[q] postremũ exigit. Ab elatiori enim & maximè posteriori eius appẽdicis[r] sede, nerueũ gracileque principiũ educitur: quod deorsum descẽdes, aliquantulũ sub origine carneũ fit, teretẽ quodãmodo constituẽs musculũ, suo principio iam lõgè crassiorẽ. Hic deorsum per femoris posteriora prorepit, aliquantulũ obliquè tãtisper ductus, donec ad posteriorẽ sedem

Primus tibiã mouentium.

Lib. 2 de Admi. sectio.

Secundus.

Tertius.

c 3 tab. 2. 1 tab. o. 2 q. 4 tab. characť. 2. 9 ta. a. 16 L.
d 3 ta f.
e 1, 2, 3 fig. ca. 29 lib. 1 P.
f 3 ta. t.
g 1, 2 fi. ca. 30 li. 1 E.
h 3 ta. charact. 1.
i 1, 3 fi. cap. 31 li. 1 ɣ ɣ.
k 16 ta. Δ. 1 p. 2 ɣ 3 1. 4 χ. 5 cha. 6. 9 ɣ. 10 c.
l 16 tab. N.
m ultimarũ fi. li. 1 c.
n 3 ta. charact. 2.
o 10 ta. Φ. 2 Δ. 9 t. 11 ta. cha. 5. 16 ta. R.
p 2 fi. ca. 29 lib. 1 ab l ad q.
q 10 ta. v. 11 ta. λ.
r 2 fi. ca. 29 lib. 1 m.

dem interni femoris capitis propter genu pertingat.[s] Ibidem enim extenuatus, & in teretem
Lib. 2 de Admi. sectio. quoq; (non uerò ut Galenus docet, latum) degenerans[t] tendinem, in tibiæ anteriora reflecti-
tur, eadem regione qua nuper commemorati, insertionem tentans. Sed eius musculi tendo
hoc sibi priuatim uendicat, quòd anteriori tibiæ sedi ad internum acutæ illius lineæ latus hæ-
rens, ad medium usq; longitudinis tibiæ properet, alijs tendinibus tibiæ insertis, haud æquè
descendentibus. Galenus nulli musculo tibiam mouenti, adeò obliquum assignat ductum, at-
que huic tertio: non animaduertens, primum[u] musculum longè obliquius duci, quum is sci-
licet ab ilium osse antrorsum in interiora femoris ad posteriora usq; propemodum descendat,
& hinc rursus obliquo ductu in priora tibiæ feratur. Deinde[x] musculus qui ordine quartus
erit, obliquior tertio uisitur. illum nanq; similiter atq; hunc à coxendicis osse pronatum, in an-
teriora tibiæ secundùm femoris externum caput. prorepere audies. Vnde etiam tanto obliqui
orem ipso tertio quartus iste situm exigit quanto coxendicis ossis sedes, unde uterq; principiũ
sumit, femoris interiora magis spectat. Tertius musculus in præscripta Galeni oratione sextus
est, quem inibi inquit tibiam in internum latus inclinantem flectere. In libris uerò de Admini-
strandis sectionibus ut obliquissimum ipsi ductum assignat, ita quoque obliquissimi motus il
lum autorem statuit. Necesse enim (inquit) est, tibiã hac tractam ansa, retrorsum sursumq; fer-
ri, & hac in orbem conuolui. Atq; hunc quidem motum obimus, at non quiescente femore.
Quartus. necessum enim est hoc motu tibiam flecti, & femur extrorsum circumuerti. [y] Quartus mu-
sculus non æquè latum principium, atq; tertius, ex coxendicis ossis[z] appendice ducit. Huius
enim[a] principium gracilius est, sed spissum tamen. Deinde ad tertij musculi[b] principij exter-
Lib. 2 de Admi. sectio. num latus nonnihil sub ipso occultatum enascitur. Falsum enim est, quod à Galeno in quin-
ti musculi enarratione, de capitibus à coxendicis ossis appendice principium ducentibus asse
rit, quum quatuor capitum ab illo osse originem ducentium, quarti huius musculi extimum
esse scribit, & deinde succedere tertij musculi caput. Cæterum principium quarti musculi pau
lò sub exortu primùm efficitur carneũ, exacti musculi formam multo quàm tertij crassiorem
referens, ac per femoris posteriora sensim deorsum, uersus exteriora descendens. Quum uerò
musculus femoris mediã longitudinẽ superauit, tenuior redditur, & externa sui sede nerueus
admodũ, quasi tẽdinem educturus, apparet. In interna autem sede,[c] alia pars carnosa hîc ex fe
more pronata ipsi ubi tendinẽ uidetur procreaturus, ita adnascitur, ac si alius hîc oriretur mu-
sculus, qui quartum augeret: atq; simul ex ambobus unus efformaretur musculus, qui denuò
crassescens carnei cuiusdam musculi imaginem exprimit, & deorsum protẽsus exteriorìq; par
te admodum neruosus, insigni tendine fibulę implantatur, ualidam insertionẽ in[d] processum
superioris appendicis fibulæ pertinaciter molitus. Huius enim tendinis occasione fibula acu
tum huiusmodi processum, quà tibiæ coarctatur, exigit. Quinetiam femoris externum caput
in externo ipsius latere oblongum[e] sinum gerit, tendinis huius occasione, ut aptè ac tutò uehe
retur, priuatim exculptum. Cæterùm siue quartum hunc musculum unius loco, aut duorũ
enumeres, nihil interest: quanquam Galeni gratia, ne ordinem perturbes, unicum opportu-
niùs statues. Is enim quum hunc musculum in homine non uiderit, unicum duntaxat istum
recenset, atq; ut in caudatis simijs illũ ego reperi describit. In simijs enim à femoris osse enascẽs
portio, quarto musculo non admiscetur, sed is unicus est admodum insignis et latus. Vnde e-
tiam Galenus illum perpetuò latum, in libris de Administrandis sectionibus appellat. Hunc
musculum præscriptæ ex tertio de Partium usu orationis septimũ collocabimus, quo ibidem
Galenus asserit tibiã extrorsum, simul cum flexione abduci & quodammodo inuolui. In secũ-
do autẽ de Administrãdis sectionibus, totam tibiam huius ope simplici motu in externã partẽ
agi attestatur, eorũ quæ in libris de Vsu partiũ tradiderat oblitus, et proculdubio huius mu-
Lib. 2 de Admini. sectio. sculi naturã exactissimè propter cursorem illũ, cui hunc in certamine auulsum uiderat, cogno
scẽs. Verisimile enim est, Galenũ illo cursoris symptomate allectũ, sedulò huius musculi natu
rã in simijs perpendisse, atq; tunc (ut sanè debuisset in omnibus) didicisse, hunc simplici quod
ad genu articulũ attinet, motui à natura fuisse præfectum, & flexionem in neutrum latus in-
clinantem moliri, utcunque etiam obliquo ductu quartus hic musculus ad tibiam prorepat.
Quem Galenus quintũ recenseat. dein quis uerè quintus sit. Porrò quintum musculũ Galenus recenset, quem à coxendicis osse tertium caput sub tertij ti-
biam mouentis musculi & quarti[f] principijs assumere testatur, quéq; non in tibiæ anteriora
tendinem cum reliquis porrigere scribit, uerùm ad femoris caput &[g] musculi tibiæ principiũ,
parte interna inseri, & simul ligamentum articulum circundans appræhendere. Præsens mu-
sculus, in præscripta Galeni ex libris de Vsu partium oratione est numero octauus, cuius au
xilio totum femur flecti, & cum eo simul totam tibiam euelli, ibidem docet. In secundo autem
de Administrandis sectionibus primùm hũc tibiam sensim in exteriora circũuertere, ac motu
tertij

s 10 tab. ξ.
t 3 ta. chara. 3.
u 16 tab. L, M.
x 10 tab. τ.
y 10 tab. τ. 11 π, ς. 1 u. 2 α. 6 ta. χ, ψ. ∫. 12 μ, ν.
z 2 fi. cap. 29 li. 1 o.
a 11 tab. μ.
b 11 ta. λ.
c 11 ta. ς.
d 5, 6 fi. ca. 31 li. 1.
e 2 fi. cap. 30 lib. 1 N.
f 12 ta. λ, μ. est tamẽ Galeni musculus 12 tabulæ ξ.
g 12 tab. φ.

tertij nobis cõmemorati musculi fungi dixerat, quamuis non æque ualido. Secundò autẽ de huius musculi functione differens, inquit: Si hũc musculum ad caput suum tendas, cum femore etiam tibia retrorsum introrsumq́ ferri uidetur. Deinde rursus non ita multo pòst subiunxit: Poplitis, aut tibiæ flexum inter infirmas tibiæ actiones referendum, ac proinde Naturam neque magnis, neque multis musculis ipsius flexum commisisse, uerum (inquit) propemodũ dixerim, ex commemoratis unum solum capiti interioris suræ [h] musculi insinuatum, ut dixi, tibiæ flexus autorem existere: quanquam non magis ipsam flectere, quàm ad internam regionem abducere uideatur. Hic quidem musculus leuiter & obscurè quodammodo genu articulum mouet. Postmodum alios incusat Anatomicos, qui magno cuipiam musculo ad femoris motum prorsus spectante, flexionem tibię tribuerunt, quum is inquit: Vel omnino non attrahit tibiam, uel certè parum, quia & finis ipsius in os tibię, ne minima quidem parte ingreditur. Verùm coacti sunt hunc poplitis flexuræ autorem dicere, quòd nimirum ignorarent alterum [i] musculum articulo latenter quidem insinuatum, qui uel solus ipsum flectere potest, uel maxima potentia præditus est. porrò hunc prius cernere non est, quàm à tibia musculos ademeris, qui suram efficiunt. Deinceps Galenus coxæ articuli musculos aggrediens, quendam primum enarrat, quo alios Anatomicos genu articulum flecti perperam arbitratos asserit. Huiusmodi sanè Galeni sententijs colligere promptum est, quantum illi in Anatome, qua potissimũ excelluit, quaq́ passim gloriatur, fidendum sit, & quàm bellè ab ipso humani corporis fabricã nobis discere datum sit, quamq́ dilucida nostra redderetur oratio, nisi toties Galeno contradicendũ foret. Sed age cœptum negociũ absoluamus, summa Galeni autoritate ob oculos perpetuò uersante. Musculus itaque iste quem quintum enarrat, [k] quartum caput à coxendicis ossis appendice sumit, nõ autem (ut ipse innuit) tertiũ. Alius enim est [l] musculus, quem hîc Galenus præterijt, qui [m] tertium caput ab illo appendice nanciscitur, et, ut paulo pòst dicam, in anteriora tibiæ sub tertio musculo repositus deducitur. Sub hoc igitur qui Galenum latuit, ille [n] musculus quem is quintum recenset, exoritur ualido & admodum crasso [o] principio, quod posteriori sua sede planè nerueum uisitur, anteriori autem magis carneum et latum. Principiũ hoc carne auctũ, maximum mole constituit musculũ, qui priusquam mediam femoris superat longitudinẽ, gracilior fieri incipit, adeò ut paulò supra inferiora femoris capita in teretẽ finiat [p] tendinem, pro musculi portione nimis quàm gracilem. Hic tendo [q] radici interioris femoris capitis ad capitis illius interius latus inseritur, contiguus [r] exortui primi pedem mouentis musculi, ab interiori femoris capite ducentis originem. Quintus hic Galeni musculus in posteriori ipsius sede, et utrinq́ in lateribus nulli connatus est musculo, præterquàm communi connexu, quo inuicem incumbentes musculos fibris aliquot hęrere scimus. Verùm anteriori ipsius sedi, qua femoris os spectat, illi continua connataq́ est [s] tota ea musculosa substantia, quæ anterius quàm huius musculi initium, [t] à coxendicis ossis appendice ad pubis usque ossium commissuram enascitur. Quam uerò hæc musculosa substantia in femur insertionem moliatur, quibusq́ fibris donetur, dum femoris motores pertractabuntur, exequar: ubi hunc quintum Galeni musculum cum illa unius loco recensebo, illum quintum femoris motuum opificem enumeraturus. In præsenti autem id duntaxat addendum est, infimum [u] eius musculosæ substantiæ insertionis terminum, non procul ab inferioribus femoris capitibus distare. Ac proinde Galenum de hac locutum arbitror, quum alios incusaret Anatomicos, atq́ illos perperam eiusmodi musculũ tibiæ flexionis autorẽ posuisse affirmaret. Habeto itaq́ in præsenti eam quã nobis modò musculosam substantiã nuncupare libuit, eius musculi loco, quem inter coxendicis articuli motores Galenus primũ enumerat: quinti autẽ tibiæ motorũ Galeni musculi uice, [x] illũ quem tendinẽ in interioris femoris capitis radicẽ inserere retuli. Nisi fortè nõ nimis in Galeni uerba iuratus, semel & lõgè rectius dicere mauis, illũ, eundem musculũ et primũ femoris motorẽ, & quintũ tibiæ perperã constituere. Vtcunq́ uerò statueris, inter dissecandũ Galeni loca & hæc nostra reuoluens, sedulò inspicies, nũ quintus hic Galeni musculus inter tibiã mouentes recẽseri debeat. Mihi quidẽ pro quinto femoris motuũ duce habebitur, modò uix annuẽti illũ uel obscurissimè proprio motu tibiam mouere, & nullã mentione dignam insertionẽ ab huius musculi tendine in articuli genu ligamẽta moliri. De [y] musculo autẽ in poplite latitãte, ad reliquorũ tibiam mouentiũ enarrationis calcẽ, nonnulla priuato Capite subijciã, in pręsentia ad Galeni seriẽ & numerũ sermonẽ, ut cœpi, accõmodans. Quũ itaq́ quintũ Galeni musculũ non inter tibię motuũ duces, sed omnino inter femoris enumerare uisum sit, [z] quintũ sermoni ego illũ addã, quẽ paulo antè à Galeno prætermissum dixi. [a] A coxẽdicis ossis appẽdice sub tertij et quarti musculi capitibus, et ante caput quinti à Galeno enumerati musculi, [b] aliud neruosum principiũ enascitur, quod meritò inter capita ab illo appẽdice originẽ ducẽtia, tertium

Marginalia: h 12 ta. Φ. — i 14 ta. Γ. — k 12 ta. Γ re cond. tũ sub 11 tabulæ λ, μ, ν. — l 11 tab. Υ. 2 ta. Δ, Λ. 9 Ν, 10 ϖ, ϖ. 12 f. 16. V, V. — m 11 ta. ν. — n 12 ta. Ξ. — o 12 tab. Δ, quo neruea pars notatur, carnea autem 1, 1. — p 12 ta. Ν. — q 1 fi. ca. 30 lib. 1 K. — r 12 tab. ϖ, musculi Φ. — s 8 tab. Φ, C. 12 tab. Ξ. 13 ta. Ξ, Π. — t 2 fi. ca. 29 lib. 1 p ad q. — u 13 tab. Ξ, Π. — x 12, 13 ta. Ξ. — In 2 de Admini. sectio. — y 14 ta. Γ. — z 11 ta. Υ. 2 tab. Δ, Λ. 9 Ν. 10 ϖ, ϖ. 12 f. — a 2 fi. cap. 29 li. 1 Ν. — b 11 tabu. ν sub λ, μ.

tertium enumerabitur. Hoc similiter neruosum est, & nisi aliquousque sub exortu carneum efficitur, sensim crassescens. Quum tamen ad mediam femoris longitudinem musculus iste descendit, exactè carnosus uisitur, quanquam interim posteriori ipsius sede (uti paulo pòst dicā) liuidus appareat. Ad hunc igitur modum præsens musculus deorsum per femoris posteriora delatus, & carnosus permanens, secundùm posteriorem interioris femoris capitis sedem reflectitur, & [c] simulatque elatissimam tibiæ partem contigit, in teretem cessat tendinem, interiori lateri anterioris tibiæ partis insertum, in ea nimirum regione, in quam primum, secundum & tertium tibiam mouentes musculos ipsorum [d] tendines porrigere relatum est. Verùm quinti huius musculi tendo non æquè deorsum atque tertij musculi tendo in tibiam prorepit. Vix enim tibiæ appendicem prætergreditur, sed minimè interim (ne quis hoc in Galeni gratiā expectet) in femoris internum caput aut articuli huius ligamentum inseritur. Huic musculo ex abundanti [e] sinus quidā oblongus accidit, in posteriori ipsius sede statim ab exortu ad mediā usque femoris propemodum longitudinem ipsi insculptus. Totus hic sinus liuidus admodum est, & [f] musculi tertij gratia incisus uisitur. is nanque sinui incumbit, ipseque sinus illius moli accuratè congruit. Cæterùm quum huic quinto musculo idem ortus et par omnino ductus cū tertio sit, etiam unà cum illo tibiæ flexioni non segniter opem fert. Si hic musculus in internū femoris caput insertionem uel obscurissimam moliretur, aut quauis primaria ratione femur flecteret, & minus obliquo ductu quàm tertius donaretur, fortè nihil obstaret hunc quintum Galeni musculum fuisse, aliqua ratione arbitrari: et quem ego quintum Galeni esse dixi, illum esse de quo Anatomicos redarguit. Sed quum ita res non habeat, patientur Galeni manes & nos ueritatē protulisse: qui etiam suis simijs nimium confisus, alios dissectionis professores nō semel immeritò insimulauit. [g] Sextus musculus eo accuratiùs uenit inspiciendus, quò rariorem inter reliquos musculos Naturam adipiscitur. A' latere enim externo primi [h] musculi ab ilium ossis spina enascitur, intus acutum carneumque [i] caput obtinēs, quod muris lacertæ'ue modo latescens, deorsum ad regionem coxēdicis articuli fertur, ubi rursus caput id seu musculus angustior redditur, & priusquam magnū exterioremque femoris [k] processum perreptet, nō [l] amplius carneus conspicitur. adeò ut sextus musculus aliud nihil tandem erit, quàm longissima & latissima membrana tendinis naturam referens, cui nunc descripta & carnei exactique musculi formam repræsentans pars innascitur. Statim enim ab initio in exteriori parte instar latæ membranæ in conspectum uenit, aliquousque coxendicis articulum amplexantibus musculis obductæ. Quum uerò membrana magnum femoris processum superauit, totam anteriorem femur amplexantium musculorum sedem, deinde & posteriorem & exteriorē cutis quasi modo tantisper integit, quousque ad genu articulum descendat: quem ubi similiter quoque membrana obuoluit, ipsa in anteriorem tibiæ sedem et externum illius latus inseritur. Cæterùm ipsius membranę, seu tendinis, utcunque appellare lubeat, non eadem undique est crassities. Tota nanque pars, quæ anteriori femoris sedi, et posteriori obducitur, tenuissima est: atque hæc tanto tenuior conspicitur, quāto interiorem femoris regionem uiciniùs accedit. Ea uerò mēbranæ pars, quę externo femoris lateri exporrigitur, ualida crassaque est, & accuratè lati tendinis speciem exprimit. Huius fibræ recto tramite, quousque anteriori tibiæ parti ad latus magis externum & ad fibulam inserantur, decliues descendunt. Tendo autem hic ad insertionis sedem illis tendinibus commiscetur, qui cum ipso quoque tibiam extendere dicentur. Præsens nanque musculus extendentium numero uenit asscribendus. quanquam insignem usum femur ambientibus musculis etiam præstet, transuersi cuiusdam ligamēti ritu omnes, quos amplectitur musculos, in sua sede (ne aliquo scilicet permutentur) continens. Atque eiusmodi membranæ uices gerit, cuiusmodi cubitum occupantibus musculis circulatim obnasci, prius insinuauimus. Quàm uerò perfunctoriè Galenus hunc musculum describat, tria quibus illum dignatur uerba, in secundo de Administrandis sectionibus ostendunt. Arbitror enim hūc in libris de Vsu partium Galenum latuisse, quum in trium quos ibidem recenset tibiam extendentium classem illum non reposuerit, & quia quarti præscriptæ orationis musculi ortum sermoni addiderit. Si enim simpliciter, ut de cæteris musculis loquitur, quarti insertionē et motum expressisset, arbitratus fuissem hunc [m] sextum ab ipso eius musculi loco haberi, quem in externum latus tibiā abducere tradidit. Quod sanè hic musculus, si situ ipsius ductūque spectes, prętaret, modo tibia uel minimùm in latus ageretur. Verùm quū explicatius de quarto musculo locutus, eius originē sermoni addidit, liquidò Galenus cōmonstrat se sextum hunc nō proponere, quādoquidē hic nō ab [n] appendice coxendicis ossis cū [o] tertio, quarto et quinto nobis enarratis principiū ducit: ut ipse tamē innuebat, ab extima sede ossis coxēdicis abducentē musculū exoriri affirmās. Adeò sanè, ut fateri cogamur, hunc musculū Galeno in præscripta oratione incognitū fuisse, & quem

Sextus.

c 11 ta. o.
d 3 ta. cha. 1, 2, 3.
e Sinui ϒ in 11 tabula inscribitur.
f 10 ta. φ.
g 3 tab. ↑1. q. 2 r. 4 cha ract. 3. 9 ta. p.
h 3 ta. Ξ.
i 3 tab. ab x ad y.
k 1, 2 fi. ca. 90, Y, Q.
l sub y 3 ta.
m 3 ta. ✦.
n 2 fi. ca. 29 lib. 1 ab l ad q.
o 11 ta. λ, μ, ν. & charact. &.

& quemadmodum falsos tibiæ motus sibi effinxit, ita quoque musculum aliquem sua imaginatione excogitatum, nobis tradidisse.[p] Tres qui adhuc enarrandi supersunt, dilucidius fortassis recenserentur, si quem Galenus postremum numerat, nunc septimi loco describeremus. uerum quum hoc Capite Galeni ordinem sequi uisum sit, eos etiã qui adhuc reliqui sunt, sua serie aggrediamur: postea in horum omnium administratione, uti nobis cõsultius uidebitur, omnes dissecturi.[q] Septimus itaque neruea lataque & ampla[r] origine ab externo femoris ossis latere nascitur, totam radicem magni femoris[s] processus in orbem amplexus. Origo hæc statim ab initio crassa carnosaque efficitur, & ilico à femoris osse abscedens, illi insternitur[t] musculo, quem octauum nominabimus. Is nanque aliqua sui portione huic septimo subtensus in causa est, quo minus septimus tota femoris longitudine ipsius ossi, quemadmodum octauus, adnascatur. Septimus itaque musculus sua amplitudine totum externum femoris latus citra omnem, præterquam in exortu, ad os connexum amplectitur, magnam quoque anterioris & posterioris sedis femoris partem occupans. Hic toto descensu carnosus uisitur,[u] paulò supra molam aut patellam in amplum[x] tendinem desinens, quem octaui musculi & noni[y] tendinibus commixtũ, simul cum illis patellam appræhendere, atque tandem in anteriorem tibię sedem inseri audies. Quanquam etiam septimi musculi tendinis posterior pars ualidè sexti[z] musculi permiscetur tendini, qui præ cæteris femur amplexantibus musculis huius septimi externam sedem integit. Posteriori autem septimi sedi[a] quartus huius Capitis musculus adtenditur, quemadmodum anteriori is qui[b] nonus omnium futurus est. Quotus uerò ordine iam septimus musculus in præscripta Galeni oratione habendus sit, ubi & duos alios adhuc absoluero, ipse augurabere. [c] Octauus musculus totam propemodum femoris ossis amplitudinem succingit. In posteriori enim duntaxat sede iuxta femoris longitudinis medium, nudam relinquit[d] lineã, cui maximus totius corporis[e] musculus, seu femur mouentium quintus, inseri docebitur. Deinde ad radicem quoque inferiorum femoris capitum, posteriorem quoque femoris[f] amplitudinem octauus hic musculus non integit, cuius[g] principium à femoris ossis ceruice nerueum exoritur: sed sensim carne adauctum, à femoris quoque magni processus radice ipsius portio ita enascitur, ac si eius obliqui ductus gratia, duo principia obtinere non ineptè diceretur: ac unum quidem femoris ceruici, alterum uerò magno illius processui ferendum esset acceptum. Vtcunque sit, musculus obliqua hac & ampla origine enatus deorsum descendit, uti diximus, femoris os adeò ambiens, ut duo ipsius latera in posteriori femoris regione paulo minus toto sint contigua. Quo uerò magis descendit, crassior semper carnosiorque efficitur, quousque ad internum latus anterioris in femore regionis, quodammodo in crassum & admodum carneum[h] semicirculum propter patellam extuberet, ex quo latus ualidusque enatus tendo[i] patellam, sicuti paulo pòst dicam, amplectitur. Hic musculus tota ipsius longitudine è directo semper illius carnei semicirculi & ceruicis femoris carnosior crassiorque apparet, quàm quà * septimo musculo substernitur. sub illo enim tenuior euasit, attamen carnosus inibi quoque permanet. Quando itaque secundùm femoris longitudinem in anterioris ipsius sedis interno latere octauus musculus procerius extuberat, & septimi quoque anterior pars è directo lateris exterioris eius sedis femoris quæ anterior est, exporrigitur, in medio anterioris femoris sedis septimus unà cum octauo[k] sinum efformant impensè liuidum, cui tota femoris longitudine musculus innititur, quem ordine nonum esse dicam, simulatque octauum musculum in Galeni oratione proculdubio primum esse addidero: quandoquidem adhuc quodammodo carnosus molæ seu patellæ iniicitur. [l] Nonus (cui Galenus exortus sedem perperam assignat) nõ ex femoris osse enascitur, uerùm ex iliũ ossis[m] tuberculo, in anteriori ipsius regione super coxẽdicis ossis acetabulũ prominente. Ab hoc enim tuberculo nonus musculus[n] principium nerueum acutumque assumit, quòd deorsum rectà in femoris anteriora descendens, lacertæ murisque formam adipiscitur carnea substantia auctus, et illi sinui incumbens, quem septimum musculum cum octauo efformare nuper retulimus. Priusquam uerò nonus medium longitudinis femoris descendendo superarit,[o] arctior graciliorque sensim efficitur, ut multò supra genu articulum in[p] tendinem finiat, utcunque amplum, sed tenuem: qui rectà patellam accedens, in anteriori ipsius sede denuo dilatatur,[q] tendinibus septimi & octaui musculi permixtus. At tamen hic tendo aliis non adeò ualidè, atque septimi & octaui musculi tendines inuicem, connascitur. quandoquidem transuersis, quæ nouacula ducuntur, sectionibus, non admodum laceratus, à subditis tendinibus ad anteriorem usque tibiæ sedem auelli potest. Vtcunque sit, hìc ex tribus postremò enarratis musculis, unus tendo conflatur, cui patellæ corpus uniuersum innascitur. Nihil enim ipsius patellæ tendine non obducitur, præter interiorem ipsius superficiem, quæ læui cartilagine incrustata, sinũ inferiorum femoris capitum respicit, mutuoque ingressũ

Marginalia (left): p 4 ta. Φ. 5 ta. Λ. 6 tab. Π. — q 5 tab. Λ. 1 Γ. 2 t. 4 Φ. 6 Φ. 9 Γ. 10 Μ. 11. 12 Θ. — r 5 ta. character. 2. — s 5 ta. υ. — t 5, 6 ta. Π. — u 5 ta. character. 3. — x 8 ta. g. — y 8 ta. h, i. — z 3 ta. Φ. 4 ta. cha. 3. — a 10 tab. Υ. adtenditur μ. — b 4 ta. Φ ad tenditur Φ. — c 5, 6, 7 ta. Π. 1 t. 2 Χ. 3, 9 Β. 4 Ψ. 8 l. 10, 11 Γ. 12 Χ. 13 d, d. 16 Ω. — d 1 fi. ca. 30 lib. 1 d, d. 13 ta. 1, 1. — e 13 ta. Ξ, Σ, Π. — f 1 fi. ca. 30 lib. 1 e. — g 6 ta. Γ. — h 6 ta. υ. — i 8 ta. k patella notatur, tendo autem h. — * 5 tab. Λ. — k 5 ta. Π, ex cuius characteris indice præsentia petes. — l 4 tab. Φ. 5 tab. cha. 5. 1 ta. f. 3 ta. α. 9 γ. 16 P. — m 1, 2, 3 fi. ca. 29 li. 1 S. — n 4 ta. O. — o 4 ta. ϖ. — p 4 ta. ρ. — q Specta hic 8 ta. Ω, g, h, i, k.

Marginalia (right): Septimus. — Octauus. — Nonus.

ingreſſu cum illo reſpondet. Quum uerò tendo iſte ad eum modum patellam amplexus, & interna ipſius ſede, qua femoris oſſi non connaſcitur, multo adipe & mucoſo uiſcidoq; humore imbutus, genu articulum tranſcendit, arctior & craſſior efficitur, ualidiſſimè in anteriorem tibiæ [r] ſedem, non procul ſub articulo, implantatus. In caudatis uerò ſimijs non æquè arctatur, neque etiam pariter craſſeſcit, ſed membraneus quodammodo tibię inferiùs multo, quàm hominibus, inſeritur. Deinde illis quoque ſimijs reliqui tendines in tibiam implantati, membranoſiores latioresq; quàm hominibus obtigerunt. Quod uel Galeni nomine expendendum eſt diligentiſſimè, qui omnes propemodum teretes tibiam mouentiũ muſculorum [s] tendines, ac ſi lati amplíq; eſſent, ut in ſimijs uiderat, deſcribit. Si igitur ſeptimum & nonum ſecundi & tertij loco in præſcripta ex tertio de Vſu partium oratione enumerari uoles, per me quidem licet, ſi modò neque numero duntaxat nimium attentus, neq; libris fidens, rem ipſam aggrediaris, aut alteri ſedulò adminiſtranti aſtes. Quod non ſolùm in nouem enarratis tibiæ motoribus obſeruabis, uerùm etiam in [t] muſculo ſub alijs in poplite recondito, cuius naturam ſecundo ab hoc Capite ipſi dedicando, ſum explicaturus.

Lib. 2 de Admi. ſectio.

r 1 fi. ca. 31 lib. 1 A, B, a, b.
s 3 ta. cha. 1, 2, 3.
t 14 tab. r.

NOVEM TIBIAM MOVENTIVM MVſculorum adminiſtratio. Caput LIIII.

SECTIONEM tibiam mouentium muſculorum in illo crure aggredieris, cui dum pubis oſſa in ani muſculorum adminiſtratione ſeiungeres, ſacrum os adnexum ſiuiſti. Ab ilium igitur oſſis ſummo ad medium uſq; tibiæ longa ducetur ſectio, cutem, adipem, & carneam membranam diuidens. abſq; omni enim arte cutis cum carnea membrana laniorum artificio ad mediam uſq; tibiæ longitudinem attollenda eſt. Mox ſecundum femoris longitudinẽ in interna ipſius parte obſeruabitur [a] ſexti muſculi mẽbrana, ſeu tendo, quem cutis modo à ſubiectis liberare conuenit. eius igitur parte quæ anteriorem femoris ſedem ambit, ad externum femoris latus deducta, eam quoq; quæ poſteriorem ſedem integit, ſimiliter uerſus externum latus dirimere neceſſum eſt, quò manu tranſuerſim inter ipſius tendinem & [b] ſeptimum muſculum interiecta, & ſurſum deorſumq; mota, tendinis inſertionem & muſculi quoq; originem intuearis. Vbi originis locum inueneris, nouacula, aut cultello, hanc ab ilium oſſis ſpina abſecabis, & illam digitis attollens, ad tibiam uſq; totum muſculum auelles, accuratè tendinis iſtius ampliſſimi naturam, & carnoſam huius muſculi partem inſpiciens, & muſculum à ſua inſertione pendentem relinquẽs, quo poſtea ipſius functio rectiùs innoteſcat. Poſt hunc, [c] primi muſculi caput ab anteriori ſummaq; oſſis ilium parte cultello liberabis, & ipſius capite digitis appræhenſo, abſque negocio ad inſertionem uſque à ſubditis diuelles. Mox nouacula à pubis oſſe, [d] quà id alterius lateris pubis oſſi cartilaginis interuentu committebatur, [e] ſecundi muſculi initium dirimes, & illo ſimiliter digitis appræhenſo, muſculum uniuerſum ad inſertionem uſque perduces. Iam [f] nonum aggredi liceret, uerùm commodiùs feceris, ſi uerſo crure illos [g] qui à coxendicis oſſe oriuntur, priùs adminiſtraueris. Quod ut rectè ſuccedat, neceſſe eſt [h] inſignem muſculum, qui alteram natem conſtituit, auferre, qui à ſpina oſſis coccygis & poſteriori parte oſſis ilium ſpinæ enatus, magno femoris proceſſui potiſſimũ inſeritur, femur, uti ſuo loco audies, moturus. Nouacula igitur huius muſculi carneum principium ab illis unde prodit oſſium ſedibus eſt abradendum, ut à ſubditis muſculis quoque eleuatum, in latus commodè reflecti poſſit. Alias enim ex coxendicis oſſis appendice pronati muſculi ſeſe ſuis capitibus non oſtenderent, quæ ſua exortus ſerie iam ueniunt dirimenda. Cæterùm ut exactiùs uoti compos fias, digitis in poſteriori femoris ſede, adhibita quoque ſi uoles retuſiori nouacula, muſculos inuicem ſeiunges, ut [i] capitum mutuò incumbentium craſſitiem leuiori cura coniectari liceat. Animum itaque hîc adhibebis, num [k] tertij muſculi caput ut ego dixi, [l] quarti inſternatur, num uerò tertij caput, quarti muſculi capiti, ut Galeno uidetur, ſuccumbat, & quo'nam pacto è regione illa inuicem magna ex parte ſituentur connaſcantur'que. Quod ubi præſtiteris, utrunque à coxendicis oſſe abſecabis, & tertij capite in manum ſumpto, ad ipſius uſque inſertionem à ſubditis detrahes. hoc ſolum perpendens, qualiter [m] quinti à me commemorati muſculi ſinui incumbat. Quum uerò quarti etiam muſculi caput ſimiliter diuellis, ſedulò attendendum eſt [n] illi carnoſæ parti, quæ à femore pronata, quartum auget. Hæc enim cultello à femoris oſſe liberanda eſt, priuſquam totus muſculus ad inſertionẽ perduci poſſit. Iam [o] quintus Galeni muſculus erat diſſecãdus, uerùm [p] noſter ipſi incumbens ſeſe adeò manifeſtè offert, ut ad-

Sexti muſculi adminiſtratio.
Primi.
Eorum qui à coxendicis oſſis appendice enaſcuntur.
Tertij & quarti.
Lib. 2 de Admi. conſectio.
Quinti.

a 3 ta. φ.
b 4 ta. ω.
c 3 ta. Ξ.
d ultimarũ fig. lib. 1 e.
e 16 tab. Δ.
f 4 ta. φ.
g 10 tab. φ, Υ, 11 tab. Υ, &.
h 9 ta. Π.
i 11 ta. λ, μ, ν & 12 tab. A.
k 10 ta. φ.
l 10 ta. Υ.
m 11 tab. Υ.
n 11 ta. ρ.
o 12 tab. Ξ.
p 11 tab. Υ incũbit &.

q 10 tab. Φ cum ϖ, ϖ. — r 12 ta. Δ. — s 4 ta. Φ. — t 4 ta. ϛ, T. — u 1, 2, 5 fig. ca. 29 S. — x 5 tab. Π. — y 5 ta. Λ. — z 6 ta. Π. — Noni. — Septimi. — Octaui.

ut admodum Naturæ artificiũ admiraturus ſis, quæ illum ſinum tam affabrè exculpſit, ut tertius muſculus, in illo repoſitus [q] unà cum hoc, ac ſi unus ambo eſſent, à Galeno auulſus fuerit. quapropter huius quoque capite ab oſsis coxendicis appendice liberato, totus muſculus ad ſuam quoque inſertionem detrahetur. In præſentia quintus Galeni muſculus ſe ad amuſſim in lateribus, & poſteriori ſede oſtendit. Verùm quia femoris motibus ſubminiſtrat, opportunius in femur agentium muſculorum ſectione adminiſtrabitur. Quanquam nihil etiam prohibeat ipſius [r] capite nerueo à coxendicis appendice liberato, illud deorſum trahere, tranſuerſiſque ſectionibus ab illo, qui ipſi in anteriori ſede adnaſcitur muſculo diuidere. Vt ſimul & huius, & carnoſæ illius partis inſertionem ortumq́ intuearis, numq́ ego hactenus uera tibi enarrauerim, obſerues. Verſo nunc crure, [s] noni muſculi principium altiùs nonnihil inter [t] quoſdam femoris motores reconditum, ab oſsis coxendicis [u] tuberculo ſeparabis. quod ubi digitis attraxeris, ad patellam uſque citra ſectionem adimetur, & liuida ipſius ſubſtantia, quæ [x] ſinui octaui & ſeptimi muſculi inſidet, unà cum ipſo ſinu ſpectandam ſeſe exhibebit. Hoc ad patellam relicto, [y] ſeptimi muſculi exortum ab oſſe ſedulò derades, & muſculi principio ſenſim in exteriora reflexo, ab octauo muſculo illum ad patellam uſq; liberabis. [z] Octauum uerò operoſiùs à femore deradere conuenit, quum undiq; ferè oſſi adnaſcatur: ubi tamen ad patellam uſq; abraſus, atque unà cum ſeptimo & nono à femoris oſſe reflexus erit, operæprecium feceris, ſi ſingulorum muſculorũ motum expenderis, quod pari ratione atq; in aliјs muſculis præſtiturus es, illorum ſcilicet capitibus ad ſedes unde pronaſcuntur attractis. Verùm hîc tibiæ motus propter frequentia in genu & femore uulnera tibi tantus eſſe debet, ut pede à tibia abſecto, & tibiæ carnibus quàm poſsis examuſsim citra horũ muſculorũ læſionem ademptis, ipſos aggredi debeas, ut num ego de tibiæ motibus immeritò ſecus atq; aliј omnes ſenſerim diſcas. Neq; ſanè pedem cum tibiæ carnibus ademptum eſſe, ſat eſt: imò nihil æquè conducet, atq; omnem carnem coxendicis articulo incumbentem unà auferre, ne femoris motus tibi cum aliјs Anatomicis in hoc opere illudat. Nudo enim articulo, ſemper unà intuebere, num femoris caput, uel tantillum in ſuo ſinu mutetur. Et quo minus præter rectam flexionem extenſionemq́ tibiam immoto femore, aliam nullã moliri cõſpicaberis, expende quanto minus id in nobis tibia præſtet, quum tot carnibus undique femur circumueſtitur. Porrò extendentium [a] tendinum permixtio nouacula inquirenda uenit: ut ſcilicet intuearis, quis muſculorum inſigniorem commixti tendinis portionem obtulerit. Quinetiam attendendum erit, cuiuſmodi patellæ in illo tendine nexus ſit: ac demum quî nullius ligamẽti beneficio, imò nullius prorſus corporis interuentu patella femori innitatur.

a 8 tab. Ω. dein g, h, i, ac inſuper k.

DE MVSCVLO IN POPLITE OCVLTATO, qui non rectè Galeno præcipuus tibiæ flexionis autor habetur. Caput LV.

Lib. 2 de Admi. ſectio.

a 14 tab. r. 13 ta. ϰ, ϰ. 15 ta. C. — b fi. ca. 1. V. — c 14. ta. h. — d 14 ta. i. — e 2 fi. ca. 13 li. 1 A, B. — f 12 ta. Φ & Υ, ac 13 tab. Φ. — g 13 ta. Υ.

INTER tibiæ motuum duces Galenum, quendam [a] muſculum in poplite latitantem recenſuiſſe, antè diximus: modò autem qua ſede is contineatur, cuiuſq; formæ, ductus, & magnitudinis ſit, narrabimus. Ex ligamẽtis itaq; femur tibiæ cõnectentibus (quorum naturam peculiari capite unà cum coxendicis articuli & pedis oſsium ligamentis perſequar) [b] unum in externo genu articuli latere habetur, admodum ualidũ & craſſum. Ab huius itaq; poſteriori parte nerueum muſculi [c] principium exoritur, quod ſua amplitudine in exteriori latere poſteriorem genu articuli ſedem contingit, atque ex tota hac ligamẽtorum regione prodit. Hinc uerò principium id carnoſis adauctum fibris, admodum obliquè deorſum uerſus interiora deſcendit, muſculum efformans paulò longiorem, quàm ampliorem. [d] Finis enim huius, ſeu inſertio [e] iuxta radicem appendicis tibiæ oſsis conſiſtit, in ipſius poſteriori parte adeò ampla, atque totius muſculi uiſitur latitudo. Deinde ut muſculus hic obliquus eſt, obliquam quoque molitur inſertionem. à poſterioris enim tibiæ ſedis interno latere, deorſum uerſus internum latus obliquè ita deſcendit, ut minima huius muſculi pars genu ligamentis, maxima uerò tibiæ committatur. Neque ſolum huius inſignior portio in tibia conſiſtit, at tibiæ quoq; oſsi, quemadmodum retulimus, prolixa & ampla inſertione implantatur. femoris autem oſsi nullibi connatus eſt, multoq́ minus ab hoc originem ducit. Præſenti muſculo alius nullus, aut in exortu, aut in inſertione ſubјcitur, ſed articuli ligamentis & oſsibus proximè attenſus, ſub illis [f] muſculis occultatur, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, ſurã cum [g] tertio quodam muſculo efformant. adeò ut non iniuria hunc in poplite latitantem Galenus uocauerit, num uerò huic tibiæ flectendæ munus rectè tribuerit, ipſe ratiocinator. Eo uſq; enim

Galenus huic musculo (quòd fortè illum primus inuenisset, aut quòd alij Dissectores illum flectendi opificem non recensuissent) fauit, ut in secundo de Administrandis sectionibus hunc solum posse poplitem flectere, aut maxima potentia præditum esse scripserit. Mihi uerò non modò haud maxima potentia ad tibiam flectendam ualere uidetur, sed nulla prorsus. Quandoquidem musculus hic obliquus recto motui præfici nequit: deinde adeò est inualidus, ut ne tantillum tibiam sursum uellere possit. Ad hæc, nulla huic cum reliquis tibiam agentibus est proportio, quum breuissimus & tenuissimus sit, femorisq; ossi, & multò minus[h] illi ossi quod sacri ossis lateri commissum uidemus, non cōnascatur. At hæc inter secandum exactiùs multò obseruabis, quum hic musculus inuentu facilis sit. ilico nanque ac suræ musculi à femoris capitibus enati, à femore liberantur, ac deorsum reflexi pendent, is musculus est admodum conspicuus. Priusquam uerò ex dissectionis ordine is detegetur, femur mouentes musculos describemus: quorum administratione absoluta, pedis, & deinde digitorum motoribus nos accingemus, in quorum Anatome obliquus hic in poplite latitans musculus spectandum se offert: ac ostendit pariter, num commune aliquod munus obeat cum[i] superiori radium in pronum mouente musculo.

h 1,2,3 fig. ca.29 li.1.
i 7 ta.Q.

DE MVSCVLIS FEMVR MOVENTIbus. Caput LVI.

Femoris motus.

FEMVR decem, aut si in maximum redigantur numerum, quatuordecim proprijs agitur musculis, qui id extendunt, flectunt, introrsum alteri cruri adducunt, extrorsum in latus amouent, & circumagunt. Flectitur itaque femur ad inguina, nobis id sursum antrorsumq; ferentibus. Extenditur autem nobis deorsum, & uersus terram id deducentibus. Summam autem extensionem habet stantibus, tunc maximè quum uni pedi innitentes, alterum crus in posteriora, quàm licet remotissimè protendimus. Vnde etiam meritò Natura magnis & fortibus multisq; musculis extensionem concredidit, quos iam enitar persequi, eum Galeni ordinē seruaturus, quem ad calcem decimi quinti de Partium usu est secutus. Is nanq; longè mihi potior, & ex aliorū dissectionis procerū suffragio magis descriptus apparet, quàm is quo coxæ articuli musculos in secundo de Administrandis sectionibus aggreditur.[a] Primus itaq; ipsorū sub summa cute cōsistit, alterius lateris natem præcipuè efformans.[b] Exoritur enim lato & admodum carnoso principio, ex[c] tota spinæ ossis ilium posteriori parte, quæ uersus os sacrum magis eminet, deinde etiam spinæ superioris regionis portionem quoque suo exortu appræhendit. Infimam autem sui exortus partem à coccygis ossis & infimi ossis sacri posteriori sede assumit: in qua etiam sede unius lateris musculus, musculo alterius lateris contiguus uisitur. Ex his ilium ossis spinæ sedibus, & sacro osse, & coccygis osse musculus uelut ex semicirculo pronatus, in corporis latus nōnihil obliquè deorsum proreptat, toti coxendicis articulo superuectus.[d] Vbi uerò articulo insternitur,[e] gracilior angustiorq; tantisper efficitur, donec in latum & ualidum finiat tendinem, quo[f] exteriori magni femoris processus parti secundùm ipsius longitudinem obliquè inseritur. Principium enim insertionis paulò sub superiori eius processus apice nonnihil uersus anteriora molitur: hinc deorsum in posteriora modicè descendens, & magnam eandemq; ualidam sui tendinis[g] portionem, in processus eius radicem, longa linea secundùm femoris posteriora inserens.[h] Secundus magna ex parte[i] primo femoris musculo substratus, ab anteriori superioriq; ossis ilium spinæ regione lato quoque & carneo exortu enascitur,[k] totam ferè ilium ossis spinæ sedem occupans, à qua primus initium nō mutuauit. Verùm hac tantum sede secundus musculus non cōtentus, ab ilium ossis dorso, ubi primus musculus ab osse primùm abscedit, sub illo quoq; enascitur. adeò ut huius quoque[l] initium tanquā ex semicirculo prodeat, posteriori sua sede, etiā in exortu primo musculo subiectum. Ex hac ossis ilium sede deorsum obliquè nonnihil ad latus descendit, ut sensim arctior redditus, primum musculum totus subeat, articulum quoque coxendicis integens: è cuius regione in membraneum, sed ualidum[m] tendinem cessat, qui elatiori magni femoris processus parti implantatur:[n] anteriorem quoque processus regionem aliquantulum comprehendens, latamq; & transuersam insertionem (si cum primo conferatur) molitus. Quum itaque primi musculi fibræ, quasi transuersim in latus minimùm scilicet deorsum inclinatæ prorepant, secundi autem recto quasi ductu decliues, & modicè admodum in latus protensæ propagentur, utriusque musculi fibræ sibi mutuò X literæ modo decussatim incumbunt. Hic musculus similiter ac primus, nulla ex parte aut amplior, aut crassior, aut carnosior conspicitur, quàm ubi

Primus femur mouentium.

Secundus femur mouentium.

a 9 tab.π.2 tab.u.10x.
b 9 tabu.i, k,l.
c Oßis circumscriptionem petes ex 2 fi.cap. 29 li.1.
d 9 ta.m.
e 9 ta.ab m ad n.
f 1 fi.ca.30 lib.1 S, dein T.
g 10 ta.à λ uersus x.
h 10 ta.Σ.2 ta.y.4 tab. μ.5 s.9 o.11 d.
i 9 ta.π.
k Hîc conferes 9, 10 et 11 tabulas inter se.
l 10 ta.u,x.
m 10 ta.y.
n 2 fi.ca.30 lib.1 V.

ubi ab ilium oſſe(unde principium ducit) primùm abſcedit,ac tertio inſterni muſculo incipit. [o] Tertius enim muſculus tanto minor eſt ſecundo, quanto ſecundus primo. Subijcitur autem penitus ſecundo muſculo,[p] initium ducens ab [q] externis & demiſſioribus oſſis ilium dorſi ſedibus, ubi id coxendicis oſſis nomen primùm obtinet, atque id tertij muſculi initium ſimiliter latum & ſemicirculare eſt, & ut duorum primorum principia carneum, craſſumqꝫ. Præterea hoc in priora modicè deorſum procedens, coxendicis articuli [r] ligamento fibroſis nexibus hæret: & arctius quoqꝫ redditum, in latum robuſtumqꝫ ceſſat [s] tendinem, qui maiori femoris proceſſui expanſus, anteriori ipſius [t] parti, atque adeò apici innaſcitur. Hic muſculus admodũ liuidus, & præcipuè in muſculoſis, & nõ admodũ obeſis apparet, in quibus & ſecundus quà tertio incumbit pariter liuet, ut etiã tota ipſius pars primo muſculo non obtecta, quæ præterquã quòd liuet, etiã ualida membrana obducitur, ſuperiori lateri primi muſculi pertinaciter ea ſede cõnatus, qua illum ſubit muſculum. In obeſis autẽ & præpinguibus nimis quàm parum liuent, imò plerunqꝫ neruæ fibræ per hos muſculos exporrectæ in mulieribus per totã muſculi carnoſam partem, adipe enutritæ cõſpiciuntur: aut quum id in muliere obſeruabis, in pinguedinem potius carnoſas fibras porrigi aſſeres, quàm pingues fibras in carneã molem: quòd tanta pinguedine hi muſculi, & potiſſimùm primus, ſcatere ſoleant, ita cõmodiùs ſtratũ ſedentibus futuri. [u] Quartus muſculus magna etiã ex parte liuidus, & paulò minus toto teres, non autem dictorum modò amplus exiſtit, neque cæterorum ritu ab ilium oſſe principium adipiſcitur, at à lateribus [x] trium inferiorum oſſis ſacri uertebrarum, quibus ilium oſſa non coarctantur, carneum craſſumqꝫ educit caput, non quidem duntaxat ab illorum oſſium lateribus enatum, at nonnihil quoque ita ex illorum interna ſede, ut utriuſque lateris muſculi ſeſe initijs aliquando in interna ea ſede contingant. Hinc in latus, ſeu extrorſum ab oſſe ſacro ſcilicet ad femoris magnum proceſſum tranſuerſim excurrens, carneus aliquouſqꝫ permanet, & tandem arctior redditus, priuſquàm femur contingat, in teretem ceſſat [y] tendinem, poſteriori maioris femoris proceſſus ſedi implantatum, iuxta ipſius [z] ſummum & apicem. Porrò & ſi Galenus in decimoquinto de Partium uſu libro, præſentem muſculum à ſacro oſſe enaſci dixerit, & rurſus in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus unum quoque à coccyge enaſci teſtetur, non ob hoc illum alium indicaſſe muſculum arbitrandum uenit. In libris enim de Vſu partium nuſquam præter quatuor oſſis ſacri oſſa cognouiſſe uidetur, nulla prorſus coccygis oſſis facta mentione: ac proinde ab oſſe ſacro hunc muſculum inibi prodire ſcripſit. In libris autem de Adminiſtrandis ſectionibus ita os ſacrum cognouit, quemadmodum in libro de Oſſibus id enarratur, ut ſcilicet tribus tantùm uertebris Galenus id conformatum arbitraretur, & tria oſſa his tribus uertebris proximè ſubiecta coccyx os appellaret: interim quatuor illorum oſſiculorum, quæ nos ita uocanda duximus, nullam faciens mentionem, quum non ab illis, ſed à quarto, quinto & ſexto oſſis ſacri oſſibus hic quartus muſculus principium mutuetur. [a] Qui modò ſubſequitur muſculus, aut unius, aut duorum, aut trium etiam uice prout cuique uiſum erit, referri poterit. Eſt nanque muſculus iſte, cuius dum tibiæ motores enarrarem, ſuperiùs memini, ipſum quintum Galeni muſculum ibidem appellans. Sub [b] tribus enim poſterioribus capitibus, quæ à coxendicis oſſis appendice pronata, tertium, quartum, & quintum muſculos tibiam mouentes conſtituebant,[c] quartum caput conſiſtit, quod etiam obiter dum illos recenſerem, deſcriptum eſt. A tota igitur appendicis [d] ſede, tribus dictis iam poſterioribus capitibus non occupata, ad pubis oſſis uſque regionem qua inferior oſſium [e] commiſſuræ finis habetur, principium ducit muſculus amplus inſignisqꝫ, &, ut ſemel dicam, totius corporis citra controuerſiam mole maximus. Hoc principium ſecundùm eius appendicis amplitudinem prodiens, exactè carneum uiſitur, ea tantum [f] parte excepta, quæ tribus commemoratis tibiæ muſculorũ capitibus proximè ſuccedit. Hæc enim neruea admodumqꝫ ualida poſteriori ſede exiſtit, ſed interna ſede, ut & totus muſculus carnea, ſimiliter ac reliquus muſculi exortus, conſpicitur. Muſculus iſte eiuſmodi enatus principio,[g] ſtatim parui femoris [h] proceſſus radicem ad poſteriorem ipſius regionem amplectitur, & deinde ab hac in acutam aſperamqꝫ femoris oſſis [i] lineam cõtinuò inſeritur, quam in poſteriori femoris ſede ſecundùm ipſius longitudinem deorſum à parui proceſſus radice protendi, in primo libro dictum eſt. Quemadmodum itaque muſculi huius principij continuus eſt ortus, ita quoque continua eiuſdem uiſitur inſertio, ſi modò [k] poſteriorem muſculi partem excipias, quam [l] tendinem in interni femoris capitis radicem inſerere modò dicam. Hæc enim pars à coxendicis appendice nerueo exortu pronata, muſculum quodammodo per ſe efformat, qui in miram uentris amplitudinem dilatatus, deorſum rectà per femoris poſteriora fertur, donec denuò gracileſcens, teretem tendinem [m] in internum femoris caput inſerat. Et niſi huius maximi cor-

Tertius.

Quartus.

Quintus.

o 11 tab. Σ. 6 υ. 12 t.
p 11 tab. x, z.
q 2 fi. cap. 29 li. 1 a, b. uerſus i, i.
r fi. ca. 1 P, P.
s 11 ta. α.
t 2 fi. ca. 30 li. 1 X.
u 11 ta. φ, 12 ta. u.
x 1 fi. ca. 18 li. 1 D, E, F.
y 11 tab. β.
z 1 fi. ca. 30 lib. 1 Y.
Hæc petes ex figuris ca. 18 li. 1.
a 12, 13 tab. Ξ, Σ, Π. 2 ς. 5 ω. 6 ς. 7 β. 8 φ, C. 9 χ. 10 ρ. 11 &.
b 11 tab. λ, μ, ν.
c 12 ta. δ.
d 2 fi. cap. 29 lib. 1 à p ad q.
e ultimarũ fig. li. 1 ς.
f 12 ta. Δ.
g 12 ta. Σ.
h 1, 2 fi. ca. 30 li. 1 a.
i 1 fi. ca. 30 li. 1 d, d.
k 12 ta. Ξ.
l 12 ta. x.
m 1 fi. cap. 30 li. 1 K.

poris seu quinti femur mouentium musculi parti, reliqua musculi pars[n] adnasceretur, illa distincti & peculiaris musculi uice ab omnibus meritò haberetur. Nunc autem quum posterior hæc pars adnatam continuamq́ue eiusdem musculi aliam habeat partem, nihil obstabit diuersis doctrinæ modis, aut unum (uti nos hactenus fecimus) uniuersum hunc musculũ appellare, aut primùm in[o] duos illum distinguere: ut scilicet unus esset, qui femoris interno capiti tendinem porrigat, alter uerò qui acutæ femoris lineæ implantatur. Atque hæc una est[p] inscriptio, istam posteriorem partem ab anteriori distinguens. Verùm &[q] anterior rursus pars inscriptionem quoque obtinet, non tamen adeò manifestam, ac modò narratam, uerùm talem, cuius gratia hanc partem in duas portiones, aut si quis uelit, in duos musculos subdiuidere, integrum sit. Huius nanque anterioris quinti musculi partis portio, quæ enascitur ab anteriori appendicis ossis coxendicis sede, quæ à pubis ossium commissura ad infimam usque coxendicis partem pertinet, ab illa anterioris musculi partis portione, inscriptione quadam dirimitur, quæ à reliqua appendicis sede usque ad posterioris partis musculi totius anteriorem regionem pronascitur. Præterea duæ hæ anterioris partis portiones, non inscriptione impressioneúe solùm distinguuntur, sed etiam fibrarũ ductu, ac item insertione: quemadmodum etiam totius musculi posterior pars ab anteriori fibrarum insertionisq́ue occasione differt.[r] Portio nanque anterioris partis, quæ pubis ossium commissuræ proxima est, admodum obliquas & ferè transuersas exigit fibras, quæ ab exortu retrorsum ad radicem parui femoris processus contendunt, & superiori parti acutæ femoris lineæ inseruntur. Reliqua autem anterioris partis portio, quæ ad infimam magis coxendicis ossis sedem principium ducit, obliquas quidem exigit fibras, sed propemodum rectas, & inferiori asperæ prominentisq́ue lineæ sedi continuò implantatas. Ac proinde aut mecum unum constituito in uno femore musculum, aut si uisum fuerit utrasque partes duorum musculorum uice enumerato: aut si maiori adhuc numero, iam in sectione peritior, caperis, anteriorem partem in duos musculos subdiuidito, tres enarraturus, ea tamen lege, ut situi, functioni, figuræ, crassitiei, neruosæ & carnosæ parti magis quàm numero attendas, & obserues pariter me de hominum, non autem simiarum musculis secus quàm Galenum loqui. ne si forte aliquando illum legens me posteriorem huius quinti musculi partem, quæ radici interioris capitis femoris implantatur, oscitanter spectasse arbitreris, quod illam tendine insertionem moliri scripserim, quum interim carneam insertionem in caudatis simijs tentet.

Quinque primorum femoris musculorũ munus.

Hactenus commemoratis quinque musculis, tensio femoris primariò concreditur, & ijdem quoque femori in motu, qui in latus & in circumactu quoque fit, ut nunc audies, famulantur.[s] Primus enim ualidæ & in neutram uergentis partem extensionis autor est, amplo ipsius principio, & lato tendine femur reuellens. Si uerò elatiorem duntaxat sui principij partem tetenderit, aut humiliorem, non quidem in neutrum latus inclinantem efficiet tensionem, uerùm in hoc illudúe latus uergentem.[t] Secundus autem extendit simul, & sursum uersus exteriora trahendo femur, ipsius caput intrò in coxendicis ossis acetabulum adigit.[u] Tertius &[x] quartus femur quoque modicè sursum trahentes, tendunt. Deinde & quartus etiam foras circumagit: tertius autem femur circumuertit paulò magis in posteriora tendens, quàm sursum trahens. At utrique multò infirmiùs motui qui in gyrum fit subministrant, quàm musculi, quibus hoc proprium munus delegari paulo pòst audies. Cæterùm[y] quinti musculi fibræ posteriores, seu musculi illius posterior pars, rectis donata fibris, crus firmum stabilit, ac terræ affigit, femur extendens. Anterioris autem partis posterior portio, non minus id ipsum suis fibris præstat, cum modica tamen femoris ad interiora adductione. Altiores uerò fibræ, quæ ossis pubis[z] cartilagini uicinæ sunt, aut potiùs anterioris musculi partis prior portio, introrsum ducit femur, & fibræ huius portionis altiores, ita femur ducentes, illud quoque sursum reuellunt, flexionisq́ue quodammodo autores euadunt. Nunc enarratis quinque musculis, flectentes opponuntur, qui illis pauciores sunt, nempe tres tantum proprij, quos sextum, septimum & octauum memoriæ confirmandæ gratia numerabimus.

Sextus.

[a] Sextus itaque is est musculus, quem dum dorsum mouentes musculos recenserem, atque de lumborum musculis sermo incidisset, Galeni gratia, descripsi. quòd is in lumborum musculorum enarratione ab hominum compositione, suis simijs delectatus, aberrauerit. Hic igitur musculus ex undecimæ & duodecimæ thoracis, & primæ, & secundæ, & tertiæ lumborum uertebrarum lateribus, carneo enascitur[b] principio, quod simulatque prodijt, musculum teretem constituit, deorsum obliquè uersus exteriora descendentem. Procurrit enim per interiora ossis ilium semper carnosus permanens,[c] quousque ad eam ossis pubis[d] regionem deuenit, quà coxendicis ossis nomen assumit. Hîc nanque in ualidum & teretem cessans tendinem, dictam nunc pubis ossis sedem transcendit, & deorsum produ-

Lib. 2 de Adm. sect.

n ut c ad Φ in 8 ta.
o 13 tab. Ξ distinguitur à Σ & Π.
p Inter Φ et c 8 tab.
q 13 tab. Σ, Π, quæ distinguitur in Π & Σ.
r confer inter se 12 ta. Σ, Π, Ξ.
s 9 ta. Π.
t 10 ta. Σ.
u 11 ta. Σ.
x 11 ta. Φ.
y 12, 13 ta. Ξ, Σ, Π.
z ultima 1 fi. li. 1 s.
a 8 ta. Θ. 4 c. 5 Χ. 6 π. 7 t. 13 Β. 14 c. 16 K.
b 8 ta. Δ.
c 8 ta. b.
d 1 fi. ca. 29 lib. 1 T.

productus, tandem interiori seu minori femoris[e] processui[f] implantatur, elatiorem processus partem occupans. Musculi huius gratia, ubi pubis ossi expanditur, uelut sinus aliquis insculpitur ligamento ex osse nato obductus, ut simul tutò nec errabundus hàc sexti musculi tendo descenderet, nec intensus laxatusúe ossis duritie uitiaretur. [g] Septimus ex tota interiori ossis ilium[h] regione tanquam ex semicirculo quoque carnosam originē accipit, & lato hoc eductus principio, paulatim arctior crassiorq́ redditur, deorsum in priora corporis procedens. Ex omnibus enim eius lati principij fibris teres efformatur musculus, qui per altiorem ossis coxendicis[l] regionem uectus, adhuc carnosus ad minorem femoris processum descendit. Vbi uerò processui uicinius appropinquat, in teretem quoque cessat[m] tendinem, qui humiliori eius processus parti, prædicto nunc tendini proximus inseritur. Porrò quà hic musculus super coxēdicis ossis elatiora deorsum tendit, cauitatem quoque quodammodo & sinum, ne uagabundus feratur, in osse obtinet. [n] Octauus musculus oscitanter secantibus femur mouentium[o] quinti & maximi totius corporis musculi portio censetur, ex pubis osse carneo amploq́ initio in homine enatus. Ex tota enim ossis pubis[p] linea, ab anteriori coxendicis ossis acetabuli sede ad ossium pubis usque commissuram extuberante, musculus hic principium ducit, quod ad posteriora admodum obliquè descendens, æquè amplum tantisper asseruatur, donec breui, sed amplo, tendine femoris ossi[q] inseratur. Fit uerò ipsius insertio è regione parui femoris processus in interius femoris latus, obliquè deorsum uersus posteriora tendens. Hic musculus in hominibus liuidum se spectandum offert. at non æquè, atque in caudatis simijs, quibus musculus iste minor & nō similiter lato principio enatus conspicitur. [r] Tribus his musculis Natura ut simul femur flecterent, & introrsum uersus alterum crus admouerent, commisit. Sextus enim, quem flectentium primum recensuimus, sursum ualidè femur attrahit flectitq́, ad interiora id adigens. Septimus similiter femur sursum attollendo flectit, & paulò insignius sexto, uersus interiora, admouet. Octauus modicè sursum femur contrahit, infirmæq́ flexionis autor censetur, uerùm adhuc magis septimo introrsum uellit. Ita profectò ut flectentes & extendentes musculos, duobus quoque reliquis ad interiora exterioraq́ motibus, Natura præfecerit. Porrò tribus flectentibus,[s] musculus quem inter tibiæ motores nonum enumeraui, aliquid auxilij suppeditare creditur. Non enim adeò absonum est, & hunc secundariò quum tibiam extendit, ad femoris flexionem accommodare, quum ex coxendicis ossis[t] tuberculo quopiam enatus, rectà deorsum in priorem tibiæ partem excurrit. Verùm quemadmodum hunc femoris flexioni opem ferre arbitraremur, omnes etiam reliquos tibiam mouentes, qui ex coxendicis, aut pubis, aut ilium osse in tibiam procurrunt secundariò femoris motuum opifices esse, meritò (quamuis non ita rectè) assereremus. Cæterùm duo adhuc supersunt musculi femur contorquentes, quos in præsenti sermone nonum ac decimum numerabimus.[u] Nonus itaque liuidus, &, ut cæteri huius articuli, carnosus uisitur, & transuersim in exteriora protēsus, totum pubis ossis[x] foramen exteriùs contegit. Deinde per exteriorem[y] ceruicis femoris sedem productus, ualido satis & utcunque amplo tendine, insertionem molitur, in magni femoris processus[z] sinum, qui femoris ceruicem & caput ossis coxendicis acetabulum subintrans, è directo respicit. [a] Decimus internam dicti nu per foraminis sedem occupat, nono longè ualidior, & ob Naturæ artificium accuratè perpendendus. Huius nanque principium exoritur à tota[b] linea, quæ ab interna ilium ossis sede, qua primi ossis sacri ossis transuerso processui committitur, per internam coxendicis ossis & pubis regionem, ad pubis usque ossium commissuræ elatiorem partem protenditur. Latum hoc decimi musculi principium, quod ueluti tribus lineis seu inscriptionibus insignitur, similiter ut reliquorum ferè præsentis articuli musculorum capita, carnosum est, & totam internam ossis pubis & ossis coxendicis sedem occupans, liuidumq́ apparens, sensim adeò[c] arctatur, ut eius amplitudo coxendicis ossis[d] interuallum non uincat, quod inter acutum ipsius processum, & posteriorem sui appendicis sedem habetur. Ad hoc enim interuallum, quod amplum sinum sibi insculptum gerit, decimus musculus[e] reflectitur extrorsum, magnum femoris accedens processum. Atque hunc sanè reflexum magna Conditoris industria musculus molitur. quà enim musculus ad[f] sinum hunc circumuoluitur, externa parte carnosus est, ea autem parte qua sinum tangit, omnino neruosus conspicitur, & ueluti[g] tres teretes commonstrat tendines, serie quadam ad sinum reflexos. Tendines hi lati in musculi substantia incipiunt paulò anteaquam musculus sinum contingat, sed quà sinui obuoluuntur strictiores euadunt, singuli rursus in magno hoc sinu peculiarem sinum sibi uendicantes. Amplus enim sinus duos leuiter extuberantes ostendit lineas, quæ transuersim ductæ magnum sinum

Margin notes (left): e 1, 2 fi. ca. 30 li. 1 d. — f 13 ta. β. — g 8 ta. Λ, 3, 13 tab. γ. 4 ta. ι. 5 φ. 6 ο. 7 χ. 14 d. — h 3 fi. cap. 29 li. 1 inter P, L, K, K, N, O. — l eiusdem fi. T. — m 13 tab. γ. iuxta β. — n 8 tab. Σ. 1 m. 3 d. 4 υ. 5 ψ. 6 ρ. 7 α. — o 8 tabu. Φ & c. — p 2 fi. ca. 29 lib. 1 secundum X, V adu. — q 1 fi. ca. 30 lib. 1 c, c. — r 8 ta. Θ, Λ, Σ. — s 4 ta. φ. — t 1 fi. ca. 29 lib. 1 S. — u 8 ta. Υ. 13 ta. α. 14 e. — x 1, 2, 3 fig. ca. 29 li. 1 r. — y 1 fi. ca. 30 li. 1 D. — z eiusdem fi. R. — a 10 ta. ι. 11 θ. 12 α. 13 γ. 16 F, G, H. — b 3 fi. ca. 29 lib. 1 M, N, O. — c 16 ta. F et G coarctantur ad H. — d 2 fi. ca. 29 li. 1 inter d, & l. — e 12 ta. α. — f 1, 2, 3 fig. ca. 29 li. 1. k. — g 13 tab. f, t, u.

Margin notes (right): *Septimus.* — *Octauus.* — *Sexti, 7, & 8 munus.* — *Nonus.* — *Decimus.*

ueluti in tres partiuntur, tribus eius musculi tendinibus cælatos. Tendines ubi sinum superarunt, inuicem collecti in unum finiunt tendinem,[h] sinui magni femoris processus unà cum nono musculo implantatum. Quum itaq; tres hos tendines, qui exteriori parte carnem obnatam habent, intueberis, facilè colliges hîc Naturam decimo musculo robur additum uoluisse: ne si carneus omnino esset, in reflexu & motu, ossis duritia compressus laceraretur. Quin etiam sinui ligamentum, seu crassa ualidaq; membrana obnascitur, ne ossis contactus musculum in reflexu uitiaret. Ad hæc, ligamentum id læue admodum, & uiscido unctuosoq; humore oblitum est, quo facilior musculi ad sinum efficeretur circumactus: quod Naturæ artificium in rotulis & cardinibus sedulò imitamur, non solùm motum accelerantes, uerùm ut seriùs, qui reflectitur funis, attritu corrumpatur studentes. Præterea ut solo rotulæ sinui funem non committimus, sed rotulam in trochleo aut furcula (ne ex sinu funis labatur) firmamus, ita quoque Natura ossium sinu non contenta, à superiori sinus parte[i] unum, & ab inferiori alterum eduxit musculum, qui ambo unà cum decimo porrecti, illum quo minus sua sede declinaret, asseruant. Ab acuto enim coxendicis ossis[k] processu, carneus enascitur musculus, superiori parti decimi musculi ad ipsius usque insertionem adnatus. Deinde ab appendice quoque ossis coxendicis alius similiter carnosus & gracilis prodit, inferiori decimi musculi sedi ad insertionem exporrectus. Vterque enim in sinum magni femoris processus insertionem cum decimo molitur, & cum ipso circumductui femoris subministrat. Cæterùm subinde non solùm eiusmodi musculos ad elatiorem & humiliorem reflexus sedem pronasci conspicies,[l] imò etiam ab interna regione, ubi iam flexus nõ amplius obliquatus ad femur ducitur, carnosam substantiam à coxendicis osse enasci obseruaturus es, quasi tres illi tendines in carneam à coxendicis osse pronatam substantiam, post flexum immitterentur, itaq; inuoluti ad magnum femoris processum contenderent. In tuo igitur est arbitratu, aut hos musculos, aut carneam molem tendines excipientem decimo iungere, atque ita proprios femoris musculos decem enumerare: aut si mauis, utrunque distingues, & duodecim recensebis. Rursus si quintum musculum in tres diuiseris, omnes erunt quatuordecim. In nostro itaque numero decimus unà cum duobus illis gracilibus femur in posteriora circumagit, nonus uerò in anteriora, nihilò secus quàm si baculum inter duas manus extensas repositum, alternatim in priora & posteriora ductis manibus circumuerteres. Nonus enim & decimus manibus respondent, baculo autem femur non ineptè assimilaueris.

Carneæ portiones decimo musculo attensæ.

Quot femur mouentes musculi possint constitui.

h 1 fi. ca. 30 li. 1 R.

i unus 11 ta. 12 ß. 13 x. 14 f. alter earundem ta. κ. γ. z. g.

k 2 fi. ca. 29 li. 1 d.

l 13 ta. y.

MVSCVLORVM FEMVR MOVENTIVM administratio. Caput LVII.

Eorvm qui femoris motibus præsunt musculorum administrationem, ab extendentibus meritò in illo crure, in quo tibiæ motores aggressus es, exordieris. Assumpta itaque ex minus fragili ferro nouacula, quæ ossis impetum aliquando sustinere possit,[a] primi musculi caput (si modò dum mouentes tibiam musculos dissecares, illud non abstuleris) ab osse coccyge & ilium ossis dorso, transuersis sectionibus niteris abradere, quousque in secundum musculum incidas. Quando autem uniuersi musculi principium ab osse derasum erit, licebit hoc reflectere, & solis manibus (nisi nouacula quoque uti uoles) à subditis partibus ad magnum usque femoris processum liberare. Quod ubi præstiteris, ipsius longam intueberis[b] insertionem, procul etiam sub magni femoris processus radice descendentem. Hæc enim non uulgariter uenit perpendenda, uti neque huius musculi forma, substantia, fibrarũ ductus, & munus, uel abscessuum duntaxat nomine, quos crebro in ipso & præcipuè iuxta magnũ processum in illus tendine incidimus.[c] Secundus dein pariter ab ilium osse nouacula dirimendus est, mente adhibita, ne tertij quoque principium unà adimatur. exortus enim cõtinuitas, quæ linea duntaxat interstingitur, utrunque musculum unà facilè auferri sinit. Vbi itaq; sensim reflexo secundi musculi initio, & transuersis semper secundùm ilium ossis dorsum factis sectionibus, ad tertij musculi principiũ deueneris, secundus iam totus uenit reflectendus, & manibus attractus, ad insertionem usq; à tertio diuellendus.[d] Tertius quoq; eadem ratione ab ossis ilium dorso, post secundum abradetur: atq; hoc ad ipsius etiam insertionem deducto, quartus ab ossis sacri lateribus cultello auferetur, & manibus apprehensus, ad magnum usq; femoris processum à ligamento cui innititur, & coxendicis articulo dirimetur. Facillima enim horum, postquam primum administraueris, est aggressio,

Primi musculi administratio.

Secundi.

Tertij.

Quarti.

a 9 ta. π.

b 10 ta. π in sinistro crure.

c 10 ta. τ.

d 11 ta. τ.

qua

qua obita, licebit singulorum motibus examinatis, omnes quatuor abijcere. [c] Quintum post hos musculum à coxendicis ossis infima sede, & pubis osse acutiori nouacula simul totum callidè abrades, & ad suam in femur insertionem illum perducens, eam accuratè obseruato, non neglectis ipsius inscriptionibus, seu delineamentis, fibrarumque ductus differentia. Animum etiam dum hunc præscindis accommoda, ne simul quoque [f] octauum musculum, tanquam quinti partem incautus auferas. Quinto itaque à femore rescisso, acutiori cultello à lateribus corporum undecimæ & duodecimæ thoracis uertebrarum, & trium primarum lumborum, [g] sexti musculi caput uenit liberandum, & capite eius apprehenso, totus musculus ad paruum usque femoris processum, à subditis est dirimẽdus. quod si uoles, solius manus ope, perfeceris. Nisi fortè & hunc musculum, quum dorsum mouentes administrares, iamdudum inspexeris. Postquam uerò ipsius tendinem, & quo super pubis os fertur [h] sinum indagaueris, [i] septimus opportunè aggredietur. Hunc itaque nouacula transuersis ductis sectionibus, ab interna ossis ilium sede ad coxendicis usque os quà descendit erades, & musculo manibus eleuato, ad minorem usque femoris processum, ipsius insertionem consideraturus, detrahes: non prætcrita interim sinus sui, quo deducitur, inspectione. Mox [k] octauum transuersa linea à pubis osse abscectum usque ad insertionem, quæ similiter suo principio lata est, diuelles: obseruans interea, ne [l] nonum quoque imprudens adimas. Duo qui adhuc supersunt musculi, quoniam pubis ossa dum uesicæ & sedis spectares musculos, dirempta sunt, atque iam unum tantum crus, in quo tibiam mouentes musculi administrabas, ad manum habes, facilè secabuntur. Nonum itaque & [m] decimum à pubis osse & coxendicis abrades, & ipsorum connexum & in maioris femoris processus sinum, ac implantationẽ examinabis, nequaquam perfunctoriè prætereriens decimi reflexum, & quæ ad huius latera undique nascitur, [n] musculosam substantiam cum decimo musculo ad insertionem usque exporrectam. Hæc enim citra corporis nostri Opificis solertiæ laudem hymnumque nunquam prætergredieris. Quum hos femur circumuertentes resecueris, [o] membrana se spectandam offert, totum pubis ossis foramen comprehendens, & hoc loco sibi utrinque incumbentes musculos dirimens. Similiter etiam ab acuto coxendicis ossis processu, in quinti sacri ossis latus [p] durum ligamentum produci contueberis, cui [q] quartus femur mouentium musculus innitebatur, quodque hæc ossa firmius committit. Deinde [r] aliud iamdudum sese obtulit ab eodem sacri ossis latere, cui nuper dictum inseritur, enatum, atque in posteriorem, illicque elatiorem coxendicis ossis appendicis [s] sedem insertum, quod [t] recti intestini, ut & mox in enarratione præcedens, musculorum firmamentum efficitur. Articuli uerò coxendicis ligamenta, unà cum genu articuli, & pedis ligamentis in unũ Caput reijciam, pedis & digitorum ipsius musculorum sermoni subnectendum.

Marginal references: e 12, 13 tab. Ξ, Σ, Π. — f 8 ta. Σ. — g 8 ta. Θ. — h 1, 2, 3 fig. ca. 29 lib. 1 T. — i 8 ta. Λ. — k 8 ta. Σ. — l 8 ta. Ψ. — m 16 ta. F, G, H. 12 α. — n 13 tab. x, y, z. — o 14 tab. b, b. — p 10 tab. γ. 11 κ. — q 10 ta. β, 11 Φ. — r 10 ta. d. — s 2 fi. ca. 29 lib. 1 l. — t 8 fi. li. 5 ab Υ, ad a. de in b, c.

Quinti. — Sexti. — Septimi. — Octaui. — Noni & decimi. — Quorundam ligamentorum inspectio.

DE LATESCENTE TENDINE, CVTI plantæ subnato. Caput LVIII.

Ordo in reliquorum adhuc musculorum tractatione obseruandus.

OMNES quos hactenus non commemorauimus musculi, in tibia & pede reponuntur pedis, ipsiusque digitorum motibus famulantes. Quo autem & hi aptiùs pertractentur, primùm pedis motores recensebimus, & dein de qui digitorum duces existunt, ut tunc postmodum quot quaque sede sint, unà colligentes, eorundem administrationem subnectamus. Verùm quanto Galeni oratio in secundo de Administrandis sectionibus obscurior imperfectiorque est, & non undique suis in tertio de Partium usu placitis respondet, tanto eiusmodi musculorum diligentior nobis sermo instituendus uenit. Neque profectò cum Galeno arbitrari conuenit, simiam ab homine duntaxat in pedis digitorum diductu differre, quòd scilicet simia longiores, & magis discretos digitos quàm homines adipiscatur. Imò musculis magna sanè est differentia: quam si non omnem, ne prolixior fiam, explicuero, prout orationis tamen ordo requiret, quæ mihi animo obuersabitur, lubens enarraturus sum: sedulò studiosos hîc admonens, ut non solum uera hominis musculorum enarratione & inspectione contenti, simiam quoque aggrediantur, quo Galenum (qui nusquam æquè ac in Anatome arduus est) fœlicius intelligant, ne quum hunc (uti profectò debemus omnes) profiteri instituerint, suos præceptores imitati, elegantissimam, maximamque ipsius librorum copiam, qui Anatomica complectuntur, negligant: & solùm illis quæ quiuis mediocriter in liberalibus studijs eruditus citra omnem præceptoris operam assequitur, sese totos dedant: memores, quàm turpiter in leuibus Galeni operibus pedem, qui sese Galenicos hodie ap

Magna simiæ ad hominem differentia.

pellitant, retrahere cogantur, quoties in sectionis & corporis partium mentionem Galenus incidit. incidit autem creberrimè, tum quòd dissectionibus mirificè oblectabatur, tum quòd medico in corporis quod sibi curandum proponit, mentionem subinde sit prorumpendum. At age[a] tendinem plantæ cuti subtensum aggrediamur, in quo in primis homo à simia insigniter differt. Hæc nanque proprium qui hunc producat tendinem exigit musculum, ab externi femoris capitis radice in posteriori sede carnoso principio enatum, & sub[b] duobus musculis occultatum, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, prominentem in sura partem efformare, atque in calcis os inseri dicentur. His itaque musculis is simiæ musculus coopertus deorsum carnosus fertur,[c] illi forma perquam similis, qui latum in manu producit tendinem. Postquam uerò ad mediam usque longitudinis tibiæ descendit, in gracilem cessat tendinem, qui duobus illis musculis non amplius obtectus, ad horum tendinis, quem ipsi producunt, internum latus porrigitur, decliuis ad posteriorē calcis sedem descendens, quæ priuatim in caudatis simijs, ut & canibus, sinum sibi exsculptū gerit, quo hic tendo non errabundo ductu, tutò uehitur: calcis ossi interim, nisi fortassis transuersi alicuius quo obducitur ligamenti interuentu, non adnatus: atq; in hoc à Galeni descriptione in primo de Administrandis sectionibus libro uarians, quòd in duas non discindatur partes, altera quidem calci insertus, altera uerò in latum tendinē explicatus. Calcem enim totus superat, & in pedis plantam dilatescit,[d] musculo quem secundum quatuor digitorum articulos flectere audies, obnatus, atque manifestiùs in inferiorem quinq; pedis digitorum sedem protensus, quàm latus manus tendo digitos accedit. Deinde ut latus tendo manus cuti citra alicuius corporis medium non obnascitur: ita neque in pede, quandoquidem multus adeps tendinem & cutem intercedit, idq́ue potissimùm in hominibus, quibus nullus omnino musculus latum tendinem educit. Verùm ab infima calcis parte, qua terræ innitimur,[e] ualidum ligamentum prodit, totam inferiorem pedis amplitudinem subiens, si unum utrinque musculum exceperis, cui id non obducitur. In interno quidem pedis latere is[f] musculus est, qui pollicem à cæteris abducere dicetur. in externo autem,[g] qui minimum digitum à cæteris amouet. Obnascitur itaque hoc ligamentum longè manus tendine crassius, & robustius, toti inferiori sedi eius[h] musculi, quem secundos quatuor digitorum articulos flectere docebimus. atque id eo fit pacto, ut quis propriam eius musculi membranam hoc ligamentum diceret, nisi iuxta digitorum radices, quà eius musculi tendines transuersum digitorum ligamentum subeunt, id abscederet. & dein transuersis digitorum ligamentis obductum, ac in quinque partes discretum, inferiori quinque digitorum sedi obnasceretur. Cæterùm uti paulo antè monuimus, plurima duriusculi adipis copia ligamentum id (aut utcunque appellare tibi uisum sit) & cutem intercedit, quanquam interim fibrosis nexibus admodum frequentibus ipsi committatur. Eiusmodi itaque ligamentum priuatim homines tendinis lati uice exigunt: quod si fortè ab aliquo ducendum fuisset tendine, profectò illum ualidum crassumq; admodum procreari oportuisset. Nam si manus tendinem cum hoc corpore ligamentoso contuleris, quadrupla tendinis per cubitum exporrecti crassities, in tibia neutiquam suffecerit. Nihilo minus tamen in hominis tibiæ posteriori sede[i] musculum reponi audies, qui carnoso principio ab exteriori femoris capite enatus, & carnosus priusquam bene poplitem superauit esse desinens, tendinem producit, longè illo qui manus latum tendinem educit, graciliorem. Verùm hic tendo pedis plantam hactenus mihi neutiquam subire uisus est, at interno calcis lateri ad posteriorem ipsius sedem implantatur, neutiquam summè posticam calcis sedem, ut ille caudatarum simiarum musculi tendo, attingens, multoq; adhuc minus sinum in hac calcis ossis sede sibi uendicans, quo non errabundus uehatur. Quòd uerò mihi commemoratum in hominis pede ligamentum, & simiæ latus tendo, parem usum cum lato qui manum subit tendine præstent, conformationis similitudo argumento est, atque id eo adhuc firmius persuadet, lati in manu tendinis non infrequens defectus. Haud semel enim illum in manu deesse, &[k] transuersum in interna brachialis sede repositum ligamentum sui portionem porrigere, quæ tendinis lati uicem supplebat, in homine secus multo quàm in simijs comperi. Vti etiam à[l] tendinibus brachiale flectentibus, eum tendinem produci interdum obseruatum est, nunc ab illo qui quarto brachialis ossi insertus brachialis flexus autor est, nunc ab illo qui per transuersum brachialis internæ sedis ligamentum ductus, postbrachialis ossi indicem suffulcienti multo antè inseri dicebatur.

Simiæ ab homine in tendine pedi subnato differentia.

a 13 tab. v. 14 f.
b 12 tab. φ, Υ.
c 3 ta. π.
d 14 ta. Θ.
e 13 tab. v. 14 f.
f 13 ta. ρ.
g 13 ta. σ.
h 14 ta. Θ.
i 13 ta. +.
k 4 ta. t.
l 3 ta. Δ, m.

DE

DE MVSCVLIS PEDEM MO- uentibus. Caput LIX.

Pedis motus.

VNIVERSVM pedem perinde ac extremam manum flectimus, & extendimus, & deinde in latera (quamuis interim obſcuriſſimè) ducimus, idq; plurium & diligentiſſimè ob crebra quæ ipſis contingunt uulnera diſtortionesq; obſeruandorum muſculorum beneficio. Qui uerò articuli his motibus ſubminiſtrent, in pedis oſſium enarratione, ſuperiori libro non obiter percurrimus. hîc autem pedem mouentium muſculorum numerus à poſteriorẽ tibiæ ſedem occupãtibus, opportunè inchoabitur. [m] Primus itaque à radice interni femoris [n] capitis unico enaſcitur principio, ſi modò ipſius continuitatem ſpectes. ſi autem ſubſtantiæ animũ attenderis, id principium duplex apparebit. [o] unum quidem ſuperius, & magis iuxta femoris medium interius: [p] alterum uerò inferius, & nonnihil exterius, pari omnino modo, quo rectum abdominis muſculum [q] enaſci retulimus. Superior nanque principij huius muſculi pars carnea lataq; eſt, & deorſum protenſa, paulo ſub genu articulo cum reliqua initij parte confunditur, quæ exactè neruea liuidaq; in exortu erat, & deorſum rectà per genu articuli poſteriora deſcendens, ualde carneum craſſumq; efformat muſculum, qui formam exacti (ut ſic dicam) muſculi refert. [r] Priuſquam uerò muſculus iſte ad medium tibiæ longitudinis iam anguſtior redditus pertingat, carnoſus eſſe deſinit, & ex ſuæ inferioris partis amplitudine tendinem latum educit, in cuius medium aliquandiu adhuc carnoſa muſculi pars porrigitur. Atque hic muſculus in interno latere poſterioris tibiæ ſedis ducitur: in externo autem latere [s] ſecundus muſculus conſiſtit, qui ſimiliter ac primus ab externo femoris capite enatus, deorſum fertur, omni ex parte primo muſculo ſimilis. Quum uerò utrique à femoris capitibus deorſum tendunt, non procul ab exortu ſeſe [t] contingunt, inuicem fibroſis nexibus hærentes. At quo magis deorſum prorepunt, eo ualidiùs connaſcuntur, ut iam tendo, quem ſinguli producunt, [u] unus omnino ſit, ab utriſq; enatus muſculis. Interior tamen, ſeu primus muſculus nonnihil diutius carneus, quàm ſecundus, deorſum ducitur, quod in muſculoſis citra ſectionem eſt euidentiſſimum. Duo enim in ſura prominentes muſculorũ uentres, carneæ partes ſunt præſentium muſculorum, ſuræ magnam molem efformantium. Tendo autem ab ambobus muſculis enatus, & paulò anguſtior redditus, in caudatis ſimijs in poſteriorem calcis ſedem ualidiſſimè inſeritur. In hominibus uerò non multo ſub carnoſa muſculorum ſede, ſubiecto cuidam [x] muſculo [y] adnaſcitur, quem quartum inter pedis motores recenſebimus. Atque hic connexus adeò eſt pertinax, ut nulla ratione hunc tendinem ad calcem uſque à ſubiecto muſculo dirimere queas, & aſſerere cogaris, ab hoc tendine & quarti muſculi tendine, [z] unum efformari in poſteriorem calcis ſedem inſertum. Ac proinde etiam Galeno ſuccenſebis, dum alios ſectionis profeſſores falſò increpat, quòd duorum primorum muſculorum tendines tertio cuidam tendini commiſceri, neque alteri non connexos in calcem inſeri ſcripſerint. Hoc nanque uerè de hominibus illi prodiderunt, parum ſoliciti, num tendines ſecus in ſimijs calci implantarentur. [a] Tertius muſculus ille eſt, quem ſuperiori Capite tendinem inſigniter gracilem producere diximus. Ab externo enim femoris propter genu articulum capite teres enaſcitur principium, iamiam in ipſo exortu carneum & gracile. Ab ortu tamen non ita procul dilateſcit, exacti muſculi uentrem utcunque craſſiuſculum referens: uerùm mox ſub poplite uenter iſte [b] graciléſcens, ſummè gracilem tenuem'que educit tendinem, qui quemadmodum & muſculi uenter, ſub duobus nuper commemoratis muſculis occultatus, & ſuper quartum expanſus, ſenſim obliquè deorſum prorepit, quouſque ad internum duorum primorum muſculorum tendinis latus [c] elabatur, ubi is quarto muſculo ualidiſſimè connecti incipit. Tertij muſculi tendo hinc deorſum ad internum uſque calcis latus fertur, iuxta poſteriorem calcis ſedem ipſi implantatus, non autem pedis plantam ſubiens, illius muſculi modo, quem in ſimia latum plantæ tendinem educere priùs recenſui. [d] Quartus non ſolum ſuram conſtituentium muſculorum, uerùm etiam omnium tibiam amplexantium maximus, poſteriorem tibiæ regionem ſua amplitudine occupat. [e] Enaſcitur enim ex poſteriori ſede [f] coarticulationis fibulæ ad tibiam, nerueo & ualido initio, quod deorſum modice ductum adeò dilateſcit, ut latitudinem tibiæ oſſis & fibulæ uincat. non tamen æquè craſſus eſt, ac latus amplus'ue. Ex hac uerò amplitudine priuſquam medium tibiæ longitudinis ſuperauit, ſenſim arctatur, & paulo ſupra calcis regionem in ualidiſſimum & craſſum degenerat tendinem, non ſolum ab ipſo [g] formatum, ſed etiam à primi & ſecundi muſculi tendinis concurſu. Ex tribus itaque his muſculis procreatus tendo, uniuerſæ poſteriori calcis [h] ſedi implantatur, quam

Primus pedē mouentium

Secundus.

Lib. 2 de Admi. ſecti.

Tertius.

Quartus.

m 12 ta. φ. 16. 2 μ. 3 ſ. 8 p. 91. 13 τ. 14 n. 16 a. n 1 fi. ca. 30 lib. 1 E. o 12 tab. ω. p 12 tab. ρ. q 5 ta. n, o. r 12 ta. ſ. s 12 ta. Υ. 1 n. 2 μ. 4 cha ract. 16. 6 tab. cha. 9. 9 ta. ſ. 13 τ. 14 o. 16 b. t 12 ta. τ. u 12 ta. υ. x 13 ta. Υ. y 13 ta. ad n. z 13 tab. λ. aut 8 r adſ. a 13 ta. φ. 1 ta. 1. 2 r. 3 τ. 8 ſ. 9 μ. 12 ω. 14 n. 16 c. b 13 ta. ſ. c 2 tabu. ν. 16 c. d 13 ta. Υ. 1 ta. κ. 2 ξ. 3 c. 8 ta. τ. 14 q. e 13 ta. θ. f 2 fi. ca. 31 li. 1 V. g 13 tabulæ λ conſtitui tur à τ, υ, et Υ. h 8 fi. ca. 33 lib 1 C.

quam Natura, quo facilior promptiorq́ tendinis perficeretur insertio, depressam asperamq́
effinxit. Cæterùm quia calcis os extra tibiæ ossis rectitudinē [i] prominet, & ipse quartus muscu
lus propemodum toto progressu tibiæ ossi & fibulæ incumbit, paulò ante insertionem [k] tendo
à tibiæ osse procul abscedit triangulam efformans cauitatem, cuius basis est longitudo calcis ex
tra tibiæ ossis rectitudinem prominentis: alia autem duo cauitatis latera constituuntur, unum
quidem tendinis ipsius anteriori sede, alterum uerò posteriori regione illorum [l] musculorum,
qui sub quarto reconditi, posteriorem tibiæ regionem occupare dicentur. Atq; hæc ea demum
est cauitas, cui Homerus Achillem in Hectoris crure funem traiecisse, illumq́ ad currum religa
tum, circum mœnia Troiæ traxisse cecinit. Quod etiā lanios, quum boues aut oues iugulatas
attollunt, imitari conspicimus, baculum transuersim sub hoc tendine transmittentes. Porrò
quartus musculus externa sede, qua primi duo illi incumbunt, admodum liuidus est: quemad
modum & primus quoque & secundus, ea potissimùm parte qua quartum respiciunt muscu-
lum. Interna uerò sede quartus non admodum liuet, & ipsius etiam tendo in anteriori sede lon-
giùs carniformi substātia enutritur, quàm in posteriori. Non enim à fine carniformis musculi
huius substantiæ, ad calcem usque insigne interuallum in hominibus uisitur: quamuis & id
quoque notatu dignum sit. In simijs uerò etiam quartus hic musculus quodammodo carneus
calci inseritur: quod Galenus animaduertens, alios Anatomicos insimulat, quos hominum
cadauera, non autem cum ipso duntaxat simiarum, sedulò secuisse, uel ex ijs cōstat quæ præter
meritum illis à Galeno imponuntur, digno sanè qui interdum (nisi ipsius obstaret autoritas, &
quam illi tribuimus fides) à nobis notaretur, cuiusq́ etiam errata enumerarentur: idq́ tunc po
tissimùm, dum pro hominum Anatome suarum simiarum historiam, secus ac ueteres illi, nobis
obtrudit.

Quintus. [m] Quintus pedem mouentium musculus in posteriori etiam tibiæ sede locatus,
sub [n] duobus musculis adhuc occultatur, quos digitorum pedis flexui famulari docebimus.
Priusquam enim quintus in conspectum ueniat, [o] quatuor commemoratos iam pedis muscu-
los, pariter cum duobus illis digitorum flexui subseruientibus ademptos esse conuenit. Quin-
tus nanque [p] ligamento membraneo proximè incumbit, quod in tota tibiæ longitudine por-
rectum, tibiæ ossi fibulam colligat. [q] Principium siquidem quinti musculi à tibiæ osse, & fibu
la, quà hæc ossa inuicem dehiscere incipiunt, exoritur, & statim ab exortu carneum latumq́ uisi
tur, eadem prorsus latitudine ad inferiorem usque tibiæ ossis appendicem progrediens. Hac la
titudine præsens musculus posteriorem illius membranei ligamenti sedem & magnam quoq́
tibiæ ossis posterioris regionis partem integit, ligamento interim, & interno fibulæ lateri adna-
tus, ab ipsisq́ toto progressu, exortus sui robur asciscens. [r] Cæterùm ilico atque inferiorem ti-
biæ ossis contigit appendicem, & propemodum æquè latus adhuc atque in media tibiæ sede
conspicitur, ab interno ipsius latere teretem profert tendinem, qui iam aliquousque in musculi
carniformi substantia incipere uidebatur. Vbi igitur tendo prorsus excarnis est, deorsum fer-
tur, [s] sinui incumbens in posteriori sede appendicis tibiæ processus, qui interiorem malleo-
lum constituit, exculpto. In hoc sinu transuersum ligamentum [t] tendini obducitur, hinc obli-
què pedis inferiora subeunti. Sub omnibus enim [u] musculis inferiorem pedis sedem occupan
tibus, præsens tendo tantisper prorepit, dum in inferiorem [x] tarsi ossis sedem ualide inseratur,
quod cubum tesseram'ue imitanti ossi proximum est, quodq́ cum alio sibi commisso cunei
formam appositissimè exprimere, præsentisq́ musculi gratia priuato [y] processu donari, in pri
mo libro diximus. Est itaque quintus musculus ex [a] illorum albo, qui sua carniformi substantia
non arctati, ex altero tantum latere tendinem teretem emittunt, ac maximæ laniorum securis
imaginem præ se ferunt. Quinetiam unus quoque eorum est, qui peculiari sinu ligamentoq́
transuerso utuntur. Inter calcem enim interioremq́ malleolum tria peculiaria huius generis li-
gamenta, & [b] sinus tres consistunt, tribus tendinibus parata. Quod autem ligamentum ex tri-
bus malleolo proximum est, quinti pedis musculi tendini, quemadmodum etiam paulo ante di
ximus, proprium censetur. Reliqua autē duo illis creata sunt [c] musculis, qui quinto superstrati
extrema digitorum internodia flectere cōmemorabuntur.

Sextus. [d] Sextus pedem mouentiū muscu
lus in anteriori tibiæ sede locatur, omniū huius regionis anterior, & exacti musculi formam
representans. [e] Enascitur autem ab anteriori sede coarticulationis fibulæ cum tibiæ osse, ab u-
trisq́ ossibus, & communi illorum [f] ligamento exortus sui portionem assumens. Exortus iste
acuto incipit angulo, qui ilico dilatatus musculi uentrem ostendit nonnihil latiorem quàm
profundiorem. Priusquàm uerò medium longitudinis tibiæ superat, sensim arctatur, & mul-
tò supra pedem, in teretem finit [g] tendinem, qui deorsum per tibiæ ossis anteriora prorepens,
in transuersum [h] ligamentum à tibiæ osse in fibulam pronatum subit, & simulatque transuer-
sum id ligamentum superauit, deorsum in pedis interiora descendens, modicè patenti sinu in
tarsi

i Obserua id in 2 & 3 ultimarum fi. lib. 1.
k 13 tab. χ
l 14 ta. Λ, Ξ.
m 15 ta. D, E, dein c. 1 μ. 2 ρ. 3 φ. 8 χ. 14 κ. 16 f.
n 14 ta. Λ, Ξ.
o 14 ta. n, o, p, q.
p 15 ta. T inter S, R.
q 15 ta. D.
r 15 ta. E.
s 2, 4 fi. ca. 31 li. 1 m. & 15 chara. 1.
t 16 ta. d.
u 13 tab. ρ dein 14 Θ & λ, μ, ac tendines δ, θ, & 15 tab. L.
x 1, 2, 12, 13 fi. ca. 33 li. 1 charact. 3.
y 13 fi. cap. 33 lib. 1 θ.
a 14 ta. Λ, Ξ. 15 O, P.
b 15 ta. cha. 1, 2, 3.
c 14 ta. Λ, Ξ.
d 3 tab. Ψ. 1 Z. 2 φ. 4 ta. charact. 4 t. 16 ta. g.
e 3 ta. ϑ.
f fi. 1 ca. Y.
g 3 ta. κ.
h 1 tab. Δ. 2 ta. Δ. aut Λ.

tarsi ossium [i] cum osse cymbam referente ligamentis impresso, tantisper uehitur, quousque ad internum latus pedij ossis pertingat, quod pollici præponitur. Illius enim ossis peculiari [k] processui [l] inseritur, ualida sanè applantatione ossis pedij cum tarsi commissuram apprehendens. Sexti itaque musculi anteriori sedi alius nullus obtenditur: posteriori autem sede illis incumbit [m] musculis, qui sub eodem transuerso tibiæ [n] ligamento contineri dicentur, & qui præcipuè digitorum extensionibus famulantur. Verùm sextus musculus suo interiori latere committitur lateri externo acutæ tibiæ ossis [o] lineæ, quæ excarnis tibiæ sedis externum latus constituit, quæ etiam secundùm sexti musculi latus introrsum obliquatur, tum ut huic cedat musculo, tum ut alijs quoque sedes exhibeatur, qui sub sexto reponi cōmemorabuntur. Externum uerò sexti musculi latus in ipso ortu, & toto quo dilatescit progressu cōmittitur musculo, quem iam descripturus pedem mouentium [p] septimum appellabo, qui quemadmodum & [q] octauus sermoni addendus à fibula principium ducit, totiusque fibulæ externo ferè lateri adtēditur, adeò ut neque inter tibiæ musculos anteriores, neque posteriores recenseri deberet, sed priuatim in externo tibiæ latere reponi, aptè diceretur. Quanquam non ita multum interfit, ad quam sedem is referatur, dummodo ipsius situm, formam, munus, & id genus reliqua, quæ in musculis spectare consueuimus, non oscitanter prætereātur. Septimus itaque musculus nerueum ualidumque [r] principium ab [s] externo appendicis fibulæ latere, & ligamentis ossa hîc cōnectentibus assumit, inibi quà [t] quartum tibiam mouentium musculum insertionem moliri diximus. Principium id non longo progressu fibulæ connatum, ab ipsa abscedit, sibi substratum obtinens [u] caput musculi, pedem mouentium octaui. Quum igitur septimus musculus à fibula abscedit, externa ipsius sede liuidus semper apparet: interna autem, qua alijs accumbit musculis, rubicundus, & exactè carneus uisitur. Non enim ita multò ab origine carneus factus dilatescit, exacti musculi, seu, ut ita loquar, muris speciem exprimens. Ad hunc modum carnosus paulò ultra medium longitudinis fibulæ rectà decliuis fertur, in exteriori ipsius sede non exquisitè carneus. Quandoquidem hic musculus istud sibi priuatim uendicat, quòd in externa ipsius sede etiam supra mediū longitudinis tibiæ [x] utrinque ad latera carneus sit. uerùm inter duo illa latera ualidissimum [y] tendinem cōmonstrat interna sede, & à lateribus carne enutritum. Vbi uerò musculus digno notatu interuallo medium longitudinis fibulæ superauit, totus excarnis efficitur, teretem procreans tendinem, qui sensim obliquè retrorsum uersus fibulæ posteriora cōtendit. Non enim amplius totum externum fibulæ latus integit, sed musculi tendo iam in posteriora reflexus, [z] externum malleolum excarnem nudumque relinquit. Tendo enim posteriorem inferioris fibulæ appendicis [a] sedem adit, hîc sinum proprium & transuersum quoque [b] ligamentū obtinens. Tendo itaque hoc ligamento inuolutus, quod à fibula in calcem talumque procedit, deorsum in priora uersus pedis plantam ducitur, adeò sanè inflexus, ut in radicem pedij ossis inseratur, quod pollici præiacet, quodque in externo ipsius latere [c] processum obtinet, cui septimi huius musculi tendo aptè implantetur. Aliquando tamen non in hoc pedij os septimus musculus insertionem moliri uisus est, at in radicem pedij [d] ossis medium digitum suffulcientis. Cæterùm Natura non obiter neque negligenter obliquum huius tendinis ductum molitur, sed tendinem pedis inferiora subeuntem inter ossa & musculos pedis inferiora occupantes, medium [e] deduxit, ne si fortè inter cutem & musculos illum duxisset, tendo ipse sursum contractus, musculos in planta locatos cōprimeret, & quo minus suo possent fungi munere, obstaculo esset. Cæterum quum non solum ad posteriorem sedem exterioris malleoli tendinem hunc reflecti oportuerit, sed etiā ad aliud quoddam in externo pedis latere locatum [f] os, Natura incredibili artificio huic etiam reflexui prouidit. In inferiori enim sede ossis tesseram imitantis, quæ plantam & externum pedis latus spectat, [g] sinum latiusculum, neque admodum profundum exculpsit, quem uiscido humore obliniuit, & perquàm læui ligamento circundedit. Dein ad hunc sinum Natura tendinem circumduxit, non quidem ut reliqua ipsius regione, teretem, sed [h] quà tendo ad sinum reflectitur, illum dilatauit, ut eo firmiùs ad modicè patentem sinum reuolueretur: & ne si teres permansisset, hinc aliquò declinaret. Denique hac latitudine nequaquam contenta, tendinem etiam peculiari artificio eousque inibi indurescere uoluit, ut cartilaginis speciem exprimat: imò interdum cartilaginis duriciem uincens, tendo ibidem osseus conspicitur, quo is promptiùs ad acutum angulum flexuræ uim exoluat. [i] Octauus musculus, qui sub septimo prorsus (si tendinis ipsius anteriorem sedem excipias) reconditur, ex fibula quoque totus prodit. Aliquantulo enim sub fibulæ superiori appendice ab externo fibulæ latere, uersus anteriora nonnihil enascitur, & ad amussim carneus fibulæque semper adtensus, sub septimo deorsum prorepit. Quum autem medium longitudinis fibulæ aliquousque superauit, in teretem quoque cessat tendinem, qui similiter atque septimi tendo deorsum

Septimus. — *Octauus.*

i 1 fi. ca. 33 lib. 1 cha. 1, 2, 3 cum Θ. k 2 fi. ca. 33 lib. 1 ϖ. l 15 ta. K. m 4 ta. Υ, & cha. 14. n 1 ta. Δ. o 1, 3 fi. ca. 31 li. 1 γ, γ. p 6 tab. Φ. 1 ſ. 2 χ. 3 λ. 4 ta. cha. 17. 5 ta. cha. 8. 8 ta. * 9 ta. x. 14 k. 15 V. q 6 ta. Υ. r 6 ta. charact. 2. s 1 fi. ca. 31 lib. 1 C. t 6 ta. χ. u 6 tab. Υ. x 6 ta. charact. 3, 4. y 6 ta. charact. 5. z 6 ta. ω. a 6 fi. ca. 31 lib. 1 q, q. b 2 ta. Ξ. c 2 fi. ca. 33 li. 1 ϖ. d 1 fi. ca. 33 lib. 1 III. e Ostendit hæc sinistra figura 15 tabulæ ad X, Υ. f 1, 2, 12, 13 fi. ca. 33 li. 1 cha. 4. g 2 fi. ca. 33 lib. 1 ν. h 15 tab. X. i 2 tab. ψ. 4 ta. cha. 15. 5 ta. cha. 9. 6 ta. Υ. 9 θ. 13 ν. 14 l, m. 15 a sub V.

deorſum uerſus fibulæ poſteriora reflectitur. Verùm hic tendo ſeptimi tendine omnino non integitur, ſed in priora prominens, anteriori ſeptimi tendinis lateri attenditur, & ſinui in poſteriori fibulæ appendicis ſede exculpto incumbens, tranſuerſo etiam ligamento circumdatur. Hinc rurſus in priora deſcendens,[k] proceſſui pedij oſſis ualidiſſimè inſeritur, quod teſſeram referenti oſſi adnexum, paruum pedis digitum ſuſtinet. Verùm hic tendo aliorum hactenus dictorum ritu, non ſimplicem[l] inſertionem perficit, uerùm nonnihil ante inſertionem ipſius tendo bicornis redditur, duplici inſertione dicto oſſi implantatus. Neque eſt, quòd quiſpiam Galeno confiſus,[m] ſextum nobis cõmemoratum muſculum, in duos quoque tendines diuidi arbitretur. Hominibus enim ad eum quem ſcripſi modum ſextus muſculus habet, aliter ſanè quàm in caudatis ſimijs obſeruatur. nõ enim in his tantum duplex tendo uiſitur, uerùm etiam duo ſunt muſculi admodum conſpicui, quorum anterior poſteriore minor eſt, ambo in pedij os pollici præpoſitum implantati. Cæterùm quando his (& ſi ad Galenum intelligendum iuuent) non admodum concinnè ſermonem uera enarrantem interpellimus,[n] nonum muſculum iam prædictis addamus. quem quis proprium per ſe muſculum recenſere poterit, alius uerò[o] alterius cuiuſdam partem non ineptè dicet, prout nimirum ille motui & inſertioni, hic uerò connexui & principio attenderit. A muſculo enim, qui in anteriori tibiæ ſede locatus, quatuor pedis digitos extendit,[p] carnoſa quædam portio iuxta mediam tibiæ longitudinis ab externo ipſius latere enaſcitur. Quæ deorſum ducta in tendinem degenerat, qui[q] tranſuerſum anterioris tibiæ ſedis ligamentum ſubit, & ſuperiori pedis regioni exporrectus, fibroſiſque nexibus ſubditis[r] muſculis commiſſus, in[s] duas portiunculas bipartitur, quas pedij oſſi paruum digitum ſuffulcienti inſerit, non procul ab eius oſſis ſuperiori ſede, qua imitanti teſſeram oſſi alligatur. Nihil itaque prohibet, hunc muſculum aut partem digitos extendentis recenſere, aut illum numero ab extenſionis opifice diſtinguere, illumque nonum nuſculum enumerare, ut hactenus enumerati nouem cenſeantur pedis motibus famulantes. Primus itaque, & ſecundus, & quartus,[t] qui ſuram ſeu tibiæ uentrem præcipuè efformãt, atque in poſteriori tibiæ ſede locati ualidiſſimum ferè corporis tendinem ſimul cõſtituunt, robuſtiſſimi pedis motus autores ſunt. Calcem enim ſurſum in poſteriora trahunt, pedemque terræ firmant, ſeu in poſteriora deorſum reflectunt. atque his[u] quintus ſuppetias fert, pedem quoque terræ admouens, & interdum ut ſummis tantum digitis erigi queamus, in poſteriora ducens. Neque eſt quòd magnopere illius tendinis in calcem inſerti officium prædicem, quum ſecundum mortem homini nihil peſtilentius inferre pleræque nationes ſtudeant, tendinis illius præciſione. Quod uerò munus tertio pedem mouentium[x] muſculo concredatur, non ita affirmare poſſum. nam latum tendinem in pedem nõ producit, & ſanè inualidior uiſitur, quàm qui cum inſignibus illis quatuor muſculis, in pedis extenſione conferri queat. Si tamen hunc tantum opus ſubire poſſe quis crediderit, id addendum prorſus erit, eum obliquo & in internũ latus, pedis motui ſuppetias ferre, quemadmodum & prædicti quoque faciunt: prout hi illi'ue ſoli, aut tendantur, aut laxentur, quemadmodum de brachialis motoribus dictum eſt. Cæterùm[y] ſextus unà cum[z] ſeptimo,[a] octauo &[b] nono contrarij motus, quum ſimul tenduntur, duces ſunt. pedem enim ſurſum ad tibiæ anteriora flectũt, motu ſanè nõ æquè atque poſteriores digno & ualido. Si uerò alternatim cum poſteriorẽ tibiæ ſedem occupãtibus muſculis cõtrahuntur, in hoc illud'ue latus pedem agent. atque ita, qui flexionis extenſioniſque autores ſunt, etiam motus in latera appoſitiſſimè obeunt.

Nonus.

Nouem muſculorum pedem mouentiũ munus.

k 2 fi. ca. 33 lib. 1 p.
l 6 tab. cha. 6 iuxta 8.
m 3 ta. Υ.
n 4 ta. Ω. & Β. 2 iuxta ω. 5 cha. & 9 κ.
o 4 ta. Υ.
p 4 ta. Ω à Υ.
q 1 ta. δ.
r 5 ta. Υ.
s 4 ta. cha. 13.
t 13 ta. τ, Υ. Υ.
u 15 tab. D, E.
x 13 ta. Φ.
y 3 ta. Υ.
z 6 ta. Φ.
a 6 ta. Υ.
b 4 ta. Ω.

DE MVSCVLIS PEDIS DIGITOS MOuentibus. Caput LX.

Pedis digitorum motus.

DIGITI pedis ijſdem prorſus motibus aguntur, quibus quatuor manus digitos duci relatum eſt. Pedis enim pollicis (qui duobus tantum oſſibus donatur) primum internodiũ pari omnino ratione cum primis reliquorum digitorum internodijs flectitur, non autem ut in manu, oppoſito flexu alijs digitis obducitur. Atque hic primorum articulorum flexus, aut rectus eſt, aut in alteram partem modicè inclinans, quemadmodum primos quatuor manus digitorum articulos moueri diximus. Secundũ autem pollicis internodium, & ſecunda quoque & tertia reliquorum digitorum internodia, ſimplici duntaxat ac in neutrum latus uergenti donantur flexione ac extenſione, nullo interim proprio motu in latus (quemadmodum neque manus digiti) prædita. quum interim prima internodia & adductionis & abductionis motum in pede nõ minus quàm in manu nanciſcantur. Cæterùm ut motus digitorũ manus & pedis par quodammodo eſt ratio, ita ferè etiam ſimilis

milis muſculorum in utriſq; eſt ſeries. Vnde etiam in illorũ deſcriptione non inopportunè eundem ordinem, quem in manus muſculis obſeruauimus, aggrediemur. [a] Primus itaq; is futurus eſt, qui quatuor digitorum ſecunda flectit internodia, in hoc à manus [b] muſculo uarians, quòd breuior ſit, & pro ſua mole amplior & tenuior, quodq; nõ ex tibia (quemadmodum muſculus digitorũ manus è cubito) porrigitur. Totus nanq; infernã duntaxat pedis ſedem occupat, uniuerſæ ipſius carnoſæ ſubſtantiæ pertinaciter ſubnatum habens [c] ligamentũ, quod lati in manu [d] tendinis uices gerere, iam antea proditum eſt. [e] Ab inferna itaque calcis oſſis ſede, & anteriori illius calcis tuberculi parte, quod terræ innititur, primus hic muſculus [f] principiũ ducit, partim nerueum, & partim carneum, quod ilico ab exortu prorſus carnoſum euadens, ſenſim dilatatur, multo latius, quàm craſſius redditum. Quum uerò mediam pedis longitudinem ad digitos repens [g] ſuperauit, in quatuor carnoſas portiunculas dirimitur, quæ inuicem diductæ, & æquales conſtituentes angulos, ſingulæ unum producunt tendinem, ad ſibi præpoſitum digitum excurrentem. Tendo iſte ſimiliter ac in manu, ad primi internodij radicem tranſuerſo ligamento excipitur, quouſque longa ſectione diuiſus, & ſubiecto ſibi tendini [h] uiam præbens, in ſecundi internodij radicem implantetur, & toti oſſis ſui longitudini lateſcens innaſcatur. Huius muſculi beneficio, ſecundum quatuor digitorum flectimus articulum, eum quàm poſſimus proximè ad calcem recta linea protrahentes. [i] Secundus uerò & [k] tertius digitorum muſculi, tertij quatuor digitorum & ſecundi pollicis articuli flexus opifices ſunt. Atque hi non in pedis planta reponuntur, ſed in tibiæ poſteriori ſede locati, totam illius longitudinem perreptant. Sunt porrò hi, quos [l] quarto pedem mouentium muſculo, qui ſuram conſtituentium maximus eſt, proximè ſubſterni, & [m] quinto pedis muſculo incumbere diximus. Vt uerò eandem cum quinto pedis muſculo ſedem occupant, ita quoq; illi forma admodum ſimiles ſunt. latiores enim quàm ſpiſſiores uiſuntur, deinde toti carnei in tibiæ regione exiſtunt: & quum ad calcem uſque deſcendêre, ab interno tantum [n] latere non admodum prius arctati, teretem promunt tendinem, peculiari ſinu & tranſuerſo ligamento, inter tibiam & calcem, inferiora pedis ſubeuntem. Eorum itaque [n] prior, qui digitos mouentium ſecundus cenſebitur, à poſteriori ſede connexus fibulæ ad tibiam, [o] enaſcitur, ſtatim ab ortu carnoſus, & latus utcunque, uerſus tibiæ extremum prorepens. Toto hoc progreſſu, maximo ſuram efformante [p] muſculo contegitur: anteriori autem parte qua tibiæ poſteriorem ſedem reſpicit, fibulæ poſteriori [q] parti attenditur, ipſi etiam aliquandiu adnatus: deinde qui ordine [r] tertius futurus eſt, externo ſuo latere ipſi ſecundo hîc quoque ſubijcitur. Ilico uerò atq; ſecundus ad infimam tibiæ ſedem deſcendit, ab interno ipſius [s] latere tendinem edit teretem, qui priùs aliquandiu in carne pronaſci uiſus eſt. Huius tendinis nomine ad internum calcis latus, ubi talum excipit, [t] ſinus inſculpitur, qui tranſuerſo [u] ligamento obductus, præſentis muſculi tendinem tutiſſimè deducit. Poſtquam tendo ligamentum id ſuperauit, pedis inferiora obliquè ſubit, & inter [x] illos qui quatuor digitos pollici adducere dicentur, & [y] eos qui primum digitorum internodium flectunt, prorepit, totus propemodum ad pollicem contendens. A præſenti enim tendine ad plantæ ferè mediũ [z] portiuncula diffunditur, quæ aliquot [a] tendinibus eius quem tertium numerabo commiſcetur, atque unà cum illis tendinibus ad tertij indicis, & quaſi ad medij quoq; digiti, articuli flexionem auxiliatur. Reliqua autem tendinis ſecundi digitos mouentium muſculi portio (quæ profectò ualidiſſima eſt) ad pollicem uti diximus obliquè perfertur, atque ſecundùm pollicis longitudinem tranſuerſo ligamento exceptus, in ſecundi pollicis internodij longitudinem lata inſertione implantatur, eius internodij flexionis autor. [b] Tertius muſculus, qui quinto pedẽ mouentiũ inſternitur, pari prorſus ratione cum ſecundo digitorum muſculo in poſteriori tibiæ ſede exporrigitur ad internum magis latus, quàm ſecundus, reſpiciens. longè enim [c] magis tibiæ oſſi, quàm fibulæ innititur. Quum autem ad calcem ferè deſcendit, atque adhuc latus conſpicitur, ab interno ipſius [d] latere teretem promit tendinem, cui peculiarem [e] ſinum & tranſuerſum ligamentum Natura fabrefecit, in medio duorum qui hîc quoque habentur ſinuum. Tertij itaque muſculi tendo, hoc ductus ſinu, teres adhuc pedis inferiora ſubit, ſecundi muſculi [f] tendini uerſus plantæ cutem magis ſubiectus, & cum illo x literæ imaginem efformans. Secundi enim muſculi tendo ab exterioribus introrſum obliquè in anteriora fertur: tertij autem tendo quodammodo ab interioribus extrorſum contendit, ob id'que in plantæ medio cum ſecundi tendine decuſſatim conſtituitur. Tertij muſculi tendo pedis plantam hoc modo ſubintrans, modicè [g] dilatatur, ac in quatuor alios tendines digeritur, ſinguli ad unum quatuor digitorum excurrentes, illis'que manus [h] tendinibus reſpondentes, qui tertium quatuor digitorum articulum inflectunt. Sub primi enim muſculi tendinibus occultati,

g digitorum

Primus pedẽ mouentium.

Secundus & tertius.

a 14 tab. δ. b 5 ta. Θ. c 13 ta. π. d 3 ta. muſculi π. e 2 fi. ca. 33 li. 1 Y, Z. f 14 tab. X. g 14 tab. α. h ut in 5 tabulæ manu iuxta o. aut 6 tabulæ γ per Δ. i 14 tab. A. 15 O. k 14 ta. Ξ. 15 P. l 13 ta. Y. 14 ta. q. m 15 ta. D, E. n 14 ta. A. o 14 ta. γ. p 13 tab. Y. q 15 tab. B & S. r 14 tab. Ξ. s 14 ta. ι. t 15 ta. charact. 3. u 1 ta. V. x 14 tab. λ & μ. 15 ta. N. y 15 tab. L. z 15 ta. Q. a 14 tab. θ. b 14 ta. Ξ. 15 ta. P. 1 λ. 2 π. 3 υ. 8 u. 16 c. c 15 ta. magis A quàm B. d 14 tab. ξ. e 15 ta. F. et cha. 2. f 14 ta. A. g 14 ta. θ. h 6 ta. γ. muſculi ſcilicet Ξ inſigniti.

digitorum radices subeunt, unà cum [i] primi musculi tendinibus transuerso [i] ligamento, ut in manu quoque obducti. Vt uerò ad tertium usque internodium proreperent, primi musculi tendines sectione per longum diuisos permeant: & latiores redditi, tertij internodij longitudini implantantur. Cæterùm tendini qui indicem adit, & interdum illi pariter qui medio exporrigitur, hoc priuatim obtingit, ut in plantæ medio [k] portiunculam secundi musculi tendinis ad pollicem proficiscentis nanciscantur, quæ cum illis digitorum tendinibus omnino coit, & permiscetur. Interdum uerò quantumuis accuratè singula obserues, à secundi tendine nihil porrigi, sed hunc totum in pollicem absumi conspicies. Atque ita sanè tres digitorum primi musculi habent, quorum primus secundum quatuor digitorum flectit internodium. Reliqui autem duo, ultimi quinque digitorum internodij flexionis opifices sunt. Verùm hîc non ambigo studiosissimum quemque, qui accuratissimè Galeni loca iam pridem euoluit, atque si rectè ipsius sensa tenet, illũ sibi haud conformia dicere, & libros ipsius hîc quoque uitiatos esse intelligit, auidè expectare, quamobrem à Galeno dissentiam. Cui in præsentia aliud nihil additũ esse uelim, quàm uerissima me hactenus de pedis digitorum musculis in hominibus enarrauisse, & Galeni loca (ut iam audies) uix simijs conuenire. Vt itaque nunc prætercam functionem, quam cum manus digitorum musculis communem esse censui, quum [l] secundus musculus secundi pollicis internodij flexus autor poneretur, nulla primi articuli, quod ad flexum attinet, facta mentione: quemadmodum [m] tertij musculi beneficio tertium reliquorum digitorum internodium moueri iam antea scripsi. Quum interim ex Galeni sententia primos etiam articulos duobus posterioribus musculis flecti, dictum esse oportuerat. Arbitratur enim Galenus, eandem hîc atque in manu horum musculorum functionem esse. Imò exactè in secundo de Administrandis sectionibus suum ipsius perpendens placitum, quo transuersorum ligamentorum ope primos manus digitorum articulos flecti innuerat: dixit ab illis qui tertio digitorum internodio inseruntur in pede, nõ solum tertios primosque articulos in flexionem duci, uerùm primum, secundum & tertium internodiũ ipsorum ope flecti. quod sanè necessum esset, si modò transuersi ligamenti ui tendines illa quibus tantũ incubunt, ossa mouere donaremus. At ita non suffecerat adhuc illis [n] tendinibus, quos nos tertiũ internodiũ flectere diximus, à Galeno insigne illud flectẽdi munus asscribi, quinetiam [o] primum musculum, qui secũdis quatuor digitorum internodijs inseritur, prima quoque internodia flectere, orationi addendum uenerat. quum & illius musculi tendines eodem cum alijs tendinibus in primo digitorum osse ligamẽto obuelentur. Ceterùm functione postposita, qualiter in caudatis simijs presentes musculi habeant enarrare nõ grauabor, haud interim immemor Galeni loci, quo tendines nõ eodem semper modo permisceri tradidit, ne fortè quis me ipsius dogmata nimis perfunctoriè arbitretur expendere. Simiæ igitur primũ musculũ, quo secunda digitorũ flectuntur internodia, cũ hominibus cõmunem habent: at tanto longioribus donatũ tendinibus, quãto interuallo simiæ pes hominũ pedẽ unà cũ digitis in longitudine pro proportione superat. Secundus quoque & tertius in tibia eodẽ modo simijs atque hominibus collocantur. quũ tamẽ tendinẽ educũt, nõ ex altero latere illũ promũt, sed cæterorũ musculorũ modo coarctati illũ emittunt. quod etiã in simiarũ quinto pedẽ mouentiũ musculo usu uenit. Deinde tendines quoque pedis plantã ut in hominib. subeunt, & ubi x literæ instar insectionẽ moliuntur, secundi musculi tendo tendini tertij musculi prorsus permiscet, atque ex ambobus unus quodãmodo consurgit tendo, à quo transuersim portiuncula ad pollicẽ fertur, illi prorsus similis quã in caudatarũ simiarũ manu à tendine indicẽ accedente, in uolæ medio ad pollicẽ ferri retulimus. Reliqua uerò huius permixtionis pars in quatuor tendines diuiditur, eam portionẽ quæ pollici exporrigitur moles uincẽtes. hi ut in homine sub primi musculi tendinibus deducti, tandẽ latiores redditi tertio internodio inserũtur. [p] Musculi primos digitorum pedis articulos flectentes, in homine illis ferè respondent, [q] qui in extrema manu inter postbrachialis ossa conduntur. uerùm in pede ita exactè ac in manu distingui nequeunt. Rudis enim indigestaque moles in planta conspicitur, quæ ad amussim carnea est, & fibris rectis interstincta. deinde secundùm pedij longitudinem ducta, & illius quoque interualla opplens, in quinque digitorum radicem implantatur, utrinque ad primi internodij latus uersus interiora insertionem tentans. Hanc sanè carneam molem ex sententia in musculos proprios, quemadmodum in manu subdiuidere nequeo, quantumuis etiam sibi implicatas quasdam inscriptiones commonstret. Vtcunque sit, hæc non minus quàm in manu ualida est, & primorum articulorum flexionem perficit, quam primus pollicis articulus parẽ cum primis quatuor reliquorũ digitorũ flexione adipiscitur. Vnde etiã carneæ illius molis [s] pars ad pollicem porrecta illis respondet partibus, quæ cæteros digitos adeunt. Integrũ itaque erit propter obscuras impressiones, & quandã cum manus musculis imaginem,

&

i 14 ta. o.
k 15 ta. Q.
Lib. 3 de Vsu par.
Lib. 2 de Admi. sectio.
l 14 tab. A.
m 14 ta. z.
n 14 tab. l.
o 14 ta. o.
Primus & 2 & 3 musculi quo modo in simijs se habeãt.
Hæc ex hominis fabrica sunt obuia.
Musculi primos articulos flectentes, tertium musculũ in numero succedentes, ac decem nobis enumerat.
p 15 tab. L, deinc.
q 8 tab. sub Δ
r 2 fi. ca. 33 li. 1. r.
s 14 ta. A.

& parem quoque functionem, hîc decem muſculos quinque digitorum primis articulis in flexione famulantes enumerare, ut bini ad ſingulos digitos referantur, atque hi decem tribus reliquis flexionis autoribus aſſcribantur. [t] Decimusquartus igitur, cui quatuor digitos extendendi munus concreditur, in anteriori tibiæ ſede locatus, ſub [u] ſexto pedem mouentiū muſculo reconditur. A' tibiæ enim oſſe, qua fibulæ ſub genu articulo connectitur, hic muſculus nerueum aſſumit [x] principium, quod ilico ab exortu carneum euadens, recto tramite deorſum uerſus pedem deſcendit, in medio propemodū [y] ductu carnoſam ſui [z] portionē ab externo latere diffundens: quæ deorſum protenſa, ea eſt quã nonum inter pedem mouentes muſculos recenſuimus. Poſtquam uerò decimusquartus digitos mouens muſculus hanc eduxit portionē, carnoſus adhuc deorſum tantiſper fertur, dum tranſuerſum [a] ligamentū à tibia in fibulã pronatū, anterioremq; tibiæ ſedem occupans, contingat. Ibidem enim in [b] tendinem degenerat, qui per id ligamentum ueluti per anulum prorepit, ac priuſquam ligamentum prætergreditur, in quatuor alios tendines ſcinditur, qui per pedis ſuperiora æquales angulos conſtituentes, ad quatuor digitos pertingunt, ac toti illorum longitudini ampliores redditi inſeruntur, & ſimul tres illorum articulos extendunt. [c] Decimusquintus muſculus ad pollicem ſpectat, & in anteriori tibiæ ſede collocatus, partim nuper commemorato [d] muſculo ſubijcitur, partim uerò illius interno lateri exporrigitur. A' tibiæ enim oſſis [e] externo latere, ubi membraneum [f] ligamentū tota tibiæ longitudine fibulam tibiæ oſſi colligans, ab ipſa educitur, hic muſculus principiū ſumit, quod carnoſum in ea ſede incipit, qua iã tibiæ os à fibula dehiſcit. Hinc muſculus deorſum protenſus, ac ligamento illi pertinaciter adnatus, anteriorem tibiæ oſſis ſedem adit, ac in [g] tendinem finiens, per tranſuerſum [h] ligamentū in anteriori tibiæ regione conſiſtēs ducitur. dein per pedis ſuperiora ad pollicē prorepēs, toti ipſius longitudini inſeritur. Huius muſculi beneficio pollex in neutrū latus inſigniter uergens extendit̄. Neq; alius ex tibia homini in ſuperiorē pollicis ſedē inſeritur. Verùm [i] alius toti pedis ſuperiori regioni ſecundū longitudinē obductus, externo ſuperioris pollicis ſedis lateri tēdinē inſerit, cuius ope pollex alijs digitis adducit̄. Iuxta latus enim tali, [k] ubi calcis oſſi os teſſerã referens coarticulat̄, ab huius ſedis ligamētis ampla moles carnea enaſcitur, quæ antrorſum obliquè uerſus digitos porrecta, in quatuor carnoſas partes dirimit̄, quæ ſingulæ teretē efformant tendinē. Horum quatuor tendinū intimus pollicis externo lateri uerſus ſuperiora inſeritur. Secundus ab hoc, indicis externo lateri implantatur, tertius uerò medij digiti, quartus autē anularis, adeò ut ſolus paruus huiuſmodi tendine deſtituatur. quanquã ſemel & admodū obſcurè illi quoq; exiguū tendinē exporrigi animaduerterim. Horū tendinū beneficio, quatuor digiti illis donati, in externū latus abducunt̄. Num uerò huiuſmodi carneū corpus in hos deductū tendines, unius aut pluriū muſculorū uice numerandū ſit, nō uehementer inſtandū arbitror, quū in ortu unicus uideatur eſſe muſculus, et poſtmodū uti diximus, plurimū in quatuor tendines ſubdiuidat̄. Verùm ex Galeni ſententia, duo hîc eſſent muſculi, quorum unus indicē & mediū à pollice abduceret, alter uerò anularē & paruum extrorſum in latus amoueret̄, deinde ex tibia in pollicē alius inſereretur, eius tendinis uicē ſupplens, quem ab hoc carneo corpore in pedis ſuperiori ſede locato, in pollicē inſeri cōmemorauimus. Verùm nō mirum eſt Galeni deſcriptionē hîc plurimū à noſtra uariare, quū inſigniter ibidē ſimiæ ab hominum conſtructione differant. Illis nanq; in pollicis ſuperiora à tibia duo exporriguntur muſculi, quemadmodū in manu accidit, deinde duo in ſuperiori pedis ſede repoſiti uiſuntur, quatuor digitos à pollice abducentes. Age igitur doctrinæ gratia, in homine nobis enarratū iam muſculoſum corpus unius loco habeatur, ſitq; is pedis digitos mouentiū decimusſextus. [l] Decimusſeptimus igitur in externo latere pedis reponitur, inſignis utcunq; muſculus, & ab externo latere calcis oſſis, ubi id [m] tuberculū quoddam gerit, nerueo principio enatus. Atq; hoc quidem illud eſt, quod ferè in medio longitudinis oſſis calcis extuberat, huius quem nunc narramus muſculi gratia efformatum. Principium muſculi non procul ab exortu carnoſum efficitur, exquiſiti muſculi formam exprimens. Priuſquam uerò ad primum parui digiti articulum pertingat, in teretem finit tendinem, externo lateri primi illius oſſis inſertum. Hic muſculus quum ualidus admodum ſit, etiam ſi paruus digitus à decimoſexto nullum tendinem exigat, eius digiti abductionem plus ſatis perficit, quemadmodum etiam in hominis manu factum eſſe affirmauimus. [n] Decimusoctauus interno pedis lateri ſecundùm totam ipſius longitudinem protenditur, muris quoque effigiem proximè exprimens. à ligamentis enim calcem talo connectentibus nerueum aſſumit principium, quod craſſius carnoſiusq; effectum, tandem in teretem degenerat tendinem, externo lateri prioris articuli pollicis implantatum. Huius muſculi beneficio pollex introrſum à cæteris digitis abducitur. In ſimijs adhuc unus eſt à pedij oſſe indici prępoſito in pollicem pronatus, ac illum indici quàm poteſt proximè admouēs, quo homi-

Decimusquartus.

Decimusquintus.

Muſculus in ſuperiori pedis ſede locatus, & pollicē tresq; ipſi proximos digitos extrorſum abducens, & numero 16.

Decimusſeptimus.

Decimusoctauus.

t 4 t. Υ. 1. u 3 r. 5 Ω. u 3 ta. Υ. x 4 ta. character. 10. y 4 ta. character. 11. z 4 tab. Ω. a 1 ta. Δ. b 4 ta. character. 12. c 5 tab. Φ. 1 tab. γ. 2 Θ. 3 μ. 4 chara. 14 5 ta. cha. 7. d 4 ta. Υ. e 1, 3 fi. ca. 31 li. 1 f. f 15 ta. T inter R, S. g 5 ta. character. 5. h 1 ta. Δ. i 5 tab. Υ. 6 14. Ω. 2 ω. 5 tab. chara. 17. 7 Δ. k 1 fi. ca. 33 lib. 1 cha. 4 ad Δ. l 2 tab. π. 9 λ. 13 ε. m 1, 7 fig. ca. 33 li. 1 f. n 1, 3 tab. ξ. 2 ta. Υ. 6 χ. 7 1. 13 φ. 14 t.

Quatuor musculi, digitos quatuor pollici adducentes, seu 19, 20, 21, 22.

nes destituuntur. Quare etiam post decimumoctauum in homine [o] quatuor tantum adhuc supersunt musculi, quatuor digitos in internum latus ducentes. qui similiter atque in manu, illis [p] tendinibus exporriguntur, qui tertium digitorum flectunt internodium. Quamuis in hoc pedis musculi à manus uarient, quòd illi non à tendinum inuolucris horũ modo, sed à calcis osse exoriantur. A' ligamentis nanque ossa tarsi posterioribus pedis ossibus in planta colligantibus musculorum corpus enascitur, quod in quatuor postea graciles diductum musculos, interno quoque lateri quatuor digitorum inseritur. Si itaque carneam hanc molem quatuor musculorum loco habueris, omnes pedis digitorum in homine musculi, duo erunt & uiginti. Si uerò unius loco id corpus numeraueris, tantum erunt decem & nouem. Rursus prout id [q] corpus, quod pollicem & tres ipsi proximos digitos in externum latus ducere dixi, in plures dissecueris, numerum quoque augebis.

o 14 ta. x, μ 15 tab. N.
p 14 tab. ε, dein ν.
q 6 tab. π.

DE LIGAMENTIS ILIVM OSSA SACRO *colligantibus, & coxendicis ac genu articuli, deque reliquis omnibus quae in tibia & pede habentur ligamentis.* Caput LXI.

Ligamenta sacri ossis cum ipsis adnexis.

Perpauca ligamenta delineauimus, et quũ membranea sint ab ossiũ potissimũ circumscriptionibus petẽda et confingenda ueniunt.

LIGAMENTVM ilium os sacri ossis lateri colligans, robustũ est, & membraneum, uniuersam commissuram ambiens. Portio tamen ipsius in medio, ubi inuicem ossa committuntur, sese inserit, ac ita ualida crassaque efficitur, ut cartilaginei ligamenti naturam prorsus repraesentet, cuius beneficio, & demum cartilaginis quoque interuentu, ilium os sacro ualidissimè nectitur. Quemadmodum igitur cartilaginis intercessu, & ligamento orbiculatim commissuram ambiente, pubis ossa inuicem connectuntur, ita quoque iliũ os sacro coarctatur. Praeter haec sacri ossis ligamenta [a] aliud ex latere connexus quinti ossis sacri cum sexto quodammodo teres enascitur, atque in acutum processum coxendicis ossis inseritur. Quin etiam ab eodem sacri ossis latere, in ossis coxendicis appendicem, aliud [b] ligamentum enascitur, quod unà cum praedicto ossa haec firmiùs connectit, & praeterea recti intestini, & musculorum ipsius fulcrum existit. Postremò in pubis ossis foramine [c] membrana uisitur, illi omnino similis, [d] quae secundùm cubiti longitudinem radium ulnae colligat. substantia enim huic ad amussim respondet, & fibris constat deorsum in latus obliquè procurrentibus. Ligamenta femur coxendicis ossi adnectentia, duo magis praecipua censentur, [e] unum orbiculatim articulum amplectens, cuiusmodi etiam alijs articulis est commune. Caeterùm ne aliquando femoris caput luxaretur, quoties uarijs motibus femur magnam corporis molem sustentans mouetur, ligamen hoc quod diximus, crassissimum robustissimumque euasit, nulli ligamento ex his quae articulos circundant, crassitie secundum. Et tanti momenti ususque id ligamentum Graeci esse putarunt, ut etiam totius articuli nomine illud ἰσχίον appellare non dubitauerint. Quin etiam huic ligamento articulum ambiente, non solum priuata crassities duritiesque accessit, uerùm hoc peculiariter sibi uendicat, quod neque capitis femoris, neque acetabuli ossis coxendicis supercilio inseritur, aut ab illis prodit: totam enim femoris ceruicem ambit, illi nusquã quàm ad magni femoris processus radicem orbiculatim circumnatũ, reliquae autẽ parti tantum citra omnem connexum incũbit. deinde acetabuli supercilio non adnascitur, sed paulò supra supercilij radicem ossi coxendicis. Atque hîc prouidè Natura ab aliorum articulos ambientiũ ligamentorũ fabrica reclinauit. nam si aliorũ ligamentorũ ritu supercilijs connatũ fuisset, neutiquã oblongum femoris caput aptè moueri permisisset. Quod sanè ad amussim spectabis, quum inter secandum femora inuicem adducere, & rursus abducere conaberis. Mirum enim dictu est, quàm femoris caput antrorsum extra sinum fertur, dum alterius pedis calcem, ueluti perpendiculi lineam, medio interioris lateris alterius pedis adhibemus: quod in illo pedum situ fieri cernimus, quum in choreis notam, quam bis simplicem uocant, hocque signo .ʃʃ. indicant, erecti fingimus. Ad haec, praeter quàm quòd coxendicis ossis sinus admodum cauatus est, aliud adhuc ligamentum orbiculatim sinus supercilio adnascitur, quod sinum adauget, & eorum ligamentorum naturae participat, quae cartilaginea sunt. Verùm id cauitatem non solum auget, sed etiã in causa est, cur minus ossis supercilium in uehementibus femoris motibus, quum fragile sit, abrumpatur: sua enim duritie ligamentum impetui resistit, & sua mollitie cedens, eundem exoluit. Porrò [f] aliud coxendicis articulo peculiare ligamentum teres est, & adeò durum, ut cartilagineus neruus meritò ab alijs appellatus fuerit. Hoc ex medio capitis femoris enatum, non in acetabuli centrum inseritur, at in humilimam ipsius sedem, [g] ubi adeps, non autem cartilago, sinui oblinitur. Haud secus quàm si Natura ad superiora primas femoris luxationes futuras metuisset,

Membrana pubis ossis foramen occupans.

Femoris ad coxendicis os.

a 13 tab. o.
b 10 ta. δ.
c 14 tab. b.
d 7 ta. V inter S, T.
e fi. ca. 1 P, P.

tuiſſet, quum corporis truncus tot oneribus grauatus, femoris capiti tum præcipuè innititur, quum baiulos tot ſæpe centenis libris onuſtos incedere, atq; ita uiciſſim uno pedi inſiſtere animaduertimus. [h] In genu uerò articulo, præter commune ligamentum omnibus obductum articulis, alia quædam ualida robuſtaq; rerum Opifex fabrefecit. quando enim quinque ſunt genu articuli regiones, anterior, poſterior, interior, exterior, & media, ſingulis peculiare quippiam Natura præpoſuit. Anteriori quidem, quæ membraneo ligamento prorſus deſtituitur, & tamen regio admodum fallax, & ſummopere laboratura eſt; [i] mola patella'ue ſimul cum illam continentibus tendinibus prætenditur: quæ quum abundè articulum ſtringat, nullo hîc opus erat ligamento, neq; etiam (ut dixi) membraneo, omnes articulos ambiente. Poſteriori ſimiliter laboraturæ, robuſtum neruoſumq; ligamentum præponitur, quod ex media poſteriori tibiæ regione originem capiens, rectà ſurſum fertur, & bifidum [k] utrorumq; femoris capitũ poſteriori ſedi, qua maximè illa dehiſcunt, implantatur. Cæterùm mediæ regioni duabus nuper dictis digniori maioriq; egenti firmamẽto, Natura ualidiſſimum & cartilagineum largitur ligamentũ, quod ex tota prominẽtiori inter duos tibiæ ſinus [l] parte enatum, femoris poſteriori parti, qua ipſius capita maximè inuicem diſtant, cum paulò antè dicto inſeritur. Verùm præter hoc ligamentum interdũ adhuc mucoſum quoddam & gracile reperias, in medio genu articulo locatum, in anteriori nuper dicti regione: quod ſimiliter à tibia in femur pronaſcitur. Exteriori regioni iniurijs magis quàm interior patenti, teres quoq; obductum eſt ligamen, femoris & fibulæ tibiæq; os inuicem colligans. Huius ligamenti humilius extremum, capiti [m] muſculi ſubſternitur, cuius tendinem ad poſteriora inferioris fibulæ appendicis perreptãtem, ad pedij os pollici præpoſitum protendi relatum eſt. Porrò interior genu regio, quæ cæteris omnibus & minus erat motibus famulatura, & ijs quæ cruri lædendo occurſant minus obuiatura, ligamen nanciſcitur, iam dicto tum gracilius, tum mollius. Quod etſi ex interiori femoris latere enaſcatur, in tibiæ tamen latus non inſertatur, ſed uelut ad aliud exterius in tibiæ priora maiori ſua portione contendit. Cæterùm præter hæc omnia, peculiaris huic articulo, quemadmodũ ſuperiori libro ſcripſi, [n] cartilago inijcitur, quæ duritia exquiſitę cartilagini nonnihil cedit, atq; cum ligamento quippiam cõmune exigit. Quantum uerò ad articuli genu ſecuritatem ea cartilago ualeat, illic quoq; diximus. nunc autem in exteriori ipſius circumferẽtia, qua quodammodo ex articulo eminet membraneis ligamentis ex ipſa prodeũtibus, femori & tibię colligari, additum eſſe uoluimus. [o] Ligamen fibulam tibiæ iuxta genu articulum colligans, forte quidem eſt, ſed ut in aliorum oſſium commiſſuris, ab exteriori tantum parte oſſium connexum circũdat. Quà uerò tibia fibulaq; inuicem dehiſcunt, per totam oſſium longitudinem [p] ligamentum membraneum habetur, illi par [q] quod in cubito repoſitum eſſe cõmemorauimus. atq; id à tibiæ oſſe in fibulam porrigitur, fibris intertextum à tibiæ oſſe deorſum obliquè in fibulam excurrentibus. Quemadmodum uerò conformatione hoc tibiæ ligamentum cubiti ligamento reſpondet, ita etiã parem cum illo uſum præſtat. fibulam enim tibiæ alligat, & interſtitij ritu anteriores tibiam occupantes muſculos à poſterioribus dirimit, illiſq; qui ipſi adnaſcuntur, exortus robur porrigit. Pedis ligamentorũ nonnulla prius expoſita ſunt, [r] tranſuerſa nimirum, quæ tendinibus obducuntur: quorũ quædã ad oſſium cõmiſſuram ſimul faciunt, alia uerò duntaxat munimenta quędã tendinũ, & ne illi è ſuis finibus exurgant, uincula exiſtunt. Sunt uerò tranſuerſa pedis ligamenta, ſi obiter conſiderẽtur, tria. [s] Primũ in anteriori tibiæ ſede ad ipſius cum pede articulum conſiſtit, atq; ad tibiæ os & fibulam refertur: hoc enim oſſa connectit, & plurimos tendines tranſmittit. Iſtud utcunq; perpendas, unũ ſimpliciter eſt. [t] Secundum ab interno malleolo in calcis os inſeritur, atq; oſſium quoque alligationi auxiliatur. ſi uerò exactè diuidatur, tres anulos, & ueluti tria ligamenta efformare uiſitur, quæ priuatim ad ſuos quoſque ſpectant [u] ſinus, trium tendinum nomine, ut & ipſi tres ſunt, exſculptos. quorum calci proximus [x] muſculi tendinem admittit, qui pollicis ſecundum flectit internodium. Sinus huic accũbens, ſecundusq; [y] tendini uiam præbet, tertios quatuor digitorum articulos flectenti. Tertius uerò ſinus unà cum ligamento in poſteriori interioris malleoli ſede repoſitus, à Natura illi tendini præparatus eſt, quem [z] muſculus efformat, inter pedis motores quintus. [a] Tertium porrò tranſuerſum pedis ligamentum à fibula in calcem fertur, atq; ad oſſium ita colligationem iuuat: qua autem duobus ſinibus obducitur (quum illi ſinus duobus oſſibus ſimul non ſint communes) tantum tendinibus famulatur, [b] ſeptimi & [c] octaui muſculorum pedem mouentium. Ad hæc, in inferna pedis digitorum regione tranſuerſa ligamenta perinde conſiſtunt, ac in manu. Verum præter tranſuerſa ligamenta, quæ etiam prius expreſſimus, in pede alia permulta habentur. Primum ex tibiæ oſſe in fibulam procedens, inferius tibiæ oſſi fibulam colligat, membraneum ſimiliter ac aliorum articulorũ ligamenta exiſtens. Deinde & aliud quoq; reliquis articulorum

g 3 ligamentis

Ligamẽta genu articuli.

Liga. fibulã tibiæ oſſi committentia.

Pedis ligamẽta tranſuerſa.

Alia pedis ligamenta oſſa tantum cõmittentia.

h Pete hæc ex figura 1 ca. X, S, V, T, & cæ.
i 8 ta. k.
k 1 fi. ca. 30 lib. 1 E, F.
l 7 fi. ca. 31 lib. 1 inter F, G.
m 6 tab. Φ.
n 8 fi. cap. 31 lib. 1.
o fig. 1 cap. Y.
p fi. 1 ca. a.
q 7 tab. V inter S, T.
r 1 ta. d, v, 2 tab. Δ, Λ, Σ, ς.
s 1 ta. d, 2 Δ & Λ.
t 1 tabu. v, 2 ta. ς.
u 15 t. a. cha. 1, 2, 3.
x 14 ta. Λ.
y 14 tab. π & θ.
z 15 ta. D, E.
a 2 ta. Σ.
b 2 ta. X.
c 2 ta. V.

ligamentis respondet, quod uniuersum articulum tibiæ cum talo amplectitur. Post hæc quatuor sunt ligamenta cartilaginosa, ex quibus nonnulla in alto conduntur, alia exterius ossa ambiunt, quæ simul omnia talum quatuor quibus firmatur ossibus connectunt. Primum ex internis tali partibus, quibus interno malleolo excipitur, originem obtinet, & in tibiæ ossis partem, quæ talum respicit, innascitur, id os talo colligans. Secundum exterius est, interioriꝗ respondet, fibulam talo nectens. Tertium cæteris robustius, & admodum insigniter cartilagineum, ab inferiori tali sede propter ipsius ceruicis radicem, nimirum quà calci is committitur, principium ducit, & calci inter duas quibus talo coarticulatur, commissuras innascitur. Quartum tali caput ossi nauiformi connectit. Ex tali enim ceruicis termino originem ducens, iam dicto ossi inseritur, uniuersumque ambit articulum. Verùm præter cartilaginea hæc, membraneum aliud ligamentum omni ex parte calcis cum talo obducitur articulo, & ualidum quoque aliud à tali ceruice in tesseram imitans os implantatur. Porro ligamen calcis os huic tesseræ simili ossi committens, robustum quoque est, & cartilagineum, sed duntaxat articulum amplectitur. Quemadmodum uerò in manu brachialis ossa inuicem durissimis cartilagineisꝗ ligamentis colligantur, ita quoque tarsi ossa tum inuicem committuntur, tum etiam ossi cymbam imitanti adnectuntur. Validissimum autem & peculiare uinculum in inferiori parte tarsi ossa obtinent, quod non solum extrema uincit, imò penitius singulis insertum, ossium quoꝗ media inuicem constringit. Pedij autem & digitorum ligamenta manus ligamentis correspondent. Sunt enim omnia membranea, his tantum exceptis quæ superiori pedij ossis interuallorum parti immittuntur. illa siquidem cartilaginea sunt, & in profundo articuli genu repositi [d] ligamenti naturam referunt.

Hæc nullibi picturis proposuimus, sed ex ossium delineationibus petitur, ex figuris scilicet ca. 31 & 33 lib. 1.

d fi. ca. 1 X.

MVSCVLORVM IN TIBIA ET PEDE SEdem obtinentium, & ligamentorum omnium quæ hactenus non resecta sunt, administrandi ratio, musculorumꝗ qui tibiam & pedem occupant, numerus. Caput LXII.

Quot musculi in posteriori tibiæ sede consistant.

SI modò omnes musculos pedis ac digitorum motibus famulantes memoriæ confirmandæ causa in suis sedibus ordine recensebis, in posteriori tibiæ sede, primùm [a] duo occurrent, à radice inferiorum femoris capitũ ducentes originem, & suræ non mediocrem portionem effor mãtes. post hos sese exhibet [b] qui totius corporis longissimum promit tendinẽ. Sub hoc suræ [c] maximus, seu pedem mouentium quartus consistit, in calcem ualidissimè cum nuper commemoratis insertus. Huic succumbit [d] qui pollicis secundum internodium flectit, deinde [e] qui quatuor digitorum tertij internodij flexionis præcipuus autor est. omnium autem intimus habetur, [f] qui pedem in posteriora ducens, uni ex tarsi ossibus implantatur: adeò ut iam omnes posterioris tibiæ sedis musculi septenarium constituant numerum. præter [g] musculum in poplite latitantem. Si enim & illum posterioribus tibiam amplexãtibus musculis adnumerare uisum fuerit, octo tunc in posteriori tibiæ sede constitues.

Quot in anteriori tibiæ sede.

In anteriori tibiæ sede unà cum illis, [h] qui propriè externum ipsius latus occupant, sex numero descripsimus. [i] Primus quidem, qui pedij ossi pollicẽ sustinenti inseritur. [k] Secundus, qui quatuor digitos extendit. atꝗ huius [l] portio, quæ in pedij os minimo prælocatum digito inseritur, tertius erit. Aut si hanc portionẽ à secundo non distinxeris, iam duo duntaxat hactenus tibi in anteriori tibiæ sede habentur. At age, tres esse dona, ac [m] quartũ enumera, cuius ope pollex extenditur. [n] Quintus uerò, qui fibulæ exporrectus, pedisꝗ inferiora subiens, in os pedij pollicẽ sustentans inseritur. [o] Sextũ autẽ, qui iam dicto succũbens, pedij ossi ante minimũ collocato implantatur.

Quot in pede.

In inferiori pedis sede [p] ligamentũ primũ sese offert, lati tendinis uicẽ gerens: postmodũ [q] musculus secundum quatuor digitorũ os flectens, deinde [r] utrinꝗ ad huius latera unus, hic quidem pollicẽ introrsum ducens in latus, ille uerò minimum extrorsum abducens. post hos in conspectum ueniunt [s] tendines, tertia quatuor digitorũ internodia flectentes: quibus exporriguntur [t] quatuor illi musculi, quatuor digitos pollici admouentes: omniũ autẽ intimi illi consistunt, [u] qui primos digitorũ articulos flectunt. In superiori autẽ pedis sede illud duntaxat [x] musculosum corpus reponitur, quod pollicẽ & tres illi proximos digitos in latus externũ abducit.

Administrationis series.

Cæterum hæc musculorũ series, etiam sectionis rationẽ cõmonstrat, quam in eo crure conspicaberis, in quo iam antè tibiã mouentes musculos resecuisti. Per suræ itaꝗ longitudinẽ sectio in cute & adipe & carnosa mẽbrana ad calcem usꝗ ducetur, deinde alia ab interno pollicis latere ad calcẽ usꝗ, & hinc per pedis exteriora ad paruũ usꝗ digitũ tentabitur, adeò ut uniuer-

a 12 tab. 4. 5.
b 13 tab. 4.
c 13 tab. 5.
d 14 ta. Δ.
e 14 tab. Ξ.
f 15 tab. D, E.
g 14 tab. Γ.
h 2 ta. X, Ψ.
i 3 tab. Υ.
k 4 tab. Υ.
l 4 tab. Ω.
m 5 ta. Φ.
n 6 ta. Φ.
o 6 tab. Υ.
p 13 tab. Ψ.
q 14 ta. Θ.
r 13 ta. β, γ.
s 14 ta. δ, ε.
t 14 tab. λ.
μ 15 ta. N.
u 15 ta. L, C.
x 6 tab. Ω.

uniuersam tibiæ & pedis cutem auferre possis, ea tantum relicta quæ plantam induit. Quum primùm igitur laniorum more hoc præstiteris, acutiori nouacula à calce cutem adimes, per adipem transuersis semper ductis sectionibus. In quo opere attento animo cutis connexus spectandus uenit, qui ad liuescentem perficitur[y] sedem musculi secundum quatuor digitorum os flectentis, num scilicet tendo aliquis citra adipis interuentum cuti proximè adnascatur: ac deinde quum nullus erit tendo, cuiusmodi ligamentum id censere debeas, quod ego nunc primus lati tendinis in manu uices gerere dixi. Vbi hæc (adhibita sectioni quoque simia, aut si eius copia non detur, cane) hæc in pedis planta eo diligentius, quo ego hic tibi plura recensuerim paradoxa, intuitus fueris, ad tibiam te conferes, ligamento illo à musculo qui secundos quatuor digitorum articulos flectit, nondum deraso. Atq; hic omniũ primum spectabis, quî ex tota excarni tibiæ ossis[z] sede membraneũ ualidumq; ligamentũ prodit, quod pertinaciter omnibus in tibia repositis musculis obnascitur, & eorũ summas superficies unà connectit, & ueluti uinculi usum præstat, cuius beneficio musculi in sua sede non errantes, continentur.

Ligamenti latescentis tendinis uicem subeuntis.

y 13 tab. π. — z 1 ta. x, y.

Mox nouacula, aut cultello à femoris inferioribus capitibus,[a] duorum musculorum principia liberabis, quos primos in posteriori tibiæ sede dicebam occurrere. In horum capitum dissectione aliud nihil cauendum est, quàm ne cum externo musculo, tertij[b] musculi caput ab externo femoris capite unà imprudens adimas. Illud enim capitulum opportunissimè seruatur, donec primos duos à quarto eo usque diuulseris, ut iam amplius communem illorum tendinem à quarto[c] dissecare non ualeas. Reflexis itaque his duobus, tertij quoque caput liberabis: quod in manu sinistra assumens, à quarto[d] musculo deorsum uelles: atque id citra negotium tantisper feceris, dum ad quarti musculi internum latus peruenias. hic enim cultello acutiori à subditis ad calcem usque est dissecandus. Dein ipsius insertio tanto accuratiùs est animaduertenda, quanto hæc in hominibus à simijs magis uariat. Hoc itaq; à calcis osse liberato, pedem mouentium quartum, & totius suræ maximum musculum suo exortu libera, & utrinque ad ipsius latus, quà subditis incumbit corporibus, longam sectionem ducito, quæ membraneum id ligamentum inuolucrum'ue diuidat, cuius auxilio musculos inuicem externa superficie connecti diximus. Siquidem ilico atque musculum suis lateribus & capite liberaueris, promptissimum erit illum à subditis ad calcem usque detrahere. Vt uerò accuratiùs insertionem spectes, profuerit illum proximè ab osse acutiori nouacula separare, & dein studiosè expendere, num fortassis aliqua tendinis huius portio latum in pede produceret tendinem. nam & id quoque semel Galenus uidetur innuere. Tempestiuum itaque erit, à[e] musculo quatuor digitorum secundum internodium flectente,[f] ligamentum illud abradere, quod ego tendinis lati uicem gerere protuli. Deinde sedulò à calcis osse,[g] musculus ille liberabitur, qui paruum digitum in externum latus abducit, & statim ille[h] qui pollicem in internum latus à cæteris digitis amouet, ut[i] musculus quatuor digitorum secundum articulum flectens sese offerat, isq; à calcis osse liberari queat, ac postmodum ad digitorum radices duci. In tendinum uerò ipsius administratione, pari modo ut in manu fieri præcepimus, cultello exiguo transuersum digitorum ligamentum secundùm ipsius longitudinem diuides, ac deinde qualiter subditos tendines transmittant, atque in secundos articulos inserantur, spectabis, sectionem rursus ad tibiæ posteriora conferens. Iam enim in poplite latitans[k] musculus adeò pulchrè occurrit, ut ipsius naturam non minus atque ego illam describere possim, intueri ualeas, & non oscitanter animaduertere integrum sit, num uel minimum tibiæ flexioni opitulari queat. Hæc intuitus, illum à genu articulo liberabis: & nisi articulum ad ligamentorũ inspectionem seruare propositũ sit, nihil prohibet à tibia femur liberare, quo cõmodiùs tibiam & pedem postmodum pertractes. Absecto igitur, aut relicto ut lubet femore,[l] musculũ secundum pollicis flectens internodiũ, suo principio liberatum à subditis ad calcem usq; detrahes. Deinde & illum quoq; similiter auelles,[m] qui tertium quatuor digitorũ os flectit. Vt iam utroq; ad suos sinus deducto, transuersa ipsorum ligamenta, longa sectione diuidere, ac postmodum ipsorum x literæ instar in cubitum examinare liceat. Ille enim è uestigio obuius est, quũ ex suis sinibus detractos tendines à pedis plãta deorsum reflectis: neq; ita duntaxat incubitus ille cõspicitur, imò etiam[n] portiuncula se offert à musculi pollicem flectentis tendine, illi admixta tendini, qui tertium indicis internodiũ flexurus est. Quinetiã hac administratione occurrunt[o] musculi quatuor digitos pollici adducentes, quos à calcis osse liberatos atq; ad insertionẽ perductos, unà cum tendinibus quibus illi porriguntur, adimere conuenit, ut[p] carnea moles primos digitorum articulos flectens inspiciatur. quam ex tuo arbitratu, aut prorsus à pedij ossibus abrades, aut illis connexã sines. Iam[q] musculus, qui adhuc in posteriori tibiæ sede reliquus est, quiq; pedis motibus famulatur, à fibula & tibiæ osse, & horum membraneo ligamento ad posteriorem usq; interni malleoli sedem liberabitur,

a 12 tab. φ, ψ. — b 13 tab. φ. — c 8 tabu. r abs. — d 13 tab. Υ. — e 14 ta. Θ. — f 13 ta. π. — g 13 ta. s. — h 13 ta. ρ. — i 14 ta. Θ. — k 14 ta. Γ. — l 14 ta. Λ. — m 14 ta. Ξ. — n 15 ta. Q. — o 14 ta. λ, μ. & 15 ta. N. — p 15 tab. L, dein e. — q 15 tab. D, E.

Primi & secundi mouentium.

Tertij.

Quarti.

Lib. 2 de Admini. sectio.

Primi digitos mouentium.

Decimiseptimi.

Decimioctaui.

Musculi in poplite latitantis.

Secũdi & tertij digitos mouentium.

Musculorũ tres digitos pollici adducẽtium, & prima quinq; digitorum ossa flectentium.

Quinti pedem mouentium.

tur, ac peculiari ipsius transuerso ligamẽto longa sectionẽ diuiso, ad insertionem usq; musculus ille ducetur. Cæterùm iam opportunum est, & anteriores tibiæ musculos aggredi, atque hîc omnium primum transuersum [r] ligamentum sectione per longum facta diuidere conuenit. In quo òpere magna tendinum congeries sese exhibebit, quorum (ut singulos ordine intuearis) primùm tendinem attolles, pedem mouentium [s] sexti. Huius musculi caput aliorum musculorum modo, ab exortu liberatum, ad insertionem usque ducendum est. quod mediocri fit negocio, si utrinque musculi latera ab ipsi connatis cultello aut nouacula diuiseris. Post hunc totus sese ostendit quatuor digitos extendens [t] musculus, unà cum portione illa, [u] quam nonum pedem mouentium recensui. Vbi hic à tibia liberatus ad insertionem ductus erit, is aggredietur [x] qui pollicem extendit, quem similiter à tibia liberatum ad insertionem ducere expedit. Supersunt in tibia [y] duo pedis motibus famulantes musculi, qui fibulæ exporriguntur. Horum sectio à [z] ligamenti transuersi inter calcem & fibulam positi dissectione inchoabitur, & deinde tendinibus eleuatis, uniuersum musculorum corpus à fibula dirimetur, ut postmodum ipsorum insertionem liquidò uideas, ac demum [a] musculos, qui superiorem pedis sedem occupãt, suis principijs liberatos ad insertionem perducas, atque ita uniuersæ musculorum fabricæ unà nunc mecum summam manum imponas, ac ligamentorum quæ adhuc reliqua sunt naturam spectes. Atq; horum omnium administratio proprium nihil, aut peculiare exigit. Si enim iam [b] ligamenta ex latere ossis sacri, ubi quintum os sexto committitur, prodeuntia inspexeris, unà cum [c] membrana pubis ossis foramen occupante, integrum erit ilium os à sacro, impetu abrumpere, & commissuram ambiens ligamen simul cum cartilagineis ligamentis intueri. Mox ad coxendicis articulum accedens, orbiculatim illum ambiens [d] ligamentum acutiori cultello transuersim diuidito, atque eius crassitiem, sed præcipuè ortum & insertionẽ, inspicito. Si modò femur in exteriora modice duxeris, ex acetabulo ipsius caput elabetur, & teres [e] ligamentum se spectandum exhibebit. Hoc transuersim dissecto, acetabulum accuratè obseruandum uenit, propter iam commemorati ligamenti insertionem, & id ligamentum quod sinum augere diximus. Priusquam uerò genu [f] ligamenta administrentur, opportunum est perpendere, anteriori articuli sedi præter [g] patellam, cum extendentibus tibiam tendinibus nullum ligamentum præponi. Id enim ubi constabit, exterius ligamentum à femoris capite liberatum ad fibulam deduces. Post hoc internum quoque à femoris interno capite liberatum, similiter uersus anteriora tibiæ dissecabis. Posterioris uerò regionis ligamentum opportunè à tibia dissectum, ad ipsius in femur insertionem perduces. Diuiso postmodum ambiente articulum ligamento, in latus tibiam postmodum reflecte, ac cartilagineum huius articuli ligamentum ad amussim expendito, & [h] cartilagines tibiæ ossis sinum augentes, ab articulo acutiori cultello adimito. [i] Ligamenti, quod tibiæ fibulam alligat, natura, si ad cõmissuram id diuidatur, citra negocium conspicitur. [k] Membrana quoque isthæc ossa, quà inuicem distãt, intercedens, sese iam citra ullam sectionem offert. Transuersa omnia modò dissecta sunt, atque iccirco superest duntaxat fibulam à tibia dirumpere, & ligamen ambo ossa colligans inquirere: dein acutiori cultello fibulam à talo, & postmodum à tibiæ osse talum liberare. ita enim duo sese offerunt tali ligamenta, cartilaginis specie donata. Duo autem reliqua disces, si cultello talum ab osse cymbam imitante diuiseris, & à calce talum abraseris: quod difficulter, idq; nisi acuto cultello perfeceris. Ad hunc modum reliqua pedis ligamenta aggredieris, nempe ipsis secundùm ossium commissuras circumsectis. Quàm uerò concinnè hæc omnia à Natura sint formata, ex cuiusque ossis usu, & generali ligamentorum facultate, cuius notum esse arbitror. Quapropter neque hîc, neque aliàs sæpius ad summi rerum Opificis encomia digressus sum, ne eadem semper aut de musculis aut ligamentis repetenti, in nimiam molem hæc excrescerent. Præcipuè quum nihil facilius sit, quàm prolixè in usus ènarrationem excurrere, si modò actio à me semper descripta non lateat.

LIBRI SECVNDI FINIS.

Sexti pedem mouentium.

Decimiquarti digitos mouentium.

Decimiquinti.

Septimi & 8 pedem mouentium.

Decimisexti digitos mouentium.

Ligamentorum adhuc reliquorum administratio.

r 1 ta. d.
s 1 tab. z. 3 ta. Y.
t 4 tab. Y.
u 4 tab. Ω.
x 5 tab. Φ.
y 6 ta. Φ & Y.
z 2 tab. Σ.
a 6 tab. Ω.
b 10 tab. γ, d.
c 14 ta. b, b.
d fi. 1 ca. P, P.
e 2 fig. cap. 49 P.
f fi. ca. 1 S, T, V, X.
g 8 ta. k.
h 8 fi. cap. 31 lib. 1.
i fig. 1 cap. Y.
k fi. 1 ca. d.

ANDREAE VESALII BRVXELLENSIS, DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER TERTIVS, QVO VENARVM ARTERIARVMq́ per uniuersum corpus series describitur, & peculiares ipsi figuræ, quibus cōueniunt Capitibus præponuntur.

QVID VENA, ET QVAE IPSIVS SVBstantia & usus. Caput I.

Quid tertio libro docendū.

OSSIVM musculorumq́ historia superioribus libris enarrata, proximum uidetur, uenarum arteriarumq́ per uniuersum corpus distributionē aggredi: siquidem Galenus in primo de Administrandis sectionibus libro, hunc in Anatome discenda ordinē obseruandum rectè præceperit. Nam alius fortasse earum [a] partium, quę peritonæo & costas succingente membrana & caluaria cōtinentur, descriptionem, non uenarum modò ac arteriarum, uerùm & neruorū quoque descriptionem oportere necessariò præcedere, haud inepte arbitrabitur, quòd absq́ earum partium notitia, omnis de uenis, arterijs & neruis sermo tam difficilis futurus sit, ut ego nequaquā improbauerim hunc librum, & quartū qui neruis dedicabitur, quinto libro, sexto ac septimo subijci, eosq́ præsentem anteire. atq́ id maximè, cùm quis sectionum prorsus rudis in istos libros primùm inciderit, & nō in nostra Epitome uel obiter sese exercuerit. Ne tamen longiùs in præsentia à Galeni & cæterorum qui ipsum præcessere dissectionis professorum placito declinem, hunc librum uenis arterijsq́ consecrabo, à uenis, quòd plures sint, atque arterijs magna ex parte insternantur, sumpto sermonis exordio, liberaq́ sententia lectori in nostris libris transponendis relicta. [b] Vena igitur pars est instrumentaria, teres, fistulæq́ instar cauata, & uniuerso corpori sanguinem partes enutriturum unà cum naturali spiritu insigniter (si quis modò sit) caliginoso deferens. Hæc unica peculiari propriaúe cōstat tunica, quæ colore, crassitie & forma, membranis respondet, sed aliàs ab illarum natura plurimùm discrepat. Membrana nanque simplex ac similare corpus censetur, & omni ex parte quomodocunque discerpatur, perpetuò membranæ nomen retinet. Venæ autem tunica, corpus est instrumentarium, ex similaribus partibus, fibris uidelicet, cōformatum. Quemadmodum enim membranei musculorum tendines, ferè unico fibrarum genere intexuntur, atque hac occasione non in similarium, sed instrumentariarum partium classem reponuntur, ita uenæ tunica triplici fibrarum genere constituitur. Huiusmodi fibræ Græcis ἶνες nuncupantur, & substantia quidem, forma, & colore musculorum fibris respōdent, actione autem plurimùm ab illis uariant. Hæ enim carnea musculorum substantia obsitæ, arbitrario: illæ uerò nulla carne implicitæ, naturali motui præficiuntur. quippe ut motus è nostro arbitratu pendentes, fibrarum in musculis auxilio perficimus, sic naturales motus uniuerso corpori subseruientes, fibris quibusdam obeuntur, quæ organis toti corpori famulantibus intertextæ sunt. Quanquam naturales motus non omnes, sed materiæ duntaxat alicuius attractio, retentio & expulsio, huiusmodi fibris adimpleatur. Voco autem in præsentiarum uim attractricem, retentricem & expultricem, non quæ singulis partibus ad sui nutritionem à Natura est ingenita, sed qua quædam corporis partes commune uniuerso corpori munus præstant. Etenim prorsus alia censetur attractio cibi per stomachū in uentriculum, & sanguinis è caua uena in dextrum cordis sinum, & aëris ex arteria uenali in sinistrū cordis sinum, & seminis in uterum, & sanguinis in uenas, & spiritus in arterias, quàm attractio, cuius beneficio partes illæ nutrimentum sibi familiare, & quo priuatim aluntur, ad sese pelliciūt. Rursus longè alia excretrix facultas est, qua uentriculus cibum à se cōfectum in intestina propellit, & qua rursus intestina superiora eundem in inferiora protrudunt, & qua cor sanguinem in pulmones ac uitalem spiritum simul cum sanguine impetu per corpus ruente in magnam arteriam mittit, & qua sanguinem una uenæ pars in subsequentem cōtinuò deriuat, & qua uterus fœtum & uesica urinam excernunt: quàm ea sit, qua nunc dictæ partes proprij nutrimenti recrementa à se abigunt. Ad hæc, prorsus alia putatur cibi potusq́ in uentriculo, & fœtus in utero, & urinæ in uesica, & sanguinis in uenis, & spiritus in corde

a Ostendūt has 5, 6, 7 librorum figuræ.

b figura 5 ca. figura 6 ca.

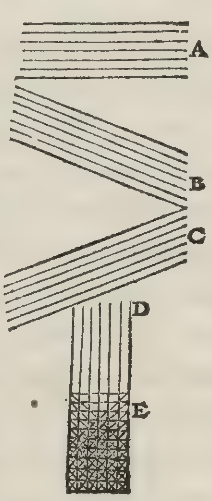
Quid uena.

Venæ corpus in quo à membrana differat.

Fibrarū quæ naturali motui præsunt, ab ijs quæ arbitrario famulantur differentia.

de retentio, quàm ea ſit cuius beneficio cor, uentriculus, ueſica, uterusꝗ familiare nutrimẽtum ſibi ſeruant, & retinent. Motus igitur omnibus partibus proprij, atque alijs nõ ſubminiſtrantes inſita partibus duntaxat ui, citra fibrarum opem omnino fiunt. Sed partes quas aut attractionem, aut retentionem, aut expulſionem partibus alijs, uel toti etiam corpori adminiſtrantem & commodam ſubire neceſſum eſt, ad eam functionem fibras quaſdam ſibi uendicant, quarum auxilio illam complent. Et quemadmodum tres ſpecie ſunt motus, ita quoque triplex fibrarum genus à Natura conſtructum eſt, rectum uidelicet, obliquum & tranſuerſum. Ac rectæ quidem fibræ attractioni conducunt, obliquæ autem retentioni, tranſuerſæ expulſioni.

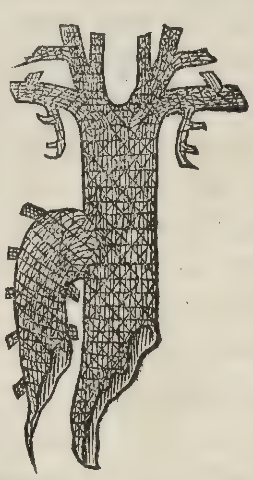
Fibrarum ſpecies & functio.

Rudis fibrarũ delineatio, in qua A trãſuerſas indicat, B autem & C utriuſque obliquarũ generis differẽtias, D uerò rectas. At E triplicis fibrarũ generis implexũ quodãmodo exprimit, quem mox ſubijciẽdæ uenæ effigies accuratius proponet.

Rectæ enim ſunt, quæ ſecundùm organi longitudinem expanduntur. Obliquæ autem, quæ ſecundùm obliquum organo obducuntur. Atꝗ hæ circulares ſunt: ſed quum in duplici ſint differentia, inuicem contrariantur, ac ſe mutuò X literæ, aut potius duorum inuicem implexorum circulorum modo decuſſatim interſecãt, ita commodè quicquid organi cauitate compræhenditur, retinẽtes. Tranſuerſæ ſecundùm corporis latitudinem exactè tranſuerſim locantur, corpusꝗ orbiculatim, quemadmodum obliquæ, ambiunt. quanquam interim tranſuerſæ, circulares orbicularesꝗ priuatim nuncupentur. Diſcet porrò quiuis fibrarum naturam (ſi modò moleſtius duxerit hominẽ hoc ſolo nomine aggredi) quoties uentriculus, aut inteſtina alicuius animalis menſæ apponentur, ſi unguibus uentriculi & inteſtinorum fibras inuicem diuellere, eaꝗ corpora nihil præter certas quaſdã fibras inter ſe ordine, & prout parti ex uſu erat, intertextas eſſe, expendere haud grauabitur. Idem ſpectabit, dum bouis ueſicam, aut anſerum ingluuiem inflari intuebitur: quandoquidem triplex illud fibrarum genus in diſtenta ueſica manifeſtò ſeſe ſpectandum offeret. Contrà ſi membranam aliquam, ut quæ coſtas ſuccingit, aut peritonæum, in manus quis aſſumpſerit, leui negotio diſcet hanc ſimplex ſimilareꝗ corpus eſſe omni ex parte ſibi par, nulliſꝗ eiuſmodi fibris conformatũ. Quum itaꝗ uena (ut oratio unde diſceſſerat reflectatur) organum ſit, uniuerſo corpori in ſanguinis adminiſtratione utiliter ſubſeruiens, Natura corpus ipſius membraneũ ac fiſtulæ inſtar cauum conſtituit, ac certis quibuſdam fibris, non autem ut ſors ferebat intertexuit, ijs nempe quas ſanguinis adminiſtrationi utiles fore cognouit. Quamobrem quum ſciret uenã neceſſariò ſanguinem ad ſe admiſſuram, rectas illi cõmunicauit fibras, quibus uena ſanguinem in ipſius alliceret cauitatẽ. Deinde quia ſanguinis ad ſubſequentem uenæ partem tanquam per riuum propulſione opus erat, trãſuerſis quoꝗ fibris eam donauit. Ne uerò ſtatim uniuerſus ſanguis in proximam uenæ partem citra moram ex alia aſſumeretur propelleretur'ue, obliquas etiam fibras uenæ corpori implicuit. Ex tribus itaque fibrarum generibus uenæ corpus inſtar albæ membraneæꝗ ſeu neruеæ tunicæ conflatum eſt, diſtendi & rurſus (ut contentæ materiei appoſitè congruat) in ſe collabi aptum. Præter hanc peculiarem tunicam, uena aliam ſubinde aſſciſcit, pleriſꝗ etiam corporis partibus communem. Quandocunꝗ enim uenæ longo tramite aliquò ducuntur, aut oſſi, aut duriori cuipiam corpori incumbũt, aut alicubi ſuſpenduntur, tum membrana illis ueluti alia peculiaris tunica obtenditur. Huiuſmodi tunica uenæ per uniuerſum corpus induuntur, quoties extra uiſcus aliquod, aut muſculi corpus eminent, nec uiſceri aut muſculo intexuntur. Tunc enim ſemper ex cõterminis membranis alia quædam tenuis tunica ipſis obuoluitur, cùm tutioris ductus, tum ad uicinas partes firmioris nexus gratia. Cæterùm uenæ corporibus quibuſdam inſertæ, ac in illis propagatæ, huiuſmodi tunica nequaquam indigent, quòd abundè in illis corporibus firmentur, quodꝗ ea tunica impedimento eſſet, quo minùs promptè ſanguis ex uenis ſudaret, aut ut ſanguis in uenis collectus, ſubſtantiæ alicuius uiſceris uim tardius experiretur. Et hac potiſſimùm ratione in nulla corporis parte, uenæ neꝗ tenuiorem adipiſcuntur ſuam peculiarem tunicam, neque in plures diffunduntur ſoboles, quàm in iecoris ſubſtantia, quæ ſuccum in uenis contentum in ſanguinem mutatura, ſuiſꝗ recrementis liberatura erat. Omnes uenas ratione primaria ut ſanguinem ſingulis corporis partibus deferant, rerum Opifex procreauit: quanquam quibuſdam earum ramis, ut[c] portæ uenæ propaginibus

Venæ compoſitionis uſus.

Venæ cauæ portio à dextro cordis ſinu ad iugulũ uſꝗ conſcendens, qua fibrarum in uenarũ corpore naturã doctrinæ gratia ſtudioſe finximus. Si forte interim ramorum hîc paſsim abtruncatorum rationẽ expetis, hanc uenæ portionẽ integræ cauæ uenæ delineationi quinti Capitis fini ſubijciendæ confer, in illa quid D, F, G, H, I, K, N, S, T, & a indicent perpendens.

Aſcititia & non peculiaris uenæ tunica.

Venarum uſus.

c figura ca. 5.

nibus, ad cibi in uentriculo elaborati ad iecoris portas attractionē, ceu alijs ad excrementorum (ut[d] quæ in renes seorsum sanguinem deferunt) repurgationem abutatur, quas omnes suo loco commemorabimus. Num uerò ipse (ne sanguis frustra nullam à uenæ corpore elaborationem sentiens, per uenas deflueret) quandam sanguificationis uim uenis indiderit, non adeò promptè assertum uelim, etiamsi id omnibus confessum sit dissectionis proceribus. & si fortassis hæc uirtus uenis tribuitur, ea nō rubicundum parabit sanguinem, sed uenæ corporis modo album. siquidem in omni naturali corporis nostri partium cōcoctione, concoctum necessariò sibi concoquentis colorem asciscit. Verùm iam tempestiuum erit, ex quibus nam partibus arteria fabricetur, persequi.

d fi.6 ca. 6. & fi.22 li.1 m,11.

Li.4 de Vsu par.

QVID SIT ARTERIA, QVAEQVE *ipsius substantia & usus.* Caput II.

ARTERIA uas est similiter ut uena membraneum, teres ac fistulæ modò cauum,[a] quo uitalis spiritus, & tenuis flauus calidusq́ sanguis per uniuersum corpus diffunduntur, quorum beneficio, ac dein arteriæ ipsius motu (qui dilatatione ac contractione fit) naturalis singularum partium calor uitalisq́ spiritus refocillantur. Porrò Hippocratis adhuc, & Platonis, & Aristotelis tempore, arteria nuncupabatur,[b] qua inspirantes è naribus aut ore aërem in pulmones attrahimus, quaq́ rursus expirantes è pulmonibus eundem educimus. Nobis uerò uocatas arterias, illi uenas appellabant: atque arterias à uenis nonnulli ea ætate distinguebant, quum has quidem non pulsantes, illas autem pulsantes dicerent. Ad hunc sanè modum Hippocrati arteria uenæ nomine donatur, cuius agitatio, quum in infantis partu uelox & magna & ualida reperitur, ualidam ac uegeto feruidoq́ calore præditam in corde irascibilem uim esse testatur. Cæterùm alijs arteriæ nominabantur, uenæ flauum & spirituosum, ac per corpus impetu diffusum & tenuis subtilisq́ substantiæ sanguinem uniuerso corpori deducentes. Ita enim Platoni arterias uenas uocare libuit, quando in Timæo attestatur, cor simul & uenarum fontem esse, & sanguinis qui per omnia membra uehemēter circumfunditur. Nam quum uasa pulsantia (inquit Galenus) nondum, ut nunc, arteriæ dicerentur, sed tantū illam sic ueteres appellarent, quæ ex ore in pulmones diuaricatur, iure Plato ut distingueret, quarum uenarum cor esse sanguinem uellet, sanguinis qui per omnia membra impetu defertur, meminit. Aristoteles autem in libris de Animalium partibus, & eorundem historia, subinde arterijs uenarum nomen elargitur. Nam ut reliqua prætercam loca, is magnam arteriam cauæ uenæ comparans, in tertio historiæ de Animalibus illam minorem uenam crebrò appellat. Sed successu temporis eam quæ ex ore in pulmones pertingit, asperam uocare ueteres cœperunt: uasa autem pulsantia, naturalemq́ calorē recreantia, læues nuncupauere. Verùm nunc sola quæ ab ore in pulmones diffunditur, suum nomen seruauit, asperaq́ arteria uocatur. Arteriæ itaq́ similiter ac uenę membraneo cōstant corpore, cōprimi ac in se collabi, & rursus distendi idoneo: at longè solidiori, duriori, ac ex pluribus tunicis cōformato. Arteria enim duas peculiares sibi uendicat tunicas, quarum exterior profectò robore ac crassitie uenarum peculiari tunicæ respondet, interior autem plurium dissectionis procerū suffragio, crassitie huius ferè quintupla: ac postmodum totum arteriæ corpus ad uenam collatum sextuplum censetur. Hæc tunica quibusdam, quia durior & quauis membrana longè crassior sit, χονδρώδης seu cartilaginea appellatur. Vnde etiā Arabes forsitan arteriā neruum pulsatilem uocauerunt. Tunicæ arteriæ similiter ut uenæ, fibris cōformantur: ac interior quidem transuersis duntaxat intertexitur, exterior uerò rectis, & quibusdam mediocriter obliquis, transuersis autem nullis constat. Interior arteriæ tunica, ceu cutem quandam internæ intestinorum & uentriculi superficiei modo continet, latæ continuæq́ araneorum telæ manifesto

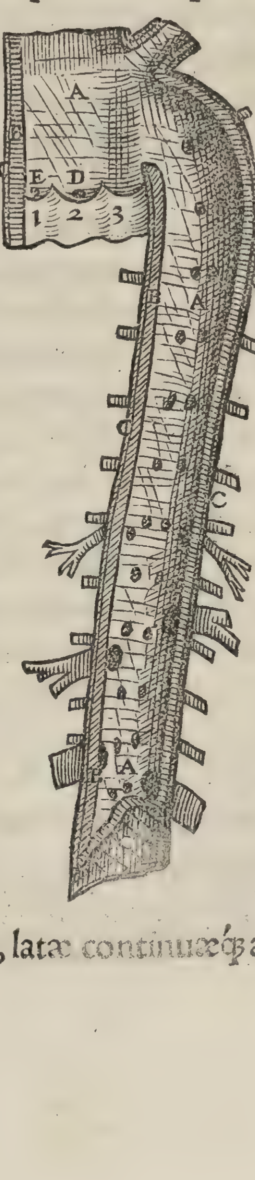
Quid arteria.

a figura ca. 12.

b 1 fi.28 ca. li.1.

Li.2 Morborum uulga.

In libris de Placitis.

Arteriæ magnæ quæ ex corde pronascitur portio, quam dissectā apertamq́ finximus, ut arteriæ hîc cōspicerentur tunicæ: ac A quidem locum indicat, in quo potissimùm ea occurrit tunica, quam araneæ telæ assimilamus. B autem & B interiorem notant arteriæ tunicam. Numerus autem ille 1, 2, 3 insinuat tres membranas magnæ arteriæ orificio præfectas, ac in decima sexti libri figura B, C, D notandas. Hîc uero E & D duarum coronalium arteriarum originem ostendunt. Foramina autem in arteriæ trunco ad uertebras deorsum deflexo conspicua, earum propaginum sunt ora, quæ costis, dein septo, & alijs ad renes usque organis digeruntur. Verùm hæc suo loco erunt dilucidiora. in præsenti enim figura arteriæ tunicas obiter adnotare uisum fuit.

Arteriæ corpus quale, & duæ ipsius peculiares tunicæ.

nifestò persimilem, in grandioribus quidem arterijs conspicuam, ac à nonnullis tertiæ arteriæ tunicæ loco descriptam. Quarta uerò alia peculiaris nulla est, sed ueluti quibusdam uenarum, ita quoque arterijs alicubi membrana tenuis obhærescit & circumtenditur contegens, aut stabiliens, aut connectens ipsas proximis partibus, quemadmodum de altera uenarum tunica retulimus. Atq; hæc omnia iustissimè à summo rerum Opifice sunt extructa, qui in hoc arterias (uti in Capitis initio dicebam) formauit, ut illæ uitalem spiritum & sanguinem impetu per corpus diffusum, singulis partibus deducerent, ingenitumq; calorem recrearent. Fibras enim arteriæ corpus, eiusdem quo uenæ usus gratia sortitur, ac plurimas quidem transuersas exigit, ut ocyus ipsi ex [c] sinistro cordis sinu immissum sanguinem & uitalem spiritũ toti corpori dispenset, neque alium in transmittendo recipiendoq; rhythmum, quàm cor ipsum efficiat. Ad hoc nanque munus magnopere transuersæ conducunt, quas expulsioni à Natura præfectas esse dudum asseruimus. Obsunt autem expulsioni insigniter obliquæ, ut quæ materias retineant ac referuent. Vnde etiam Natura paucissimas obliquas arterijs elargitur. Quæ quum tenuiorem rarioremq; & ucelociori impetu ruentem substantiã, quàm uenæ, erant amplexuræ, ac dum uiuit animal perpetuò dilatandæ cõstringendæq;, meritò etiam durioribus & crassioribus pluribusq; tunicis conformantur.

Ascititiæ arteriarum tunicæ.

Arteriæ constructionis ratio.

c patet in 9 & 10 figu. lib. 6.

QVIS VENARVM ET ARTERIARVM *numerus.* Caput III.

QVOT in uniuersum corpus uenæ, & item arteriæ deriuentur, si uniuersæ soboles uasorumq; omnes distributiones enumerandæ sint, indicare arduũ prorsus est, atq; propemodum impossibile. At si uenæ arteriæq; propriam exigentes circumscriptionẽ, ac ueluti proprijs terminis finitæ, duntaxat numero quodam sint complectendæ, in procinctu est numerus. In natis enim absolutisq; hominibus omnes uenæ ut plurimæ quaternario numero comprehenduntur, quæ cæterarum omnium radices censentur. Atque [a] una ex caua iecoris sede prodiens in bilis uesiculam, uentriculum, lienem, intestina, mesenterium & omentum excurrit. [b] Secunda ex gibbis iecoris, aut ut quibusdam uisum est ex dextro cordis [c] sinu originem sumens, in reliquum corpus solis duntaxat exceptis pulmonibus, innumera ramorum seriè dispensatur. [d] Tertia, è dextro etiam cordis sinu nata, frequenti admodum propagine in pulmones digeritur. Verùm hanc uenam hoc sibi peculiariter uendicare audies, quòd arteriarum constet [e] corpore, unde etiam arterialis uena nuncupabitur. [f] Quarta ab umbilico in iecur, ut sic dicam, producitur, ac ad fœtus nutritionem duntaxat animali famulatur, neque hîc in uenarum numero rectè haberi potest, uixq; propria circumscriptione donatur. Ab his itaque uenis reliquæ omnes quæ in corpore occurrunt originem mutuantur, eisq; continuæ sunt. Arteriæ autem numero binæ censentur, [g] una quæ ex sinistro cordis sinu originem capiens, in uniuersum corpus præterquam in pulmones, dispergitur. [h] Altera ex eodem cordis sinu pronata, in solos pulmones distribuitur: quæ quia uenæ corpore constat, uenalis arteriæ nomen obtinuit. Porrò [i] duæ arteriæ ab umbilico secundùm uesicæ latera descendentes, ac fœtui quodãmodo propriæ, cum magnæ arteriæ propaginibus iuxta ossis sacri regionem uniuntur, quare etiam propriarum arteriarum loco neutiquam recensendæ ueniunt. Cæterùm si fœtus uænæ & arteriæ priuatim sibi aliquid uendicent, id suis locis ubi fœtus uasorum tradetur historia, fiet obuium. iam enim operæprecium est à perfectorum uenis exordium sermonis sumere, ac singularum enarrata distributione, ipsarum usum diuaricationisq; rationem subiungere. Verùm quoniam singulis corporis partibus arterias uenasq; deduci oportuit, nonnullæ autem partes procul ab horum uasorum initijs distant, longè optimum fuit, neque tot numero ramos ex principijs originẽ sumere, quot corporis sunt partes huiusmodi uasis indigentes: neq; omnino multos: sed summopere expediebat maxima organa caudicum instar unoq; principio deduci, & ab illis in proximas partes ueluti ramos propaginesq; deriuari, à quibus singulæ partes, quod sibi familiare sentiunt, in nutritionem allicerent.

Quatuor uenæ.

Duæ arteriæ

Naturæ artificium in uenarum arteriarumq; serie.

a 5 ca figura & 12 fi. li. 5 h.
b figura 6 capiti præposita. & 5 fi. li. 6 C, D, E.
c patet in 7 & 8 fi. li. 6.
d 1 fi. ca. 15. & 5 fi. li. 6 I, & 8 fi. C, D.
e 1 fi. ca. 15 B, C.
f fi. cap. 11, & 2 fi. lib. 5 F.
g fig. capiti 12 præposita. & 10 fi. lib. 6 A.
h 2 fi. ca. 15. & 9 fi. li. 6 C, C.
i 2 fi. li. 5 K, L. & ca. 12 fi. f.

DE GLANDVLIS, VASORVM DIDVCTI*bus roboris gratia immissis adnexisq;.* Caput IIII.

PRAESENTI Capiti figuram non duxi præponendam, quòd quamplurimæ huc simul locari debuissent quinti ac sexti & septimi librorum formæ, præter aliquot etiam mu-

sculorum

sculorum tabulas, ad quas à Capitis contextu, dum alicuius glandulæ mentio incidet, opportune remitteris.

SICVT Natura uenæ & arteriæ præter proprias ipsarũ tunicas, aliam subinde membranam circundedit, cuius beneficio opportune contermi nis partibus alligetur, tutoꝗ prorepat: sic quoque quum minime ignora ret unumquodꝗ uas inibi noxijs opportunius expositum esse, ubi in ra mos discinditur, tutæ fissionis gratia, præter eiusmodi membranas, substantiam quandam mediocriter mollem modiceꝗ cedentem condidit, qua nodorum in arboribus ritu, uasorũ diuaricationes, sic passim repleuit, hancꝗ ramorum scissionibus substrauit ac circundedit, ut nulla ipsarum facile findi, uel inualida fieri possit. At quoniam per motum uiolentiorem uasorum diuaricationes iniurijs potissimum patent, & super molli ac mediocriter cedente substantia opportunius uasa quiescũt, & demum huius auxilio quamuis moueãtur uehementius, impercussa integraꝗ custodiũtur, Natura haudquaquam ut sors ferebat, singulis uasorũ distributionibus huiusmodi substantiã interiecit. Quandoquidem hæc paucissimã, aut nullam propemodum diuisionibus, quæ neꝗ suspensæ feruntur, neque articulis qui in acutum angulum flectuntur extenduntur ue incumbunt, cõmunicauit, quòd illas uasorũ partitiones ex uiolento motu nihil passuras ei perspectũ esset. Verùm ubi diuisiones quapiam membrana suspensæ, aut super articulos, qui in acutos mouentur angulos longius porriguntur, eæꝗ plures in istiusmodi sedibus numero habentur, Natura hanc de qua agimus substantiam non mediocri copia circumdedit,[a] uti per uniuersam portæ distributionem est cernere, quod hæc nimirum uniuersa membranis duntaxat suffulta ad uentriculum, lienem & intestina excurrit. Pari insuper ratione in[b] membranis amplitudinẽ thoracis intersepientibus, & in[c] cerebro super cerebri testes (quòd inibi suspensæ ferãtur uenæ) hanc substantiã procreatã ex cõsectione doceberis. Sub superiori uerò pectoris ossis fine, sub[d] auribus, ad[e] asperæ arteriæ caput, in axillis, in cubiti flexu,[f] in inguinibus, in poplite & alijs nonnullis corporis sedibus, propter adiacentium partium motus & numerosam uasorum distributionem, eiusmodi substantiam diuisionibus interijci, in sermonis progressu ostendam. Substantia hæc communi nomine Græcis ἀδὴν & ὄγκος dicitur, Latinis glans & glandula & glandium, estꝗ omniũ corporis partiũ summe imbecillis, ac fluxionibus imprimis obnoxia. Haud enim decuisset partes reliquis uiliorem corpori usum præstãtes, cæteris ualidiores esse, imò deiectis uiribus præditas & recrementis excipiendis aptiores creari. Cæterùm non omnis huiusmodi corporis substantia, colore, forma, nomine, duritia sibi respõdet. quædã enim mollior, rubicũdior, & quercinæ glandi forma prorsus dissimilis est, qualis ea censetur[g] quæ principio gracilium intestinorũ non procul ab inferiori orificio uentriculi exporrigitur: & ea[h] quæ in elatiori inferioris membranæ omenti regione sub uentriculo cõsistit. Hæc quia rubicũdior, idꝗ potissimùm in canibus, & mollior & undiꝗ sibi similis uisitur, à carne Græcis πάγκρεας & καλλίκρεον nuncupatur.[i] Quæ uerò in iugulo sub pectoris osse habetur, iam dictæ propemodũ specie respõdet, & à Græcis θύμος, à Latinis autem cõmuni uoce glandiũ appellatur. Cæterùm quæ in reliquo corpore passim occurrit, & nuper dicta durior est, glandis quercinæ imagini quodammodo accedit, & peculiare nomen in quibusdam corporis sedibus obtinet. Cuius generis in cerebro[k] glans pineæ nucis imaginẽ referẽs, & forsitan in mesenterio[l] lactes seu per id distributæ glandes censeri possunt. Verùm hominis fabrica etiã alijs donat glandulis ad alios usus, quàm ad uasorũ firmam distributionẽ procreatis: in quarũ numero[m] glans habetur, cerebri pituitã ad palatum defluentẽ excipiens,[n] tonsillæ[o] glandes laryngis radici adnatæ,[p] glandosum uirilis uesicæ ceruicis corpus, cui semen deferẽtia uasa inseri docebimus, quodꝗ uasorũ diuaricationi uix quicquã auxiliatur. Cuius uerò potissimũ usus gratia nuper cõmemoratæ glandes paratæ sint, suis locis abunde persequar. hîc enim suffecerit glandes cõmemorare uasorum distributioni præfectas, ex quibus nonnullæ non solum uasis præsunt, uerum etiã aliquæ meatibus humectandis præterea idoneæ censentur. quemadmodum glandes in mesenterio repositæ, & quæ duodeno intestino exporrigitur, ut intestina lento humore imbuãt, progenitæ à dissectionum professoribus creduntur. Aliæ rursus replendis sinibus & cauitatibus etiã sunt accommodæ, ut[q] quæ in faucibus omnium infimæ, & sub aurium radice consistunt, & quæ axillarum &[r] inguinum cauitates infarciũt.[s] Quæ autem in mamillis habẽtur, præterquam quòd lacti generando subseruiunt, etiam uasorum partitiones utcunque firmant ac roborant. At de his omnibus, uti paulo antè innuebam, suis locis affatim disseremus, oratione ad uenarum seriem nunc properante.

Cur, & quando uasorum distributionibus, glandulæ immittuntur.

Glandosæ substantiæ nomẽ, ac imbecillitas.

Glandularum differentia à nomine, colore & imagine.

Ab usu.

Ad finem secundi de Semine Galenus.

a Specta id in 3 figura li.5. & in 4 ad K, K. & cæt. dein in 10 fi. L, L, M, M.
b 1 fi. lib. 6 circa K, O, N, M. & 2 fi. ad F, G, G, I, I.
c 6 fi. lib. 7 H. 7 fig. V, L. &c.
d 1 musc. ta. A.
e 2, 3 fi. ca. 21 li. 2 M.
f 1 musc. ta. I.
g 12 fig. lib. 5 i.
h 3, 4 fi. li. 5 K, K.
i 2 fi. lib. 6 F.
k 7 fi. lib. 7 L.
l 10 fig. li. 5 L, M.
m 16, 17 fi. lib. 7 A.
n 6 musc. ta. F.
o eiusdem ta. L.
p 22, 23 fi. lib. 5 S.
q 1 musc. ta. A.
r 1 musc. ta. I.
s 25 fi. lib. 5 C, D, D.

VENAE PORTAE ORTVS, IPSIVSQVE propaginum series. Caput V.

VENAE PORTAE AB VNIVERSIS QVIBVS COMMITTITVR PARTIBVS LIBERAE, INTEGRA delineatio, in ea proportione expressa, ad quam secundùm præsentem figuram aliquis iecur, bilis uesiculam, uentriculum, lienem, omentum, mesenterium & intestina ex illorum magnitudine, ac insuper in suo situ depingeret.

NVDAE VENAE PORTAE DELINEATIONIS characterum Index.

A, A etc. QVINQVE *his characteribus portæ uenæ propagines indicantur, per iecoris corpus diffusæ, & hic ueluti iecoris formam secundùm cauam ipsius sedem exprimentes.*

1, 2, 3, 4, 5 *Numerus iste quinq; portæ uenæ ramos (nisi subinde etiã pauciores sint) notat, ex quibus ipsius caudex quodãmodo proximè cõstituitur, aut in quos is primùm in iecoris substantiam digeritur.*

Venæ

B *Vena portæ, quà primùm à iecoris substantia libera & amplissima cernitur.*

C,C *Duo ramusculi bilis uesiculam in caua iecoris sede positam adeuntes.*

D *Vena ad posteriorem inferioris uentriculi orificij sedem excurrens.*

E *Hac sede uena portæ in duos maximos bipartitur truncos.*

F *Truncus sinister & elatior.* G *Truncus dexter & humilior.*

H *Vena dextram fundi uentriculi sedem perreptans, & geniculatim illi sedi ac superioris membranæ omenti dextræ parti ramulos præbens.*

I *Vena duodeno intestino & ieiuni principio exprompta.*

K *Ramus in dextram regionem gibbi uentriculi quà id dorsum respicit, aliquot surculis digestus.*

L *Vena in dextrā sedem inferioris omenti mēbranæ & colum intestinū quà hàc fertur excurrēs.*

M *Soboles quædā à sinistro trunco in glandosum corpus inferiori mēbranæ omēti innatū, sparsæ.*

N *Vena insignis sub uentriculo, ubi dorso is innititur, uersus elatius ipsius orificiū obliquè conscendens: quò priusquam pertingat, utrinque unam educit propaginem O insignitam, & in uentriculum hac sede qua dorso incumbit, digestam. P uerò præsentis uenæ reflexum per dextrum orificij uentriculi latus in anteriorē uentriculi sedem: Q autem reliquā præsentis uenæ seriē notat, quæ instar coronæ id orificium amplexatur. Vmbra qua hanc uenam aliqua ex parte ornauimus, hic ut in reliquis uenarum & neruorum arteriarumq; delineationibus uenæ partem in posteriora & in magis recondita deductam interstinguit, ab illa quæ in priori seu anteriori sede oculis subijcitur, aut oculis propinquior est.*

O,O

P.

Q.

R *Ramus uenæ superius uentriculi orificium ambientis, qui secundùm elatiora uentriculi procedens, inferiori orificio surculos exhibet, soboles etiam satis frequentes in progressu ad anteriora posterioraq; uentriculi dispergens.*

S *Grandis utcunque uena in inferiorem omenti membranam & colum intestinum quà uentriculo exporrigitur, numerosa sobole procurrens.*

T,T *Sinistri trunci diuaricatio, ubi is iam lienem est accessurus.*

V *Venula in sinistram sedem inferioris membranæ omenti distributa, cuius radicem in integra figura (quod subinde desit) duntaxat delineauimus, eius seriē hac peculiari figura quam margini adhibemus exprimentes, in qua T uenam, quæ lieni exporrigitur, cōmonstrat utrinq; abtruncatam. præsens uerò uenula V insignitur.*

X,X *Vena ab illis quæ elatiora lienis petunt, in sinistrum uentriculi latus dispensata.*

Y *Eiusmodi etiam uena hic, qualem utrunque X indicabat, insignitur.*

Z *Vena in sinistram fundi uentriculi sedem perreptans, multasq; soboles uentriculo superioriq; omenti membranæ offerens.*

a,a,a,a *His characteribus uenarum in lienis substantia distributio indicatur, adeò frequens, ut lienis imaginem facile ostendat.*

b,b,b *Prima dextri portæ uenæ trunci in mesenterium series. Hæ in mesenterium digestæ uenæ quibusdam meseraicæ ac mediæ & lacteæ nuncupantur.*

c *Vena colo intestino quà recto continuatur, exporrecta.*

d,d *Vena sub recto prorepens intestino indicatur, unà cum ramulis intestino in uenæ progressu digestis.*

e,e *Venularum soboles, recti intestini finem amplexantes.* *Præter hanc figurā cuius modò characterum indicem absolui, aliæ complures quinto libro dedicatæ, huc reponi possent, quibus illa exprimuntur organa, in quæ portæ soboles diffunduntur. Præcipuè autem huc spectarent secunda, tertia, quarta, decima, duodecima, decimatertia, decimaquarta, decimaquinta. Quinetiam huc maximè facit, figura ex horum librorum Epitome sumpta, quam ad præsentis libri calcem in alia quadam in hoc subnectam, ut uenarum & arteriarum mutua series oculis obuersaretur. Quotiescunque igitur in interiori Capitis contextus margine simplex character ponetur, illum ad nudam quam huic Capiti præposuimus figuram refer. reliquos autem ad eas figuras ad quas illos spectare adijciemus, ac proinde manifestioris doctrinæ gratia ultimam præsentis libri figuram totius libri contextu notabimus, ulti. fi.*

Portæ ramorum in iecoris substantia series.

IN IECORIS substantia ab omnibus[a] demissioribus & quæ orbiculatim consistunt extremis ipsius partibus[b] exiguæ admodum numerosæque uenarum propagines incipiunt, quæ uersus iecoris medium porrectæ, sensim in maiores soboles, & inde in grandiores adhuc tantisper coëunt, donec omnes (quæ profectò sunt quàm frequentissimæ) in[c] quinque, interdum etiam in pauciores ramos colligantur, qui in caua iecoris regione uersus eius medium, ad interiora tamen & posteriora, iuxta dorsum magis uniti, [d]unam grandem & impensè amplam constituunt uenã, quæ nobis portæ uena nuncupabitur. Hæc ad eum modũ ex iecoris cauo enata, aut (si nõ minus uerè quàm clarè loqui uoles) omnes nuper dictos ramos, soboles & propagines in iecoris substantiã[e] dispargẽs, obliquè deorsum uersus sinistrum procedit in multos uenarũ surculos, ad bilis uesiculã, uentriculũ, intestina, lienem, omentum, mesenterium, hac serie digesta. Primum[f] duos ualde exiguos ramulos ex superiori, seu anteriori sui corporis parte (non autẽ latere) bilis uesiculæ ceruici distribuit, qui eam ceruicem amplexãtes, ac in surculos capillorũ modo prætenues diducti, in uniuersum uesiculæ corpus eo pacto excurrũt, quo in[g] alba adhærente ue oculi tunica, uenulas porrigi cernimus. Post hos aliquanto inferius ab elatiori quoque & anteriori uenæ corporis sede, uersus dextrum tamen latus magis[h] alius ponitur ramus, nuper[h] commemoratis insignior, qui humilius uentriculi orificium & uentriculi portionem huic iuxta dorsum proximam aliquot ramulis adit, nulla prorsus sobole anteriorem uentriculi sedem perreptãs. At portæ uenæ caudex deorsum magis protensus, postquam hos diffudit ramos,[i] in duos maximos bipartitur truncos, quorum elatior (quem & sinistrum doctrinæ studio opportunè nominabimus) propemodum uniuersus in uentriculum, & omentum, & quandam coli intestini[k] regionem, quæ secundum humiliorem uentriculi sedem fertur, deinde & in lienem absumitur. Alter, qui & humilior & grandior est, ac dexter meritò appellabitur, totus penè in mesenterium & intestina exhauritur.

Portæ caudicis extra iecur distributio.
Ad bilis uesiculam.
Ad uentriculi humilius orificium.
Portæ caudicis in duos præcipuos truncos sectio.

a 12 fi. lib. 5 I, K, L, M, N, O. b A, A, A. c cha. 1, 2, 3, 4, 5. d B, & 12 fi. lib. 5 h & 20 fi. I. e à B spargentur A, A, A. f C, C. & 13 fi. lib. 5 g ad V. aut ab I ad H fi. 20. g 18 fi. cap. 14 li. 7. x, x. h D. 15 fi. li. 5 d. i E partitur in F, & G. k 6, 8 fi. lib. 5, à P ad Q.

Ab huius nanque dextro latere iuxta ipsam caudicis portæ in duos truncos distributionem, utcunque[l] insignis uena uentriculo exporrigitur, quæ omenti membrana superiori suffulta, & sub dextra uentriculi fundi sede transuersim producta,[m] exiguas frequentesque uenulas certo ordine, ac quodammodo geniculatim uentriculo diuaricat, qui & anteriorem & posteriorẽ fundi uentriculi regionem multa sobole aliquousque intertexunt. Hæc uena ubi[n] ad mediam fundi uentriculi sedem processit, in quosdam exiguos ramulos finitur[o] illi uenæ cõtiguos, quam non multo pòst reliquam fundi uentriculi regionem occupare audies. Porrò quemadmodum hæc uena plurimas uenulas ex elatiori ipsius sede seriatim uentriculo offert, ita quoque innumeras uenularum soboles per totam dextram superioris membranæ omenti regionem diffundit, illis ferè numero correspondentes, quas in uentriculi fundum spargi paulo antè dicebam. Verùm præsens uena[q] interdum, neque id sanè infrequẽter, à portæ uena supra quam illa in duos grandes truncos bipartitur, originem obtinet, imò quandoque à[r] sinistro portæ trunco non semel hanc ipsam pronasci obseruauimus. Quemadmodum uero hæc subinde in ortu uariat, ita etiam[s] uena quæ ipsam subsequitur, non idem semper principium exigit. nunc enim à dextro dextri trunci latere, nunc uerò à latere dextro uenæ portæ caudicis priusquã is in duos eiusmodi truncos dirimitur, uena quædam originem ducit, quæ[t] primum intestinorum quod duodenum uulgò uocamus, numerosa serie implicat. Hæc enim intestinum ad mediũ ferè ipsius longitudinis primum contingens, deorsum ad reliquam intestini longitudinem paulo ultra ieiuni [u]principium exporrigitur, & superiori membrana omenti & [x]glandoso corpore huic intestino adnato suffulta, geniculatim intestinorum sedi, quam perreptat, ramulos dispergit, non negligens interim glandosum quo sustinetur corpus. nam & illi, & omenti regioni quà prorepit, surculos quosdam impartitur. Cuius uerò naturæ illud corpus sit, in Capite præcedente executus sum: quanquam idem rursus in quinto libro Galeni nomine, qui falsò id[y] inferius uentriculi os cõprimere ac occludere opinatur, agendum erit. Hic enim sermo reliquæ, quam portæ uena molitur, distributioni dedicandus est.[z] Sinister itaque portæ truncus transuersim ad inferiorem omenti membranã, quà hæc posteriori uentriculi subijcitur regioni, properat, hacque omenti sede dein &[a] glandoso corpori huic membranæ innato sustinetur, aptèque suffulcitus in plurimas notatu dignas soboles digeritur. Non procul enim ab ea sede, qua à portæ caudice truncus iste diffcinditur, inferiorique omenti membrana implicatur, ab elatiori ipsius regione [b]uenam germinat, quæ non admodum frequenti ramorum serie in gibbum uentriculi, quà dextram dorsi sedem id spectat, diffunditur. Ab humiliori autem trunci sede,[c] alia diducitur uena, nuper dictæ quodammodo in ortu respondens, quæ deorsum in dextram inferioris omenti membranæ regionem surculos aliquot deriuat, & quibusdam ramulis in colum intestinum, quà

Ad dextram uentriculi fundi sedẽ, & ipsi proximam omenti partem.
Ad duodenũ intestinum.
Li. 4. de Usu par.
Sinistri trunci series.

l H. 14, 15 fi. li. 5 c. & 2 fig. R. & 4, 5 fi. o, o. m 2 fi. lib. 5 V. 4 fi. p, p. n 2 fi. lib. 5 ad T. o Z. p 2 fi. lib. 5 X. 4 fig. q, q. q ut o. ab l in 4 fi. lib. 5. r ab F. s I. & aliter 4 fi. lib. 5 r. 12 fi. h. t 7 fi. li. 5 I, K. u 7 fi. lib. 5 L. x 12 fi. lib. 5 i, i. y 14, 15 fi. li. 5 H. z E. a 4 fi. lib. 5 x, x. b K. 4 fi. li. 5 u. 15 fi. b. c L. 4 fig. lib. 5 x.

qua hac omenti membrana id continetur, præsens uena pertinet. Porrò ulteriùs in sinistri trunci uersus lienem progressu, præter [d] exiguas soboles quas priuatim glanduloso ipsum suffulcienti corpori elargitur, ab elatiori sua sede [e] uenam promit omnium uentriculum adeuntium facile capacissimam. Hæc inferiori quoque omenti membrana continetur, & obliquè sursum uersus sinistrum sub uentriculo quà dorso id innititur prorepens, mox in ascensu huic uentriculi sedi [f] duos communicat ramos, utrinque singulos, in hanc uentriculi sedem multis etiam surculis dispersos. Reliquũ uenæ sursum ad [g] elatius uentriculi orificium, per uentriculi posteriora exporrectum, ad dextrum orificij latus ad anteriora ipsius orificij [h] emergit, & totam anteriorem sedem ambiens, secundum sinistrum eius latus denuò in posteriora retorquetur, ac ut semel dicã coronæ prorsus modo uentriculi superius orificium concinnè [i] perreptat, in progressu rectà deorsum in uentriculi corpus ramos geniculatim offerens, qui magnam uentriculi sedem occupant. A superiori autem sede, uena hæc ramulos etiam diffundit, sed exiguos prorsus, & in stomachi terminum, quà is uentriculo continuatur, excurrentes. Porrò inter cæteras propagines, ab hac uena coronæ ritu uentriculi elatius orificium succingente exortas [k] utcunque insignis uena ab ipsa pronascitur, quà à posteriori uentriculi regione secundùm dextrum orificij latus antrorsum contendit. Atque hæc propago à dextro eius uenæ latere nata, secundùm superiorem uentriculi sedem, inferius uentriculi adit orificium, id frequentibus utcunque uenis amplexans, & in progressu geniculatim ramos in priorem posterioremque uentriculi sedem spargens. Iam commemoratæ uenæ tot propaginibus in uentriculum pertinenti, [l] alia respondet, ab humiliori sede sinistri uenæ portæ trunci prodiens, ac inferiori omenti membranæ implicita, quæ non ita longè ab initio in duos ramos plurimum ab inuicẽ discedentes bipartitur, ex quibus denuo quamplures surculi deorsum prorepunt, & in coli intestini partem (quæ inferioris membranæ omenti beneficio tanquam à mesenterio ad dorsum committitur) excurrentes, & nonnullis propaginibus inserti in partẽ inferioris membranæ omenti, quæ intestinis incumbit, ac ueluti à colo intestino pronascitur. Atque hæc quidem de hominibus me hactenus dixisse arbitrator. nam à sinistro portæ trunco ne minima quidem soboles canibus ad colum intestinum digeritur, uti etiam in ipsis colum intestinum nulla ex parte omento alligatur; adeò ut neque mirandum sit, si hac orationis serie interdum à Galeni placitis recedam, qui simiarum uenas, uti ipse etiam ad Antisthenem scribit, ex professo docens, hominum uenas non persequitur. Cæterùm postquam sinister portæ truncus commemoratas eduxit propagines, ad lienem transuersim accedens, in [m] duos ramos secatur, qui rursus in alios partiuntur, atque hi denuò in alios tantisper dirimuntur, quousque numerosa ramorũ serie in [n] cauam simam'ue lienis sedem recta linea secundùm totam lienis longitudinem inferiori membrana omenti perpetuò suffulti implẽtentur, atque [o] infinita sobole uenulas oppidò quàm graciles inuicemque implexas, per uniuersum lienis corpus digerant. Ab infimo ramo, lienis inferiora petente, priusquam sinister portæ truncus in frequentissimas soboles illas dispargatur, interdum [p] tenuis uena prodit, quæ in sinistram inferioris membranæ omenti sedem uno atque altero surculo dispensatur: idque tunc potissimum, quando primus [q] maioris in humiliorem omenti membranam pertinentis uenæ diductus angustior est, quàm ut commodè uniuersæ membranæ inibi ramos communicet. Præterea à ramo quopiam ex illis qui ad superiorem lienis regionem repunt, quum is iuxta lienem consistit, [r] uena exoritur, quæ dextrorsum lata, atque omenti membrana superiori intertexta, in eam uentriculi sedem pertingit, quæ elatiori lienis sedi propinquior uisitur. Hæc quandoque, sed rarius, in uentriculi tunicas adeò excurrit, ut non admodum procul à sinistra sede superioris orificij uentriculi distet. quod autem hæc uena illud contigerit, uidi nunquam. Neque etiam præsens uena ab elatissimo lienem adeuntiũ ramo promitur, sed ab illo qui ferè huic proximus est. Quemadmodum uerò hæc iuxta eminentiorẽ lienis partem principium ducit, sic à maiusculo ramo imam lienis sedem accedente, [s] alia exurgit uena utcunque insigni amplitudine donata. Hæc perinde atque nuper [t] dicta dextrorsum retorquetur, & sinistram uentriculi fundi regionem perreptans, [u] illi accuratè conuenit uenæ, quam ad fundi [x] medium usque dextram eius sedem amplecti retulimus. Ambæ enim ad hoc medium in exiguos desinunt ramulos, mutuoque implicãtur. Dein sinistra perinde ac dextra in sinistram fundi uentriculi sedem surculos geniculatim antrorsum retrorsumque dispergit, ac superiori membranæ omenti in sinistram ipsius partem oblongas frequentesque soboles communicat. Cæterùm canes ea quam fundi uentriculi dextram sedem adire commemoraui, destituuntur: & illius uicem ea supplet, quæ sinistram fundi sedem ramis conserit. Atque ad hunc modum frequentissimè sinistrum portæ uenæ truncum absumi spectabis. nõ rarò autem ad huc in hominibus ex singulis uenis concauæ lienis regioni iam inserendis, [y] singulas uenas in uẽtriculum ad eum modum digeri,

h 3

Marginal notes:
d inter K et N suprà, infrà M.
e N.4.fi.li.5.y.14,15.fi.d.
f O,O.
g 14,15.fi.lib.5.G.
h P.
i Q.
k R à P.14.fi.lib.5.e
l S.4 fig.lib.5.Y.
In lib. de Venarum & arteriarum sectione.
m T,T.
n Specta tabulas fi 19. lib.5.
o d,d,d.
p V.4.fi lib.5.δ.
q S.
r X,X.14,15 fi.li.5.g.
s Z.2.fig.lib.5. S.4 fi.ß.
t X.
u H.
x 2 fi.lib.5. T.
y Y.14.fi.lib.5.g g.

digeri, ac lienem uentriculo pertinaciter colligari comperies, quo [z] duas nuper commemoratas à uenis lienem accedentibus propagari scripsimus. Atque hîc sedulò obseruandum uenit, huiusmodi uenas ab eis quæ lienem accedunt in uentriculum digestas, neque distributionis forma, neque colore, neq; implantationis specie, quicquam ab alijs in uentriculum excurrentibus uenis differre. [a] Dexter uenæ truncus (quem in intestina potissimum diffundi narrabam) quà primùm mesenterio à dorso nascenti committitur, in [b] tres præcipuos diffcinditur ramos: qui in alias denuò innumeras uenarum soboles diuaricati, inter duas mesenterij membranas producuntur, atque inferiorem posterioremúe intestinorum partem quæ mesenterio alligatur, & quam dissectionum professoribus cauam uocare libuit, amplectentes, in ieiunum, ileum, cæcum & dextram coli sedem, qua id dextro reni & iecori adiacet, finiuntur. Quot uerò ab his diffcindantur soboles, quum prorsus sint innumeræ, dictu est arduum: dein nō omnibus eandem distributionis exhibent seriem, quamuis (uti diximus) ad intestina illæ propagines excurrant. A' tertio dextri portæ trunci ramo, qui in sinistram partem medij mesenterij potissimum discinditur, [c] insignis uena in [d] sinistrum mesenterium, quod colon à liene ad rectum usque intestinum dorso alligat, porrigitur, atq; nunc dictis uenis in intestina diffusis similiter, in plures deriuata surculos, eam coli regionem, quæ à uentriculi sinistra sede ad rectum usq; intestinum pertinet, adit. Inter omnes sinistri mesenterij uenæ ramos, [e] unus insigni magnitudine inter duas sui mesenterij membranas (quēadmodū cæteri omnes rami) intertextus, secundùm coli finē deorsum sub recto intestino prorepit, multas uenulas ex superiori anterioriúe ipsius sede ad eam intestini partem, qua porrigitur, depromens. Præsens ramus quum ad recti intestini extremum usque contendit, non amplius rectà sub intestino deducitur, sed in [f] plures utcunq; exiles diffusus ramulos, finem recti intestini orbiculatim amplectitur. Porrò & si frequentissimæ sint trium nunc dictorum dextri portæ trunci ramorum soboles, tamen plures numerosioresq; in gracilia, quàm crassiora intestina distribui, cuius ex dissectione obuium est. Quo enim intestina uentriculi fundo sunt magis continua, eo pluribus uenarum implicantur surculis, quoniā ex illis plus succi quàm ex sedi uicinioribus sit exugendum. Quemadmodum uerò nōnullis priùs enarratis uenæ portæ ramis [g] corpora quædā glandulosa atq; ad amussim quodammodo carnea attendi circunduciq; dicebam, sic etiam ramorum per mesenterium ad intestina diffusorum sectionibus, [h] glandulæ quædam interiacent, proportionem in magnitudine cum distributis propaginibus seruātes. In grandioribus enim propaginū diductibus (quemadmodum ubi dexter portæ truncus in tres primos ipsius ramos finditur) magnæ reponūtur glandulæ, in subsequentibus uerò horum ramorū diuaricationibus graciliores minoresq;. Huiusmodi quoq; glandulæ, capillorū modo prætenues uenulas, à uenis quas interiacent mutuantur. In has igitur propagines portæ uena digeritur, quæ omnes aut ad nutritionem, aut excrementi alicuius expurgationem, aut in uentriculo excocti cibi in iecoris portas deductionem, propagatæ censentur. quippe [i] quas bilis uesiculæ oblatas dixi, alimentū illi subministraturæ ad eam excurrunt. Pari modo [k] propagines numerosa sobole in omentum diffusæ duntaxat ut illud enutriant, multoq; adipe imbuant, à portæ uena deriuātur. [l] Propagines lienem petentes rerum Conditor fecisse conijcitur, ut simul lieni alimentum deferant, atq; ex iecore fœculentum sanguinem seu melancholicum succum in ipsum expurgēt. Quum enim crassius sanguificationis recrementum his propaginibus in lienem uehatur, & quum hæ illud lieni porrigant, simul quoq; necessariò lieni nutrimentū offerūt. siquidem, ut in quinto libro, nō sine religione tamen quadam, scripturus sum, lien atrum illud sanguificationis recrementum in sui nutritionem conficit, & lien per [m] uenas ab illis quæ lieni inseruntur in uentriculum profusas, quod ipsi ex fœculentiori sanguine reliquum est, neq; sibi concoquere ac adaptare ualet, in uentriculum eructat. uerùm id nō (ut dissectionum professores malè arbitrātur) in superius uentriculi orificium diffundens, sed ad fundū præcipuè, quò [n] maior uena à uenis lienem adeuntibus exorta, in uentriculū pertinet. [o] Surculi capillorū modò tenues ad glandia in hoc à rerū Opifice deducuntur, ut illa à portæ ramis alimentū colligāt. Cæterùm [p] reliquæ omnes portæ propagines in uentriculū & intestina digestæ, duplici nomine extruūtur, partim ut illis nutrimentū subministrent, partim ut suis finibus & osculis in uentriculum & intestina hiantibus cōfectum à uentriculo cibū ex ipso ac intestinis exugant, atq; ad iecur tanquam cōcoctionis officinā toti humano corpori cōmunem transferant. Ingressus autem & ascensus in hanc regionē, ex multis, quæ nunc narrauimus, strictis itineribus unus præparatur, ipsæ nimirū portæ uenæ [q] caudex, quem ueterum quispiā Naturæ operū peritus ante Hippocratem πύλας nuncupauit, à quo in hunc usq; diem portæ uenæ nomen ad nos manauit, ipsaq; (ut & Galenus testatur) à nōnullis porta iecoris, ab alijs ianitrix appellatur. uerùm nonnulli totā uenam hoc nomine donari nolunt, sed partem

Dextri caudicis portæ trūci series.

Venæ portæ distributionis ratio.

Portæ nomina.

Li. 6 de Placitis.

z X,Z.
a G.4 fi.li. 5 t.12 fig.h. b,b,b,b.de. in spectâ 10, 11,13,14 fi. lib.5.
c c,c,c.12 li. 5 n.
d 11 fi.lib.5 R,S,T.
e d,d 9 fi.li. 5 k,k.
f e,e.
g 4,5 fi.li. 5 x,x.12 fi.i.
h 10 fi.lib.5 L,M & 14 fi.G,F.
i C,C.
k 4 fi.lib.5 q,r,x,y,A.
l T,T.
m X,Y,Z.
n Z.
o M.
p D,I,K, N,G.
q B.

partem ipsius duntaxat, quæ primùm à iecoris substantia cernitur libera. Dicitur & caudicis nomine στελεχιαῖα, quod etiā nomen Galenus interdū cauæ uenæ [r] quà iecori est proxima, & preterea magnę arterię, quà è corde pronascit, tribuisse uidet. Dein portæ uena ab alijs etiā iecoris manus nuncupat, quòd iecur ea ad elaborati in uentriculo cibi attractionē tanquam manu utatur. Sunt qui lacteā appellēt, quòd succus quē hęc ab intestinis iecori defert, lacteus sit. Porrò uenā portæ, succū eū quē è uentriculo, præcipuè autē ex intestinis ad se allicit, atque in iecur defert, iecoris modo in ipso deductu concoquere, ac eidem præparare, & in rudem sanguinem mutare haud facile concessero: quantumuis grauiter id in quarto de Vsu partiū libro Galenus asserat. Nullam enim sanguificationis uim mēbraneo & coriaceo uenæ corpori assignare possum: & si quæ esset, illa profectò album pararet sanguinē, non secus quàm à uentriculo emutata, lacteū colorem referunt, uti & uentriculi substantiā albam. non autem iecoris modò concreti sanguinis instar rubram esse liquidò cernimus. Atque hoc Galeni placitum non semel ab ipso repetitum altiùs refellerem, nisi Galenus ipse sexto de Dogmatibus Hippocratis & Platonis eam mutasset sententiam, suijpsius, quo acriùs Aristotelem oppugnaret, oblitus. [s] Ramum portę, quē sub recto intestino decliuem ac mesenterio suffultum porrigi scripsimus, nonnunquam ad fæculenti sanguinis per ani uenulas, sanguine interdum manantes, expurgationem plurimum conducere arbitror. Quandoquidem dum aut ob lienis obstructionem, aut aliud quodcunque ipsius uitium, fæculentus sanguis non uniuersus, uel nullus planè in lienem absumitur, uel lien eundem ad uentriculum eructare nequit, huius rami beneficio certis quibusdam interuallis, uti mulierum menstruæ purgationes solent, per anum excerni credo. Rarius enim ex uniuerso corpore hæmorrhoidum uitio laborantibus ad uenæ cauæ ramulos in sedem pertinentes, lutosum eiusmodi sanguinem regurgitare uerisimile nobis uidetur, dum ueram uenæ portæ distributionem perspectam habemus. Quippe ex hac coniecturari est promptissimum, quî is sanguis à liene non attractus, aut ob meatuum obturationem non admissus, unde fluebat rursus regurgitet, atque sua grauitate per ramum ad intestinum rectum pertinentē deorsum procumbat, ibi'que tantisper reseruetur colligatur'que, donec nimium turgentes uenæ osculis reseratis per anum manare illum sinant. Huic meæ sententiæ magnum robur adiecit is quem hoc sanguinis defluxu per interualla laborantem resecuimus. Huic enim minor, sed durior lien fuit, & uena sub recto intestino excurrens, pollicis quasi crassitiem superauit, eoque modo sanguine turgebat, quo iam parturientium animalium uenas uterum amplexantes, insigniter amplas distentasque cernimus. Verùm hæc paulo latius à nobis relata sunt in epistola, qua dextrā axillarem in laterali morbo (si modò dextram aut sinistram seces, quicquam intersit) aperiendam docui. ac proinde nunc ad uenæ cauæ seriem est accedendum: nam portæ uenam secandi modum ad finem Quinti libri reijciendum duxi, in quo omnium nutritionis generationis'que organorum administrationem unà persequar.

r fig. cap. 6 B, S.

s d, d.

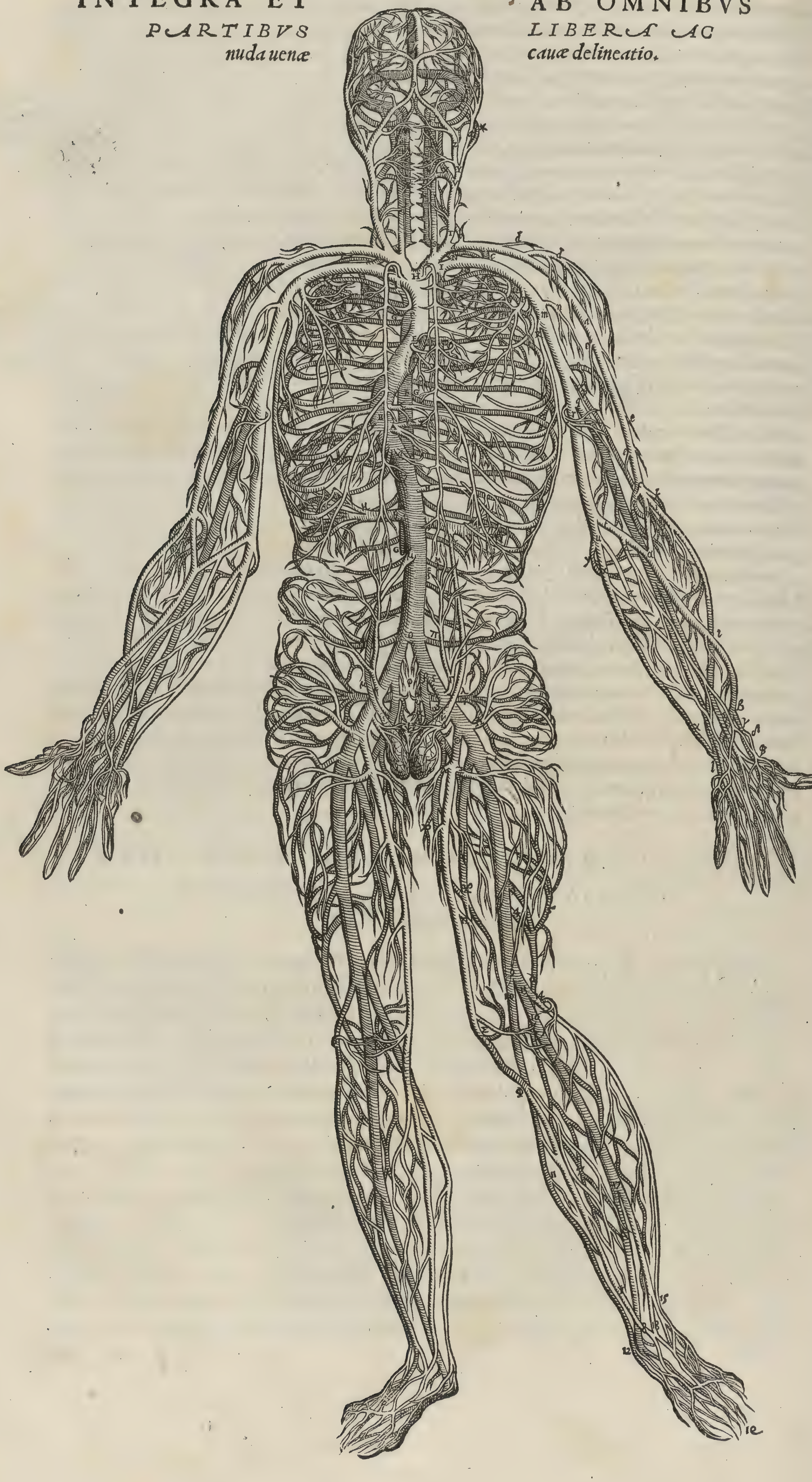
Portæ uenā sanguinem nō conficere.

Melancholicum succū per portæ ramos purgari.

CHARACTERVM TOTIVS VENAE CAVAE DELINEATIONIS, QVAM SVBSEQVENS pagina proponit, Index.

FIGVRAE, quam in proxima reponemus pagina, quatuor Capitibus seriatim subsequentibus communis est, proportioneque illi correspondet, qua integram arteriæ magnæ seriem ante duodecimum huius libri Caput, ac dein dorsalis medullæ neruorum distributionem ante undecimum quarti libri Caput exhibebo. quæ in ea uirilis corporis magnitudine (quemadmodum & hæc uenæ cauæ figura, & musculorum & ossium simul compactorum tabulæ) depinguntur, quam huic papyro (quæ regalis uulgò dicitur) accommodam fore putaui. Verùm si cuipiam postea uisum fuerit, eiusmodi nudas uenarum, arteriarum, & neruorum icones aut ex proportione, ut clariores reddantur, augere (uti in mea Epitome factum cernis) aut propter chartæ angustiam, seu potius ob typographorum sordes & auaritiam imminuere, id unum moneo & rogo pariter, ne quis has figuras circumscribens, aliam hominis imaginē illis adijciat: quemadmodum plagiarij quidā profectò, ex quibus hanc uenarum seriem sedula dissectione collegissem dignissimi, in meis Anatomicis tabulis Argentinæ impreßis tentarunt. Hæc enim circumscriptio, etsi multis rationibus negociū uitiet, ob id tamen etiā respuenda est, ne omnes uenæ hac expressæ figura in una tantum corporis superficie digeri, ac anteriori tantū parti peculiares esse uideantur: potißimum quum nemo tam rerum ignarus in his Naturæ mysterijs operam nauet, qui in

INTEGRA ET AB OMNIBVS PARTIBVS LIBERA AC *nuda uenæ cauæ delineatio.*

hac proportione non cernat quam totius corporis superficiei sedem singulæ uenæ perreptent. Quinetiam ex quinti, sexti & septimi librorum figuris facile constabit, cuiusmodi illæ debeant esse effigies, quæ cum uenis etiam partes quæ illis implicantur oculis subijciunt.

A, A, A *Tres isti characteres propaginem notant à uena caua ubi iecori adnascitur, in iecoris gibbum passim perquàm numerosa ramorum serie sinistrorsum distributam. Alteram autem propaginem in dextram iecoris sedem similiter diffusam characteribus non insigniuimus, uti etiam nullas uenæ cauæ soboles, quæ pariter utrinque habentur, & priuatim nihil in altero latere sibi uendicant, ne fortaßis characterum copia delineationem obscuraremus. Vnde etiam dextrum latus potius quàm sinistrum characteribus liberum conspicitur.*

a *Huiusmodi etiam gracilior soboles à caua iecori sub grandibus illis propaginibus A indicatis digeritur.*

B *Venæ cauæ sedes inter iecoris gibbum & septum transuersum consistens.*

C *Sinistra propago duarum, quas caua septo offert, & à quibus etiam surculi in cordis inuolucrũ pertingunt.*

D *Cauæ uenæ orificium in dextrum cordis sinum pertinens. Optarim hîc sedulò expenderes, uniuersamq; cauæ delineationem accuratè contemplareris, consideraturus an'ne ueriùs hoc orificiũ cauæ uenæ principiũ ueniat statuendum, an ea cauæ pars ubi A & a in ipso caudice scriptum cernis, & ipsa uena secundum iecoris posteriora deorsum prorepit, cuius etiam gratia in dextrum latus incuruatur, tantum scilicet, quantum iecoris sedes, cui cauæ caudex committitur, ad dextrum latus à uertebrarum medio declinat.*

E *Vena coronæ modo cordis basim amplectens, ac deorsum per cordis substantiæ exteriora ad ipsius usque mucronem surculos à se deriuãs, & στεφανιαῖα seu coronalis nuncupata. Hæc & si ab anteriori sede orificij uenæ cauæ hîc oriri uideatur, perpetuò tamen quum simplex sit, à posteriori sede eius orificij pronascitur, uti in septima sexti libri figura ad G est cernere.*

F, F *Vena coniugis expers, quæ à cauæ dextro latere prodiens, decliuis secundum dextrum uertebrarum latus ad secundam ferè lumborum uertebram descendit.*

G, G *Characteres isti hîc atque illic ad uenæ pari carentis latera repositi, uenæ illius propagines insinuant: eas nimirum quæ costarum offeruntur interuallis, ac postmodum in dorsalem medullam, & in musculos uertebris ipsisq; costis instratos, ac etiam membranas thoracis amplitudinem intersepientes, surculos promunt.*

H *Cauæ sub pectoris oßis elatiori sede iuxta iugulum bipartitio, quam lanij boues & porcos iugulaturi petunt.*

I *Vena primæ thoracis costæ innixa, atque ad alam transuersim perducta, brachijq; axillarem postquam aliquot propagines diffudit constituens.*

K *Exilis uena in sui lateris aliquot superiorum costarum succingentẽ membranã soboles deriuãs.*

L *Vena sub pectoris oßis sinistro latere ad abdominis usque superiora descendens, ramosq; uerarum costarum cartilaginum interuallis, ac demum thoracem intersepienti sui lateris membranæ, ac etiam musculis pectori instratis, & abdominis cuti ramos exhibens. Præcipuum autem ramũ sub recto abdominis musculo dispergit, qui supra umbilicum in aliquot finiens surculos, alterius*

M. *uenæ ab imo sursum ascendentis, ac Γ notandæ terminos respicit, ea nimirum sede, ubi M asscripsimus.*

N, N *Vena per foramina transuersis proceßibus uertebrarum ceruicis insculpta, ad caluariam properans, ac dorsali medullæ geniculatim ramos offerens, ut & in musculos quoque inibi ceruicis uertebris adnatos, soboles dispensat. Qua uerò ratione hæc uena in duram cerebri membranam exhauriatur, etiam si hanc hîc quoque delineare conatus sim, in peculiari de cerebri uasis figura decimoquarto Capiti præponenda non minus disces, quàm reliquarum caluariam petentium uenarum seriem.*

O *Vena musculis humiliorem ceruicis, & superiorem thoracis sedem iuxta uertebras occupantibus, multiplici utcunq; sobole exporrecta.*

P *Vena ad musculos pectori instratos, & huius regionis cutem, & ipsam demum mamillam excurrens.*

Q *Vena in posteriora thoracis proficiscens, ac in cauam scapulæ sedem uicinosq; musculos deriuata. Huic proximæ sunt uenulæ in glandium axillæ excurrentes, quarum hic una inter P & R expressa est.*

R *Propago secundum thoracis latera deorsum ducta, & potissimum distributa in musculum, quo posterior axillæ cauitatis sedes constituitur, brachiumq; in posteriora deorsum uellitur.*

S *Interior iugularis, quæ graciles surculos asperæ arteriæ lateri & hàc deductis neruis spargit. quod uerò ipsius præter aliquot propagines reliquum est, in caluariam prorepit, & uariè ut in cerebri uasorum descriptione prosequar, discinditur.*

T *Exterior seu superficiaria iugularis. Verùm iugularias uenas (quæ Græcis σφαγιτίδαι uocantur) nõnulli appellant, quæ statim in thoracis amplitudine sub summa pectoris ossis sede biparti ta caua producuntur. Alij non totas illas, seu integros eius diuisionis truncos iugularias uenas nuncupari uolunt, sed id demũ quod ex ijs iam supra clauiculas ceruici intextũ cernitur. In Arabũ interpretibus iugularias ita ferè appellatas legimus: Guidez, Guades, & corrupta Græcorum uoce grandes, sphragitidas, iuueniles, pensiles, organicas, subeticas, uertiginosas, apopleticas, uenas somni. Atque ita tam interiores quàm exteriores appellitant. & has quidem patentes, illas uerò immersas & occultas nuncupãt. Porrò exterioris iugularis seriem, ut plurimum mihi apparuit, hìc delineatam habes, ut scilicet simplex per colli latus prorepat, surculos tantum aliquot in conterminas sedes diffundens.*

V *Exterioris uenæ iugularis iuxta fauces in duos ramos distributio.*

X *Exterioris iugularis ramus oris interiora subiẽs, ac uariè in laryngẽ & hyoidis ossis musculos, linguam, palatum, narium amplitudinem, ac demum in caluariam tribus propaginibus, ac etiam aliquot surculis in oculos digestus.*

Y *Exterior ramus diuisionis externæ iugularis iuxta fauces factæ, qui numerosa uenarum serie in faciei musculos & cutem, deinde ad tempora & post aures uniuersamq; capitis cutem digeritur.*

Z. 9, æ, *. *Ac Z quidem portionẽ huius rami Y notati insinuat, quæ in faciem exporrigitur. 9 uerò, frontis uenam indicat. æ, portionem secundum tempora sursum repentem. & * eam notat, quæ post aures & ad occipitis cutem fertur. Cæterùm reliqua uenarum hìc in capite series ad cerebri uasa spectat: quam ob id characteribus nõ insigniui, quòd hæc peculiaris figura decimoquarto Capiti præponenda explicabitur. Quanquam interim si quis hanc cauæ uenæ effigiem characteribus occupare uoluerit, ad eum modum quo nos illam finximus, quæ huius libri adhibebitur calci, uenas simul cum arterijs ostensura: primum characterem apponere licebit dextro lateri, ut is dextrum seu primum mihi sic appellandum duræ cerebri membranæ sinum hìc quasi instar semicirculi porrectum indicaret. Secundus uerò character sinistro, seu secundo eius membranæ sinui inscriberetur, qui in sinistro latere semicirculi quoque modo fertur. Tertius autem character tertio duræ membranæ sinui adhiberetur, qui illic incipit, ubi primus & secundus sinus seu duo illi semicirculi inuicem congrediuntur, & ubi ab ipsis alius semicirculus quodammodo sursum exporrigitur, cuius posterior pars occipitio propinquior adumbrata cernitur, anterior autem quæ frontem adit lucida. Quartus autem duræ membranæ sinus, quem ex anteriori sede trium dictorum sinuum concursus pronasci, atque rectà antrorsum duci suo loco audies, hìc non est delineatus. In figura tamen huius libri calci insuta, y insignitur. Præterea tribus illis characteribus quartus succederet, qui in primi duræ membranæ sinus radice positus, ingressum indicaret uenæ N notatæ: deinde ingressum rami interioris iugularis etiam insinuaret, qui per foramen sexti neruorum cerebri paris caluariam subit. Quinto charactere internæ iugularis ramus per proprium foramen in latera duræ cerebri membranæ excurrens insigniretur. Sextus ramum exterioris iugularis notaret, qui proprio foramine ad radicem posterioremque sedem processus mamillaris temporum ossis exsculpto, caluariam subit. Ad hæc præter alios characteres etiam unus illis uenulis inscribi posset, quæ sub frontis uena 9 insignita hìc umbratæ feruntur, ut scilicet uenæ etiã indicarentur, quæ per caluariæ sedẽ cui olfactus organa incũbunt, & per foramen secundi neruorum cerebri paris gratia cælatũ, in caluariam repunt. Atq; hæc omnia sanè adnotauissem, nisi illa in grandiori figura decimiquarti Capitis fuissẽ propositurus. quanquam etiam cerebri uasorum seriem absque arterijs minimè liceret aggredi, quandoquidem*

dem in illos duræ mēbranæ ſinus nō uenæ modò, ſed & arteriæ exhauriantur, ipſiq́; ſinus non minus arteriæ quàm uenæ fungantur munere. Verùm interim non improbauerim & hanc uenæ cauæ delineationē, uti iam monui, characteribus quibuſdam à ſtudioſis inſigniri, iam in cerebri uaſorum ſerie ex huius libri decimoquarto Capite, & ex ſeptimo etiam libro eruditis: aut, ut antè dixi, exemplum ſumentibus, ab ea figura quæ ad huius libri calcem inſuitur, ac nuper commemorata ſeriatim literis t, t, u, u, x, x, ſ, ε, λ, μ, exprimit.

a, a · *Vtrunque a uenam humerariam indicat, uerùm ſuperiori a ipſius exortus ab externa iugulari T notata, radix ſignificatur. inferius autem a humerariæ ſedem notat, qua iam humeraria ex alto in brachij ſuperficiē cutemq́; emerget. Huius uenæ nomina paulo poſt abſoluta manus characterum narratione, propter Arabum interpretum uoces ſubijciam.*

b *Humerariæ propago ab ipſius elatiori ſede non procul ab exortu in poſteriores ceruicem occupantium muſculos, ipſamq́; huius regionis cutem ſparſa.*

c *Humerariæ etiam propago, in gibbam ſcapulæ ſedem frequenti utcunq́; ſobole excurrens.*

d, d *Venæ ab humeraria, priuſquam ipſa penitius ſub ſummo humero contorquetur, pronatæ, ac in ſummi humeri ſedis cutem & ſuperficiem muſculi brachium attollentis, interdum quoque & ad mamillam digeſtæ.*

e, e, e *Tenues uenulæ ab humeraria in externæ brachij ſedis cutem, anterioremq́; regionem muſculi cubitum flectentium prioris propagatæ.*

f *Humerariæ iuxta externum humeri tuberculum in tres ramos partitio, qui nunc inuicem amplitudine æquales, nunc inæquales uiſuntur.*

g *Primus humerariæ tripartitionis ramus in altum immergens, ac ſub muſculorum ab externo humeri tubere pronatorum capitibus aliquouſq́; excurrens.*

h *Secundus dictæ nuper tripartitionis ramus, qui ſub cute deorſum obliquè ad mediam ſedem flexus cubiti deductus, cum axillaris uenæ ramo t notando coit, ac cum illo uenam communem conſtituit, cui α aſſcriptum eſt.*

i *Tertius humerariæ tripartitionis ramus, per radium in externam cubiti regionem obliquè con-*
k. *tendens, ac uenulas paſsim in proximam ipſi cutem diſpergens. inter quas ferè præcipua k inſignitur, quam ad exteriorem cubiti articuli ſedis cutem ad poſteriora quodammodo digerit. Quando præſens ramus in eum modum obliquè repens, ad brachialis uſque radicem è regione ap-*
l. *pendicis ulnæ pertingit (nimirum ubi hic l ſpectatur) axillaris uenæ propaginis x notandæ ſoboles ipſi commiſcetur, ac una ab hac axillaris ſobole & humerariæ ramo uena conſurgit, brachialis & poſtbrachialis ſedem ſub paruo digito, ipſumq́; adeò paruum digitum & quodammodo anularem, uaria ramulorum ſerie accedens.*

m *Axillaris uena, cuius nomina paulò poſt recenſebuntur.*

n *Axillaris uenæ ramus, in capita deriuatus muſculorum cubitum extendentium.*

o *Ramus nuper dictis muſculis & poſteriori brachij ſedis cuti exporrectus.*

p *Inſignis propago obliquè deorſum ſub humero uerſus exterius humeri tuberculum ducta, quæ muſculis hinc principium ducentibus ramos exhibēs, aliquouſq́; in externam cubiti ſedem cum quarto brachium petentium neruo fertur.*

q, r *Axillaris uenæ in duos truncos diſtributio, quorum alter binis q inſignitus in alto ſemper totoq́; ipſius ductu occulitur, ac prorſus pari modo cum manus arteria digeritur, quam in totius magnæ arteriæ figura, duodecimo Capiti præponenda licebit intueri. Alter uerò axillaris trūcus (cui r inſcribitur, & quæ tota orationis ſerie nobis axillaris uocabitur) paſsim ſub cute excurrit, ac in uarias ſoboles diſpenſatur. Cæterùm hāc axillaris uenæ diſtributionē interdum etiam altiùs fieri quàm hic delineauimus, obſeruabis: unde etiam tanto minus Galeni deſcriptionibus eam conuenire animaduertes.*

ſ. *Vena ab axillari in anterioris brachij ſedis cutem, & nonnihil quoque in poſterioris ſedis cutem digeſta.*

t *Anterior axillaris uenæ ramus, eius diuiſionis quæ hic iuxta interioris humeri tuberculi cutem eſt conſpicua. Præſens ramus t inſignitus, obliquè ad mediam cubiti articuli flexus ſedem ſub cute fertur, ac cum humerariæ ramo h notato coiens, communem efformat uenam α indicatam.*

u Axillaris

u Axillaris iuxta interius humeri tuberculum bipartitionis posterior uena, quæ plures easdemq; uarias à se soboles diffundit.

x,x Posterioris uenæ u notatæ ramus, qui sub ulna deorsum ad brachiale porrigitur, & passim in conterminam ipsi cutem digestus sobolem offert humerariæ ramo brachiale iuxta minimum digitum conscendenti.

y Vena in posterioris articuli cubiti sedis cutem excurrens.

z,z Notatur multiplex uenarum series, in interioris cubiti sedis cutem diffusa, & dein in interioris summæ manus sedis cutem excurrens. Verùm superius z uenam notat ab axillaris uenæ ramo t insignito principium ducentem. Inferius autem z indicat propagines, quas axillaris uenæ ramus x & x insignitus internæ cubiti regioni offert.

& Venularum Veneris monticulum implicantium cum ramo δ notando coitus. est nanque ramus is propago illarum uenarum, quæ externam manus summæ sedem inter pollicem & indicem perreptant.

α Vena communis ab axillaris ramo t & humerariæ ramo h conflata, quæ per internam cubiti sedem deorsum obliquè radium conscendens exporrigitur, ac tandem radium supergressa in exteriorem cubiti sedem propter inferiorem ipsius regionem excurrit, ramulos quosdam in progressu ad proximam ipsi cutem dispergens.

β Communis uenæ iuxta radij humiliorem partem, qua brachiale respicit, diuisio, γ aut Y aut

γ. Λ non absimilis: cuius quidem alterum crus γ insignitum, externam summæ manus sedem pollici ac indici subiectam, ipsumq; pollicem & indicem accedit, & ramulum δ indicatum in internam manus sedem digerit. Alterum autem crus ε insignitum, uersus medium & anularem potissimùm absumitur. Ramis externam summæ manus sedem adeuntibus uaria à nostris medicis imponuntur nomina, quæ quum inter se admodum pugnent, & passim sint obuia, aliquid de ipsis iam dicendum arbitror: hûc characterum indicem lubentiùs barbaris nominibus occupaturus, quàm orationis qua has uenas describam seriem. Græci igitur & Latiniores medici in uniuersa manu paucas uenas proprijs nominibus appellarunt. Venam nanque per brachij interiora alamq; excurrentem in utroque brachio, quia axillam seu alam perreptat, axillarem uocauerunt: quemadmodum & cubiti interiorem, quòd scilicet per cubiti interiora potissimùm exporrigatur. Verùm priuatim dextræ manus axillarem iecorariam uocarunt, quòd in iecoris affectibus illam diuidere soleant. Sinistræ autem manus axillaris lienaria ipsis dicitur, quòd in lienis morbis hanc plerunque aperiant. Sic rursus ὠμιαῖα seu humeralis a insignita, simpliciter suum nomen obtinuit, quòd per humerum in manum feratur: etiam cubiti exterior nuncupata, quoniam cubiti exterius latus perreptat. Hippocrates in libris de Articulis hanc uidetur crassam uenam nuncupasse. Quia uerò capitis morbis hæc mederi creditur, etiam capitis uena est dicta. Ramos uerò h & t notatos & uenam communem, quam α notauimus constituentes, medias uenas nuncuparunt, quòd scilicet ad flexus cubiti medium ducerentur, aut quòd inter cubiti exteriorem uenam & interiorem essent mediæ. Ab obliquo autem ipsorum ductu obliquas quoque illas uocarunt. Communem (quæ α insignitur) nuncuparunt, quæ ab illis ramis h & t notatis consurgit, atque interiori & exteriori cubiti uenis communis est. Præter hæc nomina uix alia apud illos reperias. At si Arabum libros uerses, nominum acerui passim occurrent eidem uenæ uix unquam accommodatorum. Quo autem aliquid certius de his quoq; depromam, studiosorum nomine qui me his nominibus in Anatome remorari solent, non grauabor Auicennæ interpretis nomina hîc recensere, quæ Fen prima libri primi doctrina quinta Capite quarto leguntur. In quo Capite Auicenna ex proposito manus uenas describit, earum seriem à Galeni libro tertio de Administrandis sectionibus, aut potiùs ab Oribasio petens. Auicenna igitur, aut ipsius interpres, Spatularem uocat humerariæ partem à iugulari externa ad eam usque sedem ductam, qua humeraria brachij cutem primùm subit, quæ pars duobus a in nostra delineatione complectitur. Quà autem humeralis brachio exporrigitur, illam Cephalicam quasi capitis uenam nuncupat. Hæc inter inferius a & f continetur. Tertium humerariæ ramum, quem i insigniuimus, Funem brachij appellat. Axillaris ipsi Asellaris dicitur. Communis uerò α notata, Nigra: ubi autem hæc obliquè ad radium contendit, Basilica ipsi uocatur. Al-

terius

terius communis uenæ cruris, illius nimirum diuisionis quam γ aut Y aßimilauimus, sub anulari & indice porrectus, Syelen Auicēnæ appellatur. Verùm aliàs subinde apud Arabes & barbaros illam Syelem uocari obseruabis, quæ iuxta brachiale ab humerariæ ramo i notato, & axillaris uenæ propagine x insignita constituitur, & l notatur. cui eadem quæ axillari medicorum uulgus nomina imponit, hanc quoq; Saluatellam & Salubrem uocans. Quanquam rursus communis uenæ ramum γ notatum uersus pollicis & indicis regionem exporrectum, alij saluatellam uocent, huic eadem quæ humerariæ nomina largientes. Ad hæc, axillaris medicis potißimùm Basilica, interdum & Nigra, aliquando & Funis brachij nuncupatur. Humeraria etiam ocularis & auris, quod scilicet earũ partium inflammationibus medeatur. Nisi fortè horum nominum impositores adeò stulti fuerint, ut cum Aristotele & illis qui hodie uenas à me rectè antea pictas turpiter in lucem suo nomine emiserunt, arbitrati sint humariæ ortum sub aure primùm esse. Cæterùm communis uena Media, Mediana & Corporalis uulgò dicitur.

ζ *VENAE cauæ portio, qua inferioribus corporis partibus nutrimentum administratur.*

η *Vena in pinguem membraneamq; sinistri renis tunicam, conterminasq; sedes excurrens.*

θ *Grandis uena ad dextrum renem exporrecta.*

ι *Grandis uena sinistrum renē petens. hæc, uti & dextra, quod serosum sanguinem ad renes defert, serosusq; humor quodammodo ab ipsa emulgetur, Emulgens uulgò nuncupatur.*

κ *Propago à uena in dextrum renem deducta, in pinguem renis dextri tunicam excurrens.*

λ, λ *Seminalis uena sinistra.* μ, μ *Seminalis uena dextra. Hæ uenæ in progreßu peritonæo cui ad dorsum firmantur, hærentq;, surculos communicant, & ramulos membranis testem uasaq; seminaria ambientibus diffundunt.*

ν *Seminalium uenarum sedes, qua hæ primum implicari, ac uaricum modo conuolui incipiunt.*

ξ *Venæ geniculatim à caua in dorsalem medullam, quæ lumborum uertebris continetur, ac demum ad ipsas lumborum uertebras, ipsisq; accumbentes musculos & peritonæum digestæ.*

ο *Venæ cauæ supra oßis sacri initiũ in duos trũcos distributio, Λ aut inuerso ν aut V nõ absimilis.*

ϖ *Ramus utcunq; amplus, transuersim in peritonæum & lumborum carnes, abdominisq; musculos distributus.*

φ *Ramuli aliquot in superiora oßis sacri foramina mißi.*

ρ, ς *Sinistri trunci magnæ illius super os sacrum bipartitionis in duos ramos distributio, quorum interior ρ notatur, exterior ς.*

τ, τ *Interioris rami, quem ρ notauimus, exterior propago, in musculos exteriorē ilium oßis sedem occupantes, & in clunium cutem conterminasq; partes frequenti ramorũ serie transuersim digesta.*

υ *Interioris rami ρ insigniti interior propago, atq; eius propaginis rami humilioribus sacri oßis*

χ, ψ. *foraminibus distributi. χ uero & ψ reliquas interioris huius propaginis soboles, uti hac parua tabella eas delineare datum est, exprimunt. Porriguntur autem illæ ad ani musculos, uesicæ fundum, & ceruicem: mulieribus etiam ad humiliorem fundi uteri sedem, ipsumq; adeò uteri collum.*

ω *Vena ab exteriori ramo, quem ς indicatum conspicis, deprompta, atq; cum reliquo interioris rami ρ notati coiens, quà id pubis oßis foramen perreptat.*

ϡ *Hac sede uena pubis oßis foramen permeans, præter alios ipsius surculos uenulam in coxendicis acetabulum porrigit, hicq; in istius regionis musculos disseminatur.*

ϡ *Vnus ex ramis uenæ pubis oßis foramen transeuntis notatur, qui cutem ad internam femoris sedem inibi subit.*

ϗ *Congreßus dictæ nuper uenæ, cum ramo magnæ in crus distributæ uenæ perficitur, quem 2 notabimus.*

Γ *Vena ab elatiori sede exterioris magnæ illius trunci rami, quà is peritonæum perforat, principium ducens, quæ peritonæo et abdominis musculis cutiq; ramos offert. inter cæteros autem præcipuus sub recto abdominis musculo sursum conscendit, & supra umbilici regionem in aliquot dissectus surculos, eas respicit soboles, quæ huc à uena sub pectoris osse deducta pertingunt, ea uide licet sede cui M ascriptum cernis.*

Δ *Propago uenæ in crus tendentis, quæ transuersim ad genitalia conterminasq; sedes in surculos exhauritur.*

Θ *Prima magnæ crus petentis uenæ propago per interiorem femoris tibiæq́; sedem sub cute deorsum ad summum usq́; pedem perreptans.*

Λ *Propaginis Θ insignitæ ramus, femoris interiora ad inguina accedens.*

Ξ *Dictæ propaginis ramus ad anterioris femoris regionis cutem uersus exteriora digestus.*

Π *Dictæ propaginis ramus, primo tibiam mouentium musculo oblatus.*

Σ *Dictæ propaginis soboles, quas in anteriorem genu sedem & posteriorem quoq́; dispensat.*

Φ *Hac sede propago Θ indicata per sedem tibiæ interiorem, sub cute in uarios multiplicesq́; ramos dissciinditur, hicq́; opportunè dum sanguinem mittimus aperitur.*

Ψ *Hac ad anteriorem interioris malleoli sedem nuper dicta propago ducitur, atq́; uti cernere est in pedis superiora exhauritur.*

Ω *Ramus à grandi uena crus petenti in anteriorem coxendicis articuli regionem exporrectus, eiusq́; sedis musculis & cuti soboles utcunq́; frequentes deriuans.*

1 *Ramus septimo nonoq́; tibiam mouentibus musculis & cuti femoris iuxta externam ipsius sedem ramos deducens.*

2 *Grandis uena in quintum femur mouentium musculum digesta.*

3,4 *His duabus propaginibus inuicē coëuntibus uena cōstituitur, quæ inter musculos posteriorem fe-*
5. *moris sedē occupantes excidens, sursum in femoris cutē ramos porrigit, quos 5 insigniui. Verū*
6. *maiori ipsius parte 6 notata, sub cute per poplitem genú ue flexū fertur, & in suræ cutē numero-*
7. *sa serie inibi digeritur, ubi 7 asscriptum spectas. Porrò in delineatione, obscurus ille ramulus,*
8. *qui 8 respicit, deorsum magis deberet ferri: neq́; sat scio qua uel mea uel sculptoris negligentia, is illic desinit. Verùm mediocris est negotij illum uersus 8 notam, calamo deorsum protrahere, quum in dextro crure illum non neglexerim.*

9 *Magnæ crus petentis uenæ in duos ramos distributio, quà hæc inter duo inferiora femoris ossis capita continetur.*

10 *Interior dictæ diuisionis ramus, ad posteriores suram tibiæ ue uentrem constituentes musculos et*
11. *ad cutem internæ sedis tibiæ suræq́; digestus, inibiq́; 11 insignitus.*

12 *Dicti iam rami quem 10 notauimus portio, secundùm interioris malleoli posteriorem sedem ad internum pedis latus exporrecta.*

13 *Exterior ampliorq́; ramus diuisionis 9 insignitæ, qui mox in alias duas impares propagines digeritur.*

14 *Dictæ modò diuisionis exterior propago.*

15 *Exterioris dictæ modò propaginis portio externum perreptans malleolum.*

16 *Interior illius diuisionis propago, quæ inter tibiæ & fibulæ medium quà hæc ossa inuicem dehiscunt deorsum fertur, inter musculos uidelicet posteriori tibiæ ossis & fibulæ sedis adnatos, & ligamentum quod hæc ossa secundùm tibiæ longitudinem mutuò colligat.*

17 *Diuisio interioris propaginis 16 insigniti, quæ ad medium longitudinis tibiæ perficitur. Atq́; hæc alterum ramum inter calcem & tibiæ os ad pedis inferiora mittit, alterum uerò inter fibulam & calcem.*

18 *Soboles iam ultimo commemorati rami, quæ inter tibiæ os & fibulam per membraneum eorum ossium ligamentum in pedis superiora digeritur, alijsq́; uenis hàc proreptantibus commiscetur. Atq́; ita quatuor ferè uenarum radices ad pedis superiora surculos porrigunt, nimirum 12, 8, 18, 15 insignitæ.*

19 *Venarum ad digitos series indicatur. Præter hanc cauæ uenæ delineationē, & plerasq́; quinti sexti et septimi librorū figuras, huc imprimis spectat quā ad horū librorū Epitomē parauimus, & huius libri calci uarias ob causas uti commodißime fieri potuit insuendam duximus. Quotiescunq́; igitur in quatuor subsequentium capitum interiori margine simplex character occurret, illum ad nudam cauæ delineationem refer, quam siue sexti Capitis libri tertij figuram, siue figuram sexto tertij libri Capiti præpositam alibi in margine uocemus, nihil interesse arbitror.*

QVONAM

QVONAM PACTO VENAE CAVAE SOBOLES *in iecoris substantia, portæ uenæ propaginibus committantur, quaque ratione uena caua à iecore prodeat, aut in ipsum ramos diffundat.* Caput VI.

Quoties alicubi in interioribus marginibus figuram sexti Capitis libri tertij scribimus, nudam uenæ cauæ delineationem indicamus, ne semper addendum sit, figura sexto Capiti præposita.

a tota figura huic capiti præposita.

Prolixam autoribus de uenæ cauæ ortu esse disceptationem.

PROLIXE admodum de[a] uenæ cauæ exortu agendum esse, si quis autorum cōtrouersiam in medium adferendam arbitraretur, cum pleraque Galeni loca, ipsius operibus passim interiecta, tum maximè sextus de Hippocratis et Platonis dogmatibus liber attestantur, quē uniuersum huic quęstioni, ex quo'nam uiscere uenis origo ducatur, dedicauit. Si enim ex proposito eadem disceptatio mihi aggredienda foret, neutiquam Galeni argumenta oscitanter præterire liceret, quin singula seorsim essent accuratissimo studio examinanda, & quæ uera, & quæ falsa ducerem, enarranda. Haudquaquam enim adeò Galeni uerbis acquiescendum est, ut omnia quæ illic in Aristotelem congerit, uera indubitataque esse ducamus. Vti iam in sermonis progressu, qui ueram uenæ cauæ seriem enarraturus est, cuiuis reddetur obuium. Quippe relicta de uenæ cauæ ortu (de quo non immerito Herophilus ille Anatomicorum coriphæus ambigebat) contentione, ipsius distributionem aggrediar, quam quidem[b] à corde auspicarer, si modò à maxima amplissimaque uenę cauæ sede hanc auspicandam opinarer. Nam contra Galeni placitum, in Aristotelicæ sententiæ robur, uelimus nolimus, nobis quantumuis etiam ringentibus, fatendum erit, uenę cauæ[c] orificium quod ad dextrum cordis sinū pertinet[d] amplius esse, quàm uenę cauæ corporis amplitudinē, quacunque etiam ex parte hāc metiendam duxeris. Deinde subsequens Caput commentum Galeni falsum esse docebit, quo cauam, quà iecoris gibbo committitur, amplissimam esse astruit, quodque illam statim ab exortu in duos truncos[e] arteriæ magnæ modo findi, ac unum superiora petere, alterum uerò deorsum explicari, & postmodum ex illis truncis eum qui deorsum secundùm lumborum uertebras fertur, grandiorē esse tradit. Vnde etiam ilico in Galenum propria ipsius iacula, quæ ex fontium fluuiorumque ductibus & arborum radicibus tanta industria et callidè texuit, repellēda ueniunt. Eodem modo Galeni dogma prorsus est respuendū, quo uenam cauam ex corde prodire inficiatur,[f] quòd illic non similiter, ut magna arteria, enascatur, hoc est, quòd mox ab ortu in duos truncos nō diuidatur, sed rectà secundùm cordis latus ducatur. Primùm enim, ut falsum & dissectionis professori indignissimum est, Galeni axioma, quo uenam è iecoris gibbo pronatam in duos truncos, perinde ac magnam arteriam, partiri affirmat: ita etiam non sua demonstratiua methodo concludit, hac occasione cauam à corde non oriri, quòd rectà secundùm cordis latus porrigatur. Nam si quis arterię ortum attentè examinauerit, animaduertet profectò (quod & Galenus nō ignorabat) illam è cordis basis medio tanquam ex ipsius centro enasci, ac proinde si arteriæ pars aliqua deorsum ducenda fuerit, ab ortu statim arteriā necessariò diuidi oportuisse. Venam autē quæ ex cordis basis latere (utpote uas mollius quàm arteria) secundū Aristotelis sententiā enasceretur, nō oportuit in duos trūcos statim ab ipso ortu discindi, quum citra diuisionem peropportunè sursum deorsumque repere possit, illaque diuisio in cassum fieret, præterquàm quòd prorsus esset inartificiosa. Nam si hinc prodiens uena, arteriæ modo bifurcaretur, primum ipsius origo & caudex aliquousque in dextram thoracis sedem omnino proreperet, ac inde primùm diuideretur, cuius diuisionis trunci denuò sinistrorsum deberēt duci, si modò uersus corporis mediū (ut nūc fit) cauæ caudex porrigi debuisset. Accedit huc Galeni argumentū, nunquam nō grauissimè ab ipso resumptū: Si cor uenarum esset principiū, omnes uenas necessariò oportuisse ad cor ptingere, uti sanè ad iecur pertingunt. quasi uerò[g] arterialis uena ad iecur non minus, quàm[h] portæ uena ad cor, accederet. Aut si fortè Galeni sententiæ suffragaturi contenderimus, arterialē uenam ob id ad iecur nō pertinere, quòd arteriæ constet corpore, concedamus rursus oportet[i] uenalem arteriam uenæ corpore efformari,[k] atque ab illa sinistri cordis sinus sede principium petere, à qua caua è dextro cordis sinu nascitur. Adde & hāc nō secus ab origine in dextrā pulmonis sedem et in sinistram duci, quàm caua sursum ac deorsum à corde ducitur: ac dein uenam arterialem aliquādiu unum caudicē ab ortu ser-

Galeni argumenta de uenæ cauæ ortu in Aristotelem scripta, non omnia ex tripode dicta.

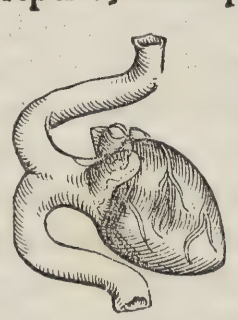
b à D.

c 7 fi. lib. 6 C, C.

d D amplius est, quàm B, ſ.

e fi. ca. 12 C diuiditur in i ac V cum D.

f Hîc confer 5 fi. li. 6 C, D, F, cum O, P, R figuræ 6. Dein spcta hanc sedem in ultima 3 li. fi.

HAC figura finxi cauæ seriem, quam necessariò moliretur, si in duos truncos ad cordis dextrum latus discinderetur. Quò autem hoc Galeni argumentum toties ab ipso repetitum, et optimæ demonstrationis loco habitum, accuratiùs obserues, cōfer præsentem figuram cum aliquot sexti libri et potissimùm cum quinta, & etiam cum totius cauæ figura, ut animaduertas quî illā citra diuisionē obliquari oportuerit, ut ex dextro dorsi latere ad ipsius medium pertingeret.

g 1 fi. 15 ca.

h fi. ca. 5.

i 2 fi. ca. 15.

k confer C 5 figu. lib. 6 cū G 6 figuræ, ubi aliā seriē etiam uidebis I quàm G.

uare, ac postea in duos truncos diuidi, perindè sanè ac magna arteria, quæ similiter ac uena illa arterialis è cordis basis medio ꝓnasci, suo loco docebit. Præterea irrefutabilis illa (ut Galenus inquit) demonstratio, quam in Aristotelem de animalibus dextro cordis sinu destitutis contexit, minimè efficax est: quandoquidẽ illis animalibus caua uena unico cordis sinui eum in modum tunc committitur, ut in alijs dextro sinui, quum & his animalibus sanguis à iecore ad cor arteriarum saltem nomine (etiam si non pulmonum occasione) diffundatur. Et quis obsecro eò uenit stupiditatis, ut Aristotelem cauam uenam eiusmodi animalibus ex dextro uentriculo, quem non habent, exoriri uoluisse cum Galeno dicat, & non cognoscat Aristotelem aliud orationis genus de animalibus pulmone destitutis, quàm de illis quæ hoc non priuantur, instituturum fuisse? Ad hęc, quis perfunctoriè in dissectionibus uersatus ambigit, argumentum quod à [l] membranulis uenæ cauæ orificio præfectis ducitur, per uenalis arteriæ [m] membranas dilui posse? Neque sat scio quid de auium uenæ cauæ distributione Galenus comminiscatur, quum nihil peculiare in uenæ cauæ serie in illis obseruem, nisi quod iecur duabus fibris seu lobis ipsis priuatim constituatur, à quibus si caua principium ducit, profectò arteriæ magnæ ritu ab origine in duos truncos non diuiditur. Insuper Galeno, quando cauam à corde non oriri asserit, eo quòd arteriæ modo non pulset, animaduertenda uenerat arterialis uenæ ac uenalis itidem arteriæ natura. Pariter quum obijcit, cor sanguificationis uim iecori per cauam non offerre, quod illa coriacea sit, ipsi expendendum erat, quàm breue interuallum inter cor et iecur consistat: & quo pacto ipse in quarto libro de Partium usu, toti uenæ portæ sanguificationis facultatem iecoris uirtuti simillimam tribuerit. Cuius uenæ distributionis seriem Anatomici à iecore incœperunt recensere, non autem ab intestinis & uentriculo, à quibus confectum ex cibo & potu succum in iecur deducit. Sed ne hîc Galeni dissectionis, atque adeò totius medicinæ principis placita, nimis uilipendere, ac seriatim ipsius quę adhuc reliqua sunt argumenta refellere uidear, & non potius tanquam pro aris & focis unà cum alijs medicis, qui manus sectioni nunquam adhibent, pugnare, ac probabilia saltem affingendo defendere, à iecore seriem uenæ cauæ iam auspicabor, quòd ab hoc sanguinem in cauam deriuari, aut saltem ex portæ propaginibus in cauæ soboles assumi non negem. Ortum uerò cauæ hinc esse non ita annuo. Neque quicquam à me de ipsius origine assertum uolo, quicquid etiam casu mihi inter scribendum exciderit, ne hircosis quibusdam medicis calumniãdi ansam ipse suggeram, qui non nisi huius generis nugas morantur, & interim ossium ac musculorum cognitionem & uasorum reliquam seriem tanquam ad se nihil pertinentem reijciunt: & si forte hic quicquam texere in me possent, mirè suis pestilentibus odijs nos traducerent, probe & tacite ad innumera loca conniuentes, in quibus Galeni lapsus Anatomicos hactenus ostendi: & fortè in posterum illos silentio uel ob hoc non sum præteriturus, ut eiusmodi sycophantis & uitilitigatoribus inuidiæ, & in illis quæ propter inscitiam auersantur exercendi argumentum præbeam. Verùm ideo de cauæ principio ex iecore nihil absolutiùs subijciam, quòd iecur mihi potius è uenis quæ ipsi intexuntur, quàm uenas ab ipso, uel etiam in prima fœtus conformatione, originem ducere colligatur. Aliud enim nihil in quinto libro iecur esse audies, quàm uenularum infinitam sobolem, cui concretus sanguis (qui propria iecoris est substantia) obnascitur, quum interim uenæ cauæ [n] os ad cor pertinens, simile prorsus sit magnæ arteriæ, & uenalis arteriæ arterialisq; uenæ orificijs: quæ à corde enasci nemo sanæ mentis inficiari potest, si modo diuersæ quasi substantiæ corpus (ut ligamentum ab osse) ex alio pronasci affirmare audemus. Cæterùm quemadmodum (ne fortè rursus aliò excurrat oratio, cui, ne prolixior fiam, rationes nullas ex sententia addo) ab extremis iecoris partibus orbiculatim ex ipsius concaua sede [o] exiguas uenularum propagines paulatim ad iecoris medium uersus posteriora contendentes inuicem coire, maioresq; uenas constituere diximus, et deinde ex maioribus illis rursus grandiores tantisper effici, quousque omnes illæ soboles in uenę portæ caudicem finiant: [p] pari etiam ratione ad concauæ uenæ generationem (ut ita modò loquar) ex summis orbicularibus'que iecoris finibus, in gibba ipsius sede, innumeræ uenularum propagines exoriuntur, quæ sensim uersus medium posterioris sedis iecoris prorepentes, in insigniores uenas coëunt: atque hæ rursus in ampliores eousque colliguntur, donec tandem in elatiori iecoris parte, qua dextram uertebrarum sedem respicit, in unam congrediantur [q] uenam, quæ ab insigni amplitudine Græcis κοίλη, μεγάλη interdum, & στελεχιαῖα (quemadmodum & portæ uena) deinde & ἡπατική: in Arabum autem interpretibus uocatur hanabub, uena uentrem habens: Latinis uerò caua, magna & iecoraria, rariùs autem caudicis uena nuncupatur. Vnde uerò nonnulli hanc Galeno communem uocari scripserint, non satis assequor, quamuis existimem hos [r] illa delusos uena, quam eo nomine in cubito peritiores medici uocant. Vti etiam dextri

Venæ cauæ distributionis descriptionem à iecore incipiendam.

Cauæ in iecore series.

Cauæ uenæ nomina.

l 7 fi. lib. 6 K, L, M.
m 9 fi. li. 6. E, F.
n 7 fi. lib. 6 C, C, C. atq; ita inuicem confer 6, 8, 9, 10 figuras lib. 6
o fi. ca. 5. A, A, A uersus cha. 1, 2, 3, 4, 5 & tandem ad B.
p A, A, A ad B.
q B, ʃ.
r a.

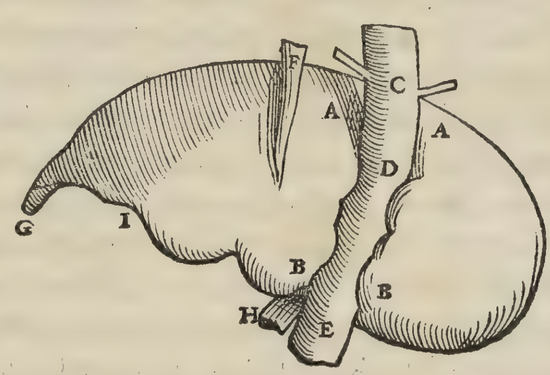
s sinistra axillaris r, u notatur. *t 13 fi. lib. 5* *Z incumbit Y.*

dextri cubiti[s] axillarem, Hippocrates iecorariam, non minus quàm ipsam cauam quà cordi proxima est, appellauit. Porrò uenę cauæ rami per iecoris corpus exporrecti, portæ ramis[t] incumbunt, & utriusque uenæ ramulorum extrema osculis inter se conniuent, ut cauæ propagines optimè citissimeque sanguinem iecoris beneficio in portæ ramis elaboratum, ac bile flaua fæculentoque sanguine repurgatum, transsumant, & postmodum uniuerso corpori ad partium enutritionem deducant. Venarum itaque cauam constituentium, atque è iecore eductarum coitus, nō in medio gibbi iecoris perficitur, ut Anatomicorum uulgus ridiculè arbitratur: sed, ut iam prius admonui, in ea parte iecoris quæ dorsi seu spinæ dextro lateri proxima est. adeò sanè ut nihil prorsus substantiæ iecoris toti posteriori uenę cauę parti, quà dorsum spectat, obduci cernatur. Neque rursus, quemadmodum Galeno & omnibus dissectionum professoribus hactenus uisum est, uenæ cauæ rami ex iecore procedentes, cauam in eum modum constituunt,[u] quo portæ uenam efformari colligique dictū est: aut ut radices ad arboris caudicem pertinere conspicimus. Nam cauę rami, ac si uenam per posteriorem iecoris se dērectà quodāmodo deorsum porrectam, et duntaxat iecoris cuidam sinui innatam ingrederentur, eam constituunt. Sunt autem hi[x] duo insigniores rami, propter iecoris elatiora, in anteriorem cauæ sedem, non autem latera, aut posteriorem sedem, subingredientes, qui neutiquā cum uenæ cauæ amplitudine sunt comparandi. imò si non nimis anxiè in Galeni uerba mecum iuraueris, neque tuis oculis fidem derogaueris, proculdubio asseres uenam cauam à corde deorsum per iecoris posteriora ferri, atque ab huius anteriori sede duas insignes uenas pullulare, numerosa serie in iecoris substantiam diffusas. Præter eas uenas quas caua, simulatque deorsum à corde descendens, iecoris substantiæ adnascitur, iecori offert, in reliquo ipsius per uisceris posteriora descensu (qui sanè breuissimus est)[y] paruulos etiam spectabis ramulos ab anteriori cauæ sede etiam in iecoris substantiam excurrentes, et in omnibus hominibus numero neutiquam pares.

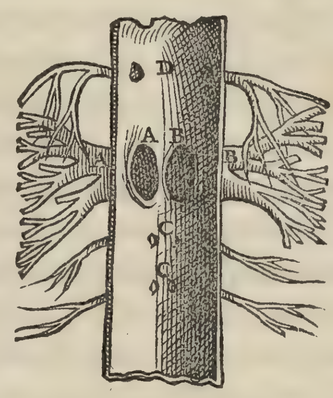
u fi. ca. 5. E. constituitur ex A, A, & dein cha. 1, 2, 3, 4, 5.

x Alter A insignitur.

y a.

PRAESENS figura iecoris gibbi posterioremque ipsius sedem commonstrat. ac A quidem & A indicant elatiorem gibbi regionem septo transuerso uersus anteriora conterminam. B uero & B regionem humiliorem. C cauæ uenæ pars notatur, qua hæc septum permeat, ipsique ramos exporrigit. D ad E usque sedē indicat, qua caua iecoris substātiæ adnascitur. H portæ uenæ portiunculā insinuat. cæteri characteres aliò quàm ad præsens Caput referuntur.

HAEC figura uenæ cauæ portionem oculis subijcit, posteriori iecoris sedi exporrectam. Hanc longa sectione secundùm posteriorem uenæ sedem ductā dissecui, ac dein distendi, ut propaginum foramina, quæ caua in iecur diffundit, aut quæ cauam constituunt, in conspectum uenirent. A c utrumque A propaginis quæ à caua in sinistrā iecoris sedem disseminatur, orificium, & ipsam denique propaginem notat. B uerò & B propaginem indicant, quæ per dextram iecoris sedē spargitur. C autē & C paruas soboles insinuant, quæ iecori etiā à caua præter duas maximas propagines, diffunduntur. Nihil enim interesse uelim, an propagines has & soboles à iecore enatas cauam constituere dicam, an à caua in iecoris substantiam diffusas. Cæterùm D cauæ uenæ sedes notatur, qua hæc septum permeat, ipsique ramos depromit.

Atque hæc omnia sedulò hominem secanti, adeò sunt obuia, ut nullus nunc uenæ cauæ seriem spectans, non multò magis probauerit hanc, quod ad seriem, nō autem sanguinis ductum attinet, oportere à corde primùm describi, ac demum ipsius ad superiora inferioraque ductum esse enarrandum. Sed quum concedam, sanguinem qui in caua passim continetur, à iecore confici, uenæ cauæ ramorum distributionem à iecore quodammodo auspicatus sum, ac deinceps eam uenæ partem primùm describam, quæ supra iecur consistit, non eam quæ ad partes iecori subditas porrigitur: longè omnibus de cauæ ortu postpositis altercationibus. Quanquam interim sedulò studiosos adhortor, ut nullis autorum suffragijs fidem dantes, ipsi non modò hominis iecur, uerùm & simiarum & canum, quibus alia iecoris forma accidit, aliaque ramorum à caua in iecur series, accuratè secent, ac uenæ cauæ iuxta iecur & cor progressum examinent, dummodo inutili quoque Anatomes parte delectentur. Quo autem id fieri debeat artificio, partim in calce quinti libri, partim & in sexti libri fine docebitur.

VENAE CAVAE, EIVS PARTIS quæ ſupra iecur conſiſtit, diſtributionis ſeries. Caput VII.

Cauæ partem ſeptum tranſeuntē, illa quæ ſub iecore cōſiſtit, non arctiorem eſſe.

HAVDQVAQVAM Galeno & reliquæ Anatomicorū turbæ illius placita ſectanti ſatis fuit, falſum uenę cauæ ortum à iecore comminiſci, ac ut ab Ariſtotelis placito uerius declinare uiderentur, fingere, uenam cauam mox à ſuo è iecoris gibbo progreſſu in duos truncos arteriæ magnæ modo bipartiri, unumq́ ad ſuperiora corporis, alterum uerò ad inferiora duci: quinimo ut etiam probaret ſanguinem in corde non generari, adijcere nō ueritus eſt, truncum qui ſuperiora petit multò ſtrictiorē eſſe, minusq́ amplum illo qui deorſum porrigitur. Sed iam aſſeruimus, cauam in eiuſmodi truncos non diuidi:[a] & etiā ueritati neutiquā cōſonum eſt, cauæ uenæ partem quæ inter iecur[b] dextramq́ cordis aurem conſpicitur, anguſtiorē illa uideri, quæ ſub iecore lumborum uertebris explicatur. quod nō perfunctoriè inter diſſecandum obſeruari uelim: quo minus aliquis, qui mihi ſecanti nō aſtiterit, aut ipſe ſectionem ſtudioſè non fuerit aggreſſus, hæc me confingere arbitretur. Nam ſi quis obiter ſectioni ſtudium impendat, & iecur aut cor, aut aliud mēbrum inter ſecandum mouens, plus ſanguinis in uenæ partem uertebris lumborum exporrectam, quàm in illā quæ ſupra iecur habetur propulerit, is ſanè Galeni ſententiæ ſubſcribet. at ſi uiciſſim ex hac uenæ parte in illā ſanguinē compreſſum ſurſum duxerit, leui opera Galeno non amplius aſſentietur. Præterea, ubi hæc ſectione indagauerit, neceſſum eſt Galeni rationem preſſius expendere, qua conficit aſcendentē uenæ partē multò oportere minorē eſſe deſcendente, quòd hæc plures quàm illa partes enutriat. Nam ſi hæc Galeni ratio uera eſt, etiā citra ſectionē ipſius commentū nulli nō innoteſcet, quandoquidē aſcendens pars plus ſanguinis contra Galeni dogma, quàm inferior quę lumborum uertebris exporrigitur, requirit. Primùm enim neq́ bilis ueſicula, neq́ uentriculus, neq́ inteſtina, neq́ omentum, neq́ meſenterium, neq́ lien ramulum aliquem à caua aſſumunt, hæcq́ ſub iecore collocantur. Verùm ſoli renes, altera ueſica, teſtes et crura, & inferior abdominis pars ab ea quæ deſcendit cauæ parte ſanguinem adipiſcuntur. Ab aſcendente uero ſeptum tranſuerſum et uniuerſus thorax alitur. nam & thoracis pars iecori proxima, ad ſecundam uſq́ lumborum uertebram pertinens, à[c] uena coniugis experti nutrimentum obtinere audies. deinde manus, collum & caput uniuerſum, ut taceam nūc ſanguinis copiam in cerebrum tot uenis ſcaturientem, et eam quæ in cor defertur, non ſolùm cordis & pulmonis omnium maximi uiſceris nomine, uerùm & omnium arteriarum quas ſanguine ad cor delato implerì credimus, & arteriæ demum, ſi cum deſcendente cauę portione comparentur, quanto minus quàm illa ſanguinis continent? Sed quorſum ſpectat eiuſmodi rationes, ut Galeni placitū ſubuertatur, colligere, quum ſectio iam admonitis ſtudioſis abundè non hoc ſolum infirmet, ſed & alia quæ in Galeni libris de Hippocratis & Platonis decretis paſſim leguntur, quamplurima, à medicis propter ſecandi imperitiam, & nimiam quam autoribus damus fidem, tanquā Apollinis oracula, libenter conceſſa. Cæterùm ego in præſentia relictis Galeni placitis,[d] partē cauæ aſcendentem lubens perſequerer, quò oratio uera duntaxat enarrans minus excreſceret, & Galeni nomine non interrupta, longè redderetur facilior. Verùm ea ipſius eſt autoritas, & noſtra in illum obſeruantia, ut niſi ipſe interdum quando illius ſententię non acquieſco, admonerem, nullus non me falſiſſima proponere ſibi perſuaderet: quum interim collatis inuicem ad hominis ſectionem locis, in promptu ſit, an perperam ab illo declinem. quod ſi alibi accidit, profectò nunc in uenæ cauæ ſerie mihi quantumuis inuito continget: quam prius aliquouſq́ uerè perſequar, ac poſtmodū ubi à Galeni dogmatibus ſermo diſſenſerit adijciam. Vena itaq́ caua neruoſam ſepti trāſuerſi partem in dextro ipſius latere peculiari foramine[e] permeat, unà etiam cordis[f] inuolucrum perforans, quod inſigni amplitudine tum alibi ſepto continuatur, & connaſcitur, tum potiſſimum ubi caua ſeptum tranſit, ac ſepto[g] duas non uulgares offert propagines, per uniuerſam ſepti ſedem multiplici ſobole excurrentes, & ramulos quoq́ cordis inuolucro, quà id ſepto committitur, diffundentes. Quum primùm uerò caua ſeptum[h] ſuperauit, modicè uerſus ſiniſtrum cordisq́[i] baſis dextrum latus procedens, ſiniſtro ipſius latere[k] adaperitur, atq́ in dextrum cordis ſinum pertinet. Non quidem ut Anatomicorum fæx ſcribit, aliqua propagine aut ramo quopiam, uerùm duntaxat foramine quodam ſeu ſciſſione adeò ampla, ut cauæ uenæ amplitudo ipſi neutiquam conferenda ſit. Anteriori cauæ uenæ parti hîc[l] dextra cordis auricula connaſcitur. A' poſteriori uerò cauæ ad cor connexus ſede,[m] inſignis uena promitur (non autem, ut Galenus libro de Venarum ſectione docet, exigua) quæ ſecundum cordis

Cauæ per ſeptum tranſitus, ac ipſius in ſeptum rami.

Cauæ in cordis dextrum ſinum adapertio.

Cordis baſim cingens uena.

[a] reſpondet B, ſ.
[b] 5 fi. lib. 6 B.
[c] F, F.
[d] B.
[e] 7 muſcu. ta. ſ. prope Δ.
[f] 3 fi. lib. 6 C, D, E, F, G. 4 fig. B, B.
[g] C altera notatur.
[h] 5 fi. lib. 6 D.
[i] 4 fi. lib. 6 C, D.
[k] D, & 7 fi. li. 6 C, C, C.
[l] 5 fi. li. 6 B.
[m] E, & 7 fi. li. 6 G. & 6 fi. D.

cordis poſteriora & ſiniſtrum latus ita porrigitur, ut cordis baſim coronæ modo ſuccingat, ac
ab inferiori ipſius ſede[n] ramos deorſum ad cordis uſque mucronem diſpergat. quorum præci
pui ſunt, qui cordis ſubſtãtiam illic petũt, ubi hæc eſt[o] craſſiſſima. Vnde etiam frequentiores ue
nas ſiniſtro cordis lateri, & ubi ſinuum ipſius ſeptum conſiſtit, nobis occurrunt. Hæc uena in
terdum gemina uiſitur, grandiori quidem à poſteriori ſede orificij cauæ initium ducente, mi
nori uerò ab anteriori ſede. Verùm longè ſæpius unica tantum obſeruatur, etiam ſi Galenus a-
libi hanc perpetuò geminam eſſe ſcripſerit. Vena caua à cordis baſi ſurſum aſcenſura gracilior
fit, & cordis inuolucrum perforat, & uerſus corporis medium ſenſim ducta magnæ arteriæ
[p] innititur, non autem retrorſum ducta uertebrarum corporibus inſidet, quæ à ſtomacho occu
pantur, cui rurſus aſpera incumbit arteria, & huic non infima magnæ arteriæ propago cui ul
timo caua inſternitur: adeò ſanè ut quum caua tantum à uertebris diſtet, mirabili artificio illis
uena fuerit offerenda, quæ ipſis coſtiſque ſanguinem ſubminiſtraret. Quum enim ſeptum
tranſuerſum impedimento ſit, quo minus caua [q] ubi ſub iecore exporrigitur, ac renibus ſobo-
les diſpenſat, uertebris coſtiſq; propagines tribuere queat, & deinde quum cordis baſis adeò à
uertebris eleuetur, & uaſa in pulmones diffuſa cauam à uertebris ita ſubleuent, ut etiam hinc
ad ipſas caua nullos deriuare queat ramos, rerum Opifex à caua[r] magnam eduxit propagi-
nem, poſtquam hæc cordis inuolucrum tranſcendit, atque pulmonis dextræ partis cum ſini-
ſtra[s] connexum (qui uaſorum pulmonis interuentu perficitur) ſuperauit, ipſaq; dorſo propin
quius quàm antea accedit. Hæc propago ſeu uena à dextro cauæ latere pronata, deorſum ad
quartæ propemodum thoracis uertebræ corpus contorquetur, & decliuis ſecundùm de-
xtrum uertebrarum latus porrecta ſuo[t] fine unà cum magna arteria,[u] ſub ſepto tranſuerſo ad
aliquot lumborum uertebras pertingit. Hæc uena, cauæ uicem toto progreſſu gerit, quo
ipſius caudex uertebras ita[x] atque in lumborum regione nequiuit contingere, ac geniculatim
ramos ad uertebras ipſaſque adeò dorſi partes offerre. Porrò caua hanc ſine coniuge & pa-
ri uenam à ſe tam grandem deprompſit, ut arteriæ magnæ ritu utrinque ad coſtarum inter-
ualla,[y] ut nunc dicam,[z] ramos germinare poſſet, quos quidem à lateribus non diffudit, ſed
ex media regione poſterioris ipſius ſedis, quæ uertebris innititur. Quia uerò coniuge priua-
tur, neque in altero latere parem aſſciſcit à caua propaginem, ἄζυγον Græci, nos uenam abſque
coniuge, & paris expertem nominamus. Oritur autem potius à dextro cauæ latere, quàm à
ſiniſtro, quòd ſecundùm dextram dorſi ſedem explicari debuit, ſiniſtra nimirum ſede, & me
dia quodammodo à magna arteria digniſſimo organo occupandis. Ab anteriori etiam ca-
uæ ſede non enaſcitur, ne fruſtra tunc longiori ductu quàm nunc uerſus dextrum reflecti, ita-
que ſpinam accedere deberet. A' poſteriori quoque principium ſumere nequiuit, quòd hæc ſe-
des alijs incumbat organis, quódque hinc uenam coniugis expertem dextrorſum magis de-
duci, quàm nunc, oportuiſſet. Ab hac uena utrinque geniculatim pullulant propagines, ſin-
gulæ ad unum nouem coſtarum inferiorum interuallum perreptantes, quæ in uerarum qui-
dem coſtarum interuallis ad eam uſque[a] ſedem contendunt, ubi hæ in cartilaginem degene-
rant: in ſpuriarum uerò coſtarum interuallis, etiam in anteriora magis abdominis, quàm in-
terualla pertinent, propagines hæ pertingunt, abdominis muſculis etiam[b] implicitæ. In ipſo
autem per coſtarum interualla progreſſu ramulos diffundunt, qui in muſculos illi thoracis ſe-
di quam ipſæ perreptant incumbentes, diſperguntur. Præterea ab hac ſine pari uena ad ſin-
gulas ſecundùm quas deducitur uertebras ſoboles quædam pertinent, quæ in uertebrarum
corpora, & dorſalem medullam, & in muſculos his ſedibus accumbentes excurrunt. Præ-
terea[c] membranis thoracem interſepientibus, qua illæ dorſo continuantur, ab hac uena ſur-
culi etiam offeruntur. Deinde non obaudiendum eſt, ab huius uenæ lateribus, quam pri-
mum ab ortu uertebras contingit, ſubinde ramum quoque educi, eúmque in tenues propa-
gines diuiſum, etiam ſui lateris ſuperiores coſtas adire, atque inibi in membranam coſtas ſuc-
cingentem numeroſis, ſed gracilibus ſurculis diſtribui. atque hi non ſeriatim ac rectà ſecun-
dùm coſtæ ductum feruntur, quemadmodum rami inferioribus coſtis digeſti, uerum erra-
bundo ductu excurrunt. Atque id adeò frequenter in hominibus (quòd his ſcilicet multò bre
uior thorax, quàm quadrupedibus, à natura datus ſit) uſu uenit, ut eodẽ anno in publica ſectio
ne in uiro & item muliere omnes thoracis coſtas enutriri, interdũ Patauij uiderimus. Et Bono
niæ etiam (ut priuatas ſileam ſectiones) quũ primùm illic diſſectioni præeſſem, atq; de uenæ ſe-
ctione in laterali morbo ſatis pertinaciter contenderetur, una eademq; demonſtratione tria no
bis obtigerũt hominũ cadauera, quibus omnes thoracis coſtas huius uenæ propaginibus enu
triri, nemo ex tanto eruditorũ uirorũ cœtu inficiari potuit. Atq; ut id ſubinde obſeruatur, ita ſa
nè interdum hanc ſine pari uenam, quum ad nonam ferè thoracis pertingit uertebram, in duos

i 4 truncos

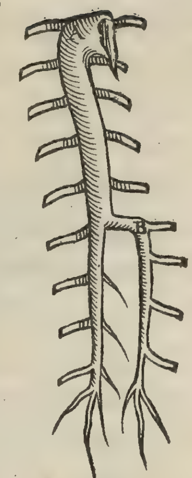
n 6 fi. lib. 6 E, E.
o Specta 11 fi. li. 6.
p F ſuper H 4 & 5 fi. li. 6. aut ſpecta hic ultimam 3 li. fi.
q ſ, 1. 6.
r F, F. ulti. fi. o. 5 fi. li. 6 G.
s Specta 12 fi. lib. 6.
t infimũ G.
u 7 muſcu. ta. q.
x 20 fi. li. 5 Q, & 22 fi. g.
y fi. cap. 12 i diffundit k, k.
z G, G.
a 1, 3 fi. ca. 19 lib. 1 A, B.
b 1 fig. lib. 5 E.
c 1 fi. lib. 6 H, H. aut 2 fi. G, G. I, I.

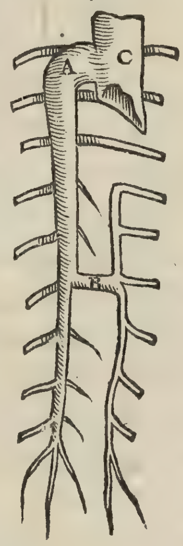
Li. 7 de. Admi. diſſectio.

Qui uenam cõiugis expertẽ à caua educi oportuerit.

Varia uenæ pari carentis ſeries.

DVABus his figuris geminas uenæ pari carentis series expressimus, quæ ab illa uariant, quã integra uenæ cauæ delineatio indicauit. Notat autẽ hic A uenæ sine pari truncum. B ipsius ramum, qui in sinistrã ductus, in plures digeritur propagines. C uerò in inferiori figura, insinuat cauæ uenæ caudicis portionem.

truncos diuidi cernes, quorum unus quidem dextri lateris costarũm radicibus, alter autẽ sinistri exporrigitur, suiq́ꝫ lateris costis, quà prorepit, ramos offert. Interdum uerò à sinistro uenę pari carentis latere in eadem propemodum regione, grandem uenam pronasci obseruabis,[d] illi prorsus similem quæ à portæ uena inferiorem omenti membranam adeuntium facilè maxima est. Hæc enim ubi primum transuersim uertebræ illius cui exporrigitur corpus transcendit, in duos ramos diffunditur, quorum alter sursum, alter deorsum secũdùm costarum radices fertur, ac suarum costarum interuallis ramos deriuat. Non secus sanè quàm si Natura aliquando maluisset, unum grãdem ramum à dextro latere hîc ad sinistrum porrigi, quàm super singulas uertebras unum tenuẽ gracilemq́ꝫ ramulum ferri. Adeò ut mihi etiã persuasum sit (quamuis id nunquam uiderim) interdum à sinistro cauæ caudicis latere, ubi iugulum contingit, uenam depromi, quæ secũdùm sinistrũ uertebrarũ latus decliuis ducta, sinistris costis ramos offerat, illa quam sine pari uenã nuncupamus dextras costas dũtaxat alente. Atq́ꝫ huiusmodi uenæ ortum nõ tantũ à iugulo primùm posse fieri, sed paulò inferiùs, etiã agnus attestatur, in quo tale aliquid semel obseruaui. Verum eiusmodi non nisi rarissimè occurrentes uenarum series, Anatomes studioso non aliter expendendas putauerim, quàm si interdum sextum in manu digitum, aliud'ue monstruosum se spectandum offerret. Adeò ut si quãdo in publicis sectionibus hęc obseruo, ea tanquã non essent, tacite præteream, ne artis candidati in omnibus corporibus hæc obseruari arbitrentur. Idq́ꝫ tanto, nõ in sectionibus solùm, sed modò in absoluti hominis historia persequenda, faciendum duxi studiosiùs, quanto pertinaciùs ipsos monstruosa illa admirari, experientia non semel didici: quũ interim ipsis dolendũ magis esset, tale ad integrã sectionem corpus obtigisse, quod ab hominũ canone plurimũ uariat, nisi fortè etiã crebro absolutorũ & non mõstruosorũ hom[i]nũ sectionibus astitissent, Galeni pręcepta ad finẽ libri primi de Administrandis sectionibus nobis datũ nunquã negligẽtes. Porrò iam sermoni adijciendũ est, mihi hactenus in homine nihil esse prætermissum: uti sanè arbitrabitur, qui Galeni placita sedulò euoluens, primùm à me quintam pulmonis fibram seu lobũ requiret, quo caua in interuallo inter septum & cordis inuolucrum ex Galeni sententia suffulciretur. Quippe quum hunc lobum Galenus in simijs reperisset, immeritò oscitantiæ alios dissectionis proceres arguit, quasi illum ignorassent: uti sanè & Galenum is lateret, si hominum cadauera potius quàm simiarũ secare aggressus fuisset. Quum enim in homine nullũ sit interuallum ductus uenę cauę à septo in cordis inuolucrum, sed uti superiùs docui, hęc duo simul connata unà semelq́ꝫ perforentur, nullus sanè pulmonis lobus hic cõsistere potest, qui in illo interuallo uenã sustineret, nisi fortè hunc (quod summè est absonum) in cordis inuolucrum reponi quis sectionum imperitus arbitraretur. In caudatis uerò simijs, et magis adhuc in canibus, amplum occurrit interuallũ, inter septum trãsuersum & inuolucri cordis mucronẽ, ac hîc inter mẽbranas thoracẽ intersepientes inane uacuum'ue est spacium, per quod caua prorepit, sibi substratum habẽs pulmonis lobũ, quo mirabili Naturæ opificio is cauæ caudex tanquam manu apprehenditur et suffulcitur. Proinde quando Galeni descriptionem canibus, nostram autem hominibus conferes, utramque ueram esse fatebere. Verùm Galeni sententia nusquam non à caua priusquam cor pertingat, uenas in mẽbranas thoracem intercipientes, deduci ac distribui docens, ueritati parcit, quum hæ membranæ uenas assumant, partim ab[e] illis ramis quos à iugulo ad has ferri audies, partim à uena sine pari. Caua autem quum ad cor fertur, intersepientes thoracis cauitatem membranas ne cõtingit quidem, tantum abest ut ramulos ipsis ita tenues ut in illas digeri debeant, offerat. Prætęrea alius Galenum in libro de Venarum sectione, probè assecutus mirabitur, quî priusquam cauæ supra cor progressum attingerem, à caua statim atque in cor pertingit[f] uenam arterialem in pulmones porrigi non ascripserim, quum interim illud Galeni sit dogma. Quod quàm ueritati consentiat, ipsa uasorum continuitas arguit: quippe quum nihil ab alio pronasci uerè dicamus, nisi id ei sit contiguum, aut saltem attiguum, arterialem uenam à caua principium ducere neutiquã quis asseret. præterquàm enim quòd arterialis uena sextuplo crassiori constat[g] corpore quàm caua, illa hanc non contingit, sed non mediocris cordis substantiæ portio inter cauæ orificij elatiorem sedem & dextram orificij arterialis uenæ, intercedit. Dein arterialis uenæ orificium

Quæ hactenus scripta Galeni placitis parum conueniant.

Li. 7 de Admi. sectio.

Lib. 6 de Placitis. lib. de Secti. uena. lib. 7 de Admi. & 2 Commentariorum in Hippo. de Victus rati. in morbis acutis.

d 5 ca. fi. 5. & 4 fi. lib. 5. y.

Licebit hic 6 libri 3, 4, 5, 6 fi. & ultimam huius libri spectare.

e L. 1 fi. li. 6 M, N, Q.

f 1 fi. ca. 15.

f 6 fi. li. 6. L. 8. fi. C, D.

g 1 fi. ca. 15 B, C.

orificium non minus in cordis dextrum sinum quàm orificium cauæ orbiculatim liberumque pertingit, nihilque minus apparet quàm soboles aliqua à caua ad arterialem producta. Vnde etiam hæc, quia propriam obtinet circumscriptionem, non minus priuatim quàm caua uenit pertractanda. Huc accedit Galeni de uenæ pari carentis principio, sibi non constans sententia. Primum enim in commentario decimo secundi libri in Hippocratem de Victus ratione morborum acutorum, sibi ipsi ter pugnat. nam in initio sermonis de uenæ cauæ per thoracem distributione uniuersim inquit, uenam octo inferiores costas enutrientem à caua pronasci antea quàm ad cor pertingat. mox subijcit, in quibusdam animalibus supra cor hanc à caua depromi: in homine autem ex ea cauæ sede eandem emergere docet, qua hæc dextram cordis aurem contingit. Rursus sui oblitus aliquanto inferiùs subnectit, hominis infernas costas à uena enutriri, quæ sub corde à caua exorditur. Huic sententiæ propemodum conformis est, quæ in sexto libro de Hippocratis & Platonis dogmatibus legitur, quum scribit, cordis inuolucrum simul cum omnibus membranis, quæ tum thoracis cauitatem intersepiunt, tum quæ pulmonem ambiũt, alimentum ex caua priusquã ad cor deferatur sumere. Quando enim inquit, καὶ ὅσαι περιλαμβάνουσι τὸν πνεύμονα, aliud nihil ipsum intelligere arbitror, quàm membranam costas succingentem, quæ maxima ex parte uena sine pari enutritur. Non enim intelligit opinor mẽbranam pulmonum substantiæ proximè obnatam, quum hæc ne surculum quidẽ à caua mutuetur. In libro autem de Venarum sectione, uenã sine pari à dextra auris sede ad sinistras thoracis partes proficisci, atque ad quintam thoracis uertebram perferri in quibusdam animalibus attestatur. In simijs autem, paulo supra aurem in dextris partibus hanc poni docet, pluráque hic quàm in libro de Victus ratione, costarum interualla præsenti uena enutriri fatetur. Eandem sententiam in septimo de Administrandis sectionibus complectitur, nisi quod hîc ipsam à uena quæ iuxta dextrum cordis sinum consistit, pronasci simpliciter tradit: quum illic ad sinistras thoracis partes illam proficisci, malè adiecerit. Quinetiam alio septimi eius libri loco hãc sine pari uenam ex dextro cordis sinu non secus ac [g] coronalem pronasci docet: quamuis id in simijs haud eueniat. At non est quòd prolixius alia huius ordinis loca ex libro de Fœtus formatione & aliunde in medium adferam, quum ex modò propositis, Galeni de uenæ pari carentis ortu progressu´que sententia utcunque constet. quæ quàm ueritati consentiat, ex nostra enarratione ueram eius uenæ seriem prosequente, petere licet. In homine enim non minus quàm in simijs, & canibus, & suibus, & bobus, & quotquot uidi quadrupedibus à caua procedit, postquam hæc cordis inuolucrum superauit, ac eò usque pertingit, ubi nullus amplius pulmonum apparet connexus, qui uasorum interuentu perficitur. Et si quis sectioni fidem derogans, rationem huius uenæ exortus petierit, illam sanè adinueniet ex nostro sermone, qui Naturæ artificium in illius uenæ propagatione superius enarrauit. Haudquaquam enim hæc pari carens uena à cauæ caudice sub corde enasci potuit, tum quòd nimium periculosè suspensa fuisset, propter ingens interuallum ab ea uenæ cauæ sede ad uertebras usque conspicuum: tum etiam, quòd si illinc uena pari carens exoriretur, tota dorsi pars sub corde & ea sede qua eius uenæ principium nunc exporrigitur consistens, uenis indiga relinqueretur: aut Natura denuò aliam uenam illinc, unde nunc illa enascitur, producere debuisset, illis uertebris alimentum subministraturam. E regione autem [h] dextræ auriculæ pronasci nullo prorsus modo quiuit, quod uasa pulmonem adeuntia, uenalis scilicet arteria, & arterialis uena, & aspera quoque arteria, illam ad dorsum ferri prohibuissent, nisi ipsa aliquóusque prius aut deorsum aut sursum prorepens, aptam descensus sui sedem callidè inuenisset. Præterea si è regione dextræ cordis auriculæ uena paris expers diffunderetur, ipsa etiam cordis inuolucrum peculiari foramine secus atque nunc permearet. unde etiam uel hinc affatim docet, quàm procul à corde principium ducat. Neque est quòd ad huius sententiæ robur, hominis dorsi quà id cor spectat obliquitatẽ adferam: quæ quũ multo maior in homine, quàm quadrupedibus aut auibus sit, facilè liceret conficere, sine pari uenã homini etiam altius, quàm illis animalibus à caua oportere enasci, quod his & succinctior ductus è regione dextræ auris ad dorsum quàm illi uisitur: uti profectò inter secandũ non solum iucundũ est expendere, sed etiam promptum. Quamobrem uerò Galenus ita uariè & de hominis uena pari carente, ipsique nunquã uisa, magis perperã adhuc quàm de simiarũ uena senserit, in ea Epistola utcunque perstrinxi, qua dextri cubiti axillarẽ in laterali morbo (si modò quid intersit cuius lateris uenã diuidas) secãdam docui. Galenus enim aliquam rationẽ alicundè cõminisci studuit, qua Hippocratis sententiã probabiliorẽ redderet, qua is sanguinẽ non mittendum docet, quum dolor inferiora ac sub septum petit. Quasi uerò Hippocrates arbitratus fuisset, à [i] uena sine cõiuge per phlebotomiã nihil educi posse, aut eã remotius ab [k] axillari distare, quàm ut hæc aut alia quæuis, illius gratia aperiri posset. quum interim

Galeni de uenæ sine pari ortu sententiæ.

Vnde uenam pari carentem enasci oportuerit.

g E

h 5 fi. li. 6. B.

i F.

k, m, r, u.

interim in pulmonum, cordis, iecoris, uentriculi, lienis & renum affectibus, uenam in cubito nō Hippocrates solum, sed omnis medicorum chorus secet. Cæterùm quoniam Epistola nuper commemorata, hæc prolixius cum aliquot alijs paradoxis persequitur, cauæ uenæ distributionem deinceps non interrupta sermonis serie aggrediar. ne mihi præter ueræ hominis historię narrationem in hoc negocium augeam, ut ubi à Galeno dissentiendum est asscribam, ipsiusq; sententiam uerbis aliquot refellam: & ne propter meam in eum pietatem, etiam prolixè mihi uenia petenda sit, quo rabularum animos leniam, quos miras excitaturos noui tragœdias, si semel atque iterum Galenum purgare, & friuolis quibusdam ratiunculis ab errore uindicare poterunt, parum soliciti, quòd tot innumeris locis ipsius placita à ueritate dissona certò (quantumuis interim inuitus) ostendam. Hactenus enim non semel expertus sum, quàm eiusmodi homines apud dissectionum imperitos gloriari soleant, quum rationem aliquam excogitassent, qua Galenus excusari, aut ut ipsi loquuntur, cum ostensa à me parte concordari possit. Quàm turpiter uerò se tum postea in publicis sectionibus dederint, quum suos Achilles mihi proponerent, ipsi probè norunt. Vena igitur caua, postquam sine pari uenam à se diduxit, ad iugulum rectà sub pectoris osse [l] conscendit, membranis thoracem intersepientibus eleganter suffulta, [m] molleq; & glandosum corpus hîc in iugulo passim adstratum obtinēs, quod Græci θυμὸν, Latini uerò communi glandularum nomine glandium uocant. Est autem glandium id in elatissima thoracis sede exstructum, ut ab omni noxa frequentissimas uasorum distributiones hîc suspensas, immunes seruaret. Vena enim caua [n] inibi primùm in duos insignes truncos discinditur, à quibus omnes uenæ cauæ partis ad elatiora corporis porrectæ soboles pendent. A' sinistro namq; trunco, quemadmodum & à dextro, [o] grandis uena promitur, quæ primæ thoracis costæ innixa postquam aliquot à se disparsit ramos, sub clauicula in axillam [p] properat. Ab huius etenim radice [q] exilis uena enascitur, deorsum per costarum radices ad tertiam usque costam exporrecta, & exiguas soboles tribus superioribus costarum interuallis, aliquando duntaxat duobus, deriuans. Præsens uena non semper ab eius quæ axillam petit radice pronascitur, uerùm nōnunquam à caua priusquam in duos illos grandes truncos bipartiatur, principium ducit. Quinetiam interdum hanc penitus abesse obseruaturus es, aut araneæ filorum modo prætenuem, quum breuiora illarum costarum interualla ab ipsis incūbente uena quæ axillam petit, aliquando autem à uenæ pari carentis propaginibus (idq; potissimum in dextro latere) satis nutrimenti assumant. Ab anteriori sede illius [r] magnæ in iugulo bipartitionis, [s] duæ prodeunt uenæ, quæ introrsum ductæ, ad elatiorem pectoris ossis sedem contendunt, & sub pectoris osse deorsum perreptantes numerosas à se diffundunt soboles. Sinistra (quod & de dextra subauditum uelim) secundùm læuum pectoris ossis latus, ubi costarum cartilagines ipsi coarctantur, decliuis ad abdominis superiora tendit, in progressu ad sex superiorum septem costarum interualla singulas propagines distribuens, quæ ad terminum ossis costarum ubi uenæ coniuge carentis [t] ramos cessare diximus, finiunt. Quemadmodum uerò à ramis uenæ pari carentis, propagines extra thoracis amplitudinem ad musculos costis instratos excidere relatum est, sic quoque à uenis ad cartilaginum interualla disseminatis, ramuli notatu digni in musculos pectori incumbentes, ipsasq; adeò mamillas propagātur, si modò ad has à uenis pectoris ossi exporrectis, surculi deriuentur. Porrò quod ex uenis sub pectoris osse deductis [u] reliquum adhuc est, ad latus mucronatæ cartilaginis deorsum in carnosam rectorum abdominis musculorum partem distribuitur. Venæ enim è thoracis amplitudine prolapsæ, sub rectis musculis ad mediam usq; abdominis sedē feruntur, ramulos quosdam in proximas partes utrinque transmittentes. Quorum præcipuus ad abdominis cutem subit, atque obliquè secundùm costarum cartilaginum terminos propagatus, in gracillimas et capillorum modo subtiles uenulas exhauritur. Cęterùm insigniores uenarum rami, sub rectis musculis exporrecti, in plures surculos [x] supra umbilici sedem cessant, qui rectorum abdominis musculorum substantiæ implexi, [y] illarum uenarum terminos finesq; spectant, quas in sermonis progressu, ab imo propter genitalia sursum sub rectis musculis cōscendere audies, quū earum usus quem in menstrui sanguinis ad lactis generationem, & sanguinis item ex mamillarum sedibus ad uterum fœtus enutriendi gratia reuulsionem, ipsas præbere credimus, explicabitur. Harum uenarum sub pectoris osse reptantium originem ex anteriori mediaq; in iugulo bifurcationis sede, ut plurimum fieri animaduertes. interdum uerò eas ab [z] axillarium uenarū radicibus, postquam illæ nōnihil à iuguli medio in latera recesserāt, enatas obseruaui: quēadmodum aliquando alteram ipsarum, & præsertim sinistram ab axillari, alteram uerò ab ipsa bifurcatione pronatā uidi: quemadmodum etiam nō infrequenter occurrit ab anteriori uenæ cauæ sede, ubi in duos insignes truncos partitur, unicam pronasci, quæ sursum ad pectoris os ducta,

Quam ob rem non semper sermoni addendū, ubi is à Galeni placitis declinet.

Cauæ ad iugulum incessus.

Cauæ caudicis in iugulo bipartitio.

Venæ axillarem constituentis ortus.

Vena superiora costarum interualla petens.

Venæ sub pectoris osse deorsum repentes.

l ab F ad H. m 2 fi. lib. 6 F.

n H.

o I.

p ut F sub E in 1 figura lib. 6.

q K.

r H.

s Altera L insignitur. dein utraq; 2 fi. li. 6 B, C.

t G, G.

u 1 fi. lib. 5 K. 6 musc. ta. a. ubi etiam rectum musculum f insignitū spectabis.

x M.

y r.

z ab I.

ducta, in duas diſſcinditur uenas, ac unam dextro pectoris oſſis lateri, alteram ſiniſtro exporrigit. Ab his quoque uenis ſecundùm pectoris os deducendis, membranæ thoracis cauitatem interdiuidentes primos mutuantur ſurculos, ac ſubinde etiam à caua ubi nunc dictas promit uenas,[a] graciles quaſdam propagines ſibi uendicant, ſecundùm totam membranarum longitudinem cum[b] neruis ſepti tranſuerſi exporrectas. Quinetiam, ut et antea monui, à[c] uena pari carente in membranas thoracis cauitatem interſepientes ſurculi accedunt, uenis quæ[d] adhærentem oculi tunicam implicant, quàm ſimillimi. Ab his uenis etiam ſoboles in cordis inuolucrum, ubi membranę thoracem interſepientes[e] hoc continent, pertingunt. Cæterùm[f] uena axillam accedens priuſquam è thorace procidit, non ita procul ab ipſius initio ex elatiori ſede[g] uenam utcunque amplam promit, quæ ſurſum obliquè in poſteriora tendens, ad tranſuerſos uertebrarum ceruicis proceſſus deducitur, & per[h] foramina illis priuatim exculpta ſurſum conſcendens in muſculos uertebris proximè adnatos, ſoboles ſpargit. At præter illas, certo ordine & ueluti geniculatim ſingulas ſoboles unicuique foramini neruorum exortibus in ceruicis uertebris inciſo deriuat, dorſalíque medullæ ipſiſque adeò uertebris alimentum ſuppeditat. Quod uerò eius uenæ reliquum eſt, in caluariam contendit,[i] peculiare ſibi cum[k] ſua coniuge arteria foramen obtinens, quod ad poſteriorem occipitis oſſis capituli ſedem excauatum antea dixi. Vbi uerò uena in caluariæ amplitudinem pertingit, in[l] ſecundum ſeu ſiniſtrum duræ cerebri membranæ ſinum, uti poſtea auditurus es diffuſiùs, exhauritur. Præter hanc uenam,[m] alia adhuc ab illa quæ in axillam contendit, priuſquam è thoracis cauitate labitur, ex ipſius poſteriori regione principium ducit, quæ in muſculos, humilioribus ceruicis & thoracis elatioribus uertebris adnatos, ac capitis dorſiq; & thoracis motibus famulantes, diſpenſatur. Simulatq; uerò axillam petens uena inter primam thoracis coſtam & clauiculam ex thoracis cauitate progreditur,[n] muſculumq; perforat qui ſecundi paris dorſum mouentium alter eſt, non ſemel[o] eam[p] promit uenam quã humeralem poſtea uocabimus, & ilicò atq; decliuis ducta glandulas in axilla ad firmam uaſorum diſtributionem à Natura procreatas contingit, quas nunc dicam à ſe emittit propagines. Primùm utrinque ſingulas promit uenas, ad thoracis quidem anteriora[q] unam, ad poſteriora autem[r] alteram. Quæ antrorſum exporrigitur, in[s] muſculos à pectoris oſſe & coſtis ad brachij os & ſcapulam pertingentes diffunditur, & pectoris cutem ſimul & mamillas frequenti admodum ramorum ſerie in mulieribus adit. Vena autem retrorſum proficiſcẽs in muſculos cauam ſcapulæ ſedem occupantes, uicinaſq; ſedes multiplici etiam ſobole digeritur. Cęterùm nonnunquam à[t] priori & quæ pectus accedit uena, interdum uerò ab ipſo qui in axilla conſiſtit[u] trunco[x] alia grandis utcunq; uena exoritur, quæ deorſum ſecundùm thoracis latus exporrecta, potiſſimum abſumitur in[y] muſculum, cuius beneficio brachiũ decliue dorſo admouemus. Præter hos ramos maior uena quę in axilla habetur,[z] exiguos ablegat ſurculos glãdulis & mẽbranis, quæ inibi uaſorum diſtributionibus eorundẽq; colligationibus præſunt. Qua autem ſerie axillaris uenæ reliquum in totam manum excurrat, peculiari Capite mox atque cæteras aſcendentis uenæ cauæ propaginis ſoboles abſoluero, expediam. Proinde ad iugulum rurſus ſermone conuerſo, cæteros truncorum[a] magnæ illius in iugulo diuiſionis ramos aggrediamur. Vena itaq; caua ad eum quem dixi modum priuſquam pectoris oſſis ſummum tranſcendat, in duos truncos diducitur, ac ſtatim à diuiſione nuper[b] commemorata uena, quæ axillam petit, principium obtinet: quod autem alterius diuiſionis illius trunci adhuc ſupereſt, à media primæ thoracis uertebræ corpore ſede, cui priùs innitebatur, modicè recedens, ſurſum extra thoracem protenditur, & ſimulatq; clauiculam pectoriſq; oſſis ſummum ſuperauit, in[c] duos impares ramos ſcinditur. Interior namque exteriori magis quàm pleriq; arbitrantur gracilior eſt, & ſecundùm aſperæ arteriæ latus[d] aſcendens, nonnullas uenulas in ſpeciem capillorum exiles aſperæ arteriæ conterminiſq; membranis communicat. Hæc interior cenſetur iugularis, quæ cum ſui lateris[e] ſoporali arteria uerſus cerebrum fertur, ac in aſcenſu graciles ramulos membranulis[f] ſexti neruorum cerebri paris in collo & in faucibus etiam ſeptimi paris neruos colligantibus digerit, uniuerſo ductu ſoporariæ arteriæ ad caluarię uſque baſim commiſſa. quò cum[g] peruenit, in duos inæquales amplitudine ramos diſſcinditur, ac[h] amplior obliquè retrorſum, ſecundùm caluariæ baſim ductus, caluariam ſimul cum quodam ſoporalis arteriæ ramo ingreditur,[i] foramine utens ſexti neruorum cerebri paris gratia exculpto. Qua uerò ſerie in caluariæ cauitate præſens ramus digeratur, in cerebri uaſorum deſcriptione affatim perſequar: modò autem ſat erit, ad caluariæ uſque amplitudinem uenas, quæ eò pertingunt, ſermone deducere. Ab ampliori hoc iugularis internæ ramo, quum uti diximus in poſteriora ſecundùm caluariæ baſim is contendit,[k] propago diducitur, in

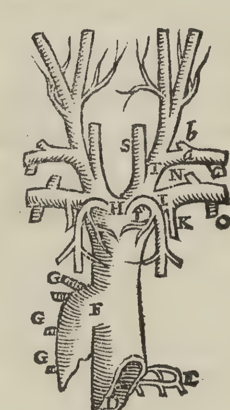
Aliquot rami à uena axillã petente ſparſi priuſquam brachium ſubeat.

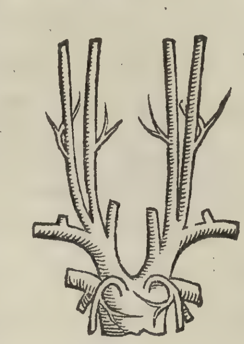
Cauæ per collum caputq; ſeries.

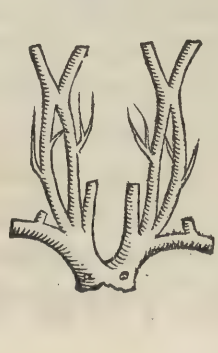
Interior iugularis.

a 1 fi. lib. 6 Q. — b 1 fi. li. 6 P, P. — c F. — d 18 fi. ca. 14. li. 7 uel clauicet colligere ex 1, 2. fi. lib. 6. f I. — g N, N. ultimæ fi. ſ. — h 2 fi. ca. 15 li. 1 T. 7 fi. x 8 fi. æ. — i 2 fi. ca. 12 li. 1 f. — k fi. ca. 12 F. — l ulti. fi. t, t. & 7 fi. li. 7 Q, Q. — m O. — n 8 muſ. ta. C. aut potius quære eũ muſculũ in Epitomes tabulis. — o 4, 4. — p ut in ulti. fi. ſiniſtro latere à z α oritur. — q P. — r Q. — s 3 muſ. ta. Δ. 4. ta. r. — t P. — u m. — x R. — y 10 muſc. ta Θ. — z inter P. & R. — a H. — b I. — c S & T. — d ulti. fi. A ad E. — e fi. ca. 12. Z, aut X. aut potius ſeriatim hic ſpecta ulti. fig. — f 2 fi. ca. 2 li. 4 e, e. de, in v. — g fi. 14 ca. A. — h eiuſdẽ fi. C, cum I. — i 2, 3 fi. ca. 12 li. 1 c. — k fig. ca. 14 Φ.

in elatiorem ſedem [l] muſculorum pertinens, qui anteriorem ceruicis uertebrarum regionem occupant, ſtomachoq́ſubiacent.[m] Gracilior uerò internæ iugularis ramus ſoporali arteria penitus relicta,[n] priuato foramine caluariam ſubit, quod iuxta foramen tertio [o] & quarto pari neruorum cerebri commune cælatum retulimus. Priuſquam uerò ramus ille in duram cerebri membranam digeratur, totus'que in caluariam mergatur,[p] ſobolem non admodum inſignem ad auditus organum depromit, eam per [q] foramen quoddam tranſuerſum mittens, quod huic ſoboli & [r] neruulo cuidam quinti paris neruorum cerebri commune cenſetur. Porrò [s] exterior idemq́ grandior ſupra clauiculam factæ diuiſionis ramus, ab exteriori ipſius latere poſtquam muſculorum dorſum mouentium ſecundi paris [t] alterum perforauit,[u] inſignem à ſe diducit uenam, quæ deorſum uerſus clauiculam reuoluta ad ſummum humerum ipſumq́ adeò brachium contendit. Anteaquam tamen huc pertingat, non procul ab ipſius ortu [x] ramum edit, qui in cutem poſteriori ceruicis ſedi obductam, & externos eius ſedis muſculos, numeroſa uenularum ſerie digeritur. Præter hunc uena ſub clauicula brachium petens,[y] alium quoq́ grandiorem depromit ramum, in gibbam ſcapulæ ſedem frequenti etiam ſobole diſperſum. Deinde quando ad [z] ſummum pertendit humerum, atq́ ſub illo in brachium prorepit, priuſquam penitus demergitur, in ſummi humeri cutem [a] propagines deriuat, quarum præcipuæ in cutẽ digeruntur, quæ [b] muſculum integit, cuius ope brachium attollimus. Eiuſmodi propagines interdum, idq́ potiſſimum in mulieribus, ad mamillarum uſq́ cutem [c] excurrunt, deorſum in priora ſecundùm clauiculam errabundo progreſſu deductæ, & ante ſectionem in pleriſq́ mulieribus uireſcente quodammodo aut cæruleo colore apparentes. Qua autem ſerie eius uenæ brachium adeuntis reliquum (quod humerariam uenam conſtituit) in manum digeratur, poſteriùs dicã, quando peculiari Capite ipſius axillarisq́ uenæ diſtributionem perſequar. Cæterùm [d] maior ramus, quẽ ſupra clauiculã haberi, atq́ ab externo ſuo latere humerariã germinare diximus, ſub cute ac [e] lato buccas mouẽte muſculo ſecũdùm colli latus ad fauces porrigitur, exteriorem efformans iugularem, quę non pari ſemper modo (uti in uociferantibus, aut aliàs ui ſpiritum retinentibus, & uetulis indies obſeruamus) per colli cutem fertur, ſed ferè quadruplicem diſtributionis ſpeciem proponit. Prima (quam frequentiùs eſt cernere) ea eſt, qua unus tantum ramus hîc ſub cute ad fauces uſque procedit, in ipſo progreſſu nullibi inſigniter diſciſſus, ſed duntaxat graciles ramos in muſculos conterminam'que cutem partim rectà, partim obliquè, & interdum tranſuerſim conſcendentes, uariè ſpargens. Secunda autem ea uiſitur, qua in medio ductu iuxta colli longitudinis medium iugularis in duos inſignes ramos dirimitur, & unus quidem in priora, alter in poſteriora quodammodo ſurſum properat. Tertiam rariùs accidere conſpicimus, nimirum qua propter clauiculam adhuc, ubi humeraria originem ducit, exterior iugularis in duas propagines diffunditur, quæ ſurſum ſub cute inuicem diſtantes feruntur. Quarta ex tertia paratur. aliquoties enim illæ propagines inuicem perpetuò diſtant, ac nuſquam ſe mutuò contingunt. interdum uerò ad humiliorem faucium ſedem mutuò rurſus coëunt, ac ex ambabus una conſtituitur uena, quæ mox bipartita, uti modò ſubiungam, in ramos ceſſat. Verùm ſubinde & ex tertia ſerie alia adhuc conſurgit differentia. Nam aliquando altera, neque illa ſanè minor propago, cuti non ſubtenditur,[f] muſculo recondita qui à pectoris oſſis ſummo & clauicula pronatus, mamillari temporis oſſis proceſſui inſeritur. atque ea propago in eum modum ſubmerſa, frequenter adeò inſignis occurrit, ut etiam nonnulli diſſectionum profeſſores hanc internam iugularem uideantur appellaſſe: illam [g] uenam interim negligentes, quam prius internam iugularem nominauimus. Vtcunque igitur exterior iugularis aut unica utrinque, aut in medio per collum ductu, aut ſtatim à clauiculis gemina aſcendat, ſemper cuti quà prorepit inſignes notatúque dignos offert ſurculos, ac quum ad fauces uſque iuxta inferioris maxillæ humiliorem ſedem ſub aurium regione [h] contendit, ſui [i] portionẽ ad oris interiora & duram cerebri membranã tranſmittit,[k] reliquum uerò ipſius in faciei cutem & illius muſculos, & ad tempora, & poſt aures, & uniuerſam breuiter capitis cutem tranſ-

Exterior iugularis humerariæq́ ortus, & priuſquam brachium ſubit ſeries.

Exterioris iugularis ſeries.

PRIMAM diſtributiõis externæ iugularis uenæ ſeriem, nuda cauæ delineatio docet, reliquas uerò tres priuatis & nunc ſeriatim hîc repoſitis formulis expreſſi, ac earum primæ eoſdem characteres, quos integræ delineationi accommodaui, ratus ex illa hâc ita facilius poſſe perpendi.

l 8 muſ. ta. A, B.
m fi. ca. 14 F. faciẽs ramos o, o, o.
n 2, 3 fi. ca. 12 lib. 1 R iuxta Q.
o 14 fi. lib. 7 l & K.
p fi. 14 ca. n.
q 2 fi. ca. 12 lib. 1 V
r 2 fi. ca. 2 li. 4 b ab a enatum.
s T.
t 8 muſ. ta. C.
u a.
x b.
y c.
z ultimæ fi. lib. 1 λ
a d, d.
b 4 muſ. ta. Ξ. 10. ta. Δ.
c 25 fi. lib. 5 A, A.
d T.
e 3 muſ. ta. Γ.
f 4 muſ. ta. Θ.
g S.
h V.
i X.
k Y.

transfunditur.[l] Portio interiora oris subiẽs, in primis suis scissionibus [m] glandulas exigit, quæ in faucibus sunt inferiores, quasq; tertium glandularum genus in sexto libro recensebimus. His glandulis quæ uasorũ hîc præsunt distributionibus, ab interiori externę iugularis portione ramuli dispensant, mox notatu digni in larynge & [n] glandulas ipsi proximè adnatas, et musculos ossis υ referentis, & lingue, & uniuersim ad omnes fauciũ sedes, surculi deriuantur, quorũ insignis sub lingua secundũ ipsius longitudinẽ prorepit, in multiplices & errabũda serie prorepentes [o] ramulos scissus. Quinetiã ab hac iugularis portione præter [p] grandẽ ramũ qui in caluariam per [q] foramẽ subit, ad posteriorẽ mamillaris processus sedẽ cælatũ, rami etiã in palatũ & tunicã nariũ amplitudini obductã digeruntur, à quibus postmodũ nõ negligendę [r] soboles caluariam petunt. Vna enim per [s] foramẽ, quod secundo cerebri neruorũ pari insculpitᷓ, caluariã accedẽs, in durã membranã aliquot surculis excurrit. quemadmodũ & altera soboles duræ membranæ offertur, caluariã ingrediens per grandius foramen [t] illorũ quæ in octauo capitis osse odorum gratia exsculpuntᷓ. Hæ soboles quũ caluariã ingrediuntur, surculos quosdã oculo elargiuntur, in frontis cutem interdum disseminatos.[u] Exterior externæ iugularis portio per capitis exteriora passim repens, perinde atq; interior, cuius seriẽ iam absoluimus, mox glandulas suis distributionibus præfectas obtinet, quæ inibi reponuntᷓ, ubi inferior maxilla superiori articulatur. Præsens portio inter has glandulas bipartitur, et [x] uno ramo in buccas, nariũ alas, & ad [y] frontẽ uariè exporrigitᷓ: altero autẽ [z] tẽpora & [a] auriũ sedem adit. Hîc enim ramus rursus in duos pręcipuos surculos diuisus, unũ in sui lateris tempus admodũ errabundo & inuoluto ductu digerendum offert: alterũ uerò post aures & ad occipitis cutẽ diffundit. Verùm exterioris iugularis soboles in faciẽ ac capitis cutẽ digestæ, hoc sibi priuatim uendicant, quòd dextri lateris uenæ, sinistri lateris uenis permisceantᷓ, ac inuicẽ coëant, idq; potissimũ in facie & uertice, & imprimis adhuc in fronte: adeò ut frontis uena plerunq; ab utrarumq; iugulariũ propaginibus per internos oculorũ angulos sursum deductis conflatur. Ad hęc, per [b] exigua uerticis ossiũ foramina et suturas [c] gracillimæ uenulæ in caluariã procidunt, nõ aliter atq; rursus ex caluaria in cutẽ alias emergere tum dicã, quando cerebri uasorũ seriẽ priuatim persequemur. Quippe hæc opportunè tantisper dũ in caluariã arterias quoq; sermone perduxerimus, asseruabitur, quòd uaria cerebri uenarum arteriarumq; fit cõmixtio: quã incognita adhuc arteriarũ ad caluariã diuaricatione, arduũ foret percipere. Quanquam interim cuius integrum sit, Caput à præsenti septimum, cerebri uasis dedicandum, aut hîc, aut ipsius quo id reponam loco aggredi.

l X. m 1 musc. ta. A. n 6 musc. ta. L. o Hi sublevata lingua conspiciuntur. p fi. ca. 14 E. & ultimæ fi. λ. q 2, 3 fi. ca. 11 li. 1 g. r sub 9. & ulti. fi. μ. & fi. ca. 14 G, H. s 1, 3 fi. ca. 11 li. 1 G. t 3 fi. ca. 12 li. 1 I. u Y. x Z. y 9. z æ. a ∗. b 4 fi. ca. 12 li. 1 f, f. c 1 fi. li. 7 F, F.

VENÆ AXILLARIS ET HVMErariæ per manum series. Caput VIII.

VENAS duas à caua in manum propagari, prius relatum estᷓ:[a] unam quidem, anteaquam caua thoracis amplitudinẽ superetᷓ:[b] alteram uerò ab [c] externa iugulari, ubi ea clauiculam pectorisq; summum aliquantisper superauit. Hęc quòd [d] sub summo humero ipsaq; adeò clauicula in externã brachij sedem procedat, humeraria & cubiti exterior dicitur. illa autẽ quòd per axillã internamq; brachij sedem prorepat, axillaris interiorq; cubiti uena nuncupatur. Et quãuis utraq; uena in plurimos pullulet ramos, cùm in superficie sub cute, tum altiùs inter musculos propter ossa deductos, attamen axillaris quanto humeraria grandior amplior q; uisitur, tanto etiam in frequentiores numerosioresq; soboles dispergitur. Humeraria nanq; ab externo latere exterioris iugularis longè minori, quàm uulgus arbitratur, [e] interuallo, & interdum à communi cum axillari trunco, quà is primam thoracis costam superat, principium ducens, atq; [f][g] illos quos præcedente Capite recensuimus ramos dispergens, ad posteriorem clauiculæ sedem contorquetur, ac sub summo humero prorepens,[h] inter internũ latus musculi brachium attollentis, et ualidum tendinem musculi brachium ad pectus ducentis in brachium procedit. Dein carnea membrana sub cute suffulcitur, deorsumq; porrecta etiam ante sectionẽ in omnibus euadit cõspicua, nisi fortè graciliores omnino uenas homo obtineat, obesior'ue sit. Porrigitur itaq; recto tramite deorsum per anteriorem (uersus exteriora tamẽ magis) brachij regionem, secundùm exterius latus [i] musculi cubitum flectentium anterioris. In descensu uerò ad cubiti usq; articulum [k] graciles duntaxat ramos utrinq; in cutem sibi proximam, anterioremq; musculi cubitum flectentium prioris sedem dispensat, qui partim rectà, partim obliquè & transuersim in cute ita prorepunt, ut interdum uersus internam brachij sedem ad axillaris uenæ [l] soboles in cutem digestas pertinere, cum illisq; coire uideantur.[m] Quando humeraria cubiti attingit articulum, iuxta [n] exterius humeri tuberculum in tres diducitur uenas

a I ad m. b a, d. c T. d Sub λ & Q ult. figu. lib. 1. e inter I & a iuxta T. f ut in sinistro latere ultimæ fig. g b, c, d, d. h 3 musc. ta. inter P & Δ per lineã ab L ad Q. i 6 musc. ta. Θ. k e, e, e. l f. m f. n 1, 2 fi. ca. 22 li. 1 P.

Hume. series iuxta cubiti articulum.

amplitudine interdum æquales, nonnunquam uerò una cæteris ampliori. [o] Prima (quam frequentissimè, ac potissimùm in hominibus deesse reperies) penitiùs obliqua deorsum ad medium flexus cubiti articuli defertur, atque sub [p] musculorum secundos tertios'que digitorum articulos flectentium, hincq; ab humero & ulna originem sumentium capitibus in aliquot ramos digesta cessat. non autem uti Galenus scribit, alicui [r] axillaris uenæ ramo (quemadmodum [s] ea quam nunc persequar) commiscetur. Vt enim Galenum axillaris uenæ portionem sub musculis reconditam minus rectè descripsisse obseruabis, ita etiam primæ huius humerariæ propaginis (si quando hæc unquam cernitur) seriem non est assequutus. Vti sanè admodum concinnè uereq; eas descripsit uenas, quæ citra sectionem in nudato, ut in uenæ sectione fit, brachio plurimùm & frequenter illi occurrerunt. [t] Secundus itaq; humerariæ ramus, quem cum alijs duobus paulo suprà cubiti articulum deriuat, cæteris plerunque crassior existit, & obliquus quoque sub cute ad cubiti cum humero articuli flexus medium descendit, ac cum axillaris uenæ [u] ramo, quem postmodum commemorabo, coit, [x] unaq; ex ambobus ramis, humerariæ nimirum & axillaris uena conflatur. [y] Tertius humerariæ ramus, [a] musculũ qui radio iuxta brachiale insertus, radij in supinũ motus autor est, conscendit: & paulatim deorsum prorepẽs, obliquus per radium iuxta medium ipsius longitudinis in externam cubiti regionem perfertur, quam ubi attigit, ut in reliquo super commemoratum nuper musculum ductu, [b] surculos quosdam in proximam sibi cutem depromit, quorum non [c] infimus esse solet, qui ab ipso educitur, quà humeraria in tres illos ramos iuxta externum humeri tuberculum diffcinditur. Cæterùm tertius hic ramus sensim obliquè uersus ulnæ appendicem, brachialis'que radicem prorepens, tandem [d] alteri cuipiam inibi [e] commiscetur uenæ, hac'que adauctus externam brachialis sedem conscendit, & in aliquot surculos errabundo ductu sparsos diffectus, regionẽ intercurrit, quæ ante paruum digitum & anularem habetur, externa etiam illorum digitorum sede soboles quasdã sibi uendicante. Cuius uerò uenæ propago illa demũ sit, quam tertio humerariæ ramo uniri iam scripsimus, subiungam, ubi primùm aliquot axillaris uenæ propagines absoluero. quippe ab axillaris ramo sub cute per totam ulnæ longitudinem exporrecto, illius propaginis initium pendet. Axillaris itaque, [f] quum primùm axillam superat, brachium'que subingreditur, inter musculos brachij os amplexantes delitescit, præcipuè uerò inter anteriorem sedem [g] primi seu interioris cubitum extendentis, & posteriorem sedem tendinis [h] musculi, quo brachium pectori admouetur, & dein iuxta cubitum flectentium musculorum [l] posteriorem. Hæc primùm capitibus [m] musculorum, quorum ope cubitus extenditur [n] propaginem offert, illis [o] uenulis è regione eductam, quæ ab axillari in glandulas hic repositas digeruntur. Post hanc, sed demissiùs, ex posteriori ipsius sede [p] uenam ijsdem musculis dispensat, à qua mediocris etiam magnitudinis soboles in externæ brachij sedis cutem disseminantur. Ab externo latere axillaris uenæ, [q] alia notatu dignæ amplitudinis propago diffunditur, obliquè deorsum sub humero ad [r] externum usque ipsius tuberculum descendens, ac sub [s] musculis cubitum extendentibus occultata, [t] musculorumq; capitibus ab externo humeri tubere pronascentibus, ramulos quosdam exhibens, ac demum aliquousq; in externam cubiti sedem prorepens, simul cum [u] neruo quem brachium petentium opportunè quartum enumerabo. Has propagines axillaris adhuc in alto latitans edit, ipsaq; in [x] duos truncos diffcinditur, quos sanè accuratissimè examinatos uelim. non tantum Galeni nomine, quem hæc axillaris diuisio latuit, sed eorum quoq; qui se operæprecium aliquod in Anatome arbitrantur præstitisse, dum sectionem semel atque iterum aggressi, simul cum axillari uena humerariam porrigi, se animaduertisse scribunt, oscitanter humerariam (quæ etiam uel ante sectionem notissima esse debuit) unà cum carnea membrana à brachio auferentes, & postmodum [y] alteram axillaris uenæ partem (quam modò persequar) humerariæ loco describentes. Axillaris itaq; hominis uena non procul ab ipsius è thoracis cauitate in axillam egressu, in duos quodammodo pares diffcinditur truncos, quorum alter interiùs atq; in profundo toto ductu submergitur, ac [z] arteriæ in manum exporrectæ perpetuò attensus, eadem ferè cum ea distributionis serie digeritur, simul etiã [a] neruo brachium adeuntium tertio concomitatus. Inter [b] duos enim cubitum flectentes musculos deorsum ad mediam sedem flexus articuli cubiti porrigitur, illis musculis, & dein membranis quibus nerui induuntur ramulos spargens. Quando autem cubiti articulum superauit, atq; inter musculos digitorum flexus autores in alto reconditus ferri incipit, in [c] duos dirimitur ramos, qui modicè ab inuicem recedentes, ac musculos quos perreptant surculis implicantes, unà cum tendinibus internã summæ manus sedẽ petunt, qui per [d] ligamentũ in interna brachialis regione anuli modo conspicuum porriguntur. Rami inibi in alias soboles partiti sub [e] tendine feruntur, qui latescens uolæ cuti subnascitur, atque hinc ita in internam digitorum

rum

Li. de Venarum sectione. & li. 3 de Admi. sectio.

Axillaris in brachio consistentis series.

Præcipua axillaris in duos truncos distributio.

o g.
p 5 musc. ta. Θ. 6 ta. Ξ, π.
r aut q, aut r.
s h.
t h.
u t.
x α.
y i.
a 6 musc. ta. Λ. 12 ta. Θ.
b k, k.
c superius k.
d x, x.
e l.
f m.
g 1, 12 musc. ta. T,
h 3 ta. Δ.
l 8 ta. r.
m u ta. Θ, f.
n n.
o inter P et R.
p o.
q P.
r 2 fi. ca. 23 li. 1 P.
s 9 musc. ta. T, S.
t eiusdẽ ta. Y, Z, Θ, Λ.
u 2, 3 fi. ca. u li. 4.
x in q & r.
y q, q, & ul ti. fi. f. f.
z fi. cap. 12 N.
a 2 fi. ca. 11 lib. 4 r.
b 6 musc. ta. inter Θ & r, r.
c Pete idex arteriæ seric.
d 4 musc. ta. θ.
e 4 ta. tendo musculi π.

rum sedem digeruntur, ut binæ soboles pollici, & totidem indici, & una medio offerantur, à ramo qui secundùm radiũ per cubitũ porrigitur. Ab illo autem qui ulnæ exporrigitur, binæ soboles anulari, & minimo, & una medio exhibentur, ab illoq; ramo surculus [f] musculos adit, qui externam uolæ sedem occupant, atq; ita ab altero ramo surculus in [g] musculos penitiùs pertinent, qui primo pollicis ossi connascuntur. In hunc igitur modum axillaris truncus sub cute nusquam prodit, totusq; in altis & delitescentibus sedibus absorbetur. [h] Alter truncus sensim ex alto ad internæ brachij sedis cutem emergit, uersus humeri [i] interius tuberculum properans, ac ante sectionem sub media cubiti longitudinis sede non minus quàm humeralis supra cubitum conspicua. Vbi autem anteriori tuberculo humeri incumbit, ad elatiorem eius tuberculi sedem paulo elatiùs quàm cubiti cum humero articulus consistit, in [k] duas magnitudine propemodum æquales partitur uenas, quarum anterior cuti substrata (quemadmodum & omnes præsentis trunci soboles) obliquè deorsum ad mediam cubiti articuli flexus sedem repit, ac cum [l] secundo humerariæ ramo ad humiliorem mediamq; flexus illius sedem coit, [m] unaq; inibi ex ambabus consurgit uena, quam communem, quia ex axillari & humeraria constituitur, meritò appellamus. uulgus tamen medianam uocat, etiamsi Græci & Latinorum præcipui [n] ramos qui hanc communem efformant, medias & obliquas nuncupauerint. [o] Posterior autem uena huius axillaris iuxta interius humeri tuberculum bipartitionis, frequentes ramos deriuat inferioris cubiti sedis cuti & interioris itidem exteriorisq; sedis humiliorum, ac secundùm ulnã sitarũ regionũ cuti inter præcipuos ramos huc excurrẽtes, [p] unus secundũ ulnæ inferiorẽ sedem, ad exteriora tamẽ magis declinans, uersus brachiale porrigitur. Huius rami soboles cũ humerariæ [q] ramo huc contendenti [r] coiẽs, simul cũ illo, uti prius diximus, digeritur. Interdũ autẽ illo humerariæ ramo deficiẽte, ea axillaris uenæ propago abundè eius rami uices in extrema manu gerit. Præter hunc ramum posterioris illius axillaris trunci uenæ primariũ, [s] alius ex illa cutẽ adit, qua posterior cubiti articuli sedes induitur, atq; is ramus in externã cubiti sedem nõ admodũ procul perreptat. Verùm alij etiã [t] rami ab [u] hac posteriori uena in internæ cubiti sedis cutẽ digeruntur, qui uario & admodũ incerto implexu permiscentur et coeũt, surculos ab insigniori illo [x] ramo quẽ ulnæ exporrigi dicebã assumentes, aliosq; rursus ipsi surculos impartientes. His surculis & propaginibus in eum modũ per cubiti interiora reptantibus, [y] alia frequentissimè accedit non contemnenda, quã axillaris uenæ [z] ramus communẽ uenã cum humerariæ ramo efformans, ab humiliori sede & ex medio ductu emittit. Hæc interdũ rectà ad brachiale contẽdit, interdũ uerò errabundo ductu perfertur, alijsq; huius sedis propaginibus cõmiscetur, quæ adeò graciles sunt uarieq; inuicẽ implicantur, ut interna cubiti regio nõ minus frequẽter quàm tibiæ uenter seu sura uaricibus molestetur. Propagines hæ neutiquam ad brachiale terminantur, sed partim obliquè, partim rectà, partim uerò transuersim, & modò inuicem commixtæ, modò rursus diremptæ, totam summæ manus internam cutem perreptant, ipsi cuti passim connatæ, ac inter cutem carneamque membranam consistentes. Porrò harum propaginum quæ pollicis radicem, seu Veneris, aut ut alijs uisum est, Martis collem accedunt, priuatim id sibi uendicant, quod ipsis [a] ramus ab illis uenis [b] permiscetur, quas à communi uena in externam pollicis regionem diffundi iam dicturus sum. [c] Communis enim uena ilico atque [d] duabus illis axillaris & humerariæ propaginibus conflatur, obliquè deorsum ducitur, ad elatiorem cubiti sedem paulatim contendens, quousque radium paulo ultra ipsius longitudinis medium hinc inde transcendat: neque id eodem semper modo, ramos diffundens, & interdum aliunde ab interna cubiti sede alios assumens, ac tandem in externam cubiti sedem peruenit, perpetuò cuti substrata. Vbi itaque hanc sedem euicit, priusquam mediam radij appendicis sedem accedit, [e] supra radium aliquanto ante illius cum brachiali articulum, in [f] duos ramos communis uena diffunditur. Atque hanc sectionem alij Græcorum γ (non autem Γ) alij uerò Y & Λ etiam referre scripserunt. [g] Alter istius sectionis ramus, qui elatior est, [i] portiunculam ad internam brachialis sedem uersus pollicis radicem dispensat, quæ dictis nuper hanc sedem perreptantibus surculis [k] commiscetur. Quod uerò elatioris rami reliquum est, exteriùs inter pollicem & indicem sursum ascendit: atq; hîc in uarias soboles inuicem aliquando unitas, aliquando autem rursus seiunctas dispergitur. [l] Alter ramus qui inferius γ aut Y caput constituit, indicis, & medij, & aliquousque anularis sedem petens, in uarias quoque soboles exhauritur. Quippe hæc uenarum in summæ manus cutem series adeò uaria est, pugnansque, ut hanc explicare prorsus arduum sit, præsertim quum inter quamplurimos homines uix duos æquali correspondentique uenarum in ramos propagine inuenias, adde eiusdem hominis dextram sinistræ raro admodum congruere. Operæprecium itaq; fuerit, uenarum in manum propagines non hinc, sed ex sectio-

Axillaris uenæ portionis cutem subeuntis series.

Communis uenæ constitutio.

Communis uenæ series.

Variã extremæ manus cutem implicantium uenarum esse seriem.

f 4 musc. ta. ε, ς. g 6 musc. ta. α, λ, 7 tab. cha. 1, 2, 3. ι ta. ς. h r. i 1, 2 fi. ca. 23 li. 1 S. k t, u. acu anteriorem notat. l h. m α. n t, h. o u. p x, x. q i. r l. s y. t inferius z. u u. x x, x. y superius z. z t. a δ. b φ. c α. d t, h. e β. f γ, ι. h γ. i δ. k φ. l ι.

ne & ante confectionem in brachijs uinculo interceptis, quum uenam diuidimus condiscere, atq; ad amussim expendere, quam in uenarum sectionibus nostri, si dijs placet, Æsculapij hallucinentur, qui grauiter num humeraria, aut communis, aut axillaris in eadem manu diuidenda sit, ridiculè contendentes, humerariam sese aperire existimant, quoties uenam inter pollicem & indicem aperiũt: & axillarem, si uenam inter anularẽ & minimum, aut ut alijs arridet, inter medium & anularem incidunt. Ad hæc, quis non conspicit ipsos in cubito quamcunq; uenam arbitrentur reserandam, propemodum nullam præter axillaris uenæ [m] ramum ad communem uenam exporrectum incidere? Cæterùm ut in extremæ manus cute etiam in eodem homine uenarum distributio uariat, pari quoq; ratione & in cubito subinde uenarum propagines diuersas uidere est. Interdum enim [n] duarum mediarum ad communis uenæ generationem concursus non in cubiti fit flexu, sed multo humiliùs, nõ procul à medio longitudinis cubiti. Aliquando humerariæ ramus communem accedens occulitur, axillaris ramo uisum non fugiente. Non nunquam rursus contraria est ratio. Contingit etiam nõ semel, axillaris ramum, qui ad communem fertur, humerariæ ramo longè aut graciliorem aut ampliorem esse, & interdum hunc aut illum geminum uideri. Quandoq; (& id non infrequenter) [o] tertius humerariæ ramus externam cubiti sedem accedens, omnino deest, ipsius uicem tunc supplentibus ramulis, qui à [p] communi uena in cutem excurrunt, ac subinde etiam ab axillaris ramo, qui toti ulnæ longitudini exporrigitur.

Venarum seriem crebro uariare.

m t.

n h, t ad a.

o i.

p a.

VENAE CAVAE PORTIONIS AD PARtes infra septum transuersum locatas distributæ series. Cap. IX.

FREQVENTES sanè & insignes admodum propagines etiam à cauæ [q] portione sub iecore lumborum uertebris exporrectæ pullulant, quæ in hunc se habent modum. Simulatq; caua secundum posteriorẽ iecoris sedem deorsum prorepens, nõ amplius iecori cõnascitur, nõnihil obliqua ex dextris quodammodo corporis partibus introrsum, ad mediũ uidelicet dorsi fertur, ilico [r] ramum nõ admodum grandẽ ex sinistro latere promẽs, qui potissimũ numerosa uenularũ serie in popinguẽ mẽbraneamq; sinistri renis tunicã digeritur, quę à peritonęo pronata, renẽ inuestit, eundemq; dorso alligatũ continet. Hic ramus infrequenter ex dextro cauæ caudicis latere, uenã coniugẽ adipiscitur. Quandoquidem [s] uena dextri renis pinguẽ tunicã conterminasq; peritonæi sedes accedẽs, nõ à cauę caudice principiũ ducit, sed ab elatiori regione [t] eius uenæ qua dextro reni serosus sanguis deportatur. Aliquando interim uena frequenti sobole in sinistri renis tunicam disseminata, ab ea quæ in sinistrum renem proficiscitur, originẽ sumit, ea quæ dextri renis tunicę offertur, à cauę dextro latere pronata. Cæterùm caua ab utroq; latere [u] amplissimã propaginem, ubi iam mediæ uertebrarum sedi innititur, in renes distribuit, dextrã quidem propaginẽ dextro reni, sinistram autem sinistro deriuans. Atq; ut situs renũ uarius est, ita quoq; harum propaginũ exortus è directo sibi neutiquã correspondet. quum enim dexter ren (uti plerunq; accidit) sinistro elatiùs locetur, dextri lateris propago altius quàm sinistri renis principiũ ducit. Si uerò sinister ren dextro superior sit (quod etiam crebrius quàm dissectionum professores tradunt, euenit) propago quoq; in ipsum à caua transuersim quodammodo repens, elatius quàm dextra propago principium ducit. Quamobrẽ uerò harum propaginum ortus nunq; è directo inuicẽ opponatur, in quinto libro, qui renũ functiones pertractabit, cõmemorabitur. Præsens enim sermo cauæ ramorũ distributioni potissimum est dedicandus. Venæ itaq; ad utrunq; renẽ protensæ, grandes admodũ sunt, ac quamprimũ concauã renũ sedẽ contingunt, hominibus in [x] duos ramos partiunt̃, ac dein in renũ substantiã mirabili quodã artificio hactenus nemini Anatomicorũ cognito digerunt̃. quod'nam uerò id sit, in quinto libro perstringã. Cæterum priuatim ab humiliori sede [y] uenę eius quæ sinistrũ renẽ petit, iuxta ductus ipsius ferè mediũ, [z] uena pronascit̃ in uiris ad sinistrũ testem tota excurrẽs, præterq; quod graciles [a] exiguosq; surculos in peritonęũ, quà porrigitur, ac in mẽbranas tunicas'ue sinistrũ testẽ & seminaria ipsius uasa ambientes producat. Hæc enim uena peritonæo, quà id lumborũ [b] carnibus insternit̃ adnata, deorsum super pubis os fertur: quod quũ superauit, atq; ex magni peritonæi amplitudine elabitur, in [c] uarios anfractus gyrosq; conuoluitur, quorũ basis superiori testis sedi cõnata, ramulos in tunicã testis substantiã proximè continentẽ digerit, & alijs frequentioribus ramis in testis substantiã passim disseminatur. quemadmodũ quintus liber, ubi generationis organa persequar, diffusius docebit. Vena hæc sinistrũ testem accedens, aliquando propaginem à cauæ caudice sub uenæ ad sinistrum

Ad sinistri renis inuolucrum uena.

Ad dextri renis inuolucrũ.

Ad renes uenæ.

Sinistræ seminalis uenæ series.

q ſ. et 20 fi. li. 5 Q. 22 fi. g. 25 P.

r κ. et 20 fi. lib. 5 X ad V.

s μ, et 20 fi. li. 5 Y.

t ϑ.

u ϑ, ι, & 20 fi. lib. 5 a, b. 22, 23 figu. m, n.

x Specta id in 20, 22, 23, 25 fi. li. 5 in renum cauo.

y ι.

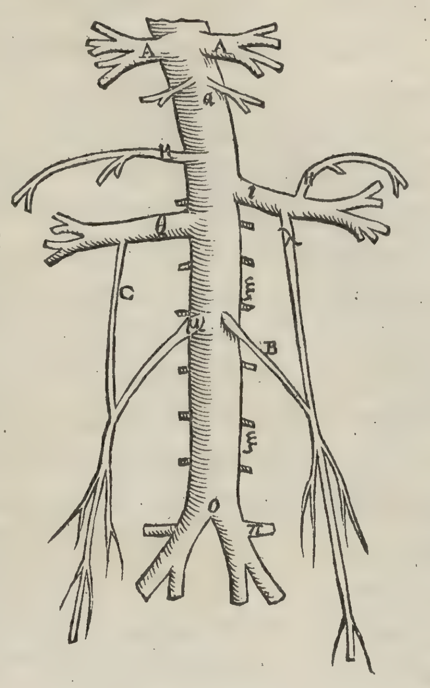
z λ, λ.

a 20 fi. li. 5 g ab e. unde etiam, uti et ex 22, 23 figuris huius uenæ seriem petes.

b 8 mus. ta. θ, Ξ.

c ν. aut specta 22, 23 fi. lib. 5 d ad ι. aut 23 fig. N, O.

nistrum renem exporrectæ principio enatum ascifcit: quę nō procul ab exortu sinistrorsum decliuis prorepēs, cum illa coit, unaq́ę seminalis uena ex ambabus consurgit.[d] Vena autem dextrum accedēs testem, non à[e] uena in dextrum renem protensa originem sumit, at à uenæ caudice aliquanto inferius, quàm uenæ renibus exporrectæ principium ducunt. Huius seminalis uenæ exortus, non ut reliquarū ferè propaginum in cauæ consistit latere, uerum ex ipsius eminentiori seu anteriori sede, uersus dextrum latus nonnihil hæc seminalis uena ex tuberanti ac ueluti rotunda origine enascitur. Pręsenti uenæ ramulum quoque ex ea quæ in dextrum renem procurrit accessisse, ac simul cum ea coiuisse, Galenus sibi semel obseruatū testatur. Ego quoque totam dextri testis uenā à uena quę reni offertur pronatam semel uidi. Quòd uerò hæc uena dextrum testem ea serie adeat, qua sinistram sinistro testi porrigi dicebam, uel me tacente, cuiuis obuium esse sat scio.

Quoniam in nuda integraq́; cauæ uenæ figura seminaliū uenarum originem ita atq; frequentiùs secātibus occurrit, expreßimus: præsēti figura quādā differentiā, quæ hîc describitur pingere uisū est. Notet itaq; A, A, a, ϑ, θ, ι, κ, λ, μ, ξ, ο et π, idem quod in nuda cauæ figura. B uerò ramū à cauæ caudice ad sinistri lateris seminalem uenā porrectū, ac cum ipsa coëuntem. C ramulū significet à uena pronatum, quæ dextro reni offertur, atq; is ramus dextræ seminali uenæ commiscetur.

Lib. de Venarum sectione.

In mulieribus alia[f] harum uenarum est distributio. Quamuis enim illis par cum uirorum uenis sit exortus, ipsæ tamen magna ex peritonæi amplitudine haud elabuntur, neque ad pubis ossa pertingunt. Verùm ad mulierum[g] testes[h] pinguibus membranis suffultæ porriguntur, non uniuersæ in seminaria uasa degenerantes, aut totæ in testes exhaustæ. Nam priusquam ad testes deueniunt, utriusque lateris[i] uena bipartitur, ac[k] una portio uenæ uirorum testi implicitæ modo, seminarium uas efficitur.[l] Altera uerò in membranas quoque pingues intertexta, in uteri latera digeritur, elatiorem ipsius fundi sedem potissimùm implicans. Præter seminales uenas caua ubi lumborum uertebris[m] ipsi que magnæ arteriæ colligatur, ab ipsius inferiori sede quæ uertebras spectat,[n] uenas geniculatim diffundit, per[o] foramina neruis in uertebrarum lateribus exsculpta ad dorsalem medullam digestas, & ramos dein à se spargentes in musculos uertebris adnatos, à quibus rursus alię soboles in abdominis musculos orbiculatim ad abdominis usque latera conscendentes, & illis quas perreptant sedibus alimentū suppeditantes.[p] Quum primùm uerò caua ad sacri ossis usque[q] summum descendit,[r] atque iam magnæ arteriæ (quæ ipsi prius ad sinistrum subijciebatur) tanquam digniori organo cedit, ac quo minus arteria ossis sacri duritia in dorsi motibus molestaretur, caua ipsi arteriæ se substernit, in duos æquales partitur truncos, quorum hic dextro cruri, ille sinistro (ubi eas quas modò dicam deprompsere soboles) offeruntur.[s] Sinister enim truncus (quod & de dextro etiā si non dicatur, per reliquam cauæ seriem intelliges) statim in ipsa partitione, aut potius ubi caua in duos truncos supra os sacrum diuiditur, ab exteriori ipsius latere[t] uenam promit maiorem ijs quas ad lumborum uertebras & abdominis musculos, & alios ibidem dorso connexos disseminari diximus. Vena hæc interdum ante cauæ supra os sacrum partitionē principium ducens, transuersim lumborum[u] carnibus insternitur, ipsis & peritonæo abdominisq́; musculis ramulos dispergens, & in canibus multo quàm in hominibus manifestior. Posteaquam sinister truncus hanc deriuauit uenam, obliquè deorsum uersus exteriora fertur, figuram cum dextri lateris trunco Λ literæ aut Y in hunc modum ⅄ inuersi non absimilem constituēs, & aliquot[x] surculos superioribus sacri ossis foraminibus offerens. Deinde mox in progressu in[y] duos impares ramos finditur, interior nanque gracilior est exteriore: ac mox duas edit propagines, quarum alteram[z] interiorem, alteram[a] exteriorem manifestioris doctrinæ gratia, dum Anatomen ostendo, appellare consueui. Exterior itaque propago tota quodammodo[b] inter sacrum & coxendicis os, quà[c] maximus neruorum crus petentium ducitur, in exteriora transuersim fertur, & numerosa ramorum serie in omnes musculos ab ilium ossis externa sede pronatos, femorisq́; motibus famulantes dispensatur, ramulos etiam deorsum in musculos diffundens, qui ab inferiori coxendicis ossis sede principium ducunt. atq; ita articuli coxendicis ossis cum femore posterior sedes, et clunium cutis hac exteriori propagine uenas mutuantur.[d] Interior autem propago ab interiori ipsius latere exiguas soboles sacri ossis quoq; foraminibus dispēsat,[e] & alias his maiores in recti intestini[f] musculos, cutemq́; orbiculari sedis musculo obnatam digerit, quæ fæculentum sanguinem per anum expurgant, si quando is per ue-

Mulieris seminalium uenarum series.

Cauæ rami lumborum uertebris carnibusq́; oblati.

Quà caua arteriæ magnæ supra sacri oßis initium subijcatur, ipsiusq́; hîc series.

d μ, μ. & 20 fi. li. 5. f. & 22, 23 fi. u, t.
e l.
f λ, μ. & 25 fi. li. 5 e, d.
g 25 fi. lib. 5 r.
h In 26 fi. li. 5 hæc cum uasis spectantur.
i 5 lib. fi. 26 G.
k eiusdē fi. I, & 25 fig. ab o ad p.
l earundem fi. H, n.
m 22 fi. li. 5. n, ξ.
o fi. cap. 14 li. 1 Q. p o.
q fi. cap. 14 li. 1 cha. 25, aut G.
r Ostendūt id 20, 22, 23, 25 fig. lib. 5. s ρ, ς.
t π.
u 8 mus. ta. Ξ, Θ.
x φ.
y interior ρ, exterior ς notatur.
z υ.
a τ.
b Inter M & π 3 ultimarum fig. lib. 1.
c 10 muscu. ta. ſ. 2 fi. ca. 11 li. 4 cha. 71.
d υ.
e ψ.
f fi. ca. 51 li. 2. B, C, E.

nam cauam huc decumbat, eódemq́ colligatur. Deinceps hæc interior propago notatu dignũ [g] diffundit ramũ, qui in uiris dextrum uesicæ latus amplectitur, & in plures scissus surculos, uesicæ ceruicem seu penem adit, in eumq́ numerose digeritur, ea semper serie ut ceruici crassiores amplioresq́ surculi, quàm uesicæ fundo exporrigantur. In mulieribus uerò [h] præsens ramus ab interna diductus propagine pingui membrana suffulcitur, ac quibusdam surculis uesicam quidem adit, uerùm frequentioribus inferiorem fundi uteri sedem intercurrit, ramulos quoq́ spectabiles in uteri ceruicem dispergens, per quos uirginibus & nonnullis mulieribus, quę primis mensibus utero gerũt, menstruæ purgationes colari dissectionum professoribus uisum est: quanquam & in reliquis mulieribus ab harum propaginum oris non minimum eius sanguinis profluere adhuc existimem. Arabum nonnulli quinque numero uenulas in medium longitudinis uteri ceruicis diffundi astruunt, & dextrarum uenarum ora cum sinistrarum oris conniuere committiq́, ac ab illis puellarum hymen constitui docent, uenarum huc pertinentium copiã (ut in Arabum interpretũ libris legitur) centonem nuncupantes. Quod uerò [i] interioris rami sinistri trunci eius supra os sacrum factæ diuisionis adhuc reliquũ est, ad pubis os contendit, & [k] ab externo ramo trunci uenæ cauæ sobolem assumit, quæ cum eo interioris rami reliquo congressa, unam cum ipso [l] uenam efformat, quæ primum peritonæum, ac dein [m] decimum femur mouentium perforat musculum, & ossis pubis [n] foramen permeans in crus emergitur, [o] propriũ sinum in elatiori eius foraminis sede sibi uendicans, quo simul cum sua coniuge [p] arteria ac item [q] neruo fertur, ac foraminis eius [r] membranam, & [s] nonum femoris motus autorem musculum transiens, illis quos perreptat musculis ramos porrigit. Quando autẽ in crus pertendit, in musculos à pubis osse principium ducentes digeritur, in elatiorem uidelicet [t] secundi tibiam mouentis musculi sedem, qui à pubis ossium commissura enascitur. Humilior enim eius musculi pars à maiori crus petenti uena [u] ramos sibi asciscit. Dein ab hac pubis ossis foramen transeunte uena, rami in [x] quinti femur mouentis musculi partem à pubis osse pronatam, ac postmodũ in [y] octauum femur mouentem musculum & penis etiam [z] musculos digeruntur, à quibus [a] surculi nimis quàm exiles in femoris internæ sedis cutem in inguinum regione prodeunt. Præter ramos autem illis musculis & cuti exporrectos, [b] unus etiam articulum coxendicis accedit, proprio [c] sinu coxendicis ossis acetabulum priuatim subiens. Et utcunque multifariam hæc crus petens uena digeritur, rariùs medium longitudinis femoris superat, sed interdum præcipuus ipsius ramus quinto femur mouenti musculo dispensatus, propagini [d] commiscetur, [e] quæ huc pertinet à maiori uena in crus deducta. [f] Exterior uenæ cauæ trunci ramus, quum obliquè crus accedit, priusquam peritonæum perforat, ab elatiori ipsius sede [g] uenam mediocri magnitudine expromit, quæ sursum ad abdominis anteriora per peritonæum ducta, ipsi ramulos quosdam utrobique communicat. Vbi hæc ad istum modum peritonæo connexa ad rectum abdominis musculum [h] conscendit, peritonæum perforans in internam posterioremúe recti abdominis musculi sedem inseritur, & utrinque uarias soboles in transuersum abdominis musculum, & ipsi incumbentes obliquos reliquasq́ proximas sedes distribuit, recto tramite sursum sub recto musculo protensus. [i] Vbi uerò ad abdominis medium paulo supra umbilici regionem prorepsit, ipsius extremum in plures surculos disseminatur, qui ramulos spectant, quos à uena sub pectoris osse [k] ab elatiori thoracis sede delata, diffundi commemorauimus. Huius uenæ interuentu mamillis cum utero communionem esse credimus, eius quippe beneficio ex mamillarum uenis in uterum quum fœtus enutritur, sanguinis retractionem: quum autem mulier lactat, ex uteri uenis in mamillarum uenas menstrui sanguinis reuulsionem perfici, medicis pariter concessum est omnibus. Venam enim deorsum ex alto procurrẽtem, ramos mamillarum corpori diffundere, nemo non scribit: etiam si id nõ adeò obiter concessum esse uelimus. Vena uerò ab imo sursum conscendens, [l] non ita procul ab uteri uenis originem ducit. Deinde [m] alteram uenam in ortu quasi coniugem sortitur, ad pudendum excurrentem. [n] Exterior enim uenæ cauæ sinistri trunci ramus, quando supra coxendicis os in femur procidens, peritonæum transit, ab interiori ipsius regione aliam promit uenam, quę ad pubis ossium [o] mediũ quà inuicem cartilaginis interuentu hæc uniuntur accedens, uiris in penis [p] inuolucrũ & scortum, mulieribus autem in pudendi colliculos, & in [q] coriaceas carunculas (quas νυμφῶ uocãt) uicinasq́ sedes numerosa ramorum serie digeritur. Porrò uena sub recto abdominis musculo sursum exporrecta nullam parem adipiscitur, quæ in uterum (uti medicorum uulgus arbitratur) descendat: sed uti prius monebam, illa ab ijs quæ in uterum digeruntur non ita multum distat. Quandoquidem ipsius principium ab exteriori ramo sinistri trunci uenæ cauæ pendet, illis ab interioris eius trunci rami interna propagine originem ducentibus, atq́ in uteri ceruicem ipsiusq́ fundi humiliorem sedem diffusis.

Venæ è quibus uirginibus menstruæ purgationes manare creduntur.

Vena per pubis ossis foramen femur petens.

g x. h 25 fig. lib. 1 y. i ι. k à e oritur ω. l α. m 16 musc. ta. F, G, H. n 1, 2, 3 fig. ca. 29 li. 1 r. o earundem fi. s. p figu. cap. 12 s. q 2 fi. ca. 11 li. 4 chara. 66. r 14 musc. ta. b. s 8 musc. ta. Y. t 16 tab. Δ. u à χ. x 8 ta. Φ, c. y 6 ta. Π. z 12 fi. ca. 49 lib. 2 H, K. a ϖ. b ad regionem α. c 1, 2 fi. ca. 29 li. 1 h. d ad χ. e chd. 2. f ε. g Γ. h 6 musc. ta. e ad f. i M. k L. l r non procul à x, aut 25 fi. li. 5 non procul ab y. m Δ. n s. o ulti. fi. lib. 1 s. p 20 fi. li. 5 r, s. q 25 fi. lib. 5 ν.

VENAE

VENAE CAVAE SOBOLES IN CRVS DIgestæ. Caput X.

Quot uenarum radices femur petant.

PRAETER cauæ[a] propaginem, secundùm posteriorem coxendicis ossis sedem in femur aliquousque propagatam, ad crus duæ descendunt uenæ,[b] una quidem angustior, quam per pubis ossis foramen ad quosdam interiorem femoris sedem amplexãtes musculos perrepentem, supra femoris medium[c] cessare, superiori Capite narrauimus.[d] Altera uerò maior, cæterarumq́ue uenarum in crus sinistrum (quod & de dextro intelliges) excurrentium caudex ab[e] externo ramo sinistri trunci uenæ cauæ supra os sacrum partitionis pendet. Præsens uena simulatq; è peritonæo elabitur,[f] elatiorem coxendicis ossis sedem ad internũ latus[g] sedis, quà sextus & septimus femur mouentium[h] musculi descen dunt, in inguina labitur, ac anteriorem (uersus interiora tamen magis) femoris regionem subit, & nullo occultata musculo[i] sinui insidet, qui in inguine efficitur à[k] longo graciliq; musculo tibiam mouentium primo, unà cum[l] octauo femoris motuum autore. Vena itaque huic sinui seu cauitati incumbẽs, in plures ramos discinditur, atque quo iniurijs minus redderetur obnoxia, primis suis distributionibus Natura[m] frequentes glandulas (uti in axillis fit) hîc circumposuit, quæ firmam stabilemq; uenæ propagationem redderent, & quem diximus sinum cum uena simul, &[n] arteria[o] neruoq; hac descendentibus opplerent, propugnaculumq; quoddã his uasis efficerentur.[p] Prima huius uenæ crus petentis propago insignis est, ac ab interiori uenæ latere principium ducens, ad interiorem femoris cutem properat, atque in internam femoris sedem deorsum per genu quoque interiora, & hinc rursus per internam tibiæ regionem uersus[q] malleolum interiorem sub cute exporrigitur. & deinde in pedis superiora descendens, uariè inibi digeritur, alijs huc pertinentibus uenarum surculis commixta. Hanc propaginem ita quidem sub cruris cute carnea suffultam membrana deorsum prorepere obseruaui, uerùm quà interiori exporrigitur malleolo, uniuersim non eundem seruat ductum. Quandoquidem interdum ab interna tibiæ sede secundùm anteriorem malleoli regionem ad pedis superiora[r] excurrit, aliquando uerò (sed rariùs) sub malleolo contorquetur, illàc pedis superiora conscen dens. Deinde in ramorum ad pedis digitos & supra pedion serie, plurimum uariat.[s] Aliquando enim alijs quibusdam ramis hîc commixta, ad minimum digitum ipsiq; proximum præci puè deducitur, aliquando uersus pollicem & indicem excurrit. Breuiter in eodem homine, uix parem unquam reperias huius propaginis ramorum in utrisque pedibus seriem. Rami quoq; quos in descensu profert, rarissimè inuicem aut numero, aut amplitudine correspondent, siquidem inordinatè ad cutem permeant. ut plurimùm autem in superiorem internæ femoris regionis cutem, non procul à suo ortu, utrobique unam emittit sobolem, ac[t] interior quidem femoris interiora & inguina, ipsumq; quasi perinæum seu interfœmineum accedit, quod sedes est inter anum & testes, aut muliebre pudendum consistens.[u] Exterior autem soboles, quæ & crassior est, femoris anteriora & exteriora sub cute perreptans, similiter ac interior in surculos digeritur. Quum grandis hæc propago ad medium femoris longitudinis quasi deuenit, notatu dignos ramos hîc etiam in cutem dispergit, & inter cæteros[x] unum[y] gracili longoq; musculo porrigit, quem tibiam mouentium primum recensuimus. Cæterùm quando ad genu articulum uelut ad posteriora orbiculatim ea propago nonnihil conuoluitur,[z] duas quoque emittit soboles mutuò quidem mole pares, sed exiguas. Vna in anterioris genu sedis cutem secundum patellã dispergitur: altera interioris genu sedis uersus genu flexum, cutem accedit. Hæc posterior soboles aliquando penitus deesse, aliquando impense gracilis reperitur: tunc scilicet cum[a] propria genu flexus cutẽ accedens uena, solito amplior uisitur. Ad interioris sedis tibiæ cutem à[b] magna hac propagine, & antrorsum & retrorsum ramuli diffunduntur, qui impari numero sparsi, rursus cum proximis uenis uariè coëunt, inuicemq; rursus dirimuntur. Super elatiorem uerò pedis regionem, uena hæc quemadmodum cõmemorauimus, diuersimodè spargitur. Atque hæc propaginis per internam cruris cutem deductæ est distributio. Præter hanc maxima in crus subiens uena è regione nuper dictæ propaginis,[c] uenam promit, quæ extrorsum ducta in anteriorẽ articuli coxẽdicis cutem, & eius sedis musculos quoq; distribuitur. Postquã uerò maxima uena has edidit propagines, penitius inter musculos femoris os amplexantes immergitur, &[d] insignem ramum[e] septimo &[f] nono tibiã mouentibus musculis communicat, à quo etiã tenues surculi in cutem deriuantur. Deinceps[g] aliam magis in profundum distribuit uenam, nuper cõmemorata ampliorem, quæ per[h] quintum femur mouentem musculum digeritur, ramosq; in[i] octauum tibiæ motuum autorem musculum dispensat. Ab

Maioris femoris uenæ series.

a Γ. b Δ. c ad Χ. d truncus in tero & Ω. e Ε. f 1,2,3 fig. cap. 29 lib. 1 V. g earundem fi. T. h 8 musc. ta. Θ, Λ. i 1 musc. ta. l. k 1 ta. O. l 1 ta. M. m 1 ta. L. n fi. cap. 12 Φ. o 2 fi. ca. 11 lib. 4 cha. 60. p Θ. q ultimarũ fi. li. 1 Φ. r Υ. s Iuuerit hic continuo figuram 6 capiti præpositam & ultimam inspicere. t Λ. u Ω. x Π. y 3 musc. ta. Σ. z Σ. a cha. 6. b Φ, ad Υ usq;. c Ω. d cha. 1. e 1 muscul. ta. Υ. f 1 ta. S. g cha. 2. h 8 musc. ta. Φ, c. 12 tab. Ξ, Σ, Π. i 8 ta. Σ.

 hac

hac etiam plures uenarum ſoboles in uniuerſos propemodum femoris os ambientes muſculos propagantur: inter cæteras autẽ præcipua finem eius [k] uenæ, quam per pubis oſſis foramen in femur delabi dictum eſt, ad ſe [l] aſſumit, eoq́; adaucta, deorſum magis ad genu uſque quodammodo inter muſculos occultata deſcendit. Cæterùm maxima uena ſenſim ad femoris os uerſus poſteriora contorta, ramulos oppidò quàm exiles [m] grandioribus femur petentibus neruis offert, qui in membranas neruis obductas digeruntur. Dein [n] aliam emittit propaginem, quæ in poſteriorem femoris cutem excurrens, ſurculos etiam ſurſum cutem ſubeuntes deriuat. Huic propagini frequenter à [o] ramo quem in maximum corporis muſculum diſpenſari diximus, ſoboles quædam accedit, quæ unà cum ipſa commiſcetur, & uena ex duabus confluens, ſicuti relatum eſt, cutem adit. Crebriùs tamen [p] duæ à grandi uena enaſcuntur propagines, una humilior altera. Hæ in progreſſu inuicem unitæ eam conſtituunt uenam, quæ hîc in cutem promitur, ac ubi [q] ramulos ſurſum in poſteriorem femoris cutem germinauit, recto tramite deorſum per mediam flexus genu ſedem ſeu poplitem ad ſuræ cutem [r] deſcendit, ipſi [s] numeroſam ramulorum ſeriem porrigens, quæ ſibi in omnibus minime correſpondet. Verùm ramulorum alij rectà, alij obliquè, alij tranſuerſim in cutem excurrunt, & denuò nonnulli inuicẽ coëuntes permiſcentur ac uniuntur, & denique cum [t] uenæ ramulis ſubinde coëunt, quam per cruris interiora decliuem ſub cute ferri diximus. Atque, ut ſemel dicam, huiuſmodi hîc uenarum implexus digeſtioq́; conſpicitur, ut cutem ſuræ uaricum affectu crebriùs (perinde ac temporum & internæ cubiti ſedis cutem) implicari non mirum ſit. Præſens uena per genu flexus cutem in ſuram deſcendens, aliquando ad calcem uſque prorepens inibi [u] ceſſat, aliquando alijs ramulis per tibiæ exteriora huc pertinentibus cõmiſcetur, & ſecundùm [x] exteriorẽ malleolũ porrecta, pedis ſuperiora adit, nonnunquã uerò & inferiora, nullibi interim in altum à cute demerſa. Cæterùm grandis uena femoris oſſi quemadmodum ſcripſimus accumbẽs, adeò ipſi aduoluitur, [y] ut iuxta genu articulum [h] mediam inter duo humiliora femoris capita ſedem occupet. Hîc in duos impares ramos deducta [i] interiorem (qui [k] exteriori multo gracilior eſt) ad ſuræ muſculos, præcipuè uerò ad pedem mouentiũ [l] primum & ſecundum, deorſum mittit, ſurculis quibuſdam horum ſuperficiem implicans, & ſubinde etiã ſurculos in progreſſu ad internæ tibiæ ſedis cutem [m] diſpergens. Quum uerò interior hic ramus ad tibiæ humiliorem uſque appendicem [n] perrepſit, atque in dictam nuper cutem ſurculos diffudit, ſub interiori malleolo reflexus, internum pedis latus ad pollicem uſque accedit, inibi in cutem ut plurimum abſumptus. Rarius nanque inter calcem & tibiæ os unà cum tendinibus hac pedis inferiora ſubeuntibus, ramus ille ad pedis digitos proficiſcitur. [o] Exterior ramus magnæ illius in poplite latitantis partitionis non procul ab exortu in binas rurſus diducitur propagines, quarum [p] maior eademq́; interior penitius inter [q] muſculos poſteriorem tibiæ ſedem occupantes immergitur. Primum nanque inter capita primi ſecundiq́; pedem mouentium muſculorum rectà deſcendit, ac dein inter quartum & quintum pedis motores, & deinde inter muſculos digitorum flexus opifices hinc à tibia pronatos fertur, interdum etiam [r] ligamentum cõtingens, quod fibulam tibiæ oſſi ſecundùm tibiæ longitudinem colligat. In hoc deſcenſu interior hæc propago illis quos perreptat muſculis ramulos offert, à quibus nulli, aut profectò longè pauciſſimi in cutem ſubeunt. Iuxta medium ferè longitudinis tibiæ præſens interiorq́; propago in duos [s] partitur ramos, quorum interior tali cum tibia articulo [t] ramulum offert, ac totus quodammodo unà cum tendinibus à poſteriori tibiæ ſede ad pedis inferiora reflexus inter calcem & tibiæ os pedis inferiora ſubit, & ſub [u] muſculo ſecundos quatuor digitorum articulos flectente propagatus, duos ſurculos pollici & item indici, medio autẽ digito unicum præbet, itaq́; abſumitur. Quanquam frequentiſſimè hic [x] interioris illius propaginis ramus (quemadmodum & neruus pedis inferiora ſubiens) in omnes digitos digeritur, nullo ramo inter fibulam & calcem huc pedem [y] accedente. Verùm alter ramus qui eius diuiſionis exterior eſt, quam paulo antè ad medium longitudinis tibiæ fieri dicebã, fibulæ exporrigitur: & quum ad infimam tibiæ ſedem pertingit, atque ligamento membraneo, quod tota tibiæ longitudine fibulam tibiæ oſſi committit, proximus eſt, [z] ſobolem à ſe diſpergit, quæ ligamentum perforans, unà cum tendinibus per tibiæ anteriora pedis ſuperiora adeuntibus in pedem fertur, ac [a] muſculis pedis digitos in exteriora abducentibus ſurculos offert, quibuſdam etiam ramulis in cutem ſparſos. Quod autem alterius rami illius reliquum eſt, cum ſeptimi & octaui pedem mouentium [b] muſculorum tendinibus in pedis humiliora proficiſcitur, atque in minimos digitos diſpẽſatur: niſi fortè interior ramus inter tibiæ os calcemq́; pedis inferiora petens, omnibus digitis ſurculos exhibeat. Varia enim hîc (ſi alicubi profectò) uenarum ſeries occurrit. nam crebrò (quod etiam diligenter in ſanguinis è uulneribus fluxu obſeruandũ eſt) conſpicies [c] interiorem illam propaginem, quam

in po

k ϖ. — l χ. — m 1 muſ. ta. ſ. — n cha.3. — o cha.2. — p cha.3,4. — q cha.5. — r cha.6. — s cha.7. — t φ,Υ. — u ad cha.8. — x ult. fi. lib. 1 χ. — y cha.9. — h 1 fi. ca. 30 li. 1 I. — i cha.10. — k cha.13. — l 12 muſ. ta. φ,Υ. — m cha.11. — n cha.12. — o cha.13. — p cha.16. — q Seriatim intuere tibiam 12, 13, 14, 15 tabularum muſ. — r 15 ta. T. — s cha.17. — t iuxta charact. 8. — u 14 tab. Θ. — x cha.16. — y Ad hanc ſeriem picta eſt ult. fig. — z cha.18. — a 6 tab. Ω. — b 6 ta. φ,Υ. — c cha.16.

in poſteriori tibiæ ſede inter muſculos altè recondi dicebam, ilico atq; poſteriorem tibiæ ſedem contingit,[d] ſobolem inter tibiæ os & fibulam per membraneum ligamentum porrigere, quæ ſecundùm tibiæ longitudinem anteriori eius ligamenti regioni attenſa, ad pedis ſuperiora fertur. Verùm tunc propago illa quæ in poſteriori tibiæ ſede deorſum properat, ad medium tibiæ non amplius [e] inſigni diuiſione diſſecta, ſed ſola pedis inferiora, omnesq; digitos adeunte. Interdum rurſus inter muſculos, anteriorem tibiæ ſedem occupantes [f] alia ſoboles reconditur, ab ea propagine quam nondum perſecutus ſum originem ducens.[g] Reliqua enim adhuc eſt exterior propago,[h] exterioris rami magnæ in poplite diuiſionis, quæ ad ſuperiorem fibulæ appendicem fertur: & quum à [i] propagine quam tibiæ poſteriorem ſedem occupare dictum eſt, in anteriores tibiæ muſculos nulla ſoboles per membraneum ligamentum ducitur, ab hac exteriori propagine ramus inter ſeptimum & ſextum pedem mouentium muſculos prorepit, frequenti ſobole digeſtus, in muſculos anteriorem tibiæ oſſis ſedem occupantes. Aliàs uerò hæc exterior propago in exterioris tibiæ ſedis cutem potiſſimum frequentibus ſurculis diſpergitur: & [k] præcipuo ipſius ſurculo nunc antrorſum, nunc retrorſum ad interiorem malleolum reflexo, pedis ſuperiora accedit, & potiſſimum externum pedis latus perreptat, alijsq; huc pertinentibus uenis commiſcetur, nuſquam in altum mergens. Quum itaq; differens uariaq; adeò uenarum tibiæ & pedis cutem implicantium ſit ſeries, ſuaſerim eam non ſecus quàm in manu faciendum præcepi, in uariorum hominum cruribus uinculo interceptis, aut calenti aquæ immerſis contemplari, modò eam ſobolem in ſuperficie excurrentem, uenarum ſecandarum gratia expendendam duxeris. Ego enim parum ſuperficiarias pedis uenas morari ſoleo, quum iuxta genu ipſe eas exercitij nomine non ſemel aperuerim: quodq; omnes pedis uenæ ab [l] eodem trunco, qui ſcilicet per inguina crus ſubit, principium ducant. & arbitror Græcos uix alias ſecuiſſe, quàm [m] quæ internum genu regionem perreptat, & in obeſis mulierculis uel ob continuã cruris ligationem latet, & dein [n] quæ malleolos ambiunt. Adeò ut etiam noſtræ ætatis medicos mirer, qui cùm alicubi legerint quatuor uenas ad pedis ſuperiora pertingere (uti & ego [o] uel ſub cute enarraui) quatuor pedi adſcribunt uenas, quas magno ſupercilio in ſanguinis miſſione diſtinguũt, interim ignorantes ipſarum progreſſum & exortum, ac longè grauiori periculo in pedis ſuperiori ſede cum neruorum, tum tendinum occaſione, uenas ſecari, quàm eam quæ ſub genu, atque ad malleolos cõſiſtit. ut modò elegantem promptumq; ſanguinis fluxum ſilentio prætereaam. Venarum autem quas illi ſtatuunt, primã Saphenam, & matricis uenam, & uirginalem nuncupant, atq; illam ad internum malleolum reponunt. Secundam exteriori malleolo aſcribunt, illam Schiaticam nuncupantes. Quæ pollici exporrigitur, illis hominibus Popletica dicitur, hancq; tertiam numerant. Quartam renalem conſtituũt, eam iuxta minimum digitum diuidentes. Quòd uerò ad totius uenæ cauæ adminiſtrationem ſpectat, ſedulò in ſequentibus libris perſequar, ubi earum partium quas interreptant ſectionem edocebo. Fiet autem id in fine quinti & ſexti & ſeptimi librorũ accuratiſſimè. Nam & in ſeptimo communem uenarum, arteriarum & neruorum in manus ac crura pertinentiũ ſectionis rationem inſtituemus.

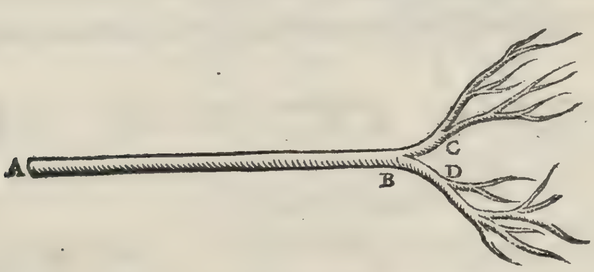
Margin notes: d ulti. fig. 7. — e cha. 17. — f ulti. fig. 7. — g cha. 14. — h cha. 13. — i cha. 16. — k cha. 15. — l inter o & n. — m o. — n 7, cha. 12, & 15. — o 7, cha. 18, 12, 15.

Venarum cutem implicantiũ ſeries quomodo diſcenda.

Ad finem tractationis uenarũ, in libro de Sectione uenarum & arteriarum.

Venarum pedis cutem ſubeuntium nomina.

DE VMBILICI VENA.
Caput XI.

NVDA umbilici uenæ delineatio, eius nimirum partis quæ in natis obuia eſt. atq; hîc A uenæ ſedem notat quæ umbilicum ſpectat, B uerò ſedem qua hæc iecori inſeritur, C & D uerò ipſius in iecoris ſubſtantia ſeriem ruditer exprimit. Vnde etiam quinti libri figuræ huc maximè ſpectantes ueniunt examinandæ, trigeſima uidelicet, quæ quatuor tabellis fœtus inuolucra cum ipſo fœtu proponit. Dein ſecunda eius libri figura, quæ umbilici portionem ex ſectionis ſerie relictam oſtendit: ac inſuper umbilici uenæ, & arteriarum, & urinarij meatus, qui fœtus urinã peculiariter educit. Præter alias eiuſdem libri figuras, quæ umbilici uenæ in iecur inſertionem oculis ſubijciunt, nimirum duodecima, & uigeſima.

IN

IN QVINTO libro organa fœtui peculiaria persequuturus, illum[a] tribus tunicis seu inuolucris in utero inuolui contineriq́ue audies, quorum extimum Græci χωρίον, Latini uerò secundinam & secundas, interdum & loculos, uti & ipsum uterum, appellãt. In hoc quum infans utero geritur, [b] uenarum arteriarumq́ue in uteri fundum pertinentium fines terminantur, ac uelut in nouas uenas arteriasq́ue cessant, quæ numerosissima ramorum serie in extimum illud inuolucrum digeruntur. Venæ hæ ac arteriæ ex infinita propemodum ramorum serie sensim in pauciores colliguntur, ac mutuò coëunt, uenæ quidem uenis, arteriæ autẽ arterijs semper unitæ. Ex his ramis rursus inuicẽ coëuntibus grandiores paucioresq́ue tantisper cõstituuntur, donec tandem omnes uenæ in duas finiãt uenas, & arteriæ item in totidem arterias.[c] Venæ ac arteriæ ad hunc modum ex secundina collectæ, reliquas duas fœtum inuoluentes tunicas penetrant, quæ etiam à uenis ramulos per illarum membraneum corpus excurrentes mutuantur. Quum uerò uenæ ad umbilicum usque prorepsere, mox in [d] unam coëunt uenam: imò subinde etiam una tantum uisitur uena, simulatque à secundina abscedit. Hæc umbilicum ingressa peritonæo adnectitur, & sursum conscendens patulæ iecoris scissuræ[e] inseritur, quæ dextrum mucronatæ cartilaginis latus, in anteriori iecoris sede hominibus habetur, & foraminis cuiusdam aut meatus modo hanc umbilici assumit uenam, eamq́ue per iecoris substantiam[f] uersus cauam iecoris sedem deducit, non procul à portæ uenæ [g] caudicis exortu. Atque id sedulò inter secandum uenit expendendum, ne si obiter primum uenæ in iecur ingressum spectes, illam inter gibbum cauumq́ue iecoris medium inseri existimes, & non accuratè id iecoris foramen in homine (cui id priuatim obtigit) expendas. Nonnullis animalibus, ut catulis, unus aliquando & alter ramus in mesenterij[h] centrum, ab hac [i] uena priusquam iecur contingit, porrigitur. Quod propter quædam Galeni loca in libro de Fœtus formatione, ubi is iecur ante cor, ex huius uenæ ductu formari astruit, non segniter animaduerti uelim.[k] Arteriæ autem umbilico insertæ deorsum ad[l] uesicæ fundi latera porrectæ,[m] ramis magnæ arteriæ post præcipuam supra os sacrum arteriæ diuisionem continuantur. Arteriæ enim umbilicum ingredientes, illis magnæ arteriæ propaginibus uniuntur, quas per pubis ossium foramina in crus descendere docebimus. Vmbilici uenæ beneficio fœtus enutritur, & arteriarum munere ipsius insitus calor reficitur. Cæterùm quando infans nascitur, hæc uasa simul cum[n] meatu quo ex uesica[o] inter intimum & secundum fœtus inuolucrũ, illius urina effertur, ab obstetricibus iuxta uentrem[p] præscinduntur, bruta autem animalia dentibus abrumpunt inuolucra fœtus plerunque deglutiẽtia. Quod horum uasorũ in corpore adhuc reliquum est, temporis successu exarescit, membraneumq́ue prorsus redditum, instar funis suam cauitatem deperdit. Qua autem sectionis ratione hæc non modò in fœtuum, sed & senum anatome obserues, in quinto libro ubi nutritionis generationisq́ue organorum sectionem persequar, prolixè audies. Ne uerò uenã in absolutis hominibus à nobis prætermissam quis arbitraretur, hic umbilici uenæ quemadmodum in illis apparet, meminisse uolui. Ab umbilico igitur ad iecur uena exporrigitur, quæ iecori, quemadmodum diximus, inseritur. Atque hæc omnia in aliquandiu natis arida ac ueluti neruea, multoq́ue adipe obducta uisuntur, in fœtibus uerò ab alijs uenis nihil uariant. Nunc itaq́ue tempestiuũ erit[q] magnæ arteriæ distributionẽ aggredi.[r] Venæ enim arterialis sermonẽ tantisper intermittam, donec simul[s] arteriã uenalem pertractare, integrum erit. quippe operæpretium est, sermonem utrisq́ue cõmunem instituere.

Quî umbilici uena & arteriæ consurgant.

Vmbilici uenæ ductus.

Arteriarũ ductus.

Vmbilici uenæ arteriarumq́ue usus.

a Seriatim specta tabellas figuræ 30 lib. 5.
b 25 fi. lib. 5 n, y.
c fi. 30 lib. 5 N.
d 2 fi. lib. 5 F.
e 2 fi. li. 5 G. 12 fi. M. 20 D.
f 20 fi. lib. 5 D uersus G.
g eiusdem fi. I.
h 10 fi. lib. 5 L, L.
i 2 fi. li. 5 F.
k fi. ca. 12 p. 2 fi. lib. 5 K, L.
l 2 fig. lib. 5 N.
m fig. ca. 12 inter g et r.
n 2 fig. lib. 5 M.
o 3 ta. fi. 30 li. 5 inter O, O & M, M.
p 4 ta. fig. 30 li. 5 S.
q figura 12 cap.
r 1 fi. ca. 15.
s 2 fi. ca. 15.

TOTIVS MAGNAE ARTERIAE DELINEATIONIS, QVAM SEQVENS PAGINA PROPONIT, characterum Index.

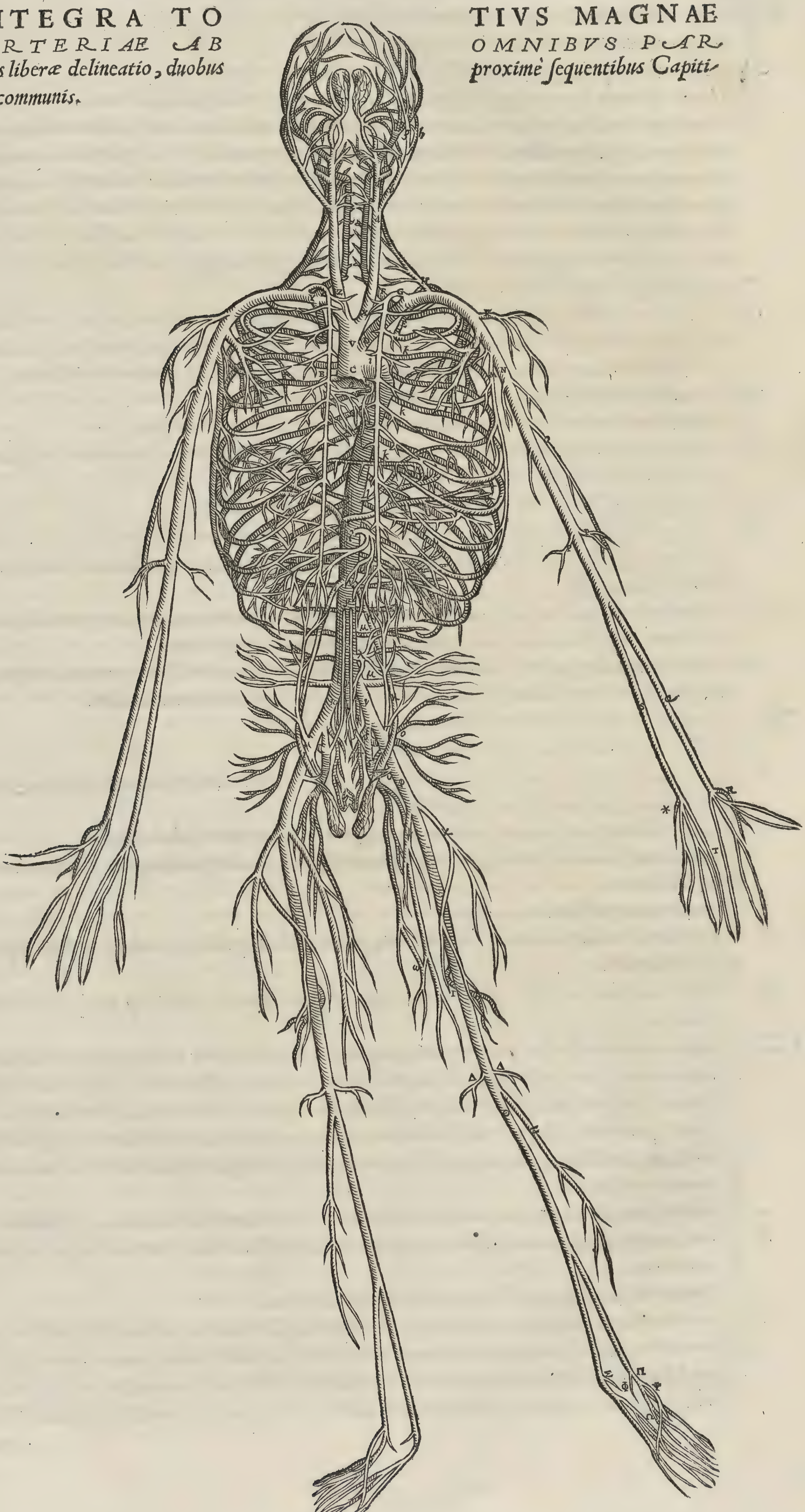
A ARTERIAE magnæ ex sinistro cordis sinu exortus, quam Aristoteles ἀορτὴν uocauit, eo quòd neruosam ipsius partem, uel in mortuis conspici posse diceret, instar uaginæ fortaßis quam Macedones ἀορτὴν uocant. Verùm Aristoteles hanc cum caua comparans, ipsam minorem uenam nuncupauit. Alij Græcorum uocant eam μεγίστην. alij simpliciter παχεῖαν, alij ὀρθὴν, nos magnam dicimus arteriam. Nonnulli rursus uenam uocarunt, quo sanguis impetu per corpus diffusus ducitur. Quidam Arabum interpretes audacem uenam, alij neruum pulsatilem uocant. Verùm eorum uoces temporum iniuria omnes corruptæ leguntur, quemadmodum apud Haly interpretem, qui habet, eam Aristoteli aurithiam uocari. Quamuis interim in hæbraicis Arabum interpretibus, omnia ferè partium nomina ex Græcis ita corrupta legantur, ut nostræ ætatis medici ea sonant.

INTEGRA TO TIVS MAGNAE

ARTERIAE AB OMNIBVS PAR

tibus liberæ delineatio, duobus proximè ſequentibus Capiti-

bus communis.

B,B *Duæ arteriæ cordis basim coronæ modo succingentes.*

C *Magnæ arteriæ caudicis in duos truncos bipartitio.*

D *Arteria obliquè ad primam sinistri lateris costam contendens.*

E *Ramus quatuor superiorum sinistri lateris costarum interualli soboles deriuans.*

F *Ramus per transuersos ceruicis uertebrarum processus ad caluariam usque prorepens, & geniculatim dorsali medullæ uicinisq; musculis soboles offerens. ubi uerò is in sinistrum duræ cerebri membranæ sinum exhauritur, illum abscidimus. Præsenti enim tabula nullum eius membranæ sinum expreßimus, sed tantum arteriarum, quas Galenus reticularem plexum suis boum cerebris delusus formare arbitratur, seriem mox explicandam. Verùm si horum sinuum delineationem expetis, præter figuram decimi quarti Capitis & plerasq; septimi libri, non mediocriter huc facit figura huius libri calci insuta.*

G *Sub sinistro pectoris oßis latere ad umbilici usque sedem excurrens ramus, à quo surculi digeruntur in uerarum costarum cartilaginum interualla, & hinc in musculos pectori instratos, insuper in sinistram, qua thoracis amplitudo intercipitur membranā, & abdominis musculos.*

H *Ramus posteriores ceruicem occupantium musculos accedens.*

I *Arteria ad cauam scapulæ regionem ac in eius sedis musculos prorepens.*

K *Ramulus ad humeri cum scapula articulum & summi humeri inferiora propagatus, nusquam interim ad cutem excidens.*

L *Propago in musculos anteriorem thoracis sedem integentes sparsa.*

M *Propago secundùm thoracis latera deorsum procidens, ac musculo brachium deorsum trahenti intertexta. Inter L & M ramulus unus occurrit, eorum qui in glandulas alæ cauitatem oplentes disseminantur.*

N *Arteria simul cum interiori axillaris uenæ trunco in manum excurrens, ac primi illi surculi sub N mox conspicui, in musculos humerum amplexantes propagantur.*

O *Arteria secundum posteriorem humeri sedem unà cum quarto in brachium pertinente neruo, aliquousque in externam cubiti sedem reuolutus, ac undique in alto interim latitans.*

P,P *Hi ramuli articulo cubiti cum humero sunt peculiares.*

Q *Axillaris arteriæ ramus radio exporrectus.*

R *Surculus ab arteriæ ramo Q insignito uersus manus exteriora inter primum pollicis os & post brachialis os, quo index suffulcitur, deductus.*

S *Ramus ulnæ exporrectus, ac in internam quoque manus extremæ sedem digestus.*

* *Ramulus musculis elargitus, qui externum latus post brachialis oßis occupant, quo minimus digitus sustinetur.*

T *Arteriarum in extrema manu series.*

V *Amplior ascendentis arteriæ trunci portio, quæ rectà ad iugulum cōtendens, in duos impares ramos dirimitur.*

X *Sinister diuisionis in iugulo factæ ramus, qui & gracilior est, sinistriq; lateris soporalem constituit.*

Y,Z *Duobus his characteribus dexter ramus, qui sinistro longè amplior est, insignitur. Verùm Y priuatim propaginem indicat, quæ in dextro latere prorsus in easdem soboles digeritur, in quas arteriam D insignitam in sinistro latere disseminari conspicis. Cæterùm Z dextram soporalem notat, quam uti & sinistram Arabum interpretes apopleticā, & somni, & letargicam, & subeteni, & decolationis uenam appellant, quæ nomina plerosque iugularibus uenis accommodare antea retulimus.*

a *Sinistræ soporalis arteriæ in faucium regionibus in duos ramos distributio. ac b quidem ex-*

b. *ternum, c uerò & d internum indicāt: quanquam duo posteriores hi characteres priuatim aliquid indicent.*

c *Arteriarum propagatio ad laryngem, fauces & linguam.*

d *Soporalis arteriæ pars caluariā petens, atque iuxta basim caluariæ in duos distributa ramos, quorum alter, qui sinistrum duræ membranæ sinum subit, hic quà in caluariam mergitur, abtruncatus est. quod præsenti figura eius membranæ sinus non duxerim delineandos, eos postmodum cum integra cerebri uasorum serie ad frontem decimi quarti Capitis, peculiari figura exhibiturus.*

turus. ex qua etiam alterius rami ſoporalis arteriæ caluariam ingredientis, diſtributionem pe tes, & ſi uiſum fuerit huic delineationi ex illa characteres adijcies. qui ferè eſſent L, q, r, ſ, u, u, x, α, β, γ, δ: quos hic explicarem, niſi ſatius omnino foret ſtudioſum à cerebri uaſorum ſerie tantiſper abſtinere, donec ego illam decimo quarto Capite perſequar.

b *Soporalis arteriæ ramus, capitis exteriora implicans.*

e *Dicti modò & b inſigniti rami propago, penitiùs inter faciei muſculos excurrens.*

f *Rami b inſigniti ſub auris radice diſtributio, cuius anterior ramus g notatus, ſecundùm tempo*

g, h. *ra fertur: poſterior uerò, cui h inſcripſi, ſecundùm auris poſteriora ſub cute pariter atque ille ſpargitur.*

i *TRVNCVS magnæ arteriæ, deorſum ad dorſi uertebras explicatus.*

k, k, k *Propagines utrinque ad octo inferiorum coſtarum interualla protenſæ, & dorſali quoq; medullæ ac muſculis dorſo & thoraci adnatis ramulos offerentes.*

l *Septi tranſuerſi arteriæ.*

Veritus ne characterum copia integram magnæ arteriæ delineationem alioquin hic ſatis obſcuram penitus corrumperet, priuata hac effigie modò utendum duxi, quæ ſuperiùs ubi ſepto tranſuerſo arteriæ l indicatæ offeruntur, ueluti ex magnæ arteriæ caudice diſſecta eſt: inferiùs uerò ad ſeminalium arteriarum, quas ι & κ indicabimus, exortum. In præſenti itaque figura iam enarrandis propaginibus duas radices pinxi, quum integra arteriæ delineatio unicam (ut frequenter etiam occurrit) tantum habeat. In-
m. *dicet igitur m utriuſque, aut unius duntaxat radicis exor-*
n, o. *tum. n dextrum ramum. o ſurculum in humiliorem omenti*
p. *membranam hic exporrectum. p propaginem in dextram uentriculi ſedem, qua dorſum ſpectat,*
q. *atque inferius orificium educit, excurrentem. q ramum duodeno inteſtino & ieiuni initio expor*
r. *rectum. r propaginem ad dextram fundi uentriculi ſedem deductam, uentriculoq; & ſuperiori*
ſ, t. *membranæ omenti ramulos exhibentem. ſ bilis ueſiculæ arteriolas. t arteriam iecori diſtribu*
u, x. *tam. Cæterùm u inſignitur ſiniſter ramus, qui potiſsimum lienem adit. x propago ſecundùm po-*
y. *ſteriorem uentriculi ſedem, ad ipſius uſque elatius orificium progrediens. y eius propaginis ra-*
z. *muli in uentriculum quà dorſo innititur deriuati. z ramus orificium uentriculi ſuperius, coronæ*
α. *modo cingens. α ramus ſecundùm elatiorem uentriculi ſedem inferius illius orificium accedens.*
β. *β grandis in demiſsiorem omenti membranam excurrens propago, quæ etiam colo inteſtino mul*
γ. *tis ſurculis implicatur. γ ſurculus in humiliorem omenti membranam hic ad ſiniſtrum latus ex-*
δ, ε. *currens. δ & δ arteriæ lienis cauum ſubeuntes. ε arteria ſiniſtram fundi uentriculi ſedem pe-*
ζ. *tens, ac uentriculo ipſiq; ſuperiori membranæ omenti ſoboles deriuans. ζ ramuli ab alijs lienem accedentibus arterijs, in læuum uentriculi latus deprompti.*

ζ. *In integra delineatione, & ea quã hic indici adhibuimus, aliud ζ occurrit, quo inſignitur arteria in ſuperiorẽ ac propemodum uniuerſam meſenterij ſedem propagata, & ſuis propaginibus in ieiunum inteſtinum & ilium & coli partem à iecore ad dextrum renem conſpicuam ſparſa.*

η *Dextrum renem accedens arteria.* θ *Arteria quæ in ſiniſtrum renem exporrigitur.*

ι, ι *Dextri lateris ſeminalis arteria.* κ, κ *Siniſtri teſtis ſeminalis arteria.*

λ *Arteria humiliorem meſenterij ſedem ſubiens, ac potiſsimum in colon inteſtinum, quà id à lienis regione ad rectum pertinet, ac dein in rectum inteſtinum diſcinditur.*

μ, μ *Propagines notantur, quæ geniculatim lumborum uertebras accedunt, & in peritonæum & muſculos uertebris adnatos diſtribuuntur. Propago autem ad humilius μ conſiſtens cæteris grandior eſt, atque ad abdominis uſque latera frequenti ſobole excurrit.*

ν, ν, ν *Magnæ arteriæ ad os ſacrum in duos truncos diſtributio. Verum iſti characteres etiam ſurculos notant, ab humiliori arteriæ regione in oſsis ſacri foramina deriuatos.*

ξ *Interior ramus ſiniſtri trunci iam dictæ diuiſionis.*

o *Interioris rami exterior propago in muſculos excurrens, qui externam ilium oſsis ſedem & cõxendicis articulum integunt.*

Interioris rami ξ notati interior propago in oſsis ſacri humiliorem ſedem, ueſicam & ueſicæ ceruicem, ipſumq; penem: in mulieribus uerò, in inferiorem uteri fundi regionem, & pariter in illius ceruicem ſurculos diffundens.

ξ ξ *Hic etiam arterias appinximus, quarum ſiniſtra ab umbilico hic inter ξ & ς ad interiorem prius commemoratum ramum perinde pertinet, ac ſi uerſus umbilicum ab ipſo deriuaretur.*

ς *Interioris rami ξ inſigniti reliquum, quod ab externo ramo trunci diuiſionis quæ ſupra os ſacrum fit, portionem aſciſcens, per pubis oſsis foramen in crus delabitur, inibi in muſculos pubis os occupantes digeſtum, & ſuo termino cum alia arteria, quæ in quintum femur mouentem muſculum præcipuè digeritur, ac ψ mox ſignabitur, coit, ea ſede qua ω aſcriptum cernis.*

τ *Propago exterioris rami ſurſum ad rectum abdominis ſui lateris muſculum conſcendens, atque præcipua ipſius ſobole umbilici regionē petens, reliquos autem ſurculos tranſuerſim in humiliorem abdominis ſedem diſpenſans.*

υ *Surculus tranſuerſim ſecundum pubis os ad pudenda prorepens.*

φ *Sedes exterioris rami, quà is modò in crus delabitur, ac in uniuerſum crus diſſeminari incipit.*

χ *Ramus maioris crus petentis arteriæ in muſculos propagatus, qui anteriorem femoris ſedem ſibi uendicant.*

ψ *Ramus ad quintum femur mouentem muſculum, & eos qui internam femoris ſedem occupant digeſtus, unoq; ipſius ſurculo cum illius arteriæ coiens fine, quam per pubis oſsis foramen procidere diximus, ac ω inſigniuimus.*

Γ *Ramus in muſculos poſteriorem femoris ſedem obtinentes deriuatus.*

Δ, Δ *Ramuli genu articuli peculiares. Hicq; grandis arteria in poplite reconditur.*

Θ *Grandis cruris arteria poſteriorem tibiæ ſedem petens.*

Ξ *Ramus fibulā amplexātibus muſculis, præcipuè autem ſeptimo et octauo pedē mouētiū oblatus.*

Σ *Arteria inter calcem & interiorem malleolum pedis inferiora ſubiens.*

Π *Arteria ad pedis humiliora accedens, inter calcem & exteriorē malleolū nonnunquā reflexa.*

Φ *Ramuli tibiæ cum calcis articulo proprij.*

Ψ *Propago pedis elatiora accedens.*

Ω *Arteriarum in pedis humiliori ſede diſtributio. Subſequentibus modò duobus Capitibus non ſolum hæc cuius indicem abſoluimus, figura conuenit, ſed etiam huc attinet præter crebras quinti libri & ſexti & ſeptimi figuras, ea quam huius libri fini ſubiungam. cuius characteribus perinde atque hactenus fecimus, in interiori margine utemur.*

VNDE ARTERIA MAGNA PRINcipium ducat, & in quos ramos ipſius aſcendens pars digeratur.
Caput XII.

QVANDO in interiori margine alicubi, præterquam in duobus proximis Capitibus ſcribitur fig. cap. 12. ea ſubaudienda eſt, qua integram arteriæ magnæ imaginem, ante præſens Caput propoſuimus.

Non prolixā de arteriæ magnæ ortu eſſe diſceptationem.

a Tota figura huic cap. præpoſita.

LONGE minor inter medicorum ac philoſophorū proceres de [a] grandis arteriæ, quàm de uenarum neruorumq; principijs eſt diſſenſio. Hippocrates nanq;, Plato, Ariſtoteles ac Galenus pariter cor arteriarum fontem ac originem (uti ſanè eſt) ſtatuunt. Quippe erronea prorſus eſt Pelopis Galeni præceptoris ſententia, arterias docens ſimul & uenas cum neruis è cerebro naſci: non minus ſanè quàm à ueritate ſimul abhorret eius autoris placitum, qui ſpurium tractatulum de uenis, Hippocratis libro de Natura humana interiecit. Quandoquidem, ut cætera taceam, cerebrum uitalis ſpiritus & ſanguinis feruidi ac impetu per corpus ruentis, quemadmodum cor, non eſt principium, ac arteria nullibi quàm [b] ubi è corde pronaſcitur, amplior occurrit. Dein hæc quoque illorū dogma improbant, qui arterias ab extremis ſummisq; corporis partibus nō ſecus paſſim oriri arbitrantur, quàm ſi quis ab extremis arborū uirgulis illarum initiū recenſeret. Verùm etiamſi non philoſophiæ modò, ſed & medicinæ principes cor arteriarū fontem ſtatuerint, nihilominus tamen de cordis ſinu, à quo arteria pronaſceretur, nonnihil inter ſe diſſentiunt, quum hi

Arterias neq; à cerebro neq; extremis corporis partibus naſci.

b A, et fi. 10 li. 6 A.

quidem

Arteriæ ortus sedes.

quidem ex cordis medio sinu, illi autem ex sinistro, arteriam oriri contendunt. Cæterùm hæc dissensio de cordis uentriculis sinibus'ue potius, quàm de arteriarum origine est. ac proinde nos tantum duos cordis uentriculos enumeraturi, postposita omni controuersia ex elatiori sede [c] sinistri sinus cordis, propter ipsius basis centrum, magnã arteriã [d] originem ducere attestabimur, ubi tertiũ uentriculũ ([e] post dextrã uidelicet membranã arteriæ uenalis orificio præfectã) Aristoteles enumerauit, etsi alia Galeni in libro de Dissectione uenarum sit sententia, nisi fortè perperã Dexterioris pro Sinisterioris inibi in Galeni libro legatur. Magna igitur arteria in hoc ortu [f] orbicularis est, ac hîc ipsius amplissima sedes & durior & cartilaginosior cõsistit.

Coronales arteriæ.

Ipsa autem arteria simulatque enascitur, [g] duos graciles promit surculos, qui coronæ prorsus modo cordis basim unà cum coronali uena amplectentes, cordi secundùm ipsius longitudinem [h] ramulos transfundunt, quorum plures ampliores'que inibi se offerunt, ubi cordis substantia crassior uisitur. est autẽ id potissimum in ea cordis sede, ubi sinistrum ipsius sinum continet, & quà septum utrisque sinibus cõmune porrigitur. Coronalium arteriarum ortus post membranulas consistit, quas resumptionem spiritus sanguinis'que ex ipsa arteria in sinistrum cordis sinum prohibere, in sexto libro ostendam. Verùm & si coronalium arteriarum par quodammodo sit amplitudo, ea tamen amplior longior'que cernitur, quæ ex dextro magnæ arteriæ orificij latere originem ducit. una nanque hinc à tergo dextræ mẽbranæ pronascitur, altera autẽ à posteriori eius orificij sede principiũ sibi uendicat, à tergo posterioris mẽbranę à sinistrę interim mẽbranę tergo nulla pronascẽte.

Caudicis arteriæ bipartitio.

Postquam uerò magna arteria coronales deprõpsit, à cordis basis centro sursum quodãmodo [i] sub uenæ arterialis caudice conscendit, ac cordis inuolucrũ [k] perforãs bipartitò scinditur, ac [l] unam ipsius partẽ, quæ grandior est, deorsum ad quintã thoracis uertebrã, & deinde per reliquã dorsi sedem detorquet, in omnes quæ cordi subsunt regiones ramos exhibituram. At minor pars supra cor repositis sedibus distribuenda sursum properat,

Ascendentis partis series, ac primum arteriæ ad sinistri lateris primam costã obliquè tendentis.

ac statim in progressu asperæ arteriæ [m] innitens, ac uenæ cauæ inter membranas thoracem intersepientes substrata, ex sinistro ipsius latere [o] ramum distribuit obliquè sursum ad primam sinistri lateris costam exporrectum, qui quidem quà pulmoni accumbit atque sinistræ thoracem intersepienti membranæ alligatur, nullas deriuat propagines: uerùm simulatque primam thoracis attigit costam, ab humiliori ipsius sede [p] propaginem deorsum diffundit, quę costarum radicibus attensa, in tria quatuor superiorum costarum sinistri lateris interualla singulas soboles spargit: à quibus rursus surculi in dorsalem medullam, & musculos thoraci uertebris'que hîc instratos excurrunt. Cæterùm ab elatiori sede [q] eius obliquæ ad primam costam conscendentis rami, [r] alia enascitur propago nuper commemorata multo amplior, quæ ad septimæ ceruicis uertebræ latus obliquè repens, in huius lateris transuersi processus foramen se inserit, ac deinde per transuersorum reliquarum uertebrarum processuũ [s] foramina conscendens, perinde atque hàc [t] excurrens uena digeritur. Nam in progressu dorsali medullæ surculos deriuat ea subingredientes foramina, quæ neruis emittendis rerum Opifex exculpsit. Deinde & musculis ceruicem hîc occupantibus ab illa propagine ramuli quoque sparguntur. Quod uerò eius reliquum est, simul cum comite uena per [u] foramen in posteriori sede sinistri capituli occipitis ossis insculptum, caluariam subit, atque in [x] sinistrum duræ cerebri membranæ sinum exhauritur. Præter hanc propaginem uertebris exporrectam, [y] arteria quam obliquè ad primam sinistri lateris costam contendere diximus, [z] alia ab anteriori ipsius sede pullulat propago, obliquiori ductu pariter superiora anterioraque petens. Hæc etenim pectoris ossis summum accedens, ac sinistræ thoracem intersepientis membranę adhærens, decliuis perfertur secundùm pectoris ossis sinistrum latus, quà ipsi costarũ coarctantur cartilagines. Hæc propago in eosdem omnino ramos digeritur, in quos [a] uenam hàc repentem dispensari retulimus, præterquam quod nullæ soboles à præsenti propagine cutẽ accedant, nisi forsitan obscurissimæ in mamillę [b] corpus pertingant. Quà enim hæc arteriæ propago pectoris ossi exporrigitur, uerarum costarum cartilaginum interuallis ramos offert, à quibus alij ramuli in musculos assurgunt cartilaginibus incumbentes. Deinde & ab hac propagine in sui lateris membranam quæ thoracis amplitudinem intersepit, & in [c] glandium in iugulo repositum, surculi mittũtur. Quod autem ipsius [d] reliquum est, secundùm sinistrum mucronatæ cartilaginis latus thoracis cauitatem ingreditur, & recto hîc abdominis musculo subnatum, ad umbilici quodãmodo regionem procedit, in progressu utrinque ad partes abdominis ramulos offerens, & iuxta umbilicum in plures dissectum soboles [e] alterius arteriæ terminos respicit, quam huc ab imo sursum contendere docebimus. Vbi [f] arteria obliquè ad primam protensa costam, hactenus cõmemoratas edidit propagines, sinistram aditura axillam, & [g] musculum perforatura dorsi motorum secundi paris sinistrũ, ab ipsius elatiori parte priusquam è thorace penitus labitur, notatu etiã dignæ ma-

c Patet in 11 fi. li. 6. quã conferes cũ 9 figura.
d 4 fi. lib. 6 H. 6 fi. O.
e 9 fig. li. 6 L ponitur post E, & arteria A quoque insignitur.
f A. aut 10 fi. li. 6 S, S.
g B, B, 10 fi. lib. 6 E, E post B, C.
h 6 fi. lib. 6 E, E, à D.
i 6 fi. lib. 6 O sub I.
k 4 fi. lib. 6 H per A.
l i.
m 6 fi. lib. 6 R super Y. aut specta sedulò ulti. fi. præsentis libri.
o D.
p E.
q D.
r F.
s 2 fi. ca. 15 lib. 1 T. 7 fi. x. 8 fig. a.
t fi. 6 ca. N.
u 2 fi. ca. 12 li. 1 f.
x 7 fi. li. 7 Q, Q. 9 fi. T, T.
y D.
z G. & 2 fi. li. 6 D.
a fi. ca. 6 L.
b 25 fig. lib. 5 C, D, D.
c 2 fi. lib. 6 F.
d 6 mus. ta. a, & dein in musculo f notato.
e r.
f D.
g 8 mus. ta. C.

Siniſtra axillam petentis portionis ſeries.

gnitudinis[h] ramum deriuat, qui in poſteriores ceruicem occupantes muſculos ad occipitium uſque diſcinditur, nullibi interim cutem ſubiens. At quum primùm illa arteria thoracis cauitatem, & primam coſtam euicit, iamq́ uicinor axillæ redditur, ex poſteriori ipſius ſede[i] ramum utcunque inſignem ſpargit in cauam ſcapulæ regionem, & eius ſedis muſculos abſumendum. Poſt hunc ex ſuperiori ipſius regione[k] aliam, ſed non adeò craſſam, depromit ſobolem, quæ ad humeri cum ſcapula articulum iuxta ſummum humerum & ſcapulæ gibbum in ramulos digeritur, quorũ unus cum[l] humerali uena ubi adhuc in alto reconditur aliquouſq; prorepit. Huic ſoboli[m] alius ſuccedit ramus, nonnihil demiſſius ab axillam petente arteria enatus, ac in muſculos anteriori thoracis ſedi inſtratos numeroſa propaginum ſobole digeſtus. Dehinc[n] ramuli in glandes axillæ cauitatem opplentes ab hac arteria admodum rari ſparguntur. Quinetiam priuſquam tota arteria in manũ abſumenda feratur,[o] propago quædam thoracis lateri exporrigitur, potiſſimum in[p] muſculum excurrẽs, cuius beneficio brachium quodammodo decliue dorſo adigitur.[q] Quod præſentis arteriæ iam ſupereſt,[r] axillari uena concomitatum, ac in brachium procedens penitiùs occulitur, & primùm[s] graciles ramos internæ muſculorum humerum amplexantium ſedi, & membranis neruos continentibus diſtribuit. Inſuper deorſum ſenſim adhuc prorepens, & continuò[t] interiori axillaris trunco attenſa,[u] aliam emittit propaginẽ, quæ ſecundùm[x] poſteriorem humeri ſedem, quà ipſi cubitum extendentes muſculi adnaſcuntur, obliquè prorepit ad externum humeri tuberculum contendens. Hæc enim propago unà cum[y] uena quam hàc duci retulimus, & dein cum[z] quarto brachium petente neruo ad externam cubiti ſedem pertingit, & ſub muſculorum capitibus aliquouſq; deductus ceſſat, qui hìc ab humeri externo tuberculo principiũ ducunt, & partim radij, partim autem brachialis, partim uerò digitorum motibus famulãtur. Vbi autem ſiniſtræ manus[a] arteria has ſoboles digeſſit, inter[b] duos cubitum flectentes muſculos recondita, ipſisq́ ramulos præbens, ad medium cubiti articuli flexus prorepit, hìc utrinque[c] ramulum ipſi articulo exhibens, & muſculi cubitum flectentis poſterioris[d] inſertioni innitens, hicq́ ſubinde pulſum euidentem edens. Hinc arteria inter[e] muſculum ſecundos quatuor digitorũ articulos flectentem, &[f] illum qui tertio eorundem digitorum articulos flectit, mergitur, ac ubi nõnihil per cubiti internã ſedem prorepſit, bipartitò ſciſſus[g] unum ramum radio;[h] alterum ulnæ exporrigit. Qui ſecundùm radium fertur, cuiusq́ pulſum indies in ægris exploramus, nõ procul à brachialis radice[i] ſobolem deriuat, quæ ſub[k] tendinibus pollicem extendentibus ad ſummæ manus externam ſedem procurrit in[l] muſculos digeſta, qui inter primum pollicis os & poſtbrachialis os indicem ſuſtinens collocantur. Quando ramus radio exporrectus illam emiſit ſobolem, unà cum tendinibus digitos flectentibus[m] tranſuerſum brachialis ligamentum tranſgreditur, & ſub[n] dilateſcente in ſumma manu tendine, ſimiliter ac[o] uena huc pertinens, &[p] neruus quoque illi attenſus in tres ramos diſſcinditur, quorum unus in duas diremptus propagines internam pollicis regionem accedit. Secundus uerò duplici ramo internã indicis ſedem implicat. Tertius autem indiuiſus internum latus interioris medij digiti ſedis conſcendit.[q] Ramus arteriæ qui ulnæ exporrigitur, ſimiliter per tranſuerſum brachialis ligamentum manus uolam ſubit,[r] & duos ramulos minimo digito & totidem anulari, unum autem medio offert, ſed interim nullam ſobolem in externam ſummæ manus ſedem diſpẽſat. quamuis interim[s] unam[t] illis muſculis porrigit, qui externum latus poſtbrachialis oſſis occupant, quo minimus digitus ſuffulcitur. Rami ulnæ exporrecti motum haud manifeſtò percipimus, niſi homo admodũ gracilis ac macilentus, aut magno pulſu præditus fuerit. Quippe Natura ut omnes propemodum arterias, hunc quoq; ramum retinet, tendinibus magis quàm is qui radio exporrigitur, occultatum, atque ita nuſquam earum portionem Natura in cutem conſpicuè emittit, quemadmodum ſoboles à uenis paſſim & frequenter perferri prius commemoratum eſt. Meritò igitur nullam in extremis manibus à foris aliam à nuper dicta, quam pollici ac indici aſcripſimus reperies arteriam, quia ne muſculus quidem unus inibi cõſiſtit. At interna regio quoniam pluribus eſt ſepta muſculis, ideo multas quoque arterias ſibi uendicat. Ad hunc ſanè modum[u] primus arteriæ magnæ partis ſuperiora petentis ramus diuaricatur, qui ad primã ſiniſtri lateris coſtam contendit.[x] Maior autẽ ampliorq́ aſcendentis arteriæ partis portio aſperæ arteriæ[y] innitens, rectà ſurſum ad[z] glandium in iugulo repoſitũ properat. id enim arteriæ huic ſimiliter ac uenæ lectuli modo ſubſternitur, ac ipſius beneficio ramorum ſciſſio iniurijs innoxiè ferendis promptior efficitur. Quum uerò in hunc modum arteria ſurſum tendit, priuſquã elatiorẽ pectoris oſſis ſedem ſuperat, adhuc in thoracis amplitudine in[a] duos impares ramos finditur.[b] Siniſter, qui gracilior eſt (amplus tamen & ipſe) nonnihil obliquè in læuũ deflexus, ſurſum cum[c] interiori iugulari ſecundùm aſperæ arteriæ ſiniſtrũ latus per ceruicem exporrigitur, ipſaq́ ſoporalis eius lateris arteria cenſetur.

Arteriæ ramus, cuius pulſum ante brachiale exploramus.

Naturam arterias recondere.

Series maioris portionis magnæ arteriæ partis, quæ ſuperiora corporis petit.

Siniſtra ſoporalis.

h H. i I. k K. l fig. cap. 6 a, a. m L. n inter L et M. o M. p 10 muſcu. ta. ⊖. q N. r fi. ca. 6 m. s paulo ſub N. t fi. 6 ca. q, q. u O. x 2 fi. cap. 23 li. 1 per Y uerſus P. y fi. ca. 6 p. z 2, 3 fi. ca. 11 lib. 4 ⊖. a N. b 6 muſ. ta. ⊖, r, r. c P, P. d 8 muſ. ta. N muſculi r. e 6 ta. z. f 5 ta. ⊖. g Q. h S. i R. k 11 muſc. ta. u, q, r. l 11 ta. ſ. & 8 ta. Y. m 4 muſ. ta. θ. n 3 muſ. ta. l muſculi π. o à q fi. ca. 6. p fi. cap. 11 lib. 4 cha. 44. q S. r Spectantur hæc iux ta T. s *. t 4 muſ. ta. *, ſ. u D. x V. y 6 fi. lib. 6 R ſuper Y. z 2 fi. li. 6 F. a 6 fi. lib. 6 in X & S. b X. c fi. ca. 6 S. aut ſpecta potius ultimam fi. huius li. hac in ſede.

At

At dexter ramus sinistro crassior, similiter sursum tendit: & simulatque primam thoracis costam contigit, ex dextro ipsius latere[d] arteriã promit in easdem prorsus soboles discissam, quas à[e] ramo, qui sinistræ manui offertur, pullulare scripsimus: ad superiorũ uidelicet costarũ interualla, ad transuersos ceruicis uertebrarum processus, ad pectoris os, ad posteriores in collo locatos musculos: & ut rem in pauca contraham, in eosdem omnino ramos digeritur, in quos sinistræ manus arteriam desinere commemorauimus.[f] Quod uerò maioris dextrique rami adhuc superest, crassitie illi congruit[g] ramo, quem secundùm asperæ arteriæ sinistrum latus prorepere paulo antè diximus, atque is hàc porrigitur, ita ut ille dexter, secundùm asperæ arteriæ dextrum latus sursum conscendit, ac huius lateris soporalem cõstituit arteriam, quæ uti & sinistra καρωτὶς nuncupatur. Quum autem sinistri lateris soporalis arteria (perinde ac dextri etiam) ad fauces usque[h] pertingit, in duos discinditur ramos, quorũ grandior idemque interior fauces subit, ac mox laryngi & linguæ[i] propagines deriuans, ad caluariæ basim[k] properat: priusquam uerò in caluariam mergitur, in duos impares deducitur ramos.[l] Maior per[m] peculiare foramen nulla concomitatus uena, caluariam inibi ingreditur, ubi[n] glandula cerebri pituitã excipiens in quodam ossis cuneum referentis[o] sinu ponitur. Hic ramus mox in ipso ingressu utrinque singulas emittit propagines, ac[p] unam per[q] proprium foramen ad narium amplitudinẽ dispensat, quæ suo extremo inter nasi cartilagines, adeoque ad nasi usque extremũ ita cum aliquot faciei arteriolis deperditur, ut tactu etiam ipsius motum inibi percipiamus.[r] Altera propago in latus sinistrum duræ cerebri membranæ[s] multipliciter discinditur,[t] ipsum autem arteriæ corpus duas illas diffundens propagines bipartitur, & caluariæ basi suffultum, itaque diuisum in anteriora nonnihil tantisper repit, donec denuò ipsum colligatur. Subinde uerò huc usque nõ diuisa, neque collecta rursus, sed simplex prorsus fertur. Vtcunque autẽ sit, siue simplex huc pertingat, siue prius in duas partes diuisa hîc se rursus colligat, inibi[u] insignem utcunque ramum per[x] secundi neruorum cerebri paris[y] foramen ad oculum & interiorem[z] temporalis musculi sedem distribuit. Quod uerò ipsius[a] reliquũ est, durã cerebri membranam[b] perforat, ac[c] partim in tenuem cerebri membranã,[d] partim ad sinistrũ cerebri uentriculũ conscendit, plexũ inibi faciens quem secundinis seu extimo fœtus inuolucro tum comparabimus, quando cerebri uasorum seriem secũdo ab hoc Capite persequemur. Vbi etiam paulo diffusius quæ iam postremo loco cõmemoraui repetam.[e] Alter ramus arteriæ partis, uti dicebam, ad caluariam ductæ, cum[f] coniuge uena in posteriora secundùm caluariæ basim fertur, &[g] ramulum[h] musculis ceruicis uertebrarum anteriorem sedem occupantibus, iuxta primæ secundæque uertebrarum interuallum offert, ac dein caluariam ingreditur: &[i] commune foramen cum[k] sexto cerebri neruorum pari nactus, simul cum uena in[l] sinistrum seu secundùm duræ cerebri membranæ sinum exhaurit. Porrò sinistræ soporalis ad fauces[m] diuisionis[n] exterior graciliorque ramus, genis seu buccis[o] ramulum offert, penitius latitantem.[p] Insuper in duas propagines sectus,[q] unam sinistro tempori,[r] alteram secundùm sinistræ auris posteriorem sedem digerit, pulsum etiam edentes sensibilem. Atque in hunc sanè modum ascendens arteriæ pars in ramos finitur.

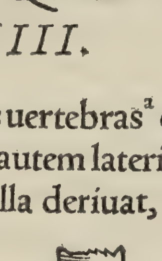
Dextrũ brachium petens arteria.

Dextra soporalis.

Soporalis ad caluariam series.

AMPLIORIS DESCENDENTISQVE MAgnæ arteriæ trunci in suos ramos series. Caput XIII.

TRVNCVS magnæ arteriæ deorsum ad thoracis uertebras[a] explicatus, ab infima ipsius sede qua uertebris incumbit, non autem lateribus, utrinque[b] propagines in octo inferiora thoracis interualla deriuat, quæ similiter ac[c] uenæ cõiuge carentis rami secundùm interualli ductum ad costarum usque cartilagines in ueris costis prorepunt, spuriarum uerò costarum interualla excedũt, in abdominis latera magis quàm ipsæ costæ pertinentes. Ab his propaginibus ramuli in dorsalem medullam per[d] foramina neruorum gratia in uertebris sculpta, ac dein ad musculos uertebris thoracique adnatos sparguntur, pari omnino serie qua uenam cõiugis expertem disseminari superius proditum est.[e] Ipse autem arteriæ truncus uertebrarum corporũ sinistræ sedi quodammodo innitens, deorsum[f] sub septo transuerso quà id undecimæ thoracis uertebræ corpus respicit, extra thoracis amplitudinẽ labitur, ac mox utrobique septo transuerso[g] unam offert propaginem, quæ in plures secta surculos, in humiliorem septi iuxta uertebras sedem præcipuè deperditur, soboles sursum ad septi elatiora adeoque ipsum

HAC figura portionẽ arteriæ à tergo finximus, ut aliquo pacto series proponeretur, qua hæc ramos costarũ interuallis ex posteriori ipsius sede digerit.

Ad inferiora costarũ interualla arteriæ.

Ad septum transuersum arteriæ.

d Y. e D, cùm cuius characteribus cõferes arteriam Y insignitam. f Z. g X. h a. i c. k d. et fi. ca. 14 B. l fig. ca. 14 L. m 2, 3 fi. ca. 12 lib. 1. X. n 16. fi. lib. 7 A. o 3 fi. ca. 12 li. 1 M. p fig. ca. 14 f. q 3 fi. ca. 12 li. 1. Y. r fig. cap. 14 r. s 1 fig. lib. 7 D, D. t fig. ca. 14 q diuiditur in u, u. quæ coeũt in α. aut specta 16 fi. li. 7. u fig. ca. 14 x. x 14 fi. li. 7 G. y 1, 3 fi. ca. 12 li. 1 G. z 4 musc. tab. r. a fig. ca. 14 α. b fi. 15 lib. 7 C. c fig. ca. 14 β. d fig. ca. 14 γ. aut 6 fig. li. 7 G, N. e fig. ca. 14 1 δ B. f eiusd. fi. C. g eiusd. fi. φ. h 8 muscul. tab. A, B. i 2, 3 fig. ca. 12 lib. 1 c. k 14 fi. lib. 7. N. l 9 fi. lib. 7 T, T.

a m a. b n b. c o e. d p f. e q g. f r h. g d i. h b k. c fi. ca. 6 F, F educit G, G. d fig. cap. 14 li. 1 Q. e i. f 7 musc. ta. g in Δ. g l.

Arteriæ magnæ ramio mẽtum, iecur, bilis uesiculã, uentriculum, lienem, duodenũ et coli partem accedentes.

ipsum cordis [h] inuolucrum quà id septo adnascitur spargens. Post commemoratas propagines magna arteria, ex elatiori sui corporis sede,[i] unum promit truncum, ramos in uentriculum, iecur, bilis uesiculam, lienem, omentum, & duodenum intestinum, & colon quoque ubi uentriculo id exporrigitur, ad hunc modum offerentem. Præsens truncus simulatq; [k] prodijt, elatiori sede inferioris membranæ omenti suffulcitur, ac in duos magnitudine propemodum æquales ramos diremptus, hũc [l] qui gracilior paulò est dextrorsum,[m] illum uerò qui modicè amplior uisitur sinistrorsum mittit. Dexter ramus uenæ portæ in [n] glandoso corpore, quod sub uentriculi posteriori sede huic omenti membranæ intertextum cernitur, adnexus, sursum ad iecoris cauum contendit, in medio ductu ex humiliori ipsius sede [o] surculum inferiori omenti membranæ, ipsiq; adeò colo intestino hîc deriuans. Post hunc ab elatiori parte [p] sobolem uentriculo exporrigit, quæ in posteriorem ipsius sedem qua is dorsum spectat, pauculis ramulis digeritur. Ex humiliori rursus sede, dexter arteriæ ramus ad iecoris cauum tendens, duas denuò profert soboles.[q] Vnum cum uenæ portæ ramo intestino diffundit, quod duodenum appellamus, secundùm cuius mediam longitudinem & aliquousque ad ieiuni intestini initium ea soboles porrigitur. [r] Altera nuper commemorata paulo amplior, ad dextram fundi uentriculi sedem retorquetur, & superiori omenti membranæ innexa, ex elatiori sede in anteriora & posteriora fundi uentriculi ramulos frequenti sobole spargit, perinde ac ab inferiori sua sede alias in omenti superiorem membranam ducit. [s] Atque hæc arteriæ cum portæ uenæ ramo hàc ex porrecto ad medium fundi uentriculi cessat. Quod uerò dextræ arteriæ rami adhuc superest, postquam ab eminentiori [t] duos insigniter exiles surculos bilis uesiculæ transmisit, in [u] ramulos aliquot sectum ad iecoris cauum terminatur, non admodum altè in iecoris substantiam disseminatum. [x] Sinister ramus ab arteriæ caudice prodiens, quem [y] dextro modicè crassiorem esse dicebamus, inferiori quoque omenti membranæ ipsiusq; glandoso corpori committitur, coniungens se uenæ portæ ramo, in tot quot ille soboles digerendus. Mox enim præsens arteriæ ramus ab eminentiori sede [z] propaginem uentriculo qua dorso innititur offert, quæ primùm [a] sobolem unam utrinque in mediam uentriculi sedem eius quæ dorso incumbit regionis exporrigit. deinde sursum ascendens, uenæ portæ [b] modo superius uentriculi orificium coronæ instar appositissimè [c] cingit, ramulos uentriculi corpori & graciles surculos stomachi termino, quo is uentriculo continuatur, distribuens. Inter reliquos autem ramos [d] unus secundùm uentriculi superiora dextrorsum exporrectus, uentriculi humilius adit orificium, surculos quoque in progressu anteriori & posteriori sedibus uentriculi depromens. [e] Sinister arteriæ ramus lienem potissimum accedens, ab humiliori ipsius sede [f] propaginem in inferiorem omenti membranam diffundit, quæ paulo post exortum in duos ramos inuicem ualdè diductos discinditur, numerosam arteriarum sobolem deorsum in nunc dictam omenti membranam & colon intestinum propagantes. Hac edita propagine, [g] sinister ille arteriæ ramus sinistrorsum magis ducitur, & uenæ ipsi attensæ ritu in duas diffunditur arterias: & hæ rursus in alias tantisper dirimuntur, donec [h] frequenti ramorum serie lienis cauo secundùm rectam lineam implãtentur. Priusquam uerò omnes arteriæ in lienem cessent, ab humiliore parte eius quæ demissiorem lienis sedem adit, plerunque [i] ramulus inferiori membranæ omenti offertur. Deinceps ab illa arteria, quæ infimæ lienis arteriæ proxima est, priusquam hæc in lienem deperditur,[k] propago pullulat, quæ superiori membrana omenti suffulta, dextrorsum ad uentriculi fundum contorquetur, sinistramq; uentriculi fundi sedem perreptans, geniculatim ramulos anteriori & posteriori sedibus, ac dein superiori membranæ omenti soboles spargit. Item ab alijs lienem adeuntibus arterijs [l] ramuli enascuntur, qui sinistrum uentriculi latus illo prorsus modo adeunt, quo à uenis lienem petentibus propagines eòdem pertinere, superiùs commemoratum est. Cæterum à magnæ arteriæ corpore, paulo inferius quàm [m] truncus cuius iam seriem absoluimus, principium ducit, ab elatiori quoq; corporis parte [n] alia promitur arteria, quæ in superiorẽ mesenterij sedẽ in plurimas soboles diffusa, uenæ portæ modo excurrit in ieiunum, & ilium & coli intestini partẽ, quæ à iecoris cauo ad dextrum renem usq; pertinet. Post hanc inferiùs paululum ab utroque magnæ arteriæ latere, [o] ampla educitur arteria in sui lateris renem,[p] queadmodum & uena, transuersim prorepens. Hæ arteriæ in renes integræ ab sumuntur, uixq; uenarum modo ramulos notatu dignos in [q] pinguem renum tunicam disseminant. Insuper ab arteria sinistrũ renem accedente, ac demissiùs plerunq;, quàm ea quæ sinistro reni offertur, principium sumente,[r] seminalis arteria nõ enascitur, sed frequentissimè (ut & dextri testis [s] arteria) ab arteriæ magnæ corpore originem ducit. Aliquantulo enim humiliùs quàm dextræ seminalis uenæ [t] initium à caua exurgit, ab anteriori arteriæ magnæ sede seminalium arteriarum [u] exortus pendet, quæ ipso ortu inuicem sunt conterminæ: ac dextra quidem

Præcipuam mesenterium accedens arteria.

Renum arteriæ.

Seminales arteriæ.

h 3 fi. lib. 6. C,D,E,F,G. i Specta simul cum integra delineatione figuram illius indici insertam m. k 3 & 4 fi. lib. 5. B, unde etiam huius arteriæ seriem petes uenæ portæ ramis exporrectam. l n. m u. n 3,4 fi. lib. 5 x,x. o o. p p. q q. r r. s 2 fig. lib. 5. R ad T. aut 14.15 fi. lib. 5 c. uerùm si hæc in quinto libro spectare uisum est, recurrito ad marginem portæ descriptionis, ne hic nimius in notando sim. t s. u t. x u. y n. z ε. a γ. b 14,15 fi. li. 5. d. c ζ. d α. e u. f β. g u. h δ,δ. i γ. k ι. l ſ. m m. n ſ in integra arteriæ delineatiõe. dein cõsules 3,4,6,7,8, aliquotq; sequentes lib. 5 figuras. o κ,θ. p 22,23 fi. li. 5 m,n. q 20 fi. lib. 5 T,V. r κ,κ. s ψ. t 22,23 fi. li. 5 u. u earundem fig. κ.

cauæ

cauæ uenæ corpus [x] transcendens, dextræ seminali uenæ attenditur, quousque pubis os superãs, ac ex magna peritonæi cauitate excidẽs, ipsi uenæ permisceatur, atque cum illa anfractus gyrosque efformet, quorum basis humilior'ue sedes superiori testis regioni implantatur, ac testis substantiæ & hanc proximè inuoluenti tunicæ ramos præbet. Ad hunc quoque modum sinistra seminalis arteria sinistræ congreditur uenæ, & in mulieribus quoque [y] arteriarum series [z] earundem uenarum distributioni penitus congruit. Vt scilicet [a] media arteriarum pars in testes adeat, seminaliaque uasa constituat, [b] altera autem fundum uteri implicet. Enarratis hactenus propaginibus, [c] alia succedit, inferiùs quàm seminales arteriæ, ab anteriori etiam magnæ arteriæ sede principiũ ducens, & in humiliorem mesenterij sedem distributa. Quandoquidem hæc in colum intestinum, quà à liene ad rectum usque intestinum prorepit, ac dein in ipsum quoque rectum imprimis digeritur. A' posteriori autem seu inferiori magnæ arteriæ sede, qua hęc uertebris committitur, geniculatim [d] ramuli utrinque ad singulas lumborum uertebras promuntur, qui in dorsalem medullam & musculos uertebris hîc adnatos excurrrunt. Atque huiusmodi ramuli inuicem ferè amplitudinis ductusque specie conueniunt, si modò [e] unicam utrobique propaginẽ exceperis, quę quum cæteris insignior multoque crassior sit, ac iuxta sacri ossis summum præcipuè prodeat, nõ solùm musculos uertebris attensos accedit, uerùm transuersim per peritonæum abdominisque musculos ad latera usque abdominis exporrigitur. [f] Hactenus magna arteria in lumborum regione uenæ cauæ sinistro lateri succubuit. quum uerò sacri ossis principium attingit, uenamque conscendens, in [g] duos grandes truncos instar Y ad hunc modum ⅄ inuersi bipartitur. Fit uerò situs huius permutatio propter arteriæ dignitatem. Quum enim hæc dignior nobiliorque censeatur, non immeritò ipsam magis quàm uenam recondi, occultari, & in alto corporis ferri, ac demum iniurijs ferendis pertinacem effici, sagax rerũ Opifex uoluit. Ne uerò hîc ab excarni ossis sacri initio in dorsi motibus arteria promptè lædatur, superpositã prius arteriam inibi uena superiorẽ esse, illamque hanc conscendere uoluit, ut uena instar substerniculi cuiusdam arteriæ subderetur. [h] Cæterùm priusquam uenę cum arterijs in crus delabantur, quum iam sacrum os uasa superarũt, uenæ arterijs superiores uehuntur: arteriæque quoniã digniores sunt, sub uenis reconduntur. Rami uerò qui à magnæ arteriæ supra sacri ossis initiũ diuisione prodeunt, uenarum ramis exactissimè correspondent. Si [i] exiguos fortè surculos secluseris, qui ab humiliori arteriæ sede, quà hæc primùm bipartitò scinditur deorsum ducti, ac osse sacro suffulti, ipsius [k] foramina subeunt, hac dorsalem medullã posterioremque sacri ossis sedem petentes. Atque hæ interdũ adeò insignes occurrerũt, ut sectionũ rudes has uenas esse arbitrarentur, quæ in recti intestini fine, seu anum desinentes, fæculentũ sanguinem nonnunquã expurgarent. [l] Sinister itaque, quemadmodum & dexter huius supra os sacrũ factæ diuisionis trũcus, nõ procul à diuisione in duos grandes partitur ramos, quorũ [m] interior [n] exteriori gracilior est: ac ilico duas à se diffundit propagines, quãrũ [o] unam rursus interiorẽ, [p] alterã uerò exteriorem doctrinæ studio nõ ineptè appellabis. Exterior simul cum [q] uena inter sacrũ os & ilium os, quà hæc inuicem dehiscunt, in exteriora transuersim exporrigitur, & frequenti utcunque sobole musculos ilium os amplexantes, ipsumque adeò coxendicis articulũ implicat. Anterior autẽ in uiris uesicę fundo, & ceruici ipsius seu peni, & paucas admodũ etiam podici soboles dispensat. In mulieribus uerò, quibus hæc [r] propago grandior uisitur, in humiliorem fundi uteri regionem numerosa serie distribuitur. Neque is uteri duntaxat insitũ calorẽ refocillat, sed & fœtus quoque, quando is utero geritur. Dein hæc propago præter uterũ, etiã muliebrẽ uesicã, & uteri ceruicẽ ramulis quibusdã intertexit. Quod interioris rami qui binas nunc explicatas eduxit propagines [s] reliquũ est, deorsum repit, sui lateris [t] arteriam, quæ in umbilicũ fertur, admittẽs. [u] Arteriæ etenim ab umbilico secundum fundi uesicæ latera deorsum ductæ, ac in natis hominibus coriaceæ inanesque redditę, in sui lateris ramum inseruntur, [x] ipsi'ue continuãtur, quem modò ab interiori illo ramo reliquũ esse deorsumque ferri dicebã. Is nanque nõ minus quàm uena ipsi attensa pubis ossis [y] foramen petit. Priusquã uerò id transit, [z] propaginẽ assumit ab externo trunci ramo, ubi is iam in crus est prolapsurus. Præsens itaque ramus ea propagine adauctus, per pubis ossis foramen ducitur, & in musculos foramen id occupantes, & illos qui à pubis osse principiũ sumunt dispergitur, perinde ac [a] uena pubis ossis foramen transiens. Ac quemadmodũ hęc iuxta mediũ longitudinis femoris extremo quodam ipsius surculo alteri uenæ in [b] quintũ femur mouentiũ musculum dispensatæ [c] cõmiscetur, ita sanè & præsens arteriæ ramus suo fine cum alia [d] coit [e] arteria, quam illi musculo à maxima crus petente arteria distribui non ita multo pòst subijciam. Exterior nanque ramus sinistri trunci eius [f] diuisionis, quam supra os sacrum fieri dicebã, per inguina in læuum crus [g] descendit: anteaquàm uerò peritonæum permeat, [h] propaginem sursum peritonæo exporrigit, [i] quæ ad rectum abdominis sui lateris musculum accedens, surculos in conterminas sedes transuersim utrinque digerit.

x eisdẽ spectatur figuris, uti & subsequentia plæraque.
y 25 fi. lib. 5 g, h.
z eiusdẽ fi. d, e.
a eius. fig. o.
b eius. fig. n.
c λ. et 20 fi. lib. 5 k.
d μ, μ.
e inferius μ
f Ostendũt hæc 20, 22, 23, 25 fig. lib. 5.
g ν, ν.
h Hæc ut et totam quoque arteriæ seriem ab ultima petes fig.
i sub ν, ν, ν.
k 1 fi. ca. 18. lib. 1. cha. 2, 3, &c.
l sinistrũ ν.
m ξ.
n à ν ad φ.
o π.
p ρ.
q fi. cap. 6 τ.
r 25 fi. libri 5 y.
s ς
t ς, ρ.
u 2 fi. lib. 5. K, L.
x inter ξ & ς.
y 1, 2, 3, fig. cap. 29 lib. 1 r.
z accedit ad ς.
a fi. ca. 6. υ
b 8 musc. ta. φ, C.
c fi. ca. 6. χ
d ω.
e ψ ortum à φ.
f ν, ν.
g φ.
h τ.
i 6 musc. tabul. cad f.

Ad humiliorẽ mesenterij sedem arteria.

Ad lumborũ uertebras & carnes.

Arteriæ magnæ supra sacrumos diuisio, arteriæque super cauam ascensus.

Truncorum diuisionis supra os sacrum factæ, series.

Arteria pubis ossis foramen transiẽs.

ipſe autem ſurſum ad umbilici uſque regionem properans, in ramulos diſſcinditur,[k] qui arteriæ eódem à pectoris regionibus tendentis ramulos ſpectant, ac mamillarum cum utero cõmunionem (ſi modò arteriarum beneficio aliqua fit) præbent. Quum uerò grandis arteria in crus deſcendens peritonæum ſuperauit,[l] ramulum ad pubis oſſiũ commiſſuram mittit, qui exiguus eſt, neq; ut eò tendẽs[m] uena in multas ſoboles diſpergitur, quarũ ne una quidẽ cutẽ ſubit, niſi forte exilis quæpiam in penis[n] inuolucrũ diffundatur. In crure aũt,[o] arteria modò uenæ ſubiecta, ipſaq; uena ueluti propugnaculo munita,[p] ramũ in anteriores femoris os amplexantes muſculos digerit, qui etiamſi in frequẽtes ſcinditur ſoboles, nullam tamen cuti exporrigit. Deinde à grandi arteria[q] alius educitur ramus, in quintum femur mouentẽ muſculum, & eos qui internam femoris ſedem occupant muſculos, ad genu uſq; quodammodo in propagines ſparſam, & quadam ipſius ſobole illius[u] arteriæ extremo[s] commixtam unitamq;, quam per pubis oſſis foramen in crus pertingere ſcripſimus. Cæterùm ipſa grandis arteria ſenſim deorſum prorepens, ſecundùm femoris os ita conuoluitur, ut ab anteriori inguinum ſede[t] inter duo inferiora femoris capita in poplite conſiſtat, nuſquã non[u] uena grandiori quę crus accedit concomitata. In hoc per femoris poſteriora deſcenſu, arteria[x] propaginem educit, quæ in muſculos poſteriorem femoris ſedem occupantes excurrit, & aliquouſq; cum illis uenarum[y] propaginibus deducitur, quas uenam efformare docui, quæ per genu flexũ ſeu poſteriorẽ ipſius ſedem in ſurę cutem ſparſa ſobole pertingit, arterię interim nulla propagine ad cutẽ emergẽte. At grandis arteria in ipſo poplite, uti diximus, recõdita,[z] utrinq; propaginẽ emittit in alto quoq; occultatam, & in genu articuli latus penitiùs digeſtam. Vbi uerò arteria tibiam ſubire incipit, ab externo ipſius latere[a] ramum diffundit, qui fibulę exporrectus inter ſeptimum & octauum pedis motus autorum[b] muſculos reconditur, atq; in reliquos qui anteriorem tibiæ ſedem ſibi uendicant, ſoboles ultra medium longitudinis tibiæ digerit. ipſe autem arteriæ[c] truncus inter capita[d] duorum primorũ pedem mouentiũ muſculorũ repens, inter[e] quartũ pedis motuũ opificem muſculum, et[f] duos quorum beneficio ultimi digitorũ flectuntur articuli, ac[g] quintũ pedẽ mouentium occultatur, neq; multum à[h] ligamento membraneo fibulam tibiæ oſſi ſecundùm totam fibulæ longitudinẽ colliganti diſtat, & ſub medio longitudinis tibię in duos[i] ramos dirimitur, quorum interior inter calcem & tibiæ os pedis inferiora ſubit, unà cum muſculorum tendinibus humiliora pedis hàc petentibus. In deſcenſu interior ille ramus[k] ſurculum tali cum tibia articulo offert. In pedis uerò planta inter[l] muſculum ſecundos quatuor digitorum articulos flectentem, &[m] tendines qui tertios articulos flectunt[n] repoſitus, in duas primùm partitur ſoboles, quarum una duplici ramo inferiorem pollicis adit ſedem: altera uerò in progreſſu in duos ſurculos digeſta, unum ad indicem deriuat, in duos tamen prius deriuatum ramulos: alterum uerò ſurculum interno lateri inferioris medij digiti ſedis, indiuiſum offert.[o] Exterior ramus illius quæ ad medium longitudinis tibiæ fit diuiſionis, inter fibulam & calcem pedis inferiora accedit, unà cum tendinibus ſeptimi & octaui pedem mouentium muſculorum. atque hic in duos minimos digitos & externum latus medij digiti diſſeminatur: in ipſo autem ad pedis inferiora progreſſu, tali cum tibia articulo[p] propaginem præbet, &[q] aliam hac longè grandiorem digerit,[r] ſub interiori malleolo ad principium illorum muſculorum qui pollicem & tres digitos ipſi proximos in externum latus abducũt. Hæc propago in ſuperiori pedis ſede motum etiam edit tactu ſenſibilem. Verùm ut uenarum pedem ſubeuntium ſeriem uariari ſuo loco relatum eſt, ita ſanè & arteriæ diſtributio inibi diſcrepat: quippe interdum, neq; id infrequenter[s] obſeruabis omnibus digitis ſurculos offerri, ab illo ramo quem pedis inferiora inter calcem & tibiam petere diximus, illo qui fibulæ exporrigitur plantam non accedente. at tunc ab arteria in poſteriori tibiæ ſede recondita, grandis ramus per[t] membraneum ligamentum tibiæ oſſi fibulam, quà hæc oſſa inuicem dehiſcunt colligans, in anteriorem tibiæ ſedem pertinet: atque inter eius ſedis muſculos occultatus, unà cum eorundem tendinibus per[u] tranſuerſum ligamentum in anteriore tibiæ ſede conſpicuum, in ſuperiorem pedis regionem deriuatur, muſculis illis qui digitos in externum latus abducũt, quodammodo reconditus. Atq; hic ramus interdum ligamentũ id membraneum tranſit, mox ſub genu articulo, ubi tibiæ os à fibula primùm dehiſcere incipit, interdum uerò iuxta inferiorem tibiæ ſedem, prout nimirum[x] ramus quem arteria tibiam ſubiens, uerſus octauum & ſeptimum pedem mouentes muſculos digerit, aut demiſſiùs fertur, aut elatiùs in ramos diſſectus ceſſat, aut etiam prorſus deeſt. utrumq; enim accidere reperi, quum ſummo ſtudio non arteriarum ſolùm, ſed & uenarum neruorumq; ſeriem primùm diſcere, ac ſubinde tum priuatim, tum publicè oſtendere, ac demum hîc uerius quàm elegantius deſcribere ſum conatus.

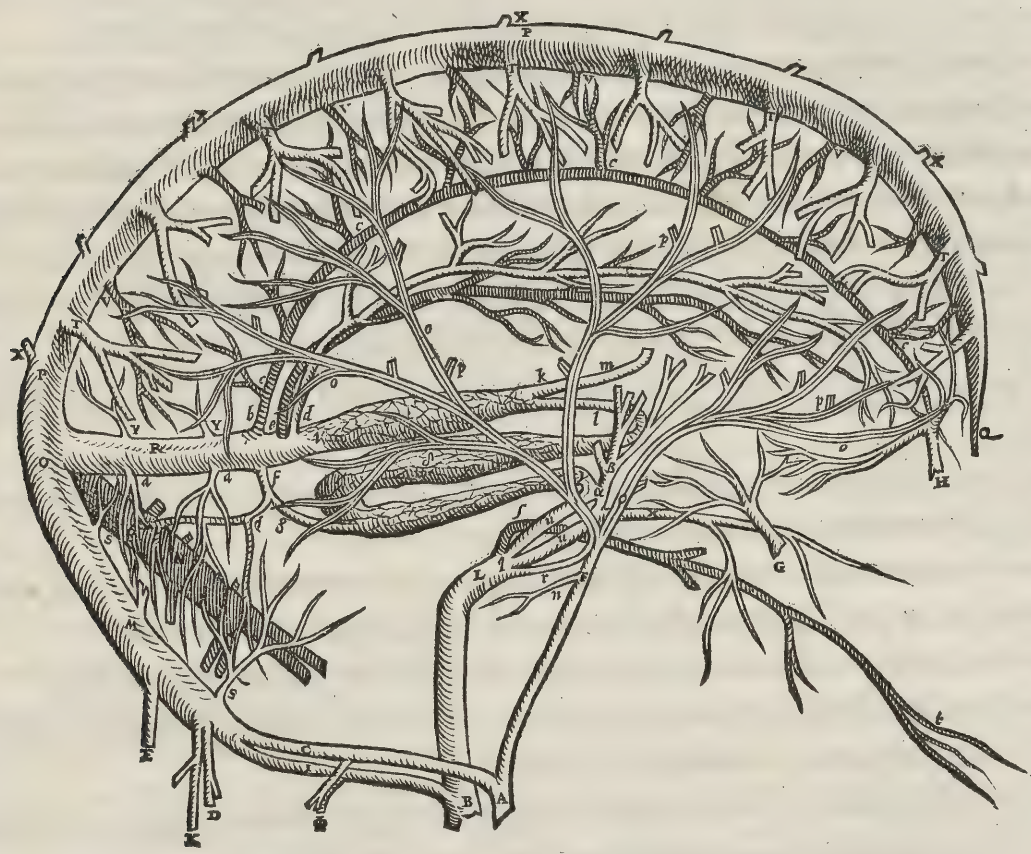
Arteriæ in crure ſeries.

l ν. *m* fig. ca. 6. Δ. *n* 20 fi. lib. 5 r. *o* φ. uerùm ſpecta interim ſedulo uniuerſum crus ultimæ fig. *p* χ. *q* ψ. *r* ς. *s* ω. *t* 1 fi. ca. 30 li. 1. I. *u* fi. ca. 6. inter Ω & Θ. *x* r. *y* fig. ca 6. charact. 3, 4, dein charact. 6. *z* Δ, Δ. *a* Ξ. *b* 6. muſ. ta. Φ, Ψ. *c* Θ. *d* 12 muſ. tabul. Φ, Ψ. *e* 13 ta. Ψ. *f* 14 ta. Δ, Ξ. *g* 15 tab. D, E. *h* 15 tab. T. *i* Σ, & Π. *k* Φ. *l* 14. muſc. tab. Θ. *m* 14 tab. Δ, δ & θ. *n* Ω. *o* Π. *p* Φ. *q* Ψ. *r* 6 muſcul. tabul. ſub ω ad Ω. *s* Vti hîc ſcribitur, ultimam delineaui figuram. *t* 15 muſ. ta. T. *u* 1 tab. Δ. *x* Ξ.

VENARVM

VENARVM ARTERIARVMQVE cerebri ſeries. Caput XIIII.

DECIMIQVARTI CAPITIS FIGVRA.

DECIMIQVARTI CAPITIS FIGVRAE eiuſdemq́ characterum Index.

PRAESENTI figura nuda uaſorum cerebri delineatio proponitur, à uenis arterijsq́ incœpta, priuſquã illæ penitus in caluariã merguntur. Cæterùm ſi fortè hæc tabula ſingula cerebri uaſa nõ ad amuſsim oſtendat, eã nihilominus quò res alioquin difficilima minori negocio oculis ſubijciatur, ac à ſtudioſis in diſſectionibus prõptiùs obſeruetur, nõ mediocriter accõmodatulã mihi perſuadeo. Ne autem ramorũ frequentia pleraq; obſcurarentur, unius duntaxat lateris uaſorum ſeriem (niſi quandoque res ſecus exigat) delineatam conſpicis, haud præteriens omnes propemodum ſeptimi libri figuras huc quoq; ſpectare, ac ab interiori margine ad illas lectorem ablegandum, perinde atq; ad figuram huius libri calci inſuendam.

A Interior iugularis, quà iam caluariæ proxima eſt.
B Soporalis arteria.
C Secunda uena.
D Prima caluariam petens uena.
E Quarta uena.
F Tertia uena.
G Quinta uena.
H Sexta uena.
I Secunda arteria.
K Prima caluariam ingrediens arteria.
L Tertia arteria.
M Dexter, ſeu primus duræ cerebri membranæ ſinus.
N Siniſter duræ cerebri membranæ ſinus, quem ſecundum nuncupamus.
O Primi & ſecundi ſinuum congreſſus.
P,P Tertius duræ membranæ ſinus.
Q Tertij ſinus finis oſſeo commiſſus ſepto, quo olfactus organorum ſedes interdiuiduntur.
R Quartus duræ membranæ ſinus.
S,S Ductus à dextro ſinu pullulantes, ac in duræ tenuisq́ membranarum ſedes, quæ illis proximæ ſunt, excurrentes.
T,T Ductus ex tertij ſinus latere in tenuẽ diffuſi membranã, quos ſolùm abtrũcatos depingere licuit.
V,V Ramuli ab infimo tertij ſinus angulo in eam duræ membranæ partem deriuati, quæ dextram cerebri partem à ſiniſtra ſeiungit.
X,X Tertij ſinus ſurculi cum illis commiſsi uaſculis, quæ per uerticem caluariam ſubingrediuntur.

Y,Y Exiguæ

Y,Y *Exiguæ propagines ab elatißimo quarti ſinus angulo, in duræ membranæ ſedem aliquouſq; excurrentes, quæ dextram cerebri partem à ſiniſtra hîc ſupra cerebellum interdiuidit.*

a,a *Ductus à dextro quarti ſinus angulo deprompti, qui in duram cerebri membranā, quà cerebello hîc incumbit, ac dein in tenuem & cerebelli & cerebri membranam diffunduntur.*

b *Ductus à quarto pendens ſinu, ac ſecundùm totam longitudinem, humilioremq; ſedem eius duræ membranæ partis propagatus, quæ dextram cerebri partem à ſiniſtra dirimit.*

c,c,c *Surculi ſurſum à commemorato iam ductu in dictam quoq; duræ membranæ partem deriuati.*

d,e *A quarto ſinu propagati ductus, qui uenarum prorſus modo tenui membrana ſuffulti, ſecundùm cerebri longitudinem ſupra calloſum cerebri corpus ducuntur. Ac unus quidem qui d inſignitur, parti dextræ cerebri attenditur. Alter uerò e notatus, ſiniſtræ parti exporrigitur.*

f *Ductus à quarti ſinus humiliori ſede in tenuem cerebelli membranam propagatus.*

g *Ductus f notati propago per cerebri anfractus gyroſq; in humillimam dextri cerebri uentriculi ſedem pertingens, ac cum hâc aſcendente arteria, quam y notabimus, coiens.*

h *Ductus f notati propago retrorſum repens, ac multifariam in tenuem cerebelli membranam diſſectus.*

i *Præcipua quarti ſinus propago, ſub cerebri corpore fornicis cameræ'ue modo extructo, ad interiorem uſq; ſedem tertij uentriculi cerebri procurrens.*

k *Propaginis i notatæ in duas partes diſſectio. in qua l partem indicat dextro exporrectam ce-*
l,m *rebri uentriculo, m uerò eam quæ ſiniſtrum adit, hicq; abtruncata cernitur.*

n *Tertiæ caluariam ingredientis uenæ ſurculus, ad auditus organum exporrectus.*

o,o,o *Series ſinus duræ membranæ, in quem tertia uena exhauritur, cui perpetuò ſinus attenditur, in quem tertiæ arteriæ ramus r notandus abſumitur.*

p,p *Propagines eorū quos iam ultimo cōmemorauimus ſinuum, in tenuem cerebri membranā ſparſæ.*

q *Diuiſio tertiæ & maximæ caluariam ingredientis arteriæ, ſimulatque in caluariæ amplitudinem mergitur.*

r *Ramulus tertiæ arteriæ, qui in duræ membranæ ſinum abſumitur, atq; ſecundùm cerebri latera excurrit, o,o,o notata.*

ſ *Ramulus per proprium foramen in narium amplitudinem digeſtus, & quod am ſurculo t inſigni-*
t. *to naſi extremum accedens.*

u,u *Duo grandes rami eius diuiſionis, cui q inſcribitur.*

x *Propago ex grandium illorum ramorum, quos u & u notauimus, coitu per ſecundi paris neruorum cerebri foramen ad oculos potiſsimùm excidens.*

α *Propago craßior dicti modò congreſſus, quæ duram cerebri membranam perforat, ac mox in duos ramos bipartitur β & γ inſignitos.*

β *Ramus propaginis α notatæ, in tenuem cerebri membranam frequenti ſobole hîc diſperſus.*

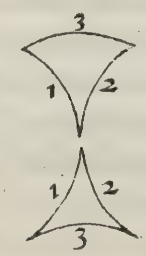
γ *Ramus propaginis α inſignitæ, dextrum accedens cerebri uentriculum, & plexum efformans,*
δ *qui extimo fœtus inuolucro confertur, quiq; hîc δ notatus conſpicitur.*

Sex uenæ caluariam ex altero latere ingredientes.

DVM ſuperius uenæ ramos caluariæ baſim ingredientes recenſerem, utrinque ſex eos obſeruari relatum eſt. Arteriarum uerò ſeriem perſequens, utrobiq; etiam tres arteriarum propagines caluariam ſubeuntes enumeraui. Ac [a] prima quidem illius enarrationis uena, propago ea cenſebatur, quæ per tranſuerſos ceruicis uertebrarum proceſſus conſcendens, caluariam petebat. Secunda ac tertia internæ iugularis uenæ [b] rami erant, [c] unus qui cæteris caluariæ immiſſis uenarum propaginibus craſſior ampliorq; uiſitur: ac per [d] grande foramen, quod etiam [e] ſexto cerebri neruorū pari paratum eſt, caluariam ingreditur, prius [f] propaginem in anteriorem uertebrarum ſedem uerſus primam et ſecundam ceruicis uertebrā diffundens. [g] Alter [h] peculiari foramine iuxta tertij quartiq; [i] parium cerebri neruorum inciſo utens, caluariam citra arteriæ conſortium ſubit. [k] Quartam uerò uenam externæ iugularis ſobolem eſſe ſcripſi, quæ [l] priuato foramine caluariam petit, [m] ubi λ imitans ſutura poſtremæ parti temporis commiſſuræ iungitur. [n] Quinta demum illa eſt, quam per [o] foramen [p] ſecundo cerebri neruorum pari in caluariam porrigi dicebam. [q] Sexta autem & ultima caluariam ſubintrat per foramen in octauo capitis oſſe exſculptum, quod eorum

a D. fi. cap. 16 N. ulti. fi. ſ.
b ulti. fi. i. à δ educti.
c C.
d 2,3 fi. ca. 12 li. 1 C.
e 14 fi. li. 7 N.
f Φ.
g F.
h 2,3 fi. ca. 12 lib. 1 R iuxta Q.
i 14 fi. li. 7 I, K.
k E. ulti. fi. λ.
l 2,3 fi. ca. 12 li. 1 g
m 4, 5 fig. ca. 6 li. 1 C.
n G. ult. fi. alter ramus μ.
o 1,2 fi. ca. 12 li. 1 G.
p 14 fi. li. 7 G.
q H. ulti. fi. alter ramus μ.

rum[r] foraminum quæ odoris gratia cælari putamus, maximè anticum & grandius quoque cernitur.[s] Prima arteria quum magnæ arteriæ seriem persequerer, illa occurrit, quæ unà cum prima caluariam subeunte uena, per transuersos ceruicis uertebrarum processus sursum attollitur, atque simul per idem foramen cum iam dicta uena in caluariam mergitur. Cæterùm secunda & tertia,[t] rami soporalis arteriæ censebantur.[u] Vnus, quem uenæ coniunctum per foramen nerui sexti paris cerebri caluariam ingredi, atque[x] propaginem ad anteriorem ceruicis uertebrarum sedem deriuare dictum est.[y] Alter uerò, qui commemorato nuper ramo amplior apparens, absque uena comite per[z] proprium sibi foramen caluariam petit. Atque huiusmodi ferè arteriarum uenarum'que in altero tantum latere caluariam subeūtium est numerus: qua autem ratione & serie inuicem committantur & coëant, rursus'que dirimantur, ac uariè in cerebri membranas excurrant, hîc enitar persequi, id ante omnia monens, nullam prorsus uenam aut arteriam in cerebri[a] substantiam ad eum modum intexi, quo pulmonibus, lieni, iecori, & plerisque etiam musculis eiusmodi uasa implicari nouimus. Nam uasa cerebri membranis duntaxat contenta, passim cerebro accumbunt, uix'que ullibi ipsius substantiæ adnascuntur, quemadmodum in sermonis progressu audietur diffusius.[c] Dura igitur cerebri membrana ubi quadam ipsius[d] portione inter dextram et sinistram cerebri partem consistit, ac deinde[e] ubi inter cerebrum & cerebellum implicatur, penitiusque uelut septum quoddam subintrat,[f] sinus quosdam exigit uenarum modo oblongos, & uenis caluariam petentibus capaciores: sed interim uenarum modo neutiquam teretes existunt. Verùm horum sinuum cauitas secundum ipsorū ductus longitudinē insinuata, trianguli speciem exprimit: non quidem cuiusuis, sed qui tribus costis longitudine paribus, & instar quartæ partis circuli incuruatis constat. Neque rursus trianguli costarum obliquitas seu incuruatio, in omnibus sinibus eadem existit. nam hæc (uti postea auditurus es latiùs) alicubi trianguli imaginem refert, cuius una costa extrorsum obliquatur, reliquis duabus introrsum flexis: alicubi uerò trianguli formæ cauitas hæc accedit, cuius tres costæ æqualiter introrsum obliquantur.

VTERQVE triangulus tam superior quàm inferior tribus costis quartæ circuli partis modo curuatis constat 1, 2, 3 insignitis. Verùm superior duo latera 1, 2 introrsum obliquata gerit, tertium autem 3 insignitum extrorsum. Inferior triangulus tria latera 1, 2, 3 notata introrsum curuata exhibet.

Præsentes sinus non solùm uenarum usum, sed & arteriarum quoque præstant, quanquam id à Galeno cæteris'que dissectionum professoribus haud animaduersum fuerit, quum illi hos sinus uenarum munere tantum fungi arbitrentur: neque sinus eos arteriarum ritu pulsare è uiuorum sectione, aut uulneratorum inspectione obseruauerint. Quinetiam ipsis nō uidetur perspectum fuisse, in istos sinus & uenas & arterias pariter exhauriri, suam'que quam amplexantur & continent materiam infundere: uenas quidem sanguinem crassiorem, arterias uerò uitalem spiritum simul cum sanguine impetu per corpus diffuso. Præter istos sinus, in duræ membranæ implicationibus sinuatos, hæc[g] alios quamplurimos obtinet: ex quibus (quemadmodum & nuper commemoratis)[h] frequentes ductus in tenuem cerebri membranam, ac cum hac quoque in cerebri uentriculos excurrunt, qui omnes exactè teretes uenis similiter, cauitates exigunt. non tamen uniuersi parem animanti usum præbent, quum nonnulli uenarum pariter arteriarumque munere fungantur, alij uenarum duntaxat, alij arteriarum. Atque hæc ambo, cerebri membranæ inter reliquas corporis partes peculiaria, rara, & priuata sortiuntur, eandem nimirū cauitatē ductum'ue arteriæ & uenæ pariter munus obire, & interim ipsos in membranarum corporibus ductus seu sinus neque uenam, neque arteriam propriè censeri posse, uerùm proprias quasdam implicationes, ac tales omnino fistulas sinus'ue, quales quis formaret, quando stylos crassiori cuipiam corio secundùm ipsius crassitiem in longum, quasi uenarum sinus, extructurus impingeret. Quapropter horum sinuum, aut fistularum, aut cauitatum, aut uenarum, aut arteriarum si mauis seriem enarraturo, uariè nunc hac, nunc illa uoce, prout negocio accommodum uidebitur, uti, quid prohibebit? In uno itaque latere (par enim utriusque est ratio) sex caluariam subingredi diximus uenas, & tres arterias. ac[i] prima uena simul cum[k] prima arteria, quæ per transuersos ceruicis uertebrarum ducuntur processus, deinde[l] secunda uena, &[m] secunda arteria omnes simul in unius duræ cerebri membranæ[n] sinus initium confluunt, qui ad earum quas modò retulimus uenarum & arteriarum in caluariam ingressum[o] incipit: ad latus nimirum maximi in occipitis osse foraminis, quo dorsali medullæ uia præbetur: deinde & ad eminentiorem foraminis sedem, quod sexti paris neruorum cerebri gratia insculpitur. Sinus hic occipitis ossi semper attensus, secundum[p] cerebelli descriptionem ex[q] prioribus uersus exteriora obliquè retrorsum sursum'que conscendit, & ilico in progressu[r] quartam assumit uenam, quam ab externa

Tres arteriæ ex altero latere caluariam subeuntes.

Cerebri substantiæ uenas nō innasci, sed ipsius membranis implicari, ipsasque uenarum modo cauari.

Duræ cerebri membranæ sinuum usus. Lib. 9 de Admi. sectio.

Cuiusmodi cerebri membranarum sint sinus.

Venæ et arteriæ in primum duræ membranæ sinum exhaustæ, ipsiusque sinus series.

r 3 fi. ca. 12 li. 1. s K. fi. ca. 12 F. ulti. fi. f. t fig. cap. 12 X. u l. ulti. fi. f. x φ. y L. ulti. fi. φ. z 2 3 fi. ca. 12 li. 1 X. a Hæc obuia est in 3, 4, 5, 6, 7, 8 fi. lib. 7. b 4, 5 fi. lib. 7 P. 6 fi. O. c potissimū spectatur in 1, 2, & 3 fi. lib. 7. d 3 fi. lib. 7 D, D. inter A, ac B, B. e 7 fi. lib. 7 O, O. f. 2 fi. lib. 7 B, B. 7 fi. P, Q, R, S, T. g 1 fi. lib. 7 D, D, D. 3 fig. G, G. 7 figu. circum O, O. h 2 fi. lib. 7 D, D, G, G. & 6 fig. H. i D. k K. l C. m I. n M. o in fi. num S, aut T 9 fi. li. 7. uel 3 fi. ca. 12 li. 1. proximum ad latus e. aut semel spectatu dignū in ultimā fi. præsentis libri. p 7 fi. lib. 7 X, X. 8 fi. R, R. 9 fig. B, C, D. q 9 fi. li. 7 secundum. S, S, S, aut T, T, T. r E.

externa iugulari proprio foramine caluariam ingredi recenſuimus. Præſens ſinus hinc rurſus retrorſum modicéque ſurſum inſtar quartæ circuli partis protenditur, quouſque elatiſſimam cerebelli partem occipitis oſſi contiguam attigerit. [s] Ibidem enim dextri lateris ſinus cum ſiniſtro coit, atque ex ambobus una communis cauitas efficitur. Iſte amborum ſinuum congreſſus occipitis oſſi, quemadmodum & ſinus ipſi contiguus eſt, non quidem ad amuſſim ſub [t] elatiſſima parte eius ſuturæ quam Λ aſſimilamus, uerùm multo [u] humilius, & propemodum in media regione conſiſtit, quæ inter poſtremam foraminis, quo dorſalis medulla ducitur ſedem, & dictæ modò ſuturæ uerticem habetur. Ex mutuo hoc amborum ſinuum [x] congreſſu, alij duo exoriuntur ſinus longitudine & cauitatis forma inuicem uariantes. quippe [y] unus longior eſt, & caluariæ ſemper quemadmodum prædicti duo contiguus, ſecundùm capitis longitudinem antrorſum procedit. Ex eminentiſſima enim ſede congreſſus dextri ſinus & ſiniſtri principium ducens, [z] ſub elatiſſima ſuturæ Λ imitantis parte, & ſub ea quæ ſecundum capitis longitudinẽ fertur, & deinde ſub frontis oſſis medio ille ſinus protenditur uſque ad [a] oſſiũ ſeptum ab octauo capitis oſſe in caluariæ amplitudinem deducto. Quemadmodum uerò dexter & ſiniſter ſinus (niſi mauis illum primum, hunc uerò ſecundum nuncupare) inter cerebrum & cerebellum quà hæc oſſi proxima ſunt, in dura cerebri membrana feruntur: ita quoque tertius ſinus, quem priorem ex duorum primorum mutuò congreſſu enatum recenſui, in [b] ea duræ membranæ conſiſtit ſede, quæ dextram cerebri partem à ſiniſtra dirimens, ſecundùm totius capitis longitudinem eſt eminentiſſima, & caluariæ ſemper contermina. [c] Alter uerò ſinus ex communi duorum primorum ſinuum congreſſu pronatus, & qui opportunè quartus conſtituetur, diſſectionum profeſſores, quantum coniector, latuit. Porrigitur autem ab anteriori ſede communis primi ſecundíque ſinuum congreſſus recto tramite uerſus priora cerebri, nuſquam deorſum neque ſurſum uergens. Conſiſtit enim in dura cerebri membrana, [d] ubi ſecundum cerebelli longitudinem id & cerebrum ad eas uſque cerebri ſedes [e] intercedit, quæ teſtium & clunium imagini aſſimilamus. Quartus itaque ſinus ſuo ductu cerebelli longitudinem, & duræ cerebri membranæ inter cerebellum & cerebrum implicationem haud excedit, dextræ & ſiniſtræ cerebri partibus & cerebello æquè attiguus: ac proinde id ſibi priuatim uendicat, quod ſit breuiſſimus, & nuſquam caluariæ contiguus. Præterea ipſius cauitas correſpondet triangulo trium æqualium coſtarum, quæ omnes ex æquo introrſum curuantur. Infimam enim coſtam imprimit [f] extuberantior, ac (ut ſic dicam) teres in cerebelli longitudine prominens portio: duas uerò ſuperiores coſtas incuruant [g] dextra ſiniſtráque cerebri partes, hîc nõ in acutum, ſed in obtuſum angulum ceſſantes. Cæterùm tres priores ſinus duas coſtas introrſum, tertiam extrorſum obliquatas gerunt. Horum enim ſinuum coſta oſſi attenſa extrorſum curuatur, quandoquidem his duræ membranæ ſinibus, & reliquis ipſius uaſis ſeu ductibus, qui paſſim per alias membranæ ſedes excurrunt, Natura caluariam inſculpſit, [h] ſinus quoſdam efformans ſecundùm ſemicirculi cauum inciſos, qui duræ membranæ ſinus ea parte qua caluariam ſpectant, [i] conuexos gibboſq; excipiunt, ac admittunt. atque demum in cauſa ſunt, quo minus membranæ ſinus à caluaria comprimantur, ipſorum'ue motus qui arteriarum modo fit impediatur. Verùm reliquæ duæ trium primorum ſinuum coſtæ introrſum curuantur, in primo quidem ſinu & ſecundo à cerebello & cerebro, in tertio autem ſinu à dextra & ſiniſtra cerebri partibus. Hæ enim perinde ac cerebellum quà ipſis ſinus accumbunt, obtuſos & ueluti in quartam circuli partem extuberantes angulos efficiunt. Hactenus itaque quatuor in dura cerebri membrana ſinus enumerati ſunt, in quos primæ & ſecundæ & quartæ exhauriuntur uenæ, & primæ ſecundǽque arteriæ. Quas uerò propagines, ſinus hi deinceps in duram cerebri membranam & tenuem, ac demum ad cerebri uentriculos diffundant, ſubſequens modò ſermo enarrabit. A' primo & ſecundo duræ membranæ ſinibus, in [k] uniuerſam eius membranæ partem, qua cerebellum operitur, [l] uarij ſurculi deriuantur inſtar uenarum ſinuati & ſparſi. Ab his deinde ſurculis, & ipſis dextro inquam ſiniſtroq; ſinibus, extra duram cerebri membranam [m] ductus plurimi uenarum corpore donati propagantur, in tenuem quæ cerebellum ambit membranam, & eam quæ cerebrum quà id cerebello innititur, implicat excurrentes. Porrò à tertio ſinu [n] permulti ijdemq; ampli ductus utrinque ex lateribus propagantur, non quidem ulterius in duram cerebri membranam, uerùm in tenuem, quà hæc dextram ſiniſtramq; cerebri partes ſecundùm elatiorem cerebri ſedem amplexatur & continet. Præſentes ductus, quemadmodum & alij paulo antè

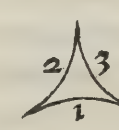
Primi & ſecundi ſinus cõgreſſus.

Tertius ſinus.

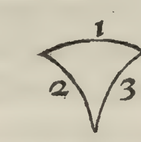
Quartus ſinus.

Cuiuſmodi quatuor ſinuũ ſint cauitates.

TRIANGVLI ſpecies, cauitati quarti ſinus correſpondens.

TRIANGVLVS cauitati reſpondens primi, ſecundi, & tertij duræ membranæ ſinuum.

Propagines à 1 & 2 ſinib. enatæ.

Propagines à tertio.

s M, N coeunt ad O, aut 7 fi. lib. 7 ad R coit ſinus P, P cum Q, Q.
t 3 fi. cap. 6 lib. 1 D.
u 3 fi. ca. 12 li. 1 k.
x O. 7 fi. li. 7. R.
y P, P. 1 fi. lib. 7 C, C 2 fi. B, B. 7 fi. S.
z ſecundùm l, l, l fi. 4 ca. 12. li. 1
a 3 fi. ca. 12 lib. 1 x.
b 3 fi. lib. 7. D, D.
c R. 7. fi. li. 7 T ab R.
d 7 fig. li. 7 O, O, O.
e eiuſdem fi. M, N.
f 8 fig. li. 7 medium R. 9 fi. C.
g 3 fig. li. 7. A, A. & B, B.
h 3 fi. ca. 12 li. 1 i, i, k. et 4 fi. l, l, l.
i 1 fig. lib. 7 C, C, C.
k 7 fig. li. 7 O, O. & 8 fig. V, V. 9 fi. P, Q R.
l S, S.
m 8 fi. lib. 7 X, X.
n T, T. et fi. 2 li. 7. C, C. D, D. fig. 3 E, E. unde etiã tenuis membranæ & cerebri anfractuũ naturam [illegible] tes.

antè commemorati, ſimulatq; tenuem membranam contingunt, numeroſa admodum ſerie uarijs anfractibus per eam excurrunt diſperguntur q; . Qua uerò id fiat ratione, quisq; ductuum ſit numerus (quia multiplex is uiſitur, raroq; eandem retinet ſeriem) hîc non enitar prolixius commemorare, quum id etiam ex cerebri anfractuum inſtar tenuium inteſtinorum inuolutorum forma numeroq; pendeat. Præter hos ductus à tertio ſinu numeroſa profectò ſerie, in tenuem membranam diſperſos, [o] graciles aliquot ſurculi ex demiſſiori cauitatis tertij ſinus ſede, in eam duræ membranæ partem decliues propagantur, quæ dextram cerebri partem à ſiniſtra interdiuidit. Deinde ex elatiſſima tertij ſinus ſede, [p] tenues admodum portiunculæ illis committuntur uenis, quæ ex uerticis cute in caluariam per [q] exigua ipſis inſculpta foramina procidunt. Verùm quartus duræ membranæ ſinus frequentes etiam educit propagines, pari quodammodo ſerie perpetuò pullulantes. Quum primùm enim hic ſinus ad eas cerebri [r] particulas, quas clunibus & teſtibus comparamus, pertingit, atq; iam [s] ramulos quoſdam exiles ex elatiſſima ipſius ſede in eam quoq; duræ membranæ partem, quæ dextram ſedem cerebri à ſiniſtra diſterminat, ac dein ex lateribus in eam duræ membranæ ſedem quæ cerebellũ integit, in progreſſu obtulit, ex ſuperiori ipſius regione [t] propaginem educit cauitate uenis ſimilimam, & quæ in humillimã dictæ iam duræ membranæ partis ſedem ſecundùm capitis longitudinem uſque ad [u] ſeptum ſinuum olfactus organorum perfertur, & in itinere [x] ſurculos ex elatiori ſua ſede ſurſum in eandem duræ membranæ partem diffundit. Præter hanc notatu dignam propaginem, quartus ſinus ex eadem ſede qua illam deprompſit, utrinque ſecundùm dextram & ſiniſtram cerebri partem, [y] unum edit ductum uenarum corpori ſimilimum, qui [z] calloſo cerebri nobis uocando corpori proximè ſecundùm capitis longitudinem propagatus, tenuiq; membrana ſuffultus, in progreſſu tenui membranæ ramulos aliquot communicat: ac dexter quidem ductus dextræ cerebri parti, ſiniſter uerò ſiniſtræ exporrigitur. Quemadmodum uerò quartus ſinus ad utramq; cerebri partem nuper dictas deprompſit ſoboles, ſic quoq; ab infima ipſius ſede propter ipſius iuxta cerebri teſtes terminum, [a] propagines diſtribuit in tenuem membranam quæ cerebellum amplectitur. Atq; earum propaginum nonnullæ retrorſum tenſæ, ſuperiorem cerebelli ſedem perambulant. [c] Nonnullæ uerò per humiles cerebri anfractus, qui iuxta cerebri teſtes conſiſtunt, etiam ad anteriores cerebri uentriculos repunt, plexui quem illic haberi docebimus cõmiſcendæ. Cæterùm præter has quarti ſinus propagines ductus'ue, is [d] aliã inſignem & amplam educit propaginem, quæ ex ipſius ad cerebri teſtes extremo recto tramite antrorſum uerſus cerebri uentriculos excurrit, [e] plexum efformatura quem à ſecundarum ſeu extimi fœtus inuolucri forma, Græci χοροειδῆ nuncupant. Hæc namq; propago ſimulatq; è quarto ſinu prodit, aut ubi ipſe ſinus in hanc propaginem degenerat, illa præter proprium ipſius corpus à tenui membrana proceſſus quoſdam ſeu membranulas exigit, quæ ipſi obuolutæ tutò illius ramos atq; implexus colligant, ac ſuſpenſos aptè ſuffulciunt. Simplex namq; & abſque coniuge ex quarto ſinu enaſcitur, [f] teſtium medio ſupertenſa: quod ubi attigit, uelut in [g] multos diſcinditur ſurculos, qui unius retis inſtar inuicem dirimuntur & coëunt. Hæc propago [h] glandulam cerebri teſtibus innixam, quæ à nucis pineæ ſeu turbinis forma κωνοειδὴς & κωνάριον Græcis uocatur, tranſcendit, ac ſub [i] ea cerebri particula prorepit, quæ à cameræ aut teſtudinis ſpecie ψαλοειδὴς Græcis nuncupatur. Quum uerò propago, ſub illa cerebri prorepens particula, ad anteriorem uſq; communis dextri & ſiniſtri uentriculorum cerebri cauitatis, anteriorem'ue tertij cerebri uentriculi ſedem [k] pertingit, bipartitò ſcinditur, [l] unam partem dextro offerens uentriculo, [m] alteram ſiniſtro. Cæterùm quo'nam modo partes hæ retis ſemper forma quaſi contextæ, & membranulis ipſis adnatis contentæ, [n] arterijs eòdem pertinentibus commiſceantur, opportunè ſubiungã, ubi arterias ſermone in illos quoq; uentriculos deduxero. At arbitrabitur fortaſſis quiſpiam, in hac duræ membranæ ſinuum enarratione aliquid à me prætermiſſum, quod mentio nulla adhuc illius regionis inciderit, quam procul dubio à torculari ληνὸν Græci uocauere. Hanc ſanè non præterijſſem, ſi modo certò quæ'nam pars ita appellata fuerit, mihi conſtitiſſet. quippe aliquam ſinuum ſedem ita nuncupatam fuiſſe non ambigo: ſed apud Galenum non conſtat, an [o] communem primi ſecundiq; duræ membranæ ſinuum congreſſum, à quo & tertius & quartus prodeunt, ita primùm Græci appellauerint: num uerò quarti duræ membranæ ſinus [p] terminum cerebri teſtes reſpicientem, atque in uentriculos exporrectum. uidetur namque Galenus modò huic, modò illi parti torcularis nomen accommodare: uti ſanè utramque torcular dici nihil obſtat. Concurſus enim ille in quartum & tertium ſinum, ſanguinem tanquam uinum è torculari promit. perinde ac terminus quarti ſinus in omnes quas emittit propagines ſanguinem diſpenſat: adeò per me licebit, quamuis ſinuum ſedem torcular appellare, ac in illis regionem conſtituere in qua Arabes ſanguinem extra uenas conſiſtere

m puta-

o V,V.3 fi. lib.7 H,H.
p X,X.1 fi. lib.7 F,F.
q 4. fi. cap. 12 lib. 1 ſ,ſ.
r 7 fi. lib.7 M,N.
s Y,Y. dein a,a.
t b.3 fig. lib. 7 F.
u 12 fig. lib. 7 G.
x c,c,c.3 fi. lib.7 G,G.
y d,e.3 fig. lib.7 I,I.
z 3 fig. lib. 7 L,L.

a f.
b h.8 fi. li.7 S,S.
c g commiſcendũ cum γ.8 fig. li.7. T cõmiſcendum cũ G.
d 1,3 fi. li.7 K.6 fi. G.7 fig. V.
e Δ.
f 7 fig. lib.7 M,M.10 fi. E,G.
g i uerſus k 6 fi. lib.7 H uerſus I.
h 7 fig. lib. 7 L.
i 6 fi. li.7 A, A,A. atq; eius figuræ & 5 fi. characterũ indicẽ expendito.
k k.6 fi. lib. 7 I.
l l.6 fig. lib. 7 K.
m m.6 fig. lib.7 L.
n γ obliquè uerſus Δ fertur. 6,7,8 fi. li.7 F,G.
o O.7 figu. lib.7 R.
p ante i.7 fig. lib.7 ante V.

Propagines à quarto.

Proceſſus à quarto ſinu cerebri petẽs uẽtriculos.

Quid cerebri torcular.

putarunt, modò sinuum ac cerebri uasorum seriem non perturbes: quorum quia iam primæ, secundæ & quartæ uenarum, & item duarum primarum arteriarum distributionem exequutus sum, modò proximum est, tertiæ uenæ & arteriæ diuaricationem subnectere.[q] Tertia igitur uena, quæ minor est internç iugularis portio, simulatq; [r] ramulum per [s] foramen ipsi & [t] neruulo cuidam quinti paris commune ad auditus organũ transmisit, caluariam ingreditur, ac duram contingens cerebri membranam, in [u] sinum uenæ prorsus modo cauatum & prorepentem cessat, qui nullam arteriæ sobolem in suæ ipsius cauitatem admittit, sed passim alium sinum sibi comitem asciscit, in quem arteriæ [x] ramum exhauriri mox dicam.[y] Præsens sinus in quem tertia ab sumitur uena, uarias soboles in totã duræ membranæ sedem cerebri basi substratam diffundit, à quibus denuo [z] ductus aliquot in tenuem cerebri membranam (ut à quatuor illis grãdioribus duræ membranæ sinibus) deducũtur. Inter cæteras autem huius sinus propagines per duram membranam excurrentes, una secundùm cerebri latus sursum ad uerticem usq; cõtendit, uenæ modo in multam sobolem deriuata. Ad hanc quoq; speciem [a] quinta uena per foramen secundi neruorum cerebri paris ingressa, dein & [b] sexta per maius octaui ossis capitis foramẽ, quà illi olfactus [c] organa incumbunt, caluariam petens, in proximam sibi duræ membranæ sedem exhauriuntur. Harum utrarumq; & tertiæ uenarum sinibus (quia illi caluariæ perpetuò attendũtur) caluaria aptis [d] cauitatibus cedit, quas ipsi elegantissimè insculptos primo libro recensuimus.

Tertiæ caluariã petentis uenæ series.

Quintæ ac sextæ uenarũ series.

[e] Tertia arteria peculiari transuersoq; foramine in caluariã ingressa, in duos graciles & totidem crassos dirimitur ramos.[f] Vnus gracilium, qui exterior est, tertiæ uenæ mox attenditur, & in duræ membranæ sinum exhauritur, illi undiq; attensum & commissum, in quem tertiam uenã absumi diximus.[g] Alter gracilium ramus, qui interior humiliorq; uisitur, per [h] proprium & sibi duntaxat exsculptum foramen rectà ductus, in narium amplitudinem procurrit, atq; in plures dissectus ramulos,[i] unũ nasi extremo offert. Verùm [k] duo grandes rami in dextro latere (quod nisi aliud subiunxero, de sinistro quoq; intelligendum est) nõnihil inuicẽ deducti, & adhuc caluariæ instrati antrorsum prorepunt, & mox in [l] unum denuò coëunt, & statim à congressu in duos impares ramos diuiduntur.[m] Minor [n] commune cum [o] secundo neruorum pari foramẽ sibi uendicans, tandem cum [p] uisorio neruo ad oculos prorepit, atq; internæ temporaliũ musculorum sedi surculos cõmunicat.[q] Grandior autem ramus sursum conscendens, duram perforat membranã ad latus [r] glandulæ cerebri pituitã excipiẽtis. Quum primùm uerò in duræ cerebri membranæ amplitudinẽ contendit, in duos denuò ramos partitur, ac horum [s] unus multiplici sobole in tenuem membranã hîc cerebro obductam spargitur:[t] alter uerò tenuis mẽbranæ portiuncula concomitatus, in uarios surculos inuicẽ complicatos discinditur, ac in cerebri anfractus tantisper ascendit, dum in humilimam dextri uentriculi sedem pertingat. Hinc in posteriora primùm sursum ad postremam usq; eius uentriculi sedem fertur, in ascensu [u] portiunculã propaginis cuiusdam assumens, quæ à quarto duræ membranç sinu cerebri anfractibus inibi offertur. Quum uerò hîc arteriæ ramus retis quasi modo implexus, posteriorem dextri uentriculi cerebri sedem [x] superauit, secundùm eius uentriculi ductum in anteriora porrigitur, donec ipsi [y] altera pars eius propaginis misceatur, quam sub cerebri corpore fornicis aut camerç modo extructo, à quarto duræ membranæ sinu huc pertingere dictum est. Ab hac itaq; arteria, & dextra eius propaginis parte plexus ille in dextro cerebri uentriculo constituitur, quem ab [z] extimi fœtus inuolucri forma χοροειδῆ nuncupari scimus, id nomen etiam subinde tenui membranæ cerebri accommodantes. In sinistro cerebri uentriculo plexus ille constituitur, à sinistræ soporariæ ramo, & eódem tendente altera parte eius propaginis, quam ad cerebri uentriculos à quarto sinu pertinere, superiùs scriptum reliquimus. De reticulari uerò Galeni plexu nihil hîc mentiendum duxi, quod iam cerebri uasorum seriem mihi perspectam esse haud dubitem, atq; ideò minus modò aliquid confingendum est, quòd nouimus Galenum boum cerebri dissectione delusum, non hominis cerebrum, uti neq; ipsius uasa, sed boum recensuisse.[a] Si enim tertiæ caluariã petentis arteriæ seriem in homine examinaueris, illam, uti ego nunc enarraui, comperies: interdum tamen unicũ obseruabis esse ramum, duos illos, quos aliquousq; protensos inuicem coire dixi. Cæterùm si bouis arteriam indagaueris, duramq; cerebri membranam iuxta glandis pituitam cerebri excipientis latera diuiseris, aliquid Galeni reticulari plexui simile comperies, neque amplius hæc mea paradoxa admiraberis, quum ea homini, ut Galeni descriptio aliqua ex parte boui, cõueniat. Verùm hæc ad septimum spectant librum, qui principis animæ sedi consecrandus, horum uasorum dissecandi rationem lucidissimè persequetur.

Tertiæ arteriæ series.

Plexus in prioribus cerebri uentriculis cõstitutio.

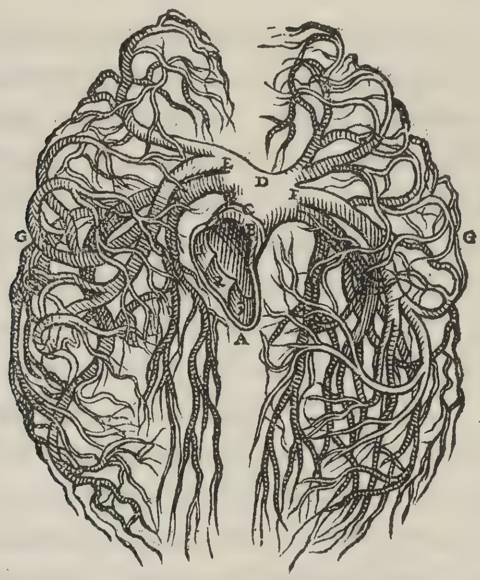
Quis Galeni reticularis sit plexus.

q F. ult. fig. alter ramus diuisionis insignitæ.
r n.
s 2 fig. ca. 12 lib. 1. V.
t 1 fig. cap. 2 lib. 4 b.
u 13 fig. lib. 7 K.
x r.
y utriq; sinus simul cõmissi notantur o, o, o. 1 fi. lib. 7 D, D.
z p, p. 2 fig. libri 7. G, G, G.
a G. 13 fig. lib. 7 H.
b H. 13. fig. libri 7. à G quodãmodo ad F.
c 13 fig. lib. 7 L, L.
d 3 fig. cap. 12. li. 1 T, ſ. & 4 figura T, T.
e L. ult. fig. o. Specta hîc pariter 16. fi. li. 7.
f α procedens cum ſ per o, o, o.
g ſ.
h 3 fi. ca. 12 lib. 1 Y.
i t.
k u, u. ulti. figura s, r.
l sub α.
m x.
n 1, 3 fi. ca. 12. li. 1 G.
o 14 fig. lib. 7 G.
p 13 fig. lib. 7 N.
q α 13 fi. lib. 7 P. 14 E. 15 D.
r 16 fig. lib. 7 A.
s β. 13 fi. lib. 7 Q.
t γ. 13 fi. lib. 7. R. dein 6, 7, 8 fig. F aut G.
u g. 8 fi. lib. 7 T.
x δ. 6 fi. li. 7 M.
y l. 6 fig. li. 7 K. eductum ab H & I repentibus sub A, A.
z 30 fi. lib. 5 F, K, Q.
a Examinabis hîc 16 figuram libri 7.

DE

DE VENA ARTERIALI, ET arteria uenali. Caput XV.

PRIMA DECIMIQVINTI *CAPITIS FIGVRA.*

PRIMAE DECIMIQVINTI CAPITIS FIGVRAE eiusdemque characterum Index.

PRIMA figura exhibetur nudæ & ab omnibus partibus liberæ uenæ arteriosæ delineatio: cuius orificium apertum finxi, ut tres membranæ sanguinem è pulmonibus dilatato corde in dextrum ipsius sinum regurgitare prohibentes, in conspectum uenirent. notantur autem illæ notis 1, 2, 3. (1, 2, 3.)

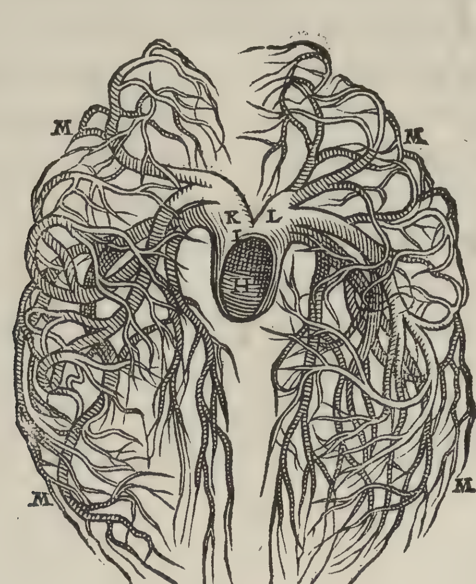
A *Sedes, qua arterialis uena ex cordis dextro sinu originem ducit.*

B *Interior arterialis uenæ tunica, quintuplo propria uenæ tunica crassior.*

C *Exterior uenæ arterialis tunica, peculiari respondens uenarum tunicæ.*

D *Arterialis uenæ caudicis in duos truncos diuisio. ac E quidem dextrum truncum indicat, multiplici sobole dextris pulmonum sedibus distributum. F uerò dextrum indicat truncum. G & G autem insignitur arterialis uenæ per pulmonum substantiam series.* (E, F. G, G.)

SECVNDA DECIMIQVINTI *CAPITIS FIGVRA.*

SECVNDAE PRAESENTIS CAPITIS FIGVRAE, eiusdemque characterum Index.

HAEC figura nudæ omnibusque partibus liberæ uenalis arteriæ delineationem proponit, ipsiusque characteres ita se habent.

H *Venalis arteriæ à corde pronaſcens initium. Huius uaſis orificij membranæ quia in corde conſiſtunt, hîc ſimul cum uaſe, ut in arteriali uena, exprimi nequierunt.*
I *Indicatur craſsities ſimplicis arteriæ uenalis tunicæ.*
K, L *Prima uenalis arteriæ diuiſio, ſimul cum ipſius ortu facta.*
M, M *&c. Series uenalis arteriæ per pulmonum ſubſtantiam innumeris propaginibus facta.*

Vaſa in arteriarum uenarumq́; ſermone adhuc reliqua.

RELIQVA adhuc in uenarum arteriarumq́ ſermone ſunt duo uaſa, quę ſingula duabus uocibus à diſſectionum proceribus explicantur:[a] ac unũ quidem uenam arterialem,[b] alterum uerò arteriã uenalem appellant, nomen nimirum ab uſu, & appendicem à corporea ſubſtantia indentes. Vena itaq́ arterioſa[c] uas dicitur, ex elatiori ſede dextri cordis uentriculi in pulmones numeroſiſſima ramorum ſerie digeſtum, ſanguinem´que in eo cordis uentriculo elaboratum pulmonibus ſubminiſtrans. Atq́ hoc uas non[d] uenæ, ſed[e] arteriæ conſtat corpore: unde etiam quia ſanguinem uenarum modo defert, uenæ nomen obtinuit. quòd uerò arteriarum tunicis conformetur appendix iſte, arterioſa illi adijcitur. Porrò alterum[f] uas à ſiniſtro latere baſis ſiniſtri cordis uentriculi egreſſum, ſparſa etiã ſobole in pulmones diſſcinditur, ac aërem ex pulmonibus in ſiniſtrum cordis uentriculum deferendo potiſſimùm famulatur, & interim uenarum[g] corpore conſtituitur. Vnde quia aëris deductui ſubminiſtrat, ſpiritaleq́ organum eſt, arteria appellatur, à ſubſtantia autem & conformatione uenalis dicitur. Atq́ ita ſecundum corpoream ſubſtantiam, uas quod ex dextro cordis ſinu pronaſcitur, arteria eſt: quod autem ex ſiniſtro, uena. Contrà uſus ratione, uas ex ſiniſtro ſinu prodiens, arteria cenſetur: ex dextro autem, uena. Cæterùm quæ uenarũ arteriarumq́ corporea ſit ſubſtantia, duobus primis huius libri Capitibus perſtrinxi. Quamobrẽ uerò hæc uaſa & ortu & uſu ac ſubſtantiæ conformatione à uena arteriaq́ diſcrepent, deinde cuiuſmodi membranæ ipſorum orificijs præficiantur, in ſexto libro qui uitalis animæ partibus dedicabitur, exequar. Nobis uerò præſenti libro finem imponentibus, nemini mirum uideri debet, prolixum Caput hîc nõ ſubnecti, quod uenas citra arteriæ conſortium in corpus diffuſas, item arterias citra uenæ conſortium recenſeret. Quandoquidem ſi quis earum deſideret (uti ſanè debent omnes) enumerationem, ilico hanc ex uenarum & arteriarum tabulis, cùm has mutuò conferet, ſpectabit. Integræ enim magnæ arteriæ delineationi, nuda uenæ cauæ effigies proportione reſpondet, ambasq́ in eandem circumferentiã digeſſimus. Cæterùm quo minus hac in parte meam operam quis requirat, ad præſentis Capitis adeo´que totius libri finem, meæ Epitomes tabulam impono, qua uenas & item arterias meo marte ſum conatus exprimere. Hæc enim quum & arterias ſimul cum uenis complectatur, etiam lucidiſſimè commonſtrat, quæ´nã uena citra arteriæ conſortium, & quæ rurſus arteria abſq́ uena coniuge per corpus digerantur. Verùm quum uenæ cauæ ramorum ſeriem in præſentis libri contextu proſequerer, non ſemel ſanè ad uenæ ſectionis tractationem ſermo lubens prorupiſſet, modò uenam huic illi´ue parti uiciniorem, modò remotiorem, eamq́ aut grandem aut exilem, & ſecundùm rectitudinẽ undecunq́ hęc petatur, fibrarumq́ conſenſum huic aut illi parti correſpondentẽ, enarraturus: & non uulgariter admoniturus, ſanguinem è ſecta uena fluentem, in totius uenæ corpore complecti: ideoq́ non partium uenis accumbentium ſitum, ſed uenarum ductum atq́ diſtributionem in illa quæ omnibus in ore eſt, rectitudine animaduertendam: itaq́ de uenæ ſectione agendum, atq́ de utero quopiam, qui hinc inde uarios proceſſus educeret, & interim unicus continuusq́ eſſet. At ſemper quantũuis inuitus ſermonẽ cohibui, quum ex uenę diſtributionis enarratione, adeoq́ ex uenarum effigie cuiuis (qui modò tres euacuationis ſpecies, & præſentis, aut eminentis affectus naturam minimè ignoret) futurum ſit longè facillimum, dignoſcere quæ´nã uena huic illi´ue membro propinquior ſit, quæq́ amplior aut gracilior: deinde quæ leui aut difficili opera diuidi poſſit: poſtremo, quæ fibras & rectitudinem cum laborantis membri uenis participet.

a 1 fi. b 2 fig. c 6 fi. li. 6 1 et 8 fi. C, D. d 2 fig. I. e 1 fi. B, C. f 6 fig. lib. 6 G. 9 fi. C, C. g 2 fig. I.

VENARVM

VENARVM ET ITEM ARTERIARVM OMNIVM INTEGRA ABSOLVTA'QVE DELINEATIO, IN HOC POTISSIMVM PARATA, VT IN CONSPICVO ESSET, QVAE'NAM VENAE CVM arterijs porrigantur, & quæ absq; arteriarum consortio per corpus repant, ac rursus cuiusmodi arterias Natura coniugibus uenis destituerit.

CHARACTERVM OMINVM IN HAC FIGVra cum suis partibus occurrentium Index.

IN præsenti figura primùm maiusculi Latinorum occurrunt characteres, organa præter uenas arteriasq; obuia notantes. Significatur itaque,

A,A,A Septum transuersum.
[illegible] Cordis inuolucri portio, inibi asseruata, ubi id septo continuatur.
C Cor sua sede repositum.
D,D,D,D Quatuor pulmonis fibræ, lobi'ue.
E Aspera arteria.
F,F Gibbi iecoris magna portio.
G,G Cauum iecoris.
[illegible] Vesicula excipiendæ bili flauæ parata. Si interim ex characterum serie aliquē omittantur, non ideo aliquid [illegible] sentifigura expressum, nos innotatū præterijsse arbitraberis, quum ex E[illegible] omes nostræ tabulis huc duntaxat tantum assumpserimus, quantum uenarum arteriarumq; digestioni ostendendæ sufficere duximus.
[illegible] Lienis caua sedes.
O Dextri renis anterior sedes.
P Sinister ren.
Q Virilis uesica simul cum umbilico et uasis umbilico asscriptis,
S reliquisq; partibus, quas sparsim in characterum explicatione indicabimus.
T Venæ cauæ caudicis sedes, inter septum transuersum & cor consistens.
V,X Vasorum coronarum ritu cordis basim ambientium sedes, atque adeò cordis basis.
Y Cordis mucro.
Z Rami ab arterijs uenisq; coronalibus deorsum per cordis superficiem diffusi.
[illegible] Hac parte cauæ caudex in dextrum cordis sinum dehiscit.
a Dextra cordis auricula.
b Sinistræ auriculæ cordis mucro.
c Venæ arterialis caudex. Venalis autem arteriæ initium quia
d in sinistro cordis latere (ut hic cauæ orificium in dextro) consistit, conspici hac figura nequit. Notant tamen e & e ue-
e,e. nalis arteriæ & uenæ arterialis in dextram pulmonis partem progressus, nondum pulmonis substantia undiq; circundatos.
f Magnæ arteriæ caudex.
g Magnæ arteriæ truncus, partes cordi subditas petens.
h Superiora petētis magnæ arteriæ trunci portio, sinistro brachio potissimùm oblata.
i Dicti modò trunci insignior portio, atque adeò ipsius in duos impares ramos distributio, quorum alter sinistra est sopo-
k. ralis k notata. grandior uerò dextram format soporalem l
l. insignitam, & arteriam potissimùm in dextrum brachium ex-
m. currentem, & m notatam.
n,n Hàc excurrunt septi transuersi nerui, quorum initium in figura cuilla cuius indicem prosequimur, firmatur, P insignitur.
o Venæ pari destitutæ initium, ipsius uerò series in præsentis figuræ tergo est conspicua.
p Cauæ in iugulo bipartitio, ac utrinque ad p latera exortus apparent uenarum pectoris ossi propriarum, ac ad umbilici us-
*. que regionem excurrentium. Harum altera simul cum coniu-
q. ge sibi arteria * insignita, in uno latere q notatur.
r Venæ superior aliquot costarum interualla adeuntis initium.
s,s Vena per transuersos ceruicis uertebrarum processus caluariam petens, atque in secundum du-
t,t,u,u. ræ membranæ sinum simul cum coniuge arteria absumpta. Notatur enim primus sinus t,
x,x,y. t. secundus u, u. tertius x, x. quarti initium y.
z Axillam petens uena, quæ in sinistro latere humerariam α indicatam promit. In dextro au-
α. tem latere illius initiū hic ab externa pendet iugulari.
β,γ Hic abtrūcatæ propagines illæ sunt, quæ ab axillam petente uena in thoracis anteriora, posteriora & latera digeruntur.
δ Interior iugularis.
ε Interioris iugularis in duas uenas distributio, quarum altera secundum duræ membranæ petit sinum, altera in latus sinistrum duræ membranæ excurrit.
ζ Exterior iugularis.
η Exterioris iugularis ad fauces distributio. θ ipsius pars post aures ad occipitium excurrens
θ,ι. notatur, ι ad tempus & uerticem, κ ad faciem & frontem, λ ad secundum duræ membra-
κ,λ. næ sinum. μ uerò duo ipsius rami indicantur, quorum alter per octauum capitis os caluariam pe-
μ. tit, alter per secundi paris neruorum cerebri foramen.
ν Aliquot subsequentes characteres in dextro ponuntur latere, soporalis arteriæ seriem indicantes. Atque hic ν arteriæ portionem indicat caluariam petentem, postquam ramum à se diffudit, cum externa iugulari ad faciem, & ad tempus, & post aurem digestum.
ξ Soporalis ramus primum duræ membranæ petens sinum.
o Præcipua soporalis portio per priuatum foramen caluariam petens.
π Versus narium amplitudinem exporrectus ramus.
ρ Ramus in dextrum latus duræ membranæ excurrens.
σ,τ Rami soporalis præcipui, qui plexum reticularem efformare perperam creduntur.
υ Ramus oculos petens.
φ Ramus tenuem adiens membranam cerebri basi obuolutam.
χ Plexus, quem extimo fœtus inuolucro comparamus.
ψ Sexti paris neruorum cerebri dexter neruus, illic abscissus quà secundùm laryngis latus deorsum fertur.
ω,ω Dexter recurrens neruus.
1 Sexti paris neruorum cerebri truncus sinister.
2,2 Recurrens neruus sinister.
3 Neruulus cordis basim accedens.
4 Posteriora ceruicis & occipitium adiens uena.
5 Scapulæ posteriora petens uena. Verùm & si posthac arteriam priuatim non insigniamus, promptè ex delineatione liquet, cui'nam uenæ arteria exporrigatur.
6 Ad cutem quà summus humerus integitur.
7 Humeraria quà cutem subit, cubitumq; adit.
8 Humerariæ ramus altiora cubiti articuli interdum petens.
9 Ramus ab humeraria ad communis uenæ constitutionem repens. Verùm modò conduxerit potius minores latinos characteres assumere, ne quum arithmetici characteres geminandi essent, plura ipsis obliterentur.
[illegible] Humerariæ ramus per radium cubitiq; exteriora ad ulnæ appendicem & brachiale properans, axillarisq; ramo p notando, illic ubi π uisitur, aucta, & paruum digitum, deinde & anularem præcipuè accedens.

b Axillaris ramus, cuti anteriorem interioremq; brachij sedem inuestienti dispensatus.
c Ad musculos cubitum extendentes.
d Ramus quartum brachij neruum ad cubiti usque exteriora concomitans.
e Axillaris in duos truncos partitio.
f,f Truncus in alto latitans, & arteria undiq; cōcomitatus, & per cubiti flexū in cubitū tendēs.
g Dicti trunci ramus radio exporrectus, & surculos pollici, indici & medio exhibens.
h Arteriæ dictum ramum concomitantis soboles, externam manus sedem inter indicem ac pollicem accedens.
i Reconditi illius trunci ramus ulnæ exporrectus, & paruo digito, anulari & medio soboles depromens.
k Sub cute excurrentis axillaris trunci iuxta cubiti articulum diuisio.
l Axillaris ramus communem constituens.
m Communis uena.
n Communis uenæ instar Y diuisio, atque dein ipsius per externam manus sedem series.
o Surculus communis internam manus adiens sedem, & hic alijs commixtus ramulis.
p Axillaris ramus ulnæ exporrectus, uarieq; in cutem dissectus, & suo extremo cum quodam humerariæ ramo coiens, ubi π posuimus.
q,q Series uenarum internam cubiti cutem & uolam implicantium.
r Vmbilici portio.
s,s,s Vena ab umbilico in iecur exporrecta.
t Meatus urinā fœtus inter secundū ipsius inuolucrū et intimū deferēs.
u,u,u,u Arteriæ fœtui peculiares.
ε Portiuncula nerui iecoris cauo à uentriculi neruis deprompta.
s,s Meatus bilis uesiculæ duodeno insertus.
τ Venæ portæ caudex.
υ Iecori inserta arteria, & neruus quoq; illi exporrectus arteriæ.
φ Bilis uesiculam adiens arteria & neruus.
χ Venæ bilis uesiculam adeuntes.
ψ Vena & item arteria posteriorem uentriculi sedem iuxta ipsius inferius orificium accedentes.
ω Vena uentriculum petens, quà gibbum ipsius dextram dorsi sedem spectat.
a Vena, arteria, neruus, dextram fundi uentriculi sedem implicantes.
b Minor portæ maximæ distributionis truncus.
c Grandior truncus maximæ partitionis uenæ portæ.
d Vena & arteria duodeno intestino potissimùm exporrectæ, & ipsis attenso corpore glanduloso suffultæ.
e Vena cum coniuge arteria dextram sedem adiens inferioris membranæ omenti.
f,f Radix arteriæ in iecur, uentriculum, lienem & omentum, & bilis uesiculam digestæ.
g Vena cum coniuge arteria superius uentriculi orificium coronæ modo tandem cingens, atque in uentriculi figura inter α & α occurrens.
h Vena & arteria præcipuam inferioris membranæ omenti sedem petens, & colon quà uentriculo exporrigitur implicans.
i,i Glandulosum corpus uasorum distributioni hîc præfectum.
k Inferioris omenti membranæ sinistram sedem accedens uena.
l,l Vasorum series ad lienem.
m,m,n Vasa ab illis quæ lieni inseruntur sinistram uentriculi sedem adeūtia. Verùm præcipua n indicantur, quæ sinistram sedem fundi uentriculi implicant.
o,o,o Series est uenarum & item arteriarum intestinis propriarum.
p,p Radix præcipuæ arteriæ intestina petentis.
q,q Minor arteria intestinis propria.
r,r Glandulæ in mesenterio positæ, & nuper narratos uasorum diductus corroborantes.
s Foramen septi transuersi stomachum transmittens, atq; adeò sinus iecoris stomacho cedens.
t Iecoris ligamentum, quo sinistra ipsius pars septo nectitur.
u Magna arteria septum permeans, atq; adeò ipsius ramus in dextrā septi partē excurrēs.
x Cauæ uenæ caudex.
y Vena sinistri renis pinguem accedens tunicam.
α Vena & arteria reni dextro oblatæ.
β Vena dextri renis pinguem tunicam intexens.
γ Sinistrum renem accedens uena & arteria.
δ Sinistra seminalis uena.
ε Dextra seminalis uena.
ζ Arteriarum seminalium ortus.
η,η Sinistræ seminalis uenæ & arteriæ congressus.
θ,θ Sinistrum testem unà cum tunica adhuc ipsi propria, atque à peritonæo pronata, & ι, ι
ι,ι. notata delineauimus: ita tamen hic est dissecta apertaq;, ut nihil quo minus aptè cernatur im-
κ. pediat. imò etiam musculum illi innatum commonstrat, κ indicatum.
λ Hàc uena & arteria peritonæi amplitudinem egrediuntur.
μ Varicosum corpus, ipsaq; adeò uenæ arteriæ uaria & admirabilis implicatio.
ν Sinister testis tunica ipsi proxima obtectus.
ξ,ξ Vasis semen deferentis ad testem reuolutio.
o,ξ Vasis semen deferentis ascensus ad pubis os.
π Sinistri uasis semen deferentis ad pubis ossis posteriora inflexus.
ρ Dextri uasis semen deferentis reflexus.
τ Dextri sinistriq; uasorum semen deferentium coitus.
φ Vasorum semen deferentium insertio.
χ,χ Glandulosum corpus uasorum semen deferentium insertionem excipiens.
ψ,ψ Meatus urinæ seminiq; communis.
ω,ω Musculus orbiculatim dicto iam meatui obductus.
æ,æ Penis, atque adeò ipsius corpora.
a,a Venæ & arteriæ lumborum uertebris, ipsisq; adnatis musculis, & abdominis lateribus exporrectæ.
b Venæ cauæ & arteriæ super os sacrum partitio.
c,c Arteriolæ sunt sacri ossis foramina petentes.
d Sinistri partitionis dictæ trunci diuisio.
e Interioris rami dictæ diuisionis propago, nates & coxendicis ossi adnexa petens.
f Dicti rami propago tandem uesicæ & utero digesta.
g Pars est arteriæ fœtui peculiaris, quam antea ad uesicæ latera u, uti & hic quoque in maiori

iori figuræ portione, notauimus.

- **h** *Portiuncula exterioris rami dictæ antea diuiſionis ad reliquum accedens interioris rami.*
- **i** *Reliquum interioris rami per pubis oſsis foramẽ in muſculos interiorem femoris ſedem occupantes diſtributum.*
- **k** *Sedes qua ſoboles dicti reliqui alteri uenæ commiſcetur. Verùm hic ex tabula promptè animaduertis, quando & arteriæ ſubaudiendum eſt, quum ſcilicet uenæ arteriam attendi cernis.*
- **l** *Exterioris rami propago, abdominis inferiorem ſedem ad umbilicum uſq; perrepens.*
- **m,m** *Vena per femoris & tibiæ interiora ſub cute ad digitos uſque pedis diſtributa, & in progreſſu uarios edens ſurculos.*
- **n** *Coxendicis anteriora petens, ſub cute tamen.*
- **o** *Muſculos et cutem femoris exteriorem ſedem occupantes intertexens.*
- **p** *Muſculis anteriorem ſedem femoris occupantibus digeſta.*
- **q** *Dictæ modò uenæ congreſſus cum ea quæ per pubis oſsis foramen femur adit.*
- **r** *Hàc præcipua femur petens uena ſecundùm femoris os reflectitur.*
- **ſ,t** *Propagines muſculos poſteriorem femoris ſedem occupantes, & cutem huius ſedis ad ſuram uſque accedentes.*
- **u** *Diuiſio in poplite, atque adeò rami in muſculos à femoris capitibus hic pronaſcentes diſtributi.*
- **x** *Maioris dictæ diuiſionis trunci uena, externam tibiæ cutem ad ſummum uſq; pedem implicans.*
- **y** *Vena & arteria (quanquam id non additum oportuit) fibulæ exporrecta, ac inter muſculos latitãs.*
- **α** *Maioris dictæ diuiſionis trunci ramus, cutem internam tibiæ ſedem integentem, ad digitos uſque uariè ſubiens.*
- **β** *Ramus dicti trunci ſuram ad calcem uſq; petens.*
- **γ** *Propago grandioris trunci inter muſculos tibiæ anteriorem ſedem occupantes, ad pedis uſq; ſuperiora & digitos digeſta.*
- **δ** *Trunci grandioris reliquum inter muſculos poſteriorem tibiæ ſedem ſibi uendicantes deorſum repens, & inter tibiam & calcem pedem ſubiens, ramulos digitorum inferiori ſedi communicans.*

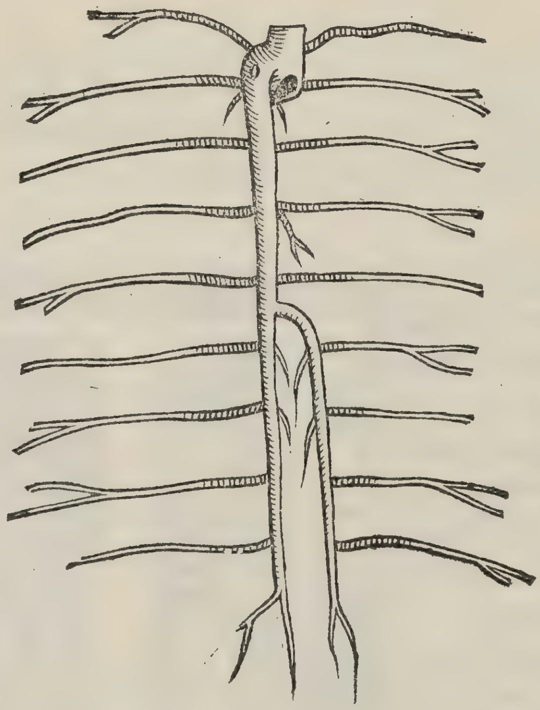
QVONIAM *magna figura cum ipſi annexis partibus uiri uenas ac arterias omnes proponit, lectori me non incommodaturum duxi, ſi muliebrium uaſorum tantam ſeriem proponerem, quãta à uirilibus uaſis illa differt. Quod duntaxat in ſeminalium uaſorum ad teſtes ductu perficitur, & uenis arterijsq; uterum implicantibus: quæ omnia præſenti figura ſimul cum muliebri ueſica proponuntur: ipſeq; characterum index eſt eiuſmodi.*

- **θ** *Ramuli à uena & arteria in membranam excurrentes, quà peritonæo committuntur.*
- **ι** *Portio uenæ & arteriæ teſtem adeuntium, ſuperiorem fundi uteri ſedem petens.*
- **κ** *Commixtio uenæ & arteriæ ſeminalium, quæ inſtar pyramidis eſt, & uaricibus aſsimilatur.*
- **λ** *Teſtis ſiniſter.*
- **μ,μ** *Vas ſemen à teſte in uterum deferens.*
- **ν** *Obtuſus uteri fundi angulus, in quem uas ſemen deferens inſertionem molitur.*
- **ξ** *Hac ſede fundus uteri in ceruicem terminatur, hacq; regione ipſius conſiſtit orificium.*
- **ο,π** *Vteri ceruix.*
- **ρ** *Hic ueſicæ ceruix in uteri ceruicem prod[illegible] ac deſinit.*
- **ſ** *Vaſa ſunt inferiorem uteri fundi ſedem & ceruicem implicantia.*
- **τ,τ** *Ceruicis uteri oris colliculi.*
- **υ,υ** *Meatus urinam è renibus in ueſicam deducentes.*

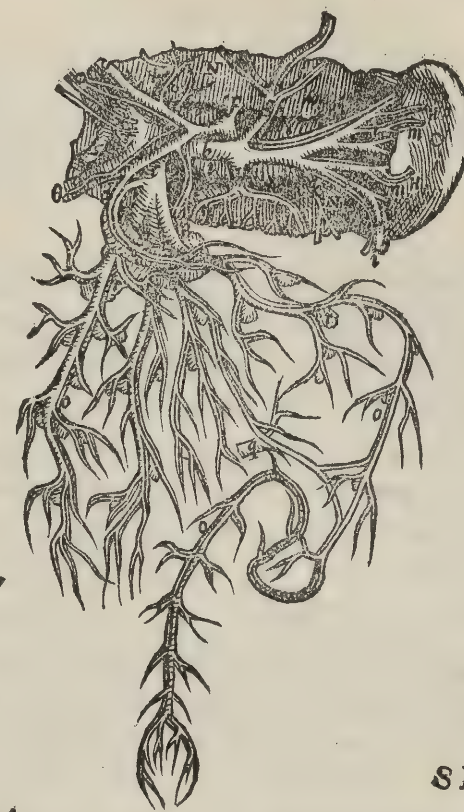
TERTII LIBRI FINIS.

CHARTA PARVAS ALIQVOT FIGVRAS COMPLECTENS, QVAE FIGVRAE AD COMMONSTRANDAM VENARUM ARTERIARUMQ́; SIMUL COMMISSARUM SERIEM PARATAE, AC IN PAGINA M 3, AUT NUMERO 313 INSIGNITA OBUIAE, UENIUNT AGGLUTINANDAE.

PRIMA.

TERTIA.

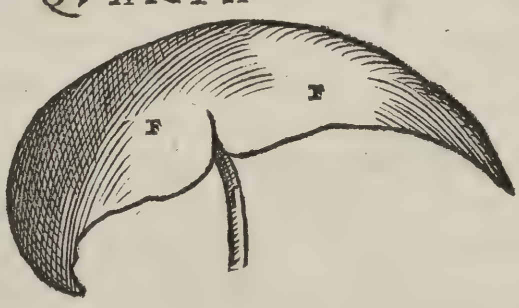
SEXTA.

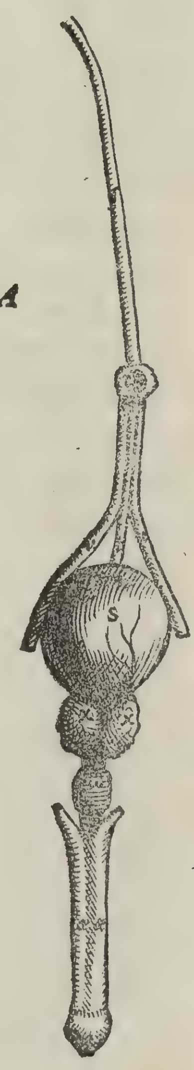
SECVNDA.

QVARTA.

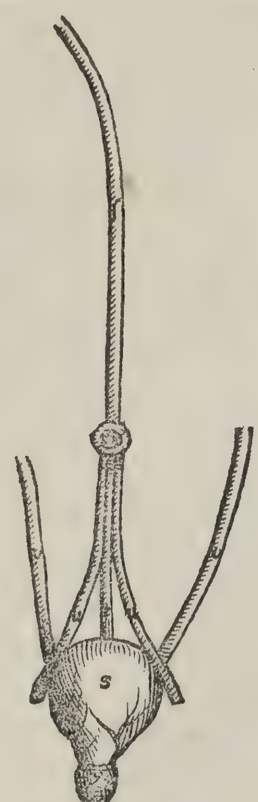
SEPTIMA.

QVINTA.

OCTAVA

*VT figuras hac charta impressas commodè suis sedibus glutines, illæq́; ualidiores reddantur, primùm præsenti chartæ membranam subglutinabis, singulasq́; figuras à superflua papyro resecabis. PRIMA, quæ uenæ pari carentis distributionem proponit, magnæ figuræ tergo illic uenit cõmittenda, ubi cauæ caudex eam uenam promit. ac o in utrisque figuris scriptũ spectatur. SECVNDA, ubi à redundanti papyro circuncisa erit, duas partes constituet, quarum superior uenam arteriam' que dextri lateris exprimit, sub pectoris osse superiorem abdominis sedem petentes. Huius itaq; partis q ad magnæ figuræ q figetur, & * ad ramum qui ad dextrum latus ꝛ & m in magna figura occurrit. Cæterùm humilior pars uenã arteriamq́; exprimens, quæ inferiorem abdominis sedem implicant, illic est iungenda, ubi earum radices iuxta l in dextro latere spectantur.*

TERTIA cæteris dignior, uenæ portæ distributionem simul cũ arterijs illam concomitantibus, magna' que inferioris membranæ omenti portione & liene pariter exprimens, ad cauam iecoris sedem maiori figuræ nectetur, ubi υ φ, s, & contermini aliquot characteres in utrisque figuris spectantur.

QVARTA portionem gibbæ sedis iecoris proponens, nõ inutiliter ueluti ex puncto illic glutinabitur, ubi A inter s & F maioris figuræ consistit.

QVINTA præter testes ipsorumq́; inuolucra, & urinarios meatus, uenas arteriasq́; seminales ostendens, illic est committenda, ubi u in ambabus figuris obuium est, aut ubi uena seminalis arteriæ primùm iungitur, meatusq́; urinarij illis subijciuntur.

SEXTA primùm sub SEPTIMA uenit glutinanda. Septima enim uesicæ & penis anteriorem sedem proponit, unà cum uasis quæ umbilico asscribimus. Sexta autem humiliorem penis superficiem in hoc expreßimus, ut tota figura ex ambabus illis consurgẽs, charactere φ super quintæ figuræ φ necti queat, ac postmodum penis instar S implicari.

OCTAVA figura mulieris uesicam & umbilici uasa, urinariorumq́; meatuum portionem continens, maiori non est committenda, sed illi figuræ quæ in chartæ tergo ubi maior impressa est, uterum ipsius, uenas & arterias seminariaq́; uasa commonstrat. Iungetur itaq; octaua ad paruam illam figuram ubi u occurrit, uenaq́; seminalis arteriæ committitur: nexus uerò fiet urinarijs tantum meatibus, proportione à uesicæ situ sumpta.

ANDREAE VESALII BRVXELLENSIS, DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER QVARTVS, NERVIS PROPRIVS, ac peculiares ipsi figuras in Capitum quibus conueniunt fronte exhibens.

QVIBVS CORPORIS PARTIBVS NERui nomen tribuatur, ac quis propriè neruus uocetur, & demum quid is sit, unà cum ipsius differentia & usu. Caput I.

TERTIO libro uenarum, sanguinem à iecore in uniuersum corpus deferentium, & arteriarum quæ uitalem spiritum simul cum sanguine impetu diffuso à corde corporis partibus subministrant, distributionis seriem complexus sum. nunc uerò proximum est, neruorum à cerebro animalem spiritum membris, qui illo ad ipsorum munia indigent, deducentium propagationem persequi, à generali neruorum differentia sumpto sermonis exordio. Dissectionis enim proceres triplicem neruorum differentiam (uti & antea alicubi monuimus) statuunt, quandoquidem[a] ligamentis ossa mut uò colligātibus, et non minimam musculorū portionem constituentibus, nerui nomen, perinde ac uulgus, accommodant. Dein[b] tendines, & uniuersas musculorum eneruationes, sub neruorum nomine, uulgi quoque ritu, complectuntur. Tertium autem neruorum genus enumerant, quod nos in præsenti aggrediendum duximus. [c] organa uidelicet longa, teretia, nullamque intus cauitatem, quæ sensu dignosci queat, in sui medio sortita, & caluariam uel dorsi uertebras elabentia, ac demum animalem spiritum à cerebro animalis facultatis fomite ad corporis partes deferentia. Atque hæc organa dissectionum professores nerui nomine citra appendicem præcipuè dignantur. Quod à Græcis ad nos demanauit, qui à functione seu munere unicum instrumentum duobus nominibus nuncuparūt, νεῦρον id à νεύειν, & τόνον à τείνειν appellantes, quòd uidelicet musculi neruorum potissimùm ope & nutare & tendere ualeant. quippe quod nulla corporis particula neque motum arbitrarium, & qui è nostra pendet uoluntate, neque sensum sine neruo nanciscatur, ac quòd neruo præciso, aut laqueis intercepto, aut alioquin corrupto compresso'ue immobilis confestim insensibilisque pars euadat, omnibus concessum est Anatomes professoribus. Quòd autem cerebrum neruorum, sicut & dorsalis medullæ, origo ac principium sit, quod'que nerui partim ex cerebro, partim à dorsali medulla oriantur, minimè omnibus notum exploratumque fuit. Alij enim cor neruorum posuerūt principium, nonnulli duram quæ cerebrum inuestit membranam, nullus interim iecur, aut aliud eius generis uiscus. Verùm Hippocrates, & quū iam senio conficeretur Erasistratus, Lycus, Andreas, Marinus, Herophilus, & Galenus dissectionis procerum facile primarius, cæterique Anatomicorum præcipui, ex his quæ in corporum resectione conspiciuntur, uerissimè asserunt, cerebrum neruorum esse initium: & præterea neruos ab illo spiritum animalem assumere, atque ad eas partes quæ illo aut ad sensum aliquem, aut motum arbitrarium indigent, deriuare, est quoque fatendum. A' corde enim neruos (ut Aristoteli potissimùm', & alijs nō paucis uisum est) neutiquam principiū ducere, uel hinc liquidò colligitur, quòd in corporis dissectione nullus neruus ab illo pronasci uideatur. Quandoquidem nullus omnino neruulus cordi committitur, præter[d] unum impensè gracilem, ac uix tandem post multas sectiones à me inuentum, quem sinister sexti paris neruorum cerebri neruus distribuere suo loco docebitur. Quà enim neruus ille secundum sinistrum cordis latus decliuis fertur, atque sinistræ pulmonis parti, ac item cordis inuolucro ramusculos prætenues offert, [e] neruumque recurrentem sinistrum cōstituit, à se neruulum deducit, qui illic cordis inuolucrum penetrat, ubi [f] sinistræ arterialis uenæ sedi adnascitur. Neruulus hic arteriali uenæ adnatus, in cordis basim fertur, inibi absumptus, ubi sinistra posteriorque arterialis uenæ sedes consistit. Quum itaque huiusmodi neruulus

a fi. ca. 1. li. 2.

b 1. fi. cap. 2 lib. 2 F. & passim in musculorū tabulis.

c passim in 1, 2 fi. ca. 2. & 2, 3 fi. capitis 11.

Ligamenta, tēdines et processus cerebri dorsalisque medullæ, neruos generatim uocari.

Organū rneruí nomine priuatim nuncupatum.

Neruorū ortus à cerebro.

Nō à corde.

d 6 fi. lib. 6. h à d dissectum.

e eiusd. fi 3. f, g.

f eius. fig. 1.

uulus perinde cordi à ſexto cerebri neruorum pari exhibeatur, quemadmodum reliquis uiſceribus uniuerſis offerri docebimus: ac deinde quum cordis neruulus maximè gracilis ſit, promptè colligitur, cor ne ſiniſtro quidem ſexti paris neruorum cerebri neruo principium dare. tantum abeſt, quòd cæterorum neruorum origo neruulus ille iudicari poſſit. Præterea fibræ quas cordis ſubſtantiæ intertextas nouimus, non magis nerui ſunt, quàm aliorum organorum, puta uentriculi, inteſtinorum, uenarum ac arteriarum fibræ. Ad hæc, [g] fibræ in cordis ſinibus uentriculis'ue conſpicuæ excarnes'que, quia duntaxat membranarum proceſſus ſunt, in neruorum numero etiam minimè ueniunt reponendæ. Nam fibræ in dextro cordis uentriculo ſe offerentes, trium membranarum proceſſus cenſentur, uenæ cauæ orificio præfectarum. Fibræ autem in ſiniſtro cordis uentriculo apparentes, proceſſuli ſunt duarum membranarum, quas arteriæ uenalis orificium ſibi peculiares uendicat. Præterea eiuſmodi fibræ nõ magis nerui exiſtunt, quàm omnium generatim membranarũ partes, quas quidem nerui nomine uulgi more donari nihil prohibet, ſi modò id ad ligamenta, tendines, membranas & neruos, de quibus iam ſermonem inſtituimus, deducitur. Verùm quum eiuſmodi cordis fibræ neutiquam in eorum neruorum claſſem referendæ ſint, qui animalem ſpiritum tanquam riuuli quidam ad corporis partes perferunt, annuendum quoque eſt, fibrarum illarum gratia in corde neruos recenſeri haud poſſe, potiſſimùm quando ab illis membranarum proceſſibus extra cordis ſubſtantiam nihil prorſus aliò educatur. Cæterùm qui ex [h] dura craſſa'ue cerebri membrana neruorum originem pendere affirmarunt (in quorum choro ad extremum uſque ſenium fuit Eraſiſtratus) exteriorem nerui partem duntaxat conſpexere à dura cerebri membrana enatam. Vniuſcuiuſque enim nerui natura [i] triplici conſtat ſubſtantia, nimirum media quadam & intimæ arborum medullæ quàm ſimilima, quæ haud dubiè à cerebro initium ducit, conſtipatæ & coagulatæ induratæ'que cerebri ſubſtantiæ omnino reſpondens. exterioribus duabus, una eadem'que intimæ ſubſtantiæ propinquiori, quàm à [k] tenui membrana cerebri: altera, quam à dura oriri compertum habemus. Dura enim craſſa'ue cerebri mebrana operiendi potiſſimùm occaſione facta cenſetur: mollis autem, ut eodem etiam fungeretur munere, ſed magis tamen ut omnia quæ cerebro continentur uaſcula & receptacula, arterias ſcilicet & uenas tutò colligaret. Quemadmodum itaque cerebrum his induitur, ſic quoque proceſſus à cerebro propagati (ipſi nimirum nerui) illis integuntur, atque ita per corporis partes prorepunt. Adeò ſanè ut nemo ſuis oculis fidem non derogans, inficiari poſſit, neruorum principium à cerebro pendere: ac proinde etiam uix ambigere licet, num neruis à cerebro, an uerò à corde animalis ſpiritus, quem partibus deducunt, influat. Quandoquidem nonnulli (ut inter cæteros Chryſippus) etiam ſi cerebrum neruorum darent eſſe principium, non tamen id neruis ſenſus motusq́ arbitrarij principium ſtatuebant. Quos profectò uiua ſectio plus ſatis redarguit, in qua [l] omnia à corde ad cerebrum pertinentia colliduntur, aut laqueis intercipiuntur, aut etiam præſecantur. Hæc nanque ſi debitè adminiſtretur, uti in publicis ſectionibus non ſemel à me tentatum eſt, edocebit ſanè quantum cordis munere, hoc eſt uitali ſpiritu, cerebrum indigeat: non minus ſcilicet quàm cor illum quem inſpiramus aërem, & iecoris ſanguinem ad ſua officia exigit. Deinde ea ſectio oſtendet cor neruis nõ magis animalẽ ſpiritum porrigere, quàm uitalem ſpiritũ cordi à iecore deduci cognoſcimus. Verùm quia huiuſmodi diſceptatio ad cordis cerebriq́ hiſtoriã potiùs quàm ad neruorum naturam ſpectat, hac modò poſtpoſita, neruorum propriè dictorum differentias aggrediemur. Quemadmodum igitur cerebri & ex ipſo pronaſcentis medullæ dorſalis ſubſtantia, omni ex parte non eandem ſeruat duritiem, neque formam: ita quoq́ nerui ab his originem ſumentes, inuicem ſubſtantia non correſpondent, ſed duritie ac mollitie plurimùm uariant. Atque id accidit aut occaſione ſubſtantiæ ſui, à quo nerui prodeunt, principij. Huius enim gratia [m] uiſorij nerui, perinde ac [n] linguæ inſigniter molles cenſentur: qui autem à dorſali medulla, [o] ubi hæc in ſacro oſſe conſiſtit, originem ſortiuntur, duriſſimi ſunt. Deinde aut propter longiorem uel ſuccinctiorem progreſſum, nerui aut molliores aut duriores comperiuntur. uiſus nanque, guſtus, & auditus [p] nerui molles ſunt, quòd breuiſſimo prorepant interuallo. Gratia itineris uerò, uiæ'que anfractuum occaſione tertij neruorum cerebri paris [q] ramus uitis, aut cucurbitæ capreoli inſtar inuolutus durior euadit. Præterea nerui per durum aut molle, aut ſiccum corpus tranſitus, eius'ue corporis contactus, illum molliorem uel duriorem efficit. Viſorius etenim neruus breuiſſimo ductu per [r] foramen in oſſe cælatum fertur, quemadmodum & [s] præcipua quoque tertij neruorum cerebri paris portio, quæ idcirco ex oſſium contactu minimùm induratur. At quinti neruorum paris [t] ſurculus, qui [u] cæcum illud tortuoſum'que foramen perreptat, & [x] unus tertij paris neruorum cerebri ramulus ab ocu-

Neruos non è dura cerebri membrana oriri.

Quibus partibus neruus conſtet.

Vnde neruis ſpiritus animalis præbeatur.

Neruorum differentiæ, à mollicie & duritie, quarum gratia multæ oriuntur neruorũ differentiæ.

g 7 fi. lib. 6 ſub K, K, M. & 9 fig. G, G ſub E, F.

h 1 fig. lib. 7 A, A, B, B. 2 fi. H, H.

i 17 fi. cap. 14 lib. 7 α, β, γ.

k 2 fig. lib. 7 E, E, 3 fi. O, O.

l Illa ſimul omnia pulchrè oſtendit ult. fig. 3 lib. in collo.

m 1, 2 fi. ca. 2 G.

n earũdem fi. M.

o 1 fi. ca. 11 ab F ad G.

p 1, 2 fi. ca. 2 G, M, a.

q 2 fig. cap. 2 R.

r 1, 3 fi. cap. 12. lib. 1. E.

s 1, 2 fi. cap. 2 M.

t 1, 2 fi. cap. 2 C.

u 2 fi. ca. 12 lib. 1 b.

x 2 fig. cap. 2 O.

y eiuſ. fig. V à T prona- tum.

ab oculorum ſede ad genas, ac [y] alius item ad humilius labrum procidentes, quia longo itinere per os incedunt, oſſis contactus beneficio magis quàm ipſorum principia indureſcunt. Pari quoque cauſa ob itineris lõgitudinem, & durarum membranarum contactum, omnes propemodum nerui muſculis exporrecti duriores fieri conſpiciuntur, quàm ubi primum à principio prodeunt. Cuiuſmodi omnia mirabili induſtria à rerum Opifice ſunt excogitata. Senſus namq; organum neruo indiget molli: neruo quidem, quia ſenſus eſt inſtrumentum, quodq; ad ſuum munus obeundum multo animali ſpiritu indigeat: molli autem, quoniam affici & diſponi quodammodo oporteat, & pati aliquid ab extrinſecus occurrente ſenſibili. Eſt enim ad patiendum quidem aptius molle, ad agendum uerò & ad robur (quo neruus in longo ductu indiget) durum. Propterea igitur ſenſus organa mollibus, cæteræ partes quas moueri neceſſum eſt durioribus neruis donantur. Vnde etiam ſenſus inſtrumenta, quæ motu aguntur arbitrario, ut oculus & lingua, duplex neruorum genus ſibi uendicant, [z] unum quidem ſenſui, [a] alterum uerò motui præfectum. Meritò itaque neruorum ex cerebro & dorſali medulla proceſſus, non eandem exortus ſedem nanciſcuntur, neq; ijdem ductus meatusq; mollibus ac duris neruis exculpuntur. Illi enim ex mollibus & anterioribus cerebri baſis ſedibus, hi uerò ex poſterioribus ipſaq; dorſali medulla principium ducunt. Rurſus illi quidem rectà, hi autem tortuoſè longoq; itinere prorepunt. Cæterum Naturæ triplex fuit in neruoſi generis diſtributione ſcopus. Primus gratia ſenſus in ſenſorijs organis: Secundus occaſione motus ad partes, quas moueri operæpretium fuit: Tertius autem in cæteris partibus uniuerſis ad triſtantium dignotionem, niſi forte cuipiam magis uiſum ſit, & tertium hunc ſcopum, quia ad ſenſum pertinet, eundem cum primo conſtituere. Senſus igitur nomine, oculis, linguæ, auribus maximi offeruntur nerui, uti etiam [b] internæ extremæ manus ſedi, & [c] elatiori orificio uentriculi, quæ uelut propria præcipuaq; tactus, ſicut oculi uiſus, & lingua guſtus, organa non ineptè cenſerentur. Per manus enim magis exacta, quàm per aliam partem, quamuis plures ſentiant, eſt tactus ipſius dignotio. In ore autem uentriculi ſenſus eſt penuriæ eorum quibus animal nutriendum eſt, quem famem nuncupamus. In omnibus enim ijs tanquam ſenſus inſtrumentis, maximi inſeruntur nerui. Motus uerò cauſa nerui ad muſculos arbitrarij motus inſtrumenta diſpenſantur. Qui propterea quòd corporis partib. mouendis extructi ſunt, grandes neruos admittũt, aut ſaltem circumtenſos habent. At quoniam ex neceſſitate tactus ſenſus omni adeſt neruo, propter hoc muſculos & ſenſus organa uirtus amplior, quàm egebant ad tactilium dignotionem, ſubſecuta eſt. Reliquis aũt partibus tactus ſenſu tãtum indigentibus ex proportione nerui offeruntur. Viſceribus enim, ut [d] pulmoni, [e] iecori, [f] lieni, quia in alto latitant, graciles tantum neruorum ſurculi offerũtur. in cutem uerò, quòd prima extrinſecus occurſantib. obuiam eat, complures ſoboles paſſim digeruntur. Porrò neruorum originis ſpecies, non eadem undique uiſitur. [g] aliqui enim, & præcipuè molliores, continuò neque quaſi in plures ſurculos deducto corpore exoriuntur, proceduntq;. in quorum numero uiſorij nerui, & ſecundum quoque cerebri neruorum par, habentur. [h] Alij tanquam plures funiculi inuicem connnexi ex cerebro prodeunt, quales ſunt tertij & quarti et quinti paris nerui. [i] Alij etiam in ipſo ortu ſurculos hos ueluti funiculos inuicem diſtantes, ac ſingulos propria tenuis mẽbranæ portione circundatos habent: qui quũ caluariam egrediuntur, omnes ſurculi inuicem commiſſi unica membrana induuntur. atq; id potiſsimum in [k] pluribus dorſalis medullæ neruis obſeruatur, ut & in ſexto pari, & ſeptimo neruorum cerebri. Vnde etiam in multorum neruorum diſtributionis in ramos enarratione, nihil intereſſe uidetur, ſiue prædictorum funiculorum frequentiam ſolui dicas, an totum neruum in ramos ad diuerſas partes exporrectos diſcindi. At neſcio qua fronte quidam Anatomicorum principes aſſerere auſi fuerint, ex huiuſmodi ſurculis ſeu funiculis, alios quidem motui, alios autem ſenſui ſeruire: haud ſecus ſanè, quàm ſi quoſdam neruorum ſurculos tactus ſenſu Natura deſtituiſſet. Atque huiuſmodi ſurculorum finiumq; imaginem formam'ue diſces, ſi inter edendum alicuius animalis ex axilla, aut inguine diſſecta caro menſæ apponatur, atque in illa nerui aliquam portiunculam uena & arteria plærunque concomitatam ſpectaueris. Cernes enim nerui extremum alicui chordæ craſſiori reſpondere, quæ ex pluribus torta funiculis, tranſuerſim obtuſiori cultro diuiſa ſit. Cæterum à neruorum cauitate uix ullam auſim petere differentiam, quum ne [l] uiſorium quidem neruum unquam cauum perforatumq; uiderim. etiamſi neruos non minus quàm uenas & arterias, uaſa uocari, haud dubitem, ſoliq; uiſorij nerui à diſſectionum profeſſoribus forati dicantur. Ab ipſa autem ſerie hunc in modum differentiam ſumere licet, quod alij integri in aliquam partem abſumantur, ut uiſorij nerui in oculos: alij in plures dirempti ſurculos, quoſdã muſculis offerunt, quoſdam cu-

ti,

Margin notes (left):

z 2 fi. cap. 2 G. dein ab M, Y.
a 2 fi. cap. 2 K. dein à r, w.
b Specta manus 2 fi. cap. 11.
c 14, 15 fi. li. 5 V, T.
d 2 fig. cap. 2 q.
e 2 fig. cap. 2 x.
f 2 fi. ca. 2 x.
g 1, 2 fi. ca. 2 G, K.
h 1, 2 fi. ca. 2. M, Z, a.
i 2 fi. ca. 2 e, v. atq; ita etiam hic ſpectabis 9 & 14 fi. lib. 7
k Vide 1 fi. cap. 11.
l 1, 2 fi. ca. 2 G. fi. 14. li. 7 B, B. 13 figu. cap. 14. lib. 7 k.

Margin notes (right):

Cur alij nerui alijs molliores, aut duriores reddãtur.

Naturæ in neruis digerẽdis ſcopus.

Differentia ab originis forma.

Neruum omnem tactus ſenſu præditũ.

Differentia à neruorum cauitate.

A ſerie.

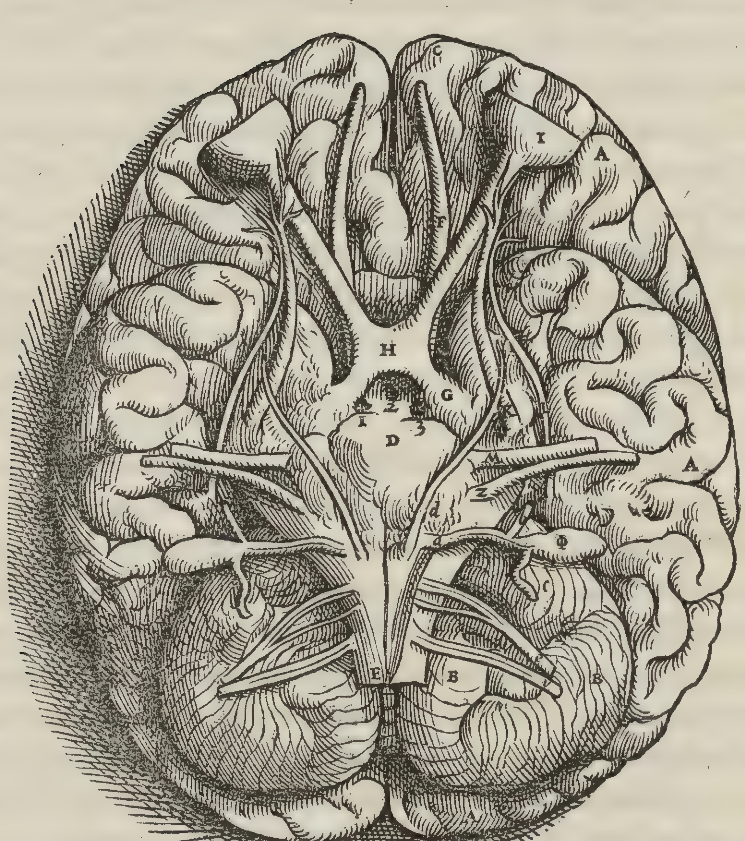
ti, quosdam ossibus, quosdam sensus organo.[m] Vt tertium neruorum par,[n] quod quum linguae quodammodo sit proprium,[o] etiam musculis quibusdam ut inter caeteros[p] temporali motus gratia,[q] & cuti sensus nomine, ad labra nimirum, & dentibus quoque dirigitur. Alij rursus incommixti, neque cum alijs neruis coeũtes unitiue feruntur:[r] ut secundum cerebri par nulli neruo commiscetur, & uerè congreditur, licet ipsi[s] minor tertij paris radix in progressu attendatur. Alij uerò inter se commiscentur, ut primi paris neruus dexter sinistro[t] permiscetur. Alij alijs commiscentur, ut[u] qui brachium adeũt nerui, simulatque è uertebris prosilierunt, non secus uniũtur, quàm pictores galerorum funiculos delineare solent. Verum quum hęc in priuatis neruorũ descriptionibus abundè sim persequuturus, iam tempestiuũ fuerit singulorum neruorum seriem oratione complecti. ac primũ paria quae à cerebro exoriuntur, deinceps quae dorsalis medulla educit recensere. siquidem nullus neruus neque à cerebro, neque à dorsali medulla inconiugatus prodit, sed perpetuò alter ad dextram, alter ad sinistram eadem prorsus distributionis serie, situm obtinet.

Neruos coniugatim enasci.

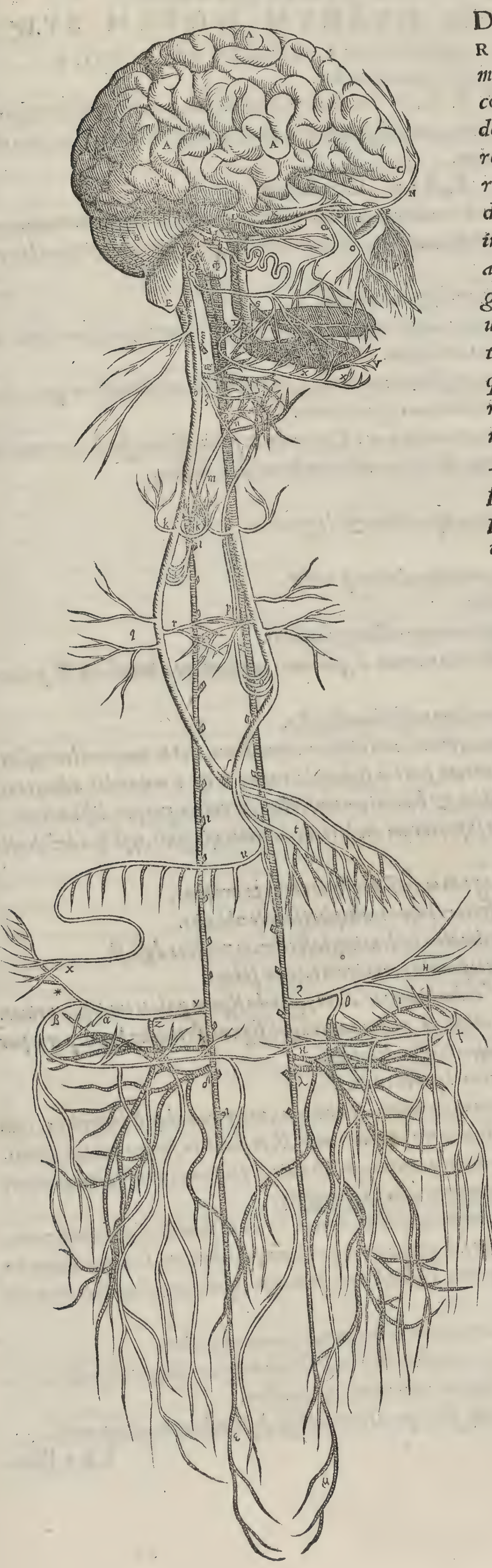
m 2 fig. ca. 2. M.
n eius fi. Y.
o eius fi. R.
p 4 muscu. ta. r.
q 2 fi. ca. 2. T, V, X.
r 1, 2 fi. ca. 2. K.
s 1, 2 fi. ca. 2 L.
t 1 fig. cap. 2 H.
u Vide hos in 2, 3 fi. ca. 11. et ult. fi. huius libri.

PRIOR DVARVM FIGVRA NOVEM SVBSEQVENTIBVS CAPITIBVS COMMVNIVM, QVA TO-

tius cerebri & cerebelli à membranis ipsa inuoluentibus liberorum basis exprimitur, ut neruorum cerebri exortus opportunè oculis subijceretur. Hic enim simul cum primis neruorum exortibus tota ea dorsalis medullae pars delineata est, quae ab eius medullae principio ad eam usque sedem pertinet, quà haec in primam ceruicis uertebram labitur, ac ubi dorsalis medulla primum uerè nuncupatur.

DVARVM

DVARVM FIGVRARVM QVAE NOVEM

modò ſubſequentibus Capitibus communes cenſentur, altera, quæ dextrum latus proponit integri cerebri ac cerebelli, et dictæ in priori figura dorſalis medullæ partis, dura interim tenuiq; hæc omnia inueſtiẽtibus membranis, nuſquam apparentibus. Adhæc præſens figura nudam ſeptem cerebri neruorum pariũ ſeriem in dextro tantum latere commonſtrat. quanquam & ubi neceſſum fuit, neruorum quorundam ſeriem etiam in ſiniſtro latere hîc delineauerimus. Figuræ huius proportio in ea depicta eſt magnitudine, in qua corpus circumſcriberes, cuius ueſica in infima præſentis figuræ ſede conſiſteret, & cuius thorax & abdomen ex anteriori parte conſpicerentur, facies uerò uerſus ſiniſtrum humerum conuerſa prorſus ex dextro latere ſpectaretur.

CHARA-

CHARACTERVM DVARVM NOVEM SVBSEQVENTIBVS CAPITIBVS COMMVNIVM FIGVrarum Index.

CHARACTERES hoc Indice exprimendi, partim utrisque figuris communes sunt, partim uerò nunc huic, nunc illi peculiares. quemadmodũ his notis 1, 2, quas characteribus subijciemus, significabitur.

A, A 1, 2 Cerebrum notatur. B, B 1, 2 Cerebellum.

C 1, 2 Processus ac ueluti substantiæ cerebri tubera, quæ mamillares processus uulgò nuncupantur. Ego in altero tantum latere prioris figuræ characterem adhibui, quòd parem utriusque lateris rationem esse nemo ambigat.

D 1 Dorsalis medullæ principium ex cerebri pendens basi.

E 1, 2 Dorsalis medullæ pars iam caluariæ amplitudinem egressura, & in utrisque figuris inibi abtruncata, ubi hæc elatissimam subit uertebram.

F 1, 2 Olfactus organo subseruientes processus neruis similes, at caluariæ amplitudinem qua cerebrum continetur, notatu digna portione non egredientes.

G 1, 2 Visorij nerui, seu primum cerebri neruorum par. Cæterùm in prima figura sinistri nerui principium G insignitur, in altera autem dextri nerui in oculorum sede ductus.

H 1 Visoriorum neruorum coitus.

I 1, 2 Oculi tunica, in quam uisorius neruus expanditur & degenerat.

K 1, 2 Secundum neruorum cerebri par.

L 1, 2 Tertij neruorum paris minor & gracilior duriorq; radix.

M 1, 2 Tertij paris maior crassiorúe radix.

N 2 Minoris radicis propago ad superiorem maxillam procidens.

P 2 Propago minoris tertij paris radicis in narium degenerans tunicam, quæ humiliori P priuatim indicatur.

Q 2 Minoris radicis propago in temporalem musculum digesta.

R 2 Maioris tertij paris radicis ramus capreoli uitis instar conuolutus, qui in temporalem inseritur musculum, ac duos à quinto neruorum pari a signando, ramos b & c notandos admittens, in masseterem seu mansorium musculum, & buccarum musculos, & cutem quoque diffunditur.

S 2 Maioris tertij paris radicis ramus superiorum molarium dentium gingiuis, ipsisq; adeò dentibus soboles seriatim distribuens.

T 2 Maioris radicis tertij paris propago in maxillæ inferioris os prorepens.

V 2 Propaginis T insignitæ ramus inferiori labro multiplici sobole oblatus.

X, X 2 Surculi a propagine T notata ordinatim in dentium inferiorum radices diffusi.

Y, Y 2 Maxima maioris tertij paris radicis portio in tunicam linguæ soluta.

Z 1, 2 Quartum neruorum cerebri par. Verùm humilius Z in secunda figura palati tunicã exprimit.

a 1, 2 Quintum neruorum par auditui dicatum. Φ autem in utraque figura priuatim huius paris portionem indicat, in concauitatem temporis ossis delatam.

b 1, 2 Ramulus quinti paris ex ipsius anteriori parte enatus.

c 1, 2 Quinti paris ramulus per cæcum repens foramen, ac tandem, ut & ramulus b insignitus, cum tertij paris propagine capreoli modo intorta, ac cum ramo R in secunda figura notato, coiens.

d 1, 2 Neruus non procul à quinti paris principio enatus, qui ab alijs Anatomes professoribus prætentus, in musculos maxillam inferiorem mouentes exporrigitur.

e 1, 2 Sextum neruorum cerebri par, cuius utrorumque neruorum series in secunda figura indicatur. est autem sinister neruus, qui umbrosus sub quinto pari quodammodo ducitur. Dexter autem magis candicat, & ipsi aliquot subsequentes characteres priuatim (quum utriusque lateris nerui eadem sit ratio) adhibitos cernis.

f 2 Sexti paris ramus musculos posteriorem ceruicis sedem occupantes accedens.

g 2 Sexti paris ramuli in quosdam laryngis musculos hic in descensu transuersim propagati.

h 2 Sexti paris ramus costarum dextri lateris radicibus exporrectus.

i, i 2 Portiunculæ intercostalium neruorum, sexti paris ramum hàc descendentem adaugentes.

k, k 2 Rami

k,k 2 Rami neruorum sexti paris in musculorum deprompti capita, quæ à superiori pectoris ossis sede, & clauiculis principium ducentia sursum feruntur.

l 2 Dextri nerui sexti paris ramuli, recurrentem dextri lateris neruum efficientes.

m 2 Dexter neruus recurrens, seu reuersiuus.

n 2 Soboles dextri recurrentis nerui, laryngis dispensatæ musculis.

o 2 Sinistri sexti paris nerui soboles, recurrentem sinistri lateris neruum constituentes.

p 2 Sinister neruus recurrens, qui perinde ac dexter, uocis neruus uulgò nuncupatur.

q 2 Sexti paris ramuli in pulmonum tunicam excurrentes.

r 2 Ramuli sexti paris, membraneo cordis inuolucro impliciti. Ab illis uerò sinistri nerui surculis, qui ijs quos r indicauimus correspondent, cordis neruulus principium ducit.

s 2 Sexti paris neruorum portio, quæ stomacho committitur, & series quoque qua uterque neruus bipartitò scinditur. ac dexter sinistram superioris uentriculi oris sedem adit, sinister uerò eius orificij dextræ parti implicatur.

t 2 Series sexti paris neruorum, in superius uentriculi orificium & proximas uentriculi sedes disseminata.

u 2 Ramus sexti paris neruorũ dextram orificij uentriculi sedem adeuntium: qui secundùm elatiorem uentriculi regionẽ ductus, tandem in iecoris cauum absumitur, ubi x ascriptum cõspicies.

y 2 Prima propago rami neruorum sexti paris, qui dextri lateris costarũ radicibus exporrigitur.

z 2 Ramulus primæ illius propaginis y notatæ, qui in dextram sedem inferioris omenti membranæ, & colon intestinum hic digeritur.

α 2 Soboles primæ illius propaginis duodenum accedens intestinum, & ieiuni initium.

β 2 Soboles dextram fundi uentriculi sedem perreptans, ac frequentes surculos uentriculo & superiori omenti membranæ dispergens. Vbi uerò * ponitur, præsentis propaginis in iecur & bilis uesiculam series in conspectum uenit.

γ 2 Propago dextrum accedens renem.

δ 2 Propago in dextram mesenterij regionem, & huius sedis intestina frequenti ramulorum serie diffusa.

ε 2 Neruorum series dextram uesicæ regionem implicans.

ζ 2 Prima propago nerui sexti paris, sinistri lateris costarum radicibus exporrecti.

θ,ι 2 Duæ notantur soboles propaginis ζ insignitæ, quæ inferiori mẽbranæ omenti, & colo intestino quà sub uentriculo repit, offeruntur.

η 2 Series neruorum, qui lieni inseruntur.

† 2 Hac cruce ramum propaginis ζ notatæ insigniui, qui sinistram fundi uentriculi sedem perreptat, uentriculo & superiori membranæ omenti surculos deriuans.

κ 2 Propago in sinistrum mesenterij & eius sedis intestina excurrens.

λ 2 Sinistrum renem accedens propago.

μ 2 Series ramulorum sinistrum uesicæ latus admodum obscurè implicantium.

ν 1,2 Septimum cerebri neruorum par: atq; in secunda figura utriusq; lateris neruus quoq; delineatus est, ac ν insignitus.

ξ 2 Septimi paris propago musculis dispensata, à stylum imitante temporum ossis processu principium ducentibus.

o 2 Septimi paris cum sexto coitus.

ϖ 2 Septimi paris series, compluribus linguæ ac ossis υ imaginem referentis, & laryngis musculis intertexta.

1,2,3 Numeri characteres in priori figura ad dorsalis medullæ principium conspicui, tria indicant foramina, quorum duo lateralia 1 & 3 insignita illa demũ sunt, per quæ arteriarum soporalium rami ad dextrum et sinistrum cerebri accedunt uẽtriculos. Medium uerò foramen 2 indicatum, illud est quo pituita ex tertio cerebri uentriculo ad peluim ducitur, quæ pituitam excipit, ac dein instar infundibuli super glandem transmittit, quæ huic cerebri regioni subijcitur. Verùm hæc ad septimum librum imprimis spectant, ad cuius figuras ex interiori subsequentium nouem Capitum margine remittêris: quemadmodum & sexti paris occasione, ad quinti & sexti librorum figuras.

QVOT

QVOT NERVORVM PARIA A CERE*bro & dorsalis medullæ parte adhuc in caluaria consistente, originem sumant.* Cap. II.

SI quando in interiori margine scripsimus fig. cap. 2. lib. 4. duas, aut illarum alteram indicauimus, quas præsenti capiti ad primi capitis finem præpositas cernis.

Quâ cerebri sedes & partes in 7 lib. distinguentur.

LIBRO septimo quum cerebri pertractabitur constructio, duplex id esse docebimus,[a] unum anterius superiusq; quod cerebrum dicitur, uniuersam propemodum implens caluariam:[b] alterum posterius ac humilius, & cerebellum nobis appellatum, ipsoq; cerebro etiam decuplo minus. Deinde anterius tota superiori ipsius sede[c] geminum esse, dextrum uidelicet & sinistrum asseremus.[d] inferiori autem parte, quà caluariæ innititur basi, unicum indiuisumq; esse, &[e] dorsalem medullam ab hac, non autem (ut Anatomicorum præcipui scribunt) à cerebello enasci, & cerebellum potius dorsali medullæ inniti & tenuis membranæ, parum uerò ipsius substantiæ interuentu, medullæ uniri, quàm dorsalis principium esse ostendemus. Adhæc, addetur præter alios quosdã cerebri sinus meatusq;, duos cerebri existere uentriculos,[f] unum quidem dextrum,[g] alterum uerò sinistrum, qui ambo in[h] unam communem coeunt cauitatem sinum'ue, qui tertius in cerebro uentriculus recensebitur. qui[i] meatu quodã ad sinũ inter[k] cerebellum &[l] dorsalem medullã ubi inuicem cõmittuntur conspicuum, & tam cerebello quàm dorsali medullæ communem, pertingit. Cæterùm nerueæ propagines ex caluaria procidentes, aut ab ipso anterioris cerebri[m] enascuntur basi, aut à dorsali medulla priusquam uertebrarũ sinus ingrediatur, nõ autem à cerebello. Vt uerò eam dorsalis medullæ partem, quæ à cerebri basi sub cerebello ad foramen usq;, quo è caluaria labitur, procidit, dorsalis medullæ[n] principium nuncupare liceat, mihi concessum uelim: cum quid illo intelligam principio, satis iam explicuerim, ac item in septimo libro diffusiùs id sim enarraturus. Per me enim licebit illi principio, seu parti cerebri, quoduis nomen indere: modò non ignoret, quî illa à cerebello distinguẽda ueniat. Porrò nerui omnes à cerebro, illoq; dorsalis medullæ initio pronati, quia geniculatim in caluariç amplitudine, qua cerebrũ continetur, originẽ ducunt, Latinis neruorum paria, seu coniugia, Græcis aũt συζυγίαι nũcupantur. quæ Marini, ac demũ Galeni etiam suffragijs septenæ enumerantur. quãuis si accuratè singula expenderimus, plura etiam censeri possint. Neq; enim hic olfactus[o] organa nerui appellantur, quòd dictam nuper caluariæ amplitudinem non excidant. Item par, quod nobis ex aliorum Anatomicorum sententia tertium cõstituetur, uerius[p] duplex quàm unicum enumeraretur. Dein iuxta quinti paris radicem[q] aliud omnibus incognitum dissectionũ studiosis par enasci, diligens sectio me docuit. Verùm à ueteri neruorum cerebri enumeratione haudquaquam recessurus, ordine septem paria septenis capitibus explicare contendam: prius tamen quædam de olfactus organis subnexurus, quum non uulgares etiam dissectionis professores illis primum neruorum coniugium ascribant, illa'ue ita nuncupent.

Quâ uentriculi seu sinus cerebri.

Vnde neruorũ cerebri initium.

Dorsalis initium.

Quot cerebri neruorum paria.

a 1, 2 fig. A, A. aut quicquid cerebri in 7 lib. figuris occurrit, præter cerebellum 7 figu. insignitum XX. 8 fig. R, R, R. 9 fig. B, C, D. & tota 11 fig.
b 1. 2 fig. B.
c 3 fig. lib. 7 A, A, & B, B.
d ut in 1 fi. spectatur.
e 1, 2 fi. D, E.
f 4, 5 fi. lib. 7. L, L.
g 4, 5 fi. lib. 7 M, M.
h 6 fi. lib. 7 ubi cõsistit H, I sub A, A. 7 fi. H.
i 7, 8 fi. lib. 7. K.
k 11 fi. lib. 7 E.
l 9 fi. lib. 7. I. 10 fig. M, N, N, O.
m Specta sedulo 1 fig. cap. 2.
n 1 fi. à D ad E.
o 1, 2 fig. F.
p 1, 2 fig. L, M.
q 1, 2 figu. d iuxta a.

DE OLFACTVS ORGANO *nonnulla.* Cap. III.

VARIA profectò de odoratus organo nostræ tẽpestatis, medicis pariter ac philosophis est sententia, magnaq; inter ipsos, ex Anatomes imperitia, dissensio oboritur. Quosdam namq; reperias odoratus organum in illa[a] cauitate constitutere, quam in frontis osse ad superciliorum regionem inter duas eius ossis squamas cõspici, in primo libro recensuimus. qui si[b] duos etiã insignes sinus, quos in ossis cuneum imitantis medio tanquam antra inter ipsius squamas subinde obseruamus, adinuenissent, ac substantiam illam quodammodo medullarem in illis cauernis repositam, summoq; studio hic expẽdendam, obseruassent, proculdubio & inibi quoque in osse cuneum referente olfactus organum collocassent. Alij uerò quosdam cerebri anfractuum reuolutionumq;[c] apices, ac ad frontis ossis sedem uersus superciliorum medium protuberantia cerebri tubercula, olfactus organa statuũt, & tubercula illa quòd promineant, carnisq; quasi modo rubeat, mamillares cerebri processus uocant, utrinq; unum (uti etiam est) enumerãtes. Alij rursus ex aliquot Galeni locis, præcipuè aũt octauo de Partium usu, simpliciter[d] anteriores cerebri uentriculos olfactus organa esse astruunt, perinde ac si anteriores uentriculi præsentis duntaxat sensus essent principia. Alij quidem duos anteriores cerebri enumerant uentriculos: uerùm deinde alios duos confingunt,

Multiplices de olfactus organo sententiæ.

a 3, 4 fi. ca. 12 lib. 1 K.
b 8 fi. cap. 6 lib. 1 C, D.
c 1, 2 fig. C. 12 fi. li. 7 I, I. 13 fi. C, C.
d 4, 5 fi. lib. 7 L, L. M, M.

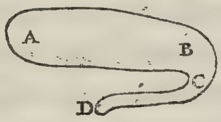
quos olfactus organa eſſe aſſerunt. Cæterùm quàm probè hi ſentiant, ex diſſectione diſcas licebit, dextri ſiniſtriq́; cerebri uentriculorum conſtructionem formámue priùs inſpiciens, quam mehercule multò aliam eſſe in ſeptimo libro intelliges, quàm hactenus diſſectionum periti tradiderunt. Quandoquidem uentriculi in poſteriori ſede neutiquam lati conſpiciuntur, & in priora procedentes paulatim in anguſtum coguntur, inibiq́; olfactus organa educunt: neque etiam ad olfactus organorum ſedem pituitam excernunt, multoq́; minus ipſa olfactus organa inſtar canalium cerebri pituitam (ut Galeni eſt ſententia) huc deducunt.[e] Præſentes namq́; cerebri uentriculi ſecundùm cerebri longitudinem ſuperiùs ampli exiſtunt, anteriori ſede nequaquam anguſtiores redditi, imò potius magis quàm in ipſo medio lateſcentes. In poſteriori autem parte ampli quoque uiſuntur: at hinc cornu modò per cerebri ſubſtantiam deorſum deſcendentes, atque antrorſum porrecti, tantiſper anguſtantur, donec ad eam uſque cerebri pertingant [f] ſedem, quæ [g] glandulæ pituitam cerebri excipiẽtis regioni incumbit, ac ſub qua grandiores ſoporalis arteriæ rami duram cerebri membranam perforant, in cerebriq́; uẽtriculos conſcendere incipiunt. Illi namq́; arteriarum rami in hos uentriculorũ anguſtos conſcendunt terminos, quos modò ad cerebri baſim deſinere dicebam. Atq́; eiuſmodi dextri & ſiniſtri uentriculorum cerebri ductus uiſuntur.

Anteriorũ cerebri uẽtriculorũ ductus.

Lib. 8. de Vſu part.

e Hìc ſectionis ſerie ſpectabis 5, 6, 7, 8 fi. li. 7.

f 1 fi. cha. 1, 2, 3. aut 13 fi. li. 7. iuxta M, P, Q. g 16 fi. li. 7 A. dein E, F.

HVIVSMODI ferè dextri ſiniſtriq́; uentriculorum ductus uiſitur. ac A & B ſuperiorem uentriculi indicant ſedem, A quidem anteriorem, B uerò poſteriorem. C regionem notat, quæ decliuis antrorſum ducitur ad D, quod uentriculi extremum terminumq́; indicat. At hæc in cerebrum exprimentibus ſeptimi libri tabulis ſunt longè euidentiora, potiſſimum autem in quarta, & quatuor illam ſeriatim ſubſequentibus. Quod uero in hac figura uentriculũ ex latere è directo conſpicimus, neminem latere arbitror.

A ſede uerò ubi uentriculorum anguſtos terminos deſinere dicebam,[h] olfactus organa, aut ſaltem cerebri proceſſus animalem ſpiritum præcipuo olfactus inſtrumento deferentes, ac [i] ipſi etiam uiſorij nerui enaſcuntur. Hinc enim utrinq́; à cerebro alba molliſq́; prodit ſubſtantia, quæ in progreſſu etiam cerebro tenuis membranæ interuentu colligatur, quouſq́; ad [k] ſinus [l] octaui capitis oſſis pertingat, qui olfactus organis priuatim parantur. Ad poſteriorem enim horum ſinuum ſedem albicantes cerebri proceſſus, à cerebro abſcedunt, neque amplius tenui membranæ connati, in ſuum ſinguli porriguntur ſinum: & adhuc antrorſum magis protenſi ad ſinuum finem, ſeu anteriorem ipſorum ſedem deſinunt, ſinibus ſuffulti, ac cerebro interim proximè accumbentes. Nam etſi cerebro in ſinuum regione non amplius adnaſcantur, nihilominus ipſi perpetuò attenduntur, illiq́; ſunt contermini. Hi proceſſus cerebri ductu, colore, formaq́; neruis correſpondent. quamuis interim longè neruis ipſis molliores ſint, pauloq́; (quod ad teretem ſpectat formam) latiores, quàm profundiores. Verùm quia hi reliquorum neruorum ritu extra caluarię, ut neque etiam extra magnam duræ membranæ amplitudinem, non procidunt, nerui nomine eos Herophilus haud dignatus eſt: ut neque etiam Marinus, neque Galenus. licet Anatomicorum nonnulli hos in neruorum habuerint numero, ipſos primum neruorum par receſentes. Porrò in horum proceſſuũ natura non negligenter conſiderandum eſt, quo'nam pacto illi duræ membranæ ſuis finibus adnaſcãtur, & quę foramina hinc à dura mẽbrana, & oſſium finibus quibus præſentes innitũtur proceſſus, ad nuper cõmemoratas frontis oſſis & cuneiformis cauitates pertingãt. Ac demum expendendum quoque uenit, quod'nam uerum ſit olfactus organum, ſimilitudine quadam ſumpta ab auditus inſtrumento, diſſectionum ac philoſophiæ profeſſoribus nimis perfunctoriè cognito. Verum de auditus inſtrumento, & olfactus quoq́;, & aliorum ſenſuum, in ſeptimo libro abundè pertractabimus. Modò autẽ ſat fuiſſe uidetur, proceſſus illos cerebri cõmemoraſſe, quos aliqui etiam mamillares et papillares nuncupaſſe colliguntur: qui ſectionem paulo diligentiùs aggreſſi, illa cerebri [m] tubera mamillarum imagine prominentia, nihil ad olfactus organi conſtructionem auxiliari cognouerunt. Cæterùm quando huiuſmodi proceſſuum naturam examinabis, atque illos longè grandiores in cane item & oue quàm in homine adinuenies, etiam ſedulò perquirendum eſt, quàm anatomicè Galenus per illos cerebri proceſſus pituitam ad nares ab ipſis anterioribus cerebri uentriculis deduci ſcripſerit, haud animaduertens eos proceſſus non perforatos eſſe, & ipſos uentriculos in [n] peluim deſinere, quæ cerebri pituitam excipiens, eam infundibuli modo ad glandem deducit, hìc in cerebri baſi repoſitam. quamuis de pituitæ ductibus ſuo dicemus loco. Nunc enim neruorum duntaxat ſeries opportunè pertractabitur.

h 1, 2 fig. F. 12 fig. lib. 7 C, D. 13 fi. L, L. i 1, 2 fig. G. 13 fig. lib. 7 M. k 13 fig. li. 7 D, D. l 8 fig. ca. 6 li. 1 A, B, A.

Proceſſuum qui aut olfactus organum ſunt, aut ipſi præcipuè ſubminiſtrant, ortus.

Lib. 8. de Vſu part.

m 13 fi. li. 7 L, L.

n 14 fi. lib. 7 C, C, D. 15 fig. F. & 16 B ad A.

DE PRIMO NERVORVM A CEREbro originem ducentium pari. Caput IIII.

Primi paris ortus.

IN IBI unde[a] proceſſus albos,et neruorum modo progredientes, à cerebri baſi initium ſumere ſcripſimus, utrinq;[b] unus exoritur neruus, omnium corporis neruorum facile molliſſimus, & circumferentia cæteris (dummodo illi ex uarijs non permiſceantur neruis) craſſior. In crure nãque, & item in brachio[c] neruos quidem hoc primo pari craſſiores reperias, ſed qui ex pluribus conflentur neruis inuicem coëuntibus. Vterq; primi paris neruus ſub cerebri baſi quà[d] ſinui innititur, cui glandula inſidet cerebri pituitam excipiens, antrorſum nonnihil obliquè fertur, dextro quidem neruo ſiniſtrorſum, ſiniſtro autem dextrorſum protenſo. In progreſſu moxq; ab ipſo ortu ambo inuicē[e] coëunt, atq; in eum permiſcentur modum, ut dextrum à ſiniſtro nulla prorſus ratione queas diſcernere. adeò ſanè, ut uana penitus ſit quæſtio, num dexter neruus in hoc congreſſu dextrā obtineat ſedem, an uerò ſiniſtrorſum continuo ductu feratur. Quandoquidem ille neruorum coalitus non aliud eſt, quàm commune corpus à quo utrique nerui dicerentur pronaſci, modò iſtius corporis ex cerebri ſubſtātia origo non indagaretur, atq; illic initia neruorum diſſita appareret.[f] Nerui à congreſſu è caluaria ducendi inuicem mox dirimuntur, & per[g] foramina ipſorum nomine inſculpta, in oculorū ſedes extra caluariæ cauitatem procidunt. Quippe &[h] integri in oculos abſumuntur, non quidem accuratè in poſterioris oculi ſedis centrum implantati, ſed neruus dextrum petens oculum ad dextrum magis latus poſterioris eius ſedis implantatur: qui uerò ſiniſtro oculo proprius eſt, ad latus ſiniſtrum centri poſterioris ſedis oculi ingreditur, ac (quemadmodum & dextri oculi neruus) quādo oculum ſubijt, in latam degenerat expanditur'ue[i] tunicam uitreo humori proximam, & mediam oculi ſedem duntaxat ambientem, & dilatatæ cerebri ſubſtantiæ admodum ſimilem: ac proinde mollem, nihilq; minus quàm membraneam: unde etiam Anatomicorum nōnulli hanc tunicam, quæ à retis quadam imagine ἀμφιβληστροειδὴς dicitur, Tunicam appellare haudquaquā dignati ſunt. Quòd uerò hæc tunica (aut quomodocunque ipſam appellare uiſum ſit) præcipuum uiſus organum à multis habeatur, in oculi conſtructionis enarratione perſequar. In præſentia enim neruos hos aut oculos prolixiùs aggredi omnino preter inſtitutum foret. quum ſuffecerit dixiſſe, uiſorios neruos illum quem recenſuimus ductum citra omnem ramorum propagationem obſeruare. hoc enim (quemadmodum & dextri nerui cum ſiniſtro mox ab exortu coitum) peculiare rarumq; uiſorij nerui ſibi uendicant. Quinetiam inter reliquos corporis neruos, hi duntaxat meatu qui ſenſu dijudicari poſſit, perforati dicuntur: quapropter Græcis (præcipuè autem Herophilo & Eudemo, πόροι ὀπτικοὶ nuncupabantur. Cæterùm ego eiuſmodi meatum mihi aliquādo occurriſſe neutiquam queo aſſerere, quantumuis etiam canum adhuc uiuentium & aliorum grandium animalium uiſorios neruos, uel hac ſolùm occaſione aggreſſus ſim, et hominis cuius caput adhuc à decollatione calebat, uixq; quarta horæ parte quum neruos intuerer abtruncatum fuerat, ipſos non oſcitanter ſpectauerim, ac calente aqua ſedulò fouerim. Atque ut eiuſmodi meatus toto neruorum progreſſu me penitus latuit, ita ſanè in mutuo neruorum coitu is neutiquam ſe obtulit. utcunque tamen hunc inibi oportebat eſſe inſignem, ſi modò nerui ob hoc ex Galeni ſententia congrederentur, quo minus ſimplicia nobis gemina perperam uiderentur. Porrò ijs qui de congreſſu hoc meatu'que acriter citra partium inſpectionem indies altercantur, non grauabor duo quæ in congreſſu animaduerti, hîc adijcere, quò & hinc ſuarum nugarum argumenta petant. Patauij itaque adoleſcens ſuſpendio necatus publicæ ſectioni adhibitus fuit, cui ante annum dexter oculus à carnifice erutus fuerat: deinde mulier, eodem ſupplicio affecta, cui dexter quoque oculus ab ineunte ætate emarcuerat, ſiniſtro interim integerrimo. Mulieri dexter uiſorius neruus toto progreſſu longè tenuior ſiniſtro uiſebatur, non ſolum in ea ſede qua iam oculo inſerebatur, uerùm in exortu quoque & in dextra ſede congreſſus neruorum. ac præterquam quòd dexter tenuis erat, durior quoque & rubicundior cernebatur, uti ſanè & in adoleſcente: ſed dexter non admodum neque craſſitie, neque mollitie adhuc ſiniſtro cedebat. His ille acceſſit, cuius neruos uiſorios in illo congreſſu inuicem non connaſci, neq; ſeſe contingere uidimus. ſed dexter nonnihil ea ſede qua caluariam egreſſurus fuerat, ſiniſtrorſum reflectebatur: quaſi non coalitus occaſione nerui congrederentur, uerùm ut commodè per ſuum foramen è caluaria prociderent, potiſſimū quum etiam hoc ductu ingredientes in oculi poſterioris ſedis medium nō inſerantur.

Primi paris neruorum ingreſſus.

In oculum ingreſſus, & in tunicam quam reti comparamus dilatatio.

Num uiſorij ſint perforati.

a 1,2 fi. F.
b 1,2 fig. G.
c 2 fi. ca. 11 & et cha. 71
d 3 fig. ca. 12 lib. 1. M.
e 1 fig. H. 13 fig. li. 7. M.
f 13 fi. lib. 7 N, O.
g 1, 3 fig. ca. 12 lib. 1. E.
h 13 fig. ca. 14. lib. 7 k. aut ſimul cum membranis in 18 & in 17 a, b, r.
i 1, 2 figu. I. aut 1 fi. cap. 14. lib. 7 E ad C.

rantur. Hunc ductum sinister neruus etiam referebat, non tamen ita quin notatu digno interuallo dexter à sinistro dehisceret. Quàm sedulò autem ac solicitè eius uiri familiares interrogauerimus, num illi omnia gemina perpetuò oculis obuersarentur, neminē Naturæ operum cognitione flagrantem ambigere sat scio. at nihil aliud rescisscere licuit, quàm ipsum de uisu nunquam conquestum fuisse, uisuq; præstanti semper ualuisse, familiaresq; de uisorum duplicatione nihil unquam intellexisse. Quòd uero Cassius, et alij nonnulli, quum causam rimātur, quamobrem dextra cerebri sede uulnerata, aut alioquin læsa, corporis sinistra pars neruorum resolutione infestetur, integra parte dextra, neruos omnes in ortu decussatim ferri: seu neruos à dextra cerebri & dorsalis medullę sede pronatos, in sinistram corporis regionem distribui, & è contra asserant, apud me elegantissimum, & inter somniandum ab illis problematum interrogatoribus excogitatum figmētum habetur. quum [k] secundi paris neruorum ac dein [l] tertij & [m] quarti parium, dextri exortus à sinistris aliquot digitorum amplitudine inuicem distent, ut modò de alijs neruis nihil dicam: idq; pariter sileam quî uisorios porcorum neruos subinde nō continuos, sed perinde ac crurū neruos, quasi è multis funiculis conflatos spectarim, ne in aliam quampiam prolixiorem disceptationem sermo deflectat, præcipuè cum illis dissectionum professoribus, qui dextrum cerebrum penitus à sinistro diremptum posteris tradiderunt.

PRAEsenti figura neruorū quos hîc describimus ductus exprimitur. ac A cerebri portiunculam indicat.

k 1 fi. k.
l 1 fi. M, L.
m 1 fi. Z.

DE SECVNDO PARI NERVORVM cerebri. Caput V.

a 1,2 fi. K. 14,15 fi. li. 7 G.
b 1 fi. G.

CONIVGII [a] secundi exortus, nequaquam ex infima mediaq; [b] quodam modo (quod ad latera spectat) basis cerebri sede, ut [b] uisoriorum pendet. Dein præsentis coniugij nerui plurimùm uisorijs crassitie cedunt, quamuis interim duritia eos superent, usuq; ab illis multum uarient. Paulò posteriùs enim quàm uisorij, ex cerebri basis lateribus principium ducunt, quòd hæc cerebri regio nonnihil durior illa sit, à qua uisoriorum origo sumitur. Atq; id meritò accidit, siquidem secundi paris neruos musculis inserēdos, duriores ipsis uisorijs esse oportuit. Prorepit enim neruus dexter (quòd et de sinistro, nisi peculiariter sermoni quid addatur, in neruorum serie semper subaudiendum est) sub cerebri basis latere ad [c] foramen in oculorum sedis radice sibi cum alijs aliquot uasis commune. Quamprimum autem è caluariæ excidit amplitudine, in ramos dissectus septem [e] musculis oculo proprijs ramulos offert, illorum motibus præfectus.

c 1,3 fi. ca. 12 lib. 1 G.
e figuræ ca. 11. li. 2

DE TERTIO PARI NERVORVM cerebri. Caput VI.

a 1,2 fi. M. 14 fi. li. 7 I.
b 1,2 fi. L. 14 fig. li. 7 H.
c 1 fi. D.
d 1,2 fi. K.
e 1,3 fi. ca. 12 li. 1 G.
f 2 fi. N. 4 musc. tab. H.
g 1 fi. ca. 12 li. 1 A.
h 3 musc. ta. A.
i 2 fi. O. 4 musc. ta. I.
k 1 fig. ca. 12 li. 1 B.
l 3 musc. ta. H, F.
m 2 fi. P.
n 1 fi. ca. 12 li. 1 C.
o 13 fi. ca. 14 li. 7 λ.
p 3 musc. ta. K

Duplex utrinque tertij paris radix.

TERTIVM par duplici radice utrinq; principium sumit, [a] una quidē crassiori, cui opportunè tertij paris nomen accommodaueris, [b] altera autem lōge tenuiori & duriori, et neq; in ipso exortu, neq; etiam in progressu, crassiori radice commissa. Huius enim initium nō modico in posteriora interuallo, ab illius exortu distat: adeò sanè, ut ueriùs graciliorem hanc radicem peculiare par, quàm tertij paris portionem, quis esse assereret. At quū omnes Anatomicorum proceres hanc tertio pari ascripserint, nihil sanè obstiterit manifestioris doctrinæ studio, & me etiam cum tertio pari tenuem illam posterioremq; radicē aggredi: priùs tamen studiosos admonentem, in libro de Neruorum sectione (quem Galeni libri uix fragmentum censuerim) parum rectè tertium par secūdo mollius esse, tradi. Exoritur itaq; gracilior hæc tertij paris radix à latere basis cerebri, ubi dorsalis medulla ab ipsa [c] initiū ducere auspicatur. Hinc rectò tramite sub cerebri basi antrorsum progrediens, duram cerebri mēbranam perforat, & [d] secundo neruorum pari attensa cum ipso per [e] commune foramen in oculi sedem procidit, ilico in quatuor dissecta propagines. quarum [f] prima sursum in adipe oculorum musculis obducto excurrens, per [g] peculiare foramen ad frontis cutem & [h] musculosam huius sedis substantiam digeritur, frontis cutis & palpebræ superioris motibus præfecta. [i] Secunda propago deorsum ducta, mox in [k] foramen sibi priuatim exculptum fertur, quousq; in anteriorem superioris maxillæ sedem prolabatur, ac multiplici serie dispensetur in [l] musculos superiùs labrum et nasi alam extrorsum in suo latere mouentes, ac demum in ipsum labrum & incisoriorum dentium gingiuas. [m] Tertia propago [n] foramine etiam priuato utens, post [o] carūculam in interiori angulo oculi conspicuam, narium adit amplitudinem, inibi in narium dege

Tenuioris radicis ortus & series.

nerans tunicã, & ramulum exporrigens [p] tenui & membraneo musculo introrsum nasi alam contrahenti.[q] Quarta propago iam dictis crassitie non inferior, per [r] foramen seu scissuram potius, quæ inter primum maxillæ superioris os, & cuneum imitans in extimo latere sedis oculi conspicitur, ad internam sedem [s] temporalis musculi contendit, tota in eum musculum absumenda. [t] Crassior tertij paris radix à latere basis cerebri, anterius tamen, et penitius seu iuxta dextri & sinistri medium magis quàm enarrata modò radix, principiũ sumens, rectà deorsum tendit, [u] foramẽ, quod ipsi & [x] quarto neruorum pari huic radici proximo cælatur, perlabens. Hæc statim ab egressu [y] propaginem diffundit, quæ uitis, aut cucurbitæ capreoli instar inuoluitur, duriorq́ paulatim efficitur, ac [z] binos tandem quinti paris neruorum cerebri ramulos (quorum seriem postea recensebo) in consortium admittẽs, ipsisq́ unitus in temporalem musculum inseritur, ac in [a] illum quoq́ qui à iugali osse enatus priuatim μασητὴρ seu mansorius nobis dicitur, ramulos porrigit, deinde et [b] musculis buccas mouentibus, ipsiq́ demum faciei cuti in buccis etiam surculos offert. Postquam uerò crassior tertij paris radix propaginem hanc capreoli modò intortam exprompsit, nonnihil deorsum magis descendens, [c] surculum deriuat, qui antrorsum ductus gingiuæ molarium dentium, ipsisq́ adeò dentibus seriatim soboles distribuit. Dein priusquam maior hæc tertij paris radix decliuis ducta linguam contingat, [d] ramum posteriori ex parte germinat utcunq́ insignem, qui [e] musculo in ore delitescenti & maxillam inferiorem attollenti insertus, inferioris maxillæ [f] foramen adit, hîc ubi is musculus ipsi inseritur conspicuum. Ramus ille in foramen delapsus tantisper antrorsum fertur, quousque sui lateris dentium inferioris maxillæ radicibus [g] singulas soboles offerat, quorum beneficio dentes inter cætera hominis ossa, euidentiùs tristantium occursum sentire credimus. Neque uerò ramus hic uniuersus in dentes absumitur, imò non minima ipsius [h] portio per [i] foramen in anteriori maxillæ sede insculptum excidit, dextræ sedi inferioris labri cõplures surculos deriuãs. At [k] maior portio crassioris tertij paris neruorum radicis, quando linguę basi committitur, cũ alterius lateris neruo linguę tunicam efformat, aptum saporibus dignoscẽdis instrumentum. Deinde & exiguos quoq́ surculos penitiùs in linguæ substantiam dispensat. Horum enim & tunicæ linguæ producendorum gratia, tertium par potissimùm à rerum Opifice creatum arbitramur, atq́ ut [l] primum par uisus, [m] quintum uerò auditus, sic hoc tertium gustus censetur instrumentum, gustatoriusq́ neruus meritò nuncupatur.

Crassioris radicis origo & distributionis series.

q 2 fi. Q. r 1,2 fi. ca. 12 li. 1 D. s 4 musc. ta. r. t 1,2 fi. M. u 2,3 fi ca. 12 li. 1 Q. x 1,2 fi. Z. y 1,2 fi. R. z 1,2 figu. b, c. a 4 muscu. tab. Δ. b 3 musc. ta. r. 4. ta. M. c 2 fi. S. d 2 fi. T. e 6 musc. ta. D. f 2 fi. ca. 10 lib. 1. F. g 2 figu. X, X. h 2 fig. V. i 1 fig. ca. 10 libri 1. & 5 musc. ta. G. k 2 fi. Y, Y. l 1,2 fi. G. m 1,2 fig. 4.

DE QVARTO PARI NERVORVM cerebri. Caput VII.

HOC [a] par tertio pari nonnihil gracilius duriusq́ est. exoritur enim à dorsalis medullę [b] principio posteriùs paulò quàm tertium par, sed antrorsum modicè tensum posteriori tertij paris sedi committitur, atq́ unà cum illo per [c] commune ipsis foramen ex capitis amplitudine, seu cerebri sede, ad palatum elabitur: quò simulatq́ peruenit, in surculos quosdam partitũ, in palati [d] tunicam degenerat: quæ quum linguæ tunica aliquantulo sit durior, iure etiam quartum par posteriùs tertio pari originem ducit, ac proinde etiam palati tunica sensu hebetiori quàm linguæ [e] tunica donatur.

a 1,2 fig. Z. 14 fi. lib. 7 K. b 1 fi. inter D, E. c 2,3 fi. ca. 12 li. 1 Q. d 2 fig. inferius Z. e 2 fi. Y.

QVINTI NERVORVM CEREBRI PAris series. Caput VIII.

QVINTVM [a] par nõnihil quarto crassius, ac ueluti pluribus enatũ surculis inuicem mox ab ortu connexis principiũ ducit, ex media propemodũ dorsalis medullæ sede, [b] eius partis quæ à medullæ exortu usq́ ad eam regionẽ pertinet, quà hæc è caluaria in uertebras labitur. Hoc quintum par uniuersum per [c] foramẽ fertur impensè tortuosum, & priuatim ipsi incisum, quousq́ in cauitatem pertingat, auditus organo pręparatam: ubi quintum par uariè discinditur, & propagines quasdam membranæ modo [d] dilatatas huius cauitatis sedibus offert, auditus organi non infimam partem constituens. Præter has uerò propagines duos educit neruulos, qui seorsum per proprium foramen elabuntur. [e] unus quidem per [f] transuersum ducitur foramen, quod etiam admittit [g] uenulam in auditus organum excurrentem. Hic neruulus non procul ab egressu tertij paris [h] ramo commiscetur, instar uitis capreoli inuoluto. [i] Alter uerò neruulus per [k] foramen repit impensè arctum, & insigniter quoque tortuosum, & immissam ipsi setam aut plumbeum filum non admittens, ob idq́ etiam Anato-

a 1,2 figurâ a crassius quàm Z. 9, 14 fi. lib. 7 M ac fi. ca. 8. li. 1. D. b 1 fi. D, F. c 3 fi. ca. 12 li. 1 4. d 1,2 fig. 9. sed potius specta figu. ca. 8. lib. 1. e 1,2 fi b. f 2 fi. ca. 12 lib. 1 V. g fig. ca. 14 lib. 3. n. h 2 fig. R. i 1,2 fi. C. k 2 fig. cap. 12 lib. 1 b.

14 muscul. tab. Δ. m 2 figu R. n 1 fi. iuxta M, L.

Anatomicis cæcum appellatum. Neruulus iste transuersim supra [l] musculum ducitur, qui à iugali osse pronatus, inferiorē maxillā mouet: ubi uerò ad anterius usq; eius musculi latus antrorsum prorepsit, [m] dicto tertij paris ramo commiscetur, in genarum cutem & musculos buccæ motuum autores digerendus. Atque illi demum duo sunt ramuli, quos tertij paris ramo capreoli ritu inflexo commisceri superius dicebam. Porrò quemadmodum [n] iuxta tertij paris præcipuam radicem, alia quædam radix enascitur tertio pari ascripta, simili etiam ratione iuxta quintum neruorum par interiùs paululum [o] alia exoritur radix, quinti paris radici multò gracilior, sed quodammodo durior. Hæc sursum uersus priora sub cerebri basi aliquandiu protensa, duram cerebri membranam perforat, ac per [p] proprium foramen sub secundi paris foramine exculptum, è caluaria procidens in [q] temporalem musculum, illumq; digeritur qui in ore delitescens, inferioris maxillæ ad superiora motus autor censetur. Hanc radicem cum sua coniuge liceret peculiaris coniugij loco censere. Quo minus tamen aliorum Anatomicorum (qui has radices prorsus ignorarunt) numerum perturbem, hos neruulos quinto pari ascribam, ad eum uidelicet modum, quo minorem tenuioremúe tertij paris radicem tertio pari superiùs adnumeratam reliqui. In temporalem itaque musculum [r] quinque neruorum pertingunt propagines, prima quidem à graciliori tertij paris radice, secunda à maiori radice, tertia autem & quarta à quinti paris primario educūtur neruo. quinta autem is demum neruus est, quem iam quinto pari connumerabam. Neque sanè frustra, atque ut sors fert, tot neruorum soboles temporali musculo Natura exporrexit. Sciebat enim hunc musculum pro sua mole omnium corporis musculorum ualidissimam functionem obiturum. Item quum haud ignoraret, quam molles illi essent nerui quos à cerebro eduxit, summa mehercule prouidentia illos quantum licuit ex ossium contactu, itinerisq; longitudine uoluit indurescere. Nulli enim non obuium est, quàm callidè surculum instar capreoli inuolutum duriorem effecit. quòd is solus ossi minimo spacio contiguus sit: alios autem non inuoluit, quòd longo interuallo ossibus attendantur, ipsorumq; nonnulli per tortuosos & inuolutos ossium meatus etiā porrigantur.

o 1, 2 fi. iuxta a oritur d. 14 fig. li. 7 L. p 3 figu. ca. 12 libri 1 H sub G. q 6 musc. ta. unus A, alter D. r 2 figu. Q. R. b. c. d.

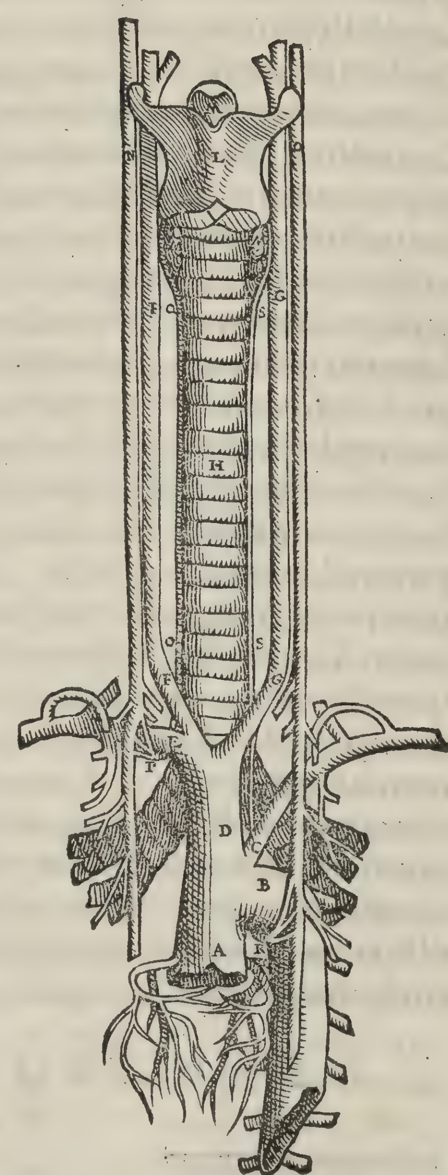
Neruus iuxta quinti paris radicē principium duces.

Quot neruorum propagines temporali musculo offerantur.

DE SEXTO PARI NERVORVM CErebri. Caput IX.

RELIQVORVM parium, quę in caluariæ amplitudine principium ducunt, nullum æquè sparsam ramorum edit sobolem, neque in tam multas easdemq; uarias inseritur partes, atque [a] sextum cerebri neruorum cōiugium, quod paulò inferius quinto pari aliquot distinctis ac à se inuicē diremptis surculis initium sumit, qui mutuò mox ab initio cōmissi, unum efformant neruum, qui per [b] foramen caluariam egreditur, quod arteriæ soporalis [c] minorem ramum, & grandiorem internæ iugularis uenæ ramum, simul admittit. Neruus hic non procul ab egressu in musculos posteriorem ceruicis sedem occupantes [d] ramum diffundit, numerosa utcunq; serie in soboles digestum: quarum præcipuæ [f] musculo exporriguntur, scapulam mouentium secundo. Ipse autem sexti paris truncus, [g] soporariæ arteriæ ac [h] septimo pari cohæret, & simul cum ipsis membranæ interuentu connexus, ad laryngis usque latera protenditur, inibi portionem à septimo pari [i] assumens, illaq; se augens. Deinde sextum par quum hanc asciuit portionem, laryngis musculis [k] ramulos transuersim exhibet. Sunt autem illi musculi [l] duo scutum imitanti laryngis cartilagini duntaxat proprij, qui ex stomacho gulæúe posteriori sede pronati, eius cartilaginis lateribus inseruntur. deinde [m] duo tertiæ cartilaginis basim occupantes, & [n] duo ex illis qui primam cartilaginem secundæ committunt. Hinc uerò sextum par soporali arteria & interna iugulari [o] cōcomitatum, ad thoracis usque elatiorem descendit sedem, ac mox [p] insignem utcunque propaginem ad primæ thoracis uertebræ latus, seu potius ad anteriorem primæ thoracis costæ radicis sedē deriuat, quę sub membrana costas succingente, secundùm costarum radices prorepens, à [q] neruis in costarum interualla à dorsali medulla exporrectis, [r] surculos quosdam assumit. Quum uerò hæc propago eiusmodi adaucta surculis, septum transuersum prætergressa [s] est, in cibi potusq; organa, uti postea dicemus, dispensatur. Præter hanc propaginem sexti paris neruus iuxta superiorem thoracis sedem [t] ramulos [u] musculo offert, à pectoris osse & clauicula ad mamillarem capitis processum deducto, & capitis motibus subseruienti. Deinde & [x] musculo qui os υ referens hinc à pectore accedit. Præterea & [y] illi qui hinc ad infimam primæ cartilaginis laryngis sedem perfertur. Huiusmodi sanè utrorumq; sexti paris neruorum priusquam thoracis cauitatem subeant, series uisitur. quæ autem adhuc enarranda superest, mox atq; hîc figuram contextui interiecero, describetur.

a 1, 2 fi. e. 9 fi. lib. 7 N. 14 figu. N. b 2, 3 fi. ca. 12 li. 1. c. c fig. ca. 14 li. 3 I et C. d 2 fig. f. f 9 muscul. tab. r. g ult. fi. lib. 3 l & v. h 2 fi. v. i 2 fig. o. k 2 fig g. l 2, 3 fig. ca. 11. lib. 2 I. m 7, 8 fi. ca. 11 li. 2 V. n 4 fi. eiusdem ca. N. o ut in ulti. fi. li. 3, ψ, ψ. p 2 fi. h. q Spectantur 2 figur. cap. 11. ubi surculi κ, κ notantur. r 2 fi. i, i. s ad q sub Δ 7 muscu. tab. t 2 fi. k, k. u 4 muscu. tab. Θ. x 4 ta. S. y 5 ta. P.

QVAMVIS nuda septem neruorum cerebri pariũ delineatio ad finem primi Capitis posita, omnem sexti paris seriem ostendat, atque ita pariter neruos recurrentes (qui Græcis ἀλινδρομῶντες uocantur) exprimit, non abs re me factu rum arbitror, si peculiarem eorum tabulam unà cum arteriæ magnæ & asperæ partibus, quãtum scilicet ad ipsorum seriei attinet ostensionem, hic contextui Capitis interijciam. quum horum neruorum adeò frequens medicis sit mentio, & intuitus pariter ob summum Naturæ miraculum nulli non sit longè iucundissimus.

- A *Arteriæ magnæ ex sinistro cordis uentriculo exortus, ubi hæc duas coronales arterias promit.*
- B *Arteriæ magnæ truncus deorsum ad spinam reflexus.*
- C *Arteriæ magnæ ramus obliquè sursum ad primam sinistri lateris costam tendens, ac in sinistram postea manum excurrens.*
- D *Arteriæ magnæ portio iugulum petens.*
- E *Arteria transuersim in dextram manum procedens. Quas uerò hæc & illa quam D insigniuimus soboles diffundant, ex nuda arteriæ magnæ figura, decimo Capiti tertij libri subiuncta, petas licebit.*
- F,F *Soporalis dextri lateris arteria.*
- G,G *Sinistra soporalis arteria.* H *Asperæ arteriæ caudex.*
- I,K *Duo asperæ arteriæ trunci, in quos hæc primùm ad pulmones finditur.*
- L *Larynx, cuius musculorum, ut & linguæ & ossis υ referentis figuras, ex tabulis secundi libri dudum didicisti.*
- M *Glandula laryngis radici utrinq; ad latus connata.*
- N *Dexter sexti neruorum cerebri paris caudex.*
- O *Sinister sexti paris caudex.*
- P *Dextri nerui ramuli ad arteriam quæ dextræ exporrigitur axillæ, reuoluti, & in unum coëuntes neruum, qui interdum unico constat ramulo.*
- Q,Q *Dexter neruus recurrens.*
- R *Sinistri sexti paris caudicis surculi, qui ad arteriæ magnæ truncum uersus spinam detortum reflectuntur.*
- S,S *Sinister neruus recurrens, qui etiam nonnunquam unico incipit surculo. Reliquæ sexti paris neruorum propagines in nuda cerebri neruorum tabula spectandæ sunt.*

Dexter neruus recurrẽs.

Quum itaq; dexter sexti paris neruus thoracis cauitatem ingressus est, atq; inter arterias & uenas in iugulo repit, ab interiori ipsius latere[a] modò tres,[b] modò duos inuicem mox succedentes diffundit ramulos[c] reuersiuũ dextri lateris neruum cõstituentes. Ramuli enim isti ad [d] arteriam quæ in dextrã alam exporrigitur, ueluti ad trochlei rotulam reuoluti, simul coëunt, neruumq; unum efformant, ad dextrum asperæ arteriæ latus sursum excurrentem. Quum primùm enim ex illis ramulis (quorum loco interdum simplex uisitur) unus cõflatur neruus, qui dextrum asperæ arteriæ latus petit, & membranæ interuentu ipsi adnexus ad dextrum usque laryngis latus properat[e] glandulæ incumbens, quæ alijs glandulis neque colore, neque substantia respondens laryngis radici hîc in dextro latere (uti in sinistro altera) adnascitur. Ilico autem atque neruus laryngem contingit, in plures partitur soboles, in sui lateris musculos digerendas. Qui uerò illi sint, posteaquam sinistrum recurrentem neruum sermone ad sinistrum laryngis latus deduxero, subiungam. Sinister itaque sexti paris neruus iam in thoracis cauitatem ingressus,[f] arteriæ in sinistram manum propagatæ ramulos, qui sursum reflecterentur, exporrigere nequit, quòd ea obliquè sursum, non autem dextræ arteriæ modo, transuersim, in alam contendat. Haudquaquam enim æquè tuta ad obliquum atq; transuersum, chordæ alicuius reflexus perficitur, imò hæc si ad obliquum baculum reuoluitur, sensim sursum conscendit,

Sinister recurrens.

a P. et 2 figu. l.
b 6 fig. lib. 6 b.
c Q, Q. 2 fig. m.
d E. fi. cap. 12 lib. 3 Y.
e M.
f C. fi. ca. 12 lib. 3 D.

dit, eandem reflexus ſedem nunquam ſeruans: ac proinde ſiniſter neruus tantiſper uerſus cordis baſim deſcendit, quouſque extra cordis inuolucrum arteriæ magnæ contingat[g] truncum, qui deorſum ad ſpinam explicatur. Atque hîc mox[h] tres, aut etiam[i] pauciores à neruo educuntur ſurculi, qui ad arteriæ truncum, quà is ad ſpinam deflectitur reuoluti, inuicem uniuntur, [k] ſiniſtrumq́; recurrentem neruum conſtituunt. qui ſurſum properans, membranæ beneficio aſperæ arteriæ ſiniſtro lateri attenditur: ac cùm primùm laryngem contingit, non minus quàm dexter neruus in ramos deriuatur, qui omnes in ſui lateris muſculos deorſum capita habentes ceſſant. Sunt autem hi, ſi utriuſque lateris muſculos iunxeris,[l] quatuor, ſecundæ cartilagini tertiam nectentes, quorum beneficio tertia cartilago retrorſum atque in latera ducitur, & laryngis[m] lingula adaperitur. Præterea[n] duo tertiam cartilaginem primæ iungentes, qui laryngis rimulam, ſeu lingulam claudunt, ac ſoli propemodum tunc expirationi obſtant, quum egerentes ui ſpiritum retinemus, ac interim quantum poſſumus, cæteris muſculis expirationem molimur. His præter alios nonnullos accedunt linguæ[o] muſculi, ab oſſis υ referentis medio ut linguam moueant pronati. Quum enim præſentes muſculi inferius ſua ſortiuntur capita, atq; deorſum neceſſariò mouendũ corpus attracturi erãt, neceſſum quoq; eſſe credimus, ut animalis ſpiritus ab inferioribus partibus ſurſum quodãmodo ipſis duceretur. Quod quanta induſtria immẽſus corporis noſtri Opifex in horum neruorũ conuolutione molitus fuerit, & ſi ex ipſa diſſectione, & ſuccincta hac neruorum diſtributionis narratione, & illa quã antea exhibuimus tabula dignoſcere poſſis: nihilo minus Galenum, qui hos neruorum inflexus omnium primùm ab ipſo inuentos meritò gloriatur, adeundum hortor. Qui in ſeptimo de Partium uſu, ueros Deo celebrat hymnos, magisq́; attentam requirit mentem, quàm ſi Eleuſinia & Samothracia, uel aliam quancũq; celebrationẽ diuinã, æquis auribus aſtans, intentusq́; ijs quæ fiunt dicunturq́ue à ſacerdotibus, audias. Iure enim Galenus ſibi perſuadet, celebrationẽ inibi traditam his nulla parte inferiorem eſſe, neque minus oſtendere incredibilem ſapientiam & prouidentiam uirtutémque omnium conditoris Dei.

QVONIAM Galenus in horum neruorum deſcriptione, quemadmodum & nonnunquam alibi, mentionem facit inſtrumenti gloſſicomi, nos lectori non incommodaturos duximus, ſi hunc characterem F, in quo id inſtrumentũ obiter exprimitur, hîc interijceremus: unà cũ E, quo inſtrumentum delineatur brachij, ſed potiſsimum femoris luxationibus reſtituendis idoneum. Licet hæc alio libro ac argumento tractanda putemus.

Porrò ſexti paris neruí poſtquam reuerſiuos exprompſere, ac iam cordis baſim ſpectant, ramulos notatu dignæ craſſitudinis[p] in pulmonũ tunicam [q] & membraneum cordis inuolucrum diſpergunt. Item à ramulis ſiniſtram cordis inuolucri ſedem implicantibus, atque à ſiniſtro ſexti paris neruo depromptis,[r] ſurculus quidam cordis inuolucrum inibi permeat, ubi id ſiniſtro lateri[s] arterialis uenæ unitur. Atque hîc ſurculus oppidò quàm tenuis, & non niſi accuratiſſimè ſectionem adminiſtrantibus obuius, ipſi arteriali uenæ adnaſcitur, et ad ſiniſtrum ipſius latus uerſus poſteriora tamen magis exporrectus, in cordis baſim fertur, inibi mox in ſoboles capillorum modo gracillimas conſumptus, ac cordis baſis ſuperficiei uix proprius. Qua autem ratione illum nimis quàm tenuem neruulum adinuenias, ad ſexti libri calcem ſedulò exequar, ibidem cordis ipſiq́; ſubminiſtrantium organorum ſectionem pertractaturus. Cæterùm quod ex neruis ſexti paris[t] reliquum eſt, deorſum ad ſtomachum defertur: ac dexter quidem dextro ipſius attenditur lateri, ſiniſter autem ſiniſtro. Mox uerò atque hi nerui ſtomacho membranæ interuentu laxè adnectuntur, ſinguli in binos partiuntur ramos, adeò obliquè ſecundùm ſtomachum conuolutos, ut dextri nerui rami ſiniſtram ipſius ſedem in progreſſu obtineant, ſiniſtri autem rami dextram ſedem amplexentur. Atque ita quatuor præſentes rami ſeptum tranſuerſum unà cum[u] ſtomacho permeant, nullos prorſus in tranſgreſſu ſepto ſurculos offerentes. Verùm ſparſa admodum ſerie ſuperius uentriculi os [x] ambiunt, contexuntq́; ramos in priora & poſteriora corporis uentriculi ſpargentes. Ab ijs ramis qui dextrum huius orificij latus implicant,[y] propago utcunque inſignis depromitur, quæ per uentriculi ſuperiora ſecundùm ipſius latitudinem inferius uentriculi orificium accedit, in progreſſu anteriori poſterioriq́; uentriculi ſedibus ſoboles quaſdam diffundens. Quum uerò illa propago inferius orificium ſuperauit, uenæ portæ inſtrata in iecoris cauum [z] properat, ibidem in iecoris membranam tunicamúe abſumenda. Dextri nerui ſexti paris [a] ramus, quem ante recurrentium neruorum principia coſtarum radicibus ſub tunica coſtas ſuccingente exporrigi, aliorumq́; neruorum per coſtarum interualla excurrentium[b] cõgreſſu

n 4 augeri

Marginal notes (left): g B. fi. cap. 12 lib. 3 i. — h R. 2 fi. o. — i 6 figu. lib. 6 c. — k S, S. 2 fig. p. 6 fi. lib. 6 g, g. — l fi. 7 ca. 21 lib. 2. P, R. — m In fig. 11, 12, 13. ca. 21 lib. 2. — n 8, 9 fig. e, eiuſ. ca. a, b. — o 1, 2 fi. ca. 19 lib. 1 D, D. — p 2 fig. q. — q 2 fig. r. — r 6 figu. lib. 6 h. — s eiuſ. fig. I. — t 2 fig. ſ. & 14, 15 fig. li. 5 T, V. — u 7 muſcul. tab. 2. — x 2 fig. t. — y 2 fi. u. & 15 fi. li. 5 X. — z 2 fi. x. & 12 fi. li. 5 T, & 15 fi. Y. — a 2 fi. h. — b 2 fi. i, i.

Marginal notes (right): *Reuerſiui nerui cur facti.* — *Reliqua ſexti paris in thoracis amplitudine ſeries.* — *Sexti paris ſeries in nutritionis organa.*

augeri docuimus, ſimulatq; ſeptum tranſuerſum unà cum grãdi arteria prætergreſſus eſt, propagines diffundere incipit, ac [c] primam quidem inferiori membranæ omenti offert tranſuerſim iecoris cauum adeuntem. Propago hæc in ipſo ductu inferiori membranæ omenti [d] ramum exhibet, qui deorſum tenſus, atque in ſurculos diſſectus, tum ipſi membranæ omenti in dextra parte implicatur, tum etiam colo inteſtino, ubi id huic membranæ tanquam ad meſenterium committitur. Deinde [e] alius ramus ab illa propagine duodeno inteſtino, & ieiuni initio deducitur adeò gracilis, ut interdum conſpici nequeat. Poſt hunc longè [f] craſſior ſuperiori membranæ omenti depromitur, qui dextram ſedem fundi uentriculi perreptans, multas ſoboles uentriculo & ipſi omento communicat. Quod autem primæ illius propaginis adhuc [g] ſupereſt, iecoris cauo & bilis ueſiculæ ſurculos præbet. Secundam uerò [h] propaginem ſexti paris ramus dextri lateris coſtarum radicibus attenſus, in dextrum renem & [i] pinguem membranam ipſi obductam digerit. [k] Tertiam porrò dictis iam grandiorem diffundit ad dextram meſenterij ſedem, & in inteſtina meſenterio hîc connata ſpargendam. Quod autem eius rami [l] reliquum eſt, ſubinde in ueſicam, & mulieribus in uteri fundum dextra ex parte ceſſat. Veſica enim & uterus quoque ſuos neruos à dorſali medulla in ſacro oſſe deducta mutuantur. Ad eundem ferè modum ſiniſtri ſexti paris nerui ramus coſtarum exporrectus radicibus digeritur. [m] Propaginem enim inferiori membranæ omenti largitur tranſuerſim in lienis cauum porrectã, quæ in progreſſu anteaquam lienem contingit, [n] duos diffundit ſurculos in humiliorem omenti membranam, & colum inteſtinum quà uentriculo hîc adtenditur, diſperſos. Deinde [o] aliam ſobolem emittit illis ſurculis craſſiorem, quæ ſiniſtram fundi uentriculi ſedem perreptans, uentriculo ipſiq; ſuperiori membranæ omenti (qua etiam ſoboles ipſa ſuffulcitur) per multa germina deriuat. Mox quoque à [p] propaginibus lienis cauo ſe inſerentibus, [q] exiles ramuli ſiniſtrum uentriculi latus accedunt, illis concomitati uenis ac arterijs, quas à lienem petentibus uaſis huc reflecti, antea diximus. [r] Secundam propaginem ramus ille ſiniſtris exporrectus coſtis, meſenterio & ſui lateris inteſtinis offert, & poſt hanc [s] tertiam ſiniſtro reni exhibet, ac demum ipſius [t] reliquo ſiniſtram ueſicæ ac fundi uteri ſedem interdum amplectitur. A [x] propaginibus in meſenterium ſparſis, interdum cum [u] ſeminalibus uenis & arterijs ſurculos ad teſtes uſq; deductos animaduerti. atq; hæc ſexti paris neruorum cerebri eſt ſeries.

c 2 fi. y. De in ſpecta ſeriatim 3 & 4 fi. li. 5. ubi cũ uena & arteria horũ neruorum occurrit ſeries.
d 2 fi. z.
e 2 fig. α.
f 2 fig. β.
*g 2 fi. *. & f fig. 13 lib. 5.*
h 2 fig. γ.
i 20 fig. lib. 5 T.
k 2 figu. δ.
l 2 fig. ε.
m 2 fi. ζ. & huius propaginis ſeriem petes ex 3, 4 & 14, 15 figu. lib. 5.
n 2 fig. θ, ι.
o 2 fig. †.
p 2 fi. π.
q 15 fi. lib. 5 g. g.
r 2 fig. κ.
s λ.
t μ.
u 22, 23 fig. lib. 5 x, t, α, γ.

DE SEPTIMO PARI NERVORVM cerebri. Caput X.

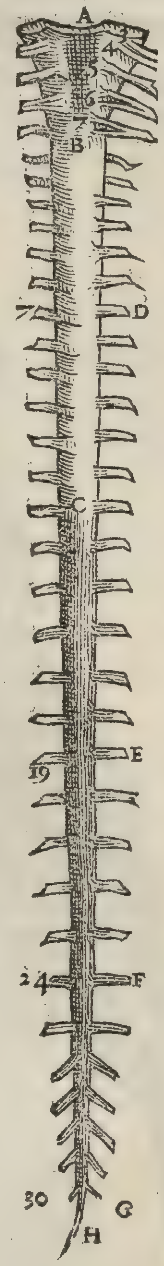
NERVORVM cerebri [a] ſeptimum ac ultimum par, uti cæteris paribus durius eſt, ſic quoq; ex duriori enaſcitur principio. incipit enim aliquot inuicem diſtantibus ſurculis, [b] à dorſali medulla, ubi modò caluariam eſt egreſſura. Hinc in anteriora modicè tenſum, & ipſius ſurculis in unum coëuntibus, per [c] foramen procidit, ſibi priuatim exculptum. Simulatque uerò ſeptimum id par caluariam ſuperauit, [d] ſexto cohæret pari, & [e] propagines aliquot diſpenſat [f] muſculis qui à proceſſibus ſtylum imitantibus principium ducunt. ex quorum numero eſt alter tertij paris muſculorum oſſi υ referenti peculiarium, isq; qui inferiorem maxillam deorſum trahit, & alius linguæ proprius. Septimum par hinc ad linguæ uſque radicem deſcendens, in plures diducitur [g] ſoboles, quæ in linguæ muſculos, & oſſis υ referentis, & in omnes laryngis muſculos ſuperiùs non connumeratos implicantur, eorum'que muſculorum motibus præſunt. Verùm præter illas ſoboles, ſeptimum par non minimam ipſius portionem ſexto pari neruorum cerebri ad linguæ radicem inibi [h] offert, ſextum par illa portione adaugens.

a 1, 2 fi. ν, et 9, 14 fi. li. 7 O.
b 1, 2 fig. E.
c 3 fi. ca. 12 lib. 1 d.
d 1, 2 fig. ε.
e 2 fi. ξ.
f 4 muſ. ta. Q, & 5 ta. H, I. & 1 2 fi. ca. 19 li. 2 F.
g 2 fig. π.
h 2 fig. o.

PRIMA

PRIMA TRIVM FIGVRARVM QVAE SVBSEQVENTIBVS CAPITIBVS communes habentur.

PRAESENS figura duabus modò consequentibus tabulis, quæ neruorum à dorsali medulla prodeuntium nudam seriem ostendunt, potissimum subseruit. Hac namque sola dorsalis medulla, quam uulgo nucham dicimus, ab ea sede qua è cerebri basi principium sumit, ad extremum ipsius usque finem, ex humiliori sacri ossis sede procidentem delineatur.

A *Dorsalis medullæ initium è cerebri basi pronatum.*

B *Hac sede dorsalis medulla non amplius simplex deorsum ducitur, uerùm imaginem refert multorum funiculorum, qui simul commissi rectà tenduntur.*

3, 4, 5, 6, 7 *His characteribus neruorum radices notantur, à dorsali medulla priusquam è caluaria labatur prodeuntium. Sunt autem radices hæ eorum cerebri parium, quæ singulis characteribus indicantur.*

D, 7 *A B ad D in sinistro latere, & ad 7 in dextro latere dorsalis medullæ pars ceruicis uertebris contenta, et septem quoque eius partis parium radices insigniuntur.*

E, 19 *A D ad E in sinistro latere, & à 7 ad 19 in dextro, dorsalis medullæ pars ostenditur, thoracis uertebris complexa. Deinde eius quoque partis duodecim parium radices indicantur.*

F, 24 *Ab E ad F in sinistro latere, & à 19 ad 23 in dextro usque dorsalis medullæ pars notatur, lumborum occupans uertebras, à qua quinque parium radices principium ducunt.*

G, 30 *Ab F ad G in sinistro latere, & à 24 ad 30, in dextro dorsalis medullæ pars indicatur, senis sacri ossis ossibus contenta, & sex parium eius partis radices, adeò ut 7, & 19, & 24, & 30 sua serie dorsalis medullæ neruorum triginta paria proponantur.*

H *Dorsalis medullæ extremum inconiugatum ab ossis sacri fine procidens.*

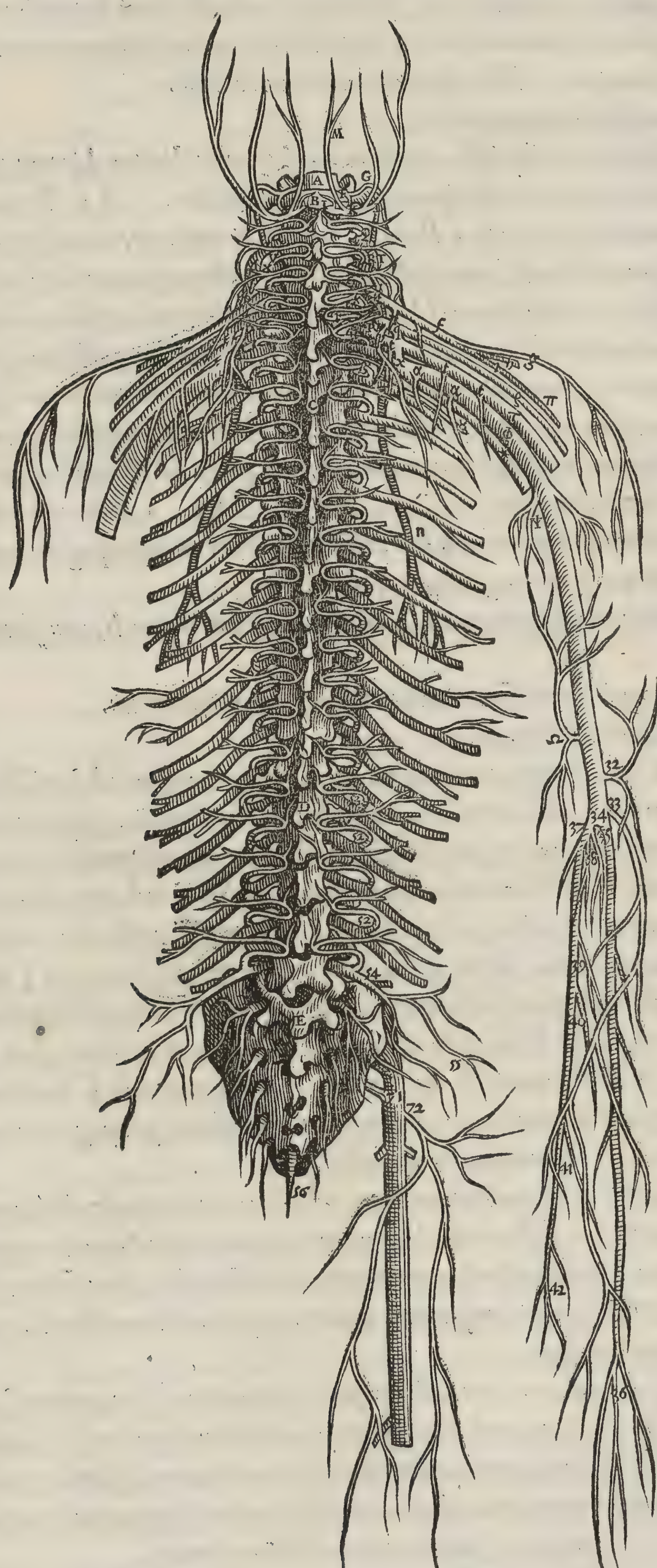
TRIGINTA

TRIGINTA PARIVM NERVORVM

QVAE A DORSALI MEDVLLA DORSI OSSIBVS contenta originem ducunt, nuda delineatio ea proportione expressa, qua superius uenæ cauæ & magnæ arteriæ delineationes exhibuimus. Hæc trium subsequentibus Capitibus communium figurarum secunda numeratur.

TERTIA TRIVM FIGVRARVM SVBSEQVENTI BVS CAPITIBVS COMMVNIVM; QVAE OSSIVM DORSI *cõtextum posteriori facie ita commonstrat, atq; modò præcedens eundem anteriori facie oculis subijcit. Dein uniuersa dorsalis medullæ neruorum series hac figura depingitur, quæ superiori figura minus oculis subiacet, et cui characteres nõ satis cõmodè illic ascribi potuere. Cæterùm in utrisq; figuris dorsalem medullam adhuc in dorsi ossibus repositã finximus, ut neruorum parium numerus & egressus in procinctu ocyus esset, quodq; iam dorsalis medullæ ossibus liberæ effigiem proposuimus.*

CHARACTERVM DVARVM QVIBVS DORSALIS MEDVLLAE NERVORVM SERIES EXPRImitur figurarum Index.

QVONIAM præsens characterum index duabus figuris habetur communis, & nonnulli characteres utrisq; communes, alij peculiares sunt, non inopportune has notas 1,2 pro characterum ratione illis subscribam. et licet numeri characteres in figuris sint obuij, illis subiungendis notis parum obscuritatis accessurum arbitror.

A 1,2 *Dorsalis medullæ sedes, qua primum uertebras ingreditur.*

1,2,3, 4,5,6,7.1 *Septem ceruicis uertebræ. His quoq; characteribus dorsalis medullæ neruorum paria designantur, quæ ad elatiorem sedem eius cui numerus inscribitur uertebræ spectant.*

8,9,10, 11,12,13,14,15,16,17,18,19.1 *Duodecim thoracis uertebræ.*

20,21,22, 23,24.1 *Quinque lumborum uertebræ.*

25,26, 27,28,29,30.1 *Sex sacri oßis oßa. os autem quod coccyx dicitur, hîc non appinximus, quia spinalem medullam nõ continet, nullusq; neruus ab ipso elabitur.* B 2 *Prima ceruicis uertebra.*

C 2 *Prima thoracis uertebra. atq; ita à B ad C septem ceruicis notantur uertebræ.*

D 2 *Prima lumborum uertebra. à C uerò ad D duodecim thoracis uertebræ indicantur.*

E 2 *Principium oßis sacri. unde etiam à D ad F quinq; lumborum uertebræ in conspectum ueniunt.*

F 2 *Primi paris neruorum dorsalis medullæ iam in uertebris positæ posterior propago.*

G 1,2 *Posterioris primi paris propaginis series. notatur autem præcipuè ramus ipsius trãsuersum primæ uertebræ processum accedens, inibi in musculos aliquot digerendus, quos in Capitum contextus serie explicabimus, ne fortè neruorum dorsalis medullæ characterum explicatio alioquin prolixa, in immensum excrescat.* H 1 *Anterior primi paris propago.*

I 2 *Secũdi paris posterior propago, atq; hoc etiã charactere eius propaginis minor ramus insignitũ.*

K 2 *Posterioris secundi paris propaginis craßior ramus.*

L 2 *Commixtio coitus'ue tertij paris rami, S in prima figura notandi, cum secundi paris ramo K iam indicato.*

M, M 1,2 *Craßioris secundi paris series ad uerticis & occipitij cutem.*

N 1 *Anterior secundi paris propago.*

3.1 *Tertiũ par.* O 1,2 *Posterior tertij paris ramus retrorsum ad spinã secũdæ ceruicis uertebræ reflexus, ac inter musculos uertebris hac sede adnatos latitãs. Quando uerò spinã cõtingit, extrorsum fertur per mutuum congressum dextri lateris musculorum ceruicis posteriora occupantium cum musculis sinistri lateris. atq; hinc rursus obliquè in latera ducitur. Hunc sanè ductum omnium parium à tertio hoc, ad uigesimum quartum usq;, posteriores rami imitantur.*

P 1 *Anterior tertij paris ramus, qui in quatuor dirimitur propagines. ac*
Q. *Q in priori figura primam indicat musculis ceruicem flectentibus insertam. R in utraq; secundam propaginem, quæ*
R. *cum quarti paris propagine Y notãda cõgreditur. S in priori tertiam, quæ posterioris secundi*
S. *paris propaginis grandiori ramo K notato inibi commiscetur, ubi L in secunda figura scripsi-*
T. *mus. T in utrisq; quartam anterioris tertij paris rami insinuat propaginem musculis insertã, qui transuersis uertebrarum committuntur proceßibus.*

4.1 *Quartum par. Veritus ne characterum copia præsentes neruorum tabulas neutiquam profectò casu partas, nec alijs plagio suffuratas obliteraret, quarti paris characteres in sinistrum latus reieci, ut dextrum latus alioquin pluribus oneratum characteribus, hac saltem sede liberum esset, ipsiq; quinti paris & subsequentium parium indices opportuniùs accõmodarentur.*

V 1,2 *Posterior quarti paris ramus.*

X 1,2 *Anterior quarti paris ramus in ternas diremptus propagines. Y in priori figura indicatur, pri-*
Y. *ma propago, tertij paris propaginẽ R insignitam admittens. a in eadẽ secunda propago in mu-*
a. *sculos dispẽsata, transuersos uertebrarum processus occupantes. b similiter in priori tertia pro-*
b. *pago, quinti paris portionem e notandam, ad septi transuersi nerui constitutionem accedens.*

5.1 *Quintũ par.* c 1,2 *Quinti paris posterior ramus.*

d 1,2 *Quinti paris anterior ramus, ab ipsius interno latere ramulum musculis ceruicem flectentibus exporrigens, qui inter d & characterem 6 est conspicuus.*

e 1 *Propago anterioris quinti paris rami, maximam constituens portionem septi transuersi nerui.*

f 1,2 Anterioris

f1,2 Anterioris quinti paris rami propago, quæ inter muſculos occultata ad ſummum perreptat hu-
Γ,Γ. merum. Characteres illi in ſecunda hoc modo Γ, Γ conſpicui, huius propaginis ſoboles notant, mu-
ſculis ſcapulam attollentibus oblatas.

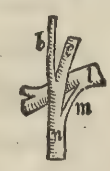
g1,2 Propaginis f notatæ ramus in cutem exporrectus, quæ ſummum integit humerum, & muſculum quo brachium attollitur.

h1,2 Propaginis f notatæ ramus muſculi brachium attollentis parti inſertus, quæ à clauicula & ſummo humero, quà is clauiculæ articulatur, principium ducit.

i1,2 Propaginis quam f inſigniuimus ramus, brachiũ attollentis muſculi parti inſertus, quæ à ſcapulæ ſpina exorditur: ſoboles autem rami i notati quæ in brachij cutem exporrigitur, cum brachij neruorum notis π & π in utraque figura indicabitur.

6.1 Sextum par. k 2 Poſterior ſexti paris ramus.

l,m Neſcio qua incuria l & m in prima figura omiſerim. num ſcilicet in apponendis characteribus eos præterierim, quum in ſiniſtro latere fortaſsis illos adhibitos arbitrarer: an uerò appoſitos ſculptor non expenderit. Vtcunque ſit, ad ſiniſtrum latus e, tuo marte adſcribes l, ut ſexti paris anteriorem indices ramum. m uerò accommodabitur illi ſurculo, quem à ſexto pari uerſus n, hoc eſt ſepti neruum, deduci conſpicis. Atque id figura hic inſerta monitus, multò præſtiteris facilius, quàm ego, delineationem fortè uitiaturus, & nihil interim promoturus, iam ſculpta ac prælo ſubijcienda tabula l & m cæteris characteribus adijcere poſſem.

n,n1,2 Septi tranſuerſi neruus ex tribus ſurculis b, e & m conflatus. Quod uerò utriuſque lateris neruus & in priori figura & in poſteriori obliquo ductu incedat, hinc fit, quòd interſepientes thoracem membranæ propter cordis inuolucrum quod inibi amplexantur, hac ſede extuberant.

o,o1 Septi tranſuerſi nerui in ſeptum ſeries.

p 2 Sexti paris ramus cauam ſcapulæ ſedem petens, & uarijs oblatus muſculis.

q1,2 Anterioris ſexti paris rami cum proximorũ pariũ ramis implexus, portioq́ brachiũ accedens.

7.1 Septimum par.

r 2 Poſterior ſeptimi paris ramus, ſimiliter atque alij huius ſedis rami ſparſus.

ſ1 Congreſſus ſeptimi paris cum proximis paribus, qui neruos in brachium deducit.

t,t,t2 Propagines ſunt ſeptimi paris, ſeu potius nerui brachium petentis tertij, ac τ notandi, quæ in huius ſedis muſculos ſcapulam & brachium mouentes accedunt.

8.1 Octauum par, ſeu parium dorſalis medullæ in thoracis uertebris repoſitæ primum.

u2 Poſterior octaui paris ramus.

x1,2 Octaui paris congreſſus cum ſeptimo pari, à quo in brachium aliqui exporriguntur nerui.

y1 Octaui paris propago ſecundùm ſuperiorem primæ thoracis coſtæ ſedem ad pectoris uſque ſummum prorepens.

α,α2 Surculi octaui paris, ſeu potius quarti brachium adeuntis nerui, qui in huius ſedis muſculos diffunduntur. 9.1 Nonum par. β 2 Poſterior noni paris ramus.

δ1 Ne γ uicinum ipſi y offenderet, anteriorem noni paris ramum δ inſigniuimus, hic quoque notantes eius rami propaginem primæ coſtæ exporrectam.

ζ1 Propaginis δ inſignitæ ſurculi, in muſculos thoraci hic inſtratos protenſi. Verùm huiuſmodi ſurculi in ſubſequentibus paribus exprimentur dilucidius.

10,11,12,13,14,15,16,17,18,19.1 Paria neruorum à nono pari ad uigeſimum uſque notantur, quibus eadem penè propaginum, & potiſsimum ad coſtarum interualla eſt ſeries.

η,η1 Surculi intercoſtalium neruorum ſexti paris neruorum cerebri ramum augentes, qui ſub tunica coſtas ſuccingente coſtarum radicibus exporrigitur.

θ,θ,θ1 In dextro prioris figuræ latere rami notatur, ab intercoſtalibus neruis in muſculos uaria ſerie
ι,ι. excurrentes, qui thoraci inſternuntur. Verùm in ſiniſtro latere paulo expreſſius eiuſmodi ramos inſigniui. Nam ι & ι ramos indicant in elatiorem partem exporrectos muſculi brachium
κ,κ. pectori adducentis, cuius fibræ deorſum obliquè, ut & præſentes rami, porriguntur. κ uerò &
λ,λ. κ rami indicantur in humiliorem eius muſculi ſedem excurrẽtes, ac obliquè ſurſum reflexi. Por-
μ,μ. rò λ & λ rami oſtenduntur, obliquè deſcendenti abdominis muſculo exporrecti. μ & μ rami inſinuantur in muſculum propagati, cuius ope brachium uerſus dorſi humiliora ducitur. At

eiusmodi uarij spectatuq; iucundissimi ramulorum ductus & inflexus ex ipsa potius sectione, quàm hinc ubi omnes delineari nequeunt, obseruandi ueniunt.

υ 1 *In dextro latere υ ponitur, indicaturum nerui sobolem papillæ elargitam.*

o,o 1 *Ramuli à decimooctauo pari & decimonono, principiū accedētes musculi fęmur mouētiū sexti.*

π,π 1 *Primus neruus brachium accedēs, qui in externæ brachij sedis cutē digeritur. Verùm in utraq; figura ρ secundus brachium subingrediens neruus erit, τ tertius, Φ quartus, * quintus, υ sextus.*

ρ 1,2 *Secundus brachium petens neruus, quem Galeno plus satis tribuens, graciliorem quàm oportuit expressi, secus quàm in figura huius libri calci insuta.*

ς,ς 1 *Secundi nerui propagines, quæ capitibus anterioris cubitum flectentium musculi digeruntur.*

τ 1,2 *Tertius brachium accedens neruus. Quòd uerò secundus & tertius neruus paulò magis quàm natura se habent in brachij exteriora delineati sint, in hoc factum putato, ut nerui inuicē in pictura magis quàm natura distantes, omnia ad amussim oculis subijciant.*

υ 1 *Tertij nerui propago in cutem excidens, inter musculum pectori brachium adducentem, & eum qui brachium sursum ducit.*

φ 1 *Tertij nerui ramulus capiti oblatus, musculi cubitum flectentium posterioris.*

χ 1 *Tertij nerui propago, in cutem anterioris brachij sedis diffusa.*

ψ 1 *Hic congressus tertij nerui portionis cum secundo notatur. uerùm iam sæpius obseruauimus tertium neruum à secundo augeri, uti in figura etiam pinxi, quæ huius libri calci adhibetur.*

ω 1 *Secundus neruus post congressum ipsius portionis cum tertio neruo deorsum prorepens.*

Γ 1 *Secundi nerui surculus capiti exporrectus oblongi, & radium in pronum ducentis musculi.*

Δ 1 *Nerui secundi ramus secundùm radium ad brachiale usq; properans, ac externam primi pollicis internodij sedem sub cute inibi ascendens, ubi humilius Δ reponitur.*

Θ 1 *Nerui secundi ramus, iam dicto ac Δ insignito crassior: qui mox in duas propagines, Λ nimirū & Ξ diuiditur.*

Λ 1 *Rami quem Θ insigniui elatior propago, sub cute secundùm internum latus repens musculi oblongi, & radium in pronum ducentis.*

Ξ 1 *Rami Θ insigniti inferior propago.*

Π,Σ 1 *Inferioris illius propaginis Ξ notatæ duo præcipui rami, secundùm internam cubiti sedem ad uolam usq; frequenter exporrecti, quemadmodum & in dextra delineatum est manu.*

Φ 1,2 *Quartus brachium subiens neruus. Huius nerui propagines etiamsi accuratè in utraque delineatæ sint figura, posteriori tamen duntaxat characteres adhibiturus sum, ne prior figura plus satis hic obfuscetur.*

Ψ 2 *Quarti nerui propagines musculis interdum extendentibus diffusæ.*

Ω 2 *Quarti nerui ramus in cutem posterioris brachij & cubiti articuli sedis exporrectus.*

32.2 *Quarti nerui propago cutem accedens humiliori sedi externi lateris brachij obductam.*

33.2 *Quarti nerui soboles in exterioris cubiti regionis cutem ad brachiale usq; protensa.*

34.2 *Diuisio quarti nerui, quà iam externo humeri tuberculo insidet.*

35.2 *Elatior dictæ modò diuisionis ramus.*

36.2 *Elatioris rami 35 notati, in exteriorem pollicis, indicis & medij sedem propaginum series.*

37.2 *Demissior ramus diuisionis 34 indicatæ, qui ulnæ exporrigitur.*

38.2 *Propagines commonstrantur demissioris rami 27 insigniti, quæ musculis inseruntur, ab externo humeri tuberculo initium ducentibus.*

39,40,41. 2 *His notis propagines notātur demissioris illius rami qui ulnæ exporrigitur, quas offert triū musculorum initijs, ab externa ulnæ regione secundùm ipsius longitudinem pronatis.*

42.2 *Rami illius ulnæ exporrecti, ac 37 insigniti finis, ac surculi, quos articulo brachialis cum cubito præbet.*

* 1,2 *Quintus brachium ingrediens neruus.*

43.1 *Tertij & quinti brachiū accedentiū neruorū series, in musculos internā cubiti sedē occupantes.*

44.1 *Tertij nerui ramus radio exporrectus, ac postmodum in internam sedem pollicis, indicis & medij digestus.*

45.1 *Quinti nerui ramus ulnæ attensus, & propagines deriuans internæ sedi minimi digiti, & anularis, & medij.*

46.1 Rami

Rami illius qui ulnæ attenditur, ac 45 insignitur, propago externæ sedi minimi digiti, & anu
46.1 *laris, & medij oblata.*
81,2 *Sextus in brachium pertinens neruus.*
47.1 *Sexti nerui finis, non procul à brachialis cum cubito connexu desinens.*
48,48.1 *Surculi passim à sexto neruo in cutem, cui is exporrigitur, excurrentes.*
20,21, 22,23,24.1 *Quinque paria neruorum è lumborum uertebris egredientium.*
49,49.1 *A uigesimo pari principium ducens ramus, cum seminali arteria ad testem exporrectus.*
50,50.1 *Series neruorum per abdominis musculos.*
51.1 *Rami à neruis qui abdominis musculis offeruntur, in musculum excurrentes, quo brachium uersus dorsi humiliora ducitur.*
52,522 *Posteriores rami neruorum è lumborum uertebris procedentium. Porrò ramuli qui in priori figura hos characteres 20, 21, 22, spectant, illi sunt qui ramum augent sexti paris neruorum cerebri costarum radicibus exporrectum, ac etiam ramuli sunt digesti in principium sexti femur mouentium musculi. Ramuli autem 23 & 24 spectantes, illi sunt qui musculis hanc dorsi partem flectentibus offeruntur.*
25,26, 27,28,29,30.1 *Sex sacri ossis neruorum paria. Ramuli illi qui numero proximi sunt, illi censentur, qui uesicæ & uteri quoque ceruicibus implicantur, anique musculos pariter accedunt.*
53.1 *Primi paris ossis sacri, seu uigesimiquinti paris propago, internæ ilium ossis sedi, ipsisque adeò abdominis musculis hinc ab ilium osse prodeuntibus exporrecta.*
54.2 *Vigesimiquinti paris propago, gibbum ossis ilium accedens, & musculis inibi cluniumque cuti ramos offerens. Huc & à subsequentibus paribus ramuli pertinent.*
55.2 *Ramus est propaginis 54 insignitæ, qui hic musculis offertur.*
56.1,2 *Dorsalis medullæ terminus absque coniuge, indiuisusque procidens.*
57.1 *Primus femur subiens neruus.*
58.1 *Primi femoris cruris'ue nerui ramus cutem accedens.*
59.1 *Primi cruris nerui portio musculis implicita.*
60.1 *Secundus in crus prorepens neruus.*
61.1 *Secundi cruris nerui ramus, secundùm internam femoris & tibiæ sedem ad summum usque pedem sub cute prorepens.*
62.1 *Rami 61 insigniti, in pedis summum distributio.*
63.1 *Rami 61 insigniti, notatu dignæ soboles cuti anteriorem genu sedem ambienti digestæ.*
64.1 *Secundi crus petentis nerui portio, femoris profundiora subintrans.*
65.1 *Portionis illius quam 64 notauimus ramus facilè primarius, ac quinto femur mouēti insertus musculo.*
66.1 *Tertius in femur pertinens neruus.*
67.1 *Tertij crus petentis nerui soboles, in musculos digestæ, pubis ossis foramen occupantes.*
68.1 *Tertij femoris nerui ramus in cutem exporrectus.*
69.1 *Tertij femoris nerui portio in alto permanens, & musculis implicita.*
70.1 *Præcipua modò dictæ portionis soboles musculo distributa tibiam mouentium secundo.*
71.1,2 *Quartus, idemque crassissimus in femur procedentium neruus.*
72.1,2 *Quarti nerui propago in posterioris femoris sedis cutem magna ex parte diffusa.*
73.1 *Quarti nerui soboles in musculorum capita depromptæ, quorum origo à coxendicis ossis appendice pendet.*
74.1 *Quarti nerui ramus, primum quarti tibiam mouentis musculi portioni à femoris osse principium ducenti oblatus, ac mox in cutem excurrens, quæ inferiori sedi obducitur, posterioris regionis femoris & genu articuli.*
75.1 *Rami quarti crus petentis nerui, qui capitibus offeruntur musculorū, ab inferioribus femoris capitibus principium ducentium.*
76.1 *Quarti nerui in duos crassitie impares ramos diuisio, quam inter humiliora femoris molitur capita.*
77.1 *Gracilior ac exterior dictæ modò diuisionis truncus.*

78,78.1 *Exterioris trunci propago, cutem ſubiens externæ tibiæ ſedi obductam.*
79.1 *Exterioris trunci propago cuti ſubtenſa, anteriorem tibiæ ſedem ambienti.*
80.1 *Interior craſſiorq́ue truncus magnæ quarti nerui diuiſionis.*
81,81.1 *Interioris trunci propago cuti tibiam poſterius integenti ſubſtrata.*
82.1 *Propago exterioris trunci, interiori trunco commixta.*
83.1 *Interioris trunci in pedis humiliori ſede diſtributio.*
84.1 *Portio rami 78 notati, pedis ſuperiora accedens.*
85.1 *Portio interioris trunci, quæ cuti exporrigitur anteriori ſedi articuli obductæ, quo talus tibiæ articulatur.*
86.1 *Interioris trunci ramus, pedis ſuperiora accedens, ſed interim in alto latitans. Qua autem ratione interioris exteriorisq́ue truncorum ſeries ſubinde uariet, in ipſo decimiſeptimi Capitis contextu ſum explicaturus. Præter figuras, quarum modò indices expreſſi, ſubſequentibus Capitibus mirè ea confert, qua præſenti libro colophonem additurus ſum. Quamuis enim illa non ad hunc librum, ſed ad Epitome ſit parata, quia tamen poſtremam & fortè etiam ueriorem ipſam delineaui, non ab re me facturum duxi, eius notas aliquando in margine ſubſequentium Capitum ponere.*

DE DORSALI MEDVLLA, ET NERVOrum ab ipſa prodeuntium numero. Caput XI.

Dorſalis medullæ ab oſſium medulla differentia.

DORSALIS [a] medulla neruorum modo ſubſtantiæ cerebri à qua originē ſumit correſpondens, quanto magis à cerebro recedit protenditurq́ue, tanto (neruorum etiam ritu) compactior duriorq́ue efficitur. Variat enim plurimum ab aliorum oſſium medulla impenſe humida, propemodumq́ue fluxili, ſiquidem hanc, & præcipuè ipſius ſubſtantiam molliorem pinguedini, uel adipi aſſimiles licet in oſſium ſinibus nutriendi humectandiq́ue gratia aſſeruato. Quapropter ex hac nullum prorſus neruum neq́ue durum neque mollem exoriri reperies. Quinetiam præſens medulla nec cerebri, aut dorſalis medullæ inuolucris obtegitur, nec præterea ipſi adeò dignæ notatu arteriæ ac uenæ obtendūtur. Quapropter etiam nulla ratione cerebro & dorſali medullæ ſimilis eſt, neq́ue ulla illi cum ſenſus organis aut muſculis communio exiſtit. Quum interim dorſalis medulla non paruam cum muſculis communionem ſibi uendicet. Quippe ſi rerum Opifex hanc non produxiſſet, duorum alterum ſubſequeretur, aut enim omnes corporis partes capite inferiores, ac à [b] neruis ſexti paris neruorum cerebri propagines nullas admittentes, motu deſtituerentur arbitrario, triſtantium'que ſenſu priuarentur: aut neruum in ſingulas partes à cerebro deriuari neceſſum eſſet. Verùm ſi motu carerent, tunc homo non amplius animal, ſed lapideæ luteæ'ue correſponderet ſtatuæ. A' cerebro autem in ſingulas partes exiguum & grandem neruum porrigere, artificis eſſet neruorum ſecuritatem nihili pendentis. Nam non ſolùm gracilem neruum, ut qui rumpi confringi'que poſſit, longo progreſſu deduci non erat tutum, uerùm ne aliud quoddam ualidorum etiam organorum, & minus adhuc uenam aut arteriam. [c] Hæ enim ut dorſalis medulla à propria origine grandes amplæq́ue enaſcentes inſtar caudicis in progreſſu uariè diſſcinduntur, & quum corporis partibus appropinquant, ſurculos ſingulis partibus offerunt, qui materiam ipſis à principio oblatam communicent. Vnde etiam ſatius fuit dorſalem medullam uelut fluuium aliquem, ex fonte nimirum cerebro effluentem, per eam ſedem qua tranſit geniculatim neruos tanquam ſenſus & motus arbitrarij uectores [c] germinare, uti modò rerum Opifex probè eſt molitus. Cæterùm quando dorſalis medulla inſtar alterius cerebri omnibus propemodum partibus ſub capite poſitis cenſetur, hanc quoq́ue oportebat ſimiliter ac cerebrum [d] duro & ferendis iniurijs pertinaci munimēto, ac uelut propugnaculo cingi. Cuiuſmodi uerò id ſit, in primo libro, dum dorſi uertebrarum ſtructurā proſequerer, abundè dictum eſt. Præterea duræ etiam membranæ dorſalem medullam amplexantur, [e] ijs omnino ſpecie reſpondentes, quibus cerebrum obuoluitur, etiam ſi diſtantia inuicem non congruant. Craſſam enim ſeu duram cerebri membranā à tenui in caluaria diſtare, gratia diſtentionis contractionisq́ue uaſorum tenuis membranæ, & ipſius adeò cerebri, in ſeptimo libro declarabitur. In uertebrarū autem ſinibus, ubi membranæ dorſalem medullam ambiunt, dura tenuem contingit. Atque hoc uno inuicem membranæ pugnant; ac eo præterea, quod tertium quoddam inuo-

a 1 figura.

Dorſalem medullam procreandi neceſſitas.

b 1, 2 fi. ca. 2 c.

Dorſalis qui munienda.

c fig. cap. 2 lib. 3 B. fig. ca. 6. B, D, ſ. fig. ca. 12 A.

Oſſibus.

d figu. cap. 14 lib. 1.

Membraneis inuolucris.

e In prioribus fi. li. 7.

inuolucrum egregie ualidum nerueum'que duabus illis quæ dorsali obducuntur membranis, extrinsecus circunducatur. Neque profectò incassum hæc molitur Natura: quippe quum dorsalis medulla quædam cum cerebro obtineat communia, quædam peculiaria: in communibus quidem communis est fabrica, in peculiaribus autem propria ac differens. Sunt porrò communia, substantiam corporis similem habere, & neruorum esse principium. Peculiaria uerò, moueri quidem cerebrum, ac pulsare naturali quodam motu, non secus atque cor: & cerebrum interim immobili osse comprehendi, non moueri uerò dorsalem medullam uertebris quæ mouentur inclusam. Meritò itaque ipsis pari ratione, duæ membranæ, dura nimirum & tenuis, circumuoluuntur: una quidem præcipuè, ut colliget simul uasa quæ in eis excurrunt, & totam eorum substantiam utcunque mollem constringat: alia, ut inuolucrum efficiatur, & à circundatis ossibus muniat, ipsa'que etiam ossa & cerebrum & dorsalem medullam ambiant, uelut propugnaculum quoddam & murus, sufficiens citra noxam excipere impetum eorum quę aut secare, aut frangere, aut aliter nocere possunt. Cæterùm quoniam cerebrũ tenuisq́ membranæ uasa pulsant crassam membranã, tanto interuallo à tenui mẽbrana in caluaria priuatim distat, quantum ipsis dum dilatantur, suscipiendis sat sit. Quoniam uerò dorsalis medulla non pulsat, neque distenditur, utræ'que membranæ simul coëunt coalescuntq́, ne minimum quidem mutuò dissitæ. Porrò quod nullus qui sensu dignosci queat, motus capitis ossibus adsit, in uertebris uerò motus sit uarius, dorsali medullæ tertium id inuolucrum, cuius paulo antè meminimus, obductum uisitur. Nam nobis dorsum inclinantibus, ob id'que etiam dorsali medulla necessariò flexa tensa'que, hæc promptè nullo eiusmodi inuolucro succincta frangeretur. At dorsalem medullam unicam (uti & cerebri sedes, à qua [f] principium ducit, unica simplex'que est) iustè à Natura factam esse, neminem latêre arbitror, quum homini duo dorsa procreari fuisset planè ridiculum, atque ad plurimas actiones ineptum, quod'que dorsalis medulla ualidior per uertebras simplex, quàm gemina prorepat. Quàm uerò sit Galeni ratio uana, qua [g] cerebellum simplex esse docet, ut unica fieret dorsalis medulla, in septimo libro explicabimus. Quanquã sanè & hoc loco hominis medulla dorsalis ueniat expendenda, si quidem per [h] totam ceruicem & ad thoracis usque medium aliquando & inferiùs nonnihil, simplex ac indiuisa mollis'que adhuc deorsum fertur, neruos duntaxat geniculatim à se diffundens. [i] Quum uerò thoracis mediũ perrepsit, ut duris ac motui potissimùm seruientibus propagandis neruis idonea redderet, non simplex amplius, sed in innumeras secta soboles descendit, non aliter profectò quàm si frequentes multas'que tenuissimas chordulas simul rectà tensas membranæ cuipiam illigares, ac deinde per singula [k] foramina per quæ nerui prosiliunt, unam atq́ alteram chordulam ex mutuo illo connexu tantisper distribueres, quousque unica tantum superesset chordula, dorsalis medullæ fini respondens. Ad eum nanque modum dorsalis medulla in neruos absumitur, qui per foramina in uertebris exsculpta elabuntur. Quanto autem artificio hæc concinnata sint, partim in primo libro exequutus sum, partim uerò in sequentibus Capitibus recensere conabor. Cæterùm nerui, quos dorsalis medulla per uertebras ducta, ac paulatim in progressu gracilescens distribuit, resectionis professoribus sexaginta, & interdum quinquaginta octo enumerantur, modò triginta, modò uiginti nouẽ complexi paribus. A' dorsalis enim medullæ [l] sede septem ceruicis contenta uertebris, septena exiliunt paria. A' medullæ autem [m] sede per thoracis uecta uertebras, duodena dependent paria: [n] à quinis autem lumborum uertebris, quina: [k] ab osse sacro sena. quamuis interim quinque inferiora ossis sacri neruorum paria, si quando id sex efformetur ossibus, quodammodo [o] gemina dici possint, quum nerui utrinque antrorsum & retrorsum ducantur ab una radice uix enati. Dorsalis uerò medullæ [p] terminus ex osse sacro procidens, neruus non censetur, neque in ramulos qui neruorum nomen merentur cessat: quanquam aliquando illum iam ex sacro osse decidentem in tres impensè breues surculos diffundi uiderim, tunc sacro osse quinque solum ossibus conformato. In canibus autem & alijs animalibus, pro dorsi ossium numero neruorum dorsalis medullę parium frequentia quoque differt. Vt nihil de Galeni libris de Partium usu sententia dicam, quando os sacrum quatuor tantum ossibus formari arbitratus est, nullum'que aliud os illis subijci scriptum reliquit. Ex illa enim sententia colligere promptissimum est, quàm aliorum Anatomicorum placitis, dum illos libros nobis tradidit, anxiè institerit, quam'que inuicem consona nobis scripta reliquerit.

Quæ dorsalis cum cerebro habeat cõmunia, & quæ sibi peculiaria.

Dorsalis cur unica.

Li. 8. de Vsu partium.

Vbi dorsalis ueluti è multis funiculis compingitur.

Quot neruorum paria à dorsali discindantur.

f 1 fi. cap. 2 D uersus E.

g 11 fi. li. 7.

h 1 fig. à B ad C.

i 1 figu. sub C ad H.

k fi. cap. 14. lib. 1 Q.

l 1 fi. à B ad D. aut cha. 7.

m 1 fig. à D ad E. aut à char. 7 ad 19.

n 1 fig. ab E ad F, aut à char. 19 ad 24.

o 1 fig. ab F ad G. aut char. 24 ad 30.

p Pete id ex 2 & 3 figu.

q 1 fi. H. 2, 3 fi. cha. 56.

SEPTEM NERVORVM PARIVM E CERuicis uertebris proſilientium ſeries. Caput XII.

MODO hactenus[a] memoriæ non exciderit primæ ceruicis uertebræ cum occipitis oſſe, & ſecundæ item uertebræ cum prima ſuperiùs traditæ articulationis ſpecies, meritò in præſentia Naturæ prouidentiam ſedulò admiraberis, quæ primo ceruicis pari, & ſecundo, non cæterorum ceruicis aut thoracis neruorum ritu, ſed peculiari quodam, duarum primarum uertebrarum articulationibus impedita, uiã inſculpſerit, ac duos utriuſque paris, quemadmodum & in ſacro oſſe utrinque machinata ſit exortus: unum quidem anteriori corporis ſedi, alterum uerò poſteriori exporrigens.

Quam uiam Natura primo parauerit pari.

Quippe ut * poſteriori primi paris propagini concinnè uia præpararetur, Natura in primæ uertebræ eminẽtiori ſede ad radicẽ poſterioremq; regionẽ ipſius cum capite articulationis [b] ſinum cælauit, atq; hîc etiã occipitis oſſi [c] ſinum inſculpens foramen effecit primæ ceruicis uertebræ, ipſiq; occipitis oſſi cõmune. Ne ſi fortaſſe integrum foramen tenui illi uertebræ (uti in canibus, quibus grãdior eſt uertebra, euenit) inſculpſiſſet, ipſa quum alioquin magno indigeat robore, multis perforationibus inualida redderetur. Quinetiam quo foramen id arctius eſſe poſſit, Natura poſteriorem primi paris exortum gracilem effecit, eumq; in muſculos duntaxat diſtribuit,[d] qui à prima ceruicis uertebra in occipitis os inſeruntur, &[e] eos qui ab occipitij oſſe in tranſuerſos eius uertebræ proceſſus implantantur: aut, ut clarius dicam, in quarti & quinti muſculorũ caput mouentiũ parium muſculos, præſens propago ſpargitur. ac dextra quidem propago in dextri lateris deperditur muſculos, ſiniſtra antẽ in ſiniſtri: quod etiã tota neruorũ ſerie ſemper, niſi aliud addidero, ſubaudiri uelim. Cæterùm ab hoc poſteriori primi paris exortu ſeu propagine[f] ſurculus etiã deducitur in principium[g] muſculi à tranſuerſo primæ ceruicis uertebræ, & aliquot ſubſequentium uertebrarum principium ſumentis ac ſcapulam ſurſum attrahentis.[h] Altera primi paris propago non ſemper conſpicua, nimis quàm gracilis eſt, atque ab anteriori dorſalis medullæ regione enata, excidit inter primam ceruicis uertebram & occipitis os, iuxta latus[i] teretis ligamenti ſecundæ uertebræ proceſſum (quem denti aſſimilamus) occipitio colligantis. Hæc propago uti gracillima eſt, ita etiam mox in[k] muſculos abſumitur, qui anteriori uertebrarum ſedi obnati, dorſum mouentium primum par receſentur.

Secundi paris egreſſus et ſeries.

Secundum neruorum par, quando prorſus ex lateribus ſubſequentium parium modo pronaſci nequiuit, utpote ab articulatione duarum ſuperiorum uertebrarum offendendum, aut quòd ſi foramen inibi uertebris eſſet inſinuatũ, articulationis robur omnino infirmaretur, Natura uertebrarũ noxam fugiens, ſecundũ par ut frequentiùs, binis exortibus ſeu propaginibus exoriri operæpretium putauit. ac[l] poſteriorem propaginem, quæ[m] anteriori longè eſt craſſior (quanquam & ipſa gracilis uiſitur) per latera poſterioris ſecundæ uertebræ proceſſus, quem ſpinam uocamus, eduxit, ibidem opportuniſſimũ tutiſſimumq;[n] iter (uti in primo docuimus libro) machinata. Præſens propago quum utriſq; primi paris propaginibus craſſior ſit, in plures quoq; diuiditur ramos. Simulatq; enim prodijt, in duos craſſitie impares[o] diſcinditur, ac[p] craſſior à prioribus quodãmodo ad poſteriora ſurſum tranſuerſim tendit, ex ſpinæ nimirũ ſecũdæ uertebræ lateribus, uerſus ſpinæ medium, ubi mutuus eſt utriuſq; lateris muſculorũ poſteriorem ceruices regionẽ occupantiũ congreſſus. Ramus iſte tertij paris[q] ſobole huc exporrecta[r] coauctatus, ac ex dictorũ iam muſculorũ medio in exteriora prolapſus, contrario penitus ductu ex poſterioribus ſurſum in priora ad caput contendit, atque inibi in uniuerſam capitis cutem tam quæ circa aures, quàm quæ poſt aures ad uerticis uſque ſummum habetur,[s] ſurculos ſpargit. Huius rami progreſſus accuratè propter ſubſequentium parium ſeriem uenit perpendendus.[t] Ab illis enim paribus rami à uertebrarum lateribus ad ipſarum ſpinas pertingũt, & hinc rectà extrorſum per mutuum muſculorum utriuſq; lateris cõgreſſum, & rurſus hinc à ſpinarum ſeu poſteriorum proceſſuum apicibus, dorſiq; medio antrorſum ſeu uerſus corporis latera aſcendunt, & in muſculos digeruntur à ſpinarum apicibus principiũ ducentes, uti ſubſequens neruorum ſeries ordine doctura eſt. Cæterùm poſterioris ſecundi paris propaginis minor[u] ramus in proximorum muſculorum principia diuaricatur. ſunt autem illi tertij & ſexti paris[x] muſculi, eorum quos capitis motibus præeſſe diximus.[y] Anterior ſecundi paris propago admodum gracilis, ab anteriori dorſalis medullæ ſede originem mutuatur, atque[z] inter ſecundam & primam elabitur uertebram ad latus radicis, eius ſecundæ uertebræ proceſſus, quem denti comparamus. Digeritur autem hæc propago mox in[a] muſculos anteriori ceruicis uertebrarum ſedi adnatos, qui primum par muſculorũ dorſi motus autorum conſtituunt.[b] Tertium

neruorum

a Hanc ſi opus erit, ex figuris ca. 15 li. 1 reparabis.
* 3 fig. F.
b 3, 11 fi. ca. 15 li. 1 V.
c 1 fi. eiuſd. cap. H.
d 14 muſc. ta. G, F.
e 14 tabula H, I.
f 2, 3 fig. G.
g 13 muſcu. ta. Q.
h 2 fi. H.
i fi. ca. 30 li. 2 I.
k 8 muſ. ta. A, B.
l 3 fi. I.
m 2 fi. N.
n 10, 11 fig. ca. 15 li. 1 r. ſinus autẽ 4 fig. q. & 6 fig. p.
o ad I 3 fig.
p 3 figu. K.
q 2 fig. S.
r 3 fig. L.
s 2, 3 fi. M, M.
t Petes hæc ex 3 figuræ medio.
u 3 fi. ſuper & ad ſiniſtram I.
x 14 muſc. tabu. A, B. K, L.
y N.
z 11 fi. cap. 15 li. 1 m ad latus r.
a 8 ta. A, B.
b 2 fi. cha. 3.

Tertij paris series.

neruorum à dorsali medulla prodeuntium par ex[c] communi foramine secundæ ceruicis uertebræ & tertiæ procidit, mox ab egressu in duos discissum ramos.[d] Posterior retrorsum flectitur, ac inter musculos ceruice[e] extēdentes, qui dorsum mouentiū septimus & octauus enumerantur, ac deinde inter caput mouentium[f] secundum par occultatus, ad secundæ uertebræ spinam contendit, atque hinc ex mutuo musculorum posteriorem ceruicis sedem occupantium concursu in posteriora excidens ad ceruicis properat latera,[g] musculo suffultus, qui ex carnea constitutus membrana buccarum motus opifex censetur.[h] Anterior aūt tertij paris ramus, in quatuor spargitur propagines, ac[i] prima musculos dorsum mouentium primum ac secundum implicat.[k] Secunda propago decliuis ducta, quartum adit neruorum par, cuidam ipsius surculo commiscenda, in dictos nuper musculos absumpto.[l] Tertia autem sursum contendit, ac posterioris secundi paris propaginis ramo in uerticis cutem excurrenti congreditur, unà cum illo (uti prius dictum est) dispergenda.[m] Quarta autem tertij paris anterioris rami propago in[n] musculos digeritur, qui transuersis uertebrarum processibus connati, ceruicem in latera mouent: &[o] eum pariter qui à transuersis uertebrarum ceruicis processibus principium ducens, scapulam sursum uellit.[p]

Quarti paris series.

Quartum ceruicis neruorum par è communi tertiæ & quartæ uertebrarum foramine excidens, tertio pari similiter in duos partitur ramos.[q] Posterior aliorum qui retrorsum ad spinam inter musculos occultati reflectuntur modo, uersus tertiæ ceruicis uertebræ spinam contendit, in progressu illis quibus intertexitur musculis, surculos diffundens. Quādo aūt spinam contingit, per mutuum elabitur congressum, musculorum posteriorem ceruicis regionem occupantium, atque hinc in latū membraneūque digeritur musculum buccarū motus autorē præcipuū.[r] Anterior aūt quarti paris ramus, ternas educit propagines. ac[s] unā promit, cui tertij paris[t] propago commiscetur, quæque in musculos deperditur stomacho substratos, ac ceruicem flectentes.[u] Secundam uerò propaginem in musculos distribuit uertebrarum lateribus adnatos: cuiusmodi sunt quorum beneficio ceruix in latera ducitur, ac is qui à transuersis colli uertebrarum processibus principium ducēs, scapulam sursum allicit.[x] Tertia propago duabus nuper dictis gracilior, decliuis fertur, cum quinti paris[y] sobole congressura, ac simul cum illa et sexti paris[z] propagine septi transuersi[a] neruū constitutura.[b]

Quinti paris series.

Quinto pari, quod prædictis quatuor succedit, quinta uertebra cum quarta uiam præbet: ipsum uerò similiter atque quartum in duos discinditur ramos, ac[c] posteriorem ad spinarum apices retorquet, eodem prorsus modo digerendum, quo posteriorem quarti paris ramum digeri diximus. At[d] prior anterior'ue quinti paris ramus, primùm[e] sobolem spargit musculis ceruicem flectentibus. dein[f] grandiorē depromit, qui deorsum repens ramulos utriusque uicini paris, quarti nimirum & sexti excipit, & illis adauctus,[g] neruum[h] septi transuersi efformat, qui præcipua quinti paris constat propagine, & exigua sobole quarti paris, & item exigua sobole sexti.

Septi transuersi neruorū constitutio.

Interdum uerò & septimi paris surculus septi transuersi neruo accedit, at tunc quarti paris soboles ipsi nulla offertur. Atque hæc sanè regio admodum industriè septo trāsuerso neruos elargitur. Variat enim id à cæteris musculis non figura solùm, uerùm & functione. Orbicularis enim formæ (uti in secundo recensuimus libro) uisitur, & situ obliquo donatur. Mox caput ipsius à quo fibræ dependent, non ut quispiā arbitraretur, ex pectoris osse, aut costarū cartilaginibus, aut uertebrarum corporibus educitur, sed in media totius septi regione, quæ neruosa est, id consistere nobis persuasum habemus. Ac proinde neruos fibris illis motum largituros, eò prorepere ab alto operæprecium fuit, ut in uniuersam ipsius sedem suam uim ex æquo diffunderent. Si uerò Natura neruos septi partibus, quæ pectoris ossi, costis & uertebris connascuntur, inseruisset, septi finis in ipsius medio haberetur: quū neruos in musculorum initia potius quàm fines exporrigi, Anatomes professoribus axioma sit. Atque hac ratione septum duntaxat neruos à ceruicis uertebris mutuatur. longo enim progressu eos ducere, quum possent ex proximis sedibus emitti, Opificis esset ignorantis, quid magis in fabrica conduceret. Hac igitur occasione septo sublimes transmittuntur nerui, uniuersum thoracem perreptantes. Ne uerò in progressu periclitarentur, eos intersepientibus thoracem membranis adnexuit, unum neruum singulis membranis exterius firmans.

Reliquum anterioris rami quinti paris.

Neque profectò minorem cōditoris industriam arguit,[i] id quod adhuc anterioris quinti paris neruorum ceruicis est reliquum, atque in[k] musculū præcipuè inseritur, cuius auxilio brachiū attollimus. Hic enim quia ingens grauēque membrū impensè sursum attollere debebat, forti ualidoque indigebat neruo, quem Natura ipsi securissimè à commemorata quinti paris portione deduxit. Natura enim ab hac portione[l] ramulos quosdam porrigēs[m] musculis scapulam attollentibus, primùm ab externo huius portionis latere[n] neruū deriuat, qui foràs emergens, atque in multas scissus soboles cutem implicat, qua attollens brachium musculus integitur. Deinde reliqua portio in profundo recondita, simulatque scapulæ ceruici appropinquat, in duos ma-

c 7 fi. ca. 15 li. 1 cum s 8 figuræ. d 2,3 fi. O. e 14 ta. O. f 13 tab. A, B, C, etc. g 3 ta. r. h 2 fig. P. i 2 fig. Q. k 2,3 fig. R commiscetur cum Y. l 2 fi. S cum K ad L. 3 fi. m 2,3 fi. T. n 8 ta. C. 13 ta. H. o 13 ta. Q. p 2 fig. cha. 4. q 2,3 fi. V. r 2,3 fi. X. s 2 fig. Y. t 2 fig. R. u 2 fi. a. x 2 fig. b. y 2 fi. e. z 2 fig. m. a 2,3 fig. n. b 2 fi. cha. 5 c 3 fig. c. d 2,3 fig. d. e 2 figu. à d ad cha. 6. f 2 fig. e g 2 fig. n ex b, c, m. dein 1 fig. lib. 6 P. 3 fig. I. h 7 muscu. tab. Δ. i 2,3 fig. f. k 2 musc. tabul. M. l 3 fig. r, r. m 9 tab. r, Δ. 13 ta. Q. n 2,3 fig. g.

gnitudine impares partitur ramos.[o] Anterior, qui & gracilior eſt, ſub ſummi humeri cum clauicula[p] connexu porrigitur, & muſculi brachium attollentis parti ſoboles ſpargit, quæ à ſummo humero & clauicula inibi principium ducit. Atque hic ramus cuti nullum exporrigit ſurculum, niſi interdum extremè gracilem, aliquouſque[q] humeraria uena concomitatum.[r] Poſterior uerò eius quinti paris portionis, quam in profundo reconditã decliuem ferri diximus, ramus qui anteriori craſſior eſt, poſtquã gracilem exprompſit ramulum[s] muſculo hinc à ſcapula ſurſum ad os *v* referens proficiſcenti, inſidet[t] foramini inſtar ſemicirculi in ſcapulæ elatiori coſta exſculpto. In hoc foramine poſterior hic ramus uena quoque & tenui anteria concomitatus, mox propaginem diffundit[u] muſculo ſinum occupanti, quem inter ſcapulæ ſpinam & elatiorem ipſius coſtam haberi ſcripſimus. Inſuper in muſculi brachium attollentis ſedem digeritur, à ſcapulæ ſpina & ſummo humero pronatam. Verùm hic ramus in præſentem muſculum non totus exhauritur, ſed[x] ſurculo quopiam cutem brachij externæ ſedi obductam adit, quem ſecundùm exterius latus[y] inſertionis ramus ille ab alto tranſmittit, quam muſculus is brachium attollens in humerum molitur. Eadem ſanè induſtria & à ſuccedentibus neruorum paribus ſeu neruis in brachium progredientibus ad muſculos ſcapulam mouentes,[z] nerui tranſmittuntur, qui omnes intimis muſculorũ ſedibus potiſſimùm inſeruntur. Cæterùm nunc tempeſtiuũ eſt, ſexti & ſeptimi pariũ ſeriẽ ſermoni ſubijcere.

Sexti paris series.

[a] Sextũ par ſub quinta uertebra excidens, eadẽ cũ cæteris paribus ſerie ad ceruicis muſculos[b] poſteriorẽ ramũ diſpenſat, tũ eos qui ceruicis & capitis præſunt motibus, tũ illorũ capita[c] qui reſpirationis opifices ex ceruice thoracẽ accedũt. quanꝗ & hi potiſſimũ ipſorum neruos à ſeptimo pari & octauo quoꝗ ſeu primo thoracis pari mutuentur.[d] Anterior autem ſexti paris portio, poſtquam[e] neruum exprompſit, qui quinti paris portioni ad neruum ſepti tranſuerſi conſtituendum permiſcetur, cum contiguis paribus, ſeptimo nimirum & octauo[f] coit, & uariè rurſus diſſcinditur, neruos unà cum proximis partibus efformatura, qui in manum contendunt. Priuatim uerò præter cætera ceruicis paria, ſextum par[g] portionem notatu dignam deorſum ad ſcapulæ cauum tranſmittit, & rami quoque tum ab hoc, tum & à cæteris coniugijs ad muſculos digeruntur, qui ſcapulam ſurſum ducunt. Validis enim & magnam molem attollentibus muſculis uarias quoque ac frequẽtes neruorum propagines inſeri, quàm maximè rationi eſt conſonum.

Septimi paris series.

[h] Septimi etiam paris ex communi ſextæ et ſeptimæ ceruicis uertebrarum foramine prolabentis, magnus cum duabus proximis coniugationibus ſexta uidelicet & ſeptima[i] congreſſus perficitur, atque huius potiſſima portio in manum fertur. Ab hoc enim pari & quinto & ſexto ceruicis, & primo & ſecundo thoracis uertebrarum omnes manus nerui propagantur. Qua autem ſerie illi digerantur, peculiari Capite perſequar, modò interim adhuc addens, ſeptimum par interdum ramulum ſepti tranſuerſi neruo offerre, & perpetuò[k] ramum in poſteriora ad ſpinam ducere, qui præter cęteras propagines in muſculos poſteriori ceruicis ſedi inſtratos digeſtas, aliquot etiam offert[l] lato membraneoꝗ muſculo, qui buccas mouet, atꝗ ex carnea membrana conſtituitur. In hunc enim muſculum à quinti paris neruorum cerebri[m] propagine per[n] cæcum foramen excidente, ac dein ab omnibus paribus uertebrarum ceruicis (ſi primum excipias) ſoboles pertingũt, uniuerſę ſecundùm muſculi fibrarum ductum exporrectę, ac proinde etiam ad uenas & ligamenta multifariam (ut ductum illum ſeruent) reflexę, ac cuti etiam communicatæ.

o 2,3 fig. h. — p ult. fi. lib. 1 Q ad λ. — q fi. ca. 6 li. 3 a, a. — r 2,3 fi. i. — s 5 muſ. ta. R, S. — t 1,3 fi. cap. 21 lib. 1 a. — u 12 tab. H, H. — x 2, 3 fi. π. — y 10 muſc. tab. inter P & d. — z 3 fig. t, t, α, α. — a 2 fig. cha. 6. — b 3 fig. k. — c 11 tabu. F. — d 2 fig. l. — e 2 fi. m ad e ad conſtitutionẽ n. — f 2,3 fi. q. — g 3 fig. p. — h 2 fig. cha. 7. — i 2 fi. ſ. aut potius ſpectã fi. ca. 14 aut ult. fig. — k 3 fig. r. — l 3 muſ. tab. r. — m 1, 2 fi. ca. 2 c. — n 2 fig. ca. 12 lib. 1 b.

SERIES DVODECIM PARIVM NERVOrum dorſalis medullæ, thoracis complexæ uertebris. Cap. XIII.

Primi paris thoracis, ſeu dorſalis medullæ neruorum octaui ſeries.

PRIMVM thoracis neruorum[a] par, inter ſeptimam ceruicis uertebrarum et thoracis primam, quinꝗ humiliorum ceruicis parium modo exiliens, ſuperioribus dorſalis medullæ neruorum paribus comparatum, opportunè octauum nuncupabitur. Hoc itaque ſimulatque excidit, in duos impares diductum ramos,[b] poſteriorem, qui & gracilior eſt, retrorſum ad ſpinam inter muſculos uertebris hìc adnatos reconditũ detorquet, à quo in progreſſu ſurculos accipit radix[c] muſculi à prima thoracis coſta in trãſuerſos ceruicis uertebrarum proceſſus inſerti, ac ceruicem in latus (uerſus anteriora tamen magis) inclinantis. Dein & qui ceruicis capitis'que in poſteriora motibus præficiuntur muſculi, ab hoc ramo octaui paris ſurculos adipiſcuntur. Quod autem eius rami ſeptimæ ceruicis uertebræ ſpinam contingit, extrorſum ducitur: & rurſus tranſuerſim à ſpina abſcedens, propagines offert humiliori ſedi eius[d] muſculi qui ſcapulam mouentium ſecundus ac maior enumeratur. Inſuper &[e] muſculo ſcapulæ baſi inſerto, ſcapulamꝗ ad dorſum trahenti, ac demum illi

a 2 fig. cha. 8. — b 3 fi. u. — c 8 muſ. ta. C. 14 ta. N. — d 9 muſ. ta. r, Δ. — e 10 ta. r.

[f] illi quem hominis thoracē mouentiū tertium receſuimus. At anterior octaui paris ramus, po-
ſteriori longè inſignior, ſeptimi, ſed magis adhuc interdū noni paris nō minimā portionē cum
ipſo congredientem [g] ſuſcipit, totusq; uariè uicinis paribus commixtus, ſi [h] unicam ipſius dem-
pſeris propaginem, in manus fertur. Ex demiſsiori nanq; ipſius ſede ubi iam proximis paribus
ſe commiſcuit, propaginem antrorſum emittit, quæ ſecundùm primæ thoracis coſtæ ductum
ad pectoris oſsis uſq; ſummum perlata, in progreſſu ſurculos diſpenſat thoracis [i] muſculo à cla-
uicula in primam inſerto coſtam. Præterea huius propaginis terminus in illos digeritur mu
ſculos, qui à pectoris oſsis ſummo principiū ducentes, ſurſum exporriguntur, [k] tum ad mamil
larem capitis proceſſum, [l] tum ad os υ imagini comparatū, & [m] ad laryngis cartilaginem ſcuto
non abſimilem. quanquam interim & his muſculis à ſexto pari neruorum cerebri [n] ſoboles of-
ferantur, ut & à primo intercoſtali neruo, quem mox noni paris [o] propaginē eſſe dicam. Quæ
autem octaui paris in manum ſit ſeries, cum reliqua manus neruorum explicatione perſequar;
id & hoc loco ſubiungens, ab octauo pari, ſeu potius quarto manum petente neruo, quum is
alam accedit ex poſteriori ipſius regione etiam [p] ramos pullulare, in cauam ſcapulæ regionem
digeſtos. [q] Nonum par inter primam & ſecundam thoracis uertebras originem ducens, octa-
ui quoque paris ritu [r] ramum in poſteriora ablegat, ſimili quodammodo ratione atque poſte
rior octaui paris ramus digerendum. Deinde non minimam ſui partem octauo porrigens,
uti ſuo dicam loco, in manum fertur. [s] reliquam uerò ipſius portionem primo coſtarum inter-
uallo offert, quæ ſecundùm primæ coſtæ ductum ad pectus uſque fertur in progreſſu, ut & re
liqui coſtarum interuallis exporrecti nerui, ſoboles diffundens in muſculos thoraci incum-
bentes. Porrò [t] decimum, undecimum, duodecimum, & reliqua ad primum uſque lumborum,
ſeu uigeſimum par, ſubſequentia, eadem quodammodo ſerie digeruntur. Quippe omnia mox
atque è uertebrarum lateribus exiliere, bipartitò ſcinduntur, ac minor graciliorq; ramus retror
ſum ad uertebrarum ſpinas detorquetur, inter muſculos uertebris adnatos latitans. Sunt uerò
illi, quos dorſi & thoracis motibus hîc præeſſe retulimus. Videlicet humani thoracis motorū
[u] quartus, in canibus uerò & ſimijs ſextus: deinde dorſum mouentium ſexti paris [x] alter, mox et
[y] alter octaui paris, & circa ſuperiores thoracis uertebras alter [z] primi, & [a] ſecūdi paris caput mo
uentium, & [b] alter tertij paris, & [c] alter quoq; quarti paris muſculorum dorſum priuatim mo-
uentium. In hos enim muſculos thoracis neruorum poſteriores rami ſparguntur: ueruntamē
in illos tantum non abſumuntur. ac quum iam ſpinarum attigere apices, extrorſum properāt,
inter mutuum dextri ſiniſtriq; lateris muſculorum congreſſum procidentes, atque in muſculos
poſtmodum digeſti, qui ab illarum quas contingunt ſpinarum apicibus principium mutuan
tur: è quorum claſſe (præter aliquot nuper commemoratos, præcipuè autem alterum primi pa-
ris muſculorū caput mouentium) ſunt, [d] muſculus ſcapulam ad dorſum trahens, totiq; ſcapulę
baſi inſertus: & [e] humilior pars eius muſculi, quem ſecundum ſcapulā mouentiū enumeramus,
ac monachorū cucullis cōferimus, qui hac parte ſcapulā deorſum uellit, mox humani thoracis
motus opificum [f] quintus, & [g] is etiam qui brachium deorſum dorſo adducit. Et præterquam
quòd à poſterioribus horum parium ramis ſurculi in muſculos digerātur, etiam aliquot in cu-
tem dorſo inſtratam contendunt, at minus frequentes quàm nerui in manus, aut pectoris, aut
colli cutem pertingentes. Cæterùm anteriores præſentium parium rami [h] ſurculos offerunt ſex
ti paris neruorum cerebri [i] ramo ſub tunica coſtas ſuccingente coſtarum radicibus exporrecto,
illiſq; ſurculis adaucto. Dein præſentes rami coſtarū exporriguntur interuallis, [k] uena itemq́ue
[l] arteria concomitati, & proprio [m] ſinu coſtarum interiori inferioriq; ſedi inſculpto uecti, ſecun-
dùm coſtarum ductum in anteriora properant. Rami enim ueris exporrecti coſtis, ad pectoris
uſque os pertingunt: rami autem ſecundùm ſpurias delati coſtas, haud unà cum illis ceſſant, ue
rùm in abdominis uſq; anteriora ſuper peritonæum repunt. Ab his ramis in progreſſu [n] ſparſa
admodum propaginum ſeries in muſculos thoraci adſtratos diffunditur, è quorum numero
[o] ſecundus eſt thoracem mouentium, & [p] qui brachium pectori admouet, & [q] qui ſcapulam pe-
ctori adducit, & [r] qui brachium deorſum uellit, & [s] obliquè deſcendens abdominis muſculus.
In hos enim muſculos propagines ab intercoſtalibus neruis offeruntur, ſingulę tanta induſtria
ad coſtas, & uenas, ac arterias, & ligamenta reflexæ, ut ad amuſſim muſculorum quibus porri-
guntur, fibrarum inceſſus retineant. Atque ut his muſculis thoraci inſtratis ab intercoſtalibus
neruis propagines exhibentur, ſic à neruis ſpurias coſtas ſuperantibus, ſoboles quoq; abdomi
nis muſculis communicantur, fibrarum etiam illorū quibus attenduntur muſculorum obſer-
uantes. Porrò à propaginibus muſculos implicantibus, neruuli etiam thoracis cuti offeruntur,
non quidem certa neq; nunquam aberrante ſerie, ſed ſparſim, eoq; prorſus modo quo errantes
uaſorum rami, σποράδες Græcis nuncupati, digeruntur. Vtcunq; uerò uaria, neq; ſibi conſtans
fit

Noni paris ſeries.

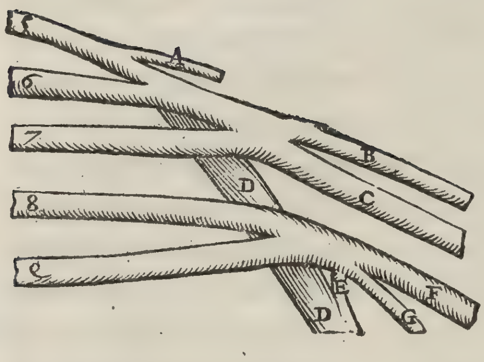
Reliquorum parium è thoracis uertebris proſilientium ſeries.

f 11 ta. F.
g 2, 3 fi. x.
h 2 fi. y.
i 4 muſ. tabu. d.
k 4 tab. Θ.
l 4 ta. S, aut T.
m 5 tab. P.
n 2 fig. cap. 2 h, k.
o 2 fi. δ.
p 3 fi. α, α.
q 2 fig. cha. 9.
r 3 fi. β.
s 2 fi. δ.
t 2 fig. cha. 10, etc. uſq; ad cha. 20.
u 12 muſ. ta. Δ.
x 13 ta. Γ.
y 14 ta. Y.
z 11 ta. Γ,
a 13 tab. A, B etc. ad F.
b 13 ta. H.
c 14 tab. O.
d 10 tabu. Γ.
e 9 tabu. Δ.
f 11 tabu. Δ.
g 10 tab. Θ.
h 2 fig. κ, κ.
i 2 fi. ca. 2 h.
l. fi. ca 6 li. 3 G, G.
l fi. ca. 12 li. 3 k, k.
m 1, 4 fi. ca. 19 li. 1 K.
n 2 fi. θ, θ, θ. dein characteres lateris ſiniſtri figuræ 2.
o 7. tabu. L.
p 3 tab. Δ.
q 5 tab. Γ.
r 10 tab. Θ.
s 3 tab. Θ.

Nerui papillam petentes. sit eiusmodi neruorum cutem petentium series, Natura tamen uerita, ne tenero adhuc infanti lac familiare illius alimentum, à matre exigenti papilla nonnunquam atrocius denegaretur, exa ctum papillis sensum impartiri uoluit, quo tenerorũ infantuli labrorum mollisque linguæ conta ctus, papillam[s] uoluptate afficeret, qua homines illecti, hanc promptius sugendam contrectan damque offerant. Ac proinde à neruis ferè qui quartum costarum perreptant interuallum,[t] pro pagines diffunduntur in musculum, cuius beneficio brachium pectori adducimus: atque ab illis propaginibus surculi in papillam pertingũt, simili[u] qua penis efformatur substantia constan tem. Cæterùm ut præsentes surculi duodecimo neruorum pari quodammodo peculiares cen sendi sunt, ita sanè decimo octauo & decimonono paribus id priuatim asscribendum uenit, quòd[x] surculos offerant principio[y] sexti femur mouentium musculi, quod hinc è uertebrarum lateribus pronasci iam multo antè commemorauimus.

t 2 fig. v.
u 3 fig. tabulæ cap. 49 lib. 2 E, E.
x ad latus characterũ 18, 19.
y 8 muscul. tab. Θ.

NERVORVM IN VNIVERSAM manum series. Caput XIIII.

PRAESENTI figura plexum, de quo in Capitis contextu mox in initio agetur, & qui supra primam thoracis costam anteriori in facie consistit, nudum exprimere ita conatus sum, quemadmodum in postrema Anatome is mihi Patauij occurrit. Vt uerò delineatio esset conspectior, omnes ramos à quinto, sexto, septimo, octauo & nono paribus aliò quàm in brachium deductos, resectos finxi, quemadmodum etiam à cadauere ex quo hanc tabellam desumpsi, eos absecueram. Non est tamen, cur quis in omnibus hominibus huiusmodi prorsus plexum se obseruaturum arbitretur, quum is mihi admodum uarius inter secandum occurrerit. Characteres autem quibus hæc figura insignitur, ita se habent.

- 5, 6, 7, 8, 9. *Radices sunt parium neruos constituentium, qui brachium subeũt, illic resectæ, quà à uertebris iam procidere. Nerui uerò brachij illic sunt abtruncati, ubi iam in brachium prolabuntur.*
- A *Portio est quinti paris, à qua tandē neruus deducitur, qui brachiũ subeuntiũ primus numeratur.*
- B *Secundus neruus.* C *Tertius neruus.*
- D *Quartus neruus, qui hîc ex posteriori sede prodit congressus quinti paris & sexti, portionemque assumit ex posteriori sede congressus septimi paris, ac deinde sub octaui paris nonique congressu prorepens, etiam ramum E insignitum ab illo progressu ita atque hîc expressimus assumit. A quibus uerò commixtionibus congressibusue reliqui nerui prodeant, etiam absque characterum opera notum est, modò illis quà brachium petunt, unum adhibeam characterem.*
- F *Quintus brachium petens neruus.*
- G *Sextus brachium petens neruus. Verùm ut hunc plexum adhuc accuratiùs obserues, non pigeat figuram intueri, quam huius quarti libri calci insuendam duximus.*

A quibus partibus nerui in brachium ducantur.

AD brachium à quinto, sexto, septimo ceruicis neruorum[a] paribus, ac dein à primo secundoque thoracis seu totius dorsalis medullæ uertebris contentæ octauo & nono[b] paribus[c] sex nerui digeruntur, quorum seriem prosequar mox atque Naturæ operum studiosos admonuero, ut accuratè neruorum in brachium porrigendorum originem contemplentur: ita enim nerui brachium adituri, statim ab ortu ad uertebrarum latera permiscentur coëuntque, & rursus inuicem dirimuntur, ac denuò congrediuntur: ac postremò separantur, ut neutiquam dicere queas, quis nam brachij neruus ab hoc illoue pendeat pari. At uerius quodammodo sex præcipuos neruos ab illa commixtione neruorumque congerie ac cõtextu reticulari principium ducere astrues. atque hic implexus tam elegans est, ut ab illius effigie chordulas Cardinalium galeris appensas, artifices primùm miscere committereque didicerint. Quòd autem Natura artificio hoc peculiari & incredibili spectatuque iucundissimo utatur, quo neruos longissimo progressu deducendos, duriores ac iniurijs ferendis pertinaciores reddat, neminem ambigere existimo, potissimùm si[d] implexum neruorum crus petentium prius spectauerit, neque nimium interim Galeno in primo Affectorum locorum libro acquieuerit. Cæte-

Implexus neruorum brachium adeũtium.

a 2 fig. cha. 5, 6, 7.
b 2 fig. cha. 8, 9.
*c 2, 3 fig. π, ρ, τ, φ, *, +.*
d circa ossis sacri regionem in 2 fi. & huius li. ulti.

Primus neruus.

Cæterùm [e] primus brachium subiens neruus, eius quinti paris neruorum ceruicis [f] rami soboles est, qui in [g] musculi brachium attollentis sedem à scapulæ spina pronatam digeritur. Atque hæc soboles tantum in externæ brachij regionis cutem paulo sub medio longitudinis brachij diffunditur, inibiq; cessat. Quippe inferiorem huius regionis cutem [h] alia exilis propago implicat, quæ prædictæ nuper sobolis modo ex alto emergens ab eo editur neruo, qui neruorum brachij [i] quartus erit. Atque hæc propago non solum dictæ iam cuti surculos offert, sed & illi cuti soboles deriuat, quæ sedem externam posterioremq; cubiti ad humerum articuli amplexatur. Præsentes nerui, ut & omnes quoque cutem accedentes, membrana suffulciuntur, quam cum multis alijs dissectionum professoribus carnosam uocare libuit, atque inter hanc & cutem prorepunt in homine multo adipe etiam immersi, membranamq; illam cuti pertinaciter committentes, ac pilorum modo interim graciles. Deinde non eandem perpetuò in situ, numero & crassitie retinent seriem, sicut in maioribus uasis: neque parem numerum, neque situm, neque magnitudinem accuratè obseruari, iam antea relatum est. Porrò cæteri quinque nerui per axillam brachium subeūt, atque in plures ramos quàm primus spargun tur, singuli maiores crassiores'ue spectantur. [k] Secundus itaque brachium petens neruus, ab implexu quem neruos brachium subituros ad uertebrarum latera efformare dixi, principium ducit, atq; ita nemo hunc neruum alicui pari uerè ascribet, quod non uno, sed pluribus neruorum paribus textus ille constituatur. Cæterùm præsens neruus brachium sub [l] musculo cubitum flectentium anteriori ingreditur. Vbi enim duo illius musculi capita inuicē sunt coitura, neruus ille primùm in brachium fertur, quo etiam loco [m] musculus brachium pectori adducens insertionem secundùm humeri longitudinē molitur, uti etiam [n] musculus brachium attollens transuersim inibi humero implantatur, præter insertionem quam hac propemodum regione [o] musculus tentat, qui ab humiliori scapulæ costa pronatus brachiū in posteriora allicit, ac demum eius quoque [p] musculi, cuius beneficio deorsum uersus dorsi humiliora brachium agitur, insertio secantibus inibi occurrit. Secundus igitur brachium petens neruus, priori cubitum flectentium subditur musculo, & sub [q] interiori eius capite quod à scapulæ processu anchoræ speciem referente originem ducit, occultatus, utrisque eius musculi capitibus [r] surculum offert, ac decliuis prorepens sub posteriori nuper commemorati musculi sede reconditur. Quas uerò propagines dein diffundat, ubi & tertium neruum huc sermone deduxero, subijciam.

Neruos cutem subeuntes non eandē sem per proponere seriem.

Secundi nerui ingressus.

Tertij ingressus.

[s] Tertius neruus secundo humilior, ex illo quoque prodit complexu reti'ue, quod iam prius à neruorum radicibus brachium adeuntibus confici diximus. Neruus iste quum alam perreptat, [t] ramum promit [u] inter musculum brachium pectori adducentem, & illum quo brachium attollitur, cuti exporrectum, quæ illorum musculorum obducitur lateribus, quà illi se mutuò contingunt. Simulatq; uerò tertius neruus humero appropinquat, mox etiam cubitum flectentium anteriori musculo cooperitur, atque simul cum secundo neruo deorsum properans [x] ramulum capiti præbet [y] musculi cubitum flectentium posterioris, quod etiam interdum & à secundo neruo propagine quadam donatur. Cæterùm Galenus asserit, à tertio præpositi nobis numeri neruo, postquam is ramulum hunc in caput musculi cubitum flectentium posterioris diduxit, [z] tantam propaginem diffundi, illamq; secundo neruo cōmisceri, quanta secundi nerui portio est, hàc sub anteriori cubitum flectentium musculo prorepens. Deinde subdit, se semel obseruasse, à tertio neruo ad secundum nullam communicari propaginem. Nos sanè aliquoties utrunque animaduertimus, sed multo sæpius & perpetuò quasi in homine, à secundo neruo [a] propaginem notatu dignæ crassitudinis ad tertium neruum depromptam spectauimus, qua tertius neruus crassior ualidiorq; reddebatur. Vtcunque uerò sit, siue tertius secundo propaginem impartiatur, siue à secundo (quod uerius duco) ad tertium propago pertineat, siue etiam nullus secundi cum tertio congressus fiat, [b] secundus neruus perpetuò deorsum ad anteriorem articuli cubiti sedem contendit, musculo cubitum flectentium anteriori tectus, & in progressu ab externo ipsius latere [c] ramulum spargens in caput [d] musculi ab humeri osse principium ducentis, & radio ad brachialis radicem inserti, radiumq; in pronum mouentis. Quum primùm uerò secundus neruus ad anteriorem usque cubiti articuli sedem cubitiúe flexum pertingit, secundum externum latus [e] tendinis musculi cubitum flectentium anterioris ad carneam [f] ducitur membranam, in cutem dissipandus. mox enim atque ab alto emersit, in duos crassitie impares secatur ramos, quorum [g] unus qui gracilior ac superior est, aliquousque cum humeralis uenæ [h] ramo secundum radium ad mediam usque cubiti longitudinem exporrecto, ac dein uersus ulnę appendicem tendenti deducitur, uniuersam cutem radio incumbentem prætenuibus surculis intertexens, quorum [i] præcipuus inferiorem radij appendicem superans, ad secundum usque pollicis pertingit internodium hîc, uti & toto progressu, inter

Secundi cum tertio cōgressus.

Li. 3. de Admi. dissect.

Reliqua secundi series.

Marginal references: e 2, 3 fi. r. & ult. fi. R. — f 2, 3 fig. i. — g 10 muscu. tab. Δ. — h 3 fig. cha. 32. ult. fi. g. — i 2, 3 fig. φ. ult. fig. ε. — k 2, 3 figura ρ. ulti. fi. S. — l 6 muscul. tab. Θ. — m 3 tab. Δ. — n 4 ta. Ξ. — o 13 ta. S. — p 10 tab. Θ. — q 6 tab. n, o musc. Θ ab l. — r 2 fig. ε, ε. — s 2, 3 fig. τ. ult. fi. T. — t 2 fig. υ. — u 3 musc. ta. per lineam ab L ad Q. — x 2 fig. φ. — y 7 musc. ta. Γ. — z 2 fig. χ. — a ult. fig. X. — b 2 fig. ω. — c 2 fi. r. ult. fig. Y. — d 12 tab. Θ. — e 6 tabula q musc. Θ. — f ult. fig. Z. — g 2 figu. Δ. ulti. a. — h fig. cap. 6 lib. 3. i. — i 2 fig. inferius Δ.

inter carneam membranam & cutem repens, sobolesque tenuissimas diffundens. Huic surculo pollici exporrecto interdum ramuli accedunt, permiscenturque, ab iis secundi nerui propaginibus, quas modò internæ summæ manus cutem adire scribam. [k] Humilior enim crassiorque ramus eius secundi nerui diuisionis, quæ iuxta cubiti flexum perficitur, statim in duas quoque dirimitur propagines, sub [l] media prorepentes uena ab humerali ad communis uenæ constitutionem proficiscente. [m] Vna harum propaginum quam elatiorem appellare nihil prohibet, postquam dictæ iam uenæ succumbens, ad [n] uenæ communis usque originem obliquo ductu accessit, relicta uena cuti subtenditur, & in descensu elatiùs ad radii sedem nonnihil obliquè conscendens, secundùm internum latus [o] musculi oblongi & radio proprii ad brachialis usque radicem perfertur. [p] Altera propago, quam memoriæ doctrinæque gratia in scholis humiliorem nuncupo, magis obliquè quàm medium cubiti flexus aut uenæ communis origo consistat, deorsum fertur, ac tandem uenæ maioris cubiti sedis cuti potissimum oblatæ attensa, ad brachiale usque [q] prorepit, in multos exiles surculos in progressu absumpta. Nam priusquam longo ductu in cubiti regionem feratur, in duos præcipuos partitur ramos, quorum [r] unus quodammodo radii regioni exporrigitur, [s] alter uerò ulnæ, ac uterque crebrò brachiale superat, ramulos in cutem internæ summæ manus sedi dispargens. Dein ab illis ramulis qui Veneris monticulum conscendunt, interdum soboles in externam manus sedem excurrunt, neruulis [t] commiscendæ cutem primi pollicis internodii externæ regioni obductam implicantibus: atque in hunc modum secundus absumitur neruus. Tertius autem neruus simulatque secundi nerui [u] propagine adaugetur, frequenter [x] ramulum in cutem dispensat, anteriori brachii sedi hîc obnatam. Hinc uti ab initio in alto repositus, cubiti flexum accedit, æquali propemodũ interuallo in progressu à secundo distans, ac interiorem sedem sibi uendicans. Tertius enim neruus nõ adamussim per mediam cubiti flexus sedem in cubitum delabitur: uerum anteriori sedi insidet [y] tuberculi interioris humeri, ac super internum latus quodammodo uehitur insertionis [z] musculi cubitum flectentium posterioris. Quum uerò hanc transcendit insertionem, in multas [a] dirimitur propagines, seriatim tunc recensendas, ubi [b] quintum neruum ad cubitum usque sermonis serie deduxero, qui unà cum tertio in musculos digeritur, sedem cubiti interiorem occupantes. [c] Quartus neruus à reticulari illo neruorum iuxta uertebrarum latera implexu principium quoque ducens, omnium neruorum qui in brachiũ porriguntur longè crassissimus est, & similiter atque tertius occultatus cum ipso in brachium properat, [d] axillari uenæ & magnæ manus arteriæ attensus, moxque [e] insignes utcunque soboles [f] musculis distribuens, quorum ministerio cubitum extendimus. Priusquam uerò præsens neruus ad medium usque longitudinis brachii pertingat, obliquè retrorsum [g] ad humeri os contorquetur, hoc & musculos cubitum extendentes intercedens. Verum anteaque penitius reflectatur, ab interno ipsius latere [h] propaginem emittit, quæ [i] inter musculos cubitum extendentes & posteriorem cubitum flectentium in internam brachii sedem procidit, uniuersa in huius sedis cutem absumenda, surculosque partim sursum partim deorsum multiplici serie sparsura. Porrò ipse quarti nerui truncus, ad eum modum secundum humeri posteriora reflexus, sensim ad externã brachii sedem properat, ac ab externo latere [k] propaginem edit, quæ [l] inter exteriorem cubitum extendentium musculum & caput oblongi musculi radium in pronum ducentis ex alto emergens, in cutem dispensatur externæ brachii & cubiti articuli sedi obductam. Quum primum autem quartus neruus in alto semper latitans, [m] exterius humeri contingit tuberculum, posteriori ipsius sedi innititur, in qua huius nerui nomine [n] sinum à Natura priuatim exculptum diximus, quò neruus musculis occultatus, atque hîc in frequentem sobolem spargendus, tutò ueheretur. Mox enim atque neruus ille in cubitum ducitur, [o] ramum promit, qui ex alto emergens, errabundo ductu sub cute ad brachiale usque prorepit, frequentes surculos in progressu educens, à quibus cutis externam cubiti sedem obtegens intertexitur. Deinde quartus neruus in duos [p] discinditur truncos, in profundo, ut & ipsorum radix, reconditos. Horum [q] alter altero elatior est, ac radio exporrigitur: [r] alter autem qui humiliùs consistit, secundum ulnam deorsum fertur. Elatior penitiùs [s] inter superius latus musculi bifido tendine brachiale extendentis, & exterius inferiusue latus musculi longi radium in pronum ducentis ad brachiale contendit, in progressu graciles ramulos utrisque quibus attenditur occultaturque musculis cõmunicans. Vbi uerò elatior hic ramus brachiale accedit, per [t] transuersum properat ligamentum, in externa radii sede bifido tendine brachiale extendenti obductum. Cæterum mox atque præsens quarti nerui ramus externam brachialis sedem [u] cõtingit, in duas dirimitur propagines, quarum altera duplici surculo externæ pollicis regioni offertur, altera uerò in duas secta soboles, unam indici porrigit in ipsius externam sedem duplici quoque surculo absumendam, alteram autem medio largitur digito, eam simpli

Tertii nerui ad cubiti usquè flexum progressus.

Quarti nerui in brachium ingressus, ipsiusque series.

k 2 fi. Θ. ult. b.
l fig. ca. 6 li. 3 b.
m 2 fig. Λ.
n fi. ca. 6 li. 3 α.
o 1 musc. tab. a.
p 2 fig. Ξ.
q Quasi secundũ met quit. fi. li. 3.
r 2 fi. Π.
s 2 fig. Σ.
t Queadmodũ uenæ ad cha. 9. fig. ca. 6 li. 3.
u ult. fi. X.
x 2 fig. X.
y 1 fi. ca. 23 lib. 1. S.
z 8 musc. tabul. r.
a 2 fig. cha. 43. ult. fi. c.
b ulti. fig. m ad n.
c 2, 3 fig. Φ. ult. fi. e.
d ult. fi. lib. 3 Z uersus b.
e 3 fig. Ψ.
f 11. musc. ta. Θ, a & f.
g Ad Y fi. 2 ca. 23 lib. 1.
h 3 fi. Ω. ulti. fig. f.
i Inter P & N 7 muscu. tab.
k 3 fig. cha. 32. ulti. fi. g.
l Inter S & Y 9 musc. ta.
m 2 fi. ca. 23 li. 1 P.
n eius. fi. V.
o 3 fig. cha. 33. ult. fi. h.
p 3 fig. cha. 34. ult. fi. i.
q 3 fig. cha. 35. ulti. fi. k, k.
r 3 fig. cha. 37. ulti. fig. l, l.
s Inter Y et X 9 ta. muscul.
t 1, 2 musc. ta. cha. 3.
u 3 fig. cha. 36.

ſimplicem indiuiſamꝙ interno lateri exterioris ſedis eius digiti applicans.[x] Demiſſior ramus
quarti nerui iam cubitum ingredientis in duos ramos [y] ſectionis, qui ulnæ exporrigitur ilico
[z] frequentes educit ſoboles, ac primam donat capiti [a] muſculi indicem, medium & anularem
extendentis, ſecundam capiti [b] muſculi cuius auxilio minimus extẽditur digitus, tertiam autem
offert [c] muſculo brachiale ſimplici tendine extendẽti. In ipſo autem ſecundum ulnam proceſſu
præſens ramus [d] tribus muſculorum principijs ab ulna originẽ ducentibus [e] propagines exhi
bet. ac eorum quidem principiorum primus muſculus eſt, qui radium in pronum ducentium
breuior uiſitur: mox ille qui triplicem diffundit tendinem, ac unum brachialis oſſi primum pol
licis os ſuſtinenti innectit, ſecundum primo pollicis oſſi, tertium ſecundo pollicis oſſi & ter-
tio. Dein muſculus, qui tribus pollicis oſſibus inſertus, pollicem extendendo uerſus indicem
ducit. Mox muſculus, cuius beneficio index, ac interdum quoque medius à pollice extrorſum
obliquè aguntur. Horum nanque muſculorum principijs ſeriatim ab ulna pronaſcentibus, à
præſenti quarti nerui ramo ſoboles offerũtur, accuratè fibrarum eorum muſculorum ductum
obſeruantes, qui obliquè ab ulna uerſus radium pertinet. Quod uerò huius rami [f] reliquũ eſt,
brachiale non conſcendit, multoꝙ minus in minores abſumitur digitos, ſed uniuerſum hîc
ad brachialis radicem ceſſat, aliquot ſurculis brachialis cum cubito articulũ implicans. ad hunc
ſanè modum quartus neruus in ramos ſpargitur. Porrò [g] quintus neruus à cõmemorato iam

Quinti nerui in brachium ingreſſus, ipſiusque series cum tertio.

ſæpius nobis plexu inferius quàm quatuor hactenus deſcripti, principiũ nanciſcitur, ac quarto
attenſus per axillam in brachium fertur, nullas omnino ſoboles cuiquam brachij parti diſtri-
buens. Nam indiuiſus [h] inter muſculos cubitum extendentiũ interiorem, & cubitum flectentiũ
poſteriorem ſecundùm internã brachij ſedem occultatus tantiſper porrigitur, dum [i] internum
humeri contingat tuberculum, ad cuius poſteriorem reflectitur ſedem, hîc priuatim exigens
[k] ſinum, quo aptè in cubitũ uehitur. Quemadmodum enim tertius neruus anteriorem humeri
tuberculi ſedẽ occupare dictus eſt, ita ſanè & quintus hîc neruus in poſteriori ſede eius tubercu
li conſiſtit, pariꝙ quodammodo ſerie cum tertio digeritur. A duobus nanꝙ præſentibus ner-
uis [l] propagines omnibus offeruntur muſculis internam cubiti ſedem occupantibus, qui & ab
interiori tuberculo humeri, & ab ipſa ulna radioꝙ principium mutuantur. Ac à tertio quidem
neruo potiſſimum ſoboles ſparguntur in [m] muſculum ſecundos quatuor digitorum articulos
flectentem, & [n] illum qui tertios eorundem digitorum flectit articulos, mox [o] illum qui tertij
pollicis oſſis flexus eſt autor. deinde propago quoque à tertio neruo [p] illi porrigitur muſculo,
qui ab interno humeri prodiens tuberculo, ac poſt brachialis oſſi indicẽ ſuſtinenti inſertus, bra
chialis flexus opifex habetur. Verum is muſculus etiam à quinto neruo ſurculum ſubinde aſci-
ſcit, ut & omnes ab interno humeri tuberculo pronati. ex quorum claſſe præter nuper comme
moratum [q] is cenſetur, qui tẽdine lato ſummæ manus internæ cuti ſubnaſcitur, dein [r] qui quar
to brachialis oſſi inſertus brachiale flectit, mox [s] qui radium in ſupinum ducentium ſuperior
deſcribitur. Porrò quintus & tertius nerui etiamſi ſparſam hanc propaginum deriuent ſeriem,
penitus hic non abſumuntur, uerùm utrorumque ſinguli adhuc ſuperſunt rami, inſignes ſanè,
& in plures ſurculos diffundendi. Ac tertij quidem nerui [t] ramus inter muſculum quatuor di-
gitorum ſecundos flectentem articulos, & illum qui tertium pollicis os flectit, radio exporrigi
tur, unà cum [u] uena ac arteria hàc deductis ad brachiale properans, & [x] tranſuerſum permeans
ligamentum in brachialis interna ſede tendinibus obductum. Iſte tertij nerui ramus ſurculos,
ſed nimis quàm obſcuros, quibuſdã muſculis exhibere dicitur: qui in extrema manu repoſiti,
digitorum motibus quoque præſunt. cuiuſmodi [y] is eſt quo pollex ab indice maximè abduci-
tur, dein [z] quo pollex indici proximè adigitur, & [a] duo pollicis primũ flectentes internodiũ, &
[b] tres ſecundi ipſius internodij flexus opifices, mox [c] qui indicem ac medium pollici adducunt,
ac [d] duo qui indicis primum flectunt articulum, ac interior denique primum medij digiti os
flectentium. Verùm his muſculis, ut & [e] illi qui radium in ſupinum ducentium inferior eſt, ner
ui potius attenduntur, quàm inſerantur, aut etiam ſuperficietenus adnaſcantur. Ipſe tamen
tertij nerui ramus in uola tres notatu dignas & inſignes quoque emittit propagines, quarum
prima pollicis internam accedit ſedem, in duos prius diſſecta ſurculos: ſecunda etiam binis ſur
culis internæ indicis ſedi implicatur, tertia uerò ſimplex interno tantum lateri interioris medij
digiti ſedis exporrigitur. Porrò quinti nerui [f] ramus ulnæ attenſus inter muſculum ſecundos
quatuor digitorum articulos flectentem, & illum qui eorundem digitorum tertios articulos
flectit, ad brachiale ducitur, [g] uena etiam & arteria cõcomitatus, quæ ulnæ exporriguntur, atꝙ
ad uolam per tranſuerſum brachialis ligamentũ tendunt. Hic ramus ſimulatque ligamentum
id ſuperauit, unam propaginẽ in duos diuiſam ſurculos minimi digiti internæ ſedi cõmunicat,
ac unam ſimiliter in duos ſurculos diremptam internæ ſedi anularis digiti offert, mox unam

p quoque

x 3 fig. cha. 37. y 3 fig. cha. 34. z 3 fig. cha. 38. a 9 muſcul. tab. Z. b 9 tabu. Θ. c 9 tab. Λ. d 10 tabula Λ, Ξ, Π. e 3 fig. cha. 39, 40, 41. f 3 fig. cha. 42. g 2, 3 fig. *. ult fig. m. h 7 muſcul. tab. P, N. i 2 fig. ca. 23 lib. 1 S. k eiuſ. fi. V. l 2 fi. iuxta cha. 43. ulti. fig c, n. m 5 muſcul. tab. Θ. n 6 tabu. Ξ. o 6 tab. π. p 1 tab. X. q 1 tabu. Y. r 1 tab. Z. s 1 ta. V, aut 7 ta. Q. t 3 fig. cha. 44. ult. figu. d. u ult. fig. li. 3 g. x 4 muſcu. tab. θ. y 3 muſcul. tab. p. z 11 tabu. ſ. d 6 ta. π, λ. b 7 ta. cha. 1, 2, 3. c 6 ta. ſ, ſ. d Ad alterũ latus Δ 8 tabulæ. e 7 ta. X. f 2 fig. cha. 45. ultima fig. o, o. g ult. fi. lib. 3 i.

quoque medio digito communicat, quæ indiuisa externo applãtatur lateri, internæ medij digiti sedis. Nisi forte uti non infrequenter accidit, à tertio neruo duæ soboles indici offerantur. Præter has quinti nerui propagines nullas in extremæ manus musculos spargi animaduerto, in [h] illos dico qui anularem & minimum ad pollicem ducunt, qui primum os minimi & anularis flectunt, cum externo musculo primum medij digiti os flectentium, & [i] illo qui minimum à cæteris digitis in latus remouet. Nam, uti prius monui, his musculis nerui potius attendũtur, quàm adnascuntur. Porrò quinti nerui præsens ramus ad hunc modum nõ totus absumitur, uerum nõ perfunctoriè expendendam promit [k] propaginem, paulo inferiùs quàm mediũ ulnæ longitudinis consistit. quum enim ramus hic ulnæ medium emensus est, ab externo ipsius latere propaginem illam deducit [l] inter musculum brachiale flectentium inferiorem, & inferiorem brachiale extendentium. Propago hinc ex profundo elabens secundùm ulnam in externam sedem cubiti porrigitur, & quum externam brachialis sedem contingit, in externam regionem illorum digitorũ ramulos spargit, in quam [m] quartus neruus nullas soboles prompsit. Diuiditur itaque ea quinti nerui propago in tres ramos, quorum primus duplici surculo externam minimi digiti sedem adit, secundus duplici quoque surculo externæ anularis sedi exporrigitur, tertius autem indiuisus externo implicatur lateri exterioris medij digiti regionis. Quoniam uerò quintus neruus, hanc externæ manus sedi exporrectam diffundit propaginem, subinde uidimus quintum neruum tot atque dixi surculos in internam manus sedem non digerere. Haud semel enim obseruaui, à tertio neruo etiam externũ latus interioris sedis medij digiti, & internum latus anularis surculos assumere, quinto tunc duas tantũ propagines internæ minimi digiti sedi & unam anularis interiori sedi porrigente. Atque dictam sanè neruorum in extremam manum seriem non iniucundè in te ipso obseruabis, modò ad amussim neruos pollice alterius manus, aut cubiti innixu, ad os ita compresseris, ut animalis spiritus transitũ compressione cohibeas, ac pars cui nerui inseruntur stupescat. Fit uerò id iuxta cubiti articulum nõ multis intectum uestibus, aut (ut in obesis mulieribus) multa adipe inuestitum cõmodissimè. nam si pollice quartum neruum aliquandiu compresseris, senties externam pollicis & indicis sedem & internum quoque latus exterioris sedis medij stupescere. Quod autem quartum neruum compressurus ui pollicem inter posteriorem ulnæ processum externum humeri tuberculum impingere oporteat, neminẽ latet, qui modò surda aure quarti nerui seriem non obaudiuerit. Si uerò pollicem ad superiorem interioris tuberculi humeri sedem quintum neruum compressurus, ui admoueris, mox interna externaque sedes minimi digiti & anularis & inferior medij stuporem experientur. At si maiori conatu anteriorem interioris humeri tuberculi sedem compresseris, atque ita tertium neruum obstruxeris, ilico interna sedes pollicis & indicis & pars medij stupore laborabunt. Quum uerò hæc exploras, perpende pariter, quàm leue sit nonnunquam motum integro adhuc sensu perire, & sensum quoque motu adhuc integro aboleri. Nam ut cæteros taceam neruos (& ne à reconditis magis exempla petam) da uulnere aut alio affectu quartum neruum, quà is secundùm humeri posteriora reflectitur, aut etiam quà à reticulari plexu ad uertebrarum latera consistenti exorditur, præscindi, aut aliàs ex humoris affluxu eiusque generis malo quopiam ita uiciari, ut animalis spiritus cum ipso non deducatur, & quintus neruus interim illæsus (uti factu est facillimum) ac integer sit, non'ne minimi digiti & anularis extensio perdetur? illorum sensu integro? Nam quintus neruus sensum suppeditans illæsus est, at propter quarti uicium musculorum digitos extendentium munus intercidit. Quid si casu quintus neruus, integro interim quarto, cõtusus, aut alioqui oblæsus fuerit: non'ne paruus digitus & anularis stupescent, ipsorum interim motu haud corrupto? Atque ut hæc de quarto neruo & quinto exempli gratia proposui, ita sanè illi quem neruorum series & musculorum natura non fugiunt, expendere confingereque promptissimum est, quî sensus illæso motu aliquando aboleatur: aliquando autem seruato sensu, motus corrumpatur. Neque necessum est eò deflecti, quod maior uis animalis ad motũ, quàm ad sensum requiratur: & multo magis irridenda est Anatomicorum principis ratio, qua is confingit quosdam neruorum surculos motui tantum, alios autem sensui præesse. quasi uerò quis neruorum surculus sensu tactus destitueretur. Cæterùm quum hæc aliò spectent, sexti nerui (qui adhuc enarrandus superest) seriem quoque perstringemus. [n] Istius principium ab infima retis iam sæpius dicti sede enascitur, & inconiugatus per axillam in brachium properat, nullibi in alto reconditus, sed cuti internæ brachij sedis substratus, ad internum humeri accedit tuberculum, in progressu conterminis eius quam perreptat cutis partibus [o] frequentem depromens sobolem. Ad interius uerò humeri tuberculum, in plures partitur ramos uenæ axillaris [p] propaginibus partim incumbentes, partim quoque substratos. Hi deorsum numerosa propaginum serie secundum ulnam digeruntur, inter cutem & car-

h Ex nuper scriptis petuntur tabulis.

i 3 tab. r.

k 2 fig. cha. 46. ult. fig. p.

l 9 musc. ta. inter Ξ & Λ.

m 3 fig. Φ educebat cha. 36.

Qui citra sectionem neruorum in manus series experiri possit.

Sensum seruato motu perire, & cõtrà.

Lib. 1. de Affectorum locorũ cognitione.

Sexti nerui in brachiũ ingressus ac series.

n 2, 3 fi. 8. ulti. fi. q.

o fig. 2 cha. 48, 48.

p fi. ca. 6 li. 3 u, x.

& carneam membranam deducti, & priusquam brachiale contingãt cessantes, perpetuoq́ secundùm inferiorem cubiti regionem seu ulnam exporrecti.[q] Præsens neruus crassitie secundo respondet, ubi is cubitum accedit. Quintus autem neruus tertio congruit, uti etiam secundus, qui priusquam sui portionem tertio offert, crassus uisitur. Atque hi sexto ferè quintuplo crassiores sunt: omnium autem plenissimus est, quem quartum enumeraui: quemadmodum summè etiam gracilis occurrit, qui primus recensebatur.

q Confer inter se neruos in 2, 3 figuris, sed magis in ultima.

Neruorum crassities.

QVINQVE PARIVM NERVORVM *è lumborum uertebris prodeuntium series.* *Caput XV.*

DORSALIS medullæ lumborum uertebris complexæ[a] nerui, in hoc thoracis uertebrarum neruis magna ex parte conueniunt, quòd à singulis[b] rami retrorsum ducantur in musculos uertebris adnatos sparsi. Committitur autem hic uertebris[c] musculus humani thoracis motorum quartus, dein dorsum mouentium * undecimus, ac demum[d] qui huic substernitur decimustertius. Atque his musculis propagines à posterioribus ramis offeruntur, quum illi adhuc reconditi ad uertebrarum spinas ducuntur. Quando autem rami ex mutuo utriusque lateris musculorum connexu, atque ab ipsis spinarum apicibus procidunt, ad latera denuò excurrunt, cuti &[e] musculo pręcipuè intexti, cuius ope brachium uersus dorsi humiliora agimus.[f] Anteriores autem horum parium rami in abdominis musculos, ac illum qui brachium uersus dorsi humiliora detrahit, ipsamq́ adeò cutem disseminantur, ut & in[g] musculum dorsi motus autorum nonum, & eum qui femur mouentium sextus mihi numeratur. Dein à uigesimo primo pari, seu secundo lumborum, unà cum seminaria sui lateris artèria perquàm[h] exiguus surculus ad testem ducitur, si modò à sexti paris neruorum cerebri[i] ramis costarum radicibus exporrectis, atque in intestina propagatis nullæ soboles ad testes pertingant. nam & ab illis ramis interdum surculos testibus exporrigi animaduertimus. Quinetiam ab anterioribus ramis trium primorum parium ex lumborum uertebris prosilientium,[k] surculi etiam diffunduntur, qui nuper dictos sexti paris ramos costarum radicibus exporrectos accedunt, illosq́ adaugent. A tribus uerò humilioribus è lumborum uertebris elabentium paribus, non minimi crus accedunt: qua autem serie in illo digerantur, secundo ab hoc Capite exequar.

a 2 fi. et ult. fig. cha. 20, 21, 22, 23, 24.
b 3 fig. cha. 52, 52.
c 12 tabula musc. Δ.
** 13 ta. Γ.*
d 14 ta. T.
e 10 tab. Θ.
f 2 fig. cha. 50, 50. dein 51.
g 8 musc. ta. Ξ,
h 2 fig. cha. 49, 49.
i 2 fig. cap. 2 h.
k Ad latus cha. 20, 21, 22 fig. 2.

NERVORVM E SACRO OSSE PROsilientium series. *Caput XVI.*

QVAM concinnè Galeni ossis sacri descriptiones inuicem, ac demum[a] hominis ossi congruant, primo explicuimus libro, addentes quoque inter sex hominis sacri ossis ossa anteriori & posteriori sede bina exculpi foramina, adeò sanè ut hominis neruorum series à canum & caudatarum simiarum serie plurimũ discrepet. Ac[b] primum quidem par tam in hominibus quàm quadrupedibus inter os sacri ossis primum, & infimam lumborum uertebram ea prorsus ratione qua neruorũ paria è lumborũ uertebris egredientia procidit, ac mox ab egressu ramum in posteriora non secus atque superiora paria diffundit, qui etiam similiter atq́ posteriores illorum parium rami, digeritur. Priuatim uerò à posteriori regione primi paris sacri ossis[c] propago utcunq́ insignis in musculos spargitur, ab ilium osse principium ducentes, potissimum autem in[d] primum femur mouentium. Dein eius propaginis soboles non pœnitendæ in cutem clunibus obductam deriuantur. Anterioris uerò præsentis paris portio, neruis in crus deducendis permiscetur. Non enim tota in crus absumitur, quũ ab illa[e] ramus secundùm internam ilium ossis sedem exporrigatur, surculos offerens abdominis musculis & illi pariter[f] musculo, quem ab interna ilium ossis sede pronatum femur mouentium septimum recensui.[g] Cæterùm quinq́ humiliora paria peculiari procidunt ratione. nam priusquam ex ipso osse elabantur, gemina ab utroque latere sunt, & unus neruus utrobique à singulis paribus in anteriora procidit, & unus item utrobiq́ retrorsum: atque hæc series in hominibus uisitur. In simijs uerò & canibus secus quàm in cuniculis, uti tria tantum in illis sacri ossis neruorum sunt paria, sic etiam duo solùm inferiora anterius posteriusq́ excidunt. Dein reliqua paria (quæ in canibus & caudatis simijs cernuntur numerosa) ab ossis coccygis lateri-

a Spectatur hæc fig. ca. 18 lib. 1.
b 2 fi. et ult. cha. 25.
c 3 fig. cha. 54.
d 9 muscul. tab. Π.
e 2 fig. cha. 53.
f 8 tabu. Λ.
g Confer secundã figuram tertiæ.

bus in eum modum prodeunt, quo ex thoracis & lumborũ uertebris nerui egrediũtur, quum interim ab hominis osse coccyge, ne unus quidem exiliat neruus. Adeò sanè ut minimè mirandum sit, si ego à Galeni sententia in libro de Ossibus, & in horum neruorum paribus recensendis procul declinem, quum is suis sectionibus fidens simiarum potius quàm hominum neruos prosequatur: secus ferè atque in libris de Vsu partium, quos ex aliorum sententia multis locis illum cõscripsisse nulli non constat, qui sedulò ipsius loca, ac demum simiæ sectionem hominis sectioni confert. Quinque igitur sacri ossis inferiora paria neruos in posteriora excidentes ad musculos potissimum digerunt, qui ilium ossis & sacri ossis posteriorẽ occupant sedem, ex quorum classe in dextro latere est musculus dorsum mouentium [h] undecimus, ac dein [i] decimus tertius, præter membraneum initium [k] musculi brachium ad dorsi humiliora agentis, & quartum humani thoracis motorum. Item [l] quatuor primi femur mouentium, ac cutis denique clunibus obducta, quæ ipsa quoque propaginibus aliquot ab illis neruis donatur. Anteriores uerò nerui uariè magis digeruntur. siquidem tres superiores, primi paris modo in crus (uti subsequenti narrabo Capite) properant. Duo autem humiliores nerui, qui sexti septimiq; parium propagines sunt, in ani musculos digeruntur. ad hæc, in uteri ceruicem frequenti sobole, uti etiam in uirorum uesicæ ceruicem penem'ue, pertinent. Nam uesicæ ac uteri item fundus plerunque [m] neruulos ab illis mutuãtur ramis, qui à sexto pari neruorum cerebri costarum radicibus sub tunica costas succingente exporriguntur. [n] Terminus uerò dorsalis medullæ ex sexto sacri ossis osse procidens, nerui ritu mihi haudquaq; digeri uisus est, etiamsi à quibusdam hunc neruum coniuge carentem uocari nõ ignorem. In homine tamen, cuius sacrum os quinq; tantũ efformari uidebatur ossibus, medullæ dorsalis terminus ab osse procidens unum utrinq; diffundebat surculum, hac ratione sexti paris sacri ossis uices supplens.

h 13 muscu. ta. r. *i 14 tab. T.* *k 9 ta. Θ.* *l 9. ta. n. 10 Σ. 11 & ct.* *m 2 fi. ca. 2 Σ, μ.* *n 2, 3 figu. cha. 56.*

NERVORVM FEMVR, TIBIAM ET pedem adeuntium distributionis ratio. Caput XVII.

Quatuor neruos crus petere.

CRVRI iuxta femoris initium à dorsi medullæ lumborum uertebris & osse sacro complexæ neruorum paribus, [a] quatuor nerui offeruntur, à reticulari quodãmodo plexu perinde procidentes, atq; præcipuos brachium petentes neruos pronasci iam antea relatum est: quanquam magis uarius in ceruice, quàm hîc ad lumbos sacrumq; os implexus uisitur. His neruis non eadem obtigit crassities, multoq; minus par series & ductus. qui enim primus ac tertius recensebuntur, graciles sunt. Secũdus autem duobus illis crassior subinde reperitur, licet interea tenuis quoque sit. quartus uerò illorum trium unà complexorum crassitiem uincit. [b] Primus à suprema parte implexus neruorum in crus pertinentium originem ducit, ubi scilicet tertij lumborũ paris (quod ordine uigesimũ secundum est) anterior ramus uigesimo tertio pari commiscetur. Neruus hic lumborum incũbens [c] carnibus, ac peritonæo substratus, in femur procidet secũdùm exterius latus tendinis [d] sexti femur mouentium musculi, qui unà cum septimo femoris motuum autore musculo hàc supra coxendicis os ad [e] minorẽ femoris processum contendit. Simulatq; uerò neruus ille femur contingit, [f] ramum depromit cuti paulo minus quàm ad genu usque exporrectũ, quæ anteriori femoris sedi uersus externũ ipsius latus obducitur. Porrò [g] maior præsentis nerui portio in alto latitãs, aliquot propagines deriuat [h] primo tibiã mouenti musculo, qui ab antica sede appendicis ilium ossis principiũ ducit, dein & [i] septimo tibiã mouenti musculo, qui à maioris femoris processus radice enascitur, mox quoq; in [k] manũ tibiæ motuũ autorẽ, atq; cum illis duobus musculis primi huius nerui grãdior portio decliuis ducta, elatius quàm genu cõsistat articulus terminatur.

Primi nerui series.

a 2 fig. cha. 57, 60, 66, 71. ulti. fig. σ, ρ, ς, τ. *b 2 fig. cha. 57. ult. fig. σ.* *c 8 muf. ta. Θ, Ξ.* *d 8 ta. Θ cũ Λ.* *e 1, 2 fi. ca. 30 li. 1 d.* *f 2 fig. cha. 58. ult. fi. α.* *g 2 fig. cha. 59. ult. fi. β.* *h 3 muscul. tab. Ξ.* *i 5 tabul. Λ. ab ν.* *k 4 ta. Φ.*

Secundi nerui series.

[l] Secundus neruus suum principiũ inferiùs quàm primus adipiscitur, è regione uidelicet uigesimi secundi paris neruorũ dorsalis medullæ, seu è regione articulationis tertiæ lumborũ uertebræ cum quarta. Hic neruus peritonæi etiã posteriori regioni subtensus, simul cum [m] uena & arteria per inguina femur petẽtibus in crus porrigitur, ac mox ab interno ipsius latere [n] ramum deriuat, * uenæ ad pedes usq; pollicem [o] attensum, quam ab inguine per internã femoris sedem, ac per genu articulũ internamq; tibiæ regionem sub cute ad summũ usq; pedem protendi commemorauimus. Atq; ut illa uena uarias soboles in progressu ad cutem illi cõterminã diffundit, ita sanè & hîc secundi crus petentis nerui ramus anteriori uenæ illius sedi toto ductu cõtiguus, soboles passim in cutem spargit: inter quas [p] illa est præcipua, quam anteriori genu regioni offert, in eius sedis cutem frequenti ramorum serie disseminatam. Neque sanè oscitanter obaudiendum est, præsentem ramum anteriori uenæ parti exporrigi, ut in eius uenæ sectione, quam mox sub genu aut iuxta interiorem malleolum molimur, scalpellum retrorsum atq; in posterio

l 2 fig. cha. 60. ult. fi. γ. *m ulti. fi. li. 3 d.* *n 2 fig. cha. 61. ult. fig. δ, δ.* ** ulti. fi. li. 3 m.* *o 2 fig. cha. 62.* *p 2 fig. cha. 63.*

q 2 fig. cha. 64. ult. fi. r 8 musf. ta. Φ, c. s 6 tabul. π. t 4 tabu. Φ. u 2 fig. cha. 66. ult. fi. x 8 tab. A. y 1, 2, 3 fig. ca. 29 li. 1 r. z 16 ta. F, G, H.

ra impingamus, ne is casu antrorsum actus neruum præsecet. Cæterùm[q] grandior secundi nerui portio simul cum uena ac arteria reconditur, & in musculos anteriorem femoris sedem occupantes quoque digeritur, præcipuè autem in[r] quintum femur mouentium, & in[s] octauũ tibiam mouentium, cum quo etiam secundùm internum latus[t] noni tibiam mouentium musculi deorsum fertur supra genu articulũ, non minus quàm primus neruus cessans, & in progressu membranulis uasa colligantibus exiguas porrigens soboles.[u] Tertius neruus secundo succedit, illic enatus, ubi quarta lumborum uertebra quintę articulatur, hîc peritonæo quoque succumbens,[x] & musculo femur mouentium septimo uectus, ad pubis ossis[y] foramẽ contendit, hàc in femur prorepens. Verùm priusquam foramen id superat,[z] nono &[a] decimo femur mouentibus musculis ramulos porrigit: mox uerò &[b] illis musculis, qui à pubis osse pronati penis peculiares censentur. At ubi paulo demissiùs prorepsit, duorum neruorũ, quos iam descripsimus, ritu,[c] ramum emittit cuti oblatum, quæ internam femoris sedem iuxta inguina occupat. Dein eius nerui[d] reliquum ramum offert[e] secundo tibiam mouenti musculo, ac dein[f] quinti femur mouentis musculi portioni à pubis osse pronatæ ramum deriuat, supraque medium longitudinis femoris terminatur.[g] Quartus cruris neruus tertio quidem ortu subsequitur, at sextuplo etiam crassior est, atque ex uigesimiquinti ac trium succedentium parium anterioribus ramis potissimùm constituitur: non solùm omnium neruorum crassissimus, uerùm etiam quum hinc à dorsalis medullæ termino principium obtineat, durissimus, pariterque ualidissimus. Hic neruus peritonæo quoque subditus inter sacri ossis latus & ilium os, quà hæc ossa inuicem dehiscunt, tanquã per[h] sinum ipsi peculiariter paratum ducitur, & mox[i] ramum ex posteriori ipsius sede deriuat, qui aliquousque sub[k] primo femoris motorum latitans, tandem ad cutem procidit, soboles distributurus cuti inferiori clunium sedi obtensæ, & illi pariter cuti quę posteriorem femoris sedem ultra medium longitudinis femoris integit. Cutis enim supra genu in posteriori femoris sede reposita, ab[l] alia quarti nerui propagine ramulos obtinere mox docebitur. Postquã uerò quartus neruus hunc ad cutem deprompsit ramum,[m] alias utcunque grandes distribuit soboles in musculorum[n] capita digerendas, quæ à coxendicis ossis appendice principium ducunt, quorum tria tibiæ motibus famulantur, ac tertium, quartum & quintum tibiam mouentes constituunt musculos. Quartum uerò caput femoris motibus peculiare censetur, quintumque femur mouentem efformat musculum. Quartus neruus hinc inter musculos posteriorem femoris sedem sibi uendicantes reconditus, deorsum fertur, ac paulo sub medio longitudinis femoris[o] ramum educit in quarti tibiam mouentis musculi[p] partem à femoris osse, ac si peculiaris esset musculus, enatam. Ab hoc ramo propagines in cutem excurrunt humiliori sedi posterioris femoris regionis iuxta genu obductam. Simulatque quartus neruus inferiorum femoris capitum radicem spectat,[q] utrinque unam edit propaginem, in[r] capita musculorum disseminandam, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, tres primi pedis motores enumerantur. Quando autem quartus neruus in[s] sinu[t] consistit, quem duo inferiora femoris capita mutuò dirempta efficiunt, in[u] duos crassitie inæquales truncos partitur, à quibus uniuersæ propemodum tibiæ & pedi item nerui offeruntur. Nullus enim in tibiam neruus procidit à quarto nõ diductus, præter[x] ramũ secundi crus petentis nerui interiori femoris & tibiæ & pedis quoque sedi exporrectũ. Neque sanè quenquam mirari uelim, quòd quartum neruum non secus quàm si unicus esset, nõ autem (ut Galenus docet) geminus, secundùm totam femoris longitudinem sermone deduxerim: quũ uniuersus in homine unicã obtineat circunscriptionẽ, & si quis ipsius qua inuestitur mẽbrana unguibus dirempta hunc uelut in duos neruos dirimere proposuerit (quod leui etiã fit negocio, si manũ ab ea[y] sede, qua prope femoris inferiora capita bipartitò scinditur, sursum ad mediam usque femoris longitudinem duxeris) etiam licebit in quamplurimos neruos ipsum hac ratione diuidere: quum is aliud nihil sit, quàm plures nerui instar plurium rectorum funiculorum protensi, & membranis circundati. Ac proinde ea ratione qua quis quartum neruum geminum esse contendet, ego illum decem & octo neruis cõflari astruam, quum aliquando tot ipsius portiunculę seu funiculi mihi illos studiose numerãti occurrerint. Quotcunque uerò quartus neruus constet partibus, in poplite, uti prius dicebam, in duos impares dirimitur truncos.[z] Exterior, qui & gracilior est, ad fibulæ cum tibiæ osse iuxta genu articulum prorepit, inibi mũsculis offerẽdus. Priusquã autem penitius inter musculos truncus ille reconditur,[a] propaginem diffundit externę cuti tibiæ propriam, ac per exteriorẽ malleolum pedis externum latus adeuntem, atque in progressu frequentes soboles spargentem. Ipse autem exterior truncus postquã nuper commemoratam[b] edidit propaginem, inter[c] septimum & octauum pedem mouentes musculos primùm occultatur, etiam[d] sexto pedem mouentium musculo attensus. Atque inibi rursus mox in progressu[e] ramum educit, qui errabũdo ductu in cutem dispensatur, anteriori tibiæ re-

a 8 ta. Υ. b 1, 2 fi. ca. 49 li. 2 K, L. c 2 fig. cha. 68. ult. fi. d 2 fig. cha. 63. ult. fi. e 16 muscu. tab. Δ. f 8 tab. Φ, c. g 2, 3 fi. cha. 71 ult. fig. ac etiam 10 musf. ta. h 2, 3 fi. cap. 29 lib. 1 c. i 2, 3 fi. cha. 72. ult. fi. k 9 tab. π. l 2 fig. cha. 4. m 2 fig. cha. 73. ult. fi. μ. n 10 muscu. ta. et 11 tab. λ, μ, ν, &. o 2 fig. cha. 74. ult. fi. p 11 tabu. q 2 fig. cha. 75. ult. figu ræ. r 12 tab. ω. s 1 fi. ca. 30 lib. 1. t 2 fig. cha. 76. u 10 muscu. tab. θ. x 2 fig. cha. 61. y 2 fig. cha. 76. z 2 fig. cha. 77. ulti. fi gu. a 2 fig. cha. 78, 78 ult. fig. b ult. fi. c 6 ta. inter Φ & Υ. d 1 ta. Z. e 2 fig. cha. 79. ult. fi.

Tertij nerui series.

Quarti nerui series.

Qui quartus neruus ueluti pluribus funiculis constare uideatur.

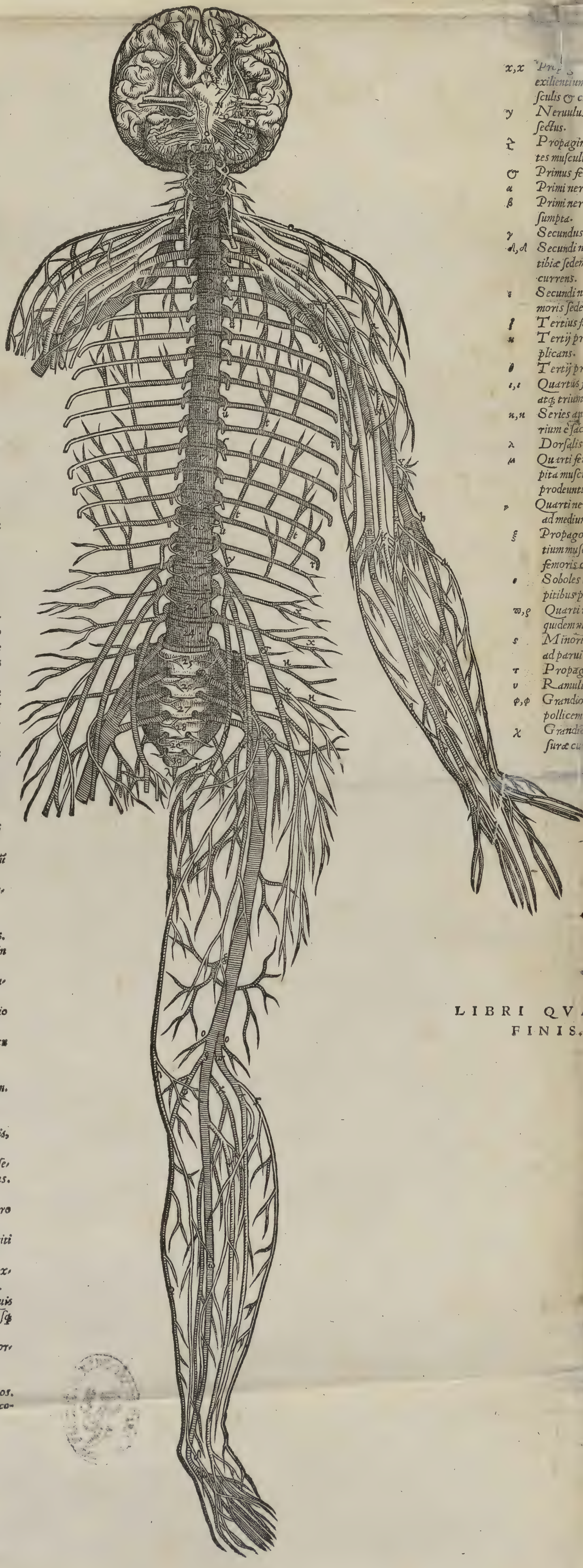
Lib. de Admi. dissect.

gioni obtensam. Quod uerò exterioris huius trunci reliquum est, ad hunc modum inter musculos anteriorem tibiæ sedem sibi uendicantes prorepens, illisq; musculis ramulos offerens, [f] ligamento incumbit, fibulam tibiæ ossi secundùm totam tibiæ longitudinem colliganti, ac unà tandem cum tendinibus digitos extendentibus sub[g] transuerso huius regionis ligamēto in pedis superiora ducitur, & penitiùs sub tendinibus latitans, digitorum superiori sedi ramos exporrigit. Anteaquam tamen transuersum id ligamentum subit,[h] ramulum deriuat cuti intertextum, qua ipsum ligamentum integitur. At præter eum ramulum[i] magnam sui portionem sub medio longitudinis tibiæ per membraneū transmittit ligamentum, fibulam tibiæ ossi colligās, atq; hæc portio[k] interiori trunco quarti nerui permiscetur, quem pedis inferiora accedere mox dicam. Interior itaq; quarti nerui truncus, qui exteriori multo grandior est, inter capita primi ac secundi pedem mouentium musculorum in tibiam subiens, mox[l] ramum diffundit multiplici sobole in cutem digestum, quæ posteriori tibiæ sedi ad calcem usq; obducitur. Quanquam interim ramus ille non uniuersus in cutem absorbetur, uerùm ipsius etiam portio[m] inter quartum pedem mouentium musculum, & primum quoq; & secundum tantisper fertur, quousq; tres illi musculi uniantur. nam & hîc quoq; portio illa cutem adit. Ipse uerò interior truncus in posteriorem tibiæ sedem penitius prorepens, fertur inter quartum pedem mouentiū musculum, & quintum pedem mouentium, duosq; qui à tibia procedentes digitorum flexui præsunt. Hàc itaq; deorsum tendens, exterioris trunci[n] propaginem assumit, huc per membraneum ligamentum transmissam. Quum uerò hoc interioris trunci reliquum ad tibiæ usq; humiliora contendit, unà cum huius sedis tendinibus per[o] transuersum ligamentum inter calcem & interiorem malleolum pedis inferiora petit, musculis inibi repositis distribuendū, ac singulorum digitorū inferiori sedi duos surculos oblaturum. Quot autem hîc reponantur[p] musculi, in secūdo libro dilucidè commemorauimus. Quando hîc collocari dicebatur, qui quatuor digitorū secundos flectit articulos, & qui quatuor digitos pollici adducunt, & qui primos quinq; digitorum flectunt articulos, & qui pollicem maximè ab indice abducit, & musculus minimum digitum à cęteris remouens. Verùm uti in manu quoq; dictum est, nerui his musculis potius attenduntur, quàm innascantur, aut inserantur. Porrò præter hanc quarti nerui seriem, etiam subinde[q] inuenies[r] exteriorem truncum priusquā pedem contingat cessare, multoq; minus per membraneum ligamentum fibulam tibiæ ossi colligans, sui portionem interiori offerre. Imò ab interiori trunco, quum posteriori sedi eius ligamenti exporrigitur,[s] ramum educi animaduertes, qui ligamentum id perforās deorsum fertur, inter musculos in anteriori tibię sede positos, ac hinc per transuersum ligamentum in tibiæ anteriori sede conspicuum prorepens, superiori digitorū sedi ramulos communicat. Qua autem administrandi ratione hanc seriem obserues, ad finem septimi libri recensebo: ubi non hanc modò persequar, uerùm omnem uenarum, arteriarum, ac neruorum sectionem, quæ ad manus cruraq; potissimùm spectant. nam eorum uasorum quæ uisceribus sunt propria, sectionem in trium subsequentium librorum calce priuatim perstringam: quando earum partium, quibus uasa illa committūtur, administrandi rationem pertractabo: præsenti libro iam colophonem, neruorum non ineleganti delineatione hîc insuta, addens.

f 15 muscul. tab. T.
g 1 muscul. tab. Δ.
h 2 fig. cha. 85.
i 2 fig. cha. 82.
k 2 fig. cha. 80. ult. fi. ρ.
l 2 fig. cha. 81, 81. ult. fi. φ. quasi cū χ.
m Seriatim specta posteriorē tibiæ sedem 11, 12, 13, 14, 15 musc. tabularum.
n 2 fig. cha. 82.
o 2 musc. tabu. ς.
p Specta pedes 14, 15 tabularum.
q Hac serie spectatur ulti. fig.
r ulti. figu. τ à ω.
s ult. figu. à ρ educitur τ.

NER-

NERVORVM DELINEATIO, QVAE SEPTEM PARIVM NERVORVM QVI A CEREBRO ET DORSALIS MEDVLLAE INITIO PRONASCVNTVR, ORTVS PROPONIT, ET DISTRIBVTIONEM seriemq; omnium quæ à dorsali medulla in dorso complexa originem ducunt, pulcherrimè refert, uti huius figuræ characterum Index docebit.

PRAESENTI figura cerebrum unà cum cerebello cerebriq; exortibus eum in modum delineauimus, quasi à caluaria enudatum in ipsius basi ita consbiceretur, ut appareret si quis erectus caput in posteriora quàm maximè flecteret, sursum retrorsumq; oculos acturus. Vt uerò characterum Index huic chartæ pulchrè adhiberi posset, figuram ac si altero careret brachio ac crure delineauimus, præcipuè quum eadem utrinq; sit ratio.

A,B,C Cerebri ex altero latere basis notatur, ac A indicat partem ipsius ad narium summum prominulam, nonnullisq; mamillarem processum nuncupatam. B uerò cerebri partem insinuat, amplum caluariæ sinum subeuntem, qui ad latus sinus consistit, quo glans cerebri pituitam excipiens reponitur. C autem maximè posticam cerebri sedem ntat.

D,D Cerebellum.

E Sinister cerebri processus, organo olfactus subministrans.

F Nerui uisorij sinistri ortus.

G Neruorum uisoriorum coitus.

H Tunica, in quam uisorius neruus exoluitur, degeneratúe.

I Secundum neruorum cerebri par.

K,K Minor radix tertij paris.

L Crasior radix tertij paris.

M Quartum par.

N Quinti paris gracilior radix.

O Quinti paris insignior radix.

P Membrana, in quam quintum par in auditus organo præcipuè exoluitur.

Q,R Maioris quinti paris radicis propagines, quorum hæc per cæcum elabitur foramen, illa uerò per aliud sibi proprium.

S Sextum neruorum par.

T Septimum neruorum cerebri par. atq; horum neruorū progressus hic non delineari potuere, uti elegantissimè proponuntnr secunda figura huius libri secundo Capiti præposita.

V Dorsalis medullæ ex cerebri basis medio initium.

O Dorsalis medullæ sedes qua caluariam egreditur.

1,2,&c Numeri characteres septem ceruicis, duodecim thoracis, quinq; lumborum, & sex sacri ossis indicāt uertebras, atq; adeò triginta neruorum à dorsali medulla prosilientium paria, quorum seriem quàm potui accuratissimè & simplicissimè in hac tabella meo marte delineata expressi. Verùm quia hic locus exiguam characterum declarationem admittit, non omnes neruorum soboles literis insigniturus sum.

P Septi transuersi sinister neruus, quem citra aliam characterum operam ex quarti, quinti & sexti parium propaginibus efformari conspicis. promptum enim est delineationem intelligere, si prius descripta neruorum series hic picturæ accommodetur.

Q Neruus à quinto pari cuti summum humerum inuestienti, & dein musculo brachium mouenti præcipuè distributus.

R Primus brachij neruus, ipsiusq; propagines hic in cutē excurrētes.

S Secundus brachij neruus, ipsiusq; in anteriorem cubitum flectentium musculum soboles.

T Tertius brachij neruus, ipsiusq; propago cuti anteriorem brachij sedem induenti oblata.

V Tertij nerui propago ad posteriorē musculum cubitū flectentiū

X Secundi nerui portio tertium accedens.

Y Ramus secundi caput adiens longioris radium in pronum mouentis musculi.

Z Secundi distributio in duos impares ramos.

a Minor ramus secundùm radium cuti ad pollicē usq; exporrectus.

b Crasior ramus mox in duas propagines diuisus, quarum series in conspicuo est.

c Tertij nerui soboles in musculos internam cubiti sedem occupantes digestæ.

d Tertij ramus radio exporrectus, ac dein pollici & indici & medio surculos offerens.

e,e Quartus brachij neruus. atq; inferius e ramos notat musculis cubitum extendentibus depromptos.

f Quarti ramus internam brachij cutem adiens.

g Quarti ramus externam & posteriorem brachij accedens cutem.

h,h Quarti ramus cuti externæ cubiti digestus.

i Quarti præcipua distributio ad ingressum cubiti.

k,k Quarti ramus radio exporrectus, & externæ sedi pollicis, indicis, & medij soboles offerens.

l,l Quarti ramus ulnæ exporrectus, & musculis ab externa ipsius sede initium ducentibus ramulos exhibens, ac ante brachiale cessans.

m Quintus brachij neruus.

n Quinti nerui series in musculos ab interno brachij ossis tubere pronatos.

o,o Quinti nerui ramus ulnæ exporrectus, & internæ sedi parui digiti & anularis, aliquando & medij ramusculos dispergens.

p Dicti modò rami soboles in externam manus sedem reflexæ, ac externæ parui digiti sedi & anularis & medij surculos dispensans.

q,q Sextus brachij neruus, ipsiusq; sub cute tantū ducta series. Quis uerò brachij neruorum sit exortus, principiorumúe plexus, absq; notis promptè dignoscitur.

r,r,r Nerui sunt intercostales, illic præcisi, quà cum costis antrorsum reflectuntur.

s,s Rami in posteriora deducti, hic etiam undiq; obuij.

t,t Huiusmodi serie nerui musculos adeunt thoracis ossibus instratos.

u,u Propagines indicantur, sexti paris neruorum cerebri ramum costarum radicibus exporrectum augentes.

x,x Pr[illegible] neruorum ex lumborum uertebris exilientium, quæ abdominis & huius sedis musculis & cuti dispensantur.

y Neruulus testem frequenter petens, hicq; resectus.

z Propagines sextum femur mouentium adeuntes musculum.

& Primus femur petens neruus.

α Primi nerui propago cuti oblata.

β Primi nerui propago altius inter musculos absumpta.

γ Secundus femur petens neruus.

δ,δ Secundi nerui soboles per internam femoris et tibiæ sedem ad pedis usq; superiora sub cute excurrens.

ε Secundi nerui propago musculis anteriorem femoris sedem occupantibus deprompta.

ζ Tertius femoris neruus.

η Tertij propago, internam femoris cutem implicans.

θ Tertij propago musculos adiens.

ι,ι Quartus femoris neruus, cuius exortus æquè atq; trium superiorum est conspicuus.

κ,κ Series anteriorum propaginum inferiorum parium è sacro osse prodeuntium.

λ Dorsalis medullæ extremum.

μ Quarti femur petentis nerui propagines ad capita musculorum à coxendicis ossis appendice prodeuntium sparsæ.

ν Quarti nerui soboles in posteriorē femoris cutē ad medium usq; longitudinis femoris excurrēs.

ξ Propago præcipuè in quartum tibiam mouentium musculum, ac dein in reliquam posteriorem femoris cutem iuxta genu digesta.

ο Soboles in musculos ab inferioribus femoris capitibus pronatos.

ϖ,ρ Quarti nerui in duos truncos distributio. ac ϖ quidem minorem, ρ uerò insigniorem notat.

σ Minoris trunci propago, externæ tibiæ cuti ad parui digiti usq; extremum diffusa.

τ Propago fibulæ inter musculos exporrecta.

υ Ramulus anteriorem tibiæ cutem implicans.

φ,φ Grandioris trunci ramus internæ cuti tibiæ ad pollicem usque digestus.

χ Grandioris trunci ramus, posteriori tibiæ seu suræ cuti exporrectus.

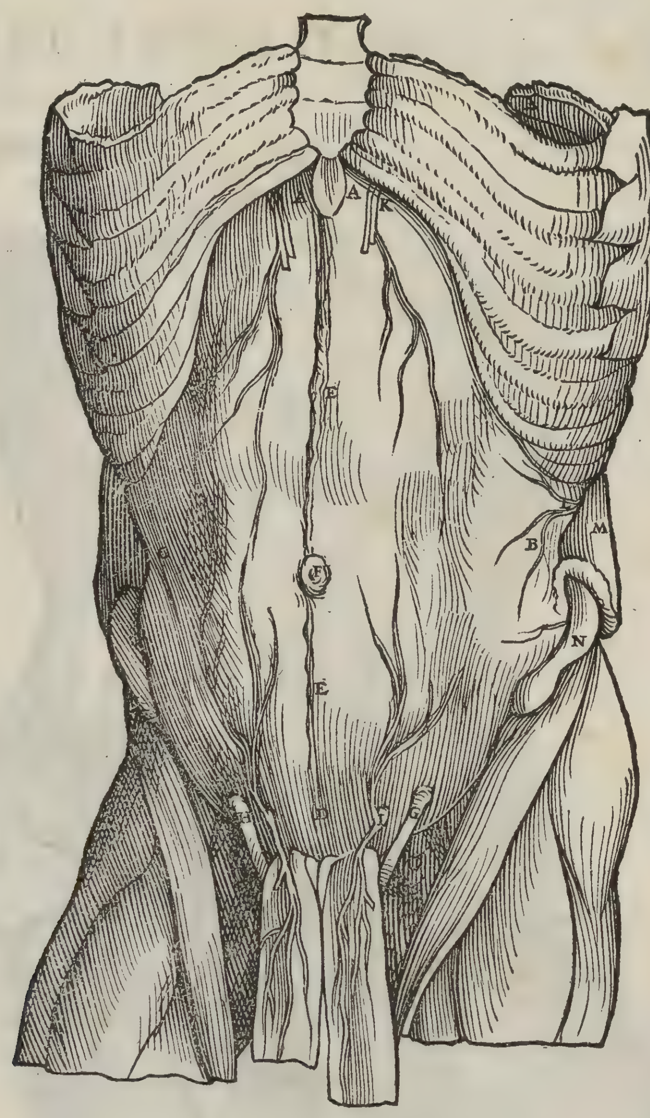
ψ Grandioris trunci ramus, ligamentum penetrās fibulam tibiæ quà hæc ossa inuicem dehiscunt committens, ac dein ad digitorum usq; superiora excurrens.

ω Præcipua grandioris trunci portio, inter tibiæ os & calcem pedis inferiora petens, singulisq; digitis surculos offerens.

LIBRI QVARTI FINIS.

ANDREAE VESALII BRVXELLENSIS, DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER QVINTVS, ORGANIS NVTRITIONI quæ cibo potu'que fit, & dein propter partium connexum, ac uiciniam instrumentis generationi famulantibus dedicatus, & omnes sibi peculiares figuras seriatim simulq; mox in initio ostendens, quo minus eædem figuræ plerisq; Capitibus passim præponendæ ueniant.

PRIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRIMAE FIGVRAE EIVSDEM'QVE CHARACTERVM INDEX.

PRAESENTI figura tanta humani corporis portio delineatur, quanta ad peritonæi sedes ostendendas sufficit: exprimitur itaq; hac figura anterior peritonæi sedes, sectionis serie ab octo abdominis musculis libera, nullaq; ex parte dissecta.

A, A, B, C, D *His characteribus peritonæũ insignitur, quodãmodoq; hac figura terminatur.*

E, E *Linea à mucronata pectoris ossis cartilagine ad pubis usq; ossium commissuram procedens, cui obliquè descendentium & ascendentium, & transuersim procedentium abdominis musculorum neruosæ tenuitates pertinacissimè connascuntur.*

F *Vmbilicus, quem inter dissecandum etiã ademptis abdominis musculis, gratia opportunæ umbilici uasorum demonstrationis, reseruare solemus.*

G *Seminaria sinistri lateris uasa suis membranis, quas à peritonæo mutuantur, adhuc obuoluta.*

H *Seminaria dextri lateris uasa.*

I *Vena ac arteria, quæ potissimùm inferiori sedi rectorum abdominis musculorum exporriguntur, quorum & hic quoq; propendet portio.*

K *Vena & arteria, quæ sub osse pectoris exporrectæ, in anteriorem abdominis sedem prolabuntur, præcipuè rectis abdominis oblatæ musculis, ac superiorẽ abdominis sedem uniuersam quoq; implicãtes: quemadmodũ illæ quas I insigniuimus, humiliorẽ & pubis ossibus uiciniorẽ implicãt.*

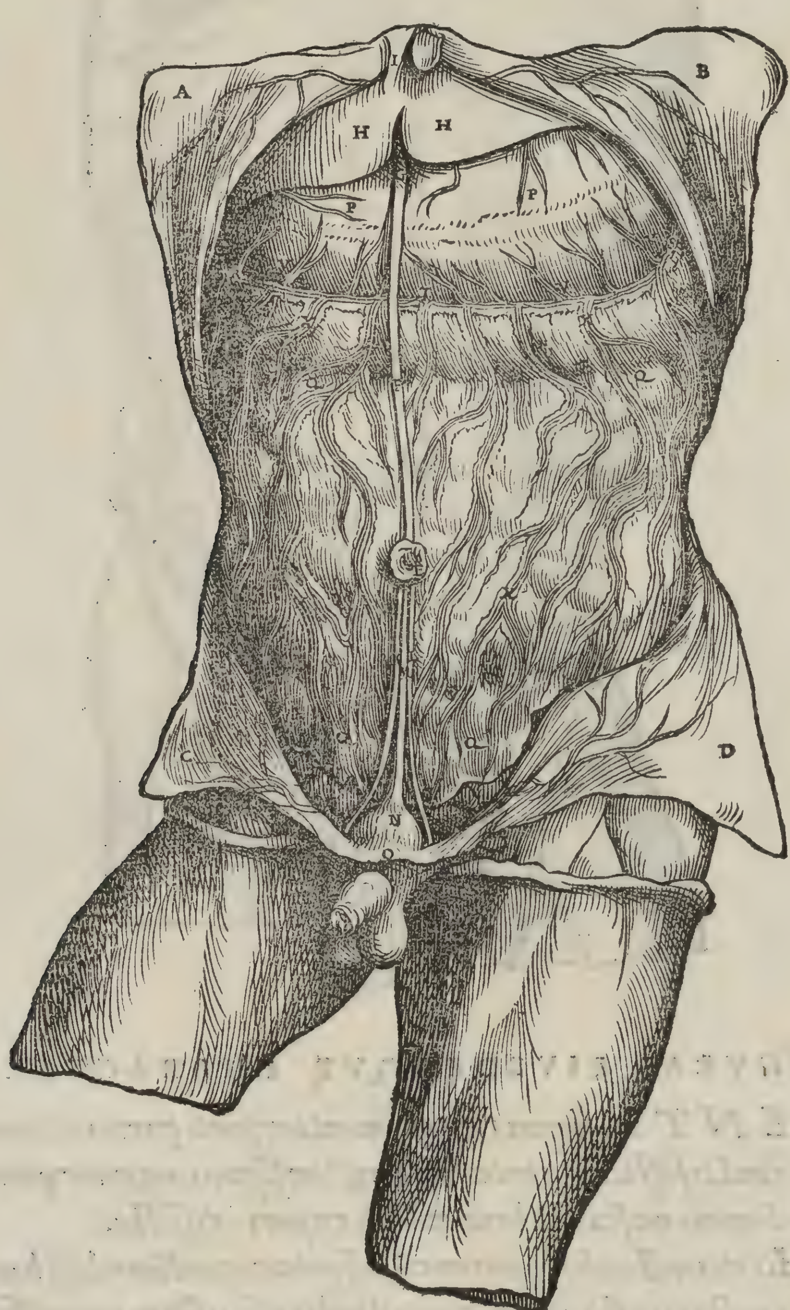
L Venarum

L *Venarum soboles in peritonæi latera excurrentium, ac ab illis uenis deductarũ, quæ aut à coniuge carente uena, aut geniculatim à caua pronascuntur, quà ipsius caudex lumborum uertebris colligatur.*

M *Transuersi abdominis musculi portio à peritonæo diuulsa, retrorsumq́; flexa.*

N *Ilium oßis sedes hîc nuda conspicitur, cui obliqui transuersiq́; abdominis committuntur musculi. Verùm quum præsenti figura, uti etiam subsequentibus omnibus, ea duntaxat organa explicare uisum sit, quæ hoc pertractabuntur libro, non est quod illas quoq́; indicem partes, quæ figuris ob hoc adduntur, ut describendæ partis sedes in conspectu promptior esset: cuiusmodi in hac figura est, thoracis inferior sedes abdominis musculis libera, & femorũ initia cute duntaxat denudata.*

SECVNDA QVINTI LIBRI FIGVRA.

SECVNDAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACTERVM INDEX.

HAEC figura primam sectionis serie subsequitur. hic nanque peritonæum recta linea à pectoris oßis mucronata cartilagine ad pubis usque os ita diuisum est, ut umbilici uasorum nullum uitiauerim: dein transuersa sectione à sinistro ilio ad dextrum ducta, quatuor peritonæi anguli ab anteriori corporis sede in posteriora reflexi conspiciuntur. Præterea umbilici quoque una pars cũ ipsius uasis, quæ peritonæo prius connectebantur, oculis subiacet. Ad hæc præsens figura iecoris portionẽ, & uentriculi sedem, ac omenti intestinis obducti sitũ indicat, quem omentum obtinet, quum manibus ipsum uersus pubis os inter dissecandum trahitur, si quando sursum uersus sinistrum latus (uti plerunq́; accidit, ac sequenti figura occurret) retractũ adinuenitur.

A, B, C, D *Quatuor peritonæi partes dissectæ, atq́; in posteriora reflexæ, adeò ut interna anterio*

ris

ris peritonæi ſedis regio hic ex ſectionis ſerie in conſpectum uenerit.

E *Vmbilicus à peritonæo liberatus.* F *Vena ab umbilico in iecur porrecta.*

G *Venæ umbilici in iecoris rimā ingreſſus.*

H, H *Portio iecoris ex gibba ipſius ſede apparens.*

I *Præcipuum ligamentum iecur ſepto tranſuerſo cōnectentium, quod uerſus dextrum latus mucronatæ cartilaginis conſiſtit. Scutum enim id ad ſiniſtrum I latus conſpicuum, mucronata eſt pectoris oſsis cartilago.*

K *Dextra arteria ab umbilico ſecūdum dextrum ueſicæ fundi latus ad magnā prorepens arteriā.*

L *Siniſtri lateris arteria ab umbilico ſecundū ueſicæ ſiniſtrā ſedē, ad magnā exporrecta arteriā.*

M *Meatus, quo à ueſicæ fundo fœtus urina in ſecundam fœtum inuoluentem tunicam expurgatur.*

N *Veſicæ fundus.* O *Peritonæi ad ueſicæ fundum nexus.*

P *Ventriculi anterior pars, quæ neq; iecore, neq; omento obtegitur. Hæc ſedes ob hoc amplior apparet, quod uentriculus quem hic depinximus impenſè inflatus fuerat: quemadmodum & huius cadaueris ueſica paulo quoq; elatiùs ſolito, ſupra pubis oſſa elatiori ſua parte efferebatur.*

Q, Q, Q, Q *Omentum.*

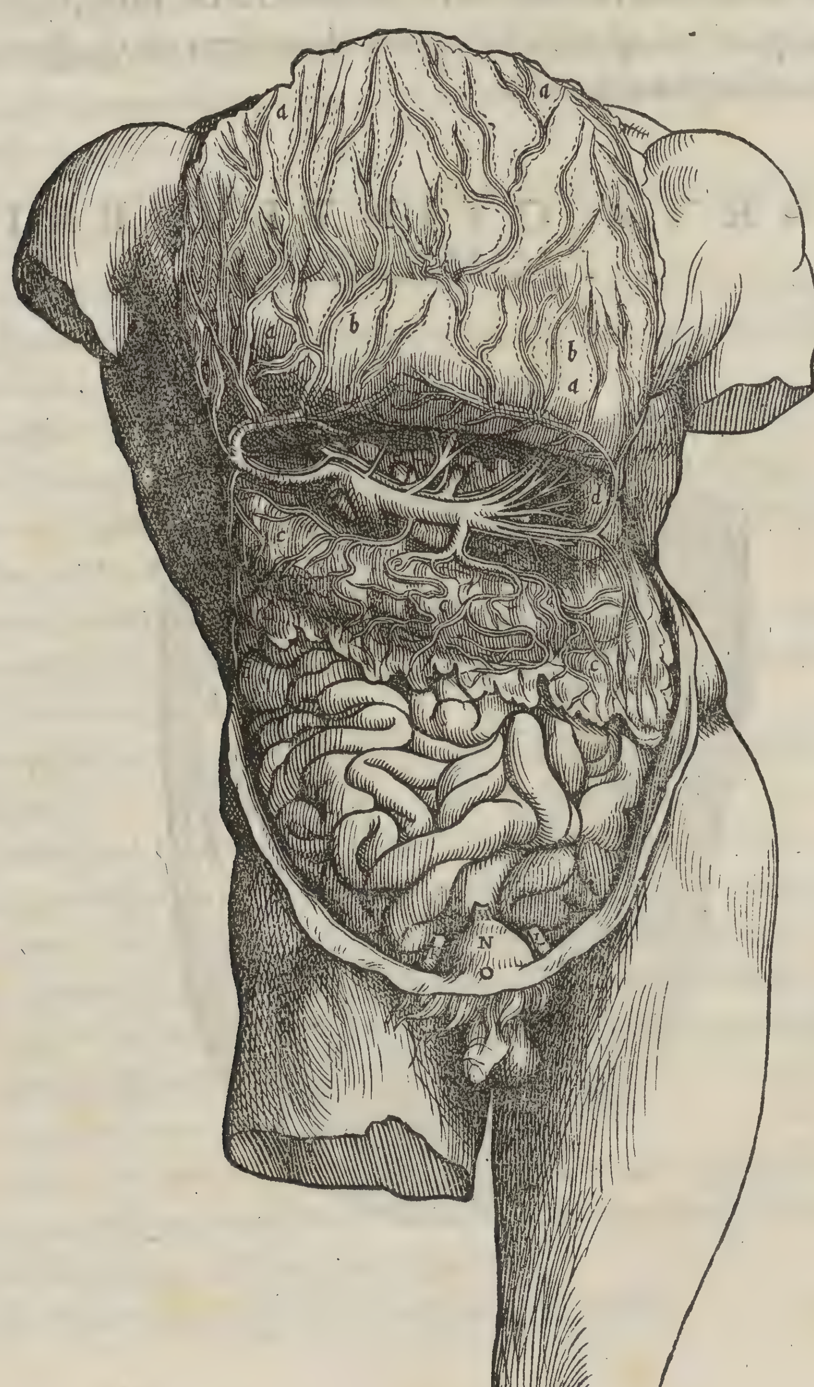
R *Vena & arteria ſimul cum neruo dextræ ſedi inferioris partis uentriculi exporrectæ.*

S *Siniſtri lateris uaſa, quæ ſiniſtram fundi uentriculi ſedem amplexantur.*

T *Hac ſede dextri lateris uaſa ſiniſtris committuntur, ac proinde etiam R, T & S ſuturam indicāt, cuius Ariſtoteles tertio Hiſtoriæ de animalibus libro, ut & quarto de Animalium partibus meminit, quum à medio uentre omentum oriri dependereq; aſſerit.*

X, X *Venarū arteriarūq; propagines ſuperiori omenti membranæ exporrectæ, adipeq; cinctæ.*

TERTIA QVINTI LIBRI FIGVRA.

TERTIAE FIGVRAE EIVSDEMQVE CHAracterum Index.

TERTIA figura secundam administrationis ordine subsequitur, ac humiliorem omenti membranam à superiori diuulsam laceratamq; gerit, ac superior quidem super thoracis anteriora & uentriculum quoque extensa est. Dein uentriculus etiam ui sursum ad pectus ex sua sede tractus uisitur, ut humilioris omenti membranæ natura in conspectum peropportunè ueniret: quam eousq; intestinis adhuc obductā cernis, quousq; omentum subinde sursum sinistrorsumq; collectum dissecantibus occurrit. Præterea in præsenti figura intestinorum situs inturbatus iacet, uti & lien quoq;, cuius pars hic etiam oculis subijcitur.

K.L. M.N & O eadem hic atq; in secunda figura notantur. nam K indicat umbilici arteriam dextram, L uerò sinistram. M meatum, quo fœtus urina in secundum ipsius inuolucrum excernitur, quiq; hic, ut & arteriæ, abtruncatus conspicitur. Cæterùm N uesicam notat: O autem peritonæi cum anteriori uesicæ sede connexum. Atq; in hac figura peritonæi angulos, qui secunda figura A, B, C & D insigniti erant, resecuimus.

a,a Superioris membranæ omenti, quam & alam superiorem nonnulli appellant, posterior sedes, qua inferiorem membranam integro adhuc omento spectat.

b,b Extuberans hæc sedes uentriculus est, superiori membrana omenti tectus.

c,c Omenti humilior mēbrana, quæ nonnullis humilior ala nuncupatur. Cæterùm extuberans pars, cui duo superiora c & c inscribuntur, colum est intestinum, quà uentriculi exporrigitur fundo, ac inferiori membrana omenti, uice mesenterij utitur.

d Hîc lien etsi omento obducitur, protuberans sese ostendit, ad quod etiam pellucida omenti iuuat substantia.

Inferior omenti membrana hîc modò quà uentriculo subijcitur, quàmpluribus notanda erat characteribus: uerùm quò minus illam characterum copia obliterarem, eos in subsequenti figura ponendos duxi. præcipuè quum leui opera lector eosdem characteres utrisq; figuris inibi adhibitos fingere possit, ubi ambæ idem exprimunt.

QVARTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

QVAR-

QVARTAE FIGVRAE EIVSDEMQVE CHARACTERUM INDEX.

HAC figura omentum suis quibus adnascitur, aut potius à quibus initium ducit, membris liberum, & nulla interim parte diuulsum delineatur, integraque ipsius constructio & præcipuè uenarum, arteriarum & neruorum per ipsum series, & glandulosa corpora ipsi innata commonstrantur. Quàm concinnè uerò omentum sacculo, aut peræ, aut minoribus piscatorum retibus aßimiletur, hac quoque figura discitur.

e,e *Omenti circulus, seu orificium, quo initium ducit.*

f,f,f *Omenti superioris membranæ anterior facies.*

g,g *Inferioris omenti mẽbranæ anterior facies. at hæc nõ integra ut superioris membranæ anterior facies hic conspicitur, quum inferioris membranæ sedes tantum in conspectu sit, quæ uentriculo substernitur, atque ad colon usque intestinum, quà id uentriculo exporrigitur, pertinet. Reliqua enim inferioris membranæ pars superiori membrana occulitur.*

h,i,k *Tribus his characteribus ad sinistrum latus inferioris membranæ omenti positis, omenti constructio insignitur. Nam h omenti partem notat membraneam, uenis arterijsque & adipe quoque carentem. i uerò uasa indicat, k autem adeps uasis attensus adnatusue exprimitur. Atque ut hos characteres hac omẽti parte reposui, ita etiã quauis ipsius sede eas potuisse collocari, nemo ambigit.*

l *Venæ portæ caudex quà ex iecore prodiens inferiori mẽbrana omenti continetur ac suffulcitur.*

m *Arteria iecoris cauum & bilis uesiculam petens, neruoque concomitata qui à dextri lateris sexti neruorum cerebri paris nerui ramo, dextri lateris costarum radicibus exporrecto depromitur, ac iecoris cauum bilisque uesiculam adit.*

n *Principium uenæ inferioris uentriculi orificij posteriorem sedem potißimum accedentis, & arteriam habentis coniugem.*

o,o *Arteria & uena & neruus, secundum superioris omenti membranæ principium, dextræ fundi uentriculi sedi exporrecti.*

p,p *Illorũ uasorũ quæ dextræ fundi uẽtriculi sedi exporrigũtur surculi, corpus uẽtriculi implicãtes.*

q,q *Dictorum iam uasorum quæ fundi uentriculi dextræ sedi exporriguntur propagines, in superiorem omenti membranam sparsæ.*

r *Vena arteriaque duodeno intestino & ieiuni intestini principio exporrectæ, neruulumque socium frequenter admittentes.*

s *Portæ uenæ in duos truncos bipartitio. quòd uero uenas r & o indicatas hic elatius quàm in nuda portæ uenæ figura tertij libri quinto capiti dedicata, delineauerimus, in hoc factum putato, quòd earum uenarum ortus in hunc modum subinde uariet.*

t *Dexter seu grandior uenæ portæ truncus, in mesenterium adeoque intestina excurrens.*

u *Vena in posteriorem uentriculi sedem citra arteriæ consortium excurrens.*

x *Vena cum arteria et neruo in dextram inferioris membranæ omenti sedem sparsa, ac colon quoque intestinum hac parte accedens.*

y *Vena simul cum arteria in uentriculi posteriora excurrens, & tandem coronæ ritu superius uentriculi orificium amplectẽs. uerum huius uenæ arteriæque tanta duntaxat delineatur portio, quanta inferiori membrana omenti sustinetur.*

α *Hic nonnihil grandior mesenterij arteria se offert, etiamsi minimo interuallo inferiori membrana omenti suffulciatur.*

β *Trũcus est arteriæ, qui inferiori omẽti mẽbranæ intertextus, uẽtriculo, iecori, bilis uesiculæ, colo quà id uẽtriculo exporrigit, ac dein lieni ramos depromit, neruosque has partes adeũtes comitat.*

γ *Vena simul cũ arteria et neruo mediam potißimum sedem subiens inferioris membranæ omẽti, & ramos quoque offerens colo intestino quà ad uentriculi prorepit fundum.*

δ *Vena coniugis arteriæ expers, quæ sinistræ sedi inferioris omenti membranæ pauculas soboles, ut & ipsa gracilis est, diffundit.*

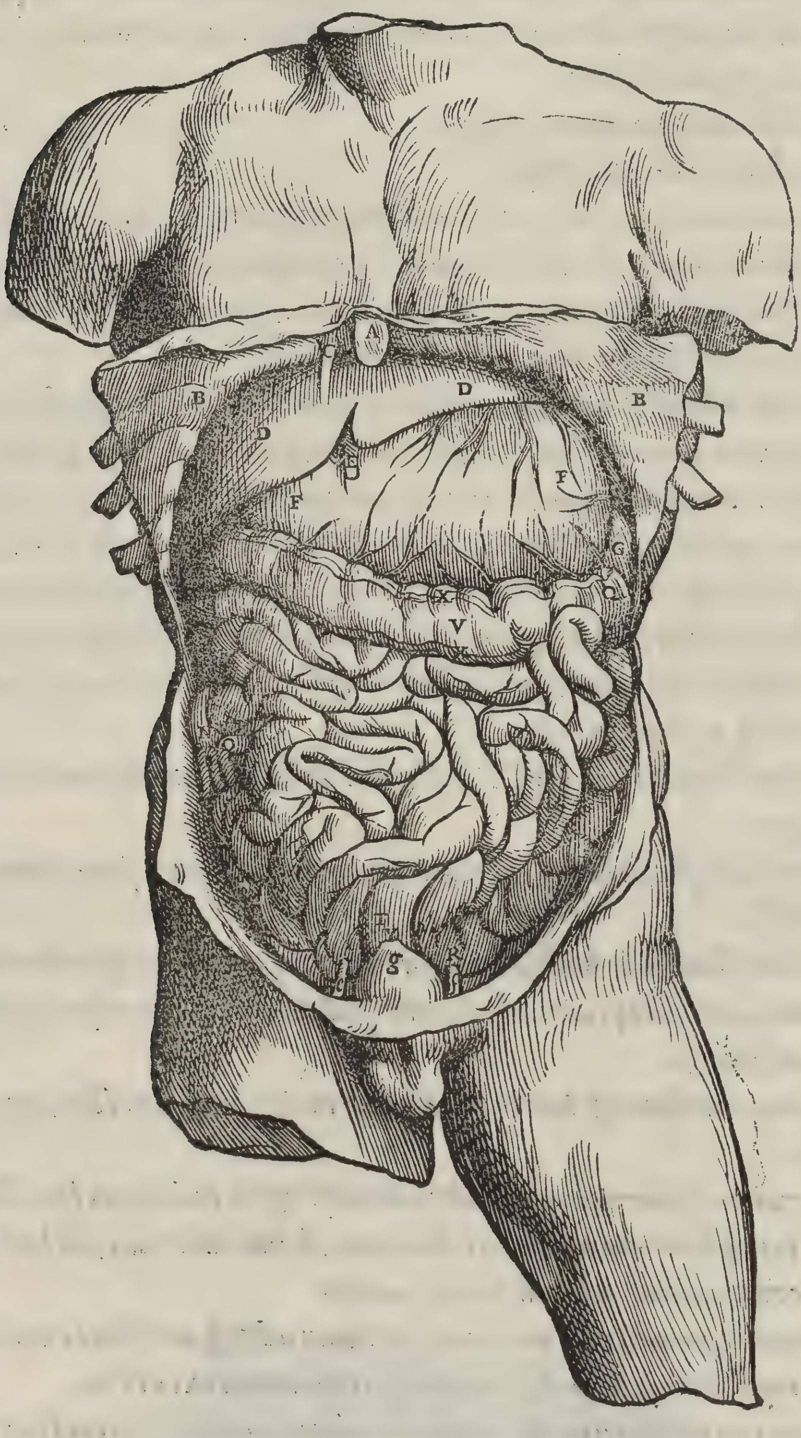
ε *Venarum, arteriarum & neruorum in lienem series.*

ζ *Vena pariter cum arteria neruoque uentriculi fundi sinistræ sedi exporrecta.*

η,η Glandulosum corpus inferiori membranæ omenti innatum, quod uulgo uocant Brisauolo, Dulcem morsum seu bolum, Buccam saporitam, Rodol.

θ Glandulosi corporis portio, quod duodeno intestino subnascitur.

SEXTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

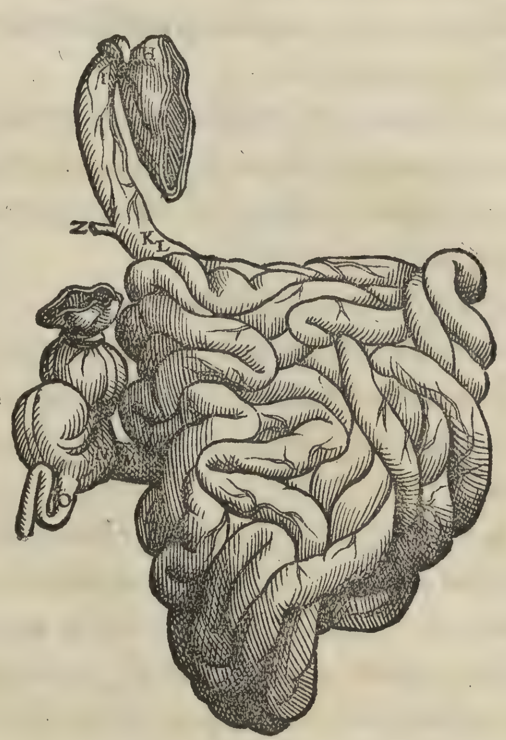

SEXTAE FIGVRAE INDEX.

IN ſexta quinti libri figura ſectionis ſerie tertiam ſubſequente, iecur uentriculus & inteſtina proprias ſeruant ſedes, omento interim quà à uentriculo enaſcebatur, coloq́; inteſtino continuum erat, prorſus reſecto, ne forte id relictum alicuius organi ſedem obliteraret. Præterea, ut ſingula opportunius oculis ſubijcerentur, coſtarum aliquot fines (uti inter pingendum factum eſt) effregimus, ipſas unà cum peritonæo ſeptoq́; tranſuerſo illis connato in poſteriora reflectentes. Veſica autem hic reſpondet tertiæ ac ſecundæ figurarum ueſicæ. Cæterùm quia præſentis figuræ characteres magna ex parte cum duabus nunc ſuccedentibus communes ſunt, non abs re erit ante illius indicum explicationem, quid his deſignetur, ſermoni adijcere.

SEPTIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

HAC figura tenuium intestinorum ductum duntaxat delineauimus, aliqua etiam uetriculi et coli intestini simul cum cæco asseruata portione, ut facile præsens figura iam subsequenti adaptetur. Quòd autem coli intestini initium paulo magis quàm par sit, ab ipsis tenuibus intestinis abductum uideatur, in hoc factũ arbitrator, ut sola gracilia in conspectum accuratè uenirent. potissimum quum coli intestini circum tenuia situm ingressumq́ sexta figura pulchrè proponat.

OCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRAESENTI figura cæci intestini & coli & recti imago ductusq́ commonstratur, unà cum ilei intestini extremo, & musculis recto intestino proprijs.

CHARACTERVM SEXTAE, SEPTIMAE ET OCTAVAE figurarum Index.

SVBSEQVENS modo characterum Index sextæ, septimæ & octauæ figuris cõmunis est. si quis uero interim character harum alicui peculiaris sit, illum pro figuræ numero aut 6 aut 7 aut 8 insigniturus sum: characteres autem, quibus huiusmodi nulla subiungetur notula, tribus figuris communes censebis.

A 6 *Mucronata pectoris ossis cartilago.*
B,B 6 *Peritonæum unà cum disruptis costis, illisq́ adnato septo retrorsum atq́ in latera flexum.*
C 6 *Primarium ligamentum, quo iecur humanum septo colligatur.*
D,D 6 *Iecoris gibbi magna sedes.*
E 6 *Portiuncula uenæ ab umbilico iecori insertæ.*
F,F 6 *Ventriculi anterior sedes.*
G 6 *Lienis sinistrum latus, seu ipsius pars in corporis anteriora uergens.*
H 7 *Ventriculi portio, quæ inferius uentriculi cõstituit orificium, seu intestinorum principium quod hic chordula ligatum finximus.*

I,K 7 Pars intestinorum ab I ad K protensa, uulgato nomine nunc duodenum intestinum, nunc intestinum duodenûm digitorum longitudine, mihi uocatur.

L 7 Ieiuni intestini initium, graciliumq; intestinorum sedes, ubi primùm in anfractus conuolui atq; antrorsum assurgere incipiunt.

M 7,8 Ilei intestini terminus, & gracilium intestinorum finis. uerùm quánam sede ieiuni intestini terminus, aut ilei intestini principium sit ponendum, augurari nequeo, quum toto ductu qui ab L in septima figura in eadem & octaua ad M usq; pertinet, nullibi discrimen commonstret, quo ieiunũ ab ileo liceret interstinguere.

N Extuberans crassorum intestinorum initium.

O Hoc intestinum mihi cæcum nuncupatur, non admodum contendenti an quis eo nomine aliã crassorum intestinorum partem donari uelit: modò is non adeò nominum sit studiosus, ut illorum occasione ea in intestinorum fabrica spectare negligat, quæ in partium aliarum constructione sedulo inquirimus.

N,P,Q, R,S,T, 6,8 Colum intestinum his characteribus insignitur, uerùm singuli priuatim aliquid notant. N enim ad P usq; coli intestini ductum notat, à dextri renis sede ad iecoris usq; cauum pertinentem. A P uero ad Q coli ductus notatur, secundum uentriculi fundum à iecoris cauo ad lienis usq; regionem protensus. A Q autem ad R ductus coli insinuatur, à lienis regione ad pubis os, secundum sinistrum ile procedens. Cæterùm ab R ad S (quod in 8 priuatim uisitur) coli indicatur ascensus anfractusq;, quem sursum ad umbilici usq; regionẽ molitur. At S ad T usq; progressum notat, dicti nunc ascensus ad recti intestini initium.

V, V 6,8 Depressa coli intestini sedes.

X, X 6,8 Coli intestini utrinq; extuberantes semiglobuli, quos cellulas uulgus uocat.

Y 6,8 Recti intestini initium. Quicquid uerò sub Y consistit, rectum est intestinum.

Z 7 Portio meatus bilem in intestina perferentis.

a 8 Musculus recti intestini finem orbiculatim amplectens, fæciumq; excretioni præfectus.

b,c 8 Duo musculi rectum intestinum post fæcium excretionem sursum alacriter contrahentes.

d,8 Hac sede rectum intestinum uirorum peni & mulierum uteri ceruici interuentu musculosæ substantiæ connascitur.

e,f 6 Duæ arteriæ fœtui peculiares.

g 6 Hoc charactere uesicæ fundus indicatur, uti & meatus quo fœtus urina expellitur, quemq; hic ut & nuper commemoratas arterias abtruncatum finximus.

NONA QVINTI LIBRI FIGVRA, CVIVS VTI ET EIVSDEM CHARACTERVM INDICEM hîc lateri adhibuimus.

HAC figura recti intestini & coli quoque quà id recto continuatur, partem expreßimus, intestinorum tunicas commonstraturam.

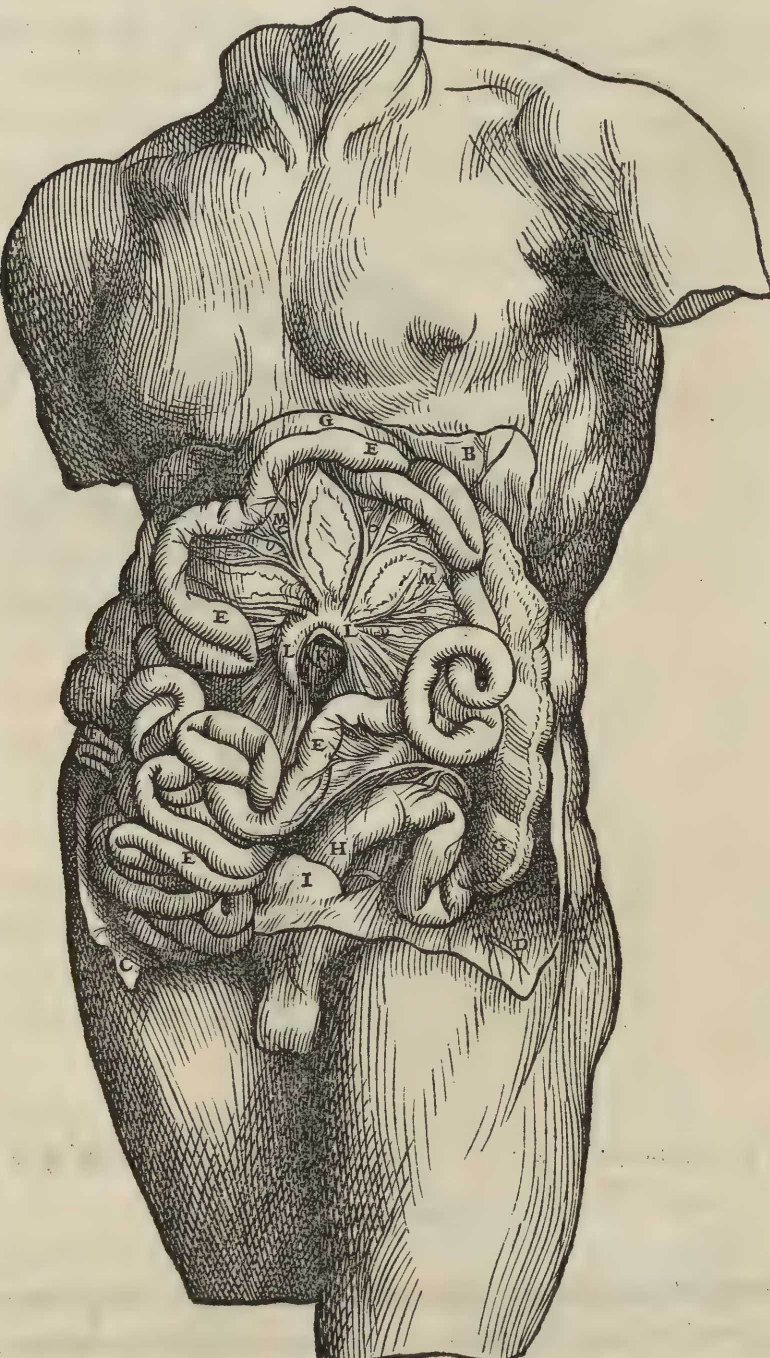
b Prima intestinorum tunica, quæ & intima est, ac solis transuersis circularibus ue confirmatur fibris.

i,i Secunda intestinorum tunica, quæ transuersis quoq; efformatur fibris. attamen rectis quoq; eo donatur pluribus, quo recto intestino uicinior est.

k,k Mesenterij est portio, quæ rectum intestinum oßi sacro committit, ac tertiam ipsi exporrigit tunicam.

L,L Tertia intestinorum tunica, à mesenterij pronata membranis.

DECIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

DECIMAE FIGVRAE EIVSDEMQVE CHAracterum Index.

VT præsens figura mesenterij situm quàm appositissimè oculis subijceret, gracilia intestina undecunq; ad latera sursum deorsumq; inuicem manibus diducta continet, ac proinde mesenterij cõmonstrat centrum, et rationem qua mesenterium intestinis uasa porrigit, intestinaq; dorso connectit. Ad hæc, eius quoque mesenterij partem ostendit, quæ coli finem & rectum quoq; intestinũ dorso alligat. Succedit uerò hæc figura sectionis serie illi quam sextam locauimus.

A, B, C, D *Portiones peritonæi, aperto iam abdomine in latera extrorsum flexæ.*

E, E, E *Tenuia intestina.*

F *Cæcum intestinum.*

G, G, G *Colon intestinum.*

H *Recti intestini initium.*

I *Vesica, cui peritonæum ea potissimum sede connascitur, ubi alteram ipsi offert tunicam.*

K *Mesenterij centrum, eaq; dorsi pars qua id à peritonæi membranis initium ducit. quæ magnam arteriam & cauam uenam hic uertebrarum corporibus adnectunt.*

L, L *Corpus glandulosum, mox in ipsa uasorum distributione positum, quæ mesenterij centro inseruntur.*

M,M Glandulæ uasorum distributionibus interiectæ, quæ uasa in ipso per mesenterium ad intestina moliuntur progressu.

VNDECIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VNDECIMAE FIGVRAE EIVSDEM'QVE CHARACTERUM INDEX.

HIC duntaxat ipsum delineatur mesenterium è corpore exemptum, omnibusq; partibus ipsi connatis liberum, præterquam ab inferioris membranæ omenti portione, qua colon dorso inibi colligatur, ubi secundum inferiorem uentriculi sedem id procedit.

K Character K, ut & in decima figura, mesenterij indicat centrum.

L,L Hi quoque characteres similiter atque in decima, glandulosum corpus notant, totius mesenterij maximum.

M,M Glandulæ notantur illis interpositæ uasorum dissectionibus, quæ iam intestinis appropinquant.

N,O His characteribus mesenterij circumscribitur pars tenuia intestina dorso alligans.

P P ad Q usq; mesenterij indicat portionem, colon intestinum dorso affirmantem, qua id à dextri renis sede ad cauum usq; iecoris protenditur.

Q Q ad R usq; inferioris omenti membranæ partem notat, quæ colon tota illa sede dorso committit, quà id secundum uentriculi exporrigitur fundum.

R R ad S usq; mesenterij insinuat portionem colo intestino tota ea sede propriam, qua id à lienis regione ad rectum usq; intestinum pertinet.

S,T Quod S & T intercluditur, mesenterij pars est rectum intestinum dorso nectens.

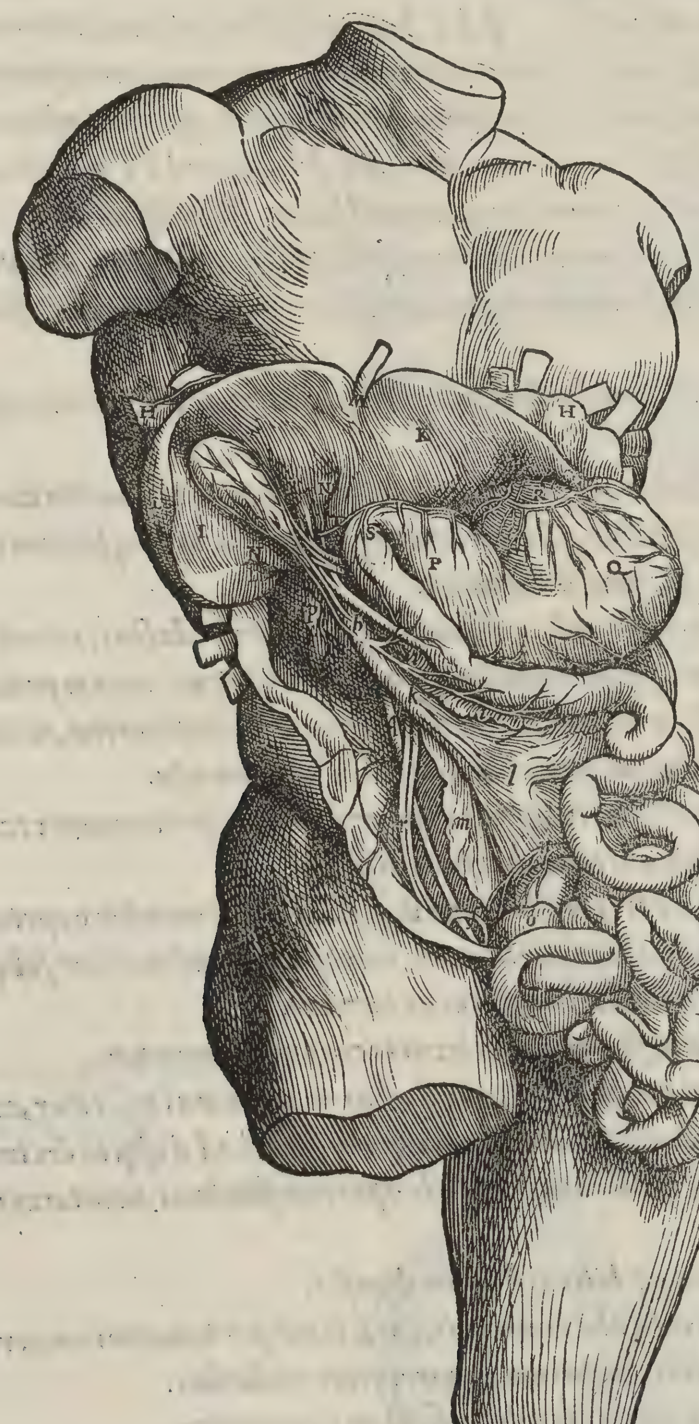
V Hac sede mesenterij naturam exprimere conati sumus, quandoquidem unam mesenterij membranam ab altera unguibus diuulsam pinximus: ut X nimirum una sit, altera uerò Y inscribatur. Atq; in harum membranarum medio mesenterij uasa excurrunt, & ipsius adeps, ut & glandulæ etiam continentur, quemadmodum quoq; in uigesima quarta huius libri figura est cernere.

X,Y.

DVO-

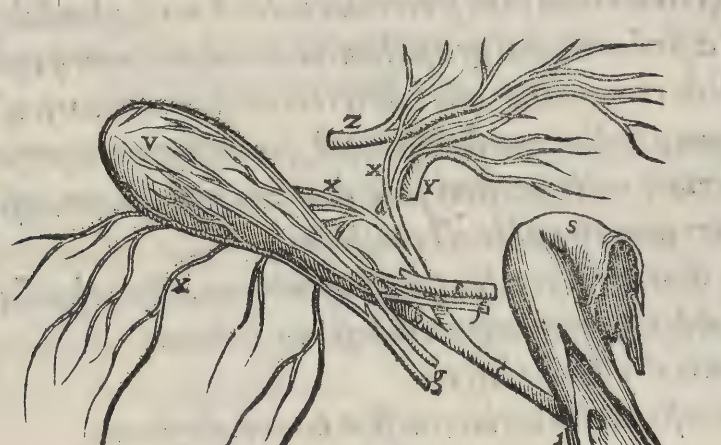
DVODECIMA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVAE

IAM PRAEPOSITIS INTEGRIS FIGVRIS SECTIOnis serie succedit. Habet enim dissectū peritonæum, & omentum quoq; in hac ablatū est, & hic costas aliquot etiã effregimus, quò iecoris cauū opportunius delineari posset. Hic namq; conspicitur uniuersum iecoris cauū, ipsiusq; iecoris forma. Dein uētriculi quoq; apparēt orificia. Intestina autē perinde ac uentriculū in sinistrū latus depressimus, ut in cōspectu esset mesenterij pars, ac uenæ portæ in ipsum series: dein bilis meatus in intestinū insertio, et si quæ sint reliqua quæ characteribus seriatim adnotabimus, mox atq; quid decima tertia ostendat figura, expresserimus.

DECIMATERTIA QVINTI LIBRI FIGVRA,

NVDAM BILIS VESICVLAE EIVSDEMQVE meatuum delineationem exprimens.

CHARACTERVM DVODECIMAE ET DECIMAE tertiæ figurarum Index.

PRAESENS characterum Index duodecimæ & decimætertiæ figuris ideo habetur communis, quod cauam iecoris sedem plerisq; characteribus quibus decimatertia occupatur insigniri licuisset, nisi characterum copia delineationem fuisset uitiatura. Quum itaq; character occurret duodecimæ figuræ peculiaris, illi 1 subiungemus, illis qui decimætertiæ priuatim inscribuntur 2 adiecturi. Si uerò quis utrisq; figuris simul communis erit, illi 1 & 2 addetur.

H, H 1 *Peritonæi unà cum costis euersi portio.* I, K 1 *Cauum iecoris.*

L 1 *Portiuncula gibbi sedis iecoris.* M 1 *Iecoris sectio, cui fœtũ alẽs uena primùm inseritur.*

N 1 *Rimæ ac impreßiones & tubercula in iecoris cauo iuxta uenæ portæ exortum cõspicua. N uerò superius, seu sinistrum, seu ipso T uicinius, sedem indicat, qua ab umbilico procedẽs uena iecoris cauo ubi portæ caudex prodit, inseritur. Ab M enim ad N usq; foramen notatur, quod liberè quodammodo umbilici transmittit uenam ad sedem N insignitam.*

O 1 *Ligamentũ sinistram iecoris partẽ (quæ in angulũ quodãmodo acutũ desinit) septo trãsuerso hic (colligãs.*

Φ 1 *Sinus iecori hic incisus, ac stomacho cedens, ubi is superiori uentriculi orificio continuatur.*

P, Q 1 *Ventriculus.*

R 1 *Ventriculi superius orificium, seu stomachi finis, unà cum uenis, arterijs, & neruis id orificium amplexantibus.*

S 1, 2 *Humilius uẽtriculi orificium, ipsiusq; duodeni intestini initium, quod in duodecima figura secus atq; secundùm naturam se habet, ad interiora refleximus, ut in conspectum ueniret bilis uesiculæ meatus in ipsum insertus, ac mox c notandus.*

T 1 *Neruus à neruis elatius uentriculi orificium implicantibus eductus, iecorisq; cauo insertus.*

V 2 *Bilis uesicula. Hæc in utrisq; præsentibus figuris est cõspicua. uerùm priuatim illam duntaxat in decimatertia charactere notaui. ac proinde primùm decimætertiæ, ac dein duodecimæ mentem hìc & in subsequentibus aliquot characteribus accommoda.*

X, X 2 *Meatus bilis uesiculæ per iecoris corpus exporrecti, inter portæ uenæ et cauæ itẽ uenæ ramos.*

Y 2 *Venæ portæ propago in iecoris substantiam diffusa.*

Z 2 *Venæ cauæ propago in iecoris substantiam digesta. Volui enim hìc exprimere uasorum in iecoris substantia situm, quì scilicet portæ uenæ rami propaginibus cauæ subijciantur, et quónam pacto in horum medio bilis uesiculæ meatus excurrant.*

a 2 *Concursus meatuum bilis uesiculæ, qui in iecoris corpus digeruntur.*

b 2 *Vesiculæ bilis ceruix, cui meatus ex iecore ductus ac a notatus inseritur, communisq; efficitur.*

c 1, 2 d. *Bilis uesiculæ meatus in duodenũ intestinum insertus. ac S ad d usq; in decimatertia figura duodenum indicat intestinum, quod humiliori sede apertum finximus, ne meatus illius c notati insertio lateret.*

e 2 *Arteria in iecoris cauum & bilis uesiculam digesta.*

f 2 *Neruulus iecori & bilis uesiculæ communis, & à sexti paris neruorum cerebri propagine depromptus, quæ dextri lateris costarum exporrigitur radicibus.*

g 2 *Tenues portæ uenæ propagines, in bilis uesiculam excurrentes.*

h 1 *Portæ uenæ caudex.*

i, i 1 *Glandulosum corpus, quod duodeno intestino adnascitur, uasaq; ipsi exporrecta opportunè sustinet.*

k, l, m, 1 *Mesenteriũ. Verùm singuli characteres priuatim quid indicant. k enim uenæ portæ dextri seu grandioris trunci distributionem in mesenterium notat. l uerò, glandulosum corpus in mesenterio primis uasorum distributionibus præfectum. m autem, mesenterij insinuat partem, cui colon intestinum tota illa sede committitur, qua à dextri renis sede ad iecoris usq; cauum pertinet. Hìc namq; colum intestinum à mesenterio diuulsum est, quo mesenterij centrum aptius delinearetur.*

n 1 *Vena quæ sub posteriori recti intestini sede deorsum protenditur, ipsiq; recto intestino uenas porrigit.*

o 1 *Vesicæ fundi superior pars etiam hìc est conspicua.*

p 1 *Quod hìc extuberat dexter est ren, sua pingui membrana adhuc obtectus.*

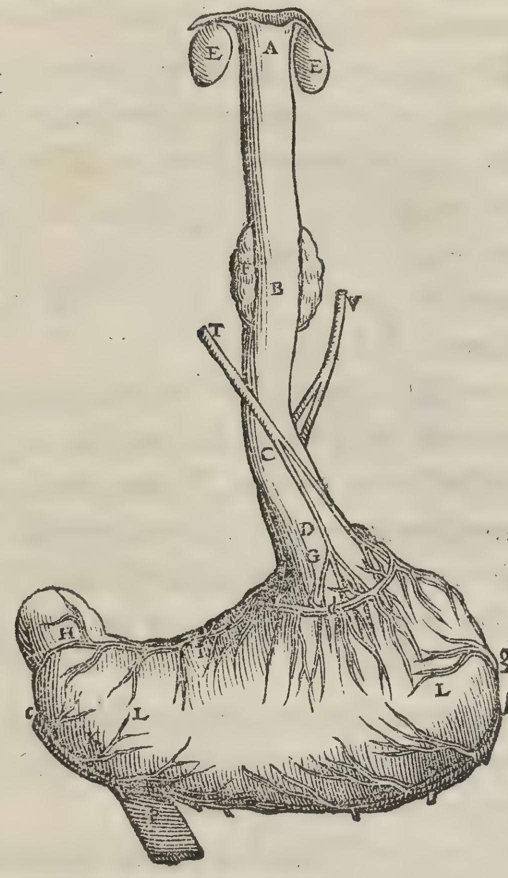
q 1 *Meatus urinarius, à dextro rene urinam in uesicam deducens.*

r 1 *Vena ac arteria seminales dextri lateris.*

s 1 *Vas semen à dextro teste uersus ceruicis uesicæ initium perferens.*

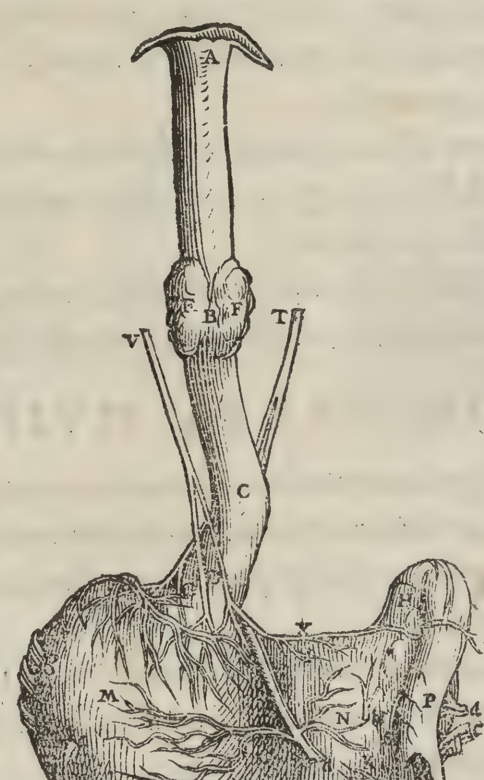
DECIMAQVARTA QVINTI LIBRI FIGVRAE,

anteriorem integri uentriculi & ſtomachi faciem exprimens, unà cum uenis, arterijs & neruis uentriculo inſertis.

DECIMAQVINTA QVINTI LIBRI FIGVRAE,

integri uentriculi & ſtomachi poſteriorem exhibens faciem.

CHARACTERVM DECIMAEQVARTAE ET DECIMAE quintæ figurarum Index.

CHARACTERES hoc Indice explicandi partim utriq; figuræ communes ſunt, partim nunc huic, nunc illi peculiares: ac proinde communes 1 & 2 indicabimus. peculiaribus uero decimæ quintæ figuræ characteribus, hæc 1 ſubijcietur, decimæ ſextæ autem hæc 2.

A 1,2 *Stomachi pars in fauces orisq; adeò amplitudinem pertinens, hic à faucibus præſecta cernitur.*

A,B 1,2 *Ab A ad B uſque ductus ſtomachi notatur, rectà per mediam uertebrarum ceruicis & quatuor ſuperiorum thoracis ſedem deſcendens.*

B,C 1,2 A B ad C usq; ductus stomachi in dextrum latus super quintam & aliquot sequentes thoracis uertebras modicè declinans.

C,D 1,2 A C ad D usq; stomachi ductus insignitur ex dextra sede uersus sinistram, supra magnam cõscendens arteriã, & per septum transuersum in uentriculi superius orificiũ G notandũ pertinẽs.

E,E 1 Duæ tonsillæ, quæ non procul à stomachi sede in oris cauitatem pertingente distant.

F,F 1,2 Glandulosum corpus stomacho frequẽter adnatũ, qua quintæ thoracis uertebræ corpori insidet.

G 1,2 Superius uentriculi orificium. H 1,2 Inferius uentriculi orificium.

I 1,2 Superior uentriculi pars. K,K 1,2 Ventriculi demißior pars, seu fundus.

L,L 1 Anterior uentriculi sedes.

M,N, O 2 Posterior sedes uentriculi. Verùm singuli characteres aliquid priuatim indicant. O enim impreßionem notat quam uentriculus ea sede exigit, qua uertebris innititur. M quidem prominentiorem sinistri lateris partem, N uero partem dextri lateris prominentiorem.

P 1,2 Duodenum intestinum, quod hîc ad ieiuni intestini principium resectum finximus.

Q 2 Bilis uesiculæ meatus, in duodenum intestinum insertionem tentans.

R 2 Hic character in interna dicti nuper intestini sede uisitur, insertionem meatus illius notans, quem modò Q insigniui.

S 2 Glandulosum corpus duodeno intestino subnatum, uasaq; illi intestino exporrecta suffulciens.

T 1,2 Dextri nerui sexti paris neruorum cerebri propago, ad stomachũ exporrecta, multiplicíq; serie in ipsius orificium elatius distributa. V 1,2 Sinister neruus.

X 2 Sinistri nerui propago, secundum elatiorem uentriculi sedem ad iecur usq; excurrens, hicq; quà

Y. iecori proxima est, Y insignita.

a 2 Prima (uti doctrinæ studio nuncupare eam solemus) uentriculi uena & arteria.

b 2 Secunda uentriculum accedens uena, quæ coniuge caret arteria.

c 1,2 Tertia uentriculi uena cum coniuge arteria & neruo quoq;, secundum dextram uentriculi fundi regionem exporrecta.

d 1,2 Quarta uentriculi uena coniugem obtinens arteriam, & elatius uentriculi orificium coronæ ritu amplectens.

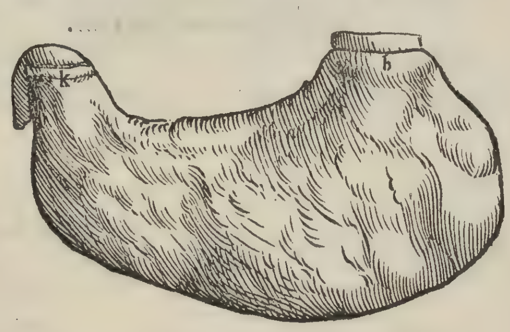
e 1 Rami iam dictæ uenæ & arteriæ, qui secundùm uentriculi elatiorem sedem ad inferius usque ipsius orificium contendunt.

f 1,2 Quinta uena simul cum coniuge arteria & neruo, sinistram sedem fundi uentriculi perreptans.

g,g 1,2 Aliæ uenæ ac arteriæ, ab illis pronatæ uasis quæ lieni inseruntur.

DECIMASEXTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

HAC figura uentriculum à stomacho ac intestinis liberauimus, ac dein inuertimus, ut interior uentriculi sedes seu superficies cibos & potus amplectens, in conspectum ueniret.

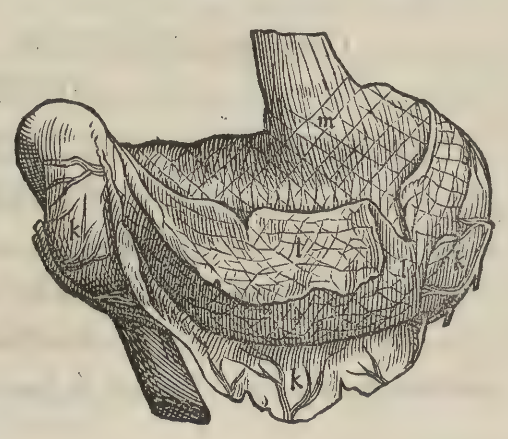

b Circulare uentriculi tuber ea sede conspicuum, ubi stomachus uentriculo continuatur, aut ubi elatius ipsius consistit orificium.

i Tuber orbiculatum quoq; in humiliori orificio uentriculi apparens.

DECIMASEPTIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRAESENS figura uentriculi tunicarum seriem numerumq; et naturam, quantùm pictura assequi potuimus, docet.

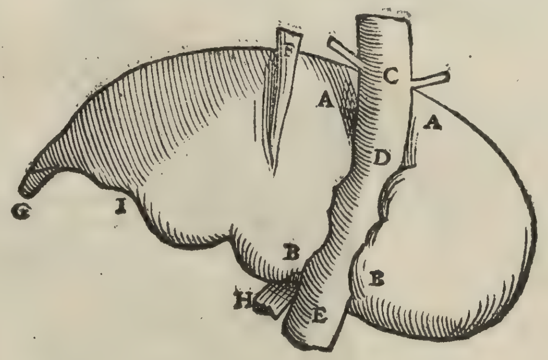
k Tertia uentriculi tunica, à peritoneo pronata, atq; hîc à uentriculo magna ex parte diuulsa.

l Secunda uentriculi tunica, minus quàm tertia à uentriculo diuulsa.

m Prima intimaq; uentriculi tunica, hac in parte à duabus exterioribus tunicis libera.

DECIMAOCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

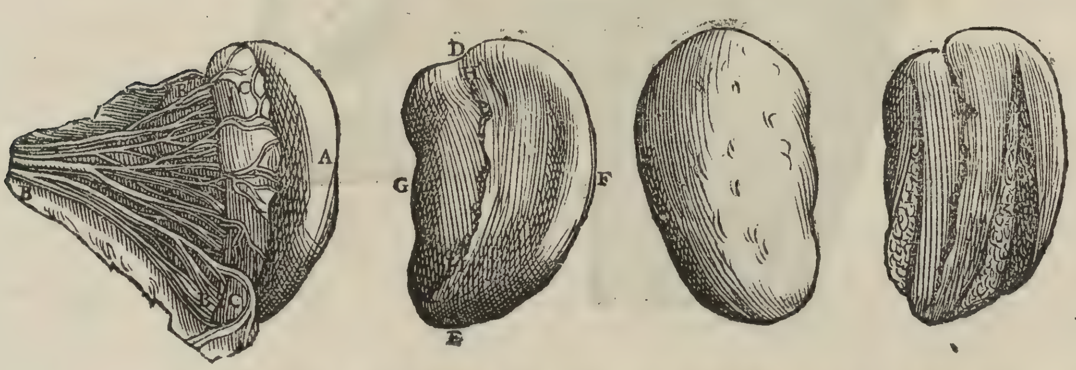
PRAESENS *figura iecoris gibbam posterioremq; ſedem unà cum cauæ uenæ caudicis portione exprimit.*

A,A *Iecoris gibbi ſuperior pars.*
B,B *Iecoris gibbi poſteriorisq; ſedis infima regio.*
C *Cauæ uenæ ſedes, qua ſeptum permeat, ipſiq; ſoboles exporrigit.*
D,E *Hoc interuallo ſedes notatur, qua cauæ caudex poſteriori iecoris ſedi innaſcitur.*
F *Portio præcipui iecur ſepto alligantis uinculi.*
G *Ligamentum iecoris partem in ſiniſtra maximè exporrectam ſepto connectens.*
H *Venæ portæ portio.*
I *Sinus quo iecur ſtomacho cedit, qua ſiniſtro uentriculi orificio continuatur.*

DECIMANONA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVAE *LIENEM OMNI EX FACIE COMMONSTRAT, CVius ſitum & ex proportione magnitudinem, uigeſima quæ mox ſubijcietur figura literis* O,O,P *explicabit: præſens uerò quatuor quodammodò peculiaribus conſtans effigiebus, ſeu tabulis, in hunc habet modum.*

PRIMA. SECVNDA. TERTIA. QVARTA.

QVATVOR DECIMAE NONAE FIGVRAE TABELLARVM earundemq; characterum Index.

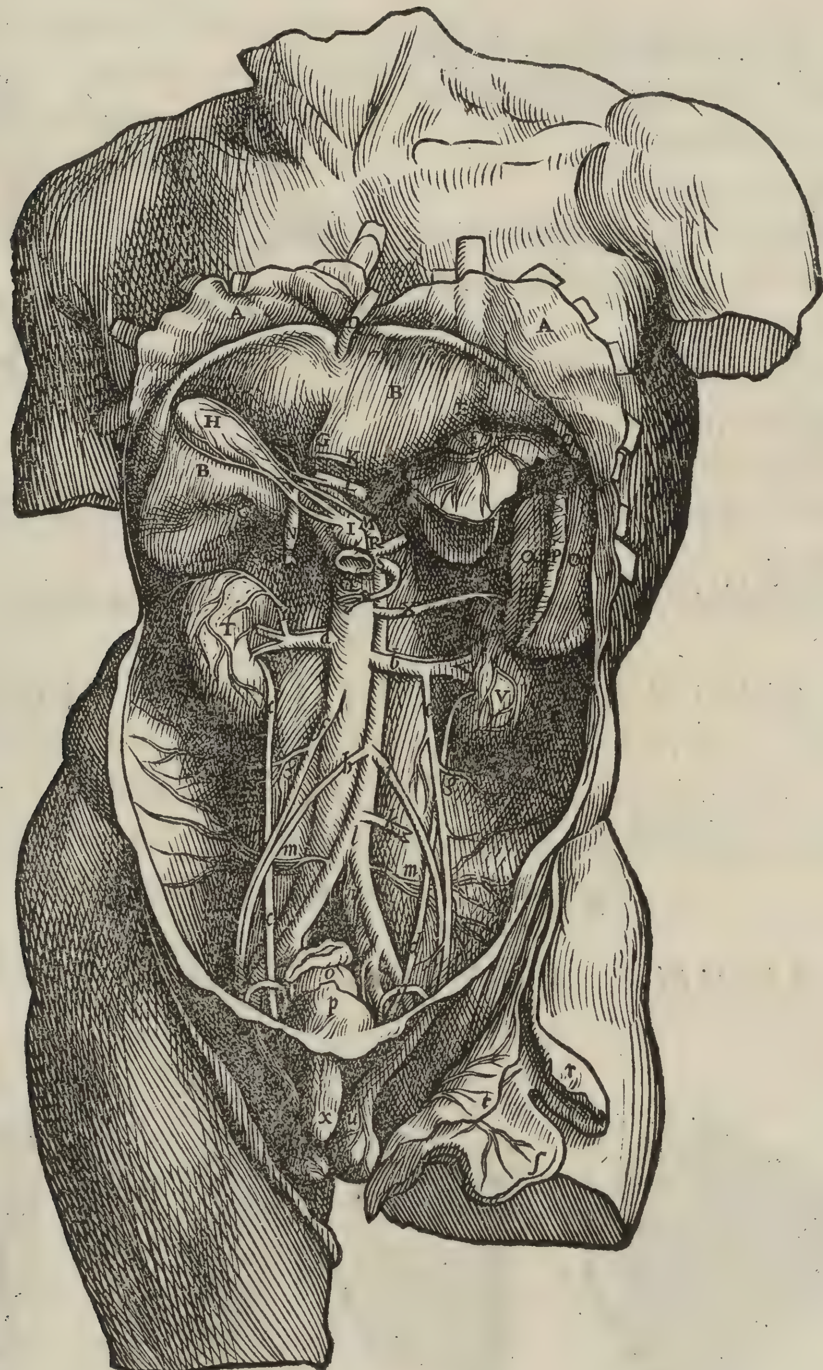
PRIMA *lienem anteriori facie exprimit, unà cum omenti portione, ſeu inferioris ſuperiorisq; omenti membranarum partibus. A namq; lienis ſiniſtrum indicat latus, dextrum autem ac media ipſius ſedes omento integuntur. B,B & B enim inferioris omenti membranæ portionem indicant, lienis uaſa deducentem. C uerò & C ſuperioris omenti membranæ portionē ſignificant, qua ad uentriculum uaſa perferuntur, ab illis uaſis pronata quæ in lienem iamiam inſerenda ueniunt.* (A. B,B. C,C.)

Secunda effigie decimæ nonæ quinti libri figuræ lienis caua regio exprimitur, ab omnibus quæ illi committuntur partibus libera. ac hic D notat ſuperiorem lienis ſedem, E inferiorem, F ſiniſtram, G dextram. H uerò & H lineam indicant in caua lienis regione conſpicuam, cui lienis uaſa inſeruntur. (D,E. F,G. H.)

Tertia effigies lienis gibbum commonſtrat.

Quarta lienis quoque cauam ſedem delineatā continet. At huic duas indidi ſectiones, ut lienis ſubſtantia conformatióque oculis ſubijcerentur. Atque hic I & K ſectiones modò dictas indicant. (I,K.)

VIGESIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VIGESIMAE FIGVRAE EIVSDEM'QVE CHAracterum Index.

PRAESENS figura sectionis serie duodecimæ succedit. ab hac enim omnia intestina execuimus, relicta duntaxat uentriculi portione superioris orificij uentriculi sedem commonstrante. atq; ita hæc figura pleraq; indicat, quæ nunc opportunius cum characterum indicibus seriatim insinuabuntur.

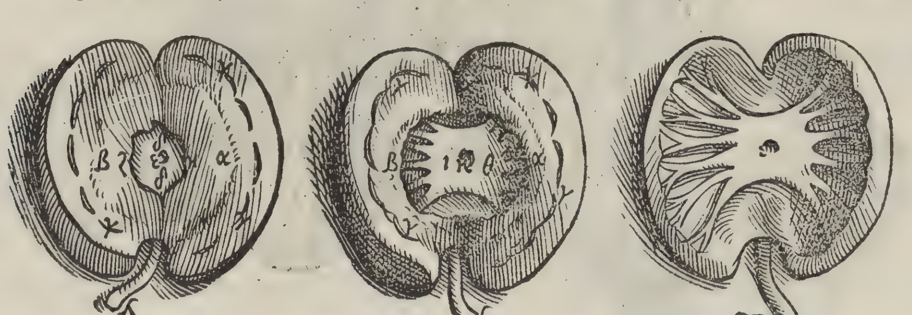
- A, A *Septi transuersi portio peritonæo succincta, atq; unà cum costis aliquot sursum reflexa.*
- B, B *Caua iecoris sedes.*
- C *Iecoris ligamentum, quo ipsius sinistra pars septo alligatur.*
- D *Venæ per umbilicum iecori exporrectæ portio, ubi & sinus ille indicatur primum hanc admittens uenam, quæ per priuatum ipsi in iecore humano incisum foramen ad iecoris usque sedem perreptat, ubi hic G non procul à K adhibitum conspicis, ubiq; uena hæc in iecoris substantiam primùm uerè digeritur.*
- E *Hac sede iecur sinum obtinet, quo cedit stomacho per septum transuersum ad elatius uentriculi orificium contendenti.*
- F *Superius uentriculi orificium, uentriculiq; portio.*
- G, G *Lineæ impreßiones ue tuberaq; in iecoris cauo ubi partem uenam promit conspicua.*
- H *Bilis uesicula.*

I Portæ

I Portæ uenæ caudex hic abscissus. Verũ I quoq; duas indicat uenulas bilis uesiculæ exporrectas.
K Iecoris neruus ab illis propagatus, qui elatiori uentriculi implicantur orificio.
L Arteria iecori & bilis uesiculæ communis.
M Neruus à sexti neruorum cerebri paris propagine initium ducens, quæ dextri lateris costarum exporrigitur radicibus. atq; hic neruus iecori pariter & bilis uesiculæ communis censetur.
N Bilis uesiculæ meatus hic abtruncatus uisitur, qui ad intestina pertinet.
O,O Lienis anterior cauaq; regio. P Lienis linea, cui uasa ipsius implantantur.
Q Vena caua. R Magna arteria.
S Radices arteriarum in uentriculum, iecur, lienem, omentum, mesenterium, ipsaq; demum intestina excurrentium.
T Dexter ren, pingui sua obductus tunica.
V Sinister ren, similiter pingui ipsius inuolutus tunica.
X Vena in sinistri renis pinguem diffusa tunicam.
Y Vena dextri renis pinguem tunicam accedens.
a Vena arteriaq; dextro reni serosum sanguinem deducentes.
b Vena arteriaq; in sinistrum protensæ renem, emulgentesq; uulgò non secus appellatæ, quàm illæ quæ dextro reni sunt propriæ.
c,c Meatus ex dextro rene urinam in uesicam deferens.
d Meatus quo sinistri renis urina in uesicam ducitur.
e Seminalis uena sinistrum accedens testem. f Seminalis uena, dextri testis.
g,g Surculi à seminalibus uenis qua peritonæo committuntur, in ipsoq; adeò uersus testes progressu, ad peritonæum deriuati.
h Seminalis arteria dextrum testem petens.
i Arteria seminalis quæ sinistro testi est propria.
k Arteriæ in humiliorem mesenterij sedem ad colon intestinum et rectum excurrentis radix.
l Arteriæ magnæ super cauam uenam ascensus, ac ipsius magnæ arteriæ & cauæ supra ossis sacri initium in duos truncos diuisio.
m,m Præcipuæ uenæ ac arteriæ earum quæ geniculatim à magnis uasis lumborum carnibus ipsisq; peritonæo offeruntur.
n Arteriæ magnæ soboles sacri ossis foramina accedentes.
o Recti intestini pars à colo libera, atq;, ut inter dissecandum fit, uinculo intercepta.
p Vesica urinæ receptaculum.
q Semen à teste ad penem deferentis uasis portio, qua secundum pubis os deorsum ad uesicæ ceruicis initium retorquetur.
r Cutis quæ penem inuestiebat. s Scortum.
t Carnosæ membranæ pars, quæ haud secus atq; scortum, utrunq; ambiebat testem.
u Tunica à peritonæo inibi pronata, ubi seminarijs uasis iter præbet. estq; hæc exterior testis tunica, earum quas testibus singulis proprias peculiaresq; numeramus.
x Denudati penis portio.

VIGESIMAPRIMA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVAE TRES PROPRIAS CONTINET TABELLAS SECTIONIS SERIE INUICEM SUBSEQUENTES, AC APPOSITISSIMÈ RENŨ SINUS MEATUUMQ; URINARIORUM PRINCIPIA OSTENDENTES.

PRIMA. SECVNDA. TERTIA.

TRIVM VIGESIMAE PRIMAE FIGVRAE TABELLArum, earundemque characterum Index.

PRIMA tabella sectionem secundùm renis longitudinem per gibbum ipsius inductam habet adeò profundam, ut in secundum renis pertingat sinum, interim nulla renis substantiæ ablata portione. Significet igitur α dextri renis anteriorem partem, β uerò posteriorem. γ & γ orificia sunt ramorũ primi sinus renis, seu ipsius mẽbranei corporis, qua inuicẽ illi rami coëunt. Hic enim rami necessariò per sectionem in mutuo coitu diuiduntur. δ, δ primi sinus corpus, seu membraneum corpus in quod uena & arteria renis terminantur.

α, β. γ, γ. δ, δ.

ε Foraminulum hoc urinarij meatus est initium.

λ Vrinarij meatus pars. Super membraneum hoc corpus δ & δ insignitum, secundus renis consistit sinus, cuius interius & corpori illi membraneo proximum latus in hac sectione tantum apparet. Eius enim partes quæ in exteriora ad utrunque septi ex renis substantia conformati latus producuntur, ipsumque sinum uelut bipartitum efficiunt, nisi specillo in circuitu sub ζ hic & η deducto intueri nequis. Septum namque illud præsenti sectione in duas partes, anteriorem scilicet & posteriorem diuisum cernitur, ac η quidem partem ipsius notat anteriorem, ζ uerò posteriorem.

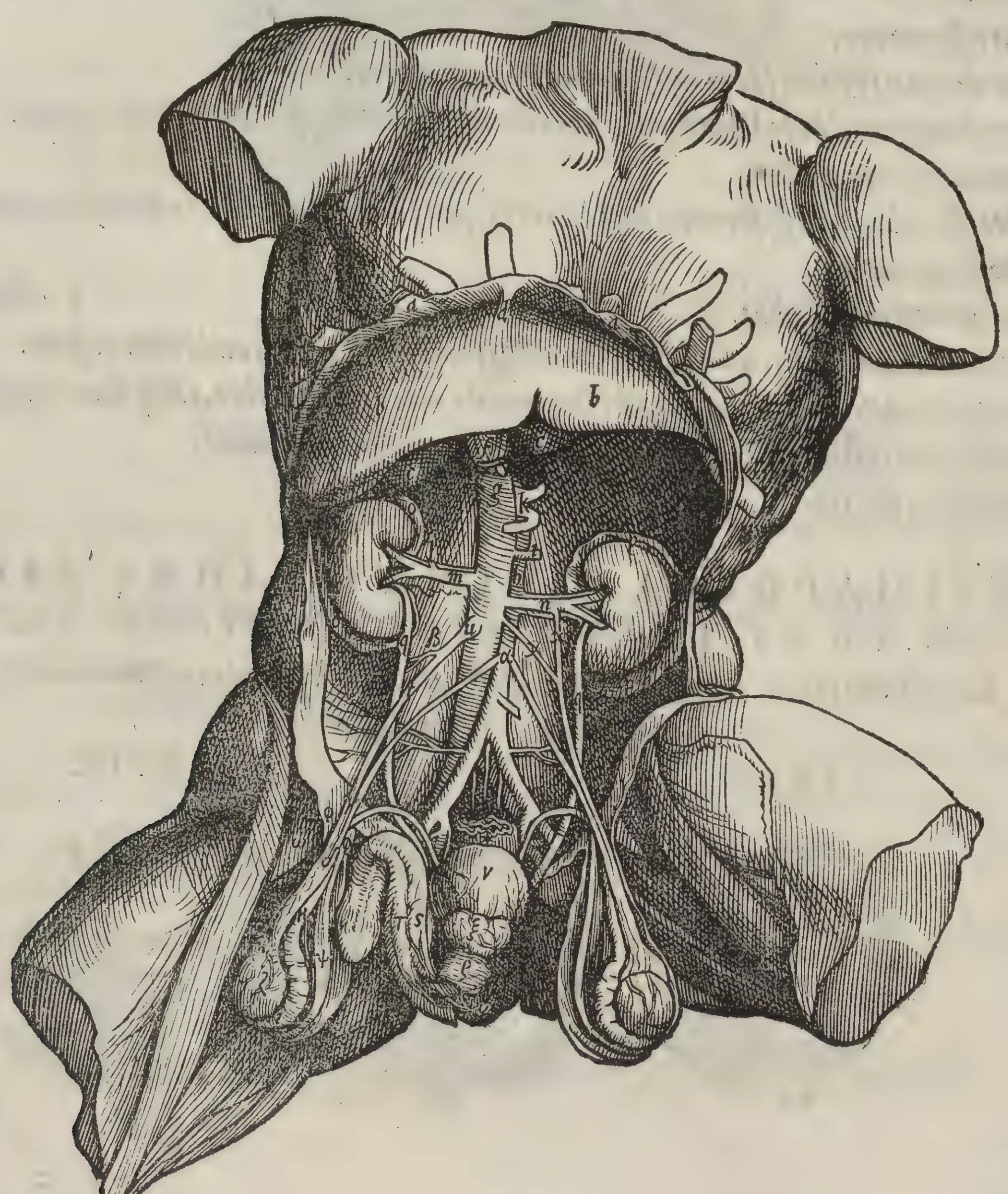
ζ, η.

Secundæ effigiei omnia cum nuper commemorata sunt cõmunia, nisi quòd uniuersa propemodũ renis substantia septum illud constituens, cultello orbiculatim adempta sit, neque aliter sanè septi illius figuram ob oculos ponere licuit. Conspicitur hic itaque secundus renis sinus uniuersus, at non quemadmodum est bipartitus, eo quod septum abstulerim sinum hunc in exteriori ipsius latere dirimentem. α igitur & β & γ & λ eadem hic quæ in prima tabella notant. Circulus autem inter α & β ductus, secundum renis indicat sinum. θ uerò anteriorem partem primi sinus, seu membranei corporis, qua hæc in ramos discinditur. ι corporis membranei posteriorem partem indicat. adeò ut θ & ι simul membraneum notent corpus, seu primũ renis sinum: κ autem urinarij meatus insignitur origo.

θ. ι. κ.

Tertia tabella primi sinus seu membranei corporis ramos omnes insinuat. renis enim substantia, quæ summis eius sinus ramis adnascitur, penitus derasa est. Atque hæc citra characterum operam sunt obuia.

VIGESIMASECVNDA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VIGE-

VIGESIMAE SECVNDAE FIGVRAE, EIVSDEMque characterum Index.

PRAESENS *figura ſectionis ſerie uigeſimæ ſuccedit. in hac namque coſtarum aliquot fines effracti, & extrorſum ſurſumq́; retorti occurrunt, ut iecoris gibbum ita hic ſpectaretur, ut ipſius cauum in uigeſima figura in conſpicuo erat. Renes hic etiam pingui illorum tunica denudati ſeſe offerunt. In hac figura uenarum arteriarumq́; ſeminalium exortus ductusq́; etiam oſtendẽte, priuatim à cauæ uenæ caudice ramulum pronaſci effinximus, qui ſiniſtræ ſeminali cõmiſcetur uenæ. Præterea peritonæum quà uaſis ſeminarijs iter præbet, unà cum tunica à peritoneo pronata, teſtemq́; & ſui lateris uaſa ſeminaria amplectente, diſſectum eſt, & cum ſeminarijs uaſis teſtes cum ſuis muſculis obuij ſunt. Inſuper pubis oſſa inuicẽ ita dirempta atq́; adeò reflexa uidẽtur, ut inuicẽ inſigniter dehiſcant, & ueſica, & glandoſum corpus ueſicæ ceruici propriũ, unà cũ ipſius muſculo & penis corporib. eorundẽq́; progreſſu oculis ſubijciãtur. Quòd autẽ à dextro femore cutẽ prorſus & à ſiniſtro aliqua ex parte ademimus, neminẽ ambigere reor.*

- a,a *Peritonæi pars cum ſepti tranſuerſi portione, & effractis coſtis ſurſum extrorſumq́; reflexa.*
- b,b *Iecoris gibbum.* c,c *Caua iecoris ſedes.*
- d *Præcipuum iecoris ligamentum, ad dextrum latus mucronatæ cartilaginis conſiſtens, & hic à iecoris anteriori ſede magna ex parte diuulſum.*
- e *Ligamentum iecoris partem in ſiniſtrum protenſam ſepto committens.*
- f *Venæ portæ portio, unà cum arteria & neruis iecur petentibus, et bilis ueſiculæ meatu inteſtina petente, hic uinculo eſt intercepta, & dein præſecta.*
- g *Venæ cauæ caudex.* h *Arteriæ magnæ truncus deorſum ſpinæ exporrectus.*
- i *Principium uenæ pinguem ſiniſtri renis tunicam adeuntis.*
- k *Radices arteriarum in inteſtina excurrentium, & uentriculo, iecori, bilis ueſiculæ, lieni, et ipſi demum omento ramos offerentium.*
- l *Initium uenæ dextri renis pingue inuolucrum petentis.*
- m *Vena ac arteria dextrum accedentes renem.*
- n *Vena ac item arteria ſiniſtro reni ſeroſum ſanguinem deducentes.*
- o,o *Dextri renis pingue inuolucrum, ab anteriori ſede renis liberatum.*
- p,p *Siniſtri renis pingue inuolucrum, ab anteriori etiam ſede ſui renis diuulſum, et peritonæo unde principium ducit, adhuc connexum.*
- q,q *Et dexter & ſiniſter meatus, quo urina è renibus in ueſicam fertur, q inſignitus eſt.*
- t *Seminalis uena dextrum accedens teſtem.*
- u *Principium ſeminalis uenæ dextrum teſtem adeuntis, quod inſtar rotundi tuberis prominet.*
- x *Seminalis uena ſiniſtro teſti exporrecta.*
- y *Venula à uenæ cauæ caudice pronata, ac uenæ ſeminali ſiniſtræ commixta unitáue. Quamuis enim hæc uenula rariùs occurrat, tamen quum in alijs figuris ſiniſtra uena abſque hac delineatur, illaq́; hic nihil obſcuret, ipſam exprimere uiſum eſt.*
- α *Seminalium arteriarum origo.*
- β *Surculi, quos uenæ ſeminariæ peritonæo inibi depromunt, quà ipſi connexæ deorſum ad pubis oſſa contendunt.*
- γ *Dextræ ſeminalis uenæ, & item arteriæ, per peritonæum ſupra pubis oſſis coxendicisq́; regionem deſcenſus, ac aſcenſus pariter ſemen à teſte deferentis uaſis, quod η, ι & κ mox notabitur.*
- δ *Venæ ſeminalis & arteriæ commixtio, & corporis quod uaricum imagini conferam, initium.*
- ε *Varicoſi corporis in teſtem inſertio.* ζ *Teſtis intimo ipſius inuolucro obtectus.*
- η *Principium ſemen à teſte deferentis uaſis.*
- ι *Sedes qua deferens ſemen uas ſurſum ſecundum teſtis humillimam ſedem reflectitur, & à teſte ipſi non amplius connatum, abſcedere incipit.*
- κ *Hic ſemen deferens uas nullam amplius conuolutionum oſtendit ſpeciem, at ſurſum inſtar nerui teres porrigitur.*
- ν *Veſica urinæ receptaculum.*
- ξ *Glanduloſum corpus ueſicæ ceruicis initio adnatum, & ſemen deferentium uaſorum inſertionem excipiens.*

ρ *Circularis uesicæ ceruicem ambiens musculus.*

ς, τ *Duo penem constituentia corpora, quorum sinistrum à suo principio quod à sinistro pubis osse ducitur, liberatum est: dextrum autem corpus suo principio adhuc pubis dextro oßi firmatur. Præterea hic S nostri figura in cõspicuo est, quã penis flaccidus lãguidusq; cũ uesica effingit.*

υ *Venarum & arteriarum neruorumq; penem adeuntium series, tam aptè ac in huiusmodi figuris id moliri datur expressa.*

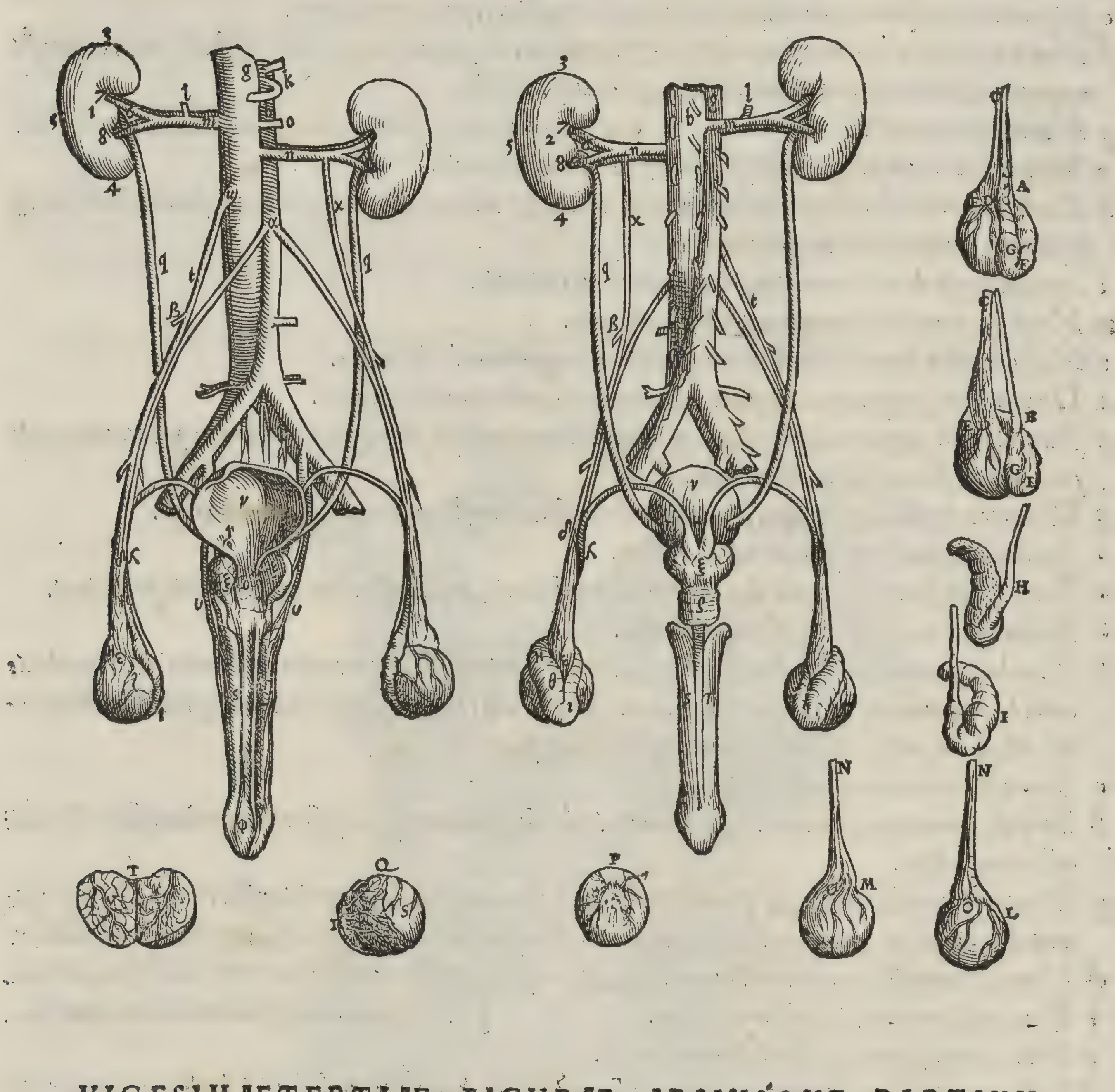
φ, χ *Primum exterius'ue testis peculiare inuolucrum à peritonæo inibi pronatũ, ubi φ ascripsimus, ubi uerò χ locatur, ea eius inuolucri sedes notatur, qua hæc infimæ testis parti connascitur.*

ψ *Testis musculus iam dicto inuolucro innatus.*

ω *Musculus femur mouentium septimus hic se spectandum offert, quà super coxendicis os deorsum ducitur.*

* *Recti intestini portio, quæ in corpore dum intestina reliqua auferuntur, relinqui consueuit. Supra hanc recti intestini portionem eleganter quoque uenæ cauæ & arteriæ magnæ distributio circa oßis sacri regionem uisitur.*

VIGESIMATERTIA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VIGESIMAETERTIAE FIGVRAE, IPSIVSQVE PARTIVM & characterum Index.

VIGESIMA tertia figura multas peculiares obtinens effigies, tabellas'ue, simul cum illa quæ mox præceßit, ac ordine uigesimasecunda fuit, potißimum ad uirilium organorum generationis inspectionem facit, & ambas quum primum characteribus insignirentur, decimotertio huius libri Capiti præponendas ducebam. unde etiam in utrisq; eadem prorsus est characterum ratio. Verum quòd iam satius fore arbitrer omnes præsentis libri figuras hic seriatim col

loca

locari, priuatum indicem huic uigesimætertiæ figuræ dedicabo, characteres quæ huic & uigesimæ secundæ communes sunt, denuò non grauate explicaturus. Porrò in hac uigesimatertia figura duæ sunt præcipuæ effigies, quarũ unam non inopportunè dextram, alterã uerò sinistram appellabimus. ac in utrisq; quidem effigiebus renes, uesicã & seminaria organa cũ uenæ cauæ et arteriæ portionibus execta è corpore finximus. Atq; hæc quidem in dextra anteriori facie, in sinistra autẽ posteriore delineantur. & in dextra adhuc priuatim uesicam, & ipsius ceruicem seu meatum semini urinæq; communem aperuimus, quum hæc in sinistra adhuc sint integra: quemadmodum in characterũ explicatione dicturus sum diffusiùs, simulatq; effigies expressero, quæ sinistrum latus & inferiorem præsentis uigesimætertiæ figuræ sedem occupant, ac maiusculis Latinorum literis in hunc modum notantur.

A, B, Duabus his tabellis dextrum testem anteriori facie, at magis secundum sinistrum latus ostẽdentibus, idẽ exprimitur. uerùm superior A insignita ab inferiori B indicata in hoc differt, quòd ipsa semen deferentis uasis situm inturbatum ostendat: quum interim inferior B notata deferentis semen uasis partem, quæ secundum testis anteriora sursum fertur, neq; amplius testi adnascitur, ex sua sede sinistrorsum habeat reflexam, detrusam'ue, ut insertio applicatioq; uenæ & arteriæ seminalium ad testem in conspectum ueniret. At hæc characterum utrisque effigiebus A & B insignitis communium opera reddentur dilucidiora.

C Vena & arteria seminales illic abtruncatæ, ubi iam ex magna peritonæi amplitudine excidentes inuicem implicantur, commiscenturq;, ac corpus quod uaricosum mihi appellabitur efformare incipiunt, seu huius uaricosi corporis quod pyramidi aßimilabitur conus.

D Basis uaricosi corporis, seu sedes qua uena & arteria seminalis testi inseruntur, & ramulos in testis intimum inuolucrum & testis substantiam spargunt.

E Vasis semen à teste deferentis initium.

F Reflexus uasis semen deferentis secundùm testis humiliorem sedem.

G Sursum conscendens deferentis semen uasis portio, & ipsius regio in qua amplius testi connasci desinit.

H Præsens effigies deferentis semen uasis portionem ostendit, quæ testis intimo connata erat inuolucro: & foraminula illa asperitatesq; cernuntur, quæ in eius uasis sede post sectionem conspiciuntur, quæ inuolucro illi connascebatur.

I Hac effigie eadẽ uasis semen deferentis portio, quæ et mox præcedenti delineatur. uerùm hæc sedem eius portionis ostendit, quæ gibba est, testisq; inuolucro non connascitur.

L Testis à quo semen deferens uas absectum est, ipseq; adhuc testis cum intimo ipsius inuolucro et uaricoso corpore remansit.

M Hæc eadem cum effigie L notata indicat. uerùm ut illa anteriorem testis faciem exprimebat, ita hæc posteriorem: & duæ subsequentes notæ utriq; sunt communes.

N Prima uenæ & arteriæ seminalium commixtio, seu uaricosi corporis conus.

O Varicosi corporis basis, & in testis substantiam ipsiusq; intimum inuolucrum insertio.

P Testis suo intimo adhuc obductus inuolucro, sed à uaricoso liberatus corpore, & superiorem ipsius regionem ostendens, in qua uaricosum illud corpus inseritur. Apparent namque hic foramina ramulorum uaricosi corporis, qui (uti dicebam) testi implantantur.

Q In hac effigie intimam testis tunicam inuolucrum'ue nouacula dissecui, & ex altero latere à te-

R. stis substantia eius inuolucri partem R notatam diremi, in posterioraq; reflexi, ut ductus in cõspectum uenirent, qui à ramis inuolucrum intertexentibus in testis substantiam pertinent. Al-

S. teram uero huius inuolucri partem S insignitam, testi adhuc connatam reliqui.

T. Hic testis per medium dissectus iacet, uasorum per ipsius substantiam diffusorum, ac V & V naturam distributionisq; seriem commonstrans. Qui uerò modò subsequuntur characteres, duabus grandioribus & magis præcipuis uigesimætertiæ figuræ effigiebus proprij habentur.

1 Hac numeri nota indicatur anterior renis regio.

2 Posterior renis regio. 3 Superior renis regio.

4 Inferior renis regio. 5 Externum renis latus.

6 Internum renis latus: in quo 6, 7, & 8 sinum eius lateris indicant. uerum 6 priuatim notat eius sinus tuber. 7 autem & 8 sinus eius angulos impreßionesq;.

7, 8.

g Venæ cauæ caudex, inibi abscissus, quà deorsum tendens iecur superauit.

h *Arteriæ magnæ truncus inibi resectus, ubi primùm sub septo transuerso in peritonei amplitudinem fertur.*

k *Radices arteriarum quæ mesenterio & inferiori membranæ omenti digeruntur.*

l *Venæ pinguem dextri renis tunicam petentis principium.*

m *Vena & arteria dextro reni serosum sanguinem deducentes.*

n *Vena & arteria sinistro reni in serosi sanguinis ductu famulantes.*

o *Venæ in pinguem sinistri renis tunicam excurrentis origo.*

q, q *Meatus urinam è renibus in uesicæ amplitudinem deportantes.*

r *Meatuum urinam uesicæ deducentium in uesicam insertio. ac in dextra quidem effigie orificia indicantur, quà hi meatus in uesicam pertinent, & membranei processus quoq; his orificijs præfecti. in sinistra autem effigie sedes indicatur, qua illi meatus primùm uesicæ applantantur.*

t *Seminalis uena dextra.*

u *Tuberculum, seu protuberans seminalis uenæ dextri lateris principium.*

x *Vena seminalis sinistrum petens testem.*

α *Seminalium arteriarum ex magnæ arteriæ caudice initia.*

β *Surculorum radices quos uenæ seminales peritonæo offerunt, quà illi secundùm lumborum regionem committuntur.*

δ *Venæ arteriæq; seminalium coitus commixtio'ue, & uaricosi corporis initium.*

ε *Venæ & arteriæ seminalium ad testem insertio, seu uaricosi corporis basis.*

ζ *Testis intimo ipsius inuolucro adhuc obtectus.*

η *Principium uasis semen à teste deferentis.*

θ *Descensus uasis semen deferentis secundùm posteriorem testis regionem.*

ι *Locus quo deferens semen uas rursus secundum testis humiliora sursum fertur, neq; amplius testi connascitur, uti faciebat ab η per θ ad ι.*

κ *Sedes deferentis semen uasis, ubi primum nerui modo citra omnem reuolutionem spiram'ue sursum properat.*

λ *Hac sede semen deferens uas ad posteriorem regionem uenæ ac arteriæ seminalium reflexum, in peritonæi amplitudinem contendit.*

μ *Dextri semen deferentis uasis cum sinistro coitus, propter uesicæ ceruicis initium.*

ν *Vesica, quæ in dextra effigie priuatim adaperta est, ipsius commonstrans cauitatem.*

ξ *Glandulosum corpus uasorum semen deferentium insertionem excipiens, ac in dextra effigie lõga sectione ad meatus usq; urinarij amplitudinem dissectum.*

ο *Amplitudo cauitasq; ceruicis uesicæ, in quam uasa semen deferentia insertionem moliuntur.*

ρ *Musculus uesicæ ceruicem ambiens, ac urinæ excretioni præfectus.*

ς & τ *Duo penem potissimùm constituentia organa.*

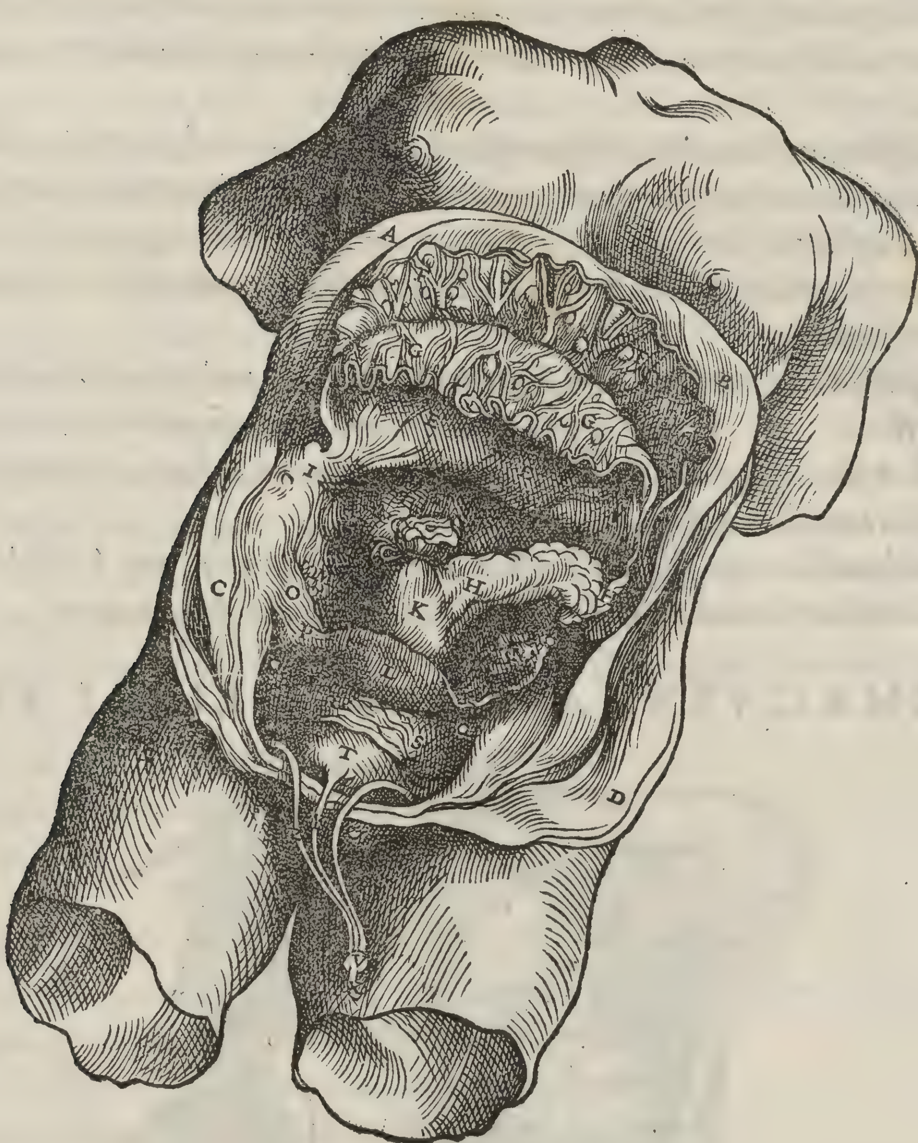
υ *Venæ ac item arteriæ penem ceruicemq; uesicæ accedentes.*

φ *Sedes notatur meatus urinæ seminiq; communis, quæ reliquo ipsius ductu amplior in penis glande uisitur.*

VIGESIMAE QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

FIGVRA sequentem paginam occupante muliebris corporis truncus humi stratus exprimitur, cuius peritonæum unà cum abdominis musculis adapertum est, ac in latera (uti intersecandum fit) reflexum. Deinde intestina omnia à mesenterio præsecuimus, recto intestino adhuc in corpore relicto, simul cum integro mesenterio, cuius membranas hic aliqua ex parte inuicem diremimus, ut mesenterij natura oculis subijceretur. Verum præsens figura in hoc potissimùm delineata est, ut uteri & uesicæ positum ita ostenderet, quemadmodum in hac muliere utero nobis nulla ex parte moto, is occurrit. Nulla enim hic ab utero diuulsa est membrana, sed omnia integra ita hic uisuntur, quemadmodum in mediocriter obesis mulieribus iam amotis intestinis secanti obuiam ueniunt. Mulieres namque adeò pingues sunt, ut longo etiam morbo enecatæ & macilentissimæ, nullam uasorum seriem (nisi membranis mutuò diremptis) ostendant.

VIGESIMAQVARTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

A,B, C,D Peritonæi anterioris ſedis interior ſuperficies.

E,E Meſenterij pars tenuia inteſtina dorſo connectens.

F,F G,G. Altera meſenterij membrana notatur, ab altera quam G & G inſigniui diuulſa. Vtraq; autem membrana uaſorum per meſenterium ſeriem, et glandularum uaſorum diſtributionibus interpoſitarum naturam indicat.

H,H Hac meſenterij parte colon inteſtinum, quà recto erat proximum, committebatur.

I Hac meſenterij parte, coli inteſtini initium, ſeu ipſius cum tenuibus inteſtinis continuitas, dein cæcum quoq; inteſtinum conſiſtebant.

K Rectum inteſtinum inibi præſectum ubi colon deſinit, quæ ſedes eſt è regione connexus ſacri oſſis cum infima lumborum uertebra.

L Anterior uteri fundi ſedes, à qua nihil prorſus auulſum cernitur.

M Dexter mulieris teſtis.

N Mulieris ſiniſter teſtis. atq; huius anterior pars hic tota oculis ſubijcitur, quum interim dextri teſtis modica uideatur portio: idq; ideo accidit, quod dextrum teſtem ita delineauerimus, quemadmodum uterque teſtis membrana tegitur ſeminaria mulieris uaſa deducente, atque à peritonæo nata: ſiniſtrum uerò teſtem illa membrana deteximus, quòd ſolius manus, nullo adhibito cultro, fit beneficio. Hæc namque membrana anteriori teſtis ſedi nulla ex parte adnaſcitur, ſed incumbit ſolum.

O,O Membrana à peritonæi dextra ſede pronata, & teſtem dextrum unà cum huius lateris ſeminalibus uaſis, ac illis quæ uteri elatiorem ſedem implicant uaſis, dorſo committens, uterumq; pariter continens, & deniq; cum alterius lateris membrana ſecundam uteri tunicam conſtituens.

P Hàc in nuper dicta membrana carneæ excurrunt fibræ, dextrum uteri conſtituentes muſculũ.

His

Q,Q *His characteribus sinistræ lateris membrana notatur, quæ illi correspondet, quam nuper O, O indicarunt.*

R,S *Vteri ceruicis anterior pars, inter R & S ea adhuc obducta tunica, quam peritonæi partes il li offerũt, quæ ipsi uasa exporrigunt, deducuntq́, ac illum peritonæo adnectunt. Cæterùm inter uallum inter R & S consistens, uteri ceruicis amplitudinem quodammodo significat. Rugæ ue rò hic conspicuæ, illæ sunt quas uteri ceruix in se collapsa, neq; aliàs distenta, inter secandum commonstrat.*

T *Vesica, cuius posterior facies hic potissimum spectatur. ita enim in figuræ huius delineatione ocu lum direximus, ac si in corpore prostrato, posteriorem uesicæ sedem quæ uterum spectat, potissi mum cernere uoluissemus. Si enim præsens muliebre corpus ita uti id quod modò subsequetur, e- rectum arbitrareris, etiam secus atq; res se habet, uteri fundum multo elatius ipsa uesica delinea tum esse tibi persuaderes.*

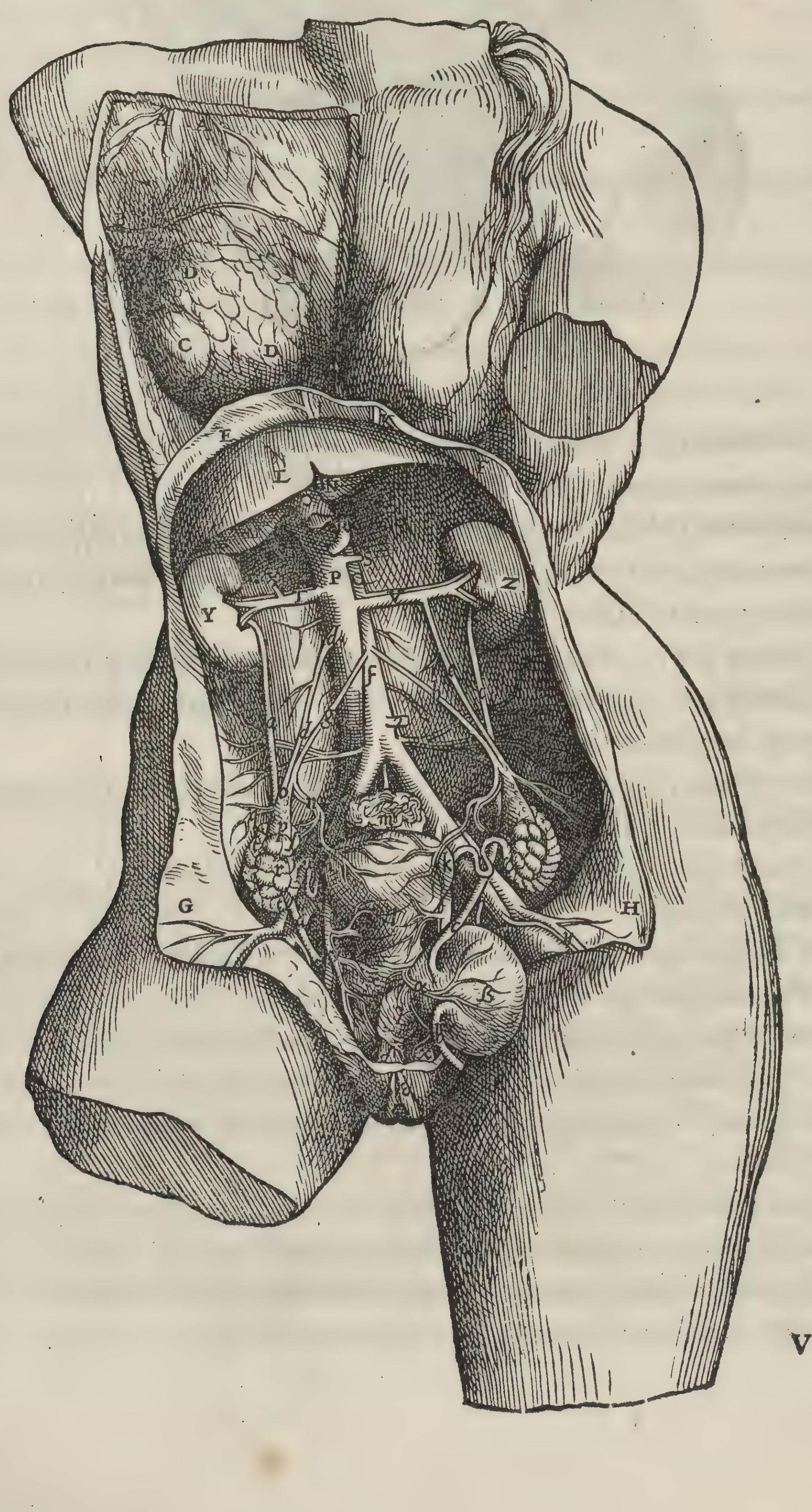
V *Vmbilici est portio, à peritonæo inter secãdum liberata, & unà cum uasis fœtui peculiaribus hic deorsum reflexa.*

X *Portio uenæ ab umbilico iecur petentis.*

Y *Meatus à uesicæ fundi elatissima sede ad umbilicum pertinens, ac fœtus urinam inter secundum & intimum ipsius inuolucrum deducens.*

Z, et & *Duæ arteriæ ab umbilico huc secundùm uesicæ latera prorepentes, atq; hac sede magnæ arte- riæ ramis pubis ossium foramina potissimum adeuntibus insertæ, seu continuæ.*

VIGESIMAQVINTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VIGE-

VIGESIMAE QVINTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

A praesentis figurae dextra mamilla cutem abstulimus, ut quàm fieri posset proximè mamillarũ natura hic oculis subijceretur. Deinde uentriculum, & cum intestinis mesenterium et lienẽ resecuimus, recto interim intestino non secus quàm in mox praecedente figura relicto. Ad haec, uterum suo extimo quod peritoneum ipsi porrigit inuolucro quodammodò spoliauimus, omnes membranas quàm licuit accuratissimè passim, ideo amputantes, ut seminis materiam testibus deferentia & rursus semen ab his utero deducentia uasa in conspectum uenirent. Vesicam uerò deorsum in sinistrum latus reflexim us, unà meatum à dextro rene ipsi urinam deferentem abrumpentes, ut urinam uesicae deferentium meatuum insertio appareret, ipsaq; uesica uteri inspectionem non occuparet. Postremò pubis ossium portionem ab hac figura exsecuimus, quò uteri ceruix ac uesicae etiam collum appositè uiderentur.

A, A, *Venae ad mamillas subinde excurrentes ab illis quae cuti summo humero obductae offeruntur.*

B *Venae ab illis pronatae quae per axillam in manum porriguntur.*

C *Praecipuum mamillae corpus.*

D, D *Glandulae ac adeps undecunq; corpori illi glandoso ac C insignito adstratae.*

E, F G, H *Peritonaei anterioris sedis interior superficies. est enim hic anterior peritonaei regiò, ad latus, & sursum deorsumq; flexa.*

I, K *Venarum ac item arteriarum sub pectoris osse deorsum à iugulo prorepentium portiones.*

L *Iecoris gibba sedes.*

M *Iecoris cauum hic quoq; aliqua ex parte conspicuum.*

N *Venae ab umbilico iecur petentis portiuncula.*

O *Venae portae caudex hic simul cum uasis ipsi attensis praesectus.*

P *Vena caua.*

Q *Arteria magna.*

R *Arteriarum uentriculum, iecur, lienem, omentum ac intestina petentium radices.*

S *Principium uenae pinguem sinistri renis tunicam implicantis.*

T *Vena ac arteria dextro reni serosum humorem deducentes.*

V *Vena ac arteria sinistro reni serosum humorem deferentes.*

X *Principium uenae pinguem dextri renis tunicam adeuntis.*

Y *Dextri renis anterior sedes.*

Z *Sinistri renis anterior facies.*

a, a *Meatus à dextro rene urinam in uesicam deducens, & ad humilius a effractus. portio autem huius meatus reliqua, ac uesicae adhuc continua, b insignitur.*

b.

c, c *Meatus urinam à sinistro rene in uesicam deferens.*

d, d *Dextra seminalis uena, cuius initium elatius d indicat.*

e *Seminalis uena sinistrum petens testem.*

f *Seminalium arteriarum ortus.*

g *Seminalis arteria dextra.*

h *Seminalis arteria sinistra.*

i, k, l *Anterior uteri fundi pars. ac i dextrum fundi obtusum indicat angulum, k autem sinistrum, l uerò regionem uteri ubi ipsius fundi consistit orificium, ipsiusq; ceruix inchoatur.*

m *Rectum intestinum. quo minus utrunq; figurae latus inibi ubi par utrinque est ratio onerem, uni duntaxat lateri iam characteres opportunè adhibebo.*

n *Venae ac arteriae seminalis portio, uteri fundi superiorem accedens sedem.*

o *Venae ac item arteriae seminalis portiones testem adeuntes, et inuicem coeuntes, corpusq; instar pyramidis constituentes. ac p huius corporis basim notat, testi commissam.*

p.

q *A nuper dicto corpore eiusmodi uascula in mẽbranas excurrunt, testem peritonaeo cõmittentes.*

r *Testis anterior facies.*

s *Vasis semen à teste in uterum deferentis initium.*

t, t *Vasis semen deferentis reflexus, quos id circum testis latera conficit.*

u *Vasis semen deferentis ad uterum progressus.*
x,x *Vteri ceruix.*
y *Vasa inferiorem uteri fundi sedem ac uteri ceruicem implicantia.*
α *Vena uesicam ab illis uasis accedens, quæ uteri ceruicem intertexunt. atque hic etiam character urinariorum meatuum insertionem notat.*
α,β *Vesicæ fundi posterior sedes.*
γ *Vesicæ ceruicis musculus.*
δ *Hac sede uesicæ ceruix uteri ceruici implantatur.*
ε *Cuticulares ceruicis uteri orificij carunculæ. atq; hic uteri colles & ceruicis ipsius orificium, citra characterum operam neminem latent.*
ζ *Arteriæ humillimam mesenterij partem accedentis radix.*
η *Vasa ab illis quæ crus adeunt uenis ac arterijs sursum ad abdominis musculos ascendentia.*

VIGESIMASEXTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

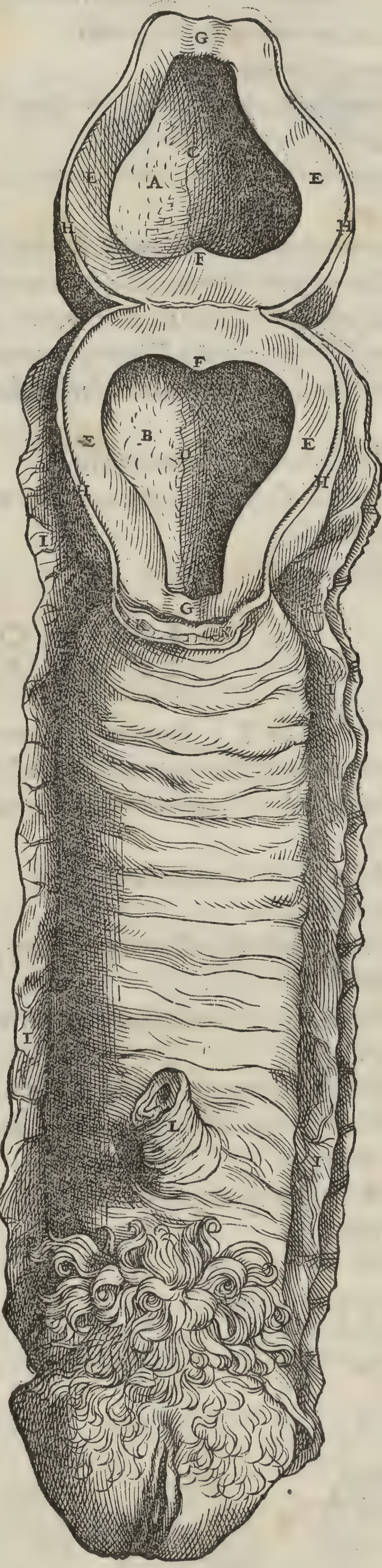

VIGESIMAE SEXTAE FIGVRAE EIVSDEMQVE CHAracterum Index.

PRAESENS *figura uterum una cum illum peritonæo alligantibus membranis à corpore exsectum commonstrat. atque ipsius ceruix adeò hic sursum est conuoluta euersaq;, ut fundi uteri orificium in conspectu sit. Vesicæ uerò fundum & ceruicem quoq; aperuimus, ut uesicæ cauitas meatuumq; urinariorum insertio in propatulo essent.*

A *Vteri fundi anterior facies, nulla membrana prorsus detecta.*
B,B *Vteri ceruix.*
C *Fundi uteri pars glandis modo in superiorem uteri ceruicis sedem protuberans.*
D *Orificium fundi uteri.*
E,E *Membrana uterum peritonæo connectens, ipsiusq; uasa continens.*
F *Sinister uteri testis.*
G *Vena & arteria seminalis.*
H *Portio uenæ ac arteriæ seminalium, uteri fundi superiorem sedem accedens.*
I *Portio arteriæ & uenæ seminalium testem accedens.*
K *Vas semen à teste in uterum deducens.*
L *Vesicæ cauitas.*
M *Vrinariorum meatuum insertio.*
N *Vrinariorum meatuum frustula hic propendent.*

VIGESIMASEPTIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRAESENS figura uterum à corpore exectum ea magnitudine refert, qua postremò Patauij dissectæ mulieris uterus nobis occurrit: atq; ut uteri circunscriptionem hic expreßimus, ita etiam ipsius fundum per mediũ dissecuimus, ut illius sinus in conspectum ueniret, unà cum ambarum uteri tunicarũ in non prægnantibus substantiæ craßitie.

A, A. B, B *Vteri fundi sinus.*

C, D *Linea quodãmodo instar suturæ, qua scortum donatur, in uteri fundi sinum leuiter protuberans.*

E, E *Interioris ac propriæ fundi uteri tunicæ craßities.*

F, F *Interioris fundi uteri portio, ex elatiori uteri sede deorsum in fundi sinũ protuberans.*

G, G *Fundi uteri orificium.*

H, H *Secundum exteriusq; fundi uteri inuolucrum, à peritonæo pronatum.*

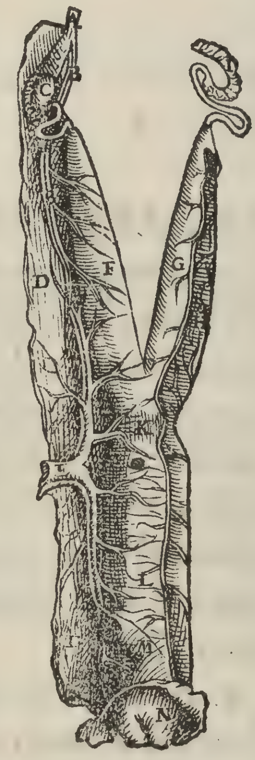
I, I et c. *Membranarum à peritonæo pronatarum, & uterum continentium portionem utrinq; hic asseruauimus.*

K *Vteri ceruicis substantia hic quoque conspicitur, quod sectio quà uteri fundum diuisimus, inibi incipiebatur.*

L *Vesicæ ceruicis pars, uteri ceruici inserta, ac urinam in illam proijciens.*

Vteri colles, & si quid hic spectãdum sit reliqui, etiam nullis appositis characteribus, nulli non patent.

VIGESIMAOCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

HAEC figura canum non prægnantẽ exprimit uterum, quem propter ueterum descriptiones hîc humano utero adijcere uisum est, uti magis adhuc uaccinum, quem modò subiungemus.

A *Vena & arteria seminalis.*
B,B *Venæ et arteriæ seminaliũ portiones, uteri superiori sedi uasa porrigẽtes.*
C *Testis, ac uas semen à teste deferens.*
D,D *Membranæ uterum peritonæo committentes, & secundum ipsius inuolucrum efformantes.*
E *Vena ac arteria uteri ceruicem & humiliorem fundi partem implicantes.*
F *Dextra fundi uteri pars, secunda ipsius tunica adhuc uniuersim obducta.*
G, H. *Sinistra fundi uteri pars, quam media ex parte, exteriore ipsius liberauimus inuolucro. G enim exterius, H uerò interius notant.*
I *Sinistri lateris uas semen deferens, hic à teste liberatum, ac in ipsius sede seruatum.*
K *Regio, qua fundi uteri orificium consistit.*
L *Vteri ceruix etiam sinistra ex parte exteriori inuolucro detecta.*
M *Portio ceruicis uesicæ.*
N *Cutis ad pudendum adhuc reliqua.*

VIGESIMANONA QVINTI LIBRI FIGVRA.

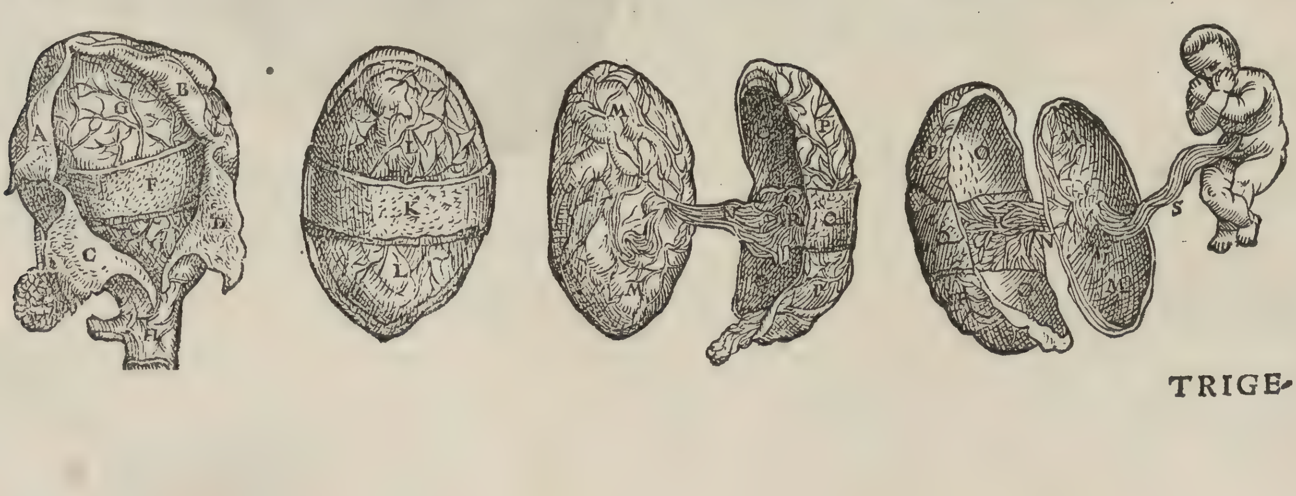

PRAESENTI figura uaccini uteri fundum, & ipsius ceruicis portionem ita delineaui, ut magna fundi ceruicisq; sedes exteriori inuolucro sit detecta, interiorq; tunica oculis subijciatur.

A *Testis sinister.*
B *Vas semen deferens à teste in uterum.*
C *Sedes orificij fundi uteri.*
D *Sedes ubi uterus geminus fit, adhuc tamen utraq; parte simul exteriori uteri inuolucro obtecta.*
E *Hac sede prorsus duæ uteri partes inuicem, arietum cornuum modo dirimuntur.*
F,F *Externum uteri inuolucrum his sedibus adhuc seruatum.*
G *Interius uteri inuolucrum innumeris ac uermium implexu non absimilibus uasis intextum.*
H *Membranæ hic adhuc uisitur portio, uterum sinistra in sede peritonæo committentis.*

TRIGESIMA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVATVOR PECVLIARIBVS COMPLEXA TABVLIS.

PRIMA. SECVNDA. TERTIA. QVARTA.

TRIGESIMAE QVINTI LIBRI FIGVRAE TABVLARVM, earundemq́ue characterum Index.

PRIMA tabula uterum masculino fœtu turgidum, in anteriori ipsius sede una longa & altera transuersa sectione diuisimus, uteri fundi tunicarum partes in latera, atque adeò ab extimo fœtus inuolucro diducentes.

A, B, C, D *Interna superficies uteri, quæ ante sectionem fœtus inuolucris obducebatur.*

E, E *Exterior uteri superficies. atque elatius* E *uteri apicem seu angulum dextrum notat, sursum dextrorsumq́ue magis quàm sinister, quod hic masculus utero geratur, exporrectum.*

F *Primum extimum'ue fœtus inuolucrum.*

G, G *Secundum fœtus inuolucrum hîc quoq́ue magna ex parte uisitur.*

H *Vteri ceruicis pars, cui in altero latere uenam & arteriam adnatam reliquimus, quæ in humiliorem uteri fundi sedem potissimùm dispensatur.*

I *Dexter uteri testis hîc quoq́ue, ut ipsius in grauidis situs uideretur, adhuc relictus.*

SECVNDA tabula fœtus inuolucra illacera ex utero dempta commonstrat.

K *Extimum fœtus inuolucrum.*

L, L *Secundum fœtus inuolucrum: quod quum pellucidum membranæ modò sit, in ipso complexū cum tertio inuolucro fœtum nonnihil conspici sinit.*

TERTIA tabula extimum fœtus inuolucrū, & secundum longa sectione diuisimus, ac utraque à tertio inuolucro seducta, hic unà cum tertio inuolucro adhuc integro expressimus.

M, M *Tertium intimum'ue fœtus inuolucrum: quod quia egregiè pellucidum est, fœtum nonnihil eo situ ostendit, quo is in ipso iacet.*

N, *Venarum arteriarumq́ue series ex primo fœtus inuolucro umbilicum petens.*

O, P, O, P *Secundum fœtus inuolucrum: atque* O & O *internam ipsius indicāt superficiem,* P *uerò &* P *externam.*

Q, R *Primum fœtus inuolucrum: atque* Q *externam notat superficiem,* R *autem internam. Vasorum autem per tertium & secundum inuolucrum series, etiam citra notarum opem promptè dignoscitur.*

QVARTA tabula fœtum omnibus suis tunicis liberum, itaq́ue iacentem exprimit, quemadmodum in utero magna Naturæ prouidentia secus quàm Anatomicorum uulgus arbitratur, in omni media figura locatur. Falsissimum nanque est, quod ita conglobatus, aut (ut sic dicam) sphæricus iaceat, ut genibus faciem contingat, itaq́ue in extrema prorsus figura reperiatur. imò si hunc uerum ipsius situm obseruaueris, nullius prorsus articuli motum magis inuenies medium minus'ue laboriosum, atq́ue is est quem modò singuli obtinēt articuli. Cæterùm in hac figura M, M, N, O, P, O, P, & Q, ac R idē notāt quod tertia tabula: nisi quod M & M

S. *internam superficiem insinuant tertij seu intimi inuolucri,* S *autem hic priuatim indicatur uasorum umbilici progressus, qui inter umbilicum & uasorum cum tertio inuolucro connexum habetur, quiq́ue longo ducitur interuallo, nodis aliquot interdum, aut, ut ueriùs dicam, uaricosis tuberibus donatus, è quorum numero obstetrices ridiculè futuram adhuc proliū copiam præsagiunt, etiam quum hunc progressum (uti interdum fit) collo obductum cernunt: addentes illam quam suscipiunt prolem, suspendio necandam. Eiusmodi nanq́ue permulta, si unquam alibi mulieres, quum parturientibus adstant, & non nisi magnis precibus nos admittunt in medium, & potissimùm apud Italas bene peritas, effutiunt.*

QVINTI LIBRI FIGVRARVM, ET IPSARVM characterum Indicum finis.

HOMINEM NECESSARIO CORRVPTIONI *obnoxium mortalem'ue eſſe: quo autem diutius uiueret augereturꝗ, inſtrumentis ipſum eguiſſe multifariam nutritioni famulantibus, ac demum quæ inſtrumenta nutritioni circa cibos potusꝗ uerſanti priuatim ſint extructa.* Caput I.

QVANDOQVIDEM corporis humani generationis primordia, & eorum quibus id conſtituitur materia, hominem fieri immortalem prohibuerūt, rerum autor Deus, ut ille quàm diutiſſimè uiuat, neꝗ aliquādo ſpecies ipſius deficiat, ſed ſemper immortalis perſeueret, ſolicitè machinatus eſt. Sanguis enim mēſtruus ſemenꝗ genitale generationis noſtræ ſunt principia: ille ceu materia quædam apta concinnaꝗ, & ſemini ad quiduis ſequax: hoc opificis rationem obtinens. Conſtat autem horum utrumꝗ ex iiſdem genere elementis, aqua, terra, igni, & aëre, quamuis interim mutuò temperamenti menſura uarient. ſiquidem in ſemine plus eſt igneæ ſubſtantiæ atꝗ aëreæ, in ſanguine aqueæ terreæꝗ. quanquam præpolleat in hoc quoꝗ & calidum frigido, & humidum ſicco. Eoꝗ fit, ut non ſiccus inſtar pili, aut oſſis, ſed humidus meritò dicatur. At ſemen ſanguine quidem ſiccius eſt, cęterùm ipſum etiam humidum fluxileꝗ ſentitur. Atꝗ ita nobis utrinque ex humida ſubſtantia genituræ origo ſuccedit. quam tamen humidam ſeruari non licebat, ſi modò ex ea uenæ, arteriæ, nerui, membranæ, ligamenta, cartilagines, oſſa, & id genus alia fieri debebant. Ergo mox in generationis initio coniunctum copioſius oportuit elementum, quod ſiccandi facultate polleret: eſt uerò id natura quidem maximè ignis, ſed tamen & terra. Verùm huius plus miſceri principiis nō oportebat, ſi modò hęc humida erant futura. Ignis igitur in utroꝗ principio tantum admixtum eſt, quantum non torrens abundè ſiccet. Ab hoc itaꝗ primùm cogitur, paulumꝗ concreſcit quod in utero conceptum eſt: mox ſiccius redditum, ueluti lineamenta quædam & rudimenta cuiuſque membri adipiſcitur. Vlteriùs uerò etiam ſicceſcens, non lineamenta rudimenta'ue ſolùm, ſed & cuiuſꝗ membri exactam ſpeciem exprimit. Iam uerò in lucem editum, magnitudine proficit, & ſiccius ualentiusꝗ tantiſper efficitur, donec ad ſummum pertingat incrementum. Tum uerò & incrementum omne ſiſtitur, oſſibus nimirum ipſis per ſiccitatem non ultrà ſequacibus, & uaſa ſanguinis ac ſpiritus ampliſſima ſunt: cuncta denique membra non ſolùm robuſta euadunt, ſed etiam uires ſuas ſummas obtinent. Subſequenti autem tempore, omnibus iam partibus ſupra iuſtum ſicceſcentibus, non ſolum cuiuſque officium minus probè adminiſtratur, ſed etiam corpus ipſum macilentius graciliusꝗ quàm erat antea, redditur: ac proinde ultra ſiccatū, non macilentius modò, ſed & rugoſum euadit. Siccitatis itaꝗ exceſſus homini, ut omni genito corpori, corruptelæ interitusꝗ connata eſt neceſſitas. Cui altera accedit, quæ etiam in animalibus pręcipuè obſeruatur, totius nimirum ſubſtantiæ fluor, ab inſito calore excitatus. Quum igitur tota hominis moles in perpetuo fluore ſit, quumꝗ niſi altera ſimilis ſubſtantia in defluxæ locum accederet, uniuerſa ilico euaporata diſſiparetur, ſummus rerum Opifex non homini duntaxat cæterisꝗ animalibus, uerùm etiam ſtirpibus inſitas quaſdam uires deficiēs ac deſideratum ſemper appetentes, ab initio ſtatim indidit. Non enim ſugere, ueſci, bibere, aut reſpirare à quoquā diſcimus uſquam, ſed ſtatim à principio facultates in nobis habemus, quæ hæc omnia citra docentem perficiant: & cibo quicquid ſiccioris ſubſtantiæ effluxit reſtituimus, potione quicquid humidius, atꝗ ita ad priſtinam commenſurationē ambo reducimus. Sic uerò & aëreæ igneæꝗ ſubſtantiæ modum, reſpiratu arteriarumꝗ pulſu tuemur. Cæterùm quum id quod ſingulis partibus defluit, tale natura ſit, qualis ipſa eſt particula, nihil autem eorum quæ bibuntur edun tur'ue, aut inſpirantur, eiuſmodi prorſus occurrat, neceſſum fuit animanti, ea primùm aſſumere, dein emutare & concoquere, ac quàm maximè licet, corpori alendo reſtituendoꝗ ſimilia efficere, ac demum recrementa quæ neceſſariò has emutationes ſubſequuntur expellere. Atque hac potiſſimum occaſione Natura nutritionis inſtrumenta in corpore triplicia inſtituit: quædam prima ratione ad id quod aſſumitur concipiendum elaborandumꝗ, & in totum corpus deferendum. alia ſecunda, quæ excrementorum ſunt receptacula. Reliquas partes ratione tertia, quæ horum excretionibus mittendis, & ne intempeſtiuè profluant cohibendis, ſuoꝗ tempore

Generationis noſtræ principia.

Corruptelæ homini connatæ neceſſitates.

Nutritionis neceſſitas.

Inſtrumentorū tripliciū nutritioni ſubſeruientium neceſſitas.

pore expellendis subseruiant. Porrò partes aëri assumendo, conficiendo, deferendo, ipsius'que recrementis ex cōcoctione succedentibus expellendis, à Natura conditas, sequens liber persequetur, cordi omnibusq; respirationis organis dedicandus. Præsens uerò cibi ac potus instrumentis, & demum generationi subministrantibus organis propter sedis uiciniam nexum'que consecrabitur. Ex ore itaq; per stomachum cibus & potus in [a] uentriculum, uelut in communem quandam officinam seu promptuarium assumitur, quod omnia quæ amplectitur cogit, confundit, & concoquit, concoctum in [b] intestina protrudit, ex quibus quod cocti illius succi melius est, sanguiniq; efficiendo conueniēs, unà cum humidiori huius concoctionis recremento [c] uenæ portæ rami exugunt, id iecoris cauo deferentes. Recrementum uerò siccius ac suctioni ineptum, intestina postmodum depellunt, & hominis arbitratu laxante se [d] orbiculari podicis musculo, ac [e] abdominis musculis, simul accedente etiam [f] septi transuersi officio compressis, excernunt. Ipsum autem iecur postquam id nutrimentum admisit, ei extremū adījcit ornamentum ad sanguinis perfecti generationem necessariū, duplici (quod in omni fit concoctione) recremento id expurgans: flaua scilicet bile, ceu recremento tenuiori & leuiori: deinde atro biliosō succo ceu lutoso, terrestri & crassiori. Illud quidem in bilis uesiculæ [g] meatus transmissum, in ipsam uesiculam refluit, à qua rursus in intestina excretum cum durioribus fæcibus egeritur. At hoc, uti arbitramur, per portæ uenæ [h] ramos ad [i] lienis nutritionem transmittitur: quicquid uerò is conficere ac in familiare nutrimentum sibi adaptare nequit, id in uentriculum eructat, postmodum cum intestinorum excrementis subducendum. Ergo qui in iecore ad hominis nutritionem præparatur succus, illa duo recrementa deponens, & eam iecoris substantiæ insiti caloris beneficio concoctionem acquirens, ruber iam ac purus ex [k] arctissimis maximeq; frequentibus uenæ portæ ramis per iecoris substantiam diffusis, ad gibbam iecoris partem in cauæ uenæ [l] propagines similiter innumeras angustissimasq; conscendit, tenui adhuc aquosoq; recremento, quod ex intestinis cum optima succi in uentriculo confecti portione exugebatur, concomitatus, atq; eius aquosi recrementi tanquam uehiculi cuiusdam auxilio arctissimas uias minori opera perreptans. Quum uerò sanguis eos superauit angiportus, [m] renes recrementum hoc ad se sedulò alliciunt, illoq; sanguinem purgant, id per [n] urinarios meatus in uesicam huius conceptaculum depellentes, à qua rursus opportuno tempore relaxato uesicæ ceruicis [o] musculo, excrementum illud seu urina è corpore redditur. Sanguis autem per uenam cauam copiosissima ramorum serie propagatam, ad omnes corporis partes deducitur, & quod in ipso singulis partibus familiare ac idoneum est, illæ sibi attrahunt, assimilant, & apponunt: duplexq; quod in illa concoctione consurgit recrementum, à se per proprios ductus excludunt. Ista quidem obiter de cibi potusq; instrumentis dicta sufficiant. Quanta uerò sapientia hæc rerum Opifex creauerit, eo ordine persequar, quo ipsa nutritioni famulari commemoratum est. A peritonęo autem opportunè sermonis statuetur initium, quod id horum organorum commune sit inuolucrum.

Quid præsenti libro docendum, ac partiū nutritioni ex cibo potuq; factæ famulātiū breuis enumeratio.

a 14 fi. per A, B, C in L, L. aut 12 fi. in P, Q. b 12 fig. à P, Q in S, ac ita deinceps, aut in 7 & 8 figuras. c fi. ca. 5 li. 3. aut 12 fi. l, k, h in I, K. d 1, 2 fi. ca. 49 li. 2 M. e 3 muf. ta. Θ, 4 Π, 5 Δ, 6 Δ. f 7 tab. Δ. g In X, X. & inde in V, & rursus per c in S ad d 13 fi. h fi. ca. 5 li. 3 T, T ad a, d. i 3 fig. d. 20 fi. O, O. k fi. ca. 5 li. 3 A, A. l fi. ca. 6 li. 3 A, A, a. m 25 fi. Y, Z. n 22 fig. q, q in v. 25 fi. a, c in β. o 22 figu. ρ. 25 fig. γ.

DE PERITONÆO. Caput II.

PERITONÆO ostendendo pleræq; conducunt figuræ, & potißimùm prima, id integrū anteriore externaq; facie proponens. Secunda autem anteriorem ipsius partem interiori sede ostendit. Posteriorem uerò illæ figuræ imprimis intus referunt, quæ ex ipso plura organa gerunt dissecta, ut ex integrioribus figuris posteriores.

LATINI peritonæi (quod abdominis membranam aliqui nuncupant) uocem à Græcis mutuantur. illis nanq; quòd circuntendatur περιτόναιον, περιτόναιος, περιτόνιον appellatur. Neque ita absolutè tantùm, uerùm à nonnullis hæc tota appellatio inditur, περιτόναιος ὑμήν, nomine uidelicet à substantia ipsius ducto. à nonnullis hæc περιτόναιος χιτών. sunt etiam qui περιτόναιον σκέπασμα ipsum pari ratione appellent, ab usu scilicet quo inuolucri modo omnibus propemodum quæ hoc quinto libro prosequemur, organis obducitur. Arabes communi membranarum nomine ziphac & zimphac & chamel peculiariter id nominant. Verùm in illorum interpretum libris, & apud nostræ ætatis manuales medicos, quum de abdomine suendo, & aqua in ijs qui hydrope laborant educenda, & ramicum curationibus pertractāt, nominum occurrunt myriades: panniculus rotundus, alberiten, alberitiron. Deinde absque articulo al, quem suis nominibus Arabes secundùm loci exigentiam non mutato nominis significato præponunt, Beriteron, Berbetinen, eius'que generis

Peritonæi nomina.

Peritonæum in similarium partium numero.

permulta. Peritonæum itaq; ex simplicium & primorum corporum, quæ similaria etiam nun-
cupare solemus, numero censetur. Membrana enim tenuis substantiæ est, nullis omnino fibris:
secus ac uenarum arteriarumq;[a] tunicæ, aut tenues ac membraneæ[b] musculorum eneruationes
intertexta, estq; inter cæteras corporis simplices membranas amplissima & maxima. Carnosa

Peritonæi magnitudo & situs.

nanq; nobis uocatur mẽbrana, & si amplior ipso peritonæo sit, ac uniuerso corpori cutis modo
obducatur, tamen accuratè simplex non est, quũ quibusdã carneis donetur fibris, & musculosa
in ipso[c] collo &[d] fronte efficiatur. Porrò peritonæũ uniuersam[e] cauitatẽ, quæ sub septo transuer
so, ad os usq; coccygis, totius corporis facilè capacissima habetur, succingit, ac omnibus quę illa
continent organis obtenditur, eaq; conceptaculi ritu amplectitur: uentriculũ scilicet, intestina,

Connexus ortus.

omentũ, mesenteriũ, iecur, lienẽ, renes, utramq; uesicã, uterum, & uasa demũ quæcunq; inter se-
ptum transuersum & crura sitũ habent. Atq; hæc quidẽ peritonæũ interna ipsius sede cõtinet,
externa uerò undecunq; musculis cõnascitur. Ex ligamẽtis enim, quę lumborũ uertebras cõne
ctunt, & quæ sacrũ os iliũ ossibus cõmittunt, peritonæũ utrinq; principiũ ducit, mẽbranæ latæ
modo ab illis enascens. Mox ab utroq; latere ascendens, lumborũ[f] musculis, & ijs qui internã
ossis iliũ sedem occupãtes, femorũ præsunt motibus, obducitur: & fibris quibus inuicẽ muscu-
los cõmitti uidemus, illis adhærescit. At ubi musculos, qui ternario numero utrinq; cõplectun
tur, peritonæũ superauit, internæ[g] transuersorũ abdominis musculorũ, & uniuersæ[h] inferiori
septi transuersi sedi subtendit, pertinacissimè ipsis, potissimùm uerò neruosis illorũ tenuitatibus

Forma.

connatũ, & quodãmodo propriæ musculorũ membranæ uicẽ gerens. Refert itaq; peritonæũ
oblongum oui instar utrẽ, seu sphæram aliquã, cuius longitudo pertinet à septo transuerso ad hu

Ipsius superficies cuiusmodi.

millimã amplitudinis sedem, quã[i] sacrũ os cum ossibus ipsius lateribus commissis efformat. &
quemadmodũ utres ex tergoribus parati, exteriùs hirti asperiq;, intus plani ac læues admodum
esse solẽt: ita quoq; peritonæũ externa parte, ut aptiùs musculis undiquaq; hæreat, asperũ fibro
sumq; ad eum prorsus modũ uisit, quo membranas mutuò cõnatas, inæquales esse dicimus. In-
terna autẽ peritonæi sedes, uiscera quę cõplectitur spectãs, impensè læuis & tersa, ac ueluti aqueo
humore oblita, secãtibus occurrit, adipis interdũ copiã sibi (ut in suibus quasi perpetuò) adna-
tam obtinens. Verum hunc nõ omni ex parte æquè copiosum reperies. Anterior nanq; supe-
rior'ue internæ huius peritonæi sedis[k] regio qua uentriculũ contingit, ac dein posterior quoq;
[l] regio ad lumbos & sacrum os pertinẽs, copiosiori abundãt adipe, q̃ sedis eius internę[m] latera,

Processus à peritonæo enati.

[n] parsq; umbilico contermina. Præterea interna hæc peritonæi sedes portiones quasdã seu pro-
cessus ijs quę cõtinet organis porrigit, illisq; processibus ea organa inuicẽ colligat, et sibi quoq;
adnectit, ac singulis præter peculiares ipsorũ tunicas (si modò quas habeant) aliud etiã inuolu-
crum obducit. Atq; hinc etiã fit, ut ijs organis quæ duas peculiares sortiuntur tunicas, quemad
modum uentriculus & intestina,[o] ternæ attribuantur: quæ autem unicã duntaxat peculiarẽ tu-
nicam exigunt, è quorum numero sunt uterus & utraq; uesica,[p] binas obtineant. Verum orga-
na nulla peculiari donata tunica, ut iecur & lien,[q] eã quæ ipsis obducitur à peritonæo adipiscun
tur. Quo'nam pacto autem, quibusq; ex locis hosce processus in eiusmodi tunicis degenerãtes,

Peritonæũ nõ undiq; pariter crassum.

peritonæũ educat, & quo modo illi inuicem crassitie differãt, in cuiusq; organi enarratione op-
portuniùs quàm hîc recensebitur. Quemadmodũ uerò interna peritonæi sedes ab externa ua-
riat, sic neq; omni ex parte peritonæũ sibi crassitie & robore correspondet. Quà enim ex uerte-
brarũ ligamentis pronascitur, crassissimũ est: deinde quà lumborũ incumbit musculis, crassum
quoq; cernitur. Anteriori uerò parte, quę à mucronata pectoris ossis cartilagine ad pubẽ usq; per
tinet, peritonęũ tenuius graciliusq; & inualidius reperitur, q̃ in lateribus & lumborũ regione.
Ad hæc uiris peritonæũ crassius ualidiusq; est iuxta mucronatã cartilaginẽ, quàm iuxta pubis
sedem: in mulieribus uerò ad pubem crassius ualidiusq;: neq; his, uti uiris, peritonæũ hîc ad in-

Quibus partibus peritonæũ peruium sit.

guina utrobiq; seminarijs uasis[r] uiã præbent. Est enim peritonæũ peculiariter in uiris inibi fo-
raminibus, ut ita dicam, peruium, & tunicam utriq; testi priuatim offert, quo is & ipsius semina
ria uasa tutò obuoluuntur, ac dein in uiris pariter atq; in mulieribus, peritonæũ quà septo sub-
ducitur,[s] tria cum septo quoque communia exigit foramina: primum quo uenam cauam, se-
cundum quo stomachum cum ipsi cohærentibus neruis, tertium quo magnam arteriam uena
coniuge experti, & aliquot sexti paris neruorum cerebri ramis concomitatam deducit. Præte-
rea[t] umbilici quoque uasorum gratia, & in mulieribus finis uteri[u] ceruicis, in uiro autem[x] cer
uicis uesicæ, in utrisque uerò[y] podicis nomine, peritonæum perforatur, ac demum[z] multis
uenis, arterijs & neruis crus petentibus, deinde[a] illis quæ maxima portione in rectos abdo-

Vasa & nerui quibus peritonæum implicatur.

minis musculos sursum tendunt, &[b] alijs nonnullis quæ dorsi & abdominis musculis, & cu-
ti à uasis lumborum uertebris incumbentibus, peritonæum iter præbet, ab ijsdem uasis surcu-
los sibi assumens. Quà enim septo subductum est, septi uasis ad nutritionem utitur, in la-

teribus

a fi. ca. 1 li. 3 inserta, et fi. ca. 2.
b In abdomine 3, 4, 5, 6, muscu. tab.
c 3 muscul. tab. r.
d 3 tab. A.
e 7 tab. à Δ multo sub γ, aut passim in integrioribus 9 li. fig.
f 7 ta. t, u. dein x.
g 6 tabu. Δ.
h quæ 7 ta. spectatur, ac Δ insignitur.
i 1 fi. ultimarum 1 M cum Θ.
k 2 fi. A, B, quibus ante sectionẽ committebatur F, G, supra P.
l ad latera g, h. 22 fi. et P, Q fi. 25.
m 24 fi. C, D.
n 2 fi. C, D.
o Vide 9 fi. & 17.
p Specta E, E, H, H 27 fig.
q Educitur ab F, G 18 fig. dein B, B, C, C. 1 ta. figu. 19.
r 1 fi. G, H. & 22 figu. φ, φ, transmittit γ, & educit χ. et 20 fig. u.
s 7 mus. ta. s, r, q.
t 2 figu. M. 30 fi. S.
u 25 figu. x.
x 1, 2, 3 fig. ca. 49 libri 2 G.
y 1, 2 fig. eius. ca. M.
z In ulti. fi. lib. 3, et ult. fig. lib. 4.
a 1 fig. I. 25 fig. κ. aut 6 mus. tab. c.
b fi. ca. 6 li. 3 ξ, π, fi. ca. 12 μ, μ.

teribus autem ab ijs ramis qui in lumborum regione geniculatim à magna uena & arteria por riguntur, [c] plurimas ſoboles quoque peritonæum mutuatur. In anteriori uerò regione, elatiùs quidem qua mucronatam ſpectat cartilaginem, à [d] uaſis ſub pectoris oſſe ad rectos abdominis muſculos excurrentibus peritonæum ſoboles exigit: in humiliori autem regione ad pubis oſſa conſiſtente propagines aſciſcit ab [e] illis uaſis, quæ ſurſum ſub rectis exporriguntur muſculis. Cæterùm quod peritonæo medici tactus ſenſum adimant, ridendum potius quàm refellendum eſt, quum unà cum illis quæ tranſmittit organis, frequentibus quoque neruis uiam offerat, à quibus ſurculos etiam adipiſcitur, idque ab ijs potiſſimum [f] qui abdominis exporriguntur muſculis. Porrò peritonæi uſus complures enumerari ſolent. primus quidem, ut ea omnia quæ diximus contegat: ex quibus quum pleraque tendi remittique debeant, peritonæum quo aptiùs fieri id poſſit, nerueum & membraneum meritò factum cernitur. ualidum quidem, ut opportunè contineret: ſed tenue, quo minùs pondere moleſtum eſſet. Secundus, quo omnia quæ amplectitur ab extrinſecus ambientibus muſculis interſtinguit, ne quando tenuium inteſtinorum aliqua in media ipſorum ſpacia incidant, & dum muſculos premunt, aut ab illis premuntur, arctant aut arctantur, dolore afficiunt aut afficiũtur, inteſtina motum eorum impediant, ac recrementa inteſtinis complexa difficillimè deorſum tranſmittantur: id quod nunc neutiquam accidit. Verùm hæc inteſtina inter media muſculorũ abdominis ſpacia, dum integri adhuc eſſent [g] tranſuerſi, minimè interciderent, & ſi Galenus id præcipuè innuit, quandoquidem hi uelut alterum peritonæum ijs quibus id obducitur inuolucrum conſtituunt, omnique ex parte ab alijs abdominis muſculis hæc organa interſtinguũt, neque ex ſitu etiam inter lumborum muſculos & tranſuerſos fortaſſis inuolui inteſtina potuiſſent. Sunt autem illi lumborum [h] muſculi dorſum mouentium nonus, & femoris motus autorum ſextus. Tertium peritonæi uſum Galenus cum cæteris Anatomes profeſſoribus recenſet, quo id ſicci alimenti ſuperflua ſepti tranſuerſi accedente opera propellit: quaſi uerò idem officium quod abdominis muſculos unà cum ſepto ad fæcium excretionem ſubire ſuo loco cõmemorauimus, peritonæum præſtet, & arbitrario motu quo ſe contrahat diſtendatque præditum ſit, ac non tranſuerſorum abdominis muſculorum, & ſepti quibus connaſcitur motum neceſſariò ſequatur. Dein ac ſi peritonæum magis quàm cutis, aut abdominis adeps, ipſumque adeò omentum illi uſui ſubſeruiat. Miror membranam coſtas ſuccingentem, quæ peritonæo ſubſtantia uſu & conformatione penitus correſpondet, in thoracem arctantium organorum numero habitam non fuiſſe, quum illa nõ minus thoraci comprimẽdo, quàm hoc fæcibus eijciendis auxiliari deberet. His quartus peritonæi uſus ſuccedit, omnibus quæ peritonæum ambiunt, & potiſſimum abdominis muſculis cõmunis, quo is ceu inuolucrum exactè circundatum, ſtringat omnia, ne leui occaſione laxior uentriculus, aut inteſtina etiam flatibus infeſtentur. At poſtremus præcipuusque peritonæi uſus eſt, quo omnia quibus circundatũ eſt, ab eo cõtinentur, & ueluti à pelle quadam ſingula ſeorſum tecta, tutò colligantur, ſuisque ſedibus fixa hærent.

c 1 fig. L. d 1 fi. K. e 1 fig. I. f In 2 fi. ca. 11. lib. 4 ad abdominis regionem. Peritonæi uſus. g 6 muſcul. ta. Δ. Lib. 4 de V. ſu part. h 8 ta. Ξ, Θ.

DE STOMACHO ET VENTRICVLO. Caput III.

Stomachum perinde ac uentriculum præcipuè oſtendunt decima quarta & decima quinta figuræ, quibus in uentriculo commonſtrando ſuccedit decima ſexta, quæ hunc inuerſum refert, & decima ſeptima ipſius tunicas uti fieri licuit ſemel exprimit. Dein uentriculum ſua ſede repoſitum proponit ſecunda figura ſimul cum ſexta. Sua ſede autem nonnihil motum refert duodecima. Poſtremò ipſius elatius orificium non ineleganter in uigeſima figura ſpectatur, quod Græcorum nonnulli καρδίαν, ut & Latini ſcriptores plerique cor & præcordium, permulti etiam (ut Galenus) ſtomachum appellant. Arabum interpretes Alfid, Alphaed, Fued, Alfaud, Fubed. Inferiùs uerò Polux, Haſoher.

VENTRICVLVS, qui promptuarij modo eſculenta poculentaque ſuſcipere, eaque primo labore (ſine quo hæc inutilia & homini ad nihil cõmoda eſſent) concoquere ac mutare debuit, non ſtatim poſt os collocatus eſt, quanquam is ſitus ad cibi dentibus attriti aſſumptionem fuiſſet aptior. Thoracem nanque & illo contenta uiſcera rerum Opifex uentriculo prælocauit, ut is in demiſſioribus ſedibus excrementorum haberet effluxus, illaque (ut in ædificijs architecti ab oculis & naribus dominorum ea quæ profluentia neceſſariò tetri eſſent aliquid habitura, auertunt) procul à ſenſibus, qui in capite ſedem

Ventriculus ſub thorace locatus.

dem exigunt, deducerentur. Thoracem uerò aërem per os & narium foramina attracturum, ac rurſus eundem emiſſurum, ut uocis reſpirationisq́; autor efficeretur, elatiùs collocari decuit. Porrò ne nimiū uentriculus ab ore remoueretur, quumq́; longus ab ipſo ad recrementorum expulſionis locum ductus ſit, Natura illum quàm potuit proximè ori ſubiunxit. Sub thorace enim & [a] ſepto tranſuerſo inter iecur & lienem medius ſtatim [b] ponitur, uiamq́; ab ore cibos ad ſe deferentē obtinet, quæ ab uſu οἰσοφάγος nuncupatur, & etiam illis communi nomine quo omnem anguſtum ductum, ſeu collum iſthmi modo alicui ampliori uentri præpoſitū uocitant, στόμαχος dicitur: qua uoce nos Celſum & Ciceronem imitati potius utemur, quàm gula alijs (uti & meri & ueſcet) non infrequenti dictione. Hæc nanque uia linguam ad radicem eius hærens excipit, ac utraque parte [c] tonſillas attingens, à palati extremo principium ſortitur, ac agitatione motibusq́; linguæ depulſum, & quaſi detruſum cibum ſuſcipiens, illum deorſum, pellit partibus ipſius quæ ſunt infra id quod deuoratur dilatatis, quæ uerò ſupra contractis. Neruoſa enim membraneaúe, ut facile dilatetur, prompteq́; rurſus cōcidat, effecta eſt: & fibris ſuo muneri famulantibus intertexitur, ac reliquorum denique corporis ductuum modo teres & intus accuratè læuis lubricaq́; cernitur. [d] Duabus etenim proprijs cōſtat tunicis, ſubſtantia, duritie, craſſitie, & fibrarum ſpecie uariantibus. Harum interior quidem neruoſior, durior, & paulo tenuior, ac totius oris palatiq́; tunicæ continua eſt, & rectis fibris manuū inſtar ciborum attractioni ſubſeruientibus donatur. Exterior uerò craſſior, mollior, propemodumq́; muſculorum natura participans carnoſior uiſitur, unde etiam cibi conficiendi uim plerique ipſi aſcribunt: dein tranſuerſis duntaxat circularibusúe abundat fibris, quæ ciborum interiores tunicæ fibræ beneficio attractorū fœliciorem, magisq́; ſubitam in uentriculum propulſionē efficiant: & ſi quando uomentibus uentriculus quippiā protrudit, ad eius eductionē ſummopere etiam auxiliantur. Duabus his ſolùm fibrarum differentijs ſtomachus indiguit, ut rectæ quidem atraherent, tranſuerſæ autem arctantes pellerēt. Nam ſi obliquæ acceſſiſſent, cibus in ſtomacho longiori mora hæreret: quod nō ſolùm homini inutili, ſed & importunum ac moleſtum eſſet, quando ſtomachus cibo plenus, ita prolixius diſtēderetur, aſperæq́; arteriæ ac pulmonibus & magnæ itidem arteriæ, dum ea dilatantur, diutius obſtaculo eſſet. Natura enim ſtomachū tutò, & illa quæ modò comprehendi organa minùs moleſtaturū, per ceruicem thoracemq́; ad uentriculum porrigens, [e] exactè ſupra mediam ceruicis uertebrarum & quatuor primarum thoracis ſedem, in neutram partem inclinantem aſperæq́; arteriæ ſubtenſum [f] deducit. Ad principiū uerò quintæ thoracis uertebræ [g] ſtomachus ut ampliori magnæ arteriæ trunco ſecundùm dorſi uertebras inferiora corporis petenti cedat, nōnihil in dextrum latus à media uertebrarum regione abſcedit, arteriæ illi proximus ad nonā uſque thoracis uertebram repens: [h] quò ſimulatq́; pertingit, ab eius uertebræ eleuatus corpore arteriam elatiùs (ne illa fortè à deuorato cibo comprimatur) aſcendit, neruoſam ſepti tranſuerſi partem uerſus ſiniſtrum latus [i] penetrans. Non equidem ut cum Hippocrate Galenus cenſuit, arteriæ hîc ad inferiora corporis prolabentis [k] foramine utens, uerùm peculiari, quod ipſi neruisq́; cum illo deſcendentibus (dum ſeptum deſcriberetur) præparatum eſſe diximus. Neque uerò adminiſtratio tantum, ſed & ratio quoque id commonſtrabit, dummodo [l] ſuperius uentriculi orificium ad amuſſim perpendere non graueris. Hoc nanq́; uentriculi mediæ ſedi quod ad [m] priora [n] poſterioraq́; ſpectat, neque inferius quàm ipſius elatior [o] pars habetur, inſeri debuit: quod certè accideret, ſi communi arteriæ foramini ſtomachus in ſepto uteretur, atque (ut Galenus reliquusq́; Anatomicorū chorus aſſerit) ad duodecimam uſque thoracis uertebram ſtomachus arteriæ iunctus uertebris necteretur, ac iuxta primam demum lumborū uertebram, aut paulò infrà, arteriam conſcendere, & à dextris in ſiniſtrum prorepere inciperet. Quandoquidem arteriæ per ſeptum tranſitus, qui ſupra undecimam thoracis uertebram, uel Galeni ſuffragio, conſiſtit, ſub poſteriori uentriculi ſede in [p] medio ipſius elatioris partis & dimiſſioris occurrit, non autem ubi elatiſſima ipſius eſt regio. Deinde ſi ad duodecimā uſque thoracis uertebram, ſecundum arteriæ latus ſtomachus deſcenderet ex thorace, & ſub ſepto primùm arteriam à dorſo eleuatus conſcenderet, ſurſumq́; denuò ad uentriculi ſuperius orificium neceſſariò conuolueretur, pluresq́; quàm nunc habeat, anfractus, eosq́; acutis præditos angulis adipiſceretur. Ad nonæ itaq́; thoracis uertebræ initium ſtomachus uertebrarum corporibus interuentu membranularū ex ligamentis uertebrarum originem ducentium cōmittitur, atque ab illis membranulis tertiam tunicam nullis omnino fibris interſtinctam, & uelut ſecundæ ipſius inuolucrum poſſidet. Quod uerò iuxta quintam thoracis uertebram ad dextra potius arteriæ quàm ad ſiniſtra ſtomachus explicetur, in cauſa ipſa eſt arteria, non adeò tyranni ritu (quamuis multò ſit dignior) dorſi mediam ſedem occupans, ſed quum à [q] ſiniſtro cordis ſinu ortum ducat, & per reliquum ipſius ductum uerſus ſiniſtrum ca-

uæ

Viæ cibum potumq́; uētriculo deferētis nomina.

Initium.

Subſtantia et forma ac tunicæ.

Inceſſus.

Lib. 5. de Admi. ſectio.

Stomachum non eodē cum arteria magna uti foramine ſepti.

Lib. 4. de Vſu part.

a 7 muſcul. tab. Δ.
b 6 fig. F, F inter D, D & G.
c 6 muſ. ta. F. 14 fi. E, E.
d Harū delineationē pete ex ſimilitudine 9 aut 17 figurarum.
e 7 muſ. ta. E ſuper B ac ſub F.
f 15, 14 fig. ab A ad B.
g eiuſ. fi. B uerſus C, ut cederet 11 fi. ca. 12 lib. 3.
h 15, 14 fig. C uerſus D, G.
i 7 muſcul. tab. r.
k 7 muſcul. tab. q.
l 12 figu. R, 20 F.
m 14 fig. L, L.
n 15 fig. M, O, N.
o 14, 15 fi. I.
p ad regionem O 15 fi. non ad G aut I.
q Spectato tam 10 fig. lib. 6. ac O, P, 6 fig.

r 12 fi. h ad g. uæ uenæ [r] subijciatur, sinistrorsum maiore sui parte necessariò uergens, ac proinde aliquantulum stomacho cedens, communicatorem, ac uelut socium sedis uertebrarum admittit, adeò ut stomachus & minus obliquetur, & firmiorem adhuc sedem quàm in sinistro latere reperire posset, obtineat. Porrò stomachus non dextram septi perforat sedem, rectaque in uentriculum ex dextro dorsi latere porrigitur, sed arteriæ superuectus [s] obtusoque obliquatus angulo sinistram petit, ne stomachus uentriculum adeundo iecur uniuersam dextram sedem inferioris regionis septi occupans, perforare cogatur, sed eam septi partem adinueniat, qua minor iecoris pars ipsi facilem aditum præbitura consistit. [t] Talis sanè est tenuior totius iecoris portio sinistræ septi sedi hîc subtensa, cui in posteriori regione quà stomachus septum permeat, [u] sinus instar semicirculi insculpitur, stomacho (cuius anteriorem sedem inibi amplectitur) proportione congruens. Neque est ut quispiam alijs credat dissectionis professoribus, qui septum, idque potissimùm quod diximus foramen, ne cibus è uentriculo superiora repetat obstaculo esse arbitrantur, quum idem quoque tunc in uentriculum cibi descensum potius prohiberet. Quemadmodum & mera quoque est fabula, qua angustiorem stomachum hic quà uentriculo continuatur, quàm in ceruice esse contendunt, atra bile in uentriculi superius os à liene eructata eum colligi constringique falsò existimantes. Cæterùm obliquus ille ductus quo stomachus arteriam conscendens in sinistrum fertur, [x] neruis etiam commodus est, quos paulo pòst uentriculo inseri audies. Neque profectò sufficit Naturæ, stomacho in eum modum obliquato ad uelocem ciborum transitum eas quas innuebam tribuisse fibras, uerum ut ipsius concauitas semper humecta ac uelut uncta esset, glandulas adiunxit, [y] alias quidem ad fauces, stomacho & laryngi communes, quæ saliuam humoremque illis organis ne exiccentur, præparantes, Latinis tonsillæ appellantur. [z] In medio itidem propemodum stomachi ductu, quà is asperæ arteriæ in * duos truncos ad pulmones diuisæ subijcitur, binas alias sæpe stomacho non apponit modo, sed & in posteriori ipsius sede & ad latera adnectit, [a] illis planè respondentes, quas uesicæ ceruicis initio in uiris Natura circumdedit. & quemadmodum has urinæ seminisque genitalis meatum irrigare humectareque suo loco commemorabimus, sic etiam glandulæ stomacho adnatæ illius amplitudinem irrorant, ac ne ob siccitatem difficiliùs in uentriculum cibus prolabatur, saliuali quodam humore imbuunt. Cæterùm si quid de stomacho adhuc dicendum supersit, in uentriculi descriptione id persequemur. Ventriculum qui inter reliquos corporis uentres sinus'ue non minimam cauitatem obtinet, unde etiam γαστὴρ & κοιλία Græcis, ut nobis uenter & uentriculus potissimum dicitur, mox sub thorace collocatum, iam obiter diximus. Nunc uerò exquisitè ipsius situm, formam, quantitatem, substantiā, tunicas, uenas, arterias, neruos, ac demum ipsius uires, quæque ad eas auxilij quicquam præstant organa recensebimus. Galenus itaque uentriculum in medio corporis collocatum asserit, quod plerique dissectionum professores ab ipso mutuati non simpliciter enunciant, uerum hunc secundum omnes positionis differentias ad amussim mediam sedem instar communis omnium partiū officinæ adeptum asserunt, perfunctoriè admodum in hominis proportione metienda uersati. Sedes enim [b] mucronatæ cartilagini proxima, aut ut Galenus alibi etiam astruit, umbilicus, haudquaquam erecti corporis medium est, uerum elatissima pubis ossium regio. At si crura simul cum ceruice illi negligerent, solo uidelicet corporis trunco (quem thoracem Aristoteles uocat) intellecto, fortasse regio mucronatæ cartilagini subiecta in corporis medio cōsisteret, uti umbilicus ferè in homine medius est, cui circulus obducitur, qui & manuum & pedum & uerticis summum æqualibus ferè interuallis complectitur. Neque etiam æqualis uentriculi portio dextrum & sinistrum occupat, neque uentriculus in posteriora adeò atque in priora corporis exporrigitur, quamuis fortè [c] elatius ipsius orificium id sibi non immeritò uendicare posset. Statim enim ac stomachus septum in sinistra neruosæ ipsius partis sede penetrat, continuū cum uentriculo corpus [d] efficitur, quod in sinistro latere amplā septi sedem contingens, totam regionē inter iecur & lienem uacuam complectitur. In dextro autem latere uentriculus nusquam septum attingit, sed iecoris duntaxat concauo subtensus, tota ipsius parte superiori, & dextro item latere à iecore occultatur, tantumque à dextra septi sede passim abscedit, quanta iecoris est crassities, quum interim magnam septi sedem (uti modò dicebam) sinistro suo latere contingat. Neque id sanè admodum lien impedit, qui non ita uentriculi sinistro lateri attenditur, adeoque in corporis anteriora, ut medicorum uulgus arbitratur, pertingit, sed potius in posteriora humilioraque (tamen & ad latus nonnihil) substernitur. Dein profectò non solùm in sinistrum ad septum usque scilicet, quàm in dextrum, utpote sub iecoris tantum cauo uentriculus magis pertinet: uerùm ipsius forma in homine (nulla enim nunc mihi cum Galeno, neque canum, neque simiarum est consideratio) talis cernitur, ut maxima ipsius quoque portio

Margin notes:
s 14, 15 fig. D uers. G.
t Pete id ex 11 fig. ad Q, R. 20 fi. ad E, F.
u 18 fig. I.
x 14, 15 fig. T, V.
Glandulæ stomacho crebrò adnatæ.
y 14 figura E, E.
z 14, 15 fig. F, F.
* fi. cap. 6 lib. 4 infer tæ K, I.
a 22, 23 figura f.
Ventriculi historia.
Lib. 4 de V. su part.
Vētriculi situs.
b 6 fig. A.
c 12 figu. R. 20 fig. F.
d ad G 14 et 15 fi. atque ita eas figuras, & insuper 6, 12, et 20 expendito.

portio in ſiniſtro collocetur, haud ſecus quàm ſi inibi maiorem qua aptè cõtineri poſſit ſedem adinueniſſet, idq́ illius functionibus uideretur accommodum.

Ventriculi forma.

Ventriculus enim forma perquam uarius eſt: at ſi quis illum obiter examinet, rotundus, & à dextro in ſiniſtrum oblongus, aut ſecundum latitudinem quodammodo teres primum occurrit: rotundus quidem, quod rotunda omnia ſint capaciſſima, & interim minimum noxijs expoſita: oblongus uerò, quod id ſedes qua continetur, & deinde bina ipſius [e] orificia, alterum quo cibos admittit, alterũ quo iam confectos in inteſtina protrudit, exigere uideãtur. Cæterùm ſi deinceps uentriculi forma accuratius expendatur, in ſiniſtro latere multò amplior rotundiorq́, & ad inferiora prominulus cernitur, ac dein hinc uerſus dextra uergens, paulatim in anguſtũ cogitur, & ſuperiori quidem ſui parte deſcendere, inferiori autẽ aſcendere conſpicitur, adeò ut in dextro latere multò quàm in ſiniſtro gracilior euadat. Sic quoque ſuperiori ſua ſede, quæ ab uno orificio ad alterum pertinet, ſtrictior anguſtiorq́ eſt, inferiori latior ampliorq́. [f] Anteriori parte æqualiter undiq́ gibbus occurrit, nulla ex parte deformatus. Poſteriori ſede duos quodãmodo gibbos commonſtrat, [g] unum ſiniſtrum, eundemq́ magnum, proceriusq́ extuberantem: [h] alterum dextrum, minorem, ac depreſſum magis. Atque hos gibbos [i] ſinus quidam impreſſio'ue parat, ſecundum corporis longitudinem poſteriori uentriculi ſedi impreſſa. Quà enim uentriculi dorſi uertebras, ipſisq́ exporrectos uenæ cauæ & arteriæ magnæ deſcendentes [k] truncos reſpicit, ac ſedi quam ſortitur ſeſe utcunque adaptat, poſterior ipſius regio introrſum quaſi ad eius amplitudinem nonnihil imprimitur: quamuis uentriculus è corpore auulſus inflatusq́, eiuſmodi ſinum non oſtendat, & perinde totus inibi gibbus atque anteriori regione occurrat.

e 14, 15 fig. G, H.

f 14 figura L, L.

g 15 figura M.

h 15 fig. N.

i 15 figu. O.

k 22 fi. g, h. 25 fi. P, Q.

Duo uentriculi orificia.

Porrò ad uentriculi quoque formam duo ipſius faciunt orificia, è quibus [l] unum quo cibus & potus aſſumi dicebatur, in elatiſſima ſiniſtræ uentriculi partis ſede ob hoc conſiſtit, quod ſtomachus inibi ſeptum commodè perforans, illic primùm uentriculo connaſci, commune'ue cum ipſo corpus fieri potuit. Et quanquam ſuperius uentriculi os in ſiniſtra eius parte haberi dicimus, propinquius tamen mediæ ipſius ſedi quàm ſiniſtro lateri accedit: quod tanto apparet manifeſtius, quanto uentriculus turgidior occurrit. Alterum uentriculi orificium cibos in cremorem emutatos ad inteſtina tranſmittẽs (unde etiam πύλωρος Græcis, nobis autẽ ianitor & inferius os appellatur) in dextra eius ſede conſiſtit, nõ quidem, ut totus Anatomicorũ chorus arbitratur, in dextræ ſedis inferiori regione, ſed in elatiſſima, dextroq́ uentriculi lateri proxima. Non enim ſat erat mutuo è directoq́ hæc orificia inuicem (ne ocyus cibus adhuc immutatus è uentriculo laberetur) nõ opponi: uerum inferius à ſuperiori remotiùs abduci oportuit, & ex elatiori quoque uentriculi ſede explantari, quo minus ſua grauitate cibus uentriculum præterfugeret: ſed tunc primum quum confectus, & in cremorem exquiſitè mutatus eſt, uentriculi potius excernendi robore, quàm ſuo pondere, in inteſtina propelleretur. Atque horum inteſtinorum principium, uentriculi orificium conſtituit, explantatq́: quare etiam [n] primum inteſtinorum, quod duodecim digitorum eſt longitudine, exortum plerique nominarunt. Neque profectò iniuria alterum hoc orificium dextram uentriculi ſedem occupat, quum hæc medio cauæ iecoris ſedi contermina ſit, in quam iecur ſuarum uenarum beneficio, ex inteſtinis ipſoq́ adeò uentriculo quicquid ſucculentũ ab illo cõfectum eſt, arripit ac depaſcitur. quod eo iecur præſtat facilius, quo partes confectum à uentriculo cremorem primum excipientes illi uicinius allocantur.

l 14, 15 figura G.

m 14, 15 fi. H. 12 fi. S.

n 14, 15 fig. P. 7 figu. ab 1 ad K.

Orificiorum non par amplitudo.

Præterea uentriculi orificia non ſitu duntaxat inuicem uariant, ſed inferius quoque ſuperiori arctius eſt, quòd rudes, non tritas, duras, magnasq́ moles homo ſubinde deuoret, ad quarum ingreſſum amplam uentriculi uiam eſſe oportuit. Infrà è contrario, rariùs magnũ, durum, non conuerſum in ſuccum crudumq́ tranſit: quanq̃ ſanè nõ adeò anguſtũ ſit inferius uentriculi os, ut ſolum cremorem tranſmittere queat. quandoquidẽ non pauci quamplurima fructuum oſſa impenſe etiam magna, crebrò deuorata innoxiè excernunt, & Galenus à quodam anulum aureum qui ore tenebatur, imprudenter deglutitum, eundemq́ promptè excretum narrat.

Lib. de Naturalibus facultatibus.

Neq́ orificij huius amplitudinem ſe ignoraſſe callidus ille Hiſpanus docuit, qui ſuperiori anno Clinianæ cuipiam Bacchidi quadraginta uniones, ex illis quas hîc nobiles matronæ collo geſtãt, unà cum aurea cruce quinque gemmis inſtructiſſima, & fide pariter qua hæc continebantur, ſuffuratus eſt. Illa nanque quum huic noctem ſe daturam niſi prius numeratis quinquaginta aureis negaret, atque is tandem annuiſſet, ipſa à patricio Veneto pattico ſuo, ut comptior ornatiorq́, & magis placida eſſet, elegantiſſimum uxoris ſuæ monile (quod hîc non minima dotis ſolet eſſe portio) obtinuit, ac id in lecto adhuc collo appenſum, ne fortè ſubduceretur, ſeruauit. Huic monili Hiſpanus quo meretriculæ uices reponeret, inhians, eamq́ quàm potuit ſalaciſſimè, ut ſuauiùs tandem obdormiret, exercuit, ac poſtmodum ſoluto monili ſingulos uniones, & crucem, ac poſtmodũ fidem (ne quid ſuo furto obſtaret) deuorauit. Conſtat igitur inferius

rius quoque uentriculi orificium etiamsi superiori angustius sit, amplum tamen esse, & interdum grandiora quoque transmittere. Cæterùm Galenus & omnes eius asseclæ [n] glandosam carnem inferiori orificio priuatim tribuunt, hanc ad eius orificij constrictionem auxiliari, ac in quibusdam animalibus manifestiorem esse affirmantes. Istam sanè in canibus primùm, qui illa donantur maxima, & quum carnis colorem obtineat, manifestiore, deinde in homine examines uelim. Eam siquidem hanc esse arbitror, quæ duodeno intestino adnascitur, qua portæ uenæ [o] ramus illi subtenditur. Verum hæc nõ in hoc ut intestinum illud, aut inferius uentriculi orificiũ claudat arctet'ue, procreata est, sed ut uasa illi intestino exporrecta suffulciat, ac parem cum glandio [p] iuguli & [q] mesenterij, & [r] humilioris membranæ omenti usum præstet. Deinde si quæ constringendi uis huic glandoso corpori indita esset, ipsum necessariò orificium aut intestinum ambiret, & fibrarum natura participaret, aut transuersarum musculi uesicæ ceruicis modo, aut obliquarum uesicæ & uteri corporis modo. Quinetiam multum abest, ut intestinum illo glandio orbiculatim circunducatur, quum ad intestini longitudinem recta duntaxat linea id adnascatur. Quanquam nõ desint, qui solis libris edocti, suoq; arbitratu Naturæ opera fingentes, glandosum id corpus musculum esse scribãt, eo inferius uentriculi orificium orbiculatim amplecti nugaciter affirmãtes, atque hinc etiam corpus id πυλωρὸν ianitoremq; appellantes. Porrò (quod nullos animaduertisse plurimũ admiror) [s] non solum in inferiori uentriculi orificio, sed & in superiori substantia uentriculi crassior spissiorq; est, ac orificia uelut in interiora extuberantiorem instar circuli partem exigunt, uentriculi substantiæ penitus respõdentem: quæ quidem inter dissecandum integro adhuc uentriculo tactu percipitur, aperto autem inuersoq; in conspectum uenit, ac manifeste uentriculi initium stomachi'ue finem & duodeni intestini originem commõstrat. Videtur enim tunc stomachus, idq; intestinum ex ipso uentriculo quodammodo enasci, aliaq; omnino quàm uentriculus ipse, partes esse, quum tamen exteriùs nihil tale appareat, neque ulla crassior uentriculi portio emineat. Atque hæc crassior uentriculi portio in hoc potissimum facta est, ut ora ipsius robustiora densioraq;, quàm reliquum eius corpus euadant, ne fortè à transeuntium impetu diuellantur, rumpanturq;, & dein fortassis, ut quũ ora cõstringuntur huius extuberantioris particulæ introrsum cõniuentis occasione citius arctentur occludanturq;. Et sanè quemadmodum [t] exterior uentriculi superficies læuis & plana undique est, sic & magis adhuc [u] interior ipsius concauitas: si modò duo, quæ iam diximus, tubera circulatim prominentia exceperis. Ventriculus enim inibi nihil præter rugas quasdam si uehementer constrictus reperiatur, ostendit, intestinorũ & [x] uesicæ cauitati respondens, quamuis interim obfuscum & quasi nubeculis intense rubentibus interstinctũ colorem exprimat, quum tamen exterius omnino penè albicet. Cæterùm ut in obesorum intestinis, ita quoque interdum adipem fundo uentriculi intus adnatum, atque hunc copiosum quandoq; inuenies. Quod uerò plerique dissectionis professores internam uentriculi sedem cellulis quibusdam asperitatibusq; abundare scripserint, uanissimum putato, ac ipsos ruminantiũ animalium omasis delusos, idq; quum boum pinguia deuorarent exta effinxisse arbitrator. Quantitas itidem uentriculi uaria admodum est. nam si uesicæ modo infletur, haudquaquàm miraberis tantam ciborum uim uiniq; copiam uno tempore posse absumi. Neque in homine æquè semper est turgidus, sed quum pro sua natura se habet, cõstrictoriaq; ui utitur, quamlibet exiguum multum'ue sit quod continet, totum id undique complectitur, nullam uacuam sedem relinquens. ac proinde pro assumptorum se habet ratione, ut & multa (ne perpetuò edere cogatur homo) assumere amplectiq; possit: & rursus si modica offerantur, ea undiq; amplexetur ac concoquat. Huic actioni ipsius congruit substantia nimirum membranea, quæ commodè usu exigente ampliari dilatariq; queat: & rursus quum opus est, colligi ac constringi. [y] Constat enim uentriculus duabus latis tenuibusq; tunicis seu plexibus sibi inuicem iunctis, perinde ac stomachus, sed nonnihil dissimilibus. Quandoquidem interna uentriculi similiter, atq; interna stomachi, neruosa membraneaq; est, & totius stomachi, oris & labrorum, uti sanè & intestinorum interiori tunicæ continua, duritie tamen ab oris stomachiq; tunica modicè differt. quòd duriores asperioresq; cibos, priusquam in uentriculũ decidant, ore conficiamus: à quibus oris amplitudo contunderetur & raderetur, nisi dura densaq; eiusmodi tunica euasisset. atque idcirco tunica ori, & stomacho, & uentriculo communis, sensim ad uentriculi fundum accedens, mollior efficitur. Fibris hæc duplicibus intertexta est, quo etiam ab interna stomachi uariat. Interior enim tunicæ pars uentriculi cauitatem respiciens, rectis ijsdemq; plurimis donatur fibris. Attrahat nanque uentriculus cibos & potus per stomachum oportet, huiusmodi fibris ceu manibus alliciens: quæ quum contrahuntur, stomachum uentriculumq; breuiant, adeò ut inter deglutiendum [z] larynx descendente stomachi initio, sursum conscendat, quòd mutuus

stomachi

Marginal notes (left): n 11 fig. i, l. 15 fig. S. — o 12 figu. h. — p 2 fig. F. — q 10, 11 fig. L, L, M, M. — r 3, 4 fi. n, n. — s Intuere 16 fig. ad h, k. — t 14 fig. — u 16 fig. — x 23 fi. r in dextra fig. — y Quoad fieri licuit, uẽtriculi tunicas 17 figura expreßimus. — z Laryngẽ simul cum stomacho ostendunt 2, 3, 5 fi. ca. 21 lib. 2. ubi stomachus H notatur.

Marginal notes (right): Glãdulosa caro non procul ab inferiori orificio distãs. — Protuberans uentriculi in orificijs substantia. — Ventriculi superficies. — Ventriculi quantitas. — Vẽtriculi substantia quibus formetur tunicis.

ſtomachi & laryngis ſit connexus, & interior utriuſque tunica cõtinua cernatur. At ſecundum fibrarum huius interioris uentriculi tunicæ genus obliquarum eſt, in externa tunicæ ſede, qua ſecunda illam amplectitur, ſitum. Quemadmodum enim cibi potuſq; attractio, eorundem neceſſariò præcedit retentionem, ita rectas fibras interiùs obliquis Natura coordinauit. Deinde ut retentionem, ciborum iam confectorum ſuccedit expulſio, ita quoque ſecunda exterior'ue uentriculi tunica trãſuerſas fibras obliquis exteriores meritò nanciſcitur, nõnullis interim obliquis fibris etiam implicita. Exterior enim tunica, quæ interiore craſſior & mollior minuſq; compacta eſt, tranſuerſis fibris abundat, ſecundæ ſtomachi tunicæ reſpondens, niſi quòd illa paulo minus quàm hæc carnoſior ſit, & aliquot etiã obliquis intertexitur fibris. Cur autẽ uentriculum, aut hanc exteriorẽ ipſius tunicã adeò impenſe carnoſam ſecundùm uentriculi fundũ humiliorem'ue ipſius ſedem eſſe plerique ſcribant, non ſatis aſſequor. Videntur enim ſuis ſomnijs confiſi, [a] fundum uentriculi inſigniter carneũ ſtatuere, quum interim uentriculus illic neq; carnoſior, neq; craſſior ſit, quàm ad elatiorẽ ipſius ſedẽ: imò ſi uerùm fateri licet, [b] ſuperior uentriculi pars carnoſior eſt inferiori fundo'ue: ut nunc taceã neuorũ ſuperioris ſedis frequentiã, tunicarũ eius ſedis craſſitiem inſigniter adaugentem. Cæterùm duabus his uentriculi tunicis [c] tertia accedit, inſtar operimenti & propugnaculi cuiuſdam tunicæ exteriori circundata, & à peritonæo, [d] quà id ſepti partem ſtomacho iter præbentem integit, pronata. Huic enim peritonæi portio primùm elatiori uentriculi orificio, deinde uniuerſo ipſius corpori ad duodeni uſque inteſtini originem obducitur. atq; hæc à peritonæo procedens tunica, omnium quas id reliquis organis exporrigit, facilè craſſiſſima cernitur, ac ut poſtea dicturus ſum, [e] ſuperiori membranæ omenti principium præbet. Hæc tunica primum omnes uentriculum petentes uenas, arterias & neruos excipit firmatq;. Ac iſtæ quidẽ uenæ omnes à ſola portæ [f] uena originẽ petunt. nulla enim uel quantumuis exilis à [g] caua uentriculo ſubſtrata (quanquam id Galeni ſit dogma) uentriculum adit. Arteriæ autem uniuerſæ ab illis ortum ducunt, [h] quæ à magna arteria in humiliorẽ omenti membranã primùm digerũtur, ac in id & iecur & bilis ueſiculam, & lienem, & in uentriculum deniq; ipſum deriuãtur. Ac [i] prima quidem uentriculi uena à portæ uena priuſquam in duos grandes ipſius truncos diſcindatur, principium habet, ad inferius uentriculi orificium conterminaq; ipſi ad poſteriorem eius ſedem loca excurrens. [k] Arteria autem huic uenæ coniunx, propago eius arteriæ cenſetur, quæ ſecundùm portæ ductum iecoris cauum adit. [l] Secunda uena coniugem undecunque habens arteriam toti dimidiæ inferiori uentriculi parti ſubtẽditur, ſuperiori membrana omenti ſuffulta, à qua & anterior & poſterior fundi uentriculi dextra ſedes ſurculos mutuatur. præſens uena frequenter ortum ducit ex dextra uenæ portæ regione, quà in duos grandiores ipſius truncos finditur. [m] Arteria uerò ab illa pronaſcitur, quam in iecur deriuari diximus. [n] Tertia uentriculi uena impenſe gracilis eſt, comite arteria carens, & à uenæ portæ graciliori ſiniſtro'ue trunco enata, in poſteriorem uentriculi ſedem (qua dextrum ipſius gibbum inibi prominet) pauca ramulorũ ſerie diſpergitur. [o] Quarta uena ab eodem quo nuper dicta trunco prodiens, toto progreſſu arteriam ſibi coniugem aſciſcit, omniumq; uentriculum aſcendentium uenarum, ut & arteria arteriarum, facilè præcipua, atque in numeroſiores ramos diuiſa. Procedit enim ſurſum ad medium poſterioris ſedis uentriculi, ac primùm utrinque ramum ſpargit in plures ſurculos per poſteriorem uentriculi ſedem diuaricatum. Dehinc ſurſum ad dextrum ſuperioris uẽtriculi oris latus ſenſim conſcendit, illudq; coronæ modo amplectens, ramulos complures deorſum in uentriculi corpus digerit, paucos, eoſdemq; graciles in ſtomachi finem, quo is uentriculo committitur, ſurſum offerens. Ab hac uena dextrum oris uentriculi latus ambiente [p] propago editur, ſecundùm elatiorem uentriculi ſedem ad ipſius uſque humilius orificium pertingens, ac in progreſſu deorſum quoque ſoboles diffundens. Porrò [q] arteria præſentis uenæ coniunx ab ea depromitur, quæ per inferiorem omenti membranam in lienem contendit. [r] Quinta uena comite arteria non priuata, ſiniſtram uentriculi fundi ſedem ambit, & ſuperiori membrana omenti ſuffulta ramos elatiori ſua ſede in uentriculi anteriora poſterioraq; emittit. Huius principiũ dependet ab ampliori uenæ portæ ramo, lienis infimæ ſedi inſerendo: & [s] arteria, uenam eam concomitans, ab arteriæ ramo pululat, lienem hîc accedente. Sexta uentriculi uena, ea demũ eſſet, quæ ſola Anatomicis in ore uerſatur, quanquam à liene in ſuperius uentriculi orificium perferri omnes aſtruunt. Ego uerò ut uerum fatear, non unicam, ſed [t] plures, eaſq; non ſemper pari numero ab illis quæ lieni exporrigũtur uenas pronaſci, præter quintam antè enumeratã obſeruo, ſiniſtri uentriculi lateris ſedem lieni proximam accedentes: inter quas ea ſolet eſſe præcipua, quæ à maiori uenæ portæ ramo altiori lienis parti inſerto, principium ducere conſueuit, à qua minus quàm raro ſurculi pilorum modo graciles, quaſi ad ſuperius uentriculi orificium pertingunt. His uenis

Exteriorem uentriculi tunicam in fundo impenſe nõ eſſẽ carnoſam.

Ventriculum petentes uenæ ac arteriæ. Lib. 6. de Admi. ſectio.

a Secũdum K, K 14, 15 fig.
b 14, 15 fig. iuxta G.
c 17 fi. k, k.
d 7 muſcul. tab. r.
e 2 figu. Q, Q, Q. 3 fi. a, a, a.
f figu. cap. 5 lib. 3.
g 22 figu. g.
h fig. indici fi. ca. 12 li. 3 inſertam. hîc uero 4. fig. β.
i fi. ca. 5 li. 3 D. fig. 15 à uerſus H.
k fi. cap. 12 lib. 3 p.
l fi. ca. 5 li. 3 H. 2 fig. R. 14, 15 fi. c.
m fig. ca 12 lib. 3 r.
n fi. ca. 5 li. 3 K. 15 fig. b.
o fi. ca. 5 li. 3 N. 14, 15 figu. d.
p 14 figu. e uerſus H.
q fi. cap. 12 lib. 3 x.
r fi. ca. 5 lib. 3 Z. 14, 15 fi. f. 2 fi. S.
s fi. ca. 12 li. 3.
t fi. ca. 5 lib. 3 X, Y. 14, 15 fi. g. g.

nis ſiniſtrum uentriculi latus adeuntibus comites perpetuò iunguntur arteriæ. Commune omnium uentriculi uenarum officium eſt, ut & alimentum ipſi adferant, & ſucculentioris ab illo confecti cremoris ad iecoris cauum non aliter ac inteſtinorum uenæ, deducant. Proprium uerò earum quas ſexto loco enumeraui uenarum, & potiſſimùm quintæ munus cum aliꝭs diſſectionum profeſſoribus eſſe (at timidè interim) annuam, ut ſi quid in uentriculum lien eructet, illæ eius ſint uehiculum, idꝗ; in uentriculum fundant. Cæterùm frequentes uentriculi arteriæ innatum ipſius calorem recreant, & ſucculenti etiam aliquid ex uentriculo ſugere uidentur. Præter has uenas & arterias uentriculo nullum aliud uas implantatur, & ſi fortè meatuum bilem deducentium aliquis in uentriculi fundum pertineat, id ſanè fit quàm rariſſimè: & mihi ſemel hactenus duntaxat eius generis meatulus occurrit in bilioſiſſimo homine, quem ex longis pontificiꝭs nauibus ſectioni adhibuimus. Porrò nerui uentriculi in hunc habent modum, [u] præcipuè ſexti neruorum cerebri paris portiones: poſtquam [x] recurrentes diffuderunt neruos, ramuloſꝗ; cordis inuolucro & pulmonibus communicauere, deorſum ad ſtomachum properant, dextra quidem ad dextrum latus, ſiniſtra autem ad læuum. Simulatꝗ; uerò aliquantiſper nerui cum ſtomacho deſcenderunt, fibrarum duntaxat interuentu illi commiſſi, uterque neruus bipartitò ſcinditur, & dexter quidem ſuis ramis obliquè in ſiniſtrum fertur, ſiniſter autem in dextrum, atque ita ambo nerui ſtomachum concomitati ſeptum tranſuerſum permeant, nullam interim (ut diſſectionis rudibus uiſum fuit) ſepto ſobolem offerentes. Vbi autem quatuor duorum neruorum rami [y] elatius uentriculi orificium contingunt, multiplici propaginum ſerie id amplexantur, ſurculos notatu digno interuallo rectà deorſum promentes. A ſiniſtro ſexti paris neruo dextram uentriculi oris regionem implicante, [z] inſignis utcunque ramus ſecundum elatiorē uentriculi ſedem ad ipſius uſque inferius orificium deducitur, qui & ſi in progreſſu aliquot diffundat propagines, uentriculiꝗ; inferius orificium ſurculis quibuſdam implicet, nō tamen inibi abſumitur, ſed in iecoris cauum [a] prorepit. Cæterum humiliorem uentriculi partem [b] aliꝭ duo accedūt nerui, à ſexti neruorū cerebri paris [c] propaginibus, ſecundum coſtarum radices deorſum deductis principium obtinentes, [d] ac illarum arteriarum coniuges, quæ ſuperiori membrana omenti ſuffultæ, in uentriculi fundum digeruntur. Quinetiam interdum ſiniſtro uentriculi lateri [e] quædam neruorum offeruntur ſoboles, à [f] neruis pronatæ, qui cum arteriꝭs lienem accedūt. Inter hos tam uarios neruorum quos uentriculus exigit ſurculos, nulli profectò tantam Naturæ oſtendūt prouidentiam, atque ſuperiori ipſius orificio [g] inſerti. non enim duntaxat id ut noxam à bilioſo eiuſ'ue generis humore aliquo inductam ſentiat, adeò frequentibus ſcatet neruis, ſed ut per illos ueluti riuos & ductus, animalis uis ipſi imprimis diſpenſaretur, ac cibi potusꝗ; indigentiam uentriculus ſentiret, ad ſumendaꝗ; cibaria excitaretur. Cum enim totius corporis particulæ, plantarum modo quatuor donentur facultatibus nutritioni ſeruientibus, neque illis eorum quæ deſunt ſenſus ſit inditus, atque omnes propemodum à cauæ ramis nutrimentum alliciant: aliæ autem ex cauæ per iecur diſtributis propaginibus, hæ iterum ex iꝭs quæ per iecoris portas ferūtur uenis, & hæ rurſus ex inteſtinis & uentriculo: quumꝗ; adhuc nulla iam ſuperſit pars, ex quo uentriculus aliquid aſſumere poſſit, neceſſum erat, ut foris ingeſto cibo repleretur. atque in hoc à plantis differimus. Hæ nanque & ſi uim propriæ qualitatis attractricem, & attractorum retentricem, ac rurſus ſuperfluorum excretricem, atque ante has omnes alteratricem perinde ac homo habeant, ſenſu tamen eorum quæ deſunt priuantur. Neque etiam per os plantas nutriri oportebat, promptuarium copioſi nutrimenti ſubmiſſum habentes terram, cui complantatæ coniunctæꝗ; copia eorum quibus enutriri debent nunquam deſtituuntur. Verum humana ſubſtantia, præterquàm quod longè à terra ſeiungitur, à qualitate quoque terrea plurimum diſcrepat, motuꝗ; arbitrario ex loco in locum ſubinde permutari debuit, adeò ut impoſſibile fuerit homini plantæ ritu ex terra humorem ſugere. Oportuit itaque ſecundum propriam eius naturam, herbis, fructibus, ſeminibus, aliorumꝗ; animalium carnibus hominem ali, eaꝗ; illo adferri tempore, quo uentriculus ſentit indigentiam. at quum nulla pars ex ſe ipſa innatum ſenſum poſſideat, in uentriculum, uti prius dicebamus, eiuſmodi uim à ſenſitiuo principio influere oportuit. Et huius ſanè gratia [h] ſexti neruorum cerebri paris præcipue ſoboles uentriculi os, conterminasꝗ; ipſi partes potiſſimùm implicant & intexunt. atque iꝭ demum illi nerui ſunt, quibus obliquum ſtomachi ductum conferre prius retuli. Molles enim quum ſint, & graciles, ſi longa uia recto tramite tenderentur, & uentriculum cibis recipiendis deſtinatum à ſe ſuſpenſum haberent, ab eius mole perpetuò tenſi, leui occaſione rumperentur, niſi eiuſmodi implexibus & tortuoſis ductibus Natura illis ſedulò proſpexiſſet. Porrò uentriculus, ut iam ipſius uires aggrediar, octo habet facultates. ac quatuor quidem omnibus uniuerſi corporis partibus, quæ nutriūtur, communes: quatuor

t autem

Venarū uentriculi munus.

Arteriarum.

Veſiculæ bilis meatus in uentriculum.

Ventriculi nerui.

Neruorum uentriculi uſus.

Ventriculi totius munus.

u 2 fi. cap. 2 lib. 4 ſ. 14, 15 fig. T, V.
x 2 fig. ca. 2 lib. 4 m, p.
y 14, 15 fig. G.
z 2 fi. cap. 2 li. 4. u ad x. 15 fig. X.
a 15 fi. Y. 20 fig. K.
b 2 fi. cap. 2 lib. 4 ſ, t.
c 2 fig. ca. 2 lib. 4. h.
d 14, 15 fig. c, f.
e 15 fi. ſ, g.
f 2 fig. ca. 2 lib. 4 x.
g 14, 15 fi. T, V.
h 1, 2 fi. ca. 2 lib. 4 e.

autem sibi peculiares, quibus uniuerso corpori uentriculus famulatur. Verùm hæc nimium obiter perpendunt, integros libros hac quæstione, An uentriculus suo quem iecori conficit succo, aut sanguine seorsum, an simul ambobus enutriatur, commaculantes. Quandoquidem beneficio illarum facultatum, quas uentriculus cum reliquis partibus communes adipiscitur, proprium sibi nutrimentum ex uenis allicit, retinet, elaborat, & si quid superfluum ipsi fuerit, à se abigit. At munijs, quibus toti corpori uentriculus famulatur, quarumque gratia plerisque Rex corporis uocitatur, is esculenta quidem poculentaque rectis fibris per stomachum ex ore assumit, mox obliquis fibris assumptum retinet, totumque tantisper amplectitur, donec id ingenita sibi altrice facultate, in succum cremoremque colore substantiæ suæ similem reddat. ac demum quod confecit intestinis exhibiturus, inferius orificium suum laxat, transuersisque fibris quod amplexabatur deorsum protrudit. Cæterum uim ipsius alteratricem, undequaque eum circundantia organa, ac uelut lebetem ingentes foci solent, excalefacientia, non parum adiuuant. totam enim superiorem eius sedem uersus anteriora & dextrum ipsius latus, & in posteriori sua sede dextrum gibbum, iecur complectitur. elatior uerò pars ipsius ad superioris sui orificij posteriorem sedem consistens, & sinistrum eius latus uniuersum, septo ambitur, excepta solum ea regione quam lien ad sinistrum uentriculi latus humiliori posteriorique parte occupat. In posteriori autem sede uentriculus inferiorem omenti membranam, & quæ in illam excurrunt uasa proximè subtensa obtinet. Dein sub hac septi transuersi pars, & uena caua, & magnæ arteriæ truncus præter dorsum, ipsiusque musculos consistunt. Porrò uniuersæ inferiori uentriculi sedi omentum ipsi partim attenditur, partimque connascitur. præterea & huic sedi sub omento colum intestinum elatiùs, tenuia uerò intestina demissiùs, adtenduntur. At alij anteriorem uentriculi sedem omento integi somniant, quum tamen elatior omenti membrana recta duntaxat linea inferiori ipsius parti secundùm anteriora adnascatur, nulla interim omenti parte uentriculi anteriori sedi obducta. Vacat itaque magna anterioris uentriculi sedis regio, neque iecore, neque septo transuerso, neque omento, neque liene obducta, sed omenti uice aliud uentriculus hîc obtinet subsidiũ, in calefaciendo huic non absimile. Præter peritonæum enim & octo abdominis musculos [1] uena ab umbilico iecori deducitur, qua fœtus nutrimentum accipit, quæque post partum exanguis inutilisque efficitur. Huic uenæ quà peritonæo nexa uentriculo insternitur, in circuitu adeps multus non tamen omnibus æquè copiosus adnascitur, qui ut & uentriculus suo in concoquendo munere alacrius laboret, aliquid auxilij præbet. Impensius enim conducit iecur, lien, & quæ posteriori uentriculi sedi subtenduntur uenæ ac arteriæ, ut & ipsum quoque septum indefesso suo motu uentriculum minime negligit. Quinetiam cordis septo incumbentis calor, ad perfectiorem uentriculi functionem non inutilis censendus est.

Quî uentriculi munijs subseruiant partes ipsi accumbentes, atque ita illius ad alias partes contactus.

Hæc petes è 2, 3, 6, 12, 20 figuris, uti quũ uentriculi sitũ narraremus colligere promptum fuit.

Nullã omenti partem anteriori uentriculi sedi obduci.

1 2 figura F, dein G.

DE OMENTO. CAPVT IIII.

O M E N T I *delineationem imprimis proponit quarta figura, ac secunda, & tertia, uti in illarum figurarum indice commemoratum est. hoc Arabum interpretibus & nostræ ætatis chirurgis dicitur Zirbus, sine appẽdice: aut cum appendice, Zirbus adipinus, Tirbus, Clypeus, Ventris mappa. & ut Græcis, Eflos, Epiplex.*

PROXIMVM nunc erat intestinorũ, ut quæ confectum à uentriculo succum excipiant, enarrationẽ subiungi. sed quia illis omentum incumbit, & uelut innatat (unde & à Græcis ἐπίπλοον & ἐπίπλοος dicitur) & dissecantibus prius quàm intestina occurrit, ac demum non minus quàm intestina uentriculo continuum magna ex parte est, non admodum inopportunè id hoc loco aggrediemur. [a] Omentum itaque in peritonæi amplitudine positum, mox anteriori illius sedi subijcitur, & super [b] intestina extensum, ad lienem quoque & iecoris cauum, ac posteriorem uentriculi sedem propemodum uniuersum, eiusque fundum exporrigitur: atque ab his etiam sedibus omentum originem ducere, non multo pòst audies. quare etiam in dissectionibus perpetuò illis sedibus attensum proximumque reperitur. At non ita omnibus obductũ intestinis ad pubis usque os (ut in canibus propemodum semper) in homine reperitur. Nam ipsius, quæ intestinis obuolui debeat, portio, rarò ultra umbilicũ descendere cõspicitur, [c] sed maxima sui parte sinistrorsum lienem uersus retrahi & conuolui. Quod quũ in hominibus laqueo suffocatis primùm obseruarẽ, ex cõcussu motuque corporis hoc euenisse arbitrabar: sed postea id ipsum in aqua suffocatis, & capite trũcatis, item laterali morbo, aut phrenitide, eius'ue generis affectu alio quopiã mortuis, & in ijs etiam quibus

Omẽti sermonem nunc instituendum.

Omenti situs.

a In 2 figu. Q, Q, Q. mox in ac sub A, B, C, D.

b Confer 2 figurã sextæ, & sedulò specta 3 figu. & 4.

c Quemadmodũ c, c, c 3 fig.

quibus uiuentibus thorax abdomenꝗ aperiebatur, animaduerti: atque, ut ſemel dicam, in ſano quod ad omentũ attinet homine, ad pubis uſꝗ os id deſcendere rarò cõperi. Quin etiã quum idem obſeruaſſet in diſſectionibus obeundis uir diligens IOANNES DRYANDER, medicinæ mathematicesꝗ profeſſor, quid de Hippocratis aphoriſmo ſentirem, in quo ille mulieres præter naturam obeſas concipere negat, quia os uteri illis omento comprimitur, prolixè & eruditè literis à me percunctatus eſt, ac præter cætera quæ de ramicum differentijs ſymptomatibusꝗ mecum egit, ſibi omentum ad ſcortum deuolui, & inibi ramicem (quem ab omenti deſcenſu, Græci ἐπιπλοκήλην appellãt) haud poſſe fieri arbitrabatur. Verùm retractus ille omenti ſiniſtrorſum ſurſumꝗ, fundi uteri os omento comprimi, & ad ſcortum deuolui poſſe omentum non impedit. Nam ſi diſſecans humiliorem omenti partem ſurſum reuolutam leuiter deorſum traxeris, citra aliquam omnino diuulſionẽ in omnibus hominibus facilè ad pubis uſꝗ os inteſtinis ipſum obtendi poſſe deprehendes, eiusꝗ finem[d] inter poſteriorem ueſicæ ſedem, & uteri anteriorem leui occaſione colligi, ibidemꝗ uteri ceruicem (ſi omentũ præpingue ſit) utcunque comprimere doceberis, dummodo in muliere id inter ueſicam & uterum, ut in ſua ſede poneretur, extenderis. Quanquam eiuſmodi compreſſum uix tantum eſſe autumem, ut ingreſſum uirilis ſeminis in uteri fundi[e] orificiũ inhiberet, niſi penis breuitas hîc ſimul obeſſet, ac procul ab uteri fundi orificio ſemen redderet, cuius dein ad fundum ingreſſum concidens compreſſaꝗ ceruicis uteri ante fundi orificium ſedes remoraretur, quæ ſimul obeſo comprimeretur omento, ac parum fœliciter à pene diſtenta, ſemen ſibi adhærens ſeruaret. Similiter etiam omentum ad ſcortum decumbere, in ramicum ſectionibus interdũ animaduerti, quum in ijs quibus inteſtina in magnam peritonæi amplitudinem detruderentur, & cum ſeminarijs uaſis ipſa amplectens tunica præſcinderetur, portionem omenti quæ in ſcortum deciderat, auferri uiderim. Neꝗ iſtud ſolum manu tales affectus curantibus interdum accidit, uerùm etiam inteſtini portiũcula ab imprudentibus artificibus amputata, præſentem ægro mortem parat. Præterea in latomi cuiuſdam, quem ex caſu ab alto mortuum Patauij diſſecuimus, ramicis uitium, id quoꝗ luculentiſſimè oſtẽdit. Huic nanꝗ dexter teſtis cum ſeminarijs uaſis, quum à ramice ſemel curaretur abſectus[f] fuerat, & rurſus in ſiniſtro latere idem affectus inuaſerat, quem ex inteſtinorũ & omenti in ſcortũ deſcenſu cõtigiſſe, diſſecando comperi, adeò ut is certam mihi coniecturam faceret, ad pubis uſque os, ipſumꝗ ſcortum etiam omentum deuolui poſſe, licet id ſurſum in latus ſiniſtrum diſſecantibus plerunꝗ retractum obſeruetur. Magnum enim (nollem nanque cum Galeno maximum dicere) inter animantia hoc homines ſortiuntur, ut & inde nonnulli ἐπιπλοκομισταὶ, quaſi dicas omenti geſtores appellentur. Porrò omenti[g] figura proximè marſupij, aut ſacculi, aut peræ imagini conuenit: ac in primis aucupum peris, quæ orbiculatum habẽt orificium, poſteriori ſua parte elatiùs quàm anteriori aſcendens. Huiuſmodi nanꝗ pera omenti figuræ ad amuſſim cõgrueret, ſi uno conſtaret corio, aut ex lana texeretur, ac undequaꝗ inconſutilis, & unum duntaxat corpus eſſet. cuiuſmodi profectò eſt omentum, quod ſubſtantia eſt membrana nullis fibris implicita, ſimplexꝗ, ſed multis abundans uenis, arterijs, neruis, & aliqua ſui regione glandoſum ſibi innatum habens corpus, & multum quoꝗ adipem. Vnde uerò hæc omnia ortum ducant, intelliges promptiſſimè, ſi talem peram qualem antea propoſui, animo cõcœperis. in qua unam partem anteriorem ſuperioremꝗ, alteram poſteriorem inferioremꝗ appelles. Ad eum nanque modum unam omenti partem[h] ſuperiorem anterioremue membranam, & alteram rurſus[i] inferiorem ſeu poſteriorem dicimus. etiam ſi omentum re uera duntaxat[k] unica (atꝗ id potiſſimũ in canibus) ſit membrana, anteriorꝗ pars poſteriori, ut in dicta nuper pera, incumbat, & cõtinua ſit, & omentum quoque ſacculi modo cauitatem quæ repleri poſſet, conſtituat. Inferioris itaꝗ membranæ omenti origo à peritoneo pendet ea ſede qua[l] primùm ſub ſepto magna arteria deſcendit, ac primùm uenam cauam ibidẽ contingit. Peritonæum enim quà à uertebrarum ligamentis principium ducit, ac utrinque tanquam à uertebrarum corporibus abſcedit, membranulas magnæ arteriæ & uenæ cauæ offert, quibus illæ dorſo affirmãtur. Ab his membranis iuxta eam ſepti[m] partem, quæ undecimæ thoracis uertebræ corpus reſpicit, aliæ propagines membraneæ exurgunt, omento originem præbentes, illudꝗ dorſo hîc alligantes. Inferior hæc omenti membrana dextrorſum ad iecoris cauum unde portæ uena prodit, perfertur: ac iecoris portioni aliàs alij aliquãdo adnaſcitur, ut & alicui ſepti tranſuerſi ſedi ſpurijs coſtis hîc obductæ. ac id rarius accidit, neque ex eiuſdem coſtæ id ſemper fit regione. Præſens omenti membrana à iecoris cauo ad dextrum uentriculi latus, cui etiam connaſcitur, procedit, & ad duodeni inteſtini exortum, cui propemodum ad ieiunum uſque inteſtinum etiam ſubnaſcitur, hinc[n] orbiculatim ſemper ad infimam uentriculi partem cõſcendit: quam ſimulatque attigit, ac ex dextro uentriculi latere uerſus anteriora repit, ea

d 24 fig. inter L et T, ſuper R, S. e 26 fig. D. 27 fig. G.

f Quicquid u cõplectitur 20 figuræ, præſcinditur.

g Hãc potiſſimũ oſtendit 4 fig.

Omenti figura.

Omenti ſubſtantiæ breuis enumeratio.

h 4 fi. f, f, f. 3 fig. a, a, a. i 4 fi. e, e, e. 3 fig. c, c, c. k Qualis eſt tota 4 fig.

l 22 fi. ad g, k, h.

Omenti ortus ac dein nexus.

m Ad q 7 muſc. tab. n Hunc ductum potiſſimum petes ex 3 figura, dein ex quartæ e, e, e, n, m ſ, p, p, o, qui characteres circulum quodãmodo circumſcribũt.

omenti pars quam superiorem ipsius membranã dicimus, à uentriculo exoritur.[o] Tertia enim uentriculi tunica à peritonæo pronata, secundùm totius uentriculi latitudinem[p] recta linea, & ut Aristoteles dicebat, suturæ modo ex humili sede uentriculi uersus anteriora superiorẽ omenti membranã ex se deducit. Superior hæc membrana ex dextris uersus sinistra secundùm uentriculi fundum procedens, cauæ lienis sedi recta linea * implantatur, quò etiam inferioris omenti membranæ sinistra pars protendit, ambæq; superior uidelicet & inferior membranæ lienis cauo simul commissæ innascuntur. ita sanè, ut cõmemoratus iam omenti ductus, orbicularem efficiat circulum à dorsi medio ad iecoris portas, & hinc secundùm uentriculi fundum ad lienis cauum, & inde ad dorsi medium procedentem. Totum igitur semicirculum inferiorem à lienis cauo per dorsum ad uentriculi usque dextrum latus pertinentem, inferiori omenti membranæ attribuimus. superiori uerò membranæ (quam cum multis Anatomicis solùm nouisse uidetur Aristoteles) eam circuli partem ascribimus, quæ à uentriculi dextro latere per ipsius fundum ad cauam lienis sedem ducitur. Porrò inferior membrana toti posteriori uentriculi sedi[q] subtensa, decliuis, ac uersus anteriora fertur, atque ad humilimam uentriculi sedem secundum corporis latitudinem omenti membranam superiorem contingit. hinc ambæ mutuò sibi incumbentes, deorsum super intestina subq; peritonæo ducuntur, & si in hoc super intestina ductu membranæ non implicentur, ea anteriori parte ac in lateribus obtegũt, & ad pubis usque os humiliori suo extremo pertingunt. Si uerò intestinorum sedem duntaxat operiant, quæ supra umbilicum consistit, atque quod frequenter euenit in sinistrum latus cõtractæ iaceant, illæ sese uisui offerunt reuolutæ admodum, & uelut in spiras collectæ. Membranæ hæ nullis nexibus intestinis connascuntur, præter inferiorem membranam, quæ in hominibus colo intestino pertinacissimè continuatur per totam eius intestini[r] sedem, quæ secundùm uentriculi fundum prorepit. Neque id segniter in homine obseruandum uenit, quum inferior omenti membrana mesenterij loco ipsi colo intestino sit, qua id uentriculo exporrigitur. Colum enim toto illo ductu nullam exigit mesenterij partem, secus multo quàm in canibus & simijs, quibus omentum uix colo connascitur, atque uti prius relatum est habet. In homine uerò inferior omenti membrana mesenterij uicem gerit: imò si omnem fidem libris (uti profectò in dissectione decet) derogans, accuratè singula examinaueris, membranæ inferioris omenti portionem intestinis exporrectam quodammodo ex tertia coli intestini tunica pronasci fateberis. Atq; id eo te expendere uelim diligentius, quo id minus à Galeno, qui simijs nimium tribuit, animaduersum est: uti sanè Herophilo & Aristoteli id uidetur fuisse perspectissimum, qui omenti partem colon dorso colligantem, omenti loco non habuere, sed eam tantum partem quæ à uentriculi fundo & colo intestino enascitur, intestinisq; obducitur. Quanquam satius fore arbitror, si eam quoque omenti partẽ quæ uentriculo subtenditur, columq; continet, omento attribuamus, quum ea omenti reliquæ portioni cõtinuetur, & eosdem usus cum inferiori canum omẽti membrana suppeditet: quamuis interim ex abundanti hominis colo mesenterij uice sit. Cæterùm ad hæc, superior omenti membrana in homine inferiori membranæ ad coli regionem connata reperitur, quà id uentriculo exporrigitur. adeò ut quispiam nonnullis nexibus superiorem omenti membranam colo quoque intestino secundùm uentriculi fundum connecti, haud absurde dicere possit. Quod autem Galenus omentum modicis, & ijsdem laxis nexibus, idq; ad dextrum duntaxat latus colo intestino committi prodiderit, in causa fuere simiæ mediam inter canes & homines naturam sortitæ. Omentum nanque canibus nulla ex parte colo alicui'ue alteri intestino adnascitur. Simijs autem medio se habet modo, licet illæ adhuc ad canis constructionem potius quàm hominis accedãt. Venæ omento implicitæ solius uenæ portæ sunt soboles. nulla nanque à caua in omentum, uel ubi id principium sub uentriculo ducit (& si aliter Galenus senserit) pertinet. Venas enim inferiori membranæ omenti dispensatas, si ad amussim singulas examinaueris, ab eo portæ[s] trunco dispergi inuenies, cuius præcipua portio in lienem exhauritur, quemq; doctrinæ studio graciliorem & sinistrũ portæ truncum suprà uocaui. Primùm itaq; omentum portæ[t] caudicem ex iecore proficiscentem excipit, sibi iam commemorandas in ipso ductu propagines assumens. Ac inferior quidem omenti membrana[u] tres uenarum radices admittit, ex humiliori sede eius portæ trunci, qui ad lienem fertur, depromptas. Vna notatu satis dignæ magnitudinis in dextram potissimùm eius membranæ partem multiplici serie dispergitur, quibusdam surculis in colon quoque pertingẽs. Secunda iam commemorata amplior aliquantulum post originem in duos mutuò multum abscedẽtes ramos diducitur, à quibus postmodum in mediam inferioris membranæ omenti sedem, uersus sinistrum tamen magis, frequentes admodum soboles diffunduntur, quæ homini in colum intestinũ ea[x] serie pertinent, qua uenas mesenterio intertextas alijs intestinis deriuari nouimus, ac proinde etiam frequentior

Omenti cum colo nexus.

Venæ omentũ implicantes. Lib. 6. de Admin. dissect.

o 17 figu. k, k, k.
p secundùm R, T, S. 2 fi.
* Intuere 1 tab. 19 fig.
q Vt cernere est in 3 fi.
r 6, 8 fi. à P ad Q.
s fi. ca. 5 li. 3 F. 4 fi. ad sinistrum latus.
t fi. ca. 5 li. 3 B. 4 fi. l.
u fi. ca. 5 li. 3 L. S. V. fig. 4 x. y. d.
x 10, 11 fig.

quentior

quentior multo ramorum series in hac membranæ parte colum dorso alligante uisitur, quàm in reliqua eius parte, quæ à colo deorsum ducta, intestinis obtenditur. Deinde etiam radices hæ hominis omento insigniores obtingunt, quàm canis, quòd illi nulla uenula omentum accedens colo committatur. Tertia radix, non semper apparens, in sinistram humilioris membranæ partem aliquousq;, perinde ac in ipsum colum quoque, deducitur. Porrò superior omenti membrana uenas mutuatur à [z] duabus ad inferiorem uentriculi sedem in ipsa membrana exporrectis. Ab his enim innumeræ soboles deorsum in eam omenti membranam excurrunt, non quidem recto prorsus tramite, sed obliquo quodammodo & errabundo, uti retium funiculos implicari cernimus. Ac proinde etiam omentũ Græcis γαγγαμὼν & σαγὼν, ut & uulgò rete & reticulum dicitur. Quanquam fortè non à uario uasorum ductu, omentum ita fuerit appellatum, sed quod ab ijs quibus cõmittitur partibus [a] liberatum, & deinde distentum, rete piscatorium uni accommodatum baculo referat. [b] Arteriæ omenti ab illis pendẽt, quæ uentriculo, lieni, iecori, & bilis uesiculæ distribuuntur. has nanque omnes non secus ac uenas omentum tutò deducit, ac ab illis suarum peculiariũ uenarũ coniuges adeò numerosas adipiscitur, ut quàm paucissimi uenarũ surculi, citra arteriæ cõsortium, ipsum perreptent. Item præter cõmemoratas modò arterias, inferior omẽti membrana aliquousq; [c] grandiorẽ in intestina porrectã deducit arteriam. Sic [d] neruis quoque illis omentum intertexitur, qui à sexti paris cerebri neruorum portionibus secundum costarum radices exporrectis iecori, lieni & uentriculo implantantur. Cæterum [e] adeps quo omentum abundat, in obesis præpinguibusq; hominibus plurimus, in macilentis modicus, in extremè siccatis & marasmo mortuis, etiam aliquis reperitur: isq; perpetuò uenis & arterijs omenti attensus, ad uasorum quidem latera duntaxat mediocris est, superius uerò ac inferius quoque, quibus multus accidit: adeò ut illis etiã uasa alioquin gracilia pinguedine prorsus occultentur. At in [f] intermedijs uasorum spacijs, nullus adeps asseruatur, ut nec in alijs membranis quibus adeps innasci consueuit. unde etiam promptius colligitur, hunc ab exudante è uenis sanguine & membranarũ frigore incrassato, mutantisq; corporis (membranæ nimirum) colorem mutuante progigni. Præter adipem qui ambabus omenti membranis communis est, inferior ipsius membrana posteriori uentriculi sedi substrata, priuatim [g] glandosum quoddam corpus impensè magnum exigit: quod quia in canibus rubet, simplicisq; carnis speciem quodãmodo exprimit, Græcis καλλίκρεας & πάγκρεας appellatur. In homine autem hoc corpus magis album quàm rubrum cernitur, uenæ portæ, arteriarum & neruorum ramis inibi attensum, ut illorum diuaricatio inferiori membrana omenti duntaxat suffulta, reddatur securior, utq; uentriculo etiam instar substerniculi ac puluinaris subijciatur. Huiusmodi planè [h] corpus substantiaq; est, quæ duodeno intestino subtenditur, quæq; hactenus falsò uentriculi humilius orificium (ne quid inconcoctum efflueret) occludere credita est. Atque is profectò præcipuus maximusq; omenti usus mihi censetur, ut securè ramos portæ in lienem, uentriculum & duodenum intestinum, ac coli non infimam partem exporrectos suffulciat, ac ipsi implexos deducat, neque uerò hos duntaxat, uerùm etiam ut arterias quoque & neruos illis quas modò dicebam partibus inserendos sustentet ac tueatur, & demum usui potissimum respondeat, in utero quidem [i] secundarum, in capitis autem amplitudine [k] tenuis qua cerebrum inuoluitur membranæ. Deinde quod haudquaquam minimum est, omentum dorso uentriculum colligat, & rursus iecur lienemq; uentriculo unà cum uasorum neruorumq; interuentu connectit: ut iam taceam quantum homini firmando colo officium separatim subministret. ex accidente uerò uelut quoddam intestinorum inuolucrum tegumẽtumq; efficitur, ipsorum calorem instar penicilli cuiusdam fouens ac continens. His sanè usibus omenti fabrica respondet. membraneum nanque est, ut fortius uenas, arterias, neruosq; ipsi implexos colliget, meliusq; intestinorum calorem reflectat, ac promptè cum intestinis subsidere extendiq; queat. Tenue autem, & potissimum qua intestinis innititur, ne pondere grauet. Vnde etiã Bruxellensi nostro idiomate plumæ nomen meretur. Quòd uerò omentum sanguine & spiritu frequentibus illis uenis arterijsq; asseruato, intestinorum & uentriculi qua parte ipsi attenditur, fouendo calori accommodum sit, etiam si non dicatur, manifestum esse arbitror. Cæterùm num adeps insita ac peculiari natura calefaciẽdo prosit, an tantum penicilli carnisúe aut membranæ potius ritu iuuet, non æquè ab omnibus conceditur, alijs quidem frigidum adipem, alijs uerò calidum pronunciantibus.

Marginal notes (left): z fi. ca. 5 li. 3 H, Z. 2 figu. R, S, dein X, X. 4 figu. o, o, s, deinq; q. — a Quemadmodũ 4 fi. b In 2, 3, 4 figuris, uenis attẽduntur. & fig. cap. 12 lib. 3 m, ac ferè tota illius trunci series. — c 4 fi. a. fig. ca. 12 li. 3 s. — d Venis quoq; & arterijs in 2, 3, 4 fi. addendun tur. & 2 fi. ca. 2 li. 4 γ, ζ, α, β, δ, θ, ε, †. — e 4 figura k ad i. — f 4 fig. h. — g 4 fig. κ, λ. — h 4 fig. θ, 12 i, i. — i fi. 30 P. K. Q, R. — k cõspicitur pulchrè 2 figu. li. 7.

Marginal notes (right): Omenti arteriæ. — Nerui omẽti. — Adeps. — Glandulosum omẽti corpus. — Omenti usus. — Omenti fabricam suis usibus respõdere.

DE INTESTINIS. CAPVT V.

Intestinorum imaginem potissimum sexta figura & septima & octaua & nona exprimere conati sumus. quanquam huc etiam faciat tertia figura, simul cum decima & duodecima.

Quæ hîc intestinorum nomine complectantur.

INTESTINORVM constructionem ipsorum officio & usui cõuenire tum demum opportunè narrabo, simulatq; eorum situm, formã, substantiam, connexum, quæq; ipsis implantantur uenas, arterias & neruos, ac si quid aliud ad eorum fabricæ enarrationẽ reliquum erit explicuero. Intestinorum igitur, quæ Græcis ἔντερα dicũtur nomina, nõ omnia in præsenti complectimur uiscera, uel quæ costas succingẽte membrana & peritonæo amplectuntur [a] organa: aut etiam uel stomachum & uentriculum, ijs quæ nunc intestina uocabuntur, non ascribam. Quandoquidem [b] ductum ab inferiori orificio uentriculi ad podicem usque pertinentem, qui ulnas Italicas utplurimum quatuordecim & dimidiam longitudine æquat, peculiariter nũc intestinorũ nomine comprehendam. Quæ etsi continuum idemq; sint corpus, quum tamen in uarios & multiplices & figura differẽtes anfractus spirasq; circunducantur, neque omni ex parte eandem situs, substantiæ, & formæ naturam sortiantur, ac denique alia alij hominis parti contigua efficiantur, neq; præcipuus omnium eorum usus par uideatur esse, ac si plura intestina essent, dissectionũ peritis hæc enumerãtur, primum in [c] crassiora & [d] graciliora ipsa diuidentibus, atq; ex his rursus singulis ternariũ numerũ, ut sex sint uniuersa cõstituentibus, ad eum quasi modum, quo idem cõtinuumq; perpetuò iter plura uarias ob causas nomina sortiri cõstat. Quemadmodũ Lutetiæ à diui Iacobi porta ad eam usq; quæ Martini dicitur, iter, etiã si rectum sit, neq; per uarios giros procedat, nihilominus tamen sexies (si rectè memini) nomen euariat. Primùm à diuo Iacobo, inde à paruo ponte, mox à templo Virginis, & nõ multo pòst ab eius ponte, inde ab œnopolio quodam, & postremũ ab æde Martini appellationem mutuans. Idem multo magis in fluminibus nõ regijs, & quæ per multos giros procedunt ujs fieri cernimus. Cæterum utcunq; intestina inter sese uarient, omnia tamen inter uentriculum, & qua excrementa egerimus sedem collocantur, forma tereti donata, sed nõ omni ex parte æquè capaci & orbiculata. Substantiam habẽt membraneam, uerùm undique non pariter aut crassam, aut tenuem: deinde duas peculiares tunicas orbicularibus, & alicubi etiam rectis fibris intertextas sortiuntur, tertiã ad has tunicam à peritonæo obtinentia. Venarum præterea, & arteriarũ, & neruorum surculos suscipiunt, sed non ubique similiter numerosos, quemadmodũ nunc persequi enitar, ab ipso intestinorũ exortu sumpto initio. Ex [e] humiliori orificio uẽtriculi, quod in elatiori sua sede & dextro ipsius lateri proxima cõsistit, [f] principium intestinorũ exoritur, illi'ue orificio continuatur, quod simulatq; è uentriculo prodit, in posteriora retortũ, sub sede uentriculi posteriore secundùm dorsi dextrũ latus rectà deorsum [g] proficiscitur, in nullos omnino anfractus reuolutum. Quũ primũ uerò ad inferiorẽ usq; uentriculi sedem intestinũ istud sic occultatũ, rectaq; descẽdens [h] pertingit, sub colo intestino (quod paulo pòst hàc [i] porrigi audies) latitans, statim ex dextra sede in sinistrũ retorquetur, ac uelut ex alto sursum antrorsum'ue assurgẽs, in frequẽtes innumerosq; giros & anfractus [k] reuoluitur, ac nullis omnino intestinis obtectũ, sedem uniuersam quæ sub uentriculo ad pubis usq; ossa, & ad ilia utrinq; habetur, occupat, ea demum excepta, qua huic intestino colum instar orbis ad latera [l] circumduci, postea dicã. Horum sanè anfractuũ seu reuolutionũ nullus omnino neq; numerus, neq; idem penitus ordo habetur, neq; illę magis dextrã quàm sinistrã uentris sedẽ implent, præter quàm quod ad dextrũ ilium seu ile, ubi sedem longè maiorem supra ilium os ad pubem usq; opplent in sinistro latere, coli intestini [m] anfractu quopiam eam sedem sibi priuatim uendicante. Vtcunq; uerò multiplices, uarijq; huius intestini conspiciantur anfractus, perpetuò tamen [n] è directo mediæ sedis dextri ilij formam, ipsiusq; amplitudinem, & pleraq; alia (uti pòst subiungã) euariat, eandemq; crassitiem amplitudinemq; ab orificio uentriculi inferiori ad hanc usque sedem obseruat, nisi aliquãdo huius intestini [o] pars sub uentriculi fundo ad dorsum proximè affirmata, inter dissecandum capacior, amplior'q; reliquo intestini ductu (quemadmodũ subinde fit) occurrat. atque huiusmodi gracilis intestini ductus uisitur, quod ter nomen, ac si tria essent intestina, uariat. Primum quidem constituitur tota ea intestini pars, quæ uentriculo [p] substrata, ab inferiori ipsius orificio rectà quodammodo eousq; descendit, ubi intestinũ in anfractus orbesq; primum cõuolui incipit. ac de huius intestini nomine aniles admodum contentiones apud illos reperies, qui partis resectione neglecta, futiliter de uoce altercantur. Sunt qui totam hanc partem quæ duodenum digitorũ longitudinem in uiro utplurimum æquat, non intestinum, sed ἔκφυσιν & exortum, seu processum, seu ut eorum uertunt nonnulli appendicem uocandum cõtendant. Alij etiam si ipsius principium è uentriculo nascatur, intestinum tamen esse, ipsiusq; orificium ἔκφυσιν, reliquum uerò ipsius ductum, intestinũ uocari affirmant, integros commentarios nugaci disceptatione implentes, parte interim quam in controuersiam uocant, prorsus ignorata. Vocetur itaq; nobis uulgato nomine tanquã succinctiori, duodenum, aut

Intestina cõtinuũ quidem esse corpus, sed pluralitatis numero uarijsq; nominibus, diuersas ob caussas donari.

Breuis intestinorũ historiæ enumeratio.

Intestinorum à uẽtriculo exortus, et gracilis ductus seu situs.

Gracilis intestini in tria diuisio.

Primum.

a Huius & 6 libri figuris sunt obuia.
b 7 fig. I ab H, ad 8 fi. a.
c 8 fig.
d 7 fig.
e 14, 15 fig. H. 16 fig. R.
f 7 figura I ex H.
g 7 fig. ab I ad K. 14, 15 fig. P.
h 7 fi. K, L.
i 6, 8 fig. P uersus Q.
k 7 fi. ab L ad M continuo ductu.
l 6, 8 fi. N, P, Q, R, S, T.
m ab R, S ad T.
n ad 7, 8 figuræ M.
o Esset iuxta L et K 7 figuræ.
p 7 figu. ab I ad K.

aut inteſtinum longitudinem duodecim digitorum æquans, ſiquidem id Græcis, & imprimis Herophilo δωδεκαδάκτυλον appellabatur. Secundum inteſtinum[q] illic incipit, ubi iam commemoratũ in anfractus gyros'ue primũ conuoluitur: & νῆστιν, ſeu ieiunum appellãt, quòd inter diſſecandum reliquis inteſtinis inanius & magis uacuũ reperiatur. Huius nomen alij explicare conantes, tanquam nihil unquam in ſe contineat, ac per ipſum à uentriculo confectus cremor nunquam tranſeat, aut momento tantùm in eo hæreret, ſcribere uidentur. Tertium inteſtinum ileon, ſeu uoluulus Latinis, ut & Græcis ἴλεον, à frequentibus fortaſsis quibus inuoluitur anfractibus dicitur: ac etiam loco in quo ad abdominis latera continetur, nomen indidit.[r] Hoc in craſsi inteſtini principium deſinit. ubi uerò principium ſuum obtineat, nõ ſatis mihi conſtat. Equidem ignoro quantam gracilis inteſtini portionem ieiuni nomine, grauiter de nominibus litigantes, comprehendi uelint: neq; ſanè[s] à ieiuni inteſtini initio, ad ilei uſq; finem manifeſtum aliquod indicium obſeruo, quo ieiuni finem ac ilei initium internoſcere queam. Vbi enim duodenum inteſtinum in ieiunum finire, ieiunumq; inteſtinum incipere credimus, copioſiores uenæ ac arteriæ, quàm propter ilei ad craſsiora inteſtina terminum, uiſuntur: uerùm media medio ſeſe habent modo. Deinde ieiuni initium rubicundius eſt, ilei finis magis albicans. Ad hæc, inter ſecandum ieiuni initium fortè magis inane ilei termino offenditur, ac in medio ductu, uti & antea dixi, omnia ſunt media. Quapropter quis ieiuni habendus ſit finis, aut quod ilei principium, non ſtatuo: id intrepidè affirmans, nihil minus ieiunum ab ileo quàm inanitione, ut cæteri diſſectionis profeſſores obſeruari aſſerunt, dirimi poſſe. neque profectò minus duodenum, quàm id quod ieiunum uocant, inane reperitur: & maiores (ut dicam poſtea) ob cauſas. Ac tales gracilis inteſtini ter nomen emutantis, ductus ſitusq; ſunt. Forma autem undecunque conſtat ſimili, ad amuſsim uidelicet tereti, & omni ex parte æquè ampla, niſi interdum (ut prius quoque innuebam) quà dorſo proximè committitur, ieiunum'que incipit, ac ad inſertionem[t] uaſis bilem ad inteſtina deferentis, amplius obſeruetur. Subſtantia quoque toti inteſtino gracili eadem eſt, membranea ſcilicet, modicè'que admodum carnea. Conſtat enim[u] tunicis duabus, quarum interna durior membraneaq; eſt, uerùm interiori uentriculi tunica mollior: externa tenuior, magiſq; carnea: utraq; tamẽ, tam exterior inquam quàm interior tenuis eſt, & tranſuerſis orbicularibus'ue fibris tantum intertexitur: niſi fortaſsis externa, idq; potiſsimùm ad ilei in craſsiora inteſtina[x] terminum, rectas quoque aliquot nanciſcatur fibras, quæ tamẽ ſunt quàm pauciſsimæ. Duodeni inteſtini pars elatior, utpote quæ uentriculo uicinior eſt, tunicas ſuas craſsiores obtinet, cum uentriculi[y] tunicis aliquid ſibi commune adhuc uendicantes.[a] Tertia præter duas peculiares tunica à peritonæi membranis uaſa ad inteſtina ſecurè deferentibus originem ducit. Hæ namque unà cum uaſis ad[b] cauam inteſtinorum ſedem pertingentes dilatantur, tertio'que inuolucro inteſtina induunt. Caua autem inteſtinorum pars Anatomicis doctrinæ gratia nuncupatur, quam uaſa primùm attingunt, ſeu quæ inteſtina reſpicit, gibba uerò huic contraria. Ac duodeno quidem inteſtino tertiam tunicam ea omenti[c] pars exporrigit, cuius beneficio inteſtinum id dorſo colligatur. Ieiunum uerò ac ileum tertiam tunicam à meſenterio, quod ea dorſo firmat, accipiunt. Sic duodenum quoque & ieiuni initium[d] uenam[e] arteriam'que habent peculiares, ſecundum ipſorum longitudinem rectà deorſum ductas, multoſq; ſurculos in progreſſu illis diffundentes. Ac uena quidem à portæ uena priuſquam meſenterio inſeratur, principium obtinet: arteria autem, ab ea quæ iecori offertur. Ieiunum ac ileum frequentes uenas arterias'que ſuas nanciſcuntur ab[f] illis quæ meſenterio à portæ uena, & ab arteriæ radice ſupra renum arterias à magna originem ducente exporrigũtur. pauci enim rami in graciliora inteſtina ab arteriæ[g] propagine diffunduntur, quæ à magna arteria poſt ſeminalium arteriarum ortum originem ſumit. Neq; etiam uaſa, quemadmodum in duodeno, ſecundum ieiuni & ilei longitudinem ſub ipſis deducũtur, ſed[h] uelut ex meſenterij cẽtro ex alto ſurſum tendunt, rectaq; antrorſum in inteſtina pertingunt, in quæ numeroſa ſobole arboris radicum modo, in cauam præcipuè ipſorum partem implantantur, oſculis ſuis in internam inteſtinorum ſedem hiantia. Ileum & ieiunum[i] neruos quoq; exigunt deriuatos à ramis ſexti neruorũ cerebri paris, qui coſtarũ radicibus exporriguntur. duæ enim ab illis propagines utrinq; ſingulæ, ad meſenteriũ, & dehinc ad inteſtina frequẽti utcũq; ſobole diſſcindunt. Duodenũ uerò[k] neruos ſi quos habet, ab illis exigit, qui inferius uẽtriculi orificiũ, & dextrã fundi ſedem adeunt. Dein duodenũ priuatim id ſibi uendicat, quòd[l] meatus bilẽ flauã ad inteſtina deferens, illi implantetur. Idem inteſtinum in hominibus, & adhuc magis in canibus[m] glandoſum illud corpus, cuius antea uentriculum deſcribendo memini, peculiariter ſubſtratũ poſsidet, ad ſuffulciẽda uaſa ei inteſtino propria, ac quarũdã corporis glandularũ modo amplitudinẽ eius lento humore irrigandã. Quanq; nõ duodenũ ſolùm, ſed et reliqua inteſtina omnia lento quo-

Secundum.

Tertium.

Vbi ieiuni inteſtini finis et ilei initiũ debeat conſtitui.

Gracilis inteſtini forma.

Subſtantia.

Caua inteſtinorum pars, quæ Anatomicis dicatur.

Gracilium inteſtinorum uenæ et arteriæ.

Nerui.

Inteſtinorum glandes.

q 7 fig. K.
r 7, 8 fig. N committitur M.
s 7 fi. ab L ad M.
t 13 fi. c in d.
u Petebarũ cõſtructionẽ ex 9 fi.
x 7, 8 fi. M.
y 17 fig.
a 9 fi. k, k finitur in L, ambiens i.
b Vide inteſtinorũ nexum ad meſenteriũ 10 figura.
c Ad θ 4 fi.
d fi. ca. 5 li. 3 I.
e fig. ca. 12 lib. 3 q, aut ſimul 4 figuræ r.
f fi. ca. 5 li. 3 G. 12 fi. k. dein fi. cap. 12 lib. 3 ſ.
g fi. cap. 12 lib. 3 λ.
h Vt cernere eſt in 10, 12 fig.
i 2 fi. ca. 2 li. 4 δ, λ.
k eiuſ. fi. κ.
l 13 figu. c.
m 12 fi. i, i.

Craſſorum inteſtinorum hiſtoria.

dam & lubrico humore interna ſede imbuantur, atque ut Rhazes non inepte dicebat, fictilium uaſorum more inuitrentur inſtannēturúe. At quum huiuſmodi pleraque craſſis etiam inteſtinis ſint communia, illa quoque recenſenda nunc ueniunt. Ileum inteſtinum ſub dextri renis regione à quodam craſſo inteſtino multis modis ipſo gracili inteſtino ampliori[n] excipitur, non quidem ac ſi quis diceret exactè in craſſi eius inteſtini initium, ſed in ipſius propter initium latus ſiniſtrum. Hoc enim craſſioris inteſtini initium inſtar globi cuiuſdam præmagni extuberat, in ſiniſtro ſuo latere duo obtinens orificia. [o] unum quidem ileo inteſtino continuum, & magis ab initio diſtans: [p] alterum uerò humilius, & ipſi initio propinquius. Huic continuum eſt in hominibus inteſtinum, quod τυφλὸν, ſeu cæcum ueteribus diſſectionum profeſſoribus uocatum eſſe certiſſimò noui. non ignarus interim, quid hodie plerique de cæco inteſtino commentētur: decepti profectò, quod inter craſſiora inteſtina id à Galeno alicubi recenſeatur, neq; aliter quàm amplus quiſpiam ſaccus, ac ueluti alter quidam eſſet uentriculus, ab ipſo cæteriſq; qui illum ſubſequuti ſunt Anatomicis deſcribatur. quum tamen in homine [q] id quod cæcum appellandum duco, cæteris omnibus inteſtinis ſit breuius, atque arctiſſima omnium inteſtinorum parte multo anguſtius ſtrictiusq;, & craſſiori lumbrico in orbes conuoluto potius quàm inteſtino ſimile: adeò ut cæcum uix inteſtinorum appendicis loco, ac proinde minus longè in craſſorum inteſtinorum numero habendum eſſe uideatur. Atque hinc fit, ut Æſculapij noſtri, ſcilicet quando hanc gracilem portiunculam in homine cæci inteſtini loco me commonſtrare uident, Galeni deſcriptione nobis obſtrepere, ac alij quidem ex ſaccoſis illis cæcisq; Rabinis contendant, [r] amplum illud coli inteſtini initium ſaccum, aut ut ipſi loquuntur, orbum & monoculum eſſe: alij uerò aſſerant, cęcum inteſtinum ob ſecādi imperitiam à nobis minimè obſeruari. Neq; uerò in cathedra hæc boaſſe contenti ſunt, quum non deſint qui de cæco inteſtino paradoxa conſcribere, integroſq; libros, ut de duodeno inteſtino, commaculātes, magnum operæpretium ſe feciſſe glorietur, ſi nō unum cum ueteribus Græcis in cæco orificium eſſe, ſed duo ſibi proxima eſſe in mediū adferant. Quæ ſi uiderint, aut imaginati rectè fuerint, ea demum ſunt [s] quæ in coli initio extuberātiori uiſuntur, ac unū quidem foramē ilei inteſtini terminus eſt, alterum uerò eius quod cæcum eſſe dico initium. Neq; eſt profectò cur minus credamus, gracilem illam inteſtini portiunculam meſenterio nō annexam, ſed ſibijpſi in orbes cōuolutam, & fibrarum beneficio hærentem, in homine cæcum eſſe inteſtinum: quantumuis eam amplitudinem uſumq; Galenus ipſi tribuat, quę huic minimè adeſſe uiſuntur, ſuas potius caudatas ſimias hac appendice deſtitutas, quàm homines deſcribens: quos tamen ueteres illi aggredientes, appendicem hunc inteſtini cæci nomine procul dubio donabant. Deinde Galeni deſcriptio cani fortaſſis accommodari hîc poſſet, cui cæcum inteſtinum multo quàm homini cōtigit amplius, neque in illo, ut in homine, inane propemodum reperitur. Quin etiam ueras glires & ſciuros cæcum hoc inteſtinum adeò amplum nactos ſcimus, ut amplitudini ipſorum uentriculi facilè reſpondeat, fæcibusq; turgidū in ſectione obſeruetur: atq; hinc conſtat gracilem hunc appendicem in homine cæcum eſſe, quum uidelicet ductu ac ſitu & forma pariter (licet nō amplitudine) illorū animaliū cæco inteſtino his congruat, unumq; (unde etiā cęcum primò dictū eſt) nanciſcatur orificiū. Inſuper ſummus profectò Naturę admirator Galenus, ſi hominis inteſtina unquā ita ut canū intuitus fuiſſet, hunc appendicē, & extuberās illud in homine coli initium, ileiq; cum ipſo unitatē, & coli formā, longè ſecus deſcripſiſſet. quippe ſi aliud homo cæcū nāciſcerēt, eum appendicē minimè prætērijſſet Galenus, quanꝗ ortu nōnihil in homine & cane uariet. nā etiā ſi utriſq; in dextro ileo collocet, hominis tamē cæcū ex ſiniſtra magis coli initij ſede ꝗ dextra, ut in canibus, ut & Galenus atteſtatur, principiū ducit. Porrò ſi cū nōnullis, qui ſecāti mihi aſtiterunt, in homine quidem ad eū uſum quem Galenus ei tribuit, appendicē hunc à Natura primùm formari dicerem, & ob nimiā hominum ingluuiē ex ileo inteſtino à uentriculo confectum ſuccum abſq; eo ut is totus cæcum ſubintret protrudi, atq; hinc appendicē in nobis tanꝗ inutilē & marcidū, aliter fortè ꝗ in temperatis Galeni hominibus, pendere affirmarē, ad nugacem illam tergiuerſationē deueniendū foret, qua alios tum fuiſſe homines fateremur, præcipuè quum amplum hoc coli inteſtini initium in homine cæci inteſtini uſum abundè ſuppleat, & notæ duntaxat gratia cæcum in homine haberi uideatur. In dextro itaq; ileo ad humiliorem [t] renis dextri ſedem extuberans illud [u] amplum & rotundum coli principium habetur, quod hinc ſenſim rectà ad iecur ſurſum [x] contendit, iecoriſque cauæ parti nonnihil ſubſternitur, ac [y] bilis ueſiculam in homine contingit, cuius etiam contactu flauo colore hîc inteſtinum quandoq; tingitur, [z] inde ex dextro latere ſecundùm inferiorem uentriculi ſedem in ſiniſtrū fertur, uentriculi fundo attenſum: haud tamen, ut alijs uiſum eſt, eum conſcendens: aut ut uulgò dicitur, uentriculi fundo ſuperequitās. Quum primum uerò ad ſiniſtri uentriculi latus pertingit, ſuper demiſſiorem

Cæcum inteſtinum cuiuſmodi.

Craſſi inteſtini ductus ſitusq;.

n 7,8 fig. M in N.
o 7,8 fi. M.
p 7,8 fi. O.
q 6,7,8 fi. O. 10 fi. F.
r 6,7,8 figu. N.
s Sunt O et M ad N fig. 7, & 8.
t 20 fig. T.
u 6,7,8 figu. N.
x 6,8 fi. ab N ad P.
y 20 fig. H.
z 6,8 figu. à P ad Q. in ſexta ſecundùm F, F.

missiorem [a] lienis partem anfractus quosdam leuiter inflexos obtinet, ac paulatim supra [b] sinistrum renem per ilium sinistrum decliue fertur, secundùm peritonæi latus ad pubis usq; os [c] descendens. [d] Hinc rursus ad sinistrum latus quasi ad umbilici sedem ac anfractum (quem à medicis propter suos clysteres, quos ad gracilia usque intestina sese infundere arbitrantur, colicosq; cruciatus perpendi melius optarim) hîc constituens, super ossis sacri initium tenditur, [e] à quo rectà deorsum ad podicem usque descendit, in [f] uiris quidem sub uesica, in [g] mulieribus uerò sub utero ossi sacro & coccygis instratum, huic intestino, ab ilei intestini fine ad podicem usque pertinenti: & si par undique propemodum, præterquam in initio, ubi multo capacius apparet, sit amplitudo, figura tamen ductu'que uariat, ac proinde tanquam in duo intestina subdiuiditur, ut [h] quicquid à dextro ilio super dextrum renem sub iecoris cauo, deinde secundùm uentriculi fundum ad lienem properat, & hinc rursus super sinistrum renem uersus pubem fertur, ac alium anfractum supra internam ossis ilium sedem faciens, ad sacri usque ossis initium proripit, Latinis pariter ac Græcis colum intestinum appelletur. [i] quod uerò ab osse sacro ad anum usque pertinet, Græcis ἀπευθυσμένον & ἀρχὸν dicitur, Latinis longaon, rectum, & princeps. Colum enim in hominibus, aliter quàm in canibus, non ad amussim teres est, uerùm per uniuersum ipsius ductum superius inferius'que [k] depressum uisitur, ad latera utrinque quadam serie, uelut in [l] medios globos cellulas'que extuberans. Atque hæc figura eo minus conspicua fit, quo colon recto intestino uicinius accedit, quod exactè teres, non autem coli modo depressum extuberans'que cernitur. Ambo itidem ut cæcum quoque tunica extruuntur [m] duplici: quarum, ut in gracilibus intestinis, interna exteriori neruosior membranea'ue magis & durior est, uerùm colon utramque tenuiorem graciliorem'que quàm rectum obtinet: & quanto colon recto magis conterminum est, tanto quoque ipsius tunicæ crassiores melius'que enutritæ conspiciuntur. Interna utriusque intestini tunica transuersis circularibus'que fibris, ijsdemq; frequentissimis solum abundat: externa uerò in colo intestino transuersas quidem nanciscitur, sed & rectas quoque quamplurimas exigit, non quidem secundùm uniuersam intestini superficiem protensas, sed duntaxat inferiùs & superiùs ubi colon [n] depressum esse diximus. Secundùm enim eas coli impressiones rectæ fibræ protenduntur, & coli tunicæ ibidem sunt robustissimæ, admodum'que spissæ, & ut Galenus in quarto de Partium usu, de pluribus animalibus innuebat, colon fortibus ligamentis utrinque singulis constringitur, secundùm longitudinem desuper ad inferna porrectis. quod me Hercule & homini Galenus asscripsisset, nisi ipsius intestina canum intestinis eiusmodi ligamentis carentibus respondere putasset. Porrò exterior intestini recti tunica per totum intestini ambitum rectis fibris admodum frequentibus passim abundat, adeò ut hæc plures rectas quàm orbiculares sortiatur. Cæterùm tertia [o] crassorum intestinorum tunica, quemadmodum & gracilium tunica tertia, à mesenterio ipsis uasa porrigente pendet. hoc enim caue intestinorum sedi applantatum, in tertiam ipsorum tunicam degenerat. quanquam coli intestini pars, uentriculi fundo attensa, priuatim in hominibus ab [p] inferiori membrana omenti tertiam asciscat tunicam, quòd hæc coli sedes eius membranæ beneficio dorso ita affirmetur, atque reliqua intestina mesenterij interuentu dorso colligari nouimus. Coli itidem & recti intestinorum uenæ & arteriæ, quas pauciores hæc quàm intestina gracilia exigunt, à portæ & magnæ arteriæ ramis pendent. Colo quidem intestino toto progressu, qui à dextro ilio ad sinistrum ferè renem pertinet, arteriæ uenæ'que, quemadmodum ieiuno & ileo, implantantur, ex alto scilicet sursum seriatim conscendentes, ac parti ipsius inferiori à sinistro rene ad rectum usque intestinum ductæ, & ipsi quoque recto uenæ arteriæ'que, quemadmodum [q] duodeno [r] porriguntur. [s] Vna enim insignis uena à portæ ramis in mesenterium excurrentibus, & arteria etiam ab [t] illa principium ducens, quæ ab arteria magna ad mesenterium seu uasorum seminalium exortu depromitur, secundùm dictam coli partem & rectum intestinum mesenterio suffultæ, rectà protenduntur, ac in progressu surculos seriatim uno'que ordine intestinis offerunt. Verùm de uenis ac arterijs in mesenterij descriptione rursus pertractabitur. Neruos autem crassiora hæc intestina cum gracilibus communes habent, & utraque lento uiscido'que humore intus oblinuntur: ac uti obesorum uentriculi adipem, aliquando satis etiam copiosum intus adnatum exigunt. quemadmodum & exteriori superficiei coli intestini, quà id recto proximum est, & ipsi quoque recto, pingues quidam appendices adnascuntur. Intestinum rectum [u] musculos uoluntariæ fæcium excretioni præfectos sibi priuatim uendicat, quos quum in secundo libro persequutus sim, non est necesse hîc quoque eosdem recensere. Sed admirabilis potius Naturæ industria hîc considerāda uenit, quæ ea omnia adeò diuinè machinata est, nec quicquam nisi ad summum usum in intestinis extruxit, primùm & potissimùm ea

Marginal notes (right):

Crassum intestinum in colō & rectum diuidi.

Coli à recto differentia.

Crassorum intestinorum tunicæ.

Coli & recti uenæ ac arteriæ.

Nerui.

Adeps intestinis obnatus.

Recti intestini musculi.

Intestinorum munus, ac dein eorum cōstructionis ratio.

Marginal notes (left):

a 6 figu. G.
b 10 fig. V.
c 6, 8 figu. à Q ad R.
d 8 fig. ab R ad S. & inde ad T ac Y.
e 8 figu. ab Y ad a.
f 11 figu. * sub r.
g 24 K sub L.
h 8 fi. ab N per P, Q, R, S ad T.
i 8 fig. ab Y ad a.
k 6, 8 figu. V, V.
l 6, 8 figura X, X.
m Has petes ex 9 fi.
n 6, 8 figu. V, V.
o 9 fig. k, k educit l super i & h.
p 4 figura c, c, c.
q 11 figu. h.
r secundum H fig. 10 & 12 fig. x.
s fi. ca. 5 li. 3 c ad d, d, e, c.
t fi. ca. 12 li. 32.
u 8 fig. a, b, c, d. et fi. ca. 5 li. 2 E, B, C, D.

ea efformans, ut horum beneficio quicquid esset succulenti in cibo uentriculi opera elaborato, id ad iecur sanguinis officinam duceretur. Deinde ut fæces & quæ suctui inepta essent, debitè excernerentur. Postremum etiam coquendi alterandiq; ui modica nonnihil intestina prodesse, Natura uoluit, ut à uētriculo scilicet prius confecta absolutius paulùm emutarentur. Atque ad hos sanè scopos illa respiciens, intestina artificiosissimè fabrefecit. quod enim precipuè neq; gratia eductionis excrementorum, neque concoctionis, sed ut id quod in cremorem uersum est, per uenas assumptum in iecur totum deferatur, intestina ad eum quem diximus modum, fabricata sint, coniectare licet permultis. Primò quidem, quòd in nullo animali constructus sit uentriculus illis organis contiguus, quibus egerendo idem expurgatur. quamuis non impossibile esset, uentriculum ad anum usque extendi. Deinde, quod plurimis animalibus intestina in multos frequentesq; gyros & anfractus inuoluuntur. Postremò, quòd constet uentriculum cibum non antea demittere, quàm perfectè illum confecerit. Ventriculum igitur sedi non esse contiguum, aut illi recto saltem meatu ductu'ue iunctum, liquidò commonstrat, aliud concoctionis esculentorum, aliud uerò redditionis digestionisq;, aut ut Græci dicunt, ἀναδόσεως organum fieri oportuisse. Quippe si idem omnino existeret, metuendū esset, ne frequēter uenæ crudum incōcoctumq; assumerēt cibum: qui postmodum à iecore malè confectus, homini inutilis noxiusq; foret. Sed & redditionis instrumentum, quod non rectà à uentriculo ad anum extenditur, sed quàm plurimis orbibus & anfractibus spirisq; (ne ocyus hominis nutrimentum non exuctum elabatur) inuolutum uisitur, nunc dicta confirmat. Si enim alius uenter uētriculo succederet, essetq; ille redditionis, sicut hic concoctionis est, promptuarium, nequaquam exiguo tempore & plurimum alimenti per uenas frequentes in iecur susciperetur. Nunc autem per innumeras uenarum soboles, ex uarijs illis copiosisq; intestinorum anfractibus, quicquid succulenti à uentriculo confectum est, in iecur promptè transsumitur. Aliàs uerò si raris uenarum orificijs parum cibi in cremorem uersi, continuò incideret, tarda & diuturna succederet digestio: quum necessarium sit, ora uasorum elaboratum succum tangere. Si uerò alter magnus uenter priori subtenderetur, cibus omnino modicam eius uentris sedem tangeret, solam nimirum eam cui proximus attiguusq; suis parietibus esset. Plurima uerò cibi portio, quantacunq; scilicet esset in profundo, seu medio eius uentris spacio, uenarum apprehensiones suctusq; effugeret. Sed nunc demū transitus angustia cibum in exiguas cōminuens particulas, cogit ut is propemodum totus tangat intestinorum tunicam, ad quam uenæ suis osculis hiant. Et si quid in transitu primi anfractus, uasorum ora in internam intestinorum sedem hiantia effugerit, per secundum quidem tangit: & si hunc præterlabatur, tum omnino per tertium, aut quartum, uel alium eorum anfractuum qui frequentes numerosiq; subsequuntur, ut tandem nullus effugiat, aut lateat, aut excidat cibus ad nutritionem utilis, quando lege Naturæ & morbo liberum corpus dispensatur. Intestinorum itaq; anfractus, ut quicquid succulenti humidiq; in confecto à uentriculo cremore esset, uniuersum distribuatur, comparati sunt. Et id præcipuè tenuium intestinorū munus est. Crassa enim, & si ipsa quoq; ad succorum distributionem conducant, peculiariter tamen eò conferunt, ne continuò, sed per longa interualla egeramus. Hæc enim tanquam uenter aliquis siccis excrementis, uti uesica urinæ, subijciuntur: unde etiam inferiorem uentrem ea nonnulli appellarunt. In his namq; excrementa ita colliguntur, ut repente uniuersa simul educi queant: ita tamē, ut & hinc aliquis homini usus accedat. quippe si gracilium intestinorum suctum aliquid præterfugerit, quum longiori mora excrementa in crassis intestinis resideāt, ipsorum uasa id exugunt. Ad hæc, quo maior adhuc esset cōmoditas moræ ciborum per eos anfractus delabentium, quandam alterandi concoquendi'que uim toti intestinorum generi Natura indidit. Quamuis quum prorsus impossibile sit, non adesse unicuique animalis particulæ uirtutem quampiam alteratricem, & non absit longè, parum'que à uentriculo intestinorum substantia: necessarium sanè est, & uirtutem alteratricem ijs inesse, & uentriculi uiribus consimilem, & proinde in ipsis quoque intestinis cibum concoctionem aliquam suscipere est quàm manifestissimum. Quod autem commemoratis iam usibus, quæ de intestinorum constructione suprà scripsi, omnia competant, obiter quoque nunc subnectam. Hæc itaque ad uentriculum statim, à quo cibum accipiant, opportunè locantur.[x] Duodenum uerò etiamsi id fuisset utile, in nullos tamen anfractus ducitur, quòd sub uentriculo, quà fertur, nullam omnino uacuam sedem obtineat, in qua aptè in gyros flecti queat: deinde quòd[y] portæ uenæ à iecoris cauo prodeunti cedere oportuerit.[z] Ieiunum uerò & ilium mediam uentris sedem iustissimè occupant, quòd inibi mesenterij[a] centro sint proxima, breuissimo'que ductu & uenæ portæ rami, & arteriæ magnæ propagines illis hìc diffundi possint. Porrò de[b] coli situ nimis quàm miserè se torquent dissectionum professores, quòd id quum excre-

Situs intestinorum ratio.

x 7 fig. ab I ad K.
y 12 figu. h.
z 7 fig. à K per uarios anfractus, tādē ad M.
a 10, 11 fig. L, L.
b 6, 8 fi. N, P, Q, R, T.

excrementorum uelut quoddam sit promptuarium, ad uentriculi fundum iecoris´que cauum porrigi conspiciant. ac alius quidem quia id fæces continet, innato´que calore destituitur, ad uentriculum ferri uult, ut illius uicinarum´que partium contactu maiorem concoquendi uim assumat. Alius sub iecoris cauo colon deduci contendit, ut ex bilis uesicula in illud resudans bilis, incitando excrementorum egerendi uim feliciorem reddat. Alius aliud comminiscitur, & interea nemo animaduertit, colon mesenterij centro non admodum debere uicinum esse, neque id uenæ portæ ramos cauo iecoris proximos oportuisse assumere, quum parum quod exugi deceat amplexetur. Vt itaque [c] grandior dexter´ue uenæ portæ truncus breuiori ductu gracilibus intestinis insereretur, ac succinctiori uia cibum ad iecur transferret, colon intestinum gracilibus cedit, ac ueluti per distantia maximè à mesenterij centro loca procedit, atque hac etiam occasione id præcipua sua portione sinistram corporis sedem occupat. Rectum autem intestinum illic commodissimè reponitur, quà opportunè paulatim asseruata egerere tandem queat. Forma autem tereti in hoc intestina creantur, ut sint capaciora, minus´que iniurijs occursantibus exposita. At angusta sunt gracilia intestina, ut minima cibi portio ab ipsorum tunicis, adeo´que ipsorum uasis tangatur. Crassorum intestinorum magna est amplitudo, ut multa colligere possint, ac ne frequentiùs egeramus opitulentur. Substantia constant, facilè quæ continet amplectente, & rursus à contentis distendi apta. [d] Duplicem uerò exigunt tunicam, ut iniurijs innoxiè ferendis magis sint idonea. nam interior aliquando in intestinorum difficultatibus, alijs'que diuturnis affectibus putrescit, exteriore salua: unde & ægri nonnulli euadunt. Porrò interior gracilium musculorum tunica [e] interiori uentriculi tunica mollior est, quòd nulla aspera intrita´ue illa, sicut hic, recipiant. Exterior uerò intestinorum tunica interiore uentriculi minus carnosa est, quoniam digestionis potius quàm concoctionis organa sint. Cæterùm tunica crassorum intestinorum tanto gracilium intestinorum tunica interiore durior est, quanto illa materiam continent duriorem, & à succo magis liberam. Quandoquidem quæ gracilibus continentur intestinis, liquida, fluida, aquea´que adhuc sunt: quæ autem crassis, dura. Intestinorum tunica utraque transuersas sortitur fibras, ut ocyus quod in illa defluit propellant, ita´que cito uniuersus succus ad iecur exugatur. At externa recti intestini & coli tunica, præcipuè quoque rectas fibras obtinuit, ut hæ uelut uinculum circularium fibrarum efficerentur, ne fortè quum illæ dura excrementa crebrius protrudunt, inuicem abscedant diuellantur´que. atque hac potissimùm occasione recto intestino, ut quod ficciora excrementa amplectitur, eius generis tribuuntur quamplurimæ. Quanquam fortassis non ob id solùm ut transuersas colligent, rectæ fibræ huic offerantur, sed etiam ut recrementa alioquin non admodum sequacia illæ attrahant. Tertia intestinorum tunica secundæ uelut propugnaculum est, & copula, cuius beneficio intestina [f] mesenterij interuentu dorso colligentur. Cæterùm uenæ arteriæ´que (nam & hæ ex intestinis aliquid elicere creduntur) non omnibus pari numero ac frequentia distributæ sunt, quod non in omnibus intestinis eadem exugenda succorum copia sit. Quo enim intestina uentriculo in continuitate uiciniora sunt, eo plus optimi cremoris continent, ac proinde frequentiora uasa gracilibus intestinis deferuntur, pauciora crassis. & pari hac ratione pauciores uenæ uentriculo, quàm tenuibus intestinis inseruntur: quoniam qui in ipso continetur cibus, non semper plenè confectus mutatus´que est. Neruis autem intestina donantur, ut infestantes humores dignoscant: quandoquidem si sensus penitus essent expertia, nihil obstaret, quin ex flaua bile, aut alio mordaci succo intestinum penitus subinde corroderetur, priusquam homo sentiret. iam uerò bilis [g] meatus in duodenum insertus, intestina bilis influxu stimulans, eorum actionem uehementer adiuuat, ac pituitam ipsis incidentem expellit. Atque hæc præcipua, præter succi tenuitatem, causa est, cur ieiunum intestinum suum quem continet cremorem ocyus quàm reliqua transmittat. nam dum bilis adhuc cremori non mixta, intestini lateribus adfluit, sua acrimonia id magis stimulans, ad ea quæ continentur uelocius propellenda inuitat. Reliquæ enim inanitatis ieiuni causæ, ut succorum optimorum copia, freque͂tes uenæ, proximus iecori situs, & ante hæc omnia deorsum rectà tendens intestini ductus, & liquidissimus adhuc succus, duodenum magis ieiunum esse, uti sanè etia͂ reperitur, documento sunt. Quanqua͂ bilis in ipsum influens, & illud quoq; ad subita͂ excretione͂ irritat impellitq;. Sed de bilis natura, ipsius meatibus, suo postea loco accuratiùs pertractabitur.

Margin notes:

c fi. ca. 5 lib. 3 G.

Intestinorum formæ ratio.

Substantiæ.

Tunicarum.

d 9 fi. h & i, quibus obducitur postea L à k, k.

e 17 fig. m.

Fibrarum ratio.

f Spectatur id fi. 10.

Venarum arteriarumq; ratio.

Neruorum ratio.

g 13 figu. c ad d.

Vesiculæ bilis meatus insertionis ratio.

Quamobre͂ ieiunum intestinum cremore͂ ocyus transmittat.

DE

DE MESENTERIO. Caput VI.

MESENTERIVM inter cæteras figuras ostendit undecima, mox decima & duodecima, & non perfunctoriè uigesimaquarta, uti ex illarum figurarum Indicibus colligere promptum est.

Mesenterij nomēclatura.

CORPVS Græcis μεσεντέριον, & μεσάραιον nuncupatum, Gaza in Aristotelis historia de Animalibus lactes appellauit. Cicero autem in tertio de Natura Deorum intestinum aliquod ita uocari arbitratus, medium intestinum uertit: quod quum falsum sit, neq; lactes idem omnibus significent, & medianum recepta parum uox uideatur, à Græcis nō inopportunè uocem mutuabor. Mesenterium itaq; ad posteriorem intestinorū sedem[a] locatum est, uinculum, cuius beneficio intestina inuicem ut ad dorsum colligarentur, futurum. Vt uerò id tantū homini usum securius præstet, dura membraneaq; constat substantia. Ex[b] duabus enim mutuò attensis & accumbentibus membranis à peritonæo originem ducentibus, mesenterium conformatur. Non quidem ex una eademq; peritonæi sede his membranis origo est, uerùm ex uaria, pro mesenterij ipsius nimirū forma, quam ferè intestina fingunt, à mesenterio colligata. Nam ut nō intestinorum omnium par anfractuū ductus est, ita quoq; non eadem undecunq; mesenterij effigies. Quam forsitā Galenus animaduertēs, etiam si omnino continuū mesenterium sit, nihilo minus tria mesenteria quodāmodo recēsuit.[c] unum quidem dextrū,[d] alterū uerò sinistrū,[e] tertiū aūt medium innuens. Ac Galenū quidem medium mesenteriū appellare arbitror mesenterij partē, ieiunum ileumq; intestina dorso colligantē: quæ angusto orta principio, in miram amplitudinē latitudinemq; ducitur, ut omnibus ieiuni ileiq; intestini connasceretur anfractibus. Dextrum uerò & sinistrum appellare potuit, quod colon intestinum, & rectum dorso alligat, dextrum quidem in dextri ilij regione, sinistrū uerò in sinistri collocans. Mesenterij itaq; pars gracilibus intestinis peculiaris, similē omnino cum[f] inferiori membrana omēti sortitur exortū. Ex[g] magnæ enim arteriæ & uenæ cauæ tunicis, quas ea uasa secundùm uniuersum suum per lumborum uertebras ductum à peritonæo obtinent, membraneæ fibræ admodū frequentes exurgunt, statim in duas degenerātes membranas, dextræ quidem in dextram, sinistræ autem in sinistram. Hisce membranis mutuò adnexis, mesenterij pars gracilia intestina dorso colligans efformatur: partes autem colon & rectum dorso connectentes, ab illis peritonæi regionibus principium ducunt, secundum quas hæc intestina exporriguntur, peritonæo semper fibras quasdā quæ in mesenterij membranas degenerent, illic emittente. Neq; profectò mesenterij substātia in hoc solum quo ualidius intestina dorso adnecteret, membranea est, uerùm etiam alterius magni cuiusdam usus gratia, quo[h] uenas omnes ex iecoris porta, &[i] arteriæ propagines à magna arteria ad intestina excurrētes tutò colligaret, ac ne illæ dum homo salit aut cadit, contundantur & disrumpantur, tutò secureq; admodum suffulciret. Grandior enim uenæ portæ truncus, quà mesenterium iuxta renum regionem à dorso pronascitur, inter duas mesenterij membranas ducitur, arteriā habens comitem, quæ à magna arteria priusquam hæc ad renes ramos dispergat, in hoc ut in intestina diffundatur, originem ducit. Huc quoque pertingunt[k] duo nerui, utrinq; nimirum singuli, ab illis pronati ramis, qui à sexto neruorum cerebri pari costarum radicibus exporriguntur. Adeò ut ingens is uenæ portæ truncus, & dicta nuper arteria cum duobus illis neruis simul mesenterij[l] centrum subeant, atque inter duas ipsius mesenterij mutuò cohærentes membranas ingrediantur, ac tutò postmodum per uniuersam mesenterij sedem numerosa sobole ad intestina perferantur. At præter commemoratam arteriam, alia quædam magnæ arteriæ propago eam mesenterij partem ingreditur, quæ sub renum regione à dorso principium obtinet. atque huius propaginis[m] exortus paulo sub seminalium arteriarum principio à magna pendet arteria. Venas autem nullas præter dictum nuper uenæ portæ truncum, mesenterium admittit. Neque satis assequor, quid Galenus sibi uelit, quando intestinis, ipsiq; adeò mesenterio uenas offerri testatur in iecur non terminatas: & dum alibi, à caua intestinis ramos quosdam propagari commemorat, quod sanè falsissimum esse uel sectio ipsa luce clarius tibi demonstrabit: etsi nulla alia, saltem illa in qua portæ uena, & quos dixi, arteriæ ramis uinculo interceptis ac resectis, intestina simul cum mesenterio in uiuente adhuc animali à dorso auelluntur. Hæc enim si quis esset uel capillaris ramusculi à caua uena ad intestina exortus, sanguinem tibi ex illo profluentem ostenderet. Porrò in canibus duplicem mesenterij membranam adinuenire non adeò promptum est, quòd illis macilentius obtigerit mesenterium, cuius membranæ inuicem omni ex parte (nisi quà uasa admittunt) perinde ac si simplici membrana mesenterium constaret, connatæ uisuntur.

Marginal notes (left): *Ipsius situs.* — *Substantia.* — *Forma ac ortus.* — *In li. de Sectione uenarum & arteriarū.* — *Substātiæ mesenterij ratio ac usus.* — *Lib. 6. de Admin. dissectio.*

Marginal notes (right):
[a] Vti uidere est in 10 fig. & 12.
[b] 24 fi. F, F una, altera G, G. sic & 11 fi. X, Y.
[c] 11 fig. N, N, O, O.
[d] 11 figu. P uers. Q. 12 fig. m.
[e] 11 figu. R, S, T.
[f] 4 fi. e, e, e.
[g] 25 figura P, Q.
[h] fi. ca. 5 li. 3. G, b, b, b. & 12 fi. k.
[i] fi. ca. 12 li. 3 Λ.
[k] 2 fig. ca. 2 lib. 4 Δ, Λ.
[l] 10, 11 fi. L, L. 12 fig. l.
[m] 25 figura Γ sub f.

ſuntur. At in homine binæ meſenterij membranæ inuentu ſunt perquàm faciles, ac multa intercedente pinguedine inter ſe diſtãt. Vt enim homo copioſa undecunq; abundat pinguedine, ſic meſenteriũ quoq; præpingue adipiſcitur, ſanguine hîc ex uaſis reſudante, membranarumq; ui in adipem mutato, ita ut præter uaſa & neruos multum adipem meſenterij membranæ in ſui medio contineant. Sed præter adipem aliud quoque meſenterio accedit. neq; enim ſat eſſe uiſum eſt Naturæ ſagaci, frequentem illam uaſorum ſobolem meſenterij membranis cõtineri, quin glandoſum corpus, Græcis πάγκρεας & καλλίκρεας dictum, ſingulis uaſorũ ſciſſionibus, ita undequaq; ſubſtruxit ſimul & circumpoſuit, ut nulla ipſarũ inualida fieri, aut per motum quaſſari poſſet: nõ ignorans, quiduis ſuſcipiendis noxis opportuniſſimum eſſe, ubi in ramos ducitur. Ac proinde ad meſenterij quidem [n] centrum, ubi prima uaſorum fit diſtributio, grande corpus glandoſum extruitur, inſigniores ac primos uaſorum ramos ſecurè admodum deducens. Per reliquam uerò meſenterij ſedem, ſingulis propè uaſorum diductibus Natura [o] glandulam quoque aliquam interiecit, diuiſionis robur ſimul ac firmamentum futuram. Adeò ut ſimul glandulis illis accedentibus, meſenterij membranæ uaſa uerſus inteſtina tutiſſimè deferant, inteſtinaq; omnia dorſo quamaptiſſimè colligent, ac demum [p] tertiã inteſtinorũ tunicam efformẽt. Quum enim meſenterij membranæ uaſa ad cauam inteſtinorum partem deducunt, ipſis inteſtinis ſimul cum uaſis adnaſcuntur, atque hîc inuicem abſcedentes ſingulæ per ſuum in inteſtina latus aſcendunt, ac in tertiam inteſtini tunicam degenerant, hac occaſione fortius inteſtina ligantes, & ualidius uaſorum propugnaculum conſtitutæ.

Meſenterij adeps.

Glandes.

n 10, 11 fig. L, L. 12 fi. l.

o 10, 11 fig. M. ſed maximè in 24 fig. ad F, F. G, G.

p 9 fig. k, k cõſtituit L.

DE IECORE. CAPVT VII.

IECVR pleræq; oſtendunt figuræ, uerùm inter cæteras duodecima & uigeſima cauam ipſius ſedem imprimis ſpectandam offerunt. Gibbam uerò proponit decima octaua, & aliqua etiam ex parte ſecunda, ſexta, ac uigeſima ſecunda, & uigeſima quinta, quæ & cauæ regionis nonnihil exprimunt: quum in his iecur ita collapſum ſit, ut extra naturalem ſitum id anteriore ipſius ſede ſurſum in duodecima & uigeſima protruſimus, quò caua ipſius ſedes integra in conſpectum ueniret.

IECVR nutritionis organorum facilè præcipuum, & ſanguinis craſſioris officina, animæq; cibos ac potus quæque corporis naturæ neceſſaria ſunt, appetentis fomes, elatiſſimam ei miniſtrantium partium regionem obtinuit. Sub iraſcibilis enim & iam dictæ concupiſcibilis animæ [a] ſepto iecur ſtatim [b] collocatur, maximam inferioris ſepti ſedis regionem occupans. Etenim totam dextram ſepti partem contingit, parum admodum illius partis intactum relinquens, quà ſeptum undecimæ duodecimæq; coſtis adnaſcitur, [c] ſuaq; ligamenta quibus uertebris colligatur porrigit. Mediæ autem ſepti parti uniuerſæ iecur ſubtenditur. Siniſtræ uerò parti non itidem, quanquam huius magnam quoque ſedem teneat, totam uidelicet anteriorem ad eam uſque partem, qua ſiniſtrum ſepti latus coſtarum medio (quod ab ipſarum radicibus ad finem uſque eorundem metior) incumbere incipit. Et profectò longè magis quàm noſtris uiſum eſt medicis, in ſiniſtrum latus iecur [d] pertingit. Neque uerò ſepti tranſuerſi latitudinem ullibi excedit, niſi quod paulo demiſſius, quàm [e] mucronata conſiſtit cartilago plerunque, & potiſſimùm arctato thorace pertingit. Porrò humanum iecur maiorem ſui portionem in dextro latere extenſam habet, propter [f] lienem, qui ipſo dignitate multò inferior, ſiniſtram ſedem erat occupaturus. Vt igitur corpus redderetur æquilibre, ſagax Natura minorem iecoris partem in ſiniſtra deduxit. quod aues manifeſtò atteſtantur, quibus iecur propemodum æqualiter in utrunque latus conſiſtit, ut & canibus. His enim quia gracilis, neque ponderoſus admodum lien contigit, magna iecoris portio in ſiniſtram fertur. Vtcunque tamen deducatur iecur, etiam ſi ſub ſepto locetur, eam ſedem perpetuò exigit, quæ coſtis ſuccingitur, adeò ut cibi organorum ſitus magnam rurſus Naturæ oſtendat prouidentiam. Quum enim abdomen propter ea quæ extendi ſubſidereq; crebrò debent organa, oſſibus deſtituatur, Natura eas partes quarum gratia illud oſſibus carere uoluit, ab iniurijs minus texit: reliquas uerò hac extenſione non indigentes, tutiſſimè condidit. [g] Atque ita peritonæo inter diſſecandum aperto, primùm occurrunt, uentriculus, inteſtina, ueſica, & uterus. Verùm iecur, lien, renes, uena caua, & arteria magna tutiùs reconduntur. Iecoris forma uaria eſt, & ſuis quibus accumbit organis reſpondens, non aliter quàm ſi id nullam peculiarem exigeret formam, & ſibi à uicinis partibus, inſtar fictilis terræ, quamuis effigiem

Iecoris ſitus.

Situs ratio.

Iecur maxima ex parte coſtis ſuccingitur, munitúrq;.

Iecoris forma.

a 7 muſcul. tab. Δ.

b Videtur id 2, 6, 12, 20, 22, 25 figuris, & ultima quoq; fig. lib. 3.

c 7 muſcul. tab. o, p.

d Ad O fig. 12, & ad C fig. 20.

e 6 figu. ſub A habetur D, D.

f 20 fig. O, O, P.

g conſer 2, 6 figur. 20, 22, & 25.

indi ſineret. Nam & ſuprà, & retro omni ex parte qua ſeptum[h] ſpectat, gibbum læueꝗ admodum uiſitur, nullis omnino extuberans proceſſibus: & cauitati ſepti, quæ in inferiori ipſius ſede neceſſariò[i] conſtituitur, ad amuſſim congruens. Videtur enim iecur uelut gleba illi inferiori ſepti ſedi impreſſum fuiſſe, ac ab ipſa hîc formatum.[k] Ne uerò uenæ cauæ caudex ſecundùm poſteriorem iecoris ſedem protenſus, aut huius grauitate, aut ſepti tranſuerſi motu comprimeretur, tantus ſinus in poſteriori iecoris ſede exſculptus eſt, quantus amplectendo innaſcēdoꝗ cauæ caudici ſufficiat. Cæterùm[l] inferiori ſede iecur admodum amicè uentriculo cedit, ac ab illo (quem rotundum ſecundumꝗ corporis latitudinem oblongum neceſſariò procreatum eſſe diximus) cauum efficitur: & læue quidem hîc exiſtit, ſed non undecunque proceſſibus[m] tuberibus'ue & ſinibus liberum. Quemadmodum enim organa quibus iecur caua ſui parte incumbit, ſimplici quadam ſuperficie neutiquam gibba ſunt, ita quoque iecur unica ſuperficie haud ſinuatum eſt, ſed rupis præcipitio aliqua ex parte accedit. Quà nanque[n] duodenum exporrigitur inteſtinum, & uena[o] portæ à iecore prodit, iecur quodam[p] tubere prominet, ſedem quam hîc uacuam reperit adimpleturum. Præterea ubi bilis[q] ueſicula cauæ iecoris regioni innaſcitur, ſinus in illa exculpitur, medium eius ueſiculæ corpus eleganter excipiens. Ad hæc, iecur quoque ea parte[r] ſinum adipiſcitur, qua ſtomachum tangit, ipſiꝗ ſeptum tranſeunti, & ſuperiori orificio uentriculi continuando, locum præbet. Adeò ſanè ut iecur nullam peculiarem formam obtineat, ſed eam quæ à conterminis partibus ipſi imprimitur. Velut canum ſectio pulchrè atteſtatur, in quibus iecur ſinu ſuo ſuperiorem dextri renis ſedem concinnè admodum excipere cernitur. Atque hoc rectè à Natura factum eſt, quum iecoris munus nullam ſeparatam propriam'ue exigat figuram, uti uentriculus, inteſtina, ueſicæ, & eius generis permulta, quæ amplam cauitatem eamꝗ unicam neceſſariò obtinentia, opportuniſſimè rotunda effinguntur, & ſeptum quoque tranſuerſum ob ſuam functionem dilatando thoraci imprimis præfectam neceſſariò, quam nunc ſortitur formam, obtinuit. Iecoris enim ſubſtantia & uenarum per ipſum reptantiū ſeries, facilè tibi documento erunt, ad ipſius uſum quo ſanguificationis eſt officina, magnum id & craſſum oportuiſſe fieri organum, ac intereſſe, utrum rotundum an oblongum, gibbum'ue an cauum extrueretur. Iecur itaque ſuperiùs poſteriusꝗ quà ſeptum ſpectat, præter ſinum uenæ cauæ caudici paratū, exactè gibbum & læue, ſed quà uentriculum amplectitur, omni propemodum ex parte cauum cernitur. Rurſus ubi poſteriori uentriculi ſedi & dextro ipſius lateri attenditur, craſſiſſimum eſt: quà uerò ſuperiori orificio uentriculi eiusꝗ ſedi ſuperiori uerſus ſiniſtrum incumbit, tenue apparet, & ſenſim hominibus illic in acutum fertur[s] angulum. In dextra uerò parte rotundum quodammodo & orbiculare obſeruatur, & nuſquam tenuius eſt, quàm in ambitu, & præcipuè in anteriori ipſius ſede, ubi ſanè tenuiſſimum uiſitur, interdum inibi impreſſiones quaſdam obtinens, ſed omnes exiguas præter[t] unam patulæ ſectionis modo anteriori ipſius parti inductam, ac à mucronata pectoris oſſis cartilagine parum in dextrum iecoris latus uergentem, & ueluti[u] foramine quodam ad eam iecoris ſedem penitius pertinentem, à qua portæ uenæ[x] caudex principium ducit. Atque hæc ſectio ſeu foramen eſt, quo umbilici[y] uena humano iecori implantatur. Cæterùm nos neque porcini, neque canini, ſed humani iecoris formam nunc perſequimur. Quæ enim diſſectionum profeſſores de eius forma ac penulis ſeu fibris (quas λόβους Græci uocant) commentantur, è canum potius & ſimiarum ſectionibus, quàm hominum didicerūt. Humanum enim iecur in fibras, porcini iecoris modo nō diſcinditur, & multo adhuc minus ut caninum. Nam unicum cōtinuumꝗ præcipua ipſius ſubſtantia corpus hominis iecur eſt: canum uerò in quinque, nonnunquam in ſex aut quatuor tantum partes eſt diſiunctum, ſolarum uenarum interuentu inuicem continuatas. Porcis uerò in pauciores, uenis duntaxat hærentes: aut etiam in plures, ſi ſectiones quoque impenſe altas fibrarum uice numerare lubeat. Atque hinc natum eſt illud medicorum ac Anatomes peritorum commentum, quo uentriculum à iecore quinꝗ fibris manus appræhendentis modo, amplecti aſſerunt. Quin Græcorū nonnulli, neſcio à quibus ut teſtantur mathematicis medicis nomina mutuātes, illis fibris priuata (uti apud Theophilum illum parum Anatomicum uidere eſt) imponūt nomina. Quatuor enim quum ſint, inquiunt, iecoris fibræ, prima focus dicitur: maximè nanꝗ ad ſucci concoctionem facit, quemadmodum concoquendis cibarijs focus. Secunda menſæ nomen ſortitur, quod menſæ uices gerat: nam membrorū alimenta in ipſa apponuntur. Tertia culter nuncupatur: diuidit enim, ſegregatꝗ inter ſe humores, aut ſi quid craſſius diſtribuendū ſit, id ſecat atꝗ commutat. Quarta aurigæ nomine appellatur: nam naturales uires iam excoctos humores bene regunt, atque in melius rectà ducunt. Huiuſmodi profectò eorum qui humanam fabricam imaginationibus,

Iecur nullā peculiari eguiſſe forma.

Humani iecoris formam à canū & porcorum iecoribus uariare.

h fig. 18. et 22 præcipuè.
i 7 muſcul. tab. Δ.
k Id totum pete ex 18 figura.
l 12 fig. I, K cedit P, Q.
m 12 fi. N, N. 20 fi. G, G.
n 15 fi. P.
o 12 fi. h.
p 12 fi. inter N, N.
q 20 fi. H.
r 12 fi. Φ cedit R. 20 fi. E ſpectat F.
s 20 figura iuxta C.
t Inter H, H 2 figuræ. & ad E 6 fig. & ad D 20 fig.
u 20 fi. quaſi à D ad G.
x 20 fi. I.
y 2 figur. F ad G.

tionibus, non ſectionibus, aut brutorum potius quàm hominum adminiſtrationibus diſcere conantur, nugæ figmentaq́ ſunt. Ac proinde exuto affectu omnes qui mihi unquam ſecanti aſtitere teſtor, me iecur in fibras aliquo pacto diuiſum nunquam inſpexiſſe. Neque eſt cur quiſpiam iecur duplici fibra conſtare aſtruat, propter [z] ſciſſionem ſeu foramen potius, quo uena ex umbilico proficiſcens excipitur. aut ob eius iecoris [a] portiunculam, ſub ortu uenæ portæ extuberantem, fibris aliquot conſtare affirmet: ſi modò unquam uel per ſomnium animalia quibus iecur in fibras uti cani diuiſum eſt, contemplatus fuerit. non autem hæc ſolùm læui negocio obſeruabit, ſed & animaduertet, quotquot hactenus uenæ cauæ exortum, & ad iecoris gibbum in duos truncos diſtributionē literis prodiderūt, ridiculè nugaciterq́ admodum deliraſſe. De magnitudine uerò iecoris, quòd ſcilicet timidis guloſisq́ maius obtigerit, & quòd iuxta proportionem homini, ut & cerebrum, inter reliqua animantia, grandius iecur datum ſit, non præter rationem à quibuſdam Anatomicis dictum eſt: quanquam nōnulli noſtratium medicorum ijſdem crapula abſumi iecur, ſeriò adeoq́ cōtentioſe affirment, ut rerum omnium imperiti, & uulgo & ſibi ipſis perſuadeant, inſignibus illis uini gurgitibus iecur ad nucis duntaxat molem reduci conſueuiſſe. Porrò de iecoris ſubſtantia, uenis, arterijs, tunica, & ligamentis plerique rectè ſentiunt. Per uniuerſum enim iecoris corpus ad humiliorem eius ſedem uenæ portæ [b] propagines innumeræ diffunduntur, in ſuperiorem uerò ipſius ſedem uenæ cauæ [c] ſoboles numeroſe ſpargūtur: quas & ab earum ortu, initijsq́, aut ab ea parte qua caudices uenarum conſtituunt, deſcribere integrum eſt. Orbiculatim nanque (uti in tertio libro complexus ſum diligentius) ex omnibus extremis iecoris partibus infiniti uenarum ſurculi, capillorum modo tenues prodeunt, ex quibus alij in elatiori uiſceris parte, alij in demiſſiori habentur. Inferiores ſurculi paulatim inter ſe in alios paulò craſſiores colligūtur, & hi rurſus in alios. Atq́ ita deinceps ſenſim ac tantiſper coëunt, donec tandem omnes in iecoris cauo in [d] unam uenam congrediantur: non equidem ut quiſpiam diſſectionū fidens profeſſoribus putauerit, in cauæ ſedis centro, ſed in humiliori eius parte, qua dextro dorſi lateri iecur proximū eſt. Hinc prodiens uena eos quos ſæpe recenſui ramos in bilis ueſiculam, uentriculū, omentum, lienem, & inteſtina digerit. Sic ramorū qui ſuperiorem iecoris ſedem occupant, tenuiſſimæ ſoboles in grandiores paulatim, & hæ rurſus in maiores, ampliores'ue tantiſper colliguntur, donec omnes in [e] duos maximos ramos coëant, qui in anteriorem uenæ cauæ ſedem, quà hæc iecori innaſcitur, pertinent. præter aliquot etiam [f] graciles ſurculos eidem uenæ cauæ ſedi inſertos. Neque rurſus hoc in gibbæ iecoris ſedis medio fit, ſed [g] in poſteriori ipſius ſede, qua ſepto incumbit potius quàm adhæret, dum reſupinatum hominem intelligimus. [h] In dictorum ramorum medio aliquibus in locis tenues graciles q́ admodum deducuntur ſurculi, qui caui ſunt, & uenarum corpore donati, in unum quoque caudicem mutuò collecti deſinunt, in bilis ueſiculam (uti pòſt dicemus) deducendum. Quin & in humiliori iecoris ſede, uti portæ rami in ſuum caudicem coaceruantur, [i] exiles arteriæ in corpus iecoris excurrunt, ab ea diffuſæ, quæ dextræ ſedi inferioris membranæ omenti à magna arteria offertur. His omnibus uaſis rubra molliſq́ adnaſcitur ſubſtantia, nuper concreto ſanguini quàm ſimilima, niſi quòd durior, & potiſſimum in iecoris gibbo cernatur. Hanc Eraſiſtratus, quod uaſis his & propaginibus circunfundatur, παρέγχυμα nuncupauit. Præſens ſubſtantia iecoris uaſa continet, & amplectendo ſuffulcit, totam propemodum iecoris molem conſtituens. quæ perquàm tenui obuoluitur tunica, à ligamentis pronata, quibus iecur peritonæo, quà id ſepto ſubditum eſt, affirmatur. Sunt autem hæc duo præcipua: [k] unum quidem denſum & inſigniter ualidum, ſed membranæ modo tenue, quod peritonæi pars inferiorem ſepti ſedem ſuccingens, paululum à latere dextro mucronatæ cartilaginis educit, rectà ex anterioribus in poſteriora protenſum. [l] Alterum uerò, quà iecoris ſiniſtra pars in acutum deſinit angulum, à peritonæo naſcitur. hîc enim fortiſſimo & quodammodo tereti ligamento iecur peritonæo alligatur. Dein [m] quà cauæ uenæ caudex ſeptum permeat, & dein ſecundùm cauæ per iecoris poſteriora deductum, peritonæum iecori adnaſcitur, ipſumq́ peritonæum iecur colligat. Quinetiā cauæ iecoris ſedi ubi portæ eſt principiū, omenti quoq́ portio adnaſcitur. Præterea iecur anteriori peritonæi ſedi (quod alijs animaduertendum fuerat Anatomicis) cōnectitur, beneficio [n] uenæ ab umbilico in ipſum iecur pertinentis. Hæc enim fœtu è matre excluſo areſcit, ac inſtar ualidi efficit uinculi, ipſum, uti iam dixi, peritonæo colligātis. Porrò ex his omnibus uinculis quibus iecur peritonæo adnectitur, tenuem ſuā & ſibi peculiarē ſortitur tunicam, in quam duo quoq́ inſeruntur nerui: [o] unus quidem à ſexti paris cerebri neruorū ramis, elatiori orificio uentriculi implātatis: [p] alter uerò ab alijs Anatomicis ignoratus, à ſexti eius cōiugij propaginibus diſcinditur,

z 2 fi. inter H,H quà ingreditur G. a 20 fig. inter G,G.

b fi. ca. 5 li. 3 A,A,A. c fig. cap. 6 li. 3 A,A,A.

d fi. ca. 5 li. 3 B, & 20 figu. I.

e Alter A in ſignitur fi. ca. 6 lib. 3. f fi. ca. 6 li. 3 4. g 18 fi. inter D & E. h In 13 figu. X,X, habetur inter Z & Y. i 20 fi. L. et fi. cap. 12 li. 3 t.

*k 18 fig. K. 2 fig. I. 6 fi. C iuxta A. 22 fig. d. l 18 fi. G. 12 O. 20 C. 22 e. m Iuxta A, A,B,B. 18 fi. n 2 fi. F nectebatur A et B. atq; ita H,H ad A, B. o 2 fi. cap. 2 lib. 4 x. 12 fig. T. p 2 fi. cap. 2 lib. 4 *. 20 fig. M.*

Iecoris ſubſtantia.

Venarum ſeries.

Bilis ueſiculæ meatus in iecore.

Arteriæ.

Subſtātia uaſis circumfuſa

Iecoris ligamenta ac ex illis pronaſcens tunica.

Nerui.

ditur, quæ costarum exporriguntur radicibus. Hic in iecoris tunicam raris modicisq́ surculis dispergitur, priori in iecoris quoque substantiam pertinente. Et talis quidem uisceris huius fabrica est. quòd autem ad usum ipsius partium attinet, sic sese ordine habent singula. Iecori quicquid humidum succulentumq́ à uentriculo conficitur, [q] uenæ portæ rami ex ipso uentriculo & intestinis id depascentes, adferunt. Quod uerò ij dem rami priusquam iecori succulentum id porrigant, rudem aliquam sanguinis formam cremore seu succulento illi conferant, & ut Galenus attestatur, modo iecori simillimo istud præparent, nō facile concessero. Nam si uenis, non his solum, sed & omnibus cauæ uenæ propaginibus præter proprij nutrimenti alterationem, alia quæ toti subseruiret corpori alteratrix uis, quemadmodum uentriculo inesset, ea sanè nō in rubrū, at in albū quod à uenis amplecteretur, emutarent. siquidē alteratū in nutritione, alterātis colorem ut assumat, necessum est. Iecur itaq́ in omnes portæ ramos per substantiā ipsius digestos, quicquid humidum succulentumq́ uentriculus confecit, in se admittit, & substantiæ suæ ingenita ui alteratrice id emutans, sibiq́ quàm simillimum reddens, sanguinē generat. Verùm ut in omni concoctione, ita quoq́ in hac iecoris sanguificatione duplex fit recrementum. Alterum quidem tenuius, alterum uerò crassius. At satius fuerit ad similitudinem actionis & conuenientem euidentiam humido liquori iam quidem præcocto, & prius elaborato, indigenti tamen absolutiori adhuc concoctione succum assimilare, quem ex uentriculo & intestinis uenæ in iecoris cauum deducūt. Sit itaq́ uinum nuper ex uuis pressum, ac in dolia infusum, & quod ab insito innatoq́ calore adhuc elaboretur, secernatur, cōcoquatur & ferueat, eiusq́ excrementorum quod quidem est graue & terrestre (fæcem uocant) in fundum uasorum subsidat, alterum uerò quod est leue & aëreum supernatet, hoc autem flos uocatur tenuioribus uinis innatans copiosum, sicut crassioribus fæx residet plurima. Ergo iuxta exempli huius similitudinē, succus à uentriculo & intestinis in iecoris uenas allatus, à temperie alteratriceq́ ui cōcoquitur, ac instar musti feruens ad sanguinis benigni generationem alteratur. In hac autem ebulitione, recrementum quantumcunq́ lutosum crassumq́ est, subsidet, & in lienem depellitur. Quod leue ac tenue est, spumæ modo sanguini innatat, & à bilis uesiculæ meatibus supra uenæ portæ ramos in iecoris substantia stratis assugitur. At humidum illud quod uelut uentriculi elaborationis aqueum existit recrementū, in iecur per uenas cum benigno ad sanguinis generationem succo assumptū, à sanguiue nondum in iecoris cauo repurgatur, sed sui iam maximū præstans usum, nutrimēti uehiculum, ut Hippocrates ipsum uocabat, se esse eleganter ostendit. Sanguis enim in iecoris cauo confectus, exilibus è portæ uenæ surculis ad cauæ uenæ ramulos uersus iecoris gibbum procedit, ad cuius per angustissimos ductus transitum aquosus ille liquor uehiculi ritu plurimum auxiliatur. Caro igitur iecoris, quæ proprium ipsius est corpus, primarium sanguificationis est organum. Venæ autem per uniuersum eius corpus dispersæ sinus loco censentur, in quibus quod ab illa confici debebat apposite cōtinetur, & hi postmodum sanguinem præparatum, alijs partibus tanquam proprij iecoris riuuli perferunt. Est autem uenarum, quæ in iecoris substantiam digeruntur, tunica longè tenuior, quàm earum quæ per uniuersum corpus distribuuntur, ne scilicet uim substantiæ iecoris, cuius beneficio contentus in uenis succus elaboratur, sua crassitie retundant: quo fit, ut iecur etiam crassiori sanguine enutriatur, quem tenuis uenarum tunica à iecoris facultate allectum transmittit. Porrò ut sanguis diutius in iecore moram traheret, ac perfectam elaborationē experiretur, utq́ totus iecoris substantiæ appropinquaret, non unum uentrem illi uelut lagenam quandam rerum Opifex indidit, uerùm uenas illas omnes infinita ramorum serie, & in arctissimos ductus digessit. Meatus autem bilis inter utrasq́ uenas locum obtinent, ut commodo ipsorum situ prius expurgatus sanguis in uenæ cauæ ramos absumeretur. Arteriam autem cauæ duntaxat iecoris sedi credimus exporrigi, ut huius tantummodo calorem euentilaret, temperaretq́, superiore iecoris parte, quæ septum contingit, ab eodem motum adipiscente continuum. Ne uerò iecur sensus plantæ modo expers esset, & à ui rationali concupiscibilis animæ pars minus moueri cohiberiq́ possit, Natura iecori neruos exprompsit, quibus ceu freno illa pro imperio uteretur. Tunica iecoris inuolucrum quoddam & tegumentum est: uincula uerò, ne uiscus quum graue sit, aliquādo decidat, plura, eademq́ ualida iecori committuntur.

Iecoris officium, ipsiusq́ structuræ ratio.

Lib. 4. de Vsu partium.

q fig. cap. 2 lib. 3.

Qui iecoris perficiatur sanguificatio.

Primarium sanguificationis organum.

Venarum seriei ratio.

Bilis meatuū situs ratio.

Arteriæ.

Neruorum.

Tunicæ.

DE

DE BILIS FLAVAE VESICVLA. Caput VIII.

HANC pulchrè liberam ostendit decimatertia figura, iecoris uerò cauo adhuc innexam refert duodecima & uigesima.

VESICA bilis flauæ conceptaculum in caua iecoris parte sedem obtinet: iecori enim quà dextrum uentriculi latus amplectitur, sinum insculpi antea diximus, mediæ bilis uesiculæ portioni exquisitè cõgruentem. Illi namque sinui media superior eius uesiculæ portio secundùm ipsius longitudinem innascitur, inferior autem extra iecoris substantiam deorsum prominet, à nullo cui innititur corpore grauius pressa. Nam uacuo penè intersti tio, ad dextrum uentriculi latus colonq́ huc [a] prorepens intestinum conspicuo incumbit, & sedem qua commodè flauum tenuéque iecoris recrementum suscipere, idemq́ ad intestina depellere posset, opportunam adipiscitur. Forma huius uesiculæ oblonga rotundaq́ est, sensim ad ipsius fundi usque apicem longioris cuiusdam pyri modo dilatescens. Quo enim à caua iecoris sede, ubi portæ [b] caudex educitur, ipsiusq́ uesiculæ ceruix consistit, hęc antrorsum magis fertur, eo illa sensim magis àc magis senæ folliculi instar ampliatur. Cum enim, ut reliqua corporis receptacula, capax esse debuerit, neque tum globi modo adamussim rotunda fieri potuerit, ipsius cauitas sua longitudine adaucta fuit, ita nullo à uentriculo affecta incommodo, ipsoq́; iecore non nimis insinuato. Vt autem inanita bilis uesicula apposite subsi dere, ac impleta uicissim extendi possit, membranea nerueaq́ constituitur substantia: quippe simplici & unica peculiari constat tunica, tenui quidem, sed densa & forti, ac triplici fibrarum genere intertexta. & rectas quidem fibras intimas habet, quibus succedunt obliquæ, sed rectas multo pauciores, extimæ uerò orbiculares sunt trãsuersǽue. Huic tunicæ alia à iecoris tunica obtenditur, non toti uesiculæ, sed illius duntaxat parti, quę extra iecoris corpus propendet, so laq́ propugnaculo & inuolucro indiguit. Vesicula etiam si iecori sanguificationis officinæ innascatur, à portæ uenæ tamen caudice, [c] duas graciles admodum assumit uenulas, ea serie in ipsius tunicam diffusas, qua in adhærentem [h] album'ue oculi tunicam uenulas digeri conspici mus. Ab arteria quoque cauo iecoris exporrecta [i] ramus admodum gracilis uesiculæ illi offertur, ad ipsius usque fundi extremum excurrens. Et neque [k] neruulis destituitur, ne sensus sit expers. nam iecoris neruus per humiliorem omẽti membranam à dextra sexti neruorum cerebri paris propagine costarum radicibus exporrecta, diductus, etiam huic uesiculæ surculum pro mit, in macilentis uix minus quàm ipsius arteria conspicuum. At meatus quibus uesicula bilem allicit, rursusq́ aliò depellit, ita se habent. [l] Ceruix uesiculę, fundo ipsius multo durior pau latim in angustum desinit meatum, ad eam iecoris partem protensum, unde uena portæ principium ducit. quò quum peruenit, in duos diducitur processus, [m] hunc quidem sursum, [n] illum autem deorsum porrigens. Qui sursum fertur, anteriori uenæ portæ sedi innitens, in iecur conscendit, & in duas primùm dissectus propagines, unam dextrorsum, alteram sinistrorsum in iecur porrigit. Hæ propagines singulæ in ipso iecore rursus in [o] alios surculos, & hi in alios rursus tantisper digeruntur, donec innumeram ramorum constituant seriem, per iecoris corpus inter portæ uenæ ramos & cauæ propagines diffusam. Atque hi surculi, ij sunt, quorum ope bilis in uesiculam defertur. At [p] processus, dicti nuper uesiculæ meatus, qui deorsum porrigitur, inferiori membrana omenti suffultus, parumper obliquè deorsum properat, ac duodeno intestino non procul à ieiuni principio [q] implantatur. Hic processus depulsam ex uesicula bilem in intestina defert, interim nihil ab illis neque cremoris, neque flatus, neque ipsius denique quam deduxit bilis regurgitantis, quippiam admittens. Quod non solùm tortuosi in intestinum ingressus, sed & duarum membranularum beneficio fit, quæ utrinque ad orificij latus laxè propendent, influentis bilis ponderi facilè cedentes, & ne quid in meatum regurgitare possit, iter præpedientes, quòd scilicet collectæ ac primùm meatus os subeuntes id occludant. Non autem una aliqua est membrana ori huic præfecta, uti unus in follibus asser, aut simplex in pilis quas inflamus lingula uisitur. Præsentis meatus in intestina implantatio [r] longiùs à uentriculi orificio inferiori, quàm Anatomicorũ uulgus existimat, remouetur. An uerò is intestino insertus simplex omnino sit, aut in progressu bipartitò scindatur, ita ut una parte intestina, altera uentriculi fundum adeat: hoc loco me dicturum animaduertis opinor, cùm hac de re in scholis indies & in libris medicorum plenissimè contendatur. alijs affirmanti bus, hunc bilis uesiculæ meatum intestinis, frequentiùs tamen interdum uentriculi fundo inseri: alijs asserentibus, eum quandoq́ bipartiri, atque altera portione in uentriculum, altera in

Bilis uesiculæ situs.

Forma.

Substantia.

Venæ arteriæ & nerui.

Meatus excipiendæ & emittendæ bili parati.

Bilis uesiculæ meatus duodeno insertus an propaginem uentriculo offerat.

a 6 fig. P.
b 20 fi. ab I.
c 13 fi. g et figu. cap. 5 lib. 3 C.
h 18 fig. ca. 14 libri 7 n, n.
i 13 fi. ab e. fi. ca. 12 lib. 3 f.
k 13 fi. ab f. & 2 fig. ca. 2 li. 4 ab ✱
l 13 fi. b.
m 13 fi. a.
n 13 fig. c.
o 13 fi. a di scinditur in X, X inter Z & Y.
p 13 fi. c.
q 13 fi. d.
r 15 fi. Q. di stat ab H.

intestina tendere, alijs uerò semper hunc bifurcantibus, ac perpetuò alterum ramorum, nunc tamen ampliorem, nunc angustiorem in uentriculum distribuentibus. Interea omnes quotquot sunt autoritatum congerie tantùm, nō rerum ipsarum inspectione, sese tuetur. Equidem ut semel dicam, quid hîc mihi inter secandum contingere soleat, uerè affirmare possum, quod in uniuerso corpore neq; molestior, neq; difficilior mihiq; grauior sectio sit, quàm dum inferior omenti membrana, & caua iecoris regio, organaq; contermina nobis sunt aggrediēda, maximè uerò in homine, aut animali quopiam præpingui. adeò sanè ut quemuis artificem, licet industrium, facile hîc hallucinari existimem. Atq; hoc ideo dico, quòd certi nihil, sed id duntaxat quod mihi uidetur asserere statuerim. Nullam igitur uel minimam bilis uesiculæ meatus portionem in uentriculum porrigi animaduerti, præterquam in uno pontificis triremium remige. Hic enim, ut alijs quibusdam organis, & præcipuè circa thoracis costas & musculos, ab aliorum hominum fabrica uariabat: ita & meatum hunc in duas dissectum propagines obtinuit, quarum minor graciliorue uentriculi fundo, [s] quà primùm uena dextram inferioris ipsius sedis regionem ambiens, uentriculo committitur, inserebatur. Is quidem calidi sicciq; temperamenti fuisse uidebatur: ut autem resciscerem num uomitu bilioso, quem huiusmodi hominibus frequentem Galenus esse testatur, uexari consueuisset, ab eius familiaribus diligentissimè quæsiui, ecquid eiusmodi in illo obseruassent. Asserebant itaq;, se nunquam illū uomentem, aut in maximis etiam procellis nauseabundū uidisse: uerùm ut erat robustissimus, ab omnibus eum prædicari affirmabant, quod longissimo spiritu subinde cornu inflaret, omnesq; commilitones graui uoce, & uno spiritu recensendis numeris longè superaret. Verùm non semper meatus huius de quo in præsenti agimus, portionem in uentriculum deduci, hinc mihi abunde persuadeo, quod inter dissecandum, hoc à conterminis uasis membranisq; liberato, nullum foramen appareat, ex quo ad uentriculum propago eius meatus deducatur. quòd sese offerret, si modò uel minima quæpiam propago à præcipuo meatu diducta, per incuriam præscinderetur. Nam si uel acu meatum pertundas, ac bilis uesiculam digitis comprimas, bilis ex meatu defluit, quę citius ex propaginis eius (si quam Natura condidisse) orificio promanaret. Adstipulatur itidem ratio. nam si diligenter expenderis, eum meatum bilem intestinis offerentem non in quamcunq; siue uentriculi, siue intestinorum sedem decenter inseri potuisse, sed in quā & meatus ipse tutò implantandus, uentriculoq; & intestinis minus incōmodaturus biliosum istud recrementū expurgare posset, nō debuisse ad uentriculum ne meatulum quidem inseri, uel citra sectionem fatebere. Tutò enim ducuntur, quæ neque procul, neque alijs organis inconcomitata procedunt: quod huic meatui usu uenit, qui nulla succinctiori uia, aut in uentriculum, aut in aliam intestinorum partem inseri potuit, quàm ea qua nunc implantatur, & interim tutò portæ uenæ caudice & inferiori membrana omenti deorsum modicè prorepens suffulcitur. Quòd si uentriculo inserendus fuisset, non adeò commodè atque nunc omenti mēbranis sustineretur, & obliquos anfractus faciens etiam longiùs abduceretur. Eodem modo, si biliosam hanc superfluitatem oblongo meatu ad sedem usque, ut in intestina primùm illic defluens, unà cum fæcibus excerneretur, Natura perduxisset, periculum erat ne tenuis meatus quauis occasione ocyus rumperetur. Quòd autem materia hæc nutritioni inepta, duodeno intestino aptissima, non itidem uentriculi fundo innoxiè immitti potuerit, primùm ex bilis natura, dein ex uentriculi & intestinorum muneribus, postremùm pituitæ, quæ in utrisque necessariò in illorum obeundis functionibus asseruatur, examine, & è curatione quam huic exuberanti pituitæ adhibemus, discere licebit. Nam bilis flauæ naturam tenuem fluxilémque, & dein incidentem detergentem'que ac expurgantem dum abundat nimium curationem adhiberi, medicorum præcipuis concessum est. Deinde cibum quousque concoctus sit retinendum, ocyssimè uerò cremorem confectum per gracilia intestina deducendum, nemo ambigit. Ventriculo itaque pituitæ istius incidendæ expurgandæ'que gratia bilem deferens meatus utilis fuisset: uerùm quia ui retentrice uentriculo utendum maximè fuit, summo malo Natura nonnihil boni nequaquam prætulit. Nam si uentriculo bilis influeret, tum ille (uti Galenus rectè affirmat) huius mordacitate perpetuò ad excernendum irritaretur: neque tantisper dum cibus probè confectus esset, retentrice sua facultate fungeretur: & bilem illam respuens, eius'que occasione nauseabundus, quod sibi offerretur, minus quàm decet, ambiret amplecteretur'q;. At quo minus in intestina bilis influeret, nihil omnino obstitit. Hæc namque pituitam, quæ in gracilibus illis ductibus ex intestinorum munere coaceruatur plurima, incīdit, detergit, atq; expurgat. deinde intestina irritās & mordēs, ad fæces excernēdas inuitat, & stimulat, & ipsa quoq; unà cū excremētis nullā (quū lege Naturę omnia in homine dispensantur) noxam, sed uti liquet summū usum præstās, è corpore tandem propel-

s circa cet K figu. 14 & 15.

Ex bilis uesicula meatum in uētriculum non semper pertinere.

Vbi bilem expurgare conduxerit.

Bilis in intestina fluxus utilitas.

propellitur. Meritò igitur inteſtinis, non autem uentriculo, meatus ille bilem deferens implantatur, neque obiter cuiuis inteſtinorum ſedi, ſed ferè duodeni termino, quòd id primum inteſtinorum ſit, quodq; in eo bilis citius ſuum quem inteſtinis præſtat uſum conferat. Duodeni autem terminus tantum à uentriculo remouetur, ut rariùs bilem in uentriculum ex inteſtinis ſurſum conſcendere contingat. Quanquam & id bilioſis naturis familiare ſit, quoties his ieiunus uenter paulo diutius (ut ipſe quoq; nonnunquam experior) torquetur. At homines qui bilis ueſicula carerent, quos Ariſtoteles enarrat, et poſt hunc cum alijs permultis Plinius, hos uita firmiſſimos eſſe affirmans, hactenus nondum comperi. Quanquam facile fieri poſſe arbitrer, ut ex iecore ad inteſtina meatus aliquis bilem deferat, ita ut ea in ueſiculam quampiam prius non colligatur. Et haud mediocriter inter diſſecandum mirari ſolitus ſum, quamobrem bilis recto ductu ex iecore in inteſtina non pellatur, non ignarus interim ſubtilis eius Anatomicorum commenti, qui bilem in ſuam ueſiculam aſſeruari docent, ut iecur à putredine uindicet: non expendentes quàm innumeros bilis folliculos & cerebro, & lieni, & pulmonibus, et pleriſque alijs corporis partibus, ne ipſæ quoque putredinem contraherent, Naturam adhibere oportuiſſet.

DE LIENE. CAPVT IX.

LIEN potiſſimum quatuor tabellis decimæ figuræ exprimitur. earum namq; prima lienis cauum cum omenti portione illi connata exprimit, ſecunda cauum omento liberum, tertia lienis gibbum, quarta eiuſdem ſubſtantiã utcunq; proponit. Quanquam etiã lien in corpore adhuc ſeruatus, in ſecũda figura ad charactere͂ d, & in ſexta ad G, & in uigeſima ad O, O, P occurrat.

Lienis ſitus.

LIENEM ad ſiniſtram uentriculi ſedem ſecundùm inferiora magis ac poſteriora[a] locatum, iam antea recenſuimus. Non enim is, ut medicorum turba arbitratur, ſanis alioquin hominibus extra coſtas, quaſi ad abdominis medium anterioraq; non adamuſſim coſtis, ceu tutiſſimis uallis ſeptus, prominet, neq; etiam tactu admodum depræhe͂di poteſt: quamuis medici illũ an mollis, aut durus ſit, in omnibus ſeſe ęquè contingere perſuaſum habeãt. Innititur itaq; lien ſiniſtræ parti[b] ſepti tranſuerſi, medius ferè inter ſiniſtram uertebrarum corporum ſedem, & ſpuriarum coſtarum cartilagines.[c] Formam adipiſcitur ſedi ſuæ proportione reſpondentem, ac iecoris modo à uicinis partibus ſibi impreſſam. Quà enim ſeptum contingit, ut id leuiter inibi cauum eſt, ita etiam lien leuiter gibbus cernitur. Quà uentriculus lieni quodammodo innititur, ut amplus ille & inſtar grandioris globi hîc extuberat, ſic quoq; lien humanus modicè ac in ſuperficie duntaxat, cauus occurrit. Nam porcis canibus ac bubus, quum longior, ſed arctior lien obtigerit, ac uentriculi gibbo longiori interuallo in ijs obtendatur, magis quoq; cauus magisq; quartæ circuli partis modo uentriculum complectitur. Homo quidem craſſum & magnum & latum, ſed breuiorem quàm illius generis animalia lienem exigit, non tamen exactè, ut quiſpiam forte à ſpleniorum forma monitus arbitraretur, quadratum. Longitudo namq; latitudinem ipſius impenſe ſuperat, deinde ſuperior pars inferiori paulo elatior uiſitur, ut linguæ ad inciſorios dentes tantùm protenſæ imagini proximè accedat, unde etiam lien linguoſum uiſcus appellatur.[d] Humilior enim ipſius pars ad corporis anteriora magis proteſa, in obtuſum definit angulum:[e] ſuperior autem in obtuſiorem adhuc angulum adeò comprimitur, ut hęc pars utrinq; unum obtuſum exprimat angulum. Siniſtrum latus leuiter gibbum eſt, dextrum uerò duabus quodammodo leuibus impreſſionibus modicè ſimum. Porrò lienis non mediocris, & omni ex parte propemodum æqualis craſſities, ab ipſius latitudine ac multo adhuc magis à longitudine uincitur. Lienis cauũ profundiori[f] linea ſecundùm eius longitudinem ducta abundat, quæ rectà quidem ducitur, & inęqualiter extuberans, ſinuataq;, lienis uaſa (ut mox audies) admittit. At reliqua ipſius ſuperficies nõ ita ut iecoris, aut renũ, lęuis eſt, ſed obſcuris quibuſdam et leuiter prominentibus tuberibus, ad eam ferè formã qua elephantiaſi morbo inſigniter laborãtium cutis inæqualiter extumeſcere cõſueuit. Neq; illi ſolùm inęquali cutis ſuperficiei reſpondet lien, uerùm etiã colorem quoq; illius affatim exprimit. Pariſijs enim in diui Lazari monaſterio, & in pleriſq; ſuperioris Germaniæ agris, & alibi quoq; elephantiaſi morbo affectos uidi, nigricante͂ lienis humani colore͂ ſuperficiemq; exactè referentes, nõ ſecus quàm ſi quis ex liene eos confinxiſſet. In homine nãq; hoc uiſcus atro quodam & perquàm obſcuro colore nigricat, in cane autem ſplendidius plerunq; ipſo iecore rubet. Sues albicantem magis lienem exigunt. Neque

Forma.

Lienis ſuperficies ac color.

a 6 fi. G. 20 fi. O, O, P.
b 7 muſcul. tab. Δ.
c Specta figuram 19.
d 19 fig. E.
e 19 fig. D.
f 19 figura H, H

Hominis uiſcera ad ipſorum fabricam diſcendã haud inutiliter coqui.

Vaſorum per lienis corpus ſeries.

uerò in externa tantum ſuperficie, uerùm etiam intus, ſiue coctum ſiue crudum lienem ſecueris, hic color ſeſe offert. Neq; inutiliter hominis uiſcera in aqua nonnunquam elixantur, aut ſaltem ut magis cõcreſcat ſanguis, in calidam ſubmerguntur. Solet enim fluxilis adhuc ſanguis in iecore, & liene, & pulmonibus etiam, quo minus aptè ſpectari ſingula queant, impedimento eſſe. Potiſſimum autem in liene tentandum hoc duxi, quòd de ipſius uſu uehementer ambigerem, uenasq; & arterias longè aliter quàm in iecore, pulmonibus & renibus diſperſas intuerer. etenim lienis ſubſtantia craſſo nigroq; admodum, ſed ſolidioris ſpongiæ, aut leuioris pumicis modo, raro concretoq; ſanguine conſtare mihi uidetur, frequentibus fibris filamentisq; non inſigniter ualidis duntaxat implicita. Per huius enim corpus, & ſi per multas uenas & arterias inſeri certo cognoſcamus, nullę tamen quemadmodum in iecoris & pulmonum corpore, per ſubſtantiam ipſius diſperſæ animaduertuntur, niſi perquàm rarę, eædemq; admodum graciles, non aliter quàm ſi ſimulatque lienis ſinum uaſa ingrediuntur, in innumeram [g] ramorum ſobolem diffunderentur, adeò tenuium, ut cauitate carentes fibræ potius quàm uaſa nũcupandi eſſent. Hiſce ramis ſeu fibris undecunque implexis, fæculentus craſſusq; admodum ſanguis obducitur, quem Eraſiſtratus, ut opinor (quod uaſis circumfundatur) παρέγχυμα, quemadmodum & in iecore, appellat. Neq; profectò tenuis ſanguis quo lienem enutriri damus, raritatis ſubſtantiæ lienis ſola cauſa eſſe uidetur, ſed innumerus ille fibrarum (uix auſim enim arteriarum dicere, et uenarum) implexus. Talis mihi lienis in ſanis hominibus apparuit ſubſtantia. In quodam laborante elephantiaſi, quæ nondum penitius radices egerat, turgidiorem maioremq; lienem reperimus: in reliquis autem, ſano ſimilem. In ciue Patauino, qui annis tribus carcere detentus, tandem nigro arquato defunctus, ſectioni publicæ adhibitus fuit, lienem præter cætera minus craſſum latumq; & exiguum omnino reperimus, & gibba eius parte adipem adnatum, inſtar candidiſſimi duriſſimiq; lapidis concretum. Subſtantia uiſceris huic erat arida, et impenſe dura. Qui Montiſſelis ſuſpenſus, ad publicam ſectionem Patauium aduectus fuit, adeò grandem oſtendebat lienem, ut modicè admodum iecoris moli cederet, & anteriori iecoris parti adnatus, anteriori quoque uentriculi ſedi exporrigeretur. Lienis eius ſubſtantia, ſanorum uiſceris ſubſtantiæ penitus reſpondebat. Adoleſcens hic fuerat candidiſſima & glabra cute, minimeq; natura melancholicus. adeò enim ob Diogenicos mores plebi gratus extiterat, ut ter laqueum euaſerit. Nam primùm Venetijs loris cæſus, Patauium uenit, ubi dextro oculo & manu itidẽ dextra mulctatus, Montiſſelis iterum apprehẽſus (nam è carceribus illic ſemel eruperat) extremũ ſuæ tragœdiæ actum egit, & morũ potiſſimum occaſione à ſtudioſis ſectioni fuit adhibitus. Galli ſacerdotis Bononiæ in xenodochio aqua ſubter cutem mortui, lienem albidum, ſed exiguum adinueni. Hæc idcirco recenſeo, ut huius uiſceris ſubſtantia & uſus (ſi modò de eo quem Galenus ipſi tribuit, dubitare fas ſit) à ſtudioſis ſedulò indagaretur. Porrò [h] uenæ, arteriæq; & nerui lienis in hunc habent modum. [i] Minor ſeu ſiniſter uenæ portæ truncus, inferiori membrana omenti ſuffultus, tranſuerſim ad lienem tendit, poſteriori primum uentriculi ſedi, eiusq; elatiori orificio & humiliori membranæ omenti, adeoq; ipſi colo, quà uentriculo exporrigitur, ramos offerẽs: quos ubi depromp ſit, reliqua ipſius portio in duos primùm ramos, deinde hi rurſus in alios diſſeminantur, ut tandem multiplici ſerie per humiliorem omenti membranam medio cauæ lienis ſedi ſecundùm rectam lineam illi implantentur. Porrò priuſquam hi rami in lienis ſubſtantiam deperdantur, ab inſigniori ramo uiſceris humiliora petente [k] uena pronaſcitur, ſiniſtram fundi uentriculi ſedem amplectẽs. ab alijs uerò lienem adeuntibus ramis modò [l] tres, modo etiam plures rami enaſcuntur, in ſiniſtrum uentriculi latus, uti ſæpe prius relatum eſt, excurrentes, nequaquam autem ad ſuperius uſq; uentriculi orificium conſcendentes. Quemadmodum uerò lienem accedentes uenæ inferiore omenti membrana ſuffulciuntur, ſic quoque ab illis uentriculum petentes ſuperiori membrana omenti [m] ſuſtinentur, cuius ut & uaſorum interuentu lien uentriculo connaſcitur. [n] Arteriæ itidem frequenti ſerie lieni implicitæ, ortum ab illa ducunt arteria, quæ à magna arteria ſupra renum regionem pronata, inferiori membranæ omenti innaſcitur, ac ſiniſtrorſum lieni potiſſimum offertur, pari prorſus ſerie cum uenis in lienem pertinentibus. [o] Nerui lienis à ſexto neruorum cerebri paris ſobole pendent, quæ ſiniſtri lateris coſtarum exporrigitur radicibus, & ſurculum humiliori membranæ omenti mittit in lienis potius tunicã, quàm ſubſtantiam ſpargendum. Lien enim non minus quàm iecur tenui quadam & ſimplici obducitur tunica, ab omenti [p] membranis, quæ lienis rectæ lineæ innaſcuntur, orta. Hæ namque membranæ lienis cauo inſertæ, in ipſius degenerant tunicam. Et quia à peritonæo originem ducunt, earundem beneficio interuentuq; peritonæũ ipſum lieni tunicam offerre meritò dicimus. Sed præter lienis ad dorſum & ad uentriculum omenti auxilio nexum, à peritonæo quà

Lienis ſubſtantia.

Vnde lienis uenæ, arteriæ & nerui ducantur.

Lienis tunica.

Ipſius nexus.

g fig. ca. 5 li. 3 a, a, a.

h Oſtendit harum ſeriem 4 fig. ut & 3, ac inſuper 1 tab. fig. 19.

i fi. 1 ca. 5 li. 3 F. diffundens primũ K, L, M, N, S, diuiditur in T, T.

k fi. cap. 5 li. 3 Z.

l fi. ca. 5 li. 3 X, X, Y. et 15 fig. g, g.

m Oſtendit id 3 fig. et 1 tab. fig. 19.

n fi. cap. 12 lib. 3 a, a.

o 2 fi. cap. 2 li. 4 n.

p 19 fi. B, B, C, C.

quà septum succingit, tenues interdum fibræ impari numero lienis gibbo adnectuntur, ipsi quoque septo lienem ita colligantes. Verùm ut in hominibus huiusmodi fibræ quandoq; non reperiuntur, ita in canibus nunquam. Est etiam aliquando cernere, lienis gibbum exteriori renis sinistri inuolucro, quod multa abundat adipe, fibrarum quarundam medio firmari, potissimùm si ren lieni (ut non infrequenter fit) magna ex parte[q] substernatur. Atque hæc est lienis situs, formæ, & partium enumeratio. Quàm iustè uerò corporis nostri architectus illa dispensauerit, singulorum edocebit usus, & functio: de qua non medicorum modò proceres, uerùm & philosophorum pręcipui dissenserunt. Erasistratus uulgi opinione (quod cursoribus lienem eximi stultè credit) persuasus, lienem frustra factum esse quodammodo attestatur, dum ait, Naturam timentem necubi artis suæ obliuisceretur, quum fœtui uix dum cõcepto iecur in dextris conformaret, in sinistro quoque latere aliquid molitam esse, & consistentem in eo splenem iecori opposuisse: perinde ac si ipsa uentriculo paululum in sinistram producto, creationem superuacuam uitare non ualuisset. Aristoteles communem usum, quem omnibus tribuit uisceribus, lieni quoque primùm asscribit, uidelicet quo uenæ, utpote pensiles, sustineri, & copia uiscerum stabiliri ad corpus possint: Quasi enim (inquit) anchoræ partibus appensæ, uiscera ad corpus iaciuntur. Deinde iecoris lienisq; usum priuatim doces, subiungit: Iecur & lienem ad ciborum concoctionem auxiliari, & lienem uapores uagantes diuertere, & ex uentriculo attrahere, eosq; posse concoquere, ut qui sanguineus sit. atque ut semel dicam, Aristoteles lienem adulterati iecoris loco recenset. Eodem modo autor libri de Respirationis usu, quem Galeno falsò tribuunt, præter alia quædam de uenis, quæ gibbo lienis inseri arbitratur, nugamenta, lienem ex uentriculo & intestinis confectum cremorem per uenas uentriculi & intestinorum assumere, ac sanguificationis organum esse contendit. Huius sententiæ nonnulli etiam medicorum subscribunt, lienem iecore malè affecto nomine iecoris sanguinem elaborare affirmãtes. At qui cæteris dissectionis professoribus probabilior esse uidetur lienis usus, in hoc illum à Natura fabricatum esse docet, ut lutosi fæculentiq; in iecore confecti sanguinis sit receptaculum: & quemadmodum tenuiori leuiorię recremento bilis uesicula reficitur, ita lienem crassiori & grauiori suscipiendo extructũ esse, quod lien ad se per portæ uenæ truncũ, multiplici sobole eum adeuntem, tanquam familiare sibi alliciat exugatq;: attractum autem conficiat, elaboret, ac suæ nutritioni aptum reddat, sanguinẽ illum, & si crassus fæculentusq; sit, rarum spongiosumq; efficiens. Ad quod præcipuè opitulantur frequentes in lienẽ insertæ arteriæ, suo calore ad exactam sanguinis illius elaborationem strenuè auxiliantes. Sed quòd primarius præcipuusq; huius actionis autor, lienis sit caro, etiam si nõ dicatur, manifestum esse neutiquam ambigo. Atq; ita etiam omnibus concessum est, lienem non uniuersum sanguinem quem à iecore admittit, suaq; insita ui allicit, conficere, ac in sui nutrimentum reponere: uerùm quicquid nutritioni ineptum continet, suæq; substantiæ adaptari nequit, in uentriculum magni cuiusdam usus gratia reuomi. Primùm enim omnes affirmant, succum melancholicum à liene in uentriculum eructari, alij quidem per uenam à liene in uentriculum pertinentem, alij per proprium quendam meatum, atq; inde à uentriculo in intestina, & hinc unà cum fæcibus è corpore expurgari. Porrò uenã illam, aut ut alijs arridet, meatum nonnulli simpliciter in uentriculum à liene duci scribunt: alij insertionis locum intrepidè exprimentes, illum in superius uentriculi orificium implantari adijciunt. Par etiam in eius excrementi usu assignando, inter dissectionis proceres occurrit dissensio. nam alij perquàm utile & amicum uentriculi functionibus hoc esse, sicut bilem flauam inimicum & hostem perniciosissimum astruunt. sed alij quidem contenti sunt, si doceant, atram hanc bilem sua saporis qualitate, quam acerbam & acidam esse fatentur, omnes uentriculi functiones, quæ in amplexu quodam consistunt, astringendo & colligendo corroborare, ac proinde ne inconfectus à uentriculo cibus elabatur, prohibere. Alij autem huic tantum usui non acquiescentes, iam dictis utilitatibus addunt, uim uẽtriculi appetitricem hoc excremento adeò incitari, ut eius pręcipuè usus gratia uenam aut porũ à liene in superius uentriculi orificiũ inseri statuant: imaginatione solùm, non sectionibus ita edocti. Ego sanè de hoc recrementi lienis in uentriculum eructatione, & eius usu nihil affirmare audeo: neque etiam sectio ista luculenter, quæ tamen citra ullam controuersiam Anatomes professores audacissimè asserunt, mihi commonstrat. Primum enim nullum meatũ illi quo bilis in intestina repurgatur, similem esse haud ambigo: uenæ autem quæ sinistro uentriculi lateri implantãtur, non à lienis[r] prodeunt corpore, sed ab illis quæ iam lieni inseruntur. Neque alia penitus harum uenarum per uentriculum series uisitur, quàm reliquarum omnium corpus uentriculi petentium. dein nulla hîc prorsus est uena, coniuge carens arteria. Postremò, si quid in uentriculum à liene defertur, id potius uentriculi fundum petit, quàm superius illius orificium.[s] Vena namque sinistram fundi uentriculi sedem

Lienis usus ac functio.

Quid lien in uentriculum eructet, & quo meatu.

q 10 fig. V subijcitur O, P, O.

r Videre id est in figu. ca. 5. li. 3. & 3 fi. et 1 ta. fig. 19.

s fi. ca. 5 lib. 3 Z.

dem perreptans, atq; ab ijs quæ humiliori lienis sedi inseruntur, principium ducens, omnium uenarum uentriculo ab illis quæ lieni exporriguntur oblatarũ, facilè maxima occurrit. Quanquam neque hæc uena, uti nec alia, prorsus sinistrum uentriculi adiens latus, ullo alio turgeat sanguine, quàm reliquæ uentriculũ implicãtes uenę. At hac de re paulo prolixius in ea Epistola egi, quæ in laterali morbo nihil interesse docet, dextri'ne an sinistri cubiti uenã seces: aut si quid intersit, dextram cubiti uenam potius quàm sinistram aperiendam. Cæterùm lienem suo calore innato, ac frequentibus qui illum intertexunt arterijs, uentriculi concoctionem fouere, iam antea proditum est. Quod autem uulgo lienem risus authorem esse dicimus, hinc fortassis sumptũ esse conijcio, quod crassum, fæculentũ, & lutosum sanguinem ad se lien alliciens, reliquum sanguinem agiliorem, ac ut ita dicam, hilariorem reddere, omnibus creditum est. Porrò lienis beneficio cor refrigerari (quod Arabum præcipuis affirmatur) non autumo: neque enim is cor contingit, & si quod illi innatum esset frigus, lienis arteriæ id ad cor haud deducerent.

DE RENIBVS. CAPVT X.

RENES pingui ipsorum membrana indutos, ac characteribus T, V insignitos, uigesima commonstrat figura. uigesima autem secunda, & uigesima tertia, ac uigesima quinta figuræ, eosdem ea membrana liberos proponunt. Vigesima uerò prima renem tribus tabulis dissectum continet, ipsius harmoniam concinne spectandam offerens.

ORGANA bili flauæ & fæculento lutosoq; sanguini expurgando sacrata, sermo præcedens iam pertractauit. Hic uerò illis dedicabitur, quæ sanguinem in cauam uenam ex iecore missum serosa aqueaq; humiditate colant, quam cremoris ex intestinis in uenæ portæ surculos sumendi, & elaborati sanguinis ex iecoris cauo in gibbum eiusdem ducẽdi, uehiculum, ex Diui Hippocratis sentẽtia esse dicebamus. Hunc enim humorem postquam proprium opus expleuit, neq; sanguis per plures atque ita angustos meatus ducendus est, non decet amplius in corpore omnem asseruari, uenis alienum onus futurũ.

Renũ numerus & situs.

Huius igitur usus occasione [a] renes, quòd id recrementum & bilem ipsam & fæculentum sanguinem copia superet, bini sunt facti, situm, formam, totamq; constructionem huic muneri conuenientem obtinentes. Quò ocyus enim humorem serosum, quem urinã & lotium uocamus, sanguini adimant, quàm fieri potuit proximè ambo iecori allocantur. Dexter enim [b] superiori sua parte humillimam iecoris portionem [c] contingit, in canibus sinum quoque in iecore sibi, ut altius collocaretur insculptum, appositè conscendens. Sinister uerò adeò altam sedem occupat, [d] ut & lieni aliqua ex parte substernatur. Vterque uerò iuxta uertebrarum corporum latera, humiliori [e] septi sedi incumbit, qua id decimæ & undecimæ & duodecimæ costis obducitur, ea potissimùm parte, qua costæ in posteriora impensius obliquantur. Is enim costarum in posteriora flexus, opportunam renibus sedem offerre uisitur, ut & tutò uallentur, & ne in anteriora uel minimum prominentes, cæterorum nutritionis organorum sedem occupent. Quæ nisi respexisset Natura, unum semper, eundemq; maximum (ut interdum in habentibus uentrem impensè prominulum, & uitiatum costarum ductum, moliri Naturam uidimus) [f] super uenæ cauæ & arteriæ magnæ corpora renem collocasset, breuiori succinctiori'que compendio serosum sanguinem attracturum. Non enim renes, ut alijs scribitur Anatomicis, lumborum [g] musculis, qui dorsi & femoris famulantur motibus, prorsus insternuntur, & etiam non multo humilius quàm costæ sunt, uel [h] infima sui parte uersus ilia descendunt, etiam si alter altero semper sit elatior, neque ad amussim è directo mutuò opponantur. Quum enim lien demissiùs quàm iecur descendat, uterque autem ren uenæ cauæ, quà sub iecoris corpore ducitur, uicinus esse contendat, meritò dextrum sinistro elatiorem esse plerunque cernimus. quippe non rarò etiam sinister dextro elatior obseruatur, in ijs præcipuè quibus lien minor & iecur maius obtigit: perinde ac si id dextrum renem deorsum deprimeret, ille autem sinistrum altius ascendere, sibiq; subijci sineret. Porrò contrarium hunc situm renibus non tam loci, quo aptè locari possent, occasione, quàm ne è directo utrique serosum sanguinem attrahant, ac alter in contrarium reuellens alterius munus prohibeat, accidisse constat. Neque etiam in renum situ Galeni ratio probãda est, qua dextrũ sinistro editiorẽ esse docet, ut secundũ rectitudinẽ magis trahat, quũ ea quæ dextro uenæ lateri asscribit, nõ magis illi quàm sinistro lateri propria sint. Nemo enim sanæ mentis ex iecore in uenæ cauæ latus dextrũ plures uenas quàm in sinistrũ pertinere fatebitur, si ad amussim eius uenæ secundũ iecoris posteriora ductũ contemplatus fuerit. Cæterùm utcunq;

Lib. 5. de Vsu part.

a 20 fig. T, V. 25 Y, Z.

b 23 figura cha. 3.

c 25 figu. Y uicinum est L, aut 22 fi. o ad c.

d 20 fig. V sub O, O.

e 7 muscul. tab. Δ.

f super P, Q 25 fig.

g 7 muscul. tab. t, u.

h 23 fi. cha. 4.

utcunque renes situ inter se discrepent, neuter tamen alterius altitudinem, quanta media est illorum longitudo, superat unquam. Sunt enim humani [i] renes oblongi, & minus lati, omníque ex parte æqualiter crassi. [k] Anteriùs nanque & [l] posteriùs comprimuntur renes, & in [m] latere exteriori ad amussim orbiculares & gibbi: [n] in interiori autẽ, quod exteriori breuius est, partim gibbi, partim caui. In media enim interioris lateris sede sinũ profundius sibi impressum exigũt, superius inferiús que uelut in acutũ angulum desinentem, in medio autem extuberantẽ. Superiori parte paulo quàm inferiori latiores sunt renes, & parũ admodum exteriùs quàm interiùs crassiores. Magnitudine ea donantur, qua probè quantum sanguini ex usu est, seroso humore illum emundant. Superficiem iecoris gibbo similiter impensè lęuem & lubricam sortiuntur, ut & colorem intensè rubrum & resplendentem. Substantia nanque constant carnea, densa, admodumq́ solida & dura, parumq́ à cordis substantia uariante, præterquam quod nullis omnino fibris intertexitur. Renum enim substantia fibrarum, ut & iecoris pulmonumq́ substantia, expers est: uasorum per ipsam diffusorum fibris ad attractionem, retentionem & expulsionem famulantibus. Quum enim sanguinis serum renes excolare oporteret, neq́ commodè uenæ cauæ magnæq́ arteriæ [o] corporibus, uti iecur, ad uenam cauam adnasci potuerint, [p] insignis rami à uena ac arteria in ipsos deducti sunt. Ac à caua quidem duo grãdes rami, utrinq́ nimirum singuli, ad singulos renes enascuntur, qui non è directo inuicem prodeunt, sed pro renum situ, origine uariant, dexterq́ ramus elatius sinistro principium possidet, si quidem ren dexter altius collocetur. si uerò sinister superiorem dextro sedem sibi uendicet, sinister quoq́ ramus elatius dextro à caua pronascitur. Ac par sanè arteriarum est ratio, quæ sub uenis protensæ unà cum illis transuersim ad renum [q] sinus, quos in interno ipsorum latere gerunt, perferuntur. Quum primum in hominibus ad illum alterius renis sinum uena ac arteria peruenerint, in duos ramos priusquam renem subeant, ambæ diuiduntur, unum ramum superiori eius sinus angulo, alterum inferiori offerentes. In ipso autem uasorum ad renes progressu, admodum rarò à se ramulos arteriæ diffundunt, sed totæ in renes absumuntur. quum interim à sinistri renis uena, [r] seminalis uena sinistrum petens testem depromatur: ab ea autem quæ dextrum renem adit [s] ramus in pinguem membraneamq́ renis tunicam numerosa sobole spargitur: quod & sinistra uena interdum imitatur, dum ren sinister elatiorem dextro sedem occupat. Cuiusmodi uerò sit hæc pinguis renum tunica, paulo pòst exequar: [t] nunc enim uasorum ductus, ac per renis corpus distributionem unà cum renis sinibus, & meatuum urinam è renibus in uesicam deducentium ortu, propter continuum de uasis sermonem perscribere aggrediar. atq́ utinam ita hæc tibi ob oculos ponere, quemadmodum si præsens essem, leuiq́ admodum opera in renis sectione commonstrare possem: maximè quum tot fabulæ de renum officijs, sinibus, membranis, & quæ in renibus distribuuntur uasis, antehac cæteris dissectionis professoribus effictæ sint. Galenus inquit simpliciter, uenas ac arterias per renis corpus distribui, & per spissam duramq́ renum substantiam, retento sanguine, urinam cum bilis quæ sanguini adest portione transmitti, inq́ urinarium meatum effluere. Nostrorum medicorum, & qui Galenum sequuti sunt omnium, hæc exprimere studentium, alij perperam oscitanterq́ renis fabricam aggredientes, & quæ hæc uasorum sit distributio & situs non obseruantes, nesciò quas colatorias membranas ementiuntur. Alij sectionem auersati, & in altis cathedris sedentes, sibiq́ ipsis mirificè placentes Promethei, abundè suo munere se perfunctos esse arbitrantur, si discipulis imaginatione hominem cõfingant. Atq́ hinc illud est, quod præcipuos nostrę ætatis medicos & docuisse & scripsisse scio, nobis triplicem, quo urina à sanguine in renibus discernitur modum excogitari posse: non addentes interim, quid in ipsa hominis sectione appareat, sed sibi sinus & ductus suo arbitratu effingunt. Adeò sanè ut nunc omnibus recepta probataq́ sit opinio, duos in renibus esse sinus, secundũ uisceris lõgitudinem sitos, elatiorẽ scilicet unum, demissiorẽ alterũ, qui transuersa quadam membrana interdiuidantur, superior dico ab inferiori. In superiorem renis uenam arteriamq́ finire, easq́ serosum sanguinem in illum infundere,

i 23 figura à cha. 3 ad 4. k 23 figura cha. 1. l 23 figura cha. 2. m 23 figura cha. 5. n 23 fi. cha. 6, 7, 8. qui characteres singuli aliquid priuatum indicãt.

o 22 fi. g. h. p 20 fi. a, b. & 22, 23 fi. m, n.

q 23 fi. cha. 7, 8.

r 20 figu. e. s 20 figu. Y ad T.

t Hic ne in notando nimius sim, seriatim spectabis tabulas 21 fig.

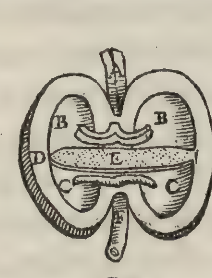
Renũ forma.

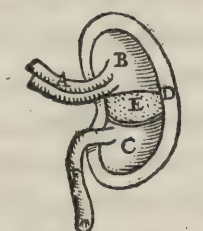
Magnitudo.

Substantia.

Venæ ac arteriæ renibus ablatæ.

Renũ in internis sedibus conformatio.

DVABVS præsentibus figuris medicorum de urinæ excolatione commentum exprimere conatus sum, ac superiori figura renem ab ipsius gibbo uersus sinum cauum'ue dissectum finxi, inferiori autem renis duntaxat media spectatur portio. Cæterùm quid singulis indicetur, ipse characterum Index in hunc modum edocebit.

- A *Vena & arteria serosum sanguinem reni offerentes.*
- B, B *Sinus, in quem medici uenam & arteriam nuper dictas serosum sanguinem profundere docent.*
- C, C *Sinus, in quem urina ex iam dicto sinu colaretur.*
- D *Renis substantia orbiculatim sinus hos amplectens.*
- E *Beatum & nugacissimum renis colatorium, seu membrana cribri modo peruia, & urinam ex sinu B indicato in sinum C insignitum unà cum bile promanare sinens.*
- F *Vrinam è rene ad uesicam deferens meatus.*

fundere, deinde membranam sinus intercipientem, tam arctis angustisq́ue foraminulis peruiam esse, ut & aqueum illud ac tenue recrementum & bilem quoq́ue transmittat, sanguine interim propter sui crassitiem non penetrante. Addunt praeterea illi humanae fabricae stupentes architecti, ut tanto scilicet elegantius Naturae opus confingant, ex inferiori sinu meatum urinarium explantari, illumq́ue urinam iam colatam excipere. Profectò sagacissimus ille rerum Opifex tãtum munus uni membranulae cribri modo perforatae non tribuerit, neq́ue in renibus eandem extruxerit. Quin renum substantia facultate sibi innata, ac propria ad iustitiã temperie, ex uenis ac arterijs per ipsius corpus deductis, serosum illud recrementum excolat, ac in sinum qui urinario meatu excipitur, diffundit. Quod incredibile artificium ut uideas, caninum renem utpote macilentum, & nulla, quemadmodum humanus est, pinguedine oppletum, ad manum tibi esse uelim, illumq́ue uti renis administrationem ad praesentis libri calcem subiungam, te primum aggredi. Post aliquot enim obitas sectiones (dummodo prima non suffecerit) duos in renibus sinus adinuenies, secus multo ac nostri arbitrantur medici, à Natura formatos. [u] Vena enim & arteria in renis corpus subeuntes, in unum degenerant corpus, arteriarum tunicis duritia crassitieq́ue respondens. Hoc cauum & uenae arteriae'ue modo per renis corpus distributum cernitur. Primum enim paulatim latescẽs, in duas quodammodo partes diducitur: quarum unam quidem anteriorem, alteram uerò posteriorem (renum figurae perpetuò memores) doctrinae studio uocabimus. Anterior una serie unoq́ue ductu, modò sex, modò septem, modò plures etiam, aequè crassos producit ramos, in quos etiam anterior haec membranei corporis pars finitur. Praesentes rami per anteriorem renis partem aequaliter à se inuicem secundùm renis formam abscedentes, uersus exterius renis latus properant, nõ quidem ad externam usq́ue lateris eius superficiem, sed interius multo in renis corpore permanent. Hîc in aliquot propagines rursus dissecti, corporis membranei posterioribus ramis, quos nunc prosequar, commiscentur. Posterior enim corporis eius pars eodem modo quo & anterior in ramos digeritur, ad externũ renis latus contendentes. Quum uerò hi eousq́ue quo anteriores deuenerint, mutuò posteriores rami cum anterioribus coëunt, ac singuli singulis, ac si unum idemq́ue corpus essent, uniuntur, mutuamq́ue cauitatem constituunt. Elegans iste ramorum coitus instar semicirculi ad exterioris renum lateris formam perficitur. Porrò membraneum cauumq́ue istud cum suis ramis corpus non undecunq́ue renum adnatam habet substantiam. Corpori enim ipsi priusquam in ramos digeratur, anterius posteriusq́ue, & ad internum ipsius latus, nõ autem ad externum, renis substãtia adnascitur. Ramis uerò anterioribus duntaxat anterius, posterioribus uerò posterius renis substantia adnascitur, quousq́ue ad mutuum coitum rami ducantur. Hîc enim ubi in plures ramos singuli diuiduntur, ac anteriores cum posterioribus coëunt, renis substantiam adnatam undiq́ue habent. quanquam inter ramos ipsos, quà nihil adnascitur ad renis interiora, uelut septum quoddam procedit, ramis non connatum, & ab illa renis substantia prodiens, quae ramis dum coëunt cõnascitur. Adeò ut hic inter anteriores posterioresq́ue corporis illius membranei ramos alter quidam renis sinus exurgat, quodammodo bipartitus. Qua enim is exterius membranei corporis latus, ubi primum ramos germinat, respicit, unicus esse apparet: quum autem secundùm septũ ex renis substantia pronatu, uelut ad exteriora fertur, geminus conspicitur. Vna enim eius pars inter septum & ramos anteriores, altera inter idem septum & posteriores ramos porrigitur. Sinus hic inter dissecandum subhumidus exanguisq́ue omnino occurrit, corpus autem illud membraneum cum suis ramis omnibus, aut primus sinus (si ita corpus id appellare uisum sit) sanguine plenus semper inuenitur. Homines ut passim pinguetudine, quemadmodum & porci, scatent, secundum sinum quoque adipe duriusculo, & quasi seroso humore enutrito oppletum habent: qui non solùm humanorum renum speculationem dissecantibus obscurauit, sed quibusdam accuratè sectionem aggredientibus ita imposuit, ut hunc adipem [x] urinarij meatus operculum quoddam esse, & urinae in renibus excretioni seu colationi praefici, & quoddam uelut colatorium esse, scriptum reliquerint. Qui enim suis imaginationibus & somnijs non contenti, plenam operam unà cum ratione sectioni quoq́ue impenderunt, si nihil aliud, saltem meatus urinarij [y] initium uiderunt, quod sanè ex altero renis sinu pendet, non quidem ex humiliori ipsius sede, sed ex interni lateris secundi istius sinus medio. Incipit enim meatus ille ab externo latere membranei corporis, ubi primùm in ramos scinditur. deinde per eius corporis medium procedens, ex renum medio in internum renis latus uenae cuiusdam instar procidit. Haec mehercule demum renum conformatio est, quae in membraneum illud corpus ipsiusq́ue ramos serosum sanguinem renis substantiae ui, & fibrarum eius corporis rectarum beneficio attrahi commonstrat: quo sanguis quantum sufficit seroso illo humore ita liberetur, ut sanguinẽ à portae uenae surculis in cauae soboles assumi transmittiq́ue nouimus. Quippe non uniuersum renes

u Vti superius monui sedulo hic inspicies tabulas 21 figurae.

x 22, 23 fig. t, q.

y 21 fig. x.

Renum munus.

renes alliciunt. Imò ut ſanguis ad fluxum per uenarum cauitates aptior ſit, eius humoris portio unà cum eo per reliquũ adhuc corpus ducitur, quem extracto iamq; cõcreto ſanguini innatare conſpicimus. Quinetiam manifeſtum quoque euadit, renum ſubſtantiam à ſanguine nõ ſolùm in uena caua, ſed & in arteria magna contento, aqueum illum humorem, & ſi quid bilioſi excrementi adhuc ipſi ſit admixtum, colare, atq; in alterum illum ſinum protrudere, eumq; inde per [z] urinarium meatum ad ueſicam huic humori inſtar lagenæ ſubditam ſenſim defluere. Quę uerò horum meatuum conformatio ſit, ubi renum tunicarum explicationem præcedentibus addidero, ſtatim audies. Renibus binæ ſunt tunicæ, ortu ſubſtantiaq; uariantes. [a] Prima, quæ exterior eſt, renum corpori pertinaciter non adnaſcitur, nihilominus ipſi inſtar inuolucri circumquaque obducitur, & hinc etiam renis faſcia uulgò nuncupatur. Hæc à peritonæo humiliorem ſepti tranſuerſi ſedem ſuccingente principium ducit. Quà enim ipſi renes incumbunt, membraneas quaſdam fibras producit, in membraneam tunicam, quæ renes ipſi colliget, degenerantes. Præſens tunica frequentibus uenis inſtar omenti intertexitur, multa pinguedine (ut & illud) abundans, renumq; actionem penicilli cuiuſdam ritu fouens. Dextri quidem renis tunica à uena ad ipſum renem pertingente [b] propaginem exigit, in membranam frequenti ramorum ſerie excurrentem. Siniſtri autem renis tunica [c] uenam adipiſcitur à ſiniſtro uenæ cauæ latere, elatius quàm renis uena enatam: aliquando etiam contraria eſt in eiuſmodi tunicas implicantium uenarum exortus ratio. Porrò altera renum tunica tenuior eſt, & nullis uenis neq; etiã pinguetudine obſita, & ut iecoris & lienis tunica renum ſubſtantiæ connata. Hanc procreat tertia renẽ petentis arteriæ tunica, & uenę item altera. nam dum hęc uaſa reni implantantur, hæ tunicæ ab eis abſcedentes, in præſentis renis tunicã dilatantur. Cæterùm renis [d] neruus, quem quaſi prætereieram, gracilis eſt, neq; uenæ, neq; arteriæ renis proportione reſpondens. Illæ enim alterius uſus quàm nutriendi calorisq; inſiti recreandi gratia reni offeruntur. neruum autem ſenſum duntaxat obtuſum præſtare oportuit, ac proinde à ſexti paris ramis qui coſtarũ exporriguntur radicibus, Natura ſingulos ad utrumq; renem diffudit, in internam ipſorum tunicam potius quàm in corpus illos diſpergens.

z per t, q in ν figuræ 22, 23. a 20 fig. T, V. 22 O, P. b 20 fig. Y. c 20 fig. X. d 2 fi. cap. 2 lib. 4 γ, λ.

Renum tunicæ. *Renũ nerui.*

DE VESICA VRINAE RECEPTACVLO, *& meatibus urinam è renibus in ueſicam deducentibus.* Cap. XI.

VIRILEM ueſicam imprimis oſtendunt uigeſimaſecunda, & uigeſimatertia figuræ, hanc ſimul cum urinarijs meatibus detectam prorſus exprimentes, uti & quarta figura Capitis quadrageſimi noni, libri ſecundi. Superiorẽ uerò ueſicæ fundi partem adhuc peritonæo nexam, proponit ſecunda figura, tertia, ſexta, decima, duodecima, uigeſima. Cæterùm muliebrem ueſicam pulchrè delineatam continẽt uigeſimaquarta, uigeſimaquinta, uigeſimaſexta, uti ex illarum figurarum Indicibus petere licet.

PERINDE ac renes ſuis functionibus opportunam ſedem ſibi uendicant, tutoque locantur, ita quoque & ueſica & urinarij meatus. [a] Veſica enim quum ſit aqueæ ſuperfluitatis receptaculum, in quo ſenſim à renibus id collatum (ne frequenter & perpetuò, ſed raro & repente ac ſimul urina nobis reddenda ſit) coaceruatur, eam ſedem meritò obtinet, qua cõmodè dum urinæ copia aut qualitate moleſtatur, eam excernere poſſit: quem locum non decuit ab [b] eo quò ſicca excrementa emittuntur procul abeſſe. Deinde elatiorem ſedẽ alia nutritionis organa, hac ueſica longè nobiliora, altamq; ſedem expetentia, ſibi occuparunt, adeò ut iure quodã non minus ueſica quàm inteſtinũ rectum humilius locata ſit. Ad poſteriorem enim [c] pubis oſſis ſedem ueſica reponitur, elatiori ſui parte ſuperiorem pubis oſſis ſedem modò plus, modò minus, prout urina diſtenditur, excedens. Eſt namq; oblongæ ſphæræ inſtar aliquantulum rotunda, & elatiori parte, quam fundum ipſius propriè uocamus, apparet amplior: id quod ſitus occaſione accidit. Quanquam enim ut capacior iniurijsq; ferendis minus obnoxia redderetur, figura ad amuſſim globi modo rotũda, magis ipſi conueniſſet, attamẽ oblongiorem ſuoq; fundo ampliorẽ Natura machinata eſt, non quod eiuſmodi commoditatem negligeret, ſed ne pubis os rectumq; inteſtinum poſteriori ueſicæ ſedi in uiris, ut & [d] uterus in mulieribus attenſum, eius diſtenſionem nimium arctarent. quod ſanè neceſſariò accidiſſet, ſi quam ex longitudine ſortitur capacitas, etiam in latitudine inter pubis os & rectum inteſtinũ adiecta fuiſſet. ſed & fundum quoq; tanto eſt humiliore ipſius parte, quę in cer

a 20 figu. P, 22, 23 V. & 24. T. 25 β. b 1, 2 fig. ca. 49 li. 2 M. c ult. figurarum lib. 1 ρ. d 24 fig. L, 25 fig. i, k, l.

Veſicæ ſitus. *Veſicæ forma.*

uicem angustum'ue meatũ desinit, amplius, quanto cõmodius id pubis os excedẽs propter cedentes abdominis musculos distendi dilatariq; potest. Vesicã enim amplam & extendi promptam fieri oportuit, quo rarius, ut dictũ est, urina nobis reddenda sit. ac proinde mẽbraneo neruéo'ue constat corpore, quod dilatari possit cõmodè, & rursus quũ nihil cõtinet, subsidere. Etenim [e] uesica læui, dura, ualida, mẽbraneaq; constat tunica, quæ modò crassior, modò tenuior uisitur, prout nimirũ aut impensiùs distendit, aut arctatur: peculiariter hoc sibi uendicans, quod in elatissima sui fundi parte, & qua in ceruicẽ desinit, ob meatuũ quorundã implantationes & explãtationes durior crassiorq; fit. Hanc triplici fibrarũ genere intertextã, uel pueri nouere, unguibus dum uesicã inflant, ut prõptius distendatur, illam fricantes, ac eiusmodi fibras diuellentes. Etenim nulla corporis tunica occurrit triplex hoc fibrarũ genus exactiùs ostendẽs, q̃ si uesica infletur: adeò ut è uesicis, quas puer, uti nostratibus moris est, inflare, contundere, & unguibus ac digitis terere solebã, quid sibi fibræ tunicarũ uellent in Anatomicorũ libris, ilico intellexerim. Cæterùm uesicã implicantes fibræ eadem qua fibræ uẽtriculi & bilis uesiculæ collocantur serie. Rectæ enim intimæ sunt, extimæ transuersæ, mediæ uerò obliquæ, pro functionũ ordine situs seriem adipiscentes. Expulsionem namq; præit retentio, & hanc rursus attractio. Duram uerò & crassam uesicæ tunicam fieri oportuisse, præter cætera argumento sunt, quod in magnam molem sæpe distendi eam oporteat, quodq; urinæ acrimonia & ulceribus ac calculis idq; generis malis alijs frequenter uexetur: quæ, nisi dura esset, eam facilè lacerarent, eroderent, ac perforarent. Vt autem ualidiora adhuc efficiantur hæc, peritonęum illi densum robustumq; inuolucrum peculiariter circundedit, quod secunda uesicæ tunica cẽsetur. Hanc peritonæum ipsi offert, [f] quà supra pubis os uesicæ fundũ anteriorq; ipsius sedes uniuersa peritonæo in hominibus secus multo q̃ in canibus adnascitur. In canibus enim & alijs quadrupedibus processus tantũ à peritonæo uesicæ offertur, neq; tota ipsius sedes anterior peritonæo ne laxè quidem adnascit̃, sed ut & posterior uesicæ sedes leuis & lubrica cernit̃. In hominibus etiã sedes uesicæ posterior rectũ intestinũ & uterũ respiciẽs, lęuis & lubrica & aqueo humore oblita est. Cæterũ cũ urina uesicæ (ut & biliosum recrementũ suæ uesiculæ) ad nutritionẽ inepta sit, uenas, & quibus ipsius calor refocillaret̃ arterias Natura illi [g] distribuit, ac primũ utrinq; in ceruicis uesicæ latera unã uenã & arteriã unã à cauę uenę & arterię magnę [h] ramis per pubis ossis foramẽ crus accedẽtibus deriuauit, quę hinc sursum per corporis uesicę longitudinẽ conscendẽtes, in tenuissimos piliq; modo graciles surculos dissipant̃. Neq; neruis itidẽ, quibus ob tristantiũ sensationẽ maximè indiguit, uesica destituit̃. Quantũuis enim urina uesicæ ut bilis minori uesiculę tanq; familiare quippiã influat, neq; quũ naturalis est ullã ab illa noxã patiat̃, ea tamẽ interdũ tantũ biliosi excremẽti admixtũ habet, mordaxq; & acris reddit̃ adeò, ut nisi urinæ qualitatẽ uesica perciperet, illã diutius continẽs, grauiter plerunq; afficeret̃. Proinde inter cæteras corporis partes, [i] neruos nõ minimos sensu tactus duntaxat gratia uesica obtinuit, eos à sexti paris ramis costarum radicibus exporrectis, & ab [k] infimis spinalis medullæ paribus exigẽs. Præter hæc uasa & neruos ex elatiore mediaq; fundi parte [l] meatus exoritur, qui per umbilicũ & [m] intimũ fœtus inuolucrũ, quod à farciminis specie nomen inuenit, quũ adhuc utero gerimur, urinam deducit. Quinetiam uesicæ lateribus [n] duæ attenduntur arteriæ, uitalem spiritum ex uteri arterijs fœtui deferentes, quæ in natis non minus q̃ meatus urinã deducens, exarescunt, inutilesq; reddũtur, nisi quod uesicæ ad peritonæum ligamentorum uicem abundè gerant, uesicamq; erectam contineant. Porrò in humiliorem uesicæ sedem præter suos neruos & uenas & arterias in cauitatem usq; ipsius, alij [o] duo meatus inseruntur ex renibus urinam deducentes, ac iustissimè à Natura formati. Quum enim renes quàm proximè iecori necessariò allocentur, uesica autem humilem sedem sibi uendicet, meatus quosdam effingi oportuit, urinam ex renibus in uesicam deducturos. Atq; hos uenarum corpori quàm simillimos Natura efformauit. quippe simplici constãt tunica, uenarũ tunica paulo duriore, paucioribusq; q̃ illa fibris obliquis intertexta. ita namq; meatus illi iniurijs ferendis redduntur aptiores, & tendi subsidereq; facilè possunt, & obliquæ fibræ quo minus in uesicam urina ocyus delabatur, nihil interim prępediunt. Verùm quod his meatibus, quos Græci ab officio οὐρητῆρας, & οὐρανὰς, & πόρους οὐρηλικοὺς appellant, tanta cum uenis sit similitudo, quod'que illi secus quàm uenæ sanguine turgentes, candicent, Celso albæ uenæ nuncupantur. [p] Explantantur uerò isti ex secundo renum sinu, eos per medium primi sinus deducẽte. Hinc peritonæo super [q] lumborum musculos supertensi, securissimè deorsum ad uesicam prorepunt. Adnascuntur enim in progressu peritonæo, & ab illo fibras quasdam adepti, alteram assumunt tunicam, uenulis & arterijs ut peritonæum ipsum intertextam. Porrò ductus ipsorum quum itineris longitudo nihil commodi adferre hîc possit, quàm minimè anfractuosus est. ex renum enim sinu deorsum modicè uersus interiora, ut ad uesicam pertingant,

Vesicæ substantia.

e Vesicã dissectã habet dextra figura figuræ 23, et fi. 26.

f 3 fi. O. 20 fig. P.

Venæ et arteriæ ac nerui uesicæ.

g 22, 23 fig. v. 25 figu. x.
h ulti. figu. lib. 3. i.

i 2 fi. cd. 2 li. 4 t, n.
k 2 fi. cd. 11 lib. 4 char. 27, 28.

Meatus fœtus urinã educens, et fœtus peculiares arteriæ uesicæ commissæ.

l 2 fi. M ab N ad. E 24 fig. Y.
m 30 figura M, M.
n 2 fi. K, L. 24 Z, &c.

Meatuum urinã è renibus in uesicam deducentium historia.

o 22, 23 fi. t. q. 25 fi. a, c.

p 21 figu. v, x, λ.
q 7 muscul. tab. t, u.

gant, deducuntur. Ne uerò parum firmati, & omnino pensiles uesicę insererentur, aut obliquũ nimis ductũ efficerent, nõ elatissimæ parti uesicæ, ex qua [r] meatus, urinã fœtus extra umbilicũ deferens pendet, [s] implantãtur, sed illi uesicæ sedi, quæ posteriori peritonæi regioni, ad quam meatus toto ductu securè adnascuntur, uicinior est. Est autem ea regio in posteriore uesicæ sede paulo anteaquam in ceruicem desinat, cui utrinque meatus primùm adnascuntur, & obliquo anfractu uesicæ tunicam à peritonæo pronatam penetrantes, tandem in uesicæ cauitatem alteram quoque tunicam penetrantes aperiuntur ingrediuntur'ue, modo sanè quàm simillimo, [t] quo bilis meatum in duodenum inseri relatum est: laxis nimirum membranulis utrinque ad meatus foramen ex uesicæ corpore appendentibus, non aliter quàm si uesicæ internæ tunicæ tenues huiusmodi processus inibi adnascerentur. Horum usus, membraneorũ processuum bilem deducenti meatui adnatorum usui respondet, ut scilicet urinæ quidem ex meatibus in uesicam defluenti cedant, & dum uesica distenta urinam rursus in eosdem meatus regurgitare uolet, collecti illi meatumque opplentes, urinæ transitum præpediant. Id quod adeò pręstant commodè, ut uesica uel flatu plurimo repleta, nihil planè spiritus per hos meatus reddere queat. Verũ quod & obliquus ille in meatuũ insertione ductus, eidem usui famuletur, uesicæ dum inflantur, exactè cõmonstrant. Eadem in follibus indies experimur: nam per foramen quod à tergo illis adhiberi solet, aër quidem attrahitur, sed quum follis comprimitur, propter asserculum impetu aëris foramini appressum, nihil uenti exspirat. Idem quoque in pilis obseruamus, quas flatu distendimus. Quanquã longè maiore industria, neque ita pendulis operculis rerum Opifex in urinariorum meatuum implantatione utatur, quàm nos ipsius artificium imitãtes in follibus & pilis, aut etiam in admittendis quas postmodum egredi nolumus columbis molimur. Vrinariorũ itaque meatuum implantatio ad inferiorem posterioremque regionẽ uesicę non procul ab ipsius ceruice consistit. Hîc enim humillima uesicæ pars in angustum finitur [u] meatum, quem ipsius ceruicem collum'ue nuncupamus: aliter in uiris quàm in mulieribus protensum, & alijs quoque in illis quàm in his adnatum coagmentatumque partibus, & usum denique ambobus diuersum prębentẽ. Commune est enim utrisque huic ceruici seu meatui urinam ex uesica deferenti [x] musculum orbiculatim circunduci, quo cauetur ne urina pręter uoluntatem nostram effluat: cuius usum, situm, & formã in secũdo libro diffusè persequuti sumus. Deinde utrisque, & uiris & mulieribus per illum meatũ urina excernitur, sed uiris ad seminis quoque eiaculationẽ ille auxiliatur. Eaque propter peculiariter hi [y] glandosum illud corpus adnatũ habent, semen deferentium uasorum [z] insertionẽ suscipiens, quo corpore urinæ meatum humectante & irrigante mulieres destituũtur. Quinetiam mulieribus super uteri [a] ceruicem meatus hic seu uesicæ ceruix fibris membraneis illi adnatus extenditur, ac ubi primùm sub pubis osse cum uteri ceruice sursum inflecti ceperit, in illius cauitatem [b] cessat. Viris autem ultra [c] porrigitur ac prominet. nam quamprimùm humillimam pubis ossium commissuræ regionem superauit, penis corporibus subnatus ad elatiorem usque pubis ossium commissurę sedem sursum fertur, & hinc rursus prout rigidus flaccidus'ue est penis, sursum spectat aut propendet, nunc σ Græcorum, nunc S Latinorum elementũ exprimẽs. At hæc opportunius unà cum generationis organis pertractabuntur. Hactenus enim triplicia cibi organa utcunque persequutus sum: prima quidem quæ concoquunt, & quæ alimentũ utile propellunt ac transmittunt. Secunda autẽ quæ expurgant & deferũt, & suscipiunt recremẽta. Tertia uerò, quæ excrementorũ effluxui adhibentur. Atque hæc in duplici erant differentia: alia enim intempestiuè effluere prohibent, ut orbicularis [d] musculus uesicæ ceruici & podici adhibitus: alia autem tempestiuè excrementa propellunt, ut [e] septum, & abdominis [f] octo musculi.

Margin notes (left): r 2 figu. M. — s 23 fi. r. 25 fi. non procul ab α. 27 fig. M. — t 13 figur. c ad d. — u 23 fig. à ν per ο ad φ. 25 fig. γ, δ. — x 22, 23 fig. ρ. 25 fig. γ. — y 22, 23 fi. ξ. — z 23 figu. μ. — a 25 fi. x, x. — b 25 fi. Δ. 27 fig. L. — c Pete hæc ex 1, 2 figu. cã. 49 lib. 2 ad G, A, B. — d 3 fig. cap. 49 li. 2 N. et eius. capitis figu. 1, 2 M. — e 7 muscul. tab. Δ. — f 3 tab. Θ. 4 n. 5 Δ, 6 Δ.

Margin notes (right): *Artificiosa meatuũ urinã deducentiũ insertio.* — *Vesicæ ceruix.* — *Quot nutritionis organa hactenus commemorata sint.*

NATVRAM PROPAGANDAE SPECIEI prouidisse. Caput XII.

IN præsentis libri initio nutritionis organorum necessitatem in humana fabrica adinuenientes, ex humani corporis primordijs, & qua id constat materia, hominem necessariò morti esse obnoxium colligebamus. Pręterquam enim quòd mixtum genitumque sit corpus humanum, idipsum immortale incorruptibileque fieri nequaquam potuisse, arteriæ, uenæ, nerui, caro, & id genus partes reliquæ, è quibus conformatur, abundè commonstrant. Quando itaque uel materiæ occasione hominem producere immortalem rerum Opifici negabatur, ipsi ad immortalitatem quod licuit auxilium machinatus est, instar boni ciuitatum conditoris, cui non præsens duntaxat cohabitatio cordi est, sed rationẽ quoque prouidet, qua uel in æternũ, uel ad quamplurimos annos ea duret. Sed ciuitas quidem quantumuis bene fortunata, quæ non unà cum seculis ætatibusque quandoque intercidat, nulla

uidetur unq; instituta fuisse. Prouidi uerò solertisq; rerum Opificis opera, quæ multis annorũ millibus iam suffecerunt & perdurarũt, adhuc permanẽt, mirabili quadam arte ab ipso inuẽta, ut semper pro hominibus qui corrũpuntur noui succedant, perpetuaq; speciei conseruatio fiat. Homines namq; initio ita extruxit, ut unus quidem potissimũ fœtus principij rationẽ exporrigeret, alter autem id suscipiens fœtũ enutriret foueretq;. Sic uiro organa,[a] testes scilicet ipsos indidit, quæ præcipuum noui constituendi hominis principium efformarent, uasa illis adiungẽs duplicia:[b] alia quidem materiã ex qua hi aptè semen cõficerent apportantia,[c] alia uerò iam confectũ in unũ[d] meatũ, qui opportunè id in[e] uterũ proijciat, deducẽtia. Is enim mulieri datũ, ut principiũ hoc cõcipiat: deinde is quoq;[f] uasis cõseritur, quorũ beneficio genitura temporis successu enutriatur, ac præcipuo Naturæ miraculo in nouum hominem prodeat. Interim &[g] testes[h] uasaq; illorũ functionibus seruientia uterus sibi uendicat, ut & mulier aliquã primarij principij rationẽ fœtui adijciat. Quinetiã his omnibus non hominũ duntaxat, sed & cæterorũ animaliũ generationi famulantibus organis meras cõmiscendorũ corporũ libidines, & peculiarẽ quandã delectationis uim ad generationẽ rerum Opifex copulauit, ipsi uerò animę ea usuræ mirabilem quandam & indicibilẽ utendi appetitũ quoq; elargiens. A quo usu animalia incitata & stimulata, etiã si stulta aut iuuenilia, aut ratione priuata prorsus fuerint, prouident tamẽ successione speciei, haud secus q; si omnino essent prudentia. Quũ enim Opifex haud ignoraret substantiã, ex qua instrumenta generationi subseruientia creauit, perfectam sapientiã neutiq; admittere illecebram & uelut inescationẽ, quam solam accipere poterãt, ad salutẽ conseruationemq; speciei ijs indidit, delectationẽ uehementissimã illarũ partiũ usui adijciens. Atq; hinc illa in Timæo Platonis de generationis amore à rerũ Opifice nobis ingenita differentis est sententia: „Quocirca pudendorũ naturæ in uiris insita uis inobediens ac imperiosa, & quasi animal nõ exaudiẽs rationem, furiosarũ libidinũ uiolentia, subijcere sibi cuncta conatur. Vulua quoq; & uterus in fœminis pari ratione animal auidũ generandi, si intempestiuè diuq; à generando abstineat, ægrè fert morã, plurimumq; indignatur." Vt modò nihil dicã de amore, quo animalia suos prosequũtur fœtus: & temperie à Natura mulieri priuatim cõcessa, ut nõ solũ utero adhuc cõtento fœtui alimentũ subministret, uerũ natũ quoq; suis mamillis tam sedulò & solicitè enutriat. Quàm uerò affabrè has perinde ac reliqua generationi subministrantia organa extructa sint, iam paulatim auditurus es, quum cuiusq; organi situm, formam, substantiam, connexum, uasa, neruos, o[illegible]tũ, inuolucra, quibus integitur aut constat, ductus, actiones, usus, & eius generis reliqua, à uirorũ organis statuens sermonis initium, prosequi pergam.

Partiũ generationi subseruientiũ breuis enumeratio.

Vtendi appetitus generationis organis adiectus.

a 22, 23 fi. ʃ. — *b 22, 23 fig. x, α; dein γ, δ, ε.* — *c 22, 23 fi. π, θ, ι, etc.* — *d 23 fi. ο, φ.* — *e 24 fig. L. 25 fig. i, k, l.* — *f 25 fi. n, y.* — *g 25 figu. r.* — *h 25 fi. primũ d, g, o, p, deim t, t, u.*

DE VIRORVM ORGANIS GENERATIONI SUBSERUIENTIBUS. Caput XIII.

PRAESENTIA organa primùm uigesima figura, mox uigesima secunda & uigesima tertia absolutißimè exprimuntur, quemadmodum earum Index manifestò edocuit.

VIRI semen primariũ hominis effectiuũ esse principiũ, medicis iuxta ac philosophis concessum est omnibus: mulierẽ uerò semen emittere, & effectiui principij partẽ præbere, Aristoteles & alij pleriq; inficiãtur. Rursus nõ minus ambigitur, nunquid genitale semẽ duorũ principiorũ materialis et effectiui rationẽ subeat, ut cũ Diuo Hippocrate et Polybo Galenus existimat: an effectiui tantũ, ut Aristotelis est opinio, qui licet principiũ motionis mẽstruo sanguini à semine inferri arbitrabatur, non tamẽ ex ipso, uelutiex materia, animal formari putabat. His præter alias de seminis materia, & ipsius ab animalis partibus sedibusq; decisione, ac uasorũ seminaliũ ductu, forma, ortu, numero, insertione, pręterea et acetabulorũ in utero essentia, & sanguinis mẽstrui natura, fœtusq; enutritione, inter primarios medicos & philosophos innumeras atq; penitus ex diametro contrarias dissensiones, accedit, quæ testium sit conformatio, & nunquid semen illi, ut Galenus annuit, generent: num uerò tantum planarum, quæ Græcis λᾶαι uocantur, quasq; textrices suis telis appendent, uicem ex Peripateticorum sententia gerant. Vt interim prætercam mille de fœtus formatione, & quando masculus, quando fœmina producatur, de fœtus ad parentes similitudine, ac signis, de optima animæ parte: num scilicet hæc calor semini innatus, aliáue substãtia sit, aut alicunde missa, ac aliquid prorsus incorporeũ aut corporeũ: & rursus si ita sit, num id cũ homine, an prius cũ omnibus animis creet, unde id dimittatur, præterea mortalé ne an immortale sit, eiusq; generis alias penè infinitas philosophorum medicorumq; differẽtias, & quæ cœlum terræ miscẽt nomina à uarijs usurpata autoribus, ac diuersis pugnantibusq; partibus diuersimodè imposita, & denuò ab

Quæstiones ac controuersiæ in tractatione de generationis organis obuiæ.

ab interpretibus miserè conuersa. Adeò sanè, ut ingentibus undequaq; opinionũ dogmatumq; procellis fluctuans, uehementer ambigem, unde generationis in uiro organorũ tractationẽ bono omine auspicer. Si enim meã cõmemoratorum dogmatũ sententiã primũ exposuero, præter hoc quod sanctissimæ religionis nostræ fides nõnulla sibi priuatim uendicat, & pleraq; meritò in dubiũ uocari prohibet, hęcq; nostra ætas rerum capitibus potiùs q̃ prolixa enarratione oblectatur, qui de seminarijs instrumentis incideret sermo, illis nondum explicatis, obscuritatem nõ leuem pararet. Rursus si postpositis aliorũ controuersijs, organorũ descriptionẽ aggrediar, pleraq; illorũ placitis repugnantia occurrent: quæ si exactiùs cõprobare adnisus fuero, manca interceptaq; reddet̃ oratio. At quum alicunde inchoandũ sit, nuda organorũ descriptio subijcietur: quam ubi ex dissectione uerã (qualem profectò descripturus sum) animaduerteris, ilico in procinctu erit, quid de quamplurimis dogmatibus citra prolixam argumentorũ confutationem sentiendum sit. In quibusdam autẽ quantumuis etiã sedulò Naturæ opera expendas, nihil quod tibi omni ex parte sanũ uidebit̃, adinuenire poteris: nisi fortè in alicuius uerba secus atq; decet iurans, tuo sensui derogare lubeat, rationeq; prorsus careas. Atq; hîc adeò non iniuria miraberis, omnes qui huiusmodi tractationẽ aggressi sunt, subinde ignorata & neglecta organorũ constructione, tot opinionũ portẽta inuexisse, omnesq; inter se quodãmodo dissentire, ac differẽtibus argumẽtis eosdẽ autores sua placita Andabatarũ modo confirmasse. Quo autem ex his sententiarũ fluctibus assequuta Anatome facilius euadas, generationis in uiro organorũ fabricã ordine explicabo.

a 22, 23 fi. s. *Testium situs ac numerus.* Testium itaq; in uiris situs nulli nõ cõspicuus est, ut & binarius ipsorũ numerus, unde διδυμοι & gemini appellãtur: quamuis interdum unus tantũ, & interdum tres simul reperiantur. at id rariùs q̃ nõnulli existimant, tertiũ testem tuberculũ præter Naturã ex meliceridum, aut steatomatum, aut atheoromatũ numero in scorto reconditũ enumerãtes.

Testium forma. Porrò testium forma, substantia, tunicæ, & illorũ functionibus subseruientia uasa, nõ etiam patent singulis. Sunt igitur testes rotundi, sed paulo admodũ oblongiores q̃ aut lati, aut profundi: dein humiliori parte nõnihil obtusiores amplioresq;, q̃ superiori sede uisuntur. uerùm & id admodũ obscurè: etiã si testes ouorũ nomẽ à plerisq;, & pręcipuè Arabibus inuenerint. *Substantia.* In externa superficie nullũ penitus sinũ impressionem'ue aut inęqualitatẽ obtinẽt. Substantia constant alba, lactea, molli, & sibi undecũq; simili ac cõtinua, nisi quòd [b] uenulis frequẽtibus ijsdemq; exiguis tenuissimisq; oppleta sit, ob idq; rara cauernosaq;, quemadmodũ lienis [c] substantia esse uideat̃. *b 23 fig. T & V. c 19 fi. I, K.* Atq; id parũ alijs animaduersum est dissectionis professoribus, meq; diu latuit, quòd inter dissecandum testẽ uehementius cõprimere soleã. Neq; uirorũ testes ullum omnino sinũ cauitatem'ue exigũt, præter eã quæ secundariò ipsis eiusmodi uenularũ gratia accedit. Vnde autẽ uenæ uascula'ue, quæ testiũ substantię implicari dicebam, ortum ducant, sensim explicare contendam.

Testiũ inuolucra, utrisq; testibus communia. Testes pluribus tunicis seu inuolucris integũtur: ac alijs quidem utriq; testi cõmunibus, alijs autẽ priuatim singulos testes inuoluentibus. Ambos enim testes unà cum ipsorũ peculiaribus tunicis & seminarijs uasis, [d] cutis ipsa & [e] membrana, quã carnosam nõ immeritò uocari diximus, perinde atq; uniuersum corpus, amplexant̃, & duo utrisq; testibus cõmunia statuũt inuolucra: cutis quidẽ unũ, quod reliqua corporis cute tenuius est, et uelut sutura quadã & rugis interstinguit̃, ac quibusdã scrotũ, quibusdã uerò (qui se Latinius loqui existimãt) scortũ, Græcis uerò ὄσχεον dicitur. *d 20 fig. r. s. e 20 figu. t.* Alterũ autẽ cõmune inuolucrũ mẽbrana carnosa efformat, hîc perinde ac cutis, longè q̃ in reliquo corpore tenuior, sed uenis frequẽtioribus intertexta. Præter hãc uerò tenuitatẽ cutis & mẽbrana aliud peculiariter hîc, ut & in fronte ac pene sibi uendicãt, quãdoquidem nullus inter ipsas interuenit adeps: nõ aliter profectò q̃ si Natura uirorũ testibus laxius tenuiusq; uoluisset à cute & ea mẽbrana obduci inuolucrũ, à uirorũq; testibus nõ minus q̃ à cerebro omnẽ abesse pinguedinẽ. Nam & si membranarũ quę uenis arterijsq; frequentibus intertexunt̃ circa testes adsit copia, nullus tamẽ, ut ferè in reliquo corpore esse solet, hîc cõspicit̃ adeps.

Priuata utriusq; testis inuolucra. Porrò utrumq; testẽ priuatim inuoluentes tunicæ, amplitudine, conformatione, tenuitate inuicẽ admodũ uariãt. [f] Vna enim, quæ & exterior est, testẽ cũ suis uasis ad eã usq; sedẽ, qua magnæ peritonęi amplitudini cõmittunt̃, induit, ualida quidẽ, sed tenuis, uenisq; abundãs. [g] Quã enim uenã arteriamq; seminales, ac dein uas semẽ à teste sursum ducens, ex peritonæi magna amplitudine in inguinũ regionẽ ipsumq; scortũ duci audies, illic peritonęũ pręsens educit inuolucrum, quod peritonæi pars processusq; meritò censet̃, itaq; ab ipso peritonæo prodit, ut scortũ à cute deduci pronasciq; cernimus. *f 20 fi. u. integra est. uigesima autẽ secunda ad ψ, φ, ψ, χ dissecta. g 22 fig. φ. φ transmittit ʃ.* Hoc inuolucrũ seu tunica exteriori superficie, qua hanc carnosã mẽbrana cõtingit, fibris quibusdã mẽbraneis illi cõnascit̃, adeò sanè frequẽtibus, ut interdũ has aliã testiũ tunicã cõstituere arbitratus fuerim. uti etiã subinde in aquosis ramicibus accidere cõspicimus. Ab his nãq; mẽbraneis fibris tunica interdũ conflat̃, quã inter secãdũ aqueo humore oppletã inuenimus. Cęterũ quã dextri testis tunica sinistri testis cõtingit tunicã, ambę tunicę fi-

bris quoq; mutuò cõmittuntur, ac ob id externã superficiẽ non admodũ leuẽ habere uidentur, sed membranarũ inuicẽ cõnatarũ modo asperã ac fibrosam. Interior eius inuolucri superficies, quà testẽ ipsiusq; uasa respicit, læuis & aqueo quodã humore obducta est, neq; ulli penitus corpori cõnascitur, prçterq; quod elatiori sui parte, qua ex peritonço procedit, illic peritonço continuatur adnasciturq;: quin & inferiori testis parti ualide[h] applantatur, nõ quidem testis corpori, sed humillimæ uasis semen à teste deferentis parti, quà id sursum secundũ testis humiliora reuoluitur. Ad hæc, tenuissimæ membranæ interuentu præsens inuolucrũ interna ipsius superficie uasorũ membranæ adnascitur, quæ à peritonæo enata, uenæ quidẽ seminali alterã cõstituit tunicã, arteriæ autẽ tertiã. Atq; is cõnexus nõ orbiculatim ad uasa perficitur, sed secũdum rectã duntaxat lineã, quæ ad posteriorẽ uasorũ sedem ducitur. Hoc inuolucrũ aliquid cum carnosa corporis mẽbrana cõmune nanciscitr. Vt enim hanc carnosis quibusdã fibris[i] aliqua sui parte augeri intertexiq; ac in musculi naturã degenerare dictũ est, sic quoq; hoc testis inuolucrũ secundum totã ipsius longitudinẽ posteriori in sede, à peritonæo usq; ad humillimã testis partẽ, carnosas fibras obtinet, &[k] longi strictiq; cuiusdã musculi naturã refert, quem mẽbranæ seu ipsi inuolucro innatum cernimus, nusq; ab inuolucro abscedentem, sed unà cum illo à peritonço incipientem, & etiã inferiori parti uasis à teste semen deferentis, simul cum inuolucro[l] adnatũ. Inuolucrum hoc prçterq; quod testem commodissimè integit, illumq; suspensum continet, musculi etiam illius beneficio, quasi uoluntario motu testem sursum allicere sentitur. Porrò & musculi huius occasione, quod scilicet ruber ut reliqua caro sit, id inuolucrũ ἐρυθροειδὴς priuatim appellatum à Græcis arbitror. aut etiam ob uenarum gracilium quæ id adeunt frequentiam, quæ illi inuolucro etiam ruborem aliquẽ conciliat. Verùm nõ ignarus quosdã à uagina id Græcorum nomen deducere, nollem de nominibus quæ harum particularũ innumera uariaq; admodum (si modò alibi) occurrũt, uideri contentiosior. id enim mihi sat est, si uerè singula, uti inter dissecandum apparẽt, descripsero, totius capitis ordinem ac nominũ liberã impositionem lectori relinquẽs. nihil enim in tractatione obstabit, quodcunq; primũ libuerit prius et posterius hic perlegere, atq; ex sententia singula nuncupare. Quod præcipuè propter alterũ priuatim testem ambiens[m] inuolucrum addendum duxi. Quippe id præter testis corpus substantiamq; nihil omnino amplectitur, testis figurç ad amussim respondens, aut potius illam efformans. Quippe dura & crassa ac ualida admodum membrana est, testis substantiam utcunq; mollem ac sequacem inuoluens. Atque is sanè præsentis inuolucri præcipuus usus censendus est. dein in hoc conducit, ut ipsius interuentu & medio, uasa testi cõmittenda ipsi adnascantur. Inuolucrum enim laxius, tenuius, molliusq́ue inibi cernitur, quà uasa illi connascantur, quàm per reliquam circunferentiam. Et elatiori quidem huius tunicæ parti uena ac arteria testi sanguinem spiritumq; deferentes[n] adnascuntur, ac quamplurimi ramuli eam tunicam hîc perforantes, in testis substantiam[o] exporriguntur. Præter illos uerò, frequentes, sed perquam graciles surculi, deorsum in tunicæ illius corpus à uena arteriaq́ue deriuantur, in tauris & arietibus instar uitis capreolorum eleganter deducti. In posteriori uerò sede tunica hæc per uniuersam ipsius longitudinem ualidissimè adnatos exigit omnes deferentis semen uasis[p] anfractus testi obductos, inibi etiam undecunque tenuibus ac uisum fugientibus foraminibus pertusa. Cæterùm per reliquam exteriorem ipsius superficiẽ, lçuis & aqueo humore perfusa, nulliq; penitus parti cõnexa est. Interna uerò superficie, qua testis substantiam hæc tunica continet, undecunque illi substantiæ connascitur. Porrò hanc tunicam seu inuolucrum à primis Anatomes professoribus, qui testem δίδυμον uocauere, ἐπιδιδυμίδα, quasi supergeminalem dixeris, appellatum sat scio: quicquid alij de testis nugentur capite, qui quum inuolucrum hoc ignorarent, & apud ueteres Græcos ἐπιδιδυμίδα legerent, præter elatiorem testis partem, Galeno testis caput procul dubio nuncupatam, aliam effinxerunt particulam, quæ parui testis instar, testi imposita, ipsius caput & ἐπιδίδυμος uocaretur. Alij horum errore (quem & Græcorum interpretes mirificè auxerunt) elusi, sed in sectione interim diligentes, quum huiusmodi caput non reperirent, Arabes quosdam imitati, uas aliquod hoc nomine appellandum finxerunt, quod inter testem & uenam ac arteriam, quæ præsenti inuolucro primum adnascuntur, medium posuere,[q] eam fortasse semẽ deferentis uasis particulã ita appellãtes, quç ipsius est principiũ, & in posteriori testis sede elatiorem ipsius sedem orbiculatim aliqua ex parte cõplectitur. Sed quũ ex relectione horũ nugæ etiã leui opera obseruẽtur, postposita nominũ cõtentione, hanc ex proprijs cuiq; testi tunicis alterã habeto, & δαρτὸν ueteribus etiã Grçcis appellatã scito, nũc uasorũ ductui mentẽ alacriter accõmodans. Ad singulos enim testes singulç pertingũt uenç, ac itẽ arterię ortu differẽtes.[r] Vena nanq; dextrũ accedẽs testẽ, à uenæ cauæ caudice demissiùs q̃[s] uenarũ ad renes exporrectarũ origines pendẽt, principiũ ducit: nõ quidem à dextro caudicis latere, sed ex superiori anterioriq́ue ipsius sede

Testis musculus exteriori ipsius inuolucro innatus.

Intimũ testis inuolucrum.

Vasorũ testibus sanguinẽ ac spiritũ deferentium numerus, mox & ortus.

h 22 fi. x ap plantatur.
i 3 muscul. tab. A, r.
k 22 figu. r.
l 22 fi. x ad. nascitur.
m illo testis 22, 23 figurarũ induitur, in uegrisima tertia tamẽ ad Q à testis substantia modicè diuulsum cernitur.
n 23 fig. N.
o 23. figura R, V.
p 23 fi. z, &, 1, et E, F, G.
q 22, 23 fig. z, et 23 fi. E.
r 22, 23 fig.
s 22, 23 fig m, n.

sede ad dextrum modicè declinans,[t] oblongo quasi & crassiusculo tubere exoritur, ac sensim
obliquè uersus dextrum latus protensa, peritonæoq́; suffulta deorsum fertur. Sinistri testis[u] ue
na non à cauæ caudice principium mutuatur, at elatius multò quàm dextra enascens, ex ue-
næ sinistro reni exporrectæ humiliori sede originem habet. Atque in hunc modum plerunque
uenarum ortus cernitur. uerum quandoq́;, sed rarius, à sinistro cauæ caudicis latere[x] ramulum
exporrigi conspicies, qui deorsum ad sinistra repens, sinistræ seminali uenæ commiscetur, ac
cum illa coit. Galenus[y] idem & dextræ seminali uenæ aliquando cōtigisse testatur, quod scili
cet à dextri renis uena egrediens surculus, deorsum protenderetur, & uenæ commisceretur à
cauæ caudice principium exigenti. At nescio quid Prometheis in mentem uenerit, qui suis som
nijs hominem in cathedra fingentes, dextram seminalem uenam à dextri renis uena, sinistrum
uerò ex cauæ caudice toties enasci docent, quoties sinister ren dextro elatiorem sedem occu-
pat: quasi uerò dextra uena non demissius multò, quàm renum uenæ, initium duceret: & quia
plerunq́; dextri renis uena nimis elata esset, testis dextri uena à cauæ caudice deriuaretur. Nos
crebro eum renum obseruauimus situm, sed dextri testis uenæ aliud principium semel dunta-
xat, quamuis tunc utriusque lateris seminales uenæ à renum uenis principium ducebant. Por-
rò seminales uenæ, ad hunc modum deorsum protensæ peritonæo fibrosis nexibus qui in alte
ram earum degenerant tunicam committūtur, coniuges arterias sortitæ. Vtræq́; enim arteriæ
humilius quàm dextrum testem petentis uenæ principium consistit è directo, & sibi proximæ
ex elatioris anterioris'ue magnæ arteriæ sedis medio[z] promuntur, ac dextra quidem cauæ ue-
næ[a] caudicem (quod parum à Galeno animaduersum miror) conscendens, deorsum obliquè
ad dextri testis uenam properat. Sinistra uerò sui lateris uenam accedens, non semel mihi defu-
isse uisa est, sinistri testis uena solito tunc longè ampliori. Ab arteria uerò sinistro reni commu-
nicata illam enasci, uix unquam occurrit: quanquā id interdum accidere posse, nō eo inficias.
quòd tamen crebrius par uenarum & arteriarum testes petentium (uti passim Galenus docet)
obseruetur exortus, nequaquam cōcessero. Dextra uena & arteria (idem de lateris sinistri uasis
subaudito) sese inuicem contingentes, peritonæo uti dicebā incumbunt, & ipsi fibrosis mem-
braneis'ue nexibus alligatæ, decliuesq́; in dextrum protensæ,[b] super urinariū meatū ex dextro
rene urinam uesicæ deferentē ducuntur, peritonæo in progressu[c] tenues ac perquam graciles
surculos diffundentes. Quum primum uerò uasa hæc ad pubis usque ossis sedem peruenerint,
qua[d] septimus femur mouentium musculus supra coxendicis os deorsum uersus minorem
femoris processum fertur, illa peritonæum iuxta internum eius musculi latus[e] permeant, & ex
magna peritonæi amplitudine procidentia in[f] exterius testi peculiariū inuolucrum quòd hîc
à peritonæo ducit principiū, pertingūt, unà cum neruulo ad testes usq́; producto, qui interdū
à sexti paris neruorū cerebri propagine costarū radicibus exporrecta[g] diducit,[h] interdū uerò
à uigesimo primo spinalis medullæ neruorū pari. Porrò peritonæi[i] foramen uasa cum neruo
transmittens non ita patet, ac si quis ori pennam inderet, aut eadem chartā hanc pertunderet,
sed peritonæum exactissimè uasorum lateribus, ipsarumq́; tunicæ, quam in progressu adhuc in
magna ipsius cauitate uasis exporrigit, cōnascitur, tutò ipsa nō secus transmittēs, quàm septum
& quibus id succingitur membranæ stomacho & uenæ cauæ[k] uiam offerūt. Simulatq́; uerò ua
sa illud peritonæi foramen superarunt, ex dextro quodāmodo latere rursus obliquè deorsum
in sinistra ad dextri testis elatiorem sedem[l] ducuntur, arteria non amplius uenæ duntaxat, ut in
reliquo processu, accumbit, fibrisq́; membraneis tantùm[m] cōnectitur, sed uaria quadam pecu-
liariq́; ratione uena cum arteria[n] coit, & ambæ inuicem cōmiscentur,[o] corpusq́; unum pyrami-
dis anterius posteriusq́; depressæ instar efformāt, cuius quidem conum uasa ubi primū inuicē
permiscentur efficiunt, basim uerò ea sede qua elatiori testis parti cōmittuntur. Per uniuersum
hoc corpus ramorū myriades inuicē complexi obseruātur, non quidem omnes rectà deorsum
procedētes, sed alij partim rectà, partim orbiculatim, partim trāsuersim, alij alio modo inuicē
implicari apparēt: impossibileq́; est, unam ductus seriem unum'ue ordinē inibi animaduertere.
Neq́; etiam, quod alijs traditum est resectionis professoribus, hîc expēdere ualeo, quo'nam pa-
cto maiorē dextri lateris quàm sinistri uasorū implexum fieri nugentur, quū mihi hac ex parte
uasorum nullum conspiciatur discrimen, & aliundè profectò quàm à maiori illo minori'ue im
plexu masculorum fœminarumq́; pendet procreatio. Porrò quum tot ramorum in membra-
na illa quam peritonæū uasis inibi offert, quà illi fibrosis nexibus hærent, implexus fiant, cor-
pus id nidum erucis uidelicet aut lumbricis oppletum referre uidetur, aut etiam senioris rusti-
ci, aut baiuli suræ, temporum'ue cutem uaricibus turgidam. Vt enim multifariam in illa uenæ
inæqualiter extuberantes errabundo ductu feruntur, ita quoq́; in hoc quod narramus corpo-
re, uenæ seminalis ac arteriæ innumeræ soboles oberrant. Perquàm raro enim accidit, uarices

Marginalia: t 22, 23 fi. u. — u 20 fi. c. 23 fi. x. — x 22 figu. y fertur ad x. — y Spectatur id fig. ca. 9 li. tertij inserta, ad C, quod miscetur μ. — z 22, 23 fi. — a educitur sub u ab h. — a 22, 23 fi. h. — *Ad testem ductus.* — b 22, 23 fig. super q. — c 22, 23 fi. β. — d 8 muscul. tab. Λ. — e 23 fi. φ, φ. — f in u 20 figuræ. — g 2 fi. cap. 2 libri 4 ab i iuxta ι. — h 2 fi. ca. 11 lib. 4 char. 49. — i 22 fi. φ, φ. — k 7 muscul. ta. r. s. — l Ductū hūc pete ex 20 fi. quæ testes suo loco ostēdit. — m 22 fig. γ. — n 22, 23 figu. Δ. — o 22, 23 fi. à Δ ad ι. aut 23 fi. à C ad D, aut N ad O. — *Venæ cum arteria cōmixtio & implexus.*

capreolorum uitis imaginem exprimere, sed uti dicebam hic rectà, illic transuersim & obliquè uarieq; admodū prominere. Atque ab hac similitudine reor parentes illos omni laude dignissimos, qui domi pueros ut lectione & scriptura, sic etiam in cadauerum consectionibus exercebāt, corpus hoc κιρσοειδῆ παραστάτην, quasi uaricosum ad testes assistentē diceres, appellasse. Quanquam Herophilus, Lycus, Marinus, & dissectionis procerū primarius Galenus, etiam id nomen [p] alij parti, neque illi semper eidem, uti mox dicam, accommodent. Cæterum unicus mihi ex tot Galeni libris occurrit locus, ubi præsens corpus uariciformem plexum appellat. atque is est in nono de Partium usu, quo reticulare in caluaria plexum suis bobus delusus effingit. Vtcunque uero id corpus nuncupes, [q] basi sua elatiori parti intimæ testis tunicæ, quam uerè primoq; ἐπιδιδυμίδα uocatam arbitror, adnascit, [r] ac multos ramulos rectà hanc tunicā perforantes elatiori quoque testis parti distribuit, multipliciter per testis substantiam perinde ac iecoris uenæ in ipsius substantiam disseminatos, & perquam tenui constantes tunica. Præter ramos, quos rectà corpus id testis substantiæ offert, alias per ambitum dictæ nunc tunicæ frequētes, & uenis in oculi [s] tunica adhærente sparsis, quàm simillimas soboles diffundit, à quibus denuò germina in testis substantiā pertingunt. Hæc uenæ ac arteriæ seminaliū est series, quas siue ita, siue uasa testi sanguinē spiritumq; deferentia, aut præparantia nuncupes, nihil moror, modò hæc à iam recensendo [t] uase prorsus distinguas. Ad externū enim uaricosi illius corporis latus quà testi applātatur, [u] aliud corpus album & durioris nerui modò durum, intimæ testis tunicæ adnascitur, hincq; incipit. Hoc exterius quà testi nō cōmittitur gibbum, & quodāmodo teres est. nam latius nōnihil quàm crassum uisitur: qua uerò tunicę illi connatū est, secundū conuexū testis id cauum [x] existit. Secundū hoc corpus ab externo uaricosi corporis latere, ad ipsius posteriorem sedem fertur, & deorsum modicè uersus interiora prorepens, secundū posteriorem testis sedē intimæ testis tunicæ ualidissimè tantisper adnascitur, donec ad humiliorē testis [y] descenderit sedem, à qua denuò sursum [z] reflectitur intimæ testis tunicæ attensum, incumbensq; quidem, at nō amplius ipsi connatū, & nō eandem formam retinens. Per totum enim ductum, quo testis tunicæ corpus id nectit, propemodū æqualiter crassum eiusdemq; figuræ est, quam compacto uitis, aut cucurbitæ capreolo assimilare queas. quanquā tamen nō in orbē, sed uelut in latera, huius corporis reuolutiones fiant, ad eum ferè modū quo angues & anguillas ocyus repere cernimus. Huius nanq; corporis anfractus & inuolutiones admodū inuicem cōtinuæ & connatæ cōspiciuntur, ut & lignorū uermibus eas assimilare integrum sit. Respōdent enim illis, & deinde etiā multum referunt cerebelli [a] processus, quos in septimo libro à uermium imagine nomen inuenisse dicam. Atq; hinc etiā fortassis in Arabū interpretibus lumbrium nomen legitur: ita enim præsens corpus, quà testi connascitur, Arabū nōnulli uocauisse uidentur. nam eorum aliquis etiā [b] implexum uenæ, arteriæq; supra sedem testis elatiorē, ita nuncupauere. Porrò secundùm hoc corpus quod uermi assimilabā, nihil prorsus uaricibus, qui inæqualiter neq; eadem serie extuberant, accedit. Quanquā si bene Galeni sententiam in libris de Semine percipiam, alibi has reuolutiones ex Herophili suffragio κιρσοειδῆ παραστάτην appellari uelit: alibi autem eo nomine aliā eius quod iam tractamus corporis [c] partem, quà id peni inseritur, ita uocet: quæ uerò ea sit, ubi corpus hoc, sermone ad penem usq; deduxero, audies. Ad hunc itaq; modū corpus id intimæ testis tunicæ cōnascitur, & exterius demptis reuolutionū impressionibus læue est, intus uerò quum ab intima testis tunica acutiori cultello adimitur, asperū, sed nullis quæ oculis subijciuntur meatibus peruium est. Neque etiam aliter cauum esse uisitur, nō hîc solum quà testis tunicæ connascitur, sed neque quà ab illa abscedens sursum fertur. Quum primum nanque ad inferiorem testis partem descendit, rectà [d] sursum reflexum angustius, magisq; teres sensim efficitur, & non amplius inuolutum, in teretem quasi neruum desinit. atque id ipsi maximè euenit, ubi elatiorē testis partem sursum scandens superat. Quò quum pertigerit, anteriori eius [e] corporis, quod nos uaricosum esse diximus, parti uersus interiora innititur, & ipsi tenuis membranulæ interuentu connexum, altius tantisper procedit, donec per idem peritonæi [f] foramen, quod uenam ac arteriam seminales transeunt, in peritonæi amplitudinem pertingat. In quo transitu corpus id non amplius anteriori uenæ arteriæq; parti [g] attenditur, sed in posteriora reflexum, sub illis in peritonæum transcendit. [h] Hinc ex dextro latere (dextri enim testis enarrationem prosequor) ad posteriorem pubis ossis sedem reflectitur, & posteriori peritonæi parti connexum, super [i] urinarium dextri lateris meatum sub [k] uesica deducitur. Eodem pari mnino ratione à sinistro teste corpus simile perfertur, & ambo sub posteriori uesicæ sede super [l] rectum intestinum ad uesicæ ceruicis initium protensa, sensim mutuò [m] appropinquant, & latiora crassioraq; facta, inter se tandem coëunt, unumq; corpus sub uesicæ ceruicis initio constituunt, in [n] glandulosa quæ nunc dicemus organa absumptū. Hoc sanè corpus à teste ad hunc modum

Implexus uenæ ac arteriæ in testis substātiā, ipsiusq; proximum inuolucrum insertio.

Vasis semen à teste ad uesicæ ceruicē deferentis historia.

p 23 fig. modò quidē κ, θ, ι aut E, F, G, aut H, I. modò autem ξ.
q 22, 23 fi. ι, aut 23 figu. D. & O.
r Seriatim id pete ex 23 fig. P, Q, R, S & T.
s 18 fig. cap. 14 li. 7 κ, π.
t dextræ figuræ fig. 23 π, θ, ι, λ, ξ.
u 22, 23 fi. π ad ι. aut 23 fig. E ad D.
x 23 fi. H, I.
y 22, 23 fi. ab π ad ι. aut ab E ad F.
z 22, 23 fig. ab ι ad π.
a 11 fi. lib. 7 C, G, et H, I.
b 23 fig. à C ad D. & ab N ad O.
c sinistra fi. figuræ 23 in χta ξ.
d 22, 23 fig. ab ι ad π.
e 22, 23 fi. ϕ, aut 23 fig. C, D.
f 22 fi. ϕ, ψ.
g ad λ 23 figuræ id spectatur.
h 23 figura à λ ad ξ.
i 22, 23 fi. supra dextrum q.
k 22, 23 fig. sub ϛ.
l 22 fig. κ.
m in sinistra figura 23 fig. ad ξ.
n 22, 23 fi. ξ.

modum ascendens, procul dubio id est quod Herophilus σπερματικὸν πόρον appellauit, quodq́ nos uas semen deferẽs, ad illius imitationẽ, aliquãdo & iactatorẽ dicimus. nam re uera corpus hoc à testis substãtia semen assumens, ad penem id defert. Verũ ut cauitas ipsius per uniuersum ductum perquam obscura est, raroq́ admodum sectione deprehenditur: ita quoq́ obscuriores [o] meatus foraminaq́ sunt, quæ à teste per intimã ipsius tunicã in eius corporis aut uasis semen deferentis reuolutiones pertinẽt. Præterea uasis huius in penem [p] insertio conspectũ quodammodo fugit, & coitus tantum aut excretionis seminis tempore aperitur. quod quidam Patauij dissectus facilè edocuit, qui ante suspendium inuoluntario seminis fluxu laborans, hos meatus omnes apertos laxosq́ habuit, eos potissimum qui ex testibus in deferentis semen uasis reuolutiones pertingunt, & quibus dextrũ & sinistrũ deferentia semen uasa in uesicæ ceruicem terminantur. Herophilus, & ex ipsius suffragio Galenus, [q] hîc ubi dextrum uas sinistro permiscetur, amboq́ paulò anteaquam coëant latiora crassioraq́ reddi diximus, alijs quibusdã reuolutionibus hæc uasa circumagi inuoluiq́ uidẽtur innuere, quũ & in hac sede præsentia uasa subinde παραστάτην κιρσοειδῆ nominãt. Vasa hæc inibi nunquã nisi perq̃ obscurè mihi inuolui uisa sunt: & si quæ sit reuolutio, ea penitus illi similis apparet, quam hæc uasa obtinent, [r] quà primùm ab intima testis tunica nõ amplius illi tunicæ connata abscedũt. tale enim quid canes, & magis adhuc caudati simij & tauri indicant, parum cõspicuis reuolutionibus ea sede frequenter donati. Cæterum corpus [s] glandosum, in quod deferẽtia semen uasa postquam coiere inseruntur, quodq́ Herophilus ἀδενοειδῆ παραστάτην appellat, ad humillimã uesicæ partem reponitur, mediũ quodammodo inter uesicæ corpus & illius ceruicem. Est autem corpus id unicum, & subinde ipsis testibus grandius, at nõ ad amussim rotundũ. nam anterius & posterius depressum, à lateribus autem rotundum instar globi cernitur. per ipsius uerò mediũ uesicæ [t] canalis procedit, qui hic paulo quàm in reliquo progressu latior, amplior'ue existit: non tamen quod manifestè cõspici possit, à semen deferentibus uasis foratus, sed asper duntaxat ac inæqualis & rugosus: idq́ potissimum in posteriori ipsius sede, ubi interdum deferentium uasorum ingressum accurato studio secantes, conspicuè deprehendimus. Deinde uesicæ ceruix, qua per glandosum corpus fertur, distincta ab illo corpore membrana neutiquã est. nam solus glandosi corporis sinus communem hic urinæ seminiq́ meatum conficit, per reliquum autem processum canalis ille priuatum est corpus, [u] orbiculari musculo statim à glandoso corpore circundatum, & [x] dein duobus quæ penem præcipuè constituunt corporibus adnatum. Quæ uerò hæc penis sint corpora, quum penis persequebar musculos, obiter cõmemoraui. ubi autem singulorum quæ iam complexus sum usus succinctè ascripsero, rursus paulo diffusiùs ipsorũ constructionem (quod ipsorum cognitio manuali artifici, propter crebros quibus homines uexantur morbos, nimis quàm necessaria sit) recensebo. Quando itaq́ hactenus enumerata diligenti sectione aggressus eris, ut singulorum usus tibi præscribatur, minime exiges, quum is attentè secantibus locupletiùs, ac cum maiori Naturę admiratione occurrat, quàm quis prolixè & sedulò exprimere possit. Ex iecoris enim pulmonum lienis & renum constructione, pugnantium inter se autoritatum relicta congerie, doceberis, testium substantiam ingenita sibi facultate, ex materia quam uenæ ac arteriæ illi deferũt, ac per totum testem (ut uenæ per iecur sanguinem) diffundunt, semen efficere: & quemadmodum iecoris caro sanguificationis opifex censetur, ita & hanc testium substantiam seminis procreatricem, paremq́ hic organorum ac in iecore, constructionem esse. Quemadmodum enim cibos nutritioni aptos ore assumimus, eosq́ uentriculo conficimus, & quod confectum est ex intestinorum anfractibus longo ductu in iecoris cauum fertur: ita quoq́ optimam sanguinis spirituumq́ portionem testium uenæ ac arteriæ perferunt. non quidem breui aliquo, aut non anfractuoso progressu, uerum longissimo, & innumeris reuolutionibus spirisq́ tortuosum & errantem: ut materiam testi præparatam, seminiq́ efficiendo magis opportunam communicent. neque id in unam amplam testibus incisam cauitatem, sed in tenuissima, eademq́ tunica subtili admodum formata uascula, per testis substantiam frequentissima serie distributa. Vt quemadmodum de iecoris carne dictum est, ita & testis substantia facultate sibi insita sanguini & spiritui suis uasculis contentis perfectam seminis naturam impertiat. Atque hæc uis in masculis roboris & uirilitatis, in feminis muliebritatis causa existit, corpusq́ uniuersum ita alterat, ut id quod neque mas, neque femina per se esset, mas uel femina euadat. Rursus ut in iecore uenæ cauæ surculi ex portæ ramis sanguinem assumebant, atque in illis quoque is perfectius elaborabatur: sic etiam pori meatusq́ innumeri, sed gracillimi, paratum à testibus semen in deferentis uasis anfractus testi connatos exporrigunt, ut hinc rursum ex utroque teste semen in eam sedem in uiris deducatur, qua commodè in uterum proijci & eiaculari ualeat. Ad hanc functionem conducit, dextri testis uenam à cauæ

Marginal notes (left):
o 23 fig. H.
p 23 figu. e.
q in sinistra figura 23 fig. ad f.
r 23 fig. à G sursum.
s 22, 23 fi. f. et fi. ca. 49 lib. 2 R.
t in dextra figura 23 fi. à i per o ad p.
u 22, 23 fi. e. x 1, 2 fi. ca. 49 lib. 2 G adnascitur A, B.

Marginal notes (right):
Glandosum corpus uasorũ semen deferentium insertionem excipiẽs.
Partium quæ hoc Capite describuntur constructionis ratio.
Vasorũ testi materiã deducentium ortus ratio.

uæ caudice sub renum uenis enasci, quo puriorem synceriorémq; sanguinem testi offerat. Sic & utrasque arterias à magna pariter oriri magnopere expedit, ut tenuioris, impetuq; ruentis sanguinis & diuinam quæ semini inest animam, spiritum ue infæcatum deducereut. Quippe neminem iam esse opinor, qui in arterijs sanguinem cum Erasistrato non contineri, & seminales arterias nihil præter spiritum testibus adferre autumet. quanquam etiam & hoc Aristotelis fuerit dogma, seminales arterias sanguine uacuas esse falso docentis. Cæterùm à sinistri renis uena, eius lateris testem, ipsius uenam in hoc obtinere Galenus cum alijs Anatomicis omnibus attestatur, ut hæc serosum sanguinem semini communicaret, cuius acrimoniæ & mordicationis ui in seminis emissione pruritus, titillatióq; in organo multis neruis implicito, concitaretur. Eiusmodi enim hîc delectationē Galenus fieri scribit, qualem ex salsis mordacibusq; succis scabie laborantibus esse cognouimus, quando illi igne, aut lecti stragulis calefacti pruriunt, scalpendóq; succis illis cutem stimulantibus locum dant. Hoc Galeni decretum, & si Anatomicorum uerear multitudinem, parum probabile duco, quum mingētes ex tanta serosi humoris copia pruritu non afficiantur, etiamsi rigido excalefactóq; pene crebrò & præcipuè ijs qui calculo uexantur, urinā reddi mouerimus. Quinetiā putridi seminis inuoluntario fluxu laborantes languido & flaccido pene pruritum etiam sentiunt, nulla præcedente penem excalefaciente causa. Ad hæc, qui ex ramicū uitio, aut alia occasione sinistro teste castrantur, coëuntes, neque pruritu, neque uoluptate afficerentur: quod falsum esse, indies ab his quibus ramex manu curatur, audimus. Quod uerò alij halituosum seminis spiritū ad delectationis causam etiam concurrere testantur, non mihi satis arridet, quum ea pungendi stimulandíq; uis spiritui inesse nequeat. Vasis uerò à teste semen deferentis ad testem applantatio, nisi tenuissimis & angustis[a] foraminulis, idq; intimæ testis tunicæ interuentu fit, quòd uas id durum, ualidum, densum, iniurijsq; ferendis pertinax fieri oportuerit, testis uerò substantiā laxam, mollemq;: adeò ut prudens Natura hîc, quemadmodum etiam nusquam, nulla essentijs cōtraria in unum coëgerit, nisi copulam aliquam amicitiæ societatisq; conciliatricem in medium conijciat. Quanto enim à uase semen deferente, [b] intima testis tunica densitate duritiáq; uincitur, tanto ipsa testes superat, non quidem per uniuersam circumferentiam qua testibus obducitur, sed eo tantum loco, quo uasa seminaria habet adnata. hîc enim quàm per reliquum corpus mollior existit, &, ut dixi, tenuibus foraminibus perforata. in hoc nanq; potissimum creatur, ut testis substantiæ exquisitissimum sit inuolucrum. Vas autem deferens semen tot anfractibus, spirisq; super testem obuoluitur, ut citius & copiosius à testibus semen assumat, & aliquam quoque elaborationem in ipso semen obtineat. Posteriori uerò testis sedi, non autem anteriori uas illud connascitur, ut quum iam semen confectum porrigat, contineat ue, testis autem solum conficiat, tutiori loco uas reponatur, teste propugnaculi loco utens: atq; eadem ratione quum uas peritonæum [c] ingreditur, sub uena & arteria meritò occultatur, quòd semen sanguine spirituq;, ex quibus semen paratur, perfectius cōtineat. Dextrum uas cum sinistro coit, atque in uesicæ ceruicem ambo insinuantur, ut utriusque testis semen semel, eodemq; tempore in uterum proijciatur. Glandulosum uerò corpus (quod caudatæ simiæ obtinent maximum, & instar nubium exterius reuolutum) urinæ, seminisq; in uesicæ ceruice meatum humectare certum est. Et deinde uelut meatuum quæ per ipsum à deferentibus uasis digeruntur, sicut & uenarum, & arteriarum, & neruorum uesicæ corpori & ceruici distributorum, fulcrum esse, & fortassis etiam semini quandam perfectionem indere, ad seminisq; generationem conferre uidetur. Etenim in inuoluntario seminis fluxu laborante, quem Patauij dissecuimus, corpus hoc glandosum quū diuideretur, non minus quàm testes ipsos, semine oppletum conspeximus: & si uerùm fatendum est, inter dissecandum in nulla penitus corporis parte, tanta seminis uis usquam, atque in his glandulis adinuenitur, quantumuis illæ à testium substantia mollitie æqualitateq; multum uarient. Cæterùm de præsenti glandoso corpore Galeni demonstrationem ad calcem secundi de Semine positā admiror plurimū: qui quum hoc dissectionis imperitos ne prorsus quidem cognoscere, peritos uerò uno ore omnes asserere semen illo cōtineri, dixisset, illorū opinionem improbaturus, hanc sæpius inculcatam uerámq; & irrefutabilem ab ipso habitam demonstrationem subiecit. Si in glandulosis astitibus (ut interpretis uoce, προστάτας ἀδενοειδεῖς ita uertentis, uoce utar) semen gigneretur (periti tamen, quibus glandulosum corpus cognitū fuit, contineri tantum dixerant) excretionem eius castrata animalia appeterent. at hanc nō uidentur appetere: nullum igitur semen in his gigni perspicuum est. Profectò si Galeni libri de Demonstratione, eiusmodi crebris scatent demonstrationibus, quæ ipsi (si modò ausim proloqui) non infrequentes, ac potissimùm in qua plurimum Galenus excelluit Anatome sunt, non est quod tantopere eos libros expetamus, illisq; ipsos inuideamus apud quos à tineis & blattis nullum

Vasis semē deferentis structuræ ratio.

a 23 fig. H.

b 23 figura Q. R.

c 23 fig. ad λ sub A.

Glādosi corporis uesicæ collo adnati usus.

Galeni Anatomica demonstratio, qua glādosum corpus semini parando nō præesse cōficitur.

nullum ſui uſum præbentes, deuorandi aſſeruantur. Præter hoc enim quòd eiuſmodi animalia
ſubinde ut pueri incaſſum uenerem appetūt, quó nam pacto quæſo, etiamſi tota ſeminis gene
randi uis glandoſis corporibus ineſſet, teſtibus ademptis ſemen ea producent, quando reſecti
teſtes uaſi ad glandoſum corpus ſemen deferenti nihil exporrigent? Id enim ex ſectione certo
certius eſt, nullam omnino deferenti ſemen uaſi cum uenis ac arterijs teſtium communionem
eſſe, qua ſemen citra teſtium opus aſſumerent. etſi quid tale eſſet, quod aliquando mihi cum ple
riſq; Anatomes profeſſoribus perſuaſiſſimum fuit, ut ſcilicet uena & arteria in deferētis ſemen
uaſis naturā degenerarēt, exq; uena & arteria illud cōformaretur, Galeni demōſtratio duntaxat
in illis animalibus locum haberet, in quibus induſtrius caſtrator teſtem illæſis ſeminarijs uaſis
(quod factu eſt impoſſibile) ademiſſet. Quantumuis enim ſtudueris deferentis ſemen uaſis ſu-
per teſtem circumactus, & ſpiras, gyroſq; ab intima teſtis tunica reſcindere, id non præſtabis,
quin uaſis pars quæ teſti adnaſcitur, aſpera inæqualiſq; & raſa uideatur. Etſi fortè in caſtrando
animali huius experientiæ ſtudioſis intimam teſtis tunicā aliqua ex parte diuideres, & tunicam
ad ſeminaria uaſa adhuc connatam relinquens, ſolam teſtis ſubſtantiam ex tunica liberares, ne-
ceſſariò adhuc pori meatuſq; ſeminaliū uaſorum diſrumperentur, quæ certò per teſtis ſubſtan-
tiam digeri nouimus. Hoc enim gratia expendendæ Ariſtotelis ſentētiæ, quæ teſtibus nullam
ſeminis generandi uim tribuit, in cane expertus ſum: qui bellè quidem conualuit, ſed genera-
tioni, ut reliqui quibus teſtes eruti ſunt, ineptus eſſe uidetur. nam hic, ut & illi quoque, obeſus
admodum & ingeneroſior redditus eſt. Verùm ut reliqua taceam, mirum eſt Galenum nō ani
maduertiſſe, quum huiuſmodi texeret demonſtrationem, ab Ariſtotelis ſectatoribus ſuam de-
monſtrationem, ut teſtes ad ſeminis generationem nihil conducere perſuaderent, in hunc mo-
dum retorquere poſſe: Si in teſtibus ſemen gigneretur, animalia quibus uaſa ſeminaria quà ex
peritonæo elabuntur, uinculo ita eſſent intercepta, aut præſecta, ut teſtes in ſcorto adhuc relin-
querentur, ſeminis excretionem appeterent. at hanc nō uidentur appetere: nullum igitur ſemen
in teſtibus gigni, eſt perſpicuū: Sed ut glandoſum corpus ſi ſemen generaret abſectis teſtibus
ſuo munere, utpote deficiente materia, fungi nequiret: ita etiam teſtes ſuum nō obirent munus,
quum nullus ſanguis & ſpiritus, ipſis iam præſectis uaſis, deduci poſſit.

DE VIRILIS MEMBRI PENISVE ſtructura. Caput XIIII.

PENIS fabricam imprimis oſtendunt figuræ capitis quadrageſimi noni, libri ſecundi: ut & uigeſima figura huius libri, & uigeſima ſecunda, & uigeſima tertia.

QVÀM affabrè Natura humanum penem exſtruxerit, ipſius functiones
abundè documēto ſunt. Quippe hæc quum ſatius fore duxiſſet, duos qui
commodè generationi ſubſeruirent homines procreare, huic quidem ad
ſuſcepitonem, alteri potiſſimùm ad ſeminis excretionē idoneas partes ada-
ptauit. Viro igitur membrum ſemini in uterum fundendo aptiſſimum lar-
gitus eſt, quod concubitus tempore uarios ob uſus tumidum, rigidum, &
erectum prorſus eſſe oportuit. At ſi perpetuò tenſum & prælōgum quoq;
ſeruaretur, per totam uitam præterquam congreſſus tempore, uſui ineptum foret, ac promptè
iniurijs nō ſecus afficeretur, quàm ſi quis manum ſemper protenſam circumferret. Quum itaq;
modò laxum, gracile & breue, modò uiciſſim tenſum tumidumq; fieri debuit, laudandus uenit
rerum Opifex, qui membrum his uſibus idoneum cōfinxerit. Penem enim potiſſimum è [a] duo-
bus corporibus nullā in uniuerſo corpore partem (niſi fortè papillam) ſibi ſimilem nanciſcen-
tibus fabrefecit, quæ ſpiritu repleta erigi, producíq;, & inſigniter turgere poſſunt, & rurſus eo-
dem ſpiritu diſſoluto arctari, concidere, flacceſcere, breuioraq; effici. Non enim aut uenæ, aut
arteriæ, aut nerui exiſtunt: quippe uti docebitur, ex [b] oſſibus originem ducunt. non tendines,
quum muſculorum nō ſint eneruationes. non ut canibus & muſtelis oſſa, aut cartilagines cen-
ſeri queunt, quum laxata remiſſaq; inſtar ligamenti facile inuoluantur, implicenturq;. nec etiam
hæc corpora ligamēta eſſe quis uerè aſſeret, quum ſenſu maximè participent, & forata, [c] cauaq;
cernantur, & etiā uelut carnea molliaq; in ipſorū medio (uti mox audies) euadāt, ſanguineq; ni
gro ſecus multo ac ligamēta oppleātur. Quòd uerò Galenus hæc corpora nunquā reſecuerit,
neq; illorum naturam perſpectam habuerit, ipſius in decimo quinto de Partium uſu orationis
ſeries plus ſatis tibi argumento erit, ſi modò tauri aut arietis penem uirili cōtuleris, ac demū Ga
leni deſcriptionem illorum animalium peni propinquius, quàm hominis cōuenire animaduer
teris.

Penis ſtructuræ ratio.

Potiſsima pēnis ſubſtantia.

Galenū humani penis fabricam nunquam ſpectaſſe.

a 1,2,3,4 fi. ca. 49 lib. 2 A,B. & huius libri 22, 23 fi. s,r.

b 2,4 fi. ca. 49 libri 2 C,C.

c 3 fig. cap. 49 lib. 2 E,E.

Penis ſitus.

teris. quod tunc feceris ocyus, ubi uirilis membri fabricam ſubiunxero: cuius ſitum Galenus prolixiſſimè & eleganter recenſet, quòd nimirum citra ſectionem is illum non minus latuerit, quàm hominis digiti, & ad inguina & poplitem inflexus, quibus locis duntaxat hominem à ſimia Galenus differre perſpectũ habuit. Atque ut ſitus in conſpectu citra longiorem enarrationem eſt, ita quoque leui opera colligitur, quàm is penis muneribus obeundis examuſſim quadret, neqꝫ aptius aliquò reponi poſſit, ita ſanè ut moles ipſius & conformatio nulli non pateant.

Penis cõſtructionem ſubeuntia. *Duo præcipua ipſius corpora.*

Conſtructionem uerò ipſius ſubintrãt duo quæ illum præcipuè efformare docebimus corpora, meatus ſemini urinæqꝫ communis quatuor muſculi ad penis radicem repoſiti, ac demum uenæ, arteriæ, nerui, cutis, & quæ huic ſubſternitur carnoſa membrana, & uinculum cutem hanc cum carnea membrana peni connectens. Ex dextro itaque pubis oſſe,[d] ubi id craſſius & quaſi teres ad inferiorem commiſſuræ pubis oſſa committentis ſedem uiſitur,[e] teres quoddam corpus ualidiſſimè principiũ ducit, ligamenti naturã prorſus referẽs, quod ab oſſe nõnihil ſurſum recedens interno latere[f] aliud contingit corpus, ſimiliter à ſiniſtro pubis oſſe pronatum. Hæc corpora in eum modum inuicem cõmittuntur, ac ſi utrarumqꝫ manuum indices internis partibus mutuò iungeres, unitosqꝫ fingeres. Vt enim interna indicũ ſedes plana, nõ autem gibba & teres, exterioris ſedis modo eſt, ita etiam hæc corpora quà inuicem connaſcuntur plana ſunt, externis autem lateribus & ſuperiori ſede teretia inuicem iunctorum digitorum inſtar, qui ſimul commiſſi latius quàm profundius corpus ad penis modum efficiunt. Deinde ut inferior indicum, ita cõmiſſorum ſedes modicè dehiſcit, planaqꝫ uiſitur: ſic & penis corporum inferior ſedes dehiſcit, ac[g] urinarium ueſicæ meatum ſub ſe ita porrectum exigit, ac ſi calamum quo ſcribitur, inferiori indicum ſedi exporrigeres, & indices tibi penis corporum loco, calamus autem urinarij meatus uice eſſent.

d 1, 2, 3 fig. ca. 29 li. 1. *e 2 fig. cap. 49 lib. 2 B & dein illi ſubdutũ C.* *f eiuſ. fig. A & illi ſubditum C.* *g 1, 2, 3 fig. ca. 49 li. 2 G ſub A, B.*

Meatus urinæ ſeminiqꝫ cõmunis.

Mox enim à corporum exortu ipſis urinarius meatus ſeu ueſicæ ceruix ſubtenditur, ac cum illis ad[h] glandis uſque initium in eum modum porrigitur, ut corporum ſubſtantiam nuſquam ingrediatur: uti in glandis ſede, ubi meatum in corporum ſubſtantiam duci paulo pòſt audies. Corpora hæc in hunc modum enata, ſimulqꝫ cõmiſſa ſeorſum ſingula oblongum referunt corpus, ex neruea cõtextum ſubſtantia, inſtar coriaceæ fiſtulæ, cuius interior[i] ſubſtantia rubra prorſus, & nigricans, & fungoſa, & atro ſanguine oppleta cernitur, ad eum ferè modũ, ac ſi ex innumeris arteriarũ uenarumqꝫ ſurculis quàm tenuiſſimis ſimulqꝫ proximè implicatis retia quædã efformarẽtur, orbiculatim à neruea illa ſubſtantia tanꝗ in corio cõpræhenſa. Atque hæc duo penis corpora ad glandem uſque priuatim ſingula nerueum retinent inuolucrum, & fungoſam hanc ſubſtantiã ſumma diligentia à naturæ operum

h Figurarũ 49 ca. lib. 2 D. *i 3 fig. cap. 49 li. 2 E, E.*

Glans.

ſtudioſo expendendam. Quum autem ad eam uſque penis regionem perrepſere, in qua iam glandem efformatura ſunt, in acutũ feruntur, & carnoſa glandis ſubſtãtia ipſis obnaſcitur, quæ meatum urinæ ſeminiqꝫ communem nõ ſubnatum duntaxat ut corpora illa exigit, uerùm eum in ſe complectitur, meatumqꝫ ambit, qui hic reliquo ipſius ductu[k] amplior efficitur: & rurſus ſuo fine extremo ue arctatur, non ſecus quàm ſi Natura in cõcubitu ſeminis moram, ac proinde intenſiorem pruritum in glande (quam affrictus potiſſimum occaſione adauxit) eſſe cupiuiſſet. Vnde etiam inuoluntario ſeminis fluxu laborãtes, hac ſede plurimum ulceribus infeſtantur, propter ſeminis in hac amplitudine aſſeruati acrimoniã, urinarium meatum impenſe exulcerantem: qui profluentis urinæ mordacitate, dum urina redditur, in glande inſigniter infeſtatur, non minus ſanè quàm rigido pene eiuſdẽ meatus ſedes inter anum & teſtes, ubi perinæum nobis uocatum habetur, cõſiſtens, grauiter eo malo affectis cruciatur: quod imprimis meatus obliquitatis ac reflexus, & deinde decliuis etiam ſedis ratione accidit. Quum enim meatus hàc primum ſub penis corporibus ſurſum reflectitur, hæcqꝫ ſedes humillima eſt, ſeminis copia à quo meatus exulceratur, non minus hic quàm in glande conſiſtit, ac proinde magis quàm in reliqua meatus ſede erodit, & deinde eroſus meatus quando unà cum pene tenditur, ſolutionẽ

k 23 figu. p.

Venæ, arteriæ & nerui.

unitatis uehementiùs inibi percipit. Porrò[l] uenæ ac arteriæ ad horum penis corporũ radicem accedentes, ab illis deriuantur, quę humilioris illius diuiſionis rami ſunt, quam uaſa os ſacrum prætergreſſa tentare, in tertio libro prodidimus: & quanquam hæc uaſa ad penis corpora pertingant, uix tamen ſectione aſſequor, quo itinere in corporum illorum cauitatem inſerãtur, ſanguinem illum nigricantẽ & craſſum, quem fungoſa corporũ ſubſtantia plurimũ poſſidet, deductura. Rami tamẽ[m] cuti hæc corpora induenti, etiã ante ſectionem cõſpicui offeruntur, illamqꝫ intercurrunt. Nerui quoqꝫ huc plures ab infimis ſacri oſſis paribus pertingunt, ſecundum corporum longitudinem diffuſi: ac[n] duo tenues in humillima penis ſede exporrigũtur, unus utrinque ad meatus urinæ ſeminiqꝫ communis latera. Quinetiam & alius ſubinde conſpicuus eſt, ſuperiori corporum ſedi qua hæc inuicem connaſcuntur,[o] expanſus. His neruis accedunt mem-

l 22, 23 fi. v. & ultimæ fi. li. 3 f. *m 20 fig. r.* *n Ea ſede ubi v ſpectatur 22 figu.* *o Inter s et r figu. 22.*

Cutis.

branea uincula, ſuperiorem corporũ ſedem, qua primum ſurſum ducuntur pubis oſſium com

miſſuræ

p 12 fi. ca. 49 lib. 2 H, I, K, L.
q 20 fig. in tert & r.

missuræ ad eam usq; partem nectentia, qua primùm penis orbiculatim cute obtegitur.[p] Musculi quatuor penem adeuntes, in secundo libro descripti sunt: dum duos meatui urinæ, seminisq́;, & singulos singulis corporibus exporrigi recensuimus. Adeò ut nihil de penis fabrica modò dicendum supersit: nisi quis Naturam laudare uelit, quod nullum adipem[q] inter carneam membranam & cutem peni obductas interiecerit, quo tenuius, & conuolui implicariq; & extendi aptiùs inuolucrum peni adaptaretur. Si itaq; humanũ penem resecueris, non unum concauum reperies neruum, aut ligamentum à pubis osse enatum, quemadmodum Galenus docuit, sed duo quæ descripsi corpora: quæ nõ uacua & sanguine indiga, ut Galenus boum pene delusus malè scribit, existunt, sed fungosa illa, & ueluti carnea, uti Aristoteles rectè innuit, materia, & plurimo nigricante sanguine instar farciminum implētur. Deinde ad seminis urinæq; meatum alij non exporriguntur musculi, quàm duo illi quos à recti intestini orbiculari musculo pronasci ostendimus. At Arabes adhuc magis admiror, qui tres in pene finxere meatus, unũ quidem urinæ dicatum, secundum semini, tertium autem illi uiscido humori, quem ab illo glanduloso corpore parari arbitramur, quod uesicæ ceruicis initio circumnascitur, quiq; humectũ penem subinde reddit uiro impensius cõcubitum appetẽte, quũ interim his omnibus unus extruatur meatus. Verum facilè existimo hanc sententiã primùm ab Arabe quopiã fuisse inuectã, qui penis sectionem aggressus, eiusq; fabricam Galeni placitis non conuenire animaduertens,[r] tres arbitratus sit esse penis meatus, duo quæ dixi corpora, & meatum semini urinæq;, & dicto etiam nuper humori communem. Quandoquidem si transuersim penem resecas, neq; nigricantem qui inter secandum promanat sanguinem abstergis, profectò singula corpora singuli meatus tibi apparẽt, quibus tertius accedit qui uerè meatus est. At expresso abstersoq; sanguine, fungosa corporum se offert substantia, leui negotio probans corpora illa meatus non esse. Vtcunq; tamen sit, hîc Patauij adolescens iuris studiosus, ac è nobili Symionum apud Foroiulienses familia natus, mihi familiaris est, qui in glandis apice duos obtinet meatus, unum semini, alterum urinæ paratũ. Verùm quum quæ non nisi rarissimè accidunt, hîc nequaquam recensenda duxerim, ea quæ præter naturam se habere comperi, nõ lubens scribo. Quare etiam hermaphrodytorum species, quas aliquot uidi, modò non recenseo, generationis non monstrosæ mulieris organa nunc persequuturus.

r 13 fig. cap. 49. libri 2 E, E, G

Lib. 15. de Vsu part.

Lib. 1. de Histor. cap. 13.

DE VTERO RELIQVISQVE MVLIEbribus generationi famulantibus organis. Caput XV.

PRAESENTIBVS organis ostendendis seriatim faciunt uigesimaquarta figura & uigesima quinta, duæq; illas subsequentes, uti illarum Indices diffuse docuerunt.

Vterũ in fundum & ceruicem diuidi.

a 25 fi. i, k, l. b 25 fi. x, x. aut quicquid sub G, K, K consistit in 27 fi.

ANTE omnia uterum (ne mox inter initia aliorum dissectionis professorum dogmatum turbis obruamur) in[a] fundum &[b] ceruicem seu collum perinde ac uesicã meritò distinguimus: quandoquidẽ & si illis ambobus ceruice uidelicet & fundo uterus cõstituatur, unumq; ex illis corpus consurgat, ea tamen situ, forma, magnitudine, constructione, substantia, uasorum insertione, & exortibus, implantationibus, ligamẽtis, & id genus alijs, in uteri historia diligenter spectandis, admodum differunt. Ceruix igitur uteri à mulieris pudendo rectà sursum sub pubis[c] ossibus, & secundùm[d] recti intestini ductum in peritonæi cauitatem tantisper ascendit, donec paulo demissiùs quàm è directo sedis pertingat, qua à pubis ossibus rectorum abdominis musculorum[e] principia pendent. inibi enim[f] ceruix in fundum uteri, aut fundus ipse in ceruicẽ desinit, & rarissimè altius protenditur, ac proinde humilior fundi pars hîc habetur: superioris uerò ipsius partis, & laterum sedes pro magnitudine ipsius uariant. Quanto enim maior magisq; distentus est uterus, tanto elatiùs ad umbilici regionẽ protenditur, atque ad ilia magis accedit. Adeò ut nullam peculiarẽ ipsi sedem circumscribere queam, nisi quòd sub peritonæi anteriori parte elatius quàm pubis sunt ossa plerunq; conscendat. In nullis tamen omnino mulieribus utero non gerentibus, fundus sacri ossis[g] initium infimæ lumborum uertebræ coarticulatum superat, neq; in illis fundus & ceruix posteriori parte aliud præter rectum intestinũ tangunt, uixq; ipsius etiam uincunt amplitudinem, neque elatissima fundi pars tam altè atq; recti intestini[h] sedes, in coli anfractus ducta prorepit. Anterior uteri pars uesicã habet[i] prætensam, atque hac utero nõ gerentibus uniuersus fundus obtegitur, uesica nimirum altiùs illo procedente. Nunquam enim in muliere uterum nõ gerente, hunc tam altè atq; uesicam uel prorsus inanitam, conscendere animaduerti, nisi fortassis uterum manu apprehensum ipsius producta ceruice sursum traherem. Prout enim hanc in se laxa

Vteri situs, partiumq; uicinarum contactus.

c ult. fig. li. 1 g. d 25 fig. m. e 5 muscul. ta, n, o musculi Δ. f 24 fi. R, S in L desinunt.

g 1 ultimarum fig. li. 1 M.

h 8 fi. iuxta T & Y. i 24 fi. T super L, et 25 fi. ß super i, k, l.

tam finis, aut utero sursum tracto protendis, uteri situm plurimum uariabis. Si tamen adaperto inter dissecandū peritonæo, uteri situm inquisiueris, priusquam illum manu aut demissius, aut elatius moueas, conspicabere illum humilius multo quàm elatior uesicæ consistat pars, collocatum, & neutiquam ad sacri ossis initiū pertingere, itaq; positum, & ut mox dicā connexū, liberumq;, ut sursum ac deorsum leui opera agi possit: quod in uiuentibus adhuc mulieribus indicatu est longè facillimū, si modo fundi uteri [k] os inspicere conatus fueris. Nam leui quaq; occasione ad uteri ceruicis [l] os, fundi os in quibusdā mulieribus, precipuè autē ætate prouectioribus decidisse cernitur. subinde enim adeò deorsum procidit, ut uisum nō fugiat, ac mox in ceruicis ore reponatur. Alijs autem mulieribus altius reconditū prorsus latitat, quòd suis [m] membranis uterus superius contineatur, illæq; non laxatæ hunc minus decūbere sinant: secus quàm in illis quæ sæpius pepererūt, quibusq; uteri ligamēta laxiora euasere. Cuiusmodi uerò hæc uteri sint ligamenta, dicam postea, nunc reliquū de uteri situ sermonem absoluturus. Anterior itaq; uteri pars, uti dicebam, uesica obtegitur: hîc tamen [n] humilima omenti parte in illis interueniēte, quibus id sursum uersus lienem non cōuolutum omnibus intestinis obducitur. Omenti enim moles longitudoq; tanta est, ut inter uterum uesicamq; facile implicari, atq; (quod Hippocrates de obesis dicebat mulieribus) uteri os ne aptè cōcipiant, leuiter comprimere possit. [o] Anteriori autem uteri ceruicis parti, uesicæ quoq; fundum illic ubi uteri ceruix fundo ipsius est contermina, incumbit. per reliquā enim sedem quasi ad pudendū usq;, collum uesicæ (quod breuissimū est) ipsi duntaxat exporrigitur. Verum quia uteri ceruix uesicæ collum lōgitudine ac latitudine plurimùm superat, tota ceruicis uteri pars, uesica, ipsiusq; collo non operta, eam peritonæi sedem contingit, quæ internā pubis ossium regionē succingit. Porrò ceruicis fundiq; uteri latera, uasa quæ uterum adeunt, & [p] membranas illum proximis partibus nectentes spectant. Atq; ita uterus ferè in nō prægnantibus habet. In utero autē gerentibus super [q] gracilia intestina sub omento & peritonæi anteriori parte ducitur, ilia quoq; quum partui uicinior est, impēsiusq; turget, insigniter opplens. Vnde etiam [r] humilior fundi pars qua is in ceruicē desinit, his etiam altius quàm in nō prægnantibus ascendit, & uteri ceruix illis mulieribus sursum tracta, ac in longitudinem ducta, pressius quàm cæteris arctatur. Quinetiam uterus his non ad amussim (ut aliàs) mediā, quod ad dextrū & sinistrū attinet, sedem occupat, sed quasi apice elatiori in [s] dextrū magis, aut sinistrū, quāuis interim modicè, uergit. Quod etsi plerunq; fœtuū sexus ratione fiat, nō tamen perpetuū est. Nam mulieres dextram abdominis partem magis prominulam grauemq; habētes, fœminas peperisse cognoui: & etiā in sinistro latere facta tensione, masculos aliquādo progenitos. Cæterum [t] canini uteri, ut & caprini & [u] uaccini, situs, quemadmodum etiam conformatio à muliebris uteri situ plurimum uariat. illis nanq; animalibus ceruix uteri ad elatiorem usq; uesicæ sedem protēditur, & uniuersum uteri fundum etiam non prægnantibus elatius quàm sacrum os locatur.

Vteri forma.

Muliebris uteri formam uesicæ plerunq; [x] assimilamus, & potissimū prægnantium, quibus ad amussim propemodum uesicæ respondet: quippe illis uteri fundus, ut & uesicæ, amplus admodum magnusq; est: & ceruix, si hanc ad fundi contuleris amplitudinem, angusta. In nō prægnantibus autem ceruicis latitudinem fundi latitudo uix superat: & si ceruicem uel leuissimo conatu dilatare conaberis, iam eius latitudinem plurimum fundi latitudinem uincere spectabis, quū fundi substātia utcunq; protendenti haudquaquam sequax sit, ac proinde etiam iniqua uteri ad uesicam est comparatio. deinde uesica quod ad latitudinem attinet, exactè orbicularis est: uteri autem fundus non prægnantibus anteriori posteriориq; partibus (ut latior crassiórue euadat) comprimitur. Vesicæ etiam superior pars exacti globi instar paulò minus rotunda est. nam quà [y] urinarius meatus urinam è fœtu per umbilicum deducens ab ipsa pronascitur, uelut in acutum assurgit. Vterus autem [z] hîc obtusus est, & quartam circuli partem etiam nonnihil erectam, aut nouilunij imaginem refert, non aliter quàm si superior fundi pars [a] utrinque obtusum cōstitueret angulum: ut & Arabes insinuarunt, quum formam uteri quadratam dixere. [b] Ab huius enim partis superioris lateribus, uteri fundus sensim, sed modicè interim, arctior redditus, deorsum ad ipsius ceruicis originē fertur: ita tamen, ut totus uterus nō multo fiat prolixior quàm latior, ceruice interim instar oblongi meatus longa & tereti.

Vteri superficies cuiusmodi.

[c] Fundus uteri omni ex parte præterquam in lateribus, ubi uasorum membranarumq; fiunt applantationes, externa superficie læui & æquali & ueluti madente linteo absterſa subrubicāteq; constat. Ceruicis quoque exterior superficies in posteriori parte ab uteri fundo nonnihil ultra mediam ipsius longitudinem, & anteriori quoq; parte fundo propinquior, læuis & humecta, magis tamen quàm fundi superficies candicans conspicitur: per reliquam uerò externā sedem propter aliarum partium adnexus aspera, eorum quæ inuicem adnascuntur modo existit.

Fundi uteri sinus.

At [d] interna fundi superficies non prægnātibus æqualis quoq; ac læuis, ut inanitarum uesicarum

cauitas

k 27 fig. D.
l 25 fig. ι.
m 24 fi. O, P, Q. 27 E, E.
n 2 fi. infriora Q, Q.
o 25 fig. β, γ & à insternūtur x, x.
p 24 fi. O, P, Q. et 27 fig. I, I.
q tota ferè 7 figura.
r 27 fig. G, K, K.
s Vi. tabella figu. 30.
t 28 fig.
u 29 fig.
x 25 fi. confer β cum i, k, l. aut 24 fi. T cum L.
y 2 fig. M educitur ab N.
z 25 fi. ab i ad k.
a 25 figur. i & k.
b 25 fi. ab i & k ad l.
c 26 fi. fundus læuis est ad A, asper ad E, proximum A.
d Spectatur in 27 figu.

cauitas apparet. Sed harum ſinus maioribus profundioribusq́ rugis oppletur, illius autē plu ribus quidem, at minus profundis, & uiſum quodammodo propter continuitatē compreſſionemq́ fugientibus, non aliter quàm ſi exactiſſimè læuis foret. Attamen præter ueſicarum cauitatem humanus uterus, ut uirorū ſcortum, leuem & perquàm modicè extuberantem[e] futuram ſeu tenuiſſimæ lineæ inſtar promineſ tuberculum exigit, ſecundū uniuerſæ ſuperficiei longitudinem & anterius & poſterius exporrectū, quaſi quoddā ſiniſtræ à dextra ſuperficiei interſtitium, aut notula quędam cenſenda eſſet. Superficies hæc fundi uteri ſinus eſt ſemen genitale ſuſcipiens, fœtumq́ cōtinens, quem nō imperitum uulgus modo, uerum & Anatomicorum fæx non unum enumerāt, ſed ſeptenario numero eum complectētes, ſeptem matricis cellulas recenſent: ac tres quidem in dextra uteri ſede maſculis ſuſcipiendis aptas enumerant, tres uerò in ſiniſtra fœminis dicatas: ſeptimā autē in uteri medio ſtatuūt, illam hermaphrodytis cōſecrantes. Hæc memini me admodū puerum prima dialectices rudimēta addiſcentē, in Alberti illius Magni indoctiſſimo, de uirorū mulierumq́ ſecretis libro, ac in quodā Michaele Scoto non minus ſectionis eiusq́ quam profitetur phyſiognomiæ indocto, quàm barbaro legiſſe: & etiam apud Iureconſultos eiuſmodi loculos deſcribi, cum aliàs ſæpius, tum maximè ab utriuſq́ iuris cōſultiſſimo literatiſſimoq́ uiro GVILIELMO MARTINO STELLA cognato meo, ut cæterarum diſciplinarū, ita quoq́ Naturę operum mire ſtudioſo didici, quando prolixè de fœtus formatione, ac quo potiſſimū tempore perfectus is dici mereatur, & diuini Hippocratis noſtri ſuffragio partum ſeptimeſtrem perfectum eſſe aſſerentis, colloqueremur. His accedit præter Nicolum Gentilem, & alios pleroſq́ eius cohortis homines, Mondinus, Alberti, & reuera τοῦ σκοτοῦ illius meritiſſimus comes, qui alijs ipſius de uteri formatione commentis, à placitis ſcholaſticorum theologorum (quibus frequentior de genitalibus & ſemine quàm medicis diſputatio eſt, quosq́ quum generationis organa in ſcholis oſtendimus frequētiſſimos habemus ſpectatores) declinare ueritus, ſeptem ſinibus uterum diſtinctū eſſe adiecit. Quos quibuſdam imaginatos fuiſſe, non ſat uiſum eſt, niſi rurſus ſeptem illos ſinus ſcrobes'ue, ſeu foſſulas decem rugoſos inflexus obtinere aſtruerēt, ut ſcrobiculi ſeptē, rugę uerò ſeptuaginta eſſent. Atq́ hinc totidem fœtus ſimul concipi poſſe plerıq́ autumant: parū per Iouem in hominū, multo etiā minus in brutorū, quæ plures fœtus plerunq́ ſimul utero gerunt, diſſectione uerſati. Vnica enim duntaxat in uteri fundo eſt cauitas, latior quidem & altior quàm profundior, cuiuſmodi etiam uteri fundi formā eſſe retulimus.[f] Cauitas hæc ſeu ſinus, in humilima ſede iuxta fundi foramen, pro illius foraminis amplitudine anguſtior eſt, deinde ſecundū uteri formā ſurſum dilatatus, in elatiori ſua ſede uelut in duos ceſſat angulos, ad elatioris uteri partis latera cōſcendētes, quā uelut duos obtuſiores efformare docuimus[g] angulos.[h] Media enim ſedes elatioris ſinus partis non tam altè atq́ latera ipſius cōſcendunt, uteri ſubſtātia deorſum hîc quaſi ſeptum aliquod, in ſuam amplitudinē ſpectante. Hunc ſinum in non prægnātibus talem ſemper adinueni, ut plurimum uiſcido quodā & ſubalbo muco illitum, & læuem quidem, uti dicebā antea, & inconſpicua propemodum ſutura, ſeu extuberantiori linea interſtinctum. In angulis illis aut in ſuperioribus ipſius apicibus rugoſiorem, ac omnino illi[i] cauitati ſimilem deprehendi, in quam deferentia ſemen uaſa in uiris inſerūtur. Nullus enim hic in inuolutario ſeminis fluxu, ſeu albis, ut uocamus, menſtruis non laborātibus, manifeſtus occurrit meatus: quemadmodū neq́ in uiro aliquis conſpicitur, niſi ex[k] uaſe ſemen deferente ſtylum acutiorē ſecundū uaſis inſertionem ui intrudamus, atq́ ſecus quàm ſecundū naturam habet meatū dilatemus. etiamſi uaccis interim leui negocio ſtylus ex uteri amplitudine deferenti ſemen uaſi indatur. Quinetiā non prægnantibus in ſinum hunc nunquam arterias aut uenas prominere obſeruaui, eorū capitulorū inſtar extuberantes, ex quibus ſanguis è uenis ad anum pertinentibus in hæmorrhoidum uitio effluxurus eſt. Nec ſinus quoq́ aliquos in nō prægnantis uteri ſinu intuitus ſum, illis ſimiles quos in ſepiarum & loliginum & loliorum promuſcidibus cernimus: qui eiuſmodi ſinus ſunt, ac ſi ceræ medias piſas impreſſiſſes, uti caprarum & uacarum Galeni oſtendunt uteri, quemadmodum in Capite quod priuatim acetabulis dedicabitur, diffuſius oſtendā. Ad hæc, uenam aut arteriam quoq́ non extuberantem, ſed nullo penitus pacto uiſui ſeſe offerentem in hoc, ut neq́ in[l] uentriculi aut inteſtinorū cauitates terminare, in non prægnantium mulierum uteris cōſpexi: imò fundi ſinus cōtinuo colore inter rubrum ac pallidum medio perfuſus ſpectatur. Hæc quidem internę fundi ſuperficiei ſinus'ue, cuius tractatio ad uteri formā ſpectat, eſt deſcriptio.[m] Interna autē ceruicis uteri ſuperficies magna ex parte uaria eſt. quū cōniuet enim, neq́ aliàs diſtenditur, undecunq́ rugoſa implicitaq́ eſt, ac in ſe cōcidit: ſi uerò admodū diſtēditur, exactè læuis & lubrica ſecundū uniuerſam ipſius longitudinē, præterquàm ad eam partem, qua in pudendum terminatur, apparere poteſt. Hic nanq́ perpetuò præter laxos implexus[n] cuticulares illas

e 27 figura C, D.

f Quaſi A & B ducc-res ad G, et dein ab A et B ſurſum, in 27 figu.

g 25 fig. i, k.

h 27 figura F, F.

i 23 fig. o.

k 25 fig. u.

l 16 fig.

m 26 figur. B, B.

n 25 fi. ι.

Interna ceruicis ſuperficies cuiuſmodi.

carunculas tuberculaq́ non æqualiter omnibus mulieribus propendula adipiſcit̃, quæ νυμφὼ Græci uocāt. Ad hæc, in anteriori ceruicis ſede paulo ſupra pudendū, ubi ueſicæ collū ipſi[o] inſeritur, nō ad amuſſim æqualis eſt. Nā utrinq́ ad inſertionis latera, tenuis uteri ceruicis portiūcula excreſcit, in ipſius amplitudinē propēdens, ac illis mēbraneis proceſſibus forma perq̃ ſimilis, [p] quos urinæ in urinarios meatus è ueſica, & bilis ex duodeno in deferentē illā meatū, regreſſum præpedire innuimus. Haud ſecus quàm ſi uteri ceruix urinā admitteret, penduli uerò proceſſus urinā aut aliā materiā in ueſicæ collū regurgitare prohiberēt. Præterea uteri ceruicis amplitudo toto ipſius ductu nō anguſtatur, & eiuſdē eſt amplitudinis [q] quà fundo cōtinuatur (ſi modò amplior diſtēdiq́ aptior inibi nō ſit) ac [r] quà in pudendū ceſſat. Verùm in huius amplitudinis finē ſeu elatiorē ſedem, fundi [s] orificium prominet, nuſquā ceruicis latera ſuo mucrone cōtingens, neq́ propter ceruicis cōtractionem aut diſtentionē mobile. Porrigitur enim ex humillima fundi ſede in hanc ceruicis regionē, uteri ſubſtātia obtuſioris in pene glandis modò, cui tranſuerſa ſciſſura ſeu foramen ineſt, quod uteri aut fundi ipſius os uocari ſolitū eſt: quemadmodū muliebre [t] pudendum, ceruicis uteri os nuncupamus. Verum ut hoc nō diſtentū alioquin ſecundùm corporis rectitudinē ductæ ſectionis modò cōniuet, ita quoq́ illud tranſuerſa, at non perpetuò æquali. Prægnātibus enim rugoſa eſt admodū, & perquàm anguſta, ut ſpecillum niſi ualidius impulſum uix admittat. Quæ nuper pepererūt, ampliorem hanc ſciſſionē, minusq́ cōtractam rugoſam'ue poſſident: nō prægnātes autem, medio habent modo. Quod uerò, quoties fundi orificiū diſtenditur ac dehiſcit, ut & ceruicis orificiū, orbiculare fiat, manifeſtū eſſe, etiamſi nō dicatur, arbitror. Aperitur autē in coitu nō ſemper quidem, ſed quū uirile ſemen appetēs, id naturali motu ſugendo allicit, & quando uterus non concepturus, uirile ſemen unà cum muliebri ſemine iterū eructat, aut in pollutione, uel affrictu muliebre duntaxat ſemen excernit. Nequaq́ enim diſtenta uteri ceruice, ſimul quoq́ id perpetuò recluditur. haud enim decuiſſet inſatiatæ mulieris arbitrio, etiā poſt cōceptum uenerē procaciter nimium deſideraturæ, orificium illud ſubijci. Vt interim prætereā quāta ſucceſſionis ſpeciei noxa, mulieres ſubinde geniturā præter ſententiā non reſeruarēt: quantaq́ licētia nullo habito cōceptionis metu, maritis parentibusq́ imponerent, ſi modò fundi orificio Natura muſculos arbitrarij motus opifices elargita fuiſſet, idq́ ita ac ceruicis uteri fundi orificium ſemper aperiri potuiſſet. Quàm ineptè uerò & falſo pleriq́ fundi orificiū penem in coitu excipere, illumq́ in uteri ſinum inſeri ſcripſerint, præter alia, corporis quoq́ reſectio luculentiſſimè teſtatur. Porrò in partu quū toto tempore quo uterum geſſit mulier, ad amuſſim contractū occluſumq́ fuerit, adeò aperiri, extendi, remittiq́, ut fœtus hàc procidat, ſcimus quidē, & audiētes ſtupeſcimus: at Naturæ miraculū nimis quàm ſegniter admiramur, ſummi rerum Opificis prouidentiam hymnis parum celebrātes. Ad uteri quoq́ formam ipſius cornua ſpectare uidentur, quæ Herophilus in mulieribus opportuniſſimè iam naſcentibus boum cornibus aſſimilauit. Quemadmodum enim uitulorum capita utrinq́ quà pronaſcentur cornua, extuberant: ita etiam ſuperior uteri pars, quam quartæ circuli parti comparauimus, [u] utrobiq́ ueluti in duos obtuſos deſinit angulos, qui re uera ueteribus Anatomicis hominū cadauera ſecantibus cornuū uice habebātur, [x] uaſorumq́ ſemen muliebre deferentiū inſertionem excipiunt. Neq́ hîc quenquam Galeni ſtudioſum (uti ſanè omnes qui Medicinæ nomen dedimus oportet eſſe ſtudioſiſſimos) mihi ob pleraq́ illius dogmata obſtrepere uelim, atq́ alias uteri partes requirere, quas cornu accuratius aſſimilari cupiat, priuſquā ſedulò Galeni loca in libris de Partium uſu, de Semine, de Vteri reſectione, expenderit, atq́ uaccinū uterum muliebri, ac demum Galeni ſcripta ambobus uteris cōtulerit: ut tandem doceatur, Galenū, ne per ſomniū quidem muliebrem uterum unquam inſpexiſſe, ut uaccinū duntaxat, & caprinum & ouillum. inſuper ipſum in libris de Partium uſu aliorum Anatomicorū placitis nixū eſſe, ac proinde uterū illic uerius (quamuis interim obiter) deſcripſiſſe. in libro aūt de Vteri reſectione humano capiti equinā ceruicem adieciſſe, atq́ ex uaccino utero & muliebri chimeram texuiſſe, quum uaccini uteri deſcriptionem cum aliorum diſſectionis profeſſorū ſcriptis permiſcet. Si itaq́ quis naturæ operū ſtudioſior, Græcorū impoſturas uidendi cupidus hæc diligēter præſtiterit, [y] uaccini uteri cornua ad eum modum habere ſpectabit, ac ſi dextrum ſiniſtrumq́ decrepiti arietis cornua radicibus, ac internis lateribus linteo ſimul cōmitteret, ac cornuū radices uaccino utero, quà is ipſius ceruici cōtinuatur, aſſimilaret, cornuū uerò apices uteri apicibus conferret. Hæc profectò diffuſius explicatiusq́ proſequerer, niſi cuiuis promptum eſſet macellum adire, uaccinumq́ uteri ſitum, formā, magnitudinē, aliaq́ in partiū fabrica ad amuſſim contemplanda, intueri: aut ſi grauius ſit parumq́ deceat macellū accedere, leue omnino eſt iubere uaccinum uterū adferri, ut tanti autoris ſenſa intelligātur, ac muliebri utero caſu oblato, obſeruet, quàm cōcinne Galenus caprinū uaccinumq́ uterum, non autē humanū depinxerit, ac demum expen

Fūdi uteri orificium cuiuſmodi.

Vteri cornua.

Galenū humanū uterū nunquam inſpexiſſe.

o 25 fi. δ. 26 fi. ueſica etiam cū ipſius ceruice aperta ſpectatur. dein 27 fi. L.

p 23 figu. r. dein 15 fi. R aut 13 d.

q 27 figur. K, K.

r 27 fig. ad crinitam ſedem.

s 26 figu. C dein D.

t 25 fig. t.

u 25 fi. i, k.

x 25 figu.

y Hîc 29 figuram inſpice.

expendatur qua ratione tot cõtrouersiæ inter præcipuos uiros fuerint cõcitatæ, quòd cuius animalis partem describerent, non expresserint, ipsiq; arbitrati sint hominis membra illorum animalium membris conuenire, quæ illi potissimùm sectioni accõmodare solent. Atq; si quis hæc attente examinauerit, facile dijudicabit, quoties oratio alioquin satis prolixa mihi interturbanda esset, si perpetuò quãdo à Galeni placitis studiò & sciens reclino, adijcere, aut etiã rationem semper cur id faciã addere, ipsius loca simul prolixè adscribẽs. Sint itaq; muliebris uteri cornua [z] dicti iam antea obtusi anguli, caprini uerò & uaccini & ouilli uterorũ cornua [a] apices illi arietũ cornibus undecunq; simillimi: aut non apices solũ, sed fundi uteri in illis animalibus tota pars, quam geminã esse, etsi longo interuallo connexa inuicẽ sit, postea dicã. Quandoquidẽ Galenus alibi etiã totas eas partes cornua nuncupauit, quum ex quorundã etiam ueterũ sententia in cornibus fœtus cõplecti docet: quod nõ ita inepte de illis animalibus prolatum est. quemadmodũ multò adhuc rectius de canibus & suibus, qui uterum statim à fundi ipsius orificio, ita in [b] duas partes diremptum gerunt, ac si indicem à medio maximè diduceres, illosq; digitos uteri partes esse fingeres, quæ in nõ prægnãtibus rectà quodãmodo ducũtur, & in apicẽ mucronem'ue sensim nõ secus desinunt, quàm si recta, nõ autẽ obliquata essent cornua: in utero autẽ gerentibus quasi arietis cornuũ modò, & hæc quoq; inflectũtur. Porrò ne latiùs expatietur oratio, eorum animaliũ uteris neglectis, nunc muliebris uteri magnitudinẽ aggrediamur, quam modò antea in situs uteri descriptione utcunq; expressimus, neq; [c] fundi quoq; moles magis quàm uentriculi aptè describi potest, ut qui pro cõtenti fœtus seminis'ue quantitate distẽdatur, cõtrahaturq;. Præterea idem quoq; de [d] ceruice censendum est, quæ modò uariè cõplexa rugosaq; conniuet, modò in coitu (quãuis non semper æquè promptè) pro penis, in partu autẽ pro fœtus mole, distenditur. Et quemadmodũ latitudo ceruici eadem nõ est, ita quoq; neq; longitudo. nam nobis uterum inter dissecandũ attollentibus, in miram longitudinem ceruix porrigitur. adeò ut non minus ridiculum sit, uteri ceruicis longitudinẽ uel latitudinẽ, quàm penis describere: quanq̃ & is minus adhuc quantitate quàm illa differat. Quinetiã uteri ceruix pro mulieris libidine turgidior, angustiorq; & directior (præterq; quod alijs natura sit strictior) efficitur. ac proinde etiã haud miror omnes quodam digitorum numero eius longitudinẽ describere aggressos, inter se pugnare, & hunc à pudendo ad fundi sinum undecim, illum duodecim, istum plures, aliũ pauciores digitos enumerare, & quod omniũ absurdissimũ est, parem cum nõ prægnãtibus fundi longitudinẽ atq; ceruicis statuere. Præterea uterus in eum modum à peritonæo ligatus pẽdet, ut ipsius fundus sursum & deorsum plus minus in coitu sese ducere, ac ad penis summũ tanq̃ animal quoddã, ut & Plato dicebat, dehiscere possit. Quanq̃ interim uetulis, & ijs quæ sæpius pepererunt, aut rudius ab obstetricibus in secundarũ euulsione fuerũt tractatæ, fundi os in pudendũ quasi depẽdeat, ac proinde breuissima implexaq; in illis ceruix uideat̃, quã inter secandũ sursum tractã, aut aliàs in uiuẽtibus intrò protrusam, insigniter producere integrũ est. Quod autẽ puellis uteri fundus minor sit, quàm illis quæ iam diu coiere, aut aliquando uterũ gessere, etiã alijs proditum est Anatomicis: quanq̃ in his omnibus testium ferè modò ita fundus uariet, ut nullã ipsius molem, quemadmodũ neq; uesicę etiã, priuatim circũscribere queam. Vigesima septima tamen præsentis libri figura, eam uteri magnitudinem exprimit, quæ frequẽter in non prægnantibus, & præcipuè in huius anni cõsectione Patauij occurrit. Fundus enim multo minor est, quàm dissectionum rudis sibi facilè persuaderet. Quòd uerò Anatomes professoribus, etiã menstruæ purgationis occasione, fundi uteri magnitudinis differẽtia ponatur, legi quidẽ, quando uterũ sanguine turgentẽ, & paulo pòst menstruũ sanguinẽ repurgaturũ, grandiorem illo esse docẽt, qui nuper uniuersum sanguinẽ, quem mensis interuallo asseruari sensim arbitramur, excreuit. Verùm hac ex parte nunq̃ mihi se obtulit uteri differentia, & de sanguinis illius collectione purgationeq; suo loco ad præsentis Capitis finem quædã subijciã. In uteri etiã substantia, non minus quàm in describenda ipsius magnitudine, dissectionis professores grauiter dissentiũt, atq; adhuc multo magis in ipsius tunicarũ numero, & deinde in uenarũ arteriarũ & neruorũ uteri ortu & implexu. Mihi (ne illorũ falsis ac imaginatione plerunq; cõfictis dogmatibus enarrãdis prolixè hæreã) nõ prægnantiũ fundi substãtia cõspicitur neruea, mẽbranea'ue, sed crassa admodum, compactaq;, neq; nimiũ dura, & nõ ad amussim, ut cætera quę generatim neruosa dicuntur, candicãs, sed carneũ aliquid præ se ferẽs. Quòd autẽ in præsentia neruosam substantiã, non quæ frequẽtibus cerebri aut spinalis medullæ neruis intertexitur uocẽ, sed eam neruorum materiã, quæ ligamẽtis, tendinibus, ac illis qui propriè nerui nuncupãtur substãtia (quanq̃ non uirtuti) respõdet, neminẽ ambigere reor. Hæc uteri substãtia, æqualis duritia, continuaq; passim est, nisi fortassis ad fundi [e] foramen paulo durior collectiorq; euadat. In exteriorẽ huius substãtiæ superficiẽ, uenæ obscuræ, gracilesq;, sed admodũ frequẽtes integro adhuc utero excurrere uident̃, quæ inter [f] internã [g] externamq; uteri tunicã porrigunt̃. Sũt enim duæ uteri tunicæ,

Margin notes: z 25 fi. i, k. — a 29 fi. F, F. — *In lib. de Sectione uteri.* — b 28 fi. F, G. — *Muliebris uteri magnitudo.* — c 25 fi. i, k, l. — d 25 fi. x, x. — *Uteri fundi substantia.* — e Iuxta G 27 figuræ. et iuxta C, D 26 fig. — f 27 fig. E, E. — g 27 fig. H, H. — *Uteri tunicæ.*

tunicæ, exterior una quam à peritonæo, ut & uesica ipsa cæteraq; quæ illo ambiũtur, insigniter ualidam ac crassam obtinet. Hæc principiũ ducit à [h] membranis [i] uasa uterũ accedẽtia continentibus, uterumq; peritonæo cõmittẽtibus. A peritonæo enim quà uasa ipsi cõnascunt, quæ à maxima uasorũ [k] distributione supra sacrũ os facta, uersus crura tendunt, ipsius peritonæi partes processus'ue enascũtur, illis membranis substãtia formaq; simillimi, quæ mesenteriũ efformãt. Sunt enim hi processus instar duarũ tenuium membranarũ in ipsarum medio uenas & arterias deducentiũ, & multo adipe oppletarũ. Atq; tales membranæ à peritonæo utrinq; procedũt, quæ toti ceruicis & fundi uteri lateribus ad eum modũ cõmittunt, quo cauæ intestinorũ Anatomicis uocatæ parti mesenteriũ [m] applãtari docuimus: & quemadmodũ mesenteriũ intestinis tertiã obducit tunicã, ita etiã hæ peritonæi mẽbranę utrobiq; uterũ accedẽtes, in secundã ipsius degenerant tunicã, longè crassiorẽ [n] ea quam mesenteriũ intestinis offert. quòd scilicet quatuor peritonæi portiones, utrinq; nimirũ duæ, eam efforment, quum intestinorũ tertiã tunicã duæ tantũ membranæ constituant. ueluti & in canibus & suibus accidere uidemus, quibus [o] ambæ uteri partes instar intestini sunt, singulæq; suo duntaxat latere ad peritonæum in lumborũ regione colligant: quũ unicus & simplex muliebris uterus utrobiq; peritonæo connectat. Porrò præsentis tunicę crassities ob hoc duntaxat nõ tanta est, quòd tot peritonæi partibus cõstituat, sed quia hæc in cõtracto, neq; grauido utero impensè collecta compressaq; est, uti & modò de interna dicturus sum. [p] Interna fundi uteri tunica ipsi peculiaris ac propria est, neq; à peritonæo pendet, & quæ prius narrata est uteri substantiã constituit. Hæc tunica in non prægnãti utero (quem donec aliud subiũxero, subaudiri uelim) crassitie omnes reliquorũ corporis organorũ tunicas, ut tres [q] uentriculi & [r] intestinorũ simul etiã implexas, uincit. Ipsa tamen omni ex parte non pariter crassa uisitur. Vbi enim fundi efformat [s] orificiũ, crassissima est, & paulo quàm alibi compactior: deinde etiã in [t] media sede superioris fundi partis crassa quoq; est admodũ, & ut in sinus uteri enarratione dicebã, in ipsum quasi sinum extuberans. Cæterùm quà uterus in obtusos [u] angulos desinit, semenq; deferentia uasa excipit, hæc tunica tenuior, minusq; secantibus spissa, quàm in reliqua parte occurrit. In lateribus autem & anteriori & posteriori sede pariter crassa uisitur, adeoq; compacta, ut nihil præter ipsius substantiam citra fibrarum quibus abundat distinctionẽ, utcunq; eam disseces, intueri liceat: facileq; hallucinari illos intelligas, qui hanc uteri tunicã geminã esse uolunt, in dextris quidem unã, in sinistris uerò alterã, quasi utriusq; manus cõcaua simul ex opposito iungeres, ac singulas manus singulas esse tunicas fingeres. Adeò enim Galeni locus in libro de Vteri sectione ualuit, ut in dissectione peritiores, eum legentes, uteriq; dein constructionem inquirentes, suoq; sensu derogantes, illum geminum, etsi non sit, descripserint. quod profectò nõ accidisset, si [x] uaccinum caprinum'ue uterum diuisissent, quem inibi, non uerò muliebrem, Galenus describit. Si enim exquisitè uaccinum aggrediaris, & [y] partem ipsius quæ ab uteri ceruice ad eam usque sedem habetur, qua is primùm in arietis cornua duci conspicitur, tunica [z] liberaueris, quæ à peritonæo educta toti huic uteri parti communis, simplexq; existit, mox interna uteri tunica in cõspectu erit, non unica quidem, uti exterior, sed gemina, utriusq; scilicet uteri partis una peculiaris. quippe tunica exteriori ablata, uaccini uteri pars, quæ prius unica cernitur, ita gemina est, ac si indicẽ cum medio simul iunctum conspiceres: aut ut de cornibus arietis dicebam, duorũ cornuũ radices internis lateribus inuicem committeres. Neq; solum id Galeni nomine in uaccino utero expendendũ uenit, uerùm etiam externam utrorumq; fundi uteri partium communem tunicam ab interna, quæ singulis uteri partibus peculiaris est, adimens accuratè, obseruabis non oscitanter spectandum uenarum arteriarumq; [a] implexum, inter internam externamq; tunicas consistentem: sed adeò internæ connexum, ut eius connexus gratia internam uteri tunicam Galenus uenosam (uti sanè est) appellandam duxerit. Verùm interim muliebris uterus [b] substantia adeò compacta constat, ut uix uenæ capillorum modo tenues appareant, neque interna tunica non prægnantibus uenis cõspicuis intertexta cernitur. At de uteri uenis & arterijs paulo pòst agetur, & nunc internæ tunicæ quæ in muliebris uteri fundo simplex, uti diximus, est, fibræ explicãdæ ueniũt. Triplici nanq; fibrarum genere intertexitur, ac rectas quidẽ intimas exigit, sed eas nõ ita numerosas. Extimas habet orbiculares, transuersas'ue, rectorum copiam utcunq; uincẽtes. At medias, quæ obliquæ sunt, possidet plurimas, easdemq; robustissimas. Atq; hæ omnes in his quæ utero aliquandiu gesserunt, non secus quàm in uesica flatibus turgida cernuntur, in hisq; omnia iam emutãtur. [c] Venæ etenim ac [c] arteriæ uterũ adeuntes magnæ admodũ & cõspicuæ sunt. ac interior uteri tunica tanto tenuior rariorq;, & magis neruea uisitur, quanto magis uterus ipse in magnitudinem promouit. Neque amplius exanguis aut nullis consita uenis apparet, uerùm magnæ frequentesq; uenæ eam intertexunt, ad internam ipsius superficiem usque ad [d] secundas uidelicet, admodũ dilucidè procedentes: ac deniq; (ut semel dicam) in utero gerẽtibus omnia à nõ prægnan-

Libro de Vteri sectione.

Interioris tunicæ uteri fibræ cuiusmodi.

Prægnantiũ uterus cuiusmodi.

h 24 fig. O, P, Q. et 26 fig. E, E. 27 I, I.
i 25 fi. n, u, y.
k ult. fig. li. 3 b.
l 24 figu. F, G.
m Spectatur id in 10 figura.
n 9 fig. h, k educunt L.
o 28 fig. F, G, atq; ita quæ hic describũtur, illinc ex characterũ indice petes, quemadmodum & à 29 fig.
p 27 figur. E, E.
q 17 fig.
r 9 fig.
s 27 fig. G. 26 C, D.
t 27 fi. F.
u 25 fig. i, k.
x 29 fig.
y 29 figu. à D ad E.
z 29 figur. F à G.
a 29 fi. circa D & G.
b 27 figura E, E, F.
c 25 fi. n, y.
d 1 tabellæ 30 fig. F.

Ceruicis uteri substantia.

gnantibus plus minus emutatur. Ceruicis porrò uteri[e] substãtiæ aliquid cõmune cum uirili[f] pe ne Natura elargitur, eam dico qua duo penis corpora & glandem præcipuè formari diximus. Quemadmodum enim illa inuolucro inter neruũ carnemq; substantia medio conformantur, quã alia fungosa spõgiosaq; oppletã esse diximus substãtia, sic quoq; & ceruix uteri carnea ner ueaq; constituit tunica, eiusmodi etiã substantiæ fungosę nõnihil possidēte. Atq; huius substan tiæ beneficio uteri ceruix penis modo muliere uenerē appetēte extuberat, pudendiq; ipsius col liculi (quas & alas alij uocant) ac cuticulares illius caruncule extrà prominent, ceruicisq; ampli tudo penē amplexura, arctatur, & quod ad rectã uirilis seminis eiaculationē sat est dirigitur. Atq; hoc parũ cæteri animaduerterũt Anatomici, ceruicē uteri multis & orbicularibus muscu lis intertextã, non aliter ac[g] uesicæ sit ceruix, fingētes. Quod & si in plerisq; mulieribus concubi tus delectationē fortassis augeret, & illę cõstringentiũ arctantiũq; medicaminũ uim nostris offi cinis relinquerent, nimis tamen uoluntariã uim Natura genitalibus indidisset, & nescio quo pacto penem plus satis uteri ceruicis arbitrio subiecisset. At nõ prætererunt Anatomici, cerui cem in puellari ætate delicatiorem molliorem q; esse: contrà in prouectioribus, & ijs quæ fre quentius pepererunt, calliosiorem temporis successu reddi, ut etiam cartilagini asperæq; arterię illam in uetulis subinde assimilent. crebro enim congredientium attritu, partiumq; exeuntium collisione ceruix occallescit: & frequenti astringentium lotione, assiduoq; mensium fluxu, haud secus indurescunt, quàm ob continuum acremq; humorem defluentem ulcera ad fistulas per mutari consueuerũt.[h] Venæ & arteriæ ceruici insertæ non prægnantibus manifestiores mihi semper uisæ sunt, quàm fundi. at diuersum utero gerentibus accidere certum est. Vteri autē ue narum arteriarumq; seriem unà cum seminalium uasorum constructione iam opportunè subij ciam, ut deinde uteri connexu quoq; sermoni addito, uniuersa ipsius fabrica absoluatur. Mu lierum[i] testes uteri accumbunt lateribus, non prægnantibus quidem paulo elatiùs quàm fun di superior pars consistit, utero autem gerentibus eandem certè sedem occupant. at quo magis uterus extenditur, eo inferiùs quàm ipsius summum habetur, ad latera illius[k] accumbere appa rent. Innituntur autem peritonæo ea parte, qua ilium ossa sacro committuntur, omnino laxi, neq; aliter quàm[l] seminalium uasorum beneficio peritonæo connexi. Hi uirorum testibus mi nores multo sunt, forma autem oblongiores, & secundùm latitudinem minus rotundi, & qua si latiores quàm spissiores effici deberent, anteriùs posteriusq; depressi. Externa superficies inæ qualis, ac haud secus quàm multæ eædemq; exiguæ unà colligarentur glandulę, multis inequa libus tuberculis oppleta uidetur. Substantia quippe non constant, ut uirorum testes, molli, ac innato sibi humido læui, continua & æquali: uerùm duriori,[m] mesenterijq; ac[n] inferioris omen ti membranæ glandoso corpori non absimili, & præter exiguos uenarum ac arteriarum in ip sa consistentes plexus, sinuosa cauaq;. Habent enim mulierũ testes intus præter uasa sinus quos dam tenui aqueoq; humore plenos, qui prius non læso teste, sed ui compresso, ac inflatæ uesicæ modo crepante, in miram altitudinem inter dissecandum non secus quàm ex scaturigine qua piam exilire solet. At huiusmodi sinibus nulla peculiaris est forma: inæqualis enim, ut exterior ipsorũ testiũ superficies sunt, & nõ unus, sed plures, neq; illi semper ijdem uisuntur. Hæc testiũ substantia mēbraneo inuolucro undiquaq; circũdatur, quod ipsi ualidissimè adnascitur. Atq; hoc quidem durum est: sed tenue & longè[o] illi inuolucro quod uirorum testes proximè ambit, duritia & crassitie cedens: neq; adeò promptè à testium substantia inter dissecandum separabi le, & sui testis substantiæ magis participans. Præsens inuolucrum mulieribus eundem quem uiris usum præstat. seminarijs enim uasis excipiendis aptum est, testium que continet substan tiam. Præter hanc tunicam mulierum testes nullum exigunt inuolucrũ,[p] nisi quòd in ambitu peritonæi membranei processus seminaria uasa continentes, & uespertilionũ alis longè similli mi, testium mediã duntaxat partem integunt, non autem ut[q] exterior uirilis testis tunica, pror sus induunt. Seminaria uasa mulieribus similiter ac uiris[r] duæ sunt arteriæ, &[s] totidem uenæ, parem omnino cum uirorum uasis ortum sortitæ, at progressu distributionisq; serie differen tes.[t] Dextra enim uena ac arteria, quemadmodũ & alterius lateris uasa, à primo ipsarum ortu dextrorsum peritonæo, ut in uiris, firmatę, ad sui lateris testem descendunt, ac cum primũ arte ria uenæ[x] cõmittitur, ambę inuicem, ut uirorũ[y] uasa postq; aliquousq; è magna peritonęi ampli tudine exciderũt, implicari inuoluiq; incipiunt: non quidē uniuersum ipsorũ corpus in implica tionē absumētes, uerùm[z] mediã sui partē uena ac arteria in superiorē sui lateris fundi partē deri uant, multiplici sobole in uteri fundum excurrentē. Quod uerò ex implicationis initio reliquũ est, paulàtim magis magisq;, ut in uiris,[a] inuoluit, uaricosumq; illud corpus efformatur, sua ba si elatiori testis parti adnatũ, & similiter atq; in[b] uiris ramos in testis substantiã, & illũ ambiens inuolucrũ diffundēs. Deinde[c] uas semē deferēs secundũ testis corpus, ut in[d] uiris habet: quanq; magis testi orbiculatim, q; in posteriori solũ sede aduoluit. Ab interna enim sede basis uaricosi

Mulierũ testes cuiusmodi.

Testium inuolucra.

Seminaria uasa mulieribus cuiusmodi.

e 27 fig. K, K. f 3 fig. cap. 49 libri 2. E, E. g 25 fi. y. h 25 figu. y. i 24 fig M, L, et 25 fi. r, & 26 fi. F. k Id uidere est in 1 tabella figuræ 30. l 25 fi. o, p, t, t, u. m 10, 11. figu. L, L. n 4 fi. x, x. o 25 fi. R, S. p Pete hæc ex 24 figu. O, P. q 20 fig. u. r 25 fi. g, h. s 25 fi. d, e. t 25 fi. d, g. u 25 fi. e, h. x 25 figu. o. y 22, 23 figu. A. z 25 figu. n. a 25 fi. ab o ad p. b 23 fig. N, O, P, Q, T. c 25 fi. f, t, u. d 23 figura x, b, c.

corporis[e] incipiẽs,[f] externo testis lateri, & [f] deinde inferiori ipsius parti & nõnihil interno quoq; lateri adnascitur, haudquaq; tot inuolutionibus, quà testi adnascitur, ac uirile uas donatũ. Porrò à teste nõnihil sursum ascendens, & testi nõ amplius[g] adnatũ, reuolutiones eas instar uermis æqualiter procedentes amittit, ac teres planumq; instar nerui in uterũ errabundo ductu fertur, in mediã[h] cornu dextri sedem insertũ. His organis per me quidem licebit quęuis nomina imponere: ego autem quoniã uirorũ organis forma substantiaq; correspondent, eadẽ nomina illis, quæ his indere inter ostendendũ soleo, cum Aristotele, num semen hæc quoq; organa, ut in uiris, num uerò duntaxat ad uoluptatẽ quendam præparent humorẽ, non admodũ contendens.

Vteri uenæ ac arteriæ.

Porrò hæc uasa pinguibus, quæ inter dissecandum omnia obliterare solent,[i] membranis à peritonæo natis suffulta tutò porriguntur. Cæterũ præter nuper cõmemoratas uteri[k] uenas & arterias quæ à seminalibus uasis principiũ duxerant,[l] aliæ multo insigniores à caua & arteria magna post illarũ supra sacri ossis initiũ[m] diuisionẽ accedunt. Postq; enim ea uasa primùm in duos insignes truncos diuiduntur, & hi rursus singuli in[n] duos insignes, sed amplitudine impares ramos dissecti sunt, unũ quidẽ qui maior est, ac per inguina crus accedit, alterũ uerò humiliorem minoremq;, cuius[o] finis per pubis ossis[p] foramen elabit, uteri uenæ ac arteriæ oriuntur, à minoribus humilioribusq; secundæ illius diuisionis ramis pronatę. Rami itaq; in dextro consistẽtes (ut qui in sinistro sunt quoq;) insignẽ porrigunt propaginẽ: uena quidẽ uenã, arteria autẽ arteriam: quæ simul accumbentes, dextrũ uteri latus propter fundi orificiũ accedunt, ubi in multas scissæ soboles, quasdã sursum in humiliorẽ fundi sedem exporrigunt, quasdã per uteri ceruicem deorsum digerunt,[q] nõnullas etiã uesicæ impartiẽtes. Quæ uteri fundũ accedunt, nõ prægnantibus quodãmodo graciliores & pauciores apparent, q̃ quę ceruici & potissimùm iuxta fundi[r] os implicantur. Neq; ut quispiã arbitraretur ab his uterũ accedentibus uasis,[s] uenæ & arteriæ originẽ ducũt, quæ secundũ rectos abdominis musculos sursum feruntur,[t] illisq; uasis quæ ad pectoris ossis posteriorẽ exporriguntur sedẽ, cõmunes fiũt. nam hæ ortũ sumunt à præcipuis uasis per inguina in crus deductis, à quibus etiã[u] surculi pronascunt, muliebre pudendum colliculosq; ipsius accedentes. Vnà cum præsentibus uteri uenis ac arterijs ab ossis sacri neruorũ[x] paribus utrinq; etiã nerui deducunt, tenuibus surculis potissimũ in uteri ceruicẽ, & circa humiliorẽ fundi sedẽ excurrentes, ramosq; etiã uesicę promẽtes. Ad elatiorẽ porrò fundi regionẽ subinde[y] neruuli perq; graciles diffundunt, à sexti neruorũ cerebri paris ramis deducti, qui costarũ radicibus exporrigunt. Verùm ut hi neruuli prætenues albicãtesq; sunt, & pinguibus mẽbranis suffulciuntur, ita quoq; inter dissecandũ difficulter occurrunt.

Quibus partibus uterus adnascitur, & quas solum tangit.

Atq; ideo nunc propemodũ manifestũ esse arbitror, quas partes uterus tangat solũ, ac quibus alligetur & adnascatur. Anterior enim posteriorq; & superior fundi uteri regiones nullis quas contingunt partibus adnascũtur, latera uerò cõnascuntur,[z] membranis uasa utero deducentibus, & uterũ peritonæo ualidè colligantibus, exterioremq; uteri[a] tunicam producentibus, ac demũ[b] carneis illis fibris intertextis,

Vteri musculi.

quæ duos efformant musculos, quorũ beneficio uterus uoluntario motu nõnihil sursum, dum mulieres ilia trahunt & quasi colligunt, allicitur, quiq; adeò obliquè prorepunt, & quà uterum accedunt, adeò crassescunt, ut perperã uteri cornua illos musculos esse aliquãdo arbitratus fuerim, quod scilicet obtusos muliebris uteri[c] angulos cornuũ imagini nõ accedere uidebã: neq; arbitrabar mihi uaccã aut caprã, ut Galeni Anatomicorũ primarij sensa intelligere, secandã. Ceruix porrò uteri ex lateribus[d] mẽbranis quoq; & uasis ipsi exporrectis adnascit, & illorũ interuẽtu peritonęo (sed quemadmodũ & uterus, laxè) cõnectitur. Posteriori parte per mediã longitudinem, qua fundo propinquior est,[e] recto intestino ita innititur, ut accumbentes inuicẽ intestinorũ[f] gyros mutuò allocari cernimus. Verùm ad ceruicis in pudenda finem, illa podici firmissimè cõnascitur, perinde ac si recto intestino & ipsi cõmunis esset tunica, quemadmodũ stomacho & asperæ arteriæ cõmunem tunicã esse nõ dubitamus. Rursus ceruix anteriori sede elatius quidem ad fundi orificiũ innitentẽ duntaxat habet uesicã, sed paulo inferius fibris quibusdã humillimã uesicæ partẽ & ipsius ceruicẽ adnatã possidet.[g] Vbi autẽ hæc illi inserit, uelut cõmune utriusq; corpus & tunica efficitur. Cæterũ in fine quà ceruix in pudendũ desinit, cõmune utriusq;, ceruicis scilicet & cutis, ut in labris & podice, corpus constituit. Hęc cutis præterq; quod pilosa euadat, ipsi duriuscula, quemadmodũ & in mẽto, substernitur pinguedo, in uetulis (etiã si illis ceruix occalluerit) unà cũ mamillis flaccescens, neq; ita bellè pudendi colliculos alas'ue ut in iunioribus sustinẽs.

Prominulæ in ceruicis orificio carunculæ.

At quũ hæc citra mortuorũ sectionẽ conspicua sint, enarratione neutiq; indigent: quemadmodũ neq; illi primi in pudendo implexus, & utrinq; unà[h] prominẽs cuticularis carũcula, longa quidẽ, sed tenuis, & ex longa basi in mucronẽ desinens. Has νυμφὰς Gręcis uocari innuimus, qui earũ præcisionẽ plus q̃ quis arbitraretur cruentam, & cicatricẽ perinde ac reliqua huius sedis ulcera difficulter suscipientẽ, docuerũt: quod hæ coriaceæ quodãmodo carunculæ in nõnullis mulieribus ad tantã molẽ augeant, ut pudorẽ deformitatemq; inducant,

&

e 25 figur. f ad p.
f 25 fig. t, t.
g 25 fig. u.
h 25 fig. i.
i 24 fig. O, O. 26 E, E.
k 25 fi. u. 26 fig. H.
l 25 fig. y.
m ultimæ figu. li. 3 b.
n eius. fi. d.
o eius. fig. i.
p 1, 2, 3 fig. ca. 29 li. 1 r.
q 25 figu. α.
r 26 fig. D.
s 2: fi. α. & 6 mus. tab. eius.
t 6 mus. ta. d. aut fi. ca. 6 lib. 3 L ad M.
u fig. cap. 6 lib. 3 Δ.
x fi. 2 ca. 11 lib. 4 iuxta cha. 25, 26 etc.
y ab ε & μ fig. 2 cap. 2 lib. 4.
z 24 figu. O, O.
a 27 figura H, H.
b 24 fig. P.
c 25 fig. i, k.
d 27 fi. I, I.
e 25 figu. m.
f Spectãtur in 6, 7, 8 fi.
g 25 fi. δ. 27 fig. L.
h 25 figu. ι.

& multis nationibus quoq; insignis impudicitiæ argumento sint: imò à uestimentis iugiter attritæ, ad libidinē irritant, & Veneris ardorē suscitant. Vnde etiā Ægyptijs præcipuè uisum est, ut anteaquam carunculæ illæ extuberent, tunc potissimùm amputentur, quum proximè uirgines nupturæ sunt. Porrò quis harum præcipuus usus sit, suo ordine iam audies. Vterus concipiendo semini idoneus, & fœtum tantisper complexurus, dum perficeretur, ac alijs quàm sanguine nutriri posset, in humillima trunci corporis sede locatus est, qua ad concubitum seminisq; susceptionem, & adhuc ad concœpti fœtus augmentum, perfectiq; partum, nulla aptior excogitari posset. Hæc siquidem longè à facie & nobilissima rationis arce situatur: deinde ossa nulla, quo minus in miram amplitudinem distendi uterus queat, inibi præpediunt, atq; etiam ipsi parituro hinc ad inferiora & uersus crura exitus facilis est. Forma autem uteri fundo cōuenit rotundæ proxima, quo reddatur capacior, iniurijsq; minus sit obnoxius. Dein fundus unicus simplexq; est, quod unicum fœtum amplecti debeat: attamē latior uisitur quàm spissior, quod interdum & gemellos concipiat. Non enim geminus cernitur, & intestini instar oblongus, qualis cani & sui, & illis deniq; animalibus obtigit, quæ plures simul fœtus semper propemodum enituntur. Paruus autem, ac magis quàm facilè crederetur contractus in non prægnantibus uidetur, ut quàm minimum alia tunc comprimeret organa, & sinum ipsius adeò angustum redderet, ut quàm proximè uniuersam genituram amplecti queat, eam nulla ex parte à se intactā relinquēs. Ac proinde commoda quoq; ipsius functioni constat substantia, quæ affatim scilicet contrahi colligiq; quū nihil complectitur possit, & rursus secundum contenti augmentū sensim in miram amplitudinē distendi. Atq; hæc nō imbecillis distendiue citra diuulsionē inepta uisitur, at ualida & iniurijs ferendis pertinax, fibrisq; nō infirmis, neq; ijs ut sors fert intertexta. Verùm rectas habet intimas, quod ante omnia semen allicere debeat: & easdem possidet paucas, quod ocyus semen illi ex tēperamento ad iustitiā placēs, ac fluidum aptoq; membro porrectum, in illum labatur. Obliquas autē plurimas, easdemq; rectis ordine succedentes possidet, quòd conceptū diutissimè retinendū sit. Transuersas uerò extimas nanciscitur, quòd illas uterus tum primū maximè requirit, quando fœtum diu satis amplexū in lucem est editurus. Quod unica eademq; crassa contētus fuerit peculiari tunica, neq; duas cum uentriculo, carnosam uidelicet unā, & neruosam alterā obtinuerit, hinc factū nemo addubitat, quod cōtinere tantū uterus amplectiq; debeat, non autē uētriculi modo præter hæc aliud quippiam à proprio nutrimēto concoquere & elaborare. Peritonæū illi ualidā exporrigit tunicam, propriæ ipsius tunicæ inuolucrū, & tutissimū propugnaculū futurā. Hæc externa superficie leuis aqueoq; humore oblita est, aliarū partiū modo quæ inuicē tangere quidem, nō autē cōnasci satius fuit. Si enim uteri fundus nō prægnātibus incūbenti illi uesicæ, & quod illi subiacet recto intestino cōnasceretur, neq; laxis illis, sed duris uinculis quibus accūbit partibus alligaretur, quis inficias ibit, uterū cōmodè tunc unà cū fœtu non posse distendi, aut etiā in congressu aut partu deorsum uelut animal quoddā repere? Rursus si utero gerētibus, is omnibus quas tunc contingit partibus connatus hæreret, quonam pacto obsecro semen denuo amplexurus in se concideret, debitamq; angustiam efformaret? & quum minimè opus est, intestinorum functioni non semper obesset. Orificium fundi tale est, quod semper conniuet, nisi quum naturali instinctu semen admittere, aut fœtui, aut mensibus iter præbere debet. meritò enim ex mulieris arbitrio, uti & antea dicebam, ipsius apertio occlusioq; haudquaquam pendet. Quod uerò crassiori & densiori, ac idcirco glandis modo in ceruicis amplitudinem protuberante substantia, quàm reliquum fundi corpus constet, nemo ambigere potest, id ob hoc maximè factum, ut in partu satis distendatur, neq; in mira illa amplitudine lacerari diuelliue periclitaretur. Atq; insigni prouidentia in uteri ceruicis substantia efformanda Naturā uti, quis ignorat? qui eam ut dirigi, distendiq; ad seminis susceptionē facilè posset, & rursus ne uterus refrigeraretur, locusq; seu amplitudo frustra inanis seruaretur, colligi & conuolutim occludi queat, extructam conspicit? Deinde ceruicem substantia ad ueneris pruritum apta constare diximus. Vt uerò ipsius conuolutio & inflexus, ne uterus frigore afficiatur, plurimum auxilij præstat: ita quoq; conniuentes pudendi colles, & illæ cuticulares carunculæ, ceruicis opplentes initium, eidem usui accommodæ censentur. Vasorum seminalium in mulieribus ortus & ductus, ipsaq; testiū substantia & conformatio, mulieres semen habere mihi utcunq; persuadent: uerùm id humidius frigidiusque uirili semine esse, indubitatum est. quod testes ipsi & minores sint, & mediam duntaxat arteriæ uenæq; seminalium portionem asciscant: dein quod præter sectionem, quæ semen muliebre ostendit, mulierem frigidiorem esse constet. Neq; etiam frequens scortorū concubitus argumento est, mulieri plus seminis, aut illius humoris quem libidinis nomine Aristoteles mulieri datum scribit, quàm uiro adesse, quum id non ex concubitus, sed ex seminis humorisue illius eie-

ctionis

Vteri officiū, ipsiusq; cōformationis ratio.

Situs ratio.

Formæ.

Magnitudinis.

137 figura A, A, B, B.

Substantiæ.

Superficies & nexus ratio.

Orificij fundi ratio.

Vteri ceruicis ratio.

Seminaliū uasorum et testiū ratio.

ctionis frequentia & copia (quibus illa à uiris longè uincũtur) metiendum sit. Porrò muliebriũ uasorum & testium functionẽ ac usum, ea quæ de uiri seminarijs organis prodidimus, satis cõmonstrant. Sic quoque ut uterus, & potissimùm ipsius ceruix exacto sensu donaretur, neruos illis frequentes insertos fuisse, quẽ nunc obtinent sensus liquidò attestatur. Cæterùm uenis quas in fundum uteri & ceruicẽ pertinere diximus, uterum, & quando concœpit mulier ijs quę fundo peculiares sunt, fœtum quoque enutriri: arterias uerò communi, quod illæ reliquo præstant corpori officio fungi certum est, ipsaque sectio in utero gerentibus, id nõ minus iucundissimè quàm luculentissimè attestatur. Et mulierum menstruas purgationes ex uterum quoque petentibus uenis euacuari indubitatum est: at quo modo id fiat, & per quas potissimùm uenas, fundi scilicet, an ceruicis ille sanguis profluat, fortassis si diligens Naturæ operum fueris admirator, neque in alicuius iuraueris uerba magistri, & tu quoque nõ mecum modò, uerùm etiam cum eruditissimis uiris IOACHIMO ROELANTS primario apud Mechlinienses medico, nostræque Brabantiæ singulari ornamento, ac VITO TRITONIO ATHESINO, studiorum mihi dulcissimo comite, qui hac de re non semel mecum tum propter alias occasiones, tum maximè propter Hippocratis Aphorismum sexagesimum libri quinti, & Galeni in eundem commentarium literis egerũt, ambigas. Non sanè quod quis menstruus sit sanguis, & quæ ipsius natura, & quantus, & qua ratione in muliere abundet, & quî fœtũ nutriat, quamque falsa de ipsius prauitate & graueolentia Plinius, & cum alijs plerisque Albertus ille scripserint, nos lateat. Neque (etsi quibusdam secus uisum sit) dubitamus, pariter sanguinem illum in fundi sinum toto mensis interuallo sensim minimè coaceruari, ac mensis periodo turgente iã utero promanare. Hoc enim si accideret, sanguis menstruus neutiquam tenuis, fluidus, ac illi perquam similis esset qui è naribus guttatim distillat: à quo mẽstruus neque manandi forma, neque alijs omnibus differt, nisi fortassis plerunque tenuior & aquosior, alia'ue eiusmodi qualitate pręditus occurrat. Qui si in utero seruaretur, quis ignorare posset, illum concretũ & frustulatim educendũ? ut taceam fundi orificium tum nisi purgatis mẽsibus nõ posse in congressu recludi. alioquin quando mulier iniret, ac fundi ore semen acciperet, aut id os semẽ emitteret, etiam sanguini menstruo uia pateret, isque proflueret. Quin & magnam huius rei coniecturã dant mulieres quædam, nuper à partu neque fluidum neque tenuem sanguinem emittentes, uerùm magna cõcreti sanguinis cum seroso quopiam humore frusta, perinde ac si sanguinem in uenę sectione extractum, atque in uitrum aliquot horis collectum in partes cultro diuideres, ac illum tunc in terram abijceres. Eius namque formæ illis mulieribus sanguinem profluere aliquando conspexi, haud aliter quàm si apertæ adhuc in uteri fundum pertinentes uenæ, quæ secundinis innascebantur, in uteri sinum sanguinem effunderent: & is ita concretus, non autem stillatim, ut alias solet, ex pudendo manaret. adeò ut facilè in fundi cauitatem sanis mulieribus sanguinẽ menstruum nequaquã sensim asseruari, certò possimus colligere, & arbitrari ut in fœtuum dissectione intuemur, uenas ad fundum ceruicemque pertinentes, quà suis suffulciuntur membranis, sanguinem hunc paulatim aceruare, ac turgẽtes illum singulis mensibus apertis ipsarum osculis emittere. Quod ex mulierum quidem sectione mihi uisum esse affirmare nequeo: uerùm quod in quodam hæmorrhoidum uitio laborãte nõ illubenter expendi, id mihi certissimò in uenis illum sanguinem, non autem in fundi amplitudinẽ asseruari argumẽto est. Hic nanque ordinatis uicibus, ut mulieres suis mensibus, ex uenis in sedem pertinentibus, sanguinis crassioris fluxu uexari consueuerat: & quũ ex nigro arquato iecoris que mira duritie perijsset, num portæ rami, an cauæ hunc sanguinẽ euacuarent indagaturus, illum dissecui, atque uenæ portæ[i] ramũ sub coli intestini fine, & tota recti longitudine in mesenterio ductũ pollicis ferè crassitiẽ æquare, & sanguine illo crassiori lutosoque turgere animaduerti, cauæ uenæ[k] ramis huc pertinentibus nihil prorsus immutatis. adeò ut perque stupidus censerer, si posthac ambigerem, num ex portæ ramis, an cauę, melancholicus sanguis ex sede frequẽtius promanaret: & nõ certissimò mihi persuaderẽ, uenas has nimiũ oppletas, quũ iam sensim sanguinẽ illum admiserint, apertis ipsarũ oris eructare. Atque ita in mulieribus fieri arbitror. an tamẽ ex fundi uenis, an uerò ex ceruicis semper, aut modò ex his, modò ex illis mẽses defluat, ignorare me, neque quicque certi quod mihi omni ex parte sanũ esse uidetur, posse affirmare fateor. Hactenus enim nondum mulierem non prægnantẽ, quæ uenarũ crassitie ab alijs differret inueni, quanque tamẽ diuerso modo affectas plerasque uiderim. Lutetię enim in publica sectione præstanti forma & floridæ ætatis meretricẽ suspendio necatam primùm secui. Patauij quoque altera obtigit, quæ sibi laqueo mortẽ intulerat. Deinde monachi cuiusdam diuo Antonio hîc sacri elegãs scortum repente uelut ex uteri strãgulatu, aut attonito morbo, mortuũ, Patauij studiosi ex monumento ereptũ ad publicam sectionẽ attulere, mira industria cadauer uniuersa cute liberãtes, ne à monacho dignosceretur, qui id è monumẽto ereptũ cum scorti parentibus apud urbis pręfectum

Neruorum ac uenarũ ratio.

Mẽstruæ purgationes unde fluant.

i fi. ca. 5 li. 3 d, d, e, e. aut hic 12 fi. n.
k fig. cap. 6 lib. 3 4.

fectum

ſectum conquerebatur. Præter hoc ſuperiori anno mulierculã utcunq́ʒ ſenẽ, & fame (uti conijcio) in ea annonę penuria enecatã, pari ratione ſubductam in ſcholis adepti ſumus. Quę autem poſtremò nobis obtigit, & qua in uigeſimaquarta & uigeſimaſeptima figuris exprimẽdis uſi ſumus, ſuſpendij metu ſe grauidã falsò finxerat. Verùm Prætoris iuſſu ab obſtetricibus (quæ illã minimè grauidã affirmabant) interrogata, nunq́ʒ quantum à menſtruis purgationibus abeſſet, utcunq́ʒ id ſedulò nos reſciſcendum ab ea curauimus, indicare uoluit. Verùm huic, & quas non prægnantes uidi, omnibus uenæ pari ſe habebãt modo: neq́ʒ uel imaginari licebat, quo'nam pacto in uteri fundum ſanguinẽ per craſſam collectamq́ʒ adeò uteri ſubſtantiã ducere poſſint, præcipuè quum in his uenæ capillorũ modo eſſent tenues, uiſumq́ʒ quodãmodo effugerent. Quæ autem ad ceruicem & infimam uteri fundi ſedem tendebant, apparuere craſſiores, & faciliùs ex his menſes defluere expurgari'ue poſſe uidebãtur. Haud ſecus quàm ſi ſectio ex uenis ceruicem implicantibus menſtruum ſanguinem ſemper excerni, propemodum ſuaderet.

DE VTERI ACETABVLIS. Caput XVI.

VETERVM diſſectionis profeſſorum de uteri acetabulis diſſenſio ad nos quoq́ʒ manauit. Grauiter etenim in ſcholis contenditur, quid'nam uteri ſint acetabula: qua etiam de re tantiſper dubitaui, donec in oue, quæ non ita diu utero geſſerat, quid uerè uteri acetabula ſint, inſpexiſſem. Hæc enim altero ipſius uteri ſinu ſemen receperat, qui diſſectus aſperã inæqualemq́ʒ oſtendit ſuperficiem, multis [a] ſinibus oppletam, qui tales prorſus erant, ac ſi mediam piſæ partem ſingulis ſinibus quis nõ ſecus impreſſiſſet, quàm ſi in ceram eiuſmodi ſinus piſa quapiam moliretur. Quando itaq́ʒ ſinus illos intuerer, ac Galeni loci ad finem libri de Vteri reſectione non immemor eſſem, quo acetabula ſinui foliorũ herbæ aſſimilat, quam Græci ab acetabuli, ſeu potius heminæ forma κοτυληδόνα, & à cymbali imagine κυμβαλύπιδα & κύμβαλον uocant: nos autẽ acetabulum, & Veneris hortum, ſeu umbilicũ nuncupamus, promptè collegi, hos uteri ſinus κοτυληδόνας Gręcis, nobis autẽ acetabula primũ fuiſſe ad eũ modũ nuncupata, quo altiùs inciſis oſſium ſinibus acetabuli nomen accommodamus. Si enim coxendicis [b] acetabulum intuitus fueris, illudq́ʒ ad hos uteri ſinus contuleris, nullas reperies corporis partes æquè ex merito ab imagine nomen obtinuiſſe, atq́ʒ acetabulum id coxendicis oſſis, à quo iam paulo antè femur reſectum ſit, & hos uteri ſinus. Vt enim coxendicis ſinus ita ac ſi medius globus ipſi impreſſus eſſet, cauus cernitur, ſic etiã & hi uteri ſinus inſinuantur: deinde ut coxendicis acetabuli [c] ſupercilia extra reliquam oſſis ſuperficiẽ prominent, ita etiam in uteri amplitudinem ſuorum ſinuũ ſupercilia proceriùs quàm reliqua uteri ſuperficies in ipſius cauitatem extuberant. Ad hæc, ut coxendicis oſſis acetabulum mucoſo humore oppletur, ita ſanè & uteri ſinus mucoſo ſanguine mihi conſpiciebãtur infarti: à quo iam in non nullis ſinibus teres & inſigniter mucoſum uaſculũ uidebat̃ pronatũ, ad eũ prorſus modũ quo [d] teres ligamentũ ex coxendicis acetabulo in femoris caput inſerit̃. Quum itaq́ʒ hos ouilli uteri ſinus inſpexiſſem, unde uteri acetabulorũ nomẽ primũ ſit inſtitutũ, nequaq́ʒ hęſi. Vt aũt quo'nã pacto illa procrearentur cognoſcerẽ, non prægnantis ouis uterũ mox aperui, & uteri amplitudinem multo aliter q̃ muliebris uteri aſperã inæqualemq́ʒ adinueni. Per uniuerſam enim ſuperficiem [e] ſubflaua uiſebant̃ tubercula, & ſemiglobuli, tales omnino ac ſi dimidiatas piſas uteri muliebris amplitudini paſſim quis agglutinaſſet. Atq́ʒ hîc primùm diſcere cœpi, quid Anatomes profeſſores uellent, qui acetabula uteri extumeſcentibus in ano uenarũ capitibus cõparant, ex quibus iam paulo pòſt ſanguis melancholicus eſt profluxurus. Si enim non prægnantem uaccæ uterum ſecueris, illo quauis ratione aperto, nihil eiuſmodi prominẽtibus capitulis erit manifeſtius: nihilq́ʒ addubitabis, illa acetabulorum loco pleriſq́ʒ Anatomicis habita fuiſſe. non fortaſſis quod illa ueris acetabulis aſſimilarent, uераq́ʒ acetabula uteri eſſe arbitrarentur, ſed quod ex uteri ſectione didiciſſent, uenas ac arterias inter internã externamq́ʒ uteri tunicas admodum [f] multiplici & implexa prorſus ſerie in uaccis diſtributas, ſuis finibus in hæc capitula per uniuerſam uteri amplitudinem extuberantia pertinere, ac demum cõcœpto iam ſemine illa aperiri, ſemenq́ʒ amplecti, & uaſa quædam educere, quæ à uenis & arterijs in capitula pertinentibus pronata, ad ſeminis uſq́ʒ ſuperficiem inſererentur, illiq́ʒ implicita [g] ſecundinam ſeu tunicã fœtus extimam efficerent. Præterea ubi ſedulò in nõ prægnanti uacca hæc tubercula expenderis, & rurſus in illa quæ nuper cõcœpit, ſinus illos quos tubercula ſeſe aperientia efformant didiceris, ac pariter obſeruaueris in uacca quæ paulo diutius cõcœpit, quî ſinus illi obliterentur, & diſtento iam utero prorſus uiſum fugiant, ac uaſa tantum appareant: ex ſinuum loco ab uteri tunica ad ſecundinam porrecta, etiam facilè ratiocinaberis, quid medici indicauerint, qui acetabula uoca-

Quid uerè uteri ſint acetabula, & quæ primùm ita ſint nuncupata.

a Hos ſinus ſpectabis in oue, aut capra, aut uacca, quæ non ita pridem concœpit.

b 1, 2 fi. ca. 29 lib. 1 g. e, f.

c 1, 2 fi. cap. 29 lib. 1 l. i.

d 2 fig. cap. 49 li. 2 P.

Quæ ſecimus acetabula à ueteribus fuerint appellata.

e Et hæc quoque ex uaccino utero petenda ueniunt.

f Specta D, G fig. 29.

g ita. figuræ 30 F.

Ad quæ tertiò acetabuli nomen fuerit deductum.

uocauere neq; ſinus illos, neq; tubera, uerùm uaſa ex utero in ſecundinam pertinentia. Ea enim Hippocrates tum aliàs, tum maximè in quinto Aphoriſmorum libro, acetabuli nomine intellexiſſe uidetur, appellationem hinc fortaſſis ſumens, quod hæc uaſa ab illis uteri ſinibus, quæ primùm acetabula uocari innuimus, porrigantur. Atq; hinc liquet, unde tot in Naturæ operum deſcriptione exurgant contrariæ prorſus autorum ſententiæ, quòd ſcilicet Galeno diſſectionis ſtudioſorum facilè præcipuo nimium in humani corporis fabricæ cognitione credamus, & ipſi noſtris manibus diſſectionem non aggrediamur: aut ſi id tentemus, ab illis caſu abſtineamus animalibus, ex quibus Galeni dogmata expendere liceret. Fruſtra enim in muliebris uteri amplitudine tubercula illa quæ ſubflaua & dimidiatæ piſæ ſimillima eſſe diximus, indagabis: quũ illa his penitus non donetur, uti neque aſinæ uterus. Si tamen uaccinum uterum ex macello tibi curaueris adferri, nihil his tuberibus (quouis etiam pacto uterum aperias) promptiùs occurret. Inſuper in muliere quæ non ita pridem concœpit, incaſſum ſinus illos quos coxendicis acetabulo conferebam, inquires: quod non ſolùm hinc conijcio, quia non prægnantes mulierum uteri illis tuberibus prorſus expertes ſunt, ſed & quod reſectione id in muliere fuſte à marito interfecta didicerim, cuius uteri interior ſuperficies, & uaſorum iam in ſemen pronaſcentium ſeries nihil à canini & ſuilli uteri forma diſcrepabat, quam in fœtis canibus indies conſpicere licet. Porrò quum in mulieribus ab utero in ſecundinam uaſa pertingere cernamus, illud acetabuli nomen illis propter Hippocratem aſſcribi poterit, quod ultimò recenſebam, quum uaſa quædam ab utero in ſecundinam pertinentia, acetabuli nomine quibuſdam comprehenſa atteſtarer. At iam opportunum erit ſecundinæ & reliquorum fœtus inuolucrorum naturam, & fœtus formationem ſermone quoad licebit uerißimè pertractare, & dein mamillarum quoque hiſtoriam hoc libro perſequi.

Aphoriſ. 45.

DE INVOLVCRIS FOETVM IN VTERO tegentibus. Caput XVII.

FOETVS inuolucra utcunque quatuor tabellis trigeſimæ figuræ exprimere conati ſumus.

QVVM præſente libro etiam organa generationi ſubminiſtrantia propter ſedis uiciniam deſcribere propoſuerimus, conduxerit hîc quoque de fœtu, & potiſſimùm de ipſum inuoluentibus tunicis, quædam ſubijcere. Quandoquidem diffuſum de fœtus formatione ſermonem inſtituere, prolixi eſſet negocij, & ut uerum fatear, hîc mihi aliorum autoritatibus duntaxat inſiſtendum eſſet, & tandem uix mihi ipſi probabilia, non abſque frequentibus controuerſijs, adducerem. Nam & ſi quædam ex fœtuum & prægnantium uterorum diſſectione didicerim, & in ſcholis nonnulla commonſtrare ſoleam, id tantummodo ex brutis, neq; id ea qua oporteret diligentia habeo. prægnantes namq; mulieres mihi ad diſſectionem pauciſſimæ hactenus obtigere. Quum itaq; adhuc permulta ex frequenti ac ſedula ſectione me adepturum non diffidam, modò in diſſertationum Oceanum me haudquaquam conijciam, præter cætera diſputaturus, num muliebre ſemen ad generationem aliquid præſtet. mulieres etenim ſemen perinde ac uiros habere, muliebrium organorum fabrica ſuperiùs edocuit. Dein num ſemen effectiuũ ſimul & materiale principium fœtui offerat, an tantum effectiuum. Rurſus ſi ſemen effectiui princip ij tantum autor ſit, quorſum id euaneſcat: & ſi materiale etiam principium ſit, quas partes efformet, num ſcilicet eas quas ſolidas ſemper ſpermaticasq; nuncupamus. Item quid primũ generetur, omnia'ne ſimul, an iecur, cor, & cerebrum priùs ſimulq;: an cor priùs, aut iecur priùs, & quo'nam tempore ſingula in fœtuum formatione fiant: præter eius generis quæſtionum quamplurimas, uix paginis aliquot enumerandas, in quibus omnibus ferè Galenum ab Ariſtotele medici iuxta ac philoſophi diſſentire arbitrantur, hi quidẽ Ariſtotelis placita, illi uerò Galeni mordicus defendentes: ſed per Iouẽ omnes ſectione poſtpoſita, friuolis quibuſdam rationibus, & autoritatũ congerie duntaxat innixi. Quum interim ſectio hîc pleraq; luculentiſſimè oſtendat. quam ſi ita in mulieribus atq; in brutis aggreſſus fuiſſem, & in has diſceptationes me quoq; inijciens (uti aliquando quum quid exactius reperero, facturus ſum) aliquot chartas abſumerem, & oſtenderem pariter quàm bellè Galenus qui alios de ſectionis negligẽtia increpat, ſibi paſſim conſentiat: & quàm futiles rationes & à ueritate prorſus alienas in Ariſtotelem nimis profectò ſophiſticè contexit, autumans neminem poſt illum ſectiones aggreſſurum, ſuasq; impoſturas deprehenſurum. Quanquam Ariſtotelis ſententiam undiq; ueram eſſe, non annuam, nihilominus tamen medicos expendere

Quæ in tractatione de fœtuum formatione in controuerſiam uenire ſoleant.

dere uelim diligentius Galeni nimium omnibus concessum placitum, quo præter simplicem carnem pinguedinem'que corporis nostri, omnia semine constare docet: ossa uidelicet, cartilagines, membranas, ligamenta, uenas, arterias, neruos, tendines, musculorum fibras, cerebrum, & si quid aliud in corpore præter pinguedinem & carnem habeatur. Hoc enim ubi sedulò medici affectu omni remoto indagauerint, uiderint'que, dein quî Galenus ad [a] secundi fœtus inuolucri constitutionem, muliebre semen non sufficiente uirili requirat. At præsens sermo quantumuis ipse renitatur, in alium locum supprimendus est, & ut mihi à principio institutum fuit, fœtum inuoluentes tunicæ ueniunt pertractãdæ, quas num ritè Galenus & in libris de Partium usu, & libris de Semine & fœtus formatione descripserit, aut uiderit etiã, ipse tecum ubi eas tute in homine, aut sue, cane'ue obseruaueris, expendito. Quum enim Galenus canis & suis inuolucra hominis respondere docuerit, tantisper dum mulier sese offerat, in cane effœta aut sue fœtuum inuolucra non oscitanter inuestigare erit operæprecium, ut dein hæc mea Galeni locis conferens animaduertas, num uel canis inuolucra is rectè descripserit: ut etiam tunc perspectum habeas, quousque ueram humani fœtus fabricam Galenus recensere potuerit. [b] Primum itaque fœtus inuolucrum, quod & extimum mihi nominabitur, fœtum uniuersum non eo modo obuoluit, quo nucleum à suo putamine obduci integi'que cernimus, aut quo reliqua duo inuolucra fœtum ambire mox audies, imò fœtum duntaxat circulorum uasa contingentium modo cingit. Haudquaquam enim superiorem, uti neque etiam inferiorẽ fœtus partem contingit, sed tantum ita se habet, ac si quis à mucronata pectoris ossis cartilagine ad elatissimam usque ilium ossium sedem fascia impensè laxa cingeretur. Inuolucri enim huius latitudo ex fœtus proportione tanta duntaxat est, quanta longitudo à fœtus ilium ossium elatissima sede ad mucronatam usque cartilaginem pertingeret: aut ut expressiùs dicam, inuolucri latitudo non multum excedit cubiti cum extrema manu longitudinem: tantum abest, ut inuolucrum id fœtum uesicæ alicuius, aut ipsius uteri modo amplexaretur. Porrò inuolucri amplitudo tanta est, quanta summa interioris uteri superficiei extensio. inuolucrum enim hoc externa superficie utero undique contiguum est, & adnascitur quoque. Dein exactè consistit ad fœtus mediam regionem, si modò mihi fœtum ita iacentem subaudis, quemadmodum conuolutus implexus'que in utero (aliter ac uulgus persuasum habet) secantibus occurrit. Porrò ipsius crassities nequaquam membranæ modo tenuis est, sed quum fœtus ab utero paulo pòst resoluendus est, uteri inuolucrorum crassitiem longè superat, & pollicis etiam crassitiem facilè æquat. Deinde substantia non constituitur membranea, uerùm peculiari, & cui in uniuerso corpore alteram non reperias similem, nisi fortassis illam [c] fungosæ penis, aut propinquius adhuc [d] lienis substantiæ assimilare uelles. Est enim huius inuolucri substantia, lienis quasi modo nigricans, friabilis, fungosa, & frequentissima uasorum serie implicita. Quippe [e] omnes uenæ & item arteriæ ab utero fœtum petentes, in hoc inuolucrum duntaxat pertingunt, neq; undiq; in fœtus ambitu in aliquod uniuersum fœtum inuoluens inuolucrum finiunt, sed in hoc duntaxat quod iam describere (utinam tam fœliciter, atque præsens in sectione ostendere possem) conor. Vasa itaque uterum implicantia suis osculis in hoc inuolucrum, quod lato crassoq; circulo non inopportunè contuleris, pertingunt aperiunturq;, & ex singulis uasorum oris noua procreantur uasa tot numero, quot uasorum ora inuolucrum id contingunt. atq; à uenarum quidem oris uenæ procreantur, ab arteriarum autem arteriæ: quę per huius inuolucri substantiam uariè admodum implicitæ, tandem inuicem colliguntur, uenæ quidem in uenas, arteriæ autem in arterias, & tantisper grandiores rami ita collecti in maiores adhuc coëunt, donec omnes uenæ in duos colligantur uenarum caudices, & arteriæ item in duos arteriarũ caudices: qui ut uenarum caudices duo inuolucra, quæ uniuersum fœtũ ambire mox dicã, [g] penetrantes in umbilicum pertingunt, sanguinem & uitalem spiritum fœtui in eum prorsus modũ deducentes, quo reliquæ corporis uenæ & arteriæ ijs quas perreptant partibus suam quam cõtinent materiam digerũt. Hoc itaq; extimũ fœtus inuolucrũ aliud nihil est, q̃ plexus quidam & textum, in quod uasa uteri pertingunt implicanturq;, ob hoc potissimùm, ne totidem uasa fœtum subirẽt, quot ab utero in inuolucrum hoc pertingunt, sed ut huius inuolucri beneficio collecta in pauca redigerentur uasa: quæ per fœtus umbilicum ducta, unica tantum sede eademq; tuta fœtum perforant. [h] Exterior igitur præsentis inuolucri superficies uniuersa uteri internæ superficiei adnascitur, proximaq; est: interior autem ipsius superficies adhuc pertinaciùs obnascitur secundo fœtus inuolucro, quod iam aggrediar: simulatq; indicauero per me licere, ut huic extimo inuolucro ex tuo arbitratu nomen imponas, memor Galenum reliquosq; dissectionis professores extimum inuolucrũ χορίον, uti & Latinos secũdas, seu secundinã, alij et loculos appellare. & quum fortè idem cum Galeno illi nomen impones, expende an is id ritè descripserit: quod tum feceris

z oppor-

Margin notes:

a 1 tab. fig. 30 G, G. 2 tab. L, L. 3, 4 tab. O, P.

Lib. 2. de Semine.

In lib. de Fœtus for.

Primũ ac extimũ fœtus inuolucrum.

b 1 tab. fig. 30 P. 2 tab. K. 3, 4 tabula Q.

c 3 fig. cap. 49 li. 2 E, E.

d 19 fi. 1, K.

e 25 fi. n, y.

g 4 tab. fig. 30 S.

h Hæc petes ex 1 tabella 30 figuræ, et etiam ex reliquis.

opportunè, quum animaduerteris id neutiquam membranã esse, sed potius lienis suo nigrican te sanguine admodum turgidi substantiam: & non toti uteri superficiei adnasci, sed duntaxat tantæ superficiei uteri parti, quanta est ipsius inuolucri exterior superficies. [i] Secundum fœtus inuolucrum à farciminis imagine admodum eleganter ἀλλαντοειδὴς à ueteribus est appellatum, qui id secus ac Galenus ueré cognouerunt. Quum enim inter dissecandum extimum inuolucrum ab utero diuulsum est, aterq; & nigricans subuiridisq; sanguis ab illo profluxit, nullo'que alio fœtus inuolucro effracto, fœtus ab utero eximitur, is unà cum suis inuolucris farciminis alicuius, nõ quidẽ oblongi, & quod ex tenuibus formatur intestinis, sed breuis, & ex crassioribus intestinis formati, supraq; & infrà consuti, non autem laqueo tantum intercepti, imaginem exprimit. secundum enim inuolucrum intestino respondet: fœtus autem, & omnia quæ id inuolucrum amplectitur, intestino infartorum rationem obtinent. Est enim secundum hoc inuolucrum exacta membrana, uenulis quibusdam & arterijs intertexta, ad eum ferè modum, quo [k] adhęrens alba'ue oculi tunica illis donatur. Externa ipsius superficies tanta amplitudine, quantum est extimum fœtus inuolucrum, pertinacissimè illi connascitur, & uenulas suas arteriolasq; ab extimo fœtus inuolucro assumit: nullum enim uas immediatè ab utero in hanc membranam pertingit, etiam si externa ipsius superficies reliqua (quæ scilicet extimo non connascitur inuolucro) uterum contingat, sed non connascitur. Nullibi enim secundum hoc inuolucrum utero, nisi extimi inuolucri interuentu nectitur. Interior huius superficies ad amussim læuis est & humecta, neque alteri prorsus parti connascitur, nisi puncto quodam (ut ita dicam) intimo seu tertio fœtus inuolucro: atque is connexus, [l] umbilici uasorum ab extimo inuolucro per secundum & tertium ad umbilicum tendentium fit interuentu. In reliqua enim amplitudine secundum hoc inuolucrũ tertio nusquam adnascitur, & [m] inter secundum hoc & tertium inuolucrum fœtus urina colligitur. A' suprema enim fœtus uesicæ fundi regione [n] meatus quidam per umbilicum in cauitatem pertinet, quæ inter secundum & tertium consistit inuolucrum, atque is meatus fœtus urinam in illam amplitudinem defert, οὐραχὸς hinc appellatus, & mira industria in hoc à Natura formatus, ne fœtus urinam per uesicæ ceruicem reddens, illam corpori suo proximam tantisper dum nasceretur asseruaret, & eius acrimonia mordacitateq; mollis illa ac tenerula cutis erodatur ulceretur'ue: sed ut urina procul à fœtus cute eius urinarij meatus beneficio, inter secundum inuolucrum & tertium deduceretur, & ut mox de fœtus sudore quoque dicam, partus promptitudinem dum paulo ante egredientem fœtum profluit, & uteri ceruicem humectando emollit ampliat'que, plurimum iuuet. Galenus secundum inuolucrum quo ipse urinam contineri scribit, toto fœtui non obduci attestatur, sed duntaxat clunibus, & extremis partibus. qua in re tuum ipsius requiro iudicium: & hortor pariter, ut quum fœtum, si non humanum, saltem canis secas, ut mox atque extimum mihi appellatum fœtus inuolucrum ab utero distraxeris, fœtumq; & ipsius reliqua inuolucra manu contines, ut fœtum erigas, ac urinam deorsum uersus pedum regionem colligi intuearis, ac dein capite illum rursus declines, & animaduertas mox urinam uersus capitis regionem asseruari, illud'que membraneum inuolucrum quod ego descripsi, & utero undique (nisi ubi extimum inuolucrum obstat) dixi esse proximum, urinam continere, & neutiquam χορίον esse, quum nullas prorsus possideat uenas & arterias, ab ijs quæ ipsi nutritionis gratia, ut & cæteris membranis offeruntur, & hæ neutiquam ab utero immediatè procedunt, sed ab illis quæ crasso illo & lienoso fœtus inuolucro implicantur. Si enim hæc sedulò expenderis, hæc'que mea cum Galeni placitis ad sectionem contuleris, promptissimè dijudicabis, quàm reliqua Galeni de Fœtuum formatione & seminis natura constare possit sententia. [o] Tertium fœtus inuolucrum forma prorsus secundo respondet, sed minus est amplum, & longè tenuius. tenuissima enim (unde & ἀμνιὸς dicitur) membrana est, alba quemadmodum & secundum inuolucrum, & uenulis pariter ac arterijs implicita, fœtui proximè & undecunque obducta. Huius exterior superficies prorsus lęuis & humecta est, neque ulli penitus parti adnascitur, nisi [p] uenarum arteriarumq; umbilicum petentium interuentu. hæ enim quum ab extimo inuolucro per secundum & tertium umbilicum adeunt, secundum inuolucrum primo committunt. Interior quoque tertij inuolucri superficies læuis quoque & humecta est, fœtui nusquam nisi ad umbilicum, uasorum umbilici beneficio nexum. Inter hoc autem & fœtus cutem sudor copiosus continetur, qui fœtus est recrementum, ac ante partum non minus quàm fœtus urina profluens ceruicem uteri irrigando, fœtui faciliorem exitum parat. deinde fœtus cuti subflaua quædam & lutosa obducitur substantia, eius concoctionis (uti arbitramur) recrementum, quod in singularum partium enutritione fieri putamus. Venæ & arteriæ hoc inuolucrum implicantes ab umbilici uasis, quum illud permeant, principium mutuantur: quæ & si sint longè gracillimæ ac tenues, tamen

Secundum medium'ue fœtus inuolucrum.

i 1 ta fig. 30 G, G. 2 tab. L, L. 3, 4 ta. O, O, P, P.

k 18 fi. cap. 14 li. 7 n, n.

l 3, 4 ta. 30 fig. N.

m 3 ta. fi. 30 inter O, O & M, M.

n 2 fi. M ab N.

Tertium fœtus inuolucrũ.

o 3, 4 ta. fig. 30 M, M.

p 4 tab. 30 fig. N & S.

men inter diſſecandum promptè occurrunt, quòd hæc membrana præ cæteris corporis membranis & tenuiſſima ſit, & omnis prorſus adipis expers. Vnde etiam ipſa poſt partum apud quaſdam nationes non ineleganter exſiccata ueſicæ modo ſeruatur, atque uulgò apud noſtrates in maſculis galea, in fœminis uitta, apud Italos uerò induſium fuiſſe perſuaſum habent: in hoc errantes, quòd omnibus pueris hanc membranam communem haud eſſe arbitrantur. Quod obſtetricum inſcitia fieri uideo, quæ interdum, & ut plurimum tertium inuolucrum ſimul cum ſecundo à fœtu abſtrahunt, tunc illam ſuam camiſiam non obſeruantes. Aliquando uerò quum extimum inuolucrum utero adhuc in partu pertinacius adhæret, ipſe'que fœtus antea prodit, tunc intimum ipſius inuolucrum capiti ipſius aut cruri, aut manui obductum abſq; ſecundo inuolucro prodit: id'que tunc mulieres religioſè, & magna ſuperſtitione aſſeruant, neq; ab his modò, uerùm & ab occultis philoſophis ſummopere expetitur. Quum interim pariter & intimũ & ſecundum poſſent ſemper matres æquè puerorũ nomine (uti chariſſimam meam matrem feciſſe uideo) reponere, ſi extimum inuolucrum, aut lienoſam illam ſubſtantiam à ſecundo inuolucro deradi mox curarent, & ablutas poſtmodum membranas fœno leuiter opplerent, ueſicarum'que modo exſiccarent. Putauerim enim elegantius fore, ſi grandi iam puero mater illius offerret inuolucra, quàm quod ea ſimul cum fœtus urina, & ſudore, & qui profluit tunc atro ſanguine in cloacas reijci, aut in terram fodi curant. Quum cæteris uiuiparis animalibus ferè ſit innatum, ut ſimul omnia quæ fœtum inuoluunt, deuorent, ac deglutiant, id quod in parturientibus canibus non iniucundè aliquando obſeruaui. Porrò [q] quæ uenarum & arteriarum in umbilicum pertinentium ſit ſeries, in tertio libro qui uenis & arterijs dedicabatur, exequutus ſum, quum uenam dicerem in iecur ferri, à qua priuſquam in iecur abſumitur, in canibus ramus in meſenterij centrum pertingit: [r] arterias autem ſecundum ueſicæ fundi latera deorſum prorepere, atque in humiliores ramos arteriæ magnæ inſeri, quos diffundit poſt magnam ſupra ſacri oſſis initium diuiſionem. Quo'nam pacto autem hæc omnia ad amuſſim diſſectione indagaturus ſis, ubi mamillarum ſermonem abſoluero, ordinatim ſubiungam.

q 2 fi. F, G. K, L.

r fig. ca. 12 lib. 3 ſ.

DE MAMILLIS. CAPVT XVIII.

MAMILLARVM fabricam non aliter delineare licuit, quàm in dextro latere uigeſimæquintæ figuræ eam exprimere conati fuimus.

MAMILLAE etiamſi peritonæo nulla ex parte [a] amplexentur, quum tamen fœtum ubi is in lucem prodijt, alant, atq; in organorum generationi ſubſeruientium numerum recenſendæ ſint, hoc quoq; loco ipſarum fabricam opportunè proſequemur. Mamillarum itaque ſitus nulli non conſpicuus eſt: ſuper pectus enim ad oſſis pectoris latera locantur, parti inferiori brachium pectori admouentis [b] muſculi ſuperſtratæ. Verùm ut figura admodũ uariant, ſic quoq; parem non ſemper ſedem occupant. Ampliores enim mamillæ latiori firmantur baſi, propendulæ uerò ac flaccidæ à naturali loco declinant: & quibuſdam mulieribus uicinius ad pectoris medium inuicem accedunt, quibuſdam autem (quod & pulcherrimum ducitur) inuicem recedunt, thoracisq; lateribus magis appropinquant. Forma illis penè propria, ſemiglobum refert: quippe exteriùs rotundæ, gibbæq; ſunt, papillã (quæ Græcis θηλὴ appellatur) inſtar proceſſus obtinentes: intus uerò ſeu poſteriùs, quà pectus ſpectant, leuiter admodum ſinuantur, ſecundùm pectoris gibbum planè & amplæ baſi commiſſæ. Mamillarum moles quum à brachium pectori adducente muſculo abſcedit, quà illæ potiſſimùm dependent, ampliores quàm in medio ductu euadunt, ut pleriſque fœminis ſimul in baſi, & in ipſarum extremitate ampliores ob concidentem ipſarum ſubſtantiam uiſantur. Porrò ſubſtantia qua conſtant glanduloſa eſt, multo adipe abundans, & uenis paucisq; admodum arterijs & neruis intertexta. Nerui quidem ſemper ijdem in mamillas pertingunt, ac ſibi perpetuò ſimiles ſunt: uenæ autem & arteriæ craſſitie & contento humore admodum pro mamillarum mole, & quo tunc funguntur munere differunt. In glandularum forma, ſubſtantia, multitudine & ſitu multo maior ſingulis temporibus eſt differentia. Viris namque multis nullæ ac perquàm pauciſſimæ eædemq; aridæ ſunt glandulæ, uti etiam admodum puellis. Alijs autem frequentes extuberantesq; adſunt, duritia, & mollitie, ac forma uariantes. Iuuenculæ enim quibus iam mamillæ in molem attolluntur, generationiq; aptæ fiunt, harum glandularum obtinent copiam, ſed inuicem compactarum & durarum, nulloq; lacteo humo-

a Non cõtinẽtur inter A, B, C, D 2 & 24 figu.

b 3 muſcul. tab. Δ.

Mamillarũ ſitus.

Forma.

Subſtantia.

re oppletarum. Dein series formaq́ glandularum in mulieribus à cæteris animalibus, & potissimùm uniparis differt. his nanq́ unicum quodammodo & continuum in uniuerso ubere consistit glandosum corpus, illis autem ad papillæ centrum[c] una magnaq́ & mamillæ modo effigiata habetur glans, cui[d] aliæ frequentes, sed paruæ, & amygdalis à cortice liberatis similes in circuitu accumbunt, duriori adipe, & uenarum & fibrarũ ex carnea membrana in cutem pertinentium interuentu mutuò commissę connatæq́. Vniuersa enim mamillarum substantia adipis ritu inter cutem & membranam à nobis carneã dictam continetur, neq́ costis incumbentibus musculis mamillæ alio nexu committuntur, quàm per reliquum corpus carnea membrana subditis sibi musculis: nisi fortè hîc paulo plures uenæ interueniãt, à musculis in mamillas digestæ. Vtcunq́ tamen mamillæ aliquando flaccidæ propendeant, carnea membrana à musculis nõ abscedit, uerùm glandulæ illæ unà cum adipe non amplius constrictę, sed flaccidæ à carnea mẽbrana laxãtur. Mulieres enim lactãtes & ultimis mensibus uterum gerẽtes, has uenas lacteo humore aut lacte oppletas habent, & ipsæ etiam glandulæ eo abundant, & ob id molliores & fungosæ admodũ, neq́ ita inuicẽ continuæ redduntur, & illum tonum non amplius seruantes, neq́ amplius duriusculo illas sustinente adipe, sensim flaccescunt & propendent. Verùm nunquam eò perueniunt raritatis, ut deuoratum à muliere pilum in se (uti Aristotelis est sententia) reciperent, & pilari morbo, Græcis τριχιάσει nuncupato, uexarentur. quandoquidem nulli dubium est, per tot angiportus tenuesq́ anfractus ab ore in mamillas pilum nequaq́ duci posse, etiam si illũ mamillæ, quũ in ipsarũ consisteret uenis, amplexuræ essent. Est enim id Aristotelis commentũ, ipsi ab anu quapiam persuasum. Quanq́ fortassis, ut in[e] renibus[f] urinarijsq́ meatibus, quid pili simile in mamillis progigni posse, non omni ex parte uideatur absonũ. Cutis mamillæ obducta, reliquæ thoracis cuti congruit: mamillæ enim substantiæ, ut reliquo adipi, connascitur, pariterq́ inibi crassa est. At ubi orbiculatim ad papillam nigricat, circulum'que constituit, qui φῶς Græcis nuncupatur, pertinaciùs maximæ in mamilla glandi connascitur, uelut plurium neruorum, & tenuium uenarum instar fibrarum albicantium interuentu. Quinetiam cutis hîc interdum tenuior quàm alibi euadit, fungosum quippiam, ut & papilla, adipiscens. Huius namq́ substantia penis[g] substantiæ accedit, hoc est nerueæ quodãmodo cuti intus spongiosa substantia oppletæ, quæ dirigi ac uicissim laxari non minùs quàm penis apta, & pari sensu prædita est. Obscuri illi tenuesq́ nerui ac prorsus fibræ modo albicantes, in papillam pertinentes meatus uenarũ surculi sunt, multiplici serie inter glandulas excurrentes. Venæ porrò mamillis exporrectę, à triplici plurimum pendent radice. Axillaris enim uena thoracis amplitudinem egressa,[h] ramum insignẽ in[i] musculos pectori superstratos, & pectoris cutem ipsamq́ demum mamillam depromit. Quæ etiam elatiorem scapulæ sedem, & summum humerum implicant uenę, deorsum in plerisq́ mulieribus ante sectionem[k] conspicuos surculos in mamillæ cutem ipsamq́ mamillam deriuant. Apparent namque crebro mamillarum cutis uenæ in multis mulieribus, & potissimùm quę aliquando lactarunt, insignes, subuirides, & errabundo ductu, ut in sura & in cubiti interna sede, aut in tẽporibus, tortuosæ incedẽtes. Porrò uenæ mamillarũ à[l] tertia radice principium ducentes, non perinde in cutem atq́ priores, sed in mamillarum substantiam penitiùs excurrunt, arterijs concomitatæ perquàm gracilibus. Hæc namq́ uasa germinant uenæ ac arteriæ à iugulo deorsum sub pectoris osse exporrectæ, & inter cartilaginum interualla ramos pectori incumbentibus musculis & hinc mamillis diffundentes. Atq́ hæ præcipuæ sunt uenæ in constructione mamillarum animaduertendæ, quandoquidem harum interuentu uterus cum mamillis consortij lege afficitur. [m] Hæ namque mamillarum uenæ & arteriæ (si modò quæ illis dispergantur) à iugulo, uti in uenarum & arteriarum serie docuimus, pronatæ, eos'que quos diximus ramos per cartilaginum interualla germinantes, deorsum sub pectoris ossis lateribus prorepunt, atque thorace excidentes, super anteriorem peritonæi[n] transuersorum'que abdominis musculorum sedem rectis musculis exporriguntur, horum posteriori sedi innatæ, frequentes'que soboles, donec ad medium illorum longitudinis deuenerint, huc illuc utrobique emittentes. Porrò hæ iuxta umbilici sedem alias uenas & item arterias sub rectis musculis sursum conscendentes operiuntur, atque cum illarum ramis ita implicantur, ac si utriusque manus digitos inuicem insereres. neutiquam enim osculis suis ita conniuent, ac si utriusque manus digitorum apices è directo, non autem ex latere unà commiteres. Hæc uasa sursum petentia ea demum sunt, quæ à grandioribus cauæ & arteriæ truncis per inguina crus accessuris principium assumere, in tertio libro commemorauimus. Quæ & si ab eadem cum uterum petentibus[o] uenis radice non enascantur, adeò tamen utero accumbunt, uicina'que sunt, ut qui hîc in uteri uenis coaceruatur sanguis, illis uasis excipi, sursum'que ferri posse credatur, aut suis osculis sanguinem à descendentibus sub

pecto-

Libro 7. Historiæ de animalibus.

Papillæ substantia.

Venarum mamillam petentium series.

c 25 figu. C.
d 25 figura D, D.
e tabulæ figuræ 21.
f 22, 23 figura q q.
g 3 fig. cap. 49 lib. 2 E. E, F.
h fi. ca. 6 li. 3 parum supra m educitur P. & hîc 25 fi. B.
i 3 musc. tab. Δ. 5 ta. r. 7 tab. L.
k 25 fi. A, A.
l fi. ca. 6 li. 3 L. aut 2 fi. lib. 6 B, C.
m Specta 6 muscu. tab. a, e, f. & fi. cap. 6. lib. 3 L, M. r. & figu. cap. 12 li. 3 G & r.
n 6 muscul. tab. Δ.
o 25 fi. uteri uenæ y notãtur, illi autem ascendentes rami n.

pectoris osse uasis, accipientia ad uteri uenas ac arterias diffundere. Verùm hæc ad uenarũ & arteriarũ in tertio libro traditarũ seriem spectãt, quæ in præsenti uenit adeunda, hoc paradoxo non postposito, paucissimas prorsus uenas ab illis quæ sub pectoris osse porriguntur, in mamillas diffundi, & arterias adhuc multo rariores, & si ausim dicere nullas. Nerui mamillarum ab illis pendent, qui subditis musculis exporriguntur, neq; aliter hi in mamillarum quàm reliquam thoracis cutem deriuantur, præter [p] unicum qui subinde ex quinto costarum interuallo papillam adit, multosq; surculos ipsi offert. Quàm uerò singula primario mamillarum muneri idonea rerũ Opifex iustissimè fabrefecerit, intelliges, si seorsum unumquodq; suo usui adhibueris. Ac præcipuum quidem mamillarum officium in omnibus animalibus quæ animal concipiunt, & animal in lucem edunt, censendum est, tenero adhuc ac iam nuper nato fœtui alimentum præparare: quemadmodum uteri munus est semen concipere, fœtum'que tantisper dum absoluatur continere. Non autem in hoc præcipuè, quanquam in quarto de Animalium partibus libro Aristoteles hoc innuit, ubera creauit Natura, ut cordis sedem operiant, & deinde in mulieribus secundariò, aut illis abutente Natura ad lactis generationem, & ad ipsum continendum facerent. Quandoquidem plerorumq; animalium & uirorum puerorum'que mamillæ ad lactis primò generationem, dein uerò ex positu, quem non solum in homine commodum, sed & necessarium in pectore obtinuerunt, cordi uelut propugnaculum eas effici documento sunt. Quum enim neque pueris neque alicui animali ad generationem nondum apto mamillæ exurgant, sed ueluti notæ cuiusdam gratia absque peculiari aliquo in illis corpore, quo à reliqua inter cutem & carneam membranam pinguedine discerni possint, duntaxat in illis habendæ sunt, certum est, eas primò non propugnaculi uice fieri: nam in illis animalibus ac pueris mamillæ neque copiosiorem adipem, neque glandulas, neque aliud quippiam præter teneram papillam habent, quo propugnacula illis quibus incumbunt organis meritò dicerentur. Ad hæc, si quod incrementum in uiris mamillæ recipere apparent, & quasi alterius cõmodi causa, quàm notæ cuiusdam habendæ sunt, id illis magna ex parte prouenit peracto anno bis septimo, quum primùm genitale semen ferre ac pubescere incipiunt, ut stirpes semen laturas primùm florere nouimus, adeò sanè ut lactis gratia potius quàm propugnaculi intumescere, effœminatiores'que ipsis mamillas fieri constet. Nam & lac nonnullis uiris post pubem exprimi, & per suctum frequentiorem uel mulctum prodijsse, Aristoteles ipse asserit, & nos quoq; non semel id conspeximus: uerùm hoc potissimùm accidit iunioribus & senioribus uiris, quibus mammæ redduntur conspectiores, præcipuè si humidiores, leuiores, neq; amplis uenis sunt, eorum'que ipsorum ijs magis qui fusci quàm candidi sunt. Quòd uerò mamillæ homini, quemadmodum & simiæ, in pectore collocentur, non ita autem cæteris: præter hoc quod brachiorum manuum'que operationes non impediunt, latum'que pectus, neque ut reliqua ferè animalia in acutum prominẽs habeat, mulier puerum lactans abundè indicat, nobis'que in illo officio uarijs coniecturis colligere promptissimum est, mamillis commodiorem regionem sessili animali & manibus usuro (ut interim ueneris prætercam usum) anteriori thoracis regioni nullam excogitari posse. Nam hic situs lactis generationi propter cordis calorem non est ineptus, & ex abundanti mamillæ cordis propugnaculum & uallum quoddam censeri possunt, homini imprimis pectus exporrecturo, neque illo cæterorum ferè animalium modo humi reclinaturo. Deinde & situs hic reciprocum quendã calorem (qui tamen magis necessarius uentriculo & intestinis fuisset) cordi retribuit. Mamillæ enim lanei penicilli, aut uestis, aut ipsius in corpore adipis, aut carnis ritu à corde caloris officina prius excalefactæ calorem illum reprimẽdo tegendoq; reuerberant. Item, cordis thoracisq; cõtinuum motum, cordisq; inexpugnabilem calorem ad lactis generationem plurimùm conferre, qui concoctionis alterationisq; naturam perspectam habet, absq; negocio colligit. Porrò mamillas homini elatius, cæteris uerò animantibus humilius ex Aristotelis & Galeni aliorũq; philosophorum & medicorum suffragio collocatas esse propter alimenti, aut ut ipsi dicunt, excrementi quod in lac conuertendum erat, penuriam: nõ omni ex parte sanum esse arbitror. Primùm enim huc scopum dirigũt, quòd fœtus in utero inferioris corporis partis excrementitium sanguinem in nutrimentum assumit, mamillæ uerò ad lactis generationem sanguinem præcipuè superioris partis. Dein adijciũt, homini in elatiori parte mamillas reponi, cæteris autem animalibus non item, quòd his superioris partis excrementum in cornua & iubas, secus multo quàm mulieri absumeretur. Quasi uerò cerui, equæ, eiusq; generis ãnimãtia uenis quæ à iugulo deorsum sub pectore feruntur magis ac homines carerent: & in illis ex superioribus corporis partibus ad uterum sanguis minus quàm mulieri possit transsumi: & non multo plus mulieri, depili aliàs omnino, excrementi in longissimos capitis crines, quàm alijs animalibus in cornua & iubas pro proportione deperiret. Sed profectò hæc Aristotelis ratio illi correspondet, qua innumera

p 1 fig. ca. u lib. 4 r.

Mamillarũ nerui unde ducantur.

Mamillarũ munus & officium, ipsarũq; constructionis ratio.

Situs ratio.

mera de menstruis purgationibus problemata, nescio an tam uerè ac audacter medici & philosophi soluunt. quum inter reliquas huius generis quęstiones, quam ob rem animalium sola mulier, & fortè equa, menstruo laborent sanguine, interrogant, ac intrepidè uulgo imponentes asserunt, alijs fœminei sexus animalibus in pennas, crines, cornua, squammas, eam menstruam purgationem absumi: in muliere uerò, utpote læui ac depili, singulis mensibus defluere. quasi uerò nō frequentioribus & procerioribus plumis gallus quàm gallina, & in reliquo auium grege masculi magis quàm femellæ ornarentur: deinde illi solidiores maiores'que ungues, & cristam (qua aues ornantur) longè proceriorem maiorem'que obtinerent. Ac dein quasi leo non hirsutior leæna esset, & ampliori longiori'que cauda & iuba equus quàm equa. & in ceruorum sexu & boum non tam pilorum quàm cornuum frequentia, & proceritate, nulla planè esset differentia: & quasi mulieris ad talos usque pendens coma, qua sponsas apud nostrates crines, acrium medicaminum ui, Italarum more haudquaquam erodentes, uelut chlamyde obtectas indies uidere est, non uiri omnes pilos sæpe etiam mole superaret. Verùm hæc aliò spectant: quemadmodum & illud, cur mamillę mulieribus maiores quàm uiris obtigerunt. ac proinde reliquam constructionis mamillarum rationem aggrediamur. His forma exteriùs rotunda, ut minus iniurijs essent obnoxiæ, perquàm idonea fuit: intus uerò ea parte qua pectori committuntur, planas latas'que meritò illas fecit Natura, ut firma niterentur basi. Teneram quoque & prominentem meritò adipiscuntur papillam, ut hanc angusto tenero'que infantis osculo inditam, is confestim labijs molliusculis constringat, & inferiorem deducens maxillam, & buccas contrahens lac attrahat, deinde instar canalis linguam inflectens ad stomachum, à nemine interim edoctus, propellat. Vt uerò in illo suctu papilla turgidior procerior'que quàm aliàs dum minimè opus est redderetur, similem cum pene possidet substantiam, quæ & laxari concidere'que, & rursus à suaui contactu intumescere erigi'que idonea censeretur. Papilla autem sensu exactiori, & neruorum surculis abundat, ut mamillis hac quoque ex parte cum genitalibus esset affinitas. Vt enim illis ad uenereum congressum generis'que propagationem, illecebram ac uoluptatem indidit Natura: sic quoque & uberibus, & potissimùm papillis, ut in lucem iam editus fœtus tenerulo & nondum dentato ori papillam lubentiùs mater titillandam pruriendam'que inderet, ac sugendam offerret. Mamillarum uerò glandulosa substantia eius est ad iustitiam temperiei, ut in uenis adductum sanguinem in lac familiare hominis alimentum conuertere concoquere'que possit. Venæ etiam non minori industria ex remotis longis'que partibus multis anfractibus, ut sanguis melius mamillis præpararetur, sunt porrectæ: quod non tam necessariò atque utiliter accidit. Necessariò quidem, quoniam (& si secus Galeno uisum sit) succinctiori quàm nunc uia uenæ mamillis non potuissent deduci. Quo pacto enim, quæso, à uena caua, quà [q] inter septum transuersum & cordis auriculam nulla suffulta basi uena quæpiam rectà sursum inter costarum interualla ad mamillas (quod Galenus facile factu arbitratur) commodè deduceretur? Primū enim nō ut reliquus cauæ uenæ caudex, hāc crassam fieri oportuit, ac proinde fuisset inualida, neque cartilaginum interualla tantam uenam indemnem admisissent, sed continuo comprimerentur, & ipsa tutius non firmata in thoracis motibus ilico diuelleretur, sanguinis'que eruptionis periculo homines semper fuissent obnoxij. Verùm exacta uenarum inter dissecandum ductus consideratio facilè argumēto est, neque ab illis quæ in brachium feruntur uenis, in mamillas surculos cōmodius quàm nunc posse porrigi, multo'que minus à caua & arteria magna, nisi à iugulo ubi hæ pectoris ossis summum contingunt. Quis uerò inflexionum & errantis itineris uenarum, & harum quidem frequentium, non autem unius grandioris ad mamillas ductuum usus sit, uenæ ac arteriæ seminalium & aliorum uasorum materiam ab alio organo concoquendam deferentium errabunda itinera & gyri commonstrant. Quid porrò ualeat uteri cum mamillis communio, ac proinde uenarum à mamillis ad eas quæ prope uteri uenas enascuntur [r] congressus, is demum pernoscit, qui ex Aristotele lactis generationē usum'que, & lactis ad tenerum adhuc infantē alendum, necessitatē perdidicit. Primū enim inter mamillas & uterū mirificum esse consensum, præter'que quod simul cum utero mamillæ exurgūt, quotidiana in abortibus, & quū secunda ualetudine fœtus fruitur, experiētia erudit. Neque id profectò iniuria, quū ad unū opus conficiendū uterū & mamillas cōparauerit Natura: uterū quidē, ut & antea diximus, ad semē cōcipiendū, absoluendū'que fœtū: mamillas uerò, ad fœtū recēs in lucē proditū alendū. Atque hāc sanè cōsortij legē uenarū arteriarū'que mutuus congressus ductus'que efficiūt, quę necessaria est, ut quādo fœtus in utero augetur efformatur'que, illi soli alimentū ex utrisque suppeditatū uenæ deriuet: ubi uerò in lucē editus fuerit, totū id rursus mamillis influat. Vnde etiā fieri nō potest, ut simul & mēses probè defluāt, & mulier lactet. Alterū nanque membrū semper siccescit, dū sanguis in alterū declinat, defertur'que. Sanguinis autē dum utero gerit mulier, ad mamillas refluxus

Formæ ratio.

Papillæ constructionis & totius substantiæ eiusdem ratio.

q 5 fig. lib. 6 inter D per C ad B.

Vteri cū mamillis communionis ratio. Lib. 4 de Generatione animalium ca. 8.

r fig. cap. 6 lib. 3 M.

fluxus, priusquã parit, iam diu ad hunc modũ incipit. Antequã mulier conceperit, & floridæ tamen sit ætatis, sanguis ille singulis mẽsibus profluit: ex quo fœtus, ubi mulier cõceperit, alimentum allicit. Cæterum[s] uenæ indidem ad uteri latera consitæ, tam latæ, tamq; prolixæ frequentesq;, ac sanguine turgidæ sunt, ut efformatum iam fœtum, & augmẽto duntaxat indigentem temporis successu affatim enutriant, & nonnihil semper superflui colligant: quod in illis collectum, aliò regurgitat, regionem quærens, in quem commodè transmigret. Commoda autem regio sunt (sed ad hoc famulante Natura, & peculiari indita ipsis ui) uenæ[t] secundùm rectos abdominis musculos sursum conscendentes, & ad illas accedentes, quæ sub pectoris osse deorsum excurrunt. illæ nanque suum sanguinem in has deponunt, & lac mensibus (ut diuinus aiebat Hippocrates) germanum efficiunt. Quod autem, ut Galenus asserit, uteri uenæ in quo superfluum id reponerent, nullam commodiorem regionem habeant, falsum est, nisi diuinæ cuidam ac peculiari operationi tantum munus ascribamus. Venæ enim quæ in crus pertinent ampliores, & rectæ magis deorsumq; protensæ sunt: aut etiam ut inter conceptionis initia, aut quum mulier uterum non gerit, per uteri uenas sanguis is abundans menstruarum purgationum modo effluere posset. Et adhuc minus ueritati consonum est, uentris in utero gerentibus molem comprimendo ad sanguinis illius ad mamillas influxum quicquam auxiliari. nam luculentissimè recti abdominis musculi, dum fœta rescindimus animalia, compressi, admodumq; latiores redditi, mirum Naturæ opus nos exosculari cogunt, quo sursum siue per uenas cuti proximè subditas, siue eas quæ rectis exporrigũtur musculis, crassior ille sanguis per compressas angustasq; uenas, & etiam plus quàm non prægnante muliere inflexas tanta copia regurgitat. At in hunc modum de mamillarum usu sermo plus satis excresceret: quod ne fiat, nunc opportunum erit omnium quæ hoc libro perstrinximus organorum dissectionem quàm accuratissimè subiungere.

s 535 fig. n, 9.

t Intuere 6 muscul. tab. d, e, f.

QVONAM PACTO ANATOMEN AGgredi conueniat, & priuatim omnium quæ hoc libro commemorantur partium administrandi ratio. Caput XIX.

HOC Caput, ac dein postremum sexti libri, & postmodum septimi penultimum lubens ita accõmodarem, ut singula capita eorum organorũ quæ suis libris tractantur secandi artificium sic persequerentur, ac si quis hæc duntaxat in aliquo corpore intueri, aut alijs commõstrare proposuisset. Deinde ea Capita ita uelim descripta, ut si simul nexa fingerentur, instar libri cuiusdam essent uniuersum secandi artificium complectẽtis: quo quis probè in Anatome uersatus, apud studiosos in publica sectione uti possit. Quanquam enim priuatam & inter paucos exhibitam sectionem, publicę præferendam nemo ambigat, quum tamen omnibus nõ suppetat corporum copia, multoq; minus peritior aliquis, qui ad cuiusque uota sectionem aggrederetur, in promptu semper sit, publicam quoque sectionem à studiosis summoperè expetendam duco, ut ipsi uel obiter in ea spectatorum turba edocti, si quando in cadauer incidant, proprijs manibus administrationem accuratè obeant, & studia inuicem conferentes, hanc medicinæ seu naturalis philosophiæ partem debitè amplexentur: idq; potissimùm in nostra huius seculi fœlicitate, quando unà cum cæteris disciplinis, Anatome prorsus sopita, eousq; promouerit, ut omnia quæ hoc opere persequor, una eademq; hyeme & Patauij & Bononiæ in ea spectantiũ frequentia ad eum modum non semel aggressus sim, quo præsentes septem libros digessi. Primùm enim adhibitis studiosorum & mea opera uariorum hominum senum ac iuuenum, mulierum & uirorum ossibus, compactis & dissolutis, simul cum simiarum & canum, aliquotq; aliorum animaliũ ossibus, Galeni librum de Ossibus ad eos qui introducuntur, prælegi, ac ossium cartilaginumq;, seu eorum quæ fulcri modo humanam fabricam sustinent, ac quæ reliqua describuntur cognitionem unà absolui. mox omnium musculorum & ligamentorũ pariter, ac omnium quæ secundo pertractantur libro, fabricam persecutus sum: priori lectione studiosos admonens, quo'nam loco Galenus eos quos sequenti lectione ostensurus eram musculos describeret. atque quum longius duxissem Galeni uerba prælegere, ante sectionem, ipsius sententiã semper recensui. ac postmodum hominem & canem, &, quum obtigit, simiam in omniũ præsentia secui, sedulò omnia uti à me describuntur commonstrãs. Absoluta musculorũ historia, in eodem corpore in quo illos administraueram, uiscera, & quæ uulgò in tribus uentribus cõtineri dicimus, obiter ostendi: spectatorũ animos ad uenarum, arteriarum & neruorum disciplinam hac ratione parans, qua ante musculorum doctrinam ossa aggredior, ut scilicet uenas postmodum, arterias & neruos commodius in alio

Ordo in Anatome docenda obseruandus.

corpore tunc pertractarẽ, ac pariter in eodem quæ ad interiora spectabāt ad amussim absoluerem, ante sectarum partium ostensionem earum fabricam ad eum modum semper docens, quo illam his libris cõmemorare adnisus sum. Quo autẽ modo quis hæc omnia obiturus sit, partim in primo & secundo recensui, partim uerò hoc capite & in calce subsequentium librorum complectar. In primo enim libro ossium parandorũ rationem, in secundo autem musculorũ dissecandi in uno corpore methodum persequebar. At hic me negocio ita accingam, ut etiam hæc omnia in uno tantũ cadauere, si modo in corporum penuria id opus esset, administrare queas: ac rursus, si uelis, priuatim singula in uarijs cadaueribus perficias: quod longè etiã est cõsultissimum, ne eorundem organorũ partium'ue series interturbetur, ac uenas quũ musculi ostenduntur, aut quum neruos tractas, musculos explicare tenearis. Corpus itaq; publicæ sectioni adhiberi conuenit, in suo sexu quàm temperatissimum, & ætatis mediæ, ut ad hoc tanquam ad Policleti statuam alia corpora possis cõferre. In priuatis autem sectionibus, quæ crebrius accidũt, utile erit quoduis aggredi, ut cuiusmodi id quoque sit expendas, corporumq; differentiam, ueramq; multorum morborũ naturam assequaris.[a] Theatrum porrò ac mensam cui cadauer imponetur, ea ratione confici curabis, qua hanc tibi commodiorem, illud uerò excipiendis spectatoribus aptius fore duxeris.[b] Instrumẽta autẽ operi adhibenda, in secundo libro utcunq; recensui. Quum itaq; in uno corpore omnia absoluere necessum est, neq; seriatim, ut in his libris docemus, singula pertractare licet, de corporis humani fabricę cognitionis dignitate & usu quædam, si uisum fuerit, leuiter præsenti sceleto præfaberis. uix enim hodie ulla est Academia, quæ non unum atq; alterũ habeat, quod sectioni semper utilissimè adhibeatur. Cadauer autẽ ipsum postquam hominem à cæteris animantibus distinxeris, in caput, corporis truncum, manus & crura, oratione diuides, aut tres ipsius sedes uel uirtutes constitues, quæ singulæ singulis secundùm Platonis præcipuè sententiam dicantur animis, atque his sedibus & generationis organis postmodum manus cruraq; adijciuntur. Mox licebit accuratius corpus distinguere, & exteriorum partium nomenclaturam studiosè recẽsere, quam ex uarijs Galeni & Aristotelis locis, deinde collectim ab autore Introductorij seu Medici, & Iulio Polluce, & cũ alijs plerisq; Georgio Valla petes: quanquam & ego passim in primo libro Ossium nomina perstringens, earum uocum non pœnitendam supellectilem collegerim. nomina enim superficiarijs sedibus indita, etiã ossibus ferè adhibentur. Vnde etiã aliquando in cadaueris cute ossium delineationẽ in sua sede pinxi, quò ita aptius idem nomen ossi partiq; quam os occupat accõmodatum ostenderẽ. His nomẽclaturis adnectes partiũ differentiã, eas in similares ac in strumẽtarias subdiuidentẽ. atq; hic utile fuerit cõmemorare, quæ'nam partes in harum illarum'ue classem reponantur, nõ neglecta cõmuni cuiusq; partis descriptione: quam & hic noster labor affatim suggeret, si modo singulas descriptiones in suis locis requirere nõ grauaberis. Partium nanq; enarrationes ab ipsarum descriptione ferè auspicatus sum, uti etiã inter dissecandũ cõsueui, quũ seriatim omnia aggredior, & quam doceo partẽ in alio animali nudã ostendere conor: quod etiã nunc accepto cane, aut agno, aut alio quouis paratu facili nõ absq; spectantium usu præstiteris: si modò quid os, cartilago, fibræ, ligamentũ, adeps, caro, glãdosum corpus, deinde quid musculus, eneruatio seu tẽdo, aliæq; musculi partes, uena, arteria, & neruus sint, lubeat docere, ac mox quo pacto magis instrumẽtarię partes cõficiantur ostẽdere. hęc enim nõ inopportunè generatim, uti dicebã, in animali quopiã (ne hominis corpus hac occasione uicies) cõmonstrãtur, quò minus earum partiũ ignorãtia in cuiusq; membri instrumẽtiq; enarratione spectatorẽ remorẽtur, & ipse narrationis seriẽ cogaris interrũpere. Porrò differẽtias, quæ inter enarrandũ à partiũ usu, ut quòd quædã ad uitã, aliæ ad speciei successionẽ, aliæ ad bene uiuendũ faciant, aliæq; eius generis differentiæ, quæ huc quàm plurimæ referri possunt, in præsentia neutiquã propositũ est recensere, quod huiusmodi passim in singularũ partiũ capitibus satis prolixè doceã, quodq; hic sectionis rationẽ mihi explicandã potius q̃ illum in cathedra citra partiũ cognitionẽ, ac ex aliorũ libris duntaxat philosophandi modum cõmemorandũ assumpserim. Illã itaq; aggressurus, studiorũ sodalibus potius quàm ministris, qui secantẽ adiuuent, adhibitis, acutiori nouacula orbicularẽ sectionẽ secundũ umbilicũ adeò profundã duces, ut cutem penetret. dein à media pectoris ossis longitudine rectã sectionẽ ad umbilicũ usq; molieris, & ab infima umbilici sede perges ad pubis usq; mediũ uirilis membri (si modò uiri cadauer ad manũ sit) radicem cõtingẽs: aut, si mulieris corpus secas, quousq; pubis ossis sedẽ inter uuluæ ceruicis colliculos superaueris, ut scilicet à pectore ad pubẽ usq;, una quasi sectio (integro interim umbilico) pertingat. Post hãc, utrinq; ab umbilici latere sectionẽ trãsuersim ad lũbos usq; duces, id interim studẽs, ut solã cutẽ pertundas, quod in homine, et potissimùm obesiore, factu non adeò est arduũ, quum adipis crassities, ne carnosam uities membranã, promptè remoretur. Factis hunc in modũ sectionibus, cutis angulum

Cuiusmodi corpus sectioni adhiberi cõueniat.

Quum in uno corpore omnes partes sunt ostendendæ, à quibus tractatio sit inchoanda.

Cutis, cuticulæ, adipis, & carnosæ membranæ in abdomine administratio.

[a] Bononiæ & Patauij tale parauimus, qualè ex dimidia parte, huius libri frons proponit.

[b] fig. cap. 7 lib. 2.

gulum, qui ex quatuor rectis angulis umbilicum ſpectantibus ſuperior dexterq́; eſt, hamulo, aut ſummis ſiniſtræ manus unguibus attollito, acutiſſimaq́; nouacula cutem ab adipe ſecernere ſtudeto. Vbi cutis portiunculam liberaueris, hac ſiniſtra manu eleuata, reiectoq́; hamulo, paulatim cutem ad mamillas uſque uerſus dorſum tranſuerſis ſectionibus proximè ad cutem factis, ab adipe diuides. Hac abdominis thoracisq́; parte à cute nudata, reliquæ tres pari modo ſunt detegendæ, ac cutis & cuticulæ (quàm ἐπιδερμίδα Græci uocāt) natura uenit inquirenda, quæ in cute quidem abſque alio negocio ſeſe offert: cuticulæ uerò non niſi illam ardentis candelæ, quam cuti adhibeas, ui, ueſiculæ modo à cute abſcedere cogas. Cum cute deinceps & [c] uenis ſub ipſa ſecundum abdominis regionem, & ab imò ſurſum & à pectore deorſum excurrentibus adipe quoque examinata, ſi hac homo (uti ferè ſolent omnes diuturniori morbo non enecati) abundet, illam quemadmodum iam cutem ab adipe liberaſti, à carnoſa membrana ſeiunges. quod ſanè niſi acutiſſima nouacula nunquam aptè confeceris. Si uerò macilentius obtigerit corpus, adipem carnoſæ membranæ adhærere ſines. adeps enim tunc quòd nullam obtineat craſſitiem, quo minus carnoſioris membranæ natura in cōſpectum ueniat, nihil impedit. Vtcunque feceris, ſiue adipem abraſeris, ſiue adnatam membranæ reliqueris, iiſdem per membranam ductis ſectionibus, quas à pectore ad pubis os, & ab umbilico ad ilia in cute faciendas retuli, harum quoque ſectionum anguli hamulo ſunt ſeriatim eleuandi, & ipſa membrana retuſiori ſi lubeat nouacula, aut digitorum beneficio à ſubditis corporibus ſeparanda, ut iam ſimul cum magna thoracis parte uniuerſum abdomen cute adipe & carnoſiori membrana detectum occurrat. Ad hunc ſanè modum adminiſtrationem in ſcholis ſubinde ſum aggreſſus: quanquam ſi quis uelit, integrum etiam ſit in una tantum abdominis parte cutem, adipem, & carnoſam membranam examinare, & à reliqua abdominis ſede cutem ſimul cum adipe & membrana abſque ullo artificio laniorum ritu auellere. Verum de harum partium natura, adeoq́; adminiſtratione, in ſecundo libro egi prolixius, in eodemq́; libro rationem qua optimè [d] abdominis muſculos, qui utrinque quatuor ſunt, aggrediaris, & [e] peritonæum nudes, docui: dum duplici ratione abdominis muſculos dicerem reſecandos, in uno quidem latere ſectione ab abdominis medio uerſus muſculorum origines inchoata, in qua primum abdominis muſculus obliquè deſcendens, ab aſcendēte obliquè aufertur, mox is à recto & tranſuerſim ducto abdominis muſculo, dein rectus à tranſuerſo, recti interim inſertione à coſtarum cartilaginibus liberata. Alteram ſectionem à lateribus ad abdominis medium faciendā præcepi, quæ etiam obliquè deſcendentē ab obliquè aſcendente aufert, & dein hunc aſcendentem à tranſuerſo ac recto, & rectum inſuper à tranſuerſo, & poſtremò tranſuerſum à peritonæo liberat, ſectionis uidelicet ſerie ad abdominis medium deducta. Ac proinde ſi ſeriatim ſingula in uno corpore oſtendere animus eſt, ex ſecundo libro abdominis muſculorum adminiſtratio petenda uenit, quæ nunc proſequar præcedens. In hac etiam priuatim [f] uenarum & [g] arteriarum & [h] neruorum ſeries eſt examinanda. uenarum quidem ac arteriarum, quæ à pubis regione ſurſum ſecundùm rectorum muſculorum poſteriorem regionem uerſus umbilici ſedem contingunt, & eas quæ à pectore huc quoque contendunt, & in proximas ſedes quemadmodum illæ ſurculos utrobique deriuant: neruorū autem ab illis productorū, qui coſtarū ſpuriarum interuallis offeruntur, & à lumborum uertebris ad abdominis muſculos (ut ſuo loco comprehenſum eſt) uariè diſpenſantur. Cæterùm tranſuerſis muſculis undecunque à peritonæo liberatis, [i] tota ipſius propemodum exterior ſuperficies oculis obiicitur. omni enim ex parte euadit conſpicua, præterquàm qua [k] ſepto tranſuerſo obnaſcitur, & quà ex uertebris & oſſe ſacro originem ducit. Cæterum hominis peritonæum natura infirmius eſt, quàm ut leui negocio id undecunque à ſepto dirimi queat: quamuis interim ſolius manus beneficio peritonæum dum adhuc integrum eſt, ad ſpinam uſque à [l] ſubditis illi muſculis, & nonnihil quoque à carnoſa ſepti ſede liberetur, & ſphæram planè oblongam referat. Porrò ſi minori negocio peritonæum penitus à ſepto auellere uiſum ſit, id in porcellis præſtiteris commodiſſimè, ſi poſtquam (ut in homine) à peritonæo tranſuerſum abdominis muſculum ſeiunxeris, id à carnoſa ſepti parte tuis digitis, cultri uice ſenſim ſeparare ſtudeas. ita nanque à neruoſa ſepti tranſuerſi parte peritonæum abſcedet: & ſi deinde in opere perrexeris, ab uniuerſo uentriculi corpore ad omenti [m] uſque membranas, deinde & à iecoris gibbo peritonæum auelles, diſcesq́; quo nam pacto id illis organis tunicas inuolucraq́; offerat. Poſtquam diligenter peritonæum exterius cum ſuis foraminibus, uenis, arteriis, neruisq́; perpenderis, nouacula aut cultello à ſiniſtro mucronatæ cartilaginis latere deorſum ad ſiniſtram uſque umbilici ſedem ſectio in peritonæo ducenda eſt, mente adhibita, ne altiùs cultello impacto quicquam ſubditorum uulneres. Hinc ab umbilico eandem ſectionem modicè ſiniſtrorſum inclinantem ad pubis

Margin notes (left):

c fi. ca. 6 li. 3 à radicib. uenarū L. & r.

d 3 muſ. ta. Θ. 4 ta. Π. 5 ta. Δ. 6 ta. Δ.

e ut in 1 figura.

f fi. ca. 6 li. 3 ab L et r.

g fig. ca. 12. li. 3 à G et r. aut in 6 muſcul. tabula a, e, f.

h 2 fi. ca. 11 lib. 4 θ, λ, char. 50, 51 etc.

i Quemadmodū 1 fig.

k 7 muſcul. tab. Δ.

l 7 muſc. ta. t, u, x.

m Quemadmodū in 17 fi. k ab l diuulſum eſt.

Margin notes (right):

Venarum per abdominis regionem inter cutem & carneam membranam excurrentium.

Octo abdominis muſculorū.

Venarum, arteriarum, neruorum per abdominis muſcu los repentium.

Peritonæi à partibus extrinſecus ipſi commiſſis liberatio.

Apertio peritonæi, et unà uaſorum umbilici adminiſtratio.

bis usque os (ut aliquo interuallo ab ipsius medio in sinistrũ latus deuiet) tentanda est. Insuper in hac sinistra peritonæi parte è directo umbilici sectionem uersus sinistrum ile molieris, & superiorem eius peritonæi partem ad costas, inferiorem uerò uersus coxam reflectes. Leuata autem nunc sursumq́ nonnihil reuoluta, seu dextrorsum inuersa peritonæi dextra parte,[n] uenæ ex umbilico in iecur pertingenti animũ adhibebis, quæ potius funi multo adipe oblito, quàm uenæ respondet. Hanc quà iecori proxima est, & ubi duntaxat à peritonæo abscedit, sinistra manu apprehendes, & acutiori cultello inter ipsam & peritonæum iniecto, transuersis sectionibus eam ad umbilicum sensim accedens à peritonæo diuides. Quò quum perueneris, intacta uena, ab umbilici dextro latere ad ilia usq; sectionẽ in peritonæo duces, eam peritonæi partem, quæ nunc libera est, super dextri lateris costas reflectens. Cæterum iam adhuc una peritonæi pars, quæ in dextro latere inferior est, umbilico cõnata manet, nõdum'ue libera pendet. quare ut & hanc liberes, neq; aliquid interim uities, umbilico sinistra manu comprehenso, ab ipsius dextro latere, sectio in hanc peritonæi partem ad pubis usq; os facienda est, quæ digitorum aliquot latitudine à pubis ossium[o] commissura in dextrum declinet. Inuersa modò peritonæi particula, quæ triangularis adhuc ab umbilico ad pubis os ac uesicæ fundum pertinet,[p] tres quasi funiculi inuicem appositi, atque illi peritonæi parti interius adnati uisuntur, qui studiose cultello acutiori ab ea sunt diuidendi, ipsiq; funiculi inuicem attentè dirimendi ueniunt, ne in homine uersus pubis ossa nimium liberè sectionem producens, uesicæ[q] fundum uulneres. Hominis nanque uesica, eo quòd tota anteriori sede peritonæo connascatur, multaq; pinguedine obducatur, ita rudibus imponit, ut hic uesicam reponi ignorent, uesicam quærentes, quæ ipsis in hominibus perinde atque in bobus & canibus occurrat. Quum itaq; hæc nõ oscitanter experi deris, medium funiculum uesicæ fundi medio innasci, & nusquam à peritonæo abscedere obseruabis: reliquos autem duos secundum uesicæ latera deorsum, penitiusq; ad[r] arterias per pubis ossium foramina in crus delapsuras porrigi conspicies, modò eos à peritonæo acutiori cultello ad illorum usque insertionem liberare non pigeat. Medius funiculus, meatus est, quo è uesica, quũ utero gerimur, urina in mediã fœtus tunicã, quæ à farciminis specie nomen inuenit, excernitur. Reliqui autẽ duo, arteriæ sunt, quibus naturalis fœtus calor recreatur. Verùm neq; hæc tria corpora, neq; id quod iecori inseritur, ullam nunc cauitatẽ habere uidebuntur, sed planè emortua aridaq; & multo adipe enutrita apparebunt. Vnde etiã alios Anatomes latuerunt proceres, ea omnino aboleri in natis hominibus, quemadmodũ in canibus ferè accidit, asserentes. Cæterũ posteaq̃ uenæ ab umbilico iecori insertæ implantionẽ sedulo inspexeris, integrum est, eam cum umbilico, quem hactenus seruasti, deinde & tres alios funiculos resecare, animaduersoq; peritonæi ad uesicæ fundum[s] connexu, sectionem ad omentum cõferes. Reliqua enim quæ in peritonæo adhuc uidenda supersunt, nisi paulatim organa hoc obcincta abstuleris, uidere nequis. Porrò priusquam aliquid loco dimoueas, omenti situs uenit obseruandus, num scilicet ut in canibus & porcis, atque adhuc multo magis in simijs, ad pubem usq; id sub uesicæ posteriori sede[t] exporrigatur: an uerò (uti frequentius obseruatur) uersus sinistrum latus[u] reuolutum, sursumq; etiam supra mediã intestinorum sedem contractum occurrat. Si postremum illud inueneris, utraque manu humilius omenti extremum modicè eleuabis, ac sensim æqualiter deorsum detrahens id omnibus intestinis ad pubis usque os obtendes. ita enim quantum sit, quodq; interdum[x] ad inguina & scortum &[y] inter uesicam & uteri ceruicem deuolui possit, condisces. Vt uerò omẽti ad colum intestinũ, quà uentriculo id exporrigitur, connexũ cernas, duabus rursus manibus humiliorẽ omenti finem sursum ad pectoris os attolles, & priusquam aliqua ex parte inferiorem omenti membranæ partem, quæ ueluti ex tertia coli intestini tunica enascitur, à colo disseces, omentum quàm possis maximè pectori obtendito, ac intestinorum situm summa qua poteris industria solis utens manibus inuestigato, & primùm anteaquam alicuius intestini locum perturbes, ipsa ut se eleuato iam omento spectanda offerũt, ad amussim contemplaberis. ut quũ cuiusq; intestini ductũ didiceris, cui peritonæi regioni unumquodq; uicinius sit, in medicamentorum usu & affectibus dignoscendis perspectum habeas. Simulatq; igitur id accuratè neq; obiter profectò obseruaueris, dextram manum recti intestini[z] quà id ossis sacri incumbit initio, accommodabis, & sinistra manu tenuia intestina leuiter in dextrum deprimes, non quidem omnia, sed eorũ partem quæ dextræ manui quum à recto conscendes, in progressu erit uicinior. Ad hunc itaq; modum sinistra dextræ famulãti, à recto intestino sensim dextram colo admouebis, atque[a] secundùm ipsius ductum reuolutionesq; ad sinistri renis sedem, hinc ad lienem & fundum uẽtriculi pertinges. quò quum perueneris, mutato manuum ministerio, sinistra colum est apprehendendum, dextra uerò tenuia intestina in sinistrum modicè depellenda, quousq; omnẽ fundi uẽtriculi sedem, iecurq; superaueris, & colum sub dextri renis

Vmbilici uasorum præsectio.

Omenti situs obseruatio.

Intestinorũ situs examen.

[n] 2 fi. F, G.
[o] ultimarũ figu. lib. 1 c.
[p] 2 figura M, K, L.
[q] 2 fig. N.
[r] fig. cap. 12 li. 3 & fertur inter ξ et ε.
[s] 2, 3 fig. O.
[t] Vt Q, Q in 2 fig.
[u] Vt inferior membrana c, c notata in 3 fig.
[x] per φ φ 22 figuræ.
[y] Inter T et L 24 fig.
[z] Ad T et Y 6 & 8 figu.
[a] Secundum 8 fi. T, S, R, Q, P ad N. aut 6 figur. R, Q, P, N.

renis regionem (ubi finit) deduxeris. Huc enim quum pertigeris, sinistra manu coli terminum modicè subleuabis, ac [b] cæci intestini situ, formaq́ similiter obseruata, manu dextra simul cum sinistra apprehēdes, & utrisq́ manibus sibi proximis, ijsdemq́ ab intestinis nunquam remotis, [c] à colo mox ductus ilei intestini, & dein ieiuni sequeris, quod factu longè est facillimum, usque dum perueneris ad ieiuni principium, quà sub colo retorquetur, ac dorso quodammodo alligatum [d] duodeno continuatur. Quapropter ut uniuersus intestinorum ductus tibi occurrat, dextra adhuc ieiunum complecteris, sinistrā uerò inter iecur & dextram uentriculi sedem intrudes, duodeni intestini inquirens principium: quod ubi inueneris, deorsumq́ secundùm ipsius ductum descenderis, ieiuni intestini principium, & quæ illi proxima est pars, quamq́ dextra adhuc amplecteris, etiam innotescet. Si modò lubet (quod & faciendum maximè consulo) poteris à ieiuno ad ileum, & hinc ad cæcum ac colum, & à colo ad rectum contrario ductu intestinorum situm secundò examinare, nulla interim (ne quid uulneres) facta auulsione. Perpenso intestinorum situ, ac ijs utcunq́ in suum locum repositis, omentum rursus intestinis est obuoluendum, uentriculiq́ iecoris & lienis situs uenit examinandus. Primum itaq́ inter septū transuersum & iecoris gibbum, manum inferes, ut illius gibbum [e] ligamentaq́ in cōspectū ueniant. ac quo'nam pacto ex præcipuo iecoris ligamento tenue ipsius inuolucrum nascatur intuearis, manum transuersim hinc inde ducens. Deinceps inter iecoris cauum & dextrum uentriculi latus sinistram manum, dextram uerò inter septum & latus uentriculi sinistrum impones, paulatimq́ inuicem adductis manibus, ad uentriculi [f] superius orificium accedes. quod in conspectum ueniet, si modò iecur sinistra sursum non nihil protruseris, & dextra uentriculi corpus deorsum compresseris, atque una eademq́ opera iecoris cauum ac uniuersum ipsius situm obiter examinaueris. Præter hæc, ea quoque operatio uentriculi sedem etiam accuratè cōmonstrabit, dummodo hinc inde, nunc iecur sursum trudens, nunc uentriculum deprimēs, manus ducere non detrectes. Lienis porrò sedem adinuenies, si inter sinistrū uentriculi latus & septum transuersum, sinistrā manū immiseris, uentriculumq́ cum colo intestino hàc excurrente, in dextrum latus attraxeris: siquidem tunc lienis superius & dimidium ipsius caui latus sese uisui offerunt, etsi dextram manum inter lienem & septum transuersum mediam immiseris, lienemq́ modicè eleuatum uersus uentriculum protruseris, ipsius quoque gibbum apparebit. Quo tamen hæc omnia leuiori negocio conficias, nō erit inutile interdum aliquod costarum interuallum arcto uulnere ad thoracis usque amplitudinem pertundere. Quum primum enim thoracem uulneraueris, septum transuersum deorsum concidens insigniter flaccescit, quantumuis etiam uehementer antea tensum, sursumq́ attractum, iecur & uentriculum in thoracis amplitudinem sursum duxerit, difficilemq́ horum inspexionem ob id parauerit. Cæterum iam omenti membranæ inuicem sunt dirimēdæ. quod fiet, si dextram omento subieceris, hacq́ inferiorem membranam, sinistra uerò manu superiorem apprehendere, trahereq́ studueris. hæ enim ocyus inuicem dirimuntur, marsupij, seu sacculi speciem commonstrantes: qua uisa, inuicem membranas adeò diuelles, ut alibi lacerentur, commodeq́ manum in illarum amplitudinem inseras, & utrinq́ in lateribus, & humiliori omenti fine superiorem membranam ab inferiori [g] discerpas. Iam inferiorem membranam intestinis exporrectā sinere conuenit, & superiorem adeò pectori supertendere, ut elatius uentriculum è sua sede eleuet. quod si nō successerit, sodalis manu id facias oportet, ut cōmodè inferioris omenti membranæ exortus, quæq́ per ipsum ferunt organa in conspectū ueniant: ac discas pariter, quo'nam pacto hæc in hominibus colo intestino mesenterij uice sit, tota ea sede [h] quà colum uentriculi fundo attēditur. In hac enim membrana ubi uentriculo substernitur, minor portæ uenæ trūcus ferri, suosq́ in quos digeritur ramos educere, apparebit. Deinde præter truncū conspicietur arteria, quæ lieni, uentriculo, iecori, bilis uesiculæ, & ipsi demum omento surculos deriuat. sic quoque & arteriæ radix, quæ superiori sede mesenterij disseminatur: deinceps & nerui duo, quorum dexter iecori bilis folliculo, & dextri fundi uentriculi sedi, & hac quoque parte omento spargitur, sinister uerò lieni & sinistri fundi uentriculi sedi, ipsiq́ dextræ omenti parti distribuitur, & ante hæc omnia in humiliori omēti membrana, quà uentriculo subiacet, corpus glandosum, uasorum & neruorū seriem muniens cernitur. Hæc obiter, neque ullo adhibito cultro in præsentia sunt intuēda, manibus tamen summisq́ digitis superior omēti pars diligenter est inquirenda: quam obseruabis, si ministri opera uentriculo semper eleuato, ac uelut ad superiora truso, ab ipsius fundo deorsum uersus iecoris cauum, ubi omentum simul multa colligat corpora, & hinc per dorsum quà arteria magna septum permeat, secundùm lienis cauū ad uentriculi fundum usq́ deueneris. Hic enim superior est omenti circulus, & si illud saccum marsupium'ue esse dixerimus, eius orificium. Quo'nam pacto autem ipsius ortum adinuenias, paulo pòst dicam. In præsentia enim uentriculo in suum locum

Ventriculi, iecoris & lienis situs examen.

Qui iecur, uentriculus, lien, ueluti in thoracis cauitatem tracta, deorsum protrahi queant.

Omentum qui diuellendū, ipsiusq́ ortus inuestigandus, unà cum uasis illo suffultis.

[b] 6, 7, 8 figu. O.
[c] Ab N per M ad L, K usq́ 7 fig.
[d] 7 fig. ab I ad K. 12 fig. sub S.
[e] 6 fig. C. 12 fi. O.
[f] 11 fig. R.
[g] Corpus ad imaginē 3 figuræ paraturus.
[h] A P ad Q 6 fig.
[i] Spectabūtur omnia quæ 3 & 4 figura characteribus insigniuimus.

Quî organa in caua iecoris sede posita sint spectanda.

locum reposito, illum in sinistrum latus cum intestinis trahi[k] curabis: iecur uerò, ut ipsius cauum adamussim uideas, in dextrum & uelut sursum protrudes. deinde postquam obiter bilis uesiculam contemplatus fueris, sectionem omnium totius corporis molestissimam maximéque operosam aggredieris. Bilis namque meatus, & neruorum & arteriarum uenarumque rami (qui omnes simul inferiori membrana omenti ad cauum iecoris colligantur) nunc ueniunt retusiori cultello examinandi, ne acutioris cultelli mucrone uenam quampiam pertundas, sicque omnia cruore obliteres. Offertur itaque primùm neruulus ab humiliori uentriculi orificio iecoris cauo insertus, qui à sexti neruorum cerebri paris propaginibus superius uẽtriculi orificiũ adeũtibus pendet. Vbi hunc à uicinis organis diremeris, à membranarũ cõnexu diuidendus est alter neruus, qui uno ramo iecoris cauũ, altero autem bilis uesiculam accedit. Huic neruo arteria attenditur parem cum illo efficiens distributionem, ac mox post neruum liberanda. Huius uerò, ut & nerui initium, paulo pòst inuenies. nunc enim sat est, hæc inuicem iuxta iecoris cauum separare, hícque eorum seriem discere. Sub arteria bilis uesiculæ meatus cõsistunt, à portæ uena iam liberandi: primùm duo illi, qui ex iecoris cauo ex multis surculis colliguntur, & ilico in unum coëunt meatum, qui una parte in bilis fertur uesiculã, altera in duodenum intestinum. Vbi hos à portæ uena ad intestinum usque & bilis uesiculam secreueris, illam pollice adeò comprimes, ut meatus bile turgentes cõmodius appareant, & num quis meatus ab hac uesicula in uentriculum pertingat, animaduertas: quem si non inueneris, acu meatum in intestina properantem leuiter pertundes, ut profluens bilis argumẽto sit, nullum processum ab illo meatu tibi incuria præsectum. Postremò[l] uena portæ est examinanda, ac ilico atque ipsius circumscriptionẽ quà ex iecore prodit animaduerteris, propagines illius obtusiori cultello sunt inquirendæ, semper arteriæ & nerui, uenæ per uniuersum ipsius seriem attensorũ, diligenti habita ratione. Primùm itaque surculos portæ aggredieris, qui bilis uesiculæ exporriguntur: deinde eum qui ferè citra arteriæ consortium in dextrã uentriculi sedem, iuxta ipsius inferioris orificij pòsteriorem regionem modica ramorum serie digeritur. Hunc subsequitur, qui dextrã fundi uentriculi partem & medium superioris omenti membranæ perreptat. Post hunc, qui duodeno nobis uocato intestino deriuatur, quem secundùm intestini longitudinẽ in[m] corpus quoddam glandulosum carneumque descendere obseruabis, si modò (uti iam monuimus) retusiori cultello uenam, illícque accumbentem neruum, arteriámque nudare studueris. Modò magnam portæ[n] distributionem deteges, truncum, qui mesenterium adit, obiter tantùm expendẽs. Atque hoc in præsentia relicto, ad truncum qui lieni potissimùm exporrigitur, te cõferes. Atque ut hunc cõmodè uideas, uentriculus & intestina tibi ueniunt ad eum[o] modum aptanda, quo situabantur dum inferiorẽ omenti membranam intuebaris, ac uentriculum sodalis manu sursum attolli, & intestina deorsum premi curares. Patente itaque nunc tibi superiori sede humilioris omenti membranæ, accurata cura ramos omnes minoris portæ trunci examinabis, quos omnes aut uẽtriculo, aut lieni, aut ipsi omento, colóque intestino in homine exporrigi adinuenies. Interea uerò quũ ramos hos inquires, ipsósque à glandoso corpore illos suffulciente liberabis, omnibus ferè arteriam, multis autem neruum attendi obseruabis.[p] Arteriarum radix sese offeret in elatissima inferioris omenti membranæ sede, ubi etiam occurret magnæ arteriæ in mesenterium deducendæ origo: deinde utrinque unus sese offeret neruus, ad magnæ hàc descendentis arteriæ latera exiliens, sexti neruorum cerebri paris propaginum, quæ costarum radicibus exporrigũtur, soboles. cuius ramuli unà cum arterijs dum uenam nudas, in conspectum semper ueniunt. Iam & grandioris portæ trunci & paulo antè dictæ arteriæ & nerui per mesenterium seriem, & quæ inibi diuisionibus præsunt glandulas[q] inuestigare tempestiuum est. Primum itaque solis manibus intestina hinc inde inuicem diduces, & nunc in dextrum, nunc in sinistrum latus reuolues, ut citra sectionem mesenterij naturam perfunctoriè cõtempleris. Deinde obtusiori cultellulo maiorem uenæ portæ truncum & dictam nuper arteriam & neruum inuicẽ liberabis, & dein ut uniuersum ipsorum ductum, & glandulas diuaricationibus interiectas intuearis, unguibus unam mesenterij membranam ab alia diuelles. Ac hoc per uniuersum mesenterium haud uenit tentandum, suffecerit enim in præsenti à centro ipsius aliquot uasorum surculos ad tenuia usque intestina deduxisse, ac mox[r] alteram mesenterij arteriam aggredi, à magna arteria ipsi post seminalium arteriarum ortum depromptam. Atque hanc promptè inuenies, si cum intestinis mesenterium in dextrum latus reuolueris, unguibúsque, aut obtusiori cultello mesenterij membranas,[s] quà colo sub sinistri renis sede adnascitur, inuicẽ dirimere conaberis. Hîc enim ilico eius arteriæ rami uenis commissi sese offerẽt, rursus arteriæ radicem cõmonstrantes. Quam ubi inueneris, ipsius diuaricationem prosequere, ut discas quî hæc cum uena mesenterio suffulta recto intestino ramos exporrigat. Parum modò solicitus, etiamsi uenæ huius extrema in rectum intestinũ inseri

Portæ rami unà cum arterijs & neruis illis attẽsis quî examinandi.

Mesenterij natura quî indaganda.

k Quodam modo 12 figurã parauerus, atque ita hîc spectabis quæ illa figura & 13 characteribus notaui, unde etiam ex illis figuris sequentiũ notas seriatim petes.

l Et hanc quoque petes ex 12 figu. dein ex 3 simul cum 4. aut integrã seriem ex figu. ca. 5 li. 3.

m 12 fig. i, i.

n 4 fig. f.

o Prorsus ut in 3 fig.

p 4 fi. β. uerum si hîc notas requiris, illas omnes ex 3 & 4 fi. sumes. aut 3 & 4 librorum figuris uenas, arterias, neruos exprimentibus.

q Partim ut in 10 figur. partim ut in 12 fig.

r 20 figu. k. aut fi. ca. 12 lib. 3 λ sub & κ enatũ.

s 10 fi. circa H, et illi proximũ G. ac 12 fig. n. aut 11 fig. ab R ad S, dein ad T.

non intuearis: id enim paulo pòſt fiet facilius. Hac ſanè omenti adminiſtratione inteſtinorum, uentriculi, iecoris, lienis & meſenterij ſitus, præterea quæ his omnibus exporrigũtur uenarum & arteriarum & neruorum ſurculi ſunt examinandi. Porrò adminiſtrationi, qua quæ adhuc in illis organis uidenda ſuperſunt, commode intuearis, alijsq́ monſtres, nunc me accingam. [t] Maiuſculæ inſtar ſemicirculi obliquatæ acui filum, quo literarum faſciculi colligãtur, traijcien dum eſt. hanc per meſenterium ſub [u] recto inteſtino, quà ſacro oſſi incumbit duces, & eius inteſtini fæcibus ſurſum ad coli amplitudinem protruſis, recto inteſtino uinculum inijcies. abſecto iam quod ſupereſt filo, fæces uinculo proximas ex recto inteſtino ſurſum denuò comprimes, & interuallo trium digitorum plus minus interpoſito acum rurſus ſub recto inteſtino ſupra pri us uinculum traijcies, ſecundò rectum inteſtinum ita ligaturus, ut inter duo uincula nihil excre menti ſit reliqui. Deinceps nouacula rectum inteſtinum inter duo uincula diuides, & ſuperiorem ipſius partem ſenſim à meſenterio obtuſiori nouacula (ne fortaſſis negligentior inteſtina uulneres) reſecabis, & dehinc colum, ileum, ieiunum continuò à meſenterio ad ieiuni uſq; [y] prin cipium liberabis, inteſtinis in peluim repoſitis. Atq; in hac functione coli inteſtini ſupra renum [z] pingues tunicas connexus ſedulò eſt animaduertendus, unà cum uaſorum frequenti ſerie inteſtina implicante. Vbi uerò ad ieiuni uſque principium pertigeris, id perinde atque rectum, duobus uinculis intercipies, ita ut elatius uinculum [a] inſertioni meatus ueſiculæ bilis proximũ ſit, non autem elatiùs conſcendat. Inteſtina à uentre libera baiulo alicui, quales hîc ſectioni adhi bemus, abluenda offeres, ut ſi uiſum fuerit ablutorum iam [b] tunicas & longitudinem examinare queas. Patauij & Bononiæ poſtquã abluta ſcholarumq́ ſcamnis exporrecta eſſent, aliquando ueſicæ inſtar inflari curauimus: ita enim nõ ſolum longitudinem, quæ omnibus uix eadem eſt (quanquam quatuordecim ulnas ferè æquet) uerùm formam ac amplitudinem facile didicimus. Tunicas autem, inteſtinis ad hunc modum exporrectis, inquirere eſt longè facillimum. apparet enim meſenterij pars inteſtinis proxima, quæ ex duabus conſtat membranis. una ſuperiori, altera inferiori. Has ſi unguibus ab inteſtinis dirimes, quî tertiam inteſtinorum efficiant tunicam intueberis, ac qua ratione hæc à peritonæo pendeant obſeruabis. Quandoquidem meſenterij membranas paulo pòſt à peritonæo enaſci ſpectabis, & iam quî hæ inteſtinis obuoluantur diſces. Hac tunica ab inteſtinis diſtracta, obtuſiori nouacula ſectionem ſecundùm inteſtini longitudinem duces, ſtudioſe præcauens ne id uulneres. Huius inſuper ſectionis labra unguibus diuelles, & abſq; negocio ſecundã inteſtinorũ tunicam ab intima liberabis, præcipuè ſi id iuxta rectum moliaris. in tenuibus enim inteſtinis tunicæ nõ ita facile in conſpectũ ueniũt. Nunc licebit inteſtina inuertere, atque unum eius inteſtini quod nos [c] cæcum eſſe putamus, orificium examinare. Verùm inteſtinorum tunicas licebit ijs adhuc in uentre relictis interdum diſcindere: quanquam illis exemptis, id fieri malim. Interdum priuſquam uaſa in caua iecoris ſede conſpicua, & humiliori membrana omenti ſuffulta aggrediaris, neceſſum erit inteſtina ad eum quem dixi modum auferre: idq́ tunc potiſſimum, quum publicã obibis ſectionem, in qua diutius quàm tibi ex uſu eſſet, inteſtina fortè aſſeruarentur. Porrò iam uentriculus eſt adeundus, quem modò quoque cum liene eximere ſoleo, [d] neruis ipſius orificio inſertis diligenter prius examinatis. aliàs enim uentriculum relinquere conſueui, quouſque thoracis omnia eſſent diſſecta, ut commodiùs ipſius orificium neruiq́ examinari poſſent. Verùm in præſentia ut ritè illum eximas docebo: quum autẽ gulam perſequar, ut relictum debitè adminiſtres ſubijciam. Vnguibus itaque quantum fieri licet in homine, peritonæum à ſepto tranſuerſo ad uentriculi uſque ſuperius orificium [e] auellere conaberis, ut tertiæ uentriculi tunicæ uideas principiũ. Quod ubi paululum à uentriculi orificio liberaueris, ſtudebis utcunque etiam diuulſam ad uentriculi fundum deducere, ut ex tertia uentriculi tunica ſuperiorem omenti membranã conſtitui oririq́ diſcas. Deinde acu ſub ſuperiori orificio uentriculi traiecto, uinculum ſedulo nexum ipſi inijcies, paulo ſupra uinculum ſtomachum à uentriculo tranſuerſim liberans. Nunc uentriculo miniſtri manu è uentre eleuato, non tamen penitus (ne uenas rumpat) exempto, inferioris omenti membranæ & meſenterij ex peritonæo originem diſces, ſolis unguibus hanc à dorſo ſenſim diſtrahẽdo utens, uinculis uerò pleraq; intercipiẽs. [g] Primùm ſimul omnia quæ in cauo iecoris occurrunt, portæ ſcilicet uenam, arteriam, & bilis meatum, aut ſi lubet ſingulis ſeorſum funiculos accõmodabis: poſt hæc arteriarum radicibus, quæ meſenterio & inferiori omenti membranæ primùm digeruntur, illa ſanè arteria nõ omiſſa, quæ ſub ſeminalibus arterijs orta in meſenteriũ fertur. Atque his omnibus unum duntaxat uinculum addi ſat eſt, quanq̃ duo (ut in inteſtinis faciendum monuimus) inijcere nihil prohibeat: imò, idq́ præcipuè ad ſuperius uentriculi orificiũ, plurimum conduxerit. Inductis in hunc modum uinculis, porta, & reliqua quæ interſepta ſunt, ita ut uinculum in corpore maneat diuidentur, & ocyus ſolarum manuum opificio uentriculus cum me

Aa ſenterio,

Quî inteſtina à meſenterio reſecãda, ac à corpore auferenda.

Inteſtinorum tunicæ quî examinandæ.

Vẽtriculus et lien & omentũ ac meſenteriũ quî ſimul eximenda, ac quæ in eo opere obſeruanda.

t fi. ca. 7 li. 2 N, N.

u Ad Y & T 6 figuræ, aut H 11 fi.

x Vti factũ eſt 20 fi. ad O. aut 24 fi. ad K. ubi etiam inteſtina reliqua à meſenterio reſecuimus.

y uſq; ad L fig. 7.

z 20 figura T, V.

a 7 fi. Z. 13

d. 15 Q. R.

b Vt in 9 fi.

c 6, 7, 8 figura O.

d 14, 15 fi. T, V.

e Vt k diuulſum eſt ab l, fig. 14.

f 2 fi. Q, Q.

g Quodãmodo ita facturus, ut 20 figuram parauimus. aut magis adhuc ut 22, aut 25.

senterio, omento & liene ex uentre exempta mensæ imponentur. ac statim cum omenti portione extracto liene, [h] omenti pars lieni obnata unguibus ab illo est discerpenda, ut expendas qui lienis tunica ab omento initium ducat. Quod uerò attentissimè summaque diligentia inspiciendum sit, num meatus aliquis à liene in uentriculi orificium pertingat, quæque uasorum hic habeatur series, etiam si taceam, neminem ambigere reor. Cæterùm ut lienis substantiã obserues, aliquot [l] sectiones ipsi induces, & illo inter duos asseres compresso, ipsius substantia ab illi insertis uasis aliquot locis separabis, hacque ratione uasa aliquot sola & lienis carne enudata spectabis. Ventriculum uerò lauandum, deinde uesicæ instar inflandum dabis, ut ipsius capacitatem, quæ sanè est quàm maxima, intuearis, & tunicas ipsius, ut in intestinis faciendum præcepimus, [m] examines, postmodumque inuertas, ac bilis meatus [n] insertionem in intestinũ quod adhuc uentriculo appendet, uideas. Porrò ubi hæc omnia exemeris, si quis sanguis alibi effluxerit, & quæ in uentre adhuc reliqua sunt obliterauerit, spongia aqua copiosiori, non autem aceto imbuta, semel atque iterum eluendus est. nam si lino absterseris, plus tingendo oberis. Solent enim plerunque exigui uasorũ ductus, multa adipe & membranulis obsiti, difficulter admodum in homine reperiri, idque magis si sanguine obliterentur. Eluto itaque sanguine, ac obiter ijs quæ adhuc in uentre reliqua sunt absque sectione inspectis, & iecore nulla ex parte uulnerato, sed uenæ cauæ gratia in corpore asseruato, primùm membranulas, quæ uelut uenæ cauæ secundã constituunt tunicam, ad sacrum usque os auellere conaberis, diligẽter præcauens ne [o] dextrã seminalem arteriã, quæ cauæ corpus transcendit, simul cum membranis adimas. Est enim hæc tenuis & membranæ modo albicans, multaque pinguedine in homine obducta. Quapropter cõmodè admodum feceris, si priusquam aliquid eorum quæ in uentre adhuc reliqua sunt aggrediaris, [p] arterias seminales inquiras, ac deinde ne lædãtur in reliquarũ partiũ administratione caueas. Vt uerò id præstes accuratiùs, animum adhibebis [q] dextræ seminali uenæ, quã ex caua oritur: deinde & [r] arteriæ exortui, quæ inferiorem mesenterij sedem adit. Inter hæc duo organa partim ascendens, partim descendens, niteris obtuso cultello cauam uenam ex sinistro ipsius latere ab arteria magna dirimere, membranosis fibris, quorum interuentu hæc uasa committuntur, dissectis. In hoc opere duarum seminalium arteriarum radices in cõspectum uenient, eæque quò illæ porrigantur commonstrabunt, si modò ab exortu eas arterias ex membranulis quibus inuoluuntur ad seminales uenas usque quibus tandem committuntur sedulò, nullaque in trahendo ui facta liberaueris. Hæc ubi præstiteris, uenaque caua & magna arteria ut commodius in conspectum ueniant, membranulis fuerint detectæ, ramos quos in ipso per uentrem ductu emittunt examinabis, ac primùm [s] uenas renum pinguibus membranis implexas, & deinde magnæ arteriæ ac cauæ [t] propagines renibus serosum sanguinem deferentes. Horum origine citra omnem sectionis operam inspecta, uenæ cauæ propaginẽ dextro reni propriam suis membranulis detegens, & deinde renis quoque pinguem membranam unguibus lacerans, quo pacto illi [u] inuoluitur diligenter examinabis. Denudato rene [x] urinarius meatus qua ex rene prodit, cultello est inquirendus: deinde & arteriæ magnæ propago dextrum renem accedens, quò simul integer ren uena & arteria & urinarij meatus principium conspiciantur. Licebit modò aut totam renis naturam examinare, aut quousque alia quædam dissecueris, renem relinquere. [y] Vtcunque uerò id modo postea'ue feceris, uenæ cauæ, arteriæque magnæ propagines uinculis iuxta renis cauum intercipi debent, & deinde nouacula acutiori sectio recta secundùm renis longitudinẽ in ipsius gibbo uersus cauum est ducenda, renque ita bipartitus aperiendus, sanguisque, si quis sit, spongia madente eluendus uenit. Ita enim ilico renis sinuum natura, deinde & urinarij meatus principium intuebũtur, nisi cadauer nactus fueris obesius. solet enim pinguetudo in secundo humani renis sinu collecta, impedimento esse, cur minus sinuum natura penitus secanti occurrat. Quapropter operæprecium fuerit, canis renem diligenter prius examinare, & ex illo dein humanum cognoscere. Diuiso igitur secundùm gibbum seu exterius latus rene, primùm digito sinus secundi in quem urina colatur latera inquires, & foraminis quod in medio ipsius, seu in primi sinus membranei renum corporis externo latere apparet, stylum immittes, qui in urinarium meatũ uersus uesicã facile protrudetur. Deinde ubi membranei huius corporis primi'ue renis sinus anteriorum ramorum cum posterioribus ramis coitum, qui non procul ab externo renis perficitur latere, obseruaueris, ut illorum ramorum ductus, & primi sinus reliquum corpus & secundi sinus formam naturamque adinuenias, ea sectione diuisum & adapertum renem uicissim claudes & recludes, quo mutuus nuper dictorum ramorum coitus manifestius appareat: dein stylum secundo sinui indes, & ubi ipsius formam expenderis, ab anterioribus primi sinus ramis eam renis præscindes substantiam, quæ posteriori illarum sedi obnascitur: à posterioribus autem ramis eam adimes, quæ illarum anteriori sedi continuatur, ut modò integer appareat

Lienis tunica qui obseruanda, simul cũ ipsius ad uentriculum nexu et substantia.

Ventriculi capacitatis et tunicarum examen.

Seminales arteriæ qui obseruandæ.

Cauæ uenæ et arteriæ magnæ series, in peritonæi amplitudine facta, qui obseruanda.

Renũ tunicarum totiusque adeo eorũdẽ naturæ examen.

h Quasi B, B & C discerperes ab A in 1 tabula 19 fig.
l Vt in 4 tabula 19 fig.
m Vt in 17 figura.
n 15 fi. R.
o 20 fig. h. 25 fig. g.
p 20 fi. h, i. 25 fi. g, h.
q 2 fig. f. 25 fig. d.
r 20 fi. k.
s 20 figuræ X, Y.
t 20 fi. d, b. 22, 23 fi. m, n. 25 T, V.
u Confer renes 20 figuræ cum renibus 22 fi.
x 20 fi. c, d. 22, 23 figu. q, q. 25 a, c.
y Hic sectionis serie diligenter obseruabis tabellas figuræ 21.

pareat

pareat primus ſinus, cui modò ſtylos, quo illum adhuc exactius cognoſcas, indere poſſis, & admirari quàm ridicula ab Anatomes profeſſoribus de renum officio fuerint hactenus prodita. Cæterùm tunica præter pinguem membranam renem inueſtiens, facilè tibi occurret, ſi ſectionis in renis gibbo ductæ labris animum adhibueris. ſolet enim ea tunica ibidem tunc nonnihil à renis ſubſtantia abſcedere, & dein promptè ad renis uſque cauum unguibus diuelli, ac qualiter hæc è renis uenæ & arteriæ membranis pronaſcatur, conſpici. Hæc ubi in dextro rene intuitus fueris, ſiniſtrum quoque ſua pingui membrana liberabis, & uenæ cauæ & arteriæ ramum uerſus ipſius cauum excurrentem inueſtigabis, animum priuſquam aliquid diuellas,[a] ſiniſtræ ſeminali uenæ adhibens, quam ex medio uenæ ductu enaſci citra ſectionem utcunque conſpicies. Vt uerò ritè intuearis, num à renis ſiniſtri quoque arteria, ſeminale uas originem ducat, obtuſo admodum cultello (niſi fortè ſecandi peritior fueris) membranulas à renis uena detrahes, & accuratè aliquouſꝗ uenæ ſeminalis principium quoque à membranulis liberabis: dein uenam renis ab arteria nonnihil deorſum reflectes, numꝗ ex ipſius ductu ramus qui ſiniſtræ ſeminali uenæ exporrigitur, principium obtineat, inquires. Vbi uerò hunc non inueneris, ſiniſtro rene pari ratione atque dextro (ſi modò illum ſecuiſſe non ſuffecerit) aggreſſo, ſeminalium uaſorum conſtructionem examinato.[b] Arteriarum &[c] ſiniſtræ uenæ originem iam prius indagaſti, ac[d] dextræ etiam uenæ principium citra ſectionem à caua oriri conſpicitur. Vbi igitur ortum didiceris, & uenas ad arterias uſque ſenſim ex membranis ipſas liberans deduxeris, ſi maſculi obtigerit corpus, penis cutem & ſcortum à teſtibus adimes. Primùm itaque à pubis oſſe recta ſectione per penem in cute duces, & deinde eius ſectionis labris hamulo aut unguibus eleuatis, cutem cum carnoſa membrana à pene[e] auferes, adamuſſim conſiderans in cutis extremo ipſius cum carnoſa membrana coalitum, & carnoſæ membranæ ſub glande à penis corporibus abſceſſum. ad hæc, perpendes ipſius ad glandis radicem ligamentum, deinde & uenas cutem eam adeuntes, poſtremò nullam pinguedinē adipem'ue inter cutem & carnoſam membranam, ut neque in palpebris hîc reperiri, ac proinde leui occaſione, ut illas hyatide aut inflatione penis cutem infeſtari. Pene detecto, & deductis cruribus à pubis oſſe inter inguina & ſiniſtrum teſtem ſectio ad podicem uſque ducenda eſt, & deinde cum penis cute ſcortum à teſtibus & interfeminio liberandū, ſectionibus ſemper uerſus dextrum latus deductis. Quum uerò teſtes cute carnoſaꝗ mēbrana nudas, ne teſtes ſuo loco moueas inuertas'ue, accuratè obſeruandum eſt. Quum primùm enim cute nudati ſunt, ipſorū ſitum, & cui'nam potiſſimùm parti uaſa ſeminalia illis applantētur, indagare oportet, ut Naturæ diſcas prouidentiam, quæ teſtes ita collocauit, ut ipſius uaſa ſint tutiſſima, illiſꝗ ipſi teſtes uelut propugnacula præponantur.[f] Iam dextrū teſtem cum ipſius uaſis & tunicis à ſiniſtro digitis aut cultello dirimes, & iunctis cadaueris cruribus dextrum teſtem femori impones, ac mox cultello[g] uenam & arteriam ſeminales dextri lateris, uicinis membranulis ad peritonæum uſque quà illæ procidūt, deteges, hîc primùm in interiori ſede peritonæi, poſtmodum in exteriori qualiter[h] tranſeant ſolis manibus conſiderans. Dein ſtylum foramini quà egrediuntur ui ad teſtis uſque infimam ſedem protrudes, & peritonæum uſquē ad foramen qua uaſa tranſmittit diuides. Inſuper ſecundùm ſtyli longitudinem cultello foramini quoque indito, ad humilimam uſque teſtis ſedem primam ipſius peculiarem tunicam ſecabis, & repoſito cultello, diſtentaꝗ tunica huius à peritonæo[i] ortum, & ualidum ad humilimam teſtis partem[k] adnexum, præterea & teſtis[l] muſculum examinabis huius nanque natura, ductus & forma in conſpectum ueniunt unà cum gracilibus ramulis à uena & arteria in hanc tunicam numeroſa ſerie[m] excurrentibus. Hac tunica relicta, teſtem & uaſa nunc rurſus hinc inde diligentius ſubleuans, reuoluensꝗ uenam, arteriamꝗ ab ipſis contermino ſemen deferente uaſe ad teſtis uſque elatiora[n] diſcernes. Vt uerò uenæ arteriæꝗ inſertionem adamuſſim diſcas, uas ſemen deferens à proxima teſtis corpori tunica eſt[o] liberandum, non quidem uniuerſum, ſed ad eam uſque partem quæ uenæ arteriæꝗ finibus eſt proxima. Liberabitur uerò uas ipſum facile, ſi tranſuerſas ſectiones inter teſtem & uas illud ad ſuum uſque principium acutiori nouacula duxeris. Hac ſiquidem adminiſtratione uaſis illius anfractus, & ad teſtis connexū, ortumꝗ manifeſtè animaduertes. Verū nulla ipſius cauitas, neꝗ quo pacto illud à teſte ſemen aſſumat, in conſpicuo erit. Hoc enim nihil, niſi poroſum quid quà teſti adnaſcitur referet, nullo meatu manifeſto ex teſte in ipſum pertinēte. Semen deferēti uaſe ab intimo teſtis inuolucro ad eum modum liberato, uenæ ac arteriæ anfractuum ramuli proximæ teſtis corpori tunicæ oblati melius cōſpiciuntur. Vt uerò prorſus in conſpectum ueniāt, ſanguinem ex anfractibus ad teſtem comprimes, & deinde anfractibus uinculo ne ſanguis refluat interceptis, teſtem ſecundùm ipſius longitudinem diuidere conuenit. deinde quî ex tunica teſti proxima, & ex anfractuum fine rami ad teſtis ſubſtantiam excurrant, qualiterꝗ teſti ea tunica com-

Vaſorum ſiniſtrū teſtem petentium ortus examen.

Teſtiū et penis à ſuis inuolucris detectio.

Teſtium ſitus examen.

Exterioris teſtis tunicæ apertio, uaſorumꝗ ſeminalium detectio.

Vaſorū ſeminaliū circa teſtem ac ipſius adeò teſtis examen.

a 20 fi. e.

b 20 fi. h, i.
c 20 fig. e.
d 20 fi. f.

e Vt factum eſt in 20 fi.

f Facturus id in quo 20 figu. hîc d 22 uariare cernis.
g 22 fig. γ.
h 20 fi. e & i in u. aut per φ, φ 22 fig.
i 22 fi. φ, φ.
k 22 fi. iuxta ι nectitur χ.
l 22 fi. ψ. muti uidere eſt in u 20 fig.
n 22 fig. diſcernes δ ab ι uſꝗ ad κ.
o Hîc ſectio nem aptabis uti 23 figura uidere eſt. Primum ad A & B, dein H, I, etc.

mittatur, quæ'que testis sit substantia, obseruare. Atque hæc primùm in uno quidem teste, dein in altero sunt examinanda. Quippe uix prima fronte hæc omnibus erunt obuia, quum hactenus nemo hæc assecutus fuerit. Vnde etiam eadem administratione perpetuò non est utendũ, sed quum commemoratam in dextro teste tentaueris, integrum tibi erit sinistrum tuo arbitratu aggredi. Examinatis ad hunc modũ testibus, ipsorum'que nihil reiecto, penis musculi & ipsius corpora, deinde uesica & urinarij meatus, & reliquus semen deferentiũ uasorum ductus, insertio'que cum adenoso assistente, & omnium uenis, arterijs, & neruis secanda ueniunt. Diductis ita'que cadaueris cruribus, & cute uti monuimus ab interfemineo adempta, primùm [p] duos musculos ab orbiculari musculo recti intestini in penis radicem, & potissimùm in meatum urinæ semini'que communem pertinentes aggredieris. dein [q] alios duos, qui ab humiliori pubis ossium sede originem ducentes penis corporibus inseruntur, adimes, ac ilico penis corporum [r] origi nem examinabis, acuto cultello dextrum corpus ab osse unde pronascitur, quàm poteris proximè diuidens. Deinceps uerò in penem excurrentibus uenis, arterijs & neruis perfunctoriè hîc perpensis, ossa pubis inuicem sunt [s] seiungenda. quod fiet ocyus, si uesicæ corpus à peritonæi parte pubis os succingente, cultello diremeris, & deinde cultro quàm minimè crasso pubis ossium [t] cartilaginem recta sectione penitus diuiseris. Nouacula enim quum crassior sit, illi officio non æquè est accõmoda. Mox uno cadaueris crure in mensa relicto, & alio ab illa propendente, ita cadauer in mensa reclinabis, ut ipsius os sacrum mensæ lateri incumbat, & ui diductis cruribus, ad trium quatuor'ue digitorũ latitudinem pubis ossa inuicem seiungas. parum enim aptè feceris, si pubis ossium portionẽ exemeris, quòd id & fiat incommodè, & præter alia multos ita uitiaueris musculos, neque ullus postmodum ossium usus ad sceleti præparationem futurus sit. Quapropter pubis ossium cartilagine dissecta, & dein ipsis ossibus ui diremptis, primùm à renibus [u] urinarij meatus à suis membranis quibus obuoluuntur sunt liberandi, atque ad uesicæ usque corpus perducendi: deinde [x] uasa semen deferẽtia quà ad pubis ossa deorsum in peritonæi amplitudinem reflectuntur, pari modo ad glandosum assistentem usque ex pinguioribus quibus integuntur membranis denudandi, atque in eo opere sodalis manu uesicam modò in dextrum, modò in sinistrũ comprimere est necessum, id'que maximè quum uenæ cauæ & magnæ arteriæ [y] seriem hac in sede inquires. Hæc nanque iam uenit expendenda, ac primùm rami quos uena & arteria lumborum uertebris & spinæ, abdominis'que musculis & peritonæo exporrigunt, qui omnes sunt repertu faciles, si uenam & arteriam nunc in hoc, nunc in illud latus ualidius reflectas, & [z] neruos qui sub illis feruntur obtuso cultello quoque inquiras, ac demum ad ipsorum quibus inseruntur organa deducas: illos dico, qui testibus & uesicæ fundo exporriguntur. Porrò rami uenæ ac arteriæ post ipsarum super os sacrum bipartitionem excurrentes, in cõspectum uenient, si radicibus semper animum adhibueris, & cultello retusiori, ne ramorũ aliquem uities, ipsorum sequaris processum ductum'que: & id eo leuiori præstiteris negocio, quo nostras uasorum delineationes diligentius operi accommodaueris. Verùm ubi hæc diligenter eris intuitus, sinistrum penis corpus à pubis osse etiam dirimito, & quàm poteris commodissimè uesicam, ipsius'que ceruicem à recti intestini termino, cui fortium fibrarum interuentu hæret, diuidito, abscectis interim uenis & arterijs in uesicã penem'que excurrrentibus: quas si prius uinculis fortè interciperes, parum profectò sectioni obesses. Vesicam modò simul cum pene exemptam, alteri cruri aut asserculo impones, & denuò seminalis uenæ ac arteriæ ductum uersus testem, & à teste dein semen deferentis uasis ad glandulosum assistentem progressum obseruabis, quo denuò exactius seminalium uasorum harmoniam expendas. Post hæc [a] musculum uesicæ meatui præfectum examinabis, & oblongiori stylo penis glandi ad uesicæ usque fundum imposito, uesicæ meatum à glande ad ipsius usque fundum cultello secundùm stylum porrecto [b] diuides, ut simul uesicæ cauitatem, & ipsius tunicã, & urinam deferentium meatuum insertionem, & semini urinæ'que communem meatum peni exporrectum intuearis. Alicubi igitur urinarium meatum ex renibus in uesicam pertinentem forato, stylum'que ad uesicæ fundum usque indito, ut [c] membranulas meatus illius ori in uesicæ fundo connatas spectes. quanquam etiam integrum sit, ex uesicæ fundo stylum ipsius meatibus indere. Corpus uerò glandosum semen deferentium uasorum suscipiens implantationem, ut lubet poteris discindere, & quo'nam pacto ea uesicæ meatui immittantur perquirere. Postremò uesicæ ceruicem à duobus penis corporibus ad glandem usque cultello secernes, ac deinde duo corpora quoad poteris inuicem dirimes, quam'que habeant formam, qua'que natura ad glandem sint prædita conspicies. Vt uerò adamussim ipsorum discas substantiam, peni nunc transuersas, nunc longas, rectas'ue sectiones induces. Reiecta modò cum suis appẽdicibus uesica, [d] tres recti intestini musculos, & [e] uenas examinabis, quæ à portæ uena huc deducũtur, & quæ cauæ hac in parte sunt soboles.

Penis musculorum examẽ.

Penis corporum ortus, & uenarum, arteriarum, et neruorum huc pertinentium examen.

Pubis ossa quî dirimenda.

Vrinariorum meatuum ad uesicam, & uasorum semen deferentium ad glandosum uesicæ corpus examen.

Cauæ & arteriæ magnæ distributionũ sub osse sacro.

Musculi ceruicis uesicæ, ipsiusque uesicæ fundi et ceruicis examen.

Penis corporum.

Recti intestini musculorũ.

p 1, 2 fig. ca. 49 lib. 2 H, I, ab M ad G.

q 1, 2 fi. ca. 49 lib. 2 L, K in A, B.

r 2 fig. cap. 49 lib. 2 C, C.

s Vti factũ cernis 22 fi.

t ultimarũ fig. li. 1 s.

u 22 fig. q, q ad r.

x 22, 23 fi. n, o, n uers. f.

y Pete hanc ex fig. ca. 6 et ca. 12. & ultima li. 3.

z Infimi sur culi fi. 2 ca. 2 lib. 4.

a 22, 23 fi. f.

b Vti factũ est in dextra figura 23 fig.

c 23 fig. r.

d 8 fig 4, b, c. dein d. e fi. ca. 5 li. 3 c, e.

soboles. Vbi id quoque præstiteris, recti intestini finem ex corpore exsectum abijcies. Deinde [g] cauam uenam qua primùm sub iecore conspicitur, & [h] magnam arteriam [i] quà septum transit, deinde ipsarum præcipuos ramos crus adeuntes uinculo duplici intercipies, ut simul cum renibus si adhuc eos in corpore reliqueris, uenas omnes, arteriasq́ ex uentre auferre liceat. ita enim peritonæi disces ortum, & musculos & neruos quoque crus petentes, si fortassis illos postmodum aggredi statueris, incorruptiores longè habiturus eris. Iecur autem, ut & antea dixi, tantisper illæsum seruandum est, quousq́ cor respirationisq́ organa administraueris. Atq́ hæc quidem organorum nutritionis, generationisq́ in uiro est administrandi ratio, in muliere uerò erit huiusmodi. Primùm mamillarum uisurus naturam, [k] in cute ab ipso iugulo deorsum (ut in uiris) ad umbilicum ducenda est sectio: deinde à iugulo secundùm claiculã alia ad summum usque humerum, cutisq́ à mamillis non aliter ac si in alia corporis sede, ea ab adipe diuideres, uenit liberanda. Mamillis cute detectis, & uenarum [l] ramis qui à uenis in brachiũ excurrentibus illis porrigũtur, perpensis, dextram mamillam à [m] musculo brachiũ pectori adducente auferto, uenarum arteriarumq́ examinans propagines, ab illis quæ musculis thoraci incumbentibus deriuantur, in mamillam assurgentes. Vbi mamillarum corpus à thorace fuerit liberum, & adeps undiquaque studiosissimè ademptus, & uarijs per mamillarum corpus ductis sectionibus ipsarum substantiam condiscere licebit. Quanquam hæc quoque in uiro inquiri poterunt. is nanque si colore fusco & habitu sit obesiori, eandem quoque ostendet substantiã. Deinde & [n] uenæ quoq; & arteriæ sub rectis latitantes musculis, pari modo in ambobus, etiam si magis in muliere expendentur, reliquaq́ administratio ad uasorũ usque seminalium [o] ortum cõmunis mulieri quoq; censenda est. Simulatq́ igitur mulieris seminaliũ uasorum originem didiceris, solis manibus adinueniendus est [p] uterus & [q] uesica, insuper testes & musculi & uenæ quoque cum arterijs uteri fundo & ceruici exporrectæ, priusquam scilicet aliquid diuidas. Deinde diductis cruribus à pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad podicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq́ opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque à pubis ossibus separetur, uuluæq́ adhuc appensa maneat. Pubis uerò ossium cartilaginem, ut in uiris faciendum præcepi [r] diuides, ac illis inuicẽ quàm poteris maximè ui diremptis, mox cultello [s] uenam ac arteriam seminales dextri lateris ad testem usque ex pingui cui obducuntur membrana nudabis, obseruans ne [t] ramos ab illis priusquam anfractus suos constituant, in elatiorem fundi uteri sedem exporrectos uulneres. Postquam uerò ad testem [u] anfractus deduxeris, perinde ac in uiris ipsorum insertionem & [x] deferentis uasis processum, ipsiusq́ in uterum insertionem, & testis substantiam formamq́ examinato, uas illud ex pingui cui inhæret [y] membrana liberans, quæ uespertilionum alis imagini multum accedit. Postquam hæc in altero quoque latere obseruaueris, animum adhibebis [z] uenis ac arterijs inferiorem uteri fundi sedem, & ceruicem, uesicamq́ adeuntibus, quæ in grauidis animalibus accuratissimè, ut & [a] illi qui à seminarijs uasis in uterũ porriguntur, utq́ etiam omnia uteri reliqua in conspectum ueniunt, quandoquidem in illis supra modum uenæ arteriæq́ turgent. [b] Vrinarij meatus à renibus in uesicam pertinentes, similiter ac in uiris ad uesicam usque à suis membranulis sunt emundandi, & deinceps uterus cum uesica ex corpore eximendus, dissectis in ipsum & uesicam procedentibus uenarũ arteriarum & neruorum ramis, & membranulis uterum uasaq́ illa continentibus, & fibris quoq́ quorum interuentu uteri collũ intestino recto ualide continuatur unà amputatis. Exempti iam uteri formam contemplaturus, ipsius ceruicem [c] inuolues, quo unà uesicæ ceruicis in illum pertinentis foramen, & uteri fundi orificium citra aliam sectionem uideas, & modò opportunè uesicam & ipsius ceruicẽ musculumq́ urinæ meatui præfectũ longa sectione diuidas, uesicæ amplitudinẽ & urinariorũ meatuum insertionem, ipsiusq́ ceruicis cum uteri ceruice coalitum inspecturus. Insuper uteri quoque ceruici eodem modò ad illius usque os longam sectionem inferes, ac acutiori nouacula uniuersum uterum secundùm latera ab ipsius orificio ad cornua usque [d] diuides. ita enim illius sinum, substantiam, formamq́ exactissimè cõtemplaberis. Porrò si interdum grauidæ mulieris cadauer nactus, & uterũ duntaxat cum fœtu, ipsiusq́ inuolucris intueri, animus fuerit, ilico à mucronata pectoris ossis cartilagine, ad pubis usque os acutiori nouacula sectionem molieris, quæ peritonæum quoque penetret: deinde aliam utrinque ab umbilico ad ilia molieris. Hac nanque ratione ilico se uterus spectandum offeret: & si in alterum latus illum detruseris, uenæ & arteriæ ipsi insertæ supra modum apparebunt turgidæ, adeò ut ipsarum neq́ series neque ortus citra aliam administrationem latêre possint. His itaq́ uenis & arterijs unà cum uena & arteria sub recto musculo conscendentibus, diligẽter obseruatis, leuem sectionem nouacula secundùm uteri longitudinem [e] tentabis, cauens ne altiùs quàm uteri est crassities penetres.

Margin notes (left): g 10 fig. Q. — h 22 figu. h. — i 7 muscul. tab. q. — k Vt factum est in 25 fig. — l 25 fi. A, A, B. — m 3 muscu. tab. Δ. — n 6 musc. ta. a, e, f. — o 25 fi. d, e, f, g, h. — p 24 fig. L. — q 24 fig. T & cætera, quemadmodum ex reliquis 24 & 25 figurarũ indicibus petere licet. — r Vt in 25 figura. — s 25 figu. d, deinde g. — t 25 fi. n. 26 fig. H. — u 25 fi. o & p adr. aut 26 figura I ad F. — x 25 fig. s, t, u. & 26 K. — y 24 fi. O, P. 26 E, E. — z 25 fig. y. — a 25 fig. n. — b 25 fi. a, b, & c, c. — c Vt in 26 figura. — d Vt in 27 figura.

Margin notes (right): Peritonæi ortus examen. — Cuiusmodi declarãr partiũ administratio in muliere fit. — Mamillarũ examen. — Vteri ac uesicæ situs quî obseruandus. — Seminaliũ uasorum examẽ. — Venarũ uteri fundi humiliorem sedem & ceruicẽ petentium. — Vrinariorũ meatuum. — Fœtus ipsiusque inuolucrorum examen.

netres. post hanc alias duas, utrinque nimirum unam duces, cum illa rectos angulos facturas. Sectionum labra unguibus apprehensa inuicē modicè dirimes, & uteri tunicam solis manibus à secundina sensim diuelles, uenarum arteriarumq; ora ex utero in secundinam pertinentia rumpens, quod in partui proximis feceris facilius. Exemptum ab utero unà cum suis inuolucris [f] fœtum in peluim aqua plenam repones, atrum & uiridem quodammodo liquorem abluens, qui ex effractis uasorum oris promanat, secundinæq; obducitur. Modò autē diligenter secundinæ substantiam, & quæcunque in illa spectanda sunt unguibus aut cultello examinabis, id imprimis animaduertēs, num ipsa membrana quæpiā sit uniuerso fœtui obducta: an tantùm instar latioris cinguli sit, lienis substantia efformati. Atque hîc etiam sedulò expendes, qualiter secundinæ substātia externæ superficiei eius inuolucri pertinaciter obnascatur, quod farmicinis imagini comparamus, secundumq; seu medium inuolucrum nuncupamus. Vbi itaq; secundinæ naturam adamussim examinaueris, fœtum hunc inde attolles, secundi illius inuolucri naturam consideraturus. quam simulatq; exteriùs inspexeris, atque quî totum fœtum ambiat didiceris, cultello id alicubi pertundes, & fœtus urinam profluere sines, ipsumq; inuolucrum à fœtu [g] inuertes, atque ab umbilici uasis dependere tantisper sines, donec intimi quoque fœtus inuolucri sudorem continentis harmoniam didiceris. Hoc itaq; pertusum & sudore euacuatum à fœtu [h] amouebis, & ab umbilico etiam propendere sines, uasa umbilici inuicem disiungens, meatum illum præcipuè reperturus, cuius beneficio fœtus urina in secundum ipsius inuolucrum perfertur. Inuenies aūt hunc promptè, si cultello uenas & arterias qua umbilico proximæ sunt, diuiseris, ac meatum in ipsorum medio repositum indagaueris. Abscissis his umbilici uasis unà cum fœtus inuolucris, & fœtu in mensam extenso, à clauiculis per costarum cartilagines ad pubis usque os sectionem in sinistro magis latere cultro aut nouacula molieris, quæ in thorace & peritonæi usque cauitatem pertingit: deinde ab umbilico uenam in iecur & arterias, ad suos quibus inseruntur ramos, & meatum urinam deducentē ad uesicæ fundum, paruo admodum negocio deduces, omnemq; fœtus administrationem absolues. Nisi etiam uisum esset inquirere, num in fœtu peculiaris aliquis processus [k] à uena caua ad uenalem arteriam, & [l] ab arteria magna in uenam arterialem pertineat. Acetabula uerò in oue aut capra sunt inuestiganda, utero utcunque uisum fuerit diuiso. abundè etenim fuerit uteri comparere cauitatem, quæ in nō prægnantibus uaccis oppletur tuberculis ab illis non dissimilibus, ex quibus paulo pòst sanguis è sede profluxurus est: aut si primo conceptionis tempore eiusmodi diuidatur uterus, tunc is finibus conspicitur decoratus, qui primùm à ueteribus dissectionis professoribus acetabuli nomen sunt emeriti. Atq; ita præsenti Capite partium quinto hoc libro traditarū administrandi rationem absoluimus: itaq; corpus sectionis serie reliquimus, ut ad reliquarum partiū quas simul in illa administratione non recensui, demonstrationem neutiquam futurū sit inutile.

Vmbilici uasorū examen.

Acetabulorum examen.

f Vt 2 tab. figuræ 30.

g Vt in 3 ta. figura 30.

h quēadmodū in 4 tabu. fig. 30.

i Ferè ut 3 figuræ F, G, M, K, L.

k A' C figuræ 5 li. 6 in G figu. 6.

l Ab O in I figuræ 6 libri 6.

LIBRI QVINTI FINIS.

AN-

ANDREAE VESALII BRVXELLENSIS, DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER SEXTVS, CORDI IPSI'QVE famulantibus organis dedicatus, ac mox in fronte figuras sibi proprias offerens, quò minus & hîc quoque eædem figuræ uarijs Capitibus passim præfigantur.

PRIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

PRIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACterum Index.

PRAESENS figura tantam hominis in dorso cubantis partem ex sinistro latere com monstrat, quantam ostendendæ thoracis sedi sufficere arbitrati sumus. Ab anteriori itaque thoracis sede et lateribus, ac dein ab aliqua colli regione cutem sectionis serie ademimus, ac dein musculis qui costis obducuntur resectis, costarum ossa à suis cartilaginibus unà cum pectoris osse liberauimus, & costarum ossibus (uti inter secandum fit) effractis, costarum cartilagines sursum uersus dextrum latus attraximus, ut thoracis amplitudo, hancque interseptientes membranæ, et pulmo, reliquaque in conspectum uenirent, quæ modò in characterum Indice significabuntur.

A,A *Sinistri lateris costarũ indicãtur cartilagines, unà cũ pectoris osse, dextrosum sursumque tractæ.*
B,B *Intercostales musculi interualla cartilaginum occupantes.*
C,C *Costarum à cartilaginibus seiunctarum ossa.*
D,D *Intercostales musculi interualla ossium adimplentes.*
E *Clauicula hic nuda, atque in sua sede adhuc asseruata cernitur.*
F *Venarum, arteriarum, neruorumque in axillam perreptantium series.*
G *Exterior iugularis uena hic mox auulsa cute secantibus occurrens.*
H,H *Sinistra thoracis amplitudinem interdiuidens membrana, superficie ipsius sinistra hic conspicua. quam etiam L, M, N & O indicant.*
I,I *Septum transuersum ea superficie hic apparens, qua sinistram cauitatis thoracis sedem respicit.*
K *Sedes ubi interdiuidentium thoracem membranarum sinistra septo connascitur.*

L *Hæc protuberans sedes, cordis gratia hic in sinistrum adeò prominet. id namq; unà cum ipsius inuolucro inter membranas thoracem diuidentes comprehensum, in sinistrum longè magis quàm in dextrum porrigitur. atque huius potissimum tuberis occasione præsentem figuram ex sinistro potius, quàm dextro latere expressimus.*

M *Vena sinistro pectoris ossis lateri exporrecta, & sinistræ thoracem interdiuidenti membranæ uarios surculos offerens.*

N *Arteria sinistro pectoris ossis lateri exporrecta, & similiter ac uena M insignita ramulos sinistræ thoracem intersepienti membranæ exhibens.*

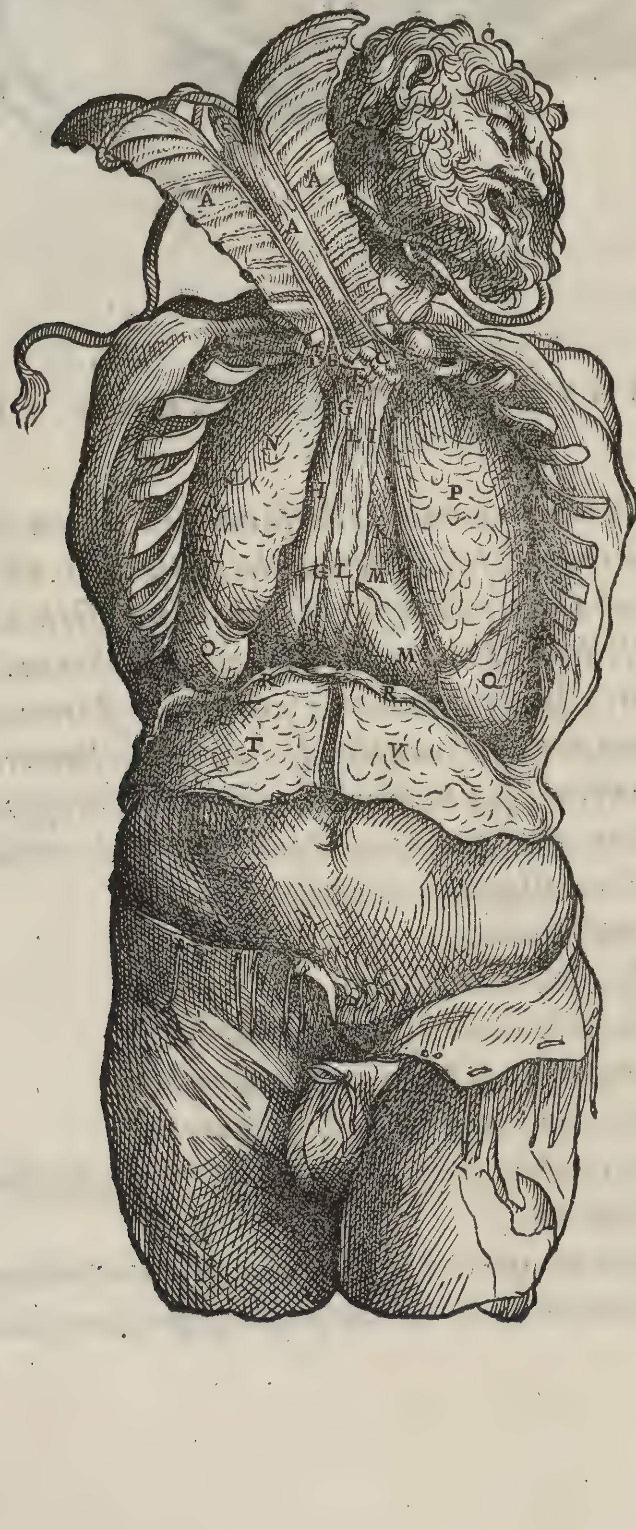
O, O *Ramuli à uena ac arteria deducti, quæ secundum pectoris ossis sinistrum latus à iugulo ad abdominis regionem pertingunt.*

P, P *Neruus septi transuersi sinister, hic conspicuæ thoracem intersepientis membranæ superficiei in progressu adnatus.*

Q *Vena in hominibus potissimum à iugulo unà cum septi transuersi neruo deorsum excurrens, & membranæ thoracem intersepienti ramulos deriuans.*

R, S, T, V *Pulmonis pars sinistram thoracis cauitatē occupans. ac R & S huius partis sedem notant, quæ costis, seu ipsas succingenti mēbranæ proxima est, gibbáue cernitur. T uerò & V eius partis sedem indicant, quæ priusquam collaberetur, exteriori superficiei membranæ thoracem interdiuidentis committebatur. Rursus R & T partis huius pulmonis superiorem insinuant fibram, seu lobum. S autem & V inferiorem.*

SECVNDA SEXTI LIBRI *FIGVRA.*

SECVN-

SECVNDAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHAracterum Index.

PRAESENS figura, quam erectam, nõ autem humi prostratam finximus, primam sectionis serie subsequitur. etenim anteriori thoracis sede & lateribus cute & musculis qui illis adnascebantur, denudatis, ac costarũ cartilaginibus ab ossibus liberatis, ipsisq́; ossibus extrorsum effractis, tandem pectoris os unà cum ipsi coarctatis cartilaginibus ab utrisq́; thoracem intersepietibus mẽbranis liberauimus, sursumq́; deduximus, ut illius interior superficies obuia esset, et mẽbranarum thoracẽ interdiuidentiũ natura accuratiùs adhuc quàm in prima figura exprimeret.

A,A *Pectoris ossis unà cum costarum ipsi commissis cartilaginibus interior, seu thoracis cauitatem spectans superficies.*

B,C *Duæ indicantur uenæ à iugulo pectoris os petentes, ac præter frequentes quas diffundunt ramumulos, etiam ad elatiorem abdominis sedem excurrentes.*

D,E *Duæ arteriæ uenas nuper commemoratas ad umbilici usq́; regionem concomitantes, nullibi tamẽ ut uenæ ad cutem subeuntes.*

F *Glandulæ sub elatissima pectoris ossis sede in iugulo repositæ, ac uasorum securæ distributioni à Natura præfectæ.*

G,G *Dextræ thoracem interdiuidentium membranarum pars, quæ dextro pectoris ossis lateri adnascebatur.*

H *Dictæ modò membranæ dextra, seu pulmonem spectans superficies.*

I,I *Sinistræ thoracis cauitatem intersepientium membranarum pars, quæ sinistro pectoris ossis lateri ante sectionem connata fuerat.*

K *Dictæ modò membranæ sinistra, seu pulmonem respiciens superficies.*

L,L *Interuallum indicatur inter duas thoracem intersepientes membranas inibi conspicuum, ubi humano pectoris ossi continuantur.*

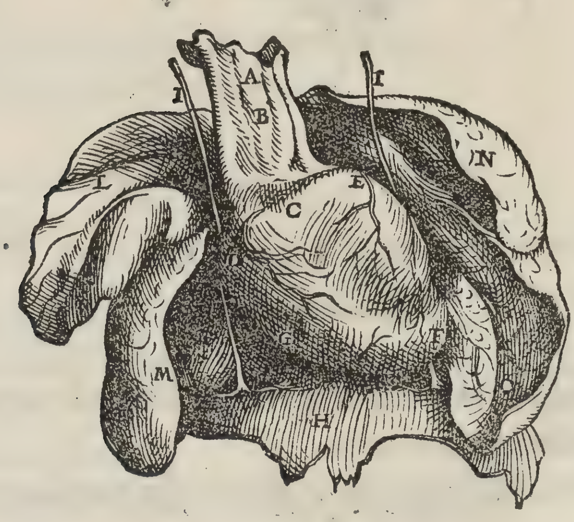
M,M *Hæc protuberans regio cordis indicat situm. cor enim unà cum ipsius inuolucro immotum inter membranas thoracem sepientes collocatur.*

N,O, P,Q *Pulmonis gibbum sedesúe costis contermina indicatur. neutra namque ex parte pulmonis partes in latera refleximus. Verum N & O duas fibras dextræ partis pulmonis indicant. N quidem elatiorem, O uero humiliorem. atq́; ita etiam in sinistro latere P & Q.*

R,R S. *Septi transuersi sedes, quã à mucronata pectoris ossis cartilagine hic S insignita, & dein à cartilaginum quæ pectoris ossi non coarticulantur mucronibus, liberaui.*

T,V *Cutis deorsum à thoracis anteriori sede, euersa, atque ea superficie conspicua, qua musculis obducebatur.*

TERTIA SEXTI LIBRI FIGVRA.

TERTIAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARActerum Index.

QVONIAM duæ præcedentes figuræ cordis ac pulmonis sitū abundè indicant, præsentem figuram (uti & subsequentes uniuersas) tanquam è thoracis cauitate euulsam delineauimus, ne si singulis figuris truncum corporis appinxissemus, negotium frustra operosius redderetur. Tertia itaq; figura cor suo uestitum inuolucro continet unà cum pulmone & septi transuersi portione, cui in hominibus magna amplitudine cordis inuolucrum connascitur.

A *Hic uenæ cauæ portionem sursum conscendentem & magnam arteriam præscidimus, tanta uasorum cordis asseruata portione, quanta cordis inuolucro obducitur, aut à qua id inuolucrū potius initium ducit.*

B. *Vbi enim hic B asscripsi, illic inuolucrum pertinacissimè cauæ uenæ & magnæ arteriæ & uenæ arteriali adnascitur, ab illis uasis non secus quàm à corde, toto illo interuallo abscedens, quod à B ad C metitur.*

C. *C enim cordis basis sedem regionemue indicat.*

D, E, F Cordis inuolucri anterior sedes, cordis figuram nuci pineæ non admodum absimilem referēs. D enim & E basim notant, F uerò mucronem.

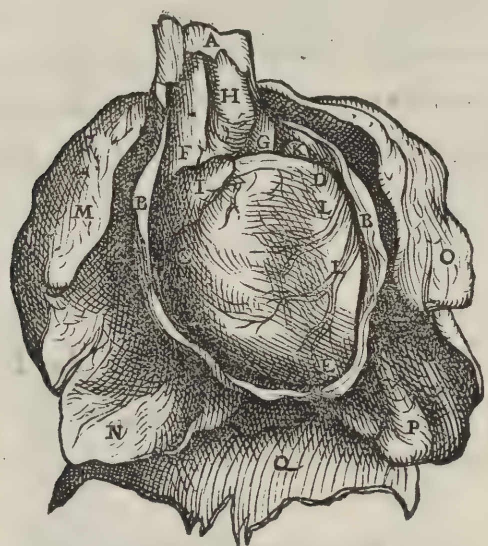
G *Ab F ad G sedes insignitur, qua cordis inuolucrum septo transuerso in hominibus secus multo quàm in canibus adnascitur. Cæterùm uenulæ hic in cordis inuolucro conspicuæ, non cordis, at ipsius inuolucri sunt. id namque in hominibus tam crassum ualidumq; uisitur, ut cordis color per illud uix transpareat.*

H *Septi transuersi pars.*

I, I *Septi transuersi nerui.*

L, M, N, O Pulmo. at singuli characteres singulas humani pulmonis insinuant fibras, lobosue.

QVARTA SEXTI LIBRI FIGVRA.

QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARActerum Index.

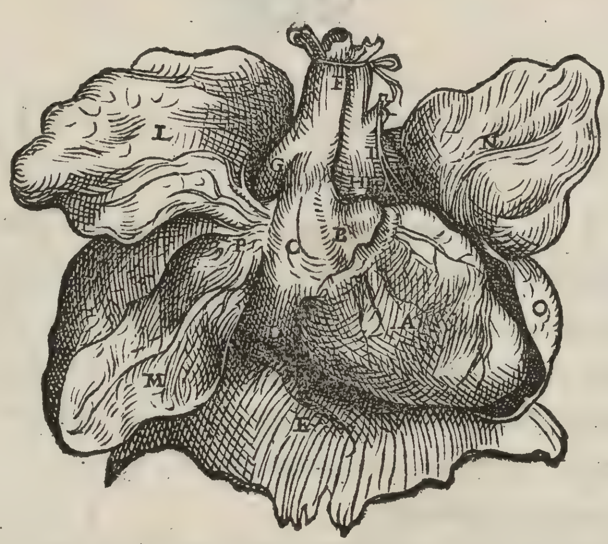
HAEC figura cordis inuolucrum diuisum gerit, ipsumq; cor et cordis uasa anteriori sede ab inuolucro deteximus, corde interim inmoto.

A *Sedes, qua cordis inuolucrum cordis uasis supra ipsius basim continuatur.*

Cor-

B,B Cordis inuolucrum ab anteriori cordis ſede in latera reflexum.
C,D, E Cordis anterior ſedes. ac C quidem & D ipſius indicant baſim, E uerò mucronem.
F Vena caua.
G Arterialis uena.
H Magna arteria. Venalis autem arteria niſi corde in dextrum latus (uti ſexta oſtendit figura) reflexo, nulla ex parte conſpici poteſt.
I Dextra cordis auricula.
K Siniſtræ cordis auriculæ apex.
L,L Venæ ſunt ac arteriæ à cordis baſim cingentibus uaſis pronatæ, atq; huc ex poſteriori cordis ſede, adeoq; ſiniſtro ipſius latere antrorſum reductæ.
M, N, O, P Pulmonis indicantur fibræ lobi'ue.
Q Septi tranſuerſi pars.

QVINTA SEXTI LIBRI FIGVRA.

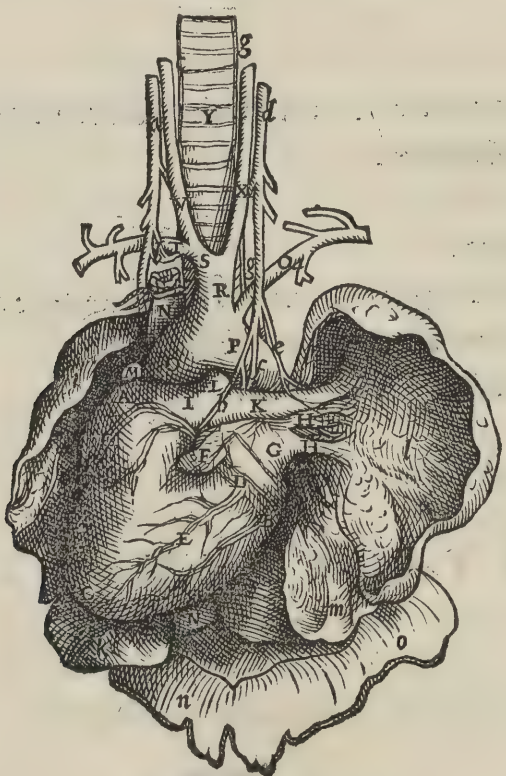
QVINTAE FIGVRAE, ET IPSIVS CHAracterum Index.

PRAESENS figura unà cum pulmonibus cor exprimit, uerùm ab ipſius inuolucro penitus liberum: ac in ſiniſtrum latus in hoc reflexum, ut uenæ cauæ ad cordis baſim continuitas oculis ſubijceretur.

A Cordis dextrum latus, magnaq; ipſius poſterioris ſedis regio.
B Dextra cordis auricula.
C Vena caua, quà in cor dehiſcit, aut ab ipſo pronaſcitur.
D Venæ cauæ portio, ſeptum tranſuerſum permeans.
E Septi tranſuerſi pars.
F Venæ cauæ portio iugulum petens.
G Venæ pari carentis initium.
H Arteriæ magnæ radix.
I Arteriæ magnæ truncus, qui deorſum ad ſpinam explicatur.
K Portio eſt nerui ſiniſtri, ſexti paris neruorum cerebri, à quo ſubſequens figura cordis neruulum depromi oſtendet.
L,M, N, O Pulmonis notantur fibræ.
P Vaſorum pulmonem adeuntium hic aliqua ſeries conſpicitur.

SEXTA

SEXTA SEXTI LIBRI FIGVRA.

SEXTAE FIGVRAE, ET IPSIVS CHAracterum Index.

PRAESENS *figura cor in dextrum latus ita conuolutum proponit, quemadmodum mox præcedens id ad ſiniſtram oſtendebat reflexum. atq; ut illa uenæ cauæ ad cordis baſim continuitatem indicabat, ita præſens uenalem exprimit arteriam, ac ſiniſtram cordis aurem, & cordis quoq; neruulum. cuius ductus ut eſſet conſpectior, arteriæ magnæ aliquot propagines, & aſperæ arteriæ & neruorum ſexti paris cerebri portiones huic figuræ adnexas reliquimus.*

A, B, C *Cordis ſiniſtrum latus, & poſterioris ipſius ſedis magna regio.*

D *Venæ & arteriæ cordis baſim cingentes.*

E, E *Venæ & arteriæ à uaſis cordis baſim ambientibus deorſum exporrectæ.*

F *Siniſtra cordis auricula.*

G *Arteria uenalis.*

H, H *Arteriæ uenalis ſoboles in ſiniſtram pulmonis partem excurrentes. Quæ uerò in dextram feruntur, oculis non patent: quòd illarum radix ſub corde mox in huius uaſis ortu ad dextram pulmonis ſedem prorepat.*

I *Venæ arterialis principium.*

K *Arterialis uenæ pars, ſiniſtram pulmonis partem petens.*

L *Arterialis uenæ pars dextræ pulmonis parti diſtributa, ac ſecundùm poſteriorem caudicis magnæ arteriæ ſedem reflexa.*

M *Apex dextræ cordis auriculæ.*

N, N *Vena caua.*

O *Magnæ arteriæ caudex.*

P *Magnæ arteriæ portio deorſum ad ſpinam detorta.*

Q *Magnæ arteriæ portio ſiniſtram axillam accedens.*

R *Arteriæ magnæ portio iugulum petens.*

S *Arteriæ magnæ portionis iugulum petentis dextra pars, à qua axillaris dextri brachij conſti-*

T. *tuitur arteria T inſignita.*

V, X *Soporariæ ſeu ſomniferæ arteriæ.*

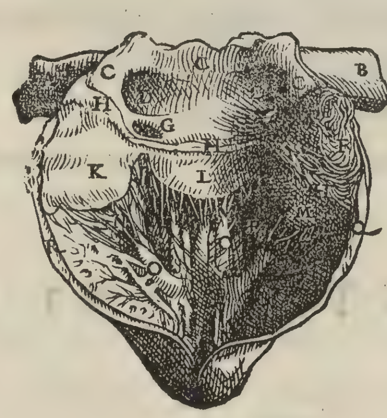
Y *Aſperæ arteriæ caudex.*

a *Dexter neruus ſexti paris neruorum cerebri.*

b *Ramuli, quos neruus a inſignitus ad dextri recurrentis nerui conſtitutionem digerit.*

c *Dexter recurrens seu reuersiuus neruus.*
d *Sinister neruus sexti paris neruorum cerebri.*
e *Sinistri nuper commemorati nerui surculus, sinistræ pulmonis parti oblatus.*
f *Ramuli sinistri nerui d insigniti, à quibus sinister recurrens neruus constituitur.*
g,g *Sinister recurrens neruus.*
h *Neruulus secundum uenam arterialem exporrectus, ac cordis basis centrum adiens.*
i,k,l,m *Pulmonis indicantur fibræ.*
n,o *Septum transuersum.*

SEPTIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

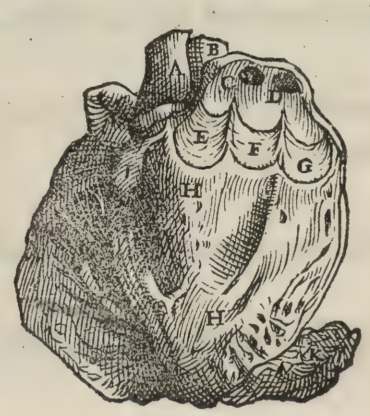

SEPTIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACterum Index.

HAEC figura cor à pulmone & septo transuerso liberum ostendit, cuius dexter uentriculus unica sectione adapertus cernitur ab anteriori sede orificij uenæ cauæ ad cordis usque mucronem ducta, quò id orificium et ipsi præfectæ membranæ in conspectum uenirent. dein ut interior dextræ cordis auriculæ superficies oculis subijceretur, eam intro euersam finximus.

A *Venæ cauæ pars, septum transuersum permeans.*
B *Venæ cauæ pars iugulum petens.*
C,C, C *Orificium uenæ cauæ in dextrum cordis sinum pertinens.*
D,E *Orificia sunt ascendentis & descendentis uenæ cauæ partium.*
F *Dextra cordis auricula inuersa, & inæqualem fibrosamque ipsius notans superficiem.*
G *Coronalis uenæ principium.*
H,H, H *Protuberans in uenæ cauæ orificio circulus.*
K,L, M *Tres membranæ uenæ cauæ orificio præfectæ.*
N,N *Fibræ ab inferiori sede membranularum uenæ cauæ orificij, deorsum ad uentriculi dextri latera mucronemque ductæ.*
O,O *Carneæ partes indicantur, quæ fibras nuper dictas amplexantur, teretemque formam exprimunt.*
P *Hæc uentriculi dextri cauitas uersus uenæ arterialis orificium pertinet.*
Q,R *Crassities substantiæ dextrum cordis uentriculum constituentis.*

OCTAVA SEXTI LIBRI FIGVRA.

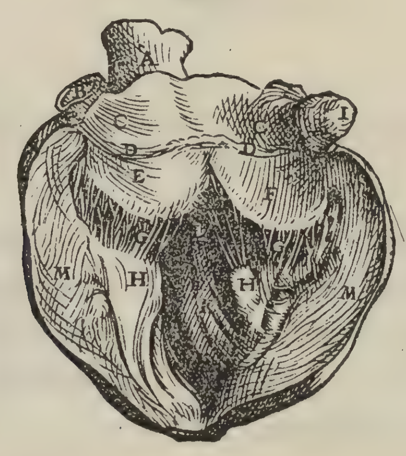

OCTAVAE FIGVRAE, EIVSDEM'QVE CHARA-
cterum Index.

OCTAVA figura in hoc à iam præcedente uariat, quod ex dextri cordis uentriculi sede, inibi P insignita, sectionem duxerim in uenæ arterialis usque amplitudinem, ac eius uenæ orificium distenderim, ut membranæ ipsius aptè in conspectum uenirent.

A Venæ cauæ portio iugulum petens.
B Arteriæ magnæ caudex.
C,D Venæ arterialis orificium. uerùm singuli characteres indicant singula foramina ramorum, in quos arterialis uenæ caudex primum discinditur.
E,F,G Tres membranæ arterialis uenæ orificio præfectæ.
H,H Cordis uentriculorum notatur septum, seu sinistrum latus dextri cordis uentriculi: atq; ita hic dextri uentriculi cordis uniuersa amplitudo in conspectu est.
I Vna membranarum uenæ cauæ orificio adnatarum.
K Dextra hic pendet cordis auricula adhuc inuersa, atque cum cordis substantia cui proxima est reflexa.

NONA SEXTI LIBRI FIGVRA.

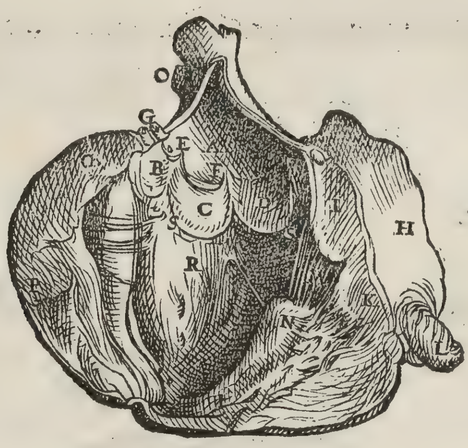

NONAE FIGVRAE, EIVSDEM'QVE CHARA-
cterum Index.

HAC figura idem cor, quod duabus iam præcedentibus, ostenditur. uerùm hic una sectio ex arteriæ uenalis orificio ad cordis usq; mucronem ducitur, ipsumq; uenalis arteriæ orificium unà cum sinistro cordis uentriculo distenditur, apparentibus simul membranis illi orificio præfectis, & inuersa cordis sinistra auricula, ut & hæc internam ipsius superficiem ostenderet.

A Magnæ arteriæ caudex.
B Venæ arterialis portio.
C,C Venalis arteriæ orificium.
D,D Protuberans in uenalis arteriæ orificio circulus.
E,F, Duæ uenalis arteriæ orificio præfectæ membranæ.
G,G Fibræ ab humiliori dictarum membranarum sede deorsum ad sinistri cordis uentriculi latera protensæ.
H,H Carnea cordis substantia, eas quas modo G & G insigniui fibras amplectens.
I Sinistra cordis auricula introrsum inuersa.
K Septum cordis uentriculorum.
L Hàc sinistri uentriculi amplitudo ad magnæ arteriæ orificium conscendit, cuius membranas modò explicaturi sumus.
M,M Substantiæ cordis, quà sinistrum ipsius uentriculum constituit, crassities.

DECIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

DECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARActerum Index.

HIC ex sinistri cordis uentriculi dextra elatioriq; sede sectionem ad arteriæ magnæ amplitudinē usq; duximus, ut distēto eius orificio tres membranæ ipsi præfectæ, in propatulo essent.

A *Arteriæ magnæ orificium.*

B, C, D *Tres membranæ arteriæ magnæ orificio præfectæ. uerùm harum trium (uti inter dissecandum crebro fit) una per medium dissecta est, & utrinq; una ipsius pars conspicitur. Estq; quam B insigniuimus.*

E, F *Principia sunt duarum coronalium arteriarum.*

G *Coronalis uenæ & coronalis arteriæ hic apparet portio.*

H *Arteriæ uenalis orificium.*

I, K *Duæ membranæ arterialis uenæ orificio appositæ.*

L *Sinistra cordis auricula introrsum inuersa.*

M *Fibræ ab humiliori dictarum membranarum sede, ad sinistri cordis uentriculi latera pertinentes.*

N *Carnea cordis substantia dictas nuper fibras adaugens, amplectensq;.*

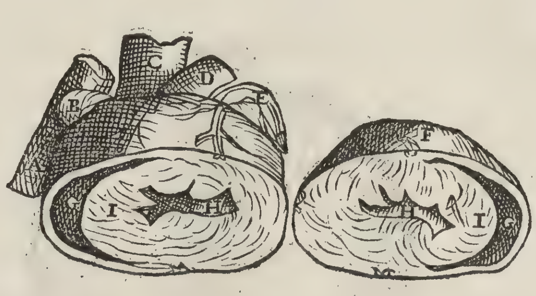
O *Portio uenæ arteriosæ.*

P, Q *Cordis substantiæ crassities, ubi sinistrum cordis efformat uentriculum, indicatur.*

R *Cordis uentriculorum septum.*

S, S *Hic ad arteriæ magnæ radicem dura & ueluti cartilaginosa cordis conspicitur substantia, quæ dissectionis professoribus ossis nomine habetur.*

VNDECIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

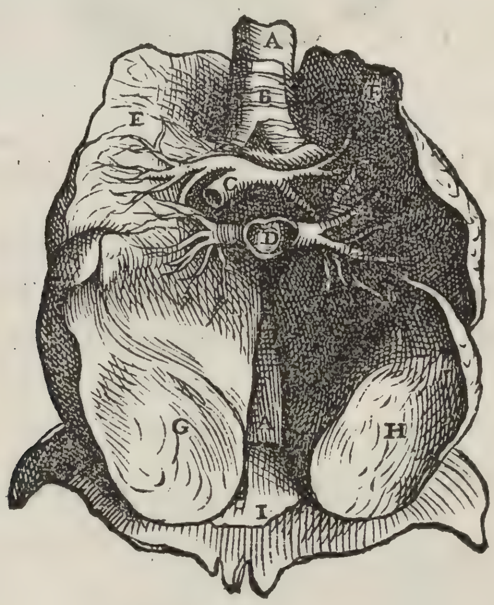

VNDECIMAE FIGVRAE EIVSDEMQVE CHAracterum Index.

HAEC figura cor per transuersum dissectum ostendit, ut cordis substantiæ secundùm ipsius uentriculos crassities in conspectum ueniret.

A Cauæ uenæ pars. B Dextra cordis auricula.
C Arteriæ magnæ caudex.
D Vena arterialis.
E Sinistra cordis auris, cui portio appendet uenalis arteriæ. Atque hi characteres cordis basim insinuant. F,F Cordis mucro.
G,G Dexter cordis uentriculus.
H,H Sinister cordis uentriculus.
I,I Septum cordis uentriculorum.

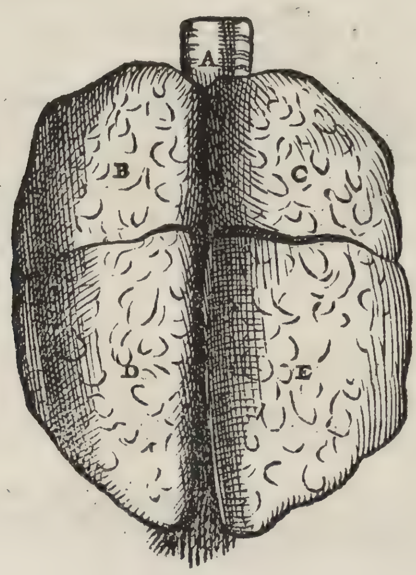
DVODECIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

DVODECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACterum Index.

PRAESENTI figura anterior pulmonis sedes, à qua cor præsectũ est, delineatur. quæ inferiori, terramq́; spectanti bubuli pedis sedi non admodum imagine absimilis uisitur.
A,A Stomachi quo cibus in uentriculum fertur pars. B Aspera arteria.
C Vena arterialis. D Venalis arteria.
E,F, G,H Quatuor pulmonis fibræ, seu lobi. Verum G & H priuatim pulmonis sedem indicant, septi transuersi gibbo thoracis amplitudinem spectanti congruentem.
I Septum transuersum.

DECIMATERTIA SEXTI LIBRI FIGVRA.

DECIMAE TERTIAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

HAEC figura pulmonis ex thorace euulsi posteriorem notat sedem.

A, *Asperæ arteriæ portio, posteriori ex sede hic conspicua.*

B, C, D, E *Quatuor pulmonis fibræ seu lobi, bubuli pedis superiorem regionē forma exprimentes.*

SEXTI LIBRI FIGVRARVM *Indicum finis.*

QVAS PARTES NATVRA AEREAE *substantiæ reficiendæ fabrefecerit, ac quæ priuatim uitali spiritui subministret. Caput I.*

QVAM affabrè cibi potionisq; organa corporis nostri architectus extruxerit, quemq; ipsorum usus & actionis gratia numerum, situm, formam, connexum, substantiā, uasorum neruorumq; insertionem singulis largitus sit, superior liber non perfunctoriè explicuit. Quocirca præsens instrumenta, aëream quæ continuò defluit substantiam restituentia, ac calorem innatum recreantia, opportunè complectetur. Quòd autem omnes respirationi pulsuiq; famulātes particulę in horum classem collocandæ ueniant, cuiuis perspicuum esse arbitror. neque minus quenquam respirationis & pulsus usum (quoad nobis animæ substantiam ignorantibus hunc nosse datur) latêre existimo: ac proinde etiam nunc in illorum usu explicando haud longius hærendum est. Quanquam in secundo libro, quum respirationi subseruientes enarrarem musculos, & in tertio, ubi arteriarum usus recensebam, de respirationis & pulsus natura usuq; nonnulla pertractauerim. Absolutam enim horum tractationem neque illic neque hîc subiungendam duxi, quòd hanc priuatos eosdemq; complurimos libros exigere, Galenus omnium bonorum autor nos abundè docuerit, quodq; in præsenti potius partium corporis descriptionem, quàm contentiosè, ignorata adhuc animæ essentia, pulsus & respirationis usum perscribere sit animus. Quando inspiramus itaque, omnibus corporis partibus secundùm naturam sese habentibus, neq; caloris ingeniti (quem Galenus animam, aut primarium saltem ipsius instrumentum esse alibi attestatur) qualitate quauis occasione adaucta, tunc aërem per nares attrahimus: cuius portio ad cerebrum, quum per [a] octaui capitis ossis foramina, quibus olfactus [b] organa incumbunt, tum etiam atque id magis per [c] meatus pituitam ex cerebro ad fauces deducentes assumitur, spiritum animalem nonnihil enutritura. Verùm per nares attracti aëris copiosior portio, ex amplis narium [d] foraminibus in fauces secundùm posteriorem [e] gargarij sedem ducitur, nonnihil ab illo temperata. Hinc in [f] laryngem, & dein per totam asperam arteriam in frequentes ipsius per pulmonis substantiam propagatas soboles fertur. Postquam uerò aër ab hac substantia emutatus, ac cordi quodammodo præparatus est, ab [g] arteriæ uenosæ surculis similiter pulmonis substantiæ intextis, ex asperæ arteriæ ramis elicitur, atque in [h] sinistrum cordis uētriculum per arteriā uenalem delatus, tenui feruidoq; admodum quem cor inibi continet, sanguini cōmiscetur. Huius aëris qualitate contenti in hoc uentriculo caloris qualitas euentilatur, substantia autem caloris (quæ aëre & spirituosi sanguinis exhalatione constat) illius aëris substantia enutritur. Quod uerò uelut fuliginosum ex hac cordis propria peculiariq; functione congeritur, rursus per arteriam uenalem in pulmonē ablegatur, atq; ab asperæ arteriæ propaginibus exceptum, unà cum reliquo aere, quem ex illis propaginibus arteriæ uenalis germina tanquam cordi ineptum non attraxerant, denuò per asperā arteriā & laryngē faucesq; & nares educitur. Huiusmodi sanè in naturali respiratione aeris ductus perficitur: in non naturali uerò aer potissimùm per os attrahitur, efferturq;. Vocamus autem non naturalem respirationem, qua alterius quàm temperatæ caloris innati qualitatis nomine utimur, ut quum ea qualitas aliqua ex causa in eum modum increuit, ut per nares adductus aer homini non sufficiat: aut quoties exufflationem, uocem, eiusque generis reliqua, ad quę secundariò respiratio famulatur, tentamus. Ab aeris substantia in sinistro cordis uentriculo sanguini ibidem contento permixta, uitalis spiritus conficitur, qui ex hoc uentriculo in [i] magnam arteriam unà cum sanguine impetu ruēte ac feruido diffusus, per uniuersum corpus secundùm

Sexti libri argumentum.

Qui aër in respiratione digeratur, cordisq; & ipsi subministrantium partium functionis enumeratio.

Lib. 2. de Arte curat. ad Glauconem.

a 8 fig. ca. 6 li. 1 A, A, B.
b 12 fi. li. 7 C, D. & 13 fi. L, L.
c 3 fig. cap. 12 li. 1 characteres ad latera M positi.
d 2 fi. ca. 12 li. 1 n, o.
e 6 muscul. tab. E.
f in figurā asperā arteriam exprimentem ca. 38 lib. 1. & hîc 6 fi. Y.
g 2 fi. ca. 15 lib. 3. et hîc 6 fig. G, & 12 fig. D.
h Apertus est in 9 fig.
i 10 fi. A. 6 fi. O. et tota figu. cap. 12 lib. 3.

arterię ſeriē digeritur, & calorē ſingulis mēbris priuatim innatū reficit temperatq;, quod ipſius diffuſum eſt inſtaurans, haud ſecus ſanè atq; membrorum ſubſtantia à ſanguine per uenas adducto reſtituitur. Et quemadmodum reſpiratio & ſanguinis ex [k] dextro cordis uentriculo in ſiniſtrum aſſumptus, cordi ad uitalis ſpiritus caloriſq; natiui repoſitionem faciunt: ſic pari ratione materia à ſiniſtro cordis uentriculo per arterias reliquo deducta, corpori aliarū partium ſpiritum & natiuum calorem recreat. Atque huius etiam occaſionis gratia idem pulſus & reſpirationis uſus cenſetur. quod enim inſpiratio materiei in ſiniſtro cordis uentriculo repoſitæ præſtat, id reliquis partibus in pulſu arteriarum dilatatio largitur: expiratio autem arteriarum contractioni correſpōdet. At quibus organis, incredibili diuinaq; artificis ui fabricatis, hæc omnia perficiantur, quaq; ratione hæc admiranda Naturæ opera compleantur, iam ordine enitar perſequi: ea interim non repetiturus quæ in primo libro de thoracis oſſibus, & aſperæ arteriæ cartilaginibus, ac in ſecundo de eorundem muſculis, & in tertio de arteriarū conſtructione perſecutus ſum. Quapropter ut in libro hunc præcedente à peritonæo ſermonis cibi ac potus organorū initium opportunè inſtituimus, ita quoq; & hîc à tunica coſtas ſuccingente nō immeritò inſtrumenta aereæ ſubſtantiæ nutriendæ dedicata auſpicabimur.

k Patet in 7 fi. & 8.

Reſpirationis & pulſus idem uſus.

DE TVNICA COSTAS SVCCINgente. Caput II.

QVANDOQVIDEM coſtas ſuccingens tunica aliud nihil quàm membrana eſt, neque ita integrè à coſtis, ac peritonæum ab ipſi commiſſis muſculis, liberari poteſt, eius delineationem aliunde ſumere non licet, quàm ex figuris internam thoracis amplitudinem ſuperficiemq; exprimentibus, cuiuſmodi imprimis cenſeri poteſt octaua muſculorū tabula: ac ex oſſium figuris thoracis oſſa ſimul proponētibus, ut duæ priores Capitis deciminoni libri primi, & tres ultimæ eiuſdem libri figuræ.

Nomen & ſitus tunicæ coſtas ſuccingentis.

TVNICAE membranæ'ue coſtas ſuccingentis, ac ὑπεζωκὼς Græcis, uulgò autem pleura dictæ ſitum, nomen ipſius indicat: hæc nanque omnibus coſtis (præterquam duodecimæ à [a] ſepti tranſuerſi implantatione occupatæ) præterea & toti pectoris oſſi ſubtenſa, thoracis uerò uertebrarum corporibus, & ſuperiori ſepti parti thoracis amplitudinem reſpicienti obducta, figuram & magnitudinem totius thoracis cauitati correſpondentem adipiſcitur. Pertinet quidem parte ipſius poſteriori à prima thoracis uertebra deorſum ad undecimam, è cuius regione ſepti pars arteriam [b] magnam tranſmittens conſiſtit. Anteriori autem ipſius parte à iugulo ad humillimam pectoris oſſis partem, cui ſeptum innaſcitur, deſcendit. In lateribus uerò à prima coſta ad ſuperiorem ſepti ſuperficiem, quam thoracis cauitatem reſpicere diximus, fertur, hanc uniuerſam, ut & reliquam thoracis amplitudinem ſublinens. Præſens itaq; tunica, perinde atque thoracis cauitas, figura admodum uariat. Superiori enim parte, ut & thorax, anguſta eſt, ac uelut in acutum deſinit. inferiori uerò parte latior quàm ſuperiori exiſtit, at in lateribus thoracis quoq; modo latior, quàm inferiori ſede uiſitur. Deinde anteriori parte breuior eſt, poſteriori autem multo longior pro obliqui ſitus ſepti ratione exiſtit. nam à pectoris oſſis mucrone ad undecimam thoracis uertebram pertingit. Rurſus anteriori parte, ut & in lateribus exterius, quemadmodū & thorax ipſe, gibba uiſitur: at poſteriori ſecundum uniuerſam longitudinem, uelut ad amplitudinem ipſius internam impreſſionem peritonæi quoque ritu exigit, atque id ratione uertebrarum & radicum coſtarum. Vertebrarum enim corpora in thoracis prominent cauitatem, ut & coſtarum radices, quæ à uertebrarum corporibus retrorſum tantiſper reflectuntur, donec denuò uerſus anteriora deorſum procedentes obliquentur. Interius omni ex parte lęuis, & ueluti aqueo humore perfuſa eſt, prę terquam ubi proceſſus quoſdam membraneos exporrigit, ex quibus aut alias educit membranas, aut corpus aliquod ſibi colligat. Fit autē id præcipuè ſecundùm uniuerſam poſterioris ſuæ partis longitudinem, ad uertebrarum nimirum progreſſum, ubi [c] interſepientes thoracē membranas educit, & [d] aſperam arteriam, [e] ſtomachum, [f] magnam arteriam, & [g] ſine coniuge uenam firmat, & ſibiipſi hæc uinculis connectit, illiſq; tunicas exporrigit. Pariter ſe habet ſecundùm oſſis pectoris & ſepti quoque à pectore ad dorſum longitudinem, ubi interſepientes thoracem membranæ illi continuantur. Nonnunquam, ſed admodum rarò, non ſecus ac peritonæo internæ huius tunicæ ſedi adeps durior adnaſcitur, id'que præcipuè, ubi uertebris propinquior

Magnitudo.

Figura.

Tunicæ ſuperficies quales, quiſq; earū ad alias partes nexus.

a 7 muſcul. tab. Δ.

b 7 muſcul. tab. q.

c 1 fi. H, K, L, O. 2 fig. G, G, H et I, I, K.

d 1 fi. ca. 38 lib. 1

e 14, 15 fig. li. 5 A, B, C.

f fig. cap. 12 lib. 3 i.

g fig. cap. 6 lib. 3 F, F.

pinguior est; quaque ipsius insigniores uenæ porriguntur. Præterea modo in uno, modo in altero latere membraneas fibras pulmoni applantat, quibus illum sibi admodum pertinaciter adnectit. Hoc enim non semel obseruauimus, idque potissimum in læuo latere, nõ quidem ad costas duntaxat, uerum & ad septi [g] partem pulmoni uicinam. In canibus uerò, suibus, simijs id rarius, aut nunquam reperimus. Quinetiam in hominibus priuatim qua hæc membrana thoracis amplitudinem succingens septo obnascitur, cordis inuolucrum [h] magna amplitudine ipsi coalescit continuaturque: haud secus, quàm si id hinc initium duceret. Porrò hæc membrana superficie externa, quòd undique adiacentibus partibus adnascatur aspera, inæqualisque, inuicem connexarum membranarum modo uisitur, uix aliqua tamen pinguedine inibi obducta. Insuper, ut neque peritonæum, præsens membrana non adeò pertinaciter omnibus partibus connata hæret. ualidius nanque costarum ossibus ac cartilaginibus tunicæ peculiariter unamquanque costã inuestietis, cuiusque mox meminero, interuentu adnascitur, quàm internæ intercostalium musculorum sedi. Sic quoque septi carnosæ parti longè remissius quàm neruosæ committitur. Quòd autẽ similia cum septo foramina peritonæi modo hîc adipiscitur, perspicuum cuiuis esse arbitror. quà septo nanque obducitur, [i] ternis foraminibus est peruium. uno quidem uenæ cauæ caudici parato, secundo autem stomacho, tertio uerò magnæ arteriæ & uenæ pari carentis fini. In iugulo amplo continuoque foramine non pertunditur, uerum quæ eam inibi perreptant uasa pluribus foraminibus cõplectitur, ipsisque adnascitur, & tunicã aliam à propria illarum ipsis offert. transmittit uerò hîc uenæ cauæ & arteriæ magnæ [k] ramos, ad hæc [l] stomachum, [m] asperam arteriam, sexti paris neruorum cerebri [n] neruos, & septi transuersi etiam [o] neruos. Postremò secundùm posterioris ipsius sedis longitudinem utrinque ordinata serie perforatur, [p] uenis ac [q] arterijs costarum interualla petentibus uiam præbens. Substantia deinceps constat membranea, dura scilicet & tenui, alba, æquali, & robore nõnihil peritonæum superante: uerùm similiter ipsi quoque peritonæo huius substantia ad dorsum durior quàm iuxta pectus sentitur. Ipsius nanque origo à uertebrarum ligamentis illarum corpora cõnectentibus potissimùm pendet. Porrò uenis ac arterijs & neruis quoque abundat. ac primùm quidem in posteriori parte ipsi uena coniugis expers adnascitur: deinde & magna arteria. in lateribus uerò subtensas exigit longas, neque eas ualde graciles uenas & arterias, quæ singulis costis exporriguntur. Priori autem parti [r] uasa ipsi incumbunt, sub pectoris osse deorsùm ad abdominis superiora prorepentia, & ramos in costarum cartilaginum interualla digerentia. Neruos quoque adipiscitur quamplurimos: quippe in iugulo transmittit maximas sexti paris neruorum cerebri portiones, quæ in pulmonem, uentriculum, & iecur distribuuntur, [s] neruosque recurrentes germinant. Deinde etiam ibidem iter, uti diximus, præbet septi [t] neruis, à quibus innumeras sobolès tunica hæc mutuatur, quà septum succingit. Atque hos quidem neruos intus complectitur, exteriùs autem [u] magnos, eosdemque una serie ad singula costarum interualla deductos obtinet, qui huic tunicæ unà cum uenis arterijsque attenduntur. Præterea in posteriori sede utrinque ipsi subtendũtur, sexti paris neruorum [x] propagines costarum radicibus distributæ, ac tandem in nutritionis organa (uti diximus antea) diffusæ. Cæterùm præter hanc costas succingentem tunicam singulis costis [y] alia peculiaris obtigit, quam Græcos alteram succingentem costas membranã uocasse reor. Tale enim quid in libro de Cõstitutione artis medicæ Galenus, morbi lateralis species subdiuidens, indicare uidetur. Est autem altera hæc succingens costas tunica inuolucrum, quod omnibus propemodum ossibus commune censetur, ea nimirum membrana, quam quòd os ambit, περιόστεον Græci nuncuparunt. Quemadmodum enim ossa huiusmodi membranula obcingit, ita quoque & singulæ costæ orbiculatim ipsas ambientem membranam exigunt, peculiare nihil ab eiusmodi cæterorũ ossium membranis sibi uendicantem, quas ossium diximus esse inuolucra, & uelut amicitiæ uinculum quo aptè durũ os molli carni committatur. At thoracis cauitatem succingens membrana, quia amicum pulmonis ad costas contactum molitur, totius thoracis cauitatem uelut una superficie non asperam reddit. Deinde omnibus quæ thorax cõtinet inuolucrum quoddam euasit, unde etiam ab usu tunica (uti à substantia, membrana) dissectionis proceribus uocitatur. Ad hæc ipsa quoque, ut & [z] peritonæum ijs omnibus quæ amplectitur organis tunicas exporrigit, eademque firmata colligat. Quòd autem cum thorace distendatur, arcteturque, neminem ambigere arbitror. thoraci enim undique adnata, tali constat substantia, qualis & inuolucri loco habetur, ac simul leuis sequaxque est. His accedit, quòd præsens tunica septo transuerso tenui & robusto interim opportunè facto, non inefficax robur adiungat, & in ipso, ut & in [a] intercostalibus musculis, membranæ musculorũ uentrem ambientis uicem abundè gerat: quanquam & propriam membranam intercostales musculi aliorum musculorum modo obscurè sortiri uidentur. Venæ autem & arteriæ & ner-

Tunicæ cost. foramina.

Substantia tunicæ costas succingentis.

Principium.

Singulis costis peculiaris tunica.

Tunicæ cost. usus, & ipsius cõstructionis ratio.

g 1 figura 1 ad V.
h 3 fig. à G ad F.
i 7 musc. tab. primũ f. secundũ r, tertium q.
k Pete hos ex ult. figu. lib. 3.
l 7 muscul. tab. E.
m 7 tab. F.
n 6 fig. a, d.
o 3 fi. I, I.
p fi. ca. 6 li. 3 G, G.
q fi. cap. 12 lib. 3 k, k.
r 1 fig. B, C, D, E.
s fig. capiti 9 lib. 4 insertæ Q. Q & S, S.
t 2 fig. P.
u Spectantur 2 fig. ca. 11 lib. 4 secundum costarum ductum.
x 2 fig. ca. 2 li. 4 altera h insignitur.
y Hanc priuatim nulli bi delineaui mus, quum membrana sit ossi obducta, ex ossiumque circumscriptione petẽda sit.
z 1 fi. li. 5 et 2 figu. lib. 5 A, B, C, D.
a 8 muscul. tab. E, E.

ui quibus tunica committitur, etiam si ad ipsius nutritionem & sensum usui sint, non tamen huius gratia præcipuè, sed uicinarum partium, illi adeò frequentes attenduntur. Vnde etiam ipsi & crebrior cum magna tensione & punctili cruciatu, ut & in cerebri membranis, inflammatio oboritur.

DE MEMBRANIS CAVITATEM THORACIS INTERSEPIENTIBUS. Caput III.

MEMBRANAS thoracis amplitudinem interdiuidentes non aliter oculis subijcere potuimus, quàm id prima & secunda figura præstare conati sumus, uti ex illarum figurarum indicibus petere licet.

Intersepientium membranarum nomenclatura. *Numerus.*

MEMBRANA superiori Capite explicata, uniuersam thoracis cauitatem succingit, sublinitq́ue. at membranæ quas Græci διαφράττοντας, nos autem intersepientes thoracem, aut uulgò mediastinũ nuncupamus, eandem cauitatem interdiuidunt, in duas præcipuas amplitudines eam distinguentes, unde & nomen suum meritò obtinent. Habentur autem in thoracis medio utrinque [a] singulæ secundùm ipsius longitudinem procedentes.

Situs.

a 2 fig. dextra G, G, H. sinistra I, I et K insignitur.

à iugulo enim ad totam septi longitudinem pertingunt, & à tota pectoris

Forma. Magnitudo.

ossis longitudine ad thoracis usque uertebrarum corpora exporriguntur. Atque his etiam terminis membranarum amplitudo circumscribitur, quæ triangulum quodammodo exinæqualibus & obliquis costis lateribus'ue cõformatum refert. una enim costa, quæ & breuior est, à iugulo secundùm pectoris ossis longitudinem ad eius mucronem, & septi hîc connexum fertur: secunda uerò hac longior, à iugulo secundùm dorsi ductum ad undecimam usque thoracis uertebram procedit: tertia longitudine inter illas media, ab osse pectoris secundùm septi longitudinem decliuis ad dorsum descendens, duas priores costas cõmittit. Præsentes membranæ

Quo pacto intersepientes membranæ inuicem distent.

in mutua distantia & coitu plurimum uariant. secundùm dorsi enim longitudinem, quà uertebris committuntur, inuicem cõtiguæ sunt, & quàm minimam inter se cauitatem fibris membraneis oppletam efformant. Quà uerò pectoris ossi cõmittuntur, in homine quidem inuicem neutiquam contiguæ sunt, imò pro [b] ossis pectoris latitudine mutuò [c] distant. Superiori enim parte, ubi id amplissimum est, ac clauiculas primamq́ue utriusque lateris costam sustinet, membranæ etiam inuicem admodum abscedunt: cauitatem nihilominus uniuersam, quam inter se continent, fibrosis membraneisq́ue nexibus adimplentes. Vbi uerò pectoris ossi secundæ costæ cartilago coarticulatur, quemadmodum pectoris os hîc arctius euasit, ita quoque dextra membrana minus inibi à sinistra remouetur. Hæc membranarũ disiunctio sensim secundùm ossis pectoris longitudinem descendens, ut os ipsum latius efficitur, sic quoque & illa capacior reddita magis diducitur, ita sanè, ut tanta in homine hîc membranarum cõsurgat distãtia, quanta undique pectoris ossis cernitur amplitudo. Cæterùm quà membranæ septo transuerso [d] committuntur, omnium maximè inuicem abscedunt, atque hîc tantam efformant amplitudinem, quanta septi transuersi membranei circuli est [e] latitudo. Cauitas, quam ibidem membranæ efficiunt rarioribus membraneis fibris obsita, admodum ampla dissecãtibus occurrit, atque huius amplitudinis basis ad amussim correspondet figuræ membranei circuli ipsius septi, quæ latior est qua pectus quàm quà dorsum respicit, latissima uerò in medio existit. Præsens cauitas in ho-

b 6, 7 fi. ca. 19 lib 1.
c 2 fig. G, G distant ab I, I.

d 1 fi. K.
e ab n ad l 7 muscul. tab.

Quid inter membranas intersepiẽtes reponatur.

minibus nihil prorsus præter cordis [f] inuolucrum, ipsumq́ue cor & uenam cauam septum penetrantem cõplectitur. In canibus uerò & reliquis animalibus longius pectoris os, longioremq́ue thoracem possidentibus, amplitudo hæc multo capacior uisitur, nullis membraneis fibris obducta. Dein eius amplitudiuis basis à cordis inuolucri mucrone multum, secus quàm in hominibus, ut mox subĳciam, distat. Ad hæc, præter uenam cauam illa quoque amplitudo in dictis animalibus pulmonis lobum continet, qui substerniculi & manus cuiusdam instar cauam uenam hàc progredientem suffulcit. hoc enim homines quum breuiori ductu ipsis uena, quàm illis animalibus ducatur, destituti sunt: quanquam Galenus ex simĳs cõiecturam faciens, hunc lobum etiam hominibus tribuerit, ut post eum reliqui dissectionis scriptores ad unum omnes, qui nulla rei habita consideratione, neq́ue quicquam minus quàm Anatomen aggressi, nil nobis aliud præstitere, quàm quòd perperàm pleraq́ue ex Galeno descripserunt: neq́ue solum cum illo ueritati pepercerunt, uerùm aptè à Galeno edocta admodum misere deprauantes, ac nescio in quæ compendia fœdissimè consarcinantes, ut Galeni ueterumq́ue omnes de re Anatomica libri propemodum interciderint, occasio fuerũt. Cæterùm hæc membranarum, quà dorso, pectori & septo connascuntur, distantiæ est descriptio. Præter quam & alia uisitur, eas quas dixi sedes

f 3 fig. C, D, E, F, G. dein quæ habẽtur in B, B 4 figu.

nequa-

nequaquam contingẽs, & ad cordis effigiem formata. Præsentes enim membranæ in ipsarum medio cordis inuolucrum, uti diximus, complectuntur, & pro eius amplitudine formaq́ dextra membrana à sinistra abscedit, & utraque inuolucrum id adnatum exigit. Adeò ut inter has membranas cordis inuolucrum, ob idq́ & ipsum cor unà cum suis uasis contineatur, deinde et cauæ uenæ caudex, & innumeræ membraneæ fibræ membranas has inuicem quibus dixi sedibus colligantes. His in medio nulla, nisi id perquàm rarò, adnascitur pinguedo: exteriùs uerò quà quæq́ suam thoracis respicit amplitudinem, multa sæpe, ac præcipuè in hominibus, adipe abundant, adeò ut[g] omento quibusdam partibus similes, & pinguiores sępiùs uideantur. Præter pinguedinem ipsis adnascitur[h] glandosum corpus, uasorũ distributionibus in iugulo præfectum.[i] Venis ac arterijs abundant, sed tenuibus, ac illis quæ per omenti membranas digeruntur perquàm similibus. Venæ quidem non à caua,[k] ubi septum permeat (quanquam ita Galenus censuit) originem ducunt, sed potissimùm ab[l] illis quæ deorsum à iugulo pectoris ossi exporriguntur. Illæ enim uenæ ac arterię secundùm harum membranarum ad pectus ductum descendentes, in progressu surculos dispergunt ex anterioribus in posteriora pertinentes. Deinde aliquot soboles his membranis à[m] uena coniugis experte offeruntur. At preter has pleruncq́, & potissimũ in hominibus,[n] alia notatu dignæ crassitudinis à iugulo secundùm utriusq́ membranæ longitudinẽ deorsum ad septũ usq́ deducitur, septi neruo cõcomitata. Septi enim transuersi nerui in externa membranarum sede ipsis adnati deorsum protenduntur, æquali ferè interuallo à pectore & dorso in progressu distantes. Atq́ hi solùm nerui cum uasis & adipe[o] externæ membranarum regioni, quæ pulmonem respicit, adnascuntur, & læuis quodammodo, & aqueo quasi humore oblita uisitur: interdum etiam aliqua ex parte pulmonem adnatum possidens.[p] Interna uerò membranarũ sedes tum propter fibras membraneas, quibus inuicem membranæ committuntur, tum eas quibus ualidissimè citra adipis interuentum cordis inuolucro adnascuntur, utræq́ asperæ sunt. At si quæ iuxta septum huius cauitatis regio fibris non obsidetur, ea quoq́ læuis similiter & aqueo humore madens uisitur. Membranæ hæ tunica costas succingente tenuiores aliquantulo sunt, ab hac ex omnibus illæ sedibus ubi ipsi membranę committuntur ortum ducẽtes. Sunt autem illæ sedes, uti diximus, pectoris os, septum transuersum & thoracis uertebræ, unde potissimùm illæ membranæ enascuntur. Quæ primario usu in hoc creantur, ut cordis inuolucrum, ac proinde ipsum quoq́ cor, ne deorsum ac retrorsum concidat, in sua sede contineret. id enim & si ab alijs minimè animaduersum fuerit, uiuorum & mortuorum sectio luculentissimè (si animũ modò adhibueris) ostendet, quacunq́ ratione has membranas aggressus fueris. Deinde ad uasorum securiorem ductum auxiliantur, & postremò ex uniuersa thoracis amplitudine duas efficiunt cauitates, qui usus haudquaquam minimus censeri debet: quandoquidem huius beneficio altera thoracis cauitate pertusa, & pulmone hac sede propter aërem per foramen ingredientem à motu cessante, altera cauitas adhuc illæsa animali famulatur, quemadmodum in uulneribus & uiuis sectionibus frequenter condiscimus. Num autem ab his membranis, an uerò à tunica costas succingẽte organa in thoracis cauitate reposita, tunicas inuolucraq́ mutuentur, hîc contentiosè haudquaquam disceptandum duxerim, quum planè idem usus, quod ad eiusmodi tunicas uasorumq́ connexus spectat, harum membranarũ & tunicæ costas succingentis censendus ueniat. Præterea neutiquam inuestigandum est, num una tantum in uniuerso thorace costas succingens sit membrana, quemadmodum eam descripsimus: num uerò duæ, ut una quidẽ dextra esset, ea scilicet quæ dextrã thoracis cauitatẽ succingit, unà cum dextra intersepiente membrana: alia autem sinistra, quæ ibidem thoracis amplitudini obducitur, & eius sedis interdiuidentem membranam efformat. quod prorsus non esset absurdum, esset́q peculiaris differentia, qua succingens costas tunica à peritonæo distingueretur, quum id unicum reuera sit, illa autem tunc duplex censeretur.

g 2 fig. lib. 5 Q, Q, Q. et tot. 4 fi. eiusdem lib.
h 2 fig. F.
i 1 fig. O, O & Q.
k iuxta B fi. cap. 6 lib. 3. aut hîc 5 figuræ D.
l 1 fi. M, N. 2 figu. B, C, D, E.
m fi. ca. 6 li. 3 F, F.
n 1 fi. Q atte̊sum P, P.
o 2 fig. H, K.
p 2 fi. L, L.

Quæ intersepientiũ mẽbranarũ substantiam subeant.

Pinguedo.
Glandosum corpus.
Venæ, arteriæ.
Tum alibi sæpius, tum falsa in Aristotelem argumẽta confingens in 6 de Placitis Hippocr. & Platonis.
Intersepientium memb. superficies & connexus.

Ortus intersepiẽtiũ memb.
Intersepientium membranarum usus.

DE ASPERA ARTERIA.
Caput IIII.

AD asperæ arteriæ harmoniam spectandam imprimis conducunt figuræ trigesimi octaui Capitis libri primi, dein eæ quæ uigesimo primo Capiti libri secundi præponuntur: ac proinde illas, earundemq́; Indices intueri erit operæprecium.

IN tertio libro, ubi arteriarum complectebar ſeriem, hæc cuius conſtructionem modò perſequi ſtatutum eſt, ſimpliciter quòd aërem contineat, arteria ueteribus Græcis primùm appellata dicebatur: at temporis ſucceſſu, quum & uaſa [a] uitalem ſpiritũ ſanguinemq́ impetu ruentẽ deducentia, & in uenarum numero non amplius habita, arteriæ etiam nomine donarentur, hæ quidem læues arteriæ, illa uerò aſpera, ab inæquali qua cõſtat ſubſtantia, nuncupabantur: eoq́ nomine ad hunc uſque diem aſpera arteria eſt obuia, non minus ſanè quàm ſitus quoque ipſius, & numerus citra longam enarrationem conſpicui ſunt. Vnica enim non hominibus modò, uerùm & animalibus quæ pulmonem nanciſcuntur omnibus obtigit, quæ longo ductu, inſtar caudicis cuiuſdam, ex faucibus deorſum protenſa, frequenti ſobole in pulmonis ſubſtantiam digeritur. In faucibus enim (quæ Græcis φάρυγγες nuncupantur) [b] duobus narium foraminibus in oris amplitudinẽ pertinentibus, [c] alia duo in humiliori faucium ſede correſpondent, quæ quidem nõ ſecundùm latus, ut illa, mutuò contermina, ſed unum altero prius cernuntur. At horum quidem poſterius ſtomachi cibum potumq́ ex ore in uentriculum deducentis initium exiſtit. Anterius uerò aſperæ arteriæ principium eſt, quæ hinc deorſum rectà nuſquam in latus declinans, ſecundùm ceruicis longitudinẽ ad quartam uſque thoracis uertebram ducitur, tota poſteriori ſede * ſubſtratum habens [d] ſtomachum, uertebrarum corporibus, primoq́ dorſum mouentium muſculorum pari abſq́ alterius organi interuentu innitentem, unde & aſpera arteria à uertebris tantum remouetur, quãta [d] ſtomachi eſt craſſities. Anteriori autem aſperæ arteriæ ſedi non eadem toto ductu prætenduntur. In elatiſſima nanque ſede, ubi oris amplitudini committitur, [e] os ab υ figura ὑοειδὲς nuncupatum, ipſi cum illius oſſis quoque [f] muſculis & cute prælocatur. Hinc uerò ad iugulum ac pectoris oſſis elatiorem ſedem uſque, præter cutem & illi [f] ſubditum ex carnoſa membrana muſculum, arteriæ aſperæ obtenditur [g] bifidus muſculus, qui à pectoris oſſe enatus, oſſis υ referentis anteriori parti inſeritur, & deinde [h] alij duo à pectoris quoque oſſe in ſcutiformis cartilaginis humiliorem antiquamq́ partem pertingentes, proximæ arteriæ hîc incumbunt. Vbi uerò thoracem hæc ingreditur, principia quoq́ [i] muſculorum ex clauiculis & pectoris oſſe ad [k] mamillares in capite proceſſus deductorum, tanquam propugnacula ipſi quoq́ præfiguntur. In iugulo [l] glandium inibi uaſorum diuaricationi ſubſeruiens, & uaſa ipſa præter pectoris os illam obtegunt. Quod tamen ipſius corpori proximum eſt, in iugulo quidem eſt glandium, & paulo demiſſius in thoracis amplitudine [m] ramus arteriæ magnæ in [n] ſoporales arterias diſtributus, quæ unà cum ſexti paris cerebri [o] neruis, & [p] internis iugularibus aſperæ arteriæ lateribus uicinè attenduntur. dein ad laryngis radicem utrinq́ [q] glanduloſum, ſed rubicans corpus (quod poſtea expreſſiùs deſcribemus) ipſi adnaſcitur. Cæterùm quum primùm ad quartæ thoracis uertebræ corpus arteria aſpera [r] deſcendit, in duos pares bipartita truncos, unum [s] dextris pulmonis lobis, alterum [t] ſiniſtris exporrigit, qui pulmonis ſubſtantia undiq́ amplexi, parem cum pulmone ſedem occupant. [u] Imaginem aſperæ arteriæ uix ulli rectiùs quàm arbori aſſimilaueris, cuius caudex in duos primùm ramos diſciſſus ſit, & hi rurſus in innumeras ſoboles diffuſi. Huius nanq́ arboris à radicum propaginibus liberatæ ex terra prodiens initium, laryngi reſpondebit: totus autem caudex reliquæ aſperæ arteriæ parti à larynge ad quartam uſq́ thoracis uertebram protenſæ conueniet: arboris uerò rami eorundemq́ innumera ſoboles arteriæ in pulmonem diductibus conferentur. Vt enim caudicis initium radices educens, uarium, neq́ pari undiq́ conſtans forma uiſitur, ſic & larynx aſperæ arteriæ caput undiq́ uariã diſſimilemq́ figuram exigit. Superiori enim parte prout aut depreſſum aut erectum finxeris laryngis [x] operculum, acuta aut depreſſa obtuſaq́ erit. Anterior autem laryngis pars, & latera quoq́, anteriorem [y] ſcutiformis cartilaginis ſuperficiem commonſtrant, quæ ſecundùm ipſius longitudinem in medio extuberat, illinc lateribus obliquè in poſteriora extrorſum procedens. Ad hæc, ut huius cartilaginis ſuperior pars amplior longè inferiori in hominibus (ſecus quàm in bobus) exiſtit, ita etiam laryngis ſuperior ſedes hîc latior inferiori cernitur, imò [z] humillima laryngis ſedes, quæ ſecunda laryngis conſtituitur cartilagine, amplitudinem latitudinemúe reliqui aſperæ arteriæ caudicis ductus adæquat. [a] Poſterior laryngis regio, ac præcipua huius regionis ſedes quodammodo plana eſt, propter primæ cartilaginis quæ ſcuti imaginem refert, ad poſteriora ſuis lateribus progreſſum. aliàs enim hæc regio ſecundæ ac tertiæ laryngis cartilaginum gratia, paulo minus tota teres eſſet, uti ſanè eſt humillima poſterioris regionis ſedes, haud aliter quàm anterioris regionis humilior ſedes, idq́ occaſione ſecundæ cartilaginis humiliùs prima procedentis. In poſteriori ſede, prout tertia cartilago in laryngis cauitatem cõtrahitur, aut extrorſum porrigitur, ita quoq́ elatiores ipſius apices in interiora exterioraúe magis prominent, laryngis figu-

Aſperæ arteriæ numerus.

Situs.

Ipſi commiſſa corpora.

Aſperæ arteriæ forma.

a Figura 12 cap. lib. 3.
b 2 fi. ca. 12 li. 1 n, o.
c Poſſes illa ferè petere ex 3 fig ca. 21 lib. 2 ut unum eſſet inter L & l, alterũ uero ipſum ſuperius H.
** 7 muſ. ta. E ſubijcitur F. quod priuſquã præſcinderetur incũbebat ſuper B & C, D.*
d 2, 3, 5 fig. cap. 21 libri 2 H.
e 1 fi. ca. 21 lib. 2 A. aut 4 muſ. tab. P cũ R, Q, S, T, V.
f 3 muſcul. tab. r.
g 4 muſcu. tab. S, T.
h 5 muſ. ta. alter P notatur, aut 1 fi. ca. 21 li. 2 G in g primæ figu. aut 4 aut 5.
i 4 tab. Θ.
k 3, 4, 5 fig. ca. 6 li. 1 k.
l 2 fig. F.
m 6 fi. R ſuper Y.
n fig. cap. 9 li. 4 inſertæ F, F. G, G.
o Eiuſdem fig. N et O.
p fi. ca. 6 li. 3 S. aut ſpecta hic ultimam fi. li. 3.
q 2, 3, 4, 5 fi. ca. 21 lib. 2 M.
r 12 figu. B, aut ſpecta 1 fig. ca. 38 lib. 1.
s 12 fi. E, G.
t 12 fi. F, H.
u Hic ſedulo ſpecta figuras 38 ca. lib. 1 & ca. 21 lib. 2.
x 2, 3, 4 fig. cap. 21 lib. 2 L.
y 4, 5 fi. ca. 21 li. 2 g.
z 4, 5, 10 fi. ca. 21 li. 2 i.
a 2 fi ca. 38 lib. 1

figuram emutantes. Cæterùm reliquus asperæ arteriæ caudex (ut & arborum caudices solent) ad ramorum usque diuaricationem sibi similis est, non tamen absolutè. Nam quum concidit arteria, neque aëre distenditur, anteriori quidem parte teres est, uerùm paulo uidetur latior ac depressior, hinc ad latera orbiculatim ita ducta, ut in posteriora procedens, angustior fiat. Posterior autem sedes anteriori angustior est, planaque, ac uersus internam ipsius amplitudinem nonnihil orbiculatim impressa uisitur. Quum autē arteria distenditur, ipsius posterior pars æquè ac prior, & magis quodammodo latescit, atque in posteriora tumens orbicularis ut illa efficitur. Eandem formam seruant omnes asperæ arteriæ in pulmonem sparsæ soboles, quæ arborum ramis assimilantur, & uniuersam seriem cum pulmonis figura[a] parem efformant, in omnes ipsius partes frequentissimis germinibus, uti iam dictum fuit, excurrentes. Externa asperæ arteriæ superficies præter laryngis, quæ uaria est, inæqualis, sed interim ordinata serie procedens uisitur, ac quum aëre distenditur, posteriori quidem parte læuis instar continuæ cuiusdam membranæ est, à lateribus uerò & anteriori regione inæqualis: mēbrana, quæ cartilagines mediat, ipsis cartilaginibus magis extuberante. contrà uerò quum laxa cōcidit: nam tunc cartilagines membranea substantia eminentiores protuberant. Ad hæc, instar membranarum quæ alijs connascuntur partibus, externa quoque arteriæ superficies aspera est. Posteriori etenim sedi fibrosis nexibus, sed modicis [b]stomacho cōmittitur: uerùm superior laryngis regio quū cōmunem cum stomacho tunicā sortiatur, ualidissimè illius tunicæ gratia ipsi cōnascitur: quemadmodū & larynx stomacho firmissimè[c] musculorū opera connectitur, qui stomachū amplectentes, primæ cartilaginis lateribus implantantur. Anterior asperę arteriæ pars attensis musculis & uasis, ac pręcipuè[d] recurrentibus neruis connascitur. Quinetiam ubi asperæ arteriæ rami in pulmonem excurrunt, propter adnatam ipsis pulmonis substantiā minus læues existunt. Cęterùm interior superficies etiam si inæqualis pro cartilaginum extuberantia semper sit, læuis tamen ac uelut unctuoso humore perfusa, neque ullis fibrosis explantationibus aspera existit. & talis quoque quod ad læuitatē spectat,[e] interna laryngis est superficies: quamuis interim neque orbicularis, teres'ue, aut tuberibus minimè sit libera. In humillima enim parte, utcunque aut arctetur, aut diducatur, orbicularis ad amussim patensque eodem semper modo, ob perforatum quem secunda cartilago efformat circulum, euadit. in medio uerò quum arctatur, penitus conniuet, non orbicularis quidem arctique orificij ritu, uerùm rectæ instar lineæ seu rimæ ab anterioribus in posteriora protensæ. quæ si dirimatur aperiaturque, ab anteriori parte sensim in posteriora tātisper latior efficietur, donec laryngis interior superficies tota quodāmodo orbicularis teresque intus spectetur. Quando hęc rima arctatur, & conniuet, ipsaque inferior laryngis pars, quam secunda cartilago extruit, teres orbicularisque necessariò permanet, utrinque ad rimæ illius latera una conspicitur fouea, altiùs quodammodo quàm rimæ superficies conscendens, unde etiam hîc cornuta superficies sub rima consurgit. Superficies uerò laryngis supra rimam consistens, prout hæc aut recluditur, aut comprimitur, etiam differt, nunquam tamen penitus est orbicularis, sed pro rimæ compressu ex posterioribus in priora magis minusque arctatur. Inferior laryngis operculi superficies concaua, superior autem conuexa cernitur. Cæterùm uelim hæc uitulina aut bouina larynge (si modò humana non suppetat) assumpta examinari potiùs, quàm obscura difficilique enarratione discere. Ita enim quæ hîc propter dictionis obscuritatem prætermimus, absque omni negocio sedula inspectione non sine magna admiratione occurrent. Sic quoque singulorum substantiam & conformationē una atque altera larynge utcunque etiam rudi fueris manu, dissecta adinuenies, potissimùm quòd laryngis ac reliquę asperæ arteriæ substantiā in primo libro & secūdo, quantū illic conueniebat, persequutus fuerim.[f] In primo enim præter laryngis operculum, trium laryngis cartilaginum situm, formam, & quantum ad musculos in secundo libro intelligendos sat fuit, uniuersam illorum constructionem tradidi.[g] In secundo cum cæteris musculis omnes laryngis musculos ac ligamenta, prout inibi eorum requirebat tractatio, aggressus sum. Quapropter etiam illorū, ut & laryngis & totius asperæ arteriæ, neruorū & uasorum descriptioni hîc minimè immorandum est. Non profectò quòd scribendi laborem subterfugiam, uerùm ne à morosiore quopiam eadem inculcare dicar. Quamuis etiam in re non minus pulchra quàm difficili, undecimo de Confectionibus administrandis Galeni libro, cum alijs quinque, & libro etiam de Voce, priuati simus. Præterea septimi de Partium usu fragmentum nobis duntaxat asseruatum est, idque uniuersum in eo libro deest, unde Galeni enarrationem peteremus. Quæ itaque superioribus libris necessariò recensuimus, hîc nō altiùs repetentes, id solùm adiungemus, asperam arteriam membranea cartilagineaque formatam esse substantia: ac laryngem quidem tribus constare cartilaginibus, ea nimirum quam scuto Græci assimilarunt: secunda uerò, quam quòd nomine

a Confer 1 figurā cap. 38 li. 1 cum 12 & 13 fig. lib. 6.

b 2, 3, 5 fig. ca. 21 lib. 2 H.

c Earūdem fig. I.

d fig. capiti 9 li. 4 insertæ Q, Q. S, S.

e 11, 12, 13 fi. ca. 21 lib. 2. quarum indices spectabis.

f Si uisum fuerit, seriatim specta figuras ca. 38. lib. 1.

g Intuere figuras ca. 21 lib. 2.

Quales asperæ arteriæ exterior superficies.

Connexus asperæ arteriæ.

Interna asperæ art. superficies qualis.

Asperæ arteriæ substantia.

Quibus cartilaginibus asperæ arteria cōstituatur.

mine destituatur, quasi sine nomine uocauerunt: tertia autem, quæ gemina est, quamq; uasorum orificijs, quibus aquam manus lauaturis affundimus, respondere arbitati sunt. Deinde laryngis operculum ipsius quoq; conformationem ingreditur, quod ex cartilaginea membraneaq; & pingui substantia (quemadmodũ & tertiæ cartilaginis superior pars) constituitur. Reliquũ asperæ arteriæ corpus innumeris cõformatur cartilaginibus, una serie eademq; forma sese habentibus. Forma quidem circulo correspõdent, cui quarta pars sit execta. propius enim ad anuli circuli'ue perfecti figuram quàm quidam arbitrantur accedunt. Quod sanè is ad amussim perpendit, ex quo Celsus primum quarti libri Caput uertit, in quo hanc cartilaginum imaginem dorsi uertebris comparat. Quanquã enim Celsus illius autoris mentem parum aptè explicuerit, ex cartilaginum tamen uertebrarumq; imagine leui negocio colligitur, illum autorem cartilagines non simpliciter uertebris contulisse: uerùm duntaxat circunferentię superficiei'que [h] corporum thoracis & lumborum (non autem ceruicis) uertebrarum. Horum nanq; corporũ imago cartilaginum orbi ductuiq; quàm simillima uisitur. Cartilagines hæ in orbiculo arterię figuram imitantur, corpus tamen ipsorum teres non est, sed quodãmodo quadrangulare, multo interim latius quàm crassius. Dein cartilagines hæ non eandem toto corpore seruant crassitiem: in medio enim crassiores sunt quàm in extremis, quibus paulatim attenuantur, ac uelut in membranam degenerant. Extremis his stomachum respiciunt, media autem parte & crassiori anteriorem asperæ arteriæ sedem efficientes. Neq; arbitretur quispiam (illorũ sententia delusus, qui à perfecti circuli figura cartilagines solũ desinere prodiderũt, ne arteria stomachũ plus æquo comprimeret, uerùm potius ut stomacho deglutiẽti cederet) eas hanc formam speciemq; in caudice ipsius arteriæ duntaxat seruare: in pulmonis uerò substantia completos effici circulos, quandoquidem in pulmonis substantia perinde ac in caudice sese habent, & quod inibi aliter construi nequiuerunt, in arteriæ partium usus commemoratione ostendam. Cartilagines hæ continua serie ac æqualiter semper mutuò distantes in arteria [i] collocantur, & non tantum inuicem disiunguntur, quanta illarum à superiori parte ad inferiorẽ est latitudo, nisi quum arteria aëre turget: concidente enim arteria, cartilagines inuicem propinquius accedunt. Cartilaginum inter se connexus primùm propriæ cuiusq; cartilaginis membranæ interuentu perficitur. Quemadmodum enim omnibus ferè ossibus, & etiam laryngis cartilaginibus membrana quædam, eo quod ossium sit inuolucrum, περιόστεος nuncupata [k] obducitur, pari quoq; ratione circulares asperæ arteriæ cartilagines simili membrana integuntur, quæ ex demissioribus elatioribusq; sui partibus processus exporrigens, illarum interuentu cartilagines inuicem cõnectit, uelut membraneum uinculum inter duas cartilagines sese respicientes efformans. Neq; solùm inter cartilagines, ubi ab inuicem æqualiter distant, eiusmodi consurgit uinculum, uerùm etiam ab extremis cartilaginum partibus stomachum respicientibus similes membranei processus exporriguntur, ex quibus continuum quoq; instar membranæ uinculum efficitur. His cartilaginibus membranisq; aliæ duæ accedunt membranæ, ab ipso usu tunicæ non immeritò appellatæ. Atq; una quidem externã arteriæ superficiem undecunq; amplexatur, membraneis illis cartilaginum uinculis pertinacissimè connata. Hæc tenuis est, illisq; tunicis par, quas peritonæum & succingens costas membrana ipsis affirmatis uasis præbent. Præsentis tunicæ interuentu arteria conterminis partibus colligatur, ipsaq; imprimis recurrẽtes neruos securissimè defert. Altera arteriæ tunica hac longè dignior, internam uniuersæ arteriæ sedem succingit, atq; ad cartilaginum inter se colligationis robur plurimùm auxiliatur. Interior tunica exteriori multo crassior existit, quamuis etiam tenuis sit & ualida. Adnascitur uerò robustissimè cartilaginum proprijs membranis, & interna sede pingui quodammodo humore oblita uisitur, non undecunque eandem seruans crassitiem. Quum enim linguæ, labris'que & palato, & ipsi demum stomacho communis sit, in laryngis cauitate crassior euasit, & pinguedine inter cartilagines & externam ipsius superficiem obducitur. Vbi uerò rima lingula'ue laryngis [l] conniuet, hæc tunica utrinque ad latera dura callosa'que efficitur, ac cum substantia colorem quoque immutat: ut enim hic durior, tanquam à frequenti dum spiritum retinemus compressũ euadit, ita quoque magis ibidem callosa reddita, candicat, albescit'que. Ea parte qua tunica arteriæ ramos in pulmonis snbstantia diffusos succingit, sublinit'ue, tenuior longè quàm in larynge uisitur: in caudice uerò arteriæ medio se habet modo. Per uniuersæ tamen arteriæ cauitatem, hanc tunicam rectis fibris intertextam esse, ex sectione didicimus. Quæ etiam ostendit [m] glandulas alterutra parte singulas ad laryngis radicem adnatas, quæ magnæ sunt & fungosæ admodum, carnis'que propemodum coloris, sed magis nigricantes, & uenis satis conspicuis obductæ, quarum in secundo etiam libro, quum laryngis prosequeremur musculos, memi-

Qui asperæ arteriæ cartilagines inuicẽ colligentur.

Duarũ asperæ arteriæ tunicarum exterior.

Interior tunica.

Glandes laryngis radici adnatæ.

[h] *figuræ capi. 16 et 17 lib. 1.*

[i] *Spectatur id 1, 2 fi. ca. 38 lib. 1.*

[k] *Quia eiusmodi mẽbranarũ ac aliarũ tenuium tunicarum ratio ex totius organi circũscriptione petitur, illæq; membranæ tantum sunt, eas nusquã delineauimus.*

[l] *12 fi. ca. 21 lib 2 f.*

[m] *6 musculo. tab. L, et 2, 3, 4, 5 fi. ca. 21 lib. 2 M.*

meminimus. Aspera arteria omni prorsus sanguine uacans, primariò animanti ad aëris in respiratione transitum ductum'ue confert, deinde & uocis organum facile est præcipuum. Atque his usibus uniuersa ipsius congruit fabrica. Ex faucibus enim aërem per nares, aut os attractum, rectà in pulmonem ducit, hunc per uniuersum pulmonis corpus ita numerosa ipsius serie distribuens, ut pulmonis substantia hunc promptè alteret, atque cordis muneribus aptum reddat. Cæterùm quod pulmonis proprium sit munus, suo dicemus loco. nunc enim sat est asperam arteriam ita efformatam innuere, quòd aptissimè aërem dum inspiramus pulmoni deferat, ac rursus omnem qui cordi inutilis est, unà cum fuliginosis ipsius excrementis inter expirandum reddat. Ad hanc functionem, asperam arteriam instar membranei meatus, qui facile inanitus concidere, atque rursus oppletus distendi posset, extrui conducebat. Quod enim nisi uacui fuga magnopere replendum est, ac rursus compressionis duntaxat ui inaniendum uenit, distendi comprimique aptum esse oportet. Quapropter quum inspiratione aëris'ue attractionem dilatati pulmonis gratia fieri omnibus concessum sit, pulmonisque dilatatio aliud nihil censeatur, quàm suorum uasorum distentio, non quidem simpliciter omnium, sed in primis asperæ arteriæ propaginum: expirationem uerò rursus fieri constet, quoties pulmo in se colligitur, concidit & arctatur, eaque ratione aërem in sua amplitudine (uidelicet in asperæ arteriæ ramis) contentum exprimit, propellitque, cuiuis ratiocinari promptum est, asperam arteriam, ut & distendi in inspiratione & denuò comprimi in expiratione posset, debuisse fabrefieri. Verùm ad has functiones sat erat hanc ex membranea quapiam carneaque substãtia, ut uentriculũ, stomachum, aut arterias ipsas & uenas construi, neque illis quibus abundat cartilaginibus donari, adeò sanè ut nunc frustra, quod ad aëris ratione uacui attractionem, & sui ipsius corporis ex illo distentionẽ, & rursus ad aëris propter ipsius cõpressionẽ arctationemque ac expirationẽ attinet, uel aliquam cartilaginem rerum Opifex ipsi largitus uideatur. tantum abest, quòd illi opificis industriam ostenderẽt, qui omnes asperæ arteriæ ramos in pulmonis substantia distributos ex cartilaginibus perfectos circulos constituentibus fabricatos finxerunt, & aliam hic asperæ arteriæ quàm quà stomacho prætenditur constructionem enarrarunt, haud perpendentes, si aspera arteria ita extrueretur, pulmonem neque distendi, neque laxari ita opportunè posse, aut saltem in longitudinem, aut breuitatem duntaxat, nõ autem in amplitudinem asperæ arteriæ ramos proficere posse. Neque minus illi hallucinãtur, qui asperam arteriam apertam patentemque, & non stomachi modo concidentem efformatam asserunt, quo aëris liberior esset ingressus & egressus: quandoquidẽ hi præterquàm quòd laryngis arctationẽ dilatationemque ignorant, eò uenere ruditatis, ut ipsos lateat, si aspera arteria cum omnibus suis propaginibus semper æquè tensa apertaque esset, pulmonem neque unquam cõstringendum aut dilatandum, nihilque uacui fuga in asperam arteriam (ut quæ prius concidisset) attrahendum. Nam hoc uel ex follibus animaduertere debuerũt, quibus longè aliud artificium ad eam partem quæ aërem reddit, quàm reliquæ follium amplitudini adhibetur. Hanc enim artifices distẽdi comprimique promptam reddunt, ut oppleri inanirique possit: non autem ita canalem quem rigidum faciunt, & distendi comprimique ineptum. cuius naturæ si totus follis esset, quis omnem ipsius usum nos perdituros, ac instar lagenæ uitreæ follem futurum ignorat? Atque huiusmodi membraneæ substantiæ arteriam constituentis est ratio, quæ hanc membraneam debuisse fieri cõmonstrat. At cartilaginibus abundauit quoque, ut non modò respirationis, uerùm & uocis organum fieret. Quemadmodum enim asperam arteriam leuium arteriarum modò, respirationis nomine membraneam confici idoneum fuisset, ita quoque ad uocem amplam, rigidam, duramque prorsus fistularũ, tibiarum & cornuum ritu effingi debuerat. Quandoquidem ut uox fiat, symmetriam quandam esse oportet, & robur aëris ipsius & substantiæ ab ipso percussæ. Huiusmodi sanè substantia est cartilago, ex qua uniuersam arteriam tibiæ modò extrui sine ligamentis & membranis oportuisset. Verùm quum absque inspiratione ac expiratione uox fieri nullo modo potuerit, illaque cõpressione ac distentione necessariò indigeat, meritò laudabimus summi rerum Opificis solertiã, qui asperam arteriam simul commodum respirationis & uocis organum molitus est. Atque tantum artificium in laryngis cõstructione ostendit, ut illa nunc magis, nunc minus claudi possit, & spiritum ipsum ex nostro arbitratu ad magnos sæpe usus retinere ualeamus, & uocem nunc graue, nunc leuem, prout rimã illam (quę profectò uocis primarium est instrumentũ) arctamus uel laxamus. Hæc nanque illa est, quam tibicinarũ cõiunctis arundinum frustulis similem esse diximus: ac illi etiam rimæ respondet, quæ fistulis illis inest quas labris amplectimur. Congruit etiam usu, quamuis non forma, cornuum & tubarũ orificijs, quæ ori illa inflantes accommodamus. Deinde & organorum quoque fistulis, & illarum etiam fistularum foramini, quas transuersim inflamus, hæc rima comparatur. At larynx longè

Asperæ arteriæ usus, ipsiusque constructionis ratio.

Situs ratio.

Asperã arteriam mẽbraneã substantia oportuisse extrui.

Cur cartilago asperæ arteriæ constitutionẽ subeat.

Laryngis rimæ usus.

omnium fistularum artificium uincit. quæ ita efficta est, ut modo minus, modo magis eam laxare possimus, ac uarias uoces, non autem unicam duntaxat (ut artificum instrumenta) edere ualeamus: & tanta demum thoraci uis inditur, ut ex nostro arbitratu nunc multum, nunc parum aëris ad solam respirationem, aut ut etiam simul uoci, quam effingere lubet, aër inter expirandum sufficiat, emittere queamus. Quàm fuerit necessum secundam laryngis cartilaginem perfectum efformare circulum, & arteriam asperam hic ad laryngis radicem haud posse comprimi, animaduertes, si diligenter uocis generationem ex aëre ab ampla uia in strictam, & hinc rursus in latam impetu deducto, fieri didiceris, atque simul [n] gargareonem uocis plectrum & palatum instar rotundi amplicꝫ spacij constructum, & cauitatem super id in narium [o] foraminibus apparentem, & quarti maxillæ superioris in altero latere ossis cauernas, ac dentes pariter & linguam, & labra rimatus fueris, ac demum musica artificum instrumēta, illarumcꝫ partium usum his Naturæ operibus diligenter contuleris. Neque hic in nominum disceptationem incidere uisum est, rixose certando de rimæ huius & laryngis operculi nomine, quod falso uocis proprium, præcipuumcꝫ organum plerique recensent, quandoquidem hoc nihil uoci, nisi fortassis ad illius aliquam modulationem accommodat, & duntaxat ut & in primo libro commemorauimus, cibi & potus inter deuorandū in laryngem casum prohibet. Nam præter hoc quòd sensu id ad uocem nihil facere ex uera sectione perspectum habemus, ratione id alijs cognitum esse oportuerat. nam nullus unquam quo operculum id ageretur musculus, ab alijs animaduersus fuit, necꝫ etiam ullis mouetur quàm ijs [p] quos ab osse ʋ referente in id inseri commemorauimus, quum interim laryngis reliqui musculi ad unum omnes rimæ illi dilatādæ arctandæ ue subseruiāt. Insuper eius gratia omnem laryngis cartilaginū fabricam extructam esse cognosces, si uel minima Naturæ operū cognoscēdi scintilla arseris, necꝫ illorū scientiā, indignissimi qui à Natura creatus sit hominis modo, respueris: nam uel bruti alicuius larynge in manibus assumpta, artificum in musicis instrumentis parandis industriā Naturæ opera sectantem maxima uoluptate admiraberis. Quod uerò & reliquarum cartilaginum situs non uulgaris sit, omnibus quocꝫ notū arbitror. crassior enim ipsarū pars, quacꝫ orbē efformant, anteriori parti, & quæ iniurijs magis exponitur, prælocata est. Vbi autem à perfecti circuli figura in caudice arteriæ necessariò propter inspirationē deficiunt, opportunè stomachum respiciūt, quò minus illum cōprimant, minuscꝫ ipsius in ciborū assumptione distentionē præpediant: quum interim arteria inibi suscipiēdis noxis inepta sit. Pariter etiam asperæ arteriæ tunicas Natura nō oscitanter extruxit, externā quidem, ut cartilagines instar inuolucri muniat, atque ipsius interuentu arteria uicinis partibus colligata firmatacꝫ securiùs deorsum prorepat. Interna uerò non solum cartilagines firmius cōnexura, uerū easdem succinctura, atcꝫ à grauioribus iniurijs munitura, crassior externa euasit, nō tamen talis, ut sua crassitie magnā arteriæ amplitudinē oppleat, & ad defendendas tamen cartilagines sua densitate & robore sufficiat. Sæpe enim aliquid pituitæ inutilis à capite per arteriā defluit, necnō potus aliquid & cibi inter deglutiendū in illam illabitur. Præterea acris quædā qualitas, uel fumi, uel cineris, uel carbonū, uel alterius cuiusdā facultatis medicamētosæ etiā inter respirandū attrahitur. Adde quòd pus tussi expectorandū quandocꝫ sit malignū, erodens, aut alius quis humor, utpote flaua bilis, ac atra, aut pituita salsa intus putredinem experta, per asperam arteriā efferri debēt: à quibus omnibus obducta cartilaginibus tunica, ne illæ radantur, & rosionē alterationemcꝫ ab his nō sine graui ipsarū uitio sentiāt, præcauet. Atque ut larynx eiusmodi noxijs (nimirū ori uicinior) magis subijcitur, ita quoque & tunicam hanc paulo crassiorē obtinet, quàm extremi arteriæ surculi, in quibus tunica tenuior euasit, ne plus æquo pulmonis substātiæ aërem cordi temperātis uim obtūderet, & aëris in uenalis arteriæ germina assumptionē, & rursus cordis fuliginosorū in asperæ ramos attractionē prohiberet. Cæterū pinguedo inter tunicā hanc & cartilaginē in larynge potissimùm reposita, ipsacꝫ etiam tunica pinguior simul cum uiscido quo undicꝫ hæc oblinitur humore, ad facilem aëris ductum cōferre uidentur, atcꝫ etiā ne in magnis clamoribus, multiscꝫ motibus exiccetur, uoxcꝫ deficiat, plurimum accōmodare. Huc quocꝫ faciunt asperæ arteriæ ad laryngis radicem utrincꝫ appositæ glandes. humore siquidem meatum imbuunt, nō fluido quidem, sed uiscido & pingui, quemadmodum & ipsæ crassiores spissiorescꝫ cæteris humorem procreātibus glandulis sunt. Quantus uerò eiusce humoris ad uocem usus sit, indies fistulas humectante oleo inungi uidentes docemur. Neque profectò eiusmodi humore procreando illæ tantum quas diximus glandes sufficiunt, uerùm & aliæ laryngi accumbunt, quarum nunc situm, ut & gargareonis, opportunè subijciemus: dein pulmonis, in quem aër assumitur, constructionem pertractaturi.

Vocis generatio.

n 6 muscul. tab. E.

o 2 fi. ca. 12 lib. 1 n, o.

Laryngis operculi usus.

p 2, 3, 4 fi. ca. 21 lib. 2 K.

Cartilaginū coordinationis ratio.

Asperæ arteriæ tunicas aptè extructas esse.

Pinguedinis & glandularum laryngis ratio.

DE

DE FAVCIVM GLANDVLIS.

Caput V.

TRIPLEX glandium genus in faucibus repositum, ac præsenti Capite nobis describendum, in uarijs spectatur figuris. Ac primum quidē sexta musculorū tabula L insignitur, & in secūda figura, tertia, quarta, quinta Capitis uigesimiprimi libri secūdi M. Secundum uerò genus sexta quoque musculorū tabula F insignitur, & decimaquarta quinti libri figura E, E. Tertium autē prima musculorū tabula A indicatur, & in quarta inter G, Q, Z consistit.

QVONIAM nonnullarum[a] glandium asperam arteriam humectantium paulo antè mentio incidit,[b] aliæque eiusdem functionis gratia creatæ illis accumbunt, nō inopportunè eas quoque simul hic, de nominibus haudquaquam anxiè disceptaturi, prosequemur. Non enim modò minus quàm alibi, ingenti nominum pelago fluctuamur: ex quo ut emergamus, fauces nobis citra omnem contentionem uocari liceat uelim, uniuersum spacium ab[c] inferiori maxilla intus circumscriptum, illud dico, quod in profunditate ab interna menti sede ad ceruicis usque uertebras pertingit: in latitudine uerò, quicquid inter dextram inferioris maxillæ partem & sinistrā habetur. Hoc enim φάρυγγα ueteribus Græcis uocatum arbitror, quo nomine & laryngem, quòd hac sede contineatur, potissimùm donarunt: Suidæ distinctionem parum obseruantes, qua masculini generis uocem laryngi accommodat, fœminini uerò faucibus. Eundem locum & ἰσθμὸν ab angustia nuncupasse uidentur, quòd nulla in uniuerso corpore sit regio æquè angusta, & tot interim organis donata. Hac enim sede nariū[d] foramina in os descendunt,[e] & hic reponuntur larynx uniuersa,[f] stomachi initium, linguæ[g] radix cum osse υ imaginē exprimēte, ac numerosis illarum partiū musculis, præterea & musculi maxillam mouētes, tum[h] qui ab ossis cuneum imitantis[i] processibus instar alarū efformatis originem sumunt, tum[k] qui huius angustiæ imprimis nomine duobus donati uentribus inferiorem maxillam deorsum uellunt. Adde præter tertij, sexti, septimi parium cerebri neruorum[l] propagines,[m] uenas iugulares, &[n] arterias soporales, & quas nunc lubens enarrarem glandulas hic cōtineri. Est autem harum genus triplex, ac[o] unum quidem, quod ad laryngis radicem asperæ arteriæ lateribus adnatum, in præcedenti Capite recensuimus.[p] Secundum uerò elatius laryngi apponitur: quippe in spacio quod nobis hiantibus medium inter narium foramina & laryngem apparet, utrinque in lateribus una reponitur glandula utcunque insignis, & glandi forma perquàm similis. Oblonga enim est hæc glandula, ac secundùm longitudinem sursum ac deorsum exporrigitur, communi oris tunica, sed ea hic quàm alibi tenuiori fungosiorique uestita. Substantia cōstat alijs glandibus simili, at impensius fungosa, in hocque propria, ut saliuam procreet, ac asperam arteriam & stomachum quoque cum tota oris amplitudine humectet. Has glandulas Græci παρίσθμια uocarunt, fortassis nō tam quòd his angustijs cōtineantur, ac quòd gargareonis latera respiciant. Si enim hiantis oris cauitatem intuearis, atque foramina narium &[q] gargareonem obserues, quid aliud hîc foramina quàm duo uelut maria, ipse autē gargareo instar angustæ terræ inter illa deductæ apparebūt, adeò ut nihil obstiterit, gargareonem ἰσθμὸν aliquando à ueteribus, qui pueros in cadauerum sectionibus exercebant, nuncupatum fuisse arbitrari. Aliàs enim si ad angustiam loci, instrumentorumque hac in sede frequentiam, animum duntaxat adhibuerimus, glandes asperæ arteriæ adnatæ, quum in maioribus angustijs, quàm secundùm hoc glandiū genus reponātur, παρίσθμια uocitandæ forent. uerùm quū illas ab Anatomes professoribus hactenus nō descriptas obseruauerim, magis secundùm genus (quod etiam nimis quàm oscitāter alij enarrarunt) ita appellandū duxerim. Cæterùm secundum hoc glandularum genus amygdalis assimilatum, Græci quoque ἀντιάδας nuncupauerūt, quam uocem interpretes tonsillas & amygdalas & Faux uertūt. Quāuis hæc posteriora nomina[r] tertio glandoso huius sedis generi quidam attribuisse uideantur, ignorantes interim cum primo genere secundū. Non tamen in his nominū fluctibus & rerum interim inscitia prætereundū est, Græcos quum tumores præter naturā enarrāt, glandularū quæ in faucium initio sibi opponūtur, ac secundum glandularū genus cōstituunt, inflammationes ἀντιάδας nuncupauisse, & παρίσθμια inflammationē corporū, quæ in faucibus sunt: nō adijcientes, quænam illæ censeantur. Porrò tertium genus,[s] inguinum & axillarū glandibus respondet. numerosum enim sub aurium radicibus & uniuerso spacio inferiori maxilla conscripto continetur, ac cauitates omnes exactè implet, uasorumque diductibus distributionibusue præficitur, has partes quoque sua humectandi ui imbuens. Hoc nullo peculiari donatum est nomine: uulgus tamen hîc in porcis ac cæteris quibus uescimur animalibus, ut & reliquas glandulas, in delicijs ipsas quoque habet, ac Animel-

Marginal notes (left): a 6 muscul. tab. L. — b 6 muscul. tab. F. — c 1 fig. ultimarum lib. 1 à G ad I. aut quod complectitur in effracta maxilla sextæ tabu. muscul. — d Post E 6 musc. tab. — e figuræ ca. 21 lib. 2. — f 2, 3, 5 fig. ca. 21 libri 2 H. — g 5 musc. ta. L, M. — h 6 tab. D. — i 3, 4, 5 figu. ca. 6 li. 1 P. — k 5 tab. H, I. — l 2 fi. ca. 2 li. 4 T, Y, e, g, n, v, w. — m fig. cap. 6 lib. 3 S. — n figu. ca. 12 li. 3 X ad a. aut specta ultimam fi. lib. 3. — o 6 muscul. tab. L. — p 6 muscul. tab. F. — q 6 muscul. tab. E. — r 1 musc. ta. A. 4 ta. inter G, Z, Q. — s 1 muscul. tab. I.

Marginal notes (right): Fauces. — ἰσθμός. — Triplex in faucibus glandium genus. Primum. Secundum. — παρίσθμια. — ἀντιάδες. — Tertiū in faucibus positarū glādiū genus.

las seu Lacticinia nuncupat. Num uerò & has Græci quoq; παρίσθμια appellauerint, sciremus sanè, nisi temporum iniuria Marini uiginti de Consectionibus libri cum Græcorum omnium qui quicquam in Anatome dignum præstiterunt operibus, maxima ex parte intercidissent. Quartus enim Marini liber inter cætera glandulas tractabat. utcunque uerò sit, hoc tertium in faucibus glandularũ genus nõ minus quàm cætera duo ob uarios quibus implicatur affectus, & scrophulas præcipuè, perpendendum uenit: hocq; imprimis tempore, quando nõ id solum genus, uerùm & alia duo Gallicus morbus simul cum palato & gargareone miserè exercet.

DE GARGAREONE. CAPVT VI.

IN hiante ore gargareonem citra dissectionem uidere est, quanquam in sexta musculorum tabula E insigniatur, in septima uerò F.

Gargareonis nomina.

ISTA quoque corporis pars pluribus donatur nominibus. gargar enim, gurgulio, & gargareon, sibilus ac tintinabulum à uoce nuncupatur. Quia uerò instar uuæ superiùs angusta, inferiùs uerò sphæræ instar rotunda aliquando dum inflãmatione corripitur, propendet, Vuea, seu σταφυλὴ appellatur. Deinde quòd instar caudæ muris, aut columnę extensa interdum ex humorum affluxu gargareon producatur, ut & affectus ille, κίων ac columella dicitur. Porrò quoniã secundùm naturam se habens, superiùs latior, inferiùs autem strictior uisitur, fundibulũ aliqui eum uocauerunt. at nomina sonitus occasione ipsi indita à multis toti laryngi, ab aliquibus uerò laryngis[a] operculo tantũ accõmodantur. Cæterùm gargareonis, qui soli inter cætera animantia homini obtigit, situs, forma, color, ac omnia ferè huc pertinentia nõ minus ac externa unguium superficies euadent cõspicua, si alicuius hiantis os inspicere non piguerit. Vnde etiã horum enarrationi prolixiùs quoq; haud immorandũ est. Oblonga enim tunc spectantibus occurrit particula fungosa & carnea à palati fine, ubi narium foramina ad os descendunt, in oris amplitudinem propendula, superiùs ubi palato continuatur latior, inferiùs pyramidis instar acutior. Venulas quasdã ex uasis palati tunicam adeuntibus in ipsius medio assumit: neruis autẽ non admodum participat. Porrò ipsius primarium usum uocis modulationẽ esse, ac illum ad sermonẽ homini plurimũ opitulari, argumento sunt, qui hunc præsectum habẽt: dein quòd soli homines, auiumq; quædã genera hoc donari uidentur. adeò sanè ut non immeritò uelut quoddã uocis plectrum, ita ad cauum palatum pendens, censeatur. Secundariò autẽ ad aëris attractionẽ, ne scilicet nimiũ frigidus in pulmonẽ feratur, aliquid & homini accõmodare creditur, quum his quibus gargareo pręsectus est, frigidus aër impensius quàm cæteris noxius esse colligatur. Sic quoq; & ad aëris expurgationem nõnihil conducit. nam puluerẽ sibi applicat, qui alioquin in laryngem simul cum aëre erat assumẽdus. At hic usus quũ cætera animalia ad terram magis quàm homo spirantia gargareone destituantur, parui pendendus uidetur. Quamobrem uerò alij gargareonem excrementorum à cerebro in os descendentiũ quoddam receptaculũ esse tradiderint, nõ satis assequor, & commentum illorum esse opinor: quũ gargareon nullam, qua aptè aliquid suscipiat, cauitatẽ nanciscatur: imò quoties humore imbuitur, laxatus muris caudæ forma propendet, aut alio quopiã grauissimo uitio dum fluxionem suscipit, conflictatur. At nunc tempestiuũ erit, pulmonis in quem aër per asperam arteriam ducitur, constructionem aggredi.

Gargareonis situs, forma, substantia.

Vsus.

a 2, 3, 4, 5, 6 fi. ca. 21 lib. 2 L.

DE PVLMONE. CAPVT VII.

PVLMONEM ostendit præsentis libri figurarũ maior pars, prima uidelicet ad characteres R, S, T, V. Secunda ad N, O, P, Q. Tertia ad L, M, N, O. Quarta ad M, N, O, P. Quinta ad i, k, l, m. Duodecima ad E, F, G, H. Decimatertia ad B, C, D, E. Vasa autem pulmonem implicantia partim exprimũtur prima figura Capitis trigesimi octaui libri primi, partim duabus figuris Capitis decimi quinti libri tertij.

Situs pulmonis.

Numerus.

SITVM pulmonis[a] duæ thoracis cauitates indicant. in utraq; enim thoracis amplitudine, inter costas & alteram intersepientium membranarum cõspicua, pulmo locatur perinde ac cauitates ipsæ geminus. Ipsius enim pars dextram cauitatem occupans, illi quæ in sinistra locatur, substantiæ interuentu neq; continua, neq; etiam cõtigua est. Ambæ enim intersepientium membranarũ medio inuicem dirimuntur, & [b] uasorum duntaxat interuentu, quæ ex una radice in dextram ac sinistram pulmonis partes digeruntur, illæ inuicem committuntur. Ac dextra quidem pulmonis pars dextram thoracis cauitatem, sinistra autem læuam ita implent, ut nihil prorsus in thoracis amplitudine pulmonis substan

a Vnd ad dextrũ latus G, G. altera ad sinistrum latus I, I 2 fig.

b 12 figu. B, C, D.

c Inter G, G & I, I figu. 2.
d 7 muscul. ta. k l, m, n.

substantia non oppletũ sit, preter uniuersam regionem quam interdiuidẽtes membranas[c] in se cõplecti cõstituereq́; retulimus. Verùm in hac cauitate, quam interſepientes membranæ in suo medio super[d] neruosam septi transuersi partem, ac sub cordis inuolucri mucrone efformãt, pulmonis quoq; portiuncula canibus & simijs continetur: uti & in reliquis animalibus, quibus pectus longius quàm homini obtigit. Verùm hæc pulmonis portiuncula uniuersam cauitatẽ minimè infarcit, neq; etiam eius cauitatis formam exprimit, atq; ita dextra & sinistra pulmonis partes, suas quibus cõtinentur sedes examussim referũt. Pulmo nanque priuatim nulla indigebat forma, sed pro accumbentium corporum effigie, ut et iecur ipsum, efformatur, prorsus suarum cauitatum effigiem assumens, haud secus sanè quàm si aliquis gleba his cauitatibus impressa, pulmonem construxisset. Vbicunq; enim cauitatum sedes cõcauæ sunt, inibi pulmo gibbosus euasit: ubi autẽ gibbæ extuberantesq́; uisuntur, pulmo etiã cauus redditur. Quapropter etiam fit dextram pulmonis partem sinistra iunctam ad amussim bubuli, aut ceruini, aut alterius bisulci animalis calcibus, unguibus ue simul commissis, rara quadam similitudine respondere, aut alteram pulmonis partem unius unguis imaginem referre. Tota enim[e] posterior pulmonis sedes, lateraq́; anteriori unguium regioni, ac lateribus respõdent. Quemadmodum enim ungues anteriori parte linea impressioneq́; inuicem dirimuntur, ita quoque & posterior pulmonis sedes huic lineæ similem omnino impressionem, prominentium in thoracis amplitudinem uertebrarum corporũ occasione, obtinet. Et ut impressio hæc secundùm unguium longitudinem gibbumq́; modicè obliquatur, ita quoque & pulmonis hac sede impressio secundùm dorsi in exteriora incuruationẽ ducitur. Rursus ut ungues anteriori parte magis quàm posteriori, contigui uidentur: ita & pulmo ipse, eo quòd interſepientes membranæ ab inuicem multo minus ubi dorso committuntur distant, quàm ubi pectoris ossi proximæ sunt. Deinde disterminans ungues linea superiùs ac inferiùs magis patet quàm in medio, & inferior rursus pars magis dehiscit quàm elatior: quod & pulmonis quoq;, quà ipsius partes inuicem dirimũtur, impressio ostendit. atque id interſepientiũ membranarũ gratia magis quæ iuxta iugulum & septum inuicem distant, quàm in reliquo ad dorsum progressu: dein membranarum distantia septo proxima, latior illa est quæ iugulũ respicit. Reliqua autẽ pulmonis posterior pars & latera, propter costarum inflexus, ut & ungues ipsi, gibba uisuntur. Deinde etiã pari ratione inferior pulmonis regio, ut & unguium ipsorum, latior superiori existit. Porrò unguiũ parti quæ terræ innititur pulmonis[f] regio exactissimè cõuenit, septum transuersum spectans. Hæc enim pulmonis regio, ut & unguium, caua uisitur, propter septi[g] gibbosam imaginem. Ad hæc, pariter quoq; amplo interstitio, ut & ungues etiam, propter amplam interſepientium membranarum hic distantiam dextra pulmonis pars impẽse à sinistra disiungitur. Porrò pulmonis[h] regio pectoris os respiciens, ipsorum'ue anterior pars adamussim refert posteriorem unguium sedem uniuersam, quæ terrã nõ cõtingit. Vt enim illa utrinq; orbicularis est, & amplo interstitio dissita, sic & hæc pulmonis regio interdiuiditur: quæ tanto posteriori etiam sede breuior est, quanto posterior unguiũ regio terrã non cõtingens, longitudine ab anteriori uincitur. Cæterùm alia adhuc impressio hactenus non commemorata pulmoni illic accidit,[i] quà is lateribus interſepientium membranarũ accumbit. Harum nanq; latera quum hic cor cõtineatur, utrinq; extuberãt,[k] gibbumq́; efficiunt, cui proportionatum sinum pulmo (ut uniuersas quibus continetur cauitates accuratè oppleat) meritò obtinet: qui sanè & in unguibus illi sinui correspondet, qui inter ungues quà inuicem accumbunt cernitur, illic nimirũ, ubi duriores quidam pili inter ipsas obseruari solent. Atq; ita pulmonis forma unguium imagini cõgruit. Cæterùm hæc de humano pulmone dicta uelim, eoq; non flaccido, sed ut secundùm naturã thoracem implet, distento.[l] Aliàs enim quum cõcidit, atque in lobos seu fibras insigniter distinctus uisitur, elegãs hæc propriaq́; pulmonis forma deperditur.[m] Distinguuntur enim utræq; pulmonis partes in duos lobos, membraneis fibris in hominibus inuicem hærentes, neq; ita inter resecandum distinctũ, ut in cane, promptos. Hoc loborum interstitium obliqua perficitur linea, è regione propemodum quartæ thoracis uertebræ incipiente, & obliquè deorsum in priora, quasi ad pectoris ossis mucronem, protensa. Hæc linea æqualem pulmonis partium diuisionem quodammodo efficit, quanquam humilior lobus superiori longior existat. Neq; sanè perpetuò in duos solum lobos pulmonis partes secantur, uerùm aliquando in tres, interdum in nullos, aut duos, ita tamẽ inuicem nexos, ut sectionis potius nota, quàm re uera distinctio in homine uideatur. Lobum autem qui in canibus simijsq́; cauæ uenæ[n] caudicem suffulcit, uti iam antea dixi, nunquam in homine obseruaui, & hunc illo destitui certo certius scio. Quãuis interim Galeni locus in septimo de Administrandis dissectionibus nondũ mihi memoria exciderit, quo inquit, quintum hunc pulmonis lobum illos non latêre, qui rectè sectionẽ administrant: innuens Herophilo & Ma-

Pulmonis forma.

e 13 fig. quã immissam finges 8 musculi. tabulæ thoraci.

f 11 fi. G, H.
g 1 fig. I, I.
h 2 figura N, O, P, Q.
i 1 fi. T, V.
k 1 figu. L. 2 fig. M, M.

l Vt in 3 & 5 figuris.
m Singulis fibris singulos adhibui characteres in ijs figuris quibus pulmo se offert.

In quot lobos fibras'ue pulmo diuidatur.

n 5 fig. D.

In homine nullum pulmonis lobũ cauæ caudicem suffulcire.

rino eiuſmodi lobum fuiſſe incognitum, uti ſanè fuit, quòd illi hominum cadauera, non autem cum Galeno ſimiarum ac canum aggrederentur. in quibus præſenti lobo nihil eſt manifeſtiùs, uti ſanè hominem ſecanti liquidiſſime etiam conſtat illum deeſſe, tum quòd id ſenſus indicet, tum quòd uena ſeptum permeans cordis penetret[o] inuolucrum, neque aliquod prorſus eſt interuallum ductus cauæ inter ſeptum & inuolucrum, quale in canibus maximum uiſitur, unde etiam in illo interuallo uena caua hoc quinto lobo tanquam à manu quapiam ſuffulciri debuit. Pulmo externa ſuperficie læuis undique eſt, & ueluti humore lento madidus. attamen in pleriſq; hominibus non infrequenter hæc ſuperficies aſpera earum membranarum modò conſpicitur, quæ inuicem connaſcuntur, quandoquidem in illis iam dextra pulmonis pars, iam ſiniſtra, iam utraque etiam pertinaciſſimè thoracis lateribus fibroſarum nexuum interuentu colligatur, adeò ut id hominibus quodammodo peculiare eſſe uideatur, ut & fuſcus quidam, nō autem candente rubore rubeus color, & quædam inſtar nubium oblineatio, ac in colore inæqualitas, in hominum pulmonibus conſpiciuntur: non quidem in laqueo ſuffocatis ſolum, aut aliquandiu mortuis, uerùm & in illis quibus adhuc uiuentibus cor execatur: quamuis tamen ſenſim mortuis pulmones intenſius nigricent, concidantq;. In alijs autem animalibus niſi per quàm rarò, pulmo nulli thoracis parti uel minima fibra hæret, neque thoraci aliter quàm uaſorum interuentu committitur.[p] Aſpera enim arteria dorſo colligata, & in pulmonem profecta, eum dorſo alligat:[q] uena autem arterialis, &[r] arteria uenalis ſimiliter illum cordi connectunt, illaq; duntaxat pulmonis uincula, nexus'ue cenſenda ueniunt. Niſi etiam tenues pulmonis[s] neruos, & tunicam uaſa inuoluentem, quæ à membranis thoracem interſepiētibus, aut illa quæ coſtas ſuccingit exoritur, ac nexum quoque ad colligationem conducere arbitreris. Vti in hominibus pulmo ualidiſſimè thoracis lateribus ſubinde, ueluti diximus, alligatur, quod etiā in uulneribus egregiè expendendum uenit. Thorax enim ſæpe perforatur, & interim in læſo latere pulmo non concidit: quòd pulmo à uulneris lateribus non liberatus, aërem qui thoracis cauitatem oppleret, atque occaſio eſſet quo minus pulmo uacui beneficio cum thorace dilataretur, haudquaquam ingredi ſinit. Vt taceam, eiuſmodi connexus opera pulmonem thoracis motibus quodāmodo ſequaciorem effici. Cæterùm uniuerſa pulmonis ſubſtantia nihil aliud eſt, quàm caro mollis, fungoſa, rara, leuis, aërea, ac uelut ex ſpumoſo ſanguine ſpuma'ue ſanguinea concreta, multisq; uaſorū germinibus oppleta. Vaſa ſunt tria. ac primū quidem eſt[t] aſpera arteria, quam iuxta quartæ thoracis uertebræ corpus in duos truncos diduci diximus, quorū dexter in dextram pulmonis partem, ut ſiniſter in ſiniſtram exporrigitur, & primùm in duos ramos ſectus, ac his rurſus in plures, hisq; rurſus in alios diuiſis, multiplici ſobole pulmonem intertexit. Secundùm uas uenalis eſt[u] arteria, tertium autem[x] uena arterialis, quarum in tertio libro cum reliquis uenis ac arterijs neceſſariò meminimus. Adeò ut de illis hîc nihil planè amplius donec ad cordis cōſtructionem deuenerimus, repetendum ſit. Hæc uaſa ſimiliter ac aſpera arteria in pulmonem digeruntur ea ſerie, ut arterialis uenæ rami, aſperæ arteriæ propaginum poſteriori ſedi attendantur, uenalis uerò arteriæ ſoboles anteriori. Atque hæc uaſorum digeſtio undecunque ad externam uſque pulmonum ſuperficiem adamuſſim ſeruatur, non ſitu modò ſemper ſibi ſimilis, uerùm & magnitudine etiam. Vt enim multo maior eſt arteriæ aſperæ truncus pulmoni inſertus, uenæ arterialis & uenalis arteriæ primis in pulmonem implantationibus, ita quoque uniuerſo per pulmonem progreſſu ramorum'que ſerie, ſoboles aſperæ arteriæ ampliores, patentioresq; uenarum & arteriarum ſurculis exiſtunt. Huic innumero uaſorum implexui, ea quam diximus pulmonis caro intertexitur, atque omnes uaſorum amplectens ſurculos pulmonem efformat, quemadmodum iecoris ſubſtātia iecur ipſum cum frequenti uenarum ſobole iecur conſtituit. Vniuerſum uerò pulmonis corpus non aliter ac iecoris, tenui quadam membraneaq; obducitur tunica, principium ab illis uaſorum inuolucris ducens, quæ aſperæ arteriæ ac alijs duobus pulmonis uaſis ab interſepientibus thoracem membranis, ſeu ea quæ coſtas ſuccingit, offeruntur. Quum primùm enim hæc uaſa in pulmonis ducuntur ſubſtantiam, ea tunicula à proprijs uaſorum tunicis abſcedens, in pulmonis tegmentum degenerat: cui[y] neruuli à ſexti paris neruis recurrentes neruos conſtituentibus, & poſtmodum in uentriculi ſuperius orificium diffuſis communicantur. Nulla autem, aut perquàm graciles in pulmonis ſubſtantiam ſenſu non admodum indigentem diſſeminantur. Pulmo enim in hoc potiſſimùm factus eſt, ut aërem cordi (quo potiſſimùm ad naturalis caloris non qualitatem ſolùm, ſed ſanè & ſubſtantiam indiguit) præpararet, ac demum cor uiſcus aliquod ſibi appoſitum haberet, ex quo aërem ſuis functionibus aptum ſemper allicere poſſet: & ne quemuis ſtatim nos ambientem aerem, eundemq; aliter non immutatū aſſumere cogeretur, præcipuè quum natura non ſolùm cordis occaſione quamplurima animalia reſpirare uoluerit,

Qualis pulmonis ſuperficies.

Pulmonis cōnexus.

Pulmonis ſubſtantia.

Pulmonis uaſa.

Pulmonis tunica.

Pulmonis nerui.

Pulmonis uſus & cōſtructionis ratio.

o 4 fi. B, B.

p 6 fi. Y. 12 fig. A.
q 6 fig. I. 12 fig. C.
r 6 fi. G. 12 fig. D.
s 6 fi. e. et 2 fi. ca. 2 lib. 4 q.

t 1 fi. ca. 38 li. 1. 12 fi. B.

u 2 fi. ca. 15 li. 3. 12 figura D.
x 1 fi. ca. 15 li. 3. 12 fi. C.

y 2 fig. ca. 2 lib. 4. q. figu. 6 e.

rit, uerùm & uocis ad commodam animalis uitam necessariæ gratia. Quòd enim à pulmone inter expirandum redditur, uocis optima euadit materia. Atq; ita uniuersa respirationis organa summus rerum Opifex machinatus est, ut ex nostro arbitratu aerem attrahamus, eumq; rursus reddamus, aliter quàm cor ex nostra uoluntate neutiquam pendens, agitur. At quum hæc quoque latiùs dum thoracis musculos traderemus complexi fuerimus, ad pulmonem redeundum est, qui instar promptuarij cuiusdam in duos asperæ arteriæ ramos aerem assumit, cordi illum ingenita suæ carni facultate præparans, ut deinde cor per arteriæ uenalis ramos ex asperæ propaginibus sibi illum allicere queat, ac dein rursus à pulmone quod cordi inutile est, per expirationem reddatur. Quis itaq; asperæ arteriæ sit usus, neminem latet: quemadmodum neque uenalis arteriæ usus nulli incognitus est, quum is præcipuus sit, ut aerem cordi aptũ, ac à pulmonis substantia in asperæ arteriæ ramis confectum, in se pelliciat, ipsiusq; interuentu cor eundem in sinistrum ipsius uentriculum attrahat. Arterialis uena in hoc potissimùm facta censetur, ut pulmoni aptum suæ substãtiæ alimentũ ex dextro cordis uentriculo exporrigat, quod læue, aereum, spumosumq; esse oportuit, si modò ulla mutatis aerem substantiæ, ad aerem emulandum debebat esse proportio, atque ipse etiam pulmo comprimi colligiq; & rursus distendi sequaxq; esse posset. Ad quam functionem etiam uenalis arteria pulmoni utilis est. nam & hæc illi sanguinem suo nutrimento aptissimum deriuat, quo pulmo tum propter ipsius mollitiem, tum propter continuum motum, tum propter caloris copiam, quam ex cordis uicinio indefessumq; cordis motum adipiscitur, plurimo præ cæteris corporis partibus indiget. Quòd autem pulmonis tunica ipsius substantiæ quæ aeris alterandi uim possidet, atque ramorum implexus firmat, impletq;, inuolucri uice sit, omnibus perspectum reor. Sic quoq; hanc iustissimè tenuem mollemq; ut cum pulmone promptè concideret, & facilè dilataretur, factam esse, neminem ambigere decet.

Vasorum pulmonis ratio.

Tunicæ ratio.

DE CORDIS INVOLVCRO.

Caput VIII.

PRAESENS inuolucrum membranis thoracis amplitudinem intersepientibus liberum, nullaq; ex parte dissectum tertia ostenditur figura, ad characteres B, C, D, E, F, G: uti apertum spectatur in quarta figura ad A, B, B. Rursus ipsius portio spectatur in ultima tertij libri figura ad B.

MEMBRANAM uniuersum cor cum suis auriculis ac uasorũ initijs instar arculæ cuiusdã aut thecæ inuoluentẽ, in medio thoracẽ intersepientiũ mẽbranarũ collocari antea diximus. Verùm in præsentia huius inuolucri sitũ paulo altiùs repetituri, eius effigiẽ primũ nucis pineæ formæ quàm simillimã esse dicemus. Quemadmodũ enim ex orbiculari neq; penitus depressa basi pinea nux in obtusum, neq; impẽse prominentẽ conũ mucronem'ue desinit, omniq; ex parte orbicularis quodãmodo uisitur, sic quoq; & cordis inuolucrũ orbicularẽ basim & mucronẽ obtusum exigit, pineamq; nucẽ proximè refert. Cæterùm inuolucri basis minimè cõtinua est, sed ut minimum quinq; foraminibus peruia: duobus quidem, quibus [a] cauæ uenæ iter præbet. uno nimirum, quà hæc septũ [b] perforat: atq; id foramẽ in hominibus perficitur, ubi dextrũ latus eius [c] amplitudinis habetur, quà inuolucrũ pertinacissimè septi neruosæ parti, secus atq; in cæteris animantibus, cõnasci docebimus. secundũ autem foramen illud est, quo eadẽ uena sursum à cordis basi iugulũ petit. tertiũ porrò foramen [d] arteriã uenalẽ transmittit. quartũ uerò [e] arteriæ magnæ paratur, & quintũ [f] arteriali uenæ uiã præbet. Atq; id quodãmodo duplex est, quod arterialis uena priusq; ex inuolucro labitur, in duos truncos discindit, bina in inuolucro foramina perpetuò ferè adeptos: quanq; et uenali arteriæ duobus quodãmodo locis iter præbeat. His uasis notatu digno interuallo à cordis superficie abscedentibus, præsens inuolucrũ ualidissimè [g] obnascit, quodãmodo ab ipsis principiũ ducẽs. uidentur nanq; arteriæ magnæ & arterialis uenæ tertiæ tunicæ (quas ab intersepiẽtibus thoracẽ membranis, ac ab illa quæ costas succingit, exigunt) deinde & secunda uenæ cauæ & uenalis arteriæ tunica ab ijsdẽ mẽbranis profecta, cordis inuolucri principiũ statuere. Vasa etenim medio inter cor & ubi inuolucrum ipsis cõmittitur spacio, eiusmodi tunicis penitus destituũtur, ac notatu dignum interuallum inter cordis basim & inuolucri ad illa uasa coalitum existit, neque magis inuolucrum cordis basim, quàm mucronem aut latera illius contingit. quod sanè à Galeno expendendum erat, quum inuolucri originem à cordis basi pendere scriberet. Atque hæc foramina inuolucri potissimùm basis necessariò obtinuit, sese hîc quàm maximè licuit rotun-

a 5 fi. D, E. b 7 musculorum tab. r. c 3 figu. à G ad F. d 6 fig. G. e 6 fig. D. f 6 fi. 1 dissectum in K & L. g 3 fig. B.

Quibus uasis inuolucrũ cordis uiam præbeat.

Forma inuolucri cordis.

Cordis inuolucri initium.

Lib. 6. de Vsu partium.

dam efformans. Cæterùm reliquum inuolucri corpus nihil prorsus transmittens continuum est, & sibi undecunque, præterquàm in forma, quæ ex basi, uti diximus, in obtusum mucronem tendit, respondens. Basis hæc summo apice paulo altius quintæ thoracis uertebræ corpore locatur, huic non penitus, sed duntaxat è regione incumbens. Basis enim media est inter pectoris os & quartam quintamque thoracis uertebras, æqualiter ab utrisque, pectoris dico osse & uertebris, distans. Item basis quoque à dextris sinistrisque costis pariter remota pendet. In progressu uerò descensuque inuolucri situs uariatur. ac alijs quidem animalibus longiori pectoris osse quàm homines donatis, inuolucrum id à dextris ac sinistris pariter seiunctum deorsum tendit, sensim in anteriora porrectum, adeò ut iam basis posterior, aut si animal resupinum intellexeris, humilior ipso mucrone cōspiciatur. In homine autē cui anteriorē thoracis partem rerum Opifex breuiorē largitur, inuolucrum decliue ac antrorsum sinistrorsumque adeò protenditur, ut mucro magis deorsum quodāmodo pertingat, quàm pectoris ossis [g] pars, cui superior maximeque antiqua septi trāsuersi pars adnascitur: dein in sinistrum adeò pertinet, ut dextrum mucronis latus uix thoracis medium attingat. In anteriora quoque adeò mucro procedit, ut sinistrum pectoris ossis latus, quæque huic coarticulantur cartilagines, contingat. Atque hoc inuolucrum in se intersepientes membranæ amplexantur, secundùm ipsius formam in latera exuberantes. Porrò hoc inuolucrum substantia constat membranea, atque in similarium partium numerum cum reliquis membranis reponenda. nullis enim fibris intertexta, sed simplex est membrana, utcunque crassa, & admodum dura, cauitatemque constituens, in qua cor facile dilatari constringique queat. In se enim cor continet nulla prorsus portiuncula illi cōnatum, sed æqualiter ab illo undique, uti superiùs cōmemorabatur, distans. Cauitas hæc læuis omnino est, tenui quodam humore oblita, ac adipe penitus omni destituta. Exterior quoque inuolucri superficies omni adipe uacat. Quanquā secus arbitratus sit Aristoteles, cordis inuolucrum pingue esse asserens: intersepiētibus membranis fortè delusus, quæ huic inuolucro obnatæ præpingues, ac potissimùm in hominibus, uisuntur. Cæterùm exterior hæc inuolucri superficies propter fibrosos nexus, ut mēbranæ inuicē cōnatæ, aspera cernitur. Inuolucri enim lateribus intersepientes mēbranæ quodāmodo orbiculatim [h] obnascuntur. Anteriori parti, cui illæ mēbranæ nō obnascuntur, fibræ membraneæ earū membranarū cauitatē implentium cordis inuolucro adnascunt. Posterior pars uniuersa intersepiētes quoque mēbranas habet cōnatas. Cæterū uniuersus mucro, & dextri lateris inuolucri egregia portio septi trāsuersi nerueo circulo ad latus sinistrū ualidissimè, amploque admodum spacio cōnascitur, quod hominibus est peculiare. Simijs quippe & canibus & porcis à septo multum distat: tantum abest, ut ipsi magna sui portione inuolucrum cōnecteretur. adeò sanè ut & hinc luce clarius constet, Galenum hominis uiscera aut oscitāter, aut neutiquam spectasse, simiasque & canes nobis descripsisse. Verū & homini adhuc priuatim anterior mucronis pars tunicæ costas succingenti fibrosis nexibus hæret, ea parte qua sinistri lateris sextæ & septimæ costarū cartilagines pectoris ossi coarctantur. sed & is inuolucri nexus [i] inter thoracem interdiuidentes membranas perficitur: nullibi enim ex illarum medio inuolucrum cordis excedit, neque pulmonem ulla ex parte nisi illarum interuentu contingit. Hoc nullas arterias in se dispersas exigit, neque etiam uenas, nisi perquàm [k] tenuissimas ab illis ferè exortas, quæ intersepientibus membranis tanquam in omentū deriuantur. quum enim cauam transmittit, ab illa uix aliquid mutuatur: quà autem septo in hominibus cōnascitur, communia cum septo uasa sibi uendicat. [l] Neruos quoque adipiscitur nimis quàm obscuros, ac ab illis pronatos, à quibus recurrentes nerui iam pullularunt. Quod uerò membraneum hoc cordis inuolucrum cordi id sit quod dicitur, omnibus conspicuum esse arbitror: quum instar domus & arculæ cuiusdam ac thecæ cor luculentissimè amplecti, ac intersepientiū membranarū beneficio sustinere uideatur. Præterea ut leuius esset, & durius, ex ualida extrui membrana, neminē quoque ambigere putauerim. Cæterū an hominibus secundū naturā se habentibus inuolucrū id aquā contineat, quā serosi humoris modo in ipsius cauitate inter dissecandū repositā obseruamus, mihi nō admodū perspectū est. Quāuis nullā sanè humani cordis sectionē unquam aggressus sim, in qua non multā eiusmodi aquæ quantitatē repererim: quocunque etiā mortis genere siue paulo, siue multo antè homo interijsset, etiam si adhuc maiorem copiā in mulieribus quàm uiris animaduerterim: nisi illi natura admodum fuissent humida. Quinetiam ferè minus in nuper mortuis adinueni, quàm in his à quorum sectione diutius temperassem. Is cui Bononiæ cor uiuo eximi spectauimus, aquam etiam in inuolucro continere uidebatur: uerùm id non admodum commodè, utcunque etiā nos tragœdiæ adiungeremus, expēdere licuit. Patauij huius aquæ intuēdæ cupidi, pulsans adhuc cor cū pulmone reliquisque uisceribus ilico atque exemptum erat, in proximam pharmacopolæ officinam deferri curauimus, ac in inuolucro aquam nonnullam reperimus. Canes uiui caui-

Marginal notes (left):
Inuolucri cordis situs.
Inuolucri cordis substantia.
Superficies & nexus inuolucri.
Quibus uasis ac neruis inuolucrum implicetur.
Inuolucri usus, & cōstructionis ratio.
Cuiusmodi aqua in inuolucro obseruetur.

Marginal notes (right):
g 2 fig. parū sub S.
h Vti fit in 2 fig. & 1.
i Inferius L inter G & I.
k 3 fi. D, E.
l 2 fig. ca. 2 lib. 4 r.

cauitatem inuolucri & cordis superficiem humectas habent, at in his nulla aquæ obseruatur quantitas, ut sanè in mortuis quantumuis etiam exigua semper, perinde ac in porcis occurrat, quibus tamen in uiua sectione aqua asseruata uidetur. Adeò ut de uiuorum aqua nihil asserere uelim, uerùm nullam penitus in illis contineri (ut hodie omnes ex spiritu in aquam post mortem conuerso, hanc in mortuis reperiri contendentes affirmant) falsum esse noui. Quandoquidem (ut sæpe antea monuimus) membranæ nullis partibus connatæ, neque inuicem hærentes perpetuò madidæ apparet, ut oculi palpebrarumque interior superficies. Ad hunc quoque modū ubi membranæ cerebrum inuestientes mutuò insternuntur, & interna costas succingentis membranæ, & peritonæi superficies, ac iecoris quoque & intestinorum, reliquarumque partium inuicem tantum accumbentium, non uerò connatarū superficies madorem semper commonstrāt. Nunc autem cor in continuo uersans motu, neque dum uiuit animal unquam uel momento quiescens, calidissimū uiscus meritò censetur, cur minus non madorem duntaxat, ut reliqua omnia, sed & aquam à Natura ipsi priuatim eiusdē usus gratia largitā nanciscetur? Præcipuè quum in humidioris temperiei uiris ac mulieribus copiosiorē aquam, quàm in siccis calidisque, quibus plures adesse spiritus cōstat, reperiamus: atque à phrenitide mortuo cerebri uētriculos seroso humore nonnihil salso acrique plenos obseruauerimus. Neque hic me mouet, quod quis unde hæc aqua calidissimo uisceri affundatur, interrogare possit: quum præter adipem, quo humanum cor imprimis scatet, madorem in reliquis nuper commemoratis sedibus animaduertamus, & in aquæ subter cutem specie, ab utero ἀσκίτης dicta, tantam aquæ uim in peritonæi amplitudine, & etiā in aquoso ramice, & interdū uiuentibus in thoracis amplitudine asseruari indies discamus. Præterea æstiuo tēpore suspēsi, ac in cruce, ut Gallis & nostratibus moris est, nō procul à suburbijs ad publicas uias relicti, paucis post suspendium diebus, ac si uesicæ aqua distentæ essent, in mirā molem intumescunt. Memini etiam in diebus canicularibus una die occisos canes, quibus cutē detraxeram, & musculi alicuius motum examinaueram, negligentia non abiectos fuisse, & casu in sole relictos, maximam serosæ aquæ uim in peritonæi cauitate, & in thoracis amplitudine collegisse. Cæterùm nugaci hac disceptatione relicta, ad cor properemus, ne tandem in theologorum quæstionem, qua de mysterijs plena Saluatoris nostri IESV CHRISTI aqua sanctissimè pertractant, incidamus: ac diui Ioannis uerissimum Euangelium, his nostris de solis calore in suspensis ui rationibus, & carnificinis minimè misceamus.

DE CORDIS SITV ET FORMA.
Caput IX.

SITVM cordis in sua proportione ostendit ultima figura tertij libri: dein prima & secunda præsentis libri figura idem quoque ostendunt, quamuis in illis cor suo inuolucro intectū sit, ac inter membranas thoracis cauitatem intersepientes contineatur. Ac in prima quidem figura id ad L spectatur, in secunda autem ad inferius L & M, M. Porrò cordis formam ex quarta, quinta, & sexta figuris petere licet.

a 3 fi. C,D, E,F,G. b 4 fi. C,D. 6 fig. A,B. c 4 fig. E. 6 fig. C. — *Cordis figura.*

CORDIS situm formamque ipsius enarratum modò [a] inuolucrum commonstrat. Cor namque pyramidalis figuræ uisitur, & nuci pineæ non admodum est absimile: ex [b] basi nimirum latiori in [c] mucronem paulo quàm nucis pineæ acutiorem sensim definens: estque multo longius quàm crassius. quanquam in homine, quod ad externam superficiem attinet, non æquè crassum secundùm orbem, ut cæteris ferè animalibus, fit. Ipsius etenim latitudo profunditatem nō secus excedit, quàm si quis cor in anteriori posteriorique sede nonnihil depressum affirmaret. Atque id potissimùm in dextra sede illi accidisse, dissecantibus obseruatur. Tota exterior superficies à basi ad mucronis usque extremum impensè læuis cernitur, nulli prorsus parti connata. [d] Coronalis tamen uenæ [e] propagines à cordis basi ad mucronem usque cum coniugis suæ arterijs excurrentes, sanguineque turgentes, paulo magis reliqua cordis superficie extuberant, inæqualitatemque minimam efformāt: quippe maxima sui corporis portione in cordis substantiam imprimuntur, deinde & adeps etiam, quo humanum cor plerunque abundat, aliquid inæqualitatis inducit. Basis propter uasorum egressus inæqualis utcunque uisitur. dextræ enim ipsius sedi [f] dextra auricula simul cum [g] uena caua, & [h] arteriali uena committitur, in sinistra autem sede [i] læuam habet auriculam, & præter [k] arteriam uenalem, [l] magnæ quoque arteriæ initium. Porrò cordis auriculas, uasa, ut & ipsorum orificia & membranulas, cordisque uentriculos seorsim ordine persequemur, iam cordis situm subnexuri, de quo prolixè

d 6 figu. D. e 6 figu. E. — *Cordis superficies qualis.*

f 4 fi. I. 5 fi. B. g 4 fig. F. 5 fig. C. h 4 fi. G. 6 fig. I. i 6 fig. E. k 6 fig. G. l 6 fig. O. — *Cordis situs.*

lixè admodum dissectionis professores contendunt: his quidem id in sinistrum thoracis latus collocatum innuentibus, illis autem in medio, quòd ad dextrum ac sinistrum attinet: alijs uerò non ad hanc tantum positionis differentiam cor in medio esse placuit, uerùm & secundum thoracis anteriora & posteriora, deinde superiora & inferiora. alijs rursus hæc omnia quidem toti cordis moli, alijs autem duntaxat basi asscribentibus. Quòd autem in præsentia thoracem omnes appellent[m] quicquid costis & pectoris osse, & duodecim thoracis uertebris intercluditur, manifestum esse arbitror: quum alioquin si uniuersus corporis trūcus cum Aristotele ipsis thorax appellaretur, plurimum in situ cordis enarrando aberrarent, quamuis alioquin ad ueram situs descriptionem non admodum accedant. Quandoquidem brutis animalibus quibus pectoris os homine longius obtigit, non basis solùm, sed & cordis propemodum mucro in medio, quod ad dextrum & sinistrum spectat, continetur. Deinceps secundùm dorsi longitudinem basis uicinior longè est primæ thoracis uertebræ, quàm mucro ipsi duodecimæ. Insuper magis ab elatiori pectoris ossis sede cordis basis remouetur, quàm mucro à pectoris ossis[n] cartilagine gladij modo in aciem cessante. adeò ut hac dimensione, quam in longitudine metimur, uniuersum cor mediam sedem nullis animalibus exactè occupet. Quod ad anteriora posterioraq; attinet, omnibus animantibus cordis basis in medio eius thoracis sedis quam sibi uendicat, collocatur. Mucro autem in anteriora magis exporrigitur, non tamen pariter omnibus. Cæterùm hominis cor sua basi, quæ ipsius dignissima nobilissimaq; pars, quum uasorum origo sit, censetur: exactè, ut in reliquis animātibus, dextræ sinistræ que sedis medium obtinet: atque quod ad anteriora posteriora que spectat, pariter sese habet. tātum enim à pectoris distat osse, quantum à uertebrarum corporibus abscedit. In thoracis autem longitudine, quæ posteriori sede duodecim constituitur uertebris, quintæ uertebræ corpus respicit, quæ ex tribus totius thoracis dorsi longitudinis partibus primæ humilior sedes & secundæ elatior existit. In anteriori uerò thoracis sede, quæ pectoris ossis longitudine terminatur, ad amussim mediam sedem exigit, tantundem à iugulo remota, quantum ab ea ossis pectoris sede, cui septum inseritur. Atque hic tutissimus, & plurimum ab ijs quæ foris incidere queunt, remotus, basis locus est: à quo reliquū cordis corpus sensim in anteriora, & in sinistrum latus eousq; exporrigitur, ut mucronis posterior pars magis ad pectus atq; antrorsum ꝙ ipsum basis centrū uergat, & dextra quoq; mucronis pars in sinistrum magis ipso basis centro protensa, medium pectoris ossis in sinistrum excedat, ipsumq; mucronis centrum sextæ & septimæ costarum sinistri lateris cartilagines respiciat, quà pectoris ossi coarctantur. Præsentibus terminis quibus cordis situs comprehenditur, illius quoque magnitudo innotescit: quę sanè homini, ut & cerebrum ac iecur, quàm cæteris animātibus est grandior. Neque id solùm homini priuatim euenit, uerùm & illi quoque cor septi transuersi neruosæ parti in læuo latere, cui cordis inuolucrū magno spacio[o] adnascitur, quàm proximè accedit: secus longè quàm canibus & simijs, quibus cor magno interuallo à septo remouetur.

m 1 & 2 fi. ca 19 lib. 1.

n 2 fig. 5.

Cordis magnitudo.

o à G ad F 3 fig.

DE CORDIS SVBSTANTIA. Caput X.

CORDIS substantia quoad fieri licuit, illis potissimùm figuris delineatur, quæ id quouis pacto dissectum referunt, ut septima, et quatuor illi proximè sequentes.

Cordis caro.

PRAECIPVA cordis substantia carne constat, musculorum carne paulo minus rubra, uerùm duritia, spissitudine, & fibrarum quo intertexitur genere plurimum ab illa uariante. Cordis enim caro longè durior existit, & spissior, iniurijsq; ferendis pertinacior, & demum uario robustissimarum fibrarū genere donata. quum interim unius musculorū sedis caro unicam ferè speciē, eamq; sparsim satis disseminatā duntaxat sortiatur. Porrò species fibrarum, quæ cordis carne continentur (nō enim de membranarum uenæ cauæ & uenalis arteriæ orificiorum[a] fibris agimus) haud æquè ac musculorū conspicua est: quandoquidem nullum prorsus inuenias musculum, qui uel citra dissectionem ilico atque detectus est, fibrarum suarum differentiam non accuratè ostendat: & adhuc multo accuratius, si uel crudus uel coctus unguibus, aut cultro discerpatur. at cordis quidem caro fibris compactissimis, & inter se plurimum differentibus oppleta uisitur: quæ uerò earundem situs differentiarumq; sit ratio, cōiectura potius ꝙ sectione assequimur. Quouis enim modo cordis carnem aut elixam aut crudam rectis uel obliquis uel transuersis sectionibus aggrediaris, uel utcunque lubet eandem unguibus dilaceres, uix unquam cordis notatu dignam portionem secundùm unum

Cordis fibræ.

a 7 figu. N. membranarū K, L, M. & 8 fig. G G. membranarū E, F.

unum fibrarum genus diuelli posse obseruabis, ac omnē carnis partem diuersis multiplicibusq; (sed potissimùm transuersis) fibris abundare astrues: non enim in corde, ut sanè in stomacho, uentriculo, intestinis, & ipso etiam utero, & ambabus uesicis sectionis beneficio fibrarū situm adinuenire integrū est. Quanq; interim triplex fibrarū genus à Natura ipsi largitū esse, nō possimus ire inficias, quum ob uarium & rarum quem in illo uidemus fibrarum implexum, & nullum simplicem earundem ductum: tum etiam propter manifestam ac uehementem cordis functionem, quæ fibrarum potissimùm, ut statim dicturi sumus, auxilio perficiuntur. Ceterùm & si ratio fortassis suaderet rectas fibras quibus attrahēdi facultas tribuitur intimas, & deinde his obliquas, quæ in alijs organis naturali motu agentibus retentioni præesse credūtur, positas esse, & extimam sedem transuersas ac orbiculares, quæ expellunt, obtinere, non tamen cordis fibris eum situm asscribemus, quum sectio ipsa triplex hoc fibrarum genus inuicem commisceri ostendat, & nunc rectas, nunc obliquas, nunc transuersas, & rursus rectas & obliquas & transuersas quodammodo commonstret, quasi tres priores differentiæ singulis uentriculis peculiares essent, posteriores uerò toti cordi ambobus'que uentriculis simul dedicarentur. Appello autem in corde rectas fibras, quas in eo perquàm elixato ex ipsius basi ad mucronis usque ipsius centrum deduci, tam per cordis uentriculorum septum, quàm reliquā sedem conspicimus: transuersas autem, quæ orbiculatim cor uentriculosq; ambiunt: obliquas uerò, quę quidem orbiculatim cor uentriculosq; ambiunt, at obliquè secundùm cordis longitudinem procedunt. Suntq; hæ in duplici differentia. Aliquæ etenim in dextro cordis latere basi sunt uiciniores, in sinistro ipsi mucroni: aliæ autem in dextro latere mucronem magis respiciunt, in læuo basim. Atque his sanè fibris pro cordis mole, si eam scilicet ad musculum conferas, perquam numerosis, & carne has continente amplexanteq;, potissima cordis substantia constituitur, cui eadem cum musculorum uentrium substantia accidit compositio. Vt enim in musculis fibræ ne rumperentur, carnem undique habent circumpositam: sic & cordis fibræ peculiari ipsis carne continentur, fulciunturq;. Quæ porrò per uniuersum cor fibrarū & carnis simul sit crassities, tunc demum opportunè explicabitur, ubi cordis uentriculos oratione complexi fuerimus. In pręsentia autem suffecerit, carnis fibrarumq; cordis usum, quæq; adhuc ad cordis substantiam spectant, adijcere: ac innuere, cordis carnem in mucrone quàm in basi spissiorem solidioremq; apparere. Non ob hoc profectò (ut Galenus arbitratur) ne hîc cor in suis contractionibus pectoris os accedēs facilius lęderetur: uerū quòd ea cordis pars tenuis sit, & quòd ad eā fibrarū rectarū concursus perficitur, qui carnē mucronis, & si ab alia nō differat, compactiorē cōmonstrat, ad eū prorsus modū quo solidiorem carnem in musculi capite, aut tendinis principio uidemus, quàm in musculi uentris medio, ubi fibræ nō adeò atque in illis locis compactæ, ab inuicem magis dirimuntur. Carnis itaque cordis non postremus usus cum musculorum carnis usu in fibrarum firmatione correspondet. Quod uerò propria peculiariq; ipsius secundùm iustitiam temperie ad præcipuas cordis functiones, quæ in sanguinis gratia pulmonis emutatione, & uitali spiritu conficiendo potissimū cōsistunt, opituletur, imò primarius harum functionum autor sit, ex aliorū uiscerū substantia ratiocinamur. Cæterùm cordis fibræ alteri functioni subseruiunt, quà cor tantisper dum uiuit animal, & dilatatur & contrahitur, & aliquandiu inter contractionem dilatationemq; quiescit. Dein quemadmodum cordis fibræ cum musculorum fibris nonnulla consequuntur communia, sic etiam ut & illæ motui famulantur, sed prorsus diuerso. Musculorum enim motus arbitrarius est, cordis uerò naturalis, ac absque lassitudine inscrutabili rerum Opificis industria indefessus, arbitrioq; nostro minimè subditus, neq; ex cerebri neruis, ut musculorum motus, ulla ex parte dependens. Porrò cordis dilatationem, quæ mucronis ipsius ad basis centrum est attractio, & omnium laterum cordis distentio, rectę efficiunt fibræ, mucronem uersus basim contrahentes. Quod sanè ita perficitur, ac si uimineo circulo orbiculatim eademq; serie complurimas iuncorum scirporum'ue radices connecteres, & capitibus illorum simul collectis, uelut pyramidem quandam efformares, ac demum funiculum ex mucronis medio per circuli centrum dimitteres, quo deorsum tracto, pyramis breuior, intusq; multo capacior redderetur. Hinc siquidem cordis dilatationem condiscere quàm optimè liceret: quippe uimen quodammodo cordis basi responderet, iuncorum autem collectio cordis mucroni: deinde iunci ipsi & funiculus ille rectis fibris congruerent. iunci quidem illis responderent fibris, qui in cordis lateribus & anteriùs et posteriùs consistunt: funiculus autem illis conferretur fibris, quæ in cordis carneo [b] septo inter duos sinus posito frequentissimæ habentur. quanquam quod omnimodam cum rectarum fibrarum motu similitudinem obtineret, nihil confingere possimus. Transuersarum autem seu circularium fibrarum actionem ad aliquid referre, est quàm facillimum. hæ enim cordis contractioni imprimis præsunt, quæ mucronis

Carnis cordis usus.

Fibrarū usus.

[b] 8 fi. H, H. 9 fi. K. 11 fi. 4, 1 inter H & G.

eronis

cronis cordis à basi est discessus, & quædam cordis productio, quã illæ moliuntur fibræ, quoties laxatis rectis impensiùs arctantur colligunturq́, haud secus quàm si prius cõtractum in pyramide illa funiculum iam laxes, ac manibus aut alio circulo in medio pyramidis iuncos introrsum comprimas, itaq́ illius cauitatem minuas, & interim tamen proceriorem reddas. Nunc uerò quî obliquæ fibræ quieti præsint, hoc est aliquantisper, prout cordis functionibus ex usu censetur, simul cum alijs fibris ad contentas materias undiquaque se contrahant, imaginari nõ est arduum: præcipuè si diuersos cordis pulsus in uiuo animali examinaueris. Quod sanè facturus es iucundissimè ea administratione, quam septimi libri calci (uel huius tantum rei gratia) subijciam: in qua non hæc modò, uerùm alia pleraque spectanda proponentur. Nunc autem ad fibras reuersi, eas non motuum cordis duntaxat opifices esse arbitrabimur, uerùm rectas ad attractionem, ad expulsionem orbiculares, ad retensionem uerò obliquas conducere etiam nobis persuasum erit. Cæterùm præter cordis carnem & fibras propriæ ipsius[g] uenæ illius substantiam enutrientes, &[h] arteriæ innatum suæ substantiæ calorem fouentes, huc etiam enumerandæ ueniunt: ipsa uidelicet coronalis uena, & duæ coronales arteriæ per cordis substantiam quasi musculorum uasa distributæ. Quis uerò uenæ arteriarum'que coronalium sit ortus seriesq́, in tertio libro abundè complexi sumus. Quare cordis[i] neruulo sermoni quoque addito, ad cordis tunicam est accedendum: ac eum quidem neruulum in quarto libro à sinistro sexti paris cerebri[k] neruo depromi retulimus, quando ab illo, ubi sinistri lateris recurrentem neruum constituit, sobolem deriuari diximus, quæ cordis inuolucri basim penetrans, & sinistro[l] uenæ arterialis lateri posterioriq́ sedi exporrecta, in cordis basim (oppidò quàm obscurè) pertinet. Verùm cordis tunica illi membranæ prorsus correspondet, quæ musculorum uentribus pertinaciter obnascitur, tenuissima nimirum membranula quæ à musculorum substantia diuelli nequit. Eiusmodi nanque cordis extimæ superficiei obducitur, cui in hominibus præcipuè ad basim durioris adipis copia obnascitur: aliquãdo & per reliquam cordis superficiem ad mucronem usque, ac id semper imprimis secundùm[m] uenarum & arteriarũ per cordis corpus digressum. illi enim copiosior adipis portio (ut in[n] omento & membranis thoracem intersepientibus accidere conspicimus) attenditur. Integrum esset & ad cordis substantiã referre[o] tres membranas uenæ cauæ, &[p] duas arteriæ uenalis orificio præfectas, deinde &[q] auriculas, &[r] quatuor ipsius præter id circunuoluentes uenas arteriasq́, uasa, nisi nunc tempestiuiùs foret, singula seorsum priuatis Capitibus recensere. Pari quoq́ ratione & cordis[s] os huc spectare uideretur, nisi & id in primo libro prolixiùs essemus persequuti.

Cordis substãtiæ peculiares uenæ & arteriæ.

Neruulus cordis.

Tunica cordis substãtiæ obnata.

Cordis adeps.

g 6 fi. D. 7 fi. G. & fi. ca. 6 li. 3 E. h 6 fi. D. 10 fig. E, E. & fi. ca. 12 lib. 3 B, B. i 6 fig. h. k 6 fig. d. l 6 fig. I. m 4 fig. L. 6 fig. E. n In 2, 3, & 4 fi. lib. 5. o 7 figu. K, L, M. p 9 fi. E, E. q 4 figu. I. & K. r 5 fi. C. dein 6 fi. N, I, G, O. s 7 figu. ad D, D. 10 fi. ad S, S.

DE CORDIS SINIBVS, SEV VENTRICULIS. Caput XI.

SEPTIMA figura & octaua dextrum cordis uentriculum apertum proponunt, nona uerò & decima sinistrum. undecima autem cor transuersim dissectum oculis subijciens, uentriculorum cordis naturæ ostendendæ plurimùm iuuat.

QVONAM pacto cordis uentriculi hominibus, ac proinde & reliquis animalibus pulmonem habentibus conformentur, quoq́ constent numero, nunc subiungam, sermonem à Galeni cum Aristotele in illorum numero disceptatione omnino cohibiturus. Humanum itaque cor intus duas insigniter amplas obtinet cauitates, secundùm cordis latera sitas: unde etiam[a] unam uentriculum sinum'ue dextrum,[b] alteram sinistrum meritò nuncupamus. Horum dexter sinistri amplitudinem uincit, ambo'que inuicem forma plurimùm uariant. Dexter nanque magis deorsum ad cordis[c] mucronem ipso sinistro descendens,[d] cauitatem instar crescentis lunæ paratam adipiscitur: quandoquidem dextro ipsius latere, anteriorìq́ & posteriori sede instar interioris semicirculi, aut ita extructæ cameratæ sedis concaua est, exteriori cordis in his regionibus superficiei, quæ gibba est, respondens: in sinistro autem latere externæ fornicis aut semicirculi sedis ritu (ut sic dicam) gibba cernitur, propter cordis uentriculorum[e] septum semiorbis modo dextra ipsius superficie in dextri uentriculi amplitudinem protuberantis. Atque hanc formam dexter cordis uentriculus à basi ad mucronem usque seruat, simul cum cordis effigie ex latiori basi angustior redditus. Sinister uentriculus ampla etiam basi incipit, sensimq́ in arctum uersus cordis mucronem desinit, cauitatem instar coni, quod ad totam superficiem spectat, orbicularem obtinens. Cordis nanque uentriculorum[f] septum[g] sinistro ipsius latere, quo sinistri uentriculi dextrum latus efformat, concauum,

Vẽtriculorũ numerus & situs.

Forma dextri.

Forma sinistri.

a Patet in 7 et 8. et G, G in 11 fig. b Patet in 9 et 10. & H, H in 11 fig. c 4 fig. E. 6 fig. C. d Hanc maximè ostendit 11 fig. ad G, G. e 11 fi. I, I. & fig. H, H. f 11 fi. I, I. g 10 fig. R.

uum, non uerò ut [h] dextro latere gibbum extuberansq; uiſitur, & parem craſſitiem naturamq; cum cordis [i] ſubſtantia ſiniſtrum latus & anteriorem poſterioremq; ſiniſtri uentriculi ſedes conſtituente exigit: itaq; prorſus ſe habet, quaſi ſiniſtri uentriculi potiſſimùm gratia cor conſtitueretur, ac ut dexter uentriculus fieret [k] tenuis quædam cordis ſubſtantia dextro ſepti lateri adnaſceretur. [l] Vniuerſa nanq; cordis ſubſtantia, præter uentriculorũ ſeptum, dextri uentriculi amplitudinem conſtituens, tenuis admodum eſt: quæ autem ſiniſtrum uentriculum orbiculatim ambit efformatq;, dextri uentriculi ſubſtantiam multis numeris craſſitie ſuperat, & undiq; ęquè craſſa uiſitur, præterquam in ipſa baſi, ubi uaſorum illinc prodeuntium dehiſcentiumq; gratia, cordis carnea ſubſtantia tanta amplitudine deficit, quanta orificiorum eſt amplitudo. Vtriuſq; uentriculi [m] ſuperficies perquàm inæqualis eſt, & multis quaſi foueis in carneam ſubſtantiam penitius impreſſis obſita. Neq; iſtæ ad latera tantum, & ſi ſecus cæteris omnibus diſſectionum proceribus uiſum ſit, conſiſtunt, ubi dexter uentriculus ſiniſtrum reſpicit: uerùm per uniuerſam prorſus uentriculorum ſuperficiem, non ſolùm in nuper occiſis animantibus, ſed perpetuò, tantiſper dum cor ipſum ſeruare uolueris, apparentes, neq; unquam uel in exiccato corde conniuentes. Deinde præter hanc inæqualitatem, quæ in ſiniſtro uentriculo nonnihil inſignior eſt, ambo [n] carneas quaſdam explantationes proceſſus'ue intus exigunt, qui teretes ſunt, & graciles, & in [o] fibras mēbraneas ceſſant, humiliori ſedi [p] membranarũ in ipſis ſinibus poſitarũ continuas. Cernuntur autem carnei hi proceſſus potiſſimùm ad uentriculorũ mucronem, humilioremúe ſedem, quos ad fibrarum quas continent robur facere oſtendam: quum ſecundo ab hoc Capite membranarum cordis naturam perſequar. Ventriculorum igitur [q] ſeptum craſſiſſima, ut dixi, cordis ſubſtantia efformatum, utrinq; foueis ipſi impreſſis ſcatet, hac imprimis occaſione inæquali ſuperficie qua uentriculos reſpicit donatũ. Ex his foueis nullę (quod ſenſu ſaltē cōprehendi licet) ex dextro uentriculo in ſiniſtrũ penetrant, adeò ſanè ut rerum Opificis induſtriã mirari cogamur, qua per meatus uiſum fugientes ex dextro uentriculo in ſiniſtrum ſanguis reſudat. Præter hactenus commemorata, in utriſq; [r] duo habentur orificia, & totidem uaſa in eminentiori uentriculorum ſede, in cordis nimirum baſi conſiſtentia: & ſubſtantia, quum unũ quidem uenoſum, alterũ autem arterioſum ſit, differentia. Deinde ambobus uentriculis [s] membranæ quędam inſunt, quas uaſorum orificijs paulo pòſt pręfici commemorabimus: ac in dextro quidem uentriculo tres habentur, uenæ cauę os ſpectantes: in ſiniſtro autem duę, uenalis arteriæ origini connatæ, adeò ut & hinc uentriculis quædam exurgat differentia, quemadmodum etiam & ipſo uſu, & quam continent materia inter ſe differunt. Porrò uſum illorum unà cum cordis uaſorum & orificiorum & membranarum & [t] aurium uſu priuato Capite meritò pertractabimus, quòd hæc ſimul omnia cordis functionibus famulentur: quas, niſi enarratarum iam partiũ conſtructione prius deſcripta, recenſere abſurdum foret.

h 8 fi. H, H. i 9 fi. M, M. 10 fi. Q, Q. k 7 fi. Q, R. l Hoc è nulla figu. ſpectabis melius quàm ex undecima. m Hæc illis figuris obuia eſt quibus uentriculi ſpectãtur. n 7 fig. O, O. 9 fig. H, H. 10. fi. N. o 7 fi. N. 9 fi. G, G. 10 fig. M. p 7 fi. K, L, M. 9 fig. E, F. q 8 fi. H, H. 9 fig. K. 10 fi. R. 11 fi. I. r 7 fi. C, C, C. 8 fi. C, D in dextro uentriculo. In ſiniſtro autem 9 fi. C, C, & 10 fig. A. s 7 fi. K, L, M, in dextro. In ſiniſtro E, F figu. 9. t 4 fi. I, K.

Ventriculorum ſuperficies.

DE CORDIS VASIS, ET EORVNdem orificijs. Caput XII.

CORDIS uaſis eorundemq; orificijs ſpectandis pleræq; faciunt figuræ: ac quinta quidem præcipuè uenam cauam proponit ad characteres C, D, E. Sexta autem uenam arterialem I inſignitam, & arteriam uenalem G notatam, & magnam arteriam O indicatam. Cæterùm ſeptima cauæ uenæ proponit orificium ad C, C, C. Octaua arterialis uenæ ad C, D. Nona uenalis arteriæ ad C, C. Decima magnæ arteriæ ad A.

SVPERIORI Capite, quo duos cordis uentriculos complectebamur, quatuor cordis uaſa & totidem orificia eſſe, obiter innuebamus. Ac in uaſorum quidem numero ſunt uena caua, uena arterialis, arteria uenalis, & magna arteria, quæ omnia ſingulis ad cordis uentriculos ſpectantibus donantur foraminibus. [a] Vena caua ad dextrum cordis latus dextrumq; uentriculum refertur: num uerò ab illo in hominibus originem ducat, non admodum contentioſe friuolis quibuſdam autorum ſuffragijs innitens, aggrediendum duxi, quum ſectione (ut rationes ſubticeam) in natis hominibus nihil aliud quàm cauæ ortum à corde pendere (non ſecus ac reliquorum trium uaſorum) queam colligere. Atque idem de fœtibus, quoad hactenus illorum ſectioni incubui, fateri cogor: non interim Galeni ſententiæ paſſim mihi reclamantis ignarus. Quæ enim is de uenæ cauæ principio in ſexto de Hippocratis & Platonis dogmatibus contra Ariſtotelis placitũ adducit, omnia in illum (ſi mo-

Cordis uaſa quot & quæ.

Vena caua.

a Tota fig. cap. 6 lib. 3 hic autem 5 fi. C, D, E.

dò id quis propoſuiſſet)retorquere eſſet quàm facillimum. Niſi fortè cum Galeno illi conueniret, quod iecur ſanguificationis officinam eſſe haud falſo enunciauerit, quanquã etiã Achillem illum arteriæ uenoſæ principium deturbaret. Ex dextro itaq; latere baſis dextri uentriculi ad humiliorem eiuſdem baſis ſedem, uena caua [b] amplo patentiq; admodum orificio exoritur, ac ilico ab exortu (qui totius uenę capacitatem amplitudine multum ſuperat, ac uelut extuberans ad cordis ſubſtantiæ terminos, [c] circulus uiſitur) ſurſum ad iugulum, & deorſum uerſus ſeptum [d] contendit: neque, ut quiſpiam fortè arbitraretur, uena caua unico ad hunc modum enata principio, in duos truncos magnæ arteriæ [e] modo dirimitur, ſed dextro baſis cordis lateri inſtar recti pali attenditur, ac ſuo ueluti ſiniſtro duntaxat latere uena ex dextro uentriculo enaſcitur, ac facilè citra aliam diuiſionem (quod interim arteriæ magnæ ex cordis baſis centro quodammodo prodeunti negatum eſt) cordis inuolucrum permeans, ſurſum deorſum'que prorepit. Neque profectò alia cauæ exortus, aut ſi mauis cum Galeno dicere, inſertionis eſt ſpecies, quàm originis trium reliquorum uaſorum cordis uentriculos ſpectantium. Cæterùm quonam pacto toti anteriori cauæ exortus ſedi ſecundùm illius longitudinem [f] dextra cordis auris adnaſcatur, in eo quod ſtatim de cordis auribus ſubnexuri ſumus Capite, audies. Venam igitur caua primum cordis uas cenſebimus, & ipſius ortus ſimiliter primi orificij loco opportunè habebitur. [g] Vena arterialis etiam dextro cordis uentriculo aſcribitur, eſt'que ea uena, quam quidem quòd ſanguinem in pulmonem deferat, uenæ'que prorſus uicem gerat, Venam: quòd uerò arteriæ corpus nanciſcatur, Arterialem appellari antea diximus. Hæc multo minori quàm caua [h] orificio ex dextri uentriculi baſis elatiſſima parte iuxta dextrum latus uentriculorum [i] ſepti enaſcitur, & magnæ [k] innitens arteriæ, ſiniſtrorſum'que nonnihil ſuo caudice inclinans, ac cordis inuolucrum permeans, tandem in [l] duos truncos diſſcinditur, quorum dexter ad ſiniſtrum latus caudicis magnæ arteriæ, poſteriorem'que eius caudicis ſedem reflexus, in [m] dextros pulmonis lobos digeritur, ſiniſter uerò in [n] ſiniſtros. Porrò [o] uenalis arteria, quam in tertio libro pariter cum arteriali uena perſequuti fuimus, atque etiam ab uſu quòd aërem continet deducit'ue, Arteriam: à ſubſtantia autem, quòd uenarum corpori reſpondet, Venoſam nuncupari retulimus: inter ſiniſtri cordis uentriculi uaſa connumeratur, ac ut uenarum corpus adipiſcitur, ita quoque ex molliori ſiniſtri uentriculi ſede (ut caua ex dextri) principium ducit. Ex ſiniſtro enim ſiniſtri uentriculi latere ad eiuſdem uentriculi demiſſiorem partem pari penitus modo ut caua, uenalis arteria [p] patenti admodum orbiculari'que orificio enaſcitur, ac ſtatim ab ortu, aut in ipſo potius ortu, in [q] duos truncos deriuatur, quorum dexter ſub cordis baſi productus, ac cordis inuolucrum penetrans, in dextram pulmonis ſedem diſpergitur, ſiniſtro interim in ſiniſtram pulmonis partem exporrecto. Cæterùm hæc uenalis arteriæ in primos truncos diſtributio, adeò illius origini uicina eſt, ut hoc nomine nonnulli diſſectionis profeſſores eius in corde orificium multiplicauerint, ac id geminantes quinque quatuor cordis uaſorum orificia enumerauerint. Et rurſus fortaſſis pari ratione uenæ cauæ attendentes, ipſius quoque orificium geminarunt: quum in ipſa etiam origine [r] hæc ſurſum deorſum'que properat. Huiuſmodi enim quid Herophilus contra Galeni Eraſiſtrati'que ſententiam ex ſeptimo de Adminiſtrandis ſectionibus libro innuiſſe colligitur. Porrò nos quatuor cordis uaſorum, quatuor tantum orificia, ut re uera ſunt, enumerabimus. Quo autem pacto uenalis arteriæ exortui in anteriori quoque ipſius regione [s] læua cordis auricula adnaſcatur, ſecundo ab hoc Capite explicabimus. Quartum uas, quod adhuc enarrationi deeſt, quartum'que cordis conſtituit orificium, [t] magna cenſetur arteria, pari ratione ex ſiniſtro uentriculo, qua arterialis uena ex dextro, principium ducens. Ex dextro enim elatiſſimæ ſiniſtri uentriculi ſedis latere, & ex cordis baſis ueluti centro arteria magna enaſcitur, aliquouſque rectà [x] ſurſum ſub uenæ arterialis caudice tantiſper prorepens, donec cordis inuolucrum permeans, in duos truncos diſſcindatur, quorum unus corporis ſuperiora, alter inferiora petit. Atque ita profectò durorum craſſorum'que uaſorum, ipſius nimirum arterialis uenæ, ac arteriæ magnæ principia adeò reſpondent, ut ſiniſtrum arterialis uenæ latus dextro arteriæ magnæ lateri in ipſa origine adnatum ſit, ambo'que uaſa hîc ex eminentiſſima cordis uentriculorum ſepti ſede commune principium radicem'que poſſideant, quod eouſque quibuſdam animalibus indureſcit, ut id Galenus reuera os eſſe affirmet. Cæterùm [y] hîc in ſiniſtro cordis uentriculo ad ſepti eminentiſſimam ſedem aſcenſus poſt dextram orificij uenalis arteriæ membranam inter diſſecandum latens conſcendens'que Ariſtoteli impoſuit, ut inibi tertium cordis uentriculum conſtituerit, illum arteriæ magnæ principium eſſe recenſens. quod ſanè multo minus incuſandum uenit, quàm quod uentriculorum cordis numerum pro animalium mole uariare ſcripſerit. At quemadmodum Galenus in huiuſmodi leuibus & obiter

Vena arterialis.

Venalis arteria.

Diuerſa Anatomicorum de cordis orificijs placita.

Magna arteria.

Li. 3. de Partibus animal. cap. 4.

b fi. ca. 6 li. 3 D. 7 figu. C, C, C.
c 7 fi. H, H, H.
d 7 fi. A, B aut D, E.
e ut 6 fig. O in P & R.
f 5 fi. B. 7 figura F.
g 1 fi. cap. 15 li. 3. 7 fig. I.
h 8 figu. ſub E, F, G.
i 8 fi. H, H.
k 6 fi. I ſuper O.
l 6 fi. L, K.
m 3 fi. L, M. 6 fi. i, k.
n 6 fig. l, m.
o 2 fi. ca. 15 li. 3. 6. fi. G.
p 9 fig. D, D. & 12 figu. D.
q 2 fi. ca. 15 li. 3 K, L.
r 7 fi. D, E.
s 6 fig. F.
t figura ca. 12 li. 3. 6 fi. O. 10 fi. A.
u 10 fi. S, S.
x 6 figu. O ſub I.
y 9 figu. L ſub E.

ter

ter tantum traditis ab Aristotele descriptionibus prolixè refutandis occupatur, ita sanè Aristotelis sectatores hortarer, ut in Aristotelem affecti, sedulò humani corporis fabricam ipsi resecarent, eam Galeni placitis accuratè conferentes, ut tandem Galeno Anatomicorum principi id obijcerent, cuius dissectionis professores crebrò insimulat, quum utcunque leuiter Aristotelis ut in consectionibus parum exercitati errorem illum citra partium inuentionem committentis fert: at eos grauiter incusat, qui totam uitam huic speculationi dedicarunt, & tamen in plerisque falsi sunt. Si enim quis Galeni dogmatibus non addictus, ea diligenter examinaret, complurima profectò occurrent, quæ altiùs refelli possent, quàm quæ Galenus alijs imponit Anatomicis. Non enim admodum leue censeretur, quod in sexto de Partium usu arteriæ magnæ orificium amplius uenosæ arteriæ orificio esse asserit: quum interim hoc, illo longè amplius cernatur. Neq; simpliciter Galenus magnæ arteriæ orificium uenosæ contulit, imò cæteris cordis orificijs id amplius esse contendit, adeò in Aristotelis dogmata incitatus, ut nō animaduerterit uenæ cauæ orificiū uel triplo maius arteriæ magnæ orificio cerni, ac re uera esse, uti & uenalis arteriæ orificiū grandius magnæ arteriæ orificio esse dicebamus. Porrò quod & ego in Galeni medicinæ parentis uerba iurauerim, ac philosophis nos insectandi ansam præbere neutiquam instituerim, non lubet hæc, & eius generis permulta diffusiùs persequi: unde etiam ad cordis membranas sermo iam uenit reflectendus.

DE VNDECIM MEMBRANVLIS QVATUOR ORIFICIORUM CORDIS. Caput XIII.

PRAESENTES membranæ seriatim in septima, octaua, nona & decima figuris occurrunt. Septima nanque tres proponit uenæ cauæ orificio præfectas, ac K, L, M insignitas. Octaua tres in uenæ arterialis orificio positas, & E, F, G notatas. Nona duas uenalis arteriæ orificij E & F indicatas. Magnæ autem arteriæ tres membranæ in decima B, C, D insignitæ proponuntur.

EA CORPORA cordis membranas nuncupamus, quæ cordis uasorum radicibus, ipsorum'ue exortibus adnata, calore, substantia, crassitie, prorsus membranæ existunt, materierum regurgitationibus præfectæ. Sunt porrò hæ omnes ex præcipuorum Anatomicorum sententia undecim numero, ac tres quidem singulis trium uasorū orificijs, duæ autem duntaxat uno quarto'ue adnascuntur. *(Membranarum numerus.)* Vena caua, quam primum dextri uentriculi uas esse recensuimus, [a] suas membranas, uti modò subiungam, locatas exigit. *(a 7 fi. K, L, M.)* Cauæ exortui, qui uelut extuberans in cordis substantia, ex qua prodit, [b] circulus est, [c] alius membraneus circulus humiliori uenæ exortus parti proximè adnascitur, qui prorsus pari modo ac uenæ initium ex cordis substantia principium ducit: & quemadmodum uena ab ortu extrorsum è cordis uentriculo fertur, ita quoque membraneus hic circulus introrsum, in'que dextri uentriculi amplitudinem procedit. *(Cauæ membranæ.)* *(b 7 figu. H, H, H.)* *(c Erit totū corpus K, L, M insignitum in 7 figura.)* Insuper ut uena caua ilico à cordis substantia, ex cuius termino (ut ita dicam) enascitur, abscedit, solo exortu, qui breuissimus est, cordis substantiæ adnata: sic etiam membraneus circulus minima amplitudine cordis substantiæ hîc adnascitur, ilico ab illa abscedens ac exacta, & solida, citra'que insignem crassitiem ualida membrana apparens. Hæc in uentriculi cordis amplitudinem deorsum ducta, non procul à principio in [d] tres ueluti membranas scinditur, ex ampla basi in obtusum mucronem desinentes, ac uix à semicirculi conuexo differentes. *(d 7 fi. K, L, M.)* Mucro autem harum membranarum paulo supra mediam uentriculi dextri longitudinem cessat, neq; aliqua ex parte, quam circulari exortu membrana hæc tribus ipsius processibus cordis substantiæ adnascitur. Verùm ex tota inferiori sede trium membranularum seu processuum, quæ reliquo ipsarum corpore nonnihil crassior ualidior'que efficitur, [e] fibræ quædam frequenti serie enascuntur, quæ deorsum per uentriculi amplitudinem ductæ, uentriculi lateribus iuxta ipsius mucronem adnascuntur, non quidem duntaxat, ut Galenus innuit, ad uentriculorum cordis [f] septum, at etiam ad reliquam uentriculi mucronis amplitudinem. *(e 7 fi. N.)* *(f 8 fi. H, H, H. 11 fi. I.)* Omnis namque inferior membranularum pars fibras illi uentriculi mucronis sedi exporrigit, quæ ipsi è directo constituitur. Præsentes fibræ quà membranulis committuntur, excarnes sunt, & cordis substantiæ haud adnascuntur. Vnde etiam Aristoteles illas neruos esse arbitratus, hinc cor neruorum principium esse indicauit. Verùm ubi fibræ ad uentriculi mucronem implantantur, aliquousque [g] carnosa sub- *(g 7 figura O, O.)*

substantia adaugentur suffulciunturque: nō aliter profectò apparentes, quàm si carneæ in cordis uentriculo uirgulæ essent. Cæterùm mēbrana hæc propter tres membraneos ab ipsa deductos processus, trium uenæ cauæ orificij membranularū loco enumeratur, atque quòd processus illi quum clauduntur, atque inuicem conniuent, spiculorū sulcis structura similiter existant, Græci τριγλώχινας, quasi trisulcas diceres, eos appellauere. Quū enim membraneo circulo adhuc patente & orbiculari seruato, tres ipsius processus inuicem è regione illius centri coëunt, formam effingunt triangulari cuspidi non absimilem, id'que potissimùm illi cuspidi, quo in telis Turcæ penetrandis loricis hodie utuntur, qui triangularem quidem efformant cuspidem: sed quò minus oblongum illud ferrum grauaret, anguli'que acutiores redderentur, illi inter duos angulos sulcum elimant, adeò ut cuspis ex basi in mucronem desinens, simul tres angulos & totidem sulcos ostendat: uti etiam hîc in corde fieri animaduertes, dum inter dissecandum tres membraneos processus inuicem committes. Cæterùm si totius membranei corporis cum ipsius processibus & fibris adaperti similitudinem petis, eam ex coronæ forma opportunè sumes, quam regum capitibus antiquitatem insculpsisse, in illis quę Romæ effodiuntur imaginibus uidemus.

Venalis arteriæ mēbranæ.

Porrò quemadmodum [h] uenalis arteria uenæ cauæ tum corpore, tum intro mittendis ad cor materijs, & ortu propemodum accedit, ita quoque uenalis arteriæ membranæ cum cauæ orificij membranis pleraque exigunt communia. Ad [i] radicem enim orbis uenalis arteriæ, [k] membraneus circulus ex cordis substantia enascitur, qui in sinistri cordis uentriculi amplitudinem introrsum (ut [l] uenalis arteria extrorsum) ducitur, statimque ab exortu à cordis substantia abscedit, uenæ cauæ orificij membraneo corpore huc usque quàm simillima. Verùm quum aliquantisper in uentriculi amplitudinem descendit, in [m] duos tantum membraneos processus partitur: forma quidem [n] illis qui ad uenæ cauæ orificiū pertinent respondentes, sed mole & robore superiores. Ex ampla enim basi in obtusum mucronē finiunt, longius in sinistri uentriculi cauitatē, quàm cauæ orificij membranulæ in dextri contingentes. Horum processuum unus dextrum uentriculi sinistri latus, alter sinistrum respicit. Anteriùs enim & posteriùs inuicem dehiscunt. Secundùm uniuersam eorundem humiliorem sedem (quæ etiam ut cauæ orificij membranularum, crassior duriorque existit) [o] fibræ seriatim ex illis enascuntur, quæ deorsum porrectæ, tandem cordis substantiæ ad mucronis sinistri uentriculi amplitudinem passim adnascuntur: & quemadmodum in dextro uentriculo fieri diximus, [p] carnea cordis substantia adaugentur stabiliunturque. Cæterùm quia membraneus uenalis arteriæ circulus in duos tantum processus dirimitur, dissectionis proceres duas tantum membranulas ipsius orificio præfici asserunt: quas mitræ episcopali non admodum ineptè contuleris, si modò partem caput amplectentem ipsi membraneo circulo, & huius processus anteriori posteriorique mitræ cacumini assimilaueris. quum enim duo tantùm hîc cernantur processus, utcunque eos inuicem conniuere fingas, τριγλώχινας cum Galeno ipsas appellare non poteris, quod scilicet triangularis cuspidis imaginem nunquam referant.

Arterialis uenæ membranæ.

Venæ arterialis [q] membranæ dictorum modò orificiorum membranis neque situ, neque forma, neque etiam robore respondent. A [r] uenæ enim arterialis exortu hæ introrsum in cordis dextrum uentriculum haud pertingunt, sed totæ in eius uasis caudice consistunt, ita ab orificio extrorsum ductæ, ut commemoratæ priùs membranulæ ab orificio introrsum pertinebant. Neque etiam his unus communis'que est circulus, uerùm tres distinctæ, & non admodùm ualidæ sunt membranæ, singulæ semicirculi modo principium ducentes. Venæ enim arterialis orificium introrsum, atque in suam ipsius amplitudinem nonnihil in origine extuberans, suę amplitudinis superficiē in tres semicirculos extrorsum à corde latescentes distinctam obtinet: qui crassiores redditi, in ipsam uasis amplitudinem protuberant, ac suis tuberibus ueluti tres triangulos ita efformant, ut in puncto se contingentes circuli extra suam superficiem, suprà infra'que contactus terminum angulos constituunt. Ab his semicircularibus tuberibus membranæ tota ipsarum amplitudine, quasi semiplenæ lunæ imaginem referentes pronascuntur, nusquam uasi ipsi, præterquam ad hæc tubera, adnatæ. Harum membranarum latissima sedes, quæ extrorsum à corde magis reliquis membranarum partibus remouetur, & sola membranarum latus est, uasi ipsi non connatum, haud ita rectà cernitur, ac si singulæ membranæ dimidiatum circulum ad amussim exprimerent: uerùm modicè id latus introrsum obliquatur, & non adeò altè extrorsum'ue in medio conscendit, atque terminis quibus utrinque uasi continuatur. Quum itaque hæc superior latissima'que membranularum pars latus'ue instar dimidiatæ parenthesis ad hunc modum (inflectatur, & ipsarum membranularum exortus, & ad uasa connexus semicirculum ad amussim exprimat, Græci has membranulas σιγμοειδῆς nuncuparunt, ab illorum C imagine. His tribus uenæ arterialis membranulis, [r] tres in arteriæ magnæ ostiolo à Natura creatæ respondent, in nullo prorsus ab illis

Arteriæ magnæ membranæ.

quàm

h 6 fig. G.
i 9 fi. D, D.
k Est is E, F proxima D, D. 9 fig.
l 9 fi. C, C.
m 9 fi. E, F. 10 fig. I, K.
n 7 figu. K, L, M.
o 9 fi. G, G. 10 fi. M sub I, K.
p 9 fi. H, H, H. 10 fi. N.
q 8 fi. E, F, G. et 1 fi. ca. 15 li. 3 cha. 1, 2, 3.
r 10 fi. B, C, D. & fi. ca. 2 insertæ li. 3 characteres 1, 2, 3.

quàm in magnitudine & robore differentes. Magnæ enim arteriæ membranulæ tanto grandiores ualidioresq́ uenæ arteriosæ membranulis uisuntur, quanto uenæ arteriosæ corpus ab arteriæ corpore duritia amplitudineq́ uincitur.

DE CORDIS AVRICVLIS. Caput XIIII.

CORDIS *auriculas quarta figura proponit I & K insignitas, ut & sexta M & F notatas. Verùm dextram auriculam inuersam ostendit septimæ figuræ F, & octauæ K. Sinistram uerò nonæ figuræ I, & decimæ L.*

AVRICVLAE cordis dissectionum professoribus uocantur, appendices quidam basi ipsius adnati. à similitudine enim, quam illi in situ, non autem in usu, cum propriè dictis auribus obtinent, aurium nomine donantur. Emicat namq́ ad utrumq́ cordis basis seu capitis latus appendix unus, ex ampliori basi in mucronem desinens, quem ex latere quo reponitur, aut dextrum, aut sinistrum nuncupamus.[a] Dexter itaq́ appendix seu auris, dextro cordis basis lateri attenditur,[b] toti anteriori exortus uenæ cauæ regioni secundùm illius longitudinem obducta, & etiam suo mucrone à uenæ corpore abscedens, elatiùs nonnihil quàm cordis basis sursum conscendit. Voco autem exortus uenæ cauæ longitudinem, totam eam sedem quæ à uenæ cauæ parte qua propinquius cordis mucroni uena cordis substantiæ adnascitur, usq́ ad eam quæ basis cordis cētro, aut ipsi arteriali uenæ uicinior est, atq́ huic exortus longitudini dextræ cordis auriculæ basis longitudo respondet. Huius enim auriculæ effigies pyramidem refert, exq́ oblonga basi in mucronem, qui non admodum acutus protensusq́ est, desinit. Auriculæ etenim basis longitudo, quam uenæ cauę ex corde principij longitudine metiri diximus, ipsius auriculæ etiam admodum distentę amplitudinē ferè triplo excedit: deinde & longior multo est, quàm progressus à basi auriculæ ad ipsius mucronem pertinens. Porrigitur autem auricula à basi sursum antrorsumq́, adeò ut nulli auriculā forma, quod ad basim mucronemq́, & deinde ad cauitatem ac compressionem distentionemq́ attinet, exquisitiùs contuleris, quàm coriaceis tuberibus utrinque Turcarum sellis assutis, quæ equis fluuium transnataturi uesicarum ritu magno usu inflant. Exterior namq́ auriculæ superficies pro ipsius repletione uariat: quū enim auricula in cordis constrictione turget, oppletaq́ est, gibba undique & æqualis & aqueo ueluti humore oblita cernitur. At inanita concidenteq́ auricula, superficies hæc rugosa ac ueluti plicis obsita spectantibus occurrit: interim tamen auricula exteriùs aqueo humore, ut & cordis superficies, obducitur. Verùm quandoq́, licet id rariùs, exterior distentæ etiam auriculæ superficies inęqualis, propter adipem illi tunc obnatum uisitur.[c] Interior autem superficies auriculæ cauitatem circunscribens, uentriculorū cordis superficiei omnino respondet. Vt enim hæc ubi uasa educit lęuis, tota autē reliqua sede aspera & foueis plena cernitur, ita quoq́ illa ubi uenæ cauæ exortui adnascitur, lęuis quidem est, reliqua autem amplitudine foueis ac fibrosis implexibus adeò scatet, ut cordis superficiē inæqualitate uincat. Atq́ hęc cauitas in amplitudine prout auriculæ corpus aut concidit aut distenditur uariat, foueæ autem nunquam penitus explicantur. Porrò auriculæ substantia triplici fibrarum genere, & modica, eaq́ admodū dura, & quasi cuticulari carne eas fibras amplectente constat, adeò ut auricula fibris cū cordis substantia respōdeat, at carne (quę, ut diximus, neruea magis cuticularisq́ & subnigricans est) à corde differat. Neq́ ab hac fibrarum cum ea carnis commixtione uix cutis crassitiem superante, aliud peculiare auricula in sui constitutionē asciscit. nō enim uenas arteriasq́ & neruos peculiariter ipsi insertos comprehendimus. Cæterùm auriculæ connexus propemodum ita se habet, sinistrum sui basis latus extremo cordis substantiæ, ubi anterior uenę cauę in dextro cordis sinu orificij regio consistit, adnascitur: aut ueriùs ab illo extremo auricula prodit. Dextrum autem basis latus uenę cauę corpori secundùm ipsius exortus à corde longitudinem, & in anteriori illius sede cōnascitur, ac ueluti cum uena commune corpus efficitur. tota reliqua parte auricula ab omni prorsus cōnexu libera est, & perinde ac cordis corpus in cordis quoq́ inuolucro continetur, nullis fibrosis nexibus illi commissa.[d] Sinistra cordis auricula pleraq́ cum dextra possidet communia, hæc namq́ in anteriori sede[e] exortus uenalis arteriæ secundùm ipsius longitudinem consistit. Deinde ex basi in mucronē quoq́ cessat. uerùm is mucro qui acutior dextræ auriculæ mucrone habetur, non adeò sursum, sed in sinistrum magis atq́ in latus exporrigitur. Insuper sinistra in prouectioribus ætate hominibus dextræ auriculæ dimidiatæ magnitudini cedit, ut & ipsum quoq́ uenalis arteriæ ostiolū longè

Duarum cordis auricularū situs.

Dextræ auriculæ situs, forma.

Dextræ auriculæ substantia.

Nexus auriculæ.

Sinistra cordis auricula.

a 4 fi. I. 5 figura B.
b 5 fig B ad C, aut potius F septimæ figu ad H proximū Q.
c 7 fi. F. 8 figura K.
d 6 fig. F. 4 fi. K. 9 fi. I. 10 fig. L.
e 6 fig. G. 9 fig. C, C.

minus uenæ cauæ orificio uisitur. Quod ad externam internamq́ attinet superficies, auriculæ utcunq́ respondent. quanq́ exterior sinistræ superficies rugosior magis, multoq́ inæqualior semper occurrat. Interior autem superficies similiter atq́ in dextra auricula inæqualis, & foueis obsita cernitur. Substantia etiam similes sunt: uerùm sinistra multo durior, ac minus in constrictione distentioneq́ sequax uisitur. Quinetiam si illam dextræ conferas, uelut marcida exiccataq́ spectabitur, adipe semper magis quàm dextra exteriùs abundans. In connexu prorsus conueniunt. nam uti dextra uenæ cauæ & dextro cordis lateri secundùm cauæ ortum adnascitur, ita quoq́ sinistra dextro sui basis lateri cordis substantiæ, ubi uenalis prodit arteria, cōnascitur: sinistro autē latere ipsi uenalis arteriæ corpori. Vsu, ut suo ordine paulo pòst dicturi sumus, parum admodum inter se differunt. Nunc enim omnium cordis particularum, quarum iam numerum, situm, formam, connexum, substantiam'que complexi fuimus, usum & functionem seriatim subijcere enitemur: id non prætereūtes, in fœtibus & nuper natis animalibus auricularū molem longè maiorem ex proportione occurrere, quàm in ætate prouectioribus.

CORDIS, IPSIVSQVE HACTENVS COMmemoratarum partium functio & usus, ipsarumq́ constructionis ratio. Caput XV.

Cor cuius animæ sedes.

COR irascibilis, seu uindictæ honorisq́ concupiscibilis animæ sedem esse, Hippocrati, Platoni, Galeno, & Stoicis ac Peripateticis pariter omnibus concessum fuit. Verùm ad hæc, Zeno, ipsiusq́ dogmata corroboraturus Chrysippus, Possidonius, cæteraq́ Stoicorum familia, & Aristoteles cum Theophrasto, reliquisq́ ipsius assectis, cor principium fontemq́ esse uoluere, non nunc dictæ tantum irascibilis facultatis, at etiam eius quæ ciborum, potuū, & uenereorū est appetitrix, quam alteratricē Aristoteles, alij uerò naturalem, alij autem simpliciter concupiscibilē appellare cōsueuerunt. Deinde etiam Stoici unà cum Peripateticis rationis uim, &, ut semel dicā, animæ principatū in corde collocarunt, omniū id in animali functionū atq́ officiorū initium esse arbitrati. Quanq̄ interim ijdem inter se decretis pugnēt. Aristoteles enim, Theophrastus, ac reliquus Peripateticorū chorus, & ex Stoicis Possidonius, irascibilē uim, ac cōcupiscibilem rationalemq́ unius substantiæ è corde proficiscentis facultates esse asserunt, animæ autē species partes'ue esse inficiantur, neq́ eas distinguūt. Chrysippus uerò Stoicorū non postremus, sicut in unā substantiā, ita quoq́ in unam facultatē & iram & cupiditatē cum ratione coëgit. At his omnibus refragat̄, ex diuini atq́ inter medicos facilè primarij Hippocratis, & inter philosophos eminentissimi Platonis sentētia, Galenus, quū in alijs plerisq́ locis, tum potissimū in nouē libris quos de Hippocratis & Platonis dogmatibus inscripsit. Illis namq́ libris tres animæ species partes'ue Natura admodum inter se discrepātes docens, firmissimis atq́ scientiā prorsus suo ipsius suffragio facientibus demonstrationibus cōprobat, iecur ciborū potuumq́ & uenereorū cōcupiscibilis animæ, cerebrū autem rationalis ac principis locum esse, cor duntaxat irascibilis animæ ergastulū esse concedens. Porrò ne hîc forsitan in aliquem ματαιόλογον, ac nescio in quem hæresis censorem impingā, ab hac de animæ speciebus earundemq́ sedibus disceptatione prorsus abstinebo. quū tot hodie, ac potissimùm apud nostrates sanctissimæ uerissimæq́ nostræ religionis censores reperias: qui si aliquē aut de Platonis, aut Aristotelis, suorum'ue interpretū, aut Galeni de anima sententijs, uel etiam inter celebrandā Anatomen (ubi hæc potissimùm examinanda ueniunt) mussitare audiuerint, ilico illum de fide ambigere, ac nescio quid de Animarum immortalitate hæsitare astruūt, non perpendentes necesse esse medicis (si modò non temerè ad artem accedere, neq́ inopportunè ægrotāti membro remedia applicare uoluerint) de ijs quę nos gubernāt facultatibus cōsiderare, & quot numero sint generatim, & qualis quęq́ sigillatim habeat̄, quo'ue in animalis mēbro singulæ constitutæ sint, & præter hæc maximè (si modò id adipisci mente possemus) quæ animæ substantia essentia'ue sit. Quasi uerò non citra impietatem nullamq́ prorsus fidei labem quis de grauium illorum autorum decretis nihil proponere, aut etiam illorum rationes alijs nouis corroborare, aut friuola aliorum argumenta refellere posset: ac quasi nō aliter de sanctissima, quaq́ accedentibus pijs operibus fide saluamur, felicemq́ æternitatē hominū animæ adipiscuntur, q̄ de his autorum dogmatibus, ac quas imbecillis & humana ratio suppetit hoc in negocio opinionibus, loquendum interrogandumq́ foret. Nihilominus interim de animæ facultatibus, functionibus, substantia, natura, speciebus, & earum sedibus inuestigatione remissa, liberè asseremus cor facultatis, atq́ adeò spiritus uitalis fontem, & caloris natiui sedem fomitemq́ existere, ac pulsuum autorem esse, singulasq́ cordis partes illi ad calorem spiritumq́ spectanti usui subser

Medico de animæ facultatibus ac sede cōsiderandū.

Cui functioni omnes cordis partes famulētur.

a 3 fi. B, C, D, E, F, G. & 4 fi. B, B.

ſubſeruire commonſtrabimus. Quis itaq; cordis [a] inuolucri (ut ſingula ea ſerie qua earundem prius cōſtructionē enarrauimus, perſequamur) ſit uſus, peculiare de inuolucro Caput utcunq; pertractauit. Deinde & cordis ſitus, antea commemoratus, in ipſo thorace eſt tutiſſimus, & ab omnibus quæ thoraci extrinſecus noxā inferre poſſunt remotiſſimus. Præterea cor in pulmonis id ſuis lobis ueluti digitis quibuſdam amplexantis medio ita [b] conſiſtit, ut æqualem prorſus ex omnibus pulmonis partibus aëris per [c] uenoſam arteriam moliatur attractionem, & rurſus fuliginoſorum recrementorū egeſtionem in pulmonem tentet, & iuſta etiam portione per uenalem arteriam & [d] uenam arterialem pulmoni ſanguinem porrigat. Ad hæc, cor non admodum procul ab ore, per quod inſpirationē perfici neceſſum erat, locatum, eam corporis ſedem nihilominus obtinet, ex qua commodè per [e] arteriæ magnæ ramos toti corpori natiuum calorem, ſpiritumq; uitalem offerre queat. Quamuis etiam, quòd ad totum corpus attinet, à medijs partibus tantū ſuperiùs recedat, quantum à pubis oſſiū coalitu diſtat. is enim erecti adultorum corporis exquiſitiſſimū habetur medium, nō autē umbilicus, quem Galenus cordis ſitum enarrans, medium adamuſſim eſſe cenſebat. Inſuper nō omnes corporis partes ſedem æquè tutam nanciſcūtur, quandoquidem [f] baſis ipſo [g] mucrone impenſius occultatur, thoracisq; mediam ſedem magis occupat. Non enim omnes cordis partes, quum idem uſus ſingulis haud delegetur, pari tutela indigebunt. Partes enim in baſi cōſtitutæ, uaſorū explantationi & exortui deſtinantur. Quæ uerò ab hac ad mucronis uſque cacumen utrinq; in lateribus, & anteriùs poſteriusq; habētur, cordis uentriculorū [h] parietes cenſentur, atq; ad uentriculos cōficiendos ſubſeruiunt. Mucro autē quodammodo proceſſus eſt ualidus, ac propter cordis fibrarū hîc collectionem copiamq;, & carnis eas ſuffulcientis amplectentisq; duritiem, ſolidus admodum, & uelut cordis uentriculorum operculum recenſetur, inſtar propugnaculi uniuerſo cordi præfectum, adeò ut mucro ſecuriùs, quàm baſis ipſa pectoris os anterioraq; corporis accedere queat. Mucro itaq; cordis portio ignobiliſſima & abiectiſſima creditur: baſis uerò, quoniā uaſorum exortibus præficitur, omniū eſt primaria: quæcunq; autē inter has ſunt mediæ, cum uicinarum dignitate proportionē exigunt. Quæ enim baſi uiciniùs accedūt, paulo minùs habendæ ſunt potiſſimæ. At quæ inter has ſunt mediæ, quantum abſcedunt ab alterutra extremitatum, tantū ab earum dignitate uel deficiunt, uel accedunt. Quòd porrò propter baſim quoq; quam latam amplamq; ob [i] quatuor illorū grandium uaſorū initia eſſe oportuit, cor non exactè rotundū effectum ſit, etiamſi nō dicatur, omnibus manifeſtū eſſe conijcio. Quanq; Natura interim cor ſphęricæ figurę iniurijs innoxiè ferēdis omniū pertinaciſſimæ, & cæteris omnibus capaciori, adeò accedere uoluit, ut cor in maximis ipſius dilatationibus prorſus ſphæricū appareat, quēadmodum in ipſius contractionibus oblongū, & pineæ nucis modò productū cernitur. Neq; etiam ob aliud oblongū cor eſſe dicimus, quàm quòd id in mortuis concidens, productumq; ſemper offenditur. Si enim id in mortuis ita diſtentū obſeruaretur, quemadmodū in uiuis ſectionibus id quoties dilatatur breuius quidem, ſed latiùs fieri ſpectamus, tunc meritò non oblongū, ſed rotundū, ac paulo minùs toto ſphæricū eſſe cenſeremus. Quis autem cordis ſubſtātiæ ſit uſus, in decimo Capite, quādo cordis cum muſculo cōmunitatem, & rurſus differentiā proſequebamur, neceſſariò complexi ſumus, præcipuè tum explicantes, cui potiſſimū muneri triplex fibrarum genus cordis ſubſtantiā intertexens, dein & caro has amplectens & ſuffulciēs, præficerentur. Cæterùm [k] uena cordis baſim coronæ inſtar cingens, & ramos per externā cordis ſuperficiem deorſum à baſi exporrigens, cordis ſubſtātię nutrimentū ſuppeditat, argumētoq; eſt, cordis ſubſtantiā potius ſanguine craſſiore hac uena deducto, quàm tenuiori & leuiori & expurgatiori quem cordis uentriculi cōtinent, enutriri. Neq; etiā hanc mihi ſententiā quis diſturbaret, etiamſi uenæ coronalis ramos nō penitius, ſed ueluti ſuperficietenus in cordis ſubſtantiam diſpargi cōtenderet, quū tot innumeris muſculis etiā uniuerſo cordis corpore craſſioribus uenas duntaxat ad extimā ſuperficiē adnaſci ſciamus, paucisq; admodū in uniuerſo corpore ſint, qui in ipſorū uentres uenas penitus diſſeminari permittūt. Deinde nō oſcitanter perpendendi ueniūt præcipui uenæ coronalis [l] rami, ex baſi deorſum uerſus mucronē deſcendētes, quorum unus anteriùs, alter poſteriùs exporrigitur, uterq; ſecundùm cordis uentriculū ſepti ductū protenſus, quaſi cordis ſubſtātia his ſedibus [m] ſepti gratia plus alimēti requireret. Quod etiā teſtantur ramuli ſiniſtro cordis lateri inſigniores quàm dextro exporrecti. nam quāto ſubſtātia cordis ad ſiniſtrū ſinum craſſior eſt, tanto etiā eius ſedis ramuli tumidiores, frequētioresq; cernuntur. Atq; hæc eò diligētius ſunt examinā da, quo magis ſcholaſtici diſputatores ſuis nugis diſſectionem interturbare aſſueti, ſeſe excruciāt, num uentriculus inteſtinaq; ſuo quem totius corporis gratia cōficiunt ſucco, an uerò ſanguine enutriātur: non expendentes, alia prorſus functione organū aliquod, puta uentriculū, inteſtina, ueſicas utraſq;, urinarios bilisq; meatus, uterū, ue-

b Spectatur id 3, 4, 5, 6, figuris. c 6 fi. G. & 2 fig. ca. 15 lib. 3. d 6 fi. I, & 1 fig. cap. 15 lib. 3. e fi. cap. 12 lib 3. f 6 fi. A, B. g 6 fig. C. h 7 figu. R, Q. 9 fi. M, M. 10 fi. O, P, Q. i 5 fi. C, dein 6 figu. I, G, O. k 6 fi D. l 4 fig. L. 6 fig. E. m 8 fi. H, H. 10 fi. R. 11 I.

Inuolucri uſus. — *Situs cordis ratio.* — *Lib. 2. de Decretis Hipp. & Platonis.* — *Omnes cordis partes non æquè dignas eſſe.* — *Formæ cordis ratio.* — *Cordis ſubſtātiæ uſus.* — *Coronalis uenæ uſus.*

nas, arterias, & eius generis organa, sui ipsius corporis substantię nutritioni prouidere, & eam actionem cuius potissimùm nomine cōdita sunt, obire. Parum quoq; animaduertunt, publicis illis attrahendi, retinendi, propellendiq; facultatibus fibras subseruire, priuatarū autē eorundē functionum (quas in ossibus, membranis, cute, & eius generis partibus fibris carētibus expendere licet) insitam duntaxat uim citra fibrarum subsidiū, autorem esse.

Coronaliū arteriarū usus.

Quinetiā huc accedunt cordis substantiā implicantes [n] arteriæ, quas per cordis substantiam uenarum propaginibus concomitatas deferri retulimus. Hæ enim, etiam si cor instar communis officinæ caloris innati fons sit, eumq; imprimis contineat, cordis substantiæ offerūtur, eius insitum calorem temperaturæ. Porrò quum hæc adamussim inquires, Galeni placito in septimo de Administrādis consectionibus libro neutiquam acquiescendū uenit, quo coronales uenas ex cordis dextro sinu pronasci docuit. illæ etenim extra sinum à caua [o] enascuntur, supra trium uenæ cauæ orificij membranularum principium, adeò ut coronales uenas adiens sanguis à caua assumatur, priusquam hæc in cordis sinum sanguinem depromat.

n 6 figu. D. 10 fig. E, F. & fi. ca. 12 lib. 3 B, B.

o 7 figu. G.

Cordis neruuli usus.

Cæterùm [p] neruulus cordis basi oblatus, tristantium duntaxat sensus gratia, non autem motus cordi largitur. Cordis cartilagineam, aut si uoles dicere osseam substantiā, uenæ arterialis & magnæ arteriæ [q] origini additam, aut ex qua potius illa uasa originem ducunt, ad cordis fulcimentum facere, dissectionis professores arbitrantur: & quamuis etiam ea ipsa substantia, nullum prorsus cui insistat firmamentum habeat, nisi forsitan quatuor cordis uasa cordis inuolucrum penetrantia, uerùm illa non magis huic cartilagineæ substantiæ, quàm reliquæ cordis basi (si quid modò ad stabilitatē conducerent) firmamento essent.

p 6 figu. h.

q circa S, S 10 fig.

Dextri cordis uentriculi usus.

Porrò cordis uentriculorū officium eiusmodi ferè est. [r] dexter eo quòd sanguinem præcipuè cōtinet, sanguinisq; elaborationi potissimùm dedicatur, sanguineus Latinis iuxta ac Græcis nuncupatur. is nanq; pulmonis duntaxat gratia, à summo rerum Opifice insigni iustitia cordi insculptus est. Pulmo enim qui instar promptuarij cordi circumponitur, ut id ab illo aërem perpetuò allicere queat, rarus, fungosus, leuis, ac ad thoracis motus sequacissimus fieri debuit. neque eiusmodi profectò suis functionibus idoneo nutrimento ali pòtuit, nisi priuatim illi sanguis ex eo quem caua cōtinet leuis, aërius, spumosus, expurgatus, nihilq; minus quàm fæculentus, ab alio organo præpararetur, atque ita ipsi pulmoni ad opportunam nutritionem deduceretur. At nullum organū corde ipso calidissimo, & pulmoni proximo uiscere, ad id munus erat aptius: neq; etiam aliud omnino iustius pulmoni hac in re famulari poterat: quandoquidem nimis quàm ingratum cor habendum foret, si pulmoni tam amicè aërem, quo nisi ilico concidere emoriq; uelit, perpetuò indiget, ipsius nomine attrahenti, ac obsequentissimi famuli ritu præparāti, & illius potissimùm gratia fabricato, nullas uices referendas putaret, ac non modis omnibus cor, ut gratiam reponeret, pulmoni opportunum alimentum (quum id citra incommodum possit) conficere, præparareque studeret. Pulmonis igitur occasione dexter cordis uentriculus creatus est, quod etiā liquidissimo animalia confirmant pulmone carentia, ac ob id dextro cordis uentriculo destituta.

r Patet in 7 & 8 fig.

Venæ cauæ orificij in cor pertinentis usus.

Hic nanq; uentriculus in animalibus quæ illo donantur, à [s] caua uena quoties cor dilatatur, ac distenditur magnā sanguinis uim attrahit, quem adiuuantibus ad hoc uentriculi foueis excoquit, ac suo calore attenuans, leuioremq;, & qui aptius impetu postmodū per arterias ferri possit, reddens, maxima portione per uentriculorum cordis septi poros in sinistrum uentriculum desudare finit: reliquam autem eius sanguinis partem dum cor cōtrahitur arctaturq;, per [t] uenam arterialem in pulmonem deriuat, ac proinde cor in dextrum uentriculū sanguinem ex caua uena quoties dilatatur, pulmoni & sinistro cordis uentriculo attrahit: atque is quem in præsentia nouimus, uenæ cauæ in cordis uentriculum orificij est usus.

s 7 figura C, C, C.

t 8 fig. C, D.

Arterialis uenæ usus, & ipsius constructionis ratio.

Vena autem arterialis sanguine in pulmonem deferendo potissimùm auxiliatur. Cur uerò hæc inter reliquas corporis uenas arteriæ [u] tunicas adipiscatur, in pulmonis sermone obiter expressimus, quum eam crassam ualidamq; factam esse diceremus, tum propter continuos pulmonis & cordis motus, tum etiam ne pulmo tenuis illius quem cōtinet sanguinis plus quàm ad nutritionē sufficere possit (etiam si quàm plurimo indigeat) sibi alliceret: dein ut pulmo, continuo ipsius motu & calore sanguinē in arteriali uena deductum sibi magis excoqueret, spumosioremq; redderet. qualis is iam profectò est, qui per arteriā uenalem ex sinistro cordis sinu pulmoni offertur, quum is iam in utroque cordis sinu elaboratus fuerit. Accedit huc, arterialem uenam organum soli nutritioni opportunissimè subseruiens, quodq; secundùm pulmonis compressionem & dilatationē quiescere, atque quàm minimum moueri oportuit, magna Naturæ prouidentia alijs corporis uenis impēsius rigidum, crassumq;, & cōpressu dilatatuq; difficilius factū esse. Hac siquidē ratione uenæ arterialis propagines, arteriæ uenalis & asperæ distentionē & dilatationē haud impediūt: quum interim si illæ propagines sequaces essent, atque leui occasione distenderentur, magnam pulmonis amplitudinem illo dilatato implerent,

u 1 fi. ca. 15 lib. 3 B, C.

plerent, & rursus compresso pulmone subsiderent, magnamque uim in asperæ arteriæ propaginibus ex pulmonis cōpressu fieri prohiberet. Et sanè hinc dum de uasorum robore loquimur, [x] dextræ cordis auriculæ usum petere poterimus. Quum enim cor ualido impetu distentū sanguinem in dextrum ipsius sinum ex caua allicit, & quodāmodo rapiens eum absorbit, quumque ipsa uena caua ut ex illa in alias corporis partes sanguis non ita, ac ille pulmonis tenuis gratia nutritionis resudaret, non adeò crasso ualidoque, ac arteriæ constat corpore, periclitaretur profectò uena in ualida illa cordis attractione, ne rumperetur, nisi sagax Natura dextram cordis auriculam creasset, quę ad cordis motus sequax, & sanguine plena, quum cor dilatatur, sanguinē eum quem continet, in dextrum uentriculum diffundere posset, ipsaque quodammodo in uentriculum attractionis impetum solutura cōnuolueretur, cordique instar promptuarij esset. Atque huic usui auriculæ correspondet cuticularis constructio, quæ leuis & iniurijs interim perferendis contumax, & ad cordis motus sequax est. caua autem uisitur, ut continere materiam possit: & fibris cōstituitur, ut attractioni, retentioni & expulsioni subseruiat. Neque etiam carne, quæ fibras illas amplectitur, destituta est. Verùm quod cordis substantiæ ipsius auriculæ substantia adeò conuenit, uidetur ostēdere, & innata sibi facultate ad sanguinis leuem quandam cordis uentriculo præparationem conducere. Neque mehercule oscitanter, si quis indefessus Naturæ operum indagator fuerit, auricularum usus uenit expendendus. nam modò cōmemorati usus nequaquam præcipui uidentur, quòd uel ex illarum motu corde penitus concidente, & in uiuis sectionibus [y] transuersim dissecto queas animaduertere, quoties in uiuo animante cordis motu iam cessante, neque dilatatis cordis uentriculis, auriculas tamen adhuc palpitare, distendique ac contrahi obseruas. Cæterùm ne irrita cordis dum dilatatur in dextrum sinum sanguinis ex caua uena fiat attractio, eodem scilicet rursus dum cor comprimeretur per idem orificiū Euripi ritu, propulso, [z] tres membranulas cauæ orificio Natura præposuit, quæ quidem sanguinem dilatato corde in sinum ex caua influere sinunt. at compresso corde, ne idem in cauam refluat, prohibent. Quum enim dexter cordis sinus distenditur, quod fit quoties breuior redditus in latitudinem insigniter proficit, tunc membranæ illæ laxiores factæ, ad uentriculi dextri latera cōcidunt, ac sanguini recluso cauæ uenæ orificio aditum præbent. At uentriculo rursus constricto, seu, ut in constrictione fit, longiore facto, & interim arctato, membranarum fibræ, ipsæque membranæ propter cordis mucronem ab ipsius basi magis abscedentem tendūtur. & quum uentriculi mucro in eum modum angustior efficitur, membranularū quoque fibræ mucroni uentriculi potissimùm adnatæ, inuicem colliguntur, ac proinde etiam è regione centri uenæ cauæ orificij, suis extremis inuicem accedentes, orificium id occludunt, ac quo minus sanguis rursus in cauam profluat, obstaculo sunt. Verùm & ad hanc actionem, sanguis ipse à uentriculi lateribus compressus auxiliatur. is nanque quum uenæ cauæ orificium petit, ad posteriorem membranularum sedem impetu ruit, eas uersus orificij centrum comprimens, ut illæ magis inuicem conniueāt, autor est, sibique ipsi ne hàc illi aditus detur, obstat, uenæ tunc arterialis orificium accedens, quod quidem in cordis cōtractionibus patens sanguinem uersus pulmonem transmittit. at quo minus idem rursus dilatato corde in dextrum sinum regurgitet, [a] tres membranæ arterialis uenæ orificio præfectæ cauent. Illæ etenim quia principium cum uenæ arterialis origine ducunt, ac sursum tensæ, in uenæ cauitatem cessant, atque ad uenæ latera concidunt, sanguinē in cordis contractionibus promptè in uenā fluere sinunt. àt quum is rursus ob cordis dilatationē ad uentriculū uacui fuga retractus, aut etiā in pulmonis cōpressione uersus uenæ arterialis caudicē protrusus ad cor impetu uergit, per uenæ latera descendens, inter uenę corpus & posteriorē membranularū sedem cōcidit, spacium quod inter corpus uenæ ac membranas est, implens. Vnde etiā necessariò membranas deorsum protrudens ipsis, ut ad orificij uenæ arterialis centrum inuicem cōniueant, orificiumque claudant, occasio est. adeò ut quanto uehemētius cor sua dilatatione sanguinē retrahit, ipseque pulmo inter expirandū comprimitur, tanto exactius membranę uenæ orificiū obturantes, sanguinē in cor refluere prohibēt: uerùm nō ita accuratè id præstāt, ut nihil prorsus sanguinis in primo retractionis impetu in cor rursus defluat. Nam obstaculum, ne quid penitus regurgitaret, effingere, fuit impossibile. Cæterùm quum arterialis uenæ membranulæ nullum nisi à sanguine refluente impetum sustineant, quæ autem uenæ cauæ orificio præficiuntur etiā secundùm cordis motus [b] fibrarum suarū quibus dextri cordis uentriculi mucrone cōnascuntur interuētu, tensionē experiātur, haud mirum est, has illis longè ualidiores à Natura procreatas esse, atque huic cauę orificio auriculam propter uehementem cordis attractionē præfici, siue hanc fabrorum follium aërem attrahentiū modo cor moliatur, id enim cordi magis quàm cuiuis alij inest: siue lucernarū flammæ oleū attrahentis ritu, quippe hac uirtute cor quū innati caloris fomes existat, haud destituitur: siue rursus ut magnes

x 5 fig. B. 7 fig. F.

Dextræ cordis auriculæ usus, & ipsius cōstructionis ratio.

y Vt in 11 figura.

z 7 figu. K, L, M.

Mēbranularum cauæ orificij præfectarum usus.

Membranarum arterialis uenæ orificij ratio.

a 8 figu. E, F, G.

b 7 fi. N, N.

magnes familiaritate qualitatis ferrum trahit: quid nanque familiarius est cordi ipso aëre, ad infrigerationem & caloris natiui enutritionem? deinde etiam sanguine utilius & benignius nihil, ad enutritionem ac spiritum uitalem restaurandum censetur.[c] Sinister cordis uentriculus, quòd spiritum uitalem præcipuè contineat, & cõficiat, aëremque amplectatur, dissectionis professoribus spirituosus aëreus'ue nuncupatus est. Hic tanto[d] crassioribus ex cordis substantia lateribus quàm dexter uentriculus, cõstituitur, quanto materia quam ipse inclusam seruat, leuior, rariorque, & euaporatu promptior, uelociorque illa est, quam dextrũ in se habere diximus. Eadem enim est laterum horum uentriculorum in crassitie ob cõtentam in ipsis materiam ratio, quam in uenæ arteriæque tunicis esse aliquãdo cõmemorauimus. quanquam etiam fortassis humanæ machinæ architectus, sinistrum cordis uentriculum crassioribus lateribus etiam cõstituerit, ut ille laterum grauitate sanguinis in dextro uentriculo cõtenti copiam pensaret. Minus enim sanguinis in sinistro uentriculo asseruatur, estque is plerunque tenuior & flauior, quanquã interim quandoque è contrario crassior rigidiorque appareat, calidior uerò semper. Porrò reliqua quæ ad huius uentriculi partium usus enarrationem requiri possint, ex dextri uentriculi enarratione non importunè petentur. Quemadmodum enim dexter ex caua sanguinem trahit, ita quoque sinister aërem ex pulmone in[e] arteriam uenalem attractum, ad se dilatato corde allicit, illoque ad caloris innati refrigerationem & substantiæ ipsius enutritionẽ, spiritumque uitalem utitur, hunc aërem excoquens & præparans, ut is unà cum sanguine qui ex dextro uentriculo in sinistrum per uentriculorum septum copiosius resudauit, in magnam arteriam, totumque adeò corpus delegari possit. Quòd autem eiusmodi alterationibus, cordis caro insigni artificio à rerum conditore ad iustitiam temperata præficiatur, quoad diuinam hominis fabricam cognoscere possimus, fatemur. Cæterùm si quæ fuliginosa recrementa ex hac aëris in sinistrum uentriculum dilatato corde contracti emutatione, ipsoque innato calore producantur, ea rursus per arteriam uenalem cõstricto corde in pulmonem excerni arbitramur. Atque ea potissimùm arteriæ uenalis corporis est ratio. nam continuò indefesseque aërem ex[f] asperæ arteriæ ramis, ipsoque adeò pulmone in se assumere debebat, & rursus suis motibus cordis rhythmis correspõdentibus, fuliginosas eiusmodi reliquias in asperæ arteriæ ramos propellere: quod sanè difficulter admodum fecisset, nisi corpus tenuius rariusque alijs arterijs nacta fuisset. Nam etsi hæ eundẽ cum reliquis partibus corporis usum præstẽt, in quo hæc cordi accõmoda censetur, nõ tamen arteriæ pro ipsarum mole tantum aërem qui illis non per occultos meatus, sed per patẽtes in ipsis cauitates à corde unà cum sanguine offerũtur, assumere, rursusque propellere, ac arteria uenalis debebãt, adeò sanè ut hæc necessariò tenui & uenarum corpore confirmata sit. Quanquam natura interim adeò suæ securitati atque possibile fuit, prouidit: quippe longum ex sinistro uentriculo ad pulmonem ductum (qui ipsi nocuus fuisset) præcauens, statim in ipso ortu eam diuisit, atque breuissimo prorsus ductu illam in pulmonem digessit, ut hæc ilico pulmonis substantia undique suffulta, implicitaque, à ruptionis periculo securior euaderet. Deinde & ex ipsius corporis tenuitate, quam Natura nisi illa maximè indiguisset, facilè uitasset, alius usus accedit, pulmonis nutritioni accommodus. nam hæc arteria, ut reliquę totius corporis (præter asperam) omnes, sanguine tenui ac spirituoso oppleta, etiam pulmoni idoneum suppeditat sanguinem, id pulmoni supplens, quod nimium seuera rigidaque arterialis uena ob corporis sui crassitiem, & sanguinẽ quoque minus quàm arteriæ uenalis sanguis, leuem aëreumque, pulmoni denegabat. Porrò[g] sinistra cordis auricula uenosæ arteriæ adnata, idem prorsus officium huic & sinistro cordis sinui præstat, quo uenæ & dextro cordis uentriculo dextram auriculam usui esse diximus: & sinistra auricula tanto minori cauitate donatur, quanto etiam arteriæ uenalis orificium, cauæ orificio angustius uisitur. Deinde aër etiam ipso sanguine sequacior est, adeò ut & hac quoque occasione sinistra auricula iure minor dextra creetur. Nam quum aër ita promptè attrahatur, nõ tantum periculum erat ex attractionis impetu (qui potissimùm uacui fuga aërem trahit) uenosæ arterię corpus, ita atque cauæ cõuelli. Quòd autem sinistra auricula pro ipsius mole paulo carnosior ac perinde etiam crassior & pinguior, & ad motum minus sequax quàm dextra auricula cernatur, argumento quoque est, ad quandam materierum præparationem auriculas cordi famulari, & auriculas ipsas proportionẽ quandam cum cordis sinibus sortiri. Porrò ut auricularum par usus est, ita etiam sinistri uentriculi membranulæ usu penitus cum dextri uentriculi membranulis conueniunt.[h] Duæ enim uenalis arteriæ orificio commissæ, ac introrsum in cordis uentriculum deductæ, corde quidem dilatato aërem ex uenali arteria in uentriculũ ferri admittunt, ipsarum fibris propter cordis mucronem uersus basim in dilatatione magis adductum laxatis, ipsisque membranulis ad uentriculi latera concidentibus. Quũ autem cor constringitur, obstaculo sunt, ne aër rursus in uenalem arteriam ruat, irritusque cordis labor efficiatur. quanquam

Sinistri cordis uentriculi usus & cõstructionis ratio.

Cordis carnis usus.

Venalis arteriæ corporis ratio.

Sinistræ cordis auriculæ usus.

Mẽbranularũ uenalis arteriæ & magnæ arteriæ usus.

c Patet in 9 & 10 figuris.
d Pete id ex 11. fig.
e 6 fi. G. 9 fig. C, C.
f 1 fig. cap. 38 lib. 1.
g 9 figu. F. 9 fig. I.
h 6 fi. E, E.

quam interim credamus has membranulas quum duæ duntaxat sint, suum orificium cui præficiuntur, non ita adamussim obturare, ut fuliginosis excrementis per uenalem arteriam exitum in cordis constrictione præpediant. Quinetiam magnæ arteriæ orificium occupantes[i] membranę, ijs omnino functione respondent, quas in uenæ arterialis orificio haberi retulimus. Hæ siquidem in cordis cōtractione spiritum uitalem unà cum sanguine, quem impetu ruere Plato dicebat, in magnam arteriam profluere sinunt. at corde rursus dilatato, spiritu*q; ac sanguine denuò ad uentriculum tracto, illius regurgitationē in uentriculum prohibent, sanguine nimirum eas uersus magnæ arteriæ orificij centrū (ut in arteriali uena fieri nouimus) cōprimente.

i 10 figu. B, C, D.

Præsens itaq; liber constructionē partium, quas Natura aëreæ substantię reficiendæ fabrefecit, utcunq; complexus est, quæ quum sui spiritus magnam portionem ad animalis spiritus in cerebro generationē mittunt, opportunè quum iam eò usq; humani corporis harmoniā deduximus, sequēti libro cerebrum sensus ac motus arbitrij principiū & rationis sedem, omniumq; uiscerum in altissimo corporis locatum regem, aggrediemur. Priusquam tamen huic libro colophonem adijciam, operæprecium fuerit hoc libro traditarum partium administrādæ sectionis rationē eo ordine cōplecti, qua proximè præcedente libro, cibi potionisq; ac generationis organorum sectionem docuimus.

Quæ hoc libro pertractata sint.

CORDIS, PVLMONVM, RELIQVORVM
que respirationi seruientium organorum administrandi ratio.
Caput XVI.

ANATOMICAM hanc administrationē in eo cadauere, quo superiori libro descripta organa aggressus es, persequi conuenit. ita enim præsens illi administrationi, & ei quæ in septimo tradetur libro accommodabitur, ut in eodē corpore uniuersam humanarum partium fabricam in cadauerum penuria, alijs ostendere queas. Vt enim simul omnia in uno primùm tua solius opera adamussim discas, impossibile arbitror. Præcedentis itaq; libri cōtinuata administratione, sustentaculum ceruici subijcito, cuius ope ea exporrigatur, caputq; in posteriora reclinatū pendeat. in quem usum quadrangularibus illis fictilibusq; lapidibus uti consueui, eos secundùm longitudinem tenuioribus suis lateribus mensæ innitētes ceruici suppones, ac caput deprimēs. Deinde ut in secūdo libro docui, faciē & uniuersam colli anteriorē sedē cute nudo, ac primùm faciei[a] musculos, qui frōtis cutem & palpebras, deinde quigenas, labra, & nariū alas mouent aggredior, nō præteriēs in altero latere[b] uenarum,[c] arteriarū, &[d] neruorū ramos. Quum itaq; ad eum quem præcepimus modū, faciei musculos demonstraueris,[e] eos qui ossi *v* imaginē referenti proprij sunt, ac[f] qui à pectoris osse in primā laryngis cartilaginē scuti assimilatā feruntur, aggredieris. Deinde à pectoris osse & clauiculis[g] musculū liberabis brachiū pectori adducentē, insuper[h] illum qui à clauicula primæ costæ inseritur. Ad hos,[i] musculū quoq; scapulam pectori adducentem à costis separabis, uenis, uti iā diximus, cū arterijs neruisq; obseruatis. aut musculos in uno latere dūntaxat, in altero uerò uenas, arterias & neruos expendēs: quorū series si memoria exciderit, à tertio libro & quarto uenit petēda. præsens enim locus in immēsum excresceret, si illā hîc quoq; ordine recenserem. Post hos à pectoris osse & clauiculis resecabunt, qui[k] hinc ad mamillares capitis processus ascendūt, hac in omnibus obseruata ratione, ut singuli suis quibus inserunt ossibus integri adhuc appensi seruētur, postmodumq; in ostendēdo reliquorū sui articuli musculorū numero accōmodari possint. Quo'nam autē artificio singuli sint scindēdi, quidq; in cuiusq; sectione priuatim ueniat obseruandū, in secundo libro suis locis abundè sum persecutus. In præsentia à pectoris osse[l] clauiculas acutiori cultello liberare contendes, robusta quibus illæ pectoris ossi colligantur ligamēta diuidēs, ac interim accuratissimè cauēs, ne cultello altiùs iniecto, quæ huic articulo subsunt uasa uulneres. Atq; hîc[m] cartilaginē examinabis, quæ clauiculā pectorisq; ossis sinum, prÿter alias articulorū cartilagines intercedit, & aliquò reponenda est, ut illa postmodū in sceleti connexu (si uisum fuerit) uti queas. Liberatas autē clauiculas niteris ui à pectoris osse attollere, ac ab illo primaq; costa in exteriora reflectere. ita enim primæ thoracis costæ cartilago, quà costæ ossi cōtinuatur, in conspectum ueniet: quæ cultro non admodum crasso ab osse est[n] liberāda, hîc quoque mente adhibita, ne culter profundiùs mergens, quicquam in iugulo uitiet. Vbi primę costæ dissecueris cartilaginē, deinceps ordine reliquas omnes à costis cultro, aut si uoles nouacula dirimes, continuaq; linea intercostales musculos ad thoracis usque capacitatem[o] diuides. Liberatum nunc cum cartilaginibus à costarum ossibus pectoris os, nōnihil eleuatum modò in dextrum, modò in sinistrum latus[p] reflectendū est, & thoracem intersepientes

a 3 musc. ta. A. C, D, E F. G. Γ. & 4 tab. K. M. N.
b fig. cap. 6 li. 3 Z.
c fi. ca. 12 li. 3 b, c, f, g.
d 2 fi. cap. 2 lib. 4 N, O, X. & rami ab R, b, c simul mixtorum aut 4 musc. tab. H, I. & 5 tab. G.
e 4 tab. R, Q, S, T, V, V.
f 4 ta. P in N.
g 1 tab. L. 3 tab. Δ.
h 4 tab. d.
i 5 tab. r.
k 4 tab. Θ. ad Z.
l 4 ta. a ab I, ut in dextro latere 5 tabulæ factum est.
m Maior pars 4 fig. cap. 22 li. 1.
n Inter clatißimum B & A 1 fig. ca. 19 li. 1.
o Vt factū est in 8 muscul. tab.
p Vt fit in 1 fig.

Musculorū quorūdā et uasorum administratio.

Clauicularū à pectoris osse liberatio.

Costarū cartilaginū cum pectoris osse, ab ipsarū ossibus liberatio.

Membr. thoracis amplitudinem intersepientiū examē.

tes

teſ membranæ quà pectoris oſſi proximæ ſunt, ueniunt unà cum cordis ſitu inſpiciendæ. [q] Deinceps tranſuerſa ſectione [r] ſeptum tranſuerſum à pectoris oſſe ipſiq́ adhuc commiſsis cartilaginibus adimi debet, & pectoris os ſua mucronata cartilagine ſurſum attolli, ſenſimq́ ab illo thoracem interſepientes membranæ diuelli. quod quum feceris, uerſus cadaueris caput pectoris os reflectes, moxq́ iuxta [s] glandium, uenam & arteriam utrinque ſub ipſo prorepentes retuſiori cultello inter membranulas inquires. quas quum ſingulas uinculis interceperis, os pectoris cum ipſius ſimul uaſis à thorace auferes, tunicæ coſtas ſuccingentis ſpeciem & [t] intercoſtalium muſculorum, qui inter cartilagines habẽtur, naturã perpendes. Aut muſculis illis non aliter examinatis, os pectoris aliquantiſper repones, dum thoracem mouentes muſculos ſimul omnes poſt cordis adminiſtrationẽ oſtendere uiſum erit. Quò autem ea quæ in thorace aggredienda ſuperſunt commodius commõſtrarentur, conſueui primùm hamulo hinc inde coſtas ſuccingentem membranam auellere, & manibus ſi alicubi pulmo illi fibris cohæreret, ab ipſa dirimere. Inſuper pertuſo coſtarum quopiam interuallo cui pulmo adnexus eſt, demonſtrare ſoleo, quo'nam pacto hominis thorax ſubinde pertundatur, non abolita interim reſpiratione, neque pulmonis motu quieſcente. [u] Mox diuiſis intercoſtalibus muſculis, coſtas ad mediam ferè ipſarum longitudinẽ frangere ſolitus ſum: quod paruo fit negocio, ſi ſingulæ ſeorſum manu fortiter apprehenſæ ui euertantur, inflectantur'ue. Verùm poſteaquam facilem illum parandi ſceleti rationem adinueni, ut oſſa cadaueris illi compingendo ſubſeruiant, coſtas integras reſeruari malim, & manibus ſimul omnes coſtas quantum licet extrorſum retorquere, & dein aliquouſq́ diuiſis intercoſtalibus muſculis, inuicem coſtas ſenſim dirimere. ita enim ſatis patens thoracis amplitudo efficitur, potiſſimùm ſi ſecundùm dorſi longitudinem, ac ad thoracis ferè medium, lapidem, aut globum aliquem ſubieceris, cuius ui dorſi gibbus extra thoracis amplitudinem prominẽs, intrò in thoracis amplitudinẽ ducatur, grandiusq́ inter dextri ſiniſtriq́ lateris coſtas fiat interſtitium. Hoc itaq́ modo coſtis diductis, aut illo modo diſruptis, pari ſemper ratione thoracis organa ſunt aggredienda. ac primùm à glandio ad ſepti tranſuerſi nerueã ſedem, [x] dextrum ipſius neruum à dextra thoracem interſepiente membrana cultello liberabis: deinde ſi uoles, ſiniſtrum quoque. quem ubi ſimul cum [y] uena à iugulo pronata exporrigi uideris, illum iuxta ſeptum rumpes, uerſus ceruicem, ut poſtea ipſius uideas [z] originem, illum reijciens. Mox membranas interſepientes cultello ſecundùm thoracis longitudinem inuicem ſeiungens, atq́ à cordis [a] inuolucro liberatas, ipſarumq́ ad ſeptum tranſuerſum connexu, & uenarum arteriarumq́ in ipſis ſerie perpenſis, illas è thorace auferes. Id duntaxat præcauens, ne uas aliquod inſignius lædatur. rami enim membranas interreptantes, & cordis inuolucro intertexti, etiamſi diuidantur, uix notatu dignum aliquod ſanguinis profluuium concitant. Iam tempeſtiuum eſt ſolis manibus cor cum ſuo inuolucro hinc inde mouere, quisq́ ipſius ſitus formaq́ inuolucri ſint examinare: quanquam & ad id ſummopere conducit inſpectio, quam modicè eleuato pectoris oſſe, cordeq́ adhuc immoto membranarum interſepientium cauſa fieri uolui. Pulmonis quoque lobi manibus iam ſunt contrectandi, ut & ipſorum numerus, ſitus, formaq́ indagentur, ac tandem cognoſcas, nullam pulmonis partem uenæ cauæ quà [b] inter ſeptum tranſuerſum & cor cõſiſtit, in hominibus ſubſterni: imò uenam ſimul citraq́ interuallũ, & ſeptum & cordis inuolucrum penetrare, & quà uena hac ducitur inuolucrum [c] magna amplitudine hominum ſepto priuatim cõnaſci. Atque hæc, quæ Galeni placitis penitus renituntur, & uerè paradoxa ex hominis haud mendaci libro deprompta ſunt, neutiquam prætermittere conuenit, quin rabulas illos ſuſurronesq́ appelles, qui quum à ſectione abſunt, apud alios tam acriter ſe Galeni decreta tueri arbitrantur: inter ſecandum uerò & præſenti corpore prorſus, ac ſi quis linguam illis præſcidiſſet, ſilent. Cæterùm dum pulmonem obiter contemplatus fueris, inuolucrum cordis longa ſectione [d] diuidetur, & liquor ipſi innatans ſpongia extergebitur, ac demum à cordis uaſis inuolucrum reſecabitur, adhibito ſtudio ne [e] ſiniſtri recurrentis nerui principiũ uitietur. Vt uerò cauæ uenæ per ſeptum tranſuerſum tranſitum, ac ipſius per thoracem ductum examines, ſectionem ſepto ad uenæ uſque caudicem induces, præcauens ne duorum cauæ uenæ [f] propaginum in illud excurrentium radices ſimul uulneres: dein ſurſum paulatim conſcendens, quì [g] caua dextræ cordis auriculæ committatur, citra ullam ſectionem obſeruabis. Sic quoque ſupra cordis baſim, à cauæ dextro latere [h] uenam ſine coniuge enaſci inuenies: cuius ramos ductumq́ melius diſces, ſi primùm dextram pulmonis partem uerſus ſiniſtrum latus eleuaueris, & poſtmodum ſiniſtram in dextrum latus reuolueris. hæc nanque citra ſectionem fiunt obuia: quanquam exempto corde & pulmonibus, illa adhuc licebit exactius intueri. Neq́ ſanè hæc obiter ſunt ſpectanda, at grauiter naturæ artificium in uenæ coniuge carentis ductu, principioq́ indagandum eſt, diligenterq́ obſeruandum, num ut in agnis & porcis

Neruorũ ſepti trãſuerſi.

Cordis inuolucri examen.

Cauæ uenæ diſtributionis per thoracem & iugulum examen.

q Vt ex 1 fi. facias ſecundam.
r 1 fig. I,I, & 2 fi. R,R, et 7 muſ. tab. Δ.
s Iuxta F 2 fi. requires B,C,D,E.
t Vt ſpectatur in 8 muſ. tab.
u Ferè ut factum eſt in 1 & 2 fig.
x Siniſter in 1 fig. P,P inſignitur, in 3 autẽ fig. uterq́ i.
y 1 figura Q,Q.
z 2 fi. ca. 11 lib. 4 n a b, c, m.
a 3 fig. B, C, D,E,F,G.
b 5 fig. inter D & C.
c 3 fi. G,F.
d Vt factũ eſt in 4 fig.
e 6 fi. g,g eductum ac.
f fi. ca. 6 li. 3 C.
g 5 figura C ad B.
h 5 fig. G et fi. ca. 6 lib. 3 F.

cis aliquando occurrit uena quæpiã, in sinistrum latus porrigatur, iuxta cauæ ad cor cõnexum pronata. Porrò cauæ in iugulo [i] distributio, retusiori cultello, quo incumbens illi [k] glandium adimetur inquirenda est. neque sanè alio tibi utendum est artificio, quàm ut nostras ad manum habeas uenarum delineationes, mentemq́ summa cura accommodes, ne uenam aliquã pertundas. Vbi uerò cauæ seriem adinueneris, utraque iugularis & humeraria, prius tamen quantum poteris sanguinis in illis compresso, & deinde caua uena, ubi sine pari promit uenam, uinculis intercipientur, ac quicquid uenarum inter uincula consistet, è corpore adimetur, & deinceps abluto sanguine ilico ad arteriæ magnæ propagines neruosq́ recurrentes adinueniendos sectio conuertetur. Corde itaque in manu assumpto, [l] uenæ arterialis, & [m] arteriæ uenalis, ipsiusq́ [n] magnæ arteriæ radices, quà cordis basi proximæ sunt, intueris: quod factu est facillimum, si cum ipsarum coloribus, tum situi mentem adhibueris. dextræ enim auriculæ uicina est arterialis uena, & albicans, ac quodammodo in sinistra proficiscens uisitur, ac inter cordis uasa elatior est. Arteria autem uenalis uenæ modo nigricat, & cæteris uasis demissior, propter sinistram auriculã latitat, neq́ adeò longè ipsius progressus se offert. Magna autẽ arteria in cordis basis medio sub arteriali uena quodammodo occultata conspicitur. Hanc ubi primum intuitus fueris, [o] nostra neruorũ recurrentium cum arterijs effigie sectioni adhibita, omnes magnæ arteriæ ramos inquirito, quorum [p] superiores ac iugulo proximi citra aliud opus iam erunt conspicui, nisi fortassis glandij aliquot reliquiæ adhuc supersint. [q] Truncus autem qui ad dorsum retorquetur, non nisi sinistra pulmonis parte in dextrũ latus eleuata intuebitur. Cæterùm ut recurrentes uideas neruos, postquam cõmunes laryngis musculos, [r] qui à pectoris ossis elatiori sede procedentes, infimæ scutum imitantis cartilaginis sedi implantãtur, administraueris (si modo illos priusquam pectoris os adimeres, cum ossis ⁖ referentis musculis, non resecueris) sexti paris [s] neruum in latere primum dextro secundùm soporariæ arteriæ longitudinem ab illa cultello sensim liberabis, ipsius [t] ramulum qui costarum radicibus exporrigitur, quum iuxta thoracem accesseris, & quos hîc musculis ex pectoris ossis summo enatis surculos deriuabat, perpendens. Simulatque uerò neruum ad [u] arteriam dextræ axillæ porrigendam deduxeris, [x] tres quos ad illam reflectit surculos (nisi [y] duo aut unus tantũ sit) quàm poteris studiose uicinis membranulis acutiori cultello liberabis: ne forte retusiori, membranulas inter scindendum trahens surculos uioles. quanq̃ denuo acutus fortassis surculos simul cum membranis incautè resecabit. Inuentis surculorũ principijs neruũ asperæ arteriæ lateri exporrectum à sua cui nectitur membrana, ipsaq́ aspera arteria liberabis, longa sectione inter neruum & asperam arteriam acuto quoque cultello facta. Liberatum hoc pacto neruum summis sinistræ manus digitis apprehensum modicè ab aspera arteria attolles: sexti uerò paris truncum quà soporariæ arteriæ exporrigitur, dextra manu eleuabis, ac deinde mutuò nunc sursum nunc deorsum ductis manibus, nerui recurrentis reflexum naturamq́ perquires. Ad eundem sanè modum [a] sinistrum, sexti paris truncum à soporaria sinistri lateris dirimere conuenit, & ipsius surculos quos musculis à pectoris ossis elatiori sede enatis, & costarũ radicibus exporrigit indagare, & postmodum [b] obseruatis quas pulmonis tunicæ deriuat propaginibus, & eo [c] surculo quem secundum uenæ arterialis trunci sinistrum latus cordis basi offert etiam accuratè perquisito, ad magnæ usq́ arteriæ [d] truncum, qui ad dorsum reflectitur, sexti paris huius lateris neruus est deducendus, & acuto similiter cultello [e] soboles [f] recurrentẽ neruũ hîc efformãtes sunt adinueniẽdę. Hos ubi uideris, obtusiorem stylum sub eo arteriæ trunco uersus sinistrũ asperæ arteriæ latus protrudes, & leuato nõnihil stylo, truncũ arteriæ à dorso cui firmissimè cõmittitur, modicè dirimes. Deinde ab aspera arteria, neruũ ad arteriæ magnæ usq́ truncũ liberabis, & utraq́ manu ipsius reflexum, ut in dextro latere, ostendes. [g] Reliqua uerò sexti paris neruorũ ad stomachum series, nõ nisi exempto pulmone cõspicietur. nunc autem si uisum fuerit, foramine inter asperæ arteriæ cartilagines facto, illiq́ fistula quapiã indita, & aspera arteria super foramen compressa, pulmonem inflari curabis: inflatus siquidem suam formã manifestiùs commonstrat, corq́ ex toto amplexatur. Demisso dein pulmone, cordi à dextræ auriculę radice ad ipsius usq́ mucronem, nouacula sectionem [h] induces, in dextrum ipsius uentriculũ usque penetrantẽ. Mox uentriculo digitis distento, spõgia sanguinẽ semel atque iterum elues. Vena enim caua & arterialis uena, ut sanguis in uentriculũ fluat, isq́ postmodum spongia exugatur, comprimendæ sunt. Exterso sanguine dextri uentriculi amplitudo est indaganda: deinde stylo [i] tres membranæ orificio uenæ cauæ præfectæ obiter ueniunt spectandæ. Vt uerò prorsus in conspectum ueniant, cultello ex dextro sinu in cauã uenam intruso, sectionem à uentriculo per auris corpus in uenam usq́ duces: qua distenta, membranæ omnino uidebuntur, & auris cauitas, naturaq́ si ipsam [k] inuerteris, facilè hac administratione cognoscentur. Deinde quum uenæ cauæ intueris orifi-

Arteriæ magnæ per thoracem et iugulum & collum distributionis & neruorũ recurrentium examen.

Pulmonis inflatio.

Dextri cordis uentriculi & ipsius orificiorũ membranarumq́ examen.

i Hic seduło circa H spectã figuram capi. 6 lib. 3.
k 2 fi. F.
l 6 fig. I.
m 6 fig. G.
n 6 fig. O.
o fi. ca. 9 insertæ li. 3. et hic 6 fig.
p 6 fi. R. Q. S, T, V, X.
q 6 fi. P & figu. cap. 12 li. 3 i.
r 5 musc. tab. P in N.
s 6 fig. a secundum V.
t 2 fi. cap. 2 li. 4 h. dein h, k.
u 6 figu. T.
x fi. ca. 9 li. 4 insertæ P ad E.
y 6 figur. b.
z fi. capiti 9 lib. 4. insertæ Q, Q.
a 6 figur. d.
b 6 fig. e.
c 6 fig. h.
d 6 fig. P.
e 6 fig. c.
f 6 fig. g. g.
g 14. 15 fig. lib. 5 T, V.
h Vt factũ est in 7 fig.
i 7 figu. K, L, M.
k Vt F in 7 fig.

cium, coronalis uenę[l] origo etiam apparebit: cui si stylum ex molli plumbo indideris, quo nam pacto cordis basim cingat, ramosque in ipsius corporis superficiem deriuet, obseruabis. Hîc uelim quoque ex uenæ cauæ amplitudine stylum in[m] uenam coniuge destitutam inderes, ipsius à caua originem, ridiculamque nostrorum Æsculapiorum rationem consideraturus, qui in octo utriusque lateris inferiorum costarum inflammatione, Hippocratem non mittendum esse sanguinem asseruisse affirmant, quod cor ex uena sine pari sanguinem adeò rapiat, ut nihil sanguinis missione ex uena hac educi possit. Quasi uerò nunc tibi secanti non longè esset clarissimum, cor in sanguinis missione, inflammatis octo inferioribus costarum interuallis nihil obstare, ac proinde sanguinem tunc quoque mittendum: & Hippocratem non adeò fuisse stupidum, ut octo humiliores costas sub septo transuerso esse arbitratus fuerit, & inflammationem huius sedis ad claviculam usque etiam tensionem producere ignorauerit. Verùm hic sermo ne præter institutum ad meum de uena in laterali morbo secanda placitum longius expatietur, refrenandus uenit: quanquam mehercule nunquam magis hac de re sententiã quàm præsentibus uenis indagandam arbitrer, non autem citra uenarum cognitionem solis autorum distortis suffragijs eruendam. Porrò simulatque coniuge carenti uenæ stylum immiseris, oblongus crassusque baculus cauæ uenæ est[n] imponendus: quem quum absque negocio rectà per cauam ad imum usque uentrem protruseris, quàm bellè Galenus & cæteri dissectionis professores huc usque hallucinati sint, disces, qui cauam ex iecoris gibbo uno caudice enatam[o] similiter ac magnam arteriam in duos trũcos, quorum hic inferiora, ille uerò superiora petit, diuidi censuerunt. Verùm hęc quum iecur aggredieris, uisurus es explicatius. quanquam nihil prohibet, modò septum transuersum è corpore quantum poteris resecare, iecurque in sinistrum latus adeò reflectere, ut posterior ipsius sedes in conspectum ueniat: ac ubi baculum à uenæ cauæ sede quà cor spectat ad eam usque regionem qua renibus uenæ offeruntur, detrusum aliquandiu in uena seruaueris, animaduerterisque iecoris substantiam toti cauæ posteriori sede non[p] obduci, cultello secundùm baculi longitudinem ducto cauam diuides, ac uenarum à caua iecori exporrectarum[q] ora inuestigabis. Dein ijs qui nimium pertinaciter in Galeni Anatomes professorum primarij uerba iurauerunt appellatis, singula ipsius argumenta de uenarum ortu resumes, atque studiosos ne ex commentarijs nauigare discant, hortaberis, unicam ueritatem, non uerò autoritatem, illosque in cathedra gestus commendans. Porrò sectione rursus ad cor conuersa, digito aut stylo in elatiori dextri sinus sede arterialis uenæ orificium[r] inquires, & illi intruso cultello, ex dextro uentriculo aliquousque in arterialem uenam sectionem duces. Qua facta, sanguineque si quis erit eluto, uisui sese arterialis uenæ orificium simul cum suis[s] membranis offert: quas, ut exactiùs contempleris, stylo attolles, eodemque arterialis uenę ductum in pulmones examinabis. [t]Tunicæ etiam ipsius ex quibus arteriæ instar conformatur, facilè uidentur, modò quis ductæ iam sectionis lateribus labris'ue animum adhibuerit. Sinistrum cordis sinum similiter longa sectione à sinistræ auris radice ad cordis usque mucronem facta aperies, & sanguinem perinde ac in dextro exterges. In hoc ipsius primùm intuebere amplitudinem, deinde cordis substantiæ in hac sede[u] crassitiem, postmodum stylo[x] duas arteriæ uenalis orificio præpositas membranas facilè adinuenies, ac quî inuicem in cordis constrictione conniueant, obseruabis. Vt uerò exactiùs se offerant, cultello uenalis arteriæ ori immisso, sectionẽ in ipsius usque cauitatem[y] molieris, ac adaperto distentoque ore membranas denuò contemplabere, plumbeo stylo uenalis arterię in pulmones primas distributiones inquirens.[z] Magnæ autem arteriæ orificium, & membranę ipsi præfectæ inuenientur, si post[a] alteram arterialis uenæ membranam, quæ cordis sinuum septo uicinior est, digitum in elatissimam sinistri sinus regionem protruseris. is namque magnam subibit arteriam, & dein cultello secundùm digitum in arteriæ orificium intruso, ex cordis sinu sectionem in arteriæ amplitudinem duces. Quando enim hanc tentaueris, & arteriæ magnæ [b]membranas in ipsarum sede, quà uasis corpori incumbunt, inspexeris: coronalium arteriarũ [c]ortus tibi occurret: adeò ut nunc nihil in corde spectandum tibi sit reliqui, nisi fortè illo uariè dissecto, ipsius substantiam & arterię magnæ arterialisque uenæ dissectis radicibus, os inquirere statueris, quod cordi priuatim ab Anatomes professoribus ascribitur. Si igitur nullum os præter cartilagineas dictorum modò uasorum radices adinueneris, illas à reliqua cordis substantia resecabis, ut simul cum cartilaginibus clauicularum articulationibus peculiares ad ossium compositionem reseruari recondique ualeant. Corde in hunc modum abiecto, asperam arteriam (seruata interim larynge) examinabis, primùm quidem ipsius cartilagines & membranas, quibus illæ inuicem colligantur: & dein ipsius primam in pulmones seriem. qua inuenta, aliquam pulmonum fibram integrè à reliquis pulmonibus abscecabis, ac in uenæ arterialis ramum, & arteriæ uenalis & asperæ ramos stylum intrudes, & diuulsa pulmonis membrana horum ramorum

Cauæ uenæ ortus examẽ.

Arterialis uenæ orificij ac membranarum examen.

Sinistri cordis sinus ipsiusque uasorum & membranarum examen.

Cartilagineæ cordis substãtiæ examen.

Asperæ arteriæ.

Pulmonis.

l 7 fig. G.
m 5 fi. G. & figu. cap. 6 lib. 3. F.
n In D 7 fi. & figuræ ca. 6 li. 3.
o Vt O in P & R figuræ 6.
p Vti spectatur in 18 fig.
q Vt uidere est in fig. 6 capiti lib. 3 inserta ad A, B.
r Ex 7 figura facturus octauam.
s 8 figura E, F, G.
t 1 fi. ca. 15 li. 3 B, C.
u 9 figura M, M.
x 9 fi. E, F.
y 9 figurã paraturus.
z 10 fig. A.
a Vbi in 9 figu. K lati tat sub E.
b 10 fig. B, C, D.
c 10 fi. E, E.

rum

rum propagines, distributionisq́ naturam inuestigabis. ad quod mirificè conduxerit undecunque rupta lobi illius membrana, ipsum inter duos asseres adeò comprimere, ut pulmonum substantia à suis quibus obnascitur uasis abscedat. Licebit modò aspera arteria ab ipsius capite diuisa, eaq́ deorsum à stomacho tracta, pulmones omnino è thorace auferre, & stomachi[d] progressum adinuenire, qui citra aliam sectionē pulmone reiecto, unà cum neruis sexti paris illum amplexātibus, cōspectui sese offeret. Tamen ut neruorū in uentriculi orificiū seriem intuearis, septum transuersum à stomacho liberandū est, ipsaq́ insertio, si uentriculus adhuc in corpore asseruatus sit, indaganda. Insuper foramine alicubi in stomacho quà collum perreptat facto, fistulaq́ illi indita, uentriculum quàm poterit maximè inflari curabis, & deinde stomacho iuxta laryngis radicem diuiso, illum cum uentriculo, aut solum, si prius uentriculum ademeris, è corpore trahes,[e] glandulis illis qui in medio ipsius ferè ductu plurimum consistunt, similiter examinatis. Iam quoque tempestiuū esset (nisi id prius præstitisses) iecur à septo transuerso secernere, ac tandē ex corpore auferre. quod ubi feceris, ipsiusq́ formā diligēter contemplatus fueris, cultello uenæ cauæ iam flaccidæ indito, hanc lōga sectione aperies, ut exactè pateat ipsius per iecoris substantiam transitus, deinde ramorum à caua in iecur ingressus. Vbi itaq́ duo præcipua illorum uideris orificia, alteri stylū quàm poteris penitissimè indes, & ablato uenæ portæ quo iam antea eam intercepisti uinculo, illius quoq́ ramo secundùm uenæ cauæ styli ductū in iecur procedenti alterum stylum immittes, & postmodum obtuso cultro iecoris substantiam ab illis ramis, qui stylos cōtinent, niteris abradere,[f] ut uenarū per iecoris corpus seriē, ipsiusq́ substantiam discas, ac demum inter duos qui stylis distenduntur ramos bilis uesiculæ meatulos obserues, & bilis uesiculam à iecoris corpore erasam inuertas, solamq́ sedulò contempleris. Postremò[g] uenæ ab umbilico in iecur deductæ ingressum, insertionemq́ expendes, mente thoracis uertebrarum corporibus adhibita, ut cultello grandem arteriam secundùm longitudinem aperias,[h] ramorum quos utrinq́ in costas spargit uisurus orificia. Deinde ramis illis disectis, arteriam ex corpore adimito, & uenæ coniuge carentis[i] propagines expendito, ut & hanc quoque à uertebrarum corporibus liberes. Modò tibi in propatulo est sexti paris neruorum cerebri[k] ramus, qui radicibus costarum exporrectus sub tunica costas succingente ad organa à peritonæo circumplexa cōtendit. Vt uerò[l] neruulos cernas, quibus ramus ille adaugetur, à thoracis uertebris tunicam costas succingentē detrahes, ut costis pariter hac nudatis, quæ modò recensuimus conspiciantur. Cæterùm ubi à costis tunicā thoracis cauitatem succingentem ita diuulseris, cultelli mucrone ad costæ os proximè adacto tunicam obseruabis, quæ priuatim singulis costis obuoluitur. eam dico, quam secundā costas succingentē tunicā nonnulli dissectionū periti nuncuparūt. Absolutis ad hūc modū omnibus quæ peritonæo & tunica costas succingente inuoluunt, si uisum fuerit, quàm poteris aptissimè costas in suas sedes reponere conaberis, &[m] osse pectoris quoq́ cum cartilaginibus ipsi coarctatis assumpto, & clauiculis etiam in suam sedē repositis, quàm licebit studiosissimè musculos eos quos iam antea ab insertione pendere sinebas, suis locis situabis,[n] primū dico thoracē mouentiū,[o] primum brachij motuū opificem,[p] scapulæ motorū[p] primū,[q] eum qui à pectoris osse & clauicula in mamillarē capitis processum fertur. Quod ubi præstiteris, ea prorsus serie quam in secūdo libro docuimus, omnes brachiū & scapulam mouētes musculos ex altero latere aggredieris: mox omnes qui thoracis motibus præsunt, & qui capitis ac dein dorsi motibus famulantur. postremò[r] temporalem &[s] massete rem. cubiti enim & brachialis, digitorumq́ motibus subministrantes musculos licebit post cerebri anatomen dissecare. Neq́ est quòd hîc prolixè commemoratos musculos seriatim ac sigillatim recenseam, quum id ita diffusè in secundo libro factum esse minimè ignores. Cæterùm in altero cadaueris latere uasorum neruorumq́ seriem licebit sedulò exquirere, quum id factu sit facillimum, si illorū descriptio te nō lateat, in musculorumq́ sectione probè uersatus sis. quanq̃ & ego manus uasorum neruorumq́ administrationē, ut puta paulò difficiliorem, etiam postea persequar. In præsenti autē os adeundum est. & quandoquidem iam faciei omnia extrinsecus persecutus es, ut id aperias necessum est. quod nulla ratione facturus es melius,[t] quàm robusto cultro infimæ maxillæ inferioris sedi sensim apposito, & postmodum huius, malleiq́ opera maxillæ inferioris osse diuiso. Verùm ad eum modum ossa quæ sceleto præparādo alioquin apta essent, propter fractam inferiorem maxillā uitias. & si illæsa maxilla illam in altero latere in suo ad temporis os articulo dissoluere conatus fueris, atq́ ita illa in alterū latus reflexa, quæ in ore sunt administrare proposueris, sectionis claritati utcunque oberis. Quapropter diuiso, ad eum quem dixi modū, osse, primùm fortioris cultri dorso diuisioni imposito, illoq́ postmodū obliquato, ossa inuicem modicè dirimes: ac deinde utroq́ singulis manibus apprehēso, extrorsum deorsumq́ ui torquebis, osq́ aperies. Deinde è narium foraminibus obliquatum instar sypho

Margin notes (left):

d ut spectatur 14 & 15 fig. lib. 5.

e 14, 15 fig. lib. 5. F, F.

f Id uelut i uisurus, quod 13 fi. lib. 5. exprimitur ad X, Y, Z.

g 2 fi. lib. 5. F, G. 12 fig. M ad N.

h fi. cap. 12 li. 3 k, k.

i fi. ca. 6 li. 3 G, G. ab F.

k 2 fig. ca. 2 li. 4 h.

l eiusdem fi. i, i, i.

m Eam partē quæ dextræ manui subijcitur 8 musc. tab.

n 4 tabu. d.

o 3 tabu. Δ.

p 5 tabu. Γ.

q 4 tab. Θ.

r 4 tabu. Γ.

s 4 tabu. Δ.

t Vt factum est in 6 muscul. tab.

Margin notes (right):

Stomachi.

Iecoris.

Examē eorū quæ uertebrarum corporibus exporriguntur.

Musculorū brachium, scapulam, thoracē, caput, dorsumq́ mouentium examen.

Tēporalis et masseteris.

Oris apertio organorūq́ in faucibus positorum examē.

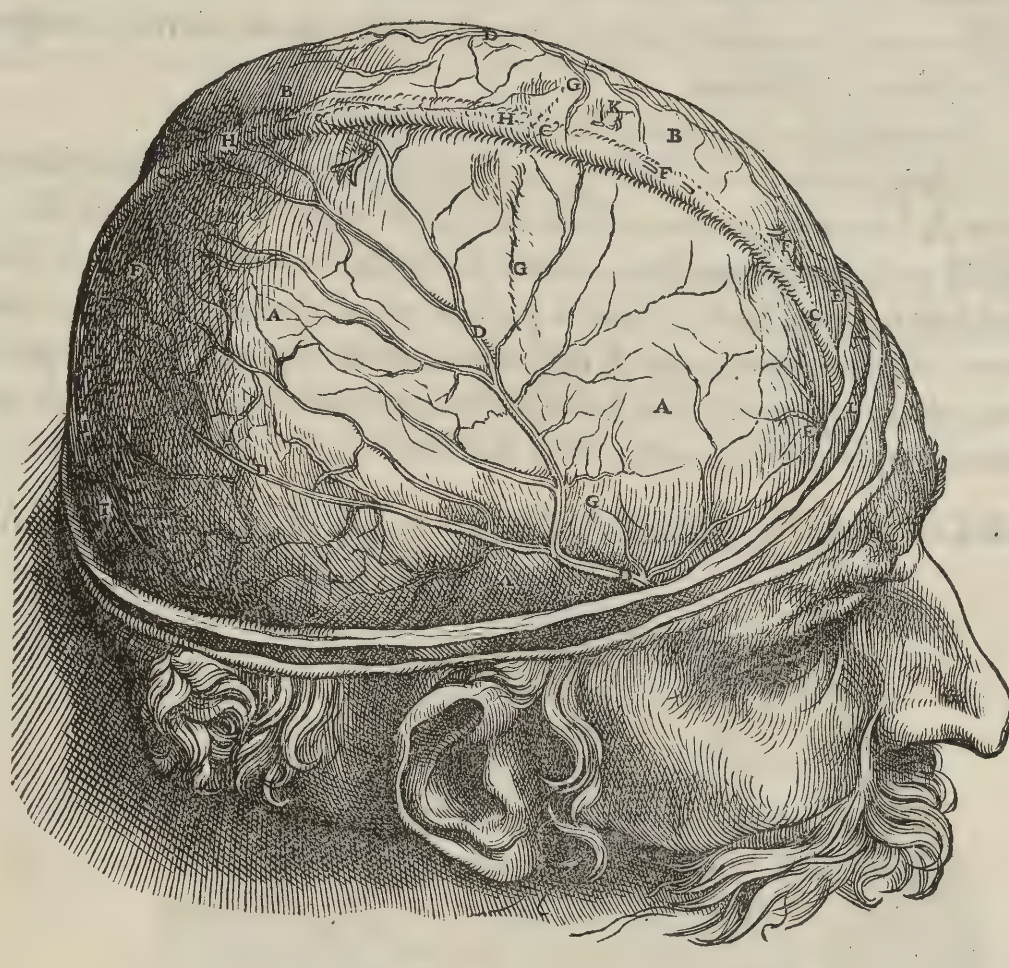
nis stylum in oris usq; amplitudinem protrudes,[u] gargareonis naturã examinãs. Mox cultello à gargareonis radice ad incisorios usq; dentes in oris tunica sectionẽ duces, eam cutis alicuius modo nonnihil ab incumbentibus organis liberans. In hoc opere tertium[x] neruorum cerebri par sese offeret, quà linguæ & inferiori maxillæ deriuatur. dein[y] septimum cerebri neruorum par[z] sexto commissum, unà cum[a] soporali arteria,[b] interioriq; iugulari uena. & si aliquantulum ascenderis,[c] quartum quoq; neruorum cerebri par, &[d] ramos quosdam tertij paris & quinti paris temporali exporrectos musculo uidebis, si modò unum organum ab alio sensim separare non piguerit. Ad hæc linguæ[e] musculi, uti in secundo docuimus libro, adinuenientur, in quorum administratione neruorum in linguam excurrentiũ propagines, ac uenæ simul & arteriæ sese offerent. Musculi etiã inferioris maxillæ reconditi, hîc paruo negocio occurrunt,[f] is uidelicet qui in ore delitescens cum temporali & massetere maxillã sursum ducit, &[g] is qui à processu stylum referẽti enatus, ad summũ mentum inferiori maxillæ implantatur. Præterea[h] tonsillæ,[i] aliæq; glandes uasorum distributionibus in faucibus præfectæ, tibi hanc administrationem molienti pulchrè occurrent. Laryngis autem[k] musculi ita prorsus atq; in secundo monuimus libro, sunt aggrediẽdi, ipsorumq; nerui dum dissecãtur, non perfunctoriè ueniunt animaduertendi. Ablato itaq; nunc unà cum lingua osse *v* imaginẽ referente, laryngeq; ac stomachi initio, inferiorem maxillam à superiori prorsus liberabis, non neglectis interim peculiaribus hîc repositis[l] cartilaginibus, quas perinde ac cartilagines claiuculariũ cum pectoris osse articulos intercedentes, ad sceleti cõstructionem asseruare nihil prohibet. Atque ita etiã pari ratione os *v* imaginem referẽs, & laryngis nasiq;[m] alarum cartilagines ad eundem usum aliquò repones. Nunc palati tunicam, & eam quæ nares succingit, ab osse sedulò in hoc abrades, ut mutuum earum tunicarum discas nexum. Si uerò quum caput dorsumq; mouentes musculos aggrediebaris,[n] primum dorsum agentium par ex sententia non spectaueris, id modò ablatis his quæ fauces occupabant factu est facillimũ, adeò ut & capitis dorsiq; motibus pręfectos musculos tantisper integros asseruare nihil prohibeat, quousq; inferiorem maxillam, eaq; quæ faucibus continentur, sectionis seriè ademeris. Quanquam hæc omnia ex secundo libro cuiuis obuia esse debeat, quemadmodum quoque ex primi libri calce discitur, quî costæ à uertebris ad sceleti præparationem sint auferendæ, pectorisq; os & cartilagines ipsi commissæ, seruandæ. Adeò ut nihil præpediat, in proposito cadauere à prima uertebra caluariam caput'ue ipsum liberare, in illoq; quæ sequens liber enarrabit condiscere. ad cuius finem omnia quæ in nobis proposito cadauere adhuc uidenda sunt reliqua, commemorabo.

LIBRI SEXTI FINIS.

u 7 muscul. tab. A.
x 2 fig. ca. 2 li. 4 S, T, Y.
y 2 fi. cap. 2 li. 4 v, w.
z eius. fi. e.
a fig. ca. 12 lib. 3 X, a.
b fig. cap. 6 lib. 3 S.
c 2 fig. ca. 2 lib. 4 Z.
d eiusd. fig. Q, R, b, c.
e figuræ ca. 19 lib. 2.
f 6 muscul. tab. D.
g sta. H, I.
h 6 tabu. F.
i 1 tabu. A.
k figuræ ca. 21 lib. 2.
l Figura insert a capiti 10 lib. 1.
m 4 musc. tab. L.
n 8 musc. ta. A, B.

ANDREAE VESALII BRVXELLENSIS, DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER SEPTIMVS, CEREBRO ANImalis facultatis sedi & sensuum organis dedicatus, & mox in initio omnes propemodum ipsius figuras, uti & duo proximè præcedentes libri, commonstrans.

PRIMA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

PRIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACTERVM INDEX.

PRIMA septimi libri figura humanũ caput ita adaptatũ exprimit, quemadmodum id cerebro ostendẽdo opportunè à collo & inferiori maxilla dissecãtibus liberatur. Præterea tantam caluariæ partẽ orbiculatim serra abstulimus, quanta quoq; omniũ quæ in caluariæ cõtinentur amplitudine uidendorũ gratia, auferri solet. quanta uerò illa sit, liquidò dijudicabis, si septimam figurã sexti capitis libri primi examinaueris, quæ hinc ablatã caluariæ partem interna superficie exprimit. Quẽadmodũ itaq; præsens figura sectionis serie cæteras omnes inuicẽ ordine succedentes præcedit, ita quoq; illã septimi libri figurarũ primã non inopportunè inscribimus, quæ durã cerebri cõmonstrat membranam adhuc illæsam, neq; aliqua ex parte pertusam, uulneratam'ue. quamuis interim ipsius membranæ uincula diuulsimus, quæ per capitis suturas ad membranam efformandã porriguntur. quæ quod caluariã succingit, περικράνιος *nuncupabitur. atque cum his fibris pariter uascula sunt effracta, quæ per caluariæ foraminula & suturas deducta, ipsi duræ membranæ, ac illi qua caluaria succingitur, communes censentur. Cæterùm ex duobus qui figurã ambire conspiciuntur orbibus, humiliorẽ, cutis & membranæ ipsi subditæ cõstituunt, elatior autem ipsa est caluaria. Vniuersum uerò hoc orbe complexũ, durã cerebri membranam refert, omnibus characteribus in figura cõspicuis uniuersim semelq; indicatam. at singuli characteres in hunc modum priuatim habent.*

A, A *Dextrũ duræ cerebri membranæ latus, seu eius mẽbranæ pars dextrã cerebri regionẽ ambiẽs.*

B, B *Sinistrum duræ cerebri membranæ latus.*

C, C, C *Tertius duræ membranæ sinus secundũ capitis longitudinem exporrectus, & hic nulla ex*

parte adapertus, uerum elatiorem ipsius costam uti naturaliter se habet integram, & quartæ circuli partis modo extuberantem ostendens.

D, D, D *Duo inuicem appositi ductus, uenarũ modò in duram cerebri membranam secundùm ipsius uniuersum latus excurrentes.*

E *Ductus duræ cerebri membranæ, in quem sexta caluariã ingrediens uena exhauritur.*

F, F, F *His characteribus uenulæ indicãtur, à dura cerebri membrana per caluariæ foraminula ad capitis cutem, membranasq́ caluariam succingentes, transmissæ, quarũ frequentiores & crassiores iuxta F maximè latitantis sedem plerunq́ obseruantur.*

G, G, G *Portiunculæ fibrarum à dura membrana per coronalem suturam ad caluariã succingentis membranæ constitutionem prosilientium.*

H, H *Portiunculæ fibrarum quibus sagittalis sutura uiam offert.*

I, I *Hi quoq́ characteres in umbra occipitij regionis latitãt, sedem notãtes, à qua fibræ porriguntur per suturam Λ Græcorũ similem, ad caluariæ inuolucri constitutionẽ deductæ.*

K *Vnum tuberculũ eorũ quæ inæqualibus caluariæ sinibus plerunq́ iuxta sagittalis suturæ cũ coronali coitũ cõspicuis, adnasci solẽt. Caput ex quo hanc primã depinximus figurã, tribus eius generis donabatur tuberibus, quorũ unum K insigniuimus, & utrinq́ ad H unũ quoq́ se offert.*

L *Cauitas frontis ossi iuxta superciliorum sedem propria, quæ inter secandum subinde aperitur, si quando frontis os non procul à superciliis serra diuiditur.*

SECVNDA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

SECVNDAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARActerum Index.

PRAESENS *figura sectionis serie primam subsequens, tertium duræ membranæ sinum (quem prima figura C aliquot insignitum gerit) longa sectione secundùm capitis longitudinem ducta adapertum commonstrat. Insuper ad huius tertij sinus latera, per capitis quoq́ longitudinem duas deduxi sectiones, utrinque nimirũ ad sinum singulas, quæ duram membranam duntaxat penetrarunt, & duræ membranæ latera ab ea membranæ separarũt parte, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimit, atque in subsequẽti figura tribus D insignietur. Præter tres iam cõmemoratas sectiones utrinque aliã quoque molitus sum, quæ ab aure ad uerticẽ pertingẽs,*

solam

solã quoq; durã diuisit membranã, ut illa postmodũ aptè à tenui membrana cerebri posset dedu ci, deorsumq; (ut hic factũ cernis) reflecti. Occurrit itaq; hic tenuis cerebri mẽbrana prorsus illæsa, cerebroq; proximè obducta, & uasorum ipsius seriem in hactenus denudata regione, ele ganter commonstrans.

A, A, A Elatior sedes duræ membranæ, partis dextram & sinistram cerebri partes intercedentis. atq; hæc sedes A & A notata, tertij duræ membranæ sinus costa est caluariam cõtingens, & hic per medium dissecta.

B, B Tertij duræ membranæ sinus cauitas hic est in propatulo.

C, C Orificia, uasorumq; initia ex tertio duræ membranæ sinu in tenuem membranã pertinentia. atq; hic uasorũ orificia in cõspicuo sunt, à læuo huius sinus latere in tenuis membranæ partẽ pertinen tium, quæ sinistræ cerebri sedi obuoluitur. Orificia autem à dextro latere pronata, hic nõ con spiciuntur, uerùm initia occurrũt uasorum in tenuem membranam, qua dextræ cerebri sedi ob uoluitur propagatorũ, ac D, D, & D insignitorum.

D, D.

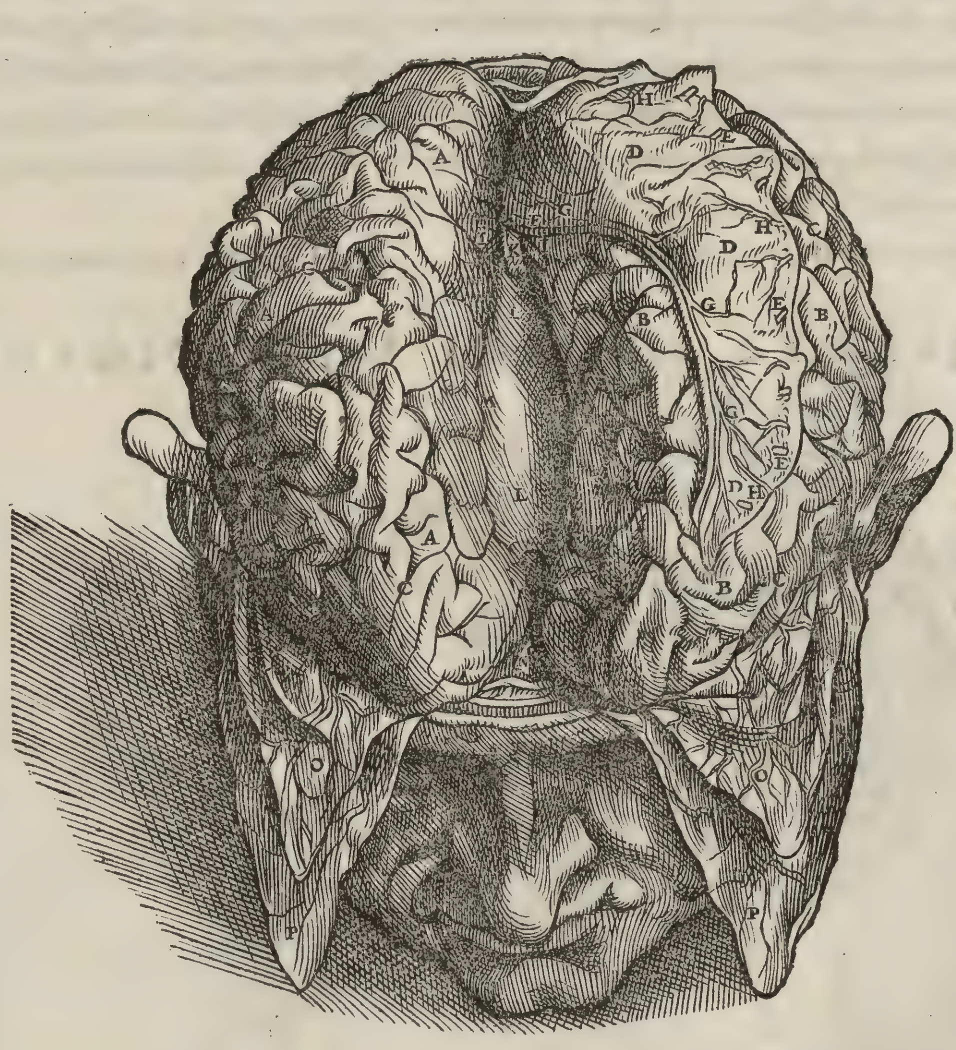
E, E &c. Tenuis membrana cerebrum inuestiens.

F, F, F Ductus, uasáue in tenui membrana secundùm cerebri inuolutionum seriem excurrentia.

G, G, G Propagines notãtur à ductibus secundùm duræ membranæ latera excurrẽtibus, atq; in pri ma figura aliquot D notatis, in tenuem membranam pertinentes.

H, H, H Duræ membranæ portiones à tenui membrana diuulsæ, & deorsum reflexæ.

TERTIA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

TERTIAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHA racterum Index.

IN præsenti figura à tota cerebri parte supra sectionem cõsistente, quam orbiculatim serra in caluaria molimur, utranq; cerebri membranã, tenuem nimirum & duram auulsimus, ac duræ membranæ portionẽ, dextrã cerebri partem à sinistra dirimentẽ, atq; in secũda figura adhuc in sua sede seruatã, ab osseo diuisimus septo, quo odoratus organorum sinus distinguũtur. atq; hanc partem, ut ipsius effigies in conspectũ ueniret, super sinistrã cerebri sedẽ explicatã reliquimus, dextra & sinistra cerebri partibus adeò ab inuicẽ manuũ beneficio diremptis, ut callosi corpo ris superior sedes elegãter se hic spectandam offerat.

A, A, A Dextra cerebri pars. B, B, B Sinistra cerebri pars.

C, C & cæt. Hic paßim cerebri conuolutiones, gyri & anfractus indicantur.

D, D, D Duræ cerebri membranæ portio, dextram cerebri partem & sinistram intercedens, hic ex sua sede super sinistram cerebri partem producta.

E, E, E Quando primùm dextram cerebri partem à sinistra inter dissecandum diducere contendimus, tunc manus ope ea uasa effringuntur, quæ ex tertio duræ membranæ sinu in tenuem membranam utrobiq; pertinent. ac proinde quum in huius figuræ administratione id quoque nobis faciendum fuerit, effracta eorum uasorum initia hic oculis subijciuntur.

F Ductus uenæ modo in humiliorem sedem duræ membranæ partis excurrẽs, quæ dextrã cerebri partẽ à sinistra disterminat, atq; hic ductus à quarto duræ mẽbranæ sinus anteriori sede enascit.

G, G, G Ductus iã ante F insigniti ꝑpagines in eãdẽ duræ mẽbranæ partẽ sursũ aliquousq; excurrẽtes.

H, H, H Surculi ab humiliori angulo tertij duræ membranæ sinus propagati, in duræ mẽbranæ partem, qua dextra cerebri pars à sinistra dirimitur.

I, I Principia sunt ductuum, qui à quarto duræ mẽbranæ sinu uenarũ prorsus modo in tenuẽ cerebri membranam secundùm superiorem callosi corporis regionem perferuntur, atque hic unà cum tenui membrana auulsi sunt.

K Initiũ uasis à quarti sinus duræ mẽbranæ termino pronati, atq; sub eo cerebri corpore quod testudini seu cameræ instar arcus constructæ aßimilamus, in tertiũ cerebri uentriculũ, & dehinc ad plexus constitutionem excurrentis, quem secundis seu extimo fœtus inuolucro comparamus.

L, L Cerebri callosum corpus.

M, M Sinus utrinq; ad callosi corporis latera in cerebro conspicui, quos hic aliter quàm modò præstitimus, exprimere nequimus, quum angusti sint, & angustiores rimas plurimùm referant.

N Portio duræ membranæ partis, dextram cerebri sedem ac sinistram interuenientis, ac superius D aliquot insignitæ, quæ septo connascebatur, olfactus organorum sinus dirimenti, ac octaui capitis oßis processui.

O, O Tenuis membranæ portio à cerebro diuulsa. P, P Duræ cerebri membranæ portio.

QVARTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

QVAR-

QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACTERUM INDEX.

IN quarta figura omnes duræ tenuisq́; membranarũ partes reſecuimus, quæ in prioribus figuris occurrerunt, ac dein dextrã ſiniſtramq́; cerebri portionẽ ſectionis ſerie ita ademimus, ut iam cerebri uentriculi in conſpectũ uenire incipiãt. Primùm nanq; ſecundùm dextrũ calloſi corporis latus, ubi ſinus altero M in tertia figura notatus cõſiſtit, longã duximus ſectionẽ, quæ per dextrũ cerebri uentriculũ ducta, dextræ cerebri partis eam portionẽ abſtulit, quæ ſupra ſectionẽ habebatur, qua orbiculatim caluariã ſerra diuiſimus. Atq; quum idem quoque in ſiniſtro latere abſoluimus, hic ad ſiniſtrũ latus ſiniſtrã cerebri partẽ ita repoſuimus, ut ſuperiorẽ ſiniſtri uentriculi ſedem aliqua ex parte cõmonſtraret, calloſo interim corpore in capite adhuc ſeruato.

A, A, A *Cerebri adhuc in caluaria relicti pars dextra.* B, B, B *Pars ſiniſtra.*

C, C, C *Portio cerebri ſiniſtra, quæ ſectionis ſerie à reliquo cerebro ablata, hic reſupina iacet.*

D, D, D *Lineæ partim cerebri anfractus, et partim uariũ cerebri ſubſtãtiæ colorẽ cõmonſtrantes. quicquid enim extra lineas conſiſtit, quaſi luteũ & ſubcinericiũ magis eſt: quicquid intra, ad amuſſim album uiſitur. quemadmodum* E, F. *E & F in dextra & ſiniſtra cerebri parte luteum eſt:* G, H. *G uerò & H album prorſus, & interdum rubris punctis interſtinctum.*

I, I *Calloſum corpus utrinq; à cerebri ſubſtantia, cui alioqui continuatur, liberum.*

K, K *Calloſi corporis portiuncula, adhuc ſiniſtræ cerebri parti quæ adempta eſt, continua.*

L, L *Dexter cerebri uentriculus.* M, M *Siniſter cerebri uentriculus.*

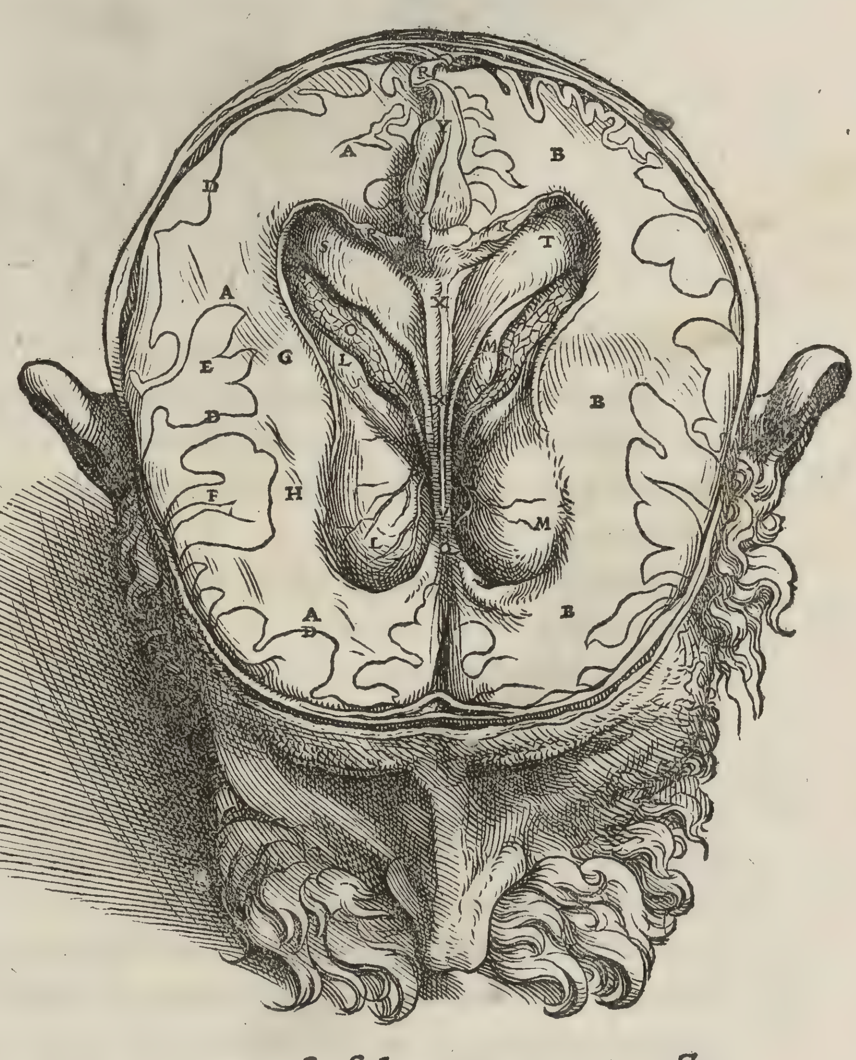
N, N *Siniſtri uentriculi ſuperioris ſedis portio.*

O, O *Plexus cerebri ab imagine quã cum extimo fœtus inuolucro ſimilem exigit, χοροειδὴς nuncupatus.*

P, P *Aranearum modo graciles uenæ dextri & ſiniſtri uentriculi ſubſtãtiæ hoc in loco connatæ, ac ab illis diductæ uaſis, quæ nuper commemoratũ, & ſecundis nõ abſimilem plexum extruunt.*

Q *Venulæ à nuper quoq; cõmemoratis uaſis in tenuẽ cerebri membranã ſub calloſi corporis anteriori ſede huc excurrentes, & incerta ſerie (quemadmodum & P notatæ) inter reſecandum ſe offerentes.*

QVINTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

PRAESENS figura quòd ad relictam in caluaria cerebri portionẽ attinet, nulla ex parte uariat: atq; id ſolũ habet proprium, quod calloſum corpus hic anteriori ſua ſede à cerebro primùm liberauimus, ac dein eleuatum in poſteriora reflexímus, ſeptum dextri ac ſiniſtri uentriculorum diuellentes, & corporis inſtar teſtudinis extructi ſuperiorem ſuperficiem ob oculos ponẽtes.

Ab A ad Q. *A, A, A itaq; & B, B, B, ac dein D, D, D, & E & F, & G & H eadem hic indicant, quæ in quarta figura. Sic quoque & L, L, & M, M, & O & P & Q eadem inſinuant.*

R, R, R *Notatur inferior calloſi corporis ſuperficies. eſt enim id à ſua ſede motum, atque in poſteriora reflexum.*

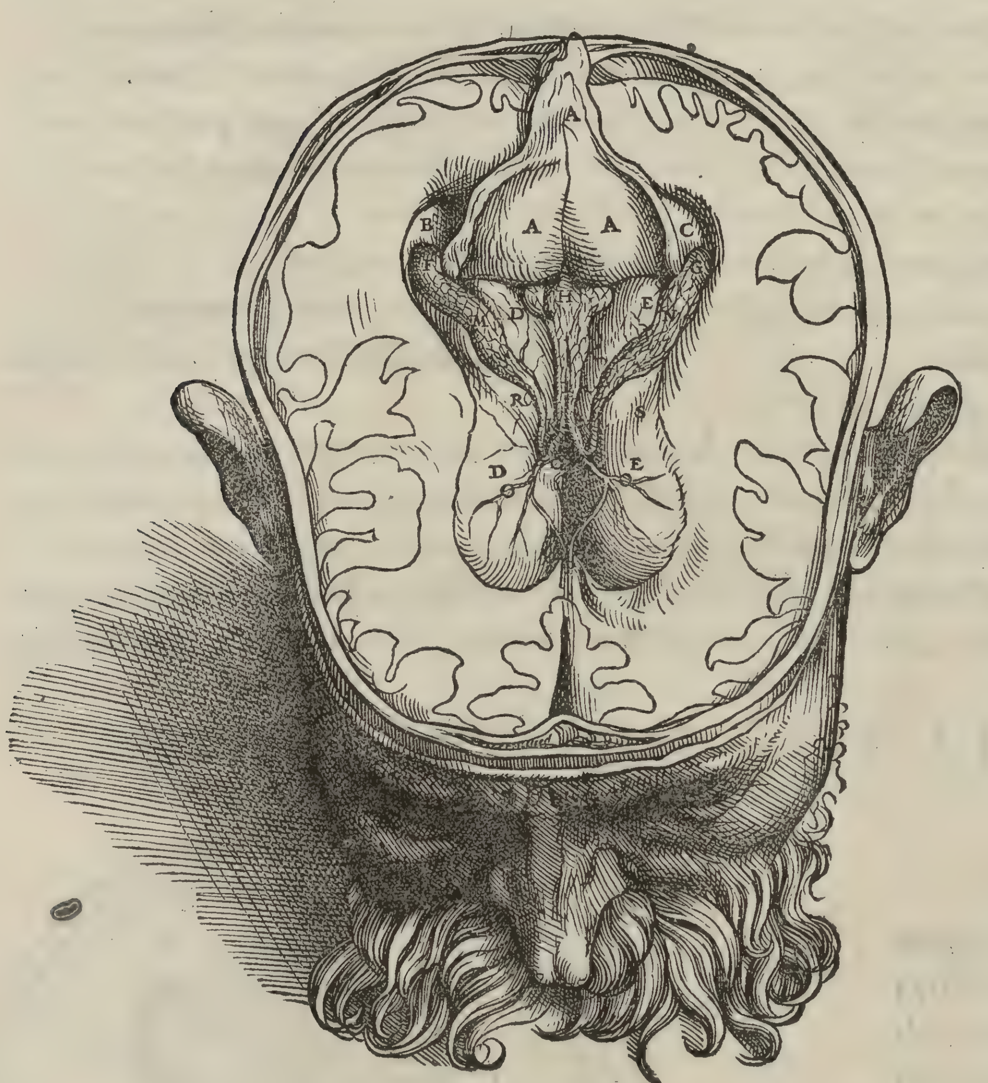
S, T, V Supe-

S, T, V Superior corporis instar fornicis seu testudinis extructi superficies, & ueluti ipsius triangularis circunscriptio, quam ab S ad T, & à T ad V, & ab V ad T metimur.

X, X Dextrũ uẽtriculũ et sinistrũ intercedẽtis septi inferior pars, corpori testudinẽ referẽti cõtinua.

Y, Y Septi iam commemorati superior pars, calloso corpori continua. Hoc namq; septũ nõ secus atq; modò disruptũ est, depingi licuit. & alia quoq; parata fuit figura, in qua duæ manus (uti intersecandum facere consueui) callosum corpus nondũ in anteriori ipsius sede liberatum, modicè attollebant, quo speculum seu septum adhuc integrum oculis subijceretur. Verũ quũ nõ adeò cõcinnè in pictura atq; in ipsa sectione successit, eam figuram ne frustra paginã obliteraret, reieci.

SEXTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

HAEC figura quòd ad cerebri portionem in caluaria relictam spectat, etiam quartæ correspondet. atq; à quinta in hoc differt, quod corpus testudinis modo fabricatum anteriori sua sede à cerebri substantia liberauerimus, id sursum in posteriora reflectẽtes, ut inferior ipsius superficies in conspectũ ueniret, & uas illud etiam cerneret, quod à quarto duræ mẽbranæ sinu pronatũ, sub corpore testudinis modo extructo fertur, & plexuum tandem nõ minimã partem constituit, quos secundarũ imagini ueteres assimilarunt. Huius autem figuræ characteres ita ut sequitur, se habent.

A, A, A Corpus testudinis modo extructum hic inferiori ipsius superficie, qua tertij uentriculi superiorem constituit sedem, conspicuum.

B, B Portio corporis instar testudinis efformati in dextro uentriculo, à cerebri substantia hic principium ducens.

C Portio corporis testudinẽ forma & usu referentis, quæ ex sinistro cerebri uentriculo pronascitũ.

D, D Dexter cerebri uentriculus. E, E Cerebri sinister uentriculus.

F Arteria per inferiorem posterioremq; dextri uentriculi sedem à dextræ soporalis arteriæ ramo duram cerebri membranam perforante, huc in dextrum uentriculum conscendens.

G Arteria in sinistrum cerebri conscendens uentriculum.

H Vas à quarto duræ cerebri membranæ sinu principiũ ducens, ac sub corpore instar testudinis efformato, in cõmunẽ dextri & sinistri uentriculorũ cauitatẽ, seu tertiũ uentriculũ properans.

I Vasis H insigniti in duas portiones diuisio.

K Vasis H insigniti diuisionis altera portio, dextrum cerebri petens uentriculum.

L Portio nuper commemorati uasis, sinistrum accedens cerebri uentriculum.

M Plexus dextri uentriculi à secundinarum imagine comparatus, atq; ab arteria F insignita, & uasis H indicati portione, quam K notauimus, constitutus.

N Plexus sinistrum cerebri uentriculum occupans, ac ex uasis G & L insinuatis conflatus.

O, O Huius

O,O *Huiuſmodi uenulæ cerebri ſubſtantiæ hic obnaſcuntur, ab illis productæ uaſis quæ K & L notauimus.*

P *A uenis quæ cerebri ſubſtantiæ hic offeruntur, ramuſculi extra uentriculorum amplitudinem hac ad tenuem cerebri membranam pertinent.*

Q *Meatus ex cōmuni concauitate dextri ac ſiniſtri uentriculorum, ſeu à tertio cerebri uētriculo rectà decliuis pertinens uerſus peluim, quæ cerebri pituitam excipiens, eam infundibuli modo ad glandem defert, eius infundibuli extremo ſubditam.*

R,S *Canales ſinuſue leuiter in uentriculorum ſubſtantia exſculpti, & pituitam ad meatus nuper Q inſigniti orificium deducentes.*

SEPTIMA SEPTIMI LIBRI
FIGVRA.

SEPTIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARActerum Index.

PRAESENS figura à tribus proximè præcedentibus plurimum uariat. nam cerebri ſubſtātiæ in illis relictæ, ea pars in hac ablata cernitur, quæ dextri ſiniſtriq; uentriculorum ſedē in illis figuris cōſpicuam efformabat. dein tota ea quæ cerebello adhuc innitebatur, hic quoq; reſecta eſt, ut duræ mēbranæ conſpiceretur portio, cerebellū ac cerebrum intercedens. Inſuper duræ membranæ ſinus in illa conſiſtentes ductis cultelli anterioris mucrone ſectionibus, hic etiam aperuimus, & uas à quarto ſinu duræ membranæ in cerebri uentriculos pertinēs, hic ex tertio cerebri uentriculo ſubleuatū, & à plexibus ſecundinæ ſimilibus auulſum, in poſteriora reflexímus,

ut

ut tertij cerebri uentriculi, seu communis dextri sinistriq; uentriculorum concauitatis sedes in conspectum melius ueniret, unà cum eius cauitatis meatibus.

A, A Cerebri substantiæ adhuc in caluaria reliquæ dextra pars.

B, B Cerebri substantiæ adhuc in caluariæ asseruatæ sinistra pars.

C, C, C Lineæ hîc passim conspicuæ illis correspondet, quas tres modo præcedentes figuræ similiter cõmonstrarunt. Verum quia huiusmodi lineæ substantiæue cerebri diuersitas, inibi duntaxat consistunt ubi cerebrum tenui membranæ uicinius est, præcedentes figuræ eas solum in lateribus ostẽderunt. hæc autem quum hîc tanta cerebri portio ablata sit, ut iam apparens superficies in basi non procul à tenui membrana distet, etiam lineæ in basi spectantur. Quod itaque lineis hîc intercipitur, fuluam seu subpallidam cerebri notat substantiam: quemadmodum sedes D, D, D insignitæ. Quod uero extra lineas consistit, alba est prorsusq; candicans cerebri substantia, hîc E, E & E insignita.

D, D.

E, E, E.

F Portio est soporalis arteriæ secundum humiliorem angustioremq; dextri uentriculi sedem sursum ad plexus secundas imitantis constitutionem prorepens. Cæterùm si perpenderis quánam sede hîc F reponatur, & quánam in sexta figura, promptè expendes, qui dexter cerebri uentriculus, quemadmodum et sinister, ex posteriori suá sede instar cornu arctatus, deorsum in anteriora per cerebri substantiam ducatur. Hîc namque ubi plus cerebri substantiæ quàm in sexta figura abstulimus, præsens arteriæ portio F notata antrorsum magis uergit, quàm F in sexta eãdem quoque notans arteriæ portionem, ubi iam posteriorem uentriculi sedem conscendit. Atque id F & G subsequentis figuræ magis liquidò ostendunt, in qua huius uentriculi ductus nomine, adhuc plus cerebri substantiæ, quàm in hac quæ ordine septima est, abstuli.

G Arteriæ soporalis portio secundùm humiliorem posterioremq; sinistri uentriculi sedem sursum, quemadmodum arteria F insignita, prorepens.

H Humillima sedes tertij uentriculi: quam ut aptius cerneretur, nonnihil distentam finximus.

I Meatus rectà decliuis ex tertio cerebri uentriculo pertinens, cerebriq; pituitam ad peluim huic excipiendæ paratam deferens.

K Meatus ex tertio cerebri uentriculo inter cerebri testes natesq;, in cauitatem cerebelli et dorsalis medullæ communem pertinens.

L Glandula nuci pineæ non absimilis, & uasorum ex quarto sinu duræ membranæ cerebrum petentium fulcrum.

M, N Hanc cerebri partem testes & nates quoque cerebri appellauimus, hîc adhuc tenui membrana obtectas.

O, O, etc. Duræ cerebri membranæ processus portiô ue, inter cerebellum & cerebrum reposita. Qui hãc accedunt instar uenarum ductus, partim à primo secundoq; duræ membranæ sinibus, partim uerò à quarto pronascuntur.

P, P Duræ cerebri membranæ dexter seu primus sinus.

Q, Q Duræ cerebri membranæ sinister seu secundus sinus.

R Primi & secundi duræ membranæ sinuum congressus, quem Græcorum nonnulli ληνὸν, quod est torcular appellarunt.

S Principium tertij duræ membranæ sinus.

T Quartus duræ membranæ sinus, similiter atque alij hîc adapertus.

V Vas à quarto sinu duræ membranæ in cerebri uentriculos porrectum, hîc autem in posteriora ex sua sede reflexum.

X, X Hac sede cerebellum dura cerebri membrana non obtectum ostenditur.

Y Ductus uenarum modò à quarto duræ cerebri membranæ sinu in tenuem membranam pertinentes, quà cerebellum ipsiq; cerebri testes induuntur.

Z, Z Duræ membranæ sedes, qua ossi omnium totius corporis ossium durissimo, & auditus organum intus continenti adnascitur. Hanc namq; caluariæ regionem cerebro deteximus.

OCTA-

OCTAVA SEPTIMI LIBRI *FIGVRA.*

OCTAVAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARActerum Index.

PRAESENS figura à septima in hoc uariat, quòd hic adhuc cerebri plus resecueri mus, & testes longa sectione in hoc diuiserimus, ut meatus occurreret ex tertio uentriculo in quartum pertinens. Ad hæc, duræ membranæ portio cerebello obducta, hic dissecta, atque in posteriora reflexa cernitur. Quum itaque præsens figura pleraque cum septima habeat commu nia, in hac idem A A, & BB, & CC, & DD, & EE, & F & G & H, quod in septima, indicabũt. Verùm arteriæ F & G insignitæ, tanto magis hic quàm in septima antror sum uergunt, quanto magis cerebrum uersus basim in septima quàm in sexta ablatum est.

A usq; ad H.

I *Meatus in sexta etiam figura I notatus, qui rectà decliuis fertur, atque cerebri pituitam ad pel uim defert.*

K *Meatus pituitæ deducendæ paratus, qui interdum ab illo deducitur meatu qui ex tertio uentri culo inter testes in quartum uentriculum pertinet.*

L *Ne L in umbra prorsus latitaret, aut si suo poneretur loco, & eius nomine quo in conspectu esset umbra ueniret exsculpenda, itaque delineatio hic omninò uitianda, L ad anteriorem cere belli partem reposui, foramen meatumq; notaturus, qui ex tertio uentriculo cerebri in quartum fertur. Quod foramen si L in illo locaretur, exprimi neutiquam potuisset.*

M *Glandulam hic adhuc reliquimus, quæ pineæ nucis formam ostendens, uasorum ex quarto duræ membranæ sinu in cerebri uentriculos pertinentium fulcrum efficitur.*

N, O, P, Q *Quatuòr his characteribus corpus id indicatur, quod ante sectionem unicum est, atque in septima figura M & N insignitur. hic uerò ex sectionis serie diuisum occurrit. ac N & O eius corporis sedes indicant, quibus testium nomen accommodatur. P uerò & Q, illas quas nates ferè nuncupamus.*

R,R, R Cerebellum tenui adhuc obductum membrana.

S,S, etc. Vasa uenarum modò tenuem cerebelli membranam implicantia.

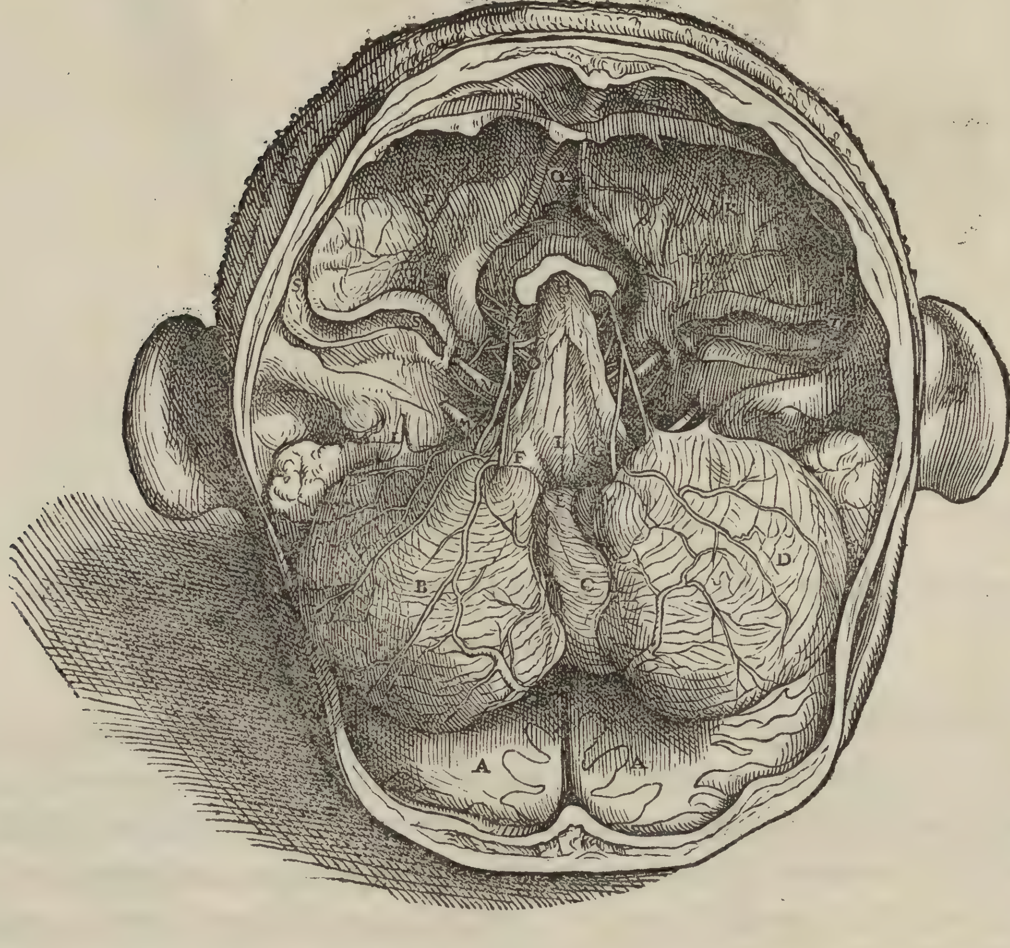
T,T Propagines uasorum tenuem cerebelli membranam implicantium, ad eas producta arterias, quæ secundùm dextri & sinistri cerebri uentriculorũ posteriora sursum cõscendunt plexus efformaturæ, quos extimo fœtus inuolucro dissectionis proceres contulerunt.

V,V Duræ membranæ portio, quæ superiorem cerebelli sedem à cerebro dirimebat.

X,X Propagines notantur à uasis, dictam nuper duræ membranæ portionẽ implicantibus, in tenuem membranam qua cerebellum uestitur excurrentes.

Z,Z Idem hîc Z & Z notant, atque in septima figura, duram uidelicet cerebri membranam ossi adnatam, in quod auditus organum reponitur.

NONA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

NONAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARActerum Index.

IN hac figura eadem cerebri portio, quæ in octaua seruatur. uerùm præsens figura in faciem prorsus reposita, eam duræ membranæ partem abscissam habet, quæ cerebrum à cerebello dirimit. deinde cerebellum hîc deorsum è sua caluariæ sede manibus protractum, ac deorsum modicè inuersum propendet, ut ipsius regio caluariæ aliàs contigua, oculis subijceretur, & dorsalis medullæ cauitas uideretur, alteram partem quarti uentriculi constituens. Ad hæc, præter uenarum quarundam & neruorum progressus, etiam primus & secundus duræ membranæ sinush ic aperti ad amussim exprimuntur.

A,A Cerebri portio adhuc in caluariæ amplitudine reliqua, atque hîc in sua sede adhuc asseruata.

B,C,D Tribus his characteribus cerebellum deorsum ex sua sede reflexum indicatur, tenui membrana adhuc inuolutum, ac dorsali medullæ connatũ. Verùm B priuatim cerebelli dextram indicat sedem, caluariæ sinui P notando correspondentem. D uerò sinistram, quæ illi caluariæ sedi

insidet,

insidet, cui R inscribam. C autem cerebelli media pars insignitur, uermi non absimilis, & suis finibus eos constituens processus, quos uermium imagini ueteres compararunt.

E *Posterior terminus mediæ partis cerebelli, qui uermiformiũ processuũ posterior mihi recẽsebitur.*

F, G, H *Dorsalis medullæ pars adhuc in caluaria consistens, ac F & G huius partis seu dorsalis medullæ sedes indicant, quibus cerebellum cõnascitur. H uero sedem dorsalis medullæ significat, è caluariæ amplitudine procidentem.*

I *Sinus dorsalis medullæ calami quo scribimus mucroni non absimilis, ac mediam cauitatem constituens communis uentriculi dorsalis medullæ & cerebelli: quam quartum cerebri uentriculũ dissectionis periti uocarunt.*

K *Vasa ductus'ue uenis quàm simillimi, hàc in cerebellum ab illis uasis pertinentes, quæ in primum & secundum duræ membranæ sinus exhauriuntur. atque ut hi ductus frequentes admodum sunt, ita etiam non semper pari propagantur serie.*

L *Et hàc quoq; ductus uenæ similis in tenuem cerebelli membranam pertinet, ab illis uasis quæ hac in parte duram cerebri membranam intertexunt.*

M *Quintum cerebri neruorum par.*

N *Sextum cerebri neruorum par.*

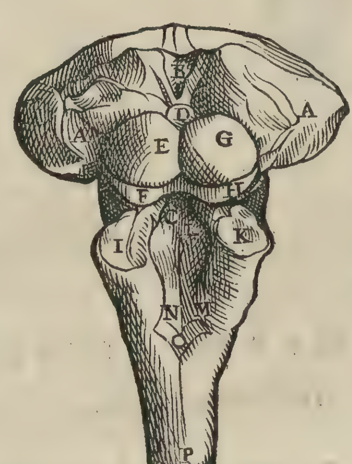
O *Septimum par neruorum cerebri. atq; hic uidere est quot surculis duo postrema cerebri neruorum paria principium à dorsali medulla, nequaquam uero à cerebello, ducant.*

P, Q, R *Sinus occipitis ossis, quibus correspondet cerebelli figura. nam P cerebello inscriptum, B congruit. Q autem, C. R uerò, D.*

S, S, S *Dexter seu primus duræ membranæ sinus, hic cultelli mucrone adapertus.*

T, T, T *Sinister seu secundus duræ membranæ sinus. atq; in nulla cerebri delineationum, horum sinum ductus ita conspicuè ac in præsenti oculis subijcitur.*

DECIMA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

DECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHAracterum Index.

HAC figura eam cerebri portionem expreßimus, quæ dorsalis medullæ educit initium: dein cerebellum à dorsalis medullæ hic conspicua parte ademptum est, & cerebri testes, & nates, et glans pineæ nucis imaginem referens, ac postremò cauitas ea dorsalis medullæ quæ cum cerebelli cauitate quartum cerebri efformat uentriculum, hic pariter exprimuntur.

A, A *Cerebri pars dorsalem producens medullam.*

B *Meatus ex tertio cerebri uentriculo in quartum sub cerebri natibus tendens, cuius terminum in*

C. *quartum pertinentem uentriculum C insigniui.*

D *Glans cerebri, nucis pineæ imagini à dissectionis professoribus aßimilata.*

E, F, G, H *His characteribus cerebri testes ac nates indicantur. uidetur nãq; dissectionis proceres gratia lineæ inter E ac F, et inter G et H cõspicuæ, superiora tubera E & G insignita ab inferioribus F & G notatis distinxisse, ac superiora testes uocauisse, quòd illis glans penis quasi modo incumbit. Inferiora autem nates uocarunt, quòd meatus ex tertio uentriculo in quartum per-*

tinentis terminus C hic insignitus, podici conferri poßit.

I,K Sedes duæ, quibus dorsalis medullæ initium cerebello adnascitur.

L,M, N,O Cauitas dorsalis medullæ initij, alteram partẽ quarti uentriculi constituens, atq; ab Herophilo calami cauitati aßimilata, quam atramẽto scribentes intingimus. Sedes enim L insignita eius calami cauitatis parti respondet, quæ indici scribentis proxima est. M autem & N angulis illis aßimilari possunt, quæ in cauitatis calami lateribus consistunt. O uerò mucronem exprimit, quo characteres formamus.

P Dorsalis medulla hic præsecta est, quà in uertebras procidens caluariam egreditur.

VNDECIMA SEPTIMI LIBRI FIGVRA

VNDECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHAracterum Index.

HAC figura cerebellum à caluaria, ipsaq; adeò dorsali medulla auulsum & supinum iacet, humiliorem ipsius sedem qua dorsalem spectat medullã cõmonstrans. Ac proinde regiones ipsius quibus dorsali medullæ continuatur, ac sinum insuper ostendit, qui alteram portionẽ efformat quarti uentriculi seu sinus, cerebello & dorsali medullæ communis. Porrò ad humiliorem præsentis figuræ sedem fines pinximus mediæ partis cerebelli, ut processuum uermis imaginem referentium natura conspiceretur.

A Dextra cerebelli pars tenui membrana cerebellum inuestienti liberum, uti etiam totum cerebellum hic ea membrana denudatum commonstratur.

B Sinistra cerebelli pars.

C,c Media cerebelli pars, ac C notat huius partis anteriorem regionem, c uerò posteriorem.

D,d Fines terminiq; mediæ partis cerebelli: quorum anteriorem D indicat, posteriorem uerò d.

E Cerebelli sinus, qui cum dorsalis medullæ sinu quartum nobis appellatum cerebri uentriculum constituit.

G,G His sedibus cerebellum dorsali medullæ adnascitur.

H Anterior finis mediæ partis cerebelli hic, ac si ab alio cerebello is resectus esset, expreßus.

I Posterior finis mediæ partis cerebelli, à cerebello quoq; exectus.

DVODECIMA SEPTIMI LIBRI
FIGVRA.

DVODECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHAracterum Index.

HAC figura caput à ſiniſtro latere exprimitur, dextro nonnihil ſubleuato. Ex caluariæ autem amplitudine cerebellum hîc euulſimus, ea tantùm cerebri relicta portione, quæ in octaua & nona figuris adhuc ſeruabatur. Verùm illa cerebri portio hîc in ſua non conſiſtit ſede, ſed eleuata eſt, & in poſteriora ab ipſa caluariæ baſi aliquouſque reflexa, ut tandem in conſpectum uenirent cerebri proceſſus forma neruis non abſimiles, et olfactus organo ſubminiſtrantes: quorum ſiniſter è ſua ſede cum ipſo cerebro eleuatus eſt, dextro adhuc duræ cerebri membranæ quæ octauo capitis oſſi obducitur, connexo.

A, A *Cerebri pars dextra.*
B, B *Siniſtra cerebri pars, tenui membrana adhuc quemadmodum & dextra pars obuoluta.*
C *Dextrum olfactus organum in ſua ſede adhuc ſeruatum.*
D *Siniſtrum olfactus organum, unà cum cerebro in poſteriora reflexum.*
E *Sinus, cui ſiniſtrum olfactus incumbit organum. eaq́ue regio duræ membranæ hîc indicatur, quæ odoratus nomine hac in ſede multis, ſed exiguis foraminibus peruia cernitur.*
F *Vena caluariam petentium ſexta, hîc in duram cerebri membranam aliquot ſurculis excurrens.*
G *Septum ſinus olfactus organis inciſos interdiuidens.*
H *Duræ cerebri membranæ partis portio, quæ dextram cerebri partem à ſiniſtra dirimit.*
I, I *Cerebrum paſsim excauatæ ſibi in caluaria amplitudini reſpondens, hîc quoque ad frontis oſsis regionem ſibi inſculptis cauernis congruit, & leuibus tuberibus prominet, quæ alij mamillares cerebri uocarunt proceſſus.*
K *Vena caluariam petentium quinta, cui iter præbet foramen ſecundo neruorum pari exſculptum.*
L *L, ut & ſubſequentes characteres, in umbra occipitij cauitatis latitat, & parui etiam eſt mo-*
M. *menti. quandoquidem L caluariæ ſinum indicat, cui dextra cerebelli pars congruit. M ſedem,*
N. O. *quæ mediam cerebelli partem reſpicit. N ſinum, in quem ſiniſtra cerebelli pars reponitur. O ue-*
P. Q. *rò dextrum ſeu primum ſinum indicat duræ membranæ. P autem tertium, Q ſecundum, ſeu ſiniſtrum.*

DECIMA TERTIA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

DECIMAE TERTIAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

HAEC figura occipitio prorsus innititur, & uniuersa cerebri substantia quæ adhuc reliqua erat, in posteriora deorsum deflexa pendet, ut olfactus organa, & uisoriorum neruorum coitus, & maximi soporalis arteriæ rami in conspectum uenirent.

A, A *Dextra cerebri pars, adhuc tenui membrana cerebri obducta.*
B, B *Sinistra cerebri pars.*
C, C *Cerebri tubera, quæ à similitudine quam cum papillis habent, mamillares cerebri processus plerisque nuncupantur.*
D, D *Sinus olfactus organis parati.*
E *Septum olfactus organis paratos sinus interdiuidens.*
F, F *Sinus caluariæ, quibus mamillares cerebri processus C & C insigniti congruunt.*
G, G *Vtrinque notatur uena caluariam ingredientium sexta.*
H *Vena caluariam ingredientium quinta.*
I *Vas notatur uenæ correspondens, in tenuem cerebri membranam ab illis uasis excurrens, quæ in dura consistunt membrana.*
K *Principium eorum ductuum qui per duræ membranæ latus excurrunt, perinde ac si uena esset arteriæ commissa. Atque hi ductus in prima figura multis D insigniuntur.*
L, L *Olfactus organa hic unà cum cerebro à dura membrana deorsum diuulsa.*
M *Neruorum uisoriorum coitus.*

N Viso-

N *Visorius neruus dextrum oculum petens.*

O *Visorius neruus sinistrum petens oculum. & perinde ac dexter uenula cõcomitatus, ab illis propagata uasis, quæ tenuem cerebri membranam inibi contexunt.*

P *Soporalis arteriæ ramus duram cerebri membranam perforans, ad latus glandis cerebri pituitam excipientis.*

Q *Arteriæ P notatæ propago, dextrum accedens cerebri uentriculum.*

R *Arteriæ P notatæ propago hic in tenuem cerebri membranam surculos diffundens.*

S *Hic portio conspicitur peluis cerebri pituitam excipientis.*

DECIMA QVARTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

DECIMAE QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

CAPVT hic in sinistram aurem reclinatum iacet, internæ caluariæ amplitudinis basim exprimẽs, dura cerebri membrana succinctam. Atque tanta duntaxat cerebri dorsalisq́ medullæ adhuc asseruatur portio, quanta cerebri neruorum paribus uidendis sufficit. Visoriorum porrò neruorum exortum coitumq́ resecui, ne peluis lateret cerebri pituitam excipiens.

A,A *Modica cerebri portio unà cum dorsalis medullæ initio.*

B,B *Nerui uisorij ea parte hic tantum conspicui, qua caluariæ amplitudinem egrediuntur.*

C,C *Peluis cerebri pituitam excipiens.*

D *Hic in peluim pertinet meatus cerebri pituitam ex tertio uentriculo deducens, ac I in septima figura & octaua notatus.*

E *Dextræ ſoporalis arteriæ ramus, duram membranam ad latus dextrum glandis perforans, qua cerebri pituita excipitur.*
F *Siniſtræ ſoporalis arteriæ ramus iuxta ſiniſtrum latus dictæ nuper glãdis duram cerebri membranam perforans.*
G *Secundum cerebri neruorum par.*
H *Tertij paris neruorum cerebri gracilior radix.*
I *Tertij paris neruorum cerebri craſsior radix.*
K *Quartum neruorum cerebri par, tertij paris craſsiori radici conterminum.*
L *Minor radix quinti paris neruorum cerebri, omnibus ignorata Anatomes profeſſoribus.*
M *Quintum neruorum cerebri par, ſeu maior quinti paris radix.*
N *Sexti paris neruorum cerebri principia ac ſurculi.*
O *Septimi paris neruorum cerebri principia ac ſurculi. Si quid in hac figura ſpectandum ſit reliquum, id abſque characterum opera prompte, uel ex proxime præcedentibus percipitur.*

DECIMA QVINTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

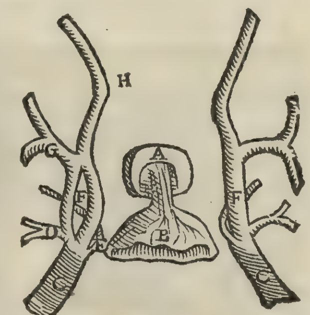

DECIMAE QVINTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACterum Index.

PRAESENTI figura portionem eam amplitudinis caluariæ dura cerebri membrana ſuccinctam depinximus, quæ ſupra oſsis cuneum imitantis medium habetur, unà cum modò indicandis organis. Abs re nanq; fuiſſet, integrum caput harum particularum gratia delineaſſe.

A,B *Neruorum uiſoriorum portiones.*
C *Siniſtri lateris arteria, quæ duram membranam hic perforans, partim in tenuem cerebri membranam, partim uerò in dextrum cerebri uentriculum digeritur.*
D *Dextri lateris arteria.*
E *Hic peluis collecta propendet, cerebri pituitam ex tertio defluentem uentriculo excipiens.*
F *Foramen, quo peluis huius infundibuli modò extructæ finis glandem petit, cerebri pituitam excipiens.*
G,G *Secundi paris neruorum cerebri portiones.*

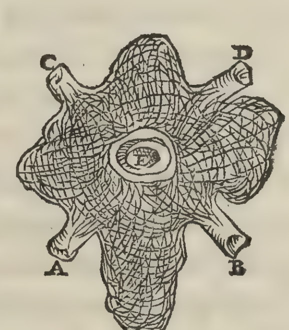
DECIMASEXTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

HAC figura nudam depinximus glandem, quæ cerebri pituita excipitur, unà cum pelui seu infundibulo pituitam huc deferente, & hîc flaccido propendente. A lateribus uerò arteriarum soporalium portiones, quæ reticularem plexum efformare dicuntur, ita hîc expreßimus, uti nobis inter secandum occurrere. Atq; ut eæ arteriarum portiones uariè se secantibus offerunt, ita quoq; uariè eas delineauimus.

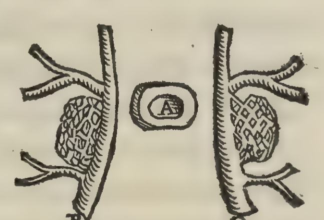
A *Glans, cerebri pituitam excipiens.*
B *Peluis, seu infundibulum cerebri pituitam super modò dictam glandem deferens.*
C, C *Arteriarum portio, quæ secundum suorũ in osse caluariæ foraminum ductũ obliquè ferũtur.*
D *Sinistræ arteriæ ramus in duræ membranæ sinistrum latus excurrens.*
E *Arteriæ sinistræ portio per proprium foramen ad narium usq; amplitudinem pertingens.*
F, F *Hac sede diuersam arteriæ seriem delineauimus. ac dextrum quidem F arteriam notat ea seriè ductam ut hîc non dirimatur: quemadmodum sinistrum F arteriam hanc in duos ramos, qui mox in unum rursus coeunt, insinuat.*
G *Arteriarum portiones duram cerebri membranam perreptantes, ac partim in cerebri uentriculos, partim in tenuem membranam cerebri basi obductam digesti.*
H *Propago arteriæ per foramen secundi paris neruorum cerebri caluariam excidens, ac neruum uisorium, ac dein oculum petens.*

DECIMASEPTIMA LIBRI SEPTIMI FIGVRA.

HAC figura plexum finximus, cuiusmodi is esse deberet, qui Galeni in libris de Vsu partium descriptionibus conueniret. Significet itaq; hîc A & B arterias caluariam subeuntes, moxq; in mirabilem illũ plexum diffusas. C uerò & D ramos in quos plexus illius propagines colligũtur, quiq; illis prorsus arteriarum magnitudine respondent, quas A & B indicauimus. Cæterùm E glandem notat, pituitam cerebri excipientem.

(Margin: A, B. — C, D.)

PRAESENTI figura arteriarum sub dura cerebri mẽbrana cõsistentium, ac ad glandis cerebri pituitam admittentis latus reptantium seriem depinximus, quam in ouium ac bonum capitibus obseruamus. Atq; hãc proponere libuit, ne quis nos latêre arbitraretur, quæ illorum animalium hîc cum homine sit differentia. Significat autem in hac figura A dictam iam sæpius glandem, B & C arteriarum sedem, qua primum in caluariam ingrediuntur.

DECIMAOCTAVA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

PARVA hac figura erectam finximus peluim, seu cyathum, quo cerebri pituita in glandem ipsi subditum distillat. ac dein hîc finximus quatuor ductus à glande pituitã per proxima glandi foramina deferẽtes. Indicet igitur A glandem, cui pituita instillatur. B peluim, qua hæc ducitur. C, D, E, F uerò, meatus ad faciliorem pituitæ huc decũbentis egressum paratos.

Porrò præter has septimi libri figuras, ad earum potißimum cognitionem spectantes quæ in caluariæ habentur amplitudine, etiam huc faciũt duæ figuræ mox ad finem primi Capitis libri quarti additæ, & septem parium neruorum cerebri delineationem exprimẽtes: quas quum illic prolixè indicauerimus, abs re prorsus esset easdem hîc quoq; reponere, et earũ indicẽ ascribere. Præterea figuræ oculi constructionem exprimentes, etiam si ad septimum referantur librum, tamen Capiti decimoquarto duntaxat illas præponam, quod oculorum fabricæ dedicabitur. Atq; id in illis figuris priuatim faciam, quòd nulli alteri quàm dicto iam Capiti famulentur.

CEREBRVM GRATIA PRINCIPIS ANIMAE, *quemadmodum ſenſus quoque ac motus ex noſtro arbitratu pendentis, extructum eſſe. Caput I.*

Quid quintus liber et ſextus pertractarűt.

INSTRVMENTA nutritioni famulantia duobus proximè præcedentibus libris utcunꝗ aggreſſus ſum. Prior namꝗ cibi potionisꝗ organa (in quorum præcipuo uiſcere concupiſcibilem animã reſidere diximus) & dein propter loci uicinitatem, partiumꝗ cõnexum membra generationi dedicata enarrauit. Poſterior autem eas partes recenſuit, quibus aëreæ ſubſtantiæ reficiendæ, ac innati caloris augendi recreandiꝗ munus concreditur: in quorum primario uiſcere uim iraſcibilis animæ inſitam eſſe innuimus, inibi Stoicorum & Peripateticorum ſuffragijs haud adeò acquieſcentes, ut & animæ principatum in corde collocari teſtaremur, neruosꝗ ab illo originem ducere donaremus.

Septimi libri argumentum.

Quapropter quum ſenſus motusꝗ arbitrarij, & principis animæ (cuius beneficio imaginamur, ratiocinamur, memoramus) fomes adhuc commemoranda ſuperſit, præſens liber illi opportunè conſecrabitur, cerebrum ipſiusꝗ partes uniuerſas unà cum ſenſuum organis pertractaturus.

Cerebri functionű et partium breuis enumeratio.

Quemadmodum itaꝗ cordis ſubſtantiæ, uitalis animæ uis, ac propriæ iecoris carni, naturalis animæ facultas induntur, inſuper ut iecur craſſiorem ſanguinem, ac qui perquàm caliginoſus eſt, naturalem ſpiritum, & cor item rurſus ſanguinem impetu per corpus ruentem unà cum uitali ſpiritu conficiunt, & perinde atꝗ hæc uiſcera per dedicatos ſibi canales omnibus corporis partibus ſuas materias deriuant, ita quoꝗ cerebrum aptam ipſius muneri obtinens materiã, in proprijs ſedibus, ac illius functioni appoſitè ſubminiſtrantibus inſtrumẽtis, animalem ſpiritum longè clariſſimű tenuiſſimumꝗ parat, quo ad diuinas principis animę operationes partim utitur, partim autem ad ſenſuum motusꝗ inſtrumenta per [a] neruos tanquam per funiculos continuò diſtribuit, ea nunquam ſpiritu, qui præcipuus eorum inſtrumentorű functionis autor cenſetur, deſtituens, non minus ſanè quàm iecur & cor nullas corporis partes ſuis quas illis impertiunt materijs (tantiſper dum ualet homo) indigas relinquunt, etiam ſi non ſemper cum qualitate tum copia eaſdem diffundant. Nerui igitur (quorum originẽ à cerebro pendere in quarto libro indicauimus) id cerebro præſtant, quod [b] magna arteria cordi, & [c] caua iecori, ut qui paratum à cerebro ſpiritum illis quibus hunc mandari oportuit inſtrumentis deducant, diligentesꝗ cerebri ſatellites & nuncij cenſeãtur. Cæterùm animali ſpiritui materiã ſuppetit uitalis ſpiritus, in arterijs numeroſa ſerie ambas cerebri membranas accedentibus abundans, & dein aër quem uerſus cerebrum tum per foraminula priuatim olfactus organi occaſione in [d] octauo caluariæ oſſe exſculpta, tum comprimis per ea caluariæ [e] foramina quæ palatum ſpectant, inter ſpirandum attrahi multo antè diximus. Ac aër quidem, qui dum inſpiramus per anguſtiſſimos flexuoſosꝗ & tortuoſos ductus [f] inter duram cerebri membranam ac tenuem attrahitur, atꝗ ob difficilem tranſitum extenuatur, cerebroꝗ aptiſſimus redditur, undecunꝗ ubi aditum reperit, in cerebri [g] dextrum & [h] ſiniſtrum, & horű [i] medium uẽtriculos ſeſe inſinuat. Vitalis autem ſpiritus & ſi copioſiſſimus in [k] omnibus tenuis duræꝗ membranæ uaſis ductibus'ue habeatur, attamen in dextrum & ſiniſtrum cerebri uentriculos plurimus à præcipuis arteriarum [l] ramis fertur, quas ſuperiùs obliquo longoꝗ ductu contra Galeni placitum caluariam perforare, atꝗ ad [m] glandis cerebri pituitam excipientis latera porrigi retulimus. Ab his namꝗ arterijs, quas reticularẽ plexum Galenus efformare docuit, non minimæ [n] ſoboles tenuis membranæ proceſſibus ſuffultæ, per humillimas dextri ſiniſtriꝗ uentriculi ſedes ingrediuntur, tandem ſecundùm totum uentriculorum progreſſum in illorum amplitudinem incedentes. Verùm præter has arterias, & [o] quarto quem ego ita nunc cupaui duræ mẽbranę ſinu [p] uas quoddã ſub eo corpore quod teſtudinis cameræ'ue inſtar arcus extructę imaginẽ refert, ac nobis cameratű appellatur, in anteriora cerebri per cõmunem dextri ſiniſtriꝗ uentriculi cauitatem, ſeu potius tertium cerebri uentriculum contẽdit. Hoc uas tandẽ in [q] duos ramos bipartitum, uno ad dextrum, altero ad ſiniſtrum uentriculum diffunditur, & eius loci arterijs commixtű, [r] rete efformat, quod ab extimi fœtus inuolucri imagine nomẽ inuenit. Ab aëre itaque in cerebrum ingreſſo, ac uitali illo ſpiritu ob frequentes ſanè anfractus ad cerebri uſus magis magisꝗ adaptato, in cerebri dextro ſiniſtroꝗ uentriculis, & ipſorum mutua concauitate tertio'ue

In lib. de Venarum & Arteriarű ſectione.

a 2 fi. ca. 2. & 2, 3 fig. ca. 11 lib. 4.
b fi. cap. 12 lib. 3.
c fig. cap. 6 lib. 3.
d 8 fi. ca. 6 li. 1 A, B, A.
e Paßim circa M figu. 3 ca. 12 li. 1.
f 2 fi. inter H, H, H & E, E, E. aut inter D, E, G, H, K & A, A, B, B figuræ 13.
g 4, 5 figu. L, L.
h 4, 5 figu. M, M.
i 7 figu. H.
k Tota fig. ca. 14 li. 3.
l 16 fi. C, C. aut fi. cap. 14 li. 3 L.
m 16, 18 figura A.
n 14 fig. E, F. aut 6, 7, 8 fig. F, G.
o 7 figu. T.
p 7 fig. V, aut 6 figu. H, I, ſub A, A, A.
q 6 figur. in K, L.
r 6 fi. M, N.

tertio'ue uentriculo animalis ſpiritus à cerebri uirtute elaboratur, quam ab opportuno elementorum ad iuſtitiam cerebri ſubſtantiæ temperamento, pendere credimus. Porrò huius ſpiritus animalis portio [s] tertio cerebri uentriculo per oblongũ meatum [t] inter ea corpora cerebri quæ clunibus & teſtibus aſſimilabuntur porrectum, in cerebelli uentriculum fertur, quem partim cerebelli ſinus, partim dorſalis medullæ cauitas efformant. Ab hoc uentriculo in [u] dorſalem medullam, atq; ita in neruos ab illa propagatos, animalis ſpiritus non mediocris portio digeritur. A reliquis autem cerebri uentriculis, ſpiritum in neruos ab illis proximè principiũ ducentes, ac ſic in ſenſuum motusq; arbitrarij organa diſpenſari arbitramur, non admodum anxiè diſceptantes, num ſpiritus ille tenuiſſimus per aliquos neruorum meatus (ut uitalis per arterias) an ſecundùm nerui corporis latera luminis modò ad columnam, dirigatur: an uerò neruorum duntaxat continuitate cerebri uis ad partes pertingat. Atq; hactenus ſanè cerebri functiones in uiuorum animaliũ ſectionibus admodũ probabiliter & uerè quodammodo poſſum aſſequi. Sed quî in imaginatione, ratiocinatione, cogitatione, memoria (aut quomodocunq; aliter, neſcio quorum dogmatibus acquieſcens, principis animæ uires ſubdiuidere, aut enumerare uelis) cerebrum ſuo fungatur munere, haudquaq; ex ſententia apprehendo. & ſi fortè accurato indefeſſoq; cerebri partium intuitu, ac deinceps ex reliquarum partium corporis, quarum uſus uel leuiter in diſſectione exercitatum haud latet, ſpeculatione, qua ſimilitudo indagaretur, uel probabile quid indipiſci poſſem, id ſanè citra ſanctiſſimæ fidei labem neutiquam conficeretur. Quis enim, Deum immortalẽ, huius ætatis philoſophorũ, addam & theologorum uulgus nõ admirabitur, qui tam ridiculè diuinæ ac ſummè admirabili hominis cerebri machinæ detrahentes, ex ipſorũ ſomnijs in humanæ fabricæ cõditorem impijſſimis, nõ ſecus quàm ſi Promethei eſſent, neſcio quam cerebri ſtruem nugaciſſimè ementiũtur, eam quam incredibili prouidentia atque adeò eis quos corpori præſtare debuit uſibus affabrè immenſus rerum Opifex effinxit, procul ab oculis arcentes, ſuamq; tot inartificioſis abundantem monſtris præponentes, & parum (prò pudor) ſoliciti in quantam impietatem teneros quos inſtituunt animos temporis ſucceſſu rapiunt, tunc uidelicet, quum illi præceptorum ſectis non amplius addicti, & Naturæ operum diſcendi cognoſcendiq; ſtudio flagrantes, proprijs manibus in homine cæteriſq; animalibus, quæ ipſis fuere tradita, rimari, altiuſq; expendere aggrediuntur. Nondũ enim memoriæ excidit, me quum in Caſtrenſi pædagogio Louanienſis gymnaſij facilè præcipuo ac laudatiſſimo, philoſophiæ operam nauarem, in commentarijs quos præceptor noſter profeſſione theologus, ob idq; ad pias opiniones cum philoſophorũ miſcendas inter reliquos eius Academię moderatores paratiſſimus, in Ariſtotelis libros de Anima prælegebat, ſcripſiſſe, cerebrum tribus donari uentriculis, atq; horum primum anteriorem, ſecundum medium, & tertium poſteriorem eſſe, eosq; à ſitu ad hunc modum nomen obtinere, & à functione etiam aliter appellari. Siquidem primus ſeu anterior, qui frontem reſpicere dicebatur, ſenſus cõmunis uentriculus nuncupatus eſt, quòd ab hoc quinq; ſenſuum nerui ſuis inſtrumẽtis deferri, & dein horum neruorum beneficio odores, colores, ſapores, ſonos, & tactiles qualitates in hunc uentriculum deduci, illi homines arbitrarentur. Ac proinde præcipuus primi uentriculi uſus cenſebatur, ut obiecta quinque ſenſuum, quorum genus ſenſum communem uulgò uocamus, reciperet: atq; illa ad ſecundum uentriculum, qui meatu quodam primo nectebatur, tranſmitteret, quò ſecundus de eo obiecto imaginari, ratiocinari & cogitare poſſit. quippe uentriculo illi cogitatio ſeu ratio tribuebatur. Tertius autẽ uentriculus memoriæ erat ſacer, in quem ſecundus omnia quæ ex obiectis illis, de quibus abũdè ratiocinatus eſſet, mãdari uoluit, cõmodè deponebat. Atq; tertius uentriculus hæc prout humidior ſiccior'ue erat, aut ocyus aut tardius ſibi, uelut in ceram aut lapidem duriorem inſculpebat. Dein pro ſculpturæ leuitate uel difficultate præſentem uentriculum quę ipſi mandãtur, aut breuiori, aut longiori temporis interuallo aſſeruare, commentaria illa docent. Neque profectò tertius iſte uentriculus hæc ſibi ſuoq; nomine, aut retinet, aut inſculpit, ſed ſecundi uentriculi gratia, nimirũ ut quoties hic de aliquo memoriæ ſinui concredito, ratiocinari inſtituit, ille ocyus hoc quicquid eſt in ſecundum uentriculũ deleget, ac ueluti in rationis officinã uerſandũ exporrigat. Cæterùm ut ſingula quæ ita nos edocebamur, aptius aſſequeremur, tabula quædã oſtendebatur neſcio à qua philoſophiæ Margarita deprompta, dictoſq; iam uentriculos oculis ſubijciens, quam nos diſcipuli prout ſcholaſticæ picturę quiſq; erat ſtudioſior, ſuis commentarijs expreſſius appingebamus. Neq; hac figura tres duntaxat uentriculos complecti nobis perſuadebatur, uerùm ipſam quoq; omnes ſimul capitis partes, nedum cerebri, oſtendere arbitrabamur. Atq; hæc Opificis noſtri ſolertiã in corporis humani fabrica nunq̃ inſpicientiũ ſunt figmenta: qui quàm in cerebri cõſtructione enarrãda aberrent, ſequẽs ſermo oſtendet, qui eadem methodo qua in duobus proximè præcedẽtibus libris uſus ſum, poſt perfunctoriam hanc cerebri deſcriptionem, ipſius partes ſeorſum ſingulas unà cum omni-

[Margin notes, left:] s 7, 8 fig. ab H per K in I fi. nonæ et E fi. undecimæ. — t 10 fi. E, F, G, H. — u 9 fig. H.

[Margin note, right:] *Thomæ, Scoti, Alberti, & eius cohortis ſcriptorum de cerebri uentriculis opinio.*

omnibus sensus instrumẽtis explicabit. Quantũ uero impietatis imperitis, & nõ adeo adhuc in sanctissima nostra fide obfirmatis animis, eiusmodi uentriculorũ cerebri usuũ (quod ad principis animæ uires spectat) descriptio conciliare possit, hi (etiã si ipse sileã) perpendunt, qui quadrupedum (quibus omnẽ rationis uim, ac præcipuè animam rationalem ex theologorũ præcipuè placitis adimimus) cerebra, hominũ cerebris quàm proximè omni ex parte accedere didicerunt. Quandoquidẽ ouis, capræ, bouis, felis, simiæ, canis, & quas secui auiũ cerebri cũ humano cerebro in partiũ cõformatione, ac potissimùm in uentriculis, uix ulla prorsus occurrit differentia, nisi quòd mole cerebra pro animaliũ qua donata uidentᷣ ratione, certo uariare cognoscimus. Homini nanq; cerebrũ obtigit maximũ, mox simiæ, cani, ac eadẽ serie deinceps, prout animal quoduis ad rationis uim uicinius accedere quibusdã argumẽtis colligimus. Neq; cerebrũ homini tantũ pro corporis ipsius portione grandius obtigit, imò id omniũ animaliũ cerebris maius uisitur. Hominis nanq; cerebrum uel duobus equorũ, boum, aut asinorũ cerebris grandius apparet. Sed hæc omnia, ut & uentriculorũ fabrica, ex sequẽtibus euadẽt perspectissima.

Brutorũ cerebri cõstructionẽ ab hominis non differre.

DE DVRA CEREBRVM AMBIENTE membrana, & sub cute caluariã succingente membranula. Caput II.

DVRA cerebri membrana in multis occurrit figuris. in prima enim externa ipsius proponitur sedes uniuersa, quæ supra scissuram cõsistit, qua cerebrũ ostensuri, caluariam diuidere solemus. Secunda uerò eam membranæ partem interna commonstrat sede, uti etiam nona, duodecima, decimatertia, internam sedem proponunt, qua caluariæ regionem succingit infra dictam nuper scissuram, cõsistentem. Cæterum processuum ipsius inter dextram & sinistram cerebri partes deductũ, refert tertia figura ad D, D. Illum autem qui cerebello insternitur, septima figura O, O, O. Atque in illis etiam figuris duræ membranæ occurrũt sinus, uti optimè figura capitis decimiquarti libri tertij. Porrò membranã caluariæ exteriùs obductã nullibi priuatim delineauimus, quum tenuis sit, ac ossi undiq; circundetur, atque ex ossis circumscriptione petenda ueniat.

QVEMADMODVM sanè uniuersam cauitatem qua nutritionis organa continentur,[a] peritonæo succingi recensuimus, atq; id instar sacci cuiusdã omnia illi imposita amplecti, & pariter quoq; costas succingentẽ tunicam omnia quæ in thorace collocãtur, ambire cõmemorauimus, ita etiã uniuersa caluariæ[b] cauitas cerebro excipiendo adaptata, quadã subducitur[c] membrana, quam propter crassitiem qua cæteris nõ cerebri modò, uerũ totius corporis præstat membranis, crassam, & ab insigni duritie duram, ut & cuticularem, nuncupamus. Hæc nõ minùs quàm peritonæum & costas succingens membrana unica cõtinuaq; omnino uisitur, præterq̃ quod quibusdã[d] foraminibus & sinibus uenarũ modò extructis sit peruia. Vnde etiã ilico præsentis membranæ sitũ, & quod ad ipsius externã superficiẽ attinet formã, magnitudinẽq;, etiãsi aliud nihil sermoni addidero, ossiũ cognitio edocet. Quandoquidẽ nullũ caluariæ os priuati alicuius usus gratia, in caluariæ amplitudinẽ extuberat, cui hæc mẽbrana nõ cedat, seq; ab illo introrsum premi sinat. Rursus nullus in ea cauitate consistit sinus, quẽ hæc quoq; mẽbrana nõ impleat. atq; (ut semel dicã) omni ex parte ossibus proxima nectiᷣ, alijs locis remissius, alijs uehementius, uti paulo pòst audies, cõnata. Atq; hinc etiã fit, externã durioris membranę superficiẽ propter ossiũ sinus, tuberaq; inæqualẽ, & deinde fibrarũ quibus hæc ossibus cõmittitur occasione, asperã, aut nõ adamussim læuẽ lubricamq; uideri. Ac præcipua ossiũ tubera, quę eã orbicularẽ sphæræq; modò rotundã esse prohibẽt, in capitis potissimũ basi cõspiciunᷣ. & horũ quidẽ primũ censeri potest[e] osseũ septũ olfactus organorũ sedẽ interdiuidẽs: dein ea caluariæ[f] extuberãtia, quæ ut oculis in caluaria[g] sedes cõmoda exsculperetur, in capitis amplitudinẽ iuxta illius basis anteriora ac septi illius latera extuberat. Præterea inæqualitas illa, quæ propter ossis cuneiformis crassitiẽ in qua ipsi propriæ cõsistunt[h] cauernæ parandã, &[i] aptã[k] glandulæ cerebri pituitã excipiẽtis sedẽ insculpendã, in medio ferè amplitudinis caluarię cerniᷣ. Deinceps alia duo insignia quoq;[l] tubera in hãc amplitudinẽ ideo ꝑminẽt, ut idoneã auditus[m] organi sedẽ Natura fingeret. Postremò ea quoq;[n] eminẽtia iã dictis accedit, quæ in occipitij osse à posteriori parte foraminis spinalẽ medullã transmittẽtis rectã sursum ad mediũ interualli porrigiᷣ, quod inter id foramen & suturæ Græcorũ Λ imaginẽ exprimẽtis eminentiorẽ sedẽ consistit. Atq; hæc capitis ossiũ tubera q̃ minus dura mẽbrana in ipsius basi instar oblongæ sphæræ utrinq; ad anteriora leuiter depressæ appareat, in causa præcipuè censenᷣ. Alia uerò[o] tubercula, quæ propria duræ membranæ uasa uenarũ ac arteriarũ ferè materiã continẽtia in exteriori ipsius superficie efformãt, nõ adeò illius orbiculatim formã intertur bant,

Duræ mẽbranæ situs, ac numerus, magnitudo, forma.

a 1, 2, 3 fi. li. 5 A, B, C, D.
b Hæc ostẽditur simul in 6 & 7 figuris cap. 6 lib. 1.
c 1 fig. A, A, B, B. 2 figu. H, H. deìn in tota caluariæ basi in 14 fig.
d 1 fi. C, C, C. D, D. E. 7 figu. P, P. Q, Q. R. S. T.
e 3 fig. cap. 12 lib. 1 n.
f Ad latera m, n, Y, L figu. 3 capitis 12 lib. 1. aut hìc ad latera G, G 13 fig.
g Occurrit hæc plurimis insignita characteribus 1 fig. ca. 9 lib. 1.
h 8 fig. ca. 6 li. 1 C, D.
i 3 fi. cap. 12 lib. 1. M.
k 16 fig. A.
l Inter T, T, R, a, i, Λ, Λ fi. 3 ca. 12 li. 1. aut hìc 7, 8 fi. Z.
m figu. cap. 8 lib. 1.
n 3 fi. ca. 12 li. 1. ab e ad k. aut hìc 9 fi. Q. 12 figura M.
o 1 fig. C, C, C. D, D, D. E.

bant, seu quo minus rotunda uisatur, non magnopere obstant, quum hæc uenarũ duntaxat ritu protuberent. Porrò nullus in caluariæ amplitudine sinus (præter eos quos necessariò nuper commemorata in basi capitis tubera constituunt) occurrit, quem Natura non exsculpserit duræ membranę uasorũ gratia, ut scilicet sinus uasis cedant, ac citra compressionẽ ipsis locũ dent, & ne duræ membranæ uasa ipsi membranæ damno sint, quo minus hæc ossi proxima apponi queat. Ex horũ sinuum numero illæ cauitates sunt,[p] quæ extuberans latus[q] primi duræ mẽbranæ sinus &[r] secundi &[s] tertij admittunt, deinde illi quoq;[t] sinus, qui in caluarię lateribus instar mediæ cauitatis uenarum multiplici serie exsculpuntur, & si quis alius eius generis in anteriori olfactus organorũ sedis regione conspicitur. Cuiusmodi uerò hæc duræ membranæ uasa sint, ac unde principium ducãt, in tertio libro fidelissimè expressimus. Porrò ut externã huius membranæ superficiẽ cognitu mehercule in capitis uulneribus percp̃ necessariam, sermone totam & diligenter perstringamus, nunc fibras ipsius, & ad caluariã connexũ recensebo. Primùm citra alterius corporis interuentum hæc undiq; ossi attigua est, parua omnino ipsius regione dempta, quæ super ossis cuneiformis[u] mediũ habetur, ubi dura mẽbrana nonnihil ab osse abscedit, substratam habens glandulã cerebri pituitã excipientẽ, et soporaliũ arteriarũ maximas soboles, quæ reticularẽ plexũ efformare alijs dissectionis professoribus falsò creduntur. Omnibus partibus caluariæ quibus hæc membrana est attigua, in eum modũ cõmittitur, ut duo inuicẽ accumbentes musculi mutuò hærere connectiq; solent. Verùm eo cõnexionis genere in capitis basi firmius q̃ in lateribus & uertice & fronte & occipitio affirmatur. Deinde uniuersis acutioribus ossium processibus pertinacissimè cõnascitur, perinde ac si ab ipsis originẽ duceret. Sunt uerò huius generis processus[x] osseũ illud septũ olfactus organorũ sedem distinguens, deinde illi qui ad[y] latera foraminũ[z] uisorios neruos transmittentiũ, &[a] sinũ glandi pituitã excipienti paratum consistunt, & qui iuxta[b] foramen uisuntur quinti paris neruorũ cerebri crassiorẽ[c] radicẽ transmittens, & uniuersim omnes processus foraminaq; capitis amplitudinẽ respicientia. Pari quoq; ratione præsens membrana caluariæ suturis adnascitur, quanq; is connexus non æquè ualidus sit, atq; is quem ad osseos processus perfici relatũ est, quod ille instar simplicis tantum lineæ, nõ autem notatu digna amplitudine huius modo accidat. At suturis non solùm dura membrana connascitur, uerùm tenues membraneasq; fibras inter illas uersus capitis exteriora transmittit, quæ caluariæ uertice inter dissecandum abstracta, in dura membra simplicis lineæ ritu extuberant, asperamq; ipsius membranę superficiẽ ostendunt, suturarũ situm ac imaginẽ in ipsa etiam membrana tunc[d] referentes. Cæterùm præter fibras externã quoq; duræ membranæ superficiẽ minus æqualẽ reddunt[e] tubercula quędã in uertice frequẽter prominentia, ubi sagittalis sutura coronali iungit. Hæc si quando adsunt, inæqualiter extuberant, & pares sibi in caluaria insculptos[f] sinus obtinent, quibus pertinacissimè innascunt. Vnde etiã huius generis tubera nõ obiter, neq; per transennã expendenda ueniũt, ne minus cauti in cauterij administratione & capitis uulneribus caluariã perforemus: etenim horũ tuberũ nulla ratione habita (quòd in his locis & in suturis mẽbrana ab osse difficulter abscedat) eã unà cũ osse haud leui malo pertunderemus. Ad hæc, mẽbranę ad caluariã connexũ, & exterioris ipsius superficiei asperitatẽ[g] uenulæ quædã adaugẽt, per caluariæ poros partim ex dura mẽbrana ad caluarię inuolucra, partim ab ipsis inuolucris ad durã mẽbranã deductę. Hoc itaq; modo dura mẽbrana caluarię cauitatẽ succingit, & omnibus ea cauitate contentis obducitur organis. Verùm præter hæc, dura membrana[h] magnã sui portionẽ inter cerebrũ ac cerebellum insinuat, quæ uniuersam cerebelli superiorem sedem integẽs, cerebri regionẽ cerebello incumbentẽ ab illo interdiuidit. Quinetiã à media sede huius duræ mẽbranæ portionis, ubi dextra cerebri pars sinistrã respicit, & secundũ totã[i] tertij duræ mẽbranæ sinus longitudinẽ[k] alia quoq; duræ mẽbranæ portio processus'ue educitur, secundũ capitis longitudinẽ dextrã cerebri parte à sinistra dirimens. Hic processus falcis messoriæ imagini aliqua ex parte accedit: nam ipsius sedes illi duræ mẽbranæ portioni cõtinua, quæ cerebellũ integit, falcis basi correspondet.[l] ea uerò quæ septo sinuũ olfactus organorũ cõnascit, falcis mucroni assimilari potest: is nanq; mẽbranæ duræ processus à posteriori capitis sede antrorsum ductus, sensim falcis ritu arctatur. Deinde processus huius pars tertio durę membranę sinui cõtinua falcis dorso nõ absimilis secãtibus occurrit, siquidẽ extrorsum curuatur, & tertij duræ mẽbranæ sinus nomine crassior uisitur. Processus autem pars[m] callosum cerebri respiciẽs corpus intrò obliquatur, ac proinde falcis aciei forma accedit. Hæ mẽbranæ portiones processus'ue nihil omnino à reliquo ipsius corpore, nisi una duntaxat sede in crassitie duritiaq; uariãt. Nusq; enim membrana crassior secantibus obseruat, q̃ in illa parte qua cerebellũ integit. Hæc nãq; ubi[n] natibus cerebri proxima cernit, triplo ferè q̃ in reliqua sede crassior duriorq; euadit, adeò sanè, ut canes hoc loco os possideant superiorẽ cerebelli regionẽ integens, cerebrũq; ne id

Duræ mẽbranæ ad caluariam nexus.

Duræ mẽbranæ processus.

p 3 fig. ca. 12 li. 1 b, h, i, i. k, et eius. ca. 4 fi. l, l. q 9 fig. S, S. r 9 fi. T, T. s 1 figu. C, C, C. t 3, 4 fi. ca. 12 li. 1 T, T. u 3 fi. ca. 12 lib. 1 M. aut circa F hic fi. 15. cui substernitur tota 16 fig.

x 3 fi. ca. 12 lib. 1 n. y eiusdẽ fig. y iuxta E. z 13 fi. N, O. a 3 fi. ca. 12 li. 1 M. b eius. fig. 4. c 9, 14 figura M. d. Confer 1 fig. G, G, G & H, H & I, I cum caluariæ partis primæ figuræ subiectæ r, T & Θ, Θ et Δ, Δ. e 1 fi. K, et utrinque ad H iuxta G. f In figura primæ fig. subiecta Ω, Ω. g 1 fig. F, F.

h 7 fi. O, O, O, O. 8 figura V, V. i 1 fig. C, C, C. 2 fi. B, B. k 3 figu. D, D, D. l 12 fi. L, H.

m 3 fi. L, L.

n 7 figura M, N.

Lib. 9. de Ad min. dissect.

cerebellum premat suffulcies. Sed & neuter horũ processuũ seu partiũ duplicatur (ut Galenus rem parum expendēs docuit) uerùm simplex est, quemadmodũ & ipsa membrana, quà cerebri lateribus aut caluariæ attenditur. Nam & si tertius duræ membranæ sinus cultello secundũ longitudinem[o] dissectus, primo intuitu membranæ[p] processum inter utrasq; cerebri partes intercedentem geminã, exq; duplicata membrana constare ostendit, id tamen sinus duntaxat gratia uisitur. Quantũuis namq; inferiorē sinus tertij angulũ dirimere studueris, membranã extra sinus amplitudinem nunq; in duas subdiuides. Atq; par ratio eius[q] partis duræ membranæ censetur, quæ elatiorē cerebelli sedem obuelat. Deinde si infimus ille duræ membranæ sinuũ angulus duplicationē argueret, idem sanè in duobus reliquis sinuum angulis accideret, ac non perperã cerebri duram membranam duplicem esse assereres, quacunq; parte caluariã contingit. Insuper horum duræ membranæ processuum superficies specie cum reliqua interiori membranæ superficie congruit, qua uix inter omnes corporis superficies aliã magis splendidã læuem'ue, & (quòd non obiter expendendum uenit) omni adipe, quemadmodum quæ in caluariæ consistunt amplitudine omnia, destitutam reperias. Quinetiam interior hęc superficies aqueo humore longè magis quàm exterior perfunditur, & multo candidior apparet: & quum fibris omnibus quibus alteri parti adnasceretur, uacet, impensius lubrica tersaq; quàm exterior superficies conspicitur. Porrò quemadmodum exterior superficies os caluariæ undiq; respicit, ita & interior tenuē cerebri spectat membranam, cui nullius corporis interuentu, quàm[r] ductuum instar uenarum ab ipso in tenuem membranam pronatorum ope adhæret committitur'ue. Quandoquidem si dura membrana pari modo tenui membranæ, ipsiq; adeò cerebro, ut caluariæ connasceretur, quo minus tenuis membranæ uasa, & ipsum adeò cerebrum distendi contrahiq; possint, illa impedimento foret. quod præcauēs Natura, ampliorem duræ membranæ cauitatem ipsa cerebri mole, nō secus atq; cordis[s] inuolucrũ corde etiam ipso amplius uisitur, produxit. Quanquam interim duram membranam à tenui non ita liberauerit, ut cordis inuolucrum à corde, quod illi ne unius quidem fibræ interuentu connascitur, quum tamen innumeros uenarum instar ductus dura membrana tenui membranæ exporrigat, mirabili industria horum beneficio illam sibi affirmãs. Vt simul ductus illi uenæ arteriæq;, & postmodum uinculi uices gerant, ut cerebrũ ne concidat commodè subleuetur, interim uasorum tenuis membranæ & ipsius cerebri motibus non præpeditis. Atq; hoc singulare Naturæ mysterium ipse leui negocio colligis, si modò uasorum cerebri series, quam tertio libro docui, ex animo nō exciderit.[t] eam dico numerosam ramorum sobolem, à tertio duræ membranæ sinu utrinq; secundùm totam cerebri longitudinem, in dextræ partis cerebri & item sinistrę tenuem membranam procurrentem. Hæc namq; superiorem cerebri partem duræ membranę admodum ualidè appensam reddit, & dura membrana caluariæ connata, & propter[u] fibras quas per suturas diffundit à caluaria abscedere prohibita, cerebrum quo minus in se delabatur, subleuat. atq; quum nulla alia ex parte dura membrana tenui (nisi forsitan hîc atque illic raris ijsdemq; perquàm laxis[x] ductibus) commissa est, liberum cerebri & uasorum tenuis membranæ motum non obtundit. Cæterùm præsens sermo nunc sanè exigeret, ut sinuum uasorumq; duræ membranæ numerum, situm & naturam explicarem. at quum id pro uiribus in tertio libro tentatũ sit, non abs re chartis hîc pepercero.

Duræ mēbranæ interior superficies qualis.

Duræ mēbranæ cum tenui connexus.

Duræ cerebri membranæ uasa.

Foramina.

Pari quoque ratione duræ membranæ foramina ex proposito neutiquam enarranda putauerim, quod prolixior foret oratio, aliud nihil propemodum complexura, quàm caluariæ foraminum in caluariæ amplitudinem qua cerebrum continetur pertinentiũ catalogũ,[y] in primo libro iam pridem cōmemoratum. Vbicunq; enim in caluariæ dicta amplitudine uisuntur foramina, ibidem & dura quoq; membrana ferè peruia est, sui processus perpetuò exporrigens, illis qui à cerebro principium ducunt neruis, & ipsi etiam dorsali medullæ inuolucri modo obductos. Ac proinde tot primũ foraminibus dura cerebri mēbrana donatur, quot neruorũ paria à cerebro initiũ ducũt. Nam & si[z] idē quarto pari & crassiori tertij paris radici foramē insinuatũ sit,[a] gracilior tamē tertij paris radix, priusq; secundi paris[b] neruũ contingat, priuatim durã mēbranã perforat. Septē his utrinq; positis foraminibus, aliud ab utroq; latere accedit, quod[d] neruulũ transmittit, quem ego non procul à quinti paris radice pronatũ obseruaui. Ad hæc, dura membrana[e] unico eodemq; inconiugato & orbiculari ueroq; foramine pertunditur, quod infundibulo cerebri pituitam excipienti uiam præbet. Dein iuxta huius foraminis latera[f] aliud utrinque spectatur foramen, maximum arteriarum cerebrum petentium ramum transmittens. Postremò[g] multis foraminulis ad olfactus organorum sedem dura cerebri membrana abundat. Porrò præsentis membranæ[h] sinus, qui uenas arteriasq; caluariam subintrantes exhauriunt, neque etiam ductus ex his sinibus in tenuem membranam instar uenarum propagatos, in foraminũ numero habemus. Atqui inter primarios duræ membranæ usus non minimus censetur, ut

Duræ mēbranæ usus, & cōstructionis ratio.

o Vt in 2 fi. B, B.
p 3 figura D, D.
q 7 figu. O, O, O.
r 2 fi. D, D. G, G 8 figura X, X.
s 4 fi. lib. 6 B, B.
t 2 fig. C, C, C & D, D, D.
u 1 fi. G, G, G. H, I, I, I.
x 2 fi. G, G. 8 fi. X, X.
y In figura ca. 12 lib. 1.
z Quo educitur K et I fig. 14.
a 14 fig. H.
b 14 fig. G.
d 14 fig. L. non procul ab M.
e 15 fi. ad F uiã præbēs E.
f 15 fi. foramina hæc transmittũt C & D.
g Ad E 12 fig. & 13 fi. D, D.
h 1 fi. C, C, D, D. 7 fig. P, Q, R, S, T.

i fig. 14 ca. li. 3 in altero latere u, u. alioquin absorbētur C, D, E, K, F, F, G, H.

ut aptis quibusdam sinibus omnes caluariã petẽtes uenas, omnesq́; (si[i] duos modò ramos dempseris) arterias excipiat, ipsarumq́; materiam in suos sinus assumat, eam ita deducentes, ut hæc propaginibus uenis similibus, atq; ab illis sinibus depromptis in tenuem membranã cõmodissimè deferatur, & dura membrana ipsi tenui membranæ & cerebro instar lagenæ fiat, ex qua tenuis membrana, & dein cerebrum materiam ad opportunos usus sibi alliciant, in uenis & arterijs uersus caput transmissam. Cæterùm propagines à tertio duræ membranæ sinu utrinq; innumera serie in sedem tenuis membranæ sibi proximam deriuatæ, cerebrum uelut suprà innuimus, suspensum, atq; ne deorsum concidat, uentriculiq́; ipsius comprimantur, opportunissimè sustinent, ut dura cerebri membrana pariter ipsius inuolucrum et fulcrum reddatur. Ad quod rursus summopere conducunt fibræ per suturas à dura membrana prorepentes, quæ duram cerebri membranam (quæ alioquin non satis durissimo ossi connasci poterat) caluariæ firmant, atq; quo minus cerebri grauitate tracta, deorsum labatur, in causa sunt. Neque id sanè pręstitissent, nisi peculiare artificium extra caluariam Natura moliretur, quod indies fabri imitantur, quoties clauorum acies quando duos simul compingunt asseres reflectũt, ne uno assere tracto, ex altero clauus prõptè uellatur. Natura namq; fibras has Vulcani ligamenta, quibus is Martẽ Veneri colligauit, cũ simul & uinciãt & sustineãt, artificio superiores, nõ solùm per reflexos admodũ & obliquitatis nomine firmãtes ductus transmisit: uerũ trãsmissas rursus dilatauit, auxit, atq; in unũ omnes adeò cõmiscuit, ut in membranã quandã tenuẽ degenerent, quæ quòd caluariæ obducatur, περικράνιος Græcis nuncupatur. Quãuis hæc omnia nõ citra alterius corporis interuentũ, ut cæteris uisum est dissectionis professoribus, caluarię adnascatur: sub ipsa enim alia adhuc tenuis consistit mẽbrana alijs quoq; omnibus propemodũ ossibus pręcipuè cõmunis, ac ab amplexu quo ossa succingit περιόστεον appellata. Inter reliqua autẽ ossa hac mẽbrana priuata, caluariæ interna est cauitas cerebro excipiendo adaptata, cui nusq; ubi durã membranã contingit, eiusmodi mẽbranula obnascitur, adeò ut tanta etiã huius cauitatis sedes, quantæ dura membrana non connascitur, hac quoq; membranula alijs ossibus communi obcincta sit. Visitur autem illa sedes[k] ubi duræ membranæ glandula cerebri pituitam excipiẽs, & maximi arteriarum cerebrũ petentium rami substernuntur. Quòd autem rerum parens Natura harum pręcipuè fibrarum gratia duas transuersas, & unam secundùm capitis longitudinẽ[l] suturas digesserit, ipsa duræ membranæ forma commonstrat, quæ superiori sua sede illis lineis opportunissimè ueniret firmanda. Quemadmodum inter dissecandum tertio duræ membranæ sinu sursum tracto liquidò discimus, impensè Naturæ industriã admirantes, quà duræ membranę portionẽ processum'ue inter cerebellum & cerebrum ita produxit, ut illo sursum ducto, ita cerebrum sustineat, ne suo pondere cerebello quicquam comprimendo obsit. ad quod egregiè auxiliatur duræ membranæ pars, dextram cerebri partem à sinistra dirimens, & tota basi dicto nuper processui continua. Porrò si quid interim artificij in duræ membranæ harmonia enarrandum adhuc reliquum sit, id unà cum tenui membrana iam subiunxero.

k Vbi sub 15 figuræ F, C, D, consistit tota 16 figura.
l Spectatur figuris 6 capi. li. 1.

Membranæ exterius caluariã succingentis creatio & usus.

DE TENVI CEREBRVM INVOLVENTE membrana. Caput III.

TENVIS membrana cerebro obducta occurrit in secunda figura, auulsa autem in tertia. Atque ita etiam cerebello obuoluta spectatur in octaua.

TENVIS cerebri membrana, quemadmodum & dura, duntaxat unica & sibijpsi continua est: nullam siquidem prorsus suæ naturæ aut ad cerebellum, aut ad utramque cerebri partem, aut in ipsis cerebri uentriculis anfractibusq́;, ac ut semel dicam, tota amplitudine, quam dura membrana constituit, inuenias, quæ non unius tenuis membranæ portio habeatur: ad eũ modum quo in animalis cute iam à corpore detracta, partes cutis cõtinuas esse dicimus, quibus aures, pedes, & cauda induebãtur. Porrò ipsius situs ex cerebri ac cerebelli cognitione desumẽdus est: nihil enim dura membrana amplexatur, cui tenuis membrana exteriùs non obuoluatur. Nulla etenim[a] exterioris superficiei cerebri & cerebelli & dorsalis medullæ & neruorum portiuncula conspicitur, quam tenuis membrana uicinissimè, & citra alterius corporis interuentum proximè non integat, si modò[b] superiorem callosi corporis superficiem exceperis, quæ sola eiusmodi membrana, quum dura utcunque sit, haud continetur. Pręterea omnes cerebri ac cerebelli[c] anfractus, in quos tenuis membrana un

Tenuis membranæ numerus.

Situs.

a Hæc ex figuris petere debes sectionis serie sese consequentibus, ut 2, 3, 8, 9, 11, 12, 13.
b 2 fi. L, L.
c 3 fig. C, C, C. et passim in superficie 11 fig.

dicunq; sui partes processus'ue ingerit, huius situm ostendunt, uti sanè & ipsius quoq; figuram & magnitudinē. Haec membrana exteriori [d] superficie uelut aqueo humore oblinitur, secundū partium quas ambit tubera extuberans. ipsa namque uix alibi crassitiem uariat, ac tenuissimæ semper membranæ innumeris uasorū ductibus obsitæ speciem cōmonstrat. Quippe uasorum potissimùm gratia illam rerū Opifex condidit, nimirū ut instar [e] mesenterij & [f] humilioris membranæ omenti & [g] extimi fœtus inuolucri (à quo suum nomen tenuis mēbrana Græcis χοροειδὴς nuncupata, mutuauit) ea uasa tutò deduceret suffulciretq;. Quinetiam cerebri & cerebelli est inuolucrum, non simplex profectò, ut dura membrana, quæ propugnaculū potius ac defensoriū cerebri aduersus caluariæ occursus censetur, quàm operimentum: sed quod ipsorum substantiā proximè contineat & firmet, non secus quàm caseorum formæ lac paulo antè coagulatū sustinent, & fingūt pariter. Atq; ad hos usus Natura hanc membranam summè idoneam produxit. tam mollis enim tenuisq; & sequax est, ut aptissimè omnibus anfractibus sinibusq; sese ad profundissima usq; ingerat, & quæcunq; uasa cerebrum expetebat, ea deducere possit. Quinetiam adeò leuis cernitur, ut sua grauitate neutiquā uim cerebro inferat: & tam ualida interim duraq; existit, ut à dura cerebri membrana sursum tracta non diuellatur, imò illum suspensionis impetum à Natura sagacissimè frequenti numerosaq; & continua uasorum serie paratum sustinet, eò pollens robore, ut concinnè cerebri substantiam instar formæ cuiusdam (uti iam diximus) amplexetur & sustineat. Cæterùm magis Naturæ sapientiam admirabimur, si non minori industria illam hîc atq; in quatuor elementorum sedibus assignādis usam esse inquisiuerimus. quod sanè ilico obuium fiet, si terræ caluariam, aquæ duram cerebri membranā, aëri tenuem, & igni substantiam cerebri assimilaueris: ac dein expenderis rerum Opificis solertiam, qui ut inter terrā & ignem, quoniam natura à se inuicem maximè absunt, aquam et aërem collocauit, ita quoq; in medio caluariæ & cerebri (quòd substantijs longè discrepant) utrasq; membranas interiecit, nō contentus uno amicitiæ uinculo illa interueniente. Oportet nanq; nō situ solùm id in medio locari quod est uerè medium, sed etiam natura: si modò quod secundùm eandem proportionem ab extremis uariat, uerè medium censeatur. Neutra autē membrana proportionaliter à caluaria & cerebro uariabat: nam tenuis plus ab ossis duritie uincebatur, quàm ipsius cerebri mollitiem superaret. Econtrariò autem dura multo erat cerebro durior, paulo uerò osse mollior. Quapropter si tenuem duntaxat membranā Natura creasset, nequaquā indemnis caluariæ occursaret: si duram, cerebrum ipsius consuetudine læderetur. Quo minus igitur ipsum cerebrum aut eius proximum inuolucrū offenderetur, prior tenuis membrana, post hāc autem dura locatur: quæ quanto est osse mollior, tanto ipsa tenui est durior: quanto uerò hac tenuis est mollior, tanto tenui mollius est cerebrum. Quanquā rursus tenuis membranę mollities usui sit, ut illa commodè undequaq; in cerebri anfractus sese ingerat, & in uentriculos, [h] processus uarios unà cū uasis porrigat, uti priùs est relatū. Qui nam uerò eiusmodi habeantur processus, in plexuum & uentriculorum cerebri descriptione persequar, præsenti sermone ad cerebrum opportunè deflexo.

Exterior superficies.

Constructionis ratio & usus.

d In 2 fig. e Potissima pars 10 fig. lib. 5 et tota 11 fig. f 2 fig. lib. 5 e, e, e. g 1 tabulæ fi. 30 lib. 5 F & 2 tab. K & 3, 4 Q. R.

h 6 fi. H, I, F, G, M, N.

DE CEREBRI AC CEREBELLI NVMERO, *situ, forma, reuolutionibus & substantia.* Caput IIII.

HIS quæ præsenti Capite pertractantur ostēdendis, potissimùm seruiunt tertia figura, ac dein omnes ferè ad decimamquartam usq;: sed potissimùm prima figura Capitis secundi, libri quarti, basim cerebri ac cerebelli cum dorsalis medullæ initio proponens.

Cerebri numerus.

DISSECTIONIS professoribus cerebrum in [a] anterius, quod cerebrum, & in [b] posterius, quod cerebellum uocant: deinde anterius in [d] dextrum & [c] sinistrum diuidi consueuit: non quòd Anatomicorū proceres cerebrum omnino diuisum, & non aliqua semper ex parte continuum esse arbitrati sint (quanquam etiam illorum scripta tale quid subinde innuant) at quòd ut unica manus in digitos, ita quoq; cerebrū in diuersas partes discretum uideatur. Quemadmodum enim priùs de tenui cerebri membrana disserebatur, sic [f] etiam dextra cerebri pars, & sinistra, & cum his cerebellum, & dorsalis medulla, neruiq; ad unum omnes, insuper & [g] nates testesq; cerebri, deinde [h] callosum corpus, & [i] id quod instar testudinis effigiatum est: præterea dextri sinistriq; uentriculorum [k] septum, & [l] uermiformes cerebelli processus, & si quid est eiusmodi, inuicem continuæ partes existunt, eademq; substantia constituuntur in duritia coloreq; aliquantulum uariāte. Insuper omnia quæ modò recensebam, situ, usu, conformatione, magnitudine, & id genus alijs, quæ in partium constructione rima-

a 3 fig. A, A et B, B. 1 fi. cap. 2 lib. 4 A, A. b 8 fi. R, R. R. tota 11 figura et 1 fi. ca. 2 lib. 4 B. d 3 fi. A, A. c 3 fig. B, B. f Quicquid præter ossa ult. fig. delineatur lib. 4. g 7 fi. M, N. h 2 fi. L, L.

i 6 fig. A, A, A. k 5 fig. X, X, Y, Y. l 11 fig. C, D, c, d.

rimamur,ita ab inuicem differunt,ut nõ aliter ꝙ ſi differentes diſiunctæq; partes eſſent, pleriſq; impoſuerint. Quotũ enim quemq; Anatomicorũ inuenias,qui cerebrũ nulla ſubſtantiæ continuitate cerebello continuũ eſſe nõ aſſerat:adde alios qui cerebrũ in duas partes ut pulmones diſſectũ eſſe docẽt,et omnia nobis indefeſſo ſcribendi pruritu,ſuis ſomnijs fidẽ dantes,perturbãt. Cerebrũ nanq; quantũuis tota ſede,[m] quà cerebello incumbit,&[n] quà frontẽ ſpectat,penitus in duas partes diſſectũ ſit,& eadẽ ſectio ſecundũ totã cerebri longitudinẽ in ipſius elatiori regione ducatur,non tamen ob id in medio ipſius iuxta[o] baſim inter occipitium & frontem omnino diuiſum cernit. Quanta enim calloſi corporis eſt[p] longitudo,tanta quoq; ſedes ſecundũ longitudinẽ cerebri conſiſtit,quà dextra eius pars ſiniſtræ continuatur. atq; ita uel huius corporis interuentu,& eius[q] quod inſtar teſtudinis extructũ eſt,&[r] ſepti dextri ſiniſtriq; uentriculorum ſupra cõmunem eorũ uentriculorum[s] cauitatẽ,tertium'ue uentriculum duæ cerebri partes continuæ ſunt. Deinde in baſi etiam eas eſſe continuas oſtendit,cum magna & ſecundùm longitudinẽ & profunditatẽ qua continuant regio,tum cerebri teſtes & nates & omniũ maximè quod ex cerebri baſis medio pronaſcit,dorſalis medullæ[t] initiũ,quod amplum craſſumq; eſt, & perinde ac illæ duæ cerebri partes hoc in loco continuũ unumq;. Deinceps etiã ſi dextra ſiniſtraq; cerebri partes quà cerebellum integunt,nihil minus ꝙ cerebello continuæ ſunt, tamen inferior cerebelli ſedes iam dicto dorſalis medullæ initio duobus locis[u] continuatur,idemq; cum ipſo corpus,ſi continuitatem ſpectes,efficitur. Cæterùm quis præcipuus continuitatis locus ſit,quæq; omnes illæ quas paulo antè enumerabam partes cenſeantur,ordine ſuo loco ſeorſim enarrabo. Hactenus enim quæ nunc præceſſere ſermone complecti libuit,ne in cerebri numero aliquis,qui iam admonitus ſectionem aggreſſurus eſt, ilicò me unà cum cæteris Anatomicis hallucinatum arbitretur. Ac proinde nunc cerebri ſitum opportunè aggrediar,quem ipſius cerebri membranæ,& potiſſimùm[x] interna caluariæ amplitudo edocent. Quicquid enim eius amplitudinis duabus cerebri membranis &[y] glande pituitam cerebri excipiente & ramis quibuſdã maximarum cerebrum petentium arteriarum non occupatur,id uniuerſum cerebro ac cerebello adimpletur.[z] Cerebellum decuplo aut undecuplo minus cerebro eſt,atque unà cum dorſalis medullæ principio eam caluariæ amplitudinis ſedem ſibi uendicat,quæ poſteriori parte[a] tuberum in capitis amplitudinem cauitatem'ue auditus organorum cauſa prominentium, & deinde duobus in occipitij oſſis[b] finibus circunſcribitur,qui ut duobus primis duræ mẽbranæ[c] finibus,quos dextrum & ſiniſtrum nuncupamus os,cedat,caluariæ cauitati inſculpuntur. Hanc enim inſtar circuli circunſcriptionem cerebellum nulla ipſius parte excedit,hæcq; circunſcriptio cerebelli ſitum opportuniſſimè commonſtrat. Haud enim hominibus,ut bobus fortaſſis(quos Galenus ad cerebri cognitionem duntaxat aggreſſus uidetur) cerebellum in occipitiũ adeò porrigitur, ut nõ etiam poſtrema cerebri pars in poſteriora magis quàm ipſum cerebellum uergat, nobiſq; uocatum occipitium impleat. Quippe poſtrema & elatiſſima humani cerebelli pars uix eouſq; aſcendit,ubi digitis infimam occipitij partem attingere poſſimus. Neq; etiam in nobis aliqua occipitij oſſis ſedes muſculorũ inſertionibus libera contingi poteſt,quã cerebellum implet, etiam ſi interim Anatomici ipſius ſitum ita recenſeãt, quaſi totã in occipitio prominulam regionem, ex cuius tubere uulgus memoriæ ingenijq; uim metitur,cerebellũ infarciret: imò elatiſſima cerebelli portio ad[d] mediã duntaxat ſedẽ pertingit,quæ à poſteriori ſede[f] foraminis dorſali medullæ uiam præbentis,& Λ literam imitantis ſuturæ[g] partem habetur,quæ ſagittali committitur, uſq; ad quam alij cerebellum conſcendiſſe ſuis bobus & aſinis, aut ſomnijs deluſi ſcripſerunt. Præterea ſuperior cerebelli pars in hominibus,quemadmodum ſanè in canibus,bobus & ouibus inſtar globi cuiuſdam,aut etiã acutius nequaq̃ extuberat,ſed plana et depreſſa minimumq; in medio prominens conſpicitur. Hæc itaq; caluariæ ſedes cerebello dedicata, ipſius ſitum, circunſcriptionem,formam ac magnitudinem edocet. Cerebellum etenim, quemadmodũ & ſua ſedes,latius eſt quàm longius aut profundius,& humiliori ipſius regione, idq; potiſſimùm iuxta ipſius poſteriora latioris globi imaginẽ exprimit: in cuius medio acuta, neq; admodũ lata habetur[h] impreſſio,quã illi inducit[i] tuber inſtar craſſiſſimæ lineæ in occipitij oſſe prominẽs,quod eius oſſis robur inſigniter adauget, cuiq; dura cerebri membrana pertinaciſſimè connaſcitur. Porrò in anteriori parte,[k] qua cerebellum ad cerebri nates exporrigitur,id quaſi in acutum fertur,undiq; ſuæ ſedis formam accuratè referens. Cæterùm eiuſmodi omnia in cerebro,quod per me ſi uoles anterius cerebrũ etiam adhuc nuncupare poteris,oſtendit reliqua caluariæ cauitas cerebello nõ oppleta. Vnde etiã cerebrũ ſecundùm ipſius baſim depreſſum eſt, neq; globi modo extuberat,quamuis interim inæquale & nõ unius formæ uiſitur.[m] Vbi enim oculorũ ſedibus & olfactus organorũ finibus innititur,uarium eſt: nam ad ſinus organorum olfactus antrorſum [n] extuberat,utrinq; autem ad ſinũ illorũ latera propter oſſis in caluariæ cauitatẽ extuberãtis prominentiam,unã impreſſionẽ admittit. Prominet uerò ibidem inæqualibus tuberibus os ad com

Quibus ſedib. dextra cerebri pars ſiniſtræ continuetur.

Cerebellũ quã cerebro ſit cõtinuum.

Cerebelli ſitus & magnitudo.

Cerebelli forma.

Cerebri magnitudo & forma.

m 3 fi. ab elatiori L uerſ. K ſurſum. n 3 fi. ab inferiori L ad N deorſum. o Id ſpectatur in 1 fig. ca. 2 li. 4 et hic in 7, 8 et 13 fig. p 3 fig. L, L. 4 fig. I, I, I. q 5 fig. S, T, V. r 5 fi. X, X, Y, Y. s 7, 8 fig. H. t 1 fi. ca. 2 li. 4 D. u 11 figuræ G, G cõmittuntur I, K figuræ 10. x Hanc proponit 6 & 7 figuræ ca. 6 lib. 1. y tota 16 fi. z Hæc oſtẽdit 8, 9, 11 figuræ. a 7, 8 figu. Z, Z. b 5 fi. ca. 12 lib. 1 h, h et i, i. c 9 fig. S, S & T, T.

d 3 fi. ca. 12 lib. 1 k. f eiuſ fig. e. g 3, 4 fi. ca. 6 lib. 1 D.

h Supra medium R 8 fi. aut ad c 11 fig. i 9 fig. Q. k 7 figu. X, X. prope M, N. l Spectatur optimè 1 fi. cap. 2 li. 4. m 1 fi. ca. 2 li. 4 A iuxta I poſitũ & cerebri pars in 13 fig. n 13 fi. C, C.

modas oculorum ſedes & foramina narium confingenda. Deinde cerebrum opplet duos grandes in caluariæ cauitate ſinus, qui ad oſſis cuneum referentis[o] ſinus latera ſpectantur, quo glans cerebri pituitam excipiens ſuſtinetur. Vnde etiam cerebrum oſſis quo continetur formam glebæ ritu ſibi uendicãs, utrinq; in ipſius baſi inſtar medij globi prominens tuber conſtituit. In horum tuberum medio cerebrum impreſſum cernitur, cuneiformis oſſis proceſſuum occaſione hîc circum ſinus latera productorum, quo nuper commemorata glans ſuſtinetur. Quinetiam ſimili prorſus modo baſis cerebri reliqua ipſius ſede pro oſſium tuberibus auditus organa continentibus, & cerebelli ſuperiori regione ſuam figuram effingit, omnibus ſinibus ſeſe inſerens, & amicè admodum tubera admittens. Atq; hinc etiam in lateribus & anteriori & poſteriori & ſuperiori ſede cerebrum caluariæ cauitatis effigiem exprimit. His enim ſedibus cerebrum inſtar oblongæ ſphæræ utrobiq; uerſus anteriora propter temporum cauitatẽ depreſſæ, rotundum, & in poſteriori parte multo quàm in anteriori latius uiſitur, quaſi cerebrum ipſum & cerebellũ nullam peculiarem formam exigerent, ac abundè ipſis eſſet, ſi propria illorum ſubſtantia magna mole, & ſimul utcunque quò in ſe ſinus cerebri cerebelli'que functionibus aptos habere poſſet, collecta in capite reponeretur. Eiuſmodi ſiquidem quid caluariæ baſis ſinus tuberaq; oſtendunt, & impreſſiones in temporibus[p] temporalium muſculorum gratia conſpicuæ. Caluariæ itaque cauitas externæ cerebri ſuperficiei imaginem commonſtrat, ad quam &[q] ſectio cerebrum diuidens, & innumeri quidam[r] gyri ac circumactus referuntur. Vniuerſa namq; cerebri ſedes illa ſectione diuiſa, atq; ut biſulcorum pedes in duos quaſi ungues illius beneficio diſiuncta, extimæ cerebri ſuperficiei magna pars exiſtit. Attamen dictam cerebri formam parum interturbat, quum dextra cerebri pars ſiniſtræ accumbat: neq; recta illa linea diuiſę cerebri partes inuicem magis dehiſcant, quàm quanta duræ cerebri membranæ, & tenuis duplicatæ eſt craſſities. In homine etenim ſecus atq; in oue uniuerſam ſectionem interdiuidit durę membranę[d] portio, proceſſus'ue, duas cerebri partes ſepti ritu interſtinguẽs. Dein ſeorſum utramq; cerebri partem tenuis membrana ambit, & implicat. Cæterùm gyri ac reuolutiones cerebri, quas[e] tenuiũ inteſtinorum anfractibus elegantiſſimè Eraſiſtratus aſſimilauit, per uniuerſam cerebri ſuperficiem undiq; eadem frequentia habentur. Sunt uerò ſinus permulti penitus in cerebri ſubſtantiam penetrantes, & profectò imagine inteſtinorum tenuium reuolutionibus ſimillimi. Neque opinor illos alicui aptiùs quàm his, aut etiam nubibus quos rudes pictorum diſcipuli, aut in ſcholis pueri delineare ſolent, conferri poſſe: quanquam in ſimilitudine indaganda non admodum ſit laborandum, quandoquidem hominis cerebrum hac ex parte nihil peculiare adipiſcitur, & hos in cerebri ſubſtantia apparentes circumactus aſinis, equis, bobus, & alijs quæ hactenus uidi animantibus communes homo obtinet. Niſi forſitan aliquis hinc differentiam aſſumere ſtatuiſſet, quod tanto profundiores homini illos gyros Natura inſinuauerit, quanto ipſius cerebri ſubſtantia copioſior uiſitur. Horum itaq; inflexuum effigiem cuiuſuis animalis cerebrũ uel in prandio aut cœna ſpectans, diſcas licet. Porrò in illorum uſu recenſendo non medici modò, uerùm & philoſophi plurimùm ſe excruciant, contendentes, num ipſorum beneficio homines intelligant, an uerò minimè: quemadmodum Galenus contra Eraſiſtrati placitum pugnans, in hunc modum cenſuit. Quum aſini etiam admodum multipliciter cerebrum habeant complexum, quos deceret, quantum ad morum ruditatem attinet, omnifariam ſimplex, & minimè uarium nanciſci cerebrum. Melius autem arbitraretur bonam ſubſtantiæ temperiem corporis intelligentis (quodcunq; hoc fuerit) prudentiam ſequi, & non uarietatem compoſitionis. Neq; etiam multitudini ſpiritus animalis oportet, ut puto, magis quàm qualitati perfectionem intellectus acceptã referre. Atq; hic Galenus ſibi dum maximè illius operã requirimus ſimilis, orationẽ uelut freno cohibens, aliò quum reuolutionũ uſum exprimere debuiſſet, reflectit: ſatis eſſe arbitratus, ſi non intelligentiæ pręeſſe has reuolutiones indicauerit. quod ſanè nõ inficiamur, ſed interim eas magnum Conditoris artificium oſtendere, & non ob aliud quàm ad cerebri ſubſtantiæ enutritionem eas procreatas eſſe, à Galeno additum oportuit. Cerebri nanq; ſubſtantia citra omnem membranoſarum fibrarum plexum continua, neutiq; adeò firma fuerat, ut per illam arteriæ uenæq;, ut in reliquis corporis partibus, digeri poſſent: & tam multa craſſaq; eſt, ut uenæ & arteriæ in ſuperficie tantum exporrectæ ipſi nutriendæ, illiuſq; inſito calore refocillando ſufficerent, quum penitiores cerebri partes ſi ad illum modum uaſa protenderentur, illorũ materia carerent. Quod pręuidens Natura, ſinuoſos illos implexus paſſim cerebri ſubſtantiæ impreſſit, ut in his[f] tenuis membrana frequentibus uaſis oppleta ſeſe inſinuaret, cerebri ſubſtantiæ alimentũ appoſitiſſimè ita ſubminiſtratura. Atq; huius etiam nutrimẽti potiſſimùm occaſione cerebrum in[g] duas partes diſſectum fuit, ut ſcilicet tenuis membrana ſeſe in ipſius mediũ implicaret: ac inibi in reflexus deducta, cerebri ſubſtantiam enutriret. Haud enim citra eiuſmodi cerebri diſſectionem, & profundiſſimas reuolutiones illa cerebri ſedes qua dextra ſiniſtram reſpicit,

Sectio dextrã nobis uocatam cerebri partem à ſiniſtra dirimẽs, & cerebri anfractus.

Cerebri anfractuũ uſus.

Lib.8. de Vſu part.

Cerebri ſectionis ratio.

o Ad latera M fi.3 ca.12 lib.1.

p 4 muſcu. tab.r.

q Spectatur integra in 3 fig.

r 3 figu. C, C,C.

d 3 figu. D, D,D.

e 7 fi.lib.5.

f 2 figu.E, E,E.

g 3 fig.A,A, & B,B.

b Spectatur in 11 fig.

respicit, enutriri potuisset. Atque huic sententiæ suffragantur cerebelli reuolutiones, quæ neutiquam æque atque cerebri reuolutiones alte penetrant, sed paulo minus quam superficiariæ, at frequentes admodumque continua serie deductæ uisuntur. superficiariæ quidem, quod exigua pars alenda sit, quodque facile cerebellum à profundioribus anfractibus ad [i] uentriculum usque ipsius perforaretur. frequentes autem, ut copia aliquantulum leuem illam penetrationem suppleat. Porrò harum series quodammodo [k] triplex est, effigie cum cerebri reuolutionibus neutiquam coueniens. apparet nanque cerebellum ob suas reuolutiones & impressum illum, quem ab occipitis ossis tubere in posteriori sede obtinet, tribus partibus efformari, dextra una, & alia sinistra & tertia media. ac dextra quidem sinistraque cerebelli partes duos quodamodo globos inuicem appositos ostendunt, in quorum inani spacio, ubi scilicet globi sese non cotingerent, [l] tertia cerebelli pars reponitur, quæ ligni caseiue recentis uermem refert ob suas reuolutiones, quæ transuersim secundum cerebelli longitudinem mutuò æque distantes ducuntur. Huius partis apices uersus inferiorem cerebelli sedem reflexi, uermiformes cerebri [m] processus suo loco efformare docebimus. Dextra autem sinistraque cerebelli pars in superiore cerebelli sede parallelas quoque & secundum cerebelli latitudinem ductas reuolutiones exigunt, quæ deorsum [n] protensæ, quasi in centrum, colliguntur, ad eam cerebelli [o] sedem, quam dorsalis medullæ initio connatam esse dicemus, contendentes. ac dextræ quidem partis reuolutiones ad sui partis sedem porriguntur, dorsalis medullæ initio continuam: sinistræ autem, ad sui partis sedem. At hæ cerebelli partes inuicem discretæ incontinuæque nequaquam sunt, sed inuicem continuæ unicum corpus, ipsum scilicet cerebellum constituunt. quod unicum, non autem cerebri modò geminum Galenus à Natura extructum esse asserit, quòd duo dorsa, neque totidem dorsales medullas hominem habere minime decuisset: quasi ex cerebro, quod necessariò ueluti in duas partes diuisum, neque substantia continuum, [p] unica dorsalis medulla produci nequiuisset, ac proinde cerebellum ut corpus unicum necessariò procreatum fuisset, ut unicæ dorsali medullæ aptum principium fieret. At Galene, qui in nugis crebro quibusdam, & etiam subinde immerito tuis delusus simijs, Herophilum, & Lycum, Andream, & alios Alexandriæ dissectionis professores, qui humana aggrediebantur corpora, irridere soles, cerebrum in suæ basis medio unicum, neque ut in superiori parte diuisim cernitur, & unicam dorsalem [q] producit medullam, in cuius superiori sede mox ab ipsius exortu Natura [r] sinum insculpsit, qua mediam quarti cerebri uentriculi amplitudinem constitui dicemus. [s] reliquam enim eius uentriculi amplitudinem, cerebellum supplet, quod utrinque duntaxat ad dorsalis medullæ sinus latera quasi duabus circularibus applantationibus [t] adnascitur, continuum cum dorsali medulla corpus effectum. medio nanque [u] posterioris cerebelli sedis pars, ut neque etiam [x] anterioris dorsali medullæ continua, connataue est, sed tantum tenuis membranæ interuentu posterior pars dorsali medullæ committitur. Non aliter, mihi crede, quàm si Natura cerebellum condidisset, ut dorsali medullæ transmissum à cerebri finibus spiritum magis adaptaret, tuereturque. A cerebello etenim quantumuis in ipsius duritiei à cerebro differentia assignanda, & ratione cur cerebellum à cerebro diuisum sit expendenda solicitus fueris, nullius omnino uel minimi neruuli propago à cerebello [y] ortum ducere reperies. & profectò nulla est cerebri quà frontem spectat, & qua in occipitium etiam longius in homine quàm ipsum cerebellum fertur, in duritie differentia: neque etiam adeò notatu digna cerebelli, quum tenui membrana id liberatum cernitur, cum cerebro in duritia est pugna. At ut cerebri basis, unde dorsalis medulla ortum ducit, cæteris omnibus cerebri partibus, & ipso quoque cerebello durior uisitur, ita quoque dorsalis suo principio sensim durior euadit, neque colore, neque duritia cerebello ipsi supernato correspondens. Cerebellum enim magis flauum, cinericiumue est, perquàm paucis albescentibus lineis interstinctum, & duntaxat in sui [z] sinus superficie candicans. uniuersum uerò dorsalis medullæ initium cerebello adhuc in capite subnatum albissimum est, ut & cerebri basis ipsi originem præbens, quæ omni prorsus reuolutione ac anfractu quibus cerebellum scatet, destituitur. Porrò quæ horum omnium sit substantia, uel in mensa etiam ex uitulorum, aut leporum, aut auis alicuius cerebris discere integrum erit. est autem substantia quædam peculiaris & propria, qualem in uniuerso corpore similem nullam reperias, ad ingenitas cerebro actiones idonea: non minus sanè quàm cordis substantia, & pulmonum caro, & iecoris, & lienis, & renum, & testium suis quibus præsunt functionibus aptissima censetur. Cerebri substantia, quam capitis medullam alij appellarunt, ab ossium medulla differt, tum alijs plerisque accidentibus, tum quod liquefieri nequeat, neque inediæ tempore aut alijs occasionibus, ut reliqua corporis pinguedo absumatur, minuaturue. [a] Hæc nō uniuersa candicat, uerum quicquid [b] reuolutionibus proximū est, subflauū aut subcinericium est, æquali semper à reuolutionis superficie distantia. quanta nanque reuolutionis pro-

Left margin notes: *i 11 figu. E.* — *k 8 fi. R, R, R. 9 fi. A, B, C. & 11 fig. A, B & C, D, c, d.* — *l 9 fi. C. aut 11 fig. C, D, c, d.* — *m 11 fig. C, D & c, d, dein H, I.* — *n Ad A, B 11 fig.* — *o 11 fi. G, G.* — *p 1 fig. cap. 11 lib. 4.* — *q 1 fi. cap. 2 lib. 4 D.* — *r 10 figu. L, M, N, O.* — *s 11 figu. E.* — *t G, G figuræ 11 comitantur I & K 10 fig.* — *u Patet id in 9 fi. E.* — *x Patet id ad L 8 fi.* — *y Spectatur id in 1 figu. cap. 2 li. 4.* — *z 11 fig. E.* — *a Istud petes ex dissectæ cerebri substantia in 4, 5, 6, 7, 8 figuris.* — *b 3 figu. C, C, C.*

Right margin notes: *Cerebelli implexuū ratio & species.* — *Galenū ratio nē unitatis cerebelli parum apte assignasse.* — *Dorsalis medullæ initium.* — *In li. 8. de Vsu part. Cerebri ac cerebelli durities, neruorūque ortus.* — *Cerebri, cerebelli, et dorsalis medullæ color et substantia.* — *Cerebri substantiæ cū ossium medullā discrimen.*

funditas est, tanto quoq; ab intima reuolutionis parte interuallo, in cerebri substãtia, is quem diximus, color obseruat: quasi rursus color ille in substãtia, quòd ad colorẽ attinet, reuolutiones duplicaret. Quicquid autẽ cerebri ita coloratum nõ est, albissimũ & candidũ prorsus uisitur. Verùm ut permultæ cerebelli sunt inuolutiones, ita quoq; uniuersum propemodũ, uti paulo antè admonui, secãtibus flauum occurrit. Quacunq; itaq; ex parte cerebri cerebelli'ue substantiam tenui qua proximè cõtinetur membrana detexeris, hanc subflauã ac uelut aqueo humore oblitam, & nunq̃ uenis implicitã adinuenies, etiamsi interdũ rubra & ueluti sanguinea puncta in illorum cerebri substãtia in illis potissimùm obseruaturus sis, qui phrenitide ante mortẽ laborarũt, uerùm illa nullã uenæ exprimũt imaginẽ. Cerebrũ nanq; ex nullo uase alimentũ assumit, quàm ex his quę tenui mẽbrana suffulta ipsi circundãtur. ut autẽ illi frequẽtia uasa undiq; obducetur, cerebrũ in tot quot diximus partes præcipuè diuisum fuit: quanq̃ etiã diuisiones illæ, ut & anfractus ad mollem cerebri substantiã ne cõcidat sustinendã, ęqualiterq; sufulciendam, nõ mediocriter auxilietur. Parũ enim Galeni rationi cur cerebrũ diuisum, aut, ut ipse loquitur, geminũ sit, tribuo. inquit nanq;, cerebrũ hac occasione geminũ esse, ut quemadmodũ uno oculo uitiato, aut uno teste execto, alterũ seruamus: ita etiã dextro cerebri uentriculo læso, sinister adhuc suo munere fungeretur. Hæc siquidẽ Galeni ratio aliquem in copia uentriculorũ recensenda locum fortassis haberet, nõ autẽ in enarrãda cerebri diuisione, quũ id nisi supra uentriculos geminum diuisum'ue sit. [c] callosum enim nobis uocandũ corpus, quod cerebri partiũ continuitatem cõmonstrat, ad elatissimã dextri & sinistri uentriculorũ sedem cõsistit. Cæterũ nunc tempestiuum erit, cerebri uentriculos aggredi, atq; ita internam cerebri superficiẽ, quæq; ipsius partes adhuc narrandæ supersunt, persequi.

Cerebri substantiæ nutritioni qualiter prospectum.

Lib. 8. de Vsu part.

c 3 fig. L, L.

DE CALLOSO CEREBRI CORPORE, ET dextri sinistriq; cerebri uentriculorum septo. Caput V.

SVPERIOREM callosi corporis sedẽ nulla ex parte diuulsam elegãter proponit tertia figura characteribus L, L. Insuper hanc sedẽ, sed à cerebri substãtia in lateribus liberam, ostẽdit quarta ad I, I, I. Humiliorẽ uerò sedem spectandã offert quinta ad R, R, R. ubi etiam præsens spectatur septum ad X, X. dein Y, Y.

PAVLO antè omnẽ cerebri cerebelliq; substantiã exteriùs tenui membrana circundatã, ea parte qua membranã respicit subflauã, & quasi cinericiã esse retuli. At quædã cerebri [a] pars in externa ipsius superficie sese offert, tenui membrana nõ obuoluta. uerũ intimæ cerebri substãtiæ modò, externa superficie candicãs albaq;, & reliqua cerebri substãtia ad superficiẽ cõsistente durior, unde etiã uetustissimi Græcorũ partẽ hanc τυλώδη appellarũt, q̃s imitatus in orationis serie, hãc partem callosum corpus semper appellaui. Deinde Gręcorum nõnullis id etiã à forma, quòd [b] inferiori sede arcus modò sinuatũ sit, ac ab usu quòd sustineat, ψαλλοειδὲς uocat: quanq̃ in cerebro [c] corpus recẽsebo, quòd hoc nomine à pluribus magisq; ex merito donatur. Cæterùm callosum corpus in medio cerebri uisitur, si cerebri dextrũ sinistrũq; & basis cerebri mediũ in humiliori ipsius sede, & elatissimã cerebri in uertice regionẽ spectes, & quodãmodo etiã ad priora posterioraq; facta cõparatione. Callosi enim corporis postrema pars anteriori cerebri sedi paulò uicinior est, q̃ antica posteriori. In cõspectum autẽ secantibus uenit, [d] leuiter dextra cerebri parte à sinistra manibus dirempta. quicquid enim ita diducto cerebro, inibi partes ipsius unit, albũ candicãsq; conspicit, ipsumq; callosum est corpus, longũ quidẽ, sed arctũ. Præsens corpus in illa superficie quæ ita diducto cerebro in cõspectum uenit, gibbosum cernit. eo quasi pacto, quo capitis uertex supra elatissimã frõtis & occipitij sedẽ, & capitis latera protuberat: quanq̃ adhuc callosi corporis obliquitas nõ adeò insignis est, atq; uerticis iam dictæ partis. Quẽadmodũ uerò cerebrũ, ut dicebã, diremptũ superiorẽ callosi corporis superficiẽ egregiè læuẽ æqualemq; ostẽdit, ita quoq; indicat corpus id cõmunem cum cerebro partẽ esse, & nõ ex cerebri substãtiæ superficie quæ mollior & subflaua est, sed ex intimiori substãtia quæ durior & alba uisit, enasci. Obseruant enim utrinq; ad callosi corporis latera secundũ ipsius longitudinẽ singuli [e] sinus in cerebri substãtia instar profundioris lineæ insculpti, ac cũ superiori callosi corporis superficie eo magis patescẽtes, quo cerebrũ uehementius, quasi id sursum in latera etiã acturus, diduxeris. [f] Interior autẽ inferior'ue ipsius superficies dextro sinistroq; cerebri uentriculo adaperto secantibus primùm occurrit: quæ etsi secundùm callosi corporis longitudinem introrsum, ut superior extrorsum curuat, haud tamen simplex est. nam secundùm callosi corporis longitudinẽ [g] duæ instar quartæ circuli partis insinuatæ superficies ducuntur, & in medio callosi corporis tuberculum quoddam instar lineæ secundùm illius

Callosi corporis sedes et nomenclatura.

a 3 fi. L, L.

b 5 figura R, R, R.
c 5 fig. S, T, V. 6 figura A, A, A.

d Vti factũ est in 3 fig.

Callosi corporis initium, seu cũ reliqua cerebri substantia cõtinuitas.
Sinus ad callosi corporis latera obuij.

e Ad M 3 fi.
f 5 fi. id corpus sursum et in posteriora reflexũ est. atq; ita hic cernitur ad R, R, R.
g utrinque undà ad Y, Y 5 fig.

illius longitudinem exporrectũ uiſitur, perinde ac ſi altero quidem puncto duas quartas circuli partes in calloſi corporis medio iunctas, reliquo autem puncto ad latera ſurſum protenſas, intelligeres. Præſens tuberculum deorſum prominens, ſenſimq́ extenuatum, tandem dextri ſiniſtriq́ uentriculorum cerebri ſeptum efficitur: & tota interna calloſi corporis ſuperficies tanta dextri ſiniſtriq́ uentriculorum eſt portio, quanta eſt hæc ipſius calloſi corporis ſuperficies. ac dextra quidem ſuperficiei portio dextrum uentriculum, ſiniſtra autem ſiniſtrum reſpicit. Porrò dextri & ſiniſtri uentriculorum [h] ſeptum eadem cum cerebro cõſtat ſubſtantia, ſed in medio quod ad ſuperiora & inferiora attinet, adeò eſt tenue, ut quum clara luce conſectionem adminiſtramus, aut in altero tantũ latere candelam admouemus, ſplendor ipſius pelluceat, ſimiliter lapidibus hiſce ſpecularibus, quos extenuantes, & quàm exactiſſimè læuigantes inſtar orbiũ aut quadrangulorũ in oſtiorum & feneſtrarũ lapidibus Italos architectos inglutinare cernimus. Commodius tamen hanc ſepti regionẽ madidæ hoſtiæ, quales miſſæ ſacerdotes adhibere ſolent, quàm duris illis lapidibus comparaueris. Niſi etiam quia id corpus diaphonum quodam modo eſt, illud cum ſpeculari lapide cõferre uiſum ſit. In ſuperiori parte qua ſeptum toti lõgitudini corporis calloſi continuatur, & inferiori qua ſuperiori parti eius cerebri partis, quam fornici cameræ'ue ſimillimam eſſe dicemus committitur, ipſum craſſius quàm in media regione exiſtit. Quandoquidem humiliorem ſepti ſedem corpus teſtudinis modò effigiatum ex ſuperiori ſua parte educit, quemadmodum ſuperior ſepti pars ab inferiori calloſi corporis regionẽ enaſcitur, producitur q́. Calloſum corpus unà cum ſepto nullis uenis, neq́ etiã tenui membrana, uel aliqua etiam parte attextum eſt, ſed è uicinis partibus nutrimentũ mutuatur. Non enim adeò grandis, craſſaq́ cerebri eſt portio, ut priuatis uaſis indigeat, quamuis interim magnum animanti uſum præbeat. Huius ſiquidem interuentu, dextra cerebri pars ſiniſtræ continuatur, deinde dextri & ſiniſtri cerebri uentriculorum ſeptum producit, atque id etiam [i] ſubleuat, ac demum eius ſepti interuentu attollit fulcitq́ teſtudinis inſtar effigiatum corpus, quo minus id magno omnium cerebri functionum malo cõmunem duorum cerebri uentriculorum [i] cauitatem compreſſurum delabatur. Cæterùm duo [k] ſinus in cerebri ſubſtantia profundioris lineæ ritu ad ſuperiorẽ corporis calloſi ſuperficiẽ inciſi, præter hoc quòd ea cerebri pars calloſo corpori producendo inepta ſit, idq́ ex penitiori ſubſtantia enaſci debeat, ad pituitæ defluxum ex ſuperioribus cerebri partibus facere creduntur, quam excipientes per gibbam calloſi corporis ſuperficiem in anteriora profluere ſinunt. Verùm de pituitam expurgantibus meatibus ſuo loco agendum erit, nunc autem uentriculi opportunè pertractabuntur.

h In 5 fi. diuulſum eſt, et una pars X, X inſignitur, altera Y, Y.

Dextri ſiniſtriq́ uentriculorum ſepti hiſtoria.

Calloſi corporis ac ſepti uſus.

i 5 fig. L, L et 5 fi. R, R, R ſubleuãt Y, Y, X, X. eiuſ. fig. et Y, X, attollũt S, T, V eiuſ. figuræ, ne A, A, A 6 fi. præmat H, I. 6 fig. aut H 7 et 8 figuræ.

k 5 fi. M, M.

DE CEREBRI VENTRICVLIS. Capvt VI.

DEXTRVM cerebri uentriculum oſtendunt quartæ & quintæ figuræ L, L, & ſextæ D, D. Siniſtrũ autẽ quartæ & quintæ figuræ M, M, & priuatim quartæ N, N. dein ſextæ E, E. Communem uerò horum concauitatem ſeu tertium uentriculum exhibet ſeptimæ & octauæ figuræ H, cuius meatus ad quartum tendens uentriculum K inſignitur, qui partim undecimæ figuræ E notatur, & partim nonæ I, & decimæ L, M, N, O.

VENTRICVLORVM cerebri numero is aſſcribitur, qui cerebello dorſaliq́ medullæ communis eſt, ac quartus etiam dicitur. tres nanque in cerebro uentriculos, Herophilum imitati, collocamus. Ac unum quidem in dextra cerebri parte, alterum in ſiniſtra, & tertium in cerebri, ſeu duorum primorum uentriculorum medio recenſemus. [a] Dexter prorſus cum ſiniſtro ſitu, forma, magnitudine, aliiſq́ omnibus quæ in partiũ conſtructione examinari ſolita ſunt correſpondet: quare etiam ſingula quæ de dextro ſcribentur, de ſiniſtro quoq́ nos dixiſſe arbitrari conduxerit. Ponitur autem in [b] dextra cerebri parte ſecundùm totam quaſi huius partis longitudinem protenſus. tantum enim antica ſede à fronte, quantum poſtica ab occipitio diſtat. remouetur autem adeò illis locis ab externa cerebri ſuperficie, quantum ipſius uentriculi dextrum, exterius'ue latus à ſuperficie cerebri diſtat, caluariæ latera reſpiciẽte. Internum autẽ uentriculi dextri latus ſecundùm [c] calloſi corporis longitudinem ſiniſtri uentriculi interno lateri proximum eſt: neque aliud interſtitium ambos ſeparat, quàm [d] tenuis quædam, & uelut quod ad ſubtilitatẽ attinet membranea cerebri portiuncula, quam ſeptum uocauimus, atque à [e] calloſo corpore enatã, toti ſuperiori parti ſecundùm longitudinem cameræ modò extructi [f] corporis continuam connatamq́ eſſe diximus. Dextri itaq́ & ſiniſtri uentriculi latera toto ſpacio quo ſeptum illud porrigitur, quanta'ue calloſi corporis eſt

Ventriculorũ numerus.

Dextri & ſiniſtri hiſtoria.

a 4, 5 fi. L, L. 6 figura D, D.

b 3 fi. A, A.

c 5 fig. L, L. 4 fig. I, I.

d 5 fi. X, X & Y, Y.

e 5 fi. R, R, R.

f 5 fig. S, T, V.

est longitudo, minimo interuallo ab inuicem remouentur. Verùm ubi in ea cerebri parte consi stunt, quæ prorsus diuiditur, ut illa quæ cerebello incumbit, & quæ fronti proxima est, ibi uentriculi latera mutuò maximè distant: nam præter cerebri membranas hanc sectionē subintrantes, etiam plurima cerebri substantia uentriculos dirimit. Vnde etiam fit, dextrum exterius'ue dextri uentriculi latus nonnihil obliquè duci. Anterius enim & posterius in dextrum magis quàm in medio accedit, sinistrum autem latus sinistrorsum magis media ipsius sede, quàm eius extremis protenditur. Anterior uentriculi pars obtusa est & rotunda, non autem ut omnes mihi scribere uidentur, in acutum uersus olfactus[g] organa, aut[h] uisorios neruos desinens. Neque etiam hac parte aliquem ductum à se porrigit, nisi quod interno latere, ut mox dicā diffusius, decliuis ad[i] tertium uentriculum pertingat. Cæterùm posterior uentriculi regio occipitium respiciens, obtusa quidem est & rotunda, at deorsum sensim in cerebri substantiam uersus priora paulatim arctata tantisper[k] descendit, donec ibidem desinat, ubi olfactus organorum & uisoriorum neruorum consistit principium, & quà maximi soporalium arteriarum[l] rami in cerebrum feruntur. Atque hic[m] ductus si longitudinem spectes lōgior est, quàm media ipsius uentriculi longitudo, quam ab occipitio ad frontem protendi diximus. & sub media etiam illa longitudine ductus hic in cerebri substātia tenditur, cornu modò in mucronem desinens, qui non in uisoriorum neruorum & olfactus organorum initia finit, & quadam continuitate neruos illos & organa olfactus nequaquam perforat: uerùm in unam cerebri reuolutionum ibidem ad cerebri basim terminatur, atque in se[n] maximam cerebrum petentem arteriam cum tenuis membranæ processu illam suffulciente admittit. Hæc quum dico, innumera Galeni dogmata mihi reclamare haud ambigo, quæ olfactus organa cerebri anteriores esse uentriculos docēt, & eosdem uentriculos tenues sensim factos in uisorios neruos suo mucrone finire, & quod longè alienissimum est, anteriores hos cerebri uentriculos uersus nares pituitā eructare attestatur, eiusmodiq; nō pauca, quæ potius ex resectione, quàm prolixa quapiam disceptatione disci consuluerim. Quandoquidem hæc adeò manifesta sunt, ut admonuisse tantum abundè sit, si modò non duntaxat libris confisus, tuis manibus cerebrum etiam aggrediaris, aut alteri accuratè secanti astiteris. Vniuersa igitur uentriculi superficies læuis & aqueo humore oblita, & inter dissecandum subinde eodem oppleta conspicitur.[o] Superior uentriculi pars omni inæqualitate est expers, quemadmodum & utraque latera, nisi quod leuis ille uentriculi obliquus ductus quasi tubera inducere uideatur. Inferiorem uentriculi partem inæqualem efficit[p] sinus quidam, ex posterioris uentriculi sedis externo latere antrorsum obliquè ad communem uentriculorum cauitatem prorepens, atque ad pituitæ leuiorem defluxum paratus. Dein ad inæqualitatem facit ea uentriculi pars, quę deorsum uersus anteriora è posteriori uentriculi sede prorepit. Ille nanque uentriculi reflexus unà cum sinu illo in causa est, ut monticulus quodammodo in anteriori posteriorię inferioris sedis uentriculi regionibus extuberet. qui à dextro latere decliuis ad sinistrum latus fertur, uersus cōmunem uentriculorum amplitudinem. Inferiores enim uentriculi dextri & sinistri partes, quæ tota callosi corporis longitudine cōtinuæ uisuntur, uersus utriusq; medium communem eorundem cauitatem deorsum inclinatur, neque ut superiores partes & latera orbiculatæ, & ab inuicē septo aliquo diremptæ sunt. Neque profectò aliud est[q] communis uentriculorum cauitas, quàm inferiorum dextri & sinistri uentriculorum partium sub[r] corpore testudinis imagini à dissectionis professoribus comparato descensus cōcursusq;, qui inferiori parte oblongam uallem duorum uicinorū montium exprimit, acutum'ue secundùm ipsius longitudinem angulum efformat. Superiori uerò sede ad testudinem imitantis corporis effigiem cauitas illa secundùm concauum orbiculata, teres'ue uisitur. Cuiusmodi uerò corpus illud sit, paulo pòst explicabitur: nunc interim uentriculorum sermone tantum instituto, quorū iam duos dextrū uidelicet & sinistrum recensuimus, & propemodum etiam tertium, qui communis amborum est cōcauitas, quæ binos à se educit meatus, quorum[s] unus ex humiliori ipsius sede, ubi acutum angulum secundùm totam sui longitudinem uallis cuiusdam ritu exprimit, rectà deorsum uersus[t] glandem porrigitur, cerebri pituitam excipientem.[u] Alter autem meatus qui posterior est, tertij uentriculi non minima pars censendus uenit, qui inter cerebri[x] testes & nates ac super dorsalis medullæ initium decliuis, ad quartum uentriculum retrorsum pertinet. Meatus huius initium non adamussim orbiculare uisitur, sed quodammodo triangulare. seruat enim in inferiori sede acutum suæ cōcauitatis unde prodit angulum: in superiori uerò meatus parte, quæ[y] glandi uasorum tertium cerebri uentriculum petentium diuisioni præest, proxima cōspicitur, transuersa linea anguli illius latera connectit, ipsaq; cum illis alios duos angulos constituit. Atque huiusmodi etiam meatus ipsius[z] orificium est, quo quartum uentriculum sub cerebri natibus respicit. Ex inferiori meatus angulo, quà primum

Permulta Galeni parū uera dogmata hic non describi.

Communis uētriculorū dextri & sinistri concauitatis, seu tertij uentriculi historia.

Meatus à tertio uentriculo educti.

g 13 fi. L, L.
h 13 fig. N, O.
i 5 fi. sub S, T, V. & 6 fi. Vbi consistit H, I. et 7 fig. H.
k Cōfer, F, G, 6, 7, 8 figurarum.
l 13 figu. P.
m Specta figuram 3 capiti insertā lib. 4.
n 13 fig. Q. 6, 7, 8 fi. F.
o 4 fi. N, N.
p 6 fig. aut R aut S. quauis charactere nō notatus in 4 figu. pulchre occurrat.
q 6 fig. sub H, I. 7, 8 figura H.
r 5 fig. S, T, V. 6 fig. A, A, A.
s 7, 8 fig. I.
t 16 18 figura A.
u 7, 8 fig. K & octauæ etiam L. 10 fig. E, C.
x 7 fig. M, N. 8 fig. N, O, P, Q. 10 E, G, F, H.
y 7 fi. L. 10 fig D.
z 10 fig. C.

mum inter cerebri testes ferri incipit,[a] meatus alius rarò educitur, qui per cerebri substantiam deorsum in priora protensus, tandem ad[b] cyathum usque peruenit, quem cerebri pituitã excipere docebimus. Cæterùm[c] quartus uentriculus, ad quem posterior meatus tertij uentriculi porrigitur, ex dorsalis medullæ & cerebelli finibus componitur, nõ secus quàm si utraque manu unam cauitatẽ fingeres. totus enim uentriculus in cerebelli corpore haud insculpitur. Dorsalis itaque medulla ex cerebro[d] prodit, ubi tertius uentriculus[e] meatum uersus quartum uentriculum primùm porrigit, testesq́ ipsi & nates dorsalis medullæ principio continuantur, ac meatum illum tertij uentriculi cum dorsalis medullæ initio æqualiter deducunt, ita ut meatus superior pars illis, inferior autem dorsali medullæ incisa sit. Postquam uerò meatus ille nates superauit, eius portio quæ dorsali incisa uidetur, dilatari incipit, ac[f] sinum efformat usque ad eum ferè dorsalis medullæ[g] locum, quà caluariam hæc egressura est, pertinentem. Sinum hunc rectissimè Herophilus concauitati assimilauit calami quo scribimus. nam si huic sinui eam calami partem, quam atramẽto intingimus, comparaueris, animaduertes profectò calami orificiũ ubi adhuc calamus teres est, & sectioni uicinus, tertij uentriculi meatus fini respondere, qui sub natibus prominet: deinde cuspidem quo literas fingimus, similem obseruabis infimæ sinus parti, quà is in dorsalem medullam iam ex caluaria excisuram, ueluti porum angustumq́ meatum producit. duos autem calami angulos, quos inter mucronem & elatissimæ sectionis initium fingimus, cauitatisq́ calami latera sinus lateribus simillima offendes. Ad huius cauitatis latera, ubi anguli illi consistunt, unus[h] utrobique dorsalis medullæ processus orbicularis habetur, cui duntaxat cerebellum adnascitur, continuumq́ cum dorsali medulla corpus efficitur. Atque huiusmodi dorsalis medullæ cauitas est, alteram quarti uentriculi cauitatem constituens.[i] Quæ autem in cerebello spectatur, uti iam dicturus sum se habet. inter[k] duas orbiculares cerebelli sedes, quibus dorsali medullæ continuatur: & inter eius cerebelli[l] partis[m] extrema, quam ueluti tertiam ipsius portionem recensuimus, sinus quidam imprimitur latior quàm longior, non tamen admodum profundus, qui alteram quarti uentriculi partem constituit, in anteriori & posteriori sede patentis, quòd neque anterior neque posterior cerebelli pars dorsali medullæ adnascatur, quamuis interim sinus hic tenui cerebri membrana, & anteriori & posteriori parte occludatur. In[n] anteriori enim parte tenuis membrana, qua cerebellum cerebro & cerebri natibus cõmittit, sinum obuoluit,[o] posteriorem uerò sinus sedem obstruit, eius loci tenuis membranæ portio cerebellum dorsali medullæ ibidem colligans. Quartus uentriculus nihil in se præter aqueum humorem, qui & alijs uentriculis cõmunis est, inter dissecandum cõtinere animaduertitur, quemadmodũ neque meatus ex tertio cerebri uentriculo in quartum pertinens. Porrò dexter & sinister præter huiusmodi humorem etiam[p] plexum quendam in se continent, quem dissectionum periti[q] extimo fœtus inuolucro comparãt. Communis autem cauitas, seu tertius uentriculus[r] uenosum illud uas deducit, quod plexus illius constituendi gratia à quarto duræ membranæ sinu in tertio libro propagari docuimus. Deinde anterior quoque horum uentriculorum pars ab illo uase[s] uenulas impensè graciles interdum assumit, illis quàm simillimas quibus[t] adhærentem oculi tunicam exornari conspicimus. atque huiusmodi uenulæ uentriculorum superficiei adnascuntur facilius, quòd durior & quasi callosior cerebri substantia in uentriculorum superficie, quàm alibi esse uideatur. Cæterùm Galenum miror, cæterosq́ omnes, qui post illum in Anatome nobis quicquam prodiderunt, & ab ipso perperam citra sectionis aggressum illi nimium fidentes (si modò quid boni complexi sint) deprompsere, quod hos scribere non pudeat, trium cerebri uentriculorum superficiem tenui membrana, uti ipsum cerebrum cingi obduciq́, quartum autem non ita: quum nulla prorsus alicuius uentriculi meatus'ue superficies tenui membrana obuoluatur. Quis enim, obsecro, diligenter humanæ fabricæ partes examinans, neque alicuius scriptis picturis'ue (uti sanè debet nemo) solùm addictus, non uel hinc conspiciet, Galenum pleraque, & præcipuè in libris de Vsu partium imaginatum fuisse? Arbitrabatur namque tam mollem cerebri esse substantiam, ut incisi ipsi uentriculi in se colligi debuissent, si tenui membrana intus non succingerentur. uerùm duriorem cerebello tribuens substantiam, sibi persuadebat, eius uentriculum citra membranæ, quæ ipsi fulcri loco esset, beneficium posse contineri. Ego sanè arbitror Galenum quum illos libros scriberet, apud Herophilum, aut Andream, aut Marinum, aut Lycum, aut alium quempiam ex illis proculdubio præstantissimis Alexandriæ dissectionis professoribus, tenuem cerebri membranam describentibus legisse, in tres cerebri uentriculos tenuis membranæ processus partes'ue porrigi, at non item in quartum uentriculum. qua ratione illi uentriculos membrana quapiam ueluti peritonæo, aut tunica costis subducta succingi non indicabant, uerùm eas tenuis membranæ[u] partes intelligebant, uasa in uentriculos deducentes,

a ubi K cõsistit in 8 fi. b 14 fig. C, C. 15 fi. E. c 9 fi. L. 10 L, M, N, O cum 11 fi. E constituunt quartũ uentriculum. d 1 fi. cap. 2 lib. 4 D. e 7, 8 fi. K. 10 fi. B. f 10 figu. L, M, N, O. g 9 figu. H. h 10 fi. I, K. i 11 fig. E. k 11 fi. G, G. l 8 fi. mediũ R. 9 fig. C. m 11 fig. C, D. c, d. n 7 fi. X, X iuxta M, N. o 9 fi. quasi E ad H cõmitteres. p 4, 5 fi. O, O. 6 figura M, N. q 1 tabella figu. 30 P. 2 tab. K. 3, 4 ta. Q, R. r 6 fig. H, I. & 7 fig. V eductũ à T. s 4 fig. P. 6 fig. O, O. t 18 fi. cap. 14 x, x. u 6 figu. M, N, H, I.

Quarti uentriculi historia.

Quid singulis insit uẽtriculis.

Tres primos cerebri uentriculos tenui mẽbrana nõ fuisse cingi.

centes, à quibus ſecundarum modo efformati plexus fabricantur, cuiuſmodi pars in quartum uentriculum nulla exporrigitur. Quinetiam præter id quod uentriculi membranis neutiquam ſuccinguntur, illæ obſtaculo eſſent, quo minus cerebri ſubſtantia materiã ſuis uentriculis oblatam, in animales ſpiritus, interſtitio quodã præpedita, emutaret. Cæterũ præter narratos iam tenuis membranæ proceſſus dexter cerebri uẽtriculus, uti etiã ſiniſter in poſteriori ſua ſede, ubi deorſum reflecti incipit, [x] principiũ corporis cameræ aut teſtudinis modò effigiati continet, quod obiter additũ adhuc eſſe (ne quid in uentriculorũ cõſtructione prætermiſſum uideat) uolui. nam peculiare illius corporis Caput præſenti ſubijcietur, quod ut uentriculorum uſum recenſerẽ expeteret quidẽ. at quicquid propemodũ adducere ſcriptisq; mandare auſus eſſem, in huius libri initio, ubi cerebri uſus obiter enarrandus erat, recenſui. Nihil enim in præſentia uentriculis aliud tribuere ſtatui, quàm illos amplitudines ſinusq; eſſe, in quibus attractus per inſpirationẽ aër, uitalisq; ſpiritus à corde ipſis tranſmiſſus, priuatæ cerebri ſubſtantiæ ui in animalem ſpiritum emutatur. qui poſtmodum per neruos ad ſenſuum motusq; organa diſtribuitur, ut illa huius ſpiritus beneficio, & apta ſuis munijs cõſtructione ſuo fungantur officio, quo muſculi mouent, oculus uidet, olfactus organa olfaciunt, auditus organa ſonos percipiunt, & lingua ſapores dignoſcit, & demũ omnis pars cui neruus exporrigitur, tactiles qualitates dijudicat. Hunc itaq; in gignendo animali ſpiritu uſum uentriculis aſſcribere neutiquam uereor, at de principis animæ facultatum in cerebro ſedibus (quamuis etiam has illi qui hodie theologi uocari gaudent, omnia impunè ſibi licere arbitrati, aſſignent) nihil enarrandum duco. Quando omnes quibuſcum uiuimus, præcipuas principis animæ uires ſimijs, canibus, equis, ouibus, bobus, eiusq; generis animantibus penitus adimunt, & ut cæteras taceam, ſoli homini ratiocinandi facultatẽ, eamq; omnibus quantũ ab ipſis capere poſſum, parem tribuunt: quamuis interim homines nullo ſinu illa animalia ſuperare inter diſſecandum cõſpicimus: neque ſolum numerus idem eſt, at cætera omnia (ſi modò molem & temperamenti ad iuſtitiam integritatem excipias) inter ſe ſint ſimilima. Liceat itaq; uel illorum hominũ gratia me ab alio uentriculorũ uſu inquirendo abſtinere: neque uel hic Galeni placiti meminiſſe, qui in tertio de Hippocratis & Platonis dogmatibus, mediũ uentriculum: in libris autem de Partium uſu poſtremum, principaliſſimum eſſe docet. Ac proinde Deo rerum omnium opifici hymnos canentes, gratias agemus, quòd nobis rationalem animã, quam cum angelis (ut Plato etiam male tractatorum philoſophorum haud immemor innuebat) cõmunem habemus, largitus fuerit, cuius beneficio ſi modò fides adſit, æterna illa fœlicitate fruemur, quando animæ ſedem ac ſubſtantiã non corporũ reſectione, aut noſtra corporeo uinculo obruta ratione inquirere neceſſum erit. nã is qui uera eſt ſapiẽtia, nos nõ hoc generabili & putreſcibili corpore amplius, ſed ſpirituali ſuoq; quàm ſimilimo conſtantes, edocebit. At quum adhuc id ſumus quod nos eſſe debilis ratio dictitat, in reliquis cerebri partibus ſummi rerum Opificis induſtriam pro uirili indagemus.

Vẽtriculorũ uſus.

x 4 figu. L, M. 5 fi. S, T. 6 fi. B, C.

DE CEREBRI CORPORE, TESTVDInis cameræue imagini à diſſectionum peritis comparato.
Caput VII.

SVPERIOREM huius corporis, quod in Arabum interpretum libris Zac & Zachd dicitur, ſedem oſtendit quintæ figuræ S, T, V. quanquam & eius ſedis modicam partem etiam proponat quartæ figuræ L, M, & ſextæ figuræ B, C. ubi etiam inferior ſedes ſpectatur ad A, A, A.

FORNICIS ſeu teſtudinis modò extructum corpus, in illarum cerebri partium numero reponendũ uenit, uel quarum etiam interuẽtu dextram cerebri partem ſiniſtræ continuam eſſe nequimus inficiari. Eſt itaque id unicum, & in cerebri medio repoſitũ, ac pariter utriusq; cerebri partibus commune. Hoc eandem cum [a] calloſo corpore ſubſtantiam, & parem quoque longitudinẽ, ac uſum etiam quodammodo eundem adipiſcitur. Verùm forma ortusq; huic peculiaris accidit. Ex poſteriori nanq; dextri & ſiniſtri uentriculorum ſede, qua hæc deorſum in priora reflectitur, ſtatim in ipſo reflexu corpus quoddam [b] enaſcitur, ſimilem prorſus ſubſtantiam cum cerebri uentriculorũ ſubſtantia ſortitum, niſi quòd paulo quàm uentriculorum ſubſtantia candidior, duriorq; uiſitur. Huius corporis [c] pars, quàm dexter uentriculus educit, ei continua eſt, cuius principium ex ſiniſtro pendet, ac ſimul ambæ partes latum quoddam corpus efficiunt, quod ſtatim ab ortu à reliqua

a 3 fig. L, L. 4 fi. I, I. I, 5 fig. R, R, R.
b 4 fi. L, M. 5 fig. S, T. 6 fig. B, C.
c 5 fi. S, continuum eſt cum T. et 6 figura B, A, cum A, C.

qua uentriculorum cerebri substantia abscedit, ac sensim in acutum [d] desinens antrorsum perfertur, ad eum usq; cerebri locum pertingens, ubi anterior cõmunis dextri & sinistri uentriculi cauitas, tertij ue uentriculi pars [e] cessat. Ibidem nanq; acuto quodã angulo corpus hoc substantiæ cerebri rursus unitur, cõtinuum'ue est, toto reliquo ductu à principio statim inferiori ipsius sede tribus cerebri uentriculis nusquam connatum, corporis'ue alicuius interuentu cõnexum. Obtinet itaq; præsens corpus triangularem figuram inæqualibus lateribus conformatam, ac [f] primum quidem latus, quod & breuissimum est, à posteriori sede dextri uentriculi ad posteriorem sinistri protenditur. [g] Alterum in dextro cõsistit uentriculo, à posteriori ipsius sede uersus interiora usq; ad priorem tertij uentriculi partem protensum. [h] Tertium in sinistro positum uentriculo, secundo lateri longitudine respondet. Secundùm duo hæc latera [i] plexus illi prorepunt, quos ad secundarum formã dissectionis professores extructos aiunt. Cæterùm hi tres huius corporis anguli duntaxat cerebro inferiori corporis sede connati, continuiq; sunt. latera enim omnia à cerebro prorsus abscedunt. Superiori uerò parte corpus id unico tantum angulo, qui acutus est, anterioraq; spectat, cerebri substantiæ continuatur. Inferiori sede corpus id unica donatur [k] superficie, triangulari testudini fornici'ue quàm simillima. unde etiam corpus hoc, quemadmodum & ab usu ueteribus Græcis ψαλιδοειδὲς nuncupabatur. Hæc superficies, tertij uentriculi elatiorem sedem constituit, ac proinde etiam sub ipsa dextri sinistriq; uentriculi fit communio. Cæterùm [l] superior huius corporis superficies, gibba, ac pro inferioris superficiei cauitatis ratione conuexa uisitur, non tamen simplex cõtinuaq;, ut illa. Ea nanq; secundùm corporis longitudinem in medio in [m] acutum quodammodo extuberat, continuaq; cum dextri & sinistri uentriculi septo efficitur, adeò ut in utroq; latere una haberi uideatur superficies, quæ in ipso corporis ex posteriori uentriculorũ sede exortu impensè orbicularis, ac oblongæ sphæræ superficiei tam similis conspicitur, ut nonnullis hi [n] exortus eousq; imposuerint, ut illos cerebri nates esse arbitrarentur. Alij, magno supercilio, uermium cerebri loco, operæpreciũ sese quippiam inuenisse iactitantes, in Italiæ gymnasijs ostenderũt. At hic mihi sermo cohibendus est, ne ad eiusmodi Anatomes imperitos homines expatietur: quibus non sat fuit omnia ignorasse, nisi sibi particulæ, nullius in medicina usus, inuentionem magno fastu uendicarent, quam forte à Galeno eleganter accurateq; perscriptam nugacissimè & falso commõstrarent. Corporis itaq; testudinis modo conformati omnes superficies, quæ læues omnino sunt, & aqueo humore perfusæ, tres cerebri spectant uentriculos. tota enim inferior ipsius superficies tertij uentriculi superiorẽ sedem, uti iam dictum est, conficit: dextra pars superioris superficiei dextrum respicit uentriculum, sinistra sinistrũ. Vt uerò uentriculos ipsos neutiquam tenui membrana succingi relatum est: ita quoq; hoc corpus tenui membrana prorsus liberum est, nihil aliud in sui constructionem præter cerebri substantiam admittens. Porrò Natura id creauit, ut instar testudinis, superiorum corporum impetum, quo minus illa corruant, sustinentis, tertium cerebri uentriculũ amplum seruet, seseq; ipsum haud cõcidere sinat. ad quem usum, præter aptam constructionẽ, tres eius anguli quibus se sustinet, auxiliantur. quinetiã septum uentriculorũ, callosi corporis beneficio sursum tractũ, hoc quoq; corpus subleuat, attollitq;. Quæ quũ ita sint, corpus istud magna ex parte tertij uentriculi cauitatem efformat, & sub se [o] uas, à quarto duræ membranæ sinu, citra omnẽ compressum securissimè deduci sinit: quod per tertiũ uentriculũ rectã fertur, ac tandem bipartitũ in dextrum sinistrumq; uentriculũ digeritur.

d 5 fig. S,T ad V. & 6 fig. B, C ad supremũ A.
e iuxta P 6 figuræ.
f 5 fig. ab S ad T. aut 6 fi. à B ad C.
g 5 fig. ab S ad V. aut 6 fi. à B ad supremum A.
h 5 fi. à T ad V. aut 6 fig à C ad supremum A.
i 5 fig. O,O 6 fig. M,N.
k 6 figura A,A,A.
l in 5 fi. tota occurrit.
m 5 fi. X,X qui characteres in integro adhuc cerebro continui sunt cũ Y,Y eiusdẽ figuræ.
n 5 fig. S,T. o 6 fig. H,I. aut 7 fig. V à T natum.
Cameratius.

DE CEREBRI GLANDE NVCIS PINEÆ IMAGINEM EXPRIMENTE. Caput VIII.

Ostenditur hæc septimæ figuræ L, & octauæ M, & decimæ D.

IVXTA posteriorem testudinis modò formati [a] corporis sedem, qua primùm [b] uas uenosum ex [c] quarto duræ membranæ sinu in tertium cerebri uentriculum porrigi incipit, [d] glandulam Natura condidit nuci pineæ aut turbinatæ figuræ similem, ac proinde κωνοειδῆ & κωνάριον à ueteribus appellatam. Reponitur autem sub uasis illius initio, mucrone suo sursum spectans: basi uerò, cerebri substantiæ incumbit paulo posteriùs quàm [e] meatus initium uisitur, qui ex tertio cerebri uentriculo in quartum procedit. Neque profectò aliter ipsius situm exprimere possim, nisi etiam eminentissimæ & anteriori [f] testium cerebri parti glandem illam inniti adijcerem. Hinc nanque cerebri parti in homine potiùs innititur, quàm quod quadam substantiæ continuitate hîc cerebri substantiæ cõtinua, aut quæpiã cerebri particula censenda esset. In hominibus nanq; cerebro uix hæret: frequentissimeq;, nisi quis mentem operi accõmodet, in confectione unà cum uenoso uase auelli cõsueuit.

a 5 fig. S,T, V. 6 figura A,A,A.
b 6 fig. H,I.
c 7 figu. T.
d 7 fig. L, 8 fi. M. 10 figura D.
e 7 fi. K, 10 fig. B.
f 7 fi. M,N. 10 fi. E, G.
Glandis pineæ nucis similis situs.

In agno autem, aut prouectioris ætatis oue, cerebro non hæret modò, uerum etiam cerebri substantiæ quodammodo continua cernitur. Insuper homo eam glandem, minorem quàm uel agnus, sortitur. unde tum hanc ipsam, tum quæ sequenti Capite describentur organa uisurus, commodissimè agninum cerebrum aggredieris. habebit enim id omnia proceriora, & ut opportunè alicui rei eadem assimiles, accuratius confecta. Galenus glandem hanc quæ cerebri substantia durior, magisq́ue ad glandis quàm ad cerebri naturam accedit, meatui à tertio cerebri uentriculo in quartum porrecto præesse, & quod aliquibus dissectionis professoribus uisum erat, glandem hanc meatum illum occludere, aperireq́ue prorsus negat: nō eandem huic glandi, ac [g] glandoso corpori usum tribuens, quod sub dextro uentriculi orificio, duodeno intestino connascitur, quodq́ue apertioni constrictioniq́ue eius uentriculi orificij præesse arbitratus est. Verùm ut id illius muneris gratia, haud fabricatum suo loco ostendimus: sic etiam hîc cum Galeno testamur, præsentem cerebri glandem meatum nequaquam obturare, uel ob hoc præcipuè quod haudquaquam meatum adeò cōtingat, ut antè ipsius orificium cōniuere posset. Verum ob id factam opinor, ut quemadmodum aliæ corporis glandulæ permultæ firmamentū esset [h] uasi quod tertium cerebri uentriculū accedit, & ab ortu statim in frequētes ramos tenui membrana contextos diuiditur, idipsum suffulciens, ne meatus illius principio statim in ingressu incumbens eum obstrueret, animalemq́ue spiritum ex tertio cerebri uentriculo in quartum ferri prohiberet.

Præsentis glandis usus.

g 12 fi. lib. 5 l, i. 15 fi. S.

h 6 fig. H.

DE TESTIBVS ET NATIBVS CErebri. Caput IX.

PROPONVNTVR hæc primum in septima figura ad M, N. dein in octaua ad N, O & P, Q. postremò in decima ad E, G & F, H.

HAS quoque cerebri partes illarum classi annumeramus, quæ [a] dextram cerebri partem [b] sinistræ continuam esse arguunt. Sunt autem testes hi natesq́ue aliud nihil prorsus, quàm quædam cerebri particula in hoc fabricata, ut [c] meatus ex tertio cerebri uentriculo quartum accedens uentriculum tutò citra aliquem à superioribus cerebri partibus compressum deduceretur: neque etiam, etsi multitudinis nomine particula nominatur, ob id in plures disiunctasq́ue partes diuisa est. nam unica cernitur, elegāter à quadam similitudine hæc nomina sibi uendicans. Reponitur enim illa cerebri [d] pars inter anteriorem cerebelli sedem, & posteriorem tertij uentriculi partem: deinde inferiori sede spectat dorsalis medullæ [e] initium, superiori eam cerebri partem quæ cerebello iam inniti incipit. Continuatur autem cerebro, aut (ut rectiùs dicam) à cerebro nascitur tota, anteriori scilicet sede sua & inferiori: in lateribus autem & superiori & posteriori partibus nulli particulæ continua est, sed tantū tenui membrana ut reliqua cerebri superficies obducitur. Substātia ipsius, quoniā tenui membrana succingitur, subflaua est, illiq́ue [f] substātiæ cerebri respōdet, quæ proximè tenui membranæ passim accedit. In superiori parte iuxta anteriora, [g] glandula incumbit ipsi, quam paulo antè uasorum deductui præfectam ostendimus. Pars hæc, effigiem quandā exprimit, duabus sibi commissis natibus quàm similimam. Verùm quoniam [h] superior ipsius pars testes magis, propter glandem illam quæ peni assimilat, refert, ueteres qui pueros iure hæreditario domi in cōfectionibus exercebāt, διδύμους eam appellauere. Nos itaq́ue illos imitati, testes ipsam & gemellos nuncupamus. Cæterùm quia in [i] posteriori inferioriq́ue huius corporis parte prominet [k] orificium [l] meatus illius qui ex tertio uentriculo quartū petit, quodq́ue id orificium similitudinem ani referre uideatur, & in posteriori huius cerebri partis sede [m] impressio quædā instar lineæ transuersim feratur, superiora quodāmodo ab inferioribus distinguens, huic posteriori inferioriq́ue parti γλουτίων nomen ueteres indidisse arbitror, nos autē natulas, aut clunes dicere poterimus. Cæterū temporis successu uidentur Græci hæc nomina cōfudisse, & partē hanc quæ meatum ex tertio uentriculo in quartū summa Opificis solertia deducit, cōtinetq́ue, modò διδύμους, modò γλουτία appellauisse.

Testiū & natiū cerebri numerus.

Situs.

Substantia.

Forma.

a 3 fig. A, A.
b 3 fi. B, B.
c 7, 8 fi. K. 10 fig. B, C.
d 7 fig. M, N ponuntur in H, K, & X, X.
e 1 fi. cap. 2 li. 4 D. aut hîc quod in 10 fi. habetur sub A, A, F, H.
f 7 fi. D, D.
g 7 fi. L, 10 fig. D.
h 10 fig. E, G. quibus proximum est D.
i 10 figura F, G.
k 10 fig. C.
l 8 fig. K.
m 10 fi. inter E, G & F, H.

DE CEREBELLI PROCESSIBVS VERmis imaginem exprimentibus, ac demum tendinibus illos continentibus. Caput X.

PROCESSVVM horum natura potissimum petitur ex undecimæ figuræ C, D, & c, d. ac dein ex H, I. Octaua uerò figura huc quoque confert, ad medium R uersus L, & nonæ figuræ C, E.

SVPERIVS cerebelli formam explicantes, cuiusmodi uermiformes cerebelli processus sint, innuimus. Dicebamus namque[a] unam quodammodo cerebelli partem à prioribus in posteriora, ueluti in orbem duci, eam'que talibus implexam reuolutionibus, ut uermis in ligno nascentis effigiem appositissimè ostenderet. Duo huius partis apices, quorum [b] hic anteriorem uentriculi cerebello & dorsali medullæ communis sedem respicit, [c] ille uerò posteriorem, procul dubio à dicta nuper similitudine ueteribus Græcis σκωληκοειδεῖς nuncupantur. Nihil enim aliud sunt quàm prominentior cerebelli substantia, uermẽ (uti dicebam) referens. At non satis scio, quid Galeno in mentem uenerit, quòd uermiformem processum [d] meatus ex tertio uentriculo in quartum pertinentis [e] orificio inferiori præfectum esse finxerit, ac uelut alterius tantum processus apicis'ue usum explicuerit. Quamuis etiam uix satis mihi constet, utrum ipsorum, anteriorem uidelicet aut posteriorem indicauerit. Nam si priorem intelligit, is suo apice, quum ad posteriora ex anterioribus duceretur, ad meatus orificium nequaquam sese producere posset: imò si proreperet, in posteriora magis dirigeretur, [f] communem cerebelli & dorsalis medullæ uentriculum potius occupaturus. Posterior processus, qui in priora ex posterioribus protenditur, præterquàm quòd suo apice in cerebelli sinus substantiam confundi magis quàm prior uideatur, neque ut ille promineat, neutiquam ad communis eius uentriculi orificium usque produci posset. Sed quorsum hæc commemoro? quum neminem ambigere arbitrer, meatum illum ex tertio cerebri uentriculo in illum qui cerebello dorsali'que medullæ communis censetur, pertinentem, nunquam debere occludi, quum nullum obstructionis usum, quicquid nobis confinxerimus, indagare ualeamus: quum interim ut continuò in dorsalem medullam animalis spiritus confluat, illum perpetuò patêre ex usu sit. Neq; quenquam, nisi fortè ab Alberto, Thoma, Scoto, eiusq; cohortis Theologis, edoctum esse opinor, qui alterum uermium (nam utriusque par usus in unius orificij clausione esse nequit) meatui huic præfectum esse sibi persuaderet, ut phantasmata in memoriæ sedem, quam in cerebello esse confingunt, ingredi sineret: & rursus fures in memoriæ carcere colligatos, in medium uentriculum, quem rationis sedem esse aiũt, transmitteret. Siquidem frustra tunc rerum Opifex Deus eiusmodi uermiformes processus cani, ouibus, & id genus animantibus, quibus illi nullam ratiocinandi uim asscribunt, elargiretur. Sed unde, obsecro, huic processui iste ex uoluntate sua pendens motus obtingeret? & si ipsi processui aliquis fortè motus peculiaris alicuius substantiæ aut temperiei ratione assignandus esset, nõ tamen uermis modo processus is educi contrahi'que posset: quandoquidem reuolutiones illæ, quarum gratia processus isti uermibus comparantur, non orbiculatim ipsos ut uermium gyros ambiunt: neq; quo sese processus illi rependo firmarent aliud est, quàm qua secundùm eorum etiam ductum continui sunt cerebelli substantiæ. Vtcunque sit, mihi in præsentia sat est, locum constructionemq; horum processuum indicauisse: illis interim nullum motũ aut usum aliũ tribuenti, quàm reliquæ cerebelli substantiæ. & si quid confingere liberet, non unius tantum processus, quem Galenus aliquando duntaxat cognouisse uidetur, sed duorum, quos rursus solo multitudinis nomine indicauit, usum nugacissimè ementirer, intrepidè asserens anteriorem quum elongatur, atque in posteriora magis ducitur, sese extenuare, atque principium quarti uentriculi, cuius superiorem sedem constituit, amplius apertiusq; reddere. Posteriorem uerò processum similiter in anteriora aliquando produci, ac attenuari, ob idq; [g] uiam aperire confingerẽ, quę ex quarti uentriculi posteriori sede in dorsalis medullæ regionem, quæ modò ex caluaria procidit, instar meatus cuiusdam terminatur. Atq; ut processus quoties extenuarentur, apertioni præesse dicerem: ita rursus eosdem collectos, ob idq; incrassatos meatus, quibus præsunt, angustiores reddere affirmarem. At mihi non libet paruam aliquam, eamq; falsam Creatoris industriam recensere, & interim reliquum cerebri artificium propemodum uniuersum destruere. Vnde etiã multo maximè Galenum miror, qui tenuis membranæ partes cerebellum cerebri testibus[h] colligantes, tendines & ueluti uincula appellauerit, quæ utrinq; latera uermiformis processus complecterentur, ne fortè dum is mouetur, in obliquũ declinet. Nihil enim aliud sunt illi Galeni tendines uincula'ue, quàm nunc dictæ tenuis membranæ portiones. Mirum quoq; est, eam tenuis membranæ [i] sedem, quæ dorsali medullæ posteriorem cerebelli partem, quà uermiforme illud corpus intrò ac ad anteriora uersus quartum uentriculum reflectitur, colligat, in tendinũ numero Galenum non reposuisse, quum illa membranæ portio posteriorem processum exactius quàm priorem eius sedis membranæ pars dirigeret.

a 8 fi. medium R. 9 figuræ C.
b 11 figu. C, D & H.
c 11 fig. c, d & I.
d 8 fig. K.
e 10 fig. C.
f 10 figu. L, M, N, O cũ E 11 figuræ.
g 10 fig. O.
h Inter M, N, et X, X 7 fig.
i Quæ esset ab E ad H.

DE INFVNDIBVLO, ET GLANDVLA *pituitam cerebri excipiente, reliquisq́ue ductibus eandem expurgantibus.* Caput XI.

HVC primùm spectant M, M tertiæ figuræ sinus notãtia, ad callosi corporis latera positos. Dein septimæ & octauæ figuræ I, meatum indicãs, qui ex communi dextri & sinistri uentriculorũ cerebri cõcauitate pituitã deducit. Postea S decimæ tertiæ figuræ, & C, C decimæ quartæ, & E decimæ quintæ, & B decimæ sextæ ac decimæ octauæ peluim indicãt pituitã excipientẽ. Glans uero in quam hæc distillat, notatur A decimæ sextæ, & E decimæ septimæ; & A etiã decimæ octauæ: ubi C, D, E, F obiter ductus notant, pituitam à glande deferẽtes.

CALVARIAE [a] suturas ad fuliginosorum cerebri excrementorum transitum summoperè opitulari, primus liber ubi suturarũ usus recensebatur, ostendit. Præsens autẽ locus exigit, ut partes singulas pituitosæ excretioni famulantes enumeremus. Sunt autẽ hæ. duo in cerebri substantia insculpti meatus, dein tenuis membranæ portio infundibuli instar efformata, postmodum glandula infundibuli huius mucronem excipiens, & meatus à glandula hac ad palatum nariumq́ue foramina pituitã deducentes. Duos equidem cerebri meatus, quum tertium cerebri uentriculum, seu communem dextri sinistriq́ue uentriculi cauitatem prosequerer, antea recensui. ac [b] unum quidem insigni satis amplitudine ex media cõmunis cauitatis sede rectà deorsum in cerebri substantia insinuatũ descendere dixi, ita sanè ut præsentis meatus finis è regione eius caluariæ [c] partis sit, quæ sinum [d] glandulæ qua cerebri pituita excipitur reponendæ aptum, constituit. [e] Alter meatus, quem rarissimè obseruaui, quiq́ue dicto longè arctior secantibus occurrit, ac ex [f] meatu illo deducitur, qui à tertio uentriculo in quartum per cerebri testes natesq́ue pertingit. quamprimum enim meatus is cerebri testes subire incipit, ex anteriori inferioriúe ipsius sede, alter pituitæ expurgandæ subseruiẽs cerebri meatus producitur, sensim deorsum in anteriora tantisper protensus, dum in finem primi meatus terminetur, idemq́ue ex ambobus meatibus orificium cõsurgat. Ad huius [g] orificij latera, tenuis membrana etiam hic cerebelli basim succingens, orbiculatim à se educit sui [h] portionem processumúe, substantia prorsus cum reliqua tenui membrana similem, nisi quod gracilibus prorsus uenis, quanq̃ interim frequentibus, intertexitur. Præsentis processus initium accuratè refert elatissimã regionem infundibuli, quo in angustioris orificij lagenas uinum infunditur. est enim amplum, & orbiculare. Ab exortu uerò sensim in arctum infundibuli quoq́ue modo cogitur, donec tandem ueluti in angustã oblongamq́ue fistulam similiter atque infundibula finiat, quæ deorsum protensa, per peculiare sibi in dura cerebri membrana excisum foramen descendit, suo mucrone ad [i] glandem qua cerebri pituita excipitur, desinens. Adeò ut uniuersum hoc membranæum corpus infundibulo, & imagine, & usu quàmsimilimum censeri debeat, unde etiam Græcis χοάνη nuncupatur. quanquam etiam à scyphi, seu in qua in balneis lauamur conchæ forma (quam superior huius corporis pars exprimit) πύελος appelletur. Nihilominus alibi à nominũ impositoribus, humilior corporis huius infundibuli fistulæ non absimilis, χοάνη dicta uidetur. reliqua autẽ pars superior, quæ sensim in arctum desinit, magnaq́ue ex parte uisorijs neruis quà illi inuicem coëunt, [k] subteditur, πύελος. Rursus integrũ hoc membraneum corpus, πύελον nonnullis uocatum uideo: glandem autem in quam pituita distillat, χοάνην: quasi forma quæpiam esset, in quam aliquid infunditur. Et si ueteres, qui generis successione pueros Anatomen edocebant, id nomen glandi nõ attribuerint, eam inter omnes in caluariæ amplitudine repositas partes solam priuato nomine indigã reliquisse uidebuntur. Locatur autem glandula sub dura cerebri membrana in proprio ipsi in osse cuneum imitãte exsculpto [l] sinu, cuius etiã effigiem exprimit. depressa nanq́ue est, & in humiliori parte quodãmodo gibbosa orbicularisq́ue, in superiori uerò concaua, & sinu quodam insinuata, secundũ orbem nõ prorsus circularis cõspicitur, uerùm paulo minùs toto quadrata. Substantia constat glandulosa, sed cæterarum glandiũ corporis substantia longè duriori & compactiori. Omni ex parte tenui membrana obducit, quæ aut ab infundibuli termino glandulæ sinui innato exoritur, aut etiã à membrana caluariæ os tota illa sede succingẽte, qua in hac regione dura cerebri membrana à caluariæ osse abscedit, distatq́ue. Huius caluariæ ossi obductæ inibi membranæ interuẽtu glandula firmatur, & etiã duabus insignioribus soporaliũ arteriarũ propaginibus adhæret, quæ ad ipsius latera [m] prorepũt, & ridiculè in hominibus reticularẽ plexum formare cæteris dissectionis professoribus credũtur. Nõ secus profectò quàm si & illarũ propaginũ gratia, hæc glandula effingeretur,

Breuis enumeratio partium ad pituitæ defluxum famulantium.

Meatus ex tertio cerebri uentriculo educti.

Peluis in quã cerebri pituita defluit.

Glandis pituitam excipiẽtis historia.

a Spectantur figuris ca. 6. lib. 1.

b 7, 8 fig. I.

c 3 fi. ca. 12 lib. 1. M. aut hîc ad D 14 fig.

d 16, 18 figura A.

e Iuxta K 8 figuræ.

f 7, 8 fig. K 10 fig. B, C.

g 14 fig. D.

h 14 fi. C, C. 15 fig. E, 16, 18 fig. B.

i 16, 18 figuris A.

k 13 figuræ S est sub M, N, O.

l 3 fig. ca. 12 li. 1. M.

m Id petes ex 16 figu.

Canales à glande deducti.

Earum partium quas pituitæ expurgandæ subseruire hactenus diximus, usus, & constructionis ratio.

geretur, ipsisq́; eundem præberet usum, quo reliquæ glandulæ uasorum distributionibus ductibus'que firmandis & suffulciendis, præsunt. Porrò ad huius glandis latera deorsum utrinque[n] canales duo descendunt, ac unus quidem uersus anteriora prorepit in[o] foramen desinens, quod[p] secundum cerebri neruorum par deducit, quodq́; contra Galeni placitum multo uisorij nerui foramine maius esse innuimus. Alter uerò in posteriora magis descendit, atque per inæquale asperumq́; foramen seu rimam ducitur, quæ ad anteriorem sedem lateraq́;[q] foraminis quod soporalis arteriæ[r] insigniorem ramum in caluariæ amplitudinem transmittit, habetur. Atque hæc omnia pituitæ cerebri euacuandæ ministrant. quippe duo meatus, quos in cerebri substantia inscisos diximus, ex cerebri uentriculis humorem illum deducunt, atque in infundibulum defluere sinunt. Ipsum autem infundibulū superiùs amplum latumq́; extruitur, non horum duntaxat meatuum, qui in unum tandem orificium desinunt, occasione, uerùm etiam ut fines illos dextri sinistriq́; uentriculorum cerebri contineret, quos ex posteriori uentriculorum sede deorsum in anteriora reflexos inter cerebri reuolutiones hîc desinere commemorauimus, quandoquidem & hi suæ sedis pituitam deferunt, atque in infundibulū exporrigūt. Præterea infundibulū ea cōstat amplitudine, ut si quid pituitæ super[s] callosum corpus &[t] sinus illos colligeretur, quos ad callosi corporis latera conspici retulimus, idipsum in infundibulum tenuis membranæ beneficio procumberet. Siue enim eiusmodi humor ab anteriori callosi ac instar arcus protuberātis corporis sede, siue à posteriori descendat, ad tenuem membranam cerebri basim inuestientem influere, & hinc paulatim in infundibuli amplitudinē prolabi potest. Infundibulum uerò ab omnibus his ductibus pituitam excipiens in angustum cogitur, ut tandem hanc per unicum & priuatim sibi in dura membrana patens foramen deducat, ac innoxiè in illius glandulæ centrum promanare sinat. Glandula quadam substantiæ familiaritate defluxus impetum sustinens, & quantum conijcere possum, os ab iniuria uindicans, pituitam hanc excipit, ac sensim citra stillicidium à lateribus suis eam undequaque defluere sinit, per omnia foramina hîc in caluariæ basi tum uenis tum arterijs tum neruis ipsis exculpta. Priuatim enim pituitæ gratia foramen nullum ossi insinuatur, nisi forsitan rima anteriorem sedem lateraq́; foraminis soporalis arteriæ insigniorem ramum deducentis ambiens. Ridiculū nanq́; est, quod Galenus de foraminibus spongiarum aut cribri perforationes referentibus nusquam nō comminiscitur, quum huius generis foraminulum sub glande nullum consistat. Quod te malim ex[u] ossis cuneum imitantis constructione, & deinde humoris defluentis lentore & substantia metiri diligenterq́; expendere, quàm re oscitanter indagata, solis autorum suffragijs deditum impietatis me arguere, tanquam Galeni omniumq́; quos legi dissectionis professorum decreta hîc perturbem, quibus illi nos in tantam conditoris admirationem allicere se arbitrantur: non perpendentes, si ad eum modum quem illi ementiuntur, Deus os illud creasset, quàm parum fuisset prouidus, qui hîc continuum os ne pituita quicquam ipsi incommodaret procreandum duxerit, tantum abest ut foraminibus peruium (ut ipsi confingunt) fabrefecerit, præcipuè quum hæc caluariæ pars tantis foraminibus neruorum, uenarum & arteriarū gratia sit insculpta, & ipsum cuneiforme os hac sede qua glandula ei incumbit, intus[x] duas tam insignes & notatu dignas cauernulas adipiscitur, duobus foraminibus in narium amplitudinē, uti in primo docuimus libro, pertinētes: & si quādo illæ cauernulæ, quemadmodū inter secandū aliquādo uidimus, nō occurrēt, tunc os ipsum inibi ut calcis aut tali os solidū uisitur, & nihil æquè promptè cōmonstrat, ac per ipsius foraminulas seu cauernula pituitam neutiquam defluere. Decumbit itaque pituita & in palatum per ea quæ palatum spectant foramina, & non minima profectò portione per foramen secundi paris neruorum ad oculorū sedis radicem, & hinc per[y] amplum foramen cum alijs quamplurimis foraminibus, cæteris ignotum dissectionis professoribus, in narium amplitudinē fertur. Neque etiam ambigo, aliquem & hîc admiraturum, quamobrem nullos adhuc meatus pituitam ad olfactus[z] organorum[a] sinus deducētes enarrauerim: quod sanè non ob aliud accidit, quàm quod nullam prorsus pituitam per hos sinus expurgari autumem, mirerq́; plurimū, qua fronte alij per tenues illos ac neruis nō absimiles cerebri processus, quos olfactus organo tribuimus, ab anterioribus cerebri[b] uentriculis pituitā ad nares deduci, non erubuerint scribere: quū nullus omnino in ipsis meatus sit, neq; etiā in hominibus ea constent crassitie, ut uel meatum quo pituita deduceretur, habere possent. Adde nullū prorsus pituitæ ductū ad olfactus organorū sinus imaginari posse, nisi fortaßis[c] anteriorē callosi corporis regionem, quæ pituitam sibi influentem in illam sinuum olfactus organorū amplitudinem dimittere queat: uti fortaßis accidit, si quando cerebrū nimia pituitā uexatur. unde etiam non naturalis per nares pituitæ fluxus perficitur, & pruritus, calor, dolor & odorandi uirtutis noxa, eiusq́; generis symptomata oboriūtur quàmplurima, quemadmodū indies in distillationi-

n 18 fig. C, D & E, F.
o 1, 3 fig. ca. 12 li. 1 G.
p 14 fig. G.
q 2, 3 fi. ca. 12 lib. 1 X.
r ultimæ fi. lib. 3 o.
s 3 fig. L, L.
t 3 fi. M, M.
u 8 fig. cap. 6 lib. 1.
x 8 fi. cap. 6 li. 1. C, D.
y Quæritur sub charactere ◊ in 12 cap. li. 1.
z 13 fi. L, L.
a 13 fig. D, G & D, G.
b 6 fi. D, D, & E, E.
c Inferius L 3 fig.

bus quæ ad narium summa pertinent, ac grauedines nuncupamus, accidere experimur. adeò sanè ut si adamussim singula perpenderimus, necessario per olfactus organorum sinus foramina'ue aut cribri aut spongiæ modò forata, quum lege Naturæ homo dispensatur, nihil pituitæ defluere fatendum erit; & si fortè casu defluit, non minus præter naturam fluxum esse donabimus, quàm quum foramina quæ ad glandis exsculpuntur latera, totam pituitam non adamussim deducunt, hæcque deorsum uersus [d] foramen dorsali medullæ transmittendæ paratum decumbit: ac cum dorsali prolabens, in dorsum, & dein secundùm neruorũ ductum modò in brachia, modò in crura, modo in lumborũ musculos, modò aliò quouis promanat. ut nunc taceam, quàm grauiter Natura ueniret incusanda, quæ tam patẽtes amplosque pituitæ in caluariæ amplitudine, dum adhuc tenuis aqueaque est, ductus fecisset, adeò autẽ retortos angustosque & inflexos in [e] octauo capitis osse produxisset.

d Quo deducitur H 9 figuræ.

e 8 fi. ca. 6. li. 1 A, B, A.

DE CEREBRI PLEXIBVS, QVORVM alter reticulari, alter secundarum efformato plexui similis esse creditur. Caput XII.

HVC facit maximè decimi quarti Capitis libri tertij figura, & huius libri figura quarta & quinta ad O, O, sexta ad M, N, & dein tota ferè decima sexta & decima septima.

QVANTVM Galeno dissectionis professorum facile principi à medicis & Anatomicis illum secutis nõnunquam præter rationem attributum sit, uel beatus ille & mirabilis plexus reticularis attestatur, quem is nullibi non in suis libris inculcat, quoque nihil frequentius medici in ore habent, eumque etiã si nunquã (uti ferè nulla in humano corpore) uiderint, ex Galeni sententia enarrant. Verùm ut alios taceam, ipse meam stupiditatem & nimiã in Galeni aliorumque Anatomicorũ scriptis fidem haud satis demirari possum, qui adeò in Galenum affectu laborauerim, ut nunquam in publicis sectionibus humanum caput, absque agnino aut bouino ostendere aggressus fuerim, ut quod in homine neutiquam reperirem, id ouillo capite resarcirem, spectatoribusque imponerẽ, ne plexum illum nomine omnibus notissimum, neutiquam inuenisse dicerer. Nihil enim minus à soporalibus arterijs, quàm eiusmodi reticularis plexus, quem Galenus recenset, perficitur. Multoque minus arteriæ foramen quod ipse tradit ingrediuntur, aut totæ etiam in plexum illum absumuntur. Primùm enim [a] tota soporalis arteria dextra (est enim eadem utriusque ratio) caluariam petens per unum foramen indiuisa, uti Galenus commemorat, non ingreditur, uerùm ubi ad caluariæ usque basim conscendit, insignem sui propaginem ad [b] foramen nerui [c] sexti neruorum cerebri transmittit, quæ unà cum grandi [d] uena sibi coniuge in dextrum, primum'ue duræ cerebri membranæ sinum exhauritur. Secundò soporalis arteria nequaquam commune [e] foramen cum [f] tertio neruorum pari obtinet: uerùm longè maiori industria, quàm Galenus arbitrabatur, rerum Opifex usus est. maiori nanque soporalis arteriæ ramo [g] obliquum & in osse diu procedens foramen machinatus est, in cuius ductu id fieri uoluit, ob quod Galenus plexum efformatum confinxit. ut enim uitalis spiritus in multis gyris anfractibusque arteriæ excoqueretur, aptaque animali spiritu efficiendo materia fieret, Galenus arteriam ilico atque in capitis amplitudinẽ ingressa esset, [h] in innumeros ramos diffundi dicebat, qui inuicẽ ita imponerẽtur commisceretur'ue, ut plexum efformare uiderentur illi similem, qualem in collecto piscatorio reti fieri cernimus: aut illi plexui, qui ex pluribus inuicem incumbentibus retibus consurgeret. Atque hunc implexum inter os & duram cerebri membranam fieri asserit, interim tamen duræ membranæ portiuncula quæ os succingeret, plexui substrata. Deinde ut plexus ille ex uno uase, aut si dextrũ sinistro coniunctũ fingit, ex duobus complicari incipit, ita quoque plexus huius surculos sensim colligi, ac tandem in duo rursus uasa desinere attestatur, molle illis uasis respondentia, quæ plexum efformare dicebãtur. Quàm uerò hæc ab omni prorsus ueritate sint aliena, quantumque Naturæ oscitantiam arguant, is demum percipiet, qui ueram eius arteriæ soporalis rami seriem didicerit, quem per oblongum illud ossis foramen in caluariam penetrare diximus: & ut pleraque taceam, expenderit pariter, quàm impossibile sit uasa æquè grandia cerebrum petere, atque in caluariam primùm pertingunt, quum tam insignes [i] rami duræ membranæ latera, & per [k] foramina secundi paris neruorum ad oculos, ac ad narium amplitudinem ab illis uasis priusquam tenuem accedant cerebri membranam dispergantur. Cæterùm quæ horum uasorum uera sit series, in tertio libro dum cerebri uasa non minus quàm reliquas corporis uenas & arterias persequerer, adeò uerè & ad amussim describere conatus sum, ut hic locus neutiquam

eius

In lib. de Venarum & arteriarum sectione.

Hìc spectabis 16 et 17 & ipsi proximã figuras.

a fi. cap. 12 li. 3 Z. et fi. ca. 14 lib. 3 B, quod diuiditur in F, G.

b 2, 3 fi. ca. 12 li. 1. c.

c 1, 2 fi. ca. 2 li. 4 e.

d fi. cap. 14 lib. 3 C.

e 2, 3 fig. ca. 12 li. 1 Q.

f 1, 2 fi. cap. 2 lib. 4 M.

g 2, 3 fi. ca. 12 lib. 1 X.

h Vt spectatur 17 fig.

i fi. cap. 14 lib. 3 r, x, s.

k 1, 2 fi. ca. 12 lib. 1 G.

eius seriei enarrationem expetat: uerùm si memoria quæ illic complexus sum exciderint, eò lectorem remitto, hortorque ut illo capite diligenter perlecto, id uniuersum hîc denuò poni sibi persuadeat. Porrò ut huius soporalis arteriæ rami sobolem ibidem enarraui, sic etiam [l] plexus, quem extimo fœtus inuolucro comparamus, naturam quoque inibi recensui: ac proinde in præsentia duntaxat superest, ut studiosos qui duobus proximè præcedentibus annis mihi secanti non astitere, sedulò ad αὐτόψιν horter, quo iam admoniti, corporis humani fabricam Galeni meaque descriptione perlecta diligenter expendant, in posterumque Anatomicorum libris minus fidei adhibeant. Hîc autem denuò cerebri plexuum obiter memini, ne quid in cerebri constructione hoc libro prætermisisse uiderer. Atque quo minus id fiat, singula sensuum organa seriatim iam aggrediar.

l fi. cap. 14 lib. 3 δ. & hîc 4, 5 fig. O. 6 fig. M, N.

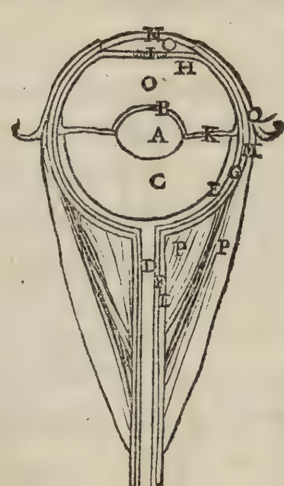
DE OLFACTVS ORGANO.
Caput XIII.

LIBRI quarti tertium Caput conscribens, atque necessariò propter neruorum seriem olfactus organi constructionem prosequens, arbitrabar me hoc loco certius aliquid de olfactus instrumento præcepturũ, quàm illo Capite nudam constructionem enarrans, faciendum duxeram. Verùm quum aliud nihil certius mihi studiosè admodum odoratus organi naturam inquirenti hactenus occurrerit, præsens Caput cum illo commune esse uelim. Præter [a] duos enim illos neruis non absimiles cerebri processus, qui in [b] octaui caluariæ ossis sinus pertingunt, & frontis ossis [c] sinus, & substantiam illis contentam, & [d] foramina tum duræ cerebri membranæ, tum ossium hîc recensere possem. Nollem namque hîc de odoribus, & huius sensus medio, & dein temperie aliquid pertractare, ne in immensum hîc meus conatus, qui præter opinionem iam excreuit, impensiùs crescat.

a 12 fig. C, D. 13 figu. L, L.
b 8 fi. ca. 6 li. 1 A, B, A.
c 3, 4 fi. ca. 12 li. 1 K.
d 13 fi. D, D & G, G.

DE OCVLO VISVS INSTRVMENTO.
Caput XIIII.

PRIMA DECIMIQVARTI CAPITIS FIGVRA.

HAEC figura earum quæ præsenti Capiti præponuntur prima, alteram oculi partem exprimit, una sectione ab anteriori sede per posteriorem, atque ita per neruum uisorium diuisi: perinde scilicet, ac si quis diuisæ secundùm longitudinem cepæ alteram partem ea superficie delinearet, qua alteri parti connata continuaque fuerat. Atque hoc quoque modo cœlos, & quatuor elementa in plano depingere solemus.

A *Humor crystallinus.*
B *Tunica anteriori humoris crystallini sedi obducta, & tenuissimæ ceparum pelliculæ instar pellucida.*
C *Humor uitreus.*
D *Nerui uisorij substantia.*
E *Tunica quam reti assimilamus, quamque resoluta uisorij nerui efficit substantia.*
F *Tenuis cerebri membranæ portio, neruo uisorio obducta.*
G *Vuea tunica, in quam tenuis uisorium neruum induens membrana degenerat.*
H *Hac sede uuea tunica in posteriora cõprimit, neque corneã exteriùs illi obductã cõtingit tunicã.*
I *Foramen, quo uuea foratur, ipsáue pupilla.*
K *Tunica ab uuea initium ducens, & cilijs seu palpebrarum pilis imagine correspondens, ac interstitium pariter uitrei humoris ab aqueo.*

L *Duræ cerebri membranæ portio neruum uisorium obuoluens.*

M *Dura oculi tunica, quam dura cerebri membrana constituit.*

N *Duræ oculi tunicæ pars, quæ cornu instar pellucida uisitur.*

O, O *Humor aqueus, atque inferius O sedem indicat, in qua suffusiones plerunque proueniunt.*

P, P *Musculi oculum mouentes.*

Q *Adhærens, albáue oculi tunica. Cæterùm subsequẽtes modò figuræ seriatim oculi partes exprimunt, primùm quidem humores, ac dein tunicas. Atque has figuras omnes semper ad primam quam modò expreßimus, non ineptè contuleris: quandoquidem illæ compositionis ordine inuicem subsequuntur, ac ad primæ huius figuræ proportionem sunt expreßæ.*

DECEM ET OCTO FIGVRARVM HIC SERIATIM primam subsequentium, & earundem characterum Index.

SECVNDA figura solùm crystallinum humorem anteriori sede ita exprimit, quemadmodum is omnibus illum ambientibus partibus liberatus, è directo intuenti occurreret.

Tertia figura nudum prorsus crystallinum humorem commõstrat, ea sede se ostendentem, qua

R. *ex latere, ut ita dicam, ab aliquo spectaretur. Verùm R asperitatem, sedemque notat, cui oculi*

tunica

tunica palpebrarum pilos referens, ac undecima & duodecima figuris exprimenda, humori cry stallino connascitur.

Quarta figura humorem uitreum ita effictum commonstrat, quemadmodum is si suam formam, quam in oculo obtinet, reseruaret, in anteriori ipsius sede conspicuus esset, quum crystallinus hu- S. *mor ex illo euulsus esset. S enim cauitatē ipsius indicat, in quam media crystallini humoris pars reponebatur.*

Quinta figura uitreum humorem eadem facie qua quarta exprimit, uerùm adhuc ipsi crystalli- T. *nus humor T notatus innatat.*

V. *Sexta uitreum humorem ex latere exprimit, unà cum crystallino, qui ipsi adhuc innatans V notatur.*

Septima figura aqueum humorem ex latere ita exprimit, quemadmodum in oculo consistit, & X. *adhuc anteriorē crystallini humoris sedem integit. X nanque crystallinū humorem in præsenti* Y. *figura notat. ac Y eam humoris aquei sedem indicat, qua uueæ tunicæ pars in ipso (dum integer est oculus) continetur, quæ à cornea abscedit, distatque.*

a, b. *Octaua figura uitreum humorem a notatum, & aqueum b insignitum simul cōmonstrat, ita inui cem dißitos, quemadmodum ea dirimuntur tunica, quam palpebrarum pilis non perperam in ef-* c. *figie aßimilamus. Atque huius tunculæ sedes inter hos humores consistens c indicatur.*

Nona figura tunicā anteriori crystallini humoris sedi obnatā, & insigniter pellucidā, atque hic ab ipso humore liberatam, à latere exprimit.

Decima figura crystallinum humorem à latere ostendit, adhuc ea tunicula intectum, quem no- d, e. *na figura expreßit. atque hic d tuniculam, e uerò crystallini humoris partem indicant posterio rem, & illa tunicula nō obductam, sed in uitreo humore, quum integer est oculus, natitantem.*

Vndecima figura anteriorem seu posteriorē partem indicat tunicæ quam uuea producit, quæque g, g. *palpebrarum pilis aßimilatur. Cæterū hæc circulo g & g notato ab uuea pronascitur, circulo* f, f. *autē f & f insignito crystallino humori inseritur, adnasciturue.*

h, h. *Duodecima figura tunicā, quam undecima ostendit adhuc uitreo humori obductam, & crystal* k. *lino adnatam continet. h enim & h tunicam notant. i uerò, humorem crystallinum.*

i. *Decima tertia figura, tunicam ostendit, quam reti dissectionis periti comparāt, atque hæc à la tere exprimitur unà cum nerui uisorij substantia k insignita, & dura tenuique cerebri membra- nis libera.*

Decima quarta figura uueæ tunicæ internam ostendit superficiem. hic enim ipsam euersam, uti l. *inter secandū fit, delineauimus. l itaque portiunculā notat tunicæ, in quam uisorij nerui substātia* m. *dissoluitur. m sedem, in qua anterior uueæ regio introrsum seu in posteriora comprimitur.*

Decima quinta figura externam uueæ tunicæ superficiem ex latere delineatam continet, unà n. *cum nerui uisorij substantia, tenui membrana cerebri obducta. n enim nerui uisorij substantiam* o. *notat, hic à tenui qua inuoluitur membrana liberam. o tenuis notatur membrana, nerui uisorij substantiam integens, & hic à dura membrana, quæ ipsam quoque ante sectionem obuoluit, denu* p, p. *data. p, p uenarum arteriarumque à dura oculi tunica in uueam pertinentium sunt portiunculæ,* q, q. *iam ex serie sectionis effractæ. q, q sedes, qua uuea tunica anteriori in parte comprimitur, &* r. *à cornea abscedit, r foramen, uueæ pupillam constituens.*

Decima sexta figura duram oculi tunicam ex latere commonstrat, transuersa sectione in hoc di uisam, ut series in conspectum ueniret, uasorum ab ipsa in uueam pertinentium. Significet igitur s. *s neruum uisorium, unà cum duabus illum inuoluentibus membranis abtruncatum, & uenis ar-* t, t. *terijsque concomitatum. t uerò & t uenas, arteriasque per duram oculi tunicam excurrentes. u au* u, u. *tem & u uueam tunicam hic propter duræ scißionem, conspicuam, & ramulos duræ tunicæ ua-* x. *sorum excipientē. Cæterum x sedem indicat, ubi dura oculi tunica instar cornu læuigatur, pel-* y. *lucidaque cernitur. sedi autem y notatæ, pupillæ respondet foramen.*

Decima septima figura integram nudamque duræ oculi tunicæ externam superficiem ex latere α. *spectandam exhibet, unà cum magna uisorij nerui portione, in qua α notat ipsius substantiam,* β, γ, δ. *β uerò tenuem qua obducitur membranam, γ autem duram cerebri membranam, δ uenas ar-* x, y. *teriasque neruum uisorium concomitantes. Porrò x, & dein y, idem hic atque in decima sexta indicant.*

Decima

Decima octaua figura oculum à palpebris liberatum, atque ex sua in caluaria sede erutum, unà cum ipsius musculis nondum disiunctis à latere exprimit. atque ε neruum indicat uisorium, ζ & ζ musculos oculum mouentes, η & η adhærentē oculi tunicam, θ maiorem oculi circulum seu iridem, ubi adhærēs membrana desinit, corneæq; tunicæ pertinacissimè adnascitur. κ autem sedem notabit, è regione pupillæ seu minoris circuli consistentem.

ε, ζ, ζ. η, η. θ. κ.

Decima nona figura anteriorē oculi integri, & à palpebris tantum liberi sedem exprimit. atq; hic λ carunculam insinuat, in maiori oculi sedis angulo repositam. η uerò & θ, & dein κ, idem hic atque in præcedente figura indicant. Cæterùm si alicui oculi enarrationem ab extimis ipsius partibus persequi uisum sit, is inuerso oculi figurarum ordine decimā nonam secundæ loco habebit, & decimā octauam tertiæ, atq; ita deinceps.

λ. η, θ, κ.

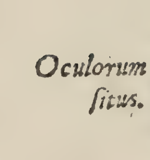
Oculorum situs.

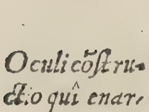
RATIONEM formationis capitis primo libro perquirentes, oculorum situm, qui neminem latet, descripsimus: in secundo autem libro oculorũ numerum & mouentes ipsos musculos, uti & palpebrarũ quoq; naturã necessariò edocuimus. In præsentia uerò oculi sphæræ modò exactè rotundi constructionem enarraturis, eam à centro aut ab ultima ipsius circumferentia auspicari integrũ erit: perinde ac si oui cõstructionē quis, ab ipsius luteo ad albũ, & dein ad tenuem membranulã albo obductã, & postea ad putamen crustam'ue aggrederetur: aut à crusta ad tenuem eam membranulam, ac dein ad album, & hinc ad luteum enarratio fieret. Pari prorsus modo quo mundi partes, aut à terra ad aquam, aërem, ignem, lunæ cœlum, ac sic deinceps ad extimum usq; cœlũ, aut ab hoc cœlo ad centrũ usque mundi, ipsam uidelicet terram, recenseremus. Mundo nanq; & ouo oculi fabrica quod ad constructionē spectat, cõferri potest. Quam quo exactiùs tradatur, eademq; postmodũ memoriæ firmius hæreat, à centro primũ ad extimã superficiē, & postmodũ ab hac ad illud pertractabimus. Est itaq; oculi centrũ [a] humor, quem Græci κρυσταλλοειδῆ uocant, uti & nos quoq;, qui & glacialem illũ nuncupamus, à similitudine nimirũ quam cum lucidissima glacie & exactissimo crystallo obtinet, nõ quidem in consistētia aut duritie, uerùm in colore, seu luce potius & pelluciditate. Est enim is humor optimi crystalli modò pellucidissimus, & omnia quibus iam exemptus uitri alicuius modo imponitur impense quorundã specillorũ ritu adaugens. Consistentia autē ea constituitur, ut ab oculo liberatus nõ defluat, sed ipsius rotundã formam molliusculæ ceræ ritu seruet. Atque hæc non exactè rotundum exprimit globum, sed & anteriori & posteriori parte leuiter non secus compressum, quàm si ex lignei globi medio secundum lineas æquidistãtes orbem crassiusculum serra exemisses, & dein duas globi partes denuò conglutinasses, adeò ut præsens humor in anteriora & posteriora minus protuberet, quàm secundùm orbem in latera, & superiùs & inferiùs quodammodo ad lentis similitudinem. unde etiam hunc humorem φακοειδῆ Græcis nuncupatũ fuisse arbitror, etiamsi nescio quam oculi tunicam alij ita uocare uideãtur. Superficie constat læui & insigniter lubrica. Vniuersæ ipsius anteriori sedi [b] tunicula obnascitur instar tenuissimæ ceparum pelliculæ, cuiusmodi inter crassiores ceparum orbes reperimus, tenuis & exactissimè pellucida. at hæc tunica eius generis ceparum pelliculæ durior est, ac (ut dicebam) toti anteriori humoris crystallini sedi obducitur, nulla parte [c] posteriorem ipsius sedem cõtingens, sed inibi finiens, ubi crystallinus humor [d] amplissimus cernitur: & ipsius capacior consisteret circulus, si illum multis æquedistantibus circulis, seu lineis orbiculatim obuolutum fingeremus. Huic tuniculæ nullum priuatim nomen inditum esse uidetur, nisi fortè à cõtinuarum araneæ telarum imagine hanc ἀραχνοειδῆ Græci uocauerint. respondet enim tenuitate, quamuis neutiquam robore & duritia, illis aranearũ telis. Ego illam inter dissecandum, uti iam dixi, ceparum tenuissimis, ac pariter pellucidissimis membranulis cõfero: cornu etiam illam collaturus, si modò cornu in laminas diuisum tam tenue ac pellucidum & læue, atque hæc est tunica, reddi posset. Tunicæ enim huius substantia à cornu substantia nihil differt. Sit igitur præsens tunica secundum in oculi constructione nobis enarratum corpus, quod quidem anteriori tantum centri, hoc est humoris crystallini parti, obducitur, ac uelut semiglobus tantùm in oculi fabrica censendum uenit. Porrò posterior humoris crystallini sedes, dicta nuper tunicula nõ obtecta, in alio continetur [e] humore, qui instar medij globi in posteriore oculi sede copiosus reponitur, uulgari quidem albo uitro iam refrigerato colore seu luciditate correspondens. non enim adeò lucidus est, atque crystallinus humor, aut exactissimũ crystallum. Cõsistentia autem, humore crystallino longè mollior uisitur: & ab oculo exemptus, suum terminum formam'ue neutiquam seruat. quamuis interim aquæ modò non defluat, sed ita consistat, quemadmodum uitrum in fornacibus fusum, & ferreis canalibus

Oculi cõstructio quî enarranda.

Humor crystallinus.

a 1 fig. A. & tota 2, 3 fig.

Tunicula cepis modo pellucida, anterioriq; humoris crystallini sedi obnata.

b 1 fi. B. tota 9 fi. et 10 fig. d.

c 10 fig. e. d 3 fig. R.

Vitreus humor.

e 1 fi. C, & dein 4, 5, 6 fi. et 8 fi. d.

nalibus, quibus id ab artificibus à fornace eximitur, obuolui cernimus. Atque huiusmodi uitro quidem ita ignito, consistentia hic humor congruit: at non colore seu luciditate, quum humor, uti prius dixi, refrigerato uitro luciditate respōdeat, fusum autem uitrum candenti ferro colore quàm simillimum uideamus. Quando itaque præsens humor cōsistentia fuso uitro, luciditate autem refrigerato & formato iam uitro respōdet, ὑαλοειδὴς Græcis, nobis uerò uitreus meritò nuncupatur. Atque hic humor multis numeris copiam crystallini humoris superās, quum adhuc in oculo reponitur semiglobo similis est, cuius plana superficies oculi anteriora spectaret, rotunda autē seu conuexa in posteriora protenderet: & in cuius anterioris sedis, seu planæ superficiei medio [f] sinus imprimeretur tantus, quanta posterior humoris crystallini pars est. Is nanque humori uitreo ita immittitur, ac si globum in aqua natantem cerneres, cuius media pars exactè in aquam mergitur, altera supra aquam conspicua. atque ut inter eiusmodi globum & aquam nihil mediat, ita quoque inter crystallinum & uitreum nihil prorsus intercedit: neque illi humores inuicē secus cōmittuntur, quàm globus aliquis in duriuscula pulte complecteretur. Porrò reliquæ regioni sedis anterioris uitrei humoris crystallino non occupatæ [g] tuniculam quandam obduci, suo loco dicam, quæ cilijs palpebrarum'ue pilis assimilabitur, quæque orbiculatim lineæ modò crystallino humori, ubi is amplissimus est, [i] adnasci docebitur. Nunc autem [k] inuolucrum mihi uenit enarrandum, quo posterior uitrei humoris sedes proximè cōtinetur, quamque nerui uisorij substantia in quarto libro constituere dicta est. [l] Neruus etenim uisorius tenui, duraque cerebri membranis, & aliquot uenis arterijsque cōcomitatus, ad posteriorem oculi sedem fertur, ac illi nonnihil uersus externum oculi latus implantatur, ipsius substantia in inuolucrum iam enarrandum dissoluta. tenuis autem membrana nerui substantiam obuoluens, in [m] aliam degenerat oculi tunicam, quæ uuea uocabitur, & dura quoque membrana in [n] aliam quæ dura dicetur, & uenæ quoque & arteriæ (uti seriatim enarrabo) oculi constructionē subintrāt. Quum primùm itaque nerui uisorij substantia in oculum mergitur, mollior reddita dilatatur, in latum quoddam inuolucrum posteriori uitrei humoris sedi obductum, & nō ultra mediam oculi sedem in anteriora pertinens, & extremè gracilibus, sed interim cōspicuis uenulis, ac item arterijs intertexta. Hæ uenulæ à tunicæ radice antrorsum ductæ ipsi exporriguntur, quum primùm neruus ille dilatatur. Cæterùm Galenus in decimo de Partiū usu innuit, hoc inuolucrum à plerisque tunicæ nomine nō dignari: forsitan quòd cæterarum tunicarum modo membranea non sit, sed mollis, & ueluti mucor aliquis ex naribus procidens. quum enim hoc inuolucrum secantibus in unum colligitur, atque à sua radice propendet, mucorem, aut cerebri substantiam aqua quapiā dilutā refert. nō enim ita solidum crassumque, ac cerebri substantia uisitur. Vtcunque uerò sit, siue tunica nuncupandū ueniat, siue minus, constat Galenum quoque in libris de Hippocratis & Platonis decretis, & item in octauo de Partium usu hoc inuolucrum, tunicam appellasse. Neque ego scio quod nomen illi aptius quàm inuolucri, aut tunicæ indi possit: quum, uti diximus, toti posteriori sedi humoris uitrei proximè obducatur, illumque integat. perinde atque tenuis oui pellicula oui album tunc cōtinere diceremus, quum dimidiā oui partem ab alia effractam & adhuc oppletam manibus seruaremus. Est enim hoc inuolucrū forma dimidiato tantum ouo comparandum, aut minori piscatorum reti, quod uni accommodatur baculo, & ex ampla basi dimidiati globi modo in obtusum mucronem fertur. Ab huiusmodi enim retis imagine arbitror præsens inuolucrum Græcis ἀμφιβληστροειδὴς nuncupatum fuisse. nam retis formam, non autem plexum refert, quum undique sibi sit continuum. Nisi fortè uenulas & arterias ipsi intertextas, quis reti assimilandas cōtenderet. Hactenus itaque quatuor oculi partes recensui, duos nimirum humores, & totidem tunicas: ac proinde iam meritò [o] eam aggrediar tunicam, quæ à tenui membrana nerui uisorij substantiam concomitantem producitur. Mox enim atque hæc membrana simul cum neruo oculum subit, in tunicā degenerat ad omnes oculi sedes, globi modo, ut ita dicam, pertinentem. non enim uti nuper cōmemorata tunica, quam nerui producebat substantia, posteriorem oculi sedem solum occupat, uerùm & anteriori quoque obducitur, & in tota posteriori oculi sede proximè tunicam inuestit, à nerui substātia pronatam, & in horum contactu prorsus nihil mediat, neque ambo etiam inuicem aliquo nexu præterquàm contactu committuntur. quà autem præsens tunica à tenui membrana conformata, anteriori oculi sedi obducitur, interna sua superficie undique [p] humorem cōtingit & cōplectitur, quem aqueum & albugineum uocari paulo pòst audies. Externa uerò huius tunicæ superficies passim [q] ea tunica proximè obducuntur, quam à dura membrana uisorio obducta pronasci dicam: neque quicquam inter eas duas interuenit, sed ita inuicem cōmittuntur, quemadmodū dura membrana tenuem succingit in nerui uersus oculum progressu. Verùm id priuatim huic tunicæ quæ à tenui pronascitur membrana accidit, quod exacti globi modo prorsus nō sit rotunda, nam [r] anteriori regione

f 4 fi. S.

g 1 fi. K, & 11 & 12 fi. i 12 fig. b, b adnascuntur i. k 1 fi. E. & tota 13 fig. deinde 1, 2 fi. cap. 2 li. 4 l eductum ex G. l 17 fi. α cū β, γ, δ. aut 1 fig. E cum F & L. m 1 fi. G. et tota 14, 15 fig. n 1 fi. M. & tota ferè 16 & 17 fi.

Oculi inuolucrum ex nerui uisorij substātia, solutū & reti cōparatū.

o 1 fig. G ab F eductum. & tota ferè 14, 15 fi.

Tunica à tenui cerebri membrana parata, & uuea nuncupata.

p 1 fi. O, O. & 7 fi. & 8 fig. b. q 1 fi. Menatū ab L. aut 16 et 17 figuræ. r 1 fi. H. 14 fig. M. 15 figuræ q, q.

gione nonnihil introrſum comprimitur, aliqua ſui parte planam ſuperficiem pro conuexa ac orbiculari commonſtrans. Quum enim hæc tunica ad eam uſq; anterioris oculi ſedis regionem pertingit, ſecundùm quam [s] maior oculi educitur circulus, quem iridẽ uocamus, aut quo albũ oculi (ut ita loquar) à nigro diſtinguitur, & [t] ea tunicæ à dura cerebri membrana pronatæ pars conſiſtit, quam cornu in luciditate & ſubſtãtia quoq; cõparabimus, ipſa ab hac abſcedit quam dura procreat membrana, neq; amplius illam contingens inibi in poſteriora comprimitur, qua illi parti quam cornu aſſimilamus, ita ſubduci debuiſſet, quemadmodum ſecundùm reliquam oculi regionẽ illi ſubducitur tunicæ, quam dura membrana efformat. Neque hac duntaxat im preſsione præſens tunica à tenui membrana cerebri generata donatur, uerùm etiam in huius compreſſionis medio [u] foramine quodam peruia eſt, quod [x] minimũ in oculo apparentẽ effor mat circulum, & pupilla nobis appellatur. Adeò ut hæc tunica uuæ folliculo, à quo pedunculum quo affirmatur extraxeris, quàm ſimillima ſit, præſertim ſi uuam illic parum concidiſſe, & ut fit uacuari intelligas, ubi pedunculum extraxeris. Totus enim uuæ folliculus tunicæ huic reſpondebit: ea autem concidentia illi reſpondebit compreſſioni, quam in anteriori parte hæc tunica ſibi uendicat. Foramen autẽ quo pedunculus firmabatur, ipſi pupillæ cõparatur. Atq; ab hac ſimilitudine Græci præſentẽ tunicã ῥαγοειδῆ & ῥᾶγα, nos autẽ uueã appellamus. Quoniã uerò à tenui cerebri membrana χοροειδὴς dicta, hæc tunica conſtituitur, Græci illam quoque χοροειδῆ nuncuparũt. Quanquam nõ ob id ſolum quod à tenui membrana cerebri producitꝛ, eam ita uocarunt, ſed forſitan quod ipſa uenas arteriasq; oculi ſuſtinet, perinde atq; tenuis mem brana cerebri uaſa ſuffulcit. Quandoquidem paſſim quà uuea tunica, illa obducitur, quam du ram cerebri membranã progenerare mox dicam, [y] uenarũ arteriarumq; ſurculi ab hac in uueam pertingunt, & uueam ita exaſperant, ut hac quoque ex parte internæ ſuperficiei folliculi uuæ accedat, quæ fibras illas continet, quibus uuæ caro & acini ſuſtinentur. Quum itaque ab ea tunica quam dura cerebri membrana procreat, complures uaſorum ſurculi ſparſim in uueam producantur, fit eorum ſurculorum internentu uueam illi tunicæ connaſci. Quà uerò uuea tunica ab illa ſecundùm iridis circulum abſcedit, introrſumq; premitur, uuea pertinaciter ſecundùm totum circuli ductum ipſi adnaſcitur, & colorem euariat. Vuea nãq; tota ſuperficie qua dura tunica ſuccingitur, perpetuò nigra eſt, & modicè humecta: in anteriori autem ſuæ compreſſionis ſede uariè tingitur, eumq; ſemper exprimit colorẽ, qui in oculi iride ſeu maiori circulo, aut oculi nigro occurrit, cuius gratia oculos nigros aut cæſios, aut glaucos dicimus. Neutiquam enim is color humorũ oculi beneficio cõſurgit. quod & ſi magnũ ſit paradoxũ, nõ ſecus tamen id probatum uelim, quàm quod is oculi color in uuea perpetuò appareat, ſiue integro oculo, ſiue effluxo humore, ſiue ipſa uuea tunica à dura liberata, diuulſaq;. Quod non ſolum in hominis oculo eſt cernere, ſed & in cuiuſuis alterius animalis oculo. Cæterùm interna uueæ ſuperficies uarijs interſtinguitꝛ coloribus. in poſteriori enim oculi ſede, qua hæc tunica primùm pronaſcitur, ſubalba eſt. mox uiridis, & dein cærulea iridis in modum efficitur. atq; hos colores in poſteriori oculi ſede adhuc interna hæc ſuperficies poſſidet, in anteriori autẽ oculi ſede uniuerſa impenſe nigricat. & non adeò læuis hic atque in poſteriori ſede uiſitur: quod illi potiſsimùm accidit propter proceſſus, quos à ſe hac in parte educit [z] tunicam conſtituturos, quæ anteriori uitrei humoris ſedi obducitur, & ueluti [a] interſtitiũ eſt uitrei & eius quem aqueum nominabimus. Præſens tunica planis duntaxat donatur ſuperficiebus, non autem concauis aut conuexis. Quandoquidem hanc tunicã conſtitueres, ſi ex tenuiſſima araneæ tela orbem exſcinderes tantum, quãta eſt anterior ſedes uitrei humoris, ac dein in hoc orbe alium orbiculũ excinderes, foramen facturus tam amplum, atq; cryſtallinus humor amplus eſt, ubi uiſitur ampliſſimus. Huiuſmodi nanq; orbi præſentem tunicam cõferre poſſes, ſi illum circulatim ab uuea tunica pronaſci fingeres, illicq; ſuo foramine cryſtallino connaſci, ubi is ampliſſimus cernitur. Verùm hæc tunica tenuitate araneæ telas ferè ſuperat, & proceſſulis ab uuea pronatis talibus conſtat, ut nigra cilia, ſeu palpebrarum pilos imagine inſigniter exprimat. Num autem tunica, aut aliter nuncupanda ſit, nõ admodum moror: modo quã nam ſede reponatur, & quibus cõmitatur, qua ſit imagine & ſubſtãtia, explicẽ, mihiq; nullum occurrat nomen quod ipſi aptius ſit quàm tunicæ, aut ſi uoles, interſtitij inter uitreũ humorẽ, & eum quem albugineũ aqueumúe nuncupabimus. Sed iam tempeſtiuum fuerit & [b] duram tunicam ſermone complecti, quam à dura cerebri membrana uiſoriũ neruum inueſtiente pronaſci ac diſſolui credimus. Quum primum enim hæc membrana oculi poſteriori ſedi [c] applantatur, dilateſcit, & craſsior ac durior ipſa cerebri dura membrana euadens, orbiculatim undique oculo obducitur, tam in anteriora quàm in poſteriora pertingens. quanquam interim cum paſſim ſibi ſimilis ſit, neque ſimplici donetur nomine. Quà enim poſteriorem oculi ſedem conſtituit, & in anteriori ſede ad [d] maiorem

Pupilla.

Vueæ tunicæ colores.

Ex humorũ aut ſpirituum copia oculorũ colorem non euariari.

Tunica ciliјs & palpebrarũ pilis comparata.

Dura oculi tunica à dura cerebri membrana educta.

s 16, 17 fig. x. 18, 19 figura θ.

t 1 fig. N.

u 1 fig. I. 14 fig. m, 15 figura r.

x 16, 17 fig. y. 18, 19 figura n.

y 15 fi. p, p. 16 fi. u, u.

z 1 fi. K, & 11, 12 figuræ.

a 1 fi. K inter C et O. & 8 fi. inter a & b.

b 1 fig. M. eductum ab L. & tota ferè 16, 17.

c 16 fig. ſ.

d 18, 19 fi. θ.

rem oculi circulũ seu iridem usq; pertingit, crassa & dura est (unde & σκληρότης nuncupatur) & dein duræ cerebri membranæ modo opaca, & minime pellucida.[c] Ea uerò sede qua oculi nigrũ seu iris cõsistit, hæc tunica in cornu imaginem degenerat, quod in laminas diuisum & exactè læ uigatũ, uitri alicuius loco lucernæ accõmodatur, pellucidumq; est. Neq; hæc præsentis tunicæ pars, cornu in luciditate qua id etiã superat solũ respõdet, uerũ & substãtia quoq;: est enim hæc tunicæ pars cornu modo dura. & ut cornu in laminas diuidi radiq; potest, ita etiã hæc tunicæ pars secantibus nõ secus radi disiungiq; ualet, quàm si ex laminis aliquot seu squamis inuicem compactis cõstitueretur. Atq; hinc est ea ocularior ũ medicorũ cura, quæ senibus hanc tunicæ partem deradi præcipit, quam à tanta cum cornu similitudine κερατοειδῆ Græci, nos uerò corneam nominamus. Quanq̃ uidentur Græcorum pleriq; non hanc tantum præsentis seu duræ tunicæ partem ita appellasse, uerum uniuersam (quum ipsa insigniter dura sit) tunicã. Quod uerò pellucidã duræ tunicæ partem à reliqua ipsius sede nõ pellucida, ac si illa diuersa esset tunica, in præsenti non distinguã, neminem iam mirari arbitror, quum haud aliter quam modò diximus illæ partes inuicem uarient. Interna huius tunicæ superficies, tota ea sede qua cornu modo non pellucet, uueam tunicã absq; alicuius substãtiæ interuentu succingit, ipsiq;[d] uenarum arteriarumq; gratia, uti prius diximus, adnascitur: quemadmodum etiã illi pertinacissimè ac orbiculatim adnectitur, secundùm maiorẽ oculi circulũ seu iridẽ. Porrò ea sede qua hæc tunica cornu instar pellucida cernitur, uueã non cõtingit, & tantisper atq; oculus sanus est, ab uuea notabili interuallo inibi distat, quà uuea anteriori in sede comprimitur. Hoc interuallum & uniuersum spacium[e] quod inter anteriorem crystallini humoris sedem & pupillam habetur,[f] humore illo adimpletur, qui adhuc enarrãdus superest, ac uerus humor censetur. nam aquæ modo tenuis quodammodo secantibus & suffusiones curantibus occurrit, & insigniter aquæ modo pellucidus cernit: unde etiã ὑδατοειδὴς Græcis, nobis uerò aqueus nominat. quanquam pleriq; hunc oui humori comparãtes, illum albugineum nuncupent: etiamsi arbitrer Græcos hunc humorem in albo non cõtulisse, quũ neutiquã æquè crassus sit, & multũ accedit illi humori, quem ex recentibus integrisq; ouis igni appositis resudare cernimus. Atq; hic humor uueæ tunicæ partẽ corneæ in sano oculo nõ contiguam sustinet, & (uti dixi) in priori ac in posteriori eius partibus continetur: atq; quum in oculo cõsistit, terminoq; alieno, ut sic dicã, cõcluditur, uitrei humoris modò dimidiũ exprimit globũ, cuius posterior pars, quæ plana constat superficie, tantũ habet sinum, quanta in anteriora protuberãs crystallini humoris est pars. Anterior autẽ aquei humoris sedes gibba, dimidiatiq; globi modo rotunda est, secundũ oculi nimirũ formam. Cæterùm externa duræ tunicæ superficies tota sede qua pellucida cernitur, ac reuera cornea existit, admodum læuis est & lubrica: uerũ cætera sede ita aspera inæqualisq; uisitur, quemadmodũ inuicem cõnatæ mẽbranæ ad mutuũ contactũ exasperãtur. Posteriori enim duræ mẽbranæ sedi præter[g] uenas & arterias ipsi implicitas[h] musculus inserit, quem musculorũ oculũ mouentiũ septimũ numerauimus: deinde lateribus superioriq; ac inferiori externæ huius superficiei sedibus, neruosæ tenuitates musculorũ inseruntur, quos sex primos oculũ mouẽtes recẽsuimus. & deinde anteriori quoq; duræ tunicæ parti ad iridẽ usq; seu maiorẽ oculi circulũ[i] tunica obnascitur, quæ adhuc cõmemorãda superest, ac adhærẽs eo quòd oculũ continet, & uicinis partibus cõmittit, dicit, alba à colore quẽ possedit etiã nuncupata. Hæc mẽbrana anteriori tantũ oculi sedi obducta tenuis est, illi cõtinua quæ internã palpebrarũ sedẽ inuestit, oculiq; partiũ numero ascribitur, quemadmodũ & ipsæ palpebræ, si modò cui id uisum sit, his quoq; partibus adijci possunt. Fuit itaq; hæc oculi partiũ series:[k] humor crystallinus:[l] tunicula cepis pelliculæ tenuissimæ modò pellucida, anterioriq; crystallini humoris sedi obnata:[m] humor uitreus in posteriori oculi sede tantũ positus:[n] tunica in quã uisorij nerui substãtia resoluit, ac posteriorẽ humoris uitrei sedẽ tantùm amplectit:[o] tunica uuea, à tenui cerebri mẽbrana principiũ ducẽs:[p] tunica seu orbis araneæ telæ modò tenuis & nigricans, & interstitiũ uitrei humoris ab aqueo:[q] tunica dura, quæ in anteriori oculi sede cornu modo pellucida reddit:[r] aqueus humor:[s] septẽ oculum mouẽtes musculi:[t] tunica adhærẽs, seu alba, anteriori tantũ oculi sede obnata: palpebræ, & demũ uenæ ac arteriæ. Cæterũ si quis modò oculi cõstructionẽ ab extimis ad intima aggredi uelit, iam promptissimum est retrograda serie illũ eas persequi: aut si uolet separatim humores, & dein tunicas cõmemorare, nihil prohibet. Ego uerò nunc ea oculũ enarratione persecutus sum, qua in scholis uti soleo, primũ oculi constructionẽ explicans, & in charta maiusculã effigiẽ ita sensim delineans, atq; in prima huic Capiti præposita figura oculũ exprimere conatus sum. dein post enarrationẽ ita sectionẽ obiens, quẽadmodũ suo loco in ultimo huius libri capite subijciã. Verũ ut oculi fabricã adeò studiose soleo cõmonstrare, ut spectantiũ nemo in ipsa quicq̃ desideraret: ita in ipsius partiũ usu explicãdo hîc prorsus obmutesco, quod mihi ipsi de primario uisus instrumento nõ satisfaciã, atq; hac in parte quod sanũ undiq; sit, à me non adferri posse, mihi persuadeam.

Margin notes:

c 1 fi. N. 16, 17 fig. x simul, & y.

d 16 fi. u, u.

e In 1 figu. à B ad I.

f 1 fi. O, O. tota ferè 7, fi. & 8 fi. b.

Humor uitreus. [sic]

g 16 figu. t.

h 1 fig. P, P. aut potius musculorũ imaginẽ pete ex figuris capitis 11 lib. 2.

Adhærens albaue oculi tunica.

i 1 fi. Q. 18 fig. u, u.

k 1 figu. A.

l 1 figu. B.

m 1 figu. C.

n 1 figu. E.

o 1 fi. G, H.

p 1 figu. K.

q 1 fi. M, N.

r 1 fi. O, O.

s 1 fig. P, P.

t 1 figu. Q.

Oculi partiũ usus.

deam. Non sanè quasi crystallinū humorem præcipuū uisus instrumentū esse, & ut hic alatur uitrum produci, & huius gratia oculi reliquas partes efformatas esse, quemadmodū Galenus in decimo de Partiū usu diffuse persequitur, cōmemorare, aut hîc prolixè etiā scribere nequirē: sed quod mihi certò quî uisus fiat, nō constet, hincq; reliqua oculi cōstructio depēdeat, quodq; potissimùm de huiusmodi philosophorū & medicorū cōtrouersijs priuatim quædā aliquādo mihi scribenda duxerim, præsenti labore ad iustam molem perducto.

DE AVDITVS INSTRVMENTO.

Caput XV.

QVAE de auditus organi fabrica modò enarranda essent, superiùs in primo libro ita explicui: atque in præsentia, si inibi nihil commemoratum fuisset, ea pertractarem. In octauo enim primi libri Capite[a] cauitatem auditus organi gratia in caluaria exsculptam, paratamq;, & deinde huius concauitatis foramina membranas & ossicula recensui. In decimo sexto autem eiusdem libri Capite, auris cartilaginum & reliquarum constructionem, uti tunc occurrit, modoq; animo obuersat, persecutus sum. Nihil enim hîc certius de auditu sonituq; percipiendo, quàm inibi attexere possum, nisi etiam plus nunc quàm dum illa scriberem, ambigem, mihiq; longè minus satisfaciā, & non satis mirari queā, omnes de auditu, ipsiusq; obiectis tam prolixè citra organi ipsius uel maximè superficiariā cognitionē scribere: ex quo tamen præcipuæ ad præsentem disceptationem petendæ erant demonstrationes.

a Hæc omnia ostendit figu. cap. 8 lib. 1.

DE GVSTVS INSTRVMENTO.

Caput XVI.

LINGVAM oris amplitudini adamussim congruentē gustus esse instrumentum, medicis iuxta ac philosophis concessum est omnibus. quū itaq; in decimo nono secundi libri Capite,[a] nouem linguæ musculos, & uariā illam fibrarum, compositionisq; in ipsius parte hiante ore ante cōsectionem conspicua speciem unà cum illius inuolucris recensuerim, & in tertio libro[b] uenas[c] arteriasq; linguā petentiū seriem similiter descripserim, in quarto libro ipsius neruos minime negligēs, quorum[d] alter præcipua maioris tertij neruorum cōiugij radicis numerabatur portio, gustus occasione potissimùm linguæ oblata, [e]alter uerò septimi neruorū cerebri paris propagines musculorū nomine linguam implicātes, nemo, uti arbitror, hîc à me requiret, ut prolixā de linguæ fabrica inter cæteras partes, ut uerùm fatear, mihi minus cognita, sermonem instituā, aut diffuse saporum differētias & qualitates commemorem.

a Hi obuij sunt in figuris cap. 19 lib. 2.
b fig. cap. 6 li. 3. ramuli ab X.
c fi. cap. 12 li. 3 c.
d 2 fig. ca. 2 lib. 4 Y. Y.
e 2 fi. cap. 2 lib. 4 ramuli à π.

DE TACTVS INSTRVMENTO.

Caput XVII.

Galenus in primo libro de Locis affectis.

ET tactus quoq; instrumentū in quarti libri initio me persecutū arbitror, quum nullum neruū tactus sensu nō præditū per corpus digeri assererē, & Naturę scopos in neruorum distributione quantum is locus exigebat enarrarē: illorū subridens sententiā, qui unam eiusdem nerui portiunculam sensui, aliā motui absq; sensu præesse docuerūt. Ac proinde totius humanæ fabricæ partiū enarratione pro mea uirili absoluta, nunc superest, omniū partium quæ præsenti libro aggressi sumus, sectionis rationē perscribere: & si cuius partis in alijs libris traditæ secandi ratio nō expressa sit, etiā illam ad huius libri calcem seriatim subijcere, & postremò de uiuorū sectione nōnulla proponere.

CEREBRI, OMNIVMQVE QVAE PRAEsenti libro traduntur organorum administrandi ratio.

Caput XVIII.

Caput ad cerebri inspectionē quî parandum.

DVMMODO musculos ceruicem occupantes, & neruos è ceruicis dorsali medulla prosilientes, in corpore quod nutritionis uitalisq; facultatis organis inspiciendis hactenus subseruiuit, aggressus fueris, suadeo nunc caput ita atque ad præcedentis libri finem recēsui, à reliquo corpore auferri. Ablatum enim longè commodiùs, minoriq; molestia attrectabis, unde etiam capita detruncatorum hominum ad hunc usum sunt accommodatissima: præcipuè quod illa uix bene mortua, statim à sumpto supplicio minus morosorum iudicum ac præfectorum opera, obtineri possunt. In quorū numero siquis unquam alius, mehercule habēdus est, studiorū unicus Mecœnas, illustrissimiq; senatus Veneti

singu-

ſingulare ornamentum MARCVS ANTONIVS CONTARENVS, ob raram philoſophiæ linguarumꝙ cognitionem, ac tot fœliciſsimè obitas legationes, toti orbi clariſſimus, qui nunc Patauinæ urbis Prætor uigilantiſſimus, uberè profectò nobis ad Anatomes adminiſtrandas copiam ſuppeditat, ipſe humanæ corporis fabricæ ſtudioſiſſimus indefeſſusꝙ ſpectator, ac alius ueluti Romanorum Boëthus aut Sergius. Qualecunꝙ igitur caput obtigerit, ſemper eius os ſerra [a] diuidendum eſt, ac proinde nouacula aut cultro in capitis cute ad os uſque orbicularem duces ſectionem, quæ pollicis latitudine elatiùs quàm ſupercilia ſunt, non inopportunè auſpicabitur, hinc per tempora ad eminentiſſimã maximeꝙ poſticam occipitij ſedem tendens, & illinc rurſus per tempora frontem accedens. Ducta hac linea, tenuiori ſerra, qua in gangrena auferendis membris uti conſueuimus, aut alia ab eburneorum pectinum artificibus petita, caluariam ſecundùm illam lineam diuides, ſtudioſe præcauens, ne altiùs quàm os ſit, ſerra deſcendat. In hoc opere conduxerit capitis crines nondum abraſos, neque etiam aures præſectas eſſe, quo leuiori negocio altera manu, & ſodalis utraque caput ne ſerræ cedat cõtineatis. Vbi caluariam orbiculatim diuiſeris, obtuſo cultelli mucrone ſecundùm ſectionem ducto, num aliqua oſſis pars adhuc diuidenda ſuperſit examinabis, ut & eam quoque ſerra diuidas. Porrò ne ſectionis finem ipſius principio elatiorem, depreſſiorem'ue moliaris, ſi modò id citra aliam operam (quanquam factu ſit longè facilimum) te facturum nõ fidis, nihil obſtiterit funiculum colore aliquo intinctum nudæ caluariæ fortiter illorum qui trabes in aſſeres diuidunt modo, circundare, ut coloris orbicularem lineam, quæ ſerram dirigat, caluariæ intingat. Atque hunc funiculum oſſi obuoluere conuenit, poſtquam iam cutem orbiculatim diſſecuiſti: quippe cutis ſectio te manu ducere nequit. nam ſectionis in cute factæ latera, dum caput ualidè cõtinetur, hinc inde abſcedente cute diuelluntur. Diuiſa ad hunc modum caluaria, ſi à ceruice inferioriꝙ maxilla caput habueris liberum, illud ſua baſi menſæ impones, utrinque ſi uiſum fuerit ne in latera concidat, lapidem, aliud'ue ſimile collocans. Si uerò caput reliquo corpori ſectionis ratione adhuc hæreat, tot ceruici occipitioꝙ quadratos lapides, aut truncum aliquem ſubijcies, ut caput in anteriora reflexũ eleuatumꝙ, ac ſi baſi inniteretur, tibi aſſurgat. Inſuper ſectioni per caluariam factæ ualidioris cultri dorſum tranſuerſim ad frontem primum impones, & illo modicè ſurſum deorſumꝙ acto, ſectionem aliquouſꝙ dirimes. Idem quoque in occipitio temporibusꝙ tantiſper faciendum eſt, quouſꝙ caluariam à dura cerebri membrana liberam eſſe conieceris. tũc enim uerticis crinibus apprehenſis attrahentẽ manũ os ſubſequetur. Adempto oſſe, cutem ſimul cum adipe & carnea mẽbrana ſolis manibus (alicubi tamen cultro prius liberatã) facilè diuelles, & deinde cultelli mucrone Græcis uocatũ περικράνιον, ipſumꝙ περιόστεον indagabis, deinde etiam [b] uenulas ex uerticis cute in caluariã uerſus durã cerebri membranam, aut ab hac in illam profectas. Iam dura cerebri membrana aliqua ex parte cultello eſt perforanda, & calamo fiſtula'ue, aut quo in elicienda urina uti conſueuimus ſyphone, foramini indito, ſectionis latera ad illum digitis cõprimenda ſunt, ut poſtmodum ſyphone inflato, quanto dura membrana cerebri mole amplior ſit, condiſcas. Atque ſuffecerit in altero tantum latere eiuſmodi foramen fieri. nam copioſus qui inflatur ſpiritus undiquaꝙ, duram cerebri membranam diſtendit, inflatꝙ. Verùm ſi quum caluariam ſerra diuideres, duram membranam alicubi oſcitanter diſſecueris, illa quoꝙ ſectio dum inflatur membrana opportunè, ne aërem tranſmittat comprimetur. [c] Diuiſa rurſus membrana, acutioris cultelli mucronem tertio duræ membranæ ſinui, per totam capitis longitudinem in elatiſſima eius membranæ ſede procedenti intrudes, longaꝙ ſectione uniuerſum quoad poteris, aut ab occipito ad frontem uſque, aut à fronte ad occipitiũ diuides. Atꝙ hic ſinus ſi ſuſpẽdio, aut aliter quàm capitis ſupplicio homo necatus fuerit, ſanguine oppletus conſpicietur. quem extergere conuenit, & diſtento ſinu ipſius formã, & [d] ramorũ qui utrinꝙ ab ipſius lateribus, & ex inferiori eius ſede pullulant, orificia inſpicere. Porrò ut cerebrũ dura ipſius membrana nudes, iuxta frontis os eam ad tertij illius ſinus latera perforabis, et deinde ſtylo in foramen indito, ſecundùm illum cultello ad occipitis uſꝙ os cõtinuò ad ſinus eius latera ſectionẽ deduces. Hac ad utrunꝙ ſinus latus facta ſectione, rurſus durã membranam cultelli mucrone propter aurem, quà oſſi proxima eſt perforabis, hincꝙ rectà ſurſum uſꝙ in priorẽ, ſeu ſecundùm capitis longitudinẽ, ductam ſectionem ſecando perges. Poſtremò in capitis uerticem quatuor ſibi proximarũ ſectionum angulos unguibus attolles, & deorſum tractos à cerebro reflectes, habita ramorũ ratione, qui ex tertij duræ mẽbranæ ſinus lateribus, & [e] ijs uaſis quibus duræ membranæ implicãtur latera, in tenuẽ cerebri membranã pertinent. Inſuper dextra cerebri parte à ſiniſtra modicè manuũ beneficio diducta, [f] ſeptum à dura membrana inter utranꝙ cerebri partẽ extructũ, & ſoboles à tertio duræ membranæ ſinu utrinꝙ in tenuem membranã diffuſæ, quantũ fieri poterit attolletur, ut qui illarũ interuentu in uiuẽtibus

Caluaria ad cerebri Anatomen qualiter aperiẽda.

Cutis, adipis, mẽbranæ carnoſæ, ac dein caluariæ inuolucri, illiꝙ ſubditæ adhuc mẽbranæ examẽ.

Duræ mẽbranæ amplitudo quũ examinanda.

Tenuis membranæ detectio.

a Quẽadmodũ figura 7 cap. 6 lib. 1. ablata eſt à 6 figu. eiuſ. cap. ac ut 1 fig. huius libri eſt parata.

b 1 fig. F, F.

c Ex prima fig. facies ſecundam.

d 2 fig. C, C & D, D.

e 2 fi. G, G.

f 3 fig. D, D inter A, A & B, B.

cerebrum erigatur utcunque intuearis, ac dein acutiori cultello illis propaginibus à suo sinu liberatis, eam duræ membranæ partem à [g] septo sedium olfactus organorum liberes, ac ueluti ex cerebro eleuatam in posteriora reflectas, ipsius [h] sinu qui uenæ instar toti inferiori ipsius sedi exporrigitur inspecto. Cuius origo, ut & cæterorum omnium, paulo post in propatulum ueniet. Nunc autem ductus in tenuem membranam excurrentes, ipsaque membrana inspicientur. Vbi itaque nuper dictam duræ membranæ partem in posteriora reflexeris, ac utranque cerebri partem disiunxeris, [i] longos in tenui membrana ductus intuebere, qui per capitis longitudinem in illam ex quarti duræ membranæ sinus termino producuntur. Horum ortus in præsentia curiosius non uenit inquirendus, ne fortassis quum cerebrum nimium studes disiungere, aliquid incuria rumpas. Aliàs enim hortarer, ut utraque cerebri parte quàm maximè in posteriori sede disiuncta, duram membranam quà cerebri partes intercedere incipit, quam posses proximè ab [k] illa duræ membranæ parte, quæ cerebellum ac cerebrum interuenit, acutioris cultelli mucrone diuideres. tunc enim [l] quartus tibi appareret sinus, & quas ille educit [m] propagines. Deinde etiam cerebro à dura membrana, quæ id & cerebellum intercedit, modicè eleuato, ramuli ex illius duræ membranæ parte in tenuem cerebri membranam exporrecti uiserentur. Verùm hæc cerebri portione ablata inspicere longè erit satius. ac proinde illis ductibus qui secundùm capitis longitudinem in tenui membrana supra [n] callosum corpus feruntur expensis, unguibus, aut cultello alicubi tenuem membranam diuelles, ac deinde sensim à cerebro ipsiusque [o] anfractibus eam digitis detrahes. Cerebrũ hac liberatũ membrana suos ostendit anfractus: argumentoque est, quì à tenui membrana cõtineatur, quũ scilicet hac detracta, impensè dilatescat, & concidens prorsus, quodammodo defluat. Porrò cerebri anfractuum altitudo ac profunditas digitis, aut stylo uenit indaganda. atque ita etiam solo digitorum munere [p] elatior callosi corporis sedes, & qui utrinque hîc consistunt sinus, inquirentur. Simulatque uerò hos inueneris, utrinque magnam cerebri [q] auferes portionem, primùm magna & acutiori nouacula sectionem per dextrum, qui ad callosum corpus cõsistit, sinum deducens, quæ totam cerebri partem sinu illo superiorem, à fronte ad occipitiũ usque simul in dextro latere adimat. pluribus enim reiteratis sectionibus, operatio turpiter uitiatur. Ademptam cerebri partem in mensam ita repones, ut elatior dextri uentriculi sedes in conspectu sit. ea enim quam fieri præcepimus sectio, dextrum uentriculum diuidit, si modò rectè secundùm sinum qui ad dextrum callosi corporis latus uisitur, administrata fuerit. Dextra cerebri parte ad eum modum ablata, in sinistra idem quoque (ut & sinister quoque pateat uentriculus) moliendum est, per sinistrum iuxta corpus callosum consistentem sinum facta sectione, callosoque corpore quàm fieri licebit maximè immoto, diuulsoque. Quandoquidem id postquam sinistrum quoque cerebri uentriculum inspexeris, uidendo uentriculorum [r] septo seu speculo, sensim, & quàm accuratissimè ubi utrinque continua illi cerebri pars adempta est, summis utriusque manus digitis modicè æqualiterque attollendum uenit. Septum enim si ad eum modum callosum corpus erexeris, & dein candelam contrario eius quod inspicis lateri (nisi illi clarior dies obluceat) adhibendam curaueris, euadet cõspicuum. [s] Iam callosum corpus [t] anteriori parte, qua olfactus organorum interstitio uicinius est, cultello à cerebro liberabis, & deinde id hac parte eleuatum digitis sursum trahes, in posterioraque diuulsum reflectes. ita nanque [u] elatiorem speculi septi'ue sedem calloso corpori, [x] inferiorem uerò illi cerebri parti quam testudini ac camerato assimilamus, cõnatam cernes. [y] Cameratum autem (cuius nunc superior sedes undique obuia est) obtusiori stylo uenit examinandum. ac primùm quidem stylus ad syphonis formam obliquatus camerato ex dextro uentriculo in sinistrum mittetur: & camerati perpensis lateribus, anterior ipsius pars cerebri substantiæ non procul ab olfactus organorum septo connata, cultello [z] diuidetur, & digitis deinde eleuata in posteriora reflectetur, ut & ipsius inferior superficies quæ testitudinis modo caua est, occurrat. Reflexo itaque camerato, quì id posteriori sua parte uelut ex dextro sinistroque cerebri uentriculo enascatur, immissis stylis peruestigabis, & deinde id in pristinam ipsius sedem repositum longa sectione diuides, aut potius cultello uniuersum radicitus præscindes. Conduxerit tamen priusquam præsecetur, sub ipso stylum ad [a] eam usque partem, qua ex quarto duræ membranæ sinu [b] uasa ductus'ue, ad anteriores cerebri uentriculos sub camerato pertinet subijcere, ac adamussim ipsius usum constructionisque rationem elegantissimam examinare. Statim uerò atque ademptum, longa'ue sectione diuisum, ac postea utrinque diductum erit, attendes [c] plexui à secundarum forma χοροειδῆ Græcis dicto, & ductibus à quarti duræ membranæ sinus fine exporrectis. Ac proinde primùm posteriorem uentriculi sedem stylo inquires, qualiter hæc scilicet ex posterioribus deorsum in priora descendat, per illamque [d] arteria ascendat, quæ antrorsum prorepens, alteram eius ductus portionem assumit, qui à quarto

Tenuis membranæ à cerebri reuolutionibus auulsio.

Superioris callosi corporis superficiei examen.

Dextri & sinistri uẽtriculorũ apertio.

Dextri sinistrique uentriculorũ septi examen.

Corporis testudinis modo efformati examen.

Vẽtriculorũ dextri & sinistri, & in ipsis uasorũ examẽ.

g 3 fi. N aut 6 fi. cap. 6 lib. 1. r.
h 3 fi F & secundum G, G.
i fig. ca. 14 li. 4 d, e.
k 7 figura O, O, O,
l 7 fig. T.
m fi. ca. 14 li. 3 Y, Y. 4, a. b. d. e, f, i.
n 3 fi. L, L.
o 3 figu. C, C, C.
p 3 fig. L, L & dein M, M.
q Paratu rus 4 figuram, quam hîc sedulo inspicies.
r 5 fi. X, X & Y, Y.
s Ex quarta figura nunc parabis quintam.
t Vbi infimum I consistit in 4 figura.
u 5 fi. Y, Y.
x 5 figu. X, X.
y 5 fig. S, T, V. & 6 fig. A, A, A.
z Ex quinta figura parabis sextam.
a 7 fi. V ex T.
b 6 fig. H, I.
c 4, 5 fi. O, O. 6 fig. M, N.
d 6, 7, 8 fi. F, G.

to

to duræ membranæ sinu in cerebrū sub camerato proficiscitur.[e] Hunc enim rectà supra communem dextri sinistriq; uentriculi cauitatem longius procedere obseruabis, & deinde bipartitum uersus dextrum & sinistrum cerebri uentriculum porrigi, tandemq; ab hoc ac commemorata ultimò arteria nuper dictum plexum efformari. Cæterùm quum hos ductus ex quarto duræ membranæ sinu prorepentes conspicis,[f] illi quoq; spectandi sunt, qui tenui membranæ & humiliori parte duræ membranæ dextrā cerebri partem à sinistra interdiuidenti, à quarto sinu offerūtur. Vbi enim hos inspexeris, ductus qui à quarto sinu sub camerato in cerebri uentriculos pertinent, ea sede cultello sunt diuidendi, quà commemoratos efformant plexus. Hinc eleuati in posteriora leuiter reflectetur, ne simul[g] glandula quam κωνώδειον Græcis uocari diximus, auellatur. hæc siquidem illis ductibus sua sede remotis, in conspectu iacet. Verùm hæc tentanti ouillum cerebrū ad manum esse uelim, quòd id glandulam illam & cerebri[h] testes, natesq; apertiùs nonnihil quàm humanum caput commonstret. Glandula hac in suum locum reposita, digitis[i] communem dextri sinistriq; cerebri uentriculorū sinum, qui instar rimæ modò spectanti occurrit distendes, ac mox[k] meatū quo pituita uersus[l] peluim ex tenui membrana extructam defertur, unà cum[m] meatus principio intueberis, qui ex tertio uētriculo cōmuni'ue hac cōcauitate in quartū uentriculū pertinet. quibus inspectis[p] totā cerebri portionē cerebello incubentē transuersa in cerebro ducta sectione adimes, id duntaxat hîc præcauens ne[q] ductus arterias'ue per posteriorem dextri sinistriq; cerebri uentriculorū regionem ascendentes, unà disseces. Apparet modò duræ membranæ[r] pars cerebellum ab ipsi incumbente cerebri portione diuidens, & etiam[s] illa quæ inter dextrā cerebri partem & sinistram ducitur. quapropter tempestiuum est, ut quatuor duræ membranæ sinus simul examines. Tertio itaque duræ membranæ sinui quem dudum per longitudinem[t] dissecuisti, plumbeum inseres stylum,[u] quem facile in tres reliquos eius membranæ sinus hinc protrudes: si modò utrinq; ad latera primùm, ubi cerebelli elatior pars ossi proxima est, illum impuleris. ita enim dextrum & sinistrū sinum, seu primum ac secundum inuenies. Deinde si sub radice duræ membranæ partis dextram & sinistram cerebri partem interueniētis stylum detruseris, quartū sinum comperies. Quo tamen eos uideas exactiùs, acutioris cultelli mucrone longis ductis sectionibus omnes sunt aperiendi: & deinde cultello tota duræ membranæ pars cerebello superiùs obducta, orbiculari sectione secundum os ducta uenit præsecanda,[x] aut sectione secundùm longitudinem ducta, diuidenda, ac retrorsum reflectenda. Vt cerebello obiter inspecto, cerebrum denuò aggrediaris, cōmunem dextri sinistriq; uentriculi sinum distendens, ac exactiùs pituitæ ductus immisso stylo examinās. Vt uerò communis cauitatis seu tertij cerebelli uentriculi meatum in cerebri cauitatem porrectū obserues, obliquatum stylum meatui indes, leuiterq; in cerebellum concidere sines. Stylus enim grauior syphonis modo incuruatus, etiam nō impulsus secundùm meatus ductum, in cerebellum deuoluitur. Manente adhuc in meatu stylo, digitis cerebellum nonnihil à cerebri testibus dirimes, quoad scilicet stylum inter cerebellum & testes ipsos intuearis. tunc enim, & præcipuè in ouis cerebro, quæ pars[y] testibus, & quæ[z] natibus similior sit, disces. Quod quū obseruaueris, cultello testes ipsos natesq; secundùm stylum[a] diuides, ut meatus ille ex communi dextri & sinistri uentriculi cauitate ad cerebellum porrectus euadat conspicuus, pauloq; accuratiùs meatus à cerebro ad peluim pertinens, pituitamq; eò deducens, reddatur conspectior. Poteris modò tenuem cerebelli membranam hamulo discerpere, &[b] uenam quæ ab illius ductibus in posteriorem humilioremq; anteriorum uentriculorū sedem pertinet examinare. Quippe hanc reperies facilimè, modò illam iuxta anticæ cerebelli partis cum cerebro connexum inquisiueris, qui præsentis uenæ potissimùm fit interuentu. Vt uerò[c] coalitum cerebelli cum dorsali medulla cognoscas, caput quasi in faciem[d] reclinandum est, & manu inter cerebellum & duram cerebri membranam occipitis ossi commissam, imposita, cerebellum in priora, deorsumq; detrahi debet, quousq; uniuersum à dorsali medulla liberatum decidat. in ea enim administratione nihil obstabit, quo minus[e] uenulas ductus'ue ex primi secundiq; duræ membranæ sinuum principijs, aut[f] uenis arterijsq; per transuersos ceruicis uertebrarum processus repentibus, in cerebellum porrigi uideas, ac dorsalis ex ipso cerebro ortum, formam, & sinum cum cerebelli sinu[g] quartum efformantem uentriculum cernas. Deinde etiam reposito capite, & cerebello in[h] pronum posito, ipsius intueberis sinum, & partes quibus dorsali medullæ connascebatur, & præcipuè ipsius reuolutionū anfractuum'ue pulchram imaginem. à quibus ilico uelut manu ducēris ad duos reuolutionum[i] apices uermibus assimilatos, & ueluti reuolutionum terminos per cerebelli medium secundùm ipsius longitudinem deductarum. Atque id apparebit clarissimè, si per eam longitudinem utrinque longa sectione ad earum reuolutionum latera ducta, eas à reliqua cerebelli substantia liberaueris, exectas'que in mensam exporre-

Marginalia (right): *Glādulæ testibus incūbētis.* — *Tertij uentriculi, ipsiusq; meatuum.* — *Duræ mēbranæ sinuum.* — *Cerebelli detectio.* — *Testium et natium examen.* — *Dorsalis medullæ cum cerebello coalitus.* — *Quarti uētriculi examen.* — *Vermiformiū processuum.*

Marginalia (left):
e 6 fi. H et I secantur in K, L.
f fig. cū. 14 li. 3 Y, Y. & b, d, e.
g 7 fi. L. 10 fig. D.
h 10 fi. E, G & F, H.
i 7 fig. H.
k 7, 8 fig. I.
l 14 figu. C, C. aut 15 figu. E.
m 7 fig. K. 8 fi. L.
p Parabis modo 7 fig.
q 6, 7, 8 fig. F, G.
r 7 fi. O, O.
s 3 fi. D, D.
t 2 fig. B, B.
u In 7 fi. ab S ac R ponis stylū modò in P, P, modò in Q, Q. & modò in T.
x Vti factū est in 8 fig.
y 10 fi. E, G.
z 10 fig. F, H.
a Vti factū est in 8 fig.
b 8 fi. T, T.
c 10 figuræ I, K. ad 11 figuræ G, G.
d Vti factū est in 9 fig.
e 9 fig. K.
f Vltimæ 3 libri figuræ ſ, ſ.
g 10 figuræ L, M, N, O, cū 11 fi. E.
h Vti factū in 11 figura.
i 11 fi. C, D. & c, d.

xeris. ita nanque unus tibi apparebit uermis, illis quàm ſimilimus, qui ueris tempore è ſalicibus decidere ſolent, aut bombicibus priusquam ſeſe folliculo includant: & adhuc multò magis quum iam aliquandiu incluſi fuerũt, folliculum tamen nondum corroſere. At ſi uniuerſas illas medias reuolutiones ſimul non abſtuleris, & duntaxat extrema execueris, duos poteris commonſtrare uermiformes cerebelli proceſſus, unum quidem priorẽ, poſteriorem uerò alterum. Porrò non ſolùm exectis ad hunc modum uermiformibus proceſſibus, ipſorum imago examinanda uenit, uerùm etiam quando cerebellum à dorſalis medullæ initio auellitur, ipſorũ uſum præcipuo ſtudio expendere conduxerit.

Neruorum parium examẽ.

Inſpectis itaq; cerebelli partibus, neruorũ paria inueſtigabũtur. quod ut fiat ocyus, [k] manu inter cerebrũ & frõtis os inſerta, cerebrũ ſenſim attolletur, ut primùm à pleriſq; uocatum cerebri [l] mamillarẽ proceſſum, & dein olfactus organo ſeruientes uideas [m] proceſſus, qui è ſuis finibus ſtylo quopiã aut digito ueniunt euellendi, & unà cum cerebro ſurſum in poſteriora flectendi: in quo opere caput non inutiliter in occiput [n] reclinabitur. ita enim reuolutum eorum proceſſuum ortum pulchrè oſtendet. Atque hîc pariter in conſpectum uenient [o] uiſoriorum neruorum principia, & eorundem congreſſus, & ſub illis [p] peluis cerebri pituitæ expurgandæ parata. Mox [q] & arteriarum in duræ membranæ amplitudinem ingreſſus occurret, quæ partim in tenuem abſumuntur membranam, & partim in dextrum & ſiniſtrum cerebri uentriculos properant. Vt uerò exactam earum arteriarum ſeriem ſpectes, & hîc quoque tenuem membranam à cerebro diuelles, & uentriculorum terminos inibi in reuolutiones, nõ autem in olfactus organa uiſorios'ue neruos finire, nihilo minus quàm à uentriculis in ea organa pituitam excerni, illiſq; ad [r] octauum capitis os deduci. [s] Nunc uiſorios neruos à cerebro diuides, & totam ipſorum portionem in caluariæ amplitudine tibi conſpicuam, ſtudioſe reſecabis, ne nuper dictam peluim ſimul auferas. ea nanque hac adminiſtratione tota occurrit, pulchreq; cernitur, qui [t] meatus ex tertio uentriculo ad hanc pertinet, & qualiter illa in [u] glandem ceſſet, quæ duræ membranæ ſubijcitur, facileq; dilatato hîc proprio duræ membranæ [x] foramine ſpectabitur. Cõduxerit tamen membranam inibi tantiſper illæſam ſeruare, dum reliquos cerebri neruos examinaueris. Capite igitur in ſiniſtrũ latus [y] reclinato, & cerebri parte quæ adhuc reliqua eſt, in ſuum locum utcunque repoſita, cerebrum poſtea in ſiniſtrum latus deorſumq; reflectes, & [z] ſecundi paris originem contemplaberis, mox [a] minorem tertij paris radicem, qua diuulſa cerebrum adhuc magis in ſiniſtrum deflectes, & mox [b] tertij & quarti paris exortum intueberis: inſuper & [c] quinti paris originẽ, quam ſimiliter diuidere competit, ut [d] neruulum intuearis, qui iuxta quinti paris radicem principium obtinens [e] temporali muſculo, & in ore [f] deliteſcenti maxillamq; attollenti offertur. [g] Sextum quoque par & ſeptimum euadunt conſpicua, ſi uarijs ipſorum quibus ortum ducunt propaginibus animum adhibueris. Cæterùm quum paria hæc perquiris, [h] ductus quoque uenarum modo ex duræ membranæ ſinibus in tenuem excurrentes obſeruandi ueniũt, & neruorũ exortibus in ſiniſtro ſi uiſum erit latere, ſimiliter adinuẽtis, quicquid dorſalis medullæ, aut cerebri in capite reliquum eſt auferes, ut duram membranam quã cerebri baſi ſubiacet, adhuc integram uideas, & olfactus organorum ſinus foraminulis peruios, & undique egrediẽtes neruos intuearis: quibus inſpectis, primi ac ſecundi duræ membranæ ſinuum originem, & in illos ſubeuntia uaſa [i] examinabis, acutiori cultelli mucrone ipſos aperiens.

Eorũ quæ in duræ membranæ baſi ſunt examen.

Glandis pituitam excipientis, ipſiſq; accũbentium arteriarum.

[k] Ductus autẽ ſecundùm duræ membranæ latera excurrentes, & in ipſius iuxta frontem baſi conſpicui, uel citra aliam ſectionem ſunt obuij. ut uerò glandulam, & quem diſſectionis profeſſores ementiuntur reticularem plexum uideas, animum adhibebis duræ membranæ [l] foramini peluis infundibili'ue mediũ excipienti, & adhuc peluis portionem adnatam habenti, non negligens interim [m] arteriam utrinque ad foraminis illius latera duram membranam penetrantem. quæ ubi obiter intuitus fueris, [n] acutioris cultelli mucrone ſectionẽ ex illo foramine utrinq; ad arteriarum uſq; tranſitum duces, & labris ſectionum diſtentis, glandula ſeſe offeret, arteriæq; ad ipſius latus ſtratæ. Verùm hæ magis reddentur conſpicuæ, ſi hamulis & acutioris cultelli mucrone, quàm poteris maximè duram membranam hîc liberaueris, aperueris'ue, ac ab arteria duram penetrante membranam plumbeum ſtylum ad ſoporariam uſque arteriã in ceruice adhuc conſiſtentem, impellas. Id nanq; in homine factu promptum eſt, ſi modò tuis oculis Galeni nomine fidẽ derogare nolueris. Hîc enim quàm pulchra de reticulari plexu in hominibus cõmenti ſint hactenus omnes, obſeruabis: potiſſimùm ſi ouillum aut bubulum cerebrum hîc quoq; ſectioni adhibueris. Præterea glandulam ſua ſede dimouens, ac ut duritiem ipſius experiaris eandem cõprimens, perpendes quid Galeno in mentem uenerit, quod per craſſiſſimã oſſis cuneum referentis ſedem, quam ſpongiæ modò peruiam eſſe ſcribit, pituitam ad palatum colari cenſuerit, & non potius proprios hîc pituitæ & attracto per inſpirationem aëri ductus, foraminaq; non minima etiam indagauerit. Relicta modò interiori calua-

k Vti factũ eſt in 12 fi. l 12 fig. I, I. aut 13 figura C, C. m 12 fig. C, D. 13 fi. L, L. n Vt factũ in 13 fig. o 13 fig. M, N, O. p 13 figu. S, aut 14 fig. C, C. q 13 fig. B. 14 fi. E, F. r 8 fig. ca. 6 li. 1 A, B, A. s Vti factũ eſt in 14 fi. t 14 fig. D. u 16 fig. A. x 15 fig. F. y Vt in 14 figura. z 14 fig. G. a 14 fig. H. b 14 fi. I, K. c 14 fig. M. d 14 fig. L. e 4 muſcu. tab. r. f 6 muſ. ta. D. g 14 fi. N, dein O, aut potius ſeriatim ſpecta 1 figu. cap. 2 li. 4. h Apparent in 9 fi. ad t, in 13 ad I. i Vt factum eſt in 9 fig. k 13 fig. H, K. l 15 fig. F. m 15 fig. C, D. n Inſpecturus 16 figuram.

riæ

riæ sede oculum aggredi conuenit, ad cuius sectionem humanus, si recentius adhuc fuerit cadauer, suffecerit: alioqui enim bubulus quàm nancisci poterit recentissimus, simul quoque operi adhibebitur. Primùm itaque [o] palpebrarum, & deinde [p] oculi musculos, quemadmodum in secundo docuimus libro, inquires: in quo opere neruorum quoque & uenarum arteriarumque per oculorum sedem ductuum habenda est ratio, [q] secundi dico neruorum cerebri paris, & [r] minoris radicis tertij paris. quorum ramulos facilè adinuenies, si eos in pinguedine oculi musculis obducta perquisiueris, & præcipuè si ossa reseruare nolens integra, serra frontis os superiorem oculi constituens sedem, instar trianguli priùs execueris, & deinde primum neruos illos, & postea extracto oculo ipsius musculos indagaueris. aliàs enim oculus cum musculis illæso osse esset eruendus, acutiori cultro in oculi circuitu proximè ad os ductis sectionibus, usque ad nerui uisorij è caluariæ amplitudine qua cerebrum continetur egressum. Vtcunque uerò oculum euulseris, conduxerit semper [s] adhærescentem membranam quàm licebit uicinissimè ab osse dirimere, imò etiam eius portionem qua internam palpebrarum efformat sedem, oculo appensam seruare. ut interdum adhuc intactis oculi musculis, cultello acutiori ad [t] iridem usque ab oculo ac si cutem à corpore auferres, auellere, & deinde unde ortum duxit considerare possis. Aliquãdo uerò ipsam nõ nisi ablatis oculi musculis aggredieris, perpendens semper hanc totã anteriorem oculi sedem, præter corneam tunicam seu pellucentem duræ tunicæ partem amplecti: illos uerò totam posteriorem, præter portiunculam ab ingrediente [u] uisorio neruo occupatam. Cæterùm oculo & musculis & adhærescente membrana [x] libero, uisorium contemplaberis neruum, primùm [y] uenas arteriasque secundùm ipsum ex cerebro in duram usque tunicam exporrectas: deinde portionem uisorij nerui longa sectione diuides, & cultelli mucrone duræ cerebri membranæ, & tenuis membranæ portiones neruum inuestientes, & postmodum nerui substantiam [z] inquires, ut uelut trium præcipuarum oculi tunicarum initia ostendas, & deinde uisorium neruum ab oculo [a] diuidas, ut nihil præter duram, ceu exactissima quæpiam sphæra, appareat. Sphæram hanc summis digitis sinistræ manus ita apprehendes, ut pollex quidem pupillam, reliqui autem eam sedem in quam uisorius neruus implantatur comprehendant, dein dextra manu acutiori nouacula sectionem quàm poteris longissimã in dura oculi tunica transuersim duces, ut citra compressionem omnes oculi humores excidere possint. Hi enim hac ducta sectione, oculoque in dextram manum assumpto, in manus sinistræ uolam ita sunt demittendi, ut crystallinus uitreo elatiorem locum habeat: negocium enim confuderis, si uitreus super crystallinum reuoluatur. Atque id ne fiat uitabis, si quum in uolam ex oculo humores prolabi sinis, oculum non admodum à uola eleuatum tenueris, & posterior oculi pars, qua uisorius neruus inseritur, uolam magis respexerit. Susceptis ad hunc modum humoribus, & reposita illa oculi parte ex qua humores prolapsi sunt, manũ leuiter modicéue inuertes, ut aqueus è uola sinistræ manus profluat, solusque uitreus cum crystallino [b] reseruetur. Mox considerabis [c] tunicam palpebrarum pilis quàm simillimam, quæ orbiculatim crystallino humori connata, anteriorem uitrei humoris sedem inuestit, integitque. Tuniculam hanc cultelli mucrone à crystallino humore primùm diuelles, & deinde à uitreo subleuatam, supra chartam extendes. Crystallinum humorem digitis ex uitreo quàm minimè compressum eximes: & uitreo in suum locum in charta reposito, illæsum crystallinum humorem scripturæ alicui primùm impones, & deinde cultelli mucrone ipsius lateri modicè indito, scripturæ nunc altiùs, nunc demissiùs accommodabis, quî omnia specilli instar longè quàm sint maiora reddat, consideraturus. Porrò ipsius [d] tunicã, quam tenuissimæ in cepis pelliculæ modo tenuem ac pellucidam, sed duriorem esse diximus, ex ipsius primùm lateribus cultelli mucrone dirimere conuenit, & deinde unguibus ab humore auulsam, in suum in charta locum reponere. Vt uerò crystallini humoris discas duritiem, poteris illum inter digitos premendo confringere, & postmodum chartæ adhibere. Cæterùm ut tres adhuc reliquas contempleris tunicas, oculi partem ex qua humores deciderunt, super sinistrum pollicem euertes: & ilico [e] quæ ex uisorij nerui substantia dissoluitur, tunica sese offerret, aut extensa adhuc, aut ut plurimùm solet, instar muci collecta. quapropter stylo rursus uenit extendenda, & quantam habeat amplitudinem, cuiusque coloris & substantiæ sit inquirendum. Deinde rursus erit colligenda, ac denique à suo [f] principio ubi duntaxat firmatur abscecta, in chartam reponenda. Iam interna uueæ tunicæ [g] sedes undiquaque est conspicua, in qua primùm ipsius intueberis colores, deinde hamulo à dura ipsam diuellens, [h] uenarum ex dura in illam transitum, & nigricantem ipsius colorem perpendes. quum uerò ad [i] iridem diuellendo pertigeris, ipsius hîc contemplaberis ad corneam firmissimum connexum, & [k] pupillam: cuiusque caloris uuea sit, quà à cornea [l] abscedit, atque è corneæ regione consistit. Diuulsam hoc modo uueã, & à suo exortu ubi firmissimè corneæ duræue committitur, dissectam, in chartam

Ii 4 repones,

Oculi administratio.

o fig. ca. 10 li. 2.
p figuræ ca. 11 li. 2.
q 2 fi. cap. 2 li. 4 K.
r eius. fig. L.
s 18 fig. ca. 14 α, α.
t 18, 19 figu. ca. 14 θ.
u 16 fig. ca. 14 ς.
x Vt in 16 & 14 figu. ca. 14.
y 17 fig. ca. 14 δ.
z 17 fig. ca. 14 α, β, γ.
a Vt in 16 fi. ca. 14.
b Vt figura 12 ca. 14.
c 12 fig. ca. 14 b, b adi. aut tota 11 figura.
d 10 fig. ca. 14 d & tota 9 fig.
e 15 fig. ca. 14.
f 14 fig ca. 14 l.
g tota ferè 14 fig. cap. 14.
h 15 fi. cap. 14 p, p. & 16 fig. u, u.
i 15 fig. ca. 14 q, q. & 18 fi. δ.
k 15 fi. cap. 14 r.
l 15 fig. ca. 14 q ad q.

reponẽs, & solam iam durã cum pellucida ipsius instar cornu partem quam carneã uocamus, contemplaberis, ipsius examinans crassitiem, & eam partem pellucidam. Postquam & hanc in suum ordinẽ in charta locaueris, memoriæ omnia cõmendaturus, uelut ab oculi centro ad extimam usque superficiem, & hinc rursus ad centrum singula enumerabis, & postea nisi molestum fuerit, sinistrum aggredieris, à quo [l] adhærentem membranã, & [m] musculos, ut in dextro administrabis. uerùm in duram quæ uueam simul penetret sectionem, nullam duces, sed quam minimè compresso oculo nouaculæ mucrone sensim [n] sectionẽ in dura molieris, nõ quæ primo ictu eam diuidat, sed quæ sæpius iterata, ad uueam usque pertingat. sectioni deinceps tenuem, sed retusum stylum inseres, ac sensim uueam à dura dirimes, ut iam commodè forpicula duræ tunicæ sectionem, quæ orbiculatim oculum ambiat, illæsa interim uuea perficere queas, ut uenarũ ex dura in uueam transitum, & uuea postmodum dissecta, humorum situm paulo meliùs contempleris. Absoluta oculi Anatome, auditus [o] organum, si ossa reseruanda minus duxeris, erit aggrediendum. & primùm auris Natura euadit conspicua, si à cartilaginea qua conformatur substãtia, cutis utrinque separetur. At auditorij nerui processus difficilius adinueniũt, serra tamen maxima ossis portione, quæ supra meatum habetur, & deinde cultro fortiori reliquo osse ad meatum usque execto, membrana in quam neruus degenerat, & huius organi ossicula euadunt conspicua. Si enim serra meatum tetigeris, omnia uiciabis, & cultro etiam subinde nihil promouebis, quòd in angusto & anfractuoso meatu, mollis tenuisque neruus facile cum ossibus diuellatur, contundaturque. Omnia tamen mihi percommodè succedunt, si serra totum ossis partem, quæ auditus organũ continet, à reliqua caluaria libero, & deinde transuersim ualidiori cultro os uniuersum impetu disseco. Cõuenit autem ita sectionẽ moliri, ut ea ossis sedes quæ neruum à cerebro procedentem primum excipit, ab illo separetur, cui auris connascitur. Rursus si ossa haud reseruanda putas, suaserim ut frontis os quà supercilia spectat, passim effingeres, [p] sinum illum quem continet accuratè examinaturus. idem quoque in osse cuneum imitante moliendum est, ut ipsius quoque [q] antra crebro apparentia, & quæ illis cõtinetur materia in conspicuo sint, neque quicquam septimo hoc libro descriptũ lateat. Cæterũ nunc aliquot musculorũ administratio adhuc superest, quibus uidendis alterũ latus suffecerit. Aggredieris itaque musculos cubitum mouentes, & qui radium, & brachiale, & digitos mouent: mox tibiam mouentes, & qui femoris motuum autores censentur: deinde pedis & digitorũ motuũ opifices ita simul cum ligamentis resecabis, quemadmodũ in secũdo libro iam multo antè commemoraui. Prorsus enim abs re ducerem, si eos musculos, administrandique rationem uel obiter etiam hîc pertractarem. Quod uerò ad manus & cruris uenas, arteriasque & neruos attinet, quum horum administratio nondum expressa sit, aliquid dicam. reliquarum enim partium uasa, neruosque iam pridem retulimus. Primùm itaque à summo humero ad pollicis usque unguem in cute sectionẽ adeò leuiter duces, ut carnosam membranã non uulneres: deinde sectionis labris inuicem diremptis, omni studio laborisque patientia cutem à carnea membrana ita auferes, ut adipem omnẽ membranæ adhærere sinas. studioseque expendas, ne uenam quampiã, aut neruulum cuti connexũ sinas. & si fortè aliquem ramum cuti exporrectum negligentia diuiseris, atque cum cute aliquousque à carnea membrana seiunxeris, illum à cute sedulò reseca, & carneæ membranæ ita atque prorepebat, obtendito, ac dein cutem quemadmodum cœpisti adimito, nullibi cutis aliquid, neque in brachio, neque in cubito, neque in manu extrema relinquens. Iam [r] uenulas & [s] neruulos obseruabis, duræ membranæ qua brachium attollentẽ integit musculum oblatos: dein [t] primum neruum brachij, qui carnosæ membranæ aliquousque in externa brachij sede exporrigitur, dein [u] ramulũ tertij nerui [x] inter musculum brachium attollentem, & eum qui brachium pectori adducit, in carneam membranam hîc in anteriori brachij sede disseminatũ. In posteriori autẽ brachij sede & inferiori regione externi lateris brachij [y] neruorum surculos expendes, carneæ membranæ à quarto neruo brachium ingrediente deriuatos, simul cum [z] ramo quem externæ cubiti sedi obliquè offert. Mox * sexti brachiũ petentis nerui seriem uniuersam expendes. ea enim tota carneæ membranę duntaxat exporrigitur. Iam humerariæ secundùm internum latus musculi brachium attollentis [a] egressum spectabis, & ramulos quos hinc inde donec cubiti attingat articulum dispensat. Ad cubiti autem articulum [b] ramum obseruabis obliquè deorsum ad cõmunis uenæ constitutionẽ, ab humeraria diffusum: dein [c] eum qui secundùm radium in posteriora cubiti ad paruum usque fertur digitum, axillaris uenæ ramum sibi asciscens. [d] Ramum uerò quem humeraria rarius ad articuli cubiti profundiora mittit, si modò adfuerit, etiam citra sectionem expendes, axillaris uenæ [e] portioni animum accõmodans, quæ sub media longitudine brachij carneam membranam subit. Hanc enim [f] ramum ad communis uenæ cõstitutionem promere cernes: dein [g] alios ipsius ramos secundùm ulnam, seu inferiorem cubiti regionem ad brachiale ferri

Alia oculi administratio.

Auditus organi examen.

Musculorũ in proposito hactenus corpore non dissectorũ examẽ.

Venarum, arteriarũ et neruorum per manus seriei examen.

*l 18, 19 fi. capi. 14 κ. m 18 fig. ca. 14 ʃ, ʃ. n Vti tentatũ est in 16 fig. cap. 14. o Exprimitur fig. ca. 8 lib. 1. p 3, 4 fi. ca. 12 lib. 1. K. q 8 fi. cap. 6 li. 1 C, D, G. r fi. ca. 6 li. 3 d. s 2 fig. ca. 11 lib. 4 g, h. t eius. fi. π. u eius. fi. υ. x 3 mus. ta. inter P et Δ. y 3 fi. ca. 11 lib. 4 Ω. & char. 32. deriuati à Φ. z eiusd. fig. char. 33. * 2 fi. ca. 11 li. 4 ν. a fi. ca. 6 li. 3 inferius a, dein e, e. b eius. fig. h ad α. c eiusd. fig. i uersus l, ubi suscipit x, x. d eius. fi. g. e eiusd. fi. r. f eiusd. fig. t ad α. g eius. fi. u, x, y, z.*

ferri spectabis, & etiam animaduertes huius portionis suboles per interiorem cubiti sedem uariè admodumque implicitè ad brachiale usque & manus uolam excurrentes. Praeterea [h] communis uenae seriem uniuersam quoque intueberis, ad secundi brachium petentis nerui [i] propagines animum dirigens, quae ab illo producuntur, simulatque in cubiti articulo carneam membranam ex alto adit. ad haec [k] ramum quarti nerui etiam spectabis, qui externae cubiti sedi ad brachiale usque spargitur. Neruos autem digitos implicantes, aliquo pacto etiam modò cernis. uerùm magis conduxerit, eos tum primùm expendere, quum radices ipsorum ad digitos usque perduxeris. Postquam itaque haec omnia, non resecta adhuc carnea membrana diligenter non sine magno usu spectaueris, carneam membranam unà cum ipsi annexis uenis & neruis à succumbentibus musculis auferes: ac mox [l] musculum, cuius beneficio brachium pectori adducitur, ad ipsius usque insertionem ab illis quibus adnascitur partibus liberabis. idem & in [m] illo molieris, qui brachium attollit, & qui scapulam mouentium primus & secundus habentur, dein claviculam à summo humero [q] resecabis, & [r] musculum auferes à pectoris osse & clauicula mamillari capitis processui insertum, & [s] eum qui à scapula ossi υ imitanti implantatur, & [t] eum quoque qui à prima pronatus costa, transuersis processibus ceruicis uertebrarum inseritur. Caeterùm quum hos adimis musculos, parum curandum est, num illos auferas illaesos, parumque uulneratos. hic enim non musculorum, sed uasorum natura uenit discenda: & perpetuò cauendum est, ne uas, non autem musculus uitietur. Si itaque ad hunc modum accuratè hos musculos ademeris, in ceruicis uertebrarum latere neruorum [u] radices seriesque eleganter occurrent, qui ab illis prosiliunt uertebris: atque ita etiam plexum neruorum in brachium excurrentium obseruabis, à quo seriatim cuiusque nerui digestionem persequeris. Ac [x] primus occurrit, qui musculo brachium attollenti praecipuè offertur: deinde [y] secundus, & [z] tertius. quorum seriem commodiùs spectabis, si capita [a] musculi cubitum flectentium anterioris illinc unde prodeunt liberaueris, atque à subdito illi [b] musculo ad insertionem usque ipsius detraxeris. Mox enim ita praeter secundi & tertij nerui ad brachium ingressum, etiam [c] quarti & quinti & sexti nerui, & dein [d] arteriae & [e] axillaris, & [f] humerariae uenarum ingressum adinuenies, sensimque singulorum seriem sequeris, quae in secundo neruo obseruatu est prompta, & tertij quoque nerui series ad cubiti usque articulum in propatulo est, uti etiam & quinti nerui & sexti. Quartus autem neruus, quà secundùm brachij os uersus externum illius tuberculum retorquetur, non occurrit, nisi obliquè secundùm nerui ductum [g] musculos cubiti extensionis autores dissecueris, neruique progressum ita uitiatis musculis persequutus fueris. Vbi autem hunc ad externum cubiti articuli latus usque deduxeris, [h] ramosque quos hactenus in progressu edidit examinaueris, [i] musculis ab externo humeri tuberculo principium ducentibus, à sua origine liberatis, ramos quarti nerui expendes, qui illis musculis offeruntur, & eam sequeris [k] propaginem quae tandem externae pollicis regioni, ut & indicis quoque & medij surculos exhibet. hanc enim leui negocio reperies, si [l] musculo attenderis bifido tendine brachiale extendenti. Iam quarti nerui [m] propago similiter inquirenda est, quae ulnae exporrecta, ad brachiale usque excurrit, & [n] musculis ab externa ulnae sede initium ducentibus surculos depromit. Vt uerò reliquum [o] tertij quintique nerui, & dein [p] reconditae axillaris uenae portionis, & [q] manus arteriae in cubito extremaque manu progressum uideas, [r] musculorum ab interno humeri tuberculo originem sumentium capita ueniunt liberanda: ita enim in anteriori cubiti articuli sede uenae & arteriae, & tertij nerui in cubitum ingressus occurret: & [s] eleuato secundos quatuor digitorum articulos flectente musculo, ipsorum ad brachiale usque progressum etiam obseruabis, unà cum quinti nerui (qui secundùm posteriora interioris humeri tuberculi in cubitum fertur) portione ulnae exporrecta, atque sub medio longitudinis ulnae [t] ramum diducente. qui in cubiti exteriora reflexus, externae sedi parui digiti & anularis & medij surculos offert: quem leui negocio, quum in superficie propemodum ducatur, adinuenies. reliquum uerò quinti nerui & tertij progressum reperies, si [u] transuersum in interna brachialis sede repositum ligamentum diuiseris, ac dein exiguo cultello uenae, arteriae, & eorum neruorum seriem ad extremos usque digitos perduxeris. Caeterùm priusquam cruris neruos & uasa inquires, etiam diligenter obseruabis neruorum ex lateribus thoracis uertebrarum prosilientium [x] distributionem. quam tunc demum opportunè inuenies, quum sedulò illorum distributione perlecta, musculorum dissectionem perspectissimam habes, qua hîc non minus indiges, quàm ante musculorum administrationem absolutissima ossium cognitione. Quum itaque ad lumborum uertebras usque deuentum erit, ab inguine ad pedis usque pollicem similiter atque in manu, sectionem duces: cutem ad carneam usque membranam diuidens: ut dein uniuersam cruris & pedis cutem illaesa carnea membrana, & uenis, & arterijs, & neruis, inter hanc & cutem excurrentibus ad carneam membranam relictis, commodè

Venarum, arteriarũ et neruorum cruris examen.

h eius. fi. α. β, γ, δ, ς. i 2 fi. cap. 11 lib. 4 Δ, Θ, Λ, Ξ, Π, Σ. k eiusd. fig. cha. 49. l 3 muscul. tab. Δ. m 4 musc. tab. Ξ. o 5 tab. Γ. p 9 ta. Γ, Δ. q Vt in 5 muscu. tab. r 4 tabu. Θ. s 5 ta. R, S. t 9 tab. C. u Vt in 2 fi. cap. 11 li. 4 et ultima figu. lib. 4. x 2 fi. ca. 11 lib. 4 f. y eius. fi. g. & ult. fi. li. 4 S. z eius. fi. r. et ult. fi. T. a 6 tabu. Θ. b 7 tab. P. c 2 fi. ca. 11 lib. 4 Φ, dein *, dein ϑ. d fig. ca. 12 lib. 3 N. e fi. ca. 6 li. 3 m. f eius. fig. 4. g 9 muscul. tab. S, T. h 3 fi. ca. 11 li. 4 Υ, Ω, et cha. 32. i 9 tabu. Z, Θ, Λ. k 3 fi. cap. 11 li. 4 cha. 35. l 11 tabu. Λ. m 3 fi. ca. 11 lib. 4 cha. 37. diffundens char. 38, 39, 41. n 10 muscu. tab. Λ, Ξ, Π. o 2 fi. ca. 11 lib. 4 char. 43. p fi. cã. 6 li. 3 q, q. q fi. ca. 12 li. 3 N. r 1 musc. tã. V, X, Y, Z. s 5 muscul. tab. Θ. t 2 fi. cap. 11 lib. 4 char. 46. u 4 muscul. tab. δ. x conspicitur 2 et 3 fi. ca. 11. li. 4.

dè (licet laboriosè) auferas, ac mox [y] quatuor neruorum crus petentium radices exortusque inuenias, quos reperies neruos è lumborum uertebris & sacro osse prosilientes, secundùm ipsorum seriem subsequendo. Deductis autem ad crus quatuor neruis, primi nerui [z] sobolem obseruabis, carneæ membranæ in externa femoris sede exporrectam. dein secundi nerui [a] sobolem in anteriori femoris sede ad carneam membranam diffusum. atque hic [b] uenam obseruabis per femoris & tibiæ interiora ad pedis usque summũ simul cũ illius rami sobole exporrectam. Tertij nerui [c] sobolem carneæ membranæ oblatam inuenies, si inguini animum adhibueris. Vt autem quarti nerui [d] ramum in carneam membranam diffusum inuenias, [e] primum femur mouentium musculum ab ilium osse & sacro coccygeque ad insertionem usque liberabis, moxque quarti nerui truncum eumque ramum spectabis. Quo inuento, etiam [f] ramum quarti nerui in carneam membranam iuxta poplitem, femorisque humiliora diffusum absque sectione inquires, & dein quarti nerui ramos tibiæ cuti multifariam simul cum uenis depromptos in carnea membrana peruestigabis. & mox ad inguina reuersus, primi nerui seriem in musculis occultatam cultello per musculos quæres, quod & in secundo & tertio facies: quanquam cum tertio etiam arteriæ & uenæ [g] propagines inueniendæ sint, quæ per pubis ossis foramen in femur delabuntur. Venam autem & arteriam insigniores femur petentes dissectis uitiatisque musculis sensim adinuenies, & ipsarum obseruatis ramis, progressum eorundẽ sequeris, quà secundùm femoris os retorquentur, ac poplitem unà cum quarto neruo adeunt. Atque ubi tria hæc, uenam scilicet arteriam & neruum repereris, quì in poplite diuidantur peruestigabis, & musculis ligamentisque uariè dissectis, uniuersam ipsorum seriem disces. quod sanè feceris facilè, quanquam laboriosè, si modò horum distributione sedulò prælecta, & meæ de humani corporis fabrica Epitomes tabulis ob oculos positis, exactam ossium musculorumque cognitionem habueris. Est enim in hominis partibus accuratè discendis diligens ordinis habenda ratio.

y 2 fi. ca. 11. lib. 4 char. 57, 60, 66, 71.
z eiusd. fig. cha. 58.
a eiusd. fig. cha. 61.
b fi. ca. 6 li. 3 Θ.
c 2 fi. ca. 11 lib. 4 cha. 68.
d eiusd. fig. cha. 72.
e 9 muscu. tab. Π.
f 2 fi. ca. 11 lib. 4 char. 74. atque ita totã reliquã quarti nerui seriem inde pete.
g ulti. figu. lib. 3 i.

DE VIVORVM SECTIONE NONNVLLA. Caput XIX.

Quid mortuorum sectione, & quid uiuorum discatur.

VTI sanè mortuorum sectio cuiusque partis numerum, situm, figuram, substantiæ proprietatem, compositionem accuratissimè docet: ita quoque uiui animantis sectio interim functionem ipsam manifestò ostendit, interim ad huius inuentionem ratiocinationes percommodè exhibet. quare etiam meritò in mortuis animantibus primùm studiosi ueniunt exercitandi, ut postmodum actionem usumque partium inquisituri, promptè uiuum animal aggrediantur. Cæterùm quum corporis permultæ sint particulæ, differentibus actionibus usibusque dicatæ, multiplices quoque uiuorum sectiones esse, neminem ambigere decet. In ossibus enim, ut seriatim singula pertractemus, à uiuorum Anatome petimus, num corporis hæc optimum fulcrum ac firmamentum sint, num'que omnia his adnascantur adstabilianturque. quum enim uiui animantis os aliquod ruptũ cernimus, uniuersum membrum fracturæ subiectũ collabi, neque amplius firmari intuemur: quod quia crebrius casu obuenit, in ossium usu indagando uiuorum sectionem non magnopere requirimus. Cartilagines quoque simili ratione quædam firmare, quum franguntur, discimus: in articuli uerò alicuius dissectione, uidemus quid cartilago præstet, etiam si hanc in uiuo animante non obeamus. atque ita etiam ligamenti ossa colligantis usus in mortuis quoque uisitur, ut & ligamentorum etiam transuersim tendinibus obductorum. dum enim [a] transuersum in brachialis interna sede positum ligamentum diuidimus, [b] musculumque digitorum secundos aut tertios articulos flectentem ad suum principium trahimus, id uidemus in hoc potissimùm factum, ut tendines, quo minus è sua sede exurgant, contineat. quanquam id in cane uiuo etiam licebit cernere, si obiter cutem à cubito & manu, ut ita dicam, extrema liberaueris, & cultello transuersum in brachiale ligamentum, & [c] alia quæ in externa ulnæ radij sede ad brachiale habentur, diuiseris. mox enim quum canis suo impetu digitos flectet, & extendet, tendines è suis finibus subleuari cernes. Atque in hac eadem administratione musculorum actionem speculabere, quum illos in se, ubi maximè sunt carnei, colligi crassescereque, & rursus produci graciles'que fieri uidebis, prout collecti partem attrahunt, aut remissi eductique eam ab alio musculo in contrarium uelli sinũt, aut etiam alioquin suam collectionem non exercent. Neque id hîc in cubito duntaxat est obseruandum, uerùm altiùs ab eodem cane cutis est adimenda, ut brachium uniuersum axillaque denudetur, & nerui per axillam in id prorepentes appareant, atque ex illis aliquem laqueo intercipias, cuius seriem in musculos quosdã pertinere cognoueris. Verùm quũ canis neruorũ & hominis numerus

Ossiũ ac cartilaginũ usus in uiuo animãte quî uideãdus.

Ligamentorum usus.

Musculorũ usus et functio quî spectetur.

Nerui in musculis usus.

a 4 muscu. tab. 8.
b 4 musc. tab. 8. 5 tabu. Θ.
c 2 musc. ta. characteres 1, 2, 3, 4, 5, 6.

rus diſtributioq́ non admodum conueniat, ſuaſerim ut quum hanc ſectionem in uiuo cane obiturus es, mortuum quoq́ ad manum habeas, in quo neruorum per brachium & cubitum excurrentium ſeriem didiceris, atque ita neruum aliquem inueneris, qui in muſculos quoſdam digeritur: uti ferè illi erunt, quorum alter in homine [d] tertius eſt, ac ſecundùm anteriorem cubiti articuli ſedem in cubitum fertur: alter uerò [e] quintus, ſecundùm poſteriorem humeri tuberculi regionem in cubitum properans. Huiuſmodi enim nerui in cane etiam obſeruantur, & illis alicubi priuſquam ad cubiti articulum pertingant ligatis, motus aboletur muſculorum digitos & brachiale flectentium. unde ſi & illum neruum etiam uinculo interceperis, qui in homine mihi [f] quartus numeratur, atque ſecundùm humerum ad externum ipſius tuberculum porrigitur, etiam motus abolebitur muſculorum brachiale & digitos extendientiũ. Conduxerit autem huiuſmodi neruos laqueis intercipere, quo illis modò in hoc modò in illo neruo ſolutis muſculorum motum reſtitui obſerues. Iam muſculo alicui muris forma donato (quales hîc in cubito occurrunt plurimi) longam ſectionem induces, quæ uentrem totum penetret, ut muſculi illius motum, huius ſectionis gratia non perdi expendas. Dum autem tranſuerſam ſectionem uentri induces, tantum muſculi motũ aboleri uidebis, quanta erit ſectionis profunditas. Atq́ quum uentrem prorſus diuides, muſculum ad inſertionem ipſius una parte, alia uerò ad exortum colligi obſeruabis. ſi uerò alterius muſculi tendinem præſcindes, muſculũ uerſus exortum cõuelli cernes. Item ſi caput diuiſeris, is ad inſertionem cõtrahetur. Si uerò inſertionem & caput abtruncaueris, muſculus ad ipſius uentrem ſedemq́ qua maximè carneus eſt conglobabitur. itaq́ muſculorũ functio tibi hæc molietĩ erit obuia. Si autem priuatim nerui alicuius, aut muſculi functionem inquirendam duxeris, eum neruum & muſculum, ut iam in brachio & cubito faciendum præcepi, aggredieris. Neque eſt quod hîc prolixè cõmemorem, qualiter in his adminiſtrationibus canes aut eius generis animalia ligare conueniat, quum quiſque pro ſua induſtria, ſi modò in mortuorum ſectione adamuſſim uerſatus fuerit, hęc omnia rectiſſime obiturus ſit, & citra mortuorũ ſectionis peritiam in uiuorũ Anatome omnia in caſſum tententur. Adeò ut de neruorũ muſculorumq́ ſectione mihi nihil dicendum ſuperſit, quanquam & de neruis recurrentibus paulo pòſt quædam ſubijciam.

d 2,3 fig. ca. 11 li. 4 τ. & eius lib. ult. figuræ T.
*e 2,3 fi. ca. 11 li. 4 *. et ult. fig. m.*
f 2,3 fig. ca. 11 li. 4 φ, et ult. fig. e.

Neruorũ uſus examen.

Vt autem uideas num [g] nerui ſubſtantia, aut membranæ illam induentes animalem uim præcipuè porrigãt, opportunè feceris, ſi cutem femoris tibiæ & pedis auferas, ac [h] primo femur mouentium muſculo à ſuis exortibus liberato, [i] quartum femur petentem neruum inquiras: & huius membranis à nerui ſubſtantia detractis, expendas quî pedis digiti ipſeq́ pes adhuc moueãtur, ipſeq́ neruus concreditum ſibi munus adhuc exerceat. Verùm ſi quis medullæ dorſalis munus rimari ſtatuiſſet, ac uidere cuperet, quî ea læſa, partes læſioni ſubditæ ſenſum motumq́ perdant: huic licebit canẽ ita aſſeri cuipiam aut trunco alligare, ut dorſum ceruicemq́ porrigat, quo dein grandiori cultro uertebrarum aliquot ſpinæ præſcindi queant, tandemq́ dorſalis medulla ea ſede nudari poſſit, qua illam quis ſecandam arbitrabitur. nihil enim facilius eſt, quàm tunc uidere motũ ſenſumq́ ſubditarum ſectioni partiũ aboleri.

g Intimam nerui ſubſtãtiã, & duas illi obductas mẽbranas oſtẽdit 17 fi. ca. 14 huius libri α, β, γ.
h Vt in 10 muſ. ta. liberatũ eſt u, et uidetur ſ.
i 2,3 fig. ca. 11 li. 4 cha. 71 & ult. figura 1, 2.

Dorſalis medullæ.

Cæterùm in uenarum uſu inquirendo, uix quoq́ uiuorum ſectione opus eſt: quum in mortuorũ Anatome affatim diſcamus, eas ſanguinẽ per uniuerſum corpus deferre, & partẽ aliquam non nutriri in qua inſignis uena in uulneribus præſcinditur.

Venarum.

Item in arterijs uiuorum ſectionem uix requirimus, quanquam licebit alicui [k] arteriam in inguina procedentem nudare, uinculoq́ intercipere, ac intueri partem arteriæ uinculo ſubtenſam, non amplius pulſare. Atque ita leui negotio obſeruatur in arterijs ſanguinem natura contineri, ſi quando arteriam in uiuis aperimus. Vt autẽ certiores fiamus, pulſandi uim nõ arteriæ ineſſe, aut contentam in arterijs materiam pulſuum opificem exiſtere, uerùm à corde eam uirtutem pendere, præterquàm quòd arteriam uinculo interceptam nõ amplius ſub uinculo pulſare cernimus, licebit inguinis femoris'ue arteriæ longam ſectionem inducere, & canaliculum ex arundine tam craſſum aſſumere, quanta arteriæ eſt capacitas: & illum ita ſectioni indere, ut ſuperior canalis pars altius in arteriæ cauitatem pertingat, quàm ſectionis ſuperior ſedes: & ita inferior quoq́ canalis pars, deorſum magis ipſa inferiori ſectionis parte protrudatur, ac dein uinculum arteriæ circundetur, quod ipſius corpus ſuper canalem ſtringat. Quum enim id fit, ſanguis quidem & ſpiritus per arteriam ad pedem uſq́ excurrit, uerùm tota arteriæ pars canali ſubdita non amplius pulſat. Soluto autem uinculo arteriæ pars canali ſubdita, non minus quàm ſuperior pulſum oſtendit. Quanta uerò uis à corde per arterias cerebro deducatur, poſtea uidebimus: nunc Galeni uiuam in hac demonſtratione conſectionem ſummopere mirantes, qua omnia præſcindi ſuadet quæ cerebro & cordi ſunt cõmunia, ſemper omittens [l] arterias, quæ per tranſuerſos uertebrarũ ceruicis proceſſus caput petunt, & etiam nõ mediocrem portionem uitalis ſpiritus in [m] primos duræ membranæ ſinus, atq́ ita etiam in cerebrum deferunt, adeò ut nõ mirum

k fi. cap. 12 li. 3 φ.

Arteriarum.

l fig. cap. 12 li. 3. F.
m 7 fi. P, P & Q, Q: 9 fi. S, S & T, T.

rum ſit, cerebrum diutius in illa adminiſtratione ſuo munere fungi, quàm commodè Galenus fieri arbitrabat. reſpirat enim in hac ſectione diutiſſimè animal, & aliàs mouetur. ſi uerò currit, itaq; multo ſpiritu indiget, non multo pòſt concidit: quanquam adhuc poſtea cerebrum animalis ſpiritus ſubſtantiam recipiat, ab illis arterijs quas per tranſuerſos ceruicis uertebrarum proceſſus caluariam petere recenſui. Cæterum hoc loco ubi de uiuorum ſectione obiter tantum pertractandum duxi, haud propoſui Galeni aut rectè, aut minus rectè celebratas uiuorũ ſectiones recenſere: quum hîc abundè fecero, ſi perfunctoriè aliquot ſectiones recenſeam ſingulis libris dicatas. Atque quum iam ad quintum uſque ſit deuentum, modò de nutritionis organis ſermonem inſtituemus, quorum munus ferè in mortuorum ſectione etiam diſcimus. Videmus enim peritonæũ omnium ipſo complexorum organorum eſſe inuolucrum, omentum ut & meſenterium uaſorum deductioni & diſtributioni optimè ſubſeruire, uentriculum cibos & potum conficere, hosq; per ſtomachum huc deferri. Quanquam & uiuos canes, qui modò paulo aut multo antè cibum ſumpſerunt uiuos aggredi, atque ita etiam inteſtinorum munus rimari, nihil prohibeat. Iecoris autem officiũ, ut etiam lienis, aut renum, aut ueſicæ, in uiuorum ſectione uix melius quàm in mortuorum intueri poſſumus. niſi quis uiuo cani lienem execare uoluerit, uti & ego aliquãdo feci, diebusq; aliquot canem aſſeruaui. Atque ita etiam renem aliquando execui: uerùm uulneris curatio moleſtior eſt, quàm quæ hinc ſumitur cognitio iucunda. niſi quis nõ tam organorũ cognitionis ratione has ſectiones aggrederetur, quàm ut manum exerceat, ac abdominis uulnera aptè ſuere diſcat: quod & in inteſtinis ſtudioſe experiendum eſt, quo quis uulnerata cõſuere, atque in abdomen quum exciderint, imponere aſſueſcat. Verùm hæc perinde ac oſſium luxationes, & fracturæ quas in brutis, ut & medicaminũ quorundam uires aliquãdo tentamus, exercendis potiùs manibus, & rectæ curationi inſtituendæ, quàm organorum officijs indagandis conducunt. Porrò uiuas ſectiones inſtrumentorum generationi ſubſeruientium indies ferè in ramicum curationibus, & in animalibus quæ caſtrantur obſeruamus. atque illæ propemodum uaſis ſeminarijs & teſtibus ſpectandis ſufficiunt: niſi quis illam quoq; addere uelit, qua teſtis ſubſtantiam ex tunica ipſi proximè obducta eximimus, aut etiam à ſeminarijs uaſis teſtis ſubſtantiam unà cum illa tunica reſcindimus. Verùm in fœtuum uiua adminiſtratione iucundum eſt ſpectare, qualiter ſimulatq; fœtus aërem ambientem contingit, reſpirare nititur. Atque hæc ſectio opportunè in cane aut ſue obitur, quum nõ multo pòſt ſus eſt paritura. Si enim ipſius abdomen ad peritonæi uſque cauitatem diuiſeris, atque dein uterum quoque in unius fœtus ſede aperueris, ac [n] ſecundina ab utero liberata fœtũ menſæ impoſueris, cernes per pellucidas membraneasq; ipſius tunicas, qualiter fruſtra reſpirare conatur, & ueluti ſuffocatus moritur. ſi uerò ipſius inuolucra pertuderis, fœtusq; caput illis liberaueris, mox illum ueluti reuiuiſcere, & eleganter reſpirare cernes. Atque quũ id in uno fœtu indagaueris, alium aggredieris: quem ab utero nõ liberabis, uerùm apertum uterum ita inflectes: & inferiùs illic aperies, ubi fœtus ſecundinum deſinere, aut ſecundinæ inferiorẽ partem haberi arbitraberis, quo ſcilicet ea uteri pars integra ſeruetur, quæ ſecundinæ obnaſcitur, per reliquam uerò ſedem fœtus detectus ſit. ita enim ſpectabis arteriarũ uteri, & dein ſecundinæ pulſum: & fœtu adhuc in ſuis membranis ueluti ſurſum protruſo, cernes umbilicum petentiũ arteriarum motum, & fœtum nondum reſpirare, neque etiam ad reſpirationem conari. mox uerò atque membranas pertundes, fœtus reſpirabit, & umbilici arteriarum pulſus intercidet, pulſantibus interim adhuc uteri arterijs. In cordis & pulmonis functionibus pleraq; expendimus, motum uidelicet pulmonis, & num aſpera arteria eorum quæ bibuntur portionem aſſumat: dein cordis dilatationem & cõſtrictionem, num idem rhythmus ſit pulſus cordis & arteriarũ, & dein qualiter uenalis arteria diſtendatur ac cõprimatur, & quî execto corde animal adhuc uiuat. In quibus obſeruãdis, magnoperè animali indigeremus lato pectoris oſſe donato, & [o] mẽbranas thoracem interſepientes tam diſtantes obtinente, ut diuiſo ſecundùm longitudinem pectoris oſſe, ſectionem inter eas membranas ad cor uſque ducere poſſimus, citra thoracis cauitatum (quibus pulmones continentur) pertuſionem. Verùm quum nullum eiuſmodi animal præter hominem, & non caudatam ſimiam occurrat, in canibus ac porcis illisq; animalibus quorum nobis datur copia, ſectiones ita ſunt aggrediendæ, ut prædicta omnia intuearis. Quod itaque pulmo thoracis motum ſequatur, hinc patet, quòd ſectione in aliquo coſtarum interuallo ad thoracis uſque cauitatem ducta, læſi lateris pulmonis pars concidat, neque amplius cum thorace diſtendatur, reliqua adhuc pulmonis parte thoracis motum ſequente: quæ etiam mox concidet, ſi & in altero latere ſectionẽ in thoracis uſque cauitatem molieris. atque ita animal etiam ſi thoracem aliquandiu moueat, non minùs morietur quàm ſi ſuffocatum eſſet. Verùm in hac adminiſtratione obſeruandum uenit, ut ſectionem quàm proximè ad ſuperiorem alicuius co-

ſtæ

Eorũ quæ peritonæo continẽtur functionum examen.

Generationis organorum.

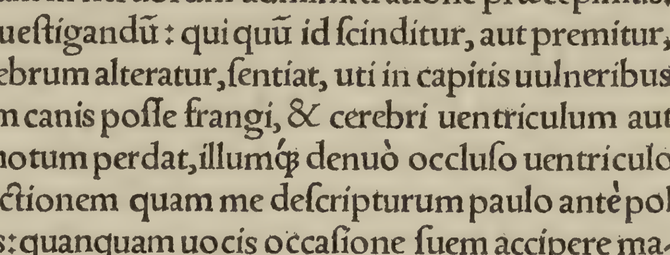
Fœtuum.

Cordis ipſiq; ſubminiſtrantium partium uſus examen.

n 1 ta. fi. 30 lib. 5 F. et 2 ta. K. et 3 et 4 ta. Q, R.

o 2 fig. li. 6 G, G. et I, I.

ſtæ ducas, ne ad inferiorem ſectionem dirigens, uaſa hâc exporrecta pertundas. tum enim ſan-
guis illinc profflueret, qui aëris per uulnus immiſſi & emiſſi gratia, ſpumoſus redditus, pul-
monis loco tibi imponeret. Incautè enim ſecantibus eiuſmodi ſpuma pulmo eſſe uidetur, ipſiꝗ
pulmonem aliquandiu etiam ſua inſita ui diſtendi opinantur. Vt uerò naturalem pulmonis
cum thorace ſequelam uideas, ex altero latere duarum aut trium mediarum coſtarum cartilagi
nes diſſecabis, & ſectionibus per illarum coſtarũ interualla ductis, ſingulas coſtas extrorſum
reflectes, ipſasꝗ franges, quo opportunam cõſtituas ſedem, per quam lateris illæſi pulmonem
uidere queas. quum enim thoracem intercipientes membranæ in canibus admodum pellu-
cidæ ſint, perfacile eſt, per eas pulmonis partem thoracis motum adhuc ſequentem intueri, ac
illis etiam membranis leuiter pertuſis conſiderare, qualiter & ea pulmonis pars intercidat.
Priuſquàm tamen eas pertũdas, cõduxerit[p] arteriæ uenalis propagines in eam pulmonis partẽ,
quæ iam cõcidit, manibus apprehẽdere, & aliquouſꝗ ab ipſis ſubſtantiã pulmonis liberare, ut
diſcas num illę perinde atque cor moueãtur. Cordis enim motus etiam hîc tibi eſt conſpicuus,
præcipuè ſi cordis[q] inuolucrum diuiſeris, atque ab illo cor in eo latere detexeris, ubi hanc ad-
miniſtrationem moliris. Conduxerit uerò hanc in ſiniſtro latere tentari, ut ſcilicet dextra pul
monis pars adhuc moueatur, & etiam uniuerſum arteriæ uenalis truncum manu apprehende-
re queas. In huiuſmodi quoque adminiſtratione non inutiliter cordis baſim apprehendes, &
uno uinculo uaſa ab ipſa prodeuntia ſimul & ocyus intercipies, ac dein ſub uinculo cor execa
bis, ſolutisꝗ quibus animal colligatum eſt laqueis, currere ſines. Vidimus enim aliquouſque
etiam ita affectos canes, ſed præcipuè feles, cucurriſſe. Cæterùm cordis motus, ut & arteriarũ,
rectiùs ſpectabis, [r] ſi mox atque canem aſſeri alligaueris, ſectionem à iugulo per coſtarum carti-
lagines, quà illæ oſſibus continuantur, in utroꝗ latere acuto admodum cultro duces, ac mox
ab unius ſectionis fine tranſuerſim ad finem alterius ſectionis, tertiam ſectionem in peritonæi
uſque amplitudinem molieris, & leuato pectoris oſſe cum ipſi coarctatis cartilaginibus, & ſe-
pto tranſuerſo ab ijs liberato, pectoris os ad animalis faciem ſurſum reflectes, ac mox diuiſo
cordis inuolucro, una manu cor apprehendes, & alia arteriam magnam dorſo exporrectam
continebis. Quanquã & hæc omnia melius obibis in ea uiua ſectione, quam inter alias utpote
uberiorẽ in ſcholis exhibere cõſueui. atꝗ hanc ideo ſimulatꝗ nõnulla de cerebro ſubiunxero,
perſcribam prolixiùs, ut ab alijs leuiori negocio etiã aggredi poſſit. In cerebri igitur ipſiusꝗ
partium examine, parum omnino in uiua ſectione uidendum eſt, quum hîc uelimus nolimus,
uel theologorum noſtratium cauſa, memoriam, rationem, & cogitationem brutis animalibus
adimere debeamus, utcunque illis cum homine eadem ſit conſtructio: atque ita Anatomes ſtu
dioſus, & in mortuorum ſectione uerſatus, nullaꝗ hæreſi infectus, probè intelligit, quàm malè
mihi cõſultum uelim, ſi quod aliàs longe lubentiſſimè facerem, de cerebri uiua ſectione aliquid
inſtituerem. Quòd tamen ad ſenſum & motum attinet, uidere eſt, cerebro ablato utrunꝗ pe-
rire. Atque hîc eadem indagandi eſt ratio, quam in neruorum adminiſtratione præcepimus.
Num uerò cerebrũ ſentiat, in homine uenit inueſtigandũ: qui quũ id ſcinditur, aut premitur,
indicet num dolore afficiatur, num'ue quo cerebrum alteratur, ſentiat, uti in capitis uulneribus
indies experiri integrum eſt. Rurſus caluariam canis poſſe frangi, & cerebri uentriculum aut
dextrum aut ſiniſtrum aperiri, ac quî animal motum perdat, illumꝗ denuò occluſo uentriculo
recipiat, neminem ambigere arbitror. Porrò ſectionem quam me deſcripturum paulo antè pol
licebar, in prægnante cane, aut ſue aggredieris: quanquam uocis occaſione ſuem accipere ma-
gis conueniat. canis enim aliquandiu ligatus, utcunꝗ illum afficias, ſubinde neque latrat, neꝗ
ululat: itaꝗ uocis ablationem aut reſolutionem interdum expendere nequis. Primùm igitur
animal ut ſupinum iaceat, anterioremꝗ colli ſedem, & liberum corporis truncum porrigat, aſ-
ſeri ita quàm poteris ualidiſſimè alligabis, quemadmodum hîc modò interiecta tabella propo-
nit: quanquam id quiſꝗ pro ſua induſtria,
rerumꝗ copia facilè præſtabit. haud enim
arduum eſt aſſerem quempiam ſumere, cui
foramina inſint, ligandis cruribus apta: aut
ſi nulla adſint foramina, promptè aſſeri duo
baculi ſubijciuntur, illisꝗ crura aduinciun-
tur. Inter cætera autem, ſuperioris maxillæ
præcipua habenda eſt ratio, ut illa ualidè aſ-
ſeri firmetur. quod feceris catenula, aut cor

da quapiam robuſtiore ante dentes caninos ligata, ac dein cuipiam aſſeris anulo, aut foramini,
aut ut commodius duxeris commiſſa, ut ſcilicet collum exporrectum, caputꝗ immotum ſit, &

Kk interim

[p] 6 fig. lib. 6 G.

[q] 3 fi. li. 6 D, E, F.

[r] Vti paratae st 2 fig. lib. 6.

Cerebri functionis examen.

Viua ſectio, qua Patauij ac Bononiæ Anatomes ſpeculationi colophõ adhiberi ſolet.

interim animal libere respiret clametque. Priusquam uerò animal ita uincitur, spectatoribus in mortuorum Anatome uersatis recensere soleo, quænam potissimùm præsenti sectione sint uidenda, ne prolixa in dissectione enarratio operi obsit, illamque interturbare cogar. Mox itaque longam in collo sectionem acutiori nouacula duco, quæ cutem & subiectos illi musculos ad asperam usque arteriam diuidat, id cauens, ne sectio in latus aberret, uenamque notatu dignam uulneret. dein manibus arteriam asperam comprehendo, & illam ab incumbentibus musculis digitorum duntaxat opera detegens, ad huius latera soporales arterias, illisque attensos sexti paris neruorum cerebri neruos perquiro, dein recurrentes neruos lateribus asperæ arteriæ adnatos etiam obseruo, quos interdum laqueis intercipio, interdum præscindo, idque primum ex altero latere, ut neruo hic intercepto præsectoue dilucidè obseruetur, quì media uox pereat, totaque ambobus neruis læsis intercidat, & si laqueos soluo rursus redeat. id enim citò & citra insignem sanguinis fluxum expenditur, ac pulchrè auditur, quàm ualidam efflationem animal citra uocem moliatur, recurrentibus neruis cultello diuisis. Hinc ad abdomen uenio, & acuta ualidaque nouacula sub spuriarum costarum cartilaginibus, mucronataque pectoris ossis sede sectionem instar semicirculi uno ductu ad peritonæi usque cauitatem molior, ex cuius sectionis medio ad pubem usque aliã tento, quæ promptè succedit, si cultrum aut nouaculam peritonæi amplitudini indem, itaque intestina & uterũ fœtibus distentũ duabus illis sectionibus detegem, id sedulò studens, ut peritus sodalis pollicem [a] uasis obdat, quæ sub pectoris osse descendentia abdomen petunt. illa enim sola hactenus multum sanguinis fundunt. Hîc modò sectioni uiciniores hortor, ut manu [b] septo transuerso adhibita, ipsius motum experiãtur: dissitos autem, ut uentriculi & iecoris ueluti in thoracis cauitatem assumptionem & dimissionem spectent. Interea in altero thoracis latere longam sectionẽ ad costarum usque ossa duco, ad eam ferè regionem, qua costæ in cartilaginem [c] degenerant. & dein secundùm costarum ossa transuersas sectiones molior, ut ossa incumbẽtibus musculis aliqua ex parte liberem: & dein si operosiorem administrationem sequi uisum sit, intercostales musculos in duobus costarum interuallis à tunica costas succingente auferam, ut dein mediam inter illa interualla costam solarum manuum auxilio à tunica costas succingente auellam, illaque à sua cartilagine fracta, & deorsum in latus inflexa, magna tunicæ costas succingentis appareat amplitudo, quæ pellucida pulmonis motum utcunque arguat. Hac insuper pertusa, uidetur quî huius lateris pulmo concidat, thorace interim æquè ut priùs moto. Vt uerò id magis in conspicuo fiat, plura costarum ossa à suis cartilaginibus libero, & quàm possum maximè hoc thoracis latus [d] aperio, ut commodè per membranas thoracem intersepientes, altera pulmonis pars, quæ in thoracis cauitate nondum læsa pulchrè cum thorace mouetur, in conspectum ueniat, ac deinceps illis membranis pertusis, hæc quoque mox à perforatione concidere uideatur. [e] Nunc in altero etiam latere acutiori cultro, una sectione costarum ossa à cartilaginibus libero, & à cartilaginibus pectorisque osse septum transuersum, ut os illud cum cartilaginibus diuulsis thoracem intersepientibus membranis, sursum ad collum reflecti queat, cordisque inuolucrum in conspectu sit. quod ilico cultello aperiendum est, obseruandumque quantum aquæ contineat, & quî cor agitur. Verùm cordis motui non diu animum adhibebis, quin potius ut animali iam ferè propter concidentes pulmones suffocato succurres: ut dein adamussim rursus cor arteriasque, & fœtus in utero contentos, quandiu uisum erit, examines. Hactenus enim sanguinis fluxus parum incommodi animali intulit, si modò illa quæ sub pectoris osse repunt [f] uasa sodalis diligenter pollice, aut indice & medio obturauerit, atque pectoris os sursum ad collum reflexum iaciat, itaque ob uasorum obliquitatem illa nihil amplius fundant. quod & in uasis costis singulis exporrectis fit, quum costæ effractæ deorsum, uti fieri solet, euertuntur: ipseque dum sectionem administras, uasa tantisper dum obliquentur occludere adnisus fueris, illorumque series te non fugerit. utcunque sit, mihi in hac sectione sanguinis fluxus obesse nũquam uisus est. Vt uerò uita animali quodammodo restituatur, foramen in asperæ arteriæ caudice tentandum est, cui canalis ex calamo aut arundine indetur, isque inflabitur, ut pulmo assurgat, ac ipsum animal quodammodo aërem ducat. leui enim inflatu in uiuo hoc animali pulmo tantum quanta thoracis erat cauitas intumet, corque uires denuò assumit, & motus differentia pulchrè euariat. Inflato igitur semel atque iterum pulmone, cordis motum uisu tactuque quantum lubet examinas, & arteriæ magnæ caudicem dorso explicatam, aut in thoracis cauitate, aut ad lumborũ uertebras comprehendis, & spectas pariter, nihilque tibi manifestiùs occurrit, quàm cordis & arteriarum pulsuum rhythmus. quo aliquandiu obseruato, pulmo rursus inflandus est: hocque artificio, quo mihi gratius in Anatome nullum comperi, magna pulsuum differentiarũ cognitio paranda. Quum enim pulmo diu flaccidus concidit, undosus, formicans, & uermicularis cordis arteriarumque pulsus motus ue

Neruorũ recurrentiũ examen, uocisque eorum sectione abolitio.

Spectasiui sum fuerit figuram capiti 9. li. 4. impositã.

Septi transuersi functionis examen.

a 6. muscu. tab. Δ.
b 7 muscul. tab. Δ.
c inter T et S 6 musc. ta.

Pulmonis motuum.

d Quasi pareretur 1 fig. lib. 6.

e Quasi 2 fig. li. 6. pareretur.

Aquæ in cordis inuolucro repositæ, & cordis motuũ examen.

f 2. fi. li. 6. B, C, D, E.

Num cordis & arteriarũ par pulsus sit, examen.

tus'ue spectatur. inflato autē pulmone, magnus rursus & uelox efficitur, mirasq; inæqualitates proponit, &, ut semel dicam, hæc administratio eiusmodi est, qua omnium optime pulsuum naturam medicinæ candidatis proponere soleo. Verùm in horum examine foetuum gratia non diu hærendum est, sed in aliqua bicorni canis suis'ue uteri sede, sectionē super foetum aliquem duco ad [g] extimum ipsius usque inuolucrum penetrantem: quo deinceps ab utero diuulso, foetum cū suis inuolucris eximo; & effracto extimo, medioq; inuolucro, per intimum ualde pellucidum ostendo, quî foetus respirare conetur, quamq; pulchrè intimo quoque inuolucro fracto aërem ducat. Mox proximum foetum, quantum possum detego, uterum nulla ex parte ab extimo inuolucro diuellens, ut hic ita foetus uasorum natura examinetur, uti priùs uiuam foetuum dissectionem faciendam præcepi. Et quum hæc facio, ac per interualla pulmonem inflari curo, nondum cordis & arteriarum motus latet, uerùm magno admodum interuallo animalis uitæ succurritur, & cordis [h] auricularum motus expenditur, perinde ac [i] arteriæ uenalis, & rursus [k] uenæ arterialis: quæ si non sat sit proximè ad cor tetigisse, in aliqua pulmonis fibra ipsius substantiam à uasis unguibus discerpo, & quod hîc animaduertendum est, pro spectatorum industria obseruari sino. Quum hæc absolui, [l] dextrum cordis uentriculū aperire soleo, & obseruare quî cor nihilominus adhuc moueatur: dein [m] sinistro similiter aperto, aut cordis media parte transuersa sectione [n] ablata, spectatores moneo, ut adhuc auricularū cordis motum nondum quiescere intueantur. Dein si animali potus colore aliquo infectus ante sectionem oblatus sit cuiusmodi ille in pulmonibus occurrit, perquiro: hac sectione, quam pro spectantium eruditione adhuc operosiorem interdum instituo, toti Anatomicæ speculationi colophonem in nostris scholis perinde addens, atq; huic meo de Humani corporis fabrica studiosorum nomine suscepto labori, finem impono.

Foetuum examen.

Arteriæ uenalis, & uenæ arterialis motuum examen.

g Specta simul tabellas 30. figuræ lib. 5.

h 4. fi. lib. 6. I, K.

i 6. fig. lib. 6. G.

k 6. fig. lib. 6. I.

l patet in 7. fig. lib. 6.

m patet in 9. fi. li. 6.

n uti factū est in 11. fi. lib. 6.

LIBRI SEPTIMI ET VLTIMI FINIS.

LOCORVM INTER EXCVDENDVM OPERARVM INCVRIA depravatorum emendatior lectio.

Pag. 5. vers. 1. legend. friabilis 10.25. brachiale 12.50. synneurosis 17.40. cartilagine 19.45. PFLVEGEL *43.39. delitescens 52.29. confinxisse 54.7. secundae figurae 73.27. connexum 76.17. excipit 78.52. vocatum, secundò excep. 49.52. figura decem 81.45. continua 90.7.* ἐπιπλεύρους *111.24. comprimitur 114.32. immorer) 125.55. admonens 129.17. transversos 132.16. insinuatum 135.49. plurimis & 56. eleganter 156.10. suo 157.17. cervicis 159.16. nihilq́; non 167.2.* σφηνοειδὲς *& 21.* μυλίται *& 33.* τράχηλος *& 44 cassos 168.54.* μετατάρσος *181.* QVARTA MVSC. TAB. *233.25. dele, ligamenti 224.32. radici 225.32. intercostales & 47. alias & 48. insertio 229.25. moventes 234.47. non nisi 236.13. findendis 242.37. nervuli & 45. id eo magis 243.45. membrana 244.36. amplitudini 250.16. non nisi & 42. nimis quàm 257.2. hyoides 264.52. adducentem 265.31. dorsum 266.19. musculum hunc & 26. non nisi 283.44. liberatam 286.15. at vaccinum 293.47. thoraci & ult. abdominis 298.4. inferior superiorq́; 299.36. famulari 301.1. incidenti 312. quae hanc sequuntur paginae usq; ad finem libri tertij, numeros habent uno centenario falsos. 216.40. externo latere 217.3. moventibus musculis 223.9. naturā 227.17. in ani & 29. commonstrant 270.10.* σφαγιτίδες *273.46. dele, perficitur & 48. magni 283.43. corporis 294.16. ad dextrum 300.26. tertios 308.25. quas 340.42. cervicis 343.54. musculorum seriem 359.14. latus superioris 388.25. inutile 390.52. pathico 499.3.* νῆστιν *508.6. ctemori 510.25. condidisset 515.15. insignes 520.21. ingenito & 28. hae & paulo pòst, extructae 526.15. noverimus 527.38. susceptionē 528.2. non magis 543.10. superstitione 585.19. ab utre 592.56.* σιγμοειδεῖς *594.23. altricem 597.24. in marg. orificio 600.17. illam 625.29. dura membrana 629.56. sinuum 631.32. media & 38. propaginem 637.54. Huic 647.45. concomitante & 54. obducitur*

RERVM ET VERBORVM IN PRAECEDENTIBVS DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBRIS MEMORABILIVM INDEX, IN QVO PRIMVS NVmerus paginam, secundus uersum indicat.

*Animaduertendum tamen etiam, quibus numeris * adiectus est, in secundo alphabeto quærendos esse. quod ideo obseruauimus, ut errorem in numeris à pagina 312 usque ad finem libri tertij, operarum incuria commissum, emendaremus.*

C

fœtum

GALENI LOCA quædam uel expoſita, uel reprehẽſa, eaq; iuxta rerum ſeriem digeſta: quorũ tamen catalogum diligens Lector abundè perlectis hiſce libris locupletabit. nobis enim ex multis uix pauca ſaltem hæc annotare, propter Galeni autoritatem, libuit.

H

I

M

mendosa

N

O

P

polus

Q

R

S

T

tali

uteri

INDICIS FINIS.

SERIES CHARTARVM.

*a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z A B C D E F G H I K L M N O P Q R S

T V X Y Z Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm

Omnes terniones, præter m & Mm quaterniones. Cæterùm in m propter insutam extra reliquas chartas figuram quaternione, obseruabis semifolium ideo iniectum, ut ex imaginibus ipsi impressis uariæ portiunculæ, insutæ illic figuræ committi queant. Sic & p, propter insuendam figuram, triernio efficitur.

BASILEAE, EX OFFICI-
NA IOANNIS OPORINI,
Anno salutis reparatæ M D XLIII.
Mense Iunio.

VIRTVTI

INVIA NVLLA

EST VIA.